

Česko-lotyšský slovník Čehu-latviešu vārdnīca

Sandra Nikuļceva

LEDA 2006

VALSTS
KULTŪRKAPITĀLA FONDS

**Slovník byl vydán za podpory lotyšského Státního fondu kulturního kapitálu.
Vārdnīca ir izdota ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu.**

Autorka děkuje za podporu bývalým členům Lotyšského spolku v Česku a na Slovensku (L.A.Č.U.S.) Sarmīte a Uldisi Gravaovým, Marutē a Valdisi Karklisovým, Intē a Richardu Wiestovým.

Autore pateicas par atbalstu bijušajiem Latviešu apvienības Čehijā un Slovēnijā (L.A.Č.U.S.) biedriem Sarmītei un Uldim Gravām, Marutai un Valdim Kārkļiem, Intai un Ričardam Vīstiem.

Zpracovala / Sastādītāja:
Sandra Nikuļceva

Konzultanti / Konsultanti:
Prof. PhDr. František Čermák, DrSc., Mgr. Pavel Štoll

Konzultanti české části hesláře / Čehu valodas konsultanti:
PhDr. Renata Biatná, CSc., PhDr. Marie Kopřivová, Ph.D., PhDr. Věra Schmiedtová, Mgr. Michal Šulc, Ph.D.

Konzultantka lotyšské části hesláře / Latviešu valodas konsultante:
Dace Marauska

© Sandra Nikuļceva, 2006
© Leda spol. s r.o., 2006

ISBN 80-7335-069-6

OBSAH

SATURS

Pokyny pro uživatele	6
Vispārīgi norādījumi	6
Zkratky užívané ve slovníku	12
Vārdnīcā lietotie saīsinājumi	12
Základní použité zdroje	15
Galvenie izmantotie avoti	15
Česko-lotyšský slovník	17
Čehu-latviešu vārdnīca	17
Přehled lotyšské gramatiky	383
Latviešu valodas gramatikas pārskats	383
Seznam obtížnějších lotyšských sloves	411
Grūto latviešu valodas darbības vārdus saraksts	411

POKYNY PRO UŽIVATELE

VISPĀRĪGI NORĀDĪJUMI

1. Heslové slovo

- 1.1. Heslová slova, uváděná v reprezentativních tvarech (u jmen – nominativ, u sloves – infinitiv), jsou uspořádána v abecedním pořadí. Jsou tištěna **tučným písmem**. Na heslové slovo, které je užito v exemplifikaci v nezměněné gramatické podobě, se zkráceně odkazuje jeho prvním písmenem s tečkou. Mění-li slovo svou podobu, neměnná část slova před místem, od kterého se slovo ohýbá a které je vyznačeno svislicí (|), je zastoupena tildou (~).

klavír m, (-u) ... hrát na k. *spēlēt klavieres*; s doprovodem ~u *klavieru pavadībā*
trvat impf, (-ā) ... ~alo to hodinu *tas ilga stundu*; jak dlouho vám to bude t.? *cik daudz laika jums vajadzīgs?*

- 1.2. Zkratky, zkratková slova a zeměpisná jména jsou uvedena jako samostatná hesla na příslušném místě podle abecedy.

apod. zkr. (a podobně) u. *tml.* (un *tamlīdzīgi*)
ČR [čé-er] zkr. (Česká republika) *ČR* [čé-er] (*Čehijas Republika*)
Lotyšsko n, (-a) *Latvija* f

- 1.3. Přechýlená podstatná jména ženského rodu jsou uvedena v tomtéž hesle jako příslušné podstatné jméno mužského rodu. Při větší vzdálenosti od náležitého místa v abecedě se odkazuje k heslu, pod nímž jsou zpracována.

důchod|ce m, (-ce), **důchod|kyně** f, (-kyně, Gpl -kyňl/-kyni) *pensionār|s* m, *pensionār|e* f
hospodsk|ý m, (-ého), **hospodsk|á** f, (-é) *krodzinie|s* m, *krodzinie|ce* f, (Gpl -ču)
žáč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **žák**

- 1.4. Reflexivní slovesa jsou řazena v tomtéž hesle jako příslušné nezvratné sloveso po čtverčíku (■).

līb|at impf, (-ám) ... ■ **l. se** impf ...
dopis|ovat impf, (-uji) ... ■ **d. si** impf ...

- 1.5. Homonyma se uvádějí jako samostatná hesla a rozlišují se pomocí dolních indexů (_{1,2...}).

jeřáb₁ m, (-a) <zool.> *dzēr|ve* f, (Gpl -vju)
jeřáb₂ m, (-u, L -ul/-ē) <tech.> *ceļ|ņis* m, (G -ņa), *ce|jamkrān|s* m
jeřáb₃ m, (-u, L -ul/-ē) <bot.> *pīlā|dzis* m, (G -dža)

- 1.6. Jako odkazová hesla jsou zpracována frekventovaná nepravidelné nebo obtížné tvary jiných heslových slov.

komu pron: ⇒ **kdo**
děti f: ⇒ **dítě**
žene impf: ⇒ **hnát**

- 1.7. Hvězdička (*) před heslovou podobou slova naznačuje, že se slovo v tomto tvaru neužívá, nebo se užívá jen ve frazeologických spojeních.

*zavolan|á f, (-é): přichází jako na
~ou *viņš nāk kā saukts*
*zbrusu adv: z. nový *pilnīgi jauns*

1. Šķirkļa vārds

- 1.1. Šķirkļa vārdi, kas doti reprezentatīvā formā (nomeni – nominatīvā, darbības vārdi – infinitīvā), ir sakārtoti alfabētā secībā. Tie drukāti **treknrakstā**. Ja ilustratīvā materiāla daļā šķirkļa vārds lietots nemainītā gramatiskā formā, tas saīsināti apzīmēts ar vārda pirmo burtu un punktu. Ja vārda forma mainās, nemainīgā vārda daļa, kas netiek locīta un kas ir nodalīta ar horizontālu svītrīņu (|), ir aizstāta ar tildi (~).

- 1.2. Saīsinājumi, akronīmi un ģeogrāfiskie nosaukumi ir iekļauti kā patstāvīgi šķirkļi attiecīgajā vietā pēc alfabēta.

- 1.3. Personu apzīmējumi sieviešu dzimtē ir ievietoti tajā pašā šķirklī kā atbilstošais lietvārds vīriešu dzimtē. Ja tie alfabētiski atrodas attālu no lietvārda vīriešu dzimtē, tie iekļauti arī kā patstāvīgi šķirkļi ar norādi uz lietvārdu vīriešu dzimtē.

- 1.4. Atgriezeniskie darbības vārdi ir iekļauti tajā pašā šķirklī, kur attiecīgie tiešie darbības vārdi; tie ir norādīti pēc kvadrātiņa zīmes (■).

- 1.5. Homogrāfi ir ievietoti kā patstāvīgi šķirkļi un apzīmēti ar arābu cipariem apakšrakstā (_{1,2...}).

- 1.6. Kā patstāvīgi šķirkļi ir iekļautas citu šķirkļa vārdu bieži lietotas neregulāras vai grūtas formas ar norādi uz attiecīgo šķirkli.

- 1.7. Zvaigznīte (*) pirms šķirkļa vārda nozīmē, ka vārds šajā formā netiek lietots vai arī tiek lietots tikai frazeoloģismos.

1.8. Arabská jednička uvedená jako horní index před heslovým slovem (¹) znamená, že slovo patří k prvnímu tisíci slov podle frekvence výskytu.

¹ **mezi** prep ...
¹ **mluvjít** impf, (3.sg/pl -i) ...
¹ **ize** adv ...

1.8. Arābu vieninieks augšrakstā pirms šķirkļa vārda (¹) nozīmē, ka vārds pieder pie pirmā vārdu tūkstoša pēc lietošanas biežuma.

2. Struktura hesla

2.1. Veškeré informace týkající se heslového slova, včetně gramatických údajů, výslovnosti, příkladů, kolokací a frazeologie, jsou tištěny normálním písmem různého typu a velikosti. Veškeré informace o lotyšských ekvivalentech jsou tištěny kurzívou.

kupjovat impf, (-uje) **1** *pirkt* (*pērk, pirka*)*; (co komu *ko kam*); k. co za hotové *maksjāt* (II.) *par ko skaidrā naudā*; k. co na úvěr/ na splátky *pirkt ko uz kredīta/ uz nomaksu* ♦ k. zajíce v pytlí *pirkt kaķi (sivēnu) maisā* **2** (podplácet) *uzjpirkt* (*-pērk, -pirka*)*, *piekukuļot* (II.); k. si úředníka *uzjpirkt* (*piekukuļot*) *ierēdņi*

2.2. U polysémních (mnohovýznamových) slov se označuje pořadí významů arabskými číslicemi (1, 2, 3...).

jasnost f, (-i) **1** ... **2** ... **3** ... **4** ...
zavolāt pf, (-ā) **1** ... **2** ... **3** ...

2.3. Rozdíly slovnědruhové příslušnosti slova se vyznačují římskými číslicemi (I, II, III...).

ani I konj ... II part ...
dopoledņe I n, (-e) ... II adv ...
dospivajīcī I adj ... II m, pl, (-ich) ...

2.4. Odkazy na jiné heslo se uvádějí šipkou (⇒).

causja [kauza] f, (-y) ⇒ **kauza**
žāčjka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) ⇒ **žāk**
mēl impf ⇒ **mīt**
lanovj adj *virvju* (G), *trošu* (G); ~ā lāvka *trošu tilts*; ~ā drāha ⇒ **lanovka**

2.5. Značka (=) znamená rovná se.

oč = o co

3. Gramatické údaje

3.1. Veškeré morfologické údaje heslového slova a jeho lotyšských ekvivalentů jsou tištěny menším písmem, pro češtinu stojatým, pro lotyštinu *kurzivním*.

3.1.1. Slovní druh heslového slova je určen jednoduchou zkratkou (adj, adv, int, konj, num, part, pron). U podstatných jmen se zkratkou vyznačuje rod (m, f, n), a je-li slovo uvedeno v množném čísle, je toto dodatečně označené příslušnou zkratkou (pl). Životnost a neživotnost (ma, mi) se u podstatných jmen mužského rodu uvádí jen tehdy, není-li zcela zřejmá, kolísá nebo se mění v jednotlivých významech slova.

2. Šķirkļa struktūra

2.1. Jebkura informācija, kas attiecas uz šķirkļa vārdu, ieskaitot gramatisko raksturojumu, izrunu, piemērus, vārdu savienojumus un frazeoloģiju, ir iespiesta dažāda veida un izmēra stāteniskā drukā. Jebkura informācija par latviešu ekvivalentiem ir dota slīprakstā.

2.2. Polisēmiskiem (daudznozīmju) vārdiem nozīmju secība norādīta ar arābu cipariem (1, 2, 3...).

2.3. Atšķirības vārdšķirā tiek norādītas ar romiešu cipariem (I, II, III...).

2.4. Norāde uz citu šķirkli ir apzīmēta ar simbolu (⇒).

2.5. Zīme (=) nozīmē vienādību.

3. Gramatiskā informācija

3.1. Šķirkļa vārda un tā latviešu ekvivalentu morfoloģiskais raksturojums ir iespiests mazākā drukā, čehu valodā stāteniskā, latviešu – *slīpā*.

3.1.1. Šķirkļa vārda vārdšķira ir apzīmēta ar saīsinājumu (adj, adv, int, konj, num, part, pron). Lietvārdiem saīsinājums izsaka dzimti (m, f, n), un, ja vārds dots daudzskaitlī, tas papildus norādīts ar attiecīgo saīsinājumu (pl). Vīriešu dzimtes lietvārdiem ir sniegta informācija, vai tie apzīmē dzīvu būtni vai priekšmetu (ma, mi), tikai tajos gadījumos, kad tas nav pilnībā skaidrs, lietvārds tiek deklinēts abējādi vai arī notiek izmaiņas

U sloves se označuje slovesný vid (pf, impf, popř. (im)pf).

- 3.1.2. Mluvnické tvary slova se uvádějí v kulatých závorkách za podobou heslového slova. Místo, od něhož se slovo ohýbá, je znázorněno svislíci (l). U podstatných jmen se v kulaté závorce uvádí tvar genitivu singuláru, u sloves zakončení v 3. osobě singuláru indikativu přítomnosti. Další tvary se uvádějí, pokud se dané slovo neskloňuje nebo nečasuje pravidelně, tvary kolísají anebo jsou obličné. U přídavných jmen a příslovcí se označují tvary komparativu (2. stupně) jen tehdy, jsou-li obtížné nebo nepravidelné. U zvratných sloves se mluvnické údaje neuvádějí, pokud se neliší od údajů nezvratného slovesa.

čtvrtjek m, (-ka, Lpl -cích) ...
krávja f, (-y, pl: G krav, D,L,I kra-/krá-) ...
křiknout pf, (-ne, prēt. -(nu)l) ...
houpat impf, (-e/-á, imp. -ej) ...
dobrý adj, (Kompar. lepší) ...
lehce adv, (kompar. -čeji) ...
srovnat pf, (-á) ... ■ **s. se** pf ...

- 3.1.3. Charakteristika tvarů ohebných slov uvedená hned za heslovým slovem platí pro celé heslo. Má-li slovo odlišné mluvnické tvary v jednotlivých dílčích významech, jsou uvedeny za pořadovým číslem významu. Uplatňuje se zásada, že příslušný údaj platí tak dlouho, dokud není vystřídán jiným údajem téže roviny.

sýčjek m, (-ka, Npl -cil/-kové, Lpl -cích) 1 <zool.> (*mājas*) *apog* s m 2 <přen., expr.> (člověk) *rūcējs* m, *ņurdētājs* m
klín m 1: (-u, L -u) (dřevěný) *kļīlis* m, (G -ja); (látkový) *ielaidum* s m ... 2: (-a, L -ē) (část těla) *klēpis* m, (G -pja) ...
jezdlec 1: ma, (-ce) (na koni) *jātnieks* m; <voj.> *kavalērist* s m 2 (na kole) *velosipēdist* s m; (též závodní)
riteņbraucējs m; (na motocyklu) *motociklist* s m ... 3: ma/mi, (A -cel/-ec, Npl -cel/-ci) <šachy> *zirdziņš* m 4
(kartotēni) (*kartotēkas*) *rādītājs* m 5 (u vah) (*svaru*) *šautriņa* f 6 (u zipu) (*rāvējslēdzēja*) *slēdzis* m, (G -dža)

- 3.1.4. U lotyšských ekvivalentů, jsou-li ohebné, se naznačuje místo, od kterého se slovo ohýbá, stejným způsobem jako u heslových slov, tj. svislíci (l). U substantiv se uvádí rod (m, f), popř. též množné číslo (pl). V kulatých závorkách se uvádějí obtížné tvary a tvary, v nichž dochází ke konsonantickým alternacím, popř. k očekávané alternaci nedochází. U sloves se v závorce uvádí třída. U sloves 1. třídy a nepravidelných sloves se uvádí 3. osoba singuláru indikativu přítomnosti a indikativu préterita. Hvězdička (*) za závorkou upozorňuje, že úplnější konjugační paradigma daného verba lze najít v příloze. Genitivní substantivní tvary plnicí adjektivní funkci jsou označeny zkratkou (G). Značka (jen G) znamená, že dané slovo má pouze tvar genitivu. U participií, která se skloňují jinak než substantiva, resp. adjektiva, se v závorce uvádí podoba ženského rodu.

atsevišķās vārda nozīmēs. Darbības vārdiem ir uzrādīts darbības veids (pf, impf, eventuāli (im)pf).

- 3.1.2. Vārda gramatiskās formas ir uzrādītas apaļajās iekavās pēc šķirkļa vārda. Vieta, kurā vārda forma mainās, ir nodalīta ar horizontālu svītrīņu (l). Lietvārdiem apaļajās iekavās ir norādīta vienskaitļa ģenitīva forma, darbības vārdiem – tagadnes izteiksmes vienskaitļa 3. personas izskaņa. Citas formas norādītas tikai tad, ja attiecīgo vārdu neloka regulāri, formām ir vairāki varianti vai arī tās ir grūtas. Īpašības vārdiem un apstākļa vārdiem komparatīva (pārākās salīdzināmās pakāpes) formas dotas tikai tad, ja tās ir grūtas vai neregulāras. Atgriezeniskajiem darbības vārdiem gramatiskais raksturojums, ja tas neatšķiras no tiešās darbības vārda formas raksturojuma, netiek sniegts.

- 3.1.3. Lokāmo vārdu formu raksturojums, kas dots tūlīt aiz šķirkļa vārda, attiecas uz visu šķirkli. Ja vārdam dažādās tā nozīmēs ir atšķirīgas gramatiskās formas, tās norādītas aiz nozīmes kārtas numura. Pamata princips ir tāds, ka attiecīgais raksturojums ir spēkā tik ilgi, kamēr to nomaina cits tā paša līmeņa raksturojums.

- 3.1.4. Latviešu ekvivalentiem, ja tie ir lokāmi, vieta, kurā vārda forma mainās, ir atzīmēta tā pat kā šķirkļa vārdiem, t. i., ar horizontālu svītrīņu (l). Lietvārdiem tiek norādīta dzimte (m, f), un, ja tie doti daudzskaitlī, tas atzīmēts ar attiecīgo saīsinājumu (pl). Apaļajās iekavās dotas grūtas formas un formas, kurās ir līdzskaņu mija, eventuāli – gaidītā līdzskaņu mija nenotiek. Darbības vārdiem iekavās tiek norādīta konjugācija. 1. konjugācijas un neregulāriem darbības vārdiem tiek norādīta tagadnes izteiksmes vienkāršās tagadnes un vienkāršās pagātnes 3. personas forma. Zvaigznīte (*) aiz iekavām norāda, ka attiecīgā verba pilnīgāka konjugācijas paradigma atrodama pielikumā. Ģenitīvas substantīvu formas ar adjektīvu funkciju ir atzīmētas ar saīsinājumu (G). Zīme (jen G) nozīmē, ka attiecīgajam vārdam ir tikai ģenitīva forma. Divdabjiem, ko loka atšķirīgi no lietvārdiem,

respektīvi – adjektīviem, iekavās ir norādīta sieviešu dzimte.

*grēk|s m, pēd|a f, klu|cis m, (G -ča), spē|le f, (Gpl -ju), mu|te f, (Gpl -tu), autortiesīb|as f, pl
glau|īt (Il.1.), rakt (rok, raka)*, iz|liet (-lejš, -lēja)*
izslāp|is (f -usi), saglabāj|ies (f -usies), apju|cis (f -kusi), noslē|dzies (f -gusies)
austrumu (G), bezbērmu (jen G), divnedē|u (jen G)*

- 3.2. Má-li heslové slovo v reprezentatīvīm nebo v jiném tvaru varianty nebo dublety, uvádějí se vedle reprezentativních tvarů v plné nebo ve zkrácené podobě. Fakultativní segmenty jsou uvedeny v obyčejných závorkách. Více možností se označuje zvláště u dalších tvarů a též u slovnědruhových charakteristiky pomocí lomítka. Podoby stylově příznačné jsou vyznačeny příslušnou poznámkou. Nepatří-li dubletní podoba ke všem významům heslového slova, za pořadovým číslem příslušného významu se obyčejným písmem uvádí ta podoba slova, která pro něj platí.

dřív(e) adv
moci, moct impf, (sg: 1. mohu/můžu, 2. můžeš, 3. může, 3.pl mohou/můžou, prēt. mohl)
lét|at, <kol.> **lít|at** impf, (-á) **1 ... 2 ... 3**: <kol.> jen lítat (běhat) ...
přeplav|at pf, (-e, imp. -ej))
robot mi/ma, (-u/-a, A -(a))

- 3.3. Valence (vazba) sloves a některých podstatných a přídavných jmen se uvádí v kulaté závorce po slově obyčejným písmem a je naznačena příslušným pádem zájmena ‚kdo‘, ‚co‘, resp. ‚kas‘, s výjimkou nepředložkových akuzativních doplnění. Pojí-li se sloveso s akuzativem, vazba se udává jen tehdy, když má sloveso v ekvivalentu vazbu jinou. Obě valence, česká a lotyšská, mohou také být uvedeny vedle sebe ve stejné závorce. U předložek se zpravidla menším písmem/ menším písmem uvádí pád, s nímž se pojí.

dožad|ovat se impf, (-uje) (čeho na kom) *pras|īt (Il.1.) (ko kam) ...*
poděkován|í n, (-i) *pateicīb|a f, (komu za co kam par ko)*
připřítit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *piemaks|āt (Il.); (komu za co, na co kam par ko)*
dopis m, (-u, L -e/-u) *vēstu|ļe f, (Gpl -ju); (od koho komu no kā kam) ...*
k prep, (s D) **1** (směr, směrování) *uz (s Asg, Dpl), pie (s Gsg, Dpl) ... 2* (mez, míra) *līdz (s D) ... 3* (časová n. počtová přibližnost) *ap (s Asg, Dpl) ...*

4. Výslovnost

- 4.1. Výslovnost se podle potřeby, především u přejetých slov v češtině a u zkratkových slov, uvádí hned za heslovým slovem v hranatých závorkách menším písmem/ menším písmem. Naznačuje se i dubletní výslovnost.

image [imidž] f/m, (neskl.)
perspektivní [-ty/-tý-] adj
DPH [dé-pé-há] zkr. ... **PVN** [pě-vě-en] ...

- 4.2. Slovní přízvuk se označuje jen pokud není na první slabice, a to svíslou čárkou (´) před přízvučnou slabikou.

Lab´dien!, jeb´kā, ik´reiz

- 3.2. Ja šķirkļa vārdam reprezentatīvajā vai citā formā ir varianti, tie pilnā vai saīsinātā veidā ievietoti līdzās pamata formai. Vairākas iespējas, it īpaši vārda formu un arī vārdšķiras raksturojumā, norādītas, izmantojot šķērsvītrū. Fakultatīvie segmenti doti parastās iekavās. Pie formām ar stilistisku nokrāsu ir attiecīga piezīme. Ja vārda variants neattiecas uz visām šķirkļa vārda nozīmēm, aiz attiecīgās nozīmes kārtas numura parastiem burtiem dota tā vārda forma, kas uz to attiecas.

- 3.3. Darbības vārdu un dažu lietvārdu un īpašības vārdu valence (spēja piesaistīt citus vārdus) ir dota iekavās pēc vārda parastajā drukā un raksturota ar vietniekvārdu ‚kdo‘, ‚co‘, resp., ‚kas‘ attiecīgajā locījumā palīdzību, izņemot bez prievārda papildinājumus akuzatīvā. Ja darbības vārds biedrojas ar akuzatīvu, valence norādīta tikai tajos gadījumos, kad darbības vārda ekvivalentam ir cita valence. Abas valences – čehu un latviešu – var būt dotas vienās iekavās. Prievārdiem mazākā drukā/ mazākā drukā uzrādīts locījums, ar kuru tas biedrojas.

4. Izruna

- 4.1. Izruna norādīta galvenokārt aizgūtiem čehu vārdiem un akronīmiem tūlīt pēc šķirkļa vārda kvadrātiekvavās mazākā drukā/ mazākā drukā. Tiek norādīti arī dažādi izrunas varianti.

- 4.2. Vārda uzsvars dots tikai tajos gadījumos, ja tas nav uz pirmās zilbes. Tas atzīmēts ar statenisku svītriņu (´) pirms uzsvērtās zilbes.

5. Charakteristika významu

- 5.1. Má-li heslové slovo (díličí význam heslového slova, popř. slovní spojení) více ekvivalentů, nebo jsou-li ekvivalenty jen částečné, v závorce se zúženým písmem stručně uvádí bližší výklad významu pomocí synonym, vysvětlivek, kontextových charakteristik ap.

lov m, (-u, L -u) **1** (zvěře) *meďīb|as f, pl;* (ryb) *zve|ja f;* (na udici) *makškerēšan|a f...* **2** (úlovek) *međijum|s m;* (ryb) *lom|s m*
hučjet impf. (3.sg/pl -i) **1** (les) *šalkt (šalc, šalca)*, šalk|ot (II.);* (voda) *šņākt (šņac, šņāca)*;* (vitr) *gaud|ot (II.);* (oheň) *sprēg|āt (II.);* (úl) *san|ēt (III.2.);* (stroj, motor) *dūkt (dūc, dūca)*,* (silněji) *dun|ēt (III.2.)...*
chybnjý adj (s chybami) *k|ūdain|s;* (nesprávný) *k|ūmīg|s;* (názor) *maldīg|s;* ch. krok *k|ūmīgs solis...*

- 5.2. Není-li lotyšský ekvivalent jednoznačný nebo má-li širší význam než heslové slovo (slovní spojení), okruh jeho užití je upřesněn v kulaté závorce menším kurzívním písmem. Stejným způsobem se postupuje v případech, kdy lotyšský ekvivalent chybí a je třeba podat funkční (encyklopedické) vysvětlení. Popřípadně se zmíněným způsobem uvádějí doplňující věcné informace.

kapitola f, (-y) *noda|ja f (grāmatā)...*
baron m, (-a) ... <hist.> černý b. (*politiski vai sociāli nevēlamas izcelsmes obligātā karadienesta kareivis bez tiesībām nēsāt ieroci*)
Karlštejn m, (-u, L -ě) *Karlštein|a f (pilsēta un pils netālu no Prāgas)*

- 5.3. Stylistická charakteristika heslového slova, kolokací a frazeologie a jejich lotyšských ekvivalentů se uvádí zkratkou ve špičatých závorkách menším písmem/ *menšīm písmem* (např. <kniž.>, <kol.>, <expr.>, <pej.>, <vulg.>, <zast.> ap.) a týká se i lotyšského překladu. Je-li stylistická charakteristika lotyšského ekvivalentu odlišná, uvádí se dodatečně. Má-li heslové slovo příslušnou stylistickou charakteristiku ve všech svých významech, je označena jen jednou hned za gramatickou informací, jinak se uvádí u každého díličího významu zvlášť za pořadovým číslem. Značkou <kol.> jsou v češtině označována slova a výrazy jak hovorové, tak i obecné češtiny, v případě lotyštiny jsou za kolokviální považovány i tzv. barbarizmy, pokud ovšem nemají odstín slangový.

gum|a f, (-y) **1** (pryž) ... **2** (prádrová) ... **3** (mazací) ... **4** <kol.> (pneumatika) ... **7** <slang> (prezervativ)...
brynd|a f, (-y) <kol., expr.> **1** (nápoj) ... **2** (nepřijemná situace) ...
brož f, (-e) *piesprau|de f, (Gpl -žu), broš|a f <kol.>*

- 5.4. Nelexikalizované (přenesené) významy heslového slova a kolokací jsou označeny zkratkou <přen.>. Značka <též přen.> znamená, že slovo (slovní spojení) platí jak v základním, tak i přeneseném významu.

křišťálový adj **1** *kristāla (G)...* **2** <přen.> (jasný, čistý) *dzidr|s, kristālskaidr|s...*
důl m, (dolu, L -el-u) ... zlatý d. *zelta raktuves,* <přen.> *zelta bedr|e f*
krátkozraký adj <též přen.> *tuvredzīg|s*

- 5.5. Oborové zkratky, uvedené v seznamu zkratek, jsou vyznačeny ve špičatých závorkách menším písmem. Jsou pojaty poněkud širěji a mimo úzkých oborových názvů a termínů podávají

5. Nozīmes raksturojums

- 5.1. Ja šķirkļa vārdam (šķirkļa vārda atsevišķai nozīmei vai vārdu savienojumam) ir vairāki ekvivalenti vai arī tie ir tikai daļēji, iekavās šaurākā drukā īsi dots tuvāks nozīmes apraksts, izmantojot sinonīmus, skaidrojumu, konteksta raksturojumu u. tml.

- 5.2. Ja latviešu ekvivalents nav viennozīmīgs vai arī tam ir plašāka nozīme nekā šķirkļa vārdam (vārdu savienojumam), tā lietošana ir specifificēta apaļajās iekavās mazākā *slīpraksta* drukā. Tāda pati pieeja ir gadījumos, kad latviešu ekvivalenta nav un nepieciešams sniegt funkcionālu (enciklopēdisku) skaidrojumu. Eventuāli šādā pašā veidā tiek sniegta papildu lietišķas dabas informācija.

- 5.3. Šķirkļa vārda un vairākvārdu savienojumu stilistiskais raksturojums ir uzrādīts stūra iekavās mazākā drukā (piem. <kniž.>, <kol.>, <expr.>, <pej.>, <vulg.>, <zast.> u. tml.), un tas attiecas arī uz latviešu tulkojumu. Ja latviešu ekvivalenta stilistiskā nokrāsa atšķiras, tā norādīta papildus. Ja šķirkļa vārdam attiecīgā stilistiskā nokrāsa piemīt visās tā nozīmēs, tā norādīta tikai vienreiz, uzreiz pēc gramatiskās informācijas. Citos gadījumos tā dota pie katras atsevišķas vārda nozīmes aiz kārtas numura. Ar zīmi <kol.> čehu valodā ir apzīmēti kā sarunvalodas, tā vispārējās (neliterārās) čehu (sarun)valodas vārdi un izteicieni, latviešu valodā par kolokviāliem tiek uzskatīti arī t. s. barbarismi, ja vien tie nav slenga izteicieni.

- 5.4. Neleksikalizētas (pārnestas) šķirkļa vārda un vairākvārdu savienojumu nozīmes ir apzīmētas ar saīsinājumu <přen.>. Zīme <též přen.> nozīmē, ka vārds (vārdu savienojums) ir lietojams kā tiešā, tā pārnestā nozīmē.

- 5.5. Nozaru saīsinājumi, kas ievietoti saīsinājumu sarakstā, doti stūra iekavās mazākā drukā. To tvērums ir plašāks nekā šauri specializēti nosaukumi un termini, un tie sniedz

informaci o tom, k jakému významovému okruhu slovo náleží, a často slouží k výkladu významu slova.

ieskatu, kādai nozīmes jomai vārds pieder, un bieži kalpo par vārda nozīmes skaidrojumu.

osminja f, (-y) 1 *astotdaļļa f, (viena) astotā daļļa f 2* <hud.> (nota) *astotdaļnoļts f, (Gpl -šu)*
heřmānlek m, (-ku) <bot.> *kumelļte f, (Gpl -šu)*
hāzjet impf, (-i, 3.pl -(ej)) ... <sport> h. *oštēpem/ diskem mest šķēpu/ disku ...*

6. Exemplifikace, kolokace a frazeologie

6.1. Exemplifikace (příklady) a jejich překlad především konkretizují strukturní informace z jiných částí hesla, ilustrují kolokabilitu (spojitelnost) lexému s jinými a zároveň podávají obraz o tom, v jakých situacích a jazykových kontextech se slovo nebo význam vyskytuje.

6.1.1. Alternativy, které jsou sémanticky různé, ale syntakticky zaměnitelné, jsou od sebe odděleny lomítkem.

štāvja f, (-y) *suļļa f, citronová/ pomerančová/ ovocná š. citronu/ apelsīnu/ augļu sula ...*
kontļo n, (-a, L -ē/-u) ... *otevřít/ zavřít k. atvērt/ slēgt kontu ...*

6.1.2. Pokud je překlad příslušného příkladu závislý na kontextu nebo platí jen částečně, v kulaté závorce se menším písmem specifikuje okruh jeho použití.

kvēt m, (-u, L -u) ... *být v ~u (o stromu) būt (vienos) ziedos, (o cilvēku) būt pašos spēka gados*
chvīļe f, (-e, Gpl chvil) ... *každou ~i (něco chce) ik brīdi, (tu musí být) kuru katru brīdi ...*

6.1.3. Symbol $\cong$ se klade před překlad, který je jen přibližným nebo částečným ekvivalentem.

kampeličķa f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) $\cong$ (*neliela*) *krājaizdevu sabiedrība f*

6.2. Kolokace (víceslovná pojmenování) jsou řazeny v příkladové části hesla a jsou-li terminologické, je na ně upozorněno příslušnou oborovou zkratkou. Jestliže se slovo vyskytuje pouze či převážně v určitém spojení, je toto spojení uvedeno za dvojtečkou.

koš m, (-e) 1 *grozļs m, kuļvis m, (G -vja) ...*; <anat.> hrudní k. *krūšukuļvis m, (G -vja)*; <ekon.> spotřební k. *patēriņa grozs*; <fin.> měnový k. *valūtas grozs ...*
jablķko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -cīch/-kách) 1 ... 2: granátové j. *granātābolļs m 3: rajsķē j. tomāļķs m*

6.3. Frazeologie se uvádí u každého podvýznamu po hřebíku (♦).

kolej f, (-e) 1 (stopa kol) (*riņķa*) *slieķdes f, pl, (G -žu)*; ... ♦ *chodit ve vyjetých (vyježděných) ~ích iet pa iestaigātu ceļu*; po dvojí ~i *divos veidos 2: pl ~e (železniķi) slieķdes f, pl, (G -žu)*; ... ♦ *dostat se na slepou k. nonākt strupceļā*; odsunout někoho na vedlejší k. *nobīdīt kādu pie malas*

6. Ilustratīvais materiāls, vairākvārdu savienojumi un frazeoloģija

6.1. Piemēri un to tulkojums galvenokārt konkretizē citās šķirkļa daļās sniegto informāciju, ilustrē leksēmu spēju veidot savienojumu ar citām leksēmām un vienlaikus sniedz ieskatu, kādās situācijās un valodas kontekstos vārds vai nozīme tiek lietoti.

6.1.1. Sintaktiski aizvietošanas semantiski atšķirīgas alternatīvas ir atdalītas ar šķērsvītrū.

6.1.2. Ja attiecīgā piemēra tulkojums ir atkarīgs no konteksta vai arī ir spēkā tikai daļēji, apaļajās iekavās mazākā drukā ir specifikēta tā lietošanas joma.

6.1.3. Simbols $\cong$ tiek lietots pirms tulkojuma, kurš ir tikai aptuvens vai daļējs ekvivalents.

6.2. Vairākvārdu savienojumi ir ievietoti šķirkļa piemēru daļā, un, ja tiem ir terminoloģisks raksturs, par to brīdina attiecīgais nozaru saīsinājums. Ja vārds tiek lietots tikai noteiktā savienojumā vai arī pārsvarā tas tā tiek lietots, pirms šī savienojuma tiek likts kols.

6.3. Frazeoloģija ir dota pēc katras apakšnozīmes pēc zīmes ♦.

ZKRATKY UŽITÉ VE SLOVNÍKU

akuzativ, 4. pád
 adjektivum, přídavné jméno
 administrativní, úřední (výraz)
 adverbium, příslovce
 anatomie
 a podobně
 archeologie
 architektura
 astronomie, astrologie
 biblický (výraz)
 biologie
 botanika
 církevní
 dativ, 3. pád
 dětský (výraz)
 divadlo, divadelnictví
 ekonomie
 elektrotechnika
 expresivní, citový (výraz)
 femininum, ženský rod
 filmařství
 filozofie
 finančnictví, peněžnictví
 fotografování
 futurum, budoucí čas
 fyzika
 genitiv, 2. pád
 geografie, zeměpis
 geologie
 historie, historický (výraz)
 hornictví
 hudební věda, hudební (termin)
 chemie
 instrumentál, 7. pád
 imperativ, rozkazovací způsob
 imperfektivní, nedokonavé sloveso
 interjekce, citoslovce
 ironický (výraz)
 karetní (výraz)
 knižní (výraz)
 kolokviální, (ne)spisovně hovorový (výraz)
 počítačový (výraz)
 komparativ, 2. stupeň
 konjunkce, spojka
 kuchařství
 lokál, 6. pád
 letectví
 lingvistika, jazykověda
 literatura, literární věda
 maskulinum, mužský rod
 mužský rod životný

matematika
 medicína, lékařství
 meteorologie
 mužský rod neživotný

mineralogie
 myslivectví
 neutrum, střední rod
 nominativ, 1. pád
 nebo

A
 adj
 adm.
 adv
 anat.
 ap.
 archeol.
 archit.
 astr.
 bibl.
 biol.
 bot.
 církv.
 D
 dět.
 div.
 ekon.
 elektr.
 expr.
 f
 film.
 filoz.
 fin.
 fot.
 fut.
 fyz.
 G
 geogr.
 geol.
 hist.
 horn.
 hud.
 chem.
 I
 imp.
 impf
 int
 iron.
 karty
 kniž.
 kol.
 komp.
 kompar.
 konj
 kuch.
 L
 let.
 lingv.
 lit.
 m
 ma

mat.
 med.
 meteor.
 mi

miner.
 mysl.
 n
 N
 n.

VĀRDNĪCĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

akuzatīvs
 adjektīvs, īpašības vārds
 administratīvs (izteiciens)
 adverbs, apstākļa vārds
 anatomija
 un tamlīdzīgi
 arheoloģija
 arhitektūra
 astronomija, astroloģija
 bibliskis (izteiciens)
 bioloģija
 botānika
 baznīcas (termins)
 datīvs
 bērnu (runa)
 teātris
 ekonomika
 elektrotehnika
 ekspresīvs (izteiciens)
 feminīns, sieviešu dzimte
 kino
 filozofija
 finanšu (termins)
 fotogrāfija
 futūrs, nāktone
 fizika
 ģenitīvs
 ģeogrāfija
 ģeoloģija
 vēsture, vēsturisks (izteiciens)
 kalnrūpniecība
 muzikoloģija, mūzikas (termins)
 ķīmija
 instrumentālis
 imperatīvs, pavēles izteiksme
 imperfekts, nepabeigts darbības vārds
 interjekcija, izsaukmes vārds
 ironisks (izteiciens)
 kāršu spēles (izteiciens)
 (tikai) rakstu valodā lietots (izteiciens)
 kolokviāls, sarunvalodā lietots (izteiciens)
 ar datoriem saistīts (izteiciens)
 komparatīvs, pārākā pakāpe
 konjunkcija, saiklis
 kulinārija, pavārmāksla
 lokatīvs
 aviācija
 lingvistika, valodniecība
 literatūra, literatūrzinātne
 maskulīns, vīriešu dzimte
 lietvārds, kas apzīmē dzīvu būtni vīriešu dzimtē
 matemātika
 medicīna
 meteoroloģija
 lietvārds, kas apzīmē priekšmetu vīriešu dzimtē
 mineraloģija
 medniecība
 nekatra dzimte
 nominatīvs
 vai

náboženství, náboženský	náb.	relīģija, reliģisks
námořnictví	námoř.	jūrniecība
negace, zápor	neg.	negācija, noliegums
nesklonný	neskl.	nelokāms
číslovka	num	numerālis, skaitļa vārds
obchod	obch.	tirdzniecība
obvykle	obv.	parasti
odborný (výraz)	odb.	specializēts (izteiciens)
partikule, částice	part	partikula
pasivum, trpný rod	pas.	pasīvs, ciešamā kārta
pejorativní, hanlivý (výraz)	pej.	pejoratīvs, nievājošs (izteiciens)
perfektivní, dokonavé sloveso	př	perfektīvs, pabeigts darbības vārds
plurál, množné číslo	pl	plurālis, daudzskaitlis
poetický, básnický (výraz)	poet.	poētisks, dzejisks (izteiciens)
politika, politický	pol.	politika, politisks
polygrafie	polygr.	poligrāfija
pomnožné podstatné jméno	pomn.	daudzskaitlinieks
právnictví	práv.	jurisprudence
předložka	prep	prepozīcija, prievārds
préteritum, minulý čas	prét.	preterits, pagātne
zájmeno	pron	pronomens, vietniekvārds
přeneseně, v přeneseném užití	přen.	pārnesti, pārnestā nozīmē
singulár, jednotné číslo	sg	singulāris, vienskaitlis
slangový (výraz)	slang	slenga (izteiciens)
sport, sportovní (výraz)	sport	sports
substantivum, podstatné jméno	subst.	substantīvs, lietvārds
superlativ, 3. stupeň	superl.	superlatīvs, vispārākā pakāpe
šachy, šachový	šachy	šahs
školství, školský	šk.	izglītība, skola
technika	tech.	tehnika
textilnictví, textilní	text.	tekstīlrūpniecība
a podobně	u. tml.	un tamlīdzīgi
vokativ, 5. pád	V	vokatīvs
včelařství	včel.	biškopība
vojenství	voj.	militārās zinātnes, militārs (termins)
vulgární, zhrubělý (výraz)	vulg.	vulgārs (izteiciens)
výtvarnictví	výt.	tēlotāja māksla
význam	význ.	nozīme
zastarávající (výraz)	zast.	novecojis, novecojošs (izteiciens)
zemědělství	zeměd.	lauksaimniecība
zkratka, zkratkové slovo	zkr.	saīsinājums, akronīms
zoologie	zool.	zoolģģija
železniční obor	žel.	dzelzceļa (termins)
žertovný (výraz)	žert.	humoristisks (izteiciens)
Uvádí valenci (vazbu) sloves (též některých podstatných a přídavných jmen)	()	Dota darbības vārdu (kā arī lietvārdu un īpašības vārdu) valence (spēja piesaistīt citus vārdus)
Uvádí bližší výklad významu	()	Dots tuvāks nozīmes skaidrojums
Uvádí mluvnické tvary slova	()	Uzrādītas vārda gramatiskās formas
Uvádí fakultativní segmenty slovního tvaru	()	Norādīti vārdformas fakultatīvie segmenti
U předložek uvádí pád, s nimž se pojí	()	Prievārdiem norāda locījumu, ar kuru tas biedrojas
Upřesňuje okruh užití lotyšského ekvivalentu	()	Specificē latviešu ekvivalenta lietošanu
Specifikuje okruh použití překladu	()	Specificē tulkojuma lietošanas jomu
Uvádí výslovnost	[ ]	Dota izruna
Uvádí stylistickou charakteristiku, oborové zkratky	< >	Uzrāda stilistisko raksturojumu, nozaru saīsinājumus
Znamená, že se slovo v heslové podobě neužívá nebo se užívá jen ve frazeologických spojeních	*	Nozīmē, ka šķirkļa vārds šajā formā netiek lietots vai arī tiek lietots tikai frazeoloģismos
Hvězdička za závorkou za slovesem upozorňuje, že úplnější konjugační paradigma daného verba lze najít vpříloze	*	Zvaigznīte aiz iekavām pēc darbības vārda norāda, ka attiecīgā verba pilnīgāka konjugācijas paradigma atrodama pielikumā
Naznačuje místo, od kterého se slovo ohýbá		Nodalā nomainīgo vārda daļu

Označuje přízvuk následující slabiky		Apzīmē uzsvāru uz nākošās zilbes
Označuje více možností slovního tvaru, slovnědruhové příslušnosti nebo výslovnosti	/	Apzīmē vairākas vārdformas, vārdšķiras vai izrunas iespējas
Odděluje sémanticky různé, ale syntakticky zaměnitelné alternativy	/	Atdala sintaktiski aizvietošanas sémantiski atšķirīgas alternatīvas
Zastupuje neměnnou část slova	~	Apzīmē nemainīgo vārda daļu
Uvádí frazeologické spojení	◆	levada frazeoloģisms
Uvádí reflexivní sloveso	■	levada atgriezeniskos darbības vārdus
Odkaz na jiné heslo	⇒	Norāda uz citu šķirkli
Znamená rovnost	=	Nozīmē vienādību
Uvádí jen přibližný nebo částečný ekvivalent	≅	Norāda uz tikai aptuvenu vai daļēju ekvivalentu
Uvádí víceslovná pojmenování	:	levada vairākvārdu savienojumus
Rozlišuje homonyma	1, 2, 3...	Apzīmē homogrāfus
Označuje pořadí významů u polysémních (mnohovýznamových) slov	1, 2, 3...	Norāda nozīmju secību polisémiskiem (daudznozīmju) vārdiem
Označuje rozdíly slovnědruhové příslušnosti slova	I, II, III...	Apzīmē atšķirības vārdšķirā
Znamená, že slovo patří k prvnímu tisíci slov podle frekvence výskytu	1	Nozīmē, ka vārds pieder pie pirmā vārdu tūkstoša pēc lietošanas biežuma
Označuje genitivní tvar substantiva plnící adjektivní funkci	(G)	Apzīmē ģenitīvu substantīvu formu ar adjektīvu funkciju
Označuje genitivní tvar substantiva plnící adjektivní funkci, který je jediným tvarem daného slova	(jen G)	Apzīmē ģenitīvu substantīvu formu ar adjektīvu funkciju, kas ir vienīgā attiecīgā vārda forma

ZÁKLADNÍ POUŽITÉ ZDROJE

GALVENIE IZMANTOTIE AVOTI

Český národní korpus (<http://ucnk.ff.cuni.cz>)

Tildes vārdnīcu pārliuks 2000, Sabiedrība Tilde 1996-1999

Ceplīte, B. – Ceplītis, L.: Latviešu valodas praktiskā gramatika. Rīga, Zvaigzne ABC 1997

Čehu – latviešu vārdnīca. Rīga, Avots 1988

Čermák, F. – Hronek, J. – Machač, J.: Slovník české frazeologie a idiomatiky: přirovnání. Praha, Academia 1983

Čermák, F. – Hronek, J. – Machač, J.: Slovník české frazeologie a idiomatiky: výrazy neslovesné. Praha, Academia 1998

Čermák, F. – Hronek, J. – Machač, J.: Slovník české frazeologie a idiomatiky: výrazy slovesné. Praha, Academia 1994

Čermák, F. – Křen, M.: Frekvenční slovník češtiny. Praha, NLN 2004

Fronek, J.: Anglicko-český a česko-anglický slovník. Praha, Leda 1999

Grīnberga, E. – Kalnciems, O. – Lukstiņš, G. – Ozols, J. – Pārupe, A. – Rauhvargers, E.: Latviešu valodas sinonīmu vārdnīca. Rīga, Avots 1998

Guļevska, D. – Miķelsone, A. – Porīte, T.: Palīgs latviešu valodas pareizrakstībā. Rīga, Avots 2000

Latviešu literārās valodas vārdnīca. Rīga, Zinātne 1972-1996

Latviešu valodas vārdnīca. Rīga, Avots 1998

Mūsdienu latviešu valodas pareizrakstības vārdnīca. Rīga, Jumava 1996

Nová slova v češtině. Praha Academia 1998

Pała, K. – Všíanský, J.: Slovník českých synonym. Praha, Lidové noviny 1994

Pravidla českého pravopisu. Praha, Academia 1993

Skujīņa, V.: Latviešu valoda lietišķajos rakstos. Rīga, Zvaigzne ABC 1999

Slovník cizích slov. Praha, Encyklopedický dům 1996

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha, Academia 1994

Slovník spisovného jazyka českého. Praha, Academia 1989

Slovník zkratek. Praha, Encyklopedický dům 1994

Svešvārdu vārdnīca. Rīga, Jumava 1999

Šroufková, M. – Pleský, R. – Vencovská M.: Rusko-český a česko-ruský slovník. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1987

A, Á

- A, a, á, Á, á, 1** [á] n. (neskl.) **1** (písmeno) (*burts*) a [á] m. (neskl.); *velké/malé a lielais/mazais a*; krátké a/ dlouhé a (á) *īsaīs a/ garais a* (á) ♦ od a (á) do zet no **A līdz Z 2** (misto v pořadí); za a, za b, za c... a, b, c..., *pirmkārt, otrkārt, treškārt...*; třída II. A 2. a *klase*; vitamin A, A-vitamin **A vitamīns 3** <hud.> (nota a tón) *la m.* (neskl.); A dur/ a moll *la mažors/ la minors*
- 1 a:** **1** konj **1** (slučovací) *un*; já a moje žena *mēs ar sievu 2* <mat.> *plus*; dva a dva *divi plus divi 3* (odporovací) *bet, nevis*; chci spát, a nemůžu usnout *es gribu gulēt, bet nevaru aizmigt*; chtěl jsem čaj, a ne kávu *es gribēju tēju. (un) nevis kafiju 4* (stupňovací) *turklāt, pie tam*; byl to úspěch, a to velký tas *bija panākums, (un) turklāt liels 5* (ve spojení): a to, a sice *proti*; a přece *un tomēr*; a ke všemu, a nadto *un turklāt, un pie tam, un bez tam*; dvakrát týdně, a to v úterý a ve čtvrtek *divreiz nedēļā, proti – otrdienās un ceturtdienās 6* (ve zkratkách): a podobně (apod., ap.) *un tamlīdzīgi (u. tml.)*; a tak dále (atd.) *un tā tālāk (utt.)*; a jiný/ jiní/ jiné (aj.) *un citi (u. c.) II* part *un*; a co teď? *un ko tagad?*; a vůbec! *un vispār!*
- á:** int ak; á, tak takhle to je! *ak tā tas ir!*; á, to jsi ty! *ak tu tas esi!*
- à** prep. (s N) **1** par (s Asg, Dpl); kus à deset eur *par desmit eiro gabalā 2*: à la à la. (*tādā veidā, (tādā) stilā, (tādā) gaumē*)
- abdikace** [-dy-] f. (-e) *abdikācija* f. (z funkce též) *atkāpšanās f (no amata)*; (na trún, titul též) *atteikšanās f (no troņa, titula)*
- abdikovat** [-dy-] (im)pf. (-uje) (z funkce) *atkāpties (-kāpjās, -kāpās)* (no amata)*; (na trún, titul) *atļēkties (-, -teicās)* (no troņa, titula)*, *atļācīties (-sakās, -sacījās)* (no troņa, titula)*; předseda ~oval *priekšsēdētājs atkāpās no amata*
- abecedja** f. (-y) **1** *alfabēts m*; latinská/ řecká a. *latīņu/ grieķu alfabēts*; Moserova a. *Morzes ābeļce f. (Gpl -ču)*; seřadit podle ~y *sakārtot alfabēta kārtībā 2* (kniha) *ābeļce f. (Gpl -ču)* ♦ začít od ~y *sākt no (paša) sākuma*
- Abcházije** f. (-e) *Abhāzija f*
- absencie** f. (-e) **1** (nepřítomnost) *prombūtnē f*; zastupovat koho v době jeho a. *aizvietot ko viņa prombūtnes laikā 2* (nedostaveni se) *neierašanās f, kavējums m*; neomluvená a. *neattaisnots kavējums 3* (jevu, vlastnosti) *trūkums m*; a. smyslu pro humor *humora izjūtas trūkums*
- absolutně** adv *absolūti*; (naprosto též) *pilnīgi, galīgi*
- absolutní** adj *absolūtis*; (naprostý též) *pilnīgš, galīgš*; a. většina *absolūts vairākums*; a. vláde/ moc *absolūts valdnieks/ absolūta vara*; a. sluch *absolūtā dzirde*; a. nesmysl *pilnīgas (galīgas) muļķības*
- absolutno** n. (-a, L -u) <filoz.> *absolūtāis m*
- absolutorijs** m. (-a) **1** (odstupujícímu výboru) *atbalstis m darbībai*; udělit výboru a. *atziť komitejas (komisijas) darbu par apmierinošu 2* (absolvování) *absolvēšana f, pabeigšana f*; po ~u *školy pēc skolas (pa)beigšanas*
- absolvent** m. (-a), **absolventka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *absolventis m, absolvente f. (Gpl -šu)*
- absolventský** adj *absolventa (G), absolventu (G)*; a. koncert *absolventu koncerts*; ~á práce *diplomdarbs m*
- absolvovat** (im)pf. (-uje) *absolvēt (II.)*, (školu, kurz též) *(pa)beigt (-beidz, -beidza)**
- absorb|ovat** (im)pf. (-uje) *absorbēt (II.)*
- abstrakce** f. (-e) *abstrakcija f*
- abstraktní** adj *abstraktis*; a. umění/ myšlení *abstraktā māksla/ domāšana*
- absurdita** [-dy-] f. (-y) *absurdis m*
- absurdní** adj *absurdš*; a. divadlo *absurda teātris*
- 1 aby** I konj. (1.sg ~ch, 2.sg ~s, 1.pl ~chom, <kol.> ~sme, 2.pl ~ste) **1** (účel) *lai*; spěchal, a. přišel včas *viņš steidzās, lai atnāktu laikā 2* (vedlejší věta obsahová) (*často se překládá infinitivem*); dovolte, ~ch se představil *ļaujiet stāstīties priekšā*; poradil mi, ~ch tam nešel *viņš man deva padomu neiet uz turieni*; je nutné, a. přišel *viņam ir jāatnāk 3* (přání) *kaut*; přála si, a. už byl konec *viņa vēlējās, kaut jau būtu beigas II part 1* (přání) *kaut*; už a. ten dešť přestall *kaut reiz beigtu liti! 2* (obava): jen ~s to neztratit! *tikai nepazaudēt!*; ne ~s utratit všechny peníze! *tikai neiztērēt visu naudu!*; ~ch nezapomněl *kamēr es neesmu aizmirsis*; ~ch pravdu řekl *taisnību sakot*; ~ch tak řekl *vārdu sakot*; a. ne! *kā nu ne!*; jen a.! *kaut reiz 3* (nabídka): co ~chom si dali kávu? *vai mēs neiedzertu kafiju?*; co ~s mu zavola? *vai tu viņam nepiezvanītu? 4* (rozčilení): ještě ~ch ho finančně podporovala! *tā tikai vēl trūka, lai es viņu finansiāli atbalstītu!*
- abych, abychom, abys**, <kol.> **abysme, abyste** konj/part: ⇒ **aby ač** konj *kaut gan, lai gan*
- áč|ko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) <kol.> **1** (písmeno) (*burts*) a **2** (třída) a *klase f. (Gpl -šu)*; (skupina) a *grupla f.* (trasa metra) **A (metro) linija f 3** <hud.> (ladička) *kamertoņnis m. (G -ņa)*
- ačkoli(v)** konj <kniž.> *kaut gan, lai gan*
- adaptace** f. (-e) **1** (budov) *rekonstrukcija f, pārbūve f. (Gpl -vju), pārbūvēšana f.*; a. domu na hotel *mājas pārbūve par viesnīcu 2* (strojí) (čemu, na co) *piemērošana f (kam), pielāgošana f (kam) 3* (organismu) (čemu, na co) *pielāgošanās f (kam), adaptācija f (kam)*; a. na nové podmínky *pielāgošanās jauniem apstākļiem 4* (hry, romānu) *adaptācija f.* filmová a. *ekranizējums m*
- adaptovat** (im)pf. (-uje) **1** (budovu) (co čemu, na co) *rekonstruēt (II.), pārbūvēt (II.) (ko par ko)*; a. na byty *pārbūvēt par dzīvokļiem 2* (strojí, přístroj) (co čemu, na co) *piemērot (II.) (ko kam), pielāgot (II.) (ko kam)*; (předělat) *pārtaisīt (III.1.) (ko par ko) 3* (literární dílo) *adaptēt (II.)*; a. na film *ekranizēt (II.)* ■ **a. se** (im)pf (čemu, na co) *adaptēties (II.) (kam)*
- adekvátně** adv <kniž.> *adekvātš*; (přiměřený též) *piemērotš, atbilstošš*
- adept** m. (-a), **adeptka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (začátečník) *iesācējš m, iesācēja f.* (uchazeč) *pretendentš m, pretendente f. (Gpl -šu)*; (zájemce) *interesentš m, interesente f. (Gpl -šu)*
- adektivum** [-ty-] n. (-a) <lingv.> *adjektīvs m, īpašības vārds m*
- administrativja** [-ny-, -ty/-tý-] f. (-y) *administrācija f, pārvalde f. (Gpl -žu)*; státní a. *valsts administrācija*
- administrativně** [-ny-, -ty/-tý-] adv *administratīvi*; (vyřešit) *administratīva kārtā*
- administrativní** [-ny-, -ty/-tý-] adj *administratīvs*; a. aparát *administratīvais aparāts*
- admirál** m. (-a, Npl -ové) *admirālis m. (G -ļa)*
- adopce** f. (-e) *adopcija f*
- adoptivní** [-ty/-tý-] adj *adoptētš, audžu-*; a. dítě *adoptēts bērns, audžubērns m*; a. rodiče *adoptētāji m, pl, audžuvecāki m, pl, a. otec/ matka audžutēvs ml audžumāte f. (Gpl -šu)*
- adoptovat** pf. (-uje) *adoptēt (II.)*
- adresja** f. (-y) *adreše f. (Gpl -šu)*; zpáteční a. *atpakaļadreše f. (Gpl -šu)*; poslat na ~u *koho nosūtīt uz kāda adresi* ♦ jste na špatné ~e *jūs esat kļūdījies*
- adresář** m. (-e) **1** (seznam adres) *adresu saraksts m*; (soukromý) *adresu grāmatla f 2* <komp.> *direktorijš m, malpe f. (Gpl -pju)*
- adresát** m. (-a), **adresátka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *adresāts m, adresāte f. (Gpl -šu)*
- adresný** adj: a. dopis *konkrētām cilvēkam adresēta vēstule*; ne~á *kritika kritika bez (konkrēta) adresāta*
- adres|ovat** (im)pf. (-uje) *adresēt (II.)*; (co komu, na koho ko kam); a. kritiku na koho/co *věrst (vērs, vērsa)* kritiku pret ko, kritizēt (II.) ko*
- advent** m. (-u, L -ēl-u) *adventē f, adventis m*
- adverbijum** n. (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) <lingv.> *adverbis m, apstākļa vārds m*
- advokacie** f. (-e) (institute a povolání) *advokatūra f*
- advokát** m. (-a), **advokátka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *advokāts m, advokāte f. (Gpl -šu)* ♦ dělat někomu ~a *uzmesties kādam par advokātu*
- advokátní** adj: a. poradna *juridiskā konsultācija*; a. kancelář *juristu birojs*
- aerobik** m. (-u) *aerobika f*
- aerolinie** [-ny-] f. (-e), **aerolin|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (linka) *aviolinija f, gaisa satiksmes linija f 2 (podnik) *aviokompānija f, avioliniedrība f, lidsabiedrība f**
- afē|ra** f. (-ry, D.L -ře) *afēra f.*; je zapleten do ~ry *viņš ir iejaukts afērā* ♦ dělat z něčeho ~ru *pārspīlēt kaut ko*
- Afgán|ec, Afgán|ec** m. (-ce), **Afgán|ka, Afgán|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *afgānis m. (G -ņa), afgāniele f. (Gpl -šu)*; ~ci *afgāņi*
- Afgánistán, Afganistan** [-ny-] m. (-u, L -ēl-u) *Afgānistāna f*
- afghánský, afgánský** adj **1** (vztahující se k Afgánistánu) *Afgānistānas (G) 2* (vztahující se k Afgānci) *afgāņu (G)*
- afix** m. (-u, L -u) <lingv.> *afiksš m*
- africký** adj **1** (vztahující se k Africe) *Āfrikas (G) 2* (vztahující se k Africānūm) *afrikāņu (G)*

Afričan m, (-a, Npl -ě), **Afričan|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *afrikāņis m, (G -ņa), afrikānie|te f, (Gpl -šu); ~ě afrikāņi*

Afrika f, (-ky, D.L -ce) *Āfrik|a f*

agenda f, (-y) **1** (program jednání) *darba kārtība f* **2** (úřední práce) *administratīvs darbs m; vyřizovat (věst) ~u kārtot administratīvas lietas*

agent m, (-a), **agent|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *aģent|s m, aģen|te f, (Gpl -šu); pojišťovací a. apdrošināšanas aģents; a. výzvedné služby izlūkdienesta aģents*

agentūra f, (-ry, D.L -ře) *aģentūra f, tisková a. preses aģentūra*

agilní adj (činný) *darbīgs, aktīvs; (podnikavý) uzņēmīgs*

agitace f, (-e) *aģitācija f, aģitēšana f; (pro koho/co par ko); (proti komu/čemu pret ko); priedvolebnā a. priekšvēlēšanu kampaņa f*

aglomerace f, (-e) (městská) *aglomerācija f; a. obyvatelstva iedzīvotāju koncentrācija f*

agonie [-ny-] f, (-e) *agonija f, upadl do a. viņam sākās agonija*

agrární adj *agrārs, lauksaimniecības (G); a. stát/ strana agrāra valsts/ partija; a. politika/ reforma agrārā (lauksaimniecības) politika/ reforma; a. komora lauksaimniecības kamera*

agregát m, (-u, L -ěl/-u) *agregāts m*

agresie f, (-e) *agresija f, (proti komu/čemu pret ko)*

agresivita f, (-y) *agresivitāte f*

agresivní adj *agresīvs*

agresor m, (-ra, Npl -ři), **agresor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *agresors m, agresor|e f*

aha, ahá int **1** (uspokojení) *ahā, aha; a., tu to máme! ahā, te tas ir!*
2 (dovtipení) *ak tā; a., tak to jsi byl ty? ak tā, tad tu tas biji?*
3 (překvapení, podiv ap.) *ak, ai; a., to jsem nevědě! ak, es to nezināju!*

ahoj int **1** (při setkání a loučení) *sveiki!; (muži též) sveiks!; (ženě též) sveika!; (ženám též) sveikas!; (jen při setkání) sveicināti!; (muži též) sveicināts!; (ženě též) sveicināta!; (ženám též) sveicinātas!*
2 (námořnický pozdrav) *ahoi!*

ach int *ai!, ak!; ach, to bol! ai, (kā) sāp!; ach bože! ak dievs!; ach tak! ak tā!; ach jo nu ja, ak tā*

achát m, (-u, L -ul-ě) <miner.> *ahāts m*

aids, AIDS [ajts, ejts] m, (-u, L -u) *AIDS m, (neskl.), aids m, (neskl.); zemfīt na a. nomirt no AIDS; test na a. AIDS tests*

airba|g [érbeg] (-gu, Lpl -zich) (gaisa) *drošības spilven|s m*

aj. zkr. (a jiný/ jini/ jině) *u. c. (un citi)*

akademický adj **1** (týkající se akademie: senát, funkcionář ap.) *akadēmijas (G) **2** (vysokoškolský) akadēmisk|s, augstskolas (G); (vědecký) zinātnisk|s; ~ě vzdělání akadēmiska (augstskolas) izglītība; a. titul zinātniskais grāds; a. rok akadēmiskais gads; <přen.> ~ā čtvrtodinka akadēmiskais stundas ceturksnis **3** (s vysokoškolským vzděláním) diplomēts; a. malif diplomēts gleznotājs*

akademie f, (-e) **1** (vědecká instituce a škola) *akadēmija f; A. věd Zinātņu akadēmija **2** (slavnost) svinīgs sarīkojums m*

akademik m, (-ka, Npl -ci/-kově, Lpl -cich), **akademik|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *akadēmik|s m, akadēmik|e f*

akát m, (-u, L -u/-ě) <bot.> (*balťá*) *akācija f*

akce f, (-e) **1** (činnost) *akcija f, akts m; podpisová a. parakstu vākšana f; dotazníková a. aptauja f, anket|a f, protestní a. protesta akcija; teroristická a. terorisma akts; bojovná a. kaujas operācija f, būt v ~i darb|oties (II.), rīk|oties (II.) **2** (podnik) *akcija f, pasākums m; kulturní a. kultūras pasākums; a. ve prospěch dětské nemocnice pasākums, kura ienākumi veltīti bērnu slimnīcai**

akcent m, (-u, L -ěl/-u) <lingv., přen.> *akcent|s m, uzsvār|s m*

akcent|ovat impf, (-uje) <lingv., přen.> *akcent|ēt (II.), uz|svērt (-sver, -svēra)**

akcept|ovat (im)pf, (-uje) *akcept|ēt (II.)*

akceschopnost f, (-i) *spēja f darb|oties, darb|otiespēja f*

akcie f, (-e) *akcija f; a. stoupa|j/ klesaj| akcijas ce|as/ krīt*

akcionář m, (-e), **akcionář|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *akcionārs m, akcionār|e f*

akciový adj *akciju (G); ~á společnost (a. s.) akciju sabiedrība (a/s)*

akční adj: a. plán *ričības plāns; a. výbor ričības komiteja; a. rádius darbības rādiuss; a. film asa sižeta filma*

aklamace f, (-e) *atklāta balsošana f, hlasovat ~i balsot, pace|ot roku*

akorát adv <kol.> *tieši (laikā); přišel a. včas viņš atnāca tieši laikā; boty jsou mi a. kurpes man ir tieši laikā II part kā reizi, tieši; a. to neudělám! tieši to es nedarišu!*

akord m, (-u, L -u) <hud.> *akord|s m; durov|/ molov|y a. mažora/ minora akords*

akord m, (-u, L -ěl/-u) (úkolová práce) *gabaldarb|s m, akord|s m; pracovat v ~u strādāt gabaldarbus*

akreditace [-dy-] f, (-e) *akreditācija f, akreditēšana f, (vlastní) akreditēšanās f; (u koho/čeho pie kā, kur)*

akreditovaný [-dy-] adj *akreditēts; (u koho/čeho pie kā, kur); je a. jako velvyslanec/ u mezinárodní organizace viņš ir akreditēts par vēstnieku/ starptautiskā organizācijā*

akreditovat [-dy-] (im)pf, (-uje) *akredit|ēt (II.); (u koho/čeho pie kā, kur); a. se (im)pf akredit|ēties (II.); (u koho/čeho pie kā, kur); a. se u mezinárodní organizace/ u ministra akredit|ēties starptautiskā organizācijā/ pie ministra*

akrobacie f, (-e) *akrobātika f; leteckā a. figūrliedojums m, pl*

akrobat m, (-a, Npl -ěl/-i), **akrobat|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *akrobāts m, akrobā|te f, (Gpl -šu)*

akrobatický [-ty-] adj *akrobātisk|s; a. kousek akrobātisks triks*

akt m, (-u, L -ěl/-u) **1** (jednání) *pasākums m; (obv. školní) akts m; (ceremonie) ceremonija f, slavnostní a. svinīgs akts; zahajovací a. atklāšanas ceremonija **2** <div.> čelien|s m; drama o třech ~ech trīscēlienu drāma **3** <výt.v.> akts m **4**: sexuální a. dzimumakts m*

akt|a m, pl, (-) **1** (spisy) *akti m, pl, oficiāli dokument|ji m, pl **2** (sborník) akts m, pl, (G -tu), liet|a f, založit co do ~ pievienot ko lietai*

aktér m, (-ra, Npl -ři), **aktér|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kniž.> *iesaisītā person|a f; (účastník) dalībnieks m, dalībnie|ce f, (Gpl -ču)*

aktiv [-ty-/-tý-] m, (-u, L -u) **1** (aktivisté) *aktīvs m; stranický a. partijas aktīvs **2** (schůze) aktīva sapulce f, (Gpl -ču)*

aktivista [-ty-] m, (-y, Npl -ě), **aktivist|ka** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *aktīvis|s m, aktīvis|te f, (Gpl -stu)*

aktivita [-ty-] f, (-y) **1** *aktivitāte f; projevít ~u izrādīt aktivitāti **2**: pl ~y (činnost) darbība f, pl, pasākums m, pl; nezákonně/ tajně ~y nelikumīgas/ slepenas darbības; mimopracovní ~y ārpusdarba pasākumi*

aktivně [-ty-/-tý-] adv *aktīvi; a. se zúčastnit (čeho) aktīvi piedalīties (kur)*

aktivní [-ty-/-tý-] adj **1** *aktīvs; a. účast (v čem) aktīva dalība (kur); a. odpočinek aktīva atpūta; a. sportovec aktīvs sportists; <práv.> a. volební právo aktīvais vēlēšanu tiesības; <voj.> a. vojenská služba aktīvais karadienests; <voj.> a. důstojník aktīvais armijas virsnieks; <med.> a. tuberkulóza atklātā tuberkuloze; <chem.> a. uhlí aktīvā ogle; <lingv.> a. slovní zásoba aktīvais vārdu krājums **2** <fin.> aktīva (G); a. bilace aktīva bilance*

aktivum [-ty-/-tý-] n, (-a) <ekon.> *aktīvs m; ~a a. pasiva aktīvs un pasīvs*

aktivum [-ty-/-tý-] n, (-a) <lingv.> *aktīvs m, darbības vārda darāmā kārt|a f*

aktov|ka [-ky, D.L -ce, Gpl -ek] (brašna) *portfelis m, (G -ja); (menší) ma|pe f, (Gpl -pju)*

aktov|ka [-ky, D.L -ce, Gpl -ek] <div.> *viencēliena luga f*

aktualita f, (-y) *aktualitāte f, (Gpl -šu), jaunums m; (v televizi, rozhlasu) ziņas f, pl; politické ~y aktuāli politiski jautājumi; filmové ~y kinojaunumi m, pl; kulturní/ literární ~y jaunumi kultūrāl literatūra*

aktualizace f, (-e) *aktualizācija f*

aktualizovaný adj *aktualizēts*

aktualizovat (im)pf, (-uje) *aktualiz|ēt (II.)*

aktuálně adv *aktuāli; (teď) šobrīd, tagad*

aktuální adj *aktuāls; a. zpravodajství pēdējās ziņas; a. zdravotní stav šibrīža veselības stāvoklis; a. móda pēdējā mode*

aktualnost f, (-i) *aktualitāte f, (Gpl -šu)*

akumulátor m, (-u) *akumulātors m*

akustický [-ty-] adj **1** (signál, představa) *akustisk|s; (parametry) akustikas (G); ~á kytara akustiskā ģitāra; ~á paměť dzirdes atmiņa **2** (sál) ar labu akustiku*

akutní adj **1** <med.> *akūts; a. onemocnění akūta saslimšana **2** (problém, otázka) akūts; a. nebezpečí nopietnas briesmas*

akuzativ [-ty-] m, (-u, L -u) <lingv.> *akuzatīvs m*

akvarel m, (-u, L -u) **1** (obraz) *akvarelis m, (G -ja) **2** (malování) akvarel|glezniecība f*

akvárium n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *akvārijs m*

akvizice f, (-e, Gpl -i) **1** (nově získaná věc) *jauniegūvums m, pieaugums m **2** (získávání) (jaunu) priekšmetu iegūšana f*

alarm m, (-u, L -u) **1** (poplach) *trauks|me f, (Gpl -mju) **2** (poplašné zařízení) signalizācija f*

alarm|ovat impf, (-uje) **1** *izziņ|ot (II.) trauksmi; **2** (upozorňovat) brīd|ināt (III. 1.); a. policii brīdināt policiju*

alarmující adj (skutečnost, příklad) *satraucoš|s*

Albánec m, (-ce), **Albánka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *albānis m, (G -ŋa), albānie[te] f, (Gpl -šu); ~ci albāņi*

Albānile [-ny-] f, (-e) *Albāņija f*

albānsky adv *albānski, albāņu valodā*

albānský adj **1** (vztahující se k Albánii) *Albāņijas (G) 2* (vztahující se k Albāncům) *albāņu (G)*

albánštínja f, (-y) *albāņu valodja f*

albatros m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *albatros[s] m*

album n, (-a, Gpl -u) *album[s] m; fotografické/ hudební a. fotogrāfiju/ mūzikas albums; roduinnē a. ģimenes albums*

ale I konj **1** (odporovací) *bet, taču, tomēr, rád bych přišel, a. nemám čas es labprāt atrāktu, bet (taču) man nav laika; prši, a. je teplo līst, bet (tomēr) ir silts; je to podivnē, a. je to tak tas ir jociģi, bet (taču, tomēr) tā tas ir 2* (ve spojení): *ne – a. ne(vis) – bet (gan);* děkuj ne mnē, a. jemu *pateicies ne(vis) man, bet (gan) viņam 3* (zesilovací): *nejen(že) – a. (i) ne vien/ ne tikai – bet arī, je nejen hezkā, a. i chytrā viņa ir ne vien (ne tikai) skaista, bet arī gudra II part gan; to je a. počasī! tad nu gan ir laiks!; ty jsi a. opālený! tu gan esi nosauļojies! III int: a. ano jā gan, protams; a. ovšem protams; a. ne nu nē, nekādā gadījumā; a. jdi! ej nu ej!; a., a.!*

alegorije f, (-e) *alegorija f*

alej f, (-e) *aleja f, gaļve f, (Gpl -vju)*

alergický adj *alergisk[s]; (na co pret ko)*

alergije f, (-e) *alergija f, (na co pret ko)*

alespoņ part *vismaz, kaut vai; mēl by ses a. omluvit tev vajadzētu vismaz atvainoties; nevidēl jsem ho a. dva roky es viņu neesmu redzējis vismaz divus gadus; (jistē ho znāte) a. podle jmēna kaut vai vārda pēc*

alianc[e] f, (-e) *alian[se] f, (Gpl -šu); Severoatlantiskā a.*

Ziemeļatlantijas alianse, Ziemeļatlantijas līguma organizācija f

alias prep, (s N) *alias (s N)*

alibi n, (neskl.) *alibi m, (neskl.); prokázat své a. pierādīt savu alibi*

Aljaška f, (-ky, D,L -ce) *Aļaskja f*

alkohol m, (-u, L -u) **1** *alkohol[s] m; trvdý a. stiprais alkohols; být pod vlivem ~u būt alkohola reibumā; utopit smutek v ~u gremdēt skumjas alkoholā 2*; pl ~y <chem.> *alkohol[i] m, pl, spirt[i] m, pl*

alkoholický adj *alkoholisk[s]; ~ē nápoje alkoholiski dzērieni*

alkoholiķ m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich), **alkoholiķka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *alkoholiķis m, alkoholiķle f, notorický a. hronisks alkoholiķis*

alkoholism[us] m, (-u) *alkoholism[s] m; propadnout ~u kļūt par alkoholiķi*

almana[ch] m, (-chu, Lpl -šich) (literāri, vēdecký) *almanah[s] m; (ročenka) gadagrāmata f*

almuž[na] f, (-ny, Gpl -en) *žēlastības dāvana f*

alokac[e] f, (-e) <fin.> *asignējum[s] m, piešķirum[s] m*

alpský adj *Alpu (G); <sport> ~ā kombinace Alpu divcīņa; <bot.> protěž ~ā ēdelveis[s] m*

Alpy f, pl, (-) *Alp[i] m, pl*

alt m, (-u, L -u/-ē) <hud.> *alt[s] m*

altān m, (-u, L -u/-ē) *lape[ne] f, (Gpl -ŋu)*

alternatīva [-ty/-tý-] f, (-y) *alternatīva f*

alternatīvi [-ty/-tý-] adj *alternatīv[s]; a. medicīna alternatīvā medicīna*

alumi[ni]um [-ny-] n, (-a) <chem.> *alumīnijs m*

Alžīr m, (-u) *Alžīrija f*

Alžīrsko n, (-a) *Alžīrija f*

alžīrský adj **1** (vztahující se k Alžīru) *Alžīras (G) 2* (vztahující se k Alžīrsku) *Alžīrijas (G); A-ā demokratickā a lidovā republika Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika 3* (vztahující se k Alžīraņum) *alžīriešu (G)*

amatér m, (-ra, Npl -ři), **amatérka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *amatier[s] m, amatier[e] f, (ochotnik) pašdarbniek[s] m, pašdarbniece f, (Gpl -ču)*

amatérský adj **1** (ochotnický) *amatieru (G); (divadlo, soubor tēž) pašdarbības (G); a. snimek amatieruzņējum[s] m; a. fotograf fotogrāf[s] amatieris m 2* (diletantský) *amatierisk[s]*

ambasāda f, (-y) <kol.> *vēstniecība f*

ambicje f, (-e, Gpl -(i)), obv. pl ~e *ambīcijas f, pl; má velké a. viņam ir lielas ambīcijas*

ambiciōzný adj *ambicioz[s]*

ambulanc[e] f, (-e) **1** (zařizení) *ambulan[ce] f, (Gpl -ču) 2* (sanitka) *neatliekamā palīdzība f, neatliekamās palīdzības mašīna f, zavolat ~i zsaukt neatliekamo palīdzību*

ambulantní adj *ambulatorisk[s]; a. lēceni/ pacient ambulatoriska ārstēšana/ ambulatorisks slimnieks*

americký adj **1** (vztahující se k Americe) *Amerikas (G); Spojené státy ~é (USA) Amerikas Savienotās Valstis (ASV) 2* (vztahující se k Američāņum) *amerikāņu (G); ~ā angličtina amerikāņu angļu valoda 3* (typický pro Ameriku, Američāny) *amerikānisk[s]; a. způsob života amerikānisk[s] dzīvesveids*

Američān m, (-a, Npl -ē), **Američānka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek)

amerikānis m, (G -ŋa), amerikānie[te] f, (Gpl -šu); ~ē amerikāņi

Ameriķa f, (-ky, D,L -ce) *Ameriķa f; Severni/ Jižni A.*

Ziemeļameriķa f/ Dienvidameriķa f

amfiteātr m, (-u) *amfiteātris m*

amnestije [-ty-] f, (-e) *amnestija f, všeobecnā a. vispārēja amnestija*

amplion m, (-u, L -u/-ē) *skajru[nis] m, (G -ŋa), reproduktor[s] m*

ampulle f, (-e) **1** (lahvička) *pudeļite f, (Gpl -šu) 2 (injekcni) *ampulla f**

amputac[e] f, (-e) *amputācija f, a. ruki/ nohy rokās/ kājas amputācija*

amputovat (im)pf, (-uje) *amputēt (II.)*

Amsterdam, Amsterdam m, (-u, L -ē/-u) *Amsterdamja f*

AMU [amu] zkr. (Akademie mūzických umění) *Mūzikas un teātra mākslas akadēmija*

analfabet m, (-a), **analfabetka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *analfabēt[s] m, analfabēte f, (Gpl -šu)*

analogický adj *analoģisk[s]; (čemu, s čim kam, ar ko)*

analogije f, (-e) *analoģija f; (s čim ar ko)*

analytický [-ty-] adj *analitisk[s]; ~ā geometrie analitiskā geometrija*

analytik [-ty-] m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich), **analytiķka** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *analitiķis m, analitiķle f*

analýza f, (-y) *analīze f, (Gpl -žu); a. krve/ moči asins/ urīna analīze; <chem.> spektrālni a. spektrālā analīze, spektrālanalīze f, (Gpl -žu)*

analýzovat impf, (-uje) *analizēt (II.)*

anarchie f, (-e) (bevlādi) *anarhija f, (zmatek tēž) anarchism[s] m*

anarchistja m, (-y, Npl -ē), **anarchistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek)

anarhist[s] m, anarhiste f, (Gpl -stu)

anarchistický [-ty-] adj **1** (typický pro anarchii) *anarhistik[s] 2* (typický pro anarchismus) *anarhistisk[s]*

anatomije f, (-e) *anatomija f*

anděl m, (-a, Npl -ē) *eņģeļis m, (G -ja); strāzný a. sargeņģelis m, (G -ja); padlý a. kritušais eņģelis*

andělský adj *eņģeļa (G), eņģeļa (G); (hudba, bytost) dievišķ[s],*

debešķ[īg]s; a. chór eņģeļu koris; <přen.> ~ē oči eņģeļa acis

♦ *mā ~ou trpēlīvost viņam ir eņģeļa pacietība*

Andorra f, (-rry, D,L -ře) *Andorja f*

anebo konj *vai; bud – a. vai nu – vai arī; dnes a. zitra šodien vai*

rit; bud pjiđu, anebo zavolām es vai nu atrāķšu, vai arī piezvanīšu; bud, a. vai nu, vai nu

anekdotja f, (-y) *anekdote f, (Gpl -šu)*

anexje f, (-e) *aneksija f*

angažmā n, (neskl.) *angažement[s] m*

angažovanost f, (-i) (účast) (aktīva) *dalība f, (zapojeni se)*

iesaistīšanās f, (činnost) darbība f; a. ve veřejném životě aktīva dalība sabiedriskajā dzīvē; a. v politice iesaistīšanās politikā

angažovaný adj: politicky a. člověk *politikā iesaistīts cilvēks;*

společensky ~í občanē sabiedriski aktīvi pilsoņi; ~ē umēni ~ā

literatura pasūtījuma (pieprasīta) mākslas literatūra

angažovat (im)pf, (-uje) **1** (herce) *angažēt (II.) 2* (zaměstnat)

nodarbināt (III. 1.); (činit účastným) iesaistīt (III. 1.); (koho v čem, do čeho ko kur); a. koho v novinách/ jako spolupracovníka

nodarbināt ko avizē/ par līdzstrādnieku; a. koho do sporu/ do

kampaně iesaistīt ko strīdāt kampaņā ■ a. se (im)pf 1 (působit)

darboties (II.); (zúčastnit se) iesaistīties (III. 1.), (aktīvi) piedalīties

(III. 1.); (v čem, při čem, do čeho kur); a. se v politice darboties

(iesaistīties) politikā; a. se při rozhodování (aktīvi) piedalīties

lemšanā 2 (vystupovat) (pro koho/co, za koho/co) *ieļstāties*

(-stājas, -stājas)* (par ko); (zastat) aizstāvēt (III. 2.) (ko); a. se pro

návrh iestāties par priekšlikumu; a. se pro pītele aizstāvēt

draugu

anginja f, (-y) <med.> *angīna f; hnisavā a. strutojošā angīna; a.*

pectoris [pek-] stenokardija f

anglický adj *angliski, angļu valodā; mluvíte a. ? vai jūs runājat angliski?; učít se a. mācīties angļu valodu ♦ zmizet po ~u aiziet neatvadījies*

anglický adj **1** (vztahující se k Anglii) *Anglijas (G) 2* (vztahující se k Angličāņum) *angļu (G); a. park/ ~ā slanina/ angļu parks/ bekons;*

- <hud.> a. roh *angľu rags*, *alta oboja 3* (typický pro Anglii, Angličany)
angľiskjs; ~á výslovnost *angľiska izruna*
- Angľičan** m, (-a, Npl -é), **Angľičanĳka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *angľis m*, (G -ĳa), *angľieĳte f*, (Gpl -šus); ~é *angľi* ♦ s klidem ~a *angľu mierā*
- angľičtinĳa** f, (-y) *angľu valodĳa f*; americká a. *amerikāņu angľu valoda*
- Angľie** f, (-e) *Angľijĳa f*
- angľosaskĳý** adj *angľosakšu (G)*
- Angolĳa** f, (-y) *Angolĳa f*
- angrešt** m, (-u, L -u/-é) <bot.> **1** (keř) *ērķšķogu krūmĳs m*, *ērķšķogulāĳs m 2* (plod) *ērķšķogĳa f*
- ani** I konj *ne – ne, nedz – nedz*; nepřijdu dnes a. zítra *es neatnākšu ne(dz) šodien, ne(dz) rīt* ♦ nemá to hlavu a. patu *tam nav (nekādas) jēgas II part 1* (zesilující a vyřkací) *ne, ne maz*; nevěřím mu a. slovo *es viņam ne vārda neticu*; a. jsem nevěděl, že... *es nemaz nezinaĳu, ka...*; dokonce a. *pat ne*; a. kdyby *pat ĳa*; a. jeden, a. jedinĳ *neviens pats, it neviens*; a. jednou *ne reizi*; a. trochu, a. dost málo *it ne maz*; a. nápad *nenāk ne prātā*; a. se neptej! *nemaz nerunā!*; dál a. krok! *ne soli tālāk! 2* (nerozhodnost): (Dáte si víno? –) A. *ne Paľdies, (laikam) nē*; (Prší? –) A. *ne Ne ĳpaši, laikam nē*; a. nevím *es pat nezinu*
- animovanĳý** [-ny-] adj *animācĳas (G)*; (kreslenĳ tēz) *multiplikācĳas (G)*; a. film *animācĳas (multiplikācĳas) filma*
- aniž** konj **1** *pat ne-, ne maz ne-*, (často se překládá přechodníkovou vazbou); souhlasil, a. by se na cokoliv zeptal *viņš piekrita, neko nejautāĳot*; odešel, a. by zaplatil *viņš aizgāĳa nesamaksāĳis 2* (ačkoliv) *kaut arĳ, kaut gan*; šel tam, a. byl pozván *viņš gāĳa uz turieni, kaut arĳ (kaut gan) nebija ielūgts*
- Ankaĳra** f, (-ry, D.L -ře) *Ankaĳra f*
- anketĳa** f, (-y) *aptaujĳa f*; uspořádat ~u *sarĳkot aptauĳu*
- anketni** adj *anketas (G)*, *aptaujas (G)*; a. lístek (dotazník) *aptaujas lapa*
- ano** int *jā*; řekl, že *ano viņš teica, ka jā*; (že) *ano? vai ne?*
- anomālie** f, (-e) *anomālijĳa f*
- anonym 1**: ma, (-a, Npl -ové) *anonĳms autorĳs m*; autor básni *zůstāvā ~em dzejoĳu autors ir anonĳms 2*: mĳ, (-u) <kol.> (dopis) *anonĳma vēstule f*, (Gpl -ĳu)
- anonymitĳa** f, (-y) *anonĳmitāĳte f*; vystoupit z ~y *atklāt savu vārdu (personu, identitāti)*
- anonymnē** adv *anonĳmi*
- anonymni** adj *anonĳms*; a. dopis/ telefonāt *anonĳma vēstule/ anonĳms telefona zvans*
- anorganickĳý** [-ny-] adj *neorganickĳs*; ~ā chemie *neorganickā ķĳmĳja*
- Antarktĳida** [-tĳ-/tĳ-], **Antarktĳis** [-tĳ-] f, (-idy) **1** (kontinent) *Antarktĳidĳa f 2* (polární okruh) *Antarktĳikĳa f*
- antēnĳa** f, (-y) **1** *antenĳa f*; televizní/ pokojová/ venkovní a. *televizĳas/ istabas/ āra antena*; vysilací/ přijímací a. *raiditāĳa/ uztvērēja antena 2* <zool.> (lykadlo) *antenĳa f, taustekĳlis m*, (G -ĳa)
- antibiotikĳum** [-tĳ-, -tĳ-] n, (-a, Lpl -āch), obv. pl ~a *antibiotĳkas f, pl, antibiotĳĳi m, pl*
- antickĳý** [-tĳ-] adj *antĳkĳs*
- antidopingovĳý** [-tĳ-] adj: ~ā zkouška *dopĳinga pārbaude, dopĳinga kontrole*; a. program *pret dopĳinga lietošanu vērsta programma*
- antidumpingovĳý** [-tydam-] adj *pretdempĳinga (ĳen G)*; ~ā opatření *pretdempĳinga pasākumi*
- antĳka** [-tĳ-] f, (-ky, D.L -ce) **1** *antĳkā pasaulĳe f*; umění ~ky *antĳkā māksla 2* (umělecké dílo) *antĳkivitāĳte f*, (Gpl -šu)
- antikomunistickĳý** [-tĳ-, -nysty-] adj *antĳkomunistickĳs, pretkomunistickĳs*
- antikoncepcĳe** [-tĳ-] f, (-e) (prostředek) *pretapaugĳošanās līdzekĳi m, pl*
- antikvariāt** [-tĳ-] m, (-u, L -u/-é) *antikvariātĳs m*
- antĳlopa** [-tĳ-] f, (-y) <zool.> *antĳlope f*, (Gpl -pĳu)
- Antĳly** [-tĳ-] f, pl, (-) *Antĳlu saĳĳas f, pl*
- antisemitizmus** [-tĳ-, -tĳ-] m, (-u) *antisemitĳismĳs m*
- antisemitskĳý** [-tĳ-] adj *antisemitĳiskĳs*
- antologĳe** f, (-e) *antologĳĳa f*
- antonymĳum** n, (-a) <lingv.> *antonĳmĳs m*
- Antverpĳy** f, pl, (-) *Antverpenĳe f*
- anulĳovat** (im)pf, (-uje) *anulĳēt (II.)*
- aparāt** m, (-u, L -u/-é) **1** (přístroj) *aparātĳs m*; fotografický a. *fotoaparātĳs m*; telefonní a. *telefona aparāts 2* (státní, stranický ap.) *aparātĳs m*
- aparatuĳra** f, (-ry, D.L -ře) *aparatuĳra f*
- apartheid** [-tejid] m, (-u, L -u) *apartheidĳs m*
- apartmā** n, (neskl.) *apartamentĳi m, pl*
- apatĳie** [-tĳ-] f, (-e) *apatĳijĳa f*; upadnout do a. *iegrimt apatĳijā*
- apel** m, (-u, L -u) (na co) *apelācĳija f (pie kā)*, *vēršanĳas f (pie kā)*; (výzva) *aicinājumĳs m (kam, uz ko)*, *uzsaukumĳs m (kam)*; a. na svēdomi *apelācĳija (vēršanās) pie sirdsapziņas*; a. k národu *aicinājums (uzsaukums) tautai*; a. k ĳinu *aicinājums uz darbību*
- apelĳovat** impf, (-uje) (na co) *apelĳēt (II.) (pie kā)*, *vērsties (vērsas, vērsās)* (pie kā)*; a. na morāku/ na zodpovědnost *apelēt pie morāles pie atbildības sajūtas*; a. na politiky *apelēt pie politikĳu jūtām (sirdsapziņas, veselā saprāta)*, *vērsties pie politikĳiem*
- aplikacĳe** f, (-e) **1** (dekorativni) *aplikācĳija f 2* (použitĳi) *izmantošana f*; a. teorie v praxi *teorĳas izmantošana praksē*
- aplikovanĳý** adj: ~ā jazykovēda/ matematika *praktiskā valodniecĳba/ matemātika*
- apĳikĳovat** (im)pf, (-uje) (poznatky, zkušenosti) (na co, v ĳem) *izmantĳot (III.) (kur)*; a. co v praxi *izmantot ko praksē*; a. zákon *piemēĳot (II.) likumu*; a. lēky *lietĳot (II.) zāles*; a. knihu na skutečnost *attiecĳināt (III.1.) grāmatu uz realitāti*
- apod.** zkr. (a podobně) *u. tml. (un tamĳdzigi)*
- apokalypsĳa** f, (-y) <náb.> *apokalĳpsĳe f*
- apokalyptickĳý** [-tĳ-] adj <náb.> *apokalyptickĳs*
- apoštol** m, (-a, Npl -ové) <náb.> *apustuĳis m*, (G -ĳa)
- aprĳl** m, (-al-e, L -u/-el-i) **1** <kol.> (duben) *aprĳlis m*, (G -ĳa) **2** (žert) *pirma aprĳļa ĳokĳs m*; a.1 *aprĳl, aprĳil!*; vyvést koho ~em *izjokot kādu pirmajā aprĳlĳ*
- apriorni** adj (předpojatĳ) *iepriekšizveidoĳs, iepriekšĳjs*
- ar** m, (-u) (mira) *ārĳs m (mēra vienĳba)*
- Arab**, (-a, Npl -ové), **Arabĳka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *arābĳs m, arabĳte f*, (Gpl -šus); ~ovē *arābi*
- arab**₂ m, (-a, Npl -i) (kuň) *arābu zirgĳs m*
- arabsky** adv *arābiski, arābu valodā*
- arabskĳý** adj *arābu (G)*; ~é ĳislice *arābu ĳipari*; Spojenē ~é emirāty *Apvienotie Arābu Emirāti*; A~é mofe *Arābijas jūra*
- arabštinĳa** f, (-y) *arābu valodĳa f*
- aranžmā** n, (neskl.) **1** *iekārtojums m*; (kvētinovē) *(ziedu) kompozĳijĳa f 2* <hud.> *aranžējumĳs m*
- arbitr** m, (-ra, Npl -ri) *arbitrĳs m*
- arbitrāž** f, (-e) **1** (rozhdovāni sporu) *arbitrāžĳa f 2* (instituce) *šķĳrēĳtiesĳa f, arbitrāžĳa f*; mezinārodni a. *starptautiskā šķĳrēĳtiesĳa*
- arbitrāžni** adj *arbitrāžas (G)*; a. soud *šķĳrēĳtiesĳa f*
- arcĳbiskup** m, (-a, Npl -ové) *arĳhibĳskapĳs m*
- arcĳbiskupstvĳi** n, (-i) *arĳhibĳskapiĳa f*
- areāli** m, (-u, L -u) **1** *teritorĳija f*; (budov, sportovni) *komplekĳs m 2* (vyskytu žĳvocihū n. roslin) *areāĳs m*
- arēnĳa** f, (-y) <tēz pĳen.> *arēnĳa f*; politikā/ mezinārodni a. *politikā/ starptautiskā arēna*
- Argentĳinĳa** [-tĳ-] f, (-y) *Argentĳinĳa f*
- Argentĳinĳec** [-tĳ-] m, (-ce), **Argentĳinĳka** [-tĳ-] (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *argentĳinieĳtis m*, (G -ša), *argentĳinieĳte f*, (Gpl -šus); ~ci *argentĳinieši*
- argentĳinskĳý** [-tĳ-] adj **1** (vztahující se k Argentĳinē) *Argentĳinas (G)*; A~ā republika *Argentĳinas Republika 2* (vztahující se k Argentĳincum) *argentĳiniešu (G)*
- argument** m, (-u, L -u/-ē) *argumentĳs m*; pādny a. *pārliecināšs arguments*
- argumentacĳe** f, (-e) *argumentācĳija f*
- argumentĳovat** impf, (-uje) *argumentĳēt (II.)*; (co ĳim ko ar ko)
- arĳch** m, (-chu, Lpl -šĳch) **1** (papĳru) *(papĳra) lokĳsne f*, (Gpl -šņu); podpisovĳy a. *parakstu (veidĳ)lapi 2* <polygr.> *lokĳsne f*, (Gpl -šņu); autorskĳ/ vydavateĳskĳy a. *autora/ izdevniecĳbas loksne*
- arĳcha** f, (-chy, D.L -še) <bibl.>: Noemova a. *Noasa šķĳirstĳs m*; a. ūmluvy *Derĳbas šķĳirstĳs m*
- archaickĳý** adj *arĳhaickĳs*
- archaizmĳus** m, (-u) *arĳhaismĳs m*
- arĳheolog** m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **arĳheoloĳka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *arĳheologĳs m, arĳheoloĳĳe f*
- arĳheologicĳý** adj (muzeum) *arĳheoloĳĳas (G)*; (nález, vykopāvka) *arĳheoloĳickĳs*
- arĳheoloĳĳe** f, (-e) *arĳheoloĳĳĳa f*
- arĳhitekt** m, (-a), **arĳhitektĳka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *arĳhitektĳs m, arĳhitektĳte f*, (Gpl -šus); bytovĳy a. *interĳerĳistĳs m, interĳerĳiste f*, (Gpl -stu); *dizainerĳs m, dizainerĳte f*, divadelni a. *scenogrāfĳs m, scenogrāfĳte f*
- arĳhitektonickĳý** [-ny-] adj (řešeni) *arĳhitektonickĳs*; (pamātka) *arĳhitektūras (G)*
- arĳhitektuĳra** f, (-ry, D.L -ře) *arĳhitektūĳra f*
- archĳv** m, (-u, L -u/-ē) *arĳĳivs m*; uĳožit do ~u *nodot arĳĳivā*
- archĳvāĳĳe** f, (-e), obv. pl ~e *arĳĳivāĳĳas f, pl, arĳĳiva dokumentĳi m, pl*

- archivář** m, (-e), **archivářka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *arhivār[s] m, arhivār[te] f*
- archivní** adj *arhīva (G), arhīvu (G)*; a. dokument *arhīva dokument[s]*
- árie** f, (-e) <hud.> *ārīja f*
- aristokracie** f, (-e) *aristokrātija f*; (vlastníci pozemků též) *muižniecīb[a] f*
- aristokrat** m, (-a, Npl -ē/-i), **aristokrátka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *aristokrāt[s] m, aristokrāte f, (Gpl -šu)*; (vlastník pozemků též) *muižniek[s] m, muižniec[te] f, (Gpl -ču)*
- aristokratický** [-ty-] adj *aristokrātisk[s]*
- armáda** f, (-y) *armija f*; (vojsko) *karaspēk[s] m*; pozemní a. *sauszemes karaspēks*; dobrovolnická a. *brīvprātīgo armija*; A. spásy *Pestīšanas armija*; sloužit v ~ě *dienēt armijā*; <přen.> modrá a. *dzelzceļnieki m, pl*; <přen.> a. nezaměstnaných *bezdarbnieku armija*
- armádní** adj *armijas (G)*; a. sbor *armijas korpus*
- armatura** f, (-ry, D.L -ře) <tech., archit.> *armatūra f*
- Armén** m, (-a), **Arménka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *armē[n]is m, (G -ņa), armēnie[te] f, (Gpl -šu)*; ~i *armēņi*
- Arménie** [-ny-] f, (-e) *Armēnija f*
- arménský** adv *armēniski, armēņu valodā*
- arménský** adj **1** (vztahující se k Arménii) *Armēnijas (G)*; A-~á republika *Armēnijas Republika 2* (vztahující se k Arménům) *armēņu (G)*
- arménštin(a)** f, (-y) *armēņu valodā f*
- arogance** f, (-e) *arogancē f*; (domyšlivost) *augstprātīb[a] f*; (zpučnost) *uzpūtīb[a] f*; (drzost) *rupjīb[a] f*
- arogantní** adj *arogant[s]*; (domyšlivý) *augstprātīg[s]*; (zpučný) *uzpūtīg[s]*; (drzý) *rupj[s]*
- aroma** n, (-tu) *aromāt[s] m*
- aromatický** [-ty-] adj *aromātisk[s]*
- artefakt** m, (-u, L -u) <kníž.> *artefakt[s] m, mākslīgs veidojum[s] m*
- arterie** f, (-e) <anat.> *artērija f*
- artikl** [-ty-] m, (-u, L -u) <kol.> *prece f, (Gpl -ču), preču veid[s] m*; vývozní a. *eksporta preces*
- arzen** m, (-u, L -u) <chem.> *arsēn[s] m*
- arzenál** m, (-u, L -u/-e) <těž přen.> *arsenāl[s] m*; a. zbraní *ieroču arsenāls*
- a. s.** zkr. (akciová společnost) *a/s (akciju sabiedrība)*
- asanace** f, (-e) **1** (přestavba) *rekonstrukcija f, atjaunošan[a] f*
2 (zamoření) *sanitārija f*
- asfalt** m, (-u, L -u/-ē) <kol.> *asfalt[s] m*
- asfaltový** adj *asfalta (G), asfaltēt[s]*; a. koberec *asfalta segums*; ~á silnice *asfaltēta šoseja*
- asi l** adv **1** (přibližně) *ap, apmēram*; stojí to a. sto eur *tas maksā ap simts eiro, apmēram simts eiro*; a. v pět (hodin) *ap (pulksten) pieciem, apmēram (pulksten) piecos*; a. rok *apmēram gadu*; a. před týdnem *apmēram pirms nedēļas*; je vysoký a. jako já *viņš ir apmēram tikpat garš kā es 2* (pravděpodobně) *laikam*; a. bude přšet *laikam līs ll part* (vyjadřuje nejistotu) *gan*; kdo to a. je? *kas gan tas varētu būt?*; co by tomu a. řekl? *ko gan viņš par to teiktu?*
- Asije** [áz-] f, (-e) *Āzija f*
- asijský** adj *Āzijas (G)*; <přen.> a. tygr *Āzijas tīgeris*
- asimilace** f, (-e) <těž biol., lingv.> *asimilācija f, asimilēšan[a] f*; (vlastní) *asimilēšan[as] f*
- asimilovat** (im)pf, (-uje) <těž biol.> *asimilēt (ll.)* ■ **a. se** (im)pf *asimilēties (ll.)*
- asistence** f, (-e) **1** (pomoc) *palīdzība f*; (podpora) *atbalst[s] m*; finanční a. *finanssiāls atbalsts*; požádat o a. policii *lūgt policijas palīdzību*; osobní a. tělesně postiženým *palīdzība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām 2* (přítomnost) *klātbūtn[e] f*; za něčí a. *kāda klātbūtnē, kādam klātesot*; za a. davů lidi *klātesot cilvēku pūļiem 3* <sport> *piespēļte f, (Gpl -ju)*
- asistent** m, (-a), **asistentka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *asistent[s] m, asisten[te] f, (Gpl -šu)*; porodní a. *vecmājte f, (Gpl -šu)*; *akušier[is] m, akušier[te] f*
- asistovat** impf, (-uje) *asistēt (ll.)*; (komu při čem, u čeho *kam kur*); a. při operaci u porodů *asistēt operācijā/ dzemdībās*
- asociace** f, (-e) **1** (organizace) *asociācija f, apvienība f 2*: obv. pl ~e (představa) *asociācijas f, pl*; vyvolat a. s čim *izraisīt asociācijas ar ko*
- asociační** adj **1** *asociācijas (G)*; a. dohoda *asociācijas līgums 2* (představový) *asociatīv[s]*
- asonance** f, (-e) <lit.> *asonan[se] f, (Gpl -šu)*
- aspekt** m, (-u, L -u/-ē) **1** *aspekt[s] m 2* <lingv.> *darbības vārda veid[s] m* (*pabeigts vai nepabeigts*)
- aspik** m, (-ku, Lpl -cích) <kuch.> *galert[s] m*; (s masem tēž) *aukstā gaļa f, ryba v ~ku zivju galerts*
- aspirace** f, (-e) **1** <med., lingv.> *aspirācija f 2*: obv. pl ~e (nárok) (na co) *pretenzijas f, pl (uz ko)*; (tužba) *tīkojum[s] m (pēc kā)*; (snaha) *centienji m, pl (pēc kā)*; a. na místo vedoucího *pretenzijas uz vadītāja vietu*; má vysoké a. *viņam ir lielas pretenzijas*
- aspirant** m, (-a), **aspirantka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (uchazeč) *pretendent[s] m, pretendente f, (Gpl -šu)*; *kandidāt[s] m, kandidāte f, (Gpl -šu)*; a. na funkci předsedy *priekšsēdētāja amata pretendents, pretendents uz priekšsēdētāja amatu 2* (na univerzitē) *doktorantūras student[s] m, student[te] f, (Gpl -šu)*; *aspirant[s] m, aspirante f, (Gpl -šu)*
- aspirlovat** impf, (-uje) (na co) *pretendēt (ll.) (uz ko)*; a. na funkci předsedy *pretendēt uz priekšsēdētāja amatu*
- aspoň** part: ⇒ **alespoň**
- astma** n, (-tu) <med.> *astm[a] f*
- ast[ra] f**, (-ry, D.L -ře, Gpl -er) <bot.> *aster[te] f*
- astrolog** m, (-ga, Npl -gove, Lpl -zich), **astroložka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *astrolog[s] m, astrolog[te] f*
- astrologije** f, (-e) *astrologija f*
- astronaut** m, (-a, Npl -ē/-i), **astronautka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *astronaut[s] m, astronaut[te] f, (Gpl -šu)*
- astronom** m, (-a, Npl -ové), **astronomka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *astronom[s] m, astronom[te] f, (Gpl -mju)*
- astronomický** adj <těž přen.> *astronomisk[s]*
- astronomie** f, (-e) *astronomija f*
- asymetrický** adj *asimetrisk[s], nesimetrisk[s]*
- at'** l konj **1** (účelová) *lai*; *pospēs si, at' nezmeškāš vlak pasteidzies, lai nenokavētu vilcienu*; řekni mu, at' mi zavolá *pasaki viņam, lai man piezvana 2* (připouštěcí) *lai kā (kur, kam ap.) (ne-)*; at' si říká co chce *lai ko viņš (ne)teiktu*; at' jsem se snažil sebevic *lai kā es (ne)centos*; at' jsem se ptal kohokoli *lai kam es (ne)jautātu*; at' je to kdekoli *lai kur tas (ne)būtu*; at' je to cokoli *lai kas tas (ne)būtu 3* (ve spojení): at' – at' čil' nebo vai *(nu) – vai (arī)*; at' chcem, nebo ne *vai mēs gribam vai nē*; at' tak, či onak *vai nu tā vai citādi ll part 1* (vybudnutí, rozkaz, vzkaz) *lai*; at' si sedne! *lai viņš apsēžas!*; at' (jen) jde! *lai (taču) viņš iet!*; at' si dělá, co chce! *lai viņš dara, ko grib! 2* (přání, zvolání) *lai, kaut*; at' se brzy uzdravíš *kaut tu drīz izveseļotos*; at' žijel *lai dzīvo! 3* (varování) *tā ka; skaties, ka...;* at' se to vicrát nestane! *tā ka tas vairāk neatkārtotos*; at' tě tu už nevidim! *tā ka es tevi te vairs neredzētu!*; at' nepřijdeš pozdě! *skaties, ka nenokavē!*
- atašé** m, (neskl.) *atašejs m*; vojenský/ kulturní a. *miilitārais/ kultūras atašejs*
- atd.** zkr. (a tak dále) *utt. (un tā tālāk)*
- ateliér** m, (-u) *ateļjē m, (neskl.)*, (malířský, sochařský též) *darbnīca f*, filmové ~y *kinostudija f*
- atentát** m, (-u, L -u/-ē) *atentāt[s] m*; pokus o a. *atentāta mēģinājums*; spáchat a. (na koho) *izdarīt atentātu (pret ko)*
- atentátník** m, (-ka, Npl -cil'-kové, Lpl -cích), **atentátnice** f, (-e, Gpl -) *atentāta veicējs m, veicēja f*
- Atény, Athény** f, pl, (-) *Atēn[as] f, pl*
- atestace** f, (-e) **1** (zkouška) *atestācija f 2* (osvědčení) *atestāt[s] m, diplom[s] m*
- atlantický** [-ty-] adj: A-~á *aliance Ziemeļatlantijas alianse, Ziemeļatlantijas līguma organizācija*
- Atlantja** f, (-y) *Atlantja f*
- Atlantjida** [-ty-], **Atlantjis** [-ty-] f, (-idy) *Atlantīda f*
- Atlantik** [-ty-] m, (-u) *Atlantijas okeān[s] m*
- atlantský** adj: A. oceān *Atlantijas okeāns*
- atlas** **1** m, (-u, L -u/-e) (sbírka map) *atlant[s] m*; zemēpisný a. *ģeogrāfijas atlants*
- atlas** **2** m, (-u, L -u/-e) (lātkā) *atlas[s] m*
- atlet** m, (-a), **atletka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *atlēt[s] m, atlēte f, (Gpl -šu)*; lehký a. *vieglatlēt[s] m, vieglatlēte f, (Gpl -šu)*; těžký a. *smagatlēt[s] m, smagatlēte f, (Gpl -šu)*
- atletický** [-ty-] adj **1** (týkající se atleta) *atlēta (G), atlētu (G) 2* (týkající se atletiky) *atlētikas (G)*; a. mítink *atlētikas sacensības 3* (silný) *atlētisk[s]*; a. postava *atlētisks augums*
- atletika** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *atlētika f*, lehká/ těžká a. *vieglatlētika f/ smagatlētika f*
- atmosféra** f, (-ry, D.L -ře) <těž přen.> *atmosfēra f*, napjatá a. *saspīlēta atmosfēra*
- atmosférický** adj *atmosfēras (G), atmosfērisk[s]*; a. tlak *atmosfēras spiediēns*
- atom** m, (-u, L -u) *atom[s] m*

atomový adj *atoma* (G), *atomu* (G), *atom-*, *kodol-*; ~é jadro *atoma kodols*; ~á puma (bomba) *atombumba* f; ~á energie *atomenergija* f; ~á elektrárna *atomelektrostacija* f; ~é zbraně *atomeroči* i m, pl, *kodolieroči* i m, pl; ~á hlavice *kodolgalviņa* f; ~á ponorka *atomzemūdeļne* f, (Gpl -*ņu*); ~á fyzika *atomfizika* f; ~á váha *atommasa* f, *atomsvars* m

atp. zkr. (a tak podobě) *u. tml.* (*un tamli dzīgi*)

atrakce f, (-e) *atrakcija* f

atraktivitā [-ty-] f, (-y) *atraktivitāte* f, *pievilcība* f

atraktivni [-ty-/-tj-] adj *atraktīvs*, *pievilcīgs*

atraktivnost [-ty-] f, (-i) *atraktivitāte* f, *pievilcība* f

atribut m, (-u, L -u/-ē) **1** *atribūts* m; a. moci *varas atribūts* 2 <lingv.> *atribūts* m, *apzīmētājs* m

atrijum [á-] n, (-a) <archit.> *ātrijis* m

atypický adj *atipisks*, *netipisks*

au int *au!*, *ai!*

audiencie [-dy-] f, (-e) *audien[ce]* f, (Gpl -*ču*); udělit (komu) ~i *pieņemt (ko) audiencē*

audiovizuālni [-dy-] adj *audiovizuāls*; a. pomůcky *audiovizuālie mācību līdzekļi*

audit [-dy-] m, (-u, L -u) *audīt* s m

auditor [-dy-] m, (-ra, Npl -*ri*), **auditor**ka [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *auditor* s m, *auditor*e f

auditorský [-dy-] adj *audita* (G), *auditor-*; ~á firma *auditorfirm*a f; ~á zpráva *audita ziņojums*

aukcje f, (-e) *izsole* f, (Gpl -*ju*); (licitování) *vairāksolīšana* f; dát co do a. *pārdot ko izsolē*; koupit co v ~i *nopirkt ko izsolē*

aukční adj *izsoles* (G); a. prodej *vairāksolīšana* f

aula f, (-y) (univerzítai) *aula* f, (téz školni) *aktu zāle* f, (Gpl -*ju*)

Australian m, (-a, Npl -*ē*), **Australian**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *austrālietis* m, (G -*ša*), *austrāliete* f, (Gpl -*šu*); ~é *austrālieši*

Austrālie f, (-e) *Austrālija* f

australský adj **1** (vztahující se k Austrálii) *Austrālijas* (G); A~é společenství *Austrālijas Savienība* **2** (vztahující se k Austrāliem) *austrāliešu* (G)

aut m, (-u, L -u/-ē) <sport> *aut* s m

autenticitā [-ty-] f, (-y), **autentičnost** [-ty-] f, (-i) *autentiskums* m

autentický [-ty-] adj *autentisks*

auton n, (-a, L -ē/-u) *automašīna* f, *automobilis* m, (G -*ja*), *auto* m, (*neskl.*), *mašīna* f <kol.>; osobní a. *vieglā automašīna*; nákladní a. *kravas automašīna*; závodní a. *sacikšu automašīna*; jet ~em *braukt ar automašīnu*; řídit a. *vadīt automašīnu*

autobiografický adj *autobiogrāfisks* m

autobiografie f, (-e) *autobiogrāfija* f

autobus m, (-u, L -u/-ē) *autobuss* s m; dálkový a. *tālsatiksmes autobuss*; a. do/z Prahy *autobuss uz Prāgu/ no Prāgas*

autobusový adj *autobusa* (G), *autobusu* (G); ~é nádraži *autoost*a f; ~á linka *autobusa maršruts*; ~á doprava *autobusu satiksme*

autodoprava f, (-y) *autotransports* m

autodopravce m, (-e) *transportētājs* m (*ar automašīnu*)

autogram m, (-u, L -u) *autogrāfs* m, *autogram*a f

autogramiādā f, (-y) (*pasākums, kura laikā tiek sniegti autogrāfi*); a. knihy (novē vydanē) *grāmatas atvēršana* f

autoklub m, (-u, L -u) *autoklubs* m, *automotoklubs* m

automat m, (-u, L -u/-ē) **1** (zařizení) *automāts* m; telefonni a. *taksofon*s m, *telefona automāts*; hrací a. *spēļu automāts*; hudební a. *mūzikas automāts*; parkovací a. *stāvvietas automāts*; a. na jizdenk/ na kávu/ na cigarety *biļešu/ kafijas/ cigarešu automāts* **2** (zbraņ) *automāts* m **3** (bufet) *pašapkalpošanās ēdnīca* f, *bufete* f, (Gpl -*šu*)

automaticky [-ty-] adv *automātiski*

automatický [-ty-] adj *automātisks*; ~á pračka/ převodovka *automātiskā veļasmašīna/ ātrumkārbā*; a. pilot *autopilot*s m

automatizace [-ty-] f, (-e) *automatizācija* f

automatizovaný [-ty-] adj *automatizēts*

automatizovat [-ty-] (im)pf, (-uje) *automatizēt* (II.)

automobil m, (-u, L -u/-ē); => **auto**

automobilka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *automašīnu (automobilu) rūpnīca* f

automobilový adj *automašīnu* (G), *automobilu* (G), *auto-*; a. průmysl *automašīnu (automobilu) ražošana*; ~é závody *autokross*s m; ~á rallye (*auto*)*rallijs* m; a. sport *auto(moto)spors* m; a. závodník *sacikšu braucējs* m, *braucējs* a f; ~á doprava *autosatiksm*e f; ~á nehoda *autoavārija* f

autonehodja f, (-y) *autoavārija* f, (velká) *autokatastrofa* f

autonomie f, (-e) *autonomija* f

autonomni adj *autonom*s; a. oblast *autonoms apgabals*

autoopravna f, (-ny, Gpl -en) *automašīnu remontdarbnīca* f

autor m, (-ra, Npl -*ri*), **autor**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *autor* s m, *autor*e f; plodný a. *ražīgs autors*

autoritā f, (-y) **1** (vážnost, váha) *autoritāte* f, (Gpl -*šu*); má velkou ~u *viņam ir liela autoritāte*; vědecká a. *zinātniska autoritāte* **2** (znalec) *lietpratējs* m, *lietpratēja* f; (odborník) *speciālists* m, *speciāliste* f, (Gpl -*stu*); je ~ou na právo *viņš ir speciālists tiesībās*

autoritářský adj *autoritātīvs*

autoritativni [-ty-/-tj-] adj *autoritātīvs*

autorizace f, (-e) *autorizācija* f

autorizovaný adj *autorizēts*

autorizovat (im)pf, (-uje) *autorizēt* (II.)

autorka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); => **autor**

atorský adj *atora* (G), *atoru* (G); a. kolektiv *atoru kolektīvs*; a. honorár *atora honorārs*; a. výstik *dāvinājuma eksemplārs*; ~é právo *autortiesības* f, pl; a. zákon *autortiesību likums*

autorství i n, (-i) *autorība* f

autosalon m, (-u, L -ē/-u) (obchod) *autosalon*s m; (výstavní) *automobilu izstāde* f, (Gpl -*žu*)

autoškola f, (-y) *autoskola* f

AV zkr. (Akademie věd) *ZA* (*Zinātņu akadēmija*)

avantgardja f, (-y) *avangards* m

averze f, (-e) *nepatīka* f, *antipātija* f, (silná) *riebum*s m, *pretīgums* m; (k, proti, vůči komu/čemu *pret ko*); osobní a. *personīgas antipātijas*

avizovaný adj *izsludināts*, *izziņots*

avizovat (im)pf, (-uje) *izziņot* (II.), *paziņot* (II.) (*par ko*); a. něčí příchod *izziņot kāda ierašanos, paziņot par kāda ierašanos*

avšak konj *bet, taču, tomēr, nejen – a. také ne tikai – bet arī*

azbuka f, (-ky, D.L -ce) *krievu alfabēts* m

Ázerbájdžán m, (-u, L -u/-ē) *Azerbaidžāna* f

Ázerbájdžánec m, (-ce), **Ázerbájdžánka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *azerbaidžānis* m, (G -*ņa*), *azerbaidžāniete* f, (Gpl -*šu*); ~ci *azerbaidžāņi*

ázerbájdžáncký adj **1** (vztahující se k Ázerbájdžánu) *Azerbaidžānas* (G); Á~á republika *Azerbaidžānas Republika* **2** (vztahující se k Ázerbájdžāncům) *azerbaidžāņu* (G)

azyl m, (-u, L -u) *patvērum*s m; politický a. *politisks patvērums*; právo ~u *patvēruma tiesības*; požádat o a. *lūgt patvērumu*; žadatel o a. *patvēruma meklētājs* m, *meklētāja* f

azylový adj; a. tábor *bēgļu nometne*; a. dům *patversme* f, (Gpl -*mju*); a. zákon ≡ *likums par patvēruma meklētājiem un bēgļiem*

1 až I adv **1** (místně, časově): až do, až k, až na, až po *līdz (pat)*; až ke dveřím *līdz (pat) durvīm*; až do Prahy *līdz (pat) Prāgai*; až po kolena *līdz (pat) ceļiem*; až po pás *līdz (pat) viduklim*; až do rána *līdz (pat) rītam*; až do 3. dubna *līdz (pat) 3. aprīlim*; až dosud *līdz (pat) šim (laikam)*; až do smrti *līdz nāvei* ♦ promoklý až na kůži *izmirčis līdz kaulam*; zadlužený až po krk *parādos līdz ausīm* **2** (kromě): až na *izņemot*; až na dědečka *nepřišel nikdo izņemot vectētiņu, neatnāca neviens* **II** konj **1** (čas) *kad, kamēr, līdz, tiklīdz*; až budeš hotov, zavolej *kad (tiklīdz) būsi gatavs, piezvani, počkej, až se vrátím pagaidi, kamēr (līdz) es atgriezšos* **2** (účinek) *tā..., ka; křičel, až ochraptěl viņš tā kļiedza, ka aizsmaka* **III** part **1** (teprve) *tikai; přijel až včera viņš atbrauca tikai vakar, vrátí se až zítra viņš atgriezšies tikai rīt* **2** (stupňovací): je chytrý až moc *viņš ir pat pārlieku gudrs*

B

B, b [bé] n, (neskl.) **1** (písmeno) (*burts*) *b* [bé] m, (*neskl.*) **2** (místo v pořadí): za a, za b, za c... a, b, c..., *pirmkārt, otrkārt, treškārt...*; třída I. B **1**. *b klase*; vitamin B, B-vitamin *B vitamīns*

ba part **1** (stupňovací) *pat*; mnoho, ba příliš (mного) *daudz, pat pārāk daudz*; ba i, ba ani, ba dokonce *un pat*; ba ne *nepa'visam*

ne **2** <kol.> (přítakání) *kā tad, tiešām*; ba (věru), je to tak *tiešām tā tas ir*

babja, bábja f, (-y, Gpl *bab*) **1** <kol.> (stařena) *veceļne* f, (Gpl -*ņu*), *večja* f, *veca sieviete* f, (Gpl -*šu*) **2** <expr.> (ženská) *veceļne* f, (Gpl -*ņu*) (*sieviete*) **3** <pej.> (zbabělec) *gljēvulis* m, (G -*ja*), *zaķapastāla* m,

(D -am) 4: <kol.> porodni b. *vecmāļte f*, (Gpl -šu) 5: b. jaga ragan|a f 6: slepā b. (hra) *aklās vistin|as f*, pl (spēle) ♦ hrāt si na slepou ~u *spēlēt aklās vistin|as*

babī adj 1 (staņeny) *vecenes* (G), *večas* (G); ⇒ **baba** (1) 2: b. lēto (obdobī) *atvasar|a f*, (pavučina) *tīmek|ļi m*, pl

babīč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *vecmāmiņ|a f*, *vecmāmu|ļa f*, *vecmamm|a f* <kol.>, *omī|te f*, (Gpl -šu) <kol.> ♦ poslat někoho k čertovē ~če *pasūtīt kādu pie velna 2* (staņenka) *vecenī|te f*, (Gpl -šu), *večiņ|a f 3* (porodni) *vecmāļte f*, (Gpl -šu)

bab|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <expr.> (baba) *vece|ne f*, (Gpl -ņu), *veči|a f* ♦ koupit/ prodāt něco za ~ku *nopirkt/ pārdot kaut ko par sviestmaizi* (par pusvelti); má peněz jako ~ek *viņam naudas kā spaļu*; nestojí to ani za starou ~ku *tas nav ne plika graša vērts 2* <kol.> (chroust) *majjavo|le f*, (Gpl -ļu)

bábov|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (pečivo) *kēks|s m 2* (forma na pečeni) *kēksa veid|ne f*, (Gpl -ņu) 3: m/f <kol., pej.> (změkčilec) *mīkstčau|lis m*, (G -ļa), *mīkstčau|le f*, (Gpl -ļu); (zbabělec) *zakpasta|a m/f*, (Dm -am, Df -ai)

bác int *bláč!*, *bladč!*

bacil m/ma, (-u/-a, A -a), L -u, Npl -y/-i) *baci|lis m*, (G -ļa)

baculat|ý adj <expr.> *tuk|ls*, *apa|šš*, *apa|ģ|s*

bačk|ojra 1: f, (-ry, D.L -ře) *čīb|a f*, *rītaku|rpe f*, (Gpl -pju) ♦ natáhnout ~ry *atstiept kājas*, *nolikt karotī*; vědět starou ~ru *ne nieka nezināt*; stojí to za starou ~ru *tas ne nieka nav vērts 2*: m/f, (D,Lm -rovi) <pej.> *glēvu|lis m*, (G -ļa), *glēvu|le f*, (Gpl -ļu)

bádán|í n, (-i) (výsledek) *pētījums|s m*; (činnost) *pētīšan|a f*

bád|at impf, (-á) (o čem, v čem, nad čím) *pēt|īt (II.3./III.2.)** (ko)

badatel m, (-e, Npl -é), **badatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pētniek|s m*, *pētnie|ce f*, (Gpl -ču)

badatelisk|ý adj *pētniecisk|s*; ~á práce *pētniecisk|s darbs*

badminton [bed-] m, (-u, L -u/-ē) *badminton|s m*

bagateliz|ovat impf, (-uje) (činit banálním) *banaliz|ēt (II.)*; (znevažovat) *noniecināt (III.1.)*, *vērt|ēt (II.)* par zemu; b. otázku *banalizēt jautājumu*; b. něčí pomoc *noniecināt kāda palīdzību*

Bagdád, Bagdad m, (-u, L -u/-ē) *Bagdád|e f*

bagr m, (-u) *eskavator|s m*; (řiční) *zemessmēl|js m*, *bagar|s m*

bahenní adj *purva* (G), *purvu* (G); b. ptáčí rostliny *purva putnī/ augi*; b. plyn *purva gāze*; b. lázeň *dūņu vanna*

bah|no n, (-na, L -ně/-nu, Gpl -en) 1 (na cestě) *dub|li m*, pl; (v rybnice) *dūņ|as f*, pl; (močálovitě) *purvā|js m*; (mazlavě) *muklā|js m*; (rozměkklé) *staignā|js m*, *slīkšņ|a f*; lěčivé b. *ārstnieciskās dūņas 2* <přen., expr.>: b. velkoměsta *lielpilsēt|as zaņķ|is m*; b. neřesti *netiklības perēk|lis m*, (G -ļa)

*bach m, (-a): <kol.> dá(va)t (si) ~a *uzman|īties (III.1.)*, *būt (ir, bija)* uzman|ģ|am*; ~a! (vēnujte pozornost) *uzmanību!*, (budte opatrný) *uzmanģ|l*

báchor|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (pohádka) *pasak|a f*, národní ~ky *tautas pasakas 2* <expr.> (smýšlenka) *izdomājums|s m*, *pasak|as f*, pl

báj, báj|e f, (-e) 1 *mīt|s m*, *teiksm|a f 2* <expr.> (výmysl) *mīt|s m*, *pasak|as f*, pl

báječně adv <expr.> (těž výborně) *lieliski*, *brīnišķīgi*, *pasakaini*

báječn|ý adj <expr.> (těž výborný) *lielisk|s*, *brīnišķīg|s*, *pasakain|s*; to je ~é! *tas ir lieliski!*

baj|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <lit.> *fabu|ļa f 2* (povídačka) *pasak|as f*, pl, *izdomājums|s m*

bájn|ý adj 1 *teiksmain|s*, *mitoloģisk|s 2* <přen., expr.> (krása, bohatství) *pasakain|s*

bajonet m, (-u, L -u/-ē) *durklis m*, (G -ļa)

bakalář m, (-e) *bakalaur|s m*

bakalářsk|ý adj *bakalaura* (G); ~é studium/ b. titul *bakalaura studijas/ grāds*

bakterie f, (-e) *baktēri|ja f*

Baku n, (neskl.) *Baku f*, (neskl.)

bál m, (-u, L -e/-u) <kol.> *bal|le f*, (Gpl -ļju); na ~e *ballē*

bál se impf: ⇒ **bát se**

balad|a f, (-y) *balā|de f*, (Gpl -žu); (o čem par ko)

balanc|ovat impf, (-uje) *balans|ēt (II.)*; (čím ar ko) ♦ b. na ostří nože *balansēt uz naža asmens*; b. na hraně zákona *balansēt uz likuma robežas*; b. mezi životem a smrtí *balansēt uz dzīvības un nāves robežas*

balen|í n, (-i) 1 (opatření obalem) (*ie*) *saiņošana f*, (*ie*) *pakošana f*, (věci do kufru) *kravāšana f 2* (obal) *iesaiņojums|s m*, *iepakojums|s m*; dárkové b. *dāvanu iesaiņojums 3* (množství zboží) *pak|a f*, *pacīņ|a f*, dvē b. *cigaret divas paciņas cigarešu*

balet m, (-u, L -u/-ē) *balet|s m*

balet|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *balerīn|a f*, *baletdejojāt|a f*

baletní adj *baleta* (G), *balet-*; b. soubor *baleta trupa*; b. škola *baletskol|a f*; b. mistr *baletmeistar|s m*, *baletmeistar|e f*

balic|ek m, (-ku, Lpl -cich/-kách) 1 *sain|tis m*, (G -ša); (těž čaje, cigaret ap.) *pacīņ|a f 2* (zásilka) *sūtījums|s m*, *pacīņ|a f*

balik|k 1: mī, (-ku, Lpl -cich) *saiņis m*, (G -ņa), *pak|a f*; (baviny ap.) *ķīp|a f*; (látky ap.) *baķ|is m* ♦ vydělat b. peněz *nopelnīt kaudzi naudas 2* (zásilka) *sūtījums|s m*, *pak|a f 3* <přen.> *pake|te f*, (Gpl -šu); b. akci *akciju pakete 4*: ma, (-ka, Npl -ci) <kol., pej.> (nemotora, hlupák) *lem|pis m*, (G -pja); venkovský b. *lauķ|is m*

balir|na f, (-ny, Gpl -en) (mistnost) *iesaiņošanas ceļ|s m*; (závod) *iesaiņojumu rūpnīc|a f*

balit impf, (3.sg/pl -i) 1 (omátvat) *tīt (tin, tina)**; b. dítě *tīt bērnu*; b. knihu do papíru *tīt gramatu papírā 2* (tvořit balík) *saiņ|ot (II.)*, *pak|ot (II.)*; (kufr) *kravāt (II.)*; b. věci do kufru *kravāt mantas kofert* ♦ b. si věci *kravāt čemodānus 3* (svinovat) *saiņ|īt (-tin, -tina)**, *sarull|ēt (II.)*; b. plachtu *satīt buru 4* <expr.> (oblékat) *satunū|jot (II.) 5* <kol., expr.> (dévčata) *iepalzīties (-zistas, -zinās)** (ar ko), *sapa|zīties (-zistas, -zinās)** (ar ko)

Balkán m, (-u, L -ē/-u) (hory i poloostrov) *Balkān|j m*, pl; na ~ě *Balkānos*

balkánský adj *Balkānu* (G); B. poloostrov *Balkānu pussala*

bal|kon m, (-u, L -ē/-u) <těž div.> *balcon|s m*

balon m, (-u, L -ē/-u) 1 *gaisa balon|s m*, *aerosta|ts m*; říditelný b. *dirizab|lis m*, (G -ļa) 2 <kol.> (mič) *bumb|a f*

baloň|k m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *puteķu mēte|lis m*, (G -ļa)

balon|ek m, (-ku, Lpl -cich/-kách) 1 (dětský) *balon|s m*; nafukovací b. *piepūšamais balons* ♦ vypustit pokusný b. *izmest āķi 2* <kol.> (na zkoušku obsahu alkoholu) *trubiņ|a f* (*aikometers*); fouknout do ~ku *iepūst trubiņā*

Balt 1: mī, (-u, L -ē/-u) (moře) *Baltijas jūra f 2* (země) *Baltija f 3*: ma, pl ~ovē (etnická skupina) *bal|tji m*, pl

baltický [-ty-] adj: ⇒ **baltský**

baltist|a [-ty-] m, (-y, Npl -é), **baltist|ka** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *baltist|s m*, *baltist|e f*, (Gpl -stu)

baltist|ika [-ty-, -ty-] f, (-ky, D.L -ce) *baltistika f*

baltský adj *baltu* (G), *Baltijas* (G); ~é jazyky *baltu valodas*; B-é moře *Baltijas jūra*; ~é pobřeží *Baltijas jūras piekraste*; ~é země *Baltijas valstis*; b. Němec *baltvācie|tis m*, (G -ša), *baltvācie|te f*, (Gpl -šu)

balvan m, (-u, L -u/-ē) *liels akmen|s m*, (G -s), *bluķ|is m*; b. ledu *ledus gabals m*; bludný b. *vadakmen|s m*, (G -s) ♦ leží mi na prsou b. *man kā akmens guļ uz krūtīm*; svalil se mi ze srdce b. *man kā akmens novēlās no krūtīm*

banal|it|a f, (-y) *banalitā|te f*, (Gpl -šu)

banální adj *banā|ls*

banán m, (-u, L -u/-ē) 1 *banān|s m 2* (banánovník) *banān|s m*, *banānkoks m*

band|a f, (-y) *band|a f*, zlodějská b. *zag|u banda*

bandit|a [-dy-] m, (-y, Npl -é) *bandīt|s m*, (G -ta)

Bangkok m, (-u) *Bangkok|a f*

Bangladéš m, (-e) *Bangladeš|a f*

ban|ka f, (-ky, D.L -ce) 1 *bank|a f*; centrální b. *centrālā banka*; komerční b. *komerčbank|a f 2* <přen.> *bank|a f*; b. dat *datu banka*; krevní b. *asins banka*; b. spermat *spermas banka*

ba|ňka f, (-ňky, D.L -ňce, Gpl -něk) 1 <chem.> *kolb|a f 2* <med.> *bank|a f*

bankéř m, (-e), **bankéř|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (těž ve hře) *baņķier|is m*, *baņķier|e f*

bankomat m, (-u, L -u/-ē) *bankomāt|s m*

bankov|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *bankno|te f*, (Gpl -šu), *naudaszī|me f*, (Gpl -mju)

bankovní adj *bankas* (G), *banku* (G); b. kontrol úvěr *bankas konts/ kredīts*; b. sektor *banku sektors*

bankovníctv|í n, (-i) *banku iestā|des f*, pl, (G -žu); (jako činnost) *banku biznes|s m*, *banku darbīb|a f*

bankrot m, (-u, L -u) *bankrot|s m*; ohlásit b. *izsludināt bankrotu*

baňský adj: b. průmysl *kalnrūpniecība f*; b. ústav *kalnrūpniecības institúts*; b. inženýr *kalnrūpniecības inženieris*

bar m, (-u) 1 (pult a podnik) *bār|s m*; noční b. *naktsbār|s m 2*: mléčný b. *kafetēri|ja f*, *kafejīn|ija f*

barák m, (-ku, Lpl -cich) 1 (kasárenský ap.) *barak|a f 2* <expr.> (sešlý) *graust|s m 3* <expr.> (dům) *māģ|a f*, *nam|s m*

barba|r m, (-ra, Npl -ři), **barbar|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <těž přen.> *barbar|s m*

barbarský adj 1 *barbaru* (G) 2 <přen.> *barbarisk|s*

barbarstv|í n, (-i) <těž přen.> *barbarism|s m*

Barcelon|a f, (-y) *Barselon|a f*

bard m, (-a, Npl -i/-ové) <kníž.> *dziesminiek|s m*; (keltský) *bard|s m*
barel m, (-u, L -u) **1** (sud) *tvert|ne f*, (*Gpl -ŋu*), *bāk|a f* **2** (mira) *bare|s m*
baret m, (-u, L -u/-ě) *bere|te f*, (*Gpl -šū*)
barevně adv *krāsaini*; (pestrě) *dauzkrāsaini*, *raibi*
barevnost f, (-i) *krāsainīb|a f*, *dauzkrāsainīb|a f*
barevný adj **1** (týkající se barev) *krāsas (G)*, *krāsu (G)*; b. odstín *krāsas tonis* **2** (mající barvu) *krāsain|s*; b. film/ ~á fotografie *krāsaina filma/ fotogrāfija*; ~é kovy *krāsainie metāli*; ~i (obyvatelstvo) *krāsain|ie m, pl (iedzīvotāji)* **3** (pestrý) *dauzkrāsain|s, raib|s*
bariéra f, (-ry, D,L -rē) **1** <těž pšen.> *barjer|a f*, jazyková b. *valodas barjera* **2**: obv. pl ~ry (pro diváky) (*skatītāju*) *tribī|nes f, pl (G -ŋu)*
barikád|a f, (-y) *barikā|de f*, (*Gpl -žu*) ♦ stát (bojovat) na jiné straně ~y *cīnīties barikāžu otrajā pusē*
bár|ka f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *liellaiv|a f*, *bark|a f*; rybašská b. *zvejas laiv|a f*
Barm|a f, (-y) *Barm|a f*
barman m, (-a), **barman|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *bārme|nis m, (G -ŋa)*, *bārme|ne f, (Gpl -ŋu)*
barokní adj *baroka (G)*
barok|o n, (-a), **barok** m, (-u) *barok|s m*
baron m, (-a), **baron|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) **1** *baron|s m*, *barone|se f, (Gpl -šū)*; b. Prášil *barons Minhauzens* **2** <pej.> (boháč) *magnā|s m*; <hist.> černý b. (politiski vai sociāli nevēlamas izcelsmes obligātā karadienesta kareivis bez tiesībām nēsāt ieroci)
barovlý adj *bāra (G)*; b. pulť *bāra lete*
bar|va f, (-vy, *Gpl -ev*) **1** *krās|a f*, základní b. *pamatkrās|a f* ♦ hrát všemi ~vami *laisīties visās varavīksnes krāsās*; ličit něco růžovými ~vami *iztēloties kaut ko rozā krāsās*; malovat (ličit) něco v černých ~vách *sabiezīnāt krāsas* (*barvivo*) *krās|a f*; olejově/ vodově ~vy *eļļas/ ūdens (akvareļa) krāsas*; b. na podlahy/ na vlasy *grīdas/ matu krāsa*; je od ~vy *viņš ir nosmērējies ar krāsu* **3**: b. obličje *sejaskrās|a f*, zdravá b. *veselīga sejaskrāsa*; dostat ~vu (po nemoci) *atgūt sejaskrāsu* ♦ měnit ~vu *apmest kažoku uz otru pusi* **4**: pl ~vy (symbol) *krās|as f, pl*; národní ~vy *nacionālās krāsas*; hájit něčí ~vy *aizstāvēt kāda krāsas* **5** (hlasu) *tembr|s m*; (zvuku) *tēz|nis m, (G -ŋa)* **6** <karty> *sug|a f* ♦ přiznat ~vu *atklāt savas kārtis* **7** <mysl.> *asi|nis f, pl, (G -ŋu)*
barv|itý adj *krāsain|s, dauzkrāsain|s*; (pestrý) *raib|s*; (výrazný) *spilgt|s, kolorīt|s*; ~é ličení *dzivs stāstījums*; ~á minulost *raiba pagātne*
barv|iv|o n, (-a, L -u) *krās|a f*, *krāsviel|a f*, umělá ~a *sintētiskās krāsvielas*; krevní b. *hemoglobīn|s m*; kožní b. *pigment|s m*; tiskafské b. *tipogrāfijas krāsa*
barvoslepost f, (-i) *daltonism|s m*, *krāsu akum|s m*
barvosleplý adj *krāsu ak|s*; je b. *viņš ir daltoniķis*
bary|um n, (-a) <chem.> *bāri|j|s m*
bas **1**: mī, (-u, L -u/-e) (hlas) *bas|s m*; zpívat b. *dziedāt basu*; mluvit ~em *runāt basā* **2**: ma, (-a, Npl -ové) <kol.> (zpěvák) *bas|s m*
bas|a f, (-y) **1** <hud.> *kontrabas|s m*; hrát na ~u *spēlēt kontrabasu* **2** <kol.> (vězení) *cietum|s m*, *kurķ|is m* <slang>; sedět v ~e *sēdēt cietumā, tupēt kurķī* **3** (na lāhve) (*redeļu*) *ka|ste f, (Gpl -stu)*
baseball [bejzbol] m, (-u, L -u/-e) *beisbol|s m*
bás|eñ f, (-ně) *dzejo|lis m, (G -ja)*; psát (skládat) ~ně *rakstīt (sacerēt) dzejo|us*; symfonická b. *simfoniska poēm|a f* ♦ (oběd byl) jedna b. (*pusdienas*) *bija lieliskas*
Basilej [-zi-] f, (-e) *Bāzeļ|e f*
basist|a, m, (-y, Npl -é) (zpěvák) *bas|s m*
basist|a₂ m, (-y, Npl -é), **basist|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) (*kontrabasista*) *kontrabasis|s m, kontrabasi|ste f, (Gpl -stu)*
basketbal m, (-u, L -u/-e) *basketbol|s m*
basketbalist|a m, (-y, Npl -é), **basketbalist|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *basketbolist|s m, basketbol|ste f, (Gpl -stu)*
baskyta|ra f, (-ry, D,L -rē) *basģitā|ra f*
baskytarist|a m, (-y, Npl -é), **baskytarist|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *basģitārist|s m, basģitāri|ste f, (Gpl -stu)*
básnick|ý adj *dzejas (G)*, *dzejoļu (G)*, *dzejnieka (G)*; (lyrický) *dzejisk|s, lirisk|s*; ~é nadání *dzejnieka talants*; ~á sbírka *dzejoļu krājums*; ~á próza *liriska proza*; b. jazyk *dzejas valoda*; b. překladatel *atdzejotājs m, atdzejotāja f*
básnictv|í n, (-i) *poēzija f, dzeļa f*
básnič|ka f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *dzejo|lis m, (G -ja)*, *dzejoļītis m, (G -ša)*; (jednoduchá, dětská) *pantiņ|s m* <kol.>
básni|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **básni|ka** f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) *dzejniek|s m, dzejnie|ce f, (Gpl -ču)*

bašt|a f, (-y) (opevnění) *bastion|s m, nocietinājums|s m*; <přen.> *balst|s m, atbalst|s m*; b. míru *miera balsts*
bašt|a₂ <kol., expr.> I f, (-y) (jídlo) (*garšigs*) *ēdien|s m* II adj *lielisk|s*; dopadlo to b. *tas lieliski beidzās*
bát se impf, (3.sg/pl bojí, prēt. bál, imp. boj) **1** (mit strach) *baidīties (III.1.)*; (koho/čeho *no kā*); neboj se! *neбайдies!*; b. se ve tmě *baidīties no tumsas* ♦ kdo se bojí, nesmí do lesa *bailēm lielas acis* **2** (mit starost) (o koho/co) *raiz|ēties (II.) (par ko)*, *bažīties (II.) (par ko)*; b. se o dēti *raizēties par bērniem*; b. se o budoucnost *bažīties par nākotni* **3** (mit obavý) *baidīties (III.1.)*; bojím se, že je to pravda *es baidos, ka tā ir patiesība*; bál se, aby neupadl *viņš baidījās pakrist*
bateri|e f, (-e) **1** (článek) *baterija f*; hodinky na b. *pulkstenis uz baterijām* **2** (lahvi, slepic ap.) *baterija f*, akumulátorová b. *akumulátoru baterija* **3** <voj.> *baterija f*
bater|ka f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) **1** (*kabatas*) *luktur|is m, (kabatas) baterija f*, posvítit si ~kou *uzspīdināt lukturi* **2**: ⇒ **baterie** (1) ♦ je na ~ky *no viņa nav nekāda labuma*
batol|h m, (-ha, Lpl -zich) *mugursom|a f*
batol|e n, (-ete, Npl -ata) *mazbērn|s m, zīdai|nis m, (G -ŋa)* (*bērms, kas sāk staigāt*)
ba|v|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (rozptylovat) (koho čim) *izklaid|ēt (II.) (ko ar ko)*; (rozveselovat) *uzjautrīnāt (III.1.) (ko ar ko)* **2** (zajímāt) *interes|ēt (II.)*; ~i ho počítače *viņu interesē datorī*; mē to už ne~i *man tas jau ir apnicis* ■ **b. se** impf **1** (rozptylovat se) *izklaid|ēties (II.)*, *labi pavad|īt (III.1.) laiku*; dobře jsme se ~ili *mēs labi pavadījām laiku*; ~te se dobře! *novēlu jums labi pavadīt laiku!* **2** (krātīt si čas) (čim) *pavad|īt (III.1.) laiku (darot ko)*; b. se četbu *pavadīt laiku lasot* **3** <expr.> (vypravovat si) (s kým o kom/čem) *sarun|āties (II.) (ar ko par ko)*, *tērz|ēt (II.) (ar ko par ko)*; (mluvīt) *run|āt (II.) (ar ko par ko)*; já se s ním ne~ím *es ar viņu nerunāju* **4** <expr.> (ztrācēt čas) (s kým/čim) *tēr|ēt (II.) laiku (kam)*, *no|sist (-sit, -sita)* laiku (kam)*; nemůžu se s tím b. *es tam nevaru nosist laiku*
bav|n|a f, (-y) *kokviln|a f* ♦ chovat někoho jako v ~ce *pārmēriģi kādu lutināt*
bav|nēn|ý adj *kokvilnas (G)*
Bavorsk|o n, (-a) *Bavārija f*
bazar m, (-u) **1** (trh) *tirģus m* **2** (obchod) *lietotu mantu veikal|s m*; knižní b. *antikvariā|s m*; dobročinný b. *labdarības tirdzīn|s m*
báz|e f, (-e) <kníž.> **1** (surovinová) *bāze f, (Gpl -žu)*; (politická, ideová) *tēz|pamat|s m* **2** <voj.> *bāze f, (Gpl -žu)*
báz|en m, (-u, L -u/-ě) *basein|s m*; plavecký b. *peldbasein|s m*; krytý b. *slēģts baseins*
báz|eñ f, (-ně) <kníž.> **1** (strach) *bail|es f, pl, (G -ju)*; (před kým/čim, z koho/čeho *no kā*); zmocnila se ho b. *viņu pārņēma bailes* **2** (obava) *raižes f, pl, (G -žu)*, *baž|es f, pl*; (o koho/co *par ko*)
bazil|ika f, (-ky, D,L -ce) *bazilika f*
bažant **1**: ma, (-a) <zool.> *fazān|s m* **2** <kol.> (nováček) *iesācējs m, iesācēja f; zaļknā|bis m, (G -bja)*, *zaļknā|be f, (Gpl -bju)* <pej.>; (na vojnē) *jauniesaukt|ais m* **3**: ma/mī, (D,L -u) <slang> (urínāl) *pļ|le f, (Gpl -ju)* (*urīna trauks*)
baž|n|a f, (-y) (močál) *purv|s m, purvājs m*; (mazlavá) *muklājs m*; (roznmēklá) *sīkšņ|a f, staigāj|s m*; (zarostlá) *dumbbrājs m*
bdē|lý adj *modr|s, vēriģis*; b. stav *nomod|s m*; ~é oko (lidu) (*tautas*) *modrā acs*
bd|īt impf, (3.sg/pl -i, prēt. -ēi, imp. -i) **1** (být vzhůru) *būt (ir, bija)* nomodā*; (nespat) *nelgu|ēt (-guļ, -guļēja)**; b. dlouho do noci *būt nomodā līdz vēlai naktij* **2** (dozirat) (nad kým/čim) *uzraudzīt (-rauga, -raudzija)* (ko)*, *uzman|īt (III.1.) (ko)*; (starat se) *rūp|ēties (II.) (par ko)*; b. nad dětmi *rūpēties par bērniem*; b. nad pořádkem *uzraudzīt kārtību*; b. u nemocného *sēdēt (sēz/sēd, sēdēja)* pie slimnieka gultas* **3** (být ostražitý) *būt (ir, bija)* modrām*; lidē, ~ētēt! *cilvēki, esiet modri!*
bé int (ovce) *bē!*; (kozel) *tēz) buku bē!*
beat [bit] m, (-u, L -u) <hud.> *bīt|s m*; big beat *bigbīt|s m*
beč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** (ovce) *blēt (blēj, blēja)*, mēt (mēj, mēja)**; (tele) *maut (mauj, māva)** **2** <kol., expr.> (plakat) *pinkš|ēt (III.2.)*, *činkst|ēt (III.2.)*
beč|ka f, (-ky, D,L -ce, *Gpl -ek*) **1** *muč|a f*; b. piva *muca alus* **2** <pej.> (tlustoch) *re|snis m, (G -špa)*, *resnu|lis m, (G -ja)*
bēc|ko n, (-ka, *Gpl -ek, Lpl -kách*) <kol.> **1** (*burts*) **b** **2** (třída ap.) *b k|a|se f, (Gpl -šū)*; (skupina) *b grup|a f*; (trasa metra) *B (metro) līnija f*
bēda **1** adv **1** (zle) *slikti, ļauni*; b. tomu, kdo... *slikti klāsies tam, kas...* **2**: <expr.> až b. *šausmīgi, briesmīgi, ka briesmas*; je hubený až b. *viņš ir šausmīgi tievs* II int (*fīrais*) *posts!, ak vai!*; b. tī! *piesargies!*

bedlivě adv (sledovat, naslouchat) *uzmanīgi*; (uvážit) *rūpīgi*; (střežit) *modri*

bedlivý adj (pozorný) *uzmanīgs*; (zrakově, sluhově též) *vērīgs*, *modrīgs*; (pečlivý) *rūpīgs*; b. dohled *modra uzraudzība*; po ~é úvaze *rūpīgi apsverot*

bedlna f, (-ny, Gpl -en) **1** *kaļste f*, (Gpl -stu) **2**: <sport> švédská b. (*bukam līdzīgs vingrošanas rīks*) **3** <kol., expr.> (staré letadlo, auto) *grabažļa f 4* <kol., expr.> (hlava) *paurījs m*, *koļbis m*, (G -bja) (*galva*)
♦ ruplo mu v ~ně *viņš ir izkūkojis prātu 5* <kol., expr.> (reproduktor) *tumbļa f (skaļrunis)*

bednár m, (-e) *mucinieks m*

bedra n, pl, (-er, D -rūm/-rām, L -rech/-rāch, I -ry/-rami) **1** *jostasvietā f*, *krustīji m*, *pl 2* (*záda*) *mugurļa f*, (ramena) *plecīji m*, *pl*
♦ zodpovědnost spočívá na jeho ~rech *atbildība gulstas uz viņa pleciem*

bēh m, (-hu, Lpl -zich) **1** *skrējienis m*; (bēhání) *skriešana f*, dát se do ~hu *mesties skriešus 2* <sport> *skrējienis m*; b. na sto metru *simts metru skrējienis*; štafetový b. *štafetes skrējienis*, *štafete f*, (Gpl -šu); b. na krátké vzdálenosti *sprintšis m*; b. na dlouhé vzdálenosti *gargabalu skrējienis*; maratonský b. *maratonskrējienis m*; překážový b. *barjerskrējienis m*; přespolní b. *krosšis m*; b. na lyžích *distanču slēpošana f 3* (hvězd, lodí) *kustība f 4* (udalostí, dějin) *gaitļa f*, (času, života) *ritējums m*; b. života (životopis) *biogrāfija f 5* (stroje) *darbība f*, b. naprázdno *tukšgaitļa f*; jednání je v ~hu *sarunas tieši notiek 6* (pololeti) *semestrījis m*; (čtyřnedělní, dvouletý) *kursšis m 7* <mysl.> *ķepļa f, kājla f*

bēhjat impf, (-á) **1** *skriet (skrien/skrej, skrēja)**; každé ráno ~á *viņš katru rītu skrien* ♦ *mráz mi ~á po zádech man drebuļi skrien pār kauliem 2* (sem a tam) *skraidīt (III. 1.)*; (velmi intenzivně) *skraideļēt (II.)*; b. po úřadech/ na záchod *skraidīt (skraideļēt) pa iestādēm/ uz tualeti*; b. za děvčaty/ za chlapci *skraidīt pakaļ meitenēm/ puīšiem 3* (o batoletí) *staiģāt (II.)*; dítě už ~á *bēms jau staigā 4* (být v chodu) *strādāt (II.)*, *darboties (II.)*; stroj ~á *dobře mašina strāda labi*

bēhem prep, (s G) *laikā (s G po slovu)*; b. deseti minut/ dnei/ jednání *desmit minūšu dienās/ tikšanās laikā*; b. času *laika gaitā*

becherovka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*ārstniecības augu liķieris, kas ražots Karlovi Vari pilsētā*)

Bejrút m, (-u, L -u) *Beirūtļa f*

bejt impf <kol.>: ⇒ **být**

bejvat impf <kol.>: ⇒ **bývat**

Bělehrad m, (-u, L -ě) *Belgrāda f*

beletrijs f, (-e) *daijliteratūra f*, *beletristika f*

beletristický [-ty-] adj *beletristisks*; ~á *tvorbā beletristika f*

belgický adj **1** (vztahující se k Belgii) *Belģijas (G)*; B~é *království Belģijas Karaliste 2* (vztahující se k Belgičanům) *beģu (G)*

Belgičan m, (-a, Npl -ě), **Belģičānka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *beģģis m*, *beģģiete f*, (Gpl -šu); ~ě *beģģi*

Belģije f, (-e) *Beģģija f*

bělīt impf, (3.sg/pl -i) *balģināt (III. 1.)*

běloch m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šich), **běloška** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *balģais m*, *balģā f*; *baltādainis m*, *baltādainā f*, ~ši *baltie*, *baltādainie*

Bělorus m, (-a, Npl -ové), **Běloruska** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

baltkrievšis m, *baltkrieiviete f*, (Gpl -šu); ~ové *baltkrieivi*

Běloruskjo n, (-a) *Baltkrieivija f*

běloruský adv *baltkrieiviski*, *baltkrieivu valodā*

běloruský adj **1** (vztahující se k Bělorusku) *Baltkrieivijas (G)*; B~á *republika Baltkrieivijas Republika 2* (vztahující se k Bělorusům)

baltkrieivu (G)

běloruština f, (-y) *baltkrieivu valodļa f*

bělostný adj <kníž.> *sniegbaltšis*

běloška f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **běloch**

bělošský adj: ~ě *obyvatelstvo baltie (baltādainie) iedzīvotāji*

Benátky f, pl, (-ek) *Venēcija f*

benďž o n, (-a, L -u) <hud.> *bandžo m*, (*neskl.*)

benefiční adj *labdarības (G)*

benzin, **benzín** m, (-u, L -ul-ě) *benzīns m*; brát b. *uzpildīt benzīnu*

benzinový adj *benzīna (G)*; ~á *nádrž benzīna tvertne*; ~ě *čerpadio*, ~á *pumpa degvielas uzpildes stacija f*, *benzīntankšis m*

beran **1**: ma, (-a) *aunšis m* ♦ *jit za někým jako ovce za ~em akli kādam sekot 2* <expr.> (tvrdohlavec) *spītnieks m*, *spītniece f*, (Gpl -ču); *stūrģalvis m*, (G -vja), *stūrģalve f*, (Gpl -vju) ♦ b. beránská *spītģis kā ēzelis 3*; **B**: <astr.> *Aunšis m 4*; mi/ma, (-ul-a, A -a), L -ul-ě, Npl -y) <tech.> *zveltģnis m*, (G -ņa); (na piloty) *pāģdzģnis m*, (G

-ņa) **5** <hist.> (k boření hradeb) *mūru grauģamļais 6*; pl ~y <kol.> (u kola) *stūrģe f (velosipēdam)*

beránjek **1**: ma, (-ka, Npl -cil-kové, Lpl -cich) *ģēršis m*, *ģērģiģšis m*; obětní b. *upurģēršis m*, <přen.> *grēkģāģzis m*, (G -ģa) **2** (mimý člověk) *miermģilis m*, (G -ģa), *ģērģiģšis m 3*; velikonoční b. (*ģera formas*) *Lieldienu kēģšis m 4*; mi/ma, (-ka/-ku, D.L -ku, Npl -ky/-ci, Lpl -cich/-kách) (kožešina) *aunģdļa f 5*; pl ~ky/-ci (na obloze) *māģoģu gubļas f, pl*; (na moři) *viļģu mugurģas f, pl*

bere impf: ⇒ **brát**

berle f, (-le, Gpl -li/-el), **berļa** f, (-ly, Gpl -el) **1** *kruģģis m*; chodit o ~lich *staiģāt ar kruģģiem 2*; jen *berļa* (biskupská, ceremoniální) *ziģģis m*, (G -ģļa)

Berlín m, (-a, L -ě) *Berģinje f*, <hist.> *Západní B. Rietumberģinje f*

Bern m, (-u, L -u) *Berģe f*

berní adj: b. úřad/ úředník *nodokģu inspekcija/ inspektors*

beruška, **berunķa** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (sluněčko) *mārģte f*, (Gpl -ģu); (světluška) *ģāģtģrģiģšis m 2* (osloveni) *dūģģija f*, *drostaliģija f (uzruna)*

besedja f, (-y) **1** (rozhovor) *sarunļa f*, *pārrunļa f*, *diskusija f*, *zorganizovat ~u* (s kým) *noorganizēt sarunu (diskusiju) (ar ko) 2* (zábava) *sarģojums m*, *saviesģģs vakarģis m 3* (sdružení) *klubšis m*

besidķa f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (altán) *lapelģne f*, (Gpl -ģu) **2** (školni) *sarģojums m*; rozhlasová b. *pro děti radioriģģģums m bērģniem*

Beskydly f, pl, (-) *Beskidģi m*, *pl (kalni Ziemeģģorģvijā)*

bestije [-ty-] f, (-e) <těž přen. pej.> *bestija m*, (*Dm -am, Df -ai*)

bestseller, **bestseller** m, (-u) *bestselleršis m*

beta n (neskl.) (písmeno) *betģa f*, *paprsky b. beta stari*

Betlém m, (-a, L -ě) **1** *Betģēģe f 2*; b. (-ul-a, L -ēl-u) (*plastiski attēlota Kristus dzimšanas aina*)

beton m, (-u, L -ul-ě) **1** *betonšis m*; vytužený b. *dzelzsbetonšis m* ♦ *na b. pavisam noteikti 2*; obv. pl ~y <sport, slang> (chrániče nohou) *kāģsargģi m, pl*, *kāju (aiz)sargģi m, pl*

betonový adj *betona (G)*; b. povrch *betona pārsegums*

bez₁ prep, (s G) **1** *bez* (s Gsg, Dpl); b. ohledu na věk/ na cenu *neskatoties uz vecumu/ uz cenu*; b. přestání *nepārtraukti*; b. *okolků tieši, nepastarpināti*; b. rozmyšlení *neapdomģoties*; *nechat co b. povšimnutí atstāt ko bez ievģrģbas*; *udělat co b. řeči izdarģt ko bez vārda runas*; b. vyznání *neticģģs*; *nahofe b. ar kailām krģtim* ♦ *být b. sebe (vztekem) vai plģst no dušģmģm*, (v mĶlobách) *būt bezsamaģģ 2* <mat.> *mģnusšis m*; *sedm b. dvou je pět septģģģ mģnuss divi ir pieci*

bez₂ m, (-u, L -u) <bot.> *cerģģģi m, pl*, *cerģģģkrģms m*; *černý b. plūškokšis m*

bezbariėrový adj: b. přístup *uzbraukģuģve f*, (Gpl -vju) (*invalidģem*)

bezbranný adj **1** (neozbrojený) *neapbruģotģšis 2* (bezmočný) *nevarģģģšis*, *neaiģsargģģšis*; b. vůči (proti) *komuģģemu nevarģģģšis pret ko*, *neaiģsargģģšis no kā*

bezbrěhly adj (rozlehlý) *neizmģroģams*; (nekonečný) *nebeidģams*, *bezģalģģšis*; b. optimismus *neizsmeģģams optimismus*

bezcelní adj *nemuitoģams*, *bezmģitas (ģen G)*; b. dovoz *bezmģitas imports*

bezcerný adj *bezvģrtģģšis*; (těž bezvýznamný) *nenozģģģģšis*; je to *naprosto ~ě tam nav nekģdas vģrtģbas*, (bezvýznamně) *tam nav nekģdas noģģmes*

bezděčný adj (neúmyslný) *nejauģģšis*, *netģģģšis*; (mimovolný) *neviģģģšis*; b. *svědek nejauģģšis liecinieks*; ~á *urģģka netģģģšis apvainoģģums*; b. *ģsmģv neviģģģšis smaidšis*; b. *neklid neizskaidrojamas skumģas*

bezděčně adv (mimovolně) *neviģģģšis*; (neúmyslně) *netģģģšģm*, *nejauģģģi*

bezděky adv (mimovolně) *neviģģģšis*; (neúmyslně) *netģģģšģm*, *nejauģģģi*

bezdětný adj *bezģģrģnu (ģen G)*

bezdomovec m, (-ce), **bezdomovky** *ně f*, (-ně, Gpl -ģģ-ģģ)

bezģajumģnieks m, *bezģajumģniece f*, (Gpl -ču); *bomģģis m*, (G -ģa), *bomģģelģne f*, (Gpl -ģģu) <kol., expr.>

bezďuvodně adv *nepamatoģģi*

bezďuvodněly adj *nepamatoģģģšis*

beze prep: ⇒ **bez**₁

bezedený adj **1** (bez dna) *bez dibena*; ~á *nģdoba trauks bez dibena 2* (hluboký; propast, oči) *bezģibenģģšis*; (smutek, moudrost) *bezģalģģšis*; ~ě *blģto neizģbrienami dubģģi*; b. *ģaludek kuģģģģis kģ no gumģjas*

bezejmenný adj **1** (bez jměna) *bezvģrģda (ģen G)*; ~á *ulice bezvģrģda iela*, *iela bez nosaukuma 2* (neznámý) *nezģģģģģšis*, *anonģģģšis*; b. *hrģdna nezģģģģģšis varonģis*; b. *pisatel anonģģģšis rakstģģģģģšis*

bezesporu part *neapģģaubģģģi*, *nenoliedzami*

bezhlavý adj **1** (člověk) *neapdomģģģšis*, *nesapģģģģģšis*; (jednání, odpověď) *neapdomģģģšis*, *nepģrdomģģģšis*; (ģtģk) *panģskģšis 2* (bez hlavy) *bezģalģvainģšis*; b. *ryģģģ jģģģģģģšis bez galvas*

bezhotovostní adj *bezskaidras naudas* (G); b. platba *bezskaidras naudas norēķins*

bezchybný adj (střelba, zásah) *nekļūdīgs*; (výkon, francouzština) *nevainojams*, *lielisks*, *perfekts*

bezkonkurenčně adv: b. nejlepší (*vis*) *vislabākais*, *pats labākais*

bezkonkurenční adj: b. kvalita *nepārspējama kvalitāte*; b. ceny *labas (zemas) cenas*; b. postavení *stāvoklis, kam nevien nespēj konkurēt, privilģēts stāvoklis*

bezmála adv *gandrīz*

bezmalsý adj *bezgaļas* (jen G); ~á diēta/ ~é jídlo *bezgaļas diēta/ ēdiens*

bezmezný adj *neizmērojam*s, *bezgalīgs*

bezmoc f, (-i) <kníž.> *bezpalīdzība* f, *nevarība* f

bezmocně adv **1** (nemohoucně) *nevarīgi*, *bezpēcīgi* **2** (bez možnosti něco udělat) *bezpalīdzīgi*; b. přihlížet (čemu) *bezpalīdzīgi noskatīties (uz ko)*

bezmocnost f, (-i) *nevarība* f, *nespēk*s m

bezmocný adj **1** (nemohoucí) *nevarīgi*s, *nespēcīgi*s **2** (bezbranný) *bezpēcīgi*s, *bezpalīdzīgi*s; b. vůči (proti) komu/čemu *bezpēcīgi pret ko (kā priekšā)*; proti tomu jsem b. *tur es neko nevaru darīt*

beznaděj, beznaděje f. (-e) *bezcērība* f, *bezcerīgum*s m

beznadějně adv *bezcērīgi*

beznadějný adj *bezcērīgi*s; ~á láska *vienpusēja mīlestība*; ~á situace *bezizejas situācija*; b. pesimista *nelabojams pesimists*

bezhodně adv (necitelně) *neuzmanīgi*, *nevērtīgi*; (bezcitně) *nežēlīgi, cietsirdīgi*

bezhledný adj **1** (necitelný) *neuzmanīgi*s, *nevērtīgi*s; (ke komu/čemu, vůči čemu) *pret ko*; b. řídit *neuzmanīgs autovadītājs* **2** (bezcitný) *nežēlīgi*s, *cietsirdīgi*s

bezolovnatý adj *bezsvina* (jen G); b. benzín *bezsvina benzīns*

bezpečí n, (-i) **1** (stav) *drošība* f; být v b. *būt drošībā* **2** (místo) *droša vietā* f; uschovat co v b. *noglabāt ko drošā vietā*

bezpečně adv *droši*, *noteikti*; vím to b. *es to droši zinu*; b. vyhraje *viņš noteikti uzvarēs*; b. poznat (koho/co) *nekļūdīgi atpazīt (ko)*

bezpečnost f, (-i) **1** (jistota) *drošība* f; b. provozul státu *darba/ valsts drošība*; zajistit osobní b. *nodrošināt personas drošību*

2: Rada ~i (při OSN) (ANO) *Drošības Padome*; <hist.> *Veřejná b. Sabiedriskā drošība* f, ≅ *milicija* f

bezpečnostní adj *drošības* (G); b. pás *drošības josta*; b. služba *drošības dienests*; b. schránka *seifis* m; b. klíč *patentatslēgja* f

bezpečný adj **1** *drošs* **2** (spolehlivý) *drošs, uzticams*; ~é znalosti *pamatīgas zināšanas*; ~á existence *nodrošināta iztika*

bezplatně adv *par brīvu*, *bez (sa)maksas*

bezplatný adj **1** (bez úplaty) *bezmaksas* (jen G), *par brīvu*; ~é léčení *bezmaksas ārstēšana*; ~á rada/ pomoc *padoms/ palīdzība par brīvu* **2** (neplacený) *neapmaksāts*, *bezalgas* (jen G); ~á práce *neapmaksāts darbs*; ~á dovolená *bezalgas atvaļinājums*

bezpočet m, (-u, L -u) <kníž.> (*loti*) *liels daudzums* m, *milzum daudz*

bezpočtu adv *loti daudz*, *milzum daudz*, *bez skaita*

bezpodilový adj: ~é právo *nedalītas tiesības*; ~é vlastnictví *kopīpašums* m

bezpodmínečně adv *obligāti*, *noteikti*

bezpodmínečný adj *obligāts*; ~á kapitulace *bezierunu kapitulācija*

bezpochyby adv **1** (určitě) *neapšaubāmi*, *bez šaubām*, *protams* **2** (asi) *droši vien*, *laikam*

bezpráví n, (-i) (stav) *beztiesīgums* m; (čín) *nelikumība* f, (křivda) *netaisnība* f, dopustit se b. (na kom) *pieļaut netaisnību (pret ko)*

bezprecedentní adj *bezprecedenta* (jen G)

bezproblémový adj *bez problēmām*, *neproblemātisk*s; ~á spolupráce *laba sadarbība*; b. průběh (čeho) *gluda (kā) norise*; ~é těhotenství *grūtniecība bez komplikācijām*

bezprostředně adv **1** (souviset s čím) *tieši*, *nepastarpināti*; to se vás b. *týká tas tieši attiecas uz jums* **2** (blízko) *tieši*; (nedlouho) *tūlīt*, *neilgi*; b. u domu *tieši pie mājas*; b. potom *tūlīt pēc tam*; b. po jeho smrti *neilgi pēc viņa nāves* **3** (chovat se) *dabīgi*, *nemāksloti*

bezprostřední adj **1** (přímý, těsný) *tiešs*; b. kontakt/ vliv/ nebezpečí *tiešs kontakts/ tieša ietekme/ tiešas briesmas*; b. dojem *pirmais iespaids*; z b. blízkosti *no neliela attāluma*; (bydlet) v b. blízkosti čeho (dživot) *tieši blakus kam* **2** (přirozený) *dabisk*s, *nemākslot*s

bezprostřednost f, (-i) *tiešums* m, *nemākslotība* f

bezpośredniý adj **1** (neopodstatněný) *nepamato*t's, *nedibināt*'s **2** (bytečný) *nevajadzīgs*, *liēks*

bezradnost f, (-i) *bezpalīdzība* f, *nevarība* f, (rozpačitost) *apjukums* m

bezradný adj *bezpalīdzīgs*, *nevarīgi*s; (zmatený) *apju*lcis (f -kusi)

bezarostnlý adj *bezzrūpīgs*, *bezbēdīgs*

beztak, beztoho part <bojī kol.> *tā kā tā, tik un tā*

beztrestně adv *nesodīti*

beztrestnlý adj *nesodīt*s; (nepodléhající trestu) *nesodām*s

bezučinnost f, (-i): trestní b. (*krimināla*) *nesodāmība* f, morální b. *morāla skaidrība* f

bezučonný adj *nevainojams*s; (netrestaný) *nesodīt*'s

bezuplatně adv *par brīvu*, *bez (sa)maksas*

bezuplatnlý adj *bezmaksas* (jen G), *brīvs*

bezuročnlý adj *bezprocentu* (jen G); ~á půjčka *bezprocentu aizdevums*

bezvadnlý adj **1** *nevainojams*s, *teicams* **2** <expr.> (skvělý) *brīnišķīgs*, *lielisks*; to je ~é *tas ir lieliski*

bezvědomí n, (-i) *bezsamaņa* f, upadnout do b. *zaudēt samaņu*;

probrat se z b. *atgūt samaņu*; být v b. *būt bez samaņas*

bezvýzovlý adj *bezvīzu* (jen G); b. styk *bezvīzu režims*

bezvýhradně adv *pilnībā*, *absolūti*; b. souhlasit *pilnībā piekrist*

bezvýhodnlý adj *bezcērīgi*s, *bezizejas* (jen G); být v ~é situaci *būt bezizejas stāvoklī*

bezvýsledně adv *nesekmīgi*, *neveiksmīgi*; (mamě) *velti*, *veltīgi*

bezvýslednlý adj *nesekmīgi*s, *neveiksmīgi*s; (mamý) *vel*t's, *veltīgi*s;

~á diskuse *neauglīga diskusija*; (jednání, průzkum, hlasování) *bez rezultāta*

bezvýznamnlý adj *nenozīmīgs*s, *nesvarīgi*s

bezzublý adj <těz přen.> *bezzobain*s

běžlec m, (-ce) **1** *skrējējs* m; b. na sto metrů *simts metru skrējējs*;

b. na krátké vzdálenosti *sprinteris* m; b. na dlouhé tratě *gargabalnieks* m; b. na lyžích *distanču slēpotājs* m **2** <zool.>

(pták) *skrējējputns* m **3** <šachy> *laid*nis m, (G -ņa) **4** (na pravítku) *bīdek*lis m, (G -ļa) (uz *lineāla*)

běžeklý adj: ~á dráha *skrejceļš* m; ~á štafeta (*skriešanas*)

stafete f, (Gpl -šu); ~é lyže *distanču slēpes*; b. trenážer *skriešanas trenážieris*

běženle m, (-ce), **běženky**nlé f, (-ně, Gpl -ň/-ni) f *bēglis* m, (G -ļa), *bēglje* f, (Gpl -ju); ~ci *bēglī*

běžet impf, (3.sg/pl -i, přet. -el, fut. po-*i*/bude b., imp. -*po-*) **1** *skriet*

(*skrien/skrej, skrēja*)*; <sport> b. závod *pie*dalīties (III.1.)

skriešanas sacensībās; b. sto metrů *skriet simts metru*

distances **2** (kol.) *iet* (*iet, gāja*)*, *skriet* (*skrien/skrej, skrēja*)*; b.

pro noviny *iet pēc avīzes*; b. otevřít *iet atvērt* (*durvis*); nech ho b. *lai viņš iet* (*skrien*); už musím b. *man jau jāiet* (*jāskrien*) **3** (o koni): b. klusem *iet* (*iet, gāja*)* *riks*t, *riks*'ot (II.); b. cvalem *au*ļot (II.), *aulekš*'ot (II.), *skriet* (*skrien/skrej, skrēja*)* *aulekš*os **4** (být v chodu) *strādāt* (II.), *darb*oties (II.), *iet* (*iet, gāja*)* (*par lietām*); motor

~i *naprāzdno motors darbojas tukšgaitā*; auto ~i *dobře automašīna strādā labi* **5** (o činnostech) *no*ļīkt (*-iek, -tika*)*, *noritēt*

(III.2.); práce ~i *bez pferušení darbs norit bez pārtraukuma* **6** (o filmu): v kině ~i *nový film kinoteātrī rāda jaunu filmu*; film už

právě ~i *filma jau ir sākusies* **7** (o času) *riņtēt* (III.2.), *skriet*

(*skrien/skrej, skrēja*)*; čas/ léta ~i *laiks/ gadi rit*; čas ~i *rychle laiks*

skrien ātri **8**: ~i o... *runa ir par...*; oč běží? *par ko ir runa?*

běžící adj: b. pás *konveijeris* m; pracovat na ~m *pāsu strādāt pie konveijera* ♦ jde to jako na ~m *pāse tas iet kā pa konveijeru*

běžky f, pl, (-ek) *distanču slēpes* f, pl, (G -pju)

běžkynlé f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *skrējēja* f, b. na sto metrů *simts metru*

skrējēja; b. na krátké vzdálenosti *sprinterje* f; b. na dlouhé tratě

gargabalniece f, (Gpl -ču); b. na lyžích *distanču slēpotāja* f

běžně adv (obvykle) *parasti, normāli*; (často) *bieži*; b. dostupný/

používaný *plaši pieejams/ lietots*; b. mluvený jazyk *sarunvalod*ja f; b. se stává, že... *bieži atgadās, ka...*; b. je známo, že... *ir vispārzināms, ka...*

běžný adj **1** (obyčejný, obvyklý) *parasts*; (všední) *ikdienišķ*s; b. názor *vispārpieņemts uzskats*; b. výraz *vispārlietots izteiciens*; b. pojem *vispārzināms jēdziens*; b. život *ikdienas dzīve*; ~á velikost *pieprasīts izmērs*; ~é zboží *ikdienas patēriņa preces*; b. smrtelník *parasts mirstīgais*; v ~é praxi *ikdienas praksē* **2** (právě probíhající) *pašreizēj*s, *kārtēj*s, *tekoš*s; b. rok/ měsíc *šis gads/ mēnesis*; ~é číslo *kārtas numurs*; ~á agenda *kārtējie* (*pašreizējie*) *darbi*; ~á vydání *kārtējie izdevumi*; b. účet *tekošais rēķins*; ~é opravy *kārtējais remonts*

biation m, (-u, L -u) *biatlon*s m

bible f, (-e) (těz expr. *tlustá kniha*) *bībele* f, (Gpl -ju)

biblický adj *bībeles* (G); (spojený s bibli) *bībelisk*s; (vypůjčený z bible)

*bīblisk*s; b. příběh *bībeles stāsts, bībelstāst*s m; b. námět *bīblisk*s *sižets*; ~á abstrakce *bībeliska abstrakcija*

bicí adj: b. nástroje *sitainstrument*i m, pl; b. hodiny *pulkstenis*, *kas sit stundas*, (s kyvadlem) *pulkstenis ar pendeli*

bicykl m, (-u, L -u) <zast.> *divrite|nis m, (G -ņa)*

bič m, (-e) *pātagļa f, prāskāt ~em uzšaut ar pātagu* ♦ uplēst na sebe b. *sagriezt sev rīkstes*; (odfīkāvāt nēco.) jako když ~em mrská ātri un bez kļūdām

bida f, (-y) **1** (chudoba) *nabadzība f, trūkums m; (velkā) postis m; Žit v ~ē dzīvot trūkmā; upadnout do ~y nonākt trūkmā* ♦ tīt ~u būt trūkmā; mīt ~u s nouzi būt galīgā postā **2** (nedostatek) *trūkums m; bida o penize naudas trūkums 3; s ~ou ar (lielām) grūtībām, ar (lielām) pūlēm, knapi <kol.>*; s ~ou sehnal listky viņš ar (lielām) pūlēm dabūja biļetes; s ~ou se zahrānil viņš tik tikko izglābās **4**: <expr.> mravnī b. *morāls pagrimums m*

bid|lo n, (-la, L -lu, Gpl -el) *kārtis m; (tenkē, tež expr. cilvēk) maik|ste f, (Gpl -šu)*

bidnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **bīdnīcīe** f, (-e, Gpl -) *nelie|tis m, (G -ša), nelie|te f, (Gpl -šu); neģē|lis m, (G -ļa), neģē|le f, (Gpl -ju)*

bidnīj adj **1** <expr.> (špatnīj) *nožēlojam|s, trūcīg|s; ~ā mzda| penze nožēlojama alga| pensija; ~ē vēdomosti trūcīgās zināšanas 2* <pej.> (ničemnīj) *nelietīg|s, neģēlīg|s; (podlīj) zemisk|s; ~ā zrada zemiska nodevība*

bienāle f, (neskl., lsg - (m)) *biennā|le f, (Gpl -ju)*

bigbīt, big beat [-bit] m, (-u, L -u) <hud.> *bigbīt|s m*

bije, bil impf: ⇒ **bit**

bilancje f, (-e) **1** *bilan|ce f, (Gpl -ču); aktīvnī/ pasīvnī/ platebnī b. aktīval pasīval maksājuma bilance; udēlat ~i noslēgt bilanci 2* <přen.> (vykonané práce) *kopsavilkums m; udēlat ~i (čeho) izdarīt (kā) kopsavilkumu*

bilanc|ovat impf, (-uje) *noslēgt (-slēdz, -slēdza)* bilanci; <tež přen.> izdarīt (III.1.) kopsavilkumu*

bilaterālnī adj *bilaterā|ls, divpusēj|s*

bīle adv *baltī, baltā krāsā*

bīlek m, (-ku, Lpl -cīch) *olas baltums m*

bilion m, (-u, L -u) *biljōns m*

bil|it impf, (-i, imp. bil) **1** (vāpnem) *bals|ināt (III.1.) 2 (prādo) *bal|ināt (III.1.)**

bilkovīn|a f, (-y) *obaltumvie|ļa f*

billboard, bilbord [bilbord] m, (-u, L -u) *liela izmēra plakāt|s m, reklāmas stand|s m*

1 **bilj|l** adj, (kompar. bēlējšī) *bal|ts; b. chlēb baltmaī|ze f, (Gpl -žu); ~ē vīno baltvīn|s m; ~ā kāva balta kafija; ~ē maso (rybi, kuřeci) baltā gaļa; obchod s ~ym masem cilvēktirdzniecība f, b. kov baltmetāl|s m; ~ē krvinī baltie asinsķermenīši; B. sobota Lieldienu sestdiena; B~ē moře Baltā jūra ♦ ~ā vrāna baltais zvirbulis; ~ē limečky baltās apaklītes; ~ā lež nevainīgi meli; ~ē mīsto (na mapē) baltais plankums; ~ā panī sievietes rēgs (spoks); ~ē na černēm balts uz melna; za ~ého dne gaišās dienas laikā **II 1**: m, (-ēho), ~ā f, (-ē) (bēloch) *bal|lais m, bal|ā f, baltādain|s m, baltādain|ā f; ~i baltie 2*: m, (-ēho) <šachy> *bal|tie m, pl; b. je na tahu balto gājiens 3: ~ē n, (-ēho) <kol.> (vīno) baltvīn|s m**

bim(bam) int *bim bam*

biograf m, (-u, L -u) <zast.> *kino m, (neskl.); (budova tež) kinoteātr|is m; jīt do ~u iet uz kino*

biograf m, (-a, Npl -ovē), **biograf|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *biogrāf|s m, biogrāf|e f*

biografickīj adj *biogrāfisk|s*

biografīe f, (-e) *biogrāfija f*

biolo|g m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zīch), **biolo|ž|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *biolo|gs m, biolo|ģe f*

bioloģickīj adj *bioloģijas (G), bioloģisk|s; ~ē zbranē bioloģiskie ieroči*

bioloģīe f, (-e) *bioloģija f*

Birmingham [bērmīngem] m, (-u, L -u) *Birmīngem|a f*

biskup 1: ma, (-a, Npl -ovē) <cir.> *bīskaps m 2: mi|ma, (A -a)* (drūbeže) *(izaugums virs vietas tūpa atveres)*

bīskupskīj adj **1** <cir.> *bīskapa (G); ~ā mitra| berla bīskapa mitra| zīzīs 2*: <kuch.> b. *chlebiček kēks|s m (ar sacukurotiem augļiem)*

bist|ro n, (-ra, Gpl -er) *bistro m, (neskl.)*

bit m, (-u, L -u) <komp.> *bit|s m*

bit impf, (bije, 3.pl bijī, prēt. bil, pas. bit, imp. bij) **1** (tlouct) *sist (sit, sita)*; (bušit) dauz|īt (III.1.); (čīm o co, na co, do čeho) (ar) ko prēt ko, pa ko; b. na buben sist bungas; b. pēsti do stolu sist dūri galdā; b. se pēstmi do hrudi sist dūres pie krūtīm; b. do vrat dauzīt pa vārtiem; b. na poplach sa|celt (-ceļ, -cēla)* trauksmī; hodiny bijī pūlnoc pulkstenis sit pusnakti; <přen.> to bīje do oči tas duras acīs 2 (mlātīt) sist (sit, sita)* ♦ b. hlava nehlava sist vai acs, vai galva 3 (zabijet) sist (sit, sita)* (nost); b. mouchy sist mušas 4 (srđce) pukst|ēt (III.2.); (zrychenē) sisties (sitas, sitās)*, dauz|īties*

(III.1.) **5** (hrom) *dārd|ēt (III.2.); (dēšt, vitr do oken) sisties (sitas, sitās)**

■ **b. se** impf **1** (prāt se) (s kym) *kauties (kaujas, kāvās)* (ar ko)*

2 (bjoovat) (s kym za koho/co, o koho/co) *cīn|īties (III.1.) (ar ko par ko) 3* (nehodit se k sobě) *nesader|ēt (III.2.) (kopā), kauties (kaujas, kāvās)* <kol.>*; Červenā se zelenou se bijī sarkanā krāsa nesader kopā ar zaļo

bītevnī adj *kaujas (G), kara (G); b. linie kaujas līnija; b. pole kaujas lauks, karalauks m; b. lođ karakuģis m; b. letoun triecienlidmašīn|a f*

bit|ī n, (-i) **1** (výprask) *pērien|s m, kāvien|s m <kol.>*; dostat b. *dabūt pērienu 2* (hodin) *(pulksteņa) sišan|a f*

bit|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (rvačka) *kautiņ|s m; (menši potyčka) sadurs|me f, (Gpl -mju)*

bit|va f, (-vy, Gpl -ev) *kauļa f, cīņ|a f, (o co par ko); nāmoņī/ leteckā b. jūras/ gaisa kauja; b. o led ledus kauja; <přen.> b. o křeslo cīņa par krēslu; svēst ~vu izcīnīt kauju; vyhrát/ ztratit ~vu uzvarēt/ zaudēt kauju ♦ vypadā to tu jako po ~vē te izskatās kā kaujas laukā*

bīzarnī adj *dīvain|s, savdabīg|s, bīzār|s*

bīžuterīe f, (-e) **1** (zboží) *bīžutērij|a f 2* (obchod) *rotaslietu veikal|s m*

blābol|īt impf, (3.sg/pl -i) **1** (při horečce) *mur|ot (II.) 2* <expr.> (opile) *p|erks|ēt (III.2.), p|urks|ēt (III.2.); (nesouvisle) murmul|ēt (II.), vervel|ēt (II.) 3* <expr.> (nesmysly) *meist (meiš, melsa)* niekus, gvelzt (gvelž, gvelza)* niekus, muld|ēt (III.2.)*

blah|o n, (-a, L -u) **1** (blazenost) *laim|e f, svētlaim|e f, vrchol ~a svētlaimības kalngals 2* (prospěch) *labums m; (blahobyt) labklājība f, starat se o b. občanū rūpēties par pilsoņu labklājību; pracovat pro b. národa strādāt tautas labā*

blahobyt m, (-u, L -u -ē) *labklājība f, (dostatek všeho) pārticība f, turība f, hmotnīj/ všeobecņ b. materiāla/ vispārēja labklājība; Žit v ~u dzīvot pārticībā*

blahodārnīj adj *labdarīg|s, labvēlīg|s; mīt b. vliv na koho/co labvēlīgi ietekmēt ko*

blahopřān|ī n, (-i) *apsveikums m; srdečnē b. ! sirsnīgi apsveicut! b. k svātku apsveikums vārda dienā*

blahopřāt impf, (-eje, prēt. -āl) (komu k čemu) *ap|sveikt (-sveic, -sveica)* (ko ar ko, kur); srdečnē -eji! sirsnīgi apsveicut!; -eji k povýšení apsveicu ar paaugstinājumu; -eji k narozeninām! k svātku apsveicu dzimšanas dienā vārda dienā*

blāhovīj adj (naivnī) *vientiesīg|s, naiv|s; (pošetlīj) aušīg|s; (nerozumnīj) neapdomīg|s, vieglprātīg|s; nebud b. neesi naivs*

blahīj adj (pocit) *svētlaimīg|s*

blān|a f, (-y, I,D,L, lpl blā-/bla-, Gpl blan) **1** <anat.> *mozková b. smadzeņu apvalks m; bunēčnā b. šūnapvalks m, membrān|a f; panenskā b. jaunavības plē|ve f, (Gpl -vju); zānēt mozgových blan meningīt|s m 2: <zool.> plovaci b. peldplē|ve f, (Gpl -vju) 3 <tech.> *membrān|a f, rozmnožovaci b. šablon|s m, trafaret|s m**

blatnīk m, (-ku, Lpl -cīch) *dubl|u sarg|s m; (auta) dubl|u aizsargspārn|s m*

blātjo n, (-a, L -ē) **1** *dubl|ī m, pl; (se snēhem) šķido|nis m, (G -ņa); bezednē b. neizbrieniāmī dubļi ♦ dostat se z ~a do louže no vilka bēgt, uz lāci krist; vlāčēt někoho ~em apmētāt kādu ar dubļiem*

blatou|ch m, (-chu, Lpl -šīch) <bot.> *pure|ne f, (Gpl -ņu)*

blaze adv *svētlaimīg; Žijte b. ! dzīvojiet laimīgi!; jak je mi b. ! cik man ir labi!*

blāzjen m, (-na, Npl -ni) **1** (duševně chorý) *vājprātīgais m, vājprātīgā f; ārpřātīgais m, ārpřātīgā f; trak|ais m, trak|ā f <kol.> 2 (šašek) *āksts m, nerr|s m; dvornī b. galma āksts 3* <expr.> (pošetilec) *muļķis m, muļķ|e f; já b. ! es muļķis (tāds)!; nebud b. ! neesi muļķis!; je do ní b. viņš ir neprātīgi viņā iemīlējes; je b. do hudby viņš ir kā traks uz mūziku; dēlat si ~na z koho zob|oties (II.) par ko, ņirg|āties (II.) par ko; jede! smēje se jako b. viņš brauc/ smejas kā traks; jsem z toho b. es to nevaru saprast; dēlat ze sebe ~na palikt muļķa lomā**

blāzin|ec m, (-ce) **1** *pshiatriskā slimnīc|a f, vājprātīgo nam|s m, trakonom|s m <kol.>, trakomā|ja f <kol.> 2* <expr.> (zmatek) *trakomā|ja f, trakonom|s m; tady je úplnīj b. te ir kā trakomājā*

blāznivīj adj **1** (duševně chorý) *vājprātīg|s, ārpřātīg|s, trak|s <kol.> 2* <expr.> (pošetlīj) *trak|s; b. nápad traka ideja*

blāženost f, (-i) *svētlaim|e f, vēcnā b. mūžīga svētlaimē; pocit ~i svētlaimīga sajūta*

blāženīj adj *laimīg|s, svētlaimīg|s*

blb m, (-a, Npl -ovē): ⇒ **blbec**

blbē adv <vulg.> **1** (hloupě) *muļķīgi, stulbi; (pitomē) dumji 2* (špatně): *udēlat to b. viņš to izdarīja nepareizi 3* (nevolo): *je mi b. man ir slikti, es slikti jūtos, (od žaludku) man ir slika dūša*

blb|ec m, (-ce) 1 (idiot) *plānprātīgš m, stulbe|nis m, (G -ņa), idiotš m* 2 <vulg.> (nadávka) *muļķš m, muļķe f; stulbe|nis m, (G -ņa), stulbe|ne f, (Gpl -ņu), idiotš m, idio|te f, (Gpl -šu); (pitomec) dumīķš m, dumīķe f, dēlat ze sebe ~ce izlikties par muļķi; dēlat z koho ~ce iztaisīt ko par muļķi*

blb|nout impf, (-ne, prēt. -(nu), -la) 1 (stávat se blbým) *k|ūt (k|ūst, k|uva)* muļķim, pa|likt (-liek, -liika)* par muļķi* 2 <vulg.> (nerozumně jedna| mluvit) *darīt (III.1.) / runāt (II.) muļķības; (provádět blbosti) muļķ|oties (II.); ne~ni! nedari (nerunā) muļķības!; co blbneš? ko tu muļķojies?; b. za někým (po někom) iemil|ēties (III.2.) kādā*

blb|ost f, (-i) 1 (idiotství) *plānprātība f, stulbumš m, idiotismš m* 2 <vulg.> (nesmysl) *muļķība f, stulbība f, (stav těž) stulbumš m, idiotismš m; to je b. tā ir muļķība!; dēlat ~i darīt muļķības (stulbības); udēlat co z (vlastní) ~i izdarīt ko paša muļķības (stulbības, stulbuma) dēļ* 3 <vulg.> (bezcenná věc) *nieķš m, sīkumš m; utrácēt peníze za ~i tērēt naudu visādām muļķībām*

blb|ý adj 1 (duševně nenormální) *plānprātīgš, stulbš* 2 <vulg.> (velice hloupý) *muļķīgš, stulbš; (pitomý) dumīģš; nebud b. neesi muļķis*

bled|nout impf, (-ne, prēt. -) 1 (o člověku) *k|ūt (k|ūst, k|uva)* bāl|am, nobāl|ēt (III.2./II.)** ♦ b. závistī *k|ūt vai za|am aiz skaudības* 2 (o barvě, látce) *(iz)bal|ēt (III.2./I.)** (nebe, oblaha) *k|ūt (k|ūst, k|uva)* gaišāk|am; (vzpomínky) (iz)gaist (-gaist, -gaisa)**

bled|lý adj, (kompar. -ši) 1 (člověk) *bāls* ♦ b. jako stěna *bāls (balts) kā krīts; b. jako smrt bāls (balts) kā nāve* 2 (barva, světlo) *blāvs* 3 (špatný): ♦ ~ā závist ba|ta skaudība; je to s ním ~ē viņam iet slīkti

ble|cha f, (-chy, D, L -še) 1 <zool.> *blus|a f* ♦ hledat na všem ~chy *meklēt visur trūkumus* 2: <expr.> (malá písmena) *sīki burt|ī m, pl; nepiš takové ~chy! nerakstī tik sīkiem burtiem!*

bles|k m, (-ku, Lpl -cich) *zibensš m, (G -s); (zabýsknutí) zibens spēriensš m; čarový/ kulový b. šautras/ lodveida zibens; b. nobīdīl do domu zibens iespēra mājā; zabil ho b. viņu nospēra zibens; jako b., rychlostí ~ku kā zibens, zibens ātrumā* ♦ b. z jasného nebe (kā) *zibens (spēriens) no skaidrām debesīm* 2 <fol., kol.> *zibspul|dze f, (Gpl -džu)*

bleskově adv (rychle) *zibenģi, zibensātri*

bleskovlý adj 1 *zibens (G); ~ā bouřka negaiss ar zibeni; svodič ~ých proudů zibensnovedējs m* 2 (krátký) *zibenģš; (rychlý těž) zibensātrš; turnaj v ~ém šachu (šaha) zibenstumīrš m; b. telegram zibenstelegramma f, b. telefonní hovor steidzama telefonsaruna; b. návštěva šss apciemojums*

blīk|at impf, (-ā) 1 (světlo, hvězdy) *mīrglot (II.), mīrgu|ot (II.); (obrazovka též) ģirb|ēt (III.2.); (plamen) līp|ināties (III.1.), raust|īties (III.1.)* 2 (mrkat) *mīrkš|ināt (III.1.); b. očima mīrkš|ināt acis*

blīnk|at impf, (-ā) <dět.> *ve|mt (vemj, vēma)**

blīzce adv, (kompar. blīz(e)) (místně a časově) *tuvu; (vztahově) cieši; b. souviset (s čím) būt cieši saistītam (ar ko)*

blīzk|o I adv, (kompar. blīz(e)) (místně a časově) *tuvu; má b. do práce viņš dzīvo tuvu darbam; nejbliže příští týden ātrākais nākamnedēļ; má b. do padesátky viņam drīz būs piecdesmit; má k němu b. viņi ir tuvi (uzskatos); blīzē neurčený tuvāk nespecifēts II prep, (s G) *tuvu (s D); b. Prahy tuvu Prāgai; <přen.> být b. pravdy būt tuvu patiesībai III n, (-a) *tuvumš m; v jeho ~u viņa tuvumā; hosté z ~a i z dāli viesi no tuvienes un tālienes***

blīzkost f, (-i) 1 *tuvumš m; v ~i Prahy Prāgas tuvumā; z bezprostřední ~i no nelīela attāluma; v bezprostřední ~i (čeho) netālu (no kā) 2 (duševní) *tuvība f, nāzorovā b. tuvība uzskatos**

blīz|k|ý adj, (kompar. blīzši) 1 (místně a časově) *tuvš; v ~ké budoucnosti drīzumā; v nejbližších dnech šajās dienās; je ~ek smrti| pravdě viņš ir tuvu nāvei/ patiesībai; B. východ Tuvie Austrumī* ♦ blīzši košile než kožich savs *kreķls katram tuvāks* 2 (přítel, příbuzný) *tuvš; jsoi sv izvājemnē ~ci viņi ir tuvi viens otram; moji ~ci mani tuvinieki*

blīz(e) adv, kompar. *tuvāk; b. (k) čemu/komu tuvāk kam; b. než tuvāk (ne)kā; ⇒ blīzko (I), blīzce*

blīžen|ec m, (-ce): **B~ci** <astr.> *dvīr|ī m, pl*

blīz|it se impf, (3.sg/pl -i, imp. blīz) (místně a časově) ((k) čemu/komu) *tuv|oties (II.) (kam), nākt (nāk, nāca)* tuvāk (kam); Vānoce se ~i tuvojas Ziemassvētki, ~i se pātā (pulkstenis) drīz būs pieci; ~i se padesāte viņam drīz būs piecdesmit*

blīzn|ī m, (-iho)/f, (-i) *tuvāk|ais m, tuvāk|ā f, lāska k ~īmu mīlestība pret (savu) tuvāko* ♦ miluj ~iho svēho jako sebe sama *mīlī savu tuvāko kā sevi pašu*

blīzši adj, kompar. *tuvākš; b. (k) čemu tuvāks kam; ⇒ blīzky*

blo|k m, (-ku, Lpl -cich) 1 (poznámkový) *(piezīmju) blokš m, bloknotš m* 2: pokladní b. (kases) *čekš m* 3 (domů, budov) *blokš m* 4 <tech., pol., sport> *blokš m*

blokad|a f, (-y) *blokād|e f, (Gpl -žu); prolomit ~u pārraut blokādi; uvalit (na stát) ekonomickou ~u pieteikt (valstij) ekonomisko blokādi*

blok|ovat (im)pf, (-uje) *blok|ēt (II.)*

blond adj, (neskl.), <kol.> **blondat|ý** adj *blondš*

blondýn m (-a) *blondīnš m*

blondýn|a f, (-y), **blondýn|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *blondīne f, (Gpl -ņu); odtarvenā, platinovā b. balināta blondīne*

blouděn|í n, (-i) 1 (hledání cesty) *maldīšan|ās f* 2 (bezcilně) *klejošan|a f, klaiņošan|a f, b. svētem klejošana pa pasauli* 3 (blud) *mald|ī m, pl, maldīšan|ās f*

bloud|it impf, (3.sg/pl -i, imp. blud| -i) 1 (hledat cestu) *mald|īties (III.1.); b. v mlze maldīties miglā* 2 (bezcilně) *k|īst (k|īst, k|īda)* (apkārt), klaiņ|ot (II.) (apkārt); b. ulicemi k|īst, klaiņot pa ielām; ~il očima po pokojí viņa skatiens maldījās pa istabu* 3 (mylit se) *mald|īties (III.1.)*

blouzn|it impf, (3.sg/pl -i) 1 (v horečce) *murg|ot (II.)* 2 (snít) *sapņ|ot (II.), fantazjēt (II.); (o kom|čem par ko); (touzít) ilg|oties (II.); (po kom|čem pēc kā)*

blud m, (-u, L -u) <kniž.> 1 (mylný názor) *mald|ī m, pl, maldīšan|ās f; (chyba) k|ūd|a f, k|ūdišan|ās f* 2 <cir.> *ķecerība f*

bludiš|tē n, (-tē, Gpl -t) *labirintš m*

bludn|ý adj 1 (nesprávný; názor, učení) *maldīgš, k|ūdiģš; ~ā cesta maldu ceļš* 2: ~ā kulka *nomaldījusias lode; ~ā ledvina klejojoša niere; b. balvan vadakmenš m, (G -s) ♦ ~ā ovce nomaldījusias avš; b. syn pazudušais dēls; B. Holandān klejojošais holandietis; b. kruh apburtais loks; překročit b. kořen apmaldīties*

blues [blús] n, (neskl.) <hud.> *blūzš m*

bluesov|ý [blúz-] adj <hud.> *blūza (G)*

blúz|a f, (-y) *blūze f, (Gpl -žu); <voj.> (kareivja) blūze f, (Gpl -žu)*

blýsk|at (se) impf, (-ā) 1: ~ā se zibeģo, zibsnī, ~āni na časy *rūs|a f* ♦ ~āni na lepši časy *pārmaiņas uz labu* 2 (působit lesk: kov ap.) *spīd|ēt (III.2.), laist|īties (III.1.); (třpytively) mirdz|ēt (III.2.); oči mu ~āji viņam acis mirdz; b. očima mest (met, meta)* (acu) zibeģus* 3: b. se <expr.> (chlubit) (čím) *izrād|īt (III.1.) (ko), paspīd|ēt (III.2.) (ar ko); b. se znalostmi izrādīt savas zināšanas*

blýsk|nout (se) pf, (-ne, prēt. -(nu), -la) 1: ~lo se *iespēra zibens* 2 (mihnout se) *pazib|ēt (III.2.), iezib|ēties (III.2.); ~lo mu hlavou viņam iesāvēs prātā* 3 (působit lesk: kov ap.) *iespīd|ēties (III.2.), iemirdz|ēties (III.2.)* 4: b. se <expr.> (pochlubit) (čím) *izrād|īt (III.1.) (ko), paspīd|ēt (III.2.) (ar ko); b. se znalostmi izrādīt savas zināšanas*

bob 1 m, (-u, L -u) (rostlina a plod) *pup|a f, pupiņ|a f, kakaovē/ kāvovē ~y kakao/ kafijas pupiņas; sojovē ~y sojas sēkl|as f, pl, sojas pupas; lusky ~u pupu pākstis*

bob 2 m, (-u, L -u) <sport> *bobš m, bobslejš m, bobslejkaman|as f, pl; dvousedadlový/ čtyřsedadlový b. divvietģgais/ četrvietģgais bobs; jízda na ~ech bobslejš m*

bobjek 1: mi, (-ku, Lpl -cich) (trus) *spīr|as f, pl, mēsl|ī m, pl* 2: sedēt na ~ku *tup|ēt (III.2.)* 3: ma, (-ka, Npl -ci) <expr.> (malé dítě) *mazu|lis m, (G -ja), maz|ais m, mazul|ītis m, (G -ša)*

bobkov|ý adj: <kuch.> b. list *lauru lapa*

boblr m, (-ra, Npl -ri) 1 <zool.> *bebrš m* 2 (kožešina) *bebrād|a f*

bobul|e f, (-e) *ogla f*

bočn|í adj *sānu (G), sāniskš; b. stēna sānsien|a f, b. vchod sānu ieeja; b. vítr sānvēģš m; <voj.> b. útok uzbrukums flangā*

bod m, (-u, L -ē/-u) 1 *punktš m; výchozí b. izejas punkts; orientační b. orientācijas punkts; nejvyšší b. augstākais punkts; b. programu| jednáni *programmas/ sarunu punkts; stěžejní b. galvenais punkts; styčný b. saskarsmes punkts; kulmináční b. kulminācijas punkts; uzlový b. (traří, silnicí) mezģla punkts; nemáme žádný záchytný b. mums nav pie kā pieķerties; <mat.> b. dotyku *pieskares punkts; <tech.> opěrný b. atbalsta punkts; <fyz.> b. mrazu/ tání/ varu *sasalšanas/ kušanas/ vārišanas punkts; <sport> trestný b. soda punkts; vyhřát na ~y uzavřēt pēc punktu skaita* 2 (v přidělovém hospodářství) *talonš m; prodávat na ~y párdot pret taloniem****

bodā|k m, (-ku, Lpl -cich) *durk|lis m, (G -ja); boj na ~ky durķu cīņa*

bod|ec m, (-ce) 1 (hrot) *asmenš m, (G -s); (špice) smail|e f, (Gpl -ju)*

bod 2 (nástroj k bodání) *duram|ais m* 3 (bodlina) *dzelk|snis m, (G -šņa)*

bodlā|k m, (-ku, Lpl -cich) 1 <bot.> *da|dzis m, (G -dža) 2 (bodlina)*

dzelk|snis m, (G -šņa); (trn) ērkš|ķis m

bodn|out pf, (-ne, prēt. -(nu), -la, pas. -nut) 1 (koho čím) *ie|durt (-dur, -dura)* (kam ar ko); (o hmizu) ie|dzelt (-dzeļ, -dzeļa)* (kam); b. ostuhami *pie|cirst (-cērt, -cirta)* piešus; b. konē uzpluikš|ināt (III.1.) zīrgam* ♦ b. někoho do zad *iedurt kādam dunci mugurā;**

- vyskočil jako, když ho ~ne viņš pielēca kājās kā dzelts; b. do živého trāpīt vārigā vietā **2**: ~lo mē u srdce man iedūra sirdī **3** <kol.> (hodit se): ~la by mē kāva man derētu kafija ■ **b. se** pf (čim) sa|dur|ties (-duras, -dūras)* (ar ko); (čim do čeho) sa|dur|t (-dur, -dūra)* (ko ar ko); b. se jehlou sadurties ar adatu; b. se jehlou do prstu sadurt (sev) pirkstu ar adatu ♦ jdi se b.! ej ellē!, vācies ratā!
- bodovaci** adj; b. tabulka punktu (skaitīšanas) tabula
- bodovān|ī** n, (-i) (iz)vērtēšan|a f, punktu skaitīšan|a f, b. soutěžních prací konkursa darbu vērtēšana (ar punktiem); podle olympijského b. pēc Olimpisko spēļu punktu skaitīšanas sistēmas
- bod|ovat** impf, (-uje) **1** (hodnotit) vērt|ēt (II.) (ar punktiem); odpověď se ~uje atbilde tiek vērtēta ar punktiem **2** (získat body) gūt (gust, guva)* punktus; b. u diváků gūt skatītāju ievēribu
- bodov|ý** adj **1**: <komp.> ~ā tiskārna punktmatricas printeris m, matricprinteris m **2**: <tech.> ~ē svaļovānī punktmētināšan|a f **3** <sport>: ~ē vītēzstvi uzvara pēc punktiem; b. náskok punkta (punktu) pārākums; ~ā ztrāta punkta (punktu) zaudējums
- boha, Boha** m: ⇒ **būh, Būh**
- bohāc** m, (-e) bagātniek|s m, bagātniec|ce f, (Gpl -ču); (zazobanec) naudasmais|s m <pej.>
- bohātē** adv bagātī, bagātīgi; b. se oženit apprecēt bagātu sievu
- bohātstv|ī** n, (-i) bagātīb|a f, <přen.> b. ducha dvēseles bagātība; <přen.> b. prirody dabas bagātības
- bohāt|ý** I adj, (komp. -ši) **1** bagāt|s **2** (hojný) bagāt|s, bagātīg|s; (čim, na co ar ko); ~ē zkušēnosti bagāta pieredze; b. výběr bagāta (bagātīga) izvēle; b. na vitaminy bagāts (ar) vitamīniem II m, (-ého), ~ā f, (-ē) bagāt|lais m, bagāt|lā f, ~i a chudī bagātie un nabage
- bohemist|a** m, (-y, Npl -ē), **bohemist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (odborník) čehu valodas un literatūras speciālist|s m, speciāl|stē f, (Gpl -stu); (badatel) čehu valodas un literatūras pētniek|s m, pētniec|ce f, (Gpl -ču); (lektor) čehu valodas un literatūras lektor|s m, lektor|ce f
- Bohnic|e** m, pl, (-) (pilsētas rajons Prāgā, kur atrodas psihiatriskā slimnīca); <přen., expr.> trakonam|s m; dostat se do ~ sajukt prātā
- bohoslov|ī** n, (-i) teoloģij|a f
- bohosluž|ba** f, (-by, Gpl -eb) dievkalpojums|s m; konat ~bu noturēt dievkalpojumu
- bohudik(y)** int pašdies Dievam!
- bohužel** part diemžēl, par nožēlošanu
- bohy|nē** f, (-nē, Gpl -rī/-ni) dievie|te f, (Gpl -šu)
- bochnīk** m, (-ku, Lpl -cich) k|aip|s m, kuku|lis m, (G -ja); (sýra) ritu|lis m, (G -ja); b. chleba maizes k|aip|s (kukulis)
- boj** m, (-e) **1** kauj|a f, cīņ|a f, (o co, za co par ko); (s kým/čim, proti komu/čemu ar ko, pret ko); b. mužē proti mužī tuvčīņ|a f, b. na život a na smrt cīņa uz dzīvību un nāvi; pustit se do ~e doties kaujā, <tēz přen.> uzstāt cīņu; vyřadit (koho) z ~e izsist (ko) no ierindas; padnout v ~i krist kaujā; zůstat v ~i palikt kaujas laukā; <tēz přen.> b. na dvou frontách cīņa divās frontēs **2** (úsilí, kampaň) cīņ|a f, (o co, za co par ko); (s kým/čim, proti komu/čemu ar ko, pret ko); b. o moci o pēžīti cīņa par varul par eksistenci
- bojācn|ý** adj bailīg|s; (ostýchavý) bikl|s
- boj|se** impf: ⇒ **bāt se**
- bojīš|tē** n, (-tē, Gpl -t) karalauk|s m, kaujas lauk|s m; zůstat na ~ti palikt kaujas laukā
- bojkot** m, (-u, L -u) boikot|s m
- bojkot|ovat** impf, (-uje) boikot|ēt (II.)
- boj|ovat** impf, (-uje) cīn|ties (III. 1.); (vālcīt) kar|ot (II.); (s kým/čim, proti komu/čemu ar ko, pret ko); (o co, za co par ko); b. se zločinem cīnīties pret noziedzību; b. s nouzī! se smrti cīnīties ar trūkumu/ ar nāvi; b. sám se sebou cīnīties pašam ar sevi; b. o titulu/ o medaile cīnīties par titulu/ par medaļām; b. o (holý) život cīnīties par (kailu) dzīvību ♦ b. do posledního dechu cīnīties līdz pēdējam elpas vilcienam; b. s větrnými mlýny cīnīties ar vējdzimavām
- bojovnik** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **bojovnic|e** f, (-e, Gpl -) karotāj|s m, karotāj|a f, (válečník) karavīr|s m; (voják) kareiv|is m, (G -vja); <přen. téz> cīnītāj|s m, cīnītāj|a f, b. za svobodu brīvības cīnītājs; neznámý b. nezināms kareivis
- bojovnost** f, (-i) kareivīgums|s m
- bojovn|ý** adj kareivīg|s; mit ~ou nāladu būt kareivīgā noskaņojumā
- bojov|ý** adj cīņas (G), kaujas (G), kara (G); b. postoj cīņas pozīcija; b. sport cīņas sports; b. letoun kara lidmašīna, iznīcinātāj|s m; ~ē sily bruņotie spēki| m, pl, karaspēki|s m; ~ā pohotovost kaujas gatavība
- bojující** adj karojoš|s; obě b. strany abas karojošās puses
- bojk** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (část těla) sān|s m; (kyčel) gurn|s m, gūž|a f; spát na ~ku gulēt uz sāniem; obracet se z ~ku na b. svaidīties no viena sāna uz otru; dát si ruce v b. salikt rokas uz gurniem; kolébat se v ~cích šūpot gurnus; jít/ sedět po ~ku koho iet/ sēdēt kam blakus; <sport> vpravo/ vlevo v b.! pa labi/ pa kreisi griezties!; <sport> ruce v b.! rokas sānos! ♦ b. po ~ku plecu pie pleca; stát někomu po ~ku būt kāda pusē, aizstāvēt kādu; smát se, až se za ~ky popadal viņš smējās, vēderu turēdams **2** (domu) sān|s m; (lodi) bort|s m; položit se na b. (o lodi) nosvērties uz sāniem **3** <voj.> flang|s m
- bokem** adv <kol.> **1** (na straně, na stranu) sānis, sāņus; les zůstane b. mežs paliks sānis (sāņus) **2** (šikmo) sāniski; projit dveřmi b. sāniski iespraukties pa durvīm **3** <přen.>: dát peníze b. nolikt naudu pie malas (krāt); b. si přidělavat brvavě laika piestrādāt; prodát co b. nelegāli ko pārdot
- bolák** m, (-ku, Lpl -cich) augo|nis m, (G -ņa)
- bolav|ý** adj sāpoš|s; <tēz přen.> sāpīg|s; ~ā otázka sāpīgs jautājums
- bolest** f, (-i) **1** sāp|es f, pl, (G -pju); b. hlavy galvassāp|es f, pl, (G -pju); b. zubů zobu sāpes; palčivál ostrál trvalá b. dedzinošas/ asas/ pastāvīgas sāpes; mám ~i žalu|ku/ v uchu man sāp kuņģis/ auss **2** (duševní) sāp|es f, pl, (G -pju); (utrpění) ciešan|as f, pl; (zármutek) bēd|as f, pl; (vzpomínat) s ~i ar sāpēm; působit (komu) b. radīt (kam) sāpes
- bolestiv|ý** adj **1** (působící bolest) sāpīg|s; b. otázka sāpīgs jautājums **2** (vyjadřující bolest) sāpju piln|s; b. pohled sāpju pilns skatiens
- bolestn|é** n, (-ého) kompensācij|a f par miesas bojājumu, sāpju naud|a f
- bolestnē** adv sāpīgi
- bolestn|ý** adj **1** (působící bolest) sāpīg|s; <přen.> ~ē vzpomínky/ zkušēnosti sāpīgas atmiņas/ sāpīga pieredze **2** (vyjadřující bolest) sāpju piln|s; b. úsměv sāpju pilns smaids
- bol|et** impf, (-i, 3.pl -(e)) **1** (tělesně) sāp|ēt (III. 2.); (koho co, v čem kam kas); ~i mē hlava man sāp galva; ~i mē v krku man sāp kakls; všecho mē ~i man sāp visas maliņas ♦ z toho mē hlava ne~i par to man maza bēda; už ho hlava ne~i viņš ir miris **2** (duševně): ~i mē, že... man ir sāpīgi, ka..., man (ir) žēl, ka...
- bolševick|ý** adj boļševiku (G), boļševistisk|s; b. převrat boļševistisks apvērsums
- bolševik** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) boļševik|s m, lielniek|s f
- bolševizm|us** m, (-u) boļševism|s m
- bomb|a** f, (-y) **1** <voj.> bumb|a f, atomovā b. atombumb|a f; vodíková b. ūdegraza bumba; letecká b. aviobumb|a f **2** (nádobá na stlačené plyny) balon|s m; kyslíková b. skābekļa balons
- bombardér** m, (-u) bumbvedējs m
- bombardovān|ī** n, (-i) bombardēšan|a f
- bombard|ovat** impf, (-uje) bombard|ēt (II.), mest (met, meta)* bumbas (uz ko); <přen.> b. koho stīžnostmi bombardēt ko ar sūdžībām
- bonbon** m, (-u, L -ē) konfek|te f, (Gpl -šu), bonbong|a f <kol.>; plnéné ~y konfektes ar pildījumu
- bonit|a** [-ny-] f, (-y) **1** <obd.> (půdy) bonitāt|e f **2** <ekon.> (podniku) maksātpēj|a f
- bonmot** m, (-u, L -u) asprātīb|a f, asprātīgs teiciens|s m
- Bonn** m, (-u, L -u) Bonn|a f
- bonton** m, (-u, L -u) labais to|nis m, (G -ņa), labas manier|es f, pl; to patī k ~u tas pieder pie labā toņa
- bonus** m, (-u, L -u) (prémie) balv|a f, bonus|s m
- boom** [búm] m, (-u, L -u) bum|s m; b. počítačů datoru bums
- bor**, m, (-u) <kniž.> (les) priežu mež|s m, priežu siļ|s m
- borz**, bór m, (-u) <chem.> bor|s m
- Bordeaux** [-do/-dō] n, (neskl.) **1** Bor'do f, (neskl.) **2**: b. (vino) bor'do f, (neskl.)
- bordel** m, (-u, L -u) <vulg.> **1** borde|lis m, (G -ja), meitu māj|a f **2** (nepořádek) bardak|s m (nekārtība)
- bor|ec** m, (-ce) **1** <sport> atlēt|s m, spēkavīr|s m **2** <expr.> (chlapík) (lielisks) puļ|sis m, (G -ša)
- borovic|e** f, (-e, Gpl -) <bot> prie|de f, (Gpl -žu)
- borovič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (strom) priedī|te f, (Gpl -šu) **2** (nápoj) džin|s m (dzēriens)
- bor|tít** impf, (3.sg/pl -ti, imp. -ti, pas. -cen) (bořit) graut (grauj, gráva)*; (ničit těž) post|īt (III. 1.) ■ **b. se** impf (zdi) grūt (grūst, gruva)*, brukt (brūk, bruka)*; (dřevo) riezties (riežas, riežās)*, mesties (metas,

metās); <přen.> (plány ap.) *brukt* (*brūk, bruka*)*; zemē se ~lī pod nohama *zeme grīļojas zem kājām*

borūvīka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (plod) *melleļne f.* (Gpl -ņu) **2** (keřik) *mellenājs m*

bořit impf. (3.sg/pl -i) (bours) *graut* (*grauj, grāva*)*; (ničit) *postīt* (III.1.); (staré domy) *nojaukt* (-jauc, -jauca)*, *jaukt* (*jauc, jauca*)* **nost** ♦ b. za sebou mosty *nojaukt aiz sevis visus tiltus* ■ **b. se** impf **1** (hroutit se) *brukt* (*brūk, bruka*)*, *grūt* (*grūst, gruva*)* **2** (do sněhu, pisku) *grimt* (*grimst, grima*)* (*iekšā*), *brukt* (*brūk, bruka*)* (*iekšā*)

Bosnja f. (-y) *Bosnija f*

boss m. (-a, Npl -ovē) (šéf) *bosjs m*

Boston m. (-u, L -u) *Bostonja f*

bosļy adj *basjs, baskājainjs*; chodit b. *staigāt basām kājām*

botja f. (-y) **1** (nízkā) *kurpe f.* (Gpl -ņju); (vysokā) *zābakjs m*; (jēdny) ~y *kurpu* (*zābaku*) *pāris*; ~y na vysokēm podpadku *augstspapēžu kurpes*; vychāzkovē ~y *izejamās kurpes*; lyžāskē ~y *slēpju zābaki*; bruslařskē ~y *slidzābakļi m, pl* ♦ teče mu do ~ *viņam ūdens smeļas mutē*; vēdēt, kde tlači b. *zināt savus trūkumus*; prāsknout do ~ *laisties lapās*; znāt někoho/ něco jako svē ~y *pazīt kādu/ kaut ko kā savus piecus pirkstus, pazīt kādu kā raibu suni* **2** <expr.> (chyba) *kļūda f.* (nesmysl) *muļķība f.* udēlat ~u *pieļaut kļūdu*; ūct ~u *pateikt muļķību*

botanickļy [-ny-] adj *botāniskjs m*; ~ā zahrada *botāniskais dārzs*

botanik [-ny-] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **botanika** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *botāniķis m, botāniķe f*

botanika [-ny-] f. (-ky, D.L -ce) *botāniķa f*

botiķka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (nízkā) *kurpīte f.* (Gpl -šu); (vysokā) *zābaciņš m*; (dētskē plētenē) *adīti zābaciņi* **2** <kol.> (policejņi) *riterņu blokētājs m*

boudja f. (-y, Gpl bud) **1** (z desek) *būda f.* (loveckā) *mednieku namiņjs m*; (pro hlidače) *sargbūda f.* (stānek) *kioskjs m*; horskā bouda (pro turisty) *tūristu mīļne f.* (Gpl -ņu) (*kalnjs*); (pro psa) *sunubūda f.* sklādāci b. (na kočārkū) *nolaižamais jumts m* (*bēnu ratiņiem*) **2** <kol.> (podfuk) *blēdība f.* *viltība f* ♦ ušit na někoho ~u *izlikt kādam lamatas*

bouchjat impf. (-ā) **1** (bit, tlouct) *sist* (*sit, sita*)* (*kam*); b. koho do zad *sist kam pa muguru* **2** (tlouct, bušit) (čim na co, do čeho) *sist* (*sit, sita*)* (*ar ko pa ko*); (na dveři) *kļauvēt* (II.) (*pie kā*), *kļauzļināt* (III.1.) (*pie kā*) **3**: b. dveřmi *blaukšļināt* (III.1.) *durvis*; dveře ~aj *durvis blaukšļ* **4** (srdce) *sisties* (*sitas, sitās*)*; (silņēji) *dauzļities* (III.1.) (*par sirdi*)

bouchnout pf. (-ne, prēt. -nu), (-la, pas. -nut) **1** (uhodit) (koho čim) *iejsist* (-sit, -sita)* (*kam ar ko*); (loktem n. přátelsky) *iedunkļāt* (II.) (*ko ar ko*) **2** (udeřit) (čim na co, do čeho) *iejsist* (-sit, -sita)* (*ar ko pa ko*); b. pēsti do stolu uz *sist* (-sit, -sita)* *ar dūri pa galdu* **3** (prašit) (čim o co) *triekt* (*triec, trieca*)* (*ko pret ko*); b. knihou o stūl *triekt grāmatu pret galdu* **4**: b. dveřmi *aizčirst* (-cērt, -cirta)* *durvis* **5** (dveře) *aizčirsties* (-cērtas, -cirtās)*; dveře ~ly *durvis aizcirtās* **6** (výstře) *norbēt* (III.2.) ■ **b. se** pf *saļsisties* (-sitas, -sitās)*, *sadauzļities* (III.1.); (čim o co) *saļsist* (-sit, -sita)* (*ko pret ko*), *sadauzļit* (III.1.) (*ko pret ko*); b. se hlavou o dveře *iejskriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *ar galvu durvis*

boulje f. (-e, Gpl -i) **1** (opuchlina) *punjs m* **2** (výrutek) *izaugums m* **3** (vypuklina) *bumbuljs m.* (G -ja) **4** <sport> (skateboardovā) *rampla f*

bourjat impf. (-ā) **1** (dūm) *nojaukt* (-jauc, -jauca)*, *jaukt* (*jauc, jauca*)* **nost** **2** (maso) *izčirst* (-cērt, -cirta)*, (*sa*) *daļīt* (III.1.) *gabalos* (*galu*) **3** <kol.> (autem) *sadauzļit* (III.1.) *automašinu, saļsist* (-sit, -sita)* *automašinu*

bourje f. (-e) **1** *vētrja f.* (s deštēm) *negaisjs m*; (s velmi silným větrem) *viesuļvētrja f.* snēhovā b. *sniegavētrja f* ♦ kdo seje vītr, sklizi ~i *kas vēju sēj, tas vētru pļauj*; b. ve sklenici vody *vētra ūdensglāzē* **2** <expr.> (potlesku, smichu) *vētrja f.* vyvolat ~i *potlesku izsaukt aplausu vētru* **3**: obv. pl ~e (nepokoje) *nemierji m, pl*; (povstāni) *dumļpis m.* (G -pja); (vētši) *sacelšanāš f.* *politickē/ selskē b. politiski/ zemnieku nemieri*

bouřit impf. (3.sg/pl -i, imp. buř-i) **1** (hřmit) *dārdēt* (III.2.), *dunēt* (III.2.); (bouře) *trakļot* (II.), *plosļities* (III.1.); (vīt tež) *aurļot* (II.); (moře) *trakļot* (II.), *bangļot* (II.); ~i (o hromu) *pēkons ruc* **2** (burcovat) (koho proti komu/čemu) *kūdļīt* (III.1.) (*ko pret ko*) ■ **b. se** impf (proti komu/čemu) *dumļoties* (II.) (*pret ko*); (povstat) *saļcelties* (-ceļas, -cēļas)* (*pret ko*)

bouřka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *vētrja f.* (s deštēm) *negaisjs m* **2** <kol.> (klobouk) *katliņš m* (*cepure*)

bouřivālk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) (buřič) *dumpinieks m, nemiernieks m*; (neklidņy cilvēk) *nemiera garšs m*

bouřivē adv (přivítat, slavit ap.) *vētraini*

bouřivly adj **1** (počasí) *vētrainjs*; (těž vītr) *brāzmāinjs*; (moře) *nemierigjs* **2** <přen.> (potlesk, diskuse, rozvoj) *vētrainjs*; (člověk) *strauļš, nemierigjs*

box₁ m, (-u, L -u) <sport> *boksj m*

box₂ m, (-u, L -u) (v kavárně) *atsevišķa kabļne f.* (Gpl -ņu); (v garāži) *garāžas nodalījums m*; (v koninē) *steliņģis m*; *chladici/ mrazici b. saldētavja f*

boxer m, (-ra, Npl -ři) **1** <sport> *bokseris m* **2** (pes) *bokseris m* (*suns*)

bože, Bože int: ⇒ **būh**

boži adj *dieva* (G), *Dieva* (G); b. bojovņici *husīti m, pl*; b. cilvēk *dievbijigs cilvēks*; b. dūm *dievnamjs m*; b. poličko *kapsēti f.* slovo b. *dievvārdi m, pl*; sluzby b. *dievkalpojums m*; b. *přikázani bausji m, pl*; b. krālovstvi *dēbesu valstība*; b. *muka* (*neliela svētnica ceļa malā, parasti stabs ar krustu vai svēta attēlu*); b. dopuštēni *postjs m, nelaļme f.* (Gpl -mju); z b. milosti *ar Dieva žēlastību*; Matka b. *Dievmāte f.* Boži hod vānočni/ velikonočni *Ziemassvētki m, pl/ Lieldienas f, pl* ♦ odejit na pravdu b. *aiziet Dieva mierā*; brāt jmēno b. *nadarmo Tā Kunga vārdu veltigi valkāit*; b. mlņny melou pomalu, ale jistē *Dieva dzimas maļ lēni, bet labi*

božskļy adj **1** *dieva* (G); ~ā mana *debesmannja f* ♦ kāpnout ~ou *pateikt patiesību* **2** <expr.> (nādherny) *dievišķjs m, debešķigjs m*

božstvo n, (-va, L -vu, Gpl -ev) *dievība f*

bradja f. (-y) **1** *zodjs m*; dvojitā b. *dubultzodjs m* ♦ nosit ~u *vzhūru celt degunu gaisā*; teče mu mlēko po ~ē *viņam vēl slapjš aiz ausim* **2** (vousy) *bārdja f.* *kozi b. kļjārdja f.* *kazbārdija f* <kol.>

bradvicje f. (-e, Gpl -) *kārpja f.* *vypālit ~i izdedzināt kārpu*

bradvjka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (prsni) *krūtsgaļs m* **2** (chuťovā) (*garšas*) *receptorjs m*

bradja n, pl, (-el) **1** <sport> *līdztekļas f, pl* **2** (zābradli) *margļas f, pl*

brāchja m, (-y, Npl -ovē, Lpl -āch) <kol.>: ⇒ **bratr** (1); ♦ jā na ~u, b. na mē *roka roku mazgā*

brambor m, (-ru), **bramborja** f. (-ry, D.L -ře) **1** (rořtina a plod) *kartupeļis m.* (G -ja); *loupāt ~ry mizot kartupeļus*; *pečenēļ vařenē ~ry cepti/ vārti kartupeļi*; *štoučanē ~ry kartupeļu biezeļnis m.* (G -ņa); *vepšovē s ~rem cūgļa ar kartupeļiem* ♦ *přehazovat něco jako horký b. nogrūst darbu vienam uz otru* **2**: pl ~ry (bramborištē) *kartupeļu laukjs m*

bramboračka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *kartupeļu zupla f*

bramborājk m, (-ku, Lpl -cich) *kartupeļu pankūka f*

bramborniček m, (-ka, Npl -ciļ-kovē, Lpl -cich) <zool.> *čakstīte f.* (Gpl -šu)

bramborovly adj *kartupeļu* (G); ~ā kaše *kartupeļu biezenis*; ~ē hranolky *frī kartupeļi*; ~ē lupinky (*kartupeļu*) *čipsi*; b. škrob *kartupeļu ciete*

brambořik m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *ciklamenja f.* *Alpu vijolīte f.* (Gpl -šu)

brānja f. (-y, Gpl bran) *vārtļi m, pl*; výtēznā b. *triumfa arkja f.* <přen.> b. k *ūspēchu ceļš uz panākumiem*

branec m, (-ce) *jauniesaucamāis m.* (odvedený) *jauniesauktāis m*

brānicje f. (-e, Gpl -) <anat.> *diafragma f*

brānļit impf. (3.sg/pl -i, imp. braņ) **1** (chrānit) *aizsargļāt* (II./III.2.)*; (zastat se tež) *aizstāvļēt* (III.2.); (koho/co pried kým/čim, proti komu/čemu ko no kā); b. svou čest *sargļāt* (II./III.2.)* *savu godu* **2** (zdržovat) (komu v čem, čemu) *kavļēt* (II.) (*kam ko, darīt ko*); (nedovolovat) *neļaut* (-ļauj, -ļava)* (*kam ko, darīt ko*), *liegt* (*liedz, liedza*)* (*kam ko*); b. komu v odchodu *neļaut kam aiziet*; nemožu ti (v tom) b. *es tev to nevaru liegt* ■ **b. se** impf (proti komu/čemu) *aizstāvļēties* (III.2.) (*pret ko*), *aizsargļāties* (II./III.2.)* (*pret ko*); b. se *zmēnām pretļoties* (II.) *pārmaiņām*; b. se *slzām aizturēt* (III.2.) *asaras* ♦ b. se *zuby nechty rokām* (un) *kājām turēties pretim*

branjka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (zahradni) *vārtļi m, pl, vārtiņļi m, pl* **2** <sport> (těž gól) *vārtļi m, pl*; *vstřelil ~ku gūt vārtus*; *být v ~ce stāvēt vārtos*; *vítěznā b. izšķirošie vārti*; *poměr ~ek rezultātjs m*; *rāna na ~ku sītiens pa vārtiem*

brankār m, (-e) <sport> *vārtsargjs m*

brankovly adj: <sport> ~ā čāra *vārtu līnija*; ~ā *tyč vārtu stienis*; b. rozhodči *tiesnesis pie vārtiem*; ~ā *přiležitost iespēja gūt vārtus*

brannij adj **1**: ~ē sily, ~ā *moc brutotie spēkļi m, pl* **2** (týkající se obrany) *kara* (G), *kaujās* (G), *militāris*; ~ā *poavinost karaklausība f.* ~ā *výchova militāra audzināšana*; ~ā *pohotovost kaujās gatavība*

brāņje f. (-e) <kol.> (obor) *profesija f.* *arodjs m*; *v jakē ~i dēlāte? ar ko jūs nodarbojāties?*; *dēlat ve stejnē ~i darboties vienā laukā, strādāt vienā profesijā*

brašnja f. (-ny, Gpl -en) som|ja f. (školni) skolas som|ja f. (lovecká) medību som|ja f. (nákupni) iepirkumu som|ja f. (cestovní) ceļasom|ja f.

brāt impf. (beru, prēt. bral, pas. brán, imp. ber) **1** (do ruky) *ņemt* (ņem, ņēma)*; b. léky *liet* (ot (II.)) *zāles, dzert* (dzer, dzēra)* *zāles*; b. co na sebe (obléct/ about) *vilkt* (velk, vilka)* *ko* (mugurā/ kājās), *uzvilkt* (-velk, -vilka)* *ko*, (úkol, odpovědnost) *uzņemt* (-ņemas, -ņēmās)* *ko*; b. co v úvahū *ņemt ko vērá*; b. co na vēdomi *pielņemt* (-ņem, -ņēma)* *ko zināšanai*; b. koho/co sa obebū *ņemt ko sev līdzi*; b. si pīkklad od koho *ņemt piemēru no kā*; b. komu mīry (pro šiti) *noņemt* (-ņem, -ņēma)* *kam mērus*; ryby (ne)berou *zīvis* (ne)ķeras ♦ b. někoho za slovo *turēt kādu pie vārda*; b. nohy na ramena *ņemt kājas pār pleciem*; b. roha *laisties lapās*; b. si něco na triko *uzņemt atbīdību par kaut ko*; b. si někoho na mušku *ņemt kādu uz grauda, ņemt kādu pie dziesmas*
2 (odņimat) (komu co) *atņemt* (-ņem, -ņēma)* (*kam ko*), *ņemt* (ņem, ņēma)* *nost* (*kam ko*); b. penize z obebū *izņemt* (-ņem, -ņēma)* *naudu no apgrozības*
3 (dostávat) *saņemt* (-ņem, -ņēma)*; b. plat/penzi *saņemt algu/pensiju*
4 <kol.> (vydělávat) *pelņīt* (III.1.); *kolik berete? cik jūs pelņāt?*; bere hodně *viņš daudz pelna*
5 (čhapat) *uztvert* (-tver, -tvera)*, *saļprast* (-prot, -prata)*; b. co vāžně *uztvert ko nopietni*; b. co doslovnē *uztvert ko burtiski*; neber si to tak *tas tā nav jāsaprot, tas tā nebija domāts* ♦ b. si něco k srdci *ņemt kaut ko pie sirds*; b. něco na lehkou vāhu *neuztvert kaut ko nopietni*
6 <kol.> (uznávat) *pieķrist* (-krīt, -krita)* (*kam*); to beru *tam es pieķritu*; neberu to *tam es nevaru pieķrist* ♦ to ti nikdo nebere to *neviens nenoliedz*
7: b. si (za mužel za ženu) *ņemt* (ņem, ņēma)* *par vīru/ par sievu, precjēt* (III.2.), *precjēties* (III.2.) (*ar ko*)
8: b. si (u stolu) *apkalpoties* (II.); ber(te) si! *cienājieties, lūdzu!*
■ **b. se** impf **1** (ženit se, vdávat se) *precjēties* (III.2.) **2** <kol.> (starat se) (o koho/co) (*no*) *ņemt* (-ņemas, -ņēmās)* (*ar ko*); b. se o dēti *noņemt ar bērniem*
3 <kol.> (objeovat se); *kde se tu bereš? no kurienes tu te radies?*

Bratislavja f. (-y) Bratislav|ja f.

bratīr m. (-ra, pl. N -rī/-rī, G -rū/-rū, D -rūm/-rīm, A -ryl/-rī, L -rech/-rīch, I -ryl/-rīmi) **1** *brālīis* m. (G -ja); nevlastni b. (při jednom společném rodiči) *pusbrālīis* m. (G -ja), (nepokrevni) *audžubrālīis* m. (G -ja); vlastni b. *miesīgs brālīis*; -rī Čapkové *brāji Čapeki* ♦ -rī z mokrē čtvrti *pudeles brāji*
2: řádový b. *mūkīis* m **3**: čeští -rī *čehu brālīi* m, pl (*brāju draudžu locekli*)

bratraniec m. (-ce) *brālēņis* m; b. z druhého kolena *otrās pakāpes brālēns*

bratrskājs adj *brāja* (G), *brāju* (G); (pīātelskājs, pomocny) *brālīg*s; jednota -ā *brāju draudžu*; -ē *nārody brāju tautas*; -ā *pomoc brālīga palīdzība*; -ā *dvojice brālīi* m, pl

bratrstvji n. (-i) *brālīb*a f. pīpīti si na b. *sadzert tubrālības*; pokrevni b. *asinbrālīb*a f

bratrstvo n. (-va, L -vu, Gpl -ev) *brālīb*a f. lesni b. *mežabrālīi* m, pl

bratřiček m. (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) *brālītis* m. (G -ša)

bratřičk|ovat se impf. (-uje) *brālīoties* (II.); (s kým *ar ko*)

bratřit se impf. (3.sg/pl -i) (s kým) *draudzjēties* (II.) (*ar ko*), *biedrīoties* (II.) (*ar ko*); (se špatny mumslem) *brālīoties* (II.) (*ar ko*)

brav m. (-u, L -u) *sīklopī* m, pl

bravo int *bravo!*

brāzd|a f. (-y) **1** (po pluhu, tēž lodī) *vag|a* f. (po sanich, autu) *slie|de* f. (Gpl -zu), *slie|ce* f. (Gpl -ču); (na čele) *krunk|a* f. *grumb|a* f

2: <meteor.> b. nīzkého tlaku *zema spiediena ieplak|a* f

brāzd|it impf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn, imp. -i, -ēte) **1** (pluhem) *vag|ot* (II.), *dzīt* (*dzen, dzina*)* *vagas* **2**: <přen., kniž.> b. si cestu *lauzt* (*lauz, lauz*)* (*sev*) *ceļu*; b. moļel/ oceāny *izbrauk|āt* (II.) *jūras/ okeānus*; vrāsķy -ī *oblīčej krunkas sagrumbo seju*

Brazil|ec m. (-ce), **Brazil|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *brazilīe|tis* m. (G -ša), *brazilīe|te* f. (Gpl -šu); -ci *brazilīeši*

Brazilīe f. (-e) *Brazilīja* f

brč|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (na pīti) *salmīņīš* m

breč|et impf. (3.sg/pl -i) <expr.> *raud|āt* (III.2.)*, *pinkšķ|ēt* (III.2.) <kol.>; (nahlas, obv. o dētech) *b|aut* (*b|auj, b|āva*)*, *brēkt* (*brēc, brēca*)*; (frūkat) *šņukst|ēt* (III.2.) ♦ to by člōvēķ -el *tur jau akmenim jāraud*

brēj|le f. pl. (-i): ⇒ **brjle**

Brēm|j f. pl. (-) *Brēmen|e* f

brept|at impf. (-ā) <kol., expr.> **1** (nesrozumitelnē) *buldur|ēt* (II.), *murmull|ēt* (II.); (rychle) *bērt* (*ber, bēra*)* (*vārdus*); (nesmysly) *muld|ēt* (III.2.), *gvelz* (*gvelž, gvelza*)* *niekus, melst* (*melš, mēsa*)* *niekus*
2 (žvanit) *tarkšķ|ēt* (III.2.); (v jednom kuse) *vārj|ties* (III.1.)

brhī|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *dziln|ītis* m. (G -ša)

brīf|īn m. (-ku, Lpl -cich) *brīf|īng*s m

brigād|a f. (-y) **1** <voj.> *brīgā|de* f. (Gpl -žu) **2** (krátkodobē) *zamēstnāni* *īslaicīgs darb|s* m; (dobrovolnā, obv. neplacēnā) *talk|a* f. *prāzdniņovā* b. *darbs brīvdienās*

brigād|nīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **brigād|nīc|e** f. (-e, Gpl -) (*īslaicīgs*) *strādniek|s* m, (*īslaicīga*) *strādnie|ce* f. (Gpl -ču); (dobrovolny, obv. neplacēny) *talciniek|s* m, *talcinie|ce* f. (Gpl -ču)

brilant|nī adj *izcīl|s, lielīsk|s*

Brit m. (-a, Npl -ovē), **Brītk|a** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *Lielbrītanījas pīlso|ņis* m. (G -ņa), *pīlso|ne* f. (Gpl -ņu); -ovē *brītk|j* m, pl

Brītanīje [-nye] f. (-e): *Velkā B. Lielbrītanīja* f. *Spojenē krālovstvi* *Velkā B. a Severnīho Irksa Lielbrītanījas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste*

brītk|j adj **1** (vztahující se k Velké Brítanii) *Lielbrītanījas* (G) **2** (vztahující se k Britům) *brītu* (G); B-ē *ostrovy Brītu salas*

brn|ēt impf. (3.sg/pl -i) (*údy*) *tīrpt* (*tīrpt, tīrpa*)*; -ī *mē noha/ ruka man tīrpt kāja/ roka*; -ī *mē z toho hlava man no tā galva pīst pušu*

brnk|at impf. (-ā) (na kytaru) (na co) *trīnkšķ|ināt* (III.1.) (*ko*), *strīnkšķ|ināt* (III.1.) (*ko*); (na klavīr) *pīnkšķ|ināt* (III.1.) (*ko, uz kā*)

brnk|nout pf. (-ne, prēt. -nu), (-la) **1** (do strun) *uz|sīst* (-sīt, -sīta)* (*pa stīgām*), *notrīnkšķ|ināt* (III.1.) (*stīgās*) **2** <kol.> (zatelefonovat) (*komu*) *piezvan|īt* (III.1.) (*kam*)

Brnjo n. (-a, L -ē) *Brno* f. (neskl.) (*līelākā Morāvijas pīlsēta*)

brod m. (-u, L -ul/-ē) *brasl|s* m

brod|it impf. (3.sg/pl -i) (konē, dobytek) *peld|ināt* (III.1.) ■ **b. se** impf (čīm) *brīst* (*brien, brīda*)* (*pa ko*); b. se snēhem *brīst pa sniegu*

broke|r [broukr] m. (-ra, Npl -rī) <obch.> *broker|is* m, *mākler|is* m

brokovnīc|e f. (-e, Gpl -) *skrošu bīse* f. (Gpl -šu)

brom, bróm m. (-u, L -u) <chem.> *brom|s* m

bronz m. (-u, L -u) **1** *bronz|a* f **2** <kol.> (opāleni) *iedegum|s* m

bronzov|j adj **1** *bronzas* (G); -ā *medaile bronzas medaļa*; <archeol.> *doba -ā bronzas laikmets*
2 (opāleny) *iedē|dzīs* (f -gusi)

brosk|ev f. (-ve) (plod a strom) *persīk|s* m

brouč|ek m. (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) **1** *vaboj|te* f. (Gpl -šu), *kukain|ītis* m. (G -ša); *svatojānsķy b. jāņtārpiņ|s* m **2** <expr.> (*dītē*) *mazul|is* m. (G -ja), *mazul|ītis* m. (G -ša) **3**: <expr.> (v osloveni) *dārgumiņ!*, *mīļumiņ!*

brou|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** *vabo|le* f. (Gpl -ju) ♦ *mīt -ka* v *hlavē kauties ar uzmacīgu domu*; *dēlat mrtvēho -a nelīkties ne zīnis*
2 <expr.> (brčoun) *īg|ja m|f.*, (*Dm -am, Df -ai*), *īgo|nis* m. (G -ņa)

brou|jek m. (-ku, Lpl -cich) **1** (ručni) *galod|a* f. (strojek) *tecī|ja* f **2** (chleba) *garoz|a* f

brou|sit impf. (3.sg/pl -sī, pas. -šen, imp. brus) **1** (nūž ap.) *asj|ināt* (III.1.), *trīt* (*trin, trīna*)* ♦ b. si na někom jazyk *trīt par kādu mēli*; b. si zuby na něco *kārot pēc kaut kā, gatavoties kaut kam*
2 (sklo, drahokamy, parkety) *slīp|ēt* (II.) **3** (styl, sloh ap.) *iz|kopt* (-kopj, -kopa)* **4** <kol.> (potulovat se) *kīst* (*kīst, kīda*)* (*apkārt*), *kīaj|ot* (II.) (*apkārt*); b. ulicemi (po ulicich) *kīst pa ielām*
5 (cvrčky) *sisj|ināt* (III.1.)

brou|šen|j adj: -ē *sklo slīpēts stīks, kristā|l*s m
brouz|at (se) impf. (-ā) **1** (čīm) *brad|āt* (II.) (*pa ko*); b. se v řece *brad|at pa upi*
2 (toulat se) *kīaj|ot* (II.) (*apkārt*), *kīej|ot* (II.) (*apkārt*)
3 <komp.> *sēr|ot* (II.); b. internetem (po internetu) *sēr|ot pa internetu*

brož f. (-e) *piesprau|de* f. (Gpl -žu), *broš|a* f <kol.>

brožu|ra f. (-ry, D.L -fe), **brožu|rka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *brošūr|a* f

brr int *brr*

bruč|et impf. (3.sg/pl -i) **1** (medvēd, motor) *rūkt* (*rūc, rūca*)*; (čmelāk) *dūkt* (*dūc, dūca*)* **2** (pīsnīcku) *dung|ot* (II.) **3** <expr.> (replat) *ņurd|ēt* (III.2.); (hubovat) *kurn|ēt* (III.2.) **4**: <kol., expr.> b. v base *tup|ēt* (III.2.) *ķurķī*

brunet m. (-a), **brunet|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *brunet|s* m, *brunet|e* f. (Gpl -šu)

brus m. (-u, L -ul/-e) (ručni) *galod|a* f. (strojek) *tecī|ja* f

brusič m. (-e) (nožū) (*nažu*) *trīnē|js* m, *asinātā|js* m; (skla) (*stīkla*) *slīpētā|js* m; (jazyka) *pūrist|s* m

Brusel m. (-u, L -u) *Brīsel|e* f

brusin|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (plod) *brūkle|ne* f. (Gpl -ņu) **2** (kefīk) *brūklenā|js* m

brus|le f. (-e), obv. pl -e *slīd|as* f, pl; *hokejovē/ krasobruslašķē/ rychlobrusašķē* b. *hokeja/ daišlīdošanas/ ātrslīdošanas slīdas*; kolečkovē b. *skritu|slīd|as* f, pl; *jet na -īch slīd|ot* (II.), (na kolečkových) *braukt ar skritu|slīdām*

bruslen|j n. (-i) *slīdošan|a* f

bruslī|t impf. (3.sg/pl -i) *slīd|ot* (II.); (na kolečkových bruslich) *braukt* (*brauc, brauca*)* *ar skritu|slīdām* ♦ b. na tenkēm ledē *staigāt pa plānu ledu*; *umēt v tom b. prast izlavīerēt*

brutalī|ta f. (-y) *brutalītā|te* f. *dupustit se -y rīkoties brutāli*

bujlet impf. (-i, 3.pl -ejji) **1** (rostliny) *zelt* (*zej, zéla*)*; (do šife též) *kupl|ot* (II.) **2** (o životě, zdraví ap.) *kūs|āt* (II.); život v ni ~el *dživība viņā* (*kūsāt*) *kūsāja*; b. *zdravým/ radostí kūšāt no veselības/ no prieka* **3** (o nešvarech) *zelt* (*zej, zéla*)*; (silít též) *pie|ņemties* (-ņemās, -ņemās)* *spēkā*; (roz máhat se též) *plesties* (*plešās, pletās*)* *plašumā*; zločinnost tu ~i *noziedzība šeit* (*plaukst un*) *zej*

bujnlý adj **1** (vegetace) *kupl|s*; ~é vlasy *biezi mati*; ~á brada *kupla bārda*; ~é poprsi *kuplas krūtis*; žena ~ých tvaru *kupla* (*auguma*) *sieviete* **2** (mládež) *dedzīg|s, pārgalvīg|s*; (kūñ) *strauj|š, nevaldām|s*; (zábava, mládi, život) *traku|ģis*; ~á fantazie *džīva fantāzija*

bul|k m, (-ku, Lpl -cich) <bot> *dīžskabār|dis* m, (G -ža) ♦ *zdravý jako b. vesels kā rutks*; kluk jako b. *puisis kā ozols*; spát jako b. *gulēt kā nosistam*

bukač m, (-e) <zool.> *dum|pis* m, (G -pja)

Bukureš|t f, (-ti) *Bukarest|e* f

bul|a f, (-y) <hist.> *bul|ļa* f

buldo|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *buldog|s* m

buldozer m, (-u) *buldozer|s* m

Bulhar| m, (-ra, Npl -ri), **Bulhar|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *bulgār|s* m, *bulgārie|te* f, (Gpl -šu); ~ri *bulgāri*

Bulharsk|o n, (-a) *Bulgāri|a* f

bulharsky adv *bulgāriski, bulgāru valodā*

bulharský adj **1** (vztahující se k Bulharsku) *Bulgārijas* (G); B~á republika *Bulgārijas Republika* **2** (vztahující se k Bulharům) *bulgāru* (G)

bulharštin|a f, (-y) *bulgāru valod|a* f

bulletin [bilén] m, (-u, L -u) **1** (věstník) *bijeten|s* m; informační b. *informatīvs bijetens* **2** (zpráva) *ziņojum|s* m

bulv|a f, (-y) **1** <bot> *gum|s* m, *bumbu|lis* m, (G -ja) **2** (oční) *acs ābol|s* m

bulvár m, (-u) **1** (ulice) *bulvār|is* m **2** <pej.> (tisk) *dzeltenā pres|e* f

bulvární adj; <pej.> b. *tisk dzeltenā prese*

bum int *blaukš!, blauks!, blīkš!*

bumerang| m, (-gu, Lpl -zich) *bumerang|s* m; vráti se mu to jako b. *viņš to dabūs atpaka|*

bund|a f, (-y) (*virs*)*jak|a* f; (větrovka) *vēj|ak|a* f; kožená/ semišová/ oboustranná b. *ādas/ zamša/ abpusēji valkājama jaka*

buněčn|ý adj *šūnas* (G), *šūnu* (G); ~é jádro *šūnas kodols*; ~á tkāñ *šūnaud|l* m, pl

buničn|a f, (-y) *celuloz|e* f

bu|ňka f, (-ňky, Gpl -něk) **1** *šūn|a* f; zárodečná b. *dīg|šūn|a* f **2** (věleli) *šūn|a* f **3** (obytná) *neliels dzīvok|lis* m, (G -ja) (*ar labiercībām*) **4** <pol.> *šūniņ|a* f

bunkr m, (-u) *bunkur|s* m; (protiletadlový) *bumbu patvert|ne* f, (Gpl -ņuj); (kulometné hnízdo) *dot|s* m

burčák m, (-u) *jauns vīn|s* m (*vēl nenorūdzis*)

Burundi [-dy] n, (neskl.) *Burundi* f, (neskl.)

burz|a f, (-y) **1** (s cennými papíry a valuty) *birž|a* f **2** (se zbožím) *tirg|us* m

burzovní adj *biržas* (G); b. obchody *biržas darījumi*

buržoazie f, (-e) *buržuāzija* f

buržoazní adj *buržuāzijas* (G), *buržuāzisk|s*; b. *revoluce/ společnost buržuāziska revolūcija/ sabiedrība*

bu|rič m, (-e), **bu|rič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (vzbuořenec) *nemierniek|s* m, *nemiernie|ce* f, (Gpl -ču); *dumpinie|s* m, *dumpinie|ce* f, (Gpl -ču); (pobuřovatel) *musinātājs* m, *musinātāja* f

bu|ňák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *vētrasputn|s* m

bust|a f, (-y): ⇒ *bysta*

buš m, (-e) *mūžamež|s* m

buš|īt impf. (3.sg/pl -i) **1** *dauz|īt* (III.1.); (ménē intenzivně) *sist* (*sit, sita*)*; (čím do čeho, na co *ar ko pa ko*); b. pěšti do stolu *sist dūri galdā* **2** (srdce) *pukst|ēt* (III.2.); (silněji) *sisties* (*sitas, sitās*)*. *dauz|īties* (III.1.); (krev) *puls|ēt* (II.); srdce mu ~elo *radostī/ vzrušenim no prieka/ no uztraukuma viņam sirds strauji pukstēja* (*sitās, dauzījās*)

buti|k, bouti|que [butyk] m, (-ku, Lpl -cich) *modes preču veikal|s* m, *butik|s* m

buvol m, (-a) <zool.> *bife|lis* m, (G -ja)

buzerant m, (-a) <vulg.> *pediņ|s* m, *zil|ais* m, *mīkst|ais* m

buzer|ovat impf. (-uje) <vulg.> *tird|īt* (III.1.), *tramd|īt* (III.1.); (obtěžovat) *bāzties* (*bāžas, bāzās*)* *virsū* (*kam*), *mākties* (*mācas, mācijas*)* *virsū* (*kam*)

by (1.sg -ch, 2.sg -s, 1.pl -chom/-sme <kol.>, 2.pl -ste) (kopā ar pagātnes divdabi veido verbu vēlējuma izteiksmi): *psal(a) bych/ bys/ by es/ tu/ viņš* (*viņa*) *rakstītu*; byli (byly) *bychom/ byste/ by* (prohráli (prohrály) *mēs/ jūs/ viņi* (*viņas*) *būtu zaudējuši* (*zaudējušas*))

býčí adj; b. zápasy *vēršu cīņas*; b. šije *spēcīgs* (*masīvs*) *kakls*

bydlen|í n, (-i) <kol.> *mājok|lis* m, (G -ja); (byt) *dzīvok|lis* m, (G -ja); *majj pēknē b. viņiem ir jauks dzīvoklis*

byd|let impf. (-i, 3.pl -ejji) *dzīv|ot* (II.); ~im v Praze *es dzīvoju Prāgā*; b. v podnájmu (u koho) *īrēt* (II.) *dzīvokli* (*no kā*)

bydliš|tē n, (-tē, Gpl -t) *dzīvesviet|a* f; *tralé/ pēchodnē b. pastāvīga/ pagaidu dzīvesvieta*

byd|lit impf. (-i, 3.pl -ejji): ⇒ *bydlet*

bych I: ⇒ **by** II *b. m, (-a): ♦ *pozdē ~a honit par vēlu domāt, kas būtu, ja būtu*

bychom: ⇒ **by**

býk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** *vēr|sis* m, (G -ša); (plemenný) *bul|lis* m, (-ļa); (plemenný b. *vaislas*) **2**: **B.** <astr.> *Vēr|sis* m, (G -ša)

byl impf.: ⇒ **být**

bylin|a f, (-y) (rostlina) *aug|s* m, *zāl|e* f, (Gpl -ju); *lēcivē ~y ārstniecības augi*

bylinn|ý adj; b. čaj *zāļu tēja*; b. likē *ārstniecības augu liķieris*; ~é *výtažky ārstniecības augu ekstraks*

by|ložav|ec m, (-ce) <zool.> *zālēdāj|s* m

byr|o n, (-a, L -u), **byr|ó** n, (neskl.) **1** (kanceláf) *biro|js* m **2** (psaci stūl) *biro|js* m, *rakstāmgald|s* m

byrokrac|ie f, (-e) **1** (byrokratē) *birokrātija* f **2** <pej.> (byrokratizmus) *birokrātija* f, *birokrātism|s* m, *birokrātiskum|s* m

byrokrat m, (-a, Npl -é-i), **byrokrat|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <tēž pēn. pej.> *birokrāt|s* m, *birokrā|te* f, (Gpl -šu)

byrokrāt|j|ý [-ty-] adj *birokrātijas* (G); <tēž pēn. pej.> *birokrātisk|s*; b. *aparát birokrātiskais aparāts*

bys, <kol.> **bysme**: ⇒ **by**

byst|a f, (-y) *bī|ste* f, (Gpl -stu), *krūšutē|l* s m

byste: ⇒ **by**

byst|írý adj, (kompar. -řejši) **1** (rychlý) *ātr|s*; (rychle konaný též) *aš|s, žīg|s*; (polok, řeka) *strauj|š*; jít ~rým krokem *iet ātrā* (*ašā, žīgā*) *so|t* **2** (o člověku) *atjautīg|s, saprātīg|s*; b. žāk *talantīgs skolnieks*; má ~rou hlavu/ b. rozum *viņam ir gudra* (*gaiša*) *galva/ ass prāts*; b. pozorovatel *uzmanīgs vērotājs* **3** (o smyslech) *as|s, vēriģ|s*; b. zrak *asa redze*; ~rē oči *vēriģas acis* **4** (správný) *pareiz|s*; b. postřech *pareiza izpratne*; b. úsudek *pareizas spriešanas spējas, pareizs spriedums*

bystřin|a f, (-y) *kalnu straut|s* m

byt m, (-u, L -é-u) *dzīvok|lis* m, (G -ja); státní/ obecní/ družstevní/ úřední b. *valsts/ pašvaldības/ kooperatīvs/ dienesta dzīvoklis*; soukromý b. *privātdzīvoklis* m, (G -ja); zařizený b. *mēbelēts dzīvoklis*; b. o dvou/ o třech pokojích *divstaba/ trīsstaba dzīvoklis*; letní b. *vasarnīca* f; ~em v Praze *dzīvojošs Prāgā*; nastěhovat se do ~u *ievākties dzīvoklī*; vzít (koho) na b. *izīrēt (kam) dzīvokli*

byť konj *kaut arī, lai arī*

byť impf. (sg: 1. jsem, 2. jsi, <kol.> jseš, seš, 3. je, neg. není, pl: 1. jsme, <kol.> sme, 2. jste, <kol.> ste, 3. jsou, <kol.> sou, fut. bude, prēt. byl, imp. bud) **1** plnovýznamové **1** (existovat) *būt* (sg: 1. esmu, 2. esi, pl: 1. esam, 2. esat, 3.sg/pl ir, neg. nav, fut. sg: 1. būšu, 2. būsi, pl: 1. būsim, 2. būsi(e)t, 3.sg/pl būs, prēt. bija, debitiv jābūt); jsou dvě možnosti ir *divas iespējas*; mléko už není *piena vairs nav*; byl jeden jeden král *reiz dzīvoja kāds karalis*; co je? *kas ir?*, *kas par lietu?* ♦ b. či neb. *būt vai nebūt* **2** (zdržovat se, nacházet se) *būt*; otec je na zahradě *tēvs ir dārzā*; kniha je na stole *grāmata ir uz galdā*; byli jsme na večeri *mēs bijām vakariņās*; neměl kde b. *viņam nebija kur palikt*; kdo je tam? *kas tur ir?* ♦ neb. ve své kůži *nebūt savā ādā*; b. v úzkých *būt bezizejas situācijā* **3** (patřít) *būt*; ta kniha je moje *šī grāmata ir mana* **II** spona **1** (totožnost) *būt*; je osm hodin (*pulkstenis*) *ir astoņi*; to jsem já *tas esmu es*; to je všechno *tas ir viss*; dvě a dvě jsou čtyři *divi plus divi ir četri*; co je to? *kas tas ir?*; za kolik to je? *cik tas maksā?*; b. tebou... *ja es būtu tu...*, *ja es būtu tavā vietā...* **2** (zařazení) *būt*; kočka je savec *kaķis ir zidītājs*; otec je učitel *tēvs ir skolotājs* **3** (vlastnost, stav) *būt*; je vītr *ir vējš*; bylo hezky *bija labs laiks*; jsem pro/ proti *es esmu par/ pret*; je mu třicet (let) *viņam ir trīsdesmit gadu*; je to tím, že... *tas ir tāpēc, ka...*; je po svātcích *svētki ir beigušies*; jsem při vás *es esmu kopā ar jums*; jsem toho názoru, že... *es domāju, ka...*; b. za někým *apciem|ot* (II.) *kādu*; b. přítomný (čeho) *būt klāt* (*kur*); b. s to (udělat co) *būt spējiģlam* (*izdarīt ko*), *spēt* (*spēj, spēja*)* (*izdarīt ko*) ♦ to je celý on *tas pēc viņa izskatās* **4** (možnost): není té vidět *tevi nevar redzēt*; je slyšet *rāmus ir dzirdams troksnis*; je cítit *kāva smaržo pēc kafijas*; nebylo mu rozumět *viņu nevarēja saprast*; je vidět, že... *redzams, ka...*; to není k dostání/ k vydržení *tas nav dabūjams/ izturams*; je to k smichu/ k nepochopení *tas ir smieklīgi nesaprotams* **5**: neb.

(podminka) (*ja*) *nebūtu bijis*, (*ja*) *nebijis*; neb. mě, nešlo to (*ja*) *nebūtu bijis manis*, *tas neizdotos 6* (pocity): je mi dobře *man ir labi*; je mi do pláče *man nāk raudiens*; není mi do smíchu *man smieklī nenāk*; co je ti? *kas tev ir?*, *kas tev kaiš?*; jak ti je? *kā tu jūties?*; bude zle! *būs slikti!* ♦ b. nesvůj *būt ne savā ādā*; nic ti do toho (po tom) není *tev gar to nav nekādas daļas*

bytļe [bajt] m, (-u, L -u) <komp.> *baīt[s] m*

bytī n, (-i) <kniž.> *esamīb[a] f*, *eksistenc[e] f* ♦ jde o b. a. neb. *tas ir dzīvības un nāves jautājums*

bytošt f, (-i) 1 (tvor) *būt[ne] f*, (Gpl -*ņu*); (stvoření) *radījums m*; živa b. *dzīva būtne*; lidská b. *cilvēciska būtne*; nadpřirozená b. *pārdabiska būtne 2* (podstata) *būtīb[a] f*; věnovat se čemu celou ~i *ar visu savu būtību nodoties kam*

bytošņē adv 1: b. cizí svešs *savā būtībā*; b. lidský/ demokratický *savā būtībā cilvēcisk[s]/ demokrātisk[s]*; b. koho/co nesnášet/ nenāvidēt *ar visu savu būtību ko nevarēt ciest/ neieredzēt 2* (podstatně) *būtiski*

C

C, c [cé] n, (neskl.) 1 (písmeno) (*burts*) *c [cē] m*, (neskl.) 2 (místo v pořadí): za a, za b, za c... a, b, c... *pirmkārt, otrkārt, treškārt...*; třída III. C. 3 *klāse*, vitamin C, C-vitamin *C vitamīns 3* <hud.> (noia a tón) *do m*, (neskl.); C *durl c moll do mažors/ do minors*; c *kló c do atslēga*

Cáčhļ f, (-) *Āhen[e] f*

cák[āt] impf, (-á) 1 (barva, bláto) *š[akst]ēt (III. 2)* (čím) *š[akst]ināt (III. 1.)* (ko), *š[akst]ināties (III. 1.)* (ar ko) ■ **c. se** impf *š[akst]ināties (III. 1.)*

Calgary [kelgeri/kalgeri] n, (neskl.) *Kalgari f*, (neskl.)

Cambridge [kembriđž] f, (-e) *Kembriđža f*

camp [kemp] m, (-u, L -u/-e), **campin[g]** [kemping] m, (-ku, Lpl -zich): ⇒ **kemp, kempink**

candāt m, (-a) <zool.> *zandart[s] m*

capart m, (-a) <kol., expr.> *knauk[is] m*, *knēvelis m*, (G -*ja*)

Cannes [kan] n, (neskl.) *Kann[as] f, pl*

car m, (-a, Npl -ovē), **carev[ina]** f, (-ny, Gpl -en) *car[s] m*, *carie[ne] f*, (Gpl -*ņu*)

cār m, (-u) *drisk[as] f, pl*, *skrand[as] f, pl*; c. papíru *papīra driskas*, (protáhly) *papīra strēmeļe f*, (Gpl -*ju*); obečeny v ~ech *ģērbies skrandās*; roztrhat co na ~y *saplēst ko driskās*

carev[ina] f, (-ny, Gpl -en): ⇒ **car**

carský adj *cara (G)*, *carisk[s]*; ~é Rusko *cariskā Krievija*

Cařihrad m, (-u, L -ē) <hist.> *Konstantinopol[e] f (Stambula)*

caus[a] [kauza] f, (-y): ⇒ **kauza**

cavy[ky] m, pl, (-kū, Lpl -cich/-kách) <kol., expr.> *ceremonij[as] f, pl*; dělat ~ky *taisīt ceremonijas, ceremonjēties (II.)*; bez dlouhých ~kū *bez garām ceremonijām*

céděč[ko] n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) <kol.> *kompaktisk[s] m*

celdit impf, (3. sg/pl -dí, pas. -zen) 1 (polévku, nudle) *kāst (kās, kāsa)**; (filtrvat) *filtrēt (II.)* ♦ c. slova skrze zuby *runāt caur zobiem 2* <kol.> (lit) *lit (līst, līja)*, tecēt (tek, tecēja)**; venku ~di *ārā līst*; pot (se) ze mě jen ~di *man sviedri līst (tek) aumaļām* ♦ c. slizy *liet asaras*; c. krev (pro někoho/ pro něco) *izliet (savas) asinis (kāda/ kaut kā dēļ)*

cednī[k] m, (-ku, Lpl -cich) *caurdur[is] m*; (těž na čaj) *sietij[š] m*

cedulje f, (-e) (oznámení) *uzrakst[s] m*, *paziņojums m*; (plakát) *plakāt[s] m*, *afiš[a] f*, (firemní) *izkārt[ne] f*, (Gpl -*ņu*)

cedul[ka] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *zīmī[te] f*, (Gpl -*šu*); (nálepka) *uzlī[me] f*, (Gpl -*mju*); (u zboží, zavazadel) *birkl[a] f*

ceļch m, (-chu, Lpl -šich) 1 <hist.> *cun[te] f*, (Gpl -*tu*) 2 (dīlna) *ceh[s] m*, *darbnīc[a] f*

cejn m, (-a) <zool.> *plau[dis] m*, (G -*ža*)

cejt[īt] impf, (-im) <kol.>: ⇒ **cītīt**

cel n: ⇒ **clo**

celja f, (-y) (v klāsteře) *cel[le] f*, (Gpl -*l[u]*); (vžeņškā) (*cietuma*) *kamer[a] f*, c. smrti *nāvnīeku kamera*

celjā f, (-ē) dvē ~ē šest (desetin) *divi, komats, seši*

cele adv *pilnībā, pilnīgi*; c. se priznat *pilnībā atzīties*; c. cizī *pilnīgi svešs*

1 **celjek** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (útvár) *vienīb[a] f*, *veselum[s] m*, *kopums m*; územní c. *teritoriāla vienība*; tvořit nedilný c. *veidot nedalāmu vienību (veselumu)*; nesourodý c. *neviendabīgs kopums*; architektonický c. *arhitektūras ansamb[is] m*, (G -*ja*); v ~ku

bytošņj adj <kniž.> 1 *eksistenciāl[s]*, *eksistences (G) 2* (podstatný) *būtisk[s]*

bytovj adj *dzīvokļa (G)*, *dzīvokļu (G)*; ~é družstvo *dzīvokļu kooperatīvs*; ~é zařízení *dzīvokļa iekārtojums*; ~á výstavba *dzīvokļu celtniecība*; ~é podmínky *dzīves apstākļi*; b. architekt *interjerist[s] m*, *interjeri[ste] f*, (Gpl -*stu*); *dizainer[s] m*, *dizainer[e] f*

1 **byvalj** adj *bij[us]ais (f -usi)*; (dřívější) *kādreizējais, agrāk[is]*; jeho ~á žena *viņa bijusi sieva*

1 **býv[āt]** impf, (-á) 1 plnovýznamové (*parasti, bieži, arvien*) *būt (ir, bija)**, (o obvyklém, častém ději těž) *mēgt (mēdz, mēdza)* būt*; vždy ~á ochoten pomoci *viņš arvien ir ar mieru palīdzēt*; kdy ~áš doma? *kad tu mēdz būt mājās?* II spona (*reiz, kādreiz, agrāk*) *būt (ir, bija)**; ~al učitelem *viņš kādreiz bija skolotājs*

byznys m, (-u, L -u/-e) *biznes[s] m*; velký/ malý b. *lielais/ mazais bizness*

byznysmen m, (-a) *biznesme[is] m*, (G -*ņa*)

bzuc[ēt] impf, (3. sg/pl -i) 1 (hmyz) *dūkt (dūc, dūca)**; (přijemně) *san[ēt] (III. 2)* 2 (písničku) *dung[ot] (II.)*

kopumā, visā visumā; vystupovat jako c. *uzstāties kā viens vesels 2* (společnost) *vispārība f*, *blaho/ zájem ~ku vispārības labums/ intereses*

celer m, (-u) 1 <bot.> *selerij[a] f 2* (zelenina) *selerij[as] f, pl*

celistvost f, (-i) *vienotība f*, *viengabalība f*, *nedalāmība f*, bránit c. státu *aizsargāt valsts vienotību (nedalāmību)*; c. osobnosti *personības viengabalība*

celistv[ý] adj *vienot[s]*, *viengabalain[s]*, *pilnīg[s]*; c. stát *vienota (nedalāma) valsts*; ~á sbírka *pilnīga kolekcija*; c. obraz *pilnīga aina*; ~á osobnost *viengabalaina personība*; <geol.> ~á hornina *viengabalains iezis*

1 **celkem I** adv *kopā*; c. to čini... *kopā tas ir...* II part *diezgan, pilnīgi*; je to c. dobře *tas ir diezgan labi*; mně je to c. jedno *man ir pilnīgi vienalga* ♦ c. vzato *kopumā, visā visumā*

celkově adv *kopumā, (visā) visumā*; (celkem) *kopā*; (v celkovém počtu) *kopskaitā*

1 **celkovj** adj 1 (jako celek) *kopēj[s]*, *kop-*; ~á plocha *kopējā platība*; ~á váha *kopsvars m*; c. částka *kopsumm[a] f*, c. počet *kopskait[s] m*; c. pohled *kopskat[s] m*; c. obraz *kopain[a] f 2* (týkající se celku) *vispārēj[s]*; c. úpadek *vispārējs pagrimums*; ~á úroveň *vispārējais līmenis*; ~á narkóza/ ~é onemocnění *vispārēja narkoze/ saslimšana 3* (povšechný) *vispārīg[s]*; ~á představa *vispārīgs priekšstats*

cello [čelo] n, (-a, L -u) *čell[s] m*, *čello m*, (neskl.)

celní adj *multas (G)*; c. prohlášení/ prohlídka/ poplatek *multas deklarācija / pārbaude/ nodeva*; c. obdavování *multošana f*

celnic[e] f, (-e, Gpl -) *muīt[a] f*

celnī[k] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **celnic[e]** f, (-e, Gpl -) *muītniek[s] m*, *muītnie[ce] f*, (Gpl -*ču*)

celodenní adj *dienas (G)*, *dienu ilg[s] (G)*; (trvající 24 hodin těž) *diennakts (G)*; c. výlet *izbraukums uz visu dienu*; c. zaměstnání *pilna darba slodze*

celoevropský adj *visas Eiropas (G)*

celonárodní adj *(visas) tautas (G)*, *nacionāl[s]*; c. svátek *(visas) tautas svētki*; c. jazyk *nacionālā valoda*; událost má c. význam *notikums ir nozīmīgs visai tautai*

celoplošný adj *vispārēj[s]*; ~é vysílání *translācija visā valstī (visas valsts teritorijā)*

celoroční adj *gada (G)*; c. mzda/ výkaz/ předplatné *gada algai atskaitē/ abonements*

celospolečenský adj *visas sabiedrības (G)*; c. zájem *visas sabiedrības intereses*

celostátní adj: c. vysílání *translācija visā valstī (visas valsts teritorijā)*; c. zájem *(visas) valsts intereses*; v ~m měřítku *valsts mērogā*; c. přebor (v Česku/ v Lotyšsku) *Čehijas/ Latvijas čempionāts*

celosvětově adv *visā pasaulē*; c. uznávaný spisovatel *visā pasaulē atzīts rakstnieks*; c. se očekává, že... *visā pasaulē tiek gaidīts, ka...*

celosvětový adj *pasaulēs (G)*, *vispasaulēs (G)*, *globāl[s]*; ~á konference *vispasaulēs konference*; ~á katastrofa *globāla katastrofa*; ~é turné *turneja pa visu pasauli*; v ~ém měřítku *pasaulēs mērogā*

celovečerní adj: c. film *pilnmetrāžas filma*; c. přednáška *lekcija visa vakara garumā, lekcija uz visu vakaru*

celozrnňý adj: c. chlěb *pilngraudu maize*; ~á mouka *rupja maluma milti*

celoživotní adj (*visa*) *mūža* (G); c. dílo (práce) *mūža darbs*; c. úspory (*visa*) *mūža ietaupījumi*; c. vzdělání *mācības mūža garumā*; c. přátelství *draudzība (visa) mūža garumā*

Celsijus n, (-a) *Celsijs* m; pět stupňů ~a *pieci grādi pēc Celsija (skalās)*

celtja f, (-y) <kol.> *brezentis* m

celjý adj **1** (všechn) *visis* (f-a); na ~ém světě *visā pasaulē*; po c. život/ rok *visu dzīvi/ gadu*; z ~ého srdce *no visas sirds*
2 (neporušený) *vesels*; talíř se nerozbil, zůstal c. *šķīvis nesaplīsa, palika vesels*; vrátil se c. *viņš atgriezās sveiks un vesels* ♦ vrátil se s ~ou kůži *tikt sveikā ar veselu ādu* **3** (velká míra): c. mokrý *pilnīgi (caurcaurēm) slapjš*; c. unavený *loti noguris*; ~á řada *fakti vesela virkne*; po ~á léta *ilgus gadus*; trvalo to ~ou věčností *tas ilga veselu mūžību*; je to c. otec *viņš ir atsities tēvā, viņš ir tieši tāds pats kā tēvs*; to je c. on (typický) *tas pēc viņa izskatās*; je c. bez sebe *viņš ir kā bez prāta*

cement m, (-u, L -u/-ē) *cementis* m

cementárjna f, (-ny, Gpl -en) *cementa rūpnīca* f

cenja f, (-y) **1** (v peněžích) *cenja* f, maloobchodní/velkoobchodní ~y *mazumtirdzniecības/ vairumtirdzniecības cenas*; výrobní c. *pašizmaks* a f, *ražošanas cena*; nákupní (výkupní) ~y *iepirkuma (iepirkšanas) cenas*; prodejní c. *pārdošanas cena*; snížení/ zvýšení ~ *cenu pazemināšana (pazemināšanās)/ paaugstināšana (paaugstināšanās)*; prodávát za vysoké/ nízké ~y *pārdot par augstām/ zemām cenām*; zboží v ~ě *dvacetí eur prece divdesmit eiro vērtībā* **2** (hodnota, význam) *vērtība* f, ztralit na ~ě *zaudēt vērtību*; nemá ~u (o tom mluvit) *nav vērts*; to nemá žādnou ~u *tam nav nekādas nozīmes*; za každou ~u *par katru cenu*; za žādnou ~u *ne par kādu naudu*, *ne par ko* **3** (odměna) *balva* f, *godalga* f, *prēmija* f, Nobelova c. (za literaturu) *Nobela prēmija (literatūra)*; putovní c. *ceļojošā balva*

cenňý adj **1** (cenný) *vērtīgs*; c. pozemek *vērtīgs gruntsgabals* **2** (významný) *augsti (no)vērtētis, ievērojamis*; c. malíř *augsti vērtētis gleznotājs*

cenīk m, (-ka, Lpl -cīch) *cenrādis* m, (G -ža)

ceninja f, (-y) *vērtsziļme* f, (Gpl -mju); (poštovní) *pastmarka* f

cenjít impf. (3.sg/pl -i) **1** (zboží při prodeji) *novvērtēt (II.)*; c. co na sto eur *novvērtēt ko par simts eiro* **2** (posuzovat) *vērtēt (II.)* ■ **c. si** impf (vážít si) *cenjīt (III.1.)*, *augstu vērtēt (II.)*

cenjīt impf. (3.sg/pl -i) **1**: c. zuby *atjīrgt (-jirdz, -jirdza)* zobus*; (při smichu) *atļsegt (-sedz, -sedza)* zobus* **2** (na koho/co) *smieties (smejas, smējās)**; už z dāļki se na mē ~il *viņš jau no tāluma smējās man pretim*

cenoss f, (-i) **1** (hodnota) *vērtība* f **2**: obv. pl ~i (cenné věci) *vērtīgas mantļas* f, pl; <přen.> *kulturni ~i kultūras vērtības* f, pl

cenňý adj *vērtīgs, vērts-*; ~é papiry *vērtspapīri* m, pl; ~é věci *vērtslieļas* f, pl; c. dopis/ ~á zāsilka *vērtsvēstule* f, (Gpl -ju)/ *vērtssūtījums* m; historický c. obraz *glezna ar vēsturisku vērtību*; ~ā rada/ zkušēnost *vērtīgs padoms/ vērtīga pieredze*; c. *pracovník vērtīgs darbinieks*

cenové adv *cenās ziņā*; c. *dostupny cenas ziņā pieņemams*

cenový adj *cenas* (G), *cenu* (G); ~ā politika *cenu politika*; ~ā hladina *cenu līmenis*; c. rozdiil *atšķirība cenās*; ~ā skupina (restaurence) *(restorāna) kategorija* f

cent m, (-u, L -u) <fin.> *centis* m

cent m, (-u, L -u) <zast.> (metrický) c. *centneris* m; lehký c. *piecdesmit kilogramu* ♦ *mám nohy jako ~y man kājas smagas kā no dzelzs*

centimetr [-ty-] m, (-u) **1** *centimetris* m **2** (krejčovský) *centimetra mēris* m

centr **1**: mi, (-ru) <sport> (přihrávka) *piespēle* f, (Gpl -ju) *centram* **2**: ma, (-ra, Npl -fi) <sport> (hráč) *centra spēlētājs* m, *spēlētāja* f, (ūtočnik) *centra uzbrucējs* m, *uzbrucēja* f

centráļa f, (-y) *centrāle* f, (Gpl -ju); telefonní c. *telefona centrāle*; tepelná c. *termocentrāle* f, (Gpl -ju); špionážni c. *spiegošanas centris* m

centralistický [-ty-] adj *centralizētis*; ~é řízení *centralizēta vadība*; c. stát *centralizēta valsts*

centralizmus m, (-u) *centrālisms* m

centralizovaný adj *centralizētis*

centralizovat (im)pf, (-uje) *centralizēt (II.)*

centrālne adv *centrāli*

centrālíní adj *centrālis*; (hlavní) *galvenāis*; c. problém *galvenā problēma*; <anat.> c. nervstvo *centrālā nervu sistēma*

centristický [-ty-] adj *centriskis*; ~é strany *centriskas partijas*

centrum n, (-ra, Gpl -er) *centris* m; bydlet v ~ru (města) *dzīvot (pilsētas) centrā*; být v ~ru *pozornosti būt uzmanības centrā*; kulturní/ průmyslové c. *kultūras/ rūpniecības centrs*

cenzoř m, (-ra, Npl -ři), **cenzořka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *cenzořis* m, *cenzoře* f

cenzuřa f, (-ry, D,L -ře) *cenzūra* f

cenžurovaný adj *cenžētis*

cenžurovat impf, (-uje) *cenžēt (II.)*

cep m, (-u, L -u) *sprigulis* m, (G -ja)

ceremoniál [-ny-] m, (-u, L -u) *ceremoniālis* m, *ceremonija* f

certifikace [-ty-] f, (-e) *sertifikācija* f

certifikát [-ty-] m, (-u, L -u/-ē) *sertifikāts* m

cestja l f, (-y) **1** *ceļš* m; dopravní c. *satiksmes ceļš*; vodní/ vzdušná c. *ūdens/ gaisa ceļš*; příjezdová c. *pievedceļš* m; zpáteční c. *atpakaļceļš* m; máme společnou ~u *mums ir pa ceļam*; to je z ~y *tas nav pa ceļam*; ~ou domů *pa ceļam uz mājām*; z ~y! *ceļu*; zeptat se na ~u *pajautāt ceļu*; dopis je na ~ě *vēstule ir ceļā*; <těz přen.> být na správně ~ě *būt uz pareizā ceļa*; <těz přen.> stát komu v ~ě *stāvēt kam ceļā*; <těz přen.> jít komu z ~y *atbrīvot kam ceļu*; <přen.> c. k úspěchu *ceļš uz panākumiem*; <anat.> *dýchací/ močové ~y elpošanas ceļi/ urīnceļi* m, pl

♦ všechny ~y vedou do Říma *visi ceļi ved uz Romu*; doprovodit někoho na poslední ~u *izvadīt kādu pēdējā gaitā*; jít vlastní ~ou *iet savu ceļu*; nevidět jinou ~u *neredzēt citu iezēju*; mluvit z ~y (nevěcně) *nerunāt par lietu*, (blouznit) *murgot*; zlatá střední c. *zelta vidusceļš*; (jít) ~ou ne~ou (iet,!) *neskatoties uz ceļu*; (zvolit) ~u nejmenšího odporu (izvēlēties) *viēglākās pretestības ceļu* **2** (cestování) *ceļojums* m, *braucienis* m; služební c. (dienesta) *komandējums* m; svatební c. *kāzu ceļojums*; c. tam/ zpět *turpceļš* m/ *atpakaļceļš* m; c. po Evropě *ceļojums pa Eiropu*; c. kolem světa *ceļojums apkārt pasaulei*; být na ~ách *ceļot (II.)*; šťastnou ~u! *laimīgu ceļu!* **II** ~ou prep. (s G) *ceļā*; (vyřídít co) *diplomatically/ úřední/ soudní c. diplomātiskā/ oficiālā/ tiesas ceļā*; c. analýzy faktů *analizējot faktus*; piemērou c. *rakstiski cestička* f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ceļiņš* m; (pěšinka) *takla* f, *taciņa* f; <přen.> sehnat co postrannými ~kami *dabūt ko pa sānu ceļiem (aplīkus)*

cestopis m, (-u, L -e/-u) *ceļojuma apraksts* m

cestopisný adj *ceļojuma* (G), *ceļojumu* (G)

cestováni n, (-i) *ceļošanja* f, (cesta) *ceļojums* m; (těž ve městě) *braucienis* m; (čím ar ko); c. časem *ceļošana laikā*

cestjovat impf, (-uje) *ceļot (II.)*; (ve městě) *braukt (brauc, brauca)**; (čím ar ko); c. autobusem/ tramvaji *braukt ar autobusu/ tramvaju*; c. po Evropě *ceļot pa Eiropu*; c. kolem světa *ceļot apkārt pasaulei*

cestovatel m, (-e, Npl -ě), **cestovatelka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ceļotājs* m, *ceļotāja* f

cestovní adj: c. taška (zavazadlo) *ceļasoma* f, c. kancelář *tūrisma birojs*; c. pas *ārzemju pase*; c. ruch *tūrisms* m; c. horečka *ceļojuma drudzis*

cestující m, (-iho)/f, (-i) **1** (pasažér) *pasaziēršis* m, *pasaziērte* f, c. v tramvají/ ve vlaku/ v autobusu *tramvaja/ vilciena/ autobusa pasaziēris* **2** (putující) *ceļotājs* m, *ceļotāja* f, obchodní c. *komivojažieršis* m, *komivojažieršite* f

cévja f, (-y) **1** <anat.>: krevní c. *asinsvadis* m; kornatēni ~ *arteriosklerozē* f **2** <bot.> *traheja* f

cévní adj *asinsvadu* (G); c. choroby *asinsvadu slimības*; c. *mozgovā* *přihoda* *insultis* m

cibulje f, (-e, Gpl -i) **1** (rostlina a česnek) *sīpolis* m; pāchnout ~í *ost (smirdēt) pēc sīpoliem* **2** (květina) *sīpols* m **3** (kostela) *kupols* m

ciferníj m, (-ku, Lpl -cích) **1** *ciparnīca* f **2** <vulg.> (tvář) *ģīlms* m, (G -mja), *mūlis* m, (G -ja)

cifra f, (-ry, D,L -ře, Gpl -er) *ciparis* m; arabské ~ry *arābu cipari*; dvoumístná/ trojmístná c. *divciparu/ trīsciparu skaitlis* m, (G -ja)

cigareta f, (-y) *cigarete* f, (Gpl -šu); zapálit si ~u *aizsmēķēt cigareti* **cigaretový** adj *cigaretes* (G), *cigarešu* (G); c. papírek *cigarešu papīrs*

cihelna f, (-ny, Gpl -en) *ķieģelfabrikā* f, (menší) *ķieģelnīca* f, (*ķieģeļu*) *ceplis* m, (G -ja)

cihļa f, (-ly, Gpl -ei) **1** *ķieģelis* m, (G -ja) **2** <přen.> (másla, sýra) *klučis* m, (G -ča), *gabaļis* m

cihlář m, (-e), **cihlářka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ķieģelfabrikas strādnieks* m

cihlový adj *ķieģeļu* (G); ~á barva *ķieģelkrāsja* f

Cikán m, (-a), **Cikánka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *čigānis* m, *čigāniēte* f, (Gpl -šu); ~i *čigāni*

cikánský adj *čigāna* (G), *čigānu* (G)

cikor|ka f, (-ky, D.L -ce) *cigorigi|l m, pl*
¹ **cil** m, (-e) **1** (o co se usiluje) *měrķ|is m*; dosáhnout ~e *sasnje|t měrķi*; mám za c. (udělat co) *mans mērķis ir (izdarīt ko)*; stanovit si (klást si) c. *uzstādīt sev mērķi*; sledovat vlastní ~e *istenot savus mērķus* **2** (závodu) *finiš|s m*; doběhnout první do ~e *finišēt pirmajam* **3** (terč) *mērķ|is m*; trefit se do ~e *trāpīt mērķi*; minout se ~e *netrāpīt mērķi*
cilen|ý adj *mērķēt|s, nomērķēt|s*; (cilevědomý) *mērķtiecīg|s*; (podpora, reklama) *ar (konkrētu) mērķi*; c. program *mērķprogramm|a f*
cilevědomě adv *mērķtiecīgi*
cilevědomý adj *mērķtiecīg|s*
cilov|ý adj *gala (G)*, *mērķa (G)*; c. místo *galamērķ|is m*; c. skupina *mērķgrup|a f*, <sport> ~á rovinka *finiša taisne*; ~á čára *finiša līnija*
cín m, (-u, L -u) <chem.> *alv|a f*
cink|at impf, (-á) **1** (o předmětech) *šķind|ēt (III.2)* **2** (čim) *šķind|ināt (III.1.) (ko)*
cip m, (-u, L -u) (roh) *stūr|is m*; (konec) *gal|s m*
cirk|ev f, (-ve) *baznīca* f, římskokatolická c. *Romas katoļu baznīca*; evangelická c. *evanģēliskā baznīca*; pravoslavná c. *pareizticīgo baznīca*
církevní adj *baznīcas (G)*; c. otcové *baznīcas tēvi*; c. hudba *garīgā (sagrālā) mūzika*
cirkus m, (-u, L -u/-e) <těž přen.> *cirk|s m*
cirkusov|ý adj *cirka (G)*
cisaf m, (-e), **cisařov|na** f, (-ny, Gpl -en) *ķeizar|s m, ķeizariē|ne f, (Gpl -ņu)*
cisarsk|ý adj **1** *ķeizara (G)*, *ķeizarisk|s*; <hist.> ~é Německo *ķeizariskā Vācija* **2**: <med.> c. řez *ķeizargrieziens m*
cistern|a f, (-y) *cistern|a f*
cit m, (-u, L -u) **1** *jūt|as f, pl*; vlastenecké ~y *patriotiskas jūtas*; dotknout se něčím ~ú *aizskart kāda jūtas*; opěťovat něčí ~y *atbildēt (uz) kāda jūtām*; být bez ~ú *būt bezjūtīgam* **2** (porozumění, smysl) *izjūt|a f, sajūt|a f*, c. pro hudbu/ pro spravedlnost *mūzikas/ taisnības sajūta*; jazykový c. *valodas izjūta*; c. odpovědnosti *atbildības sajūta*; (hrát, zpívat) s ~em *izjusti*
citac|e f, (-e) *citējum|s m, citāt|s m*
citát m, (-u, L -u/-ě) *citāt|s m*
citelně adv *jūtami, manāmi*; (značně těž) *ievērojami*
citeln|ý adj *jūtams, manāms*; (značný tež) *ievērojam|s*; ~á ztráta/ c. nedostatek *jūtamš zaudējums/ trūkums*
citě|n|í n, (-i) (city) *ķas f, pl, izjūt|as f, pl*; národní c. *nacionālas jūtas*; náboženská c. *religijskā pārliecība f*
¹ **cit|it** impf, (3.sg/pl -i, imp. cit) **1** (fyzicky) *just (jūt, juta)*; ~im mravence v nohou *man ir notirpusi kāja* **2** (psychicky) *(iz)just (-jūt, -juta)*; c. radost z čeho, nad čim *prieclāties (II.) par ko*; c. lítost nad čim *nožē|ot (II.) ko*; c. úctu před kým *izjust cieņu pret ko*; c. lásku/ sympatie ke komu *izjust mīlestību/ simpātijas pret ko*; nemoci koho/co ani c. *neieredz|ēt (III.2.) ko ne acu galā* **3** (soucítit) (s kým) *just (jūt, juta)* līdzi (kam)* **4** <kol.>: být c. (co, čim) (vonět) *smarž|ot (II.) (pēc kā)*; (páchnout) *ost (ož, oda)* (pēc kā)*; (smrdět) *smird|ēt (III.2.) (pēc kā)*; je c. káva (kāvu) *smaržo pēc kafijas*; víno je c. plísni *vīns ož pēc pelējuma* ■ c. **se** impf *justies (jūtas, jutās)*; jak se ~íte kā *im veselīstus?*; ne~im se dobře *es nejtūs labi*; ~im se šťasn|ý *vinen es jūtos laimīgs/ vainīgs*; ~í se vítězem *viņš jūtas kā uzvarētājs* ♦ nec. se ve své kúži *nebūt savā ādā*
citlivě adv *jūtīgi*; (taktně) *smalkjūtīgi, uzmanīgi*
citlivost f, (-i) (nervu, přístroje) *jutība f*, (lidská) *jūtība f*, (na co *pret ko*); (erotičnost) *juteklība f*
citliv|ý adj (nerv, pleť, přístroj) *jūtīg|s*; (člověk, otázka) *jūtīg|s*; (útlčitný) *smalkjūtīg|s*; (na co *pret ko*); (erotický) *juteklīg|s*; ~é zdraví *trausla veselība*; c. pozorovatel *uzmanīgs vērotājs*
citoslovce <lingv.> *izsauksmes vārds m*
cit|ovat impf, (-uje) *cit|ēt (II.)*
citově adv *emocionāli*
citov|ý adj *jūtu (G)*, *emociju (G)*, *emocionāl|s*; ~é vzplanutí *jūtu uzplūdums*; ~é pouto, ~á vazba *emocionāla saikne*
citron m, (-u, L -u/-ě) **1** *citron|s m* (citron) *citron|s m, citronko|s m*
citron|ík m, (-ku, Lpl -cich) <bot> *citronko|s m*
citronov|ý adj *citrona (G)*, *citronu (G)*
civ|ět impf, (-i, 3.pl -ej|) <kol., expr.> **1** (dívat se) *blenz|t (blenz, blenza)**; (na koho/co *uz ko*) **2** (trčēt) *nīkt (nīkst, nīka)*, dirn|ēt (III.2.)*; c. jsem tam hodinu *es tur nīku veselu stundu*; kde zas ~iš? *kur tu esi palicis?*

civil <kol.> **1**: mí, (-u, L -u) (civilní šaty) *civiltērp|s m, civilapģērb|s m* **2** (civilní život) *civilā dzīve f*, propustit koho do ~u *demobilizēt (II.) ko*; vrátit se do ~u *atgriezties civilajā dzīvē* **3**: ma, (-a, Npl -ovē) *civilist|s m, civiliste f, (Gpl -stu)*; *civilperson|a f*
civilist|a m, (-y, Npl -ē) *civilist|s m, civiliste f, (Gpl -stu)*; *civilperson|a f*
civilizac|e f, (-e) *civilizācija f*
civilizační adj *civilizācijas (G)*
civilizovan|ý adj *civilizēt|s*
civilní adj *civil|s, civil-*; c. obrana *civilā aizsardzība*; c. lelectví *civilā aviācija*; c. obyvatelstvo *civiliedzīvotāji m, pl*; c. služba *civildienest|s m*; c. právo *civiltiesība f, pl*; c. soud *civilties|a f*
cizí adj **1** (neznámý) *sveš|s*; c. člověk *svešs cilvēks*; c. těleso *svešgerme|nis m, (G -ņa)*; c. jazyk *svešvalod|a f*; c. slovo *svešvārd|s m*; cítim se tu c. *es šeit jūtos svešs* ♦ (žít) na c. *ūcēt dzīvot uz sveša rēķina*; chlubit se ~m *peřim greznoties ar svešām spalvām* **2** (jiný) *cit|s*; seznāmit se s ~mi kulturami *iepazīt citas kultūras* **3** (zahraniční) *ārzemju (G), ārvalstu (G), citzemju (jen G)*; c. student *ārzemju students*; c. literatūra *ārzemju literatūra/ radio*; c. vojska *ārvalstu karaspēks*; c. mēna *ārzemju valūta*; c. státni přislušník *ārvalstniek|s m, ārvalstnie|ce f, (Gpl -ču)*
cizin|a f, (-y) *svešatn|e f, svešum|s m*; (zahraniči) *ārze|mes f, pl, (G -mju)*; jēt do ~y *braukt uz ārzemēm*
cizin|ec m, (-ce), **cizin|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (cizozemec) *ārzemniek|s m, ārzemnie|ce f, (Gpl -ču)*; *svešzemniek|s m, svešzemnie|ce f, (Gpl -ču)*; nežādoucí c. *nevēlama person|a f* **2** (neznámý člověk) *svešinieks m, svešinie|ce f, (Gpl -ču)*
cizineck|ý adj: c. ruch *ārzemju tūrisms*; ~á policie *ārzemnieku policija* (≅ *pilsonības un migrācijas lietu pārvalde*); c. legion *ārzemnieku leģions*
cizin|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **cizinec**
cizojazyčn|ý adj: c. text/ literatūra/ film *teksts/ literatūra/ filma svešvalodā*; c. překladatel *tuļk|s m*
cizopasn|ík m, (-ka, Lpl -cich) **1** <bot., zool.> *parazīt|s m* **2** <přen., pej.> *parazīt|s m; liekē|dis m, (G -ža), liekē|de f, (Gpl -žu)*
cizorod|ý adj *sveš|s*; ~é těleso *svešgerme|nis m, (G -ņa)*
cizozem|ec m, (-ce), **cizozem|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ārzemniek|s m, ārzemnie|ce f, (Gpl -ču)*; *svešzemniek|s m, svešzemnie|ce f, (Gpl -ču)*
clearing|g [kli-], **klirín|g** m, (-gu, Lpl -zich) *kīring|s m*
cl|o n, (-a, L -u/-e, Gpl cel) *muīt|a f*; dovozni/ vývozní c. *ievedmuīt|a f/ izvedmuīt|a f*; podléhající ~u *muītjoms*; nepodléhající ~u *bezmuītš, atbrīvots no muītš*
clon|ja f, (-y) **1** *aizseg|s m, priekškarš m*; <voj.> *palebnā c. sprostuģu|ns f, (Gpl -ņu)*; *kouřovā c. dūmu aizsegs* **2** <řot., fyz.> *diāfragm|a f*
¹ **co** I pron, (G čeho, D čemu, A co, I čim, L čem) **1** (tázací, vztažné) *kas (G kā, D kam, A, I ko, L -j)*; (ve významu L) *kur*; co to je? *kas tas ir?*; o co jde? *par ko ir runa?*; k čemu je to dobré? *kam tas ir domāts?*; čim je? *kas viņš ir?*, *kāda ir viņa profesija?*; co je tam? *kas tur ir?*; v čem je problém? *kur ir problēma?*; nemám co dělat *man nav ko darīt* ♦ stūj co stūj *vai tur lūzt vai plīst* **2**: co za kas...*par*; co je to za člověka? *kas viņš ir par cilvēku?*; co je to za nesmysl? *kas tās par muļķībām?* **3**: čim – tím jo – jo, čim víc, tím líp jo *vairāk, jo labāk* **4**: co – to: co věta, to chyba *katrā teikumā ir kļūda* **II** adv <kol.> **1** (tázací) *kāpēc, kādēj*; co jsi nepřišel? *kāpēc tu neatnāci?*; co se směješ? *kāpēc tu smeļies?*; co bychom si dali kávu? *vai mēs neiedzertu kafiju?* **2** (neurčité měrové) *cik*; co je tu lidi! *cik šeit ir cilvēku!* **III** konj **1** (způsobová): co se trochu uvolním *tiklīdz es nedaudz atbrivošos*; co budu živ *kamēr es būšu dzīvs*; utikal, co mohl *viņš skrēja, cik jaudas*; co já vím *cik es zinu*; co se týče *attiecībā uz* **2** (s 3. stupněm) *pēc iespējas*; co nejvice/ největší *pēc iespējas vairāk/ lielāks* **3** <kol.> (časová) *kops*; co ho znám *kops es viņu pazistu*; co se oženil *kops viņš ir apprecējies* **4**: co do počtu/ velikosti *skaita/ izmēra ziņā*; máme co do činění s... *mums ir darīšana ar...* **IV** part *vai ne; je/ není hezká, co? viņa ir/ nav skaista, vai ne? V int **1** (překvapení) *kā, ko*; co, on už je tady? *kā, viņš jau ir šeit?*; co, ty nepůjdeš? *kā, tu neiesi?* **2**: ale co nu *kas (par to)*; ale co, vždýť na tom nezáleží *nu un kas (par to)*, *tas taču nav būtiski* **VI**: co do prep. (s g) (řřetel) *ziņā*; co do počtu/ velikosti *skaita/ izmēra ziņā*; máme co do činění s... *mums ir darīšana ar...*
coby konj <kníž.> *kā*; vrátil se c. vítěz *viņš atgriezās kā uzvarētājs*
co|kol|iv pron, (čeho~) **1** (neurčité) *ķeb|kas, vien|alga kas, vis kaut kas*; mohlo se stát c. *ķebkas (vis kaut kas) varēja notikt*; hledám*

c. k snědku *es meklēju jebko (vienalga ko) ēdamu 2* (ve vedlejších větech) *kas (vien), lai kas... (ne-); dostaneš všechno, c. budeš chtít tu dabūsi visu, ko (vien) tu gribēsi; at' se stane c. lai kas ar' (ne)notiktu, lai notiek kas notikdams*

cola-colla [koka kola] *kokakola f*

Colorado [kolorádo] n, (-a) *Kolorádo f, (neskl.)*

combi [k-] n, (neskl.): ⇒ **kombi**

computer [kompjút'r] m, (-u) *datovs m*

cop m, (-u, L -u) *bīze f, (Gpl -žu); (těž ne z vlasů) pīne f, (Gpl -ņu)*

colpak 1 pron, (čeho-) (překvapení) *kas tad; (v řečnických obrazech) kas gan; c. to neseš? ko tad tu nes?; c. by to mohlo znamenat? ko gan tas varētu nozīmēt? II part ko nu; (v otázkách) vai tad; c. ten, ten to umi ko nu viņš, viņš to māc; c. to neviš? vai tad tu to nezini? III int kā, ko; c., už je tady? kā, viņš jau ir šeit?*

cos = co jsi

cosi pron *kaut kas; c. ho trāpi kaut kas viņu nomāc*

country [kantri], n, (neskl.) <hud.> *kantri m, (neskl.); c. music [mjūzik] kantrimūzik]a f*

cou|ra f, (-ry, D.L -ře) <vulg.> *padauz]a f, staigu]e f, (Gpl -ļu)*

courjat impf, (-á) <kol.> (vléct) *vilkt (velk, vilka)*; (vlācēt) vaz]āt (II.) ■ c. se impf <kol., expr.> 1 (vléci se) vilkties (velkas, vilkās)*; c. se za kým vilkties pakaj kam 2 (toulat se) blandīties (III.1.) (apkārt), vaz]āties (II.) (apkārt); kde ses -ai? kur tu vazājies? 3 (loudat se) (s čim) čamm]āties (II.) (ar ko, darot ko), muļ]āties (II.) (ar ko, darot ko)*

couvjat impf, (-á) 1 (o autě, vlaku) *braukt (brauc, brauca)* atpaka]gaitā, pa]braukt (-brauc, -brauca)* atpaka] 2 (ustupovat) (před kým/čim) kāpties (kāpjas, kāpās)* atpaka] (kā priekšā), at]kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (kā priekšā); (vyhbat se) izvairīties (III.1.) (no kā); c. před nepřítelem atkāpties ienaidnieka priekšā; <přen.> c. před těžkostmi atkāpties grūtību priekšā*

couvjnout pf, (-ne, prēt. -i) 1 (o autě, vlaku) *braukt (brauc, brauca)* atpaka]gaitā 2 (ustoupit) (před kým/čim) at]kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (kā priekšā); (vyhnout se) izvairīties (III.1.) (no kā); c. před nepřítelem atkāpties ienaidnieka priekšā; c. před odpovědností izvairīties no atbildības; c. před slibem netur]ēt (III.2.) solījumu; teđ už nemūžeme c. mums vairs nav atpaka]ceļa*

což 1 pron *kas, un tas; neprišel, c. mē rozčillilo viņš neatnāca, kas mani apbēdināja; viņš neatnāca, un tas mani apbēdināja II part ko nu; (v otázkách) vai tad; c. teđ, v stāfī to bude horšī! ko nu tagad, vecumdienās būs slīktāk!; c. je to zakāzanē? vai tad tas ir aizliegts? III int: ale c. nu un kas (par to); ale c., nezblāznim se z toho nu un kas (par to), tāpēc jau es nesajukšu prātā*

cože 1 pron *kas tad; c. to je? kas tad tas ir? II adv kāpēc tad, kādē] tad; c. ses neomluvi! kāpēc tad (kādē] tad) tu neatvainojies? III int kā, ko; c., on se vrātī! kā, viņš ir atgriezies?*

cožpak part *ko nu; (v otázkách) vai tad; c. ten, ten to umi ko nu viņš, viņš to māc; c. to neviš? vai tad tu to nezini?*

cp]āt impf, (-e, prēt. -al, imp. -i, -ēte|ete) 1 (strkat) (co do čeho) *bāzt (bāz, bāza)* (iekšā) (ko kur), stū]k]ēt (II.) (iekšā) <kol.> (ko kur) 2 (plnit) (co čim) pie]bāzt (-bāz, -bāza)* (ko ar ko), piestū]k]ēt (II.) <kol.> (ko ar ko); c. dymku (tabákem) piebāzt pīpi (ar tabaku)*

■ **c. se** impf <expr.> 1 (tācīt se) (do čeho) *spraukties (spraucas, spraucās)* (iekšā) (kur), spiesties (spiežas, spiedās)* (iekšā) (kur); c. se davem spraukties cauri pūlim 2 <kol.> (jīdlem) (čim) pie]ēsties (-ēdas, -ēdās)* (ko), pie]rīties (-rijas, -rijās)* <pej.> (ko); celý den se -e viņš visu dienu ēd*

cti f: ⇒ **čest**

ctihodn]ý adj <kniz.> *cienījam]s, godājam]s; c. vēk cienījams*

vecums; c. otec svētais tēvs; -ā malka mū]e]ne f, (Gpl -ņu)

ct]īt impf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn, imp. -i, -ēte) 1 (mit v ūctē) *cien]īt (III.1.), god]āt (II.) 2 (být ke cti) (koho) dar]īt (III.1.) godu (kam); to vās -i tas jums dara godu 3 <kol.> (titulovat) (koho čim) god]āt (II.) (ko par ko); -il ho profesorem viņš viņu godāja par profesoru*

ctitel m, (-e, Npl -é), **ctitel]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *cienītā]js m,*

cienītā]ja f, (hudby, sportu tēž) mī]otā]js m, mī]otā]ja f, (nāpadnik)

pielūdžē]s m, pielūdžē]ja f

ctižādost f, (-i) *godkār]e f, godkār]b]a f*

ctižādostiv]ý adj *godkār]ig]s*

ctnost f, (-i) *tikum]s m; (počestnost tēž) tikum]b]a f, tiklīb]a f ♦ dēlat*

z nouze c. izdarīt kaut ko vajadzības spiestam

cuc]at impf, (-á) <kol.> 1 (kojenec) *z]st (ziž, zida)* 2 (sāt) sūkt (sūc, sūca)* 3 (cumlat) sūk]āt (II.); c. bonbon/ si prst sūkāt konfekti/ pirkstu 4: <expr.> (libat) buč]ot (II.) ■ **c. se** impf <expr.> (libat se) (s kým) buč]oties (II.) (ar ko)*

cudnost f, (-i) *tikum]b]a f, tiklīb]a f, pās -i tikumības josta*

cudn]ý adj *tikum]ig]s, tikl]s*

cukr m, (-u) *cukur]s m; krystalov]ý moučkov]ý c. graudu/ smalkais cukurs; piskov]ý c. pūdercukur]s m; kosta -u cukurgraud]s m; řepn]ý/ t]itinov]ý/ hroznov]ý/ mlēčn]ý c. biešu/ niedru/ vīnogu/ piena cukurs*

cukrār]na f, (-ny, Gpl -en) *konditorej]a f, saldumu veikal]s m*

cukrovar m, (-u) *cukurfabrik]a f*

cukrov]ý n, (-i) *saldum]i m, pl, konditorejas izstrādājum]i m, pl*

cukrovin]ka f, (-ky, Gpl -ek): pl -ky *saldum]i m, pl*

cukrov]ka f, (-ky, D.L -ce) 1 (cukrovā řepa) *cukurbiel]e f, (Gpl -šu) 2 <med.> diabē]ts m, cukurslim]b]a f <kol.>*

cukrov]ý adj 1 *cukura (G); -ā řepa cukurbiel]e f, (Gpl -šu); -ā třina cukurmiedr]e f, -ā vata cukurval]te f, (Gpl -šu); c. voda cukurūden]s m, (G -s); c. hrách cukurzir]n]i m, pl 2 <přen.> (úsměv ap.) *cukurain]s, cukurot]s**

cukřen]ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *cukurtrauk]s m*

culi]k m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> (zirk]a]ste f, (Gpl -stu); *stáhnout vlasy do -ku sasiet matus astē*

Curych m, (-u) *Ciri]h]e f*

cvak]at impf, (-á) 1 (fotoaparát) *klikš]k]ēt (III.2.); (podkovy, podpadky) klauz]ēt (III.2.); (nůžky) šņikst]ēt (III.2.) 2 (čim) (spouští, vypínačem) klikš]k]ināt (III.1.) (ko); (botami) klauz]ināt (III.1.) (ko); (nůžkami) šņikst]ināt (III.1.) (ko); c. zuby klab]ināt (III.1.) zobus*

cvičen]ý n, (-i) 1 <sport> *vingrojum]s m, vingrinājum]s m; (vefejně vystoupení) vingrošan]a f 2 <voj.> apmācīb]as f, pl; bojovē c. kaujas mācīb]as f, pl; poplachovē c. mācību trauksme f, (Gpl -mju) 3 <šk.> vingrinājum]s m, uzdevum]s m; domácí c. mājasdarb]s m; slohovē c. sacerējum]s m*

cvičen]ý adj *trenēt]s; (zvíře) dresēt]s; -ē oko trenēta acs*

cvič]it impf, (3.sg/pl -i) 1 (duševně) (koho v čem) *māc]īt (III.1.) (kam ko); (tělesně) tren]ēt (II.) (kam ko); (zvíře) dres]ēt (II.) (kam ko); c. pamět' vingr]ināt (III.1.) atmiņu 2 (nacvičovat) (co, v čem) vingr]ināties (III.1.) (kur); c. hru na housle vingrināties vijo]spēlē 3 (provádět cviky) vingr]ot (II.) ■ **c. se** impf (v čem) vingr]ināties (III.1.) (kur); (tělesně) tren]ēties (II.) (kur); c. se ve střelbě trenēties šaušanā*

cvičn]ý adj *mācību (G); c. poplach mācību trauksme; c. náboj tukša patrona*

cvil]k m, (-ku, Lpl -cich) 1 (tělesný) *vingrojum]s m, vingrinājum]s m; provádět -ky izpildīt vingrojumus 2 (dovednost) iemaņ]as f, pl; nabýt -ku (v čem) gūt iemaņas (kur); má c. (v čem) viņam ir iemaņas (kur); vyjit z -ku zaudēt iemaņas*

cvolk 1: mi, (-ku, Lpl -cich) *knie]de f, (Gpl -žu), nagl]a f (ar lielu galvu) 2: ma, (-ka, Npl -ci) <vulg.> plānprātiņ]s m; pamu]k]is m, pamu]k]e f; je tak trochu c. viņš ir drusku jūcis; je c. do čeho (do poč]ítač]u) viņš ir ķerts uz ko (uz datoriem)*

cvrč]ek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <zool.> *circe]l]nis m, (G -ņa)*

cvrčiil]ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *ķauč]is m*

cyklick]ý adj *ciklisk]s*

cyklist]a m, (-y, Npl -ē), **cyklist]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (tēž závodní) *riteņbraucē]js m, riteņbraucē]ja f, (jen amatérský) velosipēdist]s m, velosipēd]ste f, (Gpl -stu)*

cyklistick]ý [-ty-] adj: -ā stezka *velosipēdistu celiņ]s; -ā závodní dráha velotrek]s m; c. závod riteņbraukšanas sacensības; c. závodník riteņbraucē]js m, riteņbraucē]ja f*

cyklisti]ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *riteņbraukšan]a f, (ne závodní)*

velosport]s m

cyklokros m, (-u, L -u) *velokros]s m*

cykl]us m, (-u) *cikl]s m; c. přednášek lekciju cikl]s*

cynick]ý [-ny-] adj *cinisk]s*

cynism]ý [-ny-] m, (-u) *cinism]s m*

cypřiš m, (-e) <bot.> *cipre]se f, (Gpl -šu)*

Č

Č, č [čé] n, (neskl.) (pismo) (*burts*) *č [čē] m, (neskl.)*

č. zkr. (číslo) (za číslem) *nr. (numurs); (před číslem) Nr. (numur); pokoj č. 12 12. istaba; příloha č. 2 2. pielikums, pielikums Nr. 2*

čaj m, (-e) *tē]ja f, bylinkov]ý/ heřmánkov]ý/ lipov]ý č. zāju (ārstniecības augu)/ kumeli]šu/ liepziedu tēja; dvakrát čaj, prosim! divas tējas, lūdzu!; pī -i tējas laikā, dzerot tēju*

čajovník m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *tējaskrūm*js m
čajovjý adj *tējas* (G); ~á lžička *tējkarote* f, (Gpl -šu); ~á konvice *tējkan*la f, č. servis *tējas servīze*; ~é pečivo *tējas cepumi*; <bot.> ~á rúže *tējasrože* f, (Gpl -zu)
čaloun m, (-u, L -u) (tapety) *tapetes f, pl*, (G -šu); (nábytku) *tapsējum*js m, *popējum*js m
čalouniik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *tapsētāj*js m
čalounit impf, (3.sg/pl -i) *tapsjēt* (II.); (nábytek tēž) *popjēt* (II.)
čao, čau int *čau!*
čáp m, (-a) <zool.> *stārķlis m, svētelis m*, (G -ja) <poet.>; č. bílý/černý *baltais/ melnais stārķis*
čapika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *cepur*e f
čaplnout pf, (-ne, přet. -nu), (-la) <kol.> *nojķert* (-ķer, -ķēra)*, *saļķert* (-ķer, -ķēra)*; (polapat) *saļgrābt* (-grābj, -grāba)*; ~li ho při krádeži *viņu noķēra zogam*
čájra f, (-ry, D.L -ře, l, pl: D.L, l čá-čá-, Gpl čar) **1** *svītrja f, līnija f, strip*la f <kol.>; *vodorovnā/ svislā č. horizontāla/ vertikāla svītra*; *rovnā/ lomenā/ zlomková č. taisna/ lauzta/ pārtraukta līnija*; č. *života/ lāskey* (na dlanī) *džīvības/ mīlestības līnija*; *poznāmka pod ~rou zemteksta piezīme f*, (Gpl -mju); <sport> *branková č. vārtu līnija*; *pomezni č. sānu līnija*; *startovací cílová č. starta/ finiša līnija*
 ♦ *na celé ~ře pilnībā, pilnīgi*; *udělat ~ru přes rozpočet pārvīkt svītru (kāda plāniem) 2* (pomyslnā) *līnija f*; *bitevní č. frontes līnija f*; *pohraniční č. robežla f*; *vzdušná č. gaisa līnija f*
čárka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *svītrja f, svītriņa f*, *dělat si ~ky* (pro evidenci počtu) *vīkt svītras (svītriņas) 2* <lingv.> (interpunkčnī) *komat*js m; (dělky) *garumzīme f*, (Gpl -mju); (mēkkosti) *mīkstinājuma zīme f*, (Gpl -mju); *udělat ~ku ielikt komatu 3*: <mat.> *destinnā č. komat*js m
čaroděj m, (-e, Npl -ové), **čarodějika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *burjvis* m, (G -vja), *burjve f*, (Gpl -vju); *brīnumdar*js m, *brīnumdar*e f
čarodějnice f, (-e, Gpl -) *burjve f*, (Gpl -vju); (zlā) *ragan*la f; <tēž pīen.> *hon na č. raganu medības*
čarlovat impf, (-uje) **1** (kouzlit) *burt* (*bur, būra*) **2** <expr.> (dělāt mimořádné věci) *darjēt* (III. 1.) *brīnumus*
čárový adj; č. *kód svītrkod*js m; <sport> č. *rozhodčí līnijtiesne*js m, (G -ša), *līnijtiesne*js f, (Gpl -šu)
čarýl m, pl, (-ů) *burvība f, burvestība f*; *provozovat č. burties* (*buras, būras*) **II** int: č. *māry* (fuk) *abrakadabra*
čas m, (-u, L -e/-u) **1** (*doba*) *laik*js m; č. *ubíhál plyne/ letí/ se vleče* *laiks rīt/ iet/ skrien/ velkas*; *mrhat ~em šķīest laiku*; *mařit/ ubjiet/ trávit č. vīkt/ nosist/ pavadīt laiku*; *nějaký č. kādu laiku*; *před nějakým ~em pirms kāda laika*; *na nějaký č. uz kādu laiku*; *svého ~u savā laikā*; č. *od ~u laiku pa laikam*; *za č., po ~e pēc kāda laika*; *jednou za č. reizi pār līgiem laikiem*; *postupem ~u laika gaitā*; *dāt si na č. nejsteigties* (-steidzas, -steidzās)*; *vlaky jezdí na č. vilcieni brauc pēc saraksta*; *je nejvyšší č. ir pēdējais laiks*; *máš už č. jít tev jau ir laiks iet*; *zabrat mnoho ~u aizņemt daudz laika*; *vrat se, pokud je č. ! atgriezies, kamēr nav par vēlu*; *volný č. brīvs laiks*; *mám/ nemám č. man ir laiks/ nav laika*; *mám hodinu ~u man ir stunda laika*; *máš chvíli ~u? vai tev ir brītiņš laika?*; *udělat si č. atrast brīvu laiku*; *pro nedostatek ~u laika trūkuma dēļ*; *přesný/ středoevropský/ místní/ letní č. pareizs/ Centrāleiropas/ vietējais/ vasaras laiks*; *je pět hodin místního ~u pulkstenis ir pieci pēc vietējā laika* ♦ *č. jsou peníze laiks ir nauda*; č. *je nejlepší lékař laiks visu dziedē*; č. *pracuje pro nás laiks strādā mūsu labā 2* (vhodný čas) *laik*js m, *brīdis m*, (G -za); *všechno má svůj č. visam savs laiks*; *to má ještě č. tam vēl ir laiks*; *teď je nejvhodnější č. (pro co, na co) tagad ir vispiemērotākais brīdis (kam)*; *je to otázka ~u tas ir laika jautājums*; *v (ne)pravý č. (ne)istajā brīdī*; č. *žní/ prázdnin plaujas/ brīvdienu laiks 3*; *pl ~y laik*i m, *pl*; *za starých* (zlatých) *~ů vecajos* (*labajos*) *laikos*; *za ~u císaře Rudolfa ķeizara Rūdofla laikos*; *před dávnými ~y senseos laikos*; ~y se mění k lepšímu/ k horšímu *laiki mainās uz labul uz sliktu*; *na věčné ~y uz mūžīgiem laikiem 4* (počasi) *laik*js m; *psi č. suņa laiks 5* <sport> *laik*js m; *čistý č. tīrais laiks*; *prodloužený č. pagarinājums* m **6** <lingv.> *laik*js m; *přítomný/ minulý/ budoucí č. tagadnē/ fl pagātnē/ fl nākotnē f*
časem adv **1** (postupem doby) *ar laiku 2* (občas) *laiku pa laikam*
časně adv *agri*; č. *ráno agri no rīta*
časný adj *agr*js; *od ~ých ranních hodin no paša agra rīta*
časopis m, (-u, L -e/-u) *žurnā*ls m
časovaný adj; ~á bomba *bumba ar laika degli*; *dobře ~á aféra laika ziņā labi ieplānota afēra*
časovat impf, (-uje) <lingv.> *locīt* (*loka, locija*)* (*darbības vārdu*), *konjugēt* (II.)

časově adv; č. *omezený ierobežots laikā*; č. *neomezený neierobežots laikā, beztermiņa*; č. *náročná práce darbs, kas aizņem daudz laika*
časový adj **1** *laika* (G); č. *rozdíl* (*laika*) *grafiks*; č. *rozdíl laika starpība*; ~á *tiseň laika trūkums*; č. *signál* (v rozhlase ap.) *pareiza laika signāls 2* (aktuāli) *aktuāls, laikmetīg*js **3** <lingv.> *laika* (G); ~á *spojka laika saiklis*
část f, (-i) *daļa f*; *z ~i pa daļai, daļēji*; *z větši ~i pa lielākai daļai, lielākoties*; *po ~ech pa daļām*; *převážná č. lielākā daļa, vairum*js m; č. *cesty ceja gaba*ls m
částečně adv *daļēji*; č. *zařízený byt daļēji mēbelēts dzīvoklis*; č. *má pravdu daļēji viņam ir taisnība*
částečný adj *daļējs*; ~é *zapletení daļēja samaksa*; ~é *zatmění slunce daļējs Saules aptumsums*; *pracovat na č. úvazek strādāt nepilnu darba slodzi, strādāt uz pusslodzi*
častěji adv, *kompar. biežāk*; *čím dál, tím č. arvien biežāk*
částice f, (-e, Gpl -) **1** (prachu, hmoty ap.) *daļiņa f, kriptiņa f, druscīņa f*; <fyz.> *daļiņa f*; č. *atomu elementārdaļiņa f 2* <lingv.> *partiku*la f
částka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sum*la f; *celková č. kopsumm*la f; *paušální č. vienreizējs maksājums* m; *v celkové ~ce... kopsummā...*
často, <kniž.> **častokrát** adv *bieži*
častlý adj *biežis*
čechenec m, (-ce), **Čechenka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *čečenie*ljs m, (G -ša), *čečenie*ljs f, (Gpl -šu); ~ci *čečenieši*
Čechensko n, (-a) *Čečeni*ja f
čečenský adj **1** (vztahující se k Čechensku) *Čečeni*jas (G) **2** (vztahující se k Čečencům) *čečeniešu* (G)
čečetka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *ķeģlis m*
čedič m, (-e) <miner.> *bazalt*js m
ČEDOK, Čedok zkr., m, (-u) (Česká dopravní kancelář, <hist.> Československá dopravní kancelář) *Čehijas Ceļojumu birojs, Čehoslovākijas Ceļojumu birojs*
čeho pron: ⇒ **co** (I)
čelch m, (-cha, Npl -šič), **Češka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *čeh*ljs m, *čeh*ljs f, (Gpl -šu); ~ši *čehi*
Čechoslovák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **Čechoslovač**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist.> *Čehoslovākijas pilso*ljs m, (G -ņa), *pilso*ljs f, (Gpl -ņu); ~ci *čehoslovāki m, pl*
Čechy f, pl, (-, D -ám, L -ách, I -ami) *Čehija* f
čejka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *ķīvīte f*, (Gpl -šu)
čekací adj; č. *lhůta* (doba) *izpildes termiņš, atbildes sniegšanas termiņš*; č. *listina gaidītāju saraksts, rindā f*
čekání n, (-i) *gaidīšan*la f
čekaný adj *gaidīt*js
čekárna f, (-ny, Gpl -en) *uzgaidāmā telp*la f
čekat impf, (-á) (na koho/co, koholco) *gaidīt* (III. 1.) (ko); č. *ditě* (s kým) (být těhotná) *gaidīt bērnu* (no kā); ~ejte u telefonu *uzgaidiet pie telefona*; *to se dalo č. tas jau bija gaidāms*; ~aji tě nepřijemnosti *tevi gaida nepatīkšanas*; *to nejhorší nás ještě ~á sliktākais mums vēl priekšā ♦ kdo ~á, ten se dočká silts nāk ar sildīšanu, labs – ar gaidīšanu*
čekatel m, (-e, Npl -é), **čekatel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (uchazeč) *pretendent*ljs m, *pretenden*ljs f, (Gpl -šu); *kandidát*ljs m, *kandidā*ljs f, (Gpl -šu)
čeleď f, (-di/-dě, pl: D -dím, L -dích, I -děmi) **1** (služebnictvo) *sai*lme f, (Gpl -mju) **2** <biol., zool.> *džim*la f **3**: <lingv.> *slovní č. vienas saknes vārdi 4* <expr.> (sebranka) *salaš*ljs m, *pl*, *pluk*la f, *pl*
čelenika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vainag*js m, *galvas rot*la f, (ozdobná) *dīadēm*la f; *indiānská č. indiāņu galvas rota*
čelist f, (-i) **1** *žok*ljs m, (G -ja); *horní/ dolní č. aukšzok*ljs m, (G -ja)/ *apakšzok*ljs m, (G -ja) **2** <tech.> *spīl*es f, *pl*, (G -ju); (svēráku) *žok*ljs m, (G -ja)
čelit impf, (3.sg/pl -i) (vzdorovat) (komu/čemu) *pret*ljs (II.) (*kam*); (zlořádu, nemocem) *čīn*ljs (III. 1.) (*ar ko*)
čelní adj **1** *pieres* (G); č. *dutina pieres dobums*; č. *kost piereskaul*js m **2** <voj.>; č. *útok frontāls uzbrukums*; č. *oddíl trieciengrup*la f **3** (přední) *priekšējais*; č. *sklo* (auta) *priekšējais stikls* (*automašīnai*)
čelný adj **1** (přední) *priekšējais*; (hlavní) *galven*ljs; (význačný) *izcil*js, *ievērojam*js **2** (naráz) *no priekšpusē, frontāls*
čeljo n, (-a, L -e) **1** *pierte f*; <voj.> ~em *vzad! apkārt griezties!* ♦ *má to napsáno na ~e viņam tas uz pieres rakstīts*; *mit drzé č. būt bezkaunīg*am **2** (průvodu) *priekšgal*js m, *galva* f; *stojí v ~e organizace viņš vada organizāciju*; *v ~e stolu galda galā*
čem, čemu pron: ⇒ **co** (I)
čenič m, (-chu, Lpl -šič) (tēž vulg. lidský) *pum*js m

čeplec m, (-ce) 1 (pokrývka hlavy) *aub|e f*, (Gpl -*bju*) ♦ dostat se pod č. *tikt sievas kārtā 2* <zool.> *acek|nis m*, (G -*ņa*) (atgremotāju *kugga daļa*) 3: č. sekery *civja piet|s m*; č. kladiva *āmura galv|a f*

čepel f, (-e) 1 (nože ap.) *asmen|s m*, (G -*s*) 2 <bot.> *lapas virsm|a f*

čepicle m, (-e, Gpl -) *cepur|e f*, (zdravotni sestry, potravināte tēž) *cepur|te f*, (Gpl -*šu*); č. se štítkem *cepure ar nagu*; koupací č. *peidcepur|e f*; nasadit si ~i *uzvilkt cepuri*; smeknout ~i (před kým) *noņemt cepuri (kā priekšā)*; <přen.> (na pivě) (*alus*) *put|as f*, *pl* ♦ má pod ~í (je chytřý) *viņš ir gudrs*, (je opilý) *viņš ir kunga prātā*

čepička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *cepur|e f*, *cepur|te f*, (Gpl -*šu*); bláznovská č. *áksta cepure*

čeplovat impf, (-uje): č. pivo| vino *liet (lej, lēja)* alu/ vīnu*; ~ují zde pizešské *šeit pārdod Pīlzenes alu*; č. přes ulici *pārdot (alu) līdzņemšanai*

čermák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) <zool.> *erick|ņš m*

čerň f, (-ně) 1 (černost) *melnum|s m* 2 (barvivo) *melna krāsviel|a f*, tiskařská č. *iespiedkrās|a f*

černjo n, (-a, L -u); obarvit/ natřít na č. *nokrāsot melnu (melnā krāsā)*; ztmavnout do ~a *kļūt melnam (melnā krāsā)*, *nomeln|ēt (II.)*; udělal se mi č. před očima *man tumšs sametās gar acīm* ♦ jet na č. *braukt pa zaķi*; pracovat na č. *strādāt nelegāli*

černobilj adj *melnbal|ts*; ~á televize *melnbaltis televizors*

Černobyl m, (-u, L -u) *Černobil|a f*

černočh m, (-cha, Npl -ši, Lpl -ších), **černošk** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nēģer|is m*, *nēģerie|š f*, (Gpl -*šu*); ~ši *nēģeri*

černošskj adj *nēģeru* (G)

černovlasj adj *melnmatain|s*

černozem f, (-ě) *melnzeme f*, (Gpl -*mju*)

černý I adj 1 *meln|s*; č. chléb *rupjmaiz|e f*, (Gpl -*žu*); ~á káva *melna kafija*; ~é pivo *tumšais alus*; ~é uhli *akmeņog|es f*, *pl*, (G -*ju*); ~á zvěř *mežacūk|a f*; č. humor *melnais humors*; ~á magie *melnā māģija*; ~á práce *melnais darbs*; ~á hodinka *krēsļas stunda*; ~á listina *melnais saraksts*; <hist.> č. baron (politiski vai sociāli *nevēlamas izcelsmes obligātā karadienesta karveivis bez tiesībām nēsāt ieroci*); <bot.> č. bez *plūškok|s m*; <med.> č. kašel *garais klepus*; <med.> ~é neštovice *melnās bakas*; <let.> ~á skříňka *melnā kaste*; <karty> č. Petr *melnais Pēteris*; <astr.> ~á díra *melnais caurums*; Č~é mofe *Melnā jūra*; Č~á Hora *Melnkalne f*; Č~á Afrika *Melnais kontinents* ♦ bilé na ~ém *balts uz melna*; držet ~ou hodinku *sarunāties krēsļas stundā*; ličit něco ~ými barvami *stāstīt kaut ko, sabiezīnot krāsas*; trefit (se) do ~ého *trāpīt uz labu laimi 2* (špatný): č. úmysl *jauns nodoms*; č. svědomí *netīra sirdsapziņa* ♦ ~á ovce (rodiny) (*ģimenes*) *kaunatraips 3* (nedovolený): č. obchod *nelegāla tirdzniecība, netīri darījumi*; č. trh *melnais tirgus*; č. pasažér *bezbiletņiek|s m*, *bezbiletņie|ce f*, (Gpl -*ču*) II m, (-ého) <šachy> *meln|ie m*, *pl*; č. je na tahu *melno gājiens*

čerpací adj; č. stanice (na vodu) *sūknētav|a f*, (na pohonné hmoty) *degvielas uzpildes stacija|a f*, *benzīntank|s m*

čerpadlo n, (-la, L -lu, Gpl -el) *sūk|nis m*, (G -*ņa*); benzínové č. *degvielas uzpildes stacija|a f*, *benzīntank|s m*

čerpánj n, (-i) 1 (vody) *smelšan|a f*, (čerpádem) *sūknēšan|a f*, (surovin) *ieguv|e f* 2 <přen.> (informaci, peněz) *iegūšan|a f*

čerplat impf, (-á) 1 (tekutiny) *smelt (smel, smēla)**; (čerpádem) *sūkn|ēt (II.)* 2 <přen.> (silu, odvahu) *smelties (smējas, smēlās)**; (naději, jistotu) *gūt (gūst, guva)**; č. ze zkušenosti *smelties no pieredzes*; č. z odborné literatury *gūt faktus speciālajā literatūrā*; č. prostředky *ie|gūt (-gūst, -guva)* līdzekļus*

čerstvě adv *svaig|*; č. upečený chléb *svaig| cepta maize*; č. natřený *svaig| krāsots*

čerstvý adj *svaig|s*; s ~ými silami *ar svaigiem spēkiem*; na ~ém vzduchu *svaigā gaisā*; ~á zpráva *jauna ziņa*

čert m, (-a) 1 *veln|s m*, upsat se ~u *pārdot (savu) dvēseli velnam* ♦ bāt se něčeho jako č. kříže *bēgt no kaut kā kā velnam no krusta*; nemaluj ~a na zed! *nepiesauc nelaimi!*; vymítat ~a ďáblem *izdzīt velnu ar belcebulu*; venku se ~i žení *ārā ir sliktis laiks (snieģputenis)*; čih ~u dobře, peklem se ti odměni *nepateicība pasaules alga*; šiji s nim všichni ~i *velns viņu dīda*; poslat někoho k ~u *pasūtīt kādu pie velna 2* (citoslouve a kleni): k ~u!, u všech ~ů!, ke všem ~ům! *velns lai parauj!, velns pārāvis!, velns ar ārā!*; ~e ďáble! *velns un elle!*; jdi k ~u! *vācijas pie velna!*; kýho ~a *kāda velna pēc*; bylo mu to ~a *platné tas viņam ne velna nepalīdzēja*; č. nám to byl dlužen *tā tikai vēl trūka*; ~a (starého) tomu rozumí *ne velna viņš no tā nesaprot*; kde tě č. nosí *kur tu vazājies*; č. ví *velns viņu zin(a)*

červ m, (-a) *tārpl|s m*; (larva) *kāpur|s m* ♦ lidský č. *nožēlojams radījums*; č. pochybnosti *šaubu velniņš*

červánky m, pl, (-kú, Lpl -cích/-kách) *blāzm|a f*, ranní č. *ritāblāzm|a f*, *ritausm|a f*, večerní č. *vakarbāzm|a f*

červjen m, (-na, L -nu) *jūnij|s m*; v ~nu *jūnijā*

červenjat impf, (-á) (ovoce, obloha) *sārt|oties (II.)*, *kļūt (kļūst, kļuva)* sārt|am (sarkan|am)* ■ č. se impf 1 (o člověku) (no)sarkt (-sarkst, -sarka)*; č. se až po uši *nosarkt līdz ausīm*; č. se studem *no kauna nosarkt 2* (jevit se červeným) *sārt|oties (II.)*, *kļūt (kļūst, kļuva)* sārt|am (sarkan|am)*

červencovj adj *jūlija* (G)

červenlec f, (-ce) *jūlij|s m*; v ~ci *jūlijā*

červenka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <zool.> *sarkanriķlī|te f*, (Gpl -*šu*) 2 (choroba) *sarkangu|ļa f*

červenobilj adj *sarkanbal|ts*

červenij adj 1 *sarkan|s*; (bledě červený) *sārt|s*; karminové č. *karmīnsarkan|s*; cihlově č. *ķieģesarkan|s*; č. v tvář *sarkansejain|s*; ~é vino *sarkanvīn|s m*; ~é krvinky *sarkanie asinsķermenīši*; Č. kříž *Sarkanais krusts*; Č~á karkulka *Sarkangalvī|te f* ♦ tāhnout se (něčím) jako ~á *nit būt par vadmotīvu (kaut kam)*; č. jako rak *sarkans kā vēzis*

červnovj adj *jūnija* (G)

červotoč m, (-e) <zool.> *ķirīms m*, (G -*mja*)

česat impf, (-še/-sá, imp. -š/-sej) 1 (vlasy) *suk|āt (II.)*, *ķemm|ēt (II.)* 2 (vlau, len) *kārst (kārs, kārsa)* 3* (sklizet) (no)vākt (-vāc, -vāca)*, *las|īt (III. 1.)*; (trhat) *plūkt (plūc, plūca)**; č. jablonoř *novākt ābolus* ■ č. se impf *suk|āties (II.)*, *ķemm|ēties (II.)*

České Budějovice f, pl, (-ých, -) *Česke Budejovic|e f* (*pilsēta Dienvidčehijā*)

Česko n, (-a) *Čehij|a f* (un *Morāvija f*), *Čehijas Republik|a f*

Československo n, (-a) <hist.> *Čehoslovākij|a f*

československj adj <hist.> 1 (vztahující se k Československuo) *Čehoslovākijas* (G); Č~á (socialistická) *republika Čehoslovākijas (Sociālistiskā) Republika 2* (vztahující se k Čehoslovākum) *čehoslovāku* (G)

česky adv *čehiski*, *čehu valodā*; (ne)mluvim č. *es (ne)runāju čehiski*; učít se č. *macīties čehu valodu*; jak se to řekne č.? *kā tas ir čehiski?*

český adj, (kompar. čestější) 1 (vztahující se k Česku) *Čehijas* (G); Č~á *republika Čehijas Republika*; <hist.> Č~á a *Slovenská Federativní Republika Čehijas un Slovākijas Federativā Republika 2* (vztahující se k Čechům) *čehu* (G); č. jazyk *čehu valoda 3* (typický pro Čechy) *čehisk|s*

česnj m, (-ku) 1 (rostlina a cibule) *ķiplok|s m*; stroužek ~ku *ķiploka daiva 2* <kuch.> *ķiploki m*, *pl*; skopové na ~ku *jēra gaļa ar ķiplokiem*

čest f, (cti) 1 *god|s m*; poklādat (si) co za č. *uzskatīt ko par godu*; poskvrnit svou č. *aptraipīt savu godu*; ublížit komu na č. *aizskart kāda godu*; to je věc č. *tas ir goda jautājums*; muž č. *godavīr|s m* ♦ na mou č. *goda vārds*; nemá ani kouska č. v těle *viņam nav ne kauna, ne goda*; to ti neslouží ke č. *ti tas tev godu nedara*; se č. (něco vykonat) *ar godu 2* (ženská, divčí) *god|s m*, *tikum|s m*; (nevinnost) *nevainīb|a f* 3 (pocta) *god|s m*; mám č. vám sdělit, že... *man ir tas gods jums paziņot, ka...*; prokázat (komu) poslední č. *izrādīt (kam) pēdējo godu*; <voj.> vzdát č. *sveicināt (III. 1.)* ♦ komu č., tomu č. *gods kam gods*; všechna č. *! visu godu!*

čestně adv *godīgi, godprātīgi*

čestnj adj 1 (člověk, jednáni) *godīg|s*, *godprātīg|s*; ~é slovo *goda vārds 2* (funkce, titul) *goda* (G); č. doktor *goda doktors*; č. člen *godabiedr|s m*, *godabiedr|e f*, č. host *godavie|sis m*, (G -*sa*); ~á stráž *godasař|dze f*, (Gpl -*džu*); ~é kolo *goda aplis*; ~é místo *goda vieta*; ~é uznání *godarakst|s m*; ~á vstupenka *goda karte*, *brīvbiļe|te f*, (Gpl -*šu*); až na ~é *výjimky ar dažiem izņēmumiem*

Češi m: ⇒ **Čech**

Češka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *čehie|te f*, (Gpl -*šu*)

češtvinj n, (-i) *čehiskum|s m*, *čehu nacionālā apzī|ļa f*

češtinja f, (-y) *čehu valod|a f*; spisovná č. *literārā čehu valoda*; hovorová č. *čehu sarunvalod|a f*; obecná č. *vispārējā (neliterārā) čehu (sarun)valoda*; moderní č. *modernā (mūsdienu) čehu valoda*; přeložit co z ~y do lotyštiny *pārtulkot ko no čehu (valodas) latviešu valodā*

četja f, (-y) 1 <voj.> *vad|s m* 2 (pracovní) *brigā|de f*, (Gpl -*žu*), *komand|a f*; požární|l *záhramná č. ugunsdzēsēju/ glābšanas komanda*

čētbja f. (-y) **1** (čēni) *lasīšan|a* f **2** (co se čētē) *lasāmviel|a* f, *literatūr|a* f, zábavná č. *izklaides literatūra*; priedēpsanā č. *obligātā literatūra*

čētl impf. ⇒ **čīst**

čētnīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *žandarm|s* m

čētnost f. (-i) **1** (početnost) *skait|s* m, *daudzum|s* m **2** <mat.> *frekvence* f, *biežums|s* m; absolutni/ relativni č. *absolūtā/ relatīvā frekvence*

čētnj adj (mnohy) *daudz|j* (f -as), *daudz*; (početny) *daudzskaitlīgs*; (velky) *liel|s*; (častj) *biežs*; ~ā rodina *liela ģimene*; ~ē bouīky *biežas vētras*; č. *prūdov daudzskaitlīgs gājien*; odpovīdat na ~ē otāzj *atbildēt uz daudzjiem jautājumiem*

čī konj **1** (vylūcovaci) *vai* (*arj*); bjt, čī nebjt *bjt vai nebjt* **2** (ve spojenj): čī spīše *vai drzāk, vai vairāk*; čī lēpe *vai vēl labāk, vai vislabāk*; čī jen *vai tīkaj*; čī aspoņ *vai vismaz* **3** (spojuje pojmenovāni tēže vēci) *jeb*; lingvistika čī jazykovēda *lingvistika jeb valodniecība*

čī pron *kā* (G); čī je to kabāt? *kā mētēlis tas ir?*, *kam pieder šīs mētēlis?*; čī je to nāpad? *kā ideja tā ir?*, *kas ir šīs idejas autors?*; nevīm, čī je to vina es nezīnu, *kā vaina tā ir* (*kas ir vainīgs*) ◆ nevīm, čī jsem es nezīnu, *kur man galva stāv*

čīhlat impf. (-ā) (na koho/co) *uzglūn|ēt* (III.2.) (*kam*), *uzman|īt* (III.1.) (*ko*); č. na vhodnōu pīlēzītost *nogaid|īt* (III.1.) *izdevīgu mirklj*; ~ā na nās nebezpečī *mums draud briesmas*

čīch m. (-u) **1** ožja f, *dobrj č. laba oža*, <pien.> *labs deguns*; jīt po ~u (o psovi) *dzīt* (*dzen, dzina*) * *pēdas* (*par suni*); najīt co podle ~u *saļost* (-ož, -oda) * **ko** **2** <kol.> (postřeh) *izjūt|a* f, č. pro realitu *realitātes izjūta*; mā č. na co *viņam ir deguns uz ko*

čīchlat impf. (-ā) **1** (vūni, zápach) *saļost* (-ož, -oda) * **2** (čīchem ohledāvat) (*k* čemu) *ost|īt* (III.1.) (*ko*); (intenzīvnē) *ošņ|āt* (II.) (*ko*); (pīvonēt) *pasmarž|ot* (II.) (*ko*); č. lepidlo (o toksikomanovī) *ostīt līmī*; č. (si) *k rūzī pasmaržot rozi*

čīkoll(v) pron *jeb|kura* (G, f *jebkuras*); at' je to č. *lai kam tas* (*ne*) *piederētu, lai tas pieder kam piederēdams*

čīle adv *mundri*; (obchodovat) *rosīg*

čīli konj *jeb*

čīlij adj (živj) *dzīv|s*; (starši cilvēk) *mož|s, mundr|s, žirgt|s*; (obchod, ruch) *rosīg|s*; (pohybovē) *žīgl|s, veikl|s*

čīm pron. ⇒ **co** (I)

čīn m. (-u, L -u) *rīcība* f, *darb|s* m; hrdinskj č. *varoņdarb|s* m; tresnj č. *nozīegum|s* m, (*noziedzīgs*) *nodarījum|s* m; nāsīlnj č. *varmācīga rīcība*; mīsto č. *notikuma vietā*; pīstītnout koho pī ~u *noķert ko notikuma vietā*; přejīt od slov *k ~ūm pāriet no vārdiem pie darbiem*

Čīn|a f. (-y) **1** *Ķīn|a* f **2**: č. (jīdlo) *ķīniešu ēdien|s* m

Čīnan m. (-a, Npl -ē), **Čīnan|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ķīnie|tis* m, (G -ša), *ķīnie|te* f, (Gpl -šu); ~ē *ķīnieši*

čīnēnj n. (-i) **1** *darbošan|ās* f, *rīkošan|ās* f, māme co do č. s... *mums ir darīšana ar...* **2** (kūže) *ģērēšan|a* f

čīnjūt impf. (3.sg/pl -nī, imp. -ņ) **1** <knīz.> (dēlat) *dar|īt* (III.1.); (pūsobīt) *rīkloties* (II.); nevī, co ~nī *viņš nezina, ko viņš dara*; č. (komu) *dobrolo zlo darīt* (*kam*) *labu|jaunu*; č. nāsīli *rīkoties varmācīgī*; č. (komu) *potīže rad|īt* (III.1.) (*kam*) *grūtības*; č. *překážky* (komu/čemu) *likt* (*liek, lika*) * *šķēršļus* (*kam*); č. vījīmku *izdar|īt* (III.1.) *izņēmumu*; č. *dobrj dojem at|stāt* (-stāj, -stāja) * *labu iespaidu*; č. si nārok (na co) *pretendēt* (II.) (*uz ko*); to s tīm nemā co č. *tam ar to nav nekāda sakara* ◆ ~ņ čertu dobē, peklem se ti *odmēni nepatecība pasaules alga* **2** (s adjektīvem) (jākj) *padar|īt* (III.1.) (*kādu*); č. co pītažlīvīšīm/ nesnesītelnīm *padarīt ko pievilcīgāku/ nepanesamu*; č. koho odpovēdnīm (za co) *uz|likt* (*liek, lika*) * *atbildību kam* (*par ko*) **3** (rovnat se) *būt* (*ir, bija*) *, *sastād|īt* (III.1.); *dluh* ~nī *sto eur parāds ir simts eiro* **4**: č. kūzī *ģērēt* (II.) *ādu* ■ **č. se** impf *pūlēties* (III.2.), *centties* (*cenšas, centās*) *

čīnitel ma. (-e, Npl -ē), **čīnitel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *darbiniek|s* m, *darbinie|ce* f, (Gpl -ču), *amatperson|a* f; veřejnī č. *sabiedrīskis darbinieks*; ūstavnī č. *deputāt|s* m, *deputāte|s* f, (Gpl -šu); stātnī č. *valstsvīr|s* m; vysocī ~ē *augstī stāvošas amatpersonas* **2**; ma/mī, (A -e), (Npl -ē/-e) (okolnost) *faktor|s* m; <mat.> *reizīnātāj|s* m

čīn|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *hante|le* f, (Gpl -ļu); (vzpēračskā) (*svarcelšanas*) *stielnis* m, (G -ņa)

čīnnē adv *aktīvī*; č. se ūcastnit (čeho) *aktīvī piedalīties* (*kur*)

čīnnost f. (-i) *darbība* f, *darb|s* m; veřejnā č. *sabiedrīskā darbība*; vūdēlečnā č. *peļņu nesošs darbs, apmaksāts darbs*; nezākonnā č. *nelikumīga darbība*; zāchvat ~i *darbošanās drudzis*; srdečnī č. *sirdsdarbība* f; ūvēst stroj do ~i *iedarbināt mašīnu*; stroj je v ~i *mašīna darbojas*

čīnnj adj **1** *aktīv|s, darbīg|s*; bjt veřejnē č. *bjt sabiedrīskī aktīvam*; bjt politickj č. *aktīvī darboties politikā*; bjt vūdēlečnē č. *gūt peļņu, strādāt apmaksātu darbu*; ~ā sopka *aktīvs vulkāns*; <voj.> ~ā *služba aktīvais karadienes* **2**: <lingv.> č. *rod darāmā kārta*

čīnohernī adj *drāmas* (G); č. *divadlo* (*drāmas*) *teātris*

čīnoh|ra f. (-ry, D.L -ře, Gpl -er) (žānr) *drām|a* f; (hra tēž) *luga* f, *izrād|e* f, (Gpl -žu); (budova) (*drāmas*) *teātris* m; Člen ~ry (*dramatīskis*) *aktieris* m, (*dramatīskā*) *aktriše* f, (Gpl -šu)

čīnovnīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **čīnovnīce** f. (-e, Gpl -) *amatperson|a* f; *funkcionār|s* m, *funkcionāre|s* f; (stātnīch organū tēž) *ierēdnis* m, (G -ņa), *ierēd|ne* f, (Gpl -ņu); (organizacī tēž) *darbiniek|s* m, *darbinie|ce* f, (Gpl -ču)

čīnskj adv *ķīniskī, ķīniešu valodā*

čīnskīj adj **1** (vztahujīci se k Čīnē) *Ķīnas* (G); Č~ā *lidovā republika* *Ķīnas Tautas Republika*; *Velkā* ~ā *zeč Lielais Ķīnas mūris*; <bot.> ~ē *zeli Ķīnas kāposts* **2** (vztahujīci se k Čīnanūm) *ķīniešu* (G)

čīnštīn|a f. (-y) *ķīniešu valod|a* f

čīnžājk m. (-ku, Lpl -cīch) <kol.> *daudzstāvu īres nam|s* m

čīnžle f. (-e) *īr|e* f, *īres maks|a* f (*par dzīvoklī*)

čīnžovnī adj: č. *dūm daudzstāvu īres nams*; č. *byt izīrēts dzīvoklis*

čīp m. (-u, L -u) <komp.> *čīp|s* m

čīpērnj adj (čīlj) *ņīpr|s, mundr|s*; (starši cilvēk tēž) *žirgt|s*; (bystry) *attapīg|s, apķērīg|s*

čīlīj adj. (kompar. -fejšī) **1** *dzīdr|s, skaidr|s*; (prūzračny) *caurspīdīg|s* **2** (ūplnī) *pīlnīg|s, galīg|s*; ~rā *pravda skaidra patiesība*; č. nesmysl *galīgas blēnas*; ~rou *nāhodou pīlnīgi nejauši*

čīselnīj adj (soustava, řada, kód) *skaitļu* (G); (ukazatel, převaha, údaje) *skaitlisk|s*

čīsi pron *kāda* (G, f *kādas*)

čīslīce f. (-e, Gpl -) *cīpar|s* m; *arabskē/ římskē č. arābu/ romiešu cīpari*

čīslō n. (-la, L -le/-lu, Gpl -el) **1** *skaitlīs* m, (G -ja); <mat.> *pīrozenē/ celē č. naturāls/ vesels skaitlīs*; *lomenē č. daļskaitlīs* m, (G -ja); *destīnnē č. decīmāldaļskaitlīs* m, (G -ja); *sudēl/ lichē č. pāra/ nepāra skaitlīs*; *kladnē/ zāpornē č. pozitīv/ negatīv skaitlīs*; *dvoumīstnē č. divcīparu skaitlīs*; *Ludolfovo č. Ludolfa skaitlīs*; <chem.> *atomovē č. atomnumur|s* m, *atomskaīt|līs* m, (G -ja); <ekon.> *kontrolnī, smērē č. kontrolskaīt|līs* m, (G -ja) **2** (domu, auta) *numur|s* m; *pořadovē č. kārtas numurs*; č. *pokoje istabas numurs*; *telefonnī č. telefona* (tālruņa) *numurs*; *smērovacī č. (telefonnī) (telefona) kod|s* m; *poštovnī smērovacī č. pasta indeks|s* m; *vīrobnī č. ražošanas numurs*; č. *vozu automašīnas numurs* **3** (obuvi, prādla) *izmēr|s* m; *jakē mātē č. bot? kāds ir jūsu kurpju izmērs?*; *boty o č. vētši par izmēru lielākas kurpes* **4** (vītisk) *numur|s* m; *poslednī č. čāspojus pēdējais žurnāla numurs* **5** <lingv.> *skaitlīs* m, (G -ja); *jednotnēl množnē č. vienskaīt|līs* m, (G -ja) *daudzskaitlīs* m, (G -ja) **6** (čīslo programu) *numur|s* m; *vrcholnē č. programmas nagl|a* f ◆ *to bylo č. ! tas tik bija numurs!*; (ten chlapik.) *to je č. ! viņš ir veiklis zellis!*

čīslōvat impf. (-uje) *numurēt* (II.)

čīslōvka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *skaitļa vārd|s* m; *zākladnī/ řadovā č. pamata/ kārtas skaitļa vārds*

čīst impf. (čtu, prēt. četl, č(e)lla, pas. čten, imp. čti, čtēte) *las|īt* (III.1.); č. v duchu/ nahlas *lasīt pie sevis/ balsī*; <přen.> č. *mezi řādky lasīt starp rīndīņām*; <přen.> č. *něčī myšlenky lasīt kāda domas*; <přen.> č. (komu) *co z oči nolas|īt* (III.1.) (*kam ko*) *no acīm*; č. (komu) *z ruky zīl|ēt* (II.) (*kam*) *pēc rokas*; *knīha se čte dobře grāmātu ir vieglī lasīt, grāmātu vieglī lasās* <kol.>

čīstē adv **1** *tīrī*; č. *oblečenj tīrī gērēts*; *zpvat č. dziedāt tīrī* **2** (ūplnē) *tīrī*; č. *teoretickj tīrī teorētiskī*; z č. *praktickjch důvodū tīrī praktisku iemeslu dēj*

čīstīcī adj: č. *prostředek tīrīšanas līdzeklis*; č. *stanice* (na vodu) (*ūdens*) *attīrīšanas stacija*

čīstīč|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); č. *odpadnīch vod notekūdeņu attīrīšanas iekārt|a* f

čīstīrīn|a f. (-ny, Gpl -en) **1** (*ķīmiskā*) *tīrītav|a* f; *dāt oblek do ~ny nodot uzvalku ķīmiskajā tīrītavā* **2**: č. *odpadnīch vod notekūdeņu attīrīšanas iekārt|a* f

čīstīt impf. (-sti, pas. -stēn/-stēn, imp. -stī/-stī) **1** *tīr|īt* (III.1.); č. *si zuby tīrīt zobus* **2** (vodu, vzduch) *attīr|īt* (III.1.) ■ **č. se** impf (obloha, voda) *noskaīdrjoties* (II.)

čīstīka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <pol.> *tīrīšan|a* f

čīstokrevnīj adj *tīrasīnu* (G)

čīstotnīj adj *tīrīg|s*

čistota f. (-y) 1 *tírīb|a* f; zachovávat ~u *ievērot tírību* 2 (bez příměšků) *tírība* f, č. *zlata zelta tírība*; jazyková č. *valodas tírība* 3 (mravní) *skaidrība* f; (pohlavni) *nevainība* f

čistý adj. (kompar. -(ē)šī) 1 *tīrš*; <těž přen.> mám ~é ruce *manas rokas ir tīras*; č. jako ze škatulky *tīrs, ka spīd un laistās* ♦ nalit někomu ~ého vína *pateikt kādam patiesību*; mit ~ou hlavu *būt ar skaidru galvu*; vzduch je č. *gaiss ir tīrs*; z ~a jāsna *ne no šā, ne no tā* 2 (bez příměšků) *tīrš*; ~á vlina *tīra vilna*; ~é zlato *tīrs zelts*; č. líh *tīrs spirts* 3 <ekon.> *tīrš, neto (neskl.)*; č. zisk/ příjem *neto peļņa/ ienākums*; ~á váha *tīrsvars* m; ~á mzda *alga pēc nodokļu nomaksas*; <sport> č. čas *tīrais laiks* 4 (bežuhonný) *tīrš*; ~á práce *tīrs darbs*; mám ~é svědomi *mana sirdsapziņa ir tīra* ♦ jsem č. (nezapletený do čeho) *es esmu tīrs (nevainīgs)*; mám č. štít *mana sirdsapziņa ir tīra* 5 (uplný) *tīrš, skaidrš*; ~á náhoda *tīra nejaušība*; ~á zāvist *tīra (skaidra) skaudība*; ~á pravda *balta (skaidra) patiesība*

čīšle f. (-e) *kaus|s* m, *bīķer|is* m <zast.>; (na vino) (*vīna*)*glāze* f. (Gpl -žu); <přen.> č. utrpení *sāpju bīķeris* ♦ č. trpělivosti přetekla *pacietības mērs ir pilns*

čīšet impf. (3.sg/pl -i) 1 (o větru, chladu) *vilkt (velk, vilka)**; dvěřmi ~i zima *no durvīm velk aukstums* 2: <přen.> z jeho slov ~i zoufalost *viņa vārds skan bezcerība*; z jeho oči ~ela *nenāvist viņa acis izstaroja naidu*

čīšņik m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **čīšņice** f. (-e, Gpl -) *viesmīlis* m, (G -ja), *viesmīle* f. (Gpl -ju); *oficiant|s* m, *oficiante* f. (Gpl -šu)

čīštēn|ī n. (-i) 1 *tīrīšana* f; chemické č. *ķīmiska tīrīšana* 2 (odpadnich vod ap.) *attīrīšana* f

čītan|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *hrestomācija* f; (začatečnickā) *lasāmgrāmat|a* f

čītār|na f. (-ny, Gpl -en) *lasītav|a* f

čīt|at1 impf. (-ā) (*bieži, daudz*) *lasīt* (III. 1.); ~ā rád knihy *viņam patīk lasīt grāmatas*

čīt|at2 impf. (-ā) <kniz.>: knihovna ~ā *pēt tisíc svazkū bibliotēkā ir pieci tūkstoši grāmatu*

čīteln|j adj *salasāmšs, skaidrš*; těžko č. *grūti salasāms*

čīž|ek m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <zool.> *ķīvu|lis* m, (G -ja)

čīān|jek m. (-ku, Lpl -cich) 1 (fētēzu, prstu) *posm|s* m 2 (zākona) *pan|t|s* m 3 (v novīnāch) *rakst|s* m; úvodní č. *ievadrakst|s* m 4 <fyz.> *element|s* m

čīen1 m. (-a, Npl -ové), **čīen|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *locek|lis* m, (G -ja), *locek|le* f. (Gpl -lu); (organizace, strany) *biedr|s* m, *biedr|e* f; č. rodiny *ģimenes locek|is*; fādny č. *īstenais locek|is*; čestny č. *godabiedr|s* m, *godabiedr|e* f; dopisujici č. *korespondētā|locek|lis* m, (G -ja), *korespondētā|locek|le* f. (Gpl -lu)

čīen2 m. (-u, L -u) 1 (člāne) *locek|lis* m, (G -ja); <lingv.> *vētný* č. *teikuma locek|lis* m, (G -ja) 2 <lingv.> (slovní druh) *artikul|s* m; určity/ neurčity č. *noteiktais/ nenoteiktis artikul|s*

čīenēn|ī n. (-i) 1 (dēleni) *dalīšana* f, *sadalīšana* f, (třídění) *iedalīšana* f; č. na více částí (*sa*)*dalīšana vairākās daļās* 2 (uspořádaní) *sadalījums* m, *iedalījums* m; (na co kur); územni č. *teritoriālais iedalījums*; <lingv.> aktuāli č. *vārdu kārtība* f (*teikumā*)

čīen|īt impf. (3.sg/pl -i) (dēlit) *dalīt* (III. 1.), *sadalīt* (III. 1.); (tříditi) *iedalīt* (III. 1.); č. co na více částí *dalīt ko vairākās daļās* ■ **čē** se impf (na co) *sastāv|ēt* (III. 2.) (*no kā*); studie se ~i na několik částí *studijas sastāv no vairākiem posmiem, studijas var iedalīt vairākos posmos*

čīen|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **čīen**

čīensklj adj: č. stát *dalībvalst|s* m; č. příspěvek *biedra nauda*; ~ā legitimace *biedra karte*; ~ā základna *biedri, biedru kopums*

čīensv|ī n. (-i) *biedra status|s* m; č. (v čem) *dalīb|a* f (*kur*), *piederība* f (*kam*); č. v politické straně *piederība politiskai partijai*

čīensv|o n. (-a, L -u) *biedr|j* m, pl, *biedru kopum|s* m; nārūst ~a *biedru skaita pieaugums*

čīlovēk m. (-ka, V -če, Npl lidé) 1 *cilvēk|s* m; č. z lidu *cilvēks no tautas*; prostý č. *vienkāršs cilvēks*; náš č. *mūsu cilvēks, mūsēj|ais* m, *mūsēj|ā* f 2 (neurčity podmět): č. nikdy neví *nekad neko nevar zināt*; č. by se z toho zbláznil *tur jau prātā var sajukt* 3 <kol., expr.> (v oslovení): ~če, co si myslíš? *nu saki (viens) cilvēks, ko tu domā?*; ~če, nezlob se! *nu, nedusmojies!*, (hra) *ričurač|s* m, *riču-rač|s* m

čīlovič|ek m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) 1 <expr.> (dítě) *bērņ|s* m, *maz|ais* m ♦ nebylo tam ani ~ka *tur nebija ne (dzīvas) dvēseles* 2 <expr.> (nevýznamný člověk) *mazs (neievērojams) cilvēk|s* m

čīLR [čé-el-er] zkr. (Čínská lidová republika) *čīTR* [kě-tě-er] (*čīnas Tautas Republika*)

čīlun m. (-u, L -u) *laiv|a* f, motorový č. *motorlaiv|a* f; rybářský č. *zvejas laiva*; nafukovací č. *piepūšamā laiva*; záhranný č. *glābšanas laiva*; torpédový č. *torpēdlaiv|a* f; nákladní č. *barž|a* f, *liellaiv|a* f

čīmār|at impf. (-ā) *krice|ēt* (II.), *skribe|ēt* (II.)

čīmelā|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *kame|ne* f, (Gpl -ņu)

čīmoud m. (-u, L -u/-ē) <kol.>: ⇒ **čoud**

čīmou|ha f. (-hy, D.L -ze) (*netīra*) *svītř|a* f, *traip|s* m

čīNB [čé-en-bé] zkr. (Česká národní banka) *čīhijas Nacionālā banka*

čīn|ēt, čīn|īt impf. (-i, 3.pl -(ej)i, přet. -ěl, imp. -i) (nad čim) *pa|celties* (-cejas, -cēlās)* (*pāri kam*), *slieties* (*slienās/slejas, slējas*)* (*pāri kam*); (z čeho) *rēģloties* (II.) *ārā* (*no kā*), *līst* (*lien, līda*)* *ārā* (*no kā*)

čīoč|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <bot.> *sējas vīķ|is* m, *lēč|a* f 2 <kuch.> *lēč|as* f, pl 3 <fyz., anat.> *lēč|a* f; rozptylná/ spojná/ zaostřovací č. *izklieđējošā/ sakopjošā/ fokusējošā lēca*

čīokolād|a f. (-y) (tēž nápoj) *šokolā|de* f, (Gpl -žu); *hoikāl* miēčnā č. *dabīga/ piena šokolāde*; plnēnā č. *pildīta šokolāde*; tabulka ~y *šokolādes tāfelīte*

čīokolādo|vna f. (-ny, Gpl -en) *šokolādes fabrik|a* f

čīokolādo|vj adj 1 (z čokolādy) *šokolādes* (G); ~ā poleva *šokolādes glazūra*; č. bonbon *šokolādes konfekte* 2 (barva) *šokolādes krāsas* (G)

čīoud m. (-u, L -u/-ē) (*biezi*) *dūm|j* m, pl; (nepřijemný pach) *tvaņ|s* m, *dving|a* f

čīpav|ek m. (-ku) <chem.> *amonjak|s* m

čīR [čé-er] zkr. (Česká republika) *čīR* [čé-er] (*čīhijas Republika*)

čīř|ja f. (-y) 1 *svītř|a* f, *līnija* f 2 <výt.v.> *skī|ce* f. (Gpl -ču), *uzmetum|s* m 3 <lit.> (*řss*) *aparakst|s* m

čīSA [čé-es-ā] zkr. (Československé aerolinie) *čīhoslovākijas avioliņijas*

čīSFR [čé-es-ef-er] zkr. <hist.> (Česká a Slovenská federativní republika) *čīhijas un Slovākijas Federatīvā Republika*

čīSL [čé-es-el] zkr. (Československá strana lidová) *čīhoslovākijas Tautas partija*

čīSR [čé-es-er] zkr. <hist.> 1 (Československá republika) *čīhoslovākijas Republika* 2 (Česká socialistická republika) *čīhijas Sociālistiskā Republika*

čīSSD [čé-es-es-dé] zkr. (Česká strana sociálně demokratická) *čīhijas Sociāldemokrātiskā partija*

čīSSR [čé-es-es-er] zkr. <hist.> (Československá socialistická republika) *čīhoslovākijas Sociālistiskā Republika*

čīSŮ [čé-es-ū] zkr. (Český statistický úřad) *čīhijas Statistikas pārvalde*

čīT1 [čé-té] zkr. (Česká televize) *čīhijas televīzija*

čīT2 zkr. (čtvrtek) *četurtdiena*; (ve čtvrtek) *četurtdien*

čīte impf: ⇒ **čīst**

čītenāř|k m. (-e), **čītenāř|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lasītājs* m, *lasītāja* f

čītenāřskj adj: ~ā legitimace *lasītāja karte*; ~ā obec *lasītāji, lasītāju loks*

čīten|j n. (-i) 1 (činnost) *lasīšana* f; stojí to za č. *to ir vērts izlasīt* 2 (vyučovací předmět) *lasīšana* f; znalost č. a psaní *lasīt un rakstīt prasme*

čītenj adj *daudz lasītš, plaši lasītš*; patří k nej~ějším spisovatelům *viņš pieder pie visvairāk lasītājiem autoriem*; <div.> ~ā zkouška (*mēģinājums, kurā aktieri savas lomas vēl lasa no papīra*)

čīTK [čé-té-ká] zkr. (Česká tisková kancelář) *čīhijas ziņu aģentūra*

čītrnāct num. (-i) *četrpadsmit* (neskl.); je mu č. (let) *viņam ir četrpadsmit gadu, viņš ir četrpadsmit gadus vecs*; č. set *tūkstoš četri simti*; č. dní *divas nedēļas*; každých č. dní *ik pēc divām nedēļām*; jednou za č. dní *reizi divās nedēļās*

čītrnāctidennj adj 1 (14 dnů starý) *divas nedēļas vecs* 2 (trvající 14 dnů) *divu nedēļu* (G), *divas nedēļas ilgš*; č. dovolená *divu nedēļu* (*divas nedēļas ilgš*) *atvaļinājums*

čītrnāctiletj adj 1 (starý 14 let) *četrpadsmitgadīgš, četrpadsmit gadus* vecš 2 (trvající 14 let) *četrpadsmitgadu* (jen G), *četrpadsmit gadu* (G), *četrpadsmit gadus ilgš*

čītrnāct|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (číslice) *četrpadsmit* (neskl.), *četrpadsmitniek|s* m 2 (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *četrpadsmitāis* (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)

čītrnāctj num *četrpadsmitāis*

čītu impf: ⇒ **čīst**

čītverāckj adj *draiskulīgš, nebēdnīgš*; (šibalský) *šķelmīgš, blēdīgš*

čītverā|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *jokdar|is* m, *jokupēter|is* m

čtvercový adj *kvadrātveida* (jen G)
čtverlec m, (-ce) *kvadrāts* m; <mat.> č. čísla skaitlis *kvadrātā*
čtvereční adj *kvadrāta* (G); metr. č. *kvadrātmērs* m
čtverýj num, (-ych) **1** (s pomn. subst.) *četrīji* (f -as); (s párovými subst.) *četrīji pāri*; ~y dveře *četrās durvis*; ~y ponožky *četrī pāri zeķu*, *četrī zeķu pāri* **2** (různého druhu) *četrū veidu* (G), *četrīji* (f -as); ~o možností *četrās (dažādas) iespējas* ♦ ~o ročních období *četrī gadalaiki*
čtveřice f, (-e, Gpl -) *četrīji* (f -as), *četrinieks* m; známá č. sportovců *pazīstams sportistu četrinieks*
čtvrť f, (-i/-é, pl: D -ím, L -ích, I -ěmi) **1** *četurtdaļa* f, (*viena*) *četurtdaļa* f (*neuzivā se pī udāvāni pīsnē mīry ap.*); č. chleba *četurtdaļa maizes*; č. metru *divdesmit pieci centimetri*; č. milionu *divdesmit pieci tūkstoši* **2** (čas) *četurksnis* m, (G -šņa); č. hodiny *stundas četurksnis*; je č. na čtyři *pulkstenis ir četurksnis uz četriem* (*piecpadsmit minūtēm pieci*; č. roku *gada četurksnis, kvartāls* m; č. století *gadsimta četurksnis*
čtvrť f, (-i/-é, pl: D -ím, L -ích, I -ěmi) *kvartāls* m; (obvod) *rajon* s m ♦ *kamarādi z mokrē -i pudeles brāji*
čtvrteční adj *četurtdienas* (G)
čtvrtek m, (-ka, Lpl -cích) *četurtdienā* f; ve č. *četurtdien*, (pravidelně) *četurtdienās*; příští č. *nākoščeturtdien*; tento č. *šoceturtdien*; Zelený č. *Zaļā četurtdiena*
čtvrťinále n, (neskl., I (-m)) *četurtdaļfināls* m
čtvrthodinā f, (-y) *stundas četurksnis* m, (G -šņa), *piecpadsmit minūtes* f, pl, (G -šu); ranní č. *rītarosme* f, (Gpl -mju)
čtvrthodinový adj *četurtdaļstundas* (G), *piecpadsmit minūtes ilgšs*; ~á přestávka *piecpadsmitminūšu pārtraukums*
čtvrťinā f, (-y) *četurtdaļa* f, (*viena*) *četurtdaļa* f, *tīri* ~y obyvatel *tīs četurtdaļas (tīs četurās daļas) iedzīvotāju*; v první ~é *stoletī gadsimta pirmajā četurtdajā*; dělit na ~y *dalīt četrās daļās*
čtvrťinový adj: č. úvazek *četurtdaļslo(d)ze* f, (Gpl -džu); č. nárůst *pieaugums par (vienu) četurto daļu*; č. podíl *výdajū (viena) četurtdaļa izdevumu*
čtvrťit impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *dalīt (III.1.) (četrās) daļās*
čtvrťka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *četurtdaļa* f, (*viena*) *četurtdaļa* f (*neuzivā se pī udāvāni pīsnē mīry*); č. chleba *četurtdaļa maizes*; č. másla *250 gramu sviesta*; č. papíru *A4 formāta lapa*; <hud.> (nota) *četurtdaļnoīts* f, (Gpl -šu)
čtvrťletí n, (-i) *gada četurksnis* m, (G -šņa), *kvartāls* m; v prvním č. *gada pirmajā četurksnī (pirmajā kvartālā)*; <šk.> *četurksnis* m, (G -šņa)
čtvrťletně adv *reizi kvartālā, reizi trijos mēnešos*
čtvrťletní adj *kvartāla* (G), *četurkšņa* (G); č. předplatné *kvartāla abonements*; č. vysvědčení *četurkšņa liecība*
čtvrťstoletí n, (-i) *gadsimta četurksnis* m, (G -šņa)
čtvrťýj num **1** (v pořadí) *četurtais*; ~ého září *četurtais septembrī*; ~é poschodí *piektais stāvs*; po ~é *četurto reizi*; za ~é *četurkārt*; Karel IV. *Kārlis IV.*; <lingv.> č. pád *akuzatīvš* m **2** (časový údaj) *četrīji*; v půl ~é (*pulksten*) *pusčetros*; po ~é (hodině) *pēc (pulksten) četriem*
čtyřlenný adj: ~á rodina *četrū cilvēku ģimene*; č. autorský kolektiv *četrū autoru kolektīvs*; ~á federace *četrū valstu (republiku, subjektu ap.) federācija*
čtyřdenní adj **1** (4 dny starý) *četrās dienas vecšs* **2** (trvajici 4 dny) *četrdienu* (jen G), *četrū dienu* (G), *četrās dienas ilgšs*
čtyřdílný adj *četrdaļīgšs*; č. snímek *četršēriju filma*; ~á encyklopedie *četršējumū enciklopēdija*
čtyřhra f, (-ry, D,L -ře, Gpl -er) <sport> *dubultspēle* f, (Gpl -ļu); mužská/ženská *smišenā* č. *vīriešu/sieviešu jautkā dubultspēle*
čtyřhodinový adj *četrstundu* (jen G), *četrū stundu* (G), *četrās stundas ilgšs*
čtyřji num, (-ech) *četrīji* (f -as); jsou mu č. (roky) *viņam ir četrī gadi, viņš ir četrus gadus vecs*; jsou č. (hodiny) *pulkstenis ir četrī*; ve č. (hodiny) (*pulksten*) *četros*; (ve skupinách) po ~ech *pa četrī*, (jen o mužích též) *pa četriem*, (jen o ženách též) *pa četrām*; (dělat co) *ve ~ech četrāt*; č. a půl *četrī ar pusi, četrarpus* (neskl.); č.

sta četrsimt (neskl.), *četrī simti*; ~iadvacet *divdesmit četrī*; (lézt) po ~ech *četrāpus*; (hrát) na č. ruce *četrrocīgi* ♦ mezi ~ma očima *zem četrām acīm*; ve ~ech stěnách *četrās sienās*
čtyřcátiný f, pl, (-) *četrdesmitā dzimšanas dienā* f
čtyřcátiník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **čtyřcátinice** f, (-e, Gpl -) *četrdesmitgadnieks* m, *četrdesmitgadniece* f, (Gpl -ču)
čtyřcátý num **1** (v pořadí) *četrdesmitšais*; ve ~ých letech *četrdesmitajos gados* **2** (ve složených číslovkách) *četrdesmit* (neskl.); č. první *četrdesmit pīmais*; dvaáč. *četrdesmit otrais*
čtyřcet num, (-i) *četrdesmit* (neskl.); č. let *četrdesmit gadu* (gadi); č. jedna *četrdesmit viens*; dvaáč. *četrdesmit divi*
čtyřceti- ⇒ **dvaceti-**
čtyřcetitiletý adj **1** (starý 40 let) *četrdesmitgadīgšs*, *četrdesmit gadus vecšs* **2** (trvajici 40 let) *četrdesmitgadu* (jen G), *četrdesmit gadu* (G), *četrdesmit gadus ilgšs*
čtyřcítka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *četrdesmit* (neskl.), *četrdesmitnieks* m **2** (hotelový pokoj ap.) *četrdesmitšais* (*viesnīcas numurs u. tml.*) **3** (rychlost): jet ~kou *braukt ar ātrumu četrdesmit kilometru stundā, braukt uz četrdesmit <kol.>* **4** (věk) *četrdesmit gadu*; po ~ce *pēc četrdesmit gadu vecuma*
čtyřkrát num *četrreiz, četrās reizes*
čtyřka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *četrinieks* m **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *četurtais* (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*) **3** <šk.> (známka v českých školách) *četrinieks* m; (v lotyšských školách je v desíťbodovém systému nejvyšší ocenění desíťka) ≡ *četrinieks* m, *trīnieks* m (*čehu skolās piecu baļu sistēmā vislabākā atzīme ir vieninieks*) **4** (rychlost) *četurtais ātrums* m; zařadit ~ku *pārslēgt četurto ātrumu* **5** (čtveřice) *četrinieks* m; umístit se v první ~ci *iekļūt pirmajā četriniekā* **6** <sport> (veselāská) *četrinieks* m
čtyřletý adj **1** (starý 4 roky) *četrgadīgšs*, *četrus gadus vecšs* **2** (trvajici 4 roky) *četrgadu* (jen G), *četrū gadu* (G), *četrgadīgšs*, *četrus gadus ilgšs*; ~é studium *četrgadu (četrū gadu, četrgadīgšs, četrus gadus ilgšs) studijas*; ~é gymnázium *četrgadīga ģimnāzija*
čtyřlístek m, (-ku, Lpl -cích) **1** <bot.> *četrū lapu aboliņš* m **2** (čtveřice) *četrū cilvēku apvienība* f, *četrinieks* m
čtyřměsíční adj **1** (4 měsíce starý) *četrus mēnešus vecšs* **2** (trvajici 4 měsíce) *četrmēnešu* (jen G), *četrū mēnešu* (G), *četrus mēnešus ilgšs*
čtyřnásobek m, (-ku, Lpl -cích) *četrkāšojums* m, *četrreiz vairāk* (*nekā...*); č. částky *summas četrkāšojums, četrreiz lielāka summa*; č. průměrného platu *četrreiz vairāk nekā vidējā alga*; vyplatit č. *izmaksāt četrreiz vairāk*
čtyřnásobně num *četrkārtīgi, četrreiz, četrās reizes*; č. dražší *četrkārtīgi (četrreiz) dārgāks*; zvýšit se č. *četrkārtīgi palielināties*
čtyřnásobný num **1** (čtyřkrát opakovaný) *četrkārtējšs*; č. vítěz *četrkārtējs uzvarētājs* **2** (čtyřkrát větší) *četrkārtšs, četrkārtīgšs*, *četrreiz lielākšs*; ~á částka *četrkārsa (četrkārtīga, četrreiz lielāka) summa*
čtyřprocentní adj *četrprocentīgšs*
čtyřstovka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <sport> *četrsimt metru distanče* f, (Gpl -ču)
čtyřstranný adj *četrpusējšs*
čtyřtydenní adj *četrū nedēļu* (G), *četrās nedēļas ilgšs*; č. dovolená *četrū nedēļu (četrās nedēļas ilgšs) atvaļinājums*
čtyřuhelník m, (-ku, Lpl -cích) <mat.> *četrstūris* m
čukotský adj: Č. poloostrov *Čukču pussala*; Č-é moře *Čukču jūra*
čumák m, (-ku, Lpl -cích) (těž vulg. lidský) *purnšs* m ♦ *studený jako psi* č. *auksts kā zivs*
čuně n, (-ěte, Npl -ata), <kol.> **čunče** n, (-ete, Npl -ata) **1** (sele) *sivēnšs* m ♦ *má se jako č. v žitě viņš dzīvo kā niere pa taukiem* **2** <pej.> (špinavec) *sivēnšs* m; *netřelšs* m, (G -ja), *netřele* f, (Gpl -ļu); (o dětech též) *sušklšs* m, *suškle* f; *šmulšs* m, (G -ja), *šmulle* f, (Gpl -ļu); jí/ pije jako č. *viņš ēd/ dzer kā cūka* **3** <pej.> (nemrava) *cūkā* f, *sivēnšs* m, *sivēnašste* f, (Gpl -stu)
čurjat impf, (-á) <dět., vulg.> *čurāt* (II.)
ČVUT [čé-vé-ú-té] zkr. (České vysoké učení technické) *Čehijas Tehniskā augstskola*

D, Ď

D, d [dé] n, (neskl.) **1** (písmeno) (*burts*) *d* [dé] m, (neskl.) **2** <hud.> (nota a tón) *re* m, (neskl.); **D** *dur/ d moll re mažors/ re minors*
Ď, đ [dé] n, (neskl.) (písmeno) “*mīkstais*” *d* (*izrunā kā ģ*)
dá pf: ⇒ **dát**

d'ábel m, (-la, Npl -lové/-li) *nelabšais* m; (nečistý duch) *nešķīstais garšs* m; (čert) *velnšs* m; (satan) *sātanšs* m; je jako ~lem *posedly viņš ir kā velna (nelabā, sāšana) apsēsts*; zaklinat ~la *piesaukt nelabo*;

- vymítat ~la izdzīt nelabo ♦ je to učiněný d. *viņš ir gatavs nelabais*
- d'abelskĭj** adj <expr.> (zlomyslný, divoký) *velnišķĭg[s], sātanisk[s]; d. plān/ ~ā rychlost velnišķĭgs plāns/ ātrums*
- dabinĭg** m, (-gu, Lpl -zich), **dabinĭk** m, (-ku, Lpl -cich) (filmu) *dublāž[a] f;* (dabování) *dublēšan[a] f*
- Dakar** m, (-u) *Dakaŕ[a] f*
- dal** pf, prēt.: ⇒ **dāt**
- dāl;** f, (-i), **dālĭe** f, (-e) <oboji kniž.> *tālum[s] m;* z blízka i z ~i *no tuvienes un tālienes*
- dāl₂, dāle** adv **1** *tālāk; d. než tālāk (ne)kā;* (bydli) o dva domy d. *divas mājas tālāk; pojd(te) d.! nāc(iet) tālāk!*; a tak d. (atd.) *un tā tālāk (utt.);* čist/ mluvit d. *lasīt/ runāt tālāk;* co se stalo d.? *kas notika tālāk?* **2** (kromě toho) *vairāk;* a d. už nic? *už nic? u vairāk nekas?;* d. už nemám co říct *vairāk man nav ko teikt*
- dalajlamja** m, (-y) *dalailamja f*
- dālĭe** f, (-i)/adv: ⇒ **dāl₂**
- dalece** adv <kol.>: jak d. *cik daudz, cik lielā mērā;* tak d. *tik daudz, tik lielā mērā*
- daleko** adv, (kompar. *dāle*) **1** *tālu;* d. do čeho *tālu līdz kam;* d. za kým *krietni iepakaļ kam;* do města je d. *līdz pilsētai ir tālu;* jak jste d. s praci? *cik tālu jūs esat ar darbu?;* došlo to tak d., že... *ir aizgājis tik tālu, ka...;* dotāhne to d. *viņš tālu tiks ♦ široko d., d. široko (viēst) tālu, (znāmy) tuvu un tālu, plaši 2* (mnohem) *daudz;* d. lepšī/ horši *daudz labāks/ sliktāks*
- dalekohled** m, (-u, L -u) *tālskaļtis m, (Gpl -ta);* hvēzdārkšy d. *teleskop[s] m;* pozorovat co ~em *skatīties uz ko ar tālskati*
- dalekosāhlĭj** adj *tālejoš[s], plaš[s];* ~ē plāny *tālejoši (plaši) plāni;* ~ē nāsleky *tālejošas sekas;* ~ē zmēny *plašas pārmaiņas*
- dalekozrakĭj** adj <med.> *tālrēdzĭg[s]*
- dalekĭj** adj *tāl[s]; v ~ē budoucnosti/ minulosti tālā nākotnē/ pagātnē;* jsem ~ toho, abych si myslē, že... *es it nemaz nedomāju, ka...;* <sport> skok d. *tāllēkšan[a] f*
- dālĭka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *tālum[s] m;* divat se do ~ky *skatīties tālumā;* v ~ce *tālumā;* z ~ky no tāluma **2** (vzdālenost) *attālum[s] m;* pořádná d. *krietns gabaļ[s] m;* <tech.> řízení na ~ku *tālvadĭb[a] f;* <sport> skok do ~ky *tāllēkšan[a] f*
- dālkaŕ** m, (-e), **dālkaŕĭka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (student) *neklātienes student[s] m, studen[te] f, (Gpl -šu) 2* <sport> (skokan) *tāllēcēj[s] m, tāllēcēja f*
- dālkovē** adv: d. studovat *studēt neklātienē;* d. ovlādaný přístroj *ierīce ar tālvadĭbu*
- dālkovĭj** adj: ~ē ovlādāni *tālvadĭbas pulsts;* ~ē studium *neklātienes studijas;* ~ā doprava *transports lielos attālumos;* d. vlak *tālsatiksmes vilciens;* ~ā svēta *tālās gaismas;* ~ē řízení *tālvadĭb[a] f*
- dālnicĭe** f, (-e, Gpl -) *autostrā[de] f, (Gpl -žu), automaģistrā[le] f, (Gpl -lu)*
- dālnični** adj: d. poplatek *maksa par autostrādes lietošanu;* d. známka *uzlīme par autostrādes lietošanas samaksu*
- dālnĭj** adj: D. východ *Tālie Austrumi*
- dalsĭ** adj **1** (v pořadí) *nākamĭjais, nākošĭjais;* d. prosím! *nākamais (nākošais), lūdzu! 2* (pokračujici) *tālākĭjais, turpmākĭjais;* d. vzdēlāni *tālāka izglītība;* až do ~ho nařizenĭ lidz *turpmākajam rĭkojumam 3* (navic) *papildu (ien G);* d. důkaz *papildu pierādĭjum*
- dām** pf: ⇒ **dāt**
- dāmja** f, (-y, Gpl dam-/) **1** *dāmja f, ~y a pānovē! cienĭjamās dāmas un godātie kuņģi!;* hrāt si na ~u *izlikties par lielu dāmu 2* (hra) *dambre[le] f, (Gpl -šu) 3* <šachy> *dāmja f 4* <karty> *dāmja f;* srdcová/ piková d. *ercena/ piķa dāma*
- damašĭek** m, (-ku) *damast[s] m*
- damping, dumping** [dam-] m, (-u) <ekon.> *demping[s] m*
- dāmskĭj** adj *dāmu (G), sieviešu (G);* ~ā konfekce *sieviešu (dāmu) apģērbĭ;* ~ā volenka *dāmu deģa;* ~ā jizda *dāmu vakars*
- DAMU** [damu] zkr. (Divadelni fakulta Akademie mūziských umění) *Mūzikas un teātra mākslas akadēmijas Teātra fakultāte*
- dañ** f, (-nē) *nodokļis m, (G -ļa);* pirmā/ nepirmā d. *tiešs/ netiešs nodoklis;* d. z priedanē hodnoty (DPH) *pievienotās vērtības nodoklis (PVN);* dūchodová d. *ienākuma nodoklis;* d. z obratu *apgrozĭjuma nodoklis;* (ne)podlējajici ~ni (ne)apliekams ar *nodokli;* uvalit na co d. *aplikt ko ar nodokli*
- Dān** m, (-a, Npl -ovē), **Dānĭka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dānis m, (G -ņa), dānie[te] f, (Gpl -šu);* ~ovē *dāņi*
- dajņēk** m, (-ņka, Npl -ņcil/-ņkovē, Lpl -ņchic) <zool.> *dambrejēdis m, (G -ža)*
- daņovĭj** adj *nodokļu (G);* ~ē priznāni *nodokļu deklarācija;* d. poradce *nodokļu konsultants;* d. poplatnik *nodokļu maksātājs;*
- ~ā pīrāžka *papildnodokļis m, (G -ļa);* d. ūnik *nodokļu noplūde;* ~ē bremeno *nodokļu nasta;* ~ā ūleva *nodokļu atvieglojumi;* d. rāj *zemu nodokļu (beznodokļu) valsts*
- Dānskjo** n, (-a) *Dānĭja f*
- dānsky** adv *dāniski, dāņu valodā*
- dānskĭj** adj **1** (vztahujici se k Dānsku) *Dānĭjas (G);* D~ē *krālovstvi Dānĭjas Karaliste 2* (vztahujici se k Dānūm) *dāņu (G)*
- dānštĭnĭa** f, (-y) *dāņu valodja f*
- dānĭj** adj **1** (kterĭj byl dán) *dotĭjais;* ~ē slovo *dotais vārds, solĭjum[s] m;* ~ā veličina *dotais lielums 2* (prāvē jsouci) *šĭs (f šĭ); pašreizēja[s];* za ~ých okolnostĭ *šajos (pašreizējos) apstākļos;* v ~ém pīpādē *šajā gadĭjumā*
- dar** m, (-u) **1** *dāvanja f, ve[le]te f, (Gpl -šu);* (sponzorskĭj) *ziedojum[s] m;* dāt d. (komu), dāt ~em (komu co) *uzdāvĭnāt (III.1.) (kam ko);* dostat ~em (co) *saņemt kā dāvanu (ko);* ~y mořel/ lesa/ pīrodny *jūras/ meža/ dabas veltes;* d. nebes *debesu dāvana;* boži d. *Dieva dāvana 2* (nadāni) *dāvanja f, pl, spēļas f, pl, talant[s] m;* d. jazyka[ľ] vřečnostĭ *oratora talants (dāvanas);* d. sebeironie *pašironijas spējas*
- dārcĭe** m, (-e), **dārkĭnē** f, (-nē, Gpl -ņl/-ni) (krve ap.) *donor[s] m, donor[te] f*
- darebĭa** m, (-y), **darebāĭk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **darebačĭka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *neliētis m, (G -ša), neliē[te] f, (Gpl -šu);* negē[li]s m, (G -ļa), negē[le] f, (Gpl -lu); *nekrietnelis m, (G -ļa), nekrietne[le] f, (Gpl -lu) 2* <expr.> (o dētech) *palaidnis m, (G -ņa), palaidne f, (Gpl -ņu);* nerā[li]nis m, (G -ņa), nerā[ne] f, (Gpl -ņu); (uličnik) *resgaļis m, (G -ļa), resgaļe f, (Gpl -lu)*
- dārĭek** m, (-ku, Lpl -cich) *dāvanja f,* (od koho komu *no kā kam);* d. k narozenĭnām *dāvana dzimšanas dienā;* vānočni d. *Ziemassvētku dāvana;* dāt komu d. *uzdāvĭnāt (III.1.) kam ko*
- dārkĭnē** f, (-nē, Gpl -ņl/-ni): ⇒ **dārce**
- daršošĭp** m, (-a, Npl -i/-ovē) <pej.> *slaišt[s] m; dĭkdie[is] m, (G -ņa), dĭkdie[ne] f, (Gpl -ņu);* *dienaszag[le] m, (G -ļa), dienaszag[le] f, (Gpl -lu)*
- daršožrout** m, (-a) <pej.> *liekē[dis] m, (G -ža), liekē[de] f, (Gpl -žu)*
- darovaci** adj *dāvinājuma (G);* d. listina[ľ] *smlouva[ľ] daň dāvinājuma akts[ľ] ligums[ľ] nodoklis*
- darovāni** n, (-i) *dāvināšan[a] f;* d. krve *asins nodošan[a] f*
- darjovat** pf, (-uje) (co komu) *dāvĭnāt (III.1.) (ko kam);* d. krev no[ľ]dot (-dod, -deva)* *asinis ♦ d. nēkomu život (porodit) dot kādam dzĭvĭbu, (zrušit trest) dāvāt kādam dzĭvĭbu;* to ti ne~uju to es tev nepiedošu
- darĭit se** impf, (3.sg/pl -i) **1** (komu jak) *klāties (klājas, klājas)* (kam kā), iet (iet, gājā)* <kol.> (kam kā);* jak se vām ~i? *kā jums klājas?;* ~i se mi dobřel/ špatnē *man klājas labi/ slikti;* ~i se mu jĭž lēpe (zdravotnē) *viņam jau ir labāk 2* (o čĭnnostech) *(labi) veikties (veicas, veicās)*, sekmē[ties] (II.);* (vydāřit se) *iz[ľ]doties (-dodas, -devas)*;* práce se (mu) ~i *darbs (viņam) labi veicas (sekmējas);* vřečno se mu ~i *viņam viss labi izdodas;* ~i se mu skrĭt svē ūmysly *viņam izdodas slēpt savus nodomus 3* (o roslināch) *labi augt (aug, auga)*;* vĭnu se tu ~i *šeit labi aug vĭnogas*
- dāsĭj** f, (-nē), obv. pl ~nē *smagan[as] f, pl*
- dāt** pf, (dām, 3.sg dā, 3.pl dajĭ, neg. nedat, prēt. dal, pas. dán, imp. dej) **1** (co komu) *dot (dod, deva)* (ko kam);* (tak, aby druhĭj pĭjail) *ie[ľ]dot (-dod, -deva)* (ko kam);* (jako dārek) *uzdāvĭnāt (III.1.) (ko kam);* d. komu penize *iedot kam naudu;* d. komu najist/ napit *iedot kam paest/ padzerties;* d. rozkaz[ľ] *pokyn dot pavēli/ rĭkojumu;* d. komu zprāvu[ľ] *čas dot kam ziņu/ laiku;* d. komu hādanku/ otāzku *uz[ľ]dot (-dod, -deva)* kam mĭklu/ jautājumu;* d. komu dobrou/ špatnou *znāmku ie[ľ]likt (-liek, -lika)* kam labu/ sliktu atzĭmi;* d. komu volno *iedot kam brĭvdienu;* d. komu vřpovēd[ľ] *at[ľ]laist (-laiz, -laida)* ko no darba;* d. komu dobrou noc *novē[ľ]ēt (III.2.) kam ar labu nakti;* d. komu facku *ie[ľ]sist (-sit, -sita)* kam p[ľ]auku, iep[ľ]auk[ľ]āt (II.) ko;* <expr.> d. komu pĭes hubu *sa[ľ]dot (-dod, -deva)* kam pa mutĭ (pa pumu <vulg.>);* d. branku *gūt (gūst, guva)* vārtus;* d. co do obēhu[ľ] *prodeje laist (laiz, laida)* ko apgrozĭbā[ľ] pārdošanā;* d. co k soudu *iesūd[ľ]ēt (III.2.) ko tiesā;* d. co do pořādku *sa[ľ]vest (-ved, -veda)* ko kārtĭbā, sakārt[ľ]ot (II.) ko;* d. (stroj) *dohromady samont[ľ]ēt (II.) (mašĭnu);* d. komu slovo (slĭbit) *dot kam vārdu, apsolĭt (III.1.) ko kam;* d. komu dobrĭj/ špatnĭj *pĭklad rādĭt (III.1.) kam labu/ sliktu piemēru;* d. čemu pĭednost *dot kam pĭekšroku;* d. pozor *būt (ir, bija)* uzmanĭjam;* d. pozor na koho[ľ] *uzmanĭties (III.1.) no kā;* d. podnēt k čemu *dot ierosmi kam;* d. souhlas k čemu *pie[ľ]krist (-krĭt, -krita)* kam;* d. co za ūkol *uz[ľ]dot (-dod, -deva)* ko;* d. si co za cil *no[ľ]spraut (-sprauz, -sprauda)* sev ko par mēřki;* d. komu za pravdu *at[ľ]zĭt (-zĭst, -zina)* kāda taisnĭbu;* d. komu za vřučenou *pārmācĭt (III.1.) ko;* d. si

s čim práci daudz strādāt (II.) pie kā; d. si na čas neļsteigties (-steidzas, -steidzās)*; <kol.> d. si pohov atļūsties (-pūšas, -pūtās)*, atļūsties (-velk, -vilka)* elpu; <kol.> d. si šlofika likties (liekas, likās)* uz auss, noļsnausties (-snauzas, -snaudās)*; nedā mi to man tas nedod mieru; <šachy> d. šachl mat pielteikt (-, -teica)* šahu/ matu, pielšacīt (-saka, -sacīja)* šahu/ matu ♦ to dā fušku tas ir grūts darbs, tā ir liela noņemšanās 2 (položit) (co kam) nolikt (-liek, -lika)* (ko kur); (uvnīt) ielikt (-liek, -lika)* (ko kur); (na povrch něčeho) uzlikt (-liek, -lika)* (ko kur); d. co na stūl nolikt (uzlikt) ko uz galda; d. co k oknu/ za zāda nolikt ko pie loga/ aiz muguras; d. co do tašky/ do skříně/ do kapsy ielikt ko somā/ skapī/ kabaťā; d. si kloubouk na hlavu uzlikt cepuri galvā; d. co na taliř uzlikt ko uz šķīvjā; d. co pryč (z cesty) nolīvākt (-vāc, -vāca)* ko; d. co do kupy saļmest (-met, -meta)* ko kaudzē; d. dopis do schránky ielīmet (-met, -meta)* vēstuli pastkastītē; d. oznāmeni do novin ievietot (II.) avīzē sludinājumu; d. co do uvozovek ielikt ko iekavās 3 (dēvzdat) nolīdot (-dod, -deva)*; d. co do opravyl/ do ūschovy/ do čistiry nodot ko remontā/ glabāšanā/ ķīmiskajā tīrīšanā 4 (dovolit) ļaut (ļauj, ļāva)*; d. se presvēdēt ļaut sevi pārliecināt; nedat se zastrašit neļaut sevi iebiedēt; dejme tomu, že... pieņemsim, ka... ♦ nedat se nepaķļauties, neļaut sev kāpt uz galvas 5 (nechat) likt (liek, lika)*; d. na sebe dlohu čekāt likt sevi ilgi gaidīt; d. komu ko na srozumēnou likt kam ko saprast; d. co najevo izrādīt (III.1.) ko; nedat na sobē nic znāt nelikt neko mani; d. koho popravil/ zatknoul/ pokřitit sodit ko (ar navi)/ apcietināt ko/ nokristīt ko; dej mi pokoj (s čim) liec mani mierā (ar ko); dej pokoj! liecies mierā!; nedej būh, aby... Dievs nedod, ka... 6: d. si se (podrobil): d. se oholit/ ostřihat nolīdzīt (-dzen, -dzina)* (sev) bārdū/ apļgriezť (-griez, -grieza)* (sev) matus; dal jsem si vytrhnout zub man izrāva zobu; dal jsem se operovat man tika izdarīta operācija; dal jsem si umit auto manu automašīnu mazgā 7 (zařidit, objednat) pasūtīt (III.1.); d. si ušit oblek pasūtīt (sev) uzvalku; d. si obēdľ pivo (v restauraci) pasūtīt pusdienas/ alu; co si dāte? ko jūs ņemsiet? 8: d. si (jido, piti): d. si pivol kāvū dzert (dzer, dzēra)* alu/ kafiju; d. si polēvku/ obēd ēst (ēd, ēda)* zupu/ pusdienas 9 (smluvit si) norunāt (II.); d. si schūzku s kým norunāt satikšanos ar ko ♦ d. si (s někým) dostaveničko norunāt (ar kādu) randiņu 10 (poslat) nosūtīt (III.1.); d. koho na univerzitu nosūtīt ko uz universitāti 11 (umistit) ievietot (II.), ielīkt (-liek, -lika)*; d. koho do starobince ievietot ko veco ļaužu namā; d. koho do vēzenci ielikt ko cietumā ■ d. se pf 1 (pusīt se) (do čeho) sākt (sāk, sāka)* (ko), uzšākt (-sāk, -sāka)* (ko); d. se do práce ķerties (ķeras, ķēras)* pie darba; d. se do plāče/ do smichu sākt raudāt/ smieties; d. se do sporu (s kým) uzšākt strīdu (ar ko); d. se do pohybu sākt kustēties; d. se na útěk mesties (metas, metās)* bēgt; dalo se do dešť sāka līt 2 (o pohybu) iet (iet, gāja)*, doties (dodas, devās)*; d. se napravo/ nalevo iet pa labi/ pa kreisi; d. se jiným smērem doties citā virzienā 3 (zvolit si) (k čemu, na co): d. se na vojnu ielstāties (-stājas, -stājās)* armijā; d. se k divadlu sākt (sāk, sāka)* strādāt teātrī; d. se na rybařeni/ na zahradnictvī aizrauties (-raujas, -rāvās)* ar makšķerēšanu/ ar dārzkopību 4 (o možnostech) varēt (III.2.); to se dalo čekāt to jau varēja gaidīt; dā se to spravit to var salabot; o tom se dā diskutovat par to var diskutēt; to se nedā tas nav iespējams; nedā se nic dēlat tur neko nevar darīt

datļa n, pl, (-) datļi m, pl; osobni d. personas dati
databan|ka f, (-ky, D.L -ce) <komp.> datu bankļa f
databāze f, (-e) <komp.> datu bāze f, (Gpl -zu)
datļel m, (-la, Npl -li-lovē) <zool.> dzeļnis m, (G -ņa), dzilļa f
dativ [-ty-] m, (-u, L -u) <lingv.> datīvš m
datļe f, (-e) 1 dateļe f, (Gpl -ju) 2 (datlovnik) dateļpalmļa f, dateļe f, (Gpl -ju)
datļovat (im)pf, (-uje) datļēt (II.); dopis je ~ovany 9. zāri vēstule ir datēta ar 9. septembrī ■ d. se (im)pf <kniz.:> naše spolupraće se ~uje z letošņiho jara mūsu sadarbība aizsākās šī gada pavasarī; prvni zāznamy se ~uji z 16. stoleti pirmās liecības ir saglabājušās no 16. gadsimta; kniha je ~ovāna rokem 1921 grāmata ir iznākusi 1921. gada

datovļj adj datu (G); d. pēnos datu pārraide
datjum n, (-a) datumš m; d. narozeni dzimšanas datums
dav m, (-u, L -u) pūļlis m, (G -ļa), drūzmļa f, pīšļy ~y lidi ļaudis atnāca (pūļu) pūļiem

dāvļat impf, (-ā) 1 (co komu) dot (dod, deva)* (ko kam); (jako dárek) (uz)dāvļināt (III.1.) (ko kam); d. pozor būt (ir, bija)* uzmanīgām; d. pozor na koho/co uzmanīties (III.1.) no kā ♦ d. pozor na jazyk pievaldīt mēli; d. si na čas nesteigties 2 (položit) (no)likt (-liek, -lika)*; (uvnīt) ielīkt (-liek, -lika)*, likt (liek, lika)* (iekšā); (na povrch

něčeho) uzlikt (-liek, -lika)*, likt (liek, lika)* (virsū); d. co pryč nolīvākt (-vāc, -vāca)* ko, vākt (vāc, vāca)* nost ko 3 (koncert, obēd) sniegt (sniedz, sniedzā)*; (film) rādīt (III.1.), demonstrēt (II.); (hru) izrādīt (III.1.); d. hodiny angličtiny mācīt (III.1.) angļu valodu; co dnes ~aji v kinē? ko šodien rāda kino? 4 (zařidit) pasūtīt (III.1.); d. si šit oblek pasūtīt uzvalku; ⇒ dāt ■ d. se impf (do čeho) sākt (sāk, sāka)* (ko), uzšākt (-sāk, -sāka)* (ko); d. se do práce ķerties (ķeras, ķēras)* pie darba; ⇒ dāt se

dāvļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (přiděl) devļa f; d. lēkū zāļu deva; v malých ~kách mazās devās; smrtēnā d. nāvējoša deva; denni d. dienas deva; při jistě ~ce štěstí ja paveiksies ♦ koņská d. zirga deva 2 (poplatek) nodokļis m, (G -ļa); (podpora) pabalstš m; nemocenský sociální ~ky sllimības/ sociālais pabalsts 3 (ze samopalu, kulometu) automāta, lielgabala) kārtļa f

dāvno adv sen; (dlohu tēž) ilgi
dāvnovēk m, (-u) senatņe f, senlaikļi m, pl; (prehistorická doba) aizvēsturē f; v šerēm ~u aizvēsturiskos laikos, dzijļ senatnē
dāvnlj adj senļs; za ~ých časů, před ~ými časy senseenos laikos; v ~é minulosti tāļā pagātnē; v ne~é minulosti nesen, pirms kāda laika

davovļj adj masu (G), masveida (jen G); ~ā hysteriel/ psychóza masu histērija/ psihoze; <film.> ~é scēny masu skati
dbalj adj (pečlivj) rūpīgš, kārtīgš; būt d. čeho, na co rūpēties (II.) par ko, ievērot (II.) ko; būt d. svē ctu rūpēties par savu godu; je d. čistoty viņš rūpīgi ievēro tīrību

dbļāt impf, (-ā, neg. ne~at, prēt. -al) 1 (starat se) (o koho/co) rūpēties (II.) (par ko), gādāt (II.) (par ko); d. jen o sebe rūpēties tikai par sevi; d. na svj zveņņešek rūpēties par savu ārieni; d. o pořádek rūpēties (gādāt) par kārtību 2 (na předpisy, zákazy, pravidla ap.) (čeho, na co) ievērot (II.) (ko); (vsimat si) pielgriezť (-griez, -grieza)* vērbū (kam); (brāt v ūvahū) ņemt (ņem, ņēma)* vērā (ko); d. na čistotu ievērot tīrību; ne~at lidských řeči nepiegriezť vērbū ļaužu valodām

dceļra f, (-ry, D.L -ri) meitļa f; nevlastni d. (manželky n. manžela) pameitļa f; (adoptivni) audzumeitļa f;

dcerļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) meitļa f, meitiņa f
dceřnlj adj; <ekon.> ~ā společnost meitas uzņēmums; <biol.> ~ā buňka meitasšūnļa f

dealeļr [dýler] m, (-ra, Npl -ri), **dealer|ka** [dýler-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) dīlerš m, dīleļe f; tīrgotājs m, tīrgotāja f; d. drog narkotiku tīrgotājs

debakļ m, (-u, L -u) krahļš m, sagraļve f, (Gpl -vju); <tēž sport> sakāļve f, (Gpl -vju)

debatļa f, (-y) debaļtes f, pl, (G -šu), diskusija f; zahājit ~u atklāt debates ♦ to je bez ~y tas ir neapšaubāmi, tas ir pats par sevi saprotams

debatļovat impf, (-uje) debatēt (II.); (o čem par ko)

debut m, (-u, L -u) debija f

debutļovat (im)pf, (-uje) debitēt (II.)

decentni adj (člověk, chování, oděv) atturīgš, rezervētš; (barva) neuzbāzģš

decentralizacļe f, (-e) decentralizācija f

decentralizovat (im)pf, (-uje) decentralizēt (II.)

dēc|ko n, (-ka, Gpl -ek, Dpl -kām/-kūm, Lpl -kāch) bērmš m

dēd m, (-a, Npl -ovē) 1 vectēvš m 2 <expr.> (stařec) vecs vīrš m, sirmgalvis m, (G -vja) 3: <žert.> d. vševēd gudriniekš m, pārgudriniekš m

dēdļa m, (-y, Npl -ovē) <expr.> 1 vectēvš m, vectētiņš m 2 (stařec) vecs vīrš m, vecļis m, (G -ča); d. Mráz salaveļcis m, (G -ča), salatēļtis m, (G -ta)

dēdečļek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) 1 vectēvš m, vectētiņš m, vecpapš m <kol.>, opļtis m, (G -ša) <kol.> 2 <expr.> (stařec) vecļtis m, (G -ša), večukš m

dēdļek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <pej.> vecļis m, (G -ča)

dēdļc m, (-ce, Npl -ci/-covē), **dēdļčka** f, (-čky, D.L -čce, Gpl -ček) mantinieķš m, mantinieļce f, (Gpl -ču); d. ze zāvēti testamentārais mantinieķš; d. trūnu troņmantinieķš m, troņmantinieļce f, (Gpl -ču); ustanovit koho ~cem noteikt ko par mantinieķu ♦ d. jmēna dzimtas turpinātājs

dēdickļj adj; d. podil mantojuma daļa; d. nārok mantojuma tiesības

dēdicitvļj n, (-i) mantojumš m; ziskat co ~im saņemt ko mantojumā; <přen.> kulturni d. kultūras mantojums; <přen.> d. vāļky/ komunismu kara/ komunisma sekļas f, pl

dēdič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ dēdic

dēdičnost f, (-i) iedzimtība f

dēdičnīj adj *mantot*[s]; (choroby, defekty, sklony) *iedzimt*[s]; d. hřich *iedzimts grēks*

dēdina f, (-y) <knīž.> *ciem*[s] m

dēdit impf, (3.sg/pl -i, pas. -ēn) *mant*[ot (II.)], *saņemt* (-ņem, -ņēma)* *mantojumā*; d. co po kom *saņemt* *mantojumā* ko no kā

defekt m, (-u, L -u) *defekt*[s] m, *trūkum*[s] m; tělesný d. *fizisks trūkums*

defenziva f, (-y) <voj., přen.> *defensīv*a f, *aizsardzīb*a f, zahnat koho do ~y *atspiest ko defensīvā*; přejít z ~y do ofenzivy *pāriet no defensīvas ofensīvā*

deficit m, (-u, L -u/-ē) *deficīt*[s] m

deficitnī adj **1** (chybějící) *deficīt*[s], *deficīta* (G); d. zboží *deficītās (deficīta) preces* **2** (nedostatečný) *nepietiekam*[s]; d. financovāni *nepietiekams finansējums*

definīcie [-ny-] f, (-e, Gpl -i) *definīcij*a f

definitivnē [-nyty/-nyty-] adv *galīgi*, *pilnīgi*, *pilnībā*; d. co rozhodnout *galīgi* ko *izlemt*; d. co ukončit *pilnīgi (pilnībā)* ko *pabeigt*

definitīvni [-nyty/-nyty-] adj *galīg*[s], *pilnīg*[s]; rozhodnout s d. platností *pieņemt galīgu lēmumu*; zakázat co s d. platností *pilnībā* ko *aizliegt*; d. konec *pilnīgas beigas*; učinit d. tečku (za čim) *pielikt punktu (kam)*

definovat (im)pf, (-uje) *definēt* (II.)

deformacīe f, (-e) *deformācij*a f, (faktū, skutečnosti) *sagrozīšan*a f, *izkropļošan*a f

deformovanj adj *deformēt*[s]

deformovat impf, (-uje) *deformēt* (II.) ■ **d. se** impf *deformēties* (II.)

degeneracīe f, (-e) *deģenerācij*a f

degradacīe f, (-e) <tēz. přen.> *degradācij*a f, (ūfēdnika) *pazemināšan*a f (amatā)

degradovat (im)pf, (-uje) <tēz. přen.> *degradēt* (II.); (ūfēdnika) *pazemināt* (III.1.) (amatā); d. ūstojnika na vojina *degradēt virsnieku par kareivi*

dehjet m, (-tu, L -tu) *darv*a f

dech m, (-u) *elpl*a f, (dýchāni) *elpošan*a f, nabrat d. *ievilkt elpu*; zatajit d. *aizturēt elpu*; lapat po ~u *cīnīties pēc elpas*; došēl mu d. *viņam nav elpas* ♦ (poslouchat) bez ~u, se zatajēnjam ~em bez *elpas*, ar *aizturētu elpu*; jednim ~em *vienā elpas vilcienā*; chytit druhý d. *dabūt otro elpu*; do posledního ~u *līdz pēdējam elpas vilcienam*; to mi vyrazilo d. es *paliku kā bez elpas (aiz pārsteiguma)*

dechovka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (orchestr) *pūtēju orķestr*[s] m **2** (hudba) *ragu mūzikl*a f (mūzika, ko atskaņo ar pūšamajiem instrumentiem)

dechovj adj **1** *elpas* (G), *elpošanas* (G); ~ā cvičēni *elpošanas vingrinājumi*; ~ē ūstroji *elpošanas orgāni*; ~ā zkouška (na alkohol) *alkohola pārbaude (pēc elpas)* **2**: ~ē nástroje *pūšamie instrumenti*; d. orchestr *pūtēju orķestr*s

dej pf: ⇒ **dāt**

dēj m, (-e) *notikum*[s] m; místo ~e *notikuma vieta*; <lit.> *darbīb*a f, *sižet*[s] m; <chem., fyz.> *proces*[s] m

dēje se impf: ⇒ **dīt se**

dējepis m, (-u, L -e/-u) **1** *vēsturje* f, učitel ~u *vēstures skolotājs* **2** (kniha) *vēstures grāmatl*a f

dējinnj adj (období, proces, bādāni) *vēstures* (G); (udālost, poslāni, hodnota) *vēsturisk*[s]

dējiny f, pl, (-) *vēsturje* f, svētové ~y *pasaulēs vēsture*; zapsat se do ~ *ieiet vēsturē*

dējistē n, (-tē, Gpl -t) *notikuma vietl*a f, (romānu) *darbības vietl*a f, d. nehody *negadījuma vieta*; d. bojū *cīņu vieta*

dējovj adj: ~ā linie *sižeta līnija*; <lingv.> ~ē jmēno *deverbāls (no darbības vārda atvasināts) lietvārds*

dējstvji n, (-i) <div.> *cēlien*[s] m; hra o jednom d. *viencēliena luga*

dejka f, (-ky, D,L -ce) <kol.> *segl*a f, prošivanā d. *vatēta sega* ♦ *leze* to z nēj jako z chlupatē ~ky *no viņa katrs vārds kā ar knīpstangām jāizvelk*

deka₂ n, (neskl.) <kol.>: ⇒ **deko**

dekāda f, (-y) *dekād*e f, (Gpl -žu)

dēkan m, (-a, Npl -i/-é), **dēkan**[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dēkān*[s] m, *dēkāj*ne f, (Gpl -ņu)

deklaracīe f, (-e) **1** *deklarācij*a f, Všeobecnā d. lidskych práv *Vispārējā cilvēktiesību deklarācija* **2**: celni d. *multas deklarācij*a f

deklarant m, (-a), **deklarant**[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *deklarētājs* m, *deklarētāj*a f

deklarovat (im)pf, (-uje) *deklarēt* (II.)

dekjo n, (-a, Lpl -āch) *dekagram*[s] m; deset ~a *syra simts gramu siera*

dekoracīe f, (-e) **1** (výzdoba) *dekorācij*a f, *izgreznojum*[s] m, *izrotājum*[s] m **2** (jeviště) *dekorācij*as f, pl, *skatuves noformējum*[s] m, *skatuves ietērp*[s] m

dekoratīvni [-ty/-tý-] adj *dekoratīv*[s]; d. kosmetika *dekoratīvā kosmētika*

dēkovat impf, (-uje) **1** (komu/čemu za co) *palteikties* (-, -teicās)* (*kam par ko*); ~uji! *pal'dies!*, *pateicos!*; mockrát ~uji! *liels paldies!*; upřimně ~uji! *no sirds pateicos!*; ~uji za spolupráci/ za pozornost *paldies par sadarbību/ par uzmanību*; Vīno? – ~uji. Vīnu? – Nē, *paldies*. **2** (vděčit) (komu/čemu za co) *būt* (ir, bija)* *pateicīglam* (*kam par ko*); mám ti d. za pomoc *esmu tev pateicīgs (esmu tev pateicību parādā) par palīdzību* ■ **d. se** impf (komu za co) *palteikties* (-, -teicās)* (*kam par ko*); (uklānēnim) *klanīties* (III.1.) (*kam*)

dekrēt m, (-u, L -u/-ē) **1** (zákonodárný) *dekrēt*[s] m **2** (úřední) *lēmum*[s] m; (nařizení) *pavēl*e f, (Gpl -ju), *rikojum*[s] m; (na byt) *order*[s] m; jmenovací/ propouštěcí d. *rikojums par iecelšanu amatā/ atbrīvošanu no amata*

dēl n: ⇒ **dīlo, dēlo**

dēlat impf, (-ā) **1** (konat, činit) *darīt* (III.1.); co tady ~áš? *ko tu te dari?*; co mám d.? *ko lai es daru?*; nedá se nic d. *tur neko nevar darīt*; d. zkoušku *likt* (*liet, likat*)* *eksāmenu*; d. pokusy *izdarīt* (III.1.) *mēģinājumus*; d. si poznámky *pierakstīt* (III.1.) *ko*; d. kompromisy (s kým/čím) *ielāisties* (-lāizās, -lāidās)* *kompromisos* (*ar ko*); d. legraci *jok*[ot (II.)], *dzīt* (*dzen, dzina*)* *jokus*; d. si legraci z koho/čeho *smieties* (*smejas, smējās*)* *par ko*, (zlou) *ņirgājties* (II.) *par ko*; d. kotmelce *mest* (*met, meta*)* *kūleņus*; d. pokroky *proģesēt* (II.); d. přípravy k čemu *gatavoties* (II.) *kam*; d. svou povinnost *pildīt* (III.1.) *savu pienākumu*; d. si nárok na co *pretendēt* (II.) *uz ko*; d. si naděje na co *cerēt* (III.2.) *uz ko*; d. si iluze (o čem) *radīt* (III.1.) (*sev*) *ilūzijas* (*par ko*); d. co po kom *darīt ko kam pakaļ*; d. z koho šaška *iztaisīt* (III.1.) *ko par muļķi*; ned. dobrotu (o mechanismu) *nedarboties* (II.), *niķloties* (II.) <kol.>; <kol.> ~ej! *pasteidzies!* ♦ to s tím nemá co d. *tam ar to nav nekāda sakara*; to nic ne~ā *tas nekas*; d. drahoty (s něčím) *taisīt* (*garas*) *ceremonijas* (*ar kaut ko*); d. divy *paveikt* (*ziļus*) *brīnumus*; d. si velké oči (*sa*) *taisīt lielas acis*; ned. si hlavu z něčeho, s něčím *neuztraukties par kaut ko, neņemt kaut ko galvā*; d. si zuby na něco *ilgoties pēc kaut kā, tiekties pēc kaut kā* **2** (pracovat) *strādāt* (II.); d. v tovarně *strādāt rūpnīcā*; jeho žena ~ā *viņa sieva strādā*; d. na čem *strādāt pie kā*; <kol.> d. koho (ředitele) *strādāt par ko* (*par direktoru*); <kol.> d. do umění/ do filmu *strādāt mākslas/ kino jomā* ♦ d. komu *poslička būt kam par izsūtāmo zēnu* **3** (vytvářet) *taisīt* (III.1.), *gatavot* (II.); (průmyslově vyrábět) *ražot* (II.); d. nábytek *taisīt* (*ražot*) *mēbeles*; d. oběd *gatavot pusdienas*; d. hluk *taisīt troksni*; d. dluhy *taisīt parādus*; d. plány *kalt* (*kaļ, kala*)* *plānus*; d. chyby *pielaut* (-ļauj, -ļāv)* *kļūdas*; d. ksičty *taisīt grimases, mēdļties* (III.1.); kāva mi ne~ā *dobře man ir slikti no kafijas* ♦ *būt na něco, pro něco jako ~any būt kaut kam kā radīts*; nic si z toho ne~ej *neņem to vērā, neņem galvā*; d. z komāra *velblouda taisīt no oda ziloni* **4** (způsobovat) *radīt* (III.1.), *sagādāt* (II.); d. nepořádek *radīt nekārtību*; d. komu *nepřijemnosti/ starosti sagādāt kam nepatīkšanas/ raizes*; d. komu *hanbu, ostudu apkaunot* (II.) *ko*; to mu ~ā *čest tas viņam dara godu*; ~ā mi to *dobře man tas patīk, man tas rada patīkamu sajūtu* **5** (předstírat) *izlikties* (*liekas, -likās*)* (*par ko*); d. hluhého/ blbce *izlikties par kurlu/ par muļķi*; ~ā, že neslyší *viņš izliekas, ka nedzird*; ~ā jakoby *nic viņš izliekas it kā nekas nebūtu noticis* **6** <kol., expr.> (vyvádět) *sarīt*[ot (II.)] *traci, trak*[ot (II.)] **7** <kol.> (obnášet): *kolik to ~ā? cik tas maksā?* ■ **d. se** impf **1** (nastávat, vznikat) *kļūt* (*kļūst, kļūva*)*, *tapt* (*top, tapa*)*; ~ā se *pēknē būs labs laiks*; ~ā se *tma kļūst tumšs*; ~ā se *vītr ceļas vējš*; ~ā se *mi na ruce vīred man uz rokas ir uzmeties augonis*; ~ā se *mi z toho špatnē man no tā kļūst slikti* **2** (vářit se) (*jakým*) *izlikties* (*-liekas, -likās*)* (*par ko*); ~ā se *hloupým viņš izliekas par muļķi*; *jen se ne~ej! neizliecies nu!*

dēlāvat impf, (-ā) (konat, činit) (*bieži, parasti*) *darīt* (III.1.), (o obvyklém, častém ději těž) *mēgt* (*mēdz, mēdza*)* *darīt*; vždy tak ~ā *viņš tā vienmēr dara* (*mēdz darīt*); to se ne~ā *tā nemēdz darīt*; ⇒ **dēlat**

dēlba f, (-y): d. práce *darba dalīšan*a f

dēle adv, kompar. *ilgāk*; d. než *ilgāk (ne)kā*; o tñi dny d. *par trijām dienām ilgāk*; trvat d. *būt ilgāk*am

delegacīe f, (-e) *delegācij*a f

delegāt m, (-a), **delegāt**[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *delegāt*[s] m, *delegāt*e f, (Gpl -šu)

delegovat (im)pf, (-uje) (koho kam) *delegēt* (II.) (ko uz kurieni)
dēlenī n, (-i) 1 <lež mat.> *dalīšan*a f 2 <biol.> (buněk) (*šūnu*)
*dalīšan*ās f
dēlenj adj *dalīt*s, *sadalīt*s; d. čim (sedmi) *dalīt*s ar ko (ar septiņi)
delfin m, (-a) <zool.> *delfin*s m
dēlici adj: d. stēna *šķērsien*ļa f, d. znamēnko *dalīšanas zīme*; d.
 čāra *sadalōša līnija*; d. čāra mezi historiā d. d. d. *robožškirtnē* f, (Gpl -ņu) *starp vēsturi* n *šodienu*
delikātni adj *delikāt*s; (člověk tēž) *smalkjūtīg*s
delikt m, (-u, L -u) *delikt*s m, (*likum*)*pārkāpums* m; profesionāli d.
amatpārkāpums m; dopusit se ~u *izdarīt* (*likum*)*pārkāpumu*
delimitācija f, (-e) (hranic) *delimitācija* f, (ukólu) *ap.* *noteikšan*a f,
*iezīmēšan*a f
dēlīt impf, (3.sg/pl -i) 1 *dalīt* (III.1.); d. co na čtyři čāsti *dalīt* ko
četrās daļās; <mat.> (co čīm) *dalīt* (III.1.) (ko ar ko); dvacet ~eno
 pēti *divdesmit dalīts ar pieci* 2 (zisk, kořist) (co mezi kým) *dalīt*
 (III.1.) (ko starp ko, kā starpā) 3 <kniž.> (oddělovat) (koho/co od
 koho/čeho) *atdalīt* (III.1.) (ko no kā), *šķirt* (*šķir.* *šķīra*)* (ko no kā);
 od cíle nās ~i kilometr *līdz mērķim vēl ir kilometrs* ■ d. **se** impf
 1 (tvořit čāsti) (v co, na co) *sastāvīt* (III.2.) (no kā); studium se ~i
 na trīs čāstī *studijas sastāv no trīs posmiem*; dēti se ~i na nēkolik
 vēkōvōch skupin *bēmus var iedalīt vairākās vecuma grupās*;
 cesty se ~i *ceļi šķīras* 2 (sdilet) (s kým o co) *dalīties* (III.1.) (ar ko
 kur); d. se s kým o chlěb/ o starosti *dalīties ar ko maizē/ rūpēs*
dēlītēl ma/mi, (-e, A -e, Npl -ē/-e) <mat.> *dalītājs* m; nevjētšī spolecnų
 d. *lielākais kopīgais dalītājs*
dēlītēlī adj *dalīm*s; deset je ~ē dvēma *desmit daļās ar divi*
dēlīka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *garum*s m; po celē ~ce *visā garumā*;
 d. *žīvota dzīves garums*; <geogr.> zemēpīsnā d. *ģeogrāfiskais*
garums; <lingv.> d. *samohlāsky patskaņa garums*
dēlīncīle f, (-e, Gpl -) 1 *strādnie*ce f, (Gpl -ču); pomocnā d.
*palīgstrādnie*ce f, (Gpl -ču) 2 <zool.> (včela) *darba biļte* f, (Gpl -šu)
dēlīnīckj adj *strādnieka* (G), *strādnieku* (G); ~ā trīda *strādnieku*
šķīra; ~ē hnutī *strādnieku kustība*; ~ā čtvrtī *strādnieku kvartāls*
dēlīnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *strādnieks* m; pomocnų d.
palīgstrādnieks m
dēlīnj adj (atmosfera, spolupurāce, cilvēk) *darbīg*s, *rosīg*s; d. lid
*darba*ju^{dis} m, pl, (G -žu)
dēljo n, (-a, L -ul-e) *lielgabals* m; protiletadlovē d. *zenītlielgabals*
 m; protitankovē d. *prettanku lielgabals*; stīelba z ~a *artilērijas*
uguns
dēlojha f, (-hy, D.L -ze) <anat.> *dzemēde* f, (Gpl -žu)
dēlostfēlba f, (-y) *artilērijas uguns* f, (Gpl -ņu), *kanonāde* f, (Gpl
 -žu)
dēlostfēlēc m, (-ce) *artilērist*s m
dēlostfēleckj adj *artilērijas* (G); ~ā palba *artilērijas uguns*
dēlostfēlectvo n, (-a, L -u) *artilērija* f; lehkē/ tēžkē d. *vielgā/*
smagā artilērija
dēlšī adj, kompar. 1 (prostorovē) *garāk*s; d. než *garāks* (nē)kā; o
 nēco d. *nēdaudz garāks* 2 (časovē) *ilgāk*s; (dēlat co) d. *dobu*
ilgāku laiku; po d. *dobē pēc ilgāka laika*
deltja f, (-y) 1 (pīsmeno) *deltja* f 2 (reky) *deltja* f
demagogickj adj *demagoģisk*s
demagogīle f, (-e) *demagoģija* f
dementovat (im)pf, (-uje) (odvolat) *atsaukt* (-sauca, -sauca)*; (vyvrātīt)
atspēkot (II.); (popīt) *noļiegt* (-liedz, -liedza)*; d. zprāvu *atsaukt*
ziņu; d. nepravdīvā tvrzeni *atspēkot nepatiesus apgalvojumus*
demilitarizācija f, (-e) *demilitarizācija* f
demilitarizovat (im)pf, (-uje) *demilitarizēt* (II.)
demilitarizovanj adj *demilitarizēt*s
demisje f, (-e) *demisija* f, *atkāpšan*ās f (no amata); podat ~i
demisionēt (II.), *atkāpties* (-kāpjas, -kāpās)* (no amata)
demobilizācija f, (-e) *demobilizācija* f
demobilizovat (im)pf, (-uje) 1 *demobilizēt* (II.) 2 (būt domobilizovan)
demobilizēties (II.)
demografickj adj *demogrāfisk*s
demokrācija f, (-e) *demokrātija* f; sociāli d. *sociāldemokrātija* f
demokrat m, (-a, Npl -ē/-i), **demokratka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
demokrāts m, *demokrāte* f, (Gpl -šu); sociāli d.
sociāldemokrāts m, *sociāldemokrāte* f, (Gpl -šu); křestānskj d.
křistīgais demokrāts
demokraticky [-ty-] adv *demokrātiski*
demokratickj [-ty-] adj *demokrātisk*s
demokratizācija f, (-e) *demokratizācija* f
demokratka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **demokrat**
demolicje f, (-e, Gpl -) (domu) *nojaukšan*a f, *sagraušan*a f; provēst
 ~i (čeho) *noļaukt* (-jauca, -jauca)* (ko), *sāļgraut* (-grāuj, -grāva)* (ko)

démon m, (-a) *dēmon*s m
demonstrācija f, (-e) *demonstrācija* f, (proti čemu *pret* ko)
demonstrant m, (-a), **demonstrantka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
demonstrants m, *demonstrante* f, (Gpl -šu); *demonstrācijas*
dalībnieks m, *dalībniece* f, (Gpl -ču)
demonstrovat (im)pf, (-uje) 1 (konat demonstraci) *demonstrēt* (II.);
 (účastnit se demonstrace) *piedalīties* (III.1.) *demonstrācijā*; (proti
 čemu *pret* ko) 2 (předvst) *demonstrēt* (II.), *radīt* (III.1.); d.
 zařizenī/ svē znalosti *demonstrēt iekārtul savas zināšanas*; d.
 na pīklādēch *demonstrēt, izmantojot piemērus*
demonťāz f, (-e) *demonťāža* f
demoralizovat (im)pf, (-uje) 1 *demoralizēt* (II.) 2 (morālē upadat)
demoralizēties (II.)
den m, (dnje, D.1 -ū/-u, Npl -y/-i, Gpl -ū/-i, lpl -y) 1 (doba) *dien*a f;
 pracovni d. *darbadien*a f; vředni d. *ikdien*a f, *darbadien*a f,
 nāvēstēvni d. *pieņemamā diena*; d. pracovniho klidu *brīvdien*a f,
 přestupnų d. *papīdu diena garajā gadā*; dneřni d. *šodien*a f;
 zītřejši d. *rītdien*a f; d. předtīm *iepriekšējā diena*; nāsledujīci d.
nākošā diena; d. pēti dnų *piecu dienu laikā*; za trīs dny *pēc*
trijām dienām; před nēkolika dny *pirms dažām dienām*; každų d.
katru dienu; d. ode dne ar *katru dienu*; d. co d. *no dienas dienā*;
 jednoho dne *kādu dienu*; druhého dne *nākošajā dienā*; ob d.
katru otro dienu; přes d. (byvām doma) *pa dienu*, (udēlam to)
dienas laikā; po celē dny *caurām dienām*; v tēchto dnech *šajās*
dienās; do 14 dnų *divu nedēļu laikā*; Štēdrų d. *Ziemassvētku*
*vakar*s m; D. matek *Mātes diena*; soudnų d. *pastardien*a f; d.
 otevrēnych dveřī *atvērto durvju diena* ◆ Žīt ze dne na d. *dzīvot*
no rokas mutē 2 (24 hodin) *diennakts* f, (Gpl -šu), *dien*a f; zāsoba
 potravīn na dva dny *pārtikas krājums divām diennaktīm* (*divām*
dienām) 3 (opak noc) *dien*a f, slunečnų/ deřtīvų d. *saulainā*
lietaina diena; ve dne *pa dienu*; bēhem dne *pa dienu*, *dienas*
laikā; dnem i noci *dienu un nakti*; dokud je jeřtē d. *kamēr vēl ir*
gaišs; za bilēho dne *gaišas dienas laikā*; Dobrų d. *Labdien!*
 ◆ je to jasnē jako d. *tas ir skaidrs kā diena* 4: pl dny: ve dnech
 jeho mladosti *viņa jaunībā*; za našich dnų *mūsu laikā*; až do
 našich dnų, až po naše dny *līdz (pat) mūsdienām* ◆ psi dni
 (nepohoda) *suņa laiks*; jeho dny jsou sečteny *viņa dienas*
 (*stundas*) *ir skaitītas*
dēnī n, (-i) *notīses* f, pl, (G -šu), *notikum*i m, pl, *dzīve* f,
 spolecnēskē/ kulturni d. *sabiedriskā/ kultūras dzīve*; svētōvē d.
notikumī pasaulē; sledovat politickē d. *sekot politikai*; bīt ve
 stīedu d. *būt notikumu centrā*
denīk m, (-ku, Lpl -cich) 1 (osobni) *dienasgrāmata* f, lodni d. *kuģa*
žurnāls m 2 (noviny) *dienas laikraksts* m
denikovj adj: d. zāznam *ieraksts dienasgrāmata*; ~ā literatura
literatūra dienasgrāmatas formā
dennē adv 1 (každų den) *katru dienu, ik dienas*; cvīčit d. *katru dienu*
(ik dienas) vingrot; d. mimo pondēlī *katru dienu, izņemot*
pīrmdienas 2 (za den) *dienā*; jīst trīkrāt d. *ēst trīsreiz dienā*
denni adj 1 (za den) *dienas* (G); (za 24 hodin tēž) *diennakts* (G); d.
 norma *dienas (diennakts) norma*; průmērnā d. *teplota vidējā*
diennakts temperatūra 2 (opak nočni) *dienas* (G); d. smēna
dienas maiņa; d. *teplota temperatūra dienā*; d. svēto
*dienasgaism*a f; d. studium *studijas dienas nodaļā* 3 (každodenni,
 bēžnų) *ikdienas* (G), *dienas* (G); d. starosti *ikdienas rūpes*; zbožī
 d. potřēby *ikdienas patēriņa preces*; d. tisk *dienas prese*; d. řād
dienas režīms; d. host *pastāvīgs viesis*; d. chlěb *dienišķā*
maize; bīt na ~m *pořādku būt dienas kārtībā*
depjo n, (-a, L -u) (lokomotivni) *depo* m, (neskl.); (vozīdel)
remontdarbnīca f
deportācija f, (-e) *deportācija* f, *izsūtījums* m; (deportovanī tēž)
*deportēšan*a f, *izsūtīšan*a f
deportovanj adj *deportēt*s, *izsūtīt*s
deportovat (im)pf, (-uje) *deportēt* (II.), *izsūtīt* (III.1.); d. do
 vyhnanství *izsūtīt trimdā*
depozit m, (-u, L -ul-ē), **depozītum** n, (-a) *depozīt*s m
depozitār m, (-e) *depozitār*s m
depozītni adj *depozītu* (G); d. sazby *depozītu procentu likmes*
depresje f, (-e) *depresija* f
dēr f: ⇒ **dīra**
dērāj adj *caur*s; (s vice dērami tēž) *caurumain*s ◆ mā ~ou *pamēt*
viņam ir caura atmiņa
derby n, (neskl.) 1 (koņskē) *derbījs* m, *jāšanas sacīkstes* f, pl, (G -šu)
 2 (fotbolovē) *spēle* f, (Gpl -ju), *mač*s m
dere (se) impf: ⇒ **drāt** (se)
deregulācija f, (-e) *deregulācija* f; d. cen *cenu deregulācija*
derivāt m, (-u, L -u) <chem., lingv.> *derivāts* m, *atvasinājums* m

- dēs** m. (-u, L -u) <kníž.> (*lielas*) *baiļes f, pl, (G -ju), šausm|as f, pl*
- desaterjý** num. (-ých) **1** (s pomn. subst.) *desmit (neskl.)*; (s párovými subst.) *desmit páru (G)*; ~y dveře *desmit durvju*; ~y ponožky *desmit páru zeķu, desmit zeķu páru 2* (různého druhu) *desmit veidu (G), desmit (neskl.)*; ~o možnost *desmit (dažādu) iespēju 3* (jako celek) *desmit|s m, desmit (neskl.)*; ~o knih *desmits grāmatu, desmit grāmatu* ♦ ~o božích přikázání *desmit baušļu*; ~o (pro rodiče) *desmit galvenie principi (vecākiem)*
- desātjý** num **1** (v pořadí) *desmit|ais 2* (časový údaj) *desmit*; v půl ~é (*pulksten*) *pusdesmitos*; po ~é (hodině) *pēc (pulksten) desmitiem*
- desjet** num. (-eti/-iti) **1** (označuje počet) *desmit (neskl.)*; je mu d. (let) *viņam ir desmit gadu, viņš ir desmit gadus vecs* ♦ jít od ~eti k pěti *strauji pasliktināties*; všemí ~eti (být pro) *ar abām rokām*, (uvítat koho) *ar atplestām rokām 2* (časový údaj) *desmit*; je d. (hodin) *pulkstenis ir desmit*; v d. (hodin) (*pulksten*) *desmitos*
- desetiboj** m. (-e) <sport> *desmitcīņ|a f*
- desetibojāf** m. (-e) <sport> *desmitcīņniek|s m*
- desetidennj** adj **1** (10 dnů starý) *desmit dienas vec|s 2* (trvající 10 dnů) *desmitdienu (jen G), desmit dienu (G), desmit dienas ilg|s*
- desetikoronu|a** f. (-y) *desmit kronu (kronas)*; (mince) *desmit kronu monēt|a f*
- desetiletj** n. (-i) *gadu desmit|s m, desmitga|de f, (Gpl -žu)*; v prvním d. 20. století *20. gadsimta pirmajā gadu desmitā (desmitgadē)*
- desetiletjý** adj **1** (starý 10 let) *desmitgadīg|s, desmit gadus vec|s 2* (trvající 10 let) *desmitgadu (jen G), desmit gadu (G), desmit gadus ilg|s*; ~é vězení *desmitgadu (desmit gadu) cietumsods*
- desetimēsičnj** adj **1** (10 měsíců starý) *desmit mēnešus vec|s 2* (trvající 10 měsíců) *desmitmēnešu (jen G), desmit mēnešu (G), desmit mēnešus ilg|s*
- desetiminutovjý** adj *desmitminūšu (jen G), desmit minūšu (G)*; ~á přestávka *desmitminūšu (desmit minūšu) pārtraukums*
- desetin|a** f. (-y) *desmitda|ļa f, (viena) desmitā da|ļa f, devět ~ obyvatel devīgas desmitdaļas (deviņas desmitās daļas) iedzīvotāju*; d. vteřiny *sekundes desmitdaļa*; žádná celá osm ~ *nulle, komats, astoņi*
- desetinásobek** m. (-ku, Lpl -cích) *desmitkārsjojum|s m, desmitreiz vairāk (nekā...)*; d. částky *summas desmitkārsjojums, desmitreiz lielāka summa*; d. povolené míry *desmitreiz vairāk par pieļaujamo daudzumu*
- desetinásobnē** num *desmitkārtīgi, desmitreiz, desmit reizes*
- desetinásobnjý** num **1** (desetkrát opakovaný) *desmitkārtēj|s*; d. vítěz *desmitkārtējs uzvarētājs 2* (desetkrát větší) *desmitkārs|s, desmitkārtīg|s, desmitreiz lielāk|s*; ~á částka *desmitkārsa (desmitkārtīga, desmitreiz lielāka) summa*
- desetnjik** m. (-ku, Lpl -cích) *desmit helleru*
- desetiprocentnj** adj *desmitprocentīg|s*
- desetitisičje** m. pl. (-ů) *desmitiem tūkstošu*
- desetisiscovjý** adj; ~á pokuta *desmitiem tūkstošu kronu (eiro ap.) liela sodanauda*; ~é město *pilsēta ar desmitiem tūkstošu iedzīvotāju*
- desetkrāt** num *desmitreiz, desmit reizes*; (poměrně mnohokrát) *desmitiem reizu*; stojí to d. tolik, co... *tas maksā desmitreiz (desmit reizes) vairāk nekā...; opakoval to d. viņš to desmitiem reizu atkārtoja*
- design** [dizajn] m. (-u, L -u) *dizain|s m*; průmyslový d. *rūpnieciskais dizains*
- designér** [dizajn-] m. (-ra, Npl -ři), **designér|ka** [dizajn-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dizainer|s m, dizainer|je f*
- designovanjý** adj *jauniecelt|s, pašreizēj|s*
- dě|sít** impf. (3.sg/pl -sí, pas. -šen, imp. -s) *baid|īt (III.1.), bied|ēt (II.)*; (silněji) *šausm|ināt (III.1.)*; (koho čím ko ar ko) ■ **d. se** impf (čeho) *baid|īties (III.1.) (no kā)*; (silněji) *just (jūt, juta)* šausmas (no kā, kā priekšā)*
- desiti-**: ⇒ **deseti-**
- desit|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *desmitniek|s m 2* (soubor desíti jednotek) *desmit|s m*; jednotky a ~ky *vieni un desmiti*; ~ky let *gadu desmiti*; několik ~ek *lidi dažī desmiti cilvēku*; mnoho ~ek *lidi desmitiem cilvēku*; umístit se v první ~ce *iekļūt pirmajā desmitniekā*; pět ~ek *piecdesmit (neskl.) 3* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *desmit|ais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) 4* (pivo) *desmitprocentīg|s al|us m 5* (mince) *desmit kronu (kronas), desmit kronu monēt|a f 6* <sport> (pokutový kop) *vienpadsmit metru soda sītien|s m*
- dēsivjý** adj (hrůzný) *baig|s, baism|s*; (strašlivý) *šausmīg|s, drausmīg|s, briesmīg|s*; d. sen *baigs sapnis*; žit v ~ých podmínkách *dzīvot šausmīgos (drausmīgos, briesmīgos) apstākļos*
- des|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (dřevená) *dē|lis m, (G -ja)*; (kamenná, kovová) *plāk|sne f, (Gpl -šņu)*; rýsovací d. *rasējama|s dēlis*; pamětní d. *memoriālā plāk|sne*; náhrobní d. *kapu plāk|sne 2*: gramofonová d. *skaņņupla|te f, (Gpl -šu)*; kompaktní d. *kompaktdisk|s m*; fotografická d. *fotopla|te f, (Gpl -šu) 3*: pl ~ky (knihy) *vāk|s m*; (na listiny) *mal|pe f, (Gpl -pju), vāk|i m, pl*; ~ky na spisy *aktu vāki*
- dēsne** adv (tēž kol. velmi) *šausmīgi, drausmīgi, briesmīgi*
- dēsnjý** adj **1** (hrůzný) *baig|s, baism|s*; (strašlivý) *šausmīg|s, drausmīg|s, briesmīg|s*; (protivný) *riebīg|s, pretīg|s*; d. zločin *šausalīgs noziegums 2* <kol.> (velký) *šausmīg|s, drausmīg|s, briesmīg|s*
- despot|a** m. (-a, Npl -ovē), **despot|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *despot|s m, despot|te f, (Gpl -šu)*
- despotickjý** [-ty-] adj *despotisk|s*
- destabilizacje** f. (-e) *destabilizācij|a f*
- destabilizovat** (im)pf. (-uje) *destabilizēt (II.)*
- destit|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (dřevená) *dē|lītis m, (G -ša)*; (kamenná, kovová) *plāk|sni|te f, (Gpl -šu) 2*: <komp.> mikroprocesorová d. (*mikro|čip|s m 3*: <anat.> krevní d. *trombocīt|s m*
- destilāt** [-ty-] m. (-u, L -u) *destilāt|s m*; (lihovina) *spirt|s m*
- destilovat** [-ty-] impf. (-uje) *destilēt (II.)*
- destrukcje** f. (-e) *destrukcij|a f*
- destruktvjnj** [-ty-/-tj-] adj *destruktvj|s*
- dešifrovat** pf. (-uje) *atšifrēt (II.)*
- dēšt** m. (deště) **1** *liet|us m*; (prudký a krátký) *lietusgā|ze f, (Gpl -žu)*; (dlouhodobý) *lietav|as f, pl*; drobný d. *smidzināšan|a f, (dlouhodobý) liņāšan|a f, d. se sněhem slapjdraņķ|is m*; dalo se do deště *sāka līt*; plášt do deště *lietusmēte|lis m, (G -ja) ♦ dostat se z deště pod okap no vilka bēgt, uz lāci krist*; vyrůstāt jako houby po dešti *augt kā sēnēm pēc lietus 2*: <bot.> zlatý d. *zeltij|a f, zelta liet|us m*
- deštivjý** adj *lietain|s*
- deštnjik** m. (-ku, Lpl -cích) **1** *lietusarg|s m*; skládací d. *saliekama|s lietussargs 2* (zastřešující organizace) *jumta organizācij|a f*
- deštnjý** adj: d. (pra)les *tropu mežs*
- deštov|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (žížala) *sliek|a f 2* (voda) *lietusūden|s m, (G -s)*
- deštovjý** adj *lietus (G)*; ~á voda *lietusūden|s m, (G -s)*
- detail** [-tajl] m. (-u, L -u) *deta|ļa f, sīkum|s m*; promyslet co do ~ů *detalizēti ko apsvērt*; jít, zabíhat do ~ů *iedzījināties sīkumos*
- detailní** [-tajl-] adv *detalizēti*
- detailní** [-tajl-] adj *detalizēt|s*; d. záběr *palielināts kadsr*
- dět|átko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *bērniņ|š m, mazu|lis m, (G -ja)*
- detektiv** [-ty-/-tj-] m. (-a, Lpl -ovē) *detektīv|s m, detektī|ve f, (Gpl -vju)*; soukromý d. *privātdetektīv|s m, privātdetektī|ve f, (Gpl -vju)*
- detektiv|ka** [-ty-/-tj-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *detektīv|s m (filma vai grāmata)*; (román též) *detektīvomān|s m*; (film též) *detektīvfilm|a f*
- detektivnj** [-ty-] adj *detektīva (G), detektīvu (G), detektīv-; d. kancelář detektīvu birojs*; d. román *detektīvomān|s m*
- detektor** m. (-u) *detektor|s m*; d. lži *melu detektors*
- dēti** f. ⇒ **dītē**
- dētinskjý** adj *bērnišķīg|s*
- dētskjý** adj *bērna (G), bērnu (G)*; d. domov *bērnam|s m*; <med.> d. obrna *bēru trieka*
- dētstv|j** n. (-i) *bērni|ba f, od d. kopš bērni|bas, kopš bērna kājas*; vzpomínky z d. *bērni|bas atmiņas*
- devadesāt** num. (-i) *deviņdesmit (neskl.)*; d. jedna *deviņdesmit viens*; dvaad. *deviņdesmit divi*
- devadesātilietjý** adj **1** (starý 90 let) *deviņdesmitgadīg|s, deviņdesmit gadus vec|s 2* (trvající 90 let) *deviņdesmitgadu (jen G), deviņdesmit gadu (G), deviņdesmit gadus ilg|s*
- devadesātinj** f. pl. (-) *deviņdesmitā dzimšanas dien|ļa f*
- devadesāt|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *deviņdesmit (neskl.)*, *deviņdesmitniek|s m 2* (hotelový pokoj ap.) *deviņdesmit|ais (viesnīcas numurs u. tml.) 3* (rychlost): jet ~kou *braukt ar ātrumu deviņdesmit kilometru stundā, braukt uz deviņdesmit <kol.> 4* (věk) *deviņdesmit gadu*; dožít se ~ky *nodzīvot līdz deviņdesmit gadu vecumam*
- devadesātnjik** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **devadesātnicje** f. (-e, Gpl -ču) *deviņdesmitgadniek|s m, deviņdesmitgadnie|ce f, (Gpl -ču)*
- devadesātjý** num **1** *deviņdesmit|ais*; v ~ých letech *deviņdesmitajos gados 2* (ve složených číslovkách) *deviņdesmit (neskl.)*; d. první *deviņdesmit pirmais*; dvaad. *deviņdesmit otrais*

devalvace f, (-e) <téz pŕen.> *devalvācija* f
devalvovat (im)pf, (-uje) <téz pŕen.> *devalvēt* (II.)
devastace f, (-e) *postšāna* f
devatenāct num, (-i) *deviņpadsmit* (neskl.); je mu d. (let) *viņam ir deviņpadsmit gadu*, *viņš ir deviņpadsmit gadus vecs*; d. set *tūkstoš deviņi simti*
devatenāctiletý adj 1 (starý 19 let) *deviņpadsmitgadīg*s, *deviņpadsmit gadus vec*s 2 (trajci 19 let) *deviņpadsmitgadu* (jen G), *deviņpadsmit gadu* (G), *deviņpadsmit gadus ilg*s
devatenāctika f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (číslice) *deviņpadsmit* (neskl.), *deviņpadsmitniek*s m 2 (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *deviņpadsmit*lais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)
devatenāctļ num *deviņpadsmit*lais
devaterļ num, (-ých) (s pomn. subst.) *deviņļ* (f -as); (s párovými subst.) *deviņļi pārļ*; ~y dveře *deviņas durvis*; ~y ponožky *deviņi pāri zeķu*, *deviņi zeķu pāri*
devātý num 1 (v pořadí) *devīt*lais ♦ *páté pŕes ~é juku jukām*, (mluvit) *jucekļīgi* 2 (časový údaj) *deviņļi*; v pūl ~é (*pulksten*) *pusdeviņos*; po ~é (hodinē) *pēc* (*pulksten*) *deviņiem*
dēvčātīko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (*maza*) *meite*ne f, (Gpl -ņu), *meiten*īte f, (Gpl -šu)
dēvčle n, (-ete, Npl -ata) 1 *meite*ne f, (Gpl -ņu); (skoro dospēja) *jauņie*te f, (Gpl -šu), *meič*a f <kol.>; (pubertācka) *skuķ*le f <kol.>, *skuķ*ļis m <kol.>; poctivē d. *kārtīga* (*godīga*) *meitene* ♦ d. pro všechno *izsūtāmais zēns*; d. jako lusk *meitene kā oga* 2 (znāmōst) *draudzē*ne f, (Gpl -ņu), *meite*ne f, (Gpl -ņu); má d. *viņam ir draudzene*; bēhat za ~aty *skraidīt pakaj meitenēm*
devļēt num, (-iti) *deviņļi* (f -as); je mu d. (let) *viņam ir deviņi gadi*, *viņš ir deviņus gadus vecs*; je d. (hodin) *pulkstenis ir deviņi*; v d. (hodin) (*pulksten*) *deviņos*; d. a pūl *deviņi ar pusi*, *deviņarpus* (neskl.); d. set *deviņsimt* (neskl.), *deviņi simti*; ~ētadvacet *divdesmit deviņi*
devētkrāt num *deviņreiz*, *deviņas reizes*
devīti-: ⇒ **čtyř-**, **deseti-**
devītika f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (číslice) *deviņniek*s m, *devītniek*s m 2 (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *devīt*lais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)
deviza f, (-y) (cizi mēna) *valūt*a f, (platebni dokument v cizi mēnē) *dev*ļze f, (Gpl -žu)
devizový adj *valūtas* (G); ~é rezervy *valūtas krājums*
dēvika f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <pej.> *palaistu*ve f, (Gpl -vju), *padauz*a f, *staig*ļle f, (Gpl -ļu); (prostitutka) *ielasmeit*ļa f, *prostītū*ļa f
dezertēr m, (-ra, Npl -rī), **dezertē**rīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dezertier*is m, *dezertier*e f
dezertovat pf, (-uje) *dezertēt* (II.)
deziluze f, (-e) *vilšanās* f, (z čeho kur)
dezinfekce f, (-e) *dezinfekcija* f
dezinformace f, (-e) *dezinformācija* f
diabētik [dy-, -ty-] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **diabēt**īka [dy-, -ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *diabētīk*is m, *diabētīk*e f
diagnostický [dy-, -ty-] adj *diagnostisk*s
diagnostika [dy-, -ty-] f, (-ky, D,L -ce) *diagnostik*a f
diagnózja [dy-] f, (-y) *diagno*ze f, (Gpl -žu); stanovit ~u *noteikt diagnozi*
diagram [dy-] m, (-u, L -u) *diagram*ļa f, *grafik*s m; pracovni d. *darba grafiks*
dialekt [dy-] m, (-u, L -u-ē) *dialekt*s m
dialektický [dy-, -ty-] adj *dialektisk*s
dialektika [dy-, -ty-] f, (-ky, D,L -ce) *dialektik*a f
dialog [dy-] m, (-gu, Lpl -zich) *dialog*s m; (s kým ar ko); (mezi kým *starp ko*, *kā starpā*, *kā ar ko*)
diamant [dy-] m, (-u, L -u) (tēž na ŕezāni skla) *dimant*s m
diamantový [dy-] adj *dimanta* (G), *dimantu* (G); ~ā svatba *sešdesmitā kāzu gadadien*a f
diametrālnē [dy-] adv *diametrāli*
diāř [dy-] m, (-e) *laika plānotā*ļis f, *piezīmju grāmati*ļa f (ar *kalendāru*)
DIČ [dič] zkr. (daņovē identifiķačni čislo) *nodok*ļu *maksātāja reģistrācijas numurs*
didaktický [dy-, -ty-] adj *didaktikas* (G), *didaktisk*s; ~é pomůcky *didaktiskie mācību līdzekļi*
didaktika [-dy-, -ty-] f, (-ky, D,L -ce) *didaktik*a f
diecēze [dy-] f, (-e) *diecē*ze f, (Gpl -žu)
diesel [dýz] m, (-u, L -u) *dīze*ļis m, (G -ļa)
dietļa [dy-] f, (-y) *dīe*ļa f, redukčni d. *novējēšanas diēta*; mīt ~u *ieturēt diētu*; *dotrōzovat ~u ievērot diētu*

dietni [dy-] adj *dīētisk*s; d. sestra *dietologijas māsa*
dietly [dy-] f, pl, (-) *dienasnauda* f
diferenciace [dy-] f, (-e) *diferenciācija* f
diferencovaný [dy-] adj *diferencēt*s, *atšķirīg*s
diferencovat [dy-] (im)pf, (-uje) 1 (stanovovat) *diferencēt* (II.); (podle čeho *pēc kā*) 2 (zjišťovat odlišnost) *iz*ļšķirt (-šķir, -šķira)*; (mezi kým/čīm *starp ko*) ■ **d. se** (im)pf *diferencēt*ies (II.), *at*ļšķirties (-šķiras, -šķirās)*; nāzorovē se d. *būt dažādos uzskatos*
digitální [dy-] adj *digitā*ls
dīķ₁ m, (-ku, Lpl -cīch) *pateicīb*ļa f, d.l., ~ky! *paldies!*, *pateicos!*; srdečnē ~ky *liels paldies!*; ~ky bohu! *paldies dievam!*; s ~ky co *odmītnout* co *přijmout ar pateicību atteikties no kā/ pieņemt ko*
dīķ₂ prep, (s D) *pateicoties* (s D); d. jeho usilí *pateicoties viņa pūlēm*
dīkce [dy-] f, (-e) *dīkcij*a f
dīkobraz [dy-/di-] m, (-a) <zool.> *dzelozūc*ķļa f
diktāt [dy-] m, (-u, L -ē/-ū) (školiský i politický) *diktāt*s m; psāt podle ~u *rakstīt pēc diktāta*
diktātor [dy-] m, (-ra, Npl -rī), **diktāto**rīka [dy-] (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *diktator*s m, *diktator*e f
diktatorský [dy-] adj *diktatorisk*s
diktatūra [dy-] f, (-ry, D,L -rē) *diktatūr*ļa f
diktovat [dy-] impf, (-uje) <téz pŕen.> *diktēt* (II.); d. podmínky *diktēt noteikumus*
diky m/prep: ⇒ **dik**_{1,2}
dil m, (-u, L -e/-u) 1 *da*ļa f, (knihy tēž) *sējum*s m; náhradni d. *rezerves daļa*; d. světa *kontinent*s m; dēlit co na stejné ~y *dalīt ko vienādās* (*līdzīgās*) *daļās*; stejným (rovným) ~em *vienādi*, *līdzīgi*; větším ~em *lielākoties*, *pa lielāku daļa* 2 (podíl) *da*ļa f, *ties*a f ♦ *dostat svůj d. dabūt savu tiesu*
dilčí adj (částečný) *daļē*ļis; (jednotlivý) *atsevišķ*s
dilem adv <kniž.> 1 (částečně) *pa daļa*, *daļēji* 2: d. – d. *gan – gan*; d. stáli, dilem *sedēli daži stāvēja kājās*, *daži sēdēja*
dilema [dy-] n, (-tu) *dilem*ļa f, stát před ~tem *būt dilemmas priekšā*
dīļko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (nerozsāhlē) (*neliela apjoma*) *darb*s m, *darbiņ*š m; dētskā ~ka *bērnu darbiņi*
Dilí [dy-] n, (neskl.) *Delí* f, (neskl.)
dīļna f, (-ny, Gpl -en) *darbnic*a f, (v tovānē) *ceh*s m; opravářská d. *remontdarbnic*a f
dīļo n, (-a, L -e, Gpl dēl) 1 (práce) *darb*s m; dát se do ~a *ķerties pie darba*; do ~a! *pie darba!* ♦ *přiložit ruku k ~u ieguldīt savu artavu* 2 (umělecké, vědecké) *darb*s m; životni d. *mūža darbs*; mistrovské d. *meistardarb*s m, *šedevr*s m; výbor z ~a *darbu izlase* 3: vodni d. *hidroelektrostacija* f
dimenze [dy-] f, (-e) *dimensij*a f
dinár [dy-] m, (-u) <fin.> *dinā*řs m
dinosaurus [dy-] m, (-ra, Npl -rī) *dinozaur*s m
diplom [dy-] m, (-u, L -u) *diplom*is m
diplomacie [dy-] f, (-e) 1 *diplomātija* f, lidová d. *tautas diplomātija* 2 (diplomati) *diplomāt*is m, pl, *diplomātiskais korpus*s m
diplomat [dy-] m, (-a, Npl -ē/-i), **diplomat**īka [dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *diplomāt*s m, *diplomā*ite f, (Gpl -šu)
diplomaticky [dy-, -ty-] adv <téz pŕen.> *diplomātiski*
diplomatický [dy-, -ty-] adj <téz pŕen.> *diplomātisk*s; ~é vztahy *diplomātiskās attiecības*; d. sbor *diplomātiskais korpus*; ~ou cestou *diplomātiskā ceļā*; navázal přerušit obnovit ~é styky *nodibināt/ pārtraukt/ atjaunot diplomātiskās attiecības*
dīřa f, (-ry, D,L -rē, Gpl dēr) 1 *caurum*s m; (v zemi) *bed*řle f, (ve stromē) *dobum*s m; (mezi něčím) *spraug*ļa f, (v zákonē, v znalostech) *rob*ļs m; (v rozpočtu) *iztrūkum*s m; díra na čem, v čem (na punčošē) *caurums kur* (*zeķē*) ♦ d. do rozpočtu *robs makā*; udělat ~ru do světa *paveikt brīnumus* 2 (myši, lišči) *a*ļa f, (pelech) *midze*ņis m, (G -ņa) 3 <pej.> (zapadlé místo) *nostūr*is m, *kakt*s m 4 <vulg.> (vēženi) *ķurķ*ļis m, *čok*ļs m (*cietums*) 5: <meteor.> ozonová d. *ozona caurum*s m 6: <astr.> černá d. *melnais caurum*s m
direktíva [dy-, -ty/-tý-] f, (-y) (evropská) *direktív*ļa f, (nařizeni tēž) *rīkojum*s m; (pokyn tēž) *norādījums* m
dirigent [dy-] m, (-a), **dirigent**īka [dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dirigent*s m, *dirigen*te f, (Gpl -šu)
dirigovat [dy-] impf, (-uje) 1 *dirigēt* (II.) 2 (dopravu) *regulēt* (II.) (*satiksmi*); (práci) *vadīt* (III. 1.) (*darbu*)
dirīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *caurum*s m, *caurumiņ*š m; knofliková d. *pogcaurum*s m; kličová d. *atslēgas caurums*; nosní d. *nā*řss f, (Gpl -su)
disciplína [dy-] f, (-y) 1 (kážēni) *disciplīn*a f, zachovávat ~u *ievērot disciplīnu* 2 (obor) *disciplīn*ļa f, vědní/ sportovní d. *zinātnes/ sporta disciplīna*

disciplinárni [dy-] adj *disciplinārs* (G), *disciplināršs*; d. pēsteupek *disciplinārs pārķapums*; d. trest *disciplinārsods* m; d. řízení *disciplinārlietļa* f; <voj.> d. řád *disciplinārais reglaments*

disciplinovanj [dy-] adj *disciplinētš*

disent [dy-] m, (-u, L -u) **1** (disidentī) *disidentli* m, pl **2** (stav) *opozīcija* f, *pretošanlās* f

disertacīe [dy-] f, (-e) *disertācija* f

disident [dy-] m, (-a), **disidentka** [dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *disidentš* m, *disidentte* f, (Gpl -šu)

disidentskāj [dy-] adj *disidenta* (G), *disidentu* (G); ~é hnutí *disidentu kustība*

disk [dy-] m, (-ku, Lpl -cīch) **1** <sport> *diskš* m; hod ~kem *diska mešana* **2**: kompaktnī d. *kompaktdiskš* m **3** <komp.> *diskš* m; pružnī d. *diskeļte* f, (Gpl -šu); pevnī d. *cietais disks*

disketļa [dy-] f, (-y) <komp.> *diskeļte* f, (Gpl -šu)

diskont [dy-] m, (-u, L -u) <fin.> *diskontš* m; (sleva) *atlaiðde* f, (Gpl -žu)

diskontnī [dy-] adj <fin.> *diskonta* (G); d. prodejna *zemo cenu (liel)veikals*

diskotēka [dy-] f, (-ky, D.L -ce) **1** (klub) *diskotēka* f **2** (sbirka desek) *diskotēka* f, *skaņuplašu kolekcija* f

diskreditovat [dy-, -dy-] (im)pf, (-uje) *diskreditēt* (II.). ■ **d. se** (im)pf *diskreditēties* (II.)

diskrētnī [dy-] adj *diskrētš*; (parfēm, osvētenī) *neuzbāzīgš*

diskriminacīe [dy-] f, (-e) *diskriminācija* f; pozitīvnī/ rasovā d. *pozītvā/ rasu diskriminācija*

diskriminācni [dy-] adj *diskriminējošš*

diskriminovat [dy-] (im)pf, (-uje) *diskriminēt* (II.)

diskusje f, (-e) *diskusija* f, *apspriešana* f; d. o čem, k čemu *diskusija par ko, kā apspriešana*; piedložit co k ~i *nodot ko apspriešanai*

diskusnī [dy-] adj **1** *diskusijas* (G), *diskusiju* (G); d. fórum *diskusiju forums*; d. tēma *diskusijas temats*; d. pīspēveks *uzstāšanās debatēs* **2** (spornī) *diskutējamš*, *strīdīgš*

diskutabilnī [dy-] adj *diskutabļš*, *strīdīgš*

diskutovat [dy-] impf, (-uje) *diskutēt* (II.); (o kom/čē m s kým *par ko ar ko*); d. co (s kým) *apspriest* (-spriež, -sprieda)* *ko (ar ko)*

diskuzle [dy-] f, (-e) ⇒ *diskuse*

diskvalifikovat [dy-] (im)pf, (-uje) *diskvalificēt* (II.)

dislokovat [dy-] (im)pf, (-uje) *dislocēt* (II.)

dispečejr [dy-] m, (-ra, Npl -ri), **dispečerka** [dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dispečerš* m, *dispečerje* f

dispečinik [dy-] m, (-ku, Lpl -cīch) *dispečerdienestš* m

displej [dy-] m/f, (-e) *displejš* m

disponovat [dy-] impf, (-uje) **1** (čim/kým) *būt* (ir, bija)* (*kā rīcībā*); ~uji *penēzi man ir nauda, manā rīcībā ir nauda*; ne~uje *autem viņam nav automašīnas, viņa rīcībā nav automašīnas*; ~uji *časem man ir laiks*; ~ujeme *tlumočnikem mūsu rīcībā ir tulsks* **2**: būt ~ovān: je *hlasovēl fizicky dobře ~ovān viņam ir laba balsš fiziski dotumi*; je ~ovān k herectvi *viņam ir spējas aktiermākslā*

dispozicīe [dy-] f, (-e, Gpl -(i)) **1**: mīt k ~i (koho/co), būt k ~i (komu/čēmu) *būt* (ir, bija)* (*kāda rīcībā*; māme k ~i *tlumočnika mūsu rīcībā ir tulsks*; jsem vām *kdykoliv k ~i es jebkurā laikā esmu jūsu rīcībā* **2** (předpoklady) (k čēmu, pro co) *talantš* m (*kur*), *spējš* f, pl (*kur*); (sklon) *sliekšme* f, (Gpl -mju) (*uz ko*); (nāchylnost) *uzņēmība* f (*pret ko*), <odb.> *dispozīcija* f (*uz ko*); d. k matematice *talants* (*spējas*) *matemātikā*; d. k obezītē *sliekšme* *uz aptaukošanos*; mā d. pro tuto *nemoc viņš ir uzņēmīgs pret šo slimību* **3**: pl ~e (pokyny) *norādījumi* m, pl

disproporcīe [dy-] f, (-e) *disproporcija* f, (mezi kým/čim *starp ko*)

distancīe, <kol.> **dištancīe**, **distanc**, **dištanc** [dy-] f, (-e) **1** (vzdálenost) *distance* f, (Gpl -ču), *attālumš* m, časovā d. *atkāļpe* f, (Gpl -pju) *laikā*, *laika periodš* m; <tēž pīen.> *zachovāvat ~i ievērot distancī* **2**: jen *distan*, *dištanc* <sport> (zastavenī činnostī) *aizliegumš* m *pedalīties sacensībās*; mā *dvoumēsičnī d. viņam ir divu mēnešu aizliegums pedalīties sacensībās*

distancjovat [dy-] (im)pf, (-uje) <sport> *aizļiegt* (-liedz, -liedza)* *pedalīties sacensībās*; je ~ovān na pūl roku *viņam pus gadu ir aizliegts pedalīties sacensībās* ■ **d. se** (im)pf *norobežoties* (II.), *distancēties* (II.); (od koho/čēho *no kā*)

distribucīe [dy-] f, (-e) *izplatīšana* f, <tēž lingv.> *distribūcija* f, film je v ~i *filma tiek demonstrēta*

distribučni [dy-] adj *izplatīšanas* (G), *distribūcijas* (G); d. sit' *izplatīšanas (distribūcijas) tīkls*; d. společnost *izplatītājfirma* f, *izplatītājš* m

distribuvovat [dy-] (im)pf, (-uje) *izplatīt* (III. 1.); d. tiskoviny/ výroby/ drogy *izplatīt presil precesl narkotikas*

distributojr [dy-] m, (-ra, Npl -ri) *izplatītājš* m, *distributojš* m

dištancīe, **dištanc** [dy-] f, (-e) <obojoj kol.> ⇒ **distance**

dīt se impf, (3.sg dēje, 3.pl dēji, prēt. dāl/dēl, imp. dēj) *noļtikt* (-tiek, -tika)*; *co se tu dēje? kas šeit notiek?*; *co se dēje? kas par lietu?*; (bud' klidnī,) *nic se nedēje viss ir kārtībā*; *co se to s nīm dēje? kas ar viņu notiek?* ♦ *dēj co se dēj lai notiek kas notikdams*

dītē n, (-te, pl: f N.A.V dētli, G -i, D -em, L -ech, I -mi) *bērniš* m; nemanželské d. *ārlaulības bērns*; zāzračnē d. *brīnumbērniš* m; je ~tem svē doby *viņš ir sava laika produkts* ♦ d. štēstēny *laimes bērns*; *jednat s nēkym jako s malym ~tem izturēties pret kādu kā pret mazu bērnu*

dītiko n, (-ka, Npl f -ky, Gpl -ek) <kniz.> *bērniš* m, *bērniļš* m; školnī d. *skolasbērniš* m

div₁ m, (-u, L -u) *brīnumš* m; nenī ~u, že... *nav nekāds brīnums, ka...* ♦ d. *divouci zili brīnumi*

div₂ adv: d. ne- *gandrīz*, (*tik*) *tikko*; d., že *neupadl viņš gandrīz pakrita, viņš (tik) tikko nepakrita*

divāckj adv: d. *ūspēšnī* *pořad raidijums, kas guvis skatītāju ievēribu*

divāckj adj *skatītāja* (G), *skatītāju* (G); ~á *sledovanost reitingš* m; ~á *kulisa skatītāji* m, pl, *publikļa* f, d. *ūspēch panākumi starp skatītājiem*

divāckja f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **divāck**

divadēļko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) (*mazs*) *teātrīš* m; ⇒ **divadlo**

divaldnī adj **1** *teātra* (G), *teātru* (G); d. hra *lugļa* f, d. představenī *teātra izrāde*; d. soubor *teātra trupa* **2** <pīen.> (přehnaný) *teatrāļš*; d. gesto *teatrāļš žests*

divadelnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **divadelnicje** f, (-e, Gpl -) *teātra darbiniekš* m, *darbinieļce* f, (Gpl -ču); (herec) *aktierš* m, *aktrīse* f, (Gpl -šu)

divadlo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** *teātrīš* m; loutkovē d. *leļļu teātrīš*; ochotnickē d. *pašdarības teātrīš*; d. v *pīrōdē brīvdabas teātrīš*; absurdnī d. *absurda teātrīš*; <pīen.> *hrāt d. spēlēt teātri* **2** (představenī) *izrāde* f, (Gpl -žu)

divāck m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **divāckja** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

1 *skatītājš* m, *skatītāja* f, *filmovj d. kinoskatītājš* m, *kinoskatītāja* f, *televīznī d. televīzijas skatītājš* **2**: pl ~ci *skatītāji* m, pl, *publikļa* f

divjat se impf, (-ā) **1** *skatīties* (III. 1.), *raudzīties* (*raugās, raudzījās*)*; (pozornē) *lūķloties* (II.); (na koho/co *uz ko*); d. se za kým/čim *skatīties pakaļ kam*; d. se komu do oči *skatīties kam acīs*; d. se z okna *skatīties pa logu* ♦ d. se pānubohu do oken *slīnkot, lāpīt slīnkumu*; d. se na nēkoho skrz prsty *vērtēt kādu par zemu*; d. se nēkomu na prsty *skatīties kādam uz pirkstājš* **2** (sledovat) (na co) *skatīties* (III. 1.) (*ko*); d. se na televīzī/ na film *skatīties televīzoru/ filmu* **3** (posuzovat) (na co) *uzļvert* (-tver, -tvēra)* (*ko*), *skatīties* (III. 1.) (*uz ko*), *raudzīties* (*raugās, raudzījās*)* (*uz ko*); *jak se na to ~āte? kā jūs uz to skatāties?* ♦ d. se na nēkoho svrchu *skatīties uz kādu no augšas*; d. se na nēco z lepši stránky *uztvert kaut ko no labākās puses*

divči adj **1** *meitenes* (G), *meiteņu* (G); d. jmēno *pirmāulības uzvārds, meitas* (*uz*) *vārds* <zast.>; d. svobodāna *sieviešu kopmītne* **2** (mladistvj) *meitenīgš*; d. vzhled *meitenīgš izskats*

divenka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *meiteļne* f, (Gpl -ņu), *meitenīte* f, (Gpl -šu)

diverzifikacīe [dy-] f, (-e) *diversifikācija* f

dividendja [dy-] f, (-y) *dividende* f, (Gpl -žu)

dividendovj [dy-] adj *dividenžu* (G)

divjīt se impf, (3.sg/pl -i) (komu/čēmu) *brīnīties* (III. 1.) (*par ko*); to se ~im, že... *es esmu izbrīnīts, ka...*

divizle [dy-] f, (-e) **1** <voj.> *divīzija* f **2** <sport> *meistarsacīkstes* f, pl, (G -šu) **3** (odbor) *daļļa* f, (menši) *nodaļļa* f

diviznī [dy-] adj <voj.> *divīzijas* (G)

divjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *meiteļne* f, (Gpl -ņu) **2** (znāmost) *draudzeļne* f, (Gpl -ņu), *meiteļne* f, (Gpl -ņu); mā ~ku *viņam ir draudzene*

divnē adv *divaini, jocīgi*; (zvlāštņē) *savādī*; je mi d. *es slīkti jūtos*

divnīj adj *divainš*, *jocīgš*; (zvlāštņi) *savādš*, *neparastš*; je mi ~ē, že... *es brīnos, ka...*; *nevidim v tom nic ~ēho es tur nesaskatu nekā divaina*; je to ~ē *tas ir divaini*

divoļce adj. (kompar. -čēji) *mežonīgi*; d. žijici *zviņata/ rostouci* *rosliny savvaļā dzīvniekil augošie augi*

divočinļa f, (-y) **1** (krajina) *savvaļas daļa* f, (porost) *biezokļnis* m, (G -ņa); <pīen.> *mežonīga vietļa* f, v ~ē *savvaļā* **2** (divokā zvēr. šelmy) *pīēšgīe zvērī* m, pl; (ne domāci) *meža zvērī* m, pl, *savvaļas zvērī* m, pl **3** (maso) *medījumi* m

divojch m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šich), **divoš|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

1 mežo|nis m, (G -ņa), mežo|ne f, (Gpl -ņu) **2** (dítě) palaid|nis m, (G -ņa), palaid|ne f, (Gpl -ņu)

divojk|ý adj, (kompar. -čējši) **1** (opak domácí) meža (G), savva|jas (G); d. kanec mežaku|ļis m, (G -ļa); -ké prase mežacū|ka f; -ká kachna mežap|le f, (Gpl -lu); -ká husa mežazo|ss f, (Gpl -su); -ká zvěř (šelmy) plēš|gie zvēri, (ne domácí) meža zvēri, savva|jas zvēri; -ká rostlina savva|jas augs; <bot.> -ké vīno mežvīn|s m **2** (necivilizovaný) mežon|g|s; d. kmen mežon|ga cilts; D. západ Mežon|gie Rietumi **3** (prudký) mežon|g|s; -ké dítě nevaldāms bērns; -ká hádka nikns strīds

divoš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) ⇒ **divoch**

Djakart|a [dža-] f, (-y) **Džakart|a** f

dlab|at impf, (-e) **1** (do dřeva) grebt (greb|j, greba)*, dobt (dob|j, doba)*; (dlátem) kalt (ka|j, kala)* (ar kaltu); d. mísy ze dřeva grebt koka b|odas **2** <vulg.> (jíst) likt (liek, lika)* ribās

dla|n f, (-ně) deln|a f; (včetně prstů) plaukst|a f ♦ mít srdce na -ni dzīvot ar sirdi uz delnas; srbvi ho d. viņam dūres niez

dlas|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> dižknā|bis m, (G -bja)

dlaž|ba f, (-by, Gpl -eb) bruč|is m ♦ vyhodit někoho na -bu izmest kādu uz ielas

dlaždic|e f, (-e, Gpl -) **1** (kamenná) bruč|is m, bručakmen|s m, (G -s) **2** (keramická) flīze f, (Gpl -žu)

dlažd|it impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) (ulice) bruč|ēt (II.); (dlaždičkami) flīz|ēt (II.); no|klāt (-klāj, -klāja)* ar flīzēm

dle prep, (s G) <kníž.> pēc (s Gsg, Dpl), saskaņā ar (s Asg, Dpl); d. přání koho pēc kāda vēlēšanās; d. názoru koho pēc kāda domām; d. dohody předpisu saskaņā ar vienošanos/ priekšrakstiem; d. všeho spriežot pēc visa; cena d. dohody cena pēc vienošanās

dlob|at impf, (-el-ā, imp. -ej) (bodat) durst|īt (III.1.); (štouchat) bikst|īt (III.1.), bakst|īt (III.1.); (rýpat) urbt (urbj, urba)*, urblināt (III.1.); d. koho loktem bikstīt ko ar elkoni; d. holí do pisku urblināt ar nūju smiltīs ■ **d. se** impf (rýpat se) rakņ|āties (II.); d. se v nose urblināt (III.1.) degunu; <kol., expr.> d. se v jīdle knib|ināties (III.1.) ap ēdienu

dlouhán m, (-a) <expr.> maik|ste m, (D -stem, Gpl -šu) (gara auguma cilvēks)

1 **dlouh** adv, (kompar. déle) **1** ilg|j; jak d.? cik ilg|j; za jak d.? pēc cik ilg|a laika?; na jak d.? uz cik ilg|u laiku?; tak d., až... tik ilg|j, kamēr...; d. do noci līdz vēlai naktij **2** (dávno) sen; d. jsem nebyl v kině es sen neesmu bijis kino

dlouhodobē adv ilgstoši, uz ilg|u laiku

dlouhodob|ý adj ilg|s, ilgstoš|s, ilgtermiņa (jen G); ~á příprava ilg|a (ilgstoša) gatavošanās; ~á smlouval půjčka ilgtermiņa līgums/ aizdevums; zboží ~é potřeby preces ar ilg|u lietošanas termiņu; <ekon.> ~é investice ilgtermiņa investīcijas

dlouholet|ý adj ilggadējš

dlouhotrvaj|ící adj ilgstoš|s

1 **dlouh|ý** adj, (kompar. delši) **1** (prostorově) garš; d. dva metry divus metrus garš; jak je to -é? cik tas ir garš?; je mi to -é man tas ir par garu; ~é vlny garie vilņi ♦ má -é prsty viņam ir gari pirksti (nagi), viņš ir garnadzis; má -é ruce viņam ir garas rokas (liekas iespējas); odejít s -ým nosam palikt ar garu degunu; udělat na někoho d. nos parādīt kādam garu degunu; má -é vedení viņam lēni pielec **2** (časově) ilg|s; d. život ilgs mūžs; ~ou dobu ilg|u laiku; na ~á léta uz ilg|em gadiem; <lingv.> ~á samohláska garš patskanis ♦ mít -ou chvíli garlaikoties

dlouze adv (prostorově) gari; (časově) ilg|j ♦ vypravovat d. a široce stāstīt gari un plaši

dluh|j m, (-hu, Lpl -zich) parād|s m; dělat -hy taisīt parādus; mít -hy (u koho) būt parādā (kam)

dluhopis m, (-u, L -el-u) parādrakst|s m, obligācij|a f

dluhov|ý adj; ~é cenné papíry parādrakst|i m, pl; ~á služba parādsaistīb|as f, pl

dlužen adj; ⇒ **dlužný**

dluž|it impf, (3.sg/pl -i) (komu co) būt (ir, bija)* parādā (kam ko); kolik -im? cik es esmu parādā?; -i mi odpověď viņš man ir atbildi parādā ■ **d. si** se impf aizņemties (-ņemas, -ņēmās)*

dlužn|ík m, (-ika, Npl -ici, Lpl -icīch), **dlužn|ice** f, (-ice, Gpl -ic) parādniek|s m, parādniece f, (Gpl -ču); <těz přen.> jsem vaším -ikem es esmu jūsu parādnieks

dlužn|ý adj **1**; být -en (komu co) būt parādā (kam ko); je mi -en sto eur viņš man ir parādā simts eiro; co jsem -en? cik es esmu parādā?; jsem vám -en odpověď es esmu jums atbildi parādā; zůstat komu co -en palikt kam ko parādā **2**; ~ná částka (půjčenā) parād|s m, aizdotā summa, (nezaplaćenā) nesamaksāta

summa; ~ná mzda neizmaksāta alga; ~né nájemné nesamaksāta īre

dn|ja f, (-y) <med.> podagr|a f

dnē m; ⇒ **den**

Dněpr m, (-u) Dņep|r|a f

Dněstr m, (-u) Dņestr|a f

1 **dnēs**, <kol.> **dnēska** adv **1** (tento den) šodien; d. v noci šonakt; d. ráno šorit; d. odpoledne šopēcpusdien; kolikátého je d.? kas šodien par datumu? **2** (nyni) tagad, šobrīd; (v současné době) mūsdienās

dnēs|ek m, (-ka) **1** (dnešní den) šodien|a f; v noci na d. šonakt; počínaje ~kem, ode ~ka (sākot) no šodienas **2** (přítomnost) mūsdien|as f, pl; po d., až do ~ka līdz (pat) mūsdienām; problémy ~ka pašreizējās (šībrīža) problēmas; žena ~ka mūsdienu sieviete

1 **dnēsni** adj **1** (tohoto dne) šodienas (G); ~ho dne šodien **2** (nynější) pašreizējais; (současný) mūsdienu (G); d. mládež mūsdienu jaunatne; d. vláda pašreizējā valdība; v d. době mūsdienās ♦ nejsem (přece) d. es jau neesmu vakarējais

dnj, dní m; ⇒ **den**

dn|jo m, (-a, L -ē, Gpl den) diben|s m; dvojité d. dubultdiben|s m;

klesnout ke ~u grimt (grimst, grima)*, slikt (slikt, slika)*; vypít (co) do ~a izdzert (ko) līdz dibenam ♦ je (úplně) na ~ě viņam iet ļoti slikti

dnū, dnū, dny m; ⇒ **den**

1 **do** prep, (s G) **1** (dovnitř) (překládá se L); vejít do pokoje ieiet istabā; nasednout do auta iesēsties automašīnā; dát do tašky ielikt somā; zapsat do sešitu ierakstīt burtnicā; přijmout do práce pieņemt darbā **2** (směrování k nějakému cíli) uz (s Asg, Dpl); jet do města braukt uz pilsētu; chodit do práce iet uz darbu; vlak do Prahy vilciens uz Prāgu **3** (hranice, míra) līdz (s D); do desíti (hodin) līdz (pulksten) desmitiem; do pátku līdz piektdienai; do týdne nedējas laikā; do dvou měsíců divu mēnešu laikā; dvakrát do roku divreiz gadā; od - do no - līdz; do konce līdz beigām; do budoucna nākotnē; do smrti līdz nāvei; opít se do němoty piedzerties līdz nelabumam; svléct se do naha izgērbties kailam; pro děti do šesti let bērniem līdz sešu gadu vecumam; do jisté míry zināmā mērā ♦ do roka a do dne tieši gada laikā **4** (účel) (často se překládá se L); stoupat do kopce kāpt kalnā; dívat se do očí skatīties acīs; dát do prodeje listek pārdošanā; dát do úschovy nodot glabāšanā; dát se do jídla/ do smíchu sākt ēst/ smieties; skok do dálky lēcians tālumā; úvod do filozofie ievads filozofijā; listek do divadla teātra biļete; plášť do deště lietusmētelis m, (G -ja) **5**; ⇒ (co) **do** ♦ do toho ti nic není gar to tev nav nekādas daļas

1 **dob|ja** f, (-y) **1** (vymezený časový úsek) laik|s m, period|s m; naše d. mūsdien|as f, pl; roční d. gadalaik|s m; poslední -ou, v poslední -ē pēdējā laikā; v nejbližší -ē tuvākajā laikā; v dnešní -ē mūsdienās; v té -ē tolaik; zítra tou -ou rīt šajā laikā; od té -y, co... kopš tā laika, kad...; do té -y, než... līdz tam laikam, kamēr...; po ~u prázdnin brīvdienu laikā; (zastupovat koho) po ~u nemocí uz slimības laiku; po ~u dvou měsíců (bude zavřeno) divus mēnešus, (udělat) to divu mēnešu laikā; <med.> inkubační d. inkubācijas periods **2** (neurčený časový úsek) laik|s m; nějakou -u kādu laiku; po nějaké -ē pēc kāda laika; na krátkou/ dlouhou -u uz neilgu/ ilg|u laiku **3** (časový úsek k něčemu určený) laik|s m, termiņ|š m; pracovní d. darbalaik|s m; prodejní, otvírací d. darbalaik|s m; d. oběda pusdienu laiks; d. platnosti derīguma termiņš **4** (historické období) laikme|s m, laik|s m; d. kamenná/ bronzová/ ledová akmens/ bronzas/ ledus laikmets; d. reformace reformācijas laiks **5** (poměry) laik|s m; těžká d. grūti laiki; teď je jiná d. tagad ir citi laiki; na tehdejší, svou -u savam laikam; ve své -ē savā laikā; v ~ě Vánoc Ziemassvētku laikā; za starých ~ vecajos laikos; za dávných ~, v dávných -ách sensenos laikos ♦ jít s -ou sekot laika garam; duch -y laika gars; dítě své -y sava laika produkts; být na výši -y atbilst laika prasībām; být poplatný své -ē maksāt nodevu savam laikam

doběh|nout pf, (-ne, přét. -l) **1** (kam) aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (uz kurieni) **2** (lhůta) iz|tecēt (-tek, -tecēja)*, beigties (-beidzas, -beidzās)*; (stroj) ap|stāties (-stājas, -stājās)* **3** (dohonit) pa|nākt (-nāk, -nāca)*; (předejít) ap|steigt (-steidz, -steidza)* **4** <kol.> (přinést, přivést) (pro koho/co) aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (pēc kā, kam pakal) **5** <kol.> (ošālīt) apmān|īt (III.1.), apmū|ķ|ot (II.)

dobir|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) pēcmaks|a f; poslat co na ~ku nosūtīt ko ar pēcmaksu

dobov|ý adj tā laika (G); (současný) mūsdienu (G), mūs|laiku (G); (moderní) modern|s; d. nábytek/ móda tā laika mēbeles/ mode

dobrá part *labi*; (budiž) *lai notiek*

dobrač m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **dobrač** | **ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *labširdis* m, (G -ža), *labširdē* f, (Gpl -žu)

dobrat pf, (-ere, pas. -rān, imp. -er) (vyčerpāt) (*pilnībā*) *izliet* (ot II.), (*pilnībā*) *iztērēt* (II.); d. plat za celý měsíc *izņemt* (-ņem, -ņēma)* *algu par visu mēnesi* ■ **d. se** impf 1 (zjistit) (čeho) *izdibināt* (III.1.) (ko), *noskaidrot* (II.) (ko); d. se pravdy *noskaidrot patiesību* 2 (dojīt) (kam) *nošķūt* (-kļūst, -kļuva)* (*kur*)

dobro n, (-a, L -u) 1 *labum* s m; konat d. *veikt labus darbus*; d. i zlo *labais un ļaunais*; pro (vše) *jebecnē d. vispārējam* (*vispārības*) *labumam*; je to pro jehd d. *tas ir viņa labā*; prišlo mu to k ~u *tas viņam nāca par labu* 2: <fin.> *pripsāt k ~u* (na ūcet) *ieskaitīt* (III.1.) *kontā*; (index, hodnota) *pieļaut* (-aug, -auga)*, *paliecināties* (III.1.); <prēn.> *pripsāt komu co k ~u atzīt* (-zist, -zina)* *ko*, (*augstu*) *novērtēt* (II.) *ko*

dobročinnost f, (-i) *labdarība* f

dobročinnj adj 1 *labdarības* (G); d. bazar *labdarības tirdziņš*; ~ā sbirka *ziedojumu vākšana labdarībai*; pro ~ē *ūcely labdarībai* 2 (člověk) *labs*, *labdarīg* s

dobrodruh m, (-ha, Npl -zi, Lpl -zich), **dobrodruž** | **ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *piezīvojumu meklētājs* m, *meklētāja* f; *dēkainis* m, (G -ņa), *dēkaļne* f, (Gpl -ņu); (v negativim smyslu) *avantūrist* s m, *avantūriste* f, (Gpl -stu)

dobrodružn adj (život, cestování) *piezīvojumu piln* s, *dēkain* s; (romān, film) *piezīvojumu* (G); (podnikāni) *riskant* s; d. cilvēk *piezīvojumu meklētājs* m, *meklētāja* f; *dēkainis* m, (G -ņa), *dēkaļne* f, (Gpl -ņu)

dobrodružstv | **i** n, (-i) *piezīvojum* s m, *dēka* f; (v negativim smyslu) *avantūra* f; *milostnā d. mīlas dēkas*; *vyhledávat d. meklēt piezīvojumus*

dobrotja f, (-y) 1 *labestība* f, *labširdība* f, *labširdīgum* s m; *dēlat ~u* (o dētech) *labi uzvesties* (*par bērniem*); *nedēlat ~u* (o stroji) *nedarboties* (II.), *niķloties* (II.) <kol.>; oči mi *nedēlaji ~u man acis neklaus* a ♦ je ucinēnā d. *viņš ir pati labestība* 2 <expr.> (*lahūdkā*) *gardum* s m

dobrovolnē adv (nepovinnē) *brīvprātīgi*; (bez nuceni tēž) *labprātīgi*; *hlāsīt se d* (na vojnu) *brīvprātīgi pieteikties* (*armijā*)

dobrovolnik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **dobrovolnic** | **e** f, (-e, Gpl -) *brīvprātīgais* m, *brīvprātīgā* f

dobrovoln adj (nepovinnj) *brīvprātīgs*; (bez nuceni tēž) *labprātīgs*

dobrj adj, (kompar. *lepši*) 1 (opak špatnj) *labš*; (dobrosrdēcnj) *labširdīgs*; (fādnj, čestnj) *krietns*; *būt d. ke komu būt labam pret ko*; *dēlat co z ~ē vūle darīt ko no laba prāta* (*labprātīgi*); *būt z ~ē rodiny būt no labas ģimenes* ♦ *mit to u někoho ~ē būt ar kādu labās attiecībās*; *būt v ~ých rukou būt labās rokās*; po ~ēm *nebo po zlēm ar labu vai ļaunu* 2 (schopnj) (na co, v čem): je d. na matematiku *viņam labi padodas matemātika*; je d. na jazyky *viņam ir talants uz valodām* 3 (kvalitnj) *labš*, *augstvērtīgs*, *kvalitatīvs*; ~ē šaty *labas kvalitātes kleita*; ~ā pūda *auglīga zeme*; ~ā činnost *stroje laba mašīnas gaita*; *būt v neļespīch letech būt labākajos gados* ♦ *lepši polovička otrā pusīte* (*vīrs vai sieva*) 4 (užitecnj) (k čemu, na co) *piemērots* (*kam*), *derīgs* (*kam*); d. na oči na žaludek *tāds, kas atstāj labu iespaidu uz acīm/ uz kuņģi*; *prostors d. k zīmotu dzīvošanai piemērota telpa*; pes d. k vycviku *dresūrai piemērots suns*; *bude to k nēčemu ~ē? vai tas kam derēs?*; *bylo by ~ē jim zavolat būtu viņiem jāpiezvana*; *uznat ko za ~ē atzīt ko par pareizu* 5 (prijemnj) *labš*; (chutnj) *garšīgs*; *udēlat nēco ~ēho izdarīt kaut ko labu*; *uvarīt si nēco ~ēho pagatavot kaut ko garšīgu* 6 (ve zdvoilostnich obratech): ~ē jītro! *lab'riit!*; d. den! *lab'dien!*; d. večer! *lab'vakar!*; ~ou noc! *ar labu nakti!*; ~ou chaud! *labu ēstgribu!*, *labu apetīti!*; *vše neļepši k narozeninām! daudz laimes dzimšanas dienā!* ♦ *dēlat si z někoho d. den smieties par kādu*, (zle) *ņirgāties par kādu* 7 (mira): ~ých deset kilometrū *vairāk par desmit kilometriem*; ~ou hodinu *iļgāk par stundu*

dobre adv, (kompar. *ļepē*) 1 *labi*; *mām se d. man klājas labi*; *mējte se d.!* *visu labu!* ♦ d. ti tak *tā tev arī vajag* 2 (zdravotnē): je mi d. *es jūtos labi*; *neni mi d. es slikti jūtos, man ir sliktā pašsajūta* 3 (sprāvnē) *pareizi*; je to d.? *vai tas ir pareizi?*; *jdu d.? vai es eju pareizā virzienā?* 4 (souhlas) *labi*; *tak d. nu labi, lai notiek*

dobj pf, (-ude, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -ud) 1 (zemi) *iekarot* (II.); (mēsto, pevnost tēž) *ieņemt* (-ņem, -ņēma)* 2 (ziskat ūsilim) (čeho) *ieļgūt* (-gūst, -guva)* (ko); (svobodu tēž) *izcīnīt* (III.1.) (ko); d. rekordu *uzstādīt* (III.1.) *rekordu*; d. si vēhlasu *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *slavenam* 3 (vykopat: brambory, řepu) *izrakt* (-rok, -raka)*; (uhli) *ieļgūt* (-gūst, -guva)*; (pařez) *izļauzt* (-lauz, -lauza)* 4 (vynutit) *izdabūt* (II.)*; d. z

ko přiznání *izdabūt no kā atzīšanos, pieļspiest* (-spiez, -spieda)* *ko atzīties*

dobytek m, (-ka) 1 *lopij* m, pl, *mājlopij* m, pl; *hovēzi d. liellopij* m, pl; *chov ~ka lopkopība* f 2: (Npl -kovē) <vulg.> (*nađāvka*) *lopj* s m, *cūka* f (*par cilvēku*)

dobyti | **i** n, (-i) (ūzemi) *iekarošan* a f; (mēsta, pevnosti tēž) *ieņemšan* a f **dobytyj** adj (ūzemi) *iekarot* s; (mēsto, pevnost tēž) *ieņemt* s

dobývān | **i** n, (-i) (uhli) *ieguve* f; (mēsta) *ieņemšan* a f

dobývāt impf, (-ā): ⇒ **dobyt** ■ **d. se** impf (kam) *lauzties* (*laužas, lauzās*)* (*iekšā*) (*kur*), *ieļlauzties* (-laužas, -lauzās)* (*kur*); d. se do bytu *censties tikt iekšā dzīvoklī*

dobyvatel m, (-e, Npl -ē), **dobyvatel** | **ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *iekarotājs* m, *iekarotāja* f; <expr.> (žen) *siržu lauzējs* m, *donžuān* s m

docela adv 1 (ūplnē) *pilnīgi, pilnībā*; to je d. *možnē tas ir pilnīgi iespējams*; d. *nahý pilnīgi kails*; to je d. *jedno tas ir pilnīgi vienalga*; d. *nic itin nekas*; d. *co pochopit pilnībā ko saprast*; d. s čim *souhlasit pilnībā kam piekrist* 2 (do značně miry) *diezgan*; d. *dobry diezgan labs*; *vede se mu d. dobre viņam iet diezgan labi*; d. *to chápu es to diezgan labi saprotu* 3 (dokonce) *pat*

docenit pf, (3.sg/pl -i) (*pilnībā*) *novērtēt* (II.); ned. *nēči práci pietiekoši nenovērtēt kāda darbu*

docent m, (-a), **docent** | **ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *docent* s m, *docente* f, (Gpl -šu)

docilit pf, (3.sg/pl -i, imp. -il) <kniz.> (čeho) *paņākt* (-nāk, -nāca)* (ko); d. *...spēchu gūt* (*gūst, guva*)* *paņākumus*; d. toho, že... *paņākt, ka...*

dočasné adv *uz laiku, pagaidām*

dočasnj adj *pagaidu* (jen G), *īslaicīgs*; ~ē *přiměřī pagaidu pamiers*

dočist pf, (-te, prēt. -eti, pas. -ten, imp. -ti, -tēte) (dokončit čtení) (*pa*) *beigt* (-beidz, -beidza)* *lasīt*; (přečíst) *izlasīt* (III.1.) ■ **d. se** pf (čeho) *izlasīt* (III.1.) (ko)

dočista adv *pilnīgi, galīgi, pa'visam*; d. *nic it(in) nekas*; d. *jiny pilnīgi cits*; d. *co zapomenout pilnīgi ko aizmirst*; d. *se zblāznil viņš ir galīgi sajucis prātā*

dočkat (se) pf, (-ā) (čeho) *sagaidāt* (III.1.) (ko); d. *se úspěchu gūt* (*gūst, guva*)* *paņākumus*; *nemoc si čeho d. nevarēt ko sagaidāt* ♦ *kdo si počká, ten se ~ā silts nāk ar sildīšanu, labs - ar gaidīšanu*

dočaci adj; d. *lhūta piegādes termiņš*; d. *list pavadzīme* f, (Gpl -mj)

dočānj n, (-i) *piegāde* f, (Gpl -žu)

dočānj adj *piegādāt* s; ~ē *zboži piegādātās preces*

dodāt pf, (-ā, 3.pl -aji, prēt. -al, pas. -ān, imp. -ej) 1 (zboži) (co komu) *piegādāt* (II.) (*ko kam*); d. *co na trh laist* (*laiž, laida*)* *ko pārdošanā* 2 (přidat) *pielikt* (-liek, -lika)* *klāt, pievienot* (II.) 3 (dodatečně říct) *pieļbiest* (-biest, -bilda)*, *piemetināt* (III.1.) 4: *komu odvahy uzmundrināt* (III.1.) *ko*; d. *si odvahy saļņemties* (-ņemas, -ņēmas)* (*drosmes*); d. *komu sily vairēt* (II.) *kāda spēkus*

dodatečné *papildus*

dodatečnj adj *papildu* (jen G); ~ā *otázka papildjautājum* s m

dodatlek m, (-ku, Lpl -cich) *papildinājums* m; (v knize, ke smlouvě) *pielikum* s m; ~kem *pielikumā*

dodatkovj adj *papildu* (jen G)

dodāvāt impf, (-ā): ⇒ **dotāt**

dodavatel m, (-e, Npl -ē), **dodavatel** | **ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *piegādātājs* m, *piegādātāja* f

dodavatelskj adj: ~ā *firma*, ~ā *společnost* *piegādātājs* m, *piegādātājfirma* f; ~ā *činnost*, ~ā *služba* *piegāde* f, (Gpl -žu); d. *způsob* *piegādes veids*

dodāvka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (dodāvāni) *piegāde* f, (Gpl -žu); d. *do domu* *piegāde mājās*; d. *elektřiny/ plynu elektrības/ gāzes* *piegāde* 2 <kol.> (*dodāvkovj vūz: uzavřeny*) *furgon* s m; (osobni otevřeny) *pikap* s m; (většī uzavřeny) *autofurgon* s m

dodēlat pf, (-ā) 1 *paļbeigt* (-beidz, -beidza)*; (*práci tēž*) *padarīt* (III.1.) 2 (o zvířeti a pej. o lidech) *noļsprāgt* (-sprāgst, -sprāga)*, *noļbeigties* (-beidzas, -beidzās)*

dodnes, <kol.> **dodneška** adv *līdz šai dienai*; (*do nynějška*) *līdz šim* (*laikam*)

dodžrenj n, (-i) (zákonū, lhūty) *ievērošan* a f; (*slibu, zāvazku*) *izpildē* f, *izpildīšan* a f

dodžret pf, (3.sg/pl -i) (*předpisy, zákony, lhūtu*) *ievērot* (II.); (*podminky, zāvazek, slib*) *izpildīt* (III.1.); d. *slovo turēt* (III.2.) *vārd*

dodržovaní n. (-i) (zákonů, pravidel) *ievērošan|a f.*; (slibů, závazků) *izpīl|de f.* (Gpl -žu), *izpīldīšan|a f.*; d. lidských práv *ciļvēktiesību ievērošana*

dodržovat impf. (-uje): ⇒ **dodržet**

dog|a f. (-gy, D,L -ze) <zool.> *dog|s m*

dogma n. (-tu) *dogm|a f*

dohad m. (-u, L -u) *minējum|s m*; (doměnka) *nojau|ta f.*, *nojausm|a f.*; (předpoklad) *pieņērum|s m*; (podezření) *aizdom|as f.*; *pt*; pouhé ~y *tukši minējumi*; tāpat v ~ech *būt neziņā*

dohadovān|ī n. (-i) **1** (doměnka) *nojau|ta f.*, *nojausm|a f.*

2 (vyjednávání) (s kým o čem) *vienošan|ās f.* (ar ko par ko); (debatování) *apspriešan|ās f.* (ar ko par ko); (oficiální) *sarunu vešan|a f.* (ar ko par ko); (o ceně též) *kaulēšan|ās f.* (ar ko par cenu)

dohad|ovat se impf. (-uje) **1** (tušit) (co, čeho) *noj|aust (-jauš, -jauta)** (ko), *no|skārst (-skārst/-skārs, -skārta)** (ko) **2** (vyjednávāt) (s kým o čem) *censties (cenšas, centās)* vienoties (ar ko par ko)*, (oficiálně) *vest (ved, veda)* sarunas (ar ko par ko)*, *censties (cenšas, centās)* panākt vienošanos (ar ko par ko)*; (o ceně též) *kaulēties (II.) (ar ko par cenu)*

dohān|ēt impf. (-i, 3.pl -eji): ⇒ **dohnat**

dohled m. (-u, L -u) **1** (dozor) *uzraudzīb|a f.* mít nad kým/čím d. *uz|raudzīt (-rauga, -raudzīja)* ko*; být pod policejním/ lékařským ~em *būt policijas/ ārsta uzraudzībā 2* (viditelnost) *redzesloks m*; město už je v ~u *pilsēta jau ir redzama*; zmizet z ~u *pazust no redzesloka*; nikdo v ~u není *tuvumā neviena nav*; konec není ještě v ~u *beigas vēl nav ne tuvu*

dohlēd|nout pf. (-ne, přét. -nu), -la, pas. -nut) **1** (na koho/co) *uz|raudzīt (-rauga, -raudzīja)* (ko)*; (sledovat zrakem) *uzman|īt (III.1.) (ko)*; (na dítě, žáky, dům též) *pieskat|īt (III.1.) (ko) 2* (zrakem) (kam) *saredz|ēt (III.2.) (ko)*, *saskat|īt (III.1.) (ko)*; kam oko ~ne *cik tālu skatiens sniedz*

dohledn|ý adj: v ~ě *dobē drīzumā*; v ~ě budoucnosti *tuvākajā laikā*

dohlīz|et impf. (-i, 3.pl -eji): ⇒ **dohlédnout**

dohnat pf. (-žene, imp. -žen) **1** (při běhu: předejít) *pa|nākt (-nāk, -nāca)**; (chytit) *no|ķert (-ķer, -ķēra)**; d. tramvaj *noķert tramvaju 2* (časovou ztrátu, učivo) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)* 3* (ve studiu, v práci) (koho v čem) *pa|nākt (-nāk, -nāca)* (ko kur)*, *no|ķert (-ķer, -ķēra)* (ko kur) 4* (přihnāt: husy ap.) (koho kam) *at|dzīt (-dzen, -dzina)* (ko uz kurieni) 5* (donutit) (koho k čemu) *no|vest (-ved, -veda)* (ko līdz kam, kur)*; d. koho k sebevraždě *novest ko līdz pašnāvībai*; d. koho k zoufalství *ie|dzīt (-dzen, -dzina)* ko izmisumā*; d. koho, aby... *novest ko tik tālu, ka...*

1 dohoda f. (-y) **1** (smlouva) *līgum|s m*; uzavřít ~u *noslēgt līgumu*; na základě ~y *uz līguma pamata 2* (dohodnutí) *vienošan|ās f.* (ústni) *norun|a f.* vzájemná d. *savstarpēja vienošanās*; dosáhnout ~y *panākt vienošanos*; v ~ě s kým *vienojoties ar ko*; podle ~y *saskaņā ar vienošanos*; řešit spory ~ou *risināt strīdus vienošanās ceļā 3* (seskupení spojeneckých států) *antant|e f.*; D. (v 1. světové válce) *Antante, Trejsabiedrība f.*; Malá d. *Mazā Antante*; Baltická d. *Baltijas Antante*

dohod|nout pf. (-ne, přét. -l, pas. -nut) *vien|oties (II.) (par ko)*; (ústně) *norun|āt (II.)*; (oficiálně též) *pa|nākt (-nāk, -nāca)* vienošanos (par ko)*; d. datum/ podmínky *vienoties par datumu/ par noteikumiem*; d. smlouvu *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)* līgumu*; bylo ~nuto, že... *tika panākta vienošanās, ka...*; tak jsme ~nuti! *sarunāts!, norunāts!* ■ **d. se** pf (s kým o čem, na čem) *vien|oties (II.) (ar ko par ko)*

dohodnut|ý adj (ústně) *sarunāt|s, norunāt|s*; (smluvně n. oficiálně) *noteikt|s*; ~ā cena (līgumā) *noteiktā cena, cena, par kuru ir panākta vienošanās*; v d. čas *no|liktajā laikā*

dohodovaci adj *sarunu (G)*; d. řízení *sarunu vešana*

dohon|īt pf. (3.sg/pl -i) **1** (při běhu: předejít) *pa|nākt (-nāk, -nāca)**; (chytit) *no|ķert (-ķer, -ķēra)**; d. tramvaj *noķert tramvaju 2* (časovou ztrátu, učivo) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)* 3* (ve studiu, v práci) (koho v čem) *pa|nākt (-nāk, -nāca)* (ko kur)*, *no|ķert (-ķer, -ķēra)* (ko kur)*; d. koho ve vzrůstu *iz|augt (-aug, -auga)* tikpat garam (kā kas)*, *pā|raugt (-aug, -auga)* ko*

dohr|āt pf. (-aje, imp. -aj-ej) (dokončit hrani) *(pa)beigt (-beidz, -beidza)* spēlēt*; (něco) *nospēlēt (II.)*; d. skladbu *nospēlēt skaņdarbu*; d. šachovou partii *izspēlēt (II.) šaha partiju* ♦ už mu ~āli *viņa dziesmiņa ir nodziedāta*

dohrāv|at impf. (-ā) *beigt (beidz, beidza)* spēlēt*

dohrāv|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <sport> *noslēguma spē|le f.* (Gpl -lu)

dohromady adv **1** (v jeden celek) *kopā 2* (celkem) *kopā, kopumā*; d. to dělá sto eur *kopā tas maksā simts eiro 3* (společně) *kopā, kopīgi*; (s kým ar ko); bydlet d. s kým *dzīvot kopā ar ko*; jít d. (barvy, lidé) *sader|ēt (III.2.) kopā*; psát co d. *rakstīt ko kopā 4*: dát co d.: dát peníze d. *samest naudu, sajmesties (-metas, -metās)**; dát stroj d. *samont|ēt (II.) mašīnu*; dát d. tým/ sbírku *izveid|ot (II.) komandu/ kolekciju*; dát se s kým d. *apvien|oties (II.) ar ko, sajmesties (-metas, -metās)* kopā ar ko <kol.>*; dát se d. (vzchopit se) *sa|vest (-ved, -veda)* sevi kārtībā*; dal jsem je d. (seznámil) *es viņus savedu kopā*, (usmiļil) *es viņus samierināju*; dát hlavy d. *salikt visus prātus kopā*; nemocit si něco dát d. *nespēt kaut ko izskaidrot, nesaprast kaut ko*

dochāz|et impf. (-i, 3.pl -eji) **1** (blížít se) (kam, k čemu/komu) *(aiz)iet (-iet, -gāja)* (uz kurieni, pie kā)*; (přiblížít se) *(pie)iet (-iet, -gāja)* (pie kā)*, *(pie)nākt (-nāk, -nāca)* (pie kā) 2* (navštěvovat: přednášky, lékaře) (kam, ke komu) *apmekl|ēt (II.) (ko)*; (přítele, známé) *apciem|ot (II.) (ko)*; d. do zaměstnání *iet (iet, gāja)* uz darbu 3* (o zboží, poště ap.) *pie|nākt (-nāk, -nāca)**; ~i nám mnoho darů *stīžņosti mēs saņemam daudz dāvanu/ sūdžibu 4* (dospēt) (k čemu) *(no)nākt (-nāk, -nāca)* (pie kā)*; d. k závěru *nākt pie slēdziena*; d. k přesvědčení *(no)nākt pie pārliecības 5* (o zásobách) *beigties (beidzas, beidzās)**; ~i nám cukr *mums beidzas cukurs*; smlouva/ lhūta ~i *līgums/ termiņš beidzas*; ~i mi trpēlīvost *mans pacietības mērs ir pilns 6* (nastávat) (k čemu) *no|tikt (-tiek, -tika)*, iz|celties (-ceļas, -cēlās)*, rasties (rodas, radās)**; ~i ke změnām *notiek pārmaiņas*; ~i k incidentům *(bieži) izejas incidenti*; ~i k omylům *rodas pārpratum*; ~i k nedorozumēm *notiek pārpratum 7* (je řada) (na koho/co): ~i na nás *tagad ir mūsu kārta*

dochāz|ka f. (-ky, D,L -ce) *apmeklēšan|a f.*, *ierašan|ās f.*; školní d. *skolas apmeklēšana*; povinná školní d. *obligātā izglītība f.*; d. do práce, do zaměstnání *ierašanās darbā*; pozdní d. *novēlota ierašanās*

dochovan|ý adj *saglabāj|ies (f-usies)*; na základě ~ých dokladů *kā izriet no esošajiem dokumentiem*

dochovat se impf. (-ā) *saglabāties (II.)*

dochviln|ý adj *punktuāl|s, precīz|s*

dojde pf: ⇒ **dojīt**

dojede pf: ⇒ **dojet**

dojedn|at pf. (-ā) **1** (co s kým) *vien|oties (II.) (par ko ar ko)*; (ústně) *norun|āt (II.) (ko ar ko)*; d. příměří *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)* pamieru 2*: d. si *sarun|āt (II.)*, *norun|āt (II.)*; d. si s kým *schůzku sarunāt ar ko tikšanās*

dojem m. (-mu, L -mu) *iespaid|s m*; (představa) *priekšstat|s m*; celkový d. *kopiespaid|s m*; klamný d. *maldīgs priekšstats*; ~my z cest/ z dětství *ceļojuma/ bērības iespaidi*; působit dobrým/ špatným ~mem *atstāt labu/ sliktu iespaidu*; pod ~mem čeho *kā iespaidā*; udělat na koho (silný) d. *atstāt uz ko (dzīju) iespaidu*; mám d., že... *man šķiet, ka...*; vzniká d., že... *rodas iespaids, ka...*; nechci, abyste si udělali nesprávný d. *es nevēlos, lai jums rastos nepareizs iespaids*

dojemn|ý adj *aizkustinoš|s*; (událost též) *saviļņojoš|s*; bylo to ~é *tas bija aizkustinoši*

dojēt pf. (-de, imp. -d) **1** *aiz|braukt (-brauc, -brauca)**; (přijet) *at|braukt (-brauc, -brauca)**; (vrátit se) *pār|braukt (-brauc, -brauca)**; (dostavit se) *ie|rasties (-rodas, -radās)**; d. do obchodu *aizbraukt uz veikalu*; d. domū *atbraukt uz mājām, pārbraukt mājās*; ~eli jsme do Prahy v sobotu *mēs atbraucām uz Prāgu (ieradāmies Prāgā) sestdien 2* (dohonit) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)* 3* (přivést) (pro koho/co) *aiz|braukt (-brauc, -brauca)* (pēc kā, kam pakaj)*

dojēt|ī n. (-i) *aizkustinājums m*; (vzrušení) *saviļņojums m*; plakat ~im *raudāt no aizkustinājuma*

dojm|at impf. (-ā): ⇒ **dojmout**

dojīst pf. (-i, 3.pl -edī, přét. -edl, pas. -eden, imp. -ez) (dokončit jedeni) *beigt (beidz, beidza)* ēst*; (dojíst něco) *ap|ēst (-ēd, -ēda)**; (najíst se) *pa|ēst (-ēd, -ēda)** ■ **d. se** pf (čeho) *pie|ēsties (-ēdas, -ēdās)* (ko) 1 (krávu) *slaukt (slauc, slauca)**; <vulg.> d. z koho peníze *no|slaukt (-slauc, -slauca)* kam naudu 2* (o krávě) *dot (dod, deva)* pienu*; kráva málo ~i *govs dod maz piena**

1 dojīt pf. (-jde, přét. m -šel, f -šla, n -šlo, imp. -jdi, -jdēte) **1** *aiz|iet (-iet, -gāja)**; (přijít) *at|nākt (-nāk, -nāca)**; (vrátit se) *pār|nākt (-nāk, -nāca)**; (dostavit se) *ie|rasties (-rodas, -radās)**; (přiblížít se) *pie|iet (-iet, -gāja)*, pie|nākt (-nāk, -nāca)**; d. až k lesu *aiziet līdz mežam*; d. včas na nádraží *atnākt laikā uz staciju, ierasties laikā stacijā*; d. domū včas *laikus atnākt uz mājām, laikus pārņākt mājās*; d. ke dveřīm *pieiet (pienākt) pie durvīm 2* (dohnat) *pa|nākt (-nāk, -nāca)* 3* (přivést, přinést) (pro koho/co) *aiz|iet (-iet, -gāja)* (pēc kā, kam*

- pakaļ*], aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (*pēc kā, kam pakaļ*); ~jdi pro lēkafe/ pro chleba! *aizej* (*aizskrien*) *pēc ārsta/ pēc maizes!*; d. si na pivo *aiziet iedzert alu*; d. pro dítě do školky *izņemt (-ņem, -ņema)* bērnu no bērnodarza 4* (o pošē, zboži ap.) *pie|nākt (-nāk, -nāca)* 5* (dospēt) (k čemu) *no|nākt (-nāk, -nāca)* (pie kā)*; d. k zāvēru *nākt pie slēdziena*; d. k priesvēdčeni (*no*)*nākt pie pārliecības 6* <kníž.> (*nabýt*) (čeho) *gūt (gúst, guva)* (ko)*; d. uznāni/ úspěchu *gūt atzinību/ panākumus 7* <kol.> (poznatek) *pie|lēkt (-lec, -lēca)**; konečnē mu to ~šlo *beidzot viņam pielēca 8* (o zāsobāch) *beigties (beidzas, beidzās)**; cukr ~šel *cukurs ir beidzies*; ~šla mu trpēlīvost *viņa pacietības mērs ir pilns*; ~šel mu dech *viņam pietrūka elpas 9* (zastavit se) *ap|stāties (-stājas, -stājas)* 10* (nastat) (k čemu) *no|tīkt (-tiek, -tika)**, *iz|cēties (-cejas, -cēlās)**, *gad|ties (III.1.)*; jak k tomu ~šlo? *kā tas gadījās?*; ~šlo ke konfliktu *ir izcēlies konflikts*; ~šlo k vūbuchu *ir noticis sprādziens*; ~šlo k zlepečni (*situācija*) *ir uzlabojusies*; ~šlo k nehodē *ir notikusi avārija*; ~šlo k dohodē *ir panākta vienošanās*; ~šlo tak daleko, že... *ir aizgājis tik tālu, ka...*; k tomu nikdy ne~jde *tas nekad nenotiks*; kdyby ~šlo k nejhoršimu *sliktākajā gadījumā*; ~šlo k hādce *viņi sastrīdējās*; ~šlo k poruše (čeho) (*kas*) *ir sabojājis*; ~šlo k poklesu (čeho) (*kas*) *ir samazinājis* ♦ na každého ~jde *katram pienāks viņa kārta*
- dojīdzlēt** impf, (-i, 3.pl -ej) **1** (do práce ap.) *braukt (brauc, brauca, brauklāt (II.))*; d. kam vlakem/ autem *braukt (braukāt) uz kurieni ar vilcienu/ ar automašīnu 2* (dohānēt) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)* 3* (blīzīt se) (k čemu) *tuv|oties (II.) (kam), pie|braukt (-brauc, -brauca)* (pie kā)*
- dojīmout** pf, (-me, prēt. -al, pas. -at) *aizkust|jināt (III.1.)*; (vzrušīt) *savil|ņot (II.)*; d. k slzām *aizkustināt līdz asarām*; d. v hloubi duše *aizkustināt līdz sirds dziļumiem*; vūbec ho to ne~alo *viņu tas it nemaz neaizkustināja*
- dojk** m, (-ku, Lpl -cich/-kāch) *doj|s m*
- dokavad** adv: ⇒ **dokud**
- dok|āzāt** pf, (-āze, imp. -až) **1** (vinu, vzorec) *pierād|īt (III.1.) 2* (zvlādnout) *spēt (spēj, spēja)* (izdarīt ko)*; (mocht) *var|ēt (III.2.) (izdarīt ko)*; (udēlat) *pa|veikt (-veic, -veica)**; d. se shodnout *spēt vienoties*; d. divy *paveikt brīnumus*; d. nemožnē *paveikt neiespējamo*; to nikdy ne~āžeš *to tu nekad nespēsi izdarīt, to tu nekad neizdarīsi*; ~āžu si to priedstavit es to varu *iedomāties*; jak jsi to ~āzal? *kā tev tas izdevās?*; jednou něco ~āže reiz *viņš paveiks lielas lietas*; tím nic ne~āžeš *tādējādi tu neko nepanāksi*
- dokazovān|n** (-i) (viny) *pierādīšana f*
- dokaz|ovat** impf, (-uje) *pierād|īt (III.1.)*
- dokdy** adv *cik ilgi, līdz kuram laikam*; (do kolika hodin) *līdz cikiem*; d. tam budete? *cik ilgi jūs tur būsiet?*; d. je otevřeno? *līdz cikiem ir atvērts?*
- doklad** m, (-u, L -u/-ē) **1** (dokument) *dokument|s m*; (přukaz) *apliecība f*, osobni ~y *personu apliecināši dokumenti*, personas *apliecība*; předložit ~y *uzrādīt dokumentus*; d. o zaplacení *maksājuma dokumentu 2* (důkaz) *pierādījums m, liecība f*; je to ~em toho, že... *tas ir pierādījums (tā ir liecība) tam, ka...*; na d. toho, že... *kā pierādījums tam, ka...* **3** (příklad) *piemērs m*
- doklād|at** impf, (-ā): ⇒ **doložīt**
- dokola** adv *apkārt, riņķī*; rozhlednout se kolem d. *vispārīgi runājot*; mluvit stále kolem d. *runāt riņķī (un) apkārt*
- dokonale** adv **1** (výborně) *lieliski, teicami*; (bezvadně) *nevainojami*; d. mluvit lotyšsky *teicami runāt latviešu valodā*; d. propracovaný/ promyšlený visos sīkumos *izstrādāts/ pārdomāts 2* (úplně) *pilnīgi, pilnībā*; d. mi to vyhovuje *mani tas pilnīgi (pilnībā) apmierina*
- dokonalost** f, (-i) *pilnība f*; je d. sama *viņš ir pati pilnība*
- dokonal|j** adj **1** (výborný) *lielisk|s, teicam|s*; (bezvadný) *nevainojam|s*; d. manžel *ideāls vīrs*; ~ā znalost cizího jazyka *lieliskas svešvalodu zināšanas 2* (úplný) *pilnīg|s*; d. hlupák *pilnīg|s muļķis*
- dokonav|j** adj <lingv.> (sloveso, vid) *pabeigt|s, perfektiv|s*
- dokonce** part *pat*
- dokončen|j** n, (-i) *pabeigšana f*; termin d. *pabeigšanas termiņš*; d. přiště *noibeigums sekos*
- dokončēn|j** adj *pabeigt|s*; ne~é vzdělání *nepabeigta izglītība*
- dokonč|j** pf, (3.sg/pl -i) *pa|beigt (-beidz, -beidza)**, *no|beigt (-beidz, -beidza)**; d. školu *pabeigt skolu*
- dokonč|ovat** impf, (-uje) *beigt (beidz, beidza)**
- dokořān** adv (okno, dveře) *līdz galam vaļā*; otevřít ůsta d. *plaši atvērt muti*; poslouchat s ůsty d. *klausīties ar vaļēju muti*
- dokresl|it** pf, (3.sg/pl -i), **dokresl|ovat** impf, (-uje) **1** (dokončit kreslení) (*pa*) *beigt (-beidz, -beidza)* zīmēt*; (nakreslit) *uzzīm|ēt (II.) 2* <expr.> (celkový obraz, skutečnost) *papild|jināt (III.1.)*, *ilustr|ēt (II.)*; situaci ~uje skutečnost, že... *situāciju papildina fakts, ka...*
- doktor|ā** m, (-ra, Npl -ři) **1** (doktorská hodost) *doktora (zinātniskais) grāds m*; čestný d. *goda doktora grāds 2* (zkouška) *doktora grāda aizstāvēšana f*
- doktor|jka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **doktor**
- doktorskl|j** adj (vztahující se k vědci) *doktora (G)*; ~ā hodnost *doktora grāds*; ~ā práce *doktora disertācija*
- doktr|n|a** f, (-y) *doktr|n|a f*
- dokud** adv *kamēr, līdz*; rozmysli si to, d. je čas *padomā, kamēr vēl ir laiks*; počkej, d. se nevrátim *pagaidi, kamēr (līdz) es atgriezīšos*
- 1 dokument** m, (-u, L -u/-ē) **1** *dokument|s m 2* (film) *dokumentāla film|a f*
- dokumentac|e** f, (-e) *dokumentācija f*
- dokumentačn|j** adj *dokumentār|s*
- dokumentarist|a** m, (-y, Npl -ě) **dokumentarist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dokumentālist|s m, dokumentāli|ste f, (Gpl -stu)*
- dokumentārni** adj *dokumentāl|s*; d. film *dokumentāla filma*
- dokument|ovat** (im)pf, (-uje) **1** *dokument|ēt (II.) 2* (doložit) *apliecin|āt (III.1.) (ar dokumentiem)*
- 1 dolar** m, (-u) <fin.> *dolār|s m*
- dolarov|j** adj <fin.> *dolāra (G), dolāru (G)*; d. kurz *dolāra kurss*
- dole** adv, (kompar. -ji) *lejā*; (směrem též) *lejup*; (ve spodní části něčeho) *apakšā, apakšpusē*; d. na stránce *lappuses apakšpusē, lapas apakšā*; bydlí d. (pod námi) *viņš dzīvo stāvu zemāk*
- doléh|at** impf, (-ā) **1** (zapadat) *pie|gult (-gult, -gūla/-gula)**, *cieši aiz|vērties (-veras, -vērās)**; okno ne~ā logs *cieši neaizveras 2* (o starostech, stesku ap.) (na koho): ~ā na něho nouze *viņam ir uzbrucis trūkums*; ~ā na něho strach *viņu ir pārņēmušas bailes*; ~āji na něho starosti *viņu māc raizes*; ~ā na něho stesk *viņu māc skumjas*; ~ā na něho neštěstí *viņu vajā nelaimes*; poslední události na něho silně ~āji *pēdējie notikumi viņu stipri iespaido 3* <kníž.> (naléhat) (na koho/co) *uz|stāt (-stāj, -stāja)* (uz ko)*; (dotírat) *uz|mākties (-mācas, -mācās)* (kam)*, *uz|bāzties (-bāzas, -bāzās)* (kam)*; matka ~ā na syna, aby... *māte uzstāj, lai dēls...*; d. na koho otázkami *uzmākties kam ar jautājumiem 4* (o zvuku) *aizskan|ēt (III.2.)*, *aiz|plūst (-plūst, -plūda)**
- doleh|nout** impf, (-ne, prēt. -l): ⇒ **dolēhat**
- dolet** m, (-u, L -u) *lidojuma tālum|s m*; rakety krátkého/ středního/ dlouhého ~u *tuvā/ vidējās/ tālā (liela) darbības rādiusa raķetes*
- doleva** adv *pa kreisi*; zahnout d. *nogriezties pa kreisi*
- dolēz|at**, <kol.> **doliz|at** impf, (-ā) **1**: ⇒ **dolēz 2** <expr.> (vlírat se) (na koho, za kým) *uz|bāzties (-bāzas, -bāzās)* (kam)*, *uz|mākties (-mācas, -mācās)* (kam)*
- dolēzavost, dolizavost** f, (-i) <expr.> *uzbāzība f, uzmacība f*
- dolēzav|j, dolizav|j** adj <expr.> *uzbāzīg|s, uzmacīg|s*
- doljēzt** pf, (-leze, prēt. -lezi) (nahoru) *uz|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**; (do určitého místa) *aiz|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**
- dolīč|ek** m, (-ka, Lpl -cich/-kāch) (ve tvāři) (*vaigu*) *bedrīte f, (Gpl -šu)*
- dolin|a** f, (-y) *ielejja f*
- doln|j** adj, (kompar. -nější/-ejší) *apakšējais*; d. tok *fēky upes lejte|ce f, (Gpl -ču)*; d. ret *apakšlūpa f*; d. čelist *apakšžok|lis m, (G -ļa)*; d. sněmovna (*parlamenta*) *apakšpalāta f*
- doll|ovat** impf, (-uje) (nerosty) *ie|gūt (-gūt, -guva)* (izrakņus)*
- doložen|j** adj **1** (dokázany) *pierādīt|s*; (odůvodněny) *pamatot|s 2* (zminěny) *minēt|s*; historicky d. *minēt|s vēstures avotos*
- dolož|it** pf, (3.sg/pl -i) (připojit) (co čim) *pievienot (II.) (kam ko)*; d. žádost *doklady pievienot iesniegumam dokumentus 2* <kníž.> (příklady ap.) (co čim) *ilustr|ēt (II.) (ko ar ko)*; (dokázat) *pierād|īt (III.1.) (ko ar ko)*; (odůvodnit) *pamat|ot (II.) (ko ar ko)*; vědecky d. teorii *zinātniski pamatot teoriju*; d. co citáty *pamatot (ilustrēt) ko ar citātiem 3* <kníž.> (dodatečně říci) *pie|bilst (-bilst, -bilda)**, *piemē|jināt (III.1.)*
- dolož|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *papildinājums m*; (menší) *piebil|de f, (Gpl -žu)*; (ke smlouvě též) *klausu|la f*; (dodatek) *pielikums m*; (odkaz) *norā|de f, (Gpl -žu)*; výjezdni d. *izbraukšanas at|ļau|a f*; d. nejvyšších východ *norāde par vislielākās labvēlības statusu (režīmu)*; dodat ~ku ke smlouvě *papild|jināt (III.1.) līgumu*

dolú adv *lejā, lejup*; ceny jdou d. *cenās krītas*; jde to s ním d. *viņam iet arvien sliktāk*; dát kabát/ boty d. *no|vilkt (-velk, -vilka)* mētelī/ zābakus*; klobouk d. *! cepurī nost!*

doly m: ⇒ **dūl**

dóm m, (-u, L -ul-ē) *katedrā|le f*, (Gpl -|u), *dom|s m*; Rižský d. *Rīgas Doma baznīca f*

1 doma adv **1** *mājās*; (ne)být d. *(ne)būt mājās*; citit se jako d. *justies kā mājās* ♦ (v tomto oboru) je d. *viņš jūtas kā mājās*; už jsem d. *nu es saprotu* **2** (o zemi) *pie mums, mūsu valstī*; události d. a ve svētē *iekšzemes un ārņemju ziņas*

1 domáci, adj **1** (vztahující se k domovu) *mājas (G), ģimenes (G)*; d. úkol *mājasdarb|s m*; d. potřeby *mājsaimniecības preces*; d. *hospodářství mājsaimniecīb|a f*; d. zvířata *mājdzīvnieki m, pl*; d. vězení *mājas arests*; d. strava *mājas gatavots ēdiens*; d. vino *paštaisīts (mājas) vīns*; d. lékař *ģimenes ārsts*; d. násill *varmācība ģimēnē*; <komp.> d. stránka *mājaslap|a f* **2** (tuzemský) *vietējs, iekšzemes (G), pašmāju (G)*; d. pūmysl *vietējā rūpniecība*; d. výroba *vietējais ražojums*; d. trh *iekšējais tirgus*; hrubi d. produkt (HDP) *iekšzemes kopprodukts (IKP)*; d. publikum *pašmāju publika*; d. politika *iešpolitika f* **3** <sport> (društvo) *mājinieki m, pl, mājinie|ces f, pl*, (G -čū); prohrāt na d. pūdē *zaudēt savā laukumā*

domācī ₂ m, (-iho)|f, (-i) (*mājas/ dzīvok|a*) *saimnieki s m, saimnie|ce f*, (Gpl -čū)

domāckij adj **1** (v domācīstī obvyklý) *mājas (G)*; ~é oblečení *mājas apģērbs*; d. člověk *mājas cilvēks, mājas tupētājs <pej.>*; <lingv.> ~é jméno ≅ *iesauk|a f, palam|a f* (*ģimenes un draugu lokā lietotais vārds*) **2** (prostý) *vienkārš|s*; (srdečný) *sirsnīg|s*; ~é prostředí *mājīga vide*

domācnost f, (-i) *mājsaimniecīb|a f, mājturīb|a f*; žena v ~i *mājsaimnie|ce f*, (Gpl -čū); pomocnice v ~i *mājstrādnie|ce f*, (Gpl -čū); potřeby pro d. (*mā*) *saimniecības preces*; velká/ malá d. *liela/ maza ģimene*; žit ve společně ~i *dzīvot vienā ģimēnē*; založit si vlastní d. *radīt savu ģimēni* ♦ *majī tichou d. viņi viens ar otru nerunā*

domāhat se impf, (-ā) (usilovat) (čeho) *censties (cenšas, centās)* (pēc kā), tiekties (tiecas, tiecās)* (pēc kā)*; (v negativním smyslu) *dzīties (dzenas, dzinās)* (pēc kā)*; (dožadovat) *prasīt (III.1.) (ko)*; (silněji) *pieprasīt (III.1.) (ko)*; d. se svého práva *pieprasīt savas tiesības*

domē m: ⇒ **dūm**

domeček m, (-ku, Lpl -cīch/-kāch) *mājiņa f, namiņš m*; d. pro panenky *leļļu namiņš*

domjek m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *mājiņa f, namiņš m*; rodinný d. *ģimenes mā|a f*; zahradní d. *dārza mājiņa* ♦ *stavět ~ky z karet celt kārsu namiņus* **2** (ulita) (*gliemeža*) *mā|a f*

domēn|a f, (-y) **1** (obor) *darbības sfēra f, darbības lauki s m* **2** <komp.> *domēn|s m*

dominant|a f, (-y) *dominan|te f*, (Gpl -šu)

dominantní adj *dominant|s*; d. postavení *dominants stāvoklis*

dominikānski [-ny-] adj *dominikānu (G)*

domin|o n, (-a, L -u) *domino m, (neskl.)*

domin|ovat impf, (-uje) (čemu, nad čim) *domin|ēt (II.) (pār ko)*; kostel ~uje městu *pilsētā dominē baznīca*; vývoz ~uje nad dovozem *eksports dominē pār importu*

dominující adj *dominējoš|s*

domlouv|at impf, (-á): ⇒ **domluvit** ■ **d. se** impf **1** (dohadovat se) (s kým o čem) *ap|spriesties (-spriežas, -spriedās)* (ar ko par ko), pārrun|āt (II.) (ko ar ko)*; (s kým na čem) *censties (cenšas, centās)* vienoties (ar ko ar ko)* **2** (cizím jazykem) *sa|prasties (-protas, -pratās)*, sa|zināties (III.1.) (svešvalodā)*

domluv|a f, (-y) **1** (přesvědčování) *pierunāšan|a f, pārliecināšan|a f*, (výtka) *aizrādījums m* **2** (úmluva) *norun|a f, vienošanās f*, učinit co po vzájemně ~ě *izdarīt ko pēc savstarpējas vienošanās*; s tebou není žádná d. *ar tevi nav iespējams runāt*

domluyen|ý adj *norunāts, sarunāts*

domluv|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (přestat mluvit) (*pa*) *beigt (-beidz, -beidza)* runāt*; (dokončit něco říkat) *pa|teikt (-, -teica)* (līdz galam), pa|sacīt (-saka, -sacīja)* (līdz galam)*; nech mě d. *jau man pateikt līdz galam*; ~il jsem! *es savu esmu pateicis!* **2** (dojednat) (co s kým) *norun|āt (II.) (ko ar ko), sarun|āt (II.) (ko ar ko)* **3** (předsvědčit) (komu co) *pierun|āt (II.) (ko)*; *pārliecināt (III.1.) (ko par ko)*; (nepravdivou informaci) *iestāstīt (III.1.) (kam ko)*; (napomenout) *aizrādīt (III.1.) (kam ko)*; d. komu, aby... *pierunāt ko (darīt ko)* ■ **d. se** pf **1** (dohodnout se) (s kým o čem, na čem) *vien|oties (II.) (ar ko par ko)*; (ústně) *norun|āt (II.) (ko ar ko), sarun|āt (II.) (ko ar*

ko) **2** (cizím jazykem) *sa|prasties (-protas, -pratās)*, sa|zināties (III.1.)*; ~im se česky *es varu sarunāties čehu valodā*

domnělý adj *šķietam|s*; (vymyšlený) *izdomāts, sadomāts*; d. vrah *iespējamašs slepkava*

domnění n, (-i) (minění) *dom|as f, pl*; (předpoklad) *priekšstat|s m*; (dohad) *minējums m*; (podezíření) *aizdom|as f, pl*; být toho d., že... *būt tajās domās, ka...;* v d., že... *domājot (pieņemot), ka...;* žit v d., že... *dzīvot pārliecībā, ka...;* podle mého d. *pēc manām domām*; klamně d. *maldīgs priekšstats*

domněn|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (předpoklad) *pieņēmums m, priekšstat|s m*; (minění) *dom|as f, pl*; (dohad) *minējums m*; (podezíření) *aizdom|as f, pl*; nepravdivá d. *nepareizs priekšstats*; vyslovit ~ku, že... *izteikt pieņēmumu, ka...;* podle něčí ~ky *pēc kāda domām*; jsou to pouhé ~ky *tie ir tikai (tukši) minējumi*; vědecká d. *hipotēze f*, (Gpl -žu)

1 domniv|at se impf, (-ā) (mit domněni) *šķīst (šķiet, šķita)**; (myslet) *dom|āt (II.)*; (předpokládat) *pie|ņemt (-ņem, -ņēma)**; ~ám se, že tu není *man šķiet, ka viņa šeit nav*; ~ám se, že je to správně *es domāju, ka tas ir pareizi*

domobran|a f, (-y) *zemessar|dze f*, (Gpl -džu)

domorod|ec m, (-ce) **domorod|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (původní) *iezemie|tis m*, (G -ša), *iezemie|te f*, (Gpl -šu); *pirmiedzīvotājs m, pirmiedzīvotā|ja f*, (v Austrálii tēž) *aboriģēns m* **2** (místní obyvatel) *vietējs m, vietējā f*

domorod|ý adj **1** (původní) *iezemiešu (G), pirmiedzīvotāju (G)*; ~é obyvatelstvo *iezemieši m, pl, pirmiedzīvotāji m, pl* **2** (místní) *vietējs m*; ~é obyvatelstvo *vietējie iedzīvotāji*

domov m, (-a, L -ēl-u) **1** (dům) *mā|jas f, pl*; odejít z ~a *aiziet no mājām*; stesk po ~ě *ilgas pēc mājām*; druhý d. *otrās mājas* **2** (rodné místo) *dzimtā viet|a f*, (rodné město) *dzimtā pilsēt|a f*, (vlast) *dzimten|e f* **3** (v názvech): *dētský d. bērnum|s m*; *studentský d. studentu kopmīt|ne f*, (Gpl -ņu), *studentu viesnīca f*; d. duchodcu *veco jauzu pansionāts m*

domovin|a f, (-y) (domov) *mā|jas f, pl*; (vlast) *dzimten|e f*, (otčina) *tēvzem|e f*, touha po ~ě *ilgas pēc dzimtenes*

domovní adj *mājas (G)*; d. číslo *mājas numurs*; d. dveře *galvenā ieeja, parādes durvis*; d. prohlídka *dzīvok|a (mājas) kratīšana*; d. daň *nekustamā īpašuma nodoklis*; d. správa *mājas (nama) pārvalde*; d. řád *mājas iekšējās kārtības noteikumi*; <prav.> d. svoboda *privātās dzīves neaizskaramība*

domovník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **domovnic|e** f, (-e, Gpl -) (správce) *mājas pārvaldnieki s m, pārvaldnie|ce f*, (Gpl -čū); (kdo se stará o pořádek) *sētnieki s m, sētnie|ce f*, (Gpl -čū)

domovsk|ý adj: ~é město *dzimtā pilsēta*; d. přístav *osta, kurā kuģis (lidmašīna) ir reģistrēts (reģistrēta)*; <komp.> ~ā stránka *mājaslapa*

domu m: ⇒ **dūm**

domū adv *uz māju, uz mājām*; (jít, jet těž) *mājup*; brát si práci d. *ņemt darbu uz māju (uz mājām)*; cesta d. *mājupce|ļ s m*

domy m: ⇒ **dūm**

domy|slet, domy|slit pf, (3.sg/pl -sli, pas. -šlen, imp. -sli) (do konce) *izdom|āt (II.) līdz galam*; (promyslet) *pārdom|āt (II.)*, *ap|svērt (-sver, -svēra)** ■ **d. sil se** pf **1**: jen d. se (co, čeho) *ap|vert (-tver, -tvēra)* (ko), ap|jēgt (-jēdz, -jēdza)* (ko)*; d. dosah (čeho) *aptvert (kā) sekas* **2** (dovtipit se) *uzmīn|ēt (III.2.)*, *sa|prast (-prot, -prata)**; ostatní si snadno ~sli *tie pārējo jūs viegli izdomāsiet pats*

domyš|let impf, (-i, 3.pl -ej|i): ⇒ **domyslet** ■ **d. se** impf *iedom|āties (II.)*, *iztē|loties (II.)*; d. se nejhoršího *iedomāties to vissliktāko*

domyš|livost f, (-i) *iedomīb|a f*, (nafoukanost) *uzpūtīb|a f*

domyš|livý adj *iedomīgs*; (nafoukaný) *uzpūtīgs*

Don m, (-u, L -u) *Don|a f*

donáš|et impf, (-i, 3.pl -ej|i) **1** (zboží, noviny ap.) *iznēs|āt (II.)*; (dodávat) *piegād|āt (II.)* **2** (šaty) *novalk|āt (II.)*, *nonēs|āt (II.)* **3** <expr.> (udávat) (na koho) *sūdz|ēties (III.2.) (pa ko)*, *nosūdz|ēt (III.2.) (ko)*; (státním orgánům) *ziņ|ot (II.) (par ko)*, *denunc|ēt (II.) (ko)*

donáš|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *piegāde f*, (Gpl -žu), *piegādāšan|a f*; d. do domu *piegāde mājās*

doneč|a adv *nesen, pirms neilga laika*; až d. *vēl (diezgan) nesen*

donekonečna adv (opakovat, říkat) *nepārtraukti, bez apstājas, visu laiku*; (čekat) *bezgalīgi, veselu mūžību*

don|ést pf, (-ese, prêt. -esl, pas. -esen, imp. -es) **1** (někam) *aiz|nest (-nes, -nesa)**; (odněkud) *at|nest (-nes, -nesa)**; d. dopis na poštu *aiznest vēstuli uz pastu*; ~es mi pivo! *atnes man alu!* **2** <expr.> (udat) (komu co, na koho) *nosūdz|ēt (III.2.) (kam ko)*; (státním orgánům) *ziņ|ot (II.) (kam par ko)*, *denunc|ēt (II.) (kam ko)*; ~esl na něho, že... *viņš nosūdzēja viņu, ka... ■ d. se pf (zvuk) *atskan|ēt**

(III. 2.), at|plūst (-plūst, -plūda)*; ~eslo se mi, že... es esmu dzirdējis, ka...; ~eslo se mi to es jau to zinu

donosīt pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) **1** (oblečení) *novalk|āt* (II.), *nonēs|āt* (II.) **2** (dítě) *iznēs|āt* (II.) (*bēmu*)

donucovací adj *piespiedu* (*jen G*); d. prostředky *piespiedu līdzekļi*

donu|tīt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (koho k čemu) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (*ko darīt ko*); být ~cen k čemu *būt spiestam* (*darīt ko*); byl ~cen k přiznání *viņš bija spiests atzīties*

doopravdy l adv *nopietni*; myslíte to d.? *vai jūs to domājat nopietni?* **ll** int *tiešām, patiešām*; je to d. on *tas tiešām ir viņš*

dopad m, (-u, L -u) **1** (dopadnutí) *krišan|a f, kritien|s m*; (padáku) *nolaišan|ās f, piezemēšan|ās f* **2** (vliv) *ietek|me f, (Gpl -mju, iedarbīb|a f, (dūsledek) sek|as f, pl; d. na co ietekme uz ko*; mit d. na co *ietekm|ēt* (II.) *ko*

dopad|at impf, (-ā) **1** (padat) (na co) *krist* (*krit, krita*)* (*uz kā, kur*); d. na zem/ na střeche *krist zemē/ uz jumta*; d. na nohu *klib|ot* (II.) **2** (vypadat) (jak s kým/čím) *veikties* (*veicas, veicās*)*, *klāties* (*klājas, klājās*)*; jak ~aly zkoušky? *kā veicās eksāmenos?*; ~ā to s nim špatně *viņam klājas slikti*

dopaden|j n, (-i) (zločince) *aizturēšan|a f, (zatčení) apcietināšan|a f, arestēšan|a f*

dopad|nout pf, (-ne, přet. -l, pas. -en) **1** (spadnout) (na co) *no|krist* (-krit, -krita)* (*uz kā, kur*); d. na zem/ na střeche *nokrist zemē/ uz jumta* **2** (zločince) *no|tvert* (-tver, -tvēra)*, *no|ķert* (-ķer, -ķēra)*; (zatknout) *apciet|ināt* (III. 1.), *arest|ēt* (II.); d. koho při činu *noķert ko notikuma vietā* **3** (pověst se) (jak s kým/čím) *veikties* (*veicas, veicās*)*, *iz|doties* (-dodas, -devās)*; (vyjít) *iz|iet* (-iet, -gāja)*; (skončit) *beigties* (*beidzas, beidzās*)*; jak to ~lo? *kā tas beidzās?*; jak ~la zkouška? *kā veicās eksāmenā?*; špatně jsem ~l *man izgāja slikti*; se všim to ~ne špatně *viņam nekas neizdodas*

dopál|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (spálit) *sadedz|ināt* (III. 1.) **2** (rozhněvat) *nokait|ināt* (III. 1.), *sakai|ināt* (III. 1.), *sadusm|ot* (II.); (silně) *sanikt|ot* (II.) **■ d. se** pf *no|skaisties* (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*, *sa|skaisties* (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*, *sadusm|oties* (II.); (na koho uz ko)

dopátr|at se pf, (-ā) (čeho) *izdib|ināt* (III. 1.) (*ko*); (zjistit) *noskaidr|ot* (II.) (*ko*)

dopin|g m, (-gu, Lpl -zich), **dopin|k** m, (-ku, Lpl -cich) *doping|s m*

dopingov|ý, dopinkov|ý adj; ~ā zkouška *dopinga pārbaude*

dopis m, (-u, L -el-u) *vēstule f, (Gpl -ju)*; (od koho komu no *kā kam*); doporučený/ spěšný d. *ierakstīta/ steidzama vēstule*; d. poste restante *vēstule uz pieprasījumu*; letecký d. *aviovēstule f, (Gpl -ju)*; průvodní d. *pavadvēstule f, (Gpl -ju)*

dopisnice f, (-e, Gpl -) *pastkar|te f, (Gpl -šu), atklā|tne f, (Gpl -ņu)*

dopis|ovat impf, (-uje) **1** (dokončovat psaní) *beigt* (*beidz, beidza*)* *rakstīt*; d. kapitolu/ knihu *beigt noda|ul grāmatu* **2** (připisovat: chybějící písmena ap.) *pierakstīt* (III. 1.) **3** (posílat zprávy) (do čeho) *rakstīt* (III. 1.) (*kur*); d. do novin *rakstīt avīzē* **■ d. si** impf (s kým) *sarakstīties* (III. 1.) (*ar ko*)

dopisovatel m, (-e, Npl -ě), **dopisovatel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (časopis, novin) *korespondent|s m, korespondent|te f, (Gpl -šu)*; stálý/ zahraniční d. *pastāvīgs/ ārzemju korespondents*; zvláštní d. *speciālkorespondent|s m, speciālkorespondent|te f, (Gpl -šu)*

dop|it pf, (-ije, přet. -il, pas. -it, imp. -ij) (přestat pit) *beigt* (*beidz, beidza*)* *dzert*; (vypít) *iz|dzert* (-dzer, -dzēra)*

doplác|et impf, (-i, 3.pl -ej) **1** *maks|āt* (II.); d. ze své kapsy *maksāt no savas kabatas* **2** <přen.> (na co) *maks|āt* (II.) (*par ko*); d. na co zdravím *maksāt par ko ar* (*savu*) *veselību*; ~im na to, že... *es maksāju par to, ka...*

doplat|ek m, (-ku, Lpl -cich) *piemaks|a f*

doplat|it pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (rozdíl) *samaks|āt* (II.), *piemaks|āt* (II.); (dluh těž) *atmaks|āt* (II.) **2** <přen.> (na co) *samaks|āt* (II.) (*par ko*); d. na co zdravím/ životem *samaksāt par ko ar veselību/ ar dzīvību*; na to jsem ~til *tas man dārgi maksāja*

doplně|k m, (-ňku, Lpl -ňcich) **1** *papildinājums m*; (dodatek) *pielikum|s m*; d. k návrhu *projekta papildinājums* **2** (módní, bytový) *aksesuār|s m* **3** <liingv.> *dubultlocek|lis m, (G -ja)*

doplněn|í n, (-i) *papildinājums m, papildināšan|a f*

dopln|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (učínit plným) (co čím) *piepild|īt* (III. 1.) (*ko ar ko*); d. sklad (zbožím) *piepildīt noliktavu* (*ar precēm*) **2** (přidat) *papild|ināt* (III. 1.), (ústně těž) *pie|bilst* (-bilst, -bilda)*, *piemet|ināt* (III. 1.); d. zásobyl/ šatník *papildināt krājumus/ garderobi*; d. si vzdělání *papildināt* (*savu*) *izglītību*

doplně|k adj *papildu* (*jen G*), *papild-*; d. program *papildu programma*; ~ě pojištění *papildu apdrošināšana*; <odb.> ~ā barva *papildkrās|a f*; <mat.> d. úhel *papildleņķ|is m*

doplně|v n, (-i) *papildināšan|a f*; d. zásob/ vědomosti *krājumu/ zināšanu papildināšana*

dopln|ovat impf, (-uje): => **doplnit** **■ d. se** impf (vzájemně) *papild|ināt* (III. 1.) *vienam otru*; výborně se ~ují *viņi viens otru lieliski papildina*

dopln|ující adj; d. informace *papildinformācija f*; d. otázka *papildjautājums m*; d. volby *papildvēlēšanas f, pl*

dopoledn|e l n, (-e) *priekšpusdien|a f, (rāno) rīt|s m* **ll** adv *priekšpusdien*; (rāno) *no rīta*; (pravidelně) *priekšpusdienās, no rītiem*; dnes d. *šopriekšpusdien, šorīt*

dopolední adj *priekšpusdienas* (G); (ranni) *rīta* (G); d. směnal/ představení *rīta maiņa/ izrāde*; d. svačina *otrās brokastis*; v ~ch hodinách *priekšpusdien* (ā)

dopom|oci, dopom|oct pf, (sg: 1. -ohu/-ūzu, 2. -ūžeš, 3. -ūže, 3.pl -ohou/-ūzou, přet. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) (komu/čemu k čemu, kam) *palīdz|ēt* (III. 2.) (*kam darīt ko*); d. komu k vítězství *palīdzēt kam uzvarēt*

doporučen|í n, (-i) *ieteikums m, rekomendācija f*, (posudek) *atsauks|me f, (Gpl -mju)*; na jeho d. *pēc viņa ieteikuma*; d. k odbornému lékaři *nosūtījums m pie speciālista*

doporučen|ý adj; d. dopis *ierakstīta vēstule*; seznam ~é literatury *obligātās literatūras saraksts*

doporuč|it pf, (3.sg/pl -i) (komu koho/co) *ie|teikt* (-, -teica)* (*kam ko*), *ie|sacīt* (-saka, -sacīja)* (*kam ko*), *rekomend|ēt* (II.) (*kam ko*)

doporuč|ovat impf, (-uje): => **doporučit**

doposud adv *līdz šim* (*laikam*)

dopoušt|ět impf, (-i, 3.pl -ej)j): => **dopustit** **■ d. se** impf: => **dopustit se**

doprac|ovat pf, (-uje) **1** (přestat pracovat) (*pa*) *beigt* (-beidz, -beidza)* *strādāt* **2**: d. to (kam) *uzstrādāties* (II.) (*par ko*); ~oval to až na ředitele *viņš uzstrādājās pat par direktoru* ♦ *tys to ale ~oval!* *tālu gan tu esi ticis!* **■ d. se** pf (dospět) (čeho, k čemu) *sa|sniegt* (-sniedz, -sniedza)* (*ko*); (získat) *gūt* (*gūst, guva*)* (*ko*); d. se uznání *gūt atzinību*

doprava₁ adv *pa labi*; zahrnout d. *nogriezties pa labi*

doprav|a₂ f, (-y) **1** (přeprava) *transport|s m, pārvadāšan|a f, automobilová d. autotransport|s m; letecká/ železniční d. gaisa/ dzelzeļa transports*; lodní d. (řiční) *upju transports*, (námořní) *jūras transports*; osobní/ nákladní d. *pasāžieru/ kravas transports* (*pārvadāšana*); místní/ městská/ veřejná d. *vietējais/ pilsētas/ sabiedriskais transports*; d. na dlouhé vzdálenosti *transports lielos attālumos* **2** (pohyb) *satiksm|e f, fīdīt ~u regulēt satiksmi*

dopravc|e m, (-e) *pārvadātājs m, transportētājs m*

doprav|it pf, (3.sg/pl -i) *nogādāt* (II.), *transport|ēt* (II.); (doručit) *piegādāt* (II.); d. zboží *domū piegādāt preces mājās* ♦ d. někoho na onen svět *aizraidīt kādu uz viņpasauli*

dopravní adj *transporta* (G), *satiksmes* (G); d. prostředek *satiksmes līdzeklis, transportlīdzeklis m, (G -ja)*; d. letadlo *transportlīdzmašīna f*; d. lod *transportkuģis m*; d. nehoda *satiksmes negadījums*; d. zácpa *satiksmes sastrēgums*; d. značka *ceļazīme f, (Gpl -mju)*; d. předpisy (*ceļu*) *satiksmes noteikumi*; d. přestupek *ceļu satiksmes noteikumu pārkāpums*; d. ruch *satiksm|e f*

doprav|ovat impf, (-uje) *pārvadāt* (II.), *transport|ēt* (II.)

doprostřed, <kol.> **doprostředka** adv/prep, (s G) *vidū* (s G *po slovu*); postavit stůl d. místnosti *nolikt galdū telpas vidū*

dopř|ovat se impf, (-uje) (*oti lūgt* (*lūdz, lūdzta*)*, *lūgties* (*lūdzas, lūdzās*)*); d. se koho o co *lūgties kam ko*

doprováz|et impf, (-i, 3.pl -ej)j) **1** (být společníkem) *pavad|īt* (III. 1.) **2** (doplnit) (co čím) *papild|ināt* (III. 1.) (*ko ar ko*); d. výklad fotografiemi *papildināt stāstījumu ar fotogrāfijām* **3** <hud.> *pavad|īt* (III. 1.), *akompan|ēt* (II.); d. koho na klavír *pavadīt ko uz klavierēm*

doprovod m, (-u, L -u) **1** (doprovázení) *pavadīšan|a f*; za ~u koho *kāda pavadītā*; nabídl jí svůj d. *viņš piedāvājis viņu pavadīt* **2** (doprovázející osoby) *pavadošās person|as f, pl*, (ochranný) *eskort|s m*; (obv. vládce) *svīt|a f*, čestný d. *goda eskorts* **3** <hud.> *pavadījums m, akompanement|s m*; za ~u klavíru *klavieru pavadītā*

doprovod|it pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (být společníkem) *pavad|īt* (III. 1.); d. koho na poslední cestě *izvad|īt* (III. 1.) *ko pēdējā gaitā* **2** (doplnit) (co čím) *papild|ināt* (III. 1.) (*ko ar ko*); d. zprávu statistickými údaji *papildināt ziņojumu ar statistikas datiem*

doprovodn|ý adj; d. jev *blakusparādība f*; d. program *papildu* (*tematiski saistīta*) *programma*; d. text (přiloha) *pielikum|s m, (popis) aprakst|s m*

dopřát pf. (-eje, pas. -án, imp. -ej) **1** (komu co, čeho) *řaut* [řau, řáva]* (*kam ko*), *dot* (*dod, deva*)* (*kam ko*); d. komu oddechu *řaut kam atpŭsties*; ~eje mi řasu! *dodiet man řauku!*; nebylo mu to ~áno *řiam tas nebija lemts* **2**: d. si atřauties (-řaujas, -řávás)*; d. si občas pivo reizem atřauties *iedzert alu*; nemŭže si to d. *řiřš to nevar atřauties*

dopřávat impf. (-á): ⇒ **dopřát**

dopředu adv **1** (o směru) *uz priekřu* ♦ nejde to d. *darbs neiet uz priekřu* **2** (časovĕ) *uz priekřu, turpmāk*; (předem) *iepriekř*; vědĕt co d. *zināt ko iepriekř*

dopřsat pf. (-iše, pas. -sán) **1** (dokonĕit psaní) (*pa*)*beigt* (-*beidz, -beidza*)* (*rakřtřit*); (napsat) *uzrakřtřit* (III. 1.); d. kapitolu/ knihu *pabeigt nodajul grāmatu* **2** (připsat: jmĕno na seznam ap.) *pierakřtřit* (III. 1.) **3** (napsat) (komu) *aizrakřtřit* (III. 1.) (*kam*)

dopřstřit pf. (3. sg/pl -stři, pas. -štĕn, imp. -stř/-stři) **1** *pieřaut* (-řauj, -řáva)*; (dovolit) atřaut (-řauj, -řáva)*; d., aby... *pieřaut, ka...*; to ne~střim to es *nepieřauřu* **2**: ned. (na koho) *neřaut* (-řauj, -řáva)* *darřt pāri* (*kam*) ■ **d. se** pf (čeho) *izdarřit* (III. 1.) (*ko*); d. se zloĕinu/ přestupku *izdarřit noziegumu/ pārkāpumu*; d. se násilři/ lehkomyslnosti/ hlouposti *riřkoties* (II.) *varmācřigř/ viegļprātřigř/ muļķřigř*; d. se chyby (omylu) *pieřaut* (-řauj, -řáva)* *křudu*; d. se hřichu *grĕķlot* (II.)

dorařit pf. (3. sg/pl -ři, pas. -řĕn, imp. -raz) **1** (dostat se) *nořķřt* (-*křust, -křuva*)*; (dostavit se) *ieřrasties* (-*rodas, -radās*)* **2** (usmřit) *pieřbeigt* (-*beidz, -beidza*)*, *nořbeigt* (-*beidz, -beidza*)*; (ubit) *nořsist* (-*sit, -sita*)* **3** <expr.> (zniĕit) *pieřbeigt* (-*beidz, -beidza*)*, *nořbeigt* (-*beidz, -beidza*)*; *ta pārcĕ mĕ ~ři tas darbs mani nobeigs*; to ho ~řilo *tas řiam bija pĕdĕjais trieciens* **4** (dokonĕit) *pařbeigt* (-*beidz, -beidza*)*, *nořbeigt* (-*beidz, -beidza*)*; d. flařku *izdzet pudeli* (*tukřu*) **5** (hřĕb ap.) *ieřsist* (-*sit, -sita*)*, *ieřdřit* (-*dzen, -dzina*)* (*naglu u. tml.*)

dorařst m, (-u, L -u) **1** (mlādeř) *jaunatņe f, jaunā paaudzĕ f* **2** <sport> *juniorņi m, pl* **3** (rostliny) *jaunauřdze f, (Gpl -dřu)* **4** (dobytek) *jaunlopi m, pl*

dorařstĕnĕc m, (-ce), **dorařstĕnĕka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <sport> *juniorņs m, juniorņe f*

dorařstĕnĕĕjř adj <sport> *junioru* (G)

dorařzĕmĕnři n, (-i) *sapratņe f*; (tĕř mořnost se domluvit) *saprařanřās f*; (mezi křm *starp ko, kā starpā, kā ar ko*); vzajemnĕ d. *savstarpĕja sapratne*

dorařzĕmĕt se pf. (-i, 3. pl -ĕjři) **1** (porozumĕt si) *sajpřasties* (-*protas, -pratās*)*; (dohodnout se) *vienřoties* (II.); (dosāhnout shody nāzorŭ) *atřrast* (-*rod, -rada*)* *kopřgu viedokļi*; d. se s křm o ĕem *sapřasties ar ko řautājumā par ko, vienoties ar ko par ko* **2** (cizřm jazykem) *sazřināties* (III. 1.), *sajpřasties* (-*protas, -pratās*)*; ~řim se *lotyšsky es varu sarunāties latvieřu valodā*

dorařt m, (-u, L -u) **1** *torņe f, (Gpl -řu), kŭķļa f*; polārĕovř d. *saldĕjuma torte* **2** (kousek) *kŭķļa f*

dorařĕnři n, (-i) (předāni) *nodořanřa f, (dodāni) piegāĕe f, (dopřsu) nosŭřřanřa f, (řādosti ŭřadu) iesnřegřanřa f, do 15 dnŭ od d. 15 dienu laikā no saņĕmřanas brřza*

dorařĕit pf. (3. sg/pl -i) (přĕdat) *nořdot* (-*dod, -deva*)*, *atřdot* (-*dod, -deva*)*; (dodat) *nořdāĕāt* (II.), *piegāĕāt* (II.); (dopřs) *nosŭřřit* (III. 1.); (řādost ŭřadu) *ieřsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)*; (Co komu *ko kam*)

dorařĕovat impf. (-uje): ⇒ **dorařĕit**

dorařĕovatel m, (-e, Npl -ĕ), **dorařĕovatelĕka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): pořtovní d. *pastnřiekřs m, pastnřieĕe f, (Gpl -ĕu)*

dorařřst pf. (-oste, přĕt. -ostř) **1** *izřaugt* (-*aug, -auga*)*; d. otce *izřaugt vienā augumā ar tĕvu*; d. v krásnou dřvku *izřaugt par skařtu meřtenĕ* **2** <přĕn.> (čeho, na co) *nořbriest* (-*briest, -brieda*)* (*kam*); na ten ŭkol jeřtĕ ne~ostř *řim uzdevumam řiřř vĕř nav nobriedis*

dorařřenřj adj (*piņnřbā*) *atrisināřs*; ne~ā otāzka *piņnřbā neatrisināřs řautājums*

dorařřit pf. (3. sg/pl -i) (*piņnřbā*) *atrisināt* (III. 1.)

dorařřit pf. (3. sg/pl -ři, pas. -řĕn) **1** (do funkce) (koho *kam, za koho*) *ieřĕell* (-*ĕeļ, -ĕĕla*)* (*ko par ko*); d. koho do funkce přĕdseďy *ieĕell ko par priekřsĕĕĕtāju, ieĕell ko priekřsĕĕĕtāja amatā*; d. koho na trŭn *nosĕĕřināt* (III. 1.) *ko tronĕ* **2** <mat.> (co za co) *aizřřtāt* (-*stāj, -stāja*)* (*ko ar ko*) **3** (rostliny) *ieřtādřit* (III. 1.), *ieĕĕřit* (III. 1.)

dorařřm m, (-u) **1** *sasniedzamřbā f, sasniedzamāis attālumřs m*; na d. ruky *ar roku sasniedzams*; je to mimo d. *tas nav sasniedzams*; břt na d. *břt tuvumā* **2**: <tech.> d. vysřlāni (*raidstacřjas darbības rādiusřs m* **3** (okruh vřvu) *ietekmes sfĕrļa f, ietekmes robeřļa f*; je to v ~u jeho kompetence *tas ir řiřa kompetences robeřļa*; je to mimo d. mĕro ĕhāpāni *tas nav manam přatam aptverams* **4** (vřznam) *svarřgumřs m, nozřmřgumřs m; (dŭsledĕk) sekřjas f, pl; udālost velķĕho ~u svarřgřs notikums*

dorařřnout pf. (-āhne, přĕt. -āhl, pas. -āřen), **dorařřovat** impf. (-uje) **1** (rukou) (*kam, koho/ĕeho*) *aizřsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)* (*ko*), *sařsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)* (*ko*); d. koho telefonicky *sazvanřit* (III. 1.) *ko* **2** (břĕh, cil ap.) (čeho) *sařsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)* (*ko*) **3** (rozměrem, rozlohou ap.) (ař *kam*) *snřegties* (*sniedzas, sniedzās*)* (*řřdz kam*); voda ~āhne ař po... *ŭdens sniedzas řřdz pat...*; jeho moc ~āhne ař... *řiřa vara sniedzas řřdz...* **4** (dospĕt) (čeho) *sařsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)* (*ko*); d. vysokĕho vĕku *sasnřegt řielu vecumu*; ĕāřtka ~āhne tisíc eur *summa sasniedz tŭkřstoř eiro*; teplota ~āhne 40 stupňŭ *temperatŭra sasniedz 40 grādus* **5** (domoci se) (čeho) *pařnākt* (-*nāĕ, -nāĕa*)* (*ko*); (zřskat) (*ie*)*gřt* (-*gŭst, -guva*)* (*ko*); d. kompromisu *panākt kompromřsu*; d. ŭspĕchu *gřt panākumus*; d. rekordu *uzstādřit* (III. 1.) *rekordu*; d. vřtĕzřtvĕ *uzvarřt* (III. 2.)

dorařřvad adv: ⇒ **dorařř**

dorařřvadnř adj *řřdzřřnĕjřais*; (stāvajři) *pařreizĕjřais, pastāvōřjais*; d. vlāda *pařreizĕjĕ valdřba*

dorařřĕenři n, (-i) (cile) *sasnřegřanřa f, (ĕĕlat co) k d. cile/ vřsledkŭ lai sasnřegu mĕrķř/ gřtu rezultātus*; nebyl k d. *řiřř nebija sameķļĕjams*

dorařřĕenřj adj *sasnřegřs, (ie)**gřtřs*; ~ĕ vřsledkŭ/ ŭspĕchy *gřtie rezultāti/ panākumi*; ~ĕ vzdĕlāni *ieĕgřtā izĕřřtřba*; ~ĕ poznāni *gřtā atzřna*; ~ā dohoda *panāktā vienořanās*; ~ā ŭroveň *sasnřegtais lĕmenis*; <sport> d. ĕas *uzrādřtais laķs*

dorařřĕitelnřj adj *sasniedzamřs*; (řsouci k dispozicĕ) *pieĕejamřs*; je to tĕřko ~ĕ *tas ir grřti panākams*; ned. cilř *ideāl nesasniedzams mĕrķřs/ ideāls*; ~ĕ zdroje *pieĕejamĕ avoti*

dorařřĕm m, (-u) **1**: na d., v ~u *dřirdamřbas robeřās*; břt z ~u *břt ārpus dřirdamřbas robeřām* **2**: znāt (věĕĕt) z ~u *zināt pĕc nostāřtiem*; vim to jen z ~u *es par to esmu tikai dřirdĕjis*

dorařřĕchnout pf. (-ne, přĕt. -ř, pas. -nut) **1** (do konce) *noklausřties* (III. 1.) (*řřdz galam*) **2** (zaslechnout) *izdřirdĕt* (III. 2.), *sadzřrdĕt* (III. 2.) ■ **d. se** pf *dřirdĕt* (III. 2.), *padřirdĕt* (III. 2.); (o ĕem *par ko*); ~ř jsem se, ře... *es esmu dřirdĕjis, ka...*

dorařřlova m, (-u, L -u) *pĕĕvārdřs m*; (lit. dila tĕř) *epilogřs m*

dorařřlova, dorařřlovnĕ adv **1** (přĕsnĕ) *vārdř vārdā, vārdu pa vārdam, precřzi*; citovat koho d. *ĕitĕt ko vārdř vārdā* **2** (v pravĕm slova smyslu) *vārdā tieřajā nozřmĕ, burtiski*; byla to d. *muka tās vārdā tieřajā nozřmĕ bija mocřbas*; ĕhāpat co d. *uztvĕrt ko burtiski*

dorařřlovnřj adj *burtiskřs*; d. přĕklad *burtiskřs tulĕojums*; v ~ĕm smyslu *vārdā tieřā (burtiskajā) nozřmĕ*

dorařřpĕjři m, pl, (-řch) *pieauguřřje m, pl*; jen pro ~ĕ *tikai pieauguřřajĕm*

dorařřpĕlost f, (-i) (muže) *vřra gadři m, pl*; (vypĕlost) *briedumřs m*; zkouřka ~ř *gatavřbas (vidusskolas) eksāmens*; pohlavnř d. *seksuāls briedums*

dorařřpĕlřj adj *pieauřdzis* (f -*gusi*); (vypĕlř) *nobriedřis* (f -*usi*); sexuālnĕ d. *seksuāli nobriedis*; v ~ĕm vĕku *būdams pieaudřis*

dorařřpĕt pf. (-ĕje, 3. pl -ĕjř/-ĕjřou, pas. -ĕř, imp. -ĕj) **1** (dojit) (k ĕĕmu, ĕĕho) *nořnākt* (-*nāĕ, -nāĕa*)* (*pie kā*), *nořķřt* (-*ķřst, -ķřva*)* (*pie kā*); d. k zāvĕru, ře... *nākt* (*nāĕ, nāĕa*)* *pie slĕdziena, ka...*; d. k přĕsvĕĕĕeni, ře... *gřt* (*gŭst, guva*)* *pāřlieĕtĕbu, ka...*; d. k rozhodnutři, ře... *nořĕmĕt* (-*ĕemj, -ĕĕma*)*, *ka...*, *pieřĕemĕt* (-*ĕem, -ĕĕma*)* *ĕĕmumu, ka...*; d. ke kompromřsu *pařnākt* (-*nāĕ, -nāĕa*)* *kompromřsu*; d. k dohodĕ *vienřoties* (II.); d. k svobodĕ *ieřgřt* (-*gŭst, -guva*)* *brřvřbu*; d. k cili *sařsnřegt* (-*sniedz, -sniedzā*)* *mĕrķř*; ~ĕřlo to tak daleko, ře... *ir aizĕājis tik tālu, ka...* **2** (fyzicky) *izřaugt* (-*aug, -auga*)*; (vyrřāt) *nořbriest* (-*briest, -brieda*)*; d. v muřel v řĕnu *nobriest par vřřieti/ par sĕvietĕi*; d. rozumem *pieřĕemĕties* (-*ĕemas, -ĕĕmās*)* *přātā*

dorařřpĕvāĕjĕ I adj *pusaugu* (jen G); d. chlapec/ dřvka *pusauřdzis m, (G -dřa)/ pusauřdze f, (Gpl -dřu)* **II** m, pl, (-řch) *pusauřĕjři m, pl*

dorařřpĕvāĕjĕ n, (-i) (vĕĕ) *pusauřdřa gadři m, pl*; (pohlavnĕ) *pubertāĕe f*

dorařřpĕvat impf. (-á): ⇒ **dorařřpĕt**

dorařřpĕd(u) adv *apakřřā*

dorařř adv **1** (dostateĕnĕ) *diezgan, pietiekoři*; má d. řasu/ penĕř *řiřam laķa/ naudas* (řř) *diezgan*; má vřeho d. *řiřam visa kā ir diezgan* (*gana*); ŭř mám d. (řida) *es jau esmu paĕĕis*; pro dneřek d. *řodienai pietiek*; d. mořnā, ře... *diezgan iespĕjams, ka...*; d. na tom, ře... *pietiek ar to, ka...* ♦ ani d. málo *it neř maz*; d. d. *atřiku lřķām*; vice neř d. *vairāĕ nekā vajadzřis*; mám ŭř toho d. *man jau tas ir apņicis, man jau tas ir řřdz kaklam* **2** (znaĕnĕ) *diezgan*; je d. bohatř *řiřř ir diezgan bagāřs*; je d. chladno *ir diezgan auksts*; má se d. doĕře *řiřam kājas diezgan ľabi*; má d. zavazadel *řiřam ir diezgan daudz koferu* **3**: d. *pietiek!*, *diezgan!*; d. tĕĕh řeĕř! *pietiek runāt!*; nechci a d. *es negřibu un caurř!*; d. řertŭ! *pietiek jokot!*

dostačujúci adj *pietiekam*js

dostán|j n, (-i): k d. *dabujú*ms, *iegústam*js; (ke koupí) *nopérkam*js

dosta|f pf, (-ne, prít. -i, imp. -ň) **1** (obdržel) *sa|ņem*t (-ņem, -ņēma)*, *dab|ūt* (II.)*; d. co darem *saņemt ko kā dāvanu*; d. co k narozeninám/ k Ježišku *saņemt ko dzimšanas dienā/ Ziemassvētkos*; d. plat/ penzi *saņemt algu/ pensiju*; kde se to ~ne? *kur to var dabūt?*; d. pochvalu/ vyznamenání *saņemt uzslavu/ apbalvojumu*; ~I jsem nápad *man ir ideja*; <kol.> ~I jsem vyhazov *mani atlaida no darba* **2** (trest) *dab|ūt* (II.)*; d. vynadáno *dabūt rājienu*; d. výprask (na zadek) *dabūt pērienu*, (biti) *dabūt kāvienu* <kol.>; <expr.> d. přes hubu *dabūt pa muti* (pa purnu <vulg.>); d. tři roky *dabūt trīs gadus* (*cietumā*); ty ~neš! *nu gan tu dabūsi!* ♦ d. co proto *dabūt pa ādu*; d. za vynučenou *dabūt mācību*; d. košem *dabūt kurvīti* **3** (chytit) *no|ķert* (-tver, -vēra)*, *no|ķert* (-ķer, -ķera)*; d. zloděje *noķert zagli*; však tě jednou ~nu! *gan es tevi dabūšu rokā!* ♦ d. někoho do rukou *dabūt kādu savos nagos*; d. někoho do své moci *dabūt kādu savā varā*; vy jste mě ale ~li! *nu gan jūs mani izjokojāt!* **4** (o tělesných stavech): d. hlad/ žízeň *sa|just* (-jūt, -juta)* *izsalkumu/ slāpes*; d. chřipku *sa|slimt* (-slimst, -slima)* *ar gripu*; d. rýmu *dab|ūt* (II.)* *iesnas*; ~I křeče *viņu savilka krampji*; ~I horečku *viņam ir karsonis* **5** (o duševních stavech): d. vztek, zlost *no|skaisties* (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*, (menší) *sadusm|oties* (II.)*; d. strach (z čeho) *iz|bīties* (-bīstas, -bījš)* (*no kā*); ~I jsem chuť na co *man sagribējās ko* **6** (sehnat) *sadab|ūt* (II.)*, *sa|dzīt* (-dzen, -dzina)*; je to těžké d. *tas ir grūti* *sadabūjams* (*sadzenams*) **7** (přemíst. umístit: uvnitř) *iedab|ūt* (II.)* (*iekšā*); (ven) *izdab|ūt* (II.)* (*ārā*); (dovnitř ven/ pryč) *dab|ūt* (II.)* (*iekšā/ arā/ nost*); d. věci do kufru *iedabūt mantas koferi*; d. skříň dveřmi *izdabūt skapi pa durvīm*; d. syna do školy *iedabūt dēlu skolā*; d. koho z domu *izdabūt ko no mājām*; d. koho z postele *izdabūt ko no gultas*; d. koho do nespāzi *rad|īt* (III.1.) *kam nepatikšanas* ♦ d. někoho/ něco z krku *dabūt kaut ko/ kādu nost no kakla*; ned. ze sebe *slova ne vārda no sevis neizdabūt*; d. někoho na svou stranu *dabūt kādu savā pusē*; d. někoho do hrobu *iedzīt kādu kapā*; d. někoho do pastí *ievilināt kādu lamatās*; d. něco z hlavy *izdzīt kaut ko no prāta* **8** <kol.> (dosáhnout) (kam, na co) *aiz|sniegt* (-sniedz, -sniedza)* (*ko*); d. na strop *aizsniegt griestus* ♦ **d. se** pf **1** (proniknout) (kam) *no|ķūt* (-kjust, -kjuva)* (*kur*); jak se ~nu na nádraží? *kā es varu nokļūt stacijā?*; d. se za mříže *noķūt aiz restēm*; jak se to sem ~lo? *kā tas te nokļuva?*; ~lo se mi, že... *es esmu dzirdējis, ka...* **2** (uniknout) *iz|ķūt* (-kjust, -kjuva)*, *tikt* (tiek, tika)* *ārā* (*prom*); d. se z vĕzení/ z nemocnice *tikt ārā no cietuma/ no slimnīcas*; d. se z nepříjemné situace *iz|ķūt no nepatikamas situācijas*; d. se z něčeho vlivu *atbrīvoties* (II.) *no kāda ietekmes*; ~I se z nejhoršího *sliktākajam viņš jau ir pāri* **3** (dotáhnout to kam) *tikt* (*tiek, tika*)*; d. se kupředu *tikt uz priekšu*; d. se do finále *iek|ķūt* (-kjust, -kjuva)* *finālā*; d. se na vysokou školu *ie|stāties* (-stājas, -stājās)* *augstskolā* ♦ d. se nahoru *tikt uz augšu*; d. se daleko tālu *tikt*; d. se na kofen (kloub) *ie|zprast lietas būtību* **4** (do určité situace) *iek|ķūt* (-kjust, -kjuva)*; d. se do poližil/ do nepřijemné situace *iek|ķūt grūtbās/ nepatikamā situācijā*; d. se do dluhū *iek|ķūt parādos*; d. se do rozpakū *apljukt* (-jūk, -juka)*; d. se do sporu *sastrīdēties* (III.2.); ~I se do zājeti *viņu saņēma gūstā* ♦ d. se do jiného stavu *būt stāvoklī, gaidīt bērnu*; d. se do úzkých *būt bezizejas situācijā* **5** (získat) (k čemu) *tikt* (*tiek, tika*)* (*pie kā*), *tikt* (*tiek, tika*)* *klāt* (*kam*); d. se k penězům *tikt pie naudas*; d. se ke slovu *tikt pie vārda*; ne~I se k napsání dopisu *viņam nebija iespējas uzrakstīt vēstuli* ♦ d. se k veslu *tikt pie stūres*; d. se ke korytu *tikt pie silēs* **6** (získat) (komu čeho) *sa|ņemt* (-ņem, -ņēma)* (*ko*), *dab|ūt* (II.)* (*ko*); ne~lo se mu pomoci *viņš nesaņēma palīdzību*; ~lo se mu dobrého vzdělání *viņam ir laba izglītība* **8** (dostačit) (na koho) *pie|tikt* (-tiek, -tika)* (*kam*); na mě se už ~lo *man vairs nepietika* ♦ na každého se ~ne *katrs dabūs savu tiesu*

dost|āt pf, (-o|j, prít. -āl, imp. -ūj) (čemu) *izpild|īt* (III.1.) (*ko*); d. svým povinnostem *izpildīt savu pienākumu*; d. slibu *izpildīt solījumu*; d. slovu *tur|ēt* (III.2.) *vārdu*

dostatečně adv *pietiekami*; je d. znāmo, že... *ir diezgan labi zināms, ka...*

dostatečný adj (dostačující) *pietiekam*js; (uspokojivý) *apmierinoš*js

dostat|ek m, (-ku) **1** (dostačující množství) *pietiekams daudzums*js m; d. peněz/ času *pietiekami daudz naudas/ laika* **2** (blahobyť) *labklājība* f, (hojnost) *pārticība* f, *turība* f, *žit v ~ku dzīvot pārticībā*

dostávat impf, (-ā) **1** (dopisy, plat) *sa|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; už ~āte? (při obsluze) *vai jūs jau apkalpo?* **2** (chytat) *ķert* (*ķer, ķera*)*, *tvarst|īt*

(III.1.); policie ho ~ala přes měsíc *policija viņu ķēra ilgāk par mēnesi* **3** (o tělesných a duševních stavech): d. hlad/ žízeň *sākt* (*sāk, sāka*)* *just izsalkumu/ slāpes*; ~ā chuť k jídlu *viņam sāk parādīties apetīte*; ⇒ **dostat** ■ **d. se** impf: ne~vá se mi slov *man trūkst vārdu*; ⇒ **dostat se**

dostav|ba f, (-by, Gpl -eb) (čeho) (*kā*) *uzcelšan|a* f, (*kā*) *celtniecības pabeigšan|a* f

dostavenič|ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (schůzka) *satikšan|ās* f, *randi|š* m <kol.> **2** <hud.> *serenā|de* f, (Gpl -žu)

dostav|ět pf, (-i, 3.pl -ěj), prít. -ěl, imp. -(ěj) *uz|cēl*t (-cēl, -cēla)*, *uzbūv|ēt* (II.)

dostav|it se pf, (3.sg/pl -i, prít. -il, imp. -) **1** (někam) *ie|rasties* (-rodas, -radās)*; d. se na schůzku *ierasties sapulcē* **2** (potiže, problémy) *rasties* (*rodas, radās*)*, *parād|īties* (III.1.); výsledky se brzy ~ily *rezultāti ilgi nebija jāgaida*

dostavov|at impf, (-uje) *beigt* (*beidz, beidza*)* *būvdarbus* (*celtniecību*); d. most *beigt tilta celtniecību*

dostavov|at se impf, (-uje); ⇒ **dostav|it se**

dost|ihnout pf, (-hne, prít. -hl, pas. -žen) **1** (dohonit) *pa|nākt* (-nāk, -nāca)*; (cíl, místo) *sa|sniegt* (-sniedz, -sniedza)* **2** (dopadnout) *no|ķert* (-tver, -vēra)*, *no|ķert* (-ķer, -ķera)*; d. utečence *notvert bēgli*

dost|ihový adj; d. kůň *sacīkšu zirgs*; d. sport *zirgu skriešanās sacīkstes*; ~é *závodistiē hipodrom*js m

dost|ihy m, pl, (-hū, L -zich) *zirgu skriešanās sacīkštes* f, pl, (G -šu)

dostupnost f, (-i) *pieejamība* f

dostupn|ý adj *pieejam*js; (fyzicky) *sasniedzam*js, *aizsniedzam*js; (srozumitelný) *saprotam*js; ~é *ceny pieņemamas cenas*; udělat co ~ým veřejnosti *atvērt ko plašākai sabiedrībai*; podle ~ých informací *kā izriet no pieejamās informācijas*

dosud adv *līdz šim*

dosvĕdč|it pf, (3.sg/pl -i, imp. -(i), -(e)te), **dosvĕdč|ovat** impf, (-uje) *apstipr|ināt* (III.1.), *apliecināt* (III.1.); d. co přísahou *zvĕr|ēt* (III.2.)

doš|el, došla, došli, došlo, došly pf; ⇒ **dojít**

doš|lý adj (pošta, zprávy) *saņemt|lais*

dotac|e f, (-e) *dotācija* f

dotac|ní adj *dotāciju* (G); d. politika *dotāciju politika*; d. prostředky *dotācij*as f, pl

dotá|hnout pf, (-hne, prít. -hl, pas. -žen) **1** (šroub) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)*; (kohoutek) *aiz|griezt* (-griež, -grieza)*; (hodiny) *uz|vilkt* (-velk, -vilka)*; (záclony) *aiz|vilkt* (-velk, -vilka)* **2** (dovléct) *aiz|vilkt* (-velk, -vilka)*; (směrem sem) *at|vilkt* (-velk, -vilka)* **3** <kol.> d. to (na co, kam); ~hne to vysoko *viņš tālu tiks*; ~hl to na ředitele *viņš izvirzījās par direktoru* ■ **d. se** pf <expr.> (někam) *aiz|vilkties* (-velkas, -vilkās)* (*uz kurieni*); (odněkud) *at|vilkties* (-velkas, -vilkās)* (*uz kurieni*), *pār|vilkties* (-velkas, -vilkās)* (*kur*); d. se domū *atvilkties uz mājām, pārvilkties mājās*

dotaz m, (-u, L -ul-e) *jautājums*js m; <adm.> *pieprasījums*js m; vznést d. *izvirzīt jautājumu*; mám d. (na koho) *man ir jautājums* (*kam*)

dotázan|ý I adj *aptaujāt|ais* II m, (-ého) *aptaujāt|ais* m, *aptaujas dalībnieks*js m

dot|ázat se pf, (-áže, imp. -až) <kníž.> (koho na koho/co) *vaic|āt* (II.) (*kam ko*), *jaut|āt* (II.) (*kam ko*); (vyptávat se) *izvaic|āt* (II.) (*ko par ko*), *izjaut|āt* (II.) (*ko par ko*); d. se písemně *lūgt* (*lūdz, lūdz*)* *informāciju rakstiski*

dotazn|ík m, (-ku, Lpl -cich) *anket|a* f, *aptaujas lap|a* f, *vyplnit* d. *izpildīt anketu*

dotazovan|ý adj/m, (-ého); ⇒ **dotázaný**

dotaz|ovat se impf, (-uje); ⇒ **dotázat se**

dotč|en|ý adj **1** (uražený) *aizvainot*js, *aizskart*js; d. výraz tváře *aizvainota sejas izteiksme*; cítit se (hluboce) ~ *justies* (*dziļi*) *aizvainotam*; je ~ na cti *viņa gods ir aizskarts* **2** <kníž.> (uvedený) (*iepriekš*) *minēt*js

dot|ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (rukou, jazykem) *pieskārien*js m; (dotknutí) *pieskaršan|ās* f, *mēkký/ drsný* na d. *aptaustot mīksts/ rupjš* **2** (těl, těles) *saskarsm|e* f, (dotknutí) *saskarsšan|ās* f; <tech.> bod ~ku *saskares punkts*; <elektr.> *kontakt*js m

dotĕrnost f, (-i) *uzbāzība* f, *uzmācība* f

dotĕrn|ý adj *uzbāzīg*js, *uzmācīg*js; <těž přen.> ~á *moucha uzmacīga muša*

dot|ír|at impf, (-á) (na koho) *mākties* (*mācas, mācās*)* *viršū* (*kam*), *bāzties* (*bāžas, bāzās*)* *viršū* (*kam*), *pīlīties* (*plijas, plijās*)* *viršū* (*kam*) ■ **d. se** impf (ke komu) *pieglaim|oties* (II.) (*kam*), *pielab|ināties* (III.1.) (*kam*), *pielīš|k|ēties* (II.) (*kam*)

dot|knout se pf, (-kne, pas. -čen/-knut) **1** (kohofčeho) *pie|skarties* (-skaras, -skārās)* (*kam*); (lehce) *aiz|skart* (-skar, -skāra)* (*ko*) **2** (tématu ap.) (čeho) *pie|skarties* (-skaras, -skārās)* (*kam*), *aiz|skart*

(-skar, -skāra)* (ko); letmo se čeho d. *garāmejojot kam pieskarties*; <přen.> d. se bolavého mista *skart (skar, skāra)* sāpīgu jautājumu* 3 (uraziti) (koho) *apvainot (II.) (ko), aizvainot (II.) (ko)*; poznámka se ho ~kla *piezīme viņu aizvainoja*; je hluboce ~čen *viņš jūtas dzīji aizvainots* 4 (dojmout) (koho) *atštāt (-stāj, -stāja)* iespaidu (uz ko)*; (bolestivě) *sāpjināt (III.1.) (ko)*; událost se ho hluboce ~kla *notikums uz viņu atstāja dzīļu iespaidu*; je ~čen, že... *viņš jūtas sāpināts, ka...*

dotovaný adj *dotēt[s]*

dot[ov]at (im)pf, (-uje) *dot[ēt] (II.)*

dotud adv *līdz tam (laikam)*; d., pokud *tik ilgi, kamēr*

dotvāriet impf, (-i, 3.pl -ej[i]) (dokončovat) *paibeigt (-beidz, -beidza)**; d. román *pabeigt romānu*

dotvārdīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *apstiprināt (III.1.), apliecināt (III.1.)*; (co čím ko ar ko)

dotyčnīj adj (zminěny) (*iepriekš, augstāk*) *minēt[ais]*; (příslušný) *attiecīg[ais]*

dotyk m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (rukou, jazykem) *pieskārien[s] m*; (dotknuti) *pieskaršanās f*; mēkkýj/ drsný na d. *aptaustot mīksts/ rupjš* 2 (těl, těles) *saskarsm[e] f*; (dotknuti) *saskaršanās f*; <přen.> být v ~ku s kým *būt kontaktā ar ko*; přicházet v d. s čím *saskarties ar ko*; <tech.> bod ~ku *saskares punkts*; <elektr.> *kontakt[s] m*

dotýkat se impf, (-ā) 1 (rukou) (koho/čeho) *aiz[skart (-skar, -skāra)* (ko), aiz[ti]kt (-tek, -tika)* (ko)*; ned. se! *neaiz[ti]kt!* 2 (týkat se) (čeho) *skart (skar, skāra)* (ko)*; ~ā se to našich zājmu *tas skar mūsu intereses*; co se toho ~ā *attiecībā uz to*; ⇒ **dotknout se**

doubravja f, (-y) *ozolāj[s] m, ozolu mež[s] m*

doučít pf, (3.sg/pl -i) (koho čemu, co) *iemāc[īt] (III.1.) (kam ko)* ■ **d. se** pf 1 (čemu) *iemāc[īties] (III.1.) (ko)* 2 (zmeškanou látku) *iel[dzīt (-dzen, -dzina)* (nokavēto mācību vielu)*

doučován[ī] n, (-i) *papildu mācīb[stund]as f, pl (nesekmīgajiem)*

douč[ov]at impf, (-uje) (koho čemu, co) *māc[īt] (III.1.) (kam ko)*, *sniegt (sniegz, sniedz)* papildu mācīb[stundas] (kam kur)*; d. koho matematice (matematiku) *sniegt kam papildu stundas matemātikā* ■ **d. se** impf (čemu, co) *māc[īties] (III.1.) (ko)*; chodit se d. *ņemt (ņem, ņēma)* papildu stundas*

dou[ř]at impf, (-ā) (v koho/co) *cer[ēt] (III.2.) (uz ko)*; ~ejme, že... *cerēsim, ka...*; on to ~ām neslyšel *cerams, ka viņš to nedzirdēja*; d. v nemožné *cerēt uz brīnumu*

douplē n, (-ēte, Npl -ata) 1 (ve stromē) *dobum[s] m*; (lišky, jezevce) *a[ļa] f*; (medvēdi, vlči) *mig[ļa] f* 2 <pej.> (obydlj) *mig[ļa] f, midze[n]is m, (G-ņa); lupičské/ narkomanské d. laupītāju/ narkomānu midzenis*

douš[le]k m, (-ku, Lpl -cīch) *mal[k]s m*; vypit co jedním ~kem *izdzert ko vienā paņēmiēnā*

dout impf, (3.sg duje, prēt. dul) <kniž.> (vītr) *pūst (pūš, pūta)* (par vēju)*

doutn[ā]t impf, (-ā) 1 *gruzd[ēt] (III.2.)*; (červenē) *gaiļ[ēt] (III.2.)* 2 <přen.> (nepriemny duševni stav) *gruzd[ēt] (III.2.)*; (oči) *gaiļ[ēt] (III.2.)*; (lāska) *kvēļ[ot] (II.)*

doutni[k] m, (-ku, Lpl -cīch) *cigā[rs] m*

dovād[ēt] impf, (-i, 3.pl -ēj[i]) *draisk[oties] (II.), draiskuļ[oties] (II.)*; (skotačit) *dauz[īties] (III.1.)*

dovāžen[ī]j adj *īvest[s], importēt[s]*

dovāž[et] impf, (-i, 3.pl -ej[i]): ⇒ **dovézt**

dovede pf: ⇒ **dovést**_{1,2}

dovjēdēt se pf, (-i, 3.pl -ēdi, imp. -ēd) *uz[zināt (-zin(a), -zināja)*, dab][ūt] (II.)* zināt*; (co od koho ko no kā); (o kom/čē m par ko); ~ēdēl jsem se, že... *es esmu dabūjis zināt, ka...*

dovedl pf: ⇒ **dovést**_{1,2}

dovednost f, (-i) *pras[ī]me f, (Gpl -mju), māk[ļa] f, iemaņ[as] f, pl*; (zručnost) *izveicīb[ļa] f, veiklīb[ļa] f*; jazykové ~i *valodu prasme*; pracovnī ~i *darba iemaņas*

dovjést₁ pf, (-ede, prēt. -edl, imp. -ed) 1 (doprovodit) (koho kam) *aiz[vest (-ved, -veda)* (ko uz kurieni)*; (přivést) *at[vest (-ved, -veda)* (ko uz kurieni)*; d. koho k lékaři *aizvest ko pie ārsta*; d. dítě domū *atvest bērnu mājās* 2 <přen.> (koho/co k čemu, do čeho) *no[vest (-ved, -veda)* (ko līdz kam)]*; d. koho k sebevražđēl k bankrotu *novest ko līdz pašnāvībai/ līdz bankrotam*; d. co do konce *paibeigt (-beidz, -beidza)* ko*

dovjést₂ pf, (-ede, prēt. -edl, imp. -ed) (umět) *prast (prot, prata)**; (být schopen) *spēt (spēj, spēja)**; ~ede mluvit lotyšsky *viņš runā latviski*; ~ede si vždy poradit *viņš vienmēr atrod iezju*; ne~edl vūbec pochopit, že... *viņš nebija spējīgs saprast, ka...*; ne~edl odpovēdēt *viņš nebija spējīgs atbildēt*; ~edu si to představit *es to varu iedomāties*; ukázal, co ~ede *viņš parādīja, uz ko ir spējīgs*

dovjēt[le]k m, (-ku, Lpl -cīch) <kniž.> *piebil[de] f, (Gpl -žu), papildinājums m*; (dodatek) *pielikums m*; d. k závětí *testamenta pielikums*

dovezen[ī]j adj: ⇒ **dovāžēny**

dovjēzt pf, (-eze, prēt. -ezi, pas. -ezen, imp. -ez) 1 (dopravit někam) *aiz[vest (-ved, -veda)**; (odněkud) *at[vest (-ved, -veda)**; ~ezu vás domū *es jūs aizvedīšu uz mājām*; ~ezl mē domū *viņš mani atveda uz mājām* 2 (zboží z ciziny) *iel[vest (-ved, -veda)*, import]ēt (II.)*

dovidlat se impf, (-ā): ⇒ **dovēdēt se**

dovnitř l adv *iekšā*; pojdte d. *! nāciet iekšā!*; dveře se otvirají d. *durvis veras uz iekšpusi* II prep, (s G) (*překládá se L; při úrazu n. se slovesem nevyjadřujícím pohyb dovnitř*) *iekšā*; vejit d. budovy *ieiet mājā (iekšā), iet mājā iekšā*

dovol[ā]t se pf, (-ā) 1 (koho/čeho) *sa[lsaukt (-sauc, -sauca)* (ko)*; nemohl se d. pomoci *viņš velti sauca pēc palīdzības*

2 (telefonicky) (koho) *sazvan[īt] (III.1.) (ko)*; nemohl se d. lékaře *viņš nevarēja sazvanīt ārstu* 3 (domoci) (čeho) *pa[nākt (-nāk, -nāca)* (ko)*; (dosáhnout) *sa[sniegt (-sniezd, -sniezda)* (ko)*; d. se svého práva/ spravedlnosti *panākt savas tiesības/ taisnību*

dovolāv[ā]t se impf, (-ā) 1 (domáhat se) (čeho) *censties (cenšas, centās)* panākt (ko)*; d. se svého práva *pras[īt] (III.1.) savas tiesības* 2 (odvolávat se) (čeho) *at[sauskties (-saucas, -saucās)* (uz ko)*

dovolen[ā] f, (-ē) *atvaļinājums m*; řádná d. *kārtējais atvaļinājums*; placená/ neplacená d. *samaksāts/ bezalgas atvaļinājums*; mateřská d. *dzemdību un bērna kopšanas atvaļinājums*; den ~é *brīvdien[ā] f*; nastoupit ~ou *iet (dodies) atvaļinājumā*; být na ~é *būt atvaļinājumā*; strávit ~ou *pvadīt atvaļinājumu*

dovolen[ī] f, (-i) *atļau[ļa] f*; s ~im koho ar kāda *atļauju*; požádat koho o d. *lūgt kam atļauju*; (udělat co) bez d. *bez atļaujas*; s ~im! *atļaujiet!*

dovolen[ī]j adj 1 *atļaut[s]*; (přípustný) *pieļaujam[s]*; ~ā rychlost *atļautais ātrums*; ~é opořtebování *pieļaujamais nolietojums*; ne~é držení zbrani *neatļauta ieroča glabāšana* 2 (držy) *nekaunīgs*

dovol[īt] pf, (3.sg/pl -i) (dát svolení) (komu co) *at[ļaut (-ļauj, -ļava)* (kam ko)*; (umožnit) *ļaut (ļauj, ļava)* (kam ko)*; (dopustit) *pieļaut (-ļauj, -ļava)* (ko)*; ~te, abych se představil (at) *ļaujiet stādīties priekšā*; ~te mi otázku *vai drīkstu jautāt*; je ~eno kouřit? *vai drīkst smēķēt?*; ~i nám, abychom... *viņš mums atļāva (darīt ko)*; to ne~im to es *nepeļāušu*; ~i-li počasi ja laika *apstākļi ļaus*; ~ite? *atļausiet?*; no ~ (nu) *piedot* 2 (dát volno) *at[ļaut (-ļaiž, -ļaida)*, iel[dot (-dod, -deva)* brīvdienu]*; d. koho z práce *iedot kam darbā brīvdienu* ■ **d. si** pf 1 (troufnout si) *at[ļauties (-ļaujas, -ļāvās)**; (odvážit si) *uzdrīkst[ēties] (III.2.)*; d. si na koho, ke komu *būt rupjam pret ko*; d. si přiliš mnoho *atļauties parāk daudz*; ~im si nesouhlasit *es atļāušos nepiekrīst, es nepiekrītu* 2 (finančně) *at[ļauties (-ļaujas, -ļāvās)**; nemohu si d. nově auto *es nevaru atļauties (pirkt) jaunu automašīnu* ■ **d. se** pf ((u) koho) *atpras[īties] (III.1.) (kam), lūgt (lūdz, lūdzā)* atļauju (kam)*; d. se z práce *atprasīties no darba*; d. se otce *lūgt atļauju tēvam*

dovol[ov]at impf, (-uje) (schvalovat, umožňovat) (komu co) *ļaut (ļauj, ļava)* (kam ko)*; (dopuštět) *pieļaut (-ļauj, -ļava)* (ko)*; zákon ne~uje, aby *likums nepieļauj (ko, darīt ko)*; okolnosti mi ne~uji *apstākļi man neļauj*; ⇒ **dovolit** ■ **d. si** impf *at[ļauties (-ļaujas, -ļāvās)**; (odvažovat si) *uzdrīkst[ēties] (III.2.)*; co si to ~ujete? *ko gan jūs atļaujāties?*; ~uji si oznāmit, že... *man ir tas gods paziņot, ka...*; ⇒ **dovolit si** ■ **d. se** impf ((u) koho) *atpras[īties] (III.1.) (kam), lūgt (lūdz, lūdzā)* atļauju (kam)*; ⇒ **dovolit se**

dovoz m, (-u, L -u) 1 (dovezeni) *pievešan[ļa] f*; (dovážka) *piegāde f, (Gpl -žu)*; (dovezené zboží) *pievedums m*; d. zdarma *piegāde par brīvu* 2 (z ciziny) *import[s] m*; zboží z ~u *importa precēs*

dovozc[ī]e m, (-e) *importētājs m*; (dodavatel) *piegādātājs m*

dovozn[ī]j n, (-ého) *vedmaks[ļa] f*

dovozn[ī]j adj *importa (G)*; d. clo *ievedmuit[ļa] f*; d. omezení *importa ierobežojumi*

dovršen[ī] n, (-i): pol/ před ~im *padesātego roku věku pēc/ pirms piederšmit gadu sasniegšanas*; k d. všeho *pie tā visa, kā kronis visam*

dovr[š]it pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> (úkol, vývoj, dílo) *paibeigt (-beidz, -beidza)**; d. padesātu sa[sniegt (-sniezd, -sniezda)* *piecdesmit gadu vecumu*

dovtip[īt] se pf, (3.sg/pl -i) (čeho) *no[skārst (-skārst/-skārs, -skārta)* (ko), no[ļaust (-jaus, -jauta)* (ko)*

dozadu adv *atpakaļ*; (vzadu) *aizmugurē*; ustupovat d. *kāpties atpakaļ*; sednout si d. *apsēsties aizmugurē*

dozajista adv *noteikti*; (nepochybne) *neapšaubāmi, bez šaubām*

dozīrat impf. (-ā) (na koholco) *uzraudzīt (-rauga, -raudzija)* (ko)*;
(sledovat zrakem) *uzmanīt (III.1.) (ko)*; (na dítě) *pieskatīt (III.1.) (ko)*

doznānī n, (-i) *atzišanās* f, učinit d. *atzities (-zistas, -zinās)**;

vynutit na kom d. *izspiest no kā atzišanos*

doznāt pf, (-ā) **1** *atziēt (-zist, -zina)**; d. svou vinu *atziēt savu vainu*
2 <kníž.> (zažít) (čeho) *pieredzēt (III.2.) (ko)*, *piedzīvot (II.) (ko)*; d. zmēn *pieredzēt pārmaiņas* ■ **d. se** pf (k čemu) *atziēties (-zistas, -zinās)* (kur)*; d. se k činu *atziēties nodarījumā*

doznīāt pf, (3.sg/pl -i) **1** (přestat znit) *izskanēt (III.2.)*, *no[k]lust (-klust, -klusa)** **2** (zaznit až kam) *aizskanēt (III.2.)* **3** (nadšeni, roznuh) *no[rimt (-rimst, -rima)**; (epoha) *beigties (beidzas, beidzās)**

doznīvat impf. (-ā) **1** (přestávat znit) *izskanēt (III.2.)* **2** (až kam) *aizskanēt (III.2.)* **3** <přen.> (dojem, vzpomínka) *iz[gaist (-gaist, -gaisa)**; (nadšeni) *sa[plakt (-plok, -plaka)**; (dúsledky, následky) *iz[zust (-zúd, -zuda)**, *pa[zust (-zúd, -zuda)**

dozor m, (-u) *uzraudzība* f, *uzraudzīšana* f, mit d. nad kým/čím *uzraudzīt (-rauga, -raudzija)** ko; būt pod něčím ~em *būt kāda uzraudzībā* **2** (institute) *kontrolē f*, (Gpl -ju), *inspekcija* f, (osoba) <šk.> *dežurants* m, *dežurante* f, (Gpl -šu)

dozorcle m, (-e), **dozorčļi** nē f, (-nē, -nī-nī) *uzraugls* m, *uzrau[dze f*, (Gpl -dzu); vēžeņský d. *cietumsargls* m

dozorči, adj *uzraudzības* (G), *kontroles* (G), *inspekcijas* (G); d. komise *kontroles komisija*

dozorčļi m, (-iho)/f, (-i) *uzraugs* m, *uzrau[dze f*, (Gpl -dzu)

dozrāt pf, (-aje, prêt. -āi, imp. -aj) **1** (ovoce, obilji, vīno, osoba) *no[briest (-briest, -brieda)**; (ovoce tēz) *nogatavloties (II.)*, *ie[nākties (-nākas, -nācās)**; d. v mužē/ v ženu *nobriest par vīrietī/ par sievieti* **2** <přen.> (situace, plān) *no[briest (-briest, -brieda)**; čas ještē ne-āļ *vēl nav pienācis laiks*

dozvīdēt se pf, (-i, 3.pl -ēdi, imp. -ēd): ⇒ **dovēdēt se**

dozvidāt se impf. (-ā): ⇒ **dovēdēt se**

dozvuk m, (-ku, Lpl -cich) **1** (zvuku) *izskan[ā] f*, *izskanēšan[a] f* **2**: pl ~ky *atskaņlas f*, *pl*; (dúsledky) *sek[as] f*, *pl*

dožadovat se impf. (-uje) (čeho na kom) *prasīt (III.1.) (ko kam)*;
(silnēji) *pieprasīt (III.1.) (ko kam)*; d. se svých práv *(pie)prasīt savas tiesības*

dožīt pf, (-ije, prêt. -il, pas. -it, imp. -ij), **dožīvat** impf. (-ā) *beigt (beidz, beidza)** *dzīvi, aizvadīt (III.1.) dzīves beigās, pavadīt (III.1.) dzīves beigās*; d. ve vyhnanství *pavadīt dzīves beigās trimdā* ■ **d. se** pf, impf **1** (dočkat se naživu) (čeho) *nodzīvot (II.) (līdz kam)*; d. se sta let *nodzīvot līdz simts gadu vecumam* **2** (zažít) (čeho) *piedzīvot (II.) (ko)*, *pieredzēt (III.2.) (ko)*; d. se zklamāni (v komičem) *vilties (viņas, vilas)* (kur)*

dožīvotī n, (-i): na d. (být zvolen) *uz visu mūžu*; odsoudit na d. *piespriest mūža ieslodzījumū*

doživotni adj; odsoudit koho k ~mu vēzeni *piespriest kam mūža cietumsodu*; d. penze *mūža pensija*; <sport> d. zákaz startu *aizliegums startēt uz visu mūžu*

DPH [dé-pé-há] zkr. (daņ z přidané hodnoty) *PVN [pě-vě-en]* (*pievienotās vērtības nodoklis*)

Dr., dr. zkr. (doktor/ doktorka) *Dr. (doktors/ doktore)*

drači adj *pūķa* (G); d. doupe *pūķa ala* ♦ d. setba *jaunuma sēklas*

dračīka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol., expr.> (vāčka) *plūksnāš f*, *plēšanāš f* ♦ *zboži šlo na -ku prece tika izķerta*

draft m, (-u, L -u) **1** *projekts* m; (náčrt) *uzmetums* m **2** <sport> *drafts* m

drāha f, (-hy, D, L -ze, Gpl drah) **1** *ceļš* m; jizdni d. *brauktuve* f, (Gpl -vju), (*ielas*) *braucamā daļa* f; brzdnī d. *bremzēšanas ceļš*; bēžekā d. *skrejceļš* m; cyklistická d. *velotrekš* m, motocyklovā d. *mototrekš* m; automobilovā závodni d. *autodromš* m; sjezdovā d. *slaloma traše* f, (Gpl -šu); <let.> *rozjēzdovā/ pristāvaci d. skrejceļš m* **2** (železnice) *dzelceļš* m; úzkokolejnā d. *šaursliežu dzelceļš*; jednokolejnā/ dvoukolejovā d. *vienslīdes/ divslīžu dzelceļš*; jet ~hou *braukt ar vilcienu*; pjejezd ~hy *dzelceļa pārbrauktuve*; zaměstnanec ~hy *dzelceļnieks* m, *dzelceļniece* f, (Gpl -ču); podzemni d. *metro* m, (*neskl*); lanovā d. *trošu dzelceļš*, *funikulerš* m **3** (pohybujícího se tělesa) *trajektorija* f; d. stěly *bultas trajektorija* **4**: <astr.> *oběžná d. orbīta* f; Mléčná d. *Piena Ceļš* m **5** (vývoj) *ceļš* m; vědecká/ učitelská d. *zinātnieka/ skolotāja ceļš*; životni d. *dzīves ceļš*, *dzīves gaita* f; dát se na uměleckou ~hu *kūt par mākslinieku*

draho adv, (kompar. draže) *dārgi* ♦ to mu přijde d. *tas viņam dārgi maksās*

drahocennost f, (-i) **1** *vērtība* f, *vērtīgums* m **2** (drahocennā věc) *dārglieta* f, *vērtislieta* f

drahocenný adj *dārgs*, *vērtīgs*

drahokam m, (-u, L -u) *dārgakmens* m

drahotja f, (-y) **1** *dārdzība* f **2**: *dēlat ~y klīrēties (II.)*, *ceremonēties (II.)*

drahoušek m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <expr.> *dārgumiņš* m, *mīlumiņš* m, *mīlulītis* m, (G -ša)

drancovat impf. (-uje) **1** *laupīt (III.1.)*, *izlaupīt (III.1.)* **2** (lesy) *postīt (III.1.)*, *izpostīt (III.1.)*

drahý adj, (kompar. -žší) **1** (cenově) *dārgs*, *vērtīgs*; d. kov *dārgmetāls* m; je to (pro mě) příliš ~hé (*man*) *tas ir par dārgu*; koupit co za ~hé peníze *nopirkt ko par lielu naudu* **2** (milý) *dārgs* m, *mīļš*; ~zí *rodice mīļie vecāki*

drajk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) (pohádkový a papírový) *pūķlis* m; pouštět ~ka *palaist pūķi*; ohnivý d. *ugunspūķlis* m ♦ je jako d. *viņš ir nikns kā pūķis*; je do práce jako d. *viņš strādā kā plēsts*; je to na ~ka *tas ir sunim zem astes*

drama n, (-tu) <tēz přen.> *drāmja* f

dramaticky [-ty-] adv *dramatiski*

dramatický [-ty-] adj (dilo, kroužek, situace) *dramatiskis*; d. spisovatel *dramaturgs* m, *dramaturģe* f

dramatičnost [-ty-] f, (-i) *dramatism* m, m; d. okamžiku *brīža dramatisms*

dramatík [-ty-] (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich), **dramatička** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dramaturgs* m, *dramaturģe* f; *dramatiķis* m, *dramatiķe* f

dramatika [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) (drama, dramaturgie) *drāmja* f; (dramatičnost) *dramatism* m

dramatizace [-ty-] f, (-e) *dramatizējums* m; (situace) *dramatizēšana* f

dramatizovat [-ty-] (im)pf, (-uje) <tēz přen.> *dramatizēt (II.)*

dramaturg m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **dramaturgyně** f, (-ně, Gpl -ní/-ni), **dramaturžka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) ≅ *programmas direktors* m, *direktorģe* f (*ciivēks, kas izvēlas repertuāru*)

dramaturgický adj *dramaturģiskis*

dramaturgie f, (-e) (teorie) *dramaturģija* f

dráp m, (-u, L -u) *nagls* m (*putna vai zvēra*) ♦ dostat se někomu do ~ů *tikt kāda nagos*

drápat impf. (-el/-ā, imp. -ej) **1** (nechty) *skrāpēt (II.)*; (vícekrát) *skrāpēties (II.)*; d. koho *skrāpēt kam* **2** <expr., pej.> (psát) *skribelēt (II.)*, *kriceļēt (II.)* ■ **d. se** impf <expr.> **1** (hrabat se) *rakņāties (II.)* **2** (špat se) *rāpties (rāpjas, rāpās)* (augšup)*; (těžkopálně se dostávat) *trausties (traušas, trausās)**, *rausties (raušas, rausās)**; d. se to kopce *trausties (rausties) kalnā*

drápnout pf, (-ne, prêt. -(nu), -la) (nechtem) *ieskrāpēt (II.)*

draslik m, (-u) <chem.> *kālijš* m

drasticky [-ty-] adv **1** (krutě, bezohledně) *bargi, nežēlīgi* **2** (radikálně, zásadně) *krasi, drastiski*; d. co snížit/ omezit *krasi ko samazināt/ ierobežot*

drastický [-ty-] adj **1** (krutý) *bargis, nežēlīgs*; ~á omezení *nežēlīgi ierobežojumi* **2** (radikální, zásadní) *krasls, radikāls, drastiskis*; ~é snížení/ d. pokles *krasa samazināšanās/ krass kritums*

drát: impf, (dere, prêt. dral, pas. drán, imp. der) **1** (rozdírat) *plēst (plēš, plēsa)**; (intenzivně) *plosīt (III.1.)*; (rvát) *raut (rauj, rāva)** **2** (strhávat) *plēst (plēš, plēsa)* nost, raut (rauj, rāva)* nost*; (pěři) *plučināt (III.1.)*

■ **d. se** impf <expr.> **1** *lauzties (laužas, lauzās)**; d. se kupědu *lauzties uz priekšu* **2** <přen.> (kam, o co) *cīnīties (III.1.) (par ko)*, *dzīties (dzenas, dzinās)* (pēc kā)*; d. se ku moci *dzīties pēc varas*; d. se o křeslo *cīnīties par krēslu*

drát: m, (-u, L -ēl/-u) *stieple* f, (Gpl -ju), *drāts* f, (Gpl -šu) <kol.>; (elektrický, telefonní) *vadls* m; ostrnatý d. *dzelonstieple* f, (Gpl -ju); pletací d. *adāmadatļa* f; rozhlas po ~ě *radio translācija* ♦ mám na ~ě... *uz drāts (vada otrā galā) ir...*; pověsit se na d. *sēdēt uz telefona*

drátěný adj *stieplu* (G); ~ě *pletivo stieplu pinums*

dravlec m, (-ce) **1** *plēsonis* m, (G -ņa), *plēsonīgs zvērš* m **2** (člověk) *plēsonis* m, (G -ņa), *plēsoņe* f, (Gpl -ņu); *plēsoņa* m/f, (Dm -am, Df -ai)

dravlj adj **1** (zvíře) *plēsīgs* **2** (živel) *mežonīgs*; ~á konkurence *nežēlīga konkurence* **3** (člověk) *plēsonīgs*

draze adv, (kompar. draže) *dārgi*; <tēz přen.> d. zaplatit (za co) *dārgi samaksāt (par ko)*

dražba f, (-by, Gpl -eb) *izsole* f, (Gpl -ju); (dražení) *vairāksolīšana* f; (nucená, majetku) *ūtruļpe* f, (Gpl -pju); veřejná d. *publiska izsole*; prodát co v ~bě *pārdot ko izsole*

Drážd'anly m, pl, (-) *Drézd'en|e f*

drážd|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (smysly) *kair'ināt* (III.1.); d. k smíchu *smíd|ināt* (III.1.); d. ke kašli *izrais|it* (III.1.) *klepu*; kouř mi ~i oči *dmi' man kairina acis 2* (popouzet) *kair'ināt* (III.1.)

drážd|ivý adj **1** (dráždici) *kairinoš|s*; (vzrušující) *uzbudinoš|s*; ~á vůně *kairinoša smarža*; d. kašel *kairinošs klepus*; ~é jídlo *ass ēdiens*; ~á pokožka *jutīga āda*; sexuální d. *uzbudinoš|s, erotisk|s, seksuāl|s 2* (podléhající dráždění) *ātri* (*viegli*) *uzbudinām|s*; (popudlivý) *ātri* (*viegli*) *sakaitinām|s*

dráže adv, kompar. *dārgāk*; d. než *dārgāk (ne)kā*; ⇒ **draho, draze**

dražebnī adj *izsoles* (G), *izsoļu* (G); d. jistota (jistina) *drošības nauda*

draž|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (prodávát) *izso|it* (III.1.) **2** (kupovat, licitovat) *so|it* (III.1.)

dráznī adj; d. doprava *ceļu satiksmē*; d. vozidlo *ceļu transporta līdzeklis*

dražši adj, kompar. *dārgāk|s*; d. než (co) *dārgāks (ne)kā (kas), dārgāks (par ko)*; ⇒ **drahý**

drb m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drb|at impf, (-e/-á, imp. -(ej)) **1** (škrabat) *kas|it* (III.1.); (kartáčem) *berzt (berž, berza)* 2* <kol., expr.> (pomlouvat) (o kom, koho) *aprun|ēt* (II.) (ko) ■ **d. se** impf *kas|īties* (III.1.); (určitě místo) *kas|it* (III.1.); ne~ej se! *nekasies!*; d. se na hlavě! za ušima *kasīt galvu! aiz auss*

dres m, (-u, L -u/-e) *sporta tērps m*

drh|nout impf, (-ne, přet. -(nu), -la) **1** (podlahu, hmce) *berzt (berž, berza)* 2* (třít se) *trīties (trinas, trinās)**; (o co) *pret ko*

drkot|at impf, (-á) (vůz) *kra|īties* (III.1.); (zuby) *klab|ēt* (III.2.); (brada) *trīc|ēt* (III.2.), *drebl|ēt* (III.2.); d. zimou *trīcēt (dreblēt) no aukstuma*; d. zuby *klab|ināt* (III.1.) *zobus*

drmol|it impf, (3.sg/pl -i) <kol., expr.> *buldur|ēt* (II.), *murmul|ēt* (II.)

drnč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** *škind|ēt* (III.2.); (zvonek, telefon) *zvan|īt* (III.1.) **2** (na co) *škind|ināt* (III.1.) (ko)

drnk|at impf, (-á) **1**: d. na kytaru *strinkš|ināt* (III.1.) *ģitāru*; <expr.> d. na klavír *plinkš|ināt* (III.1.) *klavieres 2* (dmčēt) *škind|ēt* (III.2.) **3** (chěstit) (čím) *škind|ināt* (III.1.) (ko); (kovové předměty) *žvadz|ināt* (III.1.) (ko)

drob|ek **1**: mi, (-ku, Lpl -cích) (chleba) *drupa|ta f*, (malé množství) *kripta|ta f, kriks|ītis m*, (G -šaj) **2**: ma, (-ka, Npl -cil-kové) (dítě) *mazu|lis m*, (G -jaj), *mazu|le f*, (Gpl -ju); *maz|ais m, maz|ā f*

drob|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (chléb ap.) *drup|ināt* (III.1.) **2** (dělit) *dal|īt* (III.1.) (*da|ās*) ■ **d. se** impf **1** (chléb ap.) *drupt (drúp, drupa)* 2* (dělit se) *dal|īties* (III.1.) (*da|ās*)

drobné m, pl, (-ých) *sīknaud|a f*, nemáte d.? *vai jums nebūtu sīknaudas?*

drobnē adv *sīki*; d. přšet *smidz|ināt* (III.1.), *līp|āt* (II.)

drobnost f, (-i) (malíčkost, podrobnost) *sīkum|s m*; (bevýznamná věc) *niek|s m, nieciņ|š m*

drobný adj *sīk|s, maz|s*; d. muž! ~á žena *maza auguma vīrieti/sieviete*; ~á vydání *sīki izdevumi*; ~í řemeslníci *sīkamatniek|j m, pl*; prodej v ~ém *mazumtirdzniecība f*, ~í akcionāři *mazie akcionāri*

droj|a f, (-gy, D.L -ze) **1** *narkotik|a f, narkotiska vie|ļa f*, měkkál trvdá d. *viegla/ stipra narkotika*; obchodník s ~gami *narkotiku tirgotājs*; obchodování s ~gami *narkotiku tirdzniecība*; brát ~gy *lietot narkotikas*; závislost na ~gách *narkotiska atkarība 2* <med.> *drog|as f, pl*

drogerij|e f, (-e) (*mājsaimniecības preču veikal|s m*)

drogový adj *narkotiku* (G), *narkotisk|s*; ~á závislost *narkotiska atkarība*; d. dealer *narkotiku tirgotājs*

drozd m, (-a, Npl -il-ové) <zool.> *stradz|s m*; d. zpěvný *dziedātājstradz|s m*

drsný adj **1** (na omak) *raup|š, rup|š*; d. hlas *rupja balss 2* (klima, počasí) *skarb|s, nemīlīg|s*, (zima též) *barg|s*; (vzduch, vitr) *as|s*; ~é podmínky *skarbi apstākļi 3* (člověk, chování) *rup|š*; d. vtíp *rup|š joks*

drī|t f, (-tī/-tē, pl: D -tīm, L -tich, I -tēmi) **1** *smalk|ne f*, (Gpl -ņu), *sasmalcināta mas|a f*, kamenná drť *plēsts akmen|s m*, (G -s), (šterk) (*akmens*) *šķemb|as f, pl, grant|s f*, papírová/ skleněná d. *papīra/ stikla masa*; dřevená d. *žādu skaid|as f, pl*; cihlová d. *ķieģeļu šķemb|as f, pl 2* <geol.> *detrit|s m*

drī|t impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** *smalc|ināt* (III.1.), *mal|t (maj, mala)**; (kámen) *drag|āt* (II.); <přen.> d. mezi zuby (mluvit) *iz|met* (-met, -meta)* *caur zobiem 2* <přen., expr.> (útočnicka ap.) *drag|āt* (II.); (přemáhat) *sa|trīekt (-triec, -trieca)**

drī|vīj adj (ničivý) *graujoš|s, iznīcinoš|s, satriecoš|s*; ~á kritika *iznīcinoša kritika*; ~á porážka *smags zaudējums*; ~é vítězství *spoža uzvara*; ~é množství *lielul lielais vairums*

drūbež f, (-e) *mājputn|j m, pl*

drūbēžār|na f, (-ny, Gpl -en) *putnu ferm|a f*

drūbeži adj *mājputnu* (G); (jídlo) (*mā*)*putnu gaļas* (G); d. paštika *putnu gaļas pastēte*

drulh **1** m, (-ha, Npl -zil-hovē, Lpl -zich) **1** <kniz.> (přítel) *draug|s m*; (společník) *biedr|s m*; d. z mládí *jaunības draugs*; d. ze studii *studiju biedrs 2* (ženy) *civilvīr|s m*

drulh **2** m, (-hu, Lpl -zich) **1** *veid|s m, tip|s m*; (hmot: sýrū, bonbónu ap.) *šķīr|ne f*, (Gpl -ņu); <lingv.> slovní d. *vārdšķīr|ta f*, zboží všeho ~hu *visu veidu preces*; svého ~hu *sava veida, starp sev līdzīgiem*; je to svého ~hu umēni *savā ziņā tā ir māksla 2* <bot.> *šķīr|ne f*, (Gpl -ņu), *sug|a f*; <zool.> *sug|a f 3* <lit., hud.> *žanr|s m*

druhofad|j adj *otrās šķiras* (G); <tēž přen.> *otršķīrīg|s*; (málo významný) *mazsvarīg|s, nenozīmīg|s*; ~á role *nenozīmīga loma*

druhotn|j adj *sekundār|s, mazāk svarīg|s*

drulh **1** (v pořadí) *otr|s*; ~hého srpna *otrajā augustā*; po ~hē *otro reizi, otrreiz*; za ~hē *otrkārt*; d. nejlepši *otrais labākais*; d. od konce *otrais no beigām*; <lingv.> d. pād *ģenitīv|s m*; <lingv.> d. stupeň *pārākā pakāpe*; <lingv.> ~há osoba *otrā persona*; <mat.> ~há mocnina *n n kvadrātā*; ~há odmocnina *z n kvadrātsakne no n*

drulh **2** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **3** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **4** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **5** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **6** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **7** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **8** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **9** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **10** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **11** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **12** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **13** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **14** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **15** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **16** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **17** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **18** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **19** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **20** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

drulh **21** m, (-u, L -u) <kol.> *p|āp|as f, pl, tenk|as f, pl*; roznášet ~y *izplatīt tenkas*

zuby *turēt* mēli aiz zobiem; d. hubu *turēt* muti; d. někoho v patřičných mezích *turēt* kādu *normas robežās*; d. si někoho od těla *turēt* kādu *pa gabalu*; d. někoho zkrátka *turēt* kādu *stingi* **grožos** 5 (neztráčet) *saglabāt* (II.); d. barvu/ tvar *saglabāt* *krāsu/ formu*; d. úroveň *saglabāt* *līmeni* 6 (v určitém stavu: hřebík, vlny) *turēt*ies (III.2.); led ještě ~i *ledus vēl turas* 7 (dodržovat) *ievērot* (II.), *ieturēt* (III.2.); d. dietu *ievērot* (*ieturēt*) *diētu*; d. púst *ieturēt* *gavēni*; d. hladovku *badloties* (II.); d. slovo/ slib *turēt* *vārdu/ solījumu*; d. svátek *svinēt* (III.2.) (*svētkus*); d. krok s kým/čím *iet* (*iet, gāja*)* *kopsolī ar ko* 8 (vydržovat, udržovat) *turēt* (III.2.), *uzturēt* (III.2.); d. (si) šoferá *turēt* šoferi; d. si mileku *uzturēt* *mīļāko*; d. koho při životě *uzturēt ko pie dzīvības* 9 (chovat) *turēt* (III.2.); d. si psa *turēt* *sunī* 10: d. na koho izjust (-jūt, -juta)* *cienu* (*simpātijas*) *pret ko* 11: d. s kým *turēt*ies (III.2.) *kopā ar ko*; d. dohromady (spolu, při sobě) *turēt*ies *kopā*; d. krok s dobou *turēt*ies *līdzī laikam* ■ d. se impf 1 (koho/čeho, za co) *turēt*ies (III.2.) (*pie kā, aiz kā*); d. se zābradīl/ za něči ruku *turēt*ies *pie margām/ pie kāda rokas*; d. se za ruce *sajdoties* (-*dodas, -devās*)* *rokās*; d. se pohromadē *turēt*ies *kopā*; d. se faktū/ originálu *turēt*ies *pie faktiem/ pie oriģināla* ♦ d. se māminých *suknī turēt*ies *pie mātes brunčiem*; d. se při zemi *nelidināties mākosnē* 2 (tělesně) *turēt*ies (III.2.); d. se zpřima *turēt*ies *taisni*; sotva se d. na nohou *tik tikko turēt*ies *uz kājām*; d. se při životě/ zdraví *būt* (*ir, bija*)* *dzīvam/ pie labas veselības* 3 (směr) *turēt*ies (III.2.); d. se bēhu *turēt*ies *krasta tuvumā*; d. se vpravo/ vlevo *turēt*ies *labajā/ kreisajā pusē* 4 (dodržovat) *ievērot* (II.); d. se zákonū/ zvykū/ zásad *ievērot* *likumu/ parašas/ principus* 5 (vēst si) *veikties* (*veicas, veicās*)*; ~i se dobre/ špatně (v soutěži) *viņam veicas labi/ slikti*; ~ se! *tuies!* 6 (trvat): ceny se ~i *cenās turas*; zvyk se ~i *paradums ir saglabāties*; ~i se tam pach *tur ir smaka*; ~i se tu myši *šeit ir peles* 7 (ovládat se) (*no*)*turēt*ies (III.2.); ~el se, aby nevyprskl *smichy viņš turējās, lai nesāktu smieties*; d. se stranou *turēt*ies *pie malas, nomajus*

držgrešļe m, (-e, Npl -ovē) f, (-e) <pej> *sīkstulīis m, (G -ja), sīkstulīe f, (Gpl -ju); skopulīis m, (G -ja), skopulīe f, (Gpl -ju)*

držitel m, (-e, Npl -ē), **držitelīka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (vlastník) *īpašnieks m, īpašniecīe f, (Gpl -ču); d. rekordu rekorda uzstādītājs m, uzstādītāja f; rekordists m, rekordiste f, (Gpl -stu); d. akcii akcionāris m, akcionāriē f, d. řádu ordeņa kavalieris m, kavaliere f, d. ceny laureāts m, laureāte f, (Gpl -šu)*

dřemlīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *piekūnīis m*

dřēñ f, (-nē) 1 (plodu) *serīde f, (Gpl -žu) 2: <anat.> kostni d. kaulu smadzeņes f, pl, (G -ņu); d. zubu pulpā f, zoba mīkstumīis m*

dřep m, (-u, L -u) *pietupienīis m; dēlat -y tupties (tupjas, tupās)*; udēlat d. pietupties (-tupjas, -tupās)*; sedēt v ~u tupjēt (III.2.)*

dřevař m, (-e) 1 (dřevorubec) *kokcirtējs m, mežcirtējs m 2* (pracovník v dřevařským průmyslu) *mežrūpnieks m, mežrūpniecības darbinieks m*

dřevařskīj adj: d. průmysl *mežrūpniecība f, (zpracující) kokapstrāde f, d. závod kokapstrádes rūpnice*

dřevēñij adj 1 *koka* (G); ~é uhli *kokgļes f, pl, (G -ju) 2* <přen.> *kokainīis*; d. úsměv *sastindzis smaids*

dřevinja f, (-y) <bot.> *kokaugiis m*

dřevjo n, (-a, L -u/-ē) 1 *koks m; (částečně zpracované) kokmateriāli m, pl; (stavební) būvkokli m, pl; <bot.> kokšne f, (Gpl -šņu); dubovē d. ozolīkoks m; zpracovāñi ~a kokapstrāde f ♦ neni pēce z ~a viņš jau nav koka gabals; ty jsi ale d.! tu gan esi cietpauris! 2: pl ~a <hud.> koka pūšamie instrumenti m, pl ♦ sladké d. *ģitāra**

dřevorublec m, (-ce) *kokcirtējs m, mežcirtējs m*

dřevoryt m, (-u, L -u/-ē), **dřevorytija** f, (-y) *kokgrebumīis m*

dřez m, (-u, L -u) (zabudovaný) *izlietīne f, (Gpl -ņu); (škopek) bļodja f, (vētši) vannija f*

dřimjat impf, (-el-ā, imp. -ej) *snaust (snauz, snauda)**

dřinja f, (-y) <expr.> *smags darbīis m, grūts darbīis m; to je d. tās ir mocības*

dřit impf, (-e, přet. -el) 1 (odírat) (co o co) *berzt (berž, berza)* (ko pret ko), třít (trin, trina)* (ko pret ko); (o věcech) (o co) berzties (beržas, berzās)* (pret ko), tříties (trinas, trinās)* (pret ko); boty mě ~ou na patě kurpes man berž papědi; loď ~e o dno kuģis trinas pret dibenu 2* (stahovat) (co z čeho) *plēst (plēš, plēsa)* (ko kam); (kūži) dřít (II.) (ádu); d. kúru ze stromu plēst kokam mizu 3* <kol., expr.> (vykoňšovat) *izdzīt (-zen, -dzina)*, izverdzināt (III.1.)* ♦ d. z někoho *kūži izdzīt kādu līdz pēdējām* ■ d. se impf <expr.> 1 d. (se) (pracovat) (*smagi*) *strādāt* (II.), *rauties (raujas, rāvās)*; d. (se) jako kůň strádāt (rauties) vaiga sviedros, strādāt při saviem spēkiem; d. (se) za dva/ od rána do večera rauties pa diviem/*

no rīta līdz vakaram; d. (se) na děti rauties vai pušu bērnu dēļ 2: d. (se) (učít se) zubřit (III.1.), zubřities (III.1.); d. se na zkoušku zubřities eksámenam 3 (prodírat se) *lauzties (laužas, lauzās)*; d. se kupředu lauzties uz priekšu*

dřiv(e) adv 1 *agrāk; d. nebo později agrāk vai vēlāk; čim d., tím lépe jo ātrāk, jo labāk; d. mi řekni... vispirms man pasaki...; udělat (něco) co nejdříve izdarīt (kaut ko) pēc iespējas ātrāk; d. než pirms; d. než odpovím pirms es atbildu; neudělám to d. než es to neizdarīšu agrāk kā; d. než v jednu hodinu pirms pulksten vieniem; ne d. než ne agrāk kā ♦ kdo d. přijde, ten d. mele kas pirms brauc, tas pirms maj 2* (v dřívějších dobách) *senāk*

dřivější adj *bij|ušais (f -usi), iepriekšējais*; d. bydliště *iepriekšējā dzīvesvieta*; b. ředitel *bijušais direktors*; v ~ch dobách, v ~ch časech *agrāk, senāk*; d. výrok *agrākie izteikumi*

dřivji n, (-i) (palivové) *malīka f, (na stavbu) būvkokli m, pl; štípat/ fezat d. skaldīt/ zāģēt malku ♦ nosit d. do lesa darīt ko lieku; řezat d. (miegā) krākt*

dub m, (-u, L -u/-ē) <bot.> *ozoliis m ♦ mluvit do někoho jako do ~u runāt ar kādu kā ar sienu; spát jako d. gulēt kā nosistam; je to d. (nechápaný) viņš ir cietpauris*

dublen m, (-na, L -nu) *aprīlis m, (G -ja); v ~nu aprīlī*

Dublin [da-] m, (-u, L -ē/-u) *Dublinja f*

dubnovj adj *aprīja* (G)

dubovj adj 1 (vztahující se ke stromu) *ozola* (G); d. les *ozolājis m, ozolu birzs (mežs)*; d. žalud *ozolīļe f, (Gpl -ju); ~ā větev ozolzarīs m 2* (vztahující se ke dřevu) *ozolkoka* (G); d. nábytek *ozolkoka mēbeles*

dudlek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <zool.> *pupuļis m, badadzeguļe f, (Gpl -žu) ♦ spāt jako d. gulēt kā nosistam*

dudlīk m, (-ku, Lpl -cich) *knulpiis m, (G -pja), mānekliis m, (G -ja), zīdekliis m, (G -ja)*

dudj f, pl, (-) *dūdja f, pl; hrát na ~y spēlēt dūdas ♦ to je nebe a dudy kā diena pret nakti*

duel m, (-u, L -u) *duelīis m, (G -ja), divkaulja f*

duet m, (-u, L -u), **duetjo** n, (-a, L -u) (skladba a interpretace) *duetis m; zpívat d. dziedāt duetā*

duha f, (-hy, D,L -ze) *varavīksne f, (Gpl -šņu) ♦ pit jako d. dzert bez mēra*

duhovka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <anat.> *varavīksne f, (Gpl -ņu)*

duhovj adj *varavīksnes* (G); ~é barvy *varavīksnes krāsas*

duch 1: ma, (-cha, Npl -ovē, Lpl -šich/-chách) (netělesná bytost) *garš m; (strašidlo) spokšis m; (duch zemřelého v lidové slovesnosti) veļis m, (G -ja); dobřil/ zlí ~chové labie/ ļaunie gari; D. svatý Světais gars; vyvolat ~cha piesaukt garu; straši tam ~chové tur spokojas ♦ hodina ~chů spoku stunda; nevěř na ~chy neesi naivs 2: (D,L -chu) <kniž.> (osobnost) *personība f, tvůrči d. radoša personība; největší ~chové 19. století 19. gadsimta ievērojamākās personības 3: mířma, (A -cha) (vědomí) garš m, domīas f, pl; v ~chu (vzpomínat, smát se) *pie sevīs, klusībā; být ~chem nepřítomen, nebýt ~chem přítomen domās būt kur citur, v ~chu jsem s vámi domās es esmu kopā ar jums; chodit jako bez ~cha staigāt pusdzīvam ♦ v zdravém těle zdravý d. veselā miesā veselā gars 4* (intelligence) *gara spējas f, pl, prātīis m; vynikat ~chem izcelties ar gara spējam; je bystrého ~cha viņam ir ass prāts 5* (statečnost) *drosme f, dūsja f, nabyt ~cha saņemties drosmes (dūšas); pozbyt ~cha, sklesnout na ~chu zaudēt drosmi (dūšu) 6: (A -ch) (nářada) *garstāvokliis m, (G -ja), noskaņojums m; bojovný d. kareivīgs noskaņojums 7* (povaha) *garš m; v ~chu zákona likuma garā; jít s ~chem doby sekot laika garam 8: mí, pl ~chy <vulg.> (větry) purkšji m, pl, gāļzes f, pl, (G -žu); pouštět ~chy bojāt gaisu****

dúchod m, (-u, L -u/-ē) 1 (přijem) *ienākums m; národní d. nacionālais ienākums 2* (penze) *pensija f; starobní d. vecuma pensija; invalidní d. invaliditātes pensija; předčasný d. priekšlaicīga pensija; být v ~u būt pensijā; brát (pobírat) d. saņemt pensiju; odejít do ~u aiziet pensijā*

dúchodce m, (-ce), **dúchodkyně** f, (-kyně, Gpl -kynī/-kynī) *pensionāris m, pensionāriē f; domov ~cū veco ļaužu pansionāts*

dúchodovj adj 1 (vztahující se k přijmu) *ienākuma* (G), *ienākumu* (G); ~ā daň *ienākuma nodoklis 2* (vztahující se k penzi) *pensijas* (G); d. věk *pensijas vecums; ~é pojištění pensijas apdrošināšana*

duchovně adv *garīgi*

duhovnj adj 1 *gara* (G), *garīgis*; d. život/ kultura *garīgā dzīve/ kultūra*; d. útěcha *garīgs mierinājums; považovat koho za svého ~ho otce uzskatīt ko par savu garīgo tēvu 2* (náboženský) *garīgis, sakrālīis*; d. hudba *garīgā (sagrāla) mūzika*

duhovnj m, (-iho) *garīdznieks m*

due impf: ⇒ **dout**

dúkaz m, (-u, L -ul-e) **1** *pierādījums* m; pádný d. *pārliecinošs pierādījums*; vécny d. *lietisks pierādījums*; nepřímý d. *netiešs pierādījums*; nezvratný d. *neapgāzams pierādījums*; podat d. o čem *uzrādīt pierādījumus kam*; na d. čeho *kā pierādījums kam* **2** (znamení) *apliecinājums* m; na d. našī ūcty *kā mūsu cieņas apliecinājums*; na d. mé lásky *kā manas mīlestības apliecinājums*

dúkaznī adj *pierādījumu* (G); d. nouze *pierādījumu trūkums*

dúkladnē adv (pečlīvē) *rūpīgi, kārtīgi*

dúkladnīj adj **1** (pečlīvē) *rūpīgš, kārtīgš* **2** (pořádný, velký) *pamatīgš, krietnš*; (nábytek též) *masīvš*

dūl m, (dojlu, L -el-u) **1** *raktuļves f, pl, (G -vju), šahtļa f, uhelný d. og(raktuļves f, pl, (G -vju);* rudný d. *rūdas raktuves*; zlatý d. *zelta raktuves*, <přen.> *zelta bedrje f, pracovat v dole strādāt raktuves* **2** (údolí) *ieļejļa f* ♦ *slibovat hory doly sasolīt zelta kalnus*

dūļek m, (-ku, Lpl -cīch) (jamka) *bedrje f, bedrīte f, (Gpl -šu);* (prohloubenina) *iedobums* m; (ve tvářích) *bedrīte f, (Gpl -šu);* (po nešfovích) *bakurētļa f*; oční ~ky *acu dobumļi m, pl* ♦ oči mu lezou z ~kū *viņam acis no pieres sprāgst ārā*

dūležitost f, (-i) *svarīgums* m; (významnost) *nozīmīgums* m; to má značnou d. *tas ir diezgan svarīgi*; příkladat čemu d. *piešķirt kam lielu nozīmi*; nepřičitat čemu d. *neuzskatīt ko par svarīgu*

dūležitīj adj *svarīgš*; (významný) *nozīmīgš, ievērojamš*; je ~ē, aby... *ir svarīgi, lai...*; dělat se ~ým *izlikties par svarīgu personu*; nemá nic ~ējšího na práci *viņam nekas labāks nav darāms*; životně d. *dzīvībai svarīgs*

dūlnī adj *raktuvju* (G), *šahtas* (G); d. plyn *raktuvju gāze, metānš* m; d. průmysl *kalnrūpniecība f*; d. lampa *kalnraču lampa*; d. neštěstí *avārija raktuvēs*; d. inženýr *kalnrūpniecības inženieris m, inženierje f*

dūm m, (domju, L -ēl-u) **1** (stavení) *māļa f, namš* m; soukromý d. *privātmāļa f*, obytný d. *dzīvojamā māja*; činžovní d. (*daudzstāvu*) *īres nams*; panelový d. *paneļu māja* **2** (domov) *māļas f, pl*; odejít z domu *aiziet no mājām*; donáška (doprava) do domu *piegāde mājās*; paní domu *namamāļte f, (Gpl -šu)* **3** (instituce) *namš* m; d. kultury *kuļūras nams*; obchodní d. *tirdzniecības nams, universālvēikāļš m*; veřejný d. *publiskais nams*; Bílý d. *Baltais nams*; d. boží, d. Pānē *dievnamš* m

dumping [dam-] m, (-u): ⇒ **damping**

dūmysnīj adj *asprātīgš, atjautīgš*; (člověk též) *apķērīgš*

dunja f, (-y) *kāplja f*

Dunaj m, (-e) *Donavļa f*

dunjēt impf. (3.sg/pl -i) *dunjēt* (III.2.); (silnēji) *dīmdjēt* (III.2.), *dārdjēt* (III.2.); (silnē a nepravdēlnē) *rībēt* (III.2.)

duļo n, (-a, L -u) (skladba a interpretace) *dueļš* m

duplat impf. (-el-ā, imp. -ej) **1** *dauzīt* (III.1.) *kājas, skaļi staigāt* (II.); ne~ej! *nedauzi kājas!* **2** (trāvu) *midīt* (III.1.)

duplikāt m, (-u, L -ul-ē) *dublikāts* m

dur n, (neskl.) <hud.> *mažorš* m

dūraz m, (-u, L -ul-e) **1** <těž lingv.> *uzsvarš* m, *akcentš* m; klāst d. na co *uzsvērt* (-sver, -svēra)* *ko, akcentēt* (II.) *ko*; s ~em (řict, dodat) *uzsvērti*; s ~em na co *ar uzsvaru uz ko, uzsverot ko* **2** (rāznost) *sparš* m, *enerģija f*; (dēlat co) s ~em *sparīgi, enerģiski*

dūraznē adv **1** (s dūrazem) *uzsvērti* **2** (rāznē) *neatlaidīgi, enerģiski*; d. protestovat *enerģiski protestēt*; d. dát ko najevo *neatlaidīgi likt ko manīt* **3** (pādnē) *stingri, noteikti*; d. varovat/ zakazovat *stingri brīdināt/ aizliegt*; d. popřít *stingri noliegt*; d. odmítnout *noteikti atteikties*

dūraznīj adj **1** (s dūrazem) *uzsvērtš* **2** (rāzný) *spēcīgš, enerģiskš*; d. protest *spēcīgs protests* **3** (pādný) *stingrš*; ~ē varovāni *stingrs brīdinājums*

durdjit se impf. (3.sg/pl -i) *pukťoties* (II.), *piktťoties* (II.), *skaisties* (*skaišas/skaistas, skaitās*)*; (na koho uz ko)

Durynskjo n, (-a) *Tīringņe f*

dusičnan m, (-u, L -u) <chem.> *nitrāts* m, *slāpekšskābes sāļš* m, (G -s)

duļsit impf. (3.sg/pl -sí, pas. -šen, imp. -s) **1** *smacēt* (II.); d. koho rukama *žņaut* (*žņaudz, žņaudza*)* *ko*; ~sí mě kouř *es smoku no dūmiem* **2** (požár, oheň) *dzēst* (*dzēš, dzēsa*)* **3** (potlačovat: odpor, volnost) *ap(spiest -spiež, -spieda)** **4** (tlumit: zvuk, světlo) *apslāpēt* (II.) **5** (tajit: pláč, smích, vztek) *valdīt* (III.1.), *aizturēt* (III.2.) **6** <kuch.> *sautjēt* (II.), *sutjināt* (III.1.) ■ **d. se** impf **1** *smakt* (*smok, smaka*)*; d. se jidlem *aizřities* (-rijas, -rijās)* *ar ēdienu*; d. se smíchem/ pláčem/ vztekem *palikt* (-liek, -lika)* *bez elpas no smieklēm/ no raudām/ no dusmām* **2** <kuch.> *sautjēties* (II.), *sutjināties* (III.1.)

dúsledjek m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *rezultātš* m, *sekļas f, pl*; v ~ku (čeho) (*kā*) *rezultātā*; to bude mít ~ky *tam būs (zināmas) sekas*; do všech ~kū *plnībā* **2** (logicky) *secinājums* m, *slēdzienš* m; vyvodit ~ky z čeho *izdarīt secinājumus par ko*

dúslednē adv *konsekventi, pamatīgi*

dúslednost f, (-i) *konsekvence f*

dúslednīj adj *konsekventš*

dusņo l n, (-a) **1** (počasí) *tveicje f* ♦ d. před bouří *klusums pirms vētras* **2** (vzduch) *smacīgs gaisš* m **ll** adv *smacīgi*; je tu d. *šeit ir smacīgs gaisš*

dústojnē adv **1** (s důstojností) *ciēnīgi, ar cieņu* **2** (vhodně) *pienācīgi, piemēroti*; (pořádně) *kārtīgi*; d. co oslavit *pienācīgi (kārtīgi) ko nosvinēt*

dústojnēj adj *virsnieka* (G), *virsnieku* (G); ~ā hodnost *virsnieka dienesta pakāpe*

dústojnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *virsniekš* m

dústojnost f, (-i) (váženost) *ciēnība f*; (těž čest) *ciēņļa f, godš* m; je to pod mou d. *tas ir zem mana goda*

dústojnīj adj **1** (mající vážnost) *ciēnīgš*; (vážený) *godājamš, ciēnijamš*; d. otec (duchovní) *svētais tēvs* **2** (vhodný) *ciēnīgš*; není ~ē člověka, aby... *nav cilvēka ciēnīgi, lai...*; podmínky ~ē člověka *cilvēka ciēnīgi apstākļi*

Dušanbe n, (neskl.) *Dušanbe f*

dušje f, (-e) **1** <náb.> *dvēselje f, (Gpl -ju)*; upsat ~i čertu *pārdot velnam (savu) dvēseli*; spása d. *dvēseles pestīšana*; hříšná d. *grēcīga dvēsele*; na mou ~i *goda vārds* ♦ *vyustit ~i* *izlaist garu*; mít ~i na jazyku *būt tuvu nāvei* **2** (duševno) *siņšds f, (Gpl -žu), dvēselje f, (Gpl -ju)*; z celē d. *no visas sirds*; z hloubi d. *no sirds dziļumiem*; z d. koho/co *nenāvidēt/ milovat no sirds ko neieredzēt/ mīlēt*; dát do čeho ~i *ielikt kur sirdi (dvēseli)*; tíží mě to na ~i *tas spiež manu sirdi*; nosit co v ~i *glabāt ko sirdi (dvēselē)* ♦ promluvit někomu z ~e *izņemt kādam vārdus no mutes*; promluvit někomu do d. *modināt kāda sirdsapziņu*; vidět někomu do d. *redzēt kādam līdz sirds dziļumiem*; vidět někomu svou ~i *atvērt kādam savu sirdi (dvēseli)*; tělem i ~i *ar sirdi un dvēseli*; byla v něm malá d. *viņam dūša bija papēžos* **3** (člověk) *dvēselje f, (Gpl -ju)*; nebylo tam živé d. *tur nebija ne dvēseles*; je ~i rodiny *viņš ir ģimenes dvēsele*; je to taková dobrá d. *viņš ir labs cilvēks* ♦ mrtvé d. *mirušās dvēseles* **4** <tech.> (pneumatiky, míče) *kamerļa f (riepas, bumbas)* **5** <bot.> *serļde f, (Gpl -žu)* **6**: <zool.> *rybi d. peldpūslis m, (G -šļa)*

dušenj adj **1** <kuch.> *sautētš, sutinātš* **2** (povzdech) *apspiestš, apslēptš*

dusik m, (-u) <chem.> *slāpekļlis m, (G -ja)*

duševnē adv *garīgi*; d. chorý *garīgi (psihiski) slimš*; d. zaostalý *garīgi atpalicis*; pracovat d. *strādāt garīgu darbu*

duševnī adj *garīgš*; d. rovnováha *garīgais līdzsvars*; d. rozpoložení *garīgais stāvoklis*; d. choroba *garīga (psihiska) slimība*; d. práce *garīgs darbs*; d. vlastnictví *garīgais īpašums*; d. pracovník *cilvēks, kas stādā garīgu darbu*

dušička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dvēselje f, (Gpl -ju)* ♦ byla v něm malá d. *viņam dūša bija papēžos*; ⇒ **duše**

Dušičky f, pl, (-ek) *Mirušo piemiņas dienļa f*

duťinja f, (-y) *dobums* m; <anat.> *břišní/ ústní/ nosní d. vēdera/ mutes/ deguna dobums*

dūtka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rājenš* m; udělit komu ~ku *izteikt kam rājenu*

duťj adj **1** (prázdny) *dobš, tukšš, ar tukšu vidu*; ~ā cihla *dobais (caurumotais) ķieģelis*; ~ē sklo *pūstais stikls*; ~ē míry *tilpuma mēri*; <anat.> ~ā žila *dobā vēna* ♦ být d. (bez peněz) *būt tukšā (bez naudas)* **2** (prohnutý dovnitř) *ieliektš* **3** (zvuk, hlas) *dobjš* **4** <přen., pej.> (slova, fráze) *tukšš*

dúvěra f, (-ry, D.L -ře) *uzticība f, (spolehnuti) paļāvība f, (důvěrování) uzticēšanļš f*, mít ~ru ke komu/čemu, v koho/co *uzticēties* (III.2.) *kam*; hodný ~ry *uzticības ciēnīgš*; vzájemná d. *savstarpēja uzticēšanās*; d. v sebe *pašpaļāvība f*, požívat *naprostē ~ry baudīt pilnīgu uzticību*; budít ~ru *radīt (raisīt) uzticību*; získat si něčí ~ru *iemantot kāda uzticību*; zklamat něčí ~ru *neattaisnot kāda cerības*; hlasovat o ~ře (v parlamentu) *balsot par uzticību*

dúvěrnē adv **1** (s důvěrou) *ar uzticību, uzticami*; d. řečeno *starp mums runājot* **2** (dobře, dokonale) *labi*; d. známý *labi pazīstams*; d. blízký *joti tuvs* **3** (tajně) *slepeni, konfidenciāli* **4** (familiámě) *familiāri*; chovat se ke komu *priļši d. izturēties pret ko pārāk familiāri*

- důvěrník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **důvěrnice** f, (-e, Gpl -) **1** (intimní přítel) *uzticības personā f 2* (zmocněnec) *pārvaldnieks m, pārvaldniecē f, (Gpl -ču)*
- důvěrný** adj **1** (ovzduší, chvilě, tón) *sirsnīgs, draudzīgs*; (přítel) *tuvls*; (poměr) *intīmīgs 2* (tajný) *slepenīgs, konfidenciāls*; ~ā shūze *slēgta sapulce*; přísně ~é *stingri slepenī*
- důvěryhodnost** f, (-i) *ticamība f, uzticamība f*
- důvěryhodný** adj (pramen) *uzticams, drošs*; (člověk) *uzticams, uzticības cienīgs*; být d. v něčích očích *būt uzticamam kāda acīs*
- důvěřivý** adj **1** (člověk) *paļāvīgs*; (přílišně) *lētīcīgs 2* (pohled, vztah) *uzticības pilns*
- důvěřovat** impf, (-uje) (komu/čemu) *uzticlēties (III.2.) (kam)*; (v koho/co) *paļauties (-jaujas, -jāvās)* (uz ko)*; d. si *paļaujies uz sevi*
- důvod** m, (-u, L -u) **1** (příčina) *īemesls m*; z technických ~ů *tehnisku īemeslu dēļ*; ze zdravotních ~ů *veselības stāvokļa dēļ*; z rodinných/ z existenčních ~ů *ģimenes/ materiālu apstākļu dēļ*; z prestižních ~ů *prestiža dēļ*; z jakého ~u? *kāda īemesla dēļ?*; z toho ~u, že... *tāpēc, ka...*; není d. k čemu *nav īemesla (darīt ko)*; to má svūj d. *tam ir savi īemesli 2* (argument) *argumentēts m, pamatojums m*; ~y pro a proti *argumenti par un pret*; uvádět pádně ~y *minēt būtiskus argumentus*
- důvodně** adv *pamatoti, dibināti*
- důvodný** adj *pamatoļs, dibināļs*
- důvodový** adj: ~á zpráva *pamatojuma dokuments*; <lingv.> ~á věta *cēloņa apstākļa teikums*
- důvtip** m, (-u, L -u) *attapība f, atjautība f, apķērbība f*
- dužinja, dužninja** f, (-y) (*augļa*) *mikstumē m*
- dužnatý** adj *salīgls*
- dva** num, (f/n *dvē*) *divļi (f-as)*; oba d. *abi divi*; jsou dvě (hodiny) *pulkstenis ir divi*; ve dvě (hodiny) (pulksten) *divos*; (ve skupinách) po dvou *pa divi*, (jen o mužích též) *pa diviem*, (jen o ženách též) *pa divām*; (dělat co) ve dvou *divatā*; d. a půl *divi ar pusī*, *divarpus (neskl.)*; dvě stě *divsimt (neskl.)*, *divi simti*; ~advacet *divdesmit divi*; jedna, dvě, tři... *viens, divi, trīs...*; d. krát dvě *divi reiz divi*
- dvacátník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **dvacátnice** f, (-e, Gpl -) *divdesmitgadnieks m, divdesmitgadniecē f, (Gpl -ču)*
- dvacetiletý** num **1** *divdesmitāis*; v ~ých letech *divdesmitajos gados 2* (ve složených číslovkách) *divdesmit (neskl.)*; d. první *divdesmit pirmais*; dva~ *divdesmit otrais*
- dvacet** num, (-i) *divdesmit (neskl.)*; d. jedna *divdesmit viens*; dva~ *divdesmit divi* ♦ jeden za osmnáct a druhý bez dvou za d. *abi labi*
- dvacetikorunja** f, (-y) *divdesmit kronu (kronas)*; (mince) *divdesmit kronu monēta f*; (bankovka) *divdesmit kronu banknoļte f, (Gpl -šu)*
- dvacetiletý** adj **1** (starý 20 let) *divdesmitgadīgs, divdesmit gadus vecs 2* (trvající 20 let) *divdesmitgadu (jen G)*, *divdesmit gadu (G)*, *divdesmit gadus ilgs*
- dvacetiminutový** adj *divdesmitminūšu (jen G)*, *divdesmit minūšu (G)*; ~á přestávka *divdesmitminūšu (divdesmit minūšu) pārtraukums*
- dvacetiprocentní** adj *divdesmitprocentīgs*
- dvacetník** m, (-ku, Lpl -cich) *divdesmit helleru*
- dvacitjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *divdesmit (neskl.)*, *divdesmitnieks m*; d. studentů *divdesmit studentu*; umístit se v první ~ce *iekļūt pirmajā divdesmitniekā 2* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *divdesmitāis (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) 3* (věk) *divdesmit gadu*; po ~ce *pēc divdesmit gadu vecuma*
- dvakrát** num *divreiz, divas reizes*; d. kávu, prosím! *divas kafijas, lūdzu!* ♦ d. měř a jednou *reži! septiņreiz nomēri, vienreiz nogriez!*
- dvanáct** num, (-i) **1** (označuje počet) *divpadsmit (neskl.)*; je mu d. (let) *viņam ir divpadsmit gadu, viņš ir divpadsmit gadus vecs*; d. set *tūkstoš divi simti* ♦ za pět minut d. *pēdējā brīdī 2* (časový údaj) *divpadsmit*; je d. (hodin) *pulkstenis ir divpadsmit*; ve d. (hodin) (pulksten) *divpadsmitos*
- dvanáctihodinový** adj *divpadsmitstundu (jen G)*, *divpadsmit stundu (G)*, *divpadsmit stundas ilgs*; ~ā smēna *divpadsmitstundu maīņa*
- dvanáctiletý** adj **1** (starý 12 let) *divpadsmitgadīgs, divpadsmit gadus vecs 2* (trvající 12 let) *divpadsmitgadu (jen G)*, *divpadsmit gadu (G)*, *divpadsmit gadus ilgs*; ~é období *divpadsmitgadu (divpadsmit gadu, divpadsmit gadus ilgs) periods*
- dvanáctjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *divpadsmit (neskl.)*, *divpadsmitnieks m 2* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *divpadsmitāis*
- (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*) **3** (pivo) *divpadsmitprocentīgs alus m*
- dvanáctjly** num **1** (v pořadí) *divpadsmitāis 2* (časový údaj) *divpadsmit*; v půl ~é (*pulksten*) *pusdivpadsmitos*; po ~é (hodině) *pēc (pulksten) divpadsmitiem*
- dvjě** num, f/n: ⇒ **dva**
- dveře** f, pl, (-i, D -im, L -ich, I -mi) *durvis f, pl, (G -vju)*; d. od, do ložnice *guļamistabas durvis, durvis uz guļamistabu*; domovní d. *galvenā ieeja f, parādes durvis*; dvojitě d. *dubultdurvis f, pl, (G -vju)*; stát mezi ~mi *stāvēt durvīs* ♦ den otevřených ~í *atvērto durvju diena*; (jednat) za zavřenými ~mi *aiz slēgtām durvīm*; být přede ~mi (o jaru, Vánocích ap.) *būt pie durvīm*; ukázat někomu d. *parādīt kādam durvis*; zamést si před vlastními ~mi *noslaucīt savu durvju priekšu*
- dviřka** n, pl, (-ek, Dpl -kūm/-kám, L -kách, I -kyl/-kami) *durvis f, pl, (G -vju), durtiņas f, pl*; (do zahrady) *vārti m, pl, vārtiņi m, pl*; zadní d. (domu) *sētas durvis, (auta) aizmugurējās durvis* ♦ nechť si zadní d. otevřená *nodrošināt (sev) atkāpšanās ceļu*
- dvojaký** adj **1** (dvojí) *divējāds 2* (dvojnásobný) *divnozīmīgs 3* (neupřímny) *divkosīgs*; hrát ~ou hru *spēlēt dubultu spēli*
- dvojče** n, (-ete, Npl -ata) *dvīņis m, (G -ņa), dvīņe f, (Gpl -ņu)*; (mužského pohlaví též) *dvīņubrālīs m, (G -ļa)*; (ženského pohlaví též) *dvīņumāsja f, siamská ~ata Siāmas dvīņi*
- dvojhlaška** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *divskaļnis m, (G -ņa)*
- dvojjí** num, (-ich) **1** (s pomn. subst.) *dvīji (f -as)*; (s párovými subst.) *divji pāri, divēji (f -as) <zast.>*; ~e dveře *divas durvis*; ~e kalhoty *divas bikses, divi pāri bikšu, divi bikšu pāri*; ~e ponožky *divi pāri zeķu, divi zeķu pāri*; ~e zápalky *divas kastītes sērkočiņu 2* (dvojního druhu) *divu veidu (G)*, *divējāds*; d. maso *divu veidu (divējāda) gaļa*; ~im způsobem *divējādi*; ve ~im vyhotovení *divos eksemplāros*; ~í dno *dubultdibens m* ♦ ~í metr *dažāda mēraukla*
- dvojice** f, (-e, Gpl -) *pārījs m*; manželská d. *laulāts pāris*; ve ~ích *pa pāriem*
- dvojitý** adj *divkāršs, dubults, dubult-*; ~á zatačka *divkāršs pagrieziens*; ~á whisky *dubults (divkāršs) viskijs*; ~é dveře *dubultdurvis f, pl, (G -vju)*; ~é okno *dubultlogis m*; ~á brada *dubultzods m*; d. agent *dubultaģēns m, dubultaģēnīte f, (Gpl -šu)*; ~é dno *dubultdibenš m*; ~á porce *dubultporcija f*; ~á postel *divguļamā gulta*; <šachy> d. šach *dubultšahs m*
- dvojjazyčný** adj *divvalodu (jen G)*, *divvalodīgs, bilingvāls*; d. slovník *divvalodu vārdnīca*; ~é prostředí *divvalodīga (bilingvāla) vide*; d. spisovatel *bilingvāls rakstnieks*; d. nápis *uzraksts divās valodās*
- dvojka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *divnieks m 2* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *otrāis (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) 3* <šk.> (známka v českých školách) *divnieks m*; (v lotyšských školách je v desíťbodovém systému nejvyšší ocenění desítka) ≙ *astogņieks m, septiņnieks m* (čehu školās *piecu baļļu sistēmā vislabākā atzīme ir vieninieks 4* (rychllost) *otrāis ātrums m*; zařadit ~ku *ieslēgt otro ātrumu 5* (množství vína ap.) *divsimt gramu (vīna) 6* <sport> (veslařská) *divnieks m 7* (puška) *divstobreļne f, (Gpl -ņu)*
- dvojnásob(ně)** num (dvojitě) *divtik*; (dvakrát) *divreiz*; d. drahé *divtik dārgs, divreiz dārgāks*; zvýšit se d. *divreiz palielināties*
- dvojnásobek** m, (-ku, Lpl -cich) *divkāršojums m, divreiz vairāk (nekā...)*; d. částky *summas divkāršojums, divreiz lielāka summa*; d. původní ceny *divreiz vairāk nekā sākmucena*; zaplatit d. *samaksāt divreiz vairāk*
- dvojnásobný** num **1** (dvakrát opakovaný) *divkārtējs*; d. vítěz *vrah divkārtējs uzvarētājs* *slepka 2* (dvakrát větší) *divkāršs, divkārtīgs, dubults, dubultīgs, divreiz lielāks*; ~á cena *divkārša (divkārtīga, dubulta, dubultīga, divreiz lielāka) cena*; d. počet *divkāršs (divkārtīgs, dubults, dubultīgs, divreiz lielāks) skaits*
- dvojník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **dvojnice** f, (-e, Gpl -) *dubultnieks m, dubultniecē f, (Gpl -ču)*
- dvojsmysl** m, (-u, L -u) **1** (dvojí smysl) *divējāda nozīme f, (Gpl -mju) 2 (narážka) *divdomība f**
- dvojsmyslný** **1** *divējādi saprotams, ar divām nozīmēm 2 (vtip, žert) *divdomīgs**
- dvojstranný** adj *divpusējs*
- dvojstup** m, (-u, L -u) <sport, voj.> *kolonnā f pa divi*; v ~ nastoupit! *divās rindās stāties!*; jít ve ~u *iet kolonnā pa divi*
- dvojtečjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *koļš m*
- dvora** m: ⇒ **dvůr**
- dvoranj** f, (-y) (v divadle, sportovní) *zāļe f, (Gpl -ļu)*; (na nádraží, v hotelu) *vestibils m*

dvorlec m. (-ce) **1** (selský) (*lielas lauku mājas f, pl;* (panský) *muižiņi a f 2* (tenisový) *tenisa laukumis m, kortis m*
dvorlek m. (-ku, Lpl -cich) *pagalmis m, pagalmiņš m*
dvorni adj: d. *dāmaļ šašek galma dāma/ ākstis*; d. *trakt iekšējais pagalms*
dvorský adj *galma (G)*
dvore m: ⇒ **dvūr**
dvorīt se impf. (3.sg/pl -i) (komu) *izrādīt (III. 1.) uzmanību (kam), aplīt (ot (II.) (ko)*
dvoubarevný adj (jsouci ve dvou barvách) *divkrāsainis, divās krāsās*; (ve kterém jsou použity dvě barvy též) *divkrāsu (jen G)*; <přen.> ~á vláda *divu partiju veidota valdība*
dvoubodový adj *divu punktu (G)*; d. *náskok divu punktu pārākums*
dvoučlenný adj: ~á federace *divu valstu (republiku, subjektu ap.) federācija*; <lingv.> ~á věta *divkopu teikums*
dvoudenní adj **1** (2 dny starý) *divas dienas vecis 2* (trvajici 2 dny) *divdienu (jen G), divu dienu (G), divas dienas ilgš*
dvoudilný adj *divdaļīgš*; ~é plavky *atsevišķais peldkostīms*; d. snímek *divsērīju filma*; ~á encyklopedie *divsējumu enciklopēdija*
dvouhodinový adj *divstundu (jen G), divu stundu (G), divas stundas ilgš*; ~é zpoždění *divu stundu nokavēšanās*
dvouhra f. (-ry, D.L -ře, Gpl -er) <sport> *vienspēle f, (Gpl -ju)*
dvouletý adj **1** (starý 2 roky) *divgadīgš, divus gadus vecš 2* (trvajici 2 roky) *divgadu (jen G), divu gadu (G), divgadīgš, divus gadus ilgš*; d. cyklus *divgadu (divu gadu, divgadīgs, divus gadus ilgš) cikls*; <bot.> ~á rostlina *divgadīgs augs*
dvouměsíční adj **1** (2 měsíce starý) *divus mēnešus vecš 2* (trvajici 2 měsíce) *divmēnešu (jen G), divu mēnešu (G), divus mēnešus ilgš*
dvoumetrový adj *divmetrīgš*; ~é hradby *divmetrīgi (divus metrus augsti) mūri*; má ~ou šifku/ výšku/ délku/ tloušťku *tas ir divus metrus plats/ augsts/ garš/ biezs*; v ~é vzdálenosti/ výšce *divu metru attālumā/ augstumā*
dvouminutový adj *divminūšu (jen G), divu minūšu (G)*
dvoupatrový adj *třístávu (jen G) (apakšstāvu neskaita)*
dvouprocentní adj *divprocentīgš*
dvoustovka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *divsimts kronu (kronas)*; (bankovka) *divsimt kronu banknoīte f, (Gpl -šu) 2* <sport> *divsimt metru distanīce f, (Gpl -ču)*
dvoutřetinový adj: přijmout ~ou většinou *pieņemt ar divām trešdaļām balsu*; d. *nárůst pieaugums par divām trešdaļām*

dvoutýdenní adj *divnedēļu (G), divu nedēļu (G), divas nedēļas ilgš*; d. *dovolená divu nedēļu (divas nedēļas ilgš) atvaļinājums*
dvůr m. (dvoira, L -ře) **1** *pagalmis m, sētīa f*; na dvoře *pagalmā, sētā 2* (selský) *lauku mājas f, pl;* (panský) *muižiņa f 3* (královský) *galmis m*
dýlha f. (-hy, D.L -ze) *saplākšnis m, (G -šņa), finieris m*
dýchací adj *elpošanas (G)*; horní cesty d. *augšējie elpošanas ceļi*; d. *potiže aprūtināta elpošana*; má d. *potiže viņam ir grūti elpot*
dýchání n. (-i) *elpošana f*; umělé d. *mākslīgā elpināšana f*
dýchlat impf. (-á) *elpjot (II.)*; zhluboka d. *elpot dziļi*
dychtít impf. (3.sg/pl -i) (po kom/čem) *alkt (alkst, alka)* (pēc kā)*
dychtivě adv *alkaini, kāri*
dychtivý adj *alkstošš, alkainš*; být d. po čem, na co *alkt (alkst, alka)* pēc kā*; d. po věděni *zinātkārš*; d. po moci *varaskārš*; d. po lásce *alkstošš (pēc) mīlestības*
dýlka f. (-ky, D.L -ce) *dunīcis m, (G -ča) ♦* vrazit někomu ~ku do zad *iedurt kādam dunci mugurā*
dýl adv, kompar. <kol.>: ⇒ **déle**
dým m. (-u, L -u) *dūmī m, pl*
dýmka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pīlpe f, (Gpl -pju)*; d. *miru miera pīpe*
dynamicky adv *dinamiski*
dynamický adj *dinamiskš*
dynamika f. (-ky, D.L -ce) *dinamika f*; <přen. též> *dinamismis m*
dynamit m. (-u, L -u) *dinamīts m*
dynamo n. (-a, L -u) <elektr.> *līdzstrāvas ģeneratoris m*
dynastie [-ty-] f. (-e) *dinastija f*
dýně f. (-ě) *ķirbīš m, (G -bja)*
dyt' konj/part <kol.>: ⇒ **vdýt'**
dyž konj/part <kol.>: ⇒ **když**
džbán m. (-u, L -ěl-u) *krūķa f, krūže f, (Gpl -žu)*; (kovový) *kannā f*
 ♦ tak dlouho se chodí se ~em pro vodu, až se ucho utrhne *neko (riskantu) nevar darīt mūžigi*
džem m. (-u, L -u) *ievārījums m, džems m*
džentlmen m. (-a): ⇒ **gentleman**
džez m. (-u, L -u): ⇒ **jazz**
džihád m. (-u, L -u) *džihādš m*
džinly, džinsly m, pl, (-ú) *džinsī m, pl*
džip m. (-u, L -u) *džipš m, apvidus auto m, (neskl.)*
džudjo n. (-a, L -u): ⇒ **judo**
džungle f. (-e) *džunglī m, pl ♦* zákon d. *džungļu likums*
džus m. (-u, L -u) *sullā f*

E, É

E, e, É, é [é] n. (neskl.) **1** (pismo) (*burts*) e [e] m. (neskl.); krátké e/ dlouhé e (é) *isais e/ garais e (é)*; e s háčkem (ě) e *ar jumtīņu 2* <hud.> (nota a tón) *mī m, (neskl.)*; E dur/ e moll *mī mažors/ mī minors*
eben m. (-u, L -u) <bot.> *ebenkokš m*
edice [-dy-] f. (-e, Gpl -ī) **1** (vydavatelská činnost) (*grāmatu*) *izdošana f 2* (vydání) (*grāmatas*) *izdevums m 3* (ediční řada) (*grāmatu*) *sērija f, (knížnice) bibliotēka f*
ediční [-dy-] adj: e. poznámka/ plán *izdevniecības piezīme/ plāns*; e. činnost *izdevējdarbība f, e. řada (grāmatu) sērija f, (knížnice) bibliotēka f*
Edinburgh [edybnurk] m. (-u) *Edinburga f*
editoř [-dy-] m. (-ra, Gpl -ři), **editorika** [-dy-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izdevējs m, izdevēja f*
editor [-dy-] m. (-u) <komp.> *redaktorš m*
efekt m. (-u, L -u) *efektš m*; (účinek též) *ietekme f, (Gpl -mju)*; skleníkový e. *siltumnicas efekts*; světelné/ zvukové ~y *gaismas/ skaņas efekti*; speciální e. *specefektš m*; vedlejší e. *blakusefektš m*; mit e. na co *ietekmēt (II.) ko*
efektivitā [-ty-] f. (-y) *efektivitāte f, e. práce darba efektivitāte*; zvýšit ~u (čeho) *paaugstināt (kā) efektivitāti*
efektivně [-ty-/tý-] adv <kníž.> *efektīvi*
efektivní [-ty-/tý-] adj <kníž.> *efektīvs*; (účinný též) *iedarbīgs*
efektivnost [-ty-] f. (-i) *efektivitāte f, iedarbīgums m*
efektní adj *efektīgš, iespaidīgš*
egjo n. (-a)/(neskl.) *ego m, (neskl.)*
egoista m. (-y, Npl -é), **egoista** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *egoistš m, egoiste f, (Gpl -stu)*
egoistický [-ty-] adj *egoistiskš*
egoizmus m. (-u) *egoismš m*
Egypt m. (-a, L -ě) *Ēģipte f*

Egyptan m. (-a, Npl -é), **Egyptanika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ēģiptietis m, (G -ša), ēģiptiete f, (Gpl -šu)*; ~é *ēģiptieši*
egyptský adj **1** (vztahující se k Egyptu) *Ēģiptes (G)*; E~á *arabská republika Ēģiptes Arābu Republika 2* (vztahující se k Egyptānūm) *ēģiptiešu (G)*
eh, ech int *ek!, eh!*
echlo n. (-a, L -u) **1** <kníž.> (ozvěna) *atbalss f, (Gpl -su) 2* <kol.> (znamení) *mājiens m*; dát komu e. *dot kam mājienu*; dostat e. od koho *dabūt mājienu no kā*
ejhle int *raugi!, raug!, skat!*
ekolog m. (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **ekoložika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ekologš m, ekoloģe f*
ekologicky adv *ekoloģiski*; e. čistý *ekoloģiski tīrs*
ekologický adj *ekoloģiskš*; ~á *katastrofa ekoloģiskā katastrofa*; ~é *škody dabai nodarītie zaudējumi*
ekologie f. (-e) *ekoloģija f*
ekoložika f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **ekolog**
ekonom m. (-a, Npl -ové), **ekonomika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ekonomistš m, ekonomiste f, (Gpl -stu)*
ekonomicky adv *ekonomiski*
ekonomický adj **1** (týkající se hospodářství) *ekonomikas (G), ekonomiskš 2* (šetrný) *ekonomiskš*
ekonomije f. (-e) **1** (věda) *ekonomika f*; politická e. *politiskā ekonomija f 2* (hospodárnost) *ekonomija f*
ekonomika f. (-ky, D.L -ce) **1** (hospodářství) *ekonomika f*; (státu též) *tautsaimniecība f 2* (hospodárnost) *ekonomija f*
ekonomika f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **ekonom**
ekosystém m. (-u, L -u) *ekosistēmja f*
ekumenický [-ny-] adj *ekumeniskš*
Ekvádor m. (-u) *Ekvadora f*
ekvivalent m. (-u, L -ul-ě) *ekvivalentš m*

- ekvivalentní** adj *ekvivalent[us]*; (čemu kam)
- elán** m. (-u, L -u/-ě) (nadšení) *sajúsm|a f, aizrautība f; (vzlet) pacilātība f*; (entuziazmus) *entuziasms|s m, dedzība f*; (rozmach) *sparšs m, spēkšs m*; životní e. *dzīvespriekšs m*
- elegancje** f, (-e) *elegancje f*; vybraná e. *izmeklēta elegancje*
- elegantně** adv *elegantī*
- elegantní** adj *elegant[us]*
- elektrářenský** adj *elektrostacijas (G), elektrostaciju (G)*; ~á společnost *elektrības ražotājs|s m*
- elektrárna** f, (-ny, Gpl -en) *elektrostacija f, spēkstacija f*; vodní e. *hidroelektrostacija f*; tepelná e. *termoelektrostacija f*; atomová e. *atomelektrostacija f*
- elektrický** adj *elektriskšs, elektro-*; e. proud *elektriskā strāva*; ~é osvětlení *elektriskais apgaismojums*; ~é vedení *elektropiegāde|e f*; e. obvod *elektrotīkšs m*; e. pohon *elektrodzinējs m*; e. motor *elektromotors m*; e. spotřebič *elektroierīce f, (Gpl -ču)*; e. šok *elektriskais šoks*; ~é křeslo *elektriskais krēsls*
- elektrika** f, (-ky, D,L -ce) <kol.> **1** (proud) *elektrība f* **2** (tramvaj) *tramvajs|s m*
- elektrikář** m, (-ce) <kol.> *elektrīkšs m, elektromontieris m*
- elektroda** f, (-y) <fyz.> *elektrod|s m*
- elektromagnetický** [-ty-] adj *elektromagnētiskšs*
- elektron** m, (-u, L -u) <fyz.> *elektron|s m*
- elektronický** [-ny-] adj *elektroniskšs*; ~á pošta *elektroniskais pasts*
- elektronika** [-ny-] f, (-ky, D,L -ce) *elektronika f*
- elektrotechnický** [-ny-] adj *elektrotehniskšs*
- elektrotechnika** [-ny-] f, (-ky, D,L -ce) *elektrotehnika f*
- elektrín** f, (-y) *elektrība f*; zavěst ~u *ievilk elektrību*
- element** m, (-u, L -u) **1** (součást) *element|s m, sastāvdaļa f* **2** <chem.> *ķīmiskais element|s m* **3**: <přen.> protispolečenské ~y *antisociāli element|i m, pl*
- elementární** adj *elementāršs*; e. znalosti *elementāras zināšanas*; <fyz.> e. částice *elementārdaļiņa f*
- eliminace** f, (-e) *izslēgšan|a f, <odb.> eliminācija f*
- eliminovat** (im)pf, (-uje) *iz|slēgt (-slēdz, -slēdza)**
- elipsa** f, (-y) <mat., lingv.> *elipse f, (Gpl -šu)*
- elit** f, (-y) *elitē f*
- elitní** adj *elitāršs*; <voj.> e. jednotky *elitāras vienības*
- elixir** m, (-u) *eliksīrs m*; e. životal věčného mládí *dzīvības/mūžīgās jaunības eliksīrs*
- email** [-ajl] m, (-u, L -u) *emalija f*
- e-mail** [-i-mejl] m, (-u, L -u) *e-past|s m*
- emancipace** f, (-e) *emancipācija f*
- embargo** n, (-a) *embargo n, (neski)*; uvalit na co e. *uzlikt kam embargo*; zrušit e. *atcelt embargo*
- emblém** m, (-u, L -u) <kníž.> *emblēm|a f*
- embryo** n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *embrijs|s m*
- emigrace** f, (-e) **1** (emigrování) *emigrācija f, emigrēšan|a f* **2** (emigranti) *emigrācija f, emigrant|i m, pl*
- emigrant** m, (-a, Npl -ě-i), **emigrant|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *emigrant|s m, emigrante f, (Gpl -šu)*
- emigrovat** (im)pf, (-uje) *emigrēt (II)*
- eminentní** adj <kníž.> *ārkārtīgšs, ārkārtējšs*; mít e. zájem (na čem, o co) *būt ārkārtīgi ieinteresētam (kur), izrādīt ārkārtīgu interesi (par ko)*
- emirát** m, (-u, L -u/-ě) *emirāts|s m*; Spojené arabské ~y *Apvienotie Arābu Emirāti*
- emisař** m, (-ra, Npl -ři), **emisar|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <těž přen. expr.> *emisāršs m, emisārte f*
- emisje** f, (-e) <fin., fyz.> *emisija f, (škodlīvin tēz) noplūde f, (Gpl -žu), izplūde f, (Gpl -žu)*
- emisní** adj <fin., fyz.> *emisijas (G)*; e. banka *emisijas banka*; e. limit (škodlīvin) *(kaitīgo vielu) emisijas limits*
- emitent** m, (-a) <fin.> *emitent|s m*
- emitovat** (im)pf, (-uje) <ekon.> *emitēt (II), iz|dot (-dod, -deva)**; (uvést do oběhu) *laist (laiž, laida)* apgrozībā*
- emocje** f, (-e), obv. pl ~e <kníž.> *emocijas f, pl*
- emocionální** adj *emocionālšs*
- emotivní** [-ty-] adj *emotīvšs*
- empirický** adj *empīriskšs*
- encyklopedický** [-dy-] adj *enciklopēdiskšs*; e. slovník *enciklopēdiskā vārdnīca*
- encyklopedije** [-dy-] f, (-e) *enciklopēdija f* ♦ *chodící e. staigājoša enciklopēdija*
- energetický** [-ty-] adv: e. úsporné/náročné zařízení *iekārta, kas patērē maz/ daudz enerģijas*
- energetický** [-ty-] adj **1** (vztahující se k energetice) *enerģētikas (G)*; *enerģētiskšs* **2** (vztahující se k energii) *enerģijas (G)*; *enerģētiskšs*; ~é zdroje *enerģijas avoti*; ~á hodnota (potravín) *enerģētiskā vērtība*
- energetik** [-ty-] m, (-ka, Npl -ci/-kově, Lpl -cich) *enerģētīkšs m*
- energetika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *enerģētika f*
- energicky** adv *enerģiski*
- energický** adj *enerģiskšs*
- energje** f, (-e) *enerģija f*; atomová e. *atomenerģija f*, světelná e. *gaismas enerģija*; tepelná e. *siltumenerģija f, termoenerģija f*; vodní e. *ūdens (kustības) enerģija, hidroenerģija f*; mechanická e. *mehāniskā enerģija*; zdroje e. *enerģijas avoti*; vynaložit veškerou ~i *iztērēt visu enerģiju*
- enkávla** f, (-y) *anklāv|s m*
- enormní** adj *milzīgšs*
- entita** [-ty-] f, (-y) (byti) *esamība f, (realita) realitāte f, (podstata) būtība f*
- enzym** m, (-u, L -u) <biol., chem.> *ferment|s m, enzīm|s m*
- epicentrum** n, (-ra, Gpl -er) *epicentr|s m*; e. zemětřesení *zēmestrices epicentrs*
- epický** adj *epikas (G)*; *episkšs*; e. román *episks romāns*; ~á báseň *poēm|a f*
- epidemie** f, (-e) *epidēmija f*; chřipková e. *gripas epidēmija*
- epigon** m, (-a), **epigon|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sekotājšs m, sekotāja f; epigo|nis m, (G -ņa), epigo|ne f, (Gpl -ņu) <iron.>*
- epika** f, (-ky, D,L -ce) *epika f*
- epilog** m, (-gu, Lpl -zich) *epilog|s m*
- epizoda** f, (-y) *epizode f, (seriālu) sērija f*
- epocha** f, (-chy, D,L -še) *laikmet|s m, laikposm|s m*; e. renesance| vědy *renesanses/ zinātnes laikmets*; v této ~še *šajā laikposmā*; na přelomu dvou ~ch *divu laikmetu mijā*
- epopej** f, (-e) <lit.> *epopeja f*
- epos** m, (-u, L -u/-e) <lit.> *epos|s m, ep|s m*; hrdinský e. *varoņepos|s m, varoņep|s m*
- érja** f, (-y, D,L éře) *ērja f, laikmet|s m*
- erb** m, (-u, L -u) *ģerbo|nis m, (G -ņa)*
- erotický** [-ty-] adj *erotiskšs*
- erotika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *erotika f, (erotičnost) erotism|s m*
- erozje** f, (-e) *erozija f*
- erupce** f, (-e) <geol.> *erupcija f, izvirdum|s m*; <astr.> *erupcija f, uzliesmojum|s m*
- esej** m/f, (-e) *eseja f, aperce f*
- esejista** m, (-y, Npl -ě), **esejist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *esejist|s m, esejistte f, (Gpl -stu)*
- esemes|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *īszīņ|a f*
- esenbák** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **esenbač|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol., hist.> *Nacionālās drošības korpusa darbinieks m, darbinie|ce f, (Gpl -ču); ≅ milīcis m, (G -ča), milī|ce f, (Gpl -ču)*
- esence** f, (-e) **1** (podstata) *būtība f, esence f* **2** (rest) *esen|ce f, (Gpl -ču)*; (výtažek tēz) *ekstrakt|s m*
- esésák** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *esese|tis m, (G -ša)*
- eskalace** f, (-e) *eskalācija f*
- esjo** n, (-a, L -u) <karty, přen.> *dūzīs m, (G -ža)*
- estetický** [-ty-] adv *estētiski*
- estetický** [-ty-] adj **1** (vztahující se k estetice) *estētikas (G)* **2** (vkusný) *estētiskšs*
- estetika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *estētika f*
- Estonjec** m, (-ce), **Eston|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *īgau|nis m, (G -ņa), īgaunie|te f, (Gpl -šu); ~ci īgaunī*
- Estonsko** n, (-a) *īgaunija f*
- estonsky** adv *īgauniski, īgaunu valodā*
- estonský** adj **1** (vztahující se k Estonsku) *īgaunijas (G)*; E-á republika *īgaunijas Republika*; v ~ém Tallinnu *īgaunijas galvaspilsētā Tallinā* **2** (vztahující se k Estoncům) *īgaunu (G)*
- estonština** f, (-y) *īgaunu valoda f*
- eště** adv/part <kol.>: ⇒ **ještě**
- etapa** f, (-y) <těž sport> *etap|s m*
- etapový** adj: e. závod *vairākposmu sacensības*; ~é výtězství *uzvara etapā*
- éter** m, (-u) **1** <chem.> *ēteris m* **2** (prostor) *ēteris m*; vyslat do ~u *raidīt ēterā*
- etický** [-ty-] adj *ētiskšs*
- etika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *ētika f*
- etiketa** [-ty-] f, (-y) **1** (chování) *ētiķete f, (Gpl -šu)*; zachovávat ~u *ievērot ētiķeti* **2** (viněta) *ētiķete f, (Gpl -šu)*; (cenovka tēz) *birk|a f*
- Etiopije** [-ty-] f, (-e) *Etiopija f*
- etnický** [-ny-] adv *etniski*

- etnický** [-ny-] adj *etnisk[s]*; ~á skupina/ menšina *etniska grupa/ minoritáte*; ~é konflikty/ čistky *etniskie konflikti/ etniska tírišana*
- etnikum** [-ny-] n. (-a) *etnos[s] m*
- étos** m, (-u, L -u) <kníž.> *étos[s] m*
- etudja** [-tý-] f. (-y) <hud.> *et[ud]e f.* (Gpl -žu)
- EU** [é-ú] zkr. (Evropská unie) *ES [é-es] (Eiropas Savienība)*
- euforie** f. (-e) *eiforija f*
- eurjo** n, (-a, L -u) *eiro m.* (neskl.)
- evakuace** f. (-e) *evakuacija f*
- evakuovat** (im)pf. (-uje) *evaku[et] (II.)*; (podrobiť sa evakuaci) *evaku[et]ies (II.)*
- evangelický** adj **1** (týkajúci sa evanjelia) *evan[ge]lija (G) 2* (cirkev, vyznáni) *evan[ge]lisk[s]*
- evangelijs** m, (-a, pl: G -í, D -im, L -ich, I -i) *evan[ge]lij[s] m*; e. podle sv. Lukáše sv. *Lukas evan[ge]lij[s]* ♦ věřit něčemu jako ~u *ticēt kaut kam kā svētajiem rakstiem*
- eventualita** f. (-y) *iespēja f.* *iespējamība f.* uvážit všechny ~y *apsvērt visas iespējas*; být připraven pro všechny ~y *būt gatavam jebkuram gadījumam*
- eventuálně** adv *eventuāli*; (možná) *varbūt, iespējams*
- eventuální** adj *eventuāls*; (možný těž) *iespējam[s]*; (případný těž) *varbūtējs*
- evidence** f. (-e) *uzskait[te] f.* (Gpl -šu), *reģistrācija f.* mít (vést) v ~i (co) *veikt (kā) uzskaiti, <přen.> paturēt prātā (ko)*
- evidenční** adj *uzskaites (G), reģistrācijas (G)*; e. číslo *reģistrācijas numurs*; e. list *uzskaites kartīte*
- evidentně** adv (očividně) *acīmredzot*; (jasně) *skaidri, nepārprotami*; e. (co) *prokázat skaidri (ko) pierādīt*
- evidentní** adj (jasný) *skaidr[s], nepārprotam[s], evident[s]*; (očividný) *acīmredzam[s]*; je e., že... *ir skaidrs, ka...*
- evidovaný** adj *reģistrēt[s]*
- evidovat** impf. (-uje) *reģistr[et]ēt (II.)*, *uzskait[īt] (III.1.)*
- evokovat** (im)pf. (-uje) (vybavovat vzpomínky) *at[saukt (-saut, -sauca)* (atmiņā)*; (nechat dojem) *rad[īt] (III.1.) (iespaidu)*; e. atmosféru dětství *atsaukt atmiņā bērības atmosfēru*; film ~uje vzpomínky na 70. léta *filma atsauca atmiņā 70. gadus*; obraz ~uje přestavu, že... *glezna rada iespaidu, ka...*
- Evropa** f. (-y) *Eiropa f.* sevenil/ východní/ jižní/ západní E. *Ziemeļeiropa f/ Austrumeiropa f/ Dienvideiropa f/ Rietumeiropa f.* střední E. *Viduseiropa f, Centráleiropa f.* Rada ~y *Eiropas Padome*
- Evropan** m, (-a, Npl -é), **Evropanka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *eiropietis m, (G -ša), eiropiete f.* (Gpl -šu); ~é *eiropieši*
- evropský** adj **1** (vztahující se k Evropě) *Eiropas (G)*; E~á unie *Eiropas Savienība*; E~á rada *Eiropadome f.* E. parlament *Eiropas Parlaments*; E. soudní dvůr *Eiropas Tiesa 2* (vztahující se k Evropanům) *eiropiešu (G)*; ~é jazyky *eiropiešu valodas 3* (typický pro Evropany) *eiropieisk[s]*; ~é oblečení *eiropieisks apģērbs*
- ex** adv <kol.>: vypít na ex *izdzert vienā paņēmienā*
- exaktní** [egz-] adj *eksakt[s]*; e. vědy *eksaktās zinātnes*
- excelence** f. (-e) *ekselen[ce] f.* (Gpl -ču); Vaše/ Jeho/ Její E. *Jūsu/ Viņa/ Viņas Ekselence*
- exces** m, (-u, L -u) *ekscēs[s] m*
- exekuce** [egz-] f. (-e) (majetku) *mantas aprakstīšana f.* (výkon tělesného trestu) *soda izpild[de] f.* (Gpl -žu); (obv. hrdelného) *eksekūcija f*
- exekutivja** [egz-, -ty/-tý-] f. (-y) (výkonná moc) *izpildvarja f.* (výkonný orgán) *izpildorgān[s] m*
- exemplář** [egz-] m, (-e) *eksemplār[s] m*; ve dvou ~ích *divos eksemplāros*; ukázkový e. *paraugeksemplār[s] m*
- exhibice** [egz-] f. (-e, Gpl -i) <sport> *paraugdemonstrējums m*
- exil** [egz-] m, (-u, L -u) *trimd[a] f, eksil[s] m*; poslat koho do ~u *izsūtīt ko trimdā*; jít do ~u *doties trimdā*; žít v ~u *dzīvot trimdā*
- exilový** [egz-] adj *trimdas (G)*; ~á literatura *trimdas literatūra*
- existencje** [egz-] f. (-e) **1** *eksistence f, esamība f.* popírat ~i (koho/čeho) *noliegt (kā) esamību*; věřit v ~i (koho/čeho) *ticēt (kā) esamībai*; ohrožovat ~i (koho/čeho) *apdraudēt (kā) esamību*; boj o ~i *cīņa par eksistenci 2* (životy) *iztikā f, iztikas līdzekļi m, pl*; mít zajištěnou ~i *būt nodrošinātam (ar iztikas līdzekļiem)*; přijít o ~i *zaudēt iztikas avotu 3* <expr.> (osoba) *tip[s] m*; pochybná e. *aizdomīgs tips*; ztracená e. *zudis cilvēks m*; uhājit si (holou) ~i *izglābt kailu dzīvību*
- existenciální** [egz-] adj *eksistenciāls*
- existenční** [egz-] adj; e. minimum *iztikas minimums*; e. podmínky *dzīves apstākļi*; e. prostředky *eksistences līdzekļi*; z ~ch důvodů *materiālu apstākļu dēļ*
- existovat** [egz-] impf. (-uje) **1** *eksist[et]ēt (II.)*, *pastāv[et]ēt (III.2.)*, *būt (ir, bija)**; ~uje názor, že... *pastāv uzskats, ka...*; toto slovo ne~uje
- šāda vārda nav*; ~uje několik možností *ir vairākas iespējas*
- 2** (žit) *dzīv[ot]ēt (II.)*; z toho se nedá e. *no tā nevar dzīvot*
- existující** [egz-] adj *eksistējoš[s], esoš[s]*; za ~ch podmínek *pašreizējos apstākļos*
- exkluzivní** adj *ekskluzīvs*; e. rozhovor *ekskluzīva intervija*
- exkurze** f. (-e) *ekskursija f.* studijní e. *mācību ekskursija*
- exodus** [egz-] m, (-u) *migrāšana f.* (biblicky) *eksods m*
- exotický** [-ty-] adj *eksotisk[s]*
- expandovat (se)** impf. (-uje) (vesmir) *iz[plesties (-plešas, -pletās)**; (firma) *paplašināties (III.1.)*; (počet) *paliel[ināties (III.1.)*
- expanzje** f. (-e) <pol.> *ekspansija f.* <fyz.> *izplešanās f*
- expedice** [-dy-] f. (-e, Gpl -i) **1** (průzkumní) *ekspedīcija f 2* (odesláni zásilek) *ekspedīcija f*
- experiment** m, (-u, L -u/-ē) *eksperiment[s] m*
- experimentální** adj *eksperimentāls*; e. medicína *eksperimentāla medicīna*
- experimentovat** impf. (-uje) *eksperiment[et]ēt (II.)*; (s čím ar ko)
- expert** m, (-a), **expertka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ekspert[s] m, eksperte f.* (Gpl -šu); (na co, v čem kā, kur); e. na právo *tiesību eksperts*; e. v oblasti ekonomiky *eksperts ekonomikas jautājumos*
- expertiza** [-ty/-tý-] f. (-y) *ekspertīze f.* (Gpl -žu)
- expertní** adj *eksperta (G), ekspertu (G)*; e. komise *ekspertu komisija*
- exploatace** f. (-e) **1** (vykořisťování) *eksploatacija f 2* (hospodářská) *izmantošana f*
- exploatovat** impf. (-uje) **1** (vykořisťovat) *eksploat[et]ēt (II.) 2* (hospodářsky) *izmant[ot]ēt (II.)*
- explodovat** impf. (-uje) <těž přen.> *eksplo[et]ēt (II.)*
- exploze** f. (-e) *eksplozija f*
- exponát** m, (-u, L -u/-ē) *ekspozīcija f*
- exponent** m, (-u, L -u/-ē) <mat.> *eksponent[s] m, pakāpes rādītājs m* **II** m, (-a), ~ka f. (-ky, D.L -ce, Lpl -ek) *pārstāvis m, (G -vja), pārstāve f.* (Gpl -vju)
- exponovaný** adj (místo, pracoviště) *atbildīgs*; být politicky e. *aktīvi piedalīties politikā*
- exponovat** (im)pf. (-uje) <for.> *ekspoz[et]ēt (II.)* ■ **e. se** (im)pf (v čem) *iesaistīties (III.1.) (kur), piedalīties (III.1.) (kur)*; e. se politicky *iesaistīties politikā*; e. se v určité otázce (aktívi) *iesaistīties kāda jautājuma risināšanā*; e. se pro co *atbalst[īt]ēt (III.1.) ko*
- export** m, (-u, L -u) *eksport[s] m*
- exportér** m, (-ra, Npl -ři) *eksportētājs m*
- exportní** adj *eksporta (G)*
- exportovat** (im)pf. (-uje) *eksport[et]ēt (II.)*
- expozičje** f. (-e, Gpl -i) **1** (výstava) *ekspozīcija f 2* <for., lit.> *ekspozīcija f*
- expozitura** f. (-ry, D.L -ře) (pobočka) *filiāle f.* (Gpl -ju)
- expres** m, (-u, L -u/-e, Lpl -ech) **1** (dopravní prostředek) *ekspresis m, (G -ša)*; (vlak též) *ātrvilciens m 2* (dopis) *steidzama vēstule f.* (Gpl -ju) **II** adv: poslat dopis e. *nosūtīt vēstuli ar steidzamu pastu*
- expresionismus** [-ny-] m, (-u) *ekspresionism[s] m*
- expresivní** adj *ekspresīvs*
- expresní** adj; e. dopis/ zázilka *steidzama vēstule/ steidzams sūtījums*; e. vlak *ātrvilciens m, ekspresis m, (G -ša)*; e. kurýrni služba *kurjerdienest[s] m*
- extáze** f. (-e) (těž droga) *ekstāze f.* být v ~i *būt ekstāzē*; dostat se do e. *nonākt ekstāzē*
- exteriér** m, (-u) **1** (vnějšek) *(ārējais) izska[ts] m*; (zviřat a věci též) *eksterjer[s] m 2* <film.> *ārskat[s] m*
- externí** adj **1** (vnější) *ārējs, ekstern[s]*; e. faktor *ārējs faktors 2* (pracovník) *ārštata (G)*; e. studium *neklātienes studijas*
- externista** [-ny-] m, (-y, Npl -é), **externistka** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (pracovník) *ārštata darbinieks m, darbinie[ce] f.* (Gpl -ču) **2** (student) *neklātienes student[s] m, student[te] f.* (Gpl -šu)
- extra** **I** adj, (neskl.) **1** (navíc) *papildu (jen G)*; e. porce *papildu porcija 2* <expr.> (zvláštní) *īpaš[s], sevišķ[s], ekstrā (neskl.)*; není to nic e. *tas nav nekas ekstrā II* adv <expr.> *īpaši, sevišķi, ekstrā*
- extravagantní** adj *ekstravagants*
- extrém** m, (-u, L -u) *ekstrēm[s] m, galējība f.* upadat z ~u do ~u *mesties no vienas galējības otrā*
- extremistja** m, (-y, Npl -é), **extremistka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ekstrēmists m, ekstrēmiste f.* (Gpl -stu)
- extremistický** [-ty-] adj **1** (vztahující se k extrémistům) *ekstrēmistu (G) 2* (krajin) *ekstrēmistisk[s]*
- extremizmus** m, (-u) *ekstrēmism[s] m*
- extrémně** adj *ekstrēmi, ekstremāli*; e. pravicevá strana *galēji labēja partija*

extrémni adj *ekstrēm*s, *ekstrēmā*lš; e. podmiky *ekstrēmi* (*ekstrēmāli*) *apstākļi*; e. pravice/ levice *galēji labējie/ kreisie*; e. nacionalismus *galējs nacionālisms*

exulant [egz-] m, (-a), **exulantīka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *trimdiniek*s m, *trimdinie*lce f, (Gpl -ču)

F

F, f [ef] n, (neskl.) **1** (pismo) (*burts*) f [ef] m, (neskl.) **2** <hud.> (nota a tón) *fa* m, (neskl.); F durf f moll *fa mažors/ fa minors*; klíč f, f-klíč *fa atslēga*

fabriķa f, (-ky, D,L -ce) <kol.> *fabrik*a f, dēlat ve ~ce *strādāt fabrikā*

fabulle f, (-e) <lit.> *fabuļa* f, sižets m

facīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pļauk*a f, *plīkļi*s m; vrazit komu ~ku *iesist (ieciest) kam pļauku (plīki)*; dāt komu pār ~ek *iepjaukāt (II.) ko*; dostat od koho ~ku *dabūt no kā pļauku* ♦ je to jasnē jako f. *tas ir skaidrs kā diena*; je to jednoduchē jako f. *tas ir vienkāršāks par vienkāršu*; koupit něco za ~ku *nopirkt kaut ko par pusvelti*

fack|ovat impf, (-uje) <kol.> *pjaukāt (II.)*

fādni adj (nudný) *garlaicīg*s; (nevýrazný) *vienmuļš*, *neizteiksmīg*s

fair [fér] adj/adv <kol.>: ⇒ **fér**

fajfīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pīļpe* f, (Gpl -pju)

fajn <kol.> I adj, (neskl.) *fein*s, *forš*s; bylo to f. *tas bija feini* II adv *feini, forši*; (souhlas) *labi*

faksimīle f, (-e) *faksimīl*s m

fakt I m, (-u, L -u), <kniž.> **faktjums** n, (-a, L -ē) *fakt*s m; holā ~a *kaili fakti*; uvedenā ~a *minētie fakti*; držet se ~ū *turēties pie faktiem*; založit co na ~ech *balstīt ko uz faktiem*; ~a mluvī za sebe *fakti runā paši par sevi* ♦ postavit někoho před hotový f. *nostādīt kādu notikuša fakta priekšā* II jen fakt part <kol.>: f.? *patiešām?*, *nopietni?*; to je f. pravda *tā (pa)tiesšām ir patiesība*

fakticky [-ty-] adj *faktiski*

faktickj [-ty-] adj *faktisk*s; (skutečný) *tēz* *paties*s; ~ē dūvody *patiesie iemesli*; ~ā poznāmka *piezīme pēc būtības*

faktori **1**: mi, (-ru) *faktor*s m **2**: ma, (-ra, Npl -ri) (v tiskārnē) *meistar*s m (*spiestuvē*)

faktjums n, (-a, L -ē) <kniž.>: ⇒ **fakt**

faktuŗa f, (-ry, D,L -īe) *faktūrēķin*s m, *faktūrļa* f; vystavit ~ru *izsniegt faktūrēķinu*

fakultļa f, (-y) *fakultāte* f, (Gpl -šu); *prāvnickā/ lēkaŗskā/ pīrirodovēdeckā f. juridiskā/ medicīnas/ dabaszinātņu fakultāte*

fakultativni [-ty-/tj-] adj *fakultatīv*s, *neobligāt*s

fakultni adj *fakultātes* (G); f. *nemocnice klīniskā slimnīca*

faiļš f, (-še) *vīl*tus m; (přetvārka) *divkosība* f, (nepravdivost) *neīstums* m

falejnj adj **1** (nesprāvnj, chybnj) *nepareiz*s; mīt ~ou *představu o čem būt nepareizās domās par ko*; být na ~ē *stopē būt uz nepareizajām pēdām* **2** (nepravdivj) *nepaties*s; ~ē svēdectvi *nepatiesa liecība* **3** (předstīranj) *liekuļot*s, *mākslot*s, *viltus* (G); f. ūsmēv *liekuļots (mākslots) smaid*s; ~ā lāska *liekuļota mīlestība*; f. patos/ idealizmus *mākslots patoss/ ideālisms*; ~ē slzy *viltus asaras*; f. pītel *viltus draugs*; f. poplach *viltus trauksme*; pod ~ym jmēnem *ar svešu (izgudrotu) vārd*; <přen.> hrāt ~ou *hru spēlēt negodīgi, krāpties (krāpjas, krāpās)* * **4** (padēlanj) *penize*, *doklady* *viltot*s **5** (umēlj) *mākslīg*s; f. *chrup mākslīgie zobi* **6** (člověk) *liekuļīg*s, *divkosīg*s

faišovanj adj (dokument, podpis) *viltot*s; (dějiny) *falsificēt*s; (vino) *atšķaidīt*s; ne~ā *radost neviltots prieks*

faišovat impf, (-uje) (dokument, podpis) *viltot (II.)*; (dějiny) *falsificēt (II.)*; (vino) *atšķaidīt (III.1.)*

falzifikāt m, (-u, L -u) <ē> *falsifikāt*s m, *viltojums* m

fāmļa f, (-y) <kol.> *baum*ļa s f, pl; šīfī ~y *izplatīt baumas*; šīfī se ~y, že... *izplatās baumas, ka...*

familiārni adj *familiār*s

FAMU [famuj] zkr. (Filmovā a televizni fakulta Akademie mūzikčkjch umēni) *Mūzikas un teātra mākslas akadēmijas Kino un televīzijas fakultāte*

fanatickj [-ty-] adj *fanātisk*s

fanatīk [-ty-] m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich), **fanatīčkja** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *fanātīkļi*s m, *fanātīķe* f

fanatismjums [-ty-] m, (-u) *fanātism*s m

fandļa m, (-y, Npl -ovē) <kol., expr.> *fan*š m; je f. do muziky *viņš ir mūzikas fans*

fandīt impf, (-im) <kol.> (komuļčemu) *just (jūt, juta)* līdzi (kam)*

fanoušek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich), **fanyņka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *fan*š m; (sportovni) *līdzjutē*š m, *līdzjutē*ļa f

fantaskni adj *iztēles* (G), *iedomu* (G), *fantāzijas* (G); f. svēt *iedomu pasaule*

fantastickj [-ty-] adj (tēz expr. velkj, ūzasnj) *fantastisk*s

fantazije f, (-e) *fantāzija* f, mā bujnou ~i *viņam ir bagāta fantāzija* **2** <hud.> *fantāzija* f; f. na národní písne *fantāzija par tautaszdziesmu tēmu*

fanyņka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.>: ⇒ **fanoušek**

faŗa f, (-ry, D,L -īe) **1** (farmost) *draudze* f, (Gpl -dzu) **2** (budova) *mācītāja māļa* f, (velkā) *mācītājmuižļa* f

farār m, (-e) (*draudzes*) *mācītāj*s m

fārjat impf, (-á) **1** *nojbraukt (-brauc, -brauca)* šahtā **2** (pracovat v dole) *strādāt (II.) par ogŗaci, strādāt (II.) (og)raktuvēs**

farļa f, (-my, Gpl -em) *ferm*ļa f; dobytķāŗskā f. *liellopu ferma*

farmaceutickj [-ty-] adj *farmaceutisk*s

farmacijē f, (-e) *farmācija* f

farmār m, (-e), **farmārķja** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *fermer*š m, *fermer*e f

farņi adj *draudzes* (G); f. *kostel draudzes baznīca*

farnost f, (-i) *draudze* f, (Gpl -dzu)

fasādļa f, (-y) *fasāde* f, (Gpl -žu)

fascinovat (im)pf, (-uje) *fascinēt (II.)*; ~oval *posluchače svjm hlasem viņa balss klausītājus fascinēja*

fascinujici adj *fascinējoš*s

fašismjums m, (-u) *fašism*s m

fašistļa m, (-y), **fašistķja** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *fašist*s m, *fašiste* f, (Gpl -stu)

fašistickj [-ty-] adj *fašisma* (G), *fašistu* (G), *fašistisk*s; ~ē zločiny *fašisma noziegumi*; ~ē hnutí *fašistiska kustība*

fatālņi adj *fatā*lš, *liktenīg*s

faul m, (-u, L -u) <sport> (*spēles noteikumu*) *pārkāpums* m

favorit m, (-a, Npl -ē/-i), **favoritķja** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (vīlēz a oblibenec) *favorīt*s m, *favorīte* f, (Gpl -šu)

favorizovanj adj *kas tiek uzskatīts par favoritu*; f. film *filma, kas tiek uzskatīta par favoriti*

fax m, (-u, L -u) *faks*s m; poslat co ~em *nosūtīt ko ar faksu*

faxovat (im)pf, (-uje) *nosūtīt (III.1.) ar faksu, faksēt (II.)* <kol.>

fāzje f, (-e) <tēz fyz.> *fāze* f, (Gpl -žu); vstupovat do posledni f. *ieiet pēdējā fāzē*; <astr.> f. Mēsiče *Mēness fāze*

fazolē f, (-e), **fazol** m, (-u, L -u) **1** <bot.> *pupļa* f **2** <kuch.> *pupļa* s f, pl

federacjē f, (-e) *federācija* f

federālņi adj *federāl*s

federatīvi [-ty-] adj *federatīv*s

fejeton m, (-u, L -u) *fejeton*s m

fejetonistļa [-ny-] m, (-y, Npl -ē), **fejetonistķja** [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *fejetonist*s m, *fejetoniste* f, (Gpl -stu)

feminismjums [-ny-] m, (-u) *feminism*s m

feministķja [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *feministe* f, (Gpl -stu)

fēn m, (-u, L -u) *fēn*s m; sušit vļasy ~em *žāvēt matas ar fēnu*

fenļa f, (-y) *kuļce* f, (Gpl -ču)

fenomēn m, (-u, L -u) *ma*, (-a, Npl -ovē) *fenomen*s m

fenomenālņi adj *fenomenāl*s

fēr, fair [fér] <obojoj kol.> I adj, (neskl.) *godīg*s, *taisnīg*s; to neni f. *tas nav godīgi* ♦ *fair play* [fér plej] *godīga spēle, godīga rīcība* II adv *godīgi*; jednat f. *rikties godīgi*

fernet m, (-u, L -u) (*rūgts ārstniecības augu liķieris*)

festival [-ty-] m, (-u, L -u) *festivā*lš m; filmovj f. *kinofestivā*lš m

fešāķ m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <kol., expr.> *skaistu*ļis m, (G -ja), *smuku*ļis m, (G -ja)

feudālņi adj *feodāl*š; f. řād *feodālā iekārta*

fialķja f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *vījoļte* f, (Gpl -šu)

fialovj adj *violet*š

fiasķo n, (-ka, Gpl -ek) *fiasko* m, (neskl.); utrpēt f. *ciest fiasko*

figuŗa f, (-ry, D,L -īe) **1** (figurina) *figuŗļa* f; voskovē ~ry *vaska figuŗas*; <přen.> *nastrčenā* f. *marionēte* f, (Gpl -šu) **2** (postava) *figuŗļa* f, *augums* m **3** <šachy> *figuŗļa* f **4** (tanečņi, ve sportu) *figuŗļa* f **5** <lit.> (romānovā) *tēļ*s m, *varoņis* m, (G -ņa) **6** <lit.> (uspořādāni slov) *figuŗļa* f

figurālņi adj *figurāl*š; f. kompozice *figurāla kompozicija*

figurinja f, (-y) *maneken*s m

- figur|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (figurínka) *figūrīn|a f, figūr|a f*, <prén.> *nastřčená f. marionet|e f, (Gpl -šu) 2* (osoba) *figūr|a f*, známá/směšná f. *pazīstama/smieklīga figūra*; <prén.> být ~kou v něčích rukou *būt par marioneti kāda rokās 3* <šachy> *figūr|a f*
- figur|ovat** impf. (-uje) <kol.> *figūr|ēt (II.)*; (v čem kur)
- fij|k** m. (-ku, Lpl -cich) **1** (plod) *vīj|e f 2* (fikovník) *vīges kok|s m, vīj|e f*
- fikc|e** f. (-e) <kníž.> *fikc|ija f*
- fikovník** m. (-ku, Lpl -cich) <bot.> *vīges kok|s m*
- fiktivní** [-ty/-tý-] adj *fiktīv|s*
- fikus** m. (-u, L -u/-e) <bot.> *gumijkok|s m*
- filantrop** m. (-a, Npl -ové), **filantrop|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *filantrop|s m, filantrop|e f*
- filatelie** f. (-e) *filatē|ija f*
- filatelista** m. (-y, Npl -é), **filatelist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *filatē|ist|s m, filatē|iste f, (Gpl -stu)*
- filé** n. (neskl.) <kuch.> *file|ja f*, rybí f. *zivs fileja*
- filharmonický** [-ny-] adj *filharmonij|s (G); f. orchestr filharmonijas orķestris*
- filharmonie** [-ny-] f. (-e) *filharmonijas orķestr|is m*
- filharmonik** [-ny-] m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) *filharmonijas orķestra mūziķ|is m*
- filial|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *filial|e f, (Gpl -ju)*
- Filipin|y** f. pl. (-) *Filipīn|as f, pl*
- film** m. (-u, L -u) **1** (na fotoografování) *(foto)film|a f*; (na filmování) *(kino)len|te f, (Gpl -šu)*; *vyvolávat f. attīstīt filmu 2* (dílo) *film|a f*, němý/zvukový f. *mēmā| skaņu filma*; celovečerní f. *pilnmetrāžas filma*; krátký f. *išfilma|a f*; barevný/černobílý f. *krāsaina/melnbalta filma*; širokoúhlý f. *platekrāna filma*; dokumentární/populární vědecký f. *dokumentāla/populāri zinātniska filma*; kreslený/loutkový f. *multiplikācijas (animācijas)/leļļu filma*; hraný f. *spēlfilm|a f*; f. pro děti, dětský f. *bērnu filma, filma bērniem*; točit f. *uzņemt filmu*; promítat f. *demonstrēt filmu*; jít na f. *iet uz kino*; běží (hraji) nový film *rāda (demonstrē) jaunu filmu 3* (kinematografie) *kinematogrāfija f, kino m, (neskl.)*; dějiny ~u *kinematogrāfijas (kino) vēsture*; svět ~u *kino pasaule 4* (povlak) *plē|ve f, (Gpl -vju)*
- filmař** m. (-e), **filmař|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kinodarbiniek|s m, kinodarbinie|ce f, (Gpl -ču)*; ~i *kinocilvēk|j m, pl*
- filmování** n. (-i) (něčeho) *filmēšan|a f, (v něčem) filmēšan|ās f, (romānu) ekranizācija f*
- film|ovat** impf. (-uje) **1** (natáčet film) *film|ēt (II.)*; f. román *ekraniz|ēt (II.) romānu 2* (hrát ve filmu) *film|ēties (II.) 3* <kol., expr.> (předstírat) *izlikties (-liekas, -likās)**; f. zranění *izlikties ievainotam 1*
- filmový** adj *kino-*; ~é představení *kinoseans|s m*; f. festival *kinofestivā|s m*; ~é ateliéry *kinostudija f*; ~á kamera *kinokamer|a f*; f. průmysl *kinoindustrija f*; ~é plátno *kinoekrān|s m*; f. scénář *kinoscenārijs m*; ~á kronika *kinohronik|a f*; ~á adaptace romānu *romāna ekranizējums*; ~á hvězda *kinozvaig|zne f, (Gpl -žņu)*; f. herec *kinoaktier|is m, kinoakti|se f, (Gpl -šu)*; f. režisér *kinorežisor|s m, kinorežisor|e f*; f. amatér *kinoamatier|is m, kinoamatier|e f*
- filolog** m. (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **filolož|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *filolog|s m, filoloģ|e f*
- filologie** f. (-e) *filoloģija f*
- filozof** m. (-a, Npl -ové), **filozof|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *filozof|s m, filozof|e f 2* (student) *filozofijas student|s m, studen|te f, (Gpl -šu)*
- filozofický** adj *filozofij|s (G), filozofisk|s*; ~á fakulta *filozofijas fakultāte*
- filozofie** f. (-e) *filozofija f*; životní f. *dzīves filozofija*
- filtr** m. (-u) *filtr|s m*
- Fin** m. (-a, Npl -ové), **Fin|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *som|s m, somie|te f, (Gpl -šu)*; ~ové *somī*
- finále** n. (neskl., 1 - (m)) *fināl|s m*; dostat se (postoupit) do f. *iekļūt finālā*
- finalist|a** m. (-y, Npl -é), **finalist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *finālist|s m, finālist|e f, (Gpl -stu)*
- finální** adj <kníž.> (konečný) *beigu (G), gala (G)*; f. produkt *galaprodukt|s m*
- finalový** adj *fināla (G)*
- financje** f. pl. (-i) **1** (peněžní hospodářství) *finan|ses f, pl, (G -šu)*; veřejné f. *sabiedriskās finanses*; ministr ~i *finanšu ministrs 2* (peníze) *finanšu (finansišāli) līdzekļi m, pl, finan|ses f, pl, (G -šu)*; ziskat f. na stavbu *iegūt finanšu līdzekļus celtniecībai*
- financování** n. (-i) (čeho) *(kā) finansēšan|a f, līdzekļu piešķiršan|a f (kam)*
- financovat** impf. (-uje) *finan|ēt (II.), pie|šķirt (-šķir, -šķira)* līdzekļus (kam)*
- finančně** adv *finansišāli*; f. nezávislý *finansišāli neatkarīgs*
- finanční** adj *finanšu (G), finansišāls*; f. prostředky *finanšu līdzekļi*; f. stav *finansišālais stāvoklis*; <ekon.> f. kapitál *finanšu kapitāls*
- finančník** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *finansist|s m*
- fingerovaný** adj *fiktīv|s*
- fingerovat** (im)pf. (-uje) (nemoc) *simul|ēt (II.)*; (podpis, adresu) *vilt|ot (II.)*; f. zájem *izlikties (-liekas, -likās)* ieinteresētam*
- finiš** [-ny-] m. (-e) *finiš|s m*; nasadit f. *finiš|ēt (II.)*
- Fin|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **Fin**
- Finsk|o** n. (-a) *Somija f*
- finský** adv *somiskī, somu valodā*
- finský** adj **1** (vztahující se k Finsku) *Somijas (G)*; F~á republika *Somijas Republika 2* (vztahující se k Finům) *somu (G)*; F. zálib *Somu (jūras) līcis*
- finština** f. (-y) *somu valod|a f*
- finť** f. (-y) <kol.> **1** *trik|s m*; (lest) *viltīb|a f, blēdīb|a f 2* <sport> *māņu kustīb|a f*
- firemní** adj *firmas (G)*; f. značka *firmas zīme*
- fir|ma** f. (-my, Gpl -em) **1** (podnik) *firm|a f 2* (název, značka) *firmas zī|me f, (Gpl -mju) 3* <kol.> (štit) *izkārt|ne f, (Gpl -ņu) ♦* (dělát něco) pod cizí ~mou *ar svešu vārdu*
- fiskální** adj <fin.> *fiskā|ls*; f. politika *fiskālā politika*
- fit** adj. (neskl.) <kol.>: být f. *būt labā formā*
- fitness** n. (neskl.) *fitnes|s m/m, (neskl.)*; f. centrum *fitnesa (fitness) centrs*
- fixní** adj *noteikt|s, fiksēt|s*; f. kurs měny (bankas, valdības ap.) *noteikts valūtas kurss*; f. kapitál *pamatkapitā|ls m*; f. náklady *uzturēšanas (un algu) izdevumi*; f. idea *uzmācīga ideja*
- fix|ovat** (im)pf. (-uje) <kníž.> (zlomeninu ap.) *fiks|ēt (II.)*; f. pozornost na koho/co *koncentrēt (II.) uzmanību uz ko*; být ~ován na koho/co *būt atkarīgam no kā*
- fizl** m. (-a, Npl -ové/-i) <pej.> (tajný policista) *špik|s m, okšker|is m (slepenpolicists)*; (udavač) *izspiegotā|js m, ziņu pienesē|js m, špik|s m*
- flákač** m. (-e) <kol., pej.> *dīkdie|nis m, (G -ņa), dienaszagl|is m, (G -ja)*
- flák|at se** impf. (-á) <koj., pej.> **1** (po městě) *blānd|ties (III. 1), klair|ot (II.), klender|ēt (II.) 2* (v práci) *haltur|ēt (II.) 3* (lenošit) *slink|ot (II.), slaišt|ties (III. 1.)*
- flám** m. (-u, L -u/-ē) <kol.> *iedzeršan|a f, uzdzīv|e f*
- flanel** m. (-u, L -u) *flanel|is m, (G -ja)*
- flanelový** adj *flanel|a (G)*
- flašinet** m. (-u, L -u) <kol.> *leijerka|ste f, (Gpl -stu)*
- flaš|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pude|le f, (Gpl -ju)*; f. od piva *alus pudele*
- flegmatický** [-ty-] adj *flegmatisk|s*
- fle|k** m. (-ku, Lpl -cich) **1** <kol.> (skvrna) *traip|s m, pleķ|is m 2* <kol.> (záplata) *ielāp|s m 3* <kol.> (místo) *viet|a f*, dostat dobrý f. *dabūt labu darbu ♦* (udělat něco) na ~ku *uz karstām pēdām, neatejot no kases*; nezůstane po něm ani mastný f. *no viņa nepaliks ne slapja vieta 4*: (A -k(a)) <karty> *lik|me f, (Gpl -mju)*
- flét|na** f. (-y, Gpl -en) *flaut|a f*, hrát na ~nu *spēlēt flautu*
- flint|a** f. (-y) <kol.> *bi|se f, (Gpl -su), medību šaute|ne f, (Gpl -ņu), plin|te f, (Gpl -šu) <zast.> ♦* hodit ~u do žita *mest plinti krūmos*
- Florence** f. (-e) *Florence|e f*
- Florid|a** f. (-y) *Florid|a f*
- flotil|a** [-ty-] f. (-y) *flot|e f, (Gpl -tu)*; (vojenská těž) *flotil|e f, (Gpl -ju)*
- fluktuac|e** f. (-e) (zaměstnanců) *mainīb|a f, (ceņ) svārstīšan|ās f*
- fluor, fluór** m. (-u) <chem.> *fluor|s m*
- frňuk|at** impf. (-á) **1** (brečet) *pinkš|ēt (III. 2.)*; (kňourat) *šņukst|ēt (III. 2.) 2* (stěžovat si) *gausties (gaužas, gaudās)*, žēl|oties (II.)*
- fólie** f. (-e) *folija f*
- folk** m. (-u) <hud.> *folkmūzik|a f*
- folklor** m. (-u) *folklor|a f*
- folklorní** adj *folkloras (G)*; f. soubor *folkloras grupa, folkloras kopa*
- folkový** adj *folkmūzikas (G)*; ~á hudba *folkmūzik|a f*
- fond** m. (-u, L -u) **1** *fond|s m*; mzdový f. *darba algas fonds*; Mezinárodní měnový f. *Starptautiskais valūtas fonds 2* (duševní, umělecký) *bagātīb|a f, (tēlesný, hlasový) dotum|j m, pl*
- fonetika** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce) *fonētik|a f*
- font** m. (-u, L -u) <komp.> *font|s m*
- fontán|a** f. (-y) *fontān|s m, strūklak|a f*
- fór** m. (-u) <kol.> **1** (trik) *trik|s m*; je to starý f. *tas ir vecs triks 2*; pl ~y: dělat ~y *klir|ēties (II.), ceremon|ēties (II.)*; dělat s kým ~y *muļķ|ot (II.) ko, vaz|āt (II.) aiz deguna ko 3* (vtip) *jok|s m*; udělat co z ~u *izdarīt ko joka pēc*; byl to hloupý f. *tas bija muļķīgs joks ♦* chluapatý f. *rupjš (neķitrs) joks*
- forint** m. (-u, L -u) <fin.> *forint|s m*

for|ma f. (-y, Gpl -em) **1** (tvar) *form|a* f, *veid|s* m; ve ~mě trojúhelníku *trīsstūra formā* **2** (na pečení) *veid|ne* f, (Gpl -gu), *form|a* f, f. na bábovku *kēksa veidne* (*forma*) **3** (podoba) *form|a* f, *veid|s* m; ~my životat/ energie *dzīvības/ enerģijas formas*; vysvětlit co přístupnou/ humorou ~mou *izskaidrot ko saprotamā veidā/ ar humoru* **4**: <kníž.> ~mou, ve ~mě (čeho) (*kā*) *veidā*; román ve ~mě dopisů *romāns vēstulēs* **5** (sportovní, tělesná) *form|a* f, být ve ~mě/ z ~my *būt/ nebūt formā* **6** (chování) (*pieklājības*) *norm|as* f, pl, (*izturēšanās*) *veid|s* m, *manier|es* f, pl; zachovat (společenskou) ~mu *ievērot pieklājības normas* **7** (formalita) *formalitāte* f, (Gpl -šu) ♦ pro ~mu *formas pēc*
formac|e f, (-e) **1** *formācija* f **2** (formování) *formēšana* f, *veidošana* f
formalitā f, (-y) *formalitāte* f, (Gpl -šu); vyřídít ~y *nokārtot formalitātes*; pouhá f. *tukša formalitāte*
formálně adv **1** (formou) *formāli*, *formas ziņā*; f. se lišit *atšķirties formas ziņā* **2** (podle předpisů) *oficiāli*; f. co potvrdit *oficiāli ko apstiprināt* **3** (vnějškově) *formāli*; f. vzato *formāli*, *no formālās puses*
formální adj **1** (týkající se formy) *formas* (G), *formāl|s*; f. dokonalost *formas pilnība*; f. nedostatky *formāli trūkumi*; (dobry) po f. stránce *formas ziņā* (*labs*) **2** (podle předpisů) *oficiāl|s*; f. protest/ pozvánka/ žádost *oficiāls protests/ ielūgums/ iesniegums* **3** (týkající se formalit) *formāl|s* **4** (vnějškový) *formāl|s*; po f. stránce jde o... *formāli runa ir par...*
formát m, (-u, L -u/ -ē) **1** (velikost) *formāt|s* m, *izmēr|s* m; kniha kapesního ~u *kabatas formāta grāmata* **2** (význam) *mērog|s* m, *nozīm|e* f; vědec světového ~u *pasaules mēroga zinātnieks*; je to f. *viņš ievērojams (nozīmīgs) cilvēks*
formován|í n, (-i) *veidošana* f, *formēšana* f, (samovolné) *veidošana* f, *formēšana* f
formovat impf, (-uje) *veid|ot* (II.), *form|ēt* (II.); f. armádu *veidot armiju* ■ **f. se** impf **1** (dostávat tvar) *ie|gūt* (-gūst, -guva)* *formu* (*veidu*) **2** (o skupině lidí, charakteru, názoru) *veid|oties* (II.), *form|ēties* (II.)
formulac|e f, (-e) *formulējums* s m; (formulování) *formulēšana* f
formulár m, (-e) *veidlap|a* f, *formulār|s* m; vyplnit f. *izpildīt veidlapu*
formul|e f, (-e) <těž chem., mat.> *formul|a* f; závod f. **1** *Formulas* **1** *sacensības*
formulovat (im)pf, (-uje) *formul|ēt* (II.)
fór|um m, (-a) **1** (místo, setkání) *forum|s* m **2** (veřejnost): na mezinárodním ~u *starptautiskā arēnā*; na veřejném ~u *publiski*
fosfát m, (-u, L -u) **1** <chem.> *fosfāt|s* m **2** <zeměd.> *fosfāt|j* m, pl, *fosfora mēsojum|s* m
fosfor m, (-u) <chem.> *fosfor|s* m
foť|ák m, (-ku, Lpl -cīch) <kol.> *fotopaparāt|s* m
foťbal m, (-u, L -u/ -e) *futbol|s* m
foťbalist|a m, (-y, Npl -ē) *futbolist|s* m
foťbalov|ý adj *futbola* (G); ~ě utkání *futbola mačs*
foť|tit impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) <kol.> *fotograf|ēt* (II.)
foť|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *fotografija* f, *biļ|de* f, (Gpl -žu); udělat ~ky *uztaisīt bildes*
foť|lo n, (-a, L -u) <kol.> *foto* m, (*neskl.*), *fotografija* f
fotopaparát m, (-u, L -u/ -ē) *fotopaparāt|s* m
fotograf m, (-a, Npl -ovē), **fotograf|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *fotogrāf|s* m, *fotogrāf|e* f, amatérský f. *fotoamatier|is* m, *fotoamatier|e* f
fotografick|ý adj *foto-*, *fotogrāfisk|s*; f. snímek *fotouzņēmums* s m; f. přístroj *fotopaparāt|s* m; f. papír *fotopapír|s* m; ~á dokumentace *foto dokumentācija* f; ~á sbírka *fotokolekce* f; ~á momentka *momentuzņēmums* s m; ~á paměť *fotogrāfiska atmiņa*
fotograf|ie f, (-e) **1** *fotogrāfija* f, *fotoattē|s* m, *fotouzņēmums* s m; letecká f. *aerofotouzņēmums* s m **2** (obor) *fotogrāfija* f, *fotogrāfēšana* f, (jako umění) *fotomāksla* f
fotografován|í n, (-i) (něčeho) *fotografēšana* f, (být fotografován někým) *fotografēšana* f
fotografovat impf, (-uje) *fotograf|ēt* (II.); dát se f. *nofotografēties* (II.) ■ **f. se** impf *fotograf|ēties* (II.)
fotoreportér m, (-ra, Npl -ři), **fotoreportér|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *fotoreportier|is* m, *fotoreportier|e* f
fouk|at impf, (-á) **1** (vítr) *pūst* (*pūs, pūta*)*; od okna ~á *no loga pūs*; venku to ~á *ārā ir stiprs vējš* ♦ vim, odkud vítr ~á *es zinu, no kuras puses vējš pūs* **2** (člověk) *pūst* (*pūs, pūta*)*; ne~ej mi kouř do očí *nepūt man dūmus acīs* **3** (sklo) *pūst* (*pūs, pūta*)* (*stiklu*) **4** <kol.> (hrát) *pūst* (*pūs, pūta*)*, *spēl|ēt* (II.); (co, na co ko); f. trubku *pūst tauri*; f. klarinetu/ na flétnu *spēl|ēt klarneti/ flautu* ■ **f. si** impf <expr.> *būt* (*ir, bija*)* *uzpūtīgam* (*iedomīgam*)

foyer [foajé/foajér] m, (-u) [-jéru]n, (*neskl.*) *foajē* m, (*neskl.*)
fr(r) int *spurkš!* (*par putnu*)
fragment m, (-u, L -u) <kníž.> *fragment|s* m
fraje|r m, (-ra, Npl -ři) <kol., expr.> (naparādēny) *švīt|s* m, *frant|s* m; těžký f. *švaukst|s* m
fra|k f, (-ku, Lpl -cīch) *frak|a* f ♦ dát někomu na f. *sadot kādam pa ādu*
frakc|e f, (-e) <pol., chem.> *frakcija* f
Franc|e f, (-e) *Francija* f
Francouz m, (-e), **Francouz|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *francūz|is* m, (G -ža), *francūzie|te* f, (Gpl -šu); ~i *franči*
francouzsky adv *franciski*, *franču valodā*
francouzsk|ý adj **1** (vztahující se k Francii) *Francijas* (G); F~á republika *Francijas Republika* **2** (vztahující se k Francouzům) *franču* (G)
francouzština, franština f, (-y) *franču valod|a* f
fran|k m, (-ku, Lpl -cīch) <fin.> *frank|s* m
Frankfurt m, (-u, L -u/ -ē) **nad Mohanem** *Frankfurt|e* f *pie Mainas*
fraš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <div.> *fars|s* m, *joku lug|a* f **2** <přen., expr.> (nesmyslné dění) *fars|s* m; volby byly pouhou ~kou *vēlēšanas bija viens vienīgs fars* **3** <přen., expr.> (směšný výjev) *komēdija* f, *jok|j* m, pl; to byla f. *tie tik bija joki*
fráz|e f, (-e) *frāze* f, (Gpl -žu); zdvořilostní f. *pieklājības frāze*; prázdné f. *tukšas frāzes*; ořpaná f. *nodrāzta frāze*; to jsou jenom f. *tās ir tikai (tukšas) frāzes*
frč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** (vydávat zvuk) *dūkt* (*dūc, dūca*)*; (nižším tónem) *rūkt* (*rūc, rūca*)*; (hmyz, kulky těž) *spindz|ēt* (III 2.) ♦ to musí f. (o práci) *tam jābūt gatavam viens divi* **2** <kol.> (být módní) *būt* (*ir, bija*)* *modē*
frekvenc|e f, (-e) **1** <odb.> *frekven|ce* f, (Gpl -ču); f. střídavého proudu *maiņstrāvas frekvence*; vysílat na jiné ~i *raidīt citā frekvencē* **2** (častost) *biežums* s m, *frekven|ce* f, (Gpl -ču); f. slova věrdu *biežums* **3** (provoz) *kustība* f, *satiksm|e* f; velká f. *dzīva kustība*
frekventovan|ý adj (ulice, cesta) *dzīv|s*, *ar dzīvu satiksmi*; (hospoda, lázně, místo) *daudz* (*bieži*) *apmeklēt|s*; (slovo, výraz) *bieži lietot|s*
freon m, (-u, L -u) *freon|j* m, pl
fres|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *fresk|a* f
fréz|a f, (-y) *frēze* f, (Gpl -žu)
frk|at impf, (-á) **1** *spraus|ot* (II.) **2** (smrkat) *šņaukt* (*šņauc, šņauca*)* *degunu*
front|a f, (-y) **1** <voj.> *fron|te* f, (Gpl -šu); (linie boje) *frontes līnija* f; být na ~ě *būt frontē*; prolomit ~u *pārraut frontes līniju*; <těž přen.> boj na dvou ~ách *cīņa divās frontēs* **2** (domu) *fasāde* f, (Gpl -žu) **3** (řada) *rind|a* f, (na co pēc kā); (před čím pie kā); stoupnout si do ~y *iestāties rindā*; stát ve ~ě *stāvēt rindā* **4** <pol.> *fron|te* f, (Gpl -šu) **5** <meteor.> *fron|te* f, (Gpl -šu); teplá/ studená f. *silta/ auksta gaisa fronte*
frontální adj *frontāl|s*
frustrac|e f, (-e) *bezizejas sajūt|a* f, *vilšana* f, <odb.> *frustrācija* f
fuč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** (vítr) *sviļpt* (*sviļp, sviļpa*)*, *sviļ|ot* (II.) (*par vēju*) **2** (funěť) *elst* (*eis, elsa*)*, *elst|ot* (II.); (zlostně) *šņākt* (*šņāc, šņāca*)*
fun|jēt impf, (3.sg/pl -i) *elst* (*eis, elsa*)*, *elst|ot* (II.); (námahou těž) *tusn|īt* (II.); (nemoci těž) *sēkt* (*sēc, sēca*)*; (zlostně) *šņākt* (*šņāc, šņāca*)*
fuj int *fui!*
fuk adv <kol., expr.>: je mi to f. *man vienalga, man viens pīpis, man pie kājas*
fundamentalist|a m, (-y, Npl -ē) **fundamentalist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *fundamentālist|s* m, *fundamentāl|ste* f, (Gpl -stu)
fundamentalistick|ý [-ty-] adj *fundamentālistisk|s*
fundamentalizm|us m, (-u) *fundamentālistism|s* m
fundamentální adj *fundamentāl|s*
fundovan|ý adj (podložený) *pamatot|s*; (zabezpečený) *nodrošināt|s*; teoreticky dobře f. *výklad teorētiski labi pamatots izklāsts*; finančně f. *podnik finansiāli nodrošināts uzņēmums*
fungován|í n, (-i) *darbība* f, f. mozku/ přístroje/ úřadu *smadzeņu/ iekārtas/ iestādes darbība*
fungovat impf, (-uje) **1** (vnitřní orgány, úřady) *strād|āt* (II.); (zařízení, přístroje těž) *darb|oties* (II.); telefon| výtah ne~uje *telefons/ lifts nedarbojas* (*nestrādā*); srdce/ žaludek ~uje dobře *sirds/ kuņģis strādā labi*; pošta ~uje každý den *pasts strādā katru dienu* **2** (mit funkci koho) *strād|āt* (II.) (*par ko*); ~uje jako poradce *viņš strādā par padomnieku* **3** (mit platnost): příslovce ~uje někdy jako předložka *apstākļa vārdi reizēm tiek lietoti prievārdu nozīmē*

fungujúci adj *kas darbojas, kas strādā*; (mechanismus, prietoj, ekonomika) *funkcionējošs*; nef. *výťah lifts, kas nedarbojas*; nef. *žehlička saplīsis gludeklis*
¹ **funkcie** f, (-e) **1** (úřad) *amatšs m, posteļnis m*, (G -ņa); f. předsedy *priekšsēdētāja amats (postenis)*; odpovědná/ vedoucí/ veřejná f. *atbildīgsl/ vadošsl/ sabiedrīks amats*; zastávat ~i (koho) *ieņemt (kā) amatu*; zbavit koho f. *atbrīvot ko no amata 2* (úloha, úkol) <těz mat.> *funkcijļa f, f. řeči valodas funkcija 3* (fungování) *darbībļa f, f. jater aknu darbība*
funkcionār m, (-e), **funkcionārķa** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *amatpersonļa f, funkcionārļļa m, funkcionārļe f*, (organizaci těz) *darbiniekšs m, darbinieļce f*, (Gpl -ču); (úředník) *ierēdņis m*, (G -ņa), *ierēdņe f*, (Gpl -ņu)
funkčnē adv *funkcionāli*
funkčnī adj (nabytek, budova) *funkcionālšs*; (mechanizmus) *funkcionējošs*; f. období *piļnvaru laiks*
funkčnost f, (-i) *funkcionalitātļe f*
fūrļa f, (-y, Gpl -ļfor) **1** (vúz) *orļe f, darba ratļi m, pi 2* (náklad) *vezumšs m 3* <kol., expr.> (velké množství) *liels daudzumšs m*; stoji to ~u

peněz *tas maksā kaudzi naudas*; má ~u práce *viņam darba ir atliku likām*
furiant m, (-a) **1** <expr.> *lielībniekšs m, plātībniekšs m 2* (tanec) *furianťšs m* (čehu *tautas deja*)
furt adv <kol.> (neustále) *nepārtraukti, visu laiku*; (stále ještě) *arvien, aizvien*
futurizmšs m, (-u) *futūrismšs m*
futurļum [-tū-] n, (-a) <lingv.> *nākotņe f*
fūzļe f, (-e) <ekon.> *fūzijļa f, apvienošanļš f*
fyzicky adv *fiziski*
fyzikļy adj *fiziskšs*; ~ā práce *fizisks darbs*; f. zeměpis *fiziskā ģeogrāfija*; <práv.> ~ā osoba *fiziska persona*
fyzikā m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich), **fyzikļka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *fizikļišs m, fizikļe f*; atomový f. *atomfizikļišs m, atomfizikļe f*
fyzikā f, (-ky, D,L -ce) *fizikļe f*, teorētiskā/ eksperimentālī f. *teorētiskā/ eksperimentālā fizika*; atomová f. *atomfizikļa f*
fyzikālī adj *fizikas (G), fizikālšs*; f. zákony *fizikas likumi*; f. chemie *fizikālā ķīmija*
fyziolōģikļy adj *fizioloģijas (G), fizioloģiskšs*; <biol., med.> f. roztok *fizioloģiskais šķīdums*

G

G, g [gé] n, (neskl.) **1** (pismo) (*burts*) g [gā] m, (neskl.) **2** <hud.> (nota a tón) *sol m*, (neskl.); G durļ g moll *sol mažors/ sol minors*
gala l n, (neskl.) <kol.> *svinīgs apģērbšs m, vakartērbšs m*; hodit se do g. *uzļposties (-pošas, -pošās)*, uzpucļēties (ll.)* <kol.> **ll** adj, (neskl.) *galā, (neskl.)*; g. představení *galā izrāde*
galantnī adj *galantšs*
galaxije f, (-e) <astr.> *galaktikļa f*
galerije f, (-e) **1** (chodba) *galerijļa f* (*gaitenis 2* <div.> *galerijļa f 3* (umění) (*mākslas*) *galerijļa f*; (velkā) (*mākslas*) *muzejšs m*
gama n (neskl.) (pismo) *gammļa f*; paprsky g. *gamma stari*
ganļg [i ge-] m, (-gu, Lpl -zich) *bandļļa f*
gangsterļr [i gengstr] m, (-ra, Npl -ri) *gangsterļšs m*
garancje, **garancje** f, (-e) <oboļi kniž.> (zāruka) *garantijļa f*
garančnī adj <kniž.> (zāruchi) *garantijas (G)*; g. oprava *garantijas remonts*; g. lhūta *garantijas laiks*
garant m, (-a) *garantšs m*; (obv. osoba n. instituce) *galvotāļšs m, galvotāļļa f*; být komu ~em *būt kam par galvotāju, galvot (ll.) par ko*; g. stability *stabilitātes garants*
garantovanļy adj <kniž.> *garantēťšs*; smlouva ~ā stātem *valsts garantēts līgums*
garantļovat (im)pf, (-uje) <kniž.> *garantēť (ll.)*, *galvot (ll.)* (par ko)
garāž f, (-e) *garāžļa f*; dát vúz do ~e *novietot automašinu garāžā*
gardļa f, (-y) *gvarļde f*, (Gpl -žu) ♦ je ze starē ~y *viņš ir no vecās gvardes*
garderobjļa f, (-y) **1** (šatna) *garderoļbe f*, (Gpl -bju), *ģērbrtūve f*, (Gpl -vju) **2** (šatstvo) *garderoļbe f*, (Gpl -bju), *apģērbļi m, pl*; má velkou ~u *viņam ir liela garderobe*
gardistļa [-dy-] m, (-y, Npl -y) *gvardsšs m*
garnitūļa [-ny-] f, (-ry, D,L -ře) **1** (souprava) *komplektšs m*; (nabytku těz) *garnitūļa f*; g. prādļa *veļas komplekts*; vlaková g. *vilciena sastāvšs m 2* <kol.> (herců, hráčů) *sastāvšs m*; druhá g. *otrais sastāvšs*
garsonķa f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *vienistabas dzīvokļišs m*, (G -ļa)
gauč m, (-e) *dīvānšs m*; (na spani) *guļamdivānšs m*, *dīvāngultļa f*, rozklādacī g. *izvelkamais dīvāns*
gay [gaj/gej] m, (-e, Npl -ové) <kol.> *geļšs m*
gāzļa f, (-y) <med.> *marļle f*, (Gpl -ļu)
gazelļa f, (-y) <zool.> *gazelļe f*, (Gpl -ļu)
Gdaņš m, (-u/-a) *Gdaņskļa f*
gel m, (-u, L -u) *geļšs m, želeļa f*; sprchový g. *dušas želeja*; g. na vļasy *matu želeja (gels)*
gen m, (-u, L -u) <biol.> *gēņšs m*
generacje f, (-e) <těz přen.> *paauļdze f*, (Gpl -džu), *ģenerācijļa f*; počítače třetí g. *trešās paaudzes datori*
generāčnī adj *paauđzes (G), paaudžu (G)*; g. výměna *paauđžu maiņa*; g. druh *vienauļdzis m*, (G -dža)
generāl m, (-a, Npl -ové) <voj.> *ģenerāļišs m*, (G -ļa)
generalitļa f, (-y) *ģeneralitātļe f*
generalizļovat (im)pf, (-uje) <kniž.> *vispārļināt (ll. 1.)*
generālķa f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (zkouška) *ģenerālmēģinājumšs m 2* (oprava) *kapitāļremontšs m 3* (mapa) *pārskata kartē f*, (Gpl -šu)

¹ **generālī** adj **1** (všeobecný, úplný) *vispārējšs, kapitālšs, ģenerāl-; g. stāvka* *vispārējs streiks, ģenerāļstreikšs m*; g. úklid *ģenerāļtīrīšanļa f*; g. oprava *kapitāļremontšs m*; g. mapa *pārskata karte 2* (hlavní) *ģenerālšs, ģenerāl-; g. zkouška ģenerālmēģinājumšs m*; g. linie *ģenerāļlīnija f*; g. ředitel *ģenerāļdirektoršs m*; g. tajemník *ģenerāļsekretāršs m*; g. prokurátor *ģenerāļprokurošs m*; g. konzulát *ģenerāļkonsulātšs m*; <voj.> g. štáb *ģenerāļštābšs m*
generātor m, (-u) *ģeneratoršs m*
geneticky [-ty-] adv *ģenētiskī*; g. modifikované potraviny *ģenētiskī pārveidotī pārtikas produkti*
genetickļy [-ty-] adj *ģenētiskšs*; g. kód *ģenētiskais kods*
genetikā [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *ģenētikļa f*
genezje f, (-e) <kniž.> (pūvod) *izcelšanļšs f*; (vznik) *rašānļšs f, tapšanļa f*; <odb.> *ģenēzje f*; g. díla *darba tapšanas process*
genialitļa [-ny-] f, (-y) *ģenialitātļe f*
ģeniālī [-ny-] adj *ģeniālšs*; g. nápad *ģeniāļa ideja*
ģenitāļe [-ny-] f, pl, (-i) *ģenitāļiļšs f, pl, dzimumorgāņļi m, pl*
ģenitiv [-ny-] m, (-u, L -u) <ingv.> *ģenitīvšs m*
ģeniļus [-ny-] m, (-a, pl: -ové, A -e, L -ich, I -i) **1** *ģēņijšs m*; zneuznaný g. *neatzīts ģēņijs 2* (genialita) *ģenialitātļe f*, Máchův g. *Māhas ģenialitāte*
ģenocidļa f, (-y) *ģenocīdšs m*; (proti komuļčemu) *pret ko*
ģentleman [džentlmen], **džentlmen m**, (-a) *džentlmeļnis m*, (G -ņa)
ģeodetikļy [-ty-] adj *ģeodēzijas (G), ģeodēziskšs*; ~ā mērenī *ģeodēziskie mērijumi*
ģeodezije f, (-e) *ģeodēzijļa f*
ģeografickļy adj *ģeogrāfijas (G), ģeogrāfiskšs*; ~ā poloha *ģeogrāfiskais stāvoklis*
ģeografije f, (-e) *ģeogrāfijļa f*
ģeolog m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **ģeoložķa** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ģeologšs m, ģeoloģļe f*
ģeologickļy adj *ģeoloģijas (G), ģeoloģiskšs*; ~ā mapa *ģeoloģiskā karte*
ģeologije f, (-e) *ģeoloģijļa f*
ģeomagnetickļy [-ty-] adj *ģeomagnētiskšs*; ~ē pole *Zemē Zemes ģeomagnētiskais lauks*
ģeometrickļy adj *ģeometrijas (G), ģeometriskšs*; ~ā řada *ģeometriskā progresija*
ģeometrije f, (-e) *ģeometrijļa f*; rovinnā g. *planimetrijļa f*; prostorová g. *stereometrijļa f*; deskriptivnī g. *tēlotājģeometrijļa f*
ģeopolitickļy [-ty-] adj *ģeopolitiskšs*
ģermanizacje [-ny-] f, (-e) *ģermanizācijļa f, pārvācošanļa f*
ģermānskļy adj *ģermāņu (G)*; ~ē jazyky *ģermāņu valodas*
ģestaplo n, (-a, L -u) *ģestapo m*, (neskl.)
ģestikulacje [-ty-] f, (-e) *ģestikulācijļa f*; (ģestikulování) *těz* *ģestikulēšanļa f*
ģestikulļovat [-ty-] impf, (-uje) *ģestikulēt (ll.)*
ģeštjo n, (-a, L -u) *ģeštšs m*; přátelské g. *draudzīgs žests*; prázdne g. *tukšs žests*; teatrálnī, divadelnī g. *teatráļs žests*; g. dobré vůle *labas žests*; udělat hezké (milé, pěkné) g. *izdarīt skaistu žestu*
Ghanļa f, (-y) *Ganļa f*

ghettlo [geto] n, (-a, L -u) *geto m*, (neskl.)
gigant 1: ma, (-a) *gigant|s m* 2: mi, (-u, L -u) *gigant|s m*; průmýslový g. *rūpnieciskis gigants*
gigantický [-ty-] adj *gigantisk|s*
gladiol|a [-dy-] f, (-y), **gladiol** [-dy-] m, (-u, L -u) <bot.> *gladiol|a f*
Glasgow [glázgou] m, (-a, L -ě)n, (neskl.) *Glázgov|a f*
glazu|ra f, (-ry, D.L -fe) 1 *glazūr|a f*; (na keramice těž) *vā|pe f*, (Gpl -piu); (na kovech) *emal|ja f* 2 <kuch.> *glazūr|a f*
globalizac|e f, (-e) *globalizācij|a f*
globání adj 1 (celkový) *vispārē|s*; g. kapitál *kopsumm|a f* 2 (celosvětový) *globāl|s*, *pasaules (G)*; g. oteplení Země *Zemes globāla sasilšana*; g. krize *globāla krīze*; g. trh *pasaules tirgus*; v ~m měřtku *pasaules mērogā* 3 (povšechný) *virspusē|s*, *vispārīg|s*
glóbus m, (-us)u, L (-us)u/-use *globus|s m*
glos|a f, (-y) 1 (poznámka) *piezī|me f*, (Gpl -mju); (vysvětlivka) *(iz)skaidrojums|s m*; (komentář) *komentār|s m*; g. k zákonu *likuma komentārs* 2 <lingv.> *glos|a f*
gobelin, **goblen** m, (-u, L -u) *gobelēn|s m*
gól m, (-u, L -u) <sport> *vārt|l m*, *pl*; dát (střelit) g. *gūt vārtus*
golfový adj *golfa (G)*; ~ě hřiště *golfa laukums*
golf m, (-u, L -u) *gol|s m*
gólmán m, (-a) <sport, slang> (brankář) *vārtsarg|s m*
gólový adj: ~á příležitost (šance) *iespēja gūt vārtus*
gon|g m, (-gu, Lpl -zich) *gong|s m*; úder ~gu *gonga sitiens*
goril|a f, (-y) 1 <zool.> *gorill|a f* 2 <expr.> (osobní strážce) *gorill|a m*, (D -am) (*miesassargs*)
Göteborg [ge-] m, (-u) *Gēteborg|a f*
gotický [-ty-] adj *gotisk|s*; ~á klenba *gotiska velve*; <lingv.> ~á písmena *gotiskie burti*
goti|ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *gotik|a f*; ranná/ pozdní g. *agrīnā/ vēlinā gotika*
graf m, (-u, L -u) *diagramm|a f*, *grafik|s m*
graficky adv *grafisk|*
grafický adj *grafisk|s*; ~á úprava *grafiskais noformējums*
grafik|j m, (-ka, Npl -cil/-kově, Lpl -cich), **grafic|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *grafik|is m*, *grafik|e f*
grafika f, (-ky, D.L -ce) 1 (technika a dílo) *grafik|a f* 2 <lingv.> (písmo) *grafik|a f*
gram m, (-u, L -u) *gram|s m*
gramatický [-ty-] adj *gramatisk|s*
gramati|ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) (těž kniha) *gramatik|a f*
gramafon m, (-u, L -u) (*skaņuplašu*) *atskaņotājs m*; (z 1. pol. 20. st.) *gramafon|s m*, *patafon|s m*
gramafonový adj: ~á deska *skaņupla|te f*, (Gpl -šu)
granát m, (-u, L -u/-ě) <miner.> *granāt|s m*
granát 2: m, (-u, L -u/-ě) <voj.> *granāt|a f*; ruční g. *rokas granāta*; protitankový g. *prettanku granāta*
grandiózní [-dy-] adj *grandioz|s*; g. úspěch *grandiozi panākumi*
grant m, (-u, L -u) *grant|s m*, *grānt|s m*
gratulac|e f, (-e) *apsveikum|s m*; g. k svátku/ k narozeninám *apsveikums vārda dienā/ dzimšanas dienā*; g. k udělení ceny *apsveikums sakarā ar balvas saņemšanu*; dostat od koho ~i *saņemt no kā apsveikumu*
gratulovat impf, (-uje) (komu k čemu) *ap|sveikt (-sveic, -sveica)** (ko ar ko, kur); srdečně ~uj! *sirsniģi apsveicu!*; ~uj! k povýšení *apsveicu ar paaugstinājumu*; ~uj! k narozeninám/ k svátku *apsveicu dzimšanas dienā/ vārda dienā*

gravitac|e f, (-e) *gravitācij|a f*, *pievilksanās spēk|s m*; zemská g. *Zemes gravitācija*
grémijum n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, l -i) *vadības sapul|ce f*, (Gpl -ču), *vadības tikšanās f*
gril m, (-u, L -u) 1 (zařízení) *gril|s m* 2 (menší restaurace) *grilbār|s m*
Grónsko n, (-a) *Grenland|e f*
groš m, (-e) *grašis m*, (G -ša) ♦ Jidášův (jidášský) g. *Jūdasa graši*; nemít ani g., být bez ~e *būt bez graša pie dvēseles*; vydělat si nějaký g. *nopelnīt pāris grašus*; nestāt ani za g. *nebūt ne plika graša vērts*; být jako za g. *kudla būt maza auguma*
groteska f, (-ky, D.L -ce, Dpl -k) *grotesk|a f*
groteskní adj *grotesk|s*
Groznyj m, (-e) *Grozni|ja f*
grunt m, (-u, L -u/-ě) 1 <kol.> (základ) *pamat|s m*; z ~u (co změnit) *pilnīgi, pilnībā*; z ~u nový *pilnīgi jauns*; z ~u dobrý/ hodný/ poctivý *patiesi labs/ krietens/ godīgs*; začít z ~u *sākt no sākuma* 2 <zast.> (státek) *zemes īpašums m*, *gruntsgabals m*
Gruzije f, (-e) *Gruzij|a f*
Gruzín m, (-a), **Gruzínlec** m, (-ce), **Gruzínka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *gruziņ|s m*, *gruziņle|te f*, (Gpl -šu); ~i, ~ci *gruziņi*
gruzinsky adv *gruziņiski, gruziņu valodā*
gruzinský adj 1 (vztahující se ke Gruzii) *Gruzijas (G)*; G-á republika *Gruzijas Republika* 2 (vztahující se ke Gruzínům) *gruziņu (G)*
gruzinštín|a f, (-y) *gruziņu valod|a f*
Guatemala|a [gva-] f, (-y) *Gvatemal|a f*
Guine|a [gvi-] f, (-yl-je) *Gvinej|a f*
guláš m, (-e) 1 <kuch.> *gulaš|s m* ♦ udělat z někoho g. *samalt kādu miļtos* 2 <expr.> (nepořádek) *nekārtība f*, *jucek|lis m*, (G -ja); (volební, politický) *jucek|lis m*, (G -ja), *haos|s m* ♦ udělat z něčeho g. *apgriezt kaut ko ar kājām gaisā, uztaisīt nekārtību*
gum|a f, (-y) 1 (pryž) *gumij|a f*, *kaučuk|s m*; surová g. *jēlgumij|a f* 2 (prádlová) *gumij|a f* 3 (mazací) (*dzēšam*) *gumij|a f*, tvrdá/ mēkká g. *cieta/ mīksta gumija* 4 <kol.> (pneumatika) *riep|a f* 5 (žvýkací) *košļājamā gumij|a f*, *košļe|ne f*, (Gpl -ru) <kol.> 6: arabská g. *gumiarābik|s m* 7 <slang> (prezervatīv) *prezervatīv|s m*
gumá|k 1: mi, (-ku, Lpl -cich/-kách) <kol.> (plášť) *lietusmēte|lis m*, (G -ja) 2: pl ~ky <kol.> (bojā) *gumijniek|l m*, *pl* 3: ma, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) (maska) *gumijas mask|a f*
gum|ovat impf, (-uje) (mazat) *dzēst (dzēs, dzēsa)** (ar dzēšamo gumiju)
gumovní|k m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *kaučukaug|s m*
gumový adj *gumijas (G)*; ~é rukavice *gumijas cimdi*
gust|o n, (-a, L -u) <kol.> 1 (vkus) *gaum|e f*; polde mého ~a *pēc manas gaumes* ♦ proti ~u žádný dišputāt *par gaumi nestrīdas* 2 (požitek): udělat co s ~em *izdarīt ko ar prieku*; pracovat s ~em *strādāt ar prieku*
guverné|r m, (-ra, Npl -ri) 1 (hist. v Rusku, v koloniích, v USA) *gubernator|s m* 2 (banky) ≅ *bankas prezidents m*
gymnast|a m, (-y, Npl -é), **gymnast|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vingrotājs m*, *vingrotā|ja f*
gymanasti|ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *vingrošana f*, *umēleckā g. mākslas vingrošana*
gymnāz|ium n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, l -i) *ģimnāzija f*
gynecolog m, (-ga, Npl -gově, Lpl -zich), **gynecolož|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ģinekolog|s m*, *ģinekoloģe f*
gynecologický adj *ģinekoloģijas (G)*, *ģinekoloģisk|s*; ~ě vyšetření *ģinekoloģiska apskate*

H

H, h [há] n, (neskl.) 1 (písmeno: v lotyštině se vyslovuje jako ch) (*burts*) *h [há]*, (neskl.), (*balsīgais "h"*) 2 <hud.> (nota a tón) *si m*, (neskl.); *H dur| h moll si mažors/ si minors*
Haag [hág] m, (-u) *Hāg|a f*
haber m, (-u) <bot.> *skābarč|dis m*, (G -ža)
hacker|j [hekr] m, (-ra, Npl -ri) <komp.> *haker|is m*, *urķ|is m*
háček m, (-ku, Lpl -cich) 1 (malý hák) *āķ|is m*, *āķi|tis m*, (G -ša); h. na zapínání *aizdares āķis* 2 (udice) (*makšker*) *āķ|is m* 3 (na háčkování) *tamboradat|a f* 4 <lingv.> *jumtiņ|š m* 5 <kol.> (potiž) *āķ|is m*, *problēm|a f*; v tom je právě ten h. *tur jau ir tas āķis*; má to ale jeden h. *bet tur ir viens āķis*
háčk|ovat impf, (-uje) *tamborēt (II.)*
had m, (-a) *čūska|a f*; jedovatý h. *indīga čūska*
hádan|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *mīkl|a f*, *fešit (luštīt) ~ku minēt mīklu*; dát komu ~ku *uzdot kam mīklu*; uhodnout ~ku *atminēt*

mīklu 2 (záhada) *mīkl|a f*, *noslēpum|s m*; je to pro nás ~kou *mums tā ir mīkla*; mluvit v ~kách *runāt mīklaini*
háď|at impf, (-á) 1 (snažit se uhodnout) *min|ēt (III.2.)*; ~ej, co mám v ruce *mini, kas man rokā*; ~ej kdo...! *proč... mini, kas.../ kāpēc... 2* (usuzovat) *šķīst (šķiet, šķita)*, likties (liekas, likās)**; správně jsi ~al, že... *tev pareizi šķita, ka...; kolik (let) mi ~áte? kā jums šķiet, cik man ir gadu?*; ~al bych jí padesát *viņai varētu būt piecdesmit gadu* 3 (hádanky) *min|ēt (III.2.)* 4 (věštít) *zīl|ēt (II.)*; h. budoucnost *zīlēt nākotni*; h. komu z ruky *zīlēt kam pēc rokās*; h. z lógru *zīlēt kaffjas biezumos*; h. z karet *likt (liek, lika)* kārtis ■ h. se* impf *strīd|ēties (III.2.)*; (haštēt se) *kild|oties (II.)*; (s kým o co, o čem, kvůli čemu *ar ko par ko, kā dēļ*) ♦ h. se pronic *zanic strīdēties ne par šo, ne par to*

hadí adj *čúskas* (G), *čúsku* (G); h. jed *čúsku inde*; h. užtknutí *čúskas džéliens*; h. kúže *čúskādja* f; h. mužl žena *akrobāts m / akrobāte f*, (Gpl -šu) ♦ h. plemeno *čúsku (odžu) dzimums*

hadicje f, (-e, Gpl -) *šjūte|ne f*, (Gpl -ju); hasičská h. *ugunsdzēsēju šjūtene*

hād|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *stīd|s m*; (pře) *kīd|a f*; (menší) *kīvir|š m*; (s kým o čem *ar ko par ko*); vyvolat *~ku uzsākt stīdu*

hadr m, (-u) 1 *lupa|ta f*; h. na podlahu/ na prach *grīdas/ putekļu lupata* ♦ litá jako h. na holi *viņš skraida apkārt kā sadedzis 2: pl ~y (starē) lupa|tas f, pl; (cāry) skrand|as f, pl, drisk|as f, pl; roztrhat co na ~y saplēst ko driskās; oblečený v ~ech ģērbies skrandās 3: pl ~y <kol.> (šaty) drē|bes f, pl, (G -bju), apģērb|s m; svātečni ~y svētku drēbes*

haf int *vau!*

hafāt impf, (-á) *riet (rej, rēja)**; (dlouze a monotónně) *vaukš|k|ēt (III.2.), vankš|k|ēt (III.2.)*

haha(ha) int *ha, ha, (ha)*

Haiti [-ty] n, (neskl.) *Haiti f*, (neskl.)

hāj m, (-e) *bir|zs f*, (Gpl -žu), *birzta|a f* ♦ jdi do ~el *ej bekot!, ej pie velna!*; <kol., expr.> do ~el *sa'sodīts!, nolādēts!*

hājen|n, (-i) 1 (něčich zájmū, práv) *aizstāv|b|a f, aizstāvēšan|a f*
2: doba (období) h. (meža zvēru) *saudzēšanas laik|s m*

hāj|it impf, (3.sg/pl -i, imp. haj) 1 (brānit: vlast, mēsto ap.) *aizsarg|āt (II.III.2)*, aizstāv|ēt (III.2.);* (proti komu|čemu *pret ko, no kā*) ♦ h. svou kúži *sargāt savu ādu 2* (obhajovat: názor, právo ap.) *aizstāv|ēt (III.2.);* (proti komu|čemu *pret ko*); h. koho u soudu *būt (ir, bija)* kā aizstāvim tiesā 3* (zvēř, ryby) *saudz|ēt (II.)* ■ **h. se impf** *aizstāv|ēties (III.2.);* (proti komu|čemu *pret ko*)

hajn|j m, (-ého) *mežsarg|s m*

hajz <vulg.> 1: mi, (-u, L -u) (záchod) *ate|ja f*; jdi do ~ul *ej uz podal!*; (penize) jsou v ~u (*nauda*) (*ir*) *pagalam 2: ma, (-a, Npl -ovē) draņķ|is m, mai|ta m, (D -am), maitasgaba|s m; ty ~e! tu maita tād!*

hāj k m, (-ku, Lpl -cich) 1 (k zavēšeni) *āķ|is m, kāj|sis m, (G -ša) 2* (nāradī) *kāj|sis m, (G -ša) 3* <sport> (v boxu) *āķ|is m; levj/ pravý h. labais/ kreisais āķis*

hākov|j adj: h. křiž *kāškrust|s m, svastik|a f*

hal|ja f, (-y) 1 (bytu) *hal|le f, (Gpl -ju), priekšnam|s m 2* (siņ) *zā|le f, (Gpl -ju);* (holelovā) *vestīb|is m; nādražni h. uzgaidāmā telpla f, výstavní/ sportovní h. izstāžu/ sporta zāle;* plaveckā h. *slēgts peldbasein|s m 3* (dilenskā) *ceh|s m; montāžni h. montāžas cehs*

halas m, (-u, L -u/-e) (hluk) *trok|snis m, (G -šņa);* (kriķ) *klaig|as f, pl, klaigāšan|a f; (povyk) kņad|a f*

hald|ja f, (-y) 1 (hromada) *kauldze f, (Gpl -džu), čupa|a f; (dřivī) grēd|a f 2* <horn.> (odval) *raktuvju atmetum|j m, pl, terikon|s m; (struskovā) izdedž|j m, pl 3* <expr.> (velkē množstvi) *milzum|s m, lērums| m; h. penēž kaudze naudas*

halen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*sieviešu*) *blū|ze f, (Gpl -žu)*

hal|jēr, hal|jif m, (-ērel/-ife) <fin.> *heller|j s m (simtā daļa kronas)*

hal|jīt impf, (3.sg/pl -i) <kniz.> (koho/co do čeho) *tīt (tin, tina)** (ko kur); (zahalovat) *tīst|īt (III.1.) (ko kur);* (zakryvat) (co čim) *aiz|segt (-sedz, -sedza)** (ko ar ko); h. tvāř závojem *aizsegt seju ar plīvuru;* <přen.> h. myšlenku do krásné formy *iel|tērt (-tērpj, -tērpa)* domu skaištā formā* ■ **h. se** <kniz.> impf (do čeho) *tīties (tinās, tinās)** (kur); (zahalovat se) *tīst|ties (III.1.) (kur);* <přen.> h. se v mlčeni *ne|teikt (-, -teica)* ne pušplēta vārda, ne|sacīt (-saka, -sacjā)* ne pušplēsta vārda*

haló, halo int (při telefonování) *hallo!*; (na přivolání těž) *hei!*

halov|j adj: ~ē závody spēles sporta *zālē*

halucinac|je f, (-e) *halucinācija f*

ham(ham) int *gamm, (gamm)*

hamburger [-gr] m, (-u) *hamburger|s m*

Hamburk m, (-u) *Hamburgla f*

hamižn|j adj 1 *mantkāri|g|s, mantraus|g|s 2* (mrvavnē nizk|j) *zemisk|s*

han|ja f, (-y) *apkaunojum|s m, kaun|s m, negod|s m; kydat na koho ~u celt kam neslavu;* na jeho ~u, k jeho ~ē *viņam par kaunu (un negodu);* pomstīt něči ~u *atriebt kāda apkaunojumu*

hanb|ja l f, (-y) kaun|s m, apkaunojum|s m; dēlat ~u komu|čemu darīt kaunu kam; udēlat komu ~u apkaun|ot (II.) ko; ke svē ~ē sev par kaunu; jednat bez studa a ~y *rīkoties bez kauna un goda; rdit se ~ou sarkt no kauna;* to je h. (hanbouci)! *tas ir kauns (un negods)!; ta h.! to kaunu!* ♦ propadnout se ~ou *aiz kauna vai zemē ielst* II adv 1: (je) h. *kauns;* je mi h. *man ir kauns;* (je) h. o tom mluvit *kauns par to runāt; že ti neni h.! kā tev nav kauna!; neni ti h.? vai tev nav kauna? 2: až h. ka kauns;* je nepořádný až h. *viņš ir tik nekārtīgs, ka (tīri vai) kauns*

handicap [hendykep] m, (-u, L -u) (fyzický) *fizisks trūkum|s m; <sport> handikap|s m*

handicapovan|j [hendyke-] adj: ~í lidé *ciľvēki ar tpašām vajadzībām*

hanebn|j adj <expr.> 1 (hodný handby) *kaunpi|s, apkaunojoš|s;* (člověk) *nelietī|g|s, nekrietn|s; (zrada, lež) nekrietn|s; (zločin, vražda) nežēlī|g|s, zvērī|g|s; h. čin kauna darbs 2* (velký: rýma, zima) *briesmī|g|s, drausmī|g|s, šausmī|g|s*

hangār (-u) <let.> *angār|s m*

hanoben|j n, (-i) (osoby, národa) *zākāšan|a f, ķengāšan|a f, (naclutrhāni) neslavas celšan|a f; (ocērņovāni) apmelošan|a f, nomelnošan|a f; (hrobu) apģānišan|a f*

hanob|jīt impf, (3.sg/pl -i) (osobu, národ) *zāk|āt (II.), ķeng|āt (II.);* (hrob, pomník) *apģān|īt (III.1.);* hanobit něči *dobru povēst celt (ceļ, cēla)* neslavu kam*

Hanoj m, (-e) *Hanoj|a f*

hanopis m, (-u, L -el/-u) *pamfle|t|s m; (obv. anonymni) paskvi|a f*

hantyr|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *žargon|s m, sleng|s m; (zlodējskā) argo m, (neskl.)*

happeni|g [hepenyng] m, (-gu, Lpl -zich) 1 (představení) *hepening|s m 2* (shromáždění) *tikšan|ās f, mītiņ|s m*

harašen|j n, (-i) 1 *čaukstēšan|a f, čaukstinašan|ās f 2: sexuāli h. seksuāla uzmākšan|ās f*

haraš|jīt impf, (3.sg/pl -i) 1 (vydávāt zvuk) *čab|ēt (III.2.), čaukst|ēt (III.2.);* (o živē bytosti) *čab|ināties (III.1.), čaukst|ināties (III.1.) 2* (čim) *čab|ināt (III.1.) (ko), čaukst|ināt (III.1.) (ko)*

hard disk [hārd disk] m, (-ku, Lpl -cich) <komp.> *cietais disk|s m*

hard rock [hārd rok] m, (-u) <hud.> *hārdrok|s m*

hardware [hardver] m, (-u) <komp.> (*skait|ošanas*) *aparātūr|a f*

har|ja f, (-y) *ar|ja f, hrāt na ~u spēlēt arfu*

harmonick|j [-ny-] adj *harmonisk|s, saskanī|g|s*

harmonije [-ny-] f, (-e) 1 *harmonija f, saskaņ|a f; žit v ~i (s kým/čim) dzīvot harmonijā (saskaņā) (ar ko) 2* <hud.> *harmonija f*

harmonik|a [-ny-] f, (-y) *harmonik|as f, pl; (tahaci) akordeon|s m; fougaci h. mutes harmonikas; chromatickā h. bajān|s m*

harmonogram m, (-u, L -u) (*laika*) *grafik|s m*

hasič m, (-e) *ugunsdzēsēju (G), ugunsdzēsēju (G); h. sbor ugunsdzēsēju komanda; ~ā stanice, ~ā zbrojnice ugunsdzēsēju depo; h. přístroj ugunsdzēsāmās aparāts*

hajsīt impf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) 1 (ohēñ) *dzēst (dzēs, dzēsa)** ♦ **co tē nepāl, ne~s nebāz savu degunu, kur nevajag 2** (žizeñ) *dzēs|ēt (II.) 3* (vāpno) *dzēst (dzēs, dzēsa)**

hasiš m, (-e) *hasiš|s m*

hāv m, (-u, L -u) <kniz.> *tērp|s m, ietērp|s m*

Havaj f, (-e), Havajsk|e ostrov|j m, pl, (-ych, -u) *Havaju sa|las f, pl*

Havan|ja 1: f, (-y) *Havan|a f 2: h. n, (neskl.) (doutnik) Havanas cigār|s m*

havārije f, (-e) avārij|a f, (doprvni nehoda) satiksmes negadījum|s m; utrpēt ~i ciest avārijā; došlo k ~i ir notikusi avārija

havarij|ni adj *avārijas (G); h. pojištēni apdrošināšana nelaimes gadījumiem; h. služba avārijas dienests; būt v ~m stavu būt avārijas stāvoklī*

havarjovat pf, (-uje) *avar|ēt (II.), ciest (cieš, cieta)* avārijā; h. s letadlem ciest lidmašinas avārijā*

havīf m, (-e) *kalnra|cis m, (G -ča);* (v uhelných dolech) *og|ra|cis m, (G -ča)*

havran m, (-a) <zool.> *krauķ|is m; <lit.> krauk|lis m, (G -ja) ♦ vlsy (černé) jako h. og|melni mati*

hazard m, (-u, L -u) 1 *azart|s m; (hazardni hra) azartspē|le f, (Gpl -ju) 2* (neuvāžený čin) *risk|s m, riskants pasākum|s m*

hazardn|j adj (neuvāžený) *riskant|s; h. hra azartspē|le f, (Gpl -ju); h. hráč azartspēļu spēlētājs*

hāzen|ja f, (-ē) rokasbumb|a f, handbol|s m

hāzenkār m, (-e), **hāzenkār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rokasbumbas spēlētājs m, spēlētāja f*

hāzenkārsk|j adj (zāpas) *rokasbumbas (G)*

hāz|jēt impf, (-i, 3.pl -ej|i) (co, čim) *mest (met, meta)** (ko), *sviest (sviež, svieda)** (ko); (vicekrāt) *mēt|āt (II.) (ko), svaid|īt (III.1.) (ko);* (mezi sebou tēž) *mēt|āties (II.) (ar ko), svaid|īties (III.1.) (ar ko);* h. co (čim) komu *mest (sviest) ko kam; h. co (čim) po čem/kom mest (sviest) ar ko kam; h. bomby (na co) mest bumbas (uz ko); h. po kom rajčata/ vajička apmēt|āt (II.) ko ar tomātiem/ ar olām; h. co po sobē mētāties (svaidīties) ar ko; h. rukama vic|ināt (III.1.) rokas; h. nohama šūplot (II.) kājas; h. lopatou rakt (rok, raka)*; <sport> h. oštēpem/ diskem *mest šķēpu/ disku; h. kouli**

- pusbada dzīve* 3 <expr.> (chtivý) (po čem) *kārš* (*uz ko*); h. po parēzich *naudaskārš*; h. po silvē *slavaskārš*; h. po moci *varaskārš*; h. po knížkách *kārs uz grāmatām*; h. po informācijh *izslāpīis (f-usi) pēc informācijas*
- hlas** m. (-u, L -el-u) 1 *baļss f.* (Gpl -su); mluvit zvýšeným -em *runāt paceltā balsī* 2 (zvuk) *skaņā f.*; h. houslii/ trubky *vījoles/ taures skaņa* 3 <nud.> *baļss f.* (Gpl -su); prvni/ druhý h. *pirmā otrā baļss*; ztrāt h. *zaudēt balsi*; mutace ~u *baļss lūzums* 4 (projev) *baļss f.* (Gpl -su); kritický h. *kritiska baļss*; h. lidu *tautas baļss* 5 (volebni) *baļss f.* (Gpl -su); dát (odevzdat) komu svúj h. *balsot (II.) par ko*; h. pro! proti *baļss par! pret*; zvolit všemy ~y *ievēlēt vienbalsīgi*; zvolit většinou ~ū *ievēlēt ar balsu vairākumu* 6 (ve spojení); h. krve *asinšbaļss f.* (Gpl -su); h. srdce *sirdšbaļss f.* (Gpl -su); h. svědomi/ rozumu *sirdšapziņa f./ prātīis m.*
- hlásat** impf. (-ā) *izziņot (II.), izsludināt (III. 1.)*; (evangelium, pravdu) *sludināt (III. 1.)*; nāpis -ā, že... *uzraksts vēsta, ka...*
- hlasatel** m. (-e, Npl -ē), **hlasatelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (v rozhlase, televizi) *diktorš m., diktorje f.* 2 (kdo přináší zprávy) *vēstnešis m.* (G -ša), *vēstneše f.* (Gpl -šu); *vēstītājs m., vēstītāja f.* (myšlenek) *paudējis m., paudēja f.* h. miru *miera vēstnesis*; h. nových myšlenek *jaunu ideju paudējs*; (evangelia) *sludinātājs m., sludinātāja f.*
- hlašek** m. (-ku, Lpl -cich) *balstiņa f.* sladký h. *saldā balstiņa*; nevydat ani h. *neizdvest ne skaņas*
- hlásit** impf. (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. hlas) 1 (oznamovat) (co komu) *ziņot (II.) (ko, par ko kam), paziņot (II.) (ko, par ko kam)*; h. výsledku *paziņot rezultātus*; h. policii nehodu/ krádež *paziņot policijai par avāriju/ par zādzību* 2 (ohlašovat) (co komu) *pielteikt (-, -teica)* (ko kam), piešacīt (-saka, -sacija)* (ko kam)*; h. návštěvu *pieteikt viesi*; <šachy> h. šach *pieteikt šahu* 3 (přihlašovat) (co na co, kam) *piešacīt (-, -teica)* (ko kur), piešacīt (-saka, -sacija)* (ko kur)*; (narozeni dítěte, pobyt, auto) *reģistrēt (II.) (ko kur)*; h. ztātu pasu na policii *pieteikt pasēs nozaudēšanu policijai* 4 (o rádiu) *pāraidīt (III. 1.)* ■ h. se impf 1 (ohlášovat se) *piešacīties (-, -teicās)*, piešacīties (-sakās, -sacijas)**; (osobně) *ie/rašties (-rodas, -radās)**; h. se na ūradē/ u vedoucího *ierasties iestādē/ pie vadītāja*; h. se nemocným *paziņot (II.) par savu slimību*; h. se jmēnem *no/saukt (-sauc, -sauca)* savu vārdu* 2 (přihlašovat se) (k čemu, na co, o co, kam) *piešacīties (-, -teicās)* (kam, uz ko, kur), piešacīties (-sakās, -sacijas)* (kam, uz ko, kur), pierakstīt (III. 1.) (uz ko, kur)*; (na policii, v hotelu) *reģistrēties (II.) (kur)*; h. se na práci *pieteikties darbam*; h. se ke zkoušce *pierakstīties uz eksāmenu*; h. se na školu *ie/sniegt (-sniedz, -sniedza)* pieteikumu skolai*; zājemci se mohou h. na adrese... *interesenti var pieteikties...* 3 (zvednutim ruky) *lūgt (lūdz, lūdzā)* vārdu (paceļot roku)* 4 (do telefonu) *atbildēt (III. 2.) (pa telefonu)* 5 (dožadovat se) (o co) *prasīt (III. 1.) (ko)*; (silnēji) *pieprasīt (III. 1.) (ko)*; (žādāt) *lūgt (lūdz, lūdzā)* (ko)*; h. se o své právo *prasīt (pieprasīt) savas tiesības*; h. se o slovo *lūgt vārdu* 6 (uznāvat) (ke komu/čemu) *at/zīt (-zīst, -zina)* (ko)*; (podporovat) *atbalstīt (III. 1.) (ko)*; (patīt) *piederēt (III. 2.) (pie kā)*; (vzít si na sebe zodpovědnost) *uzņemties (-ņemās, -ņēmas)* atbildību (par ko)*; h. se k něčim názorům/ myšlenkám *atzīt (atbalstīt) kāda uzskatus/ domas*; h. se k vraždě *uzņemties atbildību par slepkavību*; h. se k české národnosti *uzskatīt (III. 1.) sevi par čehu*
- hlasitě** adv *skaļi*
- hlasitý** adj *skaļš*
- hlasivky** f, pl. (-ek) <anat.> *baļss saiļtes f. pl.* (G -šu)
- hláska** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *skaņā f.*
- hláskosloví** n. (-i) <lingv.> *fonētika f.*
- hláskovat** impf. (-uje) *hurtot (II.)*; (jméno) *no/saukt (-sauc, -sauca)* pa burtiem*
- hlasovací** adj: h. listek *vēlēšanu biļetens*; (všeobecně) h. právo *(vispārējas) vēlēšanu tiesības*
- hlasování** n. (-i) *balšošanās f.* veřejně/ tajně h. *atklātā aizklāta balšošana*; lidově h. *referendumš m.* (vis)tautas nobalšošanās *f.* zdržet se h. *atturēties no balšošanas*
- hlasovat** impf. (-uje) *balsot (II.)*; h. prof. proti *balsot par! pret*; h. pro co/ proti čemu *balsot par ko/ pret ko*; h. o čem (o návrhu) *balsot par ko (par projektū)*; dát o čem h. *izvirzīt ko balšošanai*; h. tajně *balsot aizklāti*; h. aklamaci *balsot, paceļot roku*
- hlasový** adj *baļss* (G); ~é rozpětí *baļss diapazons*; ~é ústrojí *baļss aparāts*; ~á schránka *baļss pasts*, *baļss pastkastīte*; ~á sířena *akustiska sířena*
- hlášení** n. (-i) *ziņojums m.*; měsíční h. *mēneša pārskats m.*; podle h. *rādia saskaņā ar radio ziņām*; podāt h. o čem *ziņot (II.) par ko*
- hľavja** f. (-y) 1 (část těla) *galvā f.* bolí mě/ točí se mi h. *man sāj/reibst galva*; umít si ~u *izmazgāt matas*; o ~u vyšší *par galvas tiesu garāks* ◆ vēšet ~u *nokārt degunu*; o ~u vzhůru! *galvu augšā*; od ~y k patě *no galvas līdz kājām*; nemít ~u *ani patu būt jucekligam, bezjēdzīgam*; stavět něco na ~u *apgriezt kaut ko ar kājām gaisā*; (mit práce) *nad ~u līdz kaklam*; (skočit do něčeho) *po ~ě uzreiz, neapdomājoties*; jít ~ou proti zdi *skriet ar pieri sienā*; nevím, kde mi h. *stojī man galva griežas riņķī*; už ho h. *neboli viņš ir miris* 2 (mysl, rozum, pamět) *prātīis m., galvā f.* *pracovat ~ou strādāt garīgu darbu*; citovat co z ~y *citēt ko no galvas*; zpočítat co z ~y *saskaitīt ko galvā*; má ~u na jazyky *viņam ir talants uz valodām*; má svoji ~u *viņam ir sava galva uz pleciem*; vzít si co do ~y *ieņemt ko prātā*; dělat si těžkou ~u (s čím) *raizlēties (II.) (par ko)*; lámat si ~u *nad čim lauzīt galvu par ko*; vrtá mi to v ~ě, *nejde mi to z ~y tas man neizleina no prāta*; co ti vlezlo do ~y? *kas tev ir ienācis prātā?*; mám v ~ě jiné věci *man prātā (ir) citas lietas*; z toho si ~u nedělej *par to neuztraucies, neņem to galvā* ◆ má tvrdou ~u *viņam ir grūta galva*; má bystrou, otevířenou h. *viņam ir gudra (gaiša) galva*; má děravou ~u *viņam caura galva*; *je padlel na ~u viņš ir uz galvas kritīs*; nemá to v ~ě *ē v pořádku viņam galvā viss nav kārtībā*; ztrátit ~u *pazaudēt galvu*; dát ~y dohromady *saiikt (visus) prātus kopā* 3 (osoba) *cilvēks m., persona f.* *galvā f.* *horká h. karstgalvis m.* (G -vja), *karstgalve f.* (Gpl -vju); korunovaná h. *kronēta galva*; roční spotřeba na ~u *gada patēriņš uz vienu cilvēku*; hlasovat podle ~u *balsot pēc klātesošo skaita*; byla tam h. na ~ě *tur bija cilvēks pie cilvēka* 4 (rodiny, státu) *galvā m/f.* (Dm -am, Df -ai) 5 (život) *galvā f., dzīvība f.* riskovat ~u *riskēt ar dzīvību*; vypsát cenu za něčí ~u *izsludināt atlīdzību par kāda galvu*; ručit za co ~ou *atbildēt par ko ar savu galvu*; vsadím na to ~u *es par to galvu lieku ķīlā* 6 (v knize) *nodalja f. (grāmatā)* 7 (postele, hrobu) *galvgalīs m.* (G -ja) 8 (šroubu, hřebíku) *galvā f.* (houby) *cepurīte f., cepurīte f.* (Gpl -šu); h. zelí *kāpostgalvā f.* kočiči ~y *bručakmeļš m.*
- hľavěni** f. (-ně) *stobris m.* delová h. *lielgabala stobris*
- hľavice** f. (-e, Gpl -) 1 (zelí, máku) *galvā f., galviņa f.* 2 (sloupu, pilife) *nobeigums m., paplašījums m.* 3 <anat.> (kosti) *galviņa f., galš m.* 4: <voj.> *výbušná h. kaujas galviņa f.* atomová h. *kodolgalviņa f.*
- hľavička** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (malá) *galvā f., galviņa f.* 2 (hřebíku, šroubu, špendlíku, zápalky) *galvā f.*; (houby) *cepurīte f.* 3 (záhlavi) *virsraksts m.*; (název) *nosaukums m.* 4 <sport> *sitielis m.* ar *galvu*
- hľavkový** adj: h. *salát galviņšalātīis m. pl.*; ~ě zelí *galviņkāpostīis m. pl.*
- hľavně** adv *galvenokārt*; (obzvláště) *sevišķi, īpaši*; h., že... *galvenais, ka...*
- hľavní** adj *galvenais*; h. věc je, že... *galvenais, ka...*; v ~ch *rysech galvenajos vilcienos*; h. město *galvaspilsētā f.* h. vchod *galvenā ieeja*; h. budova *galvenais korpuss*; h. výhra *galvenā balva*; h. nádraží *centrālā stacija*; h. pošta *galvenais pasts*; h. inženýr *galvenais inženieris*; h. kuchař *šefpavārs m.*; <voj.> h. stan *galvenā mītne*; <tež přen.> *hrát v čem h. roli spēlēt kur galveno lomu*
- hľavolam** m. (-u, L -u) (hádanka) *grūta mīkla f.* (úloha) *grūts (smags) uzdevums m.*
- hle** int *skat!, raug!, rau!*
- hľedač** m. (-e) *meklētājs m., meklētāja f.* h. pokladů *apslēptas mantas meklētājs*
- hľedání** n. (-i) *meklēšana f., meklējums m.* h. pravdy *taisnības meklējums*
- hľedaný** adj 1 (zločinec) *meklētš 2* (vyhledávaný) *pieprasītš*; (populární) *populārš*; (vychválený) *izslavētš 3* (strojený) *nedabiskš, samākslotš*; (přehnaný) *pārspīētš*
- hľedat** impf. (-ā) 1 *meklēt (II.)*; *koho/co ~āte? ko jūs meklējat?* 2 (tušit) *saskatīt (III. 1.)*, *no/jaust (-jauš, -jauta)**; ne~al v tom nic *zlého viņš tur nesaskatīja nekā jauna*
- hľedět** impf. (3.sg/pl -di, imp. -d) 1 *skatīties (III. 1.)*, *raudzīties (raugās, raudzījās)**; (upřeně) *lūkloties (II.)*, *vērties (veras, vēras)**; h. do tmy *vērties tumsā*; <voj.> vpravo/ vlevo ~d! *pa labi/ pa kreisi līdzināties!* 2 (o oknech) *izjiet (-iet, -gāja)**; okna ~d! *do ulice logi iziet uz ielu* 3 (upožornující částice): ~d!, ~dme!, ~dte! *skat!, rau!, raug!* 4 (snažit se) *censties (censās, centās)**; (zkoušet) *mēģināt (III. 1.)*; ~děl přijít včas (aby přišel včas) *viņš centās atnākt laikā*; ~d, abys neupadl *skaties, ka nenokrīti* 5: (ne)h. na *koho/co, k čemu (ne)ņemt (-ņem, -ņēma)* vērā ko*; neh. na zdravotní stav *neņemt vērā veselības stāvokli*; nehledě (nehledíc) *na co neskatoties uz ko* 6: (si) (starat se) (čeho, na co) *rūpēties (II.)*

(par ko), gādāt (II.) (par ko); h. na čistotu rūpēties par tīrību; h. si svēho dobra rūpēties par savu labumu ◊ ~d si svēho! tā nav tava darīšana!

hleid f n, (-i) 1 (přilbice) vizīrīš m, sejsegls m ◊ postuovat s otevenym ~im rīkoties atklāti 2 (mirīdlo) vizierīš m; (pušky) tēmēkļis m, (G -ja), mērķēkļis m, (G -ja)

hleidīk m, (-ku, Lpl -cīh) <bot.> lauvmutīte f, (Gpl -šu)

hleidisiko n, (-ka, Gpl -e)k, Lpl -cīh/-kách) viedokļis m, (G -ja); z tohoto ~ka no šī viedokļa

hleidīstē n, (-tē, Gpl -t) skatītāju zāle f, (Gpl -ju)

hlemzīd m, (-dē) 1 <zool.> gliemezis m, (G -ža) ◊ vācēt se jako h. vilkties gliemeža gaitā 2 <anat.> (v uchu) gliemežņīc a f, gliemezis m, (G -ža)

hlien m, (-u, L -u) gļotāš f, pl; (v prūduškách) krēpas f, pl

hliāc m, (-e) sargls m, uzraugls m; nočni h. naktssargls m

hliānī n, (-i) 1 (dozīrāni) uzmanīšan a f, uzraudzīšan a f; (dēti) izsekāt (II.); (sledeņi) apsardz e f, (ap)sargāšan a f

hliājat impf, (-ā) 1 (dozīrat) uzmanīt (III.1.), uzraudzīt (-rauga, -raudzja)*; (dēti) pieskatīt (III.1.) 2 (stežēt) sargāt (II./III.2.)*, apsargāt (II./III.2.)*; h. vēznē apsargāt cietumniekus 3 (stopovat) izsekāt (II.); (sledovat) uzmanīt (III.1.); h. telefon uzmanīt telefonu; h. si vāhu sekāt (II.) (savam) svaram

hliāka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (hliākovāni); stāt na ~ce stāvēt sardzē (sargpostenī); būt na ~ce (v ulicīh) patrulēt (II.) 2 (strāzci) sardzē f, (Gpl -dzu), apsardzē f, (Gpl -džu); policējni h. policijas patrul a f; pohranični h. robežapsardzē f, (Gpl -džu) 3 (slopec v novināh) apskatš m, pārskatš m; sportovni h. sporta apskats

hliākovat impf, (-uje) stāvēt (III.2.) sardzē (sargpostenī); (v ulicīh) patrulēt (II.)

hliākovj adj sardzes (G), apsardzes (G); h. vūzi člun apsardzes automašīnā laiva; ~ā vēž sargtorņis m, (G -ņa)

hliānja f, (-y) māļš m; (hlinēnā pūda) mālzeme f, piščitā h. smilšmāļš m; hrncīfiskā h. podniecības māls; pālenā h. dedzināts māls; ohnivzordnā h. ugunsizturīgs māls

hlinēnj adj māla (G), mālu (G); ~ā nādoba māla trauks; ~ā podlaha māla klons ◊ kolos na ~ych nohou milzis uz māla kājām

hlinīk m, (-u) <chem.> alumīnīš m

hlinīkovj adj alumīnija (G)

hliodāt impf, (-ā) graužt (grauž, grauza)*, krimst (kremt, krimta)*; <přen.> ~ā v nēm svēdomīl ~āji v nēm pochybnosti viņu kremt sidsapziņa/ māc šaubas

hliodavēc m, (-ce) <zool.> graužēļš m

*hliod f, (-i): v ~i lesa meža dziļumā; v ~i duše sirds dziļumos; z ~i duše no visas sirds; byl do ~i duše uražen viņš jutās līdz sirds dziļumiem aizvainots

hloub(ēji) adv, kompar.: ⇒ hluboce, hluboko

hloubīt impf, (3.sg/pl -ī, imp. hlub/-i) (prohlubovat) padziļināt (III.1.); (vytvářet: jámu) rakt (rok, raka)*; (stūdnū tēž) urbt (urbj, urba)*

hloubīka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) dziļums m; v ~ce pēti metrū piecu metru dziļumā; <polygr.> tisk z ~ky dobspiedums m; jīt do ~ky iedziļināties (III.1.) (kur)

hloubkovj adj: ~ē vrtāni dziļurbums m; ~ā nālož dziļbumba f, ~ē mēri dziļmērīšan a f; h. rozdiel atšķirība dziļumā; h. let pļaujošs lidojums; h. rozbor dziļa analīze; ~ā kontrola stingra pārbaude

hloučēk m, (-ku, Lpl -cīh/-kách) bariņš m, pulciņš m; (stāt) v ~cīh bariņos, pulciņos

hloupē adv muļķīgi; vypadat h. izskatīties muļķīgi; neptej se tak h. neuzdod tik muļķīgus jautājumus

hloupost f, (-i) 1 (čin) muļķība f; (stav tēž) muļķīgums m; udēlat co z (vlastni) ~i izdarīt ko aiz (paša) muļķības; nedēlej ~i nedari muļķības; žādne ~il tikai nekādas muļķības! ◊ nekonečnā h. neapraštāma muļķība 2 (malīkōst) niekls m, sīkums m

hlouplj adj, (kompar. -ējši) muļķīgs; (pitomy) dumjls; dēlat ~ēho izlikties par muļķi; bylo to ~ē tas bija muļķīgi; nejsem tak h., aby... es neesmu tik liels muļķis, lai... ◊ h. jako bota dumjls kā zābaks

hitān m, (-u, L -u) <anat.> rīkļe f, (Gpl -ju)

hitāt impf, (-ā) <tēž přen.> rīt (rij, rija)*

hliubinja f, (-y) dziļums m; (zemē) dziļes f, pl, (G -ju); (moše, oceānu tēž) dziļme f, (lesa) biezokļnis m, (G -ņa); v ~āch duše sirds dziļumos

hliubinnj adj: ~ē vrtāni dziļurbums m; ~ā fauna dziļūdens fauna

hluboce adv, (kompar. hloub(ēji)) dziļi; būt h. vēdēnjl dojat būt dziļi pateicīgam/ aizkustinātam; h. si koho vāžīt dziļi ko cienīt

hluboko adv, (kompar. hloub(ēji)) dziļi; teplota klesla h. pod nulu temperatūra nokritās krievni zem nulles; h. do noci līdz vēlai naktij; h. v lesīh dziļi mežos

hlubokj adj, (kompar. -ši) 1 dziļš; h. les/ výstřih dziļš mežs/ izgriezums; h. taliņ dziļais šķivis; h. pēt metrū piecus metrus dziļš 2 <přen.> (učta, spānek) dziļš; (tma) akļš, necaurredzamš; do ~okē noci līdz vēlai naktij; vyjādīt ~okou soustrast (komu)/ ~okē politovāni (nad čim) izteikt dziļu līdzjutību (kam)/ dziļu nožēlu (par ko) 3 <přen.> (hlas, tón) zemš (par balsi)

hlučnē adv skaļi

hlučnlj adj skaļš; (ulice) trokšņainš

hluchonēmjl adj kurlmēš m II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) kurlmēšais m, kurlmēmā f

hluchotja f, (-y) kurlums m

hluchj adj, (kompar. -šši) kurlš; (neslyšici) nedzirdīgš; dēlat se ~chjm izlikties nedzirdam; būt (zūstat) k čemu, pro co h. negribt par ko ne dzirdēt

hluk m, (-ku, Lpl -cīh) trokšnis m, (G -šņa) ◊ nadēlat s něčim mnoho ~ku sacēt ap kaut ko lielu troksni (brēku)

hlupāj m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīh), hlupačka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) muļķis m, muļķe f; stulbeļnis m, (G -ņa), stulbeļne f, (Gpl -ņ); (prostoduchy) vientieļš m, (G -ša), vientieļse f, (Gpl -šu); nelgla m/f, (Dm -am, Df -ai); dēlat ze sebe ~ka izlikties par muļķi

hlušec m, (-ce) <zool.> tetřev h. medņis m, (G -ņa)

hm int hm; hm, ano nu labi

hmat m, (-u, L -u) 1 taustē f; jīt po ~u iet taustoties; drsnj na h. aptaustot rupjš 2 (hmānuti); jednjm ~em ar vienu rāvienu

hmatjat impf, (-ā) 1 (hmatem zjištovat) taustīt (III.1.); (vicekrāt, obv. pī hliadāni) taustīties (III.1.); h. ve tmē taustīties pa tumsu 2 (sahat) (po čem) sniegties (sniedzas, sniedzās)* (pēc kā), stiepties (stiepijas, stiepiās)* (pēc kā)

hmatelīnj adj 1 (zjstītelny hmatem) sataustāmš, aptaustāmš 2 (zřetelny: rozdiel, výsledek, pokrok ap.) skaidrš, acīm redzamš; h. dūkaz taustāms pierādījums

hmotja m, (-y) 1 vielja f, masja f, materiāļš m; umēlā h. plastmasja f; žīvā h. biomassja f; stavebnī h. būvmateriāļš m, pl; pohoņnē ~y degvielja f; šedā h. mozgovā smadzeļnes f, pl, (G -ņa) 2 <filoz.> matērijja f

hmotnost f, (-i) masja f; (vāha) svarš m; atomovā h. atommasja f, atomsvārš m; pohotovostnl/ užitečnā h. (vozidla) svars bez kravas/ derīgās kravas svars

hmotnostni adj svara (G); h. kategorie svara kategorija; h. redukcija svara samazināšana

hmotnlj adj materiāļš; ~ā kultura materiālā kultūra; h. svēt materiālā pasaule; ~ē statky materiālie labumi; h. blohobyt materiāla labklājība; ~ā škoda materiāls zaudējums; ~ā atpoveđnost materiāla atbildība; ~ē zabezpečēni materiāls nodrošinājums; ~ā zāinteresovanost materiāla ieinteresētiība

hmyz m, (-u, L -u) kukaiņlji m, pl

hmyzožravēc m, (-ce) <zool.> kukaiņēdājš m

hncā adj dzinēj-, dzen-, h. sila dzinējspēkš m; h. fēmen dzinēšņā f; h. stroj dzinējš m; h. kolo dzenošais ritenis ◊ būt ~m motorem něčeho būt kaut kā dzinējspēkam

hnāt m, (-u, L -u) 1 <anat.> stība kauļš m 2 <vulg.> (noha) kājja f, (ruka) rokja f ◊ zpřerážet někomu ~y samalt kādu miltos

hnājz impf, (žene, fut. požene/bude h., prêt. ~al, pas. ~ān, imp. žeņ) 1 (dobytek) dzīt (dzen, dzina)*; h. nepřitele vajāt (II.) ienaidnieku ◊ h. vodu na něči mlyn liet ūdeni uz kāda dzimavām; h. někomu vřt do plachet palīdzēt kādam, rēkoties kāda interesēs; h. někoho sviňským krokem ar kaunu kādu padzīt 2 <expr.> (nuiti): h. koho do práce dzīt (dzen, dzina)* ko pie darba; h. koho přēd soudi k odpoveđnosti saukt (sauc, sauca)* ko pie tiesas/ pie atbildības; h. koho z domu dzīt (dzen, dzina)* ko ārā no mājas, izdzīt (-dzen, -dzina)* ko no mājām 3 (uvadēt do chodu) darbļināt (III.1.); pára žene stroje tvāiks darbina mašīnas 4 (o rostlināch: nať, stēblo ap.) (do čeho, na co) dzīt (dzen, dzina)*; h. do natē dzīt asnu 5 <expr.> (nychle provāđēt) steidzļināt (III.1.); h. stavbu steidzļināt celtniecību ◊ h. věci do krajnosti saasināt situāciju 6: <expr.> h. ceny (do výše) paaugstļināt (III.1.) cenas, uzsist (-sit, -sita)* cenas <kol.> 7 <expr.> (pōspichat) traukties (traucas, traucās)*, drāzties (drāžas, drāzās)* ■ h. se impf 1 (bēžēt, letēt) traukties (traucas, traucās)*, drāzties (drāžas, drāzās)* 2 (pronásledovat) (po kom, za kým) dzīties (dzenas, dzinās)* pakaļ (kam) 3 <expr.> (snāžīt se co dosāhnouti) (po čem, za čim) dzīties (dzenas, dzinās)* (pēc kā); h. se za ziskem dzīties pēc peļņas 4 (bližīt se) tuvloties (II.); žene se bouē ceļas vētra

hned I adv 1 (časově) *túlít*; h. se vrátím *es túlít atgriezīšos*; h. nato *túlít pēc tam*; h. na začátku *pašā sākumā*; h. ráno *no paša rīta*; (zavolej.) h. jak přijdeš *(piezvan.) tiklīdz tu atgriezies* 2 (prostovově): h. vedle *turpat (tepat) līdzās*; h. za rohem *túlít aiz stūra*; h. na začátku chodby *pašā gaiteņa sākumā*; h. u řeky *pie pašas upes* II part: h. – h. te – te

hnēdouheinlīy adj *brūnoglu* (G); h. dūl *brūnoglu raktuves*
hnēdīy adj. (kompar. -ši) *brūnīš*; ~ā plet' *melnīgnēja sejas āda*; ~ē uhli *brūnogles f, pl, (G -ju)*; <zool.> medvėd h. *brūnais lācis*

hnēte impf: ⇒ **hnīst**

hnēv m. (-u, L -u) *dusmīas f, pl*; (zlost) *niknumīš m*; (na koho, proti komu *uz ko*); (nad čím *par ko*); vzplanout ~em *iedegties dusmās*; vylit si na kom h. *izgāz uz ko dusmas*

hnēvat impf, (-ā) *kaitīnāt (III.1.)*, *sadusmīot (II.)* ■ **h. se** impf 1 *dusmīoties (II.)*, *jaunīoties (II.)*; (na koho *uz ko*) 2 (žít v nepřátelství) (s kým) *nesalīkt (-tiek, -tika)* (ar ko)*, *naidīoties (II.) (ar ko)*

hnīdīa f. (-y) *gnīdīa f* ♦ hledat ~y *piekērties (piekasīties, piesieties) sīkumiem*

hnīje impf, 3.sg: ⇒ **hnīt**

hnīlobīa f. (-y) (nemoc) *puvīe f, (Gpl -vju)*; (dřevo těž) *truīpe f, (Gpl -pju)*; (výsledek hnutí) *puvumīš m*; (hnít) *pūšanīa f*; (dřevo těž) *trūdēšanīa f*

hnīs m. (-u, L -u) *strutīas f, pl, pūžņī m, pl*

hnīsīat impf, (-ā) *strutīot (II.)*, *pūžņīot (II.)*

hnīsavīy adj (hnīsaīci) *strutojošīš, pūžņojošīš*; (obsahující hnis) *strutainīš, pūžņainīš*; ~ā angina *strutojošā angīna*

hnīst impf, (-ēte, prêt. -ēti, pas. -ēten, imp. -ēt) 1 (těsto, hlinu) *mīcīt (III.1.)*; (mačkat) *spaidīt (III.1.)*; (svaly) *maslēt (II.)* 2 <kniž.> (svědomí, pochybnost, bláda) *mākt (māc, māca)**, *mocīt (moka, mocīja)**

hnīst impf, (-īje, prêt. -īl, imp. -īj) 1 *pūt (pūst, puva)**; (dřevo, listí těž) *trūdēt (III.2.)* 2 <expr.> (někde se nacházet) *kvernēt (III.2.)*, *dirnēt (III.2.)*; h. doma *tuplēt (III.2.)* *mājās*

hnīzdīt impf, (3.sg/pl -ī) *līgzdīot (II.)*; (stavět si hnízdo) *vīt (vij, vija)* līgzdu*

hnīzdō n. (-a, L -ē) 1 (ptačí) *līgzdīa f, perēklīš m, (G -ja)*; (myši) *alīa f, (veverči) migla f, vosī h. lapseņu pūžnis m, (G -žņa)*; včelī h. *bišu stropīš m*; sedět na ~ē (o ptácu) *perēt olas* ♦ pīchnout do vosīho ~a *iztraucēt lapseņu pūzni*; vlasy jako vrabči h. *matī kā vārnas perēklīš*; vrátīt se do rodného ~a *atgriezīties mājās*; teplē h. *sīta vietīņa* 2 <expr.> (zapadlé místo) *nostūrīš m, kaktīš m* 3 <expr., pej.> (úkryt) *midzeīnis m, (G -ņa)*; loupežnické h. *laupītāju midzenīš*

hnoje m: ⇒ **hnūj**

hnojīt impf, (3.sg/pl -ī) *mēsīot (II.)*

hnojīvo n. (-a, L -u) *mēsī m, pl, mēsīojumīš m*; umělé h. *mākslīgie mēsī*

hnjout pf, (-e, prêt. -ul, pas. -ut, imp. -ī) 1 (pohnout) (čím) *pakustīnāt (III.1.) (ko)*; (posunout) *pabīdīt (III.1.) (ko)*, *pavīrīt (III.1.) (ko)*; nemocť čím h. z místa *nespēt ko izkustīnāt no vietas*; ani h. *! ne soli (tālak)*; <pīen.> h. *svēdomim modīnāt (III.1.) sirdsapzīgu* ♦ neh. ani brvo *ne aci nepamīrkšīnāt*; neh. pro někoho/ něco ani prstem *ne pīrkstu kāda/kā dēj nepakustīnāt* 2 (dojmout) (kým) *aizkustīnāt (III.1.) (ko)*; to jīm ne~e *tas viņu neaizkustīna* ■ **h. seī** *sebou* pf (pohnout se) *pakustīlēties (III.2.)*; (nepatmě) *sakustīlēties (III.2.)*; (z místa) *izkustīlēties (III.2.)*; nemūže se ani h. *viņš pat pakustīties nevar*, neh. se z místa *ne(iz)kustīties no vietas*; ani se od něho ne~ul *viņš ne soli no viņa neatkāpās*

♦ ~ulo se v něm *svēdomī viņā atmodās sirdsapzīga*
hnūj m, (hnoje) *mēsī m, pl*; (dobyčī těž) *kūtmēsī m, pl*; kydat h. *kraut mēslu* ♦ jet jako s hnojem *vīkties kā uz bērēm*

hnus m. (-u, L -u) *riebumīš m, pretīgumīš m*; pocītovat k čemu/komu h. *just riebumu (pretīgumu) pret ko*; fyzický h. *fīzīskis riebums*; to je h. *! cik pretīgi!*

hnusnīy adj *riebtīgīš, pretīgīš*; (fyzický těž) *derdzīgīš*; (velmi špatný) *draņķīgīš*; to je ~ē! *cik tas ir pretīgi!*; ~ā káva *draņķīga kafija*

hnūtī n. (-ī) 1 (pohyb) *kustībīa f*, bez h. (ležet) *nekustīgī* 2 (politické, sociální) *kustībīa f*, h. odporu *pretošanās kustība*; podzemní h. *pagrīdes kustība* 3 (vzrušení) *svaīļņojumīš m*; citové h. *jūtu swaīļņojums*; h. myslī *domu uzplūdīš m*

ho pron: ⇒ **on**

hobby, **hoby** n. (neskl.) <kol.> *vaīaspīekīš m, hobijīš m*

hoblīk m. (-ku, Lpl -cich) *ēveīle f, (Gpl -ju)*

hoblīovat impf, (-uje) *ēveīlēt (II.)*

hoboj m. (-e) <hud.> *obojīa f*

hod 1 m. (-u, L -u) <spori> 1 *metienīš m*; h. na koš *metiens grozā*; trestny h. *soda metiens* 2 (disciplīna) *mešanīa f*, h. diskemī *kladivemī granātem diska/ vesera/ granātas mešana*; h. oštēpem *šķēpmešanīa f*

hod 2 m. (-u, L -ē/-u): <cir.> Boží h. vānočni *Ziemassvētkī m, pl*; Boží h. velikonočni *Lieldīenīas f, pl*

hod. zkr. (hodina) 1 (60 minut) *st. (stunda)* 2 (při měření času) *plkst. (pulksten)*; v 16.00 *hod. plkst. 16.00*

hoden adj: ⇒ **hodnīy**

hodinā f. (-y) 1 (60 minut) *stundīa f*, trvalo to ~u *tas ilga (vienu) stundu*; za ~u (se vrátím) *pēc stundas*, (to udēlam) *stundas laikā*; pūl ~y *pusstundīa f*, jet rychlostī sto kilometrū za ~u *braukt ar ātrumu simts kilometru stundā* ♦ h. duchū *spoku stunda* 2 (při měření času) *pulksten*; ve tīrī ~y *pulksten tīros*; o pātē ~ē *ap pulksten pieciem*; po šestē ~ē *pēc pulksten sešiem*; je pēt ~ pulkstenis *ir pieci*; kolik je ~? *cik ir pulkstenis?*; v kolik ~? (*pulksten*) *cikos?* 3 (vyučovací ap.) (*mācību*) *stundīa f*, h. dějepisū *vēstures stunda*; rozvrh ~ *stundu saraksts*; soukromē ~y *privāstundīas f, pl* 4 (časový úsek): v rannīch/ve večernīch/ v nočnīch ~ach *no rīta/vakarā/ pa nakti*; pracovnī (úřednī) ~y *darbalaikīš m*; pīrijimaci ~y *pieņemamais laikīš m*; pīesčasovē ~y *virsstundīas f, pl* ♦ h. smrtī *mirstamā (nāves) stunda*; pībīlīza se jeho h. *viņa stunda ir sītusi*

hodināf m. (-e) *pulkstēnīestārīš m*

hodinārīstvlī n. (-ī) 1 (obchod) *pulkstēņu veikalīš m*; (oprava, výroba) *pulkstēņu darbīnīcīa f* 2 (femeslo) *pulkstēnīestara (pulkstēnīestārīja) amatīš m*

hodinīky f. pl, (-ek) *pulkstēnīš m, (G -ņa)*; kapesnīl *nāramkovē h. kabatas/ rokas pulkstenis*; h. tikajīl *jdoul/předbíhaji se/ pozdí se pulkstenis tikšļ/ iet/ staidzas/ atpaliek*; nařídītī *natāhnout h. uzlīkt/ izvlīkt pulksteni*

hodinovīy adj 1 (týkající se času) *stundas (G)*, *stundu ilgīš*; ~ē zpōždēnī *stundas nokavēšanās*; ~ā pīednāška *stundu ilga lekcija* 2 (týkající se hodiněk) *pulkstēņa (G)*; ~ā ručīčka *pulkstēņa rādītājs*

hodinīy f. pl, (-) *pulkstēnīš m, (G -ņa)*; nāstēnnē/ slunečnīl *pīesypaci h. sienas/ saules/ smīšu pulkstenis*; pīhaci h. *kontrolpulkstēnīš m, (G -ņa)*; h. tikajīl *jdoul/předbíhaji se/ zpōžđuji se pulkstenis tikšļ/ iet/ staidzas/ atpaliek*

hoidīt pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen, imp. -d) 1 (vrhnout) *mest (met, meta)*, sviest (sviež, svieda)**; (co, čím *ko, ar ko*); (čīm po kom/čēm *ar ko pa ko*); (trefīt se) (čīm po kom/čēm) *ieīmest (-met, -meta)* (ar ko pa ko)*, *ieīsviest (-sviež, -svieda)* (ar ko pa ko)*; (na něco: zem, stūl) *noīmest (-met, -meta)*, noīsviest (-sviež, -svieda)**; (na něco vysokého: skrīn, strom) *uzīmest (-met, -meta)*, uzīsviest (-sviež, -svieda)**; (pīes něco) *pārīmest (-met, -meta)*, pārīsviest (-sviež, -svieda)**; (do něčeho) *ieīmest (-met, -meta)*, ieīsviest (-sviež, -svieda)**; (pryč) *aizīmest (-met, -meta)*, aizīsviest (-sviež, -svieda)**; (ven) *izīmest (-met, -meta)*, izīsviest (-sviež, -svieda)**; h. oštēpl *disk mest šķēpu/ disku*; h. po kom kamenem (*ie*) *mest kam ar akmeni*; h. novinamī na stūl *nomest vēstuli pastkastītē*; h. co do koše *iemest ko papīrgrozā*; h. co do vody *iemest ko ūdenī*; h. co pryč *aizmest ko (prom)*; h. kotvu *izmest enkuru*; h. šestku (kostuku) *uzmest sešīnieku*; h. do sebe *jidlo līkt (liek, lika)* iekšā (ēst)* ♦ h. flintu do žīta *mest plīntī krūmos*; zmīzel, jako by kāmēn do vody ~dīl *viņš pazuda kā akā iekrītīš*; h. po někōm očkem *mest uz kādu acīs* 2 (dāt) *paīmest (-met, -meta)*, paīsviest (-sviež, -svieda)** (co komu *ko kam*); h. psōvī kost *pamest sunīm kaulu* ♦ h. někōmu něco na krk *uzkraut kaut ko uz kāda pīeciem*; h. někōmu pīsek do oči *laist (pūst) kādam miglu (dūmus) acīs*; h. někōmu něco na hlavu *uzkraut kādam visu atbildību*; h. někōmu jednu *iesist kādam ļļauku, sadot kādam pa ausī* 3: h. hlavou *paīmāt (-māj, -māja)* ar galvu*; h. ramēny *paraustīt (III.1.) plecūs*; h. rukou *paīmāt (-māj, -māja)* ar roku* 4: <kol.> kolik to ~hī? *cik tas maksā?*, *par cik tas nākas?* ■ **h. se** *sebou* pf *mētīlēties (III.)*, *svaidītīties (III.1.)*; ~d' seboū! *pasteidzies!*; <kol., expr.> h. se do parādy, do gala *postīies (pošas, pošās)*, puclēties (II.)*

hoidīt se 2 impf, (3.sg/pl -ī) 1 (slušet) (čemu, k čemu) *piestāvēt (III.2.) (kam, pie kā)*; (kam) *iederlēties (III.2.) (kur)*; (k sobē) *saderēt (III.2.) kopā*; klobouk se ~ī k šatūm *cepure pīestāv pie kleitas (kleitai)*; ten obraz se sem ne~ī šī *glezna te neiederas*; hnēdā se ne~ī k modrē *brūnā krāsa nesader kopā ar zilo*; ti dva se k sobē ~ī *tie divi sader kopā*; ne~ī se mezi nās *viņš neiederas mūsū starpā* 2 (būt vchod) (k čemu, komu/čemu) *derlēt (III.2.) (kam)*; (būt užītečny) (komu/čemu) *nodēlēt (III.2.) (kam)*; klīč se ne~ī k zāmku *atslēga neder slēdzēnē*; on se na tu prāci ne~ī *viņš šīm darbam neder*; ne~ī se k ničēmu *viņš nekam neder*; to se bude h. *gan*

- tas noderēs; kdy se vám to bude h.? *kad jums būtu ērti?*; to se mi ne-ī *tas man neder* 3: ne-ī se, abys (tam chodil) *tev neklājas (uz turieni iet)*; ne-ī se teđ o tom mluvit *tagad nav piemērots brīdis par to runāt*; až se to bude h. *kad radīsies izdevība*
- 1 hodl|at** impf, (-ā) (chystat se) *tais|īties (III.1.)*, *gatav|oties (II.)*; (zamýšlet) *(no)dom|āt (II.)*; co teđ ~āš (dēlat)? *ko tu tagad taisies darīt?*
- 1 hodnē** adv, (kompar. vice) **1** (mnoho) *daudz (kompar. vairāk)*, *krietni*; mám h. práce *man ir daudz darba*; je o h. starši *viņš ir daudz (krietni) vecāks*; citim se o h. lépe *man ir daudz (krietni) labāk*; h. cestovat/ pit *daudz ceļot/ dzert*; pāt komu h. úspěchu *vēlēt kam daudz veiksmes* **2** (velmi) *ļoti, krietni*; je uđ h. pozdē *jau ir ļoti vēls*
- hodnocen|ī** n, (-i) *vērtējum|s m*, *vērtēšan|a f*; h. popularity (televiznich programū) *reiting|s m*
- hodnost** f, (-i) (vojenskā) *dienesta pakā|pe f*, (Gpl -pju); (akademická) *(zinātniskais) grāđ|s m*; (v podniku) *amat|s m*; (úřednickā též) *dienesta pakā|pe f*, (Gpl -pju); (diplomatická) *rang|s m*; čestná h. *goda titul|s m*; důstojnickā h. *virsnieka dienesta pakāpe*; propūčīt komu doktorskou h. *piešķirt kam doktora zinātnisko grāđu*
- hodnostār** m, (-e) (*augsti*) *titulēta person|a f*, církevni ~i *augsti baznīcas pārstāvji*
- 1 hodnot|a** f, (-y) **1** <ekon.> *vērtība f*, *cen|a f*; reálnā h. *faktiskā vērtība*; trzņi h. *tirgus vērtība*; výrobnī h. *pašizmaks|a f*, *prodejni h. pārdošanas cena*; ztratīt na ~ē *zaudēt vērtību*; zbožī v ~ē sto eur *preces simts eiro vērtība*; v celkovē ~ē *kopvērtība* **2** (význam) *vērtība f*, *umēleckā h. dila darba mākslinieciskā vērtība*; dilo vysokē ~y *ļoti vērtīgs darbs*; kalorická h. *kaloriskā vērtība*; <mat.> absolutnī h. *absolūtā vērtība* **3**: pl ~y *vērtības f, pl*; kulturñi/ materiālni/ mravnī ~y *kultūras/ materiālas/ morālās vērtības*
- hodnot|īt** impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *vērt|ēt (II.)*; h. co vysoko *augstu ko vērtēt*
- hodnotnīj** adj *vērtīg|s*, *augstvērtīg|s*
- hodnotovīj** adj *vērtības (G)*, *vērtību (G)*; h. systém *vērtību sistēma*
- hodnīj** adj **1** (dobrý) *lab|s*, *krietn|s*; (laskavý) *laipn|s*; (milý) *jauk|s*, *mīļ|š*; h. na koho *labs pret ko*; buđ (te) tak h./ ~nā *es(ēt) tik laipns/ laipna*; jsi h., žē...*tas bija jauki (mīļi) no tevis, ka...*
- 2** (dětí) *lab|s*; (způsobný) *rātñs*, *paklausīg|s*; buđ h.! *uzvedies labi!*
- 3**: ~en/ný (čeho) (*kā*) *ciēnīg|s*; je ~en *chvālyl dūvēry viņš ir uzslavas/ uzticības ciēnīgs*; je ~en *politovāni viņš ir nožēlojams*; nejsem vās ~en *es neesmu jūsu ciēnīgs*; pīkklad h. *nāsledovāni piemērs, kam būtu jāseko* **4** <kol.> (velký) *krietn|s*, *pamatīg|s*; po ~nē *chvilī pēc krietna brīža*; h. kus cesty *krietns ceļa gabals*
- hodļovat** impf, (-uje) *dzī|t (II.)*; (bohatē jist) *mieļ|oties (II.)*
- hodļy** m, pl, (-ū) *dzī|tes f, pl*, *mieļast|s m* ♦ *vepřové (praseči) h. cūku bēres*
- hohol** m, (-a, Npl -ovē) <zool.> *gaigal|a f*
- hojch** m, (-cha, Npl -ši, Lpl -sich) **1** (chlapec) *zēn|s m*, *puik|a m*, (D -am); (mladik) *puļ|sis m*, (G -ša), *jaunek|lis m*, (G -ļa) **2**: pl ~ši <kol.> (sportovci ap.) *puļšī m, pl*; naši ~ši *vyhrāli mūsējie uzvarēja*
- 3** (znāmōst) *draug|s m*, *puļsis m*, (G -ša)
- hojīt** impf, (3.sg/pl -i) *dzied|ēt (II.)*, *dzied|ināt (III.1.)* ♦ *čas ~i vsehny rāny laiks visu dziedē* ■ **h. se impf 1** (rāna) *dzīt (dzist, dzija)* 2* <kol., expr.> (odšķodņovat se) (na kom/čēem) *atspēļ|ēties (II.) (kam)*
- hojnē** adv *bagāti*, *bagātīgi*; h. navštēvovaný *daudz apmeklēts*
- hojnost** f, (-i) **1** (dostatek) (čeho) (*kā*) *bagātība f*, (*kā*) *pārpilnība f*; h. *vīna/ jīdla vīna/ ēdamā pārpilnība* ♦ *roh ~i pārpilnības rags*
- 2** (blahobyt) *pārticība f*, *turība f*
- hojnīj** adj *bagāt|s*, *bagātīg|s*; (častý) *biež|s*; ~ā *ūčast laba apmeklētbā*; v ~ēm *počtu lielā skaitā*; v ~ē *miē lielā mērā*
- hokej** m, (-e) *hokej|s m*; pozemñi h. *lauka hokejs*
- hokejist|a** m, (-y, Npl -ē), **hokejist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *hokejist|s m*, *hokej|ste f*, (Gpl -stu)
- hokej|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *hokeja nū|ļa f*
- hokejovīj** adj *hokeja (G)*
- hokynār** m, (-e), **hokynār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist.> *sīktirgotāj|s m*, *sīktirgotāj|a f*; *sīkprečniek|s m*, *sīkprečnie|ce f*, (Gpl -ču); *piparbodniek|s m*, *pirparbodie|ce f*, (Gpl -ču) <žert.>; *krāmniek|s m*, *krāmnie|ce f*, (Gpl -ču) <pej.>
- Holandān** m, (-a, Npl -ē), **Holandān|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *holandietis m*, (G -ša), *holandiet|te f*, (Gpl -šu); ~ē *holandieši* ♦ *bludnīj H. klejojošais holandietis*
- Holandsk|o** n, (-a) *Holand|e f*
- holčič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *meiten|te f*, (Gpl -šu)
- hold** m, (-u, L -u) *cieg|a f*, *godbijīb|a f*; vzdāt, složit komu/čēmu h. *god|ināt (III.1.) ko*, *izrād|īt (III.1.) ciegu kam*
- holdingovīj** [-dy-] adj; ~ā *společnost holdingkompānija f*, *pārvaldītājsabiedrība f*
- holdļovat** impf, (-uje) **1** <kniž.> (vzdávat hold) (komu/čēmu) *god|ināt (III.1.) (ko)*, *izrād|īt (III.1.) ciegu (kam)* **2** <kol.> (sportu, mōdē ap.) (komu/čēmu) *aiz|rauties (-raujas, -rāvās)* (ar ko)*; (radovānkām) *noļ|doties (-dodas, -devās)* (kam)*; ~uje *alkoholu viņam ir vājība uz alkoholu*
- hole** f: ⇒ **hūl**
- hole|ñ** f, (-nē) <anat.> *liē|s m*, *apakšstīb|s m*
- holen|ī** n, (-i) **1** *skūšan|ās f*; voda po h. *losjons pēc skūšanās* **2** (holící potřeby) *skūšanās piederum|j m, pl*
- holič** m, (-e), **holič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*viriešu*) *frizier|is m*, *frizier|e f*; (lazebnik) *bārdzīñis m*, (G -ņa)
- *holič|ky** f, pl, (-ek): ♦ *zūstat (být, octnout se) na ~kách būt nelaimē, būt ķezā*; *nechat někoho na ~kách pamest kādu nelaimē*
- holin|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*garais*) *zābak|s m*, *stulme|ñis m*, (G -ņa); *gumovē ~ky gumijas zābaki, gumijniek|j m, pl*
- holjīt** impf, (3.sg/pl -i) *skūt (skuj, skuva)*, dzīt (dzen, dzina)* bārdū (ūsas)* ■ **h. se** impf *skūties (skujas, skuvās)**
- hol|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** *meite|ne f*, (Gpl -ņu); (skoro dospēlā) *jaunie|te f*, (Gpl -šu), *meič|a f*; (pubertāčka) *skuķ|e f*, *skuķ|is m* ♦ **h.** *po vsehcho izsūtāmais zēns* **2** (znāmōst) *draudze|ne f*, (Gpl -ņu), *meite|ne f*, (Gpl -ņu) **3** <pej.> (lehkā) *palaistu|ve f*, (Gpl -vju); (poulični) *staigule|te f*, (Gpl -ju); (prostitutka) *ielasmeit|a f*, *prostitūt|ja f*
- holkař** m, (-e) <pej.> *meitu medniek|s m*, *brunču medniek|s m*
- Hollywood** m, (-u, L -u) *Holivud|a f*
- holocaust**, **holokaust** [-kaust/-kōst] m, (-u, L -u) *holokaust|s m*
- holomrāz** m, (-u, L -u/e) *kailsal|s m*
- holoub|ek** m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) **1** *balod|ītis m*, (G -ša) **2** (v osloveni) *dārgumij|š m*, *mīļumij|š m*
- holt** adv *tomēr, taču*
- holub** m, (-a) <zool.> *balod|is m*, (G -ža); *divokýj domáci/ poštovni h. meža/ mājas/ pasta balodis*; chov ~ū *baložu audzēšana* ♦ *nafukovat se jako h. piepūsties kā tītaram*; čekā, že *mu budou pečeni ~y litat do huby viņš gaida cepešus no debesīm kritam*; lepši *vrabec v hrsti než h. na střeše labāk zīle rokā nekā mednis kokā*
- holubice** f, (-e, Gpl -) *baložu mātīt|te f*, (Gpl -šu), *dū|ļa f* <poet.> ♦ **h.** *mīru miera balodis*
- holubin|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <expr.> (holubička) *dū|ļa f*, *dūjij|a f* **2** (houbā) *bērza|lepe f*, (Gpl -pju) (*sēne*)
- holubnīj** m, (-ku, Lpl -cich) *baložu būd|a f*, *baložu mājij|a f*
- holīj** adj **1** (obnažený, lysý) *kail|s*, *plīk|s*; *chodīt s ~ou hlavou staigāt ar kailu (pliku) galvu*; ~ā *hlava (vyholenā) skūta galva*; *oblēct si co na ~ē tělo uzvilkt ko uz kailas (plikas) zemes*; ~ā *leбка (skin) skūtgalvis m*, (G -vja), *skinhed|s m*; <lingv.> ~ā *vēta vienkāršs nepaplašināts teikums* ♦ ~ym *okem ar neapbrūnotu aci*; *začīt ~yru rukama sākt ar tukšām rokām (no nekā)*; *zachránīt si h. žīvot izgābt kailu dzīvību*; mīt h. *zadek būt ar pliku dibenu* **2** (čirý, naprostý): *to je ~ā pravda tā ir skaidra patiesība*; h. *nesmysl pilnīgas muļķības*; ~ē *výmluvy tukšas atrunas*; ~ā *fakta kaili fakti*
- homeopati|e** [-ty-] f, (-e) *homeopātija f*
- homogēnīj** adj <kniž.> *homogēn|s*
- homole** f, (-e) *konus|s m*
- homosexuāl** m, (-a, Npl -ovē) *homoseksuālist|s m*
- homosexualit|a** f, (-y) *homoseksuālistm|s m*
- homosexuālnīj** adj *homoseksuāls*
- hon** m, (-u, L -ē/-ū) **1** (lov) *medīb|as f, pl*; h. *na lišku/ na vysokou lapsu/ briežu medības* ♦ **h.** *na čarodějnice raganu medības* **2** (spěch) *steig|a f*, *steigšan|ās f*; mīt h. *steigties (steidzas, steidzās)**; *žīt ve stālēm ~u dzīvot vienā steigā* **3** (shāñka, pachtēni) (za čim) *dzišan|ās f (pēc kā)*; h. *za penēzi dzišanās pēc naudas* **4**: ♦ *vyhnout se někomu na sto ~ū bēgt no kāda pa gabalu*
- hon|ja** f, (-by, Gpl -eb) **1** (na zvířata) (na co) (*kā*) *medīb|as f, pl*; h. *na lišku lapsu medības* ♦ **h.** *na čarodějnice raganu medības* **2** (pronāsledovāni) (na koho, za kým) *dzišan|ās f pakaj (kam)*, *pakajdzišan|ās f (kam)*; (chytāni) (*kā*) *ķeršan|a f*; (delši dobu) (*kā*) *vajāšan|a f*; h. *na uprchlīky dzišanās pakaj bēgļiem* **3** (pachtēni) (za čim) *dzišan|ās f (pēc kā)*; h. *za ziskem/ za úspěchem dzišanās pēc peļņas/ pēc panākumiem*
- honem** adv <kol.> **1** (rychle) *ātri*; (vykonat něco těž) *aši, žigli, mudīgi*; *pojđ h. sem! nāc ātri (aši, žigli, mudīgi) šurp!*; h.! *ātri!, aši!, žigli!*

- muđigil* 2 (v té chvíli) *ātrumā*; h. nevěděl co říct *viņš ātrumā nezināja ko teikt*
- Honkong** m, (-u) *Honkong|a f*
- honič|ka f**, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (pronásledování) (za kým, na koho) *dzišān|ās f paka| (kam), paka|dzišān|ās f (kam)*; (chytání) (*kā*) *ķeršan|a f*, (delší dobu) (*kā*) *vajāšan|a f* 2 (dětská hra) *sunīši m, pl (spēle)*; hrát si na ~ku *spēlēt sunīšus* 3 (spěch) *steig|a f, steigšan|ās f*
- ho|nit** impf, (3.sg/pl -ní, imp. -ņ) 1 (dobytek) *dzīt (dzen, dzina)* (lopus)* 2 (pronásledovat) *dzīties (dzenas, dzinās)* paka| (kam)*; (chytat) *ķert (ķer, ķēra)**; (dlouze) *vajlāt (II.)*; h. zloděje *ķert zagli*; h. koho telefonicky *censties (cenšas, centās)* ko sazvanīt* ♦ h. vodu *dižoties, plātīties*; h. parádu *uzcirsties, saposties*; běžel jako když ho ~nil *viņš skrēja kā aizsvīlies* 3 (lovit) *medīt (II.)* 4 <expr.> (nutit) *dzīt (dzen, dzina)**; (nutit k spěchu) *steidz|ināt (III.1.)*; h. koho do práce *dzīt ko pie darba*; h. koho s prací *steidz|ināt kāda darbu* ■ **h. se** impf 1 (sem a tam) *skraid|īt (III.1.), skraidē|ēt (II.)*; (velmi rychle) *šaud|īties (III.1.)* 2 (pronásledovat) (za kým/čím) *dzīties (dzenas, dzinās)* paka| (kam), ķert (ķer, ķēra)* (ko)* 3 <expr.> (pachtit se) (za čím) *dzīties (dzenas, dzinās)* (pēc kā)*; h. se za penězí/ za senzacemi/ za kariérou *dzīties pēc naudas/ pēc sensācijām/ pēc karjeras*; h. se za přeludy *ceļt (ceļ, cēla)* gaisa pīlis* 4 <expr.> (štvát se) *rauties (raujas, rāvās)**; h. se od rána do večera *rauties no rīta līdz vakaram*; jen se tak ne~ní! *tu tikai nepārraujies!*
- honič|ba f**, (-by, Gpl -eb) 1 (lov) *medīb|as f, pl*; polovení k ~bě *medību at|auja* 2 (revír) *medību iecirk|nis m, (G -ņa)*
- honorār** m, (-e) *honorār|s m*; autorský h. *autora honorārs*
- honosn|j** adj *krāšņ|s, grezn|s, lielisk|s*; <přen.> h. titul/ ~é jméno *skajš tituls/ vārds*
- hop** int *hop, hopā, opā* ♦ h. nebo trop *visu vai neko*; neříkej h., dokud nepřeskočíš *nesaki hop, pirms neesi pārlēcis*
- hop|a f**, (-ry, D,L -ře) 1 *kaln|s m*; v ~rāch *kalnos* ♦ chlap jako h. *puisis kā ozols*; slibovat ~ry *doly sasolīt zelta kalnus*; už je za ~rama *viņš jau ir aiz kalniem* 2 <expr.> (velké množství) *milzum|s m, lērum|s m*; h. špinavého prádla *netīrās veļas kalns*; mám ~ru práce/ starostí *man ir (milzum) daudz darba/ rūpju*
- horeč|ka f**, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dru|dzis m, (G -dža), karso|nis m, (G -ņa)*; má ~ku *viņam ir paaugstināta temperatūra*; h. stoupl/ klesá *temperatūra ceļas/ krīt*; mluvit ve ~ce *murgot drudzī*; <přen.> cestovní/ nákupní h. *ceļošanas/ iepirkšanās drudzis*
- horečnē** adv *drudzaini*
- horečn|j** adj *drudzā (G), drudzain|s*; h. sen *drudzā drudzī*; ~á činnost *drudzaina darbība*; v ~ēm *chvatu drudzainā steigā*
- horizont** m, (-u, L -ul -ē) *horizont|s m*; <těz přen.> *apvāršnis m, (G -šņa)*; časový h. *laika posm|s m*; v ~u (dvou let) (*divu gadu*) *laikā*
- horizontālni** adj *horizontāl|s*
- hor|ko l n**, (-ka) *karstum|s m*; (vedro) *tveic|e f, svelm|e f*, nastala ~ka *iestājās karsts laiks*; zpracování za ~ka *karstā apstrāde* II adv, (kompar. -čejj) *karstī*; dnes je h. *šodien ir karsts laiks*; je mi h. *man ir karstī*; je tu h. k *zalknuti šeit ir karsts kā pirti*
- horkokrevn|j** adj *karstasinīgs, dežīgs, straujš*
- hor|k|j** adj, (kompar. -čejši) 1 *karst|s*; <geogr.> ~ké *pásmo tropu josla* ♦ způsobit někomu ~ké *chvíle sagādāt kādam nepatīkamus brīžus*; chodit kolem ~ké *kaše staigāt (kaut kam) apkārt kā runcis karstai putrai*; přehazovat něco jako h. *brambor nogrūst darbu vienam uz otru*; šitý ~kou *jehliou izdarīts uz ātru roku (pa roku galam)*; žádná *kaše* není tak ~ká, jak se *uvaří nekas nav tik sliktš kā pirmajā brīdī izskatās* 2 <přen.> (hlava, krev, slzy) *karst|s*; h. *favorit/ kandidāt galvenais favorīts/ kandidāts*; ~ká *linka karstais telefons*
- hor|lit** impf, (3.sg/pl -i) 1 (zasazovat se) (*dedzīgi*) *cin|īties (III.1.), (dedzīgi) uz|stāties (-stājas, -stājās)**; (pro koho/co, o co *par ko*); (proti komu/čemu *pret ko*); h. proti čemu *vēsties (vērsas, vērsās)* pret ko*, (prudce napadat) (*nikni*) *uz|brukt (-brūk, -bruka)* kam* 2 (hubovat) *dusm|oties (II.), skaities (skaišas/skaistas, skaitās)**; (na koho/co, nad čím *uz ko, par ko*)
- hor|livē** adv (zanicenē) *dedzīgi, kvēli*; (pilnē) *cītīgi, centīgi, uzcītīgi*; h. *piikyvovat dedzīgi māt ar galvu*
- hor|liv|j** adj (zanicenē) *dedzīg|s, kvēl|s*; (pilnē) *cītīg|s, centīg|s, uzcītīg|s*; být ~ým *zastāncem (čeho) būt dedzīgam (kā) aizstāvim*; h. čtenář (čeho) *uzcītīgs (kā) lasītājs*
- hormon** m, (-u, L -u) *hormon|s m*
- hormonālni** adj *hormonāl|s*; h. antikoncepcie *hormonālie pretapaugļošanās līdzekļi*; <med.> h. *terapije hormonterapija f*
- hornat|j** adj *kalnain|s*
- hor|rn|j** adj, (kompar. -mējši, -fējši) 1 *augšē|jais*; h. *poschodí augšstāv|s m*; h. *čelist augšžok|lis m, (G -ja)*; h. *ret (pysk)*
- augšlūp|a f*; h. *zuby augšzob|i m, pl*; h. *tok (řeky) (upes) augšte|ce f, (Gpl -ču)*; h. *sněmovna (parlamenta) augšpalāt|a f* 2 (hornický) *kalnrača (G), kalnraču (G)*
- hornick|j** adj *kalnrača (G), kalnraču (G)*; (uhli) *og|rača (G), og|raču (G)*; ~é *město kalnraču (og|raču) pilsēta*
- hornictv|j** n, (-i) *kalnrūpniecīb|a f*
- horni|k m**, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *kalnra|cis m, (G -ča)*; (uhli) *og|ra|cis m, (G -ča)*
- hornin|ja f**, (-y) *iež|i m, pl*; sopečná h. *vulkāniskie ieži*
- horolez|ec m**, (-ce), **horolezky|nē f**, (-nē, Gpl -ņi) *alpīnist|s m, alpīni|ste f, (Gpl -stu)*
- horolezck|j** adj *alpīnista (G), alpīnistu (G)*; h. *výprava alpīnistu ekspedīcija*
- horor** m, (-u) 1 (film) *šausmu film|a f* 2 (hrůza) *šausm|as f, pl, briesm|as f, pl*; ta *jízda byla h. tas brauciens bija briesmīgs*
- horoskop** m, (-u, L -u) *horoskop|s m*
- hor|jovat** impf, (-uje) (pro koho/co, o kom/čem) *jūsm|ot (II.) (par ko)*
- horsk|j** adj *kalnu (G)*; h. *masiv kalnu masīvs*; ~á *bystřina kalnu strup|is*; ~á *bouda tūristu mītnē kalnos*; ~á *túra pārgājiens kalnos*, ~é *kolo tūristu velosipēds*; <med.> ~é *slunce kalnu saule*
- horst|vo n**, (-va, Gpl -ev) *kaln|i m, pl, kalnu grēd|a f*
- horš|j** adj, kompar. *sliktāk|s*; h. *než (co/kdo) sliktākš (ne)kā (kas), sliktākš (par ko)*; ⇒ **špatn|j, zlj**
- hor|če** adv, (kompar. -čejj) *rūgti*; *chutná to h. tam ir rūgta garša*; <přen.> h. *plakat/ litovat rūgti raudāt/ nožēlot*
- horč|je f**, (-e) 1 <bot.> *sine|pe f, (Gpl -pju)* 2 <kuch.> *sine|pes f, pl, (G -pju)*
- hořčik** m, (-u) <chem.> *magnij|s m*
- hor|že f**, (-e) <kniž.> *bēd|as f, pl*; (smutek) *skumj|as f, pl*
- hořeš|j** adj *augšē|jais*; (vrchni) *viršē|jais*; h. *poschodí augšstāv|s m*
- hor|jet** impf, (3.sg/pl -i) 1 *degt (deg, dega)**; ~! *deg!*; ~i *mi tvāre man deg vaigi* ♦ *pūda mu ~i pod nohama viņam zeme deg zem kājām*; však *ne~i nedeg jau*; už to ~i (spēchá) *zas jau sāk degt (klūt steidzams)* 2 <přen., expr.> h. *zvēdavosti/ nedočkavosti degt (deg, dega)* no ziņkārības/ nepacietības*; h. *nenāvisti būt (ir, bija)* ienaida pārņem|am*; h. *touhou (po čem) alkt (alkst, aika)* (pēc kā)*
- hořici** adj *degoš|s*
- hořkost** f, (-i) *rūgtum|s m*; <přen. tež> *sarūgtinājums m* ♦ *vypit kalich ~i až do dna izdzert rūgtuma biķeri līdz galam*
- hořk|j** adj, (kompar. -čejši) *rūgt|s*; ~ká *čokoláda dabīgā šokolāde*; ~ká *vūnē rūgtena smarža*; mit h. *zocēt (z čeho) izjust rūgtumu (par ko)*; ~ká *pravda/ zkušenost rūgta patiesība/ pieredze*; *ronit ~ké slzy raudāt rūgtas (gaužas) asaras*
- hořlav|j** adj *vieglī degoš|s*
- hospitalizac|e f**, (-e) *hospitalizācija f*
- hospitaliz|ovat** (im)pf, (-uje) *hospitalizēt (II.), ieviet|ot (II.) slimnīcā*
- hospod|ja f**, (-y) *krog|s m*; *potloukat se po ~ách staigāt pa krogiem*
- hospodārnost** f, (-i) *saimnieciskums m*; (úspornost) *taupīb|a f*
- hospodárn|j** adj 1 (šetný) *ekonomisk|s*; (úsporný) *taupīg|s*; ~é *využití (čeho) ekonomiska (kā) lietošana* 2 (dobře hospodařici) *saimniecisk|s*; ~á *manželka saimnieciska sieva*
- hospodář** m, (-e), **hospodář|ka f**, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (správce) *pārzi|nis m, (G -ņa), pārzi|ne f, (Gpl -ņu); pārvaldnieks m, pārvaldniece f, (Gpl -ču)* 2 (vlastník, dobrý hospodář) *saimnieks m, saimniece f, (Gpl -ču)*
- hospodařen|j** n, (-i) 1 (na statku, v domácnosti) *saimniekošana f*; h. *na půdě zemes apsaimniekošana f* 2 (spravování) (s čím) *rikošana f (ar ko)*; h. *s něčím majetkem rikošanās ar kāda mantu* 3 (šetření) (čím) (*kā*) *taupīšana f, (kā) ekonomēšana f*, h. *vodou/ teplem ūdens/ siltuma taupīšana*
- hospodař|it** impf, (3.sg/pl -i) 1 (na statku, v domácnosti) *saimniekot (II.)*; (ne na svém) *vadīt (III.1.) saimniecību*; h. *se ziskem/ se ztrátou saimniekot ar peļņu/ ar zaudējumiem*; h. *do své kapsy raust (raus, rausa)* savā kabatā* 2 (spravovat) (s čím) *riktoties (II.) (ar ko)*; h. *s něčím majetkem riktoties ar kāda mantu* 3 (šetit) (s čím) *taupīt (III.1.) (ko)*; h. *s energií taupit enerģiju*; h. *se svým časem taupīt savu laiku*
- hospodářsky** adv *ekonomiski*
- hospodářsk|j** adj 1 *ekonomisk|s*; ~á *situace/ krize ekonomiskā situācija/ krīze* 2 (zemědělský) *lauksaimniecības (G), saimniecības (G)*; ~é *budovy saimniecības ēkas*; ~é *stroje lauksaimniecības mašīnas*; ~á *zvířata mājlopi m, pl*
- hospodářstv|j** n, (-i) 1 (ekonomika) *ekonomika f*; národní h. *tautsaimniecība f*, tržní h. *tirgus ekonomika* 2 (usedlost) *saimniecība f*

- Hospodin** m. (-a) <bibl.> *Dievs* m
hospodský m, (-ého), **hospodská** f, (-é) *krodziniek*s m, *krodzinie*ce f, (Gpl -ču)
hospodyně f, (-ně, Gpl -ň/ni) *saimnie*ce f, (Gpl -ču); (za mzdu) *saimniecības vadītāja* f
hospūd|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krodziņš* m
¹**host** m, (-a) **1** *ciemīņš* m; *vielis* m, (G -sa), *vielse*, f, (Gpl -su), *viēs*ļa f, *vítanyl* častý/ nezvaný h. *gaidīts/ biežs/ neaicināts viesis*; *být* ~em koho *ciemloties* (II.) *pie kā*, *viēsoties* (II.) *pie kā*
2 (v hotelu) *vielis* m, (G -sa), *vielse*, f, (Gpl -su); (v restaurāci tēž) *apmeklētājs* m, *apmeklētāja* f, *stálys* h. *pastāvīgs apmeklētājs*; *kniha* ~ú *viesu grāmata* **3** (hostující umělec) *viesmākslinieks* m, *viesmākslinie*ce f, (Gpl -ču)
hostinja f, (-y) *mielastis* m, *banke*ts m; *svatebni* h. *kāzu mielasts*; *uspořádat* ~u na počest koho *sarīkot kam par godu sviņīgu mielastu*
hostiniec m, (-ce) (*lēts*) *restorāns* m, *ēstu*ve f, (Gpl -vju) <kol.>, *traktieris* m <hist.>; (ubytovaci) (*lēta*) *viesnīca* f, *iebraucamā viet*ļa f <hist.>
hostinský adj **1** (týkající se hostince) *restorāna* (G), *viesnīcas* (G) **2** (pro hosty) *viesu* (G); h. *pokoj viesu istaba*
hostinský m, (-ého), **hostinská** f, (-é) *restorāna* (viesnīcas) *saimnieks* m, *saimnie*ce f, (Gpl -ču); (hospodský, hospodská) *krodziniek*s m, *krodzinie*ce f, (Gpl -ču)
hojstit impf, (3.sg/pl -sti, pas. -štén) **1** (koho čim) *ciēnāt* (II.) (ko ar ko), *pacienāt* (II.) (ko ar ko) **2** (platit za koho) *ieļlūgt* (-lūdž, -lūdža)*, *uzsaut* (-sauc, -sauca)* (*kam*) (*izmaksāt*) **3** (poskytovat pohostinství) *uzņemt* (-ņem, -ņēma)*; (ubytovat) *izmitināt* (III.1.)
hostitel m, (-e, Npl -ē), **hostitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *namatēvs* m, *namamā*te f, (Gpl -šu); *saimnieks* m, *saimnie*ce f, (Gpl -ču)
hostitelský adj: ~ā *zemē uzņemošā valsts*, *uzņēmējvalsts* f, (Gpl -stu); <bot.> ~ā *roslīna saimniekaug*s m
hostován|í n, (-i) *viesošān|ās* f, (divadla, operu) *viesizrāde* f, (Gpl -žu); (orchestru, zpěvāka) *vieskoncert*s m
hostovat impf, (-uje) (divadlo) *sniegt* (*sniedz, sniedza*)* *viesizrādes*; (jednotlivec) *viesjoties* (II.)
hostující adj *vies-*; h. *profesor viesprofesor*s m, *viesprofesor*e f, h. *dirigent viesdirigents* m, *viesdirigēn*te f, (Gpl -šu); h. *režisér viesrežisors* m, *viesrežisor*e f
¹**hotel** m, (-u, L -u, Lpl -ech/-ich) *viesnīca* f, *hotelis* m, (G -ja); *ubytovat* se v ~u *apmesties viesnīcā*
hoteliér m, (-ra, Npl -rī), **hoteliér|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *viesnīcas īpašnieks* m, *īpašnie*ce f, (Gpl -ču)
hotelový adj *viesnīcas* (G), *viesnīcu* (G); h. *īetēzec viesnīcu ķēde*; ~ē *ubytovāni apmēšanās viesnīcā*; ~ā *rezervācija rezervācija*
hotově adv (platit) *skaidrā naudā*
hotovost f, (-i) *skaidra naud*a f; *pokladni* h. *kases atlikums* m; *vyplatit* v ~i *izmaksāt skaidrā naudā*
hotový adj **1** *gatavs*; ~ē *výrobky/ ~ā* *jidla gatavi izstrādājumi/ ēdieni*; *obēd* je h. *pusdienas ir gatavas*; *všechno* je ~o *viss ir gatavs* ♦ *je to ~ā* *vēc tas jau ir izlemts*; *postavit* někoho *před* ~ou *vēc nostādīt kādu notikuša fakta priekšā* **2**: *být* h. (s čim): *už* *jsem* h. *s prací es jau esmu pabeidzis darbu*; *s tím* *bude* *brzy* ~ *viņš drīz pabeigs darbu* (*pie kā*); *jsem* ~ *vām* *pomoc* *es esmu gatavs jums palīdzēt* **3** <kol.> (opravdový) *gatav*ais; *bylo to* ~ē *peklo tā bija gatavā elle*; *je to* h. *nesmysl tā ir tīrā nejēdzība* **4**: ~ē *penize skaidra naud*a f, ~ē *placēni samaksa skaidrā naudā*; *prodáváme* *jen* *za* ~ē *mēs pieņemam tikai skaidru naud*
houb|a f, (-y, Gpl hub) **1** *sējne* f, (Gpl -ņu); *jīt* na ~y *iet sēnēs, iet sēņot*; *sbirat* ~y *sēņot* (II.); *jedlé/ nejedlé/ jedovaté* ~y *ēdamas/ suņū/ indīgas sēnes*; *sušené* ~y *kaltētas sēnes*; ~y *v octē marinētas sēnes*; <expr.> ~y *o tom* *vīš tu neko par to nezini* ♦ *růst* *jako* ~y *po dešti augt kā sēnēm pēc lietus* **2** (troudnatec) *pie*pe f, (Gpl -pju) **3** (dřevomorka) *koka pu*ve f, (Gpl -vju), *trū*de f, (Gpl -žu) **4** (myci) *sūk*lis m, (G -ja), *švam*me f, (Gpl -mju) <kol.>
houbaf m, (-e), **houbaf|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sēņotājs* m, *sēņotāja* f
houf m, (-u, L -u) (ptáků, zvířat, dětí) *bar*s m; (lidi) *pū*lis m, (G -ja), (menší) *pulc*is m
houfnice f, (-e, Gpl -) <voj.> *haubi*ce f, (Gpl -ču)
houkač|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (auta) (*signāl*)*taur*e f, (továrny) *sirēn*a f
houk|at impf, (-á) **1** (ptáci) *ū*ļināt (III.1.), *kliegt* (*kliedz, kliez*a)* (*par putniem*) **2** (auto) *signalizēt* (II.), *taurēt* (II.); (sirény, vitr) *gaud*ot (II.)
houpací adj: h. *židle šūpu*krēsls m; h. *kūň šūpu*zirgs m, *šūpu*zirdziņš m
houpač|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šūpo*les f, pl, (G -ju); *houpat* se na ~ce *šūpoties šūpolēs*
houpat impf, (-e/-á, imp. -ej) **1** *šūp*ot (II.); h. *nohama šūpot kājas* **2** <kol., expr.> (*balamutis*) *āz*ēt (II.), *mu*ķot (II.) ■ **h. se** *impf šūp*oties (II.); h. *se* v *bocích šūp*ot (II.) *gurnus*
house n, (-ete, Npl -ata) *zoslēn*s m
housen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kāpur*s m
house|r **1**: *ma*, (-ra, Npl -rī) *zostēviņ*š m **2**: *ma*/mi, (A -ra, D.L -ru) <kol.> (nemoc) *dūrē*js m; h. v *zádech dūrē*js *mugurā*
houš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*ovāla*) *baltmaiz*īte f, (Gpl -šu); *strouhaná* h. *rīvmaiz*e f, *smažená* h. (v polévce) *grauzdin*ī m, pl
houš|le f, pl, (-i) *vijole* f, (Gpl -ju); *hrát* na h. *spēlēt vijoli*; *první/ druhé* h. *pirmā/ otrā vijole* ♦ *hrát* *první* h. *spēlēt pirmo vijoli*
houšlist|a m, (-y, Npl -ē), **houšlist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vijolnieks* m, *vijolnie*ce f, (Gpl -ču)
houšlový adj: h. *koncert vijo*koncerts m; ~ē *dílo kompozícija vijo*le; h. *klíč vijo*les *atslēga*
houšt|í n, (-i), **houštin|a** f, (-y) *briks*ņi m, pl, *biezok*nis m, (G -ņa)
houževnatý adj **1** (dřevu) *stip*rs, *iztur*igs; (maso) *sik*ts **2** (úporný) *neat*laidīgs; (pracovní) *cent*igs, *uzc*īgigs; *klast* *komu*čemu h. *odpor neat*laidīgi *kam pretoties*
hovad|o n, (-a) **1** *lop*s m, *mājlop*s m **2** <vulg.> (nadávka) *lop*s m, *rup*š *tēviņ*š m
hovězí **1** adj *liellopu* (G), *liellopu ga*jas (G); h. *dobytek liellopi* m, pl; h. *maso liellopu ga*ja; h. *pečenél* *vývar liellopu ga*jas *cepētis/ bulj*ons; h. *kūže vēršād*a f II m, (-iho) *liellopu ga*lla f
hovn|o n, (-a, L -ē/-u) <vulg.> *sū*ds m; h. *ti to bude* *platné* *tas tev ne velna nepalīdzēs*; *po tom* *je* *ti* h. *tā nav tava darīšana* ♦ *šlāpnout* *do* ~a *būt* *līdz* *ausīm* *mēs*los
hovor m, (-u) *sarun*a f, *dāt* se *do* ~u (s kým) *uzsākt sarunu* (ar ko); *převést* h. *na jiné téma novirīt sarunu* *uz citu pus*i; *telefonický* h. *telefonsarun*a f, *místní/ meziměstský* h. *vietējā/ starppilsētu sarun*a; *mezinárodní* h. *tālsarun*a f
hovorový adj: h. *jazyk sarun*valoda f; h. *výraz sarun*valodas *izteiciens*
¹**hovof|it** impf, (3.sg/pl -i) *run*āt (II.); (mezi sebou) *sarun*āties (II.); (s kým o čem ar ko par ko); h. *plynně* *česky* *br*vi *runāt* *čehu valodā*; ~i *Praha* (v rádiu) *runā* *Pra*ga
¹**hr|a** f, (-y, D.L hře, Gpl her) **1** (zábava dětí) *rota*ļa f, *spē*lle f, (Gpl -ju); <těž přen.> h. *na* *schovávanou* *paslē*pes f, pl, (G -pju); <těž přen.> h. *na* *slepou* *bábu* (*aklās*) *vist*ņas f, pl **2** (organizovaná) *spē*lle f, (Gpl -ju); *stolní* h. *galda spē*le; *hazardní* h. *azartspē*lle f, (Gpl -ju); h. v *karty* *kāršu spē*le; h. v *šachy* *šah*s m; (ne) *mā* štēsti *ve hře* *viņam* (ne) *veicas spē*lē; h. *se* *slovy* *vārd*u *spē*le ♦ h. *náhody laimes spē*le; *prohlédnout* *něčí* ~u *atklāt kāda* *nodomus*; *hrát* *dvoj*ī ~u *izlikties, lieku*ot; *ve hře* *je*... *uz spē*les *ir* *lik*ts... **3** <sport> *spē*lle f, (Gpl -ju); *mič*ovā h. *bumbas spē*le; *olympijské* ~y *Olimpiskās spē*les; *začátek/ konec* ~y *spē*les *sākums/ beig*as; *přerušit* ~u *pārtraukt spē*li; *přesilová* h. *spē*le *vairākumā*; *postavení* *mimo* ~u *spē*les *noteikumu* *pārkāpums* **4** (divadelní kus) *luga* f, *rozhl*asovā h. *raidluga* f **5** (divadelní vystoupení) *izrā*de f, (Gpl -žu); *pohostinská* h. *viesizrā*de f, (Gpl -žu) **6** (hercké podání) *tēlojums* m, *spē*lle f, (Gpl -ju) **7** (hraní na hudebním nástroji) *spē*lle f, (Gpl -ju), *spē*lēšana f; h. *na* *klavir* *klavierspē*lle f, (Gpl -ju); h. *na* *housle* *vijo*spēlle f, (Gpl -ju)
hrab|at impf, (-e, imp. -ej) (hráběmi) *grābt* (*grābj, grāba*)*; <expr.> (*penize*) *raust* (*rauš, rausa*)* ♦ h. *všema* *čtyřma* *raust* *ar abām rokām* ■ **h. se** *impf* **1**: h. (se) (hledat) *rak*ļāties (II.); (*slepice*) *kaš*ļāties (II.); h. *se* v *minulosti* *rak*ņāties *pagātnē* ♦ *zadarmo* *ani* *kuře* *ne*~e *par* *velti* *nekas* *nenotiek* **2** <kol., expr.> (*vystupovat, lézt*) *rausties* (*raušas, rausās*)* (*ārā, iekšā*); h. *se* *do* *kopce* *rausties* *kalnā*; h. *se* *z* *postele* *rausties* *ārā* *no* *gultas*; h. *se* *do* *tramvaje* *rausties* *iekšā* *tramvajā* **3** <kol., expr.> (*pachliti*) *līst* (*lien, līda*)*; *kam* *se* ~eš? *kur* *tu* *lien*?; *kam* *se* *na* *nēho* ~u! *kur* *nu* *man* *viņam* *tikt* *līdz!* **4** <kol., expr.> (*provádět*) *pomal*u *tū*ļāties (II.), *čamm*ļāties (II.); (s čim ar ko)
hrab|ě m, (-ěte, pl: f N -ata), **hrabě|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *grā*fs m, *grā*fiene f, (Gpl -ņu)
hráb|ě f, pl, (hrábě) *grābek*lis m, (G -ja)
hrabstv|í n, (-i) *grā*ļiste f, (Gpl -stu)
hrací adj **1** (týkající se hry) *spē*les (G), *spē*ļu (G); h. *plocha spē*les *laukums*; h. *doba spē*les *laiks*; h. *karty spē*ļu *kārtis*; h. *automat spē*ļu *automāts* **2** (týkající se hudební hry) *mū*zikas (G); h. *skříňka* (*strojek*) *mū*zikas *automāts*; h. *nástroj* *mū*zikas *instruments*

- hráč** m, (-e), **hráč|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *spēlētājs* m, *spēlētāja* f, (hazardných her) *spēlma|nis* m, (G -ņa), *spēlma|ne* f, (Gpl -ņu); falešný h. (v kartách) *krāpnieks* m, *krāpnie|ce* f, (Gpl -ču); h. šachu *šahists* m, *šahiste* f, (Gpl -stu); h. košíkové basketbolist|s m, *basketboliste* f, (Gpl -stu) **2** (na hudebni nástroj) *mūziķis* m, *mūziķe* f, h. na housle *vijolnieks* m, *vijolnie|ce* f, (Gpl -ču); h. na klavír *pianists* m, *pianiste* f, (Gpl -stu); h. na flétnu *flautists* m, *flautiste* f, (Gpl -stu)
- hračkářstv|j** n, (-i) **1** (obchod) *rotālietu veikal|s* m **2** (výroba) *rotālietu izgatavošan|a* f, (prūmyslovā) *rotālietu ražošan|a* f
- hrač|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (dětská) *rotāliet|a* f **2** <expr.> (lehká práce) *nieks* m, *sīkum|s* m; to je pro mē h. *man tas ir tīrais nieks*; byla to h. *tā bija bērnu spēle*
- hráč|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): ⇒ **hráč**
- hráčsk|ý** adj: ~é štěstí *laime spēlē*; ~á kariéra (sportovce) *sportista karjera*; ~ā náhrada *spēlētāja maiņa*
- hrad** m, (-u, L -ē/-u) *piļš* f, (Gpl -ju); (tvrz) *cietok|snis* m, (G -šņa); Pražský h. *Prāgas pils*; na ~ě *pīl*
- hrad|ba** f, (-by, Gpl -eb) **1** (opevnění) *nocietinājums* m, (*aizsarg|valnis* m, (G -lņa); městské ~by *pilsētas aizsargvalnis* **2** (ohrazení) *mūrjs* m, *sēt|a* f
- Hradec Králové** m, (-ce, -ě) *Hradec Krālov|e* f, *Hradeckrālov|e* f (*pilsēta Austrumčehijā*)
- hrádek** m, (-ku, Lpl -cích) (*neliela*) *piļš* f, (Gpl -ju)
- hradiš|tě** n, (-tě, Gpl -t) **1** (hrad) *piļš* f, (Gpl -ju); (tvrz) *cietok|snis* m, (G -šņa) **2** (místo, kde stál hrad) *pilska|nis* m
- hradit** impf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) (výlohy, náklady, útratu) *segt* (sedz, sedza)*, *maks|āt* (II.); (škody) *at|līdzināt* (III.1.), *kompens|ēt* (II.); h. si cestovně *pašam segt ceļa izdevumus*; ~dim to ze svého *es par to pats maksāju*
- hradní** adj *pils* (G); h. stráž *pils sardze*
- hrách** m, (hrachu) **1** <bot.> (rostlina a plod) *zirņis* m, (G -ņa) ♦ jako by h. na stěnu házel *tas ir tas pats kā runāt ar sienu* **2** <kuch.> *zirņi* m, pl
- hranja** f, (-y) **1** *šķaut|ne* f, (Gpl -ņu); (okraj) *mal|a* f **2** <mat.> *skald|ne* f, (Gpl -ņu)
- hranja** f, (-y) (vyzvánění) *kapu zvan|s* m; zvonit (komu) ~u *zvanīt (kam) kapu zvanu*
- hranat|j** adj *stūrain|s*; (čtyřhranný) *četrstūrain|s*; h. muž *plečigs vīrietis*; ~ā brada/ h. obličej *četrstūrainš zods/ četrstūrainā seja*; ~é závorky *kvadrātiekv|as* f, pl
- hran|j** n, (-i) (her) *spēlēšana* f; h. šachū *šaha spēlēšana*; h. na automatech *spēlēšana* (spē|ju) *automātos* **2** (dětské) *rotā|šān|ās* f, *spēlēšan|ās* f; panenka/ medvídek na h. *lelle/ lācītis* **3** <sport> *spēlēšan|a* f **4** (herecké) *tēlošan|a* f, *spēlēšan|a* f **5** (na hubení nástroje) *spēlēšan|a* f; h. na kytaru *ģitāras spēlēšana* **6** (lehkomyslné jednání) *spēlēšan|ās* f; h. se slovy *spēlēšanās ar vārdiem*
- hranice** f, (-e, Gpl -) **1** *robež|a* f, stātni h. *valsts robeža*; v ~ích města *pilsētas robežās*; překročit ~i *pāriet robežu*; odjet/ uprchnout za ~e *aizbraukt/ aizbēgt uz ārzemēm* **2** (omezení) *robež|a* f, spodní/ horní h. *apakšējā/ augšējā robeža*; h. viditēlīstī/ slyšītēlīstī *redzamības/ dzirdamības robeža*; h. ūnosnīstī *pieļaujama* *robeža*: pod ~i *chudoby zem nabadzības robežas* (*sliedšņa*); stanovit pevnou ~i (mezi čim) *noteikt stingru robežu* (*starp ko, kā starpā*); v ~ích možnostī *iespēju robežās*; překročit ~i *služnīstī pārkāpt pieklājības robežu* **3** (dřívī, cihel) *grēd|a* f; narovnat dřívī na ~i *sakraut malku grēdā* **4** (hořící) *ugunskur|s* m; (velká) *sārt|s* m; zapálit ~i *iekurt ugunskuru*; být upálen na ~i *tikt sadedzinātam sārtā*
- hranič|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (mit společně hranice) (s čim) *robež|oties* (II.) (*ar ko*); (sousedit) *at|rasties* (-*rodas*, -*radās*)* *līdzās* (*blakus, kaimiņos*) (*kam*), *netālu* (*no kā*); Česká republika ~i s Polskem *Čehijas Republika robežojas ar Poliju*, *Čehijas Republikai ir robeža ar Poliju*; zahrada ~i s lesem *dārzs atrodas blakus mežam* (*netālu no meža*) **2** <přen.> (s čim) *robež|oties* (II.) (*ar ko*), *būt* (*ir, bija*)* *tuvu* (*kam*); (podobat se) *līdz|ināties* (III.1.) (*kam*), *atgād|ināt* (III.1.) (*ko*); h. to se šīlenstvīm *tas ir tuvu ārpřātām*; to ~i se *zradou tas līdzinās nodevībai*; jeho čin ~i se zločīnem *viņa rīcība robežojas ar noziegumu*
- hranič|ní** adj: h. přechod *robežpāre|ja* f; h. sloup *robežstabs* m; h. čára *robežlīnija* f
- hranol** m, (-u, L -ul/-e, Lpl -ech) <mat.> *prizm|a* f
- hranol|ek** m, (-ku, Lpl -kách), obv. pl -ky <kuch.> *frī kartupe|li* m, pl
- hranostaj** m, (-e, Npl -i/-ové) <zool.> *sermu|lis* m, (G -ja)

- hran|j** adj **1** (autor) *daudz spēlēt|s, populār|s*; nejhranējšī autor *visvairāk spēlētāis autors* **2**: h. film *spēlfilm|a* f **3** (předstírání) *mākslot|s*; h. zájem *mākslota interese*
- hráš|ek** m, (-ku) **1** (zrnko) *zirņis* m, (G -ņa) **2**: <kuch.> *zelený* h. *zajle zirņīšī* m, pl
- hr|jāt** impf, (-aje, imp. -aj/-ej) **1** (hry) *spēlēt* (II.); h. karty/ šachy *spēlēt kārtīs/ šahu*; h. o peníze *spēlēt uz naudu*; h. falešně *krāpties* (*krāpjas, krāpās*)*, *blēd|ties* (III.1.) ♦ h. s odkrytými kartami *spēlēt ar atklātām kārtīm*; h. dvoji hru *izlikties, lieku|ot* **2** <sport> *spēlēt* (II.); h. fotbal/ hokej/ tenis *spēlēt futbolu/ hokeju/ tenisu* **3** (herecky vytvářet) *tēl|ot* (II.), *spēlēt* (II.); h. roli Hamleta *spēlēt Hamleta lomu*, *tēlot Hamletu*; v hlavních rolích ~aj| A a B *galvenajās lomās A un B*; <těz přen.> h. hlavní roli (v čem) *spēlēt galveno lomu* (*kur*) ♦ peníze ne~aj| roli *naudai nav nozīmes* **4** (předvádět hru) *izrād|īt* (III.1.); (promítat film) *rād|īt* (III.1.); co se dnes ~aje v kině? *ko šodien rāda kino?* **5** (předstírat) *izlikties* (*liekas, -likās*)*, *spēlēt* (II.); h. si na nevinného *izlikties par nevainīgu*; h. si na velkého pána/ na velkou dāmu *spēlēt lielu kungu/ dāmu*; on to jen hraje *viņš tikai izliekas*; h. divadýlko *spēlēt teātri* **6** (na hubení nástroje) (co, na co) *spēlēt* (II.) (*ko*); h. na housle/ na klavír *spēlēt vijoli/ klavīeres*; h. z not *spēlēt pēc notīm*; h. nazpaměť *spēlēt no galvas*; h. falešně *spēlēt nepareizi* ♦ tady něco ne~aje *te kaut kas nav kārtībā* **7**: h. všemi barvami *laist|ties* (III.1.) *visās* (*varavīksnes*) *krāsās* ■ h. si impf **1** *spēlēties* (II.), *rotā|ties* (II.); (s čim *ar ko*); h. si s panenkami/ s míčem *spēlēties ar lellēm/ ar bumbu*; h. si na vojáky/ na doktory *spēlēt karu/ ārstos*; <těz přen.> h. si na slepou bábu/ na schovávanou *spēlēt (aklās) vīstīpas/ paslēpes*; <přen.> h. si s ohněm *spēlēties ar uguni*; <přen.> h. si se slovy *spēlēties ar vārdiem* **2** <kol.> (piplat se) (s čim) *ņemties* (*ņemas, ņemās*)* (*ar ko*); nemám čas si s tím h. *man nav laika ar to ņemties*
- hrát|ky** f, pl, (-ek) *rotā|jas* f, pl; milostně/ sexuální h. *mīlas/ erotiskas rota|jas*; politické h. *politiskas spē|les* f, pl, (G -ju)
- hráv|at** impf, (-ā) (*bieži, kādreiz*) *spēlēt* (II.); ⇒ **hrát**
- hravě** adv *rotā|ģi*; (lehcē) *vieģli*; h. se učí *viņš mācās kā rota|ģadāties*
- hravost** f, (-i) *rotā|ģum|s* m
- hrav|j** adj *rotā|ģis*, *draiskulīģis*; získat co ~ým způsobem *vieģli ko iegūt*
- hráz** f, (-e) (zadržující vodu) *aizsprost|s* m; (větší) *dam|bis* m, (G -bja); (přístavní) *mol|s* m; (zemní) *uzbērums* m, *aizsargval|nis* m, (G -lņa); železniční h. *dzelzceļa uzbērums*
- hrazen|í** n, (-i) (nákladů ap.) *at|līdzināšan|a* f, *kompensācij|a* f
- hrazen|í** n, (-i) (ohrazení) *nožogojums* m; (plot) *sēt|a* f, *žogs* m **2** <sport> (hokejové) *apma|le* f, (Gpl -ju)
- hrb** m, (-u, L -ul/-ē, Lpl -ech) *kupr|is* m; (vychýlna) *kūkums* m ♦ vlez mi na h.! *kāp kokā!, ej beko!*
- hrb|it** impf, (3.sg/pl -i) *liekt* (*liec, lieca*)*; h. záda *mest* (*met, meta*)* *kūkumu* ■ h. se impf *liekties* (*liecas, liecās*)*, *mest* (*met, meta*)* *kūkumu*; <přen.> h. se před kým/čím *locīties* (*lokas, locījās*)* *kāda/ kaut kā priekšā*
- hrbol** m, (-u, L -ul/-e, Lpl -ech) *izcī|nis* m, (G -lņa); (na čele) *pun|s* m; (na cestě, podlaže) *gramb|a* f, *grumb|a* f
- hrbolat|j** adj (povrch) *grumb|ain|s*, *nelīdzen|s*; (cesta) *grambain|s*
- hrč|et** impf, (3.sg/pl -i) **1** (kola, vůz) *rīb|ēt* (III.2.); (silnější) *dārd|ēt* (III.2.) **2** (téct) *šļakties* (*šļācas, šļācās*)*, *plūst* (*plūst, plūda*)*
- hrdē** adv *lēpni*; (povyšēnē) *augstprātīgi*
- hrdelní, hrdeln|j** adj **1** *rīkles* (G), *kakla* (G); h. svalstvo/ bolesti *kakla musku|lī sāpes*; h. hlas *zema* (*rupja*) *balss*; <lingv.> h. souhláska *gutturāls līdzskanis, gāmure|nis* m, (G -ņa) **2**: h. zločin *kriminālnozieģums* m; h. trest *nāves sod|s* m
- hrdin|a** m, (-y, Npl -ové), **hrdin|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (tēz romānu) *varo|nis* m, (G -ņa), *varo|ne* f, (Gpl -ņu); h. dne *dienas varonis*; dělat ~u *izlikties par varoni*; ty jsi ale h.! *tad nu gan tu esi varonis!*
- hrdinsk|j, hrdinn|j** adj *varonīģis*; h. čin *varoņdarb|s* m; padnout ~ou *smrti krist varoņa nāvē*; <lit.> h. epos *varoņepos|s* m; <hud.> h. tenor *varoņtenor|s* m
- hrdinstv|j** n, (-i) *varonīģums* m, *varonīb|a* f, (hrdinský čin) *varoņdarb|s* m
- hrdlič|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *ūbe|le* f, (Gpl -ju)
- hrd|lo** n, (-la, L -le/-lu, Gpl -el) **1** *rīk|le* f, (Gpl -ju); (křk) *kakl|s* m; sevréně h. *kamols kaklā* ♦ smát se/ zpívat z plna ~la *smieties/ dziedāt pilnā rīklē*; potrestat někoho na ~le *sodīt kādu ar nāvī*; co h. ráčí *ko vien sirds vēlas* **2** (láhve) *kakl|s m, kaktiģ|s m*

- hrdost** f. (-i) *lepnum*s m; (povýšenost) *augstprātība* f, *augstprātīgum*s m; vlastní h. *pašlepnum*s m; národní h. *nacionālais pašlepnums*
- hrdlý** adj. (kompar. -ējši) **1** *lepn*s; být h. na co *leptoties* (II.) *ar ko* **2** (povýšený) *augstprātīg*s **3** (nádherný) *majestātisk*s; h. zámek *majestātiska pils*
- hrnčíř** m. (-e) *podniek*s m
- hrnčířstv** n. (-i) *podniecība* f
- hrnjec** m. (-ce) (hliněný) *pod*s m; (plechový) *kastr*līs m. (G -ja), *kat*līs m; h. na vaření *vārāmais katls*; tlakový h. *ātrvārāmais katls*
- hrnjek** m. (-ku, Lpl -cich/-kách) *krūz*le f, (Gpl -žu); (menší) *krūz*līte f, (Gpl -šu); (šálek) *tas*līte f, (Gpl -šu); h. na kávu *kafijas krūzīte*
- hrniček** m. (-ku, Lpl -kách) **1** *krūz*līte f, (Gpl -šu), *tas*līte f, (Gpl -šu); h. na kávu *kafijas krūzīte* **2** (nočníček) *naktspodriņš* m
- hrnout** impf. (-ne, přet. -nul, imp. -ň) (na hromadu) *vākt* (vác, vāca)* *kopā*, *sa*vākt (-vác, -vāca)*; (hráběmi) *grābt* (*grābj*, *grāba*)* *kopā*, *sa*grābt (-*grābj*, -*grāba*)*; h. ze sebe slova *bērt* (*ber*, *bēra*)* *vārdus* (*kā pupas*); h. na koho výtky *apbērt* (-*ber*, -*bēra*)* *ko ar pārmetumiem* ■ **h. se** impf **1** (kamení) *rip*lot (II.), *velties* (*vejas*, *vēlas*)*; (voda, krev z rány, slzy) *plūst* (*plūst*, *plūda*)* (*auma*lām); (dotazy, protesty, nabídky, gratulace) *birt* (*birst*, *bira*)*, *gāzties* (*gāžas*, *gāzās*)*; krev se mu ~nula do hlavy *viņam asinis sakāpa galvā* **2** <expr.> (lidě): h. se dovnitř/ ven *gāzties* (*gāžas*, *gāzās*)* *iekšā/ ārā*; h. se na nepřítele *meties* (*metas*, *metās*)* *viršū ienaidniekam*; kam se ~neš? *kur tu tā drāzies?*
- hrob** m. (-u, L -ē) *kap*s m; společný h. *kopējs kaps* ♦ až za h. *līdz kapa malai*; být nad ~em, stát jednou nohou v ~ě *būt ar vienu kāju kapā*; přivedeš mě do ~u *tu mani kapā iedzīsi*; kopáš si vlastní h. *tu zāgē zaru, uz kura pats sēdi*; tma jako v ~ě *tumšs kā akā*; ticho jako v ~ě *kluss kā kapā*; vzít do ~u *paņemt līdzi kapā*
- hrobař** m. (-e) ⇒ **hrobník**
- hrob**lka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kap*s m; (velká) *kapliča* f, (budova: faraonská ap.) *kape*lnes f, pl. (G -ņu); rodinná h. *ģimenes kaps*
- hrobník** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *kapra*lcis m, (G -ča) ♦ utěct ~kovi z lopaty *izbēgt no nāves*
- hrojch** m. (-cha, Npl -šich, Lpl -šich) <zool.> *nīlzing*s m
- hrom** m. (-u, L -u) *pērkon*s m; hřmění ~u *pērkona rūkšana*; úder ~u *pērkona dārdiens*; do domu uhodil h. *mājā iespēra zibens*; h. do toho (uhod)! , u sta ~ū! *pie joda!*, *jods lai sasper!* ♦ (zůstal,) jako kdyby do něho udeřil h. *kā zibens sperts*
- hromad**l f. (-y) **1** *kaud*ze f, (Gpl -džu); (dříví, kamení) *grēd*l a f, dát co do ~y *kraut ko kaudze*; <kol.> stojí to ~u *peněz tas maksā kaudzi naudas* **2** <kol.> (houf) *bar*s m, *pū*līs m, (G -ja) **3**: valná h. *kopsapulce* f, (Gpl -ču); Valná h. OSN ANO *ģenerāļa asamble*l a f
- hromad**lit impf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn) *uz*krāt (-*krāj*, -*krāja*)*; (sbírat) *krāt* (*krāj*, *krāja*)*; (vojska) *sakop*lot (II.), *sakoncentrēt* (II.); h. chybu na chybu *pie*laut (-*ļauj*, -*ļava*)* *vienu kļūdu pēc otras* ■ **h. se** impf (*uz*)krāties (-*krājas*, -*krājās*)*
- hromád**lka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kaud*zīte f, (Gpl -šu), *čupiņ*l a f, (krčí) *kurmja rakums* m ♦ je jako h. neštěstí *viņš ir kā nelaimes čupiņa*; žít s někým na ~ce *dzīvot ar kādu civillaulībā*
- hromadně** adv **1** (masově: utíkat, umírat ap.) *masveidīgi* **2** (společně: navštěvovat divadlo ap.) *kolektīvi*
- hromadn**ý adj **1** (masový) *masu* (G), *masveida* (*jen* G); ~ě sdělovací prostředky *plašsaziņas līdzekļi*, *masu informācijas līdzekļi*; zboží ~ě spotřeby *plaša patēriņa preces*; zbraně ~ého ničení *masu iznīcināšanas līdzekļi*; h. hrob *masu kaps*; ~ā sebevražda *grupveida pašnāvība* **2** (společný) *sabiedrisk*s, *kolektīv*s; ~ā doprava *sabiedriskais transports*; ~ě stravování *sabiedriskā ēdināšana*; ~ā návštěva divadla *kolektīvs teātra apmeklējums*; <sport> h. start *kopējais starts*; <lingv.> ~ě podstanē jméno *kopības lietvārds*
- hromosvod** m. (-u, L -u/-ē) <těž pĕn.> *zibensnovedējs* m
- hroší** adj *nīlzigra* (G) ♦ má h. kůži *viņam ir bieža āda*
- hrot** m. (-u, L -u/-ē) (šĭpu, stĕly, kordu) *smail*le f, (Gpl -ļu); (tužky, prstu, ňader) *gal*s m; (nože) *asmen*s m, (G -s)
- hroulit se** impf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. hru/l-ti) *brukt* (*brūk*, *bruka*)*, *grūt* (*grūst*, *gruva*)*; h. se pod tíhou dluhu *sa*līmēt (-*līmst*, -*ļima*)* *zem parādu nastas*; nadēje se ~ti *cerības brūk*; citil, jak se v něm něco ~ti *viņš juta kā viņš kas sabrūk*; všechno se mu ~ti pod rukama *viņam viss slīd ārā no rokām*
- hroz**lba f. (-by, Gpl -eb) *draud*l i m, pl; planá h. *tukši draudi*; h. války *kara draudi*
- hroz**len m. (-nu, L -nu) **1** *čemu*rš m; h. vína, vinný h. *viņogu ķekar*s m; <včel.> *spiet*s m **2**: pl ~ny *viņog*l as f, pl ♦ to jsou kyselé ~ny *ši lieta nav iegūstama*
- hroz**ící adj *draudoš*s; h. katastrofa/ nebezpečí *draudošā katastrofa/ draudošās briesmas*
- hroz**inlka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *roz*līne f, (Gpl -ņu) ♦ vybrat (sníst) ~ky *izlasīt rozĭnes*, *paņemt vislabāko*
- hroz**lit impf. (3.sg/pl -i, imp. -) **1** *draud*lēt (III. 2.); (komu čím kam ar ko); h. komu smrti *draudēt kam ar nāvi*; za to mu ~i vězení *par to viņam draud cietums* **2** (prstem) *krat*līt (III. 1.) *pirkstu* **3** (nebezpečí, válka) *draud*lēt (III. 2.); (bouře) *celties* (*ceļas*, *cēlās*)*; dům ~í zřícením *māja draud sagrūt* ■ **h. se** impf *baid*līties (III. 1.)
- hroz**ivě adv *draudīgi*, *draudoši*
- hroz**ivý adj *draudīg*s; (hrozící) *draudoš*s; ~ě gesto/ h. pohled *draudīgs žests/ skats*; ~ā katastrofa *draudoša katastrofa*; nabýt ~ých rozměrů *pieņemt draudīgus apmērus*
- hrozně** adv (těž expr. velmi) *briesmīgi*, *drausmīgi*, *šausmīgi*; choval se h. *viņš uzvedās briesmīgi*; jsem h. unavený *es esmu šausmīgi noguris*; jsem h. rád, že... *es esmu šausmīgi priecīgs*, *ka...*
- hroz**ný adj **1** *briesmīg*s, *baig*s, *bais*s; to je ~é! *tas ir briesmīgi* **2** <expr.> (nesmímý) *šausmīg*s, *drausmīg*s, *briesmīg*s; ~ā zima/ h. rámus *šausmīgs aukstums/ troksnis*; mám h. hlad *es esmu briesmīgi izsalcis*; mám ~ou radost, že... *es esmu šausmīgi priecīgs*, *ka...*; je to ~ā škoda *šausmīgi žēl*; mám h. strach, že... *es baidos*, *ka...*
- hrozn**ýš m. (-e) <zool.> *žņaudzējčūsk*l a f
- hrst** f. (-i) *sau*l a f, (míra tež) *riekšav*l a f; h. rozinek/ písku *sauja rozīņu/ smilšu*; vzít co do ~i *paņemt ko sauja* ♦ mám ho v ~i *viņš man ir rokā*
- hrst**lka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); h. lidi *daži (nedaudzi) cilvēki*
- hrtan** m. (-u, L -u) **1** *rīk*le f, (Gpl -ļu) **2** <anat.> *balse*lne f, (Gpl -ņu)
- hrubě** adv (nastrouhat, urazit, chovat se) *rupji*; h. řečeno *vispāriņi runājot*, *vispāriņot*
- hrubost** f. (-e) **1** (povrchu) *rupjum*s m, *rupjība* f **2** (jednání, přĭ hĕ) *rupjība* f, říkat komu ~i *teikt kam rupjības*
- hrub**ý adj. (kompar. -ējši) **1** (drsný) *rupj*s; ~ā mouka *rupja maluma milti*; h. hlas *rupja balss*; ~ě rysy *rupji vaibsti*. <přen.> ~ā práce *meļnais darbs* **2** (nezdrovĭlý) *rupj*s; h. vtip *rupjš joks*; být na koho h. *izturēties pret ko rupji*; ~ě vměšování (do čeho) *rupja iejaukšanās (kur)* ♦ na h. pytel ~ā záplata *kāda cibīņa, tāds vāciņš* **3** (povšechný) *vispārējs*; v ~ých rysech *vispārējos vilciēnos* **4** (celkový) *bruto* (*neskl*), *kop*; ~ā váha *bruto svars*; h. příjem/ zisk *bruto ienākums/ peļņa*; h. domácí produkt (HDP) *iekšzemes kopprodukts (IKP)* **5** (velký) *rupj*s; ~ā chyba *rupja kļūda*; ~ā nedbalost *rupja nolaidība*
- hrud**l f. (-di, D -dim, L -dich l -dmi) *krūt*s f, *krūtis* f, pl, (G -šu)
- hrudn**ík m. (-ku, Lpl -cich) *krūšukur*vis m, (G -vja)
- hruš**lka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (plod) *bumbier*līs m **2** (strom) *bumbier*le f
- hrúz**l f. (-y) **1** *šausm*l as f, pl, *briesm*l as f, pl; mít ~u (z koho/čeho) *baid*līties (III. 1.) (no kā); nahnat ~u (komu) *iedvest bailes (kam)* **2**: pl ~y (událost) *šausm*l as f, pl; ~y války *kara šausmas* **3** <kol., expr.> (velké množství): stálo by to ~u *peněz tas maksātu šausmīgi daudz naudas* **II** adv **1**: až h. <expr.> *šausmīgi, briesmīgi*; mám práce až h. *man ir šausmīgi daudz darba* **2**: (je) h.: (je mi) h. na to pomyslit (man) *bail par to domāt*
- hrúz**nly adj <kníž.> *baig*s, *šausalīgs*; (méně) *šausmīg*s, *briesmīg*s; h. zločin *šausalīgs noziegums*
- hry**zlat impf. (-žel-zá) *grauzt* (*grauž*, *grauza*)*; h. si nechty *grauzt nagus*; h. se do rtů *kod*līt (III. 1.) *lūpas*; ~že ho svědomí *viņu moka sirdsapziņa*
- hř**lāt impf. (-eje) **1** (zahřívát) *sild*līt (III. 1.) **2** <přen.> (těšit) *iepriecināt* (III. 1.), *dar*līt (III. 1.) *prieku (kam)*; ~eje to u srdce *tas iepriecina sirdi*; ~eje nás myšleka, že... *mūs iepriecina doma, ka...* ■ **h. se** impf **1** (zahřívát se) *sild*līties (III. 1.) **2** <přen.> (těšit se) *just* (*jūt*, *juta*)* *prieku*; h. se vědomím, že... *just prieku, apzinoties, ka...*
- hřbet** m. (-u, L -ē/-u) **1** (zviřete) *mugur*l a f **2** (knihy, vlny) *mugur*l a f; h. ruky *plaukstas virspu*se f, (Gpl -šu); h. nosu *virsidegu*ne f, (Gpl -ņu); h. lodi *kuģa* kļīlīs m, (G -ļa); horský h. *kalnu grēd*l a f
- hřbitov** m. (-u, L -ē) *kapsē*l t a f
- hřbitov**ní adj *kaspē*tas (G)
- hřeb** m. (-u, L -u) *nagl*l a f ♦ zlatý h. programu *programmas nagla*
- hřebec** m. (-ce) *ērzel*līs m, (G -ja)
- hřeben** m. (-el-u, D.L -il-u) **1** (na vlasy) *ķem*lme f, (Gpl -mju); (kartáč) *suk*l a f, (na vlnu) *kārstu*ve f, (Gpl -vju) **2** (plátka) *sek*lste f, (Gpl -stu)

- ♦ srazit někomu h. *aplauzt kādam ragus 3* (střechy) *korķe f.* (hory, vlny) *mugurļa f.*
- hřebčiček** m. (-ku, Lpl -cīch/-kāch) **1** *nagļiņa f 2* <kuch.> *krustnagļiņa f.*
- hřebík** m. (-ku, Lpl -cīch) *nagļa f.* *nagļiņa f.* ♦ pověsit (studie ap.) na h. *mest (studijas) pie malas;* uhodit h. na havičku *trāpīt nagļai pa galvu*
- hřesjit** impf. (3.sg/pl -i) **1** *grēķot (II.);* h. proti Bohu *grēķot Dieva priekšā 2* (proviňovat se) (proti komu/čemu, na kom/čem) *būt (ir, bija)* vainīgām (kā priekšā);* (silněji) *noziedzties (noziedzās, noziedzās)* (pret ko) 3* (zneužívat) (na co) *ļauņprātīgi izmantot (II.) (ko)*
- hřib** m/ia, (-u/-a, A -a), L -u) **1** <bot.> *baravīka f.* ♦ *zdravý jako h. vesels kā rutks 2;* atomový h. *sēņņveida mākonis*
- hřibljě** n. (-ēte, Npl -ata) *kumeljš m*
- hřička** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); slovní h. *vārdū spēļe f.* (Gpl -ju), *kalambūrļs m;* h. přírody *dabas untumļs m;* h. náhody *nejaušībļa f.* h. osudu *likteņa irodņļa f.* ♦ stát se ~kou v něčích rukou *kūt par rotaļlietu kāda rokās*
- hřidel** m/f. (-e) *vārpsļa f.* zalomený, klikový h. *kļoķvārpsļa f.* h. hnací hnaný h. *dzenošā/ dzenamā vārpsļa*
- hřičh** m. (-chu, Lpl -šich) *grēķļs m;* dědičný h. *iedzimts grēķs;* smrtelný h. *nāvīgs grēķs;* ~chy mládí *jaunības grēķi;* pykat za své ~chy *ciest savu grēķu dēļ;* dopustit se ~chu *grēķot (II.), nogrēķoties (II.)*
- hřimjat** impf. (-ā), **hřmjět, hřmjít** impf. (3.sg/pl -i, prēt. -ēlo) **1** (hrom) *rūkt (rūc, rūca)*;* (delší dobu potichu) *ducjināt (III.1.);* (velmi hlasitě) *dārdļēt (III.2.), rībļēt (III.2.) (par pārkonu) 2* (stroj, vúz ap.) *dārdļēt (III.2.);* (méně) *dunļēt (III.2.);* (silně a nepravidelně) *rībļēt (III.2.)*
- hřmot** m. (-u, L -ul/-ē) *dārdļi m, pl, dārdroļa f.* (menší) *dunroļa f.* (hlasitý a nepravidelný) *rīboņa f.*
- hřišniĳk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **hřišnicje** f. (-e, Gpl -) *grēcīnieķļs m, grēcīnieļce f.* (Gpl -ču)
- hřišnĳj** adj *grēcīģļs* ♦ *stojí to ~é peníze tas maksā bargu naudu*
- hřištĳě** n. (-tĳě, Gpl -tĳi/-ti) (sporta) *laukumļs m;* fotbalové/ tenisové h. *futbola/ tenisa laukumš;* dětské h. *bērnu rotaļlaukumļs m*
- hřívja** f. (-y) **1** *krēļpes f, pl (G -pju) 2* <expr.> (vlasy) *ērkuļļs m;* (nerozčesané) *pinkļas f, pl*
- hub** f. ⇒ **houba**
- hubja** f. (-y) **1** (tlama) *purnļs m 2* <kol.> (tvář) *muļte f.* (Gpl -tu), *purnļs m* <vulg.>; dát komu přes ~u *sadot kam pa muti (pa purnu);* dostat přes ~u *dabūt pa muti (pa purnu) 3* <kol.> (ústa) *muļte f.* (Gpl -tu); držet ~u *turēt muti;* drž ~u! *muti ciet!, turi muti!;* pouštět si ~u na špacír *izpļāpāties (II.), izrunāties (II.);* sušit ~u *kārt zobus vadzī;* zlé ~y *ļaunas mēles 4* <kol., expr.> (člověk): *velkā h. pļāpļa m/f, (Dm -am, Df -ai), muldoņa m/f, (Dm -am, Df -ai);* drzá (nevymáchaná) h. *rupeķļis m, (G -ļa), rupeķļe f.* (Gpl -ju); *misná h. gardēdis m, (G -ža), gardēde f.* (Gpl -žu)
- hubenĳj** adj **1** *tievļs, vājļš, kalsnļs;* ~ā *postava vājš (kalsns) augums;* ~é *nohy tievas kājas* ♦ h. jako lunt *tievs kā diegs 2* <přen.> (strava, oběd, zisk) *trūcīģļs;* (znalostí těž) *nabadzīģļs;* (výsledky) *vājļš, skopļs;* ~ā *pūda neaugļģa zeme;* ~ā *lēta trūkuma gadī*
- hubička** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (polibek) *skūpstļs m, bučļa f* <kol.>; dát komu ~ku *noskūpstļt (III.1.) ko, nobučot (II.) ko* <kol.> **2** (okraj nádoby) (trauka) *lūpļa f*
- hubĳit** impf. (3.sg/pl -i) (hmyz, plevel) *iznīcināt (III.1.), iznīdļēt (II.)*
- hubĳnout** impf. (-ne, prēt. -) *novāļēt (II.), kļūt (kļūst, kļuva)* tievļam (tievākļam)*
- hubnutĳj** n. (-i) *novāļēšanļa f*
- hubjovat** impf. (-uje) *lamļāties (II.), ļādļēties (III.2.);* (na koho, co) *lamļāt (II.) (ko), lamļāties (II.) (uz ko)*
- hučĳet** impf. (3.sg/pl -i) **1** (les) *šalkt (šalc, šalca)*, šalkot (II.);* (voda) *šņākt (šņac, šņaca)*;* (vítr) *gaudļot (II.);* (oheň) *sprēģļāt (II.);* (úl) *sanļēt (III.2.);* (stroj, motor) *dūkt (dúc, dūca)*,* (silněji) *dunļēt (III.2.);* ~í mi v uších *man džinkst ausīs 2* <kol., expr.> (přemlouvat) (do koho) *dīkt (dic, dica)* (kam apkārt);* ~el do ní, že... *viņš dīca viņai apkārt, ka...*
- hudĳba** f. (-by, Gpl -eb) **1** *mūzīķļa f.* vážná/ lidová/ taneční h. *nopiētņā/ tautas/ deju mūzīķa;* komorní h. *kamerhmūzīķļa f.* h. od Beethovena *Bēthovena mūzīķa* ♦ je to h. budoucnosti *tas vēļ ir nākotnes sapnīs 2* (orchestr) *orķestrļis m;* dechová h. *pūtēju orķestrīs;* vojenská h. *armījas orķestrīs*
- hudebně** adv *muzikāļi*
- hudebnĳj** adj (škola, věda, styl, kritik, nástroj) *mūzīķas (G);* (nadání, sluch) *muzikāļis;* h. divadlo *muzikāļais teātris;* h. doprovod
- instrumentāļs pavadījums, akompanementļs m;* h. skladatel *komponistļs m, komponistē f.* (Gpl -stu)
- hudebnĳk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **hudebnicje** f. (-e, Gpl -) *mūzīķis m, mūzīķe f.* (ne z povolání) *muzikantļs m, muzikanļte f.* (Gpl -šu)
- hůl** f. (hole) *nūļļa f.* (na chození) *spieķļis m;* (na bití) *runģļa f.* (rákoska) *rīķļste f.* (Gpl -šu); maršálská h. *maršála zīļzlis m.* (G -ža); chodit o holi *staigāt ar spieķi;* <sport> *hokejová h. hokejnūļļa f.* lyžarské hole *slēpju nūjas* ♦ *lāmat nad něčím h. pārviķt kaut kam krustu;* přijít na žebračkou h. *izputēt, nosaimniekoties;* litá jako hadr na holi *viņš skraida apkārt kā sadedzis;* brát někoho na h. *vazāt kādu aiz deguna*
- hulákĳat** impf. (-á) <expr.> *kliēgt (kliēdz, kliēdza)*, bļaut (bļauj, bļāva)*;* (delší dobu) *klaigļāt (II.), bļautļīties (III.1.);* (pisně) *aurļot (II.)*
- hůlĳka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *nūjiņa f.* kouzelnická h. *burvju nūjiņa 2* (činská) *irbuļļis m, (G -ļa)*
- hulvát** m. (-a) <pej.> *neķauģļa m, (Dm -am);* (rváč) *ķauļslis m, (G -šļa);* (sprostāk) *rupeķļis m. (G -ļa)*
- humanistĳka** [-ny-] m. (-y, Npl -ē), **humanistĳka** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *humānistļs m, humānistē f.* (Gpl -stu)
- humanistickĳj** [-ny-, -ty-] adj *humānistiskļs*
- humanitĳa** [-ny-] f. (-y) *humanitāļe f*
- humanitārni** [-ny-] adj *humānļs;* h. pomoc *humānā palīdzība;* h. organizace *labdarības organizācija*
- humanitni** [-ny-] adj **1** (principy, ideály) *humānļs 2* (věda, obor) *humanitāļis*
- humanizmĳus** [-ny-] m. (-u) *humānismļs m;* (lidskost těž) *humanitāļe f*
- humānnĳj** adj *humānļs*
- humĳno** n. (-na, L -nē, Gpl -en) **1** *pie darbļs m, rījas kuļļs m 2:* *tēz pl ~na (vieta aiz rījas) ♦ nevidēt dál než za ~na neredzēt tāļāk par savu sētasvidu;* (domov je) za ~ny *deguna galā;* my o vlku a vlk za ~ny *kā vilku piemin, tā vilks klāt*
- humor** m. (-u) *humorļs m;* šibeniční/ černý h. *karātavu/ melnais humors;* má smysl pro h. *viņam ir humora izjūta*
- humoristickĳj** [-ty-] adj *humoristiskļs*
- humornĳj** adj *humora pilnļs;* (legrační) *smieķģļģļs, jocģģļs*
- humĳr** m. (-ra, Npl -ri) <zool., kuch.> *omārļs m*
- hurá** int *urā!, urrā!*
- hurikán** m. (-u, L -u) *orkānļs m, viesuļvētrļa f*
- hůř(e)** adv, kompar. *sliktāk;* h. než *sliktāk (ne)kā;* ⇒ **špatně, zle**
- husĳa** f. (-y, Gpl -i) **1** *zols s f.* (Gpl -su); *divoké ~y meža zosis;* hejno ~ zosu *bars 2* <pej.> (hloupá žena) *zols s f.* (Gpl -su); (naivní, obv. mladá) *zostīņa f.* hloupá h. *muļķa zoss*
- husí** adj *zoss (G), zosu (G);* h. kůže *zosādļa f.* jít ~m *pohodem iet zosu gājēnā*
- husitĳa** m. (-y, Npl -ē) *husīļs m*
- husitsĳĳj** adj *husītu (G);* ~é *války husītu kari*
- husitstvĳi** n. (-i) *husītu kustībļa f*
- huspeninĳa** f. (-y) *galertļs m;* (ovocná) *želejļa f*
- husitĳ** adv, (kompar. -ji) *biezj;* (obydlený, zalesněný) *blīvi;* h. přšet *stipri līt;* h. sněžit *putļināt (III.1.), puteņļot (II.)*
- hustotĳa** f. (-y) *blīvumļs m;* h. provozu *kustības intensitāļe f*
- hustĳj** adj, (kompar. -(ē)šī) *biezļs;* (hmota, půda, osídlení) *blīvļs;* h. déšť *stiprs lietus;* ~ā *doprava dzīva satiksme;* ~ā *sit' smalks tīķļs;* ~ā *sit' silnic biezs šoseju tīķļs*
- huĳt** f. (-ti/-tĳě, pl: D -tim, L -tich, L -tĳěmi) *metalurģiskā rūpnīcļa f.* (menší železářská) *čugunlietuļve f.* (Gpl -vju); (menší ocelářská) *tēraudlietuļve f.* (Gpl -vju); sklářská h. *stīķļa fabrikļa f*
- hutni** adj *metalurģijas (G), metalurģiskļs;* h. závod *metalurģiskā rūpnīca;* h. průmysl *metalurģijļa f*
- hutnĳk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *metalurģļs m*
- hutnictvĳi** n. (-i) *metalurģijļa f.* h. železa *melnā metalurģija;* h. barevných kovů *krāsainā metalurģija*
- hutnĳj** adj **1** (materiál, hmota) *blīvļs;* (strava, pokrm) *sātģģļs 2* <přen.> (próza, studie) *saturģģļs, kodolģģļs*
- hvězďĳa** f. (-y) **1** *zvaigzņe f.* (Gpl -žņu); *pēticipál/ šesticipála h. piecstaru/ sešstaru zvaigzne* ♦ je to ještě ve ~ách *tas vēļ ir likteņa zīņā 2* <přen.> *zvaigzņe f.* (Gpl -žņu); *filmová h. filmu zvaigzne*
- hvězďárĳna** f. (-ny, Gpl -en) *observatorijļa f*
- hvězďičĳka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (malá) *zvaigznīļte f.* (Gpl -šu); mám ~ky před očima *man zvaigznītes rīņķo gar acīm 2* (označení kvality: hotelu, koňaku) *zvaigznīļte f.* (Gpl -šu) **3** <polygr.> *zvaigznīļte f.* (Gpl -šu); označit co ~kou *atzīmēt ko ar zvaigznīti 4* (důstojnická) *zvaigznīļte f.* (Gpl -šu)
- hvězďnĳj** adj *zvaigžņu (G);* (s hvězdami) *zvaigžņotļs, zvaigžņainļs;* ~ā *mapa zvaigžņu karte;* ~é *války zvaigžņu kari;* ~ā *obloha zvaigžņota debess;* ~é *obsazení filmu filma ar slavenību*

pedalīšanās ♦ byla to jeho ~ā hodina tā bija viņa zvaigžņu stunda
hvizd m, (-u, L -u) *svilpien[s] m*
hvizdāt impf, (-ā) *svilpt (svilpj, svilpa)**; (vickrát) *svilp[ot] (II.)*; h. si písničku *svilpot dziesmiņu*; h. na koho uz*svilpt (-svilpj, -svilpa)* kam*
hvizd[nout] pf, (-ne, prēt. -i) *ie[svilpties (-svilpjas, -svilpās)*, no]svilpties (-svilpjas, -svilpās)**; h. na koho uz*svilpt (-svilpj, -svilpa)* kam*
hvozd m, (-u, L -u/-ē) <kníž.> *lielmež[s] m, dižmež[s] m*
hyacint m, (-u, L -u) <bot.> *hiacint[te] f, (Gpl -šu)*
hybaj int *kusties (uz priekšu)*; h. domū! *kusties uz mājām!*
hýblat impf, (-el-ā, imp. -ej) (čím) *kust[īnāt] (III.1.) (ko)*; (posouvat) ((s) čím) *bīd[īt] (III.1.) (ko), virz[īt] (III.1.) (ko)*; h. svētem! *dējinami no[teikt (-, -teica)* pasaules/ vēstures gaitu* ■ **h. se! sebou** impf (pohybovat se) *kust[ēties] (III.2.)*; (trochu) *pakust[ēties] (III.2.), sakust[ēties] (III.2.)*; ne-*ej(te) se! nekustie(tie)si!*; práce se ne-*ā darbs neiet uz priekšu*
hybný adj: <kníž., též pñen.> ~ā síla *dzinējspēk[s] m*
hybrid m, (-u, L -u) *hibríd[s] m*
hýčkat impf, (-ā) **1** (rozmažovat) *lu[īnāt] (III.1.), lol[ot] (II.)*; h. nadějí *lolot cerības*; být ~án osudem *būt likteņa luteklim* **2** (konejšit) *auklēt (II.)*; h. dítě na rukou *auklēt bērnu uz rokām*
hydraulický adj *hidraulisk[s]*; h. lis *hidrauliskā spiede*
hyenja f, (-y) <zool., pñen.> *hiēn[a] f*
hygienja f, (-y) *higiēn[a] f*, osobní h. *personīgā higiēna*
hygienický [-ny-] adj (norma, návyk, potrebe) *higiēnas (G)*; (podminky) *higiēnisk[s]*; h. obzav *higiēniskā saite*

CH

Ch, ch [chá] n, (neskl.) (pismo) (*burts*) *h [hā] m, (neskl.), (nebalisgais "h")*
chabý adj, (kompar. -(ej)ši) (člověk) *vāj[š], vārg[s], nespēcīg[s]*; (útěcha, znalosti, výsledky) *vāj[š]; (zdravi) vāj[š], vārg[s], trausl[s]*
chacha(cha) int *ha, ha, (ha)*
chaloupka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mājiņa f, namiņ[s] m*; perniková ch. *piparkūku namiņš*
chalupa f, (-y) **1** (na venkově) (*lauku*) *mājiņa f* **2** (rekreačni) *vasarnīca f*
chalupník m, (-ka, Npl -cil/-kové, Lpl -cích), **chalupnicje** f, (-e, Gpl -) **1** (s malým hospodářstvem) *sīkzemniek[s] m, sīkzemnie[ce] f, (Gpl -ču)* **2** (chatař) *vasarnīcas īpašniek[s] m, īpašnie[ce] f, (Gpl -ču)*
chamtivjec m, (-ce) <pej.> *mantrau[s]is m, (G -ša), mantrau[se] f, (Gpl -štv)*
chamtivost f, (-e) *alkatīb[a] f, (po majetku) mantkārīb[a] f, mantrausīb[a] f*
chamtivý adj *alkatīg[s]*; (po majetku) *mantkārīg[s], mantrausīg[s]*
chaos m, (-u, L -u) *haos[s] m*
chaotický [-ty-] adj *haotisk[s]*
chapadlo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** <zool.> *tausteklīs m, (G -ja)* **2** <tech.> *spīle f, (Gpl -ju), satvērējs m*
chápání n, (-i) **1** (schopnost chápat) *saprašān[a] f*; je to nad moje ch., je to mimo mé ch. *tas ir ārpus manas saprašānas robežām* **2** (porozumění) (čeho) (*kā*) *izpratn[e] f*; ch. pojmu/ souvislosti *jēdziena/ sakarību izpratne*
cháp[ati] impf, (-e, imp. -ej) **1** (rozumově) *sa[prast (-prot, -prata)**; (do hloubky) *iz[prast (-prot, -prata)**; ch. rychle/ pomalu *saprast ātri/ lēni*; ch. podstatu (čeho)/ smysl (čeho) *izprast (kā) būtību/ (kā) jēgu*; ~u, že... *es saprotu, ka...*; jak to mám ch.? *kā man tas jāsaprot?*; já to ~u jinak *es to redzu citādi* **2** (mit pochopení) *sa[prast (-prot, -prata)**; ne-*u tē es tevi nesaprotu*; ~u váš strach *es saprotu jūsu bailes*; ch. jeden druhého *saprast vienam otru* **3** (posuzovat) *uz[īvert (-tver, -tvēra)**; ch. co jako urážku/ výzvu *uztvert ko kā apvainojumu/ izaicinājumu* **4** (uchořovat) *ķert (ķer, ķera)*, sa[ķert (-ķer, -ķēra)**; ch. koho za rukáv *saķert ko aiz piedurknes* ■ **ch. se** impf (čeho) *ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā), sa[ķert (-ķer, -ķēra)* (ko)*; <pñen.> ch. se zbraně *ķerties pie ieročiem*; <pñen.> ch. se podáváné ruky *izmant[ot] (II.) gadījumu*; <pñen.> ch. se podáváné ruky *izmant[ot] (II.) palīdzību*
charakter m, (-u) *rakstur[s] m*; má ch. *viņam ir labs raksturs*; nemá ch. *viņš ir bezrakstura cilvēks*
charakteristický [-ty-] adj *raksturīg[s]*; to je pro něho ~é *tas pēc viņa izskatās*
charakteristika [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *raksturojum[s] m*
charakterizovat (im)pf, (-uje) *rakstur[ot] (II.)*

hygienik m, (-ka, Npl -cil/-kové, Lpl -cích), **hygienička** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *higiēnist[s] m, higiēni[ste] f, (Gpl -stu)*
hýl m, (-a, Npl -i/-ové); ⇒ **hejl** (**1**)
hymna f, (-ny, Gpl -en) *himn[a] f*, státní h. *valsts himna*
hyn[ou] impf, (-e, prēt. -u) *iet (iet, gāja)* bojā*; (umírat) *mírt (mírst, míra)**; (zaníkat) *iz[níkt (-níkst, -níka)**; h. mučednickou smrtí *mírt mocekļa nāvē*; h. hladem/ žízni *mírt no bada/ no slāpēm*; h. strachem/ zvědavostí *mírt no (aiz) bailēm/ no ziņķāres*
hyperbolja f, (-y) <mat., lingv.> *hiperbolja f*
hypermarket m, (-u, L -u/-ē) *hipermāket[s] m, lielveikal[s] m*
hypnotizovat [-ty-] impf, (-uje) *hipnotiz[ēt] (II.)*
hypnóza f, (-y) *hipnóze f, (Gpl -žu)*
hypoteční adj: h. banka *hipotēku banka*; h. úvěr *hipotēku kredīts*
hypotéka f, (-ky, D,L -ce) *hipotēka f*, zatižit dům ~kou *ieķīlāt māju*
hypotetický [-ty-] adj *hipotētisk[s]*
hypotéza f, (-y) *hipotēze f, (Gpl -žu)*
hýřit impf, (3.sg/pl -i, imp. hýř) **1** (flámovat) *uzdzīv[ot] (II.), dzīř[ot] (II.)* **2** (plýtvat) (čím) *šķiest (šķiež, šķieda)* (ko), šķiesties (šķiežas, šķiedās)* (ar ko)*; h. peněží *šķiest naudu, šķiesties ar naudu* **3** (oplyvat) (čím): h. barvami *laislīties (III.1.) krāsās*; h. optimismem *izstar[ot] (II.) optimismu*; h. nápady *bārstīties (III.1.) ar idejām*; ~i fantazi *viņam ir bagāta fantāzija*; jeho feč ~i vtipem *viņa valoda sprēgāt sprēgā no asprātībām*
hysterický adj *histērisk[s]*; h. záchvat *histērijas lēkme*
hysterie f, (-e) *histērija f, (záchvat) histērijas lēkme f, (Gpl -mju)*
hýždě f, pl, (-di) *sēžamviet[a] f*

charakterní adj **1** (člověk) *godīg[s], uzticam[s]*; (jednání) *godīg[s]* **2**: <div.> ch. role *raksturlom[a] f*, ch. herec *raksturlomu tēlotājs, tēlotāja f*
charakterový adj *rakstura (G)*; ~é vlastnosti *rakstura īpašības*
charismatický [-ty-] adj *harismātisk[s]*
charitla f, (-y) (dobročinnost) *labdarība f*
charitativní [-ty/-ty-] adj: ch. činnost *labdarība f*, pro ch. účely *labdarībai*; ch. organizace *labdarības organizācija*
chartja f, (-y) *hartja f*
chatja f, (-y) **1** (bouda) *būda f*, lovecká ch. *mednieku namiņ[s] m* **2** (rekreačni) *vasarnīca f* **3** (horská) *tūristu mītne f, (Gpl -ņu) (kalnos)*; (hotel) *viesnīca f (kalnos)*
chátr[ati] impf, (-ā) **1** (člověk: zdravotně) *vārgt (vārgst, vārga)*, niku[lot] (II.)*; (přestat o sebe dbát) *no[laisties (-laizās, -laidās)*, pa[grimt (-grimst, -grima)** **2** (budova) *brukt (brūk, bruka)*, grūt (grūst, gruva)**; (město, hospodářství) *niku[lot] (II.), pa[grimt (-grimst, -grima)**
chattr m, (-e) *būda f, būce[nis] m, (G -ņa)*
chatrný adj **1** (budova, most) *brūkoš[s], grūstoš[s]*; (stěna) *noplu[ci]s (f -kusj)*; (oděv, obuv též) *nodil[is] (f -usi)*; být v ~ém stavu *būt slīktā stāvoklī* **2** (strava) *zūcīg[s], nepietiekam[s]*; (zdravý) *vāj[š], vārg[s], trausl[s]*; (výsledky, znalosti) *vāj[š]; (výběr) trūcīg[s]*; ~ā výmluva *nepārliecinošs aizbildinājums*
chci impf: ⇒ **chtít**
checht[ati] se impf, (-ā) **1** (nahlas) (*skaji*) *smieties (smejas, smējās)**; (zle) *ņirgt (ņirdz, ņirdza)**; ch. se komu do oči *smieties, kam acīs skatoties* **2** (potichu) *ķiķ[īnāt] (III.1.)* **3** (raccí) *ķērkt (ķērc, ķērcā)*, kliegt (kliedz, kliezā)* (par putniem)*
chemický adv *ķīmisk[i]*; ch. čístit *ķīmisk[i] tīrīt*
chemický adj *ķīmisk[s]*; ~é číštění *ķīmiskā tīrīšana*
chemička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *ķīmiskā rūpnīca f*
chemička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): ⇒ **chemik**
chemie f, (-e) *ķīmija f*, organická/ anorganická ch. *organiskā/ neorganiskā ķīmija*
chemik m, (-ka, Npl -cil/-kové, Lpl -cích), **chemička** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ķīmik[s] m, ķīmik[le] f*
chemikálie f, (-e) *ķīmikālija f*
Chicaglo [šikāgo/čikāgo] n, (-a) *Čikāgla f*
Chile [či-] n, (neskl.) *Čīle f*
chinin [-ny/-ņy-] m, (-u, L -u) *hinīn[s] m*
chirurg m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **chirurgj[ne]** f, (-nē, Gpl -ņi/-ni), **chirurg[ka]** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ķirurg[s] m, ķirurg[le] f*
chirurgický adj *ķirurgisk[s]*; h. zákrok *ķirurgiska iejaukšanās*
chirurgie f, (-e) *ķirurgija f*; plastická ch. *plastiskā ķirurgija*
chlad m, (-u, L -u) **1** *aukstum[s] m*; (přijemný) *vēsum[s] m, dzestrum[s] m*; ranní ch. *riņa dzestums*; ořást se ~em *nodrebināties no*

aukstuma; udržovat co v ~u **turēt** ko aukstumā **2** <přen.> (nedostatek cilu) vēsums *f* m

chladici adj; ch. zařízení *refrizerator*s *m*; ch. směs *dzesejošs maisījums*; ch. skříň *ledusskaļpis m*, (G -*pja*)

chladné adv *vēsi*; chovat se ke komu ch. *izturēties pret ko vēsi*; ch. si co uvázat *apsvērt ko ar vēsu prātu*

chladnic|**ka f**, (-ky, D.L -*ce*, Gpl -*ek*) *ledusskaļpis m*, (G -*pja*)

chladokrevnīj adj **1** (klidnīj) *aukstasinīgš*; -ā *vražda aukstasinīgš noziegums 2* <zool.> *aukstasiņu* (G)

chladīt impf, (3.sg/pl -*dī*, trp. -*zen*) **1** *dzēsēt* (II.), *dzēsjināt* (III.1.); dát co ch. *nolikt ko dzesēties 2* (o vānku) *atvēsjināt* (III.1.) ■ **ch. se** impf *atvēsjināties* (III.1.)

chladnjo l n, (-a) *aukstums m*; (prijemnīj) *vēsums m*; (osvēžūjici) *dzestrums m* **II** adv *aukstī*; (mēnē) *vēsi*; dnes je ch. *šodien ir aukstis* (*laiks*); je mi ch. *man ir auksti, man salst*

chladnout impf, (-ne, prēt. -*l*) **1** *dzist* (*dziest*, *dzisa*)*, *atdzist* (-*dziest*, -*dzisa*)*; -ne vám *polēvka jūsu zupa atdziest 2* <přen.> (o člověku, dítěch) *at[salt (-salst, -sala)**

chladnīj adj **1** *vēsš*; (ráno tēž) *dzestrš*; (studenīj) *aukstš 2* <přen.> (citově) *vēsš*; -ē přijetí *vēsa uzņemšana*; ch. kalkul *vēss aprēķins*; zachovat -ou hlavu *saglabāt vēsu prātu*; s -ou rozvahou *aukstasiņīgi apsverot*

chlap m, (-a) <expr.> *puīšis m*, (G -*ša*); (muž) *vīriētis m*, (G -*ša*), *vīrš m*; dobrý ch. *lāga puīšis*; drzý ch. *nekaurļa m*, (D -*am*); je to vīrborný ch. *viņš ir lielisks pusis*; je to opravdový ch. *viņš ir īsts vīrietis*; bud přece ch. *! esi taču vīrietis!*; je to práce pro -y *tas ir vīru darbs* ♦ ch. jako hora *puīšis kā ozols*

chlapiec m, (-ce) **1** *zēnš m*, *puīķa m*, (D -*am*); (jinoch) *jauneklis m*, (G -*ļa*), *puīšis m*, (G -*ša*) **2** <expr.> (mezi přáteli) *puīšis m*, (G -*ša*); -ci v mužstvu *puīši komandā*; naši -ci *vyrhāli mūsējie uzvarēja 3* (známost) *draugš m*, *puīšis m*, (G -*ša*)

chlapec adj **1** *zēna* (G), *zēnu* (G); ch. sbor *zēnu koris 2* (chování, kousek) *zēniskš*, *puiciskš*; (postava, tělo, hlas) *zēniskš*, *zēniškš*

chapeček m, (-ka, Npl -*ci*-*kově*, Lpl -*cich*) *puīšītis m*, (G -*ša*), *puīšēnš m*; *maminč* ch. *memmesdēliņš m*

chlápek m, (-ka, Npl -*ci*, Lpl -*cich*) <kol.> *puīšis m*, (G -*ša*); (muž) *vīriētis m*, (G -*ša*), *vīrš m*

chlapīk m, (-ka, Npl -*ci*, Lpl -*cich*) **1** (obdivuhodnīj) *brašs* (*varens*) *puīšis m*, (G -*ša*) ♦ *čertūv* ch. *velna pulveris 2* (chlap) *puīšis m*, (G -*ša*); (muž) *vīriētis m*, (G -*ša*), *vīrš m*; co tu dělat ten ch.? *ko tas vīrietis gribēja?*

chlast m, (-u, L -*u*) <vulg.> *žūpošana f*, *pļēgurošana f*

chlastat impf, (-ā) **1** (o zvířeti) *dzert* (*dzer*, *dzēra*)*; (jazykem tēž, vulg. o člověku) *fakt* (*lok*, *laka*) **2** <vulg.> (opijet se) *žūplot* (II.), *pļēgurot* (II.)

chlazenīj adj (nápoj) *atdzesētš*, *aukstš*; (jídlo) *saldētš*; -ē pivo *aukstus alus*

chléb, <kol.> **chlebja m**, (chlebja, L -*ēl*-*u*) **1** *maizze f*, (Gpl -*žu*); čerstvý|tvrdý ch. *svaiģa/cieta maize*; bílý|černý ch. *baltmaizze f*, (Gpl -*žu*) / *rupjmaizze f*, (Gpl -*žu*); ch. s máslem *sviestmaizze f*, (Gpl -*žu*); bochník *chleba maizes klaipts* ♦ všude *chleba* o dvou kůrkách *nav maizes bez garozas*; ne samým chlebem živ je člověk *ne no maizes vien cilvēks pārtiek 2* <kol.> (živbyti) *maizze f*, *iztikļa f*, denní ch. *dieniškā maize*; ch. z milosti *žēlastības maize*; vydělávat si na chleba *noņemt sev maizi*; tēžce vydělaný ch. *sūri grūti pelnīta maizīte*; přijít o chleba *zaudēt iztikas avotu*; být bez chleba *būt bez iztikas līdzekļiem 3* (hostie) *dievmaizze f*, (Gpl -*žu*), *dievmaizīte f*, (Gpl -*šu*)

chlebiček m, (-ka/-ku, Lpl -*cich*) *maizīte f*, (Gpl -*šu*); obložený ch. *sviestmaizze f*, (Gpl -*žu*) (*ar sieru*, *desu* ap.); biskupský ch. *kēks m* (*ar sacukurotiem augļiem*)

chlebovka f, (-ky, D.L -*ce*, Gpl -*ek*) **1** *maizes kaļste f*, (Gpl -*stu*) **2** (polēvka) *maizes zupja f*

chlév, <kol.> **chlív m**, (-a, L -*ē*) (kravský) *kūlts f*, (Gpl -*šu*); (koňský) *stallis m*, (G -*ļa*); je to tu jako v -ē *šeit izskatās kā cūku kūti* ♦ Augiāšūv ch. *Augeja stalli*

chlor, **chlór** m, (-u) <chem.> *hlorš m*

chloubja f, (-y) *lepnumš m*; mluvit o kom s -ou *runāt par ko ar lepnumu*; ch. města|sbirky *pišētas/ kolekcijs lepnums*

chloupek m, (-ku, Lpl -*cich*) *spalviņa f*, *matiņš m*; o ch. *vētšīl* menší *par mata tiesu lielāks/ mazāks*; o ch. se opozdit *nedaudz nokavēties*

chlubit se impf, (3.sg/pl -*i*) *lepjoties* (II.); (nekriticky) *lielīties* (III.1.), *dižloties* (II.); (čím ar ko) ♦ ch. se cizim perim *puškoties ar svešām spalvām*

chlup m, (-u, L -*u*) *spalvja f*, (vlas) *matš m*; pouštět -y *mest spalvu*; o ch. *vētšīl* menší *par mata tiesu lielāks/ mazāks*; na ch. *mats matā*; uniknout čemu (jen) o ch. *tik tikko izbēgt no kā*

chlupatļ adj *spalvainš*; <kuch.> -ē knedlíky *rīvētu kartupeļu knēdeļi* ♦ má ch. jazyk *viņš ir izvēlīgš ēdienā*; leze to z něj *jako z -ē deky no viņa katrs vārds kā ar knīpstangām jāizvelk*

chmel m, (-e/-u, D.L -*u*) **1** <bot.> *apīlnis m*, (G -*ņa*) **2** (plody) *apīļi m*, *pi*; česat ch. *plūkt apīņus*; jet na ch. *braukt vākt apīņus*

chmelnic f, (-e, Gpl -*)* *apīņu laukš m*

chmurnīj adj **1** (nālada, vyhlidky) *drūmš*; (člověk tēž) *īgnš*, *sadrūmš* (*f -usi*) **2** (počasí) *apmāļcies* (*f -kusies*), *mākoņainš*

chobot m, (-u, L -*u*-*ē*) **1** (slona, hmizu) *snuķis m 2* (moře) *līcis m*, (G -*ča*)

chobotnic f, (-e, Gpl -*)* <zool.> *astogkājļis m*

chod m, (-u, L -*u*) **1** (chůze) *gaiļa f*; pochodem v ch. *! soļos marš!* **2** (stroje) *darbība f*, plynulý ch. (motoru) *vienmēriģa (motora) darbība*; ch. naprázdno *tukšgaiļa f*, zpětný ch. *atpakaļgaiļa f*, uvést stroj do -u *iedarbināt mašīnu*; stroj je v -u *mašīna darbojas*; udržovat co v -u *darbināt ko*; motor má *tichý ch. motors darbojas klusu 3* (institute, podniku) *darbība f*, *darbš m*; (ekonomiky) *attīstība f 4* (přuběh) *gaiļa f*; ch. udalostí|dějin *notikumu/ vēstures gaiļa*; jednáni je v -u *tikšanās tieši notiek*; věc je v -u *jautājums tiek risināts*; zdržovat (brzdīt) ch. práce *bremzēt darbu 5* (jídlo) *ēdienš m*; oběd o třech -ech *pusdienas ar trijiem ēdieniem*; druhý (hlavní) h. *otrais ēdiens*

chodba f, (-by, Gpl -*eb*) *gaiļenis m*, (G -*ņa*), *koridorš m*; (spojovací) *eļa f*; podzemní ch. *pazemes eja*

chodlec m, (-ce), **chodkylnē f**, (-nē, Gpl -*ņi*-*ni*) **1** *gājējs m*, *gājēja f*; náhodný ch. *garāmgājējs m*, *garāmgājēja f*; přechod pro -ce *gājēju pāreja 2* <sport> *soļotājš m*, *soļotāja f*

chodidlo n, (-la, L -*le*, Gpl -*el*) (*kājas*) *pēdja f*

chodit impf, (3.sg/pl -*dī*, imp. -*d*) **1** *iet* (*iet*, *gāja*)*, *staigāt* (II.); ch. *pēšky iet kājām*; ch. rychle|pomalu *iet ātri/ lēni*; ch. bos *staigāt kailām kājām*; ch. sem a tam *staigāt šurpu (un) turpu*; ch. o holi|o berlích *staigāt ar spieķi/ uz kruķiem*; ch. po čtyřech *staigāt četrpāpus*; dítě už -dí *bērns jau staigā*; nikam ne-*d!* *nekur* (*ne uz kurieni*) *neej!* ♦ ne-*d!* mi na oči! *nerādies man acīs!* **2** (navštěvovat) *iet* (*iet*, *gāja*)*, *apmeklēt* (II.); ch. do školy|do práce *iet skolā/ uz darbu*; ch. do třetí třídy *mācīties* (III.1.) *trešajā klasē*; ch. na přednášky|do tanečních *apmeklēt lekcijas/ deju kursus*; ch. na hodiny (ke komu) *ņemt* (*ņem*, *ņēma*)* *stundas* (*pie kā*); ch. za školu *kavjēt* (II.) *skolu*, *bastjot* (II.) *skolu* <slang>; ch. mezi lidi *iet cilvēkos*; ch. pozdě spát *iet vēlu gulēt*; často sem -*dī* *viņš bieži nāk šurp 3* (přinést, přivést) (pro koho/co) *iet* (*iet*, *gāja*)* (*pēc kā, kam pakal*); ch. pro vodul|pro cigarety *iet pēc ūdens/ pēc cigaretēm*; pro příklad *nemusime ch. daleko piemērs tālu nav jāmeklē 4* (sbírat, chytil) (na co) *iet* (*iet*, *gāja*)*; ch. na houby *iet sēnēs*, *sēņot* (II.); ch. na ryby *iet makšķerēt*; ch. na pivo *iet iedzert alu 5* (obcházet) *staigāt* (II.); ch. po návštěvách *staigāt viesos*; ch. po hospodách *staigāt pa krogiem 6* (mít známost) *draudzēties* (II.); ch. s kým *draudzēties ar ko*; ch. za devčaty *skraidīt* (III.1.) *pakaļ meitenēm 7* (o zásilkách, poště) *pieņākt* (-*nāk*, -*nāca*)*; v neděli *pošta ne-*dī* svētdienās pasts nepienāk 8* (být oblečen) *staigāt* (II.); ch. bez čepice|v obleku *staigāt bez cepures/ uzvalkā 9*: tak to na světě -*dī tā tas tai pasaulē iet*; u nás to -*dī* pořád *stejně mums iet tāpat pa vecam 10*: umět v tom ch. *zināt* (*zin(a)*, *zināja*)* *lietas būtību*, *prast* (*prot*, *prata*)* *darbu*; ukázat komu, jak to -*dī* *ievadīt* (III.1.) *ko lietas būtībā*

chodivjat impf, (-ā) (*bieži*, *parasti*) *iet* (*iet*, *gāja*)*, (*bieži*, *parasti*) *staigāt* (II.); ⇒ **chodit**

chodkylnē f, (-nē, Gpl -*ņi*-*ni*): ⇒ **chodec**

chodník m, (-ku, Lpl -*cich*) (na ulici) *ietīve f*, (Gpl -*vju*), *trouārlš m*; (mezi zahradami) *takļa f*, *taciņa f*

chocholouš m, (-e) <zool.> *cekulainais cīruļlis m*, (G -*ļa*)

choleja f, (-ry, D.L -*ře*) <med.> *holerļa f*

cholesterol m, (-u, L -*u*) <biol., chem.> *holesterīnš m*

chomout m, (-u, L -*u*-*ē*) *sakļas f*, *pi* ♦ utāhnout *nēkomu ch. pievilkt kādam grožus*

chopit se pf, (3.sg/pl -*i*) **1** (čeho) *saķert* (-*ķer*, -*ķēra*)* (*ko*), *saļvert* (-*tver*, -*tvēra*)* (*ko*); (pruďce) *saļgrābt* (-*grābj*, -*grāba*)* (*ko*); ch. se mocil|vlady *sagrābt varu/ valdību* (*vadību*) ♦ ch. se kormidla *tikt pie stūres 2* <přen.> (začít dělat) (čeho) *ķerties* (*ķeras*, *ķēras*)* (*pie kā*), (*uz*) *sākt* (-*sāk*, -*sāka*)* (*ko*); ch. se práce *ķerties pie darba*; ch. se zbraně *ķerties pie ieročiem*; ch. se příležitosti *izmantjot* (II.) *iespēju*; ch. se iniciativy *uzņemties* (-*ņemas*, -*ņēmas*)* *iniciatīvu*; ch. se slova *ņemt* (*ņem*, *ņēma*)* *vārdu*

chór m, (-u) <kniž.> *korļis m*

chorál m, (-u, L -*u*-*ē*) <hud.> *korāllis m*, (G -*ļa*)

choreograf m, (-a, Npl -ové), **choreografka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *horeogrāfjs m, horeogrāfje f, (vedoucí sboru též) baletmeistarjs m, baletmeistarje f*

choreografie f, (-e) *horeogrāfija f*

choroba f, (-y) *slimība f, nakažlīva ch. infekcijas slimība; duševní ch. garīga slimība; ch. z povolání arodslimība f, -y stāři vecuma slimības*

chorobný adj 1 (nemocný) *slimjs, neveseļs; ch. příznak slimības pazīme* 2 <přen.> *slimīgs; -ā zvēdavost/žārlivost slimīga ziņkāre/greizsirdība*

Chorvat m, (-a, Npl -ē/-i), **Chorvatka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *horvātjs m, horvātieļte f, (Gpl -šu); -ē horvāti*

Chorvatsko n, (-a) *Horvātija f*

chorvatsky adv *horvātiski, horvātu valodā*

chorvatský adj 1 (vztahující se k Chorvatsku) *Horvātijas (G) 2* (vztahující se k Chorvatům) *horvātu (G)*

chorvatština f, (-y) *horvātu valodļa f*

cholrý adj, (kompar. -řejši) <kníž.> *slimjs; duševně ch. garīgi slimjs; -rē srdce slima sirds; ch. na plíce plaušu slimnieks*

choit' m, (-tě, Npl -tī/-tově)/f, (-ti, pl: D -tīm, L -tich, I -tēmi) <kníž.> *dzīvesbiedrjs m, dzīvesbiedrje f, pan Novák s ~tī Novāka kungs ar kundzi; pani Novāková s ~tēm Novākovas kundze ar kungu*

choulostivý adj 1 (málo odolný) *vārigjs; (citiivý) jūtīgs; toto sklo je velmi -ē šīs stikls ir ļoti vārigs; ch. na zimu jūtīgs pret aukstumu; -ē potraviny pārtika, kas ātri bojājas; je ch. na nachlazení viņš ātri saaukstējas* 2 <přen.> *kuteliģs, delikātjs; -ā situace/otázka kuteliģa situācija/ kuteliģs jautājums*

choutka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), obv. pl -ky *iegribļa f, kaprīze f, (Gpl -žu)*

chov m, (-u, L -u) *audzēšanļa f, ch. dobytka lopkopība f, ch. včel biškopība f, ch. drūbeže putnkopība f, ch. vepū (prasat) cūkkopība f, nech na ch. atstāt vaislai*

chovanec m, (-ce), **chovanika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *audzēkņis m, (G -ņa), audzēkņe f, (Gpl -ņu)*

chování n, (-i) 1 *uzvedība f, uzvešanļās f, známka z ch. atzīme uzvedībā; mít špatně ch. slikti uzvesties* 2 (vystupování) *izturēšanļās f, (ke komu pret ko)*

chovat impf, (-ā) 1 (dítě) *auklēt (II.); bude ch. viņa gaida bērnu, viņa ir stāvoklī* 2 (zvířata) *audzēt (II.) 3* (uchovávat) *glabāt (II.), turēt (III.2.); <přen.> ch. co v paměti paturēt (III.2.) ko atmiņā* ♦ *ch. někoho/ něco jako oko v hlavě uzmanīt kaut ko/ kādu kā aci pierē* 4 <kníž.> (mít) *(iz)just (-jūt, -juta)*; ch. ke komu nepřátelstí/ lāskul ūctu (iz)just pret ko naidu/ mīlestību/ cieņu; ch. přesvědčení (o čem) būt pārtiecinātam (par ko); ch. naději loļot (II.) cerības* ■ **ch. se** impf 1 *uzļvesties (-vedas, -vedās)*; ch. se (ne)slušně uzvesties (ne)pieklājīgi; neumēt se ch. neprast uzvesties* 2 (jednat) *izturēties (III.2.); (ke komu jak pret ko kā); ch. se ke komu přátelsky izturēties pret ko draudzīgi; ch. se důležitě/ pānovitē izturēties svarīgi/ kundziski*

chovatel m, (-e, Npl -ē), **chovatelka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *audzētājs m, audzētāja f, ch. dobytka lopkopis m, (G -pja), lopkoppe f, (Gpl -pju); ch. včel biškopis m, (G -pja), biškoppe f, (Gpl -pju); ch. koni zirgkopis m, (G -pja), zirgkoppe f, (Gpl -pju); ch. ovcī aitkopis m, (G -pja), aitkoppe f, (Gpl -pju); ch. prasat cūkkopis m, (G -pja), cūkkoppe f, (Gpl -pju)*

chovný adj (dobytek, zvěř) *vaislas (G)*

chrám m, (-u, L -ul-é) *dievnamļs m, templis m, (G -ļa); (Křesťanský) katedrāļe f, (Gpl -ļu)*

chráněný adj 1 (rostliny, živočichové, území) *aizsargātjs; ch. zákonem aizsargāts ar likumu; -ā krajinnā oblast aizsargāts ainavas apvidus; -ā pamātkovā zōna aizsargāta pieminekļu zona* 2: *ch. (železniční) přejezd (dzelzeļa) pārbrauktuve ar (aizsarg)barjeru*

chránit impf, (3.sg/pl -ní, imp. -ņ) *sargāt (II./III.2.)*, aizsargāt (II./III.2.)*; (přirodu) saudzēt (II.); ch. koho před kým/čim aizsargāt ko no kā; ch. své zájmy aizstāv|ēt (III.2.) savas intereses; ch. co před vlhkem izsargāt (II./III.2.)* ko no mitruma ♦ ch. svou kůži sargāt savu ādu; -ñ bū! pasarg, Dievs! ■ **ch. se** impf (čeho) *sargāties (II./III.2.)* (no kā), pasargāties (II./III.2.)* (no kā); (vyhýbat se) izsargāties (II./III.2.)* (no kā), izvairīties (III.1.) (no kā); ch. se před kým piesargāties (II./III.2.)* no kā; ch. se před sluncem izsargāties no saules; ch. se před deštěm pasargāties no lietus; ch. se před prochlazením sargāties no saaukstēšanās**

chrápat impf, (-e) *krākt (krāc, krāca)**

chrapot m, (-u, L -u) 1 (chrapění) *aizsmakumļs m* 2 (chroptění) *gārdzienļs m, sēcienļs m*

chrapět, chrapět impf, (3.sg/pl -i) *runāt (II.) aizsmakušā balsi*

chrastí n, (-i) *žagarļa m, pl*

chrastít impf, (3.sg/pl -i) 1 (listí, papír, větvičky) *čaukst|ēt (III.2.), čab|ēt (III.2.); (písek) čirkst|ēt (III.2.); (věte pod nohama) krakš|ēt (III.2.); (chrastitko) grab|ēt (III.2.); (řetězy, klíče) žvadz|ēt (III.2.); (kryso) grab|ināties (III.1.) 2* (čím) *(chrastitkem) grab|ināt (III.1.) (ko); (klíči, řetězy) žvadz|ināt (III.1.) (ko); (papírem) čaukst|ināt (III.1.) (ko)*

chrastitko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *grabuļlis m, (G -ļa)*

chrčlet impf, (3.sg/pl -i) *gārgt (gārdz, gārda)*, sēkt (sēc, sēca)**

chrlít impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) (sopka) *izvirīt (izverd, izvirda)*; (vodu) iz|š|ākt (-š|āc, -š|āca)*; (jiskry) iz|š|kilt (-š|kij, -š|kija)*; (kamení) iz|sviest (-sviež, -svieda)*; ch. krev spļaut (spļauj, spļava)* asinis; ch. oheň (o drakoví) spļaut (spļauj, spļava)* uguni; ch. slova bērt (ber, bēra)* vārdus; ch. na koho nadávky ap|bērt (-ber, -bēra)* ko ar lamām, lam|āt (II.) ko*

chrochtat impf, (-ā) *rukš|ēt (III.2.), urkš|ēt (III.2.)*

chrom m, (-u, L -u) <chem.> *hromļs m*

chronický adj *hroniskjs; -ā rýma hroniskas iesnas; <přen.> ch. nedostatek peněz hronisks naudas trūkums*

chronologický adj *hronoloģiskjs*

chronologie f, (-e) *hronoloģija f*

chroust m, (-a) <zool.> *majvaboļe f, (Gpl -ļu)*

chrpja f, (-y) <bot.> *rudzupuķe f*

chrp m, (-a) <zool.> *kurķis m ♦ hubený jako ch. tievs kā diegs*

chrup m, (-u, L -u) *zobļi m, pl; mlēcny ch. piena zobī; umělý ch. maksliģe zobī*

chrupavka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <anat.> *skrim|slis m, (G -šļa)*

chřástal m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *grieļze f, (Gpl -žu)*

chřest m, (-u, L -u) <kuch.> *sparģeļļi m, pl*

chřestít impf, (3.sg/pl -i) 1 (klíče, řetězy) *žvadz|ēt (III.2.); (nože, vidličky, rolničky) šķind|ēt (III.2.) 2* (čím) (klíči, řetězy, zbraněmi) *žvadz|ināt (III.1.) (ko); (nože, vidličky, rolničky) šķind|ināt (III.1.) (ko)*

chřestýš m, (-e) <zool.> *klaburčūškļa f*

chřipka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *gripļa f*

chřipkový adj *gripas (G); -ā epidemie gripas epidēmija*

chtě nechtě *grībot negrībot*

chtěl impf, přet.: ⇒ *chtit*

chtíč m, (-e) *iegribļa f, iekārje f, hovēt svým -ūm izdabāt savām iegribām*

chtít impf, (chci, 2.sg chceš, 3.sg chce, 3.pl chtěji, přet. chtěl, pas. chtěn, impf. chtěj) 1 (přát si) *grib|ēt (III.2.), vēļēties (III.2.); co po mě chcete? ko jūs no manis grībat?; nechce o tom ani slyšet viņš par to pat dzirdēt negrīb* 2 (neuskutečnēni žādouciho jevu); *nechce to fungovat tas nedarbojas; nohy mu nechťeji sloužit viņam kājas nekļausa; nechce mi to z hlavy man tas neiziet no prāta* 3 <kol.> (je třeba); *to by chtělo zkrátit/ změnit to vajadzētu saīsināt/ mainīt; chcete něco říct k pravidlům? vai vēlaties, lai jums izstāstu noteikumus? 4:* *at' to stojí, co chce lai tas maksātu ko maksādams; at' dělal, co chtěl lai ko viņš nedarītu; at' si říká kdo chce co chce lai ko arī cilvēki neteiktu* ■ **ch. se** impf *grib|ēties (III.2.); chce se mi spāt man grības gulēt; nechce se mi tam man uz turieni negrības iet; do ničeho se mi nechce man neko negrības darīt; chce se mi z toho zvracet man no tā nāk vēmiens*

chudák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) 1 (chudas) *nabagļs m, nabadzīģais m* 2 (ubozák) *nabaga (G, se subst.), nabadziņļs m, nelaimīģais m; ch. tatinek! nabaga tēvs!; ch. Ženská! nabaga sieviete!; já ch.!* *ak es nelaimīģais; to dítě je ch. slepé! tas nabaga bērns ir aks!*

chudinika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nabaga (G, se subst.), nabadzīte f, (Gpl -šu); ch. matka! nabaga māte!; ty -ko moje! ak tu manu nabadzīt!*

chudobja f, (-y) <těz přen.> *nabadzība f, trūkumļs m; (obyvatel, země) nabadzīgumļs m, trūcīgumļs m; zemřít v -ě nomirt trūkumā; duchovní ch. gara nabadzība ♦ ch. cti netrati trūkums nav negods*

chudinja f, (-y) *nabagļi m, pl, trūcīģie m, pl, trūkumcietēji m, pl; mēstskaļ vesnickā ch. pilšetas/ lauku trūcīģie iedzīvotāji*

chudobinlec m, (-ce) *nabagmāja f*

chudobka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *mārupuķīte f, (Gpl -šu)*

chudokrevný adj *mazasinīģis; <přen.> vājļs, nepilnvērtīģis*

chudý l adj, (kompar. -ši) 1 <těz přen.> *nabadzīģis, trūcīģis; -ā rodina trūcīga ģimene; -ā slovní zásoba trūcīģis vārdu krājums; -ā pūda neauglīga zeme ♦ ch. jako kostelní myš pliks kā baznīcas žurka* 2 (čím, na co); *ch. na vitamíny saturošs maz vitamīnu; ch. na kalorie mazkaloriju (žen G) II m, (-ēho), -ā f, (-é) nabagļais m, nabagļā f, nabadzīģais m, nabadzīģā f, trūkumcietējs m, trūkumcietēja f, bohātī a -ī bagātē un nabagie; pomáhat -ým palīdzēt trūkumcietējiem*

chuchvallec m. (-ce) (vaty, vlny) *kušklis m;* (vlasů) *šklipsnļa f;* (papíru, hadrů) *vīkšklis m, vīstokļis m, (G -ja);* (krve, mouky) *kunkulis m, (G -ja);* (jisker, prachu) *vērpeļte f, (Gpl -šu);* (kouře, pěny, mlhy, dýmu, mraků) *mākoļnis m, (G -ņa)*

chumáč m. (-e) *kušklis m;* (vlasů) *šklipsnļa f, (keřů) pudurļis m;* (jisker) *vērpeļte f, (Gpl -šu)*

chumel m. (-lu, L -lu) **1:** ⇒ **chumáč 2** <expr.> (shluk) *pūļlis m, (G -ja), barļs m;* (tlačenice) *drūzmļa f*

chumelenicje f. (-e, Gpl -) (*snieg*) *puteļnis m, (G -ņa)*

chumelīt (se) impf. (-i) *putļināt (III.1.);* (měně) *snigt (snieg, sniga) ♦* jako by se ne-ilo *it kā nekas nebūtu noticis*

churavjēt impf. (-i, 3.pl -ēji) <kniž.> *slimot (II.);* (dlouhodobě těž) *sirgt (sirgst, sirga)*;* (postonávat) *vārguļot (II.);* ch. čím *slimot (sirgt) ar ko*

churavjēj adj <kniž.> *slimj;* (lehčej) *sasiņdzis (f -gusi), savāņdzis (f -gusi)*

chul't f. (-ti, pl: D -tīm, L -tich, I -tēmi) **1** *garšļa f;* to nemá žádnou ch., to je bez ~ti *tam nav nekādas garšas 2* (k jídlu) *ēstgribļa f, apetītļe f;* dobrou ch.! *labu ēstgribu!, labu apetīti!;* je při ~ti *viņam ir laba ēstgriba;* dostal ch. k jídlu *viņam sagribējās ēst;* ztratil ch. k jídlu *viņam ir zudusi ēstgriba ♦* s jídlem roste ch. *apetīte rodas ēdot 3* (chtěni) *gribļa f, patikļa f, ch. do života dzīvotpriekļs m;* mám ch. (na co) *man gribas (ko);* dostal jsem ch. (na co) *man sagribējās (ko);* přišel jsem tomu na ch. *man tas iepatīkās; udělat co komu po ~ti* *izdarīt ko kam pa prātam;* nic mu není po ~ti *viņam nekas nav pa prātam;* nemám ch. do práce *man negribas strādāt;* ztratil ch. k učení *viņš ir pazaudējis interesi mācīties ♦* mám sto ~ti *man ļoti gribas*

chutnĀt impf. (-ā) **1** *garšot (II.);* moc mi to ~alo *man ļoti garšoja;* ~ā vām? *vai jums garšo?;* nechte si ch.! *labu ēstgribu!;* ch. hořce/ sladce *garšot rūgti/ saldi;* ch. čím (po čem) *garšot pēc kā 2* (ochutnávat) *garšot (II.), nogaršot (II.)*

chutnĀj adj *garšgļs, garļs*

chūvļa f. (-y) *auklĀe f, (Gpl -ļu)*

chūze f. (-e) **1** *iešanļa f, staigāšanļa f,* při ~i *ejot, staigājot 2* <sport> *soļošanļa f, zāvod v ~i soļošanas sacensības 3* (způsob chození) *gaitļa f, soļļi m, pl;* má lehkou ~i *viņam ir viegla gaita;* poznat koho po ~i *pažīt ko pēc gaitas*

chvālļa f. (-y, Gpl chval) *slavļa f, (pochvala) uzslavļa f, slavinājumļs m;* vzdāt komu ~u *slavjīnāt (III.1.) ko;* zaslouži si ~u *viņš ir pelnījis uzslavu;* nešetīt ~ou (na koho) *apbērt (ko) ar uzslavām;* pēt ~u na koho *dziedāt slavas dziesmas kam;* čest a ch. *gods un slava;* ch. bohu *paļdies Dievam*

chvālĪt impf. (3.sg/pl -i, imp. chval) *slavĪt (II.);* (silnēji) *slavjīnāt (III.1.), cildjīnāt (III.1.);* ch. koho za co *slavēt ko par ko ♦* každā liška svūj ocas ~i *kas sunim asti cels, ja ne pats*

chvalitebnĀj adj *slavējamļs, teicamļs*

chvaloZpēv m. (-u, L -u) *slavas dziesmļa f, odļa f,* pēt na koho/co ~y *dziedāt kam slavas dziesmas*

chvālyhodnĀj adj *slavējamļs, teicamļs;* je ~ē, že... *slavējami, ka...*

chvāstĀt se impf. (-ā) *lielĪties (III.1.), dižĪoties (II.);* (Čim ar ko)

chvastoun m. (-a) <pej.> *lielĪbniekļs m, lielĪbnieļce f, (Gpl -ču);* *plātĪbniekļs m, plātĪbnieļce f, (Gpl -ču)*

chvat m. (-u, L -u) *steigļa f, v ~u steigā*

chvatnē adv (v chvalu) *steigsus, steigā;* (rychle, s chvatem) *steidzīgi*

chvatnĀj adj (rychlý, provedený v chvalu) *steidzīgļs;* (neodkladný) *steidzamļs*

chvėnĪj n. (-i) **1** *trīsļas f, pl, drebuļļi m, pl;* s ~im v hlase *ar trīsošu balsi 2* <fyz.> *vibrācijļa f, ch. pūdy zemes vibrācijas 3* (obrazovky) *raustīšanļas f*

chvjēt se impf. (-ēje, 3.pl -ēji/-ējou, imp. -ēj) **1** *trīcĪt (III.2.), drebĪt (III.2.);* (Čim no kā); ch. se před kým *trīcēt (un drebēt) kāda priekšā 2* <fyz.> *vibrēt (II.) 3* (zvuk, obrazovka) *raustĪties (III.1.)*

chvilje f. (-e, Gpl hvil) *brīdĪs m, (G -ža), mirklĪs m, (G -ļa);* máte ~i času? *vai jums ir brīdis laika?;* bude to ~i *trvat tas aizņems nedaudz laika;* počkej ~i *brīdi pagaidi;* před ~i *pirms brīža;* za ~i *pēc brīža;* každou ~i (něco chce) *ik brīdi, (tu musí být) kuru katru brīdi;* ve vhodnou ~i *piemērotā brīdi;* v danou ~i, v tuto ~i *tajā brīdī, (ted) šobrīd;* od této ch. *kopš šī brīža;* ~emi *brīžiem;* do posledni ch. *līdz pēdējam brīdim;* (prosim o) ~i *strpeni nedaudz pacietības;* v pravou ch. *istajā brīdī;* od prvni ch. *no pirmā acumirkļa;* v rozhodující ~i *izšķirošajā brīdī;* má dlouhou ~i *viņam ir garlaicīgi;* z douhé ch. *aiz gara laika;* krátit si dlouhou ~i *īsināt laiku;* slabā ch. *vājuma brīdis;* těžká ch. *grūts brīdis;* osudová (osudná) ch. *liktenīgais brīdis;* posvátnā ch. *svīnīgs brīdis;* ch. volna *brīvs brīdis;* posledni ch. *pēdējā stundiņa*

chvilīčĶa f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *brītiņļs m, mirklĪtis m, (G -ša);* počkej ~ku *pagaidi brītiņu;* za (malou) ~ku *pēc (īsa) brītiņa;* o ~ku *pozdēji brītiņu vēlāk*

chvilĶa f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *brīdĪs m, (G -ža), brītiņļs m;* počkej ~ku *pagaidi brītiņu;* za (malou) ~ku *pēc (īsa) brītiņa;* ve volných ~kách *brīvajos brīžos;* slabā ch. *vājuma brīdis;* (prosim o) ~ku *strpeni nedaudz pacietības*

chvilkovĪj adj *īslaicīgļs; ch. rozmar mirkļa iedomā; ~ā nepozornost mirkļa neuzmanība;* ~ē *šēstī īslaicīga laime*

chvojĪj n. (-i) *skujkoku zaņļi m, pl;* smrkovēļ *jedlove ch. priežu/ egļu zari;* vēnec z ch. *skuju vainags*

chvost m. (-u, L -u) *aļste f, (Gpl -stu);* ch. komety *komētas aste;* potācet se na ~u *vilkties astē;* být na chvostu (tabulky) *būt (tabulas) apakšdājā*

chybĀ I f. (-y) **1** *kļūdļa f, kļūme f, (Gpl -mju);* hrubā ch. *rupja kļūda;* početni ch. *kļūda aprēķinos;* pravopisnā ch. *pareizrakstības kļūda;* tiskovā ch. *iespiedkļūdaļa f;* ch. z nepozornosti *neuzmanības kļūda;* kardināli ch. *būtiska kļūda;* ch. na ~ē, ch. za ~ou *kļūda pie kļūdas, kļūda kļūdas galā;* udělat ~u *pieļaut kļūdu;* napravit ~u *izlabot kļūdu;* text se hemži ~ami *teksts ir piilns ar kļūdām;* (omāčka) *je bez ~y (mērce) ir lieliska ♦* ~ami se cilvēk uči *no kļūdām jāmācās 2* (vada) *vainļa f, trūkumļs m;* ch. materiālu *materiāla vaina;* hledat na kom ~y *meklēt kāda trūkumus ♦* nikdo není bez ~y *katram savi trūkumi II* adv: ch., že... *žēl, ka...;* ch. *lāvky! nekā nebija!;* (nestalo se to) *kas to deva!*

chybējĪci adj *trūkstošļs;* (nejsouci) *neesošļs;* (nepřítomný) *klātneesošļs;* ch. *žak neieradies skolnieks*

chybĪt impf. (-i, 3.pl -ēji), imp. -ēj) **1** (být nepřítomen) *nebūt (nav, nebija)* klāt;* ch. ve škole *nebūt skolā;* kdo ~i? *kurš nav ieradies 2* (nedostávat se) *trūkt (trūkst, trūka)*, pieļtrūkt (-trūkst, -trūka)*;* ~i nám peníze *mums trūkst naudas;* ~i mi deset eur *man pietrūkst desmit eiro;* ~i mu zkušenosti *viņam trūkst pieredzes;* budeš nám ch. *mums tevis pietrūks;* málo ~ēlo a... *daudz netrūka un...;* co ti ~i? *kas tev kāis?;* to (nám) tak *ještě ~ēlo tā tik vēl mums trūka*

chybičĶa f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kļūdļa f, kļūdiņļa f, kļūmiņte f, (Gpl -šou);* bez sebemenši ~ky *bez mazākās kļūdas;* do textu se vlouidla ch. *tekstā ir sīka kļūda (kļūdiņa)*

chybĪt pf. (3.sg/pl -i, imp. -) *kļūdiĪties (III.1.), pieļaut (-ļauj, -ļava)* kļūdu* ■ **ch. se** pf (netrefit se) (koho/čeho) *netrāpĪt (III.1.) (kam)*

chybnē adv (s chybami) *kļūdaini;* (nesprāvnē) *kļūdiģi, maldģi;* napsat co ch. *uzrakstīt ko kļūdaini;* ch. se domnivat, že... *kļūdiģi (maldģi) uzskatīt, ka...*

chybnĀj adj (s chybami) *kļūdainļs;* (nesprāvnĀj) *kļūmiģļs;* (názor) *maldģļs;* ch. *krok kļūmiģs solis*

chybĪovat impf. (-uje) *kļūdiĪties (III.1.) ♦* ch. je lidské *kļūdiĪties ir cilvēcģi*

chýļĪt impf. (3.sg/pl -i, imp. chyl) <kniž.> (klonit) *liekt (liec, lieca)* (ļejup) ♦* **ch. se** impf **1** <kniž.> (klonit se) *liekties (liecas, liecās)* (ļejup) 2* (blížít se) *tuļoties (II.);* ~i se k zimē *tuvojas ziema;* ~i se k bouři *tuvojas (ceļas) vētra;* rokl jednání se ~i *ke konci gads/ tikšanās iet uz beigām*

chystanĪj adj *plānotļs, ieplānotļs*

chystĀt impf. (-ā) *gatavĪt (II.);* ch. postel *klāt (klāj, klāja)* gultu;* ch. pokoj *kārtĪt (II.) istabu;* ch. na stůl *klāt (klāj, klāja)* galdu;* ch. (si) věci (na cestu) *kravĪt (II.) mantas* ■ **ch. se** impf **1** *gatavĪoties (II.); taisjĪties (III.1.);* (na co kam); ch. se k odjezdu *gatavoties aizbraukt 2: ~ā se bouře ceļas (būs) vētra;* ~ā se na dešť *taisās uz lietu*

chýšĶe f. (-e) *būdļa f, būdiņļa f, (domek) mājiņļa f, namiņļs m*

chytĀt impf. (-ā) **1** (uchopovat) *ķert (ķer, ķēra)*;* (prudce) *grābt (grābj, grāba)*;* (koho/co za co ko aiz kā); težce ch. *dech cīņĪties (III.1.) pēc elpas ♦* ch. někoho za slovo *turēt kādu pie vārda;* ch. lelky *lāpīt slinkumu 2* (lovit) *ķert (ķer, ķēra)*;* (ryby na udici) *makšķerēt (II.);* (ryby v sítí) *zveļot (II.) 3* (zločince) *ķert (ķer, ķēra)* 4* (dobihat: vlak, tramvaj) *ķert (ķer, ķēra)* 5* (uchycovat se) *turēties (III.2.);* barva ne-ā na sklo *krāsa neturas uz stikla 6* (začínat hořet) *degt (deg, dega)*;* dříví špatně ~ā *malka nedeg;* motor špatně ~ā *motors nepielec* ■ **ch. se** impf **1** (uchopovat se) (koho/čeho) *ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā) ♦* ch. se maminciny *suknē turēties pie mātes brunčiem 2* (do pastí) *krist (krīt, krita)*;* (na udici) *ķerties (ķeras, ķērās)*, kosties (kožas, kodās)**

chylĪt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (chopit) *saljvert (-tver, -tvēra)*, saljkert (-ķer, -ķēra)*;* (uchopit) *nojķert (-ķer, -ķēra)*;* (prudce) *salgrābt (-grābj, -grāba)*;* (koho/co za co ko aiz kā); ch. koho za ruku *salvert ko aiz rokas;* ch. mič *noķert bumbu;* ch. koho za límeč *sagrābt ko*

aiz apkakles; ch. dech ie|vilkt (-velk, -vilka)* elpu ♦ ch. něco za správný konec sākt kaut ko no pareizā gala; ch. někoho za slovo turēt kādu pie vārda 2 (ulovít) nolķert (-ķer, -ķēra)*; (ryby v sítí též) nozvejot (II.) 3 (zločince) nolķvert (-tver, -tvēra)*, nolķert (-ķer, -ķēra)*; ch. koho při činu nolvert ko nozieguma vietā; ~tte ho! ķeriet viņu! 4 (dopravní prostředek) nolķert (-ķer, -ķēra)*; ch. taxi/ tramvaj noķert taksometru/ tramvaju; ne-til jsem vlak es nepaspēju uz vilcienu 5 <kol.> (nemoc) sa|slimt (-slimst, -slima)* (ar ko), dabūt (II.)*; ch. chřipku saslimt ar gripu; ch. rýmu (od koho) dabūt iesnas (no kā); ~tila ho křeč viņu savilka krampji 6 (uchytít se) turēties (III.2.); barva doibre ~tila krāsa labi turas 7 (vznítít se) aizdegties (-degas, -degās)*, uzliesmot (II.); slāma ~tila od jiskry siens aizdegās no dzirksteles 8 (zaujmot) aiz|raut (-rauj, -rāva)*; (dojmout) aizkust|ināt (III.1.); kniha mē ~tila grāmata mani aizrāva ■ ch. se pf 1 (chopít se) (koho/čeho) pie|ķerties (-ķeras, -ķērās)* (pie kā); ch. se za ruce sa|doties (-dodas, -devās) rokās; ch. se za

hlavu sa|ķert (-ķer, -ķēra)* galvu; ch. se za srdce ķert (ķer, ķēra)* pie sirds 2 (do pastí) ie|ķrist (-krít, -kríta)*; (na udící) uz|ķerties (-ķeras, -ķērās)*, uz|kosties (-kozas, -kodās)*; ch. se do vlastní pastí ie|ķrist savā slāzdā; na to se ne-tím uz tā es neuzķeršos 3 (ujmout se: rostliny) ie|augt (-aug, -auga)*; (zapustít kořeny) iesakņot|oties (II.); (člověk) iedzīv|oties (II.)

chyt|nout pf. (-ne, prēt. -(nu))): ⇒ **chytít** ■ **ch. se** pf.: ⇒ **chytít se** **chytrácký** adj *viltīgš*; (lišácký) *blēdīgš*, *izmanīgš*

chytrák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <tēž iron.> *gudrīniekš* m; (filuta) *viltņiekš* m

chyt|rý adj. (kompar. -rējši) *gudrš*; (bystřý) *atjautīgš*; (rozumný) *prātīgš*; nejssem z toho ch. es no tā neko nesaprotu ♦ to je ~rā hlava viņam ir gaiša galva

chyt|ře adv *gudrī*; (bystře) *atjautīgi*; (rozumně) *prātīgi*; zařídít co ch. *gudrī ko izkārtot*

I, Í

I, í, í, í [i] n. (neskl.) (písmeno) (*burts*) i [j] m, (neskl.); krátké (mėkké) i dlouhé (mėkké) i (i) *tsais i/ garais i* (j)

¹ **iz** konj 1 (a) *un*; otec i matka *tēvs un māte*; dnem i noci *dienu un nakti* 2 (také) *arī*; i oni mohou přijít *arī viņi var atnākt*; 3: (ba) i, (dokonce) i *pat, arī*; to ví i malé dítě *to zina pat maza bērns*; to se týká všech, i tebe *tas attiecas uz visiem, arī uz tevi* 4: i když *kaut arī*, *pat ja*; i když *kaut gan*; přijdu, i kdyby přelo es *atnāksu, kaut arī lītu lietus (pat ja lītu lietus)* 5 (ve spojení): nejen – ale i *ne tikai – bet arī*; i – i *gan – gan*; jak – tak i *kā – tā arī*

ibis m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *ibisš* m

IČO [ičo] zkr. (identifikační číslo organizace) *organizācijas reģistrācijas numurs*

ideja f, (-y/-je) *ideja* f, fixní i. *uzmācīga ideja*; vůdčí i. *galvenā ideja*

ideál m, (-u, L -u) *ideāļš* m; být ~em koho *būt kāda ideālam*

idealizmus m, (-u) *ideāļismš* m

idealist|a m, (-y, Npl -é), **idealist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ideāļistš*, *ideāļiste* f, (Gpl -stu)

idealiz|ovat (im)pf. (-uje) *idealiz|ēt* (II.)

imitac|e f, (-e) *imitācija* f, (imitování též) *imitēšan|a* f, *atdarināšan|a* f

ideālnē adv *ideāli*

ideālni adj *ideāļš*; (pro co kam)

identick|ý [-ty-] adj *identiskš*

identifikac|e [-ty-] f, (-e) *identifikācija* f

identifikač|ní [-ty-] adj *identifikācijas* (G); i. číslo *reģistrācijas numurs*

identifik|ovat [-ty-] (im)pf. (-uje) *identific|ēt* (II.)

identit|a [-ty-] f, (-y) *identitāte* f, zjistít něčí ~u *noskaidrot kāda identitāti*

ideolo|g m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **ideolo|ž|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ideologš* m, *ideoloģe* f

ideologick|ý adv *ideoloģiski*

ideologick|ý adj *ideoloģiskš*

ideologij|e f, (-e) *ideoloģija* f

ideov|ý adj *idejiskš*

idiot [-dy-] m, (-a), **idiot|ka** [-dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (též nadávka) *idiotš* m, *idio|te* f, (Gpl -šu)

idol m, (-u, L -u) *elkš* m

idyl|a f, (-y) *idī|le* f, (Gpl -ļju)

idylick|ý adj *idīliskš*

igelit m, (-u, L -u) *polietilēnš* m; (povlak) *polietilēna plē|ve* f, (Gpl -vju)

igelit|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *polietilēna maisījš* m

igelitov|ý adj *polietilēna* (G); ~ā taška *polietilēna maisījš*

ignor|ovat (im)pf. (-uje) *ignor|ēt* (II.)

ihned adv *tūlīt, nekavējoties*

ich-form|a f, (-y) <lit.> *pirmā person|a* f, román psaný ~ou *pirmajā personā rakstīts romāns*

ikon|a f, (-y) *ikon|a* f

ilegálnē adv *nelegāļš, nelikumīgš*

ilegáln|í adj *nelegāļš, nelikumīgš*; (hnuti, organizace) *pagrīdes* (G)

ilustrac|e f, (-e) *ilustrācija* f; pro ~i *ilustrācijai*

ilustrač|ní adj *ilustratīvš, ilustrējošš*; i. příklad/ obrázek *ilustratīvs (ilustrējošs) piemērs/ attēls*; i. tvorba *ilustrācijas* f, pl

ilustrát|or m, (-ra, Npl -ři), **ilustrát|or|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ilustratorš* m, *ilustrator|e* f

ilustrován|ý adj *ilustrētš*

ilustr|ovat (im)pf. (-uje) *ilustr|ēt* (II.); <přen.> i. pomocí příkladů *ilustrēt ar piemēriem*

iluz|e f, (-e) *ilūzija* f, dělat si i. (o kom/čem) *radīt sev ilūzijas* (*par ko*)

iluzorní adj *iluzor(isk)š*, *mānīgš*; i. představa *iluzors priekšstats*

image [imidž] f/m, (neskl.) *tēļš* m, *veidoļš* m, *imidžš* m; vytvářet něčí i. *veidot kāda tēlu*

imaginac|e f, (-e) <kníž.> *iztē|e* f

imaginár|ní adj 1 *iedomātš*, *šķietamš*, *imaginārš* 2: <mat.> i. číslo *imaginārs skaitlis*

imigrac|e f, (-e) *imigrācija* f

imigrač|ní adj *imigrācijas* (G); i. politika *imigrācijas politika*

imigrant m, (-a, Npl -é/-i), **imigrant|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *imigrantš* m, *imigran|te* f, (Gpl -šu)

imit|ovat (im)pf. (-uje) *imit|ēt* (II.), *atdar|ināt* (III.1.)

imperativ [-ty-/tý-] m, (-u, L -u/-ē) 1 <lingv.> *imperatīvš* m, *darbības vārda pavēles izteiksm|e* f 2: <filoz.> kategorický i. *kategoriskais imperatīvš* m

imperializm|us m, (-u) *imperāļismš* m

imperiólní adj 1 (týkající se impéria) *impērijas* (G) 2 (týkající se imperialismu) *imperāļistiskš*; i. ambice *imperāļistiskas ambīcijas*

impéri|um n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *impērija* f

impon|ovat (im)pf. (-uje) (komu) *impon|ēt* (II.) (*kam*), *ie|dvest* (-dveš, -dvesa)* *cieņu (kam)*; ~uje mi svými znalostmi *viņa zināšanas man iedveš cieņu*

import m, (-u, L -u) *importš* m

importovan|ý adj *importētš*; <přen.> ~ā idea *importēta ideja*

import|ovat (im)pf. (-uje) *import|ēt* (II.)

impozantní adj *iespaidīgš*, *impozantš*

improvizac|e f, (-e) *improvizācija* f; (improvizování též) *improvizēšan|a* f

improvizovan|ý adj *improvizētš*

improviz|ovat (im)pf. (-uje) *improviz|ēt* (II.)

impuls m, (-u, L -u) *impulsš* m; dát i. (k čemu) *ieros|ināt* (III.1.) (*ko*)

impulsivní adj *impulsīvš*

imunit|a [-ny-] f, (-y) 1 <biol., med.> *imunitāte* f; (proti čemu *pret ko*) 2 <práv., pol.> *imunitāte* f, *neaižskaramība* f, *diplomātiskā/poslaneckā i. diplomātiskā/ deputāta imunitāte*

(*neaižskaramība*)

imunitní [-ny-] adj; i. systém (soustava) *imūnsistēm|a* f, i.

nedostatečnost *imūndeficītš* m

imunní adj 1 <biol., med.> *imūnš*; (proti čemu *pret ko*) 2 <práv., pol.> *neaižskaramš*

incident m, (-u, L -u/-ē) *incidentš* m; pohraniční i. *robežincidentš* m

Ind m, (-a, Npl -ové), **Ind|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *indie|tis* m, (G -ša), *indie|te* f, (Gpl -šu); ~ové *indieši*

index m, (-u, L -u) 1 (seznam) *sarakstš* m; (rejstřík) *satura rādītājš* m; <přen.> být na ~u (o knize) *būt aizliegto darbu sarakstā*

2 (studentský) (*studenta*) *atzīmju grāmatiņ|a* f 3 <mat., ekon.>

indeksš m; cenový i. *cenu indekss*

Indián [-dy-] m, (-a), **Indián|ka** [-dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *indīānš* m, (G -ņa), *indīānie|te* f, (Gpl -šu); ~i *indīāņi*

indiánsk|ý [-dy-] adj *indīāņu* (G); i. kmen *indīāņu cilts*

indicie [-dy-] f, (-e) *pazīme* f, (Gpl -mju); všechny i. *svēdčí o tom, že... visas pazīmes liecina, ka...*

indick|ý [-dy-] adj 1 (vztahující se k Indii) *Indijas* (G); I-á republika *Indijas Republika*; I. oceán *Indijas okeāns* 2 (vztahující se k Indům)

indiešu (G)

Indie [-dy-] f, (-e) *Indija* f

indikac|e [-dy-] f, (-e) **1** (znamení) *pazí|me f*, (Gpl -mju) **2** <med.> *indikáci|a f*

indikát|or [-dy-] m, (-u) *indikát|or|s m*

individualism|us [-dy-] m, (-u) *individuálism|s m*

individualit|a [-dy-] f, (-y) *individualit|a te f*, (Gpl -su)

individuáln|e adv [-dy-] *individuáli*

individuál|ní [-dy-] adj *individuáli|s*; i. studium *pastāvīgas studijas*; i. názor *personāls uzskats*

individu|um [-dy-] m, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) **1** *indivīd|s m* **2** <pej.> (pochyb|n) *tīp|s m*; *pochyb|n|ēl p|deze|fē|lē* i. *apšaubāms/aizdomīgs tīps*

Ind|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek): ⇒ **Ind**

indoevropsk|ý adj *indoeiropiešu (G)*

Indonēsi|e [-zi-] f, (-e) *Indonēzi|a f*

indukc|e f, (-e) <filoz., fiz.> *indukc|ija f*

industriāl|ní adj *industriā|ls*

infarkt m, (-u, L -u) <med.> *infarkt|s m*; zemīt na i. *nomirt ar infarktu*

infec|e f, (-e) *infec|ija f*

infekc|ní adj *infec|ijas (G)*; i. onemocnēni *infec|ijas slimība*

infikovan|ý adj *inficēt|s*; (čim ar ko)

infik|ovat (im)pf, (-uje) *inficēt|t (II.)*; (koho čim ko ar ko) ■ **i. se** (im)pf *inficēt|ties (II.)*; (čim ar ko)

inflac|e f, (-e) *inflāc|ija f*

inflāc|ní adj *inflāc|ijas (G)*; i. spirāla *inflāc|ijas radīts cenu un algu pieaugums*

informac|e f, (-e) **1** *informāc|ija f*; bližši i. *tuvāka informācija*; i. z prvni ruky *nepastarpināta informācija*; ūnik ~i *informācijas noplūde* **2** <mat.> *informāc|ija f*; teorie i. *informācijas teorija*

informāc|ní adj **1** *informācijas (G)*; i. technologie *informācijas tehnoloģijas* **2** (poskytující informace) *ziņu (G), izziņu (G), informācijas (G)*; i. služba *informācijas (ziņu) dienests*; i.

kancelāž *izziņu birojs*; i. sfēdisko *infocentr|s m*

informati|ka [-ty-] f, (-ky, D, L -ce) *informātik|a f*

informativ|ní [-ty-] adj *informatīv|s*

informát|or m, (-ra, Npl -rī), **informát|or|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek)

informát|or|s m, informat|or|e f; ziņu pienesē|s m, pienesē|ja f

informovān|ī n, (-i) *informēšan|a f*, (koho o čem kā par ko)

informovanost f, (-i) *informētīb|a f*

informovan|ý adj *informēt|s*; je dobre i. *viņš ir labi informēts*

inform|ovat (im)pf, (-uje) (koho o čem) *informēt|t (II.)*, (ko par ko) ■ **i. se** (im)pf (o čem) *ielgūt (-gūt, -guva)* informāciju (par ko), ielvākt (-vāc, -vāca)* informāciju (par ko)*

infrastruktū|ra f, (-ry, D, L -rē) *infrastruktūr|a f*

Ing., ing. zkr. (inženyr| inženyrka) *inž. (inženieris/ inženiere)*

iniciāl|ā f, (-y) *iniciā|lis m, (G -ja), sākumburt|s m*; ~y jēma vārda

iniciā|ļi

iniciatīv|a [-ny-, -ty-] f, (-y) *iniciatīv|a f, ieros|me (Gpl -mju)*; ujmout se

~y *uzņemties iniciatīvu*; z vlastni ~y *pēc paša ierosmes*

iniciatīv|ní [-ny-, -ty-] adj *iniciatīv|s, iniciatīvas bagāt|s*; i.

pracovník *iniciatīvs (iniciatīvas bagāts) darbinieks*; i. skupina *iniciatīvas grupa*

iniciát|or [-ny-] m, (-ra, Npl -rī), **iniciát|or|ka** [-ny-] f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek)

iniciát|or|s m, iniciát|or|e f

inici|ovat [-ny-] (im)pf, (-uje) *iniciēt|t (II.)*

injekc|e f, (-e) *injekc|ija f*, dāt ~i (komu) *injicēt|t (II.)* (*kam ko*)

injekc|ní adj; i. stīrikačka *šīr|ce f*, (Gpl -ču); i. jehla *injekciju adata*

inkas|o n, (-a, L -u) *inkaso m, (neskl.)*; (inkasovāni) *inkasāc|ija f*; (platba za bydleni) *rēķins par dzīvokļa rī*

inkas|ovat (im)pf, (-uje) *iekasēt|t (II.)*; ~oval slušnou čāstku za koncert *viņš saģēma krietnu summu par koncertu*; <sport> i. gól

zaudēt (II.) vārtus

inkoust m, (-u, L -u-ē) *tin|te f*, (Gpl -šu); psāt ~em *rakstīt ar tinti*

inkrimin|ovat (im)pf, (-uje) *inkriminēt|t (II.)*

inkvizic|e f, (-e) *inkvizīc|ija f*

inscenac|e f, (-e) *inscenāc|ija f, iestudējum|s m*

inscen|ovat (im)pf, (-uje) **1** <div.> *inscenēt|t (II.), iestudēt|t (II.)*

2 <přen.> *inscenēt|t (II.)*; i. soudni proces *inscenēt tiesas procesu*

inspekce f, (-e) *inspekci|a f, kontrol|e f*, (Gpl -ju); školni i. *skolu inspekci|a*; provēst i. čeho *pārbaudīt (III.1.) ko, kontrolēt (II.) ko*

inspekt|or m, (-ra, Npl -rī), **inspekt|or|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek)

inspekt|or|s m, inspekt|or|e f, školni/ policejnī i. *skolu/ policijas inspektors*

inspekt|orāt m, (-u, L -u-ē) *inspekci|a f, inspekt|orāt|s m*; dopravnī i.

≈ *ceļu satiksmes drošības direkcija f*

inspekt|or|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek): ⇒ **inspektor**

inspirac|e f, (-e) *inspirāc|ija f, iedvesm|a f*

inspiratīv|ní [-ty-] adj **1** (dāvājoci inspirāci) *inspirējoš|s,*

iedvesmojoš|s **2** (podnēcūjoci) *rosinoš|s*; i. pīkklad *rosinošs piemērs*

inspir|ovat (im)pf, (-uje) **1** (dāt inspirāci) *iedvesm|ot (II.), inspirēt (II.)*

2 (podnēcovāt) *ros|ināt (III.1.)*; (koho k čemu ko uz ko, dāt ko)

■ **i. se** (im)pf (čim) *smelties (smējas, smēlās)* iedevemu (kur), gūt (gūst, guva)* iedvesmu (kur)*

inspirūc|ící adj *inspirējoš|s, iedvesmojoš|s*

instalac|e f, (-e) **1** (elektrickēho vedēni, vodovodu, telefonu) *ievilkšan|a f,*

(televīze) *uzstādīšan|a f*, (nābytku) *montāž|a f*, (výstavy) *uzstādīšan|a f,*

iekārtošan|a f, (počítačového programu) *instalāc|ija f,*

instalēšan|a f **2** (zařizeni) *instalāc|ija f*; i. elektrickēho vedēni *elektroinstalāc|ija f*

instalāt|or m, (-ra, Npl -rī) *montier|is m*; (vodovodu) *santehnik|is m*;

(elektrickēho vedēni) *elektrīk|is m*

instal|ovat (im)pf, (-uje) **1** (elektrickē vedēni, vodovod, telefon) *ielvilkt*

(-veik, -vilka)*; (přístroj, televizi) *uzstādīt (III.1.)*; (počítačový program)

instalēt (II.) **2** (výstavu) *uzstādīt (III.1.), iekārt|ot (II.)*

instanc|e f, (-e) *instan|ce f*, (Gpl -ču); (soud) prvni i. *pirmās instances (tiesa)*; odvolat se k vyšši ~i *apelēt augstākā instancē*

instan|ní adj; i. káva *šķīstošā kafija*; i. polēvka *sausā zupa*

instinkt|ny m, (-u, L -u) *instinkt|s m*

instinktīv|nē [-ty-, -ty-] adv *instinktīvi*

instinktīv|ní [-ty-, -ty-] adj *instinktīv|s*

inovac|e f, (-e) *inovāc|ija f, jauninājum|s m, jaunievedum|s m*

instituc|e [-ty-] f, (-e) *institūc|ija f, iestāde f*, (Gpl -žu), *organizāc|ija f*;

cerkveņi/ stātnī i. *baznīcas/ valsts institūcijas*; kulturnī/ bankovņi

i. *kultūras/ banku iestādes*; charitatīvni/ nevlādni i. *labdarības/ nevalstiskas organizācijas*

institucionāl|ní [-ty-] adj *institutionāl|s*

institūt [-ty-] m, (-u, L -u-ē) *institūt|s m*

instrukc|e f, (-e) *instrukc|ija f*, dāt komu i. *dod kam instrukcijas, instrūēt (II.) ko*

instrukt|or m, (-ra, Npl -rī), **instrukt|or|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek)

instrukt|or|s m, instrukt|or|e f, lyžarskī i. *slēpošanas trener|is m,*

trener|e f

instrument m, (-u, L -u-ē) *instrument|s m*; (k čemu kam)

instrumentāl m, (-u, L -u) <lingv.> *instrumentāl|is m*, (G -ja)

instrumentāl|ní adj <hud.> *instrumentāl|s*

integrac|e f, (-e) *integrāc|ija f*

integrāc|ní adj *integrācijas (G)*

integrāl|ní adj *integrāl|s, integrācijas (G)*; i. součāst (čeho)

integrāla (kā) daļa (vienība); i. politika *integrācijas politka*

integrit|ā f, (-y) *integritāt|e f*

integrovan|ý adj *integrēt|s*; (do čeho kur)

integr|ovat (im)pf, (-uje) *integret|t (II.)*; (do čeho kur) ■ **i. se** (im)pf

integret|ties (II.); (do čeho kur)

intelekt m, (-u, L -u) *intelekt|s m*

intelektuāl m, (-a, Npl -ovē), **intelektuāl|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek)

intelektuāl|is m, (G -ja), intelektuāl|e f, (Gpl -ju)

intelektuāl|nē adv *intelektuāli*

intelektuāl|ní adj *intelektuāl|s*; i. vlastnictví *intelektuālais īpašums*

inteligenc|e f, (-e) **1** *inteligenc|e f, inteligentum|s m*; vrozenā i.

iedzimta inteligence; umēlā i. *mākslīgais intelekt|s m*

2 (společenská vrstva) *inteligenc|e f*

inteligent|ní adj *inteligēt|s*

intenc|e f, (-e) <kniž.> *nodom|s m, mērķ|is m*; jednat v ~ich koho

riktoties saskaņā ar kāda nodomiem (mērķiem)

intenzit|ā f, (-y) *intensitāt|e f*, (cītū) *spēcīgum|s m, stiprum|s m*;

<elektr.> proudovā i. *strāvas stiprum|s m*

intenzīv|nē adv *intensīvi*; (přšet) *stipri*

intenzīv|ní adj *intensīv|s*; (cītū, dēšt) *spēcīg|s*; i. kurzy *intensīvie kursi*;

<med.> jednotka i. *pēče intensīvās terapijas nodāja*

interakc|e f, (-e) *mijiedarbīb|a f*, (mezi kým/čim starp ko, kā ar ko)

interaktīv|ní adj *interaktīv|s*; i. (jazykovē) kurzy/ počítačový

program *interaktīvi (valodu) kursi/ interaktīva datorprogramma*

interiēr m, (-u) *interjēr|s m*; <film.> *iekškat|s m*

intermezz|o [-co] n, (-a) <hud.> *intermeco m, (neskl.)*; (vločka)

starpspē|le f, (Gpl -ju); (hudebni, komickā tēz) *intermēdij|a f*

internacionāl|ā f, (-y) *internacionāl|e f*, (Gpl -ju)

internacionāl|ní adj *internacionāl|s*

internāt m, (-u, L -ē/ -u) (školni) *internāt|s m*; (učňovskī, zāvodni)

kopmīt|ne f, (Gpl -gu)

internāt|ní adj; i. škola *internātskol|a f*

internēt m, (-u, L -u) *internēt|s m*

internī adj **1** *iekšēj|s*; i. zāleģitost *iekšēja lieta*; pro i. potēbu

iekšējai lietošanai; i. studium *klātieņas studijas*; i. zamēstnanec

- štata darbinieks **2** <med.> *terapeitisk[s]*; i. nemocnice *terapeitiskā slimnīca*
- internist**a [-ny-] m, (-y, Npl -ē), **internist**ka [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <med.> *terapeit[s]*, *terapeit[te] f*, (Gpl -šu)
- interpelac**e f, (-e) <pol.> *interpelācija* f
- interpret** m, (-a), **interpret**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (vykladač) *interpret[s] m*, *interprete f*, (Gpl -šu); (herc, hudebnik tēz) *izpildītājs m*, *izpildītāja f*
- interpretac**e f, (-e) *interpretācija* f, *interpretējums* m
- interpretovat** (im)pf, (-uje) *interpretēt (II.)*
- interpunc**cje f, (-e) <lingv.> *interpunkcija* f
- interrup**cje f, (-e) <med.> *abort[s] m*
- interval** m, (-u, L -ul-e) **1** *intervāl[s] m*; časový i. *laika sprādis m*, (G -ža); v krátkých/ v pravidelných ~ech *nelielos/ regulāros intervālos 2* <hud.> *intervāl[s] m*
- intervenc**e f, (-e) **1** <pol., ekon.> *interven[ce] f*, (Gpl -ču), *intervencija* f, ozbrojenā i. *militāra intervence 2* (vměšovāni) *iejaukšan[ā]s f*, (do čeho *kur*); i. do vnitřních záležitostí *iejaukšanās iekšējās lietās 3* (prostředkovāni) (za koho) *aizrunāšana f* (*par ko*), *lūgums m* (*kā labā*); i. za přítele *lūgums drauga labā*
- interven**ovat (im)pf, (-uje) **1** (přimluvit se) (za koho) *aizrunāt (II.)* (*par ko*); i. za přítele *aizrunāt par draugu 2* (vojensky) *izdarīt (III.1.) intervenci* (*intervenciju*)
- interview** [-vju] n, (neskl.)(-u) [-vjūvu] *intervija f*; mit i. s kým *intervēt (II.) ko*; poskytnout i. komu *sniegt interviju kam*; požádat koho o i. *lūgt kam interviju*
- intimit**a [-ty-] f, (-y) *intimitāte f*
- intimn**i [-ty-] adj *intim[s]*; i. vztah (s kým) *intīmas attiecības (ar ko)*
- intonac**e f, (-e) *intonācija* f
- intrika** f, (-ky, D.L -ce) *intriga f*; dēlat ~ky proti komu *dzīt intrigas pret ko*
- intrikān** m, (-a), **intrikān**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *intrigant[s] m*, *intrigante f*, (Gpl -šu)
- intrik**ovat impf, (-uje) *dzīt (dzen, dzina)* intrigas*
- intuic**e f, (-e, Gpl -ī) *intuīcija f*
- inu** int **1** (neochotny souhlas) *nu labi*; (přitakāni) *nu, nuja 2* (zkrátka) *vienā vārdā, īsāk*
- invalid**a m, (-y, Npl -ē-i), **invalid**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *invalid[s] m*, *invalidē f*, (Gpl -zu); vālečny i. *kara invalids*
- invalidit**a [-dy-] f, (-y) *invaliditāte f*, (Gpl -šu)
- invalidn**i adj; i. důchod *invaliditātes pensija*; i. voják *kara invalids*; i. vozík *invalidu ratiņi*
- invaz**e f, (-e) **1** <voj.> *invāzija f*, *iebrukums m 2* <biol.> *invāzija f*
- invenc**e f, (-e) <kníž.> (vynálezavost) *izdoma f*
- inventarizac**e f, (-e) *inventarizācija* f
- inventār** m, (-e) **1** (soutpis) *inventāra saraksts m*; zapsat co do ~e *ierakstīt ko inventāra sarakstā*; vēst i. (čeho) *inventarizēt (II.) (ko) 2* (soubor) *inventārs m*
- inventu**ra f, (-ry, D.L -rē) *inventarizācija f*; zavěno kvůli ~ře *slēgts inventarizācijas dēļ*; provádět ~ru (čeho) *veikt (kā) inventarizāciju*
- inverz**e f, (-e) **1** <odb.> *inversija f*, <lingv.> i. pořádku slov *apgriezta vārdu kārtība 2* (zvrat) *maiņa f*, teplotní i. *temperatūras maiņa*
- investic**e [-ty-] f, (-e, Gpl -ī) *investīcija f*; i. do zdravotnictví/ do zemědělství *investīcija veselībā/ zemkopībā*; to je dobrá i. *tā ir laba investīcija*
- investičn**i [-ty-] adj (banka, fond) *investīciju (G)*
- investor** m, (-ra, Np -rī) *investors m*
- investovān**ī n, (-i) *investēšana f*, (*līdzekļu, laika ap.*) *ieguldīšana f*, (do čeho *kur*)
- invest**ovat (im)pf, (-uje) *investēt (II.)*, *ieguldīt (III.1.)*; (do čeho *kur*); i. prostředky do průmyslového podniku *investēt (ieguldīt) līdzekļus rūpniecības uzņēmumā*; i. do čeho mnoho energie *ieguldīt kur daudz enerģijas*
- inzerāt** m, (-u, L -ul-ē) *sludinājums m*; dát i. do novin *ievietot avīzē sludinājumu*
- inzer**cje f, (-e) **1** (inzerováni) *sludinājumu publicēšana f 2* (inzeráty) *sludinājumi m, pl*
- inzer**ovat impf, (-uje) *ievietot (II.) sludinājumu*; i. v novinách *ievietot sludinājumu avīzē*; i. prodej auta *ievietot sludinājumu par automašīnas pārdošanu*
- inzer**tni adj; i. rubrika *sludinājumi m, pl*; i. kancelář *reklāmas birojs (aģentūra)*
- inzulin** m, (-u, L -u) <biol., med.> *insulīns m*
- inžen**ýr m, (-ra, Npl -rī), **inžen**ýrka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *inženier[s] m*, *inženierē f*; hlavní i. *galvenais inženieris*; báňský i. *kalnūpniecības inženieris*; stavební i. *inženieris celtnieks*; chemický i., i. chemie *inženieris ķīmiķis*
- inžen**ýrský adj *inženiertehnisk[s]*, *inženier-*; ~á síť *inženiertehniskais tīkls*; ~á stavba *inženierbūve f*, (Gpl -vju), *inženiertehniskā būve*; ~é studium *inženiertehniskās studijas*; i. obor *inženierzinātne f*, (Gpl -pu)
- inžen**ýrství n, (-i) *inženierija f*, (obor tēz) *inženierzinātne f*, (Gpl -pu); genetický/ genové i. *ģenētiskā/ ģēnu inženierija*
- ion** [jon], **iont** [jont] m, (iontu) <chem., fyz.> *jons m*
- Ir** m, (-a, Npl -ovē), **Ir**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *īr[s] m*, *īrē[te] f*, (Gpl -šu); ~ovē *īri*
- iracionā**lni adj *iracionāls*; <mat.> i. číslo *iracionāls skaitlis*
- irāk**lý adj **1** (vztahující se k Iráku) *Irākas (G)*; I-á republika *Irākas Republika 2* (vztahující se k Iráčanům) *irākiešu (G)*
- Irāk** m, (-u) *Irāk a f*
- Irán** m, (-u, L -ul-ē) *Irān a f*
- irānsk**ý adj **1** (vztahující se k Iránu) *Irānas (G)*; Í-á islámská republika *Irānas Islama Republika 2* (vztahující se k Irāncům) *irāņu (G)*; ~é jazyky *irāņu valodas*
- Ir**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **Ir**
- ironick**y [-ny-] adv *ironiski*
- ironick**ý [-ny-] adj *ironisk[s]*
- ironi**e [-ny-] f, (-e) *ironija f*; i. osudu *likteņa ironija*; kousavá i. *dzēlīga ironija*
- Irsk**o n, (-a) *īrija f*
- irsk**y adv *īriski, īru valodā*
- irsk**ý adj **1** (vztahující se k Irsku) *īrijas (G)*; I-á republika *īrijas Republika 2* (vztahující se k Irům) *īru (G)*
- iršt**inja f, (-y) *īru valod a f*
- islām** m, (-u, L -u) *islams m*
- islāmsk**ý adj *islama (G)*; i. džihād *islama džihāds*
- Islan**d m, (-u, L -ē-l-u) *Islandē f*
- Istan**bul m, (-u, L -u) *Stambula f*
- Ital** m, (-a, Npl -ovē), **Ital**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *itālis m*, (G -ja), *itālietis m*, (G -ša), *itāliete f*, (Gpl -šu); ~ovē *itāļi, itālieši*
- Itāli**e f, (-e) *Itālija f*
- italsk**y adv *itālski, itāliešu valodā*
- italsk**ý adj **1** (vztahující se k Itálii) *Itālijas (G)*; I-á republika *Itālijas Republika 2* (vztahující se k Itálům) *itāļu (G)*, *itāliešu (G)*
- italšt**inja f, (-y) *itāļu (itāliešu) valod a f*
- izolac**e f, (-e) **1** (odloučení) *izolācija f 2* (místnost v nemocnici n. vězení) *izolators m 3* (maleriál) *izolācija f*; zvuková i. *skaņas izolācija*; tepelná i. *termoizolācija f*
- izola**čni adj *izolācijas (G)*; i. páska *izolācijas lente*; i. politika *izolācijas politika*; i. cela *izolators m*
- izolovan**ý adj *izolēts, atsevišķs*; i. jev *atsevišķa parādība*
- izol**ovat (im)pf, (-uje) *izolēt (II.)*; (koho/co od koho/čeho *ko no kā*)
■ i. se (im)pf *no/slēgties (-slēdzas, -slēdzās)*, izolēties (II.)*; (od koho/čeho *no kā*)
- Izrael** m, (-e) *Izraēļa f*
- Izrael**ec m, (-ce), **Izrael**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izraēlietis m*, (G -ša), *izraēliete f*, (Gpl -šu)
- izraelsk**ý adj **1** (vztahující se k Izraeli) *Izraēlas (G)*; I. stát *Izraēlas Valsts 2* (vztahující se k Izraelcům) *izraēliešu (G)*

J

J, j [jé] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) j [jé] m, (neskl.)

- já** pron, (G, A mē/mne, D mnē/mi, L mnē, I mrou) **1** *es (G manis, D man, A, I mani, L manī)*; já sám *es pats*; já a moje žena *mēs ar sievu*; podle mě *manuprāt, pēc manām domām* ♦ pro mě za mě *manis pēc 2* <expr.> (vytýkáni) *es...(tāds)*; já hlupák! *es muļķis (tāds)!* **3**: (neskl.) (ve význam. subst.) *es (neskl.)*; mé druhé já *mans otrais es*

jablečný adj *ābola (G)*, *ābolu (G)*; ~á štáva *ābolu sula*; j. mošt (alkoholický) *ābolu vīns, sidrs m*

jabličko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** *ābols m*, *ābolītis m*, (G -ša)

♦ těšínská ~ka *tuksi solījumi 2*: *rajskē j. tomāts m*

jablko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -cich/-kách) **1** *ābols m* ♦ j. nepadá daleko od stromu *ābols no ābeles tālu nekrīt*; j. sváru *strīdus ābols*;

- těšínská ~ka *tukši solijumi* 2: granátové j. *granātābolis* m 3: rajské j. *tomātis* m
- jablkový** adj *ābola* (G), *ābolu* (G); j. závin *ābolu pīrāgs*
- jabloň** f. (-ně) <bot.> *ābeļle* f, (Gpl -ļu)
- Jablonec** m, (-ce) *Jablonecļa* f (*piisēta Ziemeļēhijā*)
- jaderný** adj *kodol-*, *atom-*; ~á reakce *kodolreakcija* f, ~á energie *atomenerģija* f, ~á elektrána *atomelektrostacija* f, ~é zbranē *kodolieročļi* m, pl; ~á fyzika *atomfīzika* f
- Jaderské moře** n, (-ého, -e), **Jadran** m, (-u, L -ul-ē) *Adrijas jūrļa* f
- jadrný** adj 1 *stiprļs*, *spēcīgļs*; j.~á krmiva *spēkbarība* f 2 <přen.> (projev) *kodolīgļs*, *saturīgļs*; (vtip, humor) *sulīgļs*, *pikantļs*; (nadāvka) *sulīgļs*, *rupjļš*
- jád|ro** n, (-ra, L -ru/-ře, Gpl jader) 1 (ovoce) *serļde* f, (Gpl -žu); (peckovic) *kauliņļš* m; (semínko) *sēkliņļa* f; (ořechu) *kodolļs* m; pomeranče bez jader *apelsīni bez sēklām*; vyloupnout j. z ořechu *izlobīt rieksta kodolu* 2 (střední část): (historické) j. města *pilsētas* (*vēsturiskais centrs*) m; bytové j. *sanitārais mezgļs* m; <geol.> zemské j. *Zemes kodolļs* m; <biol.> buněčné j. *šūnas kodolļs* m; <bot.> j. dřeva *koka serļde* f, (Gpl -žu); <fyz.> j. atomu, atomové j. *atoma kodolļs* m; <lingv.> j. slovní zásoby *vārdu krājuma pamatfondļs* m 3 (podstata) *būtība* f, *kodolļs* m; j. národa *tautas kodolļs*; j. sporu/ problému *strīda/ problēmas būtība*; dostat se k ~ru věci *nonākt līdz lietas būtībai* ♦ ~ru dobrý člověk *savā būtībā labs cilvēks*; má dobrě j. *viņam ir laba veselība*; zdravě j. (kolektivu) *veselīgs kodolļs*; j. věci, j. pudla *lietas būtība*
- jaguár** m, (-ra, Npl -rī) <zool.> *jaguārļs* m
- jahoda** f, (-y) *zemeļne* f, (Gpl -ņu); zahradi/ lesní ~y *dārza/ meža zemenes*; sbírat ~y *lasīt zemenes*
- jahodník** m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *zemeļne* f, (Gpl -ņu) (*augš*)
- jahodový** adj *zemeņu* (G); ~á barva *zemeņu krāsa*
- jachta** f, (-ty, Gpl -(e)t) *jahtļa* f; závody ~et *burāšanas sacensības*
- jachting, jachtink** [-ty-] m, (-u) *burāšanļa* f
- Jáchymov** m, (-a, L -ē) *Jāhimovļa* f (*pilsēta Rietumēhijā*)
- jak** I adv 1 (vyjadřuje způsob) *kā*; j. se máte? *kā jums klājas?*; j. se jmenujete? *kā jūs sauc?*; j. to viš? *kā tu to zini?*; j. se to řekne lotyšsky? *kā tas ir latviski?*; j. mu je? *kā viņš jūtas?*; j. to? *kā tā?*; j. kdo *kā kurš?*; j. kdy *kā kuru reizi?*; j. kde *kā kurā vietā?*; j. vidno *kā redzams?*; j. na to (jak s tím zacházet) *kā ar to rīkoties*, (jak toho dostihnout) *kā to panākt?*; j. ten čas letit! *kā tas laiks skrien!*; Líbí se ti to? – A j.! *Vai tev patīk? – Un kā (vēl)!* 2 (vyjadřuje miru) *cik*; j. dlouho? *cik ilgi?*; j. dlouhý? *cik garš?*; j. často? *cik bieži?*; j. dalece? *cik daudz?*, *cik lielā mērā?*; za j. dlouho? *pēc cik ilga laika?*; na j. dlouho? *uz cik ilgu laiku?*; j. je krásná! *cik viņa ir skaista!* 2 (s opakovaným slovesným tvarem) *lai kā...(-ne-)*; at' se snažil j. se *snažil lai kā viņš (ne)centās*; buď j. buď *lai būtu kā būdams* II konj 1: j. – tak *kā – tā*; j. mladí, tak staří *kā jauni, tā veci* 2 (obsahová) *kā*; viděl ho, j. upadl *viņš redzēja, kā viņš pakrita*; vypravěl, j. se *mēl viņš stāstīja, kā viņam ir klājies* 3 (časová) *tiklīdz*; j. napišu dopis, půjdu na poštu *tiklīdz būšu uzrakstījis vēstuli, iēšu uz pastu*
- jakoli(v)** I adv *jeb'kā, vien'alga kā*; rozhodně se j. *izlemiet vienaiga kā* II konj *lai kā...(-ne-)*, *lai cik (ne-)*; j. se mi to nelibilo *lai kā man tas nepatika*; j. je chytrý *lai cik viņš (ne)būtu gudrs*
- jakmile** konj *tiklīdz*
- jak** konj 1 (srovnávací) *tikpat...kā, tāpat...kā*; (při podobnosti) *kā*; je vysoký j. ty *viņš ir tikpat garš kā tu*; udělej to j. on *izdari to tāpat kā viņš*; cítí se tu j. doma *viņš šeit jūtas kā mājās*; j. zázrakem *kā par brīnumu*; tak j. tak *tik un tā*; jako takový *kā tāds* 2 <kol.> (něž) *(ne)kā, par*; je větší j. já *viņš ir garāks nekā es, viņš ir garāks par mani* 3: j. by, j. když *it kā*; tvář se, j. by nic neuměl *viņš izliekas it kā neko neprastu*; vypadal, j. když se nudí *viņš izskatījās it kā garlaikotos*; dělá, j. když neslyší *viņš izliekas, ka nedzird* 4 (při výčtu) *kā (piemēram)*; klasické, j. ... *klasiski, kā (piemēram)...* 5 (slučovací) *gan – gan, kā – tā*; mladí j. staří *gan jauni, gan veci*; *kā jauni, tā veci* 6 (jakožto): pracuje j. lékař *viņš strādā par ārstu*; j. vedoucí se nehodí *viņš neder par vadītāju*; odezdal práci j. první *viņš nodeva darbu pirmais*
- jakoby** konj *it kā* ♦ *dēlā* j. nic *viņš izliekas it kā nekas nebūtu noticis*
- jakost** f, (-i) *kvalitāte* f, *nejlepši* j. *augstākā kvalitāte*; podřadná j. *zema kvalitāte*; j. zboží *preču kvalitāte*; výrobky prvotřídní ~i *augstākā labuma preces*
- jakostní** adj 1 (kvalitní) *labas kvalitātes* (G), *kvalitatīvļs*, *augstvērtīgļs*; j. zboží *labas kvalitātes (kvalitatīvas) preces*; j. víno *augstvērtīgs vīns*; j. zkouška *kvalitātes pārbaude* 2: j. třída *šķirļa* f, mléko I./ II. j. třídy I/ II *šķiras piens* 3 (kvalitativní) *kvalitatīvļs*; j. rozdíl *kvalitatīva atšķirība*
- jakož** konj <kníž.>: j. i *tāpat kā, kā arī*; on, j. i my *všichni viņš, tāpat kā mēs visi*
- jakožto** konj *kā*; otec j. hlava rodiny *tēvs kā ģimenes galva*
- jakpak** adv 1 (otázka po způsobu) *kā tad*; j. se máš? *kā tad tev klājas?* 2 (otázka po míře) *cik tad*; j. je to daleko? *cik tad tas ir tālu?*
- jaksi** adv *kaut kā*; j. si na to nepamatuji *es kaut kā to neatceros*
- jaký** pron 1 *kādļs*; ~é bude počasí? *kāds būs laiks?* 2: j. – takový *kādļs – tādļs*; ~á otázka, taková odpověď *kāds jautājums, tāda atbilde* 3 (zvolání) *kādļs*; ~é překvapení! *kāds pārsteigums!*; j. je to hlupák! *kāds viņš ir muļķis!*
- jakýkoli(v)** pron, (f *jaká-*, n *jaké-*) 1 (neurčitě) *jeb'kādļs, jeb'kurļš*; v jakékoli době *jeb'kurā laikā*; za jakýchkoli podmínek *jebkuros apstākļos* 2 (ve vedlejších větách) *lai kāds...(-ne-)*; at' jsou jeho důvody *jakékoli lai kādi (ne)būtu viņa iemesli*
- jakýpak** pron, (f *jaká-*, n *jaké-*) *kādļs tad*; (v řečnických obrazech) *kādļs gan*; jaképak bude počasí? *kāds tad būs laiks?*; j. div *kāds gan brīnums*
- jakýs(i)** pron, (f *jaká-*, n *jaké-*) (*kaut*) *kādļs*; jakýs takýs *šāds tāds, kaut kāds*
- jaktěživ** adv <kol.>: ⇒ **jakživ**
- jakž** adv: mám se j. takž *man klājas puslīdz labi*; umí j. takž *lotyšsky viņš puslīdz prot latviešu valodu*; j. takž *přezívat šā tā vilit dzīvību*; j. takž se ovládnout *tik tikko noturēties*; j. takž to funguje *kaut kā tas darbojas*
- jakživ** adv <kol.>: j. (jsem nic takového neviděl) *savu mūžu, nekad*; kdo to j. slyšel/ viděl *kur tas dzirdēts/ redzēts*; j. se neměl dobře *viņam nekad nav labi klājies*
- jal** pf: ⇒ **jmout**
- jalovec** m, (-ce) 1 <bot.> *kadiķļis* m, *paegļlis* m, (G -ļa) 2 (plod) *kadiķogļa* f
- jalovic** f, (-e, Gpl -j) *teļle* f, (Gpl -ļu)
- jalový** adj 1 (kráva, půda) *neauglīgļs*; j. květ *vējaziedļs* m; <geol.> ~á hornina *tukšs iezis* 2 <přen.> (fráze, řeči, slib) *tukšļs*; ~á diskuse *neauglīga diskusija*; j. poplach *viltus trauksme*
- Jaltja** f, (-y) *Jaltļa* f
- jám|ja** f, (-y, Gpl jam) *bedrle* f; (důl) *karjerļs* m; (na cestě těž) *dangļas* f, pl, *grambļas* f, pl; montážní j. *remontbedrle* f, *odpadovā* j. *atkritumu bedre*; vykopat ~u *izrakt bedri*; <horn.> *tēžni* j. *vertikālā eļļa* f ♦ *kdo jiněmu ~u kopā, sám do ní padā kas otram bedri rok, pats tajā iekrīt*; vlést do ~y *lvovē ielīst lauvu (vilku) bedrē*
- Jamajka** f, (-ky, D.L -ce) *Jamaikļa* f
- jam|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (těž golfová) *bedrīte* f, (Gpl -šu); (důlek) *dobumļs* m; <anat.> *podpažni* j. *paduļse* f, (Gpl -šu); <anat.> *kloubní* j. *loctavas bedrite*
- Janov** m, (-a, L -ē) *Dženovļa* f
- jantar** m, (-u) *dzintarļs* m
- Japonlec** m, (-ce), **Japon|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *japāņis* m, (G -ņa), *japāņiete* f, (Gpl -šu); ~ci *japāņi*
- Japonsko** n, (-a) *Japānļa* f
- japonsky** adv *japāniski*, *japāņu valodā*
- japonský** adj 1 (vztahující se k Japonsku) *Japānas* (G) 2 (vztahující se k Japoncům) *japāņu* (G); J~é moře *Japāņu jūra*
- japonštín|ja** f, (-y) *japāņu valodļa* f
- jarmar|k** m, (-ku, Lpl -cich) *gadatirgļus* m, *tirgļus* m
- jarní** adj 1 *pavasara* (G); j. prázdniny/ úklid/ únava *pavasara brīvdienas/ tīršana/ nogurums* 2 <zeměd.> *vasaras* (G); j. ječmen *vasaras mieži*; j. obiloviny *vasarājļi* m, pl 3 (připomínající jaro) *pavasariļs*; j. barva/ nálada *pavasariņa krāsa/ pavasariņš noskaņojums*
- jar|ro** n, (-ra, L -ru/-na -ře) *pavasariļs* m; z ~ra, na ~ře *pavasari*; k ~ru *uz pavasari, uz pavasara pusi*; <hud., pol.> *Pražské j. Prāgas pavasaris* ♦ *jedna vlaštovka* j. *nedēļa viena bezdelīga pavasari nenes*
- jas** m, (-u, L -ul-e) (světlo) *gaismļa* f, *gaišumļs* m; (záře) *mirdzumļs* m, *spidumļs* m, *spožumļs* m; (obrazovky) *spilgtumļs* m; ve slunečním ~u *saules staros*; vydávat j. *spīdēt* (III.2.), *mirdzēt* (III.2.)
- jasan** m, (-u, L -ul-ē) <bot.> *oļsis* m, (G -ša)
- jas|at** impf, (-á) (nad čím) *līksm|ot* (II.), (*par ko*), *gaviļēt* (II.) (*par ko*); j. nadšením/ radostí *gaviļēt no sajūsmas/ no prieka*; není nad čím j. *nav par ko priecāties*
- jasmin** m, (-u, L -ul-ē) <bot.> *jasmīnļs* m
- jasné** adv 1 (zářít, hořet) *spoži*; j. červený koší *sarkans* 2 (zřetelně) *skaidri*; zřetět co j. *redzēt ko skaidri*; ne j. se *vyjāstīt izteikties neskaidri*; dát co j. *najevo/ na srozuměnou skaidri likt ko manīt*

- saprast; bylo j. řečeno, že... *ir skaidri pateikts, ka...*; stručně a j. *īsi un skaidri 3* (přítakáni) *protams, noteikti*
- jasn**o n, (-a, L -u) **1** (jas) *gaišum|s m, spīdum|s m, mirdzum|s m 2* (jasné počasí) *skaidrs laik|s m*; dnes je j. *šodien ir skaidrs laiks* ♦ z čista *-a ne no šā, ne no tā 3* <přen.> *skaidrība f*; mít v čem j. *būt skaidrībā par ko*; vnést j. do čeho *radīt skaidrību kur*; aby bylo j. *lai būtu skaidrs*
- jasnost** f, (-i) **1** (oblohy) *skaidrum|s m, skaidrība f*; (vody též) *dzidrum|s m*; (světla, slunce) *spožum|s m*; j. barev *krāsu spilgtum|s m 2* (zvuku) *skanīgum|s m 3* (zřetelnost) *skaidrība f, skaidrum|s m*; j. myšlení *domu skaidrība*; s naprostou *-i pilnīgi skaidri 4*: Jeho J. *Viņa Augstība f*
- jasnlý** adj **1** (obloha, počasí) *skaidr|s*; (voda, obloha též) *dzidr|s*; (slunce, plamen, světlo) *spož|s*; (barva, světlo též) *spilgt|s*; za *-ého dne skaidras dienas laikā 2* (zvucný) *skanīg|s, dzidr|s 3* (schopný uvažovat) *skaidr|s*; mít *-ou hlavu būt ar skaidru galvu*; být při *-ém vědomí būt pie pilnas apziņas 4* (zřetelný, srozumitelný) *skaidr|s*; mám o tom *-ou představu man par to ir skaidrs priekšstats*; (fakta) hovoří *-ou řeči (fakti) runā skaidru valodu*; je *-é, že... (ir) skaidrs, ka...*; je vám to *-é? vai jums tas ir skaidrs?* ♦ nad slunce *-ější skaidrāks par skaidru*; je to *-é jako facka tas ir skaidrs kā diena*
- jasot** m, (-u, L -u) *gaviļes f, pl, (G -ju), liksmīb|a f*; vítat koho s *-em apsvēikt ko ar gaviļēm*
- jatečni** adj: j. dobytek *kaujamie lopi*; j. váha *kautsvaŗ|s m*
- jat|ky**, <kol./kniž.> **jat|ka f, pl, (-ek) 1** (budova) *lopkautu|ve f, (Gpl -vju)*; (porážka) *(lopu) kaušan|a f 2* <expr.> (krvavá válka) *slaktiņ|s m, asinspiŗ|ts f, (Gpl -tu)*
- ját|ra** n, pl, (jater) <anat., kuch.> *akr|as f, pl*
- javor** m, (-u) <bot.> *kjāv|a f*
- jazyček** m, (-ku, Lpl -cich/-kāch) **1** *mē|le f, (Gpl -ju), mē|līte f, (Gpl -šu)*; <přen.> ohnivě *-ky liesmu mēles* ♦ mít chlupatý, mlsný j. *būt gardēdim*; má ostrý j. *viņam ir asa mēle*; svrběl ho j. *viņam mēle niezēja*; otírat si j. o někoho *trīt par kādu mēli 2* (vah) (svaru) *mēlīte f, (Gpl -šu) 4* j. na vahách *līdzsvara noturētājs*; přechýlení *-ku vah (na tu či onu stranu) svaru kausu nosvēršanās (uz vienu vai otru pusi) 3* (země) (*zemes*) *strē|le f, (Gpl -ju) 4* (zámku) (*slēdzēnes*) *mēlīte f, (Gpl -šu) 5* (u boty) (*zābaka*) *mē|le f, (Gpl -ju) 6* (u pušky) (*bises*) *mēlīte f, (Gpl -šu) 7* <hud.> *mēlīte f, (Gpl -šu)*
- jazyk** m, (-ka, Lpl -cich/-kāch) **1** <anat.> *mē|le f, (Gpl -ju)*; vypláznout j. *izbāzt mēli*; vypláznout j. na koho *parādīt kam mēli*; j. se mi lepí na patro *man mēle līp pie augstlējām*; <přen.> ohnivě *-ky liesmu mēles* ♦ co na srdci, to na *-ku kas uz sirds, tas uz mēles*; má ostrý, nabroušený j. *viņam ir asa mēle*; má (dobře) poznatý (podřiznutý) j. *viņam ir lokana (lunkana) mēle*; dát si pozor na j. *pievaldīt mēli*; držet j. za zuby (na uzdē) *turēt mēli aiz zobiem*; mít j. na vestě *skriet mēli izkārušam*; být to na *-ku man tas ir mēles galā*; mít mlsný (chlupatý) j. *māt gardēdim*; odvažat někomu j. *atraisīt kādam mēli*; má smrt na *-ku viņš ir tuvu nāvei*; svrběl ho j. *viņam mēle niezēja*; šlape si na j. *viņam mēle pinas (metas, mežģītas)*; plést *-kēm mežģīt mēli 2* <kuch.> *mē|le f, (Gpl -ju)*; uzenny j. *kūpināta mēle 3* (řeč) *valod|a f*; mateřský (rodný) j. *dzimtā valoda*; cizí j. *svešvalod|a f*; vyučovací j. *mācību valoda*; psaný/l spisovný j. *rakstu/literārā valoda*; mluvený j. *sarunvalod|a f*; mluvit plynně dvěma *-ky brīvi runāt divās valodās*; má talent na *-ky viņam ir talants uz valodām* ♦ ztratit j. (překvapením) *pazaudēt valodu (aiz brīnumiem)*; najít s někým společný j. *atrast ar kādu kopīgu valodu 4* (země světa) (*zemes/ gaismas*) *strē|le f, (Gpl -ju) 5* (u boty) (*zābaka, kurpes*) *mē|le f, (Gpl -ju) 6*: zlé *-ky, zlī -kovē ļaunas mē|les f, pl, (G -ju)*; zlé *-ky tvrdī, že... ļaunas mēles stāsta, ka...*
- jazykově** adv: j. dobře vybavený ar *labām (sveš)valodu zināšanām*; j. rozdělená společnost *sabiedrība, kas runā vairākās valodās*; j. chudý/ bohatý *valodas ziņā trūcīgs/ bagāts*
- jazykověd|a f, (-y) valodniecība f**; obecná/ srovnávací/ aplikovaná j. *vispārīgā/ salīdzinošā/ praktiskā valodniecība*
- jazykov|ý adj 1** *mēles (G)*; j. sval *mēles muskulis 2* (týkající se řeči) *valodas (G), valodu (G)*; *-é kurzy valodas kursi*; *-ā bariéra valodas barjera*; j. talent *talants uz valodām*
- jazz** [džez] (-u, L -u) *džez|s m*
- jazzman** [džezmen] (-a) *džezme|nis m, (G -ņa), džezist|s m*
- jazzov|ý [džez-] džeza (G)**; *-ā kapela džeza grupa* j. č. zkr. (jednotné číslo) vsk. (*vienskaitis*)
- jdēte, jde, jdi, jdu** impf: ⇒ **jit**
- je**₁ impf: ⇒ **být**
- je**₂ pron: ⇒ **on**
- jé** int (radost, povzdech) *ak!, oh!*; (překvapení) *o!, o!ho!*; (podiv) *re kā!*
- ječlet** impf, (3.sg/pl -i) (člověk) *spiegt (spiedz, spiedza)**; (sirény) *gaud|ot (II.)*
- ječmen** m, (-e/-a, D -il-u, L -il-/u-ē) **1** <bot.> *mie|zis m, (G -ža) 2 (obilí) *mieži m, pl**
- ječnlý** adj *miežu (G)*; <med.> *-é zrno miežgraud|s m*
- jed** m, (-u, L -u) *in|de f, (Gpl -žu)*; hadí j. *čūsku inde*; j. na hubení kryš *žurku inde*; požit j. *ieņemt indi* ♦ *mūžu na to vzīt j. es par to galvu lieku ķīlā*
- ječ, jede, jedu** impf: ⇒ **jet**
- jed|en** num, (f *-na, n -no*) **1** (označuje počet) *vien|s*; (s pomn. subst.) *vien|ī (f -as)*; (s párovými subst.) (*viens*) *pār|is m*; j. stūl *viens galds*; *-ny dveře vienas durvis*; *-ny boty viens pāris kurpju, viens kurpju pāris*; je *-na (hodina) pulkstenis ir viens*; o pūl *-né (pulksten) pusviens*; j. a pūl *pusot|rs*; *-enadvacet divdesmit viens*; *-na, dvē, trīs... j. krát -na viens reiz viens*; ještě j. *vēl viens*; j. z nejlépších/ z neznámějších *viens no labākajiem/ no pazīstamākajiem*; j. z mála *viens no retajiem*; všichni do *-noho pilnīgi visi, visi kā viens*; až na *-noho visi, izņemot vienu*; j. jediný *viens vien|s* ♦ bylo to hotovo *-na dvē tas bija gatavs viens divi*; j. za všechny, všichni za *-noho viens par visiem, visi par vienu 2* (jediný): *-no je jasné viena lieta ir skaidra*; *-no se mi nelíbí viena lieta man nepatīk* ♦ zabít dvě mouchy *-nou ranou ar vienu šāvieni nošaut divus zaķus 3* (celý, nepřetřítý): *-ním dechem vienā elpas vilcienā*; *-ním slovem vienā vārdā*; *-ním douškem vienā paņēmienā*; v *-nom kuse vienā laidā*; dům byl v *-nom plameni māja bija vienās liesmās 4*: j. a (ten)tyž, j. a ten samý *viens un tas pats*; je to j. a (ten)tyž *člověk tas ir viens un tas pats cilvēks*; je to *-no (a totēž) tas ir viens un tas pats*; je mi to *-no man (ir) vienalga 5*: j. *- druhý vien|s - otr|s*; na *-né straně - na druhé straně no vienas puses - no otras puses*; (dávali se) j. na druhého *viens uz otru*; (šli) j. po druhém *viens pēc otra*; (mluvili) j. přes druhého *viens caur otru* ♦ j. za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet *abi labi 6* (s význ. neurč.) *kād|s*; j. pán povídal... *kāds kungs stāstīja...*; *-noho dne kādu dienu 7* (ve zvolānīch) *tād|s*; ty darebāku j.! *ak tu nelietis tād|s!*
- jedenáct** num, (-i) **1** (označuje počet) *vienpadsmit (neskl.)*; je mu j. (let) *viņam ir vienpadsmit gadu, viņš ir vienpadsmit gadus vecs 2* (časový údaj) *vienpadsmit*; je j. (hodin) *pulkstenis ir vienpadsmit*; v j. (hodin) (*pulksten*) *vienpadsmitos*
- jedenáctiletý** adj **1** (starý 11 let) *vienpadsmitgadīgs, vienpadsmit gadus vec|s 2* (trvající 11 let) *vienpadsmitgadu (jen G), vienpadsmit gadu (G), vienpadsmit gadus ilg|s*
- jedenáct|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1** (číslice) *vienpadsmit (neskl.)*, *vienpadsmitnīk|s m 2* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *vienpadsmit|ais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) 3* <sport> (futbolová) *futbola komanda|a f, (pokutový kop) vienpadsmit metru soda sitien|s m*
- jedenáct|ý num 1** (v pořadí) *vienpadsmit|ais 2* (časový údaj) *vienpadsmit*; v pūl *-é (pulksten) pusvienpadsmitos*; po *-é (hodinē) pēc (pulksten) vienpadsmitiem*
- jedenkrát** adv: jednou j. *vienu vienīgu reizi*; ⇒ **jednou**
- jedináč|ek m, (-ka, Npl -cil/-kovē, Lpl -cich) vienīgais bērnis m**
- jedině** adv *vienīgi, tikai*; (možný, správný) *vienīglais*; j. proto *tikai tāpēc*; j. když... *tikai tad, ja...*, *vienīgi tad, ja...*; j. kdyby ja *nu vienīgi*
- jedin|ec m, (-ce) 1** *indivīd|s m, atsevišķs cilvēks m 2* <biol.> *indivīd|s m, īpatnīis m, (G -ņa)*
- jedinečnost** f, (-i) *vienreizība f, vienreizīgum|s m*
- jedinečnlý** adj *vienreizīgs, vienreizējs*
- jedinkrát** adv: jednou j. *vienu vienīgu reizi*; ⇒ **jednou**
- jedin|ý adj 1** (jen jeden) *vienīglais*; j. exemplář *vienīgais eksemplārs*; j. možný *vienīgais iespējamais*; jeden j. *viens vienīgs*; *-ou útěchou je to, že... vienīgais mierinājums, ka...* **2** (samý) *vien|s (vienīgs)*; nohy měl j. *puchýř viņa kājās bija vienās (vienīgās) tulznās 3* (v záporu) *nēvien|s*; ani j. *nevienis pats*; neřekl *-é slovo viņš netaica ne (pušplēsta) vārda*
- jedi, jedl** impf: ⇒ **jist**
- jed|le f, (-e) <bot.> baltegl|e f, (Gpl -ju)**
- jed|lik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) ēdājs m, ēdējs m**; velký j. *liels ēdājs*
- jedl|ý adj** *ēdam|s*; *-é houby ēdamās sēnes*; *-ā soda dzeramā soda*; j. olej *pārtikas eļļa*
- jedna** num: ⇒ **jeden**
- jednací** adj: j. číslo *lietas numurs*; j. řád *darba kārtība*; j. siň (sál) *sēžu zāle*; j. protokol *apspriedes protokols*; j. řeč (jazyk) *darba valoda*; j. tým *darba grupa*; <těž přen.> zasednout za j. stūl *sēsties pie sarunu galdā*

- jednak** adv: j. – j. *pirmkārt – otrkārt*; j. nemám čas, j. peníze *pirmkārt, man nav laika, otrkārt – naudas*
- 1 jednānī** n, (-i) **1** (činnost) *darbība* f, *ričība* f **2** (chování) *uzvedība* f, *uzvešanās* f; slušně/ hrubě j. *pieklājīga/ rupja uzvedība* **3** (zacházení) (s kým, vůči komu) *izturēšanās* f (*pret ko*), *apiešanās* f (*ar ko*); vstřícně j. se zákazníkų *pretimnākoša izturēšanās pret klientiem* **4** (vyjednávání) *sarunā* s f, *pl.*, *pārrunā* s f, *pl.*; (s kým o čem *ar ko par ko*); (selkáni) *tikšanās* f; (s kým, mezi kým *kā ar ko*); soudní j. *tiesas sēde* f, (Gpl -zu); mírově j. *miera sarunas*; zahájit j. (o čem) *uzsākt sarunas (par ko)*; <těž přen.> j. u kulatého stolu *sarunas pie apaļā galda* **5** <div.> *cēlien* s m; hra o třech ~ích *trīscēlienu luga*
- 1 jednat** impf, (-ā) **1** (postupovat) *rikoťies* (II.), *darb*oťies (II.); j. hloupě/ poctivě *rikoťies mulķīgi/ godīgi*; j. jménem koho *rikoťies kāda vārdā*; j. podle svého *rikoťies pēc sava prāta (ieskatiem)* **2** (počínat si) *uzvesties (-vedas, -vedās)*, izturēties* (III.2.); j. slušně/ hrubě *uzvesties pieklājīgi/ rupji* **3** (zacházet) (s kým jak) *izturēties* (III.2.) (*pret ko kā*), *apļieties (-ejas, -gājās)* (ar ko kā)*; j. s kým vlídně/ sprostě *izturēties pret ko laipni/ rupji*; umi j. s lidmi *viņš prot apieties ar cilvēkiem* ♦ j. s někým v rukavičkách *izturēties pret kādu kā pret jēlu olu* **4** (rīkoduot se) (s kým o čem, o co) *apļspriest (-spriež, -sprieda)* (ar ko ko), apļspriesties (-spriežas, -spriedās)* (ar ko par ko)*; (ujednávat) *vest (ved, veda)* sarunas (ar ko par ko)*; j. o uzavření smouvy *vest sarunas par līguma slēgšanu* **5** (pojednávat) (o kom/čem) *stāstīt* (III.1.) (*par ko*); o čem ~ā ta kniha? *par ko stāsta šī grāmata?* **6** (najimat do práce) *līgt* (*līgst, līga*)* (*darbā*) ■ **j. se** impf: ~ā se (o koho/co) *runa ir (par ko)*
- jednatel** m, (-e, Npl -ē), **jednatel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (organizace) *sekretāris* m, *sekretāre* f, (vedoucí agendy) *darbve*dis m, (G -za), *darbve*de f, (Gpl -zu) **2** (obchodní zástupce) *tirdzniecības aģent*s m, *aģen*te f, (Gpl -šu) **3** (zmocněnec) *pilnvarotāis* m, *pilnvarotā* f; diplomatický j. *diplomātiskais pilnvarotais*
- jedni** num: ⇒ **jeden**
- jednička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *vieninieks* m **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *pirm*ais (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*) **3** <šk.> (známka v českých školách) *vieninieks* m; (v lotyšských školách je v desítibodovém systému nejvyšší ocenění desítka) ≡ *desmitnieks* m, *devītnieks* m (čehu školās piecu baļu sistēmā vislabākā atzīme ir vieninieks) **4** (rychlost) *pirmais ātrums* m; zařadit ~ku *ieslēgt pirmo ātrumu* **5** (množství vína ap.) *simts grami (dzēriena)* **6** (o člověku): j. v tenise/ v herectví *pirmā lieluma tenisa/ aktiermākslas zvaigzne*; j. v matematice/ v počtech *pirmais matemātikā/ rēķinos*; je j. *viņš ir lielisks*
- jedno** num: je to j. (a tež) *tas ir viens un tas pats*; je mi to j. *man (ir) vienalga*; ⇒ **jeden**
- jednoaktov**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <div.> *viencēliena luga* f, *viencēlien*s m
- jednobarevn**ý adj *vienkrāsain*s; <přen.> ~ā vlāda *valdība, kuru veido (kurā pārstāvēta) viena partija*
- jednočlenn**ý adj: <lingv.> ~ā vēta *vienkopas teikums*
- jednodenn**í adj **1** (1 den starý) (*vienu*) *dienu* vecs **2** (trvajici 1 den) *vienas dienas* (G), *vienu dienu* ilgs; j. výlet *vienas dienas izbraukums*
- jednodiln**ý adj *vienda*lģis; ~ē plavky *kopējais peldkostīms*; j. slovník *viensējuma vārdnīca*
- jednoduchost** f, (-i) *vienkāršība* f
- jednoduch**ý adj *vienkārš*s; ~ē dveře *vienkāršas durvis*; ~ā strava *vienkārša barība*; j. úkol *vienkāršs uzdevums*; ~ā jest tas nav tik *vienkārši* ♦ je to ~ē jako facka *tas ir vienkāršāks par vienkāršu*
- jednoduše** adv *vienkārši*
- jednohodinov**ý adj (*vienas*) *stundas* (G), *vienu stundu* ilgs
- jednolet**ý adj *viengad*lģis, (*vienu*) *gadus* vecs; ~ē dítě *viengadīgs bērns, (vienu) gadu vecs bērns*; <bot.> ~ā roslina *viengadīgs augs*
- jednolit**ý adj *monol*īts, *viengabalain*s
- jednomēsičn**í adj **1** (1 měsíc starý) (*vienu*) *mēnesi* vecs **2** (trvajici 1 měsíc) (*viena*) *mēneša* (G), (*vienu*) *mēnesi* ilgs; j. lhůta (*viena*) *mēneša termiņš*
- jednomysln**ě adv *vienprātīgi*
- jednomysln**ý adj *vienprātīg*s
- jednopatrov**ý adj *dīvstāvu* (jen G) (*apakšstāvu neskaita*)
- jednoprocentn**í adj *vienprocentīg*s
- jednorázov**ě adv *vienreizēji, vienā reizē*
- jednorázov**ý adj *vienreizējs*; ~ā platba *vienreizējs maksājums*; ~ē pleny/ střičkačky *vienreizējās lietošanas autiņi/ šļircs*
- jednoročn**í adj **1** (jeden rok starý) *viengad*lģis, (*vienu*) *gadus* vecs; j. dítě *viengadīgs bērns, (vienu) gadu vecs bērns* **2** (trvajici jeden rok) (*vien*)*gada* (jen G), *viengad*lģis, (*vienu*) *gadus* ilgs; j. kurzy *viengadīgi kursi, (vienu) gadu ilgi kursi*; j. smlouva (*vien*)*gada līgums*
- jednostrann**ě adv **1** (týkající se jedné strany) *vienpusēji, no vienas puses*; j. vypovědět smlouvu *vienpusēji lauzt līgumu*; j. potištěný papír *vienpusēji (no vienas puses) apdrukāts papīrs* **2** (neúplně) *vienpusīgi*; informovat j. *informēt vienpusīgi*
- jednostrann**ý adj **1** (týkající se jedné strany) *vienpusējs*; ~ē příměří *vienpusējs pamiers*; <med.> ~ā obrna těla *vienpusēja ķermeņa paralīze* **2** (neúplně) *vienpusīg*s; ~ē informace *vienpusīga informācija*
- jednot**a f, (-y) **1** (ucelenost) *vienotība* f, *vienība* f; j. národa *tautas vienotība*; j. v různosti *vienotība dažādībā* **2** (jednomyslnost) *kopība* f, *vienprātība* f; názorová j. *uzskatu kopība*; není j. v tom, zda... *nav vienprātības, vai...* **3** (spolek) *apvienība* f, *savienība* f, *biedrība* f; j. bratrská *brāļu draudze* f, (Gpl -džu); tělovýchovná j. *sporta klub*s m
- jednotic**í adj *vienjošs*; j. prvek *vienjošs elements*
- 1 jednot**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (jednička) *vieninieks* m; ~ky a desítky *vieni un desmiti* **2** (př měření) (*mēra*) *vienība* f, *délková/ váhová* j. *garuma/ svāra vienība*; peněžní j. *naudas vienība* **3** (složka); pracovní j. *izstrādes dien*a f, *bytová* j. *dzīvoklis* m, (G -ja); j. intenzivní péče *intensīvās terapijas da*lļa f **4** <voj.> *vienība* f, *da*lļa f
- jednotiv**ě adv *pa vienam, atsevišķi*; vstupovat j. *nākt iekšā pa vienam*
- jednotiv**lec m, (-ce) *atsevišķs cilvēks* m, *person*a f, *pracovní výkon* ~ce *viena cilvēka izstrāde*
- jednotlivost** f, (-i) *da*lļa f, *sīkums* m; do všech ~i *līdz pat sīkumiem (da*lļām)
- 1 jednotliv**ý adj *atsevišķs*
- jednotně** adv **1** (sjednoceně) *vienoti*; postupovat j. *rikoťies vienoti* **2** (stejně) *vienādi*; jsou j. oblečení *viņi ir vienādi ģērbusies*
- jednotnost** f, (-i) *vienotība* f; nej. názorů *uzskatu dažādība* f
- jednotn**ý adj **1** (sjednocený) *vienot*s; ~ā měna/ fronta *vienota valūta/ fronte*; jsou ~i v názoru (na co) *viņi ir vienās domās (par ko)*; <hist.> ~ē zemēdēliskē družstvo *apvienotais lauksaimniecības kooperatīvs* **2** (společný) *kopīgs*; ~ē hledisko *kopīgs redzespunkts*; ~ā kandidátka *kopīgs kandidātu saraksts* **3**: ~ē ceny *standarta cenas* **4**: <lingv.> ~ē číslo *vienskaitlis* m, (G -ja)
- jednotv**árně adv *vienmuji*
- jednotv**árný adj *vienmuļš*
- 1 jednou** adv **1** (jedenkrát) *vienreiz, vienu reizi*; j. denně *vienreiz dienā, (vienu) reizi dienā*; j. za život *reizi mūžā*; jenom j. *tikai vienreiz*; ani j. *ne reizi*; ještě j. *vēreiz*; j. provždy *reizi par visām reizēm*; j. dvakrát *reizi divas*; j. jedenkrát (jedinkrát) *vienu vienīgu reizi*; j. za čas *laiku pa laikam*; pro j. *šoreiz*; j. tak drahý *dīviti dārgs, divreiz dārgāks* ♦ j. za uherský rok *reizi pa ilgiem laikiem*; dvakrát *mēr a j. reži! septiņreiz nomēri, vienreiz nogriez!* **2** (kdysi, někdy) *reiz*; j. ráno *reiz no rīta*; byl j. *jeden král reiz dzīvoja kāds karalis* **3**: j. – j. *te – te, reizēm – reizēm*; j. – jindy *vienreiz – citreiz*
- jednoz**načně adv **1** (nedvojsmyslně) *viennozīmīgi*; j. odpovědět *atbildēt viennozīmīgi* **2** (zcela jasně) *nepārprotami, viennozīmīgi*; j. co prokázat/ odmítnout *nepārprotami ko pierādīt/ no kā atteikties*
- jednoz**načný adj **1** (nedvojsmyslný) *viennozīmīg*s **2** (zcela jasný) *nepārprotams, viennozīmīg*s; j. důkaz *nepārprotams pierādījums*
- jedny** num: ⇒ **jeden**
- jedovat**ý adj **1** *indīg*s **2** <expr., přen.> (člověk, jazyk) *dzēlīg*s; (vitr) ass; ~ā poznámka *indīga (dzēlīga) piezīme*
- jede** impf: ⇒ **jet**
- jeh**la f, (-ly, Gpl -el) *ada*lļa f, *gramafonová* j. *atskaņotāja adata*; grilovací j. *ies*ms m ♦ být jako na ~lách *sēdēt kā uz adatām*; šit něco horkou ~lou *izdarīt kaut ko steigā (pa roku galam)*; hledat ~lu v kupce *senā meklēt adatu siena kaudzē*
- jehlan** m, (-u, L -ul-ě) <mat.> *piramīda* f
- jehlic**e f, (-e, Gpl -y) **1** (na pletení) *adāmadat*a f **2**: j. do vlasů *matad*a lļa f, j. do kravaty *kaklasaites ad*a lļa f **3** (jehličanů) *skuja* f
- jehlič**í n, (-i) *skuja*s f, *pl*
- jehličnat**ý adj: j. strom *skuju koks*; j. les *skuju koku mežs*
- jehn**ě n, (-ěte, Npl -ata) *jēr*s m
- jehně**la f, (-y) <bot.> *spu*l dze f, (Gpl -džu); (vrby) *pūpo*l s m

1 jehō, pron. (f její, pl jejich) *viņa* (f *viņas, pl viņu*); podle j. (náзору) *viņaprāt, pēc viņa domām*; po j. (přání) *pēc viņa prāta*

jeho₂ pron: ⇒ **on**

jehož pron: ⇒ **který, jenž**

jej pron: ⇒ **on**

jeji, jejich pron: ⇒ **jeho₁**

jež pron: ⇒ **který, jenž**

jekot m, (-u, L -u) *spiegšān|a f, kliegšān|a f, sirēn) gaudošān|a f*

jekt|at impf, (-ā) **1** (koklat) *stost|īties* (III. 1.) **2**: j. zuby *klab|ināt* (III. 1.) *zobus*; zuby mu ~aly *zimou viņam no aukstuma klabēja zobi*

jel impf: ⇒ **jet**

jelen m, (-a) <zool.> *brie|dis m, (G -ža) ♦ jsem z toho j. es esmu galīgā neziņā, es no tā neko nesaprotu*

jeleni adj *brieža* (G); *briežu* (G); j. parohy *brieža ragi*; j. rīje *briežu pārošanās* (laiks); <prēn.> j. lūj *higiēniskā lūpu krāsa*

jelikož konj. <kníž.> *tā kā, tāpēc ka, jo*

jelit|o n, (-a, L -ē/-u) **1** <kuch.> (převážně z krve) *asinsdes|a f, (převážně z krup) putraimdes|a f 2 <vulg.> (hlupák) *muļķ|is m, muļķ|e f, muļķades|a m/f, (Dm -am, Df -ai)**

Jemen m, (-u, L -u) *Jemen|a f*

jemně adv **1** (drobně: umlīt, nakrājet) *smalki, sīki*; j. přšet *smidz|ināt* (III. 1.) **2** (zlehka: pohladit, odstínit) *viegli, maigi 3* (přesně: rozlišit) *precīzi 4* (taktně, vlídně: chovat se, pokārat) *smalkjūtīgi, taktiski 5* (vybraně) *izmeklēti, smalki*; j. upravenā *jidla izmeklēti ēdieni*

jemnost f, (-i) **1** (drobnost) *smalkum|s m, sīkum|s m*; jazykové ~i *valodas smalkumi 2* (hebkost: rukou, pokožky) *maigum|s m*; (srsti, lātky) *smalkum|s m 3* (citlivost) *jūtīgum|s m, trauslum|s m*; j. vztahū *attiecību trauslums 4* (v chování, jednāni) *smalkjūtīb|a f, taktiskum|s m*

jemný adj **1** (drobný, tenký: vlákno, mouka, pisek, rysy) *smalk|s; (dēšt) sīk|s; ~ā vrstva plāna kārta 2* (hebký, hladký: pokožka, ruce, látka) *maigs, mīkst|s; (lehký: vīno, jidlo) vieg|s, maigs 3* (sotva patrný: rozdíl, nuace) *neliel|s, sīk|s; (vānek, odstīn, barva) maig|s 4* (citlivý: váha) *jūtīg|s; (sluch) jūtīg|s; ~ā mechanika smalkmehānik|a f 5* (úločitný: člověk, narážka) *smalkjūtīg|s; (takti: chování, vystupování) taktisk|s 6* (vybraný) *izmeklēti, smalk|s; ~ē způsob|j. vkus smalka uzvedība/ gaume*

jemu pron: ⇒ **on**

jemuž pron: ⇒ **který, jenž**

1 jen(om) I adj (pouze) *tikai*; j. jednou *tikai vienreiz*; j. tak *tāpat vien*; j. tak tak *tik tikko, gandrīz (ne-)*; j. tak tak jsem stihl autobus es *tik tikko paspēju uz autobusu, es gandrīz nepaspēju uz autobusu*; záleži to j. a j. na vás *tas ir atkarīgs tikai un vienīgi no jums*; j. a j. se stēžuje *viņš tikai sūdzas un sūdzas ♦* to není j. tak *tas nav tik vienkārši*; j. co je prava *tiesa kas tiesa*; prši, j. se leje *gāž kā ar spaiņiem* II konj *tiklīdz, tikko*; j. jsme vyšli, začalo přšet *tikko mēs izgājām ārā, sāka līt*; přijedu, j. co se uvolnim *es atbraukšu, tiklīdz kā es atbrīvošos* III part **1** (vybizeni): j. se neboj! *tu tikai nebaudies!*; j. si představ tu *tikai iedomāies*; (smim jīt?) j. jdi! *ej vien!* **2** (varování): j. počkej! *nu pagaid!*; j. se opovaž! *tikai uzdrīksties!* **3** (zdůraznění) *gan*; proč to j. udělal? *kāpēc gan viņš to izdarīja?*; co mu j. je? *kas gan viņam kaiš?* **4** (přání): j. aby, j. kdyby *kaut tikai*; j. když *ja vien*; j. aby přišla *kaut tikai viņa atnāktu*

jenomže konj *bet, tikai*

1 jenž pron, (f/n jež, pl: m jíž, f/n jež): ⇒ **který**

jenže konj *bet, tikai*

jepic|e f, (-e, Gpl -) <zool.> *viendienī|te f, (Gpl -šu)*

jeptiš|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mūķe|ne f, (Gpl -ņu)*

Jerevan m, (-u, L -u) *Erevān|a f*

Jeruzalém m, (-a, L -ē) *Jeruzalēme|e f*

jeřáb, m, (-a) <zool.> *dzēr|ve f, (Gpl -vju)*

jeřáb, m, (-u, L -u/-ē) <tech.> *celt|nis m, (G -ņa), cejamkrān|s m*

jeřáb, m, (-u, L -u/-ē) <bot.> *pīlā|dzis m, (G -dža)*

jeřábek m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *mežir|be f, (Gpl -bju)*

jesete|r m, (-ra, Npl -rī) <zool.> *stor|e f*

jesky|ně f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *a|a f, krāpnikovā| ledovā j. stalaktītu/ ledus ala*

jesile f, pl, (-i) **1** (pro zvěř) *(barības) sij|e f, (Gpl -ju), rede|les f, pl, (G -ju) 2* (dětské) *mazbēru noviet|ne f, (Gpl -ņu), silī|te f, (Gpl -šu) <kol.>*

jest impf: to j. *tas ir*; ⇒ **byť**

1 jestli I konj **1** (-li) *ja 2* <kol.> (*zda vai*; nevím, j. přijde *es nezīnu, vai viņš atnāks* II part: jen j. *ja tikai, ja vien*

jestlipak I konj (jestli) *vai* II part *vai gan*; (údiv) *vai tad*; j. viš, že... *vai gan tu zīni, ka...*; j. se na to pamatuješ? *vai tad tu to atceries?*

1 jestliže konj <kol.> *ja*

jestřáb m, (-a) <zool.> *vanag|s m*

ješitnost f, (-i) *iedomīb|a f, (nafoukanost) uzpūtīb|a f, (samolibost) patmīlīb|a f, uraženā j. aizvainota patmīlība*

ješitný adj *iedomīg|s; (nafoukany) uzpūtīg|s; (samoliby) patmīlīg|s*

1 ještē adv/part *vēl*; j. jednou *vēlreiz*; j. jedno (pivo) *vēl vienu (alu)*; j. dnes *vēl šodien*; j. studuje *viņš vēl mācās*; j. se nevrātil *viņš vēl nav atgriezies*; to se j. *nevī tas vēl nav zināms*; j. mu není *padesāt viņam vēl nav piecdesmit*; j. že... *labi vēl, ka...*

ještē|r m, (-ra, Npl -rī) **1** <zool.> *zvīņne|sis m, (G -ša) 2* (v pohādākch) *pūķ|is m*

ještēr|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <zool.> *ķirzak|a f 2* <kol.> (vozik) *elektrokār|s m*

1 je|t impf, (-de, fut. po-de, prēt. -l, rozk. -d) **1** (o vozidle) *braukt* (*brauc, brauca*)*; (o autobuse, tramvaj, vlaku tēž) *iet* (*iet, gāja*)*; (smērem sem) *nākt* (*nāk, nāca*); (o lodī) *peld|tēt* (III. 2.); tramvaj uz ~de *tramvajs jau nāk*; vlak ~de *katrý den vilciens iet katru dienu*; auto ~de *stokilometrovou rychlosti automašīna brauc ar ātrumu simts kilometru stundā 2* (o cilvēku) (čīm, na čem) *braukt* (*brauc, brauca*)* (*ar ko*); j. autem/ vlakem/ autobusem *braukt ar automašīnu/ ar vilcienu/ ar tramvaju*; j. na motocyklu/ na kole *braukt ar motociklu/ ar divriteni*; j. na koni (koňmo) *jāt* (*jā, jāja*)*; j. na lyžich *slēp|ot* (II.); j. na brusich *slid|ot* (II.); j. výtahem *braukt ar liftu*; j. (auto)stopem *braukt ar autostopu*; j. za kým (sledovat) *braukt kam pakaļ, sek|ot* (II.) *kam*; j. do Prahy/ na Slovensko *braukt uz Prāgu/ uz Slovākiju*; j. na výlet/ na svatebni cestu/ na hory *braukt ekskursijā/ kāzu ceļojumā/ uz kalniem*; j. do kopceļ/ z kopceļ *braukt kalnā/ no kalna* (*leļup*); j. do zastāvky *XI* / do 5. patra *braukt līdz pieturai XI/ līdz 6. stāvam*; ~demel (začīnāme) *aiziet!*, *sākam!*; ~deme dāl! *ejam tālāk!* ♦ *zvolna-li ~deš, dāle dojedeš lēnāk brauksi, tālāk tiks!* **3**: <sport> j. závod *piedalīties* (III. 1.) *sacensībās 4* (pohybovat) (čīm po čem) *pār|braukt* (*-brauc, -brauca*)* (*ar ko kam*); j. rukou po papīru *pār|braukt ar roku papīram*; j. očima po čem *pār|laist* (*-laiz, -laida*)* *kam acis 5* <kol.> (být v chodu) *darb|oties* (II.); j. na plně obrátky *darboties uz pilniem apgriezieniem*; pusa (huba, jazyk) *ji jen ~de viņa runā vienā laidā*

jetel m, (-e) <bot.> *āboliņ|š m*

jev m, (-u, L -u) *parādīb|a f, prirodni ~y dabas parādības*; přechodný j. *pārejoša parādība*

jeviš|tē n, (-tē, Gpl -t) **1** *skatu|ve f, (Gpl -vju)*; otáčivé j. *grozāmā skatuve*; uvést kus na ~i *inscenēt lugu 2*: <prēn.> *politické j. politiskā arēn|a f*

jevištni adj *skatuves* (G); j. umēni *skatuves māksla*; j. výtvarnik *scenogrāf|s m, scenogrāfe f*

jev|it impf, (3.sg/pl -i) <kníž.> *izrād|īt* (III. 1.); j. zájem (o co) *izrādīt interesi* (*par ko*); j. radost (nad čīm) *izrādīt prieku* (*par ko*); j. sklon k čemu *izrādīt noslieci uz ko*; ne~il *znāmky života viņš neizrādīja nekādas dzīvības pazīmes* ■ **j. se** impf <kníž.> **1** (být patrný) *šķīst* (*šķiet, šķita*)*, *likties* (*liekas, likās*)*; ~ī se *tendence/ pōtēba ir parādījusies tendence/ vajadzība*; ~ī se *nutny/ žādōucim* (*šķiet, ka*) *ir nepieciešams/ vēlams*; ~ī se *to dlouhým/ výhodným* *šķiet, ka tas ir par garu/ izdevīgi 2* (mīt vzhled) *izskat|īties* (III. 1.), *iz|likties* (*-liekas, -likās*)*; j. se *lhōstejným izlikties vienaldzīgam*; ~ī se *jako čestný člověk šķiet, ka viņš ir godīgs cilvēks*; j. se *v jiném svētle rād|īties* (III. 1.) *citā gaismā*

jez₁ m, (-u, L -u, Lpl -ech/-ich) *aizsprost|s m, dam|bis m, (G -bja)*

jez₂ impf: ⇒ **jist**

jezd|ec **1**: ma, (-ce) (na koni) *jātniek|s m*; <voj.> *kavalērist|s m 2* (na kole) *velosipēdist|s m*; (tēž závodni) *riteņbraucēj|s m*; (na motocyklu) *motociklīst|s m*; je dobrý j. *viņš ir labs braucējs 3*: ma/mi, (A -cel-ec, Npl -cel-ci) <šachy> *zirdziņ|š m 4* (kartotēcni) (*kartotēkas*) *rādītājs m 5* (u vah) (*svaru*) *šautriņ|a f 6* (u zipu) (*rāvējslēdzēja*) *slēdzis m, (G -dža)*

jezdeck|ý adj: j. sport *jāšanas sports*; ~ē závody *jāšanas sacensības*; j. kůň *jājamzirg|s m*; ~ā socha/ ~ē holinky *jātnieka statuja/ zābaki*; <voj.> j. pluk *kavalērijas pulks*

jezdectv|í n, (-i) (*jizda na koni*) *jāšan|a f, (jezdecký sport) jāšanas sport|s m*

jezd|it impf, (3.sg/pl -i, pas. ježdēn) **1** (čīm, na čem) (*bieži, parasti*) *braukt* (*brauc, brauca*)* (*ar ko*); (pravidelnē) *brauk|āt* (II.) (*ar ko*); j. autem/ vlakem/ autobusem (*bieži, parasti*) *braukt* (*braukāt*) *ar automašīnu/ ar vilcienu/ ar autobusu*; j. do práce *tramvaji braukt* (*braukāt*) *uz darbu ar tramvaju*; j. na motocyklu/ na kole *braukāt ar motociklu/ ar divriteni*; j. na koni *jāt* (*jā, jāja*)*; j. na lyžich *slēp|ot* (II.); j. na brusich *slid|ot* (II.); j. na loďceļ/ na sānkāch *viz|ināties* (III. 1.) *ar laivu/ ar ragaviņām*; j. po svēte *braukāt pa*

pasauli; j. lyžovat/ do hor *braukt slēpot/ uz kalniem*; j. na dovolenou *braukt pavadīt atvaļinājumu*; učit se j. (autem) *mācīties braukt (ar automašīnu) 2* (o dopravních prostředcích) *braukt (brauc, brauca)*, iet (iet, gāja)**; vlak -ī jen v pracovní dny *vilciens iet tikai darba dienās*; výťah ne-ī *lifts nedarbojas 3*: <sport> j. závody *piedalīties (III.1.) sacensībās*; ⇒ **jet**

jezdīvāt impf. (-á) (*bieži, parasti*) *braukt (brauc, brauca)**; (pravidelnē) *brauk|āt (II.)*; (o obyčlēm, častēm ději tēž) *mēgt (mēdz, mēdza)* braukt*; o výkendech -āme na chalupu *nedējas nogalēs mēs mēdzam braukt uz vasarnīcu*; ⇒ **jezdit, jet**

jezdījnē f. (-nē, Gpl -nī/-nī) **1** (na koni) *jātnie|ce f. (Gpl -ču) 2* (na kole) *velosipēdī|ste f. (Gpl -stu)*; (tēž závodni) *riteņbraucēja f. (na motocyklu) motociklī|ste f. (Gpl -stu)*; je dobrā j. *viņa ir laba braucēja*

jeze|ro n. (-ra, L -rē/-ru) *ezer|s m*

jezevčīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *āpšu sun|s m*

jezevjec m. (-ce) <zool.> *āps|is m. (G -ša) ♦ Žīt jako j. dzīvot vientuļi; bējt zalezl j. tupēt mājās; koukat jako j. z diry skatīties nelaiņpi (naidīgi)*

jezīr|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *mazs ezer|s m, ezerī|š m*

jezuita m. (-y, Npl -ē) *jezuit|s m*

jež pron: ⇒ **který, jenž**

ježdīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *ķī|sīs m. (G -ša)*

jež|jek 1: ma. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *e|zīs m. (G -ža)*; moīský j. *jūras ezis 2*: mī|ma. (A -ek/-ka) (ūčes) *ež|ītis m. (G -ša)*; dāt se ostřihat na -ka *nogriezēt ezīti*

ježibabja f. (-y) *ragan|a f*

ježiš, ježišmarjā int *dieviņ tētiņ!*, *ak tu dieviņ!*

Ježiš|jek 1: mī|ma. (-ka, A -ek/-ka) (Štēdrý den) *Ziemassvētku vakar|s m*; dārek k -ku *Ziemassvētku dāvana*; cos dostal k -ku? *ko tu saņēmi uz Ziemassvētkiem? 2*: ježišek (nadilka) *Ziemassvētku dāvan|a f*; mēl jsem bohātēho -ka *es saņēmu daudz Ziemassvētku dāvanu 3*: ma. (-ka) (dāvājici nadilku) ≅ *Ziemassvētku vecī|tis m. (G -ša)*

ježīt se impf. (3.sg/pl -i) **1** (o vlasech) *celties (ceļas, cēlās)* stāvus, slīeties (slīenas/slejas, slējās)* stāvus (gaisā)*; -īly se mi z toho vlasy na hlavē *man no tā mati saslējās stāvus 2* <expr.> (rozčlōvat se) *bozties (božas, bozās)*, uz|met (-met, -meta)* lūpu*

jho n. (-a, Gpl jeh, Lpl -ách) **1** (jafmo) *jūg|s m 2* (na bfēmena) *nēš|ī m, pl 3* <přen., kniž.> *jūg|s m, slog|s m*; (žīt) pod něčim -em *kāda jūgā*

ji, jī pron: ⇒ **ona**

jī impf: ⇒ **jist**

jīdel|na f. (-ny, Gpl -en) *ēdnīc|a f. (v bytē) ēdamistab|a f*

jīdelnī adj: j. pībor *galda piederumi*; j. souprava *pusdienu servīze*; j. stūl *ēdamgald|s m*; j. listek *ēdienkar|te f. (Gpl -šu)*; j. vūz *restorānvagon|s m*; j. nāvuky *ēšanas paradumi*

jīdelnīc|ek m. (-ku, Lpl -cīch/-kách) *ēdienkar|te f. (Gpl -šu)*

jīd|lo n. (-la, L -le, Gpl -el) **1** (pokrm) *ēdien|s m*; (cokoliv k jīdlu) *ēdam|ais m*; teplā| studenā -la *silti/ auksti ēdieni*; hotovē j. *gatavs ēdiens*; masītē j. *gaļas ēdiens*; hlavni j. *otrais ēdiens*; -la a nāpoje *ēdieni un dzērieni*; j. a pītī *ēdamais un dzeramais*; vzīt si j. (na cestu) *paņemt sev līdzi ēdamo 2* (jedeni) *ēšan|a f*; pī -lē *ēdot*; chuť k -lu *tas nav ēdams*; pīed -lem/ po -lē *pirms/ pēc ēšanas*; už jste po -lē? *vai jūs jau esat paēdis?*; co máme k -lu? *kas būs ēst?* ♦ s -lem roste chuť *ēstgriba (apetīte) rodas ēdot*

jih m. (-u) *diēnvīd|ī m, pl*; od -u, z -u *no diēnvīdiem*; (jet) na j. *uz diēnvīdiem*; (být) na -u *diēnvīdos*; na j. (od čeho) *uz diēnvīdiem (no kā)*; okna vedou na j. *logi iziet uz diēnvīdiem*

Jihlav|a f. (-y) *Jihlav|a f (pilsēta Diēnvīdčehijā)*

jīhoafričk|ý adj **1** (vztahující se k Jižní Africe) *Diēnvīdāfrikas (G)*; J-ā republika *Diēnvīdāfrikas Republika 2* (vztahující se k Jihoafričanům) *diēnvīdāfrikāņu (G)*

Jīhoafričan m. (-a, Npl -ē), **Jīhoafričan|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *diēnvīdāfrikānīs m. (G -ņa), diēnvīdāfrikānie|te f. (Gpl -šu)*; -ē *diēnvīdāfrikāņi*

jīhočesk|ý adj *Diēnvīdčehijas (G)*

jīhovýchod m. (-u, L -ē) *diēnvīdaustrum|ī m, pl*

jīhovýchodnē adv *uz diēnvīdaustriem*; j. od čeho *uz diēnvīdaustriem no kā*

jīhovýchodnī adj *diēnvīdaustrumu (G)*

jīhozāpad m. (-u, L -ē) *diēnvīdrietum|ī m, pl*

jīhozāpadnē adv *uz diēnvīdrietumiem*; j. od čeho *uz diēnvīdrietumiem kā*

jīhozāpadnī adj *diēnvīdrietumu (G)*

jīch pron: ⇒ **on**

jichž pron: ⇒ **který, jenž**

jik|ra f. (-ry, Gpl -er); pl -ry *ikr|ī m, pl*; klāst -ry *nārst|ot (II.)*

jīl m. (-u, L -u) *mā|šs m*

jīlm m. (-u, L -u) <bot.> *vīksn|a f, gob|a f*

jīm, impf: ⇒ **jist**

jīm, jīm₂, jīmi pron: ⇒ **on**

jīmž, jīmž, jīž pron: ⇒ **který, jenž**

jīnač adv <kol.>: ⇒ **jīnak**

jīnačī adj <kol.>: ⇒ **jīnaký**

jīnak adv **1** (odlišnē) *citādi, savādāk*; j. smýšleji *citādi domājošs*; rozhodnout se j. *izlemt citādi*; j. to nejde *citādi tas nav iespējams*; tak a ne j. *tā un ne citādi*; j. řečeno *citēm vārdiem 2* (navic) *citādi*; j. nikdo/ nic *citādi neviens/ nekas*; jak se j. máte? *kā jums citādi iet? 3* (v opačném případě) *citādi*; prospěš si, j. přijdeš *pozdě pasteidzies, citādi tu nokavēšies*

jīnam adv *uz citurieni, uz citu vietu*; obrātīt feč j. *novērst sarunu uz citu pusī*

jīnde adv *citur, citā vietā*

jīndy adv **1** (v jinē dobē) *citreiz; pīrjēdte j. atnāciet citreiz*; vice než *kdy j. vairāk nekā jebkad 2* (za jiných okolností) *citām reizēm*; utratil více než j. *viņš iztērēja vairāk nekā citām reizēm*; j. bývá *veselejši citām reizēm viņš ir pīciecīgāks 3* (kdysi) *agrāk*; j. bývalo *vše jinē agrāk viss bija citādi*

jīno|ch m. (-cha, Npl -ši, Lpl -šich) <kniž.> *jaune|llis m. (G -ja)*

jīnotaj m. (-e) *alegorij|a f, līdzīb|a f*

jīnovat|ka f. (-ky, D.L -ce) *sarm|a f, pokrytý -kou* *apsarmoj|is (f -usi), nosarmoj|is (f -usi)*

jīn|l adj *cit|s*; -ymī slovy *citēm vārdiem*; za -ych okolností *citōs apstāk|os*; nezbyvá nic -ého než... *neatliek nekas cits kā...*; něco -ého je... *cita lieta ir...*; mezi -ým, mimo -é *starp citu, cita starpā*; a -é (aj.) *un citi (u. c.)*; to je něco -ého! *tā ir cita lieta!*; je z něj j. *člověk viņš ir cits cilvēks ♦ divat se na něco -ýma očima skatīties uz kaut ko citām acīm*; to je -ā (pīsnīčka) *tā ir cita lieta II m. (-ého), -ā f. (-é) cit|s m, cit|a f, mā -ého viņai ir cits*

jīñ|a f. (-y) <bot.> *dāl|jā f*

jisk|ra f. (-ry, D.L -ře, Gpl -er) *dzirkste|le f. (Gpl -ju), dzirk|sts f. (Gpl -šu)*; elektrická j. *elektriskā dzirkstele*; křesat -ry *šķīlt dzirksteles*; <přen.> -ra *nādēje cerības starj|š m ♦ z malē -ry velký oheň mazs cinītīs gāž lielū vezumu*

jisk|řit impf. (3.sg/pl -i) **1** *šķīlt (šķīl, šķīla)* dzirksteles 2*: j. (se) (oči, hvězdy, snih) *mirz|ēt (III.2.)*; (drahokamy) *laist|īties (III.1.)*; (vodní hladina) *vizu|lot (II.)*; (vino) *dzirkst|ēt (III.2.)*; vzduch -ī chladem *gais (sprēgāt) sprēgā no aukstība 3*: j. nāpady *bārstīties (III.1.) ar idejām*; j. vtīpem/ humorem *šķīlt (šķīl, šķīla)* asprātību/ humorā dzirkstīs*

jīst impf. (jī, 3.pl jedl, prēt. jedl, pas. jeden, imp. jez) *ēst (ēd, ēda)**; j. pīborem/ rukama *ēst ar nazi un dakšīņu/ ar rokām*; celý den jsem nejedl *es visu dienu neesmu ēdis*; dej mi něco j. *iedod man kaut ko paēst*; nemám co j. *man nav ko ēst*; j. za tři *ēst par trijiem*; <přen> j. koho očima (vai) *apl|rīt (-rij, -rija)* ko ar acīm ♦ kdo nepracuje, at' nejj kas nestrādā, tam nebūs ēst*

jīstē I adv **1** (nepochybnē) *droši, noteikti*; viš to j.? *vai tu to droši zini?*; zcela j. *pīlīgi noteikti*; pomalu ale j. *lēni, bet noteikti 2* (vystupovat, odpovídat) *droši, pārliecināti II part (zajistē) noteikti*; j. má pravdu *viņam noteikti ir taisnība*; už tam j. *je viņš jau tur noteikti ir*; j. ano *protams, noteikti, katrā ziņā*; j. ne *protams, kā nē*; ale j. *nu protams*

jīstēže part: ⇒ **jīstē (II)**

jīstin|a f. (-y) (*pamat*) *kapitāl|s m*

jīl|stīt impf. (3.sg/pl -stī, trp. -štēn, imp. -st/-stī) *nostipr|ināt (III.1.) ■ j. se* impf <kniž.> (před čim) *nodroš|ināties (III.1.) (pret ko)*; j. se pro všechny případy *nodrošināties katram gadījumam*

jīsto|tā f. (-y) **1** (nepochybnost) *pārliecīb|a f, vēdēt co s -ou droši ko zināt*; s -ou co tvrdīt *ar pārliecību ko apgalvot*; mīt -u (v čem) *būt pārliecinātam (par ko)*; nabyt -y (o čem) *pārliecināties (III.1.) (par ko) 2* (určitost, pevnot) *drošum|s m, drošīb|a f, j. v jednāni droša ricība*; chovat se s -ou *izturēties droši 3* (bezpečnost) *drošība f, pocit -y drošības sajūta*; pro -u *drošības pēc ♦ j. je j. drošs paliek (ne)drošs 4* (zabezpečení) *nodrošinājum|s m*; sociālnī -y *sociālais nodrošinājums*; j. zaměstnání *nodrošināta darbavīeta*; životní -y *apstākļu kopums, kas nodrošina mierīgu dzīvi 5*: dražebnī j. *drošības naud|a f*

jīst|ý adj **1** (nebudici pochybnostī) *droš|s*; být si j. (čim) *būt drošam (par ko)*; jsem si stoprocentně - es esmu *pīlīgi pārliecināts*; je -é, že... *nav šaubu, ka... 2* (nepochybný) *droš|s, neapšaubām|s*; -ā smrt/ -é vítězství *droša nāve/ uzvara*; j. důkaz

neapšaubāms pierādījums; jedno je ~é viena lieta ir droša **3** (pevný) drošs, stingls; j. krok droša gaita; mā ~ou roku viņam ir droša roka; ~ā rāna precīzs savienus **4** (sebejistý) pārliecinātš, pašpārliecinātš; būt si j. sām sevi būt pārliecinātam pašam par sevi; ~é vystupovāni pašpārliecināta izturēšanās **5** (bezpečný) drošs, nodrošinātš; ~ā existence nodrošināti ekzistences līdzekļi; ~é misto droša vieta; j. prijem droši ienākumi **6** (sjednaný) noteiktš; do ~é lūhtu līdz noteiktajam termiņam; v j. den noliktajā dienā **7** (určitý, nějaký) kādš, zināmš; j. mūj pītēl kāds mans draugs; do ~é mīry zināmā mērā; za ~ých okolnosta zināmos apstākļos; v ~ém smyslu savā ziņā

1 jīt impf. (jde, fut. pūjde, prēt. šel, f šla, n šlo, imp. jdi, jdēte/(1-6 tēz) pojd(te)) **1 iet** (iet, gāja)*; (smērem sem) **nākt** (nāk, nāca)*; j. pēšky iet kājām; j. po špičkāch iet uz pirkstgaliem; j. husim pohodem iet zosu gājienā; j. za nēkym (nāsledovat) iet pakaļ kam, seklot (II.) kam; j. bliž nākt tuvāk; j. s kym iet (kopā) ar ko; pojd se mou! nāc man līdzi!; pojd(te) dāl! sem! nāc(iet) tālāk! šurp!; pūjdemē! iesim!; pojd se podivat! nāc paskatīties!; pojdme se podivat na.../ se bavit o... paskatīsimies uz.../ parunāsim par...; j. komu z oči pālzust (-zūd, -zuda)* kam no acīm; j. po kom izseklot (II.) ko; j. do stāvky pielteikt (-, -teica)* streiku, piesacīt (-saka, -sacija)* streiku; j. ke dnu grimt (grimst, grima)*, slīkt (slīkst, slīka)*, <přen.> (zkrachovat) izputēt (III.2.), bankrotēt (II.); j. s dobou seklot (II.) laika garm; <přen.> j. pīlīš daleko aizļiet (-iet, -gāja)* pārāk tālu; j. do krajnosti mesties (metas, metās)* galējībās; j. do podrobnosti iedziļināties (III.1.) sīkumos; j. do hloubky iedziļināties (III.1.) (kur); j. do sebe iegremdēties (II.) sevī; j. na vēc ķerties (ķeras, ķērās)* pie lietas; jdem na to! ķeramies klāt! ♦ j. proti proudu peldēt pret straumi; j. v nēčich šlēpējich iet kāda pēdās; j. na něco chytře rīkoties gudri; j. na někoho zhurta būt bargam pret kādu, būt asam pret kādu; j. nēkomu na nervy krist kādam uz nerviem **2** (někam, někudy, na něco) iet (iet, gāja)* (kurp, uz kurieni), doties (dodas, devās)* (kurp, uz kurieni); j. do práce/ do školy/ do divadla iet uz darbu/ uz skolu/ uz teātri; j. na procházku/ na návštěvu/ na výlet iet pastaigāties/ ciemos/ ekskursijā; j. domū iet uz mājām (mājup); j. na ryby iet makšķerēt; j. na houby iet sēņot; jīt na pivo iet iedzert alu; j. na skleničku iet iedzert (kādu glāzīti); j. na večeri iet uz vakariņām; j. si zakouřit iet uzsmēķēt; j. spāt iet gulēt; <dět.> j. do hajian iet čučēt; jdi si po svém! nodarbojies ar savām lietām! **3** (pro někoho/ něco) iet (iet, gāja)* (pēc kā, kam pakaļ); j. pro cigarety/ pro doktora iet pēc cigaretēm/ pēc ārsta **4** (obrátit se) (ke komu o co, s čim, za kým s čim, na koho s čim) griezties (griežas, griežas)* (pie kā pēc kā, ar ko), vērsties (vērsas, vērsās)* (pie kā pēc kā, ar ko); j. k učitelī o radu griezties pie skolotāja pēc padoma; j. za kým s prosbou/ se stížností griezties pie kā ar lūgumu/ ar sūdzību **5** (volit si povolání, dosáhnout stav) iestāties (II.), sākt (sāk, sāka)* (strādāt), iet (iet, gāja)*; j. na univerzitu/ na práva/ do klāštera iestāties universitatē/ juristos/ klosterī; j. k poštē/ k divadlu sākt strādāt pastā/ teātrī; j. na vojnu iet armijā; j. do dūchodu iet pēdā **6** (za koho) būt (ir, bija)* (par ko); j. (komu) za svēdkal za kmotra būt (kam) par liecinieku/ par krusttēvu **7** (fungovat) strādāt (II.) darboties (II.), iet (iet, gāja)*; stroj jde tīse/ lehce mašīna strādā klusi/ viegli; pošta dnes nejde pasts šodien nestrādā; hodiny (nej)jdou pulkstenis (ne)iet **8** (o věcech, jevch): ceny jdou nahoru/ dolū cenas ceļas/ krīt; hodiny jdou napřed/ pozadu pulkstenis steigas/ atpaliek; zboží jde na odbytl na dračku prece tiek ātri izpirkta/ izķerta; škody jdou do statisicu zaudējumi sasniedz simts tūkstošus eiro (kronu, latu ap.) ♦ jde do živého, do tuhého lieta ir nopietna; jde to na tvůj vrub tas ir uz tava rēķina **9** (o tělesných pocitech): jde na mě spani man nāk miegs; jdou na mě mdloby man nāk ģībiens; mráz mi jde z pádech man drebuj skraida pār kauliem; hlava mi jde z toho kolem man no tā galva griežas ♦ nejde mu to na rozum viņš tā nespēj saprast; nejde mu to pod fousy (pod nos) viņam tas nepatīk; jde mi to proti srsti man tas nav pa prātam **10** (věst) iet (iet, gāja)*, izļiet (-iet, -gāja)*; cesta jde lesem ceļš iet caur mežu; okna jdou do dvora logi iziet uz pagalmu **11** (o čase): jde na pátou tuvojas pieci; jde mu na padesātku viņam drīz būs piecdesmit **12** (hodit se) (k čemu) derēt (III.2.) (kam), saderēt (III.2.) kopā (ar ko); (slušet) piestāvēt (III.2.) (kam); klíč nejde k zámku atslēga neder slēdzenei; barvy nejdu k sobě krāsas nesader kopā; ten klobouk vám nejde šī cepure jums nepiestāv **13** (dřit se) veikties (veicas, veicās)*, paļdoties (-dodas, -devās)*, iet (iet, gāja)*; (obchody) jdou dobře/ špatně (tirdzniecība) iet labi/ slikti; matematika mu nejde matemātika viņam nepadodas; jak ti jde učení? kā tev veicas ar mācībām?; tak to dāl nepūjde tā tas

nevar turpināties ♦ jde to jako po másle viss iet kā smērēts; jde to jako na drátkách viss iet kā pa diedziņu; jde to s nim z kopce viņam iet arvien sliktāk **14** (být možné) būt (ir, bija)* iespējams, varēt (III.2.); dveře nejdu zavřít durvis nevar aiztaisīt; cožpak to vůbec jde? vai tad tas vispār ir iespējams? ♦ to jde tas ir iespējams; to nejde tas nav iespējams; to by šlo to varētu **15**: jde o runa ir par, oč jde? par ko ir runa?, kas ir?; jde o to, že... runa ir par to, ka...; o mne nejde par mani nav runa; pokud jde o mě attiecībā uz mani; jde mu jen o peníze viņam ir svarīga tikai nauda; jde o život tas ir dzīvības un nāves jautājums **16**: <kol., expr.> (ale) jdi! ej nu ej!; jdi k čertu! ej pie velna!; jdi do háje ej bekot!; <vulg.> jdi do prdele!, jdi se vycpat! ej kakāt!, ej uz poda!

jitrncle f, (-e, Gpl -) ≅ aknu desla f (desa no cūkas iekšām)

jitro n, (-ra, L -ru, Gpl -er) <kníž.> rītš m; dobré j. labrīt!

jitrocel m, (-e) <bot.> ceļmalīte f, (Gpl -šu), ceļmallapa f

jitřenka f, (-ky, D.L. -ce) rīta zvaigzrne f, (Gpl -žņu), Venērija f

jivja f, (-y) <bot.> ievja f

jizdja f, (-y) **1** braucienš m; (jētī) braukšana f, (čim ar ko); j. autem/ vlakem brauciens ar automašīnu/ ar vilcienu; j. na koni jāšana f; j. na brusích/ na lyžích slidošana/ slēpošana f, okružni j. (turistická) ievērojamāko vietu apskates brauciens; délka ~y brauciena garums; za ~y brauciena laikā; <sport> (v krasobrusleni) povinná/ volná j. obligātā/ izvēles programā f ♦ pānškā/ dāmskā j. kungu/ dāmu vakars **2** <voj.> kavalērija f, lehkā j. vieglā kavalērija

jizdja f, (-ny, Gpl -en) manēžla f

jizdenka f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) (braukšanas) bijete f, (Gpl -šu); jízdenka na vlak/ na autobus vilcienu/ autobusa bijete; Žakovská j. skolēnu bijete; volná j. brīvbijete f, (Gpl -šu); poloviční j. bijete par puscenu; zpáteční j. bijete braucienam turp un atpakaļ; předplatní j. (na týden/ na měsíc/ na rok) braukšanas kartīte f, (Gpl -šu) (uz nedēļu/ uz mēnesi/ uz gadu); měsíční j. mēnesbijete f, (Gpl -šu); ukázat ~ku uzrādīt bijeti; označit si ~ku nokompostrēt bijeti

jizdnj n, (-ého) braukšanas maksja f

jizdni adj; j. rychlost braukšanas ātrums; j. dráha brauktuve f, (Gpl -vu), (ielas) braucamā daļa; j. pruh braukšanas josla; j. doklad braukšanas bijete, braukšanas karte; j. řád (vlakový/ autobusový) vilcienu/ autobusu saraksts; j. kolo velosipēds m, divriteļnis m, (G -ņa); <voj.> j. pluk kavalērijas pulks

jizva f, (-vy, Gpl -ev) rēļa f, ~vy po neštovicích bakurēļas f, pl; j. po operaci operācijas atstāta rēta; ~vy po popáleninách apdegumu rētas

1 jiz; adv **1 jau**; j. poněkolkátē jau kuro reizi; j. jde viņš jau nāk; j. tehdy jau toreiz; j. jako dítě... jau kā bērns... **2** (se záporem) vairs; j. ne vairs nē; j. nikdy vairs nekad; j. se to nestane tas vairs nenotiks **3** (při zdůraznění): vrátil se j. za tmy viņš atgriezās, kad jau bija tumšs

jiz, **jiz** pron: ⇒ **který, jenž**

jizně adv uz dienvidiem; j. od čeho uz dienvidiem no kā

jizni adj dienvidu (G), dienvid-; J. Amerikal/ Afrikal/ Koreal/ Dienvidamerikā f/ Dienvidāfrikā f/ Dienvidkorejā f; j. pól dienvidpols m; j. polokoule dienvidu puslode

jmeninly f, pl, (-) vārda dienļa f

jměn n, (-i) īpašums m; nemovitē/ movitē j. nekustamais/ kustamais īpašums; osobní j. privātpašums m

jmennly adj; j. seznam saraksts pēc uzvārdiem; j. katalog autoru katalogs; <lingv.> ~ā vēta nomināls teikums

1 jměno n, (-a, L -ē/-u, Gpl jmen) **1** (osoby, zvířete) vārdš m; rodné (křestní) j. priekšvārdš m, kristītais vārds; rodné (rodové) j. uzvārdš m, dzimtas vārds; divči j. pirmslaulību uzvārdš m, meitas vārdš m <zast.>; j. a příjmení vārds un uzvārds; křycí j. pseidonīmš m, (za účelem konspirace) segvārdš m; falešné j. izdomāts vārds; vlastným ~em īstajā vārdā; pod cizím ~em ar svešu vārdu; (jaké je) vaše j.? jūsu (goda) vārds?, jūsu uzvārds?; dopis na něčí j. vēstule uz kāda vārda; rezervovat letenku na něčí j. rezervēt lidmašīnas bijeti uz kāda vārda; znám ho jen podle ~a es viņu pazīstu tikai vārda pēc; mluvit ~em koho runāt kāda vārdā; ~em, ve ~u vārda likuma vārdā; znát co pravým ~em saukt ko īstajā vārdā ♦ (rychlík) jen podle ~a tikai vārda pēc **2** (věci, jevů) nosaukums m; zemēpisné j. geografiskais nosaukums; j. ulice ielas nosaukums **3** (pověst) slava f, reputācija f, mā dobrē/ špatnē j. viņam ir laba/ sliktā slava; vědec světového ~a pasaules mēroga zinātnieks **4** <lingv.> nomenš m; podstatné j. lietvārdš m; přídavné j.

ġpašibas vārd s m; vlastní j. *ġpašvārd* s m; obecně j. *sugas vārd* s m

jmenovān ģ n, (-i) *iecelšān* a f, *nominācij* a f, (koho kým *kā par ko*); j. do funkce *iecelšana amatā*

jmenovan ģ adj: shora (výše) j. *iepriekšminēt* s, *augstākminēt* s

jmenovat (im) pf, (-uje) **1** (uvést) *nosaukt* (-sauca, -sauca)*, *minēt* (III.2.) **2** (ustanovit) (koho kým) *iecelt* (-ceļ, -cēla)* (ko par ko), *nozīmēt* (II.) (ko par ko), *nominēt* (II.) (ko par ko); j. koho ředitelem *iecelt ko par direktoru* (direktora amatā); j. koho ředsedou vlády *nominēt ko par ministru prezidentu* **3** (oslovovat) *saukt* (sauca, sauca)*, *uzrunāt* (II.) ■ **j. se** impf *saukt* (sauca, sauca)*; jak se ~ujete? *kā jūs sauc?*; ~uji se Jan Novāks *manī sauc Jans Novāks*; jak se ~uje tato ulice? *kas šī ir par ielu?*, *kāds ir šīs ielas nosaukums?*

jmenovatel ma/mi, (-e, A -e, Npl -e/é) <mat.> *saucējs* m; společný j. *kopsaucējs* m; <těz přen.> uvést (co) na společný j. *atrast kopsaucēju* (kam)

jmenovjec m, (-ce), **jmenovky** ģně f, (-ně, Gpl -ņi/ni) *vārdabrajis* m, (G -ja), *vārdamājs* a f

jmenovitē adv **1** (jménem) *pēc vārda, pēc uzvārda*; uvést koho j. *nosaukt kāda vārdu* (uzvārdu); j. pan Novāks/panī Novāková *konkrēti Novāka kungs/Novākovas kundze* **2** <kniž.> (zejména) *ġpaši, it ġpaši*

jmenovit ģ adj **1** (jménem) *pēc vārda, pēc uzvārda* **2**: <odb.> ~ā hodnota *nominālā vērtība*

jmout pf, (jme, prēt. jal, pas. jat, imp. jmi, jmēte) <kniž.> **1** (chopit) *salġert* (-ġer, -ġēra)*, *salġvert* (-tver, -tvēra)* **2** (zachvātít: o citech) *pārņemt* (-ņem, -ņēma)*, *salġrābt* (-ġrābj, -ġrāba)*; jal ho hnēv *viņu pārņēma* (*sagrāba*) *dusmas* ■ **j. se** pf <kniž.> *sākt* (sāk, sāka)*; jal se vyprávēt *viņš sāka stāstīt*

jo, jó int <kol.> (ano) *jā; že jo? vai ne?*; ach *jo! ak jā!*

jod, jód m, (-u, L -u) <chem.> *jod* s m

jólga f, (-gy, D.L -ze) *jog* a f

jogurt m, (-u, L -u) *jogurt* s m

Johannesburg m, (-u) *Johanesburg* a f

jonā k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich); ⇒ **junāk**

Jordāns k o n, (-a) *Jordānija* f

joulje [džau] m, (-u) <fyz.> *džouls* m

jsem, jseš <kol.>, **jsi, jsme, jsou**: ⇒ **být**

jsoucn o n, (-a, L -u) <filoz.> *eksistenc* e f, *esamība* f

jste impf, 2.pl: ⇒ **být**

jubilejn i adj *jubilejas* (G); j. výstava *jubilejas izstāde*; j. odmēna *apbalvojums sakarā ar jubileju*

jubilej um n, (-a, Gpl -i, L -ich, I -i) *jubileja* f, kulatē j. *apaļa jubileja*

jud o [džudo] (-a, L -u) *džudo* m, (neskl.)

JUDr. zkr. (doktor/ doktora práva) *Dr. jur.*; (v ředných dokladech) *Dr. iur.* (*tiesību doktors/ doktore*)

Jugoslāv jec m, (-ce), **Jugoslāv** k a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist.> *dienvidslāv* s m, *dienvidslāvi* te f, (Gpl -šu); ~ci *dienvidslāvi*

Jugoslāvije f, (-e) <hist.> *Dienvidslāvija* f

jugoslāvsk ģ adj <hist.> **1** (vztahující se k Jugoslāvii) *Dienvidslāvijas* (G); Bývalā ~ā republika Makedonie *Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika* **2** (vztahující se k Jugoslāvčum) *dienvidslāvu* (G)

junā k, **jonā** k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** <kniž./expr.> (mladý muž) *brašuļis* m, (G -ja), *drosminiek* s m **2**: jen *junāk* ≡ *vīlcēns* m (*skauts*)

junior [r-ny-] m, (-ra, Npl -ři), **junior** k a [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (mladší) *junior* s m, *junior* te f; *jaunāk* ģais m, *jaunāk* ģā f **2** <sport> *junior* s m, *junior* te f

juniorsk ģ adj <ny-adj> *junioru* (G); ~é *mistrovství junioru* *meistarsacikstes*

Jupiter ma/mi, (-al-u) <astr.> *Jupiter* s m

jurisdikc je [-dy-] f, (-e) *jurisdikcija* f

jury [žiry] f, (neskl.) *žūrija* f

justice [-ty-] f, (-e) *justicija* f

justični [-ty-] adj *justicijas* (G), *tiesas* (G), *tiesu* (G); j. orgāny *justicijas orgāni*; j. omyl *tiesas ģjūda*; j. reforma *tiesu reforma*

JZD [jé-zé-dé/jé-zed-dé] zkr. <hist.> (jednotné zemědělské družstvo) *apvienotais lauksaimniecības kooperatīvs*

K

K, k [ká] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *k* [ká] m, (neskl.)

k prep. (s D) **1** (směr, směřování) *uz* (s Asg, Dpl), *pie* (s Gsg, Dpl); cesta ku Praze *ceļš uz Prāgu*; jet k moři *braukt pie jūras*; jít (směrem) k náměstí *iet laukuma virzienā, iet uz laukuma pusi*; přistoupit k oknu *pieiet pie loga*; jít k lékaři/ k holiči *iet pie ārsta/ pie friziera*; sednout si ke stolu *apsēsties pie galda*; sednout si k někomu *apsēsties kādam blakus* **2** (mez, mira) *līdz* (s D); (až) k domu *līdz (pat) mājai*; (až) ke kotníkům *līdz (pat) papēžiem*; k smrti *unavený līdz nāvei noguris* **3** (časová n. počtovā pñibližnost) *ap* (s Asg, Dpl); k šesté hodině *ap (pulksten) sešiem*; k ránu *řita pusē, pret řitu*; k večeru *vakarpusē, pret vakaru*; ke konci měsíce *uz mēneša beigām*; ke stu *ap simtu* **4** (účel): chystat se k odchodu *posties promiešana*; přání k svátku *apsveikums vārda dienā*; hudba k filmu *mūzika filmai*; čas k oddechu *laiks atpūtai*; co máte k obědu? *kas jums ir pusdienās?*; k čemu to je? *kam tas ir domāts?*; je k něčemu *viņš nekam neder*; k své hanbě *sev par kaunu*; (a) k tomu *turklāt, pie tam* **5** (účinek): je to k smíchu/ k neuvěření/ k nepochopení *tas ir smieklīgīl neticamiļ nesaprotami*; je to k zbláznění *tā jau var prātā sajukt*; k mému překvapení *man par pārsteigumu*; je to s ním k nevydržení *viņš nav izturams*; je tu k zalknutí *šeit nav ko elpot* **6** (možnost): voda k pití *dzeramais ūdens*; byt k pronajmutí *izřējams dzīvoklis*; věc není k nalezení *lieta nav atrodama*; to není k dostání *tas nav dabūjams*; není k zastížení *viņš nav sastopams* **7** (poměrnost, zřetel) *pret* (s Asg, Dpl); tři ku jedné *trīs pret vienu*; láska k vlasti *mīlestība pret dzimteni*; vztah k přírodě *attieksme pret dabu* **8** (sounáležitost) *pie* (s Gsg, Dpl); kravata k obleku *kaklasaite pie uzvalka*

kabaret m, (-u, L -u/ē) (podnik) *kabarejs* m, *kabarē* m, (neskl.); (představení těz) *varietē* m, (neskl.)

kabát m, (-u, L -ē/ū) **1** (svrchník) *mētelis* m, (G -ja); k. do deště *lietusmētelis* m, (G -ja); pomociť komu do ~u *palīdzēt kam uzviťt mētelī* **2** (sako) *žakeļte* f, (Gpl -šu), *svārkļi* m, pl ♦ bližší košile než k. *savs kreķls katram tuvāks*

kabát tek m, (-ku, Lpl -cich) (část chlapeckeho obleku) *žakeļte* f, (Gpl -šu); (dāmskeho kostýmu těz) *jakļa f, jaciļa f*

kabel m, (-u, L -u) *kabeļis* m, (G -ja); podmořský k. *zemūdens kabelis*; prodlužovací k. *pagarinātājs* m

kabel a f, (-y) *somļa* f, nákupní k. *iepirkumu soma*; cestovní k. *ceļasomļa* f

kabel k a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rokas somiļa* f

kabelov ģ adj *kabeļu* (G); k. rozvod/ ~ā siť *kabeļu līnija/ tīkls*; ~ā televize *kabeļtelevizija* f

kabin a f, (-y) **1** (v letadle, výtahu, na plovárně) *kabīne* f, (Gpl -ņu); telefonní k. *telefona kabīne* **2** (na lodi) *kajīte* f, (Gpl -šu)

kabinet m, (-u, L -u/ē) **1** (mistnost) *kabinet* s m; <šk.> *fizikālni k. fizikas kabinets* **2** <pol.> *kabinet* s m; vládní k. *ministru kabinets*; <přen.> *stinový k. ēnu valdība* f **3** (menší vědecké pracoviště) *nodaļa f, sekcija* f

Kābul m, (-u, L -u) *Kabul* a f

kác jet impf, (-i, 3.pl -(ej)i) (stromy) *cirst* (cērt, cirta)* ■ **k. se** impf *krist* (krit, krita)*, *gāzties* (gāžas, gāžas)*

kacir m, (-e), **kacir** k a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ķeceris* m, *ķecer* te f

kacir stvī ģ n, (-i) *ķecerība* f

káč ja f, (-i, D.L -e/ī, A -u, I -ou, N.Apl -i) **1** (hračka) *vīlciņš* m (*rotāļlieta*); honit ~u *griezt vīlciņu* **2** <kol., expr.> (hloupā žena) *zoļss f*, (Gpl -su); (nainvi, obv. mladā) *zostīņa* f, k. pitomā! *stulbā zoss!* **3** <kol.> (kachna) *pīļle* f, (Gpl -ļu)

kačēn k a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (kachna) *pīļle* f, (Gpl -ļu), *pīļte* f, (Gpl -šu) **2** <slang> (auto) (*mazs*) *citroen* s m

kačēr m, (-ra, Npl -ři) *pīļtēviņš* m; k. Donald *Donalds Daks*; dēlat ~ry (na vodē) *mest ūdenī akmeņus*

kač k a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> (koruna) *kron* a f (*naudas vienība*)

kā j d f, (-dē) *kub* s m, *tover* s m; (pivovarskā) *muča* f, *vāt* s m; (na koupání) *baļļa* f; (prūmyslovā) *tvert* s m, (Gpl -ņu), *cistern* a f

kade f, (-e) *sprogļa* f, *cirtļa* f; ~e *sprogas, cirtas, sprogaini mati*

kadeřnic je f, (-e, Gpl -j): ⇒ **kadeřnik**

kadeřnictv ģ ģ n, (-i) *frizētavļa* f

kadeřnik k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **kadeřnic** je f, (-e, Gpl -) (*sieviešu*) *frizieris* m, *frizier* te f

kād r **1**: mi, (-ru) (základ) (*pamat*) *sastāv* s m; hráčský k. *spēlētāju sastāvs*; k. strany *partijas aktīvs* m **2**: ma, (-ra, Npl -ři) <kol.> (pracovník) *darbiniek* s m, *strādnieks* m, *kadr* s m

kādr ovat impf, (-uje) <hist.> *pārbaudīt* (III.1.) *politisko uzticamību un profesionālo piemērotību*

- kádrový** adj <hist.> ~é oddělení *kadru daļa*; ~á politika *kadru politika*; ~á změna *kadru maiņa*; k. posudek *raksturojums no darbavietas*
- kafje** n. (-e) <kol.> *kafija* f ♦ to je jiný k. *tā ir cita lieta*; to je příliš silný k. *tas jau ir par daudz*
- Káhira** f. (-ry, D.L. -ře) *Kaíra* f
- káchlat** impf. (-á) *péksk[á]t (III.2.)*
- kachlel** m. (-le), **kachliik** m. (-ku, Lpl -cich) (*krāsns*) *podīņš* m
- kachlový** adj: ~á kamna *podīņu krāsns*
- kachna** f. (-ny, Gpl -en) <zool.> *p[á]le f. (Gpl -ju)*; k. divoká *mežap[á]le f. (Gpl -ju)*; novinářská k. *avižp[á]le f. (Gpl -ju)*
- kajalk** m. (-ku, Lpl -cich) *smail[ā]te f. (Gpl -šu) (laiva)*
- kakalo** n. (-a, L -u) *kakao m. (neskl.)*
- kaklat** impf. (-á) <dět.> *kai[á]t (II.)*
- kaktus** m. (-u, L -u/-e) <bot.> *kaktus[s] m*
- kal** m. (-u, L -u) **1** (ve vodě) *dūņ[s] f. pl;* (bláto) *dub[ā]i m. pl;* <těž přen.> brodit se v ~u *mīcīties pa dub[ā]iem* **2** (usazenina) *nogul[s]nes f. pl. (G -šņū)*
- kalamita** f. (-y): přírodní k. *dabas katastrofa f.* sněhová k. (*stīprs*) *sniegpute[ā]nis m. (G -ņa)*; (*liela*) *sniegavētr[ā] f.* větrná k. *viesu[ā]vētr[ā] f.* povodňová k. (*lieli*) *plūd[ā]i m. pl;* dopravní k. *liels satīksmes sastrēgum[s] m*
- kalcijs** m. (-a) <chem.> *kalcijs[s] m*
- kaleidoskop** [-ej-] m. (-u, L -u) *kaleidoskop[s] m;* k. události *notikumu kaleidoskops*
- kalendář** m. (-e) *kalendār[s] m;* nástěnný stolní/ trhací k. *sienas/ gada/ noplēšamais kalendārs;* gregoriánský/ juliánský/ mohamedánský k. *Gregora/ Jūlija (vecā stila)/ musulmaņu kalendārs*
- kalendářní** adj: (rok, týden, den) *kalendār[ā]is, kalendāra (G)*
- káljet** impf. (-i, 3. pl -ej[ā]) **1** *izkār[ā]ties (III.1.)* ♦ k. do vlastního hnízda *sp[ā]ut akā, no kuras pašam jādzers* **2** <kniž.> (špinit) *notraip[ā]t (III.1.), (no)smēr[ā]t (II.)*; k. ruce krví *notraip[ā]t rokas asinīm*
- kalňky** f. pl. (-ek) (dětské) *bik[ā]ses f. pl. (G -šu);* (dámské) *biks[ā]tes f. pl. (G -šu);* spodní k. *apakšbik[ā]ses f. pl. (G -šu);* punčochové k. *zeķbik[ā]ses f. pl. (G -šu);* plenkové k. *autiņbiks[ā]tes f. pl. (G -šu)*
- kalňotly** f. pl. (-) **1** *bik[ā]ses f. pl. (G -šu);* dlouhél/ krátké k. *garās/ īsās bikses;* punčochové k. *zeķbik[ā]ses f. pl. (G -šu);* spodní k. *apakšbik[ā]ses f. pl. (G -šu)* ♦ mít plně ~y (strachu) *aiz bailēm pietaisīt bikses* **2:** sg ~a *bikšu star[ā] f*
- kalibr** m. (-u) <tech., voj.> *kalibr[s] m;* <přen.> herec velkého ~u *augstas klases aktieris;* <přen.> vtíp/ nadávka *nejtvrdšīho ~u rupjš joks/ lamuvārds*
- Kalifornije** f. (-e) *Kalifornija f*
- kalijch** m. (-chal-chu, Lpl -šich) **1** *kaus[s] m, biķer[ā]s m* ♦ vypit k. hořkosti až do dna *izdzert rūgtuma biķeri līdz galam* **2** <bot.> *kaus[s] m*
- Kaliningrad** m. (-u, L -u) *Kalīņingrad[ā] f*
- kaljīt** impf. (3. sg/pl -i) **1** (kapaliny) *du[ā]k[ot] (II.)* ♦ k. vodu *du[ā]k[ot] ūdeņus* **2** (ocel) *rūd[ā]t (III.1.) (tēraudu)* **3** (kazit: náladu, radost ap.) *boj[ā]t (II.), mait[ā]t (II.)* ■ **k. se** impf **1** (kapalina) *du[ā]k[oties (II.);* (obloha) *no[m]ākties (-mācas, -mācās)*, aptumš[oties (II.);* (oči) *aizmig[ā]loties (II.)* **2** (zhoršovat se) *boj[ā]ties (II.), mait[ā]ties (II.)*
- kalkulacjē** f. (-e) **1** <ekon.> *kalkulācija f, aprēķin[s] m* **2** <přen.> *aprēķin[s] m;* chladná k. *aukstasinīgs aprēķins*
- kalkulovat** impf. (-uje) **1** <ekon.> *kalkul[ā]t (II.)* **2** <přen.> (s čim) *rēķin[ā]ties (III.1.) (ar ko)*
- kalnīj** adj **1** (voda, víno, pivo) *du[ā]kain[s];* (řeka) *netīrs* ♦ lovit v ~ých vodách *zvejot netīros ūdeņos* **2** (žárovka) *blāvs;* (ráno) *miglain[s];* (oči, pohled) *aizmiglot[s]*
- kalous** m. (-a, Npl -il-ové): <zool.> k. ušatý *ausainā pūlce f. (Gpl -ču)*
- kaluž** f. (-e) *peļķe f.* k. krveí vody *asins/ ūdens peļķe*
- kam** adv *uz kurieni, kurp, kur;* k. pospícháš? *uz kurieni (kurp, kur) tu steidzies?*; k. odešel? *uz kurieni (kurp, kur) viņš aizgāja?* k. jsi to dal? *kur tu to esi nolīcis?*; není si k. sednout *nav kur apsēsties* ♦ neví kudy k. *viņš nezina, ko iesākt*
- kamarád** m. (-a), **kamarád[ā]ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) (druh) *biedr[s] m, biedr[ā]e f.* (přítel) *draug[s] m, draudz[ā]ne f. (Gpl -ņū);* k. ze školy *skolasbiedr[s] m, skolasbiedr[ā]e f.* k. z dětství *bērniības draugs* ♦ ~i z mokré čtvrti *pudeles brāj*
- kamarādīt (se)** impf. (3. sg/pl -ādi, imp. -ad/-ādi) (s kým) *draudz[ā]ties (II.) (ar ko)*
- kamballa** f. (-y) <zool.> *plek[ā]ste f. (Gpl -šu/-stu), bu[ā]te f. (Gpl -šu), āte f. (Gpl -āšu)*
- Kambodža** f. (-e) *Kambodža f*
- kamēlije** f. (-e) <bot.> *kamēlija f*
- kamelot** m. (-a) *avižu pārdevē[ā]s m, avižu zēn[s] m*
- kāmen** m. (kamen[e]-u, D. -i/-u, L. -i/-u/-ē, Npl -y) **1** *akmen[s] m. (G -s);* drahý k. *dārgakmen[s] m. (G -s);* dlažeční k. *bruģakmen[s] m. (G -s);* mlýnský k. *dzīmakmen[s] m. (G -s);* pamětní k. *piemiņas akmens;* bludný k. *vadakmen[s] m. (G -s);* uhelný k. *stūrakmen[s] m. (G -s);* položit základní k. (čemu) *ielikt pamatakmeni (kam)* ♦ k. úrazu *piedauzības (klupšanas) akmens;* prubiřský (zkušební) k. *pārbaudes akmens;* k. mudrcū (moudrosti) *filozofu akmens;* co by kamenem dohodil *loti tuvu;* ztratil se, jako by k. do vody hodil *viņš pazuda kā akā iekritis;* nenechat k. na kameni *neatstāt akmeni uz akmens;* spadl mi k. ze srdce *man kā akmens novēlās no krūtīm;* kosa padla na k. *viņš ir satīcis sev cienīgu pretinieku;* k. by se ustrnul *tur jau akmenim jāraud;* hodit po někom kamenem *mest kādam ar pirmo akmeni* **2** (usazenina): kotelní k. *katlakmen[s] m. (G -s);* <med.> žlučový k. *žūtsakmen[s] m. (G -s);* ledvinový k. *nierakmen[s] m. (G -s);* zubní k. *zobakmen[s] m. (G -s);* odstranit komu zubní k. *noņemt kam zobakmeni* **3** (hrací) (spēju) *kauliņ[s] m*
- kamenīj** n. (-i) *akmeņ[ā]i m. pl;* hromada k. *akmeņu kaudze* ♦ házet po kom ~im a blátem *apmētāt ko ar dubļiem*
- kamenjec** m. (-ce) <chem., miner.> *alaun[s] m*
- kamenijik** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *akmeņkaļis m. (G -ja)*
- kamenný** adj **1** *akmens (G);* k. dům *akmens māja;* k. lom *akmenslauztuve f. (Gpl -vju);* ~é uhlí *akmeņog[ā]les f. pl. (G -ju);* ~á sūl *akmeņsāļ[s] m. (G -s);* <arheol.> doba ~á *akmens laikmets* **2** <přen.> (tvář, srdce) *akmens (G);* (lhostejnost) *akmenisk[s];* (výraz obličeje) *akmeņain[s]*
- kamenolom** m. (-u, L -u/-ē) *akmeņlauztuve f. (Gpl -vju)*
- kamerla** f. (-ry, D.L. -ře) *kamerla f.* televizní k. *televīzijas kamera;* filmová k. *kinokamerla f.* skrytá k. *apslēptā kamera*
- kameraman** m. (-a) *kinooperator[s] m*
- Kamerun** m. (-u, L -u) *Kamerūn[ā] f*
- kaminjek** m. (-ku, Lpl -cich) **1** *akmentiņ[s] m* ♦ skládat ~ky do mozaiky *salikt mozaiku* **2** (do zapalovače) *kram[s] m* **3:** <med.> žlučové ~ky *žūtsakmeņ[ā]i m. pl;* ledvinové ~ky *nierakmeņ[ā]i m. pl*
- kamión** m. (-u, L -u/-ē) *autofurģon[s] m*
- kamiónový** adj: k. doprava *transportēšana ar autofurģonu*
- kamkoli(v)** adv **1** (neurčitě) *uz jeb[ā]kurieni, jeb[ā]kur, vien[ā]lga uz jebkurieni (vienaga uz kurieni), tikai ne uz muzeju;* mūžete si jīt k. *jūs varat iet, uz kurieni vēlaties;* polož to k. *noliec to vienalga kur* **2** (ve vedlejších větech) *lai uz kurieni! kur... (ne-), uz kurieni/ kur vien; k. šla. (šel za nī) lai kur (uz kurieni) viņa (ne)ietu; lai kur (uz kurieni) vien viņa gāja*
- kamjna** n. pl. (-en, D -nūm, L -nech, I -ny) *krājsns f. (Gpl -šņū);* (kuchyňská) *pīļts f. (Gpl -su);* (přenosná) *sildītājs m;* kachlová k. *podīņu krāsns;* zatopit v ~nech *iekurināt krāsni* ♦ vālet se za ~ny *slinkot, neko nedarīt*
- Kampja** f. (-y) *Kampja f (sala Prāgā)*
- kampak** adv *uz kurieni tad, kur tad;* (v řečnických obrazech) *uz kurieni gan, kur gan;* k. pūjdeš? *uz kurieni tad tu iesi?;* k. jsem to dal? *kur gan es to esmu nolīcis?*
- kampaļņ** f. (-ně) **1** *kampaņa f.* (za co, pro co *par ko*); (proti čemu *pret ko*); předvolební k. *priekšvēlēšanu kampaņa;* rozvinout k. *sarīkot kampaņu* **2** (sklizeň) *ražas novākšan[ā] f.* řepná k. *biešu ražas novākšana*
- kampelič[ā]ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) ≅ (*neliela*) *krājizdevu sabiedrība f*
- kamsi** adv *uz kaut kurieni, kaut kur;* spēchal k. *viņš uz kaut kurieni (kaut kur) steidzās*
- Kanadja** f. (-y) **1** *Kanādja f* **2:** k. <kol.> (bota) *armijas zābak[s] m*
- Kanad'an** m. (-a, Npl -ē), **Kanad'an[ā]ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *kanādie[ā]tis m. (G -ša), kanādie[ā]te f. (Gpl -šu);* ~ē *kanādieši*
- kanadskīj** adj **1** (vztahující se ke Kanadě) *Kanādas (G)* **2** (vztahující se ke Kanadānūm) *kanādiešu (G)* ♦ k. žertik *rupjš joks*
- kanafas** m. (-u, L -u/-e) *rupjš kokvilnas audum[s] m* ♦ zalēzt do ~u *iet gulēt*
- kanāl** m. (-u, L -u/-e) *kanāl[s] m;* plavební k. *kuģojams kanāls;* k. na splašky *notekcauru[ā]le f. (Gpl -ju), netīro ūdeņu novadkanāl[s] m;* odvodňovací k. *novadcauru[ā]le f. (Gpl -ju), drenāža f.* zavlažovací k. *apūdeņošanas kanāls;* kouřový k. *dūmvad[s] m;* televizní k. *televīzijas kanāls*
- kanalizacjē** f. (-e) *kanalizācija f*
- kanalizācni** adj: *kanalizācijas (G);* k. sit' *kanalizācijas tīkls;* k. čistīrna *kanalizācijas notekūdeņu attīrīšanas iekārta*
- kanāj** m. (-ra, Npl -ři), **kanājlek** m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <zool.> *kanārijputniņ[s] m*

- Kanársklé ostrov|y** m, pl, (-ých, -ů) *Kanāriju saļas f, pl*
- kancelář** f, (-e) *biroj|s m, kancelej|a f, kantor|is m*; cestovní k. *tūrisma birojs*; informační k. *ziņu birojs*; advokátní/architektonická/ detektivní k. *advokātu/ arhitektu/ detektīvu birojs*; dopravní k. *satiksmes birojs*; K. prezidenta republiky ≡ *Valsts Prezidenta kanceleja*; Česká tisková k. (ČTK) *Čehijas ziņu aģentūra f*
- kancelářsk|ý** adj: ~á práce *kancelejas (biroja) darbs*; ~é potřeby *kancelejas piederumi*; k. nábytek *biroja mēbeles* ♦ ~á krysa *kancelejas žurka*
- kancléř** m, (-e) *kancler|s m*; spolkový k. *federālais kanclers*
- kandidát** [-dy-] m, (-a), **kandidát|ka** [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *kandidāt|s m, kandidā|te f, (Gpl -šu)*; (na školu) *reflektant|s m, reflektan|te f, (Gpl -šu)*; k. na prezidentský úřad *prezidenta kandidāts*; navrhovat koho za ~a *izvirzīt ko par kandidātu* **2**: <hist.> k. věd *zinātņu kandidāt|s m, kandidā|te f, (Gpl -šu)*
- kandidát|ka** [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (seznam) *kandidātu sarakst|s m*
- kandidátní** [-dy-] adj: k. listina *kandidātu sarakst|s m*
- kandidatu|ra** [-dy-] f, (-ry, D.L -ře) *kandidatūra f, k.* na poslance *deputāta kandidāt|s m, kandidā|te f, (Gpl -šu)*; přijmout ~ru *piekrist kandidēt*; odvolat ~ru *atsaukt kandidāturu*
- kandidovat** [-dy-] impf, (-uje) **1** *kandidēt (III. 2.)*; k. ve volbách *balot|ēties (II.) vēlēšanās*; k. na (za) poslance *kandidēt par deputātu (deputāta amatam)*; k. do parlamentu *kandidēt parlamenta vēlēšanās* **2** (navrhovat ke zvolení) (koho zač) *izvirzīt (III. 1.) (kā) kandidāturu (kam)*; k. koho za poslance *izvirzīt kāda kandidāturu deputāta amatam*
- kānlě** f, (-ě)/n (-ěte, Npl -ata) **1** <zool.> *kljān|s m* **2**: jen n (mládě) *kljāna mazu|lis m, (G -ja)*
- kanlec** m, (-ce) *kuļlis m, (G -ja)*; (kastrováný) *vepr|s m*; divoký k. *mežakuļlis m, (G -ja)*
- kanibal** [-ny-] m, (-a, Npl -ové) *kanibāl|s m, cilvēkēdājs m*
- kánoje** f, (-e) *kanoe f, (neskl.), smaiļ|te f, (Gpl -šu)*
- kanoista** m, (-y, Npl -é), **kanoist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *smaiļotājs m, smaiļotāja f*
- kanoistika** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *kanoe airēšana f, smaiļošana f*
- kanon** m, (-u, L -ul-ē) <kol.> *lielgabals m*; protiletadlový k. *zenīlielgabals m*
- kanón** m, (-u, L -u) **1** (norma) *kanon|s m*; estetický k. *estētikas kanons* **2** <circ.> (dogma) *kanon|s m* **3** <hud.> *kanon|s m*
- kanon|y|r** m, (-ra, Npl -ři) <kol.> **1** *lielgabalienieks m* **2** <sport, slang> *uzbrucējs m*
- kanton** m, (-u, L -ul-ē) *kanton|s m*
- kanto|r** m, (-ra, Npl -ři), **kantor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *skolotājs m, skolotāja f*
- kantýn|a** f, (-y) <kol.> *ēdnīca f*
- kaolín** m, (-u, L -u) *kaolīn|s m*
- kapacit|a** f, (-y) **1** (nádoby, tělesa) *tīpums m, kapacitā|te f, (Gpl -šu)*; (mistnosti) *ietilpība f, k. lūzek vietu skaits*; k. sālu je... *vietu skaits zālē ir...* **2** (výkonnost) *jaud|a f, k. stroje mašīnas jauda*; výrobní k. *ražotspēja f* **3** <kol.> (odborník) *autoritā|te f, (Gpl -šu), slavenība f, svētvā k. pasaules mēroga autoritāte (slavenība)*
- kapalín|a** f, (-y) *šķidrums m*
- kapalín|ý** adj *šķidr|s*; k. plyn| ~é palivo *šķidrā gāze/ šķidrais kurināmais*; <fyz.> ~é skupenství *šķidrs stāvoklis*
- kap|at** impf, (-el-á, imp. -ej) **1** (stékat) *piļēt (III. 2.)* **2** (po kapkách līt) *piļināt (III. 1.)*; k. komu (kapky) do oka *piļināt kam (zāles) acī*
- kapav|ka** f, (-ky, D.L -ce) <med.> *gonoreja f, triper|is m* <kol.>
- kapel|a** f, (-y) (venkovská, dechová) *kapel|a f, (vojenská) orķestr|is m, (džezová) grup|a f*
- kapelník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *kapelmeistar|s m, diriģent|s m*
- kapesn|é** n, (-ého) *kabatas naud|a f*
- kapesní** adj *kabatas (G)*; k. nůž/ svítilna/ hodinky *kabatas nazis/ lukurītis/ pulkstenis*; k. slovník *kabatas formāta vārdnīca*; k. zloděj *kabatzaglis m, (G -ja), kabatzagle f, (Gpl -ju)*
- kapesn|ík** m, (-ku, Lpl -cich) *kabatlakatiņ|s m, mutautiņ|s m*
- kapitál** m, (-u, L -u) *kapitāls m*; základní k. *pamatkapitāls m*
- kapitalist|a** m, (-y, Npl -é), **kapitalist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kapitālists m, kapitāliste f, (Gpl -stu)*
- kapitalistick|ý** [-ty-] adj *kapitālistisks*
- kapitalizac|e** f, (-e) *kapitalizācija f*
- kapitalizm|us** m, (-u) *kapitālisms m*
- kapitálově** adv: k. silná banka *banka ar lielu kapitālu*; k. vstoupit (do čeho) *ieglūdit kapitālu (kur)*
- kapitálov|ý** adj *kapitāla (G), naudas (G)*; k. trh *kapitāla tirgus*
- kapitán** m, (-a), **kapitán|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <voj., sport, let., námoř.> *kapteinis m, (G -ņa), kapteīne f, (Gpl -ņu)*; k. mužstva *komandas kapteinis*
- kapitola** f, (-y) *nodaļa f (grāmata) ♦* to je k. sama pro sebe *tas ir kaut kas pavisam cits, tas ir cits stāsts*; začínat novou ~u *života sākt jaunu dzīvi, uzšķirt jaunu lapu*
- kapitulac|e** f, (-e) *kapitulācija f*; (před kým/čím *kā priekšā*); bezpodmínečná k. *bezierunu kapitulācija*
- kapitulovat** (im)pf, (-uje) <těž pšen.> *kapitulēt (II.)*; (před kým/čím *kā priekšā*)
- kap|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *piļe f, (Gpl -ju), piliens m*; (krūpě) *lā|se f, (Gpl -šu)*; ~ky deštěl' potu *lietus/ sviedru lāses ♦* je to jen k. v moři *tas ir kā piliens jūrā*; do poslední ~ky krve *līdz pēdējai asiņš lāsei* **2** <expr.> (troška) *druska f, kripat|a f, ani k. it ne maz*; (vypit co) do poslední ~ky *līdz pēdējai lāsītei*; k. trpělivosti *nedaudz pacieftbas* **3**: pl ~ky *pilieni m, pl*; očnīl srdeční ~ky *acu/ sirds pilieni*
- kaplan** m, (-a) *kapelān|s m, mācītāja palīgs m*
- kaple** f, (-e) *kapel|a f*
- kaplička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*maza*) *kapel|a f ♦* Zlatá k. (nad Vltavou) *Nacionālais Teātris (Prāgā)*
- kāp|nout** pf, (-ne, přét. -(nu), -la) **1** (skanout) *nopiļēt (III. 2.)*; (na něco) *uzpiļēt (III. 2.)*; (slza těž) *norītēt (III. 2.) ♦* k. božskou *pateikt patiesību*; k. někomu do noty *izdarīt kaut ko kāda labā* **2** (vlít) *iepiļināt (III. 1.)*; (nalit) *uzpiļināt (III. 1.)*; k. lék do oka *iepiļināt zāles acī* **3** <kol., expr.> (připadnout) *aļļēkt (-lec, -lēca)**; něco ~lo i pro něho *kaut kas atlēca arī viņam* **4** <kol.> (setkat) (na koho/co) *uz|durties (-duras, -dūras)* (kam)*; k. na vliđnou *prodačauku uzdurties laipnai pārdevējai* **5** <kol., expr.> (uhodnout) *pieļēkt (-lec, -lēca)**; už jsem na to ~nul *man jau pielēca*
- kapot|a** f, (-y) (*motora*) *pārseg|s m*
- kap|r** m, (-ra, Npl -ři) <zool.> *karp|a f*
- kapra|d'** f, (-di/-dě) <bot.> *papa|de f, (Gpl -žu)*
- kap|sa** f, (-sy, Gpl -es) *kaba|a f, náprsní k. krūšu kabatiņa f, k. u kalhot* *bikšu kabata*; strčit/ dát co do ~sy *iebāzt/ ielikt ko kabatā*; dát si ruce do ~es *sabāzt rokas kabatās*; vytáhnout co z ~sy *izvilkt ko no kabatas*; (platit) z vlastní ~sy *no savas kabatas ♦* prašit se přes ~su *atarīt maku*; mám (vítězství, zkoušku) v ~se (*uzvara, eksāmens*) *man ir nodrošināti*; strčit někoho do ~sy *pārspēt kādu*; mastit si ~su *raust savā kabatā*
- kapsář** m, (-e), **kapsář|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kabatzaglis m, (G -ja), kabatzagle f, (Gpl -ju)*
- kapuc|e** f, (-e), <kol.> **kapuc|a** f, (-i) *kapu|ce f, (Gpl -ču)*
- kapust|a** f, (-y) **1** <bot.> *kāpost|s m*; rúžicková k. *Briseles (rožu) kāposts* **2** <kuch.> *kāpost|s m, pl*
- ká|ra** f, (-ry, D.L -ře) **1** *divriči m, pl, rokas ratiņi m, pl* **2** <kol., expr.> (vozidlo) *vāģis m (automašīna)*
- karafiát** m, (-u, L -ul-ē) <bot.> *nej|e f*
- karantén|a** f, (-y) *karantīna f*
- karas** m, (-a) <zool.> *karūs|a f*
- kár|at** impf, (-á) **1** (napominat) *rāt (rāj, rāja)*, bārt (bar, bāra)**; (koho za co *ko par ko*) **2** (vytkat) *pār|met (-met, -meta)**; (koho za co *kam ko*); k. koho za nedbalost *pārmest kam nolaidību*
- karate** n, (neskl.) *karatē m, (neskl.)*
- karbanát|ek** m, (-ku, Lpl -cich) <kuch.> *kotle|te f, (Gpl -šu)*
- karbaník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *kāršu spēlma|nis m, (G -ņa)*
- kardinál** [-dy-] m, (-a, Npl -ové) *kardināls m*
- karié|ra** f, (-ry, D.L -ře) *karjer|a f, udělat ~ru* *uztaisīt karjeru*
- karikatuj|ra** f, (-ry, D.L -ře) *karikatūra f*
- Karlovy Vary** m, pl, (-ých, -ů) *Karlovi Varji m, pl (kūrortpilsēta Čehijas ziemeļnetumos)*; v ~ých ~ech *Karlovi Varos, Karlovi Vari pilsētā*
- Karlštejn** m, (-u, L -ē) *Karlštejn|a f (pilsēta un pils netālu no Prāgas)*
- kar|ma** f, (-my, Gpl -em) (ohřivač vody) *gāzes aparāt|s m (ūdens sildīšanai)*
- karneval** m, (-u, L -ul-ē) *karnevāls m*
- kárn|ý** adj *soda (G), disciplinār|s*; k. prostředek *soda mērs*; k. trest *disciplinārsods m*; ~é řízení *disciplinārietā f*
- kár|o** n, (-a, L -u) **1** (na láce) *rūtiņa f (auduma)* **2** <karty> *kārav|s m*
- karoseri|e** f, (-e) *karosērija f, (automašīnas) virsbūve f, (Gpl -vju)*
- karot|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <bot.> *burkān|s m* **2** <kuch.> *burkāni m, pl*
- Karpaty** m, pl, (-) *Karpat|i m, pl*
- kar|ta** f, (-ty, Gpl -et) **1** (bankovní) *kar|te f, (Gpl -šu)*; platební k. *norēķinu karte*; úvěrová (kreditní) *debetní k. kredītkar|te f, (Gpl -šu) / debetkar|te f, (Gpl -šu)*; telefonní k. *telekar|te f, (Gpl -šu)*; platit ~tou *maksāt ar karti* **2** (hrací) *spēļu) kār|ts f, (Gpl -šu)*; hrát ~ty *spēlēt kārtis*; michat/ rozdávat ~ty *jaukt/ dalīt kārtis*; vykázat

~ty (z ~et) *zílēt pēc kārtīm* ♦ domeček z ~et *kāršu namiņš*; hrát s odkrytými ~tami *spēlēt ar atklātām kārtīm*; vsadit (všecko) na jednu ~tu *likt visu uz vienas kārts*; ukázat ~ty *atklāt (savas) kārtis*; ~ta se obrátila *apstākļi ir mainījušies*; ~ty jsou rozdány *kauliņi ir mesti 3* (kartotēčni) *kartīte f. (Gpl -šu) 4: <sport> žlutá/červená k. dzeltenā/sarkanā karīte f. (Gpl -šu)*

kartāč, m, (-e) *suk|a f, bir|ste f. (Gpl -stu) <kol.>*; k. na boty/ na šaty *apavu/apģērību suka*; k. na vlasy *matu suka*; k. na podlahu *grīdas suka*

kartāč, m, (-e) <voj.> *karteč|a f*

kartāčjek m, (-ku, Lpl -cich): k. na zuby *zobu suk|a f, zobu bir|ste f. (Gpl -stu) <kol.>*

kartāčjovat impf, (-uje) *tīr|īt (III.1.) (ar suku)*; (vlasy, koně, psa) *suk|āt (II.)*

kartel m, (-u, L -u) <ekon.> *karte|lis m. (G -ja)*

kartič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (kartotēčni) *kartīte f. (Gpl -šu)*

kartografie f, (-e) *kartogrāfij|a f*

karton m, (-u, L -u) **1** *karton|s m 2* (krabice) *kartona kārb|a f, k. cigaret cigarešu blok|s m 3* (návrh malby) *uzmetum|s m*

kartotē|ka f, (-ky, D.L -ce) *kartotēk|a f*

kas|ja f, (-y) <kol.> *ka|se f. (Gpl -su)*; platit u ~y *maksāt kasē*

kasár|na f, pl, (-en) *kazarm|a f*

kasino n, (-a, L -u) *kazino m. (neskl.)*

kastrol m, (-u, L -el-u) *kat|s m, kastol|is m. (G -ja)*

kaš|e f, (-e) **1** (*biez*) *putr|a f, bramborová k. kartupeļu bieze|nis m. (G -ņa); krupicová/ ovesná/ pohanková k. mannas/ auzu pārslu/ griķu putra* ♦ *být v (pěkně) ~i būt ķezā*; chodit okolo něčeho jako (kočka) okolo horké k. *staiģāt kaut kam apkārt kā runcis ap karstu putru*; foukat někomu do k. *bāzt degunu kāda darišanās*; žádná k. neni tak horká, jak se uvaří *nekas nav tik silts, kā pirmajā mirklī izskatās*; jist vtipnou ~i *būt asprātīgam (atjautīgam) 2* (hmota) *mas|a f, keramická k. keramikas masa; vápenná k. ka|ķu masa; sněhová k. sniega putr|a f, slapjdraņķ|is m*

kaš|el m, (-le) *klep|us m, kās|s m; suchý/ dráždivý k. sauss/ kairinošs klepus; černý k. garais klepus; záchvat ~le klepus lēkme*

kaš|lat impf, (-e, imp. -il-ej) **1** *klep|ot (II.), kās|ēt (II.)*; k. krev *klepot asinis 2* <kol., expr.> (nevázat si) (na koho/co) *uz|sp|aut (-sp|auj, -sp|áva)* (kam), no|sp|auties (-sp|aujas, -sp|āvās)* (uz ko)*

kašmír m, (-u) *kašmír|s m*

kaš|na f, (-ny, Gpl -en) *ūdens tvert|ne f. (Gpl -ņu), basein|s m; (s fontānou) strūklak|a f*

kašpa|r m, (-ra, Npl -ri) *ākst|s m, jokdar|is m; dělat ze sebe ~ra mu|ķ|oties (II.), ākst|ties (III.1.)*

kaštan m, (-u, L -u) **1** <bot.> *kastaņ|a f, kastaņis m. (G -ņa), kastaņkok|s m; k. jedlý edamā kastaņa 2* (semeno) *kastaņis m. (G -ņa); pečené ~y cepti kastaņi*

kat m, (-a, Npl -il-ové) *ben|de m. (D -dem, Gpl -zu) ♦ pracuje jako k. viģš strādā kā plēsts*

kát se impf, (kaje) (z čeho) *nožē|ot (II.) (ko)*; k. se z hříchů *nožēlot grēkus*

katalo|g m, (-gu, Lpl -zich) *katalog|s m; jmenný/ heslový/ věcný/ listkový k. autoru/ alfabētiskais/ priekšmetu/ kartīšu catalogs*

katalyzátor m, (-u) *katalizator|s m*

katar m, (-u) <med.> *katar|s m; k. průdušek bronhī|s m; střevní k. enterī|s m*

katarz|e f, (-e) *katars|e f*

katastr m, (-u) *kadastr|s m, zemesgrāmat|a f; pozemkový k. zemes kadastrs; výpis z ~u kadastra izraksts*

katastrální adj; k. úřad ≅ *zemesgrāmat|a f, zemes īpašumu reģistrācijas kantis; k. mapa kadastrālā karte*

katastrof|a f, (-y) *katastrofa f, přírodní/ letecká k. dabas/ lidmašīnas katastrofa; být na pokraji ~y būt uz katastrofas robežas*

katastrofální adj *katastrofāl|s*

katastrofick|ý adj *katastrofisk|s, katastrofāl|s*

katedr|a f, (-ry, D.L -ře) **1** (úťvar na vysoké škole) *katedr|a f, k. cizích jazyků svešvalodu katedra 2* (školní) *skolotāja gald|s m*

katedrál|a f, (-y) *katedrāl|e f. (Gpl -ļu)*

kategoricky adv *kategoriski*

kategorick|ý adj *kategorisk|s*

kategorije f, (-e) *kategorija f, grup|a f, věková k. vecuma grupa; cenová k. cenu kategorija; k. restaurace restorāna kategorija; <sport> k. juniorů/ veterānů/ junioru/ veterānu grupa; <lingv.> gramatické k. gramatiskās kategorijas*

kategorizac|e f, (-e) (*ie*) *dalījums m kategorijās, (ie) dalīšan|a f kategorijās*

katod|a f, (-y) <fyz.> *katod|s m*

katolicizm|us m, (-u) *katolicism|s m, katoļticīb|a f*

katolick|ý adj *katoļu (G); ~á církev katoļu baznīca*

katolík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **katolíč|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *katoļis m. (G -ja), katoļiete f. (Gpl -šu)*

kauc|e f, (-e) *drošības naud|a f, propustit koho na ~i atbrīvot ko pret drošības naudu; složit ~i iemaksāt drošības naudu*

kaučuk m, (-u) *kaučuk|s m*

Kaunas m, (-u, L -u) *Kauņ|a f*

kausz|a f, (-y) <práv.> *liet|a f*

káv|ja f, (-y) *kafija f, bílá/ černá k. balta/ melna kafija; mletá/ zrnková/ pražená/ instantní k. malta/ pupiņu/ grauздēta/ šķīstoša kafija; vídeňská k. Vīnes kafija; mlýnek na ~u kafijas dzirnaviņas*

kavár|na f, (-ny, Gpl -en) *kafejnīc|a f*

kaviár m, (-u) *ikrī| m, pl; černý/ červený k. melnie/ sarkanie ikri*

kav|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *kovārnis m. (G -ņa)*

Kavkaz m, (-u, L -el-u) *Kaukāz|s m*

kávovin|a f, (-y) (náhražka) *kafijas surogāt|s m*

kávov|ý adj *kafijas (G); ~á zrna kafijas pupiņas; k. šálek/ servis kafijas tase/ servize; ~á sedlina kafijas biezumī*

kaz m, (-u, L -u) (vada) *bojājums m, defekt|s m; (nedostatek) trūkums m; zubní k. zobu bojājums, karies|s m, kariol|ze f. (Gpl -zu); bez ~u (dokonalý) nevainojam|s, perfekt|s ♦ k. na kráse (būtisks) trūkums*

Kaza|ch m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šich), **Kazaš|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kazah|s m, kazahie|te f. (Gpl -šu); ~ši kazahi*

Kazachstán m, (-u, L -ě-u) *Kazahstān|a f*

kázán|í n, (-i) **1** *sprediķ|is m 2* (kárání) *moralizēšan|a f, sprediķošan|a f. dělat komu k. lasit kam moráli*

kazašsk|ý adj **1** (vztahující se ke Kazachstánu) *Kazahstānas (G); K-á republika Kazahijas Republika 2* (vztahující se ke Kazachům) *kazahu (G)*

káz|at impf, (-že, imp. kaž) **1** (mit kázání) *sprediķ|ot (II.), las|īt (III.1.) sprediķi 2* (hlásat) *slud|ināt (III.1.); k. evangelium sludināt evanģēliju 3* <expr.> (kázat) *las|īt (III.1.) moráli, moraliz|ēt (II.) 4* <kníž.> (poroučet) *likt (liek, lika)*; povinnost/ svědomí mi ~že... pienākums/ sirdsapziņa man liek... ♦ jak zákon ~že křetní, pamatīgi*

kazatel m, (-e, Npl -é), **kazatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sprediķotāj|is m, sprediķotāj|a f*

kazatel|na f, (-ny, Gpl -en) *kancele|e f. (Gpl -ļu); vystoupit na ~nu uzkāpt kancelē*

káze|ň f, (-ně) *disciplīn|a f, pracovní/ vojenská k. darba/ armijas disciplīna; pevná/ železná k. stingra/ dzelzs disciplīna; zachovávat/ porušit k. ievērot/ pārkāpt disciplīnu*

kázeňsk|ý adj *disciplīnas (G), disciplinār|s; k. přestupek disciplīnas (disciplinárs) pārkāpums; k. řád disciplinárnais reglaments; k. trest disciplinārsod|s m*

kazet|a f, (-y) **1** (na šperky) (*dárglietu*) *lādīte f. (Gpl -šu), šķirstiņš m 2* (magnetofonová) *kasete f. (Gpl -šu) 3* <film., fot.> *kasete f. (Gpl -šu) 4* <archit.> *kasete f. (Gpl -šu)*

kaz|it impf, (3.sg/pl -i) <tež pĕn.> *boj|āt (II.)*; k. náladu/ dojem *bojāt garastāvokli/ iespaidu. k. vztahy (s kým) bojāt attiecības (ar ko); k. si oči/ zdraví bojāt (sev) acis/ veselību; k. mládež bojāt jaunatni; k. něčí plány jautk (jauc, jauca)* kāda plānus; ~í to naše dobré jméno tas nāk par slīktu mūsu vārdam ■ k. se* impf (potraviny, zub) *boj|āties (II.)*; (počasí těž) *paslikt|ināties (III.1.); (člověk) k|ūt (k|úst, k|uva)* slīktāk|am*

každodenně adv *katru dienu, ik dienas*

každodenní adj **1** (vyskytující se každodenně) *ikdienas (G), katras dienas (G); k. život/ zkušenost ikdienas dzīve/ pieredze 2* (běžný) *ikdienišķ|s, parast|s; k. událost ikdienišķs notikums; k. host parasts viesis*

každodennost f, (-i) *ikdien|a f, ikdienīb|a f, všední k. pelēka ikdienība*

každopádně part *katrā gadījumā, noteikti*

každoročně adv *katru gadu, ik gadu*

každoroční adj *ikgada (G), ikgadē|js; k. dovolená ikgadējs atvaļinājums*

každ|ý pron **1** *katr|s; (každý jeden) ikvien|s, ikkatr|s; k. z nich katrs no viņiem; k. pátý katrs piektais; k. to ví (ik)katrs (ikviens) to zina; po ~é katru reizi, katreiz, ikreiz; k. den katru dienu, ik dienas; ~ým dnem (je mu huře) ar katru dienu, (přijede) kuru katru dienu; k. druhý den katru otro dienu; ~ých čtrnáct dní ik pēc*

- divám nedějám*; ~ých deset minut *ik pęc desmit minūtēm*; ~ou chvíli (byl vyrušován) *ik pęc brīža*, (přijede) *kuru katru brīdi*; k. rok *katru gadu*, *ik gadu*; v ~ém případě *iebkurā gadījumā*, pro k. případ *katram gadījumam* ♦ za ~ou cenu *par katru cenu*
- kbelīj** m, (-ku, Lpl -cīch) *spaiļnis m*, (G -ņa); k. na vodu *ūdenspaiļnis m*, (G -ņa)
- Kčs** zkr. (koruna česká) *Čehijas krona*
- Kčs** zkr. <hist.> (koruna československá) *Čehoslovāķijas krona*
- kdāk[lat]** impf, (-ā) **1** (slepice) *kladz[ināt (III.1.)* **2** <expr.> (žvanit) *muld[ēt (III.2.)*, *tarkš[ēt (III.2.)*
- kde** adv *kur* ♦ vem k. vem *ņem kur ņemdams*
- kde[co]** pron, (~čeho) *viss (kaut) kas*; snědi by k. *viņš apēstu visu (kaut) ko*
- kdejakj** pron (*kurš*) *katrs*; dokáže to k. *hlupāk (kurš) katrs muļķis to var*
- kde[kdo]** pron, (~koho) **1** (každý) *katrs, ik[vien]s, jeb[kurš]*; dokáže to k. *katrs (ikviens, jebkurš) to var 2 (všichni) *visi [f-as]*; říká to k. *visi to saka**
- kdekoli(v)** adv **1** (neurčitě) *jeb[kur, vien]alga kur*, zvyknu si k. *es jebkur pierādīšu*; sejdeme se k. *satiksīmies vienalga kur 2* (ve vedlejších větách) *lai kur... (ne-), kur vien*; k. jsme zastavili... *lai kur mēs (ne)apstātos...*, *kur vien mēs apstājāmies...*
- kdepak I** adv *kur tad*; (v fečnických obratech) *kur gan*; k. jsi byl? *kur tad tu biji?*; k. ta cesta končí? *kur gan šis ceļš beidzas? II* part *kur nu*; Už se vrátil? – K. *Vai viņš jau ir atgriezies?* – *Kur nu*; k. něco takového! *kur nu kaut ko tādu!*
- kdesi** adv *kaut kur*; (řekl, že ještě neví a) k. *cosi šo un to, vis kaut ko*
- kdežto** konj *turpretī, bet*
- kdo** pron, (G,A koho, D komu, L kom, I kým) **1** *kas (G kā, D kam, A,I ko, L -); (při výběru) kurš*; k. je tam? *kas tur ir?*; na koho čekáte? *ko jūs gaidāt?*; k. (z vás) je nejstarší? *kurš (no jums) ir visvecākais?* ♦ k. lže, ten krade *kas melo, tas zog 2* (s významem neurčitým) *kurš, kād[is]*; jak k. chce *kā kurš vēlas*; je tam k.? *vai tur kāds ir?*; k. s koho *kurš kuru*; k. s kým *kurš ar kuru*
- kdo[koli(v)]** pron, (koho~) **1** *jeb[kurš, kurš] katrs*; k. jiný *jebkurš cits*; k. z nich *jebkurš no viņiem*; k. to mohl udělat *jebkurš (kurš) katrs to varēja izdarīt 2* (ve vedlejších větách) *kas (vien), lai kas... (ne-)*; může přijít každý, k. *chce var atnākt katrs, kas (vien) grib*; at' je to k. *lai kas tas (ne)būtu*
- kdo[pak]** pron, (koho~) *kas tad*; (v fečnických obratech) *kas gan*; k. přišel? *kas tad ir atnācis?*; k. to ví? *kas gan to zina?*
- kdojsi** pron, (koho~) *kād[is]*
- kdovī**, part *kas to zin(a)*
- kdovī-** součást složenin *diezin*; ~co *diezin kas*; ~či *diezin kā*; ~jak *diezin kā, diezin cik*; ~jaký *diezin kāds*; ~kam *diezin kur, diezin uz kuriem*; ~kde *diezin kur*; ~kdo *diezin kas, diezin kurš*; ~kdy *diezin kad*; ~kolik *diezin cik*; ~který *diezin kurš*; ~kudy *diezin kur, diezin uz kuriem*; ~odkud *diezin no kurienes*; ~proč *diezin kāpēc, diezin kādēj*
- KDS** [ká-dé-es] zkr. (Křestanskodemokratická strana) *Kristīgi demokrātiskā partija*
- KDU-ČSL** [ká-dé-ú čé-es-el] zkr. (Křestanskodemokratická unie – Českoslovenká strana lidová) *Kristīgi demokrātiskā ūnija – Čehoslovāķijas Tautas partija*
- kdy** adv **1** *kad*; k. přijdeš? *kad tu atnāksi?*; od k. se znáte? *kopš kura laika (cik ilgi) jūs esat pazīstami?*; do k.? *līdz kuram laikam?*; v den, k. *dienā, kad 2* (neurčitě) *jeb kad*; horší než k. před tím *slīktāks nekā jebkad (iepriekš)*
- kdyby I** konj, (1.sg ~ch, 2.sg ~s, 1.pl ~chom, <kol.> ~sme, 2.pl ~ste) **1** (podmínková) *ja*; co k. *ja nu 2*: (připustková) i. k., ani k. *kaut arī, pat ja II* part **1** (přáci) *kaut, kaut jel*; ~ jen přišel! *kaut viņš atnāktu!* **2** (mimý rozkaz, žádost): ~ste byl tak laskav *vai jūs nebūtu tik laipns*; ~s dal pokoj! *vai tu neliksies mierā!* **3** (možnost): ~s věděl! *ja tu zinātu!*; ~ste ho viděl *ja jūs viņu būtu redzējis*
- kdykoli(v)** adv **1** (neurčitě) *jeb kad, jeb kurā laikā*; můžete přijít k. *jūs varat atnākt jebkurā laikā*; lepší než k. předtím *labāks nekā jebkad (iepriekš) 2* (ve vedlejších větách) *ikreiz, kad; kad (vien)*; k. se potkáme... *ikreiz, kad mēs satiekāmies...*; přijďte, k. budete chtít *atnāciet, kad vien vēlaties*
- kdypak** adv *kad tad*; (v fečnických obratech) *kad gan*; k. jsi přijel? *kad tad tu atbrauci?*; k. konečně přijel! *kad gan viņš beidzot atnāks!*
- kdysi** adv **1** (dávno) *kādreiz*; k. jsem tam bydlel *kādreiz es tur dzīvoju 2* (někdy) *kaut kad*; k. v zimě *kaut kad ziemā*
- když** konj **1** (časová) *kad*; k. jsem šel domů *kad es gāju uz mājām, ejot uz mājām 2* (podmínková) *ja*; k. to bude nutné *ja būs nepieciešams 3*; i k. *kaut arī, lai gan*; (musíš to udělat,) i k. se ti nechce *kaut arī tev negribas*
- ke** prep: ⇒ **k**
- ke[cat]** impf, (-ā) *melst (meiš, melsa)*, gvelst (gvelž, gvelza)*, muld[ēt (III.2.)*; k. nesmysly *melst (gvelst) niekus*; ne~ej! *nemuldi!*
- kečup** m, (-u, L -u) *kečup[s m*
- kedlubien** m, (-nu, L -nu), **kedlubina** f, (-ny, Gpl -en) <bot.> *kolrā[bis m, (G -bja)*
- kejh[at]** impf, (-ā) **1** (husy) *gāg[āt (II.)*, *gāg[ināt (III.1.) 2* <vulg.> (žvanit) *tarkš[ēt (III.2.)*, *pjerkst[ēt (III.2.)*
- kel** m, (klu, Npl kly) *lik[nis m, (G -ņa)*
- kelim[ek]** m, (-ku, Lpl -cīch) (papírový, plastový) *traucir[is m, krūzī[te f, (Gpl -šu)*; (skleněný) *glā[ze f, (Gpl -žu)*, *burciņ[ta f*
- Kelt** m, (-a, Npl -ové), **Kelt[ka]** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ķelt[s m, ķeltiet[te f, (Gpl -šu)*; ~ové *ķelti*
- keltskj** adj *ķeltu (G)*
- kemp** m, (-u, L -u-e), **kempin[ik]** m, (-ku, Lpl -cīch) *kemping[s m*
- Keņļa** f, (-nē/-ni) *Keņija f*
- keramickj** adj *keramikas (G)*, *keramisk[s]*; ~ā nádoba *keramikas trauks*; ~é výrobky *keramikas (keramiski) izstrādājumi*
- keram[ik]** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **keramič[ka]** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *keramiķ[is m, keramiķ[te f*
- kerami[ka]** f, (-ky, D,L -ce) *keramiķa f*
- keř** m, (-e) *krūm[s m; (křoví) krūmāj[s m; angreštový] rybízový/ růžový k. ěrkšogou/ upeņu (jāņogu)/ rožu krūms*; okrasný (ozdobný) k. *krāšņumkrūm[s m, košumkrūm[s m; ovocný k. ogu krūms, ogulāj[s m; opadavý/ stālezeļený k. lapas metošs/ mūžzaļš krūms*
- kéž** part <kníž.> *kaut*; k. by tu byl! *kaut viņš šeit būtu!*
- khaki** adj, (neskl.) *haki (neskl.)*; k. košile *haki krāsas krekls*
- kikiriki, kikiriki** int *kikerigī!, kikerigū!, kikerikī!, kikerigī!*
- kilogram** m, (-u, L -u), <kol.> **kiljo** n, (-a, L -e/-u) *kilogram[s m; pūl kilogramu (kila) cukru pus kilograms cukura*; dva eura za k. *par diviem eiro kilogramā*; (zhubl jsem) o pět kilogramů (kil) *par pieciem kilogramiem*
- kilometr** m, (-u) *kilometr[s m; jet rychlostí sto ~ů za hodinu* *braukt ar ātrumu simts kilometru stundā*
- kilowatt** m, (-u, L -u) *kilova[ts m*
- kilowatthodin[a]** f, (-y) *kilovatstund[a f*
- kinematografije** f, (-e) *kinematogrāfija f*
- kinjo** n, (-a, L -ē/-u) *kino m, (neskl.)*; (budova též) *kinoteātr[is m; jīt do ~a iet uz kino*
- Kišinēv** m, (-a, L -ē/-u) *Kišiņev[a f*
- klābos[īt]** impf, (3.sg/pl -i) <expr.> *pļāp[āt (II.)*, *trīt (trin, trina)* mēli*; (o kom/čem par ko); (nesmysly) *melst (meiš, melsa)* niekus, gvelzt (gvelž, gvelza)* niekus*
- klacjek 1**: mi, (-ku, Lpl -cīch) *sprungu[lis m, (G -ļa)*; (hůl) *nūj[a f, (na bití) rungla f, bo[ze f, (Gpl -žu)*; (na hranici) *žaga[rs m; vzít na koho k. no]pěrt (-per, -pěra)* ko ♦ házet někomu ~ky pod nohy* *bāzt (mest) kādam sprungu[us ritepos 2*: ma, (-ka, Np -kové/-ci) <kol., expr.> (mladík) *pui[sis m, (G -ša) 3* <kol., pej.> (hrubián) *rupek[lis m, (G -ļa)*
- klad** m, (-u, L -u) *pozitīva ipašib[a f, plus[s m; ~y a zápory* *plusi un mīnusi*; hlavním ~em návrhu je... *galvenais projekta pluss ir...*; diskuse přinesla mnoho ~ů *diskusija bija ļoti vērtīga*
- klāda** f, (-y) **1** *ba[ķ]is m; (krátká) blu[ķ]is m; (obdélníková) klu[ci]s m, (G -ča) 2* <hist.> (mučidlo) *siekst[ta f (soda rīks)*
- klade** impf: ⇒ **klást**
- kladen**[i] n, (-i) (podlah) *likšan[a f, (věnců) nolikšan[a f, (otázek) uzdošan[a f, (podmínek, požadavků) izvirzīšan[a f, (vajček) dēšan[a f*
- kladivjo** n, (-a, L -u) **1** *āmu[rs m; (těžký a velký) veser[is m 2* <sport> *veser[is m; hod ~em vesera mešana*
- klad[ka]** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *trī[sis m, (G -ša)*
- kladl** impf: ⇒ **klást**
- kladnē** adv *pozitīvi*; (vyřídít, hodnotit též) *labvēlīgi*; (odpovědět) *apstipriņoši*
- kladnjl** adj *pozitīvs*; (vztah, stanovisko, výsledek též) *labvēlīgs*; (odpověď) *apstipriņošs*
- klakson** m, (-u, L -u) (automobija) *signāl[s m, (signāl)taur[te f, zatroubit (zahoukat) na k. (uz)taur[ēt (II.)*
- klam** m, (-u, L -u) **1** *mal[d]i m, pl, maldīšan[ās f, optický k. optiskie maldj 2* (vědomý) *mānīšan[ās f, krāpšan[a f, (fales) viit[us m*
- klamj[at]** impf, (-e, imp. -ej) **1** (mámit) *viit (vij, vīta)*, mald[ināt (III.1.)*; ne~e-li mé paměť/ *zrak ja atmiņa/ acis mani neviļ 2* (vědomě) *mald[ināt (III.1.)*, *mān[īt (III.1.)*; (podvádět) *krāpt (krāpi, krāpa)**; k. sám sebe *mānīt pašam sevi*; k. manžela (s jiným) *krāpt viru (ar*

- ciťu* 3: <sport> k. tělem *veikt* (*veic, veica*)* *māņu kustību* ■ **k. se** impf *kjūdļīties* (III. 1.), *maldļīties* (III. 1.)
- klamjnyj** adj *maldīgs*; (nepřavdivý) *nepaties*; (falesný) *viltus* (G); k. dojem/ ~ā představa *maldīgs iespaids/ priekšstats*; ~ē sliby *viltus solījumi*; ~ē naděje *veltas cerības*; k. důkaz *nepatiess pierādījums*
- klan** m, (-u, L -u) 1 (kmen) *klan*š m, *ģin*š f, (Gpl -šu) 2 (literární, vojenský) *grup*a f, *grupējums* m; (zločinců též) *klan*š m
- klanjēt se** impf, (-i, 3.pl -ēji) 1 (komu, před kým) *klanjīties* (III. 1.) (*kam*) 2 (vzdávat hold) (komu/čemu, před kým/čím) *klanjīties* (III. 1.) (*kā priekšā*); (podlézat) *zemļoties* (II.) (*kā priekšā*)
- klānī** n, (-i) 1 <hist.> (rytířské) *turnīrs* m 2 <kníž.> (potyčka) *sadurs*š me f, (Gpl -mju); slovní k. *vārdiska sadursme*; sportovní k. *spēļe* f, (Gpl -ju), *mač*š m
- klapjāt** impf, (-el-ā, imp. -ej) 1 (o předmětu: stroj, podpadky ap.) *klaudzjēt* (III. 2.), *klabjēt* (III. 2.) 2 (o člověku) (čím) *klaudzjināt* (III. 1.) (*ko*), *klabjināt* (III. 1.) (*ko*) 3 (zobákem) *klabjināt* (III. 1.) (*knābi*); <vulg.> k. hubou *muld*jēt (III. 2.), *tarkšjēt* (III. 2.) 4 <kol.> (dařit se) *būt* (*ir, bija*)* *kārtībā*; všechno ~e *viss ir kārtībā*; něco tu ne~e *te kaut kas nav kārtībā*; u nich to ne~e *viņi nevar sadzīvot*
- klapjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <tech.> *vārst*š m, *vārstuļis* m, (G -ja); <těž hud.> *ventiļlis* m, (G -ja) 2: ~ky na oči (u koni) *pieač*š m, *pl* (*zirgijem*); čepice s ~kami na uši *ausenīč*ja f ♦ *mā* ~ky na očích *viņš negrib redzēt patiesību, viņš ir kā aklis* 3 <kol.> (oční vičko) *plakstiņ*š m
- klarinet** m, (-u, L -u-ē) *klame*te f, (Gpl -šu); hrát na k. *spēlēt klameti*
- klas** m, (-u, L -e-u, Lpl -ech) (obilí) *vārpja* f, kukuřičný k. *kukurūzas vāļņe* f, (Gpl -šu)
- klasicism**š m, (-u) *klasicism*š m
- klasicky** adv *klasiski*; (lyžovat, plavat) *klasiskā stilā*
- klasickij** adj *klasisk*š
- klasifikācija** f, (-e) 1 (tīdēni) *klasifikācija* f 2 <šk.> *atzīmju izlikšan*ja f, *atestācija* f, pololetni k. *pusgada liecīb*ja f
- klasifikovān**ij adj *klasificē*š; ~ē informācija *klasificēta* (*ierobežotās pieejamības*) *informācija*
- klasifikovat** (impf, (-uje) *klasificēt* (II.); <šk.> *likt* (*liek, lika*)* *atzīmes*
- klasiik** m, (-ka, Npl -ci-kovē, Lpl -cīch), **klasič**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *klasik*š m, *klasik*je f
- klasiika** f, (-ky, D.L -ce) *klasik*ja f
- kljāst** impf, (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) 1 *likt* (*liek, lika*)*; (co na co, do čeho, pod co *ko uz kā, kur, zem kā*); k. co na zem *likt ko zemē*; k. co zpēt na místo *likt ko atpakaļ vietā*; k. podlahy *likt grīdas*; k. vēnce *noļikt* (-*liek, lika*)* *vainagus*; <tēz pīen.> k. základy (čeho) *likt pamatus* (*kam*) 2 (vajička) *dēt* (*dēj, dēja*)* (*otlas*); (jiky) *nērst* (*nērs, nērsa*)*, *izļaišt* (-*laiž, laida*)* (*ikrus*) 3 (ve spojeních); k. otázky *uzjdot* (-*dod, deva*)* *jautājums*; k. odpor (čemu) *preļoties* (II.) (*kam*); k. dūraz (na co) *uzjsvērt* (-*sver, svēra*)* (*ko*); k. podminky *izvirzjēt* (III. 1.) *noteikums*; k. komu co za vinu *vainjot* (II.) *ko kur*; k. komu co za ūkol *uzjdot* (-*dod, deva*)* *kam ko*; k. velké nároky (na koho) *izvirzjēt* (III. 1.) *augstas prasības* (*kam*); k. přizvuk na první slabiku *uzjsvērt* (-*sver, svēra*)* *pirmo zilbi*; k. koho za vzor *likt* (*liek, lika*)* *ko par paraugu*; k. si co za cil *izvirzjēt* (III. 1.) *mērķi* (*izdarīt ko*); k. komu co na srdce *likt* (*liek, lika*)* *kam ko pie sirds*; k. rovnítko mezi čim *likt* (*liek, lika*)* *vienādības zīmi starp ko, kā starpā*; k. nároky na koho/co *izvirzjēt* (III. 1.) (*augstas*) *prasības kam*; nek. meze (čemu) *neierobežjot* (II.) (*ko*) ■ **k. se** impf <kníž.> (ulēhat) *gulties* (*guļas/gulstas, gūļās/guļās*)*
- klāšte**l m, (-ra, L -re) *kloster*š m; vstoupit do ~ra *iestāties klosterī*
- klāsterni** adj *klostera* (G)
- klat**ba f, (-by, Gpl -eb) *baznīcas lāst*š m, *anatēm*ja f, dát koho do ~by *izslēgt ko no baznīcas*
- klaun** m, (-a, Npl -i-ovē) *klaun*š m
- klauzulle** f, (-e) <adm.> *klauzul*ja f
- klāves**ja f, (-y) *taustiņ*š m
- klāvesnic**je f, (-e, Gpl -) *klaviatūrl*ja f, (počítače, psaciho stroje též) *tastatūrl*ja f
- klavir** m, (-u) *klavier*šes f, *pl*; (trójuhelnikový) *flīgeļis* m, (G -ja); hrát na k. *spēlēt klavieres*; cvičit na k. *vingrināties klavierspēlē*; hra na k. *klavierspēļe* f, (Gpl -ju); s doprovodem ~u *klavieru pavadībā*; skladba pro k. *skandarb*s *klavierēm*
- klavirist**ja m, (-y, Npl -ē), **klavirist**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pianist*š m, *pianist*e f, (Gpl -stu)
- klavirni** adj: k. koncert *klavierkoncert*š m; k. doprovod *pavadījums uz klavierēm, klavierpavadījums* m; k. skladba *skandarb*s *klavierēm, klavierdarb*š m
- klec** f, (-e) *būr*šis m; (obv. velká) *krātiņ*š m, *sprost*š m; ptači k. *putnu būris*; citit se jako v ~i *justies kā krātiņā* ♦ spadla k. (prozradilo se to) *tas nāca gaismā* 2 (výtahu) *kabīne* f, (Gpl -ņu); (tēznā) *ceļt*šnis m, (G -ņa)
- klec**jēt impf, (3.sg/pl -i) *tupjēt* (III. 2.) *uz ceļiem*; (před kým *kā priekšā*)
- klek**jāt impf, (-ā) *meties* (*metas, metās*)* *ceļos, krist* (*krīt, krita*)* *ceļos*; (před kým/čím *kā priekšā*)
- klek**nout pf, (-ne, prēt. -) *nojmesties* (-*metas, -metās*)* *ceļos, no*krist (-*krīt, -krita*)* *ceļos*; (před kým *kā priekšā*)
- klel** impf: ⇒ **klit**
- klempī** m, (-e) *skārdniek*š m
- kleņ**ba f, (-by, Gpl -eb) *veļve* f, (Gpl -vju); gotická k. *gotiska velve*; nebeská k. *debess jum*š m
- kleņ**ī n, (-i) *lam*šas f, *pl, lādēšan*šas f
- klenot** m, (-u, L -u) 1 *dārgliet*ja f, *vērtisliet*ja f 2: koronovačnī ~y *regālij*šas f, *pl* 3 <pīen.> (skvost) *dārgum*š m, *pēr*le f, (Gpl -ju); k. stavebnictvī *arhitektūras pērle*
- klenotnic**je f, (-e, Gpl -) *dārgumu krātu*ve f, (Gpl -vju)
- klenotnictv**ī n, (-i) *juvelierizstrādājumu veikal*š m
- klenotnī**k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *juvelier*šis m
- klep** m, (-u, L -u), obv. pl ~y *tenk*šas f, *pl, plāp*šas f, *pl*
- klep**jāt impf, (-el-ā, imp. -ej) 1 (vydávat zvuky: stroj ap.) *klaudzjēt* (III. 2.) 2 (způsobovat zvuky) *kauvjēt* (II.), *klaudzjināt* (III. 1.); k. na dveře *klepēt pie durvīm*; k. na psacím stroji *klaudzināt uz rakstāmmašīnas*; někdo ~e *kāds klauvē* 3 (datel) *kalt* (*kaļ, kala*)* (*par dzeni*) 4 (tlouct) *sist* (*sit, sīta*)*; k. komu na rameno *uzjst* (-*sit, -sita*)* *kam uz pleca*; k. popel *no*kratjēt (III. 1.) *pelnus*; k. na dvevo (pro štěstí) *piejst* (-*sit, -sita*)* *pie koka*; k. si na čelo *sist sev pie pieres* 5 (koberce, maso) *dauzjēt* (III. 1.); (kosu) *kapjtināt* (III. 1.), *asjtināt* (III. 1.) 6 <expr.> (pomlouvat) (o komičem) *tenk*ot (II.) (*par ko*), *plāp*jāt (II.) (*par ko*); (koho) *aprunjāt* (II.) (*ko*) ■ **k. se** impf *drebjēt* (III. 2.), *trīc*jēt (III. 2.); k. se stracheml zimou *drebēt no bailēm/ no aukstuma*; ~ou se jī nohy *viņai kājas trīc*
- klep**to n, (-a, L -ēl-u) (*vēža*) *spj*le f, (Gpl -ju)
- klep**ja f, (-ny, Gpl -en) <pej.> *tenku vāceļe* f, (Gpl -ju), *klaču bā*ja f
- klep**nout pf, (-ne, prēt. -(nu), -la) (na co) *uzjst* (-*sit, -sita*)* (*pa ko*); (lehe) (do čeho) *piejst* (-*sit, -sita*)* (*kam*); (na dveře, okno) *pieklauvjēt* (II.) (*pie kā*), *pieklauzjināt* (III. 1.) (*pie kā*); k. koho na rameno *uzst* *kam uz pleca*; <kol.> ~la ho mrtvice *viņš dabūja sirdstrieku*; <kol.> ~ne mē z toho pepka *mani tas iedzīs kapā*
- kleš**jāt impf, (-ā) 1 (padat) *krist* (*krīt, krita*)*; (letadlo) *noļaišties* (-*laižas, -laidās*)*, *laišties* (*laižas, laidās*)* *leju*; (lod) *grimt* (*grimst, grima*)*; (mlha, hladina řeky) *kristies* (*kritas, kritās*)*; (silnice) *iet* (*iet, gāja*)* *leju*; (slunce) *rietjēt* (III. 2.); k. k zemi *krist zemē*; k. ūnavou *krist no kājām no nogurum*; k. ke dnu *grimt* (*grimst, grima*)*, *slikt* (*slikt, slika*)*, <pīen.> *iet* (*iet, gāja*)* *uz leju*; k. na mysli (na duchu) *zauđjēt* (II.) *dūšu* 2 (snīzovat se: ceny, poptāvka, teplota ap.) *kristies* (*kritas, kritās*)*; (zāsoby) *samazjināties* (III. 1.); k. na významu *zauđjēt* (II.) *nozīmī*; zājem ~ā *interese kritas*; jeho oblība ~ā *viņa popularitāte kritas* 3 (upadat morālē) *palgrimt* (-*grimst, -grima*)*, *noļaišties* (-*laižas, -laidās*)*
- kleš**nout pf, (-ne, prēt. -) 1 (padnout) *krist* (*krīt, krita*)*, *no*krist (-*krīt, -krita*)*; (letadlo) *noļaišties* (-*laižas, -laidās*)*; (lod) *no*grimt (-*grimst, -grima*)*; (mlha, hladina řeky) *no*kristies (-*kritas, -kritās*)*; (silnice) *iet* (*iet, gāja*)* *leju*; (slunce) *no*rietjēt (III. 2.); k. k zemi *no*krist zemē; k. na kolena *nojmesties* (-*metas, -metās*)* *ceļos*; k. do křesla *ielkrist* (-*krīt, -krita*)* *křeslā*; k. ke dnu *no*grimt (-*grimst, -grima*)*, *no*slikt (-*slikt, -slika*)* 2 (snīzīt se: ceny, poptāvka, teplota ap.) *no*kristies (-*kritas, -kritās*)*, *samazjināties* (III. 1.); k. na nulul na minimum *no*kristies *uz nulli/ līdz minimumam*; k. o polovinu/ o několik procent *samazināties par pusl/ par dažiem procentiem* 3 (upadnout morālē) *palgrimt* (-*grimst, -grima*)*, *noļaišties* (-*laižas, -laidās*)*
- kleš**jē f, pl, (-i) *knaib*šes f, *pl, (G -ju)* ♦ octnout se v ~ich *būt kā* (*vēža*) *spīlē*s
- klet**ba f, (-by, Gpl -eb) 1 *lāst*š m; uvalit na koho ~bu *noļāđjēt* (III. 2.) *ko* 2 (nadávka) *lamāšan*šas f, *lam*šas f, *pl*
- klič** m, (-e) 1 *atslē*gja f, k. ke dveřim *durvju atslēga*; k. od bytu/ od domu *dzīvokļa mājas atslēga*; (dveře) na k. *slēdzamas* (*durvis*); náhradní (rezervní) k. *rezerves atslēga*; univerzálni k. *mūķizer*šis m; patentní k. *patentatslēga* f; zavřít co na k. *aizslēgt* (-*slēdz, -slēdza*)* *ko*; otočit ~em *pagriezt atslēgu* 2 <tech.> *atslēgja* f, šroubovací k. *uzgriežņu atslēga*; francouzský k. *bīdāmā uzgriežņu atslēga* 3 (k učebnici) *atbīde* f, (Gpl -žu); (k hādance) *atrisinājums* m; šifrovací k. *šifra atslēgja* f 4: <pīen.> k. k problēmū k. *zāhādē noslēpuma/ problēmas*

kmet m, (-a, Npl -i/-ové) (stařec) *sirmga|vis m, (G -vja)*
kmín m, (-u, L -ě/-u) **1** <bot.> *ķime|ne f, (Gpl -ŋu)* **2** (seminka) *ķime|nes f, pl, (Gpl -ŋu)*
kmítat (se) impf, (-á) **1** (světlo, hvězdy) *mirg|ot (II.), mirgu|ot (II.)* **2** (michat se) *zib|ēt (III.2.), zib|ināties (III.1.)* **3** <fyz.> *svārst|īties (III.1.), vib|ēt (II.)*
kmít|nout (se) pf, (-ne, prēt. -l) (mihnout se) *pazib|ēt (III.2.), nozib|ēt (III.2.); (světlo) paspīd|ēt (III.2.), iespīd|ēties (III.2.);* ~lo mi hlavou *man iešāvās prātā*
kmītoč|et m, (-tu, L -tu) <fyz.> *frekven|ce f, (Gpl -ču)*
kmot|r m, (-ra, Npl -rī) **1** *krusttēv|s m; jīt komu za ~ra būt kam par krusttēvu* **2** (venkovan) *onku|lis m, (G -ja) (vecāks vīrietis)* **3** <expr.> (přihloupěl) *mu|ķ|is m, lem|pis m, (G -pja)*
kmot|ra f, (-ry, D.L -rē, Gpl -er) **1** *krustmā|te f, (Gpl -šu); jīt komu za ~ru būt kam par krustmāti* **2** (venkovanka) *tan|te f, (Gpl -šu) <kol.> (vecāka sieviete)* **3** <expr.> (přihloupěl) *mu|ķ|e f, lem|pe f, (Gpl -pju)*
kmotřen|ec m, (-ce) *krustdē|s m*
kmotřen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krustmei|a f*
knedlič|ek m, (-ku, Lpl -cich/-kách) <kuch.> (masový) *fikade|le f, (Gpl -ju); (moučný) klimp|a f, ķij|ken|s m*
knedlīk m, (-ku, Lpl -cich) <kuch.> *knēde|lis m, (G -ja);* bramborové/ houskové/ kynuté ~ky *kartupe|u/ baltmaizes/ rauga knēde|j; švestkové ~ky knēde|j ar plūmju pildījumu; chlupaté ~ky rīvētu kartupe|u knēde|j; mām v krku k. man kamols iestrēdzis rīkle*
knēz m, (-ze, pl: N.G -ži, L -žich, I -žimi) *garīdzniek|s m; (pohanský, nižši katolický) priester|is m*
knēž|na f, (-ny, Gpl -en) *firstie|ne f, (Gpl -ŋu); (ve slovanských zemích) kņazie|ne f, (Gpl -ŋu)*
knēzsk|ý adj; k. seminār *garīgais seminārs; k. stav garīdzniecīb|a f*
knī|ha f, (-hy, D.L -ze) **1** *grāmāt|a f; vāzanā| brožovana k. iesieta/ brošēta grāmata; obrázková k. grāmata ar attēliem; k. nāvstēv viesu grāmata; k. pīnāi a stīžnostī sūdžibu un ierosinājumu grāmata; školnī k. mācību grāmata; tīdnī k. klases žurnā|s m; film podle ~hy Haška filma pēc Haška grāmatas motīviem; sedēt nad ~hami sēdēt pie grāmatām; k. ~h grāmatu grāmata* **2** <zool.> *grāmatniek|s m (atgremotāju kuņģa daļa)*
knīhař m, (-e), **knīhař|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *grāmatsējē|s m, grāmatsējē|a f*
knīhkup|ec m, (-ce), **knīhkupky|nē** f, (-nē, Gpl -nī/-ni) *grāmatu pārdevēj|s m, pārdevēja f; grāmatu tirgotāj|s m, tirgotāja f*
knīhkupectv|ī n, (-i) *grāmatu veikal|s m, grāmatveikal|s m*
knīhovn|a f, (-ny, Gpl -en) **1** *bibliotēk|a f, veřejnā k. publiskā bibliotēka; základnī k. fundamentālā bibliotēka; pīručni k. uzzīņu bibliotēka; červēnā k. lubu (sēnalu) literatūr|a f* **2** (skīñ) *grāmatskalp|is m, (G -pja); (police) grāmatplaukt|s m*
knīhovnī adj *bibliotēkas (G), bibliotēku (G)*
knīhovnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **knīhovnic|e** f, (-e, Gpl -) *bibliotekār|s m, bibliotekār|e f*
knīhtisk m, (-u, L -u) *grāmatu iespiešan|a f*
knīr m, (-u), obv pl ~y *ūs|as f, pl; nosīt k. audzēt ūsas*
knīrač m, (-e) <zool.> *šnaucer|s m*
knīž|e m, (-ete, pl: f N -ata) *first|s m; (ve slovanských zemích) kņaz|s m*
knīžecī adj *firsta (G), firstu (G); (ve slovanských zemích) kņaza (G), kņazu (G); k. rod firstu (kņazu) dzimta*
knīžectv|ī n, (-i) *firsta val|sts f, (Gpl -stu); (ve slovanských zemích) kņaz|ste f, (Gpl -stu)*
knīž|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (knīha) *grāmāt|a f, grāmatiņ|a f; modlīebnī k. lūgšanu grāmata* **2** (doklad): vojenskā k. *karaklausības apliecīb|a f, Žakovskā k. skolēna dienasgrāmāt|a f, šekovā k. čeku grāmatiņ|a f; pracovnī k. darba grāmatiņ|a f, <voj.> modrā k. baltā bije|te f, (Gpl -šu)*
knīžnē adv: vydat co k. *izdot ko kā grāmatu*
knīžnī adj **1** *grāmatas (G), grāmatu (G); k. veletrh grāmatu gadatirgus; k. vydānī dila grāmatas veidā izdots darbs* **2**: <lingv.> k. slovol/ výraz vārds/ izteiciens, ko lieto (tikai) rakstu valodā
knoflič|ek m, (-ku, Lpl -cich/-kách) (zapinací) *pog|a f, podziņ|a f; manželový k. aproču poga*
knoflīk m, (-ku, Lpl -cich/-kách) **1** (zapinací) *pog|a f; stiskací k. spiedpog|a f; rozeppnout (si)/ zapnout (si) k. atpogāt/ aizpogāt pogu* **2** (tlačítko) *pog|a f, podziņ|a f; k. zvonku zvana podziņa; zmáčknout (stisknout) k. nospiest podziņu; mačkat ~ky spaidīt pogas; otáčēt ~kem (rozhlasového, televizního přijímače) griezt pogu*
knot **1**: mī, (-u, L -ul/-ē) *da|ķ|ts f, (Gpl -tu); (lampy tēž) deg|lis m, (G -ja)* **2**: ma, (-a) <expr.> (dítě) *knau|ķ|is m, knēve|lis m, (G -ja)*

knour|at impf, (-á) **1** (pes) *smilkst|ēt (III.2.)* **2** <expr.> (dítě) *činkst|ēt (III.2.), pinkš|ēt (III.2.), čīkst|ēt (III.2.); (stěžovat si) kurn|ēt (III.2.), ņurd|ēt (III.2.)*
knūč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** (pes) *gaud|ot (II.), kaukt (kauc, kauca)** **2** <expr.> (dítě) *brēkt (brēc, brēca)*, bļaut (bļauj, bļava)**
koalic|e f, (-e, Gpl -i) *koalicija f; vlādnī k. valdošā koalicija*
koaličnī adj *koalicijas (G); k. vlāda koalicijas valdība*
kobalt m, (-u, L -u) <chem.> *kobalt|s m*
kober|ec m, (-ce) *paklājs; (tēž na stēnách) tepīķ|is m; (jednoduchý) grīdseg|a f; perský k. persiešu tepīķis; k. vozovky brauktuves segum|s m; <přen.> k. kvētin ziedu paklājs*
koby|la f, (-y) *ķē|ve f, (Gpl -vju)*
koby|lka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (kūň) *ķē|ve f, (Gpl -vju), ķēv|te f, (Gpl -šu)* **2** <zool.> (hmyz) *sienā|zis m, (G -ža); (saranče) sise|nis m, (G -ņa)* **3** <hud.> *steķ|is m (vijolei)*
kocou|r m, (-ra, Npl -rī) *run|cis m, (G -ča); K. v botách Runcis zābakos*
Kocourkov m, (-a, L -ě) ≅ *Malēnija f*
kocovin|a f, (-y) *paģir|as f, pl; <přen.> morālī k. morālas paģiras*
kočār m, (-u) *karie|te f, (Gpl -šu), ekīpāž|a f, (nekrýtý) (vieglie) rat|j m, pl*
kočār|ek m, (-ku, Lpl -cich) (dětský) *bēmu ratī|j m, pl; k. pro panenku le|ļu ratī|j*
koč|ī m, (-iho, Npl -i/-ové) (krytého kočaru) *kučier|is m; (převážně nákladního) orma|nis m, (G -ņa), važo|nis m, (G -ņa)*
kočičī adj *kaķa (G), kaķu (G); <přen.> k. hlavy bruģakme|j m, pl; <přen.> k. zlato/ stříbro neīsts zelts/ sudrabs; <přen.> k. koncert kaķu koncerts*
kočič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (kočka) *kaķ|is m, kaķī|tis m, (G -ša); (samīča) kaķe|ne f, (Gpl -ŋu), kaķenī|te f, (Gpl -šu)* **2**: pl ~ky (jehnědy) *pūpol|j m, pl*
koč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *kaķ|is m; (samīce) kaķe|ne f, (Gpl -ŋu);* divokā k. *savva|jas kaķis; perskā/ siamskā/ angorskā k. persiešu/ Siāmas/ Angoras kaķis* ♦ je to pro ~ku (na ~ku) *tas ir sunim (kaķim) zem astes, tas nekam neder, hrāt si s nēķym jak k. s myši spēlēties ar kādu kā kaķis ar peli; chodit kolem něčeho, jako k. kolem horké kaše staigāt kaut kam apkārt kā runcis karstai putrai* **2** <expr.> (dívka) *zaķ|is m (meitene)*
koč|ovat impf, (-uje) **1** (pastýřské kmeny) *pie|kopt (-kopj, -kopa)* nomadu dzīves veidu* **2** (umělci) *ce|j|ot (II.), brauk|āt (II.); (potulovat se) klej|ot (II.), klaiņ|ot (II.)*
kočovnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *nomad|s m, klejotāj|s m*
kočovnīj adj; k. nārod/ život *nomadu cilts/ dzīve; ~ē divadlo cejojošais teātris*
kod m, (-u, L -u) *kod|s m; čarový k. svītrkod|s m; genetický k. ģenētiskais kods; tajný k. slepens kods*
Kodaň f, (-nē) *Kopenhāgen|a f*
kodeks m, (-u, L -u) *kodeks|s m; morālī k. morālas kodekss*
koeficient m, (-u, L -u) *koeficient|s m*
koho pron: ⇒ **kdo**
kohout **1**: ma, (-a) *gai|lis m, (G -ja)* ♦ posadīt na stīechu červēnoho ~a *ielaišt jumtā sarkano gaiļi; dva ~i na jednom smetištī kā divi gaiļi uz vienas mēslu čupas* **2** <expr.> (člověk) *ķīldniek|s m, kaš|ķ|is m* **3**: mī, (-u, L -u) (vodovodní) *(ūdens) krān|s m; k. na studenou/ na teplou vodu aukstā/ siltā ūdens krāns* **4** <kol.> (účes) *uz augšu saķemmēti mati*
kohout|ek **1**: ma, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *gai|lis m, (G -ja), gaiļ|tis m, (G -ša)* **2**: mī, (-ku) (vodovodní) *(ūdens) krān|s m; otevířt/ zavřit k. atgriezt/ aizgriezt krānu* **3** (u zbraně) *(šautenes) gaiļis m, (G -ja); stisknout (zmáčknout) k. nospiest gaiļi* **4** <kol.> (účes) *uz augšu saķemmēti mati*
koč|at se impf, (-á) <kníž.> (v čem, čím, na čem) *baud|īt (III.1.) (ko); (radovat se) priedčāties (II.) (par ko); (těšit se) tīksm|ināties (III.1.) (par ko, ap ko)*
kojen|ec m, (-ce) *zīdai|nis m, (G -ņa)*
kojenēk|j adj (vēk) *zīdaiņa (G); (výživa, úmrtnost, ústav) zīdaiņu (G)*
kojenī n, (-i) *zīdšan|a f, barošān|a f ar krūti*
koj|it impf, (3.sg/pl -i) *zīd|īt (III.1.), bar|ot (II.) ar krūti* ■ **k. se** impf: <kníž.> k. se nadējī *lo|j|ot (II.) cerības*
kokain m, (-u, L -u) *kokaīn|s m*
koka-kol|a, kokakol|a f, (-y): ⇒ **cola-cola**
koket|a f, (-y), **koket|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *koķe|te f, (Gpl -šu)*
koket|ovat impf, (-uje) *koķe|t|ēt (II.); (s kým/čim ar ko); <přen.> k. s myšlencou, že... koķe|tēt ar domu, ka...*
kokos m, (-u, L -u) **1** *kokos|s m, kokosriekst|s m* **2** (kokosovník) *kokospalm|a f* **3** <vulg.> (hlava) *koko m, (nesk.) (galva)*
kokosovnīk m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *kokospalm|a f*

kokrhjat impf. (-á) **1** (kohout) *dziedlāt* (III.2)* (*par gaili*) **2** <pej.> (zpvat, mluvit) *kērk* (*kērc, kēra*)*

koks₁ m. (-u, L -u) (palivo) *koks*s m

koks₂ m. (-u, L -u) <slang> (kokain) *kokaīn*s m

koktjat impf. (-á) **1** *raustīt* (III.1.) *valodu* **2** (rozpačitosti) *stomlīties* (III.1.), *stostlīties* (III.1.)

koktejl, koktaji m. (-u, L -u) *kokteīlis* m, (G -ja); mléčny k. *piena kokteīlis*

kolaboracjē f. (-e) *kolaboracionism*s m, *sadarbība* f (*ar okupantiem*); k. s nepřítelem *sadarbība ar ienaidniekiem*

kolaborant m. (-a), **kolaborantka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *kolaboracionist*s m, *kolaboracionīste* f. (Gpl -stu); (vlastizrádce) *dzimtenes nodevēj*s m, *nodevēja* f

koláč m. (-e) **1** (kulatý) *plāce*nis m, (G -ņa), *rau*šis m, (G -ša); tvarohový/ makový k. *biezpiena/ magoņu plācenis* ♦ bez práce nejsou -e *bez darba no debesīm nekas nekrīt* **2** (krájený) *plātsmaizē* f, (Gpl -žu), *pīrāg*s m **3**: kravský k. *pļekla* f, (koňský tēž) *zirgābols* m **4** <kol.> (graf) *apašš grafiks* m **5**: <med.> plodový k. *plācentla* f

kolaps m. (-u, L -u) **1** <med.> *kolaps*s m **2** <přen.> (ekonomie, režimu) *sabrukum*s m; dopravní k. *transporta paralīze* f, (Gpl -žu)

kolāf m. (-e) *ratnieks* m

kolaudacjē f. (-e) (stavby) *celtnes pieņemšana* f (*ekspluatācijā*), *celtnes nodošana* f (*ekspluatācijā*)

koláz f. (-e) *kolāž*a f

kolčavja f. (-y) <zool.> *zebiek*ste f, (Gpl -stu)

kolēbka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <těž přen.> *šūpuļis* m, (G -ja); k. lidstva *cilvēces šūpuļis* ♦ od -ky (do hrobu) *no šūpuļa (līdz kapam)*

kolečko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** *ritenlītis* m, (G -ša), *ritentiņš* m; (v hodinách) *zobratl*s m, *zobratīņš* m; (na nábytku) *skrituļis* m, (G -ja) ♦ má o k. vic *viņam trūkst kādas skrūves*; pamatovat na zadní -ka *krāt nebaltām dienām*; je pouhé k. ve stroji *viņš ir tikai sīks zobratīņš mehānismā* **2** (salāmu, sýra ap.) *šķēle* f, (Gpl -ļu), *šķēlīte* f, (Gpl -šu) **3** (trakař) *kerr*a f

kolečkovj adj: -é brusle *skrituļslidas* f, pl; -é lyže *skrituļslēpes* f, pl, (G -pju); -é křeslo *braucamkrēsls* m, *krēsls uz riteņiem*

koledja f. (-y) *Ziemassvētku korālis* m, (G -ja)

koļga m. (-gy, Npl -gové, Lpl -zich), **koļegjnē** f. (-nē, Gpl -ņi-ni) *kolēģis* m, *kolēģe* f, (spolupracovník tēž) *darbabiedrs* m, *darbabiedrē* f

koļegijum [-lē-] n. (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *kolēģija* f

koļegjnē f. (-nē, Gpl -ņi-ni): ⇒ **kolega**

koļej f. (-e) **1** (stopa kol.) (*riteņa*) *slieides* f, pl, (G -žu); vyježděná k. *iebrauktas slieides* ♦ pohybovat se (pokračovat) ve vyjetých (vyježděných) -ích *iet pa iestaigātu ceļu*; po dvoji -i *divos veidos* **2**: pl -e (železniční) *slieides* f, pl, (G -žu); -e tramvaje *tramvaja slieides*; (vlak stojí) na druhē -i *uz otrā ceļa*; slepā k. *strupceļš* m; vyjet z -i *noskriet no slieidēm* ♦ dostat se na slepou k. *nonākt strupceļā*; odsunout někoho na vedlejší k. *nobīdīt kādu pie malas*

koļej₂ f. (-e) **1** (ubytovací) *kopmītne* f, (Gpl -ņu), *dienesta viesnīca* f; studentská k. *studentu kopmītne*, *studentu viesnīca*, *koļjas* f, pl <slang> **2** (jako součást univerzity) *koledža* f **3** <hist.> (vzdělávací instituce) *kolēģija* f; jezuitská k. *jezuītu kolēģija*

koļejnē n. (-ého) *maks*a f *par* (*studentu*) *kopmītni*

koļejovj adj: -é vozidlo *sliežu transporta līdzeklis*; -ā doprava *sliežu transports*; -ā dráha *sliežu ceļš*

koļjek m. (-ku, Lpl -cich) *zīmogmarķa* f

koļekcje f. (-e) *koļekcija* f; módní k. *modes koļekcija*; jarní k. *pavasara koļekcija*; vánoční k. (ozdoby) *egļišu rotājumi* m, pl

koļektiv [-ty-/-tj-] m. (-u, L -u) *koļektiv*s m

koļektivnē [-ty-/-tj-] adv *koļektivī*

koļektivni [-ty-/-tj-] adj *koļektivs*; k. vīna/ odpovědnost *koļektīva vaina/ atbildība*; k. smlouva *koļektīvais līgums*

koļem l adv **1** (okolo) *apkārt*; divat se k. *skafīties apkārt*; stāt k. (koho/čeho) *stāvēt apkārt (kam)*; jdēte k. ! *ejiet apkārt!* ♦ mluvit k. dokola *runāt ripkī (un) apkārt*; k. dokola vzato *kopumā, visā visumā*; jde mi hlava k. *man galva griežas (riņķī)* **2** (mimo) *garām*; až pūjdu k. *kad es iešu garām* **II** prep. (s G) **1** (okolo) *ap* (s *Asg, Dpl*), *apkārt* (s *D*); k. stolu *ap galdu*, *apkārt galdam*; stāli k. něho *viņi stāvēja ap viņu* (*apkārt viņam*); vzal ji k. pasu *viņš apņēma viņu ap vidukli*; cesta k. svēta *ceļojums apkārt pasaulei* **2** (mimo) *garām* (s *D*); přešel k. nás *viņš pagāja mums garām* **3** (podél) *gar* (s *Asg, Dpl*); procházka k. řeky *pastaiga gar upi* **4** (přibližně) *ap* (s *Asg, Dpl*), *apmēram, aptuveni*; k. deváté (hodiny)

ap (*pulksten*) *deviņiem*; k. oběda *ap pusdienas laiku*; muž k. čtyřiceti let *ap četrdesmit gadus vecs vīrietis*

koļemjducī m. (-iho)/f. (-i) *garāmgājējs* m, *garāmgājēja* f

koļeno₁ n. (-a, L -ē/-u, pl: G -ou), D -ūm, L -ech/-ou, I -y) **1** <anat.> *ceļlis* m, (G -ja), *ceļgal*s m; kleknout si na -a *nokrist ceļos*; lézt po -ou *rāpot uz ceļiem*; až po -a *līdz ceļiem*; (sukně) *pod/ nad -ou zem/ virs ceļiem* ♦ na starā -a *vecumdienās*; srazit někoho -a *nospiest kādu uz ceļijas* **2** <kuch.> *ciskļa* f, *vepšovē* k. *cūkas ciska* **3**: (pl: G -, L -ech) (*feky*) (*upes*) *līkum*s m **4** <tech.> (*trubky*) *leņķgabal*s m

koļeno₂ n. (-a, L -ē/-u) <zast.> (pokoleni) *paau*dze f, (Gpl -džu); až do třetího -a *līdz trešajai paaudzei*; bratranec z druhého -a *otrās pakāpes brālēns*

koļibīīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *koļibrī* m, (*neskl.*)

koļidovāt impf. (-uje) **1** (časově) *sa*krist (*-krit, -krita*)* (*laika ziņā*); obě přednášky si -uji *abas lekcijas notiek vienā laikā* **2** (střetat se) (s čím) *sa*durties (*-duras, -dūras*)* (*ar ko*); (odporovat) *būt* (*ir, bija*)* *pretrunā* (*kam*); naše zájmy -uji *mūsu intereses saduras*

koļijha f. (-hy, D,L -ze) <zool.> *kuīta*ļa f

koļik pron. (G,D,L,I -a) **1** *cik*; k. to stoji? *cik tas maksā?*; k. je hodin? *cik ir pulkstenis?*; v k. hodin? (*pulksten*) *cikos?*; od -a hodin? (je otevířeno) *no* (*pulksten*) *cikiem?*; (to začíná) (*pulksten*) *cikos?*; do -a (hodin)? *līdz* (*pulksten*) *cikiem?* **2**: k. - (tolik) *tik - (cik)*; (tolik) - k. (*cik*) - *tik*; vezmi si (tolik), k. chceš *paņem* (*tik*), *cik tu gribi* **3** (zvolací) *cik*; k. noci nespall *cik naktis viņš nav gulējis!*

koļik m. (-ku, Lpl -cich) **1** (malý kůl) *miet*s m, *mietiņš* m; (pro psa) *sprunguļis* m, (G -ja); štafetový k. *stafete* f, (Gpl -šu), *stafetes nūjiņa* f **2** (na prádlo) (*veļas*) *knaģis* m **3** <tech.> *tapļa* f, *tapītiņa* f

koļikātj pron **1** *kurš, kurjais*; -ēho je dnes? *kas šodien* (*ir*) *par datumu?*; po -ē se to stalo? *kuru* (*kuro*) *reizi tas ir noticis?*; -ou cigaretu *kouřis?* *kuru* (*kuro*) *cigareti tu smēķē?*

koļikrāt pron **1** *cikreiz, cik reizes*; k. za den? *cikreiz dienā?* **2**: (tolikrát), k. (*tikreiz*), *cikreiz*; tolikrát, k. chceš *tikreiz, cikreiz tu gribi*

koļin m. (-a, L -ē) *Koļiņa* f (*pilsēta Čehijā netālu no Prāgas*); K. nad Rýnem *Koļiņe* f (*Vācijā*)

koļinskj adj: -ā voda *odekolon*s m

koļisānī n. (-i) **1** (teploty, cen) *svārstīb*as f, pl, *svārstīšan*ās f **2** (vāhāni) *svārstīgum*s m, *svārstīšan*ās f, k. mezi dvěma možnostmi *svārstīšanās starp divām iespējām*

koļisjat impf. (-á) **1** (teplota, ceny) *svārstlīties* (III.1.); teploty -āji mezi 20 a 25 stupni *temperatūra svārstās starp 20 un 25 grādiem* **2** (vāhat) *svārstlīties* (III.1.), *būt* (*ir, bija*)* *svārstīgam*; k. mezi dvěma možnostmi *svārstīties starp divām iespējām*; k. v názorech *būt svārstīgam uzskatos*

koļizje f. (-e) **1** *sadursme* f, (Gpl -mju), *konflikt*s m; časová k. *laiku sakrītība* f; k. mezi povinnostmi a zájmy *pienākumu un interešu sadursme* (*konflikts*); dostat se do k. s kým/čím *nonākt konfliktā ar ko* **2** <lit.> *koļizija* f

koļmicje f. (-e, Gpl -) <mat.> *perpendikul*s m; vztyčit (spustit) -i (na přímku) *noviikt perpendikulu* (*pret taisni*)

koļmj adj **1** *perpendikulār*s; (k čemu *pret ko*) **2** (svislý) *vertikāl*s, *svērtens*kļs

koļna, kūļna f. (-ny, Gpl -en) *šķūļnis* m, (G -ņa); k. na dříví *malkas šķūnis*

koļo n. (-a, L -e) **1** (stroje, vozu) *rite*nis m, (G -ņa); ozubené k. *robrat*s m; mlýnské k. *dzimavu rat*s m; přední/zadní náhradní k. *priekšējais/ aizmugurējais rezerves ritenis*; hnací k. *dzenošais ritenis* ♦ k. štěstěny *laimīga apstākļa sakrītība*, (*atrakce*) *laimes rats*; k. dějin *vēstures rats*; páté k. u vozu *ratu piektais ritenis*; být v jednom -e *griezties kā vāverei ritenī*; (nadávat) v jednom -e *viená laidā, nepārtraukti* **2** (jízdní) *velosipēd*is m, *rite*nis m, (G -ņa) <kol.>; (dvoukolé) *divrite*nis m, (G -ņa); horské kolo *kalnu velosipēds*; jet na -e *braukt ar velosipēdu* **3** (kruh) *apl*is m, (G -ja), *riņķ*is m; dělala se mu -a *před očima viņam* *tumšs sametās gar acīm* ♦ křičet na celé k. *kliegt pilnā rīklē* **4** <sport> (část soutěže) *kārtļa* f, (závodní dráhy) *apl*is m, (G -ja); (v boxu) *raund*s m

koļobēh m. (-hu, Lpl -zich) (*krve, peněz, vody ap.*) *circulācija* f, k. života *dzīves ritējums* m

koļobēžka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *skrejrīte*nis m, (G -ņa)

koļije f. (-e) <zool.> *koļij*s m

koļokvijum n. (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *koļokvij*s m

koļonja f. (-y) **1** *kolonn*a f. (řada) *rind*a f, k. aut *autokolonn*a f, postupovat v několika -ách *iet vairākas rindās* ♦ pátá k. *piektā kolonna* **2** (sloupec) *stabī*ņš m, *sleja* f

koļonādja f. (-y) <archit.> *koļonāde* f, (Gpl -žu)

- koloniální** [-ny-] adj (mocnost, nadvláda) *koloniál|s*; k. zboží *pártikas preces*
- kolonije** [-ny-] f, (-e) **1** (země) *kolonija f 2* (jinonárodní menšina) *kopien|a f, kolonija f, umělecká k. m.ākāslinieku grupa f 3* (budov) *kvartāl|s m 4* <zool.> *kolonija f*
- kolonjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (sloupec) *stabiņ|š m, slej|a f*
- kolorit** m, (-u, L -u) (téz ráz) *kolorīt|s m*
- kolos** m, (-u, L -u) (socha) *kolos|s m*; (obr) *mil|zis m, (G -ža), milze|nis m, (G -ņa)*; (průmyslový) *gigant|s m* ♦ k. na hliněných nohách *milzis uz māla kājām*
- kolotoč** m, (-e) **1** *karuse|lis m, (G -ja)*; projēt se na ~i *vizināties ar karuseli 2* <expr.> (zmatek) *jucek|lis m, (G -ja)*; v ~i udalostí *notikumu virpult*
- koloujch** m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šich) *briedēn|s m*
- kol|ovat** impf, (-uje) (krev, voda, kniha) *cirku|ēt (II.)*; dát oběžník k. *izsūt|īt (III.1.) cirkulāru*; ~ují zprávy, že... *kļīst baumas, ka...*
- kolovjy** adj; ~é vozidlo *riteņu transportlīdzeklis*; k. traktor *riteņu traktors*; k. tanec *riņķa deja*
- Kolumbije** f, (-e) *Kolumbij|a f*
- kom** pron: ⇒ **kdo**
- komanditni** [-dy-] adj: k. společnost *komandītsabiedrība f*
- komand|o** n, (-a, L -u) (přepadový oddíl) *desantvienība f*
- komār** m, (-ra, Npl -ři) <zool.> od|s m ♦ délat z ~ra velblouda *iztaisīt no oda (mušas) ziloni*
- kombajn** m, (-u, L -u/-ē) *kombain|s m*
- kombi**, <kol.> **kombi|k** m, (-ku, Lpl -cich) *furgontipa vieglā automašīn|a f*
- kombinac|e** f, (-e) *kombinācija f*, <sport> alpská k. *Alpu divcīr|ja f*
- kombinačni** adj *kombinatorisk|s*; k. schopnosti *dedukcijas spējas*
- kombināt** m, (-u, L -u/-ē) *kombināt|s m*
- kombinéz|a** f, (-y) *kombinezon|s m*
- kombinovan|y** adj *kombinēt|s*; (s čim ar ko); ~é studium *studijas neklātienē*; <zeméd.> ~é hnojivo *kombinēts mēsojums*
- kombin|ovat** impf, (-uje) *kombin|ēt (II.)*; (co s čim ko ar ko)
- komediální** [-dy-] adj (schopnosti, talent) *komika (G)*; (seriál, muzikál) *komēdijisk|s*; k. herec *komik|is m, komik|e f*
- komediant** [-dy-] m, (-a), **komediant|ka** [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <téz pīen.> *komediant|s m, komedian|te f, (Gpl -šu)*
- komedije** [-dy-] f, (-e) <téz pīen.> *komēdija f*, hrāt ~i spēlēt *komēdiju*
- komentār** m, (-e) *komentār|s m*; k. k. zákonu/ k. udalostem *likuma/ notikumu komentārs*; bez ~e bez *komentāra*; zdržēt se ~e *atturēties no komentāra*
- komentāto|r** m, (-ra, Npl -ři), **komentāto|r|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *komentētājs m, komentētāja f*
- koment|ovat** (im)pf, (-uje) *koment|ēt (II.)*
- komerc|e** f, (-e) *komercija f*
- komerc|nē** adv *komerciāli*; k. úspěšný *komerciāli veiksmīgs*
- komerc|ni** adj *komerciāls, komerc-*; k. banka *komercbank|a f*, k. ředitel *komercdirektors m, komercdirektore f*, k. právo *tirdzniecības tiesības*; ke ~m účelūm *komerciāliem mērķiem*
- komet|a** f, (-y) *komēt|a f*; ohon ~y *komētas aste*
- komfort** m, (-u, L -u/-ē) **1** (pohodnost) *komfort|s m*; žīt v ~u *dzīvot komfortabli 2* (vybavenost) *ērtīb|as f, pl*; byt s veškerým ~em *dzīvoklis ar visām ērtībām*
- komick|y** adj *komisk|s*
- komih|at** impf, (-ā) (nohama, tělem) (čim) *šūp|ot (II.) (ko)*; (rukama, holi, kloboukem) *vicīnāt (III.1.) (ko)* ■ **k. se** impf **1** (houpat se) *šūp|oties (II.)*; (sem a tam) *šaud|īties (III.1.) 2* (světlo) *mirg|ot (II.)*
- komij|k** m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich), **komič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (herec, šprýmař) *komik|is m, komik|e f 2* (skladatel komedii) *komēdiju rakstnieks m, rakstniece f, (Gpl -ču)*
- komij|ka** f, (-ky, D.L -ce) *komik|a f*, (komičnost) *komiskum|s m*
- komiks** m, (-u, L -u) *komiks|s m*
- komin** m, (-u, L -ē) *skurste|nis m, (G -ņa), dūme|nis m, (G -ņa)*; (ve zdi) *dūmvad|s m*
- komini|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *skursteņslauk|is m*
- komisař** m, (-e), **komisař|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *komisārs m, komisāre f*
- 1 komis|e** f, (-e) **1** *komisija f*; volební k. *vēlēšanu komisija*; zkušebni k. *eksaminācijas komisija 2*; zboži v ~i *komisijas preces*; dát zboži do k. *nodot preces komisijā*
- komnat|a** f, (-y) <kniž.> *(plaša) istab|a f*
- komodit|a** [-dy-] f, (-y) *pre|ce f, (Gpl -ču)*
- komoditni** [-dy-] adj: k. trh *preču tirgus*
- komol|it** impf, (3.sg/pl -i) (slova, jazyk) *krop|ot (II.)*; (smysl, text) *sagroz|īt (III.1.)*
- komo|r** f, (-ry, D.L -ře) **1** (spīzīrna) *pieliekam|ais m*; (téz odklādaci) *pieliekamā telp|a f*, plynová k. *gāzes kamer|a f*, <fot.> *temná k. tumšā kamer|a f 2* (zastupitelská) *kamer|a f*, obchodni k. *tirdzniecības kamera 3* <pol.> *palāt|a f*; dolni/ horni k. *parlamentu parlamenta apakšpalāt|a f/ augšpalāt|a f 4* <anat.> *kambar|is m*; srdečni k. *sirds kambaris 5* <hist.> (pokladna) *ka|se f, (Gpl -su)*
- komorni** adj: k. hudba *kameramūzik|a f*, k. orchestr *kamerorķestr|is m*; k. tón *kamerto|nis m, (G -ņa)*; k. atmosfēra/ večeře *intīma atmosfēra/ intīmas vakariņas*
- kompakt** m, (-u, L -u) <kol.> *kompakt|disk|s m*
- kompaktni** adj *kompakt|s*; k. deska *kompakt|disk|s m*
- komparativni** [-ty/-tj-] adj (srovnāvacī) *salīdzinoš|s*; k. ceny *salīdzinošas cenas*
- kompas** m, (-u, L -u/-e) *kompas|s m*
- kompatibilni** [-ty-] adj *savienojam|s*; (s čim ar ko)
- kompenzac|e** f, (-e) *kompensācija f*, (za co par ko); (kompenzovāni) *kompensēšan|a f, atlīdzināšan|a f*, k. ztrāt *zaudējumu atlīdzināšana*
- kompenz|ovat** (im)pf, (-uje) *kompens|ēt (II.)*, *atlīdzināt (III.1.)*; k. ztrāty *atlīdzināt zaudējumus*; k. co čim *kompensēt ko ar ko*
- kompetenc|e** f, (-e) *kompetenc|e f*; náležēt (spadat) do něči k. *ietilpt kāda kompetencē*; pīekročit svou ~i *pārkāpt savas kompetences robežas*
- kompetentni** adj *kompetent|s*; v této otázce nejsem k. *šajā jautājumā es neesmu kompetents*; neni k. k. tomu, aby... *viņš nav kompetents (darīt ko)*
- kompilac|e** f, (-e) <téz komp.> *kompilācija f*
- komplet|1** m, (-u, L -u) *komplekt|s m*; v ~u s čim *komplektā ar ko*; ~y ročnikū *visi žurnāla numuri*
- komplet|2** adj, (neskl.) <kol.>: ⇒ **kompletni**; teđ jsme k. *tagad mēs esam pilnā sastāvā*
- kompletnē** adv *pilnībā, komplekti*; k. vybavený byt *labiekārtots dzīvoklis*
- kompletni** adj *piln|s, pilnīg|s, komplekt|s*; k. souprava (nádobi, prádla) *pilns (trauku, veļas) komplekts*; k. servis *pilns serviss*; k. dokumentace *pilnīga dokumentācija*; v k. sestavē *pilnā sastāvā*; byt s ~m *pārslušenstvim labiekārtots dzīvoklis*
- komplex** m, (-u, L -u) **1** *kompleks|s m*; k. budov *namu masīvs m 2* <med.> *komplekss|s m*; k. ménēcennosti *mazvērtības komplekss*
- komplexnē** adv *kompleksi*
- komplexn|i** adj *kompleks|s*; k. bytová výstavba *namu masīvu celtniecība*; <mat.> k. čislo *komplekss skaitlis*
- komplexnost** f, (-i) *kompleksum|s m*
- kompl|ic** m, (-e) (spolupachatel) *līdzdalībnieks m, līdzdalībniece f, (Gpl -ču)*; (spoluvinik) *līdzvainīg|ais m, līdzvainīg|a f*
- kompl|ikac|e** f, (-e) *komplikācija f, sarežģījums m*
- kompl|ikovanj|y** adj *sarežģīt|s, complicēt|s*
- kompl|ik|ovat** impf, (-uje) *sarežģ|īt (III.1.)*, *kompl|ic|ēt (II.)*; k. si žīvot *sarežģīt sev dzīvi* ■ **k. se** impf *sarežģ|īties (III.1.)*, *kļūt (kļūst, kļuva)* sarežģ|t|am (sarežģ|t|ak|am)*; pomēry se ~ují *attiecības sarežģās (kļūst sarežģ|t|akas)*; tímto se vse ještē ~uje *ar to viss vēl vairāk sarežģās*
- komplot** m, (-u, L -u) *sazvērestīb|a f*; osnovat k. proti komu/čemu *organizēt sazvērestību pret ko*
- komponent** m, (-u, L -u), **komponent|a** f, (-y) *komponent|s m, sastāvdaļa f*
- kompon|ovat** impf, (-uje) (hudebnē) *kompon|ēt (II.)*; (téz bāseņ, projev) *sacer|ēt (III.2.)*; (ūlohu) *sastād|īt (III.1.)*
- kompot** m, (-u, L -u/-ē) *kompot|s m*
- kompozic|e** f, (-e, Gpl -i) **1** (dīla) *kompozīcija f*, k. romānu *romāna kompozīcija 2* (hudebni dīlo) *kompozīcija f*, (téz psanā) *sacerējums m*; figurālāni k. *figurāla kompozīcija 3* <šk.> *rakstu darb|s m, kontrol|darb|s m*
- kompozic|ni** adj (prvek, prostředky, umēni) *kompozīcijas (G)*; (celek, výstavba) *kompozicionāls*
- kompresor** m, (-u) *kompresor|s m*
- kompromis** m, (-u, L -u/-e) *kompromis|s m*; (mezi čim *starp ko, kā ar ko*); dosāhnout k. *panākt kompromisu*
- kompromisni** adj *kompromisa (G)*; k. řešení *kompromisa risinājums*
- kompromituj|ici** adj *kompromitējoš|s*
- kompromit|ovat** (im)pf, (-uje) *kompromit|ēt (II.)*; (koho čim ko ar ko) ■ **k. se** (im)pf *kompromit|ēties (II.)*; (čim ar ko)
- komputer** [-pjūt|r] m, (-u): ⇒ **computer**
- komu** pron: ⇒ **kdo**

komunální adj *komunāl̩s*; k. služby *komunālie pakalpojumi*; k. voby *komunālās (vietējo pašvaldību) vēlēšanas*

komunikācija [-ny-] f, (-e) **1**: pl ~e (doprava a spoje) *komunikācijās f*, *pl, sakari m, pt*; telefonni k. *telefona sakari* **2** (dopravní cesta) *satiksmes ceļš m*; <voj.> *komunikācija f* **3** (komunikování) *komunikācija f*, (s kým ar ko); (mezi kým starp ko, kā starpā)

komunikační [-ny-] adj *komunikācijas (G), sakaru (G)*; masově k. prostředky *plašsaziņas līdzekļi*; k. technologie *komunikācijas (sakaru) tehnoloģijas*; k. sit' sakaru tīks; k. družice *sakaru pavadonis*

komunikativní [-ny-, -ty-] adj *komunikatīv(s)*; (člověk) *komunikabļ(s)*; <lingv.> k. funkce *komunikatīvā funkcija*

komuniké [-ny-] n, (neskl.) *komunikē m*, (neskl.)

komunikovat [-ny-] impf, (-uje) *komunicēt (II.)*; (s kým/čim) *komunikēties (II.) (ar ko)*

komunist(a) [-ny-] m, (-y, Npl -ē), **komunist(ka)** [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *komunist(s) m, komuniste f, (Gpl -stu)*

komunistický [-ny-, -ty-] adj (vůdce, zločín) *komunistu (G)*; (ideologie, režim) *komunistisk(s)*; ~ā strana *komunistiskā partija*

komunita [-ny-] f, (-y) *kopien(a) f*, etnickā k. *etniska kopiena*

komunismus [-ny-] m, (-u) *komunism(s) m*

koňak m, (-u) *konjaks(s) m*; vaječný k. *olu konjaks*

konánj n, (-i): v době k. konference/veletrhu *konferences/gadatirgus laikā*; před ~ím/ po k. koncertu/ výstavu *pirms pēc koncerta/ izstādes*; v den k. volebl referenda/ zkoušek *vēlēšanu/ referendumā/ eksāmenu dienā*; k. dobra labu darbu *veikšan(a) f*

konat impf, (-ā) *veikt (veic, veica)*, darīt (III.1.)*; k. svou práci *darīt savu darbu*; k. cestu (kam) *doties (dodas, devās)* (uz kuriēni)*; k. přednášku *lasīt (III.1.) lekciju*; k. schůzi *saļaukt (-sauc, -saucā)* sapulci*; k. přípravy (k čemu) *gatavoties (II.) (kam)*; k. návštěvu *apciemot (II.) (ko)*; k. zkoušku *likt (liek, lika)* eksāmenu*; k. bohoslužbu *noturēt (III.2.) dievkalpojumu*; k. vojenskou službu *pildīt (III.1.) karadienestu*; k. dobro *darīt labus darbus* ■ **k. se** impf *notikt (-tiek, -tika)**; koncert se ne-al *koncerts nenotika*

koncem prep, (s G) *beigās (s G po slovu)*; k. měsíce/ roku *mēneša/ gada beigās*

koncentracje f, (-e) *koncentrācija f*

koncentrační adj: k. tábor *koncentrācijas nometne*

koncentrák m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *koncentrācijas nometne f, (Gpl -ņu)*

koncentrát m, (-u, L-u) *koncentrāt(s) m*

koncentrovaný adj *koncentrēt(s)*; k. roztok *koncentrēts šķīdums*

koncentrovat (im)pf, (-uje) *koncentrēt (II.)*; k. pozornost (na co) *koncentrēt uzmanību (kam, uz ko)* ■ **k. se** (im)pf *koncentrēties (II.)*; (na co kam, uz ko); k. se na práci/ na učení *koncentrēties darbam/ mācībām*

konceptje f, (-e) *konceptija f*

konceptně adv *konceptuāli*

konceptní adj *konceptuāls*

koncept m, (-u, L -u/-ē) **1** (konceptce) *koncept(s) m* ♦ *vyvést někoho z ~u izsist kādu no sledēm* **2** (náčrt) *uzmetum(s) m, melnrakst(s) m*

koncern m, (-u, L -u) *koncern(s) m*

koncert m, (-u, L -ē/-u) *koncert(s) m*; houslový k. *vijo(koncert)s m*; klavírní k. *klavierkoncert(s) m*; k. pro klavír a orchestr *koncerts klavierēm un orķestrim*; k. na přání *koncerts pēc klausītāju vēlēšanās*; požádat k. *sniegt koncertu*

koncertní adj *koncerta (G), koncertu (G)*; k. nahrávka *koncerta ieraksts*; k. sál *koncertu zāle, koncertzāle f, (Gpl -ju)*; k. mistr *koncertmeistar(s) m, koncertmeistarje f, k. turné koncertturneja f, koncertbraucien(s) m*

koncertovat impf, (-uje) *koncertēt (II.)*

koncesje f, (-e) *koncesija f*

koncipovat (im)pf, (-uje) *izveidot (II.) (kā) konceptiju, iezīmēt (II.) (kā) aprises*; k. stavbu/ program *izveidot celtnes/ programmas konceptiju*; k. literární postavu/ projev *iezīmēt literāra tēla runas aprises*

koncovka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <lingv., šachy> *galotne f, (Gpl -ņu)* **2** <tech.> *uzgalis m, (G -ja)*

koncovlý adj *beigu (G), gala (G)*; ~ā cena *gala (galīgā) cena*; k. produkt *galaprodukt(s) m*; ~é světlo (auta) *pakalējā gabarītuguns*

končtinja f, (-y) *ekstremitāte f, (Gpl -šu)*; horní/ dolní k. *augšējā/ apakšējā ekstremitāte*; přední/ zadní k. *priekšējā/ pakalējā ekstremitāte*

končinja f, (-y), obv. pl ~y *noma(a) viet(a) f*, neznāmē ~y *nezināmas vietas*; v těchto ~ách *šajās vietās*; z různých ~ světa *no visām pasaules malām*

končit impf, (3.sg/pl -i) *beigt (beidz, beidza)*, paibeigt (-beidz, -beidza)**; k. studie (pa) *beigt studijas*; k. s kariérou/ s výrobou (čeho) *beigt karjeru/ (kā) ražošanu*; k. s tenisem *beigt spēlēt tenisu*; tím ~ime *ar to mēs beidzam*; už musím k. *man jau jābeidz* ■ **k. (se)** impf *beigties (beidzas, beidzās)**; prázdny (se) ~i *brīvdienas beidzas*; k. (se) *tragiccky/ smrti beigties tragiski/ ar nāvi*; k. (se) *na souhlásku beigties ar līdzskani*

kondenzovat (im)pf, (-uje) *kondensēt (II.)* ■ **k. se** (im)pf *kondensēties (II.)*

kondicje [-dy-] f, (-e, Gpl -(i)) **1** *form(a) f, stāvoklis m, (G -ja)*; být v ~i *būt labā formā*; je v dobré duševní ~i *viņam ir labs garastāvoklis* **2** (douchování) *privátstund(a) f, dávat k. sniegt privátstundas*

kondiční [-dy-] adj: k. trénink/ cvičení (fyzisko) *formu uzturošs treniņš/ vingrojumi*

kondolence f, (-e) *līdzjūtība f, vyjádřit ~i (komu) izteikt līdzjūtību (kam)*

kondom m, (-u, L -u) *prezervatīv(s) m*

kondor m, (-ra, Npl -ri) <zool.> *kondors m*

koně m: ⇒ **kůň**

konjec m, (-ce) (zakončení) *beiglas f, pt*; (zakončení n. začátek: provazu ap.) *gal(s) m*; na ~i, ~em měsíce/ roku *mēneša/ gada beigās*; od začátku do ~ce *no sākuma līdz beigām*; nechat co na k. *atstāt ko uz beigām*; k. citátu *citāta beigās*; (sjet se) *ze všech ~ců no visām malām*; (bez začátku a) *bez ~ce bez gala (un malas), (časově) bezgalīg(s), nebeidzam(s)* ♦ je u ~e svých sil, je v ~ich vína *spēki ir izsmelti*; mezi námi je k. *starp mums viss ir cauri*; udělat něčemu k. *pielikt kaut kam punktu*; začít něco z druhého ~e *sākt kaut ko no otra gala*; chytit věc za pravý k. *izvēlēties pareizu pieeju (kam)*; ~ec ~ců *galu galā, beigu beigās*

koneckonců part *galu galā, beigu beigās*

koneček m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *gal(s) m, galiņ(s) m*; ~ky prstů *pirkstgali m, pt*; ~ek jazyka *mēles gals (galiņš)*

konečně **1** adv *beidzot*; pojďme už k. domů *iesim beidzot mājās* **II** part (koneckonců) *galu galā, beigu beigās*

konečník m, (-ku, Lpl -cich) <anat.> *taisnā zarn(a) f*

konečný adj **1** (na konci) *gala (G), galējais*; (poslední) *pēdējais*; k. termín *gala termiņš*; ~ā stanice *galapunkt(s) m* **2** (omezený) *galīg(s)*; k. počet *galīgs skaits* **3** (definitivní) *galīg(s), pilnīg(s)*; ~é rozhodnutí *galīgs lēmums*; do ~ého vítězství *līdz galīgai (pilnīgai) uzvarai*

konejšlit impf, (3.sg/pl -i) <tež přen.> *mierīnāt (III.1.)*; k. horké hlavy *atvēsīnāt (III.1.) (sakarusus) prātus*

konjev f, (-ve) *kann(a) f*, kropič k. *lejkan(a) f*, k. na mléko *piena kanna* ♦ *leje jako z ~ve gāz kā ar spaiņiem*

konfederace f, (-e) *konfederācija f*

konfekce f, (-e) **1** (odvětví) *konfekcija f, gatavu apģērbu ražošan(a) f* **2** <kol.> (oděvy) *gatavi apģērbi m, pl* **3** (prodejna) *gatavu apģērbu veikals m*

konference f, (-e) **1** *konferen(c) f, (Gpl -ču)*; tisková k. *preses konference* **2** (školi) *skolotāju sapulce f, (Gpl -ču)*

konferenční adj *konfernces (G), konferenču (G)*; k. sál *konferenču zāle*; k. stolek *žurnālu galdiņš*

konfigurace f, (-e) *konfigurācija f*

konfiskace f, (-e) *konfiskācija f*, (konfiskování též) *konfiscēšan(a) f*

konfiskovat (im)pf, (-uje) *konfiscēt (II.)*

konflikt m, (-u, L -u) *konflikt(s) m*; ozbrojený k. *bruņots konflikts*; dostat se do ~u (s kým/čim) *nonākt konfliktā (ar ko)*; vyvolat k. *izraisīt konfliktu*

konfliktní adj *konflikta (G)*; (člověk, povaha) *konfliktējoš(s)*; k. situace *konfliktsituācija f*

konformní adj *konform(s), pielāgot(s)*

konfrontace f, (-e) *konfrontācija f*, (konfrontování též) *konfrontēšan(a) f*, (Kohol/čeho s kým/čim *kā ar ko*)

konfrontační adj *konfrontējoš(s)*

konfrontovat (im)pf, (-uje) (koho/co s kým/čim) *konfrontēt (II.) (ko ar ko)*; k. obžalovaného se svědkem *konfrontēt apsūdzēto ar liecinieku*

konglomerát m, (-u, L -u/-ē) <kníž.> *konglomerāt(s) m*

Kongio n, (-a) *Kongo n, (neskl.)*

kongres m, (-u, L -u/-e) *kongres(s) m*

koníček **1**: ma, (-ka, Npl -ci/-kově, Lpl -cich) *zirg(s) m, zirdziņš m*; <přen.> *posadit dítě na ~ka paņemt bērnu kukuragā (pičpaunā)* **2**: (Npl -ci) (kobyłka) *sienāzīs m, (G -ža)*; (saranče) *siseļnis m, (G -ņa)* **3**: mořský k. *jūras zirdziņš m* **4**: maľmi, (A -ka), Lpl -cich/-kách) (záliba) *vaļaspriek(s) m, aizraušānāš f*

koník **1**: ma, (-ka, Npl -ci/-kově, Lpl -cich) *zirg(s) m, zirdziņš m* **2**: (Npl -ci) (kobyłka) *sienāzīs m, (G -ža)*; (saranče) *siseļnis m, (G -ņa)*

- 3:** ma/mi, (A -ka, Npl -ci/-ky) (na kolotoči ap.) *zírǵ|s m, zirdzírǵ|š m*; houpací k. *šūpu|zírǵ|s m, šūpu|zirdzírǵ|š m*; <přen.> posadit dítě na ~ka *paŋem̄t bēmu kukuragā (pičpauṇā)*
- koniklec** m, (-e) <bot.> *silpure|ne f, (Gpl -ŋu)*
- koninja** f, (-y) **1** (kúže) *zírǵa ādǵa f 2 (maso) *zírǵa ga|ǵa f 3* <kol., expr.> (nesmysl) *blēŋ|as f, pl, mu|kīb|as f, pl**
- konipas** m, (-a, Npl -il/-ovē) <zool.> *cielav|a f*
- konir|na** f, (-ny, Gpl -en) (*zírǵu*) *stall|is m, (-|la)*
- konjunkt|ra** f, (-ry, D,L -fe) *konjunktūr|a f*
- konkretizac|e** [-ty-] f, (-e) **1** (upřesnění) *konkretizēšan|a f, konkretizācij|a f*; k. plánu v průběhu práce k. *plāna konkretizēšana darba procesā 2* (uskutečnění) *realizēšan|a f, realizācij|a f, materializācij|a f*; k. plánu v životě *plāna realizēšana dzīvē*
- konkretizovat** [-ty-] (im)pf, (-uje) **1** (upřesnit) *konkretizēt (II.)*, *precizēt (II.)*; k. údaje *precizēt (konkretizēt) datus 2* (uskutečnit) *realizēt (II.)*, *materializēt (II.)*; k. výsledky výzkumu ve výrobě *realizēt izpētes rezultātus ražošanā ■ k. se* (im)pf *realizēties (II.)*, *materializēties (II.)*; program se ~uje v životě *programma tiek realizēta dzīvē*
- konkrétnē** adv *konkrēti*; můžete se vyslovit ~ji? *vai jūs varētu izteikties konkrētāk?*; jak to k. bylo? *kā tas īsti bija?*
- konkrétni** adj *konkrēti*; uvést k. jména *minēt konkrētus (uz)vārdus*; v ~m případě *šajā gadījumā*
- konkurenc|e** f, (-e) **1** *konkurenc|e f, ostrā|l nekalā|l bezohlednā k. sīval negodīgal nežēlīga konkurence*; dělat ~i (komu|čemu) *konkurēt (II.) (kam) ♦* být bez k. *būt ārpus konkurences 2* (konkurenti) *konkurenc|e f, konkurent|ī m, pl; vytlāčit ~i izstumt konkurenci*
- konkurenceschopnost** f, (-i) *konkurētspēj|a f*
- konkurenceschopný** adj *konkurētspējīg|s*
- konkurenční** adj *konkurences (G)*, *konkurējoš|s*; k. prostředí *konkurences apstākļi*; k. firma *konkurējoša firma*; k. schopnost *konkurētspēja f*
- konkurent** m, (-a), **konkurent|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *konkurent|s m, konkuren|te f, (Gpl -šu)*
- konkur|ovat** impf, (-uje) *konkurēt (II.)*; (komu|čemu, s kým|čim *kam, ar ko*); (čim, v čem *ar ko*); k. cenou (v ceně) *konkurēt ar cenu (cenas zīņā)*
- konkurs** m, (-u, L -u/-e) **1** (soutěž) *konkurs|s m*; vypsát k. *izsludināt konkursu*; vyhrát k. *uzvarēt konkursā 2* <ekon.> (konkursní nabídka) *konkursizs|ole f, (Gpl -ju)*, *tender|is m 3* (úpadek) *bankrot|s m*; ohlásit k. *paziņot par bankrotu*; uvalit k. na něčí majetek *apķīlāt kāda mantu*
- konkursní** adj; k. řízení *bankrota procedūra*; k. podstata *bankrotētāja aktīvais īpašums*
- konkurz** m, (-u, L -u/-e) ⇒ **konkurs**
- kořmo** adv (přijet) *jāšus*; (sedět na židli) *jāteniski*; jet k. *jāt (jā, jāja)**
- konop|í** n, (-i) **1** <bot.> *kaņe|pe f, (Gpl -pju)*; (porost) *kaņepā|s m 2* (vlákna) *kaņe|pes f, pl, (G -pju)*
- konop|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *kaņepī|tis m, (G -ša)*
- kopřiv|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *pelēkā pī|le f, (Gpl -ju)*
- konsens|us** m, (-u) <kniž.> *konsens|s m*; dosáhnout ~u *panākt konsensu*
- koňský** adj *zírǵa (G)*, *zírǵu (G)*; ~é dostihy *jāšanas sacensības*; ~é spēženi *zírǵu pajūgs*; k. salám *zírǵu desa*; <fyz.> ~á síla *zírǵspēja f ♦* ~é zuby *nelīdzeni, šķībī zobi*
- konsolidac|e** f, (-e) *konsolidācij|a f*; (konsolidování též) *konsolidēšan|a f, (vlastní) konsolidēšan|ās f*
- konsolidační** adj *konsolidācijas (G)*; k. proces *konsolidācijas process*
- konsolid|ovat** (im)pf, (-uje) *konsolidēt (II.) ■ k. se* (im)pf *konsolidēties (II.)*
- konspirac|e** f, (-e) *konspirācij|a f*
- konstant|a** f, (-y) *konstan|te f, (Gpl -šu)*
- konstantní** adj *konstant|s, nemainīg|s*
- konstatován|í** n, (-i) *konstatējum|s m, kostatēšan|a f*; k. faktu *fakta konstatējums*
- konstat|ovat** (im)pf, (-uje) *konstatēt (II.)*
- konstelac|e** f, (-e) <těž přen.> *konstelācij|a f*
- konstituc|e** [-ty-] f, (-e) <prāv., biol.> *konstitūcij|a f*
- konstitu|ovat** [-ty-] (im)pf, (-uje) (národ, směr) *(iz)veid|ot (II.)*, *konstituēt (II.)*; (spolek) *(no)dīb|ināt (III.1.)*, *konstituēt (II.) ■ k. se* (im)pf *veid|oties (II.)*, *konstituēties (II.)*
- konstrukc|e** f, (-e) **1** (schéma) *konstrukcij|a f*; (konstruování též) *konstruēšan|a f 2* (stavba, kostra) *konstrukcij|a*; nosní k. *nesējkonstrukcija f 3* (montáž) *montāž|a f 4* (tělesná) *(ķermeņa*
- uzbū|ve f, (Gpl -vju) 5* (myšlenková) *konstruk|s m 6* <lingv.> *uzbū|ve f, (Gpl -vju)*, *konstrukcij|a f*; větnā k. *teikuma uzbūve (konstrukcija)*
- konstrukční** adj (vada, řešení) *konstrukcijas (G)*, *konstruēšanas (G)*; k. kancelář *konstruktora birojs*
- konstruktér** m, (-ra, Npl -rī), **konstruktér|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *konstruktor|s m, konstruktor|e f*
- konstruktívni** [-ty-/-tý-] adj **1** (vztahující se ke konstrukci) *konstrukcijas (G) 2* (tvořivý) *konstruktīv|s*; k. kritika *konstruktīva kritika*
- konstru|ovat** impf, (-uje) *konstruēt (II.)*
- kontakt** m, (-u, L -u) <těž elektr.> *kontakt|s m*; být v ~u s kým *būt kontaktā ar ko*; navázal/ ztratit k. s kým *nodibināt/ zaudēt kontaktu ar ko*
- kontaktní** adj; k. čocka *kontaktlēc|a f*; k. adresa *kontaktadre|se f, (Gpl -šu)*; k. osoba *kontaktperson|a f*; k. údaje *kontakinformācij|a f*
- kontakt|ovat** (im)pf, (-uje) *kontaktēt (II.)*; k. s kým|čim *kontaktēties (II.) ar ko*; k. policii *zīņ|ot (II.) policijai*; k. koho telefonicky *sazīnāties (III.1.) ar ko telefoniski*, *piezvan|īt (III.1.) kam*; k. koho osobně *personīgi run|āt (II.) ar ko*, *apmeklēt (II.) ko*
- kontaminac|e** f, (-e) **1** <těž lingv., biol.> (směšování) *kontaminācij|a f 2* (znečištění) *piesārņošan|a f*; k. vody *ūdens piesārņošana*
- kontaminovaný** adj *piesārņot|s*; ~á voda *piesārņots ūdens*
- kontejner** m, (-u) *konteiner|s m*
- kontejnerový** adj; ~á doprava *transporta konteineros*
- kontext** m, (-u, L -u) *kontekst|s m*; vytrhnout co z ~u *izraut ko no konteksta*
- kontinent** [-ty-] m, (-u, L -ē/-u) *kontinent|s m*
- kontinentální** [-ty-] adj *kontinentāl|s*; k. podnebí *kontinentāls klimats*
- kontingent** [-ty-] m, (-u, L -u/-ē) <těž voj.> *kontingent|s m*
- kontinuální** [-ty-] adj <kniž.> *kontinuitīv|s*
- kontinuit|a** [-ty-] f, (-y) <kniž.> *kontinuitāt|e f*
- kont|o** n, (-a, L -ē/-u) *kont|s m, rēķin|s m*; bankovní k. *bankas konts*; úvěrové/ devizové k. *aizdevumu/ valūtas konts*; osobní/ uživatelské k. *personīgais/ lietotāja konts*; otevřít/ zrušit k. *atvērt/ slēgt kontu*; uložit na k. *ieskaitīt kontā*; převést peníze z jednoho ~a na jině k. *pārskaitīt (pārvest) naudu no viena konta uz citu kontu*; připsat částku na něčí k. *pārskaitīt (pārvest) summu uz kāda kontu ♦* bavit se na něčí k. *izklaidēties uz kāda rēķina*; na to k. *uz tā rēķina*
- kontra** prep, (s N) *pret (s Asg, Dpl)*; (v soudním sporu) *Novák k. Dvořák Novāks pret Dvoržāku*
- kontrabas** m, (-u, L -u/-e) <hud.> *kontrabas|s m*
- kontrakt** m, (-u, L -u) *kontrakt|s m, līgum|s m*; (mezi kým|čim *starp ko*)
- kontrarozvěd|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pretizlūkošan|a f*
- kontrast** m, (-u, L -u) *kontrast|s m*
- kontrast|ovat** impf, (-uje) (s kým|čim) *kontrastēt (II.) (kam)*
- kontribuc|e** f, (-e) *kontribūcij|a f*; válečná k. *kara kontribūcija*
- 1 kontrol|a** f, (-y) **1** (přezkoumání) *kontrol|e f, (Gpl -ju)*, *pārbaud|e f, (Gpl -zu)*; celní/ pasová k. *muitas| pasu kontrole*; k. jízdenek *bīešu kontrole*; technická k. *tehnikā apskā|te f, (Gpl -šu) 2* (ohled) *uzraudzīb|a f*; být pod lékařskou ~ou *atrasities ārsta uzraudzībā 3* (ovládání) *kontrol|e f, (Gpl -ju)*; (nad kým|čim *kā, pār ko*); ztratit ~u nad vozem *zaudēt kontroli pār automašīnu*; získat ~u nad územím *iegūt kontroli pār teritoriju*; mít (co) pod ~ou *kontrolēt (II.) (ko) 4* (orgán) *kontrol|e f, (Gpl -ju)*; státní k. *valsts kontrole*
- kontrolní** adj *kontroles (G)*; k. komise *kontroles komisija*; k. mechanismus *kontroles mehānisms*; k. balík *kontrolpake|te f, (Gpl -šu)*; k. stanoviště *kontrolpunkt|s m*; k. číslo *kontrolskait|lis m, (G -ja)*; k. váha *kontrolsvari| m, pl*; k. hodiny *kontrolpulkste|nis m, (G -ŋa)*
- kontrol|or** m, (-ra, Npl -rī), **kontrolor|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *kontrolier|s m, kontrolier|e f*
- kontrol|ovat** impf, (-uje) *kontrolēt (II.)*, *pārbaud|īt (III.1.)*
- kontrolovatelný** adj *kontrolējam|s*; snadno/ těžko k. *vieglil/ grūti kontrolējams*
- kontr|ovat** impf, (-uje) *veikt (veic, veica)* pret darbību*; (slovně) *ie|bilst (-bilst, -bildā)**
- kontroverzní** adj *polemisk|s, strīdīg|s*
- kontu|ra** f, (-ry, D,L -fe) *kontūr|a f*
- konvalin|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *maijpuķ|īte f, (Gpl -šu)*, *kreime|ne f, (Gpl -ŋu)*
- konvenc|e** f, (-e) **1** (úmluva) *konvencij|a f 2* (způsob jednání) *paraž|a f, paradum|s m, norm|a f*; společenské k. *sabiedrībā pieņemtas normas*

konvenční adj **1** (založený na konvenci) *konvencionāļs* **2** (obvyklý) *parast[s]*, (*vispār*)*pieņemts*, *konvencionāļs*; k. metody *konvencionālas metodes*; k. zbraně *parastā tipa ieroči*; ~m způsobem *vispārpieņemta veida*; ne~m způsobem *neparastā veida*

konvent m, (-u, L -ul-ē) (shromáždění) *konvent[s] m*

konvertibilita [-ty-] f, (-y) *konvertācija f*, *konversija f*

kovertibilní [-ty-] adj *konvertējam[s]*

konverzace f, (-e) **1** (rozhovor) *sarun[a] f*, *konversācija f*; (s kým o kom/čem *ar ko par ko*); živá k. *dzīva saruna* **2** (výuka) *sarunvalodas (mācību) stunda f*; chodit na anglickou ~i *apmeklēt angļu sarunvalodas stundas* **3** (učebnice) *sarunvalodas vārdnīca f*

konverze f, (-e) <těž ekon., lingv.> *konversija f*

konvice f, (-e, Gpl -) *kanna f*; čajová k. *tējkanna f*; kávová k. *kafijas kanna*; rychlovarná k. *elektriskā tējkanna f*; k. na mléko *piena kanna*

konvoj m, (-e) **1** (ochranný) *konvojs m*, *Eskort[s] m* **2** (řada) *kolonna f*; k. aut *autokolonna f*

konzervja f, (-y) *konserve[s] m*

konzervativjec [-ty-] m, (-ce) *konservertor[s] m*, *konservertorje f*

konzerativně [-ty-/-tj-] adv *konseratīvi*

konzervativní [-ty-/-tj-] adj *konseratīvs*

konzervatismus [-ty-] m, (-u) *konseratīvisms m*

konzervator f, (-e) *konservertorija f*

konzervovat (im)pf, (-uje) (potraviny, umělecká díla, stavby) *konservēt (II.)*

konzul m, (-a, Npl -ovē), **konzulka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *konsul[s] m*, *konసుle f*, (Gpl -ļu); honorární k. *goda konsuls*

konzulární adj *konసుlār[s]*; k. oddělení *konసుlārā nodaļa*; k. úřad *konసుlāt[s] m*

konzulát m, (-u, L -ul-ē) *konసుlāt[s] m*; generální k. *ģenerālkonసుlāt[s] m*

konzultace f, (-e) *konసుlācija f*; poskytovat k. *sniegt konsultācijas*

konzultační adj; k. služba/ firma *konసుlāciju dienests/ birojs*; k. hodiny *konసుlācijas f, pl*

konzultant m, (-a), **konzultantka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *konసుlanta[s] m*, *konసుlante f*, (Gpl -šu)

konzultovat impf, (-uje) **1** (koho) *konసుlētīties (II.) (ar ko)*; (co s kým, u koho *par ko ar ko*); k. lékaře *konసుlētīties ar ārstu*; ~oval tu záležitost se šéfem *viņš par šo lietu konsultējās ar šefu* **2** (dávat konzultace) *konసుlēt (II.)*, *sniegt (sniedz, sniedza)* konsultācijas*; profesor ~uje ve čtvrték *profesors konsultē (sniedz konsultācijas) ceturtdienās*

konzum m, (-u, L -u) **1** (spotřeba) (*preču*) *patēriņ[s] m* **2** (obchod) *patērētāju kooperācijas veikal[s] m*

konzumace f, (-e) (spotřeba) (*preču*) *patēriņ[s] m*; (spotřebování těž) *patērēšana f*

konzument m, (-a), **konzumentka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *patērētājs m*, *patērētāja f*

konzumní adj; k. zboží *plaša patēriņa preces*; k. vino/ brambory *galda vīns/ kartupeļi*; k. družstvo *patērētāju kooperācija*; k. část (rostliny) (*auga*) *ēdamā daļa*; <přien.> k. společnost/ způsob života *patērētāju sabiedrība/ dzīvesveids*

konzumovat (im)pf, (-uje) (spotřebovat zboží) *patēriēt (II.)*; (strávit jídlo) *ēst (ēd, ēda)**; (nāpoje) *dzerēt (dzer, dzēra)**; (alkohol, drogy) *liet[ot] (II.)*

kooperace f, (-e) *kooperācija f*, *sadarbība f*; (s kým/čim *ar ko*); (mezi kým/čim *starp ko, kā ar ko*); mezinárodní k. *starptautiska sadarbība*

kooperační adj *kooperācijas (G)*, *kooperatīvs*; k. vztahy *kooperācijas sakari*; k. smlouva *kooperatīvs līgums*

koordinace [-dy-] f, (-e) *koordinācija f*; (mezi kým/čim *starp ko*)

koordinací [-dy-] adj *koordinācijas (G)*; k. centrum *koordinācijas centrs*

koordinátor [-dy-] m, (-ra, Npl -ři), **koordinátorka** [-dy-] (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *koordinators m*, *koordinatorje f*

koordinovaný [-dy-] adj *koordinēt[s]*; k. postup/ ~á strategie *koordinēta rīcība/ stratēģija*

koordinovat [-dy-] (im)pf, (-uje) *koordinēt (II.)*

kop m, (-u, L -u) <sport> *sitiens m*; pokutový/ rohový k. *soda/ stūra sitiens*; k. na branku *sitiens pa vārtiem*

kopja f, (-y) **1** (60 kusů) *60 gabalu* **2** (sena, slámy) *gubla f*; (knih, papírů) *kau[dze] f*, (Gpl -džu), *čupla f* **3** <kol., expr.> (velké množství) *milzum[s] m*, *lērums m*; má ~u dětí *viņam ir daudz bērnu* **4**: <kol.> (veselā kopa) *jautrībnieks m*, *jautrībniece f*, (Gpl -ču)

kopačka f, (-ky, Gpl -ek), obv. pl ~ky *futbola zābakli m, pl*

kopanjá f, (-é) *futbol[s] m*

kopanjec m, (-ce) **1** (kopnutí) *spēriens m*; dát komu k. *ieļspert (-sper, -spēra)* kam* **2** <kol., expr.> (chyba) *kļūda f*, udělat k. *pieļaut kļūdu*

kopaj impf, (-el-ā, imp. -ej) **1** (jāmu) *rakt (rok, raka)** ♦ kdo jinému jámu ~ā, sám do ní padá *kas otram bedri rok, pats tajā iekrīt* **2** (motykou) *kaplēt (II.)* **3** (dobývat: brambory, řepu) *rakt (rok, raka)**; (uhli) *ieļgūt (-gūst, -guva)** **4** (nohou) *spert (sper, spēra)**; (vícekrát) *spārdīt (III.1.)*; (bezpředmětně) *spārdītīties (III.1.)*; k. koho/co *spert kam, spārdīt ko*; k. do čeho *spert pa ko* **5** <sport> *sist (sit, sita)**; k. na brānu *sist pa vārtiem* **6** <kol.> (hrát kopanou) *spēlēt (II.) futbolu*

kopjec m, (-ce) **1** *uzkalin[s] m*, *paugur[s] m*; jít do ~ce *kāpt kalnā, iet kalnup*; jít z ~ce *iet lejup (lejš)* ♦ jde to s ním z ~ce *viņam iet aizvien sliktāk* **2** <kol.> (hromada) *kau[dze] f*, (Gpl -džu), *čupla f*

kopečjek m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *uzkalin[is] m*, *paugur[is] m*

kopjiln, (-i) *šķep[s] m*; (píka) *pīklis m*

kopije f, (-e) *kopija f*, udělat ~i (čeho) *uztaisīt (kā) kopiju*

kopirjovat impf, (-uje) <těž přen.> *koplēt (II.)*

kopjnout impf, (-ne, pas. -l) *ieļrakt (-rok, -raka)**, *paļrakt (-rok, -raka)**; k. do země rýčem *ieļdurt (-dur, -dūra)* lāpstu zemē* **2** (nohou) *ieļspert (-sper, -spēra)**; (koho/co, do koho/čeho *kam, pa ko*) **3** <sport> *ieļsist (-sit, -sita)**; k. míč do branky *iesist bumbu vārtos* **4** <kol., expr.>: k. do sebe skleničku *izļraut (-rauj, -rāva)* glāzīti*

kopr m, (-u) **1** <bot.> *dīlle f*, (Gpl -ļu) **2** <kuch.> *dīlles f, pl*, (G -ļu)

kopretinja f, (-y) <bot.> *margrietija f*, *pīpeļne f*, (Gpl -ņu)

koprodukcje f, (-e) *kopražojums m*

kopřivja f, (-y) <bot.> *nātrje f*, nálev z ~ nátru *uzlējums*

kopřivka f, (-ky, D.L -ce) <med.> *nātrēne f*, *nātru dru[dzis] m*, (G -dža)

kopyto n, (-a, L -ē) **1** (*dzīvnieka*) *nag[s] m*; rozdělené k. *šķelts nags*; dusot ~ pakavu *dunoņa* ♦ roznést někoho na ~ech *saplosīt kādu gabalos, samalt kādu miltos* **2** (obuvnické) *lieļste f*, (Gpl -stu) ♦ na jedno k. *pēc viena mēra*

korálek m, (-ku, Lpl -cich), obv. pl ~ky *kreļles f, pl*, (G -ļu); skleněný/ dřevěný ~ky *stikla/ koka krelles*

korán m, (-u, L -ul-ē) *korān[s] m*

korbel m, (-e) (*liels alus*) *kaus[s] m*

kord m, (-u, L -u) (zbraň) *zoben[s] m* ♦ být s někým na ~y *būt ar kādu uz naziem*

kord m, (-u, L -u) (látka) *kord[s] m*

Koreja f, (-y/-je) *Koreja f*, Jižní/ Severní K. *Dienvidkoreja f/ Ziemeļkoreja f*

Korejec m, (-ce), **Korejka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *korejie[is] m*, (G -ša), *korejie[te] f*, (Gpl -šu); ~ci *korejieši*

korejsky adv *korejiski*, *korejiešu valodā*

korejský adj **1** (vztahující se ke Koreji) *Korejas (G)*; K~á republika *Korejas Republika*; K~á lidově demokratická republika *Korejas Tautas Demokrātiskā Republika* **2** (vztahující se ke Korejčům) *korejiešu (G)*

korejštinja f, (-y) *korejiešu valod[a] f*

korjek m, (-ku, Lpl -cich) *korķlis m*

korekcje f, (-e) **1** (oprava) *korekcija f*, *labojums m*; (opravování těž) *korģēšana f*, *labošana f*, <med.> k. oční vady *redzes korekcija* **2** (cela) *pastiprināta režīma cietuma kamer[a] f*

korektně adv *korekti*

korektní adj *korekt[s]*

korektor m, (-ra, Npl -ři), **korektorka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *korektor[s] m*, *korektorje f*

korektura f, (-y, D.L -ře) **1** *korektūra f*; provést (udělat) ~ry *veikt korektūras* **2** <polygr.> (otisk) *korektūra f*

korespondence f, (-e) **1** (dopisování) *sarakstje f*, *sarakstīšana f*, *korespondence f*, (s kým *ar ko*); navázat ~i (s kým) *uzsākt saraksti (ar ko)*; vést ~i (s kým) *sarakstīties (III.1.) (ar ko)* **2** (dopisy) *korespondence f*, *vēstules f, pl*, (G -ļu); vyřizovat ~i *atbildēt uz vēstulēm*

korespondenční adj; k. lístek *pastkarte f*, (Gpl -šu), *atklātne f*, (Gpl -ņu)

korespondovat impf, (-uje) **1** (dopisovat si) *sarakstīties (III.1.)*; (s kým *ar ko*) **2** <kníž.> (být v souladu) (s čim) *atbilst (-bilst, -bilda)* (kam)*, *korespondēt (II.) (kam)*; obsah ne~uje s formou *saturis neatbilst formai*

koridor m, (-u) **1** *koridor[s] m*, *gaitēnis m*, (G -ņa) **2** <pol.> *koridor[s] m*; tranzitní k. *tranzīta koridors*

korigovat (im)pf, (-uje) **1** (článek ap.) *korģiēt (II.)*, *izdarīt (III.1.) labojumus*; (školní úlohy) *lab[ot] (II.)* **2** (postoj, názor) *mainīt (III.1.)*, *korģiēt (II.)*

- kormidelník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **kormidelnicje** f, (-e, Gpl -) *stūrma|nis m, (G -ņa), stūrma|ne f, (Gpl -ņu); <sport> dvojka| čtyřka s ~kem divnieks/ četrinieks ar stūrmani*
- kormidlo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *stūrļe f* ♦ chopit se ~la tikt pie stūres, sagrābt varu savās rokās
- kormorán** m, (-a) <zool.> *jūras krauk|lis m, (G -ļa)*
- kornatēnī** n, (-i); <med.> k. cēv (tepen) *arteriosklerozje f*
- kornout** m, (-u, L -u/-ē) (papírový) *tūtļa f, turzļa f*
- koroptjev** f, (-ve) <zool.> *īļbe f, (Gpl -bju); k. polní laukir|be f, (Gpl -bju)*
- korozje** f, (-e) *korozīja f*
- korporacje** f, (-e) *korporācija f*
- korpus** m, (-u, L -u) **1** <voj.> *korpus|s m* **2** <hud.> *rezonator|s m*
- Korsika** f, (-ky, D.L -ce) *Korsik|a f*
- korunja** f, (-y) **1** (panovnická) *kro|nis m, (G -ņa); trnová k. ērkšķu vainag|s m* **2** (korunni zemē) *kara|va|sts f, (Gpl -stu), karal|ste f, (Gpl -stu)* **3** (jednotka měny) *kron|ļa f, česká k. Čehijas krona; smēnit na ~y samainīt kronās ♦ hezkých pār ~krietna (prāva) summa; nemá ani ~u viņam nav ne graša pie dvēseles* **4** (rostliny) *vainag|s m; (stromu tēz) lapo|ņe f, (Gpl -ņu)* **5** (vrchol) *virso|ņe f, (Gpl -ņu); ta sbirka je ~ou jeho dila šis krājums ir viņa daiļrades virsotne ♦ k. tvorstva radības kronis*
- korunjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (malá) *kron|ītis m, (G -ša); (ženská dražokenná čelenka) diadēm|a f* **2** (zubu) *kro|nis m, (G -ņa), kron|ītis m, (G -ša); nasadīt ~ku uzlikt kronīti* **3** (peniz); ♦ stfādāt ~ku ke ~ce *likt kronu pie kronas* **4** (ptači) *cekul|s m* **5** (lāhve) *kor|ķis m*
- korunni** adj; k. princ *kroņprin|cis m, (G -ča); k. svēdek galvenais liecinieks*
- korunovacje** f, (-e) *kronēšan|a f; k. na krále kronēšana par karali*
- korunovanijs** adj *kronēt|s; ~ā hlava kronēta galva; <přen.> k. vūll idiot absolūts muļķis| idiots*
- korunovat** (im)pf, (-uje) **1** *kronēt (II.); k. koho na krále kronēt ko par karali* **2** (dovršit) *vainag|oties (II.); práce je ~ovāna úspěchem darbs vainagojas panākumiem*
- korunovļjs** adj; (za korunu) *par vienu kronu; k. ūčet kots kronās; desīti ~ā čāstka desmit kronu liela summa*
- korupcje** f, (-e) *korupcija|a f, obvinīt koho z ~e apvainot ko korupcijā*
- korupčnī** adj (afēra, skandāls) *korupcijas (G); (prostēdi, vlāda) korupt|s*
- korjš** m, (-e, Npl -i/-ovē) <zool.> *vēžveidīg|ais m*
- koryto** n, (-a, L -u/-ē) **1** (na krmeni) *siļe f, (Gpl -ju)* **2** (řeky) *(upes) gult|ne f, (Gpl -ņu)* **3** (na odtok vody) *re|ne f, (Gpl -ņu)*
- kořal|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *degvīn|s m*
- kořen** m, (-e/-u, D.L -i/-u, Npl -y) **1** *sak|ne f, (Gpl -ņu); <tēz přen.> zapustīt ~y iesak|ņoties (II.), ielaist saknes; <tēz přen.> vymýtit co z (do) ~e izraut ko ar višām saknēm ♦ mā zdravj k. viņam ir laba veselība; jīt na k. vēci iedzījināties lietas būtībā; k. vřeho zla visa ļaunuma sakne; od ~e dobrj (pocīvų) cilvēk patiesi labs (krietns) cilvēks, sirdscilvēks; překročit bludnų k. apmaldīties **2** <anat.> k. jazyka| zubu mēles/ zoba sak|ne f, (Gpl -ņu); k. nosu deguna pamat|ne f, (Gpl -ņu) **3**; <lingv.> k. slova vārda sak|ne f, (Gpl -ņu) **4**; <mat.> k. rovnice vienādojuma sak|ne f, (Gpl -ņu)*
- kořenāc** m, (-u, L -u) *puķupod|s m, puķpod|s m*
- kořenji** n, (-i) **1** *garšviel|as f, pl ♦ k. Života dzīves sāls* **2** (byliny) *ārstniecības aug|ī m, pl*
- kořenjit**, impf, (3.sg/pl -i) (roslina a přen.) *sak|ņoties (II.); (v čem kur) ♦ k. se impf laist (laiž, laida)* saknes, dzīt (zden, dzina)* saknes*
- kořenjit**, impf, (3.sg/pl -i) **1** (jīdlo) *pie|likt (-liek, -lika)* garšvielas* **2** <expr.> (čīnit zajimavim) *padarīt (III.1.) interesantu; (zpiestīt) izpušķ|ot (II.)*
- kořinjek** m, (-ku, Lpl -cich) (tēz vlasovų, nervovų) *sak|ne f, (Gpl -ņu), sakn|īte f, (Gpl -šu) ♦ mā zdravj k. viņam ir laba veselība; zrudnout až po ~ky vlasų nosarkt līdz ausu galim*
- kořist** f, (-i) **1** (vālečnā, loupežnickā) *laupījums m; padnout komu za k. krist kam par laupījumu* **2** (loveckā) *trofej|a f*
- kořist|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (plēnit) *laup|īt (III.1.)* **2** <pej.> (tēžīt) (z čeho) *gūt (gūst, guva)* labumu (no kā); (využívat) izmant|ot (II.) (ko)*
- kos** m, (-a) <zool.> *stradz|s m*
- kosja** f, (-y) **1** *izkapt|s m ♦ padla k. na kāmēn viņš ir satīcis sev cienīgu pretinieku* **2** <geogr.> *zemes strē|le f, (Gpl -ju), zemes mēļ|e f, (Gpl -ju)*
- kosat|ec** m, (-ce) <bot.> *īris|s m, skal|be f, (Gpl -bju)*
- kos|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** *plaut (plauj, plāva)* **2** <kniž.> (zabijet) *noga|ināt (III.1.)*
- kosmetik|js** [-ty-] adj *kosmētīk|s (G), cosmētīk|s; ~é pīrīpravky cosmētīk|s (cosmētīskie) līdzekļi; k. salōn cosmētīk|s salons; ~ā ūprava (dokumentu) sīks labojums*
- kosmetik|j** [-ty-] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **kosmetik|ka** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kosmētīk|is m, cosmētīk|je f*
- kosmetik|ka** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *kosmētīk|a f*
- kosmick|js** adj *kosmosa (G), kosmīk|s; k. let kosmīk|s lidojums, lidojums kosmosā; ~ā lođ kosmosa (kosmīk|s) kuģis; ~é tēleso kosmīk|s ķermenis; ~é zāfēni kosmīk|s starojums; <tēz přen.> ~ā rychlost kosmīk|s ātrums*
- kosmonaut** m, (-a), **kosmonaut|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kosmonaut|s m, kosmonaut|te f, (Gpl -šu)*
- kosmopolit|ja** m, (-y, Npl -ē), **kosmopolit|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kosmopolit|is m, kosmopolit|te f, (Gpl -šu)*
- kosmopolitism|us** [-ty-] m, (-u) *kosmopolitism|s m*
- kosm|os** m, (-u, L -u) *kosmos|s m; let do ~u lidojums kosmosā*
- kosoc|tver|ec** m, (-ce) <mat.> *romb|s m*
- Kosov|o** n, (-a, L -u) *Kosov|a f*
- kost** f, (-i) **1** *kaul|s m; kličnī k. atslēgas kauls; līcni ~i vaigu kauli; rybī k. asak|ja f, slonovā k. ziloņkaul|s m; obīrat ~i apskrubināt kaulus; hryzat k. (o psovj) graužt kaulu; <med.> řidnuti ~i kaulu atrofija, osteoporoz|e f ♦ bīt jen z masa a ~i bīt tikai no miesas (vychtrly) je k. a kuže viņš ir tikai kauli un āda; od ~i dobrj cilvēk patiesi labs cilvēks, sirdscilvēks; do morku ~i cauri un cauri, pilnībā; promokout na k. izmirkt līdz kaulam; umrznout na k. sasalt ragā; bīt zmryzly na k. nosalt līdz kaulam; vyhubly (vychtrly) na k. tievs kā diegs, kaulu kambaris; tvrdy na k. ciets kā akmens; protāhnout si ~i izlocīt kaulus **2**: jen sg <kol., expr.> (hezkā žēna) *skaistu|le f, (Gpl -ju), daiļ|av|a f**
- Kostari|ka** f, (-ky, D.L -ce) *Kostarik|a f*
- kostel** m, (-a, L -e, Lpl -ich/-ech) *baznīca|a f*
- kostelīk** m, (-ka, Lpl -cich) *(maza) baznīc|a f, baznīcīja|a f*
- kostelni** adj *baznīc|as (G) ♦ je chudų jako k. myš viņš ir plīks kā baznīc|as žurka*
- kostelnīk** m, (-ka, Lpl -cich) *ķester|is m, garīdznieka palīg|s m*
- kostīc|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **kostka** (1, 4, 5)
- kost|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (polēvkovā, ledovā) *kubīk|s m, kubīcīj|š m; (mýdla) gabal|s m, gabalīj|š m; k. cukru cukurgraud|s m; pokrājet co na ~ky sagriezt ko kubīcīņos ♦ v ~ce řsumā **2**: pl ~ky (dlažebni) *bruģakmeņ|ī m, pl **3** (hraci) (spēļu) kaulīj|š m; hrāt v ~ky spēlēt kaulīņus; ~ky domina domino kaulīņi; Rubikova k. Rubika kub|s m, Rubika kubīk|s m ♦ ~ky jsou vrženy kaulīņi ir mestī **4** (stavebnicovā) (spēļu) klucītis m, (G -ša) **5** (na lātece) rūtiņa f, <kol.> (lātkā) rūtains audums|s m**
- kostkovan|js** adj *rūtāin|s*
- kostliv|ec** m, (-ce) **1** (kostra) *skelet|s m, ģinde|nis m, (G -ņa) ♦ k. ve skřīni skelets skapī **2** <expr.> (hubēnų cilvēk) kaulu kambar|is m (par cilvēku) **3** (smrt) *nāv|e f, kaulain|ā f**
- kostnī** adj; k. dřeň *kaulu smadzenes; k. moučka kaulu milti*
- kost|ra** f, (-ry, D.L -ře, Gpl -er) **1** *skelet|s m* **2** <tech.> *karkas|s m* **3** (romānu, priednāšky) *pamat|s m, uzbūve f, (Gpl -vju)*
- kostrc** m, (-e) <anat.> *astēs kaul|s m*
- kostym** m, (-u, L -u) **1** *kosmīl|s m; dāmskų k. sieviešu kostīm|s; kalhotovų k. bikšķkostīm|s m* **2** (divadelnī) *kosmīl|s m, tērps|s m; maškarnī k. mask|a f, masku tērps; pūjčovna ~ū kostīmu noma*
- koš** m, (-e) **1** *groz|s m, kur|vis m, (G -vja); k. na prādlo veļas grozs; k. na odpadky atritūmas grozs; k. na papīr papīrgroz|s m; <anat.> hruđnī k. krūšukur|vis m, (G -vja); <ekon.> spotřebnī k. patēriņa grozs; <fin.> mēnovų k. valūtas grozs ♦ dāt nēkomu ~em iedot kādam kurvīti; dostat ~em dabūt kurvīti*
- 2** (basketbalovų) *(basketbola) groz|s m; dāt k. iemest grozu*
- Košic|e** m, pl, (-) *Košic|e f*
- košic|ek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) **1** *groziņ|š m* **2** (pro psa) *uzpur|nis m, (G -ņa) **3** <kuch.> groziņ|š m*
- košīk** m, (-ku, Lpl -cich) **1** *groziņ|š m; nākupnī k. iepirkumu groziņ|s; proutēny (pletēny) k. pīts groziņš **2** (pro psa) *uzpur|nis m, (G -ņa)**
- košīkov|j** á f, (-ē) *basketbol|s m*
- košīlle** f, (-e) (vrchnī) *(virs)krekl|s m; (spodnī) (apakš)krekl|s m; dāmskā k. sieviešu krekl|s; nočnī k. naktskrekl|s m; jen v ~i vienā kreklā ♦ bližši k. než kabāt savs krekl|s katram tuvāks; zvyk je železnā k. ieradumam liels spēks*
- košīl|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krekl|s m; (dētskā) kreklīj|š m; nočnī k. naktskrekl|s m; spodnī k. apakškrekl|s m*
- košt|e** n, (-ēte, Npl -ata) *slot|a f ♦ novē k. doņfe mete jauna slotā tīri slauka*
- kotac|e** f, (-e) *kotējum|s m*
- koťat|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *kaķēn|s m*
- koť|e** n, (-ēte, Npl -ata) **1** *kaķēn|s m; līvl tyģrī k. lauvēn|s m/ tīģerēn|s m* **2** <kol., expr.> (dīvka) *zaķļis m (meitene)*

kotiel m, (-le/-lu, L -il/-u, Npl -ly, Lpl -lech/-lich) **1** kat|s m; parní k. *tvaika katls* **2**: pl ~le <hud> *katla bung|as f, pl, timpān|j m, pl* **3** (horský) *ieplak|a f, (ūdoli) iele|ja f*

kotel|na f, (-ny, Gpl -en) *katle tel|a f*; (samostatná budova) *katlu mā|ja f*

kotlet|a f, (-y) **1** <kuch> *sitel|nis m, (G -ņa), karbonā|de f, (Gpl -žu) 2 pl ~y (licousy) *vaigubārd|a f**

kotlin|a f, (-y) (horská) *ieplak|a f, (ūdoli) iele|ja f*

kotni|k m, (-ku, Lpl -cich) <anat.> *po|tītē f, (Gpl -šu); <zool.> vēz|ītis m, (G -ša);* vyvrtnout si k. *izmežģīt po|tītē; (voda sahā) po ~ky līdz po|tītēm* ♦ *nesahā mu ani po ~ky viņš viņam nestāv ne tuvu*

kotouč m, (-e) **1** (sýra) *ritu|lis m, (G -ļa); (papiru, filmu) ru|llis m, (-ļa), (drātu těž) tinu|s m 2 <tech.> *disk|s m; gramafonový k. atskaņotāja disks; brzdový k. bremžu disks 3* <sport> (puk) *ri|a f 4* (dýmu, prachu) *mutu|lis m, (G -ļa), vērpel|te f, (Gpl -šu)**

kó|ovat (im)pf, (-uje) <ekon.> *ko|tēt (II.)*

kotrmel|ec m, (-ce) *kūle|nis m, (G -ņa);* dělat, metat ~ce *mest kūlenus*

kot|va f, (-vy, Gpl -ev) *enku|s m; zdvihnout (zvednout) spustīt ~vu pacel|t izmest enku|u* ♦ *zvednout ~vy doties ce|ā, aiziet*

ko|v|it impf, (3.sg/pl -i) *būt (ir, bija) noenkuro|tam; loď ~i v přístavu kuģis ir noenkuro|jies ostā*

kouč m, (-e, Npl -il/-ové) <sport> *trener|is m*

koudel f, (-e) *paku|as f, pl* ♦ hoří mu k. pod nohama *viņam zeme deg zem kājām*

kouk|at (se) impf, (-ā) <kol.> **1** *skat|ties (III.1.), raudz|ties (raugās, raudzjās)*; (pozorně) lūk|oties (II.); (hledět) vērties (veras, vēras)*; (zrát) blenz|t (blenz, blenza)*; (na koho/co, kam uz ko, kur) k. se do zrcadla skat|ties spogu|t; k. (se) z okna skat|ties pa logu; k. na sebe skat|ties vienam uz otru; k. (se) do tmy vērties tumsā; co ~āš?! ko tu blenz?!; zde bylo na co k. te bija ko redzēt; uz se na to nemūžu k. es vairs uz to nevaru skat|ties ♦ k. na někoho skrz prsty vērtēt kādu par zemu; k. se někomu na prsty skat|ties kādam uz pirkstiem 2 (sledovat) (na co) skat|ties (III.1.) (ko); k. na televizi/ na film skat|ties televizoru/ filmu 3 (hledat) (po kom|čem) mekl|ēt (II.) (ko), raudz|ties (raugās, raudzjās)* (pēc kā); k. po příteli raudz|ties pēc drauga, (acīm) meklēt draugu; k. po novém autu meklēt jaunu mašīnu; tady nemáte co k.! šeit jums nav ko meklēt! 4 (divít se) būt (ir, bija)* pārsteigt|am, būt (ir, bija)* izbriņīt|am, palikt (liek, lika)* mēm|am (no brīnumiem); ten bude k., až se dozví... viņš būs pārsteigts (viņš paliks mēms), ka uzzinās...; to byste k., jak... jūs būtu pārsteigts, kā... 5 (posuzovat) (na co) uz|tvert (-tver, -tvēra)* (ko), skat|ties (III.1.) (uz ko), raudz|ties (raugās, raudzjās)* (uz ko); jak se na to ~āte? kā jūs uz to skatāties?; ne~ej na plat, ale... neskaties uz algu, bet...; k. na co z lepší stránky skatāties uz ko (uztvert ko) no labākās puses 6: ~ej (upozorněni) skat!, klau!, ~ej, co dělá! skat(ies), ko viņš dara!; ~ej, nezlob se! klau, nedusmojies! 7 (snažit se) meģ|ināt (III.1.), cēsties (cēšas, centās)*; ~ej zmizet!, ~ej, at' zmiziš! pazūdi!; ~ej to udēlat!, ~ej, abys to udēla! meģini to izdarīt!, (přisněji) tā ka tu to izdarītu!; ~ej přijit včas!, ~ej, abys pšēl včas! meģini atrākt laikā!, (přisněji) tā ka tu atrāktu laikā!; ~al jsem, abych šel es devos projām 8 (vyčínat) rēģ|oties (II.), līst (lien, līda)* ārā; co ti to~ā z batohu? kas tev rēģojas (lien ārā) no mugursomas?; ~ā jī sukne pod plāštēm viņai svārki lien ārā no mēteja 9 (jevit se pravděpodobným): z toho ~ā podvod šķiet, ka tā ir krāpšana; z toho ne~ā nic dobrého tur nav gaidāms nekas labs*

kouk|nout (se) pf, (-ne, pas. -(nu), -la) <kol.> **1** (na koho/co) *paskat|ties (III.1.) (uz ko); (pozorně) palūk|oties (II.) (uz ko); (dovnitř) ieskat|ties (III.1.), ielūk|oties (II.); k. na hodiny/ do zrcadla paskat|ties pulkstenī/ spogu|t; k. komu do oči/ do mapy ieskat|ties kam acīs/ kartē 2 (sledovat) (na co) paskat|ties (III.1.) (ko); k. se na televizi paskat|ties televizoru 3 (hledat) (po kom|čem) mekl|ēt (II.) (ko), raudz|ties (raugās, raudzjās)* (pēc kā); k. po příteli raudz|ties pēc drauga, (acīm) meklēt draugu 4 (upozorněni) (pa)skat!, (pa)klau!; ~něte! (pa)skatieties!, (pa)skat!; ~ni (se), nech mě na pokoji! (pa)klau, liec mani mierā!*

koul|e f, (-e) **1** *lo|de f, (Gpl -žu); (kulečnicková) bumbi|ņa f, sněžová k. sniega pi|ķa f 2* <mat.> *lo|de f, (Gpl -žu) 3* <sport> *lo|de f, (Gpl -žu); vrh ~i lodes grūšana 4 (nāboj) lo|de f, (Gpl -žu);* dělová k. *lielgabala lode 5* <šk., slang> *nepietiekama atzī|me f, (Gpl -mju);* dostat ~i z matiky *dabūt divnieku matemātikā 6*: obv. pl ~e (varlata) <vulg.> *paut|j m, pl, o|ļas f, pl*

kou|let impf, (-i, 3.pl -ej) *ri|pināt (III.1.); (valit) ve|t (ve|, vēla)*; (co, čím ko); k. očima valb|t (III.1.) acis* ■ **k. se** impf *ri|pot (II.); (valit se) ve|ties (ve|as, vēlas)*; (v trávě) valst|ties (III.1.)*

koupališ|tē f, (-tē, Gpl -t) (přírodní) *pludma|le f, (Gpl -ju); (téz umělé) peldētav|a f, peldvie|ta f*

koupān|j n, (-i) (v fece) *peldēšan|ās f, (ve vanē) mazģāšan|ās f, vannašan|ās f*

kou|pat impf, (-el-ā, imp. -ej) (dítě) *vann|ot (II.), likt (liek, lika)* vannā; (koně) peld|ināt (III.1.)* ■ **k. se** impf (v fece) *peld|ēties (III.2.); (ve vanē) mazģāties (II.), vann|oties (II.); jīt se k. (ve vanē) iet (iet, gāja)* vannā*

kou|p|ē f, (-ē) *pirkum|s m; (kupování) pirkšan|a f; výhodná k. izdevīgs pirkums; nabídnout co ke ~i piedāvāt ko nopirkt, pārdot ko; být ke ~i būt nopērkamam, tikt pārdotam*

kou|pel f, (-e) *vann|a f, (obv. části těla) pel|de f, (Gpl -žu); k. nohou kāju pelde; sedací k. sēdvann|a f; rašelinā| bahenni k. dūņu/ dubļu vanna; připravit (si) k. sagatavot (sev) vannu; pěna do ~e vannas putas; mořská k. peldēšan|ās f jūrā*

kou|pel|na f, (-ny, Gpl -en) *vannas istab|a f*

kou|pit pf, (3.sg/pl -i, imp. kup) **1** *no|pirkt (-pērk, -pirka)*; (co komu ko kam); k. co na úvěř/ na splátky nopirkt ko uz kredīta/ uz nomaksu; k. si něco na sebe nopirkt sev kaut ko no drēbēm; k. co za pár babek nopirkt ko ļoti lēti* ♦ **k. zajíce v pytli pirkat kaķi (sivēnu) maisā 2 (podplatit) uz|pirkt (-pērk, -pirka)*, piekuku|ot (II.); k. si úředníka piekuku|ot ierēdni**

kou|ř m, (-e) *dūm|j m, pl; cigaretteový k. cigarešu dūmi; je cítit ~em smírd pēc dūmiem*

kou|řen|j n, (-i) **1** *smēķēšan|a f; nechat k. atmest smēķēšanu; k. zakázano smēķēt aizliegts 2* <kol.> (kuřivo) *smēķ|j m, pl*

kou|ř|it impf, (3.sg/pl -i, imp. kuř) **1** (kamna, komin) *dūm|ot (II.); (téz polévka) kūp|ēt (III.2.) 2 (cigarety) smēķ|ēt (II.); (téz dýmku) pīp|ēt (II.)* ♦ ~i jako komin *viņš smēķē kā lokomotīve 3* <vulg.> (provádět orální sex) *sūk|āt (II.)* ■ **k. se** impf (kamna, komin) *dūm|ot (II.), kūp|ēt (III.2.); z lesů/ z polévky se ~i mežs/ zupa kūp* ♦ *lže, až se mu z úst ~i viņš melo, ka ausis kust; pracoval, až se z něj ~ilo viņš tā strādāja, ka viņam mugura kūpēja*

kou|řov|ý adj: ~é sklo *dūmstīk|s m; k. signál dūmu signāls; ~á trubka dūmvad|s m; svo|j ~ā clona dūmu aizsegs*

kou|řat impf, (-šel-sá, imp. -sej) **1** *koš|āt (II.); (do čeho) kost (kož, koda)* (kur); k. do jablka kost ābolā; k. si nehty grauzt (grauz, grauzā)* nagus 2 (pes, hmyz) kost (kož, koda)*; (komář tēz) dzelt (dzeļ, dzēla)* 3 (látka, pot) kost (kož, koda)** ■ **k. se** impf **1** *kođ|t (II.); k. se do rtů kođ|t lūpas 2* <kol., expr.> (napadat se) *plēsties (plēšas, plēšas)*; (slovně) kaš|ēties (II.)*

kous|ek m, (-ku/-ka, Lpl -cich) **1** *gabal|s m, gabaliņ|š m; k. cesty ce|ja gabals; doprovodit koho k. pavadīt ko kādu gabalu; to je pěkný k. (cesty) tas ir krietns gabals; roztrhat co na ~ky saplēst ko gabalos; (dělat co) po ~cich (-káč), k. po ~ku pakāpeniski, soli pa solim; nemá ani ~ka svědomí/ rozumu viņam nav ne kripatiņas sirdsapziņas/ prāta; <přen.> roztrhat koho na ~ky saplosīt ko gabalos, samalt ko miltos 2 (čín) darbīb|a f, rīcīb|a f; klukovský k. zēniska rīcība; darebný k. palaidnīb|a f, nedarb|s m; husarský k. pārgalvīb|a f, mistrovský k. meistardarb|s m*

kous|ič|ek m, (-ku, Lpl -cich/-káč) *gabaliņ|š m; ani k. ne kripatiņas, it ne maz; o k. dál/ bliž nedaudz tālāk/ tuvāk; roztrhat co na ~ky saplēst ko gabaliņos*

kous|nout pf, (-ne, pas. -i) *ie|kost (-kož, -koda)*; (koho do čeho kam kur); k. do jablka iekost ābolā; pes ho ~l do nohy suns viņam iekoda kājā* ■ **k. se** pf *ie|kost (-kož, -koda)* (sev); k. se do jazyka iekost (sev) mēlē*

kousnut|j n, (-i) *kodien|s m*

kout: m, (-a, L -ē) **1** *kakt|s m; (roh) stūr|is m; stát v ~ě stāvēt kaktā; sprchový k. dušas kabī|ne f, (Gpl -ņu); kuchyňský k. neliela virtuve f, (Gpl -vju) (parasti daļa istabas) 2 (zapadlé místo) nostūr|is m, nomāja viet|a f, k. svēta pasaules ma|ļa f, (lidē se sjiždēji) ze všech ~ů no visām malām, no malu malām*

kout: impf, (kuje, prêt. kul, pas. kut, imp. kuj) <kníž.> *kalt (ka|, kala)*; <přen.> k. plány kalt (ka|, kala)* plānus; <přen.> k. pikle per|ināt (III.1.) jaunus nodomus* ♦ *kuj železo, dokud je žhavé dzelzs jāka|, kamēr tā ir karsta*

kout|ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *kakti|ņš m, stūr|ītis m, (G -ša); odleh|l|tichý k. noma|š/ vientu|š stūrītis* ♦ *v ~ku duše (srdce) sirds dzījums 2 (v novinách) noda|ļa f, rubrik|a f (laikrakstā); (v rozhlasě) (radioraidījumu) cik|s m; dětský k. (na nádraží) bērnu (rotaju) istab|a f 3 (uštní oční) (mutes/ acu) kakti|ņš m; sledovat co ~kem oka sekot kam ar acs kaktiņu*

kouzeln|j m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **kouzelnic|e** f, (-e, Gpl -) **1** *bur|vis m, (G -vja), bur|ve f, (Gpl -vju) 2 (eskatolér) burvju mākslinie|k s m, mākslinie|ce f, (Gpl -ču)*

- kouzelný** adj 1 (čarodějny) *burvju* (G); ~á moc *burvju vara*; k. proutek *burvju nūjīna*; ~é slovo (slůvko) (prosim) *burvju vārdiņš 2* (začarovány) *apburts*; k. zámek *apburta pils 3* <expr.> (překrásný) *burvīgs*, *apburošs*
- kouzliit** impf. (3.sg/pl -i) 1 *burt* (*bur, būra*)*; (vykouzlit) *uz|burt* (-*bur, -būra*)* 2 (na jevišti) *rādīt* (III. 1.) *trikus*
- kouzlo** n, (-la, L -lu/-le, Gpl -el) 1 (čarovná moc) *burvestība* a f, *burvība* a f, zrušit k. *lauz burvju varu 2* (trik) *triks m*, *maģija* a f 3 (hudby, večera) *burvība* a f, (člověka) *pievilcība* a f, *valdzinājums* m; k. osobností, osobní k. *personas pievilcība*
- kov** m, (-u, L -u) *metāls m*; drahý k. *dārgmetāls m*; černěl/ barevné ~y *melnie/ krāsainie metāli*; obrábění ~ů *metālapstrāde f*
- kovadinja** f. (-y) *laktā f* (směde)
- kování** n, (-i) 1 (činnost) *kaišana* a f 2 (součástky) *apkalumi m, pl*
- kovárjna** f, (-ny, Gpl -en) *smēde f*, (Gpl -žu), *kalve f*, (Gpl -vju)
- kovář** m, (-e) *kalējs m*
- kovat** impf. (-el/-ā, imp. -ej) 1 *kalt* (*kaļ, kala*)*, *kaldjināt* (III. 1.); k. železo *kalt dzelzi*; k. zbraně *kalt* (*kaldināt*) *ieročus 2* (okovávat) *ap|kalt* (-*kaļ, -kala*)*; k. dveře/ koně *apkalt durvis/ zirgu*
- kovboj** m, (-e, Npl -ovē) *kovbojs m*
- kovoprůmysl** m, (-u, L -u) *metālrūpniecība f*
- kovovýlec** m, (-ce) *gravētājs m*
- kovový** adj 1 *metāla* (G); k. šrot *metāllūžņi m, pl 2* <přen.> *metālskjs*; k. hlas *metālisks balss*
- kozja** f, (-y) 1 <zool.> *kazja f*; <přen.> mlsná k. *kārumnieks m, kārumniece f*, (Gpl -ču); *gardēdis m*, (G -ža), *gardēde f*, (Gpl -žu) ♦ já o ~e, a ty o voze *mēs katrs runājam par ko citu*; rozumí tomu jako k. *petrželī vijņš no tā saprot tikpat daudz kā zirgs no kibernetikas*; (udělat něco,) aby vlk se nažral a k. *zůstala celá lai vilks būtu paēdis un kaza dzīva 2* <sport> *bukš m 3* (na řezání dříví) *āļzis m*, (G -ža), *stekļis m* (*malkas zāģēšana*) 4: mostní k. *ledgrīezis m*, (G -ža) 5: <vulg.> pl ~y (prsy) *pupļi m, pl* (*krūtis*)
- kozel** m, (-la, Npl -li/-lovē) *āļzis m*, (G -ža) ♦ udělat ~la zahradníkem *iecelt āži par dārznieku*; tomu aby k. rozuměl *ne velna nevar saprast*
- kozi** adj *kazas* (G), *kazu* (G); k. mléko/ sýr *kazas piens/ siers*; k. bradka *kīlbārdja f*, *kazbārdiņa f*; <bot.> k. list *kazla|pe f*, (Gpl -pju)
- koziļk** 1: ma, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *āzītis m*, (G -ša) 2: mi, (-ka/-ku) (pro kočího) (*kučiera*) *bukļa f 3*; <bot.> k. lékařský *baldrīāns m*
- kozoroh** m, (-ha, Npl -zi/-hovē, Lpl -zich) 1 <zool.> *mežāļzis m*, (G -ža), *kalnu āļzis m*, (G -ža) 2: K. <astr.> *Mežāļzis m*, (G -ža); obratník ~ha *Mežāža trops*
- kožedělný** adj *ādu* (G), *ādu pārstrādes* (G); k. průmysl *ādu pārstrādes rūpniecība*
- kožený** adj 1 *ādas* (G); ~á bunda *ādas jaka 2* <přen.> (člověk, vyjadřování) *stīvs, sauss*
- kožešinja** f, (-y) *kažokādja f*
- kožič** m, (-chu, Lpl -šich) *kažoks m*; krátký k. *puskažoks m*
- kožni** adj 1 *ādas* (G); k. choroba *ādas slimība*; k. lékař *dermatologjs m, dermatoloģe f*
- krja** f, (-y, D.L. kīe, Gpl ker) *ledus gabaļs m*; (ledovec) *ledus kalns m, aisberģs m*
- krá, krák** int *krā*
- krab** m, (-a) <zool.> *kraļbis m*, (G -bja), *jūras vēzis m*, (G -ža)
- krabicje** f, (-e, Gpl -) 1 (hranatá) *kaļste f*, (Gpl -stu); (obv. lepenková n. kovová s víkem, též okrouhlá) *kārbja f*; k. od bot *kurpju kaste* (*kārba*); k. od sušenek *cepumu kārba*; k. na klobouky *cepuru kārba 2*; <elektr.> zásuvková k. *kontaktlīdzda f*
- krabičja** f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) (hranatá) *kaštīte f*, (Gpl -šu); (téz okrouhlá) *kārbja f, kārbīģja f*; k. zápalek (od zápalek) *sērkociņu kaštīte*; k. na šperky *rotaslietu kārbiņa, šķirstiņš m*; k. sardinek *sardiņu kārba*; k. cigarete *cigarešu paciģja f*
- krácení** n, (-i) 1 (textu) (*saīsināšana*) a f 2 (mzdy) *samazināšana* a f, *pazemināšana* a f 3 <mat.> (zlomku) *saīsināšana* a f (*daļskaitļa*)
- kráčjet** impf. (-i, 3.pl -ejji) <kniž.> *soļ|ot* (II.), *iet* (iet, gāja) ♦ k. s dobou *iet līdz laika garam*
- kradený** adj *zagtš, nozagtš*; ~é zboží *zagtš preces*
- krádež** f, (-e) *zādzība* a f, drobná k. *sika zādzība*; k. auta *automašīnas zādzība*; dopustit se ~e *izdarīt zādzību*
- krade, kradl** impf. ⇒ *krást*
- kradhujec** m, (-ce) <zool.> *zvirbuļu vanags m*
- krajch** m, (-chu, Lpl -šich) <kol., expr.> *sabrukums m, krahs m*; (banky, firmy) *bankrots m*; k. manželství *laulības sabrukums*; morální k. *morāls sabrukums*
- kraj** m, (-e) 1 (okraj) *maļja f*, (města) *nomāle f*, (Gpl -lu); k. lesa *mežmaļja f*; na ~i *malā* ♦ je na ~i sil *viņa spēki ir izsmelti*; stát na ~i hrobu *būt ar vienu kāju zārkā 2* (začátek) *sākums m*;
- vypravovat hned z ~e *stāstīt no paša sākuma 3* (končina) *apvidus m, novads m, zeļme f*, (Gpl -mju); úrodný/ malebný k. *augtīgs/ gleznš apvidus*; rodný k. *dzimtais novads*; teplé ~e *siltās zemes 4* <adm.> rajonš *rajonš m, reģionš m*
- krajan** m, (-a, Npl -ē), **krajanjka** f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) (z určitého kraje) *novadnieks m, novadniece f*, (Gpl -ču); (stejně národnosti) *tautieļis m*, (G -ša), *tautieļte f*, (Gpl -šu); ~é v cizině *tautieši ārzemēs*
- krajanský** adj *novadnieku* (G), *tautiešu* (G); k. spolek *tautiešu apvienība*
- krájjet** impf. (-i, 3.pl -ejji) *griezēt* (*griež, grieza*)* ♦ *vzduch, že by se dal k. gaiss tāds, ka cirvi var pakārt*
- krajic** m, (-e) (ukrojený) (*maizes*) *šķēļe f*, (Gpl -ju); (kus chleba) *riķja f, rieciens m* ♦ *hořký k. rūgts kumoss*
- krajinja** f, (-y) 1 (kraj) *apvidus m, novads m*; horská k. *kalnu apvidus 2* (obraz) *ainava f*, *peizāža f 3* <anat.> *apvidus m*; srdeční k. *sirds apvidus*
- krajināf** m, (-e), **krajinārkja** f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *ainavists m, ainaviste f*, (Gpl -stu); *peizāžists m, peizāžiste f*, (Gpl -stu)
- krajinný** adj: chráněná ~á oblast *aizsargāts ainavas apvidus*; ~é plānování *ainavas plānošana*
- krajjka** f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mežģīnes f, pl*, (G -ņu); háčkovaná/ paličkovaná k. *tamborētas/ sietas mežģīnes*
- krajně** adv 1: k. pravicový/ levicový *galēji labējs/ kreiss 2* (mimořádně) *ārkārtīgi, ārkārtēji*; k. důležitý *ārkārtīgi (ārkārtēji) svarīgs*
- krajní** adj 1 (na krají) *malēļais, galēļais*; (poslední) *pēdēļais*; k. fáze *pēdējā fáze*; dosáhnout k. *meze sasniegt galējo robežu 2* (radikální) *galējs, radikāļš*; k. pravice/ levice *galēji labējie/ kreisie*; k. názory *radikāli uzskati 3* (nejvyšší) *ārkārtīgs, ārkārtējš*; k. nebezpečí *ārkārtīgas (ārkārtējas) briesmas*; v ~m případě *ļaunākajā gadījumā*
- krajnost** f, (-i) *galējība f, ekstrēmjs m*; hnāt co do ~i *novest ko līdz galējībai (ekstrēmam)*; upadat z ~i do ~i *mesties no vienas galējības otrā*
- krajský** adj *rajona* (G), *reģiona* (G), *reģionāļš*; ~é město *reģionāla pilsēta*; k. soud *rajona (reģionāla) tiesa*; ~á správa ≅ *rajona (reģionāla) pašvaldība*; ~é zastupitelství ≅ *reģionālais parlaments*
- krajtja** f, (-y) <zool.> *piņonš m*
- krákrát** impf. (-á) <téz přen. expr.> *ķērt* (*ķērc, ķērcā*)*
- Krakov** m, (-a, L -ē) *Krakovja f*
- král** m, (-e, Npl -ovē) 1 *karāļis m*, (G -ja); (v pohádkách též) *ķēniņš m*; Jeho Veličenstvo k. *Viņa Augstība (Majestāte) karalis* ♦ *trī -ovē trīs Austrumu ķēniņi (gudrie)*, (jako svātek) *Zvaigznes diena, Trīs Austrumu gudro diena 2* <přen.> *karāļis m*, (G -ja), *valdnieks m*; petrolejový k. *naftas karalis*; k. zvířat *zvēru karalis* (*valdnieks*); k. (všeho) tvorstva *radības kroņis m*, (G -ņa); k. nebeský *Debesu valdnieks*; nekorovaný k. *nekoronēts karalis 3* <šachy> *karāļis m*, (G -ja)
- králiček**, m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <zool.> *zeltgalvītis m*, (G -ša); k. ohnivý *sārtgalvītis m*, (G -ša)
- králiček2** m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) (králík) *trušītis m*, (G -ša)
- kráľik** 1: ma, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *trušis m*, (G -ša); pokusný k. *izmeģinājuma trušītis m*, (G -ša); chov ~kū *truškopība f 2*: mi, (D.L. -ku) (králičina) *trušādja f*, *kožich z -ka trušādas kažoks*
- králikārjna** f, (-ny, Gpl -en) *trušu būdja f*
- kraljovat** impf. (-uje) <téz přen.> *valdīt* (III. 1.)
- královjna** f, (-ny, Gpl -en) 1 *karalieņe f*, (Gpl -ņu); k. krásy/ plesu *skaistuma balles karaliene 2* <zool.> *māļte f*, (Gpl -šu); včelí k. *bišu māte 3* <šachy> *dāmja f*
- královský** adj 1 *karāja* (G), *karāju* (G), *karaliskš*; ~á moc/ k. rod *karāja vara/ dzimta*; Jeho K-á *Výsost Viņa Karaliskā Augstība 2* <expr.> (štědrý, skvělý) *karaliskš 3* (v názvech) *karaliskšais*; ~é námořnictví *karaliskā flote*
- království** n, (-i) *karalīste f*, (Gpl -stu); (v pohádkách) *karajvalsts f*, (Gpl -stu); Spojené k. *Apvienotā Karaliste*; k. snů/ nebeské *sapņu/ debesu valstība f*
- krám** m, (-u, L -u/-ē) <kol.> 1 (obchod) *veikalš m*; (se smišeným zbožím též) *pārdotavja f, tirgotavja f*; (potravín též) *bolde f*, (Gpl -žu) <zast.> k. s potravinami/ s tabákem/ s textílem *pārtikas/ tabakas/ apģērbu veikals* ♦ to se mi (ne)hodi do ~u *tas (ne)atbilst maniem nodomiem*; jaký pán, takový k. *kāds kungs, tāds kalps*; je to jako houska na ~ě *tas ir kā āmen baznīcā 2* (harpādī) *grabāža f, krāmš m*; sballit si ~y *savākt savas mantas (un iet) 3*: pl ~y <vulg.> (menstruace) *mēnešreģzes f, pl*, (G -žu), *menstruācija f*

kramář m, (-e), **kramářka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *veikalnieks m, veikalniece f, (Gpl -ču); bodnieks m, bodniece f, (Gpl -ču) <zast.>*
krámek m, (-ku, Lpl -cích) <kol.> *veikalīgs m; (s novinami ap.) kiosks m*
krápník m, (-ku, Lpl -cích) <geol.> (na stropě) *stalaktīts m; (na dně) stalagmīts m*
kras m, (-u, L -ul-e) <geol.> *karstis m*
krásja f, (-y) *skaistums m, daiļums m; přírodní ~y dabas skaistumi; salon ~y skaistumkopšanas salons; v celé své ~e visā savā skaistumā*
krasavice f, (-e, Gpl -), **krásjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skaistule f, (Gpl -ju), daiļavla f*
kraslice f, (-e, Gpl -) (*apgleznota*) *Lieldienu oļļa f*
krásně adv *skaisti; k. vonět labi smaržot; dnes je k. šodien ir skaists laiks*
krásnět impf, (-i, 3.pl -ějí) *kļūt (kļūst, kļuva)* skaistam (skaistākam)*
krásný adj *1* *skaists, daiļš; ~ā literatura daiļliteratūra f, jednoho ~ého dne kādā jaukā dienā 2* <expr.> (nejlepši) *lielisks, brīnišķīgs; k. plat laba alga*
krasobruslař m, (-e), **krasobruslařka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *daiļslidotājs m, daiļslidotāja f*
krasobruslenij n, (-i) *daiļslidošana f*
krjást impf, (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) *zagt (zog, zaga)*; (co komu ko kam) ■ k. se impf zagtiēs (zogas, zagās)*, lavīties (III.1.)*
krát adv *reiz; pět k. čtyři pieci reiz četři*
krátce adv *1* (prostorově) *īsi; k. ostřihany īsi apgriezts 2* (časově) *neilgi; pobyl tam k. viņš tur bija neilgu laiku; k. po tom neilgi pēc tam 3* (stručně) *īsi; (při shrnutí) īsumā; říct (co) k. pateikt (ko) īsi (īsumā); k. (co) shrnout izdarīt īsu (kā) kopsavilkumu; k., prosim! īsi, lūdzu! • k. řečeno vārdu sakot*
kráter m, (-u) *krāteris m*
kratičký adj *loti īss, īsiņš*
krátit impf, (3.sg/pl -tí, pas. -cen, imp. krat) *1* (text, knihu) *īšlināt (III.1.) 2* (sáty) *saīšlināt (III.1.); (vlasý) no|griezt (-griež, -grieza)* īsāk|us; (zvířeti ocas) no|cirpt (-cērp, -cirpa)* 3* (mzdy, výdaje) *samazlināt (III.1.), pazemlināt (III.1.) 4* <mat.> (zlomek) *saīšlināt (III.1.); (co čim ko ar ko); k. zlomek dvěma saīšlināt da|skaitli ar divi 5*: k. (si) čas *īšlināt (III.1.) laiku; k. si dlouhou chvíli čtením īsināt laiku lasot ■ k. se impf kļūt (kļūst, kļuva)* īsam (īsāk|am); dny se ~tī dienas kļūst īsākas; prázdniņny se ~tī brīvdienas iet uz beigām; dech se mu ~tī viņam trūkst elpas; pamět se ~tī atmiņa kļūst vājāka*
krátkodobě adv *īslaicīgi, uz īsu laiku*
krátkodobý adj *īslaicīgs; <ekon.> ~ě investice īstermiņa investīcijas*
krátkozrakost f, (-i) <těz přen.> *tuvredzība f*
krátkozraký adj <těz přen.> *tuvredzīgs*
krátký adj, (kompar. kratši) *1* (rozměrem) *īss; jet nejkratší cestou braukt pa īsāko ceļu; je mi to ~ě man tas ir par īsu; k. film īsfilma f; ~ě spojení īssavienojums m; ~ě vlny īsviļņi m, pl; velmi ~ě vlny ultraīsviļņi m, pl; <lingv.> ~ā samohlāska īss patskanis; <sport> ~ě tratě īsas distances • je na něho k. viņš nespēj ar viņu mēroties; je na to k. viņš to nespēj veikt; mā ~ou pamět viņam ir īsa atmiņa; lež mā ~ě nohy meliem īsas kājas 2* (časově) *neilgs, īss; ~ā přestávka īss pārtraukums; za k. čas pēc neilga laika; na k. čas uz neilgu laiku 3* (stručný) *īss; k. přehled īss pārskats*
krávja f, (-y, pl: G krav, D.L.I kra-/krá-) (těž nadávka) *go|vs f, (Gpl -vju); <těz přen.> dojnā k. slaucama govys; <těz přen.> posvātnā k. svētā govys*
kravál m, (-u, L -u/e) <kol., expr.> *tra|cīs m, (G -ča), jezgļa f, (s křikem) brēkļa f; udělat k. sarīkot traci*
kravatja f, (-y) *kaklasaitē f, (Gpl -šu), šlīpse f, (Gpl -šu) <kol.>, krava|te f, (Gpl -šu) <zast.>; uvázat si ~u sasiet kaklasaiti*
kravín m, (-a, L -ě) *govju fermja f, (chlěv) kūlts f, (Gpl -šu)*
kravinja f, (-y) <vulg.> *1* (ošklivé jednání) *cūcība f; to je k.! tā ir cūcība! 2* (blbost) *muļķība f, stulbība f; co to je za ~u? kas tās par muļķībām?*
krb m, (-u, L -u) *kamīns m; (obv. pro přípravu jídla) pavards m; <přen.> rodinný (domáci) k. ģimenes pavards*
krčít impf, (3.sg/pl -i) (čelo, obočí, nos) *raukt (rauc, rauca)*; (nos) raust|īt (III.1.); k. nohy v kolenu locit (loka, locija)* ceļos kājas ■ k. se impf 1* (látka) *burzīties (III.1.) 2* (tisknout se) *spiesties (spiežas, spiedās)* (klāt); (schovávat se) slēpties (slēpjas, slēpās)*; k. se ke zdi spiesties pie sienas; k. se za stromy slēpties aiz kokiem 3* (poniženě) *locīties (lokas, locjās)*, klanīties (III.1.); (před kým|čím kā priekšā); k. se před moci locīties (klanīties) varas priekšā*
krčmař f, (-my, Gpl -em) <expr./zast.> *krogis m, traktieris m*

krčmář m, (-e), **krčmářka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <expr./zast.> *krodziniekis m, krodzinieci f, (Gpl -ču)*
krčni adj *kakla (G); k. obratle/ tepna/ svaly kakla skriemeļi/ artērija/ muskuļi; k. mandle rīkles mandeles; k. žila jūga vēna*
kreace f, (-e) <kniž.> (tvorba) *jaunradle f, (tvoieni) radīšana f; (výtvor) darbīs m, veidojums m*
krativní [-ty-] adj *radošs, kreatīvs*
kredec f, (-e) *trauku ska|pis m, (G -pja); (v jídelně) bufete f, (Gpl -šu)*
kredit [-dy-] m, (-u, L -u) *krēdītis m*
kreditní [-dy-] adj: k. karta *krēdītka|te f, (Gpl -šu); platit k. kartou maksāt ar krēdītka|ti*
krédjo n, (-a, L -u) <kniž.> *krede m, (neskl.); životní k. dzīves krede*
krejčij m, (-iho) *drēbnieks m; (dāmský) šuvējs m*
krém m, (-u, L -u) *1* *krēm|s m; k. na opalování sauļošanas krēms; holicí k. skūšanās krēms; k. na ruce/ na nohy roku/ kāju krēms; k. na boty apavu krēms 2* <kuch.> *krēm|s m; čokoládový k. šokolādes krēms*
kremače f, (-e) *krēmācija f*
kremačijum n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *krēmācija f*
kres|ba f, (-by, Gpl -eb) *1* *zīmējums m; k. perem/ uhlem/ pastelem spalvas/ ogles/ pasteļa zīmējums 2* (umělecké zpodobení) *tēlojums m, attēlojums m; hudební k. muzikāls tēlojums*
kreslení n, (-i) *zīmēšana f*
kreslený adj: k. film *animācijas (multiplikācijas) filma*
kreslič m, (-e), **kreslička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rasētājs m, rasētāja f*
kreslíř m, (-e), **kreslířka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *1* *zīmētājs m, zīmētāja f; k. karikatur karikatūrist|s m, karikatūri|ste f, (Gpl -stu) 2* <kol.> (učitel) *zīmēšanas skolotājs m, skolotāja f*
kreslit impf, (3.sg/pl -i) *1* *zīm|ēt (II.); (čím ar ko) 2* (plány) *ras|ēt (II.) 3* <kniž.> (umělecky zpodobovat) *tē|ot (II.), attē|ot (II.)*
Krětja f, (-y) *Krēt|a f*
krétin m, (-a) (těž nadávka) *krētiņ|s m*
krjev f, (-ve) *1* *asiņnis f, pl, (G -ņu), asiņš f, (G -s, jen N,G); zkouška ~ve asins analize; otrava ~ve asins saindēšanās; transfuze ~ve asins pārliešana; oběh ~ve asinsritē f, darovat k. nodot asinis; dárce ~ve donorš m, donorē f, <přen.> hlas ~ve asinsbalss f, je celý od ~ve viņš ir (viss) vienās asinīs; <nab.> tělo a k. Páně Kristus miesa un asinis; cedit k. (pro co) izliet asinis (par ko) ♦ mā to už v ~vi viņam tas ir asinīs; to mi pije k. tas mani kaitina; to dělá zlou k. man no tā asinis vārās; tuhla mi k. v žilách man asinis sastinga dzīslās*
kreveřa f, (-y) <zool., kuch.> *garne|le f, (Gpl -ju), kreve|le f, (Gpl -šu)*
krvní adj *asins (G); k. skupina asinsgrup|a f, k. oběh asinsritē f; k. obraz asinsainļa f; k. tlak asinsspiedien|s m; k. zkouška asins analize; k. céva asinsvad|s m; k. sraženina asins receklis, tromb|s m; k. deštička trombocīt|s m; k. msta asinsatrieb|b|a f*
krvini n, (neskl.), **krvifilm** m, (-u, L -u) <obojí kol.> *kriminālfilma f*
kriminál m, (-u, L -e) <kol.> *cietums m, čok|s m, ķurķis m; sedět v ~e sēdēt cietumā*
kriminalistja m, (-y, Npl -é), **kriminalistka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kriminālists m, krimināli|ste f, (Gpl -stu)*
kriminalistický [-ty-] adj *kriminālistikas (G), kriminālistisks, krimināl-; ~ě metody kriminālistikas (kriminālistiskas) metody; k. odborník kriminālistikas speciālists; k. film/ román kriminālfilma f/ kriminālromāns m*
kriminalitja f, (-y) *kriminalitāte f, noziedzība f; k. mladistvých nepilngadīgo noziedzība*
kriminálka f, (-ky, D.L -ce) <kol.> *kriminālpolicija f*
kriminální adj *krimināls, noziedzīgs; k. čin noziedzīga (krimināli sodāma) rīcība; k. případ krimināliet|a f, k. policie kriminālpolicija f, k. delikt kriminālpārkāpums m; k. živel krimināls subjekts*
kriminálník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **kriminálnice** f, (-e, Gpl -) <kol., expr.> *krimināļais m, krimināļā f (cietumnieks)*
kritérium n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *kritērijs m; k. hodnocení (čeho) vērtēšanas kritērijs; splňovat ~a (čeho) atbilst (kā) kritērijiem*
kritický [-ty-] adv *kritiski*
kritický [-ty-] adj *1* (vztahující se ke kritikovi) *kritika (G); ~ā činnost kritika darbība 2* (vztahující se ke kritice) *kritikas (G), kritisk|s; ~ā připomínka kritiska piezīme; k. pohled (na co) kritisks skats (uz ko) 3* (rozhodující) *kritisk|s; k. stav kritisks stāvoklis; v ~ém okamžiku kritiskajā brīdī*
kritik [-ty-] m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cích), **kritička** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kritik|is m, kritik|e f; hudební/ literární k. mūzikas/ literatūras kritikis*

kritika [-ty-] f. (-ky, D,L -ce) *kritik|a* f, konstruktivní/ zdrcující k. *konstruktíva/ izničinoša kritika*; k. zdola *kritika no apakšas*; provádět ~ku koho/čeho, podrobit ~ce koho/co *kritiz|ēt (II.) ko*; k. na adresu koho/čeho *pret ko vērsta kritika*; kniha má dobré/ špatné ~ky *par grāmatu ir labas/ sliktas kritikas* ♦ pod vší ~ku *zem jebkādas kritikas*

kritizovat [-ty-] impf. (-uje) *kritiz|ēt (II.)*

krizle f. (-e) *krīze f. (Gpl -žu)*; hospodářská/ vládní k. *ekonomiskā/ valdības krīze*; k. ve vztazích (mezi kým/čím) (*kā*) *attiecību krīze*; k. v 70. letech 70. *gadu krīze*

krizový adj *krīzes (G), krīžu (G)*; ~á situace *krīzes situācija*

krík m. (-ku, Lpl -cich) **1** *kak|is m; (hrdlo) rīk|le f. (Gpl -ju)*; bolí mě v ~ku *man sāp kak|is*; vyschlo mi v ~ku *man ir izkaltis kak|is*; padnout komu kolem ~ku *apkrīst kam ap kaklu*; nosit co na ~ku *nēsāt ko ap kaklu* ♦ (mit něčeho) až po k. *līdz kaklam*; (vžet v něčem) až po k. *līdz ausīm*; mít něco z ~ku *dabūt kaut ko nost no kakla*; má na ~ku dceru *viņam uz kakla ir meita*; zakroutit někomu ~kem *apgriezt kādam sprandu* **2** <kol.> (dítě, mládě) *mu|te f. (Gpl -tu), rīk|le f. (Gpl -ju)*; živit pět ~ků *barot piecas mutes (rīkles)* **3** <kol.> (život) *dzīvība f. galv|a f.*; riskovat k. *riskēt ar (rīkles)* **3** <kol.> (běží) o k. *tas ir dzīvības un nāves jautājums*; dát (vsadit) za něco k. *likt par kaut ko galvu k|lā* **4** <hud.> *grīšs m, pirkstu laip|a f*

krkavlec m. (-ce) **1** <zool.> *krakul|is m. (G -ļa)* **2** <expr.> (chamivce) *ieravē|js m, ierāvē|ja f; mantrau|sis m. (G -ša), mantrau|se f. (Gpl -šu)*

krkavcīle f. (-e) <anat.> *miega artērija f*

krk|at impf. (-ā), **krk|nout** pf. (-ne, prēt. -(nu), -la) *atrau|āties (II.)*

krkolomn|ý adj *bīstam|s, nedroš|s, riskant|s*

Krkonoš|e m, pl. (-) *Krkonoš|ī m, pl (kalni Ziemeļčehijā)*

krkovic|e f. (-e, Gpl -), **krkovic|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kuch.> *kakla gabal|s m*

krmen|j n. (-i) **1** (dobytku) *baroš|a f; doba k. barošanas laiks*

2 (krmivo) *barīb|a f. (pro dobytek) lopbarīb|a f*

krm|j impf. (3.sg/pl -i) **1** (dávāt potravu) *bar|ot (II.), ēd|ināt (III.1.)*; k. dite lžici *barot (ēdināt) bērnu ar karoti*; k. kočku mlékem *barot kaķi ar pienu* **2** (na žir) *bar|ot (II.)* **3** (dítě prsem) *zīd|īt (III.1.), bar|ot (II.)* ■ **k. se** impf (o zvířatech) (čím) *bar|oties (II.) (ar ko)*; (živit se) *pār|tikt (-tiek, -tika)* (no kā)*; (o lidech) *ēst (ēd, ēda)* (ko)*

krmiv|o n. (-a, L-u) *barīb|a f. (pro dobytek) lopbarīb|a f.*; k. pro ryby/ pro psy *zivju/ suņu barība*; zelené k. *za|barīb|a f.*; silážované k. *skābbarīb|a f*

krmn|ý adj **1** (brambory, řepa) *lopbarības (G)*; ~á dávka *lopbarības deva* **2** (dobytek, drůbež) *nobarojam|s*

crocan m. (-a) <zool.> *tītar|s m* ♦ durdit se jako k. *piepūsties kā tītaram*; červený jako k. *sarkans kā vēzis*

kroj m. (-e) (lidový, národní) *taustāterp|s m; (stejnokroj) formas tērp|s m, uniform|a f*

1 kroj k. (-ku, Lpl -cich) **1** *sol|is m. (G -ļa)*; jīt ~kem *iet soljem*; udēlat k. *spert solī*; k. dopředu/ dozadu *solis uz priekšu/ atpakaļ*; je to pár ~kū odsud *tas ir dažu soļu attālumā* ♦ k. za ~kem *solī pa solim*; nehnout se ani na k. *ne no vietas neizkustēties*; dēlat prvni ~ky (v čem) *spert pirmos soļus (kur)*; na každém ~ku *uz katra soļa, ik uz soļa* **2** (chůze) *sol|is m. (G -ļa), gait|a f.*; zpomalit/ zrychlit k. *palēnināt/ paātrināt gaitu*; <těž přen.> udržet k. s kým *turētīs līdzi kam*; <přen.> držet k. s čīm *iet kopsolī ar ko*; jīt pomalým ~kem *iet lēnā gaitā*; pīdat do ~ku *pielikt solī*; pohodový/ parādni k. *ierindas/ marša solis*; polkový/ valčikový k. *polkas/ valša solis* ♦ vléct se hlemýžďim ~kem *viļkties gliemeža gaitā* **3** <přen.> (opatření) *sol|is m. (G -ļa)*; chybný/ rozhodný k. *kļūdīgs/ izšķirošais solis*; k. ve sprāvnēm smēru/ doneznāma *solis pareizā/ nezināmā virzienā*; udēlat vstīčnī k. (vūči komu) *nākt pretim (kam)*; učinit (podniknout) ~ky, aby... *spert soļus, lai...*

krokodýl m. (-a, Npl -i/ovē) <zool.> *krokodīl|s m*

1 kromě prep. (s G) **1** (vyjímaje) *izņemot (s A)*; nikdo k. ní *nevienš, izņemot viņu*; vždy k. *pondēli vienmēr, izņemot pirmdienas* **2** (navíc) *bez (s Gsg, Dpl)*; k. mě tam byl *Tomāš bez manis tur bija Tomāšs*; k. toho *bez tam, turklāt*; k. toho, že... *bez tā, ka...*; k. jiného *cīta starpā*

kronik|ka [-ny-] f. (-ky, D,L -ce) *hronik|a f.*; rodinnā k. *ģimenes hronika*

kronikāf [-ny-] m. (-e) *hronist|s m*

krop|j impf. (3.sg/pl -i) (tekutinu) *smidz|ināt (III.1.)*; (rostliny) *ras|ināt (III.1.)*; (větším množstvím vody; ulici, trávník) *lais|īt (III.1.)*; (prádlo) *samitr|ināt (III.1.)*

kros m. (-u, L-u) <sport> *kros|s m*

kr|otit impf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (zvířata) *dres|ēt (II.)*; (přírodní síly) *pa|k|aut (-k|auj, -k|āva)** **2** (vážně, cily) *apvald|īt (III.1.)* ■ **k. se** impf (piemāhat se) *savald|īties (III.1.)*

krotitel|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (zvēru) *dresētājs m, dresētāja f*

kroup|a f. (-y, Gpl -ek) **1** (obilnā) *putraim|s m*; ječnē ~y *miežu putraimi* **2** (ledovā) *krusas graud|s m*; ~y *krus|a f.*; padajī ~y *ir krusa*

krou|tīt impf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. krut) **1** *griez|t (griež, grieza)**; (intenzivnē) *groz|īt (III.1.)*; (co, čim ko); (knīf, vļasy) *rull|ēt (II.)*; k. volantem *griezt (grozīt) stūri*; k. boky *grozīt gumus*; k. hlavou (nad čim) *grozīt galvu (par ko)*; k. prādlo *iz|griezt (-griež, -grieza)* veļu*; k. komu ruce *iz|griezt (-griež, -grieza)* kam rokas* **2** (provaz) *vīt (vij, vijā)**; (cigaretu) *tīt (tin, tina)** **3** <expr.> (překrucovat) *krop|jot (II.)*; k. jazyk *krop|jot valodu*; k. něči slova *sagroz|īt (III.1.) kāda vārds* ■ **k. se** impf **1** *groz|īties (III.1.), loc|īties (lokas, locījās)**; (cesta, potok) *vīties (vijas, vijās)**; (vļasy) *cirt|oties (II.)*; k. se na židli *groz|īties krēsliā*; k. se bolestī *loc|īties sāpēs*; k. se v bocích *groz|īt (III.1.) gumus* **2** <expr.> (vykrucovat se) *mēģināt (III.1.) izloc|īties*; (z čeho no kā); ~til se z toho, jak mohl *viņš mēģināja izloc|īties, kā vien varēja*

krouž|ek m. (-ku, Lpl -cich) **1** *ap|līs m. (G -ļa), apl|ītis m. (G -ša)*; (s prāzdným středem) *riņķ|is m, riņķ|ītis m. (G -ša)*; k. na klīče *atslēgu riņķis* **2** (cibule, papírky) *riņķ|a f* **3** (společnost) *pulc|ījs m*; zájmový k. *interesu pulc|īšs*

krouž|jīt impf. (3.sg/pl -i, imp. kruž) **1** (ptāk, letadlo ap.) *riņķ|jot (II.)*; (kolem čeho, nad čim ap ko, *virš kā*); planety ~i kolem Slunce *planētas riņķo ap Sauli*; myšlenky ~i hlavou *domas skraida pa galvu* **2**: <sport> k. pažemī/ hlavou *ap|jot (II.) rokas/ galvu*

kr|ov m. (-u, L-u) **1** (střešní konstrukce) *spār|tes f, pl, jumta kop|ne f. (Gpl -ņu)* **2** <kníž.> (střecha) *jum|s m* ♦ bydet s někým pod jedním ~em *dzīvot ar kādu zem viena jumta*

kr|tjēk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *ku|l|mis m. (G -mja)*

kruci int: ⇒ **krucifix** (II)

krucifix I m. (-u, L-u, Lpl -ech) (kříž) *krucifiks|s m* II int *pie velna!, velns pārāvis!*

krūč|ek m. (-ku, Lpl -cich/kāch) *sol|ītis m. (G -ša)*; drobnē ~ky *sīki solīši*; o k. blīže *par solī tuvāk* ♦ udēlat prvni k. (k čemu) *spert pirmos soļus (kā virzienā)*; k. po ~ku, k. za ~kem *solī pa solim*

krūč|et impf. (3.sg/pl -i) *rūkt (rūc, rūca)*, burkš|ēt (III.2.), kurkst|ēt (III.2.)*; ~i mu v bīše *viņam vēders rūc*

krū|h m. (-hu, Lpl -zich) **1** *ap|līs m. (G -ļa)*; (s prāzdným středem) *riņķ|is m*; (oblouk) *lok|s m*; stāt v ~hu *stāvēt aplī*; obejīt co ~hem *apiet kam ar līkumu*; má ~hy pod očima *viņam ir loki zem acīm*; polārni k. *polārais loks*; definice ~hem *definīcija pa aplī (lógiskais aplis)* ♦ točit se v začarovanēm (bludnēm) ~hu *griezties burvju lokā*; tím se k. uzavīrā *ar to loks noslēdzas* **2** <mat.> *riņķ|is m*; plocha ~hu *riņķa laukums* **3** <sport> *ap|līs m. (G -ļa)*; tēlocvīcnē ~hy *vingrojāmie aplī* **4** (skupina lidí) *lok|s m, aprind|as f, pl*; ūzký k. *přátel šaurs draugu loks*; v rodinnēm ~hu *ģimenes lokā*; vladnoui/ vlivnē ~hy *valdošās/ ietekmīgas aprindas*

krūhovj|ý adj **1** *ap|veida (jen G), ap|veidīg|s; (kulatī) apa|šs*; k. tvar *apaļa forma*; k. objezd *ap|veida apbraucamais ceļš*; k. pohyb *ap|veida kustība*; ~ā pila *ripzāģis m* **2** (tykající se kruhu) *ap|a (G), riņķa (G)*; <mat.> ~ā *výseč riņķa sektors*

krunýř m. (-e) *brun|as f, pl*; želvi k. *brunūrupuča bruņas*

krupic|e f. (-e, Gpl -) (pšenicová) *mannas putraim|j m, pl, mann|a f*

krupobit|j n. (-i) *krus|a f.*; <přen.> k. *nadāvek/ ran lamu/ sitienu krusa*

krušn|ý adj *grūt|s, smag|s*; ~ē časy *grūti laiki*

krūt|a f. (-y) **1** *tītar|e f. (Gpl -ņu), tītaru mā|ītē f. (Gpl -šu)* **2** <kuch.> *tītār|s m*

krutē adv *nežēlīgi, ļauni*

krutost f. (-i) *nežēlīb|a f, cietsirdīb|a f*

krut|ý adj **1** *nežēlīg|s, ļaun|s*; (člověk těž) *cietsirdīg|s*; k. osud/ ~ā pravda *nežēlīgs liktenis/ nežēlīga patiesība*; k. žert *ļaus joks*; ~ē zacházení (s kým) *cietsirdīga apiešanās (ar ko)* **2** <expr.> (velký, ukrotný) *liels, barg|s, nikn|s*; ~ā zima *barga ziema*; k. mráz *liels aukstums*; ~ā *bolest asas sāpes*; ~ē boje *niknas cīņas*

krūzid|lo n. (-la, L-le, Gpl -el), **krūzīt|ko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) *cirkul|is m. (G -ļa)*

krūznic|e f. (-e, Gpl -) <mat.> *riņķa līnija f*

krvācen|j n. (-i) *asiņoš|a f. asinsizplūdum|s m*; vnitřnī/ zevnī k. *iekšēja/ ārēja asiņošana*; k. do mozku *asinsizplūdums smadzenēs*; zastavit k. *apturēt asiņošanu*

krvácjet impf. (-i, 3.pl -(ej)) *asiņ[ot (II.)]*; ~i z nosu/ z ūst *viņam no deguna/ no mutes tēk asinīs*; <přen.> ~elo mu srdce *viņam sirds asiņoja*

krvavý adj **1** *asiņain[s]*; ~é oběti *asiņaini upuri*; <přen.> ~á lážeň *asinšpirīts f, (Gpl -tu) 2* (barva) *asinssarkan[s]*

krveprolītī n, (-i) *asinsizliešan[a] f*

krvin[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *asinsķermenī[tis] m, (G -ša)*; bílá/ červená k. *leikocīt[s] m/ eritrocīt[s] m*

krvycí adj *sedzoš[s]*, *seg-*; k. barva *sedzoša krāsa, segkrāša f, k. vrstva segkārt[a] f, segslānis m, (G -ņa), sedzējslānis m, (G -ņa)*; k. sklo *aizsargstīkl[s] m*; k. jméno *pseidonīm[s] m*, (za účelem konspirace) *segvārd[s] m*; <zemēd.> k. plodina *virsaug[s] m*

krychl[e] f, (-e) **1** *kub[s] m, klučis m, (G -ča)*; (dětská stavebnicová) *klucītis m, (G -ša) 2* <mat.> *kub[s] m*

krychlový adj **1** (mající tvar krychle) *kubveida (jen G), kubisk[s] 2* (týkající se krychle) *kuba (G)*; k. metr *kubikmetr[s] m*; k. obsah *kubatūra f*

Krym m, (-u, L -u) *Krim[a] f*

krysa f, (-y) **1** <zool.> *žurk[a] f, vodní k. ūdensžurk[a] f 2* <pej.> (člověk) *neliētis m, (G -ša), zemēd.> k. plodina *virsaug[s] m, negēlis m, (G -ja), negēle f, (Gpl -ju) ♦ kancelářská k. kancelejas žurka**

krystal m, (-u, L -u) **1** *kristāls m*; k. soli *sāls kristāls 2* <kol.> (krystalový cukr) *smalkais cukur[s] m*

kryt m, (-u, L -u) **1** (pokryvka) *segum[s] m*; k. podlahy/ střechy *grīdas/ jumta segums*; k. silnice *šosejas segums*; k. motoru *motora pārseg[s] m*; telefonní k. *telefona apvāk[s] m*; obličejový k. *sejseg[s] m*; rostlinný k. *augu sega f 2* (úkryt) *patvertne f, (Gpl -ņu)*; protiletadlový k. *bumbu patvertne*

krýt impf. (-yje, přet. -yl, pas. -yt) **1** *segt (sedz, sedza)**; (pokryvat) *ap[segt (-sedz, -sedza)**; (zakrývat) *aiz[segt (-sedz, -sedza)**; (střechnout) *klāt (klāj, klāja)*, likt (liek, lika)**; (co čím ko ar ko); k. si tvář *rukama aizsegt seju ar rokām 2* (chránit) <těž sport> *segt (sedz, sedza)**; (koho/co čím, před kým/čím ko ar ko, no kā); k. ústup *vojska segt karaspēka atkāpšanos*; k. komu záda *segt kam aizmuguri*; <sport> k. branku/ soupeře *segt vārtus/ pretinieku 3* (uhrazovat náklady, výdaje) *segt (sedz, sedza)**; (dluh) *atmaksāt (II.)*; (šek, směnku) *nomaksāt (II.)*; (potávku) *apmierināt (III.1.)* ■ **k. se** impf **1** (schovávat se) *slēpties (slēpjas, slēpās)**; k. se pod pseudonymem *slēpties aiz pseidonīma 2* (shodovat se) (s čím) *sajkrist (-krīt, -krita)* (ar ko), saskan[ēt] (III.2.) (ar ko), at[biist (-bilst, -bilda)* (kam)*; opis se ~yje s originālem *noraksts atbilst originālam*; jejich zájmy se ~yji *viņu intereses sakrīt (saskan)*

krytjī n, (-i) (ztrát, nákladů, výdajů) *segšan[a] f, (poptávky, potřeby) apmierināšana f*

krytin[a] f, (-y) *segum[s] m*; střešní/ podlahová k. *jumta/ grīdas segum[s] m*

krytjī adj **1**: k. bazén *slēgts peldbaseins 2* (šek, směnka) *nomaksāt[s]*

křeč f, (-e) (svalová) *krampj[i] m, pl, konvulsij[as] f, pl*; (žaludeční) *spazm[as] f, pl*; chýtila mě k. do nohy *man kāju savilka krampjos*; svíjet se v ~ích *locīties krampjos*

křečjek m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cích) **1** <zool.> *kālmis m, (G -mja) 2* (chamtivec) *mantrau[sis] m, (G -ša), mantrau[se] f, (Gpl -šu)*; *skopu[lis] m, (G -ja), skopu[le] f, (Gpl -ju)*

křečovitě adv *krampjaini*

křečovitý adj *krampjain[s]*, *konvulsiv[s]*; k. smích *krampjaini smieklī*

křeh[ký] adj, (kompar. -č(e)š[is]) (sklo, porcelán, materiál) *traus[is]*, *vārig[s]*, *viegli plīstoš[s]*; (pečivo) *traus[is]*, *drupan[s]*; (zdraví, postava) *traus[is]*, *vāj[is]*; (divka, krása) *traus[is]*, *maig[s]*; (mir, příměři) *nestabil[s]*; k. spánek *traus[is] miegs*; ~é štěstí *nepastāvīga laime*

křemen m, (-e, D,L -il-u) <miner.> *kvarc[s] m*; (pazourek) *kram[s] m* ♦ tvrdý (pevný) jako k. *ciets kā krams*

křemenáč mi/ma, (-e, A -(e)), **křemeňák** mi/ma, (-ka, A -k(a), Lpl -cích) <bot.> *apšu bek[a] f*

křemík m, (-u) <chem.> *silīcijs m*

křen m, (-u, L -u) **1** <bot.> *mārrutk[s] m 2* <kuch.> *mārrutk[i] m, pl*

křepel[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *paipal[a] f*

křeslo n, (-la, L -le/-lu, Gpl -el) (*atzveltne*) *křēs[s] m*; houpací k. *šūpu[krēs[s] m*; elektrické k. *elektriskais krēs[s]*

křest m, (-tu, L -tu) *kristīšan[a] f*, (obřad) *kristīb[as] f, pl*; přijmout k. *tikt nokristītam*; <přen.> k. ohněm *ugunskristīb[as] f, pl*

křest'an m, (-a, Npl -é), **křest'an[ka] f**, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *kristietis m, (G -ša), kristietie f, (Gpl -šu)*

křest'anský adj *kristīg[s]*; k. demokrat *kristīgais demokrāts*; <přen.> platit ne~é peníze (sa) *maksāt lielu naudu*

křest'anstvī n, (-i) *kristietība f, kristiānism[s] m*

křestní adj: k. list *dzimšanas apliecība*; k. jméno (*priekš*) *vārd[s] m*

křičet impf. (3.sg/pl -i) **1** *kliēgt (kliedz, kliedza)*, b[ļaut] (bļauj, bļava)**; (pokřikovat) *klaig[āt] (II.)*, *b[ļaus]t[īties] (III.1.)*; (nemluvně) *b[ļaut] (bļauj, bļava)*, brēkt (brēc, brēca)**; k. na koho *kliēgt uz ko*; k. bolesti *kliēgt no sāpēm*; k. ze spāni *miegā kliēgt*; k. z plna hrda *kliēgt pilnā rīklē 2* (volat) (po čem, o co) *saukt (sauc, sauca)* (pēc kā)*; (domāhat se) *piepras[īt] (III.1.) (ko)*; k. o pomoc *saukt pēc palīdzības 3* <expr.> (být křiklavý): k. barvami/ nevkusem *būt (ir, bija)* uzkrītošās krāsās/ [oti] negaumīgām*

křidla f, (-y) **1** *krīt[s] m*; (barevná též) *krītiņ[s] m*; psát ~ou *rakstīt ar krīt[u] ♦* **bledý** jako k. *bāls kā krīt[s] 2* <geol.> *křīta period[s] m 3* <kol.> (křidový papír) *křītpapīr[s] m*

křidlo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** (ptáka, letadla) *spārn[s] m*; roztáhnout ~la *izplest spārnus ♦* přistáhnout někomu ~la *apcirt kādam spārn*; být pod něčím ~lem *būt zem kāda spārna, būt kāda aizgādniecība*; vzít si někoho pod k. *ņemt kādu savā aizgādībā 2* (budovy) *spārn[s] m*; (dvēř, okna) *pu[se] f, (Gpl -šu) 3*: koncertní k. *flīģeļis m, (G -ja) 4* <voj.> *flang[s] m 5* <sport> (misto) *pu[se] f, (Gpl -šu)*; (hráč) *malējais uzbrucējs m, malējā uzbrucēja f*; hrát na levém ~le *spēlēt laukuma kreisajā pusē 6* <pol.> *spārn[s] m*; levě k. (strany) (*partijas*) *kreisais spārn*

křidlovka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <hud.> *korne[te] f, (Gpl -šu)*

křík m, (-ku, Lpl -cich) **1** *kliedzien[s] m*; (hlásitý, dětský) *brēcien[s] m, b[ļāvien[s] m 2* (křičení) *kliēģšan[a] f*, (pokřikování) *klaig[as] f, pl, klaigāšana f*, (hlasitý) *b[ļaus]t[īšanās] f*, (nemluvněte) *brēc[ān]a f, b[ļau]šan[a] f*; k. děti *bērnu klaigas (klaigāšana) 3* (povyk) *brēk[la] f, tra[ci]s m, (G -ča)*

křiklavý adj **1** (křičící) *kliedzoš[s]*; (hlučný) *skal[s] 2* (barva) *spilgt[s]*, *uzkrītoš[s]*, *kliedzoš[s]*; (oděv) *uzkrītoš[s]*, *izaicinoš[s] 3* (připad, důsledky, nedostatky) *sašutumum izraisoš[s]*, *briesmīg[s]*; k. nespravednost *kliedzoša netaisnība*

křiknout pf, (-ne, přet. -(nu)) **1** *ie[kliēgties (-kliedzas, -kliedzās)*, ie[brēcīties (-brēcas, -brēcās)* 2* (na koho) *uz[kliēgt (-kliedz, -kliedza)* (kam)*; (se zlosti) *uz[brēkt (-brēc, -brēca)* (kam)*

křīsīt impf. (3.sg/pl -si, pas. -šen) **1** (přivádět k vědomí) *atdzīv[ināt] (III.1.)*; <přen.> k. koho/co k životu *mod[ināt] (III.1.) ko dzīvei 2* (obnovovat) *atjaun[ot] (II.)*, *atdzīv[ināt] (III.1.)* ■ **k. se** impf (vzmáhat se) *atdzīv[oties] (II.)*, *atjaun[oties] (II.)*

křistāl m, (-u, L -u/-e) **1** <miner.> *kainu kristāls m 2* (sklo) *kristāls m*

křistāllový adj **1** *kristāla (G)*; ~é sklo *kristālstikl[s] m, kristāls m 2* <přen.> (jasný, čistý) *dzird[s]*, *kristālskaidr[s]*; k. hlas/ ~ā voda *dzidra balss/ dzidrs ūdens*

křivdja f, (-y) (nespravedlnost) *netaisnība f, (ubližení) pārestība f, pārnodarījums m*; páchat na kom ~u *darīt kam pāri*

křivdit impf. (3.sg/pl -di, imp. -d/-di) (komu) *izturēties (III.2.) netaisni (pret ko)*; (ubližovat) *darīt (III.1.) pāri (kam)*; v tom mu ~dīs *šajā ziņā tu esi pret viņu netaisns*

křivcie f, (-e) <med.> *rahīt[s] m*

křivjīt impf. (3.sg/pl -i) **1** (ohnout) *liekt (liec, lieca)**; (ohýbat) *locīt (loka, locija)* 2*: k. ústa *šķob[īt] (III.1.) lūpas*; k. obličej *šķob[īt] (III.1.) seju, viebt (viebj, vieba)* seju*; k. komu charakter *boj[āt] (II.) kam raksturu* ■ **k. se** impf **1** (ohýbat se) *liekties (liecas, liecās)*, locīties (lokas, locījās)**; (stávat se křivým) *k[ļūt] (kļūst, kļuva)* līk[am] 2* (ústa, obličej) *šķob[īties] (III.1.)*

křiv[ka] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *līk[ne] f, (Gpl -ņu)*; k. teploty *temperatūras līkne*

křivulle f, (-e) <chem.> *retor[te] f, (Gpl -šu)*

křivý adj **1** (ohnutý) *līk[s]*; (šikmý) *šķīb[s]*, *greiz[s]*; ~é nohy/ ~ā záda *līkas kājas/ līka mugura*; ~é zuby/ k. nos *šķībi zobī/ šķībs deguns*; ~é zrcadlo *greizais spoguļis*; <přen.> k. pohled/ úsměv *šķībs skats/ smaids*; <přen.> k. krok *aplams solis ♦* neřit o někom/ něčem ~ého slova *neteikt par kādu/ kaut ko slika vārda 2* <přen.> (živý) *mēlīg[s]*, *nepaties[s]*; ~é obvinění/ svēdectví *nepaties apvainojums/ nepaties liecība*; k. svēdek *viltus liecinieks*

kříž m, (-e) **1** *krust[s] m*; udělat k. (pokřizovat se) *pārmest krustu*; přibit koho na k. *sist ko krustā*; hákový k. *kāskrust[s] m, svastik[a] f*, Červený k. *Sarkanais krusts ♦* udělat nad něčím k. *pārvilkt kaut kam krustu*; bát se někoho/ něčeho jako čert ~e *bēgt no kaut kā/ kāda kā velns no krusta 2* <karty> *kreļ[ci]s m, (G -ča) 3* <anāt.> *krust[i] m, pl*; bolí mě v ~i *man sāp krusti 4* (souzení): ♦ nest svj[č] k. *nest savu krustu*; s ním je k. *ar viņu ir posts un negals*

křížák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** <hist.> *krustne[s]is m, (G -ša) 2* <zool.> (pavouk) *krusta zirnek[is] m, (G -ja)*

křížek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *krustiņ[s] m*; udělat tři ~ky (podepsat se) *uzvilkt trīs krustiņus ♦* dostat se s někým do ~ku *uzsākt ar kādu strīdu*; <expr.> přijít s ~kem po funuse *atnākt par vēlu*; má na

- zádech šest ~kú viņam ir pāri sešdesmit **2** (křížkový steh)
krustdūrienis m; vyšīvat ~kem izšūt *krustdūrienā 3* <hud.> *diēzls m*
- křížem** adv (napříč) *krustām, krusteniski*; dát si nohy/ ruce k.
sakrustlot (II.) kājas/ rokas ♦ k. krāžem *krustām šķērsām*
- kříženlec** m, (-ce) (člověk) *metis m*; (obv. zvíře) *jaukteinis m, (G -ņa);*
 <bot.> *hibrīds m, krustojums m*
- kříženlī** n, (-i) <biol.> *krustošanļa f, (koho/co s kým/čim kā ar ko)*
- křížlīt** impf, (3.sg/pl -i, imp. kříž) **1** (klást křížem) *krustlot (II.), sakrustlot (II.) 2 (jít přes něco) *šķērsot (II.); k. silnici šķērsot šoseju; k. komu cestu aizšķērsot (II.) kam ceļu 3* (mařit) *jaukt (jauca, jauca)*, izļjaukt (-jauca, -jauca)*; k. něčí plāny jaukt kāda plānus 4* <biol.> *krustlot (II.); (koho/co s kým/čim ko ar ko) ■ k. se* impf **1** *krustloties (II.); (s čim ar ko); cesty se ~i ceļi krustojas 2* (být v rozporu) *saļdurties (-duras, -dūras)*; naši zájmy se ~i mūsu intereses saduras**
- křížnīk** m, (-ku, Lpl -cich) *kreiseris m*
- křížovat** impf, (-uje) **1** (přibít na kříž) *sist (sit, sita)* krustā 2* (dělat znamení kříže) *krustlīt (III.1.), pārļmest (-met, -meta)* krustu (kam) 3* (jít přes něco) *krustlot (II.), šķērsot (II.); cesta ~uje silnici ceļš krusto (šķērs) šoseju 3* (pohybovat se sem tam) *staiglāt (II.) krustām šķērsām; k. Evropou izbrauklāt (II.) Eiropu (krustām šķērsām) ■ k. se* impf **1** (žehnat se) *krustlīties (III.1.), mest (met, meta)* krustus 2* (jít přes sebe) *krustloties (II.), šķērsoties (II.); ulice se ~uji ielas krustojas 3* (mijet se) *pārļmīties (-mijas, -mijas)* (ceļā); vlaky se ve stanici ~i vilcieni stacijā pārņijas*
- křížovatka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (*ceļu*) *krustojums m*; k. cest *krustceļš m, krustceļes f, pl, (G -ļu); k. ulic ielu krustojums; železnični k. dzelzceļa mezglis m; k. s řízenou dopravou regulējams krustojums; úrovnová k. vairāklīmeņu krustojums 2* <přen.> *krustceļes f, pl, (G -ļu); k. dějin vēstures krustceles*
- křížovka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krustvārdu mīklis f, lušit ~ku minēt krustvārdu mīklu*
- křížový** adj *krusta (G), krustveida (jen G); ~ā výprava krusta karš; k. šroubovák krustveida skrūvgriezis; <archit.> ~ā klenba krusta velve; <zeměd.> k. osev *krustsējis f, <voj.> ~ā palba krustugulns f, (Gpl -ņu); <anat.> ~ā kost krusta kauls; <práv.> k. výslech konfrontējoša nopratināšana; <náb.> ~ā cesta sāpju ceļš, Golgāta f**
- křoupat** impf, (-el-á, imp. -ej): ⇒ **křupat**
- křoví** n, (-i) *krūmļi m, pl, krūmājis m*
- křtiny** f, pl, (-) *kristības f, pl*
- křtít** impf, (3.sg/pl -i, min. -il, pas. -ěn, imp. -i) <cirkev.> *křtīt (III.1.) 2* (loď, novou desku) *iesvētīt (III.1.) 3* (nāpoje) *atšķaidīt (III.1.); k. mléko (vodou) atšķaidīt pienu ar ūdeni*
- křtu** m: ⇒ **křest**
- křupat** impf, (-el-á, imp. -ej) **1** (při jídle) *kraukšķināt (III.1.), kraukšķinot ēst (ēd, ēda)* 2* (o sněhu) *čirkstlēt (III.2.), gurstlēt (III.2.)*
- ks** zkr. (kus) *gab. (gabals)*
- KSC** [ká-es-čej] zkr. <hist.> (Komunistická strana Československa) *Čehoslovākijas Komunistiskā partija*
- KSCM** [ká-es-čej-em] zkr. (Komunistická strana Čech a Moravy) *Čehijas un Morāvijas Komunistiskā partija*
- ksicht** m, (-u, L -ē) <kol./vulg.> *ģīlms m, (G -mja), seļa f, dēlat ~y taisīt grimases, (šklebit se) mēdļīties (III.1.)*
- kšeft** m, (-u, L -u/-ē) <kol.> (obchod) *reļbes f, pl, (G -bju), šefte f, (Gpl -tu) <obojī slang.> (jednāni) darījums m; špinavē ~y netīri darījumi*
- kšilt** m, (-u, L -ēl-u) <kol.> (*cepures*) *nagls m; čepice s ~em cepure ar nagu*
- kšticje** f, (-e, Gpl -) <expr.> *matu ērkulīis m, (G -ja); má bujnou ~i viņam ir kupli mati*
- kterak** adv <kníž.> *kā, kādā veidā*
- kterej** pron <kol.>: ⇒ **který**
- který** pron **1** (tázaci) *kurš; v ~ē ulici bydlīs? kurā ielā tu dzīvo?; k. den? kuru dienu?; v ~ēm roce? kurā gadā?; k. z vás? kurš no jums? 2* (vztāznē) *kas; (ve význ. G a L jen) kurš; muž, o ~ēm jsem ti říkal vířetis, par ko es tev stāstīju; kniha, ~ou čtu grāmata, ko es lasu; dům, ve ~ēm bydlím mája, kurā es dzīvoju; dům, jehož majitel je můj přítel mája, kuras īpašnieks ir mans draugs 3* (neurčitē) *kurš, kuršais, kādš; jak k. kā kurš (kuraš); ten k. attiecīgšais; v tom ~ēm roce attiecīgšā gadā; jestli se mi k. film nelibí, je to... ja man kāda filma nepatīk, tā ir...*
- kterýkoli(v)** pron, (f *kterā-*, n *kterē-*) *jeb'kurš; v k. den jebkuru dienu*
- kterýsi** pron, (f *kterā-*, n *kterē-*) *kādš*
- kterýžto** pron, (f *kterā-*, n *kterē-*) <zast./žert.> *kuršš*
- ku** prep: ⇒ **k**
- Kubja** f, (-y) **1** *Kubja f 2: k. n, (neskl.) (doutník) Kubas cigāris m*
- Kubānlec** m, (-ce), **Kubānka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kubietis m, (G -ša), kubiete f, (Gpl -šu); ~ci kubieši*
- kubānskij** adj **1** (vztahující se ke Kubě) *Kubas (G); K~ā republika Kubas Republika 2* (vztahující se ke Kubāncūm) *kubiešu (G)*
- kubatūra** f, (-ry, D.L -ře) *kubatūra f*
- kubickij** adj: k. metr/ centimetr *kubikmetrs m/ kubikcentimetrs m; k. obsah kubatūra f*
- kubijk** m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> **1** (kubický metr) *kubikmetrs m 2* (kubický centimetr) *kubikcentimetrs m*
- kubismjus** m, (-u) *kubismis m*
- kubistickij** [-ty-] adj *kubistiskš*
- kučeļa** f, (-ry, D.L -ře) *cirtļa f, sprogļa f*
- kudļa** f, (-ly, Gpl -el) <kol.> *kabatas nažis m, (G -ža) ♦ vrazīt nēkomu ~lu do zad iedurt kādam dunci mugurā; je jako za groš k. viņš ir mazs un vājš*
- kudrnatij** adj *cirtainš, sprogainš*
- kudy** adv *kur, kā, pa kuru (ceļu); k. pūjdeme? kur (kā, pa kuru ceļu) iesim?; k. se jde na nádraži? kā (pa kuru ceļu) var nokļūt stacijā?; to je ulice, k. jsme šli tā ir iela, pa kuru mēs gājām ♦ nevi k. kam viņš nezina, ko iesākt*
- kufir** m, (-u) **1** *koferis m, čemodāns m; zabalīt ~y sakravāt koferus 2* (u auta) *bagāžnieks m*
- kuffijk** m, (-ku, Lpl -cich) (*neliels*) *koferis m, koferītis m, (G -ša)*
- kuchař** m, (-e), **kuchařka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pavāris m, pavārje f, vrchní k. šefpavāris m; lodni k. kokš m*
- kuchařka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*kniha*) *pavārgrāmatļa f*
- kuchařskij** adj: ~ē umění *pavārmāksļa f, ~ā kniha pavārgrāmatļa f, k. recept ēdiena recepte*
- kuchlāt** impf, (-á) **1** *ķidlāt (II.) 2* <přen., expr.> (operovat) *graižlīt (III.1.), saļgriest (-griež, -grieza)**
- kuchyně, kuchyň** f, (-ně, Gpl -ň/-ni) **1** (místnost) *virtuve f, (Gpl -vju); závodní k. rūpnīcas ēdnīča f, polní k. lauka virtuve 2* (úprava jídla) *virtuve f, (Gpl -vju), ēdieni m, pl; česká k. čehu virtuve; studená/ teplá k. siltie/ aukstie ēdieni 3* (nábytek) *virtuves iekārtļa f*
- kuchynskij** adj *virtuves (G); ~ā sůl vāramāis sāls; k. robot virtuves kombains; ~ā linka virtuves iekārtas bloks; k. kout neliela virtuve (parasti daja istabas)*
- kukačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <zool.> *dzeģuļze f, (Gpl -žu) 2* (hodiny) *pulksteinis m, (G -ņa) ar dzeģuži*
- kuķat** impf, (-á) *kūķot (II.)*
- kuķatko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (divadelní) *binoklis m, (G -ja) 2* (ve dvehlích) *lodzīpš m; (menší kulatě) actīļa f*
- kuķļa** f, (-ly, Gpl -el) **1** *maskļa f, sejas aizsegš m; (ochrannā) aizsargmaskļa f, aizsarcepurje f, ķiverje f, leteckā k. lidotāja cepure; potápěčská k. ūdenslīdēja ķiverje; svāfeckā k. metinātāja aizsargmaska; šermišská k. paukotāja aizsargmaska 2* <zool.> *kūniļa f*
- kukuřice** f, (-e, Gpl -) *kukurūža f*
- kukuřičnij** adj *kukurūzas (G); ~ē vločky kukurūzas pārslas; k. klas kukurūzas vāļte*
- kūl** m, (-u, L -u) *mietš m; (pilota) pāļlis m, (G -ja) ♦ žije jako k. v plotě džívo viens kā koks*
- kulatij** adj **1** *apaļš; (obľý těž) apaļģis; má ~ā záda viņam ir sakumpusi mugura; diskuse u ~ēho stolu diskusija pie apaļā galda 2* <kol., expr.> (číslo) *aptuvenš; (odpověď) izvairģš, nenoteiktš; ~ē výročí apaļa gadadiena*
- kulečnik** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (stůl) *biljarda galdaš m 2* (hra) *biljardš m*
- kulhāt** impf, (-á) **1** *kliblot (II.); ~ā na pravou nohu viņš klibo ar labo kāju; <přen.> rytmus verše ~ā vārsmas rīms ir neregulārs 2* <expr.> (opoždovat se) (za kým/čim) *atpaļlīkt (-liek, -lika)* (no kā); obsah ~ā za formou saturs atpalek no formas 3* <expr.> (být nesprávný/ neúplný) *būt (ir, bija)* nepareizlam/ nepilnģlam*
- kuļhavka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): <med.> (slintavka a) *kuļhavka mutes un nagu sērgļa f*
- kuļhavij** adj *klibš; (chůze, krok) klibojoššskulička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -u) lodģte f, (Gpl -šu), bumbģļa f, je jako k. viņš ir kā tauku lodģte*
- kuļich** **1**: ma, (-cha, Npl -šil/-chová, Lpl -šich) <zool.> *apogš m 2*: mīma, (-chu) (*čepice*) *adīta ziemas cepurje f (ar bumbuli)*
- kuļijk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *tārtģš m*
- kuļisja** f, (-y) **1** (divadelní) *kuļģses f, pl, (G -šu); za ~ami aizkulisēs 2* (pozadí) *fonš m; zvuková k. fona mūzika*
- kuļisjek** m, (-ka, Npl -ci/-kově, Lpl -cich) <zool.> *apodzģģš m*
- kuļģit** impf, (3.sg/pl -i) *veļt (veļ, vēla)*; <expr.> k. oči boļģt (III.1.) acis*
 ■ **k. se** impf *veļties (veļas, vēlās)**

kuljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) lo|de f, (Gpl -žu); (pušky) skro|ts f, (Gpl -šu)

kulminacie f, (-e) *kulminácii* f

kulminovat impf, (-uje) <téz pŕen.> *kulmin|ët (II.)*, sa|sniegt (-sniiedz, -sniedza)* *kulminácii*

kúl|na f, (-ny, Gpl -en): ⇒ **kolna**

kuloár m, (-u) *kuluâr|i m, pl*; jednání v ~ech *domu apmaiņa*
kuluâros

kulomet m, (-u, L -u) *ložmetêj|s m*; lehký k. *viegla|s ložmetêj|s*

kulovjý adj 1: k. blesk *lodveida zibens 2* <karty> *kârava (G)*; ~é eso *kârava trumpis 3*: <vulg.> velký k. (nic) *nekas, çik|s m*; ví o tom velký k. *viņš ne velna par to nezina*

kult m, (-u, L -u) *kult|s m*; k. osobnosti *personi|bas kults*

kultivace [-ty-] f, (-e) 1 <zemêd., biol.> *kultivácii* f, (kultivování též) *kultivêšan|a f*, (pûdy též) *apstrâdâšan|a f 2* <kníž.> (jazyka, tradic) *izkopšan|a f*

kultivovanjý [-ty-] adj 1 <zemêd., biol.> *kultivê|ts*; (pûda též) *apstrâdâ|ts 2* <kníž.> (jazyk, hlas) *izkopt|s*; (tvâr) *kopt|s*; (çlovêk, pŕedfedi) *kulturâl|s*

kultivovat [-ty-] impf, (-uje) 1 <zemêd., biol.> *kultiv|ët (II.) 2* <kníž.> (jazyk, tradice) *kopt (kopj, kopa)**, *iz|kopt (-kopj, -kopa)**

kultovní adj *kulta (G)*; k. pŕedmety *kulta priekšmeti*; <pŕen.> k. film *kulta filma*

kultu|ra f, (-ry, D.L -ie) 1 *kultûra f*, hmotnâl duchovní k. *materiâlâ/garigâ kultûra*; národní k. *nacionâlâ kultûra*; jazyková k. *valodas kultûra*; tělesná k. *fiziskâ kultûra*, *fizkultûra f 2* <zemêd., biol.> *kultûra f*

kulturné adv *kulturâl|i*; k. historický *kultûrvêsturisk|s*

kulturní adj 1 *kultûras (G)*; k. dējiny| památka *kultûras vēsture/pieminekli|s*; k. středisko *kultûras centrs*; k. atašê *kultûras atašejs 2* (na vysoké kulturní úrovni) *kulturâl|s*; k. člověk *kulturâls cilvêks 3* <zemêd.> *kultivê|ts*, *kultûras (G)*; k. plodina *kultûraug|s m*

kumpán m, (-a), **kumpán|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *kompanjon|s m, kompanjo|ne f. (Gpl -ŕu)*

kumšt m, (-u, L -u) <kol.> 1 (umění) *mâksl|a f 2* (dovednost) *trik|s m, vilti|ba f*; to není žádné k. *tâ nav nekâda mâksla*

kûn m, (kolnê, pl: N,A -nê, G -ñûl-nî, D -ñûm-nîm, I -ni/-ñmi) 1 *zîrg|s m*; jezdecký k. *jâjamzîrg|s m*; tažný| dostihový k. *darba/sacîkšu zîrgs*; čistokrevný k. *tîrasîgu zîrgs*; jet na koni *jât (jâj, jâja)**

♦ trojský k. *Trojas zîrgs*; pracuje jako k. *viņš strâdâ kâ zîrgs*; být na koni *bût zîrgâ*; darovanému koni na zuby nehleď (nekoukej) *dâvinâtam zîrgam zobus neskaita*; vsadit (si) na nesprávného koně *likt uz nepareizâs kârts 2* <sport> *zîrg|s m 3* <šachy> *zîrg|s m, zirdzi|š m 4*; houpací k. *šûpu|zîrg|s m, šûpu|zirdzi|š m 5* <fyz.> (koňská síla) *zîrgspēja f*

kunja f, (-y) 1 <zool.> *caun|a f 2* (kožešina) *caunâd|a f*

kuñ|kat impf, (-â) 1 (žaby) *kurkst|ët (III.2.) 2* <expr.> (nezřetelně mluvit) *murm|inât (III.1.)*, *murmull|ët (II.)*

kupja f, (-y) 1 (hromada) *kau|dze f, (Gpl -dzu)*, *çup|a f*, (sena, slámy též) *gub|a f*; (snêhu) *kupen|a f 2* (mraky) *gubu mâkoŕ|i m, pl 3* <kol., expr.> (velké množství) *milzum|s m, lêrum|s m*; má ~u děti *viņam ir daudz bērnu*

kupé n, (neskl.) *kupej|a f*

kuplec m, (-ce) 1 (kupující) *pircêj|s m 2* (obchodník) *tirgo|nis m, (G -ŕa)*, *tirgotâj|s m*

kupjît impf, (3.sg/pl -i) 1 (seno) *kraut (krauj, krâva)* kaudzê 2* (hromadit) *krât (krâj, krâja)** ■ **k. se** impf (dav) *las|jîties (III.1.) kopâ*

kupjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kaudzj|te f, (Gpl -šu)*, *çupi|ŕ|a f*

kupní adv *pirkšanas (G)*; k. cena *pirkšanas cena*; k. smlouva *pirkšanas lîgums*; k. síla (schopnost) *pirkspēja f*

kupodivu adv (*kâ*) *par brînumu*

kupon m, (-u, L -u/-ê) (ústřizek) *pasak|nis m, (G -ŕa)*; (poukázka) *kupon|s m, talon|s m*

kuponovjý adj: ~â privatizace ≅ *privatizâcija par kuponiem (sertifikâtiem)*; ~â knížka *kuponu grâmatîņa*

kupovat impf, (-uje) 1 *pirkt (pêrk, pîrka)**; (co komu *ko kam*); k. co za hotové *maks|ât (II.) par ko skaidrâ naudâ*; k. co na úvěr| na splátky *pirkt ko uz kredîta/ uz nomaksu* ♦ k. zajíce v pytlí *pirkt ka|ki (sivênu) maisâ 2* (podplácat) *uz|pirkt (-pêrk, -pîrka)*, piekuku|jot (II.)*

kupředu adv *uz priekšam*; práce jde k. *darbs iet uz priekšu*

kupřikladu adv *piemêram*

kupující m, (-iho)/f, (-i) *pircêj|s m, pîrcê|ja f*

kur m, (-a, Npl -ovê) 1: k. domácí (slepice) *vist|a f, (kohout) ga|j|lis m, (G -ja) 2*; pl ~ovê <zool.> *vistveid|g|le m, pl*

kúl|ra f, (-ry, D.L -ie) (léčebná) *ârstniecisk|s (dziedniecisk|s) kurs|s m*; (lêçeni) *ârstêšan|a f, ârstêšan|âs f*; lázeňská k. *ârstêšanās kûrortâ*; oduçnovací| redukční k. *attaukošanas/ novâjêšanas diêt|a f*; odvykací k. (od alkoholu) *ârstêšanās no (alkoholisk|s) atkarîbas*; podrobit se ~fe *iziet ârstniecîbas kursu*

kú|ra f, (-ry, D.L -ie) 1 (stromu, pomerançe) *miz|a f*, břežová k. *bërza tâ|ss f, (Gpl -šu) 2* (chleba) *garoz|a f, <geol.> zemská k. zemes garoza*; <anat.> k. mozková *smadzegu garoza*

kurâto|r m, (-ra, Npl -rî), **kurâto|r|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kurator|s m, kurator|e f*

kurâž f, (-e) <kol.> *drosm|e f, dûš|a f*; dodat si k. *saņemtis drosmes (dûšas)*

Kurd m, (-a, Npl -ovê), **Kurd|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kurd|s m, kurdie|te f, (Gpl -šu)*; ~ovê *kurdi*

Kurdistân [-dy-] m, (-u, L -ê/-u) *Kurdistân|a f*

Kurilsk|é ostrovjý m, pl, (-ých, -û), **Kuriljý** m, (-û) *Kuriju sa|ļas f, pl*

kuriozî|ta f, (-y) 1 (zvlâštnost) *kurioz|s m, retum|s m*; sbírka ~ *kuriozo kolekcija 2* (kurioznost) *kuriozitâ|te f, (Gpl -šu)*, *kuriozum|s m*

kuriozní adj *kurioz|s*; (zvlâštní) *jocîg|s, dîvain|s*

kurnijk m, (-ku, Lpl -cich) *vistu kû|ts f, (Gpl -šu)*

kúrovjec m, (-ce) <zool.> *mizgrau|zis m, (G -ža)*

kurs m, (-u, L -u/-e) 1 (úçební) *kurs|s m*; k. češtiny *çehu valodas kurss*; k. pro začáteçníky *kurss iesâcêjiem*; navštêvovat ~y *apmeklêt kursu 2* (letadla, lodí) *kurs|s m*; udržovat k. *turêt kursu*; odchýlit se od ~u *novirzities no kursa*; <pŕen.> politický k. *politiskais kurss* ♦ být v ~u *bût topâ (pieprasîtam)*; udržet vysoký k. *uzturêt augstu lîmeni 3* <ekon.> *kurs|s m*; k. mênny *valûtas kurss*; burzovní k. *biržas kurss*; k. eura k dolaru *eiro kurss pret dolâru*

kursovni adj: k. rozdíl| výkyvy (odchylky) *kursa starpîba/ svârstîbas*; k. lístek *valûtas kursa biļetens*; k. hodnota *tirgus vērtîba*

kursovjý adj: k. rozdíl| výkyv *kursa starpîba/ svârstîbas*; ~é školení *mâcîbas kursos*

kurz m, (-u, L -u/-e): ⇒ **kurs**

kurzor m, (-u) <komp.> *kursor|s m*

kurt m, (-u, L -ê/-u) *tenîsa laukum|s m, kort|s m*

kurjva f, (-vy, Gpl -ev) <vulg.> 1 (prostitutka) *mauk|a f 2* (nadávka ženê) *kuŕ|a f, ku|ce f, (Gpl -çu)*; (Z) ~vy syn *kuņas dêls 3*: (v platnosti int) k. ! *pie velna!, velns ar ârâ!*

kurjýr m, (-a, Npl -ovê) *kurjer|s m*; diplomatický k. *diplomâtiskais kurjers*

kurzivja f, (-y) *slîprakst|s m, kursiv|s m*

kuřâ|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **kuřâç|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *smêķêtâj|s m, smêķêtâj|a f*; oddělení pro ~ky *smêķêtâju nodalijums*; svâteçní k. *svêtdienas pîpma|nis m, (G -ŕa)*, *pîpma|ne f, (Gpl -ŕu)*

kuřâr|na f, (-ny, Gpl -en) *smêķêtav|a f, smêķêtâju istab|a f*

kuřât|ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kâch) 1 *câl|is m, (G -ja)*, *câlê|ŕ|s m 2* (houba) *gaile|ne f, (Gpl -ŕu)*

kuře n, (-ete, Npl -ata) 1 *câl|is m, (G -ja)*; (na maso též) *broiler|s m*

♦ neublíži ani ~eti *viņš ne mušai pârî nenodarîtu*; ani k. darmo nehrabe *neviens neko par velti nedara*; pŕišel k tomu jako slépê k. k zrnu *tas viņam gadjâs kâ ak|lai vistai grauds 2* <kuch.> *câl|is m, (G -ja)*, *vist|a f*

kuřeci adj *vistas (G)*, *vistas ga|jas (G)*; k. maso *vistas ga|ja*; k. polévka *vistas (ga|jas) zupa*

kuři adj: k. oko *varža|cs f, (Gpl -cu)* ♦ šlâpnout někomu na k. oko *uzkâpt kâdam uz varçacim*

kus m, (-u, L -u/-e) 1 (část, díl) *gaba|s m, da|ļa f*; k. chleba/ masa *maizes/ ga|jas gabals*; rozřezat| rozřhat co na ~y *sagriez/ saplêst ko gabalos*; k. od domu *netâlu no mâjas*; ujit k. cesty *noiet kâdu ce|ja gabalu*; vidêt k. svêta *redzêt pasauli*; udêlat k. práce *daudz paveikt*; (dêlat co) k. po ~e *pakâpeniski, pa daļâm*; je v tom k. pravdy *tur ir sava daļa patiesîbas*; zastavit se na k. feçi *ienâkt aprunâties*; nemêl byste k. papîru? *vai jums nebûtu papîra?*; <téz pŕen.> být o k. dále (než kdo) *bût nedauz priekšâ (kam) 2* (jednotlivina): deset ~û *dobytkâ desmit lopu*; několik ~û *nâbytku dažas mēbeles*; k. ve sbírce *priekšmets kolekciâ*; cena za k. *cena par (vienu) gabalu*; mistrovský k. *meistardarb|s m 3* (souvislá část) *gaba|s m*; ušit co z jednoho ~u *užsût ko no viena gabala* ♦ (dêlat něco) v jednom ~e *vienâ laidâ, nepâtraukti 4* (divadelní) *lug|a f, (hudební) skaņdarb|s m, kompozicija f 5* <expr.> (dívka) *zaļj|s m (meitene)*

kusjý adj (neúplný) *nepilnîg|s*; (çâsteçný) *dajêj|s*; ~é zprávy *nepilnîgas ziņas*

- kutá|jet** impf. (-i, 3. pl -eji) *rip|ināt* (III.1.); (valit) *velt* (*vej, véla*)* ■ **k. se** impf *rip|ot* (II.); (valit se) *velties* (*vejas, vélās*)*
- kutil** m. (-a, Npl -ovē) *meistar|s m, meistartotāj|s m*
- kut|īt** impf. (3. sg/pl -i) *ros|īties* (III.1.), *darboties* (II.); (opravovat, vyrábēt) *meistarot* (II.)
- Kuvajt** m. (-u, L -u) *Kuvei|a f*
- kūž|e** n. (-ete, Npl -ata) *kazlēn|s m*
- kūž|e** f. (-e) **1** *ād|a f*; ovči/ lišči/ hovēzi k. *aitād|a f/ lapsād|a f/ vērsād|a f*; husi k. *zosād|a f* ♦ pocīt nēco na vlastnī ~i *sajust kaut ko uz savas ādas*; *vyvāznout se zdravou ~i tikt sveikā ar veselu ādu*; riskovat svou ~i *riskēt ar savu ādu*; būt v ~i někoho *būt kāda ādā*; nebýt ve své ~i *nebūt savā ādā*; promoknout až na ~i *izmirkt līdz kaulam*; smát se pod ~i *smieties bārdā*; má hroši ~i *viņam ir bieža āda*; je kost a k. *viņš ir kauli un āda* **2** (slupka) *miz|a f* **3**: <kol., expr.> *línā (prolhanā) k. slīņ|is m, slīņ|e f*
- kūžel** m. (-e/-u, L -i/-u) **1** <mat.> *konus|s m* **2** <sport> *vāļ|te f, (Gpl -šu)*
- kūžel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ķeļ|is m, (G -ja)*; hrāt ~ky *spēlēt ķeļus*
- kva, kvá, kvak, kvák** int *kvá*
- kvádr** m. (-u) **1** <mat.> *vienādmalu paralēlskal|nis m, (G -ņa)* **2** <archit.> *bloķ|s m*
- kvá|kat** impf. (-kál/-če, imp. -kej) **1** (žaba) *kurkst|ēt* (III.2.) **2** (kachna) *pēks|ēt* (III.2.) **3** (vrāna) *ķērkt* (*ķerc, ķerca*)* **4** <vulg.> (žvanīt) *muld|ēt* (III.2.), *melst* (*meiš, melsa*)*; k. nesmysly *gvelzt* (*gvelž, gvelza*)* *muļķības*
- kvakoš** m. (-e) <zool.> *gār|nis m, (G -ņa)*
- kvalifikācija** f. (-e) <tēz sport> *kvalifikācij|a f*; *zvyšovāt si ~i paaugstināt* (*savu*) *kvalifikāciju*
- kvalifikačnī** adj <tēz sport> *kvalifikāčnīas* (G)
- kvalifikovaný** adj *kvalificēt|s*
- kvalifikovat** (im)pf. (-uje) *kvalific|ēt* (II.); <šk.> *vērt|ēt* (II.) ■ **k. se** (im)pf <tēz sport> *kvalific|ēties* (II.); k. se na místo vedoucího *kvalificēties vadītāja amatam*
- 1 kvalitā** f. (-y) **1** (zboži) *kvalitā|te f*; zboží prvotīdnī ~y *augstākā labuma preces* **2**: pl ~y (vlastnostī) *īpašības f, pl, iezī|mes f, pl, (G -mju)*; ukázat své ~y *parādīt savas labās īpašības*
- kvalitatīvnē** [-ty/-tý-] adv *kvalitatīvi*; k. odlišnī *kvalitatīvi atšķirīgs*
- kvalitatīvnī** [-ty/-tý-] adj *kvalitātes* (G); k. rozdīl *starpība kvalitātē*
- kvalitnē** adj *kvalitatīvi*
- kvalitnī** adj *kvalitatīvs, augstvērtīgs*; *vysoce k. augstas kvalitātes, augstākā labuma*
- kvantitā** [-ty-] f. (-y) *kvantitāt|e f*
- kvantitatīvnī** [-ty-, -tý/-tý-] adj *kvantitātes* (G), *kvantitatīv|s*; <chem.> k. *analīza kvantitatīvas analīze*
- kvantový** adj *kvantu* (G); ~ā *teorīel mehanīka| fizika kvantu teorija/ mehānika/ fizika*
- kvap|īt** impf. (3. sg/pl -i) <knīz.> *steigtīs* (*steidzas, steidzās*)*; *čas ~i laiks skrien* **kvapnī** adj **1** (spēšnī) *steidzīg|s* **2** (ukvapenī) *sasteigt|s* ♦ *prāce ~ā málo platnā lēnāk brauksi, tālāk tiksi*
- kvartet** m. (-u, L -u) *kvartet|s m* (*skaņdarbs*)
- kvartet|o** n. (-a, L -u) *kvartet|s m* (*ansamblis*)
- kvās** m. (-u, L -u) **1** (k výrobě chleba) *ieraug|s m* **2** (kvašeni) *rūgšan|a f* **3** <přen., knīz.> (vīnī) *rūgšan|a f*; (nekld) *nemier|s m*; (nepokoje) *nemier|ī m, pl* **4** (nāpōj) *kvas|s m*
- kva|sīt** impf. (3. sg/pl -sī, pas. -šen) **1** (vīno, š|āva) *rūgt* (*rūgst, rūga*)* **2** (pūsobīt kvašeni) *raudz|ēt* (II.) **3** <přen.> (přesvěčení, pocit) *briest* (*briest, brieda*)*; v národě to ~sī *tautā briest neapmierinātība*
- kvāsnīcīe** f. pl. (-) *raug|s m*
- kv|ēst** impf. (-ete, fut. po-ete/bude k., prēt. -ett, imp. -ēt) **1** (rostlīny, nehty, voda) *zied|ēt* (III.2.) **2** <přen.> (obchod, umēnī) *plaukt* (*plaukst, plauka*)*, *zelt* (*zej, zēla*)*
- kvēt** m. (-u, L -u) **1** *zied|s m*; (kvētina tēz) *puķ|e f*, lipovī k. *liepzied|ī m, pl*; ledovē ~y *leduspuķ|es f, pl* **2** (kvētenī) *ziedēšan|a f*, doba ~u *ziedēšanas laiks*; būt v ~u (o stromu) *būt (vienos) ziedos*
- kvētā|k** m. (-ku, Lpl -cīch) <bot.> *ziedkāpost|s m, puķkāpost|s m*; maso s ~kem *gaļa ar puķkāpostiem*
- 1 kvēt|en** m. (-na, L -nu) *mai|s m*; v ~nu *mai|ā*
- kvētīn|a** f. (-y) *puķ|e f, zied|s m*
- kvētīnāč** m. (-e) *puķupod|s m, puķpod|s m*
- kvētīnāf** m. (-e), **kvētīnāf|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (prodavač) *puķu pārdevē|s m, pārdevēja f* **2** (pēstītēl) *puķko|pis m, (G -pja), puķko|pe f, (Gpl -pju)*
- kvētīnārstvī** n. (-i) **1** (obchod) *puķu veikal|s m* **2** (obor) *puķkopība f*
- kvētīnovj** adj *puķu* (G), *ziedu* (G); k. *žāhono puķu dobe*; ~ā kompozīcel/ vīzdoba| k. vēnec *ziedu kompozīcija/ rotājums/ vainags*; ~ē *zātīši klusā daba ar ziediem* ♦ ~ē *dēti puķu bērni*
- kvētnovj** adj *mai|a* (G)
- kvetouci** adj *ziedoš|s*; (blahobyt, ekonomika, prūmysl) *plaukstoš|s, zejoš|s*
- kvētovanj** adj (lātka) *puķain|s, puķot|s*
- kvīčā|l** f. (-y) <zool.> *pelēkais strazd|s m*
- kvīč|et** impf. (3. sg/pl -i) **1** (prase) *kvīekt* (*kvieca, kvieca*)* **2** (pes) *kaukt* (*kauc, kauca*)* **3** <expr.> (ječet) *spiegt* (*spiedz, spiedza*)*; k. *radostī spiegt no prieka*
- kvintet** m. (-u, L -u) *kvintet|s m* (*skaņdarbs*)
- kvintet|o** n. (-a, L -u) *kvintet|s m* (*ansamblis*)
- kvīt|ek** m. (-ku, Lpl -cīch) *ziedīn|s m*; (kvētinka) *puķ|īte f, (Gpl -šu)*
- kvīt|ī** n. (-i) *puķ|es f, pl, zied|ī m, pl*
- kvīt|ko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) **1** *ziedīn|s m*; (kvētinka) *puķ|īte f, (Gpl -šu)* **2** <žert., iron.> (o dītēti) *palaidnis m, (G -ņa), blēpdar|is m*; čertovo k. *velnēn|s m*; to je (pēknē) k. *! tas nu gan ir palaidnis!*
- kvīz** m. (-u, L -u) *vīktorīn|a f*
- kvoč|na** f. (-ny, Gpl -en) *perētāvjist|a f, kluk|ste f, (Gpl -stu)*
- kvōt|a** f. (-y) *kvōt|a f*
- 1 kvū|ī** prep. (s D) *dēļ* (s G *po slovu*); udēlal to k. dētēm *viņš to izdarīja bērnu dēļ*
- kýbl** m. (-u, L -u) *spai|nis m, (G -ņa)*; k. na vodu *ūdensspai|nis m, (G -ņa)*
- kýč** m. (-e) <pej.> *kič|s m*
- kyč|el** m. (-le) *gurn|s m, gūž|a f*; <anat.> *gūžas kau|s m*
- kyd|at** impf. (-ā); k. *hnūt mēzt* (*mēž, mēza*)* *mēslus* ♦ k. na někoho blāto (špīnu) *apmētāt kādu ar dubļiem*
- kých|at** impf. (-ā) *šķaud|īt* (III.1.)
- kých|nout** pf. (-ne, prēt. -i) *nošķaud|īties* (III.1.)
- kyj** m. (-e) *rung|a f, bo|ze f, (Gpl -žu)*
- Kyjev** m. (-a, L -ē) *Kijev|a f*
- kýl** m. (-u, L -u) (lodnī) *ķīl|is m, (G -ja)*
- kýl|a** f. (-y) *trū|ce f, (Gpl -ču), bruk|a f*
- kým** pron: ⇒ **kdo**
- kymāc|et** impf. (-i, 3. pl -eji) (čīm) *šūp|ot* (II.) (*ko*) ■ **k. se** impf *šūp|oties* (II.); (osoba) *grī|oties* (II.)
- ky|nout**: impf. (-u) **1** (o človeku) *māt* (*māj, māja*)*; k. *rukou| hlavou māt ar roku/ ar galvu*; k. na rozloučenou| na pozdrav *māt* (*ar roku*) *atvadoties/ sveicinoties* **2**: ~e mu *skvēlá budoucnost viņam paveras lieliska nākotne*; ~e mu *štěstī viņam smaida laime*
- ky|nout**: impf. (-e) (tēsto) *rūgt* (*rūgst, rūga*)*
- kyprskj** adj **1** (vztahující se ke Kypru) *Kīpras* (G); K~ā *republika Kīpras Republika* **2** (vztahující se ke Kyprānūm) *kipriešu* (G)
- kypl|ēt** impf. (3. sg/pl -i) (voda, mlēko) *vār|īties* (III.1.); k. *zlostī vārīties* *dusmās, (vai) sprāgt no dusmām*; k. *zdravīm kūsat no veselības*; *krev mi ~i man asinis dzīslās vārās*
- Kypr** m. (-u) *Kīpr|a f*
- kypr|īt** impf. (3. sg/pl -i) (pūdu) *ird|ināt* (III.1.); (tēsto) *uzraudz|ēt* (II.); (peřiny) *uzčub|ināt* (III.1.)
- Kyrgyzstān** m. (-u, L -ē/-u) *Kirgizstān|a f*
- kys|at** impf. (-ā) (*sa*)*skābt* (-*skābst, -skāba*)*; (mlēcnē produkty tēz) (*sa*)*rūgt* (-*rūst, -rūga*)*
- kyselin|a** f. (-y) *skā|be f, (Gpl -bju)*; k. *sýrovāl dusičnāl solnā sērskā|be f, (Gpl -bju)* *slāpek|skā|be f, (Gpl -bju)* *sāļsskā|be f, (Gpl -bju)*; k. *jablečnāl mlēčnāl octovā ābolskā|be f, (Gpl -bju)* *pienskā|be f, (Gpl -bju)* *etiķskā|be f, (Gpl -bju)*
- kyselj** adj **1** *skā|bs*; ~ā smetana *skābais krējums*; ~ē mlēko *rūgušpien|s m*; ~ē okurky (kvašenim) *marinēti gurķi*, (do octa) *skābēti gurķi*; ~ē zeli *skābēti kāposti*; k. *dēšt skābais lietus*; <chem.> ~ā *reakce skāba reakcija* ♦ *kousnout do ~eho jablka ķerties pie nepatīkamas lietas*; to jsou ~ē *hrozny šī lieta nav iegūstama* **2** <přen., expr.> (oblīcēj, ūsmēv) *skā|bs, drūm|s*
- kysličnīk** m. (-ku, Lpl -cīch) **1** <chem.> *oksid|s m*; k. *uhličitý og|skābā gāze f, (Gpl -žu)* **2**: k. *vodičitý* (na rāny) *ūdeņraža pārskā|be f, (Gpl -bju)*
- kyslik** m. (-u) <chem.> *skābek|lis m, (G -ja)*
- kyslikovj** adj *skābek|ja* (G); ~ā *bomba skābek|ja balons*
- kys|nout** pf. (-ne, prēt. -i) (*sa*)*skābt* (-*skābst, -skāba*)*; (mlēcnē produkty tēz) (*sa*)*rūgt* (-*rūst, -rūga*)*
- kyt** m. (-u, L -u) *ki|t|e f, tel|pe f, (Gpl -pju)*
- kýt|a** f. (-y) *cisk|a f, gurn|s m*; <kuch.> *šķīn|is m*
- kyt|a** f. (-ry, D.L -re) *ģitār|a f*, hrāt na ~ru *spēlēt ģitāru*
- kytarist|a** m. (-y, Npl -ē), **kytarist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ģitārist|s m, ģitārī|ste f, (Gpl -stu)*
- kytarovj** adj: k. *doprovodl* ~ē *sólo ģitāras pavadījums/ solo*; ~ā *hra ģitāras spēle, spēlēšana uz ģitāras*; k. *kurs ģitārspēles kurss*
- kytic|e** f. (-e, Gpl -) (*puķu*) *puš|is m*; (tēz barev, vūnī ap.) *buķ|e f, (Gpl -šu)*

kytička f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (kytice) (*puķu*) *pušķītis m.*, (G -ša) **2** <kol.> (květina) *puķīte f.*, (Gpl -šu), *ziediņš m*
kytka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (kytice) (*puķu*) *pušķis m* **2** <kol.> (květina) *puķe f*
kytovlec m. (-ce) <zool.> *va[veidīg]ais m*
kyvadlo n. (-la, L -le, Gpl -el) *svārsts m*, *vēzēklis m.*, (G -ja); (u hodin) *tēz pendelis m.*, (G -ja) <kol.>
kyvjat impf. (-á-l-u) **1** (kláit) (čim) *vičināt (III.1.)* (ko); (vitř stromy) *šūp[ot (II.)* (ko) **2** (dátat znamení) (na koho, komu) *māt (māj, māja)* (kam)*; k. rukou/ hlavou *māt ar roku/ ar galvu*; k. na souhlas *apstipriņoši*

L

L, **l** [el] n. (neskl.) (písmeno) (*burts*) *l [el] m.*, (neskl.)
Lable f. (-e) *Lab[a f.*, (mimo ČR) *Eib[a f*
labilní adj <kníž.> *labīls*, *nestabilš*; l. duševní stav *garīga nelīdzsvarotība f*
laborant m. (-a), **laborantka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *laborantš m.*, *laborante f.*, (Gpl -šu)
laboratorní adj *laboratorijas* (G); l. zvířata *laboratorijas dzīvnieki*
laboratoř f. (-e) *laboratorija f.*, *fotografická l. fotolaboratorija f*
labourista [lejb-r-] m. (-y, Npl -ē) *leiborists m*
labuť f. (-tě) <zool.> *gulbis m.*, (G -bja) ♦ *nebud' l. neesi muļķis*
labutí adj *gulbja* (G), *gulbju* (G) ♦ l. pišeň *gulbja dziesma*
labužník m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **labužnice** f. (-e, Gpl -) *gardēdis m.*, (G -ža), *gardēde f.*, (Gpl -žu); *kārumnieks m.*, *kārumniecē f.*, (Gpl -ču)
labyrint m. (-u, L -ul-ē) *labirints m*
lacino adv **1** (koupit, prodāt) *lēti* **2** (dosáhnout úspěchu) *viegli*; *vyváznot l. viegli tikt cauri*
laciný adj **1** *lēts*; ~á pracovní síla *lēts darbspēks*; to je ~é *tas ir lēti* **2** (snadný) *vieglš*; l. úspěch *viegli panākumi* **3** <přen.> (vtip, trik, senzace) *lēts*; (fráze, gesto, slib) *tukšš*; (film, opereta) *seklš*
lačný adj **1** *izsalcis* (*ř-kusi*); na l. žaludek *tukšā dūšā*; divat se na koho ~ýma očima *skatīties uz ko ar badīgām acīm* **2** <kníž.> (chtivý) *kārš*, *alkatīgš*; l. moci *varaskārš*; l. peněz *naudaskārš*; l. po senzacích *kārs uz sensācijām*
lad m. (-u, L -u) *saskaņa f.*, *harmonija f* ♦ *bez ~u a skladu juku jukām, jucekliģi*
ladem adv. l. ležící pūda *atmat[a f.*, *nechat pole ležet l. atstāt zemi atmatā*; l. ležící talent *novārtā atstāts talants*
laděňí n. (-i) **1** (hudební nástroje) (*no*) *skaņošan[a f* **2** (rádia) *noregulēšan[a f* **3** (barev) *skaņošan[a f*
ladič m. (-e), **ladička** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *skaņotājs m.*, *skaņotāja f.*, l. pian *klavieru skaņotājs*
ladička f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <hud.> *kamerto[nis m.*, (G -ņa)
ladīt impf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn) **1** (hudební nástroje) *skaņ[ot (II.)*, *noskaņ[ot (II.)* **2** (rádio) *regulēt (II.)*, *noregulēt (II.)* **3** (barvy ap.) (k čemu, s čim) *saskaņēt (III.2.)* (ar ko), *piestāvēt (III.2.)* (kam)
lāgr m. (-u) <kol.> *nome[ne f.*, (Gpl -ņu); (obv. sovětský) *lāgeris m.*; *pracovní/ koncentrační l. darba/ koncentracijas nometne*
láhlev, lahjev f. (-ve) **1** *pudele f.*, (Gpl -ju); l. mléka/ piva *pudele piena/ alus*; l. od piva *alus pudele*; vratná l. *nododamā pudele* **2**: <fyz.> *leidenská l. Leidenes trauks m*
lahodný adj *patīkams*, *jauks*; (jídlo, pití) *garšīgš*, *gardš*
lahůdka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *delikatese f.*, (Gpl -šu); (pouchoutka) *gardums m.*, *kārumš m*
lahvička f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pudeliņte f.*, (Gpl -šu); (s kolínskou, parfémem) *flakonš m*
lahvový adj: ~é pivo *alus pudelēs*; ~é sklo *pudeļu stikls*
lachtan m. (-a) <zool.> *kotīks m*
laický adj **1** (neodborný) *nelietpratīgš*, *diletantiskš*; l. názor *nespeciālista viedoklis* **2** (světý) *pasaulīgš*, *laicīgš*
laik m. (-ka, Npl -cil-kovē, Lpl -cích) **1** (neodborník) *nespeciālists m.*, *diletants m.*; (bez žádných znalostí) *profānš m.*, *lajš m* **2** (nekněž) *laicīgs cilvēks m.*, *lajš m*
laidáctví n. (-i) <pej.> (nepořádnost) *nevīžība f.*, *nekārtība f.*; (nedbalost) *pavīršība f*
lajdák m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **lajdačka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <pej.> *slaisš m.*, *slaište f.*, (Gpl -stu); *dīkdie[nis m.*, (G -ņa), *dīkdie[nē f.*, (Gpl -ņu); (lenoch) *slīņklis m.*, *slīņkte f.*, (nepořádný člověk) *nevīža m/f.*, (Dm -am, Df -ai)
lajk m. (-ku, Lpl -cích) *lak[a f.*, l. na podlahu *grīdu laka*; l. na vlasy/ na nehty *matu/ nagu laka*
láj m. (-ku, -cích) <kuch.> *sāļījums m*

māt (ar galvu); k. na pozdrav *māt sveicinot* **3** (přítakávat) (k čemu, na co) *pie[krist (-krit, -krita)* (kam)*, *piebals[ot (II.) (kam)* ■ **k. se** impf *šūp[oties (II.)*; (zub tēz) *kust[ēties (III.2.)*; (hřebík, židle tēz) *[odz[īties (III.1.)*; (osoba) *grī[oties (II.)*
kyvjnout impf. (-ne, prēt. -l) *pa[māt (māj, māja)**; k. rukou/ hlavou *pamāt ar roku/ ar galvu*; k. na koho *pamāt kam*; k. na souhlas *apstipriņoši pamāt (ar galvu)*; k. na pozdrav *pamāt sveicinot*
kyžený adj <kníž.> *ilgotš*, (*ilgi*) *gaidītš*; k. cíl *ilgotais mērķis*; k. konec *ilgi gaidītās beigas*

lākadlo n. (-la, L -le, Gpl -el) *vilinājums m.*, *kārdinājums m.*; *odolat ~lūm* *atturēties no kārdinājumiem*
lākjat impf. (-ā) **1** *kārdināt (III.1.)*; (přítahovat) *vilināt (III.1.)*, *pievilināt (III.1.)*; (koho čim ko ar ko); l. koho sliby *vilināt ko ar solījumiem*; l. investory/ turisty/ diváky *pievilināt investorus/ tūristus/ skatītājus* **2** (māmit) *izvilināt (III.1.)*; l. z koho peníze *izvilināt no kā naudu*
lākavý adj *vilinošš*, *kārdinošš*; l. název *pievilcīgs nosaukums*
lakomlec m. (-ce) *skopulis m.*, (G -ja), *skopule f.*, (Gpl -ju); (velký) *sīkstulis m.*, (G -ja), *sīkstule f.*, (Gpl -ju)
lakomství n. (-i) **1** *skopums m.*; (velké) *sīkstulība f* **2** (chamtivost) *alkatība f.*, (hrabivost) *mantrausība f*
lakomý adj *skopš*; (doceła lakomý) *skopulīgš*; (velmi) *sīkstulīgš*; (chamtivý) *alkatīgš*; (hrabivý) *mantkāriģis*
lakonický [-ny-] adj *lakoniskš*
lakotka f. (-y) *skopums m.*; (větší) *sīkstulība f*
lakotný adj *skopš*; (více) *sīkstulīgš*
lakovat impf. (-uje) **1** *lak[ot (II.)*; l. si nehty *lakot nagus* ♦ l. něco narůzovo *izskaistināt kaut ko*, *izpušķot kaut ko* **2** <kol., expr.> (klatat) *muļķ[ot (II.)*, *mān[īt (III.1.)*
lalojk m. (-ku, Lpl -cích) **1** (pod bradou) *dubultzodš m.*; (kohouti) *bārd[a f* (*gailim*); (u dobytka) *pakak[le f.*, (Gpl -ju) (*ļengana āda uz kakla lopiem*) **2** <anat.> *daiv[a f.*, *plīcni l. plaušu daiva*
lámjat impf. (-e, imp. lam'-ej) **1** (větte, chléb) *lauzt (lauž, lauzā)**; l. kámen *lauzt akmeņus*; l. len *kuilst[īt (III.1.) linus* ♦ l. hūl nad někým *atmest kādam ar roku* **2** (rozbíjet, ničit) *lauzt (lauž, lauzā)**, *plēst (piēs, plēsa)**; l. hračky *lauzt (plēst) rotaļlietas*; l. odpor *lauzt pretestību* ♦ l. si hlavu (nad něčim) *lauzt galvu (par kaut ko)* **3** (rekordy) *pāršpēt (-spēj, -spēja)** **4** (řeč) *lauz[īt (III.1.) (valodu)*; l. češtinu *runāt laužītā čehu valodā* **5** <polygr.> (sazbu) *ap[lauzt (-lauž, -lauza)** **6** <fyz.> (světlo) *lauzt (lauž, lauzā)** ■ **l. se** impf **1** *lūzt (lūst, lūza)** **2** (hlas) *aiz[lūzt (-lūst, -lūza)**, *aiz[rauties (-raujās, -rāvās)**
lampja f. (-y) *lamp[a f.*, stolní l. *galda lamp[a*; stojaci l. *stāvlamp[a f.*, *petrolejovál/ plynová l. petrolejas/ gāzes lamp[a*; elektronková l. *elektronu lamp[a*; rentgenová l. *rentgenlamp[a f.*, *pājeci l. lodlamp[a f.*, *poulični l. ielas latern[a f.*; *rozsvītīt/ zhasnout ~u ieslēgt/ izslēgt lampu*
lampička f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *lampiņa f.*, *nočni l. naktslampiņa f.*, *kapesni l. kabatas lukturītis m.*, (G -ša)
lán m. (-u, L -ul-ē) **1** *plašs laukš m.*; (obilí) *druv[a f* **2** <expr.> (velká vzdálenost) *krietns gabaš m*
laň f. (-nē) <zool.> *briežu māļte f.*, (Gpl -šu)
lanjo n. (-a, L -ēl-u) *vir[ve f.*, (Gpl -vju); (silnējši) *tauv[a f.*, *ocelovē l. tērauda trošse f.*, (Gpl -šu)
lanovka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (kolejová) *trošu dzelzceļš m.*; (visutā se sedadly) *funikulerš m.*, *trošu ceļš m.*, *piekarceļš m.*; (bez sedadel) *pacēlājs m*
lanový adj *virvju* (G), *trošu* (G); ~á lāvka *trošu tilts*; ~á dráha: ⇒ **lanovka**
lapjat impf. (-ā) **1** *ķert (ķer, ķēra)**, *tvert (tver, tvēra)** **2**: l. dech (po dechu) *els[ot (II.)*, *cīn[īties (III.1.)* *pēc elpas*
lapsus m. (-us) <kníž.> *misēklis m.*, (G -ja), *kļū[me f.*, (Gpl -mju); l. linguae [-gvé] *pārteikšan[ās f.*, l. calami [kalami] *pārrakstīšan[ās f*
larva f. (-vy, Gpl -ev) *kāpurš m*
laser [lejzr] m. (-u) *lāzerš m*
laserový [lejzr-] adj *lāzera* (G); ~á tiskárna *lāzerprinteris m*
lasie f. (-e, Gpl -) <zool.> *zbiekste f.*, (Gpl -stu)
láska f. (-ky, D,L -ce) *mīlestība f.*, *mīļa f* <poet.>; (ke komu/čemu *pret ko*); *matejskál/ platonická l. mātes/ platoniska mīlestība*; l. k vlasti *dzimtenes mīlestība*; l. na první pohled *mīlestība no pirmā acu uzmetiena*; *vyznat lásku (komu) atzīties mīlestībā (kam)*; (udělat co) s ~kou *ar mīlestību*; *mám ho v ~ce man viņš*

- patík, es esmu viņu iemīļojis; nemám ho koho v ~ce man viņš nepatík, (nesnášim ho) es viņu nevaru ciest; dítě ~ky mīlestības bērns ♦ opiční l. akla mīlestība*
- laskat** impf, (-á) *glāstīt* (III.1.); (objimānīm) *apmīt* (II.)
- laskavē** adv *laipni*; *řekl byste mi l.... vai jūs man, lūdzu, nepateiktu...*
- laskavost** f, (-i) *laipnība* f, (pomoc) *palīdzība* f, požādat koho o l. *lūgt kam palīdzību*; *prokázat komu l. palīdzēt kam; dēkui za l. paldies par palīdzību*; *udēļejte mi tu l. a... esiet tik laipns un...*
- laskavý** adj *laipns*; (ironie, humor) *labvēlīgs*; *budte tak ~ a... esiet tik laipns un...; to je od vás velmi ~e tas ir ļoti laipni no jūsu puses*
- laskypilný** adj <knīz.> *mīlestības pilns*
- laso** n, (-a, L -ul-e) *laso m, (nesk.); chytit koho do ~a noķert ko laso*
- lastu** f, (-ry, D.L -īe) *gliemezvāķis m*
- lāt** impf, (leje, imp. laj) *lamāties* (II.), *lādāties* (III.2.); (na koho/co, komu/čemu) *lamāt* (II.) (ko), *sunīt* (II.) (ko); (stēžovat si) *šķendēties* (II.) (par ko)
- latja** f, (-y) <bot.> *skarja f*
- lātjat** impf, (-á) *lāpīt* (III.1.)
- latentni** adj <knīz.> *apslēpīts, latentis*
- latinja** f, (-y) *latīņu valoda* f ♦ *mysliveckā/ nāmoņnickā/ rybašská l. mednieku/ jūrnīeku/ makšķernīeku stāsti*
- latinķa** f, (-ky, D.L -ce) *latīņu burģi m, pl; psāt ~kou rakstīt ar latīņu burtiem*
- latinskoamerický** adj 1 (vztahující se k Latinské Americe) *Latīņamerikas* (G) 2 (vztahující se k Latinoameričanům) *latīņamerikāņu* (G)
- latinsky** adv *latīniski, latīņu valodā*
- latinský** adj *latīņu* (G); ~é pismo *latīņu alfabēts*; L-ā Amerika *Latīņamerikā* f
- látka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (textilie) *audums* m, *drāna* f, vlnēnā/ bavlnēnā/ hedvābnā l. *vilnas/ kokvilnas/ zīda audums*; *potahová l. mēbe[drē]be f, (Gpl -bju); l. na šaty/ na oblek kleitu/ uzvalku audums* 2 <fyz., chem.> *viela* f, organickā/ anorganickē ~ky *organiskas/ neorganiskas vielas*; *výmēna ~ek vielmaiņa* f 3 (hmota) *materiāls* m, *viela* f, *prirodni ~ky dabīgie materiāli*; *stavebni ~ky būvmateriāli* m, pl; *pohonnē ~ky degviela* f 4 (materiāls, téma) *viela* f, *učešni l. mācību viela*; l. k romānu/ k pēmýšleni *viela romānam/ pārdomām*
- látka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *látja* f 2 <sport> *latīņa* f ♦ *nasadit ~ku vysoko izvīrīt augstas prasības*
- látkový** adj (textilni) *auduma* (G); ~ā *výmēna vielmaiņa* f
- laureát** m, (-a), **laureátka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *laureāts m, laureāte f, (Gpl -šu); ~i Nobelovy ceny Nobela pēmijās laureāti*
- lávja** f, (-y) 1 *lavja* f 2 <přen.> (vzteku, lāsķy) *izvīrdums* m
- lavice** f, (-e, Gpl -) *soļš m; školni l. skolās soļš*; l. obžalovāņch *apsūdzēto soļš*; <sport> *trešnā l. noraidīto spēlētāju soļiš* m
- lavička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *soļš m, soļiš* m
- lavinja** f, (-y) *lavīņa* f, *nogruvums* m; <přen.> l. slov *vārdu lavīna*
- lávka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (mūstek) *tītiņš m*; (menši, bez zābradli) *laipja* f ♦ *chyba ~ky! nekā nebija!*, (nestalo se to) *kas to deva!* 2 (lavička) *soļš m, soļiš* m
- lāze** f, (-nē) 1 (koupāni, koupel) *vannja* f, (obv. čāsti tēla tēž) *peļde f, (Gpl -žu); bahenni l. dūņu vanna*; *sedaci l. sēdvanna* f, *parni l. (tvaika) pīrīts f, (Gpl -tu); <přen.> krvavā l. asinspīrīts f, (Gpl -tu) ♦ pīrīvat nēkomu horkou l. sakurt kādam pīrti 2: pl ~nē (mīsto) kūrortš m, kūrvieta f; lēčebnē ~nē sanatorija f 3: pl ~nē (budova na koupāni) pīrīts f, (Gpl -tu); vēļejnē ~nē publiskā pīrts*
- lāzeņský** adj: ~é mēsto *kūrortpīlētja* f, l. *pobyt uzturēšanās kūrortā*; ~ā lēčba *ārstēšanās kūrortā*; l. *host kūrorta viesis*
- leasing** [līzink] m, (-u) *līzings* m, *izpīrkumnomja* f
- leasingový** [līzink] adj *līzīga* (G); ~ā *společnost līzīga sabiedrība*; ~é *spļātķa līzīga maksājumi*
- lebeda** f, (-y) <bot.> *balodeļne f, (Gpl -ņu)*
- lebka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *galvaskauss* m; *holā l. (skin) skīnhēdš m, skūtgallvis m, (G -vja) 2 <expr., přen.> (hlava) *paurjš m, ķoļbis m, (G -bja); mā tvrdou ~ku viņš ir cietpauris**
- lec** [co(s)] pron, (~čemu) *kaut kas, šis (un) tas, viss (kaut) kas; ~čemu se naučīl viņš kaut ko (šo (un) to) ir iemācījies; hovoīt o ~čem runāt par šo un to; mūže se vām stāt l. jums var atgadīties viss (kaut) kas*
- lecjalký** pron *visādā pl, (f -as), kaut kāds, šāds tādš*; *pīchāzeji sem ~ci lidē uz šejieni nāk visādi cilvēki; pīšēl sem l. tulāk uz šejieni ir atnācis kaut kāds klaidonis; nenī to l. festival tas nav šāds tāds festivāls*
- leckde** adv (sem a tam) *dažviet, šur (un) tur*; (všude) *visur*
- lec** [kdo] pron, (~komu) *kurš katrs, dažš labš, vienš otrš*; *mohl to ukrāst l. kurš katrs to varēja nozagt; ~komu se to zdālo divnē dažam labam (vienam otram) tas šķīta dīvaini*
- leckdy** adv *dažbrīd, šad (un) tad*
- leckterý** pron *dažš (labš), vienš otrš*; *byla vyšši než l. muž viņa bija garāka par dažu (labu) (vienu otru) vīrieti*
- leč** konj <knīz.> 1 (omezovací): ⇒ **leda** (II) 2 (odporovací) *bet, taču, tomēr*
- lēčba** f, (-by, Gpl -eb) *ārstēšana* f, *ārstēšanā* š f, l. *antibiotiky ārstēšana ar antibiotikām*; l. *rakoviny vēža ārstēšana*; *protialkoholická l. ārstēšanās no alkoholisma*; *lāzeņská l. ārstēšanās kūrortā*
- lēčebna** f, (-ny, Gpl -en) *ārstniecības iestāde* f, (Gpl -žu); (lāzeņská) *sanatorija* f, *psīhiatriskā l. psīhiatriskā slimnīca* f
- lēčebný** adj: l. *ústav ārstniecības iestāde*; ~ā *kūra ārstniecības kurss*; ~ā *pēce ārsta uzraudzība*; ~é *výlohy ārstēšanās izdevumi*; ~é *lāznē sanatorija* f, l. *postup*, ~ā *metoda ārstēšanas metode*; ~ā *tēlesnā vīchova ārstnieciskā fizkultūra*
- lēčeni** f, (-i) *ārstēšana* f, (vlastni) *ārstēšanā* š f, *ambulantni/ ūstavni l. ambulanta/ stacionāla ārstēšana*; l. *rakoviny vēža ārstēšana*; *poslat koho na l. nosūtīt ko ārstēties*; *byl na l. v lāznich viņš ārstējās kūrortā*
- lēčīt** impf, (3.sg/pl -i, imp. leč-i) *ārstēt* (II.); (koho na co kam ko); l. *koho na chřipku ārstēt kam gripu* ■ l. **se** impf *ārstēties* (II.); l. *se na co ārstēt* (II.) ko
- lēčitel** m, (-e, Npl -é), **lēčitelka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (līdový) *dziednieks m, dziedniece f, (Gpl -ču)*
- lēčitelny** adj *ārstējamš*; *tēžko l. grūti ārstējams*
- lēčivlo** n, (-a, L -u) *zāļes f, pl, (G -ju), medikamentji m, pl; prūmysl ~ farmaceutiskās ķīmijas rūpniecība*
- lēčivý** adj: ~é *byliny* (rostliny) *ārstniecības augi*; ~é *bahno dziednieciskās dūņas*; ~é *pramēny ārstnieciski avoti*; ~é *pīrīpavķy ārstnieciskī preparāti*; ~é *ūčinky ārsējoša iedarbība*
- lēčka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <tēž přen.> *lamatšas f, pl; (past) slazdš m*; (oko) *čīlpa* f; <tēž přen.> *nastroj komu ~ku izlikt kam lamatas*; <tēž přen.> *upadnout do ~ky iekrist slazdā* ♦ *chytit se do vlastni ~ky iekrist savā slazdā*
- led** m, (-u, L -ēl-u) *ledus* m; *umēļy/ suchy l. mākslīgais/ sausais ledus* ♦ *dāt (uložit) nēco k ~u atlikt kaut ko; prolomit ~y salauzt ledu*
- leda** l adv *vienģi, tikai*; *to mūžeš řict l. ty to vari pateikt vienģi (tikai) tu* II konj *ja nu vienģi; vienģi tad, ja; tikai tad, ja; nestihnu to*, l. *bych řel autem es paspētu vienģi (tikai) tad, ja brauktu ar mašīnu*
- leda(s)**: ⇒ **lec-**
- ledaže** konj: ⇒ **leda** (II)
- ledjek** m, (-ku) <chem., zemēd.> *salpētris m*
- ledjen** m, (-na, L -nu) *janvāris m*; v ~nu *janvārī*
- ledňáček** m, (-ka, Npl -cīl-kovē, Lpl -cich) <zool.> *zivju dzenītis m, (G -ša)*
- ledni** adj *ledus* (G); l. *hokej ledus hokejs*; l. *revue ledus balets*; <zool.> l. *medvēd leduslācis m, (G -ča)*
- lednicje** f, (-e, Gpl -) 1 (skladištē ledu) *leduspagrabš m* ♦ *zīma jako v ~i auksts kā leduskapī 2* (chladiči komora, skřīň) *saldētavja f, leduskaļpis m, (G -pja)*
- lednička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *leduskaļpis m, (G -pja)*
- lednový** adj *janvāra* (G)
- ledoborjec** m/ma, (-ce, A -ecl-ce, Npl -ecl-ci) *ledlauzis m, (G -ža)*
- ledovjec** m, (-ce) 1 (horský) *ledājš m 2* (plující) *leduskalnis m, aisbergš m* ♦ *špīčka ~ce leduskalna (problēmas) redzamā daļa*
- ledový** adj 1 *ledus* (G); ~ā *kra (peldošš) ledus gabals*; ~ā *třīšt ledus vižņi*; ~ā *plotna apledojs ceļa gabals*; l. *kvēt leduspuķle f, <geol.> doba ~ā leduslaikmēts m*; *Severni l. oceān Ziemeļu Ledus okeāns 2* (studēny) *ledainš, ledusaukstš*; l. *vitř ledains vējš*; ~ā *sprcha ledusauksta duša 3* <přen., expr.> (bezčītný) *aukstš, saltš*; ~é *srđce auksta sirds*; l. *pohled salts skatiens*; s ~ým klidēm *viēnā miera*
- ledvinja** f, (-y) <anat., kuch.> *niere* f, *umēlā l. mākslīgā niere*; *bludnā l. klejojošā niere*; *zānēt ~ niuru iekaisums*
- ledvinka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <kuch.> *niere* f, *dušenē ~ky sautētas nierēs 2* <anat.> *niere* f, ⇒ **ledvinja**
- legalizace** f, (-e) *legalizācija* f, (legalizovāni tēž) *legalizēšana* f
- legalizovat** (impf, (-uej) *legalizēt* (II.); l. *podpis/ drogy/ potraty legalizēt parakstu/ narkotikas/ abortus*
- legálnē** adv *legāli, likumģi*
- legální** adj *legāls, likumģis*

lept m, (-u, L -u) <vtyv.> ofort[s] m, asėjum[s] m
leptjat impf, (-á) (kyselinou) kodināt (III.1.)
les m, (-a, L -e, Lpl -ich) mež[s] m; listnatý/ jehličnatý/ smíšený l. lapu koku/ skuju koku/ jauktais mežs ♦ jít na něco od ~a rīkoties gudri; nosit dříví do ~a darīt kaut ko lieku; pro stromy nevidí l. aiz kokiem neredz meža; jak se do ~a volá, tak se z ~a ozývá kā mežā sauc, tā atskan
lesijk m, (-ka, Lpl -cich) mež[s] m, mežņ[s] m; borový l. priežu sil[s] m
lesjk m, (-ku, Lpl -cich) 1 spīdum[s] m; (oslūjující: slunce, hvězd) spožum[s] m; (kmitavý) mirdzum[s] m; kovový l. metālisks spīdums; l. oči acu mirdzums; l. na rty lūpu spīdums 2 <přen.> greznum[s] m, krāšņum[s] m; v plněm ~ku visā krāšņumā
lesklj adj spīdīg[s]; (oslūjující) spož[s]; (kmitavě) mirdzoš[s]; ~é fotografie glancētas fotogrāfijas; ~ā frāze skaļa frāze
lesk|nout se impf, (-ne, prêt. -l) spīdēt (III.2.), laistīties (III.1.); (oči, hvězdy) mirdzēt (III.2.); (třpytít se) mirgot (II.), spīguļot (II.); (voda) vizēt (III.2.), vizuļot (II.); l. se čistotou no tīrības spīdēt un laistīties
lesnatj adj mežain[s], mežiem bagāt[s]
lesni adj meža (G); l. dělník mežstrādnieks m; l. hospodářství mežniecība f, mežsaimniecība f; l. porost mežaudze f, (Gpl -džu); l. jahody meža zemenes; <hud.> l. roh mežrag[s] m
lesnickj adj: l. odborník mežkopības speciālists; ~ā škola meža tehnikums; ~ā činnost nodarbošanās ar mežkopību
lesnictvj n, (-i) mežkopība f
lesniik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) mežziņ[s] m, (G -ņa)
lest f, (Istj, pl: D -em/-im, L -ech/-ich, l -mi) viltība f, vilt[us] m; válečná l. kara viltība; užīt Isti ķerties pie viltības
lešeni n, (-i) sastat[nes] f, pl, (G -ņu); (popravní) ešafot[s] m
leštidlo n, (-la, L -le, Gpl -el) spodrināmais lidzekļis m, (G -ja), politorņa f; l. na boty apavu krēm[s] m; l. na podlahy grīdu vask[s] m
leštj impf, (3.sg/pl -i) spodriņāt (III.1.), puļēt (II.)
let m, (-u, L -u) 1 (lētāni) lidojum[s] m, lidošan[a] f, (pátka též) laišan[ās] f, v ~u lidojot; dráha ~u lidojuma trajektorija 2 (cesta letadlem ap.) lidojum[s] m; klouzavý l. planējošs lidojums; l. střemhav pikēšan[a] f; l. bez mezpřistání tiešais lidojums; kosmický l. kosmiskais lidojums 3 <expr.> (spěch) steigla f, steigšan[ās] f; být v jednom ~u vienmēr steigties; v cukru ~u acumirkli, tūliņ
letáčjek m, (-ku, Lpl -cich) skrejlapja f, (reklamní) reklāmlapiņa f
letadljo n, (-la, L -le, Gpl -el) lidmašīna f, (velké dopravní též) laineris m; l. z Rígy od Prahy lidmašīna no Rīgas uz Prāgu; letēt ~lem lidot ar lidmašīnu; dopravní/ vojenskē l. pasažieru/ kara lidmašīna; tryskové l. reaktīva lidmašīna; bezmotorové l. planieris m; stihací l. iznīcinātājs m
letadlovj adj: ~ā loď lidmašīnu bāzes kuģis, aviobāzes kuģis
létajici adj: l. talíř koberec lidojošais šķīvītis/ paklājs
letājik m, (-ku, Lpl -cich) 1 skrejlapja f, (reklamní) reklāmlapiņa f 2 <včel.> skrejja f (bišu stropam)
létāni n, (-i) 1 lidošan[a] f, laišan[ās] f, (sem a tam) lidināšan[ās] f 2 (letadlem ap.) lidošan[a] f, (čim ar ko); balonové l. lidošana ar gaisa balonu
letargije f, (-e) letarģija f; <těž přen.> probrat se z l. atmosties no letarģijas
létat, <kol.> litjat impf, (-á) 1 lidot (II.), laisties (laižas, laidās)*; (sem a tam) lidināties (III.1.); l. vzduchem (o předmětech) lidot pa gaisu 2 (letadlem ap.) lidot (II.); (čim ar ko); l. na koštěti lidot uz slotas 3: <kol.> jen litat (běhat) skraidit (III.1.); (toulat se) klaiņot (II.), blandīties (III.1.); l. po úřaděch skraidit pa iestādēm; kde zase ~áš? kur tu blandies? ♦ teď v tom ~ā viņš ir iekūlies nepatīkšanās; ~ā jako hadr na holi viņš skraida apkārt kā sadedzis
letec m, (-ce), letky[ně] f, (-ně, Gpl -ņ/-ni) lidotājs m, lidotāja f, zkušební l. lidotājs izmēģinātājs m, lidotāja izmēģinātāja f, vojenský l. kara lidotājs
letecky adv (zásobovat) ar lidmašīnu, pa gaisu; (postřikovat pole) no lidmašīnas; poslat co l. nosūtīt ko ar gaisa pastu (aviopastu); napadnout co l. uzbrukt kam no gaisa, veikt uzlidojumu kam
leteckj adj 1 (vztahující se k letectví) aviācijas (G), avio-, gaisa (G); ~ā pošta gaisa pasts, aviopast[s] m; ~ā doprava gaisa transports, aviotransport[s] m; ~ā fotografie gaisa fotouzņēmums m, aviofotogrāfija f; ~ā akrobacie augstākā pilotāža; l. poplach gaisa trauksme; ~ā bomba aviobumba f; ~ā základna aviācijas bāze, aviobāze f, (Gpl -žu); l. průmysl aviorūpniecība f; l. útok uzlidojum[s] m 2 (vztahující se k letcům) lidotāju (G), aviācijas (G); ~ā škola aviācijas skola
letectvj n, (-i) aviācija f, vojenskē/ civilni l. kara/ civilā aviācija

letectvo n, (-a, L -u) aviācija f, gaisa flojte f, (Gpl -šu)
letenka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) lidmašīnas bijete f, (Gpl -šu); l. z Rígy do Prahy lidmašīnas bijete no Rīgas uz Prāgu
letēt impf, (3.sg/pl -tí, fut. po-tí/bude l., imp. -t'po-t) 1 lidot (II.), laisties (laižas, laidās)*; l. nahoru (vzhůru) celties (ceļas, celās)* gaisā, (o ptáku) celties spārnos, <přen.> (ceny ap.) pieļaut (aug, -auga)*, kāpt (kāpj, kápa)*; l. vzduchem (o předmětech) lidot pa gaisu 2 (letadlem ap.) lidot (II.); (čim ar ko) 3 <expr.> (spěchat) iet (iet, gāja)*, skriet (skrien/skrej, skrēja)*; už musím l. man jau jāskrien 4 (čas, hodiny) skriet (skrien/skrej, skrēja)*; čas ~i laiks skrien (ātri)
5 <kol.> (dostat výpověď) lidot (II.), izlidot (II.); když nezaplátíte, po-títe z bytu ja nesamaksášiet, jūs izlidosiet no dzīvokļa 6: <kol.> to teď ~i tagad tas ir modē
letišitě n, (-tě, Gpl -t) 1 lidost[a] f, (jednoduché n. přistávací plocha) lidlauks m, aerodrom[s] m 2 <kol.> (postel) divguļamā guļt[a] f
letišanj adj: l. plocha lidlauks m; l. budova lidost[a] f; l. kontrola pasažieru kontrole (lidostā)
letitj adj 1 (starý) vec[s]; (starší člověk též) padzīvojis (f -usi) 2 (mnohalety: zkušenost, praxe) ilggadīg[s]; ~é přátelství sena draudzība
letjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <voj.> eskadrija f
letkyjně f, (-ně, Gpl -ņ/-ni): ⇒ letec
letmo adv 1 (lehce) viegli, vāri; l. se čeho dotknout viegli kam pieskarties; l. se usmát vāri pasmaidīt 2 (povrchně) garāmejoj, pavirši; l. se o čem zmínit garāmejoj par ko ieminēties; l. si co prohlédnout pavirši ko aplūkot
letmj adj 1 (lehký, krátký) viegls, vārs; l. dotyk viegls pieskāriens 2 (povrchní) virspusēj[s], pavirš[s]; l. pohled (na co) paviršs skats (uz ko) 3: <sport> l. start starts gaitā
letni adj vasaras (G); l. čas vasaras laiks; l. byt vasarniča f; l. host vasarnieks m, vasarniece f, (Gpl -ču); l. rekreace vasaras atpūta; <šk.> l. semestr otrās semestrīs
létjo n, (-a, L -ěl(po) -u, Gpl let, D.L, l. le-lé-) 1 vasarja f, babí l. (období) atvasarja f, (pavučina) tīmekļi m, pl; v ~ě vasarā; loni v ~ě pagājušajā vasarā, pagājšvasar ♦ v zimě v ~ě ziemu un vasaru 2: pl ~a (roky) gadji m, pl; ~a ubihají (plynuv) gadi rit; po celā ~a, ~a a ~a gadiem, gadu gadiem; po mnoha ~ech daudzus gadus; dlouhá ~a ilgus gadus; v nadcházejících ~ech turpmākajos gados; v devadesátých ~ech deviņdesmitajos gados; to bylo před ~y tas bija pirms daudzem gadiem; v ~ech 1989 až 1993 no 1989. līdz 1993. gadam; <zast.řet.> ~a Páně Anno Domini, pēc Kristus dzimšanas ♦ hubená ~a bada (neražas) gadi; být sto l. za opicemi būt ļoti atpalikušam; (neviděli jsme se) ~a létoucí cik ziemu, cik vasaru, veselū mūžību 3: pl ~a (věk) gadji m, pl, vecum[s] m; na svā ~a je... saviem gadiem viņš ir...; už je v ~ech viņš jau ir gados; v mladých ~ech jaunībā; v nejlepších ~ech labākajos gados; na starā ~a vecumā, vecumdienās; být v Kristových letech būt Kristus vecumā 4: pl ~a <bot.> (stromu) gadu kārt[as] f, pl, gadskārt[as] f, pl
letohrádjek m, (-ku, Lpl -cich) vasaras piļ[s] f, (Gpl -ļu)
letokrujh m, (-hu, Lpl -zich) (stromu) (koka) gadu kārt[a] f
letopis m, (-u, L -el-u) hronik[a] f, annāļes f, pl, (G -ļu)
letopočet m, (-tu, L -tu) 1 ērja f, pried našim ~tem (př. n. l.) pirms mūsu ēras (p. m. ē); našeho ~tu (n. l.) mūsu ērā (m. ē.) 2 (určení roku) gada skaitlis m, (G -ļa), datum[s] m
letos adv šogad; l. v létě/ v zimě/ na podzim/ na jaře šovasar/ šoziem/ šoruden/ šopavasār; l. v srpnu št gada augustā
letošjek m, (-ku) šis gads m
letošni adj št gada (G), šā gada (G), štīgada (jen G), šāgada (jen G); l. rok šis gads
letoun 1: mi, (-u, L -u) (zařizení) lidaparāt[s] m; (letadlo) lidmašīna f 2: ma, (-a) (kdo dobře létá) lidotājs m, lido[nis] m, (G -ņa) 3 <zool.> (ryba) lidziļvs f, (Gpl -vju) 4: pl ~i <zool.> (druh savců) sikspārņi m, pl (zīdītāju kārtā)
letovačka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), letovadljo n, (-la, L -le, Gpl -el) lodāmur[s] m
letovat impf, (-uje) lodēt (II.)
letovisko n, (-ka, Gpl -ek), Lpl -cich/-kách) vasaras atpūtas viet[a] f
letovj adj: ~ā dráha lidojuma trajektorija, (rozjezdová) skrejceļ[s] m; ~ā hodina lidstunda f; l. řád lidojumu saraksts; l. park lidmašīnu parks
letušjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) stjuarte f, (Gpl -šu)
leukemie f, (-e) <med.> leukēmija f
leukocyt m, (-u, L -u) <biol.> leukocīts m
lev m, (Iva, Npl Ivi) 1 lauvja m, (D -am) ♦ l. salonů salonu lauva; bít se jako l. činities kā lauvam 2: L. <astr.> Lauvja m, (D -am)

levač|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (levá ruka) *kreisā rok|a f*; (levá noha) *kreisā kāj|a f*

leva|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **levač|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kreiļis m*, (G -ja), *kreiļle f*, (Gpl -ļu)

levandul|e f, (-e) <bot.> *lavand|a f*

levhart m, (-a) <zool.> *leopard|s m*

levic|e f, (-e, Gpl -l) **1** (levá ruce) *kreisā rok|a f ♦ I. neví, co dělá pravice *kreisā roka nezina*, *ko labā dara **2** (levá strana) *kreisā pu|se f*, (Gpl -šu); sedět komu po ~i *sēdēt pa kreisi no kā* (*kreisajā pusē kam*) **3** <pol.> *kreis|je m*, *pl*; (politické strany) *kreisais spārn|s m*; krajní l. *galēji kreisie***

levicovē adv <pol.> (orientovaný, smýšļejici) *kreisi*

levicov|ý adj <pol.> *kreis|s*, *kreis|ais*; ~é strany *kreisās partijas*

levičá|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1**: → **levák** **2** <pol.> *kreis|ais m*

levnē adv *lēti*

levn|ý adj *lēts*; ~é ceny *zemas cenas*; ~é vtipy *sekli jokī*; to je ~é *tas ir lēti*

levoboč|ek m, (-ka, Npl -kovēl-ci, Lpl -cich) *ārlaulības bēr|s m*

lev|ý adj **1** (paže, bota) *kreis|ais*; po ~é stranē *kreisajā pusē*; vykročit ~ou *spert solī ar kreiso kāju* ♦ má obē ruce ~é *viņš ir kā bez rokām (nagiem)*; je na to l. *viņam tas nav pa spēkam*; to udēlāš ~ou rukou (levou zadni) *tu to veiksi kā pa jokam **2** <pol.> *kreis|s*, *kreis|ais*; I. smēr *kreiss virziens*; patīti k ~ému křidlu *piederēt kreisajam spārnam**

lexiká|ní adj *leksikas* (G), *leksisk|s*; I. materiál *leksikas materiāls*; I. význam *leksiskā nozīme*

lexikon m, (-u, L -u/-ē) **1** (slovník) (*enciklopēdiska*) *vārdnīca f* **2** <lingv.> *leksik|a f*, *vārdu krājum|s m*

lež|t impf, (leze, fut. poleze/bude l., prēt. lezi, imp. lez) **1** (hadī, hlemýždi, člověk po zemi) *līst (lien, līda)**; (hmyz, člověk po čtyřech) *rāp|ot (II.)*; I. po bñše *līst uz vēdera*; I. po kolenou *rāpot uz ceļiem **2** (vzhůru) *rāpties (rāpjas, rāpās)**; (na strom těž) *līst (lien, līda)**; I. nahoru/ dolū *rāpties augšā (augšup)/ lejā (lejuj)*; I. na strom *rāpties (līst) kokā*; I. pñes plot *rāpties pāri sētai **3** <expr.> (vléct se) *vilkties (velkas, vilkās)**, *tik tikko kustēties (III.2.)*; vlak sotva leze *vilciens tik tikko kustas **4** (doslávat se někam) *līst (iekšā)*, *ielīst (-lien, -līda)**; I. do postele/ do vany *ielīst gultā/ vannā*; <expr.> I. komu do soukromi *līst kāda privātajā dzīvē*; <expr.> sem nelez! *šeit nelien!*; že jsem sem vůbec lezl! *kāpēc es uz šejieni vispār nācu* ♦ I. někomu do zeli *jaukties kāda darīšanās*; I. někomu do zadku *līst kādam dibenā*; I. někomu na nervy *kříst kādam uz nerviem*; už mi to leze krkem *man no tā jau nāk vēmiens*; to leze do peněz *tas kož makā*; neleze mi to do hlavy *es to nespēju aptvert **5** <expr.> (obtěžovat) (na koho) *mākties (mācas, mācās)* virsū (kam)*, *plīties (plījas, plījās)* virsū (kam) **6** (zuby dítěti) *nākt (nāk, nāca)**, *līst (lien, līda)**; (tráva, květina) *dīg|t (dīgst, dīgta)**; (hřebík z prkna) *līst (lien, līda)* ārā, rēg|oties (II.)* ♦ oči mu lezou z důlků *viņam acis no pieras sprāgst ārā*; leze to z něj jako z chlupaté deky *no viņa katrs vārds kā ar knīpstangām jāizvelk **7** <expr.> (o tělesných pocitech): leze na mě chřipka *man mācas virsū gripa*; vino mu leze do hlavy *viņam vīns ir iesitis pa galvu*; zima leze do kostí *aukstums kož kaulā*******

lež|f, (lēži, pl: D -im, L -ich, I -emi) *meļ|l m*, *pl*; holá (pustá) l. *tukši meli*; očividná (vyložená) l. *balti (skaidri, salti) meli*; obvinīt koho ze lži *apvainot ko melos*; přistihnout koho při lži *pieķert ko melos*; detektor lži *melu detektors* ♦ I. má krátké nohy *meļiem īsas kājas*

ležá|k m, (-ku, Lpl -cich) **1** (pivo) *nostāvējies (stiprs) al|us m **2** <kol.> (zboží) *neejoša pre|ce f*, (Gpl -ču)*

lež|erni adj *pavirš|s*, *neviž|īgs*; (chování, řeč) *bezrūp|īgs*

lež|et impf, (3.sg/pl -i) **1** *gulēt (guļ, guļēja)**; I. v posteli *gulēt gultā* ♦ I. na smrtelnē posteli *gulēt uz naves gultas **2** (být nemocen) *slim|ot (II.)*; (s čim ar ko) **3** (nacházet se) *a|rsties (-rodas, -radās)**, *būt (ir, bija)**; (o věci těž) *stāv|ēt (III.2.)*; město ~i v údolí *pilsēta atrodas ieļejā*; na stole ~i kniha *uz galda stāv grāmata* ♦ ~i mi to na srdci *mani tas nomāc, man tas kā akmens gulstas uz krūtīm*; ~i mi to v žaludku *man no tā nelabi metas **4** (nebýt využil, vyřízen) *gulēt (guļ, guļēja)**; žádost ~i už měsíc na úřadě *iesniegums jau mēnesi guļ iestādē*; I. ladem (o pudě) *būt atmatā*, (o talentu) *būt atstātām novārtā **5** (zabývat se) (v čem) *aizrautīgi nodarb|oties (II.)* (ar ko); I. v knihách *aizrauties ar grāmatām **6** (odpovědnost, povinnost) (na kom) *gulties (guļas/gulstas, gūlās/gulās)** (uz ko)****

lhār m, (-e), **lhār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *meļ|l m*, (G -ja), *meļ|e f*, (Gpl -ļu)

lhāt impf, (lžu, prēt. lhal, imp. lži) *meļ|ot (II.)*; lže do oči *viņš melo, acīs skatīdamies* ♦ lže, až se mu od úst práši *melo, ka ausis (vien) kust*

lhostejné adv *vienaldzīgi*, *ar vienaldzību*

lhostejnost f, (-i) *vienaldzība f*, (ke komu/čemu, vůči komu/čemu *pret ko*)

lhostejný adj **1** *vienaldzīgs*; (ke komu/čemu, vůči komu/čemu *pret ko*); je mi to ~é *man (ir) vienalga*; je k němu ~á *viņš viņai ir vienaldzīgs **2** (nezajímavý) *neinteresant|s*; (bezvýznamný) *mazsvarīg|s*, *nenozīmīgs*; mluvit o ~ých věcech *runāt par mazsvarīgām lietām**

lhūt|a f, (-y) *termiņ|š m*; podací/ dodací výpovědní l. *iesniegšanas/ piegādes/ uzteikšanas termiņš*; čekací l. *izpildes (atbildes sniegšanas) termiņš*; dodržel/ prodloužit proměškat ~u *ievērot/ pagarināt/ nokavēt termiņu*; ve stanovené ~ě *noteiktajā termiņā*; <žert.> šibeniční l. *pārāk īss termiņš*

-li I part vai; nevím, budu-li mít čas *es nezinu, vai man būs laiks*
 Il konj ja; máš-li chuť, pojď také ja *gribi, nāc arī tu*

libán|ky f, pl, (-ek) *medusmēne|sis m*, (G -ša)

Libanon m, (-u, L -u) *Libān|a f*

lib|at impf, (-ā) *skūpst|īt (III.1.)*, *buč|ot (II.)* <kol.>; I. komu ruku *skūpstīt kam roku*; I. koho na ústa *skūpstīt ko uz lūpām* ■ **I. se** impf *skūpst|īties (III.1.)*, *buč|oties (II.)* <kol.>; (s kým ar ko)

liberál m, (-a, Npl -ovē), **liberál|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *liberāl|is m*, (G -ja), *liberā|le f*, (Gpl -ļu)

liberalism|us m, (-u) *liberālism|s m*

liberalizac|e f, (-e) *liberalizācija f*; I. cen *cenu liberalizācija*

liberaliz|ovat (im)pf, (-uje) *liberaliz|ēt (II.)*; I. ceny/ ekonomiku *liberalizēt cenas/ ekonomiku*

liberálnē adv *liberāli*; I. demokraticky *liberāli demokrātisks*

liberální adj *liberāl|s*

Liberec m, (-ce) *Liberec|a f* (*pilsēta Ziemeļčehijā*)

libēzn|ý adj *jauk|s*, *burvīg|s*; (dívka, tvář těž) *piemīlīg|s*; (zvuk, hlas těž) *labskanīg|s*

lib|it impf, (3.sg/pl -i): dát (nechat) si co l. *būt (ir, bija)* apmierināt|am ar ko*; to si nedám l. *to es necietīšu*; nechá si všechno l. *viņš visu pacieš* ■ **I. se** impf (komu) *pal|tikt (-tik, -tika)* (kam)*; jak se vám to ~í? *kā jums tas patīk?*; film se mi ne~il *filma man nepatika*

libiv|ý adj **1** (přijemný) *patīkam|s*, *jauk|s **2** <pej.> (píseň, fráze) *salkan|s*; (chování) *lišķīgs*, *pieglaimīgs*; ~á slova *skaisti vārdi**

libo adv <kniž.>: co je vám l.? *ko jūs vēlaties?*; jak je vám l. *kā jums tīk*

libost f, (-i) <kniž.> *patīk|a f*; pozorovat co s ~i *vērot ko ar patiku*; (po)dle ~i *pēc patikas*

lib|ovat si impf, (-uje) **1** (pochvalovat si) *jūsm|ot (II.)* (par ko), *sajūsm|ināties (III.1.)* (par ko) **2** (mit zalibeni) (v čem) *aiz|rauties (-raujas, -rāvās)** (ar ko)

libovonē adv (dlouhý, vysoký) *vien|alga cik*; (určovat něco) *uz labu laimi*; (vznikat) *nejauši*; (nakládat s něčím) *pēc saviem ieskatiem*

libovoln|ý adj (jakýkoli) *jeb|kurš*; ~é číslo/ množství *jebkurš skaitlis/ daudzums*

libovú|l e f, (-e) *patva|ja f*, *patva|īb|a f*

lib|ra f, (-ry, Gpl -er) **1** (váhová) *mārciņ|a f* (*svara vienība*) **2**: <fin.> I. šterlinků *sterliņu mārciņa f*

libret|o n, (-a, L -u/-ē) *libret|s m*

Libye f, (-e) *Lībija f*

líc m, (-e) *virspu|se f*, (Gpl -šu); (mince) *priekšpu|se f*, (Gpl -šu), *avers|s m*; (tkaniny) *labā pu|se f*, (Gpl -šu) ♦ každá věc má rub a l. *katrai lietai ir divas puses*; poznat rub a l. *nēcheho redzēt međajas abas puses*

líc₂, **líc|e** f, (-e) *vaig|s m*

licenc|e f, (-e) *licen|ce f*, (Gpl -ču); udělit ~i *izsniegt licenci*

licenč|ní adj *licences* (G), *licencē|t|s*; I. smlouva *licences līgums*; I. výrobá/ značka *licencēta ražošana/ (firmas) zīme*

licní adj **1** *vaiga* (G), *vaigu* (G); I. kost *vaiga kauls **2**: I. strana *virspu|se f*, (Gpl -šu), (látky) *labā pu|se f*, (Gpl -šu)*

licen|í n, (-i) **1** (popis) *aprakst|s m*; (zobrazení) *attēlojum|s m*, *tēlojum|s m **2** (soudní) *tiesas sē|de f*, (Gpl -žu); veřejně l. *atklāta tiesas sēde* **3** (herce) *grimēšana f**

líc|idlo n, (-la, L -le, Gpl -el) (*dekoratīvā*) *kosmētik|a f*, *meikap|s m*, *makiž|a f* (divadelní) *grim|s m*; nanášet l. (uz) *křās|oties (II.)*, (herci) *grim|ēt (II.)*, *uz|likt (-liek, -lika)* grimu*

líc|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (události) *aprakst|īt (III.1.)*; (zobrazovat) *attē|lot (II.)* **2** (obličej) *uzkřās|ot (II.)*; (herce) *grim|ēt (II.)*; I. si rty *uzkřāsot lūpas* ■ **I. se** impf *křās|oties (II.)*; (o hercích) *grim|ēties (II.)*

líc|it₂ impf, (3.sg/pl -i) (klášť pastí/ železácka) (na koho) *likt (liek, lika)* slazdus/ lamatas/ cilpas (kam)*

lid m, (-u, L -u) *jau|dis m*, *pl*, (G -žu), *tau|ta f*, *cilvēk|j m*, *pl*; obyčejný l. *vienkāršie cilvēki*; hlas/ vláda ~u *tautas balss/ valdība*; pracující

- l. darba|au|dis m, pl, (G -žu); cilvēks z ~u vienkāršais cilvēks; sčítāni ~u tautas skaitīšana
- lidjē** m, pl, (-i, D -em, A -i, L -ech, l -mi) *ciļvēk|j m, pl*; (neurčitē množstvi tēž) *lau|dis m, pl, (G -žu)*; obyčejni ~é vienkāršie cilvēki; je tam plno ~i tur ir pilns ar cilvēkiem, tur ir ļaužu pilns; chodit mezi ~i iet sabiedrībā; vyznat se v ~ech pazīt cilvēkus ♦ lepši l. sabiedrības krējums
- Lidicje** f, pl, (-) *Lidicje f* (ciems Čehijā netālu no Kladno, iznīcināts fašistiskās okupācijas laikā)
- lidnatj** adj *biezi apdzīvot|s*
- lidojed** m, (-a) *ciļvēkēdāj|s m, kanibāl|s m*
- lidoop** m, (-a) <zool.> *ciļvēkveidīgais pērtiķ|s m, antropoid|s m*
- lidovē** adv: l. zvanj (nazjvanyj) (jak) *tautā saukts (par ko)*; l. řečeno *saprotami sakot*
- lidovjec** m, (-ce) (člen strany lidové) *Tautas partijas biedr|s m*
- Lidovky** m, pl, (-ek, Lpl -kách) <kol.> *dienas laikraksts „Lidové noviny“*
- lidovj** adj **1** *tautas (G)*; ~é tradice *tautas tradīcijas*; ~ā slovesnost *tautas mutvārdu daiļrade, folklor|a f*; l. kroj *taustērpl|s m*; ~ā piseñ *taustdziesm|a f*; ~é masy *tautas masas*; l. léčitel *dziedniek|s m, dziednie|ce f, (Gpl -ču)*; l. člověk *vienkāršs cilvēks*
- 2** (populāri) *populār|s*; ~ā zábava! ~é vydāni *populāra izklaide/ populārs izdevums*; ~ é ceny *zemas cenas*
- lidr** m, (-ra, Npl -ři) *līder|is m*; politický l. *politiskais līderis*
- lidskost** f, (-i) *ciļvēcīb|a f, ciļvēciskum|s m*
- lidjsky** adv, (kompar. -štějji) (zacházet s někým) *ciļvēcīgi, ciļvēciski, humāni*; l. pohopitelnj *ciļvēciski saprotams*
- lidjský** adj, (kompar. -štější) **1** *ciļvēka (G), ciļvēku (G), ciļvēcisk|s*; l. živo! ~ská *dūstojnost ciļvēka dzīvība/ pašcieņa*; ~ská *společnost ciļvēku sabiedrība*; ~ská *bytot ciļvēciska būtne*; ~ská *práva ciļvēktiesīb|as f, pl* ♦ *chybovat je* ~ské *kļūdīties ir ciļvēcīgi* **2** (humāni) *ciļvēcīg|s, ciļvēcisk|s, humān|s*; ~ské *zacházení (s kým) ciļvēcīga apiešanās (ar ko)*
- lidstv** i n, (-i) **1** *ciļvēcīb|a f, ciļvēciskum|s m* **2** (lidstvo) *ciļvēc|e f*
- lidstvo** n, (-a, L -u) **1** *ciļvēc|e f* **2** <kol.> (davy) *ciļvēk|i m, pl, lau|dis m, pl, (G -žu)*; zástupy ~a *ļaužu pūļi*
- li|ga** f, (-gy, D,L -ze) <tēž sport> *li|ga f*
- lih** m, (lihu) *spirt|s m*; čistj/ denaturovanj l. *tīrs/ denaturēts spirts*; surovj l. *jēlspirt|s m*
- li|ha** f, (-hy, D,L -ze) *slīp|ne f, (Gpl -ņu) (kravas nolaišanai)*
- li|hēñ** f, (-nē) *inkubator|s m*
- li|hnout se** impf, (-ne, prēt. -l) *šķīlties (šķījas, šķīās)* (ārā) (no olas)*
- lihova|r** m, (-ru, L -ru/-ře) *spirta dedzinātav|a f, (vētši) spirta rūpnīca f*
- lihovin|a** f, (-y) *alkoholisks dzērien|s m*
- lichoběžnīk** m, (-ku, Lpl -cích) <mat.> *trape|ce f, (Gpl -ču)*
- licholjtit** impf, (3.sg/pl -tj, pas. -cen) (komu) *glaim|ot (II.) (kam)*; to mi ~tj *tas man glaimo* ■ **l. se** impf (ke komu) *pieglaim|oties (II.) (kam), pielīš|ēties (II.) (kam)*; (podlézat) *pie|līst (-ien, -īda)* (kam)*
- lichotivj** adj *glaimojoš|s*; (ūlisnj) *glaimīg|s, liš|tīg|s*; vaše *pozvāni je pro mne velmi ~é jūsu ielūgums man glaimo*
- lichot|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *glaim|i m, pl, kompliment|s m*; říkat komu ~ky *glaim|ot (II.) kam*
- Lichtenštejnsko** n, (-a) *Lihtenštein|a f*
- lich|va** f, (-vy, Gpl -ev) *aug|lošan|a f*; provozovat ~vu *nodarboties ar aug|lošanu*
- lichvār** m, (-e), **lichvār|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *aug|otāj|s m, aug|otāj|a f*
- lichj** adj **1** (číslo, počet) *nepāra (G) 2* (řeči, výmluvy, sliby) *tukš|s*; ~ā *nadēje veltas cerības*; ~é *podežreni/ obvinēni nepamatotas aizdomas/ nepamatots apvainojums*
- lijālk** m, (-ku, Lpl -cích) *lietusgā|ze f, (Gpl -žu)*; spustil se l. *sāka gāž lietus*
- likēr** m, (-u) *liķier|is m*
- likēr|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (výrobnā) *liķieru fabrik|a f* **2** (skñňka) (dzērienu) *bār|s m, bārñ|š m 3* (sklenička) *liķiera glāzīte f, (Gpl -šu)*
- likvidac|e** f, (-e) *likvidācij|a f*; (likvidovāni tēž) *likvidēšan|a f*; (skladū) *iztukšošan|a f*; (v obchode) *izpārdošan|a f*; l. následkū (čeho) (kā) *seku likvidācija*; l. odpadu *atkritumu likvidācija*
- likvidacni** adj: l. zůstatek *likvidācijas atlikums*; l. tábor *nāves nometne*
- likvidátor** m, (-ra, Npl -ři), **likvidátor|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *likvidator|s m, likvidator|e f, (soudni) tiesas izpildītāj|s m, izpildītāj|a f*
- likvidit|a** [-dy-] f, (-y) <ekon.> *likviditā|te f, (Gpl -šu)*
- likvidni** adj: <ekon.> l. prostředky *likvidie līdzekļi*
- likvidovāt** (im)pf, (-uje) *likvid|ēt (II.)*; (ukončit svou existenci) *likvid|ēties (II.)*; podnik ~oval *uzņēmums likvidējās*
- lil** impf: ⇒ **līt**
- lila** adj, (neskl.) *violet|s, lilā (neskl.) <kol.>*
- lilek** m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> **1** *baklāžān|s m 2* (rod) *nakte|nes f, pl, (G -ņu) (kartupeļu dzimta)*
- lilij|e** f, (-e) <bot.> *lilij|a f*
- limjec** m, (-ce) *apkak|le f, (Gpl -ļu)*; l. kabātu *mēte|ja apkakle*; kožešinovj l. *kažokādas apkakle*; stojaci l. *stāvapak|le f, (Gpl -ļu)*; vyhrnout l. *uzsist apkakli*; chytit koho za l. *sagrābt ko aiz apkakles*
- límečjek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *apkaklī|te f, (Gpl -šu)* ♦ *bíle ~ky baltās apkaklītes*
- limit** m, (-u, L -u) **1** *limit|s m*; časovj l. *laika limits*; překročit l. *pārsniegt limitu 2* <sport> *normatīv|s m*; překonat l. *izpildīt normatīvu*
- limit|a** f, (-y) <mat.> *robežvērtīb|a f*
- limitovanj** adj *limitēt|s, ierobežot|s*
- limitovāt** (im)pf, (-uje) *limit|ēt (II.)*; <přen.> *ierobežot (II.)*
- limonāda** f, (-y) **1** *limonā|de f, (Gpl -žu) 2* <pej.> (film, román ap.) *bezgaumīg|s, salkan|s (par filmu, romānu u. tml.)*
- limuzin|a** f, (-y) *limuzīn|s m*
- lín** m, (-a) <zool.> *līn|is m, (G -ņa)*
- lín|at** impf, (-á) (pes, kočich) *mest (met, meta)* spalvu*
- lineární** adj *lineār|s*; <mat.> l. *rovnice pirmās pakāpes vienādojums*
- Linjec** m, (-ce) *Linc|a f*
- lingvistickj** [-ty-] adj *lingvistikas (G), lingvistisk|s*
- lingvistika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *lingvistik|a f, valodniecīb|a f, obecna l. vispārīgā valodniecība*
- linije** [-ny-] f, (-e) **1** *līnij|a f*; startovni l. *starta līnija*; hranični l. *robež|a f, robežlīnija f*; frontovā l. *frontes līnija*; (bojovat) v prvni ~i *pirmajās līnijās*; demarkačni l. *demarkācijas līnija*; držet štíhlu ~i *ieturēt slaido līniju 2* (směr) *virzien|s m*; <pol.> *kurs|s m*; vývojovā/ dramaturgická l. *attīstības/ dramaturģijas virziens*; vládní/ stranická l. *valdības/ partijas kurss*; základni l. *pamatvirzien|s m, pamatkurss|s m*; generální l. *ģenerāllīnija f 3* (větve rodu) *līnija f*; vzestupná/ sestupná l. *augšupēja (augšupejoša)/ lejupēja (lejupejoša) līnija*; v přímél/ v pobočné ~i *taisnā/ blakus līnijā*; po mateřské/ po otcovské ~i *pa mātes/ pa tēva līniju*
- lin|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *līnija f*, sešit s ~kami *līniju burtnīca 2* (spoj) (*sakaru*) *līnija f, maršrut|s m*; autobusovā/ tramvajovā/ trolejbusovā l. *autobusa/ tramvaja/ trolejbusa līnija (maršruts)*; železnični l. *dzelzceļa līnija*; leteckā l. *gaisa līnija, aviolīnija f*; pravidelnā l. (mezi čim) *regulārs reiss m (no kurienes uz kurieni) 3* (telefonni) (*telefona*) *līnija f*, přímál/ pevnā l. *tiešā/ fiksētā līnija*; l. důvěry uzticības telefon|s m **4** (výrobní) *līnija f*, automatická l. *automātiskā līnija*
- linkovāt** impf, (-uje) *līnijot (II.)*, vīkt (*velk, vilka*)* *līnijas*
- linoleum** n, (-a) *linolej|s m*
- linout (se)** impf, (-e) <kníž.> (zvuku, světlo, vůně) *plūst (plūst, plūda)**
- linduš|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *čip|ste f, (Gpl -stu)*
- linj** adj *slink|s*; (pomalj) *laisk|s, kūtr|s*; jsem l. *tam jīt man slikums uz turieni iet*; je příliš l. *na to, aby... viņš ir pārāk slinks, lai...*
- lip** adv, kompar.: ⇒ **lēpe, dobře**
- líp|a** f, (-y, lsg,D,L,lpl li-/li-, Gpl lip) <bot.> *liep|a f*
- lipovj** adj *liepas (G), liepu (G)*; l. květ *liepziedl|j f, pl*; l. čaj *liepziedu tēja*
- Lipsko** n, (-a) *Leipcig|a f*
- lis** m, (-u, L -u/-ě) **1** *pre|se f, (Gpl -šu)*; hydraulický l. *hidrauliskā prese*; tiskařský l. *iespiedmašīn|a f*; <anat.> *bīšni l. vēdera prese 2* (na ovoce) *spie|de f, (Gpl -žu)*; (na štávu) *sulspie|de f, (Gpl -žu)*; vinařský l. *vinogu spiede*
- Lisabon** m, (-u, L -ě-u) *Lisabon|a f*
- lís|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *lazd|a f*
- lisjovāt** impf, (-uje) **1** *pres|ēt (II.)*; (součástky) *štanc|ēt (II.) 2* (ovoce) *spiest (spiež, spieda)**; l. olej *spiest eļļu*
- list** m, (-u, L -u/-ě) **1** (rostliny) (*auga*) *lap|a f*; <tēž přen.> *fikovj l. vīģes lapa 2* (kus papíru) (*papíra*) *lap|a f*; (strana též) *lappu|se f, (Gpl -šu)*; titulní l. *titullap|a f*, čistj (nepopsanj) l. *tīra lapa*, <tēž přen.> *balta lapa*; obracet ~y *šķirt lapas* ♦ *obratme list uzšķirsim jaunu lappusi, sāksim no jauna 3* <kníž.> (dopis) *vēstu|le f, (Gpl -ļu)*; otevřenj l. *atklāta vēstule 4* (doklad) *apliecīb|a f*; rodnj/ oddací/ umrtni l. *dzimšanas/ laulības/ miršanas apliecība*; záruční l. *garantijas apliecība*; živnostenský l. *uzņēmējdarbības licen|ce f, (Gpl -ču) 5* <kníž.> (noviny) *laikrakst|s m, avī|ze f, (Gpl -žu)*; denní l. *dienas laikraksts*

listárna f, (-ny, Gpl -en) *věstuju rubrika f (žurnála)*

listek m, (-ku, Lpl -cích) **1** (rostliny) *lapinja f 2* (papíru) *lapinja f*; (se vzkazem) *zímijte f, (Gpl -šu); (kartoteční) kartijte f, (Gpl -šu); jideni l. ědienkarjte f, (Gpl -šu) 3* (jizdenka, vstupenka) *bijete f, (Gpl -šu); zpáteční l. atpaka/bijete f, (Gpl -šu); měsíční l. mēnešbijete f, (Gpl -šu);* l. od šatny *garderobes numurijš m 7* (stravenka) *talonijs m* **listij** n, (-i) *lapjas f, pl;* (koruna stromu) *lapojne f, (Gpl -nu)*

listinja f, (-y) **1** (dokument) *dokumentijs m, (oficiāls) rakstijs m;* pověřovací l. *akreditēšanās raksts;* zakládací l. *dibinājuma dokuments 2* (seznam) *sarakstijs m;* kandidátní l. *kandidātu saraksts;* prezentační l. *klātesošo saraksts;* tažební l. *izložu saraksts;* výplatní l. *algu saraksts* ♦ být na černě *~ē būt melnā sarakstā*

listinný adj *dokumentārsijs*; d. důkaz *dokumentārs pierādījums*
listkový adj; l. katalog *kartišu katalogs, kartotēkja f*; l. kalendář *noplēšamais kalendārs*; l. systém (přídělový) *talonu sistēma*; ~ě zlato *lokšņu zelts*; <kuch.> ~ě těsto *kārtainā mīkla*

listnatý adj; l. strom *lapu koks*; l. les/ porost *lapu koku mežs/ audze*

listonoš m, (-e), **listonošjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pastnieks m, pastniece f, (Gpl -ču)*

¹ **listopad** m, (-u, L -u) *novembris m*; v ~u *novembrī*

listopadový adj *novembra (G)*

listovat impf, (-uje) *škirstijit (III.1.)*; (v čem ko)

lišácký adj *viltīgjs, blēdīgjs*

lišák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) **1** (samec lišky) *lapsu tēvijš m, lapsja f 2* (v pohádkách) *(lapsas) kūmijš m 3* <expr.> (člověk) *lapsja m, (D -am), viltņiks m, blēdis m, (G -za)*; je to starý l. *viņš ir vecs lapsa*

liščí adj *lapsas (G), lapsu (G)*; l. hony *lapsu medības*; l. kožešina *lapsādja f*; l. kožich *lapsādas kažoks*

lišej m, (-e) <med.> *ēļde f, (Gpl -žu), ekzēma f*

lišejnijk m, (-ku, Lpl -cích) <bot.> *ķērļpis m, (G -pja)*

lišit impf, (3.sg/pl -i) *atškir (-škir, -škirā)*, izškir (-škir, -škirā)**; l. co od čeho *atškir ko no kā*; l. mezi čím *izškir starp ko* ■ **l. se** impf *atškirties (-škiras, -škirās)**; (od koho/čeho čím, v čem *no kā ar ko, kur*); l. se od sebe *atškirties vienam no otra*; l. se v názorech *būt atškirigos uzskatos*

lišjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <zool.> *lapsja f*; stříbrná l. *sudrablapsja f*; polární l. *polārlapsja f* ♦ každá l. svůj ocas *chvāli kas sunim asti cels, ja ne pats*; kde ~ky dávají dobrou noc *pasaulēs malā 2* (kožešina) *lapsādja f 3* (člověk) *lapsja m/f, (Dm -am, Df -ai)*; stará l. *vecā lapsa, vecais lapsa* ♦ je to l. podšitā, pálenā *viņš ir viltģjs kā lapsa 4* (houba) *gailejne f, (Gpl -nu) (sēne)*

lištja f, (-y) *lijste f, (Gpl -stu), listijte f, (Gpl -šu)*; podlažní l. *grīdijste f, (Gpl -stu), kālijste f, (Gpl -stu)*

līt impf, (lijle/leje, prēt. lii, pas. lit, imp. lijlej) **1** (vodu, kov, sochu) *liet (lej, lēja)**; lije z něho *pot viņam sviēdri list aumaļām 2* (přšet) *līt (līst, lijja)**; (velmi silně) *gāzt (gāž, gāza)**; leje *lietus list aumaļām, gāž lietus* ♦ leje jako z konve *gāž kā ar spaiņiem*

lītjat impf, (-ā) <kol.>: ⇒ **lētāt**

līte f, (-ry, D.L -fe, Gpl -er) *burtijs m*; sázet ~ry *likt burtus* ♦ držet se ~ry *zákona turēties pie likuma burtā*

literárně adv *literāri*; l. kritický *literatūrkritiskijs*; l. historický *literatūrvēsturiskijs*

literárněvědný adj *literatūrzinātniskijs*

¹ **literární** adj *literatūras (G), literārjs*; l. teorie/ historie *literatūras teorija/ vēsture*; l. vědec/ kritik *literatūras zinātnieks/ kritiķijs*; l. dílo/ příloha *literārs darbs/ pielikums*

literát m, (-a), **literátjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *literāts m, literāte f, (Gpl -šu)*

¹ **literatūra** f, (-ry, D.L -fe) *literatūra f*; klasická/ moderní l. *klasiskā/ modernā literatūra*; dobrodružná/ odborná/ překladová l. *pie dzīvojumū/ specializētā/ tulkotā literatūra*; krásná l. *daijliteratūra f*

Litevec m, (-ce), **Litevja** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lietuvietis m, (G -ša), lietuviete f, (Gpl -šu); leiļtis m, (G -ša), leitijte f, (Gpl -šu)*; ~ci *lietuvieši, leiši*

litevsky adv *lietuviski, lietuviešu valodā*

litevský adj **1** (vztahující se k Litvě) *Lietuvas (G)*; L-á republika *Lietuvas Republika*; v ~ém Vilniusu *Lietuvas galvaspilsētā Viļņa 2* (vztahující se k Litevčům) *lietuviešu (G), leišu (G)*

litevstinja f, (-y) *lietuviešu valodja f*

litiņa f, (-y) *čugunjs m*

lito adv: *žēļ*; je mi l. koho/čeho *man (ir) žēļ kā*; je mi l., že... *man žēļ, ka...*

litografije f, (-e) *litogrāfija f*

Litoměřice f, pl, (-) *Litomeržice f (pilsēta Čehijas ziemeļrietumos)*

litosť f, (-i) **1** (kajicnost, žal) *nožēlja f, žēlumjs m*; (nad čím/kým *par ko*); citit l. nad svým chováním *nožēlot (II.) savu uzvedību*; vyjádřit l. nad tím, že... *izteikt nožēlu, ka...*; ke své ~i *sev par nožēlošanu 2* (soucit) *līdzjūtība f, līdzcieļība f*; citit l. s kým *just (jūt, juta)* līdzi kam*; vyjádřit (vyslovit) (hlubokou) l. nad čím *izteikt (dziju) līdzjūtību par ko (sakarā ar ko)*; bez ~i *bez žēlastības*

litovat impf, (-uje) **1** (projevovat litost) (čeho) *nožēlot (II.) (ko), būt (ir, bija)* žēļ (kā)*; budeš toho l. *! to tu nožēlosi!*; nemám co l. *man nav ko nožēlot*; velice ~uji, ale... *man (ir) ļoti žēļ, bet...*; ~oval, že to řekl *viņam bija žēļ, ka viņš to patieca 2* (pocitovat soustrast) (koho) *būt (ir, bija)* žēļ (kā) 3* (nechtit ztratit) (čeho) *žēlot (II.) (ko), būt (ir, bija)* žēļ (kā)*; nel. času/ námahy *nežēlot laiku/ pūliņus*; ~uji peněz na zbytečnosti *man (ir) žēļ naudas niekiem*

litr m, (-u) *litrjs m*

Litvja f, (-y) *Lietuvja f*

livanjec m, (-ce) <kuch.> *pankūka f*

Liverpool [livrúpl] m, (-u, L -u) *Liverpūle f*

ližat impf, (-žel-zá, imp. liž-zej) *laizjīt (III.1.)* ♦ l. někomu *paty pielīst kādam*

lněný adj *linu (G)*; ~á látka *linu audums*; ~é semeno *linsēkja f*; l. olej *linēlja f*; ~é vlasy *linu (krāsas) mati*

Inout impf, (ine, prēt. Inul) **1** (těsně přimykāt) (k čemu, na co) *pielgult (-gulst, gula/gūla)* (kam), pieļķauties (-ķļaujas, -ķļāvās)* (kam)*; (lepit se: mokrý oděv ap.) *lipt (līp, līpa)* (klāt) (kam, pie kā) 2* <přen.> (ke komu/čemu) *pieļķerties (-ķeras, -ķērās)* (kam)*; (mlívat) *mīļēt (III.2.) (ko)*

Inu m: ⇒ **len**

loajalitja f, (-y) *lojalitāte f*; (ke komu/čemu *kam, pret ko*)

loajální adj *lojālis*; (ke komu/čemu *kam, pret ko*); l. vůči státu *lojāls valstij*

lobby f/n, (neskl.) *lobijs m*; podnikatelská l. *uzņēmēju lobijs*

lojď f, (-di/-dě, Dpl -dim, L -dich, l -dēmi/-dmi) **1** *kuģijs m*; (z čeho do čeho *no kurienes uz kurieni*); motorová l. *motorkuģijs m*; plachetní l. *burinieks m, burukuģijs m*; parní l. *tvaikoņis m, (G -ņa)*; rybářská l. *zvejas kuģijs m, (menši) tralerijs m*; námořní l. *jūras kuģis*; cistenová l. *tankkuģijs m*; dopravní/ obchodní/ nákladní l. *pasaziēru/ tirdzniecības/ kravas kuģis*; bitevní, válečná l. *karakuģijs m, (plachetní n. parní) līnijkuģijs m*; mateřská letadlová l. *lidmašīnu bāzes kuģis*; jet ~di *braukt ar kuģi*; ztroskotání ~di *kuģa bojāēja* ♦ *vlajková l. galvenais trumpis*; jsmē na stejné ~di *mēs esam vienā laivā*; krysų opouštějí (potápějící se) l. *bēg kā žurkas no grīmstoša kuģa 2*; kosmická (vesmīrnā) l. *kosmiskais (kosmosa) kuģijs m 3* <archit.> *jomjs m*

loděnice f, (-e, Gpl -) **1** *kuģu būvētavja f 2* (ušchovna) *laivu novietne f, (Gpl -ņu), laivu māja f*

lodička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *laivja f*, papírová l. *papīra kuģiļtis m, (G -ša)*; jezdit na ~ce *vizināties ar laivu 2*; pl ~ky (střevice) *laiviņas f, pl (kurpes) 3* (čepice) *laiviņa f (cepure)*

lodivod m, (-a, Npl -il-ovē) *ločis m, (G -ča)*

lojďka f, (-dky, D.L -dce, Gpl -děk) **1** *laivja f*; rybářská l. *zvejas laiva*; nákladní l. *liellaivja f*, pūļčovna ~dēk *laivu noma 2* (balonu) *gondolja f (aerostata)*

lodní adj *kuģa (G), kuģu (G)*; l. paluba/ mūstek/ šroub *kuģa klājs/ komanditils/ dzenskrūve*; l. deník *kuģa žurnāls*; l. zájezd *brauciens ar kuģi*; l. posádka *kuģa apkalpe*; l. kuchař *kokjs m*

loďstvo n, (-va, L -vu, Gpl -ev) *flote f, (Gpl -tu), flotijle f, (Gpl -ju)*; válečná l. *karallofte f, (Gpl -šu)*; obchodní l. *tirdzniecības flote*; rybářské l. *zvejas flotile*

lodyha f, (-hy, D.L -ze) <bot.> *stublājs m, (zieda) kāļts m*

logijcky adv, (kompar. -čtėjij) *loģiskī*

logijcký adj, (kompar. -čtėjši) *loģiskijs*; bylo by ~čtėjši... *loģiskāk būtu...*

logijka f, (-ky, D.L -ce) **1** (vědní obor) *loģika f 2* (správné myšlení) *loģika f*, ženskā/ železnā l. *sieviešu/ dzelzs loģika 3* (loģicnost) *loģiskums m*; l. vývoje *attīstības loģiskums*

logistika [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *loģistika f*

lojgo n, (-ga, Lpl -zich) *logotips m, firmas zīme f, (Gpl -mju)*

- loje** m: ⇒ **lúj**
- lojk** m, (-ku, Lpl -cich) *malk|s m*; vytipit jedním ~kem *izdzerť vienā papāpmienā*
- lokaj** m, (-e, Npl -ové) **1** *sula|nīs m, (G -ŋa)* **2** <přen., pej.> (přisluhovač) *pakalpi|ŋ|š m*
- lokalizovat** (im)pf, (-uje) <kníž.> *lokaliz|ēt (II.)*
- lokál**, m, (-u, L -u/-e) *restorān|s m, krodzi|ŋ|š m, lokāl|s m*; noční l. *naktslokāl|s m*
- lokāl₂** m, (-u, L -u/-e) <lingv.> *lokativ|s m*
- lokalitā** f, (-y) **1** <odb.> *areāl|s m* **2** (místo) *viet|a f, rajon|s m*; l. domu *mājas atrašanās vieta*; (byť) v této ~ě *šajā rajonā*
- lokāl|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (dráha) *vietējā dzelzceļa līnija f*; (vlak) *vietējās satiksmes vilcien|s m, piepilsētas vilcien|s m* **2** (v novinách) *vietējā hronik|a f (laikrakstā)*
- lokálnī** adj *lokāl|s, vietēj|s*; l. patriotismus *lokālpatriotism|s m*; <med.> l. umrtveni *vietējā narkoze*; v ~m měřitku *vietējā mērogā*
- lokat** impf, (-á) **1** (tekutinu) *dzerť (dzer, dzēra)* lieliem malkiem, rīt (rij, rija)** **2** (vzduch) *kāri ēl|ot (II.), kampť (kampj, kampa)* (gaisu)*
- loket** m, (-te/-tu, D,L -tū/-tu) **1**: (Npl -ty, Gpl -tū) *elko|nīs m, (G -ŋa)* ♦ má široké (ostré) ~ty *viņam ir asi elkoni* **2**: (N,Apl -te, Gpl -tū) (délková míra) *olekt|s m (56 cm)*; Český l. *čehu olekts (59 un 78 cm)* ♦ měřit dvojím/ stejným ~tem *mēřit ar dažādām mērauklām/ vienu mērauklu*; dělat něco na dlouhé ~te *vilkt kaut ko garumā*
- lokomotiv|a** f, (-y) *lokomotiv|ve f, (Gpl -vju)*; parní l. *tvaika lokomotīve*; elektrická l. *elektrolokomotīve f, (Gpl -vju)*; motorová (dieselová) l. *dīzeļlokomotīve f, (Gpl -vju)*
- lom** m, (-u, L -u) **1** (trhlna) *lūzum|s m* **2** (kamenný) *akmeņlauztu|ve f, (Gpl -vju)*; povrchový l. *karjer|s m* **3** <fyz.> *refrakcija f, l. svēteļných paprskū gaismas staru refrakcija*
- lomc|ovat** impf, (-uje) (v rozčilení) (kým) *pur|ināt (III.1.) (ko), krat|īt (III.1.) (ko)*; (čím) *raust|īt (III.1.) (ko), tric|ināt (III.1.) (ko)*; l. dveřím/ klikou *raustīt durvis/ (durvju) rokturī*; vītr ~uje okny *vējš trīcina logus*; ~uje jīm horečka *viņu krata drudzis*; ~uje jīm zīma/ vztek *viņš dreb no aukstuma/ no dusmām*
- lomen|ý** adj **1**: ~á čāra *lauzta līnija*; <archit.> l. oblouk *smailark|a f* **2**: <mat.> ~é čīslu *dajskait|lis m, (G -ja)*
- lom|īt** impf, (3.sg/pl -i) **1** (lāmat) *lauzť (lauz, lauzā)**; l. rukama *lauz|īt (III.1.) rokās* **2**: <mat.> dvē ~eno třemi *divas trešdājas* ■ **l. se impf** (světlo, paprsky) *lūzť (lūst, lūza)**
- Londýn** m, (-a, L -ē) *London|a f*
- loni** adv *pagājušajā gadā, pagājšgad, pērngad, pērn*; l. v létē *pagājušajā vasarā, pagājšvasar*; l. v dubnu *pagājušā gada aprīlī*
- loņsk|o** n, (-a) <kol.> *pagājušais gad|s m, pērnais gad|s m*; od ~a, z ~a *kopš pagājušā gada*; do ~a *līdz pagājušajam gadam*; proti ~u *salīdzinājumā ar pagājušo gadu*; nedoplatky z ~a *pagājušā gada parādī*
- loņsk|ý** adj *pagājušā gada (G), pērngada (ģen G)*; (snih, listi) *pērn|ais*; ~ēho roku *pagājušajā gadā, pagājšgad, pērngad, pērn* ♦ kdezē ~é snēhy jsou! *kur tas laiks!*; na tom mi záleži jako na ~ém snēhu *tas man ir vienaldzīgs kā pērnais sniegs*
- lopāt|a** f, (-y) *lāpst|a f, l. na uhli ogļu lāpsta* ♦ vyložit něco po ~ě *ieliet kā ar karoti mutē, (řict bez oklik) pateikt tieši*
- lopāt|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (dětská) *lāpstī|ŋ|a f, (na smeti, uhli, mouku) liekšker|e f* **2** <anat.> *lāpstī|ŋ|a f* ♦ položit někoho na ~ky *nolikt kādu uz lāpstī|ŋām* **3** <tech.> *lāpstī|ŋ|a f, turbīnovā l. turbīnu lāpstī|ŋa*
- lopu|ch** m, (-chu, Lpl -šich) <bot.> *dīždā|dzis m, (G -dža)*
- lord** m, (-a, Npl -ī/-ové) *lord|s m*; snēmovna ~ū *lordu palāta*
- los₁** m, (-a) <zool.> *al|nīs m, (G -ŋa)*
- los₂** m, (-u, L -u/-e) **1** (prostředek losování) *lo|ze f, (Gpl -žu)*; metat l. *vilkt lozes*; rozhodnout co ~em *izšķirt ko lozē|ot*; padl na něho l. *viņam ir kritusi loze* **2** (poukážka) *loterijas biļe|te f, (Gpl -šu), lo|ze f, (Gpl -žu)* **3** (losování) *lozēšan|a f, (slosování) izlo|ze f, (Gpl -žu)* **4** <kníž.> (úděl) *likte|nīs m, (G -ŋa)*
- Los Angeles** [endželis/endžilis] n, (neskl.) *Losandželosa f*
- losos** m, (-a) <zool.> *la|sīs m, (G -ša)*
- losován|í** n, (-i) *lozēšan|a f, (slosování) izlo|ze f, (Gpl -žu)*
- los|ovat** impf, (-uje) *loz|ēt (II.), vilkt (velk, vilka)* lozes*
- loterije** f, (-e) *loterij|a f*, vyhrát co v ~i *vinnēt ko loterijā* ♦ to je sázka do l. *tā ir laimes spēle*
- lotos** m, (-u, L -u/-e) <bot.> *lotos|s m*
- lot|ř** m, (-ra, Npl -řī/-rové) **1** <pej.> *nelie|tis m, (G -ša), neġē|lis m, (G -ja)* **2** <expr.> (dareba) *palaid|nīs m, (G -ŋa), nebēd|nīs m, (G -ŋa)*; (uličnik) *resga|lis m, (G -ja)*
- Lotyš** m, (-e), **Lotyš|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *latvie|tis m, (G -ša), latvie|te f, (Gpl -šu); lat|vis m, (G -vja), lat|ve f, (Gpl -vju)* <poet.>; ~ī *latvieši, latvjī* <poet.>
- Lotyšsk|o** n, (-a) *Latvij|a f*
- lotyšsky** adv *latviski, latviešu valodā*; mluvite l.? *vai jūs runājat latviski?*; učit se l. *mācīties latviešu valodu*
- lotyšsk|ý** adj **1** (vztahující se k Lotyšsku) *Latvijas (G)*; L~ā *republika Latvijas Republika*; v ~ē *Rīze Latvijas galvaspilsētā Rīgā* **2** (vztahující se k Lotyšům) *latviešu (G), latvju (G)* <poet.>; l. jazyk/ ~ā *kultura latviešu valoda/ kultūra* **3** (typický pro Lotyšy) *latviski*; l. způsob života *latvisks dzīves veids*
- lotyštin|a** f, (-y) *latviešu valod|a f*
- louč** f, (-e) *skall|s m* ♦ hubený jako l. *tievs kā skals*
- loučen|í** n, (-i) *atvad|as f, pl, atvadīšan|ās f, (s kým/čím no kā)*
- louč|it** se impf, (3.sg/pl -i, imp. luč) (s kým) *atvad|īties (III.1.) (no kā)*; (dāt s bohem) *atsveicināties (III.1.) (no kā)*; (s čím) *šķirties (šķiras, šķirās)* (no kā)*; l. se se zemfēlým *atvadīties no aizgājēja*; l. se s kariérou *beigt (beidz, beidza)* karjeru* ♦ l. se s životem *šķirties no dzīves*
- louđat** se impf, (-á) **1** (pomalu jít) *gausi iet (iet, gāja)*, vilkties (velkas, vilkāš)**; (bez cíle) *klaī|ot (II.)*; (krást se) *lav|īties (III.1.)*; l. za kým *vilkties pakaļ kam*; l. se uličkami *klaī|ot pa ielām*; l. se k východu *lavīties uz izeju* **2** <expr.> (pomalu dělat) *čamm|āties (II.), muļ|āties (II.)*; (piplat se) *knīb|ināties (III.1.), knakst|īties (III.1.)*; l. se s jīdlem *knakstīties ap ēdienu*
- louh** m, (-hu, Lpl -zich) <chem.> *sārm|s m*
- louka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl l(o)uk) *pļav|a f* ♦ (postavit něco) na zelené ~ce *tukšā vietā*
- loupáč|ek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) <kuch.> *kārtainās mīklas radzi|ŋ|š m*
- loup|at** impf, (-á) **1** *miz|ot (II.)*; (ořechy, vejce, lusky) *lob|īt (III.1.)* **2**: <expr.> l. očima (po kom) *mest (met, meta)* naidīgus skatienus (uz ko)* **3** <kol.> (o bolesti) *sāp|ēt (III.2.), durt (dur, dūra)**; ~e mē v křīži *man dur krustos*; ~e mē v zádech *man sāp mugura*; ~e mē v hlavě *galva vai plīst aiz sāpēm* ■ **l. se impf** *lob|īties (III.1.)*
- loupež** f, (-e) *laupīšan|a f*, bankovní/ poštovní/ vlaková l. *bankas/ pasta/ vilciena aplaupīšan|a f*, dopustit se ~e (čeho) *aplaupt|īt (III.1.) (ko)*; obvinīt koho z ~e *apvainot ko laupīšanā* ♦ to je hotovā l. *tā ir tīrā laupīšana!*
- loupežn|ík** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **loupežn|ic|e** f, (-e, Gpl -) *laupitāj|s m, laupitāja f; bandīt|s m*
- loupežn|ý** adj: l. nájezd *laupitāju uzbrukums*; ~é přepadení *bandītīskis uzbrukums*; ~ā vražda *slepkaība aplaupīšanas nolūkā*
- loup|īt** impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) **1** (loupežit) *laup|īt (III.1.)* **2** (vylupovat) *aplaupt|īt (III.1.)*; (úplně) *izlaup|īt (III.1.)*; l. v chatách *aplaupt|īt vasamīcas*
- lousk|at** impf, (-á) **1** (ořechy) *kost (kož, koda)* (riekstus)* **2**: l. prsty *knikš|ināt (III.1.) (pirkstus), sist (sit, sita)* knipjus* **3** <expr.> (luštīt) *ris|ināt (III.1.)*; l. knihy *aizrautīgi las|īt (III.1.) grāmatas*
- lout|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <div.> *leļ|e f, (Gpl -ļju)*; zāvēsnā l. *marionē|te f, (Gpl -šu)* **2** <přen.> (člověk) *marionē|te f, (Gpl -šu)* ♦ být ~kou v něčích rukou *būt par marioneti kāda rokās*
- loutkār** m, (-e), **loutkār|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (herec) *leļ|u teātra aktier|s m, aktri|se f, (Gpl -šu)* **2** (výrobce) *leļ|u darinātāj|s m, darinātāja f*
- loutkov|ý** adj: ~é divadlo *leļ|u teātris*; l. film *leļ|u filma*; <přen.> ~ā *vláda marionēšu valdība*
- louž|e** f, (-e) *peļ|ķe f, l. po dešti lietuspeļ|ķe f* ♦ být v ~i *būt ķezā*; dostat se z blāta do ~e *no vilka bēgt, uz lāci krist*; za Velkou ~i *aiz lielā diķa*
- lov** m, (-u, L -u) **1** (zvěře) *medīb|as f, pl; (ryb) zvej|a f, (na udici) makškerēšan|a f, l. na lišku/ na vysokou lapsu/ briežu medības*; l. lososū *lašu zveja*; jīt na l. *iet medībās* **2** (úlovek) *medijum|s m; (ryb) lom|s m*
- lov|ec** m, (-ce), **lovky|ně** f, (-ně, Gpl -ņī/-ni) (zvířat) *medniek|s m, mednie|ce f, (Gpl -ču)*; (ryb, perel) *zvejniek|s m, zvejnie|ce f, (Gpl -ču)*; <přen.> l. senzací *sensāciju mednieks*; l. žen *brunču mednieks*
- loveck|ý** adj: ~á puška/ l. *tesāk medību bise/ duncis*; l. pes *medību suns*; l. zámeček *mednieku namiņš*; ~ā trofej *medību trofeja*; ~ā sezona *medību sezona*
- lov|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (zvěř) *med|īt (II.)*; (ryby) *zvej|ot (II.)*; (na udici) *makšker|ēt (II.)*; l. perly *zve|ot pērles* ♦ l. v kalných vodách *zve|ot neřiros ūdeņos* **2** <expr.> (hledat) *mekl|ēt (II.)*; l. co v kapsách *meklēt ko kabatās*; l. co v paměti *mēģ|ināt (III.1.) ko atcerēties*; l. stanici (na rozhlasovém přijímači) *ķert (ķer, ķēra)* (radio) staciju*
- lovky|ně** f, (-ně, Gpl -ņī/-ni): ⇒ **lovec**

lože n, (-e) <kníž.> *gult|a f*; manželské l. *laulības gulta*; být na smrtelném ~i *būt uz nāves gultas*
lože f, (-e) 1 <div.> *lož|a f 2* (zvednášská) *lož|a f*
ložisko n, (-ka, Gpl -ejk, Lpl -cich/-kách) 1 <geol.> *atrad|ne f*, (Gpl -ņu), *iegul|a f*; l. stříbra *sudraba atradne 2* <med.> *perēklis m*, (G -ja); tuberkulózní l. *tuberkulozes perēklis 3* <tech.> *gult|nis m*, (G -ņa); kuličkové l. *lodīšu gultnis*
ložnice f, (-e, Gpl -) 1 *guļamistab|a f 2* (nábytek) *guļamistabas iekārt|a f*
lpjēt, lpjīt impf, (-i, 3.pl -ēj)ī, prēt. -ēi) 1 (špina, prach ap.) (na čem) *lipt (lip, lipa)** (*pie kā*); <přen.> l. na něčích rtech *uzmanīgi klaus|ties (III.1.) ko*; <přen.> ~i na něm podezření *viņu tur aizdomās (par ko)*; <přen.> na jeho rukou ~i krev *viņa rokas ir nosmērētas ar asinīm 2* (držet se) (na komičem) (*sīkstī*) *turēties (III.2.) (pie kā)*; l. na svých zásadách *sīkstī turēties pie saviem principiem*; l. na liteře zákona *turēties pie likuma burta*; l. na životē *sīkstī turēties pie dzīves*
Isti f: ⇒ **lest**
Luandja f, (-y) *Luand|a f*
lub m, (-u, L -u) *lub|a f*; (lipový) *krija|a f* ♦ má co za ~em *viņam ir kaut kas aiz ādas*
Lublaņ f, (-nē) *Ļub|an|a f*
Lucemburk m, (-u) *Lukseburg|a f (pilsēta)*
Lucemburskjo n, (-a) *Lukseburg|a f (valsts)*
lucernja f, (-y) *latern|a f, luktur|is m*
lučni adj *pljavs (G), pljavu (G)*; l. květiny, kvítí *pljavu ziedi*
Luganjo n, (-a, L -u) *Lugāno f, (neskl.)*
lujh m, (-hu, Lpl -zich) <kníž.> *plav|a f*
lūj m, (loje) *dzīvnieku tauk|l m, pl* ♦ být v loji *būt ķezā*
lujk1 m, (-ku, Lpl -cich) *lok|s m*; střílet z ~ku *šaut ar loku*
luk2 f: ⇒ **louka**
lukostfelbja f, (-y) <sport> *šausan|a f ar loku*
lukostfellec m, (-ce), **lukostfelkylnē** f, (-nē, Gpl -h/-ni) <sport> *loka šāvē|s m, šāvē|ja f*
lukrativni [-ty/-tj-] adj *ienesīg|s*
luljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pī|pe f, (Gpl -pju)*; kouřit ~ku *pīp|ēt (II.)*
lump m, (-a, Npl -i/-ové) 1 <pej.> *nelie|tis m, (G -ša), neģē|lis m, (G -ja)*; (ničema) *pluka|ta m, (D -am)*; (podvodník) *blē|dis m, (G -ža), krāpniek|s m 2* <expr.> (dareba) *palaid|nis m, (G -ņa), nebēd|nis m, (G -ņa)*
lunja f, (-y) <kníž., poet.> *mēnes|s m, (G -s)*; (ūplnēk) *pilnmēnes|s m, (G -s)*; za svitu ~y *mēnesgaismā*
luņāik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *klī|ja f*
lūņo n, (-a, L -ē) <kníž.> (mateřské) *klē|pis m, (G -pja)*; v mateřskēm ~ē *mātes miesās*; v ~ē rodiny *ģimenes lokā*; v ~ē pīrody *pie dabas krūts*; v ~ē zemē *zemes klēpī*
lup1 m, (-u, L -u) 1 (loupeni) *laupīšan|a f 2* (kořist) *laupīj|um|s m*
lup2 m, (-u), obv. pl ~y *blaugzn|as f, pl*
lupja f, (-y) *lupa|a f, palielināmais stik|s m*; prohlížet něco pod ~ou *apskatīt ko ar lupu*
lupjen m, (-nu, L -nu) <bot.> *lap|a f*; (kvētu) *ziedlap|a f*; (kališni) *kauslap|a f*; ~ny zeli *kāpostlap|as f, pl*
lupenja f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (prkénko) *plāns finier|is m 2* (pilka) *finierzāģ|tis m, (G -ša) 3* <med.> *zviņņu ēde f, (Gpl -žu)*
lupič m, (-e) *laupītā|s m*; námořní l. *jūras laupītājs, pirāt|s m*; bankovní l. *banku laupītājs*; maskovaný/ ozbrojený l. *maskēts/ bruņots laupītājs*
lupinjek m, (-ku, Lpl -cich), obv. pl ~ky (bramborové) *čips|s m, pl*
lusjk m, (-ku, Lpl -cich) *pāk|sts f, (Gpl -šu)*; hrachový/ fazolový l. *zirņu/ pupu pāksts* ♦ *dēvče jako l. meitene kā oga*
lustr m, (-u) *lustr|a f*
lustracje f, (-e) *lustrācija|a f*
lustracni adj: l. zákon *lustrācijas likums*
luštēninja f, (-y) *pākšaug|s m*
lušlīt impf, (3.sg/pl -tī, imp. -tī/-tī) (křížovku, hádanku) *min|ēt (III.2.)*; (úlohu, problém) *ris|ināt (III.1.)*; (pismo, šifr) *atšifr|ēt (II.)*

M

M, m [em] n, (neskl.) (pismo) (*burts m [em] m, (neskl.)*)

má1 impf: ⇒ **mit**

má2 pron: ⇒ **mūj**

mace|cha f, (-hy, D.L -še) *pamā|te f, (Gpl -šu)*

maceš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *atrainīt|e f, (Gpl -šu)*

macešskj adj *cietsirdīgs, ļaun|s*

luštiteľ m, (-e, Npl -ē), **luštiteľka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (šifer) *dekodētā|js m, dekodētā|ja f; atšifrētā|js m, atšifrētā|ja f*; (křížovek) *krustvārdu mīklu minētā|js m, minētā|ja f*

lux1 m, (-u, L -u) (vysavač) *putek|sūcē|js m*

lux2 m, (-u, L -u) <fyz.> *lукs|s m*

lux|ovat impf, (-uje) *tīrīt (III.1.) ar putek|sūcēju, iz|sūkt (-sūc, -sūca)** <kol.>; l. koberec *tīrīt paklāju (ar putek|sūcēju)*

luxus m, (-u, L -u) *greznīb|a f, luksus|s m*; Žit v ~u dzīvot *greznībā*;

nemūžu si dovolit takový l. *es tādu greznību nevaru atļauties*

luxusni adj *luksusa (G)*; l. hotel *luksusa viesnīca*; l. zboží *luksuspre|ces f, pl (G -ču)*; l. restaurace *augstākās klases restorāns*

lūžko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) 1 *gult|a f*; (ve vlaku) *guļamviet|a f*; sklādaci l. *saliekamā gulta 2*: <anat.> zubní l. *zoba alveol|a f*; matečnī l. *placent|a f*; <bot.> květní l. *ziedgult|ne f, (Gpl -ņu)*

lūžkovj adj: l. vůz *guļamvagon|s m*; ~ā kapacita (hotelu) *vietu skaitis (viesnīcā)*; ~é oddělení (v nemocnici) *stacionārā noda|ja*

lva, lvī m: ⇒ **lev**

lvī adj *lauvas (G), lauvu (G)*; l. hřiva *lauvas krēpes*, <přen.> *kupli, bieži matī* ♦ l. podíl *lauvas tiesa*

lvicje f, (-e, Gpl -) *lauve|ne f, (Gpl -ņu), lauvu mātīt|e f, (Gpl -šu)*

lvičje n, (-ete, Npl -ata) *lauvēn|s m*

lycejum n, (-a pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *licej|s m*

lýkov|ec m, (-ce) <bot.> *zalkte|ne f, (Gpl -ņu)*

lynč|ovat (im)pf, (-uje) *linč|ot (II.)*

Lyon m, (-u, L -u) *Lion|a f*

ly|ra f, (-ry, D.L -ře) <hud.> *lir|a f*; hrát na ~ru *spēlēt liru*

lyrickj adj *lirisk|s*

lyri|ka f, (-ky, D.L -ce) *lirik|a f*

lysin|a f, (-y) 1 (pleš) *pliks pakau|sis m, (G -ša), pliks galvvid|us m*

2 (místo bez porostu) *kaila, kokiem neapaugusi vieta 3* (u koně, krávy)

zvaigznīt|e f, (Gpl -šu) (zirgam, govij)

lys|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *lau|cis m, (G -ča)*

lysyj adj (člověk) *plikgalvain|s, plikpaurain|s*; (hlava) *bez matiem*;

(zvíře, pták) *bez spalvām*; (koepec) *kail|s*

lyt|ko n, (-ka, pl: G -ek, D -kūm/-kām, L -kách, I -kyl/-kami) (*kāju*) *ikr|ji m, pl*

lyžař m, (-e), **lyžař|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *slēpotā|js m, slēpotā|ja f*

lyžařit impf, (3.sg/pl -i) *slēp|ot (II.)*

lyžařskj adj: ~é boty *slēpju zābaki*; l. vlek *slēpotāju pacēlājs*; ~ā sezona/ ~é středisko *slēpošanas sezona/ centrs*; l. můstek *tramplīn|s m*

lyže f, pl, (-i) *slēp|es f, pl, (G -pju)*; bēžecké l./ sjezdové l. *distanču/ slaloma slēpes*; vodní l. *ūdensslēp|es f, pl, (G -pju)*; jezdit na ~ích *slēp|ot (II.)*

lyžován|j n, (-i) *slēpošan|a f*; vodní l. *ūdensslēpošan|a f*

lyž|ovat impf, (-uje) *slēp|ot (II.)*

ize adv *var, ir iespējams*; bude l. *varēs, būs iespējams*; bylo l. *varēja, bija iespējams*; to l. *udēlat to var izdarīt, to ir iespējams izdarīt*; to nel. *udēlat to nevar izdarīt, to nav iespējams izdarīt*; l. *očekávat, že... var gaidīt, ka...*

lže impf: ⇒ **lhāt**

lži f: ⇒ **lež**

lžicje f, (-e, lsg, D.L, lpl lži-/lži-, Gpl lžic) 1 *karo|te f, (Gpl -šu)*; polévková

l. *zupas karote* ♦ *jíst velkou ~i labi dzīvot 2* (na obouvání) (*apavu*)

lāpstī|ja f; zednická l. *mūmieka ķelle f, (Gpl -ļju)*

lžičák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *platknā|bis m, (G -bja)*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

lžič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karo|te f, (Gpl -šu), karotīt|e f, (Gpl -šu)*;

čajová l. *tējkarote f, (Gpl -šu)*; krmít koho ~kou *barot ko ar karoti*

lživj adj (obsahující vědomou lež) *melīg|s*; (nepravdivý) *nepaties|s*;

(klamný) *maldinoš|s, maldīg|s*; ~é informace *nepatiesa informācija*; ~é obvinění *melīgs (nepatīess) apvainojums*; ~ā reklama *maldinoša reklāma*

- no citróna 3 (šaty, papier) *burz|īt* (III.1.); (čepici v ruce) *gurc|īt* (III.1.), *gumz|īt* (III.1.) ■ **m. se** impf 1 (tisnit se) *spiesties* (*spiežas*, *spiedās*)*, *drūzm|ēties* (II.); **ne-**ejte se! *nedrūzmējieties!* 2 (lātka) *burz|īties* (III.1.), *gurc|īties* (III.1.)
- madam** f, (neskl.) (v osloveni) *kundze* (*uzruna*)
- Maďajr** m, (-ra, Npl -ři), **Maďarika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ungārš m*, *ungārie|te f*, (Gpl -šu); **-ři** *ungāri*
- Maďarsko** n, (-a) *Ungārija f*
- maďarsky** adv *ungāriski*, *ungāru valodā*
- maďarský** adj 1 (vztahující se k Maďarsku) *Ungārijas* (G); M-ā republika *Ungārijas Republika* 2 (vztahující se k Maďarům) *ungāru* (G)
- maďarštin|a** f, (-y) *ungāru valod|a f*
- mad|lo** n, (-la, Gpl -el), obv. pl -la 1 (zábradlí) *marg|as f, pl*; (horní část těž) *lenter|is m* <kol.> 2 (držadlo) *roktur|is m*; <sport> kůň s -ly (*vingrošanas*) *zirgs ar rokturiem*
- madon|a** f, (-y) *madonn|a f*
- Madrid** m, (-u, L -ēl-u) *Madri|de f*
- mafián** m, (-u, L -ēl-u) *mafiozo m*, (neskl.)<kol.>
- mafíanský** adj *mafijas* (G), *mafioz|s*; m. boss *mafijas boss*
- mafíe** f, (-e) *mafija f*
- má|g** m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich) *mag|s m*, *bur|vis m*, (Gpl -vju)
- magazin** m, (-u, L -ul-ē) (*biezs*) *žurnā|s m*
- magický** adj *magisk|s*; m. čtverec| kruh *magiskais kvadrāts/ aplis*
- magíle** f, (-e) *magija f*, černá m. *melnā magija*
- magistā|l|a** f, (-y) *magistrā|te f*, (Gpl -l|u)
- magistr** m, (-ra, Npl -ři), **magistra** f, (-y) *magistr|s m*, *magistr|e f*
- magistrāt** m, (-u, L -ul-ē) *pilsētas val|de f*, (Gpl -žu), *magistrāt|s m*; (samospřávný) *pilsētas pašvaldīb|a f*, *municipalitā|te f*, (Gpl -šu)
- magistrātni** adj *pilsētas valdes* (G), *magistrāta* (G), *pilsētas pašvaldības* (G)
- magnāt** m, (-a) <hist., přen.> *magnāt|s m*; tiskový/ průmyslový *preses/ rūpniecības magnāts*
- magnet** m, (-u, L -ul-ē) <těž přen.> *magnēt|s m*
- magnetā|k** m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *magneto|n|s m*
- magnetický** [-ty-] adj *magnēta* (G), *magnētisk|s*; **-é pole/ -ā boufe** *magnētiskais lauks/ magnētiskā vētra*; **-ā jehla** *magnētada|ta f*
- magnetofon** m, (-u, L -u) *magnetofon|s m*; kazetový m. *kasešu magnetofons*
- magnetofonov|ý** adj *magnetofona* (G); **-ā kazeta/ pāskal** nahrávka *magnetofona kasete/ lente/ ieraksts*
- magnezijum** n, (-a) <chem.> *magnij|s m*
- magnoli|e** f, (-e) <bot.> *magnolij|a f*
- magor|r** m, (-ra, Npl -ři) <kol., expr.> *trak|lais, ārpřātig|lais*; jsem z toho m. *es no tā neko nesaprotu*
- mahagon** m, (-u, L -ul-ē) *sarkankok|s m*, *mahagonij|s m*
- māch|at** impf, (-ā) 1 (holí ap.) (Čim) *vič|ināt* (III.1.) (*ko*), *vēc|ināt* (III.1.) (*ko*); m. rukama *vicināt rokas* 2 (přádo) *skal|ot* (II.) ■ **m. se** impf (ve vodē) *plunč|āties* (II.)
- machinac|e** f, (-e), obv. pl -e *mahinācij|as f, pl*; provádět m. *nodarboties ar mahinācijām*
- mach|r** m, (-ra, Npl -ři) <kol., expr.> *spec|s m* (*lietpratējs*)
- māj**₁ m, (-e) *māij|s m*; První m. *Pirmais māijs*
- māj**₂ m, (-e), **māje** f, (-e) (*ziediem un lentēm rotāts stabs, ko ceļ uz 1. māiju*)
- majā|k** m, (-ku, Lpl -cich) *bāk|a f*
- majā|es** m, (-u, L -u) (*tradicionāli studentu svētki pavasarī*)
- māje** f, (-e): ⇒ **māj**₂
- majestātni** adj *majestātisk|s, cē|l|s*
- ¹ **majet|ek** m, (-ku) *īpašum|s m*; movitý/ nemovitý m. *kustamais/ nekustamais īpašums*; osobní/ veřejný m. *personiskais/ sabiedrības īpašums*; soukromý m. *privātpašum|s m*; dům je v majetku obce *māja ir pašvaldības īpašums, māja pieder pašvaldībai*
- majetkoprávní** adj <práv.> *īpašumtiesisk|s*
- majetkov|ý** adj: **-é právo īpašumtiesīb|as f, pl**; **-ā podstata** *īpašuma vērtība*; **-ā daļ** *īpašuma nodoklis*; **-é pīznāni** *īpašuma deklarācija*; m. delikt *nelegāla mantas atsavināšana*, *nelegāls mantas atsavināšanas mēģinājums*; **-é pomēry** *mantiskais stāvoklis*; m. nárok *pretenzijas uz īpašumu*
- majetn|ý** adj *mantīg|s, turīg|s*
- ¹ **majitel** m, (-e, Npl -ē), **majitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *īpašniek|s m*, (G -ņa), *īpašnie|ce f*, (Gpl -ču)
- māj|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **māj**₂
- majonéz|a** f, (-y) *majonē|ze f*, (Gpl -žu)
- major|r** m, (-ra, Npl -ři), **major|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *major|s m*, *major|e f*
- majorán|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *majorān|s m*
- majorit|a** f, (-y) <kníž.> *majoritā|te f*, (Gpl -šu), *vairākum|s m*
- majoritni** adj <kníž.> *majoritār|s*
- mājov|ý** adj *māja* (G); **-é počasi labs, saulains laiks**
- mā|k** m, (-ku, Lpl -cich) 1 <bot.> *mago|ne f*, (Gpl -ņu); vliči m. *lauku magone* 2 (semínka) *magoņu sēkliņ|as f, pl*, *mago|nes f, pl*, (G -ņu); koláč s **-kem** *magoņmaiz|e f*, (Gpl -žu) ♦ **ani za m. it ne|maz, ne nieka**
- makaron** m, (-u), obv. pl -y *makaron|i m, pl*
- mak|at** impf, (-ā) <kol.> 1 (hmatat) *taust|īt* (III.1.), *taust|īties* (III.1.); **ne-**ej na to! *neaiztiec!* 2 <expr.> (pracovat) *rauties* (*raujas, rāvās*)*, *plēsties* (*plēšas, plēsās*)* (*strādāt*)
- Makedon|ec** m, (-ce), **Makedon|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *maķedonie|tis m*, (G -ša), *maķedonie|te f*, (Gpl -šu); **-ci** *maķedonieši*
- Makedonij|e** [-ny-] f, (-e) *Maķedonija f*, bývalá jugoslávská republika M. *Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika*
- makedonsky** adv *maķedoniski*, *maķedoniešu valodā*
- makedonský** adj 1 (vztahující se k Makedonii) *Maķedonijas* (G) 2 (vztahující se k Makedoncům) *maķedoniešu* (G)
- makedonštín|a** f, (-y) *maķedoniešu valod|a f*
- maket|a** f, (-y) *make|t|s m*
- make-up** [mejkap] m, (-u): ⇒ **mejkap**
- maklēr** m, (-e) *māķler|is m*, *broker|is m*; burzovní m. *biržas māķleris* (*brokeris*)
- maklērský** adj: **-ā** *společnost, -ā* *firma māķlerfirm|a f*
- makovicle** f, (-e, Gpl -) 1 (plod máku) *magones poga|la f* (*galviņa*) 2 <kol., expr.> (hlava) *paur|is m*, *ķol|bis m*, (G -bja) ♦ **mā** *prāzdnou -i viņš ir tukšpauris* 3 (na věži) *kupo|ls m* (*tomim*)
- makov|ý** adj *magones* (G), *magoņu* (G); **-ā** *buchta magoņmaiz|te f*, (Gpl -šu) ♦ **ani takový, ani m. ne šāds, ne tāds; ne cepts, ne vārīts**
- makrel|a** f, (-y) <zool.> *skumbija f*, *makre|le f*, (Gpl -lu)
- makroekonomický** adj *makroekonomikas* (G), *makroekonomisk|s*
- makroekonomij|e** f, (-e) *makroekonomik|a f*
- makulatū|ra** f, (-ry, D.L -fe) *makulatūr|a f*
- Mal|á Asije** [áz-] f, (-é, -e) *Mazāzija f*
- malachit** m, (-u, L -u) <miner.> *malahīt|s m*
- Malajsi|e** [-zi-] f, (-e) *Malaizija f*
- malāri|e** f, (-e) <med.> *malārija f*
- malātnost** f, (-i) *vārgum|s m*, *slābanum|s m*
- malātn|ý** adj *vārg|s, slāban|s*
- mal|ba** f, (-by, Gpl -eb) 1 (malovāni) *glezniecīb|a f*, *gleznošan|a f*; portrētni m. *portretglezniecīb|a f*; m. na skle/ na hedvābi *stikla/ zīda apgleznošan|a f* 2 (obraz) *gleznojum|s m*, *glezn|a f*; nāstēnnē **-by** *sienu gleznojumi* 3 (nātēr) *krāsojum|s m*
- malebn|ý** adj *gleznain|s*; (dojem) *krāšņ|s*
- mālem** adv *gandrīz*
- malér** m, (-u) <kol.> (nepřijemnosti) *nepatikšan|as f, pl*; (nehoda) *neveiks|me f*, (Gpl -mju); (zostouzení se) *izgāšan|ās f*; dostat se do ~u *iek|ūt nepatikšanās*; mit m. za ~em, mit jeden m. za druhým *dzīvot vienās nepatikšanās*
- malīč|ek** m, (-ku, Lpl -cich/-kāch) *mazais pirkstī|š m* ♦ mit něco v ~ku *kaut ko labi prast* (*zināt*); nehnout ani ~kem *ne pirkstu nepakustināt*; otočit si někoho kolem ~ku *apīt kādu ap pirkstu*
- malīč|ko** I adv *mazliet, nedaudz*; o m. později *mazliet* (*nedaudz*) *vēlāk*; m. počkejte! *nedaudz uzgaidiet!* II n, (-a): od ~a *no mazotnes*
- malīč|kost** f, (-i) *sīkum|s m*, *niek|s m*; to je m. *tas ir sīkums*; je to pro něho m. *tas viņam ir* (*tīrais*) *nieks*; utráct za ~i *tērēt naudu par* (*visādiem*) *niekiem*; <žert.> *moje m. mans mazumiņ|š m*
- malīč|ký** I adj 1 *maziņ|š, mazītiņ|š* 2 <expr.> (nevýznamný) *nenozīmīg|s, nesvarīg|s*; m. úředník *sīks ierēdnis* II m, (-ého), **-ā** f, (-é) (dítě) *maz|āis m*, *maz|ā f*; náš m. *mūsu mazais*
- malicherný** 1 (člověk) *sīkumain|s* 2 (nicotný) *nenozīmīg|s, niecīg|s*
- malī|k** m, (-ku, Lpl -cich): ⇒ **malīč|ek**
- malin|a** f, (-y) 1 (plod) *ave|ne f*, (Gpl -ņu) ♦ *dívka jako m. meitene kā oga* 2 (malinik) *avenājis m*
- malinko** adv: ⇒ **malīč|ko**
- malink|ý** adj: ⇒ **malīč|ký**
- malīř**, (-e), **malīř|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (výtvarník) *gleznotājs m*, *gleznotāja f*; akademický m. *diplomēts gleznotājs* 2 (femesinik) *kāsotājs m*, *krāsotāja f*
- malīř|ský** adj 1 (týkající se malířství) *glezniecības* (G), *gleznošanas* (G); **-ā** *škola/ m. smēr glezniecības skola/ virziens*; **-ā** *tehnika gleznošanas tehnika*; **-é** *potřeby gleznošanas piederumi* 2 (týkající se malíře obrazů) *gleznotāja* (G), *gleznotāju* (G); m. *talent|*

ateliér *gleznotāja talants/ darbnīca* **3** (týkající se malíře pokojů)
krāsotāja (G), *krāsotāju* (G)
malīrštvi n, (-i) **1** (malířské umění) *glezniecīb*a f **2** (pokojū) *krāsošan*a f; (zamēstnāni) *krāsotāja darb*š m
Mallorċa [-lorka/-ljorka] f, (-cy/-ky) *Maljork*a f
māllo **1** adv, (kompar. mēnē) **1** *maz, nedaudz*; m. mluvi *viņš maz runā*; kniha se m. čte *grāmata tiek maz lasīta*; o m. pozdēji *nedaudz vēlāk*; m. majetnā *mazturīgs*; m. pohyblivī *mazkustīgs*; m. pravdēpodobnī *mazticams*; nejmēnē do pūlnoci *vismaz līdz pusnaktij* ♦ je to m. platnē *tas maz ko dod*; ani dost m. *it ne maz, vispār ne* **2** (krátce) *neilgi* **II** num, (jen Gsg -a) **1** (vyjādruje množstvi, miru) *maz, nedaudz*; m. času/ penēz/ lidī *maz laika/ naudas/ cilvēku*; (už) jen m. času/ lidī/ penēz *tikai nedaudz laika/ cilvēku/ naudas*; (jen) o m. vēšl/ zkušēnēšī *nedaudz lielāks/ pieredzējušāks* **2** (vyjādruje počēt) *nedaudz* f (-as); m. aut/ lidī *nedaudzas automašīnas/ nedaudzi cilvēki*; pīd m. lety *pirms nedaudziem gadiem*; jeden z ~a *viens no retajiem* **III** n, (-a) *mazumiņš* m; spokojit se s ~em *samierināties ar mazumiņu*; za m. (odpovēd na dik) *nav par ko*
māloċo pron, (~čemu) *maz kas*
mālokam adv *reti kur, reti uz kurieni*
mālokte adv *reti kur*
māloċkdo pron, (~koho) *reti kurš, reti ļais*
māloċkdy adv *reti, retu reizi*
māloċterīj pron *reti kurš, reti ļais*
malomēštlo n, (-a, L -ē) *mazpilsēt*a f
malomēštškīj adj *mazpilsētas* (G)
malomēštāċkīj adj (šosāċkij) *mietpilsonisk*s
malomēštāċk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **malomēštāċk**a f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (šosāċk) *mietpilso*nis m, (G -ņa), *mietpilso*ne f, (Gpl -ņu)
mālomluvnīj adj *mazrunīgs, nerunīgs*
malomocenštvi n, (-i) <med.> *lepra* f, *spītālīb*a f
malomocnīj adj **1** (nemohouci) *nevarīgs, nespēcīg*s **2** <med.> *slim*s ar *lepru, spītālīg*s
maloobchod m, (-u, L -ē/-u) *mazumtirdzniecīb*a f
maloobchodnī adj *mazumtirdzniecības* (G); m. cena *mazumtirdzniecības cena*
maloobchodnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *mazumtirgotājs* m
malorāzċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mazkalibra šaute*ne f, (Gpl -ņu)
malost f, (-e) **1** (rozmērovā) *neliela platīb*a f, (objemovā) *neliels apjom*s m; (postavy) *neliels augum*s m **2** (nepočētost) *neliels skait*s m, *neliels daudzum*s m **3** (pomēru) *mazskum*s m, *sīkmanīb*a f, (duševnī) *mazvērtīb*a f, *aprobežotīb*a f
malovānīj n, (-i) **1** (obrazū) *gleznošan*a f, (skla, hedvābi) *apgleznošan*a f **2** (obrazek) *apgleznojum*s m, *gleznojum*s m **3** (pokojū) *krāsošan*a f
malovanīj adj (truhla, sklo, hedvābi) *apgleznot*s; (namalovanīj) *uzgleznot*s
malovot impf, (-uje) **1** (obraz, krajinu) *glezn*ot (II.); m. na skle/ na keramice *apglezn*ot (II.) *stiklu/ keramiku*; m. olejovými/ akvarelovými barvami *gleznot ar eļļas krāsām/ ar akvareļkrāsām (ūdenskrāsām)* ♦ ne~uj čerta na zed! *nepiesauc nelaimi*! **2** (natīrat) *krās*ot (II.); m. stēnul byt *krāsot sienu/ dzīvokli*; m. si rty *krāsot lūpas* **3** (pīdēstavovat si) *iztēloties* (II.); m. si svou budoucnost ručevō *iztēloties savu nākotni rozā krāsās*
 ■ m. se impf **1** (ličit se) *krās*oties (II.) **2** <expr.> (piplat se) (s čīm) *noļģemties (-ģemas, -ģēmas)** (ar ko), *ķīmerģēties* (II.) (ap ko)
malovýrobja f, (-y) *sīkražotāj*a f
malovýrobċe f, (-e) *sīkražotāj*s m
malċa₁ f, (-y) *jav*a f, (k omītanī) *apmetum*s m
Malċa₂ f, (-y) *Malt*a f
maltēzškīj adj; m. *križ Maltas krusts*; řad ~ých rytīřū *Maltas bruņinieku ordenis*
maltskīj adj **1** (vztahující se k Maltē) *Malta*s (G); M~á republika *Malta*s Republika **2** (vztahující se k Maltanūm) *maltešu* (G)
malīj adj **1** (rozmērem) *mazs*; m. cilvēk *maza auguma cilvēks*; prodávat v ~ém *pārdod mazumā*; kabāt je mi m. *mētēlis man ir par mazu*; <lingv.> ~é *pīsmeno mazais burts*; <astr.> M. vūz *Mazie Greizie Rati* ♦ jīt na ~ou stranu *noķārtoties pa mazam* **2** (počtem, vzdālenostī) *neliē*š; v ~ém počtu *neliēl skait* **3** (časovīm rozsahem) *neilg*s; po ~é chvílī *pēc neilga brīža* **4** (vēkovē) *maz*s; je ještē m. *viņš vēl ir mazs* **5** (významem) *sīk*s, *maz*s, *neliē*š; m. ūřednik *sīks ierēdnis*; m. rolnik *sīkzemniek*s m; ~é *hospodāřstvi sīksaimniecīb*a f, ~é *nedorozumēni nelie*š pārpratum

mām impf: ⇒ **mīt**

māmja f, (-y) <kol.> *mamm*a f, *mā*ģte f, (Gpl -šu)

mami f, (neskl.) *mamm*a f, m.! *mamm!*, *mamm!*
māmīnċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *māmīnċ*a f, *mā*ģte f, (Gpl -šu)
māmījt impf, (3.sg/pl -i, imp. mam) **1** (omamovat) *apduļģināt* (III.1.) **2** (šālit) *mān*ģt (III.1.), *krāpt* (*krāpj, krāpa*)* **3** (penize, tajemstvi) (co z koho, na kom) *izvilģināt* (III.1.) (*ko no kā*), *izmān*ģt (III.1.) (*ko no kā*)
mamċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <expr.> *mamm*a f, *mamm*ģcis m, (G -ča)
mamut m, (-a) <zool.> *mamut*s m
mamuti adj *mamuta* (G); <přen.> m. podnik *gigantisks uzņģmums*
management [menedžment/menydžent] m, (-u, L -u) *menedžment*s m
maņāšċek ma/mi, (-ku/-ka, A -ka, Npl -ci/-ky, Lpl -cich/-kāċh) **1** <div.> *le*ģģe f, (Gpl -ģģ) (*uzmaucama uz rokas*) **2**: (Npl -ky) (lođ) *smailģte* f, (Gpl -šu) (*laiva*)
manažēř m, (-ra, Npl -ři), **manažēřċka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *menedžerģis* m, *menedžerģe* f
mandarinċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mandarin*s m
mandāt m, (-u, L -u/-ē) *mandāt*s m; poslanecċkij m. *deputāta mandāts*; složit m. *nolikt mandātu*
mandelīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *zaļā vām*a f
mandelinċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <zool.> *lapgrauģis* m, (G -ža); m. bramborovā *kartupeģu lapgrauģis*, *Kolorādo vaboģe* f, (Gpl -ģu) **2** (slunēċko) *māřģte* f, (Gpl -ģu)
mandl m, (-u, L -u) *veģas ruģģis* m, (G -ģja); dāt prādo na m. *rullģt veģu*
mandģe f, (-e) **1** (stom a plod) *mandeģe* f, (Gpl -ģu); praženē m. *graudģetas mandeģes* **2** <anat.> *mandeģe* f, (Gpl -ģu); vyjmot komu m. *izraut kam mandeģes*
mandlovīj adj *mandeģu* (G); (oči) *mandeģkrāsas* (G)
mandolīnja f, (-y) *mandolīn*a f
manekyn m, (-a), **manekynċka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *modeģu demonstrģtģjs* m, *demonstrģtģja* f; *manekens* m, *manekeģne* f, (Gpl -ģu) **2** (figurīna) *manekens* m
manėvr m, (-u, L -u) <tģz přen.> *manevģrs* m
manėvrģovat impf, (-uje) <tģz přen.> *manevģřģt* (II.); (čīm ar ko)
manėž f, (-e) *manėžģa* f, *arģn*a f
Manchester [menčģstr] m, (-u, L -u) *Mančģstr*a f
mānģi n, (-i): bģt k m. *bģt* (*ir, bģja*)* *dabģjamģam*
manģaċk [-ny-] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *maniak*s m
mānģe [-ny-] f, (-e) <tģz přen.> *mānģja* f
manifestacģe [-ny-] f, (-e) *manifestāģija* f
manifestģvat [-ny-] (im)pf, (-uje) *manifestģģģt* (II.)
manģkģra, manģkģra [-ny-] f, (-ry, D.L -ře) *manģkģř*s m; dģlat si ~ru *ģaisģt manģkģru*
Manģģa [-ny-] f, (-y) *Manģģa* f
manģpalcģe [-ny-] f, (-e) <tģz přen.> *manģpalcģija* f, (s čīm ar ko); m. s informacģemi *manģpalcģijas ar informāģiju*
manģpalcģnģ [-ny-] adj; m. *poplatek administratģva nodeva*, (v restauracģi) *maksa par apģalpošanu*
manģpalcģvat [-ny-] impf, (-uje) <tģz přen.> *manģpalcģģt* (II.); (s čīm ar ko); m. s lidmi *manģpalcģģt ar cilvēkiem*; m. volby *manģpalcģģt ar vēģģšanām*
manģo n, (-a, Gpl -) (v ūģtech) *izřģrkum*s m; (nedostatek) *řģrkum*s m
mansardģa f, (-y) *mansardģs* m
mantinel [-ty-] m, (-u, L -u) **1** <sport> (hokeģovē) *apmaģģe* f, (Gpl -ģu) **2**: pl ~y <přen.> (hranice) *robežģas* f, pl; (pravģdla) *spģģes noteģkumģ* m, pl
manuāl m, (-u, L -u) **1** <hud.> *manuāģģis* m, (G -ģa) **2** (přģruċka) *rokasgrāmātģa f, manuāģģis* m, (G -ģa)
manuāģnģ adj (vģroba) *roku* (G); (ovģlādāni) *manuāģ*s; (prāģe) *fģzģk*s
manģřra f, (-ry, D.L -ře) **1** (v umēnģ) *stģģs* m, *manģřģe* f **2**: pl ~ry (zģsoby) <kol.> *manģřģes* f, pl; *uhģazenē ~ry labas manģřģes*; to jsou mi ~ry! *tad nu ģan ir manģřģes!*
manģřel m, (-a, V -i, pl: N -ovē/-ē, A -y/-e, l -y/-i) **1** *vģřģs* m, *dzģvesbiedřģs* m, *laulģtais draugģs* m <knģž.>; vģzt si koho za ~a *apģrecģģties* (III.2.) *ar ko* **2**: pl ~ē *laulģtģ(ai)s pāřģis* m, *laulģtie draugģi* m, pl
manģřelċka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sģevģa* f, *dzģvesbiedřģe* f, *laulģtģ draudģģne* f, (Gpl -ģu) <knģž.>; vģzt si koho za ~ku *apģrecģģties* (III.2.) *ar ko*
manģřelskģj adj (týkající se manģřelstvi) *laulģbas* (G); m. svazek/ ~ā *krģze laulģbas saģtes/ krģze*; ~ā *smlouva laulģbas ģģgums*; ~ē *štģstģ laimģga laulģba, ģģmenes laime*; ~ēģ *ne~ē* dģtģ *laulģbģ dzģmģřs/ ārlaulģbas bģřms* **2** (týkající se manģřelģ) *laulģtģ pāra* (G); *laulģto* (G); ~ā *dvojģce*, m. pār *laulģtais pāris*; ~ē *ģože*, ~ā *postel laulģto ģulta*; ~ā *hģdka strģds starp laulģtģjiem*; ~ā *poradna ģģmenes konsultģģija*; ~ā *prģva laulģto tiesģbas*
manģřelštģvj n, (-i) *laulģģja* f; uzavřģt s kým m. *nosģģģt ar ko laulģģbas*; (dģtģ) z prvģnoģ/ z druhģno m. (*bģřms*) *no pģrmģř/ no otrģř laulģģbas*

manžeta f. (-y) **1** (u rukávu) *apro|ce f. (Gpl -ču), manš|te f. (Gpl -tu) 2 <tech.> *uzmav|a f**

mapja f. (-y) **1** *kar|te f. (Gpl -šu);* turistická/ automobilová m. *tūristu/ auto|ce|u karte 2* (na spisy) *ma|pe f. (Gpl -pju), vāk|i m, pl*

mapjovat impf. (-uje) **1** (délát měření) *kartograf|ēt (II.), sastād|īt (III.1.) karti 2* (zaznamenávat) *aprakst|īt (III.1.), attēl|ot (II.);* m. situaci *aprakstīt situāciju*

maraton m. (-u, L -u) *maraton|s m;* taneční m. *deju maratons*

marcipán m. (-u, L -u-ē) *marcipān|s m* ♦ být jako z ~u *būt kā no cukura*

margarín m. (-u, L -u-ē) *margarīn|s m*

mariánský adj. m. kult *Jaunavas Marijas kults;* m. obraz *attēls ar Jaunavu Mariju;* m. sloup *kolonna par godu Jaunavai Marijai*

mariáš m. (-e) (*kāršu spēle*)

marihuan|a f. (-y) *marihuān|a f*

marinád|a f. (-y) <kuch.> *marinā|de f. (Gpl -žu)*

maringot|ka f. (-y, D.L -ce, Gpl -ek) *furgon|s m, treiler|s m;* (kulba) *kulb|a f*

marin|ovat (im)pf. (-uje) <kuch.> *marin|ēt (II.)*

mar|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <fin.> *mark|a f*

markantní adj. (doklad, příklad) *spilgt|s, izteiksmīg|s;* (rozdiel, pokles) *kras|s, ievērojam|s*

marketin|k [-ty-] m. (-ku, Lpl -cich), **marketin|g** [-ty-] m. (-gu, Lpl -zich) *mārketing|s m;* (jako obor tēz) *tirgzinīb|a f. (firms tēz) tirgvedb|a f*

marketinkov|ý, marketingov|ý [-ty-] adj *mārketinga (G);* m. průzkum *tirgus izpēte*

markýz m. (-al-e, Npl -ové) *marķīz|s m*

markýz|a f. (-y) **1** *marķīz|e f. (Gpl -žu) 2* (stříška) *aizvirt|nis m. (G -ņa), (āra) žalūzij|a f*

marmelád|a f. (-y) *marmelā|de f. (Gpl -žu), ievārījum|s m*

marně adj *veltī, veltīgi*

márnice f. (-e, Gpl -) *kaplič|a f, liķu kamar|s m*

marn|it impf. (3.sg/pl -i) (čas, peníze, síly) *škie|st (škiež, škieda)*, tēr|ēt (II.)*

marnost f. (-i) *veltīgum|s m, nevajadzīgum|s m;* (nicotnost) *niecīb|a f*

marn|ý adj *veltīg|s, vell|s;* (pýcha, sny) *tukš|s;* (pokus, plān) *neveiksmīg|s;* to je ~ē *tas ir veltīgi* ♦ ~ā sláva *neko nevar darīt*

marod <kol.> **1** m. (-a) *slimniek|s m* **II** adj *slim|s;* dlouho byl m. *viņš ilgi slimoja*

marod|it impf. (3.sg/pl -i) <kol.> *slim|ot (II.)*

Marok|o n. (-a) *Marok|a f*

Mars m. (-u, L -u) <astr.> *Mars|s m*

Marseille [-sej] f. (-e)ff. (neskl.) *Marse|ja f*

maršál m. (-a, Npl -ové) *maršal|s m;* polní m. *feldmaršal|s m*

marxist|a m. (-y, Npl -é), **marxist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *marksist|s m, marksist|e f. (Gpl -stu)*

marxizm|us m. (-u) *marksism|s m*

már|y f. pl. (-) *liķa nestu|ves f. pl. (G -vju) ♦* být na ~ách *būt mirušam*

marž|e f. (-e) <obch.> *uzcenojum|s m, cenas pielikum|s m*

mařen|í n. (-i) (čas) *škiešan|a f, tērēšan|a f. (vyšetřování, práce) aizkavēšan|a f*

mař|it impf. (3.sg/pl -i) (čas, síly) *škie|st (škiež, škieda)*, tēr|ēt (II.);* (plāny) *iz|jaukt (-jauca, -jauca)*;* (naděje) *laup|īt (III.1.);* (lidské životy) *post|īt (III.1.), graut (grauj, grāva)*;* (práci, trestní řízení) *kav|ēt (II.)*

mas|a f. (-y) **1** (hmota) *mas|a f 2* (dav) *pūllis m. (G -ja);* ~y lidí *cilvēku pūlī 3;* pl ~y (lid) *mas|as f. pl;* lidové ~y *tautas masas;* široké ~y *plašas tautas masas*

masakr m. (-u) *slaktiņ|š m, asinspiēt|s f. (Gpl -šu);* (hromadné vraždění) *masu slepkavīb|a f*

masáž f. (-e) *masāž|a f*

masé|r m. (-ra, Npl -ī), **masér|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *masier|is m, masier|e*

masir|ovat impf. (-uje) *mas|ēt (II.)*

masit|ý adj **1** *gaļas (G);* ~ē jidlo *gaļas ēdiens 2* (části těla) *gaļ|g|s;* ~é rty *gaļīgās lūpas 3* (dužnatý) *mīkst|s, sulīg|s*

masiv m. (-u, L -u) *masīv|s m;* horský m. *kalnu masīvs*

masivní adj **1** *masīv|s 2* (kritika, útok, kampaň) *spēcīg|s;* (většina) *nospiedoš|s*

mas|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *mask|a f;* ochranná m. *aizsargmask|a f, sejas aizseg|s m;* plynová m. *gāzmask|a f;* <těz přen.> nasadit si ~ku *uzlikt masku* ♦ strhnout někomu ~ku *noraut kādam masku, atklāt kāda patieso seju 2* (přestrojení) *mask|a f, masku tērp|s m 3* (pleťová) *(sejas) mask|a f*

maskot m/ma. (-u/-a, A -(a)) *talisman|s m*

maskovan|ý adj (pocit) *maskēt|s, slēpt|s;* (člověk) *(no)maskē|jies f (-usies);* m. lupič *maskējies laupītājs*

mask|ovat (im)pf. (-uje) **1** (pomoci masky) *(no)mask|ēt (II.);* (pomoci ličidel) *(no)grim|ēt (II.);* (koho za koho/co ko par ko) **2** (zakrývat) *(no)mask|ēt (II.);* (co čim ko ar ko); m. svou nervozitu *maskēt savu nervozitāti* ■ m. **se** (im)pf **1** (pomoci masky) *nomask|ēties (II.);* (převléct se) *pār|ģērbties (-ģērbjas, -ģērbas)*;* (kým/čim par ko) **2** (skrývat se) *(no)mask|ēties (II.)*

mas|lo n. (-a, L -e) *sviest|s m;* výběrově/ čajově m. *augstākā labuma/ krējuma sviests;* chléb s ~em *sviestmaizē f. (Gpl -žu);* namazat si chéb s ~em *uztaisīt sviestmaizi* ♦ šlo to jako po ~e *viss gāja kā pa dziedniņu;* (člověk) s ~em na hlavě *ar tumšu pagātni*

masmēdijum n. (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i), obv. pl ~a *plašsaziņas līdzekļi m, pl, masu informācijas līdzekļi m, pl*

masn|ý adj *gaļas (G);* m. výbobeč/ ~ā výroba *gaļas izstrādājums/ ražošana*

mas|o n. (-a, L -e) **1** (potrava) *gaļ|a f, vepfové m. cūkgaļ|a f, hovēzīl skopové/ teleci m. liellopu/ jēra/ teļa gaļa;* pečeně/ vařeně/ dušeně/ uzeně/ grilované m. *cepta/ vārīta/ sautēta/ žāvēta/ grilēta gaļa;* mletě m. *malta gaļa;* libově/ tučně m. *liesa/ trekna gaļa 2* (lidské tělo) *mies|a f, obchod s lidským ~em cilvēku tirdzniecība ♦* z ~a a kosti (krve) *no miesas un asinīm 3* (dužina) *(augļa) mīkstum|s m*

masokombināt m. (-u, L -u-ē) *gaļas kombināt|s m*

masopust m. (-u, L -u-ē) *meteg|l m, pl, vastlāvji m, pl*

masově adv (hromadně) *masveidā, masveidīgi*

masov|ý, adj (hromadný) *masu (G), masveida (jen G);* ~ā vražda *masu slepkavība;* ~ē sdělovací prostředky *plašsaziņas (masu informācijas) līdzekļi; v ~ēm mēritku plašā (lielā) mērogā*

masov|ý₂ adj (týkající se masa) *gaļas (G);* ~ā polévka/ konzerva *gaļas zupa/ konservs;* být m. *labprāt ēst gaļu*

masožrav|ec m. (-ce) <zool.> *gaļēdā|js m*

mast f. (-i) *ziē|de f. (Gpl -žu), smēr|e f;* natřít co ~i *uzmērēt kam ziedi ♦* je všemi ~mi *mazaný viņš ir viltīgs kā lapsa*

mást impf. (mate, prēt, mátl, imp. mat*) **1** (mýlit) *maid|ināt (III.1.);* (zmātnout) *muls|ināt (III.1.);* (uvādēt ve zmatek) *jaukt (jauca, jauca)* galvu;* to mě *mate tas mani mulsina, tas man jauca galvu 2;* m. (si) (plést si) *jaukt (jauca, jauca)*;* m. si koho s kým *jaukt ko ar ko* ■ m. **se** impf (dopustit si omylu) *kļūd|īties (III.1.), mald|īties (III.1.);* (v čem kur)

ma|stīt impf. (3.sg/pl -sti, pas. -šīen, imp. -st-īsti) **1** (jídlo): m. co *māsmle/ olejem/ tukem pievien|ot (II.) kam sviestu/ eļļu/ taukus 2* (mazat) *ie|ziest (-ziež, -zieda)*, smēr|ēt (II.);* (olejem) *eļļ|ot (II.);* (co čim ko ar ko) **3:** <kol., expr.> m. *karty sist (sit, sita)* trumpas 4:* <kol., expr.> m. *si kapsu raust (rauš, rausa)* naudu*

mas|tn|ý adj **1** (jídlo) *trekn|s ♦* ani m. ani slany *ne cepts, ne vārīts 2* (kūže, vlasy, ruce) *taukain|s m; papír taukains papīrs;* ~ā skvrna *tauku traips 3* <kol., expr.> (pokuta, účet) *krietn|s, pamatīg|s;* stálo to ~ē peníze *tas maksāja bargu naudu*

māš impf: ⇒ **mīt**

maš|in|a f. (-y) <kol.> **1** (stroj) *mašīn|a f, (šici) šujmašīn|a f, (psací) rakstāmmašīn|a f 2* (lokomatīva) *lokomotī|ve f. (Gpl -vju);* (vlak) *vilciens m, bāļnis m. (G -ņa) <zast.> 3* (auto) *(auto)mašīn|a f, (motocykl) motocikl|s m*

maš|inér|īe f. (-e) <kol., pej.> *mašīnērī|ja f, vladnī/ válečnā m. valdības/ kara mašīnērīja*

maš|ka|ra f. (-ry, D.L -īe) **1** (masopustni) *mask|a f;* průvod ~r *masku gājiens, ķekat|as f, pl 2* (směšně oblečenā osoba) *ērm|s m, ķēm|s m, putnu biedēklis m. (G -ja)*

maškarād|a f. (-y) (veselice) *masku baļle f. (Gpl -ļju)*

maškar|nī adj: m. *ples masku balle;* m. kostým *masku tērps, mask|a f*

maš|īe f. (-e) <kol.> *len|te f. (Gpl -šu)*

mat m. (-u, L -u-ē) <šachy.> *mat|s m;* šach m. *šahs un mats;* dát komu m. *pieteikt kam matu, <pren.> uzvarēt kādu*

mát|a f. (-y) <bot.> *mētr|a f, m. pepnā piparmētr|a f*

matado|r m. (-ra, Npl -ī) *matador|s m*

mate impf: ⇒ **mást**

matematic|k|ý [-ty-] adj *matemātikas (G), matemātisk|s;* ~ā pšenosť *matemātiska precizitāte*

matemat|ik [-ty-] m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **matemātič|ka** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *matemātik|is m, matemātik|e f 2* (učitel) *matemātikas skolotājs m, matemātikas skolotāja f*

matemat|ika [-ty-] f. (-ky, D.L -ce) *matemātik|a f, zkouška z ~ky matemātikas eksāmens*

1 **materiāl** m. (-u, L -u-ē) **1** (surovina) *materiāl|s m;* stavebnī m. *būvmateriāl|is m, pl, celtniecības materiāli; odpadový m. atkritum|is*

- m, pl 2* (podklad) *materiāli* *m, pl*; sbírat *m. na diplomku vākt materiālus diplomdarbam*
- materiālistm|us** *m, (-u) materiālistm|s m*; dialektický/ historický *m. dialektiskais/ vēsturiskais materiālists*
- materiālist|a** *m, (-y, Npl -ē(-i), materiālist|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) materiālist|s m, materiālist|ste f, (Gpl -stu)*
- materiālnē** *adv materiāli*
- materiālni** *adj materiāls*; způsobit *m. škody nodarīt materiālus zaudējumus*
- materiālovj|y** *adj*; ~ē náklady *izdevumi par materiāliem*; ~ē rezervy *materiāla rezerves*
- materiādouš|ka** *f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> mārsi|s m, timiān|s m*
- materš|k|y** *adj mātes (G)*; (obvyklý pro matku) *mātišk|y*; ~ā péče *mātes rūpes*, (od jiného člověka) *mātišk|as rūpes*; *m. jazyk, ~ā řeč dzimtā (mātes) valoda*; ~ā dovolená *dzemdību un bērna kopšanas atvaļinājums*; ~ā škola *bērnudaržs m*; ~ē znaménko *dzimumzīme f, (Gpl -mju)*; ~ā loď *bāzeskuģis m*
- materštv|j|n** *i, (-i) mātes stāvok|lis m, (G -ja), maternitā|te f, (Gpl -šu)*
- materštin|a** *f, (-y) dzimtā (mātes) valod|a f*
- matic|e** *f, (-e, Gpl -1* (šroubu) *uzgrie|znis m, (G -žņa) 2 <hist.> (organizace) fond|s m, apvienīb|a f*
- mat|ika** [-ty-] *f, (-ky, D.L -ce) <slang>*; ⇒ **matematika**
- mat|ik** [-ty-] *m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), matikāf [-ty-] m, (-e) <obojo slang>*; ⇒ **matematik (2)**
- mat|ika** *f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 mā|te f, (Gpl -šu)*; vlastní *m. miesīga māte*; nevlastní *m. (manželka otce) pamā|te f, (Gpl -šu)*, (adoptívni) *audžumā|te f, (Gpl -šu)*; svobodná *m. vientu|jā māte*; *M. boži Dievmā|te f 2 <zool.> mā|te f, (Gpl -šu), mā|te f, (Gpl -šu)*; včelī *m. bišu māte 3* (šroubu) *uzgrie|znis m, (G -žņa)*
- matn|j|y** *adj*; (papír, barva, sklo) *matēt|s*; (svētko) *blāv|s, nespodr|s*; (oči) *aizmiglo|s*; (obrys) *neskaidr|s*; (vzpominka, představa) *neskaidr|s, miglain|s*; (výkon, výsledek) *vāj|š*
- matov|j|y** *adj* (čaj, živýkačka) *piparmētru (G)*
- matrac|e** *f, (-e) matrac|is m, (G -ča)*; nafukovací *m. piepūšamais matracis*
- matricni** *adj*; *m. ūfad ≈ civilstāvokļa aktu reģistrācijas birojs*; *m. kniha civilstāvokļa aktu reģistrācijas grāmata, metrikas grāmata*; *m. zápis metrik|a f*
- matri|ka** *f, (-ky, D.L -ce) (kniha) civilstāvokļa aktu reģistrācijas grāmata f, metrikas grāmata f*
- maturant** *m, (-a), maturant|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) abiturient|s m, abiturient|te f, (Gpl -šu)*; absolvent|s *m, absolvent|te f, (Gpl -šu)*
- maturit|a** *f, (-y) (doklad) vidusskolas atestāt|s m*; (žkouška) *vidusskolas gala eksāmen|s m*; udēlat *m. nolikt vidusskolas gala eksāmenus, beigt vidusskolu*; má ~u *viņam ir vidējā izglītība*
- maturitni** *adj*; *m. vysvědčení vidusskolas atestāts*; *m. žkoušky vidusskolas gala eksāmeni*; *m. večīrek vidusskolas izlaidums*
- matur|ovat** (im)pf, (-uje) (no)likt (-liek, -lika)* *vidusskolas gala eksāmenus, (pa)beigt (-beidz, -beidza)* vidusskolu*
- maty|ka** *f, (-ky, D.L -ce) <slang>*; ⇒ **matika**
- matyk|a** *m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), matykāf m, (-e) <obojo slang>*; ⇒ **matematik (2)**
- māv|vat** impf, (-ā) (rukou, kapesnikem) (čīm) *māt (māj, māja)* (ar ko)*; (holī, mečem) *vic|ināt (III.1.) (ko)*; (krīdly) *vēc|ināt (III.1.) (ko)*; *m. rukama vicināt rokas*; *m. komu, na koho māt kam*; *m. komu na pozdrav| na rozloučenou māt kam sveicinot/ atvadoties*; <přen.> *m. rukou nad čīm at|mest (-met, -meta)* ar roku kam*
- māv|nout** pf, (-ne, prēt. -) (rukou, kapesnikem) (čīm) *pa|māt (-māj, -māja)* (ar ko)*; (holī, mečem) *novic|ināt (III.1.) (ko)*; (krīdly) *savēc|ināt (III.1.) (ko)*; *m. rukou (nad čīm) at|mest (-met, -meta)* ar roku (kam)*; *m. komu (na koho) pamāt kam*; *m. komu na pozdrav| na rozloučenou pamāt kam sveicinot/ atvadoties*
- māvnut|j|n** *i, (-i)*: jako ~im kouzelného proutku *kā uz burvju mājienu*
- maximālnē** *adv maksimāli*
- maximālni** *adj maksimāls*
- maxim|um** *n, (-a) maksimum|s m*
- maz** *m, (-u, L -u) 1 (mazadlo) smērviel|a f, (smēr)el|ļa f 2 <biol.> ušni m. ausu sēr|s m 3* (lepido) *lī|me f, (Gpl -mju)*
- mazad|lo** *n, (-la, L -le, Gpl -el) smērviel|a f, (smēr)el|ļa f, m. na boty apavu krēm|s m*
- mazan|ec** *m, (-ce) (apa|š Lieldienu maizes klaips ar krustu)*
- mazan|ic|e** *f, (-e, Gpl -), mazanin|a f, (-y) (obraz) smērējum|s m, kleķerējum|s m; (pismo) ķebur|ī m, pl*
- mazan|j|y** *adj viltīg|s, blēdīg|s*
- maj|zat** impf, (-ze, imp. maž) **1** (stroj, dveře, lyže) *smēr|ēt (II.)*; (olejem tēž) *e|ļ|ot (II.)*; (ruce krēmem tēž) *ziest (ziež, zieda)**; *m. chleba máslem*
- smērēt (ziest) sviestu uz maizes ♦ m. někomu med kolem úst smērēt kādam medu uz lūpām*; *kdo ~že, ten jede dodot kukuļus, var panākt savu*; *m. si kapsu raust naidu, raust savā kabatā 2* (zniecīstovat: zeď blātem ap.) *notraip|īt (III.1.), nosmēr|ēt (II.) 3* (tabulī, gumou) *dzēst (dzēs, dzēsa)* 4 <kol., pej.> (kreslīt) ķēplāt (II.)*; (psāt tēž) *krice|ēt (II.), skribe|ēt (II.) 5 <kol., expr.> (utikāt) ņemt (ņem, ņēma)* kājas pār pleciem, laisties (laižas, laidās)* lapās*; *koņeja m. pazūdi| 6: <kol., expr.> m. kartys sist (sit, sita)* trumpas ■ m. se impf 1* (hlina ap.) *smēr|ēties (II.) 2 <expr.> (s dītētem) auk|lēties (II.)*; (piplat se) *no|ņemties (-ņemas, -ņēmas)*, krām|ēties (II.)*
- mazlav|j|y** *adj lipīg|s, ķepīg|s*; (masnē) *taukain|s*; (olejem) *e|ļ|ain|s*
- mazlič|ek** *m, (-ka, Npl -kovē(-ci, Lpl -cīch) mīlu|lis m, (G -ja), lutek|lis m, (G -ja)*; maminčīn *m. memesdēlīg|š m*
- mazlīt se** *impf, (3.sg/pl -i) 1* (projevovat lāsku) (s kým/čīm) *apmī|ot (II.) (ko)*; (spolu) *mīl|ināties (III.1.) (ar ko) 2* (jednat se shovivavē) (s kým) *lu|tināt (III.1.) (ko), auk|lēties (II.) (ar ko)*; *nebudu se s tebou m. es ar tevi neiešu auklēties!*
- mazur|ka** *f, (-ky, D.L -ce) (skladba, tanec) mazurk|a f*
- mē** *pron*: ⇒ **mūj**
- mē** *pron*: ⇒ **jā**
- mecenāš** *m, (-e), mecenāš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) mecenāt|s m, mecenāt|te f, (Gpl -šu)*
- meč** *m, (-e) zoben|s m*; vymřít po ~i *izmirt viriešu līnijā ♦ Damoklūv m. Dāmokla zobens*; ohněm a ~em *ar uguni un zobenu*
- meč|et** *impf, (3.sg/pl -i) blēt (blēj, blēja)*, mēt (mēj, mēja)**
- meč|ik** *m, (-ku, Lpl -cīch) <bot.> gladio|a f*
- med** *m, (-u, L -u) med|us m*; včelj|y *pīrdnō m. bišu/ dabīgais medus ♦ būt samj med, būt sladk|y jako med būt saldām kā medus*; *to nenī žādny m. tā nav pastaiga pa rožu dārzū*; *mazat někomu m. kolem úst smērēt kādam medu uz lūpām*
- mē|d|f** *f, (-di) <chem.> var|š m*
- medail|e** *f, (-e) meda|ļa f, zlatā/ sčībrnā/ bronzovā m. zelta/ sudraba/ bronzas meda|ja*; olympijskā/ pamētnī *m. olimpiskā/ piemiņas meda|ja*
- medalist|a** *m, (-y, Npl -ē), medalist|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) meda|jas ieguvē|j|s m, ieguvē|ļa f*
- medailon** [-daj-] *m, (-u, L -u) 1* *medaljon|s m 2 <lit.> portret|s m*; (rozsāhlj) *monogrāfij|a f*
- mēdēn|j|y** *adj vara (G)*; (vlasy, oči) *vara krāsas (G)*; ~ā ruda *vara rūda*
- mediālni** [-dy-] *adj* (koncern, trh) *mediju (G)*; *m. kampañ kampaņa plašsaziņas (masu informāciv) līdzekļos*
- medicin|a** [-dy-] *f, (-y) 1* (lēkaistvi) *medicīn|a f 2 <kol.> (lēc) zāl|es f, pl, (G -ju), medikament|ī m, pl*
- medi|k** [-dy-] *m, (-ka, Npl -kovē(-ci, Lpl -cīch) medicīnas student|s m, studen|te f, (Gpl -šu)*
- meditac|e** [-dy-] *f, (-e) meditācij|a f*
- medit|ovat** [-dy-] *impf, (-uje) medit|ēt (II.)*
- medi|um** [-dy-] *n, (-a, pl: G -ī, D -im, L -ich, I -i) 1* (osoba) *mēdij|s m 2*: *obv. pl -a (sdēlovaci) plašsaziņas līdzekļi m, pl, mēdij|ī m, pl*
- medovin|a** *f, (-y) meda|lis m, miest|j|š m*
- medovj|y** *adj medus (G)*; (hlas) *medain|s*; (o barvē) *medus krāsas (G)*
- medūz|a** *f, (-y) <zool.> medūz|a f*
- medvėd** *m, (-a) <zool.> lā|cis m, (G -ča)*; *m. hnėd|y brūnais lācis*; *m. lednī leduslā|cis m, (G -ča)*; <astr.> *Malj|y Velk|y m. Lielie/ Mazie Greizie Rat|ī m, pl*
- medvėdi** *adj lāča (G)*; (připominajici medvėda: pohyby ap.) *lācīg|s ♦ prokázat někomu m. službu izdarīt kādam lāča pakalpojumu*
- medvėdic|e** *f, (-e, Gpl -) lāce|ne f, (Gpl -ņu), lāču māt|te f, (Gpl -šu)*
- medvid|ė** *n, (-ėte, Npl -ata) lācēn|s m*
- medvid|ėk** *m, (-ka, Npl -ci(-kovē, Lpl -cīch) 1* (medvidē) *lācēn|s m 2* (hračka) *rota|ju lācītis m, (G -sa)*; *M. Pū Vinnij|s Pūk|s m*
- megahertz** [-herc] *m, (-u) megaherc|s m*
- mėho** *pron*: ⇒ **mūj**
- me|ch** *m, (-chu, Lpl -šich) sūn|as f, pl*
- mėjch** *m, (-chu, Lpl -šich) (kovāřskj, u varhan) plėš|as f, pl*
- mėchač|ka** *f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) men|te f, (Gpl -šu), mėsām|ais m*
- mechanick|y** [-ny-] *adj mehanisk|*; (bezdėcēn|y tēž) *automātisk|*
- mechanick|j|y** [-ny-] *adj mehanikas (G), mehanisk|s*; (bezdėcēn|y tēž) *automātisk|s*; ~ē zākony *mėhanikas likumi*; ~ā energie *mėhaniskā energija*; *m. pohyb automātiska (mėhaniska) kustība*
- mechanik|k** [-ny-] *m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) mehanik|j|s m*
- mechanika** [-ny-] *f, (-ky, D.L -ce) mehanik|a f*
- mechanism|us** [-ny-] *m, (-u) mehanism|s m*; *m. stātnī sprāvū valsts pārvaldes mehanisms*
- mechanizac|e** [-ny-] *f, (-e) mehanizācij|a f*

mešk|at impf. (-á) (otálet) *vilc|ināties* (III.1.), *kav|ēties* (II.); *ne-al a... viņš (ilgi) nevilcinājās un...*

mēš|tāc|k|s adj *pilsonisk|s, buržuāzisk|s*; (šosāký) *mietpilsonisk|s*

mēš|tā|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **mēš|tāc|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <kol.>: ⇒ **mēš|tan** 2 <pej.> (šosák) *mietpilsol|nis* m. (G -ņa), *mietpilsol|ne* f. (Gpl -ņu)

mēš|tan m. (-a, Npl -ē), **mēš|tan|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pilsētniek|s* m., *pilsētnie|ce* f. (Gpl -ču); *pilsētas iedzīvotā|js* m., *iedzīvotā|ja* f

mēš|tan|ka z. f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1: ⇒ **mēš|tan** 2 <hist.> (škola) *pilsētas skol|a* f

mēš|tān|sk|ý adj *pilsētnieku* (G); ~ā škola *pilsētas skola*

mēš|tan|st|vo n. (-a, L -u) *pilsētnieki* m, pl, *pilsētas iedzīvotā|ji* m, pl

met|ja f. (-y) <kniž.> *mērķ|is* m

metaboliz|ms m. (-u) <biol.> *metabolism|s* m, *vielmai|ņa* f

metafo|ra f. (-ry, D.L -fe) 1 <lit., lingv.> *metafor|a* f 2 (obrazný výraz) *metafor|a* f, *līdzīb|a* f, mluvit v ~rāch *runāt līdzībās*

metaforick|ý adj *metaforisk|s*; v ~ēm slova smyslu vārda *metaforiskajā (pārnestajā) nozīmē*

metafyz|ik|a f. (-ky, D.L -ce) *metafizik|a* f

met|al m. (-u, L -u) <hud.> *metā|ls* m; heavy [hevi] m. *smagais metāls*

met|alurg|e f. (-e) *metallurģ|ja* f

met|an m. (-u, L -u) <chem.> *metān|s* m

met|at impf. (-ā) 1 <kniž.> (co, čim) *mēt|āt* (II.) (ko), *svaid|īt* (III.1.) (ko); (vzájemnē n. bezcilēnē) *mēt|āties* (II.) (ar ko), *svaid|īties* (III.1.) (ar ko); m. los(em) loz|ēt (II.) 2: m. kozelce *mest* (met, meta)* *kūle|ņus* 3: <kniž.> m. očima (po kom) *ļauri uzlū|ot* (II.) (ko); m. (po sobē) obvinēni *mēt|āties* (II.) ar *apvainojumiem*

metelice f. (-e) *sniegpu|telis* m, (G -ņa)

met|eor m. (-u, L -u) *meteor|s* m; objevit se jako m. *uzzibsnīt kā meteoram*

met|eor|it m. (-u, L -u) <astr.> *meteorīt|s* m

met|eor|ol|g m. (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **met|eor|ol|ž|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *meteorolģ|ja* m, *meteorolģ|e* f

met|eor|ol|g|ic|ý adj *meteorolģijas* (G), *meteorolģisk|s*; ~ā stanice *meteorolģiskā stacija, meteostacij|a* f

met|eor|ol|ģ|e f. (-e) *meteorolģij|a* f

met|ja f. (-ly, Gpl -el) 1 (k biti) *ri|kste* f, (Gpl -stu), *žagar|s* m; 2 <expr.> (pohroma) *post|s* m, *lāst|s* m, *sodīb|a* f; m. lidstva *cilvēces lāsts* 3 <zast.> (koštē) (zaru) *slot|a* f 4 (na šlehāni) *putojamā sloti|ņa* f

met|od|a f. (-y) *meto|de* f, (Gpl -žu)

met|od|ic|ý [-dy-] adj *metodisk|s*

met|od|ik|a [-dy-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *metodik|a* f

met|od|ol|g|ic|ý adj *metodolģisk|s*

met|on|ym|īe f. (-e) <lit., lingv.> *metonīm|ija* f

metr m. (-u, L -u) 1 *metr|s* m; čtverečni m. *kvadrātmetr|s* m; krychlový m. *kubikmetr|s* m; dva ~y široký/ vysoký/ dlouhý *divus metrus plats/ augsts*, (o osobē) *garš/ garš*; prodávat co na ~y *pārdot ko uz metriem* 2 (mēitko) *metramēr|s* m; (pāsmo) *mērlent|e* f, (Gpl -šu); sklādāci m. *saliekams metramērs*; krejčovský m. *centimetra mērs*

metr|ā|k m. (-ku, Lpl -cich/-kāch) <kol.> *centner|s* m

metr|o n. (-a, L -u) *metro* m, (neskl.), *metropolitēn|s* m; jet ~em *braukt ar metro*

metr|opol|e f. (-e) 1 *metropol|e* f, (Gpl -ju) 2 <cirč.> *metropolij|a* f

metr|ov|ý adj (*vienu*) *metru* (*augsts, plats* ap.); ~ē hradby (*vienu*) *metru augsti mūri*; mā ~ou šířku/ výšku/ délku/ tloušťku *tas ir (vienu) metru plats/ augsts/ garš/ biezs*; v ~ē vzdálenosti/ výšce (*viena*) *metra attālumā/ augstamā*; ~ē zboží *preces, ko pārdod uz metriem*

met|yl m. (-u, L -u) <chem.> *metil|s* m

metylalkohol m. (-u, L -u) <chem.> *metilspirt|s* m, *kokspirt|s* m

mexic|k|ý adj 1 (vztahující se k Mexiku) *Meksikas* (G); Spojené státy ~ē *Meksikas Savienotās Valstis*; M. zālīv *Meksikas jūras līcis* 2 (vztahující se k Mexičānām) *meksikāņu* (G)

Mexičān m. (-a, Npl -ē), **Mexičān|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *meksikāņis* m, (G -ņa), *meksikāniete* f, (Gpl -šu); ~ē *meksikāņi*

Mexik|o n. (-a) (stāt) *Meksik|a* f, (mēsto) *Mehiko* f, (neskl.)

mez m. (-ce) 1 (mezi pozemky) *ež|a* f 2: obv. pl ~e <pfen.> *robež|as* f, pl; v ~ich možnost|/ zákona *iespēju/ likuma robežās*; v rozumných ~ich *saprāta robežās*; nejzažši m. *galējā robeža*; vše má své ~e *visam ir savas robežas*; to už přesahuje *všechny ~e tas jau iet pāri visām robežām*; odkázat koho do patřičných mezi *nolikt kādu pie vietas*

mez|anin [-ný/-ni-] m. (-u, L -u) *beletāž|a* f

mez|d f. ⇒ **mzda**

mez|ek m. (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) *mū|lis* m, (G -ja), *zirgēze|lis* m, (G -ja) ♦ *pracuje jako m. viņš strādā kā zirgs*; uminēny jako m. *spītīgs kā ēzelis*

meze|ra f. (-ry, D.L -fe) 1 *spraug|a* f, (mezi řādky) *atstar|pe* f, (Gpl -pju); (časová) *starplaik|s* m, *pau|ze* f, (Gpl -žu); (mezi čim *starp ko*) 2 (nedostatek) *rob|s* m, *trūkum|s* m; m. ve vědomostech *robs zināšanās*

mezern|ik m. (-ku, Lpl -cich) (Klapka) *starpotā|js* m

mezi prep 1 (s A, I) 1 (misto vymezenē ze dvou n. vice stran) *starp* (s *Asg, Dpl*); sedēt m. *stolem a oknem sedēt starp gaidu un logu*; posadit se m. *otce a matku apsēsties starp tēvu un māti*; stát m. *dveřmi stāvēt durvīs* 2 (ve skupinē vēcī n. lidi): posedēt m. *přáteli pasēdēt ar draugiem*; pojd m. *nás nāc pie mums*; m. *studenty se povidalo, že... studentu vidū (studentu starpā) tika runāts, ka... ♦ chodit m. lidi iet cilvēkos*; m. *nāmi (řečeno) starp mums runājot*; m. *čtyřma očima zem četrām acīm*; (být) m. *svými starp savējiem* 3 (zařazeni do nějaké skupiny): *železo patří m. kovy dzelzs pieder pie metāliem*; je nejlepši m. *žāky viņš ir vislabākais no (visiem) skolniekiem* II (s A) (rozdělení) *starp* (s *Asg, Dpl*), *starpā* (s *Gsg, Dpl, po slovu*); rozdělit majetek m. *děti sadalit ģpašumu starp bērniem (bērnu starpā)*; rozdělit co m. *sebou sadalit ko savā starpā* III (s I) 1 (vzájemný vztah) *starp* (s *Asg, Dpl*), *starpā* (s *Gsg, Dpl, po slovu*); dohoda m. *velmocemi līgums starp lielvarām*; vzdálenost m. *Prahou a Bratislavou attālums starp Prāgu un Bratislavu*; autobusová linka mezi Rigou a Prahou *autobusa līnija no Rīgas uz Prāgu*; neshody m. *rodiči a dētni nesaskaņas starp bērniem un vecākiem*; dohodnout se m. *sebou vienoties savā starpā*; rozdil m. *mnou a tebou atšķirība starp mani un tevi* 2 (časově) *starp* (s *Asg, Dpl*); m. *druhou a třeiti (hodinou) starp (pulksten) diviem un trijiem, laikā no (pulksten) diviem līdz trijiem*; m. 1. a 10. *lednem (laikā) starp 1. un 10. janvāri, laikā no 1. līdz 10. janvārim*; m. *dvēma vālkami (laikā) starp diviem kariem*; m. *dne m pa dienu, dienas laikā*

mezičān|ek m. (-ku, Lpl -cich) *starposm|s* m; (mezi kým/čim *starp ko, kā starpā*)

mezibankovni adj *starpbanku* (jen G)

mezih|ra f. (-ry, D.L -fe, Gpl -er) 1 <hud.> *intermeco* m, (neskl.), *interlūdij|a* f 2 <div.> *intermēdij|a* f

mezilid|sk|ý adj: ~ē vztahy *cilvēku savstarpējās attiecības*; ~ā komunikace *komunikācija starp cilvēkiem*

mezimēsi|cni adj: m. *inflace mēneša inflācija*

mezimēst|sk|ý adj *starpilsētu* (jen G); m. *autobus/ telefonni hovor starpilsētu autobuss/ telefonsaruna*

mezinarodnē adv *starptautiski*

mezinarodnēprāvni adj: m. *normy starptautisko tiesību normas*

mezinarodni adj *starptautisk|s*; m. *vztahy starptautiskās attiecības*

mezirezortni adj *starpresoru* (jen G), *starpnozaru* (jen G)

meziročnē adv *gada laikā, pa gadu*

meziročni adj: m. *nārūst pieaugums gada laikā*; m. *rovnāni salīdzinājums ar iepriekšējo gadu*

mezistātni adj *starpvalstu* (jen G), *starptautisk|s*; m. *dohoda starpvalstu līgums*; m. *telefonni hovor starptautiska telefonsaruna*; <sport> m. *utkāni starptautiskas sacensības*

mezitim adv *pa to laiku, tajā laikā*; m. *co kamēr*

mezivāle|cni|ý adj *starpkaru* (jen G), *starp kariem*

mezivlādni adj *starpvaldību* (jen G)

mezni m. Čára *robežlīnija* f; m. *kāmen robežakmeņ|s* m, (G -s), *robežstabs* m; m. *hodnota robežvērtīb|a* f; m. *připad galējs gadījums*; m. *situace bezcerīga situācija, bezizejas situācija*

mezni|k m. (-ku, Lpl -cich) 1 *robežakmeņ|s* m, (G -s), *robežstabs* m 2 <pfen.> *pagriežiena punkt|s* m

Mgr. zkr. (magistr/ magistra) *maģ.* (*magistrs/ magistre*)

MHD [em-há-dé] zkr. (mēstská hromadná doprava) *pilsētas sabiedriskais transports*

mhouf|it impf. (3.sg/pl -i, imp. mhuif-/) (*pie*) *miegt* (-miedz, -miedza)* (*acis*) ■ m. *se* impf: *oči se mi -i* (ospalosti) *man acis* (no miega) *křít ciet*

mi pron: ⇒ **jā**; to je mi pěkný pořádek! *tad nu gan tā ir kārtība!*

mi pron: ⇒ **mūj**

Miami [majemi] n, (neskl.) *Majami* f, (neskl.)

mīc|a f. (-y), **mīc|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol., expr.> *mīn|ka* f, *mīn|cis* m, (G -ča)

mīč m. (-e) *bumb|a* f; kopaci (fotbalový) m. *futbolbumb|a* f; hrāt si s ~em *spēlēt bumbu*

mīč|ek m. (-ka, Lpl -cich/-kāch) *bumbi|ņa* f; tenisový m. *tenisa bumbiņa*

migrac|e f. (-e) *migrācij|a* f

migrén|a f. (-y) *migrēn|a* f
mih|at se impf. (-ā) **1** (rychle se pohybovat) *zib|ēt* (III.2.); m. se před očima *zibēt gar acīm* **2** (světlo) *mirg|ot* (II.)
mih|nout se pf. (-ne, přet. -i) *pazib|ēt* (III.2.); *nozib|ēt* (III.2.); ~lo se mu hlavou *viņam iešāvās prātā*
mihul|e f. (-e) <zool.> *nēģ|is* m
mij|cha f. (-chy, D.L. -še) <anat.> *mugurkaula smadze|nes f, pl, (G -Ņu)*
mí|chač|ka f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mais|tā|js* m; m. betonu *betona mais|tājs*
mí|chan|ý adj: ~ā *vaij|čka olu kultenis*; ~ā zelenina *dārzeru salāti*; m. kompót *dažādu augļu (ogu) kompots*; m. nápoj *kokte|lis m, (Gpl -lu)*
mich|at impf. (-ā) **1** (barvy, cement, nápoje) *jaukt (jauc, jauca)**; (co s čīm) (sa) *ljaukt (-jauc, -jauca)* (ko ar ko)*; (co do čeho) *jaukt (jauc, jauca)* klāt (ko kam), piel|jaukt (-jauc, -jauca)* (ko kam)* **2** (viahovat) (koho do čeho) *jaukt (jauc, jauca)* iekšā (ko kur), iel|jaukt (-jauc, -jauca)* (ko kur)* **3** (kaši, kávu) (co čīm) *mais|īt (III.1.) (ko ar ko)*; za stálého ~āni... *nepārtraukti maisot... 4* (karťy) *jaukt (jauc, jauca)*, mais|īt (III.1.) (kārtis) ■ m. se* impf (do čeho) *jaukties (jaucas, jaucās)* (iekšā) (kur)*; m. se do rozhovoru *jaukties sarunā*; do toho se ne~ej| *tur tu iekšā nejaucies!*
mij|et impf. (-i, 3.pl -ej|i, imp. -ej) **1** (o čase) *aizr|ēt (III.2.), pa|iet (-iet, -gāja)**; dny ~ely *dienas (aiz)r|ē|ja 2* (jūt jet kolem) *pa|iet (-iet, -gāja)* / pa|braukt (-brauc, -brauca)* garām (kam)*; vlak ~el stacioni *viaciens pabrauca garām stacijai ■ m. se* impf (nesetkat se) (s kým/čīm) *pār|mities (-mijas, -mijās)* (ar ko), iz|mīties (-mijas, -mijās)* (ar ko)*; na křizovatec jsme se ~eli *krustojumā mēs izmijāmies*; slova se ~ela účinkem *vārdiem nebija rezultāta*
mikā|d|o n. (-a, L. -u) ≅ *bob|s m (sieviešu frizūra: tsi, taisni apgriezti mati)*
mikin|a f. (-y) (*trikotāžas*) *sporta krekl|s m (ar garajām piedurknēm)*
mikrob ma/mi, (-a/-u, A. -a), Npl -y/-i) *mikrob|s* m
mikrobus m. (-u, L. -u/-e) *mikroautobus|s* m
mikrofilm m. (-u, L. -u) *mikrofilm|a* f
mikrofon m. (-u, L. -u) *mikrofon|s* m
mikroorganism|us m. (-u) *mikroorganism|s* m
mikroskop m. (-u, L. -u) *mikroskop|s* m; pozorovat co pod ~em *aplūkot ko ar mikroskopu*
mikroskopick|ý adj *mikroskopisk|s*
mikrovin|ka f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) <kol.> *mikrovij|ņu krā|sns f, (Gpl -šņu)*
mikrovlnn|ý adj: ~ā *trouba mikrovij|ņu krāsns*
mil. zkr. (milions) *milj. (miljons)*
mil|ā f. (-ē) *mī|lā f, mī|ot|ā f*
milāč|ek m. (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich) **1** (oblíbenec) *mī|u|lis m, (G -ja)*; m. publika/žen *publikas/ sieviešu mī|ulis*; m. štěstěny *laimes lutek|lis m, (G -ja)*; je ~kem štěstěny *viņš ir dzimis laimes krekl|nā 2* (milence) *mī|ot|ais m, mī|āk|ais m*; ~ku! *dārgais!, dārgumiņ!*
Milān m. (-u, L. -ē) *Milān|a* f
mīl|e f. (-e) *jū|dze f, (Gpl -džu)*; námořní m. *jūras jūdze*
mile adv *mī|i*; (přijemně) *jauki, patīkami*; (laskavě) *laipni*; byl jsem m. *překvapen es biju patīkami pārsteigts*; chovali se ke mně velmi *mile viņi bija ļoti laipni pret mani*
milenc m. (-ce) **1** *mī|āk|ais m 2*: pl ~ci *mīlētā|ji m, pl*
milenc|ka f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mī|āk|ā f*
milerád adv *labprāt, ar prieku*
1 miliard|a f. (-y) *mīljard|s* m; tři ~y *eur trīs mīljardi eiro*
miliardā|ř m. (-e), **miliardā|ř|ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mīljardier|is m, mīljardier|e f*
miliardov|ý adj: ~ē ztráty *mīljardiem kronu (eiro ap.) lieli zaudējumi*; dosahovat ~ých částek *sniegties mīljardos*
milic|e f. (-e, Gpl -i) *milicij|a* f
milicionā|ř m. (-e), **milicionā|ř|ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mīl|cis m, (G -ča), mīl|ce f, (Gpl -ču)*
milimetr m. (-u) *milimetr|s* m
1 milion m. (-u, L. -u) *mīljon|s* m; tři ~y *eur trīs mīljoni eiro*; ~y lidi *mīljoniem cilvēku ♦ ani za m. ne par kādu naudu*
milionā|ř m. (-e), **milionā|ř|ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mīljonā|řs m, mīljonā|ře f*
milionkrát num *mīljonreiz, mīljons reizu (reizes)*; (mockrát) *simtiem reizu, tūkstošiem reizu*
milionov|ý adj: m. majetek *īpašums mīljoniem kronu (eiro ap.) vērtībā*; dosahovat ~ých částek *sniegties mīljonos*
miliont|in|a f. (-y) *mīljonda|ļa f, (viena) mīljonā da|ļa f*
miliont|ý num *mīljon|ais*
militantní adj (organizace, skupina) *bruņot|s*

milni|k m. (-ku, Lpl -cich) **1** *ceļa stab|s m 2* <přen.> *pagrieziena punkt|s m*
milosrdenstv|j n. (-i) *žēlsirdīb|a f, žēlastīb|a f*
milosrdn|ý adj *žēlsirdīg|s, žēlīg|s*; ~ā sestra *žēlsirdīgā māsa*; ~ā lež *nevainīgi meli ♦ m. Samaritān žēlsirdīgais samaritāns*
milost f. (-i) **1** (slitování) *žēlastīb|a f, žēlsirdīb|a f, boži m. Dieva žēlastība*; bez ~i (zničit) *bez (mazākās) žēlastības ♦* vydat se na m. a nem. *padoties liktenim 2* (přiež) *labvēlīb|a f*; je v ~i (u koho) *viņš bauda (kā) labvēlību 3* <práv.> *apžēlošan|a f, udēlit komu m. apžē|ot (II.) ko*; žádat o m. *lūgt apžēlošanu*
milostiv|ý adj (milosrdný) *žēlsirdīg|s, žēlīg|s*; (dobrotivý) *labvēlīg|s, vēlīg|s*; osud byl k němu m. *liktenis viņam bija vēlīg|s*; <zast.> m. pan| ~ā *pani cienītāis kungs/ cienītā kundze*
milostn|ý adj *mīlestības (G), mīlas (G)*; m. dopis *mīlestības vēstule*; m. trojúhelník *mīlestības trīstūrīs*
milován|í n. (-i) *mīlēšan|ājs f, (s kým ar ko)*
milovan|ý adj (muž, žena, dívka, dcera, vlast) *mī|ot|s*; (autor, básník, kapela) *iemī|ot|s*
mīl|ovat impf. (-uje) **1** (osobu) *mī|ēt (III.2.)*; m. koho k zbláznění *neprātīgi ko mīlēt 2* (přirodu, zvířata, peníze) *mī|ēt (III.2.)*; (procházky, plavání) *paj|tikt (-tík, -tika)**; ~uje pivo *viņam garšo alus ■ m. se* impf (vzájemně) *mī|ēt (III.2.) vien|am otru*; (provádět sexuální akt) *mī|ēties (II.)*; (s kým ar ko)
milovní|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **milovnic|e** f. (-e, Gpl -) **1** *mī|otā|js m, mī|otā|ļa f, (umění, sportu, určitého autora) cienītā|js m, cienītā|ļa f 2* <div.> *mīlētā|js m, mīlētā|ļa f*
miluj|ci adj (otec, matka, žena) *mī|oš|s*
mīl|ý l adj **1** *mī|š, dārg|s 2* (přijemný: překvapení, úsměv, společník ap.) *patīkam|s, jauk|s*; (laskavý) *laipn|s*; je to od vás velmi ~ē *tas no jums ir ļoti jauki (mī|ī, laipni) 3* (v oslovení): ~i přátele! *dārgie draugi!*; ~i spoluobčané! *cienījamie līdzpilsoņi!*; <žert.> m. člověče! *mī|o cilvēk! II m, (-ého), ~ā f, (-é) (milence) mī|āis m, mī|ā f; mī|āk|ais m, mī|āk|ā f*
mim m. (-a, Npl -ovē) *mīm|s m; mīmīk|is m, mīmīk|e f*
mimij|ka f. (-ky, D.L. -ce) *mīmīk|a f*
mimin|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách), **mimin|o** n. (-a, L. -u) <expr.> (kojenec) *zīdā|nis m, (G -ņa)*; čeká m. *viņa gaida bērnu*
1 mimo l prep. (s A) **1** (vyjímaje) *izņemot (s A)*; v pracovní dny m. pondělí *darba dienās, izņemot pirmdienas 2* (navic) *bez (s Gsg, Dpl)*; m. mě byl tam *Tomáš bez manis tur bija Tomāšs*; m. toho *bez tam, turklāt*; m. toho, že... *bez tā, ka...;* m. jiné *cita starpā 3* (proti) *pretēji (s D)*; m. očekávání nepřijel *pretēji gaidītajam viņš neatbrauca 4* (kolem) *garām (s D)*; prošel m. nás *viņš pagāja mums garām 5* (ven) *ārpus (s Gsg, Dpl)*; m. Prahu *ārpus Prāgas*; m. zákon *ārpus likuma*; m. pracovní dobu *ārpus darba laika*; je m. nebezpečí *viņam nedraud briesmas*; <sport> *postavení m. hru spēles noteikumu pārkāpums II* adv *garām*; šel m. *viņš gāja garām*; dival se m. *viņš skatījās garām ♦ je úplnē m. viņš ir (pilnīgi) garām (neko no tā nesaprot, neko par to nezina)*; to jde m. *mē. es to nevaru ietekmēt*
mimodě|k adv (mimovolně) *neviļus*; (neumyslně) *netišām, nejauši*
mimochodem adv (zeptat se, poznamenat) *cita starpā, garāmejot*; m. (řečeno) (jako vsuvka) *starp citu, cita starpā*
mimoparlamentní adj: m. strany *neparlamentārās (parlamentā nepārstāvētās) partijas*; m. cestou *apejot parlamentu*
mimoparlamentní adj: *ārpusdarba (G)*; m. zájmy *ārpusdarba interese*; m. doba *no darba brīvais laiks*
mimopraž|ský adj: ~šti studenti *studenti, kas nav no Prāgas*; ~skē pobočky *filiāles, kas neatrodas Prāgā*
mimořádně adv (velmi) *ārkārtīgi, ārkārtēji*; (sejít se) *ārpus kārtas*
mimořádn|ý adj **1** (neobyklý: opatření, událost) *ārkārtē|js*; v ~ém případě *ārkārtējā gadījumā 2* (opak pravidelný: dovolená, schůze, volby) *ārkārtas (jen G)*; (přiležitost, odměna) *īpaš|s*; (výdaje, příplatky) *papildu (jen G)*; m. vlak *papildvilciens m 3* (nevšední, nadprůměrný: talent, ohlas) *ārkārtīg|s, ārkārtē|js, neparast|s*; vēnovat čemu ~ou pozornost *vēlīt kam ārkārtīgu (ārkārtēju) uzmanību*; příkladat čemu m. význam *piešķirt kam ārkārtīgu (ārkārtēju) nozīmi*; za ~ē zásluhy *par īpašiem nopelniem*
mimosoudní adj *ārpustiesas (jen G)*
mimoškolní adj *ārpusskolas (jen G)*; m. aktivity *ārpusskolas nodarbības*
mimoto adv *turklāt, bez tam, pie tam*
mimovoln|ý adj *neviļš, spontān|s, instinktīv|s*
mimoz|a f. (-y) <bot.> *mimoz|a f*
mimozemšťan m. (-a, Npl -ovē), **mimozemšťan|ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *ārpuzemes civilizācijas pārstāvis m, (G -vja), pārstāve f, (Gpl -vju)*

- miņ** adv, kompar.: ⇒ **mēnē**
- miņ**a f. (-y) *miņ*ļa f, nāšlapnā m. *pretkājnieku mīna*; časovana m. *mīna ar laika degli*; klāstl/ zneškodnīt ~y *likt/ neitralizēt mīnas*
- minc**e f. (-e) *monēt*ļa f; drobnē m. *sīknauda*ļa f, pamētni m. *jubilejas monēta*; nemohl bych dostat m.? *vai es nevarētu dabūt sīknaudu?* ♦ brāt něco za bernou ~i *uzskatīt kaut ko par tīru zeltu*; odplācēt nēkomu stejnou ~i *atmaksāt kādam ar to pašu*
- mincov**na f. (-ny, Gpl -en) *naudas kaltu*ļve f. (Gpl -vju)
- mindrāj**k m. (-ku/-ka, A -k(a), Lpl -cich) <kol.> *mazvērtības kompleks*ļa s m
- minēn**ļi n. (-i) *dom*ļa s f, pl; (nāzor) *uzskat*ļa s m; veřejnē m. *sabiedriskā dom*ļa f, pēvlādājici m. *valdošais uzskats*; podle mého m. *pēc manām domām*; jsem toho m., že... *es domāju, ka...*; máme stejné m. (o čem) *mēs esam vienās domās (par ko)*; (ne)mit velkē m. o kom/čem (ne)būt *augstās domās (par ko)*; výzkum veřejného m. *sabiedriskās domas aptauja*
- minēn**ļy adj; *dobrē/ vážnē m. labi/ nopietni domāts*
- minerāl** m. (-u, L -ul/-e) *minerāl*ļa s m
- minerāl**ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *minerālūden*ļa s m, (G -s)
- minerāl**ni adj *minerālu* (G), *minerāl*:- m. hnojivo *minerālmēslojum*ļa s m; m. látka *minerālvieļa* f, m. voda *minerālūden*ļa s m, (G -s)
- miniatur**a [-ny-] f. (-ry, D.L -ře) *miniatur*ļa f
- miniatur**ni [-ny-] adj *miniatur*ļa s
- minibus** [-ny-] m. (-u, L -ul/-e) *mikroautobus*ļa s m
- minimaliz**ovat [-ny-] (impf, (-uje) *minimaliz*ēt (II.))
- minimāl**nē [-ny-] adv *minimāli*
- minimāl**ni [-ny-] adj *minimāli*ļa s
- minim**um [-ny-] n. (-a) *minimum*ļa s m; životni (existenčni) m. *iztikas minimum*ļa s; snížīt co na m. *samazināt ko līdz minimumam*
- ministr**skļy [-ny-] adj 1 (vztahující se ministru) *ministra* (G), *ministru* (G); m. kabinet *ministru kabinets*; m. předseda *ministra prezidents, premjerministr*ļa s m; <tēz pēn.> m. křeslo *ministra krēsls* 2 (vztahující se k ministerstvu) *ministrijas* (G), *ministriju* (G); m. úředník *ministrijas ierēdnis*
- ministr**stjvo n. (-va, Gpl -ev) *ministrija*ļa f, M. dopravy *Satiksmes ministrija*; M. financí *Finanšu ministrija*; M. kultury *Kultūras ministrija*; M. obrany *Aizsardzības ministrija*; M. pro místní rozvoj *Reģionālās attīstības ministrija*; M. práce a sociálních věcí ≅ *Labklājības ministrija*; M. průmyslu a obchodu ≅ *Ekonomikas ministrija*; M. spravedlnosti *Tieslietu ministrija*; M. vnitra *Iekšlietu ministrija*; M. zahraničních věcí *Ārlietu ministrija*; M. zdravotnictví *Veselības ministrija*; M. zemědělství *Zemkopības ministrija*; M. školství, mládeže a tělovýchovy ≅ *Izglītības un zinātnes ministrija*; M. životního prostředí *Vides ministrija*
- ministr**r m. (-ra, Npl -ři), **ministr**ijņē f. (-nē, Gpl -ņi/-ni) *ministr*ļa s m, *ministr*ļe f, m. bez portfeje *ministrs bez portfeja*
- minisuk**ļņē [-ny-] f. (-nē, Gpl -ņi/-ni) *minisvārki*ļa m, pl
- miņ**īt impf, (3.sg/pl -i) 1 (zamýšlet) *domāt* (II.), *plān*ot (II.); co ~iš dělat? *ko tu domā darīt?* 2 (myslet) *domāt* (II.); vím, co tím ~íte es *zinu, ko jūs ar to domājat*
- minomet** m. (-u, L -u) <voj.> *mīnmetē*ļa s m
- minorit**a f. (-y) <kníž.> *minoritāte* f, (Gpl -šu)
- miņ**out pf. (-e, prēt. -ul) 1 (o čase) *paļiet* (-iet, -gāja)*, *aizriņēt* (III.2.); zima ~ula *ziema ir pagājusi*; lhūta už ~ula *termiņš ir iztecējis (pagājis)*; nebezpečī ~ulo *briesmas ir garām*; ne~e dne, aby... *nepaiet ne diena, lai...* 2 (jít jet kolem) *paļiet* (-iet, -gāja)* / *paļbraukt* (-brauc, -brauca)* *garām (kam)*; vlak ~ul *stacijas vilciens pabrauca garām stacijai* 3 (kulka, střela) *netrāpīt* (III.1.) (kam); rána ~ula *cil šāviens netrāpīja mērķī* ■ m. se pf 1 (nesetkat se) (s kým/čím) *pārmities* (-mijas, -mijās)* (ar ko), *iz*mities (-mijas, -mijās)* (ar ko); na křižovatce jsme se ~uli *krustojumā mēs izmijāmies*; m. se povoláním *kļūdoties* (III.1.) profesijas *izvēlē*; m. se s rozumem *saljukt* (-jūk, -juka)* *prātā*; jeho snaha se ~ula účinkem *viņa centieniem nebija rezultāta* 2 (netrefit) (čeho) *netrāpīt* (III.1.) (kam); m. se cíle *netrāpīt mērķī*, <pēn.> *nesal*sniegt (-sniedz, -sniedza)* *mērķī*
- miņ**ovat impf. (-uje) *miņ*ēt (II.)
- Minsk** m. (-al-u) *Minsk*ļa f
- minule** adv *pagājušajā reizē, pagājšreiz*
- miņ**ulost f. (-i) 1 *pagātne* f; dávnā m. *dzija pagātne*; to už patří (do) ~i *tā jau ir pagātne*; má bohatouľ pestrou m. *viņam ir bagāta/raiba pagātne*; zúčtovat s ~i *noslēgt rēķinus ar pagātņi* 2 <lingv.> *pagātne* f
- miņ**ulý adj (uplynulý) *pagājušais*; (byvalý) *bijušais*; (předěšlý) *iepriekšējais*; (stalo se to) ~ou *nedēli/ m. tydeni mēsi* *pagājušajā svētdienā, pagājšvētdien/ pagājušajā nedēļā,*
- pagājšnedēļ/ pagājšmēnes*; ~v ém roce *pagājušajā gadā, pērn, pēmgad*; v ~ém století *pagājušajā gadsimtā*; v ~ých dnech *šajās dienās*; za ~ých časů *vecajos laikos*; m. režim *iepriekšējais (bijušais) režīms*; <lingv.> m. čas *pagātne* f
- minus** I adv *mīnus*; pēt m. tři *pieci mīnus trīs*; m. pět *stupņu mīnus pieci grādi*; plus m. (pět procent) *plus mīnus* II m. (-u, L -u) 1 <mat.> (znaménko) *mīnus*ļa s m 2 <pēn.> (nedostatek) *mīnus*ļa s m, *trūkums* m; plusy a ~y *plusi un mīnusi*; práce má své ~y *darbam ir zināmi trūkumi*
- miņ**utļa f. (-y) *miņ*ute f, (Gpl -šu); za pět ~ šest *bez piecām minūtēm seši*; šest hodin a pět ~ seši *un piecas minūtes, piecas minūtes pāri sešiem*; přijít na ~u *pārsnē atnākt tieši (nolikatajā) laikā*; zpozdit se o pět ~ *nokavēties par piecām minūtēm*; za ~u *jsem tady es pēc mirkļa atgriezšos*; m. ticha *klusuma minūte* ♦ za pět ~ dvanáct *pēdējā brīdī*
- miņ**utļa f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *miņ*ute f, (Gpl -šu), *mirklītis* m, (G -ša), *brītiņš* m; počkejte ~ku! *mirkti (brītiņu) uzgaidiet!*; bude to v ~ce *tas tūlīt būs gatavs* 2 <kuch.> (ātri) *pagatavojams (gaļa) ēdiens*
- miņ**utvly adj 1 *miņ*ušu (G); ~á *ručička miņ*ušu *rādītājs* 2 (trvající minutu) *miņ*utes (G); ~á *přestávka (vienas) miņ*utes *pārtraukums*
- mir** m. (-u) *mier*ļa s m; <tēz pēn.> uzavřít m. (s kým) *noslēgt mieru (ar ko)* 2 (smlouva) *miera līgums*ļa s m; vestfálský m. *Vestfālenes miera līgums*
- mi**řļa f. (-ry, D.L -ře, Gpl -mēr) 1 (rozměr) *mēr*ļa s m, *izmēr*ļa s m; vzít komu ~ru *noņemt kam mēru*; šit na ~ru *šūt pēc pasūtījuma*; <fin.> úroková m. *procentu lik*me f, (Gpl -mju) 2 <pēn.> (rozšah) *mēr*ļa s m; do jaké ~ry? *cik lielā mērā?*; do jisté ~ry *zināmā mērā*; (přispět) *velkou měrou lielā mērā*; ve stejné ~ře *tik pat lielā mērā*; (kouřit, pít) s ~rou *ar mēru*; nad ~ru *pārlieku*; neznat ~ru *nezināt robežu* ♦ uvést něco na pravou ~ru *izlabot kaut ko saskaņā ar faktiem*; všeho s ~rou *visu ar mēru* 3 (jednotka) *mērvienība*ļa f, *mēr*ļa s m; délkověř *plošně*ř dutě ~ry *garuma/laikuma/tilpuma mērvienības* 4 (nálada) *garastāvoklis* m, (G -ļa), *ar*ļa f, být v dobré ~ře *būt labā garastāvoklī (omā)*; vyvést koho z ~ry *nokaitināt* (III.1.) *ko, sadusm*ot (II.) *ko* 5 (měřilo) *mērinstrument*ļa s m
- mirn**ě adv 1 (umírněně, trochu) *mēreni, nedaudz*; m. řečeno *pieklājīgi sakot* 2 (klidně) *mierīgi*
- mirn**it impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) (rychlost) *samaz*ināt (III.1.); (bolest, utrpení) *maz*ināt (III.1.); (hněv) *rem*ināt (III.1.); (názory, kritiku, trest) *mikst*ināt (III.1.) ■ m. se impf 1: m. se v rozčilení, v hněvu *nomierināties* (III.1.), *savald*ities (III.1.); ~ete se! *nomierinieties!* 2: m. se v jídle/ v pití *ierobežot* (II.) *ēšanu/ dzeršanu*; m. se v požadavcích *samaz*ināt (III.1.) *prasības*
- mirn**ly adj 1 (umírněně) *mēren*ļa s; (ne velký) *neliel*ļa s; m. vitr *lēns vējš*; m. svah *lēzena nogāze*; ~é *ceny mērenas cenas*; m. trest *zems sods*; vařit co na ~ém *ohni vārit ko uz nelielas (lēnas) uguns*; ziskat ~ou *převahu gūt nelietu pārsvaru*; s ~ou *nadsāzku nedaudz pārspīlēt*; <geogr.> ~é *pásmo mērenā josla* 2 (klidný: člověk, povaha ap.) *mierīgs*; (mirumilný) *miermīl*ģis ♦ m. jako *berānek lēns kā jēriņš*
- mirov**ly adj (smlouva, konference, jednání) *miera* (G); ~é *soužití mierīgi līdzaspastāvēšana*; ~é *hospodářství miera*ļa *ekonomika*; ~é *urovnání sporu strida atrisināšana miera ceļā*; <voj.> ~é *sily mieru uzturošie spēki*
- mirumilov**ly adj *miermīl*ģis; ~á *politika miermīlīga politika*
- miř**idlo n. (-la, L -le, Gpl -el) <voj.> *tēmēk*lis m, (G -ļa), *mērķēk*lis m, (G -ļa)
- miř**it impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) 1 (na terč) (na co, do čeho) *mērķ*ēt (II.) (uz ko), *tēm*ēt (II.) (uz ko); m. puškou na terč *nomērķēt šauteni (uz mērķi)* ♦ m. vysoko *augstu mērķēt* 2 (pohybovat se) *doties (dodas, devās)*, iet (iet, gāja)**; kam ~iš? *uz kurienu tu dodies?* 3 <pēn.> (řeči, slovy); kam tím ~iš? *ko tu ar to gribi teikt?*
- mis**ļa f. (-y, Gpl mis) 1 *bjod*ļa f, m. na ovoce *augļu trauks* m; m. na salát *salātbjodļa f, polēvkovā m. terīne* f, (Gpl -ņu), *zupasbjodļa f, studenā m. aukstais gald*ļa s m 2 (pro nemocně) *paduļbe* f, (Gpl -bju), *pīļe* f, (Gpl -ju) <kol.>: *záchodová m. klozet*podļa s m
- mis**le f. (-e) *mis*ijļa f, diplomatiskā m. *dipломātiskā misija*
- mision**ář m. (-e), **mision**ářka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *misionār*ļa s m, *misionār*ļe f
- miř**it impf, (3.sg/pl -sí, pas. -šen, imp. mis) 1 *jaukt* (*jauc, jauca*)* *klāt, mais*it (III.1.) *klāt*; (co k čemu, do čeho) *pie*ļaukt (*-jauc, -jauca*)* (*ko kam*), *pie*maisit (III.1.) (*ko kam*); m. vino s vodou *atšķaidīt* (III.1.) *vīnu ar ūdeni* 2 (těsto) *jaut* (*jauj, java*)* (*miklu*) ■ m. se impf 1 (s kým/čím) *jaukties* (*jaucas, jaucās*)* (*ar ko*), *sal*jaukties (*-jaucas, -jaucās*)* (*ar ko*) 2 (vměšovat se) (do čeho) *jaukties* (*jaucas,*

- jaucās** (iekšā) (kur), *iejaukties* (-jaucās, -jaucās)* (kur); m. se do rozhovoru *jaukties sarunā*
- mis|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *b|jodij|a f*, m. na mýdlo *ziepju trauk|s m*; m. vah svaru *kaus|s m*
- misteč|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -käch) *viet|a f, vietij|a f*, zaplněný do posledního ~ka *pilns līdz pēdējam*; <přen.> teplé m. *silta vietīņa*
- misten|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vietas kar|te f, (Gpl -šu) (transpota līdzekl|)*
- místní** adj *vietē|jais, vietē|js*; m. samospráva/ obyvatel *vietējā pašvaldība/ vietējais iedzīvotājs*; m. hovor *vietējā telefonsaruna*; <med.> m. umrtvení *lokālā narkoze*; <lingv.> m. jméno *vietvārds m*
- místnost** f, (-i) *telp|a f*, obytná m. *dzīvojama telpa*; volební m. *vēlēšanu telpa*
- míst|o** n, (-a, L -ē) **1** *viet|a f*, m. k sezení/ k stání *sēdviet|a f/ stāvviet|a f*, obsazené m. *aizņemta vieta*; ustoupit m. (staršimu ap.) *dot vietu*; místo činu *notikuma vieta*; byl na ~ě mrtev *viņš uz vietas bija miris*; jsme na místě (u cíle) *mēs esam klāt*; je tu málo ~a (na co) *šeit ir par maz vietas (kam)*; dát co na své/ jiné m. *nolikt ko savá/ citā vietā*; na tvém místě bych... *tavā vietā es...;* je to člověk na svém ~ě *tas ir cilvēks īstajā vietā*; <těz přen.> nehnout se z ~a *neizkustēties no vietas*; citlivé (zranitelné) m. *vārigā vieta* ♦ má hlavu na pravém ~ě *viņam ir galva uz plecēm 2* (osada, město) *(apdzīvota) viet|a f*; m. narození *dzimšanas vieta*; m. pobytu *dzīvesviet|a f*; lázeňské m. *kūrortviet|a f, kūrort|s m*; poutní m. *svētoceļojumu vieta*; jezdit z ~a na m. *braukāt no vienas vietas uz citu 3* (zaměstnání) *darb|s m, amat|s m*; hledat si m. *meklēt darbu*; být bez ~a *būt bez darba*; zastávat m. *feditele ieņemt direktora amatu 4* (pořadí) *viet|a f*, umístit se na prvním ~ě *ieņemt pirmo vietu*; na prvním ~ě (chci poděkovat) *vispirmām kārtām, vispirms*; na neposledním ~ě *ne pēdējā kārtā*
- misto**₂ adv: m. v devět přišel v osm *viņš atnāca nevis deviņos, bet (gan) astoņos*; m. aby pracoval, koukal na televizi *viņš nevis strādāja, bet (gan) skatījās televizoru 11* prep. (s G) *vietā* (s G po slovu); půjdu m. *tebe es iešu tavā vietā*
- mistodržic|í** m, (-lho), **mistodržitel** m, (-e, Npl -ě) <hist.> *zemes pārvaldniek|s m, valdnieka vietniek|s m*
- mistopis** m, (-u, L -el-u) *topogrāfij|a f*
- mistopředseda** m, (-y, Npl -ové), **mistopředsedkyně** f, (-ně, Gpl -ň-ni) *priekšsēdētāja vietniek|s m, vietnie|ce f, (Gpl -ču)*
- mist|r** m, (-ra, Npl -ři) **1** (odborník) *meistar|s m*; tesařský m. *galdniek|s m, galdniekmeistar|s m*; zednický m. *mārniek|s m, mūrniekmeistar|s m*; krejčí m. *drēbniek|s m*; <přen.> m. pera/ štětce *spalvas/ otas meistars*; koncertní m. *maestro m, (neskl.)* ♦ i m. tesař se utne *katrs kādreiz kļūdās 2* (učitel) *meistar|s m, skolotāj|s m*; baletní m. *baletmeistar|s m*; taneční m. *deju skolotājs 3* <sport> *čempion|s m*; m. světa v kopané *pasaules čempions futbolā 4* <hist.> *magistr|s m*; M. Jan Hus *Magistrs Jans Huss*
- mistrn|ý** adj *meistarīg|s*
- mistrovsk|ý** adj **1** *meistara (G), meistarū (G)*; m. diplom *meistara diploms 2*: <sport> m. titul *čempiona tituls*; m. zápas *sacensības par čempiona titulu*; m. tým *meistarkomanda f 3* (dokonaly) *meistarīg|s*; m. kus, ~ě *dilo meistardarb|s m, šedevr|s m*
- mistrovstv|í** n, (-í) **1** <sport> *čempionāt|s m*; m. světa v hokeji *pasaules čempionāts hokejā 2* (dokonalost) *meistarīb|a f*
- mistry|ně** f, (-ně, Gpl -ň-ni) *meistar|e f*, <sport> *čempio|ne f, (Gpl -ņu)*; baletní m. *baletmeistar|e f, ⇒ mistr*
- misty** adv *vietām, vietvietām*
- mišen|ec** m, (-ce), **mišen|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (člověk) *metis|s m, metis|e f*, (obv. zvíře) *jaukte|nis m, (G -ņa), jaukte|ne f, (Gpl -ņu)*
- mit** impf, (sg: 1. mám, 2. máš, 3. má, přet. měl, imp. měj) **1** („vlastnit“) *būt (ir, bija)**; mám/ nemám peníze *man ir nauda/ nav naudas*; nemá čas *viņam nav laika*; má pleš/ nadváhu *viņam ir pliks galvvidus/ liekais svars*; nemají děti *viņiem nav bērnu*; má výšku/ šířku/ tloušťku/ délku dva metry *tas ir divus metrus augsts/ plats/ biezs/ garš*; má váhu padesát kilogramů *tas (viņš) sver piecdesmit kilogramu*; co z toho máš? *kāds tev no tā labums?*; s kým mám tu čest (mluvit)? *ar ko man tas gods (runāt)?* ♦ už to mám es *jau zinu*; mám na to (peníze) *man tam ir nauda*, (intelektuálně) *es to spēju 2* (v ustálených spojeních): mám hlad/ žízeň *es esmu izsalcis/ izslāpis*; má horečku/ rýmu *viņam ir drudzis/ iesnas*; má na sobě (co) *viņam mugurā ir (kas)*; mají smůlu *viņiem neveicas*; (ne)mám rád (co) *man (ne)patik (kas)*; mám rád (koho) *man patik (kas)*, *es mīlu (ko)*; nemám rád (koho) *man nepatik (kas)*, *es nevaru ciest (ko)*; mám chuť na kávu *man gribas kafiju*; nemá chuť k jídlu *viņam nav ēstgribas*; mám chuť do práce *es gribu strādāt, man gribas strādāt*; má zájem (o co) *viņu interesē (kas)*; nemám poněti (o čem) *man nav ne jausmas (par ko)*; mám na starosti (co) *es esmu atbildīgs (par ko)*; máš pravdu *tev ir taisnība*; mám dojem, že... *man ir radies iespaid, ka...;* máme k dispozici (co) *mūsu rīcībā ir (kas), mums ir (kas)*; má za ženu/ za muže... *viņa sieva/ viņas vīrs ir...;* mají k sobě blízko (v názorech) *viņi ir tuvi (uzskatos)*; m. radost (z čeho) *priecāties (II.) (par ko)*; m. důvěru (ke komu) *uzticēties (III.2.) (kam)*; m. starost (o koho/co) *rūp|ēties (II.) (par ko)*; m. úctu (ke komu) *cien|īt (III.1.) (ko)*; m. naspěch *steigties (steidzas, steidzās)**; m. tušení (o čem) *no|jaust (-jauš, -jauta)* (ko)*; m. strach (z koho/čeho) *baid|īties (III.1.) (no kā)*; mít co v úmyslu *plān|ot (II.) (ko)*; m. vliv na koho/co *ietekm|ēt (II.) (ko)*; m. co na prodej *pārd|ot (II.) (ko)*; to má velký význam *tam ir liela nozīme*; to nemá žádný smysl *tam nav nekādas jēgas*; mělo to za následek (růst inflace) *tā rezultātā (inflācija pieauga)*; co máme k obědu? *kas ir pusdienās?*; mějte strpení! *esiet pacietīgi!* ♦ má něco za lubem *viņam ir kaut kas aiz ādas 3* (ukončit, zakončit) (po čem) *būt (ir, bija)* galā (ar ko)*, *palbeigt (-beidz, -beidza)* (ko)*; mám po práci es *esmu ar darbu galā, es esmu pabeidzis darbu*; má po maturitě *viņš ir pabeidzis vidusskolu*; mám po starosti *manas rūpes ir beigušās, manas rūpes ir galā*; má po smrti *viņš ir miris 4* (pokládat) (koho/co za koho/co) *uzskat|īt (III.1.) (ko par ko)*, *tur|ēt (III.2.) (ko par ko)*; mít koho za schopného člověka *za blāzna uzskatīt ko par talantīgu cilvēku/ par muļķi*; za koho mě máte? *par ko jūs mani turat?*; mám za úkol... *mans uzdevums ir...;* máme za cíl... *mūsu mērķis ir...;* má mu za zlé, že... *viņš dusmojas uz viņu par to, ka...;* má za to, že... *viņš ir pārliecināts, ka... 5* (dostávat) *dab|ūt (II.)**; odkud to máš? *kur tu to dabūji?*; kolik máš měsíčně? *cik tu mēnesī saņem?* **6** (nabádat) (koho k čemu) *mu|j|nāt (III.1.) (ko uz ko, darīt ko)*, *skub|jināt (III.1.) (ko uz ko, darīt ko)*; mít dítě k učení *mudināt bērnu mācīties*; měli ho k ženění *viņi mudināja viņu apprecēties 7*: m. koho/co (s infinitivem): *nemám co říct man nav ko teikt*; *nemáš co ztratit* *tev nav ko zaudēt*; *nemáme se čím chlubit* *mums nav ar ko lepoties*; *nemám kam jít* *man nav uz kurieni iet*; *nemáte tu co pohledávat!* *jums te nav ko meklēt*; mám co dělat, aby... *man ir daudz darāmā, lai... 8* (stav): mám nakoupenol *vypráno es esmu iepircies/ izmazgājis veļu*; kam máš namířeno? *uz kurieni tu dodies?*; má mobil vypnutý *viņš ir izslēdzis mobilo (telefonu)*; <těz přen.> ještě nemáme vyhráno *mēs vēl neesam uzvarējuši 9*: (s infinitivem) (nezbytnost) *vajadzēt (vajag, vajadzēja)*, (překládá se debitive)*; měl jsi tu být v osm *tev te vajadzēja būt (bija jābūt) astoņos*; máme to ohlásit policii *mums par to jāziņo policijai*; co mám dělat? *ko lai es daru?*, *ko man darīt?*; měl byste si odpočinout *jums būtu jāatpūšas, jums vajadzētu atpūsties*; to jste měli vidět! *tas tik jums bija jāredz!* **10**: (s infinitivem) (přý) *(překládá se kondicionálem)*; zítra má přšet *rīt lišot (lietus)*; film má být zajímavý *filma esot interesanta*; měl vykrást banku *viņš esot apzadzis banku 11* (být): dnes máme středu *šodien ir trešdiena*; má syna lékařem *viņa dēls ir ārsts*; tu máš (peníze) *še, ņem* ■ **m. se** impf **1** *klāties (klājas, klājās)*, iet (iet, gāja)* <kol.>*; jak se máš? *kā tev klājas?*; má se dobře/ špatně *viņam klājas labi/ slikti*; mějte se dobře *visu labu!*; m. se na pozoru *uzman|īties (III.1.)*, *būt (ir, bija)* uzman|īgam*; věc se má takto... *lieta izskatās šādi... 6* má se jako prase v žitě *viņš dzīvo kā niere pa taukiem 2* (chystat se) (k čemu) *gras|īties (II.1.) (darīt ko)*, *gatav|oties (II.) (darīt ko)*, *tais|īties (III.1.) (darīt ko)*; má se k odchodu *viņš grasās iet prom*; má se k dešti *taisās uz lietu, būs lietus 3*: <mat.> a se má ku b a *attiecas pret b*
- mitin|k** m, (-ku, Lpl -cich) **1** *mitiņ|s m 2* <sport> *sacensīb|as f, pl, sacīk|stes f, pl, (G -šu)*
- mi|vat** impf, (-á): ⇒ **mit**
- mix** m, (-u, L -u) **1** *maisīj|ums m, sajaukum|s m 2* <sport> *jauktais pārj|s m*
- mixér** m, (-u) *mikser|is m*
- miz|ja** f, (-y) **1** <biol.> *limf|a f 2* <bot.> *(koka) sul|a f 3* <přen.> *spar|s m, dzīvīgum|s m*; chytit novou ~u *sajust jaunu spēku pieplūdumu*
- mizer|ja** m/f, (-y, Nplm -ové) <kol., pej.> *nelie|tis m, (G -ša), nelie|te f, (Gpl -šu); ne|ģē|lis m, (G -ļa), ne|ģē|le f, (Gpl -ļu)*
- mizern|ý** adj **1** (život) *nozē|ojam|s*; (den, počasí, nálada) *riebīg|s, pretīg|s*; (podminky, silnice) *drausmīg|s, briesmīg|s*; (jídlo, pití) *těž* *draņķīg|s*; (dům je) v ~ém stavu *māja ir drausmīgā stāvoklī 2* (člověk, čín) *nelietīg|s, ne|ģē|lis 3* <expr.> (plat, kapesné, důchod)

niecīgs, nožēlojams; (pamēt) vājš, slikts; je mizerny stfelec viņš ir slikts šāvējs

mizlet impf. (-i, 3.pl -ej) imp. miz) pa|zust (-zūd, -zuda)*; (ztrācet se tēž) iz|zust (-zūd, -zuda)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)*; (zāsoby) plakt (plak, plaka)*; mēsto ~i v dāļce pilsēta izgaist (izzūd) tālumā

***mizinja** f. (-y): ♦ būt (octnout se) na ~ē būt (nopietnās) naudas grūtībās; pīvēst nēkoho na ~u izputināt kādu, iedzīt kādu postā; pījīt na ~u nonākt trūkumā, izputēt

mizivj adj *niecīgs, ļoti mazs; ~ē nadēje/ m. zājem niecīgas cerības/ niecīga interese; ~ā menšina niecīgs skaits (daudzums); snīžīt se o mizivjch 0,05 procenta samazināties par nieka 0,05 procentiem*

mj. zkr. (mimo jinē) *starp citu, cita starpā*

ml. zkr. (mladši) *jaun. (jaunākais/ jaunākā); (syn, dcera tēž) jun. (juniors/ juniore)*

mlād adj: ⇒ **mladý**

mlādē n. (-ēte, Npl -ata) (dzīvnieka vai putna) *mazuļis m. (G -ļa)*

mlādenec m. (-ce) **1** *jauneklis m. (G -ļa), puīšis m. (G -ša); ~ci! puīši!* **2:** *starý m. vecpušis m. (G -ša)*

mlādež f. (-e) *jaunatnē f, jaunieši m. pl, školni m. skolu jaunatne; dospivājici m. pusaudzī m. pl, dnešni m. mūsdienu jaunatne; ~i do 18 let nepfistupny (v kinē ap.) personām līdz 18 gadu vecumam ieeja aizliegta*

mlādežnickj adj (hnutí, organizace, časopis) *jauniešu (G)*

mlādji n. (-i) **1** *jaunība f, za mého m. manā jaunība* **2** (mlādež) *jaunieši m, pl, jaunatnē f*

mladickj adj *jaunības (G), jauniešu (G); (pīpominājici mlādi) jauneklīgs; m. zāpal jaunības degsme; m. vzhled jauneklīgs izskats*

mladičkj adj *jaun|s, jaunijš*

mladiķ m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *jauneklis m. (G -ļa), puīšis m. (G -ša); nenī už žādny m. viņš vairs nav nekāds jaunais*

mladistvj I adj *jauneklīgs* II m. (-ēho), ~ā f. (-ē) <prāv.> *nepilngadīgs m, nepilngadīgā f, ~i delikventi nepilngadīgie likumpārkāpēji*

mlādjnout pf. (-ne, prēt. -i) *kūt (kūst, kūva)* jaunājam*

mladši adj **1** kompar. *jaunāk|s; m. než (kdo) jaunāks (ne)kā (kas), jaunāks par (ko)* **2** (nepīliš starý) *pajaun|s, diezgan jaun|s; m. pān pajauns virietis* **3** (poručik, referent ap.) *jaunākais; (syn, dcera tēž) junior|s m, junior|e f, Novāk mladši Novāks jaunākais (juniors)*

1 mladý I adj. (kompar. -ši) *jaun|s; m. mēsic jauns mēness; ~i talenti jaunie talanti; nej-ši ditē jaunākais bērns; když jsem byl m. kad es biju jauns; za ~a jaunība; od ~a kopš jaunības; zemlēt mlād viņš nomira jaunībā; m. panel ~ā panī (v osloveni) godātais (cienītais)/ cienītā; ⇒ **mladši II** **1** ~i m. pl. (-ych) *jaun|e m, pl; (pīšīli) staī ~i kā jauni, tā veci* **2:** m. (-ēho), ~ā f. (-ē) <kol.> (syn/ dcera) *dēlis m/ meīļa f, (syn se snachou, dcera se zetēm tēž) jaun|e m.**

mlask|at impf. (-ā) (pījīde) *šmaukst|ināt (III.1.), šmakst|ināt (III.1.)*

mlātič|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kulmašī|na f, žāci m. kombain|s m*

mlā|tīt impf. (3.sg/pl -ī, pas. -cen, imp. -t) **1** (obilī) *kult (kul, kūla)* (labību); m. cepem kult ar spriguli ♦ m. prāzdnou slāmu kult tukšus salmus* **2** <expr.> (tlouct, bit) *sist (siļ, siļa)*; (intenzivnē) dauzīt (III.1.); m. na dveře dauzīt pa durvīm; m. do klavīru/ na buben dauzīt klavieres/ bungas; m. botou o stūli dauzīt ar kurpi pa galdu; m. hlavou o zed' dauzīt galvu pret sienu; m. koho do obličje sist kam pa seju; m. dveřmi blīkš|ināt (III.1.) durvis* **■ m. se** impf **1** (vītr do oken, vīny o bēh) *sisties (sitas, sitās)*, dauzīt (III.1.)* **2** <expr.> (rvāt se) *kauties (kaujas, kāvās)**

mlēn|ji n. (-i) *klusēšan|a f, klusuciešan|a f, (ticho) klusum|s m; nastalo m. iestājās klusums; vylmuvnē m. daiļrunīgs klusums; pījēt co ~im apiet ko klusuciešot; slib m. klusēšanas zvērests*

mlēn|ivost f. (-e) **1** (nemluvnost) *nerunīb|a f, mazrunīb|a f* **2** (diskrētnost) *diskrētīb|a f, zachovāvat m. ievērot diskrētību; slib ~i klusēšanas zvērests*

mlēn|ivj adj **1** (tichý) *klus|s; (nemluvny) nerunīgs, mazrunīgs* **2** (diskrētnī) *diskrēt|s*

mlē|et impf. (3.sg/pl -i) (nemluvit) *klus|ēt (II.), ciest (cieš, cieta)* klusu; (o čem, k čemu par ko); mlē! aplusti! ♦ mluvit stībro, m. zlato runāšana sudrabs, klusēšana zelts; ~i jako ryba viņš klusē kā ūdeni mutē ieņēmis; ~i jako hrob viņš ir kluss kā kaps*

mlē|čy adv *klusējot, klusuciešot*

mlē. zkr. (miliarda) *mljrd. (miljards)*

mlēčn|j adj *piena (G); ~ē výroby piena produkti; ~ā čokolāda/ m. kotteji piena šokolāde/ kokteilis; ~ē sklo pienstik|s m; <anat.> ~ā žlāza piena dziedzeris; ~ē zuby piena zobi; <astr.> M-ā drāha Piena Ceļš*

mlējn m. (-a, L -ē) <kol.>: ⇒ **mlýn**

mlékārenskj adj *piena (G); m. prūmysl/ ~ē výroby piena ražošana/ produkti*

mlékār|na f. (-ny, Gpl -en) *pienotav|a f*

mlékař m. (-e), **mlékař|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (zaměstnanec mlékárny) *pienotavas strādnieks m, strādnie|ce f. (Gpl -ču)* **2** (rozvážeč) *piena izvadātājs m, izvadātāja f*

mlé|ko n. (-ka, L -ku/-ce) *pien|s m; kozil kravské m. kazas/ govs piens; sušené m. sausais piens; nīzkotučnē m. piens ar zemu tauku saturu; plhotučnē m. pilnpien|s m; matefiskē m. mātes piens; kokosovē m. kokospien|s m ♦ ještē mu teče m. po bradě viņam vėl slapjš aiz ausīm*

mlē|tj adj (káva, maso, pepř) *mal|t|s*

ml|ha f. (-hy, D.L -ze) *migl|a f ♦ má včiči ~hu viņam acis labi nerāda*

mlhavj adj **1** (počasí, ráno) *miglain|s* **2** <přen.> (nejasný) *neskaidr|s, nenoteikt|s; ~ā představa neskaidrs priekšstats*

mlhovin|a f. (-y) <astr.> *miglāj|s m*

mlj|ko n. (-ka, L -ku/-ce) <kol.>: ⇒ **mléko**

mlit impf. (mele, prēt. mel, imp. mel) **1** (obyli, kávu, maso) *mal|t (maļ, mala)*; (kāmen) draglāt (II.); m. co na prášek sa|mal|t (-maļ, -mala)* ko pulverī ♦ kdo dřív přijde, ten dřív mele kas pirmais brauc, tas pirmais maļ; mele z posledniho (je u konce sil) viņa spēki ir galā; tichā voda břehy mele *klusie ūdeņi tie dziļākie; boží mlýny melou pomalu, ale jistē Dieva dzirnas maļ lēni, bet labi* **2** <kol., expr.> (pusou) *tarkš|ēt (III.2.); m. nesmysly melst (meiš, meisa)* muļķības, gvelzt (gvelž, gvelza)* muļķības; co to meleš? ko tu mels?; mlel si pořad svou viņš tikai mala savu ♦ m. pátē přes devátē runāt bez kādas jēgas; m. pořad stejnou písničku malt vienu un to pašu ■ m. sebou, se* impf <expr.> *grozīt (III.1.), dītīt (III.1.)**

ml|o|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *salamandr|a f*

mls|at impf. (-ā) *naš|ēt (II.) (ar ko)*

mlsnj adj (vybíravý) *izvēlīgs, izlēpīgs (f -usij); dívāt se na koho ~yma očima skatīties uz ko kārām acīm; <přen.> má m. jazyk viņš ir kārumnieks; <přen.> m. kocour runcis kārumnieks*

mluv|a f. (-y) **1** (schopnost) *run|ja f, runas spējas f, pl* **2** (jazyk) *valod|a f, matefiskā m. mātes (dzimtā) valoda; mēstskā m. pilsētnieku valoda, pilsētā runātā valoda*

1 mluvč|í m. (-iho)/f. (-i) **1** (kdo právě mluví) *runātājs m, runātāja f; orator|s m, orator|e f* **2** (zástupce) *pārstāvis m. (G -vja), pārstāve f. (Gpl -vju); tiskový m. preses sekretārs m, sekretāre f*

mluvenj adj (projev) *mutisk|s; ~ē slovo runātais vārds*

mluv|id|la n. pl. (-el) <lingv.> *runas orgān|ī m, pl*

1 mluv|it impf. (3.sg/pl -i) *run|āt (II.); (o kom/čem par ko); (s kým, na koho ar ko); m. o kom dobřē špatnē runāt par ko labu/ sliktu; m. (plynnē) česky/ lotyšsky runāt (brīvi) čehiski/ latviski; m. několika jazyky runāt vairākās valodās; m. nosem runāt caur degunu; ~te nahlas! runājet skajāk!; m. k věci runāt par lietu; nedā se s nīm m. ar viņu nav iespējams runāt; m. s kým telefonicky runāt ar ko pa telefonu; ne-ī spolu viņi viens ar otru nerunā ♦ m. do větru runāt pa tukšo; m. někomu z duše izņemt kādam vārdus no mutes; m. z cesty runāt aplam* **2** (mit projev) *uzstāties (-stājas, -stājās)*, run|āt (II.); mluvit na konferenci uzstāties konferencē* **3** (svědčit): ~i to v jeho prospěch *tas runā viņam par labu; všechno ~i pro to, že... viss liecina, ka...; to-ī samo za sebe tas runā pats par sevi* **4** (domlouvat) (ke komu) *uzrun|āt (II.) (ko); m. ke shromáždění uzrunāt sapulcējušos* **5** (plést se) (do čeho) *jaukties (jaucas, jaučās)* (kur); m. komu do života jaukties kāda dzīvē*

mluv|ja m. (-y) <pej.> *balamu|te m/f, (Dm -em, Df -ei, Gpl -tu), mutes bajār|s m*

mluvnic|e f. (-e) *gramatik|a f*

mlýn m. (-a, L -ē) *dzirnav|as f, pl, dzirn|as f, pl; vodni m. ūdensdzirnav|as f, pl; vētrny m. vējdzirnav|as f, pl ♦ to je voda na jeho m. tas lej ūdeni uz viņa dzirnavām; bojovat s vētrny ~y cīnīties ar vējdzirnavām; pīspēt svou troškou do ~a dot (ieguldīt) savu artavu; boží ~y melou pomalu, ale jistē Dieva dzirnas maļ lēni, bet labi*

mlynář m. (-e) *dzirnavnieks m*

mlynař|ík m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *garastī|te f. (Gpl -šu)*

mlýn|ek m. (-ku, Lpl -cich) (rokas) *dzirnaviņ|as f, jen; m. na kávu kafijas dzirnaviņas; m. na maso gaļasmašī|na f*

mlýnsk|j adj: m. *kāmen dzirnakmen|s m. (G -s); ~ē kolo dzirnavu rats*

mlž m. (-e) <zool.> *molusk|s m*

MMF zkr. (Mezinārodni mėnovy fond) *SVF (Starptautiskais Valūtas fonds)*

mňau int *ňau*

mn. č. zkr. (množné číslo) *dsk.* (*daudzskaitlis*)

mne, mně pron: ⇒ **já**

mnijch m, (-cha, Npl -šī/-chovē, Lpl -šich) *mūk}s m* ♦ Žije jako m. *viņš dzīvo viens kā koks*

Mnichov m, (-a, L -ē/-u) *Minhen|e f*

mnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *vērdze|le f*, (Gpl -|ju)

mnīš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *mūķe|ne f*, (Gpl -|nu) (*tauriņš*)

mnichovský adj *Minhenes* (G); ~ā dohoda *Minhenes vienošanās*

mnīšklý adj *mūka* (G), *mūku* (G)

mnohaletý adj *ilggadējs*; ~ā zkušēnost/ m. spolupracovník

ilggadēja pieredze/ ilggadējs līdzstrādnieks; <bot.> ~ā roslina *daudzgadīgs augs*

mnohaúčelový adj *universāls*

mnohde adv *daudzās vietās*

mnohdy adv *nereti, bieži*; (vícekrát) *vairākkārt*

mnohem adv *daudz, krietriņ*; m. lepší/ horši *daudz labāks/ sliktāks*; m. snažši je... *daudz vieglāk ir...*; je m. starši *viņš ir krietri vecāks*

mnoho I adv, (kompar. vic(e)) *daudz* (kompar. *vairāk*); velmi m. *loti daudz*; příliš m. *pārāk daudz*; m. mluvit *daudz runāt II* num, (G,D,I,L -a) **1** (vyjadruje množství, miru) *daudz*; m. lidí/ práce/ času *daudz cilvēku/ darba/ laika*; o m. mladši/ lepší *daudz jaunāks/ labāks*; m. štěstí *daudz laimes!* **2** (vyjadruje počet) *daudz|j* (f -as); po ~a letech *pēc daudzliem gadiem*; na ~a místech *daudzās vietās*; mluvil jsem s ~a lidmi *es esmu runājis ar daudzliem cilvēkiem*; v ~a směrech *daudzējādā ziņā*; jeden z ~a viens no *daudziem*

mnohobarevný adj *daudzkrāsainis*; (pestrý) *raib|s*

mnohohlasý adj *daudzbalsīg|s*

mnohohlavý adj *daudzgalvain|s*; m. průvod *daudzskaitlīgs gājiens*

mnohokrát num *daudzreiz, daudzkārt, daudzās reizes*; děkuji m. *liels paldies*

mnohomilionový adj: m. podvod *krāpšana miljonem kronu* (*eiro ap.*) *apmēra*

mnohomluvný adj **1** (hovorný) *runīg|s, runātīg|s*; (zbytečně) *liekvārdīg|s* **2** (výmluvný) *dairunīg|s, daudznozīmīg|s*

mnohonárodní adj *daudznaacionāls, multinacionāls*

mnohonásobně num *daudzkārtīgi, daudzās reizes*

mnohonásobnlý num **1** (mnohokrát opakovaný) *dauzkārtēj|s, daudzkārtīg|s*; ~é vítězství *dauzkārtēja (dauzkārtīga) uzvara*; m. vrah *dauzkārtējs (dauzkārtīgs) slepkava* **2** (mnohokrát větší) *dauzkārtīg|s, daudzkārt lielāk|s*; ~ā přesila *dauzkārtīgs pārspēks*

mnohopatrový adj *daudzstāvu* (G); m. dům *daudzstāvu māja*

mnohostěn m, (-u, L -u) <mat.> *daudzskal|nis m*, (G -|ņa)

mnohostranný adj **1** (s mnohými účastníky) *daudzpusēj|s*; ~ā

jednání *daudzpusējas sarunas* **2** (všestranný: zájmy, člověk) *daudzpusīg|s*

mnohotvárný adj *daudzveidīg|s*; (rozmanitý) *dažād|s, daždažād|s*

mnohouhelní|k m, (-ku, Lpl -cich) <mat.> *daudzstūrī|s m*

mnohoznačnost f, (-i) *daudznozīmīb|a f*, <lingv. též> *polisēmija f*

mnohoznačný adj *daunožīmīg|s*; <lingv. též> *polisēmisk|s*

mnohoženství n, (-i) *daudzsievbība f*

mnohý adj **1** (četný) *daudz, daudz|j* (f -as); v ~ých případech *daudzās gadījumos*; po ~ých stránkách *daudzējādā ziņā*; ~é z toho bylo pravda *daudz kas no tā bija patiesība*; v ~ém měl pravdu *lielā mērā viņam bija taisnība* **2** (některý) *daž|s, daž|s lab|s*; získal ~ého odpůrce *viņš ieguva dažu labu pretinieku*

mnou pron: ⇒ **já**

mnjout impf, (-e, prēt. -ul, pas. -ut) *berz|ēt* (II.); <těž přen.> m. si ruce *berzēt rokas*

mňouk|at impf, (-á) *ņaud|ēt* (III.2.)

množin|a f, (-y) <mat.> *kop|a f*

množ|it se impf, (3.sg/pl -i) **1** <biol., bot.> *vair|oties* (II.) **2** (vyskytovat se častěji) *pie|augt* (-aug, -auga); (majetek, zisk) *vair|oties* (II.); ~i se krádeže/ stížnosti/ divadla *zādzību/ sūdzību/ teātru skaitis pieaug*; nepřijemnosti se ~i *nepatīkšanu kļūst vairāk*; ~i se případy, kdy... *pieaug gadījumu skaitis, kad...* ♦ m. se jako houby po dešti *augt kā sēnēm pēc lietus*

množný adj; <lingv.> ~é číslo *daudzskaitlīgs m*, (G -|ja)

množství n, (-i) **1** (počet) *skait|s m*; (u nepočítatelných) *daudzum|s m*; malé m. lidí/ peněz/ případů *maz cilvēku/ naudas/ gadījumu*; obrovské/ nekonečné/ nepřehledné m. *milzīgi/ nebeidzami/ neizmērojami daudz*; v omezeném m. *ierobežotā daudzumā* (*skaitī*) **2** (velký počet) *liels skait|s m, liels daudzum|s m, daudz*

mobil m, (-u, L -u) <kol.> *mobilais telefon|s m*; zavolej mi na m. *piezvani man uz mobilo (telefonu)*

mobilizac|e f, (-e) <těž přen.> *mobilizācija f*, všeobecná m. *vispārējā mobilizācija*

mobilizovat (im)pf, (-uje) <těž přen.> *mobiliz|ēt* (II.)

mobilní adj *mobil|s*; m. telefon/ záchod *mobilais telefons/ mobilā tualete*

moc; f, (-i, pl: D -em/-im, L -ech/-ich, I -emi) **1** (síla) *spēk|s m*; ~i ar spēku; to není v lidské ~i *tas nav cilvēka spēkos*; udělám, co je v mé ~i *es darīšu, ko varēšu*; vyšší m. *nepārvarama varļa f*; léčivá m. (rostlin) *ārstnieciska ietek|me f*, (Gpl -|mju) ♦ Živou ~i *par vārītēm, visiem spēkiem* **2** (vláda) *varļa f*; být u ~i *būt pie varas*; dostat se k ~i *nākt (tikt) pie varas*; chopit se ~i *sagrābt varu*; boj o m. *cīņa par varu*; politická/ hospodářská m. *politiska/ ekonomiska vara*; neomezená m. *neierobežota vara* **3** (pravomoc) *varļa f*; rodičovská m. *vecāku vara*; státní m. *valsts vara*; výkonná m. *izpildvarļa f*; královská m. *karāja vara*; zneužit ~i *ļauprātīgi izmantot varu*; z úřední ~i *pēc valdības rīkojuma*; plná m. *pilnvarļa f*; dát komu plnou m. *pilnvar|ot* (II.) *ko*; má plnou m. (dělat co) *viņš ir pilnvarots (darīt ko)* **4** (nositel moci) *spēk|j m, pi*; branná m. *bruņotie spēki*; námořní m. *jūras spēki* **6** (v pohádkách): zlé ~i *ļaujie spēk|j m, pi*

1 moc; I adv <kol.> **1** (mnoho) *daudz* ♦ to už je trochu m. *tas jau ir par daudz*; co je m., to je m. *kas par daudz, tas par daudz*; ⇒ **mnoho** (I) **2** (velmi) *loti*; (přilíš) *pārāk*; m. tě prosím *es tevi loti lūdzu*; to mě m. *mrzí man (ir) loti žēl*; nebylo to m. *příjemné tas nebija pārāk patīkami*; to je m. *málo tas ir pārāk maz* II num *daudz*; ⇒ **mnoho** (II 1)

mocen adj: ⇒ **mocný**

mocenský adj (pozice, prostředky, politika) *spēka* (G); (orgány, struktura) *varas* (G); (zájmy, spory) *lielvaru* (G); m. zásah *iejaukšanās ar spēku*

1 moci, moct impf, (sg: 1. mohu/mūžu, 2. mūžēs, 3. mūže, 3.pl mohou/mūžou, prēt. mohl) **I** (modální) **1** *var|ēt* (III.2.); (být schopen) *spēt* (*spēj, spēja*); (mit dostatečně sil) *jaud|ēt* (II.); čím mohu sloužit? *ar ko varu pakalpot?*; nemůžu se dočkat (čeho) *es nevaru sāgaidīt (ko)*; nemůžu si to dovolit *es to nevaru atļauties*; nemohl si nevšimnout, že... *tu nevarēji nepamanīt, ka...*; nemohl se ovládnout a... *viņš nespēja (nejaudāja) noturēties un...*; dělá, co může *viņš dara, ko var (spēj)*; nemohl se odhodlat (k čemu) *viņš nespēja saņemties drosmes (izdarīt ko)*; mohl jsi mlčet! *būtu labāk klusējis!*; nem. koho vystát (ani citit) *neieredz|ēt* (III.2.) *ko ne acu galā* ♦ na to mūžēs vztít jed varu *galvu likt kīlā* **2** (smět) *driks|ēt* (III.2.), *var|ēt* (III.2.); mūže se tu kouřit? *vai šeit driks (var) smēķēt?*; mūžu dá? *vai driks ienākt?* **3** (být možno) *var|ēt* (III.2.); mohlo se mu něco stát *viņam kas varēja atgadīties*; mohl jsi zavinit nehodu tu *varēji izraisīt satiksmes negadījumu* **4** (přibližnost) *var|ēt* (III.2.); co to může stát? *cik tas varētu maksāt?*; mūže mu být kolem třiceti *viņam varētu būt ap trīsdesmit*; mohlo tam být tisíc lidí *tur varēja būt kāds tūkstotis cilvēku* II (plnovýznamově): kdo za to mūže? *kas pie tā ir vainojams (vainīgs)?*; já za to nemůžu *es pie tā neesmu vainojams (vainīgs)*

mocně adv (silně) *spēcīgi*

mocni|n|a f, (-y) <mat.> *pakā|pe f*, (Gpl -|pju); druhá m. *otrā pakāpe, kvadrā|s m*; třetí m. *trešā pakāpe, kub|s m*; povýšit na druhou ~u *kāpināt kvadrāta*

mocni|it impf, (3.sg/pl -i) <mat.> *kāp|ināt* (III.1.)

mocnitel ma/mi, (-e, A -e, Npl -é/-e) <mat.> *kāpinātājs m*

mocnost f, (-i) (stát) *lielvalsts f*, (Gpl -|stu); jaderná m. *kodollielvalsts f*, (Gpl -|stu)

mocný adj **1** (panovník, slát) *varen|s, spēcīg|s*; je to velmi mocný *člověk viņš ir loti ietekmīgs cilvēks* **2** (mohutný: kameny, stromy, hory) *milzīgs, dziēn|s*; (proud, hlas, vliv, dojem) *spēcīg|s* **3**: <kníž.> být ~en *var|ēt* (III.2.), *spēt* (*spēj, spēja*); nebyť ~en *slova nespēt ne vārda pateikt*

mocit impf: ⇒ **moci**

moč f, (-i/-e) *urīn|s m*

močál m, (-u, L -ul/-e) *purv|s m*

močalovitý adj *purvain|s*

moč|it, impf, (3.sg/pl -i) *urīn|ēt* (II.), *no|laist* (-laiž, -laidja)* *urīnu*

moč|it, impf, (3.sg/pl -i) (prádlo, len, hrách) *mērc|ēt* (II.) ■ **m. se** impf *mērc|ēties* (II.)

močovod m, (-u, L -u) <anat.> *urīnvad|s m*

močový adj: m. mechýř *urīnpūslis m*, (G -|šja); ~ā trubice *urīnvadkanā|s m*; ~é kaminý *urīnpūšļa akmeņi*; ~ā kyselina *urīnskā|be f*, (Gpl -|bju); ~é cesty *urīnce|ļi m, pi*

mód|a f. (-y) 1 *mo|de* f. (Gpl -zu); být v -ě *būt modē*; vyjít z -y *iziet no modes*; to je teď velká m. *tas tagad ir modē*; podle poslední -y *pēc pēdējās modes* 2 <kol.> (oblečení) *apgērbis m*; levná dětská m. *lēti/ bērnu apgērbī* 3: pl -y <kol.> (časopis) *modes žurnāls m*

model m. (-u, L -u) 1 (zmenšený návrh: letadla, lodí ap.) *mode|lis m*, (G -ja), *maket|s m* 2 (typ) *mode|lis m*, (G -ja); nejnovější m. auta *jaunākais automašīnas modelis* 3 (Klobouk, šaty) *mode|lis m*, (G -ja); předvádět -y *demonstrēt mode|lus* 4 (osoba) *mode|lis m*, (G -ja); sedět komu -em *poz|ēt (II.) kam*

model|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mode|lis m*, (G -ja); (manekýna) *mode|ju demonstrētā|ja f*, *manek|ne f*, (Gpl -ņu)

model|ovat impf. (-uje) *mode|ēt (II.)*; (vytvářet) *veid|ot (II.)*

modelov|ý adj. *modelē|šs*; -á obuv *mode|ļapav|j m, pl*; -á agentura *mode|ju agentūra*

modem m. (-u, L -u) <komp.> *modem|s m*

moderát|or m. (-ra, Npl -ři), **moderát|or|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *moderato|rs m*, *moderato|r|e f*

modern|a f. (-y) *modernism|s m*

moderně adv. *moderni*; (v souladu s požadavky dnešní doby též) *mūsdiēnīgi*

moderní adj. 1 (současný) *mūsdienu* (G), *mūsdiēnīg|s*, *modern|s*; (novodobý) *jaunlaiku* (G); m. technologie/ metody *mūsdiēnigas tehnoloģijas/ metodes*; m. umění/ architektura *mūsdienu (modernā) māksla/ arhitektūra*; m. dějiny *jaunlaiku vēsture* 2 (módní) *modes* (G), *modern|s*; m. tance *modemās dejas*

modernizac|e [-ny-] f. (-e) *modernizācij|a f*

moderniz|ovat [-ny-] (im)pf. (-uje) *moderniz|ēt (II.)*

modifikac|e [-dy-] f. (-e) *modifikācij|a f*

modifikov|án|ý [-dy-] adj. *modificēt|s*, *pārveidot|s*; geneticky -ě potraviny *ģenētiski pārveidoti pārtikas produkti*

modifik|ovat [-dy-] (im)pf. (-uje) *modific|ēt (II.)*

mod|ja f. (-y, Gpl -el) 1 *el|k|s m*, *dieve|klis m*, (G -ja) 2 <přen.> *el|k|s m*

modlitebn|í adj. m. knížka *lūgšanu grāmatīņa*

mod|lit se impf. (3.sg/pl -i) *skait|īt (III.1.) lūgšanu, lūgt (lūd, lūdza)**; m. se k Bohu *lūgt Dievu*; m. se za koho *lūgt par ko*; m. se ke komu *lūgt ko*; m. se, aby...*lūgt Dievu, lai...*; m. se očenáš *skaitīt tēvreizī*

modlit|ba f. (-by, Gpl -eb) *lūgšan|a f*, *lūgsn|a f*

módní adj. *modes* (G); m. přehledka *modes skate*

modr|at impf. (-á) *kļūt (kļūst, kļuva)* zil|am*; rty mu -aly (zimou) *viņam lūpas (no aukstuma) kļuva zilās* ■ m. se impf *zilg|ot (II.)*

modrook|ý adj. *zilacain|s*

modr|ý adj. (kompar. -řejší) *zil|s*; m. zimou/ závistí *zils no aukstuma/ no skaudības*; <voj.> -rá knížka *balta bijete*; -á krev *zilas asinis*; -á skalice vara *vitriols*; obarvit ko na -ro *nokrāsot ko zilu (zilā krāsā)* ♦ slibovat -ré z nebo *solīt zelta kalnus*; to samé v (bledě) -rém *tie paši vēži citā kultūrē*

modř f. (-i/-e, pl: D -im, L -ich, I -emi) 1 (barva) *zilum|s m*; (nebe též) *zilg|me f*, (Gpl -mju) 2 (barvivo) *zila krās|a f*, *zila krāsviel|a f*

modřin m. (-u, L -ul-ě) <bot.> *lapeg|le f*, (Gpl -ju)

modřin|a f. (-y) *zilum|s m* (no *sitiena*); udělat komu -u *uzsist kam zilumu*

modul m. (-u, L -u) <odb.> *modu|lis m*, (G -ja)

mohl, mohu impf: ⇒ **moci**

mohutně adv. *spēcīgi, vareni*

mohutnost f. (-i) (postavy) *varenum|s m*, *spēcīgum|s m*; (hospodářská, státu) *varenīb|a f*, *varenum|s m*

mohutn|ý adj. (postava, prsa, stát) *varen|s*, *spēcīg|s*; (stromy, skály) *varen|s*, *dīž|s*; (proud fěky, kampaň, dojem) *spēcīg|s*, *varen|s*; (věž) *masīv|s*; (bouře) *stipr|s*, *spēcīg|s*; m. dub *dīžozol|s m*; m. rozmach *plašs vēriens*

mohyla f. (-y) 1 (pohanská) *kapkaln|s m*, *kurgān|s m* 2 <kníž.> (hrob) *kap|s m*

moje, moji, moji pron: ⇒ **muj**

mojk m. (-ku, Lpl -cich) 1 <med.> *šķīdrum|s m* 2 <kníž./expr.> (nápoj) *dzi|ta f*, *padzērien|s m*

moka f. (neskl.) *mok|ja f*, *mokas kafij|a f*

mokasin m. (-u, L -u), obv. pl -y *mokasin|j m, pl*

mok|nout pf. (-ne, prēt. -i) *mirk|t (mirkst, mirka)**

mokr|jo n. (-a, L -u) (mokra) *mitrum|s m*; (menší) *miklum|s m*; za -a *lietainā laikā*; boty do -a *apavi lietainam laikam*; v zahradě je m. *dārzā ir slapjš*

mokr|ý adj. (kompar. -řejší) *slapjš|š*; (počasí, léto) *lietain|s*, *mitr|s*; (promoklý) *slapjš|š*, *izmirš|cis (f -kusi)*; m. snih *slapjš sniegs* ♦ m. až na kůži *izmiršis līdz kaulam*; kamarádi z -rē čtvrti *pudeles brāji*

mokv|at impf. (-á) (rána) *čū|ot (II.)*; (vřed, oči) *strut|ot (II.)*; (stěny) *lās|ēt (II.)*, *lās|ot (II.)*; obvaz -á *krvi saite piesūcas ar asinīm*

mol m. (-a) *ko|de f*, (Gpl -zu); prožraný od -ů *kožu saēsts*

Moldavan m. (-a, Npl -é), **Moldavan|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *moldāv|s m*, *moldāvie|te f*, (Gpl -šu); -ě *moldāvi*

Moldavsk|o n. (-a) *Moldov|ja f*; <hist.> *Moldāvij|a f*

moldavsky adv. *moldāviski*, *moldāvu valodā*

moldavsk|ý adj. 1 (vztahující se k Moldavsku) *Moldovas* (G); M-á republika *Moldovas Republika* 2 (vztahující se k Moldavanům) *moldāvu* (G)

moldavštín|a f. (-y) *moldāvu valod|a f*

molekul|a f. (-y) *molekul|a f*

molekurární adj. *molekul|as* (G), *molekulu* (G), *molekulār|s*; m. biologie/ genetika *molekulārā bioloģija/ ģenētika*; m. váha *molekulsvārs m*

moll n. (neskl.) <hud.> *minor|s m*; d m. *re minors*

mol|o n. (-a, L -u) *mol|s m*

moment m. (-u, L -él-u) 1 (okamžik) *mirk|lis m*, (G -ja), *moment|s m*; počkejte m.! *mirklīti uzgaidiet!*; v daný m. (ted) *šobrīd*; v posledním -ě *pēdējā mirklī* 2 <kníž.> (okolnost) *faktor|s m*, *aspekt|s m*, *moment|s m*; sociální m. *sociāls faktors*; <fyz.> m. síly *spēka moments*

momentálně adj. (ted) *šobrīd*, *patlaban*

momentální adj. (stávající) *šibrīža (jen G)*, *esoš|ais*; m. situace *šibrīža situācija*

moment|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *momentuzņēmum|s m*

Monak|o n. (-a) *Monako f*, (neskl.)

monar|cha m. (-chy, Npl -ši, Lpl -šich) *monarh|s m*

monarchie f. (-e) *monarhij|a f*

monetární adj. *monetār|s*; m. politika *monetārā politika*

Mongol m. (-a, Npl -ové), **Mongol|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mongol|is m*, (G -ja), *mongolie|te f*, (Gpl -šu); -ové *mongolji*

Mongolsk|o n. (-a) *Mongolij|a f*

mongolsky adv. *mongoliski*, *mongoļu valodā*

mongolsk|ý adj. 1 (vztahující se k Mongolsku) *Mongolijas* (G) 2 (vztahující se k Mongolům) *mongoļu* (G)

mongolštín|a f. (-y) *mongoļu valod|a f*

monitor [-ny-] m. (-u) *monitor|s m*

monitorin|g [-ny-] m. (-gu, Lpl -zich), **monitorování** [-ny-] n. (soustavně sledování) *monitoring|s m*

monitor|ovat [-ny-] impf. (-uje) (sledovat a vyhodnocovat) *veikt (veic, veica)* (kā) monitoringu*; m. zahraniční stanice *pār|tvert (-tver, -tvera)* ārzemju raidstaciju*

monografije f. (-e) *monogrāfij|a f*

monogram m. (-u, L -u) *monogramm|a f*; (jednoduchý) *iniciā|j m, pl*

monokl m. (-u, L -u) 1 *monokl|is m*, (G -ja) 2 <kol., expr.> (modřina) *zilum|s m*; udělat komu m. *uzsist kam zilumu zem acs*

monolog m. (-gu, Lpl -zich) *monolog|s m*

monopol m. (-u, L -u) *monopol|s m*; státní m. *valsts monopols*

monopoliz|ovat (im)pf. (-uje) *monopoliz|ēt (II.)*

monopolní adj. *monopol|s*; m. postavení *monopols stāvoklis*

monotónní adj. *monoton|s*, *vienmu|š*

monstr|jum n. (-a) *monstr|s m*; (zrůda též) *briesmo|nis m*, (G -ņa); (člověk též) *izdzimtel|nis m*, (G -ņa)

montáž f. (-e) 1 (proces) *montāž|a f*, *montēšan|a f* 2 (výsledek) *montāž|a f*

montážní adj. *montāžas* (G), *montēšanas* (G); m. linka/ hala *montāžas konveijers/ cehs*

Montblan|k, **Mont Blan|c** [-k] m. (-ku) *Monblān|s m*

montér m. (-ra, Npl -ři) *montier|is m*, *montētāj|s m*

montér|ky f. pl. (G -ek) *darba tērp|s m*; (kombiněza) *kombinezon|s m*

mont|ovat impf. (-uje) 1 (stroje, stavbu) *mont|ēt (II.)* 2 (připojovat) (co kam) *ierīk|ot (II.) (ko kur)*; (vodu, topení též) *ie|vilkt (-veik, -vilka)* (ko kur)*; m. ústřední topení do bytu *ievilkt dzīvoklī centrālapkuri*

Montreal [montriól/monreal] m. (-u, L -u) *Monreāl|a f*

monument m. (-u, L -u) <kníž.> *pieminek|lis m*, (G -ja), *monument|s m*

monumentální adj. *monumentāl|s*

moped m. (-u, L -u) *mopēd|s m*; jet na -u *braukt ar mopēdu*

mopslíj|k m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *mopslis m*, (G -ša)

mor m. (-u, L -u) 1 <med.> *mēr|is m*; dobytčí m. *liellopu mēris* 2 <přen., expr.> (poohroma) *sērg|a f*, *mēr|is m*; hnědý/ rudý m. *brūnais/ sarkanais mēris*

morál|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (mravnost) *morāl|e f*, (Gpl -ju); pracovní m. *darba morāle* 2 (mravouka) *ētik|a f* 3 (naučení) *morāl|e f*, (Gpl -ju); m. hry *lugas morāle*

morálně adj. *morāli*

- morální** adj **1** (týkající se morálky) *moráles* (G); m. kodex *moráles kodeks*; z ~ho hlediska *no moráles viedokļa* **2** (mravni) *morāļs*; m. odpovědnost/ povinnost/ kocovina *morāla atbildība/ morāls pienākums/ morālas paģiras*
- moratorijs** n. (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) <ekon.> *maksājuma atlikšanļa* **f 2** (odklad činnosti) *moratorijš m*; m. na dodávky zbrani ieroču *piegādes moratorijs*
- Moravja** f. (-y) **1** (území) *Morāvija* f (Čehijas Republikas austrumu daļa pie Slovēkijas) **2** (řeka) *Moravļa* f (*upe*)
- Moravan** m. (-a, Npl -é), **Moravan|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *morāvie|tis m*, (G -ša), *morāvie|te f*, (Gpl -šu); ~é *morāvieši*
- moravský** adj **1** (vztahující se k Moravě) *Morāvijas* (G); v ~ém Brně *Morāvijas metropolē* **2** (vztahující se k Moravanům) *morāviešu* (G); ~é nářečí *morāviešu dialekts*
- morbidní** adj <kníž.> (nezdравý) *slimīgš*, *neveselīgš*; (úpadkový, úchylný) *patalogīš*; m. nápad *patalogiska ideja*
- morčák** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *gaurļa* f
- morčle** n. (-ete, Npl -ata) <zool.> *jūras cūciņa* f
- morejk** m. (-ku, Lpl -cich) *kaulu smadze|nes f, pl*, (G -ņu) ♦ až do ~ku (kostí) *caur un caur, caurcaurēm*
- morfém** m. (-u, L -u) <lingv.> *morfēma* f
- morfijs** n. (-a) *morfijš* m
- morfoloģije** f. (-e) <lingv., biol.> *morfoloģija* f
- morový** adj *mēra* (G); (sen, dech) *nāvējošš*, *nāvīgš*; m. sloup *stabs mēra atcerei*
- morseov|ka** f. (-ky, D, L -ce) *Morzes ābecle* f
- morušje** f. (-e) <bot.> *zīdkokš m*; (plod) *zīdkoka ogļa* f
- moře** n. (-e) **1** *jūra* f; širē m. *atklātā jūra*; jet k ~i (na dovolenou) *braukt pie jūras*; za ~em *pāri jūrai*; sto metrū nad ~em *simts metrus virs jūras līmeņa*; Černé/ Baltské/ Jaderské m. *Melnā/ Baltijas/ Adrijas jūra*; Středozemni m. *Vidusjūra* **f 2** <kol., expr.> (velké množství) *milzumš m*, *lērums m*; m. lidí peněž *milzums cilvēku/ naudas*; máme m. času *mums laika ir atliku liķām*
- mořeplav|ba** f. (-by, Gpl -eb) (námořnictví) *jūrniecība* f
- mořít** impf. (3. sg/pl -i) (mučit) *mocīt* (*moka, mocija*)*; (obtěžovat) *apgrūtināt* (III. 1.); m. koho hladem *mērdēt* (II.) *ko badā*; ~i ho kašel *viņu moka klepus* ■ **m. se** impf <expr.> (s kýmičím) *nopūlēties* (III. 2.) (*ar ko*), *noņemties* (-*nemas*, -*ņēmās*)* (*ar ko*)
- mořítz** impf. (3. sg/pl -i) (dřevo, kov, kůži, osivo) *kodjīnāt* (III. 1.); (maso) *sāļīt* (III. 1.)
- mořský** adj *jūras* (G); ~ā nemoc *jūras slimība*; ~é pobřeží *jūras krasts, jūrmaļa* f; ~é lázně *kūrorts pie jūras*; sto metrū nad ~ou hladinou *simts metrus virs jūras līmeņa*; <přen.> m. vlk *jūras vilks*; ~ā panna *nārlja* f
- mosaz** f. (-i, pl: D -im, L -ích, I -emi) *misriņš* m
- mosazný** adj *misriņa* (G)
- Moskvja** f. (-y) *Maskavļa* f
- Moskvan** m. (-a, Npl -é), **Moskvan|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *maskavie|tis m*, (G -ša), *maskavie|te f*, (Gpl -šu)
- moskyt** m. (-a) *moskīlš* m
- most** m. (-u, L -ē) *tiltš m*; visutý m. *piekartiltš m*; pontonový m. *pontontiltš m*; padací (zvedací) m. *paceļamais tiltš*; železniční m. *dzelzceļa tiltš*; <přen.> m. mezi východem a západem *tilts starp austrumiem un rietumiem* ♦ spālit za sebou všechny ~y *sadedzināt aiz sevis visus tiltus* **2** <sport> *tiltiņš m*; udělat m. *uztaisīt tiltiņu*
- mostní** adj *tilta* (G), *tiltu* (G); m. konstrukce *tilta konstrukcija*
- moš|na** f. (-ny, Gpl -en) *tarbļa* f ♦ přijít na žebračkou ~nu *nonākt pie ubaga spieķa*
- mošt** m. (-u, L -u) *augļu sulļa* f
- motá|k** **1** m. (-ku, Lpl -cich) **1** (motací stroj) *tītav|as f, pl* **2** (vzvak) *zīmī|te f*, (Gpl -šu), *vēstulī|te f*, (Gpl -šu)
- motá|k** **2** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *lijlja* f
- motlat** impf. (-ā) **1** (navijet) *tīt* (*tin, tina*)*; m. co do klubka *tīt ko kamolā*; m. cigaretu *tīt cigareti* **2**: <expr.> m. nohama *grī|loties* (II.) **3** <expr.> (plést, mást) *jaukt* (*jauc, jauca*)*, *put|ot* (II.); m. básničku *jaukt dzejlīti* ■ **m. se** impf <expr.> **1** (potáčet se) *grī|loties* (II.); ~ā se mi hlava *man reibst galva* **2** (překázet) *mais|ties* (III. 1.); (potulovat se, potáčet se) (kolem čeho/koho) *groz|ties* (III. 1.) (*ap ko, apkārt kam*); ne~ej se tu! *nemaisies pa kājām*; m. se komu do věci *jaukties* (*jaucas, jaucās*)* *kāda darīšanās* ♦ m. se někomu pod nohama *mais|ties kādam pa kājām*
- motel** m. (-u, L -u) *mote|lis m*, (G -ļa)
- motiv** [-ty/-tý-] m. (-u, L -u) *motīvš* m; m. činu *ričības motīvs*; vūdcī m. *vadmotīvš* m
- motivace** [-ty-] f. (-e) *motivācija* f
- motivovaný** [-ty-] adj *motivētš*; politicky ~ā *vražda politiski motivēta slepkavība*
- motivovat** [-ty-] (im)pf, (-uje) *motivēt* (II.)
- motocykl** m. (-u, L -u) *motociklš m*
- motocyklist|a** m. (-y, Npl -é), **motocyklist|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *motociklistš m*, *motociklī|ste f*, (Gpl -stu)
- motocyklový** adj *motocikla* (G), *motociklu* (G); m. závod *motosacī|stes f, pl*, (G -šu), *motosacensīb|as f, pl*
- motokros** m. (-u, L -u) *motokrosš*
- motor** m. (-u) *motorš m*, *dzinējs m*; spalovací m. *iekšdedzes dzinējs*; tryskový m. *reaktīvais dzinējs*; elektrický m. *elektromotorš m*; diesellový (vznětový) m. *dīze|motorš m*; spustit/ zastavit m. *ieslēgt* (*iedarbināt*)/ *izslēgt motoru*; <přen.> hnací m. *dzinējspēkš m*
- motorest** m. (-u, L -u) (*atpūtas vieta pie automaģistrāles, parasti kafejnīca vai restorāns*)
- motorist|a** m. (-y, Npl -é), **motorist|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *automobilistš m*, *automobilī|ste f*, (Gpl -stu)
- motoristický** [-ty-] adj: m. sport *autosportš m*
- motorizm|us** m. (-u) *autosportš m*
- motor|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (motocykl) *motociklš m* **2** (člun) *motorlaivļa* f
- motorový** adj: ~ā pila *motorzāģlis m*; m. člun *motorlaivļa* f; m. olej *motore|ļa* f; ~ā lokomotiva *dīze|lokomotīve f*, (Gpl -vju); m. vlak *dīze|vilciens m*; ~é vozidlo *autotransporta līdzeklis*
- motospport** m. (-u, L -u) *autosportš m*
- motouz** m. (-u, L -u/-e) *auklļa* f
- motto** n. (-a, L -u) *moto m*, (*neskl.*)
- moty|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *kap|lis m*, (G -ļa)
- motýl** m. (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *tauriņš m*, *taure|nis m*, (G -ņa); noční m. *naktstauriņš m*
- motýl|ek** **1**: ma, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) *taurenī|tis m*, (G -ša), *taurenī|š m* **2**: mi|ma, (-ku/-ka, A -ek/-ka, Lpl -cich/-kách) (vázanka) *tauriņš m* (*kaklasaite*) **3**: (A -ka) <sport> *tauriņstilš m*; plavat ~ka *pedēt tauriņtilā*
- mou** pron: ⇒ **múj**
- mouč|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *mitlī m, pl*, cukr m. *smalkais cukurš m*; bramborová m. *karupeļu milti*; škrobová m. (*kartupeļu*) *cietle f*, kostni m. *kaulu milti*
- moučník** m. (-ku, Lpl -cich) *saldais ēdienš m*, *desertš m* (*no miltiem*)
- moudivláč|ek** m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <zool.> *somzilī|te f*, (Gpl -šu)
- moudrost** f. (-i) *gudrība* f; životní m. *dzīves gudrība*; zub ~i *gudrības zobs*
- moudrý** adj, (kompar. -řejší) *gudrš*; (rozumný) *prātīgš*; bylo by ~ré... *prātīgāk būtu...* ♦ ~řejší ustoupí *gudrākais piekāpjas*; nejsem z toho m. *es tur netieku gudrs*; ráno ~řejší večera *ritš gudrāks par vakaru*
- moudře** adv *gudri*; m. poradit *dot gudru padomu*
- mou|cha** f. (-chy, D, L -še, Gpl much) *mošļa* f ♦ zabít dvě m. jednou ranou *ar vienu šāvienu nošaut divus zaķus*
- mou|ka** f. (-ky, D, L -ce) *mitlī m, pl*; pšeničná| žitná| ječná| kukuřičná m. *kviešu/ rudzu/ miežu/ kukurūzas milti*; hladká| hrubá *smalkie/ rupjie milti*
- Mount Everest** [maunt ivrist/everest] m. (-u, L -u) *Everestš m*, *Džomolungma* f
- mour** m. (-u) **1** (saze) *kvēplī m, pl* **2** (prach z uhlí) *ogļu smalkumli m, pl*, *ogļu puteklī m, pl*
- mouření** m. (-a, Npl -ové/-i) *mořis m* ♦ černý jako m. *melns kā moris*
- MOV** zkr. (Mezinárodní olympijský výbor) *SOK* (*Starptautiskā Olimpiskā komiteja*)
- movitost** f. (-i) *kustams īpašums m*, *kustama mantļa* f
- movitý** adj: m. majetek *kustams īpašums*
- mozaik|ka** f. (-ky, D, L -ce) <téz přen.> *mozaikļa* f
- mozlek** m. (-ku, Lpl -cich) *smadze|nes f, pl*, (G -ņu); utrpět otřes ~ku *dabūt smadzeņu satricinājumu*; <přen.> namáhat si m. *piepūlēt smadzenes* ♦ má švába na ~ku *viņš ir jucis*
- mozkový** adj *smadzeņu* (G); ~ā činnost *smadzeņu darbība*; <med.> zánět ~ých blan *meningī|tis m*
- mozol** m. (-u, L -u/-e) *tuļznļa* f; udělat si m. *uzberzt tuļznu*; <žert.> pivní m. *alus vēderš m*
- možná** adv/part *varbūt, iespējams*; (s 3. stupněm) *pēc iespējas*; m., že přijde *varbūt viņš atnāks*; přijdu m. *zitra es varbūt atnāksu rīt*; dost m. *diezgan iespējams*; není m. *nevar būt*; co m. *nejrychleji pēc iespējas ātrāk*

možno adv. je m. var, ir iespējams; bylo m. varēja, bija iespējams; bude m. varēs, būs iespējams; nic nebylo m. udēlat tur neko nevarēja darīt; výstavu je m. navšivīt do... izstāde ir aplūkojama līdz...; pokud m. (rychleji) pēc iespējas; m. ūct, že... var teikt, ka...

1 možnost f, (-i) **1 iespēja** f; podle ~i pēc iespējām; v mezich (svých) ~i (savu) iespēju robežās; naskytla se m. ir radusies iespēja; nebija žādnā jinā m. citas iespējas nebija **2** (eventualita) iespējāmība f, varbūtība f

1 možnly adj **1** (proveditelny) iespējams; to je/ nenī ~ē tas ir /nav iespējams; u nī je vřečno ~ē ar viņu viss ir iespējams; udēlāme, co bude ~ē daršim, kas būs mūsu spēkos; jediný m. zpūsob vienīgais iespējamais veids **2** (eventuālnī) iespējams, varbūtējs

mračjīt impf, (3.sg/pl -i): m. čelo raukt (rauc, rauca)* pierī ■ **m. se** impf **1** (obloha) (ap)mākties (-mācas, -mācās)*; ~ī se savelkas mākoņī **2** (člověk) dusmōties (II.), bozties (božas, božās)*; (na koho uz ko)

mračjīn n, (-na, Gpl -en) mākoņnis m, (G -ņa); prūtrž ~en lietusgāze f, (Gpl -žu); m. prachu/ koufel/ komārū putekļu/ dūmu/ odu mākonis ♦ stahujī se nad nīm ~na pār viņa galvu savelkas mākoņī

mrajk m, (-ku, Lpl -cich) mākoņnis m, (G -ņa); deš'ovū/ boufukovū m. lietūs/ negaisa mākonis; je pod ~kem ir apmācies; radioaktīvi m. radioaktīvs mākonis

mtrakodrap m, (-u, L -u) debesskrāpis m, (G -pja)

mrakotja f, (-y), obv. pl ~y ģīboņnis m, (G -ņa), bezsamaņa f, jdoū na mē ~y man nāk ģībonis, man kļūst nelabī; upadnout do ~ zaudēt samaņu; probrat se z ~ atgūt samaņu; chodit jako v ~āch staigāt kā bez samaņas

mramor m, (-u, L -u) marmors m

mramorovly adj marmora (G)

mrvav m, (-u, L -u) **1** <kniž.> paražja f; podle starēho ~u pēc vecas paražas **2**: obv. pl ~y (morāka) tikums m, morāļe f, (spolekēnsē) manierēs f, pl; ūpadek ~ū morāles pagrimums; mā dobrē ~y viņam ir labas manieres; <hist.> znāmka z ~ū atzīme uzvedībā

mrvavēčī adj skudras (G), skudru (G); m. kyselina skudrskābe f, <přen.> m. práce piņķerīgs darbs

mrvavēc m, (-ce) skudra f, bēhaji mī v nohou ~ci man ir notīrpusī kāja ♦ pilnly jako m. čaklis kā bitīte

mrvavēčnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> skudru lācis m, (G -ča)

mrvavēštītē n, (-tē, Gpl -t) <tēž přen.> skudru pūžnis m, (G -žņa)

mrvavnē adv morāli; m. klesnout morāli pagrimt; m. bezūhonnly morāli skaidrs

mrvavni adj (zāsada, norma) morāles (G); (ūpadek, podpora, povinost) morāļis; m. naučenī (historky) (stāsta) morāļe f

mrvavnost f, (-i) morāļe f, tikumība f

mrvavny adj morāļis, tikumīgs

mrvāz m, (mraz|u, L -u/e) saļs m, aukstum|s m; (mrvāz bez snēhu) kailsaļs m; tuhy m. spalgs (stīps) sals; ~y auksts laiks; udeřily ~y iestājās auksts laiks; <fyz.> bod mrazu sasalšanas punkts; deset stupņū ~u desmit grādu zem nulles ♦ bēhā mī (z toho) m. po zādēch man (no tā) šermujī skrien pa kauliem

mrvazenly adj: ⇒ mraženly

mrvazīk m, (-ku, Lpl -cich): pīzemnī m. saļna f

mrvazīrna f, (-ny, -en) saldētava f

mrvazīt impf, (3.sg/pl -zī, pas. -zen/-žen) **1** (potraviny) saldēt (II.), sasaldēt (II.) **2** (vītr) stīndzjīnāt (III.1.) **3**: ~zī mē man salst, (při horečce) mani krata drebujī; <přen.> ~zī mē (z toho) v zādēch man (no tā) šermujī skrien pa kauliem

mrvazivly adj (den, počāsly) auksts|, salt|s; (vītr, vzduch) ledain|s; (pohled, tón) ledain|s, salt|s

mrvaznič|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) leduska|pis m, (G -pja)

mrvazenly adj saldēt|s, sasaldēt|s; ~ē potraviny saldēta pārtika

mrvhjat impf, (-ā) (čīm) šķīest (šķīez, šķīeda)* (ko), šķērdēt (II.) (ko)

mrvholenjī n, (-i) smalks liet|us m

mrvholjīt impf, (-i) smīdzjīnāt (III.1.), līņjāt (II.)

mrvjcha f, (-chy, D,L -še) (tēž nadāvka) mai|ta f, (slabē zvīfe) mir|ta f

mrvk|at impf, (-ā) **1** mirkš|jīnāt (III.1.); m. očīma mirkš|jīnāt aci|s; m. na koho mirkš|jīnāt kam; m. na sebe samirkš|jīnāties (III.1.) ♦ ten bude m.ļ viņam no brīnumiem acis izsprāgs no dobumiem! **2** (blīkat) mirg|ot (II.)

mrvk|ev f, (-ve) **1** <bot.> burkān|s m **2** (zelenina) burkān|ī m, pl; oškrabat m. nokasīt (nomizot) burkānus

mrvk|nout pf, (-ne, přet. -(nu)), -la) **1** pamirkš|jīnāt (III.1.); m. okem pamirkš|jīnāt aci; m. na koho pamirkš|jīnāt kam (ar aci); ani ne-nul viņš ne acu nepamirkš|jīnāja **2**: m. (se) <kol.> (podivat se) (na koho/co) uz|mest (-met, -meta)* acis (kam); jā se na to ~nu es tam uzmetīšu acis; m. se na hodiny uzmet acis pulkstenim

mrvnavly adj <expr.> mazi|š, sīci|jīš

mrvrož m, (-e) <zool.> valzīrg|s m

mrvsk|at impf, (-ā) **1** (bičem) (koho čīm) sist (sit, sita)* (ko ar ko), pātag|ot (II.) (ko); (zlořādy) šaust|īt (III.1.) ♦ jako kdylž bičem ~ā ātri un bez kļūdām **2**: m. ocasem kulst|īt (III.1.) astī, vēd|jīnāt (III.1.) astī (par zivīm); m. nohama kū|jāt (II.) kājas ■ **m. se, sebu** impf (ryba) šaud|īties (III.1.); (na udici) raust|īties (III.1.); (v klesle) groz|īties (III.1.)

mrvšīna f, (-y) mai|ta f, (slabē zvīfe) mir|ta f

mrvštjīt impf, (3.sg/pl -i, imp. -i, -ēte) (v dālku) (čīm, co) aiz|sviest (-sviez, -svieda)* (ko), aiz|mest (-met, -meta)* (ko); (na zem, na stūlī) no|sviest (-sviez, -svieda)* (ko), no|mest (-met, -meta)* (ko); m. čīm po kom mest (met, meta)* ar ko kam; m. kym na zem no|trīekt (-trīec, -trīeca)* ko zemē; m. granāt/ oštēp mest (met, meta)* granātu/ šķēpu

mrvštjīl adj (hbīly) žīg|s, veik|s, mudīg|s; (obratnly) izveicīg|s; (pohyb tēž) vijīg|s; (tēlo, jazyk) lokan|s, lūkan|s

mrvtvičle f, (-e, Gpl -) triek|ta f, mozgovā m. smadzeņu trieka, insult|s m, srdečni m. sirdstriek|ta f, ranila ho m. viņu ķēra trieka

mrvtolja f, (-y) līk|lis m, miro|nis m, (G -ņa); <přen.> politická m.

politiskis mironis; <přen.> žīvā m. dzīvs mironis ♦ bledly jako m. bāls kā līķis; jīt pīes ~y iet pāri līķiem; jen pīes mou ~u tīkai pār manu līķi

mrvtvl I adj mir|is (f -usi), nedzīvl, beig|is; ~ē tēlo nedzīvs ķermenis; byl na mīstē m. viņš uz vietas bija miris; dītē se narodilo ~ē bērns piedzima nedzīvs; prohlāsīt koho za ~ēho pasludināt ko par mirušu; <přen.> jsem (ūplnē) m. (unavou) es esmu beigts (noguris); <přen.> ~ā ulice/ m. dūm tukša iela/ māja; <přen.> ~ā sezona klusa sezona; <přen.> ~ē ticho nāves klusums; <přen.> m. inventāř nedzīvais inventārs; <lingv.> m. jazyk mirusī valoda; <zemēd.> ~ā vāha kautsvařs m; uvāznout na ~ēm bodē apstāties strupcēļā; pro mē je to ~ā vēc man šī lieta neeksistē; M-ē moře Nāves jūra ♦ ~ē duše mirušās dvēseles; dēlat ~ēho brouka izlikties neko nezīnām II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) miruš|ais m, miru|sī f, (zesnuly) nelaik|is m, nelaik|e f, mše za ~ē aizlūgums par mirušajiem, sēru mise; vstāt z ~ych piecelties no miroņiem ♦ (ten rāmus) by vzbudīl ~ēho pieceltu mironi no kapa

mrvučet impf, (3.sg/pl -i) **1** (medvēd) rūkt (rūc, rūca)* **2** <expr.> (člověk) ģurdjēt (III.2.), urdjēt (III.2.)

mrvzacjīt impf, (3.sg/pl -i) kropj|ot (II.); m. jazyk kropj|ot valodu

mrvzā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **mrvzacj|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) kropj|is m, (G -ja), kropj|e f, (Gpl -ju); invalid|s m, invalj|de f, (Gpl -žu); m. od narozenī invalj|ds kopš dzīmšanas; vālečny m. kara invalj|ds

mrvz|et impf, (3.sg/pl -i): něco ho ~ī kaut kas viņu nomāc; ~ī mē, že... man žēl, ka...; to tē nemusi m. par to tev nav jābēdājas; to tē bude m.ļ to tu vēl piemēsi! ■ **m. se** impf dusm|oties (II.), skaities (skaišas/skaistas, skaitās)*; (na koho/co uz ko)

mrvzkjly adj nelietīgs, neģēlīgs

mrvz|nout pf, (-ne, přet. -i) **1** (voda ap.) sa|salt (-salst, -sala)* **2** (mit zīmu) salt (salst, sala)* (nost); ~nou mī ruce man salst rokas **3**: (venku) ~ne ārā ir sals

mrvzutjly adj **1** (nevrlly) drūm|s, īgn|s; mā ~ou nāladu viņš ir drūmā garastāvoklī, viņš ir īgns **2** (nepřijemny) nepatīkam|s; je to ale ~ēl cik nepatīkami!

mrvžj(e) f, (-e) rest|es f, pl; (ozdobnā) režj|is m ♦ dostat se za m. nokjūt aiz restēm

mrvstja f, (-y) atriebīb|ta f; krevnī m. asinsatriebīb|ta f; (udēlat co) ze ~y aiz atriebības

mrvstjīt impf, (3.sg/pl -i, přet. -il, pas. -ēn, imp. -i) at|rieibt (-riejb, -rieba)* ■ **m. se** impf at|rieibties (-riejbias, -riebas)*; (komu za co kam par ko)

mrvstītel m, (-e, Npl -ē), **mrvstītel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) atriebēj|s m, atriebēj|ta f

mrvšje f, (-e) **1** <cirķ.> mī|se f, (Gpl -su), mes|ta f; sloužit ~i noturēt mīsi; zādūšnī m. sēru mise, rekvīēm|s m **2** <hud.> mes|ta f

mrvšic|le f, (-e, Gpl -) <zool.> lapu|ts f, (Gpl -tu)

mu pron: ⇒ on

mučednīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **mučednic|le** f, (-e, Gpl -) mocek|lis m, (G -ja), mocek|le f, (Gpl -ju)

- mučeni** | n, (-i) (tělesné) *spīdzināšan|a f*, (trápeni) *mocīb|as f*, *pl*;
vynutit přiznání ~im *izspiest atzīšanos spīdzinot* ♦ přiznat se
bez m. *labprātīgi atzīties*
- mučid|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *moku soļs m*
- mučir|na** f, (-ny, Gpl -en) *moku kambār|is m*
- muč|it** impf, (3. sg/pl -i) **1** (vězně) *spīdzināt* (III. 1.); (zviřata) *mocīt*
(*moka, mocija*)*; m. koho hiadem *mērdēt* (II. 1.) *ko badā*; m. koho
k smrti *no|mocīt* (-*moka, -mocija*)* **ko 2** (trápit) *mocīt* (*moka, mocija*)*;
m. koho otázkami *mocīt ko ar jautājumiem*; ~i ho žizeň/ kašel
viņu moka slāpes/ klepus ■ **m. se** impf *mocīties* (*mokās,*
mocjās)*; m. se strachem/ nejistotou *mocīties bailēs/ neziņā*
- MUDr.** zkr. (medicinae universae doctor, doktor/ doktorka všeobecného
lékařství) *Dr. med.* (*medicinas doktors/ doktore*)
- mudrc** m, (-e, Npl -i-ovē) **1** *gudr|ais m, prātniek|s m*; (myslitel)
domātā|js m, filozof|s m 2 <expr.> (mudrlant) *gudriniek|s m,*
gudrel|is m, (G -ja), gudriķ|is m
- muflon** m, (-a) <zool.> *muflo|n|s m*
- much** f: ⇒ **moucha**
- muchomūr|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mušmīr|e f*
- mūj** | pron, (f *mā|moje, n mé|moje, pl: ma mī|moji, mīf mé|moje, n*
mā|moje man|s; (*pī dārazu, obv. samostatnē*) *manē|jais*; *moje*
taška mana soma; tato taška není moje *šī soma nav manējā*
(*mana*); podle mého (názoru) *manuprāt, pēc manām domām*; po
mém (přání) *pēc mana prāta*; to je moje věc *tā ir mana darīšana*
♦ to je moje (vzvánāse se v tom) *tas ir mans lauciņš*, (je pro mē
charakteristické) *tas ir manā dabā*; na mou duši *lieku galvu ķīlā*;
mā ūcta *visu godu II m*, (mého), **mā|moje** f, (mē|moji) <kol.>
(manžel, manželka) *manē|jais m, manē|jā f* (*sieva, vīrs*)
- muk|a** f, (-y), obv. pl ~y, **muk|a** n, pl, (G -) **1** *mok|as f, pl, mocīb|as f,*
pl; (utrpeni) *ciešan|as f, pl*; to byla hotová m. *tās bija gatavās*
mocības 2: boží m. (*neliela svētnīca ceļa malā, parasti stabs ar krustu*
vai svētā attēlu)
- mukl** m, (-a, Npl -ovē) <slang> *cietumniek|s m*
- mul** m, (-a, Npl -ovē), **mul|a** f, (-y) (zviře) *mūl|is m, (G -ja)*
- mul2** m, (-u) (gāza) *marļe f, (Gpl -ju)*
- mulat** m, (-a), **mulat|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mulat|s m, mula|te f,*
(*Gpl -šu*)
- multimediālni** [-ty-] adj *multimediāl|s*
- mumije** f, (-e) *mūmija f*
- mum|jāt** impf, (-ā) *murm|jināt* (III. 1.); (nespokojenē) *purp|jināt* (III. 1.),
burkš|ķlēt (III. 2.); m. si cosi pod fousy *murmināt kaut ko zem*
deguna
- musicle** [-ny-] f, (-e) *mun|cija f*
- mū|ra** f, (-ry, D.L -re) **1** (motýl) *naktstauriņ|s m 2*: noční m. (mytickā
bylost) *lietuvēn|s m*; (dēsivý sen) *murgl|is m, pl*; tlačí ho to jako noční
m. *viņu tas nospiež kā lietuvēns*
- musjet, mus|it** impf, (-i, 3.pl -ej), prēt. -el(-il) **1** (*překládá se debitivem*);
(potřebnost a možnost též) *vajadzēt* (*vajag, vajadzēja*)*; ~im jīt *man*
jāiet, ne~iš tam chodit tev uz tuieni nav jāiet (*nevajag iet*); ~im
domū *man jāiet mājās*; musim říct, že... *man jāsaka, ka...*; ~el
jsem se smát *man bija jāsmejās*; ~im na to myslēt *man par to*
jādomā; už ~i būt doma *viņam jau jābūt* (*vajadzētu būt*) *mājās*;
~i būt velmi bohatý *viņam jābūt* (*vajadzētu būt*) *ļoti bagātam*; to
~i būt *tam tā jābūt*; to ne~elo būt *tam nebija jānotiek* ♦ ~im
odskočit *man jāiziet par darīšanām* (*uz tualeti*) **2** (jistota): ~elo to
být v říjnu *tas bija oktobrī*; něco se ~elo stát *kaut kas ir noticis*
- muslim** m, (-a, Npl -ovē), **muslim|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
musulma|nis m, (G -ņa), musulma|ne f, (Gpl -ņu)
- muslimsk|j** adj *musulma|n|s (G)*
- mūst|ek** m, (-ku, Lpl -cich) **1** *tiltiņ|s m*; velitelsky m. *komandtilt|s m 2*
<sport> (odrazový) *tramp|līn|s m*; lyžařský m. *slēpošanas*
tramp|līns; <přen.> odrazový m. (v další kariéře) *atspēriena*
punkts 3 (v chrupu) *tiltiņ|s m* (zobu protēzei)
- mušelin** m, (-u, L -u-ē) *mušlīn|s m*
- muš|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (moucha) *mušīr|a f*, svatojānskā m.
jāņtārpiņ|s m; španeliskā m. *spāņu muš|a f 2* (rybařská) *mākslīgā*
mušīņa, mānek|lis m, (G -ja) (maksķerēšanai) 3 <voj.> (*šautenes*)
graud|s m; brāt na ~ku zajice *nomērķēt uz zaķi* ♦ vžit si někoho
na ~ku *ņemt kādu uz grauda 4* (pro ozdabu) *skaistuma mušīr|a f,*
skaistuma kārpīr|a f
- muškāt** m, (-u, L -u-ē) **1** (réva a vino) *muskat|s m* (*vinogu šķime un*
vīns) **2** <kuch.> *muskatriekst|s m 3* (pelargonie) *pelargonija f,*
ģerānija f
- mušketj|r** m, (-ra, Npl -ri) *musketier|is m*
- muš|le** f, (-e) **1** *gliemežnīc|a f, glieme|ne f, (Gpl -ņu)*; perletová m.
pērle|ne f, (Gpl -ņu) 2 (u vodovodu) *izliet|ne f, (Gpl -ņu)*; (záchodová)
klozetpod|s m
- mutac|e** f, (-e) <odb.> *mutācija f*, hlasová m. *balss lūzum|s m*;
publikace vychází ve třech jazykových ~ich *izdevums iznāk*
trijās valodās
- mūz|a** f, (-y) *mūz|a f*
- muzejnī** adj *muzeja (G), muzeju (G)*; m. sbírka *muzeja kolekcija*
- muze|um** n, (-a) *muzej|s m*
- mūzick|j** adj: ~ā umēni ≅ *radošās mākslas (mūzika, vokālā māksla,*
deja, vārda māksla); Akademie mūzických umění *Mūzikas un*
teātra mākslas akadēmija
- muzi|ka** f, (-ky, D.L -ce) <kol.> **1** (hudba) *mūzik|a f 2* (kapela) *grup|a f,*
ansamb|lis m, (G -ja); (vesnickā) (*lauku*) *kapel|a f 3* (zábava) *dejas f,*
pl, (G -ja), danč|i m, pl; jīt k ~ce *iet uz dejām*
- muzikā|l** m, (-u, L -u) *muzikāl|s m*
- muzikālnī** adj *muzikāl|s*
- muzikālov|j** adj *muzikāla (G), muzikālu (G)*
- muzikant** m, (-a), **muzikant|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.>
muzikant|s m, muzikan|te f, (Gpl -šu); vesnický m. *lauku*
muzikants ♦ já nic, já m. *es ne pie kā neesmu vainīgs, es neko*
nezinu
- muž** m, (-e, Npl -i-ovē) **1** *vīrie|tis m, (G -ša), vīr|s m*; opravdový
(celý, pravý) m. *ists vīrietis*; (padnout) do posledního ~e *līdz*
pēdējām vīram; boj m. proti ~i *tuvciņ|a f*; m. vědy *zinību vīrs,*
zinātniek|s m; m. činu *enerģisks cilvēk|s m*; m. zákona *likuma*
kalp|s m, jurist|s m; hadí m. akrobāt|s m; ~i (na WC) *vīrieši, kungi*
♦ ledoví (zmrzlí) ~i *aukstas dienab maijā* (12.-14. maijs) **2** (manžel)
vīr|s m, dzīvesbiedr|s m; bývalý m. *bijušais vīrs*; vzít si koho za
~e *apprecēties ar ko*
- mužat|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vīrišķīga sievie|te f, (Gpl -šu)*
- mūže** impf: ⇒ **moci**
- muži|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *vīriņ|š m, vīrel|is m, (G -ja)*; (pidimužik)
pundur|is m; vodní m. *ūdēnsvīr|s m*
- mužn|j** adj (těž odvažný) *vīrišķīg|s*; m. věk *vīra gadi*
- mužsk|l** | adj *vīrieša (G), vīriešu (G)*; (mužný) *vīrišķīg|s*; m. pěvecký
sbor *vīru koris*; m. úd *vīrieša dzimumlocek|is*; ~ē obyvateľstvo/
potomstvo *vīriešu dzimuma iedzīvotāji/ pēcnācēji*; <lingv.> m.
rod *vīriešu dzimte*; <lit.> m. rým *vīrišķās atskaņas II m*, (-ého)
<kol.> *vīrie|tis m, (G -ša), vīr|s m*; ⇒ **muž**
- mužstvi|f** f, (-i) **1** *vīrišķība f, vīrišķīgum|s m, vīrietiskum|s m*;
(sexuāli) *vīrišķība f, vīrietība f 2* (věk) *vīra gad|is m, pl, briedum|s*
m
- mužst|vo** n, (-va, Gpl -ev) **1** <sport> *komand|a f*, hokejové m. *hokeja*
komanda 2 (letadla, lodí) *apkalpe f, (Gpl -pju), ekipāža f,*
záchranné m. *glābšanas komand|a f 3* <voj.> *ierindas sastāv|s*
m, kareivji m, pl
- mūžu** impf: ⇒ **moci**
- my** pron, (G,A,L nás, D nám, I námi) *mēs (G mūsu, D, I mums, A mūs, L*
mūsos); my dva *mēs abi*; my všichni *mēs visi*; podle nás
mūsaprāt, pēc mūsu domām; u nás (doma) *pie mums,*
mūsmājās, (v našem městě) *pie mums, mūsu pilsētā*, (v naší
republice) *pie mums, mūsu valstī*; co nás bolí? (k dítěti) *kas mums*
(*tev*) *sāp?*; osolime, okořeníme a přivedeme do varu (v
návoděch) *pieliek sāli, garšvielas un uzvāra*
- mý** pron, pl <kol.>: ⇒ **muj**
- myc|í** adj **1** (sloužící k mytí) *mazgāšanas (G), mazgāšanās (G)*; m.
prostředek *mazgāšanas līdzeklis*; m. linka *automazgātava f, m.*
houba sūk|lis m, (G -la) 2 (omyvatelný) *mazgājams*; m. tapety m.
mazgājamas tapetes
- myč|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (žena) *mazgātāja f, m. nádobi*
trauku mazgātāja 2 (stroj) *mazgājamā mašīn|a f, (nádobi) trauku*
mazgājamā mašīna
- mydlin|a** f, (-y), obv. pl ~y *ziepju put|as f, pl, ziepjūden|s m, (G -s)*
- myd|lit** impf, (3. sg/pl -i) **1** (*ie*) *ziep|ēt* (II.); mýdlo dobře ~i *ziepes labi*
pufo 2 <expr.> (bit) *dauz|īt* (III. 1.), *zvet|ēt* (II.); (navzājem) *kauties*
(*kaujās, kāvās*)* ■ **m. se** impf (při holení) *ieziep|ēties* (II.)
- mýd|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *zieļpes f, pl, (G -pju)*; toaletní/ tekuté m.
tualetes/ šķidrās ziepes; m. na prání *vejas ziepes*; kostka ~la
ziepju gabals ♦ jde to jako po ~le *tas iet kā smērēts*
- mýdlov|j** adj *ziepju (G)*; ~ā voda *ziepjūden|s m, (G -s)*; <přen.> ~ā
opera *ziepju opera*; pouštět ~é bubliny *pūst ziepju burbuļus*
- mých** pron: ⇒ **muj**
- myje, myl** impf: ⇒ **mýt**
- mý|lit** impf, (3. sg/pl -i, imp. nemy) *mald|ināt* (III. 1.); nenechte se m.
tím, že... *neļaujiet sevi maldināt ar to, ka...*; ne~i-li mě zrak/
sluch *ja acis/ ausis mani nevil* ■ **m. se** impf *mald|īties* (III. 1.);
(udělat chybu) *kūd|īties* (III. 1.); pokud se ne~im *ja es nemaldos*
- mýlně** adv *maldīgi, kļūdiģi*; m. se domnívat, že... *maldīgi uzskatīt,*
ka...

mylný adj (vyplyvajici z omylu) *maldīg[s]*; (uvádějici v omyl) *maldinoš[s]*; (chybný) *kļūdīg[s]*; ~ā představa *maldīgs priekšstats*; m. důkaz *maldinošs pierādījums*

mým, mými pron: ⇒ **mūj**

myrtja f, (-y) <bot.> *miřte f.* (Gpl -šu)

mys m, (-u, L -u) <geogr.> *zemesrag[s] m*; M. dobré naděje *Labās Cerības rag[s] m*

mysl f, (-i, pl: D -im, L -ich, I -emi) **1** *prāt[s] m, dom[as] f, pl*; v ~i (představovat si) *domēs*; mám na ~i... *es domāju...*; má něco na ~i *viņam kaut kas ir padomā*; přišlo mi na ~i *man ienāca prātā*; je mi to proti ~i *man tas nav pa prātām*; pustit co z ~i *izmest ko no prāta*; s chladnou ~i *ar vēsu prātu*; s lehkou ~i *ar vieglu sirdi*; pomatēni ~i *prāta aptumšojums* ♦ sejde z oči, sejde z ~i *prom no acīm, prom no prāta* **2** (odvaha) *drosme f, dūšja f*, dodat komu ~i *uzmundrīnāt* (III. 1.) *ko*; klesat na ~i *zaudēt dūšu*, neztrācej ~i! *nezaudē dūšu!* **3** (nálada) *garastāvoklis m*, (G -ja), omja *f*, být dobré ~i *būt labā garastāvoklī*

1 myslet, myslit impf, (3.sg/pl -sli, prēt. -slel/-slil, pas. -šlen, imp -sli) **1** *domjāt* (II.); (přemítat) *prāt[ot]* (II.), *gud[ot]* (II.); m. nahlas *domāt skaļi*; m. po staru *domāt pa vecam* **2** (přemýšlet) *domjāt* (II.); (na koho/co, o komlčem *par ko*); na co ~slīš? *par ko tu domā?*; ~sli jen na sebe *viņš domā tikai par sevi* **3** (minít) *domjāt* (II.); co tím ~slīš? *ko tu ar to domā?*; to jsem si ~slel *es jau tā biju domājis*; m. to vāznē *es to domāju nopietni*; m. to s vāmi dobre *es jums vēlu tikai labu*; ~slim, že anol ne *es domāju, ka jā/ nē* **4** (předpokládat) *domjāt* (II.), *iedomjāties* (II.); jak to ~sliute udēlat? *kā jūs domājat to izdarīt?*; moc si o sobē ~sli *viņš ir pārāk augstās domās par sevi*

myslīci adj: m. cilvēk/ bytost *domājōšs cilvēks/ būtne*; modernē/ stejnē m. *moderni/ līdzīgi domājōšs*

myslītel m, (-e, Npl -é), **myslītelīka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *domātāj[s] m, domātājja f*

myslītelnīj adj *iedomājams, iespējams*; nejlepši m. způsob *vislabākais iespējamais veids*; nenī ~é, aby... *nav iedomājams (iespējams), ka...*; to nenī ~é *tas nav iespējams, tas nav prātām aptverams*

myslīvec m, (-ce) **1** *medniek[s] m* **2** <voj.> (horský) *strēlniek[s] m* **3** <zast.> (lesnik) *mežsarg[s] m*

myslīveckj adj *mednieku (G), medību (G)*; m. sdružení *mednieku biedrība*; m. pes *medību suns*; ~ā latina *mednieku stāsti*

myslīvja f, (-ny, Gpl -en) *mežsarga māja f*

myslīvost f, (-i) *medniecība f*, (myslīvecké hospodářství) *medību saimniecība f*

mysterijum n, (-a) <kniž.> *mistērija f*

mysticizm[us] [-ty-] m, (-u) *misticisms m*

mystickj [-ty-] adj *mistisk[s]*

mystifikacjē [-ty-] f, (-e) *mistifikācija f*

mystīk [-ty-] m, (-ka, Npl -cil-kovē, Lpl -cich), **mystīčk** [-ty-] f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *mistīk[s] m, mistīčkē f*

mystīka [-ty-] f, (-ky, D, L -ce) *mistīkja f*

mys f, (-i, pl: D -im, L -ich, I -mi) *peļe f.* (Gpl -ju); polnī m. *lauku pele*; past na ~i *peļu slazds*; chytat ~i *ķert peles* ♦ kancelārskā m.

kancelejas žurka; chudý jako kostelní m. *plīks kā baznīcas žurka*; hrát si s někým jako kočka s ~i *spēlēties ar kādu kā kakis ar peli*; kocour není doma, ~i mají posvícení *kad kaķa nav mājās, peles danco pa galdu* **2** <komp.> *peļe f.* (Gpl -ju); cvaknout ~i *noklikškināt peli*

mysālk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich): M. Mickey *Mikipeļe f.*, *Mikimaus[s] m*

myši adj *peles (G), peļu (G)*; m. dira *peles ala*

mysjka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *peļiķe f.* (Gpl -šu); <přen.> vidēt bielé ~ky *redzēt baltās pelītes*

myslenjī n, (-i) *domāšanja f.* abstraktnī/ logickē m. *abstraktā/ loģiskā domāšana*

1 myslenjka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) **1** *domja f.* (přemýšlení) *pārdom[as] f, pl*; (na koho/co, o komlčem *par ko*); vyjádřit své ~ky *izteikt savas domas*; číst něčí ~ky *lasīt kāda domas*; v ~kách jsem s vámi *domās es esmu kopā ar jums*; utkvěla m. *uzmācīga ideja f* **2** (nápad) *ideja f, domja f*, to je výborná m. *tā ir lieliska ideja (doma)*; krást ~ky *zagt idejas*; základní m. románu *romāna galvenā ideja (doma)*

myslenkovē adv (bohatý, povrchní, spřízněný) *idejiski*

myslenkovj adj: ~é pochody *domu gājiens*; ~ā jasnost *domu skaidrība*; ~ā hloubka *domu dziļums*; m. proud *idejisks strāvojums*; ~é dědictví *idejisks mantojums*

mýt impf, (myje, prēt. myl, pas. myt, imp. myj) *mazgāt* (II.); m. nádobí *mazgāt traukus*; m. si ruce/ vlasy *mazgāt rokas/ matus* ♦ ruka ruku myje *roka roku mazgā*; m. si ruce *mazgāt rokas nevainībā* ■ m. se impf *mazgāties* (II.)

mýtī n, (-i) *mazgāšanja f.* m. nádobí/ oken *trauku/ logu mazgāšana*

mytickj [-ty-] adj *mītisk[s]*

mýtinja f, (-y) *izcirtum[s] m*; (paseka) *stīga f*

mýtīt impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t) (les) *cirst* (cěrt, cirta)*, *izcirst* (-cěrt, -cirta)* (mežu); m. cestu *cirst ceļu*

mýtlo n, (-a, L -ul-ē), **mýtņjē** n, (-ého) *muitja f* (noveva *par ceļu* un *tiltu lietošanu*)

mytologiē f, (-e) *mitolōģija f*

mýt[us] m, (-u) <těz přen.> *mīt[s] m*

mýval m, (-a, Npl -il-ovē) <zool.> *jenot[s] m*

1 mzdja f, (-y, Gpl -mezd) (*darba*) *algja f*, mēsičnī m. *mēnešalgja f*, hodinová m. *stundas alga*; úkolová m. *gabaldarba alga*; průměrná/ minimální m. *vidējā/ minimālā alga*; hladová m. *badā alga*; hrubá m. *bruto alga*, *alga pirms nodokļu nomaksas* **mzdovj** adj: ~ā sazba *algu tarifi*; m. fond *darba algu fonds*; ~ā politika *algu politika*; m. požadavek *prasība paaugstināt algu* **MZV** zkr. [em-zé-vé] (Ministerstvo zahraničních věcí) *ĀM [ā-em] (Ārietu ministrija)*

mzi k m, (-ku, Lpl -cich) (*acu*) *mirkj[is] m.* (G -ja); v ~ku (usnul) *acumirklī, tūlīt*, (přijdu) *tūlīt*

mziakat impf, (-á) **1**: m. očima *mirkšj[ināt]* (III. 1.) *acis*; oko ~ā *acs mirkšj[inās* **2** (světlo) *mirkj[ot]* (II.)

mziit impf, (-i) *līp[āt]* (II.), *smidz[ināt]* (III. 1.)

mžourjat impf, (-á): m. očima *miegt* (*miedz, miedza*)* *acis*

N, Ņ

N, n [en] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *n* [en] m, (neskl.)

Ņ, ņ [eņ] n, (neskl.) (*burts*) *ņ* [eņ] m, (neskl.) ♦ <kol.> neņekl ani ņ *viņš neteica ne pušpēsta vārda*

n. zkr. (nebo) *vai*; (spojuje pojmenování těžé věci) *jeb*

1 na; prep **I** (s A, L) (na povrchu, na povrch) *uz* (s Gsg, Dpl); ležet na stole *stāvēt uz galda*; položit na stůl *noļikt uz galda*; sedět na židli *sēdēt krēsliā*; sednout si na židli *apsēsties krēsliā*; stát na náměstí *stāvēt uz laukuma* **II** (s L) (místo) (*překládá se L*); na poště *pastā*; na horách *kalnos*; na koncertě *koncertā*; na dovolené *atvaļinājumā*; na druhé straně *otrā pusē* **III** (s A) **1** (směr, cíl) *uz* (s Asg, Dpl); jít na poštu/ na fotbal *iet uz pastu/ uz futbolu*; jet na hory/ na Slovensko *braukt uz kalniem/ uz Slovākiju* **2** (časový údaj) *uz* (s Asg, Dpl), (*překládá se L*); na rok *uz gadu*; na Vánoce *uz Ziemassvētkiem*; na druhý den *nākamajā dienā*; na podzim *rudenī*; na jaře *pavasari*; na poslední chvíli *pēdējā brīdī* **3** (udávání času); čtvrt na pět *ceturksnis uz pieciem, piecpadsmit minūtes pāri četriem*; tři čtvrti na šest *bez ceturkšņa, bez piecpadsmit minūtēm seši* **4** (přibližná míra) *ap* (s Asg, Dpl), *apmēram*; bylo tam na sto lidí *tur bija ap* (*apmēram*) *simt*

cilvēku **5** (nástroj, prostředek) *ar* (s I); jet na kole *braukt ar riteni*; psát na stroji *rakstīt ar rakstāmmašīnu*; hrát na housle/ na klavír *spēlēt vijoli/ klavieres* **6** (účel): kartáček na zuby *zobu suka*; továrna na boty *apavu fabrika*; voda na pití *dzeramais ūdens* **7** (v různých spojeních): na splátky *uz nomaksu*; na pokračování *turpinājums*; na přání *pēc pasūtījuma*; na první pohled *no pirmā acu uzmetiena*; (zemitř) na rakovinu *no vēža*; na rozdíl (od) *atšķirībā (no)*; na základě (čeho) *pamatojoties (uz ko)*; na shledanou! *uz redzēšanos!*

na₂, **nate** int *lūdzu!*; na, tu máš! *še!*, *ņem!*; na knihu! *še grāmata!*; nate chleba! *lūdzu, ņemiet maizi!*

nabādjat impf, (-á) (koho k čemu) *muđjināt* (III. 1.) (*ko uz ko*), *skubj[ināt]* (III. 1.) (*ko uz ko*); ~al mě, abych... *viņš mani mudināja (darīt ko)*

nabarvjit pf, (3.sg/pl -i) *nokrās[ot]* (II.); n. co na černo *nokrāsot ko melnu* (*melnā krāsā*); n. si vlasy *nokrāsot matus*; n. si rty *uzkrās[ot]* (II.) *lūpas*

nabaštjit se pf, (3.sg/pl -i) <kol., expr.> (čeho) *pie[r]īties (-rijas, -rijās)* (ko), pie[ē]sties (-ēdas, -ēdās)* (ko)*

nabažīt se pf. (3.sg/pl -i) 1 (vychutnat) (čeho) *pilnībā izbaudīt* (III.1.) (ko); nemohl se n. pohledem na... *viņš nevarēja vien beigt skatīties uz...* 2 <přen.> (mit dost) *apņikt (apņik, apņika)**; (slīnēji) *ap|riebties (-riebias, -riebās)**; už jsem se té hry -il *man jau šī spēle ir apņikusi*

nabēh|at pf. (-ā) *no|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)** ■ **n. se** pf <tēz přen., expr.> *no|skrieties (-skrienas/-skrejas, -skrējās)**, *noskraid|īties* (III.1.)

nabēh|in|a f. (-y) *pietūkum|s m, piepampum|s m*; (vētši) *uztūkum|s m, uzpampum|s m*

nabēh|j adj 1 (nohy, oči, tvār) *pietū|cis (f -kusi), piepamp|jis (f -usi)*; (vice) *uztū|cis (f -kusi), uzpamp|jis (f -usi)* 2 (úrok, náklady) *sakrāj|ies (f -usies), iekrāj|ies (f -usies)*

nabēh|nout pf. (-ne, přét. -l) 1 (v bēhu narazit) (na co) *uz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (kam), ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (kur)* 2 (opuchnout) *pie|tūkt (-tūkst, -tūka)*, pie|pamt (-pampst, -pampa)**; (vice) *uz|tūkt (-tūkst, -tūka)*, uz|pamt (-pampst, -pampa)** 3 (objevit se: skvrny, rumēnc) *parād|īties* (III.1.); -la mu husi kūže *viņam uzmetās zosāda* 4 <kol., expr.> (naletēt) (na co) *uz|ķerties (-ķeras, -ķēras)* (uz kā)*; -l jsem mu es *uzķēros uz viņa āķa* 5 (začít se: program, výroba) *sākties (sākas, sākas)** 6 (úroky) *sa|krāties (-krājas, -krājās)*, ie|krāties (-krājas, -krājās)**

nabēra|c|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sme|jama|s kaus|s m*; (na polēvku tēz) *pavārn|c|a f*

nabēra|k m. (-ku, Lpl -cich) *sme|jama|s kaus|s m*

nabid|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *priekš|likum|s m*; (tēz zboží, služeb) *pie|dāvājum|s m*; konkurznī n. *konkursiz|so|le f, (Gpl -ju), tender|is m*; n. a *poptāvka pie|dāvājums n. pieprasījums*; n. k *sātku bildinājum|s m*; n. ke *spoluprāci sadar|ības pie|dāvājums*

nabid|kovj adj: <prāv.> -é řízení *konkursiz|soles procedūra*;

<komp.> -é okno *izvē|l|ne f, (Gpl -ņu)*

nabid|nout pf. (-ne, přét. -l) *pie|dāvāt (II.)*; (slībit) *piesol|īt (III.1.)*; (co komu ko kam); n. komu čaj| židli *pie|dāvāt kam tēju| apsēsties*; n. *odmēnu piesolīt at|dēzību*; n. svē služby *pie|dāvāt savus pakalpojums*; n. co ke koui *pār|dot (-dod, -deva)* ko*; n. komu rámē *pie|dāvāt kam elkoni* ■ **n. se** pf *pie|dāvāties (II.)*; -l se, že nám pomūže *viņš pie|dāvājis mums palīdzēt*

nabi|h|at impf. (-ā) 1 (v bēhu narāzēt) (na co) *skriet (skrien/skrej, skrēja)* vīrsū (kam), skriet (skrien/skrej, skrēja)* iekšā (kur)* 2 (opucht) *tūkt (tūkst, tūka)*, pamp|t (pampst, pampa)** 3 (objevit se: skvrny, rumēnc) *parād|īties* (III.1.); -ā mi z toho husi kūže *man no tā metas zosāda* 4 (začīnat se: program, výroba) *sākties (sākas, sākas)** 5 (úroky) *krāties (krājas, krājās)**

nabi|jēc m. (-e), **nabi|jēc|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (baterii) (bateriju) *uz|lādētā|s m*

nabi|jiet impf. (-i, 3.pl -e|ji) (zbrah) *pie|lādēt (II.)*; (baterii, akumulātor) *uz|lādēt (II.)*

nabilednī adv: to je n. *tas ir skaidrs kā diena*; je n., že... *ir pilnīgi skaidrs, ka...*

nabil|it impf. (3.sg/pl -i, imp. nabil) *izbals|ināt (III.1.)*, *nobals|ināt (III.1.)*

nabir|at impf. (-ā) 1 (tekutīnu) *smelt (smēj, smēla)**; lod -ā vodu *kuģ|sme|jas ūdens* ◆ n. vodu *rešetem nest ūdeni sietā* 2 (rychlost, výšku, tempo) *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)** 3 (lātku) *krok|ot (II.)*

4 (pracovníky) *pie|ņemt (-ņem, -ņēma)* (darbā)*; ⇒ **nabrat**

nal|it impf. (-bije, přét. -bil, pas. -bit, imp. -bij) 1 (dāt výprask) (komu) *pie|kaut (-kauj, -kāva)* (ko)* 2 (zbrah) *pie|lādēt (II.)*; (baterii) *uz|lādēt (II.)* 3 <expr.> (nacpat) *pie|bāzt (-bāz, -bāza)**; (co čim ko ar ko)

4 (hřebíky) *ie|sīst (-sīt, -sita)**; (něco na stěnu) *pie|sīt (-sīt, -sita)**

nabit|j adj (zbrah) *pie|lādēt|s*; (baterie, akumulātor) *uz|lādēt|s*; (program, dny) *saspringt|s*; (taška, autobus) *pie|bāzt|s*; <přen.> n. *enerģi|emocemi enerģijas/emociju piln|s*; n. do posledního místa *pilns līdz pēdējam*

nabiz|et impf. (-i, 3.pl -e|ji): ⇒ **nabidnout**

nabizku adv *tuvumā, tuvu*

nabod|nout pf. (-ne, přét. -l, pas. -nut) *uz|durt (-dur, -dūra)**; (co na co ko uz kā) ■ **n. se** pf *uz|durties (-duras, -dūras)**; (na co uz kā)

nāboj m. (-e) 1 (do pušky) *patron|a f*, (do děla) *šāviņ|s m*; slepý| ostrý| cvičný n. *tukšal kaujas/ mācību patrona* 2 <elektr.> *lādiņ|s m*; kladný| záporný n. *pozitīvais/ negatīvais lādiņš* 3 (kola) *(ratu) rumb|a f*

nābojnic|e f. (-e, Gpl -l) 1 (obal) *patronas čau|a f* 2 (torba) *patronu som|a f*

nābor m. (-u) (přemlouváním) *vervėšan|a f*, (mužstva, oddílu) *komplektēšan|a f*, (pracovních sil) *pieņemšan|a f darbā, līgšan|a f*

nabour|at pf. (-ā) (auto) 1 (zed) *sadrag|āt (II.)*, *iedrag|āt (II.)* 2 <kol.> *sa|sīst (-sīt, -sita)*, sadauz|īt (III.1.) (automašīnu)* 3 <vulg.> (holku) *uztais|īt (III.1.) bērnu (kam)* ■ **n. se** pf 1: n. (se) (s autem) *ciest*

(cieš, cieta)* *avāriju* 2 (vrazit) *ie|drāzties (-drāzas, -drāzās)*, uz|drāzties (-drāzas, -drāzās)**

nāboženskj adj *ticības (G), reliģijas (G), reliģisk|s*; n. *smēr ticības (reliģijas) virziens*; -ā svoboda *ticības brīvība*; -é vyznānī *reliģiskā pārliecība*; n. *kult reliģisks kults*

nāboženstv|j n. (-i) 1 *ticība| f, reliģija| f*, *katoļickē n. kato|ticība| f* 2 (vyučovací předmět) *ticības mācība| f*

nābožn|j adj *ticīg|s*; (nābožensky založený) *reliģioz|s*

naj|brat pf. (-bere, pas. -brān, imp. -ber) 1 (tekutīnu) *ie|smelt (-smēj, -smēla)**; (plnou nádobu) *pie|smelt (-smēj, -smēla)**; (jablek ap.) *ie|las|īt (III.1.)*; (plnou nádobu) *pielas|īt (III.1.)*; n. *dech ie|vlīkt (-velk, -vilka)* elpu*; n. *očko uz|ņemt (-ņem, -ņēma)* valdziņu*; n. *odvahu sa|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* drosmes*; n. *sil uz|krāt (-krāj, -krāja)* spēkus* 2 (rychlost, výšku, tempo) *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)**; <tēz přen.> n. na obrátkách *uzņemt apgriezīenus*; n. *jinj smēr doties (dodas, devās)* citā virzienā* 3 (lātku) *sakrok|ot (II.)* ■ **n. se** pf 1 (tekutīna) *ie|smelties (-smējas, -smēlās)**; (nasāt se) *ie|sūkties (-sūcas, -sūcās)**; do lodky se -brala voda *laivā ir iesmēlies ūdens*

nabrou|sit impf. (3.sg/pl -sī, pas. -šen, imp. nabrus) *uzas|ināt (III.1.)*, *uz|trīt (-trīn, -trina)** ◆ *mīt na někoho -šeno izturēties pret kādu ļauni ironiski*

nābřež|j n. (-i) *krastma|a f*

nab|būt pf. (-bude, přét. -byl, pas. -byt, imp. -bud) 1 (čeho, co) *ie|gūt (-gūt, -guva)* (ko)*; n. *dūvēry (dūvēru) iemant|ot (II.) uzticību*; n. *vēdomosti iegūt zināšanas*; n. *klīdu nomier|ināties* (III.1.); n. *vēdomi nākt (nāk, nāca)* pie samapas*; n. na *dūlelīstos| na zājimavosti k|ūt (kūst, kūva)* svarīgāk|am/ interesantāk|am*; n. *ūcīnnosti (platnosti) (zákon) stāties (stājas, stājas)* spēkā*; -byl jsem dojmū, že... *man ir radies iespaids, ka...* ◆ *lehce -byl, lehce pozbyl kā nācis, tā gājis* 2 (zvětšit objem) *palie|ināties (III.1.)*; (hrách, fazole) *pie|briest (-briest, -brieda)**; (těsto) *uz|rūgt (-rūgst, -rūga)**

nābytlek m. (-ku) *mēbe|les f, pl. (G -ju)*; *kus -ku mēbe|le f, (Gpl -ju)*; čalouněný n. *mīkstās mēbeles*; *byt s -kem mēbe|lēts dzīvoklis*

nābytkār m. (-e) *(mēbeļu) galdniek|s m*

nabýv|at impf. (-ā): ⇒ **nabyt**

nabyvateľ m. (-e, Npl -é) (licence, majetku) *ieguvė|s m, ieguvė|a f*, n. *pozūstalos|ti mantotā|s m, mantotā|a f*

nacāk|at pf. (-ā) *pieš|aks|īt (III.1.)*, *pielais|īt (III.1.)*; n. v *koupe|nē pieš|aks|īt (pielais|īt) vannas istabu*

nacionāle n. (neskl., l -m) *personas dat|j m, pl*

nacionalist|a m. (-y, Npl -é), **nacionalist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

nacionālist|s m, nacionālist|e f, (Gpl -stu)

nacionalistick|j [-ty-] adj *nacionālistisk|s*

nacionalizm|us m. (-u) *nacionālist|s m*

nacionālnē adv *nacionāli*; n. *socialistick|j nacionālsociālistisk|s*

nacionālnī adj *nacionāli*; n. *socialista nacionālsociālist|s m*

nacis|ta m. (-y, Npl -é), **nacis|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nacis|s m, nacis|ste f, (Gpl -stu)*

nacis|tick|j [-ty-] adj *nacistu (G), nacis|tick|s*

nacizm|us m. (-u) *nacism|s m*

nacp|at pf. (-e, pas. -ān, imp. -i, -ētel-ete) 1 (co kam) *ie|bāzt (-bāz, -bāza)* (ko kur)*; (ve většim množstvi) *sa|bāzt (-bāz, -bāza)* (ko kur)*

2 (co čim) *pie|bāzt (-bāz, -bāza)* (ko ar ko)*; <expr.> n. si *brīcho pie|likt (-liek, -lika)* pilnu vēderu*; n. si *hlavu zbytečny|mi znalostmi piebāzt galvu ar nevajadzīgām zināšanām* ■ **n. se** pf 1 <kol.> (najist se) (čim) *pie|ēsties (-ēdas, -ēdās)* (ko), pie|rīties (-rijas, -rijās)* (ko) <vulg.>* 2 (vtēsnat se) *ie|spīesties (-spīežas, -spīedās)*, ie|spraukties (-spraucas, -spraucās)**; n. se do *přeplněného autobusu iespīesties pār|pildītā autobusā*

nacvič|it pf. (3.sg/pl -i) *iemāc|īties (III.1.)*; (představení, vystoupení) *iestud|ēt (II.)*

nacvič|ovat impf. (-uje) *māc|īties (III.1.)*, *ving|ināties (III.1.)*

nācvj|k m. (-ku, Lpl -cich) *vingrināšan|ās f*, (zaměstnanců)

apmācīšan|a f, apmācīb|a f

nač, načpak adv <oboji kol.> 1 (proč) *kāpēc, kādēj*; n. *bych tam chodit? kāpēc (kādēj) lai es tur ietu?* 2 (na co): n. *čekās? ko tu gaidi?*; n. *je to dobré? kam tas ir domāts?*

načase adv: je n., aby... *ir pēdējais laiks (darīt ko)*; je n., abychom šli *mums ir pēdējais laiks iet*

načas|ovat pf. (-uje) (pumu, nálož) *noregul|ēt (II.) laika mehānismu*; (aféru) *ieplān|ot (II.)*; špatnē n. (co) *izvē|lēties (III.2.) sliktu laiku (kam)*

naček|at se (im)pf. (-ā) *nogaid|īties (III.1.)*, *pārgaid|īties (III.1.)*; (na koho/co ko)

náčelník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** (kmene) *virssaļītis m, (G -ša), vadoņis m, (G -pa)* **2** (vedoucí) *priekšnieks m, <voj> n.*
 generálního štábu *ģenerālštāba komandieris m*
náčelnice f, (-e, Gpl -) (vedoucí) *priekšniece f, (Gpl -ču)*
načepovat pf, (-uje): n. komu pivo *ieļļiet (-leĵ, -lēja)* kam alu*
načernīt impf, (3.sg/pl -i) *noķrāsot (II.) melnu (melnā krāsā)*
načerno adv **1**: obarvit co n. *noķrāsot ko melnu (melnā krāsā) 2*
 (koupit, prodāt) *nelikumīgi, bez atļaujas*; jet n. *braukt bez biļetes*
načerpjat pf, (-á) **1** (vodu) *ieļsmelt (-smeĶ, -smēla)*, pašsmelt (-smeĶ, -smēla)**; (pohonnē hmoty) *uzpildīt (III.1.); n. vzduch do plīc ieļvilkt (-velk, -vilka)* plaušās gaisu 2 <přen.> (sily, zkušēnositi, znalosti, odvahu) smelties (smeĶas, smēlās)*, gūt (gūst, guva)**
načervenalý adj *iesarkanis, sarkanīgs*
načersat pf, (-še/-sá, imp. -ši/-sej) **1** (vlasy) *sasukāt (II.), saķemmēt (II.)*; (do ūcesu) *safrižēt (II.) 2* (ovoce) *saļplūkt (-plūc, -plūca)*, safasīt (III.1.)*
načež adv <kníž.> *tūlīt pēc tam*
načichlīy adj *piesūķīcis (f -kusies) ar smaku*; n. koufēm *piesūcies ar dūmu smaku*
načichļnout pf, (-ne, prēt. -l) *pieļsūķties (-sūcas, -sūcās)* ar smaku*; n. koufēm *piesūķties ar dūmu smaku*
načīnīj n, (-i) *piederumļi m, pl, rīkļi m, pl; holicī n. skūšanās piederumi; kuchiņskē n. virtuves piederumi; psaci n. rakstāmriķļi m, pl; ģemeslīckē n. darbarīķļi m, pl; zahradīckē n. dārznieka darbarīķļi m, pl; rybaīskē n. zvejasriķļi m, pl; jezdeckē n. jāšanas piederumi; sportovni n. vingrošanas rīki*
načisto adv **1** (opsat) *tīrākstā 2 <kol.> (ūplnē) pilnīgi, pilnībā*
načīt pf, (-ne, prēt. -al, pas. -at, imp. -ni, -nēte) **1** (lāhev, krabīci) *aizsākt (-sāk, -sāka)*, ieļsākt (-sāk, -sāka)* 2 (ūkol, hovor) *uzsākt (-sāk, -sāka)*, ieļsākt (-sāk, -sāka)**
načmārlat pf, (-á) *uzskricelēt (II.), uzskribelēt (II.)*
načpak adv <kol.>: ⇒ **nač**
náčrt m, (-u, L -u) **1** (zběžnā kresba) *uzmetumļs m, skīce f, (Gpl -ču); (stavebnī tēž) meļs m 2* (koncept) *uzmetumļs m; (přednášky) konspektļs m*
načrītnout pf, (-ne, prēt. -(nu), -la), **načrīt** impf, (-á) **1** (zběžnē nakreslit) *uzskicēt (II.), uzmetēt (-met, -meta)**; n. nēkolik slov *uzmetēt pāris vārdus 2* (nastīnīti) *ieskicēt (II.), iezīmēt (II.)*; n. základnī ūkoly *ieskicēt pamatuzdevumus*
¹ **nad** prep, (s A, I) **1** (mīsto, smēr) *virš (s Gsg, Dpl); viset n. stolem karāties virš galda; povēsit co nad stul pakārt ko virš galda; (bydlī) n. nāmi virš mums; (sedēt) n. knīhou pie grāmatas; nad čajem dzerot tēju 2* (vyšši mira) *virš (s Gsg, Dpl); sto metrū n. moķēm simts metru virš jūras līmeņa; pēt stupņū n. nulou pieci grādi virš nulles; nenī n. to se dobē najist nav nekā labāka kā labī paēst 3* (v rīzných spojeních míry): pro dēti n. šest let bērniem, kas vecāki par sešiem gadiem; n. průmēr virš caurmēra; n. míru pāri mēram; (být) n. lidské síly pāri cilvēka spēkiem; n. vši pohybnost bez mazākajām šaubām; (mit něčeho) n. hlavu līdz kaklam; (žít) n. pomēry pāri (saviem) līdzekļiem; vāžīt si nade všeco cienīt vairāk par visu **4** (vazby s významem nadřizeností) pār (s Asg, Dpl); vládnout n. národy valdīt pār tautām; moc n. městem vara pār pilsētu 5 (v místních názvech) pie (s Gsg, Dpl); Frankfurt n. Odrou Frankfurte pie Oderes
nadac f, (-e) *ziedojumļs m, dāvinājumļs m; (organizace) fondļs m*
nadační adj: n. listina fonda *dībinājuma dokuments*; n. fond (atbalsta) fonda
¹ **nadále** adv *turpmāk*; dēlat co i n. *turpināt ko darīt (arī turpmāk)*
nadánij n, (-i) *talantļs m, dotībļas f, pl; n. na jazyky talants (dotības) uz valodām*
nadanij adj *talantīgs, apdāvinātis*; (schopný) *spējīgs*; je n. pro co (k čemu) *viņam ir talants kur*; je hudebnē n. *viņam ir talants mūzikā*
nadamro adv *veltīgi, velti*; ne n. se rīkā, že... *ne velti saka, ka...*
 ♦ brāt jmēno boží n. Tā Kunga vārdū veltīgi valkāť
nadjat pf, (-á) <kníž.> (obdarīt) (koho čīm) *apveltīt (III.1.) (ko ar ko)*; je ~án velkou obrazností *viņam ir laba iztēle*
nadjāt se (im)pf, (-á, prēt. -ál, imp. -ēj): ⇒ **nadīt se**
nadāvjat impf, (-á) **1** (klīt) *lamļāties (II.), lādļēties (II.)*; (spilat) *apsauķāties (II.), gānļīties (III.1.) 2* (hubovat) (na koho/co, komuļčemu) *lamļāt (II.) (ko), lamļāties (II.) (uz ko)*; (napominat) *bārt (bar, bāra)* (ko), bārties (baras, bāras)* (uz ko)*; (stěžovat si) *šķendļēties (II.) (par ko), sodļīties (III.1.) (par ko)*; (přezívat) *apsauķjāt (II.) (ko), apsauķāties (III.1.) (uz ko)*; n. na vládu *lamāt valdību*; n. na špatnou kvalitu *šķendļēties par sliktu kvalitāti*; n. komu do blbcū *apsauķāt ko par muļķi*
nadāvka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lamuvarđļs m**

nadbytečnly adj *liekļs*
nadbytek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (přebytek) *pārpalikumļs m, pārmeļrļs m; n. lékařū/ potravín pārāk daudz ārstu/ pārtikas 2* (blahoby) *pārpilnība f, žit v ~ku dzīvot pārpilnībā*
nadžasovly adj *ārpus laika stāvošļs*
nadžlověk m, (-a, Npl nadlidē) *pārcilvēkļs m*
nade prep: ⇒ **nad**
nádeļch m, (-chu, Lpl -šich) **1** (nadechnuti) *ieelpļa f, ieelpojumļs m 2* (barevnā) *noķrāsļa f; n. do zelena zaļa noķrāsa 2* (nāznak) *pieskaņļa f; n. ironie ironijas pieskaņa*
nadechļnout se pf, (-ne, prēt. -l) *ieļļot (II.), ieļvilkt (-velk, -vilka)* elpu; zhluboka se n. dziļi ieļvilkt elpu*
¹ **nadēje** f, (-e) **1** *cerība f, chovat ~i lolot cerības*; dēlat si ~i (na co) *cerēt (III.2.) uz ko; mám ~i, že... es ceru, ka...; má ~i na úspěch viņam ir cerības gūt panākumus; má malou ~i viņam ir mazas cerības; ztratit ~i zaudēt cerības 2 <přen.> (sportu, hudby) cerība f*
nadejij pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jdi, -jdēte) **1** (předejiti) (komu) *paļnākt (-nāk, -nāca)* (ko), paļiet (-iet, -gāja)* garām (kam) 2: n. si (zkrātīt si cestu) *saīsināt (III.1.) ceļu*; n. si zkratkou přes pole *saīsināt ceļu, ejot pāri laukiem 3* <kníž.> (nastat) *pieļnākt (-nāk, -nāca)*; ~šel čas, aby... ir pienācis laiks (darīt ko)*
nadējnē adv *cerīgi, ar cerībām*
nadējnly adj *dauzdsološļs*
nadēļat pf, (-á) **1** (udělat) (co, čeho) *izdarīt (III.1.) (ko), sadarīt (III.1.) (ko)*; n. dluhy *ietaisīt (III.1.) parādus*; n. chyby *saļļait (-laiž, -laida)* kļūdas*; n. škody *nodarīt (III.1.) zaudējumus*; n. si nepřátele *iedzīvoties (II.) ienaidniekos*; n. rāmus *saļcelt (-ceļ, -cēļa)* troksni*; nen. mnoho řeči *maz runāt (II.)*; co ~áš? *ko lai dara? 2* <kol., expr.> (velkou potřebu) *pietaisīt (III.1.)*; n. do kalhot *pietaisīt bikses 3* <kol.> (napracovat) *atstrādāt (II.)* ■ **n. se** pf *nostrādāties (II.), izstrādāties (II.)*
nadēļeni n, (-i): <iron.> to je (pěkně) n.! *tā tik ir ķeza!*
nadēļij pf, (3.sg/pl -i) (co komu) *uzdāvjināt (III.1.) (kam ko)*; (hodně) *apdāvināt (III.1.) (ko ar ko), apveltīt (III.1.) (ko ar ko)*; co ti ~il Ježíšek? *ko tev atnesa Ziemassvētku vecītis?*
nādenij m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **nādenice** f, (-e, Gpl -) *dienas strādniekļs m, strādnieļce f, (Gpl -ču)*; <přen., pej.> literārni n. *skribelanļs m, skribelanļte f, (Gpl -šu)*
nadeļpsat pf, (-piše, prēt. -psal, pas. -psān) (článek) *titulēt (II.), likt (liek, lika)* virsrakstu*; (napsat nahoru) *uzrakstīt (III.1.) virsū (pāri)*
nadešel pf: ⇒ **nadejīt**
nādeļa f, (-ry, D.L -ře) *skaistumļs m, krāšņumļs m, daiļumļs m; (přepych) greznumļs m, greznība f*; to je n.! *cik skaisti!*
nādhernē adv (přepychově) *krāšņi, grezni*; (překrásně) *brīnumskaiti, brīnumjauki, brīnišķīgi*; (výbomě) *lieliski, izcili*
nādhernly adj (přepychovy) *krāšņļs, greznļs*; (překrásny) *brīnumskaitļs, brīnumjaukļs, brīnišķīgs*; (vynikající) *lieliskļs, izcīļļs*
nadhled m, (-u, L -u) *skatļs m no augšas*; <přen.> *objektīvs skatļs m*; posuzovat událost s ~em *vērtēt notikumu objektīvi*
nadžázejij adj (volby, jednání, návštěva) *gaidāmļs*; (sezóna, rok) *nākošļais*; v ~ch dnech/ týdnech *tuvākājās dienās/ nedēļās*
nadžázlet impf, (-i, 3.pl -(e)jī): ⇒ **nadejīt 2**: n. (si) (usilovat o přízeň) (komu, koho) *glaimļot (II.) (kam), pieglaimļoties (II.) (kam), pielīšķlēties (II.) (kam)*
nadžchnout pf, (-chne, prēt. -chl, pas. -šen) (koho čīm) *ieļšumļināt (III.1.) (ko ar ko), saļšumļināt (III.1.) (ko ar ko)*; být ~šen (čím) *būt saļšumā (par ko)* ■ **n. se** pf *ieļšumļoties (II.), ieļdegties (-degas, -degās)* saļšumā*; (čím/kým, pro co/koho) *par ko*
nadžiktļovat [-dy-] pf, (-uje) *nodiktēt (II.)*; (co komu) *ko kam*
nadžiljet impf, (-i, 3.pl -(e)jī): ⇒ **nadēiit**
nadžilka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (dárky) *dāvanļas f, pl; (nadilēni) apdāvināšanļa f, dāvanu izdalīšanļa f*
nadžit pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) (co čīm) *pieļbāzt (-bāž, -bāza)* (ko ar ko)*; (kuře, rybu) *pildīt (III.1.) (ko ar ko)*
nadžit se (im)pf, (-ēje, prēt. -ál, imp. -ēj) (čeho) *cerēt (III.2.) (uz ko), gaidīt (III.1.) (ko)*; toho jsem se ne~ál to es nebiju gaidījis; než se ~ēješ tu ne attapties nepagūsi
nadživat impf, (-á): ⇒ **nadīt**
nadživjat se (im)pf, (-ábovat) (na co) *noskatļīties (III.1.) (uz ko), noļraudzīties (-raugās, -raudzījās)* (uz ko) (pēc sirds patikas, cik vien tīk)*; (přilíšně) *atskatļīties (III.1.) (ko)*
nadživka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kuch.> *pildījumļs m; s ~kou ar pildījumu*
nadžezd m, (-u, L -ul-ě) *viaduktļs m, pārbrauktuļve f, (Gpl -vju)*
nadžlidskly adj *pārcilvēcīskļs*; (nadpřirozeny) *pārdabīskļs*
nadžlouho adv *uz ilgu laiku**

nadměrně adv *pārmēriģi, pārāk daudz, pārlieku daudz*
nadměrný adj (přilíšný) *pārmēriģs, pārāk lielš, pārlieku lielš;* (přesahující normu) *virstandarta (jen G), lielākš par normu; ~ā velikost (nestandarta) liels izmērs*
nadmíru adv *ārkārtīgi, ārkārtēji*
nadmořský adj: ~ā výška *augstums virs jūras līmeņa; v ~ē výšce tisíc metrū tūkstoš metru augstumā virs jūras līmeņa*
nadm|out pf, (-e, prēt. -ul, pas. -ut, imp. -i, -ēte) (nafoukat) *pie|pūst (-pūš, -pūta)*, uz|pūst (-pūš, -pūta)*;* n. *tvāře piepūst vaigus;* n. hrud *iz|griest (-griež, -grieza)* krūtīs* ■ **n. se** pf 1 (plachty, břicho ap.) *pie|pūsties (-pūšas, -pūtas)*, uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)** 2 <přen.> *uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)**
nadnārodní adj *pārnacionāls, supranacionāls*
nadnāš|et impf, (-i, 3.pl. -(ē)ji) 1 (voda, vítr) *ceļt (ceļ. cēla)* augšup, nest (nes, nesa)** 2 (přehánět) *pārspiļēt (II.)* ■ **n. se** impf 1 (při tanci) *līg|oties (II.), lid|ināties (III.1.) (dejojot)* 2 (vyvyšovat se) (nad koho) *izturēties (III.2.) augstprātīgi (iedomīgi) (pret ko)*
nadnesený adj *pārspiļētš, pārmēriģš*
nādobja f, (-y) *trauk|s m; n. na odpady atkritumu urn|a f; nočni n. naktspod|s m; n. na pivo alustrauk|s m; n. na led ledustrauk|s m;* <fyz.> spojitē ~y *savienotie trauki* ♦ *člověk je křehká n. cilvēks ir trausls radījums*
nādobji n, (-i) *trauk|i m, pl; kuchyňské n. virtuves piederum|i m, pl; umýt n. nomazgāt traukus*
nadobro adv *pilnīgi, galīgi, pavisam;* n. jsem zapomněl, že... *es pilnīgi (galīgi, pavisam) biju aizmirsis, ka...;* n. se s kým rozejít *pilnīgi (un galīgi) ar kādu izšķirties*
nadoj|it pf, (3.sg/pl -i) *iz|slaukt (-slauch, -slauch)**
nádor m, (-u, L -u/ē) <med.> *audzējš m; zhubný/ nezhubný n. ļaundabīgs/ labdabīgs audzējs; mozgový n. smadzeņu audzējs*
nadoraz adv *cieši blakus, tieši blakām*
nad|out pf, (-uje, prēt. -ul, pas. -ut), **nad|ovat** impf, (-ā) (nafoukat) *pie|pūst (-pūš, -pūta)*, uz|pūst (-pūš, -pūta)*;* n. *tvāře piepūst vaigus* ■ **n. se** pf, impf 1 (břicho ap.) *pie|pūsties (-pūšas, -pūtas)*, uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)** 2 <přen., expr.> *uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)**
nadpis m, (-u, L -e/-u) *virsrakstš m, nosaukumš m*
nadpoloviční adj: *lielākš par pusī;* n. většina *vienkāršs vairākums*
nadporučík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <voj.> *vecākais leitnantš m*
nadprodukc|e f, (-e) *pārprodukcija f*
nadrůměrný adj *virš vidusmēra (G); (vynikající) izcilš, ievērojamš*
nadpřirozený adj *pārdabiskš*
nádraží n, (-i) *stacija f; hlavní n. centrālā stacija; autobusové n. autoost|a f; nakladní n. preču stacija*
nádražní adj (hala, bufet, budova ap.) *stacijas (G); n. pokladna biješu kase*
ňadrjo n, (-a) *krū|ts f, (Gpl -šu); ~a krūtīs*
nadrobít pf, (3.sg/pl -i) *sadru|jināt (III.1.)* ♦ *co sis ~il, to si sněž!* *pāts izstreb, ko esi ievārfjis!*
nádrž f, (-e) 1 (přirodní) *ūdenskrātu|ve f, (Gpl -vju); (umělá těž) baseinš m* 2 (na přechovávání vody) *vert|ne f, (Gpl -ņu), rezervuārš m*
nadržený adj 1 (voda) *uzkrātš, uzkrājšies (f -usies); (vztek, hněv) uzkrājšies (f -usies), sakrājšies (f -usies)* 2 <kol., expr.> (sexuálně) *nogribēšies (f -usies), nocietšies (f -usies) (seksuāli)*
nadřadit pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn/-zen), **nadřad|ovat, nadřaz|ovat** impf, (-uje) (co čemu, co nad co) *pakārt|ot (II.) (ko kam); n. potřeby dětí svým vlastním pakārtot savas vajadzības bērnu vajadzībām*
nadržanost f, (-i) *pārākumš m; (nad kým/čím pār ko)*
nadřít pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) <kol.> (nabířovat) *iezubrīt (III.1.), ie|kalt (-kaļ, -kala)** ■ **n. se** pf 1 <kol.> (nabířovat se) *sazubrītšies (III.1.); n. se ke zkoušce sazubrītšies uz eksāmenu* 2 (nalopit se) *nostrādāties (II.), no|plēsties (-plēšas, -plēsās)*;* (čím) *nopūlētšies (III.2.) (ar ko), no|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* (ar ko); dnes jsem se ~el jako kůň šodien es esmu nostrādājies kā zirgs*
nadržení l adj *augstākštāvošš II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) priekšniekš m, priekšniece f, (Gpl -ču)*
nadsáz|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pārspiļējumš m;* <lit.> *hiperbol|a f, bez ~ky nepārspiļējot*
nadstandardní adj *nestandarta (G)*
nadstav|ba f, (-by, Gpl -eb) <těž filoz.> *virsbū|ve f, (Gpl -vju)*
nadšeně adv *sajūsmināti, ar sajūsmu; (vášnivě) aizrautīgi, kaislīgi; (horlivě) dedzīgi*
nadšen|ec m, (-ce) *entuzias|s m, entuzia|ste f, (Gpl -stu)*
nadšení n, (-i) *sajūsm|a f, (vášēn) aizrautīb|a f, (horlivost) dedzīgumš m, entuziasmš m;* projevit n. nad čím *sajūsmināties (III.1.) par ko; bez n. bez sajūsmaš*

nadšený adj *sajūsminātš; (vášnivý) aizrautīgš, kaislīgš; (horlivý) dedzīgš; být n. pro co būt sajūsmā par ko*
nadto adv *turklāt, bez tam*
nadváha f, (-hy, D.L -ze) (zavazadel) *papildu svarš m; (osob) liekais svarš m*
nadvlád|a f, (-y) *virskundzīb|a f, virsvaldīb|a f*
nádvoř|í n, (-i) *pagalmš m*
nadých|at pf, (-ā) 1 (na co) *uz|pūst (-pūš, -pūta)* elpu (uz kā)* 2 (do sebe) *ieelp|ot (II.) (ko)* ■ **n. se** pf (čeho) *saelp|oties (II.) (ko), pieelp|oties (II.) (ko); n. se čerstvého vzduchu saelpoties svaigu gaisu*
nadým|at impf, (-ā): ⇒ **nadmout** ■ **n. se** impf: ⇒ **nadmout se**
nadzvi|hnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) (mazliet) *pa|celt (-ceļ, -cēla)*;* n. *hlavu pacelt galvu*
nadzemní adj *virszemes (G); n. část rostliny auga virszemes daļa*
nadzved|nout pf, (-ne, prēt. -l, prēt. -nut): ⇒ **nadzdvihnout**
nadzvod|ový adj *virsskaņas (jen G)*
nadživotní adj: v n. velikosti *lielāks nekā dzīvē (dabā)*
nafack|ovat impf, (-uje) (komu) *ie|pauk|āt (II.) (ko)*
nafoukaný adj *uzpūtīgš, iedomīgš*
nafouk|nout pf, (-ne, prēt. -l, prēt. -nut) 1 (vzduchem) *pie|pūst (-pūš, -pūta)*;* (pumpou) *piepump|ēt (II.)* 2 <expr.> (přehnat) *uz|pūst (-pūš, -pūta)*;* ten problém *strašnē ~ly šī problēma ir drausmīgi uzpūsta* 3 <expr.> (učinít pyšným) *padarīt (III.1.) uzpūtīgu (iedomīgu); úspěch ho ~l panākumi viņu ir padarījuši uzpūtīgu* ■ **n. se** pf 1 (zvětšit se) *pie|pūsties (-pūšas, -pūtas)*, uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)** 2 (uraženē) *uz|pūsties (-pūšas, -pūtas)*, uz|mest (-met, -meta)* lūpu*
naft|a f, (-y) *naft|a f; motorová n. dīze|degviel|a f*
naftalín m, (-u, L -u) *naftalīnš m*
naftovod m, (-u, L -u) *naftas vadš m*
naftový adj *naftas (G); ~é pole naftas atradnes; n. motor dīze|motorš m*
nafukovací adj (člun, míč) *piepūšamš*
naháč m, (-e) *kailšais m, plīkšlais m*
nahan|ět impf, (-i, 3.pl. -(ē)ji) (na určité místo) (koho kam) *dzīt (dzen, dzina)* (iekšā) ko kur, ie|dzīt (-dzen, -dzina)* (ko kur), sa|dzīt (-dzen, -dzina)* (ko kur);* <přen.> n. komu hrůzu/strach *ie|dvest (-dveš, -dvesa)* kam drausmas/ bailes* ♦ n. vodu na něčī mlýn *liet ūdeni uz kāda dzimavam*
nahlas adv (mluvit) *skali;* (číst opak u sebe) *balsī; myslet n. skalī domāt;* <přen.> říct (co) n. (otevřeně) *pateikt (ko) atklāti*
nahlá|sit pf, (3.sg/pl -sí, pas. -šēn, imp. -s) *ziř|ot (II.), paziř|ot (II.)*
náhle adv *pēkšņi, piepešī; (zemřít, odcestovat) negaidīti*
náhled m, (-u, L -u) 1 (názor) *uzskatš m, viedoklīš m, (G -ļa);* podle mého ~u *pēc manām domām* 2 <polygr.> *korektūr|a f*
nahléd|nout pf, (-ne, prēt. -l) (kam) *ieskatītšies (III.1.) (kur), ie|lūkoties (II.) (kur);* <těž přen.> n. do zákulisí *ie|lūkoties aizkulisēs*
nahlédnut|í n, (-i) *ieskatītšanš f, ieskatš m;* n. do dokumentace *ieskats dokumentācijā; materiály jsou k n. ... ar materiāliem var iepazīties...*
nahlíž|et impf, (-i, 3.pl. -(ē)ji) 1 (kam) *ieskatītšies (III.1.) (kur), ie|lūkoties (II.) (kur); n. dovnitř skatītšies (III.1.) iekšā* 2 (vnímat) (na koho/co) *skatītšies (III.1.) (uz ko), uz|vert (-tver, -tvēra)* (ko);* nevím, jak na to ~iš *es nezīnu, kā tu uz to skaties (kā tu to uztver)*
náhl|ý adj *pēkšņš, piepešš; (nečekaný) negaidītš; ~ā smrt pēkšņa nāve*
nahnat pf, (-zene, imp. -žeň) (na určité místo) (koho kam) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)* (ko kur), sa|dzīt (-dzen, -dzina)* (ko kur);* <expr.> n. lidi do práce *sadzīt cilvēkus strādāt;* <přen.> n. komu hrůzu/strach *ie|dvest (-dveš, -dvesa)* kam drausmas/ bailes;* ~hnalo mi to husí kůži *man no tā uzmetās zosāda* ■ **n. se** pf (o dāvu) *sadrūzmjēties (II.);* ~hnala se mu krev do hlavy *viņam asinis sakāpa galvā*
nahn|out pf, (-e, prēt. -ul) *no|liekt (-liec, -licca)*;* (trochu) *pie|liekt (-liec, -licca)** ■ **n. se** pf *no|liekties (-liccas, -liccās)*;* (trochu) *pie|liekties (-liccas, -liccās)*;* n. se z okna *iz|liekties (-liccas, -liccās)** *pa logu*
náhod|a f, (-y) *nejaušīb|a f, štastnā/ neštastnā n. laimīga/ nelaimīga sagadīšanš f, (stalo se to) neštastnou ~ou nelaimīgas apstākļu sakritības dēļ; čirou ~ou pilnīgi nejauši; ponehat co ~ē atstāt ko nejaušības ziņā; ne ~ou se říkāt, že... ne par velti saka, ka...*
nahodil|ý adj *nejaušš; (příležitostní: zaměstnání ap.) gadījuma (G)*
náhodně adv *nejauši*
náhodný adj *nejaušš; n. chodec garāmgājējš m, garāmgājēja f*

náhodou I adv (náhodně) *nejauši* II part (zdůraznění) *tieši, kā reizi, gadījumā*; n. máš pravdu *tev kā reizi ir taisnība*; neviš n., kde bydlí? *vai tu gadījumā nezini, kur viņš dzīvo?* ♦ ani n. *nekādā gadījumā, ne par ko*

nahoru adv 1 (směrem) *uz augšu, augšup*; (do bytu) *augšā* 2 (počet, míra, stupeň): od desiti n. *desmit un vairāk*; osoby od dvaceti let n. *personas, kas vecākas par divdesmit gadiem*; jít n. (ceny, barometr ap.) *kāpt (kāpi, kāpa)**; zaokrouhlit n. *noapaļot uz augšu*; podat zprávu n. *ziņot augstākstāvošām instancēm*

nahoře adv (na ploše) *augšā*; n. bez ar *kailām krūtīm*

nahotja f, (-y) *kailum[s] m*

nāhradja f, (-y) 1 (odškodné) *atlīdzinājums m, kompensācija f*; (za co par ko); peněžitā n. *naudas kompensācija*; válečná k. *kontribūcija f*; dát (poskytnout) komu n. za co *atmaksāt (II.) kam ko, kompensēt (II.) kam ko*; pāredpsat komu co k ~ē *likt kam ko atlīdzināt (kompensēt)*; <prāv.> n. *škody zaudējumu atlīdzinājums 2* (záměna) *aizstājējs m, aizvietotājs m*; dostal ~ou za ztracenu knihu jiné dílo *pazaudētās grāmatas vietā viņš saņēma citu darbu*; nemāme za něho ~u *mums nav ar ko viņu aizstāt*; najít za sebe ~u *sameklēt sev aizstājēju*

nahradīt impf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen) 1 (odškodnīt) *atlīdzināt (III.1.), kompensēt (II.)*; (v peněžích též) *atmaksāt (II.) 2* (zmeškanē) *ieļdzīt (-dzen, -dzina)**; (práci též) *atstrādāt (II.) 3* (zamēnit, zastoupt) *aizstāt (-stāj, -stāja)*, aizvietot (II.)*; (koho/co kým/čim ko ar ko)

nahraditelný adj *aizstājams, aizvietojams*; (kým/čim ar ko); každý je n. *kats ir aizvietojams*; težko ~ā *ztrāta grūti aizstājams zaudējums*

nāhradnī adj *rezerves (G)*; (vojenská služba, řešení, bydlení) *alternatīvs*; n. *dīly rezerves daļas*; n. *volno brīvs laiks par nostrādātājām virsstundām*

nāhradnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nāhradnīcīe** f, (-e, Gpl -)

1 *aizvietotājs m, aizvietotāja f; atvietotājs m, atvietotāja f*

2 <sport> *rezervists m, rezerviste f, (Gpl -stu); rezerves spēlētājs m, rezerves spēlētāja f*

nahranjly adj (rozovor, pīsnīčka) *ierakstlīgs* ♦ būt n. *būt tintē, būt ķezā*

nahrāt pf, (-aje, prēt. -āl, pas. -ān, imp. -aj/-ej) 1 (zāznam) *ierakstlīt (III.1.)*; (hudebnī též) *ieskaņot (II.)*; n. co na magnetofonovj pāsek *ierakstīt ko magnetofona lentē 2* <sport> *piespēļēt (II.)*; (komu kam) 3 <kol.> (pomocť) *palīdzēt (III.2.)*; snīžēni cen by nahrālo *spekulantūm cenu samazināšana palīdzētu spekulantiem* ■ n. **sef si** (im)pf *izspēļētīes (II.) (pēc sirds patīkas, cik tīk)*; (s kým/čim ar ko)

nāhrāvācī adj (studio, zařāzēni) *ierakstu (G)*

nāhrāvāt impf, (-ā) 1 (zāznam) *ierakstlīt (III.1.)*; (ieskaņot) *ieskaņot (II.)*; n. co na magnetofonovj pāsek *ierakstīt ko magnetofona lentē 2* <sport> *piespēļēt (II.)*; (komu kam) 3 <přen.> (pomāhat) (komu) *palīdzēt (III.2.) (kam), nākt (nāk, nāca)* (par labu kam)*

nāhrāvka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (zvukovā) *ieraksts m 2* <sport> *piespēļe f, (Gpl -ju); (komu kam)*

nāhrazovāt impf, (-uje): ⇒ **nahradīt**

nāhrazka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *aizstājējs m, aizvietotājs m, surogāt[s] m*

nāhrbjīt pf, (3.sg/pl -i): n. zāda *saļiekt (-liec, -lieca)* muguru*; (kočka) *uzjmest (-met, -meta)* kūkumu* ■ n. **se** pf *saļiekt (-liecas, -liecās)**; <přen.> *locīt (loka, locija)* muguru*; (před kým/čim kā priekšā)

nāhrdelnīk m, (-ku, Lpl -cīch) *kaklarotļa f, (s jēdnīm kamenem též) kulon[s] m*

nāhrobjek m, (-ku, Lpl -cīch) *kapakmen[s] m, (G -s), kapa piemīnēklis m, (G -ja)*

nāhromadīt pf, (3.sg/pl -i, pas. -ēn) 1 (předměty na sebe) *saļvākt (-vāc, -vāca)* (kopā), saļkraut (-krauj, -krāva)* (kaudzē) 2* (penize, zāsoby) *saļkrāt (-krāj, -krāja)**; (enerģii, zkušēnoti) *uzļkrāt (-krāj, -krāja)** ■ n. **se** pf (penize, problēmy) *saļkrātīes (-krājas, -krājās)**; (lidē) *sapulcētīes (II.)*

nāhubjek m, (-ku, Lpl -cīch) *uzpuļnis m, (G -ņa)*; <přen.> dát (nasadīt) *nēkomu n. aizbāzt kādam muti*

nahly adj *kail[s], plik[s]*; svlēt se do ~a *izģērbties kailam* ♦ mā se jāko n. v trnī *viņš kuļas kā pliks pa nātrēm*

nahybāt impf, (-ā) *liekt (liec, lieca)** ■ n. **se** impf *liektīes (liecas, liecās)**; n. **se** z okna *liektīes ārā pa logu*

nachāzēt impf, (-i, 3.pl -(ej)) 1 *aļrast (-rod, -rada)**; (vēdomj m hľadānim) *sameklēt (II.)*; n. si čas na co *atrast laiku kam; ne~im slov! man trūkst vārdū!* 2 (podporu, uspokojēni) *rast (rod, rada)* 3* (shledat) (co na kom/čē, v kom/čē) *saskatīt (III.1.) (ko kur)*; jā na ni nic ne~im es *viņā nekā nesaskatu* ■ n. **se** impf *aļrastīes (-radas, -radās)**

nachladīt pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen), **nachladnout** pf, (-ne, prēt. -i) *apsaldēt (II.)*; n. si nohy *apsaldēt kājas* ■ n. **se** pf *saaukstētīes (II.), sasaldētīes (II.)*

nachlazenj n, (-i) *saaukstēšanjās f*

Nāchod m, (-u, L -ē) *Nāchodja f (pilsēta Austrumčehijā pie Polijas robežas)*

nachojdīt se pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen) *nostaigāties (II.), izstaigāties (II.)*

nachylīt pf, (3.sg/pl -i, imp. nachyl) *noļiekt (-liec, -lieca)**; (nepatnē) *pieļiekt (-liec, -lieca)** ■ n. **se** pf *noļiektīes (-liecas, -liecās)**; (nepatnē) *pieļiektīes (-liecas, -liecās)**

nāchylnost f, (-e) *slieksme f, (Gpl -mju), nosliece f, (Gpl -ču)*; (k čemu uz ko); (k infekcīm nemoce m též) *uzņēmība f (pret ko)*; <odb.> *dispozīcija f (uz ko)*; citit ke komu n. *izjust pret ko vājību*

nāchylnly adj (k infekcīm nemoce m) (k čēmu) *uzņēmīgs (pret ko)*, <odb.> *disponēt[s] (uz ko)*; (k omylū m, zločinū m) *ar slieksmi (noslieci) (uz ko)*

nachystāt pf, (-ā) *sagatavot (II.)*; (jīdlo též) *pagatavot (II.)* ■ n. **se** pf *sagatavotīes (II.)*; (na co kam)

nachytāt pf, (-ā) 1 (ryby, raky) *saļķert (-ķer, -ķēra)**; (vodu) *saļvākt (-vāc, -vāca)** <kol.> (přistihnout) *pieļķert (-ķer, -ķēra)**; n. koho při činu *pieķert kādu notikuma vietā* ♦ n. někoho na hruškách (švestkách) *pārsteigt kādu nesagatavotu 3* <kol.> (nalákat) (na co) *pievilināt (III.1.) (ar ko)* ■ n. **se** pf <kol.> (nechat se ošidit) (na co) *uzļķertīes (-ķēras, -ķēras)* (uz kā)*; na to se *nenechām n. uz šī āķa es neuzķērsos*

Nairobi n, (neskl.) *Nairobi f, (neskl.)*

naivitja f, (-y) *naivums m, naivitāte f, (bezelstnost) vientiesība f, vientiesīgums m*

naivka f/m, (-ky, D.L -ce, pl: Nm -kovē, G -ek) <kol., expr.> *naivs cilvēks m; naivulis m, (G -ja), naivulle f, (Gpl -ju)*; (bezelstny) *vientiesis m, (G -sa), vientiesē f, (Gpl -šu)*

naivnē adv *naivi*; (bezelstnē) *vientiesīgi*

naivni adj *naivs*; (bezelstny) *vientiesīgs*

naivnost f, (-i): ⇒ **naivita**

najal pf: ⇒ **najmout**

najatly adj 1 *īrēt[s]*; (movitē vēci též) *nomāt[s] 2* (zjednanj: dělīnik, vrah) *algots*

najde pf: ⇒ **najit**

najedi se pf: ⇒ **najist se**

najednou adv 1 (nāhle) *pēkšņi, piepeši 2* (současně) *reizē, vienlaikus 3* (naráz) *uzreiz, vienā pagēmiēnā*; zaplatit vřechno n. *samaksāt visu uzreiz (vienā maksājumā)*

nājem m, (-mu, L -mu) *īrē f, (movitosti, pūdy též) nomļa f, mīt co v ~mu īrēt (II.) ko*; dát co do ~mu *izīrēt (II.) ko*; bydlēt v ~mu *īrēt dzīvokli*; vzīt koho do ~mu *izīrēt kam dzīvokli (istabu)*

nājemcīe m, (-e), **nājemklynē** f, (-nē, Gpl -nī/-ni) *īrētājs m, īrētāja f, (pūdy) nomātājs m, nomātāja f; rentnieks m, rentniece f, (Gpl -ču)*

nājemnē n, (-ēho) *īres maksļa f, īrē f, (za pole) nomas maksļa f, nomļa f*

nājemni adj; n. smlouva *īres līgums*; n. lhūta *īres termiņš*; n. byt *īrētš dzīvoklis*

nājemnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nājemnīcīe** f, (-e, Gpl -) *īrnieks m, īrniece f, (Gpl -ču)*

nājemnly adj; n. *dūm īresnam[s] m*; n. vrah *algots slepkava*; ~ā *vražda pasūtījuma slepkava*

najeit pf, (-de, prēt. -i, imp. -d) 1 (narazit) (na co) *uzbraukt (-brauc, -brauca)* (virsū) (kam)*; (při nehodē) *ieļtrīektīes (-trīecas, -trīecās)* (kur)*; n. na melcīnu *uzšēstīes (-sēžas/-sēstas, -sēdās)* uz sēķļa*; n. na sebe (auta) *saļdurties (-duras, -dūras)* 2* (hodnē kilometru) *noļbraukt (-brauc, -brauca)**; auto mā ~to... *automašīna ir nobraukusi...* 3 <expr.> (napadnout) (na koho) *uzļbrukt (-brūk, -bruka)* (kam)*; n. na sebe *saļplūktīes (-plūcas, -plūcās)*, saļiet (-iet, -gāja)* matos*

najevo adv 1: dát n. *izrādīt (III.1.)*, *likt (liek, lika)* manīt*; dát n. nespokojēnost (s čīm) *izrādīt neapmierinātību (ar ko)*; dát n., že... *likt manīt, ka...; nedal n., že... viņš neizrādīja, ka... 2*: vyjīt n. *kļūt (kebe, kļuva)* zināmjam, nākt (nāk, nāca)* gaismā*

nājezd m, (-u, L -u) 1 (vpád) *uzbrukums m, iebrukums m 2* (silnice) *pievedceļš m 3* <sport> *ieskrējēnis m*

naježdīt pf, (3.sg/pl -zdī, pas. -ždēni/-ždēn) (hodnē kilometru) *noļbraukt (-brauc, -brauca)**; auto mā ~ždēno... *automašīna ir nobraukusi...* ■ n. **se** pf *izbraukāties (II.)*

naježīt pf, (3.sg/pl -i) *saļbozt (-bož, -boza)* spalvu, saļcēt (-ceļ, -cēļa)* spalvu*; n. oboči *saļraukt (-rauc, -rauca)* uzacis* ■ n. **se** pf 1 *saļboztīes (-božas, -bozās)*, saļcēt (-ceļ, -cēļa)* spalvu 2* (rozčīlit

- se) sa|bozties (-božas, -bozās)*, sa|skaities (-skaišas/-skaitas, -skaitās)*
- najim|at** impf, (-ā) **1** (brāt do podnājmu) *īr|ēt* (II.); (movitost, pozemek též) *nom|āt* (II.); n. byt *īrēt dzīvokli* 2 (pracovníky) *līgt* (līgst, līga)*; (žoldnēfē též) *verv|ēt* (II.) **3** (pronajimat) *izīr|ēt* (II.); (movitost, pozemek též) *iznom|āt* (II.); n. byt pro koho *izīrēt kam dzīvokli*
- najjist se** pf, (-ji, 3.pl -jedi, prēt. -jedi, pas. -jeden, imp. -jez) **1** pa|ēst (-ēd, -ēda)*; <přen.> sliīb se nikdo ne~jī no solījumiem paēdis nebūsi **2** (přílišně) (čeho) *pie|ēsties* (-ēdas, -ēdās)* (ko), *sa|ēsties* (-ēdas, -ēdās)* (ko)
- 1 najjīt** pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jdi, -jdēte) **1** at|rast (-rod, -rada)*; (vēdomim hledáním) *samēk|ēt* (II.); n. si čas na co *atrast laiku kam*; vždy se najde někdo, kdo... *vienmēr atradīsies kāds, kas...* ♦ kdo hledá, (ten) ~jde *kas meklē, tas atrod* **2** (podporu, uspokojeni) *rast* (rod, rada)* **3** (shledat) (co na kom/čem, v kom/čem) *saska|tīt* (III.1.) (ko kur); ne~šel na tom nic špatného *viņš tur nesaska|tīja nekā sliktā*
- najmout** pf, (-me, prēt. -at, pas. -at, imp. -mi, -mēte) **1** (vzít do podnājmu) (no) *īr|ēt* (II.); (movitost, pozemek též) *nom|āt* (II.); n. byt *īrēt dzīvokli* 2 (pracovníky) *no|līgt* (-līgst, -līga)*, *sa|līgt* (-līgst, -līga)*; (žoldnēfē též) *saverv|ēt* (II.) **3** (pronajmout) *izīr|ēt* (II.); (movitost, pozemek též) *iznom|āt* (II.); n. komu byt *izīrēt kam dzīvokli*
- nākazja** f, (-y) *infekcija* f, zvýšené nebezpečí ~y *paaugstināta iespēja inficēties*
- naka|zīt** pf, (3.sg/pl -zi, prēt. -žen) *infic|ēt* (II.), *apli|ināt* (III.1.) <kol.>; (koho čim ko ar ko); n. koho virem HIV *inficēt ko ar HIV vīrusu*; n. koho rýmom *apli|ināt ko ar iesnām* ■ n. se pf *inficēties* (II.), *ap|lipt* (-līp, -līpa)* <kol.>; (čim od koho ar ko no kā); n. se chřipkou *inficēties ar gripu*
- nakažen|ý** adj *inficēt|s*; (čim ar ko)
- nakažliv|ý** adj *infekcijas* (G), *lipīg|s* <kol.>; ~ā nemoc *infekcijas slimība*; <přen.> n. smích *lipīgi smieklī*
- nakdy** adv (hodina) *uz* (pulksten) *cikiem?*; (den) *uz kuru dienu?*; (datum) *uz kuru datumu?*
- 1 náklad** m, (-u, L -u) **1** (naložené věci) *krav|a* f **2**: obv. pl ~y (výdaje) *izdevum|j* m, pl; výrobní ~y *ražošanas izdevumi*; vlastním ~em, na vlastní n. *uz sava rēķina*; na něčí ~y *uz kāda rēķina*; n. na bydlení/ na dopravu/ na výrobu *dzīvošanas/ transporta/ ražošanas izdevumi* **3** (knihy) *metien|s* m, *tirāž|a* f, vyjít ve velkém/ v malém ~u *iznākt lielā/ mazā metienā*
- nakládač**, m, (-e) (osoba) *krāvē|js* m
- nakládač**, m, (-e) (stroj) *iekraušanas mašīn|a* f, *iekravējmašīn|a* f
- nakládař**, m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *smagā* (kravas) *mašīn|a* f
- nakládání** n, (-i) **1** (zboží) *iekraušana* f **2** (do soli) *sālīšan|a* f; (kvašením) *skābēšan|a* f, (do octa) *marinēšan|a* f, (tēž ovoce) *konservēšan|a* f **3** (zacházení: s osobou) (s kým jak) *izturēšan|ās* f (pret ko kā), *apiešan|ās* f (ar ko kā); (s majetkem, s penězi) (s čim jak) *rīkošan|ās* f (ar ko kā), *apiešan|ās* f (ar ko kā)
- nakládat** impf, (-ā) **1** (zboží) (*ie*) *kraut* (-krauj, -krāva)* **2** (do soli) *sāl|īt* (III.1.); (kvašením) *skāb|ēt* (II.); (do octa) *marin|ēt* (II.); (tēž ovoce) *konserv|ēt* (II.) **3** (zacházet: s osobou) (s kým jak) *iztur|ēties* (III.2.) (pret ko kā), *ap|ieties* (-ejas, -gājās)* (ar ko kā); (s majetkem, s penězi) (s čim jak) *rīk|oties* (II.) (ar ko kā), *ap|ieties* (-ejas, -gājās)* (ar ko kā)
- nakladatel** m, (-e, Npl -ē), **nakladatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*grāmatu*) *izdevējs* m, *izdevēja* f
- nakladatelsk|ý** adj *izdevniecības* (G); ~ā smlouva *līgums ar izdevniecību*
- nakladatelstv|j** n, (-i) *izdevniecīb|a* f
- naklád|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (náklad) *krav|a* f, (nakládání) *iekraušana* f, (místnost) *kravas telp|as* f, pl, *kraut|ve* f, (Gpl -vju)
- nákladní** adj: n. doprava *kravas transports*; n. auto *kravas (smagā) automašīna*; n. letadlo/ loď/ vlak *preču lidmašīna/ kuģis/ vilciens*; n. list *preču pavadzīme*
- nákladní** adj *dārg|s*; bude to ~ē *tas būs dārgi*
- nákladov|ý** adj: ~é nádraží *preču stacija*; n. prostor *bagāžas nodalījums*
- naklán|ět** impf, (-i, 3.pl -ēji) **1** *liekt* (*liec, lieca*)* (*leju*) ■ n. se impf *liekties* (*liecas, liecās*)*; n. se z okna *liekties ārā pa logu*; n. se přes zábradlí *liekties pāri margām*; n. se na bok (lod) *no|svērties* (-sveras, -svērās)* *uz sāniem*
- nakle|pat** pf, (-el-á, imp. -ej) **1** (maso) *izdauz|īt* (III.1.); (kosu) *izkap|ināt* (III.1.) **2**: <kol.> n. co na (psacím) stroji *uz|sist* (-sit, -sita)* *ko uz rakstāmmašīnas* **3** <expr.> (nabit) (komu) *sajdot* (-dod, -deva)* (*kam*), *iekaust|īt* (III.1.) (*ko*) **4** <expr.> (naklevetit) *sa|meist* (-meiš, -melsa)*, *sastās|īt* (III.1.); (co o kom komu ko par ko kam)
- nakloněn|ý** adj **1** (šikmý) *slīp|s*; (trochu) *ieslīp|s*; <fyz.> ~ā rovina *slīpā plakne* **2** (přiznivý) (komu/čemu) *labvēlīg|s* (pret ko), *labvēlīgi noskaņot|s* (pret ko)
- naklon|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** *no|liekt* (*liec, lieca*)*; (trochu) *pie|liekt* (*liec, lieca*)* **2** (vzbudit přízeň) *noskaņot* (II.) *labvēlīgi*; byl ~ěn mému návrhu *viņš bija labvēlīgi noskaņots pret manu projektu* ■ n. se pf *no|liekties* (*liecas, liecās*)*; (trochu) *pie|liekties* (*liecas, liecās*)*; n. se z okna *iz|liekties* (*liecas, liecās*)* *pa logu*; n. se přes zábradlí *pār|liekties* (*liecas, liecās*)* *pāri margām*; n. se na bok (lod) *no|svērties* (-sveras, -svērās)* *uz sāniem*
- naklonnost** f, (-i) **1** (sklon) *noslie|ce* f, (Gpl -ču), *slīeks|me* f, (Gpl -mju); (k čemu uz ko); (k alkoholu, ženām též) *vājīb|a* f (pret ko) **2** (přízeň) *labvēlīb|a* f, *simpātījas* f, pl; (ke komu pret ko); citit ke komu n. *izjust pret ko simpātījas*
- nakolik** adv *cik, cik lielā mērā*; nevím, n. teď *mluvi pravdu es nezinu, cik lielā mērā viņš tagad saka patiesību*
- 1 nakonec** I adv (na konci) *beigās*; (konečně) *beidzot* II part (oelkem, pravděpodobně) *galu galā, beigu beigās*
- nakoup|it** impf, (3.sg/pl -i, imp. nakup) *ie|pirkties* (-pērkas, -pirkās)*; n. co *no|pirkt* (-pērk, -pirka)* *ko*; (ve větším množství) *ie|pirkt* (-pērk, -pirka)* *ko*, *sa|pirkt* (-pērk, -pirka)* *ko*; jít n. *iet iepirkties*
- nakou|it** impf, (3.sg/pl -i, imp. nakuf) *piesmē|ēt* (II.), *piedūm|ot* (II.); je tu hrozně ~eno *šeit ir šausmīgi piesmēkēts*
- nakousnout** pf, (-ne, prēt. -l) **1** (jablko) *aiz|kost* (-kož, -koda)*, *ie|kost* (-kož, -koda)*; (krajíc) *no|kost* (-kož, -koda)* **2** <přen., kol.> (rozdělat) *ie|sākt* (-sāk, -sāka)*, *aiz|sākt* (-sāk, -sāka)*
- nakrájen|ý** adj *sagriezt|s*; n. na kousky/ na plátky *sagriezts gabaliņos/ šķēlītēs*
- nakrāj|et** pf, (-i, 3.pl -ejji) **1** (rozdělit nožem na kousky) *sa|griezt* (-griež, -grieza)*; n. co do čeho *pie|griezt* (-griež, -grieza)* *ko kam*; n. co na kousky/ na plátky *sagriezt ko gabaliņos/ šķēlītēs* **2** (oddělit nožem kousky) *no|griezt* (-griež, -grieza)*; n. několik krajců *nogriezt pāris šķēles*
- nakrjást** pf, (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) *sa|zagt* (-zog, -zaga)*; (hodně) *sa|zagties* (-zogas, -zagās)*
- nakrátko** adv **1** (časově) *uz neilgu laiku*, *uz īsu brīdi* **2**: n. ostříhaný ar īsi *nogrieztiem matiem*; dát se ostříhat n. *nogriezt īsus matus*
- nakres** m, (-u, L -el-u) (technický) *rasējum|s* m; (nárys) *uzmetum|s* m
- nakreslit** pf, (3.sg/pl -i) *uzzīm|ēt* (II.); n. čáru *no|vilkt* (-velk, -vilka)* *līniju*
- nakrm|it** pf, (3.sg/pl -i) *pabar|ot* (II.), *paēd|ināt* (III.1.)
- nakřápl|ý** adj (hmeč, talíř) *ieplaisāj|is* (f -usi), *iesprēgāj|is* (f -usi); n. hlas *aizsmakusi balss*
- naku|kat** impf, (-ā) <kol., expr.> (komu co) *iestāst|īt* (III.1.) (*kam ko*)
- nákup** m, (-u, L -u) **1** (nakupování) *pirkšan|a* f, (ve velkém) *iepirkšan|a* f; jít na ~y *iet iepirkties* **2** (nakoupené věci) *pirkum|j* m, pl
- nakup|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** (věci na sebe) *sa|kraut* (-krauj, -krāva)* (*kaudzē*); (sníh) *sašķūr|ēt* (II.) **2** (důkazy, problémy) *sa|krāt* (-krāj, -krāja)* ■ n. se pf **1** (práce, problémy) *sa|krāties* (-krājas, -krājās)* **2** (lídě) *sadrūzm|ēties* (II.), *salas|īties* (III.1.)
- nákupní** adj: n. cena *pirkšanas* (*iepirkuma*) *cena*; n. taška *iepirkumu soma* ♦ n. horečka *iepirkšanās drudzis*
- nakup|ovat** impf, (-uje) *ie|pirkties* (-pērkas, -pirkās)*; (něco) *pirkt* (*pērk, pirka*)*; (ve větším množství) *ie|pirkt* (-pērk, -pirka)*, *sa|pirkt* (-pērk, -pirka)*; jít n. *iet iepirkties*
- nakvap** adv (v chvatu) *steigšus, steigā*; (rychle, s chvatem) *steidzīgi*; mít n. *steigties* (*steidzas, steidzās*)*
- nakyn|out** pf, (-e) (těsto) *uz|rūgt* (-rūgst, -rūga)* **nākyp** m, (-u, L -u) <kuch.> *pudiņ|s* m; rýžový n. *rišu pudīņš*
- nakyp|it** pf, (3.sg/pl -i) (půdu) *uzird|ināt* (III.1.), *uzruš|ināt* (III.1.) **nakysl|ý** adj *ieskāb|s, ieskāben|s*; <přen.> (úsměv, výraz) *skāb|s, drūm|s*
- nalačno** adv *tukšā dūšā*
- nálad|ja** f, (-y) **1** *garastāvokl|is* m, (G -ja), *noskaņojum|s* m, om|a f; mít dobrou/ špatnou n. *būt labā/ sliktā garastāvoklī* (omā); pokazit komu n. *sabojāt kam garastāvokli* (omu); ztratil jsem ~u *man vairs nav (attiecīgā) garastāvokļa*; nemám ~u (na co) *man nav noskaņojuma* (darīt ko) ♦ být v ~ě (lehoc opitý) *būt viegli iereibušam* **2** (atmosféra, ráž) *noskaņ|a* f, *noskaņojum|s* m; slavnostní/ povznesená/ vánoční n. *sviņģa/ pacilāta/ Ziemassvētku noskaņa*; n. spoločnosti *sabiedrības noskaņojums* **3** (nástroj) *noskaņot|s, uzskaņot|s* **2** (stanice) *noregulēt|s*; n. na co *noregulēts uz ko* **3** (člověk) *noskaņot|s*; nepřátelský/ optimistický n. *naidīgi/ optimistiski noskaņots*; být dobře/ špatně n. *būt labā/ sliktā garastāvoklī*
- nalad|it** pf, (3.sg/pl -i, pas. -ěn) **1** (nástroj) *noskaņot* (II.), *uzskaņot* (II.); n. si hlas *nostād|īt* (III.1.) **balsi** **2** (stanice) *noregulēt* (II.); (rádio

těž) *uz|griezt (-griež-, -grieza)**; n. na co *noregulēt uz ko 3* (človeka) *noskaņ|ot (II.)*; je doobe *~ēn viņš ir labā garastāvoklī* ■ **n. se** pf (na co) *noskaņ|oties (II.) (uz ko)*

naladovj adj **1** (počas) *mainīg|s, nepastāvīg|s 2* (človek) *kaprīz|s, untumain|s 3* (hudba) *lirisk|s*

nalák|at impf, (-ā) (těž turisty, voliče) *pievil|ināt (III.1.)*; (někam pryč) *aizvil|ināt (III.1.)*; n. koho na co *iekārd|ināt (III.1.) ko ar ko*

nalak|ovat pf, (-uje) *notak|ot (II.)*; n. si nehty *notakot nagus*

naléd|ī n, (-i) *apledo|um|s m*; (po otepleni) *atka|la f*

naléhán|ī n, (-i) (požadavek) *prasīb|a f, pieprasīj|um|s m*; na jeho n. *pēc viņa prasības*

naléh|at pf, (-ā) (na koho) *uz|stāt (-stāj-, -stāja)**; (dotīrat se) *uz|mākties (-mācas, -mācās)* (kam)*

naléhavē adv (neodkladnē) *neatliekami, steidzami*; (dūraznē: žādat ap.) *uzstājīgi*

naléhavost f, (-i) (neodkladnost) *neatliekamīb|a f, dūraznost*

uzstājīb|a f

naléhavj adj (neodkladnē: práce, ūkol ap.) *neatliekam|s, steidzam|s*; (dūraznē: hlas, , dotaz) *uzstājīg|s*

nalehko adv: n. oblečen *viegli (plāni) ģērbies*; cestovat n. *ce|ot ar maz mantām*

nalejv|at impf, (-ā) <kol.>: ⇒ **nalévat, nalít** ■ **n. se** impf <kol.>: ⇒ **nalít se**

nalep|īt pf, (3.sg/pl -i) (co na co) *uzlīm|ēt (II.) (ko uz kā), pielīm|ēt (II.) (ko kam, pie kā)*; (čāstečnē, misty) *uzlīp|ināt (III.1.) (ko uz kā), pielīp|ināt (III.1.) (ko kam, pie kā)* ■ **n. se** pf (na co) *pielīpt (-līp, -līpa)* (kam, pie kā)*

nālep|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (na lāhvi) *etiķe|te f, (Gpl -šu)*; (štītek) *uzlīme f, (Gpl -mju)*

nalešt|īt pf, (3.sg/pl -i) *nospodr|ināt (III.1.)*

nālet m, (-u, L -u) *uzlido|um|s m*; (na co kam)

nālet|ēt pf, (3.sg/pl -i) **1** (na jedno misto) *salid|ot (II.)*, *sa|laisties (-laizas, -laidas)* 2 (narazit) (na co) *ie|drāzties (-drāžas, -drāzās)* (kur), uz|drāzties (-drāžas, -drāzās)* (kam)*; n. hlavou do dverī *ie|skriet (-skrien-, skrej-, skrēja)* ar galvu durvīs 3* <kol., expr.> (dāt se ošālit) *uz|ķerties (-ķeras, -ķērās)*, ie|krist (-krit-, krita)**; n. podvodnikovi nēčim slībūm *notic|ēt (III.2.) melim/ kāda solījumiem*; na to ti ne~im *uz tā es neuzķeršos**

nālev m, (-u, L -u) *uzlējum|s m*; <kuch. tež> *marinā|de f, (Gpl -žu)*

nalév|at, <kol.> nalív|at impf, (-ā) **1** *liet (lej, lēja)**; (dodāt) *liet (lej, lēja)** *klāt, pie|liet (-lej, -lēja)**; (do vice nádob) *sa|liet (-lej, -lēja)**; n. co do sklenice *liet ko glāzē*; n. mlēko do kāvy *pieliet kafijai pienu*; n. všem kāvu *saliet visiem kafiju 2*: ⇒ **nalít** (2) ■ **n. se** impf: ⇒ **nalít se**

nālevnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *infuzorij|a f*

nalevo adv **1** *pa kreisi*; (na levē stranē tež) *kreisajā pusē*; zahnout n. *pagriezties pa kreisi*; n. od čeho *pa kreisi no kā*; neohlžet se (ani) n. (ani) *napravo neskatīties ne pa labi, ne pa kreisi 2* <pol.> *pa kreisi*; n. od stīdu *pa kreisi no centra*

nālez m, (-u, L -u) **1** (nalezení) *atrašān|a f, uzīešan|a f 2 (nalezenē) *atradum|s m*; ztāty a ~y *atradumu birojs 3* (odborny) *atzinum|s m, konstatēj|um|s m*; lékārškj n. *ārsta diagno|ze f, (Gpl -žu)*; soudnī n. *tiesas lēmum|s m**

naléz|at impf, (-ā): ⇒ **nalézt**, ■ **n. se** impf *at|rasties (-rodas, -radās)**

nālezc|e m, (-e), **nālezky|nē** f, (-nē, Gpl -nī-nī) *atradē|j|s m, atradē|j|a f*

nālezņec m, (-ce) *atradē|nis m, (G -ņa)*

nālezš|tē n, (-tē, Gpl -t) *atrašanas viet|a f, atraduma viet|a f, (nerostū) atrad|ne f, (Gpl -ņu)*

nālezky|nē f, (-nē, Gpl -nī-nī): ⇒ **nālezce**

nālezn|é n, (-ého) *atlidzīb|a f (atradējam)*

nalez|nout pf, (-ne, prēt. -l): ⇒ **nalézt**

nalézt₁ pf, (-eznu, prēt. -ezl, pas. -ezen, imp. -ezni) **1** *at|rast (-rod, -rada)* 2* (shledat) (co na kom/čē, koho/co jakjūm) *saskaņ|īt (III.1.) (ko kur, ko kādu)*; ne~ézām na tom nic špatnēho *es tur nesaskatu nekā slihta*

nalézt₂ pf, (-eze, prēt. -ezl, imp. -ez) (vniknout) *sa|līst (-lien, -līda)**; (lidi do autobusu) *sablīv|ēties (II.)*

nālez|ēt impf, (-i, 3.pl -ejji) **1** (patīt) (komu) *pieder|ēt (III.2.) (kam) 2* (būt pīslušnikem, součāstī) (ke komu/čēmu) *pieder|ēt (III.2.) (pie kā)*; ~i k neļepšim žākūm *viņš pieder pie labākajiem skolniekiem, viņš ir viens no labākajiem skolniekiem 3* (pīslušet) *pie|nākties (-nākas, -nācās)*, pieder|ēties (III.2.)*; ~i mu odmēna viņam *pienākas atalgojums 4*: jak ~i kā nākas, kā *pienākas, kā pieklājas*

nālezītē adv *atbilstoši, pienācīgi*

nālezītost f, (-i), obv. pl ~i **1** (pīslušēnstvi) *piederum|ī m, pl, aprīkojum|s m 2* (smlouvy, dokumentu) *rekvizīt|ī m, pl*

nālezītj adj *atbilstoš|s, pienācīg|s*; vēnovat čēmu ~ou *pozornost veļtī kam pienācīgu uzmanību*

nalīh|at pf, (-lže, prēt. -lhal, imp. -lzi) *same|lot (II.)*; (komu co kam ko)

nalīč|īt₁ pf, (3.sg/pl -i, imp. nalīč) (tvář, rty) *uzkrās|ot (II.)*; (herce) *nogrim|ēt (II.)* ■ **n. se** pf *uzkrāsoties (II.)*; (herce) *nogrim|ēties (II.)*

nalīč|īt₂ pf, (3.sg/pl -i, imp. nalīč) <tež pīen > (past/ železal oka) *iz|likt (-liek, -lika)* slazdus/ lamatas/ cilpas*; (na koho/co kam)

nalist|ovat pf, (-uje) (strānku) *uz|šķirt (-šķir, -šķira)*, at|šķirt (-šķir, -šķira)**

nalj|īt pf, (-ije/-eje, prēt. -lil, pas. -lil, imp. -lij) **1** (do něčeho) *ie|liet (-lej, -lēja)**; (na něco) *uz|liet (-lej, -lēja)**; (dodāt) *pie|liet (-lej, -lēja)**; (do vice nádob) *sa|liet (-lej, -lēja)**; n. co do sklenice *ieliet ko glāzē*; n. si mlēko do kāvy *pieliet kafijai pienu*; n. všem kāvu *saliet visiem kafiju*; n. vodu na podlahu *izliet uz grīdas ūdeni* ♦ n. si čistēho vina *pateikt patiesību 2* <kol., expr.> (opīt) *apdzird|īt (III.1.)*, *piedzird|īt (III.1.)* ■ **n. se** pf **1** (slzy do oči) *sa|riesties (-riesās, -riesās)**; (krev do tvāře) *sa|plūst (-plūst, -plūda)* 2* (pupenci) *pie|briest (-briest, -brieda)**; (žily, tepny tež) *pie|tūkt (-tūkst, -tūka)*, uz|tūkt (-tūkst, -tūka)* 3* <kol., expr.> (opīt se) *ap|dzerties (-dzeras, -dzērās)*, pie|dzerties (-dzeras, -dzērās)**

nalod|īt pf, (3.sg/pl -i, prēt. -ēn) (zboží) *ie|kraut (-krauj, -krāva)* kuģī, (lidi) uz|ņemt (-ņem, -ņēma)* uz klāja* ■ **n. se** pf *uz|kāpt (-kāpj, -kāpa)* uz kuģa, ie|kāpt (-kāpj, -kāpa)* kuģī*

nalok|at se pf, (-ā) (vody) (čeho) *sa|rīties (-rijas, -rijās)* (ko)*; (vzduchu, plynu) *saelp|oties (II.) (ko)*

nalom|īt pf, (3.sg/pl -i) (větev, kost) *ie|lauzt (-lauz, -lauza)*, aiz|lauzt (-lauz, -lauza)**; (odpor) *sa|lauzt (-lauz, -lauza)**; (zdravi) *sabo|jāt (II.)* ■ **n. se** pf *aiz|lūzt (-lūst, -lūza)*, ie|lūzt (-lūst, -lūza)**

nālož f, (-e) <voj.> *lādīj|š m*

naloženj adj **1** (zbožim) (čim) *piekraut|s (ar ko) 2* (ovoce, zelenina) *konservēt|s*; (do soli tež) *sālīt|s*; (kvašenim tež) *skābēt|s*; (do octa tež) *marinēt|s 3* (o nālādē): būt dobrel špatnē n. *būt labā/ sliktā garastāvoklī*

nalož|īt pf, (3.sg/pl -i) **1** (zboží) *ie|kraut (-krauj, -krāva)*, sa|kraut (-krauj, -krāva)**; (na povrch) *uz|kraut (-krauj, -krāva)**; <kol.> n. koho do auta *iesēd|ināt (III.1.) ko mašīnā*; n. co na taliī *uz|likt (-liek, -lika)* ko uz šķīvjā*; n. na koho odgovēdnost *uzkraut kam atbildību 2* (ovoce, zeleninu) *iekonserv|ēt (II.)*; (do soli tež) *iesā|līt (III.1.)*; (kvašenim tež) *ieskāb|ēt (II.)*; (do octa tež) *iemarin|ēt (II.) 3* (zachāzet: s osobou) (s kým jak) *iztur|ēties (III.2.) (pret ko kā), apl|ēties (-ejas, -gājās)* (ar ko kā)*; (s majetekm, s penēzi) (s čīm jak) *rīk|oties (II.) (ar ko kā), apl|ēties (-ejas, -gājās)* (ar ko kā)*

nām pron: ⇒ **my**

nām. zkr. (nāmēstī) *lauk. (laukums)*

nāma pron <kol.>: ⇒ **my**

namáč|ēt impf, (-i, 3.pl -ejji) (do tekutiny) *mērc|ēt (II.)*

namač|k|at pf, (-ā) (dovnit) *sa|bāzt (-bāz, -bāza)*, ie|bāzt (-bāz, -bāza)**; (co kam ko kur); galerie byla ~āna *galerija bija pārpildīta* ■ **n. se** pf *sa|spiesties (-spiežas, -spiedās)*, sablīv|ēties (II.)*

namā|ha f, (-hy, D.L -ze) *piepū|le f, (ūsili) pū|les f, pl, (G -ļu), pū|lī|j m, pl*; těsnā/ duševnī n. *fiziska/ garīga piepūle*; s ~hou ar *pūlēm*; s velkou ~hou ar *lielām pūlēm (pūlīniem)*; marnā n. *veltas pūles*; vynaložit velkou ~hu *pielikt lielas pūles*; nestojī to za ~hu *nav vērts pūlēties*

namāh|at impf, (-ā) **1** (mozek, oči, svaly) *piepū|lēt (III.2.) 2* (unavovat) *nogurd|ināt (III.1.)*; mluveni ho ~alo *runāšana viņu nogurdināja* ■ **n. se** impf *pū|lēties (III.2.)*; ne~ejte se! *nepūlieties!*

namāhavj adj *nogurdinoš|s, smag|s*

namalovanj adj *uzglezn|ot|s*; (nakreslenj) *uzzīmēt|s*; (natřenj) *nokrāsot|s*; (naličenj) *uzkrāsot|s*

namal|ovat pf, (-uje) **1** (obraz, krajinu) *uzglezn|ot (II.)*; (nakreslit) *uzzīm|ēt (II.) 2* (natřit) *nokrās|ot (II.) 3* (naličit) *uzkrās|ot (II.)*, *nokrās|ot (II.)*; n. si rty *uzkrāsot lūpas* ■ **n. se** pf (naličit se) *uzkrās|oties (II.)*

namal|stīt pf, (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -stī/-stī) **1** (namazat) *ie|ziest (-ziež-, -zieda)*, iesmēr|ēt (II.)*; (co čīm ko ar ko); (olejem) *iee|j|ot (II.) 2*: <kol., expr.> n. si kapsu *sa|raust (-rauš-, -rausa)* naudū, iedzīv|oties (II.)*

namátkou adv *uz labu laimi, nejauši*

nama|zat pf, (-že, imp. namaž) **1** (stroj, dveře, lyže) *iesmēr|ēt (II.)*; (olejem tež) *iee|j|ot (II.)*; (ruce krēmē tež) *ie|ziest (-ziež-, -zieda)**; n. chleba (māslēm) *uztais|īt (III.1.) sviestmaizi 2* <pej.> (načmārat) *uzķēp|āt (II.)*; (napsat tež) *uzkrice|ēt (II.)*, *uzskribe|ēt (II.) 3* <kol., expr.> (dāt výprask) *sa|dot (-dod, -deva)* pa ādu (mizu, mīci, ausi) 4*: <kol., expr.> n. si kapsu *sa|raust (-rauš-, -rausa)* naudū, iedzīv|oties (II.)* ■ **n. se** pf (opīt se) <kol., expr.> *pie|metties*

(-metas, -metās)*, piešūkties (-sūcas, -sūcās)*, pielīkties (-liekas, -likās)* (piedzerties)

namēkko adv: vejce n. mīksti vārīta ola; je n. (citoliv) viņš ir atbruņots, viņš ir aizkušināts

namērīt pf, (3.sg/pl -i) (dēlu lātķy) nomērīt (III.1./II.)*; (vzdālenost, tēplotu) izmērīt (III.1./II.)*; teplomēr ~il 10 °C termometers rāda 10 °C

nāmēsīcniċtvj n, (-i) mēnessērdzīb)a f, lunātism)s m

nāmēsīcniċk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) mēnessērdzīg)ais m, lunātīķ)is m

nāmēsīcniċ adj mēnessērdzīg)s ♦ chodī jako n. viņš staigā apkārt kā mēnessērdzīg)s

nāmēst)lek m, (-ka, Npl -cil/-kovē, Lpl -cich), **nāmēstky)ņē** f, (-nē, Gpl -Ń/-ni) vietniēķ)s m, vietniē)ce f, (Gpl -čū); n. ředitēle direktora vietniēķ)s

nāmēst)j n, (-i) laukum)s m (pilsētā)

nāmēt m, (-u, L -u) 1 (nāvŗh) ierosinājums m, priēķšlikum)s m 2 (přednāšky, umēleċķy) tēm)a f, temat)s m

namī pron: ⇒ my

namichat impf, (-ā) 1 (barvy, lēk ap.) samais)īt (III.1.), sajaukt (-jauc, -jauca)* 2 (přimichat) (co do čeho) piemais)īt (III.1.) (ko kam), pieļjaukt (-jauc, -jauca)* (ko kam)

namirēn)j adj (zbraņ) nomērēķēt)s, notēmēt)s; n. proti komuċčemu (kritika, ūtok) vērst)s pret ko

namir)j pf, (3.sg/pl -i, imp. namiř) 1 (zbraņ) (na koho/co) nomēr)ķēt (II.) (uz ko), notēm)ēt (II.) (uz ko); (teleskop, fotoaparāt) iestād)īt (III.1.) (uz ko), noregul)ēt (II.) (uz ko); n. kritiku proti komuċčemu kritiz)ēt (II.) ko; n. ūsilī k čemu pieļjikt (-liek, -lika)* višas pūles, lai (izdarītu ko) 2: n. (si to) (pohybovat se) doties (dodas, devās)*, iet (iet, gāja)*; kam māš ~eno? kurp tu dodies?

namistē adv: n. je atāzķa, zda... vietā ir ļautājums, vai...; kritika (čeho) je n. (kā) kritika ir (pareizajā) vietā

namisto adv/prep: ⇒ misto

namit)at impf, (-ā) ieļbilst (-bilst, -bilda)*, cēlt (ceļ, cēla)* ieļbildumus; (proti komuċčemu pret ko); nic proti tomu ne~ām man pret to nav ko ieļbilst; proti tomu nelze nic n. pret to nekas nav ieļbilstams

namit)ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) ieļbildum)s m, ierun)a f, mīt ~ky proti komuċčemu ieļbilst (-bilst, -bilda)* pret ko; vznēst ~ky proti čemu protest)ēt (II.) pret ko; oprāvnēnē ~ky pamatot) ieļbudumi

namit)nout pf, (-ne, přēt. -): ⇒ namitat

namil)it pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t) <expr.> (natlouct, nabit) (komu) pieļķaut (-kauj, -kāva)* (ko), pieļsist (-sit, -sita)* (ko), piedauz)īt (III.1.) (ko); n. komu hubu saļdot (-dod, -deva)* kam pa muti (pa purnu <vulg.>)

namilouvat impf, (-ā) 1 (napovidat) (komu co) iestāst)īt (III.1.) (kam ko), sastāst)īt (III.1.) (kam ko); n. si, že... cenšties (cenšas, centās)* sev iestāstīt, ka...; to si jen ~āš tas tev tikai tā šķiet 2: n. si (dīvķu) aplid)ot (II.) (ko), lakst)oties (II.) (ap ko); (chlapce) interes)ēties (II.) (par ko)

namluvij)it pf, (3.sg/pl -i) 1 (napovidat) (komu co) iestāst)īt (III.1.) (kam ko), sastāst)īt (III.1.) (kam ko); chcete mi snad n., že... vai jūš man ģribat iestāstīt, ka...; to mi ne~iš to tu man neiestāstīsi 2 (ženicha, nevēstu) (koho komu) sapřec)ināt (III.1.) (ko ar ko), iepřec)ināt (III.1.) (ko kam); n. si dīvķu/chlapce at)rast (-rod, -rada)* sev meiteni/ puiši 3 (hodnē napovidat) pierun)āt (II.), sarun)āt (II.); n. komu plnou hlavu pierunāt kam pilnu galvu; ten toho mnoho ne~i viņš tikpat kā nerunā 4 (na zāznam) ierun)āt (II.); n. co na pāsek ierunāt ko lentē; n. film ieskaņ)ot (II.) filmu ■ n. se pf (hodnē) izrun)āties (II.) (cik tik); n. se do ochraptēni run)āt (II.) lidz aizsmakumam

namluyv)j f, (-) precīb)as f, pl, bildināšan)a f

namnoze adv <kniz> (často) bieži; (vētšinou) lielāķoties

namočen)j adj <přen.> (do čeho) ieļķaut)s (kur); ten je n. ve všem viņam pirksti ir višur

namoċ)it pf, (3.sg/pl -i) 1 (do tekutiny) ieļmērċt (-mērc, -mērca)* 2 (navlċit: hadr, vlasý ap.) samitřināt (III.1.), saslap)ināt (III.1.) 3 <kol., expr.> (zatāhnout) (koho do čeho, v čem) ieļķaut (-jauc, -jauca)* (ko kur), ieļvilċt (-velk, -vilķa)* (ko kur) ■ n. se pf 1 (navlċit se) saļmirċt (-mirċst, -mirķa)*; (ūplnē) izļmirċt (-mirċst, -mirķa)* 2 <kol., expr.> (zapojit se) (do čeho, v čem) ieļķauķties (-jaucas, -jaucās)* (kur), būt (ir, bija)* ieļķauķ)am (kur); ~il se do afēry viņš bija ieļķauķ)s afērā

namol adv: <kol.> būt n. būt pilnā (pillā)

namont)ovat impf, (-uje) (sestavit, ustavit) uzstād)īt (III.1.); (co k čemu) piestiprināt (III.1.) (ko pie kā); n. skrytou kameru uzstādīt slēpto kameru

nāmoņni adj jūras (G); n. cestal) doprava jūras ceļš/ transports; n. dūstojniċ flotes virsnieķ)s

nāmoņniċķ)j adj jūrniēķ)a (G), jūrniēķu (G)

nāmoņniċtvj n, (-a) (jūras) flo)te f, (Gpl -tu); vāleċnē n. jūras kara flo)te; obchodni n. tirdzniecīb)as flo)te

nāmoņniċk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) jūrniēķ)s m; (řadovj) matro)z)is m, (G -ža)

namot)at impf, (-ā) uz)īt (-tin, -tina)*

namouduši int <kol.> Dievs mans liecinieķ)s!, goda vārds!

namožen)j adj (svaļ) sastiept)s

namrzlj) adj (ovoce) apsaļ)is (f -usi), nosaļ)is (f -usi); (uši) apsaļ)is (f -usi), nosaldēt)s; (silnice) apļedo)jis (f -usi); (snih) sasaļ)is (f -usi)

namydlj)it pf, (3.sg/pl -i) 1 ieziep)ēt (II.), saziep)ēt (II.); n. si ruce ieziepēt rokās 2 <kol., expr.> (nabit) (komu) saļdot (-dod, -deva)* pa ādu (mizu, mīci) (kam) ■ n. se pf ieziep)ēt)ies (II.), saziep)ēt)ies (II.)

nanāš)et impf, (-i, 3.pl -ej)j): ⇒ nanēst

nañ = na nēj, na nēho

nanđ)at pf, (-ā) <kol.> 1 (nalozit) (co kam) saļķraut (-krauj, -krāva)* (ko kur); (hodnē) pieļķraut (-krauj, -krāva)* (ko ar ko); n. si co na talīř uzļķikt (-liek, -lika)* ko uz šķ)ivķa; n. komu pln) talīř pieķraut kam pilnu šķ)ivķi 2 <expr.> (nařezat) (komu) saļdot (-dod, -deva)* (kam); vřak jim to ~āme gan mēs viņiem sadosim

nanebevzet)j n, (-i) <circ.> debesbraukš)an)a f

nanejv)š(e) adv 1 (nejvice) augstāķ)ais, lielāķ)ais; zdršim se tam n. t)den es tur palīķšu ilgāķais nedēļu 2 (nejviřš) mērou) augstāķajā mērā; n. zajimav) ārkārtīģ)i interesants

nanēst pf, (-nese, přēt. -nesl, pas. -nesen, imp. -nes) 1: ⇒ nanosit 2 (barvu) uzļķikt (-liek, -lika)*, uz)triept (-triepj, -triepa)*; (krēm) uz)ziest (-ziež, -zieda)*; n. na co barvu pār)ķlāt (-ķlāj, -ķlāja)* ko ar krāsu

nanēstēsti part diemžēļ, kā par nelaimi

nanic adv slīkti, nelabi; dēļā se mi n. man ķļūst slīķti; je to n. tas nekam neder

nanos m, (-u, L -ul-e) noguļ)šnes f, pl (G -šņū); <geol.> sanes)a f

nanos)it impf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) (vodu) saļnest (-nes, -nesa)*; n. blāto do buty piebrađ)āt (II.) dzīvķi

nanovo adv (znovu) atķal, no ļauna, pa ļaunu; zaċit n. sāķt no ļauna

naobēdv)at se pf, (-ā) palēst (-ēd, -ēda)* pusdienas

naoċķ)ovat pf, (-uje) 1 (rostliny) (sa)poť)ēt (II.); (co na co) uzpoť)ēt (II.) (ko kam) 2 (lidi) (sa)poť)ēt (II.), izdar)īt (III.1.) poťēšanu (kam); (komu co) iepoť)ēt (II.) (kam ko); n. dēti proti chřipce sa)poťēt bērmus pret ģripu; <přen.> n. nějakē nāzory iepoťēt kaut ķādus uzskatus; <přen.> n. špatnē svēdomi ieļdvest (-dveš, -dvesa)* slīķtu sirdsapņiģu

naoko adv šķķietami, āřēģi; dēlat co n. darĳt ko tikai skata pēķ; souhlasit jen n. pieķrist tikai āřēģi

naopak adv (oblēct) otrādi; (vrchem dol) aċģāmi, ar kāģām ģaisā; dēlat vřeċķo n. darĳt visu (ģluži) otrādi; přāvē n. pilnīgi pretēģi; ba n. vai tieģi pretēģi

naostř)it pf, (3.sg/pl -i) (nůz) uzas)ināt (III.1.), uz)trĳt (-trin, -trina)*; (tužķu) noas)ināt (III.1.), nosmail)ināt (III.1.); (uši) saspiċ)ēt (II.); (smysly) saas)ināt (III.1.), sasřindz)ināt (III.1.)

nāpad m, (-u, L -u) dom)ļa f, idej)a f; to je n. ! tā tik ir doma; to je dobr) n. ! tā ir laba doma; <kol.> ani n. ! ne přātā nenāk!

napad)at impf, (-ā) 1 (kulhat) ķlīb)ot (II.); n. na pravou nohu ķlīb)ot ar labo ķāģu 2 (zaūtoċit) uz)brukt (-brūk, -bruka)* (kam), brukt (brūk, bruka)* virsū (kam); n. nēċi nāzory uzbrukt ķāda uzskatiem 3 (myšlenky) (koho, komu) nāċt (nāķ, nāca)* přātā (kam); ~ā mī, že... es domāju, ka...; co tē ~ā! kas gan tev nāķ přātā!

napad)at impf, (-ā) (listi) saļķrist (-ķrĳt, -ķrita)*, noļbirt (-birst, -bira)*; (snih) uz)snĳt (-snĳeg, -snĳiga)*, uz)ķrist (-ķrĳt, -ķrita)*; v noci ~al snih nakřt ir uzsnidz)is (uzķritis) snĳegs

napaden)j n, (-i) uzbrukum)s m; (koho/co kam); tēlesnē/ slovni n. fizisk)s/ vārdisk)s uzbrukums

napaden)j adj: n. ģlovēķ ģilvēķ)s, kam uzbruka; cieļ)ušais (f -us) nāpadij)j adj (dūvtipn) atjautģ)s; (bohat) nāpady) izdomas bagāģ)s

nāpadnē adj ūķrĳtoģi; je n. podobn) komu viņš ir pāřsteidz)ģi lidzģis kam

nāpadniċk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **nāpadniċķe** f, (-e, Gpl -)

1 (opāċnēno pohlavi) pieļūdžēģ)s m, pieļūdžēģ)a f; ķavaliēģ)s m 2: n. trųnu přetendent)s m uz troni, přetenden)te f, (Gpl -šu) uz troni

napad)nout pf, (-ne, přēt. -l, pas. -en) 1 (snih) uz)snĳt (-snĳeg, -snĳiga)*, saļsnĳt (-snĳeg, -snĳiga)*; ~lo mnoho snēhu ir uzsnidz)is daudz snĳega, ir sasnidz)is snĳegs 2 (zaūtoċit) uz)brukt (-brūk, -bruka)* (kam); n. koho slovy uzbrukt kam vārdisk)ģi; <přāv.> n. rozsudeķ apřid)ēt (III.2.) spřiedumu 3 (mĳt nāpad) (koho, komu) ieļnāċt

(-nāk, -nāca)* *prātā* (kam), *ieļšauties* (-šaujas, -šāvās)* *prātā* (kam); ~lo mī, že... *man ienāca prātā, ka...*; ani mē ne~ne! *ne prātā nenāk!*; ai! tē to ani ne~ne! *nemaz neiedomājies!, nemaz nemēģini!*

nāpādnlj adj *uzkrišošs*; je ~ē, že... *pārsteidzoši, ka...*

nāpāchjāt impf. (-ā) *izdarjīt* (III.1.), *nodarjīt* (III.1.), *pastrādāt* (II.); n. mnoho zla *pastrādāt daudz ļauna*; n. škody radjīt (III.1.) *zaudējums*; to mūze n. vice škody než užitku *tas var nest vairāk ļaunuma nekā labuma*

nāpājēt₁ impf. (-i, 3.pl (-ej)i) (konē) *dzirdjīt* (III.1.), *dzirdjināt* (III.1.); (opijēt) *piezdirdjīt* (III.1.), *piezdirdjināt* (III.1.); (koho čim ko ar ko); n. koho koņakem *piezdirdīt ko ar konjaku*

nāpājēt₂ impf. (-i, 3.pl (-ej)i) (na sīt) (co na co) *pieslēgt* (-slēdz, -slēdza)* (ko kam), *pievienot* (II.) (ko kam); (co čim) *pievadīt* (III.1.) (kam ko), *piegādāt* (II.) (kam ko); n. elektrickým proudem *pievadīt elektroenerģiju*

nāpālīt pf. (3.sg/pl -i, imp. napaļ) <expr.> **1** (ošidīt) *apmuļkot* (II.), *piešmaukt* (-šmauc, -šmauca)* **2** (udeřīt) *ieļzvelt* (-zvej, -zvēla)*, *ieļbelzt* (-beļz, -beļza)* ■ **n. se** pf <expr.> (ošidīt se) *ļaut* (ļauj, ļava)* *sevi apmuļkot*

nāpārādīt pf. (3.sg/pl -i, imp. napařad-ī) *uzpucjēt* (II.), *sapucjēt* (II.) ■ **n. se** pf *uzpucjēties* (II.), *sapucjēties* (II.)

nāpārjīt pf. (3.sg/pl -i) **1** (lātku, nohy) *iztvaicēt* (II.) **2** <kol., expr.>: n. komu pokutu *uzļikt* (-liek, -lika)* *kam soduna|pēci, na|pēct* pf. (-peču, prēt. -pekl, pas. -pečen, imp. -peč) (co, čeho) *sa|cept* (-cep, -cepa)* (ko), *uz|cept* (-cep, -cepa)* (ko)

nāpēchjovat pf. (-uje) (co kam) *sa|bāzt* (-bāz, -bāza)* (ko kur); (co čim) *pie|bāzt* (-bāz, -bāza)* (ko ar ko); <expr.> bylo tam ~ovāno lidmi *tur bija pilns ar cilvēkiem*

nāpētjī n. (-i) **1** (duševni) *sasprindzinājums m, spriedzje f, spriegums m*; (dēje) *spriegums m, spraigums m*; udřzovat koho v n. *uzturēt ko sasprindzināmā*; čekāt co s ~im *sasprindzināti ko gaidīt* **2** (napjatj vztah) *saspilējums m, spriedze f*; n. mezi zemēmi *saspilētas attiecības starp valstīm* **3** <elektr.> *spriegums m*; vysokē n. *augstspriegums m*

nāpēv m. (-u, L -u) *melodija f, motīvs m*; lidovj n. *tautas melodija*

nāpichjāt impf. (-ā), **nāpichjnout** pf. (-ne, prēt. -ī, pas. -nut) (co na co) *uz|durt* (-dur, -dūra)* (ko uz kā); (co do čeho) *ie|durt* (-dur, -dūra)* (ko kur); (ve velkēm množstvi) *sa|durt* (-dur, -dūra)* (ko uz kā, kur); n. co na vidličku *uzdurt ko uz dakšas*; n. do papīru dīrky *iz|durt* (-dur, -dūra)* *papīrā caurumus*; n. si žīlu *iedurt* (sev) *vēnā*

nāpije se, nāpil se pf: ⇒ **nāpit se**

nāpinjāt impf. (-ā): ⇒ **nāpnout**

nāpinavj adj *aizraujošs*

nāpis m. (-u, L -el-u) *uzraksts m*; dvojjazyčnyj n. *uzraksts divās valodās*

nāpiše pf: ⇒ **napsat**

nāpjīt se pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. napij) **1** (čeho) *pa|dzerties* (-dzeras, -dzērās)* (ko); (trochu) *no|dzerties* (-dzeras, -dzērās)* (ko), *ie|dzert* (-dzer, -dzēra)* (ko); dāt komu n. *iedot kam padzerties* **2** (opīt se) *pie|dzerties* (-dzeras, -dzērās)*; rād se ~ije *viņam patīk iedzert*; na to se musīme n. *uz to mums jāiedzer*

nāpjatj adj **1** (lano) *novilkts*; (luk) *uzvilkt* **2** <přen.> (nervy, paže) *sasprindzināt*s; (pozomost, ticho, očkāvāni) *saspringt*s; (situate, vztahy, pomēr) *saspilēt*s, *saspringt*s

nāplāc|āt pf. (-ā) **1** (potrestāt) (komu) *ie|ļauk|āt* (II.) (ko), *sap|lauk|āt* (II.) (ko); n. dītēti na zadek *uz|šaut* (-šauj, -šava)* *bērnam pa dibenu*; n. komu hubu *sa|dot* (-dod, -deva)* *kam pa muti* (pa *purnu* <vulg.>) **2** <expr.> (barvu) *uz|triept* (-triepj, -triepa)*, *uz|ķep|āt* (II.) **3** <expr.> (nesmysly) *sa|meist* (-meļš, -mēlsa)*, *sa|gvelzt* (-gveļz, -gveļza)*, *samul|ēt* (III.2.); (komu co kam ko)

nāplakat se pf. (-plāce) *izraudjāties* (III.2.)*

nāplān|ovat pf. (-uje) (do budoucna) *ie|plān|ot* (II.); (detaily, program ap.) *izplān|ot* (II.), *saplān|ot* (II.); n. si dovolenou *izplānot atvaļinājumu*

nāplast f. (-i) *leikoplast*s m, *plāksteris m*; přepepit co ~i *uzlīmēt kam leikoplastu*; <přen.> je to slabā n. (na co) *ar to ir maz līdzēts* (kam); <přen.> n. na zlomenē srdce *balzams lauztai sirdij*

nāplāt adv: co n. *ko tas līdz*; nic (ale) n. *neko nevar darīt*; mālo n. *tur nekas nav līdzams*

nāpljī f. (-nē) **1** <kuch.> *pildījums m* **2** <tech., voj.> *lādiņš m*; (propisovāci tužky) *serdīte f*, (Gpl -šu), *iekšjīļa f* **3** (myšlenkovj obsah) *saturis m*; (smysl) *jēgļa f*; n. práce, pracovní n. *darba* (amata) *pieņākumj m, pl*

nāplnēnj adj *piepildīt*s; (čim ar ko); n. po okraj *piepildīts līdz malām*; <přen.> n. *radostj/lāskou prieka/mīlestības pilns*

nāplnjīt pf. (3.sg/pl -i) **1** (co čim) *piepildjīt* (III.1.) (ko ar ko); (co do čeho) *(ie)pildjīt* (III.1.) (ko kur); n. sklenici vodu *piepildīt glāzi ar ūdeni*; n. čas čtenim *aizpildjīt* (III.1.) *laiku ar lasīšanu*; <přen.> ~ila ho radostj/ hrūza *viņa pārņēma prieks/šausmas* **2** <kniz.> (uskutečnit) *izpildjīt* (III.1.), *piepildjīt* (III.1.), *realizjēt* (II.); n. hrozby/ program *izpildīt draudus/programmu*; n. svj sen *piepildīt savu sapni* ■ **n. se** pf **1** (čim) *piepildjēties* (III.1.) (ar ko); sāl se ~il dīvāky *zāle piepildjās ar skatītājiem* **2** <kniz.> (uskutečnit se) *piepildjēties* (III.1.), *realizjēties* (II.); jeho sen se ~il *viņa sapnis piepildjās*

nāplno adv (otevřīt kohoutek) *pilnībā, līdz galam*; n. se čemu vēnovāt *pilnībā kam nodoties*; křičet/ smāt se n. *kliegt/ smieties pilnā kaklā* (rīklē); jet n. *braukt, cik ātri vien var*; pracovat n. *strādāt pilnā sparā*; žīt n. *dzīvot pilnasinīgi*; spustit motor n. *palaist motoru pilnā gaitā*; práce jde n. *darbs rit pilnā gaitā*; fici co n. *pateikt ko atklāti* (bez aplinkiem)

nāplņjovat impf. (-uje): ⇒ **nāpnīt**

nāpnout pf. (-ne, prēt. -jāl/-nul, pas. -pjāt/-nut, imp. -pni) **1** (plachty, luk, lātku na rām) *uz|vilkt* (-velk, -vilka)*; (lano, strunu) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* **2** (zrak, nervy, svaly) *sasprindzināt* (III.1.); n. všechny síly *sasprindzināt visus spēkus*; <přen.> n. ušj *saspicjēt* (II.) *ausis* **3** (zajumotu) *ieinteresjēt* (II.), *ieintrigjēt* (II.); (koho čim ko ar ko); n. posluchače *ieintrigēt klausītājus*; ne~inejte nās! *nesasprindziniet mūs!*

nāpocjītat pf. (-čte, prēt. -četl, -č(e)lla, pas. -čten, imp. -čti, -čtēte)

saskaitjīt (III.1.); n. do pēti *noskaitjīt* (III.1.) *līdz pieci*

nāpodobenija f. (-y) *atdarinājums m, imitācija f*; n. kūze ādas *imitācija*

nāpodobjīt pf. (3.sg/pl -i) *atdarināt* (III.1.), *imitjēt* (II.)

nāpodobē adv (zdvořilostni fráze) *jums* (tev) *tāpat*

nāpodobjovat impf. (-uje): ⇒ **nāpodobīt**

nāpoj m. (-e) *dzēriens m*; osvěžujjci n. *atspirdzinošs dzēriens*; alkoholickē/ nealkoholickē ~e *alkoholiskie/ bezalkoholiskie dzērieni*

nāpojenjī f. (-i) (na telefonni sīt) (na koho/co) *pieslēgums m* (kam); (na dālnični sīt) *savienojums m* (ar ko); (na thry, na mafij) *sakarj m, pl* (ar ko), *saik|ne f*, (Gpl -ņu) (ar ko)

nāpojenjī adj (na elektrīnu, na internet) (na koho/co) *pieslēgt*s (kam); (na mafij, na zahranični thry) *saistjts* (ar ko); (na dālnici) *savienot*s (ar ko)

nāpojīt: pf. (3.sg/pl -i) (konē) *padzirdjīt* (III.1.), *padzirdjināt* (III.1.); (opīt) *piezdirdjīt* (III.1.), *piezdirdjināt* (III.1.); (koho čim ko ar ko); n. koho koņakem *piezdirdīt ko ar konjaku*

nāpojīt: pf. (3.sg/pl -i) (co na co) *pie|slēgt* (-slēdz, -slēdza)* (ko kam), *pievienot* (II.) (ko kam); n. co na elektrickou sīt *pieslēgt ko elektrotīklam*; n. vedlejši silnici na dālnici *savienot* (II.) *ceļu ar autostrādi*; je ~en na jistē kruhy *viņš ir saistjts ar zināmām aprindām* ■ **n. se** pf (na co) *pie|slēgties* (-slēdzas, -slēdzās)* (kam), *pievienoties* (II.) (kam); n. se na internet/ na nēči telefonni *hovor pieslēgties internetam/ kāda telefonsarunai*; n. se na mafij *saistjties* (III.1.) *ar mafiju*; n. se na hlavní silnici *uz|braukt* (-brauc, -brauca)* *uz galvenā ceļa*

nāpojovj adj: n. *līstē dzērienu karte*

nāpolo adv *pa pusei*; n. *otevřenj pusatvērt*s; n. oblečenj *pusapģērbts*; n. vāžnē *pusnopietni*; n. žertovnē *puspajokam*; n. spāt *pa pusei gulēt*

nāpolovic adv **1**: ⇒ **nāpolo** **2** (rozdělit) *uz pusēm*

nāpomāh|āt impf. (-ā): ⇒ **nāpomoci**

nāpomēn|out pf. (-e, prēt. -ul, pas. -ut) (domlouvat) *aizrādīt* (III.1.) (kam); (varovat) *brīdjināt* (III.1.); (nabādāt) (k čemu) *mudjināt* (III.1.) (uz ko)

nāpomēnutjī n. (-i) *aizrādījums m*; (varovāni) *brīdinājums m*

nāpomēn|āt impf. (-ā): ⇒ **nāpomēnout**

nāpomjoci, nāpomjoc pf. (sg: 1. -ohu/-ūžu, 2. -ūžēs, 3. -ūže, 3.pl -ohou/-ūžou, prēt. -ohl) (komu/čemu) *palīdzjēt* (III.2.) (kam); (přispět, urychlit) *veic|ināt* (III.1.) (ko)

nāpoprvē adv *pirmoreiz, pirmo reizi*; hned n. *ar pirmo reizi, ar pirmo piegājienu*

nāpor m. (-u) *trieciens m*; (ūtok) *uzbrukums m*; (vētru) *brāzma f, brāziens m*; (turistū, zājemcū) *pieplūdums m*

nāporād adv **1** (navždy, stāle) *uz visiem laikiem, pavisam* **2** (ustavicēnē) *visu laiku, nepārtraukti*

nāposledj adv *pēdējo reizi, beidzamo reizi, pēdējoreiz*; aby to bylo n. *tā kā tas būtu pēdējo reizi!*; poprvē a n. *pirmo un pēdējo reizi*

nāpospas adv: vydat koho/co n. komu *atstāt ko kāda ziņā*; nechat koho n. *atstāt ko likteņa varā*

napouštět impf. (-i, 3.pl.-(ě)j): ⇒ **napustit**

nápověď |a f. (-y) 1 <div.> *suflieris m 2 <komp.> palīdzība f, palīgš m*

napovjēdēt pf. (-vi, 3.pl. -vēdi, pas. -vēden, imp. -vēz) 1 (ve škole) (co komu) *teikt (-, teica)* priekšā (ko kam), sacīt (saka, sacīja)* priekšā (ko kam); (herci) sufļēt (II.) (ko kam) 2 (naznačit) (co komu) dot (dod, deva)* mājienu (kam), likt (liek, lika)* saprast (ko kam)*

napovīdlat impf. (-ā) 1: ⇒ **napovēdēt 2** (spoustu novinek) *sastāstīt (III.1.);* ono se to ~ā *ko tik visu nestāsta*

nāpravja; f. (-y) *izlabošan|a f, labošan|a f, (zlepšení) uzlabošan|a f; (škod, křivd) novēršan|a f, zjednat ~u ieviest kārtību; volat po ~ē pieprasīt uzlabojumus*

nāpravja; z f. (-y) (vozu) *as|š m; přední n. priekšas|š m napravīt pf. (3.sg/pl -i) 1 (uvést do pořádku) salab|ot (II.); (chyby) izlab|ot (II.); (škody, nedostátky) no|vērst (-vērs, -vērsa)*; n. vymknotou nohu ie|vilkt (-veik, -vilka)* izmežģītu kāju; škoda se nedā n. zaudējumi nav atlīdzināmi; <přen.> n. komu hlavu vest (ved, veda)* ko pie prāta 2 (zlepšit: pověst, reputaci) uzlab|ot (II.), lab|ot (II.) ■ n. se pf (polepšit se) lab|oties (II.)*

nāpravnē adv. n. výchovné zařízení *labošanas iestāde, labošanas (darbu) kolonija*

nāpravnj adj (opatření) *labošanas (G); ~é zařízení labošanas iestāde, labošanas (darbu) kolonija; ~é vyučování nodarbības ar nesekmīgajiem; n. tělocvik ārstnieciskā vingrošana*

napravo adv 1 *pa labi; (na pravé straně těž) labajā pusē; zahnout n. pagriezties pa labi; n. od čeho pa labi no kā; neohlížet se (ani) n. (ani) nalevo neskatīties ne pa labi, ne pa kreisi 2 <pol.> pa labi; n. od středu pa labi no centra*

napravjovat impf. (-uje): ⇒ **napravit** ■ n. se impf: ⇒ **napravit se**

naprázdno adv (nadarmo) *veltīgi, velti; (bez cíle) bezmērķīgi; chod n. běh n. tukšgait|a f; motor běži n. motors darbojas tukšgaitā; vyšel n. (nedostal nic) viņš palika tukšā; mluvit n. runāt pa tukšo*

naprosto adv *pilnīgi, absolūti; to je n. bezpečně nepřijatelné tas ir pilnīgi droši/ nepieņemami; to je n. vyloučené tas ir pilnīgi izslēgts; má n. pravdu viņam ir pilnīga taisnība; n. ne ne|pavisam (ne), it ne|maz; to n. chápu es to nekādi nevaru saprast*

naprostitj adj *pilnīgi, absolūti; ~ā většina absolūts vairākums; tvrdit co s ~ou jistotou apgalvot ko ar pilnīgu pārliecību*

naproti | adv 1 (na protější straně, stranu) *pretī, pretim; (téměř naproti) iepretī, iepretim; bydl n. viņš dzīvo pretī (pretim); sední si n. apsēdies pretī (pretim) 2 (vštic) pretī, pretim; jít n. iet pretī (pretim) II prep. (s D) 1 (proti) pretī, pretim (oboji s D); (téměř naproti) iepretī, iepretim (oboji s D); n. divadlu pretī (pretim) teātrim; sedět n. sobě sedět viens otram pretī (pretim) 2 (ve srovnání s) salīdzinājuma ar, salīdzinot ar 3 (neshoda) pretēji (s D); n. tomu turpretī*

nāprsen|ka f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *krekla priekšā f, krūtež|a f*

nāprsnj adj: n. kapsa *krūšu kabata; n. taška kabatas portfelis, naudasmakš m*

nāprstek m. (-ku, Lpl -cich) *uzpirkste|nis m. (G -ņa); <expr.> ani n. vody ne malka ūdens*

nāprstnj m. (-ku, Lpl -cich) <bot.> *uzpirstīt|te f. (Gpl -šu)*

napršet impf. (-i) (hodně) *no|līt (-līst, -līja)*; (někam dovníř) pie|līt (-līst, -līja)*; (namoknout) sa|līt (-līst, -līja)*; v noci pěkně ~elo naktī ir krieti nolijs; ~elo mi na prādo mana veļa ir salijusi; ~elo nám do butu/ do auta mums ir pielijis dzīvoklis/ mašīna ♦ až ~ī a uschne kad pūcei aste ziedēs*

např. zkr. (například) *piem.* (piemēram)

napřjāhnout pf. (-áhne, přét. -áhl, pas. -ažen) (ruku) *iz|stiept (-stiepi, -stiepa)*; (k úderu) atvēz|ēt (II.) ■ n. se pf atvēz|ēties (II.)*

napřed adv 1 (jít) *pa priekšu, priekšā; (v čele) priekšgalā; byli daleko n. viņi bija tālu priekšā; jděte n., (dohoním vás) ejiet pa priekšu; hodiny jdou n. pulkstenis steidzas; být n. s prací být priekšā ar darbu; nohama n. ar kājām pa priekšu 2 <kol.> (nejprve) vis|pirms; (zpočátku) iesākumā; n. si povíme o... vispirms runāsim par... ♦ n. práce, potom zábava vispirms darbs, tad izklaide 3 (předem, dopředu) iepriekš, uz priekšu; platit n. maksāt uz priekšu, samaksāt iepriekš; vybrat si mzdu n. izņemt avansu; vím už n., že... es jau iepriekš zinu, ka...*

napřesrok adv *nākamgad, nākamajā gadā*

napřič adv *šķērsām, šķērseniski; položit co n. nolikt ko šķērsām (šķērseniski); n. lesem šķērsām cauri mežam; (jít) n. přes náměstí šķērsām pāri laukumam; strom spadl n. přes cestu koks nokrita šķērām pāri ceļam*

¹ **například** adv *piemēram*

napřimj pf. (3.sg/pl -i, imp. napřim), **napřimjovat** impf. (-uje) (silnici, záda) *iztaisn|ot (II.); (uši, hlavu) iz|slīet (-slīen/-slēj, -slēja)* ■ n. se pf. impf iztaisn|oties (II.), iz|slīeties (-slīenas/-slējas, -slējas)* taisni*

napřistē adv 1 (do budoucnosti) *turpmāk, uz priekšu, nākotnē 2 (přistě) nākamreiz, nākamoreizi, nākošo reizi; n. se naučte... uz nākamoreizi iemācīties...*

¹ **napřsat** pf. (-īše, přét. -sal, pas. -sán, imp. napiš) 1 *uzrakst|īt (III.1.); n. komu recept|šek izrakst|īt (III.1.) kam recept|šeku; na plakātu je ~sáno... uz plakāta ir rakstīts... ♦ nemá to na čele ~sáno viņam tas uz pieres nav rakstīts 2 (poslat dopis) (komu) aizrakst|īt (III.1.) (kam), uzrakst|īt (III.1.) (kam); (dostat dopis) atrakst|īt (III.1.) (kam), uzrakst|īt (III.1.) (kam); ~sal jsem matce dopis es esmu aizrakstījis mātei vēstuli; ~sal mi, že... viņš man atrakstīja, ka...; ~iš mi pár řádek! atraksti man pāris rindīgu! 2 (zbasnit, zkomprovovat) sarakst|īt (III.1.), sacer|ēt (III.2.)*

napřudjovat pf. (-uje) *no|pūder|ēt (II.) ■ n. se pf no|pūder|ēties (II.)*

napřul adv: ⇒ **napolo**

napumpjovat impf. (-uje) 1 (načerpát pumpou) (co, čeho) *iepump|ēt (II.) (ko); (hodně) sapump|ēt (II.) (ko); <přen.> n. do čeho spoustu peněz ieguld|īt (III.1.) kur daudz naudas 2 (naplnit pumpováním: míč ap.) uzpump|ēt (II.), piepump|ēt (II.)*

napuštj pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st) 1 (co kam) *ie|laist (-laiž, -laida)* (ko kur), sa|laist (-laiž, -laida)* (ko kur); (co čím) iepild|īt (III.1.) (ko ar ko), pie|līt (-leji, -lēja)* (ko ar ko); n. vanu ielaist vannā ūdeni 2 (impregnovat) (co čím) piesūc|ināt (III.1.) (ko ar ko), impregn|ēt (II.) (ko ar ko); n. co olejem sae|ļ|ot (II.) ko*

nar. zkr. (narozený/ narozená) dz. (dzimis/ dzimusi); nar. 6. ledna 1990 dz. 1990. g. 6. janv.

narām|ek m. (-ku, Lpl -cich) 1 *apro|ce f. (Gpl -ču), rokassprādzē f. (Gpl -džu) 2: pl ~ky <kol.> (pouta) rokudzelži m, p; nasadit komu ~ky uzlikt kam rokudzelžus*

narāmnē adv <expr.> 1 (velmi) *šausmīgi, drausmīgi; (vypadá to) n. dobře šausmīgi labi 2 (skvěle) lieliski, brīnišķīgi, kolosāli; n. jsem se bavil es lieliski izklaidējos*

narāmenj m. (-ku, Lpl -cich) <voj.> *uzple|cis m. (G -ča)*

narāmny adj <expr.> 1 (velky) *milzīgišs, šausmīgišs, drausmīgišs; je n. hlupák viņš ir šausmīgs muļķis; mám ~ou žízeň radost es esmu šausmīgi izslāpis/ priecīgs 2 (skvělý) lieliskišs, brīnišķīgišs, kolosālišs; n. chlapík lielisks puisis; to je ~té tas ir lieliski*

naratjvní [-ty-l-ty-] adj *stāstošs, vēstītošs, naratīvs*

naráz adv *uzreiz; (náhle) pēkšņi; (vypit) vienā pagēmienā*

naráz m. (-u, L. -u/e) 1 *trīcien|š m; (na co, do čeho) pa ko, pret ko*

naráz 2 (větru) *brāzm|a f, brāzjen|s m; vzuošny n. (při výbuchu) gaisa vjālnis m. (G -ņa); zpětny n. atstien|š m*

narazj pf. (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) 1 (udeřit) (na co, do čeho) *uz|grūsties (-grūzas, -grūdās)* (kam), at|sīsties (-sitas, -sitas)* (pret ko); (střetnout se) sa|durties (-duras, -dūrās)* (ar ko); n. nohou do stolu at|sist (-sit, -sita)* kāju pret galdu; n. hlavou do zdi ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* ar galvu sienā; n. do sloupu uzgrūsties stabam, ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* stabā, (autem) ie|braukt (-brauc, -brauca)* stabā; n. do protijedoucího auta sadurties ar pretimbraucošo automašīnu 2 (náhodou se setkat) (na koho/co) uz|durties (-duras, -dūrās)* (kam), sa|durties (-duras, -dūrās)* (ar ko); (na člověka těž) uz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* virsū (kam); n. na neznámé slovo uzdurties nepazīstamam vārdam; n. na stopu tikt (tiek, tika)* uz pēdām; n. na problémy/ na odpor sadurties ar problēmām/ ar pretestību; n. na lidi, kteří... sa|skarties (-skaras, -skārās)* ar cilvēkiem, kas... 3 (učinít narážku) (na koho/co) dot (dod, deva)* mājienu (par ko), likt (liek, lika)* saprast (ko); několikrát jsme na to ~zili mēs vairākkārt esam likuši to saprast 4 (rozbit, natlouct) sa|sist (-sit, -sita)*; n. si koleno sasist celi 5: n. si čepici uz|maukt (-mauc, -mauca)* cepuri; n. si čepici na uši uzmaukt cepuri uz ausīm 6: n. sud aiz|sākt (-sāk, -sāka)* mucu, at|vērt (-ver, -vēra)* mucu*

narazjnj m. (-ku, Lpl -cich) *bufer|is m*

naráž|et impf. (-i, 3.pl.-(e)j): ⇒ **narazit**; na co ~ite? *ko jūs ar to gribat teikt?, uz ko jūs mērķējat?*

naráž|ka f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *mājiens m; (na koho/co uz ko); mluvit v ~kách runāt aplinkiem*

narcis m. (-u, L. -u) <bot.> *narci|se f. (Gpl -šu)*

narkoman m. (-a), **narkoman|ka** f. (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) *narkomān|š m, narkomā|ne f. (Gpl -ņu)*

narkotik|um [-ty-] n. (-a) *narkotik|a f, narkotiska viel|a f*

narkoz|a f. (-y) *narkoz|e f. (Gpl -žu); celková n. vispārējā narkoze; být v ~e būt narkozē*

náročnost f. (-i) 1 (velké požadavky) *prasģum|š m, augstprasģum|š m; (ke komu) pret ko 2 (obtížnost) sarežģītība f*

nároční adj 1 (s velkými požadavky) *prasīg|s, augstprasīg|s*; (ke komu *pret ko*); časově n. *tāds, kas aizņem daudz laika* 2 (obtížný) *grūt|s, smag|s*; (komplikovaný) *sarežģīt|s*; technicky n. *sarežģīts tehniskā ziņā*

národ m, (-a, L -ē) 1 *taut|a f, nācij|a f*; český n. *čehu tauta*; Organizace spojených ~ů (OSN) *Apvienoto Nāciju Organizācija* (ANO) 2 <kol.> (lid) *taut|a f, ļau|dis m, pl, (G -žu), cilvēk|ī m, pl*; (bylo tam) mnoho ~a *daudz cilvēku*

narojīt se pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *pie|dzimt (-dzimst, -dzima)**; ~dil se jim chlapec *viņiem piedzima puika*; ~dil se v Praze 2. února 1990 *viņš ir dzimis Prāgā 1990. gada 2. februārī*; podruhé se ~dil *viņš ir kā otrreiz piedzimis*

národnē adv *nacionāli*; n. socialisticāji *nacionālsociālistisk|s*; n. osvobozenecké hnutí *tautas atbrīvošanās kustība*

národnī adj (jazyk, nezávislost, hymna, duchod) *nacionāl|s*; (obrozeni, hrdina též) *tautas* (G); n. park *nacionālais parks*; n. svātek *nacionālie svētki*; n. píseň *tautas dziesma*, (lotyšská lidová) *tautasdziesm|a f*; n. kroj *taustērpl|s m*; n. n. spopodārstvi *taustaimniecīb|a f*, <sport> n. mužstov (tým) *valstsvienīb|a f*

národnost f, (-i) *tautīb|a f, nacionalitāt|e f, (Gpl -šu)*; je české ~i *viņš (pēc tautības) ir čehs*

národnostní adj *nacionāls*; n. menšina *nacionāla minoritāte*; n. stát *daudznāciju valsts*

národohospodārkšlī adj *taustaimniecības G*

národopis m, (-u, L -el-u) *etnogrāfij|a f*

nárok m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (právo) *pretenzij|a f, (na co uz ko)*; n. na dědictví *pretenzija uz mantojumu*; územní ~ky *teritoriālas pretenzijas*; dělat (činit) si ~ky na co *pretendēt (II.) uz ko*; má n. na slevu *viņam (pamatoti) pienākas atlāide* 2: pl ~ky (požadavky) *prasīb|as f, pl*; má velké ~ky *viņam ir augstas prasības*; klást ~ky na koho/co *izvirzīt (augstas) prasības kam*; člověk s velkými/ malými ~ky *augstprasīgs/ mazprasīgs cilvēks*

nárok|ovat impf, (-uje) <kol.> (činit si nárok) *pretendēt (II.)*, *izvirzīt (III.1.) pretenziju*; (žādat) *prasīt (III.1.)*, *pieprasīt (III.1.)*

narostl pf: ⇒ **narūst**

narovnān|ī n, (-i) 1 (nosu, tyče) *iztaisnošan|a f*; (cen, mezd) *izlīdzināšan|a f* 2 <prāv.> *izlīgum|s m*; dojednat n. *panākt izlīgumu*

narovn|at pf, (-ā) 1 (tyč, záda) *iztaisn|ot (II.)*; (pievēracenu lodku) *ap|griezt (-griež, -grieza)** (otrādi) 2 (na hromadu) *sa|līkt (-liek, -lika)** *kaudzē*; (do řady) *sa|līkt (-liek, -lika)** *rindā, sarind|ot (II.)*; (dříví) *sa|kraut (-krauj, -kráva)** ■ n. se pf 1 *iztaisnoties (II.)* 2 (s vērtēli) (s kým) *izlīdzināties (III.1.)* (ar ko), *norēķināties (III.1.)* (ar ko); (smiřt se) *iz|līgt (-līgst, -līga)** (ar ko), *sa|līgt (-līgst, -līga)** *mieru* (ar ko)

narozen|ī n, (-i) *dzimšan|a f*; rok n. *dzimšanas gads*; od n. *kopš dzimšanas*; n. Pānē *Kristus dzimšana*

narozenin|y f, pl, (-) *dzimšanas dien|a f*; dort k ~ām *dzimšanas dienas torte*; vše nejlepši k ~ām! *daudz laimes dzimšanas dienā*; popřāt komu k ~ām *apsveikt ko dzimšanas dienā*

naruby adv *otrādi, ačģāmi*, ar *kājām gaisā*; oblēct si co n. *uzģērt ko otrādi (ačģāmi)*; <tēž pīen.> *obrātīt co n. apgriezt ko ar kājām gaisā*

nāruč f, (-e), **nāruč|ī** n, (-i) 1 *apskāvien|s m, apkampien|s m*; vzít koho do ~e (~i) *ap|skaut (-skauj, -skāva)** ko, *ap|kampt (-kampj, -kampa)** ko; padnout do ~i (komu) *krist (kā) apskāvienos (apkampienos)*; držet koho v ~i (-i) *turēt ko apskāvienos (apkampienos)* ♦ *přijmout někoho s otevřenou ~i* *saņemt kādu ar atplestām rokām* 2 (množství: sena, knih ap.) *klēlpis m, (G -pja)* (*daudzums*)

naruk|ovat pf, (-uje) <kol.> (dobrovolně) *ie|stāties (-stājas, -stājās)** *karadienestā*; ~oval na vojnu *viņu paņēma armijā*

narjūst pf, (-oste, prēt. -ostl) 1 *uz|augt (-aug, -auga)**, *iz|augt (-aug, -auga)**; nechat si n. vousy *uzaudzēt (II.) ūsas*; ~ostlo mu břiško *viņam ir uzaudzis vēderiņš* 2 (zāsoby, vývoz ap.) *pie|augt (-aug, -auga)**, *paliel|ināties (III.1.)*; n. o dvě procenta *pieaugt (palielināties) par diviem procentiem*

nārūst m, (-u, L -ul-ē) *pieaugum|s m*; (narůstání) *pieaugšan|a f, palielināšan|ās f*; n. mezdā/ nezamēstnanosti *algu/ bezdarba palielināšanās*

narūstājicī adj (krize, napětí, chudoba) *pieaugoš|s*; s ~m vēkem *kļūstot vecākam*

narūst|at impf, (-ā): ⇒ **narūst**

narušen|ī n, (-i) (práva, principu) *pārkāpum|s m*; n. soutěže *konkursa noteikumu pārkāpums*; n. soukromí *iejaukšan|ās f* *privātajā dzīvē*; n. rovnováhy (mezi číslu) *līdzsvara izjaukšan|a f* (*starp ko*); n. vzdušného prostoru *ielaušan|ās f* *svešā gaisa telpā*

narušen|ī adj; (zdraví, nervy) *sabojāt|s*; (metabolizmus, imunitní systém) *traucēt|s, neveselīg|s*; duševně n. *garīgi traumēt|s*; ~ā rovnováha (mezi číslu) *izjaukts līdzsvars (starp ko)*

naruš|īt pf, (3.sg/pl -i), **naruš|ovat** pf, (-uje) (pořádek, klid, schůzi) *trauc|ēt (II.)*; (plány) *iz|jaukt (-jauc, -jauca)**; (disciplínu) *pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)**, *neievēr|ot (II.)*; (krajinu) *izpost|īt (III.1.)*

nārušivj adj *kaislīg|s, aizrautīg|s*

narychlo adv *uz ātru roku*; (v chvatu též) *steigšus, steigā*; (rychle, s chvalem též) *steidzīgi*

nārys m, (-u, L -ul-e) *plān|s m*; (náčrt) *uzmetum|s m, met|s m*; (základních rysů) *apveid|s m, kontūr|as f, pl*

nārad|ī n, (-i) *riķ|ī m, pl*; (pracovní) *darbarīk|ī m, pl, instrument|ī m, pl*; kuchyňské n. *virtuves piederum|ī m, pl*; sportovní (těllocvičné) n. *sporta rīki*

nařčen|ī m, (-i) *apvainojum|s m, apsūdzīb|a f*, (z čeho kur); n. z krádeže *apvainojums zādžībā*; falešné n. *nepatiess apvainojums*

nāreč|ī m, (-i) *dialekt|s m, izlok|sne f, (Gpl -šņu)*; místní n. *vietējais dialekts*; mluvit ~im *runāt dialektā*

nāřek m, (-ku, Lpl -cīch) *raud|as f, pl, vaiman|as f, pl*; (hlasitý) *gaud|as f, pl*; spustit n. *sākt vaimanāt*; *Zed' ~kū Raudu mūris*

nāřez m, (-u, L -u) 1 (nařiznuté místo) *iegriezums m* 2 <kuch.> *uzgriežam|īe m, pl* 3 <kol., expr.> (výprask) *kāvien|s m*; (na zadek) *pērien|s m*; dostat n. *dabūt kāvienu*

nařezat pf, (-žel/-zá, imp. -žl/-zej) 1 (chléb, salát) *sa|griezt (-griež, -grieza)**; (dříví) *saskald|īt (III.1.)*, *sazāģ|ēt (II.)*; n. co na kousky *sagriezt ko gabalos* 2 (udělat zářez) *ie|griezt (-griež, -grieza)** 3 <kol., expr.> (nallouct) (komu) *sa|dot (-dod, -deva)** (*kam*), *iekaust|īt (III.1.)* (*ko*); (na zadek) *no|pērt (-per, -pēra)** (*ko*)

nařiz|īt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. -d) 1 (hodiny) *uz|viikt (-velk, -vilka)**; n. budík na osmou *uz|likt (-liek, -lika)** *pulkstēni* *uz astoņiem* 2 (přístroj, rádio) *noregul|ēt (II.)*

nařiz|īt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. -d) (komu co) *uz|dot (-dod, -deva)** (*kam ko*); (kategoricky) *likt (liek, lika)** (*kam ko*); (přikázat) *pavē|lēt (III.2.)* (*kam ko*); (úředně) *dot (dod, deva)** *rikojumu* (*kam darīt ko*); lékař ~dil *klid ārsts lika levertot mieru*

nařik|āt impf, (-ā) 1 (sténat) *vaid|ēt (III.2.)*, *vaiman|āt (II.)* 2: n. (si) (stěžovat si) (na koho/co) *žēl|oties (II.)* (*par ko*), *gauties* (*gaužas, gaudās*) (*par ko*); n. si na osud *žēloties par likteni*; nemáš si proč n. *tev nav par ko žēloties*

nařikavj adj *žēlabain|s, gaudulīg|s*

nařizen|ī n, (-i) *rikojum|s m*; (rozkaz) *pavē|le f, (Gpl -ju)*; (soudní) *lēmum|s m*; vydat n. *izdot rikojumu*; až do dalšího n. *līdz tālākam rikojumam*; podle n. *saskaņā ar rikojumu*

nařiz|nout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) 1 (trochu) *ie|griezt (-griež, -grieza)**; (pilou) *iezāģ|ēt (II.)*; n. si prst *iegriezt pirkstā* 2 (ne zcela odřiznout) *aiz|griezt (-griež, -grieza)**; (pilou) *aizzāģ|ēt (II.)*

nařiz|ovat impf, (-uje): ⇒ **nařiz|īt**; 2

nařiz|knout pf, (-kne, prēt. -kl, pas. -čēn, imp. -kni) (koho z čeho) *apvain|ot (II.)* (*ko kur*), *apsūdz|ēt (III.2.)* (*ko kur*); křivě ~knutý *nepaties apvainots*

nās pron: ⇒ **my**

nāsād|a f, (-y) 1 *roktur|ī s m, kāt|ī s m*; (sekery též) *pie|t|s m*; n. koštēte *slotaskāt|s m* 2: rybí n. *zivju mazu|ī m, pl*; n. vajec *perēšanai domātās ol|as f, pl*

nasa|dīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (brýle, čepici, masku) *uz|likt (-liek, -lika)**; (sekeru na násadu) *uz|maukt (-mauc, -mauca)**; n. si klobouk (na hlavu) *uzlikt cepurī (galvā)*; n. komu pouta *uzlikt kam rokudzelžus*; n. úsměv *sākt (sāk, sāka)** *smaidīt (piespiesti)*; n. smutnou grimasu *satais|īt (III.1.)* *skumju seju* ♦ to tomu ~dilo *korunu tas bija kronis visam*; n. někomu brouka do hlavy *modināt kādā šaubas*; n. někomu psi hlavu *iztaisīt kādu par nelieti*, *apmelot kādu*; n. laťku vysoko *izvirzīt augstas prasības* 2: n. ryby do rybnika *ie|laist (-laiž, -laida)** *dīķī zivis*; n. slepici *uzlikt (-liek, -lika)** *vistu prēt* 3 (hlas, nástroj) *noskaņ|ot (II.)*; (tón, tempo, finiš) *uz|ģemt (-ģem, -ģēma)** 4 (obětovat) *zied|ot (II.)*, *velt|īt (III.1.)*; n. život (za co) *ziedot dzīvību (kam)*; n. všechny síly *veltīt visus spēkus* 5 (umět v činnost) *laist (laiž, laida)** *darbā, nodarb|ināt (III.1.)*, *izmant|ot (II.)*; n. všechny traktory *laist darbā visus traktorus*; n. vojáky *izmantot armiju*; n. hráče *laist spēlētāju laukumā*

nasāk|nout pf, (-ne, prēt. -l) (čím) *pie|sūkties (-sūcas, -sūcās)** (*ar ko*); n. deštěm *sa|mirkēt (-mirkst, -mirka)** *lietū*

nas|āt pf, (-aje, prēt. -āl, pas. -āt, imp. nasaj) *ie|sūkt (-sūc, -sūca)**, *uz|sūkt (-sūc, -sūca)**; (vzduch do plic, kouř z cigarety) *ie|viikt (-velk, -vilka)**; n. do sebe *atmosfēru (čeho)/ energii (koho) uz|sūkt sevī (kā) atmosfēru/ (kāda) enerģiju*

- nasazen|** i n, (-i): s ~im vlastního života *riskējot ar savu dzīvību*; s nejvyšším ~im, s ~im všech sil *pieliekot visus spēkus*; pracovat s plným ~ím *strādāt visiem spēkiem*
- nasazen|** ý adj: totálně ~i *mobilizētie spaidu darbos (kara laikā)*; n. hráč *augstas klases sportists*
- nasāz|** let impf, (-i, 3.pl -ej|i) **1** (květiny, brambory) (co, čeho) *iestād|īt (III.1.) (ko)*; (hodně) *sastād|īt (III.1.) (ko)* **2** <sport> (góly) *ie|sist (-sit, -sita)* (vārtus) nasaz|ovat* impf, (-uje): ⇒ **nasadīt**
- nasb|** ir|at impf, (-ā) *salas|īt (III.1.)*, *salvākt (-vāc, -vāca)**; n. zkušenosti *uz|krāt (-krāj, -krāja)* pieredzi*
- nased|** at impf, (-ā) *sēsties (sēzas/sēstas, sēdās)**; (do dopravného prostriedku též) *kāpt (kāpj, kāpa)**; n. do tramvaje/ do auta *sēsties (kāpt) tramvajā/ automašīnā*; n. na koně *kāpt zirgā*
- nased|** nout pf, (-ne, prēt. -l) *ie|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)**; (do dopravného prostriedku též) *ie|kāpt (-kāpj, -kāpa)**; n. do vlaku/ do auta *iesēsties (iekāpt) vilcienā/ automašīnā*; n. na lod| do letadla *iekāpt kuģi/ lidmašīnā*; n. na koně *uz|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)* zirgā*
- nasek|** jat pf, (-ā) **1** (dřeví) *saskald|īt (III.1.)*, *sa|cirst (-cērt, -cirta)**; (trāvu) *sa|pjaut (-pļauj, -pļāva)**; (maso) *sa|griezt (-griež, -grieza)**, *sa|cirst (-cērt, -cirta)**; n. co nadbrono *sīki ko sasmalc|ināt (III.1.)* **2** <kol., expr.> (nabit) (komu) *ie|kaust|īt (III.1.) (ko)*, *iemiz|ot (II.) (ko)* **3** <kol., expr.>: n. dluchy *satais|īt (III.1.) parādus*; n. peníze *sapeln|īt (III.1.) naudu*
- nás|** lep m, (-pu, L -pu) (železniční) *uzbērum|s m*; (hradní) *va|lnis m, (G -lna)*
- nash|** le int <kol.> *uz redz|il, visu labu!*
- na shledanou** int *uz redzēšanos!*
- nashromāz|** dīt pf, (3.sg/pl -i) *salvākt (-vāc, -vāca)**; (peníze, bohatství) *sa|krāt (-krāj, -krāja)**; n. zkušenosti *uz|krāt (-krāj, -krāja)* pieredzi*
■ n. se pf (práce, voda ap.) *sa|krāties (-krājas, -krājās)**
- naschvā|** adv **1** (ūmyslnē) *tīšām, speciāli*; udělal to n. *viņš to tīšām izdarīja* **2** (navzdory) *par spīti*; jako n. *kā par spīti*
- nās|** il| i n, (-i) *varmācīb|a f, (fyzickē) vardarbīb|a f*; ~im *ar varu*; použit n. *lietot varu*; dopustit se n. (na kom) *lietot varu (pret ko)*; domácí n. *vardarbība ģimenē*; nedělejší n. *! nemoki sevi!*
- nās|** ilnē adj *varmācīgi*; (fyzicky) *vardarbīgi*; (otevřít dveře) *ar varu*; (smát se) *piespiesti, uzspiesti*
- nās|** iln| i k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nās|** ilnic| e f, (-e, Gpl -) *varmāk|a m/f, (Dm -am, Df -ai)*; (rvāč) *kau|slis m, (G -šja), kau|sle f, (Gpl -šju)*
- nās|** ilnost f, (-i) *varmācīb|a f, (fyzickā) vardarbīb|a f*
- nās|** iln| i j adj *varmācīgi|s*; (fyzicky) *vardarbīgi|s*; (smích, výklad) *piespiests|s, uzspiests|s*; zemřít ~ou smrti *mirt vardarbīgā nāvē*
- naskoč|** j| it impf, (3.sg/pl -i) **1** (do dopravného prostriedku) *ie|lēkt (-lec, -lēca)**; n. do tramvaje *ie|lēkt tramvajā*; n. na koně *uz|lēkt (-lec, -lēca)* zirgā* **2** (motor) *pie|lēkt (-lec, -lēca)* (par motoru)*; ~ila mi husí *kūže man uzmetās zosāda*; ~ila mu hned boule *viņam tūlīt parādījās puns*; příjem ~il o dva tisíce *ienākumi palielinājās par diviem tūkstošiem*; na obrazovce ~ily titulky *uz ekrāna parādījās subtitri*
- nāsko|** k m, (-ku, Lpl -cīch) *pārākum|s m, pārsvar|s m*; časový n. *laika ieguvum|s m*; mít n. (před kým) *būt priekšā (kam)*; vyhrát s ~kem *dvou bodů uzvarēt ar divu punktu pārsvaru*
- naskrz** adv *caurcaurēm, viscaur, pilnīgi*; skrz n. *caur un cauri, caurcaurēm*; skrz n. *pochvily pilnīgi godīgi*
- naskyt|** at se impf, (-ā), **naskyt|** nout se pf, (-ne, prēt. -l) (přiležitost, možnost) *rasties (rodas, radās)**; (dobré místo, práce) *gad|īties (III.1.)*; ~la se otázka, zda... *radās jautājums, vai...;* ~l se mu pohled na... *viņam pavērās skats uz...*
- nās|** led| jek m, (-ku, Lpl -cīch) *sek|as f, pf*; bude to mít dalekosáhlē *~ky tam būs tālejošas sekas*; zemřít na ~ky *ūrazu nomirt no (gūtājiem) ievainojumiem*
- nās|** led| k prep, (s G) *rezultātā* (s G *po slovu*); n. nehody *avārijas rezultātā*
- nās|** lednē adj (pak, potom) *pēc tam, tālāk*
- nās|** ledn| i k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nās|** lednic| e f, (-e, Gpl -) (trůnu) *troņmantniek|s m, troņmantnie|ce f, (Gpl -ču)*
- nās|** ledn| j adj *sekojoš|s, turpmāk|s*
- nās|** led| jovat impf, (-uje) (koho/co, za kým/čim) *sek|ot (II.) (kam)*; n. něčoho příkladu *sekot kāda piemēram*; ~uje přestávka *seko pārtraukums*; co z toho ~uje? *kas no tā izriet?*
- nās|** led| jovat el m, (-e, Npl -ē), **nās|** led| jovat el| ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sekotāj|s m, sekotāj|a f, darba turpinātāj|s m, turpinātāj|a f*
- nās|** led| jovnē adv: proběhlo to n. *tas notika šādi*
- nās|** led| jovn| i k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nās|** led| jovnic| e f, (-e, Gpl -): ⇒ **nās|** ledn| i k
- nās|** led| juci adj (den, týden, kapitola) *nākoš|ais*; (ūdalosti) *tupmāk|s*; n. den (kdy) *nākošajā dienā*; n. týden (kdy) *nākošajā nedēļā, nākošnedēļ*; n. měsíc (kdy) *nākošmēnes*; n. rok (kdy) *nākošajā gadā, nākošgad*; v lednu ~ho roku *nākošā gada janvārī*; v ~ch dnech/ týdnch *turpmākajās dienās/ nedēļās*; v ~ch řádkách je uvedeno... *turpmākās rindās ir minēts...;* vyřešili to ~m *způsobem viņi to atrisināja šādi (šādā veidā)*; zodpovězte n. *otázky atbildiet uz šādiem jautājumiem*
- nas|** lepo adv (bez diváni) *neskatoties*; (bez cíle, bez úvahy) *uz labu laimi*; střílet n. (slepým nábojem) *šaut ar tukšu patronu*, (bez mířeni) *šaut nemērķējot*
- nas|** lib| jovat pf, (-uje) (komu co, čeho) *saso|īt (III.1.) (kam ko)*; n. všeho, n. toho *sasolīt visu ko, sasolīt nezin ko* ♦ n. hory doly, n. modrē z nebe *sasolīt zelta kalnus*
- nas|** louch| jat impf, (-ā) (komu/čemu) *klaus|īties (III.1.) (ko)*; (pozomē) *ieklaus|īties (III.1.) (kur)*
- nas|** louchāt| ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) (pro nedoslýchavě) *dzirdes aparāt|s m*
- nas|** m| jāt se (im) pf, (-ēje) *iz|smieties (-smejas, -smējās)**; (komu/čemu par ko)
- nas|** mēr| jovat impf, (-uje) (ukázat směr) *parād|īt (III.1.) virzienu (kam)*; (energii, peníze) *novirz|īt (III.1.)*; n. koho ke komu *aizsū|īt (III.1.) ko pie kā, noraid|īt (III.1.) ko pie kā*; <těž přen.> *být ~ován* proti komu/čemu *būt vērstam pret ko*
- nas|** nadē adv: je n., že... *ir skaidrs, ka...;* je n. otázka, zda... *rodas jautājums, vai...*
- nas|** nid| jat se pf, (-ā) *pabrokast|ot (II.)*, *pa|ēst (-ēd, -ēda)* brokastis*
- nās|** ob| jek m, (-ku, Lpl -cīch) <mat.> *dalām|ais m*; nejmenší *společný n. mazākais kopējais dalāmais*
- nās|** ob| jec m, (-ce) <mat.> *reizinām|ais m*
- nās|** ob| j| ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *reizināšanas tabul|a f, reiz(es)rēķin|s m, viensreizvien|s m*; malā n. *vienciparu reizināšanas tabula*; velká n. *reizināšanas tabula no 11 līdz 20*; odřikávat ~ku *skaitīt reiz(es)rēķinu* ♦ je to jasné *jakomalā n. tas ir skaidrs kā divreiz divi*
- nās|** ob| j| it impf, (3.sg/pl -i) **1** *reiz|ināt (III.1.)*; (co čim ko ar ko); tři ~eno dvěma je šest *trīs reiz divi ir seši* **2** <kníž.> (rozmnožovat) *vair|ot (II.)*, *pavair|ot (II.)*
- nas|** ol| j| it pf, (3.sg/pl -i) **1** (maso) *iesāl|īt (III.1.)*; (chleba) *uz|bērt (-ber, -bēra)* sāli (kam)* **2** <kol., expr.> (způsobit nepřijemnosti) (komu) *ie|griezt (-griež, -grieza)* (kam)*, *iezāģ|ēt (II.) (kam)* (*radīt nepatīkšanas*); (nabit) *sa|dot (-dod, -deva)* pa ādu (mizu, mici) (kam)*
- nas|** pē adv *steigšus, steigā*; mít n. *steigties (steidzas, steidzās)**; není n. *nav jāsteidzas*
- nas|** pod| (u) adv *apakšpusē*
- nas|** po| j| it impf, (3.sg/pl -i) *sa|krāt (-krāj, -krāja)**; (našetřit) *ietaup|īt (III.1.)*
- nas|** rat pf, (-eru) <vulg.> **1** *pie|dirst (-dirš, -dirsa)**; n. si do kalhot *pie|dirst bikses* **2** (rozzlobit) *sanikn|ot (II.)*, *satrač|ināt (III.1.)*; to mě ~ralo *tas mani saniknoja* **3** (odmitnout, nevyhovět) (komu) *uz|spļaut (-spļauj, -spļāva)* (kam)*, *no|spļauties (-spļaujas, -spļāvās)* (uz ko)*; ~er mu! *nospļaujies uz viņu!* ■ n. se pf <vulg.> (urazit se) *apvain|oties (II.)*; (rozzlobit se) *sanikn|oties (II.)*
- nas|** ran| j| y adj <vulg.> (uražený) *apvainoj|ies (-usies)*; (rozzlobený) *saniknot|s, nikn|s*
- nās|** tālo adv *uz visiem laikiem, pa visam*
- nās|** tar| jovat pf, (-uje) *iedarb|ināt (III.1.) (motoru)*; <přen.> *nastartovat ekonomickou reformu (uz) sākt (-sāk, sāka)* ekonomisko reformu*
- nās|** tā| j pf, (-ne, prēt. -l, imp. -n) *ie|stāties (-stājas, -stājās)*, pie|nākt (-nāk, -nāca)*, iz|cēlties (-cejas, -cēlās)*, rasties (rodas, radās)*, sākties (sākas, sākas)**; ~la zimal ~lo jaro *pienāca (iestājās) ziema/ pavasaris*; ~lo ticho *iestājās klusums*; ~la panika! ~l zmatek *izcēlās panika/ sajukums*; ~ly komplikace! *zmēny sākās sarežģījumi/ pārmaiņas*; ~ly okolnosti, které... *ir radušies apstākļi, kas...;* n. čas (udělat co) *ir pienācis laiks (izdarīt ko)*
- nās|** tāvā| j| i adj **1** (volby, změny, krize) *gaidām|s*; (rok, sezóna) *nākoš|ais, nākam|ais*; v ~im roce *nākošajā gadā, nākošgad* **2** (malta, otec, rodiče) *topoš|ais*; n. manžel/ manželka *nākamais vīrs/ nākamā sieva* **II** m, (-iho)/f, (-i) (manžel/ manželka) *nākamais vīrs/ nākamā sieva f*
- nās|** tāvā| jat impf, (-ā): ⇒ **nās|** tar
- nās|** tāvā| ba f, (-by, Gpl -eb) **1** (domu) *virsbū|ve f, (Gpl -vju), piebū|ve f, (Gpl -vju) (augstumā)* **2** (studijní) *tālākas mācīb|as f, pl*
- nās|** tāven| j| y adj: <sport> n. *čas pagarinājums|s m*

nastav|it impf. (3.sg/pl -i, prët. -il, pas. -en, imp. -) **1** (ruku) *pa|dot* (-*dod*, -*deva*)*, *pa|sniegt* (-*sniedz*, -*sniedza*)* (roku); n. dlaň *iz|stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *plaukstu*, *pa|stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *plaukstu*; n. rty (k políbení) *iz|stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *lūpas*, *pa|stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *lūpas* (skūpstam); n. ucho *uzmanīgi klaus|īties* (III.1.), *saspic|ēt* (II.) *ausis*; n. komu nohu *aiz|likt* (-*liek*, -*lika*)* *kam kāju priekšā* **2** (přístroj) *noregul|ēt* (II.); (naříditi) *uz|likt* (-*liek*, -*lika*)*; n. větší rychlost *uzlikt lielāku ātrumu*; <komp.> n. velikost pisma *uzlikt burtu lielumu* **3** (prodloužit) *pagar|ināt* (III.1.), *pa|laist* (-*laiž*, -*laida*)* *garāku*; n. šaty *pagarināt kleitu nastav|ovat* impf. (-uje) **1** (ruku) *sniegt* (-*sniedz*, -*sniedza*)* (pretim) (roku); n. dlaň *stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* (pretim) *plaukstu*; n. rty (k políbení) *stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *lūpas* (skūpstam); <přen.> n. ucho *saspic|ēt* (II.) *ausis*; <přen.> n. komu nohu *likt* (-*liek*, -*lika*)* *kam kāju priekšā*; <těž přen.> n. komu zrcadlo *parād|īt* (III.1.) *kam ko spoguļi* **2** (přístroj) *regul|ēt* (II.) **3** (prodloužovat) *pagar|ināt* (III.1.), *pa|laist* (-*laiž*, -*laida*)* *garāku* **4** (pokládat jedno na druhé) *likt* (-*liek*, -*lika*)*, *kraut* (-*krauj*, -*kráva*)*; n. židle na sebe *kraut krēslus citu uz cita*

nastēh|ovat pf. (-uje) (věci, nábytek) *sa|likt* (-*liek*, -*lika*)*, *no|likt* (-*liek*, -*lika*)*; (lidi) *apmet|ināt* (III.1.), *noem|ināt* (III.1.); n. nábytek do jednoho pokoje *salikt mēbeles vienā istabā* ■ n. se pf *ap|mesties* (-*metas*, -*metās*)*; (obv. s věcmi) *ie|vākties* (-*vācas*, -*vācās*)*, *iekrav|āties* (II.); n. se ke komu *apmesties pie kā*; n. se do nového bytu *ie|vākties jaunā dzīvoklī*

nástēnn|j adj (hodiny, kalendář, malba) *sienas* (G)

nāstin m, (-u, L -u) *uzmetum|s* m; n. dějin literatury *literatūras vēsture* *īsumā*

nastin|it pf. (3.sg/pl -i) *ie|zīm|ēt* (II.), *ieskic|ēt* (II.)

nast|lat pf. (-ele, pas. -lān, imp. -el) (co, čeho) *iz|klāt* (-*klāj*, -*klāja*)* (ko); (celou plochu) *no|klāt* (-*klāj*, -*klāja*)* (ko); (co čím ko ar ko); (postel) *uz|klāt* (-*klāj*, -*klāja*)*

nastolen|ī n, (-i) (pořádku, diktatury, demokracie) *ie|viešan|a* f; (republiky, přátelských vztahů) *nodibināšan|a* f; (vladaře, vlády) *ie|cešan|a* f

nastol|it impf. (3.sg/pl -i), **nastol|ovat** impf. (-uje) (pořádek, diktaturu, demokracii) *ie|viest* (-*viests*, -*viesas*)*; (republiku, přátelské vztahy) *nodib|ināt* (III.1.); n. mir *pa|nākt* (-*nāk*, -*nāca*)* *mieru*; n. otázku *izvirz|īt* (III.1.) *jautājumu*; n. koho na trůn *ie|celt* (-*ceļ*, -*cēla*)* *ko par karali*

nastoupen|j adj: ~i vojáci (*kareivju*) *ierind|a* f; ~ā cestā n. kurz *uzsāktais ceļš/ kurss*

nastoup|it impf. (3.sg/pl -i, imp. nastup) **1** (do dopravního prostředku) *ie|kāpt* (-*kāpi*, -*kāpa*)*, *ie|sēsties* (-*sēzas*-*sēstas*, -*sēdās*)*; n. do tramvaje/ do vlaku *iekāpt* (-*iesēsties*) *tramvajā/ vilciēnā*; n. na loď *uz|kāpt* (-*kāpi*, -*kāpa*)* *uz kuģa*; n. do řady *ie|stāties* (-*stājas*, -*stājās*)* *rindā* **2**: <sport, voj.> n. do řady *sa|stāties* (-*stājas*, -*stājās*)* *ierindā*; n. ! *viēnā rindā stāties!* **3** (zahájit činnost) (co, do čeho) *ie|stāties* (-*stājas*, -*stājās*)* (*kur*), *stāties* (*stājas*, *stājās*)* (*kur*); (začít) *sākt* (-*sāk*, -*sāka*)*; n. do práce *iestāties darbā*; n. úřad *stāties amatā*; n. na trůn *kāpt* (-*kāpi*, -*kāpa*)* *tronī*; n. dovolenou/ cestu *doties* (-*dodas*, -*devās*)* *atvaļinājumā/ ceļā*; n. do továrny *sākt strādāt rūpnīcā*

nāstraj|a f, (-hy, D,L -ze) **1** (vnanidlo) *ēsm|a* f **2** <přen.> *sladz|ī* m, pl, *lama|šas* f, pl

nāstrāž|it pf. (3.sg/pl -i) **1** <těž přen.> (pastl/ léčku) *iz|likt* (-*liek*, -*lika*)* *slazdus/ lamatas*; (na koho, komu kam); n. jed na myši *izlikt peju indi* **2**: n. uši (o psovi) *saspic|ēt* (II.) *ausis*, (o člověku též) *klaus|īties* (III.1.) *abām ausīm*

nāstrč|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (nasadit) *uz|maukt* (-*mauc*, -*mauca*)*, *uz|likt* (-*liek*, -*lika*)*; (co na co, co komu/čemu ko uz kā, ko kam); n. prsten na prst *uzmaukt gredzenu pirkstā* **2** (nastavit) *pa|stiept* (-*stiepj*, -*stiepa*)* *pretī*; n. n. rty polibku *pastiept lūpas skūpstam* **3** (podstříci osobu) *iesūt|īt* (III.1.)

nāstrk|at pf. (-ā) **1** (nasadit) *uz|maukt* (-*mauc*, -*mauca*)*, *uz|likt* (-*liek*, -*lika*)* **2** (nacpat) *sa|bāzt* (-*bāž*, -*bāza*)*, *ie|bāzt* (-*bāž*, -*bāza*)*; (co, čeho kam ko kur) n. si co do kapses *sabāzt ko kabatās*; n. do čeho moc peněz *sa|grūst* (-*grūž*, -*grūda*)* *kur daudz naudas*

nāstroj m, (-e) **1** (pracovní) *darbarīk|s* m, *instrument|s* m; výrobní ~e *ražošanas rīk|ī* m, pl; lékařské ~e *medicīniskie instrumenti* **2** <hud.> *mūzikas instrument|s* m; smyčcové/ dechové/ bicí ~e *stīgu/ pūšamie/ sitamie instrumenti*; klávesové ~e *taustiņinstrument|ī* m, pl **3**: pl ~e <komp.> *rīk|ī* m, pl; panel ~ů *rīkjosa|a* f **4** (prostředek) *instrument|s* m, *līdzek|lis* m, (G -ja); <přen.> být pouhým ~em v něčích rukou *būt tikai par līdzekli kāda rokās*

nāstroj|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (připravit) *sagatav|ot* (II.), *sarīk|ot* (II.); (spiknutí, stávku ap.) *noorganiz|ēt* (II.); n. komu překvapení *sagatavot kam pārsteigumu* **2** (chytře zařidit) *izkārt|ot* (II.), *iekārt|ot* (II.); (nastřít pastl/ léčku) *izlikt* (-*liek*, -*lika*)* *slazdus/ lamatas*; nevím,

jak to n. *es nezīnu*, *kā to izkārtot* **3** (obléct) *uz|post* (-*poš*, -*posa*)*, *sa|post* (-*poš*, -*posa*)* ■ n. se pf (obléct se) *uz|posties* (-*pošas*, -*posās*)*, *sa|posties* (-*pošas*, -*posās*)*

nāstropn|ī adj (lampa, malba) *griestu* (G)

nastouh|at pf. (-ā) *sarīv|ēt* (II.)

nastřel|it pf. (3.sg/pl -i): <sport> n. tyč/ břevno *trāp|īt* (III.1.) *pa stieni/ pa stabu*

nāstřih|at pf. (-ā) **1** *sa|griezt* (-*griež*, -*grieza*)* (ar šķērēm) **2** (šaty, oblek ap.) *pie|griezt* (-*griež*, -*grieza*)*

nāstřil|et pf. (-i, 3.pl -eji): <sport> n. šest branek *ie|sist* (-*sit*, -*sita*)* *sešus vārtus*

nastu|dit pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) *apsald|ēt* (II.); n. si nohy *apsaldēt kājas* ■ n. se pf *saaukst|ēties* (II.), *sasald|ēties* (II.)

nastud|ovat pf. (-uje) **1** (látku ke zkoušce) *iemāc|īties* (III.1.) **2** (divadelní hru) *iestud|ēt* (II.)

nāstup m, (-u, L -u) **1** (do dopravního prostředku) *iekāpšan|a* f; n. do vlaku/ do letadla *iekāpšana vilciēnā/ lidmašīnā* **2**: n. do práce (zaměstnání)/ do funkce (úřadu) *stāšan|ās f darbā/ amatā*; n. do práce v osm hodin *ierašan|ās f darbā pulksten astoņos*; n. dovolené (na dovolenou) *došan|ās f atvaļinājumā*; n. na trůn *kāpšan|a f tronī*; n. k moci *nākšan|a f pie varas* **3** (počátek: komunizmu, demokracie ap.) *sākum|s* m, *atnākšan|a* f; n. moderního umění *modernās mākslas sākumi* **4** <sport, voj.> *nostāšan|ās f* (*ierindā*), *nostādīšan|a* f (*ierindā*)

nāstupc|le m, (-e), **nāstupky|nē** f, (-nē, Gpl -ņi-ni) *pēctelc|is* m, (G -ča), *pēctelce* f, (Gpl -ču)

nāstupiš|tē n, (-tē, Gpl -t) *peron|s* m

nāstupn|ī adj: n. ostrůvek *pasaziēru saliņa*; n. stanice *iekāpšanas pietura*; n. řeč *runa*, *stājoties amatā*; n. plat *sākuma algebra*; n. temin (do zaměstnání) *darbā stāšanās termiņš*

nāstupnick|j adj: n. stát/ ~ā společnost (*valsts/ firmas*) *pēctelc|is* m, (G -ča), *pēctelce* f, (Gpl -ču)

nāstupn|ov|ī n, (-i) *pēctec|ība* f

nāstupn|ovat impf. (-uje) **1** (do dopravního prostředku) *kāpt* (-*kāpi*, -*kāpa*)*, *sēsties* (-*sēzas*-*sēstas*, -*sēdās*)*; n. do tramvaje/ do vlaku *kāpt* (-*sēsties*) *tramvajā/ vilciēnā*; n. na loď *kāpt uz kuģa*; n. prosím! *lūdzu iekāpt!* **2**: <sport, voj.> n. do řady (sa)|stāties (-*stājas*, -*stājās*)* *ierindā* **3** (zahájit činnost) (co, do čeho) *stāties* (*stājas*, *stājās*)* (*kur*); (začít) *sākt* (-*sāk*, -*sāka*)*; n. do práce *stāties darbā*; n. úřad *stāties amatā*; n. dovolenou/ cestu *doties* (-*dodas*, -*devās*)* *atvaļinājumā/ ceļā*

nāstupuj|ī adj (generace) *jaun|s*; (premiér, prezident též) *jaunievēlēt|s*, *jaunizvēlēt|s*, *jauniecelt|s*; (vlada též) *jaunizveido|t|s*

nastyd|nout se pf. (-ne, prët. -i) *saaukst|ēties* (II.), *sasald|ēties* (II.)

nasvēdč|ovat impf. (-uje) (čemu) *liec|ināt* (III.1.) (*par ko*); všechno ~uje tomu, že... *viss liecina, ka...; nic ne~uje tomu, že... nekas neliecina, ka...*

nasycen|j adj **1** *paēd|is* (f -usi); (hodně) *pieēd|ies* (f -usies) **2** <chem., fyz.> *piesātināt|s*; <přen.> n. trh *piesātināts tirgus*

nāsy m, (-u, L -u) *uzbērum|s* m

nasy|pat impf. (-el-ā, imp. -ej) **1** (dovnit) *ie|bērt* (-*ber*, -*bēra*)*; (celé množství) *sa|bērt* (-*ber*, -*bēra*)*; (na povrch) *uz|bērt* (-*ber*, -*bēra*)*; (co čím) *pie|bērt* (-*ber*, -*bēra*)* (ko ar ko); n. kávu do šálku *iebērt kafiju krūzītē*; n. co do pytlů *sabērt ko maisos*; n. plný pytel (čeho) *piebērt pilnu maisu* (ar ko); n. písek na cestičky *uzbērt celiģiem smiltis* **2** (dát krmení) (komu čeho, co) *pa|bērt* (-*ber*, -*bēra*)* (*kam ko*), *no|bērt* (-*ber*, -*bēra*)* (*kam ko*)

nasy|tīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t) **1** (nakrmit) *paēd|ināt* (III.1.), *pabar|ot* (II.); n. hlad *remd|ēt* (II.) *izsalkumu* **2** (třizádost, zvědavost, potřeba) *apmier|ināt* (III.1.); (trh) *piesāt|ināt* (III.1.) **3** <chem., fyz.> *piesāt|ināt* (III.1.) ■ n. se pf **1** (najíst se) (čím) *pie|ēsties* (-*ēdas*, -*ēdās*)* (*ko*) **2** (nabažit se) (koho/čeho) *izbaud|īt* (III.1.) (*ko*) (*atliku likām*); nemohl se n. pohledem (na co) *viņš nevarēja vien beigt noskatīties* (*uz ko*)

nāš **1** pron. (f/n naše, pl: ma naši, m/f/n naše) *mūsu* (G); (při úrazu, obv. samostatně) *mūsējais*; n. dům *mūsu māja*; tento dům je n. *šī māja ir mūsējā* (*mūsu*); v našem případě *šajā gadījumā*; po našem (prání) *paēc mūsu prāta*; to není naše věc *tā nav mūsu darīšana* **II** *nāši* m, pl, (-ch) <kol.> (rodiče, sourozenci ap.) *manējīe* m, pl (*tuvinieki*); (mužstvo ap.) *mūsējīe* m, pl (*sportisti*)

naše, našeho pron: ⇒ **náš**

našel pf: ⇒ **najit**

našem, našemu pron: ⇒ **náš**

našept|at pf. (-ā) **1** (komu co) *pačukst|ēt* (III.2.) (*kam ko*); n. komu co do ucha *iečukstēt kam ko ausī* **2** (poradit) *palteikt* (-, -*teica*)* *priekšā*, *pa|sacīt* (-*saka*, -*sacija*)* *priekšā*

našet|it pf. (3.sg/pl -i) *sa|krāt* (-*krāj*, -*krāja*)*; (co, na co ko, kam)

naši, naši, našich, našim, našimi pron. ⇒ **nás**
našniec m. (-ce) *savēj|ais m, pašu cilvēk|s m*; n. si to nemūže dovolit *tāds cilvēks kā es to nevar atļauties*
naš|īt pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (co na co) *uz|šūt (-šuj, -šuva)* (ko kam)*; (co k čemu) *pie|šūt (-šuj, -šuva)* (ko kam)* **2** (ve vēšim množstvi) (co, čeho) *sa|šūt (-šuj, -šuva)* (ko)*
naškrá|jat pf. (-el-á, imp. -(ej)) **1** (brambory) *nokas|īt (III.1.)*, *nomiz|ot (II.)* **2** <expr.> (napsat) *uzkrice|ēt (II.)*, *uzskribe|ēt (II.)*
našláp|nout pf. (-ne, prēt. -l, pas. -nut) **1** *uz|mīt (-min, -mina)**, *uz|kápt (-kápj, -kapa)**; (na co uz ká) **2** <kol.> (sešlápout) *no|spiést (-spiež, -spieda)**; n. pedál *nospiést pedá|i*; n. motoru *iedarb|ināt (III.1.) motociklu*
našle|hat pf. (-á) **1** (bilky, smetanu) *saput|ot (II.)* **2** (nabit) (komu) *no|pērt (-per, -pēra)* (ko)*
našp|inīt pf. (3.sg/pl -ni, pas. -ñ) *notraip|īt (III.1.)*, *nosmēr|ēt (II.)*
našpul|īt pf. (3.sg/pl -i) *iz|stiept (-stiepi, -stiepa)* lūpas*; (vzdormē) *sa|kniebt (-kniebi, -knieba)* lūpas*; (uraženē) *uz|mest (-met, -meta)* lūpu*
naštēstī adv *par laimi*
naštī|pat pf. (-el-á, imp. -ej) (dřivi) *saskald|īt (III.1.)*
naštvan|ý adj <kol., expr.> *sakaitināt|s, aizkaitināt|s*; n. na koho *dusmīg|s uz ko*, (velmi) *nikn|s uz ko*; je na mē n. *viņš ir uz mani dusmīgs*
naštva|t pf. (-e, imp. -i, -ēte|ete) **1** (poštvat) *sakūđ|īt (III.1.)*, *uzkūđ|īt (III.1.)*; (koho proti komu *ko pret ko*) **2** <kol., expr.> (rozlobīt) *sakai|ināt (III.1.)*, *nokai|ināt (III.1.)*; (velmi) *sanikn|ot (II.)*; to mē ~alo *tas mani sakaitināja* ■ **n. se** pf <kol., expr.> *sadusm|oties (II.)*, *sanikn|oties (II.)*; (na koho uz ko); n. se kvūli čemu *sadusmoties kā dē|j*
na|t' f. (-tē) *lakst|ī m, pl*
natāčen|ī n. (-i) (filmu) *filmēšan|a f*
natāč|et impf. (-i, 3.pl -(ej)) ⇒ **natočīt**
natāč|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ru|llis m, (G -ļa)*; natočīt vlasy na ~ky *uztīt matus uz ru|ļiem*
natāh|nout pf. (-ne, prēt. -l, pas. natažen) **1** (lano, struny) *no|stiept (-stiepi, -stiepa)*, no|vilkt (-velk, -vilka)**; (hodiny, pružinu) *uz|vilkt (-velk, -vilka)** ◆ n. uši *saspicēt ausis*; n. bačkory *atstiept kājas*, *no|likt karoti* **2** (koberec) *iz|klāt (-klāj, -klāja)** **3** (vytāhnout) *iz|stiept (-stiepi, -stiepa)**; (trochu) *pa|stiept (-stiepi, -stiepa)**; n. lātku žehlenim *gludinot izstiept audumu*; n. nohy *izstiept kājas*; n. roku (naprāhnout) *izstiept (pastiept) roku*; n. si sval *sa|stiept (-stiepi, -stiepa)* muskulī*; <expr.> n. koho (ošidit) *apmu|ķ|ot (II.) ko*, *pie|krāpt (-krāpj, -krāpa)* ko* **4** (oblēt) *uz|vilkt (-velk, -vilka)*, ap|vilkt (-velk, -vilka)**; n. kalhoty| boty *uzvilkt bikses/ kurpes* **5** (vtāhnout) *ie|vilkt (-velk, -vilka)**; n. kouf (z dýmky) *ievilkt dūmu* ■ **n. se** pf **1** (položit se) *iz|stiepties (-stiepias, -stiepās)*, at|stiepties (-stiepias, -stiepās)*, at|laisties (-laižas, -laidās)**; n. se na postel *atstiepties (-atlaisties) gultā* **2** (upadnout) *no|stiepties (-stiepias, -stiepās)*, no|gāzties (-gāžas, -gāzās)*, no|likties (-liekas, -likās)** ◆ n. se jak široký tak dlouhý *nostiepties visā garumā*
natah|ovat impf. (-uje); ◆ n. uši *spicēt ausis*; n. krk *snaikstīt kaklu* ◆ n. moldánky *sākt raudāt*; ⇒ **natāhnout** ■ **n. se** impf: ⇒ **natāhnout se** (1)
natank|ovat pf. (-uje) *iepild|īt (III.1.) degvielu, uzpild|īt (III.1.) degvielu*; n. auto *iepildīt automašīnas bākā degvielu*
natažen|ý adj (provaz) *nostiept|s, novilk|t|s*; (hodiny) *uzvilkt|s*; (ruka, noha) *izstiept|s*; (sval, šlacha) *sastiept|s*
nate int *lūdzu!* (*pasniedzot kaut ko*)
nat|ēci, nat|ēct pf. (-eče, prēt. -ekl) **1** (voda) *sa|tecēt (-tek, -tecēja)**; (čim) *pie|tecēt (-tek, -tecēja)* (ar ko)*; do člunu ~ekla voda *laivā ir satecējis ūdens* ◆ ~eklo mu do bot *viņam ūdens sme|jas mutē* **2** (otēt) *pie|pampt (-pampst, -pampa)*, pie|tūkt (-tūkst, -tūka)**
nātēr m. (-u) **1** (natirāni) *krāsošan|a f*, (lakovāni) *lakošan|a f*, n. oken/ dveřī *logu/ durvju krāsošana* **2** (povlak) *krās|a f*, (lakový) *lak|a f*, (vrstva) *kārt|a f*; ochranný n. *aizsargkārt|a f*
natīr|at impf. (-á) **1** (barvou) (no) *krās|ot (II.)*; (lakem) (no) *lak|ot (II.)* **2** (krémem, masti) (co čim) (ie) *|ziest (-ziež, -zieda)* (ko ar ko)*, *uz|ziest (-ziež, -zieda)* (ko uz kā)*, *uzsmēr|ēt (II.) (ko uz kā)* ■ **n. se** impf (krémem) *ie|ziesties (-ziežas, -ziedās)*, iesmēr|ēties (II.)*
natisk|nout pf. (-ne, prēt. -l) *ie|spiést (-spiež, -spieda)*, nodruk|āt (II.)*
natlā|k m. (-ku, Lpl -cich) *spiedien|s m*; činit n. (na koho) *izdarīt spiedienu (uz ko)*
nat|louci, nat|louct pf. (-uče, prēt. -oukl, pas. -učen, imp. -uč) **1** (hřebiky, kúly) *sa|sist (-sit, -sita)*, sa|dzīt (-dzen, -dzina)** **2** (nacpat) *sa|bāzt (-bāž, -bāza)*, sa|grūst (-grūž, -grūda)** ◆ n. nēkomu nēco do hlavy *iedzīt kādam kaut ko galvā* **3** (rozblīt) *sa|sist (-sit, -sita)*, sadauz|īt (III.1.)*; (nepatrnē) *iedauz|īt (III.1.)*; n. si koleno *sasist celi*

4 (vejce) *sa|kult (-kuļ, -kūla)*, saput|ot (II.)*; (maso) *izdauz|īt (III.1.)*
5 <expr.> (dāt výprask) (komu) *pie|kaut (-kauj, -kāva)* (ko)* ■ **n. se** pf *sa|sisties (-sitas, -sitās)*, sadauz|īties (III.1.)*
nato adv *pēc tam*; *hned n. tūlīt pēc tam*; den n. *dienu vēlāk*
NATO zkr. (Organizace severoatlantického paktu) NATO
(Ziemeļatlantijas līguma organizācija)
natočen|ī n. (-i) (filmové) *filmēšan|a f*, (zvukové) *ierakstīšan|a f, ieskaņošān|a f, n. filmu filmas uzņemšan|a f*
natoč|īt pf. (3.sg/pl -i) **1** (navinout, namotat) *uz|tīt (-tin, -tina)**; n. si vlasy *uztīt matus* **2** (obrátiť) *pa|griezt (-griež, -grieza)**; n. hlavu k oknu *pagriezt galvu pret logu* **3** (vodu) *ie|laist (-laiž, -laida)*, ie|liet (-lej, -lēja)**; n. vanu *ie|laist vannā ūdeni*; n. pivo *ie|laist alu (no krāna), ie|liet alu* **4** (na pásek) *nofilm|ēt (II.)*; (zvukové) *ierakst|īt (III.1.)*, *ieskaņ|ot (II.)*; n. film *uz|ņemt (-ņem, -ņema)* filmu*
natolik adv *tik, tādā mērā*; byl n. *chytrý, že... viņš bija tik gudrs, ka...*
natož, natožpak adv *ne|maz nerunājot par, kur nu vēl*; ani jsem ji neviděl, n. *abych s ni mluvil es viņu pat redzējis neesmu, kur nu vēl ar viņu runājis*; neznajī *jejich kulturu*, n. *jazyk viņi nezina viņu kultūru, nemaz nerunājot par valodu*
natrén|ovat pf. (-uje) (cvik) *uztren|ēt (II.)*; (učební látku) *iemāc|īties (III.1.)*; má málo ~ano *viņš ir maz trenēties*
natrh|at impf. (-á) **1** (ovoce, trávu) *sa|plūkt (-plūc, -plūca)** **2** (roztrhat) *sa|plēst (-plēs, -plēsa)**
natrh|nout pf. (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) *ie|plēst (-plēs, -plēsa)**; (sval, šlachu) *sa|stiept (-stiepi, -stiepa)** ■ **n. se** pf *ie|plīst (-plīst, -plīsa)**
natrop|it pf. (3.sg/pl -i) <kol.> (co, čeho) *nodar|īt (III.1.) (ko)*; (nadēlat) *pastrād|āt (II.) (ko)*, *sastrād|āt (II.) (ko)*; n. škodu *nodarīt zaudējumus*; n. hodně hluku *sa|celt (-ceļ, -cēla)* lielu troksni*; to sis sám ~il *to tu pats esi sastrādājis*
natrvalo adv *uz visiem laikiem, pastāvīgi*; usadit se kde n. *pārcelties uz kurieni uz pastāvīgu dzīvi*
natřen|ý adj: bile/ zeleně n. *no|krāsot|s baltā/ za|ļā krāsā*
natř|it pf. (-e, prēt. -el, pas. -en) **1** (barvou) *no|krāsot (II.)*; (lakem) *nolak|ot (II.)* **2** (krémem, masti) (co čim) *ie|ziest (-ziež, -zieda)* (ko ar ko)*, *uz|ziest (-ziež, -zieda)* (ko uz kā)*, *uzsmēr|ēt (II.) (ko uz kā)* ■ **n. se** pf (krémem) *ie|ziesties (-ziežas, -ziedās)*, iesmēr|ēties (II.)*; (čim ar ko)
natura f. (-ry, D.L -ře) <kol.> *rakstur|s m, dab|a f*, slabā n. *vāja* *nakstura cilvēks*; od ~ry *dobrý člověk pēc dabas labs cilvēks*
naturální adj **1** (přirodní) *dabisk|s* **2** (v naturálních) *naturāl|s*; n. *hospodářství naturālā saimniecība*; n. *plat maksa gaudā*
naturalizm|us m. (-u) *naturalism|s m*
naučení n. (-i) *pamācīb|a f, mācīb|a f*
nauč|it pf. (3.sg/pl -i) (koho co, čemu) *iemāc|īt (III.1.) (kam ko)*; n. koho lotyšsky (lotyštinu) *iemācīt kam latviešu valodu* ■ **n. se** pf (co, čemu) *iemācīties (III.1.) (ko)*; n. se *co nazpamēt iemācīties ko no galvas*
naučný adj *zinātnisk|s*; populárně n. *populārzinātnisk|s*; n. *slovník enciklopēdiska vārdnīca*
nau|ka f. (-ky, D.L -ce) (učení) *mācīb|a f*; (věda) *zināt|ne f, (Gpl -ņu)*
náušnice f. (-e, Gpl -) *auskar|s m*
navád|ět pf. (-i, 3.pl -(ě)) **1** (přemluvit) *pie|run|āt (II.)*; (podniť) *kūđ|īt (III.1.)*, *muš|ināt (III.1.)*; (koho k čemu, proti komu/čemu *ko uz ko, pret ko*) **2** (řidiče, letadlo) *vest (ved, veda)*, vad|īt (III.1.)*
nával m. (-u, L -u) **1** <kol.> (tlačence) *drūzm|a f, pieplūdum|s m*; byl tam velký n. *tur bija liela drūzma*; velký n. *turistů liels tūristu pieplūdums* **2** (sněhu, pisku) (*liels*) *daudzum|s m, mīlzum|s m*; (větrný) *brāzien|s m, brāzm|a f*, n. deště *stīps lietus*; n. krve (do hlavy) *asins pieplūdums* **3** (citový) *uzplūdum|s m, uzliesmojum|s m*; (pláče, kašle) *lēk|me f, (Gpl -mju)*; n. *radostil energie prieka/ enerģijas uzplūdums*
naval|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (kameny) *sa|velt (-veļ, -vēla)*, sa|kraut (-krauj, -kráva)**; (o vodě) *sa|nest (-nes, -nesa)** **2** <kol., expr.> (uložit) *uz|velt (-veļ, -vēla)*, uz|kraut (-krauj, -kráva)**; (co na koho, komu *ko kam*); n. komu mnoho práce *uzkraut kam daudz darba*; ~ prachyl *dod šurp naudu!* ■ **n. se** pf (o vodě) *sa|plūst (-plūst, -plūda)**; *krev se ~ila do hlavy asinis sakāpa galvā*
navaj|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (co, čeho) *savā|īt (III.1.) (ko)* **2** <tech.> (co na co) *piemet|ināt (III.1.) (ko pie kā) navāzān|ī*, (-i) (kontaktů, styků) *ie|bināšan|a f*
navázat pf. (-že, imp. naváz) **1** (provázek) *sa|siēt (-sien, -sēja)**; (co na co) *pie|siēt (-sien, -sēja)* (ko pie kā)* **2** (kontakt, styky) *nodib|ināt (III.1.)*; (začít) *sākt (sāk, sāka)*, uz|sākt (-sāk, -sāka)**; n. *diplomatické styky nodibināt diplomātiskās attiecības*; n. *korrespondenci spolupráci (s kým) uzsākt sarakstī/ sadarbību (ar ko)*; n. *známost (s kým) iepa|zīties (-zistas, -zinās)* (ar ko)*; n.

spojení (s kým) **nodibināt kontaktu** (ar ko) **3** (pokračovat) (co, na co) **turpināt** (III. 1.) (ko); (zakládat) **balstīties** (III. 1.) (uz ko), **pamatoties** (II.) (uz ko); n. nit rozhovoru **turpināt sarunas pavadienū**; n. na tradīci **turpināt tradīciju**; n. na kultūrnī dēdictvī **balstīties uz kultūras mantojumu**

nāvaznost f, (-i) **saistība** f; n. čeho na co **kā saistība ar ko**; v ~i na co **balstoties uz ko, pamatojoties uz ko**

navazļovat impf, (-uje) **1** (provázek) **siet** (sien, sēja)*; (co na co) **siet** (sien, sēja)* **klāt** (ko pie kā, ko kam), **pie|siet** (-sien, -sēja)* (ko pie kā, ko kam) **2** (kontakt, styky) **dib|ināt** (III. 1.); (začīnat) **sākt** (sāk, sāka)*; n. korespondenci/ spoluprāci (s kým) **sākt saraksti/ sadarbību** (ar ko) **3** (pokračovat) (co, na co) **turpināt** (III. 1.) (ko); (zakládat) **balstīties** (III. 1.) (uz ko), **pamatoties** (II.) (uz ko); n. pērušený rozhovor at|**sākt** (-sāk, -sāka)* **pārtrauko sarunu**; n. na tradīci **turpināt tradīciju**; n. na kultūrnī dēdictvī **balstīties uz kultūras mantojumu**

navečer adv **pievakarē, vakarpusē**

navečer|et se pf, (-i, 3.pl -(e)j) **pavakariņ|ot** (II.), **pa|ēst** (-ēd, -ēda)* **vakariņas**

navēky adv uz **mūziem, uz visiem laikiem**; n. vēkū **mūžīgi mūžos, uz mūžu mūžiem**

navenek adv **ārēji**; vypadat n. klidnų **ārēji izskatīties mierīgam**

nāv|es f, (-sī, pl: D -sīm, L -sich, I -semi) (ciema) **laukum|s** m

nāvēs m, (-u, L -u) **pieka|be** f, (Gpl -bju)

navēzt pf, (-eze, prēt. -ezl, pas. -ezen, imp. -ez) **sa|vest** (-ved, -veda)*

navic adv **1** (udēlat) **vairāk**; (vytēžīt, vyrobot) **virš normas**; dostat ko n. **dabūt ko papildus**; odpracovat hodinu n. **nostrādāt stundu ilgāk 2** (a k tomu) **turklāt, pie tam**

navigac|e f, (-e) **navigācija** f

navin|out pf, (-e, pas. -u) **sa|tīt** (-tin, -tina)*; (co na co) **uz|tīt** (-tin, -tina)* (ko uz kā); (co kole m čeho) **ap|tīt** (-tin, -tina)* (ko ap ko)

nav|lēci, nav|lēct pf, (-eče, prēt. -ekl, pas. -ečen, imp. -eč) **1** (nit do jehly) **ie|vērt** (-ver, -vēra)*; (korāle na šņūru) **sa|vērt** (-ver, -vēra)*, **uz|vērt** (-ver, -vēra)*; (nāušnice) **ie|likt** (-liek, -lika)*; (prsten) **uz|maukt** (-mauc, -mauca)*, **uz|likt** (-liek, -lika)*; n. co na udici **uz|likt** (-liek, -lika)* **ko uz āķa 2**: n. (sī) (rukavice, pūnčochy, kabāt) **uz|ģērbt** (-ģērbj, -ģērba)*, **uz|viikt** (-velk, -vilka)*; <přen., expr.> musim to nējak chytē n. **man tas jāietērpj kādā viltīgā formā 3** (teple oblēt) **sa|ģērbt** (-ģērbj, -ģērba)*, **satuntu|ot** (II.)

navlėk|at, <kol.> **navlėk|at** impf, (-ā), **navlėk|nout**, <kol.>

navlik|nout pf, (-ne, prēt. -l) **1**: n. (sī) (kabāt, šaty) **vilkt** (velk, vilka)* **mugurā, uz|vilkt** (-velk, -vilka)*; (rukavice) **vilkt** (velk, vilka)* **rokās, uz|vilkt** (-velk, -vilka)*; (boty, kalhoty) **vilkt** (velk, vilka)* **kājās, uz|vilkt** (-velk, -vilka)* **2** (nit do jehly) **(ie)|vērt** (-ver, -vēra)*; (korāle na šņūru) **(sa)|vērt** (-ver, -vēra)*, **(uz)|vērt** (-ver, -vēra)*; (nāušnice) **ie|likt** (-liek, -lika)*; (prsten) **uz|maukt** (-mauc, -mauca)*, **uz|likt** (-liek, -lika)*; n. co na udici **likt** (liek, lika)* **ko uz āķa 3** (teple oblēkat) **sa|ģērbt** (-ģērbj, -ģērba)*, **satuntu|ot** (II.) ■ **n. se** pf, impf **sa|ģērbties** (-ģērbjas, -ģērbās)*

navlhč|it impf, (3.sg/pl -i) **samitri|ināt** (III. 1.), **saslap|ināt** (III. 1.)

nāvnad|a f, (-y) **1** **ēsm|a** f ► posloužit jako n. **kalpot par ēsmu 2** <přen.> **vilinājums** m

nāvod m, (-u, L -u/-ē) **1** **pamācība** f, **instrukcija** f; n. k použitī (užívání) **lietošanas pamācība 2** (podnět) **kūdišan|a** f, **musināšan|a** f; na n. nēkoho **kāda sakūdīts**

navod|it pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn/-zen) <kniž.> (dobrou atmosféru, dojem, pocit) **rad|īt** (III. 1.); (spānek) **izrais|īt** (III. 1.)

navon|ēt pf, (-i, 3.pl -(ē)j) **iesmarž|ot** (II.); (přiliš) **sasmarž|ot** (II.) ■ **n. se** pf **iesmarž|oties** (II.); (přiliš) **sasmarž|oties** (II.)

navoz|it pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen) **sa|vest** (-ved, -veda)*

navoz|ovat impf, (-uje) <kniž.>: ⇒ **navodit**

navrācen|ī n, (-i) (majetku) **restitūcija** f

navrac|et impf, (-i, 3.pl -(e)j) ⇒ **navrātīt** ■ **n. se** impf: ⇒ **navrātīt se**

nāvrat m, (-u, L -u) <těž přen.> **atgriešan|ās** f; (pēšky tež) **pāmākšan|a** f; n. domū/ do vlasti **atgriešanās mājās/ dzimtenē**; po ~u **pēc atgriešanās**

navrāt|it pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. navrat') **at|dot** (-dod, -deva)* (atpakaļ), **at|griezt** (-griež, -grieza)*; n. koho do skutečnosti **atgriezt ko īstenībā** ■ **n. se** pf **at|griezties** (-griežas, -griežās)*

nāvratnost f, (-i) (investic) **atmaksāšan|ās** f

nāvratn|j adj (obal, lāhev) **nododams**

navrh|h m, (-hu, Lpl -zich) (plānu, smlouvy) **projek|t** s m; (nabidka) **priekšlikum|s** m, **ierosinājums** s m; n. zákona **likumprojek|t** s m; zlepšovaci n. **racionalizācijas priekšlikums**; udēlat (učinit) | **podat n. izteikt/ iesniegt priekšlikumu**; pījmotu| **zāmitnout n. pieņemt norādīt priekšlikumu**; na n. koho **pēc kā ierosinājuma**

nāvhrā|h m, (-e), **nāvhrā|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **dizainer|s** m, **dizainer|e** f; mōdnī n. **modes dizainers**

navrh|nout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen), **navrh|ovat** impf, (-uje) **ierosināt** (III. 1.), **likt** (liek, lika)* **priekšā**; (doporučit) **ie|teikt** (-, -teica)*, **ie|sacīt** (-saka, -sacīja)*; (kandidāta) **izvirzīt** (III. 1.); n. koho za kandidāta **izvirzīt ko par kandidātu, izvirzīt kāda kandidatūru**; n. koho za vedouciho **ieteikt ko par vadītāju**; n. šaty **izstrādāt** (II.) **kleitas dizainu**

navrhovatel m, (-e, Npl -ē), **navrhovatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **ierosinātāj|s** m, **ierosinātāja** f, <prāv.> **prasītāj|s** m, **prasītāja** f

navrch adv **1** (nahoru, nahoře) **viršū, virspusē** ♦ **stāt s očiema n. hlavy** (udiven) **stāvēt ar muti vaļā 2** (převaha) **viršroku|a** f; vždycky **mā n. viņš vienmēr gūst virsroku 3** <kol.> (navic) **pie tam, turklāt**; (dostat co) n. **pa viršu, papildus**

navrchu adv **virspusē**

nāvrs|ī n, (-i) **uzkaln|s** m, **pakaln|s** m, **paugur|s** m

navrs|it pf, (3.sg/pl -i) **sa|kraut** (-krauj, -krāva)*; (pisek) **sa|bērt** (-ber, -bēra)*; n. co na talī **sakraut ko uz šķīvja** ■ **n. se** pf **sa|krāties** (-krājas, -krājās)*

nāvstēv|a f, (-y) **1** (znāmých) **apciemojum|s** m; (muzea, lékaře) **apmeklējums** s m; (oficiāli) **vizī|te** f, (Gpl -šu); lékařská n. **ārsta vizīte**; jīt na ~u **iet ciemos**; būt na ~ē **būt ciemos, ciem|oties** (II.); n. u koho **ciemošanās pie kā, kāda apciemošana**; pozvat koho na ~u **ielūgt ko ciemos**; den ~ **pieņemamā diena 2** (host) **vie|sis** m, (G -sa), **vie|se** f, (Gpl -su), **vieš|ja** f; **ciem|ijš** m; (hospody) **viēs|is** m, (G -sa), **vie|se** f, (Gpl -su); **apmeklētāj|s** m, **apmeklētāja** f; māme ~u **mums ir ciemiņš (ciemiņi)**; čekām ~u **es gaidu ciemiņu (ciemiņus)**; vžācnā n. **rets viesis**

nāvstēvni adj; n. hodiny **apmeklētāju pieņemšanas laiks**; n. kniha **viesu grāmata**

nāvstēvni|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **nāvstēvnic|e** f, (-e, Gpl -) **vie|sis** m, (G -sa), **vie|se** f, (Gpl -su); **ciem|ijš** m; (divadlo, výstava) **apmeklētāj|s** m, **apmeklātāja** f, (kavárny) **vie|sis** m, (G -sa), **vie|se** f, (Gpl -su); **apmeklētāj|s** m, **apmeklātāja** f

nāvstēvnost f, (-i) **apmeklētība** f

nāvstēv|ovat impf, (-uje) (známé) **apciem|ot** (II.); (divadlo, školu, přednášky) **apmeklēt** (II.) ■ **n. se** impf **ciem|oties** (II.) **vien|am pie otra, iet (iet, gāja)* ciemos vien|am pie otra**

navštiven|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **vizītkar|e** f, (Gpl -šu)

navštiv|it pf, (3.sg/pl -i, imp. navštiv) (známé) **apciem|ot** (II.); (výstavu, lékaře, oficiálně) **apmeklēt** (II.); **přijde nás n. i nāciet ciemos!**

nāvylk m, (-ku, Lpl -cich) **ieradum|s** m, **paradum|s** m; zbavit se ~ku **atbrīvoties no ieraduma**

navyk|at impf, (-ā) **1** (čemu, na co) **rad|ināt** (III. 1.) (pie kā), **pierad|ināt** (III. 1.) (pie kā) **2**: n. (sī) (čemu, na co) **pie|rast** (-rod, -rada)* (pie kā), **pierad|ināties** (III. 1.) (pie kā)

navykl|j adj **1** (komu|čemu, na koho|co) **pierad|is** (f -usi) (pie kā), **parad|is** (f -usi) (darīt ko) **2** (obvyklj) **ierast|s, parast|s**

navyk|nout si pf, (-ne, prēt. -l) (na koho|co, čemu) **pie|rast** (-rod, -rada)* (pie kā)

nāvvykov|j adj (lātky, lėky) **pieradumu radoš|s**; (silnēji) **atkarību radoš|s**

navýsost adv <kniž.> **augstākajā mērā**

navýšen|ī n, (-i) **palie|lināšan|a** f; (výdajū, důchodū tež) **paaugstināšan|a** f

navýš|it pf, (3.sg/pl -i) **palie|lināt** (III. 1.); (mzdy, výdaje tež) **paaugst|ināt** (III. 1.)

navzājem adv **savstarpēji, viens otru, viens otram**; n. se znājī **viņi ir savstarpēji pazīstami, viņi pazīst viens otru**; n. si pomāhājī **viņi viens otram palīdz**; n. souviset **būt savstarpēji saistītiem**

navzdor(y) **I** adv **par spīti**; udēlat to rodičūm n. **viņš to izdarīja vecākiem par spīti** **II** prep. (s D) <kniž.> **par spīti** (s D), **neskatoties uz (s A)**; rozhodl se tak n. **opakovāny výstrahām par spīti** (neskatoties uz) **atkārtotiem brīdinājumiem, viņš tā nolēma**

navzdy, navzdycky adv **uz visiem laikiem, uz laiku laikiem**; budu si to n. **pamatovat es to nemūžam neaizmirsīšu**

nazbyt adv **papilnam, pārparēm, atliku likām**; nemām penēz n. **man nav liekas naudas**; času neni n. **laika nav daudz**

nazdar int **1** (př setkáni a loučení) **sveiki!**; (muži tež) **sveiks!**; (ženē tež) **sveika!**; (ženām tež) **sveikas!**; (jen př setkáni) **sveicināti!**; (muži tež) **sveicināts!**; (ženē tež) **sveicināta!**; (ženām tež) **sveicinātas!** **2**: <kol., expr.> (no) n. (nepřijemné překvapení) **lab rīt!** (nepatīkams pārsteigums)

nazdvih|nout pf, (-ne, prēt. -l) (**mazliet**) **pa|celt** (-ceļ, -cēla)*

nāz|ev m, (-vu, L -vu) **nosaukum|s** m; odbornj n. **termin|s** m

nāzirā|j n, (-i) <kniž.> (vnmāni) **uztver|e** f, **skatījums** s m; n. na svēt **pasaulēs uztvere** (skatījums)

nāzir|at impf, (-ā) <kniž.> (vņimat) (na co) **uz|tvert** (-tver, -tvēra)* (ko)

- nazitrí** adv (zitra) *rít, rítidien*; (následujícího dne) *nākamajā dienā, otrā dienā*
- naznačlīt** pf, (3.sg/pl -i), **naznačļovat** impf, (-uje) **1** (vyznačit) *atzīmēt (II.), iezīmēt (II.)*; n. směr, kudy... *iezmēt virzienu, kurā... 2* (dát na srozuměnou) (komu co) *likt (liek, lika)* saprast (kam ko), dot (dod, deva)* mājienu (kam)*
- naznak** adv *augšpēdus*; (spadnout) *atmuguriski*; (plavat, ležet) *uz muguras*
- názna|k** m, (-ku, Lpl -cich) *mājiens* s m; (příznak) *pazīme* f, (Gpl -mju); mluvit v ~cich *runāt aplinkus*; ani n. ironie *bez mazākās ironijas*
- názor** m, (-u) *uzskatīš m, ieskatīš m*; (minění) *domīas f, pl, viedoklis m, (G -ļa)*; n. na koho/co *domas (viedoklis) par ko*; mylný n. *kļūdainš uzskats*; světový n. *pasaules uzskats*; výměna ~ů *domu apmaiņa*; mit stejný/jiný (odlišný) n. (na co) *būt vienāš/dažādāš domās (par ko, attiecībā uz ko)*; různost ~ů *viedokļu dažādība*; jaký je váš n. na...? *kādas ir jūsu domas par...?*; podle mého ~u *pēc manām domām*; došel jsem k ~u, že... *es esmu nācis pie slēdziena, ka...;* jsem toho ~u, že... *es uzskatu, ka...*
- názorně** adv *uzskatāmī*
- názornost** f, (-i): pro n. *uzskatāmība*
- názorný** adj *uzskatāmīš*; ~ā pomůcka *uzskates līdzeklis*
- názorově** adv *uzskatos, uzskatu ziņā*
- názorovlý** adj: ~é neshody (rozpory) *atšķirības uzskatos, atšķirīgi uzskati*; ~ā skupina *domubiedru grupa, uzskatos tuvu cilvēku grupa*
- nazpamět'** adv *no galvas*
- nazpátek, nazpět** adv *atpakaļ*; jet n. *braukt atpakaļgaitā*; cesta n. *atpakaļceļš m, atceļš m*; při cestě n. *atpakaļceļā, atceļā*; dát (položit) co n. *nolikt ko atpakaļ (vietā)*; vzít co n. *paņemt ko atpakaļ*; dostat n. (penize) *saņemt šķnaudu*; máte n. na sto eur? *vai jums būs ko izdot no simts eiro?*
- nazpívāt** pf, (-ā) (desku, album) *iedziedāt (III.2)*, ieskaņot (II.)*
- nazvjat** pf, (-e, imp. -i, -ēte/-ete) **1** (dát jméno) *noīsaukt (-sauc, -sauca)*, dot (dod, deva)* vārdu*; (koho/co jak ko kā) **2** (prohlásit) (koho/co čim) *noīsaukt (-sauc, -sauca)* (ko par ko)*
- názvosloví** n, (-i) *terminoloģija f*
- nazyvat** impf, (-ā) *saukt (sauc, sauca)*, noīsaukt (-sauc, -sauca)* ♦ n. věci pravými jmény *saukt lietās īstajos vārdos**
- nazīvu** adv: je (ještě) n. *viņš (vēl) ir dzīvs*; není (už) n. *viņš (vairs) nav starp dzīvajiem*; zůstat n. *palikt dzīvam*
- nažrat se** pf, (-ere, pas. -rān) (o zvířeti) *piejēsties (-ēdas, -ēdās)* (par dzīvnieku)*; (vulg. o lidech) *pieļrīties (-rijas, -rijās)* ♦ (udělat něco,) aby vlt se ~ral a koza zůstala celá *lai vilks būtu paēdis un kaza dzīva**
- NDR** [en-dé-er] zkr. <hist.> (Německá demokratická republika) *VDR [vė-dė-er] (Vācijas Demokrātiskā Republika)*
- ne**, part **1** (popírá celou větu) *nē*; (Souhlasíš?) *Ne, nesouhlasím Nē, es nepiekrītu*; ani ano ani ne *ne jā, ne nē*; ne a ne (it) *ne kādī, ne kādīgi*; vůbec ne *it ne māz*; jak by ne *kā nu ne 2* (popírá část věty n. jednotlivě členy) *ne, nevis*; udělal jsem to já, a ne on *to izdarīju es, ne (nevis) viņš*; ne ty, ale on *mā pravdu ne (nevis) tev, bet gan viņam ir taisnība*; (přijď,) ale ne *zītra tikai ne rīt*; ne nadarmo se říká, že... *ne par vēlti saka, ka... 3*; ne aby *tikai ne*; ne abys přišel pozdě! *tikai nenokavē! 4*; (že) ne? *vai ne?*; on tam nebyl, že ne? *viņa tur nebija, vai ne?*; udělaš to, ne? *tu to izdarīsi, vai ne?* **5**: (no) *ne! ak Dievs!, ak Kungs!*; no ne, to je *krāsa! ak Dievs, kāds skaistums!*
- ne**₂ zkr. (neděle) *svētdiena*; (v neděli) *svētdien*
- ne-** prefix *ne-*; být či nebýt? *būt vai nebūt?*; nikdo nepřišel *neviens neatnāca*; podpis je *nečitelný paraksts ir nesalasāms*
- ně** pron: ⇒ **on**
- Neapol** f, (-e) *Neapole f*
- neble** n, (-e, pl: N.A.V -esa, G -es, D -esūm, L -ich, I -esy) **1** (obloha) *debeļss f, (Gpl -su), debeļsis f, pl, (G -su)*; jasnél zamračené n. *skaidrās/apmākušās debesis*; hvězdné n. *zvaigžņotas debesis*; pod širým ~em *zem klajas debess* ♦ *dozi ~em a zemī starp zemi un debesi*; jako blesk z čistého n. *kā zibens spēriens no skaidrām debesi*; snést modré z n. *aiziet tur, nezīn kur, to je n. a dudy tas ir kā diena pret nakti 2* (sidlo bohů) *debeļsis f, pl, (G -su)*; Bůh (Pán) v ~i *Dievs debesi* ♦ *do n. volající (křivda) milzīga (netaisnība)*; být v sedmém ~i *būt septītajās debesīs*
- nebes|a** n, pl, (-, Lpl -ich, I -y) **1**: ⇒ **nebe 2** (látková střecha) *baldažiņš m*
- nebeskļý** adj **1** (jsoucí na obloze) *debesu (G)*; ~ā tělesa *debesu ķermenī*; ~ā klenba *debesu velve 2* (vztahující se k bohu) *debesu (G)*; n. Otec *Debesu Tēvs*; ~é království *debesu valstība*
- 3** <expr.> (dokonalý) *debešķīgš, dievišķš*; ~ā krása *debešķīgs skaistums*
- nebezpečí** n, (-i) *briesmīas f, pl, draudī m, pl, bīstamīb|a f*; n. ohně *ugunsbīstamīb|a f*; n. války *kara draudī*; n. náklady *ūrazu iespēja f inficēties/gūt trauma*; n. životna *briesmas dzīvībai*; být v n. *būt briesmās*; hrozí mu n. *viņam draud briesmas*; je mimo n. *viņam nedraud briesmas*; na vlastní n. *uz savu risku*; vydávat se v n. *nokļūt briesmās*; je n., že... *pastāv briesmas, ka...*
- nebezpečnost** f, (-i) (činu, pachatele) *bīstamīb|a f*
- nebezpečný** adj *bīstamīš*; n. životu *bīstams dzīvībai* ♦ hrát ~ou *hru spēlēt bīstamu spēli*
- neblahý** adj *slīktīš, ļaunīš*
- neblaze** adv *slīktī, ļaunī*; n. proslulý *bēdīgi slavens*
- nebo** konj **1** (rozlučovací) *vai*; bud – n. *vai nu – vai (arī)*; dnes n. *zītra šodien vai rīt*; (bud') *teď, n. nikdy (vai nu) tagad, vai (arī) nekad 2* (spojiuje pojmenování těžé věci) *jeb*; lingvistika n. *jazykověda lingvistika jeb valodniecība 3* (odporovací) *citādi*; pospeš si, n. *prijdeme pozdē pasteidzies, citādi mēs nokavēsīm*
- nebohý** adj *nabaga (G)*; ~ā matka *nabaga māte!*
- nebojácný** adj *bezbailīgs, drosmīgs*
- neboli** konj *jeb*; lingvistika n. *jazykověda lingvistika jeb valodniecība*
- nebot'** konj *jo, tāpēc ka, tādēļ ka*
- nebožka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nelaikīe f*; n. matka *nelaikā māte*
- nebožtík** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *nelaikīš m*; n. otec *nelaikā tēvs*
- nebytlí** n, (-i) *nebūtība f*; (rozhodovat o) *bytlí a n. būt vai nebūt*
- nebyvale** adv (neobvykle) *nedzirdēti, neradzēti*
- nebyvalý** adj (neobvyklý) *nedzirdētīš, neradzētīš*
- necelý** adj *nepilnīš*; (trvalo to) n. rok *nepilnu gadu*
- necest|a** f, (-y) *slīkts (neizbraucams, neizbrienams) ceļš m ♦ *jít cestou ~ou iet taisni, nemeklējot ceļu**
- nečit|a** m/f, (-y) <pej.> *cietsirdīš m, (G -ža), cietsirdē f, (Gpl -žu); bezsirdīš m, (G -ža), bezsirdē f, (Gpl -žu)*
- nečitelný** adj *cietsirdīgš, bezsirdīgš*
- necky** f, pl, (-ek) **1** (na prani) *veļas toveriš m 2* (na těsto) *abrļa f*
- ně|co** pron, (G -čeho, D -čemu, A -co, I -čím, L -čem) **1** (*kaut*) *kas (G kā, D kam, A, I ko, L -)*; (ve významu L) (*kaut*) *kur, říkal jsi n.? vai tu (kaut) ko teicī?*; n. se stalo *kaut kas ir noticis*; n. k jídlu/ k pití *kaut kas ēdams/ dzerams* ♦ n. za n. *dots pret dotu*; to je n. jiného *tā ir cita lieta 2* (trochu) *nedaudz, mazliet*; o n. více *nedaudz (mazliet) vairāk*; n. přes hodinu *nedaudz (mazliet) ilgāk par stundu* ♦ *lepši n. než nic labāk mazāk nekā nemaz 3* <expr.> (hodně) *kaut kas*; to bude n. stát *kaut ko tas maksās*; to by bylo n. *! tas tik būtu kaut kas!*
- nečas** m, (-u, L -el-u) *slīkts laikš m*; (děst se sněhem) *slapjdraņķis m*
- něčeho** pron: ⇒ **něco**
- nečekaně** adv *negaidīti*
- nečekaný** adj *negaidītīš*; ~ā smrt *pēkšņa nāve*
- něčem, něčemu** pron: ⇒ **něco**
- nečetný** adj *mazš (skaīta ziņā), nelielīš*; ~ā skupina *neliela grupa*; až na ~é výjimky *ar dažiem izņēmumiem*
- něčí** pron *kāda (G, f kādas)*
- něčím** pron: ⇒ **něco**
- nečinně** adv *bezdarbīgi, pasīvi*; n. přihlížet k čemu *bezdarīgi noskatīties uz ko*; n. sedět *sēdēt, rokas klēpt salikušam*
- nečinný** adj *bezdarbīgš, pasīvš*
- nečistot|a** f, (-y) **1** (špinavost) *netīrība f, žit v ~ě dzīvot netīrībā 2* (špina) *netīrumī m, pl, mēslī m, pl*
- nečistý** adj **1** *netīrīš*; <těž přen.> ~ā práce *netīrs darbs 2* (nedbalý čistoty) *netīrīgš 3* <přen.> *netīrīš, negodīgš*; ~é záměry *netīri nodomi*; ~ā hra *negodīga spēle 4* (tón, zpěv) *netīrīš 5*: n. duch *nešķīstīšais m, nelabīšais m*; ~ā síla *ļauņais gars*
- nečitelný** adj **1** (pismo) *nesalasāmīš 2* (málo srozumitelný) *neskaidrīš nedaleko I adv netālu*; je to n. *tas ir netālu II prep. (s G) netālu no (s Gsg, Dpl)*; bydlí n. *nādraži viņš dzīvo netālu no stacijas*
- nedaleký** adj *netāļš, tuvīš, tuvējīš*; v ~ě škole *tuvējā skolā*; v ~ě minulosti *nesenā pagātnē*; v ~ě budoucnosti *tuvākajā nākotnē*
- nedjat** se pf, (-ā) (držet se) *turēties (III.2.), nepa|doties (-dodas, -devās)**; (vydržet) *izturēt (III.2.)*
- nedávno** adv *nesen*
- nedávný** adj *nesenīš*; do ~a *vēl nesēn*; před ~em, před ~ou *dobou pirms neilga laika*
- nedbalost** f, (-i) (nepozornost) *neuzmanība f, nevērība f*; (povrchnost) *paviršība f*; chyba z ~i *kļūda nevērības dēļ*; ublížení na zdraví z ~i *kaitējumu veselībai nodarīšana bez iepriekšēja nodoma*
- nedbalý** adj (nepořádný) *nekārtīgš, nevērtīgš, (nepozorný) nevērīgš*; (povrchní) *paviršīš*; n. v práci *paviršs darbā*

nedbaj impf. (-á) **1** (nevšímat si) (koho/čeho, na koho/co) *neievěřot* (II.) (ko), *nepie|griez* (-griež, -grieza)* *věřbu* (kam); (nebrat v úvahu) *ne|ņem* (-ņem, -ņema)* *věra* (ko); n. něčich protestů *ņem*ť *věra* (ka) *protestus* **2** (nestarat se) (o koho/co) *nerūp|lēties* (II.) (par ko) **nedē|le** f. (-e, Gpl - (i)) **1** *svētdien|ja* f, v ~i *svētdien*, (pravidelnē) *svētdienās*; přišti ~i *nākošsvētdien*; tuto ~i *šosvētdien*; každou ~i *katru svētdienu*, *svētdienās*; Kvētnā n. *Pūpolsvētdien|ja* f, *stībrnā| zlatā* n. *priekšpēdējā| pēdējā svētdiena pirms Ziemassvētkiem* **2**: (-e, Gpl -) (týden) *nedē|ja* f, za tīri n. *pēc trijām nedē|jām*

nedēlni adj *svētdienas* (G); n. škola *svētdienas skola*

nedilnī adj *nedalām|s*; ~ā součást (čeho) *nedalāma* (kā) *da|ja*

nedlouho adv *neilgi*; na n. *uz neilgu laiku*

nedlouhý adj **1** (krátký) *īs|s* **2** (časově) *neilgs*; za n. čas *pēc neilga laika*

nedobytný adj *nepieejam|s*; (pevnost) *neieņemam|s*; (pohledávka, dluh) *neatgūstam|s*; ~ā pokladna *seif|s* m

nedocenit pf, (3.sg/pl -i) *nepietiekami novērt|ēt* (II.), *nenovērt|ēt* (II.)

nedocení adj *nenovētējā|s*

nedočkavý adj *nepacietīgs*

nedohledno n. (-a): v ~u *tālumā*, (časově) *tālā nākotnē*

nedohledný adj *nebeidzam|s*, *nepārskatām|s*, *nepārredzam|s*; ~ā minulost/ budoucnost *tāla pagātne| nākotne*

nedokonally adj *nepilnīgs*

nedokonavý adj <lingv.> (sloveso, vid) *nepabeigt|s*, *imperpektīv|s*

nedomyšlený adj (*līdz galam*) *nepārdomāt|s*, (*līdz galam*) *neapdomāt|s*

nedonošený adj: ~é dítě *neiznēsāts bērns*

nedopaljek m. (-ku, Lpl -cich) (cigarety) *izsmē|klis* m, *nodegu|lis* m, (G -ja)

nedopatření n. (-i) *nevērb|ja* f, *neuzmanīb|ja* f, (chyba) *kļūd|ja* f; ~ím *aiz nevērb|bas*

nedoplatjek m. (-ku, Lpl -cich) *samaksas parād|s* m; daňový n. *nodokļu parāds*

nedorozumění n. (-i) *pārpratum|s* m; došlo k n. *ir notīcis pārpratums*

nedosažitelný adj *neaižsniedzam|s*, *nesasniedzam|s*; n. cil *nesasniedzams mērķis*

nedoslýchaj impf. (-á) *slīkti dzird|ēt* (III.2.); n. na levé ucho *slīkti dzirdēt ar kreiso ausi*

nedostatečně adv *nepietiekami*, *nepietiekoši*

nedostatečnost f. (-i) **1** *nepietiekamīb|ja* f, *trūkum|s* m **2** <med.> *nepietiekamīb|ja* f, *srdečni* n. *sirds nepietiekamība*

nedostatečný adj *nepietiekam|s*, *nepietiekoš|s*; (neuspokojoš) *neapmierinoš|s*

nedostatjek m. (-ku, Lpl -cich) **1** *trūkum|s* m; pro n. času *laika trūkuma dē|j*; n. důkazů *pierādījumu trūkums*; nemá v ničē m. *viņam nekā netrūkst* **2**: obv. pl ~ky (vada) *trūkum|s* m, *vain|ja* f, *defekt|s* m; odstranit ~ky *novērst trūkumus* **3** (nouze) *trūkum|s* m, *nabadzīb|ja* f, žit v ~ku *dzīvot trūkumā*

nedostatkový adj (zboží) *deficīta* (G), *deficīt|s*

nedotčený adj *neskart|s*

nedotknutelnost f. (-i) *neaižskaramīb|ja* f

nedotknutelný adj *neaižskaram|s*; ~ā práva *neatņemamas tiesības*

nedovolený adj *neat|jaut|s*; (nezákonný) *nelikumīgs*; jet ~ou rychlosti *pārsniegt at|auto braukšanas ātrumu*; ~é držēni zbranē *nelikumīga ieroča glabāšana*

nedožitý adj: ve věku ~ých 79 let zemřel... *nepilnu 79 gadu vecumā miris...*

nedozirný adj **1** (škody, ztráty) *milzīgs*, *neaptveram|s*; (následky) *neparedzam|s* **2** (nedohledný) *nepārskatām|s*, *nepārredzam|s*

nedu|h m. (-hu, Lpl -zich) *kaļ|te* f, (Gpl -šu), *vain|ja* f, *slimīb|ja* f

nedůvěra f. (-ry, D.L. -ře) (ke komu/čemu) *neuzticīb|ja* f (*pret ko*), *neuzticēšan|ās* f (*kam*); (v úspěch ap.) *neticīb|ja* f (*kam*); mīt ~ru ke komu/čemu *neuzticlēties* (III.2.) *kam*; chovat ~ru ke komu *izjust neuzticību pret ko*; vyslovit ~ru (v parlamentu) *izteikt neuzticību (kam)*

nedůvěřivý adj *neuzticīgs*; (úsměv, pohled též) *neticīgs*

neforemný adj *bezveidīgs*, *bezformīgs*; (postava) *nesamērīgs*

neexistence f. (-e) *neesamīb|ja* f, *neeksistence* f

negacie f. (-e) **1** (negovāni) *noliegšan|ja* f **2** (zāpor) *noliegum|s* m, *negācij|ja* f

negativ [-ty/-tý-] m. (-u, L -u) <fol.> *negatīv|s* m

negativně [-ty/-tý-] adv *negatīvi*; (odpovědět též) *noliedzosi*

negativní [-ty/-tý-] adj *negatīv|s*; (odpověď, postoj též) *noliedzosi*

negir m. (-ra, Npl -ři) <pej.> *meln|ais* m, *ņēģer|is* m

negramotný adj *kas neprot lasīt un rakstīt*; n. člověk *analfabēt|s* m; je n. *viņš neprot lasīt un rakstīt*, *viņš ir analfabēts*

ně|ha f. (-hy, D.L. -ze) *maigum|s* m

nehlet m. (-tu, L -tul-tě) *nag|s* m ♦ ani co by se za n. *vešlo ne tik, cik melns aiz naga*; (bránit se) *zuby ~ty rokām kājām* (*turēties pretim*); zůstalo mu to za ~ty *viņam tas pielipis pie pirkstiem*

nehledě na prep. (s A), **nehledě k** prep. (s G) *neskatoties uz (s A)*

nehmotný adj *nemateriāl|s*

ného pron: ⇒ **on**

nehod|a f. (-y) *nelaimes gadījums* m; dopravní n. *satiksmes negadījums* m; automobilová n. *autoavārij|ja* f, mēli jsme ~u *mēs iekļuvām avārijā*

nehoráznost f. (-i) (nesmysl) *mulķīb|ja* f, mluvit samē ~i *runāt vienas vienīgas mulķības*

nehorázný adj (velký, náramný) *milzīgs*; (přespřilíný) *pārspīlēts*; ~ā lež *skaidri meli*; n. nesmysl *galīgas mulķības*

nehostinný adj *neviesmīlīgs*; (prostředí) *nemājīgs*, *nemīlīgs*

nehybný adj *nekustīgs*; (pohled, maska též) *sastin|dzis* (f -gusi); (povaha) *smagnē|js*

nechápavý adj (dítě, žák) *neattapīgs*, *neapķērīgs*; n. pohled *neizpratnes pilns skatiens*

nech|at pf, (-á, pas. -án, imp. -(ej)) **1** (dopustit, dovolit) *ļaut* (*ļauj, ļāva*)*, *likt* (*liek, lika*)*; n. koho pracovat *ļaut kam strādāt*; n. koho zatknot *likt ko apcietināt*; n. na sobě (dlouho) *čekat likt sevi (ilgi) gaidīt*; n. se prosit *likt sevi lūgties*; n. se umluvit *ļaut sevi pierunāt*; ~te ho domluvit! *ļaujiet viņam pateikt līdz galam!*; ~al se slyšet, že... *viņš esot teicis, ka...*; n. co vychladnou/ vyschnout *ļaut kam atdzist/ izžūt*; n. koho pozdravovat *likt ko pasveicināt* (*nodot kam sveicienus*); n. koho na pokoji *likt ko mierā*; já to tak ne~ám! *es to tā neatstāšu!*; ~te to tak! *atstājiet kā tas ir!*; ne~te si ujit! *nepalaidiet garām!* ♦ n. někoho na pochybách *atstāt kādu neziņā*; n. co náhodě *atstāt ko likteņa ziņā*; n. si všechno líbit, n. na sobě *dříví štípat* *ļaut sev kāpt uz galvas* **2** (nevzít s sebou) *at|stāt* (-stāj, -stāja)*; (opustit) *pal|mest* (-met, -meta)*; n. koho doma *atstāt ko mājās*; n. koho o samotě *atstāt ko vienu (vienatnē)*; n. dívku *pamest meiteni* **3** (přestat) (čeho) *pal|mest* (-met, -meta)* (ko); (kouření, pití) *at|mest* (-met, -meta)* (ko); n. studii *pamest studijas*; n. práce *aiz|jet* (-iet, -gāja)* *no darba*; ~te toho! *diezgan!*, *paliek!*; ~ ho (být)! *liec viņu mierā!*; ~me toho! *lai nu paliek!* **4** (zanechat) *at|stāt* (-stāj, -stāja)*; n. po sobě *nepořádek/ velký majetek atstāt aiz sevis nekārtību/ lielu īpašumu*; n. plášť v šatně *atstāt mēteļi garderobē*; n. otevřené okno *atstāt atvērtu logu*; ~te to na mně *atstājiet to manā ziņā* **5**: n. si (ponechat) *at|stāt* (sev) (-stāj, -stāja)*, *patur|ēt* (III.2.) (sev); polovinu si ~! *pusi atstāj sev!*; n. si co pro sebe (neřikat) *paturēt ko pie sevis* **6** <kol.> (objednat) *pasūt|īt* (III.1.); n. si ušít šaty *pasūtīt kleitu*; n. se oholit/ ostříhat/ rozvést *no|skūties* (-skujas, -skūvās)* *no|griezt* (-griež, -grieza)* *matus/ iz|šķirties* (-šķiras, -šķīrās)*

necháv|at impf. (-á): ⇒ **nechat**

necht' part <kníž.> *lai*; n. žije! *lai dzīvo!*

nechtě, nechťic adv *negribot, negribīgi*; (mimoděk) *nejauši, netīšām*; chtě *nechtě* *gribot negribot*

nechtěně adv *nejauši, netīšām*

nechtěný adj *nejauš|s*, *netīš|s*; (úsměv, pohyb) *nevilš|s*; ~é dítě *negribēts bērns*

nechu|ť f. (-ti, pl: N.A -ti, D -tím, L -tich, I -těmi) (nelibost) *nepatik|ja* f; (nevole) *nevēlēšan|ās* f; n. ke komu/čemu *nepatika pret ko*; n. pracovat/ pohybovat se *nevēlēšanās strādāt/ kustēties*; s ~tí *ar nepatiku*; n. k jídlu *apēties trūkums* m

nechutný adj **1** (jídlo) *negaršīgs* **2** (odporný) *pretīgs*, *niebīgs*

nechvalně adv: n. známý *bēdīgi slavens*

nej- prefix **1** (u adverbii) *vis-*; nejlépe *vislabāk* **2** (u adjektivu) *vis-*, *pat|s* (f -i); nejlepší *vislabākais*, *pats labākais*

něj pron: ⇒ **on**

nějak adv *kaut kā*; n. to dopadne *gan jau būs labi*

nějaký pron **1** (jakýkoli) *kaut kād|s* **2** (jistý) *kād|s*; chodí sem n. pan *Novák uz šejieni mēdz nākt kāds Novāka kungs* **3** (neurčitě množství) *kād|s*; po ~ém čase *pēc kāda laika*; před ~ými třiceti lety *pirms kādiem trīsdesmit gadiem*; bude to stát ~ých sto eur *tas maksās kādus simts eiro*

nejasnost f. (-i) *neskaidrīb|ja* f

nejasný adj *neskaidr|s*; (nesrozumitelný též) *nesaprotam|s*

nejbližší adj, superl. *vis tuvāk|ais*; v n. době *tuvākajā laikā*

nejdřív(ě) adv **1** (udělat něco) *vispirms*; n. mi řekni... *vispirms man pasaki...* **2** (jako první) *visagrāk*, *visātrāk*; (přijde) n. v neděli *neagrāk par svētdienu*, *agrākais svētdien*; n. v pět (hodin) *ne*

- agrāk par pieciem, agrākais piecos; co n. *pēc iespējas agrāk (ātrāk)*
- nejed|en** num. (f ~na, n ~no) *ne vien|s vien*; v ~nom případě *ne vienā vien gadījumā*
- nejednou** adv *ne vienreiz vien*
- nejen(om), nejen(om)že** adv: n. – ale i, n. – nýbrž i *ne tikai – bet arī, ne vien – bet arī*
- nejhorši** adj, superl. *vis|sliktāk|ais, vis|jaunāk|ais*; v ~m případě *sliktākajā gadījumā*; n. je, že... *vissliktākais, ka...*; z ~ho je venku *sliktākais viņam ir aiz muguras*
- nejhūf(e)** adv, superl. *vis|sliktāk, vis|jaunāk*; nemaji se n. *viņiem neiet slikti*
- nejistot|a** f, (-y) **1** *nedrošīb|a f, nedrošum|s m*; žit v ~ē dzīvot *neziņā*; nechat koho v ~ē atstāt ko *neziņā* **2** (sociāli, v zamēstnāni) *nedrošība f*
- nejistj** adj *nedroš|s*; (pochybny tēz) *nepārliecinoš|s, apšaubām|s*; (počasī) *nepastāvīg|s*
- nejlēpe** adv, superl. *vis|labāk*
- nejlepši** adj, superl. *vis|labāk|ais*; v ~m případě *labākajā gadījumā*; všechno n. k narozeninām! *daudz laimes dzimšanas dienā!*
- nejlīp**: ⇒ **nejlēpe**
- nejmenē** adv **1** superl. *vis|mazāk* **2** (přinejmenším) *vis|maz*; stalo se to n. pētkrát *tas ir noticis vismaz piecas reizes*; co n. *pēc iespējas mazāk*
- nejmenovanj** adj (činitel, zdroj) *vārdā nenosaukt|s, neminēt|s, anonīm|s*; nej. malīf *nezināms mākslinieks*
- nejmiņ**: ⇒ **nejmenē**
- nejpozdeji** adv: n. za týden *vēlākais pēc nedēļas*; n. do týdne *ne vēlāk kā nedēļas laikā*; n. v pět (hodin) / v pondělí *vēlākais (pulksten) piecos/ pirmdien*
- nejprve** adv *vis|pirms*; (zprvu) *sākumā, no sākuma*
- nejspis(e)** adv *droši vien, laikam*
- nejvys(e)** adv **1** superl. *vis|augstāk* **2** (nejvice) *ne vairāk kā, lielāk|ais, augstāk|ais*; (časově) *ne agrāk kā, agrāk|ais*; dostaneme n. sto eur mēs *dabūsim ne vairāk par simts eiro (lielākais simts eiro)*; potrvā to n. dvē hodiny *tas ilgs (turpināsies) ne vairāk (ilgāk) par divām stundām, ilgākais divas stundas* **3** (v nejvysši mīfē) *sevišķi, īpaši*; je n. spolehlivý *viņš ir ārkārtīgi uzticams*
- nejvysši** adv, superl. *vis|augstāk|ais*; (postavou) *vis|garāk|ais*; (zmāmky, sportovni forma) *vis|labāk|ais*; (setkāni) na n. úrovni *augstākajā līmenī*; je n. čas *ir pēdējais laiks*; N. soud *Augstākā Tiesa*
- nekalj** adj (nečestný) *negodīg|s*; (špatný) *slikt|s, ļaun|s*; ~ā konkurence *negodīga konkurence*; ~é úmysly *ļauti nodomi*
- nekam** adv *kaut kur, uz kaut kurieni*; n. jsem to dal es *kaut kur to esmu nolīcis*; n. šel *viņš uz kaut kurieni gāja*
- nekde** adv *kaut kur*; n. ve městě *kaut kur pilsētā*
- nekdejší** adj *kādreizēj|ais, bijušais (f -us)*
- nekjdo** pron. (G,A -koho, D -komu, L -kom, I -kým) *kād|s*; n. jiný *kāds cits*
- nekdy** adv **1** *kādreiz, kaut kad*; n. jindy *kādreiz citreiz*; n. kolem Vánoc *kaut kad ap Ziemassvētkiem* **2** (občas) *reizēm*; n. chodím na fotbal *reizēm es mēdzu iet uz futbolu*; n. více, n. méně *reizēm vairāk, reizēm mazāk*
- neklid** m, (-u, L -u) *nemier|s m, satraukum|s m*
- nekoho** pron: ⇒ **nekdo**
- nekolik** num. (G,D,L,I -a) *daž|j (f -as)*; n. lidí *daži cilvēki*; ~a slovy *dažos vārdos*; před ~a dny *pirms dažām dienām*
- nekolikadenni** adj *vairākdienu (jen G), vairākas dienas ilg|s*; n. výlet *vairākdienu (vairākas dienas ilg|s) izbraukums*
- nekolikahodinovj** adj *vairākstundu (jen G), vairākas stundas ilg|s*; ~é zpoždění *vairākstundu nokavēšanās, nokavēšanās par vairākām stundām*
- nekolikaletj** adj *vairāku gadu (G), vairākgadēj|s*; ~ā práce *vairāku gadu darbs*
- nekolikamēsični** adj *vairākmēnešu (jen G), vairāku mēnešu (G), vairākus mēnešus ilg|s*; n. práce *vairāku mēnešu darbs*
- nekolikanasobně** num *vairākkārtīgi, vairākas reizes*; n. dražší *vairākkārtīgi (vairākas reizes) dārgāks*; zvýšit se n. *vairākkārtīgi (vairākas reizes) palielināties*
- nekolikanasobnj** num **1** (několikrát opakovaný) *vairākkārtēj|s, vairākkārtīg|s*; ~é vítězství *vairākkārtēja (vairākkārtīga) uzvara*; n. vrah *vairākkārtējs (vairākkārtīgs) slepkava* **2** (několikrát větší) *vairākkārtīg|s, vairākkārt lielāk|s*; ~ā přesila *vairākkārtīgs pārspēks*
- nekolikerj** num. (-ých) **1** (různého druhu) *vairāku veidu (G)*; ~é víno *vairāku veidu vīns* **2** (s pomn. subst.) *vairāk|j (f -as)*; (s párovými subst.) *vairāk|j pār|j*; ~o dveří *vairākas durvis*; ~o bot *vairāki pāri kurpju, vairāki kurpju pāri*
- nekolikrát** num *dažas reizes*; n. dražší *dažas reizes dārgāks*; zvýšit se n. *dažas reizes palielināties*
- nekom, nekomu** pron: ⇒ **nekdo**
- nekompromisně** adv *bez mazākā kompromisa*
- nekonečnjo** n, (-a) *bezgalīb|a f* ♦ do ~a *bezgalīgi, nebeidzami*
- nekonečnj** adj *bezgalīg|s, nebeidzam|s*
- nekov** m, (-u, L -u) <chem.> *nemetāl|s m, metaloīd|s m*
- některj** pron **1** (s pl) *daž|j, pl, (f -as)*; (se sg) *kād|s*; n. z přítomných *kāds no klātesošajiem*; ~ř z nich *daži no viņiem*; ~ři lidé *daži cilvēki*; přijďte n. den *atnāciet kādu dienu* **2**: ~ři – ~ři, ~ři – jini *daži – daži, daži – citi, vieni – otri*
- někuřá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **někuřač|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *nesmēķētā|s m, nesmēķētāja f*
- někým** pron: ⇒ **nekdo**
- neléčitelnj** adj *neārstējam|s, nedziedinām|s*; ~á nemoc *neārstējama slimība*
- ne-li** part *ja ne*; je mu šedesát (let), n. více *viņam ir sešdesmit (gadu), ja ne vairāk*
- nelibost** f, (-i) *nepatik|a f, s ~i ar nepatiku*
- neličenj** adj *nemākslot|s, nevilto|s*; ~á radost *neviltošs prieks*
- nelidskj** adj **1** (nad lidské síly) *nevilvēcisk|s, pārcilvēcisk|s* **2** (nečitelný) *nevilvēcīg|s, nevilvēcisk|s*; ~é zacházení s kým *nevilvēcīga apiešanās ar ko*
- nelitostnj** adj *nežēlīg|s*
- nelze** adv *nevar, nav iespējams*; n. popřít, že... *nevar noliegt, ka...*
- ném** pron: ⇒ **on**
- nemálo** adv *diezgan (daudz)*; byl n. překvapen(ý) *viņš bija diezgan pārsteigts*; existuje n. žen, které si myslí, že... *diezgan daudzas sievietes domā, ka...*
- nemajetnj** adj *mazturīg|s, trūcīg|s*
- nemanželskj** adj *ārlaulības (G)*
- němčina** f, (-y) *vācu valoda f*
- Něm|ec** m, (-ce), **Něm|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vācie|tis m, (G -ša), vācie|te f, (Gpl -šu)*; ~ci *vācieši*
- Německ|o** n, (-a) *Vācija f, Spolková republika N. Vācijas Federatīvā Republika*
- německy** adv *vāciski, vācu valodā*; mluvíte n.? *vai jūs runājat vāciski?*
- německj** adj **1** (vztahující se k Německu) *Vācijas (G) 2* (vztahující se k Němcům) *vācu (G), vāciešu (G)*; n. jazyk| ~á literatura *vācu valoda/ literatūra* **3** (typický pro Němce, Německo) *vācisk|s*
- neměnnj** adj *nemainīg|s*
- nemilosrdně** adv *nežēlīgi, nesaudzīgi*
- nemilosrdnj** adj *nežēlīg|s, nesaudzīg|s*
- nemilost** f, (-i): být v ~i (u koho) *nebūt (kāda) iemīlotam, nebaudīt (kāda) labvēlību*; upadnout v n. *krist neželastībā* ♦ vzdát se na milost a n. *padoties liktenim*
- nemilj** adj *nepatikam|s*; to je ~é *tas ir nepatīkami*
- Něm|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): ⇒ **Němec**
- nemluvnj** n, (-ěte, Npl -ata) *zīdaļnis m, (G -ņa)*
- nemlunvj** adj *nerunīg|s*; (málomluvný) *mazrunīg|s*
- nemnoh|o** I adv *nedaudz, mazliet, drusku <kol.>* II num. (G,D,I,L -a) *nedaudz, nedaudz|j (f -as)*; před ~a lety *pirms nedaudz(iem) gadiem*
- nemistně** adv (smát se, vtipkovat) *nevieta*
- nemistnj** adj *neatbilstoš|s, nepiemērot|s*; ~á poznámka/ n. žert *piezīme/ joks nevieta*; je to naprosto ~é *tas ir pilnīgi nevieta*
- nemoc** f, (-i, pl: N,A i, D -em/-im, L -ech/-ich, I -emi) *slimīb|a f, lehká/ těžká* n. *viegla/ smaga slimība*; nakažlivá n. *infekcijas slimība*; mořská n. *jūras slimība*; n. z povolání *arodslimīb|a f, pruběh ~i slimības gaita*; jaké ~i jste prodělal? *ar kādām slimībām jūs esat slimojis?*
- nemocen** adj: ⇒ **nemocnj**
- nemocensk|é** n, (-ého) *slimības pabalst|s m*
- nemocenskj** adj: ~é pojištění *apdrošināšana slimības gadījumiem*
- nemocnic|e** f, (-e, Gpl -) **1** *slimnīca f, fakultni n. klīniskā slimnīca*; propustit koho z n. *izrakstīt ko no slimnīcas* **2**: <voj.> *polni n. lauka hospitāl|is m, (G -ja)*
- nemocnični** adj *slimnīcas (G)*; n. pokoj *palāt|a f, n. léčení ārstēšanās slimnīcā*
- nemocnj** I adj **1** *slim|s*; ~é srdce *slima sirds*; je n. na srdce/ na žaludek *viņam ir slima sirds/ slims kuņģis*; těžce n. *smagi slim|s*;

- cítim se n. es *jūtos slims*; je n. *viņš ir slims* **2** (projevující nemoc) *slimīgs*; ~á *bledost slimīgs bālums* II m, (-ého), ~ā f, (-é) *slimnieks* m, *slimniece* f, (Gpl -ču)
- nemohoucí** adj *nevarīgs*, *bezpēcīgs*
- nemohoucnost** f, (-i) *nevarība* f, *bezpēcība* f
- nēmota** f, (-y) *mēmums* m ♦ opit se do ~y *pie dzerties līdz nelabumam*
- nemotorný** adj *neveikls*; (pohybově též) *lempīgs*, *lācīgs*
- nemovitost** f, (-i) *nekustams īpašums* m
- nemovitý** adj; n. majetek *nekustams īpašums*
- nemožný** adj **1** *nieespējams*; to je ~é (vyloučeno) *tas nav iespējams* **2** <expr.> (chování, člověk) *niecīšams*, *nepanesams*
- nemravný** adj *amoralš*; (člověk též) *izvirtīšs* (f -usi); (obrazek, vyprávění též) *neķītršs*, *pie dauzīgs*; to je ~é *tas ir amorāli*
- nēmu** pron: ⇒ **on**
- nēmužný** adj *glēvs*
- nēmý** adj **1** *mēmš*; n. od narození *mēms kopš dzimšanas*; <přen.> ~á *tvāř dzīvnieks* m ♦ n. jako ryba *mēms kā zivs* **2** (mlčici) *klusējošs*, *klusšs*; n. obdiv *klusā sajūsmā*; ~á *otāzka neizteikts jautājums*; n. film *mēmā filma* ♦ n. jako hrob *klusā kā kaps*
- nemyslitelný** adj *neiedomājams*; (nemožný) *nieespējams*; to je ~é! *tas nav iespējams!*
- nēmž** pron: ⇒ **který, jenž**
- nenadálny** adj *pēkšņš*, *negaidītšs*; n. host *negaidīts viesis*; ~ā *smrt pēkšņa nāve*
- nenahraditelný** adj *neizvietojamš*, *neizstājams*; (škoda, ztrāta) *neatsveramš*
- nenápadný** adj *neuzkrītošs*, *vienkāršs*
- nenapraviteľný** adj *nelabojamš*; (chyba, poškození též) *neizlabojamš*
- nenasytný** adj *nepieēdināmš*, *nepiebarojamš*; <přen.> *negausīgs*; n. trh *neapmierināms tirgus*
- nenáviděný** adj *nīstšs*, *ienīstšs*
- nenávidět** impf, (3. sg/pl -di, imp. -d) *neieredzēt* (III.2.); (silnēji) *nīst* (*nīst, nīda*)*, *ie/nīst* (-nīst, -nīda)*; n. koho/co k smrti *nāvīgi ko ienīst*
- nenávisť** f, (-i) *naidšs* m, *ienaidšs* m; (ke komu/čemu *pret ko*); mít koho v -i *neieredzēt* (III.2.) ko, *ie/nīst* (-nīst, -nīda)* ko; n. až za hrob *ienaidšs līdz kapa malai*
- nenávisťný** adj *naidīgs*
- nenávratně** adv *neatgriežami*
- nenávratně** n. (-a) <kníž.> *nebūtība* f; mizet v -u *pazust nebūtībā*
- nenávratný** adj *neatgriežamš*, *neatgūstamš*
- není** impf: ⇒ **být**
- nenucený** adj *nepiespiestšs*, *nemākslotšs*, *dabiskšs*
- neoblomný** adj (vůle, předsvědčení, rozhodnutí) *nelokāmš*; (zásada, logika též) *nesatricināmš*; (neústupný) *nepiekāpīgs*; zūstal n. *viņš palika nelokāmš*
- neobratný** adj *neveikls*; (nemotorný) *lempīgs*, *lācīgs*; (pomalý) *tūlīgs*
- neobvyklý** adj *neparastšs*; (zvláštní) *dīvainšs*
- neobyčejný** adj *neparastšs*; (zvláštní) *dīvainšs*; (mimořádný) *ārkārtīgs*, *izcīlšs*
- neocenitelný** adj *nenovērtējamš*, *ārkārtīgi vērtīgs*
- neočekávané** adv *negaidīti*
- neočekávaný** adj *negaidītšs*; (kladně překvapující) *necerētšs*; n. úspěch *necerēti panākumi*
- neodborník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **neodbornice** f, (-e, Gpl -) *nespeciālistšs* m, *nespeciāliste* f, (Gpl -stu); *amatieršs* m, *amatieršs* f
- neodbytný** adj *uzmācīgs*, *uzbāzīgs*; ~ā *zāleģitost neatliekama lieta*, *neatliekams jautājums*
- neodčinitelný** adj (chyba, následky) *nelabojamš*; (škoda, ztrāta) *neatsveramš*
- neodkladný** adj *neatliekamš*, *steidzamš*
- neodmyslitelný** adj *neiztrūkstošs*; ~ā *součást (čeho) neiztrūkstoša (kā) sastāvdaļa*
- neodolatelny** adj (touha, síla) *nepārvaramš*; (vtip, kouzlo, úsměv) *neatvairāmš*
- neodpovědný** adj *bezatbildīgs*
- neodůvodněný** adj *nepamatotšs*, *nedibinātšs*
- neodvolatelný** adj (nezměnitelný) *negrozāmš*, *neatsaucamš*; ~é *rozhodnutí galīgs lēmums*; <práv.> n. rozsudek *nepārsūdzams spriedums*
- neodvratný** adj *nenovēršamš*, *neatvairāmš*; n. konec *nenovēršamas beigas*
- neohelný** adj **1** (prut) *nesalīecamš*, *nesalokāmš*; (ruce, nohy, prsty) *stīvs* **2** <lingv.> *nelokāmš*
- nohobrnlý** adj *neveikls*; (pohybově) *lempīgs*, *lācīgs*
- neochotna** f, (-y) *nevēlēšanīšs* f; (personālu, prodavače) *nelaiņība* f, *nelaiņna izturēšanīšs* f, (odpor) *nepatīka* f; n. k čemu *nepatika pret ko*
- neochotně** adj *negribīgi*, *nelabprāt*; (obsluhovat) *nelaiņni*
- neochotný** adj *negribīgs*, *negribošs*; (personāl, prodavač) *nelaiņns*; n. pomoci *tāds, kas negrib palīdzēt*
- nochvějný** adj <kníž.> *nelokāmš*, *nesatricināmš*; s ~ým *klidem nesatricināmā mierā*
- neomezený** adj **1** *neierobežotšs*; (prostor též) *neaprobežotšs*; ~ā *moc* ~é *možnosti neierobežota vara* / *neierobežotas iespējas* **2** (obrovský) *milzīgs*, *bezgalīgs*; ~ā *radost milzīgs prieks*
- neomylně** adj *nekļūdiģi*; (bez pochyb) *nemaldīgi*
- neomylný** adj *nekļūdiģis*, *nemaldīģis*
- neon** m, (-u) **1** <chem.> *neons* m **2** (osvětlení) *neona gaismā* f
- neonacist** m, (-y, Npl -ē), **neonacistka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *neonacistšs* m, *neonaciste* f, (Gpl -stu)
- neopakovatelný** adj *neatkārtojamš*
- neopatrný** adj *neuzmanīģis*, *nepiesardzīģis*
- neosobní** adj **1** (objektivní) *bezkašīģis*, *objektīvs* **2** (nevztahující se k určité osobě) *bezpersoniskšs*; n. kritika *bezpersoniska kritika* **3**: <lingv.> n. sloveso *bezpersonas darbības vārds*
- neotesaný** adj <expr.> (hrubý) *rupjšs*, *neaptēstšs*
- Nepál** m, (-u, L -u) *Nepāļa* f
- nepaměť** f, (-ti): ♦ od ~ti *kopš laika gala*
- nepatrný** adj *sīkšs*, *niecīģis*; (bezzvznamný) *nenozīmīģis*; ~é *množstī nedaudz, nedaudzi*
- nepatřičný** adj *nepiedienīģis*, *nepienācīģis*
- neplatič** m, (-e) *nemaksātāģis* m; n. danī *nodokļu nemaksātāģis*
- neplatný** adj (lístek) *nederīģis*; (smlouva, ustanovení) *spēkā neesošs*; (branka) *nieiskaītīģis*; prohlásit co za ~é *pasludināt ko par spēkā neesošu*
- neplodný** adj <těž přen.> *neauglīģis*
- nepectivý** adj *negodiģis*; (silnēji) *nekrietnšs*
- nepoddajnlý** adj **1** (materiál) *stingršs*, *neelastīģis*; ~é *vlasys cieti mati* **2** (povahově) *nelokāmš*, *nepiekāpīģis*; (žák ap.) *nepakļāvīģis*; (neposlušný) *nepaklausīģis*
- nepohoda** f, (-y) *sliktš laikšs* m; (dětš se sněhem) *slapjdraņķīšs* m
- nepohodli** n, (-i) *neērtība* f, *jen, pl*; pracovat v n. *strādāt neērtos apstākļos*
- nepohodnlý** adj **1** (židle) *neērtšs* **2** (nepřijemný) *nepatīkamš*; (člověk) *nevēlamš*, *neērtšs*; ~é *otāzky nepatīkami jautājumi*
- nepochopitelný** adj *nesaprotamš*, *neizprotamš*; je to ~é *tas ir nesaprotami*
- nepochybně** adv *neapšaubāmi*, *protams*; n. má pravdu *viņam, protams, taisnība*
- nepochybný** adj *neapšaubāmš*, *neapstrīdāmš*; je to ~é *tas nav apšaubāms*
- nepokoj** m, (-e) **1** (neklid) *nemieršs* m, *satraukumšs* m **2**: pl ~e (povstání) *nemieršs* m, *pl*, *dumjpis* m, (G -pja); (větší) *sacelšanīšs* f, *politické/ selské* n. *politiskī/ zemnieku nemieri*
- nepokrytě** adv *neslēpti*, *atklāti*
- nepokrytlý** adj *neslēptšs*, *atklātšs*
- nepoměr** m, (-u) (mezi čím) *neatbilstība* f (*kam*), *nesamērība* f (*kā ar ko*), *nesaskaņā* f (*kā ar ko*); n. mezi příjmy a výdaji *ienākumu neatbilstība izdevumiem*; věkový n. *vecumu neatbilstība*
- nepopiratelný** adj *nenoliedzamš*
- nepopsatelný** adj *neapraķstāmš*, *neizsakāmš*
- neporazitelný** adj *neuzvaramš*
- neporušený** adj (nepoškozený) *nebojātšs*, *nesabojātšs*; (zachovalý) *veselšs*, *neskartšs*; ~ā *priroda neskarta daba*
- nepořádek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *nekārtība* f, *nēco* je v ~ku *kaut kas nav kārtībā* **2**: pl ~ky (sociální, volební) *nekārtības* f, *pl*
- nepostizitelný** adj (zloděj) *nenotveramš*; (smysly) *netveramš*, *neuzveramš*; být n. zákonem *nebūt sodāmam pēc likuma*
- nepostradatelný** adj *nepieciešamš*, *vajadzīģis*
- nepovolaný** adj *nepiederīģis*, *nepiederošs*, *sveššs*; ~ým *vstup zakázán nepiederošiem ieeja aizliegta*; dostat se do ~ých *rukou nonākt svešās rokās*
- nepravda** f, (-y) *nepatiesība* f, *meļģis* m, *pl*; tvrdit ~y *meļģot* (II.)
- nepravdivý** adj *nepatiesšs*, *meļģis*; ~ā *obvinění nepatiesi apmelojumi*
- neprávem** adv **1** (proti právu) *nelikumīgi*; n. si přivlastnit co *nelikumīgi piesavināties ko* **2** (neopodstatněně) *nepamatoti*, *nepatiesi*; (nesprávně) *maldīgi*, *kļūdiģi*; n. koho podezřít

nepamatoti ko turēt aizdomās; n. se domnival, že... maldīgi uzskatīt, ka...

neprieviedlīgā adj (tvar, docházka) *neregulārīgā*; (tep, chod, vzrúst) *nevienmērīgā*; (spānek) *nemierīgā*; <lingv.> ~é sloveso *nekārtns darbības vārds*; <lingv.> ~é skloņovāni *neregulāra (nomena) locīšana*

neprieviedlīgā f, (-i) **1** (dokladu, podpisu) *neīstums* m **2** (kīvda) *netaisnība* f, *pārestība* f

neprieviedlīgā adj **1** *neīstīgā*; (padēlanj) *viltotīgā*; (umēlji) *mākslīgā*; ~é perly *mākslīgās pērlēs*; ~é jmēno *pseidonīm* m **2** (nesprāvnj) *nepareizīgā*; pījīt v n. čas *atnākt nelaikā* ♦ bjt na ~é stopē *bjt uz nepareizajām pēdām*; nachāzet se v n. čas na ~ém mistē *bjt nepareizajā laikā nepareizajā vietā* **3**: <mat.> n. zlomek *neīstas daļskaitlis*

neprieviedlīgā adv *steidzami, bez kavēšanās*

neprieviedlīgā adj *hermētiskā*, *cieši noslēgtā*; (neprostopnā pro vzduch) *gaisu necaurīdīgā*; (neprostopnā pro vodu) *ūdensnecaurīdīgā*

neprieviedlīgā adj *ūdensnecaurīdīgā*; n. plāšt' *lietusmētelis* m, (G -ja)

neprieviedlīgā adj *nepārdomātīgā*, *neapdomātīgā*

neprieviedlīgā m, (-u) **1** (ujma) *zaudējums* m, *kaitējums* m; v n. koho *kam par sliktu* **2** <šk.> *nesekmība* f

neprieviedlīgā adj *necauršaujāmā*

neprieviedlīgā m: ⇒ **neprieviedlīgā**

neprieviedlīgā adj **1** (letadlo, vojsko) *ienaidnieka* (G), *pretinieka* (G) **2** (vztah, postoj, ovzduši) *naidīgā*; (k n. vūdči komulčemu *pret ko*)

neprieviedlīgā n, (-i) *naidīgs* m, *ienaidīgs* m; (ke komulčemu *pret ko*); (mezi kým/čim *starp ko, kā starpā*); n. mezi dvēma stāty *naidīgās attiecības divu valstu starpā*

neprieviedlīgā adj *neizsmejamā*, *neizsīkstošā*; ~é množství *milzīgs daudzums, milzum daudz*

neprieviedlīgā adj *neiedomājamā*; pro mē je ~é, že... es *nevaru iedomāties, ka...*

neprieviedlīgā adj *neparedzētīgā*; (nečekānā; návštēva, štēsti, ūspēch ap.) *negaidītā*

neprieviedlīgā adj *grūti nepamanāmā*, *grūti neievērojamā*; (podstatnā) *būtiskā*

neprieviedlīgā adj **1** (zatāčka, terēn) *nepārredzamā*; (tēž tabulka) *nepārskatāmā*; ~ā situāce *neskaidra situācija* **2** (množství) *milzīgā*, *neizmērojamā*

neprieviedlīgā adj *nenovīdīgā*; (zāvistnā) *skaudīgā*

neprieviedlīgā adj **1** (překážka, protivník, rozpor) *nepārvaramā* **2** (vynikājici) *nepārspējamā*; (dosud nepřekonanā) *nepārspētīgā*

neprieviedlīgā f, (-i) *neprecizitāte* f, (Gpl -šu)

neprieviedlīgā adj *neprecīzīgā*; (pīblīznā) *aptuvenā*

neprieviedlīgā adv *nepārtraukti*; (ustavičnē) *nemitīgi*

neprieviedlīgā adj *nepārtrauktā*; (ustavičnā) *nemitīgā*; n. provoz *nonstop*; lēkārna s ~ym provozem *diennakts aptieka*

neprieviedlīgā adj *nepārtīgā*, *trakā*; <med., práv.> *nepieskaitāmā*

neprieviedlīgā f, (-i) *nepatikšanās* f, pl; mām ~i *man ir nepatikšanas*; zpūsobit komu ~i *radīt kam nepatikšanas*; dostat se do ~i *iekļūt (iekulties) nepatikšanās*; mīt ~i se *zākonem nonākt konfliktā ar likumu*

neprieviedlīgā adj *nepatikamā*, *nejaukā*; bjt v ~é situāci *bjt nepatikamā situācijā*; to je ~é *tas ir nepatikami*

neprieviedlīgā adv *ne pārāk*

neprieviedlīgā adv *netieši*

neprieviedlīgā adj *netiešā*; n. dūkaz *netiešs pierādījums*; ~ā dañ *netiešs nodoklis*; <lingv.> ~ā reč *netiešā runa*

neprieviedlīgā adj **1** (vrchol) *nesasniedzamā*, *neaižsniedzamā* **2** (člověk, tvář) *nepieejamā*; mlādeži do 18 let n. *personām līdz 18 gadu vecumam aizliegts* **3** (nesrozumitēnā) *grūti saprotamā*, *nesaprotamā*

neprieviedlīgā m, (-e, pl: N neprieviedlīgā, G -, I -i), **neprieviedlīgā** f, (-nē, Gpl -nī/-nī) *ienaidnieks* m, *ienaidniece* f, (Gpl -ču); (protivník) *pretinieks* m, *pretiniece* f, (Gpl -ču); n. koufeni *smēķēšanas pretinieks*

neprieviedlīgā f, (-i) *prombūtne* f, n. v práci ve škole *neierašanās darbā/skolā*; bēhem mē ~i *manas prombūtnes laikā*

neprieviedlīgā adj **1** *promesošā*, *trūkstošā*; bjt n. *nebūt klāt*; je n. kvūli čhīpce *viņš nav ieradies, jo ir slims ar gripu*; je duchem n. *viņš ir aizdomājies, viņš ir iegrimis domās* **2** (pohled, oči) *izklaidīgā*, *apātiskā*

neprieviedlīgā f, (-nē) *nelabvēlība* f

neprieviedlīgā adj *nelabvēlīgā*; postavit koho do ~ého světla *nostādīt ko nelabvēlīgā gaismā*

nerad adj, (f ~a, n ~o) **1** (s nelībosti) *nelabprāt*; n. brzy vstávám *man nepatīk agri celties*; má n. špenāt *viņam negaršo spināti*; n. se s vámi loučím *man žel no jums šķirties*; říkám to n. *man ir nepatīkami to teikt*; n. to slyším *man ir nepatīkami to dzirdēt* **2** (neūmyslnē) *negribot*; (bezděky) *netīšām, nejauši*; promiňte, já n. *atvainojiet, es netīšām*

neradostnīgā adj *bēdīgā*, *skumīgā*, *drūmā*

neraz <kol.> I m, (-u, L -u) *nerūsējošais tēraudis* m II adj *nerūsējošs*; n. nūž *nerūsējošs nazis*

nerost m, (-u, L -u) *minerāls* m

nerostnīgā adj *minerālu* (G); ~é bohatství *minerālu bagātība*

nerozhodnīgā adj **1** (vāhavj) *neizlēmīgā*, *svārstīgā* **2** <sport> *neizšķirtīgā*; n. výsledek *neizšķirts iznākums*

nerozlučiteľnīgā, **nerozlučnīgā** adj *nešķīramā*

nerozumnīgā adj *nepārtīgā*, *bezpārtīgā*; <přen.> (ceny, požadavky) *nepārtīgā*

nerušenē adv (pracovat, přemýšlet, pohovořit si) *netraucēti*

neru m, (-u, L -u) *nerve* m; umrtvit n. *nomērdēt nervu*; uklidnit si ~y *nomierināt nervus*; má silnē/ slabē ~y *viņam ir stipri/vāji nervi*; ničit komu ~y *bojāt kam nervus* ♦ ztratit ~y *iziet no nerviem*; jde mi to na ~y *man tas krīt uz nerviem*; má ~y jako provazy *viņam nervi kā striķi*; má ~y ze železa *viņam ir dzelzs nervi*

nerovnīgā adj *nervu* (G); ~é zhroucení *nervu sabrukums*

nerovzītā f, (-y) *nerovzītāte* f

nerovznē adv *nervozi*

nerovznī adj *nervozīs*

neřest f, (-i) *netikumā* m

neřestnīgā adj *neatrisināmā*; n. problém *neatrisināma problēma*

neřku, neřkuli adv *ne maz nerunājot par...*, *kur nu vēl...*

nesčētnīgā adj *neskaitāmā*; ~é množství *milzum daudz*

neshodā f, (-y) **1** (nesouhlas) *nesaskaņā* f, *pretrunā* f, bjt v ~é (s čim) *bjt pretrunā (kam)* **2** (rozepře) *nesaskaņas* f, pl, *domstarpības* f, pl; (mezi kým *starp ko, kā starpā*); názorové ~y *domstarpības uzskatos*; byly mezi nimi ~y *viņu starpā bija nesaskaņas*

neschopnīgā f, (-i) *nespēja* f, *pracovní* n. *darba nespēja*; platební n. *maksātne spēja* f

neschopnīgā adj *nespējīgā*; je n. pohybu/ se soustředit *viņš nespēj kustēties/ koncentrēties*; n. vojenské služby *nederīgs karadienestam*

neschūdīgā adj *neizejamā*, *necaurjamā*; (pro blāto, snih, špinu tēž) *neizbrienamā*

neskonale adv <kniž.> *bezgalīgi, nebeidzami, neizmērojami*; n. vice *daudz kārt vairāk*

neskonālīgā adj <kniž.> *bezgalīgā*, *nebeidzamā*, *neizmērojamā*

neskutečnē adj *nerēālī*; (bohatj, nedávno ap.) *neticami*

neskutečnīgā adj *nerēālīgā*; ~é množství *neticami daudz*; to je ~é! *tas ir neticami!*

neslanīgā adj **1** *nesālītīgā*; ~ā diēta *bez sāls diēta* ♦ n. nemastný *ne cepts, ne vārtīs* **2** <expr.> (debata, zvuk) *tukšs*

neslavnīgā adj (bidnā) *bēdīgā*, *nozēlojamā*

neslučiteľnīgā adj *nesavienojamā*; (s čim *ar ko*); jeho slova jsou ~ā s jeho činy *viņa vārdi nav savienojami ar viņa darbiem*

neslušnīgā adj *nepieklājīgā*

neslychanīgā adj *nedzirdētīgā*; <přen. tēž> *neredzētīgā*

neslyšicī I adj *nedzirdīgā* II m, (-iho)/f, (-i) *nedzirdīgā* m, *nedzirdīgā* f

nesmēlīgā adj *nedrošā*; (ostychavj) *kaurtīgā*, *bīkīgā*; (bojācnā) *bailīgā*

nesmīrnīgā adj *milzīgā*, *ārkārtīgā*; n. množství *milzum daudz*

nesmīřitēlīgā adj *nesamierināmā*

nesmīrtēlīgā f, (-i) *nemirstība* f

nesmīrtēlīgā adj *nemirstīgā*

nesmysl m, (-u, L -u) *mulķības* f, pl, *blēģas* f, pl; mluvit ~y *runāt mulķības*; čirj (holj, ūplnā) n. *pilnīgās mulķības*

nesmyslīgā adj *bejēdzīgā*; je ~é mluvit o... *nav jēgas runāt par...*

nesnadnīgā adj *grūtā*

nesnāšenlīvost f, (-i) *neiecietība* f, *rasovā* n. *rasu naidis* m

nesnāšenlīvīgā adj *neiecietīgā*; (hādavj) *nesaticīgā*; n. ke komulčemu *neiecietīgs pret ko*

nesnāz f, (-e) *grūtība* f, pl; dostat se do ~i *iekļūt grūtībās*; bez ~i *bez grūtībām*

nesnesitēlīgā adj *nepanesamā*, *neizturamā*

nesouhlas m, (-u, L -el-u) (neshoda) *nesaskaņā* f, (rozdielnost názorū) *nevienprātība* f; projevit (vyjādit) n. s kým/čim *nepieklrist (-krīt, -křita)* kam*; zavřtět hlavou na znamení ~u *nepiekrītoši krātīt galvu*

nesoulad m, (-u, L -u) *nesaskarj* a f, (mezi kým/čím *starp ko, kā starpā*)
nesouměrný adj *nesamērīg*s; (nesymetrický) *nesimetrisk*s; ~ā postava *nesamērīgs augums*
nesouvislý adj *nesakarīg*s; (útržkový) *saraustīt*l s
nespavost f, (-i) *bezmieg*l s m
nesporné adv *neapšaubāmi, neapstrīdāmi, nenoliedzami*
nesporný adj *neapšaubām*s, *neapstrīdām*s, *nenoliedzam*s; je ~ē, že... *nenoliedzami, ka...*
nespravedlivost, nespravedlnost f, (-i) *netaisnīb* a f, křiklavá n. *kliedzoša netaisnība*; páchat n. *rikoties netaisni*
nesprávný adj *nepareiz*l s; (názor, závěr ap.) *aplams*; učinit n. krok *spert aplamu soli*
nesrovnalost f, (-i) *neatbilstība* a f, *atšķirība* a f, (ve výpovědích) *pretrun*l a f, (mezi čím *starp ko*)
nesrovnatelný adj *nesalīdzinām*s; (s kým/čím *ar ko*)
nesrozumitelný adj *nesaprotam*l s
nestálý adj *nepastāvīg*s; (proměnlivý) *mainīg*s; (člověk, povaha též) *svārstīg*s; ~ē počasī *mainīgs laiks*
nést impf, (nese, přet. nesl. pas. nesen, imp. nes) **1** *nest* (*nes, nesa*)*; n. co v ruce/ na zádech *nest ko rokā/ uz muguras*; nohy ho sotva *nesou kājas viņu (tik) tikko nes* **2** (podepirat) *balstīt* (III. 1.); sloupy *nesou strop kolonnas balsta griestu* **3** (titul, název) *būt* (*ir, bija*)*; kniha nese titul... *grāmatas nosaukums ir...* **4** (o slepicích) *dēt* (*dēj, dēja*)*; n. vejce *dēt olas* **5** (ovoce, úrodu) *dot* (*dod, deva*)*, *nest* (*nes, nesa*)*; <přen.> n. ovoce *nest augļus* **6** (vnímat, prožívat) *uztvert* (*-tver, -tverā*)*, *pārdzīvot* (II.); n. co nelibē *uztvert ko ar nepatiku*; tēžce to nese *viņš to smagi pārdzīvo* **7** (kartu) *izspēlēt* (II.) (*kārti*) **8** (v různých spojeních): n. vīnu (na čem, za co) *būt* (*ir, bija*)* *vainīg*am (*pie kā*); n. odpovědnost (za co) *būt* (*ir, bija*)* *atbildīg*am (*par ko*); n. užitek *dot* (*dod, deva*)* *labumu*; n. náklady *uzjēmties* (*-ņemas, -ņēmās*)* *segt izdevumus*; kolik ti to nese? *cik tu par to saņem?*; tělo nese stopy mučení *uz ķermeņa ir mocīšanas pēdas* ■ **n. se** impf **1** (pohybovat se ve výši) *lidot* (II.), *sīdīt* (III. 2.); n. se vzduchem *lidot pa gaisu* **2** (vůně, zvuk) *izplatīties* (III. 1.) (*par smaržu, skaņu*) **3** (pyšně si vykračovat) *ciņīgi soļot* (II.)
nestabilitā f, (-y) *nestabilitāte* f
nestol m, (-ra, Npl -rū-rovē) *vecāk*l s m
nestoudný adj *nekaunīg*s, *bezkaunīg*s
nestraniĳk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **nestranĳce** f, (-e, Gpl -) *bezpārtējisk*l s m, *bezpārtējisk*l ā f
nestranný adj *objektīvs, neitrāls*
neštūrja f, (-y) *nezvēr*l s m, *briesmo*l n s, (G -ņa)
neštydja f/m, (-y) *bezkaun*l a m/f, (Dm -am, Df -ai), *nekaun*l a m/f, (Dm -am, Df -ai)
nesvoboda f, (-y) *nebrīvība* f, *nebrīve* f
nesvúj pron, (f ~svā, pl ~svi): citit se n. *nejusties savā ādā*
nešetnĳy adj **1** (rozhozovačny) *izšķērdīg*s **2** (zacházení) *nesaudzīg*s; (k čemu/komu *pret ko*)
nešĳka m/f, (-y, Nplm -ovē) <expr.> *lem*l p/s m, (G -pja), *lem*l pe f, (Gpl -pju); (pomalý) *tū*l l a m/f, (Dm -am, Df -ai), *mu*l l l a m/f, (Dm -am, Df -ai); (komu vše padá) *jēlna*l dz/s m, (G -dza), *jēlna*l dze f, (Gpl -dzu); je hrozny n. *viņš ir ļoti neveikls, viņš ir kā bez rokām*
nešĳkovnĳy adj **1** *neveik*l s; (pohybově též) *lempīg*s, *lācīg*s; (nezručny) *kā bez rokām, kā bez nagiem* **2** <kol.> (nástroj) *neparocīg*s, *neērt*l s
nešĳkodnĳy adj *nekaitīg*s
nešĳstnĳk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **nešĳstnĳce** f, (-e, Gpl -) *nelaimīg*l s m, *nelaimīg*l ā f, (dlohodobē) *nelaimes putn*l s m; já n. ! *ak, es nelaimīgais!*
nešĳstnĳy adj **1** *nelaimīg*s; būt n. z čeho *justies nelaimīg*am *kā dēj*; ~ā láska *nelaimīga mīlestība*; ~ā náhoda *nelaimīga sagādīšanās* **2** (nevydařený) *neveiksmīg*s, *neizdevjies* (f -usies); n. nápad *neveiksmīga ideja*
neštēstĳi n, (-i) **1** *nelai*l me f, (Gpl -mju); žādnē n. ! *tā nav nekāda nelaime!* ◆ n. nechodi samo *nelaime nenāk viena*; (vypadá) jako hromádka n. *kā nelaimes čuipiņa* **2** (nehoda) *negadījums* m, *avārija* f; (velké) *katastrofa* f; dopravní n. *satiksmes negadījums* automobilové n. *autoavārija* f; letecké n. *lidmašīnas avārija*; železniční n. *vīlciena avārija*
neštovĳce f, (-e, Gpl -) **1** (puchýřek) *pūtīte* f, (Gpl -šu); důlek po -i *bakurēt*l a f **2** <med.> *bak*l s f, pl; černé n. *melnās bakas*; planē n. *vēj*l bakl s f, pl
nešvar m, (-u, L -u) *slikt paradums* m, *netikum*l s m
netečnost f, (-i) (lhostejnost) *vienaldzība* a f, (apatie) *apātiskums* m, *apātija* f; n. k čemu *vienaldzība pret ko*

netečnĳy adj (lhostejný) *vienaldzīg*s; (apatický) *apātisk*s; n. k čemu *vienaldzīgs pret ko*
netef f, (-e) (bratrova dcera) *brājameit*l a f, (sestřina dcera) *māsasmeit*l a f
netknutĳy adj *neskart*l s
netopýl m, (-ra, Npl -ři) <zool.> *siks*l pāri n/s m, (G -ņa)
netrpělivost f, (-i) *nepacietība* f
netrpělivĳy adj *nepacietīg*s
netřeslĳk m, (-ku, Lpl -cích) <bot.> *saulriete*l n/s m, (G -ņa), *norietis* m, (G -ša)
netřeba adv *nav vajadzīgs, nav nepieciešams*; n. o tom *pochybovat par to nav jāšaubās*
netušenĳy adj *negadīt*l s, *neceēt*l s
netvoĳr m, (-ra, Npl -ři) <těž přen.> *briesmo*l n/s m, (G -ņa)
neučĳa f, (-y) *necie*l ņa f, (ke komu/čemu *pret ko*)
neučast f, (-i) *nepiedalīšanās* f, (na čem, při čem, v čem *kur*); n. na přednáškách *lekciju neapmeklēja* f
neumělĳy adj *nemākulīg*s; n. pokus *nemākulīgs mēģinājums*
neuměrnĳy adj *nesamērīg*s
neumyslĳy adj *nejauš*l s, *netīš*l s
neúnavnĳy adj *nenogurdinām*s; (práce) *nenogurdinoš*s
neúnosnĳy adj (přilisi velký, přilisi vysoký) *pārāk liel*s, *pārāk augst*l s; (nesnesitelný) *nepanesam*l s, *neizturam*l s; ~ā daň *pārāk liels nodoklis*; je to pro mě ~ē *tas ir pāri maniem spēkiem*
neúprosné adv *nepielūdzami*
neúprosnĳy adj *nepielūdzam*l s
neupřimnĳy adj *nepaties*l s, *neist*l s; (pokrytečy) *liekulīg*s; (licoměrný) *divko*l s
neurčitĳo n, (-a); na n. *uz nenoteiktu laiku*
neurčitĳy adj **1** *nenoteikt*s; (nejasný) *neskaidr*s; ~ā vzpomínka/ n. strach *neskaidra atmiņa/ neskaidras bailes* **2**: <lingv.> ~ē zájmeno/ n. člen *nenoteiktas vietniekvārds/ artikuls*; n. tvar slovesný *infinita* (*nepersoniska*) *darbības vārda forma*
neúrodĳa f, (-y) *neraž*l a f, *slikta raža* f
neuróza f, (-y) <med.> *neiro*l ze f, (Gpl -žu)
neuspěch m, (-chu, Lpl -ších) *neveiks*l me f, (Gpl -mju), mít n. *ciest neveiksmi*
neustále adv *nemitīgi*; (nepřeržitě) *nepārtraukti*
neustálĳy adj *nemitīg*s; (nepřeržitý) *nepārtraukt*l s
neústupnost f, (-i) *nepiekāpība* f
neústupnĳy adj (osoba, postoj) *nepiekāpīg*s
neutěšenĳy adj (stav, poměry) *bēdīg*s, *skum*l s
neútočenĳi n, (-i) *neuzbrukšana* f; pakt o n. *neuzbrukšanas līgums*
neutřalĳta f, (-y) *neitralitāte* f, *zachovávat/ porušit* ~u *saglabāt/ pārkāpt neitralitāti*
neutralizovat (im)pf, (-uje) *neitralizēt* (II.)
neutřální adj *neitrāls*; na n. půdě *uz neitrālas zemes*; <chem.> n. roztok *neitrāls šķidrums*
neutron m, (-u, L -u) <fyz.> *neutron*l s m
neutrĳum n, (-a) <lingv.> *ne*l katra *dzim*l te f
neutuchajĳci adj (zájem, nadšení) *neatslābstoš*s; (potlesk) *nerimstoš*s
neuváženĳy adj (výrok) *neapdomāt*s; (čin) *neapdomīg*s
neuvěřitelné adv *neticami*
neuvěřitelnĳy adj *neticam*s; je ~ē, že... *neticami, ka...*
nevalnĳy adj **1** (nevelký) *neliel*l s, *ne visai liel*l s; n. plat *ne visai liela alga* **2** (nedobrý) *ne visai labs*; ~ā kvalita *ne visai laba kvalitāte*
nevázanĳy adj **1** (smích, radost) *nevaldām*s; (chování) *nepiespiest*l s; (rozpuštěný) *izlaidīg*s **2** (kniha) *neiesiet*l s
nevčas adv *nelaikā*
nevčasnĳy adj *nesavlaicīg*s, *neiederīg*s; n. žert *joks nevieta*
nevďěcnĳy adj *nepateicīg*s; <přen.> ~ā práce *nepateicīgs darbs*
nevďěk m, (-u) *nepateicība* f ◆ n. světem *vládne nepateicība* - *pasaules alga*
nevědomky adv *neapzināti*; (bezděky) *netīši, netīšām*
nevědomost f, (-i) *nezināšana* f, *neziņa* f, udělat co z ~i *izdarīt ko aiz nezināšanas*; nechat/ *udržovat* koho v ~i *atstāt/ turēt ko neziņā*
nevědomĳy adj **1** (nevědoměly) *neapzināt*s; (bezděčný) *netīš*l s **2** (neznalý) *nezinoš*s, *tāds, kas nezina*; dělat se ~ým *izlikties neko nezinām*
nevěra f, (-ry, D, L -ře) **1** (nedostatek víry) *neticība* f **2** (manželská) *neuzticība* f; dopustit se ~ry *piekrāpt* (-krāpi, -krāpa)* *ko*
nevěřĳci l adj *neticīg*s ◆ n. Tomáš *neticīgais Toms* **II** m, (-iho)l f, (-i) *neticīg*l s m, *neticīg*l ā f
nevěřĳcné adv *neticīgi*
nevěštĳa f, (-y) *līgav*l a f
nevěstinĳec m, (-ce) *borde*l l/s m, (G -ļa)
nevěstĳka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *ielasmeit*l a f, *prostitūta* f

nevhod adv **1** (přijít) *nelaikā*; (něco říct) *neviētā* **2**: být n. (komu) (nebýt po chuti) *nebūt* (*nav. nebija*) *pa prātam* (*kam*), (nelibit si) *nepa|tikt* (-tik, -tika)* (*kam*)

nevhodnĚ adj (příklad, okamžik, materiál) *nepiemērot*s; (poznámka, otázka) *neviētā*; film n. pro děti do 12 let *bērniem līdz 12 gadu vecumam nepiemērota filma*

nevidanĚ adj *neredzēt*s

neviditelnĚ adj *neredzam*s

nevidomĚ **1** adj *neredzīg*s **II** m, (-ého), **~ā** f, (-ě) *neredzīg|ais* m, *neredzīg|ā* f

nevina f, (-y), **nevinnost** f, (-i) **1** (bez viny) *nevainīb*a f, *nevainīgum*s m; dokázat svou nevinu *pierādīt savu nevainību* **2** (pohlavní) *nevainīb*a f

nevinně adv *nevainīgi*

nevinně adj **1** (bez viny) *nevainīg*s; prohlásit koho za ~ého *pasludināt ko par nevainīgu* **2** (pohlavně nezkažený) *nevainīg*s, *šķīst*s **3** <přen.> (vtip, zábava, úsměv) *nevainīg*s; ~ā lež *nevainīgi meli*

nevira f, (-y, D.L -fe) *neticīb*a f, (v koho/co kam); je to k ~ře *tas ir neticami*

nevitánĚ adj (host) *nelūgt*s; (nežádoucí) *nevēlam*s; (nemilý) *nepatīkam*s; ~ā zpráva *nepatīkama ziņa*

nevkus m, (-u, L -u) *bezgaumīb*a f, *gaumes trūkum*s m

nevkusně adj *bezgaumīg*s, *negaumīg*s; (vtip, poznámka) *prast*s, *jēl*s

nevlastní adj: n. dítě *pieņemts* (*adoptēts*) *bērns*, *audžubērns* m; n. otec (manžel matky) *patēvs* m, (adoptivní) *audžutēvs* m; n. matka (manželka otce) *pamāte* f, (*Gpl -šu*), (adoptivní) *audžumāte* f, (*Gpl -šu*); n. syn (manželky n. manžela) *padēļ*s m, (adoptivní) *audžudēļ*s m; n. dcera (manželky n. manžela) *pameiļ*a f, (adoptivní) *audžumeiļ*a f; n. bratr *audžubrāļis* m, (*G -ja*), (při jednom společném rodiči) *pusbrāļis* m, (*G -ja*); n. sestra *audžumās*a f, (při jednom společném rodiči) *pusmās*a f

nevlidně adj *nelaipn*s; (počasí, klima) *nemīlīg*s

nevmešování **1** n, (-i) *neiejaukšanās* **2** f, <hist.> politika n. *neiejaukšanās politika*

nevolle f, (-e) *nepatīk*a f, vzbudit/potlačit ~i *izsaukt/ apspiest nepatīku*

nevolnictví **1** n, (-i) <hist.> *dzimtūšanās* f

nevolník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **nevolnic**e f, (-e, Gpl -) <hist.> *dzimtācīvēks* m

nevolno adv: je mi n. *man ir slikti* (*nelabi*), (od žaludku) *man ir sliktā dūša*; udělalo se mi n. *man palika slikti* (*nelabi*)

nevolnost f, (-i) *nelabums* m; (od žaludku) *sliktā dūša* f, pocítit n. *slikti justies*

nevraživost f, (-i) *naidīgums* m; (mezi kým *starp ko, kā starpā*)

nevrlĚ adj *īgn*s, *īdzīg*s

nevšední adj *neparast*s; (vyňkající) *izcil*s

nevybíravĚ adj *neizvēlīg*s; (slova, chování) *neizmeklēt*s; ~ým způsobem *neizmeklētā veidā*

nevýčerpatelnĚ adj *neizsmejam*s, *neizsīkstoš*s

nevýdělečný adj (organizace) *bezpeļņas* (*jen G*); (osoba) *nepelnoš*s

nevýhnutelnĚ adv *neizbēgamī*, *nenovēršami*

nevýhnutelnĚ adj *neizbēgam*s, *nenovēršam*s

nevýhoda f, (-y) *neizdevīgums* m; je v ~ě *viņš ir neizdevīgā stāvoklī*; jedinou ~ou je, že... *vienīgais trūkums, ka...*; všechno má své výhody a ~y *visam ir savi plusi un mīnusi*

nevýjasně adj (okolnosti) *nenoskaidrot*s; (vztahy, otázka) *neskaidr*s

nevychovanĚ adj *neaudzināt*s, *slikti audzināt*s

nevypočitatelnĚ adj **1** (příklad) *neizrēķinām*s, *neatrisinām*s;

(škody) *neaprēķinām*s **2** (následky, náhoda) *neparedzam*s, *nenosakām*s; n. člověk *neaprēķināms cilvēks*

nevýslovnĚ adj *neizsakām*s

nevzpytatelnĚ adj *neizprotam*s, *nesaprotam*s

nevzdělanec m, (-ce) *neizglītots cilvēks* m; <expr.> (hlupák) *nejēgla m/f*, (*Dm -am*, *Df -ai*)

nevzdělanĚ adj *neizglītots*, *neskolots*

Newcastle **1** [nūkást] m, (-u, L -u) *Nūkās*l'a f

New York [nūjork] m, (-u, L -u) *Nūjork*l'a f

nezadržitelnĚ adv *neapturami*; (smát se, plakat) *nevaldāmi*; (blīžít se, řířit se) *nenovēršami*

nezadržitelĚ adj *neapturam*s; (pláč, smích) *nevaldām*s; (úpadek, pokrok) *nenovēršam*s

nezájjem m, (-mu, L -mu) *intereses trūkums* m, *neieinteresētīb*a f, pro n. *intereses trūkuma dēļ*; dělat co s ~mem *darīt ko bez*

intereses; n. o co *intereses trūkums par ko*; n. studentū *studentu neieinteresētība*

nezákonnĚ adj *nelikumīg*s

nezamēnitelnĚ adj *neaižstājam*s, *neaižvietojam*s

nezaměstnanost f, (-i) *bezdarb*s m; podpora v ~i *bezdarbnieka pabalsts*

nezaměstnanĚ **1** adj *bez darba esoš*s **II** m, (-ého), **~ā** f, (-ě)

1 *bezdarbnieks* m, *bezdarbniece* f, (*Gpl -ču*) **2**: ~ým vstup zakázán *nepiederošiem ieeja aizliegta*

nezaopatřenĚ adj *neapgādāt*s

nezapomenutelnĚ adj *neaižmirstam*s

nezastupitelnĚ adj *neaižstājam*s, *neaižvietojam*s

nezávislost f, (-i) *neatkarīb*a f; boj za n. *cīņa par neatkarību*

nezávisle adv *neatkarīgi*; (na komičem *no kā*); n. na sobě *neatkarīgi viens no otra*

nezávislĚ adj *neatkarīg*s; (na komičem *no kā*); je na něm n. *viņš nav no viņa atkarīg*s; je existenčně n. *viņš ir materiāli patstāvīgs*

nezbedně adj *draiskulīg*s, *palaidnīg*s

nezbytnĚ adv *noteikti, obligāti*; n. nutný *noteikti (obligāti) nepieciešams*

nezbytnost f, (-i) *nepieciešamība* f

nezbytnĚ adj *nepieciešam*s, *obligāt*s; je ~é, aby...

nepieciešams, lai...; ~ým předpokladem je... *obligāts*

priekšnoteikums ir...; n. pro život *nepieciešams dzīvei (dzīvībai)*

nezdar m, (-u) *neveiks*l'me f, (*Gpl -mju*); skončit ~em *beigties ar neveiksmi*

nezdařenĚ adj *neveiksmīg*s, *neizdevīgs* (*f -usies*)

nezdravĚ adj **1** (nemocný) *nevesel*s, *slim*s **2** <těz přen.> (svědčící o chorobě) *neveselīg*s, *slimīg*s; ~ā barva *neveselīga krāsa*; ~ā atmosféra/ ~é ambice *neveselīga atmosféra/ neveselīgas ambīcijas* **3** (zdravī škodny) *neveselīg*s, *kaitīg*s; n. způsob života *neveselīgs dzīvesveids*

neziskovĚ adj: ~ā organizace *bezpeļņas organizācija*

nezištnĚ adv *nesavtīgi*

nezištnĚ adj *nesavtīg*s

nezukušenosť f, (-i) *pieredzes trūkums* m

nezukušēnĚ adj *nepieredzēj*l's (*f -usi*)

nezletilĚ adj *nepīlņadīg*s

nezmaļr m, (-ra, Npl -rīl-ovē) **1** <zool.> *hidra* f **2** <expr.> (osoba) *stiprs* (*izturīgs, nesalaužams*) *cīvēks* m; je ūplnĚ n. *viņš ir nesalaužams*

nezmernĚ adj *neizmērojam*s

neznamĚ **1** n, (-a) *nezinām*l's m; cesta do ~a *ceļš nezināmajā*

II adv *nez(in)*, *diez(in)*; n. proč *nez(in) kāpēc*; n. kam *nez(in) kur*, *nez(in) uz kurieni*; n. kdy *nez(in) kad*

neznamĚ **1** (o kterém se nic neví: místo, pachatel, původ ap.)

*nezinām*s; n. vojín *nezināms kareivis* **2** (který není znám, neobeznámený) *nepazīstams*s; n. člověk/ ~é slovo *nepazīstams cilvēks/ vārds* **II** m, (-ého), **~ā** f, (-ě) **1** (člověk) *nepazīstam*l's m, *nepazīstam*ā f; *svešinieks* m, *svešiniece* f, (*Gpl -ču*) **2**: **~ā** f, (-ě)

<mat.> *nezinām*l's m; rovnice o dvou ~ých *vienādojums ar diviem nezināmajiem* ♦ je to velká n. *tas vēl aizvien nav zināms*

nezničitelnĚ adj *neiznīcinām*s

nezpůsobilĚ adj *nepiemērot*s; (k čemu kam); n. k práci *darba nespējīg*s

nezpůsobnĚ adj (dítě) *nepieklājīg*s, *neuzvedīg*s; (chování) *nepatīkam*s

nezřídka adv *nereti, bieži*

nezvanĚ adj (host) *nelūgt*s, *neaicināt*s

nezvěstnĚ adj *bez vēsts pazud*l's (*f -usi*), je n. *viņš ir pazudis bez vēsts*

nezvratnĚ adj (důkaz, fakt, alibi) *neapstrīdam*s; (argument tēž)

*neatspēkojam*s; (rozhodnutí, přesvědčení) *negrozām*s, *galīg*s;

<lingv.> ~é sloveso *tiešs darbības vārds*

nezvykle *neierasti, neparasti*

nezvyklĚ adj **1** (čemu, na co) *nepierad*l's (*f -usi*) (*pie kā*)

2 (neobvyklý) *neierast*s, *neparast*s

1 *než* konj **1** (srovnávací) *nekā*; (v záporu) *kā*; (s komparativem tēž) *par*; je mladší n. já *viņš ir jaunāks nekā es*, *viņš ir jaunāks par mani*;

není mladší n. já *viņš nav jaunāks kā es*, *viņš nav jaunāks par mani*; raději odejdu, n. abych to neposlouchal *es labāk eju prom*, *nekā to klausos*; lépe pozdě n. nikdy *labāk vēlāk nekā nekad*;

lepší něco n. nic *labāk kaut kas nekā nekas* **2** (časová: před tím jak) *pirms*; n. půjdu, zavolám *pirms es atnākšu, es piezvanīšu*

3 (časová: až do) *kamēr*; počkej na mě, než se oblěknu *pagaidi, kamēr es apģērbšos*

než pron: ⇒ **který, jenž**

nežádoucí adj *nevělam*s; ~m způsobem *nevělamā veidā*; je n., aby... *nav vēlams, lai...*

neživý adj 1 (který nežije) *nedzīvī*s 2 <přen.> (ulice) *klus*s

nežli konj <kniž.>: ⇒ **než**

nežně adv *maigi*

nežnily adj *maig*s ♦ ~é pohlaví *maigais dzimums*

ni, ní pron: ⇒ **ona**

nic pron, (G nijčeho, D -čemu, A nic, I -čím, L -čem) *ne'kas* (G *nekā, D nekam, A neko, I ne ar ko, L -*); (s předložkou) *ne...kas*; (ve významu L) *ne'kur*; nevím o tom n. *es par to neko nezīnu*; nesouvisí s n. ničím *ne ar ko tas nav saistīts*; už o tom nechci n. slyšet *es vairs par to negribu dzirdēt*; n. si z toho nedělej *neņem pie sirds*; jakoby n. *it kā nekas nebūtu noticis*; to n. *tas nekas*; n. ve zlém *neņem(iet) jaunā*; nedá se n. dělat *tur neko nevar darīt*; za n. (na světě) *ne par ko (pasaulē)*; nestojí to za n. *tas nekam neder, tas nav nekā vērts*; o n. lepší/ moudřejší než... *ne par mata tiesu labāks/ gudrāks kā...*; nebylo z toho n. *tur nekas nesanača*; není k něčemu *tas (viņš) nekam neder*; do toho ti n. není *tā nav tava darišana* ♦ z něčeho n. *ne no šā, ne no tā*; začít z něčeho *sākt no nulles*; pro n. za n. *tāpat vien*

nicméně konj *tomēr, taču*

nicota f, (-y) (bezvýznamost) *niecīb*a f, *niecīgum*s m

nicotný adj *niecīg*s; (bezvýznamný) *nenozīmīg*s, *mazsvarīg*s

ničeho, ničem pron: ⇒ **nic**

ničema m, (-y, Npl -ové) *nelie*tis m, (G -ša), *neģē*līs m, (G -ļā)

ničemný adj 1 (nízký) *nekrītn*s; (silněji) *nelietīg*s, *neģēlīg*s

2 (chatný, nicotný) *nožēlojam*s; n. život *nožēlojama dzīve*

ničemu pron: ⇒ **nic**

ničenil i n, (-i) (nepřítel, hmyzu) *iznīcināšan*a f, (věci) *bojāšan*a f, (přírody, prostředí, kulturních památek) *postī*šān a f, zbraně hromadného n. *masu iznīcināšanas ieroči*

ničī pron *ne'viēna* (G, f *ne'viēnas*); není to n. zásluha *tas nav neviena nopelns*; čí to je? n. *kam tas pieder? nevienam*

ničīm pron: ⇒ **nic**

ničīt impf, (3.sg/pl -i) (nepřítel, hmyz, krysy) *iznīcīnāt* (III.1.); (věci) *bojāt* (II.); (přírodu, kulturní památky) *postī*šāt (III.1.); n. si zdravil nervy/ zrak *bojāt veselību/ nervus/ redzi*; n. komu život *bojāt kam dzīvi*

ničivý adj *postošs, iznīcinošs*; ~ā kritika *iznīcinoša kritika*

Nigérie f, (-e) *Nigērij*a f

nich pron: ⇒ **on**

nichž pron: ⇒ **který, jenž**

nijak adv *ne'kādi, ne'kādiģi*; situace se n. nezměníla *situācija nekādi nav mainījusies*; není to n. příjemné *tas it nemaz nav patīkami*; vypadat n. *slikti izskatīties*

nijakly pron 1 (žádný) *ne'kād*s; nebylo ~ých pohybů *nebija nekādu šaubu* 2 (neurčitý) *ne šād*s, *ne tād*s; je n. *viņš ir ne šāds, ne tāds*

nikam adv *ne uz kurieni, ne'kur*; n. nepůjdu *es ne uz kurieni (nekur) neiešu*; n. to nevedlo *nekas tur neiznāca*

nikde adv *ne'kur*; n. není *viņa nekur nav*

nijkdo pron, (G,A -koho, D -komu, L -kom, I -kým) *ne'vien*s; (s předložkou) *ne...vien*s; n. tu není *te neviena nav*; neslyšel jsem o nikom lepší *es ne par vienu labāku neesmu dzirdējis*; s nikým nemluvil *viņš ne ar vienu nerunāja*

nikdy adv *ne'kad*; lépe pozdě než n. *labāk vēlāk nekā nekad*

nikl [ny-] m, (-u, L -u) <chem.> *niķe*līs m, (G -ļā)

nikoho pron: ⇒ **nikdo**

nikoli(v) part <kniž.> 1 (popírá větu) *nē*; myslím, že n. *es domāju, ka nē*; Porozuměl jsi tomu? N. *Vai tu to saprati? Nē* 2 (popírá část věty) *nevis, ne*; n. skoupý, ale šetrný *nevis (ne) skops, bet taupīgs*

nikom, nikomu pron: ⇒ **nikdo**

nikotin [ny-, -tyn/-týn] m, (-u, L -u) *nikotīn*s m

nikterak adv <kniž.> *ne'kādi*; (vůbec ne) *it ne'maz*; není to n. obtížné *tas it nemaz nav grūti*

nikudy adv *ne pa kurieni*; nemohl n. utéct *viņš nekādā veidā nevarēja aizbēgt*; nelze se tam dostat n. jinudy *ne pa vienu citu ceļu tur nevar nokļūt*

nikým pron: ⇒ **nikdo**

Nil [ny] m, (-u, L -u) *Nī*l'a f

nim, ním, nímí pron: ⇒ **on**

nirvána [ny-] f, (-y) *nirvān*a f

nit f, (-i/-ē, pl: N,A -ē, D -im, L -ich, I -ēmi) 1 (na šiti) *dieg*s m; (obv. silnější, těž na vázání ap.) *pavedien*s m; cívka ~í *spolī*te f, (Gpl -šu); navléct n. do jehly *ievērt diegu adatā* ♦ nezůstala na něm ani

suchá n. *viņš bija izmircis līdz ādai (kaulam)* 2 <přen.> (rozhovoru) *pavedien*s m; ztratit n. rozhovoru *pazaudēt sarunas pavedienu*; červená n. (děje) *galvenā doma, galvenā sīzeta līnija*

niterný adj (život, pocit, tužba) *iekšē*j's

nitk a f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *diedzī*l's m, *pavedien*s m ♦ jeho život visí na ~ce *viņa dzīvība karājas mata galā*; ⇒ **nit**

nitlro n, (-ra, Gpl -er) 1 *iekšē*l'ne f, (Gpl -ru), *iekšp*u'se f, (Gpl -šu); n.

země *zemes dzī*l'es f, pl, (G -ļu); v ~ru Afriky *Áfrikas iekšienē*

2 (člověka) *iekšē*jā *pasaul*e f, (Gpl -ļu); v ~ru *sirds dzijumos*

nitroglycerin [ny-] m, (-u, L -u) <chem.> *nitroglicerīn*s m

nizko adv, (kompar. niž(e)) *zemu, zemi*

nizkly adj, (kompar. nižši) 1 *zem*s; ~ā cena *zema cena*; ~ā voda *zems ūdens līmenis* 2 (podlý) *zemisk*s, *nekrietn*s

Nizozeml'ec m, (-ce), **Nizozem**k'a f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek)

*nīderlandie*l'tis m, (G -ša), *nīderlandie*l'te f, (Gpl -šu); *holandie*l'tis m, (G -ša), *holandie*l'te f, (Gpl -šu)

Nizozeml'i n, (-i), **Nizozemsk**lo n, (-a) *Nīderland*e f, *Holand*e f

nizozemsky adj 1 (vztahující se k Nizozemsku) *Nīderlandes* (G),

Holandes (G); N-é království *Nīderlandes Karaliste* 2 (vztahující se k Nizozemcům) *nīderlandiešu* (G), *holandiešu* (G)

niž, **niže**, **niže** adv, kompar. *zemāk*; n. než *zemāk (ne)kā*; n. uvedený *zemākminēt*l'ais; n. podepsaný *apakšā parakstī*jies

niže f, (-e); <meteor.> tlaková n. *zema (gaisa) spīdiena jos*l'a f, *ciklon*s m

nižina f, (-y) *zemie*l'ne f, (Gpl -ru)

nižši adj, kompar. *zemāk*s; n. než (co/kdo) *zemāks (ne)kā (kas), zemāks par (ko)*: ⇒ **nizky**

NKŪ [en-ká-ú] zkr. (Nejvyšší kontrolní úřad) ≅ *VK (Valsts kontrole)*

n. l. zkr. (našeho letopočtu) *m. ē. (mūsu ērā)*

no part <kol.> *nu*; no ne! *nu nē!*; no jo *nu ja*; no dovol! *nu piedod!*;

no nazdar! (nepřijemné překvapení) *lab'rit!* (*nepatīkams pārsteigums*);

no (tak) mluv! *nu runā (taču)!*

nobl <kol.> I adj, (neskl.) (podnik, oblečení) *smalk*s, *pirmšķirī*g's; n.

dáma/ společnost *smalka dāma/ sabiedrība* II adv (chovat se)

smalki

noblesa f, (-y) *cēlum*s m, *cildenum*s m

noblesni adj (ušlechtlý) *cē*l's, *cīden*s; (přotřídní) *smalk*s, *pirmšķirī*g's

noc f, (-i, pl: N,A -i, D -im, L -ich, I -emi) *nak*l'ts f, (Gpl -šu); dobrou n.!

labu nakti!; v ~i *naktī, pa naktī*; v ~i na dnešek *šonakt'/ vakarnakt*;

dnes v ~i *šonakt*; n. co n. *katru nakti*; pozdě v ~i *vēlu naktī*;

ve dne v ~i *dienu un nakti*; strávit n. s kým *pavadīt nakti ar ko*;

zůstat na n. (u koho) *palikt pa nakti (pie kā)*

♦ to je jako den a n. *tas ir kā diena pret nakti*; kde lišky dávají

dobrou n. *viņā pasaules malā*

nocleh m, (-hu, Lpl -zich) 1 (přenocování) (*pār*)*nakšņošan*a f,

poskytnout komu n. *pīdāvāt kam nakst mājas* 2 (místo k spěpání)

*gulviet*l'a f

noclehār'na f, (-ny, D,L -en) *nakstsmī*l'ne f, (Gpl -ru); turistická n.

*tūristu nakstsmī*l'ne

nocl'ovat impf, (-uje) 1 *nakšņ*l'ot (II.), *pār*nakšņl'ot (II.) 2 (ponocovat)

pavadīt (III.1.) *nakti*

nočnī adj *nakts* (G); n. stolec *nakstgaldī*l's m; n. košile

*nakstkrekl*s m; n. krém *nakstskrēm*s m; n. spánek *nakstsmieg*l's

m; n. mūra *sliktis sap*l'nis m, (G -ņa), *murg*s m; n. směna

*nakstmai*l'a f, *lékárna* s n. *službou dežū*raptiek]a f; n. podnik

*nakstklub*s m, *nakstbār*s m; n. hlídač *nakstssarg*s m; n. zviřel' n.

pták *nakstsdzīvniek*s m/ *nakstspu*l'nis m; n. motýl' *nakststaurī*l's m;

v ~ch hodinách *naktī, pa naktī*; n. Praha *Prāga naktī*

nočnīk m, (-ku, Lpl -cich) *nakstpod*s m

nol]ha f, (-hy, D,L -ze, pl: G -h/-hou, D -hām, L -hāch/-hou, I -hami/-hama)

*kā*j'a f; přední/ zadní n. (u zvířat) *priekš*kā]a f/ *paka*kā]a f

(*dzīvniekiem*); <med.> plochá n. *plakanā pēd*l'a f; šlápnout komu na

~hu *uzkāpt kam uz kājas*; podzrākt komu ~hu *aizlikt kam kāju*

priekšā; být celý den na ~hou *būt visu dienu uz kājām*; sotva se

držet na ~hou *tik tikko turētīs uz kājām*; plést se pod ~hama

maisīties pa kājām; <vulg.> trnhi si ~hou! *ej ellē!* ♦ nebyla tam

ani n. *tur nebija ne dzīves dvēseles*; postavit se na vlastní ~hy

nostātīs uz savām kājām; vzit ~hy na ramena *ņemt kājas pār*

pleciem; být jednou ~hou v hrobě *būt ar vienu kāju kapā*; žit na

vysoké ~ze *dzīvot plaši*; ztrācēt pūdu pod ~hama *zaudēt*

pamatu (zemi) zem kājām; obrātit něco vzhūru ~hama *apgriekt*

kaut ko ar kājām gaisā; vstāt levou ~hou *izkāpt ar kreiso kāju*

no gultas

nohavic]e f, (-e, Gpl -) *bikšu* star]a f

nol]k m, (-ku, Lpl -cich/-kāch) <kuch.> *klim*pl'a f, *ķījken*s m

- nomenklatura** f. (-ry, D.L -ře) *nomenklatūra* f
- nominacie** f. (-e) *nominācija* f, *nominēšana* f; <sport> *atla*se f, (Gpl -šu), *atlasīšana* f
- nominālni** adj *nomināls*; n. hodnota *nominālvērtība* f
- nominativ** [-ty-] m, (-u, L -u) <lingv.> *nominatīvs* m
- nominovat** (im)pf, (-uje) *nominēt* (II.), *izvirzīt* (III.1.); <sport> *atlasīt* (III.1.); n. koho na cenu *izvirzīt ko balvai*
- nonstop** adj, (neskl.)adv <kol.> *bez pārtraukuma, nepārtraukti*; (provoz) *cauru diennakti*; stānek s n. provozem *diennakts kiosks*; n. let *bez nolaišanās lidojums, lidojums bez pārsēšanās*
- Nor** m, (-a, Npl -ovē), **Nor**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *norvēģis* m, *norvēģiete* f, (Gpl -šu); ~ovē *norvēģi*
- no**ra f, (-ry, D.L -fe) *a*l|a f
- norjek** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** <zool.> *ūdele* f, (Gpl -ju) **2** (kožešina) *ūdejad*a f
- Norimberk** m, (-u) *Nirnberg*a f
- nor**ma f, (-my, Gpl -em) **1** *norma* f, *právní n. tiesību (juridiskā) norma*; spļnit ~mu *izpildīt normu* **2** (stātem urcēnā) *standarts* m; státni n. *valsts standarts*
- normál** m, (-u, L -ul-e) *caurmērs* m, *vidusmērs* m; voda stoupla nad n. *ūdēns līmenis ir cēlies virs normālā (līmeņa)*
- normalizacie** f, (-e) **1** <tēz pol.> (uvēdeni v normālni stav) *normalizācija* f **2** (stanoveni priedisū) *standartizācija* f, *normalizācija* f, n. výrobnich metod *ražošanas metožu standartizācija*
- normálnē** adv *normāli*
- normālni** adj **1** (bēžņ) *normāls*; neni ūplnē n. *viņš nav pilnīgi normāls* **2** (nevybočujici z normy) *standarta* (G), *normāls*; n. velikost *standarta izmērs*
- Normandije** [-dy-] f, (-e) *Normandija* f
- normativ** [-ty-l-ty-] m, (-u, L -u) *normatīvs* m
- normativni** [-ty-l-ty-] adj *normatīvs*; n. mluvnice *normatīvā gramatika*
- Norsklo** n, (-a) *Norvēģija* f
- norsky** adv *norvēģiski, norvēģu valodā*
- norský** adj **1** (vztahující se k Norsku) *Norvēģijas* (G); **N**-é království *Norvēģijas Karaliste* **2** (vztahující se k Norum) *norvēģu* (G)
- norština** f, (-y) *norvēģu valoda* f
- nos** m, (-u, L -e-u) *deguns* m; mluvit ~em *runāt caur degunu*; ohrnovat n. nad čim *raukt degunu par ko*; udēlat na koho dlouhý n. *parādīt kam garu degunu*; (māš to) přímo pod (před) ~em *deguna galā*; (zavřít dveře) před ~em *deguna galā*; (odejít) s dlouhým ~em *ar garu degunu* ♦ nejde mu to pod n. *viņam tas nav pa prātam*; vodit někoho za n. *vazāt kādu aiz deguna*; strkat do něčeho n. *bāzt savu degunu kaut kur*, zāvidēt někomu n. mezi očima *kādu ļoti apskaust*; má dobrý n. *viņam ir labs deguns*
- nosic** m, (-e) **1** (zavazadel) *nesējs* m **2** (na kole) *bagāžnieks* m (*divritenim*) **3** (dat) (*datu*) *nesējs* m; hudební ~e *mūzikas ieraksti*
- nosit** impf, (3.sg/pl -sí, pas. -šen) **1** *nest* (*nes, nesa*)*; (stāle, opakovanē) *nēsāt* (II.); n. co u sebe *nēsāt ko sev līdz*; n. jídlo na stůl *pašniegt (-sniedz, -sniedza)* ēdienu galdā* ♦ n. dříví do lesa *darīt kaut ko lieku* **2** (mit na sobě: oblečení, obuv) *valkāt* (II.); (těž brýle, vousy ap.) *nēsāt* (II.); n. smutek *tērpties (tērptas, tērptās)* sērās*; n. pod srdcem dítě *gaidīt* (III.1.) *bērnu* ■ n. se impf **1** (šaty): to se teď ~sí *tas tagad ir modē* **2** <expr.> (pyšně si vykračovat) *cienīgi soļot* (II.)
- nositel** m, (-e, Npl -ē), **nositel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (nákazy) *infekcijas izplatītājs* m, *izplatītāja* f; *infekcijas nēsētājs* m, *nēsētāja* f; (pokroku ideju) (*prograsa/ ideju*) *nesējs* m, *nesēja* f **2**: n. řádu *ordeņa kavalieris* m, *kavaliere* f; n. ceny *balvas (prēmijas) ieguvējs* m, *ieguvēja* f
- nositka** n, pl, (-ek, Lpl -kách) *nestu*lves f, pl, (G -vju)
- nosní** adv *deguna* (G); n. dutina *deguna dobums*; n. kapky *deguna pilieni*; n. dířka *nāšs* f, (Gpl -šu)
- nosnost** f, (-i) <tech.> *kravnesība* f
- nosníj** adj **1** <tech.> *nesošs*; ~á konstrukce *nesošā konstrukcija* **2**: ~á slepice *dējējvīstis* f
- nosorožlec** m, (-ce) <zool.> *degunraudzis* m, (G -dža)
- nosov**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *nāse*nis m, (G -ņa), *nažāls līdzska*nis m, (G -ņa)
- nostalgický** adj *nostalgisks*
- nostalgije** f, (-e) *nostalgija* f
- not**a f, (-y) **1** <hud.> *nots* f, (Gpl -šu); hrāt z ~ spēlēt *pēc notīm* **2** <kol.> (nápěv) *melodija* f ♦ *tancovat* (pískat, zpívat) *podle něč* ~y *dancot pēc kāda stabules*; kápnout někomu do ~y *izdarīt kaut ko kāda labānotā* f, (-y) <pol.> *not*a f; protestní n. *protesta nota*
- notár** m, (-ce), **notár**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *notārs* m, *notāre* f
- notářský** adj (ověření, zápis) *notariāls*
- notářství** n, (-i) *notariāts* m
- notes** m, (-u, L -u) *piezīmju blok*s m, *bloknots* m
- notně** adv *pamatīgi, krietni*
- notníj** adj *pamatīgs, krietns*; s ~ou *dāvkou humoru ar krietnu humora devu*
- notoricky** adv *hroniski*; n. známý *labi zināms, labi pazīstams*
- notorický** adj *hronisks*; (lhář, optimista) *nelabojams*
- notjovat** (si) impf, (-uje) <kol.> **1** (zpívat si) *dziedāt* (III.2.)*; (potichu) *dunglot* (II.) **2** (přizvukovat) *piekrist* (-krit, -krita)*, *piebalsot* (II.); (komu kam)
- nouze** f, (-e) **1** (bída) *trūkums* m, *nabadzība* f; žít v ~i *dzīvot trūkumā (nabadzībā)*; mit, trpēt *nouzi* ~i *ciest trūkumu* ♦ třít bídu s ~i *būt galīgā postā* **2** (nedostatek) (o koho/co) (*kā*) *trūkums* m; n. o pracovní síly/ o peníze *darbaspēka/ naudas trūkums*; bytová n. *dzīvokļu trūkums* **3** (nutnost) *nepieciešamība* f, *vajadzība* f; východisko z ~e *vienīgā izeja* ♦ *dělat* z n. *ctnost izdarīt kaut ko vajadzības spiestam*
- nouzový** adj (byť, opatření, řešení) *pagaidu* (jen G); n. východ *rezerves izeja*; n. vypínač/ ~é osvětlení *avārijas slēdzis/ apgaismojums*; ~é přístání *piespiedu nolaišanās*; n. signál *briesmu signāls*; ~á situace *kritisks stāvoklis*
- nov** m, (-u, L -ul-ē) <astr.> *jauns mēness* m, (G -s)
- nováček** m, (-ka, Npl -cil-kové, Lpl -cich) **1** (začátečník) *iesācējs* m, *iesācēja* f; *zařknālbis* m, (G -bja), *zařknālbe* f, (Gpl -bju) <pej.>; (ve sportu, v pracovním kolektivu) *jaunatnācējs* m, *jaunatnācēja* f; *jaunpienācējs* m, *jaunpienācēja* f; *jauniņ*ais m, *jauniņ*ā f <kol.> **2** <voj.> *jauniesaukt*ais m
- nově** adv (nedávno) *nesen, nupat*; n. zvolený *jaunizvēlēts, jaunievēlēts*; n. vydaná kniha *jaunizdota grāmata*; n. zřizeny obchod *jaunatvērts veikals*; n. vymalovaný byt *nesen izremontēts dzīvoklis*
- novel**a f, (-y) **1** <lit.> *novelle* f, (Gpl -ju) **2** <práv.> (*likuma*) *papildinājums* m, *novelle* f, (Gpl -ju)
- novelizacie** f, (-e) (*likuma*) *papildināšana* f, *labošana* f
- novelizovat** (im)pf, (-uje) *izdarīt* (III.1.) *labojumu (papildinājumu), novelizēt* (II.)
- novin**a f, (-y) *jaunums* m, *jauna ziņa* f
- novinář** m, (-e), **novinář**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *žurnālists* m, *žurnāliste* f, (Gpl -stu)
- novinářský** adj **1** (legitimace, instinkt) *žurnālists* (G); (kruhy, činnost, povolání) *žurnālistu* (G) **2** (jazyk, styl, zprávy) *laikrakstu* (G), *avižu* (G); n. článek *avižraksts* m; <přen.> ~á *kachna avižpīle* f, (Gpl -ju)
- novin**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (novina) *jaunums* m, *jauna ziņa* f, to je pro mě n. *man tas ir jaunums* **2** (novota) *jaunums* m; (technická též) *jaunievedums* m; knižní ~ky *jaunās grāmatas*; filmová n. *jauna filma*
- novinový** adj (zpráva, titulky) *laikrakstu* (G), *avižu* (G); n. článek *avižraksts* m; n. papír *avižpapīrs* m; n. stánek *laikrakstu (avižu) kiosks*
- novinly** f, pl, (-) *laikraksts* m, *avižze* f, (Gpl -žu); *nástěnné n. sienasavižze* f, (Gpl -žu); televizní n. *televizijas ziņas* f, pl
- novodobý** adj *jaunlaiku* (G); (současný) *mūsdienu* (G), *mūsliaku* (G); ~á *historie jaunlaiku vēsture*
- novomanžel** m, (-a, V -i, pl: N -ovēl-é, A -yl-e, I -yl-i), **novomanžel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *jaunlaulātāis* m, *jaunlaulātā* f; *jaunais vīrs* m, *jaunā siev*a f, ~é *jaunlaulātie*
- novopečený** adj <kol., expr.> *jaunizcept*ts
- novoroční** adj *jaungada* (G); n. blahopřání *jaungada apsveikums, apsveikums Jaunajā gadā*
- novorozený** n, (-ěte, Npl -ata), **novorozen**ec m, (-ce) *jaundzimuš*ais m
- novostav**ba f, (-by, D.L -eb) *jauncelt*(ne f, (Gpl -ņu), *jaunbū*ve f, (Gpl -vju)
- novot**a f, (-y) **1** (novinka) *jauninājums* m, *jaunievedums* m; zavādēt ~y *ievieš jauninājumu* **2** (novost) *jaunums* m
- nový** adj *jauns*; nejnovější *zpráva/ móda pēdējās ziņas/ pēdējā mode*; co ~ého? *kas jauns?*; zbrusu n. *pilnīgi jauns*; N. Zeland *Jaunzēlande* f; N-á *Guinea* [gvi-] *Jaungvineja* f ♦ začít n. žít *viņš sākt jaunu dzīvi*
- nozdr**a f, (-y) *nāšs* f, (Gpl -su)
- nože** m: ⇒ **nůž**
- nožič**ka, **nož**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek, I -kami-kama) (lidská, houby, sklenky) *kājiņa* f, *kājele* f, (Gpl -ju) <pej./žert.>

nu part *nu*; *nu ano nu jā*; *nu ovšem nu, protams*; *nu což nu ko*; *nu dobrá nu labi*

nuancē [nu-/ny-] f. (-e) <kníž.> *nian|se f. (Gpl -šu)*

nucenē adj (smát se) *piespiesti*; (pracovat) *piespiedu kārtā*

nucenīj adj *piespiedu (žen G)*, *piespiests*; ~ā práce *piespiedu darbs*; n. úsměv *piespiests smaids*; ~ā správa *administratīvā uzraudzība*; byli jsme ~i... *mēs bijām spiesti...*

nud|a f. (-y) *garlaicīb|a f.*; ~ou, z ~y *no garlaicības, aiz garlaicības*

nud|it impf. (3.sg/pl -i) *garlaik|ot (II.)* ■ **n. se** impf *garlaik|oties (II.)*

nud|le f. (-e), obv. pl ~e *nūde|les f. pl. (G -ju)*, *makaron|ī m. pl.*

nakrājet co na n. *sagriezť ko (tievās un garās) šķēlītēs*

nudn|j adj *garlaicīg|s*

nukleārn|j adj *nukleār|s*; n. zbranē *kodolieroč|ī m. pl*

nul|a f. (-y) *nū|le f. (Gpl -lju)*; pēt stupņū pod/ nad ~ou *pieci grādi zem/ virs nulles* ♦ *úplnā (učinēnā) n. apaļa nulle*; n. od ~y *pojde no nekā nekas nerodas*

nulov|j adj **1** *null-*, *nulles (G)*; n. bod *nullpunkt|s m.*, *nulles punkts*;

<fyz.> *absolutni ~ā* *teplota absolūtā nulle 2 (žādnj) nekād|s*; ~ā šance *nekādas iespējas*; n. vjrsledēk *nekāds iznākums*

nult|j num: ~ā *hodina pusnak|ts f. (Gpl -šu)*; n. ročnik

sagatavošanas kurss; <geogr.> n. *polednik nullmeridān|s m*

numerac|e f. (-e) *numerācij|a f*

nūš|e f. (-e) *groz|s m. (nešanai uz muguras)*

nū|tīt impf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (koho k čemu, do čeho) *spiest (spiež, spieda)* (ko darīt ko)*, *piespiest (-spiež, -spieda)* (ko darīt ko)*; n. koho ke kompromisūm *spiest ko ielaisties kompromisos*;

jsem ~cen *konstatovat, že... es esmu spiests konstatēt, ka...*;

to ~ti k přemýšlení *tas liek pārdomāt* ■ **n. se** impf (do čeho,

k čemu) *piespiest (-spiež, -spieda)* sevi (darīt ko)*; n. se do

smichu piespiesti smieties; *nenechte se n.!* *nelieciēt sevi lūgties!*

nutkān|j n. (-i) *dzinu|lis m. (G -ja)*, *vēlēšan|ās f.*, *mēl jsem n.* (udēlat co) *man bija vēlēšanās (izdarīt ko)*

nutnē adv *noteikti, obligāti*; (nevyhnutelnē) *neizbēgamī*; n. potřebuji tvoji pomoc *man noteikti vajadzīga tava palīdzība*; z toho n. *vyplývá, že... no tā neizbēgami izriet, ka...*

nutnost f. (-i) *nepieciešamība f.*, *vajadzība f.*; v případě ~i *nepieciešamības gadījumā, ja ir nepieciešams*; z ~i *vajadzības spiests*; životní n. *dzīves nepieciešamība*

nutn|j adj *nepieciešam|s.*, *vajadzīg|s*; (absolutnē) *obligāt|s*;

(nevyhnutelnj) *neizbēgam|s*; ~ā *podminka obligāts*

priekšnoteikums; ~ē *zlo neizbēgams ļaunums*; je ~o (~ē)

poznamenat/ přiznat, že... jāpiebilst/ jāatzīst, ka...

nutri|e f. (-e) <zool.> *nūtrij|a f*

kūz m. (nože) *na|zis m. (G -ža)*; *kapenis| kuchyňskj/ zavirací n.*

kabatas/ virtuves/ saliekamais nazis

nužē int *nu, nu tad*; n. *pojdmē! nu tad iesim!*

nūž|ky f. pl. (-ek) *šķēr|es f. pl.*, *grīez|nes f. pl. (G -ņu)*

nybrž konj <kníž.> *bet; nejen - n. ne tikai - bet arī*

nylon [naj-] m. (-u, L -u) *neilon|s m*

Nymburk m. (-ka, L -ku/-ce) *Nimburk|a f. (pilsēta Čehijā netālu no*

Prāgas)

nyneš|jēk m. (-ka): od ~ka *kopš šī brīža, kopš šī laika*; do ~ka *līdz šim brīdim, līdz šim laikam*

nyneš|j adj *pašreizēj|ais, tagadēj|ais*; (současnj) *mūsdienu (G)*,

mūslaiku (G); n. *vlada pašreizējā valdība*; jeho n. *žena viņa pašreizējā sieva*; n. *mładež mūsdienu jaunatne*

nyni adv *tagad*; (v této chvíli) *pašreiz, patlaban*

nyť m. (-u, L -u/-ē) <tech.> *knie|de f. (Gpl -žu)*

O, Ó

O, o, Ó, ó; [ó] n. (neskl.) (písmeno) (*burts*) o [uo] m. (neskl.) (v cizích slovech se vyslovuje jako [oj]); krátké ol dlouhé o (ó) *īsaiss o [o] / garais o [ó]* ♦ *nohy do o O kājas*

o₂ prep I (s A) **1** (dotyk s něčím) *pret (s Asg, Dpl)*; opřít se o stěnu *atbalstīties pret sienu*; mrštit (s čim) o zem *triekt (ko) pret zemi*; o co jsi zakopl? *pret ko tu paklupi?* **2** (měrový rozdíl) *par (s Asg, Dpl)*; zkrátit o pět centimetrů *saīsināt par pieciem centimetriem*; opozdit se o deset minut *nokavēties par desmit minūtēm*; o deset eur dražší *par desmit eiro dārgāks*; o tři roky starší *par trijiem gadiem vecāks, trīs gadus vecāks*; o hlavu vyšší (par) *galvas tiesu garāks*; o patro výš stávu *augstāk*; o mnoho lepší *daudz labāks*; o to více *vēl jo vairāk 3* (ve vazbách s citovými slovesy) *par (s Asg, Dpl)*; bát se o syna *baidīties par dēlu*; strach o rodinu *bailes par ģimeni*; boj o moc *cīņa par varu*; prosit o pomoc *lūgt palīdzību*; nestoj o to *tas nav tā vērts*; oč jde? *par ko ir runa?* II (s L) **1** (se slovesy sdělování) *par (s Asg, Dpl)*; mluvit/ psát o sportu *runāt/ rakstīt par sportu*; kniha o umění *grāmata par mākslu*; nevědět o ničem *nezināt ne par ko 2* (časový údaj) (*překládá se L*); o půlnoci *pusnaktī*; o Vánocích *Ziemassvētkos*; o prázdninách *brīvlaikā*; o čtvrté (hodině) *(pulksten) četros 3* (rozměr, rozsah): byt o dvou pokojích *divīstabu dzīvoklis*; hra o třech jednáních *trīscēlienu luga*; pytel o váze deset kilogramů *desmit kilogramus smags maiss*; strop o výšce tři metrů *trīs metrus augsti griesti 4* (prostředek, nástroj) *ar (s I)*; chodit o berlich *staigāt ar kruķiem*; skok o tyči *lēciens ar kārti 5* (okolnost): zůstat o samotě *palikt vienam pašam*; (udēlat co) o své vůli *pēc savas gribas*; žit o hladu *dzīvot badā*; žit o vodě *pārtikt tikai no ūdens*

o₂ int *ak!, aī!*; ó *bože! ak Dievs!*

oāz|a f. (-y) *oāz|e f. (Gpl -žu)*

ob prep. (s A): ob den *katru otro dienu*; psát ob řádek *rakstīt katrā*

otrajā rindiņā; (bydlet) *ob dům aiznākošajā mājā*

ob|a num. (fīn ~ē, Am -a, fīn -ē, G.L -ou, D.I -ēma) *ab|ī (f -as)*; o. dva *abi divi* ♦ *mā ~ē ruce levē viņš ir kā bez rokām (nagiem)*; hrát na ~ē strany *sadarboties ar abām pusēm*

obal m. (-u, L -u/-e) **1** *iesaiņojums m*; dát co do ~u *iesaiņ|ot (II.) ko*;

sundat z čeho o. izsaiņ|ot (II.) ko ♦ *mluvit bez ~u runāt bez aplinkiem 2* (knihy, sešitu) *apva|k|s m.*, *apvāk|s m*

obalamu|tīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) <expr.> *piemān|īt (III. 1.)*,

piemu|k|ot (II.)

obal|īt pf. (3.sg/pl -i) (obtočením) (co čim, do čeho) *ie|ītīt (-tin, -tina)**

(*ko kur*), *ap|tīt (-tin, -tina)* (ko ar ko)*; (zabalit) *iesaiņ|ot (II.) (ko kur)*;

o. knihu papírem *ietīt grāmatu papīrā 2* <kuch.> (co čim, v čem)

pār|klāt (-klāj, -klāja)* (ko ar ko); (ze všech stran) *apvi|lāt (II.) (ko*

kur); o. řízek ve strouhance *apvi|lāt šniceli rīvmaizē*

obāl|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (dopisni) *aplok|sne f. (Gpl -šņu)*

2 (knihy, sešitu) *vāk|ī m. pl.*, *apvāk|s m*

obal|ovat impf. (-uje); ⇒ **obalit**

obalov|j adj: o. papír *ietinamais papīrs*; o. materiál *iesaiņošanas materiāls*; ~ē sklo *stikla tara*

obarv|īt pf. (3.sg/pl -i) *nokrās|ot (II.)*; o. si vlasy načerno *nokrāsot matus melnā krāsā*

obarv|ovat impf. (-uje) *krās|ot (II.)*

obav|a f. (-y) **1** (starost) *baž|as f. pl.*; (o koho/co *par ko*); mít ~y

baž|īties (II.); vyslovit ~y *izteikt bažas*; *buďte bez ~l esiet bez*

bažām! 2 (strach) *baī|les f. pl. (G -ju)*; (z koho/čeho, před kým/čím

no kā); mít ~y z koho *baid|īties (III. 1.) no kā*; z ~y před čim

baidoties (bailēs) no kā

obávan|j adj *bailes izraisošs, kas rada bailes*

obáv|at se impf. (-á) **1** (mít starost) (o koho/co) *baž|īties (II.) (par ko)*;

(strachovat se) *baid|īties (III. 1.) (par ko)*; ~ám se, že se opozdím es

baidos, ka nokavēšos 2 (bát se) (koho/čeho) *baid|īties (III. 1.) (no*

kā); o. se nejhoršího *baidīties, ka noticis visjaunākais*

občan m. (-a, Npl -é), **občan|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pilsōn|is m.*

(*G -ņa*), *pilsōn|e f. (Gpl -ņu)*

občan|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> (průkaz) *personas apliecība*

f., *personas identifikācijas kartē f. (Gpl -šu)*

občanskoprávní adj: o. řízení *civilproces|s m*

občansk|j adj **1** *pilsōņa (G)*, *pilsōņu (G)*; ~ā *válka pilsōņu karš*; o.

průkaz, ~ā legitimace personas apliecība; <šk.> ~ā *výchova*

sabiedrības mācība; <hist.> *O-é forum Pilsōņu forums (politiska*

pilsōņu grupa) 2 (nevojenskj, necirkevní) *civil|s, civil-*; ~é *právo*

civiltiesīb|as f. pl.; o. *zákonik civilkodeks|s m.*; o. *sňatek civilas*

laulības (dzimtsarakstu nodaļa, ne baznīcā) 3 (typický pro občany)

pilsonisk|s; ~ā *společnost pilsoniska sabiedrība*

občanstv|j n. (-i) *pilsōntība f.*; české státni o. *Čehijas Republikas*

pilsōntība; dvoji o. *dubultā pilsōntība*

občas adv *reizēm, laiku pa laikam*

občasnj adj *neregulār|s, periodisk|s*; bude oblačno s ~ym

deštěm būs nomācies, brīžiem lietus

obcerstven|j n. (-i) **1** *uzkožām|ie m. pl 2* (bufet) *bufe|te f. (Gpl -šu)*

obcerstv|īt pf. (3.sg/pl -i) *atsvaidz|ināt (III. 1.)*, *atspirdz|ināt (III. 1.)*;

<přen.> o. něčí paměť *atsvaidzināt kāda atmiņu* ■ **o. se** pf

atsvaidz|ināties (III. 1.), *atspirdz|ināties (III. 1.)*; (jídlem)

iestipr|ināties (III. 1.)

obdar|ovat impf. (-uje) (koho čím) *uzdāvlvināt* (III. 1.) (*kam ko*); (hojně) *apdāvljināt* (III. 1.) (*ko ar ko*); (téz něčim nehmotným) *veltīt* (III. 1.) (*kam ko*), *apveltīt* (III. 1.) (*ko ar ko*); o. koho knihou *uzdāvināt kam grāmatu*; o. koho pohledem *veltīt kam skatienu*, *apveltīt ko ar skatienu*

obdar|īt impf. (3.sg/pl -i) (koho čím) *veltīt* (III. 1.) (*kam ko*), *apveltīt* (III. 1.) (*ko ar ko*); ~ila ho ūsmēm vīņa *veltīja vīņam smaidu*, *vīņa apveltīja vīņu ar smaidu*; příroda ji ~ila nesmírnou krásou *daba vīņu ir apveltījusi ar neizsakāmu skaistumu*

obdēlat pf. (-ā), **obdēlāvat** impf. (-ā) *apstrādāt* (II.); o. pūdu *apstrādāt zemi*

obdēlnīk m. (-ku, Lpl -cich) <mat.> *taisnstūrīš m*

obden adv *katru otro dienu*

obdiv m. (-u, L -u) *apbrīnīš m*; (ūzas) *sajūsmja f*, (nad kým/čim, ke komu/čemu, pro koho/co *par ko*); citit o. ke komu *just apbrīnu pret ko*; budīt o. *izraisīt apbrīnu*

obdivovanj adj *apbrīnošs*; nej~ējši *visvairāk apbrīnotais*

obdivovat impf. (-uje) (koho/co), **obdivovat se** impf. (-uje)

(komu/čemu) *apbrīnot* (II.), *sajūsmjināties* (III. 1.) (*par ko*)

obdivovatel m. (-e, Npl -ē), **obdivovatel|ka** f. (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *apbrīnotājīš m*, *apbrīnotāja f*, (cítel) *cienītājīš m*, *cienītāja f*, (opačného pohlavī) *pielūdžējīš m*, *pielūdžēja f*

obdivuhodnīj adj *apbrīnojumīšs*; je ~ē, že... *apbrīnojami, ka...*

obdoba f. (-y) *analogija f*, *līdzība f*, (krize), která nemá ~y *kurai nav otras līdzīgas*

¹ **obdobj** n. (-i) (*laika*) *posmīš m*, *periodīš m*; (od čeho do čeho *no kā līdz kam*); ročnī o. *gadalaikīš m*; o. suchai deštū *sausuma/lietus periods*; topnē o. *apkures sezonā f*, volebnī (funkcnī) o. *pilnvaru laikīš m*

obdobnē adv *analogīski*, *līdzīgi*

obdobnīj adj *analogīskīšs*, *līdzīgīšs*

obdrzenj n. (-i) <kníž.> *saņemšanā f*, po o. (čeho) *pēc (kā) saņemšanas*; pī o. (čeho) *saņemot (ko)*

obdrzjet pf. (3.sg/pl -i) <kníž.> *saņemt (-ņem, -ņēma)**

obē num: ⇒ **oba**

¹ **objec** f. (-ce) **1** <adm.> (vesnice) *pagastīš m*; (mesto) *pilsētā f* **2** (obecnī ūrad) *vietējā pašvaldība f* **3** (sdružení) *apvienība f*, *organizācija f*, náboženská o. *draudzība f*, (Gpl -džu); čtenářská o. *lasītāju lokīš m*, *lasītājī m*, *pl*

obcenstvjo n. (-a) *publikā f*; (v divadle též) *skatītājī m*, *pl*; (na koncertē též) *klausītājī m*, *pl*

obecnē adv *vispārīgi*, *vispār-;* o. uznāvanj *vispārāztītīšs*; o. prospēšnī *tāds, kas nes labumu sabiedrībai*; je o. znāmo, že... *ir vispārzināms, ka...*

obecnī adj (patfīci vesnīci) *pagasta (G)*; (patfīci mēstu) *pilsētas (G)*; (patfīci obecnīmu ūradu) (*vietējās*) *pašvaldības (G)*; o. knihovna *publiskā bibliotēka*; o. zastupitelstvi *vietējā pašvaldība*; o. volby *vietējo pašvaldību vēlēšanas*

obecnīj adj *vispārējīšs*, *vispārīgīšs*; ~ē blaho *vispārības labums*; <hist.> ~ā škola *sākumskola f*, <lingv.> ~ā čeština *vispārējā (neliterārā) čehu (sarun)valoda*; ~ā jazykovēda *vispārīgā valodniecība*

obēd m. (-u, L -ē) *pusdienīšas f*, *pl*; jīt na o. *iet pusdienās*; pozvat koho na o. *ielūgt ko pusdienās*; co je k ~u? *kas ir pusdienās?*; mit ko k ~u *ēst ko pusdienās*; o. o třech chodech *pusdienas ar trijiem ēdieniem*; pī ~ē *pusdienu laikā*, *pusdienojot*; jsem po ~ē *es jau esmu paēdis (pusdienas)*

obēdv|at impf. (-ā) *pusdienot* (II.), *ēst (ēd, ēda)* pusdienas*; o. polēvku *ēst pusdienās zupu*; co jsi ~al? *ko tu ēdi pusdienās?*

obē|h m. (-hu, Lpl -zich) **1** (vzduchu, vody) *riņķošanā f*, *cirkulācija f*, <med.> o. krve *asinsritē f* **2** <ekon.> *apgrozība f*, o. zbožīl penēž *preču/ naudas apgrozība*; dāt do ~hu *laist ko apgrozībā*; stāhnout co z ~hu *izņemt ko no apgrozības*

obeljīt pf. (-jde, prēt. -šel, imp. -jdi, -jdēte) **1** (jīt kolem) *apļiet (-iet, -gāja)*, apļiet (-iet, -gāja)* apkārt (kam)*; o. dūm *apiet māju (apkārt mājai)*; <pīen.> o. zākon *apiet likumu* **2** (postupnē) *apstaigāt* (II.); o. vřechny znāmē *apstaigāt visus paziņas* ■ **o. se** pf (bez koholčeho) *izlīkt (-tiek, -tika)* (bez kā)*; ne~šlo se to bez značnīj potiži *bija ievērojamas grūtības*

obeljmout pf. (-jme, prēt. -jal, imp. -jmi, -jmēte) *ap|skaut (-skauj, -skāva)*, ap|kampt (-kampj, -kampa)** ■ **o. se** pf *ap|skauties (-skaujas, -skāvās)*, ap|kampties (-kampjas, -kampās)**

obel|hat pf. (-lze, prēt. -lhal, imp. -lži) *sameļot* (II.) (*kam*); (oklamat) *piemānīt* (III. 1.)

obelhāvat impf. (-ā) *meļot* (II.) (*kam*); (oklamāvat) *mānīt* (III. 1.)

obelstjīt pf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn) *piemānīt* (III. 1.), *pielkrāpt (-krāpj, -krāpa)**

obēma num: ⇒ **oba**

obē|sit pf. (3.sg/pl -sī, pas. -šen) *pa|kārt (-kar, -kāra)** ■ **o. se** pf *pa|kārties (-karas, -kārās)**

obe|slat pf. (-šle, pas. -slān, imp. -šli) **1** (k soudu) *iz|saukt (-sauc, -sauca)*, uzaič|ināt* (III. 1.); o. svēdka k vřslechu *izsaukt liecinieku uz nopratināšanu* **2** (dopisy, žádosti, pozvánky) (koho čím) *izsūtīt* (III. 1.) (*kam ko*), *nosūtīt* (III. 1.) (*kam ko*) **3** (poslat zástupce, zúčastnit se) *pedalītīties* (III. 1.) (*kur*); o. vřstavu *pedalītīties izstādē*

obešel pf: ⇒ **obejīt**

obē|t' f. (-ti, pl: N, A -ti, D -tem/-tīm, L -tech/-tīch, I -t'mī/-t'mī) *upurjīs m*; padnout čemu za o. *krist kam par upuri*; požār vřžādal mnoho ~tī na životech *ugungrēkā bija daudz bojāgājušo*

obētavost f. (-i) *pašaižliedzība f*, *pašaižliedzīgumīš m*; (nezišnīst) *nesavtība f*

obētavj adj *pašaižliedzīgīšs*; (nezišnīst) *nesavtīgīšs*

obētnī adj *upura (G)*, *upurēšanas (G)*; o. berānek *upura jērs*, <pīen.> *grēkājīš m*, (G -ža)

obēt|ovat (im)pf. (-uje) *upurēt* (II.); <pīen.> též *ziedot* (II.); o. čemu mnoho času *ziedot kam daudz laika*; o. život za vlast *ziedot savu dzīvību dzimtenei* ■ **o. se** (im)pf (komu/čemu, pro koho/co) *ziedot* (II.) *sevi (kam)*, *uzupurētīties* (II.) (*kā dēļ*); o. se rodnē *ziedot sevi ģimenei*; o. se pro dēti *uzupurētīties bērnu dēļ*

obezi|a f. (-y) *korpulencje f*, *tuklumīš m*

obeznām|īt pf. (3.sg/pl -i) *iepaizīstīnāt* (III. 1.); (koho s čím *ko ar ko*)

■ **o. se** pf *iepaizīties (-zīstas, -zīnās)**; (s čím *ar ko*)

obezřetnē adv *piesardzīgi*

obezřetnīj adj *piesardzīgīšs*

obēživ|o n. (-a) <ekon.> *apgrozāmais kapitālīš m*, *apgrozāmie līdzekļī m*, *pl*

obēznīk m. (-ku, Lpl -cich) *cirkulārīš m*, *apkārtrakstīš m*

obēznīj adj: <astr.> ~ā drāha *orbītā f*, <ekon.> ~ē *prostředky apgrozāmie līdzekļī*

obhāj|e m. (-e), **obhāj|kj|nē** f. (-nē, Gpl -nī/-nī) <téz práv.> *aizstā|vis m*, (G -vja), *aizstā|ve f*, (Gpl -vju)

obhāj|īt pf. (3.sg/pl -i) *aizstā|vēt* (III. 2.); o. koho u soudu *aizstāvēt ko tiesā*; o. dizertaci *aizstāvēt disertāciju* ■ **o. se** pf *aizstāvēties* (III. 2.)

obhajob|a f. (-y) <téz práv.> *aizstāvēība f*, (obhajovāni) *aizstāvēšanā f*, o. diplomovē práce *diplomdarba aizstāvēšana*; fict co na svou ~u *teikt ko savai aizstāvēbai*

obhaj|ovat impf. (-uje): ⇒ **obhājīt**

obhospoda|řovat impf. (-uje) *apsaimniekot* (II.)

obcház|et impf. (-i, 3.pl -ejī) **1** (chodit kolem) *staiģāt* (II.) *apkārt (kam)*; o. co obloukem *iet (iet, gāja)* kam apkārt ar līkumu*; <pīen.> o. zākon *apļiet (-iet, -gāja)* likumu* **2** (postupnē) *apstaigāt* (II.); o. pacienti *apstaigāt pacientus*

¹ **obchod** m. (-u, L -ēl-u) **1** (obchodování) *tirdzniecība f*, o. ve velkēm/ v malēm *vairumtirdzniecība f/ mazumtirdzniecība f*; zahraničnī o. *ārējā tirdzniecība*; obchod s drogami/ s nemovitostmi *narkotiku/ nekustamo īpařumu tirdzniecība* ♦ o. s bilēm masem *vargu tirdzniecība*, (s dēvčaty) *sieviešu tirdzniecība*; černý o. *melnais tirgus* **2** (provedení koupě a prodeje) *darījums m*; uzavřīt o. *noslēgt darījumu*; vřhodnīj/ nevřhodnīj o. *izdevīgīš/ neizdevīgīš darījums* **3** (prodejna) *veikalīš m*; o. s potravinami/ s knihami *pārtikas/ grāmatu veikals*

¹ **obchodnī** adj *tirdzniecības (G)*, *komerc-;* o. banka *komercbankā f*, o. škola *komercskola f*, o. dūm *tirdzniecības nams*, *universālveikalīš m*

obchodnīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **obchodnīc|e** f. (-e, Gpl -) *tirgotājīš m*, *tirgotāja f*, o. s realitāmī se zbranēmī *nekustamo īpařumu/ ieroču tirgotājs*

obchodovān|j f. (-i) *tirdzniecība f*, *tirgošanīšas f*, (s kým/čim *ar ko*); o. s drogami *narkotiku tirdzniecība*

obchod|ovat impf. (-uje) *tirģoties* (II.); (s kým/čim *ar ko*)

obchodovatelnīj adj *pārdodamīšs*

obchūd|lek m. (-ku, Lpl -cich) *veikalīš m*, *veikalīģīš m*; o. se suvenjry *suvenjru veikals*

obchvat m. (-u, L -u) (silnice) *apvedceļīš m*

obih|at impf. (-ā) **1** (kolem čeho) *skriet (skrien/skrej, skrēja)* apkārt (kam)*; <pīen.> o. obchody *apskraidīt* (III. 1.) *veikalus, skraidīt* (III. 1.) *pa veikalēm* **2** (o planetāch) *riņģot* (II.); (kolem čeho *ap ko*) **3** (o penēžich) *būt* (*ir, bija*) *apgrozībā* **4** (o krvi) *riņģot* (II.), *cirkulēt* (II.)

obilj n. (-i) *labība f*, (zrna též) *graudjī m*, *pl*; zasiť sklīzet o. *iesēt/ novākt labību*; jarnī o. *vasarājī m*, *pl*; ozimnī o. *ziemājī m*, *pl*

obilnija f. (-y), **obilovin|a** f. (-y) *labība f*, ~y *graudaugjī m*, *pl*

obinad|lo n. (-la, L -le, Gpl -el) (*marles*) *saģīte f*, (Gpl -šu), *apsējīš m*

objal pf. ⇒ **obejmout**

objasnení n. (-i) *izskaidrojums m, paskaidrojums m*; o. vraždy *slepkaivības atklāšana f*

objasnený adj: za dosud ne~ých okolností *vēl nenoskaidrotos apstākļos*; ne~ā krádež *neatklāta zādžība*; říct co na ~ou *izskaidrot (II.) ko, paskaidrot (II.) ko*

objasnit pf. (3.sg/pl -i), **objasņovat** impf. (-uje) *izskaidrot (II.), paskaidrot (II.)*; o. vraždu/krádež *atklāt (-klāj, -klāja)* slepkavību/zādžību*

objednat pf. (-á) 1 (zboží) *pasūtīt (III.1.)*; (ubytování, letenku) *rezervēt (II.)*; (časopis, noviny) *abonēt (II.), pasūtīt (III.1.)*; o. si kávu/večeři *pasūtīt kafiju/vakarītas*; o. co telefonicky *pasūtīt ko pa telefonu*; o. si co u koho *pasūtīt ko kam 2* (taxik, instalatēra) *izsaukt (-sauc, -sauca)* 3* (pacienta) *pierakstīt (III.1.)* ■ **o. se** pf (k lékaři, ke kadeņnikovi) *pierakstīties (III.1.)*; jsem ~aný na pět hodin (u koho) *es esmu pierakstījies uz (pulksten) pieciem (pie kā)*

objednatel m. (-e, Npl -ē), **objednatelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pasūtītājs m, pasūtītāja f*; (časopisu, novin též) *abonentš m, abonente f*, (Gpl -šu)

objednávat impf. (-á); ⇒ **objednat** ■ **o. se** impf: ⇒ **objednat se** **objednávka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pasūtījums m*; (letenky, ubytování) *rezervācija f*; (časopisu, novin) *abonementš m*; na ~ku *pēc pasūtījuma*

objekt m. (-u, L -u/-ē) 1 *objektš m*; stavební/vojenský o. *celtniecības/militārs objekts 2* <lingv.> *objektš m, papildinātājs m*

objektiv [-ty/-tý-] m. (-u, L -u/-ē) <fyz., fot.> *objektīvs m*

objektivita [-ty-] f. (-y) *objektivitāte f*

objektivně [-ty/-tý-] adv *objektīvi*

objektivní [-ty/-tý-] adj *objektīvs*; o. skutečnost *objektīva realitāte*

objem m. (-u, L -u) 1 (nádrže, láhve ap.) *tilpums m 2* (rozsaah) *apjomš m, apmērš m*; o. výroby/importu *ražošanas/importa apjoms 3* (mira) *apkārtmērš m*; o. prsou/v pase/ bokū (v bocích) *krūšu/jostasvietas/gumu apkārtmērs*

objemný adj (kufr, balík) *apjomīgs, liela apjoma (G)*; (spis, kniha) *biežis*; (nádob, zavazadlový prostor) *ietilpīgs*

objet pf. (-jede, prēt. -jel, pas. -jet, imp. -jed) 1 (jet kolem) *apbraukt (-brauc, -brauca)* apkārt (kam)*; (na koni) *apljāt (-jāj, -jāja)* apkārt (kam) 2* (postupně) *apbraukt (-brauc, -brauca)*, apbraukāt (II.)*; o. všechny známé *apbraukāt visus paziņas*; o. co očima *pārļaišt (-laiž, -laida)* kam ar acīm*

objetí n. (-i) *apskāvienš m, apkampienš m*; držet koho v o. *turēt ko apskāvienos*; držet se v o. *apļskauties (-skaujas, -skāvās)**

objev m. (-u, L -u) *atklājums m*; učinit o. *izdarīt atklājumu*

objevení n. (-i) *atklāšana f*

objevit pf. (3.sg/pl -i) *atklāt (-klāj, -klāja)**; (nalézt) *atrast (-rod, -rada)**; <těž iron.> o. Ameriku *atklāt (jaunu) Ameriku* ■ **o. se** pf *parādīties (III.1.)*

objevitel m. (-e, Npl -ē), **objevitelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *atklājējs m, atklājēja f*

objevnlý adj *atklājumiem bagāts*

objevování n. (-i) *atklāšana f*

objevovat impf. (-uje): ⇒ **objevit** ■ **o. se** impf: ⇒ **objevit se**

objímat impf. (-á): ⇒ **obejmout** ■ **o. se** impf: ⇒ **obejmout se**

objíždět impf. (-i, 3.pl -ěj) 1 (jet kolem) *apbraukt (-brauc, -brauca)* apkārt (kam)*; (na koni) *apljāt (-jāj, -jāja)* apkārt (kam) 2* (postupně) *apbraukāt (II.)*; o. všechny známé *apbraukāt visus paziņas*

obklad m. (-u, L -u) 1 <med.> *kompresie f*, (Gpl -šu); dát (přiložit) o. *uzlikt (pielikt) kompresi 2* <archit.> *apšuvums m*

obkličeni n. (-i) *aplenkums m, ielenkums m*; prolomit se z o. *izlauzties no aplenkuma*

obkličít pf. (3.sg/pl -i, imp. obklič) *aplenkt (-lenc, -lenca)*, ieljenkt (-lenc, -lenca)**

obklopít pf. (3.sg/pl -i), **obklopovat** impf. (-uje) 1 (postavit se kolem) *aplenkt (-lenc, -lenca)*, ieljenkt (-lenc, -lenca)**; <přen.> o. koho láskou/pěčí *izrādīt (III.1.) kam mīlestību/rūpes 2* (být umístěn kolem něčeho) *ielškat (-skauj, -skáva)*, apljēmt (-ņem, -ņēma)**; (zedit) *apljozt (-jož, -joza)**; dům je ~en zahradou *māju ieskauj dārzš* ■ **o. se** pf, impf: o. se přáteli *būt (ir, bija)* starp draugiem, pulcēt (II.) ap sevi draugus*; jsem ~en lidmi, kteří... *man līdzās ir cilvēki, kas...*

oblačný adj (z oblak) *mākoņu (G)*; (zatažený: počasí, obloha ap.) *mākoņainš*

oblaček m. (-ku, Lpl -cich/-kách) *mākonītis m*, (G -ša)

oblačno adv: je o. *ir mākoņains (laiks), ir nomācies*

oblačnost f. (-i) *mākoņainums m, mākoņainība f*, promēnlivā o. *mainīgs mākoņu daudzums*

obla|k m. (-ku, pl: N.A -ky/-ka, G -kū/-k, L -cich/-kách) *mākoņis m*, (G -ņa); deštový o. *lietusmākoņis m*, (G -ņa); o. prachu/ kouře *puteklju/dūmu mākonis* ♦ žít v ~cich *līdināties pa mākoņiem*

oblast f. (-i) 1 (územní) *apvidus m*; <těž adm.> *apgabals m, reģions m*; (pohraniční též) *josļa f*; chráněná kajinnā o. *aizsargāts ainavas apvidus*; autonomní o. *autonomais apgabals 2* (obor) *nozarje f*, (sféra) *joma f, sfēra f*; o. zájmu *interesu sféra*; (vynikat) v různých ~ech *dažādās jomās*

oblastní adj (sdružení, přebor) *reģionāls, reģiona (G)*

oblěci, oblěct pf. (-eče, prēt. -ekl, -ečen) (koho) *ap|ģērbt (-ģērbj, -ģērba)* (ko)*; (co) *uz|ģērbt (-ģērbj, -ģērba)* (ko)*, *uz|vilkt (-velk, -vilka)* (ko)*; o. koho do čeho *uzģērbt kam ko*, *uzvilkt kam ko*; o. si co (co na sebe) *uzģērbt (sev) ko*, *uzvilkt (sev) ko* ■ **o. se** pf *ap|ģērbties (-ģērbjas, -ģērbās)**; o. se do čeho *uz|ģērbt (-ģērbj, -ģērba)* ko*, *uz|vilkt (-velk, -vilka)* ko*

oblečen|í n. (-i) *apģērbš m, drēļbes f, pl*, (G -bju)

oblečený adj (ne nahý) *apģērbts, apģērbies (f -usies)*; (do něčeho) *ģērbies (f -usies), ģērbts*; o. do šortek/ v plavkách *ģērbies šortos/peldbiksēs*; jak byl o.? *kā viņš bija ģērbies?*

oblěhán|í n. (-i) *aplenkšana f, ielenkšana f*, (obklíčení) *aplenkums m, ielenkums m*

oblěhat impf. (-á), **oblěhnout** pf. (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) <těž přen.> *aplenkt (-lenc, -lenca)*, ieljenkt (-lenc, -lenca)**

oblek m. (-ku, Lpl -cich) 1 (pánský) *vīriēšu uzvalks m*; konfekční o. *gatavs uzvalks 2* (oblečení) *apģērbš m, drēļbes f, pl*, (G -bju); sportovní o. *sporta tērpš m*; pracovní o. *darba drēbes*

oblěkání n. (-i) *ģērbšana f*

oblěká|t impf. (-á) *ģērbt (ģērbj, ģērba)**; (kabát, sako, šaty ap. též) *vilkt (velk, vilka)* (mugurā)*; (kalhoty, boty též) *vilkt (velk, vilka)* (kājās)*; o. koho do čeho *ģērbt kam ko*, *vilkt kam ko*; o. si co (co na sebe) *ģērbt (mugurā, kājās) ko*, *vilkt (mugurā, kājās) ko* ■ **o. se** impf *ģērbties (ģērbjas, ģērbās)**; (vkusně, nápadně ap. též) *tērpies (tērpjas, tērpās)**; o. se do čeho *ģērbt (ģērbj, ģērba)* (mugurā, kājās) ko*, *vilkt (velk, vilka)* (mugurā, kājās) ko*

oblěknout pf. (-kne, prēt. -kl, pas. -čen): ⇒ **oblěct** ■ **o. se** pf: ⇒ **oblěct se**

oblevla f. (-y) *atkušnis m*, (G -šņa)

obležen|í n. (-i) *aplenkums m*; stav o. *aplenkuma stāvoklis*

oblíba f. (-y) 1 (přízeň) *populāritāte f*, být v ~ě, těšit se ~ě *būt populāram 2* (zallibení) *patīka f*, (vīriēšu) *uzvalks m*; (dělat co) s ~ou *ar patiku, ar prieku*; mít ~u (v čem) *aizrauties (-raujas, -rāvās)* (ar ko)*; s ~ou čtel *vaří viņam patīk lasīt/gatavot ēst*

oblíbenec m. (-ce), **oblíbenky|ně** f. (-ně, Gpl -ň/-ni) *mīļulis m*, (G -ja), *mīļule f*, (Gpl -ju)

oblíbený adj *iemīļots*; (přijemný a užitečný: sport, jídlo ap.) *ieciēnītš*; (rozšířený) *populārš*; jaké je vaše ~é jídlo? *kāds ir jūsu mīļākais ēdiens?*; o. mezi mládeží *iemīļots jauniešu vidū*

oblíb|it si pf. (3.sg/pl -i, imp. oblíb) (zamílovat si) *iemīļot (II.)*; (považovat za příjemné a užitečné) *ieciēnīt (III.1.)*

oblíče|j m. (-e) *sejla f, ģļmis m*, (G -mja) <kol.>; dělat ~e *taisīt grimases, mēdītšies (III.1.)*; udeřit koho do ~e *iesist kam pa seju*; udělat dlouhý o. *sataisīt garu ģimi*; smát se komu do ~e *smieties kam sejā*

obligace f. (-e) *obligācija f*

obligatní, obligatorní adj *obligātš*

obloha f. (-hy, D.L -ze) 1 (nebe) *debešs f*, (Gpl -su), *debešis f, pl*, (G -su); (nebeská klenba) *debess jumš m*; hvězdná jasnā o. *zvaigžņotas/skaidras debesis*; na ~ze *debesis 2* <kuch.> *gamējums m, piedevas f, pl*

oblouk m. (-ku, Lpl -cich) 1 <těž mat., elektr.> *lokš m*; (cesty) *līkums m* ♦ vyhnout se někomu ~kem *iet apkārt kādam ar līkumu 2* <archit.> *arkja f*, vítězny o. *triumfa arka*

obložený adj: o. chlebiček *sviestmaizze f*, (Gpl -žu) *(ar sieru, gaļu, zivī), kanapē m*, (neskt.); ~á mīsa *aukstās uzkodlas f, pl*

obložit impf. (3.sg/pl -i) 1 (pokrýt) (koho/co čim) *ap|klāt (-klāj, -klāja)* (ko ar ko)*, *no|klāt (-klāj, -klāja)* (ko ar ko) 2* (stěny ap.) (co čim) *ap|šūt (-šuj, -šuva)* (ko ar ko)*; (dřevem též) *ap|sist (-sit, -sita)* (ko ar ko) 3* <kuch.> *gamēt (II.)*

oblud|a f. (-y) *briesmoņis m*, (G -ņa), *nezvērš m*

obludný adj 1 (ošklivý) *briesmīgs, drausmīgs, šausmīgs*; (hnusný) *riebigš, pretīgš*; (zločin též) *zvērīgš 2* <expr.> (obrovský) *milzīgš, drausmīgs, šausmīgs*

oblý adj *apaļš, apaļīgs*

obměkčit pf. (3.sg/pl -i) 1 *mīkst|ināt (III.1.) 2* (osobu) *iežēl|ināt (III.1.)*; o. komu srdce *iežēl|ināt kāda sirdi*; o. něčí hněv *remdēt (II.) kāda dusmas* ■ **o. se** pf *atmaigt (atmaigst, atmaiga)*, ļaut (ļauj, ļāva)* sevi iežēl|ināt*

obmĕnĭa f. (-y) **1** variant[us] m, modificĕjum[us] m; (pracovníků) main[us] b a f, ve dvou ~ách divos variantos **2** <lingv.> mij[us] a f, alternácija f
obmĕnĭt pf. (3.sg/pl -i), **obmĕnĭovat** impf. (-uje) (nedaudz) main[us] tĭt (III.1.), modificĕt[us] (II.) ■ **o. se** pf, impf main[us] tĭties (III.1.)
obnāšĕt impf. (-i, 3.pl -(ej)i) <zast.> **1** (dosahovat) sa[us]niegt (-sniedz, -sniedza)*; dluh ~i tisíc eur parāšs ir sasniedzis tūkstoš eiro **2** (znamenat) nozīmĕt (II.); vīm, co to ~i es zinu, ko tas nozīmĕ
obnaženĭj adj atkailināt[us]; (nahý) kail[us]
obnažĭt pf. (3.sg/pl -i), **obnažĭovat** impf. (-uje) **1** atkail[us]nāt (III.1.), at[us]sĕgt (-sedz, -sedza)*; o. meč iz[us]vilkt (-velk, -vilka)* zobĕnu (no maks) **2** (skutečnost, myšlenku ap.) <kníž.> at[us]klāt (-klāj, -klāja)*
obnos m, (-u, L -u-e) (naudas) summ[us] a f, celkový o. kopsumm[us] a f
obnošenĭj adj **1** novalkāt[us], nonĕsāt[us] **2** <přen.> (vtip, přirovnání) nodĕldĕt[us], nodrāzt[us]
obnovĭa f, (-y), **obnovĭnĭ** n, (-i) atjaunošan[us] a f, (hradu, obrazu tĕž) restaurĕšan[us] a f, restaurācija f
obnovĭt pf. (3.sg/pl -i) atjaun[us]ot (II.); (hrad, obraz tĕž) restaurĕt (II.); (byt) remontĕt (II.) ■ **o. se** pf atjaun[us]oties (II.)
obnovitelĭj adj atjaunojam[us]
obnovĭovat impf. (-uje) ⇒ **obnovĭt** ■ **o. se** impf: ⇒ **obnovĭt se**
obočĭj n, (-i) uza[us]cis f, pl, (G -cu); svraštĭt o. saraukt uzacis
obohacĕnĭj n, (-i) bagātĭnāšan[us] a f, (sbĭrky, znalostĭ ap.) paplašināšan[us] a f
obohacenĭj adj <chem.> bagātĭnāt[us]; o. o vitaminy bagātĭnāts ar vitamĭniem
obohacĭovat impf. (-uje), **obohacĭt** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (hmotnĕ) (koho čĭm) padarĭt (III.1.) bagāt[us]u (bagātāku) (ko ar ko); (tĕž duchovĕnĕ) (koho/co čĭm) bagātĭnāt (III.1.) (ko ar ko); (sbĭrku, znalosti ap.) paplašĭnāt (III.1.) (ko ar ko) ■ **o. se** impf, pf (čĭm) kĭūt (kĭust, kĭuva)* bagātĭjam (bagātāk[us]am) (ar ko); (novými dojmy) bagātĭnāt (III.1.) sevi (ar ko); o. se na ũkor jiných iedzĭvĭoties (II.) uz sveša rĕķĭna
obojakĭj adj divkosĭg[us], liekulĭg[us] ♦ hrāt ~ou hru spĕlĕt dubultu spĕli
obojĕk m, (-ku, Lpl -cĭch) kakla siksn[us] a f
obojĭf-e num, (-ich) **1** (u pomnožných) abĭj (f -as); (s párovými subst.) abĭ pāri; ~e dveře abas durvis; ~e ponožky abĭ pāri zeķu, abĭ zeķu pāri **2** (obojho druhu) abĭj (f -as), abu veidu (G), abĕjād[us]; osoby ~iho pohlavĭ abu dzimumu personas; o. možnost abas iespĕjas; o. maso abu veidu (abĕjāda) gaļa; <náb.> pĭjĭmāni pod ~i (způsobou) pieņĕmt Svĕto Vakarĕdienu abos veidos (maizi un vĭnu)
obojĭvelnĭk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cĭch) <zool.> abĭniek[us] m
obor m, (-u) specialĭtāte f, (Gpl -šu); (odvĕtvi) nozarĕ f, vĕdnĭ o. zinātĕnes nozare; pracovat ve svĕm ~u strādāt savā specialĭtātĕ
obolja f, (-ry, D.L -ĕe) liegum[us] m, rezervāt[us] m (zvēru pavairošanai)
oborovĭj adj nozares (G), nozaru (G)
obou num: ⇒ **oba**
obousmĕrnĭj adj (ulice, provoz) divvirzienu (ĭen G)
oboustrannĕ adv abpusĕji
oboustrannĭj adj abpusĕj[us]; <med.> o. zápal plĭc abpusĕja pneimonija
objout pf, (-uje, prĕt. -ul, pas. -ut, imp. -uj) **1** (komu co, koho do čĕho) ap[us]aut (-auj/-aun, -āva)* (kam ko), uz[us]vilkt (-velk, -vilka)* (kājās) (kam ko); o. dĕti apaut bērniem kājas, uzvilkt bērniem apavus; o. si boty apaut kurpes, uzvilkt (kājās) kurpes **2**: o. zimnĭ pneumatiky uz[us]likt (-liek, -lika)* ziemas rĕipas, aprĭkot (II.) ar ziemas rĕipām ■ **o. se** pf ap[us]auties (-aujas/-aunas, -āvās)*, ap[us]aut (-auj/-aun, -āva)* (kājas); o. se do čĕho apaut ko, uz[us]vilkt (-velk, -vilka)* (kājās) ko
obovĭlat impf. (-ā) **1** (komu co, koho do čĕho) aut (auj/aun, āva)* (kājās) (kam ko), vilkt (velk, vilka)* (kājās) (kam ko); o. dĕti aut bērniem kājas, vilkt bērniem apavus; o. si boty aut kurpes, vilkt (kājās) kurpes **2**: ⇒ **obout** (2) ■ **o. se** impf aut (auj/aun, āva)* (kājas); o. se do čĕho aut (auj/aun, āva)* (kājās) (ko), vilkt (velk, vilka)* (kājās) (ko)
obr m, (-ra, Npl -rĭ) mĭllzĭs m, (G -ža)
obr. zkr. (obrázek) att. (attĕls); (kreslený) zĭm. (zĭmĕjums)
obrābĕci adj apstrādes (G), apstrādojoš[us]; o. stroj darbald[us] m; o. prŭmysl apstrādājošā rūpniecība
obrābĕnĭj n, (-i) apstrādāšan[us] a f, apstrād[us]de f, (Gpl -žu)
obrābĕt impf. (-i, 3.pl -(ĕj)i) apstrād[us]t (II.)
obrācĕnĕ adv ačģārnĭ; (naopak) otrādi, pretĕji; (opāčným smĕrem) pretĕjā virzienā; oblēct si co o. uzvilkt ko otrādi (ačģārnĭ); udĕlat co o. izdarĭt ko otrādi; je to zrovna o. tas ir tieši pretĕji; a o. un otrādi

obrācĕnĭj adj **1** (smĕr, strana) pretĕj[us]; (pořádek) apgriezt[us]; o. smysl pretĕja nozĭme; <lingv.> o. slovosled apgrieztā vārdu kārtĭba **2** (smĕrujuci se) vērst[us], pavĕrst[us]; okna ~ā k jihu uz dienvidiem vērstĭ logi
obrācĕt impf. (-i, 3.pl -(ĕj)i) **1** (spodnĭ stranou navrch) griezt (griež, grieza)* (apkārt), grozĭt (III.1.); o. strānky šķĭrt (šķir, šķĭra)* lapas ♦ o. každý halĕř apgrozĭt katru kapeiku **2**: ⇒ **obrātĭt** (2-4) ■ **o. se** impf **1** (otācĕt se) griezties (griežas, griezās)* (apkārt), grozĭties (III.1.); o. se mi žaludek man ir slikta dūša **2**: ⇒ **obrātĭt se** (2-5)
obranĭa f, (-y) **1** aizsargāšan[us] a f, aizsardzĭb[us] a f, (sebe sama) aizsargāšan[us] ās f, (obhājiba) aizstāvēšan[us] a f, aizstāvĭb[us] a f, (sebe sama) aizstāvēšan[us] ās f, fĭct co na ~u koho teikt ko kāda aizstāvĭbai **2** <voj., sport> aizsardzĭb[us] a f, civilnĭl protileteckā o. civilā/ pretgaisa aizsardzĭba
obrāncĕ m, (-e), **obrānkynĕ** f, (-nĕ, Gpl -nĭ-nĭ) **1** aizstāvis m, (G -vja), aizstāve f, (Gpl -vju); (aizstāvētājs m, aizstāvētāja) f, o. vlastĭ lidskĭch prāv dzimtenes/ cilvĕktiesĭbu aizstāvis **2** <sport> aizsarg[us] m
obrannĭj adj **1** aizsargāšanās (G), aizstāvēšanās (G); o. boj aizstāvēšanās kauja **2** <voj., sport> aizsardzĭbas (G); ~ā čāra aizsardzĭbas lĭnija
obranyschopnost f, (-i) (stātu, organismu) aizsargspĕj[us] a f
obrat, m, (-u, L -u) **1** (otočĕni) pagrieziens m, apgrieziens m; ~em (ihned) acumirkĭt, tūlĭt; ~em pošty ar tuvāko pastu **2** (zvat) pārmai[us]a f, pavĕrsiens[us] m; o. k lepšĭmu/ k horšĭmu pavĕrsiens uz labo/ uz slikto pusĭ **3** <ekon.> apgrozĭjum[us] m, apgrozĭb[us] a f, o. zbožĭ preču apgrozĭjums; daņ z ~u apgrozĭjuma nodoklis **4** <lingv.> izteiciens m, teiciens m
obrat, pf, (obere, pas. obrān, imp. ober) **1** (odstranit) nol[us]ĕmt (-ĕem, -ĕĕma)*; (očĭstĭt) notĭrĭt (III.1.); (otrhat) nol[us]t (III.1.); (kosti, maso) noskrubĭnāt (III.1.) **2** (olupĭt) (koho o co) nol[us]p[us]t (III.1.) (kam ko); (odejmout) at[us]ĕmt (-ĕem, -ĕĕma)* (kam ko)
obrat[us]el m, (-le) <anat.> skriemeļ[us] m, (G -ļa)
obrātĭt pf. (3.sg/pl -tĭ, pas. -cen, imp. obrat') **1** (spodnĭ stranou navrch) ap[us]griezt (-griež, -grieza)*; o. kapsy iz[us]griezt (-griež, -grieza)* kabatas; o. list pār[us]šķĭrt (-šķir, -šķĭra)* lapu, <pĕn.> mainĭt (III.1.) sarunas tĕmu; o. co naruby apgriezt ko otrādi, apgriezt ko uz otru pusĭ; <pĕn.> o. byt vzhŭru nohama apgriezt dzĭvokli ar kājām gaisā **2** (otočĭt zpĕt: auto, konĕ ap.) ap[us]griezt (-griež, -grieza)*, pa[us]griezt (-griež, -grieza)* atpaka[us] **3** (zamiĭt, zamĕĭt) pa[us]griezt (-griež, -grieza)*, pa[us]vērst (-vērs, -vērsa)*; o. hlavu pagriezt galvu; o. oči na koho/co pavĕrst acis uz ko; o. pozornost na co pie[us]vērst (-vērs, -vērsa)* uzmanĭbu kam; o. hovor ĭnam vērst (vērs, vērsa)* sarunu uz citu pusĭ; o. koho na viru pie[us]vērst (-vērs, -vērsa)* ko ticĭbai **4** (promĕnĭt) (v co) pār[us]vērst (-vērs, -vērsa)* (par ko); o. co v žert pārvērst ko par joku ■ **o. se** pf **1** (otočĭt se) ap[us]griezties (-griežas, -griezās)*; (otočĭt se zpĕt tĕž) pa[us]griezties (-griežas, -griezās)* (atpaka[us]); <tĕž pĕn.> o. se ke komu zády pa[us]griezt (-griež, -grieza)* kam muguru **2** (s prosbu, žádostĭ) (ke komu, na koho s čĭm) griezties (griežas, griezās)* (pie kā ar ko), vērsties (vērsas, vērsās)* (pie kā ar ko); o. se ke komu o pomoc griezties pie kā pĕc palĭdzĭbas; o. se na policĭj griezties policĭjā **3** (napadnout) (proti komu) vērsties (vērsas, vērsās)* (pret ko) **4** (promĕnĭt se) (v co) pār[us]vērsties (-vērsas, -vērtās)* (par ko); (počasĭ, vitr) mainĭties (III.1.); o. se k lepšĭmu/ k horšĭmu mainĭties uz labu/ uz ļaunu; vše se ~tĭ k dobrĕmu gan jau viss labi beigsies ♦ karta se ~tĭla situācija ir mainĭjusies **5** (odvrātĭt se) (od čĕho) nol[us]vērsties (-vērsas, -vērsās)* (no kā)
obrātĭka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** apgrieziens[us] m; poĕet ~ek za minutu apgriezienu skaĭts minŭtĕ; <tĕž pĕn.> nabrat ~ky uzņĕmt apgriezienu; <tĕž pĕn.> pracovat na plĕnĕ ~ky strādāt pilnā sparā; <pĕn.> jet na plĕnĕ ~ky braukt uz visātrāko **2** <sport> pagrieziens[us] m
obratlovĭec m, (-ce) <zool.> mugurkaulniek[us] m
obratnĕ adv veĭklĭ, izveicĭgi
obratnost f, (-i) veĭklĭb[us] a f, izveicĭb[us] a f, o. prstŭ pirkstu veĭklĭba
obratnĭj adj veĭklĭs, izveicĭg[us]; (pohotový tĕž) apķĕrĭg[us], apsvĭdĭg[us] <kol.>
obraz m, (-u, L -el-u) **1** attĕl[us] m, bil[us]de f, (Gpl -žu) <kol.>; (malba) glezn[us] a f, (kresba) zĭmĕjum[us] m; namalovat o. uzglezn[us]t gleznu **2** (podoba: v zrcadle, ve vodĕ ap.) attĕl[us] m, atspulĭg[us] m; zrcadlovy o. spoguļattĕl[us] m **3** (podivana) ain[us] a f, skat[us] m **4** (vyliĕni) attĕlojum[us] m, atspoguļojum[us] m **5** (nāzor, pĕdstava) priekšstat[us] m; uĕĭnit si o. o ĕĕm radĭt sev priekšstatu par ko ♦ bŭt v ~e bŭt informĕtam, bŭt liet[us] kursā **6** (vzor) piemĕr[us] m, paraug[us] m; <iron.> je ~em skromnostĭ viņš ir pati kautrĭba **7** <div.> ain[us] a **8** <lit.> tĕl[us] m;

- umělecký o. *mākslas tēls* 9 <med.>: krevní o. *asinsainja f*,
klinický o. *kliniskā aina*
- obrazárna** f. (-ny, Gpl -en) *gleznu galerija f*
- obrazlec** m. (-ce) *figūra f, shēma f*
- obrázek** m. (-ku, Lpl -cích) *attēls m, bilde f, (Gpl -žu) <kol.>, bildīte f,*
(Gpl -šu) <kol.>; (malba) *glezna f, (kresba) zīmējums m*; ⇒ **obraz**
- obrázkový** adj (kniha, časopis) *ilustrētis*; ~é písmo *piktogrāfisks raksts*
- obrazně** adv *tēlaini, gleznaini*; o. řečeno *tēlaini sakot*
- obraznost** f. (-i) *tēlainība f*
- obrazní** adj *tēlainis, gleznainis*; o. význam *pārestā nozīme*
- obrazovka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (televize) *ekrāns m*; (počítače) *monitoris m*
- obrazový** adj (sbírka, galerie) *gleznu (G)*; (publikace) *ilustrētis*; (materiál, informace) *vizuāls*
- obrážet** pf. (-i, 3.pl -ej) *atspoguļot (II.), atainot (II.)* ■ **o. se** pf *atspoguļoties (II.), atainoties (II.)*
- obrň** a f. (-y) <med.> *triekļa f, dētskā o. bērnu trieka, poliomiellīss m*
- obrňnĕj** adj *bruņots, bruņu (G)*; ~é auto *bruņumašīna f, bruņautomobilis m, (G -ļa)*; o. vlak *bruņuvilciens m*; o. transportĕr *bruņutransportieris m*
- obrodja** f. (-y) *atdzimšana f, národní o. nacionālā atmodja f*
- obroučka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), **obrouček** m. (-ku, Lpl -cích -kách) (brýli) *rāmis m, (G -mja), rāmītis m, (G -ša)*; brýle v čených ~kách *brilles melnos rāmjos*
- obrovský**, <kníž.> **obrovitĕj** adj 1 *milzĭgs 2 <expr.> (skvēļĭ) varenis, grandiozs*
- obrozenĭ** n. (-i) *atmodja f, národní o. nacionālā atmodja f*
- obruč** f. (-e) 1 (sudu) *stĭpļa f 2 (kola) riĕpla f 3 <sport> stĭpļa f*
- obrŭst** pf. (-oste, prĕt. -ostl), **obrŭstĭat** impf. (-ā) *aplaugt (-aug, -auga)**; (Čim ar ko)
- obrys** m. (-u, L -ul -e) 1 *kontŭrļa f, apveidĭs m 2 (nástin) uzmetums m, skĭļce f, (Gpl -ču)*; v hrubých ~ech *galvenajos vilcienos*
- obřad** m. (-u, L -ul -ē) *ceremonija f, rituālis m*; svatebnĭ/ smutečnĭ o. *kāzu/ bĕru ceremonija*
- obřadni** adj *ceremoniāls, svinĭgs*; o. siň *aktu zāle, (svatebnĭ) laulĭbu zāle*
- obřezat** pf. (-žel -zā, imp. -žĭ -zej) (vykonat obřizku) *apgraizĭt (III. 1.)*
- obřĭ** adj *milzĭgs, milzu (G)*; <sport> o. slalom *milzu slaloms*
- obřizka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apgraizĭšana f*
- obsadĭt** pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (mĭsto) *ieĭņemt (-ņem, -ņĕma)**; o. druhé mĭsto (v soutĕži) *ieĭņemt otro vietu 2 (zemĭ) ieĭņemt (-ņem, -ņĕma)*, okupĭt (II.) 3: o. (pracovní) mĭsto sameklĭt (II.) darbinieku*; o. personālem *apgādĭt (II.) ar personālu*; <div.> o. roli (kĭm) *piešĭkĭrt (-šĭkir, -šĭķira)* lomu (kam)*
- obsahl** m. (-hu, Lpl -zich) 1 (nádobu, baĭku, fečĭ) *saturs m*; plošný o. *laukums m*; krychlový o. *kubatŭrļa f 2 (podĭl) daudzums m*; o. alkoholiu/ železa (v čem) *alkohola/ dzelzs daudzums (kur) 3 (seznam tĕmat) saturs m, satura rādĭtājs m*
- obsáhlĭj** adj *plašs, apjomĭgs*
- obsáhnout** pf. (-hne, prĕt. -hl, pas. obsažen/-hnut) 1 (rukou) *apĭņemt (-ņem, -ņĕma)**; (tĕž zrakem) *apĭtvert (-tver, -tvĕra)* 2 (zahmout) ieĭtvert (-tver, -tvĕra)*, saturĭt (III. 2.)*; ve smlouvĕ je ~ženo, že... *ĭġumā ir ietverts, ka...;* ve vzduchu je ~žen *kysĭk gaiss satur skābekli*
- obsahovat** impf. (-uje) *saturĭt (III. 2.), ieĭtvert (-tver, -tvĕra)**; vzduch ~uje *kysĭk gaiss satur skābekli*; kniha ~uje *tři kapitoly grāmatā ir trĭs nodaļas*
- obsahově** adv *satursĭki*
- obsahovĭj** adj (stránka, náplĭň) *satursĭks*; po ~é stránce *satura ziġā, satursĭki*
- obsazenĭ** n. (-i) 1 <voj.> *ieĭņemšana f, okupācija f 2 <div.> tĕlotāju sastāvĭs m*
- obsazenĭj** adj 1 (mĭsto, linka) *aizņemtĭs*; ne~é (pracovní) mĭsto *brĭva (darba)vieta, vakanĭce f, (Gpl -ču)*; ~o (nāpis v hotelu) *brĭvu vietu nav 2 (územĭ) ieĭņemtĭs, okupĕtĭs*
- obsazovat** impf. (-uje): ⇒ **obsadĭt**
- observatoř** f. (-e) *observatorĭja f*
- obsilka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pavĕšĭte f, (Gpl -stu)*; soudnĭ o. *tiesas pavĕste*
- obsloužit** impf. (3.sg/pl -i, imp. obsluž): ⇒ **obsluhovat**
- obsluhĭ** a f. (-hy, D.L -ze) 1 (obsluhování) *apkalpošana f, (nemocného) apkopšana f 2 (osoby) apkalpošana personāls m*; (dĕla, stroje) *apkalpe f, (Gpl -pju)*
- obsluhovat** impf. (-uje) (hosta, zákaznika, stroj) *apkalpot (II.)*; (nemocného) *apĭkopt (-kopj, -kopa)**
- obstarjat** pf. (-ā), **obstarĭvat** impf. (-ā) 1 (sehnat, koupit) *sagādĭt (II.), pagādĭt (II.)*; o. komu *práci ieķārĭt (II.) ko darbā 2 (dĕti, nemocného) rūpĕties (II.) (par ko), gādĭt (II.) (par ko)*; (záležĭstĭ) *nokārĭt (II.)*; o. domācnost *rūpĕties par mājsaimniecĭbu, vadĭt (III. 1.) mājsaimniecĭbu*
- obstĭat** pf. (-ojĭ, prĕt. -stāĭ, imp. -stŭj) 1 (vydržet, osvědĕit se) (v čem, pĭ čem) *izturĕt (III. 2.) (ko)*; o. v konkurencĭ *izturĕt konkurencĭ*; neo. pĭed něčĭ kritikou *neizturĕt kāda kritiku*; tento argument ne~ojĭ *šĭs arguments neiztur kritiku 2 (snĕst se) (s kĭm) saĭtĭkt (-tĕk, -tĭka)* (ar ko)*
- obstojnĭj** adj *ciešamĭs, tĭri labĭs*
- obstopĭt** pf. (3.sg/pl -i, imp. obstop) *apĭlenkt (-ĭenc, -ĭenca)*, ieĭlenkt (-ĭenc, -ĭenca)**
- obstrukce** f. (-e) *obstrukcija f*
- obšĭrnĭj** adj *plašs*; (dŭkladnĭ) *pamatĭgs*
- obšĭtastnĭt** pf. (3.sg/pl -i) *darĭt (III. 1.) laimĭgu*; <tĕž iron.> (koho čĭm) *aplaimot (II.) (ko ar ko)*
- obtěžovánĭ** n. (-i) *apgrŭtināšana f, (dotĭrāni) uz māksanaš f, sexuālnĭ o. seksuāla uz māksanaš*
- obtěžovat** impf. (-uje) *apgrŭtināt (III. 1.)*; (vyrušovat) *traucĕt (II.)*; (dotĭrat) *uzĭmākties (-mācas, -mācās)* (kam)*; promĭĭte, že ~uji... *atvainojĭt, ka traucĕju... ■ o. se impf pŭĭĕties (III. 2.), nopŭĭĕties (III. 2.)*; ne~ujĭte se! *nepŭĭeties!*
- obtěž** f. (-e) *grŭtĭbas f, pl, apgrŭtinājums m*; bez ~i *bez grŭtĭbām*; zpŭsobot komu ~e *radĭt kam grŭtĭbas*; bĭt komu na o. *bŭt kam par apgrŭtinājumu*; mit finančnĭ ~e *bŭt finansĭlās grŭtĭbas*; žaludečnĭ ~e *kuņģa darbĭbas traucĕjumĭ m, pl*; ~e pĭ dĭchānĭ *apgrŭtināta elpošana*
- obtĭžně** adv *ar grŭtĭbām*
- obtĭžnost** f. (-i) *grŭtums m, smagums m*; (komplĭkovanost) *sarežģĭtĭba f*
- obtĭžnĭj** adj 1 (nesnadnĭ) *grŭts, smags*; (komplĭkovanĭ) *sarežģĭtĭs 2 (čĭlovĕk) apgrŭtinošs*; (dotĕrnĭ, tĕž hmyz) *uzmācĭgs, uzbāzĭgs*
- obuje, obul** pf: ⇒ **obut**
- obuřek** m. (-ku, Lpl -cích) *nŭļa f*; (vĕtřĭ, silnĕjšĭ) *runġļa f, (policejnĭ) stekĭs m*
- obuv** f. (-i) *apavĭ m, pl*
- obuvnickĭj** adj: ~ā dĭĭna *kurpnĕka darbĭca*; o. prŭmysl *apavu ražošana*
- obuvnĭk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) *kurpnĕks m*
- obv.** zkr. (obvykle) *parasti*
- obvaz** m. (-u, L -ul -e) 1 *apsĕjs m, pārsĕjs m, saiĭte f, (Gpl -šu)*; obinadlový o. *marles saite*; sādrový o. *ġĭpša apsĕjs (pārsĕjs)*; dāt na co o. *apsaitĕt (II.) ko, pārsaitĕt (II.) ko 2 (obvāzāni) pārsaitĕšana fobvinĕnĭ* n. (-i) <tĕž práv.> *apsŭdzĭba f, (obviņovāni) apsŭdzĕšana f, kĭrvĕ o. nepatĭesa apsŭdzĭba*; o. z vrazdĭl/ z krādeže *apsŭdzĭba slepkavĭbā/ zādĭzĭbā*; vznĕst o. proti komu *izvirzĭt apsŭdzĭbu pret ko*
- obvinĕnĭj** m. (-ĕho), **obvinĕnĭjā** f. (-ĕ) <práv.> *apsŭdzĕtĭais m, apsŭdzĕtĭā f*
- obvinĭt** pf. (3.sg/pl -i), **obviņovat** impf. (-uje) (koho z čĕho) *apvainot (II.) (ko kur)*; <tĕž práv.> *apsŭdzĕt (III. 2.) (ko kur)*; o. koho z vrazdĭl/ z krādeže *apsŭdzĕt ko slepkavĭbā/ zādĭzĭbā*
- obvod** m. (-u, L -ul -ĕ) 1 (kruhu, hrudnĭku ap.) *apķārtmĕrĭs m*; (obrazce) *perĭmetĭs m*; v ~u pĕti kilometrŭ *piecu kilometru rādiusā 2 <adm.> rajons m, apgabals m*; (volebnĭ) *iecirĭknis m, (G -ņa)*; mĕstskĭj o. *pĭlsĕtas rajons 3 <fyz., elektr.> ķĕļde f, (Gpl -žu)*
- obvodnĭ** adj *rajona (G), apgabala (G)*
- obvodovĭj** adj 1: ⇒ **obvodnĭ 2** (okrajovĭ) *perĭfĕr(ĭsk)s*; ~ā stĕna *ārsienĭja f*
- obvykle** adv *parasti*; jako o. *kā parasti*
- obvyklĭj** adj *parasts*; (navĭklĭ) *ierasts*
- obycej** m. (-e) 1 *paradums m, ieradums m*; mit v ~i (co) *bŭt paradušam (darĭt ko)*; nad o. *neparasti 2 (zvyk) paražĭja f, ieražĭja f, lidovĕ ~e tautas paražas*
- obyčejně** adv 1 (obvykle) *parasti 2 (všĕdnĕ: oblečĕnĭ ap.) vienķāršĭ, ikdienišĭki*
- obyčejnĭj** adj 1 (obvyklĭ) *parasts*; (navĭklĭ) *ierasts*; <mat.> o. zlomek *vienķāršĭ daļskaitĭs 2 (všĕdni, prŭmĕrnĭ) vienķāršĭ, ikdienišĭks*; ~i lidĕ *vienķāršie cilvĕki*
- obydlenĭj** adj *apdzĭvoĭts*
- obydlĭ** n. (-i) *mājokĭlis m, (G -ļa), mĭtekĭlis m, (G -ļa)*
- obytnĭj** adj *dzĭvojamĭs*; (čvĕrt, zōna) *apdzĭvoĭts*; o. dŭmĭ/ ~ā mĭstnost *dzĭvojamā māja/ telpa*; ~ā plocha *dzĭvojamā platĭba*; o. vŭz *autofurġons m*
- obývaci** adj: o. pokoj *dzĭvojamā istaba*
- obývāk** m. (-ku, Lpl -cích) <kol.> *dzĭvojamā istabĭja f*

- obýv|at** impf. (-á) *dzīv|ot (II.) (kur), apdzīv|ot (II.)*
- obyvatel** m, (-e, Gpl -ú), Npl -é) *iedzīvotāji* s m; (domu, bytu též) *iemītniek* s m; ~é venkova| mēst lauku| pilsētu *iedzīvotāji*
- obyvateln|ý** adj *apdzivojam* s
- obyvatelstv|o** n, (-a) *iedzīvotāji* m, pl; civilní o. *civiliedzīvotāji* m, pl; hustota ~a *iedzīvotāju blīvums*; přírustek ~a *iedzīvotāju skaits pieaugums*
- obzor** m, (-u) **1** *apvāršnis* m, (G -šņa), *horizont* s m; (objevit se) na ~u *pie apvāršņa, pie horizonta* **2** <přen.> *redzesloks* s m; rozšířit svůj o. *paplašināt savu redzesloku*
- obzvlášt', obzvláště** adv (neobyčejně) *sevišķi, īpaši*; (především) *it īpaši*
- obzvláštní** adj *sevišķs, īpašs*
- obžaloba** f, (-y) <těž práv.> *apsūdzība* f, (z čeho *kur*); podat ~u (proti komu) *izvērtīt apsūdzību (kam)*; zamítnout o. *noraidīt apsūdzību*; o. z vlastizrady *apsūdzība dzimtenes nodevībā*
- obžalovaný** m, (-ého), **obžalovaný** á f, (-é) <práv.> *apsūdzētāis* m, *apsūdzētā* f
- obžalovat** pf, (-uje) (koho z čeho) <těž práv.> *apsūdzēt (III.2.) (ko kur)*; o. koho z vraždy *apsūdzēt ko slepkavībā*
- obživ|a** f, (-y) *iztik* a f
- ocas** m, (-u, L -el-u) *a|ste* f, (Gpl -stu); vřtět ~em *luncināt asti*; o. komety *komētas aste*
- oceán** m, (-u, L -el-u) *okeāns* s m; Atlantský| Tichý| Indický| Severní ledový o. *Atlantijas| Klusais| Indijas| Ziemeļu Ledus okeāns*
- ocel** f, (-i/-e, pl: N, A -i, D -im, L -ich, I -emi) *tēraud* s m
- ocelár|n** a f, (-ny, Gpl -en) *tēraudlietuve* f, (Gpl -vju)
- ocelářsk|ý** adj *tēraudliešanas* (G); o. průmysl *tēraudliešanas rūpniecība*
- ocelov|ý** adj *tērauda* (G); o. nervy *dzelzs nervi*; o. oči *tēraudkrāsas acis*; o. svaly *tēraudcieti muskuļi*
- oceně|ní** n, (-i) *vērtējums* s m, *novērtējums* s m
- ocel|nit** pf, (3.sg/pl -ni, imp. -ň) *novērtēt (II.)*
- ocel|novat** impf. (-uje) *vērtēt (II.), novērtēt (II.)*
- oclet** m, (-ta, L -tēl-tu) *etiķis* s m; nakládaný v ~tu *marinēt* s ♦ rozlít si u někoho o. *sanaidoties ar kādu*; zůstat na o. (o ženě) *palikt (vec)meitās, (o muži) palikt (vec)puišos*
- ocit|at se** impf. (-á), **oc(i)t|nout se** pf, (-ne, přet. -l) *no|k|ūt (-k|jūt, -k|juva)*, no|nākt (-nāk, -nāca)* ♦ o. se v slepé uličce nonākt strupceļā*
- oč** = o co; oč jde? *par ko ir runa?*
- oçar|ovat** impf. (-uje) **1** (okouzlit) *ap|burt (-bur, -būra)* **2** (začarovat) no|burt (-bur, -būra)**
- očekáván|í** n, (-i) *gaidīšana* f, nad o. dobře *labāk nekā gaidīts* (*cerēts*); (ne)splnit něčí o. (ne) *attaisnot kāda cerības*
- očekáván|ý** adj *gaidīt* s
- očekáv|at** impf. (-á) *gaidīt (III.1.); o. co od koho sagaidīt (III.1.) ko no kā; to se dalo o. tas jau bija gaidāms*
- očern|it** pf, (3.sg/pl -i), **očern|ovat** impf. (-uje) (pomluvit) *nomeln|ot (II.), apmeln|ot (II.)*
- očes|at** pf, (-še) (ovoce) *no|vākt (-vāc, -vāca), no|lasīt (III.1.); o. jablōň novākt ābolus*
- oči** f, pl: ⇒ **oko**
- očich|at** pf, (-á) *apost|īt (III.1.), apoš|ņ|āt (II.)*
- očisl|ovat** pf, (-uje) *sanumurēt (II.)*
- očist|a** f, (-y) (mravní) *attīrīšana* f, (strany) *tīrīšana* f
- očistě|ní**, **očistě|ní** n, (-i) (morální, duchovní) *attīrīšana* f, (strany) *tīrīšana* f, o. od viny *atbrīvošana* f *no vainas*
- očistit** pf, (3.sg/pl -stí, pas. -štěn, imp. -š|t|sti) (nehly, šaty, ránu) *iztīrīt (III.1.); (zeleninu, chodník) notīrīt (III.1.); ~stěte si obuv! noslaukiet kājas! ■ **o. se** pf *notīrīties (III.1.); (od obvinění, podezření) ap.) atbrīv|oties (II.); (od čeho) no (kā)**
- očit|ý** adj: o. svědek *aculiecinieks* s m, *aculiecinie|ce* f, (Gpl -ču)
- očividně** adv *acīm redzami*
- očividn|ý** adj *acīmredzam* s, *skaidr* s
- oč|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (malé) *actiņa* f ♦ házet po někom ~kem *mest uz ko acis* **2** (na punčoše) *valdziņš* s m; (sítě) *acs* f, (Gpl -acu); uteklo o. *noirīs valdziņš* **3** <bot.> *acojams pumpur* s m, *acs* f, (Gpl -acu); ~ka brambor *kartupeļu acis* **4** <karty.> *ac|te* f, (Gpl -šu)
- očkovac|í** adj *potēšanas* (G), *vakcinēšanas* (G); o. látka *vakcin* a f, *po|te* f, (Gpl -šu); o. průkaz *vakcinēšanas apliecība*
- očkován|í** n, (-i) **1** <med.> *potēšana* f, *vakcinācija* f, (proti čemu *pret* ko) **2** <bot.> *acošana* f, *okulēšana* f
- očk|ovat** impf. (-uje) **1** <med.> *po|tēt (II.), vakcin|ēt (II.)*; (proti čemu *pret* ko) **2** <bot.> *ac|ot (II.), okul|ēt (II.)*
- oční** adj *acs* (G), *acu* (G); o. lékař *acu ārsts*; o. stíny *acu (plakstiņu) ēnas*; o. důlek *acs dobums*
- od** prep. (s G) **1** (místně) *no* (s Gsg, Dpl); padesát kilometrů od Prahy *piecdesmit kilometrus no Prāgas*; třetí od konce *trešais no beigām*; od prvního do posledního *no pirmā līdz pēdējam* **2** (časově východisko) *no* (s Gsg, Dpl); (děj stále trvá) *kopš* (s Gsg, Dpl); od rána (do večera) *no rīta (līdz vakaram)*; od nynějška *no šī brīža*; od příštího týdne *no nākošās nedēļas*; den ode dne *no dienas dienā*; od včerejška (až dosud) *no (kopš) vakardienas (līdz šim brīdim)*; od dětství *kopš bērnības*; od pradávna *kopš sensem laikiem*; od nepaměti *kopš neatminamiem laikiem* **3** (původce, původ) (*překládá se* G); román od Jiráskova *Jirāseka romāns*; dopis od syna *dēla vēstule*; láhev od piva *alus pudele* **4** (příslušnost) (*překládá se* G); klíč od domu *mājas atslēga*; lidé od televize *televīzijas cilvēki* **5** (příčina) *no* (s Gsg, Dpl); je to od nervů *tas ir no nerviem*
- ód|a** f, (-y) *od|a* f, Ó. Na radost *Oda priekam* ♦ pět na někoho ~y *dziedāt kādam slavas dziesmas*
- ODA** [ó-dé-á] zkr. (Občanská demokratická aliance) *Pilsoņu Demokrātiskā alianse (labēja partija)*
- odbarv|it** pf, (3.sg/pl -i) (vlasy, látku) *izbal|ināt (III.1.)* ■ **o. se** pf *zaud|ēt (II.), krāsū; (látka též) izbal|ēt (III.2.)**
- odbaven|í** n, (-i) (u pokladny) *norēķināšana* f, (na letišti) *reģistrēšana* f, *reģistrācija* f, celní o. *muitas kontrol* e f, (Gpl -ju), *muitošana* f
- odbav|it** pf, (3.sg/pl -i) (zboží, zásilku, poštu) *sagatav|ot (II.) (nosūtīšanai), noform|ēt (II.)*; (cestující) *reģistr|ēt (II.)*; (na hranicích) *pārbaud|īt (III.1.) (dokumentus)*; (na celnici) *mu|t|ot (II.)*
- odbavován|í** n, (-i): ⇒ **odbavení**
- odbav|ovat** impf. (-uje): ⇒ **odbavit**
- odběh|nout** pf, (-ne, přet. -l) **1** (vzdálit se) *skriet (skrien/skrej, skrēja)* (prom)* **2** o. (si) (pro co) *aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (pēc kā, pakā) kam*; (na chvíli) *iz|iet (-iet, -gāja)*, iz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (uz brītiņu)*
- odběr** m, (-u) **1** (zboží) *patēriņš* s m; (novin) *abonēšana* f, o. elektřiny| plynu *elektrības| gāzes patēriņš* **2** <med.> o. krve *asins noņemšana* f
- odběratel** m, (-e, Npl -é) (zboží, elektřiny, plynu) *patērētājs* m, *patērētāja* f, (kupující) *pircējs* m, *pircēja* f, (novin) *abonent* s m, *abonent* te f, (Gpl -šu)
- odbijen|á** f, (-é) *volejbol* s m
- odbir|at** impf. (-á) **1** (komu co) *at|ņemt (-ņem, -ņēma)* (kam ko), ņemt (ņem, ņēma)* nost (kam ko)*; o. krev *no|ņemt (-ņem, -ņēma)* asinis* **2** (časopis) *abon|ēt (II.)*; (elektřinu) *patēr|ēt (II.)*
- odbit** impf. (-ije, přet. -i, pas. -it, imp. -ij) **1** (o hodinách) *no|sist (-sit, -sita)**; hodiny ~ily tři *pulkstenis nosita trīs* **2** (mič) *at|sist (-sit, -sita)**
- odboč|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** (zahnout) *no|griezties (-griežas, -griezās)**; o. doleva *nogriezties pa kreisi*; o. ze silnice *nogriezties no šosejas*; o. z trasy *novirz|īties (III.1.) no trases* **2** <přen.> *novirz|īties (III.1.); o. od tématu novirz|īties no temata*
- odboč|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (silnice, dráhy) *pagrieziens* s m; (do čeho, na co uz ko); o. doprava *pagrieziens pa labi* **2** (odchýlení) *novir|ze* f, (Gpl -žu), *novirzīšana* f, (v řeči) *atkā|pe* f, (Gpl -pju) **3** (pobočka) *filā|le* f, (Gpl -ļu)
- odboč|ovat** impf. (-uje): ⇒ **odbočit**
- odboj** m, (-e) *pretošana* f, *pretošanās kustība* f, *prislūsnik ~e pretošanās kustības dalībnieks*
- odbojov|ý** adj *pretošanās* (G), *pretošanās kustības* (G); ~é hnutí *pretošanās kustība*; ~á organizace *pretošanās kustības organizācija*
- odbor** m, (-u) **1** (oddělení) *dalļa* f, *noda|ļa* f **2**: pl ~y *arodbiedrība* f
- odborář** m, (-e), **odborář|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (pracovník odborového hnutí) *arodbiedrības darbinieks* m, *darbinie|ce* f, (Gpl -ču); (člen odborového hnutí) *arodbiedrības biedrs* m, *biedr|e* f
- odborářsk|ý** adj *arodbiedrības* (G), *arodbiedrību* (G)
- odborně** adv (poradit, opravit) *profesionāli*; (posoudit) *no speciālista viedokļa*
- odborník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **odbornice** f, (-e, Gpl -) *speciālists* s m, *speciāli|ste* f, (Gpl -stu); *lietpratējs* s m, *lietpratēja* f, o. na právo *tiesību speciālists*
- odbornost** f, (-i) *kompeten|ce* f, (Gpl -ču), *speciālas zināšanas* f, pl; v rámci své ~i *savas kompetences robežas*
- odborn|ý** adj *specializēt* s, *profesionāls*; ~á literatura| o. časopis *specializēta literatūra/ specializēts žurnāls*; o. učiliště *arodskola* f, o. posudek *ekspertīze* f, (Gpl -žu), *speciālista slēdziens*; o. poradce| poradkyně *konsultants* s m, *konsultante* f, (Gpl -šu); o. název *termin* s m
- odborov|ý** adj *arodbiedrības* (G), *arodbiedrību* (G)

odbourjat pf, (-á) **1** (část zdi) *noľajaukt* (-jauca, -jauca)*, *noárdŕit* (III.1.) **2** (výdaje, ceny) *samazŕinát* (III.1.) **3** (tuky) *noárdŕit* (III.1.)

odbut pf: ⇒ **odbyť**

odbut m, (-u, L -u) *noieľs m*; zboží jde/ nejde na o. *precei ir lieľs pieprasŕjums/ nov pieprasŕjuma*

odbyť pf, (-ude, prít. -yl, pas. -yt, imp. -ud) **1**: o. si (zhostit se) *paľveikt* (-veic, -veica)*, *padarŕit* (III.1.); o. si trest *iz|ciest* (-cieš, -cieta)* *sodu*; o. si vojenskou službu *nodien|ět* (II.), *iz|iet* (-iet, -gája)* *karadienestu*; o. si nemoc *pár|ciest* (-cieš, -cieta)* *slimību*; o. si zkoušku *nokárt|ot* (II.) *eksámenu*; o. si povinnost *izpildŕit* (III.1.) *pienákumu 2* (vykonat ledabýle) *padarŕit* (III.1.) *pavirši 3* (odmítnout) *atkraľŕities* (III.1.) <kol.> (no ká), *tikt* (tiek, tika)* *valā* (no ká); o. koho sliby *atkrattŕities* (*tikt valā*) *no ká ar solŕjumiem*; nedá se o. *no viŕa nevar atkrattŕities* (*tikt valā*)

odbyťištē n, (-tē, Gpl -t) *noieľa tirŕŕus m*

odbyťovľy adj *noieľa* (G); o. trŕ *noieľa tirŕus*

odbyťvat impf, (-á): ⇒ **odbyť**

odcest|ovat impf, (-uje) *aiz|braukt* (-brauca, -brauca)*, *aizceľ|ot* (II.)

odcizen|í n, (-i) **1** (čeho) (*kā*) *nolaupŕišan|a f*, (ukradení) (*kā*) *nozagšan|a f*, (přisvojení si) (*kā*) *piesavināšan|ās f 2* (citové) (komu, mezi kým) *atsvešŕināt|b|a f* (no ká), *atsvešŕināšan|ās f* (no ká)

odcizenľy adj (zboží, vozidlo) *nolaupŕit|s*, *nozagt|s*

odciz|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (nepřevážen vzit) (komu co) *nolaupŕit* (III.1.) (*kam ko*); (ukrást) *nozagt* (-zog, -zaga)* (*kam ko*); (přisvojit si) *piesavināties* (III.1.) (*ko 2* (citové) *atsvešŕināt* (III.1.); (koho komu/čemu ko kam); odloučení je ~ilo *šķiršanās viŕus* *atsvešŕināja* ■ **o. se** pf (komu/čemu) *atsvešŕināties* (III.1.) (*no ká*)

odcŕin|it pf, (3.sg/pl -i) (vínu, hřích) *iz|pirkt* (-pērka, -pirka)*; (chybu) *izlab|ot* (II.); (křivdu též) *izľidzŕināt* (III.1.); (zlo) *atmaks|āt* (II.); (škodou) *atľidzŕināt* (III.1.)

odd. zkr. (oddělení) *nod.* (*nodaja*)

oddáľit pf, (3.sg/pl -i, imp. oddal), **oddal|ovat** impf, (-uje) **1** (vzdáľit) *attāľināt* (III.1.) **2** (odložit) *atľikŕt* (-liek, -ľika)* ■ **o. se** pf, impf *attāľināties* (III.1.)

oddanost f, (-i) (věrnost) *uzticŕība f*; (odevzdanost) *padevŕība f*

oddanľy adj (věrný) *uzticŕigľs*; (odevzdaný) *padevŕigľs*

odd|at pf, (-á, pas. -án) (snoubence) *salaul|āt* (II.); dát se o. *salaul|āties* (II.) ■ **o. se** pf **1** (studiu, práci ap.) (čemu) *noľdoties* (-dodas, -devās)* (*kam*); (zoufalství, žalu ap.) *ľauties* (-ľaujas, -ľāvās)* (*kam 2* (žena muž) (komu) *atľdoties* (-dodas, -devās)* (*kam*)

oddáv|vat impf, (-á) *ľaul|āt* (II.) ■ **o. se** impf: ⇒ **oddat se**

oddech m, (-u) *atpūť|a f*, (krátký) *atelp|a f*; bez ~u bez mĕtas, bez *atelpas*; nedopřát komu ani chvíľku ~u *neľaut kam ne elpu atviľkt*; Park kultury a ~u *Kultūras un atpūťas parks*

oddech|nout (si) pf, (-ne, prít. -i) **1** (zhluboka) *izelp|ot* (II.); (úlevou) *uzelp|ot* (II.) **2** (odpočinout si) *atľpūťsties* (-pūšas, -pūťas)*, *atviľkt* (-veik, -vilka)* *elpu*

oddechovľy adj: <sport> o. čas *pārtraukum|s m*

odděleně adv *atďalĕti*, *atšķirti*; (žit) *šķirti*, *atsevišķi*

oddělen|í n, (-i) **1** *ďal|a f*, (těž obchodního domu) *nodaľ|a f*, osobní o. *personāla ďal|a 2* (oddíl) *nodalŕjum|s m*; (kupě) *kupeľ|a f*

oddělenľy adj *atďalĕťs*, *atšķirtĕs*; (mistnost) *atsevišķĕs*

odděľit pf, (3.sg/pl -i), **odděľ|ovat** impf, (-uje) *atďal|ŕit* (III.1.); (stěnou, záclonou též) *nodaľ|ŕit* (III.1.); (od skupiny lidí) *noľšķirt* (-šķir, -šķĕra)* ■ **o. se** pf, impf *atďal|ŕities* (III.1.); (od skupiny lidí) *noľšķirties* (-šķiras, -šķĕras)*

oddĕľ m, (-u, L -e/-u) **1** (zásuvky, skříně) *nodalŕjum|s m*; (knihy) *nodaľ|a f 2* <voj.> *vienĕība f*, *ďal|a f*, záchranný o. *glābšanas brigāde f*, (Gpl -ľu); skautský o. *skautu vienĕiba*; fotbalový o. *futbola komand|a f*

oddlužen|í n, (-i) *parādu atmaks|a f*

oddych|nout (si) pf, (-ne, prít. -i): ⇒ **oddechnout** (si)

ode prep: ⇒ **od**

odebere pf: ⇒ **odebrat**

odebĕr|vat impf, (-á) **1** (odejmout) (co komu) *ŕemt* (*ŕem*, prít. *ŕēma*)* *nost* (ko kam), *atľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* (ko kam) **2**: ⇒ **odebrat** (2,3) ■ **o. se** impf: ⇒ **odebrat se**

odebrán|í n, (-i) (licence) *atŕemšan|a f*, *noŕemšan|a f*

odebranľy adj (vzorek) *noŕemť|s*; (zboží, elektřina) *patĕrēt|s*

odebĕr|vat pf, (-ere, pas. -rān, imp. -er) **1** (odejmout) (co komu) *atľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* (ko kam), *noľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* (ko kam) **2** (zboží, elektřinu) *patĕrĕť* (II.) **3** (ubrat) *noľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)*, *paľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)*; o. vzorek *noŕemt paraugu* ■ **o. se** pf *doties* (*dodas, devās*)*; o. se na cestu *doties ceľā*

odečĕľst pf, (-te, prít. -etľ, -eľtľa, -ten, imp. -ľi, -tĕtĕ), **odečĕľ|at** impf, (-á) **1** (co od čeho) *atskaiť|ŕit* (III.1.) (*ko no ká*), *atľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* (*ko no ká 2* (elektromĕr) *nolasŕit* (III.1.) (*rāđĕjumu*)

odečten|í n, (-i) *atskaiťŕišan|a f*, *atrĕķĕnāšan|a f*, po o. (částky) *pĕc* (*summas*) *atskaiťšanas*

odedávna adv *kopš* (*sen*) *seniem laikiem*, *kopš ľaika gala*

odeľhnat pf, (-ž(e)nu, imp. -žĕň) *aiz|dzĕľt* (-dzen, -dzina)*

odehráť pf, (-eje, prít. -ál, pas. -án, imp. -aj/-ej), **odehráv|vat** impf, (-á) (skladbu, zápas) *nospĕľ|ĕť* (II.) ■ **o. se** pf, impf *noľtĕkt* (-tĕk, -tika)*, *noris|ināties* (III.1.)

odejde pf: ⇒ **odejĕt**

odejĕt pf, (-ede, prít. -el, imp. -ed): ⇒ **odjet**

odejĕt pf, (-jde, prít. -šel, imp. -jdi) **1** (vzdáľit se) *aiz|ĕt* (-iet, -gája)* (*prom*); o. do dŕchodu (do penze) *aizĕt pensĕjā* ♦ o. na věčnost *aizĕt mŕžĕbā*; o. s nepořizenou *aizĕt tukšām rokām 2* (opustit) (od koho/čeho) *aizĕt* (-iet, -gája)* (*no ká*), *paľmet* (-met, -meta)* (*ko*); o. z práce *aizĕt no darba 3* (do exilu, do emigrace) *emigrĕť* (II.), *izceľ|ot* (II.)

odejmout pf, (-ejme, prít. -ňal, pas. -ňat) **1** *atľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)*, *noľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* **2** <med.> (vnitřní orgány) *izľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)*

odem|knout pf, (-kne, prít. -kľ, pas. -knut/-čĕn) *atľslĕgt* (-slĕdz, -slĕdza)*

odĕnlý adj (ne nahý) *apĕģĕrbť|s*, *apĕģĕrb|ies* (*f -usies*); (do něčeho) *ģĕrb|ies* (*f -usies*), *tĕrpl|ies* (*f -usies*); o. do černého obleku *ģĕrbĕies melnā uzvalkā*

odepis|ovat impf, (-uje): ⇒ **odepsat**

odepĕnout pf, (-ne, prít. -jal/-nul, pas. -jal/-nut) (pás) *atšprādz|ĕť* (II.); (knoflík) *atpog|āt* (II.); o. lyžeľ brusle *noľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* *slĕpes/ slidas*

odepĕřit pf, (-e, prít. -el, pas. -en, imp. -i) (komu co) *atľteikt* (-, -teica)* (*kam ko*), *atľsacĕť* (-saka, -sacĕja)* (*kam ko*); *atľteikties* (-, -teicās)* (*no ká, darť ko*), *atľsacĕties* (-sakās, -sacĕjās)* (*no ká, darť ko*); (neposkytnout) *ľiegt* (*ľiedz, ľiedza*)* (*kam ko*); o. poslušnost *atĕikties paklausĕť*; o. pomoc *ľiegt palĕdzĕbu*

odep|sat pf, (-iše, prít. -sal, pas. -sán, imp. -iš) **1** (na dopis) *atbild|ĕť* (III.2.) (*rakstĕskĕ 2* (dluh, věc z inventáře) *norakstŕit* (III.1.)

odervat pf, (-u) *noľraut* (-rauj, -rāva)*; (vyrvat) *izľraut* (-rauj, -rāva)*

Odeř|a f, (-y) *Odeř|a f*

odesĕľ|at impf, (-á): ⇒ **odeslat**

odesĕľ|atel m, (-e, Npl -ĕ), **odesĕľ|atel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (*no*) *sŕĕťĕj|s m*, (*no*) *sŕĕťĕj|a f*

odeslān|í n, (-i) *nosŕĕťišan|a f*

odeľ|slat pf, (-šle, pas. -slán, imp. -šľi) *nosŕĕťĕť* (III.1.); o. co poštou *nosŕĕťĕť ko pa pastu*

odešel, odeř|a pf.: ⇒ **odejĕt**

odeř|le pf: ⇒ **odeslat**

odĕv m, (-u, L -u) *apĕģĕrb|s m*, *drĕľbes f, pl*, (G -bju); pánské ~y *viřĕřu* (*kungu*) *apĕģĕrbĕ*; svrchnĕ o. *vĕrsdrĕľbes f, pl*, (G -bju); svátečnĕ o. *svĕťku tĕrpl|s m*

odĕvní adj *apĕģĕrba* (G), *apĕģĕrbu* (G); o. přumysl *apĕģĕrbu rūpnĕicĕba*

odevřad adv *no visurienes*, *no visām pusĕm* (*malām*)

odevzdanľy adj (oddaný) *padevŕigľs*

odevzď|vat pf, (-á), **odevzď|vat** impf, (-á) (vrátit) *atľdot* (-dod, -deva)*; (předat) *noľdot* (-dod, -deva)*; o. zbranĕ *noľľikt* (-liek, -ľika)* *ieročus*; o. hlas (komu) *bals|ot* (II.) (*par ko*) ■ **o. se** pf, impf: o. se osudu *paľdoties* (-dodas, -devās)* *ľiktenim*

odeznĕť pf, (3.pl -eji), prít. -ĕľ) **1** *izskan|ĕť* (III.2.) **2** <kniž.> (skončĕť) *beigties* (*beidzas, beidzās*)*

odezv|a f, (-y) *atbal|ss f*, (Gpl -su); <přĕn.> (ne)mit ~u (*ne*) *gŕť atbalsi*, (*ne*) *rast atbalsi*

odhad m, (-u, L -u) (*aptuvenš*) *novĕřtĕjum|s m*; ~em *apmĕram*, *aptuveni*; podle ~u (koho) *pĕc* (*kā*) *domām*

odhadnĕ adj: o. cena *tāmes cena*

odhad|nout pf, (-ne, prít. -i), **odhad|ovat** impf, (-uje) (*aptuveni*) *novĕřtĕť* (II.); (věk ap.) *miŕĕť* (III.2.); (vřvoj situace) *paredz|ĕť* (III.2.)

odhalĕť pf, (3.sg/pl -i), **odhal|ovat** impf, (-uje) **1** (zbařit přĕkrýťi) *atľsegt* (-sedz, -sedza)*; (ramena, řadra též) *atkaillĕnāt* (III.1.); (pomník) *atľklāt* (-klāĕ, -klāja)* **2** (záclonu, oponu) *atľvĕřt* (-ver, -vĕra)*, *atťaisŕĕť* (III.1.) **3** (nedostatky, spĕknutĕ, tajemstvĕ ap.) *atľklāt* (-klāĕ, -klāja)*; (zřadce, špióna též) *atmask|ot* (II.)

odhlā|sit pf, (3.sg/pl -sĕ, pas. -šĕn) (noviny, telefon, televizi) *atľteikties* (-, -teicās)* *no abonĕšanas*, *atľsacĕties* (-sakās, -sacĕjās)* *no abonĕšanas*, *ľauzt* (*ľauž, ľauza*)* *abonĕšanas ľĕgumu*; (auto) *noľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* *no reģĕstrācĕjas*; o. dĕť z řkoly *izľŕemt* (-ŕem, -ŕēma)* *bĕrnu no skolas* ■ **o. se** pf (přĕ stĕhovānĕ z bytu, v hotelu) *izrakstŕĕties* (III.1.)

odhlas|ovat pf, (-uje) *nobals|ot* (II.) (*par ko*); o. zákon *nobalsot par ľĕkumu*; dát co o. *izvirzĕť ko balsošana*

odhlaš|ovat impf. (-uje): ⇒ **odhlásit** ■ **o. se** impf.: ⇒ **odhlásit se**
odho|dit pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) (nepotřebnou věc) **aiz|mest** (-met, -meta)*, **aiz|sviest** (-sviez, -svieda)*; (na zem těž) **no|mest** (-met, -meta)*, **no|sviest** (-sviez, -svieda)*; <přen.> o. ostych **mest** (met, meta)* **kaunu pie malas**

odhodlání n, (-i) **apņēmīb|a f**, **apņēmšan|ās f**

odhodlaný adj **1** **apņēmīg|s**; o. bojovník **nelokāms cīnītājs** **2** (k čemu) **gatavs** (uz ko); o. k všemu **gatavs uz visu**; o. na smrt **gatavs mirt**

odhodlat se pf. (-ā) (rozhodnout se) (k čemu) **iz|šķirties** (-šķiras, -šķīras)* (**par ko**); (pojmut ūmysl) **ap|ņemties** (-ņemas, -ņēmās)* (**darīt ko**); je ~ān ke všemu **viņš ir gatavs uz visu**

odcházecí adj **aizejoš|s**; o. ministr **ministrs**, **kas ir nolicis savas pilnvaras**

odcházet impf. (-i, 3.pl -ej) **1** (vzdalovat se) **iet** (iet, gāja)* **projām**, **aiz|iet** (-iet, -gāja)*; o. do důchodu (do penze) **iet pensijā** **2** (opouštět) (od koho/čeho) **iet** (iet, gāja)* **projām** (no kā), **pa|mest** (-met, -meta)* (**ko**); o. od rodiny **pamest ģimeni**

odchod m, (-u, L -u) **aiziešana|a f**; chystat se k ~u, být na ~u **posties promiešana**; zvednout se k ~u **piecelties, lai ietu prom**; o. ledů **ledus iešana|a f**; je čas k ~u **ir laiks doties prom**; **po mēm ~u pēc manas aiziešanas**; **dej si o.! pazūdi!, ār!**

odchov m, (-u, L -u) <zemēd.> (**mājlopu**) **audzēšana|a f**

odchovanec m, (-ce), **odchovanyknis** f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) **audzēknis** m, (G -ņa), **audzēkne|a f**, (Gpl -ņu)

odchovat impf. (-ā) **1** (dělit) **izaudz|ināt** (III.1.) **2** <zemēd.> **izaudz|ēt** (II.); (na maso těž) **noba|ot** (II.)

odchylit pf. (3.sg/pl -i, imp. odchyl) **no|liekt** (-liec, -lieca)*, **at|liekt** (-liec, -lieca)*; (radarový paprsek, stielu) **novirz|īt** (III.1.) ■ **o. se** pf **no|liekties** (-liecas, -liecās)*, **at|liekties** (-liecas, -liecās)*; (od cesty, kurzu) **novirz|īties** (III.1.); <přen.> o. se od tématu **novirzīties no temata**

odchylka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **novirzīšana|ās f**, **novirz|e f**, (Gpl -žu); (od čeho no kā)

odjākživa adv (vždy) **vienmēr**; (odpradāvna) **kopš laika gala**

od|iet pf. (-ede, prēt. -el, imp. -ed) **1** **aiz|braukt** (-brauc, -brauca)* **2** (o dopravních prostředcích) **aiz|iet** (-iet, -gāja)*; **at|iet** (-iet, -gāja)*; vlak už ~el **vilciens jau ir aizgājis**

odjezd m, (-u, L -u/-ē) **1** **aizbraukšana|a f** **2** (dopravního prostředku) **atiešana|a f**, **aiziešana|a f**

odjinud adv **no citurienes**

odjizd|ēt impf. (-i, 3.pl -ēj) **1** **braukt** (brauc, brauca)* (**projām**), **aiz|braukt** (-brauc, -brauca)* **2** (o dopravních prostředcích) **aiz|iet** (-iet, -gāja)*; **at|iet** (-iet, -gāja)*; vlak ~i z prvního nástupiště **vilciens atiet no pirmā perona**

odkaš|at si pf. (-e, imp. -il/-ej) **1** **atklep|ot** (II.) **2** (lehcē) **ieklep|oties** (II.), **iekrekš|ēties** (III.2.)

odkaz m, (-u, L -u/-e) **1** (přání) **novēlējums|s m**; (dědictví) **mantojums|s m**; <přen.> kulturní o. **kultūras mantojums** **2** (odvolávka) **norā|de f**, (Gpl -žu)

odkazaný adj: být o. na koho/co **būt atkarīg|am no kā**; je o. na invalidní vozík **viņš var pārvietoties tikai invalīdu ratiņos**

odkā|zāt pf. (-že, imp. odkāž), **odkaz|ovat** impf. (-uje) **1** (dědictvím) (co komu) **novēl|ēt** (III.2.) (**mantojumā**) (**kam ko**) **2** (poslat) (koho na koho, ke komu) **nosū|īt** (III.1.) (**ko pie kā**); (poradit kam se má obrátit) **ie|teikt** (-, -teica)* **griezties** (**kam pie kā**), **ie|sacīt** (-saka, -sacīja)* **griezties** (**kam pie kā**); (upozornit) (koho na co) **norād|īt** (III.1.) (**kam uz ko**) ♦ o. někoho do patřičných mezi **nolikt kādu pie vietas**

odkdy adv **kopš kura laika**; o. tu bydlíte? **cik ilgi jūs te dzīvojat?**

odklad m, (-u, L -u/-ē) **atlikšana|a f**, (průtah) **vilcināšana|ās f**, <práv.> o. výkonu trestu **soda izciešana|a f**, **atlikšana|a f**; bez ~u **nekavējoties**

odklādání n, (-i) **1** (rozhodnutí, platby) **atlikšana|a f**, (průtah) **vilcināšana|ās f** **2** (věci) **uzglabāšana|a f**

odkládat impf. (-ā): ⇒ **odložit**

odklon m, (-u, L -u) **1** **novirzīšana|ās f**, **novirz|e f**, (Gpl -žu); (silnice) **apvedce|š m** **2** (od vīry, tradice ap.) **novēršana|ās f**, (od čeho no kā)

odklonit pf. (3.sg/pl -i) **1** (odchýlit) **at|liekt** (-liec, -lieca)*; (vzdálit) **atvirz|īt** (III.1.) **2** (změnit směr) **novirz|īt** (III.1.); o. dopravu **novirzīt satiksmi** ■ **o. se** pf **1** (odchýlit se) **at|liekties** (-liecas, -liecās)*; (vzdálit se) **atvirz|īties** (III.1.); (od čeho no kā) **2** (změnit směr: střela ap.) **novirz|īties** (III.1.); (od čeho no kā) **3** (nárokově, myšlenkově) **no|vērsties** (-vērsas, -vērsās)*; o. se od přátel **novērsties no draugiem**

odklopit pf. (3.sg/pl -i) **1** (víko) **no|ņemt** (-ņem, -ņēma)*; (pokličku těž) **no|celt** (-ceļ, -cēla)*; (střechu auta, sedadlo) **no|laist** (-laiž, -laida)* **2** (zbavit poklopu) **at|vērt** (-ver, -vēra)*

odkoupit pf. (3.sg/pl -i, imp. odkup) **at|pirkt** (-pērk, -pirka)*; (co od koho ko no kā)

odkrýjt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj), **odkrýv|at** impf. (-ā) **1** (zbavit křtu) **at|segt** (-sedz, -sedza)* **2** (odhalit, objevit) **at|klāt** (-klāj, -klāja)*

♦ o. karty **atklāt kārtis**

odkud adv **no kurienes**; o. jdeš? **no kurienes tu nāc?**; o. to viš? **kā tu to zini?**; o. to máte? **kur jūs to ņēmāt?** ♦ vīm, o. vitr vane es **zinu**, **no kuras puses pūš vējš**

odkudsi adv **no kaut kurienes**; o. z Ameriky **no kaut kurienes Amerikā**

odkup m, (-u, L -u) **atpirkšana|a f**

odkvēst pf. (-ete, prēt. -etl), **odkvēt|at** impf. (-ā) **nozied|ēt** (III.2.); <přen.> **no|vīst** (-vīst, -vīta)*

odlakovač m, (-e) **nagu lakas noņēmējs|s m**

odlehlý adj (místo) **atā|s**, **noma|š**

odlep|it pf. (3.sg/pl -i) (známku) **atlip|ināt** (III.1.); (tapelu, náplast) **no|plēst** (-plēš, -plēsa)* ■ **o. se** pf **1** **atlim|ēties** (II.), **atlip|ināties** (III.1.) **2** <kol., expr.> (letadlo) **at|rauties** (-raujas, -rāvās)* (**no zemes**) (**par lidmašīnu**)

odlesk m, (-ku, Lpl -cich) <těž přen.> **atblāzma|a f**, **atspulgs|s m**

odlet m, (-u, L -u) **aizlidošana|a f**, (ptáků tež) **aizlāšana|ās f**

odlēt|at impf. (-ā), **odlēt|ēt** pf. (3.sg/pl -i), **odlēt|nout** pf. (-ne, prēt. -i) **aizlid|ot** (II.); (o ptáčích tež) **aiz|laisties** (-laižas, -laidās)*

odleva adv: ⇒ **zleva**

odlišit pf. (3.sg/pl -i) (rozišit) **at|šķirt** (-šķir, -šķīra)*; (rozeznat) **iz|šķirt** (-šķir, -šķīra)*; o. koho/co od koho/čeho **atšķirt ko no kā** ■ **o. se** pf **atšķirties** (-šķiras, -šķīras)*; (od koho/čeho no kā)

odlišně adv **atšķirīgi**; (od koho/čeho no kā)

odlišnost f, (-i) **atšķirība|a f**, (různost) **dažādība|a f**

odlišný adj **atšķirīgs**; (jiny) **citād|s**, **ci|š**; o. od koho/čeho **atšķirīgs no kā**; mám o. názor (na co) **es esmu citās domās** (**par ko**); diametrálně o. **diametrāli pretējs**

odlišovat impf. (-uje): ⇒ **odlišit** ■ **o. se** impf.: ⇒ **odlišit se**

od|it pf. (-ije/-eje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (tekutinu) **at|liet** (-lej, -lēja)*, **no|liet** (-lej, -lēja)* **2** (sochu) **iz|liet** (-lej, -lēja)*

odlit|ek m, (-ku, Lpl -cich) **atlējums|s m**, **lējums|s m**

odliv m, (-u, L -u) **1** **bēgums|s m** **2** <přen.> **aizplūšana|a f**, o. mozku **smadzeņu aizplūšana**

odlom|it pf. (3.sg/pl -i) **no|lauzt** (-lauž, -lauza)*, **at|lauzt** (-lauž, -lauza)* ■ **o. se** pf **no|lūzt** (-lūst, -lūza)*, **at|lūzt** (-lūst, -lūza)*

odloučení n, (-i) **atšķirtība|a f**, **nošķirtība|a f**, (od koho/čeho no kā); (osamocenost) **vientulība|a f**

odloučit pf. (3.sg/pl -i, imp. odluč) **iz|šķirt** (-šķir, -šķīra)*, **šķirt** (šķir, šķīra)*; (nemocně) **no|šķirt** (-šķir, -šķīra)*; (koho/co od koho/čeho ko no kā) ■ **o. se** pf **šķirties** (šķiras, šķīras)*, **iz|šķirties** (-šķiras, -šķīras)*; (izolovat se) **no|šķirties** (-šķiras, -šķīras)*

odložený n, (-i) (na později) **atlikšana|a f**

odložení adj **1** (šatstvo) **nevajadzīgs**, **liek|s**; (dítě) **pamest|s** **2** (na později) **atlikt|s**

odložít pf. (3.sg/pl -i) **1** (stranou) **no|likt** (-liek, -lika)*; o. dítě **pa|mest** (-met, -meta)* **bērnu**; o. co stranou **nolikt ko pie malas** **2** (svléknout) **no|vilkt** (-velk, -vilka)*, **no|ģērbt** (-ģērbj, -ģērba)* (**virsdrebes**); ~te si! **atģērbieties!**; o. kabát v šatně **atštāt** (-stāj, -stāja)* **mēteli garderobē** **3** (na později) **at|likt** (-liek, -lika)*; o. co na neurčito **atlikt ko uz nezināmu laiku**

odlu|ka f, (-ky, D.L -ce) **atšķirtība|a f**, **atšķiršana|a f**, o. cirkve od státu **baznīcas šķiršana no valsts**

odma, **odmalička** adv **kopš bērnības**, **kopš bērna kājas**

odmēna f, (-y) **atlīdzība|a f**, (peněžitá tíž) **atalgojums|s m**; (mimořádná) **prēmija|a f**; o. za práci **samaksa|a f** **par darbu**

odměnit pf. (3.sg/pl -i), **odměň|ovat** impf. (-uje) (koho za co) **atlīdzināt** (III.1.) (**kam par ko**); (peněžitě tíž) **atalgot** (II.) (**ko par ko**); o. koho čim **atlīdzināt ko ar ko**; o. herce potleskem **apvel|īt** (III.1.) **aktieri ar aplausiem**; o. dobro zlem **atmaksāt labu ar ļaunu** ■ **o. se** pf, impf **atmaksāt** (II.), **atdar|īt** (III.1.)

odměřený adj **1** (krok, takt) **vienmērīgs**, **ritmisk|s** **2** (omezený) **ierobežot|s** **3** (chování, osoba) **atturīg|s**, **vēs|s**, **rezervēt|s**

odmítat impf. (-ā): ⇒ **odmítnout**

odmítavě adv **noraidoš|s**, **negatīvi**

odmítavý adj **noraidoš|s**, **negatīv|s**

odmítnout pf. (-ne, prēt. -i) (nabídku, pozvání, žádost, kandidaturu) **noraid|īt** (III.1.); (nápadnika, tanečnicka) **atraid|īt** (III.1.); (pomoc, oměnu) **at|teikties** (-, -teicās)* (**no kā**), **at|sacīties** (-sakās, -sacījās)* (**no kā**); (žadatele) **at|teikt** (-, -teica)* (**kam**), **at|sacīt** (-saka, -sacīja)* (**kam**); (obvinění, námítky) **no|liegt** (-liedz, -liedza)*; (zboží) **izbrāk|ēt** (II.); (něco sdělit, podepsat, zaplatit, vypovidat) **at|teikties** (-, -teicās)*,

at|sacīties (-sakās, -sacījās)*; o. zodpovědnost atteikties
uzņemties atbildību

odmītnūt |i n. (-i) noraidīšan|a f. (námitek, důkazů) noliegšan|a f
odmītnūt |s adj noraidīt|s

odmīcēt se pf. (3.sg/pl -i) ap|klus|t (-klus|t, -klusa)*, no|klus|t (-klus|t, -klusa)*; (při řeči) ieturēt (III.2.) pauzi; <přen.> (ustat) klus|ēt (II.)

odmī|ka f. (-ky, D.L. -ce) pau|ze f. (Gpl -zu); po krátké ~ce pēc īsas pauzes

odmocnī|a f. (-y) <mat.> sak|ne f. (Gpl -ņu); druhá o. kvadrātsak|ne f. (Gpl -ņu), otrās pakāpes sakne; třeṭi o. kuba sakne, trešās pakāpes sakne; třeṭi o. z osmi jsou dvě kuba sakne no astoņi ir divi

odmocn|it pf. (3.sg/pl -i) <mat.> iz|vilkt (-velk, -vilka)* sakni (no kā)

odmyk|at impf. (-á) slēgt (slēdz, slēdza)* (va|ā), at|slēgt (-slēdz, -slēdza)*

odnā|t pf. ⇒ **odejmout**

odnāš|et impf. (-i, 3.pl -ej|i) **1** (nesenim) nest (nes, nesa)* (projām), aiz|nest (-nes, -nesa)*; o. ze stolu vākt (vāc, vāca)* nost no galda, no|vākt (-vāc, -vāca)* gaidu; o. co s sebou (pa)ņemt (-ņem, -ņēma)* ko sev līdzi **2**: ⇒ **odnēt** (2,3)

odnauč|it pf. (3.sg/pl -i) (koho čemu) atrad|ināt (III.1.) (ko no kā)
■ **o. se** pf (čemu) atrad|ināties (III.1.) (no kā); o. se kouřit at|met (-met, -meta)* smēķēšanu

odnēkud adv no kaut kurienes; (pochází) o. z Ruska no kaut kurienes Krievijā

odnēst pf. (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) **1** (nesenim) aiz|nest (-nes, -nesa)*; (řeka tež) aizska|lot (II.); o. ze stolu no|vākt (-vāc, -vāca)* gaidu; o. co s sebou pa|ņemt (-ņem, -ņēma)* ko sev līdzi; zloděj ~esl celou hotovost laupītājs paņēma visu skaidro naudā **2**: o. si (získat) ie|gūt (-gūt, -guva)*, gūt (gūt, guva)*; o. si zkušenost/ dojem gūt pieredzi/ iespaidu; o. si cenu iegūt balvu **3** (odpykat) ciest (cieš, cieta)*; jeho pítí ~esla celā rodina no viņa dzeršanas cieta visa ģimene; to si ~eseš! par to tu samaksāsi!

odnēt |i n. (-i): o. svobody brīvības atņemšan|a f. o. majetku īpašuma konfiskācij|a f

odnikud adv ne no kurienes

odnīm|at impf. (-á) <kníž.> ⇒ **odejmout**

odnož f. (-e) **1** <bot.> (sānu) dzinum|s m, atva|se f. (Gpl -šu, asn|s m; vyrážet ~e džit asnus **2** <přen.> atzar|s m, atzarojum|s m; (polomek) atva|se f. (Gpl -šu)

odolāj pf. (-á), **odolāj|at** pf. (-á) (ubránit se) (komu|čemu) notur|ēties (III.2.) (pret ko), iztur|ēt (III.2.) (ko); (touze, citu) pārvar|ēt (III.2.) (ko), pret|oties (II.) (kam); o. pokušeni nepa|doties (-dodas, -devās)* kārdinājumam; o. zvēdavoiti uzvar|ēt (III.2.) ziņkārību; žādnā žena mu ne~ā neviena sieviete viņam nespēj turēties pretim

odolnost f. (-i) izturīb|a f. (proti nemocī) neuzņēmīb|a f, imunītā|te f. (proti čemu pret ko)

odolnīj adj izturīg|s; (proti nemocī) neuzņēmīg|s, imūn|s; (proti čemu pret ko); o. proti mrazu salizturīg|s; o. proti suchu sausumizturīg|s; o. proti korozī nerūsējoš|s

odpad m. (-u, L -u) **1** (při výrobě) atkritum|ī m, pl; (šrot) lūžņ|ī m, pl; průmyslový/ radioaktivní o. rūpnieciskie/ radioaktīvie atkritumi **2** (umývadla) ūdens|notek|a f

odpad|at pf. (-á): ⇒ **odpadnout**

odpad|ky m, pl. (-kū, L -cīch) atkritum|ī m, pl; koš na ~ky atkritumu spainis; (na papír) papīrgroz|s m

odpadlīk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **odpadlic|e** f. (-e, Gpl -) atkritēj|s m, atkritēj|a f

odpadnī adj: o. vody notekūdeņ|ī m, pl; o. roura notekcauru|le f. (Gpl -ļu)

odpadnout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (oddělit se) no|krist (-krīt, -krīta)*, at|krist (-krīt, -krīta)* **2** (přestávat se účastnit) at|krist (-krīt, -krīta)*; o. od cirkve iz|stāties (-stājas, -stājās)* no baznīcas **3** (nekonat se) nenotikt (-tiek, -tika)*, at|krist (-krīt, -krīta)* <kol.> (odvolat) tikt (tiek, tika)* atcelt|am (atsaukt|am); schůze ~la sapulce nenotika

odpadovīj adj **1** atkritumu (G) **2**: ~e vody notekūdeņ|ī m, pl; ~ā roura notekcauru|le f. (Gpl -ļu)

odpāl|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (raketu) pa|laist (-laiž, -laida)* (raketi) **2** (nálož, skálu) uzspridz|ināt (III.1.) **3** (mič) at|sist (-sit, -sita)*

odpāl|rat pf. (-rá) noārd|īt (III.1.), atārd|īt (III.1.) ♦ nīkdo mu to ne~ře neviens viņam to neatņems ■ **o. se** pf noārd|īties (III.1.), atārd|īties (III.1.)

odpīr|at impf. (-á): ⇒ **odepřít**

odpis m. (-u, L -el-u) (odpísování) norakstīšan|a f. (prostředky) norakstītie līdzek|ī m, pl

odpisk|at pf. (-á) **1** (ohlásit) no|svīlpt (-svīlpi, -svīlpa)* **2** (písničku) nosvīl|ot (II.)

odpīs|ovat impf. (-uje): ⇒ **odepsat**

odpīs|ovān|ī n. (-i) (pohledávek, investic) norakstīšan|a f

odplāc|et impf. (-i, 3.pl -ej|i): ⇒ **odplatit**

odplat|a f. (-y) atmaks|a f. (za co par ko)

odpla|tīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) atmaks|āt (II.), atdar|īt (III.1.); (komu co kam ko); (komu za co kam par ko) ♦ o. někomu stejnou minci atmaksāt kādam ar to pašu

odplīv|nout (si) pf. (-ne, prēt. -l) no|spjauties (-spjaujas, -spjāvās)*

odpljout pf. (-uje, prēt. -ul) (člověk, ryba, kra) aizpeld|ēt (III.2.); (lodī) aiz|braukt (-brauc, -brauca)*

odplouj|at impf. (-á) (člověk, ryba, kra) peld|ēt (III.2.) (projām), aizpeld|ēt (III.2.); (lodī) braukt (brauc, brauca)* (projām), aiz|braukt (-brauc, -brauca)*

odpoč|et m. (-tu, L -tu) (daní, úroků) atskaitīšan|a f. (elektroměrů) (rādījuma) nolasišan|a f

odpočin|ek m. (-ku) **1** atpū|ta f, polednī o. diendus|a f, aktivnī o. aktivā atpūta; místo posledního ~ku atdusas vieta **2** (penze) pensija f; jīt na o. iet pensijā; zasloužený o. pelnīta atpūta f

odpočīnout si pf. (-i)nu, prēt. -(i)nul, pas. -(i)nut, imp. -iñ) at|pūsties (-pūšas, -pūšās)*; (od čeho/koho no kā); nechat koho o. ļaut kam atpūsties

odpočīt|at impf. (-á) **1** (částku) noskait|īt (III.1.); o. do tři noskaitīt līdz trīs **2** (odečíst) atskait|īt (III.1.)

odpočīv|at impf. (-á): ♦ o. na vavřínech gulēt uz lauriem; ⇒ **odpočinout si**

odpoj|īt pf. (3.sg/pl -i) **1** (vůz, vagon) atkab|ināt (III.1.) **2** (telefon, spotřebič, proud) atvien|ot (II.), iz|slēgt (-slēdz, -slēdza)* ■ **o. se** pf **1** (vagon) atkab|ināties (III.1.) **2** (osoba, stát) atdal|īties (III.1.); (od koho/čeho no kā)

odpoledn|e, n. (-e) pēcpusdien|a f, dobrē o. labdien!, labu pēcpusdienu!

odpoledne, adv pēcpusdienā, pēcpusdien; dnes o. šopēcpusdien; včera/ zítřa o. vakar/ rīt pēcpusdienā; sejdeme se o. satiksīmies pēcpusdienā; ve tři hodiny o. pulksten trījos dienā

odpolednī adv pēcpusdienas (G); o. představení dienas izrāde; o. smēna (ve škole, v práci) otrā maiņa; v ~ch hodinách pēcpusdien

odpor m. (-u) **1** (činnost, síla) pretošan|ās f, pretestīb|a f, hnūtī ~u pretošanās kustība; postavit se na o. (komu|čemu), klāst o. (komu|čemu) pret|oties (II.) (kam); jīt cestou nejmenšīho ~u iet pa mazākās pretestības ceļu **2** <fyz., elektr.> pretestīb|a f **3** (antipatie) riebum|s m, pretīgum|s m; (ke komu|čemu pret ko); mīt o. (ke komu|čemu) just riebumu (pret ko)

odpornīj adj riebīg|s, pretīg|s

odporjovat impf. (-uje) **1** (klást odpor) (komu|čemu) pret|oties (II.) (kam); (ústně) ie|biest (-biest, -bilda)* (kam), run|āt (II.) pretī (kam) **2** (přičít se) (čemu) būt (ir, bija)* pretrunā (ar ko); to ~uje skutečnosti tas ir pretrunā ar īstenību; zprávy si (navzājem) ~uji ziņas ir pretrunā viena otrai

odporjūcīj adj pretrunīg|s; o. čemu neatbilstoš|s kam, pretrunā esoš|s ar ko

odposlech m. (-u) (telefonu) noklausīšan|ās f

odposlouchāvācīj adj (zařizení) noklausīšanās (G)

odposlouchāv|at impf. (-á) noklausīties (III.1.) (svešas sarunas); (rozhlas) pār|tvert (-tver, -tvēra)* (radiostaciju)

odpouš|tēt impf. (-i, 3.pl -ej|i): ⇒ **odpustit**

odpouš|tēt pf. (-á) **1** (odvázat) at|siet (-sien, -sēja)*; (vězně) atbrīv|ot (II.); (psa) pa|laist (-laiž, -laida)*; (loď) pa|celt (-ceļ, -cēja)* enkuru **2** (pohled, myšlenky, pozornost) no|vērst (-vērs, -vērsa)*; (od koho/čeho no kā) ■ **o. se** pf **1** (v autě, v letadle) atsprādz|ēties (II.) **2** (uvolnit se: od osoby, pocitu ap.) (od koho/čeho) atbrīv|oties (II.) (no kā); nemohl se o. od knihy viņš nespēja atrauties no grāmatas

1 odpovē|d f. (-di, pl: D -dim, L -dīch, l -dmi-l-dmi) atbīl|de f. (Gpl -žu); (na co uz ko); ústní/ písemná o. mutiska/ rakstiska atbilde; dát o. (komu) atbild|ēt (III.2.) (kam), dot atbildi (kam); v o. na Váš dopis... atbildot uz Jūsu vēstuli... ♦ na nic nezūstat dlužen o. nepalikāt atbildi parādā; nejde daleko pro o. viņam atbilde nav tālu jāmeklē

1 odpovē|dēt pf. (-ví, 3.pl -vědi, pas. -vėděn, imp. -vėz) atbild|ēt (III.2.); (komu na co kam uz ko); o. (komu) na pozdrav at|ņemt (-ņem, -ņēma)* (kā) sveicienu

odpovědně adv ar atbildības sajūtu; o. co prohlásit uzņemoties atbildību, ko paziņot

odpovědnost f. (-i) atbildīb|a f; mīt o. (za co) būt atbildīgam (par ko), atbild|ēt (III.2.) (par ko); na vlastní o. uz savu atbildību; volat koho k ~i saukt ko pie atbildības; vzít na sebe o. (za co) uzņemties atbildību (par ko)

- odpovědný** adj *atbildīg[s]*; (za koho/co komu *par ko kam*); o. pracovník/ ~á funkce *atbildīgs darbinieks/ atbildīgs amats*; o. redaktor *atbildīgais redaktors*
- odpověz(te)** pf, imp. *atbid(et)!*; ⇒ **odpovědět**
- odpovídající** adj *atbilstoš[s]*; (změny, jevy) *attiecīg[s]*
- 1 odpovídat** impf, (-á) **1**: ⇒ **odpovědět 2** (zodpovídat) (za koho/co) *atbid|ēt (III.2.) (par ko), būt (ir, bija)* atbildīg|am (par ko) 3* (shodovat se) (čemu) *at|bilst (-bilst, -bilda)* (kam) ■ o. se* impf (z čeho) *atskaitīties (III.1.) (par ko)*; (ospravedlňovat se) *attaisn|oties (II.) (par ko)*
- odpoví** pf: ⇒ **odpovědět**
- odpracovaný** adj (doba, směna) *nostrādāt[s]*
- odpracovat** pf, (-uje) **1** (vykonat práci) *nostrādāt (II.)*; o. deset hodin *nostrādāt desmit stundu 2* (práci nahradit) *atstrādāt (II.)*; o. si dluh *atstrādāt parādu*
- odpradávat** adv *kopš (sen)seniem laikiem*
- odprodat** pf, (-á) *pār|dot (-dod, -deva)* (daju no kā)*
- odprodeje** m, (-e) (*kā daļas pārdošana f*)
- odprošit** pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) (koho za co) *lūgt (lūdz, lūdza)* piedošanu (kam par ko)*
- odpředu** adv: ⇒ **zepředu**
- odpřisáhnout** pf, (-ne, prēt. -i) *apzvē|ēt (III.2.)*; o. věrnost *zvē|ēt (III.2.) uzticību*
- odpujit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *atbaid|īt (III.1.)*; (odehnat) *aiz|dzīt (-dzen, -dzina)**; (myšlenku) *atvair|īt (III.1.)*
- odpudivý** adj *atbaidoš[s]*
- odpůrce** m, (-e), **odpůrkylně** f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *pretinie|s m, pretinie|ce f, (Gpl -ču)*; <práv.> *atbildētāj[s], atbildētāja f*
- odpuštit** pf, (3.sg/pl -stí, pas. -štēn, imp. -pust) **1** (prominout) (komu, co) *pie|dot (-dod, -deva)* (kam ko)*; ~st! *! piedodiet!*; to ti ne~stím! *to es tev nepiedošu! 2* (dluh, trest) (komu, co) *at|laist (-laiž, -laida)* (kam ko) (parādu, sodu) 3*: o. si (poznámku) *patur|ēt (III.2.) pie sevis*; ty vtipy si můžete o. *tos jokus paturiet pie sevis*
- odpuštění** n, (-i) *piedošana f*; prosit za o. *lūgt piedošanu*
- odpuzovat** impf, (-uje): ⇒ **odpudit**
- odpykat** pf, (-á), **odpykávat** impf, (-á) **1**: o. (si) trest *iz|ciest (-cieš, -cieta)* sodu 2* (odnést) *samaks|āt (II.) (par ko)*; ten si to ~á! *viņš par to samaksās!*
- Odra** f, (-ry, D,L -rē) (v Polsku, v České republice) *Odr|a f*; (v Německu) *Oder|a f*
- odradit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (odvrátit) (koho od čeho) *at|ur|ēt (III.2.) (ko no kā)*; (slovy) *at|runāt (II.) (ko no kā)*; nenechat se o. neúspěchem *ne|aut neveiksmei sevi iebiedēt 2* (odstrašit: zákaznky, sponzory, voliče ap.) *aizbied|ēt (II.), aizbaid|īt (III.1.)*
- odraz** m, (-u, L -e) **1** (světla) *atstarojum[s m]*; (odráženi) *atstarošana f*; (zrcadla též) *atpoguļojum[s m, atspoguļošana f*; (v zrcadle, ve vodě) *atpulg[s m 2* (zvuku) *atba|ss f, (Gpl -su), atbalsošana f 3* <přen.> *atpulg[s m, atspoguļojums m*; o. reality *realitātes atspoguļojums*; být ~em čeho *būt kāda atpulgam*; <filoz.> *teorie ~u atspoguļošanas teorija 4* <sport> *atgrūdien[s m]*; (při skoku) *apspērien[s m]*; (miče) *atsitien[s m]*
- odrazit** pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -raz) **1** (mič, ránu, útok, nepříteli) *at|sist (-sit, -sita)*, atvair|īt (III.1.) 2* (o paprsku) *atstar|ot (II.)*; (zrcadlo, hladina) *atpogu|ot (II.)*; (zvuk) *atbals|ot (II.) 3* (v knize, v díle) *atpogu|ot (II.), atain|ot (II.) 4* (o lodí) *at|iet (-iet, -gāja)* (par kuģi) ■ o. se* pf **1** (o miči) *at|lēkt (-lec, -lēca)* 2* (při skoku) *at|sperties (-spēras, -spērās)**; (tēž rukama, veslem) *at|grūsties (-grūžas, -grūdās)**; (od čeho *no kā*) **3** (o paprsku) *atstar|oties (II.)*; (v zrcadle, ve vodě) *atpogu|oties (II.)*; (zvuk) *atbals|oties (II.) 4* (projevit se: v kultūre, v chování ap.) *atpogu|oties (II.) 5* (o nápoj) *sa|sīst (-sīst, -sīla)* (par šķidrumu)*
- odrazovat** impf, (-uje): ⇒ **odradit**
- odrazový** adj: o. můstek *tramp|līn[s m]*, <přen.> (v další kariéře ap.) *atspēriena punkts*
- odražený** adj (světlo) *atstarot[s]*; (mič) *atsīst[s]*; (kapalina) *remden[s]*
- odrážet** impf, (-i, 3.pl -ej)í): ⇒ **odrazit** ■ **o. se** impf: ⇒ **odrazit se**
- odročit** pf, (3.sg/pl -i) *at|likt (-liek, -lika)* (uz vēlāku laiku)*
- odrůď** f, (-y) <biol.> *variētā|te f, (Gpl -šu), pasug|a f*, <tēž přen.> *paveid[s m]*
- odřeknout** pf, (-ne, prēt. -i) **1** (odmítnout) (co komu) *at|teikt (-, -teica)* (kam ko), at|sacīt (-saka, -sacīja)* (kam ko) 2* (odvolat) *at|cēlt (-cēļ, -cēļa)**; (účast, návštěvu, objednávku) *at|saukt (-sauc, -sauca)* 3*: o. si *liegt (liedz, liedza)* (sev)*; (zřici se) *at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)*; neumi si o. alkohol *viņš neprot atteikties no alkohola ■ o. se* pf *at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)*
- odřenin** f, (-y) *nobrāzum[s m, noberzum[s m]*
- odřený** adj (pokožka) *nobrāz|ts, noberz|ts*; (kuř, aktovka) *nobrūzāt|ts, apbrūzāt|ts*; (šaly) *nodil|ts (f -usi), apvalkāt|s* ♦ *s ~y*ma ušima *ar nolaištu asti, ar asti kājstarpē*
- odřezat** pf, (-žel-zá, imp. -žl-zej): ⇒ **odřiznout**
- odřezávat** impf, (-á) (nožem) *griez|t (griež, grieza)* (nost), no|griez|t (-griež, -grieza)**; (pilou) *zāģ|ēt (II.) (nost), nozāģ|ēt (II.)*
- odřiči, odřičt** pf, (-ekne, prēt. -ekl, pas. -eknut, imp. -ekni), **odřičkat** impf, (-á): ⇒ **odřeknout odřičt** pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (koleno) *no|brāz|t (-brāž, -brāza)**; (barvu) *no|berz|t (-berž, -berza)**; o. si patu (od bot) *noberz|t papēdi 2* (kūru) *no|plēst (-plēš, -plēsa)**; (tēž kūži, zvíře) *nodīr|āt (II.)*; (co s čeho/koho *ko kam*) ♦ *o. někoho (z kůže) nodīrāt kādam ādu pār acīm*
- odřiznout** pf, (-ne, prēt. -i) (nožem) *no|griez|t (-griež, -grieza)**; (pilou) *nozāģ|ēt (II.)*; (cestu, město) *at|griez|t (-griež, -grieza)**; (co od čeho *ko no kā*)
- ODS** [ó-dé-es] zkr. (Občanská demokratická strana) *Pilsogu demokrātiskā partija*
- odsejět** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *no|sēd|ēt (-sēž-sēd, -sēdēja)**; o. (si) deset let *nosēdēt desmit gadu (cietumā)*
- odsek|nout** pf, (-ne, prēt. -i) **1** *no|cīrst (-cērt, -cirta)* 2* <expr.> (odpovědět) *at|cīrst (-cērt, -cirta)* (atbildēt)*
- odshora** adv *no augšas*; o. dolů *no augšas līdz apakšai*; druhý řádek o. *otrā rindīna no augšas*
- odskočit** pf, (3.sg/pl -i) **1** (stranou) *at|lēkt (-lec, -lēca)* 2*: o. (si) <expr.> *aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)*, iz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)**; o. si pro noviny *aizskriet pēc avīzes*; na chvíli si ~il *viņš ir uz mirkli izgājis*; musím si o. (na záchod) *man vajag uz tualeti*
- odsoujit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen, imp. -sud) **1** (koho k čemu, na co) *noties|āt (II.) (ko uz ko), pie|spriest (-spriež, -sprieda)* (kam ko)*; o. koho k smrti *notiesāt ko uz nāvi*; o. koho k trestu smrti *piespriest kam nāvessodu*; o. obžalovaného k trestu *odnēti svobody (na deset let) sod|īt (III.1.) apsūdzēto ar brīvības atņemšanu (uz desmit gadiem)*; o. koho k pokutē *piespriest kam (naudas)sodu*; (jeho plán) je ~zen k neúspěchu *ir lemts neveiksmei 2* (zavrhnout) *nosod|īt (III.1.), no|pelt (-pel, -pēla)**
- odsouhlasit** pf, (3.sg/pl -i) *apstipr|ināt (III.1.)*; o. návrh *apstiprināt projektu*
- odsouvat** impf, (-á): ⇒ **odsunout**
- odsouzenec** m, (-ce) *notiesāt|āis m*
- odsouzení** n, (-i) **1** (trestem) *notiesāšana f, sodīšana f 2* (morální) *nosodījums m*; (zavrhování) *nosodīšana f*
- odsouzený** m, (-ého), **odsouzená** f, (-é) *notiesāt|āis m, notiesāt|ā f*
- odspod(u)** adv *no apakšas*
- odstartovat** pf, (-uje) **1** (vyrazit: závodník, letadlo ap.) *start|ēt (II.) 2* (vypravit ze startu) *dot (dod, deva)* starta zīmī (kam)*; o. závod dot startu *sacīkstēm 3* (reformu, kampaň) *uz|sākt (-sāk, -sāka)**
- odstátnit** pf, (3.sg/pl -i), **odstátnit** pf, (-uje) *no|vērst (-vērš, -vērsa)* valsts ietekmi*
- 1 odstavec** m, (-ce) **1** *rindkopa f*, začít nový o. *sākt jaunu rindkopu 2* <práv.> *punkt[s m]*; o. smlouvy *līguma punkts*
- odstavení** n, (-i) (elektrány) *slēģšana f*; (auta) *novietošana f, nolīkšana f*; o. dítěte *bērna nošķiršana f no krūts*
- odstavit** impf, (3.sg/pl -i) **1** (dát stranou) *no|likt (-liek, -lika)* (nost, malā)*; (posunutim) *pa|stumt (-stumj, -stūma)* (nost, malā), pabīd|īt (III.1.) (nost, malā)*; o. auto *nolikt mašīnu*; o. hrnek z plotny *no|ņemt (-ņem, -ņēma)* katlu no plīts 2* (mlādē) *at|šķirt (-šķir, -šķīra)**; o. dítě *atšķirt bērnu no krūts 3* <přen.> (pracovníka) *atstād|ināt (III.1.)* ♦ *o. někoho na vedlejší kolej nobīdīt kādu pie malas*
- odstěhovat** pf, (-uje) (vezením) *pār|vest (-ved, -veda)**; (nesením) *pār|nest (-nes, -nesaj)**; o. syna do města *izmit|ināt (III.1.) dēlu pilsētā ■ o. se* pf (do jiného bytu) *pār|celties (-ceļas, -ceļās)*, pār|vākties (-vācas, -vācās)**; (ze země) *aizce|lot (II.), emigr|ēt (II.)*
- odstín** m, (-u, L -u) (barvy) *nokrāš|a f*, <přen.> *nian|se f, (Gpl -šu)*; o. o. tmavší *par toni tumšāks*
- odstoupení** n, (-i) (vlády, ministra) *atkāpšana f*; o. z funkce *atkāpšana no amata*; o. od smlouvy *līguma laušana f*; o. ze závodu *izstāšana f no sacensībām*
- odstoupit** pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en, imp. odstup) **1** (ustoupit) *at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)*, at|iet (-iet, -gāja)**; (od koho/čeho *no kā*); o. stranou *atiet sāņus*; o. dozadu *atkāpties atpakaļ 2* (podat demisi) *at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)*, demision|ēt (II.)*; o. z funkce *atkāpties no amata*; o. ze závodu *izstāties (-stājas, -stājās)* no sacensībām 3* (upustit; od koupě, úmyslu ap.) (od čeho) *at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)*; o. od smlouvy *lauzt (lauž, lauza)* līgumu 4* (zdāt se) (co komu) *at|teikties*

(-, -teicās)* (no *kā par labu kam*), at[sacīties (-sakās, -sacījās)* (no *kā par labu kam*); (přenechat) at[dod (-dod, -deva)* (ko kam); o. komu pozemek atteikties no zemes par labu kam

odstranēnī n, (-i) (zāvad, nedostatku, následku ap.) novēršan|a f, (nādor) izoperēšan|a f

odstrānīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (dāt stranou: stolec, odpadky ap.) aiz|vākt (-vāc, -vāca)*; (jademý odpad) likvidēt (II.); o. zāvorky at|vērt (-ver, -vēra)* *iekavas* 2 (nedostatky, následky, nebezpečí ap.) no|vērst (-vērs, -vērsa)*; (vymýtīt) iz|skaust (-skauz, -skauda)*; o. skvrny iztīrīt (III.1.) *traipus*; o. zubní kámen no|ņemt (-ņem, -ņēma)* *zobakmeni*; o. nādor izoperēt (II.) *audzēju*; o. otroctvi izskaust verdzību; <přen.> o. překážky novērst šķēršļus 3 (odvolat) atstādīnāt (III.1.), at|laist (-laiž, -laida)*; (koho z čeho ko no kā); o. koho z ūřadu atstādīnāt ko no amata; o. diktatora atbrīvo|oties (II.) no diktatora

odstraņovānī n, (-i) (jademého odpadu) likvidēšan|a f, likvidācij|a f, (následku, škod) novēršan|a f

odstraņovat impf, (-uje): ⇒ **odstrānīt**

odstrašīt pf, (3.sg/pl -i) aizbaidīt (III.1.); (odradīt) iebiedēt (II.); nedām se o. překážkami es ne|ļaušu grūtībām sevi iebiedēt

odstrašujīcī adj (přiklad, prostředek) biedējošs

odstrčīt pf, (3.sg/pl -i) at|grūst (-grūz, -grūda)*; (židli, talīř tēž) at|stumt (-stumj, -stūma); o. lodku od břehu atgrūst laivu no krasta

odstřel m, (-u, L -u) 1 <mysl.> (zvěře) medīb|as f, pl; (odstřelování) medīšan|a f, (likvidace: psů ap.) likvidācij|a f, likvidēšan|a f, doba ~u medību sezona 2 <horn.> spridzināšan|a f

odstup m, (-u, L -u) 1 (prostorový) attālum|s m, atstatum|s m, atkā|pe f, (Gpl -pju); z ~u nēkolika metrū no vairāku metru attālumā (atstatuma) 2 (časový) laika posm|s m, intervāl|s m; s ~em času pēc kāda laika; s ~em tīri let pēc trījiem gadiem, ar trīs gadu atkāpi 3 (zdrēnīvolost) atturīb|a f, vēsum|s m; zachovávat o. ieturēt distanci

odstupnīe n, (-ēho) (zaměstnanci) at|laišanas pabalst|s m; (poslanci) izstāšanās pabalst|s m; (firmē) atkāpšanās naud|a f

odstupovat impf, (-uje): ⇒ **odstoupt**

odstupujīcī adj: o. vláda/ ministr valdība/ ministrs, kas atkāpjas (ir nolikusi/ nolīcis pilnvaras)

odsud adv no šejienes; nenī o. viņš nav šejienietis ♦ o. až potud no līdz

odsudjēk m, (-ku, Lpl -cīch) nosodīšan|a f, (knihy) (nelabvēlīga) kritīk|a f

odsun m, (-u, L -u) (vojsk) izvešan|a f, (obyvatel) evakuācij|a f, (vysídlení) izraidīšan|a f

odsun|out pf, (-e, přet. -nu) 1 (sunutim oddálit) atbīdīt (III.1.), at|grūst (-grūz, -grūda)* 2 (vojsko) iz|vest (-ved, -veda)*; (obyvatelstvo) evakuēt (II.); (vysídlení) izraidīt (III.1.) 3 (časově) at|likt (-liek, -lika)* (uz vēlāku laiku)

odsuvnīk m, (-ku, Lpl -cīch) <lingv.> apostrof|s m

odsuz|ovat impf, (-uje): ⇒ **odsoudīt**

odškodnīe n, (-ēho) atlīdzīb|a f par zaudējumiem, kompensācij|a f; zaplātīt o. atlīdzināt zaudējumu

odškodnēnī n, (-i) zaudējumu atlīdzināšan|a f, o. obyvatel zaudējumu atlīdzināšana iedzīvotājiem

odškodnīt pf, (3.sg/pl -i), **odškodnī|ovat** impf, (-uje) atlīdzīnāt (III.1.) zaudējumus; (koho za co kam par ko)

odšroub|ovat impf, (-uje) (uvolnit) atskrūvēt (II.); (oddělit) noskrūvēt (II.)

odštēpīt pf, (3.sg/pl -i) at|šķelt (-šķēļ, -šķēļa)* ■ **o. se** pf <tēž přen.> at|šķēlties (-šķēļas, -šķēļās)*; (od koho/čeho no kā)

odtāh|nout pf, (-ne, přet. -l, pas. odtāžen) 1 (tāhnutim) (co od čeho) at|vilkt (-velk, -vilka)* (ko no kā); (co kam) aiz|vilkt (-velk, -vilka)* (ko uz kurieni); o. ruku atvilkt roku 2 (odejīt) doties (dodas, devās)* prom, aiz|iet (-iet, -gāja)*; (ptáci na jih) aizlīdot (II.) 3 <kol., expr.> (odklidit se) aiz|vilkties (-velkas, -vilkāš)*, aizlas|īties (III.1.) ♦ o. s nepořizenou palíkt bešā ■ **o. se** pf atvirzīties (III.1.); (od povinnosti) izvairīties (III.1.); (od čeho ko kā)

odtamtud adv no turienes

odtēcī, odtēct pf, (-eče, přet. -ekl), **odtēk|at** impf, (-ā) (směřem dolū) no|tēcēt (-tek, -tecēja)*; (prýč) aiz|tēcēt (-tek, -tecēja)*, aiz|plūst (-plūst, -plūda)*; nechat o. vodu notec|ināt (III.1.) ūdeni

odtok m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (odtékání) notecēšan|a f, noplūšan|a f, (množství odtékající vody) note|ce f, (Gpl -ču), noplūdum|s m 2 (roura) note|ka f, notekcauru|le f, (Gpl -lu)

odtrh|nout pf, (-ne, přet. -l, pas. -žen), **odtrh|ovat** impf, (-uje) 1 (utrhnout) nolraut (-rauj, -rāva)*, nolplēst (-plēš, -plēša)*; (ruku, oči) at|raut (-rauj, -rāva)* 2 (odloučit) (koho/co od koho/čeho) atdalīt (III.1.) (ko no kā), šķīrt (šķīr, šķīra)* (ko no kā) ■ **o. se** pf, impf nolplīst (-plīst, -plīsa)*, nolūzt (-lūst, -lūza)*; (knoflík) noltrūkt (-trūkst,

-trūka)*; (stát) atdalītīties (III.1.); (od knihy, od života) at|rauties (-raujas, -rāvās)*; (od čeho no kā)

odtržen ī n, (-i) atdalīšan|ās f; (od čeho no kā)

odtud adv no šejienes; nenī o. viņš nav šejienietis ♦ o. až potud no līdz

odumīr|at impf, (-ā), **odumrīt** pf, (-e, přet. -el) (tkāñ, ūdy, kořeny) at|mirt (-mirst, -mira)*; <přen.> iz|zust (-zūd, -zuda)*, iz|mirt (-mirst, -mira)*

odūvodnēnī n, (-i) pamatojum|s m, argumentācij|a f; nedostatečné o. nepietiekams pamatojums; bez o. bez pamatojuma; s ~im, že... pamatojoties uz to, ka...

odūvodnēnī adj pamato|f

odūvodnīt pf, (3.sg/pl -i), **odūvodnī|ovat** impf, (-uje) pamat|ot (II.), argumentēt (II.); (co čim ko ar ko)

odvādīt impf, (-i, 3.pl -(ēj)i) (prýč) vest (ved, veda)* (projām), aiz|vest (-ved, -veda)*; o. koho domū vest ko uz mājām; ⇒ **odvēst**

odva|ha f, (-hy, D.L -ze) drosm|e f, (statečnost) drošīdarīb|a f; dodāt si ~hu saņemties drosmes; dodāt komu ~hy iedrošīnāt (III.1.) ko, iedvest drosmi kam; ztrātīt ~hu zaudēt drosmi (dūšu)

odvar m, (-u) 1 novārījums m; o. z ovesných vloček auzu pārslu tu|me f, (Gpl -mju) 2 <pej.> (napodobenina) pakārdinājums m

odvāz|at pf, (-že, imp. odvaž) at|siet (-sien, -sēja)*; (provāzek, uzel tēž) atraisīt (III.1.) ■ **o. se** pf 1 (tkanička, provāzek) at|sieties (-sienas, -sējās)*, atraisīties (III.1.) 2 <kol.> (v chováni) atraisīties (III.1.), atbrīvo|oties (II.)

odvaz|ovat impf, (-uje) siet (sien, sēja)* va|ā, at|siet (-sien, -sēja)* ■ **o. se** impf 1 (tkanička, provāzek) sieties (sienas, sējās)* va|ā, at|sieties (-sienas, -sējās)* 2 <kol.> (v chováni) atraisīties (III.1.), atbrīvo|oties (II.)

odvāz|ēt impf, (-i, 3.pl -(ēj)i) vest (ved, veda)* (projām), aiz|vest (-ved, -veda)* (ar transporta līdzekli); (odpadky) iz|vest (-ved, -veda)*; (koho/co čim ko ar ko); o. koho domū vest ko uz mājām

odvāz|īt pf, (3.sg/pl -i, imp. odvaž) no|svērt (-sver, -svēra)*

odvāz|īt se pf, (3.sg/pl -i, imp. odvaž) uzdrošīnāties (III.1.), uzdrīkstētīties (III.2.); (čeho, k čemu darīt ko); ne~il se říct, že... viņš neuzdrošinājās pateikt, ka...

odvāzīvlī|ec m, (-ce) drošminiek|s m

odvāzīnē adv drosmīgi, drošīrdīgi

odvāzīnī adj drosmīgs, drošīrdīgs; o. krok drosmīgs solis

odvāz|ovat se impf, (-uje): ⇒ **odvāzīt**

odvdēcīt se pf, (3.sg/pl -i) atlīdzīnāt (III.1.), atdarīt (III.1.), atmaksāt (II.); (koho/co za co kam par ko); nevim jak se vám mūžu o. nezinu, kā lai jums atlīdzinu; o. se za dobro zlem atdarīt (atmaksāt) labu ar jaunu

odvedenī y adj (daně, prostředky) iekasēt|s, nomaksāt|s; (práce) paveikt|s, padarīt|s

odvedl, odvede pf: ⇒ **odvēst**

odvēklī adj sensen|s, mūžīgs; o. nepřítel mūžīgs ienaidnieks

odvēst pf, (-ede, přet. -edl, pas. -eden, imp. -ed) 1 (prýč) aiz|vest (-ved, -veda)*; o. koho stranou no|vest (-ved, -veda)* ko malā; o. koho ven iz|vest (-ved, -veda)* ko ārā; o. koho domū aizvest ko uz mājām 2 (na vojnu) ie|saukt (-sauc, -sauca)* (karadienestā) 3 (pozornost, mysl) no|vērst (-vērs, -vērsa)*; o. hovor jinam mainīt (III.1.) sarunas tēmu 4 (zákazníky) aizvil|ināt (III.1.) 5 (vodní pramen) novadīt (III.1.) (ūdeni) 6 (odevzdat) no|dot (-dod, -deva)*; (vrátit) at|dot (-dod, -deva)*; o. daně nomaksāt (II.) nodokļus, samaksāt (II.) nodokļus 7: o. dobrou práci pa|veikt (-veic, -veica)* labu darbu

odvet|a f, (-y) atmaks|a f, (pomsta) atbērb|a f, <sport> revanš|s m

odvēt|īt pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> atbīdīt (III.2.); (komu na co kam uz ko)

odvetnī y adj (palba, utkāni) atbīdes (G); ~ā opatření represīvi pasākumi; <voj.> o. ūder pretřricien|s m

odvētvī n, (-i) nozar|e f

odvēžēt pf, (-eze, přet. -ežl, pas. -ezen, imp. -ez) aiz|vest (-ved, -veda)* (ar transporta līdzekli); (odpadky) iz|vest (-ved, -veda)*; (koho/co čim ko ar ko); o. koho domū aizvest ko uz mājām

odvijet pf, (-i, 3.pl -(ēj)i) at|tīt (-tin, -tina)*, atrīt|ināt (III.1.) ■ **o. se** pf 1 at|tīties (-tinas, -tinās)*, atrīt|ināties (III.1.) 2 (odehrávat se: přiběh, představení ap.) noris|ināties (III.1.), no|tīkt (-tiek, -tika)*; (vyplývat) (od čeho) izrietēt (III.2.) (no kā)

odvlēcī, odvlēct pf, (-eče, přet. -ekl, pas. -ečen, imp. -eč), **odvlēk|nout, odvlēk|nout** pf, (-ne, přet. -l) <oboji kol.> 1 aiz|vilkt (-velk, -vilka)* 2 (násilím odvést) (ar varu) aiz|vest (-ved, -veda)* ■ **o. se** pf (s námahou) aiz|vilkties (-velkas, -vilkās)*

odvod m, (-u, L -u) 1 <voj.> iesaukšan|a f (karadienestā); jīt k ~u tikt iesauktam 2 (vzduchu, vody) novadīšan|a f 3 (finanční) maksājums m; (odvādění) maksāšan|a f

odvojit pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (logicky) *izsecināt* (III.1.); (co z čeho *ko no kā*); o. důsledky *izdarīt* (III.1.) *secinājums* **2** <lingv.> *atvasināt* (III.1.); (co z čeho *ko no kā*)

odvodnīt pf. (3.sg/pl -i), **odvodņovat** impf. (-uje) (pole, močāl) *nosusināt* (III.1.), *drenēt* (II.); o. sklep *izsūknēt* (II.) *no pagraba ūdeni*

odvolaci adj (soud, řízení) *apelācijas* (G)

odvolānī n, (-i) **1** (diplomata) *atsaukšana* f; (úředníka) *atbrīvošana* f *no amata* **2** (zrušení: stížnosti, žádosti, prohlášení ap.) *atsaukšana* f; (schůze, rozkazu, zákona) *atcelšana* f; do o. (zákazu) *līdz aizlieguma atcelšanai, līdz tālākajam rīkojumam* **3** (učení, názoru) *atļaukšanās* f (no *kā*) **4** <prāv.> *apelācija* f, *kasācijas* f, *pārsūdzēšana* f; podat o. k soudu *iesniegt apelāciju* (*kasācijas sūdzību*) *tiesā*; o. proti rozsudku *srieduma pārsūdzēšana* **5** (odkaz) *norāde* f, (Gpl -žu), *atsauce* f, (Gpl -ču); s ~im na koho/co *atsaucoties uz ko*

odvoljat pf. (-ā), **odvolāvat** impf. (-ā) **1** (diplomata) *atļaukt* (-*sauca*, -*sauca*)*; (úředníka) *atbrīvot* (II.) *no amata*; o. koho z dovolené *atsaukt ko no atvaļinājuma* **2** (zrušīt: nabidku, žádost, prohlášení ap.) *atļaukt* (-*sauca*, -*sauca*)*; (schůzi, rozhodnutí, zákon) *atcelt* (-*ceļ*, -*cēla*)* **3** (názor, učeni) *atļiekties* (-, -*teicās*)* (no *kā*), *atļiekties* (-*sakās*, -*sacijas*)* (no *kā*); o. svā slova *atļiekties no saviem vārdiem* ■ **o. se** pf. impf **1** <prāv.> *apelēt* (II.), *pārsūdzēt* (III.2.), *iesniegt* (-*sniedz*, -*sniezda*)* *apelāciju*; o. se k soudu *iesniegt tiesā apelāciju*; o. se proti rozsudku *pārsūdzēt sriedumu* **2** (poukázat) (na koho/co) *atļiekties* (-*sauca*s, -*saucas*)* (uz *ko*)

odvoz m. (-u, L -u) (zavazadel, osob) *transport*s m; (odpauku) *izvešana* f

odvozenī a f. (-y) <lingv.> *atvasināts vārd*s m

odvozenjī adj *atvasināts*; (od čeho, z čeho *no kā*)

odvozovat impf. (-uje): ⇒ **odvodit**

odvrācenī n, (-i) (hrozby ap.) *novēršana* f a f, nezbytnī k o. hrozby *nepieciešams, lai novērstu briesmas*

odvrācenjī adj; <přen.> ~ā strana (tvār) *otrā* (neredzamā) *puse*

odvračiet impf. (-i, 3.pl -ejī), **odvrātit** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -odvrat) **1** (oči, pohled) *nojvērst* (-*vērs*, -*vērsa*)*; (hlavu) *aizgriezt* (-*gnēz*, -*grieza*)* **2** (zamezit: hrozbu, nebezpečī, stāvku ap.) *nojvērst* (-*vērs*, -*vērsa*)*; o. něčī pozornost (od čeho) *nojvērst kāda uzmanību* (no *kā*) ■ **o. se** impf. pf <tēz přen.> *nojvērsties* (-*vērsās*, -*vērsās*)*; (od koho/čeho *no kā*)

odvykāt impf. (-ā), **odvyknout** pf. (-ne, prēt. -i) **1** (komu/čemu) *atradināties* (III.1.) (no *kā*); o. koufenī *atradināties no smēķēšanas* **2** (koho čemu) *atradināt* (III.1.) (ko *kā*); o. koho alkoholu *atradināt ko no alkohola* **3**: o. si (co, čemu) *atradināties* (III.1.) (no *kā*)

odvysīlāt pf. (-ā) (rozhlās) *pārraidīt* (III.1.) (pa *radio*); (televīze tēz) *rādīt* (III.1.) (televīzijā)

odzadu adv *no aizmugures*; (z konce) *no beigām*; prvni stránka o. *pirmā lappuse no beigām*

odzbroyenī n, (-i) (někoho) *atbruņošana* f; (vlastni) *atbruņošana* f

odzbroyt pf. (3.sg/pl -i) *atbruņot* (II.) ■ **o. se** pf *atbruņoties* (II.)

odzbroyovaci adj *atbruņošans* (G)

odzbroyovat impf. (-uje): ⇒ **odzbroyit** ■ **o. se** impf: ⇒ **odzbroyit se**

odzdzola adv *no apakšas*; o. nahoru *no apakšas uz augšu*

odznāk m. (-ku, Lpl -cich) *nozīmīte* f, (Gpl -šu); (policieji) *žeton*s m; čestnī/ pamētnī o. *goda/ piemiņas zīme* f, (Gpl -mju)

ofenzīva f. (-y) <voj., přen.> *uzbrukums* m, *ofensīva* f; zahājit o. *sākt uzbrukumu*

oficiālnē adv *oficiāli*; o. co oznāmit *oficiāli ko paziņot*

oficiālnī adj *oficiāls*

ofinī a f. (-y) *īsi matī uz pieres*

oh int *ak!*

ohānēt se impf. (-i, 3.pl -ējī) **1** (holī, rukama) *atgairnāties* (II.), *gairnāties* (III.1.); (po kom/čēm *no kā*); o. se po mouchāch *atgairnāt* (II.) *mušas*; o. se tvrzenim, že... *atgairnāties ar apgalvojumu, ka...* **2** <expr.> (obratnē zachāzet s něčim) (čīm) *veikli rīkoties* (II.) (ar *ko*); mā co se o., aby... *viņam ir ko norauties, lai...* **3** <expr.> (vychloubat se) (s čīm) *dīžoties* (II.) (ar *ko*), *plātīties* (III.1.) (ar *ko*)

ohar m. (-e) *medību suļns* m, (G -ņa); (k vystavovānī) *dzinējsuļns* m, (G -ņa)

ohavnjī adj *riebīgs*; (zločin) *briesmīgs*, *šaušalīgs*

ohēbnjī adj **1** *lokan*s; (lātkā) *elastīgs*; ne~ē prsty *stīvi pirksti* **2** <přen.> (přízpusobivī: povaha, zákon) *elastīgs* **3** <lingv.> *lokām*s

ohēn m. (-nē) **1** *uguļns* f, (Gpl -ņu); rozdēlat (udēlat) uhasīt o. *iekurt/ nodzēst uguni*; taborovī o. *ugunskur*s m; bengālskī o.

brīnumsvecīte f, (Gpl -šu); olympijskī o. *olimpiskā uguns*; křest ~nēm *ugunskristības* f, pl; dat o. (kuřakovi) *iedot piesmēķēt*

♦ *bāt se něčeho/ někoho jako ~nē baidīties no kaut kā/ kāda kā no uguns*; *pīlēvat oleje do ~nē liet eļļu ugunī*; skočil by pro ni do ~nē *viņas dēļ viņš ietu caur uguni un ūdeni*; *zahrāvāt si s ~nēm rotaļāties ar uguni*; ~nēm a mečem *ar uguni un zobenu* **2** (požār) *ugunsgrēks* m, *ugunsnelāime* f, (Gpl -mju); v domē vypukl o. *mājā izcēlās ugunsgrēks* ♦ *hned je o. na střeše viņš tūlīt aizsvīstas* **3** (palba) *uguļns* f, (Gpl -ņu); <tēz přen.> *būt mezi dvēma ~ni atrasties starp divām ugunīm* **4** <přen., expr.> (zápal) *kvēļe* f, (Gpl -ju); mluvit s ~nēm *kvēli runāt*

Ohio [ohājo] n, (-a) *Ohio* f, (neskl.)

ohlas m. (-u, L -u) **1** (ozvēna) *atbalss* f, (Gpl -su) **2** (odezva) *atbalss* f, (Gpl -su), *rezonanse* f, (Gpl -šu); mit o. *rast atbalsi*; o. v tisku *rezonanse presē*

ohlāsīt pf. (3.sg/pl -sī, pas. -šen, imp. ohlas) **1** (oznāmit: výsledky, vítěze ap.) *paziņot* (II.); (poruchu telefonu, stāvku) *pieļiekt* (-, -*teica*)*, *pieļiekt* (-*saka*, -*sacīja*)*; (auto, zmenu bydliště) *reģistrēt* (II.); (bankrot) *izsludināt* (III.1.); (kandidaturu) *izvirzīt* (III.1.); o. co policii *ziņot* (II.) *par ko policijai* **2** (hosta, příchod) *pieļiekt* (-, -*teica*)*, *pieļiekt* (-*saka*, -*sacīja*)* ■ **o. se** pf (při příchodu) *pieļiekties* (-, -*teicās*)*, *pieļiekties* (-*sakās*, -*sacījās*)*; (v telefonu) *atbildēt* (III.2.); o. se na policii *reģistrēties* (II.) *policijā*; ~sily se problēmy *radās problēmas*

ohlāsenjī n, (-i) (oznāmeni: výsledků, vítězů ap.) *paziņošana* f; (auta, zmeny bydliště) *reģistrēšana* f; (příchodu) *pieteikšana* f, *pieteikšana* f; pījīt bez o. *atnākt, iepriekš nepiesakoties*

ohlāsenjī adj (nāvstēva) *pieteikt*s; (demonstrace tēz) *sankcionēt*s; (tēma, vystoupeni, slavnost) *izziņot*s

ohlašovat impf. (-uje): ⇒ **ohlāsīt** ■ **o. se** impf: ⇒ **ohlāsīt se**

ohled m. (-u, L -u) *uzmanība* f, *respekt*s m; mit o. ke komu, brāt o. na koho *respektēt* (II.) *ko, izrādīt uzmanību kam*; mit o. k čemu, brāt o. na co *ņemt vērā ko*; s ~em na co (k čemu) *ņemt vērā ko*; bez ~u na co *neskatoties uz ko*; v tomto ~u *šajā ziņā*; v každēm ~u *visādā ziņā*; v mnohēm ~u *daudzējādā ziņā*

ohledānī n, (-i) *apskaļte* f, (Gpl -šu); vnitřni o. (mrtvoly) *sekcija* f

ohledjat pf. (-ā), **ohledāvjat** impf. (-ā) **1** (prohlédnout) *apskatīt* (III.1.); (prozkoumat: terén, osobu) *pārmeklēt* (II.) **2** (pohmatem) *aptaustīt* (III.1.)

ohlednē prep. (s G) *attiecībā uz* (s A)

ohlēdnout se pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la) **1** (za kým/čím, po kom/čēm) *atskaļties* (III.1.) (uz *ko*), *paskaļties* (III.1.) *atpakaļ* (uz *ko*); odešel, ani se ne~l *viņš aizgāja, atpakaļ neskatoties*; o. se na minūto rok *atskaļties uz aizgājušo gadu* **2** (hledat) (po kom/čēm) *meklēt* (II.) (ko); o. se po práci *meklēt darbu*

ohlēdnutī n, (-i) *atskaļs* m, *atskaļšana* f, historicko o. *vēsturisks*

atskats; ocházet bez o. *iet projām, atpakaļ neskatoties*

ohleduplnjī adj *taktisk*s, *uzmanīgs*; (ke komu/čemu *pret ko*); o. k životnīmu prostředí *saudzīgs pret apkārtējo vidi*

ohlīzet se impf. (-i, 3.pl -ejī) **1** (za kým/čím, po kom/čēm) *skatīties* (III.1.) *atpakaļ* (uz *ko*), *atskaļties* (III.1.) (uz *ko*); o. se na minulost *atskaļties uz pagātī* ♦ neo. se ani vpravo, ani vlevo *neskaļties ne pa labi, ne pa kreisi* **2** (hledat) (po kom/čēm) *meklēt* (II.) (ko); o. se po zaměstnānī *meklēt darbu* **3** (mit ohled) (na koho/co) *respektēt* (II.) (ko); (na co) *ņemt* (*ņem, ņēma*)* *vērā* (ko); o. se na minēnī druhých *respektēt citu uzskatus*

ohluchnout pf. (-ne, prēt. -i) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *kurlām*; ~l na jedno ucho *viņš kļuva kurls ar vienu ausi*

ohlušīt pf. (3.sg/pl -i), **ohlušovat** impf. (-uje) *apduļināt* (III.1.)

ohmatjat pf. (-ā), **ohmatāvjat** impf. (-ā) *aptaustīt* (III.1.)

ohnisī ko n, (-ka, Gpl -e)k, Lpl -cich/-käch) **1** <fyz., mat.> *fokuss* m **2** (kultury, vzdēlanosti) *centr*s m; (zemētřesenī) *epicentr*s m; (požāru, infēke, vāky) *perēkļis* m, (G -ja); būt v ~ku *pozornosti būt uzmanības degpunktā*

ohnisītē n, (-tē, Gpl -t) *pavard*s m; <tech.> *kurtuve* f, (Gpl -vju)

ohnivjī adj **1** *uguns* (G); (majīci vlastnosti ohně) *ugunīgs*; ~ē znamenī *ugunszīme* f, (Gpl -mju); o. kříž *ugunskrust*s m; <přen.> o. kohout *sarkanais gailis, ugunsgailis* m, (G -ja); <přen.> ~ē jazyky *liesmu mēles*; <přen.> ~ē slunce *ugunīga saule* **2** (barevnē) *ugunssarkan*s; (zāivny) *spīgt*s, *spož*s **3** (temperamentnī) *dedzīgs, kvēļs, ugunīgs*; o. projev *dedzīga (kvēla) runa*; ~ā povaha *strauj raksturs*; o. tanec *ugunīga deja*

ohnivzdornjī adj *ugunsizturīgs, ugunsdrošs*; ~ā pokladna *ugunsdrošs seifs*

ohňostroj m. (-e) *salūts* m, *uguņošana* f; odpālit o. *šaut salūtu*

ohnout pf. (-e, prēt. -ul) *saliekt* (-*liec*, -*lieca*)*; o. nohu/ paži *saliekt roku/ kāju* ■ **o. se** pf *saliekties* (-*liecas*, -*liecās*)*; (pro co)

- no|liekties (-liecas, -liecās*) (pēc kā); (přes co) pār|liekties (-liecas, -liecās*) (pār ko)
- ohodnocen|**ī n, (-i) vērtējum|s m, novērtējum|s m; (ohodnocovāni) vērtēšan|a f, novērtēšan|a f; bodovē o. vērtēšana ar punktiem; finančni o. samaks|a f
- ohodnot|**īt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) novērt|ēt (II.), vērt|ēt (II.); (koho/co jak ko kā); o. koho finančnē at|a|g|ot (II.) ko
- ohol|**īt pf, (3.sg/pl -i) no|skūt (-skuj, -skuvā)*; (vousy, bradu tēž) no|dzīt (-dzen, -dzina)*; o. hlavu noskūt (nodzīt) matu; dāt se o. no|skūties (-skujas, -skuvās)* ■ **o. se** pī no|skūties (-skujas, -skuvās)*
- ohon** m, (-u, L -u) a|ste f, (Gpl -stu); koňský o. (ūces) zirga|ste f, (Gpl -stu) (matu sakārtojums)
- ohofel|**īj adj apde|dzis (f -gusi); (kūze, vlasy, srst tēž) apsvi|jis (f -usi)
- ohof|**ēt pf, (3.sg/pl -i) ap|degt (-deg, -dega)*; (kūze, vlasy, srst tēž) ap|svi|t (-svi|st, -svi|la)*
- ohrad|**a f, (-y) **1** (plot) sē|t|a f, žog|s m **2** (pro dobytek) ap|k|s m; (obv. pro krāvū) laida|s m; stavebnī o. celtniecības laukum|s m
- ohra|**dīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. -d) iē|žog|ot (II.) ■ **o. se** pī protest|ēt (II.), iel|bīst (-bilst, -bilda)*; (proti komu/čemu pret ko)
- ohrani|**īt pf, (3.sg/pl -i), ohrani|čovāt impf, (-uje) **1** (pozemek) ierobež|ot (II.), norobež|ot (II.); park je -en vysokou zdi parku norobežo augsta sēta, apkārt parkam ir augsta sēta **2** (pojmem) defin|ēt (II.) **3** (pravomoci) ierobež|ot (II.)
- ohraz|**ovāt impf, (-uje): ⇒ **ohradīt** ■ **o. se** impf: ⇒ **ohradīt se**
- ohr|**nout pf, (-ne, prēt. -nul, pas. -nut, imp. -ñ), ohr|novāt impf, (-uje) (rukāvy) at|locīt (-loka, -locija)*, atrot|īt (III.1.); o. límec uz|sist (-sit, -sita)* apkaklī; o. ret iz|stiept (-stiepi, -stiepa)* lūpu ♦ o. (nad nēčim) nos raukt degunu (par ko)
- ohrom|**īt pf, (3.sg/pl -i) apstulb|ināt (III.1.); (překvapit) pār|steigt (-steidz, -steidza)*; (koho čim ko ar ko); byl -en (čim) viņš bija apstulbis (no kā), viņu apstulbināja (kas)
- ohromnē** adv <kol., expr.> (velký, veselý) šausmīgi, briesmīgi, baismīgi; (jezdīt, žpivat) lieliski, brīnišķīgi; o. moc lidí milzum daudz cilvēku
- ohromnīj** adj **1** (obrovský) milzīg|s; (dub, chlap tēž) varen|s; -ē množství milzum daudz **2** <kol., expr.> (skvělý) lielisk|s, brīnišķīg|s; to je -ē! tas tik ir lieliski!
- ohrom|**ovāt impf, (-uje): ⇒ **ohromīt**
- ohromju|**ci adj apdullinoš|s; (překvapivý) pārsteidzoš|s, apbrīnojam|s
- ohro|**zīt pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen) apdraud|ēt (III.2.)
- ohrožen|**ī n, (-i) (čeho) draud|ī m, pl (kam); būt v o. būt briesmās
- ohrožēn|**īj adj apdraudēt|s
- ohrož|**ovāt impf, (-uje): ⇒ **ohrozīt**
- ohryz|**āt pf, (-žel-zā) ap|grauzt (-grauž, -grauza)*; o. kost apgrauzt kaulu
- ohryz|**ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (jablka, hrušky) (aug|a) ser|de f, (Gpl -žu) **2** <anat.> ādamābo|s m
- ohr|**āt pf, (-eje, prēt. -āl, pas. -āt, imp. -ej) sasild|īt (III.1.); (jídlo, vodu) uzsild|īt (III.1.); o. si ruce sasildīt rokas ■ **o. se** pī (člověk) sasild|īties (III.1.); (jídlo) uzsild|īties (III.1.); (vzduch) sa|silt (-silst, -sila)* ♦ ani se tu ne-āl viņš te pat apsildīties nepaguva
- ohrīva|**č m, (-e) sildītājs m; o. vody (boiler) boiler|s m
- ohrīv|**āt impf, (-ā) sild|īt (III.1.), sasild|īt (III.1.); (jídlo, vodu tēž) uzsild|īt (III.1.); o. si ruce sildīt rokas ♦ o. si svou polivčičku rūpēties par savām interesēm ■ **o. se** impf (člověk) sild|īties (III.1.), sasild|īties (III.1.); (jídlo tēž) uzsild|īties (III.1.); (vzduch) sa|silt (-silst, -sila)*
- ohyb** m, (-u, L -u) (cesty) pagriezien|s m; (řeky) līkum|s m; <fyz.> (paprsku) difrakcij|a f
- ohýb|**āt impf, (-ā) liekt (liec, lieca)*; (opakovanē) locīt (loka, locija)*; o. nohy v kolenu locīt ce|os kājas ♦ o. hřbet (páteř) (před někým) liekt muguru (kā priekšā) **2** <lingv.> (skloňovat, časovat) locīt (loka, locija)* ■ **o. se** impf liekties (liecas, liecās)*; (opakovanē) locīties (lokas, locijās)*; o. se smíchem locīties smieklos
- ochla|**dīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. -d) atdzēs|ēt (II.), atdzēs|ināt (III.1.); (nadšení, mysl ap.) atvēs|ināt (III.1.) ■ **o. se** pī (předmět) atdzist (-dziest, -dzisa)*; (osoba) atvēs|ināties (III.1.); (vztahy, zájem) at|vēst (-vēst, -vēsa)*; -dilo se kļuva aukstāks; o. se na 10 °C temperatūra ir nokritusies līdz 10 °C
- ochlad|**nout pf, (-ne, prēt. -l) (city) at|vēst (-vēst, -vēsa)*; (silnēji) at|silt (-sals, -sala)*; (horlivost, nadšení) at|slābt (-slābst, -slāba)*
- ochlazen|**ī n, (-i) (při změně počasí) gaisa temperatūras pazemināšan|ās f, (vztahū) atsalšan|a f, (pokles na intenzitē) atslābšan|a f
- ochlaz|**ovāt impf, (-uje): ⇒ **ochladīt** ■ **o. se** impf: ~uje se kļūst aukstāks; ⇒ **ochladīt se**
- ochot|**a f, (-y) labprātīb|a f, laba grib|a f, dēkūji vām za ~u paldies par atsaucību; s (nejvētši) ~ou ar (lielāko) prieku; projevit ~u (dēlat co) izrādīt vēlēšanos (darīt ko), izteikt gatavību (darīt ko)
- ochotnē** adv labprāt, ar prieku
- ochotnickj** adj (divadlo) pašdarbības (G), amatieru (G); (soubor) pašdarbnieku (G), amatieru (G); -ē provedeni (amatérské) amatierisks sniegums
- ochotnīk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), ochotnīcīe f, (-e, Gpl -) pašdarbniek|s m, pašdarbnie|ce f, (Gpl -ču); amatier|s m, amatier|e f
- ochotn|**īj adj labprātīg|s, izpalīdzīg|s; (ušluzný) pakalpīg|s; -ā prodavačka laipna pārdevēja; o. (udēlat co) gatav|s (darīt ko); byl o. pomoct viņš bija gatavs palīdzēt; o. ke všemu gatavs uz visu; o. k zákazníkům laipns pret klientiem
- ochoz** m, (-u, L -u/-e) (ap|veida) e|ja f
- ochran|**a f, (-y) aizsardzīb|a f, (ochraňováni) aizsargāšan|a f, (koho/čeho před kým/čim, proti komu/čemu kā no kā); o. práce spotřebitele darba/ patērētāja aizsardzība; o. přírody/ zvířat/ životního prostředí dabas/ dzīvnieku/ apkārtējās vides aizsardzība; o. památek pieminekļu aizsardzība; o. lidských práv cilvēktiesību aizsardzība; právní o. tiesiska aizsardzība; vzít koho pod ~u ņemt ko aizbildnībā (aizsardzībā); pod ~ou koho kāda aizbildniecībā (aizsardzībā); (jsoucí) bez ~y neaizsargāt|s
- ochranář** m, (-e) <kol.> apkārtējās vides sargātājs m
- ochranářskj** adj (apkārtējās) vides aizsardzības (G)
- ochrán|**ce m, (-e), ochránkj|nē f, (-nē, Gpl -ñ/-nī) aizstāj|vis m, (G -vja), aizstāj|ve f, (Gpl -vju); o. přírody dabas sarg|s m; dabas aizsardzības darbiniek|s m, darbinie|ce f, (Gpl -ču)
- ochrán|**īt pf, (3.sg/pl -i, imp. ochraň) (obhájit) aizstāv|ēt (III.2.), aizsarg|āt (II./III.2.)*; (uchránit) pasarg|āt (II./III.2.)*; (koho/co před kým/čim ko no kā); o. (koho/co) před nebezpečím/ před zimou pasargāt (ko) no briesmām/ no aukstuma
- ochran|**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) apsar|dze f, (Gpl -džu); (tělesní strážci) miesassar|dze f, (Gpl -džu)
- ochránkj|**nē f, (-nē, Gpl -ñ/-nī): ⇒ **ochránce**
- ochrannj** adj aizsardzības (G), aizsarg-; o. nátěr aizsargkrās|a f; o. přílba aizsargcepur|e f, ķiver|e f; -ē brýle aizsargbrīlles f, pl, (G -lju); -ā bariéra aizsargbarjer|a f, -ā zeď aizsargmūris m; -ē sklo (u auta) aizsargstikl|s m; -ē opatření aizsardzības soļi; -ā známka firmas zīme, preču zīme ♦ držet nad někým ~ou ruku uzņemties pār kādu aizbildniecību
- ochraň|**ovāt impf, (-uje) sarg|āt (II./III.2.)*, aizsarg|āt (II./III.2.)*; (obhajovat) aizstāv|ēt (III.2.); Bůh ~uj (koho/co) Dievs sargi (ko)
- Ochranov** m, (-a, L -ē) Hērnhūt|e f
- ochrap|**tēt pf, (3.sg/pl -i) aiz|smakt (-smok, -smaka)*
- ochr|**nout pf, (-e, prēt. -ul) tikt (tiek, tika)* paralizēt|am; je ~ut viņš ir paralizēts; ~ul na pravou ruku paralizē skāra viņa labo roku
- ochrnut|**ī n, (-i) paralīze f, (Gpl -žu)
- ochrom|**īt pf, (3.sg/pl -i) paralizēt (II.)
- ochu|**dīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** no|vest (-ved, -veda)* nabadzībā, padarīt (III.1.) nabagu **2** <přen.> (koho o co) laupīt (III.1.) (kam ko); o. pokladnu o tisíc eur no|zagt (-zog, -zaga)* no kases tūkstoš eiro
- ochu|**tīt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) pie|likt (-liek, -lika)* garšvielās; o. kávu koňakem pie|liet (-lej, -lēja)* kafijai konjaku
- ochutn|**āt pf, (-ā), ochutnāv|āt impf, (-ā) nogarš|ot (II.), pagarš|ot (II.); <odb.> degust|ēt (II.); <přen.> o. svobodu izbaud|īt (III.1.) brīvību
- oj** f, (-e) dīsel|e f, (Gpl -ju)
- ojedinē**le adv atsevišķos gadījumos; (židka) reti; o. srážky/ mlhy vietām lietūs/ migla
- ojedinēl|**īj adj atsevišķ|s, izolēt|s; v ~ých případech atsevišķos gadījumos
- ojet|**īj adj: -ā pneumatika nolietota riepa; -ē vozidlo lietota automašīna
- okamzīk** m, (-ku, Lpl -cich) acumirklīis m, (G -ja), mirklīis m, (G -ja); (chvilē) brīdis m, (G -ža), moment|s m; na o. (odejít) uz mirklī; v ~ku vienā mirklī, za o. pēc mirkļa; v posledním ~ku pēdējā brīdī; v pravý o. istajā brīdī; od prvního ~ku no pirmā (acu)mirkļa; v prvního ~ku pirmajā (acu)mirklī; v následujícím ~ku nākošajā (acu)mirklī; v tom ~ku tajā (acu)mirklī; v daném ~ku šobrīd; o., prosím! mirklīti (brītiņu), lūdzu!
- okamzītē** adv acumirklī; (ihned) tūlīt, nekavējoties
- okamzītīl|**īj adj tūlītēj|s; (těž chvilkový) momentān|s, acumirklīg|s; s ~ou platností (ihned) tūlīt, (od této chvíle) no šī brīža; -ā smrt momentāna (acumirklīga) nāve

- okap** m, (-u, L -u) *notek|a f*, (žlab) *notekcauru|e f*, (Gpl -ju) ♦ dostat se z deště pod o. *no vilka bēgt, uz lāci krist*
- okázale** adv *ārišķīgi*
- okázalý** adj *ārišķīg|s*; (vila, hostina, šperk ap. tēž) (*pārspīlēti*) *grezn|s*
- okenicē** f, (-e, Gpl -) (na způsob dvířek) *slēg|is m*; (jakákoliv) *aizvirt|nis m*, (G -ņa)
- okén|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (malé, v jídelně, na poště) *lodz|š m*
2 (volná hodina) *brīvstund|a f* **3** (v časopise) *rubrik|a f*
- okenni** adj *loga (G), logu (G)*; o. *rām loga rāmis*; o. tabulka *loga rūts*; o. římsa, o. parapet *palod|ze f*, (Gpl -džu)
- oklam|at** pf, (-e, imp. -(ej)) *apmān|īt (III. 1.)*, *ap|krāpt (-krāp, -krāpa)**
- okli|ka** f, (-ky, D, L -ce) **1** *līkum|s m*, *apkārtce|š m*; jít ~kou *iet ar līkumu* **2** <přen.> *aplīk|ī m, pl*; bez ~k *bez aplinkiem*; ~kou *aplīnkus*
- ok|no** n, (-na, Gpl -en) **1** *log|s m*; (do čeho, na co *uz ko*); slepé o. *aklais (neīstais) logs*; lodní o. *iluminator|s m*; dívat se z ~na *skatīties pa logu*; vyhodit co z ~na *izmest ko pa logu*; vlézt ~em *ielīst pa logu* ♦ o. do světa| do Evropy *logs uz pasauli/ uz Eiropu*; koukat pánubohu do *nen lāpīt slinkumu*; vyhazovat peníze ~nem *mētāties ar naudu* **2** <kol.> *atmiņas zudum|s m*; mám o. *es neko neatceros* **3** (volná hodina) *brīvstund|a f* **4** <komp.> *log|s m*
- 1 oko** n, (oka, pl. f, N, A oči|oka, G oči|ok, D očí|okūm, L oči|okāch, I oči|okāky) **1** *acs f*, (Gpl *acu*); má dobré/ špatné oči *viņam ir laba/ slika redze*; (vidět co) pouhým okem *ar neapbruņotu aci*; (vidět co) na vlastní oči *savām acīm*; (stalo se to) před mýma očima *manu acu priekšā*; sklopit oči *nolaist acis*; (fíct co) do očí *tieši acīs*; (měřit co) od oka *uz aci, pēc acumēra*; <přen.> otevřít komu oči *atvērt kam acis*; <přen.> nepustit koho z očí *neizlaist ko no acīm*; <přen.> přivřít oči nad čím *pievērt acis uz ko*, *skatīties caur pirkstiem uz ko*; <přen.> ani oka nezamhouřit *ne aci nepievērt*; <přen.> padnout komu do oka *iekrist kam acīs*; jdi mi z očí! *pazūdi man no acīm!* ♦ mezi čtyřma očima *zem četrām acīm*; opatrovat někoho/ něco jako o. v hlavě *sargāt kādu/ kaut ko kā aci pierē*; o. za o., zub za zub *aci pret aci, zobu pret zobu*; jako by otcí z oka *vypadā viņš ir izspjauts tēvs* **2** (při pletení, na punčoše) *valdz|š m*; (na síti) *acs f*, (Gpl *acu*) **3** <mysl.> *cilp|a f*; klást oka *līkt cilpas* **4**; kuří o. *varžal|cs f*, (Gpl -cu) **5**; mořské o. *kalnu ezer|s m*; <kuch.> volské o. *vērša|cs f*, (Gpl -cu); maštné o. (na polévce) *tauku acs f*, (Gpl *acu*) **7** <karty> (jedenadvacet) *ac|te f*, (Gpl -šu)
- okol|ī** n, (-i) *apkārt|ne f*, (Gpl -ņu); v o. města *pilsētas apkārtne*
- okol|ky** m, pl, (-kū, Lpl -cich); dělat o. (s čím) *taisīt ceremonijas (ar ko)*; mluvit bez ~kū *runāt bez aplinikiem*
- okolní** adj *apkārtē|js*
- okolnost** f, (-i) *apstāk|lis m*, (G -ja); polehčující/ přitěžující ~i *vainu mīkstinoši/ vainu pastiprinoši apstākļi*; za těchto ~i *šajos apstākļos*; za určitých ~i *zināmos apstākļos*; podle ~i *atkarībā no apstākļiem*; za všech ~i *iebkurā gadījumā*; za žádných ~i *nekādā gadījumā*; shoda ~i *apstākļu sakritība*; shodou ~i *starp citu, apstākļu sakritības dēļ*
- okolo** I prep, (s G) **1** (kolem) *ap (s Asg, Dpl)*, *apkārt (s D)*; o. stolu *ap galdu, apkārt galdam* **2** (mimo) *garām (s D)*; šel o. nás *viņš gāja mums garām* **3** (podél) *gar (s Asg, Dpl)*; cesta o. řeky *ceļš gar upi* **4** (přibližně) *ap (s Asg, Dpl)*; o. roku 1980 *ap 1980. gadu* **II** adv **1** (kolem) *apkārt*; dívat se o. *skatīties apkārt* **2** (mimo) *garām*; šel o. a nezastavil se *viņš gāja garām un neienāca* ♦ mluvit o. *runāt aplīnkus*
- okop** m, (-u, L -u) <voj.> *ierakum|s m*, *tranše|ja f*
- okopir|ovat** impf, (-uje) *nokop|ēt (II.)*
- okořen|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** (jídlo) *pielīkt (-liek, -lika)* garšvielas (kam), pievien|ot (II.) garšvielas (kam)* **2** <přen., expr.> (zpestřit) *izpuš|k|ot (II.)*, *izdai|ot (II.)*
- okouk|at** pf, (-á) <kol.> **1** (důkladně) *apskat|īt (III. 1.)* **2** (odkoukat) *noskat|īties (III. 1.)*; (co od koho *ko no kā*) ■ **o. se** pf <kol.> **1** (v neznámém místě) *ieljusties (-jūtas, -jutās)*, iedzīvoties (II.)* **2** (zvēšēdnēt) *k|ūt (k|ūst, k|juva)* ikdienišķ|am (parast|am)*
- okouk|nout** pf, (-ne, prēt. -nu), -la) <kol.>: ⇒ **okoukat** ■ **o. se** pf <kol.> **1**: ⇒ **okoukat se** (1) **2** (poohlédnout se) (po čem) *mekl|ēt (II.) (ko)*
- okoun** m, (-a) <zool.> *asar|is m*
- okoun|ět** impf, (-i, 3.pl -(ěj)) <kol.> *slaist|īties (III. 1.)*; (civět) *blenz|t (blenz, blenza)**; o. kolem čeho *slaistīties ap ko*
- okou|sat** pf, (-šēl-sā, imp. -sei) *ap|grauzt (-grauz, -grauza)**
- okouzlen|ī** n, (-i) *burvīb|a f*, *burvīgum|s m*
- okouz|līt** pf, (3.sg/pl -i), **okouz|lovat** impf, (-uje) *ap|burt (-bur, -būra)**; < přen. tēž > *savaldz|ināt (III. 1.)*; byl ~en její krásou *viņas skaistums viņu apbūra*
- okouz|lūjící** adj *burvīg|s*; (úsměv tēž) *valdzinoš|s*
- okov|at** pf, (-el-á, imp. -ej) *ap|kalt (-kaļ, -kala)**
- okov|y** m, pl, (-ū) <těž přen.> *važ|as f, pl*
- okrád|at** impf, (-à): ⇒ **okrást**
- okrade, okradl** pf: ⇒ **okrást**
- okraj** m, (-e) **1** *mal|a f*; namířit co až po o. *piepildīt ko līdz malām*; poznámky na ~i *piezīmes, komentāri* ♦ na ~i propasti *bezdzibēna malā* **2** (města) *nomal|e f*, (Gpl -ju); o. lesa *mežmal|a f*
- okráj|et** pf, (-i, 3.pl -(ej)) **1** *no|griez|t (-griež, -grieza)** **2** (brambory, jablka) *nomiz|ot (II.)*
- okraj|ovat** impf, (-uje) **1** *griezt (griež, grieza)* (nost)*, *no|griez|t (-griež, -grieza)** **2** (brambory, jablka) *miz|ot (II.)*, *nomiz|ot (II.)*
- okrajově** adv (dotknout se, zmínit se) *garām ejot, pie viena*
- okrajov|ý** adj (vedlejší) *mazsvarīg|s, nesvarīg|s, perifēr|isk|s*; ~á část města *pilsētas nomale, pilsētas perifērija*; o. problém *blakusproblēm|a f*; o. činnost *blakusdarbīb|a f, blakusdarb|s m*; o. jev *blakusparādīb|a f*
- okras|a** f, (-y) **1** (*iz*) *rotājum|s m*, (*iz*) *greznojum|s m*; květinová o. *ziedu rotājums*; pro ~u *skaistumam* **2** <přen.> (literatury ap.) *rot|a f*
- okrasn|ý** adj (rostlina, zahrada) *dekoratīv|s*
- okr|ást** pf, (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) (koho o co) *ap|zagt (-zog, -zaga)* (ko)*, *no|zagt (-zog, -zaga)* (kam ko)*; <přen.> o. koho o čas *at|ņemt (-ņem, -ņēma)* kam laiku*
- okres** m, (-u, L -el-u, Lpl -ech|ich) **1** <adm.> *rajon|s m*, *novad|s m* **2** <kol.> (úřad) *rajona pašvaldīb|a f*
- 1 okresní** adv *rajona (G), novada (G)*; o. úřad *rajona pašvaldība*
- okrouhl|ý** adj **1** (tvar) *apa|š, ieapa|š* **2** (číslo) *aptuven|s, noapa|ot|s*
- okrs|ek** m, (-ku, Lpl -cich) (volební, policejní) *iercirk|nis m*, (G -ņa)
- okruh** m, (-hu, Lpl -zich) **1** (kruhová čára) *riņķ|is m, apl|is m*, (G -ja); (oblouk) *lok|s m*; <sport> *apl|is m*, (G -ja); běžecký o. *sacīkšu aplis* **2** (vymezené okolí) *rādius|s m*; v ~hu pět kilometrů *piecu kilometru rādiusā*; o. působnosti *darbības rādiuss*, <přen.> *darbības lauk|s m* **3** <voj.> *apgabal|s m*; vojenský o. *kara apgabals* **4** (obor, sféra) *lauk|s m, sfēr|a f*; o. zájmu/ vlivu *interesu/ ietekmes sfēra* **5** (skupina lidí) *lok|s m, pulk|s m*; v ~hu přítel *draugu lokā* **6**: elektický o. *elektriskais lauk|s m*
- okružn|í** adj *ap|ļveida (jen G)*, *riņķveida (jen G)*; o. pila *riņzāg|is m*; o. cesta, o. jízda *apkārtbraucien|s m, brauciens pa apli*, (poznávací, zábavní) *braucien|s m, ekskursij|a f*
- okřídlen|ý** adj <těž přen.> *spārnot|s*
- okupac|je** f, (-e, Gpl -) *okupācija f*; za o. *okupācijas laikā*
- okupačn|í** adj *okupācijas (G)*; o. stávka *streiks darbavietā*
- okupant** m, (-a, Npl -i) *okupant|s m*
- okup|ovat** impf, (-uje) *okup|ēt (II.)*
- okur|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *gurķ|is m*; kyselá ~ky (kvašením) *skābēti gurķi*, (do octa) *marinēti gurķi*
- okus|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** (jídlo) *nogarš|ot (II.)*, *pagarš|ot (II.)* **2** (zařít) *izbaud|īt (III. 1.)*, *iz|just (-jūt, -juta)**; o. co na vlastní kůži *izbaudīt ko uz savas ādas*
- olej** m, (-e) **1** *eļļa f*; živočišný/ rostlinný o. *dzīvnieku/ augu eļļa*; stolní/ salátový o. *pārtikas/ salātu eļļa*; slunečnicový/ řepkový o. *saulespuķu/ rapšu eļļa*; olivový o. *olīvē|ļa f*; motorový o. *motoreļļa f*; mazací o. *smēreļļa f*; o. na opalování *sauļošanās eļļa*; smažit co na ~i *cept ko eļļā* ♦ přilévát ~e do ohně *liet eļļu ugunī* **2** <kol.> (olejomalba) *eļļas glezn|a f*; malovat ~em *gleznot ar eļļas krāsām*
- olejomal|ba** f, (-by, Gpl -eb) *glezniecīb|a f ar eļļas krāsām*; (obraz) *eļļas glezn|a f*
- olejov|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *sard|ne f*, (Gpl -ņu) (*eļļā*); ~ky *sardīņu kornservs*
- olejov|ý** adj *eļļas (G)*; ~á barva *eļļas krāsa*
- oliv|a** f, (-y) **1** (plod) *olīvu|a f* **2** <bot.> (strom) *olīvkok|s m*
- olivov|ý** adj **1** *olīvu (G)*; o. olej *olīvē|ļa f* **2** (v olivové barvě) *olīvkrašas (G)*
- oliz|nout** pf, (-ne, prēt. -) *nolaiz|īt (III. 1.)*; (ze všech stran) *aplaiz|īt (III. 1.)*; o. si rty *aplaiz|īt lūpas* ■ **o. se** pf *aplaiz|īties (III. 1.)*
- oliz|ovat** impf, (-uje) *laiz|īt (III. 1.)* ■ **o. se** pf *laiz|īties (III. 1.)*
- Olomouc** f, (-e) *Olomouc|a f* (pilsēta Morāvijā)
- oloupan|ý** adj (brambory, jablka) (*no*) *mizo|t|s*
- oloup|at** pf, (-el-á, imp. -ej) (brambory, jablka) *nomiz|ot (II.)*; (banán, pomeranč tēž) *nolob|īt (III. 1.)*; (kūru ze stromu) *no|plēst (-plēš, -plēsa)** ■ **o. se** pf (nátér) *nolob|īties (III. 1.)*
- olov|o** n, (-a, L -u) <chem.> *svīn|s m*
- olš|e** f, (-e) <bot.> *alk|snis m*, (G -šņa)

oltář m, (-e) *altāris* m; barokní o. *baroka stila altāris*
olympiáďa f, (-y) *olimpiāde* f, (Gpl -žu)
olympijský adj *olimpiskšs*, *olimpiādes* (G); ~é hry *olimpiskās spēles*
olympionik [-ny-] m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **olympionička** [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *olimpiētis* m, (G -ša), *olimpiēte* f, (Gpl -šu)
omáčka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mērčce* f, (Gpl -ču); rajská cibulová/houbová o. *tomātu/ sīpolu/ sēņu mērce*; ryba s ~kou *zivis mērce*
omak m, (-u); na o. *pēc taustes, aptaustot*
omámjit pf, (3.sg/pl -i, imp. omam) (úderem) *apdullināt* (III.1.); (alkoholem též) *apreibināt* (III.1.), *apskurbjināt* (III.1.); byl ~en úspěchem *panākumi viņu apskurbināja*
omamný adj (vůně) *reibinošs*, *skurbinošs*; (prostředek) *reibinošs*, *apskurbinošs*, *toksiskšs*; ~é látky *toksiskas vielas*
omastjek m, (-ku) *tauklī* m, pl
omastit pf, (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st/-sti) (máslem/ tukem/ olejem) *pielikt* (-liek, -lika)* *sviestu/ taukus/ eļļu (kam)*; o. plech *ietauklot* (II.) *cepešpannu, ieeļlot* (II.) *cepešpannu*
ombudsman m, (-a, Npl -i), **ombudsmanka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) [-man(ka)/-men(ka)] *tiesībsargšs* m, *ombudšs* m; *ombudsmānis* m, (G -ņa), *ombudsmāne* f, (Gpl -ņu)
omdlit pf, (3.sg/pl -i) *noģīb* (-ģibst, -ģiba)*; (ztratit vědomí) *zaudēt* (II.) *samaņu*; (čím no kā); bylo mi na ~eni *man nāca ģībiens*
omdlēvat, **omdlivāt** impf, (-ā) *ģīb* (-ģibst, -ģiba)*; (ztratit vědomí) *zaudēt* (II.) *samaņu*; (čím no kā)
omeletja f, (-y) <kuch.> *omlejte* f, (Gpl -šu)
omezení n, (-i) *ierobežojums* m; (omezování) *ierobežošanja* f, (výdajū ap.) *samazināšanja* f, o. rychlosti *ātruma ierobežojums*; bez o. *bez ierobežojumiem*
omezenost f, (-i) (duševní) *aprobežotība* f, *truļība* f
omezený adj 1 (prostorově, prostředky, možností ap.) *ierobežotšs*; ~ā viditelnost *sliktā redzamība* 2 (duševně) *aprobežotšs, truļšs*
omezit pf, (3.sg/pl -i) 1 (prostorově) *norobežot* (II.); (co čím ko ar ko) 2 (ohraničit) *ierobežot* (II.); (snížit) *samazināt* (III.1.); o. něčí moc/ něčí svobodu *ierobežot kāda varu/ kāda brīvību*; o. co na minimum *samazināt ko līdz minimumam* ■ **o. se** pf 1 (spokojit se) (na co) *apmierināties* (III.1.) (*ar ko*), *aprobežoties* (II.) (*ar ko*); o. se na konstatování, že... *aprobežoties ar konstatējumu, ka...* 2 (uskrovnit se) *aprobežot* (II.) (*sevi*), *ierobežot* (II.) (*sevi*); o. se v jidle/ ve výdajích *ierobežot pārtikas daudzumu/ izdevumus*; o. se na deset cigare denně *ierobežot cigarešu daudzumu līdz desmit dienā*
omezovánj n, (-i) *ierobežošanja* f, (snížení: výdajū ap.) *samazināšanja* f, o. osobní svobody *personas brīvības ierobežošana*
omezovat impf, (-uje): ⇒ **omezit** ■ **o. se** impf: ⇒ **omezit se**
omezující adj *ierobežojošs, restriktīvšs*
omilostnit pf, (3.sg/pl -i) *apžēlot* (II.)
omitka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apmetums* m
omlouvāt impf, (-ā): ⇒ **omlūvit** ■ **o. se** impf: ⇒ **omlūvit se**
omlūvja f, (-y) *atvainošanja* f, (ospravedlnēni) *attaisnojums* m; říct co na svou ~u *teikt ko sev par attaisnojumu*; být nepřítomen bez ~y *neierasties bez attaisnojuma*
omlūvit pf, (3.sg/pl -i) (prominout) *atvainot* (II.); (ospravedlnit) *attaisnot* (II.); o. dítě ve škole *attaisnot bērma kavējumu skolā*; o. svou účast pro nemoc *atļeikt (-, -teica)* savu dalību slimības dēļ*; ~te mě na minutku! *atvainojiet mani uz brīdi!* ■ **o. se** pf (požádat za prominutí) *atvainoties* (II.); (ospravedlnit se) *attaisnoties* (II.); (za co par ko)
omlūvitelný adj (prominutelný) *piedodamšs*; (zdůvodnitelný) *attaisnojamšs*
omrāčjit pf, (3.sg/pl -i) (úderem) *apdullināt* (III.1.); (ohromit) *apstulbināt* (III.1.)
omrzēt (koho/co), **omrzēt se** pf, (3.sg/pl -i) (komu) *apnikt* (*apnik, apnika*)* (*kam*); už mě to ~elo *man jau tas ir apnicis*
omrznout pf, (-ne, prēt. -) *apsalt* (-sals, -sala)*; (o osobě) *apsaldēties* (II.); ~ly mu už viņš ir *apsaldējis ausis*
omyl, pf: ⇒ **omýt**
omyl m, (-u, L -u) *kļūdfīšanās* f, *maldīšanās* f, dopustit se ~u *kļūdfīties* (III.1.); být na ~u *maldīties* (III.1.); uvést koho v o. *maldināt* (III.1.) ko; (vzít co) ~em *aiz pārskatīšanās*; to je o. (při telefonování) *jūs esat kļūdfīties*; justični o. *tiesas kļūda*
omyt pf, (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj); **omyvat** impf, (-ā) (rānu) *apmazgāt* (II.); (ovoce, auto) *nomazgāt* (II.); (oplāchnout) *noskalot* (II.); o. si ruce *nomazgāt rokas* ■ **o. se** pf, impf *nomazgāties* (II.); (oplāchnout se) *noskaloties* (II.)

on I pron, m, (pl: ma ~i, mi ~y) (osoba) *viņš* m; (vēc) *tas* (f tā); neviděl jsem ho (bratra) *es viņu neesmu redzējis*, (kufr) *es to neesmu redzējis*; podle něj *viņaprāt, pēc viņa domām*; podle nich *viņuprāt, pēc viņu domām* ♦ to je celý on *tas pēc viņa izskatās, tas ir viņa dabā* II part (*nepřekládá se*); on je tu *dēdeček vectētiņš ir šeit*

onja I pron, f, (pl: ~y) (osoba) *viņa* f; (vēc) *tā* (m tas); neviděl jsem ji (sestru) *es viņu neesmu redzējis*, (knihu) *es to neesmu redzējis*; podle ní *viņasprāt, pēc viņas domām*; podle nich *viņuprāt, pēc viņu domām* II part (*nepřekládá se*); ono mi to nedá *mani tas neliek mierā*

onak adv: at' tak, či o. *lai tā, vai šā*; ani tak ani o. *ne tā, ne šā*

onanjovat impf, (-uje) *onanēt* (II.)

onēmjet impf, (3.sg/pl -i) 1 *kļūt* (*kļūst, kļūva*)* *mēmjam* 2 <přen.> *zaudēt* (II.) *valodu*; o. hrůzou *no šausmām zaudēt valodu*

onemocnēnī n, (-i) *saslimšanja* f, (čím ar ko)

onemocnēt impf, (-i, 3.pl -(ē)ji) *sašlimt* (-slimst, -slima)*; (čím ar ko); o. na smrt *nāvīgi saslimt*

onjen pron, (f -a, n -o, pl: ma ~i, mi/ ~y, n -a) 1: ⇒ **ten(to)**; v o. osudný den *šajā (tajā) liktenīgajā dienā*; jde o ~y případy, kdy... *runa ir par tiem gadījumiem, kad...*; pronesl ~a pověstná slova *viņš teica šos leģendāros vārdus* 2 (vzdálený) *viņš* (f -a); Za onoho času *viņos laikos*; na onom břehu řeky *upes viņā krastā*; o. svět *viņ(pa)saulē* f ♦ odejít na o. svět *aiziet mūžībā* 3: **ten(to) - o. šis - tas** (otrs); tento případ je jasný, o. méně *šis gadījums ir skaidrs, tas (otrs) - mazāk*; v tom i ~om případě *kā vienā, tā otrā gadījumā*; v té či ~é míře *tādā vai citādā mērā*

onj pron: ⇒ **on, onen**

onkologický adj *onkologiskšs*

ono I pron, n, (pl: ona) (dítě) *viņš* (f -a); (vēc) *tas* (f tā); to je o.! *tas ir īstais!*, *tas man patīk!* II part 1 (navazovací) (*nepřekládá se*); ono se tam něco stalo *tur kaut kas ir noticis* 2 (překvapení) *skat!*, *raul!*; ono prošel *skat, list* (*lietus!*)

ony pron: ⇒ **on, ona, onen**

opáčjit pf, (3.sg/pl -i) <zast.> *atbildēt* (III.2.), *atļeikt* (-, -teica)*, *atšacīt* (-saka, -sacīja)*

opacně adj *pretēji*; (obráceně) *otrādi*; jít o. *iet pretējā virzienā*; je to právě o. *tas ir tieši pretēji* (otrādi)

opacný adj *pretējs*; ~é pohlaví *pretējais dzimums*; jít ~ým směrem *iet pretējā virzienā*; v ~ém případě *pretējā gadījumā*

opadjat (im)pf, (-ā) 1 (listi, omítka) *no|birt* (-birst, -bira)*, *no|krist* (-krit, -kritās)*; stromy ~ly *kokiem nobira lapas* 2 (voda) *kristies* (*kritas, kritās*)*; (mlha) *iz|krist* (-krist, -kriđa)*

opadnout pf, (-ne, prēt. -) 1 (listi, omítka) *no|birt* (-birst, -bira)*, *no|krist* (-krit, -krita)*; listi ~lo *lapas ir nobirušas* 2 (voda) *no|kristies* (-kritas, -kritās)*; (mlha) *iz|krist* (-krist, -kriđa)*; řeka ~la *ūdens līmenis upē ir nokritis* 3 (zájem, lítost, nadšení ap.) *mazlināties* (III.1.), *no|plakt* (-plokt, -plaka)*

opājet impf, (-i, 3.pl -(ē)ji) *reibināt* (III.1.), *apreibināt* (III.1.); (koho čím ko ar ko) ■ **o. se** impf *apreibināties* (III.1.); (čím ar ko)

opa|k m, (-ku, Lpl -cich) *pretstatšs* m; tvrdit (pravý) o. *apgalvot* (*gluži*) *pretējo*; dělat pravý o. *riktoties gluži pretēji*; o. je pravdou *patiesība ir gluži pretēja*

opakované adj *atkārtoti*

opakovánj n, (-i) *atkārtošanja* f, (vlastní) *atkārtošanja* f, o. zkoušku *eksāmena pārlikšanja* f

opakovaný adj *atkārtojšs*

opakovat impf, (-uje) *atkārtot* (II.); o. zkoušku *pārlikt* (-liek, -lika)* *eksāmenu*; <šk.> o. třídu *pa|likt* (-liek, -lika)* *uz otro gadu*; o. co doslova *atkārtot ko vārds vārdā* ■ **o. se** impf *atkārtojties* (II.)

opālēný adj (sluncem) *iede|dzis* (f -gusi)

opālit pf, (3.sg/pl -i, imp. opal) (plamenem) *apdedzināt* (III.1.), *apsviļināt* (III.1.) ■ **o. se** pf 1 (na slunci) *ie|degt* (-deg, -dega)*, *nosau|joties* (II.) 2 (plamenem) *apdedzināties* (III.1.), *apsviļināties* (III.1.)

opalovat impf, (-uje): ⇒ **opālit** ■ **o. se** impf *sau|joties* (II.)

opar m, (-u) 1 <med.> *herpesšs* m, *aukstumpumpja* f <kol.>

2 (zamlžení) *dūmakja* f

opārit pf, (3.sg/pl -i) *applaucēt* (II.), *noplaucēt* (II.); (koho/co čím ko ar ko) ■ **o. se** pf *applaucēties* (II.), *noplaucēties* (II.); (čím ar ko)

opasjek m, (-ku, Lpl -cich) *jostja* f, (femen) *siksnja* f, <těž přen.> utáhnout si o. *savi|kt jostu*

opat m, (-a, Npl -ovē/-i) *abatšs* m

opatrně adv *piesardzīgi*; (pečlivě, pozorně) *uzmanīgi*; jet o. *braukt uzmanīgi*; o.! *uzmanīgi!*

- opatrnosť** f, (-i) *piesardzīb|a f, uzmanīb|a f* ♦ ~i nikdy nezbyvá *piesardzības nekad nav par daudz*
- opatrný** adj *piesardzīg|s*; (pečlivý, pozorný) *uzmanīg|s*; (v zacházení s věcmi) *saudzīg|s*; (být o. na co *saudz|ēt* (II.) ko; být o. (při čem) *būt uzmanīgam* (darot ko); o. řidiči *uzmanīgs autovadītājs*
- opatr|ovat** impf, (-uje) *rūp|ēties* (II.) (*par* ko); (nemocně) *kopt* (*kopj, kopa*) ♦ o. někoho/ něco jako oko v hlavě *sargāt kādu/ kaut ko kā aci pierē*
- opatrovni|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **opatrovnic|e** f, (-e, Gpl -) <práv., přen.> *aizbīl|nis m, (G -ņa), aizbild|ne f, (Gpl -ņu)*
- opatren|í** n, (-i) *pasākum|s m, līdzek|lis m, (G -ja)*; (proti čemu *pret* ko); (na co, k čemu *lai izdarītu ko, lai panāktu ko*); učinit (nutná) o. veikt (*nepieciešamos*) *pasākumus*; mimořádná/ bezpečnostní o. *ārkārtas/ drošības līdzekļi*
- opatř|ít** pf, (3.sg/pl -i), **opatř|ovat** impf, (-uje) **1** (co komu) *sagādāt* (II.) (*kam ko*), *sadab|ūt* (II.)* (*kam ko*); o. si za sebe náhradu *sagādāt sev aizstājēju* **2** <kníž.> (připojit, dodat) (co čim) *apgādāt* (II.) (*ko ar ko*); o. co razítkem *uz|likt* (-liek, -lika)* *kam zīmogu*
- opc|e** f, (-e) <fin., komp.> *opcija f*
- opěci**, **opě|k** pf, (-eče, prēt. -ekl, imp. -eč), **opě|kat** impf, (-á) *ap|cept* (-cep, -cepa)*; (topinku) *grauzd|ēt* (II.); o. co v oleji na másle *apcept ko e|ļā/ sviestā*; o. co dozlatova *apcept ko gaiši brūnu* ■ o. se pf, impf *ap|cepties* (-cepjas, -cepās)*, *apcep|ināties* (III.1.)
- ope|ra** f, (-ry, D.L -ře) *opera f*
- opě|ra** f, (-ry, D.L -ře) <těž přen.> *balst|s m, atbalst|s m*
- operac|e** f, (-e) <med., voj., ekon.> *operācija f*; podrobil se ~i *viņam izdarīja operāciju*
- operační** adj **1** <med.> *operācijas* (G), *operāciju* (G); o. sál *operāciju zāle*; o. nūž *ķirurgiskais nazis* **2** <voj., ekon., komp.> *operatīvs*; o. pamētl *sistēm operatīvā atmiņa/ sistēma*
- opěrad|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) (židle) *atzvelt|ne f, (Gpl -ņu)*; (postranní) *elkoņa balst|s m (krēslam)*
- operativně** adv **1** (pohotově) *operatīvi* **2** <med.> *ķirurgiski*
- operativní** adj **1** (pohotový) *operatīvs* **2** <med.> *ķirurgisk|s*; o. zākrok *ķirurgiska iejaukšanās*
- operātor|s** m, (-ra, Npl -rī) *operator|s m*; mobilní o. *mobilo sakaru operators*
- operet|a** f, (-y) *opere|te f, (Gpl -šu)*
- operní** adj *operas* (G), *operu* (G); o. divadlo *operteātr|s m*; o. hudba *opermūzika f*; o. zpěvák/ zpěvačka *operdziedātājs m/ operdziedātāja f*
- opěrný** adj *balsta* (G), *atbalsta* (G); <voj., přen.> o. bod *atbalsta punkts*
- oper|ovat** impf, (-uje) <med., voj.> *oper|ēt* (II.); o. s čísly/ s fakty *operēt ar skaitļiem/ ar faktiem*; dal se o. *viņam izdarīja (veica) operāciju*; (právě) ho ~ali *viņam izdarīja (veica) operāciju*
- opět** adv *atkal*
- opětný** adj <kníž.> *atkārtot|s, vēlreizējs*
- opět|ovat** impf, (-uje) **1** <kníž.> (opakovat) *atkārt|ot* (II.) **2** (činit stejně) *atbild|ēt* (III.2.) (*uz ko*); o. něči lásku *atbildēt uz kāda mīlestību*; o. něči pozdrav *at|ņemt* (-ņem, -ņēma)* *kāda sveicienu*
- opětovně** adv *atkārtoti*
- opětovný** adj *atkārtot|s*
- opevnění** n, (-i) <voj.> *nocietinājums* m; (zákopy) *ierakumi* m, pl
- opevn|ít** pf, (3.sg/pl -i), **opevn|ovat** impf, (-uje) **1** <voj.> *nociet|ināt* (III.1.) **2** (břehy) *nostipr|ināt* (III.1.) ■ o. se pf, impf <voj.> *nociet|ināties* (III.1.)
- opic|e** f, (-e, Gpl -) **1** <zool.> *pērtiķ|is m*; (menší těž) *mērkaķ|is m* ♦ být sto let za ~emi *būt ļoti atpalikušam* **2** <kol.> (opilost) *dzērum|s m, skurbum|s m*; má ~i *viņš ir piedzēries*; vyspat se z o. *izgulēt dzērumu*
- opiči** adj *pērtiķa* (G), *pērtiķu* (G); o. mládě *pērtiķēn|s m* ♦ o. láska *akla mīlestība*
- opič|ít** se pf, (3.sg/pl -i) (po kom/čem) *ķem|oties* (II.) *paka|* (*kam*), *mērkaķ|oties* (II.) *paka|* (*kam*) <kol.>
- opij|et** impf, (-i, 3.pl -(e)ji); ⇒ **opit** ■ o. se impf: ⇒ **opij|et se**
- opil|ec** m, (-ce) (opilý člověk) *dzērājs* m, *dzērāja f*; (alkoholik) *žūpa m/f, (Dm -am, Df -ai), p|ēguš|s m* <kol.>
- opilost** f, (-i) *dzērum|s m*; v ~i *dzērumā*
- opilý** adj *piedzēr|ies* (f -usies); (mirně) *iereib|is* (f -usi) ♦ o. na mol, o. pod obraz *pi|ns kā mārks*
- opir|at** impf, (-á) **1** *balst|īt* (III.1.), *atbalst|īt* (III.1.); (co o co *ko pret* ko) **2** <přen.> (teorii ap.) *balst|īt* (III.1.); (o co *uz ko*); o. tvrzení o důkazy *balstīt apgalvojumu uz pierādījumiem* ■ o. se impf **1** *balst|īties* (III.1.), *atbalst|īties* (III.1.); (o koho/co *pret ko*); <přen.> o. se o přátele *pal|auties* (-ļaujas, -ļāvās)* *uz draugiem* **2** <přen.>
- (intelektuālnē) *balst|īties* (III.1.); (o co *uz ko*); o. se o zkušenost *balstīties uz pieredzi*
- opis** m, (-u, L -e-u) **1** *norakst|s m, kopija f*, ūředně ověřený o. *oficiāli apstiprināta kopija*; udělat o. *izgatavot norakstu* **2** (jinými slovy) *aparakst|s m*; <lit.> *parafraze f, (Gpl -žu)*
- opis|ovat** impf, (-uje); ⇒ **opsat**
- op|it** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *piedzird|īt* (III.1.); (koho čim *ko ar ko*) ♦ o. někoho rohlíkem *apmu|ķot kādu, piemū|ķot kādu* ■ o. se pf *pie|dzerties* (-dzeras, -dzērās)*; (čim no *kā*)
- opij|um** n, (-a) *opij|s m*
- oplác|et** pf, (-i, 3.pl -(e)ji); ⇒ **oplatit**
- oplách|nout** pf, (-ne, prēt. -l) *noska|ot* (II.); o. si obličej *noska|ot* (*sev*) *seju* ■ o. se pf *noska|loties* (II.); o. se studenou vodou *noska|oties aukstā ūdenī*
- op|lakt** pf, (-áče, imp. -ač|akej), **op|lakt|vat** impf, (-á) *apraud|āt* (III.2.)*
- op|latit** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *atmaks|āt* (II.); (komu co *kam ko*); (co čim *ko ar ko*); o. návštěvu *iel|rasties* (-rodas, -radās)* *pretvīzītē*; o. dobro zlem *atmaksāt labu ar ļaunu*; o. stejné stejným *atmaksāt ar to pašu* ♦ o. někomu stejnou minci *atmaksāt kādam ar to pašu*
- op|lat|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <kuch.> *vafe|le f, (Gpl -ļu)* **2** <med.> *oblāt|a f*
- op|lat|ka** f, (-ky, D.L -ce) *atmaks|a f*; na ~ku, ~kou (za co) *atmaksai* (*par ko*), *atmaksājot* (*par ko*)
- op|lodn|ít** pf, (3.sg/pl -i, pas. -ěn), **op|lodn|ovat** impf, (-uje) **1** <biol.> *apaug|lot* (II.); <bot.> *apputekš|ot* (II.) **2** <přen.> (diskusi, jazyk) *bagāt|ināt* (III.1.)
- op|lý|vat** pf, (-á) (čim) *būt* (*ir, bija*) *bagāt|am* (*ar ko*); ~á penězi *viņam naudas kā spaļu*
- op|zlý** adj *neķ|itrs*; (vtip těž) *piedauz|īgs*
- opodá|l** adv *attālāk, nostāk*; čekat o. *gaidīt attālāk* **II** prep. (s G) <kníž.> *netālu no* (s Gsg, Dpl); bydlet o. lesa *dzīvot netālu no meža*
- opodstatněn|í** n, (-i) <kníž.> *pamatojums* m
- opodstatněn|ý** adj <kníž.> *pamato|ts*
- opojen|í** n, (-i) <těž přen.> (alkoholem, drogami) *reibums* m, *skurbum|s m*; v alkoholovém o. *alkohola reibumā*; (nadsení) (z čeho) *sajūsm|a f* (*par ko*) ♦ zlaté o. *zelta drudzis*
- opojn|ý** adj (nāpoj, pocit) *reibinoš|s*; (vūnē těž) *skurbinoš|s*
- opom|enout** pf, (-ene, prēt. -něl/-enul/-inul) (zapomenout) *aiz|mirst* (-mirst, -mīrsa)*, *piel|mirst* (-mirst, -mīrsa)*; (zanedbat) *pa|mest* (-met, -meta)* *novārtā*; (pominout) *pa|laist* (-laiž, -laida)* *garām*; o. své povinnosti *pamest novārtā savus pienākumus*; ne-enul podotknout, že... *viņš nepalaida garām izdevību pateikt, ka...*
- opomenut|í** n, (-i) *nolaidīb|a f, neizdarīb|a f*, (zapomenutí) *aizmārsīb|a f*, (pominutí: ve seznamu ap.) *izlaišan|a f, aizmiršan|a f*
- opomij|ený** adj (obor, problém, památka) *pamest|s novārtā, aizmirst|s*
- opomij|et** impf, (-i, 3.pl -(e)ji); ⇒ **opomenout**
- opon|ja** f, (-y) *priekškar|s m*; (zāvěs) *aizkar|s m*; vytáhnout/ spustit ~u *pacelt/ nolaist priekškaru*; o. padá *priekšgars aizveras* ♦ železná o. *dzelzs priekšgars*
- oponent** m, (-a, Npl -i), **oponent|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *oponent|s m, oponen|te f, (Gpl -šu)*
- opon|ovat** impf, (-uje) *opon|ēt* (II.); (komu čim *kam ar ko*)
- opol|ra** f, (-ry, D.L -ře) <těž přen.> *balst|s m, atbalst|s m*; o. ve stáři *atbalsts vecumdienās*
- opotřeben|í** n, (-i) *nolietojums* m; (opotebování) *nolietošana f*, (vlastní těž) *nolietošan|ās f*
- opotřebovan|ý** adj *nolietot|s*; (oděv, obuv těž) *novalkāt|s*; <přen.> ~á fráze *nodelidēta fráze*
- opotřeb|ovat** impf, (-uje) *noliet|ot* (II.); (oděv, obuv těž) *novalk|āt* (II.) ■ o. se impf *noliet|oties* (II.); (oděv, obuv těž) *novalk|āties* (II.), *no|diit* (-di|st, -dila)*
- opoušt|ět** impf, (-i, 3.pl -(ē)ji); ⇒ **opustit**
- opováz|it** se pf, (3.sg/pl -i, imp. opováž), **opováz|ovat se** impf, (-uje) *uzdroš|ināties* (III.1.), *iedrīkst|ēties* (III.2.); jen se opováž! *tikai uzdrošinies!*
- opovr|hnout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen), **opovr|hovat** impf, (-uje) (pohrdnout) (kým/čim) *noniec|ināt* (III.1.) (*ko*), *noniev|āt* (II.) (*ko*); (odmítnout) *neievē|ot* (II.) (*ko*), *ignor|ēt* (II.) (*ko*); o. předpisy *ignorēt priekšrakstus*
- opovržen|í** n, (-i) *nicināšana f, nievāšana f*, (k n. vůči komu/čemu *pret ko*); s ~im *nicinoši, nievājoši*
- opozdit** se pf, (3.sg/pl -zdi, pas. -ždén) **1** (zpozdit se) *nokav|ēties* (II.), *novēl|oties* (II.); o. se o pět minut *nokavēties par piecām minūtēm*; o. se na schůzi *at|nākt* (-nāk, -nāca)* *par vēlu uz*

- sapulci, nokavjēt (II.) sapulces sākumu 2* (pozdē uskutečnit) (s čīm) *novēlot (II.) (ko), nokavjēt (II.) (ko)*; o. se s placenim nājmenho novēlot tress maksājums
- opozīcija** f. (-e) opozīcija f
opozīcni adj opozīcijas (G)
opozdēnē adv novēloti
opozdēnī n. (-i) **1** novēlošana f, nokavēšana f, (vlastni) nokavēšana f, novēlošana f; o. platby maksājuma novēlošana; o. vlaku vilciena nokavēšana **2** (ve vjovji) atpalcība f
- opozdēnī** adj **1** (opozdīlī: letadlo, vlak, žāk ap.) nokavējīes (f -usies), novēlojīes (f -usies); (platba) novēlotis **2** (ve vjovji) atpalīcis (f -kusi)
- opozdīvat** se impf. (-uje) kavēties (II.); o. se za kym atpalikt (-liek, -lika)* *no kā*; hodiny se ~ujī pulkstenis atpaliek
- opracovat** pf. (-uje), **opracovāt** impf. (-ā) apstrādāt (II.)
oprātka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) cilpa f ♦ dostat ~ku tikt pakārtam; zaslouži si ~ku viņš ir pelnījis pakāršanu; uniknout ~ce izmukt no cilpas
- opraja** f. (-y) (bot, hodinek) labošana f, (tēž budovy, auta) remontēšana f, remontis m; dāt ko do ~y nodot ko labošānā; būt v ~ē tikt labotam, tikt remontētam; bežnā o. kārtējais remonts; generālī o. kapitāļremontis m **2** (chyb) labošana f
- opravārenskī** adj: ⇒ **opravārs**
opravār m. (-e) labotājs m, remontētājs m; (dēlnīk) remontstrādnieks m
opravārs adj labošanas (G), remonta (G); ~ā dīlna remontdarbnīca f
- opravdolvī** adj īstis; (uprīmny: cilvēk, radost, zājem ap.) patiesis; ~ā udālost paties notikums
- 1 opravdu** adv/part patiešām, patiesi; o. ? patiešām?; o. si to myslīm es patiešām tā domāju
- opravīt** impf. (3.sg/pl -i) **1** (boty, hodinky) salabot (II.); (auto, stroj tēž) saremontēt (II.); (budovu) izremontēt (II.); dāt si o. chrup salabot (sev) zobus **2** (chybu, text) izlabot (II.)
- opravna** f. (-ny, Gpl -en) (remont)darbnīca f, o. obuvi apavu darbnīca
- oprávnēnē** adj (odūvodnēnē: tvrdit, čekat ap.) pamatoti; (dēdit ap.) likumīgi
- oprávnēnī** n. (-i) **1** (právo) tiesības f, pf; (povoleni) atļauja f; <práv.> pilnvarojums m; o. k podnikāni uzņēmējdarbības atļauja; dāt k čemu o. atļaut ko; k tomu nemám o. man nav tiesības to darīt, es neesmu pilnvarots to darīt **2** (odūvodnēni) iemeslis m, pamatojums m
- oprávnēnost** f. (-i) pamatotība f
- oprávnēnī** adj **1** (majici oprávnēni) tiesīgs, pilnvarots; (k čemu darīt ko); o. volit balstiesīgs; ~ā osoba pilnvarotā persona **2** (odūvodnēny) pamatots, dibināts; ~ā nāmitka pamatota iebīde
- oprávniit** pf. (3.sg/pl -i) (koho k čemu) pilnvarot (II.) (ko darīt ko), dot (dod, deva)* tiesības (kam darīt ko); je ~ēn (k čemu) viņam ir tiesības (darīt ko)
- opravņovat** impf. (-uje) **1** (koho k čemu) pilnvarot (II.) (ko darīt ko), dot (dod, deva)* tiesības (kam darīt ko); to ~uje k použití sily tas dot tiesības pielietot spēku **2** (būt dūvodem) ļaut (ļauj, ļava)*; to ~uje k nadēji tas ļauj cerēt
- opravnī** adj: ~ā zkouška pēceksāmenis m
- opravovat** impf. (-uje) (boty, hodinky, chyby) labot (II.); (auto, stroj, budovu tēž) remontēt (II.)
- oprojstīt** pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st/-stī) (koho/co od čeho) atbrīvot (II.) (ko no kā) ■ **o. se** pf (od čeho) atbrīvoties (II.) (no kā)
- oproti** prep: ⇒ **proti**
- opryskanī** (barva, nātēr) nolupis (f -usij), nodrupis (f -usij); (talīř, skřīň) apskrambāts, apdauzīts
- opřīt** pf. (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) **1** atbalstīt (III. 1.), atslīēt (-slien/-slej, -slēja)*; (co o co ko pret ko); o. lokty o stūl atbalstīt elkoņus pret galdu; o. si ruce v bok ieļspīest (-spīež, -spīeda)* rokas sānos **2** <prēn.> (teorī ap.) balstīt (III. 1.); (co o co ko uz ko); o. tvrēni o dūkazy balstīt apgalvojumu uz pierādījumiem ■ **o. se** pf **1** atbalstīties (III. 1.), atslīēties (-slienā/-slejas, -slējās)*; (o koho/co pret ko); <prēn.> o. se o pāteļe paļauties (-ļaujas, -ļāvās)* uz draugiem **2** <prēn.> (intelektuānē) balstīties (III. 1.); (o co uz ko); o. se o zkušēnost balstīties uz pieredzi
- opsat** pf. (-īše, prēt. -sal, pas. -sān, imp. -īs) **1** (přepsat) pārrakstīt (III. 1.), norakstīt (III. 1.); (co z čeho ko no kā); o. co na stroji pārrakstīt ko ar rakstāmmašīnu; o. co načisto pārrakstīt ko tīrrakstā **2** (převzit) (co od koho) norakstīt (III. 1.) (ko no kā)
- 3** (jinīmy slovy) aprakstīt (III. 1.) **4** <mat.> no|vilkt (-velk, -vilka)*, ap|vilkt (-velk, -vilka)*; o. kružnici novilk (apvilkt) riņķa līniju
- optat se** pf. (-ā) apjautāties (II.), aprasīties (III. 1.); (koho na koho/co kam par ko)
- optikī** [-ty-] adj optisks; o. klam optiskais māns
- optika** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce) optika f ♦ divāt se na nēco jinou ~kou skatīties uz kaut ko citām acīm
- optimālī** [-ty-] adj optimāls; (pro koho/co kam)
- optimista** [-ty-] m. (-y, Npl -ē), **optimistka** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) optimists m, optimiste f, (Gpl -stu)
- optimisticky** [-ty-] adv optimistiski
- optimisticky** [-ty-] adj optimistisks
- optimizmus** [-ty-] m. (-u) optimisms m; žīvotni o. dzīvespriekis m, dzīvotpriekis m
- opuchnout** pf. (-ne, prēt. -l) uz|tūkt (-tūkst, -tūka)*, uz|pampt (-pampst, -pampa)*
- opus** m. (-u, L -ul-e)/n. (neskl.) <hud.> opusis m
- opu|stīt** pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st*) **1** (mīstnost, vlast) at|stāt (-stāj, -stāja)*; (rodinu, ženu) pa|mest (-met, -meta)*; o. politiku/ zamēstnāni aiz|iet (-iet, -gāja)* no politikas/ no darba; o. koho v neštēsti pamest ko nelaimē **2** (ideāly, plāny, myšlenky) at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā) **3** (o pamēti, zraku, feī) zust (zūd, zuda)*; odvaha/ sily/ štēsti ho ~stīla/ ~stīly/ ~stīlo drosme/ spēki/ laime viņu pameta
- opuštēnī** adj **1** (osoba, zvíře) pamests; (osamocēny) vientuļš ♦ o. jako kūl v plotē viens kā koks **2** (dūm, mīsto) pamests, atstāts
- oranzolvī** adj oranžis
- orlat** pf. (-fel-rā, imp. -řl-rej) art (ar, ara)*; <prēn.> nechā sebou o. viņš ļauj sev kāpt uz galvas
- oratorijum** n. (-a) <hud.> oratorija f
- orazitk|ovat** pf. (-uje) apzīmogat (II.)
- ordinace** [-dy-] f. (-e) **1** (vyšetřeni) pieņemšana f (pie ārsta) **2** (mīstnost) ārsta kabīnēts m
- orjel** m. (-la, Npl -lovē) <zool.> ērgļis m, (G -ja); o. skalni klinšu ērgļis
- 1 orgān** m. (-u, L -u) **1** <biol., med.> orgānis m **2** (institute) iestāde f, (Gpl -zu), institūcija f, orgānis m; mīstni ~y vietēje varas orgāni
- organickī** [-ny-] adj organisks; ~ā chemie organiskā ķīmija
- organismus** [-ny-] m. (-u): ⇒ **organizmus**
- 1 organizace** [-ny-] f. (-e) **1** (organizovāni) organizēšana f, organizācija f **2** (institute) organizācija f, neziskovā/ nevlādni o. bezpeļņas/ nevalstiska organizācija; odborovā o. arodorganizācija f, Organizace spojených národů (OSN) Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO); Svētovā obchodni o. (SOO) Pasaules Tirdzniecības organizācija (PTO)
- organizačnē** [-ny-] adv organizatoriski
- organizačnī** [-ny-] adj organizatorisks; o. schopnosti organizatora spējas
- organizator** [-ny-] m. (-ra, Npl -ři), **organizatorka** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) organizators m, organizatore f
- organizovānī** [-ny-] n. (-i) organizēšana f, organizācija f
- organizovanī** [-ny-] adj organizēts; o. zločin organizētā noziedzība
- organizovat** [-ny-] (im)pf. (-uje) organizēt (II.) ■ **o. se** (im)pf organizēties (II.); o. se politicky (iz)veidot (II.) politisku partiju, kustību ap.; o. se odborovē (iz)veidot arodbiedrību
- orgazmus** m. (-u) orgasmis m
- orchestr** m. (-u) orķestrīsis m; simfoniskī o. simfoniskais orķestrīsis
- orchestālī** adj orķestrālis
- orchideja** f. (-y/-je), **orchidej** f. (-e) orhideja f
- orientace** f. (-e) orientācija f, (orientovāni tēž) orientēšana f, (vlastni) orientēšana f, politickā/ sexuālī o. politickā/ seksuālā orientācija; <tēž prēn.> ztratīt/ zmēnit ~i zaudēt/ mainīt orientāciju; pro ~i orientācijai, informācijai
- orientačnī** adj **1** orientējošis; o. smysl spēja orientēties; o. bod orientierīsis m; (smērovā) tabule (virziena) rādītājs, ceļrādīsis m, (G -ža) **2**: <sport> o. bēh orientēšana f; o. bēžec/ bēžkynē orientierīsis m/ orientierīste f, (Gpl -stu)
- orientālī** adj orientālis, austrumu (G); (připominājīci orient tēž) austrumnieciskis
- orientovat** (im)pf. (-uje) orientēt (II.) ■ **o. se** (im)pf orientēties (II.); (na co uz ko); o. se v politice orientēties politikā
- origināl** m. (-u, L -el-u) oriģinālis m; čīst knihu v ~e lasīt grāmatu oriģinālā
- originālī** f. (-y) oriģinālīte f, (Gpl -šu)
- originālī** adj **1** (pūvodni) oriģinālis, autentisks; o. dīlo oriģināldarbīsis m; o. balēni oriģināliesaiņojums **2** (osobitī) oriģinālis, savdabīgs; o. nāpad oriģināla ideja

orkán m, (-u, L -u) *orkán*s m, *viesu|větr|a f*
orlicje f, (-e, Gpl -) (ve znaku) *ėrg|lis m*, (G -*ja*)
orloj m, (-e) *viduslaiku torpa pulkste|nis m*, (G -*ņa*), *kurant|ji m*, pl
ornament m, (-u, L -u/-ė) *ornament|s m*
ortel m, (-u, L -u) <kniž.> *spriedum|s m*; o. smrti nāves *spriedums*;
 vyslovit o. *paziņot spriedumu*
ortodoxní adj *ortodoks|s*, *ortodoksāl|s*; (pravověrný těž) *pareizticīg|s*;
 o. církvev *pareizticigo baznīca*
ortopedický [-dy-] adj *ortopēdīsk|s*
oře|ch m, (-chu, Lpl -šich) **1** (plod) *riekst|s m*; vlašský o. *vāliekst|s m*;
 kokosový o. *kokosriekst|s m*; lískový o. *lazdu rieksts*; louskat
 ~chy *grauzt riekstus 2* (strom, dřevo) *riekstkoks m*
orešák m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *riekstkoks m*
orešník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *riekstko|dis m*, (G -*ža*)
orežat pf, (-žel-zá, imp. -řež/-řezej), **orežav|at** impf, (-á) (částečně)
ap|griezt (-griež, -grieza)*; (úplně odstranit) *no|griezt (-griež, -grieza)**;
 o. tužku *uzas|ināt (III.1.) zīmuli*
orišek m, (-ku, Lpl -cich) *riekst|s m*, *riekstiņ|s m*; burský o.
zemesriekst|s m; muškátový o. *muskatriekst|s m*; lískový o.
lazdu rieksts ♦ *tvrdy o. ciets rieksts*
os|ja f, (-y) *ass f*, (Gpl *asu*); otáčet se kolem své ~y *griezties ap savu*
asi; (přijet) po vlastní ~e *saviem spēkiem*
osad|ja f, (-y) **1** (dočasná) *apmet|ne f*, (Gpl -*ņu*); (těž tábor) *nomet|ne f*,
 (Gpl -*ņu*); (obydlené místo) *apdzīvota viet|ja f*, (menší vesnice) *ciemat|s m*;
 prázdninová o. *brīvdienų apmešanās vieta 2* (kolonie) *kolonij|a f*
osád|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (dopravního prostředku) *ekipāža f*
2 (pracovní skupina) *brigāde f*, (Gpl -*žu*), *kolēktīv|s m*
osadník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **osadnice** f, (-e, Gpl -) *kolonist|s m*,
kolon|ste f, (Gpl -*stu*); (přistěhovalec) *iece|otāj|s m*, *iece|otāja f*
osamělost f, (-i) *vientulība f*, *žīt v ~i dzīvot vientulībā*
osamělý adj (člověk, strom, místo) *vientuļ|s*; citit se o. *justies vientuļi*
osamocený adj **1** (osamělý) *vientuļ|s 2* (ojedinělý) *atsevišķ|s*; o. jev
atsevišķa parādība
osamostatněn|í n, (-i) *patstāvības (neatkarības) iegūšana f*,
 (odštěpení) *atdalīšanās f*, (od čeho *no kā*)
osamostatn|it pf, (3.sg/pl -i) *padarīt (III.1.) patstāvīgu (neatkarīgu)*
 ■ o. se pf *kūt (kūst, kļuva)* patstāvīgam (neatkarīgam)*; (odštěpit se)
atdalīties (III.1.); (od čeho *no kā*)
osazenstvo n, (-a) (podniku) *personā|s m*, (*strādājošo*) *kolēktīv|s m*
oscil|ovat impf, (-uje) *oscilēt (II.)*; <přen.> *svārstīties (III.1.)*; (mezi
 čim *starp ko*)
osed|jat impf, (-á) *apseg|ot (II.)* ♦ o. si někoho *kāpt kādam uz*
galvas
osel m, (-a, Npl -i/-ové) <těž přen. vulg.> *ēze|lis m*, (G -*ja*)
osev m, (-u, L -u) (seli a období) *sēja f*, (zmi) *sēk|ja f*
osév|at impf, (-á) ⇒ **osít**
osidlen|í n, (-i) (historické) *apmet|ne f*, (Gpl -*ņu*); (osidlování)
kolonizācija f, *kolonizēšana f*; hustota o. *iedzīvotāju blīvums*
osid|it pf, (3.sg/pl -i), **osid|jovat** impf, (-uje) **1** (usidlit se) *ap|mesties*
 (-*metas, -metās)* uz dzīvi (kur), apdzīvot (II.) ko*; území bylo ~eno
 Němci *apgabalų apdzīvoja vācieši 2* (osadit obyvatelstvem)
nomet|ināt (III.1.) uz dzīvi (kur), kolonizēt (II.); o. pohraničí
nometināt pierobežas joslā iedzīvotājus
osij|ka f, (-ky, D,L -ce) <bot.> *ap|se f*, (Gpl -*šu*) ♦ *třást se jako o. třícēt*
kā apšu lapai
osiřelý adj **1**: ~é dítě *bāre|nis m*, (G -*ņa*), *bāre|ne f*, (Gpl -*ņu*) **2** (dům,
 místo) *pamest|s*, *atstāt|s*
osiř|et pf, (-i, 3.pl -ej) **1** *kūt (kūst, kļuva)* par bāreni 2 <přen.> (dům,
 místo) *tikt (tiek, tika)* atstāt|am, tikt (tiek, tika)* pamest|am*; (o
 cilvēku tež) *kūt (kūst, kļuva)* bār|am <poet.>*
os|ít pf, (-eje, prēt. -el/-il, pas. -et, imp. -ej) *ap|sēt (-sēj, -sēja)**; (co čím
ko ar ko)
osiv|o n, (-a) *sēk|ja f*, *sēklas materiāl|s m*
oslaben|í n, (-i) (kurzu, měny) *kritum|s m*, *krišana f*; (poptávky, kupní
 síly) *mazināšanās f*, <sport> hrát v o. *spēlēt mazākumā*
oslabený adj *novāj|ināt|s*
oslabit pf, (3.sg/pl -i) *novāj|ināt (III.1.)*; (napėti, konflikt, pozici) *vāj|ināt*
 (III.1.); (o kurzu, mēnē) *kristies (kritas, kritās)**
oslábnout pf, (-ne, prēt. -l) **1** (stát se slabým n. slabším) *kūt (kūst,*
kļuva)* vāj|am (vājāk|am) 2 (zmenšit se) *maz|ināties (III.1.)*
oslab|ovat impf, (-uje) ⇒ **oslabit**
oslaj|dit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** *sald|ināt (III.1.)*; o. si kávu *pie|likt*
 (-*liek, -lika)* kafijai cukuru 2 <přen.> *sald|ināt (III.1.)*; o. si život
saldināt (sev) dzīvi; já ti to ~dīm! *gan tu man par to samaksāsi!*
oslav|ja f, (-y) **1** (slavnost) *svinīb|as f*, pl; rodinná o. *ģimenes svinības*
2 (slavení) *godināšana f*, na ~u (koho/čeho) *par godu (kam)***

oslav|it pf, (3.sg/pl -i) **1** *nosvinēt (III.2.)*, *svinēt (III.2.)*; o. padesátiny
nosvinēt piecdesmito dzimšanas dienu; o. Silvestra *sagaid|īt*
 (III.1.) *Jauno gadu 2* (velebit) *god|ināt (III.1.)*, *slav|ināt (III.1.)*
oslavn|ý adj **1** *svētku (G)*; ~á *feč svinīga runa 2* (chválici)
slavinoš|s; ~á *pieseņ slavas dziesma*
oslav|ovat impf, (-uje) **1** *svinēt (III.2.)*; o. padesátiny/ vítězství
svinēt piecdesmito dzimšanas dienu/ uzvaru 2 (velebit) *god|ināt*
 (III.1.), *slav|ināt (III.1.)*
oslep|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (zbavit zraku) *padarīt (III.1.) aklu, laup|īt (III.1.)*
acu gaismu (kam) 2 (oslnit) *apžib|ināt (III.1.)*
oslep|nout pf, (-ne, prēt. -l) *kūt (kūst, kļuva)* ak|am, zaudēt (II.)*
redzi; o. na jedno oko *kūt aklam ar vienu aci*
osln|it pf, (3.sg/pl -i) <těž přen.> *apžib|ināt (III.1.)*; (koho čím *ko ar ko*)
oslniv|ý, osln|ující adj <těž přen.> *žilbinoš|s*
Os|lo n, (-a, L -u)/n, (neskl.) *Oslo f*, (neskl.)
osloven|í n, (-i) *uzrun|a f*; o. koho (*kā*) *uzrunāšana f*, *vēršana f*
(pie kā)
oslov|it pf, (3.sg/pl -i), **oslov|ovat** impf, (-uje) (těž přen.: voliče, diváky
 ap.) *uzrunāt (II.)*; o. koho jménem *uzrunāt ko par „doktora kungu“*
1 osm num, (-i) *astoņi (f -as)*; je mu o. (let) *viņam ir astoņi gadi, viņš*
ir astoņus gadus vecs; je o. (hodin) *pulkstenis ir astoņi*; v o.
 (hodin) (*pulksten*) *astoņos*; o. a pūl *astoņi ar pusi, astoņarpus*
 (neskl.); o. set *astoņsimt (neskl.)*, *astoņi simti*; ~advacet *divdesmit*
astoņi
osm|a f, (-y) **1** *astotniek|s m*, *astotnieks m 2*: <karty> *astotniek|s m*,
astotnieks m 3 <sport> (ve veslařství, v krasobrusleni) *astotņiek|s m*
osmaž|it pf, (3.sg/pl -i) *ap|cept (-cep, -cepa)*, apcep|ināt (III.1.)*
osmdesát num, (-i) *astoņdesmit (neskl.)*; je mu o. (let) *viņam ir*
astoņdesmit gadu, viņš ir astoņdesmit gadus vecs; o. jedna
astoņdesmit viens; *dvaas~ astoņdesmit divi*
osmdesāti-: ⇒ **dvaceti-**
osmdesātilet|ý adj **1** (starý 80 let) *astoņdesmitgadīg|s*, *astoņdesmit*
gadus vec|s 2 (trajaci 80 let) *astoņdesmitgadu (ien G)*,
astoņdesmit gadu (G), *astoņdesmit gadus ilgs*
osmdesāt|in|y f, pl, (-) *astoņdesmitā dzimšanas dien|a f*
osmdesāt|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *astoņdesmit (neskl.)*,
astoņdesmitniek|s m 2 (hotelový pokoj ap.) *astoņdesmit|ais*
(viesnīcas numurs u. tml.) 3 (rychlost): jet ~kou *braukt ar ātrumu*
astoņdesmit kilometru stundā, braukt uz astoņdesmit <kol.>
4 (věk) *astoņdesmit gadu*; dožit se ~ky *nodzīvot līdz astoņdesmit*
gadu vecumam
osmdesāt|nik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **osmdesāt|nice** f, (-e, Gpl -)
astoņdesmitgadniek|s m, *astoņdesmitgadniece f*, (Gpl -*ču*)
osmdesāt|ý num **1** *astoņdesmit|ais*; v ~ých letech
astoņdesmitajos gados 2 (ve složených číslůvkách) *astoņdesmit*
(neskl.); o. první *astoņdesmit pirmais*; *dvaas. astoņdesmit otrais*
osmē|it pf, (3.sg/pl -i), **osmē|jovat** impf, (-uje) *iedroš|ināt (III.1.)* ■ o.
 se pf, impf **1** (odvážit se) *uzdroš|ināties (III.1.)*, *uzdrīkst|ēties (III.2.)*;
 ~il se ho zepat *viņš uzdrīkstējās viņam pajautāt 2* (ztraīt ostyč)
kūt (kūst, kļuva)* drošāk|am
osmer|ý num (s pomn. subst.) *astoņi (f -as)*; (s párovými subst.) *astoņi*
pāri; ~y dveře *astoņas durvis*; ~y ponožky *astoņi pāri zeķu,*
astoņi zeķu pāri
osmič|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *astotņiek|s m*, *astotniek|s m 2*
 (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *asto|tais (tramvajs, viesnīcas numurs u.*
tml.)
osmfināl|e f, (neskl., l -(-im)) *astotdāfināl|s m*
osmi-: ⇒ **čtyř-, deseti-**
osmihodinov|ý adj *astoņstundu (ien G)*, *astoņu stundu (G)*,
astoņas stundas ilgs; ~á pracovní doba *astoņstundu darbalaiks*
osmihran m, (-u, L -u) <mat.> *astoņstūr|is m*
osmilet|ý adj **1** (starý 8 let) *astoņgadīg|s*, *astoņus gadus vec|s*
2 (trvajaci 8 let) *astoņgadu (ien G)*, *astoņu gadu (G)*, *astoņgadīg|s*,
astoņus gadus ilgs; ~é období *astoņgadu (astoņu gadu,*
astoņgadīgs, astoņus gadus ilgs) periods; ~é gymnāzium
astoņgadīga ģimnāzija
osmin|ja f, (-y) **1** *astotdā|ja f*, (*viena*) *astotā dā|ja f 2* <hud.> (nota)
astotdā|no|ts f, (Gpl -*šu*)
osminásobn|ý num **1** (osmkrāt opakovaný) *astoņkārtē|s*; o. vítěz
astoņkārtējs uzvarētājs 2 (osmkrāt větší) *astoņkārs|s*,
astoņkārtīg|s, *astoņreiz lielāk|s*; ~á částka *astoņkārsa*
(astoņkārtīga,astoņreiz lielāka) summa
osminásobně num *astoņkārtīgi, astoņas reizes*
osmistěn m, (-u, L -u) <mat.> *astoņskald|nis m*, (G -*ņa*)

- osmistovka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *astonšimt metru distan|ce f, (Gpl -ču)*
- osmkrát** num *astonpreiz, astonšas reizes*
- osmnáct** num, (-i) *astonpadsmít (neskl.); je mu o. (let) viņam ir astonpadsmít gadu, viņš ir astonpadsmít gadus vecs; o. set tūkstoš astoni simti ♦ jeden za o. a druhý bez dvou za dvacet abi labi*
- osmnáctiletý** adj **1** (starý 18 let) *astonpadsmítgadīgš, astonpadsmít gadus vecš 2* (trvající 18 let) *astonpadsmítgadu (jen G), astonpadsmít gadu (G), astonpadsmít gadus ilgš*
- osmnáctiný** f, pl, (-) *astonpadsmítā dzimšanas dien|a f*
- osmnáctika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *astonpadsmít (neskl.), astonpadsmítiekš m 2* (tramvaj, holelový pokoj ap.) *astonpadsmítšais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)*
- osmnáctý** num *astonpadsmítšais*
- osmý** num **1** (v pořadí) *astotšais ♦ o. div svēta astotais pasaules brīnums 2* (časový údaj) *astotņi; v pūl ~ē (pulksten) pusastonš; po ~ē (hodinē) pēc (pulksten) astoniem*
- OSN** [ó-es-en] zkr. (Organizace spojených národů) *ANO [ano] (Apvienoto Nāciju Organizācija)*
- osnovja** f, (-y) **1** *plānš m, programm|a f*; učebni ~y *mācību plāns (programma); o. zákona likumprojektš m 2* <text> *met|j m, pl, šķē|ņi m, pl 3* <hud.> (notovā) *nošu līnijaš f, pl*
- osobja** f, (-y) **1** *person|a f*; ūrēdni o. *amatperson|a f*; vojenská o. *militārperson|a f*; civilni o. *civilperson|a f*; fyzická o. *fiziska persona*; právnická o. *juridiska persona*; nežādouci o. *nevēlama persona*; pohešovaná o. *bez vēsts pazudusi persona*; auto pro čtyři ~y *četrvietīga automašīna*; (oběd) pro šest ~ sešām personām; na ~u *uz vienu cilvēku*; (prezident a premiér) v jedné ~ē *vienā personā*; mluvit za svou ~u *runāt savā vārdā 2* <lit.> *pmonožš m 3* <lingv.> *person|a f*, třetí o. *jednotného/množného čísla vienskaitļa/daudzskaitļa trešā persona*
- osobitost** f, (-i) *savdabīb|a f, savdabīgumš m*
- osobitý** adj *savdabīgš, īpatnējš*
- osobně** adv *personiski, personīgi*
- osobní** adj **1** *personiskš, personīgš; o. počítač personālais dators; o. průkaz| údaje personas apliecība/ dati; o. svoboda personas brīvība*; osobní oddělení *personāla nodaļa 2* (o dopravě) *pasāžieru (G); o. vlak| výtah pasāžieru vilciens/ lifts; o. auto vieglā automašīna 3*; <lingv.> o. *zājmeno personu vietniekvārds*
- osobnost** f, (-i) *personība f*; veřejná o. *sabiedrīks darbiniekš m, darbinie|ce f, (Gpl -ču); kult ~i personības kults*
- osolený** adj *sālītš; (pořádně) sasālītš*
- osoljit** pf, (3.sg/pl -i) *pielbērt (-ber, -bēra)* sāli (kam); (posolit) apkaisīt (III.1.) ar sāli; <tēz pten.> jā ti to ~im! gan es tev parādīšu!*
- ospalý** adj *miegainš, samiegojīes (f -usies); jsem o. man nāk miegs*
- ospravedlīt** pf, (3.sg/pl -i), **ospravedlīt** ovat impf, (-uje) *attainš|ot (II.) ■ o. se pf, impf attainš|oties (II.)*
- osprchovat** se pf, (-uje) *ieļiet (-iet, -gāja)* dušā*
- ostatjek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *atlikumš m 2*; pl ~ky *mirstīgās atliek|as f, pl*
- ostatně** part *starp citu, cita starpā*
- ostatní** adj **1** (zbylý) *atlik|ušais (f -usī) 2* (jiný) *pārējšais, citš; byl vyšší než o. viņš bija garāks par pārējiem*
- ostjen** m, (-nu, Lpl -nu) *dzelonšis m, (G -ņa); (rostliny tēz) ērkšķis m, dzelkšnis m, (G -šņa); (ļežka) ada|a f*
- ostnatý** adj: o. *drāt dzelonstieple f, (Gpl -ļu)*
- ostouzet** pf, (-i, 3.pl -e(j)ī) *apkaunš|ot (II.), darīt (III.1.) kaunu (kam)*
- ostraha** f, (-hy, D.L -ze) **1** (střežení) *sargāšan|a f, apsargāšan|a f*; o. *hronic robežu sargāšana*; věznice se zvýšenou ~hou *stingra režīma cietums 2* (stráž) *sar|dze f, (Gpl -džu), apsar|dze f, (Gpl -džu)*
- Ostrava** f, (-y) *Ostrav|a f (pilsēta Morāvijā)*
- ostrážitý** adj *modrš, uzmanīgš*
- ostroh** m, (-hu, Lpl -zīch) *zemesragš m*
- ostrost** f, (-i) *asumš m*; o. *zobrazení attēla asums*
- ostrouhat** pf, (-ā) *nokasīt (III.1.), nomizš|ot (II.) ♦ o. (mrkvīcku, kolečka) palikt bešā*
- ostrov** m, (-u, L -ē) *sa|a f*; pustý o. *neapdzīvota sala*
- ostruha** f, (-hy, D.L -ze) (jezdecká, kohoutí) *piešis m, (G -ša); bodnout koně ~hou* *piecirst piešus ♦ vysloužit si ~hy* *izpelnīties ievērtību*
- ostrůvek** m, (-ku, Lpl -cīch) *saliņa f*; nástupní o. *drošības saliņa*
- ostružinja** f, (-y) *kaze|ne f, (Gpl -ņū)*
- ostřný** adj, (kompar. -řejší) **1** (nůž, hrana, břitva ap.) *asš ♦ má o. jazyk viņam ir asa mēle; má ~rē lokty viņam ir asi elkoni; o. jako břitva*
- ass kā nazis 2* (špičatý: nos, brada, tužka ap.) *smailš, spicš; ~rá zatačka* *ass pagrieziens; <mat.> o. ūhel šaurs lenķis 3* (drsný: tkanina ap.) *asš 4* (rychlý) *ātrš; (prudký) straujš; (spěšný) steidzīgš; ~é tempo ātrs temps; ~é brzdění strauja bremzēšana; o. krok steidzīgi soļi 5* (chuťově) *asš, virco|š; (zvuk, hlas) spalģis; (vůně, pach) asš; (světlo) spilgtš, spožš; o. vitr ass vējš; o. mráz spalģis sals 6* (intenzivní, příkrý: boj, bolest, kritika, diskuse ap.) *asš; ~ā slova asi vārdi; <kol.> ~ří hoši asie (spicie) zēni 7* (zřetelný: obraz ap.) *asš; (hranice, rozdíl) krasš; o. rozdíl mezi čím krasa atšķirība starp ko 8*; <voj.> o. *náboj kaujas patrona*
- ostře** adv *asi; (odpovědět, zacházet těž) skarbi, nelaipni; o. zelený spilgti zašš; o. nabitá zbraň ar (kaujas) patronām pielādēts ierocis; o. co odmítnout pilnībā ko noliegt; o. se ohradit (proti čemu) krasī norobežoties (no kā); o. co sledovat uzmanīgi ko vērot*
- ostřelovač** m, (-e) *snaiperšis m*
- ostřelován** ī n, (-i) *apšau|de f, (Gpl -žu)*
- ostřelovat** impf, (-uje) *apšaudīt (III.1.)*
- ostří** ī n, (-i) *asmenš (G -s); o. nože naža asmens ♦ vyhnat situaci na o. nože saasināt stāvokli*
- ostřih|at** pf, (-ā) *ap|griez (-griež, -grieza)*, no|griez (-griež, -grieza)*; (ovce) ap|cirpt (-cērp, -cirpa)*, no|cirpt (-cērp, -cirpa)*; o. si nehty apgriez (sev) nagus; o. koho na krátko nogriez kam īsus matus; dát se o. nogriez (sev) matus*
- ostřiléný** adj <expr.> (zkušenný) *rūdītš*
- ostřít** pf, (3.sg/pl -i) **1** *as|ināt (III.1.); (nůž, kosu těž) trīt (trin, trina)* 2* <tot.> *uzstādīt (III.1.) asumu*
- ostudja** f, (-y) *kaunš m*; dělat komu ~u *darīt komu kaunu*; je to pro ~u *tā ir kauna lieta*; to je o. *kāds kauns!*; (nádraží) je ~ou *mēsta ir pilsētas kauna traips*
- ostudný** adj *kaunpilnš, apkaunojošš*
- ostych** m, (-u) *kautrība f, biklumš m*; s ~em *kautrīgi, bikli*
- ostých|at se** impf, (-ā) *kautrēties (II.); (koho|čeho no kā)*
- osud** m, (-u, L -u) **1** *likte|nis m, (G -ņa); pokoušet o. izaicināt likteni; ponechat co ~u* *atstāt ko likteņa ziņā; smiit se s ~em samierināties ar likteni; ironie ~u* *likteņa ironija; rána ~u* *likteņa trieciens; to už je o. tāda ir dzīve; potkal ho stejný o. viņu piemeklēja tāds pats liktenis; jeho o. byl zpečetěn viņa liktenis bija izlemts 2*; pl ~y (příběhy) *piedzīvojumi m, pl; životní ~y dzīvesstāstš m*
- osudný** adj *liktenīgš; ~ā chyba liktenīga kļūda*
- osudový** adj *liktenīgš; ~ā žena liktenīgā sieviete*
- osušit** pf, (3.sg/pl -i) *apžāvēt (II.), izžāvēt (II.); (třenim) ap|slaucīt (-slauka, -slaucija)*, no|slaucīt (-slauka, -slaucija)*; o. slzy noslaucīt asaras ■ o. se pf apžāvēties (II.), nožāvēties (II.); (třenim) ap|slaucīties (-slaukās, -slaucjās)*, no|slaucīties (-slaukās, -slaucjās)*; o. se ručnikem noslaucīties dvieļi*
- osuška** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lielais dvieļis m, (G -ļa)*
- osvědčení** n, (-i) *apliecība f*; o. o. *zpūsobilosti kvalifikācijas apliecība; lēkašské o. ārsta zī|me f, (Gpl -mju)*
- osvědčenný** adj (vyzkoušený) *pārbaudītš; (spolehlivý) uzticamš*
- osvědčit** pf, (3.sg/pl -i), **osvědčit** ovat impf, (-uje) <obojí kníž.> **1** (dokázat) *pierādīt (III.1.), apliecināt (III.1.); o. své schopnosti pierādīt savas spējas 2* (ukázat) (komu co) *izrādīt (III.1.) (kam ko), parādīt (III.1.) (kam ko); o. vděčnost* *izrādīt pateicību ■ o. se pf, impf izrādīties (III.1.) par labu (derīgu); (obv. o člověku) apliecināt (III.1.) spējas, attainš|ot (II.) cerības; metoda se ~ila* *metode izrādījas derīga; o. se ve funkci feditele apliecināt savas spējas direktora amatā, izrādīties par labu direktoru*
- osvět** f, (-y) *izglītība f, (tautas) izglītošan|a f, apgaismība f <zast.>*
- Osvět** f, (-i/-ē) *Osvencim|a f (pilsēta dienvidrietumu Polijā, kur atradās nacistu koncentrācijas nometne)*
- osvětlení** n, (-i) *apgaismojumš m*; slavnostní o. *iluminācija f*; denní o. *dienas gaism|a f*; elektrické o. *elektriskais apgaismojums; pouliční o. ielu apgaismojums; při umělem o. mákslīgā apgaismojumā*
- osvětlený** adj *apgaismošš*
- osvětlit** pf, (3.sg/pl -i), **osvětlit** ovat impf, (-uje) **1** *apgaismš|ot (II.) 2* <kníž.> (vysvětlit) *izskaidrš|ot (II.)*
- osvětlovací** adj (zařízení, technika) *apgaismošanas (G); o. těleso gaismas ķermenis*
- osvětlovač** m, (-e) *apgaismošājs m*
- osvětlový** adj (zařízení) *izglītības (G); (program, činnost) izglītojošš*
- osvěžit** pf, (3.sg/pl -i), **osvěžit** ovat impf, (-uje) *atsvaidzināt (III.1.); (tělesně těž) atspirdzināt (III.1.); (přímí těž) atveldzēt (II.); <přen.> o. komu pamět' atsvaidzināt kam atmiņu ■ o. se pf, impf*

- atsvaidz[ināties (III.1.); (tēlesnē tēž) atspirdz[ināties (III.1.); (pitim tēž) atveldz[ēties (II.)
- osvīcenjēc** m. (-ce) *apgaismotāj]s m, apgaismības darbiniek]s m*
osvīceniskj adj *apgaismības (G), apgaismes (G)*
osvīcenstvīj n. (-i) *apgaismība] f, apgaism]e f*
osvīcenj adj *apgaismo]s*
osvobodīt pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) *atbrīv]ot (II.); (vyprostīt tēž) atsvab[ināt (III.1.); (koho/čeho od koho/čeho, z čeho ko no kā); o. od danī atbrīvot no nodokļiem ■ o. se pf atbrīv]oties (II.); (vyprostīt se tēž) atsvab[ināties (III.1.); (od koho/čeho, z čeho no kā)*
osvoboditel m. (-e, Npl -ē), **osvoboditel]ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *atbrīvotāj]s m, atbrīvotāj]a f*
osvobozeneckj adj (boj, hnuti, vālka) *atbrīvošanās (G)*
osvobozen]i n. (-i) **1** (nēkoho) *atbrīvošan]a f*; (vyprostēni tēž) *atsvab[ināšan]a f*; (koho/čeho od koho/čeho, z čeho kā no kā) **2** (vlastni) *atbrīvošan]ās f*; (vyprostēni tēž) *atsvab[ināšan]ās f*; (od koho/čeho, z čeho no kā)
osvobozenj adj *atbrīvot]s*; (vyprostēnē tēž) *atsvab[ināt]s*; (od koho/čeho no kā)
osvoboz]ovat impf. (-uje): ⇒ **osvobodīt** ■ **o. se** impf: ⇒ **osvobodīt se**
osvobozujici adj (smich, sila) *atbrīvojoš]s*; o. rozsudek *attaisnojošs spriedums*
osvojen]i n. (-i) **1** (principū, tehnik) *apgūšan]a f* **2** (ditēte) *adoptēšan]a f, adoptācij]a f*
osvojit si pf. (3.sg/pl -i), **osvojtovat si** impf. (-uje) **1** (přisvojit si) *piesav[ināties (III.1.)* **2** (vēdomosti, dovednost) *ap]gūt (-gūt, -guva)*, iemāc]ties (III.1.)* **3** (adoptovat) *adopt]ēt (II.)*
ošacen]i n. (-i) *ap]gērb]s m, drē]bes f, pl. (G -bju)*
ošaj]it pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *ap]gērbt (-gērbj, -gērba)*, apgād]āt (II.) ar ap]gērbu*
ošetren]i n. (-i) **1** (obsluha) *ap]kopšan]a f, kopšan]a f* **2** (zdravotni pomoc) *medicīniskā palīdzīb]a f*; (lēčeni) *ārstēšan]a f*; provēst komu o. *sniegt kam medicīnisko palīdzību*; o. zobu *zobu ārstēšana*
ošetřit pf. (3.sg/pl -i, imp. -(i)) **1** (obsloužit) *ap]kopt (-kopj, -kopa)*, kopt (kopj, kopa)**; o. rānu *ap]kopt ievainojumu* **2** (poskytnout zdravotni pēči) (komu co) *sniegt (sniedz, sniedz)* medicīnisko palīdzību (kam)*; (lēčit) *ārst]ēt (II.) (kam ko)*; o. komu chrup *ārstēt kam zobus*
ošetřovān]i n. (-i) (poskytovāni pomoci) (*medicīniskās palīdzības sniegan]a f*, (lēčeni) *ārstēšan]a f*, propustit koho do domāčio o. *izrakstīt ko no slimnīcas*
ošetřovat impf. (-uje): ⇒ **ošetřit**
ošetřovatel m. (-e, Npl -ē), **ošetřovatel]ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (nemocných) (*slimnieku*) *kopē]js m, kopē]ja f, sanitār]s m, sanitār]e f* **2** (zviřat) *zvērkolp]is m, (G -pja), zvērko]pe f, (Gpl -pju)*; (skotu, dobytku) *lopkolp]is m, (G -pja), lopko]pe f, (Gpl -pju)*
ošetřovna f. (-ny, Gpl -en) *ambulan]ce f, (Gpl -ču), medicīniskais punkts] m*
ošetřujici adj: o. lēkař *ārstējošais ārst*
ošij]it pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) *apmān]īt (III.1.); (poškodit) ap]krāpt (-krāpj, -krāpa)**; o. koho o penize (při koupi) *iz]dot (-dod, -devaj)* kam par maz naudas*
ošidn]j adj (klamn]j) *malldinoš]s*; (lživ]j) *mel]ģis*; (zrādn]j) *novev]ģis*
oškliv]it si impf. (3.sg/pl -i) *just (jūt, juta)* riebumu (pret]ģumu) (pret ko) ■ o. se impf riebties (riebjas, riebas)*, just (jūt, juta)* riebumu (pret]ģumu)*; to se mi ~i *tas man riebas, tas man ir pretigi*
oškliv]j adj **1** (na pohled) *negl]ģis, nesmuk]s <kol.>*; ~ē kačātko *negl]ģtais p]lēns* **2** (nepřijemnj) *nepatikam]s, nejauk]s*; (protivnj) *pret]ģis, riebt]ģis*; ~ā otāzka *nepatikams jautājums*; ~ē počasi *sliktis laiks*
oškrāb]at, oškrab]at pf. (-el-ā) *nokas]īt (III.1.); o. brambory nomiz]ot (II.) kartupe]us*
oškub]at pf. (-el-ā, imp. -ej) **1** (husu, listi) *no]plūkt (-plūc, -plūca)*, nopluč[ināt (III.1.)* **2**: <expr.> o. koho o penize *iz]spiešt (-spiež, -spieda)* kam naudū*; o. koho dohola *no]vilkt (-veik, -vilka)* kam pēdējo kreklu*
oštēp m. (-u, L -u) *š]ķēp]s m*; <sport> hod ~em *š]ķēpa mešana*
oštēpar m. (-e), **oštēpar]ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *š]ķēpmetēj]s m, š]ķēpmetēj]a f*
otāč]et impf. (-i, 3.pl -ej) **1** *griez* (*griež, grieza*)*; (ūplnē) *ap]griez* (*-griež, -grieza*)*, *griez* (*griež, grieza*)* *apkārt*; (potočīt) *pa]griez* (*-griež, -grieza*)*; (vīcekrāt) *groz]īt (III.1.); (co, čim ko)*; o. vūz *ap]griez mašīnu, griezt mašīnu apkārt* **2** (strānku) *pār]š]ķirt (-š]ķir, -š]ķira)* **3** (ovijet) *ap]tīt (-tin, -tina)**; (co kolem čeho ko ap ko, ko apkārt kam) ■ **o. se** impf **1** *griezties* (*griežas, griežās*)*; (ūplnē) *ap]griezties* (*-griežas, -griežās*)*, *griezties* (*griežas, griežās*)* *apkārt*; (potočīt se) *pa]griezties* (*-griežas, -griežās*)*; o. se kolem svē osy *griezties ap savu asi*; o. se zādy (k čemu/komu) *pa]griez* (*-griež, -grieza*)* *muguru (pret ko)* **2** (čile se točīt) *groz]ģties (III.1.)*
otāč]ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ap]griezien]s m*; počēt ~ek (za minutu) *ap]griezienu skaits (minūtē)*
otāl]et impf. (-i, 3.pl -(ej)i) *vīlcin]āties (II.), kav]ģties (II.)*; (s čim ar ko)
otāl]zat se pf. (-že, imp. otāž) *jaut]ģt (II.) (kam), vaič]ģt (II.) (kam)*; (koho na koholco kam ko)
otāz]ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *jautājums] m*; dopņujici o. *papild]jautājums] m*; spornāl bolavā o. *strīd]ģs/ sasāp]ģis jautājums*; dāt (klāst, položit) komu ~ku *uzdot kam jautājumu*; odpovēdēt na ~ku *atbildēt uz jautājumu*; maturitni ~ky (*gala*) *eksāmenu jautājumi*; to je o. času *tas ir laika jautājums* **2** <lingv.> *jautājums] m*; fečnickā o. *retorisks jautājums*
otazn]ik m. (-ku, Lpl -cich) *jautājuma z]ģme f, (Gpl -mju)*; velkj o. visi nad tīm, kdo... *neskaidrs ir jautājums, kas...*
otcovskj adj *tēva (G)*; (obvyklj pro otce) *tēviš]ģ(t)ģs*; ~ā pēče *tēva rūpes*, (od jinēho človeka) *tēviš]ģas rūpes*; o. dūm *tēva mājas*
otčim m. (-a, Npl -ovē) *patēv]s m*
otčinja f. (-y) *tēvzem]e f, dzimten]e f*
otčec m. (-ce, V -če, Npl -covē) **1** *tēvs] m*; vlastni o. *miesģjs tēvs*; nevlastni o. (manžel matky) *patēvs] m*, (adoptivni) *audžģtēvs] m*; křestni o. *krusttēvs] m* ◆ jako by ~ci z oka vypadl *viņš ir izliets tēvs* **2**: pl ~ovē (předkovē) *tēvģtēv]i m, pl, senč]i m, pl* **3** (duchovni) *svētāis tēvs] m*
otčeci, otčect pf. (-eče, prēt. -ekl) *uz]tūkt (-tūkst, -tūka)*, uz]pampt (-pampst, -pampa)**
otēhotn]ēt impf. (-i, 3.pl -(ē)j) *pa]likt (-liet, -lika)* stāvokl]i*
otēk]at impf. (-ā) *tūkt (tūkst, tūka)*, pampt (pampst, pampa)**
oteklin]a f. (-y) *uztūkums] m, uzpampums] m*
oteplen]i n. (-i) (o počasi) *siltāka laika iestāšan]ās f*; nastalo o. *iestājās siltāks laiks*
otepl]it pf. (3.sg/pl -i) *sasil]ģt (III.1.)* ■ **o. se** pf *sa]silt (-silst, -sila)*, k]ģt (k]ģst, k]ģuva)* silt]am (siltāk]am)*; ~ilo se (o počasi) *k]ģuva siltāks*
oteplovān]i n. (-i) *sasil]ģšan]a f*; globālni o. *globāla sasil]ģšana*
ote]sat pf. (-sā, imp. -sej) *ap]tēst (-tēs, -tēsa)**
otest]ovat pf. (-uje) (vyzkoušet) *izmēģ]ģināt (III.1.); (přezkoumat) pār]baud]ģt (III.1.); (na kom]čem uz kā)*
otevirāci adj: o. doba *darba laik]s m (veikala u. tml.)*
otevřat impf. (-ā): ⇒ **otevirāt** ■ **o. se** impf: ⇒ **otevirāt se**
otevřenē adv *atklāt]i*; (bez obalu) *tieš]i*; mluvit s kým o. *runāt ar ko atklāt]i*
otevřen]i n. (-i) **1** (dveři, okna, konzervy, ūst ap.) *atvēršan]a f, attais]ģšan]a f*; (kličem) *atslēģšan]a f*; (samovolnē) *atvēršan]ās f, attais]ģšan]ās f*; <přen.> o. trhu/ hranic *tirģus/ robežu atvēršana* **2** (novēho obchodu, školy ap.) *atvēršan]a f, (vystavy, debaty ap.) atklāšan]a f*
otevřenost f. (-i) *atvērģib]a f*, (neskrjvāni ničeho) *atklāt]ģb]a f*
otevřenj adj **1** *atvēr]ģs*; (rāna, zlomenina) *vāj]ģs*; (būt otevřeny) (*būt*) *vājā*; napūl o. *pusatvēr]ģs, pa* *pusei vājā*; o. dokořān *līdz galam vājā*; okno je ~ē *logs ir vājā*; bar je o. celou noc *bārs strādā visu nakti* ◆ den ~yč dveři *atvērto durvju diena*; mā o. celj svēt *viņam visa pasaule ir vājā*; stāt s ~ymi ūsty *stāvēt ar atvērto muti*; přijmout někoho s ~ou *nāruči saņemt kādu ar atplestām rokām*; nechat si ~ā *zadni vřatka atstāt atkāpšanās ceļu*; mīt ~ē *oči turēt acis vājā*; hrāt s ~ymi kartami *spēlēt ar atklātām kārtīm* **2** (nekrytj, nechřānēnj) *atklāt]ģs*; ~ē moře *atklātā jūra*; ~ā tuberkuloza *atklātā tuberkuloze* **3** (neskrjvānj, přimyj) *atklāt]ģs*; ~ā otāzka *atklāts jautājums*; o. dopis *atklāta vēstule*
otevř]it pf. (-e, imp. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (dveři, okno, konzervu, ūsta ap.) *at]vēr* (*-ver, -vēra*)*, *attais]ģt (III.1.); (kličem) at]slēgt (-slēdz, -slēdza)**; o. komu cestu (k čemu) *pa]vēr* (*-ver, -vēra*)* *kam ceļu (uz ko)*; obchod je ~en od desiti do osmi *veikals strādā no desmitiem līdz astoņģm* ◆ o. nēkomo oči *atvēr* *kādam acis* **2** (uuvēt v činnost: novj obchod, školu ap.) *at]vēr* (*-ver, -vēra*)*; (slavnostnē: vystavu, debatu ap.) *at]klāt (-klāj, -klāja)** ■ **o. se** pf *at]vērģties (-veras, -vērās)*, attais]ģties (III.1.)* ◆ ~ely se mi oči *man atvērās acis*
otēž f. (-e), obv. pl ~e *pavad]a f, grož]j m, pl*; <tēž pjen.> *povali/ přitāhnout ~e* *plais* (*vāj]ģgā*)/ *savlikt (ciešāk)* *grožus* ◆ *držēt ~e* *pevnē v rukou* *turēt grožus cieši (savās) rokās*
otir]at impf. (-ā): ⇒ **otřit** ■ **o. se** impf: ⇒ **otřit se**
otis]k m. (-ku, Lpl -cich) **1** *nospiedums] m*; ~ky *prstū pirkstu nospiedumi* **2** <polygr.> *novilkums] m*

otisknout pf, (-skne, prët. -skl, pas. -štn/-knut), **otisk|ovat** impf, (-uje) **1** (tiskem rozmnožit) *ie|spiést (-spiež, -spieda)**; (uveřejnit) *public|ēt (II.)*; o. báseň v časopise *publicēt dzejoli žurnālā 2* (otisknout) *izdarīt (III.1.) nospiedumu, no|spiést (-spiež, -spieda)**; o. na co razitko *uz|spiést (-spiež, -spieda)* kam zīmogu*; o. na co prsty *izdarīt pirkstu nospiedumus uz kā* ■ **o. se** pf, impf *at|stāt (-stāj, -stāja)* nospiedumu*; (na co uz kā)

otištēn|ī n, (-i) (článu) *publicēšan|a f, publikācija f*

otoč|īt pf, (3.sg/pl -i) **1** (úplně) *ap|griezt (-griež, -grieza)**; (pootčit) *pa|griezt (-griež, -grieza)**; (co, čím ko); o. klíčem/ vypínačem *pagriezt atslēgu/ slēdzi*; o. hlavu *pagriezt galvu*; o. řeč jinam *griezt valodu uz citu pusi* ♦ o. si něhoho kolem prstu *aptīt kādu ap pirkstu 2* (stránu) *pār|škir (-škir, -škirā)** ■ **o. se** pf (úplně) *ap|griezties (-griežas, -griežās)**; (pootčit se) *pa|griezties (-griežas, -griežās)**; o. se zády (k čemu/komu) *pa|griezt (-griež, -grieza)* muguru (pret ko)* ♦ tady se člověk ani ne-*i te nav kur apgriezties*

oto|k m, (-ku, Lpl -cích) *uztūkum|s m, uzpampum|s m*

otrav|a I f, (-y) **1** (otrávení) *saindēšan|ās f, (čím ar ko)*; o. krve *asins saindēšanās 2* <kol.> (nuda) *garlaicīb|a f II m/f, (-y) <kol., expr.>* (nudný člověk) *garlaicīgs (apnicīgs) cilvēks m*; (otravný člověk) *uzmāk|a m/f, (Dm -am, Df -ai); uzmāku|lis m, (G -ja), uzmāku|le f, (Gpl -ju)*

otravn|ý adj **1** (jídlo, nápoj) *saindēt|s*; (člověk) *saindēj|ies (f -usies) 2* <kol., expr.> (unudněný) *garlaiko|ts*; (znehucený) *sa|dzis (f -gusi), sap|cis (f -kusi)*

otrāv|īt pf, (3.sg/pl -i, imp. otrāv) **1** (napustit jedem) *saind|ēt (II.)*; (usmrtit) *noind|ēt (II.) 2* <kol., expr.> (znehutit) *no|mocīt (-moka, -mocīja)**; o. komu život *sabo|jāt (II.) kam dzīvi, sagand|ēt (II.) kam dzīvi* ■ **o. se** pf *saind|ēties (II.)*; (zemīt) *noind|ēties (II.)*; (čím ar ko) **otrav|ovat** impf, (-uje) **1** *ind|ēt (II.) 2* <kol., expr.> (znehucovat) *mocīt (moka, mocīja)**; o. komu život *boj|āt (II.) kam dzīvi, gand|ēt (II.) kam dzīvi*; o. koho otázkami *močīt ko ar jautājumiem*; ne-*uj| liec mani mierā!* ■ **o. se** impf <kol., expr.> (nudīt se) *mirt (mirst, mira)* aiz garlaicības*

otr|jāt pf, (-ā), **otr|āvjāt** impf, (-ā) **1** (orvat) *no|raut (-rauj, -rāva)*, no|plēst (-plēš, -plēša)* 2 (ovoce) *no|vākt (-vāc, -vāca)**; (květiny) *no|plūkt (-plūc, -plūca)***

otr|l|ý adj *bez|ūtīg|s, nej|ūtīg|s*; (tupý) *trul|s*

otrock|ý adj **1** *verga (G), vergu (G)*; ~ě povstání *vergu sacelšanās 2* (pokorný, poslušný) *vedzisk|s*; o. překlad *bertisk|s tulkojums*

otroctv|ī n, (-i) *verdžīb|a f*

otro|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **otroky|nē** f, (-nē, Gpl -nī/-nī) *verg|s m, verze|ne f, (Gpl -Ņu)*

otrokār m, (-e), **otrokār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (majitel otrokū) *vergtur|is m, vergtur|e f 2* (obchodník s otroky) *vergu tirgotāj|is m, tirgotāj|a f*

otrokār|sk|ý adj: o. řád *verdžības iekārta*; ~ā loď *vergu kuģis*; o. obchod *vergu tirzniecība*

otroky|nē f, (-nē, Gpl -nī/-nī): ⇒ **otrok**

ot|ř|āsāt impf, (-ā), **ot|ř|āst** pf, (-ese, prët. -āsl, pas. -esen, imp. -es) **1** (zachvēt) (kým/čím) *satricināt (III.1.) (ko), sadreb|ināt (III.1.) (ko)*; ~āsla jīm zima *viņš nodreb|inājās no aukstuma 2* (selfāst) *nopur|ināt (III.1.) 3* (podvārtit) (čím, co) *satricināt (III.1.) (ko)*; zpráva ~āsla svētem *ziņa satricināja pasauli 4* (vzrušit) *savī|ņot (II.)*; (hluboce) *sa|triekt (-triec, -trieca)**; udālost jīm hluboce ~āsla *notikums viņu dzīji satricē* ■ **o. se** impf, pf **1** (zachvēt se) *notr|c|ēt (III.2.)*, *notr|s|ēt (III.2.)*; o. se odporem *notr|cēt aiz riebuma 2* (otřepat se) *nopur|ināties (III.1.)*

otřes m, (-u, L -u) **1** (otřesení) *satricinājum|s m, (při zemětřesení těž) grūdien|s m 2* (duševní) *satricinājum|s m, triecien|s m*; byl to pro ni strašný o. *tas viņai bija šausmīgs trieciens 3*: <med.> o. mozku *smadzeņu satricinājum|s m*

otřesn|ý adj (zpráva, udālost) *satrieco|š|s*

otř|īt pf, (-e, prët. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (utřít) *no|slaucīt (-slauka, -slaucīja)**; (co čím ko ar ko); (co z čeho ko no kā); o. prach *noslaucīt putekļus*; o. si ruceļ pot *noslaucīt rokas/ sviedrus 2* (setřít) *no|berzt (-berž, -berza)**; (co čím ko ar ko); (co z čeho ko no kā) **3** (přejít) *no|berzt (-berž, -berza)*, pa|berzt (-berž, -berza)**; (co o koho/co ko gar ko) ■ **o. se** pf **1** *no|berzties (-beržas, -berzās)*, pa|berzties (-berž, -berza)**; (o koho/co gar ko); barva se ~ela *krāsa ir noberzusies 2* (ztratit na pūsbivosli: obraz ap.) *izbal|ēt (II/III.2.)*, apbruz|āties (II.)*

Ottaw|a f, (-y) *Otav|a f*

otupē|l|ý adj **1** (neostřý) *neas|s, trul|s 2* (city, člověk) *notrul|is (f -usi), notrul|ināt|s*

otup|ēt pf, (-i, 3.pl -ēj) **1** (ztratit ostří) *k|ūt (kūst, kūva)* neas|am, no|trult (-trulst, -trula)* 2 (citově) *notrul|ināties (III.1.)*, *no|trult (-trulst, -trula)***

otup|īt pf, (3.sg/pl -i) **1** (zbatit ostří) *padar|īt (III.1.) neasu 2 (citově) *notrul|ināt (III.1.)* ■ **o. se** pf *k|ūt (kūst, kūva)* neas|am, no|trult (-trulst, -trula)***

otuzil|ý adj *rūdīt|s*; (tēlesnē tēž) *norūdīt|s*

otvirāc m, (-e), **otvirā|k** m, (-ku, Lpl -cích) *(pude|ju, konservu) atvērē|js m*

otvir|āt impf, (-ā) **1** (dveře, okno, konzervu, ūsta ap.) *vērt (ver. vēra)* (va|ā), tais|īt (III.1.) (va|ā), at|vērt (-ver, -vēra)*, attais|īt (III.1.)*; (klíčem) *slēgt (slēdz, slēdza)* (va|ā), at|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; obchody ~ajī v osm hodin *veikali strādā no pulksten astoņiem*; <přen.> o. komu cestu (k čemu) *pa|vērt (-ver, -vēra)* kam ceļu (uz ko)* ♦ o. někomu oči *atvērt kādam acis 2* (uvest v činnost: nový obchod, školu ap.) *at|vērt (-ver, -vēra)**; (slavnostně: výstavu, debatū ap.) *at|klāt (-klāj, -klāja)** ■ **o. se** pf *vērties (veras, vērās)* (va|ā), tais|īties (III.1.) (va|ā), at|vērties (-veras, -vērās)*, attais|īties (III.1.)*

otvor m, (-u) *atvērum|s m, atver|e f, (dira) caurum|s m*; (štrēbra) *spraug|a f*

otyl|ý adj *tuk|ls, korpulent|s*

ou int **1** (bolest) *ai!*, *vai!* **2** (pozor, počkat) *ei!*, *hei!* **ouš|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (ucho) *au|ss f, (Gpl -su), austiņ|a f*; šeptat komu co do ~ka *čūkstēt kam ko ausī 2* (jehly) *(adatas) acs f, (Gpl acu) 3* (šalku) *os|a f, osiņ|a f*

outside|r [autsajdr] m, (-ra, Npl -rī) *autsaider|s m*

ovac|e f, pl, (-i) *ovācījas f, pl*; (potlesk) *aplaus|ī m, pl*; uspořadat komu o. *sarīkot kam ovācījas*; sklīdit ~e *saņemt ovācījas*; bouřlivé o. *vētrainas ovācījas*

ovād m, (-a) <zool.> *dundur|s m*

ovāl m, (-u, L -ul-e) *ovāl|s m*

ovāln|ý adj *ovāl|s*

ovā|zāt pf, (-že, imp. ovaž), **ovaz|ovat** impf, (-uje) *ap|siet (-sien, -sēja)**; (převázat) *pār|siet (-sien, -sēja)**; (co čím ko ar ko); o. si šātek *apsiet (sev) lakatu o. rānu pāršiet brūci*

ovc|e f, (-e) *ait|a f, chov ~i aitkopīb|a f* ♦ bludnā o. *nomaldijusies avs*; černā (prašivā) o. rodiny *ģimenes kauna traips*

ovcā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) **1** (pastýř) *aitu gar|s m 2* (pes) *aitu sul|ns m, (G -Ņa)*; nēmecký o. *vācu aitu suns*

ovcī adj *aitas (G), aitu (G)*; o. kūže *aitād|a f*

ovdov|ēt impf, (-i, 3.pl -ēj) *k|ūt (kūst, kūva)* par atraitni*

oveč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (ovce) *ait|a f, aitiņ|a f*; počítat ~ky (před usnutím) *skaitīt aitas 2* (věfici) *alvs f, (Gpl -vju)* ♦ zbloudilā o. *nomaldijusies avs*

ovē|ņi|n, (-i) **1** (dokladu, podpisu) *apliecināšan|a f, apstiprināšan|a f*

2 (zprávy, údajy, diagnózy) *pārbaud|e f, (Gpl -žu), pārbaudīšan|a f*

ovē|ņ|ý adj **1** (doklad, podpis) *apliecināt|s, apstiprināt|s 2 (zpráva, údaj, zkušēnost) *pārbaudīt|s*; podle ne-*ych informāci pēc nepārbaudītas informācijas**

ovē|ř|īt (si) pf, (3.sg/pl -i) **1** (doklad) *apliecināt (III.1.)*, *apstipr|ināt (III.1.)*; o. podpis *apliecināt parakstu 2* (přesvědčit se o správnosti) *pārbaudīt (III.1.)*, *pārlicē|ināties (III.1.) pār pareizību*; o. si, zda... *pāliecināties, vai...*

ovēřovā|n|ī n, (-i): ⇒ **ovēřeni**

ovēř|ovat (si) impf, (-uje): ⇒ **ovēřit (si)**

ov|es m, (-a, L -ul-e) **1** <bot.> *auz|a f 2* (obilky ovs) *auz|as f, pl* **ovesn|ý** adj *auzu (G)*; ~ě vločky *auzu pārslas*; ~ā kaše *auzu pārslu tume*

ovij|et impf, (-i, 3.pl -ej) *o, (e) prët. -ul) ap|vīt (-vij, -vija)**; (omotāt) *ap|tīt (-tin, -tina)**; (co kolem čeho ko ap ko, ko apkārt kam); (co čím ko ar ko) ■ **o. se** impf, pf *ap|vīties (-vijas, -vijās)**; (omotāt) *ap|tīties (-tinās, -tinās)**; (kolem čeho ap ko, apkārt kam); (čím ar ko)

ovlādāc|ī adj *vadības (G)*; o. zařizeni *vadības iekārta*

ovlādāc m, (-e) *vadības pu|t|s m*

ovlādā|j|n, (-i) *vadība f, kontrol|e f, (Gpl -ju)*; dālkovē o. *tālvadība f*

ovlād|āt impf, (-ā) **1**: ⇒ **ovlādnout (1-4) 2** (vlādnout) *vald|īt (III.1.)*

3 (mít znalost) *pārvald|īt (III.1.)*, *prast (prot. prata)**; o. cizi jazyky *prast sveřvalodas 4* (fīdit) *vadīt (III.1.)*; umēt o. vūz *prast vadīt automašīnu* ■ **o. se** impf: ⇒ **ovlādnout se**

ovlādāteln|ý adj *vadām|s*

ovlād|nout pf, (-ne, prët. -l) **1** (ūzemī) *ie|ņemt (-ņem, -ņēma)**; (tēž nārod, pīrodu) *pa|k|aut (-k|auj, -k|ava)**; (situāci, trh, hospodāřstvi) *ie|gūt (-gūst, -guva)* kontrol|ēt (II.) 2* (osvojīt si: jazyk, povolāni ap.) *ap|gūt (-gūst, -guva)*, (ie)māc|īties (III.1.) 3 (citově) *pār|ņemt (-ņem, -ņēma)**; ~la jī pēdtucha *viņai radās**

priekšnojauta 4 (přemocť, potlačít: smysly, tužby ap.) *savaldīt* (III. 1.), *apvaldīt* (III. 1.) ■ **o. se** pf *savaldīties* (III. 1.), *apvaldīties* (III. 1.)
ovládnuť i n, (-i) 1 (území) *ieņemšan|a f.* (těž národa, přirody)
pakļaušan|a f. (situace, trhu, hospodářství) *kontrolēšan|a f.* *kontrol|e f.* (Gpl -ju) 2 (jazyka, povolání ap.) *apgūšan|a f.* *mācīšan|ās f.*
ovlivnīt pf, (3. sg/pl -i), **ovlivņjovat** impf, (-uje) *ietekm|ēt* (II.); je ~ēn kým/čim *viņu ietekmē kas* ■ **o. se** pf, impf (vzájemně) *ietekm|ēt* (II.) *vien|am otru, ietekm|ēties* (II.) *vien|am no otra*
ovocle n, (-e) 1 *aug|li m, pl.* čerstvé/ sušené/ zavařeně o. *svaig|žāvēti/ konservēti augļi* ♦ zapovězeně o. nejvíce chutná *aizliegtie augļi ir vissaldākie* 2 <přen.> (výsledek) *aug|li m, pl.* něst o. *nest augļus*; sklidit o. své práce *baudīt sava darba augļus*
ovocnlj adj *augļu* (G); ~ā štāva *augļu sula*; o. strom *augļu koks*
ovšem I part (zajisté) *protams, zināms, saprotams* II (s významem odporovacím) *bet, taču, tomēr, čekal, o. marně viņš gaidīja, tomēr velti*
ovšemže part: ⇒ **ovšem** (I)
ovzdušj i n, (-i) *gais|s m;* <těž přen.> *atmosfēr|a f.* znečištění o. *gaisa piesārņošana*; klimatizované o. *kondicionēts gaiss*; přátelské o. *draudzīga atmosfēra*
oxerox|ovat pf, (-uje) *nokoplēt* (II.)
Oxford m, (-u, L -u/-ě) *Oksford|a f.*
oxid m, (-u, L -u) <chem.> *oksīd|s m.*
ozāfen|j i n, (-i) *apstarojum|s m;* (ozářování) *apstarošan|a f.*
ozāř|it pf, (3. sg/pl -i, imp. ozář), **ozāř|ovat** impf, (-uje) 1 (o slunci, o měsíci) *apspīd|ēt* (III. 2.); (osvětlení) *apgaism|ot* (II.) 2 (horským sluncem, působením radiace) *apstar|ot* (II.)
ozbrojen|ec m, (-ce) *kaujiniek|s m.*
ozbrojenj adj *bruņot|s, apbruņot|s;* ~ē sily *bruņotie spēki*; o. konflikt *bruņots konflikts*; o. po zuby *līdz zobiem apbruņots*
ozbroj|it pf, (3. sg/pl -i) *apbruņot* (II.); (koho čím ko ar ko) ■ **o. se** pf *apbruņoties* (II.); (čím ar ko); <přen.> o. se trpělivostí *bruņoties* (II.) *ar pacietību*
ozbrojovān|j i n, (-i); <přáv.> nedovoleně o. *nelikumīga ieroča glabāšana*
ozbroj|ovat impf, (-uje) *bruņot* (II.), *apbruņot* (II.); (koho čím ko ar ko) ■ **o. se** impf *bruņoties* (II.), *apbruņoties* (II.); (čím ar ko); <přen.> o. se trpělivostí *bruņoties ar pacietību*
ozdob|a f, (-y) *rotājum|s m;* vánoční ~y *egļites rotājumi*; <přen.> byla ~ou večera *viņa bija vakara rota*
ozdobenj adj *izrotāt|s, rotāt|s;* (čím ar ko)
ozdob|it pf, (3. sg/pl -i) *izrotāt* (II.); (okrášlit) *izgrezn|ot* (II.), *izdai|ot* (II.); (co čím ko ar ko) ■ **o. se** pf *izrotāties* (II.); (čím ar ko)
ozdobnlj adj (předmět) *dekoratīv|s;* ~ā rostlina *dekoratīvs augš*
ozdraven|j i n, (-i) *atvese|ošana|a f.* o. ekonomiky *ekonomikas atvese|ošana*
ozdravēn|j i n, (-i) *atvese|ošana|ās f.* *hospodářské/ morāli o. ekonomiska/ morāla atvese|ošanaš*
ozdravnj adj (účinek, vliv, schopnost) *dziedniecisk|s, ārstējoš|s;* (kúra, program) *ārstēšanas (G), ārstēšanaš (G)*
ozdravov|na f, (-ny, Gpl -en) *dziedinātava|a f.* (lázeňská sanatorija) *a f.*
ozim m, (-u, L -u) *ziemāj|i m, pl.*
označen|j i n, (-i) *apzīmējum|s m;* (označování) *apzīmēšan|a f.* (značka) *zīme f.* (Gpl -mju)

1 označ|it pf, (3. sg/pl -i), **označ|ovat** impf, (-uje) 1 (opatřit číslem) *apzīm|ēt* (II.); (poznámenat) *iezīm|ēt* (II.); (co čím ko ar ko); o. co číslu *apzīmēt ko ar cipariem* 2 (určit) *no|teikt* (-, -teica)*, *no|sacīt* (-saka, -sacīja)*; o. cenul *počadi noteikt cenul* (rindas) *kārtību* 3 (prohlásit) *no|saukt* (-saut, -sauca)*; (koho za koho/co ko par ko); o. co za hrubost *nosaukt ko par rupību*
oznāmen|j i n, (-i) *paziņojum|s m;* (v novīnāch) *sludinājum|s m;* umrtņi o. *sēru sludinājums*; podāt na koho trestni o. *iesūdzēt ko tiesā*
1 oznām|it pf, (3. sg/pl -i, imp. oznām) *paziņ|ot* (II.), *pavēst|īt* (II./III. 1.)*; (komu co kam ko); o. návštēvu *pie|teikt* (-, -teica)* *apmeklētāju, pie|sacīt* (-saka, -sacīja)* *apmeklētāju* ■ **o. se** pf (přihlásit se) *pie|teikties* (-, -teicās)*, *pie|sacīties* (-sakās, -sacījās)*
oznamovacj adj: o. tabule *ziņojumu dēlis*; <lingv.> o. způsob *īstenības izteiksmē*; o. vēta *stāstījuma teikums*; <přáv.> o. povinnost *pienākums ziņot* (par likumpārkāpumiem)
oznam|ovat impf, (-uje): ⇒ **oznāmit**
ozón m, (-u, L -u) *ozon|s m.*
ozónovlj adj *ozona* (G); ~ā vrstva *ozona kārtā*; ~ā dīra *ozona caurums*
ozv|at se pf, (-e, imp. -ī/-ēte, -ete) 1 (o zvucích) *atskan|ēt* (III. 2.); ~ly se kroky *atskanēja soļi*; ~al se pes *atskanēja suņa rejas* 2 (na zavolānī) *at|saukties* (-saucas, -saucās)*; ještē se ne~al *viņš vēl nav devis ziņu* 3 (bolest) *parādīties* (III. 1.); (stāfi) *likt* (*liek, lika*)* *sevi manīt*; (svēdomi, souciti, hrdost ap.) *ierun|āties* (II.) 4 (projēvit odpor) *uzst|āties* (II.); (proti komu/čēmu pret ko)
ozvēn|a f, (-y) *atbal|ss f.* (Gpl -su); <přen.> jeho slova *vyvolala ~u viņa vārdi rada atbalsi*
ozv|at se impf, (-ā): často se ~ajī hlasy, že... *bieži atskan balsis, ka... ♦ jak se do lesa volā, tak se z lesa ~ā kā mežā sauc, tā atskan*; ⇒ **ozvat se**
ožehavj adj *kuģēl|gs, delikāt|s;* būt v ~ē situāci *būt kuģēlīgā situācijā*
ožen|it pf, (3. sg/pl -i) *aprec|ināt* (III. 1.); (koho s kým ko ar ko) ■ **o. se** pf *aprec|ēties* (III. 2.) (*par vīrieti*); (s kým ar ko); *bohatē se o. apprec|ēt* (III. 2.) *bagātu sievu*
ož|it pf, (-ije, prēt. -it, pas. -it, imp. -ij), **oživ|at** impf, (-ā) <těž přen.> *atdzīv|oties* (II.); (po mdlobē) *nākt* (*nāk, nāca*)* *pie samaņas*
oživen|j i n, (-i) 1 (utonulēho) *atdzīvināšana|a f.* o. zājmu/ ekonomiky *intereses/ ekonomikas atdzīvināšana*; pro o. pamēti *atmiņas atsvaidzināšana* 2 (žīvost) *dzīvība f.* *dzīvīgum|s m.* *rosīb|a f.* *vyvolat o. v sālē izsaukt dzīvīgumu zālē*; s ~im *dzīvi, rosīgi*
oživ|it pf, (3. sg/pl -i, pas. -en), **oživ|ovat** impf, (-uje) <těž přen.> *atdzīv|ināt* (III. 1.) ■ **o. se** pf, impf *atdzīv|oties* (II.)
ožral|a m, (-y, Npl -ovē) <vulg.> *žūp|a m.* (D -am), *plen|cis m.* (G -ča), *plēgur|s m.*
ožralj adj <vulg.> *pielī|cīes* (f -kusies), *piemet|ties* (f -usies), *pietēm|cīes* (f -kusies), *pietēm|ties* (f -usies) (*piezēries*); būt o. *būt pilnā* (*pillā*); o. namol *pilns kā mārks, piesūcies kā ods*
ožr|at pf, (-ere, pas. -ān) 1 (lištī, maso) *ap|grauzt* (-grauz, -grauza)* 2 <vulg.> (opīt) *piedzird|īt* (III. 1.), *apdzird|īt* (III. 1.) ■ **o. se** pf <vulg.> *pie|likties* (-liekas, -likās)*, *pie|metties* (-metas, -metās)*, *pie|sūkties* (-sūcas, -sūcās)*, *pie|tēmties* (-tempjas, -tempās)* (*piezēties*); o. se namol *būt galīgi pillā*; o. se do nēmoty *piezērties līdz baltajām pelītēm*

P

P, p [pé] n, (neskl.) (pismo) (*burts p* [pé] m, (neskl.) ♦ mit všech pět p *būt godīgai, paklausīgai, strādīgai, skaistai un bagātai* (par sievieti)
p. zkr. (pan) *kgs* (*kungs*); p. Novāk (v adrese) (a.) *god. Novāka kgam*
pa, pá 1 int *atā!*
pá 2 zkr. (pátek) *piektdiena*; (v pátek) *piektdien*
pacient m, (-a, Npl -i), **pacient|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pacient|s m, pacient|te f.* (Gpl -šu); (nemocný) *slimniek|s m, slimnie|ce f.* (Gpl -ču)
Pacific m, (-u) *Klusais okeān|s m.*
pac|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <těž přen.> *ķep|a f.* (velká) *ķetn|a f.*
pác|idlo n, (-la, L -le, Gpl -ei) *lau|znis m.* (G -žņa); (zlodějské) *mūķīzer|is m.*
pád m, (-u, L -u/-ě) 1 *kritien|s m;* (padání) *krišana|a f.* <fyz.> volný p. *brīvais kritiens*; p. cen *cenu krišana*; tím ~em *tāpēc, tādēļ*; na každý p. *iebkurā gadījumā, noteikti*; na žádný p. *nekādā gadījumā* 2 (rozpad) *sabrūkum|s m;* (vlādy) *krišana|a f.* p. komunizmul *īše Rīmské komunisma/ Romas impērijas sabrukums* 3 <lingv.> *locījums m;* 1. p. *nominatīv|s m;* 2. p.

ģenitīv|s m; 3. p. *datīv|s m;* 4. p. *akuzatīv|s m;* 5. p. *vokatīv|s m;* 6. p. *lokativ|s m;* 7. p. *instrumentāl|is m.* (G -ja)
padacj adj: p. most *pace|jamais* (*nolaižamais*) *tilts*; p. dveře *lūk|a f.*
padā|k m, (-ku, Lpl -cīch) 1 *izplet|nis m.* (G -ņa); *seskok ~kem lēciens ar izpletni* 2: <slang> *dāt komu ~ka atlaist ko no darba*; *dotat ~ka tikt atlaistam no darba*
pad|at impf, (-ā) 1 *krist* (*krit, krita*)*; p. na zem/ dolū *krist zemē/ lejup*; p. na kolēna *krist ceļos*; *vlasly mu ~ajī do oči mati viņam krit acīs*; p. ūnavou *krist no kājām* (*no noguruma*) ♦ *všechno mu ~ā z ruky viņam viss krit ārā no rokām* 2 (opona) *aiz|vērties* (-veras, -vēras)* 3 (snih) *snigt* (*snieg, sniga*)*; (kroupy, mlha) *krist* (*krit, krita*)* 4 (vlasly, zuby) *krist* (*krit, krita*)* *laukā, krist* (*krit, krita*)* *ārā, iz|krist* (*-krit, -krita*)* (*par matiem, zobiem*) 5 (listi) *birt* (*birst, bira*)*, *krist* (*krit, krita*)* 6 (otázky) *birt* (*birst, bira*)* 7: <kol., expr.> ~ej! (vypadni) *pazūdi!, ārā!*
padēlān|j i n, (-i) *viltošan|a f.*
padēlanj adj *vilto|s*

padē|jat (im)pf, (-ā) *vilt|ot* (II.); p. podpis *viltot parakstu*
padē|jek m, (-ku, Lpl -cich) *vilt|ojum|s m*
padēsāt num, (-i) *piecdesmit* (neskl.); je mu p. (let) *viņam ir piecdesmit gadu, viņš ir piecdesmit gadus vecs*; p. jedna *piecdesmit viens*; dva~ *piecdesmit divi* ♦ p. na p. *pusi uz pusi*
padēsāti-: ⇒ **dvaceti-**
padēsātikorun|a f, (-y) *piecdesmit kronu* (kronas); (mince) *piecdesmit kronu monēt|a f*; (bankovka) *piecdesmit kronu bankno|te f*, (Gpl -šu)
padēsātilet|ý adj 1 (starý 50 let) *piecdesmitgad|ig|s*, *piecdesmit gadus gadus vec|s* 2 (trvajici 50 let) *piecdesmitgadu* (jen G), *piecdesmit gadu* (G), *piecdesmit gadus ilg|s*
padēsātin|y f, pl, (-) (narozeniny) *piecdesmitā dzimšanas dien|a f*, (výroči) *piecdesmitā gadadien|a f*
padēsātiprocentni adj *piecdesmitprocent|ig|s*
padēsāt|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (číslice) *piecdesmit* (neskl.), *piecdesmitniek|s m* 2 (hotelový pokoj ap.) *piecdesmit|ais* (*viesnīcas numurs u. tml.*) 3 (bankovka) *piecdesmit kronu* (*eiro ap.*) *bankno|te f*, (Gpl -šu), *piecdesmitniek|s m* <kol.> 4 (rychlost); jet ~kou *braukt ar ātrumu piecdesmit kilometru stundā, braukt uz piecdesmit* <kol.> 5 (vēk) *piecdesmit gadu*; po ~ce *pēc piecdesmit gadu vecuma*
padēsātni|k m, (-ku, Npl -ci, Lpl -cich) (mince) *piecdesmit helleru*
padēsātni|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **padēsātnic|e** f, (-e, Gpl -) *piecdesmitgadniek|s m*, *piecdesmitgadnie|ce f*, (Gpl -ču)
padēsāt|ý num 1 *piecdesmit|ais*; v ~ých letech *piecdesmitajos gados* 2 (ve složených číslkách) *piecdesmit* (neskl.); p. první *piecdesmit pirmais*; dvaap. *piecdesmit otrais*
pād|īt impf, (3.sg/pl -i) *jo|ot* (II.), *drāzties* (*drāžas, drāzās*)*, *traukties* (*traucas, traucās*)*
pād|lo n, (-la, L -le, Gpl -el) *smailītes* *air|is m*
pād|l|ovat impf, (-uje) *air|ēt* (II.)
padl|ý adj 1 (bojovník) *krit|is* (*f -usi*); p. v boji *kritis kaujā* 2 (morālneh) *pagrim|is* (*f -usi*), *izvirt|is* (*f -usi*) ♦ p. andēl *kritušais eņģelis* 3 (snih) *uzsn|dzis* (*f -gusi*), *uzkri|is* (*f -usi*); (strom) *kri|is* (*f -usi*) ♦ p. na hlavu (na rozum) *uz galvas kritis*
pad|nout pf, (-ne, prēt. -l) 1 *no|krist* (*-kri|t, -krita*)*, *krist* (*kri|t, krita*)*; (dovnit) *ie|krist* (*-kri|t, -krita*)*; p. na kolena *no|krist ceļos*; p. do vody *ie|krist ūdenī*; p. komu kolem krku (*ap*) *krist kam ap kaklu*; p. si do nāruče *krist apskāvienos*; p. v boji *krist kaujā*; p. za vobēt (komu|čemu) *krist par upuri* (*kam*); p. do zajeti *krist gūstā*; p. do mdlob *krist nesamaņā*; p. ūnavou *krist no kājām* (*no noguruma*); volba ~la| p. dežerēni ~lo na něho *izvēle/ aizdomas krita uz viņu*; vlāda ~la *valdība krita*; ~dl gól *tika iesisti vārti* ♦ p. komu do oka *ie|krist kam acīs*; p. na (ne)jūrdnou pūdu *krist* (*ne*) *auglīgā augsnē*; p. nēkomu do lēcky *ie|krist kāda slazdos*; ~ni komu ~ni *lai notiek kas notikdams* 2 (city: tiseņ, strach ap.) *pār|ņemt* (*-ņem, -ņēma*)*; ~la na něho *tiseņ viņu pār|ņēma grūtsirdība* 3 (výstfel, rāna) *atskan|ēt* (III.2.), *norīb|ēt* (III.2.) 4 (otāzka) *izskan|ēt* (III.2.); ~la zminka (o čem) *tika minēts* (*kas*); ~lo rozhodnuti (o čem) *tika pieņemts lēmums* (*par ko*) 5 (o šatech) *pie|gult* (*-gult, -gula-|gū|a*)*; oblek mu dobre ~ne *uzvalks viņam labi piegu|*; boty mi ~nou *kurpes man ir tieši laikā* ♦ ~ne mu to jako ulitē *viņam tas ir kā uzliets* 6 (penize na dlhy) *iz|iet* (*-iet, -gāja*)*, *aiz|iet* (*-iet, -gāja*)*; vsehny jeho ūspory ~ly na platby *visi viņa ietaupījumi izgāja maksājumos* 7 (připadnout) (na co) *uz|iet* (*-iet, -gāja*)* (*ko*), *uz|durties* (*-duras, -dūrās*)* (*kam*); (na koho) (*nejauši*) *sa|tik* (*-tiek, -tika*)* (*ko*),
pād|n|ý adj 1 (ruka, kroky) *smag|s*; (rāna) *spēc|ig|s* 2 (dūvod, argument) *svar|ig|s*, *pār|liecinoš|s*; ~ā odpovēd *pār|liecinoša atbilde*
padoucnic|e f, (-e, Gpl -) <med.> *epilepsija* *f*, *kri|tamā kait|e f* <kol.>
padou|ch m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šich) <kol.> *neli|ētis m*, (G -ša), *ne|ģē|lis m*, (G -ja)
pahor|ek m, (-ku, Lpl -cich) *paugur|s m*, *uzkaln|s m*
pahorkatin|a f, (-y) *paugurain|e f*, (Gpl -ņu), *paugurains apvid|us m*
pahorkat|ý adj *paugurain|s*, (*pa*) *kalnain|s*
pach m, (-u, L -u) *smak|a f*
pāj|chat impf, (-chāl-še, imp. -chej) (co na kom) *nodar|īt* (III.1.) (*ko kam*); p. na kom křivdu *nodar|īt kam pārestību*; p. zločin/ vraždu/ trestny čin *izdar|īt* (III.1.) *noziedzumu/ slepkavību/ likumpārkāpumu*; p. hřihy grēk|ot (II.)
pachatel m, (-e, Npl -ē), **pachatel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vain|ig|ais m*, *vain|ig|ā f*; *vaininie|k|s m*, *vaininie|ce f*, (Gpl -ču); <prāv.> *likumpārkāpē|js m*, *likumpārkāpē|ja f*, (zločinec) *noziedzniek|s m*, *noziedznie|ce f*, (Gpl -ču)
pāchnouci adj *smirdoš|s*, *smird|ig|s*

pāch|nout impf, (-ne, prēt. -l) *smird|ēt* (III.2.); (zapāchat) *ost* (ož, oda)*; (čim, po čem) *pēc kā*
pacht|īt se impf, (3.sg/pl -i) 1 (namāhat se) *pū|lēties* (III.2.), *mocīties* (*mokās, mocījās*)*; (s čim ar ko, ap ko) 2 (jīt) *lauzties* (*laužas, lauzās*)* (*cauri*) 3 (usilovat) *dzīties* (*dzenas, dzinās*)*; (po čem, za čim) *pēc kā*; p. za ūspēchem *dzīties pēc panākumiem*
pāj|e|čka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek), **pāj|e|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) <tech.> *lodāmur|s m*
pāj|let impf, (-i, 3.pl -ej|i) <tech.> *lod|ēt* (II.)
pak l adv 1 (časovē) *pēc tam*; udēlam to p. *es to izdarīšu pēc tam* 2 (mistnē) *tad, tālāk*; nejdřiv je pekařství, p. lēkārna *vispirms ir maizes veikals, tad aptieka* II konj 1 (tedy) (*tad*); nepomūže-li, p. ho nechci vidēt *ja viņš nepalīdzēs, (tad) es viņu negribu redzēt* 2 (a) *tad (vēl)*; jēdu jā, p. Karel a Jan *braucu es, tad (vēl) Karels un Jans* III part 1 *tad, gan*; pak chce být hotový včas! *un tad viņš grib būt gatavs laikā!* 2 (nadto) *turklāt, bez tam*; nemām čas a p. ani penize *man nav laika un turklāt (bez tam) arī naudas*; zvlāštē p. *it īpaši, jo sevišķi*
pāj|ka f, (-ky, D,L -ce) 1 (pāčidlo) *svi|ra f*; <přen.> *hybnā p. dzinējspēk|s m* ♦ *nasadit vsechny ~ky iedarbināt visas sviras* 2 (u strojū) *svi|ra f*, *kloķ|is m*; řadici (u auta) p. *ātruma pārslēg|s m*
Pākistān m, (-u, L -ul-ē) *Pakistān|a f*
paklīc m, (-e) (univerzālni klīč) *universiālā atslēg|a f*, (zlodējsky) *mūķizer|is m*
paklīze konj *ja*
pakt m, (-u, L -u) *pakt|s m*, *līgum|s m*; uzavřit p. (s kým) *noslēgt paktu* (*ar ko*); p. o neūtočēni *neuzbrukšanas pakts*
palāc m, (-e) *pā|ls f*, (Gpl -ļu)
palač|in|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kuch.> (*plāna*) *pankū|ka f*
pal|ba f, (-by, Gpl -eb) 1 (střileni) *šaušan|a f* 2 <voj.> *ugu|ns f*, (Gpl -ņu); zahājiti ~bu *atklāt uguni*; dělostřeleckā p. *artilērijas uguns*; bubnovā p. *viesu|ugu|ns f*, (Gpl -ņu); <přen.> ocnout se pod ~bou *kritiky nonākt kritikas krustugunīs*
palč|iv|ý adj (vedro, slunce) *svilinoš|s*; (chut, bolest, satira) *as|s*; (otāzka, problēm) *akū|ts*
pal|ec m, (-ce) *īkšķ|is m* ♦ *držet někomu ~ce turēt par kādu* *īkšķus*
pālen|ī n, (-i) (čarodějnic, knih) *dedzināšan|a f*, (cihel) *apdedzināšan|a f*, (lihu) *dzīšan|a f*, p. žāhy *grēm|as f*, *pl*
Palestin|a [-ty/-tý-] f, (-y) *Palestin|a f*
Palestin|ec [-ty-] m, (-ce), **Palestin|ka** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *palestinie|tis m*, (G -ša), *palestinie|te f*, (Gpl -šu); ~ci *paletinieši*
palestinisk|ý [-ty/-tý-] adj 1 (vztahující se k Palestíně) *Palestīnas* (G); P-ā republika *Palestīnas Republika* 2 (vztahující se k Palestíně) *palestīniešu* (G)
palet|a f, (-y) *pale|te f*, (Gpl -šu); širokā p. *služeb plaša pakalpojumu paleta*
palic|e f, (-e, Gpl -) 1 (nástroj) *veser|is m* ♦ *jako praštěny ~i kā ar āmuru pa pieri dabūjis* 2 (klacek) *vā|le f*, (Gpl -ļu), *miln|a f* 3 (kukuřičná) *kukurūzas vā|l|te f*, (Gpl -šu) 4 <kol., expr.> (hlava) *pau|ris m*, *ķol|bis m*, (G -bja); mā tvrdou ~i *viņš ir stūrgalvīgs*
palicāt|ý adj *stūrgalvīg|s*
palic|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (klacek) *vā|le f*, (Gpl -ļu), *vā|l|te f*, (Gpl -šu); (na maso) (*ga|as*) *āmuriņ|s m* 2 <hud.> (*bungu*) *vā|l|te f*, (Gpl -šu)
palic|k|ovat impf, (-uje) *dar|ināt* (III.1.) *mežģīnes*
pāl|īt impf, (3.sg/pl -i, imp. pal) 1 (ohnēm ničit) *dedz|ināt* (III.1.); p. oheň (*sa*) *kurt* (*-kur, -kūra*)* *uguni* ♦ *co tē ne~i, nehas! nebāz savu degunu kur nevajag!*; p. si prsty *apsvilināt pirkstus* (*nagus*) 2 (vydávat žár: slunce, oheň ap.) *dedz|ināt* (III.1.), *svil|ināt* (III.1.); ~i ho tvāre *viņam deg vaigi* 3 (kořeni, rāna) *dedz|ināt* (III.1.); (kopřiva) *dzelt* (*dzej, dzēla*)*; ~i mi oči *man dedzina acis*; ~i mē žāha *man dedzina pakūtē* 4 (vāpno) *dedz|ināt* (III.1.); (cihly) *apdedz|ināt* (III.1.); (kořalku) *dzīt* (*dzen, dzina*)* (*alkoholu*) 5 (střilet) *šaut* (*šauj, šāvā*)*; p. z děla *šaut ar lielgabalu*; *pal!* *uguni!* 6 (trápiti) *uz|traukt* (*-trauc, -trauca*)*, *no|mākt* (*-māc, -māca*)*; to mē ne~i *tas mani neuztrauc*; <přen.> p. na koho otāzky *ap|bērt* (*-ber, -bēra*)* *ko ar jautājumiem* 7 <kol.> (*utikat*) *mukt* (*mūk, muka*)*, *bēgt* (*bēg, bēga*)* ♦ ~i ho pūda pod nohama *viņam zeme deg zem kājām* 8 <sport> *sist* (*sit, sita*)*; p. na branku *sist pa vārtiem* ■ **p. se** impf (připalovat se) *pie|degt* (*-deg, -dega*)*
paliv|o n, (-a, L -u) 1 (na teplo) *kurinām|ais m*; *tuhē/ kapalnē p. cietais/ šķidrais kurināmais* 2 (pohonnē) *degviel|a f*, <tyz.> *jadernē p. kodoldegviel|a f*
palivov|ý adj (nadrž, směs) *degviel|as* (G); ~ē dřivī *mal|ka f*
pāl|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (baseballovā) *nū|ja f*, (na stolni tenis) *rakete f*, (Gpl -šu)

palma f. (-my, Gpl -em) *palm|a f.*; kokosová p. *kokospalm|a f.*, datlová p. *dateļu palma*; <přen., kniž.> p. vítězství *uzvaras laurī m, pl*

palouk m. (-ku, Lpl -cich) *p|javīn|a f.* (v lese těž) *nor|a f*

palubja f. (-y) (*kuģa*) *klājs m*; na ~ě letadla *uz lidmašīnas klāja*; vzít koho na ~u *uzņemt ko uz klāja*; muž přes ~u! *ciļvēks aiz borta!*

palubní adj (mechanik, inženýr, lékař) *kuģa (G)*; p. deník *kuģa žurnāls*; p. deska *vadības panelis*

pamatka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (připomenutí) *piemiņ|a f.* (významné události, osobnosti též) *atcer|e f.* na ~ku (koho/čeho) (*kā*) *piemiņai, par piemiņu (kam)*; vzít dát co na ~ku *paņemt/ iedot ko par piemiņu* ♦ není po něm ani ~ky *no viņa nav ne ziņas, ne miņas*
2 (věc) *piemiņas liet|a f.* *suvenīr|s m* **3** (pamětihodnost) *pieminek|lis m, (G -ja)*; literární/ umělecké ~ky *literatūras/ mākslas pieminekļi*

pamatkār m. (-e), **pamatkār|ka f.** (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pieminekļu aizsargātājs m, aizsargātāja f*

pamatkový adj *pieminekļu (G)*; ~á péče *pieminekļu aizsardzība*; p. zákon *pieminekļu aizsardzības likums*

památník m. (-ku, Lpl -cich) *pieminek|lis m, (G -ja)*; (kniha) *album|s m*
památný adj *neaizmirstam|s, ievērojam|s*; p. den *neaizmirstama diena*; ~é místo *piemiņas vieta*

pamatovat (si) impf. (-uje) **1** (uchovávat v paměti) *atcer|ēties (III.2.)*; (zapamatovat) *iegaum|ēt (II.)*; ~uj (si), že máš zavolat! *neaizmirsti, ka tev jāpiezvana!*; dobře si to ~uj! *labi to iegaumē!* **2** (vzpomínat) (koho/co, na koho/co) *atcer|ēties (III.2.) (ko), atmiņ|ēties (III.2.) (ko)*; (nezapominat) *piemin|ēt (III.2.)*; ~uj na má slova! *piemini manus vārdus!* ■ **p. se** impf **1** (vzpomínat si) (koho/co, na koho/co) *atcer|ēties (III.2.) (ko), atmiņ|ēties (III.2.) (ko)*; už se na to ne~uj! *es to vairs neatceros*; pokud se ~uji... *cik es atceros...*
2 (v hněvu) *vald|īt (III.1.) pār sevi, kontrol|ēt (II.) sevi*

paměť f. (-ti, pl: D -tem/-tím, L -tech/-tich, I -tmi/-tmi) **1** *atmiņa f.*, zraková/ sluchová p. *redzes/ dzirdes atmiņa*; má dobrou/ špatnou p. *viņam ir laba/ slihta atmiņa*; má p. na čísla *viņš labi atceras skaitļus*; recitovat co z paměti *deklamēt ko no galvas*; mít (uchovávat) co v ~ti *paturēt ko atmiņā*; utkvělo mi to v ~ti *man tas ir iespiedies atmiņā*; selhala mi p. *atmiņa mani vīl*; mít co v čerstvé (živě) ~ti *skaidri ko atcerēties*; pokud moje p. sahá *cik tālu mana atmiņa sniedz* ♦ má krátkou p. *viņam ir īsa atmiņa* **2** <komp.> *atmiņa f* **3**: pl ~ti *memuāri m*; psát ~ti *rakstīt memuārus*

pamětihodnost f. (-i) (*kultūras*) *pieminek|lis m, (G -ja)*; historické ~i *vēstures pieminekļi*

pamětihodný adj (pamätný) *neaizmirstam|s*; (významný) *ievērojam|s, ievēribas cienīgs*

pamětní adj **1** *piemiņas (G)*; p. deska *piemiņas (memoriālā) plāksne*; p. mince *jubilējas monēta* **2** (kniha, spisy) *memuāru (G)*

pamětník m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **pamětnice** f. (-e, Gpl -) (očítý svědek) *aculieciniek|s m, aculiecinie|ce f, (Gpl -ču)*; (současník) *laikabiedr|s m, laikabiedr|e f*

pamlsjek m. (-ku, Lpl -cich) *kārum|s m, gardum|s m*

pampeliška f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *piene|ne f, (Gpl -ņu)*

pan m. (-a, D, L -u, V -e, Npl -i) (před jménem) *kung|s m*; ~e doktore Nováku! *Novāka kungs!*, *doktora kungs!*; (v adrese) (váženy) p. Novák (*augstī*) *godātājam Novāka kungam*

pán m. (-a, D, L -ovi/-u, V pane, Npl -i/-ové) **1** (kdo není sluha, lepší člověk) *kung|s m*; (vyšší šlechtic též) *līel(s)kung|s m*; feudální p. *dzimtkung|s m*; lenní p. *lēņu kungs*; hrát si na ~a *tēlot lielu kungu* ♦ dvěma ~ům nelze sloužit *diviem kungiem nevar kalpot*; jaký p., takový krám *kāds kungs, tāds kalps* **2** (majitel, též zvířete) *saimniek|s m*; (vlastník) *īpašniek|s m*; domácí p. *namatēv|s m*; být svým ~em *būt sev pašam par kungu (un ķeizaru)*; být ~em situace *būt par situācijas noteicēju*; být ~em svého času *būt sava laika saimniekam* **3** (označení muže bez jména) *kung|s m*; dámy a ~ové! *dāmas un kung!*; ~i (nápis na toaletě) *kung!*; mladý pane! *jauno ciļvēk!* **4**: P. *Diev|s m, Kung|s m*; P. *Būh Dievs (Tas) Kungs*; pro P~a Boha! *ak Dievs!, ak Kungs!*; P~e na nebi *Dievs debesīs*

panáček ma/mi, (-ka, A -ka, Npl -ci/-kové/-ky, Lpl -cich/-kách) (loutka) *ķīpar|s m*; (figurka) *figūr|a f, figūrīn|a f*

panák **1**: ma, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) (módní) *švīt|s m, frant|s m* **2**: ma/mi, (Npl -ci/-ky) (loutka) *ķīpar|s m*; (figurka) *figūr|a f.* (na poli: strašák) *putnu biedēk|lis m, (G -ja)* ♦ fackovací p. *peramais zēns* **3**: mi/ma, (-ku/-ka, A -k(a), Npl -ky/-ci) (obilī) *statiņ|s m* **4**: (A -ka) <kol.> (sklenka) *glāz|te f, (Gpl -šu), mēriņ|s m*; dát si ~ka *iedzert kādu glāzīti*

Panamja f. (-y) **1** *Panam|a f* **2**: p. <kol.> (pletivo, klobouk) *panam|a f*

pán|bůh, Pán|bůh m. (-aboha, D,L -ubohu, V panebože, I -embohem, pl: N.V -ibozi, G -ūbohū, D -ūbohūm, A.I -ybohy, L -echbozich) *diev|s m, Diev|s m*; panebože! *ak Dievs!*; p. chraň! *Dievs, sargi!*; p. zaplat *pa|dies Dievam*; p. vi *Dievs viņu zina*; pozdrav p.! (při kýchnutí) *uz veselību!* ♦ jak ho p. stvořil *kā no mātes miesām*
pancéřový adj *bruņot|s, bruņu (G)*; p. vůz *bruņumašīn|a f*; p. vlak *bruņuvilciens m*

panďa f. (-y) <zool.> *panďa f*

panel m. (-u, L -u) **1** <archit.> *paneļ|is m, (G -ja)* **2** (výstavni) *stend|s m, planše|te f, (Gpl -šu)* **3** (ovládaci) *paneļ|is m, (G -ja), pul|s m*

panelák m. (-ku, Lpl -cich) <kol.> *paneļu mā|ja f, bloka mā|ja f*

panelový adj: p. dům *paneļu māja*; ~á diskuse *paneļdiskus|ja f*

panen|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (hračka) *leļ|le f, (Gpl -ļu)*; hrát si s ~kami *spēlēties ar leļlēm* **2** (očni) (*acu*) *zīl|te f, (Gpl -šu)*; rozšířené ~ky *paplašinātas (acu) zīlītes* **3** <zast.> (divka) *jaunav|a f, meite|ne f, (Gpl -ņu)*; P. *Maria Jaunava Marija*; ~ko *Maria! Dieviņ tētiņ!*, *ak Dievs!* **4** <kuch.> *karbonā|de f, (Gpl -žu)*

panenský adj **1** *jaunavīgs, nevainīgs* **2** (příroda, půda, , snih) *neskart|s*

paněv f. (-ve) **1** <kuch.> *pann|a f*; p. na smažení *cepamā panna* **2** <geol.> *basein|s m*; uhelná p. *ogļu baseins* **3** <anat.> *iegur|nis m, (G -ņa)*

pan|í f. (-i) **1** (před jménem) *kun|dze f, (Gpl -džu)*; p. doktorko Nováková! *Novākovas kundze!*, *doktores kundze!*; (v adrese) (vážená) pi. *Nováková (Joti) cienījamai Novākovas kundzei* **2** (žena) *sievie|te f, (Gpl -šu), kun|dze f, (Gpl -džu)* ♦ jedna p. povídala *viena tante teica* **3** (manželka) *siev|a f, kun|dze f, (Gpl -džu)*; pan Novák se svou p. *Novāka kungs ar kundzi* **4** (v oslovení bez jména) *kun|dze f, (Gpl -džu)*; milostivá p. *cienījamā kundze*; mladá p. *jaunā kundze* **5** (zaměstnavatelka, lepší člověk vůbec) *kun|dze f, (Gpl -džu)* **6** (majitelka) *saimnie|ce f, (Gpl -ču), īpašnie|ce f, (Gpl -ču)*; domácí p. *namamāte f, (Gpl -šu)|s m*; být p. situace *būt par situācijas noteicēju*

panický [-ny-] adj *panisk|s*; p. strach *paniskas bailes*

panička f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <žert./pej.> *kundz|te f, (Gpl -šu)*

2 (majitelka zvířete) *saimnie|ce f, (Gpl -ču)*

panička [-ny-] f. (-ky, D,L -ce) *panik|a f.*; vyvolat ~ku *izsaukt paniku*

pankáč m. (-e), **pankáč|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pank|s m*

Pankrác m. (-e) (*Prāgas daļa, kurā atrodas cietums*) ♦ být (sedět) na ~i *sēdēt cietumā, tupēt ķurķī*

pann|a f. (-y) **1** *jaunav|a f.* starā p. *vecmeit|a f.* lesní p. *meža nimf|a f.* mořská p. *nā|ra f.* P. *Maria Jaunava Marija* **2** (hračka) *leļ|le f, (Gpl -ļu)* **3**: P. <astr.> *jaunav|a f*

panoptikum [-ty-] n. (-a) *panoptik|s m*

panorám|a n. (-atu) *panorām|a f.* p. města *pilsētas panorāma*

pan|ovat impf. (-uje) <těž přen.> *vald|īt (III.1.)*; ~uje názor, že... *valda uzskats, ka...*; v místnosti ~uje ticho *telpā valda klusums*

panovník m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **panovníce** f. (-e, Gpl -)

valdniek|s m, valdnie|ce f, (Gpl -ču)

panský adj *kunga (G), kungu (G)*; (chování) *kundzisk|s*

pan|ský adj *kungu (G), vīriešu (G)*; ~á konfekce *vīriešu (kungu) apģērbi*

panstv|í n. (-i) **1** (vláda) *kundzib|a f, valdīb|a f.* (nadvláda) *virsvaldīb|a f.* (moc) *var|a f* **2** <hist.> *liels zemes īpašum|s m, latifundij|a f*

panstv|o n. (-a, L -u) **1** (šlechta) *muižniecīb|a f, muižniek|j m, pl*

2 (páni) *kung|j m, pl*

pant m. (-u, L -ul/-é) <kol.> *eņģ|le f, vir|a f.* vysadit dveře z ~ů *izņemt durvis no eņģēm* ♦ mlít (mlátit) ~em *kult (kulstīt) mēli*

panter|r m. (-ra, Npl -ři) <zool.> *panter|a f*

pantofel m. (-le) *riņtakur|pe f, (Gpl -pju), čīb|a f* ♦ být pod ~em (o muži) *būt zem sievas tupeles*

pantomim|a f. (-y) *pantomīm|a f*

panující adj <těž přen.> *valdoš|s*; p. názor *valdošais uzskats*

pap|at impf. (-ā) <dět.> *ģamm|āt (II.)*

papež m. (-e, Npl -ové) *pāvest|s m*

papežský adj *pāvesta (G)*; p. nuncius *apustuliskais nuncijs*

papír m. (-ru, L -rēl -u) **1** *papīr|s m*; balící p. *ietinamais papīrs*; dopisní p. *rakstāmpapīr|s m*; toaletní p. *tualetes papīrs*; arch ~ru *papīra lapa* **2**: pl ~ry (doklady) *papīr|j m, pl*; cenné ~ry *vērtspapīr|j m, pl*

papír|ek m. (-ku, Lpl -cich) *papīr|tis m, (G -šaj)*; (popsaný, na psaní) *lapīr|a f*

papirenský adj *papīra (G), papīr-*; p. průmysl *papīrrūpniecīb|a f.* p. závod *papīrfabrik|a f*

papír|na f. (-ny, Gpl -en) *papīrfabrik|a f*

papír|nictv|í n. (-i) *rakstāmlietu (rakstāmpiederumu) veikal|s m*

papírový adj *papíra* (G); <těž přen.> ~é peníze *papíra nauda*; <přen.> ~á demokracie/ p. program *demokrátija/ programma tikai uz papíra*

papoušek m, (-ka, Npl -cí/-kové, Lpl -cích) <těž přen.> *papagaišis m, (G -ja)*

papoušekovat impf, (-uje) <expr.> (po kom) *runjāt (II.) pakaj (kam), atkārtot (II.) (kā sacīto)*

paprika f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (keřka a plod) *paprikļa f, piparijs m*; sladké ~ky *saldie pipari*

paprsjek m, (-ku, Lpl -cích) **1** *staršis m*; sluneční p. *saulstaršis m, saulesstaršis m*; ultrafialové/ rentgenové ~ky *ultravioletie/ rentgena starī*; <fyz.> svazek ~ků *staru kūlis* ♦ p. naděje *cerības starjš* **2** (kola) *spieķis m (ritenim)*

papuče f, (-e), obv. pl ~e (*siltas*) *čībļa f, pl, rītakurpes f, pl, (G -pju)*

pār- num, (neskl.) <kol.> (několik) *pāris m, (neskl.)*; p. minut *pāris minūšu*; za p. minut *pēc pāris minūtēm*; každých p. minut *ik pēc pāris minūtēm*; napsat p. řádek *uzrakstīt pāris rindiņu*; prohodit p. slov *pārmīt pāris vārdu*; trvalo to hezkých p. minut *tas ilga krietnu brīdi* ♦ dostať vrazil p. facek *dabūt/ sadot pa ausi pār- m, (-u) **1** (dvojice) *pāršis m*; (výpar) *garaiņi m, pl, iztvaikojumis m*; vodní p. *ūdens tvaiki*; jít do ~ry *iet pārī*; žít v ~ech *dzīvot pāros*; ti dval rukavice nejdou do ~u *tie divi/ cimdi nesader kopā* **2** (pár zamilovaných) *pārītis m, (G -ša)* <kol.>*

pārja f, (-ry, D,L -ře) *tvaikis m*; (výpar) *garaiņi m, pl, iztvaikojumis m*; vodní p. *ūdens tvaiki*; jít do ~ry *iet pārī*; plnou parou *ar pilnu tvaiku*, <přen.> *pilnā sparā* ♦ být pod ~rou *būt iereibušam, uzkurināt dūšu*; nemá o tom ani ~ru *viņam par to nav ne jausmas*

parádja f, (-y) <kol., expr.> **1** (nádhera) *krāšņumis m, greznumis m*; v plně ~ě *visā (savā) krāšņumā*; jen pro ~u *tikai lai izrādītos* **2** (slavnostní oděv) *svētku tērps m, svētku drēbēs f, pl, (G -bju)*; hodit se do ~y *uzposties (-pošas, -posās)*, uzpučēties (II.), uzciesties (-cērtas, -cirtās)** **3**: to je p.! *tas tik ir lieliski (varenī)!* **4** (vojenská) *parāde f, (Gpl -žu)* **5**: vzít koho do ~y *ņemt (-ņem, -ņēma)* kādu priekšā*

paradigma [-dy-] n, (-atu) <kněž., tež lingv.> *paradīgma f*

parádní adj <kol.> (uniforma, krok) *parādes (G)*; p. šaty *izejamās drēbes, svētku tērps*; p. pokoj *labākā istaba*; p. kousek *meistarstīklis m*

paradox m, (-u, L -u) *paradoksis m*

paradoxně adv *paradoksāli*

paradoxní adj *paradoksālis*

parafjovat (im)pf, (-uje) (smlouvu, dokument) *parafjēt (II.)*

parafraze f, (-e) *parafrāze f, (Gpl -žu)*

paragraf m, (-u, L -u) *paragrāfis m*; <práv.> *pantšis m* ♦ na to jsou ~y *tas ir nelikumīgi*

Paraguay [-gvaj] f, (-e) *Paragvajja f*

paraleleja f, (-y) *paralēle f, (Gpl -ju)*; (s čim *ar ko*)

paralelné adv *paralēli*

paralelní adj *paralēlis*; p. třída *paralēlklāse f, (Gpl -šu)*

paralýza f, (-y) <med., přen.> *paralīze f, (Gpl -žu)*

paralyzovat (im)pf, (-uje) <těž přen.> *paralizēt (II.)*

parametr m, (-u) *parametršis m*

parapet m, (-u, L -ul-ě) *paļoļdze f, (Gpl -džu)*

parašutista [-ty-] m, (-y, Npl -ě), **parašutistika** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *izpletlēcējis m, izpletlēcēja f, parašūtistis m, parašūtiste f, (Gpl -stu)*

párat impf, (-řel-rá, imp. -rej) **1** (šev, plēteninu) *ārdīt (III.1.)* **2** (řezem rozparovat) *uzšķērēt (-šķērēt, -šķērda)** ■ **p. se** impf **1** (šev) *ārdītšies (III.1.) (vajā), irt (irst, ira)** **2** (dloubat se) (v čem) *bakstīt (III.1.) (ko), rakņātšies (II.) (kur)*; p. se v zubech *bakstīt zobus*; p. se v jidle *knibļināties (III.1.) ap ēdienu* **3** <kol.> (obirat se) (s kým/čīm) *noņemtšies (-ņemas, -ņēmās)* (ar ko), nopūļēties (III.2.) (ar ko)*; (piplat se) *piņķerēties (II.) (ar ko, ap ko), knibļināties (III.1.) (ar ko, ap ko)*

párátko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *zobu bakstāmāis m*

parazit m, (-a, Npl -ě/i) <těž přen.> *parazīšis m*

parcela f, (-y) *zemes gabāls m, gruntsgabāls m*; stavební p. *apbūvējams gruntsgabals*

parčík m, (-ku, Lpl -cích) (ve městě) *skvēršis m*

pardon int *atvainojiet!, piedodiet!*

Pardubice m, pl, (-, D -úm/-im, l -mi) *Pardubicļa f (pilsēta Austrumčehijā)*

párlek m, (-ku, Lpl -cích) **1** (zvířat) *pāršis m*; (milencū) *pārītis m, (G -ša)* **2** (uzenina) *(divi) cīsiņi m, pl*

parfém m, (-u, L -u) *smaržāšas f, pl*

parfumerie f, (-e) *parfimerija f*

paritja f, (-y) *paritātē f*

parik m, (-ku, Lpl -cích) <těž tech.> *parkšis m*; zábavný p. *atrakciju parks*; národní p. *nacionālais parks*

parket m, (-u, L -ul-ě) **1** (podlaha) *parkešis m*; taneční p. *deju grīdļa f* **2** <div.> *parteršis m*

parketļa f, (-y) (prkénko) *parketa dēlītis m, (G -ša)*; klást/ leštīt ~y *likt/ spodrināt parketu* ♦ to není moje p. (silná stránka) *tas nav mans lauciņš*

parkovací adj: p. světla *stāvgaismļa f*; p. prostor *automašīnu stāvvietā*; p. automat *stāvvietas maksas automāts*

parkovánjī n, (-i) (*automašīnas*) *novietošanļa f stāvvietā*; (parkoviště) *stāvvietļa f*; poplatek za p. *samaksa par stāvvietu*; pokuta za nesprávné p. *soda nauda par automašīnas novietošanu neatļautā vietā*; zákaz p. *stāvēt aizliegts*

parkjovat impf, (-uje) **1** (o osobě) *novietot (II.) (auto)mašīnu (stāvvietā), nolikt (-liek, -lika)* (auto)mašīnu (stāvvietā)* **2** (o voze) *stāvēt (III.2.) (stāvvietā)*

parkoviště n, (-tē, Gpl -t) *automašīnu stāvvietļa f*; hlídané p. *apsargāta stāvvietā*

párkrát num *pāris reizi*

parlament m, (-u, L -él-u) *parlamentšis m*

parlamentní adj (volby, výbor, komora) *parlamenta (G)*; (demokracie, stát) *parlamentāršis*

parní adj *tvaika (G)*; p. kotel *tvaika katls*; p. lokomotiva *tvaika lokomotīve*; p. lázeň *piršis f, (Gpl -tu)*

parník m, (-ku, Lpl -cích) *tvaikoņis m, (G -ņa)*; zámořský p. *okeāna tvaikonis*; jet ~kem *braukt ar tvaikoni*

parný adj (horký) *karstšis, svelmainšis*

parodije [-dy-] f, (-e) *parodija f*; (na co *par ko*)

parojh m, (-hu, Lpl -zich) *ragšis m (alhim, briedim u. tml.)* ♦ nasadit někomu ~hy *uzlikt kādam ragus*

parohác m, (-e) <přen.> *ragnešis m, (G -ša)*

párový adj *pāra (G)*; <sport> ~ā čtyřka (vestlařka) *pārairu četrinieks*; ~ā jízda (na bruslicích) *pāru slidošana*

part m, (-u, L -u) <hud.> *partija f*

partija f, (-y) <kol.> (pracovní) *brigāde f, (Gpl -žu), komandļa f, (turistū) grupa f*; (přítel) *kompānija f, (klukū) baršis m, grupa f, (chuligānū) banda f*; dát se s kým do ~y *samesties kopā ar ko*

partaj f, (-e) <kol.> *partija f*

partajní adj <kol.> *partijas (G)*

partáik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **partáčika** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> (při práci) *darba biedršis m, biedrē f, (ve dvojici) pārinieks m, pāriniece f, (Gpl -ču)*

parte n, (neskl., lpl -m) *sēru paziņojumšis m*

participjovat [-ty-] impf, (-uje) <kněž.> (účastnit se) *piedalītšies (III.1.)*; p. na plnění úkolu *piedalītšies uzdevuma veikšanā*; p. na zisku *dalītšies (III.1.) ieguvumā*

partije [-ty-] f, (-e) **1** (část) *dajļa f, fragmentšis m*; p. knihy *grāmatas fragments* **2** (část těla) (*ķermēņa*) *dajļa f, partija f* **3** (krajinā) *ainavļa f* **4** (hra) *partija f*; karetní/ šachová p. *kāršu/ šaha partija* **5** (výrobni) (*preču*) *partija f* **6**: <kol.> *dobrā p. (pro sňatek) laba partija f (precībām)*

partikule f, (-e, Gpl -i) <lingv.> *partikuļa f*

partitūra [-ty-] f, (-ry, D,L -ře) *partitūra f*

partnejr m, (-ra, Npl -ři), **partnerjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *partneršis m, partnerē f*, obchodní p. *biznesa partneris*; životní p. *dzīvesbiedršis m/ dzīvesbiedrē f*

partnerský adj *partneru (G), partner-*; ~é město *sadraudzības pilsēta*; ~é vztahy *partnerattiecībās f, pl*

partnerstvī n, (-i) *partnerība f, partnerattiecībās f, pl*; registrované p. *≅ viendzimuma laulībās f, pl*

partyzán m, (-a), **partyzánjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *partizānšis m, partizāne f, (Gpl -ņa)*

partyzánský adj *partizānu (G)*

parujka f, (-ky, D,L -ce) *parūkļa f*

pařez m, (-u, L -u) *celmšis m* ♦ spī jako p. *guļ kā nosists*

pařitit impf, (3.sg/pl -i) (jídlo) *suļināt (III.1.)*; (dát do páry) *tvaicēt (II.)* **2** <kol., expr.> (pít) *plostot (II.), plēģurjot (II.)* ■ **p. se** impf **1** (vydávāt výpary) *tvaikjot (II.)* **2** <expr.> (polit se) *svīst (svīst, svīda)**; (v saunē) *sviedrētšies (II.), izjsvīst (-svīst, -svīda)**; v kabátě jsem se ~il *mētelš es svīdu, mētelš es cepos ārā*

Pařiz f, (-e) *Pařize f*

pas m, (-u, L -ul-e) *paļse f, (Gpl -su)*; zbrojnī p. *ieroča nēsāšanas atļaujļa f*

pás m, (-u, L -ul-e) **1** (opásání) *jostļa f*, bezpečnostní p. *drošības josta*; kýlnī p. *bandāžļa f*; podvazkový p. *zeķturšis m*; p. cudnosti *tikumības josta* **2** <tech.> (tanku, traktorū) *kāpurķēļde f, (Gpl -žu)*;

- dopravní p. *transportieris* m; běžící p. *konveijeris* m, *slīdlenīte* f, (Gpl -šu); filmový p. *kinolenīte* f, (Gpl -šu) **3** <geogr.> *josīa* f; (země) *zemesstrēīle* f, (Gpl -ju); zelený p. *zaļā zonīa* f
- pās2** m, (paslu, L -ul-e) (část těla) *viduklis* m, (G -ja), *jostasvietīa* f; vzít koho kolem pasu *apņemt ko viduklī*; objem v pasu *apkārtmērs jostasvietā*; do pultu pasu *līdz jostasvietai*; <přen.> vosi p. *lapsenes viduklis* ♦ rána pod p. *sitiens zem jostasvietas*
- pasā|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) **1** *ganīš* m **2** (prostitutek) *sutenieris* m
- pasāž** f, (-e) **1** (průchod) *pasāžīa* f **2** <hud.> *pasāžīa* f **3** <iit.> *fragmentis* m
- pasazēr** m, (-ra, Npl -rī), **pasazēr|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pasazērīš* m, *pasazērīte* f, černý p. *bezbijetnieks* m, *bezbijetniece* f, (Gpl -ču)
- pās|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** (na šaty) *jostriņa* f, (opasek) *sīksniņa* f, p. na hodinky *pulksteņa sīksniņa* **2**: magnetofonový p. *magnetofona lenīte* f, (Gpl -šu); filmový p. *kinolenīte* f, (Gpl -šu) **3** (proužek) *svītriņa* f, *strīpiņa* f <kol.>
- pase|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *izcirtumis* m **2** <kol., expr.> (zmatek, nepořádek) *jukas* f, *pl*, *nekārtības* f, *pl* ♦ udělat -ku *radīt jukas*
- pasivī|ta** f, (-y) *pasivītāte* f
- pasivnī** adj *pasīvīš*; p. kouření *pasīva smēķēšana*; p. znalost jazyka *pasīvas valodas zināšanas*; p. obchodní bilance *pasīva tirdzniecības bilance*
- pasiv|um** n, (-a) **1** <ekon.> *pasīvīš* m **2** <lingv.> *pasīvīš* m, *ciešamā kārtīa* f
- pās|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *lenīte* f, (Gpl -šu); lepici p. *līmīlenīte* f, (Gpl -šu); izolační p. *izolācijas lente*; smuteční p. *sēru lente*; výplatin p. *algas izrakstis* m; cílová p. *finiša līnīja* f **2** (proužek) *svītriņa* f, *strīpiņa* f <kol.>
- pās|mo** n, (-ma, Gpl -mu) **1** (pás) *josīa* f; pobřežní/pohraniční p. *piekrastes/pierobežas josīa*; horské p. *kalnu grēdīa* f, dopravní p. *satiksmes josīa* **2** (území) *zonīa* f; zakázané p. *aizliegta zona* **3** <geogr.> *zonīa* f, *josīa* f; klimatické p. *klimata zona* **4**: měřicí p. *mērlenīte* f, (Gpl -šu), *mērauklīa* f **5** (předená) (dzijas) *šķeterīte* f **6** <iit.> *montāžīa* f, rozhlásovó p. *radiomontāžīa* f
- pasjovat1** (im)pf, (-uje): p. koho na rytíře *ielcēlēt (-ceļ, -cēla)* ko bruņinieku kārtā*
- pasjovat2** impf, (-uje) <kol.> **1** (být vhod) *derīēt* (III.2.), *būt* (ir, bija)* *laikā*; (padnout: o šatech) *pielgulēt (-gul, -gulēja)**; (slyšet) *piestāvīēt* (III.2.); oblek mu dobře -uje *uzvalks viņam ir* (tieši) *laikā*, *uzvalks viņam labi pieguļ* **2** <kol.> (hodit se) *derīēt* (III.2.), *iederīēties* (III.2.); klíč (ne)-uje do zámku *atslēga (ne)der slēdzenei*; tato lampa -uje do každého bytu *šī lampa iederas katrā dzīvoklī*; p. k sobě *saderīēt* (III.2.) *kopā*
- pasovj** adj *pasu* (G); -ā kontrola *pasu kontrole*
- past** f, (-i, pl: D -em/-im, L -ech/-ich, I -mi) *slazdīš* m, *lamatīas* f, *pl*; p. na myši *peļu slazds*; <těz přen.> naličít (nastražīt) komu p. *izlikt kam lamatas (slazdus)*; <těz přen.> chytit koho do -i *noķert ko lamatās*; <těz přen.> chytit se do -i *iekrist slazdā*
- pást** impf, (pase, prēt. pás, pasy, pasen, imp. pas) **1** (zviřata) *ganīēt* (III.1.) ♦ nepásli jsme spolu *husy mēs jau neesam cūkas kopā ganījuši* **2** <expr.> (sledovat) (po kom) *izsekot* (II.) (ko); (čihat) *uzglūnīēt* (III.2.) (kam) ■ p. se impf **1** (o zviřatech) *ganīties* (III.1.) **2**: <expr.> p. se očima (na kom/čemu) *vērēt* (II.) (ko), *aplūkot* (II.) (ko)
- past|a** f, (-y) *pastā* f, zubní p. *zobu pasta*
- pastel** m, (-u, L -u) *pastelīš* m, (G -ja); (barva tēz) *paste|krāsja* f, (obraz tēz) *paste|gleznīa* f
- pastel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *krāsainais zīmulis* m, (G -ja)
- pasto|r** m, (-ra, Npl -rī) *mācītājs* m
- past|va** f, (-vy, Gpl -ev) (pasení) *ganīšana* f; (pastvisko) *ganīb|as* f, *pl*, *ganību zāle* f, (Gpl -ju); vyhnat stádo na -vu *izdzīt ganāmpulku ganībās* ♦ p. pro oči *baudījums acīm*
- pastvin|a** f, (-y) *ganīb|as* f, *pl*
- pastýř** m, (-e) *ganīš* m; <cir.> duchovní p. *dvēseļu gans*
- pašerá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *kontrabandīstis* m
- pašován|ī** n, (-i) *kontraband|a* f
- pašován|j** adj *kontrabandas* (G); -ē zboží *kontrabandas preces*
- pašjovat** impf, (-uje) *nodarboties* (II.) ar *kontrabandu*, *ielvest* (-ved, -veda)* *kontrabandas preces*; p. drogy *nodarboties ar narkotiku kontrabandu*
- paštī|ka** f, (-ky, D,L -ce) <kuch.> *pastējte* f, (Gpl -šu)
- pat** m, (-u, L -u) <šachy> *pašis* m
- pat|ja** f, (-y) **1** (lidská, punčohy, boty) *papēdis* m, (G -ža) ♦ nemá to ani hlavu, ani -u *tam nav nekādas jēgas*; být někomu v -ách *mit kādam uz papēžiem*; vešet se někomu na -y *sekot kādam pa pēdām*; šlápat někomu na -y *mit kādam uz papēžiem*; od hlavy
- k -ě *no galvas līdz papēžiem*; Achillova p. *Ahilleja papēdis* **2** (hory) *pakāje* f **3** <polygr.> *kāje|ne* f, (Gpl -ņu)
- pātečnī** adj *piektdienas* (G)
- pāte|k** m, (-ka, Lpl -cīch) *piektdien|a* f; v p. *piektdien*, (pravidelnē) *piektdienās*; pīštī p. *nākošpiektdien*; tento p. *šopiektdien*; Velký p. *Lielā piektdiena*
- patent** m, (-u, L -ul-ē) *patentis* m ♦ má p. na rozum *to spēj tikai viņš*
- pāte|r** m, (-ra, Npl -rī) *pāteris* m, *priesteris* m; (kněz) *garīdznieks* m; (kaplan) *kapelāns* m
- paterl|j** num, (-ych) **1** (s pomn. subst.) *piecī* (f -as); (s párovými subst.) *piecī pārī*; -y dveře *piecas durvis*; -y ponožky *pieci pári zeķu*, *piecu zeķu pári* **2** (různého druhu) *piecu veidu* (G), *piecī* (f -as); -o možností *piecas (dažādas) iespējas*
- pāte|r** m, (-e) **1** <anat.> *mugurkauls* m ♦ má pevnou (silnou) p. *viņam ir mugurkauls* **2** (základ) *pamatis* m
- patetick|j** [ty-] adj *patētiskis*
- patnāct** num, (-i) *piecpadsmit* (neskl.); je mu p. (let) *viņam ir piecpadsmit gadu*, *viņš ir piecpadsmit gadus vecs*; p. set *tūkstoš pieci simti*
- patnāctietl|j** adj **1** (starý 15 let) *piecpadsmitgadīgš*, *piecpadsmit gadus vecš* **2** (trvající 15 let) *piecpadsmitgadu* (jen G), *piecpadsmit gadu* (G), *piecpadsmit gadus ilgš*; -ē vēzení *piecpadsmitgadu* (*piecpadsmit gadu*) *cietumsods*
- patnāct|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *piecpadsmit* (neskl.), *piecpadsmitnieks* m **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *piecpadsmit|ais* (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*)
- patnāct|j** num *piecpadsmit|ais*
- patnī|k** m, (-ku, Lpl -cīch) *akmens stabis* m (*ceļa malā*) ♦ hloupý jako p. *stulbs kā zābaks*
- patolizal** m, (-a, Npl -ovē), **patolizal|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <pej.> *pielidējs* m, *pielidēja* f
- patologick|j** adj *patoloģiskis*
- patologijē** f, (-e) *patoloģija* f
- patos** m, (-u, L -u) *patosis* m
- patovj** adj: -ā situāce *beziņejas situācija*
- pātraci** adj *meklēšanas* (G), *izmeklēšanas* (G)
- pātrān|ī** n, (-i) **1** (hledání) (po kom/čem) (*kā*) *meklēšan|a* f **2** (zkoumání) (po čem) (*kā*) *izmeklēšan|a* f, (*kā*) *pētīšan|a* f
- pātr|at** impf, (-ā) **1** (hledat) (po kom/čem) *meklēt* (II.) (ko) **2** (zkoumat) (po čem) *izmeklēt* (II.) (ko), *pētīt* (II.3./III.2.)* (ko)
- patriar|cha** m, (-chy, Npl -chovē, Lpl -šīch) <cir., přen.> *patriarhīš* m
- patriot** m, (-a, Npl -i-ē), **patriot|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kniž.> *patriotīš* m, *patriotē* f, (Gpl -šu); lokální (místní) p. *lokālpatriotīš* m, *lokālpatriotē* f, (Gpl -šu)
- patrnē** part *laikam, droši vien*
- patrnī|j** adj **1** (viditelný) *manāmš*, *redzamš* **2** (zřejmý) *acīmredzamš*, *skaidrīš*; je -ē, že... *ir skaidrs, ka...* **3** (značný) *ievērojamš*; p. rozdí|l *ievērojama atšķirība*
- patr|o** n, (-ra, L -ru/-fe) **1** *stāvš* m; v prvé|/druhé *~fe otrajā/trešajā stāvā*; horní p. *augststāvš* m **2** <anat.> *aukslējas* f, *pl*; tvrdē|l *mēkkē* p. *cietās/mīkstās aukslējas*; jazyk se mi lepi na p. *man mēle līp pie aukslējam*
- patron** m, (-a, Npl -i-ovē), **patron|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *patronis* m, *patronē* f
- patron|ja** f, (-y) **1** *patron|a* f; ostrál|l *slepā* p. *pilna/tukša patrona* **2** <elektr.> *patron|a* f **3** (vzor) *šablonis* m, *trafaretis* m
- patronac|jē** f, (-e): pod -i koho *kāda aizbildnība*
- patričnē** adv <kniž.> *pienācīgi*, *attiecīgi*
- patričn|j** adj <kniž.> *pienācīgš*, *attiecīgš*; vēnovat čemu -ou *pozomost vēlīt kam pienācīgu uzmanību*; má -ē vzdē|lānī *viņam ir attiecīgā izglītība* ♦ odkázat někoho do -ých *mezi nolikt kādu pie vietas*
- patř|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (náležet) *piederēt* (III.2.); -i mu domek *viņam pieder māja*; <přen.> -i ti *tu to esi pelnījis* **2** (být součástí, účastníkem) (kam, ke komu/čemu) *būt* (ir, bija)* (*par ko*), *piederēt* (II.) (*pie kā*), *ielīpt* (-tīpst, -tīpa)* (*kur*); -i mezi nej|lepsi *viņš ir viens no vislabākajiem*; mezi vaše|l *mezi vašas* *pienākums ir...*, *jūsu pienākums ietilpst...*; velryba -i mezi *savce valis ir zīdītājs* ♦ to -i k vēci *tas pieder pie lietas* **3** (být určen) *būt* (ir, bija)* *domāt|am*; ta poznāmka -ila *vām piezīme bija domāta jums* ■ p. se impf *piederēties* (III.2.), *pielkāties* (-klājas, -klājas)*; to se ne -i *tā ne(pie)klājas darīt*; chovat se jak -i *uzvesties pieklājīgi* (*kārtīgi*)
- pāt|j** num **1** (v pořadí) *piekt|ais*; po -ē *piekto reizi*; <lingv.> p. pád *vokātīš* m ♦ -ē kolo u vozu *piektais ritenis*; -ā kolona *piektā kolonna*; -ē přes devátē *juku jukām*, (mluvit) *jucekli* **2** (časový

údaj) *piecī*; v pūl ~é (pulksten) *puspiecos*; po ~é (hodinē) *pēc* (*pulksten*) *pieciem*

paušāl m. (-u, L -ul-e) (platba) *vienotas likmes maksājums* m; (částka) *stingri noteikta summa* f

paušālnī adj (platba) *vienreizējs*; (částka) *stingri noteiktis*; p. sazba *vienota likme*

pauzja f, (-y) **1** *paūze* f, (Gpl -žu); udēlat ~u *ieturēt pauzi*
2 (přestávka: v práci ap.) *pārtraukums* m; poledni p. *pusdienas pārtraukums*; po ročnī ~e *pēc gada pārtraukuma*

pāv m. (-a) <zool.> *pāvls* m ♦ pyšnī jako p. *lepns* (*iedomīgs*) *kā pāvs*

pavēdja f, (-y) *pseidozinātne* f, (Gpl -Ņu), *viltus zinātne* f, (Gpl -Ņu)

pāvian m. (-a) <zool.> *pāvianis* m

pavilōn m. (-u, L -ul-ē) *paviljonis* m

pavoujk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) **1** <zool.> *zirneklis* m, (G -ja); p. *křížāk krusta zirneklis* 2 <expr.> (mrzoun) *īgŅļa* m, (Dm -am); (podivīn) *dīvaiŅnis* m, (G -Ņa), *savādnīeks* m

pavučinja f, (-y) *zirneklja tīklis* m, *tīmeklis* m, (G -ja)

pazneht m. (-u, L -ul-ē) *naglis* m (*pāmadžu dzīvniekiem*)

pazourjek m. (-ku, Lpl -cīch) **1** (kočīci) *naglis* m, *nadžīzīš* m **2** (křesaci) *kramis* m

pažje f, (-e) *rokja* f; vzit koho pod ~i *paņemt ko zem rokas*

pažīka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <bot.> *maurlokis* m **2** <kuch.> *maurlokis* m, pl, *lokis* m, pl; tvaroh s ~kou *biezpiens ar lokiem*

pec f, (-e) *krāsns* f, (Gpl -šŅu); (misto za peci) *aizkrāsne* f, (Gpl -šŅu); zatopīt v ~i *iekurināt krāsni*; vysokā p. *domnas krāsns*; martinskā p. *martena krāsns*; tavīci p. *kausējama krāsns*
♦ vālet se za ~i *sēdēt (tupēt) aizkrāsne*

peci, pēct impf, (peče, prēt, pekl, pas, pečen, imp. peč) *cept* (*cep, cepa*)*
■ **p. se** impf **1** (o jīdle) *cepties* (*cepas, cepās*)* **2** <expr.> (na slunci, v horķu) *cepīnāties* (III. I.) (*saulē*)

pecka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*augļa*) *kaulīzīš* m ♦ na plnī ~ky (pracovat) *pīlnā sparā*, (o rozhlasu) *uz visskaļāko*, (jet) *pīlnā ātrumā*

peče impf: ⇒ **peci, pēct**

pēcje f, (-e) *rūpes* f, pl, (G -pju), *gādība* f, (o koho/co par ko); (o nemocnē) *apkopšana* f, *aprūpšana* f, (o stroj) *apkoļpe* f, (Gpl -pju), *apkaļpe* f, (Gpl -pju); (o dūm) *apsaimniekošana* f, sociālī/zdravotnī p. *sociālā/veselības aprūpe* f, mīt na ~i (koho) *apgādāt* (II.) (*ko*), *gādāt* (II.) (*par ko*)

pečenē f, (-ē) <kuch.> *cepetis* m, (G -ša); vepfōvā/ teleci p. *cūkas/teļa cepetis*

pečenī n, (-i) *cepšana* f

pečenīj adj *cepts*; p. na māsle *cepts sviestā*

pečet' f, (-ti/-tē, pl: D -tīm, L -tīch, I -tēmi) **1** *zīmogs* m; opatřit co ~ī *uzlīkt kam zīmogu*, *apzīmogot* (II.) **ko** 2 <přen.> *zīme* f, (Gpl -mju), *zīmogs* m; p. hanby *kauna zīme*; vtisknout čemu svou p. *uzlīkt kam savu zīmogu*

pečivō n, (-a, L -u) *baltmaizes izstrādājumi* m, pl; (sušenky) *cepumi* m, pl; (trvanīvē) *sausīŅis* m, pl; sladķe p. *kondītoresas izstrādājumi*; prāšek do ~a *ceпамais pulveris*

pečlīvē adj *rūpīgi*; p. co zvāzīt *rūpīgi ko apsvērt*

pečlīvost f, (-i) *rūpība* f, *rūpīgums* m; s ~ī *rūpīgi*

pečlīvj adj *rūpīgs*; (starostīvj) *gādīgs*

pečļovat impf, (-uje) (o koho/co) *rūpēties* (II.) (*par ko*), *gādāt* (II.) (*par ko*); p. o dēti/ o pořādek *rūpēties par bērniem/ par kārtību*

pečovateliskj adj: ~ā *služba aprūpes dienests* (*veciem vai slimīem cilvēkiem*)

pedago m, (-ga, Npl -ovē, Lpl -zīch), **pedagožka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pedagogis* m, *pedagoģe* f, (Gpl -šu)

pedagogickj adj *pedagoģijas* (G), *pedagoģisks*; ~ā *fakulta pedagoģijas fakultāte*

pedagogikja f, (-y) *pedagoģija* f

pedagožka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **pedagog**

pedāl m, (-u, L -ul-e) *pedālis* m, (G -ja); p. plynu gāzes *pedālis*; šļapat na ~y (do ~ū) *mīt pedāļus*; sešļāpnout p. *nospīst pedāli*

pedikūra [-dy-] f, (-ry, D.L -īe) *pedikūris* m; dāt si ~ru *uztaisīt pedikūru*; dēlat si ~ru *taisīt (sev) pedikūru*

pech m, (-u, L -u) <kol.> *neveiksme* f, (Gpl -mju), *kļūme* f, (Gpl -mju); mēļ jsem p. *man ne(pa)veicās, man gadījās kļūme*

pēchotja f, (-y) <voj.> *kājnīkja* m, pl

pejsjek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cīch) *sunītis* m, (G -ša), *suņuks* m

pekáč m, (-e) <kuch.> *cepešpanna* f

pekārna f, (-ny, Gpl -en) *maizes ceptuve* f, (Gpl -vju)

pekař m, (-e), **pekařka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *maiznieks* m, *maizniece* f, (Gpl -ču)

pekařstvīj n, (-i) (obchod) *maizes veikals* m, *maiznīca* f

pekelnj adj **1** (tjākjaci se pekla) *elles* (G), *pekles* (G); ~ā *muka elles mokas* 2 <expr.> (strašnī, dābelskj, velkj) *ellišķīgs*, *šausmīgs*, *drausmīgs*; p. rāmus *ellišķīgs troksnis*

Peking m, (-u, L -u) *Pekina* f

pekl impf: ⇒ **peci, pēct**

peklō n, (-a, L -e) *ellje* f, *pekļe* f, p.řijit do ~a *nonākt ellē*; udēlat komu ze žīvota p. *pārvērst kāda dzīvi par ellī* ♦ *čiņ čertu dobře*, ~em ti odmēnī *nepateicība* – *pasaules alga*; mīt z ~a *šēstī piedzīvot negaidītu laimi*; to je v ~e *tas ir* (*neatgriezeniski*) *zudis*

pēknē adv **1** (hezkj) *glīti*, *skaisti*, *smuki* <kol.>; p. zpīvat *skaisti dziedāt* **2** (přijemnē) *jauki*, *labi*, *patīkami*; dnes je p. *šodien ir labs laiks*; dēkujī p. (*liels*) *paldies*; p. prosīm *lūdzu*; p. vitāme *laipni lūdžam* **3** (značnē) *krietni*, *pamatīgi*; p. vyrostl *viņš ir krietni izaudzis*

pēknj adj **1** (hezkj) *glītis*, *skaistis*, *smukis* <kol.> **2** (přijemnj) *jauks*, *labis*, *patīkams*; <přen., iron.> to je p. *pořādek! tad nu gan ir kārtība*; <přen.> to je p. *ptāček viņš ir veiklis zellis* **3** (velkj) *kārtīgs*, *krietnis*; ~ē *penize prāva summa*; to je ~ā *blbost tā ir liela muļķība*

peleļch m, (-chu, Lpl -šīch) <tēz přen.> *mīgļa* f, <tēz přen. pej.> *midzeļnis* m, (G -Ņa); <tēz přen.> *zalēzt do ~chu* *ielst mīgā*

pelikān m, (-a) <zool.> *pelikāns* m

pelyjnēk m, (-Ņku, Lpl -Ņcīch) **1** <bot.> *vērmeļe* f, (Gpl -ju) **2** (odvar, šīāva) *vērmeļes* f, pl, (G -ļu) ♦ *hoķj* jako p. *rūgts kā vērmeles*

peñ m, (pnē) (stromu) *stumbrijs* m

pēñja f, (-y) **1** *putļa* f, pl; *mydlovā* p. *zīepju putas*; *mošskā* p. *jūras putas*; p. na pivē *alus putas*; *hasīci/ stavebnī* p.

ugunsdzēšanas/ celtniecības putas ♦ *būt tīchj* jako p. *būt klusam kā pelītei* **2** <kuch.> (šlehanā) ≡ *uzputeinis* m, (G -Ņa) **3** (u zvīrat) *siekaljš* f, pl, *slīenjš* f, pl ♦ s ~ou u ūst *ar putām uz lūpām*

penāl m, (-u, L -ul-e) *penālis* m, (G -ja)

penāle n, (neskl., lpl -m) *soda naudja* f (*par līguma neievērošanu*); *zaplātīt p. samaksāt soda naudu*

penaltja f, (-y) <sport> *soda sītienis* m

penēžņika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *naudas makis* m; (pānskā tēz) *kabatas portfelis* m, (G -ja)

penēžītj adj *naudas* (G), *finansīāls*; ~ā *odmēna finansīāla atlīdzība*; p. *trest naudas sods*

penēžnī adj *naudas* (G), *finansīāls*; p. ūstav *finanšu institūcija*

penēžnictvj n, (-i) *finanšu sistēma* f, *finanšu sektoris* m

penis [-ny-] m, (-u, L -ul-ē) <anat.> *peņnis* m, (G -Ņa), (*vīrieša*) *dzimumloceklis* m, (G -ja)

pēnicje f, (-e, Gpl -) <zool.> *ķauķis* m

pēñit impf, (3.sg/pl -i) *putlot* (II.), *kult* (*kuļ, kūļa*)* *putās* ■ **p. (se)** impf *putlot* (II.), *putloties* (II.); *krev se mu v žilāch* ~ī *viņam asinis dzīslās vārās*

penīz m, (-e) *monēļa* f, *pamētnī* p. *piemiņas monēta* ♦ *přišlo to na pēknj* p. *tas maksāja krietnu naudu*

penīze m, pl, (-ēz, D -ēzūm, L -ēzīch, L -ēzi) *naudja* f, *drobnē* p. *sīknaudja* f, *papīrovē* p. *papīra nauda*; *hotovē* p. *skaidra nauda*; *razīt p. kalt naudu*; *būt bez ~ēz būt bez naudas*; *māte u sebe p. ? vai jums ir nauda?*; *prāt* (špinavē) p. *atmazgāt (netīro) naudu*; *za drahē* p. *par lielu naudu*; *za žādņē* p. *ne par kādu naudu*; <přen.> *vyhozenē* p. *zemē nomesta nauda* ♦ *čas jsou p. laiks ir nauda*; *mā ~ēz* jako *želez viņam naudas kā spaļu*; *leze mi to do ~ēz* *man tas kož makā*

pēnkavja f, (-y) <zool.> *žubīte* f, (Gpl -šu)

penze f, (-e) **1** *pensija* f, *odejīt do p. aiziet pensijā*; *mīt ~i saņemt pensiju*; *je v ~i viņš ir pensijā* **2** (v hotelu) *pansija* f

penzījnī adj *pensijas* (G), *pensiju* (G); p. *fond pensiju fonds*

penzion m, (-u, L -ul-ē) *pansija* f

penzistja m, (-y, Npl -ē), **penzistka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pensionāris* m, *pensionārite* f

pepř m, (-e) (zmkō) *piparis* m; (koņeni) *pipari* m, pl; *mletj* p. *malti pipari*

pepřenka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *piparnīca* f, *piparu traucīņis* m **2** (okurkj) *piparu gurķīši* m, pl (*marinēti*)

pere impf: ⇒ **prāt**

perestrojka f, (-ky, D.L -ce) <hist.> *perestroika* f, *pārbūvē* f

perfektnē adv *perfektī*; (bezvadņē tēz) *lieliski*, *brīnīšķīgi*; *mluvīt* p. *lotjšķy perfektī runāt latviešu valodā*

perfektnī adj *perfektis*; (bezvadņē tēz) *lieliskis*, *brīnīšķīgs*

pergamen m, (-u, L -ul-ē) *pergamēnis* m

periferije f, (-e) *periferija* f, (mēsta tēz) *nomāle* f, (Gpl -ju); *na ~i mēsta pilsētas nomālē*

periodja f, (-y) *periodis* m

periodický [-dy-] adj *periodisk*s; p. tisk *periodiskie izdevumi*; <chem.> ~á soustava prvků *ķīmisko elementu periodiskā sistēma*

periodikum [-dy-] n, (-a), obv. pl ~a *periodiskie izdevumi* m, pl

peripetije [-ty-] f, (-e), obv. pl ~e *peripetijas* f, pl, *sarežģījumi* m, pl

perla f, (-y, Gpl -el) *pērle* f, (Gpl -ļu); (skleněná) *stikla kreļļe* f, (Gpl -ļļ); <přen.> p. stavitelství *arhitektūras pērle*; šnūra ~el *pērļu virtene* ♦ házet ~ly svinim *bārstīt pērles cūkām*

perle f, (-ti/-tē, pl: N.A -ti/-tē, D -tim, L -tich, I -tēmi) *perlamutr*s m

perlička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 *pērļīte* f, (Gpl -šu); (skleněná) *stikla kreļļīte* f, (Gpl -šu); <přen.> ~ky potu *sviedru lāses* 2 (hloupý výrok) *aplaimība* f, *muķība* f 3 <kuch.> (perlové kroupy) *grūb*as f, pl 4 (slepice) <zool.> *pērļu vist*ā f, *pērļu vistir*ā f

permanentka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *abonement*s m, *abonementa kar*te f, (Gpl -šu)

permanentně adv *nepārtraukti*

permanentní adj *nepārtraukti*s; p. lístek *abonement*s m; p. jízdenka *abonement*s m, *mēnešbilde*te f, (Gpl -šu)

perník m, (-ku, Lpl -cich) *pīparkūka* f

perjo, pérjo n, (-a, Gpl per) 1 (ptačí) *spalv*ā f 2 (k psaní) *spalv*ā f (*rakstīšana*); plnicí p. *pildspalv*ā f, kuličkové p. *lodīšu pildspalva* ♦ jedním škrtem ~a ar *vienu spalvas vilcienu* 3 (pružina) *atsper*te f; hračka na p. *uzvelkama rotaļlieta*

personāl m, (-u, L -u) *personāls*s m; obsluhující p. *apkalpojošais personāls*

personalista m, (-y, Npl -ē), **personalistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *personāla nodal*šas *darbinieks* m, *darbinie*ce f, (Gpl -ču)

personální adj *personāls*s; (oddělení, plánování) *personāla* (G); <prāv.> p. unie *personālnij*ā f

perspektīva [-tj-] f, (-y) *perspektīva* f, má dobrou ~u *viņam ir labas perspektīvas*; z. ptačí ~y *no putna lidojuma*

perspektivně [-ty/-tj-] adv (výhledově) *perspektīvā*

perspektivní [-ty/-tj-] adj *perspektīvs*

Peru n, (neskl.) *Peru* f, (neskl.)

perverzje f, (-e) *perversija* f

perverzní adj *pervers*s

pervitín [-ty-] m, (-u, L -u) *pervitīns* m

perzekuce f, (-e) *vajāšana* f, politická p. *politiska vajāšana*

peřij n, (-i) *spalv*as f, pl; prachové p. *dūn*as f, pl; drát p. *plucināt spalvas* ♦ chlubit se cizim ~im *greznoties ar svešām spalvām*

peřinja f, (-y) *dūnu seg*ā f, *pēļis* m, (G -ļa); zalēzt pod ~u *paļst zem segas*

pes m, (psa) *su*lns m, (G -ņa); hlídací p. *sargsu*lns m, (G -ņa); lovecký, honící p. *medību suns*; stavěcí p. *putnu suns*; pozor, zlý p. *uzmanību, nikns suns* ♦ tady je zakopaný p. *te tas suns ir aprakts*; pod psa zem *jebkādas kritikas, kur nu vēl sliktāk*

pesimista m, (-y, Npl -ē), **pesimistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pesimists*s m, *pesimiste* f, (Gpl -stu)

pesimistický [-ty-] adj *pesimistisk*s

pesimizmus m, (-u) *pesimisms*s m

pěst f, (-i, pl: D -em/-im, L -echl/-ich, I -mi) *dūr*ē f, *kulak*s m <kol.>; zatlout ruku v p. *savilkt pirkstus dūrē*; uhodit ~i do stolu *cirst dūri galdā*; pohrozit komu ~i *draudēt kam ar dūri* ♦ jednat na svou (vlastní) p. *riķoties uz savu roku*; je to jako p. na oko *tas ir kā kulaks uz acs*

pesticid [-ty-] m, (-u, L -u), obv. pl ~y *pesticīdi* m, pl

pěstitel m, (-e, Npl -ē), **pěstitelka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (rostlin) *dārzko*lpis m, (G -pja), *dārzko*lpe f, (Gpl -pju); p. květin *puķko*lpis m, (G -pja), *puķko*lpe f, (Gpl -pju); p. ovoce *aug*kolpis m, (G -pja), *aug*kolpe f, (Gpl -pju); p. brambor/ kaktusů *kartupe*lu/ *kaktusu audzētājs* m, *audzētāja* f, p. dobytkā *lopkko*lpis m, (G -pja), *lopkko*lpe f, (Gpl -pju); p. drůbeže *putnko*lpis m, (G -pja), *putnko*lpe f, (Gpl -pju)

pěstoun m, (-a), **pěstounka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *aizbīd*lnis m, (G -ņa), *aizbīd*lne f, (Gpl -ņū)

pěstování n, (-i) (rostlin, dobytku) *audzēšana* f, (vloh) *izkopšana* f

pěstovaný adj <těz přen.> *kopt*s

pěstovat impf, (-uje) 1 (rostliny, dobytek) *audzēt* (II.); p. včely *nodarb*oties (II.) ar *biškopību* 2 (knír, plet) *kopt* (*kopj, kopa*)* 3 (vlohy) *iz*kopt (*-kopj, -kopa*)*, *attīst*īt (III.1.); (přátelství, kontakty) *uzturēt* (III.2.) 4 (jako konička) *nodarb*oties (II.) (ar ko); p. sport *nodarboties ar sportu*

pestrý f, (-i) *raibums*s m; (mnohotvārst) *daudzveidība* f

pestrý adj 1 *raib*s; (mnohobarevný) *daudzkrāsain*s; ~ā minulost/ společnost *raiba pagātne/ sabiedrība* 2 (mnohotvārný) *daudzveidīgs*; ~ā strava *daudzveidīgs uzturs*

pěšák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) 1 <voj.> *kājnieks* m 2 <šachy> *bandinieks* m

pěšec m, (-ce) <šachy> *bandinieks* m

pěší I adj 1: p. túra (výlet) *pārgājiens* m; p. turistika *kājnieku tūrisms* 2 <voj.> *kājnieku* (G); p. pluk *kājnieku pulks* II m, (-iho)/f, (-i) (*kājām*)*gājējs* m, (*kājām*)*gājēja* f; p. zóna *gājēju zona*; přechod pro p. *gājēju pāreja*

pěšinja f, (-y) *tak*ā f

pěšinka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 *taci*ā f 2 (ve vlasech) (*matu*) *celiņ*š m

pěšky adj *kājām*; je to dvacet minut p. *tas ir divdesmit minūšu gājiena attālumā*

pět num, (-i) *piec*ī (f -as); je mu p. (let) *viņam ir pieci gad*ī, *viņš ir piecus gadus* vecs; je p. (hodin) *pulkstenis ir pieci*; v p. (hodin) (*pulksten*) *piecos*; (dělat co) v ~i *piecatā*; p. a půl *pieci ar pusi, piecarpus* (neskl.); p. set *piecsimt* (neskl.); *pieci simti*; ~advacet *divdesmit pieci* ♦ za p. minut *dvanāct pēdējā brīdī*; nemá všech p. *pohromadē viņam visi nav mājās*; sebrat si svých p. *švestek savākt savas mantas (un iet)*; jít od desíti k ~i *strauji pasliktināties*

pěti-: ⇒ **čtyř-, deseti-**

pětiboj m, (-e) <sport> *piecīcī*ā f

petice [-ty-] f, (-e, Gpl -) <kníž.> *petīcija* f

pětice f, (-e, Gpl -) *piec*ī (f -as); p. mužů *pieci vīreši*; p. obrazů *piecas gleznas*

pěticipý adj *piecstūru* (jen G); (hvězda) *piecstaru* (jen G)

pěticeňný adj: ~ā rodina *piecu cilvēku ģimene*; p. autorský kolektiv *piecu autoru kolektīvs*

pětidenní adj 1 (5 dnů starý) *piecas dienas* vecs 2 (trvající 5 dnů) *piecu dienu* (G), *piecas dienas* ilgs

pětidílný adj *piecdai*ģis; p. snímek *piecsēriju filma*; ~ā encyklopedie *piecsējumu enciklopēdija*

pětihodinový adj *piecstundu* (jen G), *piecu stundu* (G), *piecas stundas* ilgs

pětikorunja f, (-y) *piecas kronas, piecu kronu monēt*ā f

pětiletý adj 1 (starý 5 let) *piecgad*ģis, *piecus gadus* vecs 2 (trvající 5 let) *piecgadu* (jen G), *piecu gadu* (G), *piecgad*ģis, *piecus gadus* ilgs; ~ē období *piecgadu* (piecu gadu, *piecgad*ģis, *piecus gadus* ilgs) *periods*

pětíměsíční adj 1 (5 měsíců starý) *piecus mēnešus* vecs 2 (trvající 5 měsíců) *piecmēnešu* (jen G), *piecu mēnešu* (G), *piecus mēnešus* ilgs

pětiminutový adj *piecminūšu* (jen G), *piecu minūšu* (G); ~ā přestávka *piecminūšu* (piecu minūšu) *pārtraukums*

pětina f, (-y) *piektda*ļa f, (viena) *piektā da*ļa f, dvē ~y obyvatel *divas piektda*ļas (*divas piektās da*ļas) *iedzīvotāju*

pětinasobek m, (-ku, Lpl -cich) *pieckāršojums*s m, *piecreiz vairāk* (*nekā...*); p. částky *summas pieckāršojums, piecreiz lielāka summa*; p. původní ceny *piecreiz vairāk nekā sākumcena*; vyplatit p. *izmaksāt piecreiz vairāk*

pětinasobně num *pieckārtīgi, pieckārši, piecas reizes*

pětinasobný num 1 (pětkrát opakovaný) *pieckārtējs*; p. vítěz *pieckārtējs uzvarētājs* 2 (pětkrát větší) *pieckāršs, pieckārtīgs, piecreiz lielāks*; ~ā částka *pieckārša* (*pieckārtīga, piecreiz lielāka*) *summa*

pětiprocentní adj *piecprocentīgs*

pětistovka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (bankovka) *piecsimt kronu* (*eiro* ap.) *bankno*te f, (Gpl -šu), *piecsimtnieks* m <kol.> 2 <sport> *piecsimt metru distan*ce f, (Gpl -ču)

pětítýdenní adj *piecu nedēļu* (G), *piecas nedēļas* ilgs; p. lhůta *piecu nedēļu* (*piecas nedēļas* ilgs) *termiņš*

pětka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (číslice) *piecnieks*s m 2 (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *piek*tais (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*) 3 <šsk.> (známka v českých školách) *piecinieks* m; (v lotyšských školách v desítibodovém systému nejvyšší ocenění je desítka) ≅ *divnieks*s m, *vieninieks*s m (čehu školās *piecu ba*ļļu sistēmā *vislabākā atzīme ir vieninieks*) 4 (mince) *piecas kronas, piecu kronu monēt*ā f

pětkrát num *piecreiz, piecas reizes*

petlice f, (-e, Gpl -) *aizbīd*lnis m, (G -ņa); (s očkem) *kram*lpis m, (G -pja); (velký) *bu*ļa f, zavřít dveře na ~i *aizkramp*ēt (II.) *durvis*

petrklič m, (-e) <bot.> *pīrmu*ļa f, *gai*lbiksīte f, (Gpl -šu), *gai*lpiesis m, (G -ša)

Petrohrad m, (-u, L -ē) <hist.> *Petrograd*ā f

petrolej m, (-e) *petrole*ļa f

petržel f, (-e) 1 <bot.> *pētersīlis* m, (G -ļa) ♦ rozumí tomu jako koza ~i *viņš no tā neko nesaprot* 2 (koření) *pētersīļi* m, pl

pěv|ec m, (-ce) **1** *dziedātājs* m, *dziedo|nis* m, (G -ņa); operní p. *operdziedātājs* m, *operdziedo|nis* m, (G -ņa) **2** (pták) *dziedātājputnis* m

pěv|ecký adj (talent, kariéra, výkon) *dziedātāja* (G); p. sbor *korķis* m

pěv|ky|ně f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *dziedātāja* f, *dziedo|ne* f, (Gpl -ņu); operní p. *operdziedātāja* f, *operdziedo|ne* f, (Gpl -ņu)

pevně adv **1** (trvanlivě, důkladně) *cieši*; p. se čeho držet *cieši pie kā turētis* **2** (s jstotou) *cieši, stingri, nelokāmi*; p. čemu věřit *cieši kam ticēt*; jsem p. rozhodnut es esmu *stingri izlēmis*

pevnin|ja f, (-y) **1** (souš) *sausze|me* f, (Gpl -mju) **2** (zemědil) *kontinent|s* m

pevnost f, (-i) **1** (látky) *stiprum|s* m, *izturība* f, p. materiálu *materiāla izturība* **2** (vůle, charakteru) *stingrum|s* m, *nelokāmība* f **3** (tvrz) *cietok|snis* m, (G -šņa)

pevný adj **1** (materiál) *stiprs, izturīgs* **2** (tuhý) *ciets*; ~é palivo *cietais kurināmais*; <fyz.> ~é skupenství *ciets (vielas) stāvoklis*; <komp.> p. disk *cietais disks* ♦ citit ~ou pūdu pod nohama *just (drošu) pamatu zem kājām* **3** (nepohyblivý) *stabil|s*; ~á konstrukce *stabila konstrukcija*; <sport> p. start *starts no vietas* **4** (fixní: cena, valuta ap.) *noteikt|s, fiksēt|s*; p. plat *noteikta alga*; ~á (telefonní) linka *fiksēta (telefona) līnija* **5** (vytrvalý) *ciešs, stingrs, stiprs*; ~é přátelství *cieša draudzība*; ~é předsevzetí/odhodláni *cieša (stingra) pārliecība/apņēšanās*; ~é pravidlo *stingrs noteikums*; p. charakter *stiprs raksturs*; ~é zdraví *stipra veselība*; p. spánek *ciešs miegs*; ~é nervy *stipri nervi*; ~á vůle *stingra griba*; určit čemu ~é hranice *noteikt kam stingras robežas* **6** (důrazný, bezpečný) *drošs*; p. krok *drošs solis* ♦ stavět na ~ých základech *būvēt uz drošiem pamatiem*

PhDr. zkr. (doktor| doktorka filozofie) *Dr. filoz.*; (v oficiálních dokladech) *Dr. phil. (filozofijas doktors/ doktore)*

Philadelphija f, (-e) *Filadelfija* f

Pchjongjang m, (-u, L -u) *Pchenjan|ja* f

pí zkr. (paní) *kdze (kundze)*; pí Nováková (v adrese) (f.) *cién. Novákovas kdzei*

pianin|o [-ny-] n, (-a, L -ě/-u) *pianīns* m, *pīanīno* m, (neskl.)

pianist|a [-ny-] m, (-y, Npl -ē), **pianist|ka** [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pianist|s* m, *pianist|e* f, (Gpl -stu)

pian|o n, (-a, L -ē/-u) *klavieres* f, pl

pí|d' f, (-dě, pl: N.A -dě, D -dím, L -dích, I -děmi) *sprīdis* m, (G -ža) ♦ p. za ~dí *solī pa solīm*; neustoupit ani o p. *ne solī neatkāpties*

pidimuž|ik m, (-ka, Npl -kové, Lpl -cích) *pundur|is* m, *liliput|s* m

pí|dit se pf, (3.sg/pl -di, imp. -d/-di) (po kom|čem) *mekl|ēt (II.) (ko)*; (zjišťovat) *izdib|ināt (III.1.) (ko)*; p. se po faktech *izdibināt faktus*

pie|destal m, (-u, L -u) <kniž.> *pie|destā|s* m ♦ postavit někoho/ něco na p. *uzcelt kādu/ kaut ko uz p|edestāla*

piet|a f, (-y) **1** *pietāt|e* f, (*dzija*) *ciep|a* f, *godbij|ba* f, (k n. vůči komu|čemu *pret ko*) **2** <výtv.> *pietā* f, (neskl.)

pietní adj; p. akt séru *ceremonija*; p. místo *piemiņas vieta*; p. vzpomínka *piemiņas brīdis*

pigment m, (-u, L -u) *pigment|s* m

pi|ha f, (-hy, D.L -ze) *vasaras raibum|s* m, *vasarraibum|s* m

pihovit|ý, pihovat|ý adj *vasarraibumain|s*

pich|at impf, (-á) **1** *durt (dur, dūra)**; (o hmyzu) *dzelt (dzej, dzēla)**; (koho|co čim ko ar ko); ~á mě v bokul u srdce *man dur sānos/ sirdi*; slunce ~á saule *dedzina* **2** <med.> (*ie|š|irc|ināt (III.1.), injic|ēt (II.), (ie)š|pric|ēt (II.) <kol.>*; p. komu injekce *injic|ēt (II.) ko*; p. si drogy *injicēt (sev) narkotikas, durst|ties (III.1.) <slang>* **3** <vulg.> (souložit) *drāzt (drāz, drāza)*, drāt|ēt (II.)*

pich|nout pf, (-ne, pré. -I) **1** *ie|durt (dur, dūra)**; (o hmyzu) *ie|dzelt (dzej, dzēla)**; (koho|co čim ko ar ko); ~lo mě u srdce *man iedūra sirdi* ♦ p. do vosiho hnízda *iztraucēt lapseņu pūzni* **2** <med.> *ie|š|irc|ināt (III.1.), injic|ēt (II.), (ie)š|pric|ēt (II.) <kol.>*; p. komu injekci *injic|ēt (II.) ko*; p. si drogy *injicēt (sev) narkotikas, durst|ties (III.1.) <slang>* **3** (pneumatiku) *pār|durt (dur, dūra)* (rieput)* **4** (jizdenku) *nokompost|ēt (II.) (bijeti)* **5** <kol.> (udat) *no|dot (-dod, -deva)** **6** <slang> (ukrást) *no|spert (-sper, -spēra)*, no|čiept (-čiepj, -čiepa)* (nozagt) pijā|k* m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) *dzērā|s* m; p. čaje *tējas dzērājs*; notorický p. *hronisks alkoholiķis* m

pijā|k m, (-ku, Lpl -cích) <kol.> (sací papír) *dzēšlap|a* f, *susināmais papīr|s* m

pijav|e f, (-e, Gpl -) **1** <zool., med.> *dē|le* f, (Gpl -ju); lékárkā p. *ārstnieciskā dēle* **2** <přen.> (vyděrač) *izsūcē|js* m, *asinssūcē|js* m, *rīk|urāvē|js* m

pije impf: ⇒ **pít**

pikantní adj **1** (jídlo) *pikant|s*, *as|s*, *virco|s* **2** (vtip ap.) *pikant|s*, *divdomīg|s*

pikl|e m, pl, (-ů): ♦ kout p. *véřpt intrigas*

pik|ly m, pl, (-ú, L -ách) <karty> *pīķ|is* m

pil impf: ⇒ **pít**

pila f, (-y) **1** *zāģ|is* m; ruční p. *rokas zāģis* **2** (závod) *zāģētav|a* f

pille f, (-e) *centība* f, *uzcītība* f, (pracovitost) *čaklum|s* m; s velkou ~i *[oti centīgi]*

piliř m, (-e) <těž přen.> *pīār|s* m; (mostni) *balst|s* m

pi|ně adv (snaživě) *centīgi, cītīgi*; (pracovitě) *čakli*; p. pracovat *čakli strādāt*

pi|nič|ek m, (-ku, Lpl -cích/-kách) (na nehty) (*nagu*) *vīl|te* f, (Gpl -šu)

pi|ni|k m, (-ku, Lpl -cích) *vī|le* f, (Gpl -ju)

pi|n|ý adj **1** (snaživý) *centīg|s, cītīg|s*; (pracovitý) *čakl|s*; ~á příprava *centīga (cītīga) gatavošanās* **2** (spěšný) *steidzam|s*; ~á práce *steidzams darbs*

pilot m, (-a), **pilot|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pilot|s* m, *pilo|te* f, (Gpl -šu)

pilot|a f, (-y) *pā|lis* m, (G -ja)

pilotní adj **1** *pilota* (G), *pilotu* (G); p. škola *lidotāju skola* **2**: p. projekt *pilotprojek|s* m

piloun m, (-a) <zool.> *zāģz|ivs* f, (Gpl -vju)

pil|ovat impf, (-uje) **1** *vī|ēt (II.)*; p. si nehty *vīlēt nagus* **2** <přen.> (projev, styl ap.) *slīp|ēt (II.)*

pilul|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pilul|a* f, *zā|ju gaudiņ|s* m ♦ spolknout hořkou ~ku *norīt rūgtu pilienu*

ping-pong m, (-u) *galdā tenis|s* m, *pingpong|s* m

pinzet|a f, (-y) *pince|te* f, (Gpl -šu)

pionýr m, (-ra, Npl -ři) **1** (průkopník, člen organizace) *pionier|is* m **2**: P. <hist.> (organizace) *pionieru organizācija* f, *pionieri* m, pl; vstoupit do ~ra *iestāties pionieru organizācijā, iestāties pionieros*

pi|ja f, (-y) *spun|de* f, (Gpl -žu), *tap|a* f, narazit ~u *izņemt (izsist) tapu*

pi|jat impf, (-á) <těž přen.> *pīkst|ēt (III.2.)*; (o ptáčích) *čiepst|ēt (III.2.)*

pi|j|at se impf, (-á) <kol., expr.> (zdlouhavě) (s čim) *no|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* (ar ko), nopū|l|ētis (III.2.) (ar ko)*; (pečlivě) *nopink|ētis (II.) (ar ko), nopindzel|ētis (II.) (ar ko), noķē|plāties (II.) (ar ko)*

pirát m, (-a) *pirāt|s* m; počítačový p. *datoprogrammu pirāts*

pirátsk|ý adj <těž přen.> *pirātu* (G)

pir|ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *spalviņ|a* f ♦ lehký jako p. *viegls kā pūciņa*

pisál|ek m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cích) <pej.> *skribent|s* m, *rakstnieķe|lis* m, (G -ja)

pisaf m, (-e), **pisaf|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mašīnrakstītā|js* m, *mašīnrakstītāja* f

pisatel m, (-e, Npl -ē) *rakstītā|js* m, *rakstītāja* f; *sacerētā|js* m, *sacerētāja* f; *auto|rs* m, *auto|re* f, p. tohoto dopisu *šīs vēstules autors*

pisčinja f, (-y) **1** *smiltā|js* m **2** (ve vodě) *sēk|lis* m, (G -ja)

pisčit|ý adj *smilšain|s*

piše|ň|ý adj (pláž, boufe) *smilšu* (G); p. přesyp (smilšu) *kāp|a* f

pis|ek m, (-ku, Lpl -cích) **1** *smilt|s* f, *smiltis* f, pl, (G -šu); zrnko ~ku *smilšu gaudiņš*; tekoucí p. *pūstošās smiltis* ♦ sypat někomu p. *do oči pūst kādam mīglu acis*; stavět na ~ku *celt uz smiltīm* **2** (cukr) *smalkais cukur|s* m

pišem|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *rakstu darb|s* m, *kontroldarb|s* m

pišemně adv *rakstiski, rakstveidā*

pišemnictv|í n, (-i) <kniž.> *rakstniecība* f, *literatūra* f

pišemnost f, (-i) (doklad) *rakstisks dokument|s* m

pišemný adj *rakstisks, rakstveida* (jen G); v ~é formě *rakstiski*

piše|ň f, (-ně) *dziesm|a* f; národní p. *tautasdziesm|a* f ♦ labutí p. *gulbja dziesma*

pišk|at impf, (-á) **1** *svilpt (svilpj, svilpa)**; p. si *svilpot (II.)*; p. si písničku *svilpot dziesmiņu*; p. na koho uz|svilpt (-svilpj, -svilpa)* *kam* **2** (na nástroj) (na co) *spē|lēt (II.) (ko), pūst (pūs, pūta)* (ko)*; p. na pišťalku *pūst stabulī*; p. na hřeben *spēlēt uz ķemmes* **3** <sport, slang> (jako rozhodčí) *būt (ir, bija)* par tiesnesi* **4** (pták) *čiepst|ēt (III.2.), pīkst|ēt (III.2.)* **5** (lokomotiva) *svilpt (svilpj, svilpa)** **5** (ječet) *spiēgt (spiedz, spiedza)**

piškot m, (-u, L -u) *svilpšan|a* f, *svilpien|j* m, pl

piškovec m, (-ce) <geol.> *smilšakmen|s* m

pišmen|o n, (-af-e, D -u/-i/-ē) *burt|s* m; velkél malé p. *lielais/ mazais burts*; tiskací ~a *rakstītie burti* ♦ do ~e vārds vārdā

piš|mo n, (-ma, L -mu/-mē, Gpl -em) **1** (soustava znaků) *rakst|s* m, *rakstība* f; obrázkové/ klínové p. *piktogrāfiskais/ ķīlu raksts*; slepecké p. *neredzīgo raksts*; ovládat cizí jazyk *slovem i -mem prast svešvalodu mutiski un rakstiski* **2** (napsané znaky) *burt|j* m, pl; tiskací p. *iespiedburt|j* m, pl; ležaté p. *kursīvie burti*; <přen.> *blešī*

p. *síki burti* 3 (rukopis) *rokrakst[s m 4: P. (svaté) Svētie rakst[i m, pl*

pisnič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dziesmiņ[a f* ♦ zpívat stále stejnou –ku *maļt vienu un to pašu*; to je stará p. *tas ir vecs (sen zināms) stāsts*; to je jiná p. *tā ir cita lieta*

pisnič|ka m, (-e), **pisnič|ka|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (zpěvák) *dziedātājs m, dziedātāja f*; (autor) *dziesmu autor[s m, autor[e f*

pisňov|ý adj *dziesmas (G), dziesmu (G)*; p. cyklus *dziesmu cikls*; ~é texty *dziesmu teksti*

pisoař m, (-u) *pisuār[s m*

píst m, (-u, L -u/-ě) <tech.> *virzuļlis m, (G -ļa)*

pistol|e f, (-e) 1 *pistoļe f, (Gpl -ļu)*; vodní p. *ūdenspistoļe f, (Gpl -ļu)*; plynová p. *gāzes pistole 2 (stříkací) smidzinātājs m*

piškot m, (-u, L -u/-ě) *biskviņ[s m, cepum[s m*

pišt'al|a f, (-y) 1 (hudební nástroj, varhan) *stabuļle f, (Gpl -ļu)* 2 (lokomotivy) *sviļpe f, (Gpl -pju)*

pišt'al|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sviļpe f, (Gpl -pju)*

pít impf, (píje, prēt, pil, pas, pit, imp, pij) 1 *dzert (dzer, dzēra)**; (z čeho *no kā*); p. na něči zdraví *dzert uz kāda veselību* ♦ p. jako duha *dauzd dzert*; píje mi to krev man *no tā asinis dzīslās vārās* 2 (opijet se) *dzert (dzer, dzēra)*, piel(dzerties (-dzeras, -dzērās)** 3 (mateřské mléko) *zīst (zīž, zīda)**

pitevn|a f, (-ny, Gpl -en) *anatomikum[s m*

pit|j n, (-i) 1 *dzeršan[a f, voda na p. dzeramais ūdens*; dát se na p. *sākt dzert, uzkāpt uz korķa <kol.>* 2 (nápoj) *džērien[s m, dzeram|ais m*; něco k p. *kaut kas dzerams*; jidlo a p. *ēdamais un dzeramais*

pitn|ý adj: ~á voda *dzeramais ūdens*

pitom|ec m, (-ce) <pej.> *muļķis m, stulbe|nis m, (G -ņa)*

pitom|ý adj <pej.> *muļķīgs, stulbs*; je ~é, že... *muļķīgi, ka...*

Pittsburgh [pic-] m, (-u) *Pitsburg[a f*

pit|va f, (-vy, Gpl -ev) <med.> *sekcija f*

pitv|at impf, (-á) 1 <med.> *izdarīt (III.1.) sekciju (kam)* 2 <přen., expr.> (rozebirat) *pētīt (II.3./III.2.)*, analizēt (II.)*

pivni adj *alus (G)*; p. sklep *alus pagrabs*; p. bīcho *alus vēders*

pivnic|e f, (-e, Gpl -v) *alus krog[s m*; (lepši) *alus bār[s m*; (sešlá) *dzertuļve f, (Gpl -vju)*; (mīstnost) *alus zāļe f, (Gpl -ļu)*

piv|o n, (-a, L -u/-ě) *al[us m*; svētlé/ tmavé (černé) p. *gaišais/ tumšais alus*; lahvové/ čepovane p. *pudeļu/ izlejamais alus*

pivoň|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *peonija f*

pivovar m, (-u) *alus darītav[a f*

pivovarnick|ý, pivovarsk|ý adj *alus darīšanas (G)*; p. průmysl *alus rūpniecība*

pizza [-ca] f, (-y) *pic[a f*

pizzerije [-ce-l-cé-] f, (-y) *picērija f*

plac m, (-u, L -u/-e) <kol.> (misto) *viet[a f, (pracovní) darbaviet[a f, (filmový) filmēšanas laukums m*

plác|at impf, (-á) 1 *plīkškināt (III.1.), plākškināt (III.1.)**; p. křídly (o ptáčích) *plīvinjināt (III.1.) spārnus*; p. koho po zādech *uzsīst (-sit, -sita)* kam uz pleca 2 <expr.> (tleskat) sist (sit, sita)* plaukostas, plaukškināt (III.1.)**; p. komu *applaudēt (II.) kam 3 <kol., expr.> (tlachat) pļāpļāt (II.), muldēt (III.2.)**; ne-ēj nesmysly! *nerunā muļķības!*

placat|ý adj *plakan[s*

placen|j n, (-i) *maksāšan[a f*

placen|ý adj 1 (za který se dostává plát) *apmaksāt[s, samaksāt[s*; dobře ~é místo *labi apmaksāts darbs*; ~ā dovolená *apmaksāts atvaļinājums*; ne-é volno *bezaļgas atvaļinājums 2* (beroucí plát) *algo[ts 3* (který je nutno platit) *maksas (G)*; ~é parkoviště *maksas stāvvietā*

plac|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kuch.> *plāce|nis m, (G -ņa)*; (obv. kulatá z hrubého těsta) *karaš[a f, rau[sis m, (G -ša)*

plác|nout pf, (-ne, prēt, -l) 1 *paplīkšjināt (III.1.), paplakškināt (III.1.)**; (uhodit) *uzsīst (-sit, -sita)**; (praštit) *ie[sist (-sit, -sita)**; p. koho po zadku *uzsīst kam pa dibenu* ♦ p. se přes kapsu *atvērt maku 2*: p. si <expr.> (dohodnout se) *vien[oties (II.), pa]nākt (-nāk, -nāca)* vienošanos 3 <kol., expr.> (prozradit) izpāpļāt (II.), izmuldēt (III.2.)*

pláč m, (-e) *raud[as f, pl, raudāšan[a f, dát se do ~e, propuknout v p. sākt raudāt, izplūst asarās*; je mu do ~e *viņam nāk raudiens* ♦ mit p. na krajičku *būt tuvu raudām*; je to k ~i *tas ir kauns un negods*

plagiát m, (-u, L -u/-ě) *plagiāt[s m*

plachetnic|e f, (-e, Gpl -l) (plachetní loď) *buru kuģis m*; (plachetní člun) *buru laiv[a f, jaht[a f*

plach|ta f, (-ty, Gpl -et) 1 (lodí) *bur[a f, napnout ~ty uzvilkt buras* ♦ vzít někomu v[tr z ~et *aizsteigties kādam priekšā 2* (plātno) *buru audekl[s m, brezent[s m*

plach|ý adj, (kompar. plašši) *bīkl[s, nedroš[s*; (bojácny) *baillīgs*; (ostýchavý) *kaurīgs*; (opatrný) *uzmanīgs*; (zvíře) *tramīgs*

pl|akat impf, (-āce, imp. -āč-akej) *raudāt (III.2.)**; (nad kým/čím *par ko*); p. radosti *raudāt aiz prieka*

plakát [-kát/-gát] m, (-u, L -u/-ě) *plakāt[s m*

plamen m, (-e, D.L -i/-u) *liesm[a f*; být v ~ech *būt liesmās*

plameň|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *flamingo m, (neskl.)*

plamenn|ý adj <kniž.> 1 (planoucí) *liesmain[s, liesmojoš[s 2* (projev) *dedzīgs*; (pozdrav) *kvēļ[s*; (hvězda) *kvēlojoš[s*

plamín|ek m, (-ku, Lpl -cich) *liesmiņ[a f*

plán m, (-u, L -u) 1 (záměr) *plān[s m*; ~y do budoucna *nāktones plāni*; dělat ~y *plānot (II.) 2* (rozvrh) *plān[s m*; podle ~u *pēc plāna 3* (územní) *plān[s m*; p. města *pilsētas plāns*

plá|ň f, (-ně) *līdzenum[s m, klajum[s m*

planet|a f, (-y) *planēta f*

planetá|rium n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *planetārijs m*

plan|out impf, (-e, prēt. -u) *liesmot (II.), kvēlot (II.)**; oči mu ~uly *hněvem/ nadšením viņam acis dusmās/ sajūsmā kvēloja*

plánovací adj (úřad, oddělení) *plānošanas (G)*

plánován|í n, (-i) *plānošan[a f*

plánovaný adj *plānot[s*; ~é rodičovství *ģimenes plānošana*

plánovat impf, (-uje) *plānot (II.)*

plantáž f, (-e) *plantācija f*

plan|ý adj 1 (rostoucí dvoce) *meža (G), savvaļas (G)*; ~á jablň *mežābele f, (Gpl -ļu)*; ~é jablko *mežābol[s m*; ~á růže *mežroz[e f, (Gpl -žu)*; <med.> ~é nešovice *vējbak[as f, pl 2* (bezvýsledný: slova, sliby, výmluvy ap.) *tukš[s*; (naděje) *velt[s, veltīgs*; p. poplach *viltus trauksme*

plast m, (-u, L -u) *plastmas[a f, z ~u plastmasas*

plastick|ý [-ty-] adj *plastisk[s*; ~á hmota *plastiska masa, plastmas[a f, ~á operace* *plastiskā operācija*

plastika [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (plastičnost) *plastika f, plastikum[s m 2* (socha) *statuļa f, skulptūra f 3 <kol.>* (plastická operace) *plastiskā operācija f, dát si udělat ~ku* *izdarīt plastisko operāciju*

plastikový [-ty-], **plastový** adj *plastmasas (G)* **plaš|it** impf, (3.sg/pl -i) *biedēt (II.), baidīt (III.1.)** ■ **p. se** impf *bities (bīstos, bījos)*, baidīties (III.1.)**

pláš|t m, (-tě) 1 *mēteļis m, (G -ļa)*; p. do deště *lietusmēteļis m, (G -ļa)*; pracovní p. *darba virsvalk[s m*; koupací p. *peldmēteļis m, (G -ļa)*; vojenský p. *šīneļis m, (G -ļa) 2* <tech.> *apvalk[s m, vāķ[s m*; p. pneumatiky *riepas apvalks*; p. kapesních hodinek *kabatas pulksteņa vāki*

pláš|těn|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (do deště) *lietusmēteļis m, (G -ļa) 2* (bez rukávů) *apmet[nis m, (G -ņa)*

plat m, (-u, L -u) 1 (odměna) *darba alg[a f, atalgojum[s m*; měsíční p. *mēnešalg[a f, pevný p. noteikta (fiksēta) alg[a*; vysoký p. *liela alg[a*; brát p. *sāņemt algu 2* (placeni) *maksāšan[a f, maksājum[s m*

plát| m, (-u, L -u/-ě) *plāk[sne f, (Gpl -šņu), plāt[ne f, (Gpl -ņu)*

pl|átz impf, (-ál-aje) <kniž.>: ⇒ **planout**

plát|ba f, (-by, Gpl -eb) *maksājum[s m*

plát|ce m, (-e), **plátky|ně** f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *maksātājs m, maksātāja*; p. daní *nodokļu maksātājs*

platebn|í adj *maksājuma (G), maksājumu (G)*; p. bilance *maksājumu bilance*; p. lhůta *maksājuma termiņ[s*; p. karta *norēķinu karte*; p. neschopnost *maksātnespēja f*

plát|tek m, (-ku, Lpl -cich) 1 (destička) *plāksnīte f, (Gpl -šu) 2* (masa, citrou ap.) *šķēļīte f, (Gpl -šu)*; krájet na ~ky *griezt šķēļītēs 3 <bot.> ziedlap[a f*

plátěn|ý adj *audekla (G)*

platform|a f, (-my, Gpl -em) <téz přen.> *platform[a f*

plati|d|lo n, (-la, L -le, Gpl -el) *maksāšanas līdzeklis m, (G -ļa)*

platin|a [-ty-] f, (-y) <chem.> *platīn[s m*

plaj|it pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) 1 *maksāt (II.)**; (komu za co *kam par ko*); p. předem *maksāt avansá*; p. kartou *maksāt ar karti*; p. bankovním převodem *maksāt ar bankas pārvedumu*; p. hotově *maksāt skaidrā naudā*; ~tím! (v restauraci) *rēķinu, lūdzu!*; <přen.> p. čím za co *maksāt ar ko par ko 2* (dělníky) *maksāt (II.) (kam) 3* (být v platnosti) *būt (ir, bija)* spēkā, derēt (III.2.)**; smlouva už ne-~tí *līgums vairs nav spēkā*; smlouva ~tí od... *līgums stājas spēkā no...;* jízdenka ~tí dva dny *bijete der divas dienas*; tato mince ne-~tí *šī monēta nav derīga*; ~tí! *norunāts! 4* (mít váhu) (u koho) *iedarboties (II.) (uz ko)*; to na mě ne-~tí *tas uz mani neiedarbojas 5* (mít pověst) (za koho/co) *tikt (tiek, tika)* uzskatīt[am (par ko)*; ~tí za nejlepšího pracovníka *viņš tiek uzskatīts par vislabāko darbinieku 6* (být určen) (komu/čemu, pro koho/co)

at[ti]ekties (-ticias, -ticias)* (uz ko); to ~ti i pro vás *tas atticias arī uz jums*

plátkylné f. (-nē, Gpl -ñ/-ni): ⇒ **plátce**

plát[no] n. (-ne, L -nu/-nē, Gpl -en) 1 (tkanina) *audeklis m 2* (promitaci) *ekrānis m 3* (obraz) *gleznja f, audeklis m*

plātņost f. (-i) (pūkazu, pasu) *derīguma termiņš m*; prodloužit p. (čeho) *pagarināt (kā) derīguma termiņu*; nabyt ~i, vstoupit v p. *stāties spēkā*; mit p. *būt spēkā*; pozbyt p. *zaudēt spēku*; s ~i od... *stājoties spēkā no...*; s konečnou ~i *pilnīgi, galīgi*; s okamžitou ~i *no šī mirkļa, no šī brīža*; se zpětnou ~i *ar atpakaļejošu datumu*; společenská p. *sabiedriskā nozīme f, (Gpl -mju)*

plātņij adj (zákonný) *spēkā esošs*; (užitečny, pouzitelny) *derīgš*; ~ē peníze *apgrozībā esoša nauda*; p. zákon *spēkā esošs likums*; p. lístek *derīga bijete*; neni to nic ~ē *tas neko nedod, tas ir veltīgi*; co je mi ~ē, že... *kāds man no tā labums, ka...*

platonický [-ny-] adj *platoniskš*

platovij adj *algas (G), algu (G)*; ~ē tarify *algu tarifi*; p. strop *maksimālā alga*

platyš m. (-al-e) <zool.> *plekste f, (Gpl -stu), buļte f, (Gpl -tu)*

plavānī n. (-i) <tēz sport> *peldēšanja f, p. pod vodu zemūdens peldēšana*

plav[at] impf. (-e, imp. -ej) 1 *peldēt (III.2)*; p. motýlka/ kralaul/ znak *peldēt tauriņstīlā/ kralaul/ uz muguras*; <tēz přen.> p. proti proudu *peldēt pret straumi 2* (o předmětu) *peldēt (III.2)*; <expr.> p. v tuku *peldēt taucos* ♦ nechat něco p. *nelikties par kaut ko ne zinis, atstāt kaut ko novārtā 3* <kol., expr.> (při zkoušce) *peldēt (III.2)*, *lajp[ot] (II.)* (eksāmenā)

plav[ba] f. (-by, Gpl -eb) 1 (cesta) *braucienš m ar kuģi*; zábavní p. *izklaides (izpriecu) brauciens ar kuģi 2* (doprava) *kuģošānja f, kuģniecība f, rīcīnī p. upju kuģniecība*

plavebnī adj *kuģošānas (G)*; p. společnost *kuģniecība f, p. komora slūžas f, pl*

plav[ec] m. (-ce), **plavkylné** f. (-nē, Gpl -ñ/-ni) *peldētājš m, peldētājja f, je dobrý p. viņš labi peld*

plavecký adj *peldēšanas (G)*; p. závod *peldēšanas sacensības*; p. bazén *peldbaseinš m*

plavidlo n. (-la, L -le, Gpl -el) *ūdens transportlīdzeklis m, (G -ļa), kuģlis m*

plavky f. pl. (-ek) (damské) *peldkostīmš m*; (pānské) *peldbikšes f, pl, (G -šu)*; dvoudílné p. *atsevišķais (divdaļīgais) peldkostīms*

plavkylné f. (-nē, Gpl -ñ/-ni): ⇒ **plavec**

plavjý adj *gaiši dzeltenš, gaiši brūnš*; (vlasý) *gaišš, blondš*; p. kůň *salnis m, (G -ņa)*

plaz m. (-a, Npl -il-ovē) <zool.> *rāpuļlis m, (G -ļa)*

plazit se impf. (3.sg/pl -i) 1 *līst (lien, tida)*; (po čtyřech) *rāp[ot] (II.)*; p. se po bříše *līst uz vēdera*; p. se po kolenu *rāpot uz ceļiem* ♦ p. se před někým *līst kāda priekšā uz vēdera 2* (o rostlinách) *lozj[āt] (II.)* (par augiem) 3 (pomalu se pohybovat) *vilkties (velkas, vilkās)*, rāpties (rāpjas, rāpās)**; p. se do kopce *rāpties kalnāplazmja f, (-y) n, (-atu) <biol., fyz.> plazmja f*

pláž f. (-e) *pludmaļe f, (Gpl -ļu)*

plážovjý adj *pludmales (G)*; p. volejbal *pludmales volejbols*

plebiscit m. (-u, L -u) *plebiscitš m*

plech m. (-u, L -u, Lpl -āch) 1 *skārds m*; krytinový p. *jumta skārds 2* (na pečeni) *pannja f, (cepamā) plāts f, (Gpl -šu) 3*; pl -y <kol., hud.> *metāla pūšamie instrumenti m, pl*

plechovka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skārda kārbja f, skārda bundžja f, (od piva, limonády) skārdeļne f, (Gpl -ņu)*; p. od konzervy *konservu kārba*

plechovjý adj *skārda (G)*; (zvuk) *metāliškš (par skaņu)*

plejádja f. (-y) *plejāde f, (Gpl -žu)*; celā p. osobností *vesela personība plejāde*

plémě n. (plemen[al]-e, D -u/-i, L -ē/-u, Lpl -ech): ⇒ **plemeno**

plemenný adj *šķirnes (G), sugas (G)*; (samec) *vaislas (G)*

plemenjo n. (-al-e, D -u/-i, L -ē/-u, Lpl -ech) 1 (černé, bílé) *rajsē f, (Gpl -šu)*; lidské p. *cilvēku dzimumš m 2* <zool., bot.> *sugja f, šķirne f, (Gpl -ņu)*; nechat na p. *atstāt vaislai*

plenja f. (-y) 1 (dětská) *(bērnu) autiņš m 2*: <anat.> p. mozgová *smadzeņu plēve f, (Gpl -vju)*; zánět mozgových ~ *meningiitš m*

plenární adj: p. schůze (zasedání) *plenārsēde f, (Gpl -žu)*

plenit impf. (3.sg/pl -i) *laupt[īt] (III.1.)*; (něco) *izlaupt[īt] (III.1.)*, *aplaupt[īt] (III.1.)*

plenka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *(bērnu) autiņš m* ♦ je to ještě v ~kách *tas vēl ir sākuma stadijā*; od ~ek *kopš mazām dienām, kopš bērnišas*

plénium n. (-a) *pléniumš m, pilnsapulce f, (Gpl -ču)*

ples m. (-u, L -u/-e, Lpl -ech/-ich) *ballē f, (Gpl -ļju)*; pořádat p. *sarīkot balli*; maškarní p. *masku balle*

plesk int *plaukš!*

pleskat impf. (-á) 1 *plakš[ēt] (III.2.)*, *plīkš[ēt] (III.2.)*; (voda) *plunkš[ēt] (III.2.)*, *šjaks[ēt] (III.2.) 2* (bit) *plīkš[īnāt] (III.1.)*, *sist (sit, sita)**; p. koho po zádech *sist kam pa muguru* ■ **p. se** impf (ve vodě) *šjaks[īnāties] (III.1.)*, *plunč[āties] (II.)*

plesk[nout] pf. (-ne, prēt. -l) 1 *noplakš[ēt] (III.2.)*, *noplīkš[ēt] (III.2.)*; (do vody) *noplunkš[ēt] (III.2.)*, *nošjaks[ēt] (III.2.) 2* (uhodit) *uzplīkš[īnāt] (III.1.)*, *uz[sist] (-sit, -sita)**; p. se do čela *sist (sit, sita)* (sev) pie pieres*

plesniv[ět] impf. (-i, 3.pl -[ēj]) *peļ[ēt] (II.)*

plesnivjý adj (na povrchu) *appelējis (f -usi)*; (uplně) *sapelējis (f -usi)*

plesjo n. (-a, L -el-u) *kalnu ezerš m*

pl[ěst] impf. (-ete, prēt. -etl, pas. -eten, imp. -et) 1 (svetr) *ad[īt] (III.1.)*; (provaz) *vīt (vij, vija)**; (koš, věnec, copy) *pīt (pin, pina)* 2* (vplátat) *iead[īt] (III.1.)*, *ielvīt (-vij, -vija)*, ielpīt (-pin, -pina)**; (co do čeho ko kur); mē do toho *ne-ēt! mani tur iekšā nejauc!* 3 (mást) *muls[īnāt] (III.1.)*, *apmuls[īnāt] (III.1.)*; p. komu hlavu *jaukt (jauc, jauca)* kam galvu 4*: p. (si) (zaměňovat) *jaukt (jauc, jauca)*, saljaukt (-jauc, -jauca)**; (koho/co s kým/čím ko ar ko) 5: sotva ~ete nohama *viņš tikko cilā kājas*; ~ete se mu jazyk *viņam mēle mežgās* ■ **p. se** impf 1 (vmešovat se) (do čeho) *jaukties (jaucas, jaucās)* (kur)*, *mais[īties] (III.1.) (kur)*; p. se do cizých záležitostí *jaukties svešās darīšanās*; p. se pod nohy *maisities pa kājām 2* (mýlit se) *kjūd[īties] (III.1.)*, *mald[īties] (III.1.)*

pleš m. (-e) *plīks pakaušis m, (G -ša)*, *plīks galvvidlus m*

plešatjý adj *plīkpaurnis, plīkgalvainš*

pleit' f. (-ti, pl: D -tīm, L -tich, I -tmi) *(sejas) ādla f, barva ~ti ādas krāsa*

pletenijý adj 1 (svetr, čepice) *adītš*; ~ē zboží *adījumī m, pl, trikotāžja f 2* (košík) *pītš*

pletivjo n. (-a, L -u) (drátěné, proutěné) *pinumš m*

pletjky f. pl. (-ek) (milostně) *mīlas dēkļa f, romānš m*; (s kým ar ko)

pletovjý adj (krém, voda ap.) *sejas (G)*; ~ā barva *sejas krāsa*

plevel m. (-u/-e, L -u/-i) *nezāļe f, (Gpl -ļu)*; zarůst ~em *aizaugt ar nezālēm*

plíc[e] f. pl. (plic) *plaušas f, pl*; zápal *plīcu plaušu karsonis* ♦ říct něco od plíc *pateikt kaut ko tieši*; křičet z plíných *plīcu kliegt pilnā kaktā (rīklē)*

plící adj *plaušu (G)*; p. choroba *plaušu slimība*

plis[ěň] f. (-nē) *pelējumš m*

pliv[at] impf. (-á) *spjaut (spjauj, spjāva)**; (vícekrát) *spjaud[īties] (III.1.)*

pliv[nout] pf. (-ne, prēt. -l) *no[spjauties] (-spjaujas, -spjāvās)**; (na něco) *uz[spjaut] (-spjauj, -spjāva)**; (downit) *ie[spjaut] (-spjauj, -spjāva)**; p. si do dlaní *sal[spjaut] (-spjauj, -spjāva)* plaukstās* ♦ p. někomu do tváře *iesp[aut] kādam sejā*

pliz[ít se] impf. (3.sg/pl -i) (opatrně) *lav[īties] (III.1.)*, *zag[īties] (zogas, zagās)**; (pomalu) *vilkties (velkas, vilkās)**

plně adv *pilnībā*; p. si co uvědomovat *pilnībā ko apzināties*

plněn[í] n. (-i) (úkolů, povinností, požadavků, plánu ap.) *pildīšanja f, izpildīšanja f*

plněn[ý] adj *pildītš*; (čím ar ko)

pln[ít] impf. (3.sg/pl -i) 1 (činit plným) *pild[īt] (III.1.)*, *piepild[īt] (III.1.)*; (co čím ko ar ko); (co do čeho ko kur) 2 (plán, závazky, sliby, rozkazy ap.) *pild[īt] (III.1.)*, *izpild[īt] (III.1.)* ■ **p. se** impf 1 (stávat se plným) *pild[īties] (III.1.) 2* (přání, sen) *piepild[īties] (III.1.)*

plno adv (lidí, práce, věci) *daudz, milzums*; v sále je p. *zāle ir pilna*; je tam p. *lidī tur ir daudz cilvēku*; mám p. *práce man ir daudz darba*; máme p. *času mums ir laika papilnam*

plnohodnotný adj *pilnvērtīgš*

plnoletjý adj *pilngadīgš*; stāt se ~ým *sasníegt pilngadību*

plnoprávnjý adj *pilntiesīgš*

plnotučn[ý] adj: ~é mléko *pilnpienš m*; p. sýr *trekns siers*

plnovous m. (-u, L -u) *pilnbārdja f*

plnjý adj *pilnš*; (koho/čeho ar ko); p. měsíc *pilnmēnesš m, (G -s)*; ~ā moc *pilnvarja f*; ~é rty *pilnigas lūpas*; pracovat na p. *úvazek strādāt pilnu darba slodzi*; v ~é míře *pilnībā* ♦ v ~é parádě *visā (savā) skaistumā*; na ~é obrátky *pilnā sparā*; mám toho ~é *zuby man tas ir līdz kaktam*; z ~a *hrdla pilnā rīklē*; rozhazovat něco ~ými *hrstmi mētāties ar kaut ko uz visām pusēm*

plod m. (-u, L -u) <bot., biol.> *auglis m, (G -ļa)*; <tēz přen.> *nést -y*

nést auglus; <přen.> ~y práce *darba augļi*

plodinja f. (-y) <zeměd.> *kultūra f, zemēdēliskē -y*

lauksaimniecības kultūras

plodit impf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (vydávat plody) *nest (nes, nesa)* auglus, dot (dod, deva)* auglus, raž[ot] (II.) 2* (děti, potomstvo) *rad[īt]*

(III.1.), *laist* (laiz, laida)* *pasaulē 3* (pūsobit: zlo, nenávist ap.) *radīt* (III.1.)

plodnost f, (-i) *auglība* f

plodnīj adj <téz pŕen.> *auglīgš*; (práce, autor, rok) *ražīgš*

plojcha f, (-chy, D.L.-še) *1 laukumš m, platība* f, obytná p.

apdzivojamā platība; přistávací p. *nolaišanās laukums*; letištni p. *lidlaukš m*; ložná p. *bagāžas nodalījums m*; zastavěná p. *apbūvēta teritorija f 2* (povrch) *virsmā* f, p. rybníku *ežera virsma 3* (předmět plochého tvaru) *plakne* f, (Gpl -ņu); šikmá p. *slīpa plakne* ♦ *dostat se na šikmu ~chu nokļūt uz slidena ceļa 4* <mat.> *laukums m*

plojchj adj, (kompar. -šši) (rovj) *līdzenš*; (nizkj) *lēzenš*; (placatj) *plakanš*; ~á láhev *blaškje f, plakanpudele f*, (Gpl -ju); <med.> ~á noha *plakanā pēda*; <sport> ~á dráha *trekš m*

plošinja f, (-y) **1** (rovně místo) *līdzenums m*; <geogr.> *plakankalne f*, (Gpl -ņu); náhorní p. *plāto m, (neskl.) 2* (dopravní) *platforma f*

plošnīj adj **1** *platības* (G), *laukuma* (G); ~á míra *laukuma mērs*; <mat.> p. obsah *laukums m 2* (v celkovým měřítku) *vispārējš*

plot m, (-u, L -ē/-u) *žogš m, sētja f, živj p. dzīvžogš m*; pletený p. *zedeņu žogs*; obehnat co ~em *iežoglot* (II.) *ko* ♦ *jako kúl v ~ě viens kā koks*

plotjna f, (-ny, Gpl -en) *plīšf*, (Gpl -šu)

plout impf, (-uje, přet. -ul, fut. po~uje, imp. -uj) **1** (plavidlo, ryba, mraky) *peldēt* (III.2.); <téz pŕen.> p. s proudem *peldēt pa straumi*; <téz pŕen.> p. proti proudi *peldēt pret straumi 2* (cestovat) *braukt* (*brauc, brauca*)* (*ar laivu, kuģi*); p. lodí *braukt ar kuģi*

ploutjev f, (-ve) (ryb) *spurja f*; (tuleni, potápečská) *pleznja f*

plovárjna f, (-ny, Gpl -en) (přirodní) *peldētavja f*, (bazēn) *peldbaseinš m*

plovoucí adj *peldošš*; p. *pišekplūstošš smiltis*; <fin.> p. kurs *brīvi svārstīgais kurss*

plisjt, plisjt' f, (-ti, pl: D -tem/-tīm, L -tech/-tich, I -tmi) *tūbja f*; (jemná) *filcš m*

plujh m, (-hu, Lpl -zich) *arklš m*; jednoradličný p. *vienlemeša arklš*; sněhový p. *sniega arklš*

plujk m, (-ku, Lpl -zich) <voj.> *pulkš m*; pěši p. *kājnieku pulks*

plukovník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *pulkvejis m*, (G -ža)

plurál m, (-u, L -u/e) <lingv.> *plurālš m*, (G -ja), *daudzskaitlis m*, (G -ja)

pluralitja f, (-y) *plurālismš m*

pluralitni adj *plurālš*

plus I adv **1** <mat.> *plus*; jedna p. *dvē viens plus divi 2* <mat., fyz.> (kladná veličina) *plus*; p. pět stupňů (nad nulou) *plus pieci grādi* (*virš nulles*); p. minus (zhruba) *plus minus II n*, (neskl.)/m, (-u, L -u) **1** <mat.> (znaménko) *plusš m 2* (přednost) *plusš m*

plutonijum [-ny-] n, (-a) <chem.> *plutonijš m*

plyn m, (-u, L -u) *gāze f*, (Gpl -zu); slzný p. *asaru gāze*; zemní p. *dabasgāze f*, (Gpl -zu); zavést p. *ievilkt gāzi*; přidat p. *pieidot gāzi*

plynárjna f, (-ny, Gpl -en) *gāzes rūpnīca f*

plynnē adv (mluvit, číst) *brīvi, tekoši*

plynnīj, adj (skupenství, hmota, palivo) *gāzveida* (jen G)

plynnīj2 adj (feč, čtění) *brīvš, tekošš*

plynifikacije f, (-e) *gāzes piegādāšanja f*, *gāzes vada ievilkšanja f*

plynomēr m, (-u, L -u) *gāzes skaitītājš m*

plynout pf, (-e, přet. -ul, fut. po~e) **1** (o vodě) *tecēt* (*tek, tecēja*)*; (téz řeč, zisky) *plūst* (*plūst, plūda*)*; (čas, život) *iet* (*iet, gāja*)* **2** (vyplývat) (z čeho) *izrietjēt* (III.2.) (*no kā*); z toho ~e, že... *no tā izriet, ka...*

plynovod m, (-u, L -u) *gāzes vadš m*

plynovj adj *gāzes* (G); p. sporák *gāzes plīts*; p. pedál *gāzes pedālis*; ~á komora *gāzes kamera*; ~á maska *gāzmaskja f*

plynule adv (přecházet) *plūstoši*; (zāsobovat) *nepārtraukti*

plynulost f, (-i) *nepārtrauktība f*; p. silničního provozu *nepārtraukta ceļu satiksmes plūsma*

plynullj adj (pohyb, linie, přechod, řeč) *plūstošš*; (zāsobování, výroba, doprava) *nepārtrauktš*

plyš m, (-e) *plīšš m*

plyšovj adj *plīša* (G); ~á hračka *plīša rotaļlieta*

plytvānija n, (-i) (čim) (*kā*) *tērēšanja f*, (*kā*) *škiešanja f*; p. časem/penēzi *laika/ naudas škiešana*

plytvjat impf, (-ā) (čim) *tērēt* (III.) (*ko*), *škiešt* (*škiez, škieda*)* (*ko*); p. časem/penēzi *škiešt laiku/ naudu*; p. slovy (veltī) *škiešt vārdus*

Plzeň f, (-nē) *Plzeņa f, Pilzeņe f* (*pišēta Rietumčehijā*)

plzeňskj adj: ~ē (pivo) *Pilzenes aljus m*

plž m, (-e) <zool.> *gliēmš m*, (G -mja), *gliemezis m*, (G -ža)

pneumatika [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) (*pneimatiska*) *rieplja f*

po, prep II (s A) **1** (prostorová / časová mez) *līdz* (s D); po kolena *līdz ceļiem*; zčervenat / zamilovat se po uši *nosarkt/ iemilēties līdz*

ausim; ozbrojený po zuby *līdz zobiem apbruņots*; až po novověk *līdz pat jaunajiem laikiem* ♦ *mám toho po krk man tas ir līdz kaklam* <kol.> **2** (časově rozpětí) (*často se překládá A*); po nějaký čas *kādu laiku*; po několik dní *dažas dienas*; po celý den *visu dienu*; po celý rok *visu gadu*; po celý život *visu mūžu*; po staletí *gadsimtiem ilgi*; po (celé) generace *veselām paaudzēm 3* (časově pořadí); po prvé *pirmoreiz, pirmo reizi*; po každé *katru reizi II* (s L) **1** (mistně) *pa* (s *Asg, Dpl*); jít po ulici *iet pa ielu*; plout po řece *peldēt pa upi*; uhodit po hlavě *iesist pa galvu*; chodit po úřadech *staigāt pa iestādēm 2* (následnost v čase n. pořadí) *pēc* (s *Gsg, Dpl*); po obědě *pēc pusdienām*; po šesté (hodině) *pēc* (*pulksten*) *sešiem*; po letech *pēc gadiem*; po ránu *no rīta*; jeden po druhém *viens pēc otra* ♦ *je po všem viss ir garām*; je po něm *viņš ir miris, viņš ir beigts 3* (podle) *pēc* (s *Gsg, Dpl*); poznat po hlase *pažīt pēc balss*; chutnat po mandlích *garšot pēc mandelēm 4* (podlínost) *pa* (s D); po jednom *pa vienam*; po dvou *pa diviem*; po částech *pa daļām*; po nocích *pa nakšīm*; po čem to je? (o ceně) *cik tas maksā? 5* (v ustálených spojeních); (žádat co) po dobrém (*lūgt ko*) *ar labu*; (žít si) po svém (*dzīvot*) *pēc sava prāta*; po domácku *mājās gatavots*; po česku *čehu stilā*; po této stránce *šajā ziņā* ♦ *po tom ti nic není gar to tev nav nekādas daļas*

po2 zkr. (pondělí) *pirmdienā*; (v pondělí) *pirmdien*

Pobaltija n, (-i) *Baltija f*, (pobaltské státy) *Baltijas valstis f, pl*, (G -stu)

pobaltskj adj *Baltijas* (G); ~ē státy *Baltijas valstis*

pobavjt pf, (3.sg/pl -i) *izklaidēt* (II.); (rozveselit) *uzjautrjināt* (III.1.)

■ **p. se** *pf izklaidēties* (II.), *uzjautrjināties* (III.1.); (pohovoit si) *patērzjēt* (II.), *papļāpt* (II.)

pobēzi impf: ⇒ **bēzēt**

pobidka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pamudinājums m, stimulš m*;

investiční ~ky *izdevīgi noteikumi investoriem*

pobihjat impf, (-ā) (sem a tam) *skraidīt* (III.1.); (intenzivně) *skraidelēt* (II.)

pobirjat impf, (-ā) (dúchod, plat) *saņemt* (-ņem, -ņēma)*

poblahopřjat impf, (-eje, přet. -ā) *apšveikt* (-sveic, -sveica)*; (komu k čemu *ko ar ko, kur*); p. k povýšení *apsveikt ar*

paaugstinājumu; k narozeninám/ k svátku *apsveikt*

dzimšanas dienā/ vārda dienā

pobliēz I adv *tuvumā*; p. nikdo nebyl *tuvumā neviena nebija*

II prep. (s G) *tuvu* (s D), *tuvu pie* (s *Gsg, Dpl*), *netālu no* (s *Gsg, Dpl*);

p. lesa *tuvu mežam, tuvu pie meža, netālu no meža*

pobocika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *filijāle f*, (Gpl -lu)

pobouřeni n, (-i) **1** (rozrušení) *satraukums m, nemierš m 2* (veřejný neklid) *sašutumš m*; (nad čím, proti čemu *par ko*)

pobouřit pf, (3.sg/pl -i, imp. pobuř/-i) **1** (citově rozrušit) *saļtraukt* (-trauc, -trauca)* **2** (rozzlobit) *sadusmot* (II.), *sakaiktjināt* (III.1.); (koho čím *ko ar ko*); byl ~en tím, že... *viņš bija sadusmots (sašutis), ka...*

■ **p. se** *pf sašust* (*sašūt, sašuta*)*

pobožnj adj (zbožnj) *dievbijīgš*; (nábožnj) *religjozš*

pobreži n, (-i) *piekrašte f*, (Gpl -stu), *krastmalja f*; mořské p. *jūras*

krastš m, jūrmalja f; podél p. *gar piekrasti*

pobřežni adj *piekrastes* (G), *krastmalas* (G), *piejūras* (G); p. plavba *piekrastes kuģniecība*; p. pásmo/ oblast (u moře) *piekrastes*

(*piejūras josta/ rajons*); p. hlídka (zahráňovací) *pludmales patruja*

pobude pf: ⇒ **pobýt**

poburjovat impf, (-uje) **1** (burcovat) *musjināt* (III.1.), *kūdīt* (III.1.);

(koho proti komu/čemu *ko pret ko*) **2** (zlobit) *sadusmot* (II.), *sakaiktjināt* (III.1.); (koho čím *ko ar ko*)

pobyl pf: ⇒ **pobýt**

pobyt m, (-u, L -u/-ē) *uzturēšanš f*, za svēho ~u *savas*

uzturēšanās laikā; místo ~u (stáieho) *dzīvesvietja f*, (přehodného) *uzturēšanās vieta*; povolení k ~u *uzturēšanās atļauja*

pobýt pf, (-ude, přet. -yl, imp -ud) *palikt* (-liek, -lika)*, *uzturjēties*

(III.2.); (krátce) *uzkavjēties* (II.); ~yl tam jen pár dní *viņš tur palika tikai pāris dienu*

pobytovj adj: ~é náklady *uzturēšanās izdevumi*; p. zájezd *vairākdienu ekskursija* (*ar gulēšanu*)

pobývjat impf, (-ā): ⇒ **pobýt**

pocakjat pf, (-ā) *apšjaktjēt* (III.1.); (hodně) *nošjaktjēt* (III.1.)

poceni n, (-i) *svišanja f*

pocit m, (-u, L -u) *sajūtja f*; p. viny/ chladu *vainas/ aukstuma sajūta*;

mám p., že... *man ir sajūta, ka...*, *man šķiet, ka...*; se smišenými ~y *ar dalītām jūtām*

pocitit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -tēn, imp. -cit), **pocitjovat** impf, (-uje)

saļjust (-jūt, -juta)*; (dlouhodobě) *izļjust* (-jūt, -juta)*; p. zimu/ bolest *sajust aukstumu/ sāpes*; p. následky (čeho) *izjust* *sekas*

poct[a] f, (-y) *god[s] m, pagodinājums[s] m*; vzdāt ~u (komu) *parādīt godu (kam)*; k ~ē (koho/čeho) *par godu (kam)*; je to pro mě velká p. *man tas ir liels gods (pagodinājums)*; prokázat komu poslední ~u *parādīt kam pēdējo godu*

poct[īt] pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn, imp. -i, -ēte) <kníž.> *pagod[īnāt (III.1.)*; (koho čim ko ar ko); p. co svou přítomností *pagodināt ko ar savu klātbūtni*

poctivē adv *godīgi*; (svēdomitē) *godprātīgi*; p. vzato *godīgi sakot*; p. vydělané peníze *godīgi nopelnīta nauda*

poctivost f, (-i) *godīgums[s] m*; (svēdomitost) *godprātība f*

poctivj[is] adj *godīgs*; (svēdomitj) *godprātīgs*

počas[is] n, (-i) *laik[s] m (metroloģiskais)*; pēknē/špatnē p. *labs/ slihts laiks*; stālél/ promēnlivē p. *pastāvīgs/ mainīgs laiks*; zmēna p. *laika maiņa*; za každēho p. *jebkuros laika apstākļos*; za nepříznivého p. *sliktā laikā, sliktos laika apstākļos*

počatečni adv *sākuma (G)*; p. stadium *sākuma stadija*

počāt[ī]ek m, (-ku, Lpl -cīh) *sākums[s] m*; p. 20. stoletī *20. gadsimta sākums*; na ~ku roku *gada sākumā*; z ~ku *sākumā*; od ~ku do konce *no sākuma līdz beigām*

počātkem prep. (s G) *sākumā (s G po slovu)*; p. roku/ mēšice *gada/ mēneša sākumā*

počest f, (jen N.A); na p. (koho/čeho) *par godu (kam)*

počestn[is] adj *godīgs, godprātīgs*; (člověk též) *krietns, kārtīgs*; (dívka též) *tīk[is], tīkumīgs*; mám ~ē *ūmysly man ir godīgi nodomi*

poč[īt] m, (-tu, L -tu) **1** *skait[s] m*; (množství) *daudzums[s] m*; v plnēm ~tu *pilnā skaitā*; v hojnēm ~tu *lielā skaitā*; celkovj p. *kopskait[s] m*; rekordn p. *rekordliels skaits*; bez ~tu *bez skaita 2* <mat.> *rēķin[s] m*; diferenciāln p. *diferenciālrēķin[s] m 3*; pl ~ty (školni předmět) *aritmētika f*

početj[is] n, (-i) (*bērna iņņemšana f*, neposkvmenē p. *šķīstā iņņemšana*)

početnē adv **1** (silnēšī, vēšī) *skaitliski*; p. zastoupenj *daudzskaitlīgi pārstāvēts 2* (matemātiski) *aritmētiski*

početni adv **1** (převaha, stav) *skaitlisk[s] 2* (úloha) *aritmētikas (G)*; (chyba) *aritmētisk[s]*

početn[is] adj *loti liels, daudzskaitlīgs*; ~ā rodina *liela ģimene*; ~ā ūčast (na schůzi ap.) *laba apmeklēšana, liels dalībnieku skaits*

počin m, (-u, L -u) <kníž.> (skutek) *darb[s] m*; (jednání) *rīcība f*

počinaje, počinajic prep. (s I) *sākot ar (s I)*; p. 1. lednem *sākot ar 1. janvāri*

počinān[is] n, (-i) <kníž.> *uzvedība f, uzvešana f*

počin[āt] impf, (-ā) <kníž.> (co, s čim) *sākt (sāk, sāka)* (ko) ■ p. si* impf <kníž.> (jednat) *rīkoties (II.)*; (chovat se) *izturēties (III.2.)*, *uzvesties (-vedas, -vedās)**; p. si sprāvnē *rīkoties pareizi*

poč[īt] pf, (-ne, prēt. -al, pas. -at, imp. -ni, -nēte) <kníž.> **1** (co, s čim) *ie[s]ākt (-sāk, -sāka)* (ko), uz[s]ākt (-sāk, -sāka)* (ko)*; co si počnu? *ko lai es daru? 2* (dítě) *ie[ņ]emt (-ņem, -ņēma)* (bēnu)*

poč[īt]ač m, (-e) (elektroniskj) *dator[s] m*; domāci p. *sadzīves dators*; osobn p. *personālais dators*; přenosn p. *portatīvais dators*, (laptop) *klēpj dators m*

poč[īt]ačovj[is] adj *datora (G), datoru (G), dator-*; ~ā sit' *datoru tīk[s]*; p. hra *datorspēle f, (Gpl -ju)*; p. program *datorprogramma f, p. virus datorvīrus[s] m*; p. jazyk *datorvalod[a] f, ~ē* vybaveni *datora aprīkojums*

poč[īt]ān[is] n, (-i) *skaitlīšana f, (počty) rēķin[is] m, pl*; p. z hlavy *rēķini galvā*

poč[īt]āt impf, (-ā) **1** (zjišťovat počet) *skait[īt] (III.1.)*; p. od jedné do desíti *skaitīt no viens līdz desmit* ♦ p. každou korunu *skaitīt katru kapeiku 2* (provádět početní výkon) *rēķināt (III.1.)*; p. z hlavy/ na prstech *rēķināt galvā/ uz pirkstiem 3* (fadt mezi) *uzskat[īt] (III.1.)*; p. koho k svjm přátelūm *uzskatīt ko par savu draugu*; ~ā se mezi nejlepší šachisty *viņš tiek uzskatīts par vienu no labākajiem šahistiem 4* (myslet si) *uzskat[īt] (III.1.)*, *dom[āt] (II.) 5* (spolēhat) (s kým/čim, na koho/co) *rēķināties (III.1.) (ar ko)*; p. s něči pomoci *rēķināties ar kāda palīdzību*; se mnou *mūžes p. ar mani tu vari rēķināties*

počk[āt] impf, (-ā) **1** (na koho/co) *pagaid[īt] (III.1.) (ko), uzgaid[īt] (III.1.) (ko)*; ~ej (na mē) *pagaid[īt] (manij)*; ~ejte tady! *uzgaidiet šeit!* ♦ jen ~ej! *nu pagaidi! 2* (odložit) (s čim) *nogaid[īt] (III.1.) (ko) 3* (jako vsuvka) *pag, pagaidi*

počtvrtē adv *četurto reizi*

počur[āt] pf, (-ā) *apčurāt (II.)*, *piečurāt (II.)* ■ **p. se** pf *apčurāties (II.)*; p. se do kalhot *piečurāt (II.) bikses*

pod prep I (s I) **1** (směrování n. poloha) *zem (s Gsg, Dpl)*; ležet p. stolem *stāvēt zem galda*; spadnout p. stūlī *nokrist zem galda*; bydlī ~e mnou *viņš dzīvo zem manis*; vesnice p. horami *ciemats kalna pakājē* ♦ držet (co) p. pokličkou *turēt sveci zem pūra*; smát se

p. fousy *smieties bārdā*; házet klacky p. nohy *bāzt (mest) sprunguļus riteņos*; hoři mu pūda p. nohama *viņam zeme deg zem kājām 2* (okolnost); p. cizim jménem *ar svešu vārdu*; p. podmínkou, že... *ar noteikumu, ka...*; je p. přísahou *viņš ir devis zvērestu, viņš ir zvērējis*; je p. vlivem (čeho) *viņš ir (kā) ietekmē II (s A) 1* (nižši mira); p. pět kilogramů *mazāk par pieciem kilogramiem*; (pět stupňů) p. nulou *(pieci grādi) zem nulles*; to je p. mou úroveň *tas ir zem mana līmeņa*; je to p. vši kritiku *tas ir zem jebkādas kritikas 2* (horní hranice) *līdz (s D)*; voda mu sahā až p. bradu *ūdens viņam sniedz līdz pat zodam*; sukně p. kolena *svārki līdz celim*

podān[is] n, (-i) **1** (přhlášky, žádosti, stížnosti) *iesniegšan[a] f, (dopisu, telegramu) nosūtīšan[a] f, (zavazadla (bagāžas) nodošan[a] f, p. ruky rokaspiedienj[s] m 2* (žádost, písemnost) *iesniegums[s] m*; p. u soudu *iesniegums tiesai 3* (umělecké) *izpildījums[s] m, sniegums[s] m*; v p. koho *kāda izpildījumā*; v ústním p. *mutiski, mutvārdos 4*) *piespēle f, (Gpl -ju)*; (servivování) *servēšan[a] f, ser[ve] f, (Gpl -vju)*

podārenj[is] adj (zdařilj) *sekmīgs, veiksmīgs*; (povedenj) *(labi) izdevj[is] (f -usies)*

podāri[īt] se pf, (3.sg/pl -i) *iz[doties (-dodas, -devās)**; ~ilo se mu to viņam *tas izdevās*

pod[āt] pf, (-ā, pas. -ān) **1** (předat) *pa[dot] (-dod, -deva)*, pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; (komu co kam ko); p. komu sūl *padot (pasniegt) kam sāli 2* <sport> (přhrát) *piespēlēt (II.)*; (servirovat) *servjēt (II.) 3* (pokrm, nápoj) *pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; p. komu kāvu *pasniegt kam kafiju 4* (ruku) *sniegt (sniedz, sniedzā)*, pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; p. komu ruku *sniegt kam roku*; p. si ruce *sarokloties (II.)*; p. ženē rámē *piebāvēt (II.) sievieteļi elkoni* ♦ p. někomu pomocnou ruku *sniegt kādam palīdzīgu roku 5* (předložit) *ie[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; (telegram, dopis) *nosūt[īt] (III.1.)*; (zavazadlo) *no[dot] (-dod, -deva)**; p. žalobu/ návrh *iesniegt sūdzību/ priekšlikumu*; p. demisi *demisionjēt (II.) 6* (vytvořit) *sniegt (sniedz, sniedzā)**; p. dobrj výkon (čeho) *labi pa[veikt] (-veic, -veica)* (ko)*; p. definici (čeho) *definjēt (II.) (ko)*; p. svědectví (o čem) *sniegt liecību (par ko)*; p. zprávu (komu) *sniegt ziņojumu (kam), ziņ[ot] (II.) (kam)*

podatel[is] n, (-ny, Gpl -en) *reģistratūr[a] f*

podāv[āt] impf, (-ā) **1** (předávat) *pa[dot] (-dod, -deva)*, pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; (komu co kam ko); p. komu lēk (po hodině) *dot (dod, deva)* kam zāles 2* <sport> (servirovat) *servjēt (II.) 3* (pokrm, nápoj) *pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; oběd se ~ā v jednu hodinu *pusdienas ir pulksten vienos 4* (ruku) *sniegt (sniedz, sniedzā)*, pa[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; p. komu ruku *sniegt kam roku*; p. si ruce *sarokloties (II.) 5* (předkládat) *ie[s]niegt (-sniedz, -sniedzā)**; (telegram, dopis) *nosūt[īt] (III.1.)*; p. žalobu/ návrh *iesniegt sūdzību/ priekšlikumu*; p. demisi *demisionjēt (II.) 6* (vytvářet) *sniegt (sniedz, sniedzā)**; p. dobrj výkon (čeho) *labi pa[veikt] (-veic, -veica)* (ko)*; p. definici (čeho) *definjēt (II.) (ko)*; p. svědectví (o čem) *sniegt liecību (par ko)*; p. zprávu (komu) *sniegt ziņojumu (kam), ziņ[ot] (II.) (kam)*

podbrad[ī]ek m, (-ku, Lpl -cīh) *dubultzod[s] m*

podceñ[īt] pf, (3.sg/pl -i), **podceñ[ī]ovat** impf, (-uje) (no) *vērtēt (II.) par zemu*

poddanj[is] m, (-ēho), **poddanjā f, (-ē) 1** (nevolnik) *dzimtcilvēks m 2* (v monarchii) *pavalstnieks m, pavalstniecē f, (Gpl -ču)*

pode prep: ⇒ **pod**

Podēbradj[is] m, pl, (-) *Podēbradj[is] m, pl (pilsēta Čehijas centrālajā daļā)*

podej[te] pf *padod(iet)!, pasniedz(iet)!*; ⇒ **podat**

podēkovān[is] n, (-i) *pateicība f, (komu za co kam par ko)*

podēk[ī]ovat pf, (-uje) **1** (komu za co) *pa[teikties] (-, -teicās)* (kam par ko), (pa)sacīt (-saka, -sacija)* paldies (kam par ko)*; p. na pozdrav *at[ņ]emt (-ņem, -ņēma)* sveicienu*; p. kvētinami *pateikties ar ziediem*; za to mūžes p. sām sobē *par to tu vari pateikties pats sev ■ p. se pf 1*: p. (se) (odmítnout) (ar *pateicību*) *at[teikties] (-, -teicās)*, (ar *pateicību*) at[sacīties (-sākās, -sacījās)* 2* (z funkce) *at[kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (no amata)*

podēl prep. (s G) *gar (s Asg, Dpl)*; p. feky *gar upi*

podēl[īt] pf, (3.sg/pl -i) (koho čim) *izda[īt] (III.1.) (kam ko) ■ p. se pf (s kým o co) *da[īt]ties (III.1.) (ar ko kur)*; p. se o svē dojmj *dalities savos iespaidos**

podēlnē adv *gareniski*; složit list p. *salocīt papīru gareniski*

podēlnj[is] adj *garenisk[s]*

podēpis[ī]ovat impf, (-uje): ⇒ **podepsat ■ p. se** impf: ⇒ **podepsat se**

podēp[ī]rīt pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) <tēž přen.> *atbalst[īt] (III.1.)*; p. (si) hlavu rukama *atbalstīt galvu rokās*; p. koho morālne

- atbalstīt ko morāli* ■ **p. se** pf *atbalstīties* (III.1.); (o co uz kā, pret ko); p. se lokty o stūl *atbalstīties ar elkoņiem uz galdā*
- podepsanīj** l adj (smlouva, doklad ap.) *parakstītš* II m. (-ého), ~ā f, (-é) *parakstīties m, parakstīties f*; niže p. *apakšā parakstīties*
- podepšat** pf, (-īše, prēt. -sal, pas. -sān, imp. -iš) *parakstīt* (III.1.) ■ **p. se** pf *parakstīties* (III.1.); p. se plnym jménem *parakstīties ar pilnu vārdu*
- podešjēv** f, (-vu) *zofe f, (Gpl -ju)*
- podezirjat** pf, (-á) (koho z čeho) *turēt* (III.2.) *aizdomās* (ko par ko)
- podeziravj** adj *aizdomu pilnš*
- podezēle** adv *aizdomīgi*; (podeziravē) ar *aizdomām*
- podezrelj** adj **1** *aizdomīgš*; ~ē znāmōstī *aizdomīgas pazīšanās* 2: je p. z krádežel/ z vraždy/ z spáchāni trestného činu *viņš tiek turēts aizdomās par zādzību/ slepkavību/ kriminālnozieģuma izdarīšanu*
- podezrenj** l n, (-i) *aizdomj* as f, pl; být v p. *tikt turētam aizdomās*; mít p. na koho *turēt aizdomās ko*; mám p., že... *man ir aizdomas, ka...;* zatknout koho pro p. (z čeho) *apcietināt ko uz aizdomu pamata* (par ko)
- podezřivjat** pf, (-á): ⇒ **podezřirat**
- podhodnotit** pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) *novērtēt* (II.) *par zemu*
- podil** m, (-u, L -u/-e) **1** (dil, část) *dāļa f, tiesa f*, p. z vřdēku *peļņas daļa*; členský p. *paļa f* ♦ lvi p. *lauvas tiesa* 2 (na ūspēchu, ve sprāvē) *dālība f*, mít p. na práci *piedalīties darbā*; **3** <mat.> *dālījums m*
- podijiet se** impf, (-i, 3.pl -ejī) (na čem) *piedalīties* (III.1.) (*kur*), *ņemt* (*ņem, ņēma*) *dālību* (*kur*)
- podilnīk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **podilnicje** f, (-e, Gpl -) (společnik) *partneris m, partnerje f*; (spoluvalstnik) *līdzīpašnieks m, līdzīpašniece f, (Gpl -ču)*; (majitel akci) *akcionāris m, akcionārije f*; *dāļas īpašnieks m, īpašniece f, (Gpl -ču)*
- podilovj** adj: p. *fond paju sabiedrība*
- podijit se** impf, (-ēje, prēt. -ēl, imp. -ēj) *paļikt* (-liek, -lika)*, *paļust* (-zūd, -zuda)*; kam se ~ēl? *kur viņš ir palicis?*; kam se jen ~ējeme? *kur gan mēs ieksimies?*; kam bychom se ~ēli bez vás! *ko gan mēs bez jums iesāktu!*
- pōdijum** [-dy-] n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) (koncertni) *estrāde f, (Gpl -žu), skatuļve f, (Gpl -vju)*; (tribuna) *tribūne f, (Gpl -ņu)*; (na jēvišt) *podestis m*
- podiv** m, (-u, L -u) *izbrīnš m*; ku ~u (jednoduchy) *apbrīnojami*, (nic neēkl) *kā par brīnumu*; je s ~em, že... *apbrīnojami, ka...*
- podivānā f**, (-é) *skatš m* ♦ to stoji za ~ou to *ir vērts apskatīt, to ir vērts redzēt*
- podivjat se** impf, (-á) **1** *paskatīties* (III.1.); (zkoumavē) *paļraudzīties* (-raugās, -raudzjās)*, *palūkoties* (II.); (na koho/co uz ko); (nahlēdnout) *ieskatīties* (III.1.), *ielūkoties* (II.); p. se za kym *noskatīties* (III.1.) *pakaļ kam, noļraudzīties* (-raugās, -raudzjās)* *pakaļ kam*; p. se kolem *paskatīties* (*paraudzīties, palūkoties*) *apkārt*; p. se do zrcadla *paskatīties* (*ieskatīties*) *spogulī*; p. se do slovníku *paskatīties* (*ieskatīties*) *vārdnīcā*; p. se na hodinky *paskatīties pulkstenī*; p. se do novin *ieskatīties avīzē*; p. se komu do oči *paskatīties* (*ieskatīties*) *kam acīs*; p. se z okna *paskatīties pa logu*; p. se do svēta (projet) *izbraukāt* (II.) *pasauli* **2** (sledovat) (na co) *paskatīties* (III.1.) (ko); p. se na televizi/ na film *paskatīties televizoru/ filmu* **3** (poohlēdnout) (po kom/čē) *pameklēt* (II.) (ko) **4** (navštīvit) (ke komu) *ieliet* (-iet, -gāja)* (*pie kā*), *apciemot* (II.) (ko); nepřijdeš se k nám p.? *vai tu pie mums neienāksi?* **5**: ~ej (se) (výzva, domlva, překvapeni) *skat, paskat, paklau*; ~ej (se), takhle by to nešlo *skat (klau), tā tas neies cauri*
- podivn** m, (-a, Npl -i/-ovē), **podivnīka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *savādnīks m, savādnīce f, (Gpl -ču)*; *dīvainis m, (G -ņa), dīvaine f, (Gpl -ņu)*
- podivjīt se** pf, (3.sg/pl -i) (komu/čē) *nobrīnīties* (III.1.) (*par ko*), *izbrīnīties* (III.1.) (*par ko*)
- podivnē** adv *dīvaini, jocīgi*; (neobvykle) *neparasti*
- podivnīj** adj *dīvainš, jocīgš*; (neobvyklj) *neparatš*
- podivovāt se** impf, (-uje) (komu/čē) *brīnīties* (III.1.) (*par ko*)
- podivuhodnīj** adj *apbrīnojams*; (zāzračnj) *brīnumainš*
- podjatost** f, (-i) <knīž.> *ieinteresētība f, neobjektivitāte f*; vinit koho z osobni ~i *apvainot ko personīgā ieinteresētībā*
- podjedz** m, (-u, L -u) *tunēlis m, (G -ja), caurbrauktuļve f, (Gpl -vju)*
- podklad** m, (-u, L -u/-ē) **1** <tēz přen.> *pamatš m*; na jakēm ~ē? *uz kāda pamata?*; tyto úvahy jsou bez ~u *jūs aizdomām nav pamata* **2**: pl ~y (pro zprāvu ap.) *datļ m, pl, informācija f* **3** (pozadī) *fonš m, pamatš m*; na bilēm ~ē *uz balta fona*
- podkolenīky** f, pl, (-ek) *pusgaršs zeķes f, pl*
- podkovā** f, (-y) *pakavš m*
- podkrovj** l n, (-i) *bēniņi m, pl*; (byt) *mansardš m*
- podlaħa** f, (-hy, D,L -ze) *grīda f*; hlinēnā p. *klonš m*; parketovā p. *parketa grīda*; prkennā p. *dēļu grīda*; hadr na ~hu *grīdas lupata*
- podlahovj** adj *grīdas* (G), *grīdu* (G); ~ā krytina *grīdas segums*
- podlaħj** l n, (-i) *stāvš m*; podzemni/ nadzemni p. *virszemes/ pazemes stāvs*
- podle** prep, (s G) **1** (podēl) *gar* (s *Asg, Dpl*); jīt p. řēky *iet gar upi*; stromy p. cesty *koki gar ceļu* **2** (mēřtko hodnoceni) *pēc* (s *Gsg, Dpl*); p. mých hodinek *pēc mana pulksteņa*; poznat p. hlasu *atpazīt pēc balss*; znāt p. jmēna *pazīt vārda pēc* **3** (v souladu s) *pēc* (s *Gsg, Dpl*); p. poslední módy *pēc pēdējās modes*; p. předpisů *pēc priekšrakstiem*; p. očekávání *kā tas tika gaidīts*; p. okolnosti *atkarībā no apstākļiem*; p. možnosti *pēc iespējas*; film p. Hrabala *filma pēc Hrabala romāna motīviem* ♦ p. všeho *acīmredzot, droši vien, kā viss liecina* **4** (odvolání k někomu): p. mě, p. mého *manuprāt, pēc manām domām*; p. tebe, p. tvého *tavuprāt, pēc tavām domām*; p. něj *viņaprāt, pēc viņa domām*; p. ni *viņaspriāt, pēc viņas domām*; p. nás *mūsaprāt, pēc mūsu domām*; p. vás *jūsaprāt, pēc jūsu domām*; p. nich *viņuprāt, pēc viņu domām*; p. otce *tēvaprāt, pēc tēva domām*; p. Aristotela *Aristoteļaprāt, pēc Aristoteļa domām*; p. zpráv *kā izriet no ziņām*
- podlěħat** impf, (-á) **1** (být podřizen) (komu/čē) *būt* (*ir, bija*) *pakļautšam* (*kam*), *pakļauties* (-kļaujas, -kļāvās)* (*kam*); ~ā to dani tas *ir apliekams ar nodokli* **2**: ⇒ **podlehnout**
- podleħnout** pf, (-ne, prēt. -) (soupeři, nepříteli) (komu/čē) *tikt* (*tiek, tika*) *sakautšam, ciest* (*cieš, cieta*) *sakāvi*; (přesile) *paļdoties* (-dodas, -devās)* (*kam*); město ~lo nepříteli *pilsēta tika sakauta, pilsēta cieta sakāvi*; p. nemocil zranění *noļmirt* (-mirst, -mira)* *no slimības/ no ievainojuma*; p. něčimu vlivu/ nátlaku *paļkļauties* (-kļaujas, -kļāvās)* *kāda ietekmei/ spiedienam*; p. zkáže (o ovoci) *bojāties* (II.); p. panice/ pokušení *krist* (*krit, krita*) *panikā/ kārdinājumā*
- podlěħat** impf, (-á) (komu) *piegļaimoties* (II.) (*kam*), *pielišķlēties* (II.) (*kam*), *pieļīst* (-lien, -lida)* (*kam*)
- podlězvaj** adj *lišķīgš, glaimīgš*; (servilni) *iztapīgš*
- podlězt** pf, (-eze, prēt. -ezi, imp. -ez) (co, pod čim) *paļīst* (-lien, -lida)* *apakšā* (*zem kā*)
- podlitinā** f, (-y) (krevni) *asins izplūdums m*; (modřina) *ziļums m*
- podlomjīt** pf, (3.sg/pl -i) **1** (nalomit) *aizļaut* (-lauz, -lauza)*, *ielļaut* (-lauz, -lauza)* **2** (oslabit) *saļaut* (-lauz, -lauza)*; (zdravi, autoritu) *iedraglāt* (II.) ■ **p. se** pf *saļodzīties* (III.1.); ~ily se mu nohy *viņam saļodzījās kājas*
- podlost f**, (-i) *nelietība f, zemiskums m*; to byla p. *tas bija zemiski*
- podloubj** l n, (-i) <archit.> *arkāde f, (Gpl -žu)*
- podloženj** adj (stížnost, obvinění, argument ap.) *pamatotš*
- podloħj** l n, (-i) <geol.> *pamatšme f, (Gpl -mju), augsnes apakškārtļa f, (skalnatē) pamatēzis m, (G -ža)*
- podloħjīt** impf, (3.sg/pl -i) **1** (co pod co, co čim) *paļīkt* (-liek, -lika)* (*apakšā*) (*ko kam*) **2** (názory, teorie) (co čim) *pamatot* (II.) (*ko uz kā*), *balstīt* (III.1.) (*ko uz kā*)
- podloħka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *paliktņis m, (G -ņa)*; (pod maticí) *paplākšne f, (Gpl -šņu), starplikā f*
- podlīj** adj *nelietīgš, zemiskš*
- podmanjīt** (si) pf, (3.sg/pl -i), **podmaņovat** (si) impf, (-uje) <oboji knīž.> **1** (násilim) *paļkļaut* (-kļauj, -kļāva)* **2** (citově) *savaldzināt* (III.1.); (koho čim ko ar ko)
- podmāsļj** l n, (-i) *paniļas f, pl*
- podmēt** m, (-u, L -u) <lingv.> *teikuma priekšmetš m*
- podminēnē** adj <knīž., práv.> *nosacīti*; odsoudit koho p. *notiesāt ko nosacīti*; propustit koho p. *atbrīvot ko nosacīti*
- podminēnīj** adj <knīž.> *nosacījuma* (G); <prāv.> p. trest *nosacīti atlikts sods*; <biol.> p. reflex *nosacījuma reflexs*
- podminjīt** pf, (3.sg/pl -i) *nosacīt* (-saka, -sacija)*, *noļteikt* (-, -teica)*; vzrůst byl ~ěn skutečnosti, že... *pieaugumu noteica apstākļi, ka...;* svou podporu ~il tím, že... *kā nosacījumu savam atbalstam viņš izvirzīja...*
- podmīnīka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *nosacījums m, noteikums m*; klást (si) (stanovit (si)) ~ky *izvirzīt noteikumus*; přistoupit na ~ky *piekāpties noteikumiem*; pod ~kou, s ~kou *ar nosacījumu* **2**: pl ~ky (okolnosti) *apstākļi m, pl*; za těchto ~ek šajos apstākļos; za všech ~ek *iebbkuros apstākļos*; (pracovat) v těžkých ~kách *smagos* (*grūtos*) *apstākļos* **3** <kol.> (trest) *nosacīts sodš m*; dostat ~ku *dabūt nosacītu sodu*
- podmīnkovj** adj: <lingv.> ~ā vēta *nosacījuma teikums*
- podmīnovaci** adj: <lingv.> p. způsob *vēļējuma izteikšme f, (Gpl -mju), kondicionālis m, (G -ja)*
- podmīņovat** impf, (-uje): ⇒ **podmīnit**

podmořský adj *zemūdens* (G); p. kabel *zemūdens kabelis*
podnájem m, (-mu, L -mu) (*apakšīrnie|je f*, bydlel v ~mu *īrēt dzīvokli* (*īstabu*), *dzīvot īrētā dzīvoklī* (*īstabā*); dát do ~mu *izīrēt* (II.); hledat p. *meklēt dzīvokli* (*īstabu*)
podnájemník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **podnájemnice** f, (-e, Gpl -) *apakšīrnie|ks m*, *apakšīrnie|ce f*, (Gpl -ču)
podnapíllý adj *iereib|is* (f -usi), *ieskurb|is* (f -usi); v ~ém stavu *reibumā*, *skurbumā*
podneb|í n, (-i) *klimat|s m*; p. přímořské/ vnitrozemské k. *jūras/ kontinentāls klimats*; mírně k. *mērens klimats*
podněc|ovat impf, (-uje) **1** (vyvolávat) *izrais|īt* (III. 1.), *rad|īt* (III. 1.); p. zájem *izraisīt interesi* **2** (povzbuzovat) (koho k čemu) *ros|jināt* (III. 1.) (*ko uz ko*), *mud|ināt* (III. 1.) (*ko uz ko*); p. koho k zamýšlení (o čem) *rosināt ko uz pārdomām* (*par ko*) **3** (pobuřovat) *kūd|īt* (III. 1.); (koho k čemu *ko uz ko*); (koho proti komu/čemu *ko pret ko*)
podnes adv *līdz šim laikam*
podnět m, (-u, L -u) *ieros|me f*, (Gpl -mju), *iniciatīv|a f*, z ~u koho, na p. koho *pēc kā ierosmes*; dát p. (k čemu) *ieros|jināt* (III. 1.) (*ko*)
podnětný adj (kniha, diskuse) *rosinoš|s*; (člověk) *iniciatīvas bagāt|s*
podník m, (-ku, Lpl -cích) **1** (výrobní) *uzņēmum|s m*; (instituce) *iestā|de f*, (Gpl -žu); průmyslový p. *rūpniecības uzņēmums*; noční p. *naktsklub|s m*, *naktslokāl|s m* **2** (společenský, kulturní, sportovní) *pasākum|s m*
podnikán|í n, (-i) *uzņēmējdarbīb|a f*
podnik|at impf, (-ā) **1** (provazovat hospodářskou činnost) *nodarb|oties* (II.) *ar uzņēmējdarbību* **2** (cesty) *doties* (*dodas*, *devās*)*; ⇒ **podniknout**
podnikatel m, (-e, Npl -é), **podnikatel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *uzņēmē|js m*, *uzņēmē|ja f*
podnikatelský adj (týkající se podnikání: zisk, forma, etika ap.) *uzņēmējdarbības* (G); (týkající se podnikatelů: kruhy, seskupení ap.) *uzņēmēju* (G); p. plán *biznesa plāns*; ~ā činnost *uzņēmējdarbība f*
podnikavý adj *uzņēmīg|s*
podnik|nout pf, (-ne, přet. -l) *pa|sākt* (-sāk, -sāka)*, *uz|sākt* (-sāk, -sāka)*; p. cestu/ výlet *doties* (*dodas*, *devās*)* *ceļā/ ekskursijā*; p. útok *veikt* (*veic*, *veica*)* *uzbrukumu*; p. opatření/ přípravu (k čemu) *veikt pasākumus/ sagatavošanās darbus* (*kam*); p. kroky *spert* (*sper*, *spēra*)* *soļus*; co ~neme? *ko darīsim?*
podnikový adj *uzņēmuma* (G)
podn|ít pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -nit) **1** (vyvolat) *izrais|īt* (III. 1.), *rad|īt* (III. 1.); p. zájem *izraisīt interesi* **2** (povzbudit) (koho k čemu) *ros|jināt* (III. 1.) (*ko uz ko*), *pamud|ināt* (III. 1.) (*ko uz ko*); p. koho k přemýšlení (o čem) *rosināt ko padomāt* (*par ko*) **3** (pobuřit) *sakūd|īt* (III. 1.), *uzkūd|īt* (III. 1.); (koho k čemu, proti komu/čemu *ko uz ko*, *ko pret ko*)
podnos m, (-u, L -el-u) *paplā|te f*, (Gpl -šu)
podob|a f, (-y) **1** (podobnost) *līdzīb|a f*, (mezi kým/čim *starp ko*, *kā starpā*) **2** (vzhled) *izskat|s m*; ~ou je celý otec *pēc izskata viņš ir līdzīgs tēvam* **3** (forma, povaha) *veid|s m*, *form|a f*; nabývat ~y *iegūt formu*; v ~ě čeho *kā veidā* (*formā*); v ~ě koule *lodveida*; v žádně ~ě *nekādā veidā* (*formā*) ♦ ukázat se v pravě ~ě *parādīt savu īsto seju*
podob|at se impf, (-ā) (komu/čemu) *līdz|ināties* (III. 1.) (*kam*), *būt* (ir, *bija*) *līdzīg|am* (*kam*); to se mu ~ā *tas pēc viņa izskatās* ♦ p. se jak vejce *vejci būt līdzīgiem kā divām ūdens lāsēm*
podobenstv|í n, (-i) *līdzīb|a f*, *alegorij|a f*
podobiz|na f, (-ny, Gpl -en) *portret|s m*
podobně adv *līdzīgi*; a tak p. (atp.) *un tamlīdzīgi* (*u. tml.*)
podobnost f, (-i) *līdzīb|a f*, (komu/čemu *kam*)
podobný adj **1** *līdzīg|s*; (komu/čemu *kam*); jsou si ~i *viņi ir līdzīgi* (*viens otram*) **2** (obdobný) *līdzīg|s*; (toho druhu) *tamlīdzīg|s*; mám ~é problémy *man ir līdzīgas problēmas*; něco ~ého *kaut kas tamlīdzīgs*
podot|knout pf, (-kne, přet. -kl, pas. -čen/-knut), **podotýk|at** impf, (-ā) *piezīm|ēt* (II.); (dodat) *piel|bilst* (-bilst, -bilda)*, *piemet|ināt* (III. 1.)
podpál|it pf, (3.sg/pl -i, imp. podpāl), **podpāl|ovat** impf, (-uje) *aizdedz|ināt* (III. 1.), *piel|aist* (-laiž, -laida)* *uguni* (*kam*); p. v kamnech *iekur|ināt* (III. 1.) *krāsni*
podpat|ek m, (-ku, Lpl -cích) *papē|dis m*, (G -ža); bez ~kū *bez papēžiem*; boty s vysokým ~kem *augstpapēžu kurpes*
podpaž|(d)|í n, (-i) *padu|se f*, (Gpl -šu), *azo|te f*, (Gpl -šu) <zast.>, nést co v p. *nest ko azotē*
podpě|ra f, (-ry, D,L -ře) *balst|s m*, *atbalst|s m*
podpír|at impf, (-ā) *balst|īt* (III. 1.), *atbalst|īt* (III. 1.); p. (si) hlavu rukama *balstīt galvu rokās* ■ **p. se** impf (o co) *balst|īties* (III. 1.) (*uz kā*), *atbalst|īties* (III. 1.) (*uz kā*)

podpis m, (-u, L -u) *parakst|s m*; vlastnoruční p. *pašrocīgs paraksts*; nečítelný p. *neskaidrs* (*nesalāsāms*) *paraksts*; dát k ~u *dot parakstīt*
podpis|ovat impf, (-uje) impf, (-uje): ⇒ **podepsat** ■ **p. se** impf: ⇒ **podepsat se**
podpisov|ý adj: p. vzor *paraksta paraugs*; ~é právo *paraksta tiesības*; p. arch *klātesošo saraksts*; ~ā akce *parakstu vākšanas kampaņa*
podplác|et impf, (-í, 3.pl -(e)jí), **podplā|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *uz|pirkt* (-pērk, -pirka)*, *piekuku|ot* (II.); dávat se p. *pa|ņemt* (-ņem, -ņēma)* *kukuli*
podplukov|ník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **podplukov|nic|e** f, (-e, Gpl -) <voj.> *apakšpulkve|dis m*, (G -ža), *apakšpulkve|de f*, (Gpl -žu)
podpor m, (-u); p. ležmo *atspiešan|ās f no gridas*, *pumpēšan|ās f <kol.>*
podpor|a f, (-ry, D,L -ře) **1** *atbalst|s m*; poskytnout ~ru (komu) *sniegt atbalstu* (*kam*), *atbalst|īt* (III. 1.) (*ko*) **2** (peněžitā) *pabalst|s m*; (státni) *subsīdij|a f*, brát ~ru v nezameštnanosti *sāņemt bezdarbnieka pabalstu*
podpor|ovat impf, (-uje), **podpoř|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** *atbalst|īt* (III. 1.) **2** (financně) *pabalst|īt* (III. 1.), *finans|ēt* (II.) **3** (růst, trávení) *veic|ināt* (III. 1.)
podprsen|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *krūštur|is m*
podprůměrně adv, **podprůměrný** adj *zem vidusmēra*
podpūrn|ý adj (organizace, fond, program) *palīdzības* (G)
podrāp|at pf, (-el-ā, imp. -ej) *saskrāp|ēt* (II.) ■ **p. se** pf *saskrāp|ēties* (II.)
podraz m, (-u, L -u) *krāpšan|a f*, *blēdīb|a f*
podraz|it pf, (3.sg/pl -zí, pas. -žen, imp. -z) **1** (stúl, žebřik) *no|gāzt* (-gāž, -gāza)*; p. komu nohy *no|gāzt ko no kājām*, <prien.> *aizlikt kam kāju priekšā* **2** (boly) *pie|sist* (-sit, -sita)* *pazoli*, *pazo|ēt* (II.); dát si p. boty *aiznest pazolēt kurpes* (*pie kurpnieka*)
podrāždēnē adv *uzbudināti*; (rozložbenē) *dusmīgi*, *nikni*
podrāždēn|ý adj **1** (pokožka, žaludek) *sakairināt|s* **2** (člověk) *uzbudināt|s*; (rozložbený) *aizkaitināt|s*, *sakaitināt|s*; (zvuk, vzhled) *kaitinoš|s*
podrāžd|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (smysly) *kair|ināt* (III. 1.) **2** (rozčilit) *sakai|ināt* (III. 1.)
podraž|it pf, (3.sg/pl -i) *k|ūt* (*kļūst*, *kļuva*)* *dārgāk|am*
podrāž|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pazo|le f*, (Gpl -ļu)
podr|bat pf, (-el-ā, imp. -ej) *pakas|īt* (III. 1.) ■ **p. se** pf *pakas|īties* (III. 1.); p. se na čem, v čem *pakas|īt* (III. 1.) *ko*; p. se za uchem *pakasīt aiz auss*
podrob|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (národ, stát) *pa|k|aut* (-k|auj, -k|áva)* **2**: p. koho výslechu *noprat|ināt* (III. 1.) *ko*; p. co zkoušce *pārbaud|īt* (III. 1.) *ko*; p. koho/co kritice *kritizē|t* (II.) *ko* ■ **p. se** pf **1** (poddāt se) (komu/čemu) *pa|k|auties* (-k|aujās, -k|āvās)* (*kam*); p. se něčí vůli *pak|auties kāda gribai*; p. se rozkazu *paklaus|īt* (III. 1.) *pavēlei* **2**: ~il se operaci *viņam tika izdarīta operācija*; ~il se zkoušce *viņš tika pārbaudīts*
podrobnē adv *sīki*, *detalizēti*
podrobnost f, (-i) *sīkum|s m*, *deta|ļa f*; zabihat do ~i *ielaieties* (*iedzī|ināties*) *sīkumos*; do všech (nejmenšich) ~i *visos sīkumos*
podrobn|ý adj *sīk|s*, *detalizē|ts*
podrob|ovat impf, (-uje): ⇒ **podrobit** ■ **p. se** impf: ⇒ **podrobit se**
podruhé adv **1** (v pořadí) *otreiz*, *otro reizi* **2** (jindy) *citreiz*, *nākamreiz*, *turpmāk*; p. už to nedēlej *nākamreiz vairs tā nedari*
podružn|ý adj *mazsvarīg|s*, *maznozīmīg|s*
podrže|t pf, (3.sg/pl -i) **1** *paturē|t* (III. 2.); (přidržet) *pieturē|t* (III. 2.); p. (si) co v paměti *paturēt ko prātā*; p. co u sebe *paturēt ko pie sevis* **2** <kol.> (v tiživě situaci) *atbalst|īt* (III. 1.); (pomocit) *palīdzē|t* (III. 2.) ■ **p. se** pf (koho/čeho, za co) *pieturē|ties* (III. 2.) (*pie kā*)
podřadn|ý adj **1** (méně významný) *mazsvarīg|s*, *nesvarīg|s*; (bezvýznamný) *nenozīmīg|s* **2** (méně kvalitní) *otršķirīg|s*, *otrās šķiras* (G); (nekvalitní) *nekvalitatīv|s*, *zemas kvalitātes* (G); ~é zboži *otrās šķiras prece* **3**: <lingv.> ~ā spojka *pakārtojuma saiklis*; ~é souvětí *salikts pakārtots teikums*
podře|zat pf, (-žel-zá, imp. -ži-zej) **1** (větev, strom) *nozāģ|ēt* (II.) **2** (husu) *no|kaut* (-kauj, -kāva)*; p. si žily *pār|griezt* (-griež, -grieza)* (*sev*) *vēnas*; <těz pšen.> p. komu *krk pār|griezt kam rīkli*, *apgriezt kam sprandu*
podříd|it pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen, imp. -d) *pa|k|aut* (-k|auj, -k|áva)*; (svě zájmy, požadavky též) *pakār|ot* (II.); (koho/co komu/čemu *ko kam*); být ~zen komu *būt pak|autam kam* ■ **p. se** pf *pa|k|auties* (-k|aujās, -k|āvās)*; (komu/čemu *kam*)
podřízen|ý I adj *pak|aut|s*, *padot|s*; (podřadný) *pakārto|s*; (komu/čemu *kam*) II m, (-ého), ~ā f, (-é) *padot|ais m*, *padot|ā f*

podříz|nout pf, (-ne, prët. -l): ⇒ **podřezat**

podříz|ovat impf, (-uje): ⇒ **podřidit ■ p. se** impf: ⇒ **podřidit se**

podstat|a f, (-y) **bütib|a** f, (základ) **pamat|s m**; p. věci **lietas bütiba**; v ~ě **bütibā**; bez ~y **nepamatoti**

podstatně adv **bütiski**; (značně) **ievërojami**; p. se od sebe lišit **bütiski atškirties**; p. jiný **pavisam (pilnīgi) cits**

podstatný adj **1 bütisk|s**; (značný) **ievërojam|s**; (důležitý) **svarīg|s**; to není ~é **tas nav bütiski 2**: <lingv.> ~é jméno **lietvārd|s m**, **substantīv|s m**

podstav|ec m, (-ce) (sochy, pomníku) **pamat|ne f**, (Gpl -Ņu); (větší) **postament|s m**, **pjedestāl|s m**; (stojan) **statīv|s m**; (malířský) **molbert|s m**

podstup|it pf, (3.sg/pl -i, imp. podstup) <kníž.> **1 (trest) pār|ciest (-cieš, -cietā)***, **iz|ciest (-cieš, -cietā)* 2** (podrobit se) **uz|ņemties (-ņemas, -ņēmās)***, **pa|kļauties (-kļaujas, -kļāvās)* (kam)**; p. nebezpečí **doties (dodas, devās)* briesmās**; p. boj uz|sākt (-sāk, -sāka)* **cīņu**; p. riziko **uzņemties risku**; ~il operaci **viņam tika izdarīta operācija**; ~il zkoušku **viņš tika pārbaudīts**

podstrč|it impf, (3.sg/pl -i) **1 (strčit pod něco) pa|bāzt (-bāz, -bāza)***, **pa|grūst (-grūz, -grūda)***; (co pod co ko zem kā) **2 (podat) pa|dot (-dod, -deva)***; (rázně) **pa|grūst (-grūz, -grūda)***; <expr.> (nekalitni zboží ap.) **ie|grūst (-grūz, -grūda)***, **iesmērēt (II)**

podstup|ovat impf, (-uje): ⇒ **podstoupit**

podsvět|í n, (-i) **1 pazem|e f**, **apakšzem|e f 2** (deklarované) **sabiedrības padibē|nes f**, pl, (G -Ņu); (zločinecké) **kriminālā pasau|le f**, (Gpl -ju)

podšál|ek m, (-ku, Lpl -cích) **apakšā|se f**, (Gpl -šu), **apakštas|te f**, (Gpl -šu)

podšív|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **oder|e f**; bez ~ky **bez odes**

podtext m, (-u, L -u) **zemtekst|s m**

podtitul [-ty-] m, (-u, L -u), **podtitul|ek** [-ty-] m, (-ku, Lpl -cích) **apakšvirsrakst|s m**

podtrháv|at impf, (-á), **podtr|hnout** pf, (-hne, prët. -hl, pas. -žen), **podtr|hovat** impf, (-uje) **1 (napsané) pasvītr|ot (II) 2** <kníž.>

(zdúraznit) **uz|svērt (-sver, -svēra)***, **pasvītr|ot (II) 3** (židli, žebřík) **pa|raut (-rauj, -rāva)* (nost)**, **at|raut (-rauj, -rāva)***; p. komu nohu **aiz|likt (-liek, -lika)* kam kāju priekšā**

podtržen|í n, (-i) (v textu) **pasvītrojum|s m**, **pasvītrošan|a f**

poduš|it pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) <kuch.> **saut|ēt (II)**

poduš|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kníž.> **spilven|s m**; p. na razítka **zimogu spilventiņ|s m**; elektrická p. **elektriskais sildītājs m**; sněhová p. **sniega seg|a f**

podvád|ět impf, (-i, 3.pl -ějí) **krāpties (krāpjas, krāpās)***, **blēd|ities (III. 1.)**; p. koho **krāpt (krāpj, krāpa)* ko, mār|īt (III. 1.) ko**; p. manžela/manželku **krāpt vīru/ sievu**

podvaz|ek m, (-ku, Lpl -cích) **zeķtur|s m**

podveč|er m, (-a) **pievakar|e f**, **novakar|e f**, **vakarpu|se f**, (Gpl -šu)

podveč|ení adj **pievakares (G)**, **novakares (G)**; (koncert, trénink ap.) **(vēlas) pēcpusdienas (G)**, **vakara (G)**; p. šero **krēs|ļa f**, v ~ch hodināch **pievakarē, vakarpusē**

podvėdomė adv **neapzināti**

podvėdom|í n, (-i) **zemapziņ|a f**

podvėdom|ý adj **neapzināt|s**; je mi p. **es viņu kaut kur esmu redzējis**

podvljėst pf, (-ede, prët. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **pie|krāpt (-krāpj, -krāpa)***, **piemār|īt (III. 1.)**; p. manžela/manželu **piekrāpt vīru/ sievu**

podvod m, (-u, L -u) **krāpšan|a f**, **blēdīb|a f**; (podvādēni) **krāpšan|ās f**, **blēdīšan|ās f**; daňový p. **krāpšanās ar nodokļu maksāšanu**; obvinīt koho z ~u **apvainot ko krāpšanā**

podvodn|ík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **podvodnic|e** f, (-e, Gpl -) **krāpniek|s m**, **krāpniec|e f**, (Gpl -ču); **blēd|is m**, (G -ža), **blēd|e f**, (Gpl -žu)

podvodn|ý adj **blēdīg|s**; (nečestný) **negodīg|s**; ~ým způsobem **ar vilto**

podvojn|ý adj **dubult|s**; ~é ūčetnictví **dubultā grāmatvedība**

podvoz|ek m, (-ku, Lpl -cích) <tech.> **šasija f**

podvratn|ý adj **graujoš|s**; ~ā činnost **graujoša darbība**

podvr|h m, (-hu, Lpl -zích) **viltojums m**, **falsifikāt|s m**

podvrt|nout pf, (-ne, prët. -(nu), -la) (nohu, kotnik) **izmežģ|īt (III. 1.)**

podvřív|va f, (-y) **nepietiekams uztur|s m**

podzem|í n, (-i) **1 pazem|e f 2** (suterēn) **pagraba stāv|s m 3** <pol.> **pagr|de f**, (Gpl -žu)

podzemní adj **1 pazemes (G)**, **apakšzemes (G)**; p. drāha **apakšzemes dzelzceļš**, **metro m**, (neskl.) **2** <pol.> **pagrīdes (G)**

podzim m, (-u, L -u) **ruden|s m**, (G -s); na p. **rudenī**; <přen.> p. žīvota dzīves **novakare**

podzimní adj **1** (vyskytující se na podzim) **rudens (G)**; p. květina **rudens zieds 2** (typický pro podzim, připomínající podzim) **rudenīg|s**; p. počasí (deštivé, studené) **rudenīgs laiks**

poém|a f, (-y) <lit.> **poēma f**

poetick|ý [-ty-] adj **poētisk|s**, **dzejisk|s**

poeti|ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) <lit.> **poētīka f**

poezie f, (-e) **1** (básnictví) **dzeija f**, **poēzija f 2** (poetičnost) **poēzija f**

pogrom m, (-u, L -u) **grautiņ|s m**

pohád|at se pf, (-á) **sastrīd|ēties (III. 2.)**; (pro nepostatné věci)

saķild|oties (II.); (s kým o co **ar ko par ko**)

pohád|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **pasak|a f**; p. na dobrou noc **vakara pasaciņ|a f**, <těz přen.> **vypravovat ~ky stāstīt pasakas**

pohádkov|ý adj **1 pasaku (G)**; ~ā knížka **pasaku grāmata 2** (skvēļy) **pasakain|s**; ~ē bohatství **pasakaina bagātība**

pohan m, (-a, Npl -é-i), **pohan|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **pagān|s m**, **pagānie|te f**, (Gpl -šu)

pohan|ja f, (-y) **kaun|s m**, **apkaunojum|s m**

pohān|ět impf, (-i, 3.pl -ēj-i) **1 (koně) dzīt (dzen, dzina)* 2** (stroje, motor) **darb|ināt (III. 1.) 3** (pobízet) **skub|ināt (III. 1.)**, **mud|ināt (III. 1.)**; p.

koho k práci **dzīt (dzen, dzina)* ko pie darba**

pohan|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **pohan**

pohan|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <bot.> **grīķis m 2** <kuch.> **grīķi m**, pl

pohansk|ý adj **1 pagānu (G)**; ~ē svātki **pagānu svētki**

2 (připomínající pohany) **pagānisk|s**; ~ē názory **pagāniski uzskati**

pohár m, (-u) **1** <kníž.> **pokāļs m**, **kaus|s m** ♦ **vypít p. hořkosti až do dna** **izdert rūgtuma bikeri līdz galam**; p. (trpēlīgoties) přetekl **pacietības mērs ir pilns 2** <sport> **kaus|s m**; putovní p. **ceļojošais kaus**

pohlad|it pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **paglaud|īt (III. 1.)**, **noglaud|īt (III. 1.)**; p. koho po hlavě **noglaudīt kam galvu**

pohlav|ek m, (-ku, Lpl -cích) **belzien|s m** (pa galvu), **sitien|s m** (pa galvu); dát komu p. **ie|belzt (-belz, -belza)* kam pa galvu**, **ie|sist (-sit, -sita)* kam pa galvu**

pohlav|í n, (-i) **1 dzimum|s m**; opačnē p. **pretējais dzimums**; osoby obojīho p. **abu dzimumu personas**; lidē stejného p. **viena dzimuma cilvēki**; slabēl/krāsnel/ silnē p. **vājais/ skaistais (daiļais)/ stiprais dzimums 2** (přirození) **dzimumorgān|í m**, pl

pohlavní adj **dzimuma (G)**, **dzimum-;** p. orgāny **dzimumorgān|í m**, pl; p. úd **dzimumlocek|lis m**, (G -ja); p. akt **dzimumakt|s m**; p. styk **dzimumattiecīb|as f**, pl; p. život **dzimumdzīv|e f**, p. zneužívāni **seksuāla izmantošana**; p. nemoci **veneriskās slimības**

pohlazen|í n, (-i) **glāš|s m**

pohl|covat impf, (-uje): ⇒ **pohlīt**

1 pohl|ed m, (-u, L -u) **1** (pohlēdēni) **skatien|s m**, **skat|s m**; přejít (přeletět) **co ~em pārskriet kam ar acīm**; vyměnit si ~y **apmainīties skatieniem**; na p. (je mladā) **pēc izskata**; na první p. **no pirmā acu uzmetiena**; je klidný jen na p. **viņš tikai izskatās mierīgs 2** (vřhled) **skat|s m**; celkovy p. **kopskat|s m**; p. na město **skats uz pilsētu 3** (nāzor) **skat|s m**; p. na život **skats uz dzīvi 4** <kol.> (pohlēdnice) **atklāt|ne f**, (Gpl -Ņu), **pastkar|te f**, (Gpl -šu)

pohledáv|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **parād|s m**, **parādsaisīb|as f**, pl; nedobytnā p. **neatgūstams parāds**

pohlēd|ět pf, (3.sg/pl -i) **paskat|īties (III. 1.)**; (uprēnē) **palūk|oties (II.)**; (na koho/co uz ko); p. komu do oči **paskatīties kam acīs**; na dítě je radost p. **uz bērnu ir prieks skatīties**

pohlēdnice f, (-e, Gpl -) **atklāt|ne f**, (Gpl -Ņu), **pastkar|te f**, (Gpl -šu)

pohlēd|nout pf, (-ne, prët. -(nu), -la) **paskat|īties (III. 1.)**; (uprēnē) **palūk|oties (II.)**; (na koho/co uz ko); p. komu do oči **paskatīties kam acīs**; p. z okna **paskatīties pa logu**

pohlēdn|ý adj **izskatīg|s**, **glīt|s**

pohlīz|ět impf, (-i, 3.pl -ēj-i) **1 skat|īties (III. 1.)**; (uprēnē) **lūk|oties (II.)**; (na koho/co uz ko) **2** (posuzovat) **skat|īties (III. 1.)**; (na co uz ko); jak na to ~íte? **kā jūs uz to skatāties?**

pohlīt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1 ap|rīt (-rīj, -rija)***, **no|rīt (-rīj, -rija)* 2** (penize, čas) **paņ|emt (-ņem, -ņēma)***, **at|ņemt (-ņem, -ņēma)***; tma je ~tīla **viņi pazuda tumsā 3** <fyz.> **absorb|ēt (II.)**

pohmoždění n, (-y), **pohmoždění** n, (-i) <med.> **sasitums m**, **kontūzija f**

pohn|out pf, (-e, prët. -ul, pas. -ut, imp. -i) **1** (čim) **pakust|ināt (III. 1.) (ko)**; p. s prací **pavirz|īties (III. 1.) uz priekšu ar darbu**; p. věc **kupředu pavirz|īt (III. 1.) lietu uz priekšu ♦** ani brou **ne-ul viņš ne acu nepamirkškināja**; nep. pro něco/někoho ani prstem **ne pirkstu nepakustināt kā/kāda labā**; p. kostrou **anģsties, kustēties 2** (dojmout) (koho čim) **aizkust|ināt (III. 1.) (ko ar ko)**; p. koho k slzām **aizkustināt ko līdz asarām 3** (přimět) (koho k čemu) **pamud|ināt (III. 1.) (ko uz ko)**; (donutit) **pie|spiest (-spiež, -spieda)***

- (ko darīt ko); nic ho k tomu ne-e viņu nekas nepiespiedīs to darīt ■ **p. se** pf pakust[lēties (III.2.)
- pohnutī** n, (-i) **1** kustība f, bez p. nekustīgi **2** (dojeti) aizkustinājums m, savijņojums m
- pohnutīka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) iemesls m, motīvs m; z osobnīch ~ek personīgu iemeslu dēļ
- pohnutīj** adj **1** (hlas) aizkustināt[s], savijņot[s]; hluboce p. dzīji savijņots **2** (doba, minulost, život) nemierīgs, satraukt[s]
- pohodja** f, (-y) labsajūta f, (spokojenost) apmierinātība f; duševni p. dvēseles mier[s] m; būt v ~ē brīnišķīgi justies; je to v ~ē tas ir kārtībā; zvládnout co v ~ē izdarīt ko vienā mierā
- pohodlī** n, (-i) ērtības f, pl, komfort[s] m; būt s veskerým ~im dzīvoklis ar visām ērtībām; udēlat si p. ērti iekārtoties
- pohodlinē** adv ērti
- pohodlinj** adj **1** (kreslo, boty, cestování) ērt[s]; (auto, bydeni tēž) komfortabl[s]; (život) viegl[s], bezrūpīgs **2** (linj) kūtr[s], laisk[s]
- pohon** m, (-u, L -u) <tech.> piedziņa f, pievad[s] m; elektrický p. elektropiedziņa f
- pohonnj** adj dzinēj-; ~ā sila dzinējspēks m; ~ē zārīzeni dzinējjekārtā f; ~ā lāta degviela f; ~ā smēš degmaistjums m
- pohoršenj** n, (-i) sašutums m; budīt p. izsaukt sašutumu
- pohoršj** pf, (3.sg/pl -i), **pohoršjovat** impf, (-uje) **1** (učinit horšim) paslikt[ināt (III.1.), padarīt (III.1.)] slīktāku **2**: p. si (ublīžīt) (komu/čemu) nodarīt (III.1.) pāri (kam); (urazit) apvainot (II.) (ko) **3** (vzbudit nelibost) radīt (III.1.) sašutumu, izsaukt (-sauca) sašutumu; svjm chovānim ~il svē spolupracovníky viņa uzvedība radīja sašutumu viņa kolēģos ■ **p. se** pf, impf **1** (zhoršit se) paslikt[ināties (III.1.), kļūt (kļust, kļuva) slīktākām **2** (rozhočīt se) sašust (sašūt, sašuta)*; (rozlobit se) saškaisties (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*; (nad kým/čim par ko)
- pohorj** n, (-i) kalnājs m, kalnu grēdā f
- pohostinnost** f, (-i) viesmīlība f
- pohostinnj** adj viesmīlīgs
- pohostinstvj** n, (-i) **1** viesmīlība f, dēkuija za p. paldies par viesmīlību **2** (restaurace) (lēts) restorāns m
- pohostit** pf, (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -stī/-stī) pacienāt (II.), uzciēnāt (II.); (koho čim ko ar ko)
- pohoštēn** n, (-i) **1** cienāšana f, pacienāšana f **2** (pokrm) cienasts m
- pohotovē** adv (odpovīdat) attapīgi, apķērīgi; (reagovat) ātri, veikli, nekavējoties
- pohotovost** f, (-i) **1** (schopnost) attapība f, atjautība f **2** (připravenost) gatavība f; bojovā/ stāvokvā p. kaujas/ streika gatavība **3** (pohotovostni oddil) avārijas brigāde f, (Gpl -žu) **4** <kol.> (lēkārskā) neatliekamā medicīniskā palīdzība f, zavalot p. izsaukt ātro palīdzību
- pohotovostnī** adj (služba, vūz) avārijas (G); p. lēkārskā sluzība neatliekamā medicīniskā palīdzība; p. lēkārēnskā sluzība dežūrējošā (diennakts) aptieka; p. hmotnost (vozidla) svars bez kravas
- pohotovj** adj (člověk, odpověd) attapīgs, apķērīgs; (reakce) ātr[s], veikl[s]
- pohov** m, (-u, L -u) **1** (odpočinek) atpūta f, <kol.> dāt si p. atpūsties (-pūšas, -pūšās)* **2** <voj.> (povel) brīvi!
- pohovjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) dīvān[s] m
- pohovor** m, (-u, L -u) sarunā f, pārrunā f, (s uchazečem) pārrunas f, pl, intervija f, (přijimaci zkouška) mutiskais eksāmens m
- pohovořit (si)** pf, (3.sg/pl -i) parunāt (II.); p. si (s kým) parunāties (II.) (ar ko), patērztēt (II.) (ar ko)
- pohraničj** n, (-i) (oblast) pierobežas apgabals m, robežapgabal[s] m; (pásmo) pierobežas josla f, robežjosla f
- pohraničnī** adj pierobežas (G), robež-; p. oblast pierobežas apgabals, robežapgabals m; pohraničnī stráž robežapsardze f, (Gpl -džu), robežsardze f, (Gpl -džu)
- pohraničnīk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) robežsarg[s] m
- pohrāvjat** si pf, (-ā) spēllēties (II.), rotaļlāties (II.); (s kým/čim ar ko); <přen.> p. si se slovy spēlēties (III.2.) nicinoši (pret ko), izturēties (III.2.) nievājoši (pret ko); p. ženami za volantem izturēties nicinoši pret sievietēm pie stūres
- pohromja** f, (-y) nelaiīme f, (Gpl -mju), post[s] m, katastrofa f; živelni (přirodnī) p. dabas katastrofa
- pohromadē** adv kopā; (společně tēž) kopīgi; (v celkovém počtu tēž) kopumā, kopskaitā; <tēž přen.> drztet p. turēties kopā
- pohrozj** pf, (3.sg/pl -i) piedraudēt (III.2.); (komu čim kam ar ko)
- pohružjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) draudī m, pl; pod ~kou čeho draudot ar ko
- pohřbivj** pf, (3.sg/pl -i), **pohřbivjat** impf, (-ā) apbedīt (III.1.), apglabāt (II.); (lavina, pisek) ap[ra]kt (-rok, -raka)*; (plān, nadēji) iznīcināt (III.1.)
- pohřeb** m, (-bu, L -bu) **1** (obřad) bērēs f, pl; p. žehem kremācija f **2** (pohřívání) apbedīšana f, apglabāšana f
- pohřebištē** n, (-tē, Gpl -t) kapavietā f, <archeol.> kapulauks m, senkapī m, pl
- pohřebnī** adj bērū (G), sēru (G); p. obřad bērū ceremonija; p. průvod bērū gājiens; p. věnec bērū vainags; p. řeč bērū runa; p. hudba sēru mūzika; p. vūz katafalk[s] m, (jednoduchj) līkratī m, pl
- pohřešovanj** adj pazudis (f -usi) (bez vēsts) II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) bez vēsts pazudušais m, bez vēsts pazudušā f
- pohřešjovat** impf, (-uje) paļzust (-zūd, -zuda)*; trī dni ~uje manžela viņas vīrs ir trīs dienas kā pazudis ■ **p. se** impf paļzust (-zūd, -zuda)* (bez vēsts); ~uje se pes ir pazudis suns; dva lidē se ~uji divi cilvēki ir pazuduši bez vēsts
- pohřichu** adv <kniž.> diemžēl, kā par nelaimi
- pohyb** m, (-u, L -u) kustība f, uvēst co do ~u iekustjināt (III.1.) ko; dāt se do ~u (o vlaku ap.) sākt kustēties; būt v ~u kustlēties (III.2.); svoboda ~u kustības brīvība; p. na čerstvém vzduchu kustības svaigā gaisā
- pohyblivost** f, (-i) kustīgums m
- pohyblivj** adj **1** kustīgs; ~ē schody slīdošās kāpnes, eskalator[s] m **2** (hbitj) kustīgs, rosīgs **3** (proměnlivj) mainīgs; p. kurs mainīgs kurss; p. pisek plūstošās smiltis; <lingv.> p. přízvuk brīvs uzsvars
- pohybjovat** impf, (-uje) **1** (čim) kustjināt (III.1.) (ko) ■ **p. se** impf **1** kustlēties (III.2.) **2** (být ve společnosti) bieži būt (ir, bija)*, bieži at[rasties (-rodas, -radās)*, apgrozjties (III.1.)] <kol.>; p. se v uměleckých kruzích apgrozjties starp māksliniekiem; umi se p. ve společnosti viņš māk uzvesties sabiedrībā **3** (mit hodnotu) būt (ir, bija)*, at[rasties (-rodas, -radās)*; p. se mezi čim būt starp ko; p. se v mezích (v rozmezí) čeho atrasties kā robežās
- pohybovj** adj kustības (G), kustību (G); ~ā výchova ritmikā f, <anat.> ~ē ūstroji kustību aparāts; <fyz.> ~ā energie kinētiskā enerģija
- pocházj** pf, (-i, 3.pl -ej) i) Celties (ceļas, cēlās)*, rasties (rodas, radās)*, nākt (nāk, nāca)*; ~i z rodu... viņš ir cēlies no... ģimenes; slovo ~i z němčiny vārds ir cēlies no vācu valodas; rukopis ~i z 16. století rokraksts ir tapis 16. gadsimtā
- pochlubit se** pf, (3.sg/pl -i) palielēties (III.1.), paleploties (II.); (komu čim kam ar ko)
- pochmurnj** adj <kniž.> **1** (počasí, den) apmācies (f -kusies), nomācies (f -kusies) **2** (zasmušij, ponurj) drūm[s]
- pochod** m, (-u, L -u) **1** (chůze) gājiens m; (turistický) pārgājiens m; mírovj/ protestnī p. miera/ protesta gājiens; vydat se na p. doties pārgājiēnā; jít husim ~em iet zosu gājiēnā **2** <voj.> marš[s] m; ~em v chod! soļos marš! **3** <hud.> marš[s] m; smutečni p. sēru marš **4** (postup, proces) proces[s] m; myšlenkovj p. domu gaitā f, chemický p. ķīmiskā reakcija f
- pochodj** pf, (-nē) lāpja f
- pochodjovat** impf, (-uje) soļot (II.), maršēt (II.)
- pochopenj** n, (-i) sapratnē f, (do hloubky) izpratnē f, mīt p. pro koho/co sa[prast (-prot, -prata)* ko, iz[prast (-prot, -prata)* ko; (přijmout co) s ~im ar izpratni; k p. čeho lai saprastu ko
- pochopj** pf, (3.sg/pl -i) sa[prast (-prot, -prata)*; (do hloubky) iz[prast (-prot, -prata)*; nemohu p., proč... es nesaprotu, kāpēc...
- pochopitelnē** l adv saprotami II part protams, saprotams
- pochopitelnj** adj saprotams, izprotams; je ~ē, že... saprotams, ka...
- pochoutjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (chutná, oblíbenā) kārum[s] m, gardums m; (vybranā) delikāte[se] f, (Gpl -šu)
- pochovjat** pf, (-ā) **1** (dítě v náručí) paturēt (III.2.), paauklēt (II.) **2** (mrtvého) apglabāt (II.), apbedīt (III.1.); <přen.> p. nadēje at[mest (-met, -meta)* cerības
- pochutnjat si** pf, (-ā) (na jídle, pití) (na čem) pamieļoties (II.) (ar ko); (na cigarete, na kávě) baudīt (III.1.) (ko)
- pochvja** f, (-y, Gpl -ev) **1** (meče) mak[s]ts f, (Gpl -stu) **2** <anat.> mak[s]ts f, (Gpl -stu), vaginā f
- pochvalja** f, (-y) uzslava f, dostat ~u saņemt uzslavu; zaslouži ~u viņš ir pelnījis uzslavu
- pochvalj** pf, (3.sg/pl -i, imp. pochval) uzslavēt (II.)
- pochvaljovat** impf, (-uje) slavēt (II.)

- pochyb|a** f, (-y) *šaub|as f, pl*; být na ~ách *šaub|ities (III.1.)*; bez (nejmenší) ~y bez (*mazákajām*) *šaubām*; nechat někoho na ~ách *atstāt kādu neziņā*
- pochyb|nost** f, (-i) 1 (úspěš, zprāv) *apšaubāmīb|a f 2* (pochyba) *šaub|as f, pl*; brát (uvádět) *co v p. apšaub|īt (III.1.) ko*; nade vši p. bez *jebkādām (bez mazákajām) šaubām*
- pochyb|ný** adj *šaub|īgs*, (těž spomý) *apšaubām|s*; ~á existence *šaubīgs tips*; Ženy ~ých mravů *vieglas uzvedības sievietes*; je ~ē, zda... *ir apšaubāmi, vai...*
- pochyb|ovat** impf, (-uje) *šaub|ities (III.1.)*; (o kom|čem *par ko*)
- point|a** f, (-y) *kulminācij|a f*
- pojal** pf: ⇒ **poj|nout**
- pojd|te** impf *nāc|iet|s*; ⇒ **j|it**
- poj|ede** impf: ⇒ **j|et**
- poj|ednā|n|ī** n, (-i) *apcerējum|s m, traktāt|s m*; (o čem *par ko*)
- poj|ednāt** pf, (-ā), **poj|ednā|vat** impf, (-āvā) (o čem) *iztīr|āt (II.) (ko)*; (projednat) *ap|spriest (-sprieda)* (ko)*; (pohovořit) *stāst|īt (III.1.) (par ko)*; kniha ~āvā o umění *grāmata stāsta par mākslu*
- poj|ednou** adv *pēkšņi, piepeši*
- poj|em** m, (-mu, L -mu) 1 <těž filoz.> *jēdzien|s m*; základní p. *pamatjēdzien|s m 2* (představa, názor) *priekšstat|s m, jēg|a f*; (o čem *par ko*); udělat si správný p. (o čem) *rad|īt (sev) pareizu priekšstatu (par ko)*; nemá o tom ani p. *viņam par to nav ne mazākās jēgas*
- poj|et|ī** n, (-i) *izprat|ne f, (Gpl -ņu), koncepcij|a f*
- poj|id|at** impf, (-ā) *ēst (ēd, ēda)**
- poj|im|at** impf, (-ā) <kniž.>: ⇒ **poj|nout**
- poj|im|at** pf, (-i, 3.pl -edi, přet. -edi, pas. -eden, imp. -ez) *pa|ēst (-ēd, -ēda)**
- poj|ist|īt** pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -sti/-st') 1 (zajistit) *nodrošināt (III.1.)*; (co čím *ko ar ko*) 2 (pojištěním) *apdrošināt (III.1.)*; (co proti čemu *ko pret ko*); p. co na milion dolarů *apdrošināt ko uz miljonus dolāriem* ■ **p. se pf 1** (zajistit se) *nodrošināties (III.1.)*; p. se před zimou *nodrošināties pret zimu 2* (pojištěním) *apdrošināties (III.1.)*; (proti čemu *pret ko*)
- poj|ist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (pojištění) *apdrošināšan|a f*; životní p. *dzīvības apdrošināšana*; uzavřít ~ku *apdrošināties (III.1.)*, *noslēgt apdrošināšanu 2* (listina) *apdrošināšanas poli|se f, (Gpl -šu) 3* <elektr.> *drošinātājs m*; spāliely se ~ky *drošinātāji ir pārdeguši (izdeguši)*
- poj|ist|n|ē** n, (-ēho) 1 (od pojišťovny) *apdrošināšanas prēmij|a f 2* (pro pojišťovnu) *apdrošināšanas iemaks|a f*
- poj|ist|n|ý** adj 1 *apdrošināšanas (G)*; ~ā udalost *apdrošināšanas gadījums 2* <tech.> *drošības (G)*
- poj|ist|n|ec** m, (-ce) *apdrošinātāis m, apdrošinājuma ņēmējs m*
- poj|ist|n|ēn|ī** n, (-i) *apdrošināšan|a f*; nemocenské p. *veselības apdrošināšana, apdrošināšana slimības gadījumem*; sociální p. *sociālā apdrošināšana*; životní p. *dzīvības apdrošināšana*; úrazové p. *apdrošināšana nelaimes gadījumem*; p. proti požāru *apdrošināšana ugunsgrēka (ugunsnelaimes) gadījumem*
- poj|ist|n|ý** adj *apdrošināt|s*
- poj|ist|ov|aci** adj 1 *apdrošināšanas (G) 2* <tech.> *drošības (G)*
- poj|ist|ov|at** impf, (-uje): ⇒ **poj|istit**
- poj|ist|ov|na** f, (-ny, Gpl -en) *apdrošināšanas sabiedrīb|a f*
- poj|j|it** impf, (3.sg/pl -i) <kniž.> *saišt|īt (III.1.)*; (koho/co s kým|čim, ke komu|čemu *ko ar ko, pie kā*); ~i nás přátelství *mūs saista draudzība* ■ **p. se** impf <kniž.> *saišt|ities (III.1.)*; (s čím, k čemu *ar ko*); <lingv.> (s určitým pádem) *biedr|oties (II.)*; (s čím *ar ko*)
- poj|j|īt** pf, (-jde, přet. -šel, imp. -jdi, -jdēte) 1 <zast.> (vzniknout) *rašties (rodas, radās)** ◆ nula od nuly ~jde *nekas ne no kā nerodas 2* (o zvířatech) *no|beigties (-beidzas, -beidzās)*, no|sprāgt (-sprāgst, -sprāga)**; (čim *no kā*)
- poj|iz|dn|ý** adj *pārvietojam|s*; ~ē kreslo *braucamkrēs|s m*
- poj|men|ov|ān|ī** n, (-i) *apzīmējum|s m*; (název) *nosaukum|s m*; p. ulice *ielas nosaukums*; p. problému *problēmas nosaukšana istajā vārdā*
- poj|men|ov|at** impf, (-uje) *no|saukt (-sauc, -sauca)*, dot (dod, deva)* vārdu*; p. koho po kom *nosaukt ko kāda vārdā, dot kam kāda vārdu*; p. problēm *nosaukt problēmu istajā vārdā*
- poj|m|out** pf, (-me, přet. -al, pas. -at, imp. -mi, -mēte) <kniž.> 1 (uchopit) *pa|ņemt (-ņem, -ņēma)*, sa|tvert (-tver, -tvēra)* 2* (do seznamu ap.) *iel|kļaut (-kļauj, -kļāva)*, iel|tvert (-tver, -tvēra)* 3* (zahrnout do sebe) *iel|tīpt (-tīpst, -tīpa)*, sa|tīpt (-tīpst, -tīpa)**; sāl ~me tři sta lidí *zālē ir trīssimt vietu 4* (pochopit) *uz|tvert (-tver, -tvēra)* 5* (o citech) *pār|ņemt (-ņem, -ņēma)**; ~ala ho lítost *viņu pār|ņēma žēlums 6*: p. koho za manželai za manželku (ap) *ņemt (-ņem, -ņēma)* ko par viru/ par sievu*
- pok|ān|ī** n, (-i) *nožēlošan|a f*; dát se na p. (čeho) *nožē|ot (II.) (ko*
- pok|ārān|ī** n, (-i) *rājien|s m*; dosta| udēlit p. *saņemt/ izteikt rājienu*
- pok|ār|at** pf, (-ā) (koho za co) *no|rāt (II.) (ko par ko)*; (ūfednē) *iz|teikt (-, -teica)* rājienu (kam par ko), iz|sacīt (-saka, -sacīja)* rājienu (kam par ko)*
- pok|a|z|it** pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) *sabojāt (II.), samaitāt (II.), sagandēt (II.)*; p. komu náladu *sabojāt kam garastāvokli*; p. si zdraví *sabojāt sev veselību* ■ **p. se** pf *sabojāties (II.), samaitāties (II.)*
- poka|ž|ē** adv *katreiz, katru reizi, ik reizi*
- poker** m, (-u) <karty> *poker|is m*
- poklad** m, (-u, L -u/-ē) 1 (ukrytý) *apslēpta mant|a f, dārgum|ī m, pl*; hleďac ~ú *apslēptas mantas meklētājs 2* (něco cenného, vzácného) *dārgum|s m*; umělecký p. *mākslas dārgums*
- poklād|at** impf, (-ā) 1 (věci někam) *līkt (liek, lika)**; ne~ejte! (při telefonování) *nenolociet klausulī! 2* (koleje, potrubí, parkety) *līkt (liek, lika)* (sliedes, caurules, grīdu) 3* (považovat) (koho/co za koho/co) *uzskatīt (III.1.) (ko par ko)*; p. za nutně *uzskatīt par nepieciešamu*; p. si za cest *uzskatīt par godu* ■ **p. se** impf (za koho/co) *uzskatīt (III.1.) sevi (par ko)*
- poklad|na** f, (-ny, Gpl -en) *ka|se f, (Gpl -su)*; nedobytná p. *ugunsdrošs skalp|is m, (G -pja), sei|š m*; zaplatit u ~ny *samaksāt kasē*
- pokladn|ī** l adj *kases (G)*; p. blok *kases čeks*; p. kniha *kases grāmata*; p. hotovost *skaidra nauda kasē II m, (-iho)/f, (-i) (osoba) kasier|is m, kasier|e f*
- pokladn|ič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krājkasī|te f, (Gpl -šu)*
- pokladn|īk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **pokladn|īc|e** f, (-e, Gpl -) *kasier|is m, kasier|e f*
- poklek|n|out** pf, (-ne, přet. -l) *no|metties (-metas, -metās)* ceļos*; (před koho/co, před kým|čim *kā priekšā*)
- pokle|pat** pf, (-e/-ā, imp. -ej) *pie|sist (-sit, -sita)**; (zařukat) *piekļau|ēt (II.)*; p. komu na rameno *uz|sist (-sit, -sita)* kam pa plecu*; p. si na čelo *pie|sist sev pie pieres*
- pokles** m, (-u, L -u) (hladiny) *krišan|ās f, (pūdy) nosēšan|ās f*; (zmenění: cen, výroby, teploty ap.) *pazemināšan|ās f, hospodářský p. ekonomiska lejupslī|de f, (Gpl -žu)*
- pokles|j|ý** adj 1 (ramena, koutky úst) *noš|u|cis (f -kusi) 2* (nálada) *nomāk|t|s, drūm|s 3* <kniž.> (j|souci na úpadku) *pagrim|is (f -usi)*; ~ā literatura *sēnalu literatūra*
- pokles|n|out** pf, (-ne, přet. -l) (voda) *kristies (kritās, kritās)**; (pūda) *no|sēsties (-sēzas, -sēdās)**; (zmenit se: ceny, výroba, teplota ap.) *pazem|ināties (III.1.)*; (morálně) *pa|grimt (-grimst, -grima)**; p. plazem *pazem|ināt (III.1.) balsi*; p. na mysli *zau|dēt (II.) dūšu*
- poklic|e** f, (-e, Gpl -), **poklic|ī|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vāk|s m, vāci|ņ|š m* ◆ chovat něco pod pokličkou (pokličci) *turēt kaut ko slepenībā*
- poklid** m, (-u, L -u) <kniž.> *mier|s m, atpūt|a f, v ~u (nerušenē) vienā mierā*
- pokli|dit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *uz|kopt (-kopj, -kopa)**; (dobytek) *ap|kopt (-kopj, -kopa)**; (stůl) *no|vākt (-vāc, -vāca)**
- poklidn|ý** adj *mierī|gs*; (ulice, město těž) *klus|s*
- poklon|a** f, (-y) 1 *paklanīšan|ās f, palocīšan|ās f*; složit komu ~u *paklan|ities (III.1.) kam*; má p.! *visu cieņu! 2* (lichotka) *kompliment|s m*; dělat komu ~y *teikt kam komplimentus*
- poklon|it** se pf, (3.sg/pl -i) 1 *paklan|ities (III.1.)*, *pa|locīties (-lokas, -locīās)**; (komu *kam, kā priekšā 2* <přen.> (projevit účtu) *izrād|īt (III.1.) cieņu*; (komu, před kým *kam*)
- poklop** m, (-u, L -u) *vāk|s m*; (střešní, sklepní) *lūk|a f*
- poklopec** m, (-ce) *bikšus priekš|a f*
- poko|j** m, (-e) (klid) *mier|s m*; nechat koho na ~i *likt ko mierā*; dej p.! *liecies mierā!*; nedat si ~e, až... *nelikties mierā, līdz...*; odpočivej v ~i *duši saldī*
- poko|j|2** m, (-e) (místnost) *istab|a f*; (v hotelu) *numur|s m*; (v nemocnici) *palāt|a f*; byt o dvou ~ich *divistabu dzīvoklis*; obývací p. *dzīvojamā istaba*; dětský p. *bērnistab|a f*; přijímací p. *viesistab|a f*; samostatný p. *atsevišķa istaba*; jednolůžkový/ dvoulůžkový p. (v hotelu) *vienvietīgs/ divvietīgs numurs*
- poko|j|īk** m, (-ku, Lpl -cīch) *istab|a f, istabī|ģ|a f*
- poko|j|n|ē** adv *mierī|gi*
- poko|j|n|ý** adj *mierī|gs*; (dům, domácnost) *klus|s*; ~ā demonstrace *mierīga demonstrācija*
- poko|j|ov|ý** adj *istabas (G)*; ~ā teplota *istabas temperatūra*
- pokolen|ī** n, (-i) *paau|dze f, (Gpl -dzu)*; budoucí p. *nākošās paaudzes*; z p. na p. *no paaudzes paaudzē*; lidské p. *cilvēc|e f, cilvēku dzimums*
- poko|ra** f, (-ry, D.L -fē) *padevīb|a f, pazemīb|a f*
- pokorn|ē** adv *padevī|gi, pazemī|gi*

pokorný adj padevīg[s], pazemīg[s]

pokoļīt pf. (3.sg/pl -i) 1 **paļkļaut** (-kļauj-, -kļāvā)*; <sport> pārspēt (-spēj-, -spēja)*, pārvarēt (II.); p. hranici deset sekund pārvarēt desmit sekunžu robežu 2 (ponižīt) pazemļot (II.) ■ **p. se** pf (komu/čemu) paļkļauties (-kļaujas-, -kļāvās*) (kam), paļdoties (-dodas-, -devās*) (kam)

pokoulsat pf. (-šēl-sā, imp. -sej) saļkōst (-kož-, -koda)*; ~al ho pes viņu sakoda suns

pokoušet impf. (-i, 3.pl -(ej)ī) 1 (drāždīt) kaitļināt (III.1.); (šķādļīt) ķircļināt (III.1.); p. osud izaicļināt (III.1.) likteni 2 (svādēt) kārdināt (III.1.) ■ **p. se** impf. ⇒ **pokusit se**

pokožka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) ādļa f, <biol.> epidermja f

pokračovānī n. (-i) turpinājums m; vychāzet na p. iznākt turpinājumos; romān na p. romāns turpinājumos; p. pīstētē turpinājums sekos

1 pokračovat impf. (-uje) 1 (v čem) turpīnāt (III.1.) (ko, darīt ko); p. v práci turpīnāt darbu, turpīnāt strādāt 2 (postupovat) turpīnāties (III.1.); (vyvijet se) attīstīties (III.1.); (daļt se) veikties (veicas, veicās)*; schūze ~uje sapulce turpīnās; nemoc ~uje slimība attīstās; práce ~uje dobē darbs veicas labi; jak ~ujete s pracī? kā jums veicas ar darbu?; cik tālu jūs esat ar darbu?

pokračovatel m. (-e, Npl -ē), **pokračovatelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) turpīnātājs m, turpīnātāja f

pokradmo, pokradmu adv slepus, slepeni

pokraj m. (-e) malļa f, nomalje f, (Gpl -ju); p. mēsta pilsētas nomale; p. lesa mezmalja f; p. spoločnosti sabiedrības padibeļnes f, pl, (G -ju); būt na ~i katastrofij bankrotu būt uz katastrofas/ bankrota robežas; būt na ~i sil būt uz spēku izsīkuma robežas; būt na ~i smrtiļ zoufalstvi būt tuvu nāvei/ izmisumam

poķrčīt pf. (3.sg/pl -i) (nohu, ruku) saļliekt (-liec-, -lieca)*; (čelo, nos) saļraukt (-rauc-, -rauca)*; p. rameny paraustīt (III.1.) plecūs

poķrm m. (-u, L -u) ēdienis m, barība f; masitē ~y gaļas ēdieni

poķročīļ adj 1 (vuspēj) (augsti) attīstī[s], progresīvs; ~ē technologie augsti attīstītas tehnoloģijas 2: ~ā hodina vēla stunda; p. vēk sirms vecums; ~ē stadium nemocī slimības pēdējā stadija; kurzy pro ~ē kursī cilvēkiem ar priekšzināšanām

poķročīt pf. (3.sg/pl -i) 1 (postupīt) pavirzīties (III.1.) uz priekšu; (popojīt) paļiet (-iet-, -gāja)* uz priekšu; práce ~ila darbs ir pavirzījies uz priekšu 2 (udēlat pokroky) (v čem) gūt (gust. guva)* sekmes (kur)

poķroķ m. (-ku, Lpl -cich) progres[s] m; dēlat ~ky (v čem) gūt sekmes (kur)

poķrokovļ adj progresīvs

poķrjūt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj) 1 (pīkrjūt) apķklāt (-klāj-, -klāja)*, apļsegt (-sedz-, -sedza)*; (co čim ko ar ko) 2 (o vēcech) segt (sedz, sedza)*; podlaha je ~yta kobercem grīdu sedz pakļajs 3 <ekon., slang> (zajstīt) segt (sedz, sedza)*; p. nāklady/ ztrāty segt izdevumus/ zaudėjums ■ **p. se** pf (pīkrjūt se) apķklāties (-klājas-, -klājās)*, apļsegties (-sedzas-, -sedzās)*; (o vēcech a jevech) pārkļāties (-klājas-, -klājās)*; (čim ar ko); čelo se mu ~ylo potem viņa piere pārkļājās ar sviedriem; p. se ledem/ snēhem pārkļāties ar ledu/ ar sniegu

poķrytēc m. (-ce) liekuļis m, (G -ļa), liekuļe f, (Gpl -ju); (licomēr) divkoļsis m, (G -ša), divkoļse f, (Gpl -šu)

poķryteckj adj liekulīg[s]; (licomērnj) divkosīg[s]

poķrytevtvī n. (-i) liekulība f, (licomēmōst) divkosība f

poķryvāc m. (-e) jumīļis m

poķryvat impf. (-ā): ⇒ **poķryt** ■ **p. se** impf. ⇒ **poķryvat se**

poķryvka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) pārseg[s] m; (pīkrjvka) segļa f; p. hlavy galvassegļa f, snēhovā p. sniega sega

poķřjīk m. (-ku, Lpl -cich) (ķřk) klīdzien[s] m; (poķřkovānī) kliegšanļa f, klaigļa f, pl

poķřkovat impf. (-uje) kliegt (kliedz, kliedza)*; (delši dobu) klaigāt (II.); p. na koho kliegt uz ko

poķřizovat se impf. (-uje) pārļmest (-met-, -meta)* krustu, pārkrustīties (III.1.)

poķřjīt pf. (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn) nokristīt (III.1.); (knihu, album ap.) kristīt (III.1.); dāt se p. nokristītīties (III.1.); p. ditē jmēnem Jan nokristīt bērnu par Janu

1 pokud adv cik tālu; p. sahā voda? cik tālu sniedzās ūdens?; p. možno cik vien iespējams II konj 1 <kniz> (časovā) kamēr, līdz; p. budu živ kamēr dzīvošu 2 (zřetelovā) cik, cik tāl; p. jde o mē cik tāl tas attiecas uz mani; p. jde o... ja runa ir par... 3 (zřubovovā) ja; p. vim cik es zinu; p. se pamatuji cik es atceros; p. si dobē pamatuji ja es labi atceros

poķulhāvāt impf. (-ā) 1 (nedaudz) klibot (II.); <přen.> rytms verše ~ā vārsmas ritms ir neregulārs 2 <expr.> (zaostāvat) (za čim)

atpaļlikt (-liek-, -lika)* (no kā); obsah ~ā za formou saturs atpaliek no formas 3 <expr.> (būt nesaprāvnj/ neuplnj) būt (ir, bija)* nepareizam/ nepilnīgām; toto pīrovnānī ~ā šīs salīdzinājums ir nepareizs

1 pokus m. (-u, L -ul-e) 1 mēģinājums m; (o co darīt ko); p. o ūtēk bēģšanas mēģinājums; p. o sebevraždu/ o vraždu pašnāvības/ slepkavības mēģinājums; na druhy p. ar otro mēģinājumu 2 <fyz., chem.> eksperiment[s] m, izmēģinājums m; jadernj p. kodolizmēģinājums m; dēlat ~y na zvīratech izdarīt eksperimentus ar dzīvniekiem

poķusjīt se pf. (3.sg/pl -i) mēģīnāt (III.1.), censties (cenšas, centās)*; (o co darīt ko); p. se o ūtēk mēģīnāt bēģt; p. se o sebevraždu mēģīnāt izdarīt pašnāvību; p. se o ūsmēv censties pasmaidīt; p. se o smir censties izļģt, <prāv.> censties panākt izļģumu; p. se o to, aby... censties panākt, lai...

poķusnj adj mēģinājumu (G), izmēģinājumu (G), eksperimentāļ[s]; ~ā stanice izmēģinājumu stacija; ~ā laboratorē eksperimentālā laboratorija; ~ā jizda izmēģinājuma brauciens; ~ē zvīfe izmēģinājuma dzīvnieks ♦ p. krāļik izmēģinājuma trusītis; vypustit p. balonek izmest āķi

poķusenjī n. (-i) kārdinājums m, kārdināšanļa f; uvādēt v p. ievest kārdināšanā; neodolat p. nenoturēties preť kārdinājumam

poķutļa f. (-y) soda naudļa f, naudas sod[s] m; (za co par ko); vymēřit komu ~u uzlikt kam naudas sodu, sodīt ko ar naudas sodu

poķutļovat impf. (-uje) (koho za co) uzļģikt (-liek-, -lika)* naudas sodu (kam par ko), sodļģt (III.1.) ar naudas sodu (ko par ko)

poķutovļj adj <sport> soda (G); p. kop soda sitiens; ~ē ūzemī soda laukums

poķyn m. (-u, L -u) 1 (hlavou, rukou) mājien[s] m 2 (vybidnuti, instrukce) norādījums m; dāt komu p. dot kam norādījumu; na něči p. pēc kāda norādījuma

poķynjout pf. (-e, prēt. -ul) paļmāt (-māj-, -māja)*; (komu čim kam ar ko); p. hlavou pamāt ar galvu

pól m. (-u, L -u) pol[s] m; severnī p. ziemeļpol[s] m; jžjnī p. dienvidpol[s] m; <elektr.> kladnjļ zāpornj p. pozitīvais/ negatīvais pols

Polāķ m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **Polķ** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) polļis m, (G -ļa), polļe f, (Gpl -šu); ~ci polļi

polāmjat pf. (-e, imp. polamj-ej) 1 saļļauzt (-lauz-, -lauza)*; (přelāmat) pāřļauzt (-lauz-, -lauza)*; p. si nohy saļauzt kājas 2 (porouchat) saļļauzt (-lauz-, -lauza)*, saļļpřest (-přēs-, -přesa)* ■ **p. se** pf (porouchat se) saļļģzt (-ģst-, -ģza)*, saļļģst (-ģlist-, -ģlisa)*

polaritļa f. (-y) <fyz., přen.> polaritāte f, (Gpl -ģu)

Polāřķ f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <astr.> Polāřvaigzņe f 2: p. (zmrzļina) pol[s] m (saldėjums)

polāřnī adj polāř[s]; p. kruh polāřais loks; p. badatel/ badateķķa polāřpřetņiek[s] m/ polāřpřetņice f, (Gpl -ču); p. záře ziemeļblāzme f

poldja m. (-y, Npl -ovē) <kol.> policist[s] m, kruķļis m <slang>

polje l n. (-e) lauk[s] m; obilnē p. labības lauks, druvļa f; pracovat na ~i strādāt uz lauka; ropnē p. naftas lauks; magnetickē p. magnētiskais lauks; zornē p. redzes lauks, <přen.> (hledisko) skatījums m, aspekt[s] m; p. pūsobnosti darbības lauks; bitevnī p. kaujas lauks II: na ~i prep. (s G) <kniz.> laukā, jomā; situace na ~i obchodu situācija tirdzniecības jomā; na mezinārodnim ~i startautiskajā arēnā

polednje n. (-e) pusdienļa f, dienas vidus m; v p. pusdienas laikā; po ~i pēcpusdienā; před ~em priekšpusdienā; hodinu po ~i pulksten vienos (dienā)

polednī adj pusdienas (G), dienas vidus (G); p. přestāvķķa pusdienas pārtraukums; p. odpočinek (spānek) diendusļa f; p. zpravodajstvī dienas ziņas

polednicē f. (-e, Gpl -) raganļa f

polednjīk m. (-ku, Lpl -cich) meridiān[s] m; greenwichskj p. Griničas meridiāns

polehčujici adj: <prāv.> p. okolnosti vainu mīkstinoši apstākļi polekļt pf. (-ā) nobaidļģt (III.1.), sabaidļģt (III.1.) ■ **p. se** pf nolbģties (-bistas-, -bijās)*, saļģģties (-bistas-, -bijās)*

polemickj adj polemisk[s]

polemikļa f. (-ky, D.L -ce) polemikļa f, pouštēt se do ~ky (s kým) iesaistģties polemikā (ar ko)

polemizovat impf. (-uje) polemizģt (II.); (s kým o čem ar ko par ko)

polenjo n. (-a, L -ē-ū) pagalle f, (Gpl -ju) ♦ hluhj jako p. pilnģgi kurls

polepljīt pf. (3.sg/pl -i) apļģmģt (II.); (celou plochu tēģ) nolģmģt (II.); (co čim ko ar ko) ♦ p. si to u někoho nonākt kāda melnajos sarakstos

- polepšit** pf. (3. sg/pl -i) **1** (napraviť) *izlab|ot (II.) 2* (zlepšit) *uzlab|ot (II.);* p. si *uzlabot savu stāvokli*, (finančē) *uzlabot savu finansiālo stāvokli* ■ **p. se** pf **1** (o osobách) *izlab|oties (II.), k|ūt (k|ūst, k|uva)* labāk|am 2* (o věci) *uzlab|oties (II.), k|ūt (-k|ūst, -k|uva)* labāk|am*
- polepšovna** f. (-ny, Gpl -en) (*jauniešu labošanas iestāde* f. (Gpl -žu), *labošanas nam|s* m)
- poletī** impf: ⇒ **letēt**
- polet|ovat** impf. (-uje) <těz přen.> *lid|ināties (III.1.);* (o vlasech) *plīv|ot (II.), plīv|ināties (III.1.)*
- polevja** f. (-y) **1** <kuch.> *glazūr|a f, glazējum|s m 2* <tech.> *glazūr|a f, vā|pe f, (Gpl -pju)*
- polev|it** pf. (3. sg/pl -i) **1** (zājem, napēti) *at|slābt (-slābst, -slāba)**; p. v bdēlosti *atstāb|ināt (III.1.) uzmanību*; p. v ūsilī (udēlat co) *maz|ināt (III.1.) centienus (darīt ko);* ~il v práci *viņš ir sācis strādāt slīktāk 2* (bolestī) *pie|rimt (-rimst, -rima)*, maz|ināties (III.1.) 3* (horko, zima, hluk) *maz|ināties (III.1.);* (boufe, vītr) *pie|rimt (-rimst, -rima)**
- polév|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zup|a f, hovēzi p. liellopu gajas zupa*; rybī p. *zivju zupa*; zeleninová p. *dāržeņu zupa*; instantní p. *sausā zupa*
- polévkov|ý** adj *zupas* (G); p. taliř *zupas (dzijais) šķivis*; ~ā lžice *zupas (lielā) karote*; ~ā kostka *buljona kubiņš*
- polib|ek** m. (-ku, Lpl -cich) *skūpst|s m*; dāt komu p. *noskūpst|īt (III.1.) ko*
- polib|it** pf. (3. sg/pl -i, imp. polib) *noskūpst|īt (III.1.);* p. koho na rty/ na čelo/ na tvār *noskūpstīt ko uz lūpām/ uz pieres/ uz vaiga* ♦ <vulg.> polib mi (si) kapsu, polib mi (si) prdel *ej bekot, vācies pie veina* ■ **p. se** pf *saskūpst|īties (III.1.)*
- policaj|t** m. (-a), **policaj|t|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *policist|s m, polic|iste f, (Gpl -stu)*
- polic|e** f. (-e, Gpl -) *plaukt|s m*; p. na knihy *grāmatu plaukts*; dāt co do p. *nolikt ko plauktā*
- policējn|ý** adj **1** (spojený s policií) *policijas* (G); p. hlídka *policijas patruļa 2* (násilný) *policejisk|s*; p. režim *policejisk režims*
- 1** **policija** f. (-e) *policija* f. kriminālī p. *kriminālpolicija* f, tajnā p. *slepenpolicija* f, dopravnī p. *ceļu policija*; obrātīt se na ~i *griezties policijā*; pātrā po nēm p. *viņu meklē policija*
- 1** **policist|a** m. (-y, Npl -ē), **policist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *policist|s m, polic|iste f, (Gpl -stu)*; tajnī p. *slepenpolicist|s m, slepenpolic|iste f, (Gpl -stu)*
- polic|ek** m. (-ku, Lpl -cich) <těz přen.> *p|auk|a f, dāt komu p. iesist kam p|auku, iecirst kam p|auku*
- polic|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *plaukt|s m, plauktiņ|s m*
- polic|ko** n. (-ka, Gpl -ek) **1** (malé pole) *lauk|s m, lauciņ|s m 2* (šachové) *lauciņ|s m*; (v křížovce též) *rūtiņ|a f*
- policho|tīt** pf. (3. sg/pl -ti, pas. -cen) *paglaim|ot (II.);* citīm se ~cen es *jūtos glaimots*
- poliklini|ka** f. (-ky, D.L -ce) *poliklīnik|a f*
- poli|t** pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij/-ej) **1** *ap|liet (-leji, -lēja)**; (roštiny též) *aplaist|īt (III.1.);* (co čim ko ar ko); ~il ho pot *viņš nosvīda 2*: <kuch.> p. co polevou *pār|klāt (-klāj, -klāja)* ko ar glazūru* ■ **p. se** pf *ap|lieties (-lejas, -lējas)**; (čim ar ko)
- 1** **politbyro** n. (-a) <hist.> *politbiro|j|s m*
- 1** **politick|ý** [-ty-] adj *politisk|s*
- politik|** [-ty-] m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **politič|ka** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *politik|is m, politiķe f*
- 1** **politika** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce) *politik|a f*; vnitřní p. *iekšpolitika* f, zahraničnī p. *ārpolitika* f, cenovā p. *cenu politika*
- politolo|g** m. (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **politolož|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *politolog|s m, politoloģe f*
- politologije** f. (-e) *politoloģija* f
- politovān|j** n. (-i) *nožē|a f, nožēlošan|a f, s ~im ar nožēlu*; vyslovit p. nad čim *izteikt nožēlu par ko*; k mému p. *man par nožēlu*
- politovānihodn|ý** adj *nožēlojam|s*; (nehoda, nešēsti) *nepatīkam|s, nejauk|s*
- polit|ovat** pf. (-uje) *pažē|ot (II.);* (soucítit) *just (-jūt, -juta)* līdzi (kam)*
- polív|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **polévka**
- Pol|ka**₁ f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **Polák**
- pol|ka**₂ f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (tanec i skladba) *polk|a f*
- polk|nout** pf. (-ne, prēt. -l) <těz přen.> *no|řīt (-rij, -rija)**; p. urážku *norīt apvainojumu*
- poln|ý** adj **1** *lauka* (G), *lauku* (G); p. kvētiny *lauku puķes*; p. cesta *lauku ceļš*; p. práce *lauku darbi 2* <voj.> *lauka* (G); p. kuchynē *lauka virtuve*; p. nemocnice *lauka hospitālis*; p. maršāl *feldmaršāl|s m* ♦ v plnē p. *pilnā kaujas ekipējuma*
- polo** adv *pa pusei*; p. žertem *puspajokam*; p. žertem, p. vāznē *pa pusei jokojot, pa pusei nopietni*; p. sedē *pussēdus*; p. leže *pusguļus*; p. sedē, p. leže *pa pusei sēdus, pa pusei guļus*
- pol|o** n. (-a, L -u) <sport> *polo m, (neskl.);* vodnī p. *ūdenspolo m, (neskl.)*
- polobot|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), obv. pl ~ky *puszābak|j m, pl poločas* m. (-u) <fyz., sport> *puslaik|s m*
- polodrahokam** m. (-u, L -u) *pusdārgakmen|s m, (G -s)*
- polo|ha** f. (-hy, D.L -ze) **1** *stāvokl|is m, (G -ja), pozīcij|a f, (mēsta, budovy) novietojum|s m*; zemēpīsnā p. *ģeogrāfiskais stāvoklis 2*: ve vyšších ~hách *augstienēs, kalnos*; v nižších ~hách *zemienēs*
- polojasno** adv *daļēji apmācies*
- polokoule** f. (-e) *puslo|de f, (Gpl -žu)*; <geogr.> zemskā p. *zemes puslode*; severnīl jīžnī p. *ziemeļu/ dienvidu puslode*; <anat.> mozgovā p. *galvas smadzeņu puslode*
- polokruh** m. (-hu, Lpl -zich) *pusap|lis m, (G -ja), puslok|s m*
- pololet|j** n. (-i) *pusgad|s m*; <šk.> *semestr|is m*
- pololetn|ý** adj *pusgada* (G); <šk.> *semestra* (G); p. vysvědčení (*pirmā*) *semestra liecība*
- poloměr** m. (-u, L -u) *rādīus|s m*
- polomrtv|ý** adj *pusdzīv|s*; p. hrūzou *aiz šausmām pusdzivs*
- poloostrov** m. (-u) *pusa|la f*
- polopravd|a** f. (-y) *puspatiesīb|a f*
- poloprázdn|ý** adj *pustukš|s*
- polospān|ek** m. (-ku, Lpl -cich) *pusmieg|s m, pussnaud|a f*; v ~ku *pusmiegā, pussnaudā*
- pološe|r** n. (-a) *puskrēs|l a f*
- polotovar** m. (-u) *pusfabrikāt|s m*
- polovice** f. (-e, Gpl -) **1** (pūlka) *pu|se f, (Gpl -šu)*; rozdēlit co na ~ sadalīt ko uz pusēm; druhā p. 18. stoletī *18. gadsimta otrā puse*; v ~i cesty *pusceļā 2* (prostředek) *vid|us m*; v ~i prosince *decembra vidū*
- polovič|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1**: ⇒ **polovice, polovina 2** <expr.> (manželka n. manžel) *otrā pusīte f, (Gpl -šu) (vīrs vai sieva)*
- polovičn|ý** adj *pus-*; p. cena *puscen|a f*; p. úvazek *pusslodzē|a f*, p. vstupné *ieejas biļete par puscenu*; potkat koho na p. cestē *satikt ko pusceļā*
- 1** **polovin|a** f. (-y) **1** (pūlka) *pu|se f, (Gpl -šu)*; rozdēlit na ~u sadalīt uz pusēm; rozdēlit na (dvē) ~y *sadalīt divās daļās*; platit na ~u *maksāt uz pusēm*; o ~u ménēl *menši uz pusi mazāk/ mazāks*; zmenšit na p. *uz pusi samazināt*; dostat za ~u (ceny) *daubūt par puscenu*; v ~ē cesty *pusceļā*; v prvni ~ē 50. let 50. gadu pirmajā pusē **2** (prostředek) *vid|us m*; v ~ē lēta *vasaras vidū*; do ~y prosince *līdz decembra vidum*; v ~ē 50. let 50. gadu vidū
- polovodič** m. (-e) <fyz.> *pusvadītājs m*
- polovojensk|ý** adj *pusmilitāris*; ~ā organizace *pusmilitāra organizācija*
- položn|ý** n. (-i); p. kvētnī vēncū *ziedu/ vainagu nolikšan|a f*, p. základního kamene *pamatakmens ielikšan|a f*
- polož|it** pf. (3. sg/pl -i) **1** (dāt nēkam) *no|likt (-liek, -lika)**; (na nēco) *uz|likt (-liek, -lika)**; p. co na zem *nolikt ko zemē*; p. co na mīsto *nolikt ko vietā*; p. prst na ūsta *pie|likt (-liek, -lika)* pirkstu pie lūpām*; p. telefon *nolikt klausulī*; p. koho do poste *nolikt ko gulēt*; p. vēnec (na hrob) *nolikt vainagu*; p. život (za co) *at|dot (-dod, -deva)* dzīvību (par ko)*; <těz přen.> p. dūraz (na co) *uz|svērt (-sver, -svēra)* (ko), akcent|ēt (II.) (ko)* ♦ p. nēkoho na lopatky *nolikt kādu uz lāpstīņām*; nemit kam p. *hlavu būt bez pajumtes 2* (koleje) *ie|likt (-liek, -lika)*, ierīk|ot (II.);* (potrubī, kabel též) *ie|vilkt (-velk, -vilka)**; (podlahu) *ie|likt (-liek, -lika)**; (koberec) *uz|likt (-liek, -lika)**; <těz přen.> p. základy (čeho) *ielikt (kā) pamatus* ♦ p. základní kámen *ielikt pamatakmeni 3*; p. otázku (komu) *uz|dot (-dod, -deva)* jautājumu (kam) 4* (pokryt) *no|klāt (-klāj, -klāja)*, no|segt (-sedz, -sedza)**; (co čim ko ar ko); p. podlahu kobercem *no|klāt grīdu ar paklāju 5* <kol.> (vzdāt se) (čeho) *at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)*; p. funkci at|kāpties (-kāpjas, -kāpas)* *no amata* ■ **p. se** pf (lehnout si) *no|gulīties (-guļas/-gulstas, -gūlās/-gulās)*, at|gulīties (-guļas/-gulstas, -gūlās/-gulās)**; p. se do křesla *at|laisties (-laizas, -laidās)* krēslā*; p. se na zāda/ na břicho/ na bok *nogulīties uz muguras/ uz vēdera/ uz sāna*
- polož|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ieda|ļa f, sada|ļa f, -ekon.> poste|nis m, (G -ņa)*
- Polsko** n. (-a) *Polija* f
- polsky** adv *poliski, poļu valodā*
- 1** **polsk|ý** adj **1** (vztahující se k Polsku) *Polijas* (G); P~ā republika *Polijas Republika 2* (vztahující se k Polákům) *poļu* (G)

- popaté** adv *piekto reizi*
- popel** m, (-a/-u/-e, D.L -u/-i) **1** *peln|j m, pl ♦* lehnout ~em *pārvērsties pelnos, nodegt līdz pamatiem* **2** (zemīeļoho) *pīš|j m, pl*
- popelār** m, (-e) *atkritumu aizvācējs m*
- Popel|ka** f, (-ky, D.L -ce) <lit., p.řen.> *Pelnušķī|e f*
- popelnicē** f, (-e, Gpl -) **1** (na odpadky) *atkritumu tvert|ne f, (Gpl -ņu) 2 (pohřebni) *urn|a f (ar mirušā pelniem)**
- popelnīk** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (kuřácký) *pelnu trauk|s m 2 (v kamnech) *pelnu tvert|ne f, (Gpl -ņu), pelntvert|is m (krásnij)**
- popēv|ek** m, (-ku, Lpl -cich) *dziesmiņ|a f, <lit.> kuple|ja f*
- popij|et** impf, (-i, 3.pl -(e)j) *dzert (dzer, dzēra)*, ie|dzert (-dzer, -dzēra)*; p. vīno| kávu (pomale) malk|ot (II.) vīnu/ kafiju*
- popir|at** impf, (-á): ⇒ **popīrt**
- popis** m, (-u, L -e/-u) *aprakst|s m; p. práce amata apraksts*
- popis|ek** m, (-ku, Lpl -cich) (vysvětlující text) *uzrakst|s m*
- popisn|ý** adj *aprakstošs, deskriptīvs; ~é čislo (domu) kārtas numurs*
- popis|ovat** impf, (-uje): ⇒ **popsat**
- poplāc|at** pf, (-á) *paplikš|ināt (III.1.), uzplikš|ināt (III.1.); (koho po čem kam pa ko); p. koho po zādech paplikš|ināt kam uz pleca*
- popla|ch** m, (-chu, Lpl -šich) **1** *trauks|me f, (Gpl -mju); letecký p. gaisa trauksme; cvičný p. mācību trauksme; planý (falešný) p. viltus trauksme; bit na p. celt trauksmi 2 (rozruch) *satraukums m, nemier|s m; vyvolat p. izzaukt satraukumu**
- poplaš|īt** pf, (3.sg/pl -i) *izbied|ēt (II.); (znekliidnit) sa|traukt (-trauc, -trauca)* ■ p. se pf iz|bīties (-bīstas, -bījas)*; (znekliidnit se) uz|traukties (-traucas, -traucās)**
- poplašn|ý** adj (signāl, zprávy) *trauksmes (G); ~é zařizení signalizācija f, šifīt ~é zprávy sacelt viltus trauksmi*
- poplat|ek** m, (-ku, Lpl -cich) *maks|a f, maksājums m; celni p. muitas nodok|lis m, (G -ja)*
- poplatn|īk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **poplatnicē** f, (-e, Gpl -) *maksātājs m, maksātāja f, daņový p. nodokļu maksātājs*
- poplatn|ý** adj: p. své době *pakalpiģs (iztapīģs) savam laikam; p. cizim vzorům ietekmējis no svešiem paraugiem*
- poplēst** pf, (-ete, prēt. -eti, pas. -eten, imp. -eť) **1** (drāty, nitē) *saljaukt (-jauc, -jauca)*, samudž|ināt (III.1.) 2: p. (si) (zamēnit) *saljaukt (-jauc, -jauca)*; (koho/co s kým/čim ko ar ko) 3 (zmāst) *samuls|ināt (III.1.), apmuls|ināt (III.1.); p. komu hlavu sagroz|īt (III.1.) kam galvu ■ p. se pf 1 (pomichat se) *saljukt (-jūk, -juka)*, saljaukties (-jaucas, -jaucās)* 2 (upadnout do rozpakū) *sa|mulst (-mulst, -mulsā)*, ap|mulst (-mulst, -mulsā)*, ap|jukt (-jūk, -juka)******
- popovīdat (si)** pf, (-á) *parun|āties (II.), aprun|āties (II.); (s kým ar ko)*
- popjrat** se pf, (-ere, prēt. -ral, imp. -er) **1** *sa|kauties (-kaujas, -kāvās)*, sa|plūkties (-plūcas, -plūcās)*; (s kým o co ar ko par ko) 2 <přen.> (se starostmi, onemocnēnim, korupci ap.) (s čim) *cīn|īties (III.1.) (ar ko); p. se o třetí místo cīnīties par trešo vietu**
- poprav|ja** f, (-y) *nāves soda izpildīšana f, sodīšana f ar nāvi; (rozsudek smrti) nāves sod|s m, nāvessod|s m; p. zastřelenim nāves sods nošaujot*
- popravč|ī** l adj *soda (G); p. četa soda vienība ll m, (-iho) ben|de m, (D -dem, Gpl -žu)*
- popravdē** adv (odpovědět) *atklāti, godīgi; (ve skutečnosti) patiesībā, īstenībā; p. řečeno taisnību sakot*
- popraviš|tē** n, (-tē, Gpl -t) *soda viet|a f*
- poprav|īt** pf, (3.sg/pl -i), **poprav|ovat** impf, (-uje) *izpild|īt (III.1.) nāves sodu (kam), sod|īt (III.1.) ar nāvi*
- popros|īt** pf, (3.sg/pl -i) *pa|lūgt (-lūdz, -lūdzā)*; (koho o co kam ko); p. koho za odpuštění lūgt (lūdz, lūdzā)* kam piedošanu; p. koho, aby odešel pa|lūgt kam aiziet*
- poprs|ī** n, (-i) **1** (ňadra) *krū|tis f, pl, (G -šu) 2 <vytv.> *krūšutēls m**
- popru|h** m, (-hu, Lpl -zich) *len|ce f, (Gpl -ču), siksna f*
- poprvē** adv *pirmoreiz, pirmo reizi*
- popř.** zkr. (popřípadě) *event. (eventuāli)*
- popř|āt** pf, (-eje, pas. -án, imp. -ej) **1** *novēl|ēt (III.2.), vēl|ēt (III.2.); (komu co kam ko); p. komu k čemu ap|sveikt (-sveic, -sveica)* ko ar ko; p. komu k narozeninām| k svātku apsveikt ko dzimšanas dienā/ vārda dienā; p. komu dabrou noc novēlēt kam arlabunakti 2 (dopřát) *jaut (jauj, jāva)*, at|jaut (-jauj, -jāva)*; p. komu odpočinek jaut kam atpūsties**
- popřed|j** n, (-i) *priekšplān|s m; (sālu) priekšējā da|ļa f, <tēz přen.> dostat se do p. izvřitiēs priekšplānā; būt v p. zājimu būt uzmanības centrā*
- popřipadē** adv *eventuāli*
- popř|īt** pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) (vīnu, zprávu, informace) *no|liegt (-liedz, -liedza)*; (teorii, plān) noraid|īt (III.1.); nedā se p., že... nenoliedzami, ka...*
- popř|sat** pf, (-īše, prēt. -sal, pas. -sán, imp. -iš) (celý list, událost) *aprakst|īt (III.1.); (co komu kam ko); p. co slovy iz|teikt (-, -teica)* ko vārdos, iz|sacīt (-saka, -sacija)* ko vārdos*
- popř|t se** pf, (-á), **popř|t se** impf, (-á) *apjaut|āties (II.); (koho po kom/čē, na koho/co kam par ko)*
- popř|t|va** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pieprasījums m; (po čē kā); p. po pracovnīch silách| po tomto zboží darbaspēka/ šīs preces pieprasījums*
- popud** m, (-u, L -u) *ieros|me f, (Gpl -mju), impuls|s m; na něči p. pēc kāda ierosmes; z vlastního ~u pēc paša ierosmes; dát p. k čēmu dot impulsu darīt ko*
- popu|dīt** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (rozzlobit) *nokait|ināt (III.1.), sakait|ināt (III.1.); (silnē) sanik|ot (II.); (koho čim ko ar ko) 2 (poštvat) *sakūd|īt (III.1.), samus|ināt (III.1.); (koho proti komu ko pret ko)**
- populac|e** f, (-e) **1** (zalidnēni) *apdzīvotība f, iedzīvotāju blīvums m 2 (obyvatelstvo) *iedzīvotāji m, pl 3* <biol.> *populācija f**
- populač|ni** adj *iedzīvotāju (G); p. rüst iedzīvotāju skaita pieaugums*
- popularit|a** f, (-y) *popularitāte f, (Gpl -šu); mit ~u būt populāram*
- populār|ni** adj *populār|s*
- populistick|ý** [-ty-] adj *populistisk|s*
- populizm|us** m, (-u) *populism|s m*
- pōr**₁ m, (-u, L -u) **1** <bot.> *purav|s m 2* <kuch.> *purav|i m, pl*
- pōr**₂ m, (-u, L -u) (prūdch) *por|a f*
- porad|a** f, (-y) *apsprīe f, (Gpl -žu)*
- porad|c** e m, (-e), **poradky|nē** f, (-nē, Gpl -nī/-nī) *padomdevējs m, padomdevēja f, (povolānim) padomniek|s m, padomnie|ce f, (Gpl -ču); (odborný) konsultant|s m, konsultante f, (Gpl -šu); právní p. juriskonsult|s m, juriskonsulte f, (Gpl -šu)*
- poradensk|ý** adj *konsultāciju (G), konsultatīvs; ~á služba konsultāciju dienests*
- poradenstv|j** n, (-i) *konsultāciju sniegšana f*
- porad|īt** pf, (3.sg/pl -i) *dot (dod, deva)* padomu; p. komu co ie|teikt (-, -teica)* kam ko, ie|sacīt (-saka, -sacija)* kam ko ■ p. si pf (s kým/čim) tikt (tiek, tika)* galā (ar ko); s tím si ~im sám ar to es tīkšu galā pats ■ p. se pf ap|spriesties (-spriežas, -spriedās)*; (s lēkařem, odbornikem) konsultēties (II.); (s kým o čē ar ko par ko)*
- porad|na** f, (-ny, Gpl -en) *konsultācija f, právní p. juridiskā konsultācija; manžēlskā p. ģimenes konsultācija; dētskā p. bērnu konsultācija*
- poradni** adj (hlas) *padomdevēja (G); (výbor, orgán) konsultatīvs*
- poranē|j** n, (-i) *ievainojums m, savainojums m; p. hlavy ievainojums galvā*
- poranē|j** adj *ievainot|s; (část těla též) savainot|s*
- poran|īt** pf, (3.sg/pl -i) *ievain|ot (II.); (část těla též) savain|ot (II.); p. si prst savainot (sev) pirkstu ■ p. se pf ievain|ot (II.) sevi, savain|oties (II.)*
- poraz|īt** pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z), **poráz|ēt** impf, (-i, 3.pl -(e)j) **1** (srazit) *no|gāzt (-gāz, -gāza)*, aplgāzt (-gāz, -gāza)*; (chodce) no|trīekt (-trīec, -trīeca)* 2 (strom) *no|cirst (-cērt, -cirta)* 3 (zvīře) *no|kaut (-kauj, -kāva)* 4 (nepřitele) *sa|kaut (-kauj, -kāva)*, sa|trīekt (-trīec, -trīeca)*; (ve sportu soupeře) uz|veikt (-veic, -veica)*, uzvar|ēt (III.2.)****
- poráz|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *sakā|ve f, (Gpl -vju); utrpēt ~ku ciest sakāvi 2 (dobytku) *kaušana f**
- porc|e** f, (-e) *porcij|a f*
- porcelān** m, (-u, L -ul-ē) *porcelān|s m*
- porcelānov|j** adj *porcelāna (G)*
- pōr|ek** m, (-ku, Lpl -cich) ⇒ **pōr**
- porn|o** n, (-a, L -u) *pornogrāfija f, (film) pornofilma f, (časopis) pornogrāfisks žurnāls m*
- pornografick|ý** adj *pornogrāfisk|s; p. film pornofilma f*
- pornograf|e** f, (-e) *pornogrāfija f*
- porod** m, (-u, L -u) *dzemdīb|as f, pl; p.ředčasný p. priekšlaicīgas dzemdības; zemīt p.ři ~u nomit dzemdības*
- porod|īt** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *dzemd|ēt (II.)*
- porodn|ī** adj *dzemdību (G); p. bolesti dzemdību sāpes; p. bāba vecmā|te f, (Gpl -šu)*
- porodnic|e** f, (-e, Gpl -) *dzemdību nam|s m*
- porodn|īk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *akušier|is m*
- porodnost** f, (-i) *dzimstība f*
- porost** m, (-u, L -u) *augu segla f, (mladý) ataug|a f, jaunau|dze f, (Gpl -džu); lesni mežau|dze f, (Gpl -džu)*

porotja f, (-y) **1** <práv.> *zvērināto tiesja* f **2** (umělecká, sportovní) *žūrija* f

porotcjs m, (-c), **porotkylnē** f, (-nē, Gpl -ñ/-ni) **1** <práv.> *zvērinātāis* m, *zvērinātā* f **2** (umělecký, sportovní) *žūrijas loceklis* m, (G -ja), *loceklje* f, (Gpl -ju)

poroučjet impf, (-i, 3.pl -ej)j, imp. poruč (komu) *pavēlēt* (III.2.) (kam), *komandēt* (II.) (ko); co ~ite? *ko jūs vēlaties?* ■ **p. se** imp **1** (vzkazovat pozdrav) (komu) *sūtīt* (III.1.) *sveicienus* (kam), *sveicināt* (III.1.) (ko) **2** (loučit se) (komu) *atsveicināties* (III.1.) (no kā), *atvadīties* (III.1.) (no kā); ~im se! *sveiki!* **3** <kol., expr.> (padāt) *krist* (krit, krita)*

porouchat pf, (-ā) (pokazit) *sabojāt* (II.); (stroj, mechanismus) *salauzt* (-lauz, -lauza)* ■ **p. se** pf (pokazit se) *sabojāties* (II.); (o stroji, mechanismu) *salūzt* (-lūst, -lūza)*

porovnānī n, (-i) *salīdzinājums* m, *salīdzināšana* f, v p. s kým/čim *salīdzinājuma* ar ko

porovnjat pf, (-ā), **porovnāvjat** impf, (-ā) *salīdzināt* (III.1.); (koho/co s kým/čim ko ar ko)

porozumēnī n, (-i) *izpratnje* f, *vzājemnē p. saprašānās* f, mit p. pro koho/co *salprast* (-prot, -prata)* ko, (do hloubky) *izlprast* (-prot, -prata)* ko

porozumēt pf, (-i, 3.pl -ēj)j (komu/čemu) *salprast* (-prot, -prata)* (ko); (do hloubky) *izlprast* (-prot, -prata)* (ko); p. si (s kým) *salprasties* (-protas, -pratās)* (ar ko); špatnē komu p. *nepareizi* ko *saprast*

portfej m, (-e) (ministrský) *portfelis* m, (G -ja); ministr bez ~e *ministrs bez portfeja*

portrēt m, (-u, L -u/-ē) *portretis* m, *ģimeļnē* f, (Gpl -pu)

Portugaljec m, (-ce), **Portugalika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *portugālis* m, (G -ja), *portugālie* f, (Gpl -šu); ~ci *portugāļi*

Portugalskjo n, (-a) *Portugāle* f

portugalskīj adj **1** (vztahující se k Portugalsku) *Portugāles* (G); P-ā republika *Portugāles Republika* **2** (vztahující se k Portugalcūm) *portugāju* (G)

portugalstīnī a f, (-y) *portugāļu valodā* f

poručīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <voj.> *leitnantis* m

poručīt pf, (3.sg/pl -i) **1** *pavēlēt* (III.2.); (komu co kam ko) **2**: p. si (jídlo) *pasūtīt* (III.1.)

poručīcha f, (-chy, D,L -še) **1** (zāvada) *bojājums* m, *defektis* m **2** <med.> *traucējumi* m, pl, zaživaci ~chy *grešošanas traucējumi*

porušenī n, (-i) **1** (poškození) *bojājums* m **2** (nedodrženi: káznē, pravīdēl, zākazu ap.) *pārkāpums* m, *pārkāpšana* f

porušīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (poškodīt) *sabojāt* (II.), *samaitāt* (II.) **2** nedodržēt: zākons, pravīdēl, smlouvu ap.) *pārīkāpt* (-kāpj, -kāpa)*; (slib) *neturēt* (III.2.); (ticho) *pārītraukt* (-trauc, -trauca)*; (rovnohāvu) *izjaukt* (-jauc, -jauca)*

porušovānī n, (-i) **1** (poškozovāni) *bojāšana* f **2** (nedodržovāni: práv, zākazū, pravīdēl ap.) *pārkāpšana* f

porušovat impf, (-uje) **1** (poškozovat) *bojāt* (II.), *maiļāt* (II.) **2**: ⇒ **porušīt**

1 **pořad** m, (-u, L -u) *programmā* f, (rozhlasoīj, televīzīnī) *raidījums* m; rozhlasoīj p. *radioraidījums*; jednaci p. *dienas kārtība* f, dāt co na p. *iekļaut* ko *dienas kārtībā*; <lēz pñen.> dostat se na p. dne *būt* *dienas kārtībā*; po ~ē *pēc kārtas*

pořad adv (neustāle) *visu laiku, bez mitas*; (vždy) *vienmēr, arvien* ♦ p. dokola *riņķī un apkārt*

pořadāt pf, (-ā) **1** (připravovat) *sarīkot* (II.), *organizēt* (II.) **2** (rovnāt) *kārtot* (II.), *sakārtot* (II.)

pořadatel m, (-e, Npl -ē), **pořadatelika** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *rikotājs* m, *rikotāja* f; *organizatoris* m, *organizatorje* f

pořadēk m, (-ku, Lpl -cich) **1** *kārtība* f, *veīejnīj p. sabiedrīskā kārtība*; dāt (uvēst) co do ~ku *savest* ko *kārtībā*, *sakārtot* (II.) ko; udēlat (zavēst) p. (v čēm) *ievīest* *kārtību* (kur), (ve vēcech) *sakārtot* (ko); vīechno je v ~ku *vīss ir kārtībā*; nēco tu nenī v ~ku *te kaut kas nav kārtībā* **2** (pořadi) *kārtība* f, *secība* f, abecednī p. *alfabētiska kārtība*; po ~ku *pēc kārtas*; <īngv.> p. slov *vārdū kārtība*

pořadī n, (-i) **1** *kārtība* f, *secība* f, abecednī p. *alfabētiska kārtība*; časovē p. *hronolōģiska kārtība*; podle p. *pēc kārtas*; druīj podle p. *otrais pēc kārtas*; v tomto p. *šādā kārtībā* (*secībā*) **2** <div.> *balkonis* m

pořadkovīj adj: ~ā *policīe kārtības policīja*; ~ē *sīly kārtības uzturēšanas spēkī*

pořadnē adv (sluīšnē, nāležītē) *kārtīģī*; (hodnē) *pamatīģī, krietnī*; je p. zīmā *ir pamatīģī auksts*

pořadnīk m, (-ku, Lpl -cich) *rīndā gaitītāju saraksts* m

pořadnīj adj **1** (pořadkumilovnīj) *kārtīģis* **2** (sluīšnīj) *krietnījs, kārtīģis* **3** <kol.> (nāležīty: byt, jīdlo, zamēstnāni ap.) *kārtīģis* **4** <expr.> (velkīj) *pamatīģis, krietnījs*; udēlat p. kus *prāce krietnī pastrādāt*

pořadovīj adj **1**: ~ē čīslō *kārtas numurs* **2** <voj., sport> *ierīndas* (G); p. *krok ierīndas solīs*

pořekadīlo n, (-la, L -le, Gpl -el) *sakām vārdis* m, *parunā* f

pořezat pf, (-žel/-zā, imp. -žl/-zej) *salģriezt* (-griež, -grieza)*, *ielģriezt* (-griež, -grieza)*; p. si *prst sagriezt* *pirkstu, iegriezt* (sev) *pirkstā* ■ **p. se** pf *salģriezties* (-griežas, -griežas)*, *ielģriezt* (-griež, -grieza)* sev

pořīdit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. pořīd) **1** *padarīt* (III.1.), *paļveikt* (-veic, -veica)*; p. *dobře gūt* (*gūst, guva*)* *panākums*; p. *špatne cīest* (*cīeš, cīeta*)* *neveiksmi*; jak jsi ~il? *kā tev veicās?* **2** (seznam, smlouvu ap.) *sastādīt* (III.1.); p. *překlad* (čeho) *pārtulkot* (II.) (ko) **3**: p. si (obstarat) *sagādāt* (II.); (koupit) *iegādāties* (II.); p. si *pejska iegādāties sunī*

pořizenī n, (-i) **1**: *poslednī p. novēlējums* m, *testamentis* m **2** (ūspēch) *veiksmē* f, (Gpl -mju), *sekmes* f, pl, (G -mju); *dobrē p. labu veiksmī*; s nīm je *tēžkē p. ar vīņu ir grūti saprasties* **3** (bytu, zboīj) *iegāde* f, (Gpl -žu), *iegādāšana* f **4** (kopie, opis) *izgatavošana* f

pořizovaci adj: p. *cena/ hodnota pirkšanas cena/ vērtība*

pořizovat impf, (-uje): ⇒ **pořīdit**

posajdit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** *apsēdīnāt* (III.1.), *nosēdīnāt* (III.1.); p. *koho na vlak* *iesēdīnāt* (III.1.) *ko vilcienā*; p. *koho za mīrīže* *ietupīnāt* (III.1.) *ko aiz restēm* **2** (brīle, klobouk) *uzlīkt* (-liek, -lika)* ■ **p. se** pf *apsēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*, *nosēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; p. se *ke stolu apsēsties* *pie galda*; p. se *za volant* *apsēsties* *pie stūres*; *posad*(te) *se!* *sēdie*(tie)s!; *nemām kam se p. man nav, kur apsēsties*

posādika f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <voj.> *garnizonis* m **2** (lodī, letadla) *apkalpe* f, (Gpl -pju)

posbīrjat pf, (-ā) *salvākt* (-vāc, -vāca)*, *salasīt* (III.1.); p. *cenī salņemt* (-ņem, -ņēma)* *balvas*

posedēt pf, (3.sg/pl -i) *paļsēdēt* (-sēz/-sēd, -sēdēja)*; *chvílī ne~ī vīņš ne mīrkli nesēz mierā*

posedlost f, (-i) (dāblem, zlym duchem) *apsēstība* f, (zaujatost) *apmātība* f

posedlīj adj (dāblem, zlym duchem) *apsēsts*; (zaujatīj) *apmāts*; p. *myšlenkou domas apmāts* (*apsēsts*)

posekāt pf, (-ā) **1** (trāvu, obīlī) *noļļaut* (-ļauj, -ļāva)* **2** (maso, petržel) *sakapāt* (II.)

posel m, (-a, Npl -ovē/-i) *kurjeris* m; (se zprāvou) *ziņņe*sis m, (G -ša); <pñen.> (jara, budoucnosti ap.) *vēstne*sis m, (G -ša)

poselstvī n, (-i) *vēstis* m; (zprāva) *vēstījums* m

posezenī n, (-i) (přateľskē) *pasēdēšana* f, na p. *vīenā paņēmīenā, vīenā rāvīenā*

poschodī n, (-i) *stāvjs* m; *prvīnī p. otrais stāvs*; o p. *vīše stāvu augstāk*; *bydlet* v *druhēm p. dzīvot* *trešajā stāvā*

posīļa f, (-y) **1** (k výpomoci) *pastīprinājums* m, *papīlīdspēkī* m, pl **2** (opora) *atbalsts* m

posīļat pf, (-ā): ⇒ **poslat**

posīļīt pf, (3.sg/pl -i, imp. posīl) **1** *stīpīnāt* (III.1.); (zesīlīt) *pastīpīnāt* (III.1.); (zdrāvī) *nostīpīnāt* (III.1.) **2** (zvēšīt, zesīlīt) *pieļaut* (-aug, -auga)*; p. o pēt procent *pieļaut* *par piecīem procentīem* ■ **p. se** pf (občerstvit se) *īestīpīnāties* (III.1.)

posīlovānī n, (-i) **1** (zesīlovāni) *stīpīnāšana* f, *pastīpīnāšana* f; (vlastnī) *pastīpīnāšana* f **2** <sport> *vingrošana* f, *bodībīldīngis* m, *kultūrisms* m

posīļovat impf, (-uje) <sport> *vingrīnāt* (III.1.), *trenēt* (II.); ⇒ **posīlīt** ■ **p. se** impf <sport> *vingrot* (II.), *trenēties* (II.)

posīļovna f, (-ny, Gpl -en) *trenažīeru zāļe* f, (Gpl -ju)

poskakovat impf, (-uje) *lēkāt* (II.)

poskočīt pf, (3.sg/pl -i) **1** *palēkties* (-ļecas, -ļēcās)*; <pñen.> *srđce mu radostī ~īlo sirds vīņam no pīekā iepukstējās straujāk* **2** <expr.> (postoupit) *palēkties* (-kāpjas, -kāpās)*; (cenī ap.) *pieļaut* (-aug, -auga)*, *palīelīnāties* (III.1.); p. na *druhē mīsto pakāpties* *uz otro vīetu*

poskojkī m, (-ku, Lpl -cich) (skok) *palēcīenījs* m

poskojkz m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <pej.> (přīsluhovač) *rokaspūlīsis* m, (G -ša); (dēvce pro vīechno) *īzsūtāmīsis* zēnījs m

poskvīrīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (znečīsīt) *aptraipīt* (III.1.), *notraipīt* (III.1.); (co čīm ko ar ko) **2** <pñen.> *aptraipīt* (III.1.); p. *svou povēst aptraipīt savu labo slavu*

1 **poskytnout** pf, (-ne, přēt. -l), **poskytovat** impf, (-uje) *dot* (*dod, deva*)*, *sniegt* (*sniedz, sniedza*)*; p. *pomoc sniegt* *palīdzību*; p.

- možnosť *dot iespēju*; p. informácie/ rozhovor *sniegt informāciju/ interviju*; p. komu náhradu (za co) *kompensēt (II.) kam ko*
- poskytovateľ** m. (-e, Npl -ē) (služeb) *pakalpojuma sniedzējs* m; (zboží) (*preces*) *piegādātājs* m
- 1 poslanec** m, (-ce), **poslancký** nē f, (-nē, Gpl -ņ/-ni) *deputāts* m, *deputāte* f, (Gpl -šu)
- poslanecký** adj *deputāta* (G); *deputātu* (G); p. mandāt *deputāta mandāts*; p. klub *deputātu frakcija*; ~ā sněmovna *parlamenta apakšpalāta*
- poslánj** n, (-i) *uzdevums* s m, *misija* f
- poslat** pf, (-šle, pas. -slān, imp. -šli) *aizsūtīt (III.1.)*, *nosūtīt (III.1.)*; (komu co kam ko); p. dopis/ balík *nosūtīt vēstuli/ paciņu*; p. co poštu *nosūtīt ko pa pastu*; p. koho pro koho/co *aizsūtīt ko pēc kā, ko kam pakaj*; p. co po kom *nosūtīt ko ar kāda starpniecību* ♦ p. někoho k čertu *pasūtīt kādu pie velna*
- posledně** adv **1** (minule) *pāgājušo reizi* **2** (naposled) *pēdējo reizi*
- 1 poslední** adj *pēdējais*; v p. době *pēdējā laikā*; za p. dva roky *pēdējo divu gadu laikā*; na p. chvíli *pēdējā brīdī*; podle p. módy *pēc pēdējās modes*; poslední vůle *testamentis* m ♦ mlít z ~ho *cīnīties ar pēdējiem spēkiem*
- poslech** m, (-u) **1** (poslouchání) *klausīšanās* f, (celého díla n. pořadu) *noklausīšanās* f, na první p. *pirmoreiz (no)klausoties* **2** <med.> *izklausīšanās* f, *auskultācija* f
- poslechnout** pf, (-ne, přét. -l) **1**: p. si (vnímat sluchem) *paklausīties (III.1.)*; (celé dílo) *noklausīties (III.1.)* **2** (podřídit se) *paklausīt (III.1.)* **3**: ~ni! *klau!, paklau!*
- posléze** adv <kniž.> *beigās, galu galā*
- poslouchat** impf, (-á) **1** (vnímat sluchem) *klausīties (III.1.)*; p. přednášku *klausīties lekciju* ♦ p. na půl ucha *klausīties pa ausu galam* **2** (podřizovat se) *klausīt (III.1.)*; p. na slovo *klausīt uz vārda* **3**: ~ej! *klau!, paklau!*
- posloupnost** f, (-i) <kniž.> *secība* f, *kārtība* f, časová p. *hronoloģiska secība*
- posloužit** pf, (3.sg/pl -i, imp. posluž) **1** (prokázat službu) *pakalpot (II.)*, *izdarīt (III.1.) pakalpojumu*; p. nemocnému *ap|kopt (-kopj, -kopa)* slimnieku*; čím může p.? *ar ko varu pakalpot?* **2** (prospěš) (komu/čemu) *nākt (nāk, nāca)* par labu (kam), līdzlēt (III.2.) (kam)*; p. zdraví *nākt par labu veselībai* **3**: p. si *apkalpoties (II.)*; prosím, p. si! *lūdzu, apkalpojieties!* **4** <kniž.> (být použit) *kalpot (II.)*; (komu jako co, za co kam par ko); p. příkladem *kalpot par piemēru*
- posluhovat** impf, (-uje) *kalpot (II.)*, *pakalpot (II.)*; (při stole) *apkalpot (II.)*
- posluchač** m, (-e), **posluchačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *klausītājs* m, *klausītāja* f **2** (vysoké školy) *studentis* m, *studente* f, (Gpl -šu); p. druhého ročníku *otrā kursa students*
- posluchářna** f, (-ny, Gpl -en) *auditorija* f, *klausītava* f
- poslušně** adv *paklausīgi*
- poslušnost** f, (-i) *paklausība* f
- poslušný** adj *paklausīgs*
- posměch** m, (-u) *apsmieklis* m; (všměch) *izsmieklis* m; být terčem (předmětem) ~u *būt par apsmiekla objektu*; tropit si z koho p. *zobloties (II.) par ko, ģirģāties (II.) par ko*
- posmívat se** impf, (-á) (komu/čemu) *zobloties (II.) (par ko)*; (silněji) *ģirģāties (II.) (par ko)*
- posmrtný** adj (dílo) *pēcņāves (jen G)*; p. život *aizkapa dzīve*
- posnidat** pf, (-á) *pabrokastot (II.)*, *pa|lēst (-ēd, -ēda)* brokastis*
- posoljit** pf, (3.sg/pl -i) *uz|bērt (-ber, -bēra)* sāli (kam), apkaisīt (III.1.) ar sāli*
- posoudit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen, imp. posud') (zhodnotit) *novērtēt (II.)*; (uvážit) *ap|spriest (-spriež, -sprieda)**; nemůžu to p. *es par to nevaru spriest*; ~ďte sami *spridiet paši*
- posouvat** impf, (-á): ⇒ **posunout**
- posouzení** n, (-i) *vērtējums* s m; (ocenění) *novērtējums* s m, *novērtēšana* f
- pospíchat** impf, (-á) **1** (spěchat) *steigties (steidzas, steidzās)** **2** (mit naspěch) (s čím) *steigt (steidz, steidza)* (ko)*; p. s prací *steigt darbu*; ta práce ~á *šis darbs ir steidzams*; to ne~á *tas nav steidzams* **3** (naléhat) (na koho) *steidzjināt (III.1.) (ko)*; ~al na mě, abych... *viņš steidzināja mani, lai es...*
- pospíšit (si)** pf, (3.sg/pl -iši, imp. -ěš) *pa|steigties (-steidzas, -steidzās)**; ~ěšte si! *pasteidzieties!*
- pospolitost** f, (-i) (společenství) *sabiedrība* f, (družnost) *kopība* f, *vienotība* f
- posraný** adj <vulg.> **1** *apdirstis*, *piedirstis* **2** (mizerný) *sūdfīgs*
- posrat se** pf, (-ere, imp. -er) <vulg.> **1** *ap|dirsties (-diršas, -diršās)** <vulg.>; ~er se! *ej dirst!* **2** (prohrát) *zaudēt (II.)*; (zkažit) *sa|laist (-laiž, -laida)* grīstē*
- post** m, (-u, L-u) **1** (úřad) *poste|nis* m, (G -ņa), *amats* m; ministerský p. *ministra amats* **2** <sport> *pozičija* f
- postačit** pf, (3.sg/pl -i), **postačovat** impf, (-uje) **1** (být postačující) *pie|tikt (-tiek, -tika)**; to ~i (k čemu) *ar to pietiks (kam, lai izdarītu ko)* **2** (zmoct) (na co) *tikt (tiek, tika)* galā (ar ko)*, *pa|veikt (-veic, -veica)* (ko)* **3** (udržet tempo) (komu/čemu) *tikt (tiek, tika)* līdz (kam)*
- postačující** adj *pietiekošs, pietiekams*
- postarjat se** pf, (-á) *par|pētīties (II.)*; (o koho/co par ko)
- postavla** f, (-y) **1** *augums* s m, *stāvs* m; člověk vysoké/ malé/ střední ~y *gara/ maza/ vidēja/ auguma cilvēks* **2** (historická) *persona* f, <lit.> *tēls* m, *personāžis* m
- postavjat** pf, (-á) *stāvēt (III.2.)*
- postavení** n, (-i) **1** (stav) *stāvoklis* m, (G -ļa); společenské p. *sabiedriskais stāvoklis*; mít vysoké p. *ieņemt augstu stāvokli*; být v těžkém p. *būt grūtā stāvoklī* **2** (rozmístění, poloha) *novietojums* m **3** <voj., sport> *pozičija* f **4** (budovy, pomniku) *ceļšāna* f, *būvēšana* f
- postavička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (figurka) *figūriņa* f
- postavit** pf, (3.sg/pl -i, přét. -il, pas. -en) **1** (umístit) *no|likt (-liek, -lika)**; (na něco též) *uz|likt (-liek, -lika)**; p. koho mimo zákon *paslud|ināt (III.1.) ko ārpus likuma*; p. koho před soud *notiesāt (II.) ko*; p. koho před hotovou věc *nostādīt (III.1.) ko notikuša fakta priekšā* ♦ p. někoho na hlavu *apgriezt kaut ko ar kājām gaisā*; p. někoho na nohy *nostādīt kādu uz kājām* **2** (dát vařit) *uz|likt (-liek, -lika)**; p. vodu na čaj *uzlikt ūdeni tējai* **3** (vybudovat) *uz|celt (-ceļ, -cēla)**, *uzbūvēt (II.)* **4** (zařadit, seřadit) *nostādīt (III.1.)*; p. koho do branky *nostādīt ko vārtos* ■ **p. se** pf **1** (stoupnout si) *no|stāties (-stājas, -stājās)**; **p. se** do fronty *ie|stāties (-stājas, -stājās)* rindā*; **p. se** do pozoru *nostāties miera stājā*; <těž pěn.> **p. se** komu do cesty *nostāties kam ceļā* ♦ **p. se** na vlastní nohy *nostāties uz savām kājām* **2** (zastat) (za koho/co) *ie|stāties (-stājas, -stājās)* (par ko)*, *aizstāvēt (III.2.) (ko)* **3** (vzepít se) (komu) *pre|loties (II.) (kam)*; **p. se** na odpor komu/čemu *pretoties kam*
- postel** f, (-e) *gulta* f, sklādaci p. *saliēkamā gulta*; jít do ~e *iet gulēt*
- poste restante** adv *pēc pieprasījuma*
- postesknout (si)** pf, (-ne, přét. -l) *pažē|loties (II.)*, *pasūr|oties (II.)*; (komu na koho/co kam par ko)
- postěžovat si** pf, (-uje) *pasūdzlēties (III.2.)*, *pažē|oties (II.)*; (komu na koho/co kam par ko)
- postgraduální** adj *pēcdiploma (jen G)*
- postih** m, (-hu, Lpl -zich) *sankcija* f, *sods* m
- postihnout** pf, (-hne, přét. -hl, pas. -žen), **postihovat** impf, (-uje) **1** (neštěstí, válka) *piemēklēt (II.)*; být ~žen čím *ciest (ciēs, cieta)* no kā, kur* **2** (pochopit) *iz|prast (-prot, -prata)**, *sa|prast (-prata)**
- postizený** adj *ciētījs (f -usi)*; (čím no kā, kur); p. povodněmi/ zemětřesením *ciētīs plūdos/ zemestrīcē*; ~ā oblast *cietušais apgabals*; zrakově p. (člověk) *cilvēks ar redzes defektu*; zdravotně p. (člověk) *invalids* m, *cilvēks ar īpašām vajadzībām*
- postizitelný** adj (smysly) *uztverams*; (zloděj) *notverams*; to není ~é zákonem *par to nevar sodīt pēc likuma*
- postkomunistický** [-ty] adj *postkomunisma (G)*
- postmoderní** f, (-y) *postmodernisms* m
- postmoderní** adj *postmodernisma (G)*
- postoj** m, (-e) (držení těla) *stāja* f, <sport> *pozīa* f **2** (stanovisko) *attieks|me* f, (Gpl -mju); (oficiální) *nostāja* f, *pozičija* f, p. ke komu/čemu *attieksme pret ko*; zaujmout p. k čemu *noformulēt attieksmi pret ko*
- postoupit** pf, (3.sg/pl -i, imp. postup) **1** (pokročit) *pavirzīties (III.1.)*; (popojít) *pa|jiet (-iet, -gāja)**; p. o krok kupedu *palet soli uz priekšu* **2** (na vyšší úroveň) *izvirzīties (III.1.)*, *progresēt (II.)*; p. v zaměstnání *izvirzīties augstākā amatā*; p. do vyšší třídy *pār|jiet (-iet, -gāja)* uz nākamo klasi*; p. k dalšímu bodu jednání *pār|jiet (-iet, -gāja)* pie nākama dienas kārtības punkta*; <sport> p. do finále *ie|k|ūt (-k|ust, -k|uva)* finālā* **3** (předat) *no|dot (-dod, -deva)**, *a|dot (-dod, -deva)**; (co komu ko kam)
- postrádat** impf, (-á) **1** (osobu) *iz|just (-jut, -juta)* (kā) trūkumu*; budeme vás p. *mums jūs pietrūks* **2** (nemít) *trūkt (trūkst, trūka)**; ~ā smysl pro humor *viņam trūkst humora izjūtas*; nic ne~āme *mums nekā netrūkst*
- postrach** m, (-u) *biedis* m; je ~em všech studentů *viņš ir visu studentu bieds*

postranní adj **1** (bočni) *sānu* (G); p. dveře *sāndur|vis f, pl. (G -vju)*; p. ulice *sānie|a f*; <těž přen.> p. cesta *apkartce|š m 2* (tajený) *slepen|s, slēpt|s*; p. úmysl *slepen|s nolūks*

postrašit pf. (3.sg/pl -i) *sabaid|īt (III.1.)*, *izbaid|īt (III.1.)*; (schválně) *pabaid|īt (III.1.)*

postřeh m, (-hu, Lpl -zich) **1** (schopnost) *vērīgum|s m, novērošanas spēja f*, mít dobrý p. *būt vērīgam 2* (postřehnutá věc) *novērojums m, vērojums m*

postřehnout pf. (-ne, přet. -i) *ievēr|ot (II.)*, *paman|īt (III.1.)*

postřel pf. (3.sg/pl -i) *sa|šaut (-šauj, -šáva)**, *aiz|šaut (-šauj, -šáva)** ■ **p. se** pf *sa|šaut (-šauj, -šáva)* sevi*

postřík m, (-ku, Lpl -cích) **1** (postřikování) *apslac|īšan|a f*, (pokropení) *aprasināšan|a f*, (rostlin) *apmig|ošān|a f* (těž vápnem, barvou) *apsmidzināšan|a f 2* (prostředek) *smidzinātājs m*

postříkat pf. (-ā), **postřík**ovat impf. (-uje) *ap|slac|īt (-slaka, -slacīja)**; (pokropit) *apras|ināt (III.1.)*; (chemicky) *apmig|ot (II.)*; (těž vápnem, barvou) *apsmidz|ināt (III.1.)*; (zahradu) *ap|liet (-lej, -lēja)**; (blátem, krví) *ap|škieš (-škiez, -škieda)**, *ap|škaid|īt (III.1.)*

postřít pf. (-i, 3.pl -ej) *no|šaut (-šauj, -šáva)**

postsocialistický [-ty-] adj *postsociālisma* (G)

postsovětský adj *postpadomju* (G)

postulát m, (-u, L -ul-ě) *postulāt|s m, pieņējum|s m*

postup m, (-u, L -u) **1** (postupování) *virzīšan|ās f*, p. vpřed *virzīšanās uz priekšu*; <sport> p. do finále *iekļūšan|a f finālā*; být na ~u (silít se) *pie|ņemties (-ņemas, -ņēmas)* spēkā 2* (chod: práce, události, nemocí ap.) *nori|te f, (Gpl -šu), gait|a f*, (výrobní, technologický, chemický) *proces|s m*; (metoda) *meto|de f, (Gpl -žu)*; p. myšlenek domu *gaita*; ~em času *ar laiku, laikam rītot*; zvolit si správný p. *izvēlēties pareizu metodi 3* (v zaměstnání) *paaugstinājums m, paaugstināšan|a f*

Postupim f, (-i-ě) *Potsdam|a f*

postupně adv *pakāpeniski*; (po řadě) *pēc kārtas*; (poznenáhla) *pamazām*

postupný adj *pakāpenisks*; <těž přen.> udělat ~é kroky *spert pakāpeniskus soļus*

postupovat impf. (-uje) **1**: ⇒ **postoupit** (1-3) **2** (jednat) *rīk|oties (II.)*; p. podle zákona *rīkoties saskaņā ar likumu*

postýlka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (dětská) *gultiņa f*, ukládat dítě do ~ky *likt bērnu gulēt*

posud adv *līdz šim (laikam)*; (stále ještě) *joprojām*

posudek m, (-ku, Lpl -cích) **1** *novērtējums m, vērtējums m*; (uměleckého díla) *recenzija f*, (znalecký) *ekspertīze f, (Gpl -žu)*; lékařský p. *medicīniska ekspertīze*; podát p. *sniegt vērtējumu 2* (pro zaměstnavatele) *atsauks|me f, (Gpl -mju)*; (doporučení) *rekomendācija f*

posun m, (-u, L -u) (nějakým směrem) *pavirzīšan|ās f*, (prýč od směru) *novirzīšan|ās f*, (rozdíl) *starpība f, atšķirība f*, (změna) *maiņa f, izmaiņa f*, časový p. *laika starpība*; významový p. *nozīmes maiņa*; p. v cenách *cenu izmaiņas*

posuněk m, (-ku, Lpl -cích), **posuňěk** m, (-ňku, Lpl -ňcích) *žest|s m, kustība f*

posunout pf. (-e, přet. -ul), **posunovat** impf. (-uje) **1** (sunutím) *pabīd|īt (III.1.)*; (přemísť) *pārviet|ot (II.)*; p. hodiny dopředu/zpět *pa|griezt (-griez, -grieza)* pulksteni uz priekšu/atpakaļ*; <těž přen.> p. hranice *papaš|ināt (III.1.) robežas 2* (termín) *pār|ceļt (-ceļ, -cēla)**; p. zkoušku *pārceļt eksāmenu* ■ **p. se** pf, impf *pārviet|oties (II.)*; p. se na druhé místo (postoupit) *pa|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* uz otro vietu*

posunutí n, (-i) (termínu) *pārceļšan|a f*, (významu, hodnot) *maiņa f, izmaiņa f*

posuvný adj (dveře, okno) *bīdām|s*; (deska, měřítko) *izvelkam|s*; ~ā střecha (u auta) *nolaižamais jumts*

posuzovat impf. (-uje): ⇒ **posoudit**

posvátný adj *svēt|s*; (velmi slavnostní: chvilě, hlas) *svēt|svinīg|s*

posvětit pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t) **1** <circ.> *svēt|īt (III.1.) 2* (věnovat) *velt|īt (III.1.)*, *zied|ot (II.)*; p. život čemu *ziedot dzīvi kam*

posypat impf. (-el-ā, imp. -ej) *apkais|īt (III.1.)*, *nokais|īt (III.1.)*; (co čím *ko ar ko*)

pošeptat pf. (-ā) *pačukst|ēt (III.2.)*; (komu co *kam ko*); p. komu co do ucha *iečukst|ēt (III.2.) kam ko ausī*

pošetilý adj (nerozumný) *nepārtīg|s*; (hloupý) *muļķīg|s*

pošklebek m, (-ku, Lpl -cích) **1** *grima|se f, (Gpl -šu), vaiks|s m*; (výsměch) *smīn|s m*; dělat ~ky *šķobīt seju, vaibst|īties (III.1.) 2* (posměšek) *izsmiekl|s m*; být terčem ~ků *būt par izsmieklā objektu*

poškojdit pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (zničit, porušit) *saboj|āt (II.)*, *samai|ēt (II.) 2* (způsobit hmotnou n. morální škodu) *kait|ēt (II.) (kam)*; <práv.> *nodar|īt (III.1.) kaitējumu (kam)*; p. něčí pověst *kaitēt kāda reputācijai* ■ **p. se** pf *saboj|āties (II.)*

poškození n, (-i) (porucha, porušení) *bojājums m*; (zdraví, životního prostředí, pověsti ap.) *kaitējums m (kam)*

poškozený I adj (potraviný, bankovka, potrubi) *bojāt|s*; p. povodní *cietis plūdos* II m, (-ého), ~ā f, (-ē) <práv.> (těž povodní ap.) *cietuš|ais m, cietu|sī f*

poškozovat impf. (-uje): ⇒ **poškodit** ■ **p. se** impf: ⇒ **poškodit se**

poškráblat pf. (-el-ā, imp. poškrab-/ej) **1** *saskrāp|ēt (II.)*; (nepatrně) *saskramb|āt (II.) 2* (podrbat) *pakas|īt (III.1.)*; p. koho na zádech *pakasīt kam muguru* ■ **p. se** pf **1** *saskrāp|ēties (II.)*; (nepatrně) *saskramb|āties (II.) 2* (podrbat se) *pakas|īties (III.1.)*; p. se na hlavě/ za uchem *pakas|īt (III.1.) galvu/ aiz auss*

pošlapat pf. (-el-ā, imp. -ej) **1** *samid|īt (III.1.)*; (trávu) *nomid|īt (III.1.) 2* (pošpinit: podlahu, koberec) *piebrad|āt (II.)*, *piemid|īt (III.1.) 3* <přen.> (šlěstí, práva ap.) *sabrad|āt (II.)*, *samid|īt (III.1.)*

pošpinit pf. (3.sg/pl -i) **1** *nosmēr|ēt (II.)*; (skvmami) *notraip|īt (III.1.) 2* (očernit) *nomel|ot (II.)*

pošta f, (-y) *past|s m*; letecká p. *gaisa pasts, aviopast|s m*; elektronická p. *elektroniskais pasts*; hlavní p. *galvenais pasts*; poslat ~ou *nosūtīt pa pastu*

pošták m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **poštačka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pastniek|s m, pastnie|ce f, (Gpl -ču)*

poštěstí se pf. (-i) *palaim|ēties (II.)*; ~ilo se mu *viņam palaimējās*

poštěvácek m, (-ku, Lpl -cích) <anat.> *klītor|s m*

poštípát pf. (-el-ā) (o hmyzu) *sa|kost (-kož, -koda)**, *sa|dzelt (-dzeļ, -dzēla)**

poštolka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *lauku piekūn|s m*

poštovní n, (-ého) *pasta izdevumu|j m, pl*

poštovní adj *pasta* (G); p. schránka *pastka|ste f, (Gpl -stu)*, *pastkast|te f, (Gpl -šu)*; p. známka *pastmark|a f*, p. směrovací číslo *pasta indekss*; p. doručovatel, doručovatelka *pastniek|s m, pastnie|ce f, (Gpl -ču)*

poštvat pf. (-e, imp. -i, -ēte/-ete) (koho proti komu) *sakūd|īt (III.1.) (ko pret ko)*; (koho na koho) *uzkūd|īt (III.1.) (ko kam)*; p. na koho *pa uzrīd|īt (III.1.) kam suni*

pot m, (-u, L -u) *sviedr|j m, pl*; zalit se ~em *no|svīst (-svīst, -svīda)** ♦ *pracovat v ~u tváře strādāt vaiga sviedros*

potácet se pf. (-i, 3.pl -ej) *gr|īties (II.)*, *[odz]īties (III.1.)*; (při chůzi) *gāze|lēties (II.)*; <přen.> p. se mezi čím *svārst|īties (III.1.) starp ko*

potah₁ m, (-hu, Lpl -zich) (koňský) *aizjūg|s m, pajūg|s m*

potah₂ m, (-hu, Lpl -zich) (povlak) *pārvalk|s m*; (potāženi) *pārvalkums m*

potáhnout pf. (-āhne, přet. -āhl, pas. -āžen), **potahovat** impf. (-uje) **1** (nábytek) *ap|vilkt (-veik, -vilka)**, *pār|vilkt (-veik, -vilka)* 2* (zatáhnout) *pa|vilkt (-veik, -vilka)**; (za co *aiz kā*) **3** (vtáhnout) *ie|vilkt (-veik, -vilka)**; p. z cigarety *ievilkt (cigarettes) dūmu* ■ **p. se** pf, impf (čím) *pār|klāties (-klājas, -klājas)* (ar ko)*

potají, **potajmu** adv *slepus, slepeni*

potápěč m, (-e), **potápěčka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ūdenslīdē|j s m, ūdenslīdēja f*

potápět impf. (-i, 3.pl -ēj) ⇒ **potopit** ■ **p. se** impf: ⇒ **potopit se**

potápka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *dūku|šis m*

potápicle f, (-e, Gpl -) <zool.> *gārga|le f, (Gpl -ju)*

potaz m, (-u, L -u/-e): brát (vzít) *co v p. ņemt ko vērā*

potāžený adj (nábytek) *apvilkt|s, pār|vilkt|s*

potāžmo adv *patiesībā, īstenībā*

poté adv <kniž.> *pēc tam*

potence f, (-e) <med., přen.> *poten|ce f, (Gpl -ču)*

potenciál m, (-u, L -u/-e) <fyz., přen.> *potenciāl|s m*; tvůrčí p. *radošais potenciāls*

potenciální adj **1** (možný) *potenciāl|s, varbūtēj|s, iespējām|s 2* <fyz.> *potenciāl|s*; p. energie *potenciālā enerģija*

potěšení n, (-i) (radost) *priek|s m*; (požitek) *patīk|a f, labpatīk|a f*, způsobit komu p. *sagādāt kam prieku*; k mému p. *man par prieku*; pro vlastní p. *sev par prieku*; je mi ~im... *man ir prieks...*

potěšit pf. (3.sg/pl -i) **1** (udělat radost) *iepriec|ināt (III.1.)*; (rozveselit) *ielīk|sm|ot (II.)*; (koho čím *ko ar ko*) **2** (utěšit) *mier|ināt (III.1.)* ■ **p. se** pf (čím) *iepriec|ināt (III.1.) sevi (ar ko), papriec|āties (II.) (par ko)*

potěšitelný adj *iepriecinoš|s*; je ~ě, že... *iepriecinoši, ka...*

potichu adv *klusu, klusītiņām*

potírání n, (-i) (zločinu, nemocí) *apkarošān|a f*

potírat impf. (-ā): ⇒ **potřít**

potīt se pf. (3.sg/pl -i) (těž okna ap.) *svīst* (svīst, svīda)*; p. se strachy *svīst no bailēm* ♦ p. krev *līst no ādas ārā, rauties melnās miesās*

potīt f. (-e) **1** *grūtīb|a* f, *pl, problēm|a* f, *překonat* -e *pārvarēt grūtības*; v tom je ta p. *tur jau ir tā problēma*; p. je v tom, že... *problēma ir tāda, ka...*; nedēļej -e *netaisi problēmas* **2**: *pl* -e (zdravotni) *traucējum|ī m, pl, problēm|as f, pl; žalu dečnīl/ zažīvacī* -e *kuņģa darbības/ gremošanas traucējumi*; *mām* -e s dýchānīm *man ir elpošanas traucējumi, man ir grūti elpot; jaké máte* -e? (u lékaire) *par ko jūs sūdzaties?*

potkan m. (-a) <zool.> *pelēkā žurk|a* f

potk|at pf. (-ā), **potk|ávat** impf. (-ává) **1** *sa|tikt* (-tiek, -tika)*, *sastapt* (sastop, sastap*) **2** (postihnout) *no|tikt* (-tiek, -tika)*, *atgad|īties* (III.1.); ~alo ho neštēsti *viņam ir notikusi nelaime*; ~al ho stejny osud *viņu piemēklēja tāds pats liktenis* ■ **p. se** pf, impf **1** *sa|tikties* (-tiekas, -tikās)*, *sastapties* (sastapas, sastapās)*; (s kým ar ko) **2** (zažīt) (s čīm) *pieredz|ēt* (III.2.) (ko), *sa|durties* (-duras, -dūras)* (ar ko); jejich pohledy se ~aly *viņu skatieni sastapās* **3** (utkat se) *cīn|īties* (III.1.)

potlačen|ī n. (-i) (vzpoury) *apspiešan|a* f, (prāv a svobod) *ierobežošan|a* f, (inflace, korupce) *samazīnāšan|a* f, (hluku, citū) *apslāpēšan|a* f

potlač|īt pf. (3.sg/pl -i) (vzpoury) *ap|spiest* (-spiež, -spieda)*; (prāva a svobody) *ierobež|ot* (II.); (inflaci, korupci) *samaz|ināt* (III.1.); (hluk) *apslāp|ēt* (II.) ♦ p. v zárodku *izskaust pašā dīg|ī* **2** (slzy, smich, city) *apslāp|ēt* (II.), *aiztur|ēt* (III.2.); p. hnēv *savald|īt* (III.1.) *dusmas*

potlačovān|ī n. (-i): ⇒ **potlačeni**

potlač|ovat impf. (-uje): ⇒ **potlačit**

potles|k m. (-ku, Lpl -cich) *aplaus|ī m, pl*, bouflīvīy p. *vētrai ni aplausi*; sklīdīt p. *gūt aplausus*; za -ku *aplausiem skanot*; uvītāt koho ~kem (ap)sveikt ko ar *aplausiem*

potmē adv *pa tumsu, tumsā*

potoj|k m. (-kul-ce, Lpl -cich) **1** *strau|s m*; horský p. *kalnu strauts* **2** <přen.> (slz, potu, krve) *strau|me f, (Gpl -mju)*; téct ~kem *tecēt strau|mēm*

potom l adv **1** (časově) *pēc tam*; (později) *vēlāk*; (nechat co) na p. uz *vēlāku laiku* **2** (místně) *tad, tālāk*; a co p.? *un kas tālāk?* || konj <kol.> (tedy) (*tad*); nepomůže-li, p. ho nechci vidět *ja viņš nepalīdzēs, (tad) es viņu negribu redzēt* III part <kol.> **1** *tad, gan*; aby p. nepříšel! *un tad lai viņš neatnāktu!* **2**: a p. (kromě toho, nadto) *turklāt, bez tam*

potomj|ek m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** *pēc nācēj|s m*; p. po mečīl po přeslici *vīriešu/ sieviešu kārtas pēc nācējs* **2** (přislušník hnutí v pozdějších generacích) *pēctelcis m, (G -ča)*

potomstv|o n. (-a) *pēc nācēj|ī m, pl*

potop|a f. (-y) *plūd|ī m, pl*; <bibl.> p. svēta grēku *plūdi* ♦ po nās p.! *pēc mums kaut grēku plūdi!*

potop|īt pf. (3.sg/pl -i) **1** (ponořit) *iegremd|ēt* (II.); p. co do vody *iegremdēt ko ūdenī* **2** (lod) *nogremd|ēt* (II.) ■ **p. se** pf **1** (ponořit se) *iegremd|ēties* (II.); (při koupání) *ielnirt* (-nirst, -nira)* **2** (o lodí) *no|grimt* (-grimst, -grima)*

potrat m. (-u, L -u) <med.> *abort|s m*

potrav|a f. (-y) *barīb|a* f, *přijímat* ~u *uzņemt barību*; <přen.> *duševni p. garīgā barība* ♦ p. pro děla *lielgabalu barība*

potravin|a f. (-y) *pārtikas produkt|s m*; *zāsoba* ~ *pārtikas krājums*; *prodejna* -, *obchod* s -ami *pārtikas veikals*

potravinářsk|ý adj *pārtikas* (G); ~é *zboži pārtikas preces*

potravinářstv|ī n. (-i) **1** (obchod) *pārtikas veikal|s m* **2** (výroba) *pārtikas rūpniecīb|a* f

potravinov|ý adj *pārtikas* (G); ~é *listky pārtikas kartītes*; ~á *pomoc palīdzība ar pārtiku*

potrestān|ī n. (-i) *sodīšan|a* f, (trest) *sod|s m*

potrest|at pf. (-ā) *sod|īt* (III.1.); (koho za co ko par ko); p. pokutou *uz|likt* (-liek, -lika)* *naudas sodu*; p. důtkou *iz|teikt* (-, -teica)* *rājienu, iz|sacīt* (-saka, -sacīja)* *rājienu*; p. odnětím svobody *sodīt ar brīvības atņemšanu*; p. vžením *sodīt ar cietumsodu*; být přisně ~án *tikt stingri sodītam*

potrp|ēt si impf. (3.sg/pl -i) <kol.> (na koho/co) *izjust vājību* (*pret ko*); (mit rád) *pa|tikt* (-tik, -tika)*; ~i si na pořádek *viņam patīk kārtība*

potrub|ī n. (-i) *caurū|vad|s m*; vodovodní p. *ūdensvad|s m*; plynové p. *gāzes vad|s m*

potrv|at pf. (-ā) *ilgt* (ilgst, ilga)*; (pokračovat) *turp|ināties* (III.1.); *výstava* ~ā do... *izstāde būs apskatāma līdz...*; ~ā pār dni, než... *paies pāris dienas, kamēr...*

potrás|at impf. (-ā), **potř|ást** pf. (-ese, prêt. -ásl, pas. -esen, imp. -es) (čím) *pakrat|īt* (III.1.) (ko), *papur|jāt* (III.1.) (ko); p. hlavou

pakratīt galvu; p. komu rukou *pa|spiest* (-spiež, -spieda)* *kam roku*; p. si rukama *sarok|oties* (II.)

1 **potřeb|a**, f. (-y) **1** (nezbytnost) *vajadzīb|a* f, *nepieciešamīb|a* f, podle ~y *pēc vajadzības*; v případě ~y *vajadzības gadījumā*; *hmotněl/ kulturni* ~y *materiālas/ garīgas vajadzības*; pro osobní ~u *personīgai lietošanai*; vykonat (tělesnou) ~u *nokārtot dabiskās vajadzības* **2**: *pl* -y (vybavení) *piederum|ī m, pl*; kancelářské ~y *kancelejas piederumi*; sportovní ~y *sporta piederumi*; ~y pro domácnost *mājsaimniecības piederumi*; toaletní ~y *tualetes piederumi*

potřeba₂ adv: je p. *vajag, ir vajadzīg|s*; není p. *nevajag, nav vajadzīg|s*; to není p. *tas nav vajadzīg|s*; je p., abys tam šel *tev vaj turieni jāiet*

potřebnost f. (-i) *vajadzīb|a* f, *nepieciešamīb|a* f

potřebn|ý adj *vajadzīg|s, nepieciešam|s*; (k čemu kam)

1 **potřeb|ovat** impf. (-uje) *vajadzēt* (*vajag, vajadzēja*)*, *būt* (*ir, bija*)* *vajadzīg|am, ~uji pomoct man vajadzīga palīdzība*; nic ne~uji *man nekās nav vajadzīg|s*; to ~uje čas *tam vajadzīg|s laiks*

potřetí adv *trešo reizi, trešoreiz*

potřít impf. (-e, prêt. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (na povrchu) *ap|ziest* (-ziež, -zieda)*; (vtřít) *iel|ziet* (-ziež, -zieda)*; (co čím ko ar ko); p. obličej krémem *ieziest seju ar krēmu* **2** (trochu třít) *parīv|ēt* (II.), *paberz|ēt* (II.) **3** (porazit) *sa|kaut* (-kauj, -kava)*; (zničit) *iznīc|ināt* (III.1.)

1 **potud** adv **1** (až sem) *līdz šai vietai, līdz šejieni* ♦ *mām* toho až p. *man tas ir līdz kaklam* **2** (tak dlouho) *tikmēr*; (do té miry) *tiktāl, tik lielā mērā*; p. je všechno v pořádku *tiktāl viss ir kārtībā*; zajímá mě to jen p., pokud... *mani tas interesē tikai tik lielā mērā, cik...*

1 **potul|cha** f. (-chy, G -še) *jausm|a* f, *no|jaut|a* f, *nemám* o tom ani ~chu *man par to nav ne jausmas*; není po něm ani ~chy *no viņa nav ne miņas*

1 **potul|ovat se** impf. (-uje) (bez cíle) *klaiņ|ot* (II.), *klīst* (*klīst, klīda*)*; (o národech a zvířatech) *klej|ot* (II.)

1 **potup|a** f. (-y) *apkaunojum|s m*; (hana) *kaun|s m, negod|s m*

1 **potup|it** pf. (3.sg/pl -i) *apkaun|ot* (II.); (koho čím ko ar ko)

1 **potupn|ý** adj *apkaunojoš|s*; (porážka, smrt) *kaunpiln|s*

1 **potvo|ra** f. (-ry, D.L -ře) <vulg.> *maīt|a m/f, (Dm -am, Df -ai)*; *draņķ|is m, draņķ|e f*; na ~ru *kā par spīti*

1 **potvr|dit** pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) *apstipr|ināt* (III.1.); (správnost, pravdivost též) *apliec|ināt* (III.1.)

1 **potvrzen|ī** n. (-i) **1** *apstiprinājum|s m, apliecinājum|s m*; (potvrzování) *apstiprināšan|a f, apliecināšan|a f* **2** (doklad) *izziņ|a f, lékařské p. ārsta izziņa*; p. o zaplacení *kvīt|s m, ček|s m*

1 **potvrzen|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kvīt|s m, ček|s m*

1 **potvrz|ovat** impf. (-uje): ♦ *výjimka* ~uje *pravidlo izņēmums* *apstiprina likumu*; ⇒ **potvrdit**

1 **potyč|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sadurs|me f, (Gpl -mju)*; (bitka) *cīnī|š m*; *slovní p. strīd|s m*

1 **potýk|at se** impf. (-ā) *cīn|īties* (III.1.); (nvāt se) *kauties* (*kaujas, kāvās*)*; (hādāt se) *strīd|ēties* (III.2.); (s kým ar ko); p. se s potížemi/ s přesudky *cīnīties ar grūtībām/ ar aizspiedumiem*

1 **pouč|en|ī** n. (-i) *pamācīb|a f, mācīb|a f*; *vzít si z čeho p. ņemt no kā mācību*

1 **pouč|it** pf. (3.sg/pl -i) *pamāc|īt* (III.1.); (vysvětlit) *paskaidr|ot* (II.); (koho o čem kam ko); *život* ho ~il *dzīve viņam deva mācību* ■ **p. se** pf *māc|īties* (III.1.), *gūt* (*gust, guva*)* *mācību*; (z čeho no kā); p. se z chyb jiných *mācīties no citu kļūdām*

1 **pouč|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *tē|ze f, (Gpl -žu), atzinum|s m*; (pravopisná) *noteikum|s m* **2** <mat.> *teorēm|a f*

1 **poučn|ý** adj *pamācoš|s*

1 **pouč|ovat** impf. (-uje): ⇒ **poučit** ■ **p. se** impf. ⇒ **poučit se**

1 **pouh|ý** adj: ~ým *okem ar neapbruņotu aci*; (stojí to) ~ých *pēt eur tikai piecus eiro*; za ~é dva dny (udělat něco) *tikai divu dienu laikā*; to je ~á *formalita tā ir tikai formalitāte*; ~ou *nāhodu pilnīgi nejauši*

1 **poukaz** m. (-u, L -u/e) **1** (odkaz) *norād|e f, (Gpl -žu)*; (na co uz ko); s ~em na skutečnost, že... *norādot uz faktu, ka...* **2** (na zboží) *order|s m*; p. na rekreaci *ceļazīme f, (Gpl -mju)* (*uz atpūtas namu*); *dárkový p. dāvanu kar|te f, (Gpl -šu)*

1 **poukáz|at** pf. (-že) **1** (upozornit) *norād|īt* (III.1.); (na co uz ko); p. na skutečnost, že... *norādīt uz faktu, ka...* **2** (peníze) *pārskait|īt* (III.1.), *pārsūt|īt* (III.1.); p. peníze poštou *pārskaitīt naudu pa pastu*

1 **poukáz|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *order|s m*; (na jídlo, benzin ap.) *talon|s m*; *pokladní p. kases orderis*; *peněžníl/ poštovní p. naudas/ pasta pārvedum|s m*; *dárková p. dāvanu kar|te f, (Gpl -šu)*

1 **poukaz|ovat** impf. (-uje): ⇒ **poukázat**

pouliční adj *ielas* (G), *ielu* (G); p. nepokoje *ielu cīņas*; p. prodeje *tirgošanās uz ielas*

poupļē n, (-ēte, Npl -ata) *pumpuršs* m; <bot.> *ziedpumpuršs* m

pousmļāt se pf, (-ēje) *pasmaidīt* (III.1.); (pohrdavē) *pasmīnīt* (III.2.); (čemu *par* ko); p. se na koho *uzmaidīt* (III.1.) *kam*

poušīt f, (-tē) *tuksnešis* m, (G -ša)

pouštēt impf, (-i, 3.pl -ēji) **1** (přestávat držēt) *laist* (*laiž, laida*)* (*vaļā*), *atļāist* (*-laiž, -laida*)* ♦ nep. něco z ruky *neizlaist kaut ko no rokām* **2** (umožņovat vstup) *laist* (*laiž, laida*)* (*iekšā*), *ielāist* (*-laiž, -laida*)*; p. koho ke zkoušce *pielāist* (*-laiž, -laida*)* *ko pie eksāmena*; p. koho napřed *laist ko pa priekšu*; <přen.> nep. koho k tělu *nelaist ko sev klāt* **3**: ⇒ **pustīt** (3,4) ■ **p. se** impf **1** (přestávat se držēt) (čeho) *laist* (*laiž, laida*)* (*vaļā*), *atļāist* (*-laiž, -laida*)* (*vaļā*) (*ko*) **2** (začínat) (do čeho) *sākt* (*sāk, sāka*)* (*ko*), *ķerties* (*ķeras, ķērās*)* (*pie kā*); p. se do práce *ķerties pie darba*; p. se do jidla *ķerties pie ēšanas*, *sākt ēst*; p. se diskuse *ielāisties* (*-laižas, -laidās*)* *diskusijā*; p. se do boje *mesties* (*metas, metās*)* *cīņā*; p. se do sebe *klupt* (*klūp, klupa*)* *matos*

pouļt f, (-tī/-tē, pl: A -tī/-tē, D -tim, L -tich, I -tēmi) **1** <cirķ.> (putování na posvátné místo) *svētceļojums* m; jīt na p. *doties svētceļojumā* **2** (církveņī slavnost) *baznīcas svētki* m, pl; (vesnickā slavnost) *svētki* m, pl, *svinīb*as f, pl **3** <knīž.> (cesta) *ceļojums* m; životni p. *dzīves ceļš* m

poutač m, (-e) (reklamni) *reklāma* f, *reklāmas plakāts* m

poutjat impf, (-ā) **1** *saīstēt* (*-sien, -sēja*)*; (komu *co kam* ko); (připoutávat) *pieīstēt* (*-sien, -sēja*)*; (koho/co k čemu *ko pie kā*); p. koho do řetězu *ieļkait* (*-kaļ, -kala*)* *ko važās* **2** <přen., knīž.> (spojovat) *saistīt* (III.1.); (Ke komu/čemu *ko ar* ko); jsem ~ān slibem *mani saista solījums* **3** <přen., knīž.> (přilohovat) *saistīt* (III.1.); p. něči pozornost *saistīt kāda uzmanību* ■ **p. se** impf <knīž.> (vztahovat se) *saistītīties* (III.1.); (k čemu *ar* ko)

poutavļ adj *saistošs*, *interesantš*

poutni adj: p. místo *svētceļojumu vietla* f

poutniķ m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **poutnic** f, (-e, Gpl -i) **1** <cirķ.> *svētceļnieķs* m, *svētceļniece* f, (Gpl -ču) **2** (pocestný) *ceļinieķs* m, *ceļiniece* f, (Gpl -ču)

poutlo n, (-a), obv. pl ~a **1** (na ruce) *roku dzeļži* m, pl; (okovy) *važļas* f, pl; dāt komu ~a *iekalt* *ko važās*, (na ruce) *uzlikt kam roku dzeļzus* **2** <přen.> *saītes* f, pl, (G -šu); ~a přátelství *draudzības saites*

pouzdro n, (-ra, L -ru/-ře, Gpl -er) (na brýle, housle) *futrālis* m, (G -ļa); (na zbraň) *maksts* f, (Gpl -stu); (na šperky) *kārbīļa* f, *kastīte* f, (Gpl -šu); p. na cigarety *cigarešu etviļa* f, p. na mýdlo *ziepju traucijš* m

puoze adv *tikai*; (výhradně) *vienīgi*

použīt pf, (-ije, prêt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** *liet* (ot II.); (čeho/koho k čemu *ko kam, lai izdarītu* ko); p. nāsili *lietot spēku* **2** (využít) *izmant* (ot II.) (*ko*); (čeho/koho k čemu *ko kam, lai izdarītu* ko); p. své právo *izmantot savas tiesības*; p. příležitost *izmantot gadījumu*

použitelnost f, (-e) *lietojamība* f, *derīgums* m; (vhodnost) *piemērotība* f, doba ~i (na obalu) *derīguma termiņš*

použiteln adj *lietojams*, *derīgs*; (vhodný) *piemērotš*; (pro *co kam*)

použitī n, (-i) *lietošana* f, (využitī) *izmantošana* f, nāvods k p. *lietošanas pamācība*; pro jedno p. *vienreizējai lietošanai*

použitļ adj (šaty, auto) *lietotš*

používání n, (-i): ⇒ **použiti**

používāt impf, (-ā): ⇒ **použīt**

povaļha f, (-hy, D -ze) *raksturš* m, *dabja* f, (podstata) *būtība* f; *pevnā*/slabā p. *stīpsr*/vājš *raksturs*; p. práce *darba raksturs*; lidskā p. *cilvēka daba*

povālečņij adj *pēckara* (jen G)

povaļit pf, (3.sg/pl -i) *noļgāzt* (-gāž, -gāza)*; p. koho na zem *noļgāzt ko zemē*; ~ilo ji auto *viņu notrieca automašīna*

povalovojat se impf, (-uje) **1** (o věcech) *mēļāties* (II.) **2** (převracet se) *vāļāties* (II.) **3** <expr.> (lenošit) *slaištīties* (III.1.), *slinklot* (II.)

povaļīt pf, (3.sg/pl -i) (*neilgu laiku*) *vāļīt* (III.1.), *pavāņīt* (III.1.)

povāzļivļ adj (nebezpečný) *bīstams*; (vážný) *nopietņs*; (kritický) *kritiskš*; ~ē nedostatky *nopietņi trūkumi*

považjovat impf, (-uje) **1** *uzskatīt* (III.1.); (koho/co za koho/co *ko par* ko); p. *co* za svou povinnost *uzskatīt ko par savu pienākumu*; p. za nutné *uzskatīt par nepieciešamu* **2**: p. si <kol.> (koho/čeho) *cienīt* (III.1.) (*ko*)

povečeļet pf, (-i, 3.pl -ejī) *pavakarņot* (II.), *paļēst* (-ēd, -ēda)* *vakarņas*

povede impf: ⇒ **vēst**

povedenļ adj *izdevļies* (f -usies), *veiksmīgš*; p. žert *izdevies joks*

povēdēt pf, (-i, 3.pl -ēdi, pas. -ēdēn, imp. -ēz) *pastāstīt* (III.1.); (fict) *paļeikt* (-, -teica)*, *paļsacīt* (-saka, -sacīja)*; (komu *co*, o kom/čē *kam* *ko, par* ko); p. *co* na koho *pastāstīt ko par* ko; to vám ne~im (nevim) *es nezīnu*; jā bych mu to ~ēdē! *es viņam būtu parādījīš!*

povēdomļ n, (-i) (vēdomi) *apziņa* f, (potucha) *nojausma* f, (znalost) *zināšan*as f, pl; národní p. *nacionālā pašapziņa* f, jazykové p. *valodas izjūtla* f; nemit o čē *co* p. *nenoljaust* (-jauš, -jauta)* *ko*

povēdomļ adj (známý) *pazīstams*; (strach, touha) *neapzinātš*; je mi *co* p. *es viņu kaut kur esmu redzējis*; je mi to ~ē *es to kaut kur esmu redzējis* (*dzirdējis, lasījis*)

povel m, (-u, L -u) *komanda* f, *pavēļe* f, (Gpl -ļu); na p. *pēc komandas*; dāt p. *dot pavēli*

povēra f, (-ry, D.L -ře) (pověřivost) *māņticība* f, (pověst, vyprávění) *ticējums* m, *nostāstš* m; (přesudek) *aizspriedums* m; lidové ~ry *tautas ticējumi*

povērcivļ adj *māņticīgs*

povērenlec m, (-ce), **povērenkylnē** f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) *pilnvarotāis* m, *pilnvarotā* f

povērenļ n, (-i) *pilnvarojums* m, *pilnvarošana* f

povērenļ adj *pilnvarotš*

povēřit pf, (3.sg/pl -i) **1** (koho čim) *uzļdot* (-*dod, -deva*)* (*kam* *ko*), *uzticēēt* (III.2.) (*kam* *ko*); p. koho funkcī ředitele *ieļcēlt* (-*ceļ, -cēla*)* *ko par direktoru* **2** (zmcenit) *pilnvarļot* (II.); (velyslance) *akreditēēt* (II.)

povēřovaci adj: p. listina *akreditēšanaš rakstš* m

povēřjovat impf, (-uje): ⇒ **povēřit**

povēřsit pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) *paļkārt* (-*kar, -kāra*)*; (na něco) *uzļkārt* (-*kar, -kāra*)*; p. obraz na stēnu *pakārt gleznu pie sienas*; p. kabāt na věšák *uzkārt mēteli uz drēbju pakaramā*; p. si *co* na krk *pakārt sev ko kaklā*; p. prādlo *izļžaut* (-*žauj, -žava*)* *veļu*; p. telefon *noļlikt* (-*liēk, -lika*)* *klausuli* ♦ p. něco na hřebík *mest kaut ko pie malas* ■ **p. se** pf *paļkārties* (-*karas, -kārās*)*

povļēst se pf, (3.sg/pl -ede, prêt. -edl) *izļdoties* (-*dodas, -devās*)*; to se mu (dobře) ~edlo *tas viņam labi izdevās*

povēst f, (-i, pl: D -em, L -ech, I -mi) **1** <lit.> *teikļa* f, *teiksmļa* f **2** (zpráva) *baumļa* f, pl, *valodļa* f, pl; šīři se ~i, že... *klīst baumas*, ka... **3** (jméno) *reputācija* f, *slavļa* f, mā *dobroul špatnou* p. *viņam ir laba/ slika reputācija*

povēstņij adj *slavenš*, *pazīstams*; (čim *ar* ko); p. svou ironii *slavens ar savu ironiju*

povētrnost f, (-i) *laikš* m, *laika apstākļi* m, pl

povētrnostni adj *laika* (G), *meteoroloģiskš*; p. podmínky *laika apstākļi*; p. zprávy *laika ziņas*; p. stanice *meteoroloģiskā stacija*

povēřtī n, (-i) <zast.> *gaisš* m; vyhodit *do* p. *uzsprīdzināt* (III.1.), *uzļāist* (*-laiž, -laida*)* *gaisā* <kol.>; vyletēt *do* p. *uzļsprāgt* (-*sprāgst, -sprāga*)*, *uzļdļot* (II.) *gaisā* <kol.>

povēřtīnou adv *lielākoties*

povēřānļ n, (-i) *stāstš* m, *stāstījums* m; to je na dlouhé p. *tas ir garš stāsts*

povidjat impf, (-ā) **1** *stāstīt* (III.1.); ne~ej! *nestāsti niekus!*; ~ā se, že... *runā, ka...* ♦ jedna pani ~ala *viena tante teica* **2** (bavit se) *sarunļāties* (II.); (s kým o čē *ar* *ko par* ko)

povidka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *stāstš* m

povinnē adv *obligāti*, *noteikti*

povinnost f, (-i) *pienākums* m; (ke komu/čē *mu pret* ko); občanská p. *piņsoņa pienākums*; brannā p. *karaklausība* f, smysl *pro* p. *pienākuma apziņa* f, splnit svou p. *izpildīt savu pienākumu*; považovat *co* za svou p. *uzskatīt ko par savu pienākumu*

povinjny adj *obligātš*; (závazný) *saistošš*; ~ná vojenská služba *obligātais karadienests*; ~ná četba *obligātā literatūra*; ~né ručení *obligātā apdrošināšana*; ~ná škloni *docházka obligātā izglītība*; být školou p. *būt skolās vecumā*; je p. uhradit škodu *viņam ir jāsedz zaudējumi, viņa pienākums ir segt zaudējumus*

povlaķ m, (-ku, Lpl -cich) **1** (tenká vrstva) (*plāna*) *kārtiņa* f, *ledovj* p. *ledus garozļa* f; <tech.> *pārklājums* m, *plēvē* f, (Gpl -vju); <med.> (na zubech) *zobu aplikums* **2** (na polštář) *spilvendrāņa* f; (na přikrývku) *pārvalķš* m; (na nábytek) *pārsegš* m, *pārklājš* m

povļēci, povļēct pf, (-ēce, prêt. -ekl, imp. -ečen, imp. -eč), **povļēknout** pf, (-ne, prêt. -l), **povļēkļat** impf, (-ā) **1** (tenkou vrstvou) *pārļklāt* (-*klāj, -klāja*)*; (*co* čim *ko ar* ko); p. *co* plātnem *apļklāt* (-*klāj, -klāja*)* *ko ar audeklu* **2** (prádlo) *pārļvilkt* (-*velk, -vilka*)*, *apmainīt* (III.1.); p. postel *apmainīt gultas veļu* ■ **p. se** pf, impf (tenkou vrstvou) *pārļklāties* (-*klājas, -klājas*)*; (čim *ar* ko)

povlečēnļ n, (-i) (na postel) *gultas veļļa* f

povodēņ f, (-nē) *plūdļi* m, pl; (jami tēž) *paļļi* m, pl

povodļ n, (-i) *upes baseinš* m

povodňový adj *plūdu* (G); ~ā vlna *ūdens līmeņa maiņa*; ~ā opatření *pretplūdu aizsardzība*

povolání n, (-i) *profesija* f, (učené) *arod*s m; (zaměstnání) *nodarbošanās* f, jaké máte p.? *kāda ir jūsu profesija?*, *kas jūs esat pēc profesijas?*; ~im, z p. *pēc profesijas*; hudebník/voják z p. *profesionāls mūziķis/ karavīrs*; diplomat z p. *karjeras diplomāts*; nemoc z p. *arodslimība* f

povolání adj (činitel) *kompetent*s; nejsem k tomu p. *es neesmu šajā jautājumā kompetents*

povolat pf, (-ā), **povolávat** impf, (-ā) **1** (přivolat) *izsaukt* (-saut, -sauca)*; (zpět) *atšaukt* (-saut, -sauca)*; (obeslat) *uzaicināt* (III.1.); p. na pomoc armádu *izsaukt palīgā armiju*; p. koho k soudu *uzaicināt ko ierasties tiesā*; p. koho za svědka *uzaicināt ko liecināt tiesā* **2** <voj.> *iejsaukt* (-saut, -sauca)*; p. koho do armády (na vojnu) *iesaukt ko armijā* **3** (jmenovat) (koho kým) *ieļcelt* (-ceļ, -cēla)* (ko par ko)

povolební adj *pēcvēlēšanu* (jen G); p. situace *situācija pēc vēlēšanām*

povolení n, (-i) *atļauja* f; stavební p. *celtniecības atļauja*; p. k pobytu *uzturēšanās atļauja*; vstupní p. *iebraukšanas vīza* f, p. k prohlídce *kratīšanas orderis* m

povolný adj **1** (svolený) *atļauts*; (je-li větší hodnota nebezpečná) *pieļaujams*; překročit ~ou rychlost *pārsniegt atļauto ātrumu*; maximální ~á odchylka *maksimālā pieļaujamā novirze* **2** (uvolněný) *vaļģis, atlaists* vaļģāk

povoljit pf, (3.sg/pl -i), **povoljovat** impf, (-uje) **1** (lano, šroub) *atļaut* (-laiž, -laida)* *vaļģāk, paļaut* (-laiž, -laida)* *vaļģāk*; (šaty) *izļaut* (-laiž, -laida)*; p. si pásek *atļaut (vaļģāk) jostu* **2** (svolit) *atļaut* (-ļauj, -ļava)*; (úředně) *dot* (dod, deva)* *atļauju*; p. stavbu *dot atļauju celtniecībai* **3** (polevit) *atšlābt* (-slābst, -slāba)*; (vitr, boufe, bolest) *noļrīmt* (-rimst, -rima)*, *pārījet* (-iet, -gāja)*; ~il v práci/ v učení *viņš ir sācis slīktāk strādāt mācīties* ♦ ~ily mu nervy *viņam nervi netur* **4** (ustoupit) *paļdoties* (-dodas, -devās)*; (komu/čemu kam); dveře ~ily *durvis padēvās* (un atvērās); <přen.> p. nátlaku *padoties spiedienam*

povrch m, (-chu, Lpl -šich) **1** *virsa* f, *virspuše* f. (Gpl -šu); (roviny, hladiny) *virsm*a f, zemský p. *zemes virsma*; vyplavat na p. *izpeldēt virspusē*, <přen.> *nākt gaismā*; <přen.> na ~chu *ārēji* ♦ zmizet z ~chu *zemē pazust no zemes virsas* **2** <mat.> *virsm*a f

povrchní adj **1** (na povrchu) *viršējs, virspusējs*; (rána, popálenina) *ārējs* **2** <přen.> *virspusējs, paviršis*; p. znalosti *virspusējās zināšanas*

povrchový adj *virsas* (G), *virspuses* (G); (zranění) *ārējs*; ~ā úprava *ārēja apstrāde*; ~ā voda *viršūdeņli* m, pl; p. důl *karjeris* m

povstalec m, (-ce), **povstalcyné** f, (-nē, Gpl -ņi-ņi) *nemiernieks* m, *nemierniece* f, (Gpl -ču); *dumpinieks* m, *dumpiniece* f, (Gpl -ču)

povstalecký adj *nemiernieku* (G), *dumpinieku* (G); ~é hnutí *sacelšanās kustība*

povstání n, (-i) *sacelšanās* f; (proti komu/čemu pret ko); ozbrojeně p. *bruņota sacelšanās*

povstát pf, (-ane, prēt. -al, imp. -aņ) **1** (vstát) *piecelties* (-ceļas, -cēlās)* (*kājās*); p. z křesla *piecelties no krēsla*; publikum ~alo *skatītāji piecēlās kājās* **2** (vzbouřit se) *saļcelties* (-ceļas, -cēlās)*; (proti komu/čemu pret ko) **3** <kníž.> (vzniknout) *rasties* (*rodas, radās*)*; (z čeho no kā)

povšchný adj (obecný) *vispārējais*; (zběžný) *vispārīgais*; ~ā charakteristika *vispārējs raksturojums*

povšimnout si pf, (-ne, prēt. -l, imp. -aņ) (všimnout si) *ievērtot* (II.); (vēnovat pozomost) *pieļvērst* (-vērs, -vērsa)* *uzmanību (kam)*; ~nēte si, že... *pievērsiet uzmanību, ka...*

povšimnutí n, (-i): nechat co bez p. *atstāt ko bez ievēribas*; stojí za p., že... *ievēribas cienīgs ir fakts, ka...*

povyk m, (-ku, Lpl -cich) (hluk) *trok*snis m, (G -šņa); (křik) *klaig*as f, pl, *kliedšana* f; (vřava) *knad*a f, (rozruch) *tra*lcis m, (G -ča), *jez*gla f, *landāļiņš* m ♦ mnoho ~ku pro nic *liela brēka, maza vilna*

povyšení n, (-i) (v zaměstnání, v armádě) *paaugstinājums* m, *paaugstināšana* f

povyšený adj **1** *augstprātīgs*; (domýšlivý) *iedomīgs* **2** (hlas) *pacelt*s; (pronikavý) *spalģs*

povyšit pf, (3.sg/pl -i, imp. povyš), **povyšovat** impf, (-uje) **1** (v zaměstnání, v armádě) *paaugstināt* (III.1.); (na koho par ko); p. koho do rytířského/ do šlechtického stavu *ieļcelt* (-ceļ, -cēla)* *ko bruņnieku/ aristokrātu kārtā* **2**: p. hlas *pacelt* (-ceļ, -cēla)* *balsi* **3** <mat.> *kāpināt* (III.1.); p. číslo na druhou/ třetí p. se *kāpināt skaitli kvadrātā/ kubā* ■ p. se pf, impf *justies* (*jutās, jutās*)* *pārākjam*; (nad koho par ko)

povzbudit pf, (3.sg/pl -i) **1** *uzmundrināt* (III.1.); (dodat odvahu) *iedrošināt* (III.1.); p. koho k čemu *mudrināt* (III.1.) *ko* (*izdarīt ko* **2** (podnítit) *pastiprināt* (III.1.), *rosināt* (III.1.); p. srdeční činnost *pastiprināt sirdsdarbību*; p. chuť *rosināt apetīti*

povzbudivý adj *uzmundrinošs*

povzbuzení n, (-i) *uzmundrinājums* m, *uzmundrināšana* f, (podnět) *stimul*s m, *ierosme* f, (Gpl -mju); prostředek k p. *uzbudinošs līdzeklis*

povzbuzovat impf, (-uje): ⇒ **povzbudit**

povzbuzující adj *uzmundrinošs*; (prostředek) *uzbudinošs*

povzdech m, (-chu, Lpl -šich) *nopūt*a f, s hlubokým ~chem *ar dziļu nopūtu*

povzdechnout pf, (-ne, prēt. -l) *noļpūsties* (-pūšas, -pūtās)*; zhluboka p. *dziļi nopūsties*

povznesení adj **1** (slavnostní: nálada, myšlenka ap.) *pacilāt*s **2**: být p. (nad co) *stāvēt* (III.2.) *pāri (kam)*; být p. nad podezření stāvēt *pāri aizdomām* **3** (povyšeny) *augstprātīgs*

povznést pf, (-ese, prēt. -esl) <kníž.> **1** (povzdychnout) *paļcelt* (-ceļ, -cēla)*; p. číši *pacelt kausu*; p. oči (zrak) *pacelt acis*; p. hlas *pacelt balsi* **2** (posílit: diváka, ducha ap.) *pacilāt* (II.) ■ p. se pf <kníž.> **1** (do výše) *paļcelties* (-ceļas, -cēlās)* (*gaisā*) **2** (nepodléhat) (nad co) *stāvēt* (III.2.) *pāri (kam)*; p. se nad spory *stāvēt pāri stridiem*

póza f, (-y) *pozja* f, to je pouhá p. *tā ir tikai poza*

pozadí n, (-i) **1** *fon*s m, *aizmugur*e f, (prostoru: jeviště ap.) *dibēnpāns* m; <přen.> ustoupit do p. *noiet malā* **2** <přen.> *aizkuļšes* f, pl, (G -šu); p. konfliktu *konflikta aizkuļšes*

pozadu adv *iepakā, nopakā*; <těz přen.> *zūstat p. atpalikt* (-liek, -lika)*, *iepakā* (-liek, -lika)*; hodiny jdou p. *pulkstenis atpaliek*

pozapomenout pf, (-ene, prēt. -ēi) *pielmirst* (-mirst, -mirsta)*, *aizlmirst* (-mirst, -mirsta)*; (na koho/co ko) ■ p. se pf *aizlmirsties* (-mirstas, -mirstās)*

pozastavení adj (činnosti, výplaty, stavby ap.) *apturēšana* f

pozastaviti pf, (3.sg/pl -i), **pozastavovat** impf, (-uje) (na chvíli zastavit) *apstād*ināt (III.1.), *apturēt* (III.2.); p. činnost *apturēt darbību* ■ p. se pf, impf **1** (na chvíli se zastavit) *apstāties* (-stājas, -stājās)* **2** (podivít se) *izbrīnīties* (III.1.), *brīnīties* (III.1.); (nad čím par ko)

pozbyt pf, (-ude/-yde, prēt. -yl, imp. -ud), **pozbyvat** impf, (-ā) *zaudēt* (II.); (čeho, co ko); p. vědomí *zaudēt samaņu*; p. platnosti (zákon, opatření) *zaudēt spēku* ♦ rychle nabyl, rychle ~yl *kā nācis, tā gājis*

pozdě adv *vēlu*; p. odpoledne *vēlā pēcpusdienā*; p. večer *vēlu vakarā*; p. v noci *dziļā naktī*; přijít p. *nokavēties* (II.); chodit p. *kavēt* (II.), *kavēties* (II.); přijít p. do školy *nokavēt* (II.) *skolu*; přijít p. (časově) *pārāk vēlu*, (aby se něco uděloalo) *par vēlu*; hodiny jdou o minutu p. *pulkstenis par minūti atpaliek* ♦ je p. bycha *honit par vēlu domāt, kas būtu, ja būtu*

později adv *vēlāk*; ♦ dříve nebo p. *agrāk vai vēlāk*; lépe p. než nikdy *labāk vēlāk nekā nekad*

pozdýj adj *vēlāk*s; (odložit co) na p. dobu *uz vēlāku laiku*; v p. době *vēlāk*

pozdní adj *vēl*s, *vēl*in;s; p. hodina *vēla stunda*; p. podzim *vēls rudens*

pozdrev m, (-u, L -u) *sveiciens* s m; (blahopřání: vánoční, novoroční ap.) *apsveikums* m; vyřídít (vzkázat) komu p. *nodot kam sveicienu*; (odejít) bez ~u *neatsveicinoties*; se (srdečným) ~em (v dopise) *ar cieņu, cieņā* **2** <voj.> *sveiciens* s m; (slavnostní) *salūts* m

pozdravit pf, (3.sg/pl -i), **pozdravovat** impf, (-uje) **1** *sveicināt* (III.1.), *pasveicināt* (III.1.) **2** (uvítat, oslovit) *apļsveikt* (-sveic, -sveica)*; (na letišti) *sagaidīt* (III.1.); p. vítěze *apsveikt uzvarētāju* ■ p. se pf, impf *sasveicināties* (III.1.); (s kým ar ko)

pozdržet pf, (3.sg/pl -i) *aizturēt* (III.2.); (moci) *aizkavēt* (II.) ■ p. se pf *aizkavēties* (II.)

pozdvihnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) **1** (zvednout) *paļcelt* (-ceļ, -cēla)*; p. sklenici *pacelt glāzi*; p. hlavu *pacelt galvu*; p. oči (zrak) *pacelt acis*; p. hlas *pacelt balsi* **2** (na výšl úrovni) *paaugst*ināt (III.1.) ■ p. se pf (zvednout se) *paļcelties* (-ceļas, -cēlās)*

pozdvížení n, (-i) (vzrušení) *satraukum*s m, *uztraukum*s m; (rozruch) *jez*gla f, *jucek*lis m, (G -ja)

pozemek m, (-ku, Lpl -cich) *zemes gabals* m, *gruntsgabals* m; stavební p. *būvlaukums* m

pozemkový adj *zemes* (G); ~ā daň *zemes nodoklis*; ~é knihy *zemesgrāmat*a f, ~ā *zemes reforma, agrārreforma* f

pozemní adj **1** *virszemes* (G), *zemes* (G); p. dráha *virszemes dzelzceļš*; p. komunikace *virszemes komunikācija*s; p. práce *zemes darbi* **2** <voj.> *sauszemes* (G), p. vojsko *sauszemes karaspēks*

pozemský adj *zemes* (G); (pozemní) *virszemes* (G); p. život *zemes dzīve*; ~é království *paradīze zemes virsū*

pozice f, (-e, Gpl -ī) **1** (držení těla) *pozīja* f, (taneční) *pozīcija* f
2 (poloha) *pozīcija* f; bojové p. *kaujas pozīcijas*; <přen.> z p. síly no *spēka pozīcijas* **3** (postavení) *stāvoklis* m, (G -ja), *pozīcija* f

pozitivně [-ty-/tý-] adv *pozītvī*

pozitivní [-ty-/tý-] adj *pozītvī*s

pozitivum [-ty-] n, (-a) *pozītvī*s aspekt}s m, *pozītvī*a iezīme f, (Gpl -mju)

pozití adv *parīt*

pozlačený adj *apzeltīt*s, *zeltīt*s

pozmenít pf, (3. sg/pl -i) (*nedaudz*) *mainīt* (III. 1.); (předělat) *pārtaisīt* (III. 1.), *pārveidot* (II.); p. co k nepoznání *mainīt ko līdz nepazīšanai*

pozmeňovací adj: p. návrh (zákona) (*likuma*) *grozījuma projekt*s m

pozn. zkr. (poznámka) *piez.* (*piezīme*)

poznámenat pf, (-ā), **poznámenávat** impf, (-ā) **1** (zaznamenat) *atzīmēt* (II.); (zapsat) *pierakstīt* (III. 1.); p. si něčí adresu *pierakstīt kāda adresi* **2** (podotknout) *piezīmēt* (II.); (dodat) *piebilst* (-bilst, -bilda)* **3** (postihnout) *ietekmēt* (II.), *atštāt* (-stāj, -stāja)* *ietekmi*; zážitky z dětství ho ~aly na celý život *bērības pārdzīvojumi atstāja uz viņu iespaidu visu mūžu*

poznámka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *piezīme* f, (Gpl -mju); dělat si ~ky *pierakstīt* (III. 1.); p. pod čarou *zemteksta piezīme*; p. na okraj *piezīme lapas malā*

Poznaň f, (-ně) *Poznaņ*a f

poznání n, (-i) **1** (získávání názoru) *izziņa* f, *izzināšana* f, (seznámení) *iepazīšana* f, (názor) *atziņa* f; p. sebe samého *sevis iepazīšana*; není k p. *viņu (to) nevar pazīt*; dospět k p. *nākt pie atziņas* **2**: o p. *mazliet, nedaudz*: o p. méně *mazliet mazāk*

poznat pf, (-ā) **1** (získat představu) *iepažīt* (-zīst, -zina)*; p. koho/co blíž *iepažīt ko tuvāk*; p. sám sebe *iepažīt pašam sevi* ♦ p. něco na vlasní kůži *izbaudīt ko uz savas ādas* **2** (seznámit se) *iepažīties* (-zīstas, -zinās)* (*ar ko*); tēši mē, že jsem vás ~al *priecājos iepazīties* **3** (už dříve známého) *atpažīt* (-zīst, -zina)*, *pažīt* (-zīst, -zina)*; p. koho po hlase (at) *pažīt ko pēc balsis*; není ho možné p. *viņu nevar pazīt* **4** (vědecky, do hloubky) *izīzināt* (-zin(a), -zināja)* ■ **p. se** *iepažīties* (-zīstas, -zinās)*; (s kým *ar ko*); p. se navzájem *iepažīt* (-zīst, -zina)* *vien|am otru*

poznatle m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *atziņa* f; základní p. *pamatatziņa* f; vědecké ~ky *zinātniskas atziņas*

poznávací adj **1** (sloužící k zjištění totožnosti) *pazīšanas* (G); p. znamení *pazīšanas zīme*; státní p. značka *transporta līdzekļa numura zīme* **2** (proces, funkce, schopnost) *izziņas* (G)

poznávat impf, (-ā): ⇒ **poznat** ■ **p. se** impf: ⇒ **poznat se**

pozor m, (-u) **1** *uzmanība* f, dát (dāvat) p. (na koho/co) *uzmanīties* (III. 1.) (*no kā*), (na děti) *uzmanīt* (III. 1.) (*ko*), *pieskatīt* (III. 1.) (*ko*), (ve škole, při přecházení) *būt* (*ir, bija*)* *uzmanīgam*; dej p.!, p.!, *uzmanies!*, *piesargies!*; p. auto! *sargies auto!*; p., natřeno! *uzmanīgi, krāsots!* ♦ *dāvat si p. na jazyk pievaldīt mēli* **2**: mít se na ~u (před kým/čím) *piesargāties* (II./III. 2.)* (*no kā*); dej si na něho p. *esi ar viņu uzmanīgs* **3** <voj.> *miera stāja* f; stát v ~u *stāvēt miera stājā*; p.!, *mierā!*

pozorně adj *uzmanīgi*; (pečlivě též) *vērīgi*

pozornost f, (-i) **1** (soustředěnost) *uzmanība* f, (bdělost, pečlivost) *vērība* f; věnovat čemu p. *pievērst kam uzmanību*; odvést něčí p. *novērst kāda uzmanību*; obrátit něčí p. na co *pievērst kāda uzmanību kam*; děkuju za p. *paldies par uzmanību* **2** (zvýšený zájem, všímavost) *uzmanība* f; (ke komu/čemu *pret ko*); projevovat komu p. *izrādīt kam uzmanību*; být středem ~i *būt uzmanības centrā*; upoutat p. *saistīt uzmanību* **3** (dārek) *uzmanības apliecinājums* m, *dāvan*a f

pozorný adj **1** (soustředěný) *uzmanīgs*; (bdělý, pečlivý) *vērīgs* **2** (pozorný) *uzmanīgs*; (ke komu/čemu *pret ko*)

pozorování n, (-i) (činnost) *novērošana* f, (výsledek) *novērojums* m; je na p. v nemocnici *viņam slimnīcā tiek veikta izmeklēšana*

pozorovat impf, (-uje) **1** (sledovat) *vērīt* (II.), *novērīt* (II.) **2** (uvědomovat si; nebezpečí, změnu ap.) *ievērot* (II.), *pamanīt* (III. 1.)

pozorovatel m, (-a, Npl -ē), **pozorovatel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *novērotājs* m, *novērotāja* f

pozoruhodný adj *ievēribas cienīgs*, *ievērojam*s; (nevšedni) *izcil*s, *ļiel*s; je ~é, že... *ievēribas cienīgs ir fakts, ka...*

pozoun m, (-u, L -u) *trompete* f, (Gpl -šu), *bazūne* f, (Gpl -ņu); hrát na p. *spēlēt trompeti*

pózovat impf, (-uje) *pozēt* (II.)

pozpátku adv (pohybovat se) *atmuguriski*; (autem) *atpakaļgaitā*; (čist slova) *otrādi, no otra gala*

pozůstalost f, (-i) *mantojums* m; literární p. *literārais mantojums*

pozůstatel m, (-ku, Lpl -cich) **1** <kníž.> (zbytek) *paliekas* f, *pl*, *atliekas* f, *pl*; <přen.> p. minulosti *pagātnes paliekas* **2**: tělesné ~ky *mirstīgās atliekas* f, *pl*

pozvání n, (-i) *ielūgums* m, *uzaicinājums* m; přijmout/ odmítnout p. *pieņemt/ atteikt ielūgumu*; p. na oběd *ielūgums pusdienās*

pozvánka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*rakstisks*) *ielūgums* m; (na schůzi, ke zkoušce ap.) *uzaicinājums* m; (na co uz ko); p. na svatbu *kāzu ielūgums*

pozvat pf, (-e, imp. -i, -ēte/-ete) **1** *ielūgt* (-lūd, -lūdza)*, *uzaicināt* (III. 1.); p. koho na navstevu *ielūgt ko ciemos*; p. koho na oběd *ielūgt ko pusdienās* **2** (aby vešel) *aicināt* (III. 1.), *lūgt* (*lūd, lūdza*)*; p. koho dāl *aicināt ko ienākt*

pozvednout pf, (-ne, prēt. -l): ⇒ **pozdvihnout** ■ **p. se** impf: ⇒ **pozdvihnout se**

pozvolna adv *lēnām*; (ponenáhlu) *pamazām*; (postupně) *pakāpeniski*

pozvolný adj (pomalý) *lēns*; (postupný) *pakāpenisks*; (svah) *lēzen*s, *nolaiden*s

požadání n, (-i) <kníž.> *lūgums* m; na p. *uz pieprasījumu*

požádat pf, (-ā) *paļūgt* (-lūd, -lūdza)*, *paprasīt* (III. 1.); (koho o co *kam ko*); p. o slovo *lūgt vārdu*; p. o ruku *bildināt* (III. 1.); p. o tanec *uzlūgt* (-lūd, -lūdza)* *uz deju*; p. koho, aby vešel *lūgt ko ienākt*

požadavek m, (-ku, Lpl -cich) *prasība* f, klást ~ky (na koho) *uzstādīt prasības* (*kam*)

požadovat impf, (-uje) *prasīt* (III. 1.); (silněji) *pieprasīt* (III. 1.); (co od koho, po kom *ko no kā*)

požár m, (-u) *ugunsgrēks* m; vypukl p. *ir izcēlies ugunsgrēks*

požární adj: p. sbor *ugunsdzēsēju komanda*; p. stanice (zbrojnice) *ugundzēsēju depo*; p. stříkačka *ugunsdzēsēju šūtene*; p. nebezpečí *ugunsbīstamība* f

požární k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **požární** c f, (-e, Gpl -)

ugunsdzēsējs m, *ugunsdzēsēja* f

požehnaní n, (-i) *svētība* f; boží p. *Dieva svētība*; dát komu/čemu své p. *dot kam svētību*

požehnaný adj *svētīts*; být v ~ém stavu *būt mātes cerībās*; dožít se ~ého věku *nodzīvot līdz sirmam vecumam*

požehnat pf, (-ā) (komu/čemu) *svētīt* (III. 1.) (*ko*)

požene impf: ⇒ **hnát** ■ **p. se** impf: ⇒ **hnát se**

požit m, (-ku, Lpl -cich) *baudīja* f, *baudījums* m; mít p. (z čeho) *gūt baudu* (*baudījumu*) (*no kā*); s ~kem *ar baudu* **2**: pl ~ky (východy) *atviegojumi* m, *pl*

požití n, (-i), **požívání** n, (-i) (alkoholu, drog, dopingū) *lietošana* f

požít impf, (-ā) **1** (jist) *ēst* (*ēd, ēda*)*; p. alkoholu *liet* (II.) *alkoholu* **2** (tēšit se) (čeho, co) *baudīt* (III. 1.) (*ko*); p. důvěry *baudīt uzticību*; p. velké oblíbení *būt ļoti populāram*

prababička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vecvecmāte* f, (Gpl -šu)

práce f, (-e, l. *práci*, pl: G -i, D -im, L -ich, L -emi) **1** *darbs* m; tělesná/ duševní p. *fizisks/ garīgs darbs*; p. přescas *virsstundu darbs*; ruční p. *roku darbs*, (pleteni ap.) *rokdarbs* m; pustit se do p. *ķerties pie darba*; jít (chodit) do p. *iet uz darbu*; je v ~i *viņš ir darbā*; nastoupit do p. *iestāties darbā*; už mnoho p. *viņam ir daudz darba*; to dá mnoho p. *ar to būs daudz darba*; nemá nic na ~i *viņam nav ko darīt*; nemít ~i *būt bez darba* **2** (zadáni) *darb*s m, *uzdevums* m; disertační p. *disertācija* f; diplomová p. *diplomdarbs* m; vědecká p. *zinātnisks darbs*; <šk.> *pisemná p. rakstu darbs, kontroldarbs* m

praceschopný adj *darbaspējīgs*

práci adj (látka, šaty) *mazgājam*s; p. prostředek *mazgāšanas līdzeklis*; p. prášek *vejas pulveris*

pracka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <tēz přen.> *ķepja* f; (velká) *ķetn*a f

pracně adv (pilnē) *čaklī, darbīgi*; (tēzce) *grūtī*

pracný adj *darbietilpīgs*; (tēzky) *grūts*; (unavujici) *nogurdinošs*, p. úkol *grūts uzdevums*

pracovat impf, (-uje) **1** *strādāt* (II.); p. telesně/ duševně *strādāt fizisku/ garīgu darbu*; p. v továrně/ jako učitel *strādāt par ārstu/ par skolotāju*; p. přes čas *strādāt virsstundas*; p. na dvě směny *strādāt divās maiņās*; p. na čem *strādāt pie kā* **2** (stroj, orgány) *strādāt* (II.), *darboties* (II.)

pracovní tē n, (-tē, Gpl -t) *darbaviet*a f

pracovitost f, (-i) *strādīgums* m; (pilnost) *čaklums* m

pracovitý adj *strādīgs*; (pilnī) *čakls*

- pracov|na** f, (-ny, Gpl -en) *darbistab|a f, kabinet|s m*
pracovněprávní adj; p. spor *darba konflikt|s*; p. vztahy *darba devēja un darba ģemēja attiecības*; p. předpisy *darba likumdošana*
- 1 pracovní** adj *darba* (G); p. doba *darbalaik|s m*; p. den *darbadien|a f*, p. místo *darbaviet|a f*; p. síla *darbaspēk|s m*; p. úraz *nelaimes gadījums (trauma) darbavietā*; p. příležitost *darba piedāvājums, brīva darbavieta*; p. kázeň *darba disciplīna*; p. neschopnost *darba nespēja*; p. volno *brīvdien|a f*
- 1 pracovník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **pracovnice** f, (-e, Gpl -) *darbiniek|s m, darbinie|ce f, (Gpl -ču)*; vedoucí/ odpovědný p. *vadošs/ atbildīgs darbinieks*; vědecký/ kulturní/ politický p. *zinātnisks/ kultūras/ politisks darbinieks*; externí p. *ārštata darbinieks*
- pracujic|j** I adj *strādājoš|s*; p. duchodce *strādājošs pensionārs*; p. lid *darbaļauj|dis m, pl, (-žu)*; p. princip *princip|s, kas darbojas* II m, (-iho)/f, (-i) *strādājoš|ais m, strādājoš|ā f*
- pračka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *veļas mazgājamā mašīna f, veļasmašīna f*
- pradávno** n, (-a); od ~a *kopš (sen)seniem laikiem*
- pradávníy** adj *sensen|s, mūzsen|s*; (prehistorický) *aizvēsturisk|s*
- praděd** m, (-a, Npl -ové), **pradědeček** m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cīch) *vecvectēvs m*
- prádelna** f, (-ny, Gpl -en) *veļas mazgātava f, dát pradlo do ~ny aiznest veļu uz veļas mazgātavu*
- prádljo** n, (-a, L -e) **1 veļ|a f**; ložni p. *gultas veļa*; spodní p. *apakšveļ|a f* ♦ **prát** špinavé p. na veřejnosti *publiski mazgāt netīro veļu* **2** (praní) *mazgāšana f, dát co do ~a nolikt ko mazgāšanai*
- pragmaticky** [-ty-] adv *pragmatiski*
pragmatický [-ty-] adj *pragmatisk|s*
pragmatik [-ty-] m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cīch) *pragmatik|is m, pragmatik|e f*
- pragmatizmus** [-ty-] m, (-u) *pragmatik|is m*
- práhl** m, (pra|hu, Lpl -zich) **1 sliek|snis m**, (G -šņa) **2** (rozhraní) *robež|a f, sliek|snis m, (G -šņa)*; p. bolesti *sāpju sliek|snis*; p. slyšitelnosti *dzirdamības robeža*; být na prahu smrti *būt uz naves robežas*
- 1 Praha** f, (-hy, D.L -ze) *Prāgla f*
- prach** m, (-u, L -u) **1 putek|li m, pl**; uhelný p. *ogļu putek|li*; utírat p. *slaucīt putek|us* **2** (prachové peří) *dūn|as f, pl* **3** <voj.> *pulver|is m*; střelný p. *šaujampulver|is m* **4**: <kol.> *pl ~y (peníze) nauda f*
- prachovka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *putek|ļu lupat|a f*
- prakticky** [-ty-] adv *praktiski*; je to p. *nemožné tas praktiski nav iespējams*
- praktický** [-ty-] adj *praktisk|s*; p. lékař *ģimenes ārsts*
- praktika** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *praksje f* **2**: *pl ~ky (pletichy) blēdīb|as f, pl, mahinācij|as f, pl*
- praktik|ovat** [-ty-] impf, (-uje) **1** (metody) *praktizēt (II), liet|ot (II)*
praksē **2** (získávat praktické dovednosti, být praktikantem) *praktizēties (II)*
- prales** m, (-a, L -e, Lpl -ich) *mūžamež|s m*; deštný p. *tropu mež|s m*
- prám** m, (-u, L -u) *prā|mis m, (G -mja)*
- pramálo** adv *ļoti maz*; na tom p. *zāleži tas nepavisam nav svarīgi*
- pramalý** adj *ļoti maz|s, niecīg|s*; má ~ou šanci *viņam ir niecīgas izredzes*
- pramen** m, (-el/-u, D.L -il/-u) **1** *avot|s m*; (řeky, potoka) *iztek|a f, lēcivý p. ārstniecisk|s avots* ♦ je žábou na ~i *viņš ir kā suns uz sienu kaudzes* **2** <přen.> (zdroj) *avot|s m*; p. informaci *informācijas avots*; archivní ~y *arhīvu avoti* **3** (proud) *strau|me f, (Gpl -mju)*; <přen.> *prameny krve| slz asins/ asaru straumes* **4** (vlasů) *šķipsn|a f*
- pramen|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (o vodě) *sākties (sākas, sākas)*, iz|tecēt (-tek, -tecēja)** **2** <přen.> *rašties (rodas, radās)*, cēlties (ceļas, cēlās)*, izriet|ēt (III.2.)*; (z čeho no kā); chyba ~i z neznalosti *faktū kļūda izriet no faktu nezināšanas*
- pramínlek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** (vody, slz, krve) *strau|me f, (Gpl -mju), strau|nīte f, (Gpl -šu)* **2** (světla) *star|s m, stariņ|š m* **3** (vlasů) *šķipsn|a f, šķipsniņa f*
- praní** n, (-i) *veļas mazgāšana f, prášek na p. veļas pulveris*; p. špinavých peněz *netīras naudas atmazgāšana f*
- pranic** adv <expr.> (vůbec nic) *it ne|kas*; (vůbec ne) *it ne|maz*
- praníř** m, (-e) <hist.> *kauna stab|s m*; <těz přen.> *postavit (přibit) koho na p. líkt ko pie kauna staba*
- prapor** m, (-u) **1** (vlajka) *karog|s m* **2** <voj.> (jednotka) *bataljon|s m*
- praporček** m, (-ku, Lpl -cīch) *karodziņ|š m*; (trojúhelníkový se symbolickým významem) *vímpe|lis m, (G -ja)*
- prarodiče** m, pl, (-ů) *vecvecāk|j m, pl*
- prasátko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** *sivēn|s m, siventīn|š m* **2** (odraz paprsků) *saules zaķīlītis m, (G -ša)*; pouštět ~ka (zrcátkem) *laist saules zaķīšus*
- prasle** n, (-ete, Npl -ata) <těz přen.> *cūk|a f*
- prasecí** adj *cūkas (G), cūku (G)*; p. rypák *cūkas šņukurs*; <těz přen.> p. chlivek *cūkkū|ts f, (Gpl -šu)*
- prásk** int *blaukš!, blauks!*
- prásk|at** impf, (-á) **1** (led, sklo, kůže) *plais|āt (II.)*; (těz švy) *plīst (plīst, plīsa)** ♦ p. ve švech *būt pārpildītam* **2** (oheň) *sprēg|āt (II.), sprakš|ēt (III.2.)*; (podlaha) *krakš|ēt (III.2.), čīkst|ēt (III.2.)* **3**: p. klouby (v prstech) *knakš|ināt (III.1.) pirkstus*; p. bičem *plīkš|ināt (III.1.) pātagu*
- prásk|at** impf, (-á) **1** (rány) *rīb|ēt (III.2.)*; (biče) *plīkš|ēt (III.2.)*; (dveře) *blīkš|ēt (III.2.)* **2**: p. bičem *plīkš|ināt (III.1.) pātagu*; p. dveřmi *blīkš|ināt (III.1.) durvis*
- prasklin|a** f, (-y) *plais|a f*
- prasklý** adj (který praskl) *saplīš|is (f -usi), pārpļīš|is (f -usi)*; (částečně) (pokrytý prasklinami) *saplaisāj|is (f -usi)*; ~ě potrubí *saplīsusi caurule*; ~á žárova *izdegusi spuldzīte*
- prásk|nout** pf, (-ne, prēt. -l) **1** (kůže, šev) *pār|plīst (-plīst, -plīsa)**; (těz sklo) *sa|plīst (-plīst, -plīsa)**; (částečně) *ie|plīst (-plīst, -plīsa)**; (struna, péro, lano) *pār|trūkt (-trūkst, -trūka)**; (pneumatika, bublina, balónek) *pār|sprāgt (-sprāgst, -sprāga)**; (granát) *(uz)|sprāgt (-sprāgst, -sprāga)**; (skandál) *iz|cēlties (-cēļas, -cēlās)**; pojistka ~la *izsīta drošinātāju*; ~ne mi hlava (od hluku) *man galva sprāgst pušu (no trokšņa)*; mohl p. smichy *viņš no smieklīm vai pārsprāga* **2** <slang> (u zkoušky) *iz|krist (-krit, -krita)* (eksāmenā)* **3** <kol.> (vyjít najevo) *nākt (nāk, nāca)* gaismā, at|klāties (-klājas, -klājās)**; ~lo to na nás, že... *nāca gaismā, ka mēs...*
- prásk|nout** pf, (-ne, prēt. -l) **1** (rány) *norīb|ēt (III.2.)*; (biče) *noplīkš|ēt (III.2.)*; (dveře) *noblīkš|ēt (III.2.)*; (zavřít se) *aiz|cirsties (III.2.)* ♦ p. do bot *laisties lapās, ņemt kājas pār plecēm* **2**: p. bičem *noplīkš|ināt (III.1.) pātagu*; p. dveřmi *noblīkš|ināt (III.1.) durvis*, (zavřít) *aiz|cirst (-cērt, -cirta)* durvis*; p. za sebou dveřmi *aizcirst aiz sevis durvis* **3** (hodit) (čím) *aiz|sviest (-sviež, -svieda)* (ko), aiz|mest (-met, -meta)* (ko)* **4** <slang> *nostu|čīt (III.1.) (nodot)* ■ **p. se** pf *no|krist (-krit, -krita)*, no|gāzties (-gāzas, -gāzās)**
- prastarý** adj *mūzsen|s, sensen|s*
- prašlek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** (částečka) *putek|lītis m, (G -ša)* **2** (hmota) *pulver|is m*; prací p. *veļas pulveris*; p. do pečiva *cepamais pulveris*; rozemlít na p. *samalt pulveri* **3** <med.> (pilulka) *table|te f, (Gpl -šu)*; (lék) *zāļes f, pl, (G -ļu)*; p. na spaní *miega zāles*; p. proti bolestem *pretsāpju tablete*; vzít si p. proti bolení hlavy *iedzert tableti pret galvasāpēm*
- praš|it** impf, (3.sg/pl -i, imp. praš) **1** *pu|tināt (III.1.), celt (ceļ, cēla)* putek|us* **2** (vyprašovat: kabát, koberec) *dauz|īt (III.1.) putek|us (no kā)* **3** <expr.> (lhát) *me|lot (II.), melst (meiš, melsa)**; (chlubit se) *ie|ļīties (III.1.)*; lhát, až se mu z úst ~ilo *viņš meloja, ka ausis kust* ■ **p. se** impf *pu|tēt (III.2.)*
- prašný** adj (cesta, silnice) *putek|ain|s*; P~á brána (v Praze) *Pulvertom|is m*
- praš|tít** pf, (3.sg/pl -tí, imp. -t|tí) **1** *ie|sist (-sit, -sita)**; (koho/co do čeho) *kam pa ko*; p. pěstí do stolu *sist (sit, sita)* dūri galdā* ♦ je to ~t! jako uhoď *cik garš tik plats* **2** (hodit) (čím) *no|sviest (-sviež, -svieda)* (ko), no|mest (-met, -meta)* (ko)*; p. co o zem *nosviest ko zemē* ■ **p. se** pf *at|sisties (-sitas, -sitās)**; (o co pret ko) ♦ p. se přes kapsu *atdarīt maku*
- prát** impf, (pere, prēt. pral, pas. prán, imp. per) **1** (prádlo) *mazg|āt (II.)*; p. co ručně (v ruce) / v pračce *mazgāt ko ar rokām/ veļasmašīnā*; p. špinavé peníze *atmazg|āt (II.) netīro naudu* **2** <expr.> (tlouct) *sist (sit, sita)**; (do koho/čeho, koho/co ko) ■ **p. se** impf *kauties (kaujas, kāvās)*, plūkties (plūcas, plūcās)**; (s kým ar ko); <přen.> *ciņ|īties (III.1.)*; p. se s problémy *ciņīties ar problēmām*
- pravák** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **pravač|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*cilvēks, kam vadošā ir ķermeņa labā puse; ne kreilīs*)
- 1 pravda** f, (-y) (skutečnost) *patiesība f*; (správnosti) *taisnība f*; čistá (čirá) p. *balta patiesība*; to je/ není p. *tā ir/ nav patiesība*; mluvit ~u *runāt patiesību*; máš ~u *tev ir taisnība*; po ~ě řečeno, abych řekl ~u *taisnību (patiesību) sakot*; dát komu za pravdu *būt vienis prātis ar ko* ♦ být na ~ě *boži dusēt Dieva mierā*
- pravděpodobně** adv **1** (možná) *varbūt, iespējams* **2** (blízko pravdě) *ticami*; znělo to p. *tas izklausījās ticami*
- pravděpodobnost** f, (-i) (možnost) *varbūtība f*; s největší ~i *droši vien* **2** (uvěřitelnost) *ticamība f*
- pravděpodobný** adj **1** (uskutečnitelný; vítěz, výsledek) *iespējams|s, varbūtējs|s*; je ~é, že... *iespējams, ka...* **2** (blízky pravdě; výklad, interpretace) *ticam|s*

pravdivē adv *patiesi*
pravdivost f, (-i) *patiesīgum*s m, *patiesība* f
pravdivs adj *paties*s
prāvē adv 1 (časově) *nupat, tikko*; (teď) *pašlaik, tieši*; p. odešel *viņš nupat aizgāja*; p. nupat *viņš tieši nāk 2* (při zdůraznění) *tieši*; p. včas *tieši laikā*; p. naopak *tieši pretēji*; p. proto *tieši tāpēc*
pravēk m, (-u) *senatn*ļe f, (prehistorie) *aizvēstur*ļe f
pravēklis adj *senatn*ļgs; (prehistorický) *aizvēstur*is
prāvēm adv (správně) *pareizi*; (oprávněně) *pamatoti*; (spravedlivē) *taisnīgi*; udēlal to plnām p. *viņam bija pilnas tiesības to izdarīt*
pravie f, (-e) 1 *labā rok*ļa f, po ~i *pa labai rokai 2* <pol.> *labēj*ie m, pl
pravīcovē adv <pol.> *labēji*
pravīcovs adj <pol.> *labējs*; ~ā strana *labēja partija*
pravīcā m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) 1: ⇒ **pravāk 2** <kol., pol.> *labēj*ais m
pravīdelnē adv *regulāri*; (dýchat) *vienmēri*
pravīdelnost f, (-i) *regularitāt*ļe f; (sommērnost) *samēri*ļa f
pravīdelnis adj 1 *regulār*is; (dech, tep) *vienmēri*gs; ~ā armāda *regulārais karaspēks*; <mat.> p. *mnohouhelnik regulārs daudzstūris*; <lingv.> ~ē sloveso *kārtns darbības vārds 2* (sommērný: tvar, rysy) *samēri*gs, *pareiz*gs; p. *prūběh nemoci parasta slimības norise*
pravīlo n, (-la, L -lu/-le, Gpl -el) (předpis) *noteikums* m; (zákon) *likums* m; ~la pravopisu *pareizrakstības noteikumi*; ~la silničního provozu *ceļu satiksmes noteikumi*; <stēj pīen.> ~la hry *spēles noteikumi*; nepsanē p. *nerakstīts likums*; dodrūzovat ~la *ievērot noteikumus*; řidit se ~ly *rīkotiēs pēc noteikumiem*; proti ~lūm *pret noteikumiem*; podle ~el *saskaņā ar noteikumiem*
 ♦ *výjimka* potvrzuje p. *izņēmums apstiprina likumu*
pravīl (im)pf, (3.sg/pl -i) *teikt (-, teica)*, sacīt (saka, sacīja)**; *zákon -í, že... likumā teikts, ka...*
pravītko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) *lineāls* m; *logaritmickē* p. *logaritmiskais lineāls*
prāvnē adv *juridiski*; p. neplātņý *juridiski spēkā neesošs*
prāvni adj (předpis, norma) *tiesību* (G); (stāt, prostředek) *tiesisk*is; p. řād *tiesiskā kārtība*; p. poradna *juridiskā konsultācija*; p. poradcel *poradkyně juriskonsult*s m / *juriskonsulte* f, (Gpl -šu); p. zástupce, zástupkyně *advokāts* m, *advokāte* f, (Gpl -šu); p. cestou *tiesas ceļā, caur tiesu*
prāvnickis adj *juridisk*is; ~ā osoba *juridiska persona*; ~ā fakulta *juridiskā fakultāte*
prāvni m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **prāvni**ča f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *jurist*s m, *juriste* f, (Gpl -stu) 2 (student) *juridiskās fakultātes student*s m, *studen*te f, (Gpl -šu)
pravnuča f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *mazmazmei*ļa f
pravnu m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *mazmazdē*lis m
prāvjo n, (-a) 1 *tiesīb*ļas f, pl; *volebni p. vēlēšanu tiesības*; *dēdickē p. mantošanas tiesības*; p. na sebeurčēni *pašnoteikšanās tiesības*; *lidskā ~a cilvēktiesības*ļas f, pl; *restni p. krimināltiesības*ļas f, pl; *občānskā p. civiltiesības*ļas f, pl; *vlasnickē p. īpašumtiesības*ļas f, pl; *stānnē p. kara stāvoklis* m, (G -ja); *jsme v ~u mums ir taisnība*; *jakým ~em? ar kādām tiesībām?*; *plnām ~em ar pilnām tiesībām*; po ~u *taisnīgi, godīgi*; *nemāš p. tak* *mluvit tev nav tiesību tā runāt 2*: pl ~a *jurisprudenc*e f, *tiesliet*ļas f, pl; *studovat p. studēt jurisprudenci*; *doktor ~ (JUDr.) tiesību doktors (Dr. iur., Dr. jur.)*
pravomoc f, (-i, pl: N.A -i, D -em/im, L -ech/-ich, I -emi) 1 (moc) *var*ļa f, *soudni p. tiesas vara 2* (oprāvnēni) *kompeten*ce f, (Gpl -ču); *to nēni v mē ~i tas neietilpst manā kompetencē*; *pīekročit svē ~e pārkāpt savas kompetences robežas*
pravopis m, (-u, L -el/-u) *pareizrakstība* f, *ortogrāfija* f
pravopisnis adj *pareizrakstības* (G)
pravoplatnis adj *likumī*gs; *stāt se ~ym* (o zákonech) *stāties spēkā*
pravoslavniis adj (člověk, cirkev) *pareizticī*gs; (kněz, Vánoce) *pareizticī*go (G)
pravost f, (-i) (dokladu, podpisu) *īstum*s m
pravouhelni m, (-ku/-ka, Lpl -cīch) <mat.> *taisnstūr*is m
pravis adj 1 *lab*is; ~ā ruka *labā roka*; po ~ē *stranē labajā pusē*
 ♦ *být ~ou rukou někoho būt par kāda labo roku 2* <pol.> *labējs* 3 (opravdivý, skutečný) *īst*is; ~ā *lāska īsta mīlestība*; v ~ēm *slova smyslu vārda pilnā nozīmē*; p. opak je *pravdou patiesība* ir *pilnīgi pretēja* ♦ *být v ~ych rukou būt īstajās rokās*; *ukázat svou ~ou tvář parādīt savu isto seju 4* (nāležitý) *īst*is, *pareiz*gs; v p. *čas īstajā brīdī*; v ~ē *poledne tieši pusdienlaikā 5* <mat.> (ūhel) *taisn*is
praxis f, (-e) *prak*se f, (Gpl -šu); *lēkārkā p. ārsta prakse*; *použit co v ~i izmantot ko praksē*

prāzdninovis adj *brīvdien*u (G); p. *tābor (letni) vasaras nometne*
prāzdniis f, pl, (-) *brīvdien*ļas f, pl; *letni zimni p. vasaras/ ziemas brīvdienas*; o ~āch *brīvdienās, brīvdienu laikā*; *jet na p. braukt pavadīt brīvdienas*; <šk.> *hlavní/ pololetni vasaras/ ziemas brīvdienas* ♦ *daņovē p. nodokļu brīvdienas*
prāzdno n, (-a, L -u) 1 *tukšum*s m; *divāt se do ~a skatīties tukšumā*; *bylo tam p. tur neviena (nekā) nebija*; *pocit ~a tukšuma sajūta* ♦ *mluvit do ~a runāt vēltīgi 2* (volno) *brīvdien*ļa f
prāzdnotis f, (-y) *tukšum*s m; *pokladna zeje ~ou kase ir tukša*
prāzdnis adj *tukš*is; (sedadlo) *brīv*is; (papír) *tīr*is; ~ē *slibji ~ā slova tukši solījumi/ vārdi*; s ~ym *žaludkem ar tukšu vēderu* ♦ *vratit se s ~ou atgriezies tukšā*
Prāžan m, (-a, Npl -ē), **Prāžan**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), <kol.>
Prāžāk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **Prāžā**ča f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
Prāgas iedzīvotājs m, *iedzīvotāja* f
prāžlec m, (-ce) 1 (trām) *gulšnis* m, (G -šņa) 2 <hud.> *grī*ļa f, *sadalījums* m
prāženis adj (káva, ořišky) *grauzdēt*s
prāžit impf, (3.sg/pl -i) 1 (kávu) *grauzdēt (II. 2)* <expr.> (o slunci) *cepiņāt (III. 1.) (par sauli)* ■ **p. se** impf: <expr.> p. *se na slunci cepiņāties (III. 1.) saulē*
prāžskis adj *Prāgas* (G); <hud., pol.> P~ē jaro *Prāgas pavasaris*
prcek m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cīch) <kol., expr.> 1 (malý člověk) *sīkulis* m, (G -ja), *sīkule* f, (Gpl -ju); *sīka*ļa m/f, (Dm -am, Df -ai); (jen dítě) *sīk*is m, *sīk*ā f 2 (panák) *glāzīte* f, (Gpl -šu), *mēri*is m
prd m, (-u) <vulg.> *pidien*is m
prdel f, (-e) <vulg.> *paka*ļa f, *diben*s m; *do ~e!* *pie velna!*, *velns pārāvis!*; *jdī do ~e!* *vācies pie velna!*; *je to v ~i tas ir pagalam*
prambulis f, (-y) <prāv.> *preambula* f
precedens n, (neskl.), **precedent** m, (-u, L -u) *precedent*s m
preciznis adj <knīž.> *precīz*is
preclī m, (-ku, Lpl -cīch) *kliņģer*is m; (do kruhu) *barank*ļa f
preference f, (-e) (přednost) *preferen*ce f, (Gpl -ču); (výhoda) *atvieglojums* m; (politické strany) *reiting*s m; *volebni p. partiju reitings vēlēšanās*
preferēnis adj (sazba, clo) *atvieglot*s; p. *hlas balss „par“*
preferovat (im)pf, (-uje) *dod (dod, deva)* priekšroku (kam)*
prefix m, (-u, L -u) <lingv.> *prefiks*s m, *priedēklis* m, (G -ja)
prej part <kol.>: ⇒ **prý**
prēmile f, (-e) *prēmija* f; *dāt komu ~i izmaksāt kam prēmiju*
premiér m, (-ra, Npl -ri/-rovē), **premiér**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
*premierministr*s m, *premierministr*e f; *premier*s m, *premier*e f
premiéris f, (-ry, D.L -re) *pirmizrāde* f, (Gpl -žu)
preparāt m, (-u, L -u/-ē) *preparāts* m
prestīž [-ty-] f, (-e) *prestīž*s m
prestīžnis [-ty-] adj *prestīž*is
prevence f, (-e) *profilak*se f, (Gpl -šu)
preventivnis [-ty-] adj *profilaktisk*is
prezence f, (-e) (účasť) *klātbūtne* f; (navštēvovanost) *apmeklētība* f; *zjišovat ~i reģistrēt klātesošos*
prezentace f, (-e) (produkce, tvorby) *prezentācija* f, *iepazīstināšana* f (ar ko); (prezenotavni též) *prezentēšana* f
prezentovat (im)pf, (-uje) (produkci, tvorbu) *prezentēt (II.)*; (též myšlenky, nápad, výsledky) *iepazīstīnāt (III. 1.) (ar ko)*; (o člověku) *pārstāvēt (III. 2.)*; p. svou zemí *podnik pārstāvēt savu valsti/ uzņēmumu* ■ **p. se** (im)pf *iepazīstīnāt (III. 1.) (ar sevi)*
prezervativ [-ty-/-tý-] m, (-u, L -u) *prezervat*ivis m
prezident m, (-a), **prezident**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *prezident*s m, *prezident*e f, (Gpl -šu)
prezidentsis adj *prezidenta* (G); ~ē *volby prezidenta vēlēšanas*
prezidium n, (-a) *prezidi*is m
prchat impf, (-ā) *bēgt (bēg, bēga)*, mukt (mūk, muka)**; (před kým/nout, od koho/co no kā)
prchnout pf, (-ne, přēt. -l) *aizbēgt (-bēg, -bēga)*, aizmukt (-mūk, -muka)**; (před kým/čim, od koho/co no kā)
prim m, (-u, L -u) <hud.> *pirmā vijole* f, (Gpl -ju) ♦ *hrāt p. spēlēt pirmo vijoli*
prima adj, (neskl.)/adv <kol.> *pīmā* (neskl.)
primabaleris f, (-y) *primabaler*is f, *pīm*is f
primārnis adj *primār*is
primāris m, (-e), **primār**is f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *galvenais ārst*is m, *galvenā ārste* f, (Gpl -stu)
primātis m, (-u, L -u) (prvenství) *pirmā viet*ļa f, (převaha) *pārākums* m; *mīt p. v čem būt pirmajam kur*
primātis m, (-a) <zool.> *pīmāt*is m
primátoris m, (-ra, Npl -ri), **primátor**is f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
 (velkoměsta) *mēr*is m

- primitivní** [-ty-] adj *primitívĭs*
- princ** m, (-e, Npl -ovél-*i*) *prin|cis* m, (G -*ča*); korunní p. *kronprin|cis* m, (G -*ča*)
- princezna** f, (-ny, Gpl -en) *prince|se* f, (Gpl -*šu*); korunní p. *kronprince|se* f, (Gpl -*šu*)
- princip** m, (-u, L -u) *princip|s* m; v ~u *principā*; z ~u *principa pēc*
- principiální** adj <kníž.> *principiāl|s*
- priorit[a]** f, (-y) <kníž.> *prioritā|te* f, (Gpl -*šu*)
- prioritní** adj *prioritā|s*
- privatizace** [-ty-] f, (-e) *privatizācija* f
- privatizační** [-ty-] adj *privatizācijas* (G)
- privatizovaný** [-ty-] adj *privatizēt|s*
- privatizovat** [-ty-] (im)pf, (-uje) *privatizēt* (II.)
- privátní** adj *privāt|s*; je to jeho p. záležitost *tā ir viņa personiska darīšana*
- privilegium** n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *privilēģija* f
- privilegovaný** adj *privilēģēt|s*; být v ~ém postavení *būt privileģētā stāvoklī*
- prkénko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (malé) *dēlītis* m, (G -*ša*), *dēlīs* m, (G -*ja*) **2** <kuch.> *dēlītis* m, (G -*ša*) **3** (toaletní) *tualetes poda vāk|s* m, *brī|fle* f, (Gpl -*lju*) <kol.>
- prkño** n, (-na, L -ně, Gpl -en) *dēlīs* m, (G -*ja*); žehlicí p. *gludināmais dēlis*; rýsovací p. *rasēšanas dēlis*; surfové p. *vējēlīs* m, (G -*ja*)
- pro** prep, (s A) **1** (určení předmětu) (*překládá se D*); dárek p. matku *dāvana mātei*; kurzy p. začátečníky *kursi iesācējiem*; představení p. děti *izrāde bērniem*; chvilka p. sebe *brīdis sev*; to není p. tebe *tas nav tev*; p. ilustraci *ilustrācijai*; p. názornost *uzskatāmībai* **2** (v prospěch koho n. čeho); pracovat p. rodinu *strādāt ģimenes labad*; vyslovit se p. kandidáta *izteikties par labu kandidātam*; hlasy p. návrh *balsis par labu projektam*; kdo je p.? *kas ir par?* **3** (zřetel); to je p. ni těžké *tas viņai ir par grūtu*; platí to p. každého *tas attiecas uz katru*; smysl p. pořádek *kārtības izjūta*; cit p. spravedlnost *taisnības izjūta* ♦ p. mě, za mě *manis pēc* **4** (účel) *pēc* (s Gsg, Dpl); chodit p. vodu *iet pēc ūdens*; jít p. lékaře *iet pēc ārsta*; vrátit se pro knihu *atgriezties pēc grāmatas*; běžet p. pomoc *skriet pēc palīdzības* **5** (důvod) *dēļ* (s Gsg, Dpl za slovenm); zavěno p. nemoc *slēgts slimības dēļ*; p. špatné počasí *sliktu laika apstākļu dēļ*; trestaný p. krádež *sodīts par zādzību*; opustit ženu p. jinou *pamest sievu citas dēļ* ♦ p. nic za nic *ne no šā, ne no tā* **6** (časové n. okolnostní omezení); p. začátek *iesākumam*; p. tentokrát *šoreiz, šai reizei*; p. tento případ *šim gadījumam*
- probd|it** pf, (3.sg/pl -i, prēt. -ēi) *būt* (ir, bija)* *nomodā*; p. celou noc *būt nomodā visu nakti*
- proběhnout** pf, (-ne, prēt. -i), **probih|at** impf, (-á) **1** (trať) *no|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* **2** (halou, ulici) (čím) *iz|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *cauri* (kam); (minout) *pa|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *garām* (kam) **3** (o myšlence) *ie|šauties* (-šaujas, -šāvās)* *přātā*; zpráva ~la *tiskem ziņa parādījās presē* **4** (udāt se) *no|tikt* (-tiek, -tika)*, *norītēt* (III.2.); všechno ~lo *hladce viss norītēja gludi* ■ **p. se** pf, impf *iz|skrieties* (-skrienas/-skrejas, -skrējās)*, *no|skrieties* (-skrienas/-skrejas, -skrējās)*; jít se p. *iet* (pa)|*skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)*
- probr|at** impf, (-á); ⇒ **probrat** ■ **p. se** impf: ⇒ **probrat se**
- probr|it** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) (prorazit) *iz|sist* (-sit, -sita)* (*caurumu*) ■ **p. se** pf (prorazit si cestu) *iz|lauzties* (-laužas, -lauzās)*; p. se z obkličení *izlauzties no ielenkuma*; p. se na vedoucí místo *iz|sisties* (-sitas, -sitās)* *vadošā atmatā*; p. se do finále *ie|kļūt* (-kļūst, -kļuva)* *finālā*
- problém** m, (-u, L -u) *problēm|a* f, vyřešit p. *atrisināt problēmu*
- problematická** [-ty-] adj *problemātisk|s*
- problematika** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *problemātik|a* f
- problémový** adj *problemātisk|s*
- probodnout** pf, (-ne, prēt. -i) *sa|durēt* (-dur, -dūra)*; (propichnout) *pār|durēt* (-dur, -dūra)*; p. koho očima (pohledem) *caur|urbēt* (-urbj, -urbja)* *ko ar skatienu*
- proboha** int *ak, Dievs!, ak, Kungs!*
- probojovat** pf, (-uje) *iz|cin|it* (III.1.) ■ **p. se** pf (prorazit si cestu) (čím) *iz|lauzties* (-laužas, -lauzās)* (*cauri*) (kam); p. se do týlu *izlauzties aizmugurē*; p. se do finále *ie|kļūt* (-kļūst, -kļuva)* *finālā*
- probouzet** impf, (-i, 3.pl -ejji) *mod|ināt* (III.1.); p. k životu *modināt dzīvei* ■ **p. se** impf *mosties* (*mostas, modās*)*
- probr|at** pf, (-ere, pas. -rán, imp. -er) **1** (korespondenci) *pārskat|it* (III.1.); (ovoce) *pār|las|it* (III.1.) **2** (učební látku) *ap|gūt* (-gūst, -guva)* **3** (situaci, otázku) *izskat|it* (III.1.) ■ **p. se** pf (z mrárot, z leknuti) *at|gūtities* (-gūstas, -guvās)*, *at|tapties* (-topas, -tapās)*; p. se z bezvědomí
- a|t|gūt* (-gūst, -guva)* *samaņu*; p. se ze sna *at|mosties* (-mostas, -modās)*
- probed|it** pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** *pamod|ināt* (III.1.), *uzmod|ināt* (III.1.) **2** <přen.> (touhu, zájem, city) *mod|ināt* (III.1.) ■ **p. se** pf *pa|mosties* (-mostas, -modās)*, *uz|mosties* (-mostas, -modās)*
- probuzen|í** n, (-i) *pamošan|ās* f, *atmošan|ās* f
- proce|dit** pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** <kuch.> *iz|kāst* (-kāš, -kāsa)*, *no|kāst* (-kāš, -kāsa)* **2**: <expr.> p. skrz zuby *no|vilkt* (-veik, -vilka)* *caur zobiem*
- procedu|ra** f, (-ry, D.L -īe) *procedūr|a* f; léčebné ~ry *ārstnieciskas procedūras*
- procedurální** adj *procedūras* (G)
- procentní** adj *procent|g|s*; p. bod *procent|s* m
- procent|o** n, (-a) *procent|s* m; snížit o pět ~ *samazināt par pieciem procentiem*; splnit plán na sto ~ *izpildīt plānu par simts procentiem* ♦ je to jisté na sto ~ *tas ir simtprocentīgi skaidrs*
- proces** m, (-u, L -u/-e) **1** (postup) *proces|s* m **2** <práv.> (*tiesas*) *prāv|a* f, (*tiesas*) *proces|s* m
- procesní** adj *procesuāl|s*
- procesor** m, (-u) <komp.> *procesor|s* m
- proces|ovat** pf, (-uje) *apbrauk|āt* (II.), *apce|lot* (II.); p. celý svět *apce|lot visu pasauli*
- proci|tnout** pf, (-ne, prēt. -i) <těž přen.> *pa|mosties* (-mostas, -modās)*, *at|mosties* (-mostas, -modās)*; (Z čeho no kā)
- procl|it** pf, (3.sg/pl -i, pas. -en, imp. -i), **procliv|at** impf, (-á) **1** (určit clo) (*no*)*luit|ot* (II.), *aplikt* (-liek, -lika)* *ar muitu* **2** (zaplatit clo) *samaks|āt* (II.) *muitu*; nemám nic k eni *man nekas nav muitojams*
- procvič|it** pf, (3.sg/pl -i), **procvič|ovat** impf, (-uje) (*iz*)*vingr|ināt* (III.1.); (tělo, svaly těž) *tren|ēt* (II.); (učební látku) (*ie*)*māc|īties* (III.1.); p. celé tělo *izvingrināt visu ķermeni*
- proč** adv *kāpēc, kādēļ*; nemáte p. si stěžovat *jums nav par ko sūdzēties*
- pročp|ak** adv *kāpēc gan, kādēļ gan*
- prodan|ý** adj *pārdot|s*; P~á *nevěsta Pārdotā līgava* (B. Smetanas opera)
- prod|at** pf, (-á) *pār|dot* (-dod, -deva)*; (komu co kam ko); p. co za sto eur *pārdot ko par simts eiro*; p. za polovinu *pārdot par pusēnu*; p. za hotové *pārdot par skaidru naudu* ■ **p. se** pf (o cilvēku) *pār|doties* (-dodas, -devās)*; (komu kam)
- prodavač** m, (-e), **prodavač|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pārdevēj|s* m, *pārdevēja* f
- prodáv|at** impf, (-á); ⇒ **prodāt** ■ **p. se** impf: ⇒ **prodāt se**
- prode|j** m, (-e) *pārdošan|a* f; p. v malém/ve velkém *mazumtirdzniecība / vairumtirdzniecība* f; dát co do ~e *laist ko pārdošanā*; domek je na p. *māja tiek pārdota*
- prodejc|e** m, (-e) *pārdevēj|s* m
- prodej|na** f, (-ny, Gpl -en) *veikal|s* m, *pārdotav|a* f; p. potravín *pārtikas veikals*; pojizdná p. *autoveikal|s* m
- prodejní** adj: *pārdošanas* (G); p. cena *pārdošanas cena*; p. doba *darba laiks*; p. výstava *izstāde pārdošana*
- prodejnost** f, (-i) **1** (zboží) *iespēja* f *pārdot, prečspēja* f **2** <přen.> (úředník ap.) *korumpētība* f, *pērkamība* f
- prodej|ný** adj **1** (zboží) *pārdodam|s* **2** <přen.> (politikū ap.) *uzpēkam|s*, *piekukuļojam|s*
- prodě|at** pf, (-á), **proděláv|at** impf, (-á) **1** (nemoc, válku, operaci) *pār|ciest* (-cieš, -cieta)*, *iz|ciest* (-cieš, -cieta)*; (kurz, výcvik) *iz|jiet* (-iet, -gāja)* **2** (ztrátit) *zaudēt* (II.), *ciest* (*cieš, cieta*)* *zaudējumus*; p. sto eur *zaudēt simts eiro*
- prodír|at** impf, (-á); ⇒ **prodrat** ■ **p. se** impf: ⇒ **prodrat se**
- prodlen|í** n, (-i) *kavēšan|ās* f, (průtah) *vilcināšan|ās* f; bez p. *bez kavēšanās*; úroky za p. *procenti par kavēšanos*
- prodloužení** n, (-i) *pagarinājums* m; (prodloužování) *pagarināšan|a* f
- prodlouž|it** pf, (3.sg/pl -i, imp. prodluž), **prodluž|ovat** impf, (-uje) *pagar|ināt* (III.1.); p. lhūtu *pagarināt termiņu*; p. si dovolenou *pagarināt atvaļinājumu* ■ **p. se** pf, impf (o stīnu, o dni) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *garāk|am*
- prodír|at** pf, (-ere, prēt. -ral, pas. -rán, imp. -er) **1** (prodít) *sa|plēst* (-plēš, -plēsa)*, *pār|plēst* (-plēš, -plēsa)* **2**: p. si cestu *iz|lauzt* (-lauž, -lauza)* (*sev*) *ceļu* ■ **p. se** pf (čím) *iz|spraukties* (-spraucas, -spraucās)* (*caur ko, cauri kam*); (silou) *iz|lauzties* (-laužas, -lauzās)* (*caur ko, cauri kam*); p. se davem *izspraukties caur pūli* (*cauri pūlim*)
- prodraž|it** se pf, (3.sg/pl -i) *sadārdz|ināt* (III.1.) ■ **p. se** pf *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *dārgāk|am*
- producent** m, (-a), **producent|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *producent|s* m, *producen|te* f, (Gpl -*šu*); (výrobce) *ražotāj|s* m, *ražotāja* f

1 produkce f, (-e) **1** (výroba) *ražošan|a f*, (uměleckých děl) *radīšan|a f*, *veidošan|a f* **2** (souhrn výrobků) *produkcija f*
produkovat impf, (-uje) *producēt (II.)*; (zboží) *raž|ot (II.)*; (umělecká díla) *radīt (III.1.)*, *veidot (II.)*
produkt m, (-u, L -u) *produkt|s m*; (výrobek) *ražojum|s m*; vedlejší p. *blakusprodukt|s m*; zemědělské ~y *lauksaimniecības produkti*
produktivitā [-ty-] f, (-y) *produktivitāte f*, *ražīgum|s m*; p. práce *darba ražīgums*
produktivní [-ty-] adj *produktīvs|s*; (spisovatel, hráč) *ražīgs*
proexportní adj *eksportam labvēlīgs|s*; p. politika *eksportam labvēlīga politika*
prof. zkr. (profesor| profesorka) *prof. (profesors/ profesore)*
profese f, (-e) *profesija f*; (řemeslný obor též) *arod|s m*; ~í je právník *pēc profesijas viņš ir jurists*
profesionál m, (-a, Npl -ové), **profesionál|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *profesionālis m*, (G -ja), *profesionāle f*, (Gpl -ju)
profesionalitā f, (-y) *profesionalitāte f*
profesionálně adv *profesionāli*
profesionální adj *profesionāls|s*; p. diplomat *karjeras diplomāts*
profesní adj (káriera, úspěch, vzdělávání) *profesionāls|s*; p. organizace *arodorganizācija f*; sdružení *arodapvienība f*, *ētika darba ētika*
profesor m, (-ra, Npl -ři), **profesor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (vysokoškolský) *profesor|s m*, *profesor|e f*, (štředoškolský) *skolotājs m*, *skolotāja f*; hostující p. *viesprofesor|s m/ viesprofesor|e f*
profil m, (-u, L -u) **1** (pohled ze strany též) *profil|s m*, *sānskat|s m*; **2** ~u *profilā*, *sānskatā 2* <tech.> *profil|s m 3* (charakter) *profil|s m*, *rakstur|s m*, *veid|s m*; politický p. *politiskais raksturs*
profilovat (im)pf, (-uje) *veidot (II.)* ■ **p. se** (im)pf *tikt (tiek, tika)* veidot|am, veidoties (II.)*; strana se ~uje jako praviceová *partija tiek veidota kā labēja partija*
profit m, (-u, L -u) <kol.> (výdělek) *peļņa f*, (užitek) *labum|s m*; <přen.> mít p. (z čeho) *gūt labumu (no kā)*
profitovat (im)pf, (-uje) (vydělat) (z čeho) *gūt (gūst, guva)* peļņu (no kā)*; (mit prospěch) *gūt (gūst, guva)* labumu no kā*
profylaxe f, (-e) *profilaks|e f*
prognóza f, (-y) *prognoze f*, (Gpl -žu)
1 program m, (-u, L -u) *programma f*; (zasedání, schůze) *dienas kārtība f*; televizní p. *televīzijas (raidījumu) programma*; rozhlasový p. *radio (raidījumu) programma*; být na ~u (jednání) *būt dienas kārtībā*; stáhnout z ~u (jednání) *ņemt no dienas kārtības*, (hru) *izņemt no repertuāra*; ko máš dnes na ~u? *ko tu šodien darīsi?*
programátor m, (-ra, Npl -ři), **programátor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <komp.> *programmētājs m*, *programmētāja f*
programován|í n, (-i) <komp.> *programmēšan|a f*
programovat (im)pf, (-uje) <komp.> *programēt (II.)*
programový adj (obsahující program) *programmatisk|s*; p. ředitel *programmu direktors*
progressivní adj <těž med.> *progressīvs*
prohán|ět impf, (-i, 3.pl -ějí) *dzīt (dzen, dzina)**; (různými směry) *dzen|āt (II.)*; p. děvčata *skriet (skrien/skrej, skrēja)* pakāļ meitenēm* ■ **p. se** impf (rychle) *dzīties (dzenas, dzinās)**; (bezcieleně) *dzināties (II.)*; p. se na motorkách *dzīties ar motocikliem*
1 prohlásit pf, (3.sg/pl -i) **1** (oznámít) *paziņot (II.)*; ~il, že je vinen/ nevinen *viņš paziņoja, ka ir vainīgs/ nevainīgs 2* (vyhlásit) (koho/co kým|čim, za co) *pasuldināt (III.1.) (ko par ko)*; p. koho za krále *pasuldināt ko par karali*; p. koho za mrtvého/ nesvéprávným *pasuldināt ko par mirušul par rīcībnespējīgu*; p. koho doktorem *piešķirt (-šķir, -šķira)* kam doktora grādu*; p. koho za svatého *kanonizēt (II.) ko*; p. (zákon) za neplatný *pasuldināt (likumu) par spēkā neesošu*; p. zasedání za zahájené/ za skončené *pasuldināt sapulci par atklātu/ slēgtu* ■ **p. se** pf (za koho) *uz|doties (-dodas, -devās)* (par ko)*
1 prohlášení n, (-i) **1** (zpráva) *paziņojum|s m*; (vládní ap.) *deklarācija f*; učinit p. *pieņemt (-ņem, -ņēma)* paziņojumu 2* (tiskopis) *deklarācija f*; celní p. *muitas deklarācija*; p. o příjmech *ienākumu deklarācija*
prohlašovat impf, (-uje): ⇒ **prohlásit** ■ **p. se** impf: ⇒ **prohlásit se**
prohledat pf, (-á), **prohledáv|at** impf, (-á) *pārmeklēt (II.)*; (dům též) *izkraīt (III.1.)*
prohlédnout pf, (-ne, přet. -(nu), -la) **1** (věci, dům, město, výstavu) *apskatīt (III.1.)*, *aplūkot (II.)*; (knihu, noviny, poštu též) *izskatīt (III.1.)*, (zběžně) *pārskatīt (III.1.)*, *pārsķirstīt (III.1.)*; důkladně si koho p. *pamatīgi ko apskatīt 2* (nemocného) *izmeklēt (II.) 3* (učty, vstupenky, zavazadla, domácí úlohu) *pārbaudīt (III.1.)*, *kontrolēt (II.) 4* (podvodníka, něčí záměry) *atklāt (-klāj, -klāja)* 5* (nabýt zraku) *sākt*

(sāk, sāka)* *redzēt, kļūt (kļūst, kļuva)* redzīg|am* ■ **p. se** pf *apskatīt (III.1.) sevi*, *aplūkot (II.) sevi*
prohlídka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (města, výstavy) *apska|te f*, (Gpl -šu), *apskatišan|a f*; (osobní, domovní) *kratišan|a f*; (zboží) *inspekci|a f*; (pasová, celní) *kontrol|e f*, (Gpl -ju); lékářská p. *medicīniskā apskate*; p. zámku *ekskursija f pa pili*
prohlíž|et impf, (-i, 3.pl -(e)jí): ⇒ **prohlédnout** ■ **p. se** impf **prohlédnout se**
prohloubit pf, (3.sg/pl -i, imp. prohlub-/i), **prohloub|ovat** impf, (-uje) <těž přen.> *padziļināt (III.1.)*; p. znalosti *padziļināt zināšanas* ■ **p. se** pf *kļūt (kļūst, kļuva)* dziļāk|am, padziļināties (III.1.)*
prohnaný adj (vychytralý) *viltīg|s*; (vykutālený) *manīg|s, izmanīg|s*
prohnilý adj *sapuv|is (f -usi)*; (dřevo též) *satrūdēj|is (f -usi)*; <přen.> *izvirt|is (f -usi), amorāl|s*
prohodit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (řít) *pie|bilst (-bilst, -bilda)*, piemēt|ināt (III.1.) 2: p. si *apmain|ities (III.1.) (ar ko)*, *samain|ities (III.1.) (ar ko)*; p. si několik slov (s kým) *pārīmīt (-mij, -mija)* pāris vārdu (ar ko)*
prohra f, (-ry, D.L -ře, Gpl -er) *zaudējum|s m*; (ve hře též) *paspē|le f*, (Gpl -ju); (porážka) *sakā|ve f*, (Gpl -vju)
prohrab|it pf, (-e, imp. -eji) **1** (pisek, popel) *sa|grābt (-grābj, -grāba)* 2 <expr.> (prohledat) *pārmeklēt (II.)*, *izkraīt (II.)* ■ **p. se** pf (proniknout) *iz|rakties (-rokas, -rakās)**
prohr|āt pf, (-aje, přet. -ál, pas. -án, imp. -aj-ej), **prohráv|at** impf, (-á) *zaudēt (II.)*; (v kartách ap. též) *paspē|lēt (II.)*; (s kým kam); p. v kartách celé jmení *paspēlēt kārtīs visu īpašumu (mantu)*
prohřeš|ek m, (-ku, Lpl -cich) *nogrēkošan|ās f*, *grēk|s m*; (přestupek) *pārkāpum|s m*; malý p. proti bontonu *sīka nogrēkošanās pret labo toni*
prohřešit se pf, (3.sg/pl -i) *nogrēkoties (II.)*; (proti komučemu) *pret ko*
procház|et impf, (-i, 3.pl -(e)jí): ⇒ **projit** ■ **p. se** impf: ⇒ **projit se**
procház|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pastaig|a f*, *pastaigāšan|ās f*, jít na ~ku *iet pastaigāties*
proinvest|ovat pf, (-uje) *investēt (II.)*
projde pf: ⇒ **projit**
projednán|í n, (-i) *izskatīšan|a f*, předat co k p. *nodot ko izskatīšanai*
projedn|at pf, (-á) (prohovořit) *ap|spriest (-spriež, -sprieda)*, pārrun|āt (II.)*; (probat) *izskatīt (III.1.)*; (co s kým ko ar ko)
projednáván|í n, (-i) *izskatīšan|a f*, při p. zákona *izskatot likumu*
projednáván|ý adj: ~á otázka *izskatāmais jautājums*
projednáv|at impf, (-á): ⇒ **projednat**
projekce f, (-e) *projekcija f*
projekční adj **1**: p. přístroj *projektor|s m*; p. plátno *ekrān|s m 2* (kancelář, práce) *projektēšanas (G)*
1 projekt m, (-u, L -u) *projekt|s m*
projektant m, (-a), **projektant|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *projektētājs m*, *projektētāja f*
projektován|í n, (-i) *projektēšan|a f*
projektovat (im)pf, (-uje) *projektēt (II.)*
projekt pf, (-ede, přet. -el, pas. -et, imp. -ed) **1** (co, čím) *iz|braukt (-brauc, -brauca)* (cauri kam, cauri ko)*; p. městem *izbraukt cauri pilsētai*; p. na červenou *pār|braukt (-brauc, -brauca)* pie sarkanās gaismas*; <sport> p. cílem *finiš|ēt (II.)*, *šķērs|ot (II.) finiša līniju 2* (minout) *pa|braukt (-brauc, -brauca)* (garām), aiz|braukt (-brauc, -brauca)* (garām)*; p. stanici *pabraukt garām stacijai*; kolem mě ~elo auto *man garām pabrauca automašīna 3* (pocestovat) *izbrauk|āt (II.)*; p. celou Evropou *izbraukāt visu Eiropu 4* (vzdálenost) *no|braukt (-brauc, -brauca)**; p. sto kilometrů *nobraukt simts kilometrus 5* (o bolesti) *caur|urbt (-urbj, -urba)*, pār|ņemt (-ņem, -ņēma)**; ~ela mnou *bolest mani caurubra sāpes*; hlavou mi ~ela myšlenka *man prātā iešāvās doma 6* (rukou vlasy, prsty po strunách) (co čím) *pār|laist (-laiž, -laida)* (ko kam), pār|braukt (-brauc, -brauca)* (ar ko pār ko) 7* (koně) *ieljāt (-jāj, -jāja)** ■ **p. se** impf *pabrauk|āties (II.)*; (v čem, čím, na čem ar ko); p. se na koni *izjāt (-jāj, -jāja)* ar zirgu*
1 projev m, (-u, L -u) **1** (proslav) *run|a f*, pronést p. *teikt runu*; smutečnī p. *bēru runa*; svoboda ~u *vārda brīvība 2* (projevení) *izpaus|me f*, (Gpl -mju); (vyslovení) *izteikšan|a f*, *izpaušan|a f*; p. soustrastí/ vděčnosti *lidzjūtības/ pateicības izteikšana*; p. síly *spēka izpausme*
projev|it pf, (3.sg/pl -i), **projev|ovat** impf, (-uje) (dát najevo) *izrādīt (III.1.)*; (vyslovit) *iz|teikt (-, -teica)*, iz|sacīt (-saka, -sacija)**; p. zájem (o co) *izrādīt interesi (par ko)*; p. lítost (nad čím) *izteikt nožēlu (par ko)*; p. komu vděčnost *izteikt kam pateicību* ■ **p. se** pf, impf**

- at|klāties (-klājas, -klājās)*, parād|ties (III.1.); (o nedostacích, nemocech) iz|pausties (-pauzas, -paušās)*
- projēdzīt** pf, (3.sg/pl -zdī, pas. -zēdēn/-zēdn) 1 (mnoho zemi) izbrauk|āt (II.) 2 (mnoho času, mnoho peněz) nobrauk|āt (II.)
- projimad|lo** n, (-la, L -le, Gpl -ei) caurejas līdzek|lis m, (G -ja)
- projīet** pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jdi, -jdēte) 1 (co, skrz co, čim) iz|iet (-iet, -gāja)* (cauri kam, caur ko); p. ulicemi mēsta (iz)|iet pa pilsētas ielām 2 (celē mēsto, kraj) izstaig|āt (II.) ♦ p. krīžem krāžem izstaigāt krustu šķērsu (krustām šķērsām) 3 (minout) pa|iet (-iet, -gāja)* garām; p. kolem čeho/koho paiet garām kam 4 (kurzem, vācivkem, školēnim) (čim) pa|beigt (-beidz, -beidza)* (ko), iz|iet (-iet, -gāja)* (ko) 5 (zběžně probrat: korespondenci, ūčty ap.) izskat|īt (III.1.); (časopisy tēz) izšķirst|īt (III.1.), pāršķirst|īt (III.1.) 6 (obstāt) (čim) izturēt (III.2.) (ko); (zkoušku tēz) nolīkt (-liek, -lika)* (ko); nāvrvh ne-šel projekts netika pierādīts, projekts tika noraidīts 7 (lūhta, temin) iz|tecēt (-tek, -tecēja)*, pa|iet (-iet, -gāja)* 8: ♦ -jde mu to gan tas viņam pāries ■ p. se pf pastaig|āties (II.)
- projīdzēt** impf, (-i, 3.pl -ēji): ⇒ **projet** ■ p. se impf: ⇒ **projet se**
- projīzdī|ka** f, (-dky, D.L -dce, Gpl -dēk) izbraukum|s m; (zābavni) vizināšan|ās f, (na čem, v čem, čim ar ko); p. na koni iz|jāde f, (Gpl -žu)
- proklāzāt** pf, (-āze, imp. -až) 1 (projēvit: odvahu, schopnost) parād|īt (III.1.), apliecināt (III.1.); p. komu čest izrādīt kam godu 2 (dokázat: alibi, toložnost) pierād|īt (III.1.) 3 (učinīt) izdar|īt (III.1.); p. komu sluzbu izdarīt kam pakalpojumu; ~ažte mi laskavost esiet tik laipns ♦ p. komu medvēdi sluzbu izdarīt kam lāča pakalpojumu ■ p. se pf 1 (projēvit se) izrād|ties (III.1.); ~āzalo se, že... izrādījās, ka... 2 (vykázat se) (čim) uzrād|īt (III.1.) (ko); p. se pasem/ jīzdenkou uzrādīt pasi/ braukšanas biļeti
- prokázatelnē** adv pierādāmi; (nepochybnē) neapšaubāmi
- prokázatelnī** adv pierādāms; ~ā lež skaidri meli
- prokaz|ovat** impf, (-uje): ⇒ **prokázat** ■ p. se impf: ⇒ **prokázat se**
- proklamāc|je** f, (-e) proklamācija f, (proklamovāni) proklamēšan|a f, pasludināšan|a f
- proklam|ovat** (im)pf, (-uje) proklam|ēt (II.), pasludināt (III.1.)
- proklet|ī** n, (-i) lāst|s m
- proklet|j** adj nolādēt|s
- proklīn|āt** impf, (-ā), **proklīt** pf, (-eje, prēt. -el, pas. -et, imp. -ej) nolād|ēt (III.2.)
- proklouz|nout** pf, (-ne, prēt. -i) (nēkam) ieslīd|ēt (III.2.); (odnēkud) izslīd|ēt (III.2.); p. rukama izslīdēt no rokām; p. do pokoje ieslīdēt istabā
- prokop|āt** pf, (-ā) 1 (diru, tunel) iz|rakt (-rok, -raka)* 2 (zkypīt) pār|rakt (-rok, -raka)* ■ p. se pf (čim, skrz co) iz|rakties (-rokas, -rakās)* (caur ko, cauri kam)
- prokurātor|r** m, (-ra, Npl -rī), **prokurātor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist.> prokuror|s m, prokuror|e f, generālni p. galvenais prokurors/ galvenā prokurore
- prokuratū|ra** f, (-ry, D.L -rē) <hist.> prokuratūra f
- proletariāt** m, (-u, L -ul-ē) proletariāts m
- proletār** m, (-e), **proletār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) proletārie|tis m, (G -ša), proletārie|te f, (Gpl -šu)
- proletēt** pf, (-i, 3.pl -ēji), **prolēt|nout** pf, (-ne, prēt. -i) 1 (letado ap.) pārlid|ot (II.), pār|laisties (-laizas, -laidās)*; p. nad čim pārlidot (pār|laisties) pāri kam; p. priednim sklem (auta) izlid|ot (II.) pa (automašīnas) priekšējo stiklu 2 (vzdālenost) nolid|ot (II.) 3 (myšlenka, představa) ie|šauties (-šaujas, -šāvās)* (prātā); hlavou mu proletole myšlenka, že... viņam prātā iešāvās doma, ka... 4 (o zprāvē) aplid|ot (II.) 5: jen proletēt <slang> (u zkoušky) iz|krist (-krīt, -krita)* (eksāmenā) 6 (zběžně pohlédnout) pār|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* ar acīm (kam); (pēlistovat) pāršķirst|īt (III.1.)
- prolēv|āt** impf, (-ā) (krev, slzy) liet (lej, lēja)*; <expr.> p. hrdlo dzesēt (II.) slāpes, atveldzēt (II.) rīkli, (alkoholem) žūp|ot (II.), plēgurt|ot (II.)
- prolēz|āt** impf, (-ā) 1 (pries nēco) (co, čim) līst (lien, līda)* pāri (kam), pār|līst (-lien, -līda)* (pāri kam); (skrz nēco) līst (lien, līda)* iekšā (pa ko), ie|līst (-lien, -līda)* (pa ko); p. plotem līst pāri sētai; p. oknem līst iekšā pa logu 2 (všechny kouty) izložn|āt (II.) 3 (červotoč) grauzt (grauž, grauza)*
- prolēz|t** pf, (-eze, pas. -ezl, imp. -ez) 1 (pries nēco) (co, čim) pār|līst (-lien, -līda)* (pāri kam); (skrz nēco) ie|līst (-lien, -līda)* (pa ko); p. plotem pār|līst pāri sētai; p. oknem ielīst pa logu 2 (všechny kouty) izložn|āt (II.) 3 (červotoč) salgrauzt (-grauž, -grauza)*
- prolhan|j** adj melīg|s
- prolinān|j** n, (-i) sajaukšan|ās f, (tēsnē) saplūšan|a f, p. nārodū tautu sajaukšanās
- prolin|āt** impf, (-ā) <knīž.> (o citech, myšlenkách, nāladē) pār|ņemt (-ņem, -ņēma)* ■ p. se impf (misit se) saljaukties (-jaucas, -jaucās)*; (tēsnē) saplūst (-plūst, -plūda)*; (s čim ar ko)
- prolist|ovat** pf, (-uje) pāršķirst|īt (III.1.); (dūkladnē) izšķirst|īt (III.1.)
- prolij|ēt** pf, (-ijel/-eje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij/-ej) 1 (nechat vtēct) iz|liet (-leja, -lēja)*; <přen.> p. krev izliet asinis; <přen.> p. slzy liet (lej, lēja)* asaras 2 (co čim) ap|liet (lej, lēja)* (ko ar ko)
- prolog** m, (-gu, Lpl -zich) prolog|s m
- prolom|īt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (prorazit, prolāmat) iz|lauzt (-lauz, -lauza)*; (smērem dovnitř) ie|lauzt (-lauz, -lauza)*; (frontu, obklīcēni) pār|raut (-rauj, -rāva)* 2 (tradiici) lauzt (lauz, lauz)*; p. mlīcēni pār|traukt (-trauc, -trauca)* klusumu ■ p. se pf 1 (lāmānim se porušīt) ie|lūzt (-lūst, -lūza)* 2 (tlakem se dostat ven) iz|lauzties (-lauzas, -lauzās)*
- prolu|ka** f, (-ky, D.L -ce) neapbūvēta viet|a f
- promarn|īt** pf, (3.sg/pl -i) (čas, penize) iz|šķiest (-šķiež, -šķieda)*, izšķērd|ēt (II.); (pīležižost) pal|aist (-laiž, -laida)* garām
- promēn|a** f, (-y) pārvērtība f, pārmaiņa f, (promēnēni) pārvēršan|ās f, (v koho/co par ko); <div.> dekorāciju maiņa f
- promēn|īt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (pār|vērst (-vērs, -vēra)*; (koho/co v koho/co ko par ko) 2 (penize) samain|īt (III.1.), izmain|īt (III.1.); p. eura za dolary samainīt eiro dolāros; p. sto eur izmainīt simts eiro (sīknaudā) 3: <sport> p. penaltu ie|sist (-sit, -sita)* soda sitienu ■ p. se pf pār|vēsties (-vērsās, -vērsās)*; (v koho/co par ko)
- promēnliv|j** adj mainīg|s; ~ē počas mainīgs laiks
- promēnn|j** adj (pomēnliv|j) mainīg|s; <mat.> ~ā veličina mainīg|ais m; <astr.> ~ā hvězda mainzvaigzne f, (Gpl -žny)
- promēn|ovat** impf, (-uje): ⇒ **promēnit** ■ p. se impf: ⇒ **promēnit se**
- promēš|kat** pf, (-ā) nokav|ēt (II.); (pīležižost, možnōst, šanci) pal|aist (-laiž, -laida)* garām
- promīch|āt** pf, (-ā) samais|īt (III.1.); (co s čim ko ar ko); p. karty samaisīt kārtis
- promi|le** f, (-e) promi|le f, (Gpl -ļu)
- prominent** m, (-a), **prominent|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) prominēnc|e f, (Gpl -ču), slavenība f
- prominentn|j** adj prominent|s, slaven|s
- promin|out** pf, (-ne, prēt. -nul, imp. -nī) 1 pie|dot (-dod, -deva)*, atvain|ot (II.); (komu co kam ko); ~ňte! atvainojiet!, piedodiet!; ~ňte, že rušim! obtēžuj atvainojiet, ka traucējui apgrūtinu; ~ňte, prosim, ale... lūdzu, atvainojiet, bet...; ~ňte, já nerad atvainojiet, tas bija netīšām 2 (dluh, trest) at|laist (-laiž, -laida)*
- prominu|t** n, (-i) 1 piedošan|a f, prosim o p.! lūdzu piedošanu!; s ~īm piedodiet, atvainojiet 2 (trestu) at|laisan|a f
- promitaci** adj: p. přístroj projektor|s m; p. plātno ekrān|s m
- promitān|j** n, (-i) (filmu, diapozitīvu) demonštrēšan|a f, rādīšan|a f
- promi|tāt** impf, (-ā), **promi|tnout** pf, (-ne, prēt. -i) 1 (film, diapozitīvu) demonstrēt (II.), rād|īt (III.1.); co se dnes ~ā v kinē? ko šodien rāda kino? 2 (přenēst) atspogu|ot (II.), parād|īt (III.1.); p. si co v myšlenkách iedomāties (II.) ko ■ p. se impf, pf (přenēst se) atspogu|oties (II.); rostouci náklady se ~nou do cen pieaugošie izdevumi atspoguļosies cenās
- promi|tān|j** n, (-i) <prāv.> noilgum|s m
- promi|ēt** pf, (3.sg/pl -i) 1 <prāv.> nolīgt (-ilgt, -ilga)*; nárok je ~en prasībai ir iestāties noilgums 2 (celj den) klus|ēt (II.)
- promlou|vat** impf, (-ā): ⇒ **promluvit**
- promluv|a** f, (-y) (proslav) run|a f, uzrun|a f
- promluv|īt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (mluvit) run|āt (II.); (řict) sacīt (saka, sacija)*, teikt (-, teica)*; p. komu z duše iz|teikt (-, -teica)* kāda domas, iz|sacīt (-saka, -sacija)* kāda domas; překvapenim nemohl p. no pārsteiguma viņš nevarēja parunāt, nep. ani slova neteikt ne vārda 2 (proslovit řeč) uzrun|āt (II.); (ke komu, na koho ko) 3 (celē hodiny) norun|āt (II.) 4 (o zāvistī, srdci) ierun|āties (II.); ~ilo v něm svēdomi viņā ierunājās sirdsapziņa ■ p. si pf parun|āt (II.), parun|āties (II.); (s kým o čem ar ko par ko)
- promoc|je** f, (-e) promocija f, zinātniska grāda piešķiršan|a f
- promokl|j** adj samir|cis (f -kusi); (naskrz) izmir|cis (f -kusi)
- promok|nout** pf, (-ne, prēt. -i) sa|mirk|t (-mirkst, -mirkā)*; (naskrz) iz|mirk|t (-mirkst, -mirkā)* ♦ p. na kūži izmirk|t līdz ādai
- promovan|j** adj diplomēt|s
- prom|ovat** (im)pf, (-uje) 1 pie|šķirt (-šķir, -šķira)* zinātnisku grādu (kam) 2 (být promován) ie|lgūt (-gūst, -guva)* zinātnisku grādu
- promrz|nout** pf, (-ne, prēt. -i) 1 (pūda) sa|salt (-salst, -sala)*; (řeka) aiz|salt (-salst, -sala)* 2 (člověk) no|salt (-salst, -sala)*; (hodně) pār|salt (-salst, -sala)*
- promy|slet, promy|slit** pf, (3.sg/pl -slī, prēt. -slel/-slil, pas. -šlen, imp. -sli) pārdom|āt (II.), apdom|āt (II.); (rozvāžit) ap|svērt (-sver, -svēra)*

promyšlený adj *pārdomāt*s

promýšlet impf. (-i, 3.pl -(ej)l): ⇒ **promyslet**

pronájem m. (-mu, L -mu) (bytu, pokoje) *īrē f*; (pronajmuti) *izīrēšan* | *a f*, (pozemku, též movitosti) *nom* | *a f*, (pronajmuti) *iznomāšan* | *a f*; platba za p. *īres (nomas) maksa*; dát co do ~mu *izīrēt (II.) ko*, *iznomāt (II.) ko*; vzít co do ~mu *īrēt (II.) ko*, *nomāt (II.) ko*

pronajmāt impf. (-á): ⇒ **pronajmout**

pronajmatel m. (-e, Npl -ě), **pronajmatel** | *ka f*, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (bytu, pokoje) *izīrētāj* | *s m*, *izīrētāja f*; (pozemku, též nemovitosti) *iznomātāj* | *s m*, *iznomātāja f*

pronajmout pf. (-me, prēt. -al, pas. -at, imp. -mi, -měte) (byť, pokoj) *izīrēt (II.)*; (pozemek, též movitost) *iznomāt (II.)*; p. si *īrēt (II.)*, *nomāt (II.)*

pronásledován | *n. (-i) vajašan* | *a f*, (prchajícího též) *paka|dzīšan* | *ās f (kam)*

pronásledovat impf. (-uje) <též přen.> *vajāt (II.)*; (sledovat prchajícího též) *dzīties (dzenas, dzinās)* paka| (kam)*

pronásledovatel m. (-e, Npl -ě) *vajātāj* | *s m*

pronášet impf. (-i, 3.pl -(ej)l): ⇒ **pronést**

pronést pf. (-ese, prēt. -nesl, pas. -esen, imp. -es) **1** (dopravit) (co čím) *iz|nest (-nes, -nesa)* (ko caur ko)*; p. nábytek dveřmi *iznest mēbeles pa durvīm* **2** (dopravit, propašovat) (co kam) *ie|nest (-nes, -nesa)* (ko kur)*; p. co do místnosti *ienest ko telpā* **3** (proslovit) *teikt (-, teica)*, sacīt (saka, sacīja)**; p. řeč *teikt runu*; p. přípitek *uz|saukt (-saut, -sauca)* tostu*

pronikāt impf. (-á): ⇒ **proniknout**

pronikavý adj **1** (pohled) *vērīg* | *s*; (upřený) *caururbjoš* | *s*; (rozum, kritika) *as* | *s* **2** (zvuk) *griezīg* | *s*, *spalīg* | *s*; (zápach, vůně, vltř, bolest) *as* | *s*; (světlo) *spīlīg* | *s* **3** (změny, reformy) *ievērojām* | *s*; (vítězství, úspěch též) *izcīl* | *s*

proniknout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (někam) *ie|kūt (-kūst, -kjuva)*, tikt (tiek, tika)* iekšā*; (odněkud) *iz|kūt (-kūst, -kjuva)*, tikt (tiek, tika)* ārā*; (dostat se) *no|kūt (-kūst, -kjuva)*, no|nākt (-nāk, -nāca)**; p. do místnosti/ z místnosti *ie|kūt telpā/ iz|kūt no telpas*; p. dovnitř *ie|kūt iekšā*; p. ven *iz|kūt ārā*; <přen.> p. až do duše/ až k srdci *no|kūt līdz dvēselei/ līdz sirdij*; zpráva ~la na veřejnost *ziņa nonāca atklātībā* **2** (vyniknout, prosadit se) *iz|celties (-ceļas, -cēlās)**

propad m. (-u, L -u) (cen, přijím, tržeb) *samazināšan* | *ās f*, *kritum* | *s m*; p. akcii *akciju vērtības samazināšanās*

propadāk m. (-ku, Lpl -cich) <kol.> *neveiks* | *me f*, (Gpl -mju), *izgāšan* | *ās f*

propadāt impf. (-á): ⇒ **propadnout** ■ **p. se** impf. ⇒ **propadnout se**

propadlý adj (hrud, tváře) *iekritis (f -usi)*; (žák) *izkritis (f -usi)*; (hra) *izgāzies (f -usies)*; (bankovka, vstupenky) *nederīg* | *s*; (záruka, lhůta) *be|dzies (f -gusies)*; p. alkoholu *nodevjes (f -usies) alkoholam*

propadnout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (čím, skrz co) *iz|krist (-krit, -krita)* (caur ko, cauri kam)*; (kam) *no|krist (-krit, -krita)* (kur)* **2** <šk.> *iz|krist (-krit, -krita)**; <div.> *iz|gāzties (-gāzas, -gāzās)**; p. u zkoušky *izkrist eksāmenā*; nechat koho p. *jaut kam izkrist, iz|gāzt (-gāz, -gāza)* ko* **3** (podlehnout) *no|doties (-dodas, -devās)*, pa|kļauties (-kļaujas, -kļāvās)**; p. piti *nodoties žūpošanai*; p. pocitu, že... *pa|kļauties sajūtai, ka...*; p. panice/ hazardu *krist (krit, krita)* panikā/ azartā* **4** (o záruce) *kūt (kūst, kjuva)* nederīg* | *am*; nechat lístek p. *neizमतot biļeti*; majetek ~l státu *īpašums tika valstij* ■ **p. se** pf **1** *ie|brukt (-brūk, -bruka)*, ie|gāzties (-gāzas, -gāzās)** ♦ *ať se ~nu, jestli... lai zeme mani aprīj, ja es...*; p. se hanbou (studem) *aiz kauna vai zemē ielīst*; zmizel, jako by se do země ~l *viņš pazuda kā ūdenī iekritis* **2** (zmenšit se) *samazlīnāties (III.1.)*, *kristies (kritas, kritās)**; p. o dvě procenta *samazināties par diviem procentiem*

propagace f. (-e) *propagand* | *a f*, *propagandēšan* | *a f*; (zboží, akci) *reklām* | *a f*, *reklamēšan* | *a f*; (kultury) *popularizēšan* | *a f*

propagační adj (materiál, film) *propagandas* (G); p. kampaň (zboží) *reklāmas kampaņa*

propagand | *a f. (-y) propagand* | *a f*, *propagandēšan* | *a f*, předvolební p. *priekšvēlēšanu aģitācija* | *f*

propagátor m. (-ra, Npl -rī), **propagátor** | *ka f*, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *propagandētāj* | *s m*, *propagandētāja f*

propagovat impf. (-uje) (ideje, názory, teorie) *propagandēt (II.)*; (zboží, akce) *reklamēt (II.)*

probāna int: ⇒ **proboha**

propast f. (-i, pl: N.A -i, D -em, L -ech, l -mi) *bezdibe* | *nis m*, (G -ņa); <přen.> p. mezi kým/čím *bezdibenis starp ko*; <též přen.> na pokraji ~i *bezdibeņa mala*

propjāst pf. (-ase, prēt. -āsl, pas. -asen, imp. -as) *pa|laist (-laiž, -laida)* garām*; p. příležitost *palaist garām iespēju*

propastný adj *bezdibenīg* | *s*; p. rozdíl (mezi čím) *milzīga atšķirība (starp ko)*

propašovat pf. (-uje) *nelegāli ie|vest (-ved, -veda)*, ie|vest (-ved, -veda)* kontrabandas ceļā*

propojnout pf. (-ne, prēt. -l) (co čím) *pārdurt (-dur, -dūra)* (ko ar ko)*, *iz|durt (-dur, -dūra)* cauri (kam ko)*; (otvor ap.) *iz|durt (-dur, -dūra)* (ko ar ko)*; p. pneumatiku *pārdurt riepu*; nechat si p. uši *izdurt ausīs caurumus*

propisovací adj: p. papír *kopējamais papīrs, koppapīr* | *s m*; p. tužka *lodīšu pildspalva*

propit pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *no|dzert (-dzer, -dzēra)**

propilácet impf. (-i, 3.pl -(ej)l), **propilāt** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (výhr, honorář) *izmaksāt (II.)*; (úcty) *samaksāt (II.)*

proplést pf. (-ete, prēt. -etl, pas. -eten, imp. -et), **propléat** impf. (-étá) (co čím) *sa|pīt (-pin, -pina)* (ko ar ko)*, *ie|pīt (-pin, -pina)* (ko kur)*;

p. vlasy stuhou *iepīt matos lenti*; p. projev citáty *iepīt runā citātus* ■ **p. se** pf *sa|pīties (-pinas, -pinās)*, ie|pīties (-pinas, -pinās)**; p. se davem *iz|spraukties (-spraucas, -spraucās)* cauri pūlim*; p. se komu mezi nohama *pīties (pinas, pinās)* kam pa kājām*; cesta se ~étá mezi poli *ceļš izvijas cauri laukiem*

propocēt m. (-u, L -u) *aprēķin* | *s m*; (propočítání) *aprēķināšan* | *a f*; podle našich ~ū *pēc mūsu aprēķiniem, saskaņā ar mūsu aprēķinjiem*

propočíst pf. (-te, prēt. -etl, pas. -ten, imp. -ti, -ēte), **propočítat** impf. (-á) *aprēķināt (III.1.)*

propojení n. (-i) *savienojum* | *s m*; (propojování) *savienošana* | *a f*, (těsný vztah) *sasaište f*, (Gpl -stu), *saistība f*, (Čeho s čím *kā ar ko*)

propojený adj *savienot* | *s*; (podnik, společnost) *(savstarpēji) saistīt* | *s*; (se zločinem, terorizmem) *saistīt* | *s*; (s čím ar ko)

propojit impf. (3.sg/pl -i), **propojovat** impf. (-uje) *savienot (II.)*; (co s čím *ko ar ko*)

proporcje f. (-e) *proporcija* | *f*

propouštění n. (-i): ⇒ **propuštění**

propouštět impf. (-i, 3.pl -(ě)j): ⇒ **propustit**

proporacovaný adj *izstrādāt* | *s*; (těstlo) *izmicīt* | *s*

proporacovat pf. (-uje) *izstrādāt (II.)*; (těstlo) *izmicīt (III.1.)*, *samīcīt (III.1.)* ■ **p. se** pf (k čemu) *sasniegt (-sniedz, -sniedza)* (ko) (ar darbu)*; p. se na vedoucího *uzstrādāties (II.) par vadītāju*

propůjčit pf. (3.sg/pl -i), **propůjčovat** impf. (-uje) (titul, řád) *piešķirt (-šķir, -šķira)**; (vlastnosti, vzhled též) *dot (dod, deva)**; (komu co *kam ko*) ■ **p. se** pf, impf (k čemu) *no|laisties (-laižas, -laidās)* (līdz kam)*

propuknout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (povstání, válka, skandál, požár, panika) *iz|celties (-ceļas, -cēlās)**; (nemoc, epidemie) *uzliesmot (II.)*; (bouře) *sa|celties (-ceļas, -cēlās)** **2**: p. v pláč *iz|plūst (-plūst, -plūda)* asarās*; p. v smích *sākt (sāk, sāka)* skaļi smieties*; p. v nadšení (nad čím) *sajūsmīnāties (III.1.) (par ko)*; p. v jāsot *uzgavīlēt (II.)*

propust f. (-i, pl: D -eml -im, L -echl -ich, l -mi) *slūž* | *as f*, *pl*

propuštít pf. (3.sg/pl -stī, pas. -stēn, imp. -st) **1** (světlo, vodu) *laist (laiž, laida)* cauri* **2** (nechat projít) *pa|laist (-laiž, -laida)* (garām)* **3** (z práce) *at|laist (-laiž, -laida)**; (pacienta z nemocnice) *izrakstīt (III.1.)*; (vězně) *atbrīvt (II.)*; p. koho na svobodu *atlaist ko brīvībā*; <voj.> *demobilizēt (II.)*

propustka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *caurlaide f*, (Gpl -žu); vstup na ~ku *ieeja ar caurlaidēm*

propuštění n. (-i) (zaměstnanec) *atlaišana* | *a f*, (pacienta z nemocnice) *izrakstīšana* | *a f*, (vězně) *atbrīvošana* | *a f*; <voj.> *demobilizācija* | *f*

prorazit pf. (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) **1** (probit) *iz|sīst (-sit, -sita)**; (probourat) *iz|lauzt (-lauž, -lauza)**; p. zeď *izsīst (izlauzt) sienā caurumu*; p. si cestu *izlauzt sev ceļu* ♦ hlavou zeď ne~zīš ar pieri *caur sienu neizskriesi* **2** (obklíčení, bokádu) *pārjraut (-rauj, -rāva)**; (slunce mraky) *iz|lauzties (-laužas, -lauzās)* cauri (kam)*

3 <expr.> (uplatnit se) *gūt (gūst, guva)* panākumus*

prorociv | *n. (-i) pravietojum* | *s m*; (předpověď) *pareģojum* | *s m*

proroek m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **proroek** | *inē f*, (-nē, Gpl -ņl -nī) *pravietis m*, (G -ša), *praviete f*, (Gpl -šu); (vēstec) *pareģis m*, *pareģe f*

prorokovat impf. (-uje) *pravietot (II.)*; (vēstīt) *pareģot (II.)*

prosa | *dit* pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) *pa|nākt (-nāk, -nāca)*, (iz)dabūt (II.) (cauri) <kol.>*; p. koho do funkce vedoucího *izvirzīt (III.1.) ko vadītāja amatam*; p. svou *panākt savu* ■ **p. se** pf (být úspěšný) *gūt (gūst, guva)* panākumus*

prosazovat impf. (-uje) *veic|ināt (III.1.)*, *sekmēt (II.)*; (podporovat) *atbalstīt (III.1.)*; (hājit) *aizstāvēt (III.2.)*; p. zákon *veicināt likuma pieņemšanu*; p. své záměry *sekmēt savu nolūku īstenošanu*

■ **p. se** impf (být úspěšný) *gūt (gūst, guva)* panākumus*

- pros|ba** f. (-by, Gpl -eb) *lūgum|s m*; mám k vám ~bu *man jums ir lūgums*; vyhovět ~bě *izpildīt lūgumu*; na ~bu (koho) *pēc (kā) lūguma*
- prose|dēt** pf. (3.sg/pl -dī, pas. -dēn/-zen) **1** (celou noc) *no|sēdēt (-sēž/-sēd, -sēdēja) **2** (kalhoty, čaloun) *iz|sēdēt (-sēž/-sēd, -sēdēja)***
- prosin|covj** adj *decembra (G)*
- prosin|lec** m. (-ce) *decembr|is m*; v ~ci *decembrī*
- pro|sit** pf. (3.sg/pl -si, pas. -šen) **1** *lūgt (lūdz, lūdzā)**; (koho o co *kam ko*); p. o pomoc *lūgt palīdzību*; p. o slovo *lūgt vārdu*; p. o prominuti *lūgt piedošanu*; p. za koho *lūgt par ko*; smim p.? (o tanec) *vai drīkstu lūgt?* (*uz deju*); ~sime nekoufīt *lūzdu nesmēķēt 2*: (zdvořilostni výraz) ~sim *lūzdu*; sednēte si, ~sim *lūzdu, sēdieties*; ~sim vás, kde je nádraží? *sakiet, lūzdu, kur ir stacija?*; ~sim? (nerozumēļ jsem) *kā, lūzdu?* ■ **p. se** pf (doprošovat se) *lūgties (lūdzas, lūdzās)**; nikoho se nebudeme p. *mēs nevienu nelūgsimies*
- prosklen|j** adj (stēna, plocha, veranda) *stikla (G)*
- proslaven|j** adj *izslavēt|s, izdaudzina|t|s*; (proslulj) *slaven|s*
- proslav|it** pf. (3.sg/pl -i) *padar|īt (III.1.) slavenu*; kniha ho ~ila *grāmata viņu padarīja slavenu* ■ **p. se** pf *kļūt (kļūst, kļuva)* slaven|am*
- proslach|nout se** pf. (-ne, prēt. -l); ~lo se, že... *ir kļuvis zināms, ka...*
- prosl|out** pf. (-uje, prēt. -ul) <kníž.> *kļūt (kļūst, kļuva)* slaven|am*; (čim ar ko)
- prosl|ov** m. (-u, L -u) *run|a f*, (krátky) *uzrun|a f*; mit p. *teikt runu*
- prosl|ov|it** pf. (3.sg/pl -i) <kníž.> (feč) *teikt (-, -teica)**; (přednášku) *nolas|īt (III.1.)*; (připitek) *uz|saukt (-sauc, -sauca)**
- proslulost** f. (-i) *slav|a f*, světová p. *pasaulēs slava*
- proslul|j** adj *slaven|s*; (proslavenj) *izslavēt|s, izdaudzina|t|s*; smutně (neblaze) p. *bēdīgi slavens*
- prosl|jch|at se** impf. (-ā); ~ā se, že... *kļīst baumas, ka; dzird, ka...*
- prosl|o** n. (-a, L -u/-e) *prosl|a f*
- prosl|pat** pf. (3.sg/pl -l, prēt. -al) *no|gulēt (-gul, -gulēja)** ■ **p. se** pf (důkladně) *iz|gulēties (-guljas, -gulējās)**; (trochu) *no|snausties (-snauzas, -snaudās)**
- prospēch** m. (-u) **1** *labum|s m*; mit p. (< čeho) *gūt labumu (no kā)*; v něčī p. *kāda labā, kam par labu 2* <šk.> *sek|mes f, pl, (G -mju)*; mā dobrj/ špatnų p. *viņam ir labas/ sliktas sekmes*
- prospekt** m. (-u, L -u/-ē) *prospekt|s m*
- prospert|ja** f. (-y) (prospivāni) (*labvēlīga*) *attīstīb|a f*, (blaho spoločnosti) *labklājīb|a f*
- prosper|jovat** impf. (-uje) (hospodářsky) (*labi*) *attīst|īties (III.1.)*, *zelt (zeļ, zēla)**
- prosperuj|ci** adj (podnik) *ze|oš|s*
- prospēšn|j** adj *derīg|s, noderīg|s*; p. pro zdraví *veselīg|s*; obecně p. *vispārderīg|s, sabiedrībai derīg|s*; veřejně ~ā práce *sabiedrībai derīgs darbs, darbs sabiedrības labā*
- prosp|ēt** pf. (-ēje, 3.pl -ējī), pas. -ēl, imp. -ēj) **1** (komu|čemu) *nākt (nāk, nāca)* par labu (kam), dot (dod, deva)* labumu (kam)*; to ti ne~ēje *tas tev nenāks par labu 2* <šk.> *gūt (gūst, guva)* sekmes*; žāk ~ēl/ ne~ēl *skolēns ir sekmīgs/ nesekmīgs*
- prospiv|at** impf. (-ā) **1**: ⇒ **prospēt** (1,2) **2** (zvkvētal) *plaukt (plaukst, plauka)*, zelt (zeļ, zēla)**
- 1** **prostē** adv/part *vienkārši*; p. a jednoduše *gluži vienkārši*
- prostērd|lo** n. (-la, L -le, Gpl -el) *palag|s m*
- prostir|at** impf. (-ā) (ubrus, bēhouny) *klāt (klāj, klāja)**; p. (na) stūl *klāt galdu* ■ **p. se** impf (cesta) *vīties (vijas, vijās)**; (poušť, oceán) *plesties (plešas, pietās)**
- prost|ituc|e** [-ty-] f. (-e) *prost|itūcij|a f*
- prost|itū|ka** [-ty-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *prost|itūt|ja f*
- 1** **prostor** m. (-u, L -u), **prostor|ja** f. (-y) *telp|a f*, vzdušnų p. *gaisa telpa*; obytnų p. *dzīvojama telpa*; nebytovų p. (*neapdzīvojama*) *telpa*; zavazadlovų p. (ve viaku) *bagāžas nodalījums m*, (v autē) *bagāžnieks m*; skladništni p. *no|liktav|ja f, no|liktavas telpa*; životni p. *dzīves telpa*
- prostorn|j** adj *plaš|s*
- prostoro|v|j** adj *telpisk|s*; ~ā geometrie *stereometrija f*, z ~yčh dūvodū *telpu trūkuma dēļ*
- prostot|ja** f. (-y) **1** (jednoduchost) *vienkāršība f 2* (naivnost) *vientiesība f*, svatā p. *svētā vientiesība*
- prostou|p|it** pf. (3.sg/pl -i) *ie|kļūt (-kļūst, -kļuva)*, ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)**; (dostat se skrz) (co, čim) *tikt (tiek, tika)* cauri (kam), iz|iet (-iet, -gāja)* cauri (kam)*; (o citech) *pār|ņemt (-ņem, -ņēma)**
- prostranstv|j** n. (-i) (*neapbūvēts*) *laukums m, (brīva) telp|a f*
- prostrč|it** pf. (3.sg/pl -i) (co čim) *iz|bāzt (-bāz, -bāza)* (ko caur ko, ko cauri kam)*
- 1** **prostřed|ek** m. (-ku, Lpl -cich) **1** (střed) *vid|us m*; (jít) ~kem (čeho) *pa vidu (kam)*; v ~ku *vidū 2* (pomůcka, opatření) *līdzekļis m, (G -ja)*; čističi p. *tīrīšanas līdzeklis*; praci p. *mazgāšanas līdzeklis*; bělici p. *balināšanas līdzeklis*; léčebný p. *ārstniecisks līdzeklis*; utišující p. *pretsāpju līdzeklis*; p. proti hmyzu *līdzeklis pret kukaiņiem*; ochranný p. *aizsarglīdzekļis m, (G -ja)*; finanční ~ky *finansu līdzekļi*; dopravní p. *satiksmes līdzeklis*; sdělovací ~ky *plašsaziņas līdzekļi*; <lingv.> *vjadřováci ~ky izteiksmes līdzekļi*; použit všech ~ků *lietot visus līdzekļus* ♦ účel světi ~ky *mērķis attaisno līdzekļus*
- 1** **prostřed|j** n. (-i) *vid|e f*, životni p. *apkārtējā vide*; rodinně p. *ģimenes apstākļi m, pl*
- prostředk|ovat** impf. (-uje) **1** *būt (ir, bija)* par starpnieku*; (mezi kým starp ko) **2** <kníž.> (sdělovat) *dar|īt (III.1.) zināmu*; (komu co *kam ko*)
- prostředni** adj **1** (umistěný uprostřed) *vidējais 2* (průměrný) *viduvēj|s*
- prostřednictv|j** n. (-i) *starpniecība f*, ~im koho/čeho *ar kā starpniecību*
- prostředn|ik** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) (zprostředkovatel) *starpnieks m*
- prostředn|ik** m. (-ku, Lpl -cich) (prst) *vidējais pirksts m*
- prostřel|it** pf. (3.sg/pl -i) *sa|šaut (-šauj, -šāva)**
- prostř|it** pf. (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) (ubrus, prostěradlo) *uz|klāt (-klāj, -klāja)**; (koberec) *iz|klāt (-klāj, -klāja)**; p. (na) stūl *uzklāt galdu*; p. pro dva *uzklāt galdu divām personām*; stolečku, ~i se! *galdiņ, klājies!*
- prostud|jovat** pf. (-uje) *izstud|ēt (II.)*
- prostup|jovat** pf. (-uje); ⇒ **prostoupi**
- prostj|y** adj **1** *vienkārš|s*; (obyčejný) *parast|s*; p. lid *vienkāršā tauta, vienkāršie cilvēki*; p. vojín *ierindas kareivis*; ~ā pravda *tīra patiesība*; ~ym okem *ar neapbruņotu aci*; ~ā většina hlasů *absolūtais balsu vairākums 2*: též prost <kníž.> (čeho) *brīvs (no kā)*; p. starostí *bez rūpēm*; p. cla *bez muitas*
- prosvit|at** impf. (-ā) **1** (čim, skrz co) *spīd|ēt (III.2.) (caur ko, cauri kam) 2* (stávat se jasným) *kļūt (kļūst, kļuva)* skaidr|am*
- prosvit|it** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. prosvit) **1** (vejsce) *apgais|ot (II.)*; (negativ) *izgais|ot (II.)*; <med.> *caurskat|īt (III.1.) (ar rentgenstariem) 2* (mnoho elektřiny) *notē|ēt (II.)*, *iztē|ēt (II.)*
- prošedivē|j** adj *nosirmoj|is (f -usi), sirm|s*
- prošel** pf: ⇒ **projit**
- prošetren|j** n. (-i) *izmeklēšan|a f*, (osobnich věci, osoby) *pārmeklēšan|a f*
- prošetř|it** pf. (3.sg/pl -i), **prošetř|jovat** impf. (-uje) *izmek|ēt (II.)*; (osobni věci, osobu) *pārmek|ēt (II.)*
- prošl|j** adj (lhūta, pas) *be|dzies (f -gusies)*; (den) *pagāj|ušais (f -usi), aizgāj|ušais (f -usi)*
- proštíp|nout** pf. (-ne, prēt. -l), **proštíp|jovat** impf. (-uje) *iz|durt (-dur, -dūra)* caurumu (kur), pār|durt (-dur, -dūra)**; p. jízdenku (no) *kompostř|ēt (II.) biļeti*
- protagonist|ja** [-ny-] m. (-y, Npl -ē), **protagonist|ka** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <div.> *protagonist|s m, protagonist|ste f, (Gpl -stu)*; <přen.> *galvenā person|a f*
- protáh|l|j** adj **1** *garen|s, iegaren|s*; p. obličej *iegarena seja 2* (zvuk) (*gari*) *stiept|s*
- protáhnout** pf. (-áhne, prēt. -áhl, pas. -ážen), **protah|jovat** impf. (-uje) **1** (provléct) (co čim) *iz|vilkt (-velk, -vilka)* (ko caur ko)*; (prostrčit) *iz|bāzt (-bāz, -bāza)* (ko caur ko) 2* (komin, rouru) *iztř|īt (III.1.) 3* (prodloužit) *iz|stiept (-stiepj, -stiepa)**; <přen.> p. obličej *izstiept garu seju 4* (časově: schůzi ap.) *ieildz|ināt (III.1.)*, *ievilc|ināt (III.1.) 5*: p. si tělo *iz|stiepties (-stiepjās, -stiepās)*, iz|locīt (-loka, -locija)* ķermenī*; p. si nohy *iz|stiept (-stiepj, -stiepa)* kājas*, <přen.> *izstaipl|īt (III.1.) kājas* ■ **p. se** pf, impf **1** (čim) *iz|spraukties (-spraucas, -spraucās)* (caur ko)*; p. se dvěma *ie|spraukties (-spraucas, -spraucās)* pa durvīm 2* (narovnat se) *iz|stiepties (-stiepjās, -stiepās)**; (po dlouhém sezení ap.) *izstaipl|īties (III.1.) 3* (časově se prodloužit) *ie|vilkties (-velkas, -vilkas)*, ie|ilgt (-ilgst, -ilga)**
- protě|ci, potě|ct** pf. (-ečē, prēt. -ekl) (čim) *iz|tecēt (-tek, -tecēja)* (cauri kam), iz|plūst (-plust, -plūda)* (cauri kam)*; (o peněžích) *iz|iet (-iet, -gāja)* (cauri kam)*
- protein** m. (-u, L -u) <biol., chem.> *proteīn|s m*
- protějš|ek** m. (-ku, Lpl -cich) **1** (u stolu ap.) *pretīm esošais, pretī sēdošais 2 (opak) *pretstat|s m*; (osoba se stejnou funkcí) *kolēģis m, kolēģe f*; (osoba opačného pohlaví) *partneris m, partnerīe f 3*: (-ka/-ku) (pretější strana) *pretējā pu|se f, (Gpl -šū)**
- protějš|j** adj *pretējais*; na p. straně *pretējā pusē*
- proték|at** impf. (-ā) (čim) *tecēt (tek, tecēja)* (cauri kam), plūst (plūst, plūda)* (cauri kam)*
- protekc|e** f. (-e) *protekcija f*

- protekciónizmus** [-ny-] m, (-u) <ekon.> *protekciónizms* m
protektor m, (-ra, Npl -ři) <pol.> *protektorš* m
protektorát m, (-u, L -ě/-u) <pol.> *protektorátš* m
protest m, (-u, L -ul-ě) *protestš* m; (proti čemu *pret* ko); na p. proti čemu *protestējot pret* ko; vznést p. *izteikt protestu*
protestant m, (-a, Npl -i), **protestant**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *protestantš* m, *protestante* f, (Gpl -šu)
protestantský adj *protestantu* (G)
protestní adj *protesta* (G)
protestovat impf, (-uje) *protestēt (II.)*; (proti čemu *pret* ko)
protéza f, (-y) *protéze* f, (Gpl -žu); zubní p. *zobu protéze*
protěž f, (-e) <bot.> *ēdelveiš* s m
proti prep, (s D) **1** (místně) *pretī, pretim* (oboji s D); (téměř naproti) *iepretī, iepretim* (oboji s D); p. nádraží *pretī (pretim) stacijai*; sedět p. sobě *sēdēt viens otram pretī (pretim)* **2** (pohyb opačný normálnímu směru) *pret* (s *Asg, Dpl*); p. proudu *pret straumi*; p. větru *pret vēju*; <těž pšen.> p. srsti *pret spalvu* **3** (ve srovnání s) *salīdzinājumā ar* (s *A*); p. loňsku *salīdzinājumā ar pagājušo gadu* **4** (neshoda) *pretēji* (s D); p. všem zvyklostem *pretēji visiem paradumiem*; p. zdravému rozumu *pretēji veselajam saprātam* **5** (odpor n. obrana) *pret* (s *Asg, Dpl*); lék p. chřipce *zāles pret gripu*; hlasovat p. *balsot pret*
protidrogový adj *pret narkotiku* (jen G); ~á politika *uz narkotiku apkarošana vērsta politika*; ~á prevence narkotiku *izplatības profilakse*
protihráč m, (-e), **protihráč**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pretinieks* m, *pretiniece* f, (Gpl -ču)
protichůdný adj *pretējš*
protijed m, (-u, L -u) <med.> *pretināde* f, (Gpl -žu)
protikandidát [-dy-] m, (-a), **protikandidát**ka [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pretkandidāts* m, *pretkandidāte* f, (Gpl -šu)
protiklad m, (-u, L -ul-ě) **1** (opak) *pretstatš* m, *pretmetš* m; v ~u (komu/čemu) *pretstatā (kam)* **2** (rozdíli) *pretrunā f, pretišķībā f*; p. mezi praxí a teorií *pretruna starp praksi un teoriju*
protikladný adj *pretējš*
protikomunistický [-nysty-] adj *pretkomunistisks, antikomunistisks*
protilátka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <biol.> *pretvielā* f
protilehlý adj (běh, strana) *pretējš*
protiletadlový adj <voj.> *zenīta* (G), *zenīt-; ~é dělo zenītielgabalš* m; ~é dělostřelectvo *zenītartilnīķi* f
protiletecký adj *pretgaisa* (jen G); ~á obrana *pretgaisa aizsardzība*; p. kryt *bumbu patvertne*
protimonopolní adj *pretmonopola* (jen G)
protinjat impf, (-á) (překřížit) *šķērsjot (II.)*, *krustjot (II.)* ■ **p. se** impf *krustjoties (II.)*
protipól m, (-u, L -u) *pretpólš* m
protiprávně adv *pretlikumīgi, prettiesiski*
protiprávní adj *pretlikumīgš, prettiesiskš*
protiprávnost f, (-i) *pretlikumībā* f
protisměr m, (-u) *pretējais virzienš* m; vjet do ~u *iebraukt pretējā joslā*
protistátní adj *pretvalstiskš*; p. činnost *pretvalstiska darbība*
protitankový adj <voj.> *prettanku* (jen G); ~é dělo *prettanku lielgabals*
protiteroristický adj *preterora* (jen G)
protiútok m, (-ku, Lpl -cich) <voj., sport> *pretuzbrukums* m
protivja m/f, (-y) (protivný člověk) *pretekliš* m, (G -ja), *pretekļe* f, (Gpl -ju)
protiváha f, (-hy, D.L -ze) *pretsvarš* m; <přen.> *pretspēkš* m
protivjit impf, (3.sg/pl -i) **1** (vzpirat se) (komu/čemu) *pretjoties (II.) (kam)* **2** (ošklivit se) *būt (ir, bija)* pretģiam*; ~i se mi to *man tas ir pretģi*
protivládni adj *pret valdību vērstš*; p. demonstrace *pret valdību vērsta demonstrācija*
protivník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **protivnicle** f, (-e, Gpl -) *pretinieks* m, *pretiniece* f, (Gpl -ču)
protivný adj *pretģis*; je mi to ~é *man tas ir pretģi*
protivzdušný adj <voj.> *pretgaisa* (jen G); ~á obrana *pretgaisa aizsardzība*
protizákonný adj *pretlikumīgš*
protlačit pf, (3.sg/pl -i) **1** (tlačením dostat) *iz|spiēt (-spiež-, -spieda)**; (tlačením prohnout) *ie|spiēt (-spiež-, -spieda)**, *sa|spiēt (-spiež-, -spieda)** **2**: <expr.> p. koho na vedoucí místo *izvirzīt (III.1.) ko vadošā amatā*; p. návrh *paņākt (-nāk-, -nāca)* projekta apstiprināšanu* ■ **p. se** pf (čím) *iz|spraukties (-spraucas, -spraucās)* (caur ko, cauri kam)*; (neliostnē) *iz|lauzties (-laužas, -lauzās)* (caur ko, cauri kam)*
protlak m, (-ku, Lpl -cich) *biezeļnis* m, (G -ņa); rajský p. *tomātu biezenis*
proto adv *tāpēc, tādēļ*; p., aby... *tāpēc, lai...*, *tādēļ, lai...*; p., že... *tāpēc, ka...*, *tādēļ, ka...*; už p., že... *jau tāpēc (vien)*, *ka...*, *jau tādēļ (vien)*, *ka...*; a proto *un tāpēc, un tādēļ* ♦ *dostat* co p. *dabūt brāzienu*; dát někomu co p. *sadot kādam sutu*
protokol m, (-u, L -ul-e) *protokollš* m; sepat p. *sastādīt protokolu*; diplomatický p. *diplomātiskais protokols*
prototyp m, (-u, L -u) *prototipš* m; (model) *modeliš* m, (G -ja)
protože adv (na začátku věty) *tā kā*; (uprostřed souvětí) *jo*; (na začátku i uprostřed souvětí) *tāpēc ka, tādēļ ka*; P. dnes přišel... *Tā kā (Tāpēc ka, Tādēļ ka) šodien līst, ...*; Nešli jsme na výlet, p. ... *Mēs negājām ekskursijā, jo (tāpēc ka, tādēļ ka)...*
protrhnout pf, (-ne, přet. -l) *pārplēst (-plēšu-, -plēšu)**; (frontu) *pārļaut (-rauj-, -rāva)**; (embargo) *lauzt (-lauž-, -lauza)** ■ **p. se** pf *pārplīst (-plīst, -plīsa)**; (přehrada, hráz) *iz|lauzties (-laužas, -lauzās)**
protřepat impf, (-el-á, imp. -ej) *sakratīt (III.1.)*; (tekutinu též) *saskaļot (II.)*; (peřnu) *sapuřināt (III.1.)*
prud m, (-u, L -ul-ě) **1** (řeky) *strauļme* f, (Gpl -mju); (vody též) *strūklā* f; p. lidí/vozidel *cilvēku/automašīnu strauņe*; p. sloví/slíz *vārdū/asarū strauņe*; <těž pšen.> *plout* po/proti ~u *peldēt pa strauņi/pret strauņi* ♦ v plněm ~u *pilnā sparā* **2** <tech.> *strāvļa* f; elektrický p. *elektriskā strāva*; stejnosměrný/ střídavý *līdzstāvļa f/maiņstrāvļa f* **3** (umělecký, ideový) *virzienš* m, *strāvojumš* m; kulturní p. *kultūras strāvojumš* m
proudění f, (-i) <fyz.> *circulācija* f
proudit impf, (3.sg/pl -i) (voda, vzduch, světlo, krev z rány, lidé) *plūst (plūst, plūda)**; (krev v žilách, život) *ritēt (III.2.)*
proutek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *riksītē* f, (Gpl -šu), *vicīņā* f; kouzelný p. *burvju nūjīņā* f **2** (pro hledání vody) *āderu meklēšanas rikstīte* f, (Gpl -šu) ♦ *dívka* jako proutek *slaida (tieva) meitene*
proutěný adj *klūgu* (G), *klūdziņu* (G); (pleteny) *pītš*; ~é křeslo *pīts krēsls*
proužek m, (-ku, Lpl -cich) *svītīņā* f, *svītīriņā* f, (látky, papíru) *strēmēļte* f, (Gpl -šu), *sloksnīte* f, (Gpl -šu)
prouzkovaný adj *svītīrainš*
provádět impf, (-i, 3.pl -(ě)j) **1** (turisty) *izvadāt (II.)*; p. koho po městě *izvadāt ko pa pilsētu* **2** (uskutečňovat) *īstenjot (II.)*, *realizēt (II.)*; (konat, dělat) *veikt (veic, veica)**, *(iz)darīt (III.1.)*; p. průzkum/ pokusy *veikt pētījumu/ mēģinājumus*; p. opravy *izdarīt labojumus*; p. sport *nodarboties (II.) ar sportu*; p. úkol *pildīt (III.1.) uzdevumu*; p. hlouposti *darīt muķības*; co to ~i? *ko viņš dara?*
provalit pf, (3.sg/pl -i) *iz|lauzt (-lauž-, -lauza)** ■ **p. se** pf **1** (dům, podlaha) *ie|brukt (-brūk-, -bruka)**, *ie|grūt (-grūst-, -gruva)**; (voda) *iz|lauzties (-laužas, -lauzās)**; (vřed) *pārplīst (-plīst, -plīsa)** **2** (prozradit se) *at|klāties (-klājas, -klājas)**, *nākt (nāk, nāca)** *gaismā*; (skandál) *iz|celties (-ceļas, -cēļās)**
provaz m, (-u, L -el-u) *virve* f, (Gpl -vju); (tenčí) *auklā* f ♦ *táhnout* za jeden p. *darboties kopā*
provázek m, (-ku, Lpl -cich) *auklā* f, *aukliņā* f ♦ *nedat* se *vodit* na ~ku *neļaut sevi vadāt saitē*
provázet impf, (-i, 3.pl -(ej)i) **1** (doprovázet) *pavadīt (III.1.)*; p. koho městem *izvadāt (II.) ko pa pilsētu*; p. koho očima *pavadīt ko ar acīm* **2** (doplňovat) *papildināt (III.1.)*; (co čím ko ar ko); p. slova *gesty papildināt vārdus ar žestiem* **3** <hud.> *pavadīt (III.1.)*, *akompanēt (II.)*; p. koho na klavír *pavadīt ko uz klavierēm*
provdaná adj *precējusies*; (za koho ar ko)
provdat impf, (-á) (koho za koho) *izprečjināt (III.1.) (ko kam)*, *aprečjināt (III.1.) (ko ar ko) (par sievieti)* ■ **p. se** pf *aprečjēties (II.) (par sievieti)*; (za koho ar ko)
provedení n, (-i) **1** (práce, úkolu, plánu) *izpildē* f, *izpildīšana* f, (opatření, úprava) *veikšana* f **2** (skladby, hry) *izpildījums* m; v p. koho *kā izpildījumā*
proveditelný adj (plán ap.) *izpildāmš, realizējamš*; snadno p. *vieglī izpildāms*
prověrka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pārbauļde* f, (Gpl -žu); (prověření) *pārbaudīšana* f
prověřit pf, (3.sg/pl -i), **prověřovat** impf, (-uje) *pārbaudīt (III.1.)*
prověřit pf, (-ede, přet. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **1** (přes hranice ap.) *pārvest (-ved-, -veda)** (pāņ) **2** (turisty) *izvadāt (II.)* **3** (děvče v tanci) *izdancjināt (III.1.)* **4** (uskutečnit) *īstenjot (II.)*, *realizēt (II.)*; (vykonat) *izdarīt (III.1.)*, *veikt (veic, veica)**; p. úkol *izpildīt (III.1.) uzdevumu*; p. volby *sarīkot (II.) vēlēšanas*; p. hlouposti *izdarīt muķības*; cos to ~edl? *ko tu esi izdarījis?*; <voj.> ~edu! *tieši tā!* ♦ p. svou

- panākt savu* 5 (divadelni hru, operu) *izrādīt* (III.1.); (skladbu) *atskaņot* (II.)
- provērtāj** pf. (-ā) *izvēdināt* (III.1.) ■ **p. se** pf *izvēdināties* (III.1.)
- provinciāle** f. (-e) *provinčice* f. (Gpl -ču)
- provinčnī** adj *provinces* (G); <přen.> *provinciāļš*
- provinēnī** n. (-i) *pārkāpums* m; (vina) *vain*a f
- provinillec** m. (-ce) *vaininieks* m, *vainīgais* m; <prāv.> *likumpārkāpējs* m; mladistvī p. *nepilngadīgs likumpārkāpējs*
- provinīt se** pf. (3.sg/pl -i) (čīm proti komu/čemu) *noziegties* (*noziedzas, noziedzās*)* (*ar ko pret ko*); (dopustīt se provinēni) *izdarīt* (III.1.) *pārkāpumu*; (būt vīnen) *būt* (*ir, bija*)* *vainīg*am; p. se proti zākonu *izdarīt likumpārkāpumu*; ničim se ~il *viņš ne pie kā nav vainīgs*
- provizle** f. (-e) *komisijas* (*starpniecības*) *naud*a f
- provizorņī** adj *provizorišs*; (dočasny) *pagaidu* (*jen* G)
- provīdānī** adj *valdību* *atbaistošs*
- provokācīe** f. (-e) *provokācija* f
- provokatējr** m. (-ra, Npl -rī), **provokatērika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *provokatorš* m, *provokatorše* f
- provokatīvnī** [-ty-] adj *provokatīvs*, *provokatorišs*
- provokovat** impf. (-uje) *provocēt* (II.); (koho k čemu *ko uz ko, ko darīt ko*); p. k zamyšlēni *provocēt, lai cilvēks aizdomātos*
- provotāj** pf. (-ā), **provotāvjat** impf. (-ā) 1 (slāvu) *uzsaukt* (-sauc, -sauca)*; (hesla) *izsaukt* (-sauc, -sauca)* 2 (vyhlásit) *pasludināt* (III.1.), *proklamēt* (II.) 3 (penize v telefonu) *norunāt* (II.) (*nauda pa telefonu*)
- provoz** m. (-u, L -u/-e) 1 (stojē, podniku) *darb*s m, *darbība* f, (výroba) *ražošana* f, būt v ~u (stroj) *darboties* (II.), (obchod, nemocnice) *strādāt* (II.); būt mimo p. (stoj, zařízení, výtah) *nedarboties* (II.); uvēst do ~u (stroj) *iedarbināt* (III.1.), (výrobu) *uzsākt* (-sāk, -sāka)*, (budovu, dālnici) *noīdot* (-dod, -deva)* *ekspluatācijā*, (obchod, instituci) *uzsākt* (-sāk, -sāka)* *darbu, sākt* (*sāk, sāka*)* *strādāt* 2 (poulični) *satiksm*e f, *městský p. pilsētas satiksme*; *jednosmērny p. vienvirziena kustība* f 3 (dīlna) *ceh*s m, *darbnīc*a f
- provoznī** adj (porada, praxe, podmínky, prostředky) *ražošanas* (G); p. *nāklady ekspluatācijas izdevumi*; p. *doba darba laiks*
- provovovat** impf. (-uje) (sport, hudbu, podnikatelskou činnost, řemeslo) *nodarboties* (II.) (*ar ko*); (přátelskou politikou, vztahy) *uzturēt* (III.2.), *ieturēt* (III.2.)
- provovovatel** m. (-e, Npl -ē), **provovovatelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *uzņēmuma īpašnieks* m, *īpašniece* f, (Gpl -ču); *uzņēmējdarbības atļaujas turētājs* m, *turētāja* f
- provovovlna** f. (-ny, Gpl -en) *darbnīc*a f, (zāvodu) *ceh*s m
- provzdy** adv *uz visiem laikiem*; *jednou p. reizi par visām reizēm*
- prozja** f. (-y) *proz*a f ♦ p. *Života dzīves proza*
- prozaickīj** adj *prozas* (G); (všedni) *prozaisk*s; ~ā *knīga prozas grāmata*
- prozaijk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **prozaička** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *prozaik*is m, *prozaičke* f; *prozas rakstnieks* m, *rakstniece* f, (Gpl -ču)
- prozatīm** adv *pagaidām*
- prozatīmni** adj *pagaidu* (*jen* G); p. *vīdā pagaidu valdība*
- proziravīj** adj *tālredzīg*s
- prozkoumāj** pf. (-ā) *izpētīt* (II.3./III.2.)*; (otázku, rozpočet) *izskatīt* (III.1.)
- prozradīt** pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen), **prozraizovat** impf. (-zuje) *atklāt* (-klāj, -klāja)*; (tajemství, něčí jméno těž) *izpaust* (-pauz, -pauđa)*; (*co komu ko kam*); p. *co na koho izstāstīt* (III.1.) *ko par ko* ■ **p. se** pf, impf 1 *noīdot* (-dod, -deva)* *sevi* 2 (vyjít najevo) *atklāties* (-klājas, -klājās)*, *nākt* (*nāk, nāca*)* *gaismā*; *jeho tvář ~zovala, že... no viņa sejas bija manāms, ka...*
- prožīt** pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij), **proživat** impf. (-ā) 1 (strávit život) *nodzīvot* (II.) 2 (zakusit) *pārdzīvot* (II.)
- prs** m. (-u, L -u) (sievietes) *krūts* f, (Gpl -šu)
- prsla** n, pl. (-ou, D -ūm, L -ou, I -y) 1 *krūts* f, pl. (G -šu); *vypnout p. izgriezt krūtis* 2 (plavecký styl) *bras*s m (*peldēšanas stils*); *plavat p. peldēt* *brasā*
- prst** m. (-u, L -ēl-u) *pirkst*s m; *koneček ~u* *pirkstgalis* m; *otisky ~u* *pirkstu nospiedumi*; *dostat přes ~y* *dabūt pa pirkstiem* ♦ *nehnout ani ~em* *nepakustināt ne pirkstu*; *otočit si někoho kolem ~u* *aptīt kādu ap pirkstu*; *vycukat si něco z ~u* *izzīst kaut ko no pirksta*; *divat se na někoho skrz ~y* *skatīties uz kādu ar aizdomām*; *spočítat něco na ~ech* *jedné ruky* *saskaitīt kaut ko uz vienas rokas pirkstiem*; *mā dlouhé ~y* *viņam ir garas rokas* (*liela ietekme*)
- prsten** m. (-u, L -u) *gredzen*s m; *zāsnubnī/ snubnī* p. *saderināšanās/ laulības gredzens*; *pečetnī* p. *zīmogredzen*s m
- prstenījk** m. (-ku, Lpl -cīch) *zeltne*sis m, (G -ša) (*pirksts*)
- prstynjek** m. (-ku, Lpl -cīch) *gredzenti*š m
- pršlēt** impf. (3.sg/pl -i) 1 *līt* (*līst, līja*)*; ~ī *līst*; *hustē ~ī* *līst stiprs lietus*; *drobnē ~ī* *smidzina*; ~ī *jen se leje* *lietus gāž kā ar spaiņiem* ♦ *až na~ī* *a uschne* *kad pūcei aste ziedēs* 2 <přen.> (*rāny, kameny, otázky*) *bīrt* (*birst, bira*)*
- prūbēlh** m. (-hu, Lpl -zīch) *gait*a f, *norīse* f, (Gpl -šu); p. *nemoci slimības gaita*; v ~hu *roku/ tūdne* *dne gada/ nedējas/ dienas laikā*; v ~hu *času/ staletī* *laika/ gadsimtu gaitā*; v ~hu *jednānī* *tīkšanās laikā*
- prūbēžnē** adv *regulāri, sistemātiski*
- prūbēžnīj** adj (nepřetržitý) *nepārtraukt*s; (soustavný) *regulār*s, *sistemātisk*s; ~ā *kontrola/ ~é studium* *sistemātiska kontrole/ sistemātiskas studijas*; ~ā *doprava* *raita satiksme*
- prūbojnīj** adj (člověk) *sparīg*s, *enerģisk*s
- prūceļī** n. (-i) (budovy) *fasāde* f, (Gpl -žu)
- prudce** adv 1 (těct, obrátit se, zabrzdit) *straujī*; (udeřit) *stiprī*; p. *jedovatý* *loti indīg*s 2 (*klesat, stoupat, rozvíjet se*) *straujī, spējī*; p. *stoupnout (o cenách)* *straujī pieaugt*
- prudkīj** adj, (kompar. -ši) 1 (pohyb, řeka, jízda) *strauj*š; (*rāna, stisk*) *stipr*s; (*bolesti, vítr*) *as*s; (*bouře, déšť*) *stipr*s; (*slunce, světlo*) *spož*s 2 (*kopec, svah*) *stāv*s, *krauj*š; (*zatáčka*) *as*s; <přen.> (*pokles, stoupání*) *strauj*š 3 (*člověk, povaha*) *strauj*š; (*diskuse, spor*) *as*s
- prūdušīj** f. pl. (-ek) <anat.> *bronhī* m, pl; <med.> *zānēt* ~ek *bronhīt*s m
- prūdušnicje** f. (-e, Gpl -) <anat.> *elpvad*s m, *traheja* f
- prūjh** m. (-hu, Lpl -zīch) 1 *svītr*a f, *jīzdņī* p. *braukšanas josla* f 2 (*papiru, lātky*) *strēme*le f, (Gpl -ju); (*kūže*) *slok*sne f, (Gpl -šņu)
- prūhlednost** f. (-i) <těz přen.> *caurspīdīgum*s m
- prūhlednīj** adj *caurspīdīg*s; (*sklo, okno*) *caurredzam*s; (*výmluva, lež*) *nepārprotam*s, *skaidr*s
- pruhovanīj** adj *svītrain*s
- prūchod** m. (-u, L -u/-ē) 1 (procházení) *caurstaigāšana* f, *cauriešana* f; p. *zakázán!* *cauri staigāt aizliegts!*; *dāt p. slzám/ citům* *jaut asarām/ jūtām* *vaju* 2 (*chodba*) *eja* f, (*mezi domy s obchody*) *pasāž*a f
- prūchodnīj** adj 1 (kterým je možné projít) *caurejam*s, *caurstaigājam*s 2 (*návrh, řešení*) *realizējam*s, *izpildējam*s
- prūjem** m. (-mu, L -mu) <med.> *caureja* f
- prūjezd** m. (-u, L -u/-ē) 1 (projížďení) *caurbraukšana* f, p. *zakázán!* *cauri braukt aizliegts!* 2 (*do dvora*) *vārtu eja* f, (kterým se dá projít) *caurbrauktuve* f, (Gpl -vju)
- prūjezdņīj** adj *izbraucam*s
- prūkaz** m. (-u, L -u/-e) *apliecīb*a f, *člensk*ý/ *čtenářsk*ý p. *biedra/ lasītāja kar*te f, (Gpl -šu); *občansk*ý p. *personas apliecība*; *řidičsk*ý p. *autovadītāja apliecība*; *technick*ý p. (*vozdla*) *tehniskā* *pa*se f, (Gpl -su)
- prūkazīka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apliecība* f
- prūkaznīj** adj (přesvědčivý) *pārliecinoš*s; *sbrāt p. materiāl* *vākt pierādījumus*
- prūkopnīj** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **prūkopnicje** f. (-e, Gpl -) *celmlauz*is m, (G -ža), *celmlauze* f, (Gpl -žu); *pionier*is m, *pionier*e f, (*novátor*) *novator*s m, *novator*e f
- prūlom** m. (-u, L -u) 1 (*ve stěně*) *caurum*s m, *izlauzum*s m 2 <voj.> *pārrāvum*s m; p. *fronty* *frontes pārrāvums* 3 <přen.> (*převrat*) *pavērsien*s m, *pagriezien*s m; *zásadnī* p. *ve vztazích* *būtisk*s *pavērsiens attiecībās*
- prūmēr** m. (-u) 1 <mat.> *diametr*s m; o ~u *dva metry* *divi metri* *diametrā* 2 (*střední hodnota*) *caurmēr*s m; *aritmick*ý p. *vidējais aritmētiskais*; v ~u *caurmērā, vidējī*; *pod/ nad ~em* *amazāks/ lielāks par vidusmēru*
- prūmērņē** 1 *vidējī, caurmērā* 2 (*ne nad průměr*) *viduvējī*
- prūmērņīj** adj 1 *vidēj*s, *caurmēra* (G); ~ā *teplota/ rychlost/ p. plat* *vidējā temperatūra/ vidējais ātrums/ vidējā alga*; p. *člověk caurmēra cilvēks* 2 (*nevynikající nad průměr*) *viduvēj*s
- prūmysl** m. (-u, L -u) *rūpniecība* f, *lehk*ý/ *těžk*ý p. *viēglā/ smagā rūpniecība*; *textilnī* p. *tekstilrūpniecība* f
- prūmyslīnk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *rūpnieks* m
- prūmyslovē** adv *rūpnieciski*; p. *vyspělý* *rūpnieciskī* *attīstīts*
- prūmyslovīka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *tehnikum*s m; *stavebnī* p. *celtniecības tehnikums*
- prūmyslovīj** adj *rūpniecības* (G), *rūpniecisk*s; ~ē *zbožī/ mēsto rūpniecības preces/ pilsēta*; ~ā *výroba* *rūpnieciskā ražošana*; ~ē *plodiny* *tehniskās kultūras*; ~ā *škola* *tehnikum*s m
- prūnījk** m. (-ku, Lpl -cīch) 1 (*pronikání*) *iekļūšana* f 2 <mat., přen.> *krustošanās punkts* m, *krustpunkts* m

prúplav m. (-u, L -u) *kanāļs m*
prūpravja f. (-y) *sagatavošanā f*
prūrez m. (-u, L -u) **1** *šķērsgrizums m*; <přen.> (tvorbou ap.) *pārskatīš m*; (Čim *par ko*) **2** <tech.> *profilš m*
prūsečņīk m. (-ku, Lpl -cich) <mat., přen.> *krustošanās punkts m, krustpunktš m*
prūsmyk m. (-ku, Lpl -cich) *kalnu pāreja f*
prūsvitņļ adj *caurspīdīgs*
prūšvih m. (-u) <kol., expr.> *likstļa f, ķezļa f, dostat se do ~u iekļūt ķezā*
prut m. (-u, L -ul-ē) **1** *rīk|ste f, (Gpl -šu), vic|a f, rybāský p. makškeres kāts m 2* (železný, ocelový) *stie|nis m, (G -ņa)*
prūta|h m. (-hu, Lpl -zich) (zdržování) *kavēšan|ās f, (otāleni) vilcināšan|ās f, bez ~hū bez kavēšanās, bez vilcināšanās*
prūtojk m. (-ku, Lpl -cich) *caurte|ce f, (Gpl -ču), caurtecēšan|a f*
prūtrž f. (-e); p. mračen *lietusgāze f, (Gpl -žu)*
prūvan m. (-u, L -ul-ē) *caurvējš m*
prūvod m. (-u, L -ul-ē) (svinīgs) *gājiens m*; (velký a slavnostní tēž) *procesija f, pohřební p. bērū gājiens; protesta demonstrācija f*
prūvodc m. (-e) **1** (turistū) *gidš m, ekskursijas vadītājs m 2* (kdo doprovází) *pavado|nis m, (G -ņa); (společník v cestě) ceļabiedrs m 3* (kniha) *ceļve|dis m, (G -ža) (grāmata)*
prūvodčī m. (-iho)/f. (-i) *konduktorš m, konduktorje f; (ve vlaku tēž) pavado|nis m, (G -ņa), pavado|ne f, (Gpl -ņu)*
prūvodky|nē f. (-nē, Gpl -ņū/-i) **1** (turistū) *gī|de f, (Gpl -du), ekskursijas vadītāja f 2* (kdo doprovází) *pavado|ne f, (Gpl -ņu); (společnice v cestě) ceļabiedrje f*
prūvodni adj *blakus (G), pavad-; p. okolnosti blakus apstākļi; p. jev blakusparādība f; p. dopis pavadvēstule f, (Gpl -ju)*
prūzkum m. (-u, L -u) **1** *pētījums m*; (prozkoumání) *pētīšan|a f 2* <voj.> *izlūkošan|a f*
prūzkum|ļ adj **1** *pētīšanas (G), pētījumu (G) 2* <voj.> *izlūkošanas (G)*
prūzračņļ adj **1** (prūhēdný) *caurspīdīgs*; (voda, vzduch, oči) *dzirdš 2* (ļehce srozumiteľný) *viegļi saprotamš, skaidrš*
prūzin|a f. (-y) *atsperje f*
prūžnē adv (pohybovat se, vyskočit) *vingri; (reagovat, myslet) elastīgi, fleksibīli*
prūžnost f. (-i) *elastība f, elastīgums m*; (těla, pohybu) *lokanība f, vijīgums m*; (kroku, ducha) *vingrumš m*; (politiky, postoje) *elastība f, fleksibilitāte f*
prūžņļ adj *elastīgs*; (prūžina tēž) *atsperīgš*; (tělo, pohyb) *lokanš, vijīgš*; (krok) *vingrš*; (politika, postoj) *elastīgs, fleksibīls*; p. vzor (při pletení) *sviķeļlīs m, (G -ļa) 2*; <komp.> p. disk *diske|te f, (Gpl -šu)*
prv|ek m. (-ku, Lpl -cich) <tēž chem.> *elementš m*
prvenstv|ī n. (-i) (první místo) *pirmā viet|a f, (převaha) pārākums m*
prvni num *pirm|ais*; ~ho června *pirmajā jūnijā*; p. poschodí *otrais stāvs*; <lingv.> p. pād *nominatīvs m*; p. osoba *pirmā persona*
 ♦ na p. pohled *no pirmā acu uzmetiena*; informace z p. ruky *informācija no pirmavota*; ⇒ **prvļ**
prvobytnļ adj (společnost) *pirmatnējs*
prvoadžļ adj **1** (hlavní: úkol ap.) *galven|ais 2* (prvotřidní) *pirmklasīgs, pirmšķirīgš*
prvotinj|a f. (-y) *pirmais darb|s m (rakstnieka u. tml.)*
prvotni adj **1** (pradávní) *pirmatnējs*; p. umění/ náboženství *pirmatnējā māksla/ reliģija*; p. hřích *pirmgrēkš m 2* (původní) *sākuma (G); sākotnējs*; p. vklad *pirmā iemaksa 3* (hlavní) *galven|ais*
prvotřidni adj *pirmšķirīgš, pirmklasīgs*
prvļ num <kniž.> *pirm|ais*; za ~é, za druhé, za třetí... *pirmkārt, otrkārt, treškārt...*; po ~é *pirmo reizī, pirmoreiz*; v ~é řadě *pirmām kārtām, vis|pirmāmkārtām* ♦ po ~é a naposled *pirmo un pēdējo reizī*; ⇒ **prvni**
prý part (*překládá se relativem*); (povídá se, že...) *runā, ka...*; stāsta, ka...; p. je nemocný *viņš esot slīms*; máš p. jít domů *tev esot jāiet uz mājām*; p. se žení *runā, ka viņš precoties*
prýč adv **1** (z místa) *prom, projām*; p. otdul! *prom no šejienes!*; odejít p. *aiziet projām*; být p. z domova *būt projām no mājām*; jdi p.! *ej projām!*, (podiv) *ej nu ej!*; musel (odejít) p. *viņam bija jāaiziet*; dát co p. (věci ze stolu) *novākt (ko), (někoho) atbrīvoties (no kā), tikt vaļā (no kā)*; postat koho p. *aizstāt ko projām*; utéct p. *aizbēgt*; je p. *viņa nav, viņš ir aizgājis*; všechno je p. *viss ir beidzies, nekas nav palicis* ♦ být z něčeho celý p. *būt no kaut kā galīgi apjukušam, nebūt savā ādā 2* (v povlech) *nost, prom*; p. z cesty! *nost no ceļa*; ruce p. (od koho/čeho!) *rokas nost (no kā)*; p. s násilím/ s válkou! *nost ar varmācību/ ar karu!* **3** (uplynutí

času): je devět p. *pulkstenis jau ir pāri deviņiem*; den je p. *diena ir pagājusi*; p. je doba, kdy... *tie laiki, kad...*, *ir pagājuši*

pryskyřice f. (-e) *sveķļi m, pl*

prýž f. (-e) <kniž., kol.> *gumija f*

prāci adj: <lingv.> (věta) *vēlējuma (G)*

prādlen|a f. (-y) *vērpēja f*

prān|ī n. (-i) **1** (touha, žádost) *vēlēšan|ās f, vēļme f, (Gpl -mju)*;

vyslovit p. *izteikt vēlēšanos*; splnit něč p. *izpildīt kāda vēlēšanos*; máte p.? (v obchodě, v restauraci) *ar ko jums varu pakalpot?*; kniha p. a stížností *sūdzību un ierosinājumu grāmata*; na p. (koho) *pēc (kā) vēlēšanās 2* (dobré noci, úspěchu) *vēlējums m*; (gratulace) *apsveikums m*; p. k narozeninám/ k svátku/ k Vánocům *apsveikums dzimšanas dienā/ vārda dienā/ Ziemassvētkos; novoročni p. Jaungada apsveikums*
prjāt impf. (-eje, pas. -ān, imp. -ej) **1** *vēļēt (III.2.), novēļēt (III.2.)*; (komu co kam ko); p. komu dobrou noc *novēļēt kam arlabunakti*; p. komu šťastnou cesu! *ūspēch vēļēt kam laimīgu ceļu/ panākumus*; ~eji vše nejlepší es *novēlu visu to labāko*; p. komu k narozeninám *vēļēt kam daudz laimes dzimšanas dienā 2* (být nakloněn) (komu/čemu) *būt (ir, bija)* labvēlīgam (pret ko)*; nep. změněm *nebūt labvēlīgi noskaņotam pret pārmaiņām*; štěstí mu ~eje *viņam smaida laime, viņam laimējas* ■ **p. si** impf *vēļēties (III.2.)*; co si ~eje? *ko jūs vēlaties?*; jak si ~eje? *kā jūs vēlaties, kā jums tik*; ~eje? *si kávu nebo čaj? vai jūs vēlaties kafiju vai tēju*

prātelē m. pl: ⇒ **prītel**

prātel|it se impf. (3.sg/pl -i) *draudzēties (II.)*; (s kým ar ko)

prātelšky adv *draudzīgi*; být p. *nakloněn být draudzīgi*

noskaņotam

prātelšky adj **1** (vztahující se k přátelům, přátelství) *drauga (G), draudzības (G)*; <sport> ~é utkání *draudzības spēle 2* (příznivý; atmosféra, vztahy ap.) *draudzīgš*

prātelstv|ī n. (-i) *draudzība f; (s kým ar ko)*; z p. *draudzības vārda*

prje f. (-e) <kniž.> **1** (hádká) *strīds m 2* <práv.> *prāv|a f, tiesas*

procesš m

prēbēh|nout pf. (-ne, prēt. -) **1** *pārškriet (-skrien/-skrej, -skrēja)**;

(přes co pári kam, pār ko) **2** (zběhnout) (ke komu/čemu *pie kā*) *pārļiet (-iet, -gāja)* (pie kā), pārļbēgt (-bēg, -bēga)* (pie kā)*; p. k nepříteli *pārbēgt pie ienaidnieka*; p. ke konkurenci *pāriet pie konkurences 3* (minout) *pašskriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* garām (kam) 4*; p. co očima *pārškriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* ko acīm*; p. mi mráz po zádech *man drebuļi pārskrēja pār muguru*

prēbih|at impf. (-ā) **1** *skriet (skrien/skrej, skrēja)* pāri, pārškriet*

(-skrien/-skrej, -skrēja)*; (přes co pári kam, pār ko) **2** (sem a tam)

skraidīt (III.1.), skraideļēt (II.) 3: ⇒ **prēbēhnout** (2-4)

prēbir|at impf. (-ā): ⇒ **prēbrat**

prēbor m. (-u) *čempionāts m, meistaracīk|stes f, pl, (G -šu)*

prēbrat pf. (-ere, pas. -rān, imp. -er) **1** (zeleninu, ovoce, hrách) *pārlasīt (III.1.) (škirjot) 2* (odpovědnost, vedení, iniciativu) *uzņemties (-ņemas, -ņemās)**; (moc, štafetu) *pārņemt (-ņem, -ņēma)**; (cenu) *saņemt (-ņem, -ņēma)**; (zboží) *pieņemt (-ņem, -ņēma)* 3* (zákazníky, děvče, voliče) *atņemt (-ņem, -ņēma)*, noļņemt (-ņem, -ņēma)**; (koho komu ko kam) **4** (v pití) *pār|dzerties (-dzeras, -dzēras)**; (v jidle) *pār|ēsties (-ēdas, -ēdās)* 5* (špatně si vybrat) *slikti izvēlēties (III.2.), kļūdīties (III.1.) izvēlē*

prēbud|ovat pf. (-uje) **1** *pārbūvēt (II.) 2* (přetvořit) *pārveidot (II.), pārkārtot (II.)*

prēbytečņļ adj *liekš*; (nepotřebný) *nevajadzīgs*; je tu p. *viņš šeit ir lieks*

prēbytlek m. (-ku, Lpl -cich) *pārpalikums m*; (nadbytek) *uzviļa f,*

(hojnost) *pārpilnība f, (hospodařit) s ~kem ar uzviļu*

prēbýv|at impf. (-ā) **1** (být navíc) *pa|likt (-liek, -lika)* pāri 2* (bydlet) *dzīvot (II.)*; (zdržovat se) *uzturēties (III.2.)*

prēce l adv (přesto) *tomēr ll part taču*; p. si nemyslíš, že... *tu taču nedomā, ka...*

prēceni|t pf. (3.sg/pl -i), **prēcēņ|ovat** impf. (-uje) **1** *pārvērtēt (II.), (no)vērtēt (II.) par augstu*; p. své síly *pārvērtēt savus spēkus 2* (změnit cenu) *mainīt (III.1.) cenu*

prēceti pf: ⇒ **prēcist**

prēcini m. (-u, L -u) <kniž.> *pārkāpums m*; dopustit se ~u *izdarīt pārkāpumu*

prēcīst pf. (-te, prēt. -eti, -(e)ti, pas. -ten, imp. -ti, -ēte) *izlasīt (III.1.)*;

(veřejně a nahlas) *no|lasīt (III.1.)*; p. rozsudek *no|lasīt spriedumu*

♦ mít někoho ~těního *redzēt kādam cauri*

prēcīkt pf. (-ā) **1** (bouřku) *nogaidīt (III.1.) 2* (přežít) *pārdzīvot (II.)*

3 (přetpět: válku, krizi ap.) *pār|ciest (-cieš, -cieta)**

- 1** **před** prep I (s A, I) **1** (vepředu) *priekšā* (s G za slovem); vyjít p. dům *iziet mājas priekšā*; stát p. domem *stāvēt mājas priekšā*; seděl p. mnou *viņš sēdēja man priekšā*; šel p. mnou *viņš gāja man pa priekšu 2* (v blízkosti) *pie* (s Gsg, Dpl); postavit se p. vchod *nostāties pie ieejas*; stát p. vchodem *stāvēt pie ieejas*; setkat se p. divadlem *satikties pie teātra* ♦ Vánoce jsou p. dveřmi *Ziemassvētki ir pie durvīm 3* (ve spojení); mám p. sebou zkoušku/ cestu/ svatbu *mani gaida eksāmens/ ceļojums/ kāzas II* (s I) **1** (časově) *pirms* (s Gsg, Dpl); p. týdnem *pirms nedēļas*; p. chvíli *pirms brīža*; p. časem *pirms kāda laika*; p. spaním *pirms gulētiešanas*; p. vālkou *pirms kara*; p. Kristem (př. Kr.) *pirms Kristus* (p. Kr.); p. naším letopočtem (př. n. l.) *pirms mūsu ēras* (p. m. ē.) **2** (v něčí přítomnosti) *klātbūtnē*; p. svědky *liecinieku klātbūtnē*; p. ni o tom nemluv *viņās klātbūtnē par to nerunā*
- předá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** (politický) *līderis m*; (vůdce) *vado|nis m*, (G -ga) **2** (pracovní skupiny) *brigadieris m*; (čety) *priekšstrādnieks m*
- před|at** pf, (-á, pas. -án), **předáv|at** impf, (-á) *no|dot (-dod, -deva)**; (vyznamenání, dar) *pa|sniegt (-sniedz, -sniedza)**; (komu co kam ko) **p. se** pf, impf *pārmaksāt (II.)*, *samaksāt (II.) par daudz*; p. se o deset eur *samaksāt par desmit eiro vairāk*
- předáv|kovat** pf, (-uje) (drogy, lék) *pārdozēt (II.)*; p. se čím *pārdozēt ko*
- předběh|nout** pf, (-ne, prēt. -l) (předehnat) *aiz|steigties (-steidzas, -steidzās)* priekšā (kam)*, *ap|dzīt (-dzen, -dzina)**; (časově též) *ap|steigt (-steidz, -steidza)**; p. koho ve frontě *aiz|stāties (-stājas, -stājās)* kam priekšā rindā*; p. svou dobu *apsteigt savu laiku*
- předběžně** adv *iepriekš*; (prozatímně: odhadovat, spočítat ap.) *provizoriski*
- předběžný** adj **1** *iepriekšējs*; (přípravný) *sagatavošanas (G)*, *sagatavošanās (G)* **2** (prozatímní) *provizoriskis*, *pagaidu (jen G)*; podle ~ých odhadů *pēc provizoriskiem aprēķiniem*; ~á opatření *pagaidu pasākumi*, *pagaidu piesardzības līdzekļi*
- předb|ih|at** impf, (-á): **předběhnout** **p. se** impf (o hodinách) *steigties (steidzas, steidzās)**; hodinky se o pět minut ~ají *pulkstenis steidzas par piecām minūtēm*
- předčasně** adv (zestáronout, porodit, přijít) *priekšlaicīgi*, *pirms (noteiktā) laika*, (zemrīt) *pāragri*; p. penzionovaný *priekšlaicīgi pensionēts*; radovat se p. *piecāties par agru*
- předčasný** adj (porod, příchod) *priekšlaicīgs*; (smrt) *pāragrs*; (volby) *ārpuskārtas (jen G)*
- předč|it** (im) pf, (3. sg/pl -i) *pār|spēt (-spēj, -spēja)**, *būt (ir, bija)* pārāk|am (par ko)*; p. všechna očekávání *pārspēt visas cerības*
- předč|ít|at** impf, (-á) *lasīt (III.1.) priekšā*; (komu co kam ko)
- před|e** prep: **před**
- před|ehnat** pf, (-žene, imp. -žeñ) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)**; (časově též) *ap|steigt (-steidz, -steidza)**
- předeh|ra** f, (-ry, D.L -ře, Gpl -er) **1** <hud.> *priekšspē|le f*, (Gpl -ju), *uvertī|ra f 2* (milostná) *priekšspē|le f*, (Gpl -ju) **3** (začátek) *sākums m*; p. války *kara sākums*
- předehráv|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *priekšspē|le f*, (Gpl -ju)
- předel|jit** pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jdi, -jdēte) **1** (předstihnout) *aiz|steigties (-steidzas, -steidzās)* priekšā (kam)*; (předehnat) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)**, *ap|steigt (-steidz, -steidza)* 2 (zabránit) (čemu, co) *no|vērst (-vērs, -vērsa)* (ko)*; aby se ~šlo čemu *lai novērstu ko**
- před|ek**1 m, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich) (rodiny, národa) *sen|cis m*, (G -ča)
- před|ek**2 m, (-ku, Lpl -cich) (přední část) *priekš|a f*, *priekšpu|se f*, (Gpl -šu)
- předěl** m, (-u, L -u) <kníž.> *robež|a f*; vodní p. *ūdensšķirt|ne f*, (Gpl -ņu); na ~u století *gadsimtu mijā*
- předěl|at** pf, (-á) (změnit) *pārtaisīt (III.1.)*; (přepřacovat) *pārstrādāt (II.)*; (co na co ko par ko); p. co od základu *pārgrozīt (III.1.) ko pašos pamatos*
- předem** adv **1** (časově) *iepriekš*; platit p. *maksāt uz priekšu*; p. děkuji *jau iepriekš pateicos 2* (přední stranou) *pa priekšējām durvīm*
- předepis|ovat** impf, (-uje): **předepsat**
- předepsaný** adj (předem stanovený) *noteiktis*; (léky) *parakstītis*, *izrakstītis*; ~á četba *obligātā literatūra*
- předep|sat** pf, (-iše, prēt. -sal, pas. -sán, imp. -iš) **1** (ūfēdnē) *no|teikt (-, -teica)**, *no|sacīt (-saka, -sacīja)**; (úkoļy) *uz|dot (-dod, -deva)* 2 (léky) *izrakstīt (III.1.)*, *parakstīt (III.1.)*; p. komu diētu *no|teikt (-, -teica)* kam diētu 3* (jako vzor) *uzrakstīt (III.1.) priekšā**
- předēš|l|j** adj *iepriekšējais*; (minulý) *pagāj|ušais (f -usī)*; stalo se to p. týden *tas notika pagājušajā nedēļā*
- předevčirem** adv *aizvakar*
- 1** **především** adv **1** (zvláště) *it sevišķi*; (hlavně) *galvenokārt 2* (předně) *vis|pirms*, *pirmām kārtām*
- předhán|ět** impf, (-i, 3. pl -ějí) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)**; (časově též) *ap|steigt (-steidz, -steidza)** **p. se** impf *sa|censities (-cēnas, -centās)**
- předhistorick|ý** adj *iepriekšvēsturisk|s*, *aizvēsturisk|s*
- předhon|it** pf, (3. sg/pl -i) <těž přen.> *ap|dzīt (-dzen, -dzina)**; (časově též) *ap|steigt (-steidz, -steidza)**
- předcház|ející** adj *iepriekšējais*
- předcház|et** impf, (-i, 3. pl -ejí) **1**: **předel|jit 2** (časově) (co, čemu) *no|tikt (-tiek, -tika)* (pirms kā)*, *noris|ināties (III.1.) (pirms kā) 3: p. si *pieglaim|oties (II.) (kam)* **p. se** impf (o hodinkách) *steigties (steidzas, steidzās)* (par pulksteni)*; p. o pět minut *steigties par piecām minūtēm**
- předchozí** adj *iepriekšējais*
- předchůd|ce** m, (-e, Npl -í/-ové), **předchůd|ky|ně** f, (-ně, Gpl -ň/-ní) *priekšgājējs m*, *priekšgājēja f*; *priekšte|cis m*, (G -ča), *priekšte|ce f*, (Gpl -ču); p. dnešního člověka *mūsdienu cilvēka priekštecis*
- před|jet** pf, (-ede, prēt. -el, pas. -et, imp. -ed) **1** *aiz|braukt (-brauc, -brauca)* garām (kam)*; (předhonit) *ap|dzīt (-dzen, -dzina)* 2 (před vchod, před divadlo) *pie|braukt (-brauc, -brauca)* (pie kā)**
- předjím|at** impf, (-á) <kníž.> *aiz|steigties (-steidzas, -steidzās)* priekšā*; (předpovídat) *paredzēt (III.2.)*
- předjíz|d|ět** impf, (-i, 3. pl -ějí): **předjet**
- předklád|at** impf, (-á): **předložít**
- předkladatel** m, (-e, Npl -é), **předkladatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (návrhu, zákona) *iesniedzējs m*, *iesniedzēja f*
- předkol|o** n, (-a) <sport> (závod) *priekšsacīt|stes f, pl*, (G -šu); (výběr z uchazečů) *atlases kārt|a f*
- předkrm** m, (-u, L -u) <kuch.> *uzkod|a f*, *uzkožam|ais m*
- předkupní** adj; p. právo *pirmpirkuma tiesības*
- předlo|ha** f, (-hy, D.L -ze) *paraugs m*; p. zákona *likumprojekt|s m*; kreslit podle ~hy *zīmēt pēc parauga*
- předlokt|í** n, (-i) <anat.> *apakšdelm|s m*
- předloni** adv *aizpagājšgad*, *aizpēm*, *aizpērnagad*
- předloš|k|ý** adj *aizpērn|ais*; p. rok *aizpagājušais gads*
- předlož|it** pf, (3. sg/pl -i) **1** (zákazníkovi zboží) *parād|īt (III.1.)*; (doklady, jízdenku, důkazy) *uzrād|īt (III.1.)*; (návrh, žádost, listiny k podpisu) *ie|sniegt (-sniedz, -sniedza)**; (teorii, otázku) *izvirz|īt (III.1.) 2 (jídlo) *pa|sniegt (-sniedz, -sniedza)**, *likt (liek, lika)* galdā* (ēdienu)*
- předlož|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (kobereček) *paklājs m*, *grīdsegla f* (pie gultas) **2** <lingv.> *prievārd|is m*, *prepozīcija f*
- předměst|í** n, (-i) *priekšpilsēt|a f*
- předmět** m, (-u, L -u/-ě) **1** (věc) *priekšmēt|s m*, *liet|a f*, umělecký p. *mākslas priekšmets*; ~y denní potřeby *plaša patēriņa priekšmets*; cenné ~y *vērtislietas f, pl*; upomínkový p. *suvenīrs m*; vystavěný p. *eksponāts m 2* (zkoumání, zájmu, sporu) *objekt|s m*; p. hovoru *sarunas tēma f*, vycučovací p. *mācību priekšmēt|s m 3* <lingv.> *papildinātājs m*
- předminulý** adj *aizpagāj|ušais (f -usī)*; <lingv.> p. čas *pluskvamperfekt|s m*
- předmluv|a** f, (-y) (úvodní stat) *priekšvārd|s m*; (úvodní prosllov) *ievadvārd|j m, pl*; (úvod) *ievad|s m*
- přednáš|ej|ící** m, (-iho)/f, (-i) *lektor|s m*, *lektor|e f*
- přednáš|et** impf, (-i, 3. pl -ejí) **1** (na univerzitě) *lasīt (III.1.) lekcijas*; (něco) *pa|sniegt (-sniedz, -sniedza)**, *mācīt (III.1.) 2: **předněst***
- přednáš|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *priekšlasījums m*; (vyučovací) *lekcija f*; (na konferenci) *referāt|s m*; chodit na ~ky *apmeklēt lekcijas*; mīt ~ky *lasīt lekcijas*
- přednáškov|ý** adj (cyklus) *lekciju (G)*; p. sál *lekciju auditorija*, *lekciju klausītava*
- předně** adv *vis|pirms*; (při vypočítávání) *pirmkārt*
- přednes** m, (-u, L -u) (poezie) **1** *nolasīšan|a f*, *deklamēšan|a f 2* (hudebni) *izpildīšan|a f*, *priekšnesums m 3* (způsob přednesu) *izpildījums m*, *sniegums m*
- předněst** pf, (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) **1** (přednášku, referát, zprávu) *nolasīt (III.1.)*; (verše) *norun|āt (II.)*, *deklamēt (II.)*; p. projev *uz|stāties (-stājas, -stājās)* ar runu 2* (píseň, hudební dílo) *izpildīt (III.1.) 3* (požadavky, prosbu, návrh ap.) *iz|teikt (-, -teica)**, *iz|sacīt (-saka, -sacīja)**
- přední** adj **1** (řada, kolo) *priekšējais*; p. strana *priekšpu|se f*, (Gpl -šu); p. noha *priekškā|ja f*, p. zub *priekšzob|s m*; <voj.> p. linie *priekšējā līnija*; P. *Asie Tuvie Austrumi 2* (osobnost) *izcilis*, *ievērojam|s*; (úkol, povinnost) *galven|ais*
- přednost** f, (-i) **1** (kladná vlastnost) *priekšrocība f*; (převaha) *pārākums m*; to má své ~i *tam ir zināmas priekšrocības 2* (větši

- nárok) **priekšrok** |a f, p. v jzdě *braukšanas priekšroka*; dát p. (ve dveřích, v jzdě) *palaišt pa priekšu*, (ženě) *dot priekšroku*; dámy mají p. *dāmām priekšroka*; dát (dávát) p. (komu/čemu před kým/čím) *atzīt par labāku (ko nekā ko)*; mít p. před čim (úkol ap.) *būt prioritāram, būt svarīgākam*; dávám p. vīnu před pivem *man labāk garšo vīns nekā alus*
- přednost** |a m. (-y, Npl -ovē), **přednost** |ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *priekšnieks* |s m, *priekšniece* f, (Gpl -ču); *vadītājs* m, *vadītāja* f, p. (klinky) *galvenais ārsts* |s m, *galvenā ārste* f, (Gpl -stu); p. stanice *stacijas priekšnieks*
- přednostně** adv *prioritārī*; (hlavně) *galvenokārt*; (nejprve, nejdříve) *vispirms, vispirmākārtām*
- přednostní** adj *prioritārī*; (hlavní) *galvenais*; (nejdůležitější) (*vis*) *svarīgākais*; <prāv.> p. právo *pirmtiesības* |a f, právo p. koupě *pirmpirkuma tiesības*
- předpažít** pf. (3.sg/pl -i) <sport> *izstiept (-stiepj, -stiepa)* rokās uz priekšu*
- 1 předpis** m. (-u, L -el-u) **1** *priekšraksts* |s m; (úřední) *noteikums* |s m; (nařízení) *norādījums* |s m, *rīkojums* m; dopravní ~y *satiksmes noteikumi*; požární ~y *ugunsdrošības noteikumi*; právní/ společenské ~y *tiesību/ sabiedrības normas* |s f, pl; dodržovat ~y *ievērot noteikumus*; podle ~u *saskaņā ar noteikumiem* **2** <med., kuch.> *recepte* |f, (Gpl -šu); jen na lékařský p. *tikai ar ārsta recepti*
- předplácet** impf. (-i, 3.pl -ej) |i, **předplácit** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (noviny) *abonēt* (II.), *pasūtīt* (III.1.); (nájemné, parkování) *samaksāt* (II.) *uz priekšu*
- předplatitel** m. (-e, Npl -é), **předplatitel** |ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *abonent* |s m, *abonente* |f, (Gpl -šu)
- předplatně** m. (-ého) *abonementa maks* |a f
- předpoklad** m. (-u, L -u) **1** (podmínka) *priekšnosacījums* |s m, *priekšnoteikums* |s m; za ~u, že... *ar nosacījumu, ka...*; má ~y (k čemu, udělat co) *viņam ir priekšnoteikumi (lai darītu ko)* **2** (názor) *pieņēmums* |s m; vyslovit p., že... *izteikt pieņēmumu, ka...*
- předpokládaný** adj *paredzam* |s; (možný) *varbūtējs, iespējams* |s
- 1 předpokládat** impf. (-á) **1** *pieļemt (-ņem, -ņēma)**; (s menší pravděpodobností) *pieļaut (-ļauj, -ļāvā)**; (předvídat) *paredzēt* (III.2.) **2** (vyžadovat) *prasīt* (III.1.); u uchazečů se ~á znalost cizího jazyka *kandidātiem ir jāzina svešvaloda*
- předpona** |a f. (-y) <lingv.> *priedēklis* m, (G -ļa), *prefikss* |s m
- předposlední** adj *priekšpēdējais*
- předpověď** |f, (-i, pl: D -dīm, L -dich, I -dīm-i-dmī) *paredzējums* |s m; (vědecká) *prognoze* |f, (Gpl -žu); (proroctví) *pareģojums* |s m; p. počasí *laika prognoze*
- předpovědět** pf. (-i, 3.pl -ědi, pas. -ědēn, imp. -ez), **předpovídat** impf. (-á) *paredzēt* (III.2.); (vědecky) *prognozēt* (II.); (vēstīt) *pareģot* (II.); p. budoucnost *pareģot nākotni*
- předprodej** m. (-e) *iepriekšpārdošana* |f
- 1 předsed** |a m. (-y, Npl -ovē), **předsedkyň** |e f. (-ně, Gpl -ň/-ni) *priekšsēdētājs* m, *priekšsēdētāja* f, p. vlády, ministerský p. *premjermiņistrs* |s m, *premjermiņistrē* f; *ministru prezident* |s m, *prezidente* f, (Gpl -šu)
- předsedat** impf. (-á) (být předsedou) (čemu) *būt (ir, bija)* par priekšsēdētāju*; (těž o státu v organizaci) *prezidēt* (II.); (shůzi ap.) *vadīt* (III.1.) (ko)
- předsednický** adj (post) *priekšsēdētāja* (G); (stát v organizaci) *prezidējošs*
- předsednictví** |n. (-i) **1** (funkce předsedy) *priekšsēdētāja amat* |s m; (státu) *prezidentūra* |f **2** (řízení) *vadība* |f, (státu v organizaci) *prezidēšana* |f
- předsednictvo** |n. (-a) *prezidij* |s m; (vedení) *vadība* |f
- předsevizet** |í n. (-i) *apņemšana* |s f
- předsevizit** |si pf. (-, prēt. -al) *apņemties (-ņemas, -ņēmās)**
- předsíň** |f. (-ně) (do bytu) *priekšnamis* |s m, *priekštelpa* |f, (v hotelu) *vestibils* m
- 1 představ** |a f. (-y) **1** (názor) *priekšstat* |s m; (o kom/čem par ko); udělat (vytvořit) si ~u (o čem) *radīt (sev) priekšstatu (par ko)*; nemá ani nejmenší ~u (o čem) *man nav ne mazāka priekšstata (par ko)* **2** (fantazie) *iedomja* |f, *domļa* |s f, pl; utkvělá p. *uzmācīga ideja* |f
- představení** |n. (-i) **1** (divadelní) *izrāde* |f, (Gpl -žu); (filmové) *seans* |s m **2** (při seznámení) *iepažīstināšana* |f, *priekšastādišana* |f
- představenstvo** |n. (-a) *valde* |f, (Gpl -žu)
- představený** m. (-ého), **představená** |f. (-ē) *priekšnieks* |s m, *priekšniece* |f, (Gpl -ču); ~ā kláštera *klostera priekšniece*
- 1 představít** pf. (3.sg/pl -i) (seznámit) (koho komu) *iepažīstināt* (III.1.) (ko ar ko), *stādīt* (III.1.) *priekšā (ko kam)* ■ **p. se** pf *stādīties* (III.1.) *priekšā*; dovolte, abych se p. *atļaujiet stādīties priekšā*
- **p. si** pf *iedomjāties* (II.), *iztēloties* (II.); jen si ~te, že... *jūs tikai iedomājieties, ka...*
- představitel** m. (-e, Npl -é), **představitel** |ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (zástupce) *pārstāvis* m, (G -vja), *pārstāve* |f, (Gpl -vju) **2** (role) *izpildītājs* m, *izpildītāja* |f, p. Hamleta *Hamleta lomas izpildītājs*
- představitovost** |f. (-i) *iztēle* |f, (Gpl -ju), *fantāzija* |f
- 1 představovat** impf. (-uje) **1**: ⇒ **představit** (1,2) **2** (znamenat) *nozīmēt* (II.); (být součástí) *veidot* (II.); p. hrozbu (pro koho/co) *nozīmēt draudus (kam)* **3** (rolí) *atveidot* (II.) *lomu, tēlot* (II.) ■ **p. se** impf: ⇒ **představit se**
- předstih** |m. (-hu, Lpl -zich): s (časovým) ~hem *iepriekš*
- předstihnout** pf. (-ne, prēt. -i), **předstihnout** impf. (-uje) **1** *aizsteigties (-steidzas, -steidzas)* priekšā (kam)*; (předhonit) *apdzīt (-dzen, -dzina)**; (udělat dřív) *apsteigt (-steidz, -steidza)** **2** (překonat) *pārspēt (-spēj, -spēja)**
- předstírat** impf. (-á) *izlikties (-liekas, -likās)**; (nemoc) *simulēt* (II.); ~á spānek, ~á, že spí *viņš izliekas, ka guļ*; ~á překvapení *viņš izliekas, ka ir pārsteigts*; p. zince *izlikties par ārzemnieku*
- předstoupit** pf. (3.sg/pl -i, imp. předstup) **1** (před koho/co) *noštāties* (-stājas, -stājas)* (*kā priekšā*) **2** (vystoupit) *uzštāties* (-stājas, -stājas)*; p. před parlament s prohášením *uzstāties parlamentā ar paziņojumu*
- předsudjek** m. (-ku, Lpl -cích) *aizspriedums* |s m; být bez ~ku *būt bez aizspriedumiem*
- předškolní** adj *pirmsskolas* (jen G); dítě ~ho věku (v ~m věku) *pirmsskolas vecuma bērns*; p. zařízení *pirmsskolas vecuma bērnu iestāde*
- předtím** adv *iepriekš, pirms tam*; (dříve) *agrāk*; den p. *dienu iepriekš*; p. i potom *pirms un pēc tam*; vše bude jako p. *viss būs kā senāk*
- předtučha** |f. (-chy, D.L -še) *priekšnojautja* |f, *nojautja* |f
- předurčit** pf. (3.sg/pl -i), **předurčovat** impf. (-uje) (*iepriekš*) *noļemt* (-lemj, -lēma)*; (koho/co k čemu ko kam); p. k neúspěchu *nolemt neveiksmei*; je ~en smrti *viņš ir nolemts nāvei*; jsou pro sebe ~eni *viņi ir kā radīti viens otram*
- předvádět** impf. (-i, 3.pl -ějí) |i **1** (přivádět) *vest* (*ved, veda*)* *šurp, atvest* (-ved, -veda)* **2** (přístroj, pokus, model) *demonstrēt* (II.); (zobrazit) *parādīt* (III.1.) **3** (film) *demonstrēt* (II.); (tanec, hudební skladbu) *izpildīt* (III.1.); (divadelní hru) *izrādīt* (III.1.) **4** (napodobovat) *atēlot* (II.), *atveidot* (II.) ■ **p. se** impf *izrādīties* (III.1.), *plātīties* (III.1.) <kol.>
- předválečný** adj *pirmskara* (G)
- předvánoční** adj *pirms Ziemassvētku* (G); p. trh *Ziemassvētku tirdziņš*
- předvečer** m. (-u, L -u) *priekšvakars* |s m; v p. (čeho) (*kā*) *priekšvakarā*
- předvěst** pf. (-ede, prēt. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **1** (přivést) *atvest* (-ved, -veda)*; p. koho před soud *saukt* (*sauc, sauca*)* *ko pie tiesas* **2** (přístroj, pokus, šaty) *nodemonstrēt* (II.); (zobrazit) *parādīt* (III.1.) **3** (film) *demonstrēt* (II.); (tanec, hudební skladbu) *izpildīt* (III.1.); (divadelní hru) *izrādīt* (III.1.)
- předvídat** impf. (-á) *paredzēt* (III.2.)
- předvídatelný** adj *paredzams* |s
- předvolání** |n. (-i) *uzaicinājums* |s m, *izsaukums* |s m; p. k soudu *tiesas pavēste* |f, (Gpl -stu)
- předvolat** pf. (-á) *uzaicināt* (III.1.), *izsaukt* (-sauc, -sauca)*; p. svědky *uzaicināt lieciniekus*
- předvolební** adj *priekšvēlēšanu* (G); p. kampaň *priekšvēlēšanu kampaņa*
- předznamenat** pf. (-á), **předznamenáv** |at impf. (-á) *iezīmēt* (II.), *ieskicēt* (II.) (*būt par vēstnesi*)
- předzvěst** |f. (-i, pl: D -em, L -ech, I -mi) <kníž.> (*iepriekšēja*) *zīme* |f, (Gpl -mju), *vēstnesis* |s m, (G -ša); p. jara! *smrti pavasara/ nāves vēstnesis*
- přehánět** impf. (-i, 3.pl -ějí) |i: ⇒ **přehnat**
- přehánka** |f. (-ňky, D.L -ňce, Gpl -něk) (*īslaicīga*) *lietusgāze* |f, (Gpl -žu); (sněhová) (*īslaicīgs*) *sniegputeņis* m, (G -ņa)
- přehled** m. (-u) **1** (celkový pohled) *pārredzamība* |f, mit dobrý p. po sále *labi pārredzēt* (III.2.) *zālī*; <pfen.> ztratit p. o čem (o posledních událostech) *nebūt lietas kursā par ko (par pēdējiem notikumiem)*; ztratit p. o čase *zaudēt saģēgu par laiku* **2** (celková znalost) *pārzināšana* |f, mit dobrý p. o literatuře *labi pārzināt* (-zin(a), -zināja)* *literatūru* **3** (shrnutí) *apskats* |s m, *pārskats* |s m, *izklāsts* |s m; p. tisku *preses apskats*; p. nejnovějších zpráv *pēdējo ziņu izklāsts*
- přehledně** adv *skaidri, uzskatāmi*

přehlednout pf. (-ne, prét. -(nu), -la) **1** (krajinu, sál) *pārredz|ēt* (III.2.)

2 (zbežně: noviny, poštu) *pārskat|īt* (III.1.), *izskat|īt* (III.1.)

3 (prozkoumat: účty, úkol) *izskat|īt* (III.1.), *pārbaud|īt* (III.1.)

4 (opomenout) *nepaman|īt* (III.1.), *neievērot* (II.); p. chybu *nepamanīt* (*neievērot*) *kļūdu*; p. koho v davu *nepamanīt ko pūli*

■ **p. se** pf *pārskat|īties* (III.1.)

přehlednutelný adj *grūti pamanām|s*, *grūti ievērojam|s*; snadno p. *viegli nepamanāms*, *viegli neievērojams*

přehledně adv *pārskatāmi*, *skaidri*

přehlednost f. (-i) (krajiny) *pārredzamīb|a f.* (srozumitelnost) *pārskatāmīb|a f.*, *uzskatāmīb|a f.*

přehledný adj **1** (uspořádání) *pārskatām|s*, *uzskatām|s*; p. mapa *vispārējā karte* **2** (úsek silnice, situace) *pārskatām|s*, *pārredzam|s*

přehledíka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skalte f.* (Gpl -šu); módní p. *modes skate*; filmová p. *kinoskaļte f.* (Gpl -šu); vojenská p. *karaspēka parā|de f.* (Gpl -žu)

přehlížet impf. (-i, 3.pl -ejī) **1** (z návrší údolí) *pārskat|īt* (III.1.), *pārūk|ot* (II.) **2** (prozkoumat: účty, úkol) *izskat|īt* (III.1.), *pārbaud|īt* (III.1.) **3** (opomenout) *nepaman|īt* (III.1.), *neievērot* (II.); p. chyby *nepamanīt* (*neievērot*) *kļūdas* **4** (přezírat) *ignorēt* (II.), *nelīemt* (-ņem, -ņēma)* *vērā*

přehlušit pf. (3.sg/pl -i) *pārļspēt* (-spēj, -spēja)*, *no|mākt* (-māc, -māca)* (*par skaņām*); <přen.> *apslāp|ēt* (II.)

přelhnat pf. (-žene, imp. -žēn) **1** (dobytek) *pār|dzīt* (-dzen, -dzina)* **2** (zveličit) *pārspīl|ēt* (II.) ■ **p. se** pf (přeběhnout přes něco) *pār|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *pāri* (kam); (přeběhnout kolem něčeho) *pa|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *garām* (kam); (vlak, auto) *aiz|or|ot* (II.), *aiz|drāz|ties* (-drāžas, -drāzās)*

přeho|dit pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (mič) *pār|sviest* (-sviež, -svieda)*, *pār|mest* (-met, -meta)*; (co přes co ko pār ko, pāri kam); p. si plást' přes ramena *uz|mest* (-met, -meta)* *mēteli uz pleciem*; p. tašku přes rameno *pārmest somu pār plecu*; p. si nohu přes nohu *pār|likt* (-liek, -lika)* *vienu kāju pār otru*; p. rychlost *pār|slēgt* (-slēdz, -slēdza)* *ātrumu* **2** (hodit dále) *aiz|mest tālāk* (-met, -meta)*; p. koho o dva metry *aizmest par diviem metriem tālāk nekā kas* **3** (slova ve větě, číslice) *apmain|īt* (III.1.), *vietām*

přehodnocení n. (-i) *pārvērtējum|s m.*; (přehodnocování)

pārvērtēšan|a f.

přehodnotit pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen), **přehodnocovat** impf. (-uje) *pārvērt|ēt* (II.)

přehoupnout pf. (-ne, prét. -l) **1** (přeskočit) *pār|lēkt* (-lec, -lēca)*

2 (houpnutím dostat) (co přes co) *pār|mest* (-met, -meta)* (*ko pār ko*), *pār|sviest* (-sviež, -svieda)* (*ko pār ko*) ■ **p. se** pf **1** (přeskočit) *pār|lēkt* (-lec, -lēca)*, *pār|vēlties* (-veļas, -vēlās)*; (přes co pāri kam)

2 (dosáhnout vyšší hodnotu) *pār|sniegt* (-sniedzu, -sniedzu)*; (přes co ko)

přehoz m. (-u, L -u/-ē) (na postel) *pārklāj|s m.*; (přes ramena) *apmet|nis m.* (G -ņa); p. na postel *gultas pārklājs*

přehradja f. (-y) **1** (přepážka) *starpšien|a f.* **2** (na řece) *aizsprost|s m.*, *dam|bis m.* (G -bja); (přehradní jezero) *ūdenskrātu|ve f.* (Gpl -vju)

3 <přen.> *šķēršlis m.* (G -šļa)

přehrjāt pf. (-aje, prét. -āl, pas. -ān, imp. -aj/-ej) **1** (sklabdu) *nospēl|ēt* (II.); (záznam) *atskaņ|ot* (II.); p. co na videokazetu *ieraks|īt* (III.1.) *ko videokasetē* **2** <kol.> (překonat) *pār|spēt* (-spēj, -spēja)*, *uzvar|ēt* (III.2.); p. koho v kartách *apspēl|ēt* (II.) *ko kārtīs* **3** (mič, též expr. nepřijemný úkol) (co na koho) *piespēl|ēt* (II.) (*ko kam*)

přehrávač m. (-e) *plejer|s m.*

přehrávat impf. (-á): ⇒ **přehrát**

přehřjāt pf. (-eje, prét. -āl, pas. -āt, imp. -ej) (stroj, motor) *pārkarš|ēt* (II.)

■ **p. se** pf *pārkarst* (-karstu, -karsu)*

přehřjāt n. (-i) (motoru, organizmu) *pārkaršan|a f.*

přehřivat impf. (-á): ⇒ **přehřát** ■ **p. se** impf: ⇒ **přehřát**

přecházlet impf. (-i, 3.pl -ejī) **1** (co, přes co) *iet pāri* (kam), *pār|iet* (-iet, -gāja)* (*pār ko, pāri kam*); ⇒ **přejít** (1-6) **2** (sem a tam) *staig|āt* (II.); p. po pokojī *staigāt* (*šurpu un turpu*) *pa istabu* **3** (nemoc) *izstaig|āt* (II.) (*slimību*)

přechod m. (-u, L -u) **1** (přecházení) *pāriesšan|a f.*, *pāreja|a f.*; p. přes ulici *ielas šķērsošan|a f.* **2** (místo) *pārejas viet|a f.*; hraniční p. *robežas šķērsošanas punkt|s m.*; p. pro chodce *gājēju pāreja f.* **3** (změna) *pāreja|a f.*; p. k tržnímu hospodářství *pāreja uz tirgus ekonomiku* **4** <med.> *klimaktērijs m.*

přechodně adv *uz laiku*, *pagaidām*

přechodník m. (-ku, Lpl -cich) <lingv.> *nelokāmais divda|bis m.* (G -bja)

přechodný adj **1** (dočasny) *pagaidu* (jen G); ~é zaměstnání *pagaidu nodarbošanās* **2** (období, fáze) *pārejas* (G) **3**: <lingv.> ~é sloveso *pārejošs* (tranzitīvs) *darbības vārds*

přechylování n. (-i) <lingv.> *lietvārdu sieviešu dzimtē darināšana no attiecīgajiem lietvārdiem vīriešu dzimtē*

přejal pf. ⇒ **přejmout**

přejatý adj *aizgūt|s*; ~é slovo *aizgūts vārds*

přejde pf. ⇒ **přejit**

přeje impf: ⇒ **přát**

přejiet pf. (-ede, prét. -el, pas. -et, imp. -ed) **1** (co, přes co) *pār|braukt* (-brauc, -brauca)* (*pār ko, pāri kam*); p. hranice *šķērs|ot* (II.) *robežu* **2** (kolem) *pa|braukt* (-brauc, -brauca)* *garām* (kam); p. stanici *pabraukt garām stacijai* **3** (poranit, usmrtit) *sa|braukt* (-brauc, -brauca)*; ~elo ho auto *viņu sabrauca mašīna* **4** (rukou) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*, *pār|braukt* (-brauc, -brauca)*; (čim po čem ar ko pār ko); p. koho/co očima *pār|laist* (-laiž, -laida)* *kam acis*

přejezd m. (-u, L -u/-ē) **1** (z místa na místo) *pārbraucien|s m.*, *pārbraukšan|a f.* **2** (místo) *pārbrauktu|ve f.* (Gpl -vju); železniční p. *dzelzceļa pārbrauktuve*

přejim|at impf. (-á): ⇒ **přejmout**

přejist se pf. (-i, 3.pl -edi, prét. -edi, pas. -eden, imp. -ez) **1** (pīlīsi) *pār|ēsties* (-ēdas, -ēdās)*; (častým konzumováním) *at|ēsties* (-ēdas, -ēdās)*; p. se čim *pārēsties ko* **2** <přen.> (zošklivīt si) *apnikt* (*apnīk, apnīka*)*

přejit pf. (-jde, prét. -šel, imp. -jdi, -jdēte) **1** (co, přes co) *pār|iet* (-iet, -gāja)* (*pār ko, pāri kam*); (ke komu/čemu) *pie|iet* (-iet, -gāja)* (*pie kā*); p. (přes) ulici *pāriet pār ielu*, *šķērs|ot* (II.) *ielu*; p. k oknul k dveřīm *pieiet pie loga/ pie durvīm*; p. do útoku *pāriet uzbrukumā*; p. od slov k činům *pāriet no vārdiem pie darbiem*; p. na jiné téma *pāriet uz citu tematu*; p. na týkání *pāriet uz tu*; p. do důchodu *aiz|iet* (-iet, -gāja)* *pensijā* ♦ p. do krve *ieiet asinīs*; ~šel mu po zádech mráz *viņam drebuļi pārskrēja pār kauliem* **2** (zběhnout) *pār|iet* (-iet, -gāja)*, *pār|bēgt* (-bēg, -bēga)*; (ke komu/čemu *pie kā*); p. k nepříteli *pār|bēgt ienaidnieka pusē*; p. ke konkurenci *pāriet pie konkurences*; p. na něčí stranu *no|stāties* (-stājas, -stājas)* *kāda pusē* **3** (změnit vlastníka) *pār|iet* (-iet, -gāja)*; p. do něčeho vlastnictví *pāriet kāda īpašumā* **4** (kolem) *pa|iet* (-iet, -gāja)* *garām* (kam) **5** (nechat bez povšimnutí) *ap|iet* (-iet, -gāja)*, *ignorēt* (II.); p. co mlčením *noklus|ēt* (II.) *ko*; p. co bez povšimnutí *at|stāt* (-stāj, -stāja)* *ko bez ievēribas* **6** (bouře, bolest, žízeň) *pār|iet* (-iet, -gāja)*; ~šla mě chuť *man vairs negribas*; ~šla mě trpělivost *mana pacietība ir beigusies*; to časem ~jde ar laiku *tas pāries*

přejizd|ēt impf. (-i, 3.pl -ējī) **1** (co, přes co) *braukt* (*brauc, brauca*)* *pāri* (kam), *pār|braukt* (-brauc, -brauca)* (*pār ko, pāri kam*); ⇒ **přejet** (1-4) **2** (sem a tam) *brauk|āt* (II.)

přejmen|ovat pf. (-uje) (ulici ap.) *pārdēv|ēt* (II.); (co na co ko par ko); (o osobě) *main|īt* (III.1.) *vārdu*

přejmout pf. (-me, prét. -al, pas. -at, imp. -mi, -mēte) <kniž.> **1** (vzít) *pa|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; (cenu, pohár) *sa|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; p. moc do svých rukou *pār|ņemt* (-ņem, -ņēma)* *varu savās rokās* **2** (zásilku, práci) *pie|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; (úkol, odpovědnost, riziko) *uz|ņemties* (-ņemas, -ņēmās)* **3** (vypūjūt si: slovo, myšlenku, metodu) *aiz|gūt* (-gūst, -guva)*, *pār|ņemt* (-ņem, -ņēma)*

překaj|it pf. (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -zem) *iz|jaukt* (-jauc, -jauca)*; (zkazit) *samait|āt* (II.), *sagand|ēt* (II.)

překážet impf. (-i, 3.pl -ejī) (komu/čemu) *trauc|ēt* (II.) (ko); ne~ej mi! *netraucē mani!*; p. komu v práci *traucēt kam strādāt*; p. komu v cestě *stāv|ēt* (III.2.) *kam ceļā*

překážka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šķēršlis m.* (G -šļa); <sport též> *barjer|a f.*; <přen.> klāst komu ~ky *likt kam šķēršļus* (ceļā); <též přen.> překonat ~ky *pārvarēt šķēršļus*; být komu ~kou (na ~ku) *būt kam par traucēkli*

překlad m. (-u, L -u/-ē) *tulkojum|s m.*; básnický p. *atdzejojum|s m.*; doslovný p. *burtisks tulkojums*; p. z češtiny do lotyštiny *tulkojums no čehu* (*valodas*) *uz latviešu valodu*

překládat impf. (-ā) **1** (textus) *tulk|ot* (II.); p. z češtiny do lotyštiny *tulkot no čehu* (*valodas*) *latviešu valodā* **2**: ⇒ **přeložit** (1,2,4,5)

překladatel m. (-e, Npl -ē), **překladatel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *tulkotāj|s m.*, *tulkotāja|a f.*

překladatelský adj (práce) *tulkotāja* (G), *tulkotāju* (G); (firma) *tulkošanas* (G)

překladový adj (literatura) *tulkot|s*; p. slovník *tulkojoša vārdnīca*

překlen|out pf. (-e, prét. -ul) **1** (opatřit klenbou) *pār|segt* (-sedz, -sedza)* *ar velvi*; p. řeku mostem *uz|celt* (-ceļ, -ceļa)* *pār upi tiltu* **2** <přen.> (neišpēšné období, problēmy) *pārvar|ēt* (III.2.); (rozdily) *iz|řidz|ināt* (III.1.)

překlep m. (-u, L -u/-ē) *drukas kļūda|a f.*

překliž|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *saplāk|snis m.* (G -šņa)

překlopit pf. (3.sg/pl -i) (převrátit) ap|gáz|t (-gáz, -gáza)*; (sedadlo, opěradlo) no|laist (-laiž, -laida)*; <expr.> p. do sebe sklenku iztukš|ot (II.) gláziti ■ **p. se** pf ap|gáziti (-gázās, -gázās)*

překonáný adj (přežilý) noveco|jis (f -usi)

překonāt impf. (-ā), **překonāvāt** impf. (-ā) (překážku, vzdálenost, strach, potíže) pārvar|ēt (III.2.); (soupeře, rekord) pāršpēt (-spēj, -spēja)*; (nepřítel, nemoc) pie|veikt (-veic, -veica)*, uz|veikt (-veic, -veica)*; p. sám sebe pāršpēt pašam sevi; to ~ává všechna očekávání tas pāršpēj visas cerības ■ **p. se** impf, pf (přemocet se) pārvar|ēt (III.2.) sevi; (být úspěšný) pāršpēt (-spēj, -spēja)* (pašam) sevi

překot m, (-u, L -u) <kníž.> (chvat) steig|a f ♦ o p. (uhánět) pa galvu pa kaklu, klupšus krišus, (mluvit) aizgūtnēm

překotný adj steidzīg|s; (ukvapený) pārsteidzīg|s; (nerozvážený) neapdomīg|s; ~v ém spēchu steig|s, pa galvu pa kaklu

překračovat impf. (-uje) (co, přes co) (práh) kāpt (kāpj, kāpa)* pāri (kam), pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)* (pār ko); (příkop) lēkt (lec, lēca)* pāri (kam), pār|lēkt (-lec, -lēca)* (pār ko); ⇒ **překročit**

překrásný adj brīnumskais|t|s, brīnumjauk|s

překročení n, (-i) (povolené rychlosti, úvěru, pravomoci) pārsniegšan|a f; (zákona) pār|kāpšan|a f; p. státních hranic valsts robežu šķērsošan|a f

překročit pf. (3.sg/pl -i) **1** (co, přes co) (práh) pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)* (pār ko); (příkop) pār|lēkt (-lec, -lēca)* (pār ko); p. státní hranice šķērs|ot (II.) valsts robežu ♦ p. bludný kořen apmaldīties **2** (časový limit, úvér, plán) pāršniegt (-sniedz, -sniedza)*; (zákon, zákaz) pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)*; p. povolenou rychlost pāršniegt pie|ļaujamo ātrumu; p. meze slušnosti pār|kāpt pie|klājības normas; p. hranici deseti procent pāršniegt desmit procentu robežu; ~il padesātku viņam ir pāri piecdesmit

překroužit pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. překrut), **překrucovat** impf. (-uje) **1** (pero na hodinkách, závit) pār|griezt (-griež, -grieza)*; (kohoutek) pārāk cieši aiz|griezt (-griež, -grieza)* **2** (zkomolit) sagroz|īt (III.1.)

překřýt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj), **překřývat** impf. (-ā) **1** pār|segt (-sedz, -sedza)*, ap|segt (-sedz, -sedza)*; (úplně) no|segt (-sedz, -sedza)*; (co čím ko ar ko) **2** <přen.> (zastínit) aizēn|ot (II.), apēn|ot (II.) ■ **p. se** pf, impf (splývat) sa|plūst (-plūst, -plūda)*; (úplně) sa|krist (-krīt, -krita)*; jejich zájmy se ~ývāji viņu intereses sakrīt

překupník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **překupnicē** f, (-e, Gpl -) uz|pircēj|s m, uz|pircēja| f; p. drog narkotiku dīler|is m, dīler|e f

překvapeně adv pārsteigt|, ar pārsteigumu; (udiveně) izbrīnīti, ar izbrīnu

překvapenji n, (-i) pārsteigum|s m; k mému p. man par pārsteigumu; to je ale p.! tas nu gan ir pārsteigums!

překvapenji adj pārsteigt|s; (udivenji) izbrīnījies (f -usies); mile p. patīkami pārsteigts

překvapit pf. (3.sg/pl -i) **1** pār|steigt (-steidz, -steidza)*; (udivit) izbrīn|īt (III.1.); mile koho p. patīkami ko pārsteigt **2** (přistihnout) pār|steigt (-steidz, -steidza)*; p. koho pī činu pārsteigt ko notikuma vietā; ~il nās dēšt mūs pārsteidza lietus

překvapivě adv pārsteidzoši, kā par pārsteigumu

překvapivji, **překvapujici** adj pārsteidzoš|s; je ~ē, že... pārsteidzoši, ka...

překvapovat impf. (-uje); ⇒ **překvapit**

přeladit pf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn), **přeladovat** impf. (-uje) (hudební nástroj) pārskan|ot (II.), noskan|ot (II.); (rádio) pāršlēgt (-slēdz, -slēdza)*; p. na jinou stanic pāršlēgt (uz) citu staciju

přelet m, (-u, L -u) lidojum|s m, pārlidojum|s m; p. přes oceán lidojums pāri okeānam

přelétat impf. (-ā), **přelétávat** impf. (-ā) **1** (co, přes co, nad čím) lid|ot (II.) pāri (kam), pārlid|ot (II.) (pār ko) **2** (z místa na místo) lid|ot (II.), lid|ināties (III.1.)

přelétavji adj (milenc, mysl, vzťahy) nepastāvīg|s, svārstīg|s; <zool.> ~i ptāci gājputn|j m, pl

přeletēt pf. (3.sg/pl -i), **přelētnout** pf. (-ne, prēt. -l) **1** (co, přes co) pārlid|ot (II.) (pār ko, pāri kam); (o ptāčích tējz) pār|laisties (-laižas, -laidās)* (pār ko, pāri kam) **2**: p. co očima (pohledem) pār|laist (-laiž, -laida)* kam acis, pār|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* kam ar acīm

přelēvat impf. (-ā) (do jiné nádoby) liet (lej, lēja)*, pār|liet (-lej, -lēja)*; (přes okraj) liet (lej, lēja)* pāri, pār|liet (-lej, -lēja)* pāri ■ **p. se** pf (přes okraj) liet (līst, lija)* pāri, pār|līt (-līst, -lija)* pāri, tecēt (tek, tecēja)* pāri, pār|tecēt (-tek, -tecēja)* pāri; (zaplavovat) pārpludināt (III.1.); <přen.> (peníze, kapitāl) plūst (plūst, plūda)*

přelēzāt impf. (-ā) (co, přes co) rāpties (rāpjas, rāpās)* pāri (kam), pār|rāpties (-rāpjas, -rāpās)* pāri (kam)

přelēzt pf. (-eze, prēt. -ezl, imp. -ez) (co, přes co) pār|rāpties (-rāpjas, -rāpās)* pāri (kam)

přelīcēn n, (-i) <práv.> tiesas proces|s m, iztiesāšan|a f

přelidnēn adj (země, město) pār|pzdīvot|s; (ulice) ļaužu pārpiļ|s

přelīt pf. (-ijel-eje, prēt. -il, imp. -it, imp. -ij-ej) (do jiné nádoby) pār|liet (-lej, -lēja)*; (přes okraj) pār|liet (-lej, -lēja)* pāri; p. rybu omáčkou pārliet zivi ar mēri ■ **p. se** pf (přes okraj) pār|līt (-līst, -lija)* pāri, pār|tecēt (-tek, -tecēja)* pāri; (zaplavit) pār|plūst (-plūst, -plūda)*

přeliv m, (-u, L -u) (vlasú) to|nis m, (G -ņa), nokrās|a f, dāt si hnēdy p. ietonēt (iekrāsot) matus brūnā krāsā

přelom m, (-u, L -u) **1** (přelomené místo) ļauzum|s m, lūzum|s m

2 (zvrát) lūzum|s m; (století, tisíciletí) mija f, na ~u století gadsimtu mija; na ~u roku gada beigās; na ~u června a července jūnija beigās un jūlija sākumā

přelomīt pf. (3.sg/pl -i) pār|ļaut (-lauž, -lauza)* ■ **p. se** pf pār|lūzt (-lūst, -lūza)*

přeložen adj (papír) pārlocīt|s; (text) pārtulkot|s; p. do češtiny pārtulkots čehu valodā

přeložīt pf. (3.sg/pl -i) **1** (zboží) pār|kraut (-krauj, -krāva)*; (vēc na jiné místo) no|likt (-liek, -lika)* (citā vietā) **2** (zaměstnanec, termín) pār|celt (-ceļ, -cēla)*; p. co na středu pār|celt ko uz trešdienu **3** (text) pārtulk|ot (II.); p. z češtiny do lotyštiny pārtulkot no čehu valodas latviešu valodā **4** (papír) pār|ocīt (-loka, -locīja)* **5** (položit přes něco) (co přes co) pār|likt (-liek, -lika)* pāri (ko kam); p. nohy přes nohu pārlikt vienu kāju pāri otrai

přelud m, (-u, L -u) **1** halucinācij|a f **2** (přízrak) spok|s m, rēg|s m

přemáhāt impf. (-ā); ⇒ **přemocet** ■ **p. se** impf: ⇒ **přemocet se** **přemēn**a f, (-y) pārmai|a f, pārvētib|a f; (přirody) pārveidošan|a f; <fyz., chem.> pārvēršan|ās f, pārveidošan|ās f

přemēn|ovat impf. (-uje) (mēnit) main|īt (III.1.), pārmain|īt (III.1.); (přetvořit) pārveidot|ot (II.); (kouzelnou mocí) pār|vērst (-vērs, -vērta)*; (koholco na koholco, v koholco ko par ko) ■ **p. se** impf (mēnit se) main|īties (III.1.); (přetvořit se) pārveidoties (II.); (kouzelnou mocí) pār|vērsties (-vērsās, -vērtās)*

přemēn|it pf. (3.sg/pl -i) (zmēnit) pār|vērst (-vērs, -vērta)*, pārmain|īt (III.1.); (přetvořit) pārveidot|ot (II.); (kouzelnou mocí) pār|vērst (-vērs, -vērta)*; (koholco na koholco, v koholco ko par ko) ■ **p. se** pf (zmēnit se) pār|vērsties (-vērsās, -vērtās)*, pārmain|īties (III.1.); (přetvořit se) pārveidoties (II.); (kouzelnou mocí) pār|vērsties (-vērsās, -vērtās)*; značnē se ~il viņš ir krietni mainījies

přemija f, (-ry, D.L -ře) (přilšné množství) pārāk daudz, pārāk liels daudzum|s m; (v kladném smyslu tēz) pārpilnība f; v ~ře citu jūtu pārpilnība

přemistit pf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn, imp. přemist/-i), **přemistovat** impf. (-uje) **1** (nábytek ap.) pārviet|ot (II.); (pracovníka, vojsko, zastávku) pār|celt (-ceļ, -cēla)* **2** (přehodit číslce ap.) apmai|īt (III.1.) vietām

přemītat impf. (-ā) (přemýšlet) (o čem) pārdom|āt (II.) (ko); (všeestrannē probírat) apcer|ēt (III.2.) (ko)

přemloutvat impf. (-ā), **přemloutvat** pf. (3.sg/pl -i) **1** pierun|āt (II.); (koho k čemu ko darīt ko); ~il ho k ūtēku viņš viņu pierunāja aizbēgt; dāt se p. ļauties pierunāties **2** (film) dubl|ēt (II.)

přemlocti, **přemloct** pf. (sg: 1. -ohul-ūzu, 2. -ūžeš, 3. -ūže, 3.pl -ohul-ūžou, prēt. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) **1** (protivníka) uzvar|ēt (III.2.), uz|veikt (-veic, -veica)* **2** (potíže, překážky, strach, bolest) pārvar|ēt (III.2.); (zivāni, smich) apvald|īt (III.1.) **3** (o zvědavosti, līstoti) pār|ņemt (-ņem, -ņēma)*; ~ohl ho spānek miegs viņu pieveica ■ **p. se** pf (ovládnout se) savald|īties (III.1.)

přemožitel m, (-e, Npl -ē), **přemožitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) iekarotāj|s m, iekarotāja| f; <sport> uzvarētāj|s m, uzvarētāja| f

přemrstēn adj **1** (výstřední) ekscentrisk|s; (afektovaný) samākslot|s, nedabīg|s; (hysterický) histērisk|s **2** (požadavek, cena) pāršpilēt|s, pār|mērīg|s

přemýšlen n, (-i) pārdom|as f, pl; (o čem, nad čím par ko); nutit koho k p. likt kam aizdomāties; bez velkēho (dlohého) p. ilgī nedomājot

přemýšlet impf. (-i, 3.pl -ejji) (o kom/čem, nad čím) doml|āt (II.) (par ko); (přemítat) pārdoml|āt (II.) (ko); (uvažovat) apdoml|āt (II.) (ko); (hloubat) prāt|ot (II.) (par ko)

přenášet impf. (-i, 3.pl -ejji) **1** (přemísťovat) pārnēs|āt (II.) **2**: ⇒

přenést ■ **p. se** impf: ⇒ **přenést se**

přenechāt pf. (-ā, pas. -ān, imp. -ejj), **přenechávat** impf. (-ává) **1** (dāt) (komu co) at|dot (-dod, -deva)* (kam ko); (zřici se v cizi prospěch) at|teikties (-, -teičās)* (no kā par labu kam), at|šacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā par labu kam); p. komu místo (v autobuse) atdot kam savu vietu **2** (koho/co komu/čemu) (svēřit) uztic|ēt (III.2.) (kam ko); (nechat na starost) at|stāt (-stāj, -stāja)* (ko kā ziņā); ~ to mnē! atstāj to manā ziņā!

přenesený adj (význam) *pārnests*; v ~ém smyslu *pārnestā* nozīmē
přenést pf, (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) **1** (přemístit) *pārnest* (-nes, -nesa)*; (odněst) *aizņemt* (-nes, -nesa)*; (zāvod) *pārņēmt* (-ceļ, -cēla)*; p. váhu z nohy na nohu *pārnests svaru no vienas kājas uz otru*; p. román na plátno *izveidot filmu pēc romāna motīviem*
 ♦ p. přes srdce *ņemt pie sirds* **2** (odpovědnost, pravomoc) *noļdot* (-dod, -deva)*; (povinnost) *uzlikt* (-liek, -lika)* **3** (rozhlās, televīzi) *pārraidīt* (III.1.) **4** (nākazu) *pārnēsāt* (II.) ■ **p. se** impf **1** (rozšīrīt se) *izplatīties* (III.1.); p. se na celé město *izplatīties visā pilsētā* **2** (nevšimavē přejít) (přes co) *neļņemt* (-ņem, -ņēma)* *vērā* (ko), *ignorēt* (II.) (ko); (vznešenē) *paļcelties* (-ceļas, -cēlās)* *pāri* (kam); p. se přes spory *pacelties pāri strīdiem* **3** (v myšlenkách) (*domās*) *pārčelties* (-ceļas, -cēlās)*; p. se do minulosti *domās pārčelties pagātnē*
přenoclovat pf, (-uje) *pārnakšņot* (II.); (u koho *pie kā*)
přenos m, (-u, L -ul-e) (rozhlāsový, televīzī) *pārraide* f, (Gpl -žu), *translācija* f, p. dat *datu pārraide*; rozhlāsový p. *radiotranslācijā* f, *přímý* p. *tiešraide* f, (Gpl -žu)
přenosný adj **1** (psací stroj ap.) *portatīvs*, *pārnēsājam*s; p. počítač *klēpjdator*s m, *piezīmjdator*s m **2** (nemoc) *infekcijas* (G), *lipīg*s
přepad m, (-u, L -u) **1** (útok) *uzbrukums* m (kam) **2** (vody) *pārpļu*de f, (Gpl -žu); (zařizeni) *ūdens pārgāz*ņe f, (Gpl -ņu)
přepadat impf, (-ā), *přepadāvāt* impf, (-ā) **1** (přes co) *krist* (*krit*, *krita*)* *pāri* (kam), *pārķrist* (-krit, -krita)* (*pār ko*, *pāri kam*); (o něčem většim tēž) *gāzties* (*gāžas, gāzās*)* *pāri* (kam), *pārģāzties* (-gāžas, -gāzās)* (*pār ko*, *pāri kam*) **2**: ⇒ *přepadnout* (2-3)
přepadenj n, (-i) *uzbrukums* m (kam); loupežņē p. *uzbrukums laupīšanas nolūkā*
přepadnout pf, (-ne, prēt. -l) **1** (přes co) *pārķrist* (-krit, -krita)* (*pār ko*, *pāri kam*); (o něčem většim tēž) *pārģāzties* (-gāžas, -gāzās)* (*pār ko*, *pāri kam*) **2** (útočit) *uzbrukt* (-brūk, -bruka)* (kam) **3** (o smutku, strachu, ūnnavē ap.) *pārņemt* (-ņem, -ņēma)*; (kašel, horečka, bolesti) *uzņākt* (-nāk, -nāca)*
přepazīt impf, (3.sg/pl -i) (mistnost) *norobežot* (II.), *nodalīt* (III.1.)
přepážka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (stēna) *stapsien*ā f, *šķērssien*ā f, (na ūfdech) *barjer*ā f, (okēnko) *lodzīņ*š m; <anat.> nosni p. *deguna starpsiena*
přepināc m, (-e) *pārslēdzē*š m, *pārslēg*s m
přepināt impf, (-ā): ⇒ *přepnout* ■ **p. se** impf: ⇒ *přepnout se*
přepis m, (-u, L -e/-u) **1** (přepsāni) *pārrakstīšan*ā f, (opis) *norakst*š m **2** <lingv.> *transkripcija* f, (fonetický) p. *fonētiskā transkripcija* **3**: <kníž.> filmový p. *kinoversija* f
přepisovat impf, (-uje): ⇒ *přepsat* ■ **p. se** impf: ⇒ *přepisovat se*
přepíše pf: ⇒ *přepsat*
přepjatj adj **1** (chování) *samākslot*s, *nedabisk*s; (zdvořilost, požadavky) *pārspilēt*s, *pārmērīg*s; (člověk) *ekscetrisk*s **2** (nervy) *pārāk sasprindzināt*s
přepłacet impf, (-i, 3.pl -ejj): ⇒ *přepłatit*
přepłaket m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *pārmaks*ā f, *pārmaksāta sum*ņā f
přepłatit pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) **1** (koho, co) *pārmaksāt* (II.) (*kam, par ko*), *samaksāt* (II.) *par daudz* (*kam, par ko*); p. sto eur *pārmaksāt simts eiro, samaksāt simts eiro par daudz* **2** (přelicitovat) *pārsolīt* (III.1.)
přepłavat pf, (-e, imp. -ejj) (co, přes co) *pārpeldēt* (III.2.) (*ko, pāri kam*)
přepłavit pf, (3.sg/pl -i), *přepłavovat* impf, (-uje) (přes řeku, přes jezero) (koho přes co) *pārčelt* (-ceļ, -cēla)* *pāri* (ko kam), *pārļvest* (-ved, -veda)* *pāri* (ko kam) ■ **p. se** pf, impf (přes řeku, přes jezero) (přes co) *pārčelties* (-ceļas, -cēlās)* *pāri* (kam); (přes oceān) *pārļbraukt* (-brauc, -brauca)* *pāri* (kam); p. se na druhý břeh *pārčelties uz otru krastu*
přepłněný adj *pārpildīt*s, *pārpiln*s; p. lidmi *ļaužu pārpilns*
přepłnit pf, (3.sg/pl -i) *pārpildīt* (III.1.)
přepłnout pf, (-uje, prēt. -ul, imp. -uj) (co, přes co) *pārpeldēt* (III.2.) (*ko, pāri kam*); (na lodi tēž) *pārļbraukt* (-brauc, -brauca)* (*pāri kam*); p. mořel oceān *šķērsot* (II.) *jūru/ okeānu*
přepłnout pf, (-ne, prēt. -nul/-jal, pas. -nul/-jat) **1** (strunu, luk) *pārāk stingri saļviikt* (-velk, -vilka)* **2** (nervy, své síly) *pārāk sasprindzināt* (III.1.) **3** (hlas, sval) *pārpūlēt* (III.2.) **4** (přehnat) *pārspilēt* (II.) **5** (telefon, televīzi, vařič) *pāršlēgt* (-slēdz, -slēdza)*; p. na jiný kanál *pāršlēgt citu kanālu* ■ **p. se** pf (přetāhnout se) *pārpūlēties* (III.2.)
přepočēt m, (-u, L -u) (přepočítāni) *pārrēķin*š m, *pārrēķināšan*ā f, v ~u na eura *pārrēķinot eiro*
přepočíst pf, (-te, prēt. -etl, -e)tlā, pas. -ten), *přepočítat* pf, (-ā), *přepočítāvāt* impf, (-ā) **1** (spočítat: peníze, hlasy ap.) *pārskaitīt* (III.1.); (vypočítat) *pārrēķināt* (III.1.) **2** (převést na jiné hodnoty)

pārrēķināt (III.1.); p. dolary na eura *pārrēķināt dolārus eiro* ■ **p. se** pf, impf <tēž pfen.> *pārrēķināties* (III.1.)
přepřacovātj n, (-i) **1** (zpracování) *pārstrādāšan*ā f, (zmēna) *pārveidošan*ā f **2** (vyčerpāni) *pārstrādāšan*ā f
přepřacovātj adj **1** (vydāni) *pārstrādāt*s **2** (vyčerpāni) *pārstrādājies* (f -usies), *pārpūlējies* (f -usies)
přepřacovat pf, (-uje) *pārstrādāt* (II.); (zmēnit) *pārveidot* (II.); p. román ve filmový scénāř *pārveidot romānu par filmas scénāriju* ■ **p. se** pf *pārstrādāties* (II.), *pārpūlēties* (III.2.)
přepřat pf, (-ere, prēt. -ral, pas. -rān, imp. -er) **1** (vyprat) *izmazgāt* (II.) **2** (ve rvačce) *pieļkaut* (-kauj, -kāva)*
přepřavja f, (-y) (zbožī, osob) *pārvadāšan*ā f, *transportēšan*ā f, *transport*š m; (z vēzeņi k soudu) *pārvešan*ā f, leteckā p. *gaisa transports*; p. po železnici *dzelzceļa transports*; nákladnī p. *kravas transports*; dālvokā p. *tālpārvadājumi* m, pl
přepřavcje m, (-e) *pārvadātājs* m, *transportētājs* m
přepřavit pf, (3.sg/pl -i) (dopřavit někam) *nogādāt* (II.); (tēž bez místa určení) *transportēt* (II.); p. koho do nemocnice *nogādāt ko slīmnīcā* ■ **p. se** pf (dostat se) *noļkūt* (-kūst, -kļuva)* (*ar satiksmes līdzekļi*); (odjet) *aizbraukt* (-brauc, -brauca)* (*no vienas vietas uz otru*)
přepřavnj adj *pārvadāšanas* (G), *transporta* (G); p. služby *transporta pakalpojumi*
přepřavovat impf, (-uje) *pārvadāt* (II.), *transportēt* (II.) ■ **p. se** impf (jet) *braukt* (*brauc, brauca*); (cestovat) *ceļot* (II.)
přepsat pf, (-īse, prēt. -sai, pas. -sān, imp. -īs) **1** (opsat, napsat znovu) *pārakstīt* (III.1.); p. co na počítači *pārakstīt ko ar datoru*; p. co na čisto *pārakstīt ko tīrārstā* **2** <lingv.> *transkribēt* (II.), *translīterēt* (II.) **3** (majetek) (co na koho) *pārakstīt* (III.1.) (*ko uz kā vārda*), *norakstīt* (III.1.) (*ko kam*) ■ **p. se** pf *pārakstīties* (III.1.)
přepych m, (-u) *greznum*s m, *greznība* f, žīt v ~u *dzīvot greznībā*; takový p. si nemůžu dovolit *tādu greznību es nevaru atļauties*
přepychovj adj (honosný) *grezn*s; (hotel, zboží) *luksusa* (G)
přeražít pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) (klacek, hůl) *pārļauzt* (-lauz, -lauza)*; (nos, kost) *saļlauzt* (-lauz, -lauza)*; jā tē ~zim! *es tevi nosītišu!* ■ **p. se** pf *pārļūzt* (-lūst, -lūza)*
přerod m, (-u, L -u) <kníž.> *atdzimšan*ā f
přerodělovānj n, (-i) *pārdalīšan*ā f
přerjst pf, (-oste, prēt. -ostl), *přerjstāt* impf, (-ūstā) **1** (růstem převyšit) *pārļaut* (-aug, -auga)* ♦ p. někomu přes hlavu *vairs netikt galā* (*ar kaut ko*) **2** (přesāhnout) *pāršņiegt* (-sniedz, -sniedzā)* **3** <kníž.> (nabýt nového charakteru) *pārļapt* (-top, -tapa)*, *pārļvērsties* (-vērsās, -vērtās)*; konflikt -ostl ve válku *konflikts pārtapa karā*
přerušenj n, (-i) **1** (ukončení) *pārtraukšan*ā f, *izbeigšan*ā f, p. diplomatických styků *diplomātisko attiecību pārtraukšana*; emelē p. tēhotenství *mākslīga grūtniecības pārtraukšana* **2** (pauza) *pārtraukums* m; p. dodávky elektrického proudu *pārtraukums elektriskās strāvas padevē*; bez p. *bez pārtraukuma*
přerušit pf, (3.sg/pl -i), *přerušovat* impf, (-uje) *pārļtraukt* (-trauc, -trauca)*; p. diplomatické styky *pārtraukt diplomātiskās attiecības*; p. ticho *pārtraukt klusumu*; p. koho v reči *pārtraukt ko*
přerařit pf, (3.sg/pl -dī, pas. -dēn/-zen) **1** (na jinou práci) *pārčelt* (-ceļ, -cēla)* (*citā darbā*) **2** (rychlost) *pāršlēgt* (-slēdz, -slēdza)*; p. na trojku *pāršlēgt trešo ātrumu*
přerēknout se pf, (-ne, prēt. -l) *pārļteikties* (-, -teicās)*, *pārļsacīties* (-sakās, -sacījās)*
přerēknutj n, (-i) *pārteikšan*ā f, *pārsacīšan*ā f
přerēzāt pf, (-žel/-zā, imp. -žl/-zej), *přerēznout* pf, (-ne, prēt. -l) **1** (nozem) *pārļgriezt* (-griež, -grieza)*; (pilou) *pāržāģēt* (II.); p. si žily *pārļgriezt* (sev) *vēnas* **2** <vulg.> (ženu) *izdrāzt* (-drāž, -drāza)*, *izdrātēt* (II.)
1 *přes* prep. (s A) **1** (mistně) *pār* (s Asg, Dpl), *pāri* (s D); jīt p. most *iet pār tiltu* (*pāri tiltam*); skočit p. plot *pārlekt pār sētu* (*pāri sētai*); nést plášť p. ruku *nest mēteli pār roku*; natāhnout si svetr p. hlavu *uzviikt svīteri pāri galvai*; nosit tašku p. rameno *nest somu uz pleca*; dostat p. prsty *dabūt pa pirkstiem*; dostat p. hubu *dabūt pa muti* (*pa puru* <vulg.>) **2** (skrz) *caur* (s Asg, Dpl) *cauri* (s D); jīt p. les *iet caur mežu* (*cauri mežam*); vlak p. Prahu *vilciens caur Prāgu* **3** (během) *pa* (s Asg, Dpl), (*překládá se* L); p. den (byvám doma) *pa dienu, dienā*, (napsat co) *pa dienu, dienas laikā*; p. noc *pa nakti, nakti*; p. poledne *pusdienlaikā*; p. léto *pa vasaru, vasarā*; p. prázdniny *pa brīvdienām, brīvdienās* **4** (vice než); je mu p. padesát *viņam ir pāri piecdesmit*; čekat p. hodinu *gaidīt ilgāk par stundu*; dlouhý p. deset metrů *garāks par desmit metriem*; přišlo p. sto lidí *atnāca vairāk nekā simts cilvēku*; pīt p.

- miru *dzert pāri mēram*; pracovat p. čas *strādāt virsstundas*
5 (navzdory) *neskatoties uz (s A)*; p. zákaz... *neskatoties uz aizliegumu...*; p. svuj vēk... *neskatoties uz vecumu...*
- přesa|dīt** pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) **1** (posadīt jīnam) *pārsēd|jīnāt (III.1.)*
2 (rostlinu) *pāršād|īt (III.1.)*
- přes|āhnout** pf. (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen) *pār|sniegt (-sniedz, -sniedza)**; p. vāsechny meze *iet par tālu*
- přesah|ovat** impf. (-uje): to ~uje mé chāpāni *tas iet pāri manas saprašanas robežām*; to ~uje mé sily *tas ir pāri maniem spēkiem*; to ~uje vāsechny meze! *tas ir par daudz!*; ⇒ **přesāhnout**
- přesaz|ovat** impf. (-uje): ⇒ **přesadīt**
- přesčas** m, (-u) *virsstundas f, pl*; pracovat (dēlat) p. *strādāt virsstundas*
- přesed|jat** impf. (-ā), **přesed|nout** pf. (-ne, prēt. -) **1** (při cestovanī)
pār|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)*; p. na autobus *pārsēsties uz autobusu*; kde mám p. ? *kur man jāpārsēžas?* **2** (jīnam)
pār|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)*, *ap|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)** *cihur*
- přesīd|līt** impf. (3.sg/pl -ī) **1** (přestēhovāt se) *pār|celties (-cejas, -cēlās)**,
pār|vākties (-vācas, -vācās)* **2** (přestēhovāt: tovaru ap.) *pār|celt (-ceļ, -cēla)**; (osobu, nārod) *nomē|līnāt (III.1.) (kur)*
- přesilla** f. (-y) *pārspek|s m, pārsvar|s m*; būt v ~e būt *pārsvarā*;
 podlehnout ~e *padoties pārspekam*
- přesilov|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport, slang> *spē|le f, (Gpl -lu) skaitliskā pārākumā*
- přeskak|ovat** impf. (-uje) **1** (co, přes co) *lēkt (lec, lēca)* pāri (kam)*;
 (pārdēlēt) *lēk|āt (II.) pāri (kam)*; p. přes švihadlo *lēkāt ar lecamauklu*; p. z jednoho na druhē *lēkāt no vienas tēmas uz citu* **2**: ⇒ **přeskočīt**
- přeskoč|īt** pf. (3.sg/pl -ī) **1** (co, přes co) *pār|lēkt (-lec, -lēca)* (pār ko, pāri kam)* **2** (tīdu, řādek, stránku) *iz|lāist (-lāiz, -lāida)** **3**: p. na jinē tēma *main|īt (III.1.) sarunas tematu* **4** (hlas) *iz|rauties (-raujas, -rāvās)* (par balsi)* **5** (jiskra) *uz|šķīlīties (-šķījas, -šķīlās)**; (ohēn na sousedni stēchu) *pār|metīties (-metas, -metās)**, *pār|sviesties (-sviežas, -sviedās)** ◆ ~īlo mu v hlavē *viņam galvā viss nav kārtībā*
- přesla|dīt** pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) *pārsald|jīnāt (III.1.)*
- přeslechn|nout** pf. (-ne, prēt. -) *nesadzird|ēt (III.2.), nedzird|ēt (III.2.)*;
 dēlat, jako by ~l, co se říká *viņš izlikās nedzirdam, ko saka* ■ **p. se** pf *pārklus|īties (III.1.)*
- přeslicle** f. (-e, Gpl -) *vērpjama|s ratiņ|š m* ◆ *vymīrīt po ~i izmirt sieviešu līnijā*
- přeslič|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot> *kos|a f*
- přesně** adv *precīzi, tieši*; (pracovat tēž) *akurāti*; p. v pēt hodin *tieši pulksten piecos*; chodīt do práce p. *nākt uz darbu (precīzi) laikā*
- přesnidav|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *otrās broka|stis f, pl, (G -stu)*
- přesnost** f. (-i) *precizitā|le f, s ~ī na jeden milimetr ar precizitāti līdz vienam milimētram*
- přesnlý** adj *precīz|s*; (člověk, práce tēž) *akurāt|s*; p. čas *pareizs laiks*;
 ~ā *mechanika smalkmehānik|a f*
- přesol|īt** pf. (3.sg/pl -ī) *pārsāl|īt (III.1.)*
- přesouvat** impf. (-ā): ⇒ **přesunout** ■ **p. se** impf **přesunout se**
- přesplat** pf. (3.sg/pl -ī, prēt. -al), **přespāv|jat** impf. (-ā) *pār|gulēt (-gul, -gulēja), pār|nakš|jot (II.)*
- přespolní** adj **1** (žāk) *no cita ciema* **2**: p. bēh kros|s *m*
- přesprīliš** adv *pārāk, pārlieku*; (jīst, pīt, mluvit ap.) *pārāk daudz, pārlieku daudz*; to je p. ! *tas ir par daudz!*
- přestān|jī** n, (-i): bez p. bez mītas, bez *pārtraukuma*; (neustāle) *nemīlīgi, nepārtraukti*
- přestjat** pf. (-ane, prēt. -al, imp. -aň) **1** (s čīm, dēlat co) *beigt (beidz, beidza)* (ko, darīt ko), iz|beigt (-beidz, -beidza)* (ko, darīt ko)*; p. s pītīm/ kouřīt at|*mest (-met, -meta)* dzeršanu/ smēķēšanu*; p. koho mīt rád *vairs ko nemīlēt*; hra ho ~ala bavit spēle *viņu vairs neieprecināja*; přestañ! *izbeidz!* **2** (o pīrodnīch jeveh) *pār|stāt (-stāj, -stāja)*, mit|ētīes (II.), rīmtīes (rimstas, rimās)**; ~alo pšēt/ snēžīt *lietus/ sniegus ir pārstājis*; vītr ~al vējš *ir mitējies (rimies)*; ~ala mē bolet *hlava man ir pārgājušas galvassāpes*
- přestjat** pf. (-o|jī, prēt. -āl, imp. -uj) (nemoc, vātku, zīmu) *pār|ciest (-cieš, -cieta)**; (soutěž) *iztu|řēt (III.2.)*
- přestvat|jat** impf. (-ā): ⇒ **přestat**
- přestav|ba** f. (-by, Gpl -eb) **1** (budovy) *pārbūvēšan|a f, pārbū|ve f, (Gpl -vju)*; p. domu na nemocnici *mājas pārbūve par slimnīcu* **2** (předělání, přeměna) *pārveidošan|a f, pārve|de f, (Gpl -žu)*;
 (reorganizace) *reorganizācij|a f*
- přestavēt|jēt** pf. (-ī, 3.pl -(ē)jī), prēt. -ēl, pas. -ēn, imp. -(ē)j) **1** (budovu)
pārbūv|ēt (II.); p. hotel na byty *pārbūvēt viesnīcu par dzīvokļiem*
- 2** (předělat) *pārveid|jot (II.), pārtais|īt (III.1.)*; (stātni aparāt, ekonomiku ap.) *pār|kār|t|jot (II.), reorganiz|ēt (II.)* **3** (přemístit: nábytek ap.) *pār|viet|jot (II.)*
- přestáv|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pārtraukum|s m*; (ve škole, v divadle) *starpbrīdis m, (G -ža)*; (v řeči) *paūze f, (Gpl -žu)*; poledni p. *pusdienas pārtraukums*; (mluvit) *bez ~ky bez pārtraukuma*;
 udēlat ~ku (v řeči) *ieturēt paūzi*; o ~ce *starpbrīdī*
- přestēhovān|jī** n, (-i) (ūřadu) *pārceļšan|a f, (zēma bydlīstē)*
pārceļšan|ās f, pārvākšan|ās f, p. do mēsta pārceļšanās uz pilsētu
- přestēhovāt** pf. (-uje) *pār|celt (-ceļ, -cēla)**; (skřīñ do kouta) *pār|viet|jot (II.)*; (nábytek autem) *iz|vest (-ved, -veda)** ■ **p. se** pf *pār|celties (-cejas, -cēlās)*, pār|vākties (-vācas, -vācās)**; p. se do mēsta *pārceļties uz pilsētu*
- 1** **přesto** konj *tomēr*, p., že *kaut gan, kaut arī*, a p., ale p. *bet tomēr*
- přestoup|īt** pf. (3.sg/pl -ī, prēt. -il, pas. -en, imp. přestup) **1** (práh)
pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)*; (hranice státu) *pār|jiet (-iet, -gāja)** **2** (na jiný dopravní prostředek) *pār|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)**; p. na autobus *pārsēsties autobusā* **3** (na jinou školu, do jiného klubu)
pār|jiet (-iet, -gāja)*; p. na jinou vīru *pāriet citā ticībā* **4** (pravidlo, zákon) *pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)*, nievēr|jot (II.)*
- přestože** konj *kaut gan, kaut arī*
- přestroj|īt** pf. (3.sg/pl -ī) *pār|ģērbt (-ģērbj, -ģērba)**; (koho za koho ko *par ko*) ■ **p. se** pf *pār|ģērbties (-ģērbjas, -ģērbās)**; (za koho *par ko*)
- přestřel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apšaudīšan|ās f, (slovní potyčka) vārdiska sadurs|me f, (Gpl -mju)*
- přestup** m, (-u, L -u) **1** (při cestovanī) *pārsēšan|ās f* **2** (do jinē školy, do jiného zaměstnání, hrāče) *pāriešan|a f, pāre|ja f*
- přestup|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) *pār|kāpum|s m*; dopravní p. *satiksmes noteikumu pār|kāpums*; dopustīt se ~ku, spāchat p. *izdarīt pār|kāpumu*; <sport> *noteikumu pār|kāpums*
- přestupnī** adj *pārsēšanās (G)*; p. lístek| stanice *pārsēšanās bijete/ stacija*
- přestupnļý** adj: p. rok *garais gads*
- přestup|ovat** impf. (-uje): ⇒ **přestoupit**
- přesun** m, (-u, L -u) (obyvatelstva, pracovnīch sil) *pār|vietošan|a f, (vojska) pār|vietošan|ās f, (na jiný termin) pārceļšan|a f, (přeskupeni) pārgrupēšan|a f, p. pravomocī (komu) pilnvaru nodošan|a f (kam)*
- přesun|out** pf. (-e, prēt. -ul), **přesun|ovat** impf. (-uje) **1** (sunutim)
pār|stumt (-stumj, -stūma)*, pārbīd|īt (III.1.); (přemístit) *pār|viet|jot (II.)*;
 p. vojsko *pār|vietot karaspēku* **2** (na později) *pār|celt (-ceļ, -cēla)**; p. dovolenou *pār|celt atvaļinājumu* ■ **p. se** pf, impf (dostat se ~ul spēku *samērs ir mainījies*
- přesvēdčēn|jī** n, (-i) *pārlicīb|a f, dojīt (dospēt) k p., že...*
pārliecināties, ka..., gūt pārliecību, ka...; mīt p. (o čēm) *būt pārliecinātam (par ko)*; s ~im, že... *pārliecībā, ka..., būdams pārliecināts, ka...*; (jednat) z p./ *proti svēmu p. saskaņā ar savu pārliecību/ pretēji savai pārliecībai*
- přesvēdčēn|jý** adj *pārlicināt|s*; (o čēm *par ko*)
- 1** **přesvēdč|īt** pf. (3.sg/pl -ī, imp. -) *pār|liecināt (III.1.)*; (koho o čēm *ko par ko*); jsem ~en, že... *es esmu pārliecināts, ka...* ■ **p. se** pf *pār|liecināties (III.1.), gūt (gūt, guva)* pārliecību*; (o čēm *par ko*); p. se o opaku *pārliecināties par pretējo*; p. se na vlastni oči *pārliecināties pašam ar savām acīm*
- přesvēdčivē** adj *pārlicinošī*
- přesvēdčivļý** adj *pārlicinoš|s*; ~ā *vētšina lielum lielais vairākums*
- přesvēdč|ovat** impf. (-uje): ⇒ **přesvēdčit** ■ **p. se** impf: ⇒ **přesvēdčovat se**; sám se ~oval, že... *viņš sevi mēģināja pārliecināt, ka...*
- přešel** pf: ⇒ **přejit**
- přesyp** m, (-u, L -u): pīsečný (pīskový) p. *kāp|a f, snēhový p. sniega sanesum|s m*
- přesypacī** adj: p. hodiny *smilšu pulkste|nis m, (G -ņa)*
- přesyp|jat** pf. (-e/-ā, imp. -(e)j), **přespāv|jat** impf. (-ā) *pār|ģērbt (-ber, -bēra)**
- přeškoll|īt** pf. (3.sg/pl -ī), **přeškoll|ovat** impf. (-uje) *pār|kvalific|ēt (II.)*;
 (koho na koho *ko par ko*) ■ **p. se** pf, impf *pār|kvalific|ēties (II.)*;
 (na koho *par ko*)
- přeškrtv|jat** impf. (-ā), **přeškrt|nout** pf. (-ne, prēt. -l) *pār|svīt|jot (II.), pār|vīkt (-velk, -vilka)* svīt|ru (kam)*
- přešlāp|nout** pf. (-ne, prēt. -l) **1** (přes čāru) *pār|kāpt (-kāpj, -kāpa)* (pār ko)* **2** (přenést váhu) *pār|mīt (-mij, -mija)* kāju, at|spīesties (-spīežas, -spīedās)* uz otras kājas*; (rozpačít) *pamī|řlāties (II.)*

přeshlap|ovat impf. (-uje) *mīŋ|āties* (II.); <těž přen.> p. na místě *mīŋāties uz vietas*

přetač|et impf. (-i, 3.pl.-ej|i): ⇒ **přetočit** ■ **p. se** impf.: ⇒ **přetočit se**

přet|áhnout pf. (-áhne, přet. -áhl, pas. -ážen) **1** (přemístil) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*, *pār|stiept* (-stiepj, -stiepa)* (uz citu vietu) **2** (překrýt) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*; p. si deku přes hlavu *pār|vilkt segu pāri galvai* **3** (zákazníky ap.) *pār|vilināt* (III.1.); p. koho na svou stranu *pār|vikst* (-velk, -vilka)* ko savā pusē **4** <expr.> (uhodit) *uz|sist* (-sīt, -sita)*, *uz|šaut* (-šauj, -šava)*; (koho čím přes co *kam ar ko pa ko*) **5** <kol.> (časově protáhnout) *ie|vilkt* (-velk, -vilka)* *garumā, pagar|ināt* (III.1.); p. dovolenou o dva dny *pagarināt atva|inājumu par divām dienām*; přednáška se ~áhla o pět minut *lekcija beidzās piecas minūtes vēlāk* **6** (hodinky) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*; (sval) *sa|stiept* (-stiepj, -stiepa)* ■ **p. se** pf (namočet se) *pār|pū|ēties* (III.2.)

přetah|ovat impf. (-uje): ⇒ **přetáhnout** ■ **p. se** impf **1** (zápasit, soutěžit) *cīn|ties* (III.1.); (o co *par ko*) **2**: ⇒ **přetáhnout**

přet|ěci, přet|ěct pf. (-ēce, přet. -ēkl) *pār|plūst* (-plūst, -plūda)*; (menší množství tekutiny) *pār|līt* (-līst, -līja)* *pāri (kam)* ♦ *čiše ~ekla pacietības mērs ir pilns*

přeté|kat pf. (-ā) *plūst* (*plūst, plūda*)* *pāri, iet* (*iet, gāja*)* *pāri*; <přen.> (být naplněn) (čím) *būt* (*ir, bija*)* *piln|am* (*ar ko*); srdce mu ~alo radosti *sirds viņam bija prieka pārpilna*

přetěž|ovat impf. (-uje): ⇒ **přetěžit**

přet|ížení n. (-i) (práci, úkoly) *pārslogotīb|a f, pārslogošana f*, (nadměrně vypětí) *pārslo|dze f*, (*Gpl -džu*); (auta, lodí) *virskrav|a f*

přet|íž|it pf. (3.sg/pl.-i, imp. přetíž|-i) (auto, loď) *pārmērīgi pie|kraut* (-krauj, -kráva)*; (úkoly, práci) *pārslogot* (II.)

přetla|k m. (-ku, Lpl -cīch) **1** <fyz., tech.> *pārspiedien|s m* <med.> *paaugstināts asinsspiedien|s m*

přetoč|it pf. (3.sg/pl.-i) **1** (otočit) *ap|griezt* (-griež, -grieza)*; (pootčit) *pa|griezt* (-griež, -grieza)*; p. hlavu do leva *pagriezt galvu pa kreisi* **2** (péro u hodinek) *pār|griezt* (-griež, -grieza)*; (kohoutek) *pārāk cieši aiz|griezt* (-griež, -grieza) **3** (kazetu) *pār|līt* (-līt, -līja)*; p. co na videokazetu *pār|rakst|īt* (III.1.) *ko videokasetē* **4** (teksturu) *pār|līt* (-līt, -līja)*; p. víno do lahvi *ie|pild|īt* (III.1.) *vīnu pudelēs* ■ **p. se** pf (na záda, na bok, na druhou stranu) *pa|griezties* (-griežas, -griežas)*, *ap|griezties* (-griežas, -griežas)*

přetrh|at impf. (-ā), **přetrh|nout** pf. (-hne, přet. -hl, pas. -žen) *pār|raut* (-rauj, -rāva)*; (list papíru) *pār|plēst* (-plēš, -plēsa)*; (spánek, myšlenky, řeč, styky) *pār|traukt* (-trauc, -trauca)* ■ **p. se** impf, pf **1** *pār|trūkt* (-trūkst, -trūka)*, *pār|plīst* (-plīst, -plīsa)* **2** <expr.> (námahou) *pār|pū|ēties* (III.2.), *pār|strād|āties* (II.); (horlivosti) *līst* (*lien, līda*)* *no ādas ārā*

přetrv|at pf. (-ā), **přetrv|vat** impf. (-ā) <obojí kníž.> *pārdzīv|ot* (II.); (zachovat se) *saglab|āties* (II.); stav ~al až do... *šis stāvoklis saglabājās līdz pat...*

přetvář|et impf. (-i, 3.pl.-ej|i): ⇒ **přetvořit**

přetvář|ka f. (-ky, D.L.-ce) *liekulīb|a f*, (předstírání) *izlikšan|ās f*

přetvař|ovat se impf. (-uje) *lieku|ot* (II.); (předstírat) *iz|likties* (-liemas, -likās)*

přetvoř|it pf. (3.sg/pl.-i) *pārveid|ot* (II.); (předělat) *pārtais|īt* (III.1.); (co v co *ko par ko*)

převád|ět impf. (-i, 3.pl.-ej|i) **1** (koho/co přes co) *vest* (*ved, veda*)* *pāri (kam)*, *pār|vest* (-ved, -veda)* (*ko pāri kam*) **2**: ⇒ **převést**

převa|ha f. (-hy, D.L.-ze) *pārākum|s m*, *pārsvar|s m*; být v početní ~ze *būt skaitliskā pārākumā*; získat ~hu (nad kým) *gūt virsroku (pār ko)*; mít ~hu *būt pārākam*, (počtem) *būt pārsvarā*

převal|it pf. (3.sg/pl.-i) **1** (přemístit valením) *pār|velt* (-vej, -vēja)* **2** (svalit) *ap|gāzt* (-gāž, -gāza)*, *no|gāzt* (-gāž, -gāza)* ■ **p. se** pf **1** (valením se přemístil) *pār|velties* (-vejas, -vēlās)* **2** (svalit se) *ap|gāzties* (-gāžas, -gāžas)*, *no|gāzties* (-gāžas, -gāžas)* **3** (obrátil se) *ap|griezties* (-griežas, -griežas)*, *ap|mesties* (-metas, -metās)*; p. se z boku na bok *ap|griezties uz otriem sāniem*

převal|ovat impf. (-uje) **1** (valit) *valst|īt* (III.1.); p. slova v ústech *valstīt vārdus pa muti*; p. co v hlavě *prāt|ot* (II.) *par ko, gudr|ot* (II.) *par ko* **2**: ⇒ **převalit** ■ **p. se** impf **1** (valit se) *valst|ties* (III.1.), *va|ļāties* (II.); p. se v posteli *valstīties pa gultu* **2**: ⇒ **převalit se** (1-2)

převař|it pf. (3.sg/pl.-i), **převař|ovat** impf. (-uje) **1** (vodu, mléko) *uzvār|īt* (III.1.) **2** (jídlo) *pārvār|īt* (III.1.)

převaz m. (-u, L.-ul-ē) **1** (převázání) *pārsiešana f*, jít na p. *iet uz pārsiešanu* **2** (obvaz) *pārsējums m*

převáz|at pf. (-že, imp. převaž) (balíček, ránu) *pār|siet* (-sien, -sēja)*; (co čím *ko ar ko*)

převaz|ovat impf. (-uje) *pār|siet* (-sien, -sēja)*; (ránu těž) *pārsait|ēt* (II.); (co čím *ko ar ko*)

převáz|et impf. (-i, 3.pl.-ej|i) **1** (přes co) *vest* (*ved, veda*)* *pāri (kam)*, *pār|vest* (-ved, -veda)* (*pāri kam*); (přes řeku těž) *celt* (*ceļ, cēla*)* *pāri (kam)*, *pār|celt* (-ceļ, -cēla)* (*pāri kam*) **2** (dopravovat: zboží, lidi) *pār|vad|āt* (II.)

převáz|it pf. (3.sg/pl.-i, imp. převaž) **1** (znovu zavázat) *pār|svērt* (-sver, -svēra)* (*no jauna*) **2** (navázat nad pinou váhu) *ie|svērt* (-sver, -svēra)* *par daudz* **3** (překonat) (koho/co, nad kým/čím) *pār|spēt* (-spēj, -spēja)* (*ko*); (převládnout) *būt* (*ir, bija*)* *pārsvarā, ņemt* (*ņem, ņēma*)* *virroku (pār ko)*; odpůrci ~ili nad stoupcenci *pretinieki ņēma virroku pār piekritējiem* ■ **p. se** pf *no|svērties* (-sveras, -svērās)* (*uz sāniem*), *no|šķiebties* (-šķiebtas, -šķiebās)*; p. dopředu *nosvērties uz priekšu*

převážně adv (hlavně) *galvenokārt*; (většinou) *lielākoties*

převážn|ý adj *dominējoš|s*; ~ā část *lielākā daļa*; ~ā většina *lielums vairums*

převaž|ovat impf. (-uje): ⇒ **převážit** ■ **p. se** impf.: ⇒ **převážit se**

převažuj|ící adj *dominējoš|s, pārsvarā esoš|s*

přev|ést pf. (-ede, přet. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **1** (koho/co přes co) *pār|vest* (-ved, -veda)* (*ko pāri kam*); p. děti přes ulici *pārvest bērnu pāri ielai*; p. koho/co přes hranice *pārvest ko pāri robežai* **2** (zaměstnanec, výrobu) *pār|celt* (-ceļ, -cēla)*; p. hovor jinam *main|īt* (III.1.) *sarunas tematu*; <mat.> (na druhou stranu rovnic) *pār|nest* (-nes, -nesa)* **3** (majetek) (na koho) *pār|rakst|īt* (III.1.) (*uz kā vārda*), *norakst|īt* (III.1.) (*kam*); (částku) *pārskait|īt* (III.1.) (*kam*); p. do něčeho vlastnictví *no|dot* (-dod, -deva)* *kāda īpašumā* **4** (proměnit: energii ap.) *pār|vērst* (-vērs, -vēra)*

přev|ězt pf. (-eze, přet. -ežl, pas. -ezen, imp. -ež) **1** *pār|vest* (-ved, -veda)*; p. koho přes co *pārvest ko pāri kam*; p. koho přes řeku *pār|celt* (-ceļ, -cēla)* *ko pār upi* (*pāri upei*); p. koho do nemocnice *pārvest ko uz slimnīcu* **2** <expr., kol.> (podvést) *pie|krāpt* (-krāpj, -krāpa)*, *piemān|īt* (III.1.)

převládaj|ící adj *dominējoš|ais, pārsvarā esoš|ais*; p. názor *valdošais uzskats*

převlád|at impf. (-ā) *domin|ēt* (II.); (mit převahu) *būt* (*ir, bija*)* *pārsvarā*; (nad kým/čím *pār ko*)

převlád|nout pf. (-ne, přet. -) <těž přen.> *gūt* (*gūst, guva*)* *pārsvaru, ņemt* (*ņem, ņēma*)* *virroku*; (nad kým/čím *pār ko*)

převl|ěci, převl|ěct pf. (-ēce, přet. -ēkl, pas. -ēcen, imp. -eč) **1** (někoho) *pār|ģērbt* (-ģērbj, -ģērba)*; (prádlo) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*, *pārmain|īt* (III.1.) **2** (něco) *pār|ģēbt* (-ģērbj, -ģērba)*, *uz|ģērbt* (-ģērbj, -ģērba)* (*ko citu*); (těž boty) *pār|vilkt* (-velk, -vilka)*, *uz|vilkt* (-velk, -vilka)* (*ko citu*); p. si košili *pār|vilkt kreklu*, *uzvilkt citu kreklu* ■ **p. se** pf *pār|ģērbties* (-ģērbjas, -ģērbās)*; p. se do čeho *pār|ģēbt* (-ģērbj, -ģērba)* *ko*, *uz|ģērbt* (-ģērbj, -ģērba)* *ko*; p. se za koho *pār|ģērbties par ko*

převle|k m. (-ku, Lpl -cīch) **1** (šaty) (*masku*) *tērp|s m*; šaškovský p. *āksta tērpis* **2** (převlékání, přestrojení) *pār|ģērbšan|ās f*; v ~ku za koho *pār|ģērbties par ko*

převl|ěkat impf. (-ā), **převl|ěknout** pf. (-ne, přet. -): ⇒ **převléct** ■ **p. se** impf, pf: ⇒ **převléct se**

přev|od m. (-u, L.-ul-ē) **1** (převedená částka) *pārskaitījums m*; (převedení peněz) *pārskaitīšana f*, (převedení nemovitosti) *pār|rakstīšana f* (*uz kā vārda*); p. peněz na běžný účet *naudas pārskaitīšana tekošajā rēķinā*; majetkovy p. na syna *īpašuma pār|rakstīšana uz dēla vārda* **2** (zaměstnací ap.) *pār|celsana f*, (kompetenci, závazků ap.) *nodošana f* **3** <tech.> *pārnesums m*, *pār|vad|s m*

převodov|ka f. (-ky, D.L.-ce, Gpl -ek) <tech.> *pārnesumkārb|a f*

převoz m. (-u, L.-u) *pārvešana f*, (zboží) *pār|vadšana f*; p. do nemocnice *pārvešana uz slimnīcu*; p. přes řeku *pār|celsana f pāri upei*

převozn|ík m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *pār|cēlāj|s m*

převrác|ený adj (obrácený) *ap|griezt|s*; (převrāzený) *apgāzt|s*; p. pořádek slov *ap|griezt vārdu kārtība* ♦ p. vzhuru nohama *ap|griezt ar kājām gaisā*

převrac|et impf. (-i, 3.pl.-ej|i) **1** (vickrát převrátit) *groz|īt* (III.1.); (každou korunu) *ap|groz|īt* (III.1.) **2**: ⇒ **převrátit** ■ **p. se** impf **1** (v posteli) *groz|ties* (III.1.) **2**: ⇒ **převrátit se**

převrat m. (-u, L.-ul-ē) <těž přen.> *apvērsum|s m*; státni p. *valsts apvērsums*

převrát|it pf. (3.sg/pl.-ti, pas. -cen, imp. převrat) **1** (obrátil) *ap|griezt* (-griež, -grieza)* (*otrādi*) ♦ p. vzhuru nohama *ap|griezt ar kājām gaisā* **2** (převrhnout: židli, vázu ap.) *ap|gāzt* (-gāž, -gāza)* **3** (přeměnit) *pār|vērst* (-vērs, -vēra)*; (skutečnost) *sagroz|īt* (III.1.); p. co v žert *pār|vērst ko par joku* ■ **p. se** pf **1** (obrátil se) *ap|griezties* (-griežas, -griežas)*; p. se na bok *ap|griezties uz sāniem* **2** (převrhnout se: loď, auto ap.) *ap|gāzties* (-gāžas, -gāžas)*

převratný adj: p. objev atklājums, kas rada apvērsumu; ~ā udalost notikums, kas nes pārmaiņas; ~ē zmēny radikālas pārmaiņas; ~ā doba pārvērtību laiks; ~ā činnost graužoša darbība; ~ē živly graužoši elementi

převychovat pf, (-á), **převychovávat** impf, (-á) pārāudzjināt (III.1.)

převyšjit pf, (3.sg/pl -i, imp. převyšš) (počet, částku, potávku) pāršniegt (-sniedz, -sniedza)*; (očekávání) pāršspēt (-spēji, -spēja)*

převyšjovat impf, (-uje) **1** (počet, hodnotu, potávku) pāršniegt (-sniedz, -sniedza)*; vysoko p. daudz (krietni) pārsniegt **2** (být lepší) pāršspēt (-spēji, -spēja)*; (koho čím ko ar ko); to ~uje všechno očekávání tas pāršpēj visas cerības **3** (o věži, kopci ap.) būt (ir, bija)* augstākjam (par ko); (o člověku) būt (ir, bija)* garākjam (par ko)

převzetí n, (-i) (majetek, peněž, ceny) saņemšanā f, (zboží) pieņemšanā f, (moci) pārņemšanā f, (násilím) sagrābšanā f

převzít pf, (-ezme, prēt. -zal, pas. -zat, imp. -ezmi) **1** (peníze, cenu) saļņemt (-ņem, -ņēma)*; (zboží) pieļņemt (-ņem, -ņēma)*; <těž přen.> p. štafetu pārļņemt štafeti (-ņem, -ņēma)* **2** (náznaky, metody, zvyky) pārļņemt (-ņem, -ņēma)*, patapļināt (III.1.); (těž slovo) aizļģūt (-ģust, -ģuva)* **3** (funkci, zodpovědnost, závazky, iniciativu, riziko) uzļņemt (-ņemas, -ņēmās)*; (moc) pārļņemt (-ņem, -ņēma)*, (násilím) saļgrābt (-grābj, -grāba)*

přezdívat impf, (-á) saukt (-sauc, -sauca)*, dēvēļēt (II.); (komu jak ko par ko)

přezdívatka f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) iesaukļa f, (často hanlivá) palamļa f

přezimovat (im)pf, (-uje) pārziemļot (II.), pārļaist (-laiž, -laida)* ziemu

přezírat impf, (-á) **1** nicļināt (III.1.) **2** <kniž.> (nevšímat si) ignorļēt (II.), neļņemt (-ņem, -ņēma)* vērā

přezíravý adj nicinošs, nicļģs

přezkoumání n, (-i) pārbaudē f, (Gpl -žu)

přezkoumat pf, (-á) pārbaudļit (III.1.)

přezkoušet pf, (-i, 3.pl -ejši) pārbaudļit (III.1.); (žaka) eksaminļēt (II.)

přezout pf, (-uje, prēt. -ul, pas. -ut), **přezouvat** impf, (-á) pārļaut (-auj/-aun, -āva)*, pārļviklt (-veik, -vilka)*; (komu co kam ko); p. si boty pārviklt kurpes ■ **p. se** pf, impf pārļviklt (-veik, -vilka)* apavus; p. se do čeho pārļaut (-auj/-aun, -āva)* ko, pārļviklt (-veik, -vilka)* ko

přezehlít pf, (3.sg/pl -i) izģludļināt (III.1.); (znova) pārģludļināt (III.1.)

přezít pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (žít děle) pārdzívot (II.), nodzívot (II.) ilgāk (par ko); (zůstat neživu) izdzívot (II.); do rána ne~ije viņš neizdzívos līdz rítam **2** (válku, krizi) pārdzívot (II.); pārļciest (-cieš, -cieta)*; (zimu) pārļaist (-laiž, -laida)*; já to ne~iji es to nepārdzivošu ■ **p. se** pf pārdzívot (II.) savu laiku, novecļot (II.)

přezítlek m, (-ku, Lpl -cich) paliekļa f

přezítli n, (-i) izdzívošānļa f, <těž přen.> boj o p. cīņa par izdzívošānu

přezívat impf, (-á): ~ā názor, že... dzivs ir uzskats, ka...; ⇒ **přezít** ■ **p. se** impf: ⇒ **přezít se**

přezvýkat pf, (-á) **1** sagremļot (II.); (sousto tež) sakošļāt (II.) **2** <přen., pej.> (fráze) atgremļot (II.)

přezvýkavěc m, (-ce) <zool.> atgremotājs m

přezvýkavovat impf, (-uje) gremļot (II.); (žvýkačku) košļāt (II.)

¹ **při** prep, (s L) **1** (místní blízkost) pie (s Gsg, Dpl); p. silnici pie šosejas; p. kraji pie malas; letět p. zemi lidot tuvu pie zemes; mám peníze p. sobě man ir līdz nauda **2** (průvodní okolnost n. způsob): zahynout p. automobilovém neštěstí iet bojā autoavārijā; čist p. lampě lasīt lampas gaismā; p. kávě kaffijas laikā; p. zánětech iekaisumu gadījumā; p. přednášce lekcijas laikā; zůstat p. starém palíkt pa vecam; p. této příležitosti izmantojot gadījumus; p. nejmenším vismaz; jsem p. vás es esmu (kopā) ar jums **3** (trvání normálního stavu): udržovat p. životě uzturēt pie dzīvības; nebyť p. vědomí nebūt pie samaņas; je p. penězích viņam ir nauda; není p. chuti síle viņam nav apetītes/ spēka **4** (účast): asistovat p. operaci asistēt operācijā; musí být p. všem viņam visur jābūt klāt

¹ **přiběh** m, (-hu, Lpl -zich) atgadījumus m, notikumus m

přiběhnout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -it, imp. -ij) atškriet (-skrien/-skrej, -skrēja)*; p. na pomoc atskriet palīgā

přibít pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) pieļsist (-sit, -sita)*, pienagļot (II.) ♦ stál jako ~itý viņš stāvēja kā pārkameņojies

přiblížit pf, (3.sg/pl -i, imp. přiblíž) **1** (co k čemu) pietuvjināt (III.1.) (ko kam); (posunout blíž) pievirzļit (III.1.) klāt (ko kam), pievirzļit (III.1.) tuvāk (ko kam) **2** (učinit podobnějším) (co čemu) tuvjināt (III.1.) (ko kam); p. literaturu životu tuvínāt literatūru dzīvei **3** (učinit bližším) (co komu) padarļit (III.1.) tuvāku (ko kam); (seznámit s něčím) iepazīstļināt (III.1.) (ko ar ko); (lídi) (koho komu) satuvjināt (III.1.)

(ko ar ko); p. lidem východní kulturu padarīt cilvēkiem tuvāku austrumu kultūru ■ **p. se** pf **1** (ke komu/čemu) tuvļoties (II.) (kam); (přijít) pieļnākt (-nāk, -nāca)* klāt (kam), pieļnākt (-nāk, -nāca)* tuvāk (kam); dluh se ~il k nebezpečné hranici parāds ir pietuvojies bīstamai robežai **2** (sblížit se) (komu) satuvļināties (III.1.) (ar ko) **3** (o čase) pieļnākt (-nāk, -nāca)* (par laiku)

přibližně adv apmēram, aptuveni

přibližný adj aptuvenš

přiblížovat impf, (-uje): ne~ujete se! nenāciet klāt!; ~ujeme se k Praze mēs tuvojamies Prāgai; ⇒ **přiblížit** ■ **p. se** impf: ⇒ **přiblížit se**

přibor m, (-u) galda piederumļi m, pl; jist ~em ēst ar nazi un dakšņu

přiborník m, (-ku, Lpl -cich) bufeļte f, (Gpl -šu), trauku skaļpis m, (G -pja)

přibrat pf, (-ere, pas. -rán, imp. -er) **1** (pracovníky) pieļņemt (-ņem, -ņēma)* (papildus); (cestující, stopaře, další vyučovací předmět) paļņemt (-ņem, -ņēma)*; p. si jldo uzļikt (-liek, -lika)* sev vēl ēdienu **2**: p. (na váze) pieļņemt (-ņemas, -ņēmās)* svarā; ~ral deset kilo viņš ir pieņēmis svarā par desmit kilogramiem

přibrzdit pf, (3.sg/pl -di, imp. -di/-d) **1** piebremzļēt (II.) **2** <přen.> (zdržet) aizturļēt (III.2.)

přibuzenský adj (vztahy) radniecības (G); být v ~ém vztahu s kým būt radniecības attiecībās ar ko

přibuzenství n, (-i) radniecība f, pokrevní p. asinsradniecība f, p. myšlenek domu radniecība

přibuzenstvo n, (-va, Gpl -ev) radļi m, pl; vzdálené p. attāli radi

přibuznost f, (-i): ⇒ **přibuzenství**

přibuzný **1** adj (jazyky, národy, povahy) radniecģgs; být p. s čím být radniecģgam kam; být p. s kým být rados ar ko **II** m, (-ého), ~ā f, (-é) radnieks m, radnieģce f, (Gpl -ču); ~i radi, radnieki; blízký vzdálený p. tuvs/attāls radnieks; p. z matčiny strany radnieks no mātes puses

přibýt pf, (-ude, prēt. -yl, imp. -ud) **1** (v počtu, v množství) nākt (nāk, nāca)* klāt, paļikt (-liek, -lika)* vairāk; ~ylo práce darba ir ķļuvís vairāk; ~ylo nezaměstnaných bezdarbnieku skaits ir audzis; ~ylo vody ūdens līmenis ir cēlis **2**: p. (na váze) pieļņemt (-ņemas, -ņēmās)* svarā

přibýtek m, (-ku, Lpl -cich) (byt) dzīvokļis m, (G -ļa); (obydli) mājokļis m, (G -ļa)

přibývajíc adj: s ~m časem/ ~mi léty laikam/ gadiem ejot; s ~m věkem paliekt vecākam

přibývat impf, (-á): ⇒ **přibýt**

přicestovat impf, (-uje) (dostavit se) ieļrasties (-rodas, -radās)*; (přijet) atļbraukt (-brauc, -brauca)*; (přiletět) atlidļot (II.); p. do Prahy ierasties Prāgā, (autem, vlakem) atbraukt uz Prāgu

přicemž adv <kol.> turklāt, pie tam

přičesjek m, (-ku, Lpl -cich) šinjonš m

přičestí n, (-i) <lingv.> divdābís m, (G -bja); činné/trpné darāmās/ ciešāmās kārtas divdābís

přičichnout pf, (-ne, prēt. -l) **1** (k čemu) pasmaržot (II.) (ko)

2 <přen., expr.> (poznat) iepazīt (-zist, -zina)*

přičinja f, (-y) iemesļs m; (původ) cēloņis m, (G -ņa); p. smrti nāves cēlonis; být ~ou čeho būt par iemeslu kam; bez ~y bez iemesla; zavdat ~u (k čemu) dot iemeslu (kam)

přičiněn n, (-i) (pile) centģbļa f, cģtģbļa f, (ušlil) pūļes f, pl, (G -ļu), pūļģļi m, pl; (pomoc) palīdzģbļa f, vlastním ~ím ar saviem spēkiem; s něčím ~ím ar kāda palīdzģbu; bez něčeho p. bez kāda palīdzģbas

přičinít se pf, (3.sg/pl -i) (o co) pieļikt (-liek, -lika)* pūles (kam, lai notiktu kas), papūļēties (III.2.) (lai notiktu kas); p. se, aby... papūļēties, lai...

přičinlivý adj cģtģģs, centģģs; (pracovít) čakģģs, strādģģs

přičinný adj cēlonģģs; ~ā souvislost cēloņsakarģbļa f, <lingv.> ~ā věta cēloņa palģgteikums

přičínovat se impf, (-uje): ⇒ **přičínit se**

přičíst pf, (-te, prēt. -etl, -(e)lla, pas. -ten, imp. -ti, -tēte) **1** (připočít) pieskaitļit (III.1.), pierēķļināt (III.1.); (co k čemu ko kam) ♦ p. na vrub někoho/ něčeho norakstít uz kāda rēķina **2** (vinu, zásluhu) piedēvēļēt (II.); (komu co kam ko)

přičít se impf, (3.sg/pl -i, imp. přič) **1** (stavět se na odpor) (čemu, proti čemu) pretļoties (II.) (kam) **2** (být v rozporu) (komu/čemu) būt (ir, bija)* pretrunā (kam), runļāt (II.) pretī (kam); to se ~i zdravému rozumu tas runā pretī veselajam saprātam **3** (být protivný) būt (ir, bija)* pretģģjam (rieģģģam); to se mi ~i man tas ir pretģģ (rieģģģ)

přičítat impf, (-á): ⇒ **přičíst**

přička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (žebříku ap.) *škrj[s]is m*, (G -ša), *škršersko[s] m* 2 (přepážka) *škršersien|a f* 3 <sport> (žebříčku) *viet|a f* (tabulka)

přičný adj *škršers-*; ~á ulice *škršersiel|a f*; p. řez *škršergriezum|s m*

přičf f, (-dě) (lodi, letadla) (*kuğa, lidmašinas*) *priekšgal|s m*

přidaný adj: daň z ~é hodnoty (DPH) *pievienotās vērtības nodoklis* (PVN)

přidat pf, (-á, pas. -án) 1 (dát navic) *pieļikt* (-liek, -lika)* (*klāt*); p. sūl cukr *pieļikt sāli| cukuru*; p. si (při jídle) *paļņemt* (-ņem, -ņēma)* *vēl*; ~ejte si, prosim! *lūdz, ņemiet vēl!*; p. do kroku *pieļikt sāli*; p. plyn *pieļdot* (-dod, -deva)* *gāzi*; p.!(na koncertě) *atkārtot!* 2 (zvýšit plat) (komu) *paaugst|ināt* (III.1.) *algu* (*kam*), *pieļikt* (-liek, -lika)* *pie algas* (*kam*); (na byt, na stravu) (komu na co) *piemaksāt* (II.) (*kam par ko*); dostāt ~āno *saņemt algas* *pielikum* 3 (v práci, v učení) *sasprindz|ināt* (III.1.) *spēkus, saļraut* (-rauj, -rāva)* <kol.> ■ **p. se** pf (ke komu/čemu) *pievien|oties* (II.) (*kam*), *piebied|oties* (II.) (*kam*); p. se k něčim minēni *pievienoties kāda uzskatam*; <přen.> p. se na něči stranu *no|stāties* (-stājas, -stājās)* *kāda pusē*

přidavāt impf, (-á) 1 (dāt navic) *likt* (*liek, lika*)* *klāt, pieļikt* (-liek, -lika)* (*klāt*); (připojovat poznámku) *pie|bilst* (-bilst, -bilda)*, *piemet|ināt* (III.1.); ⇒ **přidat** ■ **p. se** impf: ⇒ **přidat se**

přidavēk m, (-ku, Lpl -cīch) (k platu) *piemaks|a f*; p. na platu *algas pielikum|s m*, *algas paaugstinājum|s m*; ~ky na děti *bērnu pabalst|s m*; (k barvē, k lāce, koncertni) *piedev|a f*; (jīdla) *papildporcija|a f*; šovoy p. *vīju ties|a f*

přidavnýj adj: <lingv.> ~é jméno *īpašības vārds*

přiděl m, (-u, L -u) *līmit|s m*; (potravinovj) *dev|a f*

přidēlat pf, (-á) 1 (připevnit) (co k čemu) *piestipr|ināt* (III.1.) (*ko pie kā*) 2 (udēlat navic: fotografie ap.) *izgatav|ot* (II.) *papildus, uztais|īt* (III.1.) *papildus*; p. komu starostī/ práci *rad|īt* (III.1.) *kam papildus rūpes/ darbu*

přidēlenec m, (-ce) *ataše|s m*; vojenský p. *militārais atašejs*

přidēljit pf, (3.sg/pl -i), **přidēl|ovat** impf, (-uje) 1 (práci, úkol) (komu co) *uz|dot* (-dod, -deva)* (*kam ko*); (divadelni roli) *pie|šķirt* (-šķir, -šķīra)* (*kam ko*) 2 (byt, pūdu, stipendium, dotace ap.) (komu co) *pie|šķirt* (-šķir, -šķīra)* (*kam ko*); (při rozdēlovāni tēž) *iedal|īt* (III.1.) (*kam ko*); (potraviny) *iz|sniegt* (-sniedz, -sniedzā)* (*kam ko*) 3 (na pracovišti) (koho kam) *nosūt|īt* (III.1.) (*darbā*) (*ko uz kurieni*), *komand|ēt* (II.) (*ko uz kurieni*); byl ~en do laboratoře *viņu nosūtīja strādāt uz laboratoriju*

přidomjek m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (přezdívkā) *iesauk|a f* 2 (šlechtický) *pievārd|s m*

přidruženj n, (-i) (připojeni) (k čemu) *pievienošān|a f* (*kam*); (z vlasniho podnětu) *pievienošān|ās f* (*kam*); (začlenēni) *iekļaušān|a f* (*kur*)

přidruženj adj (člen, společnost, zemē) *asociēt|s*; ~á výroba *blakusražošan|a f*

přidružj pf, (3.sg/pl -i), **přidruž|ovat** impf, (-uje) (připojit) (co k čemu) *pievien|ot* (II.) (*ko kam*); (začlenit) *iekļaut* (-kļauj, -kļāva)* (*ko kur*) ■ **p. se** pf, impf (ke komu/čemu) *pievien|oties* (II.) (*kam*); (osoba tēž) *piebied|oties* (II.) (*kam*)

přidržēt pf, (3.sg/pl -i) *pietur|ēt* (III.2.) ■ **p. se** pf 1 (koho/čeho) *pietur|ēties* (II.) (*pie kā*) 2 <přen.> (zústāt při něčem) (čeho) *tur|ēties* (II.) (*pie kā*), *ievē|ot* (II.) (*ko*); p. se plānu *rik|oties* (II.) *saskaņā ar plānu*

přidržovat impf, (-uje) *tur|ēt* (III.2.), *pietur|ēt* (III.2.); p. dveře *pieturēt durvis* ■ **p. se** impf 1 (koho/čeho) *tur|ēties* (II.) (*pie kā*) 2: ⇒ **přdržet se**

přhlásj pf, (3.sg/pl -i) *pie|teikt* (-, -teica)*; (auto) *reģistr|ēt* (II.); (penize k zdanēni) *deklar|ēt* (II.); (někoho na výlet, na zkoušku) *pierakst|īt* (III.1.) ■ **p. se** pf 1 (ohlāsīt ūcast) *pie|teikties* (-, -teicās)*, *pierakst|īties* (III.1.); (podat pñhlāšku) *iel|sniegt* (-sniedz, -sniedzā)* *iesniegumu*; p. se do konkurzu *pieteikties konkursam*; p. se ke zkoušce *pierakstīties uz eksāmenu*; p. se o práci *pieteikties darbā*; p. se o slovo *lūdz, lūdzā** *vārd* 2 (do telefonu) *stād|īties* (III.1.) *priekšā, atļ|sauties* (-saucaš, -saucās)* (*pa telefonu*) 3 (ke komu/čemu) *at|zīt* (-zist, -zina)* (*ko*), *apliec|ināt* (III.1.) (*ko*), *uz|ņemties* (-ņemas, -ņēmās)* *atbildību* (*par ko*); p. se k něčim nāzōrum *atzīt kāda uzskatus*; p. se k českě nāzōrnosti *atzīt sevi sevi par čehu, apliecināt savu piederību čehu tautai*; p. se k atentātu *uzņemties atbildību par atentātu*

přhlāšjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *pieteikum|s m*, *iesniegum|s m*; podāt ~ku *iesniegt pieteikumu* 2 (formulār) *iesnieguma veidlap|a f*

přhlašjovat impf, (-uje): ⇒ **přhlāsīt** ■ **p. se** impf: ⇒ **přhlāsīt se**

přhlēdnout pf, (-ne, prēt. -nu), (-la) (k čemu) *ņemt* (*ņem, ņēma*)* *vērā* (*ko*)

přhlēdnutj n, (-i): <kniž.> s ~im (k čemu) *ņemot vērā* (*ko*)

přhlížet impf, (-i, 3.pl -ejji) 1 (k čemu) *ņemt* (*ņem, ņēma*)* *vērā* (*ko*) 2 (divāt se) (čemu) *skat|īties* (III.1.) (*ko*), *vēr|ot* (II.) (*ko*); nečinēnē p. (k čemu, čemu) *bezdarbībā noskat|īties* (III.1.) (*uz ko*)

přhlouplj adj *pamul|kīg|s*, *padumj|š*, *pastulb|s*

přhlnat pf, (-žene, imp. -žēn) (dobytek) *at|dzīt* (-dzen, -dzina)*, *pār|dzīt* (-dzen, -dzina)* ■ **p. se** pf <expr.> *at|drāzties* (-drāžas, -drāzās)*, *at|jot* (II.); (dovnit) *iel|drāzties* (-drāžas, -drāzās)*; (vitr, boufka) *sa|cēlies* (-cēlas, -cēlās)* (*par vēju, vētru*)

přhlna f, (-y) *atgadījum|s m*, *notikum|s m* ♦ pro stýčka P~u *katram gadījumam*

přhlnit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *pie|mest* (-met, -meta)* (*klāt*), *pie|sviest* (-sviez, -svieda)* (*klāt*)

přhlnit se pf, (3.sg/pl -i) *gad|īties* (III.1.), *atgad|īties* (III.1.); (stāt se) *no|tikt* (-tiek, -tika)*; co se ~ilo? *kas noticis?*

přhlnoj adj *izdevīg|s*, *piemērot|s*; p. okamžik *piemērots brīdis*

přhrádjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nodalījum|s m*; poštovni p. *pasta* (*abonēnti*) *kastī|te f*, (Gpl -šu)

přhrānicni adj *pierobežas* (G)

přhrjāt pf, (-aje, prēt. -āl, pas. -ān, imp. -aj-ēj), **přhrāv|at** impf, (-á) <sport, přen.> *piespē|ēt* (II.); (komu co) *kam ko*

přhrāv|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *piespē|le f*, (Gpl -ļu)

přcházet impf, (-i, 3.pl -ejji) 1 (jīt) *nākt* (*nāk, nāca*)*; to ne~i v ūvahu *tas nav iespējams* 2: ⇒ **přjīt**

přchod m, (-u, L -u) 1 (dostaveni se) *atnākšan|a f*, *ierašan|ās f*, p. jara *pavasara atnākšana*; p. na svēt k moci *nākšan|a f pasaule/ pie varas*; pozdnī p. *novēlota ierašanās* 2 (přstup) *piee|ja f*, (do budovy) *iee|ja f*

přchozj I adj (přchāzejici) *nāko|šs*; (přšly) *atnāku|šais*; (hovor) *ienāko|šais* II m, (-iho)f, (-i) *atnācēj|s m*, *atnācēj|a f*

přchū|t f, (-ti, pl: N.A -ti, D -tīm, L -tich, I -tēmi) *piegarš|a f*, <přen.> *nokrās|a f*

přchyst|at pf, (-á) *sagatav|ot* (II.); p. obēd *sagatavot pusdienas* ■ **p. se** pf (k čemu, na co) *sagatav|oties* (II.) (*kam*); p. se na nejhorši *sagatavoties vsjaunākajam*

přjatelnj adj *pieņemam|s*; (vyhovujici) *apmierinoš|s*; za ~ou cenu *par pieņemamu cenu*

přjēde pf: ⇒ **přjīt**

přjēde, přjēl pf: ⇒ **přjēt**

přjēme m, (-mu, L -mu) 1 (zāsilek, zbožj, pacientū) *pieņemšan|a f* 2 (potravy, tekutin) *uzņemšan|a f* 3 (signālu, rozhlasovj, televizni) *uztveršan|a f* 4 (penēžni) *ienākum|s m*; (tržby, stātni) *ieņēmum|s m*; (plat) *alg|a f*, *izpeļ|a f*, *hrubj p. bruto ienākums*; čistj p. *ienākums pirms nodokļu nomaksas*; daň z ~mu *ienākuma nodoklis*; mēsični p. *mēneša alga*

přjēmcle m, (-e), **přjēmkynē** f, (-nē, Gpl -ņi-ņi) *saņēmēj|s m*, *saņēmēj|a f*; (dopisu) *adresāt|s m*, *adresā|te f*, (Gpl -šu)

přjēmnē *patikami, jauki*; p. koho pķekvapit *patikami ko pārsteigt*; je tu p. *šeit ir jauki*; cītīt se p. *labi justies*

přjēmnj adj *patīkam|s*

přjē|t pf, (-de, prēt. -l, imp. -d) *at|braukt* (-brauc, -brauca)*; p. autem/ vlakem *atbraukt ar automašinu/ ar vilcienu*; p. na kole/ na člunu *atbraukt ar velosipēdu/ ar laivu*; p. ke komu *atbraukt pie kā*; p. pro koho/co *atbraukt paka| kam*; p. na návstēvu *atbraukt ciemos*

přjē|tj n, (-i) 1 (do organizace, do instituce) *uzņemšan|a f*; p. ke studiu *uzņemšana augstskolā* 2 (přivitāni) *sagaidīšan|a f*, *saņemšan|a f*; (nāvstēva oficiālni osoby) *pieņemšan|a f*; (u koho *pie kā*) 3 (zākona, usnesēni, nāvrtu ap.) *pieņemšan|a f*; p. ūplatkū *kukuļņemšan|a f*

přjēzd m, (-u, L -u/-ē) 1 *atbraukšan|a f*; p. vlaku *vilciena pienākšan|a f* 2 (přjēzdovā cesta) *piebrauktu|ve f*, (Gpl -vju), *pievedce||š m*

přjēzdovj adj: ~á cesta *piebraucamais ceļš*, *pievedce||š m*

přjējmāci adj *pieņemšanas* (G), *uzņemšanas* (G); p. pokoj *pieņemamā istaba*; p. hodiny *pieņemšanas laiks*; p. komise/ řizeni *uzņemšanas komisija/ kārtība*; p. zkouška *iestājeksāmen|s m*; p. den *apmeklētāju diena*; <tech.> p. stanice *uztvēřja stacija*

přjējmāc m, (-e) *uztvēřj|s m*; rozhlasovj p. *radiouztvēřj|s m*; televizni p. *televizor|s m*

přjējmānj n, (-i) 1 (novjch členu, na vysokou školu, potravy) *uzņemšan|a f*; (zākōnu, opatřeni, rozhodnuti) *pieņemšan|a f*; p. ūplatkū *kukuļņemšan|a f* 2 <cir.> *Svētais Vakarēdien|s m*; jīt k p. *pieņemt Svēto Vakarēdienu*; p. pod obojī *Svētais Vakarēdiens abos veidos* (*maize un vīns*)

přjējm|at impf, (-á): ⇒ **přjmout**

přjē|t pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jd, -jdtē) 1 *at|nākt* (-nāk, -nāca)*; (vrātīt se) *pār|nākt* (-nāk, -nāca)*; (přblīzīt se) (k čemu) *pie|nākt* (-nāk, -nāca)*

(pie kā); p. pro koho/co *atnākt pakaļ kam*; p. z práce domū *pāmākt no darba mājās*; p. na návstēvu *atnākt ciemos*; p. na večeři *atnākt vakariņās*; p. na pomoc *nākt (nāk, nāca)* palīgā*; p. k volbām *piedalīties (III.1.) vēlēšanās*; p. na svēt *nākt (nāk, nāca)* pasaulē*; p. na trh *parādīties (III.1.) tirgū*; ~šlo jaro *pienāca pavasarī*; ~šel jsem na řadu, ~šla na mē řada *pienākusi mana kārta* ♦ ~šel jako na zavalanou *viņš atnāca kā saukts 2* (dopis, noviny) *pie[n]ākt (-nāk, -nāca)* 3* (nalēzt) (na co) *at[ra]st (-rod, -rada)* (ko)*; (objevit) *at[kl]āt (-klāj, -klāja)* (ko)*; p. na stopu *no[k]ūt (-kūst, -kļuva)* uz pēdām*; ~šel na chul' *viņam iepatikās*; nemošu na to p. es *nevaru to apjēgt 4* (nabūt) (k čemu) *tikt (tiek, tika)* (pie kā), ie[lg]ūt (-gūst, -guva)* (ko)*; p. k penězūm *tikt pie naudas*; p. k mocil' k rozumu *nākt (nāk, nāca)* pie varas/ pie prāta*; p. k sobě (k vēdomi) *at[lg]ūt (-gūst, -guva)* samaņu*, <pfen.> *at[lē]gties (-jēdzas, -jēdzās)*, at[ģ]isties (-ģiedas, -ģidās)**; p. k pševēdēni *pārliecināties (III.1.), gūt (-gūst, -guva)* pārliecību*; p. k zāvēru seclimāt (III.1.) **5** (stāt) *maksjāt (II.)*; na koik to ~šlo? *cik tas maksāja? 6* (ztrīti) (o koho/co) *pazaudjēt (II.) (ko), zaudjēt (II.) (ko)*; p. o mīsto *zaudēt darbu*; p. o žīvot *zaudēt dzīvību*; p. o rozum *zaudēt prātu 7* (dostat se) *no[n]ākt (-nāk, -nāca)*, no[k]ūt (-kūst, -kļuva)**; p. do vēzeni *nonākt cietumā*; p. do pekla *nonākt ellē*; p. pod auto *pa[k]ūt (-kūst, -kļuva)* zem automašīnas*; p. do neštēsti *nonākt nelaimē*; p. do rozpakū *ap[imulst] (-mulst, -mulsā)**; p. k ūrazu *gūt (gūst, guva)* trauma*; p. do jīnēho stavu *nonākt grūniecības stāvoklī*; p. na mizinu *izputjēt (III.2.), bankrotjēt (II.)*; p. do rukou (koho) *nonākt (kā) rokās*; p. do styku (s kým/čim) *salskarties (-skaras, -skāras)* (ar ko)*; p. do mody *nākt modē*; ~šlo mi to vohd *man tas noderēja*; to mu ~jde draho *tas viņam dāgi maksās 8* (připadnout) *tikt (tiek, tika)*, dab[ūt] (II.)**; na každēho ~šlo sto eur *katram tika simts eiro, katrs dabūja simts eiro 9* (zdāt se) *likties (liekas, likās)*, šķīst (šķiet, šķīta)**; ~šlo mi to k smiču *man tas likās smieklīgi 10* (navrñnout) (s čim) *ierosināt (ko) (III.1.), likt (tiek, lika)* priekšā (ko)*; ~šel s myšlenkou, že... *viņš ierosināja, ka... 11*: p. na mysli *ie[n]ākt (-nāk, -nāca)* prātā, ie[š]auties (-šaujas, -šāvās)* prātā*; ~šel na dobrý nápad *viņam ienāca prātā laba doma*

prijādzjēt impf. (-i, 3.pl.-(ē)j): ⇒ **prijēt**

prijemenj n. (-i) *uzvārds m*

¹ **prijimout** pf. (-me, prēt. -al, pas. -at, imp. -mi, -mēte) *pie[ņ]emt (-ņem, -ņēma)**; (hosta, delegaci) *uz[ņ]emt (-ņem, -ņēma)**; p. koho do zamēstināni *pieņemt ko darbā*; p. koho za člena *uzņemt ko par biedru*; p. co dobře *uzņemt ko labi*

prijimovj adj: nižši ~ā skupina (obyvatel) *iedzīvotāji ar zemu ienākumu līmeni*

prikaz m. (-u, L -ul-e) *pavēje f. (Gpl -ju)*; (nařizeni, tēž bankovni) *rikojum[s] m*; z ~u (koho) *pēc (kā) pavēles*; dát/ splnit p. *dot/ izpildīt pavēli*

prikazāni n. (-i) <náb.> *baušlīs m. (G -šja)*; desatero božich p. *desmit baušļu*

prikāzāt pf. (-že, imp. -kaž), **prikazovjat** impf. (-ā) *pavēljēt (III.2.)*; (nařadit) *likt (tiek, lika)* 1*, aby *likt darīt ko*

priklad m. (-u, L -ul-ē) **1** *piemēris m. (vzor) paraug[s] m*; nāzornj p. *uzskatāms piemēris*; uvēst p. *minēt piemēru*; sloužit (byť) ~em *kalpot (būt) par piemēru*; brāt (vzīt) si p. z koho *ņemt piemēru no kā*; dāvat komu koho za p. *likt kam ko par paraugu*; na p., ku ~u *piemēram*; jako na p. *kā par piemēru 2* <mat.> *uzdevum[s] m*

prikladjat impf. (-ā) **1**: ⇒ **přiložit 2** (přisuzovat) *pie[š]ķirt (-šķir, -šķīra)**; p. čemu velkj/ malj význam *piešķirt kam liel/ mazu nozīmi*; nep. důležitost čemu *neuzskatjēt (III.1.) ko par svarīgu*

prikladnj adj *priekšzīmīgs*

priklānjēt impf. (-i, 3.pl.-(ē)j): ⇒ **přiklonit** ■ **p. se** impf: ⇒ **přiklonit se**

přiklon m. (-u, L -u) <knīž.> (ke komulčemu) *pievienošān[ās] f (kam), pieslēšan[ās] f (kam)*

přiklonjēt pf. (3.sg/pl -i) *pie[liek]t (-liec, -lieca)*, no[liek]t (-liec, -lieca)**; (žebřik ke zdī) *pie[slīet] (-slien/-slej, -slēja)** ■ **p. se** pf **1** *pie[liek]ties (-liecas, -liecās)*, no[liek]ties (-liecas, -liecās)**; (ke komulčemu *pie kā*) **2** <pfen.> *pievienoties (II.), pie[slīet]ies (-slienās/-slejas, -slējās)**; (k čemu/komu *kam*); p. se k nāzoru, že... *pievienoties uzskatam, ka...; p. se na něči stranu no[stāties] (-stājas, -stājās)* kāda pusē*

přiklop m. (-u, L -u) *vāk[s] m*; (u tanku) *lūkļa f*

přikop m. (-u, L -u) *grāvis m. (G -vja)*

přikořij n. (-i) *pārestībļa f*; činit komu p. *darīt kam pāri*

přikoupjēt pf. (3.sg/pl -i, imp. přikup) *pie[pirk]t (-pērk, -pirka)* (klāt)*

přikrasa f. (-y) *izpušojum[s] m, izskaistinājum[s] m*; bez ~ bez *izskaistinājumiem*

přikrājst se pf. (-ade, prēt. -ad, imp. -ad) *pie[zagties] (-zogas, -zagās)*, pielavjities (III.1.)*; (ke komulčemu *kam, pie kā*)

přikrāšlijēt pf. (3.sg/pl -i) <tēž pfen.> *izpušjēt (II.), izskaistjīnāt (III.1.)*

přikročjēt pf. (3.sg/pl -i) **1** (přistoupit) *pie[ie]t (-iet, -gāja)*, pie[n]ākt (-nāk, -nāca)**; (ke komulčemu *pie kā*) **2** (začit) (k čemu) *sākt (sāk, sāka)* (ko), ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā)*; p. k věcil' k dilu *ķerties pie lietās/ pie darba*

přikrj adj **1** (cesta, schody) *stāv[s]*; (svah tēž) *kraujš 2* (člověk, slova, odpověd) *barģ[s, as]s*; (protiklad) *kras[s]*; bjt v ~ēm rozporu s čim *būt asā pretrunā kam*

přikrjēt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj), **přikrjvat** impf. (-ā) *ap[segt] (-sedz, -sedza)**; (zakřyt) *aiz[segt] (-sedz, -sedza)**; (koho/co čim *ko ar ko*); p. hrnec poklickou *uz[likt] (-liek, -lika)* katlam vāku* ■ **p. se** pf, impf *ap[segties] (-sedzas, -sedzās)**; (čim *ar ko*)

přikrjvka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *segļa f*

přikryvnout pf. (-ne, prēt. -), **přikryvat** impf. (-uje) *piekrītoši*

(pa) *māt (-māj, -māja)* ar galvu, galvkrīst (-krīt, -krita)**; p. na souhlas *piekrītoši (pa) māt ar galvu*

přilākt impf. (-ā) *pievilināt (III.1.)*; p. pozornost *piesaistjēt (III.1.) uzmanību*

přilba, přilbja f. (-by, Gpl -(e)b) *kaskļa f, ķiverģe f. (pāncērovā) bruņucepurģe f*

přilēhat impf. (-ā) **1** (šaty, okna) *pie[gulēt] (-guļ, -gulēja)*, pie[gulēt] (-gulst, -gūla)**; (přimykāt) *pie[k]auties (-kļaujas, -kļāvās)**; (ke komulčemu *kam*) **2** (sousedit) *at[ra]sties (-rodas, -radās)* blakus, būt (ir, bija)* blakus*; (k čemu *kam*)

přilēhavj adj **1** (šaty) *pieguloš[s] 2* (odpověd, poznámka) *trāpģ[s]*

přilehlj adj *blakus*; ~ē ulice *blakus esošās ielas*; <mat.> ~ē uhly *blakus leņģi*

přilehnout pf. (-ne, prēt. -) (šaty, okna) *pie[gulēt] (-guļ, -gulēja)*, pie[gulēt] (-gulst, -gūla)**; (přimykāt) *pie[k]auties (-kļaujas, -kļāvās)**; (ke komulčemu *kam*)

přilepjt pf. (3.sg/pl -i) *pielīmēt (II.)*; (misty) *pielipjīnāt (III.1.)*; (co na co, k čemu *ko kam, pie kā*) ■ **p. se** pf *pie[lipt] (-lip, -lipa)**; (k čemu *kam, pie kā*)

přilet m. (-u, L -u) *atliđošān[ļa f. (ptākū tēž) atlaišan]ās f*

přiletjāt impf. (-ā), **přiletjēt** pf. (3.sg/pl -i), **přiletjnout** pf. (-ne, prēt. -) **1** *atliđot (II.)*; (ptāci tēž) *at[laisties] (-laizas, -laidās)**; p. letadlem *atliđot ar lidmašīnu 2* <expr.> (přiběhnout, přijet) *at[drāzties] (-drāzas, -drāzās)*, atjō[ot] (II.)*

přilezjat impf. (-ā) *liet (lej, lēja)* (klāt)*; (co do čeho *ko kam*) ♦ p. oleje do ohně *liet e[ļļu] ugunī*

přilezāt impf. (-ā), **přilēzt** impf. (-eze, prēt. -ezi, imp. -ez) **1** (hadī, hlēmjzdi, člověk po zemi) *at[li]st (-lien, -lida)*, pie[li]st (-lien, -lida)**;

(hmjz, člověk po čtyřech) *atrāp[ot] (II.), pierāp[ot] (II.)*; (ke komulčemu *pie kā*); p. po kolenou/ po čtyřech *atrāpot uz ceļiem/ četrpūs*

¹ **přiležitost f.** (-i) *izdevībļa f, izdevīgs gadījums m*; (možnost) *iespējļa f*, vhodnā p. *izdevībļa f*, pñ ~i čeho, u ~i čeho *atzīmējot ko*; pñ tē ~i *izmantjot gadījumu*; pñ nejbliži ~i *tiklīdz radīsies iespēja, tiklīdz būs iespējams*; dát (poskytnout) p. (komu k čemu) *dot iespēju (kam darīt ko)*; naskytla se p. (k čemu) *ir radusies iespēja (darīt ko)*; propāst p. *palaišt garām izdevīgu gadījumu*; chopit se ~i *izmantjot izdevīgu gadījumu 2* (pracovní) *brīva vietļa f, vakan[ce] f. (Gpl -ču)*

přiležitostně adv (když se naskytne přiležitost) *izmantjot gadījumu*; (náhodou) *gadījuma pēc*; (zřídka) *laiku pa laiku, šad un tad*

přiležitostnj adj *gadījuma (G)*; (spiertovec, kuřák ap.) *svētdienas (G)*; ~ā práce *gadījuma darbs*; ~ē razitko *jubilejas zīmogs*

¹ **přiliš** adv *pārāk, pārlieku*; p. nerozumēt (čemu) *ne řpaši labi saprast (ko)*; p. se nezajimat (o co) *řpaši neinteresēties (par ko)*; to už je p. *tas ir par daudz!*

přilišnjj adj *pārmērij[s, pārliecīg[s]*

přilijēt pf. (-ijej/eje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij/-ej) *pie[liet] (-lej, -lēja)**; (co do čeho *ko kam*) ♦ p. oleje do ohně *liet e[ļļu] ugunī*

přiliv m. (-u, L -u) **1** *paisum[s] m 2* <pfen.> (turistū, pracovníkū, peněz ap.) *pieplūdum[s] m*

přilnout pf. (-e, prēt. -ul) **1** (přimknout se) (ke komulčemu) *pie[k]auties (-kļaujas, -kļāvās)* (kam)*; (s něhou) *pie[gleisties] (-glaužas, -glaudās)* (kam)* **2** (oblībit si) (ke komulčemu) *pie[ķerties] (-ķeras, -ķērās)* (kam)*; (zamilovat si) *iemīljēt (III.2.) (ko)*

přilohja f. (-hy, D.L -ze) **1** (k časopisu, k žadosti ap.) *pielikum[s] m*;

obrāzkovā p. *ilustrēts pielikums 2* <kuch.> *piedevļa f*

přiloženj adj (doklad) *(klāt)pievienot[s]*

přiložjēt pf. (3.sg/pl -i) **1** *pie[likt] (-liek, -lika)**; (co k čemu *ko pie kā*); p. dřivu do kamen *pie[mest] (-met, -meta)* krāsnī malku* ♦ p. ruku k dřivu *pielikt roku pie darba 2* (připojit: doklad ap.) *pievien[ot] (II.)*; (co k čemu *ko kam*)

- přímáčk|nout** pf, (-ne, prét. -l) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)*; (co k čemu ko *pie* ká) ♦ p. někoho ke zdi *piespiest kādu pie sienas* ■ **p. se** pf *pie|spiesties* (-spiešas, -spiedās)*; (k čemu *pie* ká)
- příměr** m, (-u, L -u) <kníž.> *salīdzinājums* m
- příměřeně** adv *atbilstoši, attiecīgi*
- příměřenost** f, (-i) *samērība* f, *atbilstība* f
- příměřený** adj (vhodný) *piemērotš*; (odpovídající) *atbilstošš*, *attiecīgš*; p. věku *atbilstošs vecumam*
- příměří** n, (-i) *pamierš* m; uzavřít p. *noslēgt pamieru*
- příměs** f, (-i, pl: N.A -i, D -im, L -ich, I -mi) *piejaukums* m, *piemaisījums* m; čaj s ~i máty *tēja ar piparmētru piejaukumu*
- přímě|t** pf, (-je, prét. -l, imp. -j) (koho k čemu) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (ko *darīt* ko), *likt* (liek, lika)* (kam *darīt* ko); p. koho k doznání *piespiest ko atzīties*; co vás k tomu ~lo? *kas jums lika to darīt?*
- přímhouř|it** pf, (3.sg/pl -i, imp. *přímhuř(-i)*), **přímhuř|ovat** impf, (-uje): p. oči *pie|miegt* (-miedz, -miedza)* *acis* ♦ p. oko nad něčím *skatīties uz kaut ko caur pirkstiem*
- přímich|at** pf, (-à), **přímij|sit** pf, (3.sg/pl -sī, pas. -šen) *pie|ļaukt* (-jauc, -jauca)*, *piemais|īt* (III.1.); (co k čemu, do čeho ko kam)
- přím|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <těž mat.> *tais|nē* f, (Gpl -šgu)
- přím|lout|at se** impf, (-à), **přím|lout|it se** pf, (3.sg/pl -i) (za koho/co) *aizrunā|t* (II.) (par ko), *aiz|bilst* (-bilst, -bilda)* (par ko), *aiz|likt* (-liek, -lika)* *vārdū* (par ko)
- 1 přím|o** adv **1** (místně) *taisni*; jděte p. *! ejiet taisni!* **2** (bezprostředně) *tieši*; dívat se komu p. do očí *skatīties kam tieši acīs*; <mat.> p. úměrný (čemu) *tieši proporcionāls* (kam) **3** (upřimně) *atklāti, skaidri*; říct co p. *pateikt ko atklāti* **4** (zesilující) *piņīgi, gluži*; to je p. neuvěřitelně *tas ir gluži neticami*
- přím|o|čar|ý** adj **1** (rovný) *taisnš* **2** <přen.> (dotaz, odpověď) *tiešš*; (jednání) *atklātš*; (člověk) *godīgš, patiesš*
- přím|o|fsk|ý** adj (oblast, město) *piejūras* (G), *piekrastes* (G); (podnebi, vzduch) *jūras* (G)
- 1 přím|ý** adj **1** (rovný) *taisnš*; <mat.> p. uhel *taisns leņķis* **2** (bezprostřední) *tiešš*; ~à linka (telefonní) *tiešā līnija*; p. přenos (televizní, rozhlasový) *tiešra|īde* f, (Gpl -žu); ~é spojení (vlakové ap.) *tieša satiksme*; ~é volby *tiešās vēlēšanas*; ~é daně *tiešie nodokļi*; p. styk *tiešs kontakts*; p. důkaz *tiešs pierādījums*; <lingv.> ~à řeč *tiešā runa* **3** (otázka, odpověď) *tiešš, skaidriš*; (člověk, povaha) *atklātš, vairsirdīgš*
- přínáš|et** impf, (-i, 3.pl -(ej)l) **1** *nest* (-nes, -nesa)*, *at|nest* (-nes, -nesa)* **2**: ⇒ **přinést**
- přinejmenším** adv *vis|maz, mazākais*
- 1 přin|ést** pf, (-ese, prét. -esi, pas. -esen, imp. -es) **1** *at|nest* (-nes, -nesa)*; (od někud domů) *pār|nest* (-nes, -nesa)*; (k něčemu) *pie|nest* (-nes, -nesa)*; p. co s sebou *atnest ko sev līdz* ♦ *mluví*, co mu slina na jazyk *~ese viņš runā, kas ienāk prātā* **2** (strom: ovoce, úrodu) *dot* (*dod, deva*)*, *nest* (*nes, nesa*)* (*koks aug|tus*) **3** (získ, výsledky, užitek) *dot* (*dod, deva*)*; (novinky, slávu, úspěch, štěstí) *at|nest* (-nes, -nesa)*; (úlevu, utišení) *sniegt* (*sniedz, sniedza*)*; (o novinách, televizi) *ziņ|ot* (II.)
- přínos** m, (-u, L -ul -e) *ieguldījums* m; p. vědě (pro vědu) *ieguldījums zinātnē*
- přínosn|ý** adj (*liet*) *derīgš*; (obohacující) *bagātinošš*; (plodný) *auglīgš, produktīvš*
- přínuc|ovat** impf, (-uje), **přínu|tít** pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) (koho k čemu) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (ko *darīt* ko); p. koho k přiznání *piespiest ko atzīties* ■ **p. se** impf, pf (k čemu) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* *sevi* (*darīt* ko)
- 1 příp|ad** m, (-u, L -ēl -u) *gadījums* m; v nejlepším/ v nejhorším ~ě *vislabākajā/ vissliktākajā gadījumā*; v každém ~ě *katrā gadījumā*; v žádném ~ě *nekādā gadījumā*; v daném ~ě *šajā gadījumā*; v ~ě, že... *gadījumā, ja...;* pro každý p. , pro všechny ~y *katram gadījumam*; ve většině ~ů *vairumā gadījumu, lielākoties*; v ~ě nutnosti/ potřeby *nepieciešamības/ vajadzības gadījumā*; p. od ~u, od ~u k ~u *šad un tad, pa reizei*
- příp|ad|at** impf, (-à): ⇒ **připadnout**
- příp|adně** adv *eventuāli*
- příp|ad|nout** pf, (-ne, prét. -l) **1** (majetek, dědictví, podíl, úkol, povinnost) (komu/čemu, na koho) *tikt* (tiek, tika)* (*kam*), *dab|ūt* (II.)*; (v číselném poměru těž) *iz|nākt* (-nāk, -nāca)*; dědictví ~lo na syna *mantojums tika dēlam, mantojumu dabūja dēls*; na každého ~lo sto eur *katram iznāca simts eiro*; na sto sňatků ~á třicet rozvodů *uz simts laulībām ir trīsdesmit šķiršanas* **2** (na určitý den) (na co) *ie|krist* (-krit, -krita)* (*kur*); svátek ~l na sobotu *svētki iekrita sestdienā* **3** (zdat se) *likties* (liekas, likās)*, *šķīst* (šķiet, šķita)*; ~l mi známý *viņš man likās* (*šķīta*) *pazīstams*; ~lo mi, že... *man likās* (*šķīta*), *ka...* **4** (v myslí) *ie|nākt* (-nāk, -nāca)* *prātā, ie|šauties*
- (-šaujas, -šāvās)* *prātā*; ~l na myšlenku, že... *viņam ienāca* (*iešāvās*) *prātā, ka...* **5** (snih) *uz|snigt* (-sniegt, -snīga)*, *uz|krist* (-krit, -krita)*
- příp|adn|ý** adj **1** (možný) *iespējams*, *varbūtējš*, *eventuāls* **2** (vhodný) *piemērotš*
- příp|al|it** pf, (3.sg/pl -i, imp. *příp|al*) **1** (jídlo) *pie|dedz|ināt* (III.1.); <těž přen.> p. si prsty *apsvi|ināt* (III.1.) *pirkstus* **2**: p. si (kuřivo) *piesmē|ķēt* (II.); dovolte mi p. *! at|ļaujiet piesmē|ķēt!* ■ **p. se** pf (jídlo) *pie|degt* (-deg, -dega)*
- příp|al|ovat** impf, (-uje) **1**: ⇒ **připálit** **2** <expr.> (o slunci) *dedz|ināt* (III.1.), *svi|ināt* (III.1.), *cep|ināt* (III.1.) (*par sauli*) ■ **p. se** impf: ⇒ **připálit se**
- příp|až|it** pf, (3.sg/pl -i) <sport> *no|ļaišt* (-laiž, -laida)* *rokas gar sāniem*
- přípevn|it** pf, (3.sg/pl -i), **přípevn|ovat** impf, (-uje) *piestipr|ināt* (III.1.); (co k čemu, na co ko *pie* ká)
- příp|ij|et** impf, (-i, 3.pl -(ej)l): ⇒ **připít**
- příp|ináč|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) *spraud|īte* f, (Gpl -šu)
- příp|in|at** impf, (-à): ⇒ **připnout**
- příp|is|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) *piez|īme* f, (Gpl -mju), *pieb|īde* f, (Gpl -žu) (*rakstiska*); ~ky na okraji knihy *piezīmes uz grāmatas malām*
- příp|is|ovat** impf, (-uje) **1**: ⇒ **připsat** (**1-4**) **2** (přisuzovat) *pie|dēv|ēt* (II.); (přikládat) *pie|šķirt* (-šķir, -šķīra)*; p. čemu velký význam *piešķirt kam lielu nozīmi*
- příp|it** pf, (-ije, prét. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** *uz|dzert* (-dzer, -dzēra)*; p. na koho *pa|cēlt* (-ceļ, -cēla)* *glāzes par ko*; p. komu na zdraví *uzdzert uz kāda veselību*; p. si na bratrství *sa|dzert* (-dzer, -dzēra)* *tubrā|ības*; p. si s kým *saskand|ināt* (III.1.) *glāzes ar ko* **2** (k jídlu ap.) (co k čemu) *pie|dzert* (-dzer, -dzēra)* (*klāt*) (*kam* ko), *uz|dzert* (-dzer, -dzēra)* (*virsu*) (*kam* ko)
- příp|it|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) *toštš* m; pronést p. *uzsaut kostu*
- příp|lác|et** impf, (-i, 3.pl -(ej)l): ⇒ **připlatit**
- příp|lat|ek** m, (-ku, Lpl -cīch) *piemaks|a* f, (za co, na co *par* ko, *kam*)
- příp|lat|it** pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) *piemaks|āt* (II.); (komu za co, na co *kam* *par* ko)
- příp|lav|at** pf, (-e, imp. -(ej)) *atpeld|ēt* (III.2.), *piepeld|ēt* (III.2.); (ke komu/čemu *pie* ká)
- příp|lě|st** pf, (-ete, prét. -etl, pas. -eten, imp. -et)*, **příp|lě|tat** impf, (-étā) **1** (pleténim) *piead|īt* (III.1.); (co k čemu ko *kam* **2** <expr.> (vmisít) (co do čeho) *ie|pīt* (-pīn, -pīna)* (*ko kur*) ■ **p. se** pf **1** (připojit se) (ke komu/čemu, mezi koho/co) *pievien|oties* (II.) (*kam*), *piebied|oties* (II.) (*kam*); (vmisít se) *ie|jukt* (-jūk, -juka)* (*kur*); p. se do davu *ie|jukt pūli* **2** (bezděčně se octnout) *gad|īties* (III.1.), *pagad|īties* (III.1.); p. se komu do cestyl/ pod nohy *pagad|īties kam ceļā/ pa kājām*; nēkam se mi ~etla *cizī kniha man ir pieklidus sveša grāmata*
- příp|lou|t** pf, (-uje, prét. -ul, imp. -uj) *atpeld|ēt* (III.2.), *piepeld|ēt* (III.2.); (lodí, člunem) *at|braukt* (-brauc, -brauca)*, *pie|braukt* (-brauc, -brauca)* (*ar kuģi, laivu*); p. k břeheu *piepeldēt* (*piebraukt*) *pie krasta*; p. kam/ odkud *atbraukt uz kurieni/ no kurienes*
- příp|lūž|it se** pf, (3.sg/pl -i, imp. *příp|lūž*) *pie|zagāties* (-zogas, -zagās)*, *pie|lav|īties* (III.1.); (ke komu/čemu *pie* ká)
- příp|lou|vat** impf, (-à): ⇒ **připlout**
- příp|nout** pf, (-ne, prét. -jal -nul, pas. -jat -nut) (špendlíkem) *pie|spraut* (-sprauž, -sprauda)*; (pásem, přezkou) *pie|sprādz|ēt* (II.); (knoflíky) *pie|pog|āt* (II.); (vůz k vlaku) *piekab|ināt* (III.1.); (připevnit) *piestipr|ināt* (III.1.); p. si lyže *piestipr|ināt slēpes*
- příp|oč|it** pf, (-te, prét. -etl, -(e)tlā, pas. -ten), **příp|oč|it|at** impf, (-à) *pieskait|īt* (III.1.), *pie|reķ|ināt* (III.1.); (co k čemu ko *kam*)
- příp|odobn|it** pf, (3.sg/pl -i), **příp|odobn|ovat** impf, (-uje) <obojo| kniž.> (přirovnat) (koho/co komu/čemu) *pie|līdz|ināt* (III.1.) (*ko kam*); (srovnat) *salīdz|ināt* (III.1.) (*ko ar ko*) ■ **p. se** pf, impf <kníž.> *pielīdz|ināties* (III.1.), *k|ūst* (*kūst, kūlva*)* *līdz|ig|am*
- příp|ojen|í** n, (-i) (území) *pievienošan|a* f; (organizaci, k smlouvě) *pievienošan|ās* f; p. na internet *internetā pieslēgums* m
- příp|oj|istěn|í** n, (-i) *papildapdrošināšan|a* f
- příp|oj|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** *pievien|ot* (II.); (topeni, sporák, telefon ap.) *pie|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*; (vagon) *piekab|ināt* (III.1.); (co k čemu ko *kam*) **2** (doklady, přílohu) *pievien|ot* (II.), *pie|likt* (-liek, -lika)* *klāt*; (ústně) *pie|bilst* (-bilst, -bilda)*, *piemet|ināt* (III.1.); (co k čemu ko *kam*); p. svůj podpis *pievienot savu parakstu* ■ **p. se** pf *pievien|oties* (II.), *piebied|oties* (II.); (ke komu/čemu *kam*); p. se na internet *pie|slēgties* (-slēdzas, -slēdzās)* *internetam*
- příp|oj|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (plynová, vodovodní, elektrická ap.) *savienojums* m, *pieslēgums* m **2** (železniční, silniční) *atarojums* m **3** (hadicová ap.) *uzmav|a* f
- příp|oj|ovat** impf, (-uje): ⇒ **připojit** ■ **p. se** impf: ⇒ **připojit se**

pripomenout pf. (-ene, prët. -nël/-nul) **1** (upozornit) *atgādīnāt* (III.1.); (komu co kam ko); ~eñ mi to zítřa! *atgādīni man to rīt!*
2 (podobnost) *atgādīnāt* (III.1.); (komu koho/co kam ko) **3**: p. si (připamatovat si) *atcerēdēt* (III.2.); (výroči ap.) *pieminēt* (III.2.)

připomenutí n, (-i) **1** *atgādīnājums* m; za p. stoji, že... *jāatgādīna, ka...* **2** (výroči ap.) *pieminī*a f, *piemiņas brīdis* m, (G -ža)

připominat impf. (-ā): ⇒ **připomenout**

připomínka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (poznámka) *piezīme* f, (Gpl -mju), *piebilde* f, (Gpl -zu); (připomenutí) *atgādīnājums* m

připomínkový adj: ~é řízení *priekšlikumu un labojumu iesniegšan*a f

přípona f, (-y) <lingv.> *piešķēlis* m, (G -ļa), *sufikss* m

připouštět impf. (-i, 3.pl -ěji): ⇒ **připustit**

připoutat pf. (-ā), **připoutávat** impf. (-ā) **1** (přivázat) *piešiet* (-sien, -sēja)*; (řetězy) *pieķēdēt* (II.); (bezpečnostním pásem) *piesprādzēt* (II.); (lod) *pietauvot* (II.); (koho/co k čemu ko pie kā) **2** <přen.> (pozornost, zájem) *saistīt* (III.1.), *piesaistīt* (III.1.); nemoc ho ~la na lůžko *slimība viņu saistīja pie gultas* ■ **p. se** impf (v autě, v letadle) *piesprādzēties* (II.)

příprava f, (-y) **1** (něčeho, někoho) *sagatavošan*a f, (jidel též) *pagatavošan*a f, (k čemu, na co kam); p. ke zkoušce *sagatavošana eksāmenam* **2** (vlastní) *sagatavošanās* f, *gatavošanās* f, (k čemu, na co kam) **3** (krejčovská) *piederum*i m, *pl apģēbra izgatavošana*i

přípravěk m, (-ku, Lpl -cich) (chemický, lékarnický) *preparāts* m; (kosmetický) *līdzeklis* m, (G -ļa); (dezinfekční) *čisticī* p, *dezinfekcijas/ tīrāmais līdzeklis*

přípravenost f, (-i) *sagatavotība* f, *gatavība* f, (k čemu, na co kam)

přípravený adj *sagatavots*, *gatavs*; p. k čemu (na co) *gatavs kam*

přípravít pf. (3.sg/pl -i) **1** *sagatavot* (II.); (jildo též) *pagatavot* (II.); (koho/co k čemu, na co ko kam); p. koho na zkoušku *sagatavot ko eksāmenam*; <přen.> p. půdu (pro co) *sagatavot augsni* (kam) **2** (učinit) *sagādāt* (II.); p. komu radost *sagādāt kam prieku* **3** (zbovit) (koho o co) *atņemt* (-ņem, -ņēma)* (kam ko), *laupīt* (III.1.) (kam ko); p. koho o živou/ o čas *atņemt kam dzīvību/ laiku*; p. koho o rozum *laupīt kam prātu* **4** <přen.> (přivést) *ieldzīt* (-dzen, -dzina)* ■ **p. se** pf *sagatavoties* (II.); (k čemu, na co kam); p. se na nejhorší *sagatavoties visjaunākajam*

přípravný adj *sagatavošanas* (G), *sagatavošanās* (G)

přípravovat impf. (-uje) **1** *gatavot* (II.), *sagatavot* (II.); (jildo též) *pagatavot* (II.); (koho/co k čemu, na co ko kam) **2**: ⇒ **přípravit**

■ **p. se** impf *gatavoties* (II.), *sagatavoties* (II.); (k čemu, na co kam)

přípsat pf. (-íše, prët. -sal, pas. -sán, imp. -is) **1** *ierakstīt* (III.1.); (co k čemu ko kam) **2** <fin.> (částku) *ieskaitīt* (III.1.); p. částku na něčí konto *ieskaitīt summu kāda kontā*; p. k dobru *ieskaitīt kontā*, *ierakstīt* (III.1.) *kreditā*; *přípsat* k tíži *noļņemt* (-ņem, -ņēma)* *no konta*, *ierakstīt* (III.1.) *debetā* ♦ p. něčo na něčí vrub *ierakstīt kaut ko kāda rēķinā* **3** (majetek) *norakstīt* (III.1.); p. dům na syna *norakstīt māju dēlam* **4** (věnovat) *veltīt* (III.1.); p. knihu učíteli *veltīt grāmatu skolotājam*

přípusťit pf. (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -st) **1** (ke zkoušce ap.) (koho k čemu) *pieļaut* (-laiž, -laida)* (ko pie kā) ♦ p. někoho k tělu *pārāk kādam uzticēties* **2** (dovolit) *pieļaut* (-ļauj, -ļāva)*, *atļaut* (-ļauj, -ļāva)*; to nemūžu p. to *es nevaru pieļaut* **3** (uznat za možné) *pieļaut* (-ļauj, -ļāva)*, *pieļņemt* (-ņem, -ņēma)*; p. myšlenku/ možnost, že... *pieļaut domu/ iespēju, ka...*; ~stīme, že... *pieņemsim, ka...* **4** (samici) *aplecīnāt* (III.1.), *sapārņot* (II.)

příпустný adj *pieļaujams*; to není ~é *tas nav pieļaujams*

přírážka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *cenās paaugstinājums* m, *piemaks*a f; cenová p. *cenās paaugstinājums*; daňová p. *papildnodoklis* m, (G -ļa)

příroda f, (-y) *dabļa* f, ochrana ~y *dabas aizsardzība*; jet do ~y *izbraukt pie dabas*; v ~ě (brivā) *dabā*; od ~y no *dabas, no dzimšanas*

přírodní adj **1** *dabas* (G); p. katastrofa *dabas katastrofa*; p. rezervace *dabas rezervāts*; p. vědy *dabaszinātnes* f, pl, (G -ņu) **2** (ne umělý) *dabisk*s; p. hedvábi *dabiskais zīds*

přírodopis m, (-u, L -el/-u) *dabaszinātnes* f, pl, (G -ņu)

přírodopisný adj *dabaszinātņu* (G)

přírodověďa f, (-y) *dabaszinātnes* f, pl, (G -ņu)

přírodovědec m, (-ce) *dabaszinātnieks* m, *dabaszinātniece* f, (Gpl -ču)

přírodovědecký adj *dabaszinātņu* (G)

přirovnání n, (-i) *salīdzinājums* m, *salīdzināšana* f, (ke komu/čemu ar ko)

přirovnat pf. (-ā), **přirovnávat** impf. (-ā) (co ke komu/čemu) *salīdzināt* (III.1.) (ko ar ko), *pielīdzināt* (III.1.) (ko kam)

přirozené **1** adv *dabiski, dabīgi* II part (ovšem) *protams, dabiski*

přirození n, (-i) *dzimumorgāni* m, pl, *ģenitālijas* f, pl; mužské p. *dzimumlocekļis* m, (G -ļa)

přirozenost f, (-i) **1** (povaha) *dabļa* f, *rakstur*s m; lidská p. *cilvēka daba* **2** (ne umēlost, nenucenost) *dabiskums* m, *dabīgums* m

přirozený adj *dabisk*s, *dabīgs*; v ~é velikosti *dabiskā lielumā*; zemīt ~ou smrti *mirt dabiskā nāvē*

příručka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rokasgrāmat*a f

příruční adj: p. zavazadlo *rokas bagāža*; p. slovník *neliela apjoma vārdnīca*; p. kniha *rokasgrāmat*a f

přirůstek m, (-ku, Lpl -cich) *pieaugums* m; p. obyvatelstva *iedzīvotāju skaits* *pieaugums*; p. do rodiny *ģimenes pieaugums*

přirādít pf. (3.sg/pl -dí, pas. -dēn/-zen) (připojit) (koho/co ke komu/čemu) *pievienot* (II.) (ko kam); (klasifikačně) *pieskaitīt* (III.1.) (ko kam, pie kā), *ieskaitīt* (III.1.) (ko kur); p. malīre k impresionistům *pieskaitīt gleznotāju pie impresionistiem* ■ **p. se** pf (připojit se) (ke komu/čemu) *pievienoties* (II.) (kam); (zařadit se) *ielķauties* (-ķļaujas, -ķļāvās)* (kur)

přířknout pf. (-kne, prët. -kl, pas. -čēn/-knut) (přisoudit) *piešpiest* (-spriež, -sprieda)*; (přidělit) *piešķirt* (-šķir, -šķira)*; (co komu kam ko)

přísadla f, (-y) *piemaisījums* m, *piejaukums* m; (do jidla) *piedev*a f, bez konzervačních ~ *bez konservantiem*

přísaļa f, (-hy, D.L -ze) *zvērēts* m; křivā p. *nepatīess zvērēts*; p. vērnosti *uzticības zvērēts*; složit ~hu *dot zvērēstu*; porušit ~hu *lauzt zvērēstu*; vzít koho pod ~hu *likt kam zvērēt*; jsem pod ~hou *es esmu zvērējis*

přísaļat impf. (-ā) *zvērēt* (III.2.), *dot* (dod, deva)* *zvērēstu*; p. komu co *apzvērēt* (III.2.) *kam ko*; křivě p. *dot nepatīesu zvērēstu*; p. vērnosti (komu) *zvērēt uzticību* (kam); p. na svou čest/ při památce matky *zvērēt pie sava goda/ pie mātes piemiņas*

přisedicí m, (-iho)/f, (-i) **1** (u zkoušky) *komisijas locekļis* m, (G -ļa), *locekļe* f, (Gpl -ļu) **2** <práv.> *piesēdētājs* m, *piesēdētāja* f

přisednout pf. (-ne, prët. -l) **1** (sednout si) *apšēsties* (-sēzas/-sēstas, -sēdās)*; p. ke komu/čemu *apšēsties* (-sēzas/-sēstas, -sēdās)* *blakus* (kam), *piešēsties* (-sēzas/-sēstas, -sēdās)* (pie kā) **2** (do auta, do vlaku) *ielkāpt* (-kāpj, -kāpa)* (automašīnā, vilcienā)

přískočit pf. (3.sg/pl -i) **1** (skokem) *pieļēkt* (-lec, -lēca)* (klāt); (ke komu/čemu pie kā) **2** <expr.> (přiběhnout) *piešķriekt* (-skrien/-skreji, -skrēja)*; (přispěchat) *piešteigties* (-steidzas, -steidzās)*; p. na pomoc *piesteigties palīgā*

příslib m, (-u, L -u) *solījums* m

příslibit pf. (3.sg/pl -i, imp. *příslib*) *apsoļīt* (III.1.); (co komu ko kam)

příslibovat impf. (-uje) *solīt* (III.1.), *apsoļīt* (III.1.); (co komu ko kam)

příslovce n, (-e) <lingv.> *apstākļa vārd*s m, *adverb*s m

příslověčný; adj <lingv.> *apstākļa* (G); ~é určení *mīstā*/ časul/ způsobu *vietas/ laika/ veida apstākļis*

příslověčný₂ adj (známý) *vispārzināmls*, *vispārpazīstam*s

příslovní n, (-i) *sakāmvārd*s m

přísluhovač m, (-e) <pol., pej.> *rokaspuišis* m, (G -ša)

přísluhovat impf. (-uje) **1** (u stolu) (komu) *apkalpot* (II.) (ko) **2** <pej.> (podlézat) (komu) *izlapt* (-top, -tapa)* (kam), *izdabāt* (II.) (kam)

příslušenství n, (-i) (auta, kola, přístroje) *piederum*i m, pl; být s ~im *dzīvoklis ar visām ērtībām*

příslušet pf. (-i, 3.pl -eji) <kniz.> **1** (patřít) (ke komu/čemu) *piederēt* (III.2.) (pie kā) **2** (náležet) *pieņākties* (-nākas, -nācijas)*; o tom vám ne~i rozhodovat *jums tas nav jāizlemj*

příslušník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **příslušnic**e f, (-e, Gpl -) (organizace, strany) *biedr*s m, *biedr*e f; (organizace, hnutí, rodinný) *locekļis* m, (G -ļa), *locekļe* f, (Gpl -ļu); (určité profese, opozice, mladší generace) *pārstāļvis* m, (G -vja), *pārstāļve* f, (Gpl -vju); p. armády *militārperson*a f, statní p. *pīsoļnis* m, (G -ņa), *pīsoļne* f, (Gpl -ņu), (monarchie) *pavalstnieks* m, *pavalstniece* f, (Gpl -ču); cizí státní p. *ārzemnieks* m, *ārzemniece* f, (Gpl -ču); <hist.> (police) ≅ *mīļicis* m, (G -ča), *mīļice* f, (Gpl -ču); *policists* m, *policiste* f, (Gpl -stu)

příslušnost f, (-i) *piederība* f, (k čemu kam); státní p. *pīsoņība* f, (monarchie) *pavalstniecība* f

příslušný adj *attiecīgs*; (nāležīty) *pienācīgs*; přijmout ~á opatření *pieņemt attiecīgos mērus*

přísně adv *stingri*; (přikře) *bargi*; p. důvěrně *stingri slepeni*

přísnost f, (-i) *stingrība* f, (přikrost) *bardzība* f

- prišný** adj *stingr*s; (přikrý) *barg*s; p. trest *barg*s *sods*; být p. na koho *būt stingram pret ko*
- prišou**dit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen, imp. přísud*) 1 (trest) *pie|spriest* (-spriež, -sprieda)*; (titul, cenu, význam, roli) *pie|škir*t (-škir, -škirā)*; p. komu vinu *at|žīt (-zist, -zina)* ko par vainīgu* 2 (příznat) *at|žīt (-zist, -zina)**; p. komu autorství *at|žīt ko par autoru*
- prišpēch**at pf, (-ā) *at|steigties* (-steidzas, -steidzās)*, *pie|steigties* (-steidzas, -steidzās)*; p. na pomoc *atsteigties palīgā*
- prišpēn**i n, (-i) (pomoc) *palīdzība* f, (podpora) *atbalsts* m; finanční p. *finansiāls atbalsts*; za p. koho, s ~im koho *ar kāda palīdzību (atbalstu)*
- prišpēt** pf, (-ēje, 3.pl -(ē)ji, prēt. -ēl, imp. -ēj) 1 (svým působením podpořit) (k čemu) *veic|ināt* (III.1.) (ko); (účastnit se) *piedal|īties* (III.1.) (kur); p. k rozvoji (čeho) *veicināt (kā) attīstību* 2 (podpořit) (komu) *atbalst|īt* (III.1.) (ko); (pomocit) *palīdz|ēt* (III.2.) (kam); p. koho/co finančně *finasīli ko atbalstīt*; p. na pomoc (komu) *nākt (nāk, nāca)* paltgā (kam)* 3 (účastnit se) (do čeho, na co) *piedal|īties* (III.1.) (kur), *darb|oties* (II.) *līdzī* (kur); (znalostmi, dilem) *dēt (dod, deva)* ieguldījumu (kur)*; p. do diskuse *piedalīties diskusijā*
- prišpēvatel** m, (-e, Npl -ē), **prišpēvatel**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (do časopisu) *līdzstrādnieks* m, *līdzstrādnie|ce* f, (Gpl -ču); literární p. *literārais līdzstrādnieks* 2 (sponzor) *sponsor*s m, *sponsor|e* f; *labvēlis* m, (G -ja), *labvē|e* f, (Gpl -ju)
- prišpēviek** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (peněžitý) *pabalsts* m; (dobrovolný) *ziedojums* m; členský p. *biedra maks*a f, p. na bydlení/na dopravu *dzīvokļa/transporta pabalsts* 2 (podpora, vklad) (k čemu) *ieguldījums* m (kā labā), *devums* m (kā labā) 3 (projev) *īsa runja* f, (článek) *(neliels) raksts* m; p. do diskuse *uzstāšanās f diskusijā*
- prišpēvkovļ** adj: ~ā organizace *uz ziedojumiem balstīta organizācija*
- prišpiv**at impf, (-ā): ⇒ **prišpēt**
- prišit** pf, (-ede, prēt. -edl, pas. -eden, imp. -ed) 1 *vērpt* (*vērpj, vērpa*)* 2 (kočka) *murr|āt* (II.), *gur|āt* (II.)
- prištān**i n, (-i) 1 (letadla) *no|aišanās* f, *nosēšanās* f; nouzové p. *piespiesta no|aišanās* 2 (lodí) *pietauvošanās* f, *noenkurošanās* f
- prištāt**, **prištāt** pf, (-ane, prēt. -āl-al, imp. -aņ) 1 (letadlo) *no|laisties* (-laizās, -laidās)*, *no|sēsties* (-sēzas, -sēdās)* 2 (lod) *pietauv|oties* (II.), *noenkur|oties* (II.)
- prištav** m, (-u, L -ul-ē) *ostā* f; vplout do ~u *iebraukt ostā*; vyplout z ~u *izbraukt no ostas*
- prištāvaci** (plocha, dráha) *no|aišanās* (G), *nosēšanās* (G)
- prištāv**at impf, (-ā): ⇒ **prištāt**
- prištav**ba f, (-by, Gpl -eb) *piebū|ve* f, (Gpl -vju)
- prištavni** adj *ostas* (G); p. hráz *mol*s m
- prištēhovalec** m, (-ce), **prištēhovalkj**nē f, (-nē, Gpl -ņl-ni) *iece|otājs* m, *iece|otāja* f; *imigrant*s m, *imigran|te* f, (Gpl -šu)
- prištēhovat** se pf, (-uje) (do ciziny) *iece|jot* (II.), *imigr|ēt* (II.); p. se do města *pār|celties* (-ceļas, -cēlās)* *uz pilsētu*
- prištihnout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) (koho při čem) *pie|ķert* (-ķer, -ķēra)* (ko, darot ko); (piekvipt) *pār|steigt* (-steidz, -steidza)* (ko, darot ko); p. při činu *piekert noziedzuma vietā*
- prištoupeni** n, (-i) (k smlouvě, k organizaci) (k čemu) *pievienošān*ās f (kam)
- prištoupi**t pf, (3.sg/pl -i, imp. prištup) 1 (přikročit) *pie|nākt* (-nāk, -nāca)*, *pie|iet* (-iet, -gāja)*; (ke komu/čemu *pie kā*) 2 (začít) (k čemu) (uz)|sākt (-sāk, -sāka)* (ko), *ķerties* (-ķeras, -ķērās)* (*pie kā*); p. k věci *ķerties pie lietas* 3 (souhlasit) (na co, k čemu) *pie|krist* (-krit, -krita)* (kam); p. na návrh *piekrist priekšlikumam* 4 (připojit se: k paktu, k organizaci ap.) *pievien|oties* (II.) (kam) 5 (do vlaku ap.) *iel|kāpt* (-kāpj, -kāpa)*, *iel|sēties* (-sēzas/-sēstas, -sēdās)* (*vilciēnā u. tml.*)
- prištroj** m, (-e) *aparāts* m, *ier|ce* f, (Gpl -ču); měřicí p. *mēraparāts* m; fotografický p. *fotoaparāts* m; hasiči p. *ugunsdzēsmaiss aparāts*
- prištrojovļ** adj: ~ā deska (v autē, letadle) *vadības pul|ts* m, *pane|lis* m, (G -ja)
- prištřeš**i n, (-i) (útulek) *patvērum*s m; (přistřešek) *pajum|te* f, (Gpl -šu); zůstat bez p. *palikt bez pajumtes*; poskytnout komu p. *dot kam pajumti*
- prištřih**at, **prištřih**at pf, (-ā), **prištřih**hnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) (vlasy, vousy) *ap|griez*t (-griež, -grieza)*; (keife, ocas též) *ap|cirpt* (-cērp, -cirpa)* ♦ p. někomu *křídla ap|cirpt kādam spāmus*
- prištup** m, (-u, L -u) 1 (možnost přistoupit) *pie|ķūšan*a f, *pietikšan*a f, (k informacim) *pieēja* f, p. k vzdělání *iespēja* f *iegūt izglītību*; individualní p. *individuāla pieēja*; má volný p. k čemu *viņam ir brīvi pieejams kas*; nemām k tomu p. *tam es nevaru tikt klāt*
- 2 (přichod) *ieeja* f, *iek|ūšan*a f, nepovolāny p. zakāzān *nepiederošiem ieeja aizliegta* 3 (postoj) (k čemu) *attieks|me* f, (Gpl -mju) (*pret ko*), *nostāja* f (*pret ko*); p. k životu *attieksme pret dzīvi*
- prištupn**ij adj 1 (hrad, skála) *viegli sasniedzam*s, *viegli pie|ķūtam*s; (informace, pramen) *pieejam*s; p. veřejnosti *plašākai sabiedrībai pieejams* 2 (snadno podléhající) (čemu) *uzņēmīgs* (*pret ko*), *disponē|s* (uz ko); lehc p. dojmum *viegli iespaidojams* 3 (srozumitelný) *viegli saprotam*s, *viegli izprotam*s 4 (prijetelný) *pieņemam*s; cenovē p. *par pieņemamu cenu*
- prištupjov**at impf, (-uje): ⇒ **prištoupi**
- prištupovļ** adj: ~ā cesta *pievedce|ļš* m
- prištij**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *paipildgult*a f
- prišudlek** m, (-ku, Lpl -cich) <lingv.> *izteicējs* m, *predikāt*s m; holý p. *vienkāršais izteicējs*
- prišun** m, (-u, L -u) (potravín, materiālu) *piegā|de* f, (Gpl -žu), *piegādāšan*a f, (peněž) *pieplū|de* f, (Gpl -žu), *pieplūšan*a f
- prišuz**ovat impf, (-uje): ⇒ **prišoudit**
- prišvēdč**it pf, (3.sg/pl -i), **prišvēdč**ovat impf, (-uje) (čemu, na co) *pie|krist* (-krit, -krita)* (kam); (řicit totěž) *piebals|ot* (II.) (kam); (potvrdit) *apstipr|ināt* (III.1.) (ko); p. hlavou *piekrišošī (pajmāt ar galvu*; p. na otázku *atbildēt uz jautājumu apstipriņošī*
- prišvoji**t si pf, (3.sg/pl -i), **prišvoji**ovat si impf, (-uje) <bojovník.> *piesav|ināties* (III.1.)
- prišel** pf: ⇒ **prijit**
- priše**ra f, (-ry, D.L -ře) (nestvūra) *briesmo|nis* m, (G -ņa); (nahānējici strach) *biedē|lis* m, (G -ja)
- prišernē** adv <těz přen.> *briesmīgi, drausmīgi, šausmīgi*
- prišernij** adj <těz přen.> *briesmīgs, drausmīgs, šausmīgs*; mām p. hlad *es esmu briesmīgi izsalcis*; je to ~ē *tas ir briesmīgi*
- prišit** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *pie|šūt* (-šuj, -šuva)*; (co k čemu, na co ko kam)
- prišroub**ovat si pf, (-uje) *pieskrūv|ēt* (II.); (co k čemu ko kam)
- prištē** adv (do budoucna) *turpmāk, uz priekšu*; (napřistě) *nākamreiz, nākošreiz*; pokračovāni p. *turpinājums sekos*
- prištij** adj 1 (následující) *nākošais, nākamais*; p. týden *nākošā nedēļa*, (během týdne) *nākošnedēļ, nākamnedēļ*; ~iho roku *nākošgad, nākamgad*; p. středu *nākoštrešdien, nākamtrešdien*; ~iho rāna/ dne *nākošajā rītā/ dienā* 2 (budoucí) *turpmākais*; p. generace *nākamās paaudzes*
- priit** se pf, (-e, prēt. -el, imp. -i) *strīd|ēties* (III.2.); (svāīt se) *ķild|oties* (II.); (s kým o co ar ko par ko)
- priitāhnout** pf, (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen) 1 (přiblížit) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* (*klāt, tuvāk*); (co k čemu ko kam, pie kā); p. židli ke stolu *pievilkt krēslu galdam*; p. koho k sobē *pievilkt ko sev klāt* ♦ to je za vlasy ~āženē *tas ir pievilks aiz matiem* 2 (šroub) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* (*ciešāk, stingrāk*); <těz přen.> p. si opasek (řemen) *sa|vilkt* (-velk, -vilka)* *jostu* (*ciešāk*); <těz přen.> p. uzdu *sa|vilkt grožus* (*ciešāk*) 3 (zájem, pozornost) *piesaist|īt* (III.1.); (divāky též) *pievilināt* (III.1.) 4 (o vojsku) *ielrasties* (-rodas, -radās)*, *at|nākt* (-nāk, -nāca)* (*lielā skaitā*) 5 <expr.> (pīnēt) *at|stiept* (-stiepj, -stiepa)*; (osoby) *at|vilkt* (-velk, -vilka)*; p. s sebou kamarādy *atvilkt sev līdz draugus* 6 <expr.> (pīdat: v práci ap.) *sa|raut* (-rauj, -rāva)* (*piespiesties*) ■ **p. se** pf <expr.> (pījīt) *at|vilkties* (-velkas, -vilkā)*
- priitāhov**at impf, (-uje) 1 (přiblížovat) (co k čemu) *vilkt* (*velk, vilka*)* *klāt* (*ko kam*), *vilkt* (*velk, vilka*)* *tuvāk* (*ko kam*), *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* (*klāt, tuvāk*) (*ko kam*); p. koho k sobē *pievilkt ko sev klāt* ♦ p. jako magnet *pievilkt kā magnētam* 2 (šroub) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* (*ciešāk, stingrāk*); <těz přen.> p. uzdu *sa|vilkt* (-velk, -vilka)* *grožus* (*ciešāk*) 3 (upoutávat: pozornost, zájem) *saist|īt* (III.1.), *piesaist|īt* (III.1.); (vābit: divāky, zlodēje) *pievilināt* (III.1.); p. ženy/ muže *saistīt sieviešu/ vīnešu uzmanību*; mēsto ho vždy ~oval *pilsēta viņu vienmēr bija vilinājusi*
- priitakt** pf, (-ā) ((k čemu, na co) *piebals|ot* (II.) (kam), *pie|krist* (-krit, -krita)* (kam); (hlavou) *piekrišošī pajmāt* (-māj, -māja)* *ar galvu*
- priitāž**lvost f, (-i) 1 *pievilcība* f 2 <fyz.> *pievilksān*a f, *gravitācija* f, zemskā p. *zemes gravitācija*
- priitāž**lvij adj 1 *pievilcīgs* 2 <fyz.> *pievilksānas* (G), *gravitācijas* (G); ~ā sila *pievilksānas spēks*
- priitel** m, (-e, pl: N pātēļi, G -, I -i), **priitelk**jnē f, (-nē, Gpl -ņl-ni) 1 *draugs* m, *draudze|ne* f, (Gpl -ņu); dūvērný p. *sirdsdraugs* m, *sirdsdraudze|ne* f, (Gpl -ņu); p. z mlađi *jauņības draugs*; domāci p. *ģimenes draugs* 2 (přiznivec: hudby, umění ap.) *cieni|tājs* m, *cieni|tāja* f; *mī|otājs* m, *mī|otāja* f 3 (milý) *draugs* m, *draudze|ne* f, (Gpl -ņu)
- priitēž**ujici adj: <prav.> p. okolnost *vainu pastipriņošī apstākļi*

přítijsknout pf, (-skne, prét. -skl, pas. -štěn) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)*; (s něhou) *pie|glaust* (-glauz, -glauđa)*; (co k čemu, na co *ko kam*, *pie kã*); p. koho k sobě *piespiest ko sev klãt* ■ **p. se** pf *pie|spiesties* (-spiežas, -spiedãs)*; (s něhou) *pie|glausties* (-glauzas, -glauđas)*; (ke komu/čemu *ko kam*, *pie kã*)

přítizít pf, (3.sg/pl -i, imp. přitiz-i) (uškodit) (komu) *kãit|ët* (II.) (*kam*); (zhoršit stav) *padãr|it* (III.1.) (*kã*) *stãvokli sliktãku* (*grûtãku*, *ãunãku*) ■ **p. se** pf *k|ût* (*k|ust*, *k|uva*)* *sliktãk* (*grûtãk*, *ãunãk*); nemocnému se -ilo *sliimniekam ir k|vujs sliktãk*

přítlačít pf, (3.sg/pl -i) 1 (co k čemu, na co) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (*ko kam*); (co na co) *uz|spiest* (-spiež, -spieda)* (*ko kam*); p. koho k zemi *piespiest ko pie zemes* 2 <přen.> (učinit tlak) (na koho) *izdar|it* (III.1.) *spiedienu* (*uz ko*); (přinutit) (koho k čemu) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (*ko darit*) ♦ (p. někoho ke zdi *piespiest kãdu pie sienas* ■ **p. se** pf (ke komu/čemu) *pie|spiesties* (-spiežas, -spiedãs)* (*kã*)

přítlumit pf, (3.sg/pl -i) (hlas) *pieklus|inãt* (III.1.), *noklus|inãt* (III.1.); (rádio, hudbu) *palgriez*t (-griez, -grieza)* *klusãk*; (světlo) *samaz|inãt* (III.1.)

přítmjí n, (-i) *pustums|a f*, (večerní, ranní) *krës|ã f*

přítok m, (-ku, Lpl -cich) 1 (přítěkáni) *pieplūdum|s m*, *pieplūšan|a f*, p. kapitálu/ informací *kapitãla/ infomãcijas pieplūdums* 2 (řeky) *pietek|ã f*

1 přítom adv *pie tam*, *turklãt*; (současně) *reizē*, *vienlaicīgi*

přítomnost f, (-i) 1 (dnešek) *tagad|e f* 2 (účast) *klãtbūtnē* f; v ~i koho *kãda klãtbūtnē*; p. v práci *ierašan|ãs f darbã*

přítomný adj 1 (nynější) *tagadēj|ais*, *pašreizēj|ais*; v ~nē době *tagad*, *patlaban*; v ~nēm okamžiku *šãjã brīdī*; <lingv.> p. čas *tagad|e f* 2 (hosté, posluchači) *klãtesoš|s*; být ~en (čemu, na čem) *būt klãt* (*kur*); je ~en? *vai viņš ir šeit?*, *vai viņš ir ieradies?*; není ~en *viņš nav ieradies*; byl duchem ne~en *domãs viņš bija kur citur*

přítulit se pf, (3.sg/pl -i) *pie|k|auties* (-k|aujãs, -k|ãvãs)*, *pie|glausties* (-glauzãs, -glauđãs)*; (ke komu/čemu *kã*)

přítvrdit pf, (3.sg/pl -dĩ, pas. -zen) (zákony, politiku) *padãr|it* (III.1.) *stingrãku*; (opatření) *pastipr|inãt* (III.1.)

přiušnicle f, pl, (-) <med.> *cūci|ã f*

přivádět impf, (-i, 3.pl -(ě)j): ⇒ **přivést**

přival m, (-u, L -u) (vody) *strãu|me f*, (Gpl -mju); (záplava) *plūd|i m*, *pl*; (sněhu) *sadz|num|s m*, *sanesum|s m*; (cítu) *uzplūd|i m*, *pl*; (informací, turistů, uprchlíků) *pieplūdum|s m*; p. deště *lietusgãize f*, (Gpl -žu); p. slovo *vãrdu plūdi*; p. otázek *jautãjumu birum|s m*

přivázat pf, (-ãze, imp. -ãž) *pie|siet* (-sien, -sēja)*; (lod) *pietãv|ot* (II.); (koho/co k čemu *ko pie kã*)

přivázlet impf, (-i, 3.pl -(ě)j): ⇒ **přivést**

přivēs m, (-u, L -u) *autopiekãlbe f*, (Gpl -bjū); obytný p. *treiler|s m*

přivēslek m, (-ku, Lpl -cich) 1 *karek|līs m*, (G -ja), *piekariņ|s m*; (na klíčě též) *brelok|s m* 2 <med.> p. slepého střeva *aklãs zarnas piedēk|līs m*, (G -ja), *apendiks|s m*

přivěst pf, (-ede, prét. -edl, pas. -eden, imp. -ed) 1 *at|vest* (-ved, -veda)*; (až k něčemu) *pie|vest* (-ved, -veda)*; (dovnitř) *ie|vest* (-ved, -veda)*; p. koho s sebou *atvest ko sev lĩdzi* 2 (být příčinou) *no|vest* (-ved, -veda)*; p. ke krizi k vítězství *novest lĩdz krĩzi|v lĩdz uzvarai*; co vás přivedlo ke studiu jazyků? *kãpēc jūs sãkãt studēt valodãs?*; p. koho k vědomí (k sobě) *dãb|ūt* (II.)* *ko pie samãgas*; p. koho do rozpaků *sãmulš|inãt* (III.1.) *ko*; p. koho do hrobu *ie|dzĩt* (-dzen, -dzina)* *ko kapã*; p. koho do jiného stavu *uztais|it* (III.1.) *kã* *bērmu*; p. koho na svět *laist* (*laiž*, *laidã*)* *ko pasaulē*; p. na myšlenku *uzved|inãt* (III.1.) *uz domu*; p. k poznání *vest* (*ved*, *veda*)* *pie atziņas*; p. do pořádku *sakãrt|ot* (II.); p. řeč na co *no|vērst* (-vērš, -vērša)* *sarunu* *uz ko*; p. koho/co na mizinu *izput|inãt* (III.1.) *ko*; p. na stopu *uz|vest* (-ved, -veda)* *uz pēdãm*; p. do varu (vodu) *uzvãr|it* (III.1.); p. koho k rozumu *vest* (*ved*, *veda*)* *ko pie prãta*; p. koho/co k životu *atdzĩv|inãt* (III.1.) *ko*

přivětivý adj 1 (člověk, úsměv, chování, hlas) *lãipn|s*, *draudzĩg|s* 2 (dojem, krajina, počasí) *jãuk|s*, *patĩkam|s*

přivězt pf, (-eze, prét. -ezl, pas. -ezen, imp. -ez) *at|vest* (-ved, -veda)*; (odněkud domů též) *pãr|vest* (-ved, -veda)* (*braukšus*)

přivítání n, (-i) *apsveikšan|ã f*, (hostů, příchozích) *sãgemšan|ã f*, *sãgãdĩšan|ã f*; (projev na přivítanou) *apsveikum|s m*, *apsveikuma run|ã f*

přivítat pf, (-ã) *apsveikt* (-sveic, -sveica)*; (hosty, příchozí též) *sã|ņemt* (-ņem, -ņēma)*, *sãgãid|it* (III.1.); p. koho potleskem *sveikt* (*sveic*, *sveica*)* *ko ar aplausiem*; p. co s nadšením *uzņemt ko ar sãjũsmu*; p. změny *apsveikt pãrmaĩņas*

přivlastlek m, (-ku, Lpl -cich) <lingv.> *apzĩmētãj|s m*

přivlastkový adj <lingv.> *apzĩmētãja* (G); ~ã vĕta *apzĩmētãja*

palĩgiteikums

přivlastníit si pf, (3.sg/pl -i) *piesav|inãties* (III.1.); (moc) *uzurp|ēt* (II.)

přivlastňovací adj <lingv.> *piederĩbas* (G); p. zájmeno *piederĩbas vietniekvãrds*

přivlastňovat si impf, (-uje): ⇒ **přivlastnit si**

přivlĕci, přivlĕct pf, (-eĕe, prét. -ekl, pas. -eĕen, imp. -eĕ) <těž přen. expr.> (vlečením) *at|vlĩkt* (-velk, -vilka)*; (nesením) *at|stiept* (-stiepi, -stiepa)*; p. co na zádech *atstiept ko uz muguras*; p. koho na koncert *atvlĩkt ko uz koncertu*; p. s sebou kamarãdy *atvlĩkt sev lĩdzi draugus* ■ **p. se** impf <expr.> *at|vlĩkties* (-velkas, -vilkãs)*

přívod m, (-u, L -u) 1 (přívádění) *pievadĩšan|ã f*; p. vzduchu *gãisa pievadĩšana* 2 <tech.> (zařizení: vody, plynu) *cauru|le f*, (Gpl -ļu); (elektriny) *vãd|s m*

přívodit pf, (3.sg/pl -dĩ, pas. -dĕn/-zen) <kniž.> *izrais|it* (III.1.), *rad|it* (III.1.); p. spãnek *izraisĩt miegu*; p. si zranĕní *gũt* (*gũst*, *guva*)* *ievainojumu*

přívolat pf, (-ã) 1 *at|sãukt* (-sãuc, -sãuca)*; (přihlásit) *ataic|inãt* (III.1.); (policii, lékaře, hasiče ap.) *iz|sãukt* (-sãuc, -sãuca)*; (jako svĕdka) *pie|sãukt* (-sãuc, -sãuca)*, *pieaic|inãt* (III.1.); p. pomoc *pieaicinãt palĩgã*, (telefonicky) *izsãukt palĩdzĩbu*; p. výtah *izsãukt liftu* 2 (pohromu, nešťestí, smrt) *pie|sãukt* (-sãuc, -sãuca)*, *pierun|ãt* (II.); (sen, spãnek) *iz|sãukt* (-sãuc, -sãuca)*

přívolařat impf, (-ã) 1 *sãukt* (*sãuc*, *sãuca*)*; (přihlašovat) *aic|inãt* (III.1.); p. pozornost *izraisĩt* (III.1.) *uzmanĩbu* 2: ⇒ **přivolat** (2)

přivonĕt (si) pf, (-i, 3.pl -(ĕ)j): (k čemu) *paost|it* (III.1.) (*ko*); (k něčemu příjemnému též) *pasmarž|ot* (II.) (*ko*)

přívoz m, (-u, L -u/-e) *pãrce|tu|ve f*, (Gpl -vju)

přivřazenec m, (-ce), **přivřazenkylnĕ** f, (-nĕ, Gpl -ņĩ/-ni) *piekritĕj|s m*, *piekritĕj|ã f*, (podpůrce) *atbalstĩtãj|s m*, *atbalstĩtãj|ã f*

přivřít pf, (-e, prét. -el, pas. -en, imp. -i) (oči, dveře, okno) *pie|vĕrt* (-ver, -vĕra)* ■ **p. se** pf *pie|vĕrties* (-verãs, -vĕrãs)*

přivydĕlat (si) pf, (-ã), **přivydĕlavat (si)** impf, (-ã) *piepeln|ĩties* (III.1.); p. si peníze *piepeln|it* (III.1.) (*klãt*) *naudu*

přivykat impf, (-ã), **přivyknout** pf, (-ne, prét. -ĩ) 1: p. (si) (čemu/komu, na co) *pie|rast* (-rod, -rada)* (*pie kã*); (čãsteĕnĕ) *ap|rast* (-rod, -rada)* (*ar ko*); (vlastním úsilím) *pierãdĩnãties* (III.1.) (*pie kã*), *rad|inãties* (III.1.) (*pie kã*) 2 (koho/co k čemu) *pierãdĩnãt* (III.1.) (*ko pie kã*), *rad|inãt* (III.1.) (*ko pie kã*)

přizle f, (-e) *dieg|ĩ m*, *pl*; vlnĕnã p. *dzĩj|ã f*

přizemĩ n, (-i) 1 *pĩrmais stãv|s m*; bydleť v p. *dzĩvot pĩrmãjã stãvã* 2 <div.> *pãrter|s m*

přizemní adj 1 (budova) *vienstãva* (G); p. byt *dzĩvoklĩs pĩrmãjã stãvã*; p. okno *pĩrmã stãva logs*; p. mrãž *saln|ã f* 2 <expr.> (ĕlovĕk, myšlenka, zãjem, zãlĩba) *sekl|s*, *aprobež|s*

přizelĩ f, (-nĕ) *labvēlĩb|ã f*; ziskat nĕĕĩ p. *iegũt kãda labvēlĩbu*; tĕsit se ~ni koho *baudĩt kãda labvēlĩbu*; pozbytĩ nĕĕĩ p. *zãudĕt kãda labvēlĩbu*

přiznaĕnĕ adj (charakteristicky) *raksturĩgi*, *tipĩskĩ*; (význaĕnĕ) *zĩmĩgi*

přiznaĕnĩj adj (charakteristický) *raksturĩg|s*, *tipĩsk|s*; (význaĕný: motiv, název ap.) *zĩmĩg|s*; je ~ĕ, že... *zĩmĩgi*, *ka...*

přiznalik m, (-ku, Lpl -cich) *pažĩme f*, (Gpl -mju); <med.> *simptom|s m*

přiznãnĩj n, (-i) 1 *atzišan|ã f*; uĕinit p. *at|zĩties* (-zĩstas, -zĩnãs)* 2: daňovĕ p. *nodokļu deklarãcija* f

přiznãt pf, (-ã), **přiznãvat** impf, (-ã) *at|zĩt* (-zĩst, -zĩna)*; p. svou chybu *atziĩt savu kļũdu*; p. komu právo na co *atziĩt kãda tiesĩbas uz ko*; musĩm p., že... *jãatzĩst, ka...* ♦ p. barvu *atklãt savus nodomus* ■ **p. se** pf, impf (k čemu) *at|zĩties* (-zĩstas, -zĩnãs)* (*kur*); p. se k nevěřĕ/ k vraždĕ *atziĩties neuzticĩbã/ slepkavĩbã*

přiznivĕ adv *labvēlĩgi*; býť p. naklonĕn (komu/čemu) *bũt labvēlĩgi noskaņotãm* (prĕt ko)

přiznivlec m, (-ce), **přiznivkylnĕ** f, (-nĕ, Gpl -ņĩ/-ni) 1 (mecenãš) *labvēlĩs m*, (G -ja), *labvēlĩe f*, (Gpl -ju) 2 (fanoušek) *fan|s m*, *fan|e f*

přiznivý adj 1 (vlĩv, počasĩ, vit) *labvēlĩg|s*; ~ĕ podmĩnky (pro co) *labvēlĩgi apstãkĩj* (*kã*) 2 (võhodnĩ) *izdevĩg|s*; za ~ou cenu *par izdevĩgu cenu*

přizpůsobit pf, (3.sg/pl -i) (co čemu) *pielãg|ot* (II.) (*ko kam*), *piemĕr|ot* (II.) (*ko kam*) ■ **p. se** pf (komu/čemu) *pielãgoties* (II.) (*kã*), *piemĕrĩoties* (II.) (*kã*); p. se podnebí *aklimãtizĩties* (II.)

přizpůsobivý adj *kas spĕj pielãgoties* (*piemĕroties*), *kas viegli pielãgojas* (*piemĕrojas*)

přizpůsobovat impf, (-uje): ⇒ **přizpůsobit** ■ **p. se** impf: ⇒ **přizpůsobit se**

přizraĕnĩj adj <kniž.> *rĕgain|s*, *spokain|s*

přizrak m, (-ku, Lpl -cich) *rĕg|s m*, *spok|s m*

přizvat pf, (-e, imp. -i, -ĕtel/-ete) *pieaic|inãt* (III.1.), *ataic|inãt* (III.1.); p. odbornĩka *pieaicinãt speciãlistu*; p. koho na poradũ *ataicinãt ko*

- uz apspriedi*; p. koho k spolupráci *aic[īnāt (III.1.) ko sadarboties*; p. koho na pomoc *pieaicināt ko palīgā*
- přizvučn[ý]** adj <lingv.> (slabika, slovo) *uzsvērt[s]*
- přizvu[k]** m, (-ku, Lpl -cich) **1** <lingv.> (na slabice ap.) *uzsvart[s] m 2* (cizí, český, pražský ap.) *akcent[s] m*; mluvit s cizím ~kem *runāt ar akcentu*
- přizivn[ik]** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <bot., zool.> *parazīt[s] m*
- přizivn[ic]** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **přizivn[ic]** f, (-e, Gpl -) <přen., pej.> *parazīt[s] m, parazīte f, (Gpl -šu); liekē[dis] m, (G -ža), liekē[de] f, (Gpl -žu)*
- př. Kr.** zkr. (před Kristem) *p. Kr. (pirms Kristus)*
- př. n.** I. zkr. (před našim letopočtem) *p. m. ē. (pirms mūsu ēras)*
- psa** m: ⇒ **pes**
- psac[í]** adj *rakstām-*; p. potřeby *rakstāmliet[as] f, pl*; p. náčini *rakstāmpiederum[ī] m, pl*; p. stůl *rakstāmgald[s] m*; p. stroj *rakstāmmašīn[a] f*
- psan[í]** n, (-i) **1** (dopisů, článků) *rakstīšan[a] f, p. na stroji mašīnrakstīšan[a] f, papír na p. rakstāmpapīr[s] m*; nejsem na p. *es neesmu liels rakstītājs 2* (způsob zaznamenání) *rakstīb[a] f, p. vlastních jmen īpašvārdu rakstība 3* (dopis) *vēstu[le] f, (Gpl -lu)*; cenné p. *vērtspapīr[s] m 4* <šk.> (vyučovací předmět) *rakstīšan[a] f*
- psan[ý]** adj *rakstīt[s], uzrakstīt[s]*; p. jazyk *rakstu valoda* ♦ je ne-ým zákonem (pravidlem), že... *tas ir nerakstīts likums, ka...*
- psát** pf. (píše, přet. psal, pas. psán, imp. piš) **1** *rakstīt (III.1.)*; p. na stroji *rakstīt ar rakstāmmašīnu*; p. si deník *rakstīt dienasgrāmatu*; p. do novin *rakstīt avīzē*; jak se to píše? *kā to raksta?*; v novinách se píše, že... *avīzē raksta, ka...*; psal se rok 1966 *tas bija 1966.gadā* ♦ p. za něčím tečku *pielikt kaut kam punktu*; to si piš, že... *to tu iegaumē, ka...*; co není psáno, není také dáno *solīts makā nekrit*; p. do šuplíku *rakstīt sev (nepublicējot) 2*: p. si (s kým) *sarakstītīties (III.1.) (ar ko)*
- PSČ** zkr. (poštovní směrovačí číslo) *pasta indekss*
- psoudonym** m, (-u, L -u) *pseidonīm[s] m*; psát pod ~em *rakstīt ar pseidonīmu*
- psi** m: ⇒ **pes**
- psí** adj *suņa (G), suņu (G)*; p. bouda *suņubūd[ī] f*; <těž přen.> p. oči *suņa acis*; <přen.> p. život *suņa dzīve*; být ve p. *būt postā (nelaimē)* ♦ sudený jako p. čumák *auksts kā zivs*; nasadit komu p. hlavu *nopaļāt kādu, nopulgot kādu*
- pst** int *kuš!*
- ps[tr]u[h]** m, (-ha, Npl -zi, Lpl -zich) <zool.> *fore[le] f, (Gpl -lu)*
- psychiatr** m, (-ra, Npl -ri) *psihiatr[s] m, psihiatr[te] f*
- psychiatrick[ý]** adj *psihiatrisk[s]*; ~á léčebna *psihiatriskā slimnīca*
- psychiatrie** f, (-e) *psihiatrij[a] f*
- psychicky** adv *psihisk[ī]*
- psychick[ý]** adj *psihisk[s]*
- psychi[ka]** f, (-ky, D.L -ce) *psih[le] f*
- psychoanalýza** f, (-y) *psihoaanalīze f, (Gpl -žu)*
- psycholog** m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **psycholož[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *psiholog[s] m, psiholoģ[le] f*
- psychologicky** adv *psiholoģisk[ī]*
- psychologick[ý]** adj *psiholoģisk[s]*
- psychologie** f, (-e) *psiholoģij[a] f*
- psycholož[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **psycholog**
- psychopat** m, (-a, Npl -i/-ové), **psychopat[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <těž přen.> *psihopāt[s] m, psihopā[te] f, (Gpl -šu)*
- psychoterapie** f, (-e) *psihoterapij[a] f*
- psychotropní** adj *psihotrop[isk]s*
- psychóza** f, (-y) *psihozē f, (Gpl -žu)*; davová p. *masu psihoze*
- pšenic[le]** f, (-e) *kvieš[ī] m, pl*
- pšeničn[ý]** adj *kviešu (G)*; ~á mouka *kviešu milti*
- pštros** m, (-a) <zool.> *straus[s] m*
- ptactivo** n, (-a) *putn[ī] m, pl*
- ptáč[le]** n, (-ete, Npl -ata) *putnēn[s] m, putniņ[š] m*; <přen.> ranní p. *riņa putniņš (Cīrulī) cilvēks, kas agri ceļas* ♦ ranní p. dál doskáče *kurš putniņš agri ceļas, agri slauka deguntiņu*
- ptáč[ek]** m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) **1** *putni[š] m, putnēn[s] m* ♦ to je pěký p. *viņš nu gan ir savāds putns 2*: <kuch.> španelšti ~ci (španělské ~ky) *pidīti gaļas veitnīši*
- ptač[í]** adj *putna (G), putnu (G)*; p. budka *putnu būrtis*; p. klec *putnu būris*; p. zob *putnu barība*; z p. perspektivy *no putna lidojuma*
- ptá[ek]** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** *putn[s] m*; stěhovavý p. *gājputn[s] m*; zpěvavý p. *dziedātājputn[s] m*; p. ohnivák *ugunsputn[s] m*; <přen.> noční p. *naktspu[n]s m*; chov ~ků *putnkopīb[a] f 2* <vulg.> (pohlavní úd) *dzimumlocekļis m, (G -ļa)*
- ptakopis[ek]** m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) <zool.> *piļknā[bi]s m, (G -bja)*
- ptákovin[á]** f, (-y) (nesmysl) *muļķīb[as] f, pl, blēņ[as] f, pl*
- pt[át] se** impf. (-á, přet. -al, imp. -ej) **1** (koho na koho/co) *jaut[āt (II.) (kam ko), vaic[āt (II.) (kam ko)]*; (na osoby, osobní záležitosti) *apjaut[āties (II.) (kam par ko), apvaic[āties (II.) (kam par ko)]*; p. se koho na cestu *jautāt kam ceļu*; ani se ne-ej *nemaz nerunā 2* (žadat) (koho na co, po čem) *prasīt (III.1.) (kam ko)*; p. se koho na radu/ na peníze *prasīt kam padomu/ naudū*
- pubert[á]** f, (-y) *pubertāt[le] f*
- pubert[á]k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **pubert[á]č[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *pusau[dz]is m, (G -dža), pusau[dze] f, (Gpl -džu)*
- publicist[á]** m, (-y, Npl -é), **publicist[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *publicist[s] m, publiciste f, (Gpl -stu)*
- publicistick[ý]** [-ty-] adj (redakce) *publicistikas (G)*; (styl, pořad, dílo) *publicistik[s]*; (talent) *publicista (G)*; ~á činnost *darbība publicistikā*
- publicistij[ka]** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *publicistik[le] f*
- publicit[á]** f, (-y) *publicitāt[le] f, popularitāt[le] f*
- publikac[í]** f, (-e) *publikācij[a] f*, (publikování) *publicēšan[a] f*
- publikačn[í]** adj: p. činnost (vědec) *publikācijas f, pl*; zákaz p. činnosti *aizliegums publicēties*; p. možnosti *iespējas publicēties*
- publik[ovat]** (imp)pf. (-uje) *publicēt (II.)* ■ **p. se** (imp)pf *publicēties (II.)*
- publik[um]** n, (-a) *publik[le] f*
- puč[í]** m, (-e) <pol.> *puč[s] m*
- pučist[á]** m, (-y, Npl -é) *pučist[s] m, puča dalībnieks[s] m*
- pud** m, (-u, L -u) *instinkt[s] m*; mateřský p. *mātes instinkts*; p. sebezáchovy *pašsaglabāšanās instinkts*
- půd[á]** f, (-y) **1** (země, hlina) *ze[le] m f, (Gpl -mju)*; (povrchní část) *aug[sne] f, (Gpl -šņu)*; orná p. *aramze[le] m f, (Gpl -mju)*; hlinítá p. *māze[le] m f, (Gpl -mju)*; úrodná p. *auglīga zeme*; panenská p. *neskarta zeme, vecai[ne] f, (Gpl -ņu)* ♦ připravit ~u pro něco *sagatavot augsnī kaut kam*; hoří mu p. pod nohama *viņam zeme deg zem kājām*; padnout na úrodnou ~u *krist auglīgā augsnē*; ztráčet ~u pod nohama *zaudēt pamatu zem kājām 2* (území) *teritorij[a] f, ze[le] m f, (Gpl -mju)*; na neutrální ~ě *neitrālā teritorijā*; na domácí ~ě (pašu) *mājās*; na univerzitní ~ě *universitātes sienās 3* (prostor pod střešou) *bēniņ[ī] m, pl*
- puđin[ek]** m, (-ku, Lpl -cich), **puđing** m (-gu, Lpl -zich) <kuch.> *puđiņ[s] m*
- puđit** impf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) <kníž.> *muđināt (III.1.)*, *dzīt (dzen, dzina)**; byl ~zen *zvēdavostí viņu dzina ziņkārība*
- puđl** m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *pūdeļis m, (G -ļa)* ♦ v tom je jádro ~a *tur slēpjas lietas būtība*
- půdní** adj **1** *zemes (G), augšnes (G)*; p. voda *gruntsūden[s] m, (G -s)*; p. fond *zemes fonds 2* (pod střešou) *bēniņu (G)*; p. být *bēniņu dzīvoklis*
- půdorys** m, (-u, L -u/-e) *plān[s] m*; (obrys) *apveid[s] m, kontūr[le] f, p. bytu dzīvokļa plāns*
- pudov[ý]** adj *instinktīv[s]*
- puđr** m, (-u, L -u) *pūder[is] m*
- puđr[ovat]** impf. (-uje) *pūderēt (II.)* ■ **p. se** impf *pūderēties (II.)*
- puđren[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pūdernīc[le] f*
- puchýř** m, (-e) **1** *tulzn[a] f*, (většī) *čulg[a] f*, udělat si ~e *uzberzt tulznas 2* (bubiinka) *burbuļis m, (G -ļa), pūslītis m, (G -ša)*
- pūjč[ít]** pf. (3.sg/pl -i, imp. -) *aiz[dot (-dod, -deva)**; (komu co kam ko) ■ **p. si** pf *aiz[ņemties (-ņemās, -ņēmās)**; (co od koho, u koho ko no kā)
- pūjč[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *aizņēmums[s] m, aizdevums[s] m*; bezúročná p. *bezprocentu aizdevums*; vzít si ~ku *paņemt aizņēmumu*, splācēt ~ku *nomaksāt aizņēmumu* ♦ p. na oplátku *dots pret dotu, pakalpojums pret pakalpojumu*
- pūjč[ovat]** impf. (-uje): ⇒ **pūjč[ít]** ■ **p. si** impf: ⇒ **pūjč[ít si]**
- pūjčov[na]** f, (-ny, Gpl -en) *iznomāšanas punkt[s] m, nom[le] f*
- pūjde** impf: ⇒ **jīt**
- puj[ek]** m, (-ku, Lpl -cich) <sport> *ripl[a] f*
- puj[ek]** m, (-ku, Lpl -cich) (na kalhotách) *iegludināta vī[le] f, (Gpl -lu), buj[kte] f, (Gpl -šu) <kol.>*
- puj[lat]** impf. (-á) (dostávat thrliny) *plaisāt (II.)*; (led též) *sprēg[āt (II.)*; (praskat) *plīst (plīst, plīsa)**; (vydávat zvuk: větve ap.) *krakšķ[ēt (III.2.)*, *brakšķ[ēt (III.2.)*; <přen.> p. vztekiem *plīst no dusmām*; <přen.> srdce ~á *steskem sirds lūst no skumjām*
- puj[lin]a** f, (-y) *plais[a] f*, (šlērbina) *spraug[a] f*
- puj[nout]** pf. (-ne, přet. -i) *ieplaisāt (II.)*, *saplaisāt (II.)*; (led též) *saprēg[āt (II.)*; (prasknout) *sajplīst (-plīst, -plīsa)**, *pārplīst (-plīst, -plīsa)**; <přen.> p. smichy *pārplīst (-plīst, -plīsa)* no smieklīem*; <přen.> p. vzteky *pār[sprāgt (-sprāgst, -sprāga)* no dusmām*
- pūl** (neskl.) *puļse f, (Gpl -šu), pus-*; p. chleba *puse maizes*; p. hodiny *pusstund[a] f*, (bude to trvat) *pusstundu*; p. roku *pusgad[s] m*, (bude

to trvať *pusi gada, pusgadu*; p. litru *puslitrš m*; p. metru *pusmetrš m*; p. miliónu *pusmiljonš m*; na p. žerdi *pusmastā*; <těž přen.> na p. cestě *pusceļā*; pracovat na p. úvazku *strādāt uz pusslodzi*; jedna a p. *pusotrš*; dvě a p. *divarpus (neskl.)*; je p. druhé *pulkstenis ir pusdivi*; o p. třetí (*pulksten*) *pustrijos*
 ♦ poslouchat na p. ucha *klausīties ar vienu ausi*
pūldruhý num *pusotrš*
pūldēnni adj *pusdienas (G)*, uz *pusi dienas, par pusi dienas*; p. výdělek *pusdienas izpeļņa, izpeļņa par pusi dienas*; p. přestávka *pārtraukums uz pusi dienas*
pūļe f, (-e) **1** (*pūka*) *puļse f, (Gpl -šu), pus-*; rozkrojit co na dvě stejné p. *pārgriezt ko divās līdzīgās daļās*; <těž přen.> na -i cesty *pusceļā*; <sport> první p. zápasu *pirmais spēles puslaiks*; <sport> p. hřiště *laukuma puse 2* (prostředek) *vidus m*; v -i věty *teikuma vidū*; do p. prosince *līdz decembra vidum*; v -i 50. let 50. *gadu vidū*; rozkrojit v -i *pārgriezt vidū uz pusēm*
pullec m, (-ce) <zool.> *kurkuļēnš m, vardulēnš m*
pūlhodinja f, (-y) *pusstunda f*; každou -u *ik pēc pusstundas*
pūlhodinový adj *pusstundas (G)*, *pus stundu ilgš*; -ā přestávka *pusstundas pārtraukums*
pūļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *puļse f, (Gpl -šu)*; druhá p. roku *gada otrā puse*; první p. století *gadsimta pirmā puse 2* <kol.> (hýždě) *sēžamvietā f 3* (prostředek) *vidus m*; v -ce dubna *aprīļa vidū*
pūlkrujh m, (-hu, Lpl -zich) *pusaplīs m, (G -ļa), puslokš m*; stát v -hu (kolem čeho) *stāvēt puslokā (ap ko, apkārt kam)*
pūlmēsis m, (-e) *pusmēnesš m, (G -s)*
pūllitr m, (-u) (těž nádoba) *puslitrš m*; p. mléka *puslitrš piena*
pūlmetrový adj *pusmetrīgš*; má -ou šifku/ výšku/ délku/ tloušťku *ir pusmetru plats/ augsts/ garš/ biezs*; v -e vzdálenosti/ výšce *pusmetra attālumā/ augstumā*
pūlmilioni adj; p. částka *pusmiljonu kronu (eiro ap.) liela summa*; p. město *pilsēta ar pusmiljonu iedzīvotāju*
pūlnoc m, (-i) **1** *pusnaktš f*; o -i *pusnaktī*; dvě hodiny po -i *divos naktī 2* <zast.> *ziemeļi m, pl*
pūlročni adj **1** (trvající půl roku) *pusgada (G), pusgadu ilgš*; p. kurz *pusgadu ilgi kursi 2* (půl roku starý) *pusgadu vecš*; p. dítě *pusgadu vecs bērns*
pūlrojks m, (-ku, L -ce) *pusgadš m*; v prvním -ce *pirmajā pusgadā*
puls m, (-u, L -u) *pulsš m*; zrychlený/ zpomalený p. *paātrināts/ palēnināts pulss*; nahmatat p. *sataustīt pulsu*; změřit p. *izmērīt pulsu*
pult m, (-u, L -ē/-u) **1** (v obchodě) *leļte f, (Gpl -šu)*; barový p. *bāra lete 2*; psací p. *rakstāmpultš m*; p. na noty *nošu pultš m 3* (ovládací) (*vadības*) *pultš m*
pūlstoletj n, (-i) *pusgadsimtš m*
pūlstoletj adj *pusgadsimtu ilgš*; -ā tradice *pusgadsimtu ilga tradīcija*
pumja f, (-y) <voj.> *bumbja f*, vodíková p. *ūdeņraža bumba*; atomová (jadernā) p. *atombumbja f*; zápalná p. *degbumbja f*; časovaná p. *bumba ar laika degli*
pumja f, (-y) <zool.> *pumja f*
pumovj adj (útok, výbuch) *bumbas (G)*
pumpja f, (-y) *sūkšnis m, (G -ņa), pumšpis m, (G -pja) <kol.>*; benzínová p. *benzīntankš m*
pumpjovat impf, (-uje) *sūknjēt (II.), pumpjēt (II.) <kol.>*; <expr.> p. peníze do čeho *ieguldīt (III.1.) naudu kur*; <expr.> p. peníze od koho *pumpēt naudu no kā*
punc m, (-u/-e, L -u/-i, Npl -i/-e) *proļve f, (Gpl -vju), rauļdze f, (Gpl -džu)*
punč m, (-e) *punšš m*
punčočha f, (-ch, D.L -še) *zeļe f*, dámské -chy *sieviešu zeķes*
punčocháčle m, pl, (-ú) <kol.> *zeķbikšses f, pl, (G -šu)*
punčochovj adj *zeķu (G)*; -é kalhōty *zeķbikšses f, pl, (G -šu)*
punjk m, (-ka, Npl -kové, Lpl -cich) (přivřezenc hnutí) *pankš m*
punk m, (-u) <hud.> *pankrokš m*
puntičkār m, (-e), **puntičkārjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pedantš m, pedantē f, (Gpl -šu)*
puntj(ē)kovanj adj *punktainš*
puntj m, (-ku, Lpl -cich) *punktjš m* ♦ do posledního -ku *pilnībā*
pupečni adj *nabas (G)*; <anat., přen.> p. šňūra *nabas saite*
pupjek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *nabja f* ♦ p. světa *pasaules naba 2* <kol.> (břicho) *vēderš m*
pupen m, (-u, L -u), **pupenec** m, (-ce) **1** (rostliny) *pumpurš m 2* (na kůži) *pūtjē f, (Gpl -šu), pumpja f*
puritān m, (-a), **puritānjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <těž přen.> *puritānis m, (G -ņa), puritāne f, (Gpl -ņū)*
purpur m, (-u, L -u) *purpurš m*

pusja f, (-y) <kol.> **1** *multe f, (Gpl -tu)*; p. od ucha k uchu *mute līdz ausīm* ♦ pustit si -u na špacir *palaist muti, izpjāpāties*; držēt -u *turēt mēli aiz zobiem*; zavřít někomu -u *aizbāzt kādam muti*; pozor na -ul *pievaldi mēli!* **2** (polibek) *skūpstš m, bučļa f <kol.>*; dát komu -u *noskūpstīt (III.1.) ko, nobučot (II.) <kol.> ko*
pūsobenj n, (-i) *iedarbībja f, (vliiv) ietekme f, (Gpl -mju)*; (na co uz ko); (činnost) *darbošanjās f, darbībja f*
pūsobišjē n, (-tē, Gpl -t) **1** (zaměstnání) *darbavietja f 2* (okruh pūsobeni) *dabības laukš m*; <fyz.> p. síly *spēka pielikšanas punktš m*
1 pūsobjit impf, (3.sg/pl -i) **1** (zapřičinit) *radīt (III.1.)*; (radost, rozkoš, utrpeni ap.) *sagādāt (II.)*; p. potíže *radīt grūtības*; p. komu bolest *sāpjināt (III.1.) ko 2* (dělat dojem) (na koho) *atštāt (-stāj, -stāja)* iespaidu (uz ko), radīt (III.1.) iespaidu (kam)*; p. dobrým dojemem (na koho) *atštāt labu iespaidu (uz ko)*; p. dojmem, že... *radīt iespaidu, ka...; nep. přesvědčivě neatštāt pārliecinošu iepaidu 3* (účinkovat) (na koholco) *iedarbļoties (II.) (uz ko), ietekmēt (II.) (ko)*; p. na zdraví *ietekmēt veselību 4* (pracovat) *strādāt (II.), darbļoties (II.)*; p. jako učitel *strādāt par skolotāju*; p. v politice *darboties politikā*
pūsobivost f, (-i) *iedarbīgumš m, ietekmīgumš m*
pūsobivj adj *iedarbīgš, ietekmīgš*
pūsobnost f, (-i) *kompetenče f, (Gpl -ču)*; spadat do něčí -i *būt kāda kompetencē*; to přesahuje mou p. *tas ir ārpus manas kompetences robežām*; pole (oblast, sféra) -i *darbības lauks*
pūst m, (-u, L -u/-ē) *gavēnis m, (G -ņa)*; držēt p. *gavēt (II.)*
pustinja f, (-y) *neapdzīvota, (novārtā pamesta) vietja f, (poušt, tež přen.) tukšnejsis m, (G -ša)*
pustit pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -st) **1** (spustit) *noļaist (-laiž, -laida)**; (uvolnit, přestat držēt) *atļāist (-laiž, -laida)*, paļāist (-laiž, -laida)* (vaļā)*; p. co na zem *noļmest (-met, -meta)* ko zemē*; p. volant *atļāist stūri*; -st' mēli *laid mani (vaļā!) 2* (umožnit vstup) *ieļāist (-laiž, -laida)**; (z práce) *atļāist (-laiž, -laida)**; (z vēzeni) *izļāist (-laiž, -laida)**; (žāka domū) *paļāist (-laiž, -laida)**; p. koho dovnitř/ ven *ieļāist ko iekšā/ izļāist ko ārā*; p. koho na svobodu *palaist ko brīvībā*; p. koho ke zkoušce *pieļāist (-laiž, -laida)* ko pie eksāmena*; p. koho napřed/ sednout *palaist ko pa priekšu/ apsēsties*; p. koho ke slovu *laist (laiž, laida)* ko pie vārda* ♦ p. něco z hlavy *izmest kaut ko no galvas*; nep. něco/ někoho z očí (z dohledu) *neizļāist no kaut ko/ kādu no acīm*; p. pusu na špacir *palaist muti, izpjāpāties*; p. někoho k vodě *pamest kādu*; p. někoho k tělu *kādam pārāk uzticēties 3* (vodu) *paļāist (-laiž, -laida)**; (plyn, rádio, hudbu) *iešļēgt (-slēdz, -slēdza)**; (motor) *iedarbļināt (III.1.)*; p. vodu do vany *ieļāist (-laiž, -laida)* vannā* ūdeni; p. draka *palaist pūķi*; p. kořeny *dzīt (dzen, dzina)* saknes 4* (barva, špina) *noļiet (-iet, -gājā)*, izļiet (-iet, -gājā)**; skvrny ne -stī *traipi neiziet* ■ p. se pf **1** (přestat se držēt) (čeho) *paļāist (-laiž, -laida)* vaļā (ko), atļāist (-laiž, -laida)* (ko)*; p. se příležitosti *palaist garām iespēju 2* (opustit) (kohol/čeho) *paļmest (-met, -meta)* (ko)*; p. se svých zásad *atļāipties (-kāpjas, -kāpās)* no saviem principiēm 3* (vydat se) *doties (dodas, devās)**; p. se na cestu *doties ceļā*; p. se za kým *doties pakaj kam 4* (začít) (do čeho) *sākt (sāk, sāka)* (ko), ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā)*; p. se do práce *ķerties pie darba*; p. se do jídla *ķerties pie ēšanas, sākt ēst*; p. se do boje *mesties (metas, metās)* cīņā*; p. se do sebe *sajklupt (-klūp, -klupa)* matos*
pustoļit impf, (3.sg/pl -i) *postjēt (III.1.)*
pustj adj **1** (prázdný, tež lež, demagogie ap.) *tukšš*; (opuštēný) *pamestš*; p. ostrov *nepadzīvota sala 2* (zanedbaný; zahrada, cesta, krajina ap.) *nekoptš, nolāistš*
pušjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šauteļne f, (Gpl -ņū)*; loveckā p. *biļse f, (Gpl -šu)*
puškorjec m, (-ce) <bot.> *kaļme f, (Gpl -mju)*
puštj m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *meža pūce f, (Gpl -ču)*
pūtjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (bitka) *cīņja f, cīnījš m*; (potyčka) *sadursme f, (Gpl -mju)*; (hádka) *strīdš m*; slovní p. *vārdiska sadursme*
putovānj n, (-i) *ceļojumš m, ceļošanja f*; p. pobaltskými státy *ceļojums pa Baltijas valstīm*
putjovat impf, (-uje) **1** *ceļot (II.)* ♦ p. z ruky do ruky *iet no rokās rokā 2* <náb.> *doties (dodas, devās)* svētkoļojumā*; p. do Říma *doties svētkoļojumā uz Romu*
putovni adj (výstava, pohár, cena) *ceļojošš*
pūvab m, (-u, L -u) *pievilcībja f, pievilcīgumš m*
pūvabnj adj *pievilcīgš*; (úsměv, obličej) *piemīlīgš*; (pīsnička) *jaukš*; (postava) *glītš*; -ā žēna *pievilcīga sievietē*

púvod m. (-u, L -u) **1** (vznik) *izcelšan*ás f, *izcels*me f, (Gpl -mju); (věci těž) *ci|lme* f, (Gpl -mju); je českého ~u *pěc izcelšanás viňš ir čehs*; slovo cizího ~u *svešvalodu ciimes vards* **2** (příčina) *iemes*l s m, *cělojnīs* m, (G -ŋa)

púvodc|e m, (-e), **púvodky|ně** f, (-ně, Gpl -ň/n-í) *iniciator*l s m, *iniciator*e f, (chorob, nepokojů, zla) *izraisit*ājs m, *izraisit*ā]a f, (dila) *autor*l s m, *autor*e f

púvodně adv **1** (prvotně) *sākotnēji*, *no sākuma* **2** (originálně) *origināli*, *savdabīgi*

púvodní adj **1** (prvotní) *sākotnējs*, *pirmatnējs*; p. obyvatelstvo *pamatiedzīvotāji* m, pl **2** (dřívější) *sākotnējs*, *sākuma* (G); (předešlý) *iepriekšējs*; uvést co do ~ho stavu *atgriezt* (novietot) *ko sākuma stāvoklī* **3** (originální) *origināls*, *savdabīgs*

puz|le [puclē] f, (-e) *pu|zle* f, (Gpl -zju)

pý|cha f, (-chy, D,L -še) **1** *lepnum*l s m; (řičt co) s ~chou *ar lepnumu*; je ~chou školy *viňš ir skolas lepnums* ♦ p. předchází pád *kas augstu kāpj, tas zemu krīt* **2** (přilíčná) *augstprātība* f, *uzpūtība* f

pý|chav|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *pūpē|dis* m, (G -ža)

py|j m, (-e) <anat.> *vīriēša dzimumlocek|lis* m, (G -ja), *penis*l s m

py|kat impf, (-á) <kniž.> (za co) *iz|ciest* (-cieš, -cieta)* *sodu* (par ko); za to budeš p.! *par to tu atbildēsi!*, *par to tu dārgi samaksāsi!*

pyl m, (-u, L -u) *ziedputekš|ģi* m, pl

pyr m, (-u) <bot.> *vārpai|ja* f

pyramid|a f, (-y) *piramīd|a* f

Pyrene|je f, pl, (-i) *Pirene|ji* f, pl

pyrotechnický [-ny-] adj (expert) *pirotehnikas* (G); (zboží, efekt) *pirotehnisk|s*

pyrotechnik|k [-ny-] m, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cích) *pirotehnik|is* m

pyrotechni|ka [-ny-] f, (-ky, D,L -ce) *pirotehnik|a* f

py|s|k m, (-ku, Lpl -cích) **1** <kol.> (ret) *lūpla* f; horní/ dolní (spodní) p. *augšlūpla* f/ *apakšlūpla* f, <med.> zaječí p. *zaķa lūpa* **2** (zvířete) *purri*l s m **3**: <anat.> *stydķē -ky kaunuma lūpas* f, pl

pyšně adv **1** (povýšeně) *augstprātīgi*; (nadutě) *uzpūtīgi*; (domyšlivě) *iedomīgi* **2** (hrdě) *lepni*

pyš|nit se impf, (3.sg/pl -i) (čím/kým) *lep|oties* (II.) (ar ko)

pyš|ný adj **1** (povýšený) *augstprātīgs*; (nadutý) *uzpūtīgs*; (domyšlivý) *iedomīgs* **2** (hrdý) *lepni*s; (na koho/co) *par ko*

pyt|el m, (-le, Lpl -lich/-lech) *mais*l s m; spací p. *guļammais*l s m ♦ házet vše do jednoho ~le *bāzt visu vienā maisā*; tma jako v ~li *tumšs kā akā*; koupit zajíce v ~li *pirkt kaķi maisā*; na hrubý p. hrubá záplata *kāda cibīņa, tāds vāciņš*; (s dopisy, s návštvěvníky) se roztrhl p. (věstule, *apmeklētāji*) *nāķ straumēm*; obušku, z ~le ven! *runga, no maisa ārā!*; <vulg.> je to v ~li *viss ir pagalam*; <vulg.> do ~le! *pie velna!*

pyt|lactv|í n, (-i) (lovení zvěře) *malu medniecīb|a* f, (lovení ryb) *malu zvejniecīb|a* f

pyt|lač|it impf, (3.sg/pl -i) (zvěř) *nodarb|oties* (II.) *ar malu medniecību*; (ryby) *nodarb|oties* (II.) *ar malu zvejniecību*

pyt|lā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) (zvěře) *malu medniek|s* m, (ryb) *malu zvejniek|s* m

pyt|lí|k m, (-ku, Lpl -cích) *maisī|ģs* m; papírový/ igelitový p. *papīra/ polietilēna* (celofāna) *maisī|ģs*; ~ky pod očima *maisī|ģi zem acīm*

pyžam|o n, (-a, L -u), **pyžama** n, (neskl.) *pidžam|a* f

Q

Q, q [kvē] n, (neskl.) (písmeno: v lotyšské abecedě není) (*čehu alfabēta burts*)

Quebec|c [kvibek], **Québec|c** [kebek] m, (-cu/-ku) *Kvebek|a* f

R

R, r [er] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *r* [er] m, (neskl.)

r. zkr. (rok) *g.* (*gads*); v r. 2006 *2006. g.*

rabat m, (-u, L -u) *atīal|de* f, (Gpl -žu); poskytnout r. (na co) *dot atīalidi* (kam)

rabín m, (-a, Npl -i/-ové) *rabīn*l s m

rab|ovat impf, (-uje) (loupit) *laup|īt* (III.1.); (drancovat) *post|īt* (III.1.), *demol|ēt* (II.)

rac|ek m, (-ka, Npl -cil/-kové, Lpl -cích) <zool.> *kaij|a* f, *kīr|is* m

racionalit|a f, (-y) *racionalitāt|e* f

racionalizac|e f, (-e) *racionalizācij|a* f, *racionalizēšan|a* f; r. práce *darba racionalizācija*

racionalizm|us m, (-u) *racionālism|s* m

racionaliz|ovat (im)pf, (-uje) *racionaliz|ēt* (II.)

racionálně adv *racionāli*

racionální adj *racionāls*

ráč|it impf, (3.sg/pl -i, imp. rač, račte) <zast.> (přát si) *vēl|ēties* (III.2.); co si račte přát? *ko jūs vēlaties?*; račte si sednout! *lūdzu, sēdieties!*; račte vstoupit! *lūdzu, nāciet tālāk!* ♦ co srdlo (srdce) ~í *ko vien sirds vēlas*

ráč|kovat impf, (-uje) *neskaidri izrun|āt* (II.) „r“ *skaņu*

rád adj, (f ~a, n ~o, pl: m ~i, f ~y, n ~a, neg. nerad, kompar. radēji, radši) **1** (s potěšením, ochotně) *labprāt*, *ar prieku, ar patiku*; rád čtel/ cestuje *viňš labprāt lasa/ ceļo, viņam patīk lasīt/ ceļot*; r. vám pomůžu *es jums labprāt palīdzēšu*; velmi r., od srdce r. *ar* (vis) *lielāko prieku*; ~o se stalo (odpověď na dík) *nav par ko* (atbilde uz pateicību) ♦ r. nerad *gribot negribot* **2**: být r. (čemu) *būt* (ir, bija)* *priecīg|am* (par ko), *priec|āties* (II.) (par ko); jsem r., že... *es priecājos, ka...*; r. vás poznávám *priecājos iepazīties*; nerad vás obtěžuji, ale... *negribu jūs apgrūtināt, bet...*; r. to slyším *priecājos dzirdēt* **3**: r. bych (bys, by...) *es* (tu, viňš, viņa...) *vēlētos, man* (tev, viņam, viņai...) *gribētos*; r. bych věděl... *es vēlētos zināt, man gribētos zināt* **4**: mít rád (koho) *mīl|ēt* (III.2.) (ko); (co) *pa|tikt* (-tīk, -tīka)* (*kam kas*); (jídla) *garš|ot* (II.) (*kam kas*); má jí rád *viňš viņu mīl*; máji se ~i *viņi mīl viens otru*; nemá jí r. *man viņa nepatīk*; nemají se *rādi viņi labi nesatiek*; nemá r. *ryby viņam negaršo zivis, viňš neēd zivis*

rád|a f, (-y) **1** (doporučení) *padom*l s m; dát komu ~u *dot kam padomu*; požádat koho o ~u *lūgt kam padomu*; na něči ~u *pēc*

kāda padoma; (ne)vědět si ~u (ne) *zināt ko iesākt* **2** (poradni, řídicí orgán) *pado|me* f, (Gpl -mju); městská r. *pilsētas do|me* f, (Gpl -mju), <hist.> *rā|te* f, (Gpl -šu); R. Evropy *Eiropas Padome*; R. bezpečnosti *OSN ANO Drošības padome*

rad|a f, (-y) (člen rady, úředník) *padomniek|s* m, *padomnie|ce* f, (Gpl -ču); velvyslanec *r. vēstniecības padomnieks*

rada adj: ⇒ **rád**

radar m, (-u) *radar*l s m, *radiolokator*l s m

rádc|e m, (-e, Npl -ové/-i), **rádky|ně** f, (-ně, Gpl -ň/n-í) *padomdevē|js* m, *padomdevē|ja* f

radě|j adj, kompar. *labāk*; r. mi zavolejte *labāk man piezvaniet*; ⇒ **rád**

radiac|e [-dy-] f, (-e) *radiācij|a* f

radiátor [-dy-] m, (-u) *radiator*l s m

radikál| [-dy-] m, (-a, Npl -ové), **radikál|ka** [-dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <pol.> *radikāl|is* m, (G -ja), *radikāl|e* f, (Gpl -ju)

radikál|2 [-dy-] m, (-u) <chem.> *radikāl|is* m, (G -ja)

radikalizm|us [-dy-] m, (-u) *radikālism|s* m

radikálně [-dy-] adv *radikāli*

radikální [-dy-] adj *radikāls*

rád|io [-dy-] n, (-a) *radio* m, (neskl.); pustit (zapnout)/ vypnout r. *ieslēgt/ izslēgt radio*; r. hlásilo, že... *pa radio teica, ka...*

radioaktivit|a [-dy-, -ty-] f, (-y) *radioaktivitāt|e* f

radioaktivní [-dy-, -ty-] adj *radioaktīvs*; r. odpad/ spad *radioaktīvie atkritumi/ nokrišņi*

rádiov|ý [-dy-] adj *radio*, *radio-*; ~á stanice *radiostācija* f

rad|it impf, (3.sg/pl -i) *dot* (dod, deva)* *padomu*; (doporučovat) *ie|teikt* (-, -teica)*, *ie|sacīt* (-saka, -sacīja)* ■ **p. se** impf (plát se na radu) (s kým) *pras|īt* (III.1.) *padomu* (kam); (konat poradu) *ap|spriesties* (-spriežas, -spriedās)* (ar ko)

rad|ium [rády-] n, (-a) <chem.> *rādij|s* m

rádky|ně f, (-ně, Gpl -ň/n-í): ⇒ **rádc|e**

radlic|e f, (-e, Gpl -) *leme|is* m, (G -ša)

radn|í m, (-iho)/f, (-i) *domniek|s* m, *domnie|ce* f, (Gpl -ču)

radnic|e f, (-e, Gpl -) (budova) *rātsnam|s* m

radon m, (-u, L -u) <chem.> *radon*l s m

radost f, (-i) *priek|s* m; (z čeho, nad čím) *par ko*; udělat r. (komu) *sagādāt prieku* (kam); mít r. (z čeho) *priec|āties* (II.) (par ko);

- mám z toho r. *man par to ir prieks*; plakat ~i *raudāt no prieka*; k mé ~i *man par prieku*; s ~i *ar prieku, labprāt*; r. pohledět, jedna r. *prieks skatīties*
- radostnē** adv *priecīgi*
- radostnīj** adj *priecīgs*; ~ā udalost *priecīgs notikums*
- radovān|ky** f, pl. (-ek) *izprieclās f, pl*; zimní ~ky *ziemas priekji m, pl*
- rad|jovat se** impf. (-uje) *prieclāties (II.)*; (veselit se) *līksm|ot (II.)*; (z čeho *par ko*)
- radši** adj, kompar. *labāk*; byl bych r., kdyby es būtu *priecīgāks, ja...*, *man labāk patiktu, ja...*; ⇒ **rad**
- rafinerīe** f, (-e) **1** (cukru) *rafinēšanas rūpnīca f 2* (ropy) *naftas pārtvaices rūpnīca f*
- rafinovanj** adj <tēz pīen.> *rafinētš*
- ragby** n, (neskl.) *regbija m*
- rachot** m, (-u, L -u) (hromu) *dārdji m, pl*; (tēz motorū, dēl) *dārdonja f, (kol, vozū, strojū, bubnū) rīboņa f*
- racho|tīt** pf. (3.sg/pl -tī, pas. -cen) **1** (hrom, motor) *dārd|ēt (III.2.)*; (vozy, bubny, stroje) *rīb|ēt (III.2.)*; (řetěz, klíče) *šking|ēt (III.2.) 2* (nādobim, řetězem) (čím) *šking|ināt (III.1.) (ko)*; (na buben) *rīb|ināt (III.1.) (ko)*; (po schodech) *dārd|ināt (III.1.)*, *dīmd|ināt (III.1.)*
- rāj** m, (-e) *parādīze f, r.* na zemi *parādīze zemes virsū*
- rajčatovj** adj *tomātu (G)*
- rajčje** n, (-ete, Npl -ata) (rostlina i pod) *tomātš m*
- rajskj** adj **1** (k rāji) *parādīzes (G)*; <chem.> r. plyn *smieklū gāze 2* <expr.> (blaženy; hubda, život) *debeškjš, dieviškjš 3*; ~ē jablko, jabličko *tomātš m 4* (z rajčat: polēvka, omāčka, salāt) *tomātu (G)*; r. protlak *tomātu biezenis*
- rajk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** <zool.> *vējzīs m, (G -ža) ♦* červenj jako r. *sarkans kā vēzis*; ani ryba ani r. *ne cepts, ne vārīts 2: R.* <astr.> *Vējzīs m, (G -ža)*; souhvězdí Raka *Vēža zvaigznājs*; obratník Raka *Vēža tropš*
- raķetja** f, (-y) (ohňostrojevā, kosmickā, balistickā) *raķete f, (Gpl -šu)*; vapatīt ~u *izšaut raķeti*; odpālit ~u *palaist raķeti*; signālnī r. *signālrāķete f, (Gpl -šu)*
- raketja** f, (-y) <sport> (tenisovā) *(tenisa) raķete f, (Gpl -šu)*
- raketoplān** m, (-u, L -u) *kosmoplānš m, daudzkārt izmantojams kosmosa kuģis m*
- raketovj** adj *raķetes (G)*, *raķešu (G)*; r. motor *reaktīvais dzinējs*; <pīen.> (start, ūspēch) *straujš*
- rakjev** f, (-ve) *zārķš m*
- rākosj** n, (-i) *meldrājš m, niedrājš m*
- rākos|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *niedru spieķš m*
- rākosnīj** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *ķauķš m*
- Rakousko** n, (-a) *Austrija f*
- Rakousko-Uhersko** n, (-a, -a) <hist.> *Austroungārija f*
- rakousko-uherskj** adj <hist.> *Austroungārijas (G)*; ~ā monarhie *Austroungārijas monarhija*
- rakouskj** adj **1** (vztahujici se k Rakousku) *Austrijas (G)*; R~ā republika *Austrijas Republika 2* (vztahujici se k Rakušānijm) *austriešu (G)*
- rakovin|a** f, (-y) <med.> *vējzīs m, (G -ža)*
- Rakušan** m, (-a, Npl -ē), **Rakušan|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *austrie|tis m, (G -ša)*, *austrie|te f, (Gpl -šu)*; ~ē *austrieši*
- rally** [rely] f/s, (neskl.) *rallija m*
- rām** m, (-u, L -u) (obrazu) *rā|mīs m, (G -mja)*, *ietvarš m*; (dveři) *stenderje f, (auta) šasija f, okennī r. loga rāmis*; dāt co do ~u *ierām|ēt (II.) ko*
- rāmčovj** adj (povšechnj) *vispārīgš*; ~ā dohoda *sākotnēja vienošanās*
- rāmē** n, (ramen|a/-e, D -u/-i, L -u/-i/-ē, pl: N.A., -a, G -ou/-, L -ou/-ech, I -y) <zast.>: ⇒ **rameno**; nabídnout komu r. *piedāvāt kam elkoni*
- rām|ec** m, (-ce) (okruh) *robež|as f, pl, ietvarš m*; mimo r. vědy *ārpus zinātnes robežām*; v ~ci možnostī *iespēju robežās*; v ~ci zákona *likuma robežās*; v ~ci programul *oslav programmas/ svinību ietvaros*
- rāmeč|ek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *rām|tis m, (G -ša)*, *rā|mīs m, (G -mja)*
- ramen|o** n, (-a/-e, D -u/-i, L -u/-i/-ē, pl: N.A., -a, G -ou/-, L -ou/-ech, I -y) **1** *plecš m*; nést co na ~i *nest ko uz pleca*; poklepat komu na r. *uzsist kam uz pleca*; <tēz pīen.> pokrčīt ~y *paraustīt plecus* ♦ vztīt nohy na ~a *ņemt kājas pār pleciem 2: r.* řeky *upes attekja f, r.* jeřábū *celtna strēle f, (Gpl -lu)*; r. páky *sviras plecš m*; r. kříže *šķērskokš m*; <mat.> r. ūhlu *leņķa malja f*
- ramin|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (dētskē) *pleciņš m 2* (na šaty) *pakaram|ais m 3* (u prādla) *lenci|te f, (Gpl -šu)*, *len|ce f, (Gpl -ču)*
- rām|jovat** impf. (-uje) *ierām|ēt (II.)*, *rām|ēt (II.)*
- ramp|a** f, (-y) **1** <div.> *ramp|a f 2* <tech.> *platform|a f, ramp|a f*; nakiādaci r. *iekraušanas platforma*; odpalovací r. *(raķešu) starta ierīce f, (Gpl -ču)*
- rampou|ch** m, (-chu, Lpl -šich) *lāstek|a f ♦* ledovj jako r. *sasalis ragā*
- rāmus** m, (-u, L -u/-e) <kol.> (hluč) *trokš|nis m, (G -šņa)*; (povyk) *brēk|a f, kliegšan|a f, (rozuch) tra|cis m, (G -ča)*; udēlat r. *sacelt troksni (brēku, traci)*
- rān|a** f, (-y, L ranou, Gpl ran) **1** (porānēni) *brū|ce f, (Gpl -ču)*, *ievainojumš m*; bodnā| řeznā| trznā| stfelnā r. *durta/ griezta/ plēsta/ šāviena brūce*; otevīenā r. *atvērta brūce*; smrtelnā r. *nāvīgš ievainojums 2* (ūder) *sitiens m, belzienš m, triecienš m*; dāt komu ~u *iejsist (-sit, -sita)* kam, iel|belzt (-belž, -belza)* kam*; elektrickā r. *elektrīks triecienš m*; <sport> r. na branku *sitiens pa vārtiem ♦* r. pod pás *sitiens zem jostasvietas*; zabit dvē mouchy *jednou ranou ar vienu šāvīenu nošaut divus zaķus 3* (vystřel) *sāvienš m*; vypālit ~u *izšaut (-šauj, -šāva)**; ozvala se r. *atskanēja šāvīens ♦* nedat ani ~u *nespēt neko izdarīt 4* (neštēsti) *triecienš m*; ~y osudu *likteņa triecieni*; byla to pro něj r. *viņam tas bija liels trieciens 5*; v tu ~u *tajā (šajā) brīdī*
- ranč** m, (-e) *rančo m, (neskl.)*
- rande** n, (neskl.) <kol.> *randiņš m*; dāt si r. (s kým) *norunāt randiņu (ar ko)*
- ran|ec** m, (-ce) *sai|nis m, (G -ņa)*, *paun|a f ♦* tma jako v ~ci *tumšš kā akā*
- ranēj** I adj *ievainotš*; tēžce r. *smagi ievainots II m, (-ēho)*, ~ā f, (-ē) *ievainotšais m, ievainotšā f*
- ran|it** pf. (3.sg/pl -i) **1** (tēž citovē) *ievain|ot (II. 2)*: ~ila ho mrtvice *viņu ķēra trieka*; je ~ēn slepotou *viņš ir akls, viņš ir zaudējis redzi*
- ranni** adj *rīta (G)*; v ~ch hodināch *(agri) no rīta*; kolem osmē hodiny r. *ap astoņiem no rīta*
- rān|jo** n, (-a, L -u) *rītš m*; časnē r. *agrs rīts*; dobrē r. *! lab' rīt!*; hned od ~a *no paša rīta*; od ~a do večera *no rīta līdz vakaram*; k ~u, nad ~em *rīta pusē, pret rītu*
- rāno** adv *no rīta, rītā*; časnē r., brzy r. *agri no rīta dnes r. šorit*; včera| zítira r. *vakar/ rīt no rīta*; v osm hodin r. *pulksten astoņos no rīta*; v nēdeli r. *svētdien no rīta, svētdienas rītā*
- ranj** adj (období) *agrš*; (ovoce, zelenina) *agrīnš*; r. stfēdovēk *agrie viduslaiki*; ~ā práce (malife) *agrīns darbs*; v ~ēm stādiu (nemoc) *agrīnā stāvoklī*; z ~ēho dētstvi *no agras bērnišas*
- rap** [rep] m, (-u, L -u) <hud.> *repš m*
- rapidnē** adv *strauji, ātri*
- rapidnī** adj *straujš, ātrš*; r. zvýšení| pokles cen *straujš cenu kāpums/ kritums*
- rari|ta** f, (-y) *retumš m*
- ras|ja** f, (-y) **1** (lidskā) *ra|se f, (Gpl -su) 2* <zool.> *šķir|ne f, (Gpl -ņu)*, *sug|a f*
- rasist|ja** m, (-y, Npl -ē), **rasist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *rasistš m, rasīste f, (Gpl -stu)*
- rasistickj** [-ty-] adj *rasistiskš*
- rasizm|us** m, (-u) *rasismš m*
- rasovj** adj *rasu (G)*, *rasiskš*; ~ā diskriminace| nesnāšenlivost *rasu diskriminācija/ neiecietība*
- rašelin|ja** f, (-y) **1** *kūdr|a f 2*: léčebnā r. *dziedniecības dūņ|as f, pl*
- ratifikac|e** [-ty-] f, (-e) *ratifikācija f, ratificēšan|a f*
- ratifik|ovat** [-ty-] (im)pf. (-uje) *ratific|ēt (II.)*
- ratin|g** [reit-] m, (-gu, Lpl -zich) *reitingš m*
- ratolest** f, (-i) **1** (odnož) *dzinumš m, atva|se f, (Gpl -šu)*; (vētev) *zarš m 2* (potomek) *atva|se f, (Gpl -šu)*; *pēc|nācējš m, pēc|nācēj|a f*
- rāz** I m, (-u, L -u/-ē) **1** (charakter) *raksturš m, dab|a f, kolorītš m*; (vzhed) *izskatš m*; problēmy osobniho ~u *personīgas dabas problēmas*; historickj r. města *pilsētas vēsturiskais izskats*; místnī r. *vietējais kolorīts*; mit starobylj r. *izskatīties senlaicīgi*; dodāvat zvlāstnī r. *pieškir|t īpatnēju izskatu 2*: jednim ~em, na jeden r. *vienā paņēmiēnā, vienā rāvienā 3* <lingv.> *skarbā dvesm|a f II r., raz* num, (neskl.): r., dva, tři *viens, divi, trīs ♦* byl s tím hotov r. *dva viņš to izdarīja viens divi*
- razanc|e** f, (-e) <pīen., kniž.> *sparīgumš, enerģiskumš*
- razantē** adj <kniž.> *sparīgi, enerģiski*; (narūstat, klesat) *stipri, strauji*
- razantnī** adj <kniž.> (ūtok, odraz) *stiprš, spēcīgš*; (vzestup, sniženi) *stiprš, straujš*; (člověk, politika, opatfeni) *sparīgš, enerģiskš*; <pīen.> *podniknout r. kroky spert enerģiskus soļus*
- rāzēm** adv **1** (narāz) *uzreiz, vienā mirklī 2* (neočekāvanē) *pēkšņi, piepeši*
- razi|e** f, (-e) *reidš m, pēkšņa pārbau|de f, (Gpl -žu)*; (domu) *kratīšan|a f*, provēst ~i *veikt pārbaudi (kratīšanu)*

ražit impf. (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) **1** (tlakem vytvářet) *šťanc|ět (II.); (peníze) kalt (ka|, kala)* (naudu) 2* (cestu) *lauzt (lauž, lauza)*, iz|lauzt (-lauž, -lauza)**; (tunel) *rakt (rok, raka)**; <přen.> r. si cestu *lauzt sev ceļu 3* (propagovat) *izvirz|īt (III.1.), ierosināt (III.1.)*; r. heslo/teorii *izvirz|īt saukli/teoriju*; r. nový termín *ierosināt jaunu terminu*

razit|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *zīmog|s m, spiedog|s m*; dát r. (na co), opatřit -kem (co) *uz|spiest (-spiež, -spieda)* zīmogu (kam), apzīmog|ot (II.) (ko)*

razit|kovat impf. (-uje) *zīmog|ot (II.), apzīmog|ot (II.)*

rāznē adv *apņēmīgi, enerģiski*

rāznīj adj *apņēmīgs, enerģisks*; (odpověď) *noteikt|s*; udēlat r. konēc (čemu) *darīt galu (kam)*

rāzovit|ý adj (osobitý) *savdabīgs, īpatnējs*; (typický) *raksturīgs*

raž|ba f. (-by, Gpl -eb) (minci) *kaš|an|a f, (znak a pismo) kalum|s m*

rāž|le f. (-e) *kalibr|s m*

ražen|í n. (-i) (minci) *kaš|an|a f, <přen.> rakstur|s m, dab|a f, kalum|s m*; člověk podobného r. *līdzīga kaluma cilvēks*

rčēn|í n. (-i) *izteiciēn|s m*; (ūslovi) *teiciēn|s m*; lidovē r. *parun|a f*

rd|īt se impf. (-i, 3.pl -eji), prēt. -ēi) <kniž.> **1** (obloha, ovoce) *sārt|oties (II.), k|ūt (k|ust, k|uva)* sārt|am (sarkan|am) 2 (osoba) *sarkt (sarkst, sarka)*, tvīkt (tvīkst, tvīka)**; r. se studem *sarkt aiz kauna**

rdou|sit impf. (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. rdus) *žņaugt (žņaudz, žņaudza)*, smac|ēt (II.)*; ~sil ho kašel *viņu smacēja klepus*

reag|ovat (im)pf. (-uje) <chem., fyz., přen.> *reag|ēt (II.)*; (odpovědět) *atbild|ēt (III.2.)*; (na co uz ko)

reakc|e f. (-e) <chem., fyz., pol., přen.> *reakcij|a f, (odpověď) atbil|de f, (Gpl -žu)*; (na co uz ko); <těz přen.> řetězová r. *kēdes reakcija*

reaktor m. (-u) *reaktor|s m*; jaderný r. *atomreaktor|s m*

reāli|e f. pl, (-i) *reālij|as f, pl (fakti par dzīvesveidu) noteiktā laika posmā*

realist|a m. (-y, Npl -ē), **realist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *reālist|s m, reāli|ste f, (Gpl -stu)*

realisticky [-ty] adv *reālistiski*

realistick|ý [-ty] adj *reālistisk|s*

realit|a f. (-y) **1** (skutečnost) *realitāt|e f*; životní r. *dzīves realitāte* **2** (nemovitost) *nekustams īpašums|s m*; obchodník/ obchodnice s ~ami *mākle|ris m, mākle|re f*

realitni adj: r. kancelář *nekustamo īpašumu tirdzniecības firm|a f*; r. agent/ agentka *mākle|ris m/ mākle|re f*

realizac|e f. (-e) *realizācija f, realizēšan|a f*

realizm|us m. (-u) *reālistm|s m*

realiz|ovat (im)pf. (-uje) *realiz|ēt (II.), īsten|ot (II.)* ■ **r. se** (im)pf *realiz|ēties (II.), īsten|oties (II.)*; (uplatnit se) *aplicē|ināt (III.1.) sevi*

realizovatel|n|ý adj *realizējams|s, īstenojam|s*

reālnē adj *reāli*; (vēcnē) *reālistiski*

reālnost f. (-i) **1** (realita) *realitāt|e f 2* (uskateicētnelst: plānu, nāvrhu) *realizējami|b|a f*

reāln|ý adj **1** (skateičn|ý) *reāls*; ~é gymnāzium *reālgimnāzija f*; <mat.> ~é čislo *reāls skaitlis 2* (uskateicētnelst: plān, nāvrh) *reālistisk|s*; ~ā politika *reālistiska politika*

rebarbo|ra f. (-ry, D.L -ře) <bot.> *rabarber|s m*

rebel m. (-a, Npl -ovē), **rebelant** m. (-a, Npl -i), **rebel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), **rebelant|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dumpinie|k|s m, dumpinie|ce f, (Gpl -ču); nemiernie|k|s m, nemiernie|ce f, (Gpl -ču)*

rēbus m. (-u, L -u/-e) *rēbus|s m*

recenz|e f. (-e) *recenzija f*

recenzent m. (-a), **recenzent|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *recenzen|t|s m, recenzen|te f, (Gpl -šu)*

recep|e f. (-e) **1** (přijetí) *pieņemšan|a f, pořadat ~i rīkot pieņemšanu*; r. u příležitosti čeho *pieņemšana, atzīmē|ot ko*; r. na počest koho *pieņemšana par godu kam 2* (v hotelu) *reģistrācija f*

recepč|ní m. (-iho)/f. (-i) *administrator|s m, administrator|e f*

recept m. (-u, L -u/-ē) (lékařský, kuchyňský) *recept|e f, (Gpl -šu)*; (výdej léků) na r. *pret recepti*; r. na co *recepte kam*

receptā|f m. (-e) *receptu grāmat|a f*

receptu|ra f. (-ry, D.L -ře) *receptu|ra f*

reces|e f. (-e) <ekon.> *recesija f, atstābums|s m*

recidivist|a [-dy] m. (-y, Npl -ē), **recidivist|ka** [-dy] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *recidivist|s m, recidivist|ste f, (Gpl -stu)*

recitāl m. (-u, L -u) <hud.> *solokoncērt|s m*

recit|ovat impf. (-uje) *deklam|ēt (II.), (no)las|īt (III.1.)*

recyklac|e f. (-e) *ottrreizēja pārstrāde f, (Gpl -žu)*

redakc|e f. (-e) **1** (verze) *redakcija f, (úprava textu) rediģēšan|a f 2* (kolēktiv, místnost) *redakcija f*

redakč|ní adj (místnost, kolēktiv) *redakcijas (G)*; (úprava) *redakcionāls*; r. kruh *redakcijas kolēģija*

redakto|r m. (-ra, Npl -ři), **redakto|r|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *redaktor|s m, redaktor|e f, hlavní r. galvenais redaktors*; odpovědný r. *atbildīgais redaktors*

redig|ovat [-dy] impf. (-uje) *rediģēt (II.)*

reduc|e f. (-e) *reducija f, samazināšan|a f*

reduc|ní adj *reducijas (G), reduktiv|s*; r. dieta *novāģēšanas diēta*

reduc|ovat (im)pf. (-uje) *reduc|ēt (II.), samaz|ināt (III.1.)*; r. počēt zaměstnanců *samazināt strādājošo skaitu*

reedic|e [-dy] f. (-e) *atkārtots izdevums|s m*

referāt m. (-u, L -u/-ē) **1** (přednáška) *referāt|s m, priekšlasījums|s m*; mit r. *lasīt referātu 2* (recenze) *recenzija f 3* (zřáva) *ziņojums|s m, atskai|te f, (Gpl -šu) 4* (oddělení) *noda|ļa f*, mit co v ~u *būt atbildīgam par ko*

referenc|e f. (-e) *atsauks|me f, (Gpl -mju)*; (doporučení) *rekomentācija f*

referend|um n. (-a) *referendum|s m, vīstautas nobalsošan|a f*

referent m. (-a), **referent|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (referující) *referent|s m, referent|te f, (Gpl -šu) 2 (v novinách, v časopisu) *recenzen|t|s m, recenzen|te f, (Gpl -šu) 3* (úředník) *referent|s m, referent|te f, (Gpl -šu)**

refer|ovat (im)pf. (-uje) **1** (čist referát) *refer|ēt (II.), las|īt (III.1.) referātu 2 (v novinách, v časopisu: o knize ap.) (o čem) *recenz|ēt (II.) (ko) 3* (informovat) (koho o komičem) *ziņ|ot (II.) (kam par ko)**

reflektor m. (-u) *reflektor|s m*; (divadelní, k osvětlení budovy též) *prožektor|s m*; (bodový) *starme|tis m, (G -ša)*; (auta též) *luktu|ris m, gaism|a f*

reflekt|ovat impf. (-uje) **1** (na místo) (na co) *pretend|ēt (II.) (uz ko) 2 <kniž.> (odrážet) *reflekt|ēt (II.)*, <těz přen.> *atspogu|ot (II.)**

reflex m. (-u, L -u) **1** *refleks|s m*; podmíněný/ nepodmíněný r. *nosacījuma/ beznosacījuma refleks 2 <kniž.> (odraz) *atspulg|s m**

reflex|e f. (-e) <kniž.> *pārdom|as f, pl*

reflexivní adj **1** (pohyb) *refleksiv|s 2*: <lingv.> *atgriezenisk|s, refleksiv|s 3* (poezie) *pārdomu (G), filozofisk|s*

reform|ma f. (-my, Gpl -em) *reform|a f, mēnovā r. naudas reforma*; r. školství *izglītības reforma*; pozemková r. *agrārreform|a f*

reformac|e f. (-e) *reformācija f*

reformát|or m. (-ra, Npl -ři), **reformát|or|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *reformator|s m, reformator|e f*

reform|ovat (im)pf. (-uje) *reform|ēt (II.)*

refrén m. (-u, L -u/-ē) <hud.> *piedziedājums|s m, refrēn|s m*

refund|ovat (im)pf. (-uje) *atmaksāt (II.), atlīdz|ināt (III.1.)*

refyž f. (-e) (nástupní) *platform|a f*

regál m. (-u, L -u/-e) *plaukt|s m*

regat|a f. (-y) *regat|e f, (Gpl -šu)*

regenerac|e f. (-e) *reģenerācija f*

reggae [regé/regej] n. (neskl.) <hud.> *regej|s m*

region m. (-u, L -u/-ē) *reģion|s m, rajon|s m*

regionální adj *reģiona (G), reģionāls*; r. politika *reģionālā politika*

registr m. (-u) *reģistr|s m*

registrac|e f. (-e) *reģistrācija f, (registrování též) reģistrēšan|a f*

registratū|ra f. (-ry, D.L -ře) *reģistratū|ra f*

registrovan|ý adj *reģistrēt|s*; ~é partnerství ≡ *viendzimuma laulības f, pl*

registr|ovat (im)pf. (-uje) **1** (zaznamenat, též o přístroji) *reģistr|ēt (II.) 2 (vsímnout si) *ievē|rot (II.), paman|īt (III.1.)*; ne~oval jeho přítomnost *viņš neievēroja viņa klātbūtni**

regulac|e f. (-e) *regulācija f, (regulování též) regulēšan|a f, r. cen cenu regulācija*

regulač|ní adj *regulācijas (G), regulēšanas (G)*; r. mechanismy *regulācijas mehānismi*

regulát|or m. (-u) *regulator|s m*

regule f. (-e) <kniž.> (pravidlo) *noteikum|s m*; (předpis) *priekšrakst|s m*; (evropská) *regu|la f*

regulér|ní adj *regulār|s*; <voj.> r. armáda *regulārā armija*

regul|ovat impf. (-uje) *regu|ēt (II.)*

rehabilitac|e f. (-e) *reabilitācija f, rehabilitācija f, (rehabilitování) reabilitēšan|a f, rehabilitēšan|a f*

rehabilit|ovat (im)pf. (-uje) *reabilit|ēt (II.), rehabilit|ēt (II.)* ■ **p. se** (im)pf *reabilit|ēties (II.), rehabilit|ēties (II.)*

reh|ek m. (-ka, Npl -cil-kovē, Lpl -cich) <zool.> *erickiņ|š m*

reinkarnac|e f. (-e) *reinkarnācija f*

rej m. (-e) (viění) *virpu|lis m, (G -ja)*; tanečn|í r. *deju virpu|lis m*; (v knize) *rādītājs m*; jmenný/ věcný r. *personu/ priekšmetu rādītājs*; abecedn|í r. *alfabētisks rādītājs*; výpis z tresního ~ku *izraksts par sodāmību*; obchodn|í r. *uzņēmumu reģistrs*; široký r. barev *plašs krāsu spekt|ris m 2* <hud.> *reģistr|s m*

re|k m, (-ka, Npl -kové, Lpl -cich) <kníž.> *varo|nis m*, (G -ņa)
reklam|a f, (-y) *reklām|a f*; *dēlat ~u* (komu|čemu) *reklam|ēt (II.) (ko)*
reklam|ac|e f, (-e) *reklamācij|a f*; (stīžnost) *sūdzīb|a f*
reklam|n|ī adj *reklām|as (G)*, *reklām|u (G)*; r. agentura *reklām|as aģentūra*; r. spot *reklām|as filmiņa*
reklam|ovat impf, (-uje) *reklam|ēt (II.)*, *ie|sniegt (-sniedz, -sniedz*)*
reklamāciju (par ko)
rekomand|o l n, (-a) (dopis) *ierakstīta vēstu|le f*, (Gpl -ļu) **II** adv:
 poslat dopis r. *nosūtīt ierakstītu vēstuli*
rekonstruk|c|e f, (-e) (budov, zločinu) *rekonstrukcij|a f*; (rekonstruovāni
 tēž) *rekonstruēšan|a f*
rekonstru|ovat (im)pf, (-uje) *rekonstru|ēt (II.)*
rekonvalescenc|e f, (-e) *atvese|ošān|ās f*
rekord m, (-u, L -u/-ē) *rekord|s m*; vytvořit (světový) r. *uzstādīt*
(pasaules) rekordu; pfekonat (osobni) r. *pārspēt (personisko)*
rekordu; vyrovnat r. *atkārtot rekordu*
rekordman m, (-a), **rekordman|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rekordist|s*
m, *rekord|iste f*, (Gpl -stu)
rekordnē adv *rekord-;* r. *nizký rekordzem|s*; r. *vysoký*
rekordaugst|s; v r. *krátkém čase rekordisā laikā*
rekordnī adj *rekorda (G)*, *rekord-;* r. *čas rekorda laiks*; r. *počet*
rekordliels skaits; r. *teplota rekordaugsta (rekordzema)*
temperatūra
rekreac|e f, (-e) (odpočinek) *atpūt|a f*; jet na ~i *braukt atpūsties*
rekra|c|nī adj *atpūtas (G)*; r. *středisko kūrort|s m*, *atpūtas nam|s m*;
 r. *sport sports atpūtai*
rekreant m, (-a), **rekreant|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *atpūtniek|s m*,
atpūtnie|ce f, (Gpl -ču)
rekrut|ovat impf, (-uje) (na vojnu) *rekrut|ēt (II.)* ■ **p. se** impf (pocházet)
nākt (nāk, nāca)*, *celties (ceļas, cēlās)**; (o jēveh) *rasties (rodas,*
radās)*, *iz|celties (-ceļas, -cēlās)**
rektor|r m, (-ra, Npl -rī/-ovē), **rektor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rektor|s*
m, *rektor|e f*
re|kultiv|ovat [-ty-] (im)pf, (-uje) (pūdu) *melior|ēt (II.)*
re|kvalifikac|e f, (-e) (nēkoho) *pār|kvalificēšan|a f*, (vlastni)
pār|kvalificēšan|ās f
re|kvalifikac|nī adj (kurz, program) *pār|kvalificēšanas (G)*,
pār|kvalificēšanās (G)
re|kvizit|a f, (-y), obv. pl ~y (divadelni) *re|kvizīt|ī m, pl*; sportovni ~y
sporta piederum|j m, pl
relac|e f, (-e) (televizni, rozlasovā) *raidīj|ums m*, *pār|raide f*, (Gpl -žu);
 zpravodajskā r. *ziņu pār|raide*
relac|e f, (-e) (vztah) *attiecīb|a f*; v ~i k čemu *attiecībā pret ko*;
 v *rūzných cenových ~ich par dažādām cenām*
relativ|it|a [-ty-] f, (-y) *relativitāt|e f*; teorie ~y *relativitātes teorija*
relativnē [-ty-/t-y-] adv *relatīvi*
relativnī [-ty-/t-y-] adj *relatīv|s*; <lingv.> r. *zājmeno attieksmes*
vietniekvārds
relaxac|e f, (-e) *relaksācij|a f*, *atslābināšan|ās f*
relevantnī adj <kníž.> *relevant|s*, *svarīg|s*, *nozīmīg|s*
relief m, (-u, L -u) **1** <vītv.> *reljefs m*, *ciļ|nis m*, (G -ļņa) **2** <geogr.>
reljefs m
re|likv|e f, (-e) <tēž pŕen.> *re|likvija f*; *rodinnē r. ģimenes re|likvijas*
rely [rely] f/s, (neskl.) *rallij|s m*
remiz|a f, (-y) <sport> *neizšķirt|s m*; hra skončila ~ou *spēle beidzās*
neizšķirti
remiz|a f, (-y) (tramvajovā ap.) *depo m* (neskl.)
remiz|ovat pf, (-uje) *nospē|lēt (II.)* *neizšķirti*; (s kým ar ko); mužstva
 ~ovala (komandu) *spēle beidzās neizšķirti*
renezanc|e f, (-e) **1** (obdobī) *renesans|e f* **2** <pŕen.> *atdzimšan|a f*
renezan|c|nī adj *renesanses (G)*
renomé f, (neskl.) <kol.> *renomē m*, (neskl.), *reputācij|a f*
renomovan|j adj <kol.> *ar plašu renomē, slaven|s*, *ievērojam|s*
renovac|e f, (-e) (stavītēskē pamātky) *rekonstrukcij|a f*, *renovācij|a f*,
 (prodejnī) *remont|s m*
rent|a f, (-y) **1** *ren|te f*, (Gpl -šu) **2** (dūchod) *pensij|a f*
rentabil|it|a f, (-y) <kol.> *ar plašu renomē, slaven|s*, *ievērojam|s*
rentabilnī adj <kníž.> *rentab|l|s*, *ienesīg|s*
rentgen m, (-u, L -u) *rentgen|s m*
re|ntgenov|j adj *rentgena (G)*; r. *snimek rentgena uzņēmums*
reorganizac|e [-ny-] f, (-e) *reorganizācij|a f*, (reorganizovāni tēž)
reorganizēšan|a f
rep m, (-u, L -u): ⇒ **rap**
repatriac|e f, (-e) *repatriācij|a f*; (repatriovāni tēž) *repatriēšan|a f*;
 (vlastnī tēž) *repatriēšan|ās f*
repertoār m, (-u) *repertuār|s m*; būt na ~u *būt repertuārā*

replika f, (-ky, D.L -ce) **1** (odpověď) *replik|a f*, *piebil|de f*, (Gpl -žu)
2 <div., vītv.> *replik|a f*
reportāž f, (-e) *reportāž|a f*
reportér r m, (-ra, Npl -rī), **reportér|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
reportier|is m, *reportier|e f*; *korespondent|s m*, *korspondent|e f*,
 (Gpl -šu)
represāli|e f, pl, (-i), **repres|e** f, (-e) *represij|as f, pl*; (proti
 komu|čemu *pret ko*)
reprezentac|e f, (-e) **1** *reprezentācij|a f*; (reprezentovāni tēž)
reprezentēšan|a f; *vūdaje na ~i reprezentācijas izdevumi* **2** (zā-
 stupci) *pārstāvniecīb|a f*, *pārstāvīb|a f*; <sport> *izla|se f*, (Gpl -šu)
reprezentāc|nī adj *reprezentācijas (G)*; r. *mužstvo izlases*
komanda; pro r. *účely reprezentācijai*
reprezentant f, (-a), **reprezentant|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
reprezentant|s m, *reprezentan|te f*, (Gpl -šu); (představitel)
pārstāvis m, (G -vja), *pārstāve f*, (Gpl -vju)
reprezentativnī [-ty-] adj *reprezentatīv|s*
reprezent|ovat impf, (-uje) **1** *reprezent|ēt (II.)*; (představovat)
pārstāvēt (III.2.) **2** (mit hodnotu): *budova ~uje dva miliony ēka ir*
divus miljonus vēta
re|priz|a f, (-y) (hry, fimu) *izrād|e f*, (Gpl -žu); (v televizi, rozhlasu)
atkārtojums m; hra se dočkala sta ~ *luga tika izrādīta simts*
reizu
reprodukc|e f, (-e) **1** (rozhovoru, textu) *atstāstīj|ums m* **2** (hudebnīho
 dila) *atskaņojum|s m* **3** (obrazu, kresby, fotografie ap.) *reprodukcij|a f*;
 (reprodukovāni tēž) *reproducēšan|a f* **4** (vybaveni: myšlenek, udalosti)
reprodukcij|a f, *atsaukšan|a f* *atmiņā* **5** <biol.> *reprodukcij|a f*,
vairošan|ās f **6** <ekon.> *atražošan|a f*
reprodukov|at (im)pf, (-uje) **1** (udalost, přiběh) *atstāstīt (III.1.)* **2**
 (hudebnī dilo) *atskaņot (II.)* **3** (obrazy, fotografie ap.) *reproducēt (II.)*
4 (vybavovat si: myšlenky, udalosti) *reproducēt (II.)*, *at|saukt (-sauc,*
-sauca)* *atmiņā* **5** <ekon.> *atražot (II.)*
reproduktor m, (-u) *reproduktor|s m*
rept|at impf, (-ā) *kurm|ēt (III.2.)*; (na koho/co uz ko); (proti
 komu|čemu *par ko*)
1 **republik|ka** f, (-ky, D.L -ce) *republik|a f*
republikān m, (-a), **republikān|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
republikān|is m, (G -ņa), *republikān|ne f*, (Gpl -ņu)
republikānsk|j adj (strana, poslanec) *republikāņu (G)*
republikov|j adj *republikas (G)*, *republikānisk|s*
reputac|e f, (-e) *reputācij|a f*; pošramocenā r. *sašķobījums*
reputācija; napraviti si ~i *uzlabot savu reputāciju*
resort m, (-u, L -u/-ē) **1** (ūřad) *resor|s m*, *iestād|e f*, (Gpl -žu) **2** (obor)
darbības sfēra f, *kompeten|ce f*, (Gpl -ču); to nespada do mēho
 ~u *tas neietilpst manā kompetencē*
resortnī adj *resora (G)*, *iestādes (G)*
resp. zkr. (respektive) *resp.* (respektīvi)
respekt m, (-u, L -u) *respekt|s m*; (ūcta) *cieļ|a f*, (bāzeņ) *bijīb|a f*; mit
 r. ke komu (před kým) *izjust respektu pret ko*, *respekt|ēt (II.) ko*;
 ziskat si r. u koho *iegūt kāda respektu*; budīt r. *modināt*
respektu
respektive [-ty-/t-y-] part *respektīvi*; (anebo) *jeb, vai (arī)*
respekt|ovat impf, (-uje) *respekt|ēt (II.)*; (vāžīt si) *cienīt (III.1.)*; r.
zākony ievērot (II.) likumus
respondent m, (-a), **respondent|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
respondent|s m, *respondent|e f*, (Gpl -šu); *aptaujātais m*,
aptaujātā f
restaurac|e f, (-e) (podnik) *restorān|s m*
restaurac|e f, (-e) (pamātek, monarchie) *restaurācij|a f*; (restaurovāni
 tēž) *restaurēšan|a f*
restaura|c|nī, adj (podnikovj) *restorāna (G)*, *restorānu (G)*; r. *vūz*
restorānvagon|s m
restaura|c|nī adj (prāce) *restaurācijas (G)*, *restaurēšanas (G)*
restaurātor|r m, (-ra, Npl -rī), **restaurātor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
restaurator|s m, *restaurator|e f*
restaurātor|sk|j adj (prāce) *restaurēšanas (G)*; (dīlna, škola)
restaurātoru (G)
restaur|ovat (im)pf, (-uje) (pamātky, monarchii) *restaur|ēt (II.)*
restituc|e [-ty-] f, (-e) *restitūcij|a f*
restrikc|e f, (-e) (omezeni) *ierobežojum|s m*, *ierobežošan|a f*,
 (zmenšeni) *samazināšan|a f*; r. *vūdajū izdevumu samazināšana*
restriktivnī [-ty-] adj *restriktīv|s*, *ierobežojoš|s*
restrukturalizac|e f, (-e) *restrukturalizācij|a f*
resumé n, (neskl.) <kníž.> *rezumējums m*, *kopsavilkums m*
rešerš|e f, (-e) *informācijas meklēšan|a f*

- ret** m, (rtu, Npl rty) *lūp*a f; horní/ dolní r. *augšlūp*a f/ *apakšlūp*a f, kousat se do rtů *kodīt lūpas* ♦ viset někomu na rtech *uzmanģi kādu klausīties*
- retorick**ý adj *retorisk*s; ~á otázka *retorisk*s *jautājums*
- retori**ka f, (-ky, D.L -ce) *retori*ka f
- retrospektiv**a [-ty/-tý-] f, (-y) *retrospek*cija f, *atskat*š m
- retrospektívni** [-ty/-tý-] adj *retrospekt*ívš
- rév**ja f, (-y): <bot.> vinná r. *vīnogulā*š m
- revalvac**e f, (-e) <ekon.> *revalvā*cija f
- revanš** f, (-e) <kol.> *revanš*š m, *atmaks*a f; dát komu r. *revanš*lēties (ll.) *kam*
- reve**lň f, (-ně) <bot.> *rabarber*š m
- revid**ovat impf, (-uje) *revid*ēt (ll.)
- revír** m, (-u) 1 (polesí) *iecir*kñis m, (G -ņa); honební r. *medību iecir*knis 2: uhlený r. *akmeņoglu basei*š m
- reviz**e f, (-e) *revizija* f; (jizdenek) *kontrol*e f, (Gpl -ļu), *pārbaud*e f, (Gpl -žu)
- revizni** adj *revizija* (G); r. komise *revizija*s *komisija*
- revizo**r m, (-ra, Npl -ři), **revizo**rka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *revident*š m, *revident*te f, (Gpl -šu); r. jizdenek *biļešu kontrolier*š m, *kontrolier*te f
- revma** n, (neskl.) <kol.>, **revmatizm**us [-ty-] m, (-u) *reimatism*š m
- revolta** f, (-y) *sacelšan*šas f, *dumļ*pis m, (G -pja); (proti komučem *pret ko*)
- revoluc**e f, (-e) *revolū*cija f
- revolucionār** m, (-e), **revolucionār**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *revolucionār*š m, *revolucionār*te f
- revolu**čni adj *revolucionār*š; r. změny *revolucionāras pārmaiņas*
- revolver** m, (-u) *revolver*š m
- révovj** adj (listi) *vīnogulāju* (G); (vino) *vīnogu* (G)
- revu**je [revi] f, (-e) 1 <div.> *revija* f; lední r. *ledus balet*š m 2 (časopis) *žurnā*š m (par literatūru, mākslu, zinātni)
- Reykjavik** m, (-u) *Reikjavik*ka f
- rez** f, (rzj), pl: N.A -i, D -im, L -ich, I -emi) 1 *rūs*a f; prožraný rzí *rūs*as *saēsts* 2 <bot.> *rūs*a f
- rezav**ý adj 1 *sarūšē*šis (f -usi) 2 (o barvě) *rud*š, *rūs*ganš, *sarkan*š; ~é vlasy *rudi mati*
- rezerv**ja f, (-y) 1 *rezer*vve f, (Gpl -vju); sāhnout do ~y *ķerties pie rezerves* 2 (zdrženlīvost) *attur*ība f; (opātlost) *piesardz*ība f; brāt co s ~ou *izturēties pret ko atturīgi*; chovat se s ~ou *izturēties piesardzīgi*
- rezervāc**e f, (-e) 1 (mista) *rezervācija* f, *rezervēšana* f, udēlat ~i *rezerv*ēt (ll.) 2 (uzemi) *rezervāt*š m; přírodní r. *dabas rezervāts*
- rezervni** adj *rezerve*s (G)
- rezervovan**ý adj 1 *rezervēt*š; (pro koho/co *kam*) 2 (v chováni) *rezervēt*š, *attur*igš
- rezerv**ovat (im)pf, (-uje) *rezerv*ēt (ll.); (co komu *ko kam*)
- rezidenc**e f, (-e) *reziden*ce f, (Gpl -ču)
- resignac**e f, (-e) 1 (odstoupeni) *demisija* f, *atkāpšan*šas f; (zřeknuti se) *atteikšan*šas f; r. na funkci *atkāpšanās no amata*; podāt ~i *iesniegt demisiju* 2 (odevzdanost) *rezignācija* f
- resign**ovat (im)pf, (-uje) 1 (vlāda, ministři) (na co) *at*ķāpties (-kāpjas, -kāpās)* (no kā), *demisio*nēt (ll.); (vūbec se zřict) *at*ļeikties (-, -teicās)* (no kā), *at*ļsacīties (-sakās, -sacijas)* (no kā); r. na funkci *at*ķāpties *no amata* 2 (poddāt se osudu) *rezign*ēt (ll.), *ļauties* (ļaujas, jāvās)* *rezignācijai*
- rezoluc**e f, (-e) *rezolū*cija f
- rezolutnē** adv *apņē*mīgi, *noteikti*, *rezolūti*; r. co odmītnout *kategoriski no kā atteiktis*
- rezolūtni** adj *apņē*migš, *noteikt*š, *rezolūt*š; r. odpověď *noteikta* (kategoriska) *atbilde*
- rezonanc**e f, (-e) *rezo*nanse f, (Gpl -šu)
- rezultāt** m, (-u, L -u/-ē) <knīž.> *rezultāt*š m
- reži**e f, (-e) 1 <div.> *režija* f; <přen.> ve vlastní ~i *uz sava rēģina*, *saviem spēkiem* 2 <ekon.> *pieskaitāmie izdevumi* m, pl
- režijn**i adj; r. cena *pašizmaks*a f; r. náklady *pieskaitāmie izdevumi*
- režim** m, (-u, L -u) *režim*š m; denní r. *dienas režims*
- režir**ovat impf, (-uje) *režis*lēt (ll.)
- režisér** m, (-ra, Npl -ři), **režisér**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *režisor*š m, *režisor*te f
- Riġa** f, (-gy, D.L -ze) *Riġa* f; v lotyšské ~ze *Latvijas galvaspilsētā Riġā*
- ring** m, (-ga, Lpl -zich) <sport> *ring*š m
- Riġo de Janeiro** [žanej] n, (-a/-o, -a) *Riødežaneiro* f, (neskl.)
- risk** m, (-u) <kol.> *risk*š m
- riskantni** adj *riskant*š
- risk**ovat (im)pf, (-uje) *risk*lēt (ll.) (*ar ko*); r. život *riskēt ar dzīvību*
- rituāl** m, (-u, L -u/-e) *rituāl*š m
- rival** m, (-a, Npl -ovē), **rival**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sāncen*šis m, (G -ša), *sāncen*se f, (Gpl -šu)
- rivalitā** f, (-y) *sānces*ība f; (soutěžení) *sacens*ība f
- Riviér**a f, (-ry, D.L -ře) *Rivjēr*a f
- rizik**o n, (-a) *risk*š m; vztít na sebe r. *uzņemtis risku*; na vlastní r. *uz savu risku*; r. náказы/ poranění *risk*s *inficēties/ gūt traumu*
- rizikov**ý adj *riskant*š; (faktor, skupina) *riska* (G)
- rizot**o n, (-a, L -u) <kuch.> *plov*š m, *pilav*š m
- R. L. O** zkr. (radčte laskavē odpovēdēt) *RSVP* (*lūdzu, atbildiet!*)
- rība** f, (-y) *tērp*š m, *kleit*a f; večerní r. *vakarkleit*a f
- robot** m/ma, (-u/-a, A -a)) *robo*tš m; kuchynský r. *virtuves kombain*š m
- robot**ja f, (-y) 1 <hist.> *klaus*šas f, pl 2 <přen., expr.> (dřina) *katorġa* f
- robustni** adj *robust*š
- rock** [rok] m, (-u) <hud.> *rok*š m; r.-and-roll [rokenrol] *rokenrol*š m
- rocke**r m, (-ra, Npl -ři), **rocke**rka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *roker*š m, *roker*te f; (zpěvák) *roka dziedātājs* m, *dziedātāja* f
- rockov**ý adj *roka* (G), *rok*-; ~á kapela *rokgrup*a f, ~á hudba *rokmūzika* f; r. koncert *rokkoncert*š m; ~á opera *rokope*ra f
- ročen**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *gadagrām*ta f; (literāri, vědeckā) *almanah*š m
- ročnē** adv 1 (každý rok) *katru gadu*, *ik gadu* 2 (za rok) *gadā*, *pa gadu*, *gada laikā*; dvakrát r. *divreiz gadā*; r. vydělává... *gadā viņš pelna...*
- ročni** adj 1 (trvající rok) *gada* (G), *gadu ilg*š; r. předplatné *gada abonements*; r. příjem *gada ienākumi*; r. kurs viena *gada* (*vienu gadu ilgs*) *kurss*; čtvero ~ch období *četri gadalaiki* 2 (rok starý) *gadu vecs*; r. dítě *gadu vecs bērns*
- ročni**k m, (-ku, Lpl -cich) 1 (školni) *klāse* f, (Gpl -šu); (studijni) *kurs*š m 2 (v témž roce narození): jsme stejní r. *mēs esam dzimuši vienā gadā*; r. 1991 1990. *gadā dzimušie* 3 (výrobky téhož roku): víno r. 2001 2001. *gada vīns*
- rod** m, (-u, L -ē/-u) 1 *dzimt*a f; (panovnický) *dinastija* f 2 <bot., zool.> *ģint*š m 3: lidský r. *cilvēc*e f, *cilvēku dzimum*š m; je ~em Čech *viņš ir čehs*; je ~em z Prahy *viņš ir dzimis Prāgā* 4 <lingv.> (podstatných jmen) *dzimt*le f; (slovesný) *kārt*a f; mužský/ ženský střední r. *vīriešu/ sieviešu/ nekatra dzimte*; činný/ trpný *darāmā ciešamā kārta*
- rodā**j m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **rodā**čka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (krajan) *novadniek*š m, *novadnie*ce f, (Gpl -ču); (stejně národnosti) *tautie*šis m, (G -ša), *tautie*te f, (Gpl -šu); je r. z Prahy *viņš ir dzimis Prāgā*
- rodīc**e m, pl, (-ū) *vecāk*i m, pl; nevlastní r. *audžuvecāk*i m, pl
- rodīc**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (při porodu) *dzemdētāja* f; (po porodē) *nedē*ļniece f, (Gpl -ču)
- rodīčovsk**ý adj *vecāku* (G)
- rodīčovstv**i n, (-i) *vecāku stāvok*liš m, (G -ja); plānovanē r. *ģimenes plānošana*
- rodid**ļa n, pl, (-el) <anat.> (*sieviešu*) *dzimumogā*ņi m, pl
- rodil**ý adj; je r. Čech *pēc tautības viņš ir čehs*; je r. Pražan *viņš ir dzimis Prāgā*; r. mluvčí *cilvēks, kam attiecīgā valoda ir dzimtā*
- rodin**a f, (-y) *ģime*ne f, (Gpl -ņu); založit si ~u *nodibināt ģimeni*; čekāt ~u *gaidīt ģimenes pieaugumu*
- rodinn**ý adj *ģimenes* (G); r. domek *ģimenes māja*; r. příslušník *ģimenes loceklis*; z ~ych důvodů *ģimenes apstāk*ļu *dē* ♦ vrātīt se k ~ēmu krbu *atgnezties pie ģimenes pavarda*
- rodīštē** n, (-tē, Gpl -t) *dzimšanas viet*a f
- rodīt** impf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (dēti) *dzemd*lēt (ll.) 2 (plody) *dot* (*dod, deva*)* *aug*š; (ūrodu) *dot* (*dod, deva*)* *ražu*; stromy *dobfe*/špatnē ~dī *koki dod labu/ sliktu ražu* ■ r. se impf 1 (dēti) *dzimt* (*dzimst, dzima*)* 2 <přen., knīž.> (vznikat) *rasties* (*rodas, radās*)* 3 (plodiny) (*labi*) *aug*t (*aug, auga*)*, *pā*doties (*-dodas, -devās*)*
- rodni**ý adj 1 (rodiče, sourozenci) *ist*ļais, *miesī*gš 2 (dūm, země, město) *dzimt*ļais; r. jazyk *dzimtā valoda*; r. list *dzimšanas apliecība*; ~é číslo *personas kods*; ~é jmēno (*priekš*)*vārd*š m
- rodokmen** m, (-e/-u, D.L -il-u) *ciļtskok*š m
- rodov**ý adj (majetek, jmēno, tradice) *dzimtas* (G), *ģimenes* (G)
- roļh** m, (-hu, Lpl -zich) 1 (zvířecí) *ragl*š m ♦ r. hojnosti *pārplīnības rags* 2 <hud.> *ragl*š m; lesní r. *mežragl*š m 3 (ulice, stolu) *stūr*š m; (pokoje) *kakt*š m; na ~hu ulice *uz ielas stūra*; za ~hem *aiz stūra*; <přen.> na každém ~hu *uz katra stūra, uz katra soļa* ♦ vztít ~ha *laisties lapās* 4 <sport> *stūra sitien*š m; kopāt r. *sist stūra sitienu*
- rohli**k m, (-ku, Lpl -cich) *radziņ*š m (*baltmaizite*) ♦ opit někoho ~kem *apmū*kt kādu
- rohov**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <anat.> *radze*ne f, (Gpl -ņu)

rohový adj 1 (dům, pokoj) *stūra* (G); r. gauč *stūra dīvāns*; <sport> r. kop *stūra sitiens* 2 (z rohoviny) *raga* (G)
rohožka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *kājslauķis* m
roj m, (-e) 1 (včeli) *spietis* m; (komáru, motýlů) *baršs* m 2 (lidi) *baršs* m, *drūzm*a f
rojīt se impf, (3.sg/pl -i) 1 (včely) *spiet|ot* (II.) 2 (lidi, myšlenky) *gudzjēt* (III.2.), *mudzjēt* (III.2.)
roj m, (-ku, L -ce/-ku, Lpl -cich) *gad*s m; v tomto ~ce *šogad*; v minulém ~ce *pagājšgad*, *pērn(gad)*; v příštím ~ce *nākamgad*; za r. *pēc gada*; jednou za r. *reizi gadā*; je mu třicet ~ků *viņam ir trīsdesmit gadu*, *viņš ir trīsdesmit gadus vecs*; kolik je vám ~ků? *cik jums ir gadu?*; v ~ce 2006 2006. *gadā*; přestupný r. *garais gads*; školní r. *mācību gads*; Nový r. *Jaungads*s m; šťastný Nový rok! *laimīgu Jauno gadu!*; r. od ~ku *gadū no gada*, *no gada gadā*; každý r. *katru gadu*; každé tři ~ky *ik pēc trim gadiem*; r. co r. *ar katru gadu*; do ~ka *gada laikā*; do ~ka a do dne *tiesi gada laikā*; po celý r. *visu gadu* ♦ jednou za uherský r. *reizi pa ilgiem laikiem*
rokenrol m, (-u, L -u) <hud.> *rokenrol*s m
rokle f, (-e), **roklina** f, (-y) *grāvja* f, (strž) *aizļa* f
rokoko n, (-a) *rokoko* m, (*neskl.*)
rokovāni n, (-i) (o čem) *debaļtes* f, pl, (G -šu) (*par ko*), (*kā*) *apspriešan*a f
rojovat impf, (-uje) (s kým o čem) *ap|spriest* (-*spriež*, -*sprieda*)* (*ar ko ko*), *ap|spriesties* (-*spriežas*, -*spriedās*)* (*ar ko par ko*)
rolājk m, (-ku, Lpl -cich) (svetr) *svīter*is m *ar augstu apkakli*
rolje f, (-e) (herecká) *lom*a f; hrát ~i (koho) *tēlot* (*kā*) *lomu*; zpívat ~i (koho) *izpildīt* (*kā*) *lomu*; <též přen.> hrát hlavní ~i *spēlēt galveno lomu* ♦ to nehraje *žādnou ~i tam nav nekādas nozīmes*
rolje₂ f, (-e) (papíru ap.) *ruļļis* m, (G -ļa)
rolje₃ f, (-e) <zast.> (pole) *tīrum*s m, *lauk*s m
roleta f, (-y) (*rullējama*) *žalūzija* f
rolnický adj (strana, práce, rodina) *zemnieku* (G)
rolnictvo n, (-a) *zemniecība* f
rolnička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *zvārguļis* m, (G -ja), *zvanīņ*š m
rolnik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **rolnic**e f, (-e, Gpl -) *zemniek*s m, *zemniec*e f, (Gpl -ču)
Rom m, (-a, Npl -ové), **Rom**ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *čigān*s m, *čigānie*te f, (Gpl -šu); ~ové *čigāni*
román m, (-u, L -ē/-u) *romān*s m; detektivní r. *detektīvromān*s m; r. na pokračování *romāns turpinājums*
romance f, (-e) <hud., lit.> *roman*ce f, (Gpl -ču)
romānek m, (-ku, Lpl -cich) (milostný) *romān*s m
romanopislec m, (-ce), **romanopisk**ý/ně f, (-ně, Gpl -ņ/-ni) *romānist*s m, *romānište* f, (Gpl -stu); *romānu rakstniek*s m, *romānu rakstniec*e f, (Gpl -ču)
romānový adj 1 *romāna* (G), *romānu* (G); r. cyklus *romānu cikls* 2 (příběh, láska) *kā romānā*
romānský adj *romāņu* (G); r. sloh *romāņu stils*; ~é jazyky *romāņu valodas*
romantický [-ty-] adj *romantiski*
romantiský [-ty-] adj 1 (vztahující se k romantizmu) *romantisma* (G); ~ā architektura *romantisma (perioda) arhitektūra* 2 (vztahující se k romantice) *romantisk*s
romantik [-ty-] m, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich), **romantič**ka [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *romantiķis* m, *romantiķe* f
romantika [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *romantiķa* f
romantizmus [-ty-] m, (-u) *romantism*s m
romský adj *čigānu* (G)
romština f, (-y) *čigānu valod*a f
ronjit impf, (3.sg/pl -i): r. slzy (nad čím) *liet* (*lej*, *lēja*)* *asaras* (*par ko*)
ropa f, (-y) *naft*a f, *jēlnaft*a f
ropný adj *naftas* (G)
ropovod m, (-u, L -u) *naftas vad*s m
ropucha f, (-chy, D,L -še) *kruļpis* m, (G -pja)
rorýs, **rorejs** m, (-al-e) <zool.> *svīr*e f
rosja f, (-y) *ras*a f
rosol m, (-u, L -u/-e) (rybí, masový) *galert*s m; (ovocný) *žele*ja f; ryba v ~u *zivju galerts*
rostlina f, (-y) *aug*s m; léčivé ~y *ārstniecības augi*
rostliný adj *auga* (G), *augu* (G); r. olej *augu eļļa*
rostlinstvlo n, (-a) *augu valst*s m, *flor*a f
Rostock [-tok] m, (-u) *Rostok*a f
rostoucí adj *augoš*s, *pieaugoš*s
rošt m, (-u, L -u/-ē) *rež*is m, *reļstes* f, pl, (G -stu) (*kurtuvei*, *pīlīti*)
rošták m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <kol., expr.> *palaid*nis m, (G -ņa), *blēņdar*is m; (uličnik) *resgaļis* m, (G -ja)

roštēná f, (-é), **roštēn**ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kuch.> *rostbišs* m
roštji n, (-i) 1 (křovi) *krūm*i m, pl, *krūmājs* m 2 (chraști) *žagar*i m, pl
rotļa f, (-y) <voj.> *rot*ļa f
rotacje f, (-e) *rotācija* f
rotný m, (-ého), **rotn**á f, (-é) <voj.> *virsseržant*s m, *virsseržant*e f, (Gpl -šu)
Rotterdam [rot-r] m, (-u, L -u) *Roterdam*a f
roub m, (-u, L -u) *potzar*s m
roubik m, (-ku, Lpl -cich) 1 (na sázení) (*dēstāmais*) *miet*ijš m 2 (do ūst) *spun*de f, (Gpl -žu), *tap*a f
roubovat impf, (-uje) <bot.> *pot*lēt (II.)
rouhat se impf, (-á) (komu/čemu) *zaim*ot (II.) (*ko*)
roucho n, (-cha, L -chul/-še, Lpl -chách) <kniž.> *drān*as f, pl, *tērp*s m
♦ v ~še *Adamovē/ Evinē Ādama/ levas kostīmā*
roup m, (-a) <zool.> *cēr*me f, (Gpl -mju)
roura f, (-ry, D,L -ře) *cauru*le f, (Gpl -ju), *trub*a f <kol.>; okapová r. *jumta notekcauru*le f, (Gpl -ju); vodovodní/plynová r. *ūdensvada/ gāzes caurule*
rouška f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 <kniž.> (závoj) *aizseg*s m, *aizklāj*s m, *plīvur*s m; <přen.> r. tajemství *nosiēpurnainības plīvurs*; pod ~kou noci *nakts aizsegā*; pod ~kou přátelství *liekuļojot draudzību*, *zem draudzības maskas* 2 <med.> *salve*te f, (Gpl -šu); (ústenska) (*marles*) *mask*a f
*roveň f, (-ně): stavět koho/co na r. *komu/čemu* (s kým/čím) *vienādi novērtēt ko*, *uzskatīt par vienlīdz svarīgu ko*
rovina f, (-y) 1 (rovná krajina) *līdzenum*s m; náhorní r. *plato* m, (*neskl.*) 2 <mat., fyz.> *plak*ne f, (Gpl -ņu); nakloněná r. *slīpā plakne* 3 (úroveň) *līme*nis m, (G -ņa); na stejné ~ě *tajā pašā līmenī* ♦ říct něco na ~u *pateikt kaut ko atklāti*
rovinka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek); <sport> cílová r. *finiša tai*sne f, (Gpl -šņu)
rovnat impf, (-ā) 1 (půdu, cestu, záhon) *līdzināt* (III.1.), *nolīdzināt* (III.1.), *izlīdzināt* (III.1.); (křivý drát) *taisn*ot (II.), *iztaisn*ot (II.); (oděv, kravatu) *kārt*ot (II.), *sakārt*ot (II.); (dřevo, cihly) *kraut* (*krauj*, *kráva*)* *kaudzē*, *sa*kraut (-*krauj*, -*kráva*)* *kaudzē*; (knihy, prádlo, věci do kufru) *likt* (*liek*, *lika*)*, *sa*likt (-*liek*, -*lika*)*; r. si co v hlavě *pārlikt* (-*liek*, -*lika*)* *ko prātā* ■ r. **se** impf 1 (napřimovat se) *iztaisn*oties (II.) 2 <mat.> (čemu) *līdzināties* (III.1.) (*kam*); jedna a jedna se ~ā *dvēma viens plus viens ir divi* 3 (být podobný) (komu/čemu, s kým/čím) *līdzināties* (III.1.) (*kam*), *būt* (*ir*, *bija*)* *līdzīg*am (*kam*); nemůžu se mu r. *es nevaru viņam līdzināties*
rovnátka n, pl, (-ek, L -kách) (na zuby) *zobu skav*as f, pl, *breke*te f, (Gpl -šu)
rovné adj 1 (přímou) *taisni*; jděte r.! *ejiet taisni* (*uz priekšu*!); sedět r. *sēdēt taisni* 2 (rovnou) *taisni*, *tieši*
rovněz adv <kniž.> *tāpat, arī*
rovnice f, (-e, Gpl -) <mat.> *vienādojum*s m; vyřešit ~i *atrisināt vienādojumu*; r. o dvou neznámých *vienādojums ar diviem nezināmajiem*
rovnik m, (-u) *ekvator*s m
rovnitko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) <mat.> *vienlīdzības zī*me f, (Gpl -mju)
rovnoběžka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <mat., geogr.> *paralē*le f, (Gpl -ju)
rovnoběžničk m, (-ku/-ka, Lpl -cich) <mat.> *paralelogram*s m
rovnoběžný adj *paralē*ls
rovnocenný adj *līdzvērt*ig
rovnodennost f, (-i) <astr.> *ekvinokcija* f, jarní/ podzimní r. *pavasara/ rudens ekvinokcija*
rovnoměrně adv *vienmēr*īgi; (rozdělit, podílet se) *vienlīdz*īgi, *vienādi*
rovnoměrnlý adj *vienmēr*īgig; (podíl) *vienād*s, *līdz*ig
rovnoprávnost f, (-i) *vienlīdz*ība f
rovnoprávný adj *vienlīdz*ig
rovnost f, (-i) 1 (přímost) *taisnum*s m 2 (plochost) *līdzenum*s m, *gludum*s m 3 (stejnost) *vienād*ība f; (rovnoprávnost) *vienlīdz*ība f; r. před zákonem *vienlīdzība likuma priekšā*; r. hlasů *vienāds balsu skaits*
rovnou adv *taisni*, *tieši*; jít r. domů *iet tieši uz mājām*; říct co r. do očí *pateikt ko tieši acīs*; přijmout r. do druhého ročníku *uzņemt otrajā kursā*
rovnováha f, (-hy, D,L -ze) *līdzsvar*s m; duševní r. *garīgais līdzsvars*; ztratit/ udržet si ~hu *zaudēt/ noturēt līdzsvaru*; <přen.> vyvést koho z ~hy *izsist ko no līdzsvara*
rovnovážnlý adj (stav, poloha) *līdzsvara* (G); (podmínky, prostředí, vývoj) *līdzsvaro*ts
rovnlý adj 1 (přímý) *taisn*ig; ~né vlasy *taisni mati* ♦ (vyskočit) ~nýma nohama *zibens ātrumā*; skočit do něčeho ~nýma nohama *neapdomājoties kaut ko uzskāt* 2 (plocha) *līdz*enig;

(hladký) *glud* s 3 (stejný) *vienād*s, *vienlīdzīgs*; (rovnocenný) *līdzvērtīgs*, *līdzīgs*; rozdělit se o co ~ným dilem *sadalīt ko (vien)līdzīgi*; mezi sobě ~nými starp sev *līdzīgiem*; <těž přen.> výsledek je ~en nule *iznākums līdzinās nullei* 4 <kol.> (úplný) *apaļš*; ~á stvoka *apaļš simtnieks*

rozbalīt pf. (3.sg/pl -i) (něco svinutého) *aļtīt (-tin, -tina)**; (vybalit) *iztīt (-tin, -tina)**; (otevřít: dárek, balíček ap.) *attaisīt (III. 1.)*; (kufr, zboží) *izsaigtot (II.)*

rozbaljovat impf. (-uje) (něco svinutého) *tīt (tin, tina)* vajā, aļtīt (-tin, -tina)**; (vybalovat) *tīt (tin, tina)* ārā, iztīt (-tin, -tina)**; (otevřat: dárek, balíček ap.) *taisīt (III. 1.) vajā, attaisīt (III. 1.)*; (kufr, zboží) *izsaigtot (II.)*

rozbeļh m. (-hu, Lpl -zich) 1 (rozběhnuti) *ieskrējien* s m, *ieskriesān* ās f 2 <sport> (vylučovací závod) *priekšskrējien* s m

rozbeļhinout pf. (-ne, přét. -i), **rozbihāt** impf. (-ā) <kol.> (motor) *iedarbjināt (III. 1.)*; (projekt, práci) *uzsākt (-sāk, -sāka)** ■ **r. se** pf. impf 1 (začít běžet) *sākt (sāk, sāka)* skriet, mesties (metas, metās)* skriet*; (ke skoku) *ieskrieties (-skrienas/-skrejas, -skrējās)**; r. se za kým *mesties pakaj kam* 2 (o stroji) *darboties (II.) pilnā jaudā, iet (iet, gāja)* pilnā gaitā*; (projekt, práce) *riņtēt (III. 2.) pilnā sparā* 3 (rūznými smēry) *aizskriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (uz visām pusēm)*; (rozejit se) *izklīst (-klīst, -klīda)** 4 <kol.> (vydat se) *aizskriet (-skrien/-skrej, -skrēja)*, aizļiet (-iet, -gāja)**; r. se na nákup *aizskriet iepirkties*

rozbljiet impf. (-ijī, přét. -ij(e)jī), **rozblīt** pf. (-ije, přét. -il, pas. -it, imp. -ij) 1 (vázu, taliř, auto, hlavu, koleno) *saļsist (-sit, -sita)*, sadauzīt (III. 1.)*; (těž ničít: hračky, přístroje ap.) *saļplēst (-plēš, -plēsa)*, saļlauzt (-lauz, -lauza)**; (okno, výlohu) *izsist (-sit, -sita)**; (atom) *saļšķelt (-šķē, -šķēla)**; r. co na padr' *saplēst ko druskās*; <vulg.> r. komu hubu *saļdot (-dod, -deva)* kam pa purnu* 2 (podrážky) *noļplēst (-plēš, -plēsa)*, nonēsāt (II.)* 3 (mafii, gang, stát) *saļgraut (-grauj, -grāva)** 4 (přátelství, plány, jednání) *izjaukt (-jauc, -jauca)** 5: r. tābor *ierīklot (II.) nometni* ■ **r. se** impf. pf 1 *saļsisties (-sitas, -sitās)*, sadauzītes (III. 1.)*; (těž poničít se: přístroje) *saļplīst (-plīst, -plīsa)**; ~ily se mi hodiny *man ir saplīsis pulkstenis* 2 (boty) *noļplīst (-plīst, -plīsa)*, nonēsāties (II.)* 3 (jednání, svatba ap.) *izjukt (-jūk, -juka)**

rozbitāy adj 1 (váza, nádobi, auto, hlava) *sasist* s, *sadauzīt* s; (těž hračka, přístroj) *saplēst* s, *saļlauzt* s; (okno, výloha) *izsist* s; (cesta) *izdangāt* s, *dangain* s; (dům) *sagraut* s, *sagruv* s (f -usi); stroj je r. *mašīna ir salūzusi* 2 (boty) *noplēst* s, *atomkārt* s 3 (manželství, jednání) *izjuļcis (f -kusi)*

rozbolēt (se) pf. (-i, 3.pl -ejjī) *sākt (sāk, sāka)* sāpēt*; ~ela ho hlava, ~ela se mu hlava *viņam sāka sāpēt galva*

rozbor m. (-u) *analīze f* (Gpl -žu), chemický r. *ķīmiskā analīze*; r. krve *asins analīze*; <lingv.> *vētny r. teikuma analīze*

rozbojīt pf. (3.sg/pl -i), **rozbourjāt** pf. (-ā) (zēd, dūm) *noļjaukt (-jauc, -jauca)**; (mēsto) *saļgraut (-grauj, -grāva)*, nopostīt (III. 1.)* ■ **r. se** pf *saļgrūt (-grūst, -gruva)*, saļbrukt (-brūk, -bruka)**

rozbourenāy adj (moře) *vētrain* s, *bangain* s; (emoce) *vētrain* s

rozbrečlet pf. (3.sg/pl -i) *saraudjināt (III. 1.)* ■ **r. se** pf *sākt (sāk, sāka)* raudāt*

rozbrēs k m. (-ku, Lpl -cīch) *ausm* a f, *riņtausm* a f, za ~ku *riņtausmā*

rozbušīt se pf. (-i) (srdce) *iepukstēties (III. 2.) (straujāk) (par sirdi)*; srdce se mu strachy ~ilo *sirds viņam no bailēm iepukstējās straujāk*

rozbuš ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <voj., tech.> *degļis m*, (G -ja); časovaná r. *laika degļis*

rozcest ī n. (-i) *krustceļš m*, *krustceļes f*, pl, (G -ju); <těž přen.> stát na r. *stāvēt krustceļš*

rozcuchanāy adj (vlasy, cilvēk) *izspūrjis (f -usi)*

rozcuchjāt impf. (-ā) (koho) *saļjaukt (-jauc, -jauca)* (kam) matus*

rozvič ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (před startem) *ieslīdzinās f*; (cvičení) *vingrošan* a f, ranni r. *riņa ros* me f, (Gpl -mju)

rozčarovān ī n. (-i) *vilšan* ās f; r. z politiky *vilšanās politikā*

rozčarjovat pf. (-uje) *likt (liek, lika)* vilties (kam), pieļvīt (-vil, -vīla)**; je ~ovān tim, že... *viņš jūtas vilies, ka...*

rozčeļsat pf. (-šeļ-sā, imp. -šļ-sej) (vlasy) *izsukjāt (II.)*, *izķemmjēt (II.)*; (do ūcesu) *sasukjāt (II.)*, *saķemmjēt (II.)*

rozčilen ī n. (-i) *uzbudinājums m*; (vzrušení) *uztraukums m*, *satraukum* s m; (zlost) *dusm* as f, pl, *niknum* s m

rozčilenāy adj *uzbudināt* s; (vzrušený) *uztraukt* s, *satraukt* s; (rozlobený) *dusmīgs*, *aizkaitināt* s

rozčīlīt pf. (3.sg/pl -i), **rozčīļovat** impf. (-uje) *uzbudināt (III. 1.)*; (vzrušit) *uztraukt (-trauc, -trauca)*, saļtraukt (-trauc, -trauca)**; (rozlobit) *sadusm* ot (II.), *aizkaitināt (III. 1.)* ■ **r. se** pf. impf *uzbudināties (III. 1.)*; (vzrušit se) *uztraukties (-traucas, -traucās)*, saļtraukties (-traucas, -traucās)**; (rozlobit se) *sadusmoties (II.)*, *saļskaisties (-skaišas/-skaistas, -skaitās)**

rozčlenīt pf. (3.sg/pl -i) *sadalīt (III. 1.)*; r. do dvou částí *sadalīt divās daļās*

rozdat pf. (-ā, pas. -ān) 1 (postupně dát) *izdalīt (III. 1.)*; (ūředně) *izsniegt (-sniedz, -sniedza)**; (darovat) *izdāvāt (II.)*, *izdāļāt (II.)*; r. karty *izdalīt kārtis* 2: <kol.> r. si to (s kým) *saļcensties (-cenšas, -centās)* (ar ko)*, (utkat se) *cinjities (III. 1.) (ar ko)*

rozdāvāt impf. (-ā) 1 (postupně dávat) *dalīt (III. 1.)*, *izdalīt (III. 1.)*; (ūředně) *izsniegt (-sniedz, -sniedza)**; (darovat) *izdāvāt (II.)*, *izdāļāt (II.)*; <přen.> r. ūsmēvy na všechny strany *dalīt smaidus uz visām pusēm* 2: ⇒ **rozdat** (2)

rozdeļāt pf. (-ā), **rozdeļāvat** impf. (-ā) 1 (práci) *sākt (sāk, sāka)*, uzjākt (-sāk, -sāka)*, iejākt (-sāk, -sāka)** 2 <kol.> (balíček) *aļvērt (-ver, -vēra)*, attaisīt (III. 1.)*; (provázek) *atraitsīt (III. 1.)*, *aļsiet (-sien, -sēja)** 3 (rozpustit: sádro no) *izšķīdināt (III. 1.)*; r. co čim *atšķaidīt (III. 1.) ko ar ko* 4 (oheň) *ielkurt (-kur, -kūra)*, iekurjināt (III. 1.)*; r. v kamnech *iekurināt krāsni*

rozdeļīt pf. (3.sg/pl -i) 1 (na díly) *sadalīt (III. 1.)*; r. ūkoly *sadalīt pienākumus*; r. co mezi sebou *sadalīt ko savā starpā*; r. co na tri části *sadalīt ko trīs daļās* 2 (dāt) *izdalīt (III. 1.)*; (co komu, mezi kým ko kam) 3 (odloučit) (koho/co od koho/co) *izšķirt (-šķir, -šķira)* (ko ar ko)*, *aļšķirt (-šķir, -šķira)* (ko no kā)* ■ **r. se** pf 1 (na části) *sadalīties (III. 1.)*; r. se na skupiny *sadalīties grupās* 2 (podělit se) (s kým o co) *dalīties (III. 1.) (ar ko kur)*, *sadalīt (III. 1.) savā starpā (ko ar ko)*; r. se o zisk *dalīties peļņā*

rozdeļovat impf. (-uje) pf. (3.sg/pl -i), 1 (na díly) *dalīt (III. 1.)*, *sadalīt (III. 1.)*; r. co na dva typy *dalīt ko divos tipos* 2 (dávāt) *dalīt (III. 1.)*, *izdalīt (III. 1.)*; (co komu, mezi kým ko kam) 3 (odlučovat) (koho/co od koho/co) *šķirt (-šķir, -šķira)* (ko no kā)*, *izšķirt (-šķir, -šķira)* (ko ar ko)*, *aļšķirt (-šķir, -šķira)* (ko no kā)* ■ **r. se** impf 1 (na části) *dalīties (III. 1.)*, *sadalīties (III. 1.)* 2 (dělit se) (s kým o co) *dalīties (III. 1.) (ar ko kur)*, *dalīt (III. 1.) (ko ar ko)*

¹ **rozdil** m. (-u, L -eļ-u) *starpība* f, (rozlišení) *atšķirība* f, věkový r. *gadu starpība*; povahový r. *atšķirība raksturo*; na r. od koho/čeho *atšķirībā no kā*; r. mezi kým/čim *starpība (atšķirība) starp ko*; dēlat r. mezi čim *atšķirt (-šķir, -šķira)* ko no kā*; všichni bez ~u *visi bez izņēmuma*; bez ~u věku/ pohlaví *neatkarīgi no vecuma/ dzimuma*

rozdiļet impf. (-i, 3.pl -ejjī): ⇒ **rozdeļīt** ■ **p. se** impf: ⇒ **rozdeļīt se**

rozdiļnē adj (odlišně) *atšķirīgi*; (různě) *dažādi*

rozdiļnost f. (-i) (odlišnost) *atšķirība* f, (různost) *dažādība* f

rozdiļn adj (odlišný) *atšķirīgs*; (různý) *dažāds*

rozdrīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) 1 (na prach) *saļberzt (-berz, -berza)**; (kāmen, hlavu, ruku) *sašķaidīt (III. 1.)*; r. co na prach *saberzt ko pulverī* 2 (nepřítelē, soupeřē) *saļgraut (-grauj, -grāva)**; (zničít) *iznīcināt (III. 1.)*

rozdupjāt pf. (-eļ-ā, imp. -ej) *samidīt (III. 1.)*; (pūdu, záhony) *nomīdīt (III. 1.)*, *izmīdīt (III. 1.)*

rozebirāt impf. (-ā) 1 (stroj) *jaukt (jauc, jauca)* ārā, izjaukt (-jauc, -jauca)**; (stavbu) *jaukt (jauc, jauca)* nost, noļjaukt (-jauc, -jauca)*, demontēt (II.)* 2 (situaci, problém) *analizēt (II.)* 3 (knihu, zboží, vstupenky) *pirkt (pērk, pirka)*, izpirkt (-pērk, -pirka)**

rozebrāt pf. (-ere, pas. -rān, imp. -er) 1 (stroj) *izjaukt (-jauc, -jauca)**; (stavbu) *noļjaukt (-jauc, -jauca)*, demontēt (II.)*; r. co na součástky *izjaukt ko detaļās* 2 (situaci, problém) *izanalizēt (II.)* 3 (knihu, zboží, vstupenky) *izpirkt (-pērk, -pirka)**

rozednīt se pf. (-i) *uzjaust (-aust, -ausa)*, aļjaust*; ~ilo se *uzausa gaisma*

rozednīt se impf. (-ā) *aust (aust, ausa)*, svīst (svīst, svīda)**; už se ~ā *jau aust gaisma*

rozeļhnāt impf. (-žene, imp. -žeņ) (dav, mraky, pochyby) *izklīdināt (III. 1.)*; (násilím: pes slepice, těž demonstranty) *izdenjāt (II.)* ■ **r. se** impf 1 (máchnout) *atvēzēties (II.)*; (po kom pret ko); r. se k rānē *atvēzēties sītienam* 2 (začít běžet) *sākt (sāk, sāka)* skriet, mesties (metas, metās)* skriešus*; r. se za kým *mesties kam pakaj*

rozehrjāt pf. (-aje, přét. -āl, pas. -ān, imp. -aj-ej), **rozehrāvāt** impf. (-ā) (začít hrát) *uzjākt (-sāk, -sāka)* (spēlēt), iejākt (-sāk, -sāka)* (spēlēt)*; r. šachovou partii *iesākt šaha partiju*; <sport> r. mič *piespēlēt (II.) bumbu* ■ **r. se** pf. impf 1 (začít hrát) *sākt (sāk, sāka)* spēlēt* 2 (rozcvīst se) *iespēlēties (II.)*; (dostat se do intenzivni hry) *sākt (sāk, sāka)* spēlēt ar pilnu jaudu*

rozehrjāt pf. (-eje, přét. -āl, pas. -āt, imp. -ej), **rozehrīvāt** impf. (-ā) 1 *sasīdīt (III. 1.)*; r. srdce *iesīdīt (III. 1.) sirdi* 2 (rozpustit: snih, máslo ap.) *izkausēt (II.)*, *atkausēt (II.)* ■ **r. se** pf. impf 1 *saļsīt (-sīst, -sīta)** 2 (rozpustit se) *izkust (-kūst, -kusa)**

rozeļjīt se pf. (-jde, přét. -šēl, imp. -jdi, -jdēte) 1 (začít jīt) *sākt (sāk, sāka)* iet* 2 (rozcvīst se) *iestaigāties (II.)*; (dostat se do intenzivni chůze) *sākt (sāk, sāka)* iet pilnā gaitā* 3 (rūznými smēry) *izklīst (-klīst,*

-křída)*; (rozloučit se) *iz|škirťies* (-škiras, -škirās)*; dav se ~šel *pūlis izkřída*; r. se domů *izkřifst pa mājām*; r. se u domu *izškirťies pie mājas* **4** (manželé, milenci) *izškirťies* (-škiras, -škirās)*; (přátelé) *pārtraukt (-trauc, -trauca)* attiecības*; r. se s manželem *izškirťies no vīra*; r. se s přítelem *pārtraukt attiecības ar draugu*; r. se s rodinou *aizjiet (-iet, -gāja)* no ģimenes*; r. se s minulostí *atvadīties* (III.1.) *no pagātnes*; r. se v dobrém/ ve zlém *škirťies* (škiras, škirās)* *pa draugam/ ar naidu* **5** (neshodovat se) (s čim) *nesaskanlēt* (III.2.) (ar ko), *nesakrist* (-krit, -krita)* (ar ko)

rozemlīt pf, (-ele, prēt, -lel, pas, -let, imp, -el) *sa|malt (-maļ, -mala)**

rozenļý adj **1**: r. Čech/ Lotyš *pēc tautības čehs/ latvietis*; Jana Nováková, ~á *Kopecķa Jana Novakova, dzimusi Kopecķa* **2** (schopný) *dzimļis* (f -usi); je r. zpěvák *viņš ir dzimis dziedātājs*

rozepļout pf, (-ne, prēt, -jal/-nul, pas, -jat/-nut) **1** (knoflik) *atpoglāt* (II.); (co je na přezku) *atsprādzlēt* (II.); (co je na zip) *attaislīt* (III.1.); r. si kabát *atpogāt mēteļi, attaislīt vajā mēteļi* **2** (paže, křída) *iz|plest* (-pleš, -pleta)*, *ie|plest* (-pleš, -pleta)* ■ **r. se** pf **1** (knoflik) *atpoglāties* (II.); (přezka) *atsprādzlētis* (II.); (uvolnit se) *attaislītis* (III.1.) **2** (křída) *iz|plesties* (-plešas, -pletās)*, *ie|plesties* (-plešas, -pletās)*

rozepļe f, (-e) *ķild|a f, strīd|s m*

rozeslāt impf, (-á), **rozeslat** pf, (-šle, pas, -slān, imp, -šli) *izsūtīt* (III.1.), *nosūtīt* (III.1.)

rozesmāj pf, (-ēje, pas, -ái) *sasmīd|ināt* (III.1.) ■ **r. se** pf *sākt* (sāk, sāka)* *smieties*; (čemu, nad čim *par* ko); r. se na celé kolo *smieties pilnā kaklā*

rozespaljý adj (hlas, tvār) *miegain|s*; (člověk) *samiēgoj|ies* (f -usies)

rozestavēnjý adj (budova) *pusuzcelt|s, nepabeigt|s*

rozestavjēt pf, (-i, 3.pl -(ēj)l, prēt, -ēl, pas, -ēn) (budovu) *sākt* (sāk, sāka)* *celt*

rozestavjīt pf, (3.sg/pl -i, prēt, -il, pas, -en, imp, -), **rozestavjovat** impf, (-uje) (strāže) *iz|likt* (-liek, -lika)*, *izviet|ot* (II.); (nābytek) *no|likt* (-liek, -lika)*, *noviet|ot* (II.)

rozestupjīt se pf, (3.sg/pl -i, prēt, -il, imp, *rozestup*), **rozestupjovat se** impf, (-uje) **1** *pa|škirťies* (-škiras, -škirās)*; dav se ~il *pūlis paškirās* **2**: r. se kolem čeho *sa|stāties* (-stājas, -stājās)* *apkārt kam, ie|lenkt* (-lenc, -lenca)* *ko*

rozeštvāt pf, (-e, imp, -i, -ētel/-ete) *sakūd|īt* (III.1.), *uzkūd|īt* (III.1.); r. koho proti komu *sakūdīt ko pret ko, uzkūdīt ko kam*

rozevřīt pf, (-e, prēt, -el, imp, -en, imp, -i) (knihu, okno, deštník) *at|vērt* (-ver, -vēra)*, *attaislīt* (III.1.); (oči, rty, nāruč) *at|plest* (-pleš, -pleta)*, *ie|plest* (-pleš, -pleta)* ■ **r. se** pf *at|vērties* (-veras, -vērās)*, *attaislītis* (III.1.)

rozezenļý adj *saniknot|s, sadusmot|s*; (na koho/co *uz* ko)

rozezlīt pf, (3.sg/pl -i) *sanikn|ot* (II.), *sadusm|ot* (II.) ■ **r. se** pf *sadusmoties* (II.), *sa|skaisties* (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*; (na koho/co *uz* ko)

rozeznāt pf, (-á), **rozeznāvāt** pf, (-á) impf, (-á) **1** (rozlišit) *iz|škirť* (-škir, -škirā)*; (odlišit) *at|škirť* (-škir, -škirā)*; (koho/co od koho/co *ko no kā*) **2** (rozpoznat) *atpa|zīt* (-zist, -zina)*, *no|teikt* (-, -teica)*; ve tmē nebylo možné r. *barvu tumsā nevarēja noteikt krāsu*

rozeznājīt pf, (-i, 3.pl -(ēj)l, prēt, -ēl, imp, -i) *ieskand|ināt* (III.1.), *likt* (liek, lika)* *skanēt* ■ **r. se** pf *izskanlēt* (III.2.), *atskanlēt* (III.2.); křik se ~ēl celým domem *kliedzieni izskanēja pa visu māju*

rozhánjēt impf, (-i, 3.pl -(ēj)l): ⇒ **rozehnat**

rozházjēt pf, (-i, 3.pl -(ej)l) **1** (písek, štěrķ, popel, hnūj) *izkais|īt* (III.1.), *izbārst|īt* (III.1.) **2** (věci po pokoji) *izsvaid|īt* (III.1.), *izmēl|āt* (II.) **3** (penize, jmění) *iz|šķiest* (-šķiež, -šķieda)* **4** <kol., expr.> (rozčlīt) *iz|sist* (-sit, -sita)* *no līdzsvara*

rozhozjovat impf, (-uje) **1** (písek, štěrķ, popel, hnūj) *kais|īt* (III.1.), *bārst|īt* (III.1.) **2** (házet) *svaid|īt* (III.1.), *mēl|āt* (II.); (věci po pokoji) *izsvaid|īt* (III.1.), *izmēl|āt* (II.); r. rukama *plāt|ītis* (III.1.) *rokām* **3** (penize, jmění) *šķiest* (šķiež, šķieda)*; r. penize plnými hrstmi *šķiest naudu uz visām pusēm*

rozhlas m, (-u, L -el/-u) *radio m, (neskl.)*; vysílat ~em *pārraidīt pa radio*

rozhlāsjāt pf, (3.sg/pl -ási, pas, -āšen, imp, -as) (na všechny strany) *iz|ņij|ot* (II.); (oznámit) *pavēst|īt* (II./III.1.)*; (tajemství) *iz|paust* (-pauž, -pauđa)* ■ **r. se** pf *ķlūt* (ķlūst, ķļuva)* *zinām|am*; zpráva se rychle ~āsila *ziņa ātri izplatījās*

rozhlasoļý adj *radio-*; ~ē vysílání *radiopārraide f, (Gpl -žu)*; r. přijímač *radioztvērējs m*; ~á stanice *radiostacija f*; ~á hra *raidluga f*; r. vystoupení *uzstāšanās radio*

rozhled m, (-u, L -u) **1** (z vrcholku) *skat|s m* **2** (duševní) *redzeslok|s m*; rozšiřovat svůj r. *paplašināt savu redzesloku*; mít dobrý r. *po literatūre labi pārzināt literatūru*

rozhledna f, (-ny, Gpl -en) *skatu torņis m, (G -ņa)*; (k pozorování) *novērošanas torņis m, (G -ņa)*

rozhlédjnout se pf, (-ne, prēt, -(nu)l, -la) **1** (na všechny strany) *paskat|ītis* (III.1.) *apkārt, palūķ|oties* (II.) *apkārt*; (přehlednout nějaký prostor) *apskat|īt* (III.1.); r. se po okolí *apskatīt apkārtni* **2** (hledat) (po kom/čem) *mekl|ēt* (II.) (ko)

rozhlížjet se impf, (-i, 3.pl -(ej)l) **1** (na všechny strany) *skat|ītis* (III.1.) *apkārt, lūķ|oties* (II.) *apkārt*; (přehližet) *apskat|īt* (III.1.); r. se po okolí *apskatīt apkārtni* **2** (hledat) (po kom/čem) *mekl|ēt* (II.) (ko)

rozhněvaný adj (oči, obličej) *dusmīg|s, nikn|s*; (člověk) *sadusmot|s, saniknot|s*

rozhněvat pf, (-á) *sadusm|ot* (II.), *sanikn|ot* (II.) ■ **r. se** pf **1** *sadusmoties* (II.), *sa|skaisties* (-skaišas/-skaistas, -skaitās)*; (na koho *uz* ko) **2** (rozejit se) *saķild|oties* (II.), *sastrīd|ētis* (III.2.); (s kým *ar* ko)

rozhodči adj: r. komise *arbitrāžas komisija*; r. soud *arbitrāžas tiesa, šķirējtis* *a f*; r. soudce, soudkyně *šķirējtiesnešis m, (G -ša), šķirējtiesnešes f*

rozhodčí m, (-iho)/f, (-i) **1** *tiesnešis m, (G -ša), tiesnešes f, (Gpl -šu)*; <práv.> *šķirējtiesnešis m, (G -ša), šķirējtiesnešes f, (Gpl -šu)* **2** <sport> *tiesnešis m, (G -ša), tiesnešes f, (Gpl -šu)*; pomezní r. *līnijtiesnešis m, (G -ša), līnijtiesnešes f, (Gpl -šu)*

rozhojdit pf, (3.sg/pl -di, pas, -zen) (hodit) *izsvaid|īt* (III.1.), *izmēl|āt* (II.); (sít) *iz|likt* (-liek, -lika)*; r. peřinu *izlikt pēli vēdināties*; r. ruce (rukama) *noplāt|īt* (III.1.) *rokas*

rozhodně I adv (rezolutně) *noteikti, kategoriski*; je r. proti viņš *ir kategoriski pret* II part (určitě) *noteikti, neapšaubāmi*; to je r. *lepši tas noteikti ir labāk*

rozhodnot f, (-i) *noteikt|b a f, apņēm|b a f*

rozhodjnout pf, (-ne, prēt, -i) (co, o čem) *iz|lemt* (-lemj, -lēma)* (ko); (rozřešit) *iz|škirť* (-škir, -škirā)* (ko); (soudně) *iz|spriest* (-spriež, -sprieda)* (ko); r. spor *izškirť strīdu*; soud ~l v jeho prospěch/ nepospěch *tiesa izsprieda (izlēma) viņam par labu/ par sliktu*; osud ~l, že... *liktenis lēma, ka...*; <sport> *ta branka ~la zápas šie vārti izškirā spēles likteni* ■ **r. se** pf **1** (odhodlat se) (k čemu) *no|lemt* (-lemj, -lēma)* (*darīt* ko); (pevně) *ap|ņemties* (-ņemas, -ņēmās)* (*darīt* ko); r. se k útěku *nolemt aizbēgt* **2** (mezi několika možností) (pro koho/co, mezi kým/čím) *iz|škirťies* (-škiras, -škirās)* (*par* ko), *iz|lemt* (-lemj, -lēma)* (*darīt* ko); pro který kloubouk ses ~la? *par kuru cepuri tu esi izškiršusies?*; r. se pro studium *izlemt studēt*

rozhodnutí n, (-i) **1** *lēmum|s m*; (odhodláni) *apņēmšan|ās f*, učinit r., dospět k r. *pieņemt lēmumu, no|lemt* (-lemj, -lēma)*; padlo r. *tika pieņemts lēmums* **2** (soudní) *spriedum|s m*

rozhodný adj **1** (rozhodující) *izškiršošs, izškirīg|s*; r. okamžik *izškiršoais brīdis* **2** (rezolutní) *apņēmīg|s, noteikt|s, kategorisk|s*; ~é odmítnutí *kategoriska atteikšanās* **3** <kol.> (nepochybny) *neapšaubām|s*; r. úspěch *neapšaubāms panākums*

rozhodovací adj: r. moc *lēmējavara f*; r. pravomoc *lēmumu pieņemšanas tiesības*; r. proces *lēmumu pieņemšanas process*

rozhojovat impf, (-uje): cena ne~uje *cena nav no svara*; ⇒

rozhodnout ■ **p. se** impf: ⇒ **rozhodovat se**

rozhodující adj *izškiršošs, izškirīg|s*

rozhořčení n, (-i) *sašutum|s m*; (nad čim *par* ko); vyvolat r. *radīt sašutumu*

rozhořčení adj (člověk) *sašut|is* (f -usi); (hlas, dopis, slova) *sašutuma piln|s*

rozhořčit pf, (3.sg/pl -i), **rozhořčovat** impf, (-uje) (koho) *rad|īt* (III.1.) *sašutumu* (*kur*), *sa|celt* (-ceļ, -cēla)* *sašutumu* (*kur*); (rozčlīt) *sanikn|ot* (II.) (ko) ■ **r. se** pf, impf (nad čim) *sašust* (*sašūt, sašuta*)* (*par* ko); (rozčlīt se) *sanikn|oties* (II.) (*par* ko)

rozhořlet se pf, (3.sg/pl -i) **1** *ie|degties* (-degas, -degās)*; r. se plamenem *iedegties liesmās* **2** <prēn.> (válka, skandál, spor, diskuse) *uzliesmot* (II.)

rozhořpat pf, (-el/-á, imp, -ej) **1** (aby se houpalo) *iešūp|ot* (II.); (náhodou) *sašūp|ot* (II.) **2** <kol.> (pohnout) *iekust|ināt* (III.1.); (dodat odvalu) *uzpuņ|ināt* (III.1.) ■ **r. se** pf **1** *sašūp|oties* (II.), *saļīg|oties* (II.) **2** <kol.> (odhodlat se) *iekust|ētis* (III.2.), *sa|ņemties* (-ņemas, -ņēmās)*

rozhořov m, (-u) *sarun|a f*; telefonní r. *telefonsarun|a f*, dát se do ~u *uzsākt sarunu*; poskytnout r. (novināři) *sniegt interviju*

rozhraní n, (-i) *robež|a f*; na r. století *gadšimtu mijā*

rozhybat pf, (-el/-á, imp, -ej) **1** (ztluhé údy) *iz|locīt* (-loka, -locija)*, *izstai|pīt* (III.1.) **2** <kol.> (pohnout) *iekust|ināt* (III.1.) ■ **r. se** pf (závodník před startem) *iesild|ītis* (III.1.) **2** <kol.> (odhodlat se) *iekust|ētis* (III.2.)

rozcházet se impf. (-i, 3.pl -(ej)i) **1** (začít chodit) *sákt (sák, sáka)* staigát 2* (cesta) *škirties (škiras, škirás)*, dalīties (III.1.) 3* (názory, zájmy) *atškirties (-škiras, -škirás)**; názorově se r. *būt dažādās domās 4*: ⇒ **rozejit se** (2-5)

rozchod m. (-u, L -u) **1** (davu) *izklīšan|a f*, <voj., sport> r. *! izklīst! 2* (loučení) *škiršan|ās f*, *atvadišan|ās f*, (s kým *no kā*); při ~u *škiroties*; r. s politikou/ s vědou *aiziešan|a f* *no politikas/ no zinātnes*; r. s tradicí *atkā|pe f*, (Gpl -pju) *no tradīcijas 2* (manželů, milenců) *škiršan|ās f*, r. s manželem *škiršanās no vīra 3* (názorů, zájmů) *nesaskanēšan|a f*, *nesaska|a f 4* (koleje) *sliežu platum|s m*

rozinka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **hrozinka**

rozjařený adj *līksm|s*, *priecīg|s*

rozjasnit se pf. (3.sg/pl -i) (nebe, mysl) *noskaid|oties (II.) 2* <přen.> (obličej) *at|plaukt (-plaukst, -plauka)**; jeho tvář se ~ila úsměvem *viņa seja atplauka smaidā*

rozjet pf. (-ede, prēt. -el, imp. -ed) **1** (uvést do jízdy) *iedarb|ināt (III.1.) 2* <kol.> (zahájit: akci, kampaň, výrobu ap.) *sākt (sák, sáka)** ■ **r. se** pf **1** (dát se do pohybu: vlak, auto) *sākt (sák, sáka)* kustēties, sākt (sák, sáka)* braukt 2* (odjet) *aiz|braukt (-brauc, -brauca)* 3* <kol.> (stoj) *sākt (sák, sáka)* darboties pilnā jaudā*; (akce, kampaň ap.) *norītēt (III.2.) pilnā sparā*

rozjetlý adj (vlak) *braucoš|s*

rozjezd m. (-u, L -u-ē) (vozidla) *braukšanas uzsākšan|a f*, *start|s m*; (výroby, akce, kariéry) *sākum|s m*, *uzsākšan|a f*, <sport> *start|s m*

rozjimaní n. (-i) *pārdom|as f*, *pl*; (úvaha) *aperče f*

rozjimat impf. (-ā) *gremd|ēties (II.) pārdomās, medit|ēt (II.)*; (o čem, nad čím *par ko*)

rozjždět impf. (-i, 3.pl -(ē)j): ⇒ **rozjet** ■ **p. se** impf: ⇒ **rozjet se**

rozjždka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *priekšbraucien|s m*

rozkaz m. (-u, L -u-ē) *pavē|le f*, (Gpl -ju); (nařízení) *rīkojum|s m*; (policejní) *orderis m*; dát r. *dot pavēli*; podle ~u (koho) *saskaņā ar (kā) pavēli*; z ~u (koho), na r. (koho) *pēc (kā) pavēles*; r. k zatčení *apcietināšanas orderis*; <fin.> r. k úhradě *maksājuma uzdevum|s m*

rozklázat pf. (-āze, imp. -kaž) *pavē|ēt (III.2.)*

rozkazovací adj: <lingv.> (způsob, věta) *pavēles (G)*

rozkazovat impf. (-uje): ⇒ **rozkāzāt**

rozklad m. (-u, L -u) **1** <chem.> *sadalīšan|a f*, *sadalīšan|ās f*, <mat.> *redukcija f*, *reducēšan|a f*, <fyz.> (světla) *dispersija f 2* (hnilit) *trūdēšan|a f 3* (úpadek: státu, ekonomiky, manželství) *sabrukum|s m*, *sabrukšan|a f 4* (rozbor) *analīze f*, (Gpl -žu); <práv., pol.> podat r. *celt iebildumus*

rozkládaci adj (židle, postel) *saliekam|s*

rozkládat impf. (-ā): r. rukama *plātīties (III.1.) rokām*; ⇒ **rozložit** ■ **r. se** impf **1** (město) *at|rasties (-rodas, -radās)**; r. se až (K čemu) *plesties (plesas, pletās)* (līdz kam) 2* (dělit se na složky) *dalīties (III.1.)*, *sadalīties (III.1.)*; (kazit se) *bojāties (II.)*, *sabojāties (II.) 3* (morálně) *demoralizēties (II.)*

rozkol m. (-u, L -u) *šķelšan|ās f*, (mezí kým *starp ko*)

rozkopat pf. (-el-ā, imp. -ej), **rozkopávat** impf. (-ā) *izrakn|āt (II.)*, *uzrakn|āt (II.)*

rozkoš m. (-e) *baud|a f*

rozkošný adj *jauk|s*, *burvīg|s*

rozkoušat pf. (-še/-sá, imp. -sej) **1** (sousto) *sakoš|āt (II.) 2* (o psovi, o myších) *sa|grauzt (-grauž, -grauza)**

rozkouskovat pf. (-uje) *sadalīt (III.1.) (gabalos)*

rozkousnout pf. (-ne, prēt. -l) (na půl) *pār|kost (-kož, -koda)**; (porušit) *sa|kost (-kož, -koda)**

rozkrádat impf. (-ā): ⇒ **rozkrást**

rozkrájet pf. (-i, 3.pl -(ej)i) *sa|griezť (-griež, -grieza)**; (podělně) *pār|griezt (-griež, -grieza)**; r. co na kousky *sagriezt ko gabalos*

◆ kdybych se ~el *kaut vai izstiepies*

rozkrást pf. (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) *iz|zagť (-zog, -zaga)**

rozkrojk m. (-ku, Lpl -cích) *kājstarpe f*, (Gpl -pju)

rozkrčít se pf. (3.sg/pl -i) *sākt (sák, sáka)* kliegt, sākt (sák, sáka)* brēkt*; (na koho *uz ko*); (o pláčích) *sākt (sák, sáka)* ķērt*

rozkríknout se pf. (-ne, prēt. -l) **1** (náhle) *ie|kliegties (-kliedzas, -kliedzās)**, *ie|brēkties (-brēcas, -brēcās)**; (o pláčích) *ie|ķērties (-ķērcas, -ķērcās)* 2* (na koho) *uz|kliegt (-kliedz, -kliedza)* (kam)*, *uz|brēkt (-brēc, -brēca)* (kam) 3*; <kol.> ~lo se, že... *kļīst baumas, ka..., runā, ka...*; hned se to ~lo po městě *tas tūlīt bija zināms visā pilsētā*

rozkvést pf. (-ete, prēt. -eti) **1** *uzzied|ēt (III.2.)*, *uz|plaukt (-plaukst, -plauka)* 2* <přen.> *uz|plaukt (-plaukst, -plauka)**, *at|plaukt (-plaukst, -plauka)**

rozkvět m. (-u, L -u) <těz přen.> *uzplaukum|s m*; být v ~u *būt plaukumā*; v ~u sil *pašā spēku briedumā*

rozkvěť impf. (-ā) **1** *zied|ēt (III.2.)*, *uzzied|ēt (III.2.) 2* <přen.> *plaukt (plaukst, plauka)**, *uz|plaukt (-plaukst, -plauka)**

rozkvětlý adj (květina, strom, zahrada) *ziedoš|s*; (květ) *uzplaucis (f -kusi)*, *atplaucis (f -kusi)*

rozlačit pf. (3.sg/pl -di, pas. -dēn), **rozladovat** impf. (-uje) **1** (hudební nástroj, přístroj) *saboj|āt (II.) (mūzikas instrumentu, aparātu) 2* (zkazit náladu) *saboj|āt (II.) garastāvokli (kam)*; (rozmrzet) *sarūgt|ināt (III.1.)*; to ho ~dilo *tas viņam sabojāja garastāvokli* ■ **r. se** pf, impf (o stroji) *sabojāties (II.)*

rozlámjat pf. (-e, imp. rozlam-ēj) *sa|lauzt (-lauž, -lauza)**; (na dvě části) *pār|lauzt (-lauž, -lauza)** ■ **r. se** pf *sa|lūzt (-lūst, -lūza)**; (na dvě části) *pār|lūzt (-lūst, -lūza)**

rozlehat se impf. (-ā) (o zvuku) *skan|ēt (III.2.)*, *noskan|ēt (III.2.)*; kroky se ~aly chodbou *gaitenī skanēja soļi*

rozlehlý adj *plaš|s*

rozlehnout se pf. (-ne, prēt. -l) (o zvuku) *noskan|ēt (III.2.)*, *atskan|ēt (III.2.)*; lesem se ~la strelba *mežā atskanēja šaušana*

rozlévat impf. (-ā): ⇒ **rozlīt** ■ **p. se** impf: ⇒ **rozlīt se**

rozličný adj *dažād|s*

rozlišit pf. (3.sg/pl -i), **rozlišovat** impf. (-uje) (zjistit odlišnost) *iz|šķirt (-šķir, -šķira)**; (odlišit) *at|šķirt (-šķir, -šķira)**; r. více druhů *izšķirt vairākus veidus*; r. koho/co od koho/čeho (mezi kým/čim) *atšķirt ko no kā* ■ **r. se** pf, impf *atšķirties (-šķiras, -šķirās)**; (od koho čím *no kā ar ko*)

rozlít pf. (-ijel-ēje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij-ēj) *iz|liet (-lej, -lēja)** ■ **r. se** pf *iz|līt (-līt, -lija)**; (řeka) *pār|plūst (-plūst, -plūda)**, *iz|lēt (-iet, -gāja)* no krastiem*; (vūnē) *izplātīties (III.1.)*

rozloha f. (-hy, D.L -ze) *platība f*; pozemek o ~ze deset hektarū *desmit hektārus liels zemes gabals*

rozlomit pf. (3.sg/pl -i, imp. -) *pār|lauzt (-lauž, -lauza)**; (částečně) *sa|lauzt (-lauž, -lauza)**; r. napúl *salauzt uz pusēm*; r. zámek *uz|lauzt (-lauž, -lauza)* atslēgu* ■ **r. se** pf *pār|lūzt (-lūst, -lūza)**; (částečně) *sa|lūzt (-lūst, -lūza)**

***rozloučená** f. (-ē): dopis/ večírek| dárek na ~ou *atvadu vēstule/ vakars/ dāvana*; mávat na ~ou *māt uz atvadām*; dát si jednu (skleničku) na ~ou *iedzert cejakāju*

rozloučit pf. (3.sg/pl -i, imp. rozluč) (manželství) *šķirt (šķir, šķira)**, *iz|šķirt (-šķir, -šķira)** ■ **r. se** pf (s kým/čim) *šķirties (šķiras, šķirās)** (*no kā*); (před odchodem) *atvadīties (III.1.) (no kā)*; r. se s žīvotem *šķirties no dzīves*

rozložení n. (-i) (sil, zdrojū) *sadalījums m*; (kláves) *izvietojum|s m*

rozložit pf. (3.sg/pl -i) **1** (noviny, mapu) *iz|klāt (-klāj, -klāja)**; (gauc, lehátko) *iz|vilkt (-velk, -viika)* 2* (zboží) *iz|likt (-liek, -liika)**, *izviet|ot (II.)*; r. karty *izlikt kārtis 3* (rozdělit) *sadalīt (III.1.)*; (stoj) *iz|jaukt (-jauc, -jauca)**; r. síly *sadalīt spēkus*; r. na součástky *sadalīt detaļās 4* (morálně) *demoralizēt (II.)* ■ **r. se** pf **1** (v křesle, na pohovce) *at|laisties (-laidzas, -laidās)* 2* (rozdělit se na složky) *sadalīties (III.1.)*; (zkazit se) *sabojāties (II.) 3* (morálně) *demoralizēties (II.)*

rozlučka f. (-ky, D.L -ce) *škiršan|a f*, (koho/čeho od koho/čeho *kā no kā*); r. manželství *laulības škiršana*

rozluštení n. (-i) (hádanky) *atminējum|s m*; (problému, matematického příkladu) *atrinājum|s m*; (kódu, starého písma) *atšifrējum|s m*

rozluštit pf. (3.sg/pl -ti, imp. -ti-t') (hádanku, křížovku) *atmin|ēt (III.2.)*; (matematický příklad, problém) *atrin|ināt (III.1.)*; (kód, staré písmo) *atšifr|ēt (II.)*

rozmahat se impf. (-ā) (kriminalita ap.) *pie|augť (-aug, -auga)**, *vērsties (vērsas, vērsās)* plašumā*

rozmačch m. (-chu) (rozkvět) *(straujš) uzplaukum|s m*

rozmanitost f. (-i) (rūznost) *dažādība f*, (nejednotnārnost) *daudzveidība f*, *daudzveidīgum|s m*

rozmanitý adj (rūzný) *dažād|s*; (nejednotnārný) *daudzveidīg|s*; ~ā strava *daudzveidīgs uzturs*; z ~ých dūvodū *dažādu iemeslu dēļ*

rozmar m. (-u) **1** (náлада) *garastāvoklis m*, (G -ja), *omļa f*, je v dobrém/ špatnēm ~u *viņam ir labs/ slikts garastāvoklis, viņš ir labā/ slikā omā 2* (vrtoch) *untum|s m*, *kaprīze f*, (Gpl -žu); *chvilkový r. mirkļa iedom|a f*

rozmariný adj **1** (vrtošivý) *untumain|s*, *kaprīz|s 2* (veselý) *jautr|s*, *uzjautriņoš|s*

rozmarínja f. (-y) <bot.> *rozmarīn|s m*

rozmaržat pf. (-že, imp. -ž) (máslu, krém) *iz|ziest (-ziež, -zieda)**, *izsmēr|ēt (II.)*; (barvu) *iz|triept (-triepj, -triepa)** ■ **r. se** pf, impf (písmo) *iz|plūst (-plūst, -plūda)**

rozmaržat pf. (-že, imp. -ž), **rozmaržávat** impf. (-zāvám) **1** (máslu, krém) *iz|ziest (-ziež, -zieda)**, *izsmēr|ēt (II.)*; (barvu) *iz|triept (-triepj, -triepa)* 2* <kol., expr.> (něco nepřijemného) *izvān|īt (III.1.)*, *iztāur|ēt (II.)*,

- izbazu[n]ĕt (II.); (zveličit) izp[ū]st (-p[ū]š, -p[ū]ta) ■ **r. se** pf, impf (pismo) izp[ū]st (-pl[ū]st, -p[ū]da)*
- rozmazený** adj izlutināt[is]
- rozmazi**ĭt pf, (3.sg/pl -i) izlut[ī]nāt (III.1.)
- rozmazi**ĭovat impf, (-uje) lut[ī]nāt (III.1.), izlut[ī]nāt (III.1.)
- rozme[n]ĭt** pf, (3.sg/pl -i), **rozme[n]ĭ**ĭovat impf, (-uje) sasmalc[ī]nāt (III.1.); (majetek, odpor) sadrumstal[ot] (II.); r. svůj talent izniek[ot] (II.) savu talantu
- rozme[n]ĭt** pf, (3.sg/pl -i), **rozme[n]ĭ**ĭovat impf, (-uje) izmain[ī]t (III.1.), samain[ī]t (III.1.); r. stovku izmain[īt] simts kronas; r. na drobné samain[īt] sīknaudā
- rozme[r]** m, (-u) 1 <mat.> lielums m; (rozsah, rozloha) apjom[is] m, apmē[r]s m; (rozměrnost) izmē[r]i m, p[ī]; fotografie o ~ech 30x40 cm 30x40 cm lielās fotogrāfijas; ~y obrazu jsou... gleznas izmēri ir... 2 <přen.> (katastrofy ap.) apmē[r]s m; nabývat obrovských ~ů iegūt milzīgus apmērus 3 (dimenze) dimensij[ā] f, nabýt nových ~ů iegūt jaunu dimensiju
- rozme[r]ný** adj (fotografie, obraz) liel[is], liela izmēra (G); (sál) plaš[is]; (práce, román) apjomīg[is], liela apjoma (G)
- rozmet**ĭat pf, (-ā) <kniz.> (rozházet) izmēt[āt] (II.), izsvaid[īt] (III.1.); r. na kusy saplos[īt] (III.1.) gabalos
- rozmez**ĭi n, (-i) 1 (rozhraní) robež[ā] f, robežlīnija f 2 (časové rozpětí) starplaiķ[is] m, intervāl[is] m; v r. od... do... (ceny ap.) robežās no... līdz; v r. několika let dažu gadu laikā; v pravidelném časovém r. regulāros laika intervālos
- rozmič**ĭat pf, (-ā), **rozmič**ĭĭavat impf, (-āvā) (co s čim) samais[īt] (III.1.) (ko ar ko); (co do čeho) iemais[īt] (III.1.) (ko kur); r. vejce sa[kult] (-kuļ, -kūla)* olas; r. karty saļjaukt (-jauc, -jauca)* kārtis
- rozmištēn**ĭi n, (-i) izvietojums m, izvietošana f
- rozmišt**ĭit pf, (3.sg/pl -istī, pas. -istēn, imp. -ist/ -isti), **rozmišt**ĭĭovat impf, (-uje) izviet[ot] (II.); (předměty těž) noviet[ot] (II.) ■ **r. se** pf, impf izviet[oties] (II.)
- rozmlouv**ĭat impf, (-ā) 1 (hovořit) sarun[āties] (II.); (s kým o čem ar ko par ko) 2: ⇒ rozmluvit
- rozmluvja** f, (-y) sarunja f, (s kým o čem ar ko par ko)
- rozmluv**ĭit pf, (3.sg/pl -i) (komu co) atrun[āt] (II.) (ko no kā) ■ **r. se** pf (rozpovídat se) aizrun[āties] (II.)
- rozmož**ĭit pf, (3.sg/pl -i) 1 (sbírky, počet odborníků) paliel[ī]nāt (III.1.) (skaitliski); r. něčí majetek vair[ot] (II.) kāda tpašumu 2 (formulář, fotografie) pavair[ot] (II.) ■ **r. se** pf 1 (zvětšit se) paliel[ī]nāties (III.1.) 2 (plevel, hmyz, zvířata) savair[oties] (II.)
- rozmožován**ĭi n, (-i) 1 <biol.> vairošan[ās] f 2 (fotografii, tiskovín) pavairošana f 3 (zvětšení: sbírky, počtu odborníků) palielināšana f, palielināšanās f
- rozmož**ĭovat impf, (-uje): ⇒ rozmožít ■ **r. se** impf 1 <biol.> vair[oties] (II.) 2: ⇒ rozmožovat se (1)
- rozmot**ĭat pf, (-ā), **rozmotāv**ĭat impf, (-ā) (klubko) atrit[ī]nāt (III.1.), at[īt] (-tin, -tina)*; (spletené nitě, dráty) atmudž[ī]nāt (III.1.); (těž spletitou záležitostí) atšket[ī]nāt (III.1.); (uzel) at[ī]siet (-sien, -sēja)*, atrais[īt] (III.1.);
- rozmrz**ĭit pf, (3.sg/pl -zī, pas. -zen, imp. -z), **rozmrz**ĭovat impf, (-uje) atkas[ēt] (II.), atsal[d]ĕt (II.)
- rozmrz**ĭnout pf, (-ne, prēt. -i) at[kust] (-kūst, -kusa)*
- rozmys**ĭet si, **rozmys**ĭīt si pf, (3.sg/pl -slī, prēt. -slēl/-slil, pas. -šlen, imp. -sli) 1 (uvážít) apdom[āt] (II.), ap[ī]svērt (-sver, -svēra)* 2 (rozhodnout se jinak) pārdom[āt] (II.), iz[ī]lemt (-lēm, -lēma)* citādī ■ **r. se** pf (promyslet) pārdom[āt] (II.); (rozhodnout se) iz[ī]lemt (-lēm, -lēma)*; musím se ještě r. man tas vēl jāpārdomā; jak ses ~slel? ko tu esi izlēmis?
- *rozmyslenjā f, (-é): čas na ~ou laiks pārdomām; máš dva dny na ~ou tev ir divas dienas pārdomām
- rozmys**ĭĭet impf, (-i, 3.pl -ej[ī]) 1: ⇒ rozmyslet si (1) 2: r. si (vážat) svārst[īties] (III.1.), šaub[īties] (III.1.) ■ **r. se** impf dom[āt] (II.), prā[īt] (II.), gudr[ot] (II.); dluho se r. musel viņam nebija ilgi jādomā
- roznāš**ĭet impf, (-i, 3.pl -ej[ī]): ⇒ roznést ■ **r. se** impf: ⇒ roznést se
- roznāš**ĭka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) iznēsāšana f, piegāde f, (Gpl -žu)
- rozneč**ĭovat impf, (-uje): ⇒ rozniť ■ **r. se** impf: ⇒ rozniť se
- roznešt**ĭ pf, (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) 1 (zboží, noviny, balíky ap.) iznēs[āt] (II.) 2 (nákazu, pomluvy) izplat[īt] (III.1.) ■ **r. se** pf izplat[īties] (III.1.); ~eslo se, že... izplatījās ziņa, ka...; kļuva zināms, ka...
- rozni**ĭt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t) 1 (ohně) ie[kurt] (-kur, -kūra)*, ieku[ī]nāt (III.1.) 2 <přen.> iededz[ī]nāt (III.1.), iekvēl[ī]nāt (III.1.); r. srdce iekvēl[īnāt] sirdis ■ **r. se** pf 1 (o ohni) ie[degties] (-degas, -degās)*; (zapálit se) aiz[degties] (-degas, -degās)* 2 <přen.> ie[degties] (-degas, -degās)*, iekvēl[oties] (II.)
- rozpač**ĭitē adv apmulsumā, ar apmulsumu; (ostýchavě) mulsi, kautrīgi; r. se omlouval/ se zeptal apmulsis viņš atvainojās/ jautāja
- rozpač**ĭĭtj adj apmul[s]is (f -usi), apju[icis] (f -kusi); (ostýchavý) mul[s]s, kautr[is]; ~é ticho mulss klusums
- rozpad** m, (-u, L -u) (říše, politického systému) sabrukum[is] m; (hmoty, atomového jádra) sairšan[ā] f
- rozpad**ĭat se impf, (-ā), **rozpad**ĭĭavat se impf, (-āvā), **rozpad**ĭnout se pf, (-ne, prēt. -i) 1 (budova, říše, systém) sa[brukt] (-brūk, -bruka)*; (přátelství, manželství) izjukt (-jūk, -juka)*; (atomové jádro) sa[īrt] (-irst, -ira)*; r. v prach sa[īrt] (-īrst, -īrza)* pelnos; r. se na kusy izjukt gabalos 2 (dělit se) dal[īties] (III.1.), sada[īties] (III.1.); r. se na dvě skupiny dal[īties] divās grupās
- rozpa**ĭky m, pl, (-kū, L -cich) apmulsum[is] m, apjukum[is] m; být v ~cích justies apmulsumam (apjukušam); upadnout do ~kū ap[ī]mulst (-mulst, -mulsā)*; přivést koho do ~kū apmul[s]ināt (III.1.) ko; jsem v ~cích, co dělat es esmu neziņā, ko darīt
- rozpal**ĭený adj 1 (žhavý: troubou, olej ap.) sakarsēt[is]; (kov) nokaitēt[is] 2 <přen.> (tváře) kvēlojoš[is], degoš[is]; (čelo) karst[is]
- rozpal**ĭit pf, (3.sg/pl -i, imp. rozpal), **rozpal**ĭĭovat impf, (-uje) 1 (kamna, trouba, olej) sakars[ēt] (II.); (kov) nokait[ēt] (II.); r. do běla nokaitēt līdz baltkvēlei 2 <přen.> iekvēl[ī]nāt (III.1.), iekars[ēt] (II.) ■ **r. se** pf, impf 1 (kamna, trouba, olej, motor) sa[karst] (-karst, -karsa)*; (kov) nol[kaist] (-kaist, -kaisa)* 2 <přen.> ie[degties] (-degas, -degās)*, ie[kaist] (-kaist, -kaisa)*; r. se hněvem iekaist dusmās
- rozp**ĭrat pf, (-īel-rā, imp. -re) 1 izārd[īt] (III.1.); (odpárat) atārd[īt] (III.1.) 2 (řezem) uz[šķērst] (-šķērž, -šķērda)* ■ **r. se** pf iz[īrt] (-irst, -ira)*; (odpárat se) at[īrt] (-irst, -ira)*
- rozpar**ĭek m, (-ku, Lpl -cich) šķēlum[is] m (apģērbam)
- rozpa**ĭĭit pf, (3.sg/pl -i) <sport> pa[ī]cēlt (-ceļ, -cēla)* rokas uz sāniem (plecu augstumā)
- rozp**ĕtĭi n, (-i) attālums m (starp diviem galējiem punktiem), diapazon[is] m; (mostu) posm[is] m; (křídle) izpletums; časové r. laika sprā[īdis] m, (G -ža), laika posm[is] m; v r. několika dnů dažu dienu laikā; v r. od 15 do 25 let vecumā no 15 līdz 25 gadiem; cenové r. cenu diapazons
- rozpis** m, (-u, L -el-u) 1 (opsání) izrakst[is] m 2 (rozdělení) sada[ī]le f, (Gpl -ju), sadalījums m; (časový) grafiks m
- rozpl**ĭakt pf, (-āce, imp. -ačl-akej) saraud[ī]nāt (III.1.) ■ **r. se** pf sākt (sāk, sāka)* raudāt, iz[ī]plūst (-plūst, -plūda)* asarās
- rozplyn**ĭout se pf, (-e, prēt. -u) 1 (z tuhé látky v kapalnou) iz[šķīst] (-šķīst, -šķīda)*; (cukr, snih) iz[kust] (-kūst, -kusa)*; <přen.> r. se na jazyku kust (kūst, kusa)* uz mēles 2 (mlha, dým) iz[kīst] (-kīst, -kīda)* 3 (naděje, sen, pochybnosti) iz[gaist] (-gaist, -gaisa)*, pa[ī]gaist (-gaist, -gaisa)*; r. se jako dým izgaist kā dūmiem
- rozplyv**ĭat se impf, (-ā) 1 (z tuhé látky v kapalnou) šķīst (šķīst, šķīda)*, iz[šķīst] (-šķīst, -šķīda)*; (cukr, snih) kust (kūst, kusa)*, iz[kust] (-kūst, -kusa)*; <přen.> r. se na jazyku kust uz mēles 2 (mlha, dým) iz[kīst] (-kīst, -kīda)*; (obrysy v mize) iz[ī]plūst (-plūst, -plūda)* 3 (naděje, sen, pochybnosti) gaist (gaist, gaisa)*, iz[gaist] (-gaist, -gaisa)*, palgaist (-gaist, -gaisa)* 4 (ochotou, vděčností, blažeností) (čim) kust (kūst, kusa)* (no kā, aiz kā); r. se nadšením (nad čim) sa[ī]jūsm[ī]nāties (III.1.) (par ko)
- ¹ rozpočĭet m, (-tu, L -tu) budžet[is] m; (předběžný: na opravu domu ap.) tālme f, (Gpl -mju); státní/ rodinný r. valsts/ ģimenes budžets ♦ udělat někomu čaru přes r. pārviļkt svītru kāda plāniem
- rozpoč**ĭtový adj budžeta (G); r. schodek budžeta deficīts
- rozpo**ĭoženĭi n, (-i) noskaņojums m, garastāvoklis m, (G -ļa); je v dobrém r. viņam ir labs garastāvoklis
- rozpom**ĭenout se pf, (-ene, prēt. -něl/-enul), **rozpom**ĭĭinat impf, (-inā) (na koho/co) atcer[ēties] (III.2.) (ko), atmin[ēties] (III.2.) (ko)
- rozpor** m, (-u) (protiklad) pretrun[ā] f, (nesoulad) nesaskaņa f, konflikt[is] m; být v ~u s čim būt pretrunā kam; dostat se do ~u s čim nonākt pretrunā kam
- rozpor**ĭný, **rozporup**ĭný adj (údaje, zprávy) pretrunīg[is]; (člověk) pretrunu piln[is]
- rozpou**šĭtĭet impf, (-i, 3.pl -ēj[ī]): ⇒ rozpustit ■ **r. se** impf: ⇒ rozpustit se
- rozpout**ĭat pf, (-ā), **rozpout**ĭĭavat impf, (-āvā) (válku, skandál, diskusi) izrais[īt] (III.1.); <přen.> r. bouří sa[ī]cēlt (-ceļ, -cēla)* vētru ■ **r. se** pf, impf (bój, bitva) iz[ī]cēlties (-ceļas, -cēlās)*, ie[degties] (-degas, -degās)*; (bouře) sa[ī]cēlties (-ceļas, -cēlās)*; ~al se křik sākās kliegšana
- rozpov**ĭdat se pf, (-ā) sākt (sāk, sāka)* runāt; (hodně) (gari un plaši) stāst[īt] (III.1.)

rozpoznat pf, (-á), **rozpoznávat** impf, (-ává) (poznat) atpa|zīt (-zīst, -zina)*, at|šķīrt (-šķīr, -šķīra)*; (určit) nol|teikt (-, -teica)*, nol|sacīt (-saka, -sacīja)*; r. nemoc noteikt slimību

rozpracovaný adj **1** (propracovaný) izstrādāt|s **2** (nedokončený) nepabeig|s; r. oblek pusuzsūts uzvalks, r. článek pusuzrakstīts (nepabeigts) raksts

rozpracovat pf, (-uje) **1** (zpracovat) izstrādāt (II.) **2** (začít práci) sākt (sāk, sāka)* strādāt (pie kā), uz|sākt (-sāk, -sāka)* darbu (pie kā); r. několik věcí najednou sākt strādāt pie vairākām lietām vienlaikus

rozprášíť pf, (3.sg/pl -áši, imp. -aš) **1** (vápnou, mouku) izkaisīt (III.1.) **2** (z rozprašovače) izsmidz|ināt (III.1.) **3** (nepřítele) izklīd|ināt (III.1.), izdzen|āt (II.); r. do celého světa (sbírku, obyvatele) izkaisīt (III.1.) pa visu pasauli

rozprašovač m, (-e) smidzinātā|s m, pulverizator|s m

rozpašovat impf, (-uje): ⇒ **rozprášíť**

rozpravja f, (-y) diskusij|a f, debā|te f, (Gpl -šu); parlamentní r. parlamenta debates

rozprchávat se impf, (-ává), **rozprchnout se** pf, (-ne, prēt. -i) aiz|skriet (-skrien/-skreji, -skrēja)* (uz visām pusēm); (rozejít se: dav ap.) iz|klīst (-klīst, -klīda)*

rozprodāt pf, (-á), **rozprodávat** impf, (-ává) izpār|dot (-dod, -deva)*; r. po částech pār|dot (-dod, -deva)* pa daļām

rozptyl m, (-u, L -u) izkļie|de f, (Gpl -žu), izklīdēt|b|a f a; <fyz.> dispersij|a f

rozptýlený adj (světlo) izklīdēt|s; (roztroušený: informace, poznámky) izkaisīt|s; (roztržitý) izklaidīg|s

rozptýlit pf, (3.sg/pl -ylí, imp. -yl), **rozptýlovat** impf, (-yluje) **1** (světlo, mlhu, kouř) izklīdēt (II.); (dav, demonstranty) izklīd|ināt (III.1.); (pochyby, obavy) klīdēt (II.) **2**: r. něčí pozornost nol|vērst (-vērs, -vērsa)* kāda uzmanību **3** (pobavit) izklaidēt (II.); (koho čim ko ar ko) ■ **r. se** pf, impf **1** (mlha, kouř) izklīdēt|ties (II.); (dav) iz|klīst (-klīst, -klīda)*; (pochybnosti, potíže) pa|gaist (-gaist, -gaisa)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)* **2** (pobavit se) izklaidēt|ties (II.); r. se četbou izklaidēt|ties lasot

rozptylový adj: ~é podmínky gaisa piesārņojuma līmenis

rozpujlit pf, (3.sg/pl -i, imp. rozpuj) pārda|līt (III.1.) uz pusēm; (nožem) pār|griezt (-griež, -grieza)* uz pusēm

rozpuštěný adj (dítě) izlaist|s; (chování, zábava) izlaidīg|s

rozpuštit pf, (3.sg/pl -stí, pas. -štěn, imp. -st) **1** (schůzi, parlament, vládu) at|laist (-laiž, -laida)*; (politickou stranu, spolek) likvidēt (II.); (jednotku) izformēt (II.) **2** (kov, máslo, snih) izkausēt (II.); (cukr, pilulku) izšķīd|ināt (III.1.) **3** (vlasý) iz|laist (-laiž, -laida)*, at|pīt (-pin, -pina)* ■ **r. se** pf (máslo, snih) iz|kust (-kūst, -kusa)*; (cukr) iz|šķīst (-šķīst, -šķīda)*

rozpuštěný adj (máslo, snih) izkus|s (f -usi); ~é vlasý izlaisti (vajēji) mati; r. ve vodě izšķīdināts ūdenī

rozru|ch m, (-chu) satraukum|s m, nemier|s m; vyvolat r. radīt satraukumu; kniha způsobila velký r. grāmata sacēla lielu troksni

rozrůst se pf, (-oste, prēt. -ostl), **rozrůstat se** impf, (-ůstá) (křoví) sa|augt (-aug, -auga)*, sakup|ot (II.); (plevel) vair|oties (II.), savair|oties (II.); (město) iz|plesties (-plešas, -pletās)*, plesties (plešas, pletās)* plašumā; (konflikt) k|ūt (k|ūst, k|uva)* plašāk|am, iet (iet, gāja)* plašumā; (podnik) paplašināties (III.1.); (sbírka, dluhý, rodina, počet zaměstnanců) pie|augt (-aug, -auga)*, paliel|ināties (III.1.); rodina se ~ostla o dceru ģimenē piedzima meita

rozrušit pf, (3.sg/pl -i), **rozrušovat** impf, (-uje) **1** (znepokojit) uz|traukt (-trauc, -trauca)*, sa|traukt (-trauc, -trauca)* **2** (ekonomii, manželství) sa|graut (-grauj, -gráva)*, izpost|īt (III.1.); (hladinu) savij|ot (II.); r. klid traucēt (II.) mieru ■ **r. se** pf, impf (znepokojit se) uz|traukties (-traucas, -traucās)*

rozředit pf, (3.sg/pl -dí, pas. -děn), **rozředit|ovat** impf, (-uje) atšķaidīt (III.1.); (co čim ko ar ko)

rozřešit pf, (3.sg/pl -i) (problém, situaci) atris|ināt (III.1.); (spor) iz|šķirt (-šķīr, -šķīra)*

rozřezat pf, (-ežel/-ezá, imp. -ež/-tezej), **rozřezávat** impf, (-ezává), **rozřeznout** pf, (-řiznu, prēt. -řizi) (nožem) sa|griezt (-griež, -grieza)*; (podélně, napůl) pār|griezt (-griež, -grieza)*; (plou) sazāģ|ēt (II.); (podélně, napůl) pārzāģ|ēt (II.); r. na kusy sagriezt gabalos; r. si nohu o sklo sagriezt kāju uz stikla

rozsa|dit pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (posadit) sasēd|ināt (III.1.), nosēd|ināt (III.1.); (od sebe) izsēd|ināt (III.1.) **2** (sazenice) sastād|īt (III.1.), sadēst|īt (III.1.) ■ **r. se** pf sa|sēsties (-sēzas/-sēstas, -sēdās)*

rozsa|h m, (-hu, Lpl -zich) apjom|s m, apmēr|s m; <hud.> hlasový r. bals diapazon|s m; v plněm ~hu pilnā apjomā

rozsa|hlý adj plaš|s

rozsek|at pf, (-á), **rozsek|ávat** impf, (-ává) sa|cirst (-cērt, -cirta)*; (rozštipat) saskald|īt (III.1.); (maso nadrobno) sakap|āt (II.); r. na kusy sacirst gabalos ◆ r. někoho na padrť samalt kādu miltos

rozsek|nout pf, (-ne, prēt. -i) pār|cirst (-cērt, -cirta)*; (rozštipnout) pārskald|īt (III.1.)

roz|sév|at impf, (-ěvá), **roz|sít** pf, (-eje, prēt. -el/-il, pas. -et, imp. -ej) iz|sēt (-sēj, -sēja)*; <kniž.> (nedůvěru, nenávisť) sēt (sēj, sēja)*

roz|soudit pf, (3.sg/pl -oudí, pas. -ouzen, imp. -ud) iz|šķirt (-šķīr, -šķīra)*, iz|spriest (-spriež, -sprieda)*; r., kdo má pravdu iz|šķirt, kuram taisnība; r. spor iz|šķirt strīdu; ~udte nás! iz|šķīriet mūsu strīdu!

rozsud|ek m, (-ku, Lpl -cich) <práv.> spriedum|s m; r. smrti naves spriedums; vynést r. (nad kým) pasludināt spriedumu (kā lietā)

rozsvícený adj (lampa, reflektory) ieslēģt|s; (svička) deģoš|s; (okna) apgaismot|s, gaiš|s; (vānočni stromek) iedēdzināt|s; (oči) mirdzoš|s, spoģš|s

rozsv|ěcovat impf, (-ěcuje), **rozsv|ítit** pf, (3.sg/pl -ítí, pas. -icen, imp. -it) ie|slēģt (-slēdz, -slēdza)* gaismu, ie|deģt (-dedz, -dedza)* gaismu, iedēdz|ināt (III.1.) gaismu; r. lampu| baterku ieslēģt lampu| lukturīti; r. svíci iedēģt (iedēdzināt) sveci; je ~iceno gaisma ir ieslēģta ■ **r. se** impf, pf ie|deģties (-degas, -degās)*

rozsy|pat pf, (-el-á, imp. -ej) izbārst|īt (III.1.), izskais|īt (III.1.) ■ **r. se** pf **1** iz|birt (-birst, -bira)*, izbārst|īties (III.1.) **2** (stěna, člověk) sa|brukt (-brūk, -bruka)*

rozšíření n, (-i) (nabídka, výroby, znalostí) paplašināšan|a f, (organizaci) paplašināšan|ās f, (nemoci) izplatīšan|ās f

rozšířený adj (jev, názor, nemoc) izplatīt|s; (vydání knihy, zasedání) paplašināt|s; (výuka literatury ap.) padziņāt|s; (oči) ieplest|s; ~á sukně zvanveida svārki

rozšířít pf, (3.sg/pl -í, imp. rozšíř), **rozšířovat** impf, (-uje) **1** (otvor, cestu, výrobu, nabídku) paplašināt (III.1.); (šaty) at|laist (-laiž, -laida)* platāku; (počet účastníků, členů) paliel|ināt (III.1.); r. obzor paplašināt redzeslokus; r. sféru vlivu paplašināt ietekmes sféru **2** (zprávy, noviny, infekci) izplat|īt (III.1.) ■ **r. se** pf, impf **1** (cesta, výroba) paplašināties (III.1.); (oči) ieplesties (-plešas, -pletās)* **2** (zprávy, oheň, infekce) izplat|īties (III.1.)

rozšlap|at pf, (-el-á, imp. -ej) **1** sa|mīt (-min, -mina)*, samīd|īt (III.1.); (roznést) izmīd|īt (III.1.) **2** (obuv) ievalk|āt (II.), ienēs|āt (II.) (apavus)

rozšlap|nout pf, (-ne, prēt. -i) **1** sa|mīt (-min, -mina)* **2**: ⇒ **rozšlapat** (2)

rozštep m, (-u, L -u) **1** <sport> špagat|s m **2**: <med.> r. patra vilka rīk|le f, (Gpl -ļu)

rozštěpit pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> **1** sa|šķelt (-šķēl, -šķēla)*; (napůl) pār|šķelt (-šķēl, -šķēla)* **2** (stranu, národ) sa|šķelt (-šķēl, -šķēla)* ■ **r. se** pf **1** sa|šķelties (-šķēlas, -šķēlās)*; (napůl) pār|šķelties (-šķēlas, -šķēlās)* **2** (organizace, strana) sa|šķelties (-šķēlas, -šķēlās)*

rozštip|at pf, (-el-á, imp. -ej) saskald|īt (III.1.); (napůl) pārskald|īt (III.1.); r. dříví saskaldīt malku

roz|tá|čet impf, (-i, 3.pl -ejj): ⇒ **roztočit** ■ **r. se** impf: ⇒ **roztočit se**

roz|tá|hnout pf, (-áhne, prēt. -áhl, pas. -ážen), **roz|tá|hovat** impf, (-ahuje) **1** (ruce, křídla, noviny) iz|plest (-pleš, -pleta)*; (gauc, stůl) iz|vilkt (-velk, -vilka)*; r. deštník at|vērt (-ver, -vēra)* lietussargu; r. záclony at|vilkt (-velk, -vilka) aizkarus; jeho tvář se ~áhla úsměvem viņa seja iepletās smaidā **2** (svetr, obuv nošenim) izstaip|īt (III.1.) ■ **r. se** pf, impf **1** (křídla, ruce) iz|plesties (-plešas, -pletās)*; (padák) at|vērties (-veras, -vērās)* **2** (svetr, obuv) izstaip|īties (III.1.) **3** (pohodlně si sednout) at|laisties (-laižas, -laidās)*, iz|laisties (-laižas, -laidās)*

roz|tát pf, (-aje, pas. -ān) **1** iz|kust (-kūst, -kusa)* **2** <přen.> at|kust (-kūst, -kusa)*

roz|tá|vat pf, (-á) **1** kust (kūst, kusa)*, iz|kust (-kūst, -kusa)* **2**: ⇒ **roz|tāt** (2)

roz|tav|īt pf, (3.sg/pl -i) izkausēt (II.) ■ **r. se** pf iz|kust (-kūst, -kusa)*

roz|tav|ovat impf, (-uje) kausēt (II.), izkausēt (II.) ■ **r. se** impf kust (kūst, kusa)*, iz|kust (-kūst, -kusa)*

roz|tá|ci se, roz|tá|ct se pf, (-eče, prēt. -ekl) **1** (barva) iz|plūst (-plūst, -plūda)*; (voda tēz) iz|tecēt (-tek, -tecēja)* **2** (snih) iz|kust (-kūst, -kusa)*

roz|tē|kan|ý adj izklaidīg|s

roz|tē|k|at se impf, (-á): ⇒ **roz|tē|ct se**

roz|toč|īt pf, (3.sg/pl -i) **1** (začít točit) sākt (sāk, sāka)* griezt (riņķīti); r. kohoutek at|griezt (-griež, -grieza)* krānu **2** (uvest v chod: motor, turbínu) pa|laist (-laiž, -laida)*, iedarb|ināt (III.1.) **3** (peníze, majetek) iz|šķiest (-šķiez, -šķieda)*, izšķērd|ēt (II.) ■ **r. se** pf **1** (začít se točit) sākt (sāk, sāka)* griezties (riņķīti) **2** (začít fungovat) sākt (sāk, sāka)* darboties

roz|to|k m, (-ku, Lpl -cich) šķīdum|s m

roz|tomil|ý adj burvīg|s, loti jauk|s

roztrh[at] pf, (-á) **1** sa|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša)*; (tĕlo výbuchem) sa|raut (-rauj, -ráva)* gabalos; r. co na kusy/ na cary sa|pl[é]st ko gabalos/driskás **2** (oblečení, boty) novalk[á]t (II.), no|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša) ■ **r. se** pf **1** sa|pl[í]st (-pl[í]st, -pl[í]sa)* **2** (oblečení, boty) novalk[á]ties (II.), no|pl[í]st (-pl[í]st, -pl[í]sa)*

roztr[hnout] pf, (-hne, pr[et.]-hl, pas. -žen) **1** (papír) sa|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša)*; (nap[ul]l) p[á]r|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša)*; (ob[á]lku) at|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša)*; (nit) p[á]r|raut (-rauj, -ráva)*; r. si košili sa|pl[é]st (-pl[é]š, -pl[é]ša)* kreklu **2** (od sebe: rv[á]če ap.) iz|š[k]irt (-š[k]ír, -š[k]íra)* ■ **r. se** pf **1** (tkanina) p[á]r|pl[í]st (-pl[í]st, -pl[í]sa)*; (nit) p[á]r|tr[ú]kt (-tr[ú]kst, -tr[ú]ka)* ♦ (s dopisy, s návštv[et]vníky) se -hl pytel (v[é]stules, apmekl[et]t[aj]i) n[á]k straum[em] **2** (granát, kotel) eksplod[et] (II.), uz|spr[á]gt (-spr[á]gst, -spr[á]ga)*

roztrou[siť] pf, (3.sg/pl -sí, pas. -šen, imp. roztrus) **1** (s[ú]l po stole, slámu po zemi, drobné) izk[ai]s[í]t (III.1.), izb[á]rst[í]t (III.1.) **2** (b[ý]ť r[ú]zn[é] umist[en]é: domky, balvany) izk[ai]s[í]t (III.1.) **3** (zprávu, pomylu) izpl[á]t[í]t (III.1.)

roztrušen[ý] adj (domky, články, líd[é]) izk[ai]s[í]t[s]; <med.> ~á skler[oz]a izk[li]d[et]á skler[oz]e; r. po cel[em] sv[et]e izk[ai]s[í]t pa visu pasauli

roztr[ziť] pf, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (rozdiľnosť v názorech) nesaska[ŋ]as f, pi; (p[er]ušení styk[ú]) sakaru saraušan[ŋ]a f, došlo mezi nimi k ~ce viŋu starp[á] ir nesaska[ŋ]as

roztr[ziť] dit pf, (3.sg/pl -di, imp. -d) izš[k]ir[ot] (II.), saš[k]ir[ot] (II.); r. do skupin saš[k]irot grup[as]

roztr[ziť] en[ý] adj (sklo) saš[k]aid[í]t[s]; (opozice) saš[k]elt[s]; (výzkum, pr[úm]ysl) sadrumstalo[ŋ]s

roztr[ziť] íst pf, (3.sg/pl -išt[í], imp. -išt[í]-išt[í]) **1** (sklenici) sadauz[í]t (III.1.), sa|s[is]t (-sit, -sita)*; (okno) iz|s[is]t (-sit, -sita)*; (kost, hlavu) saš[k]aid[í]t (III.1.); r. co na kusy sadauz[í]t ko drusk[as] **2** <p[ri]en.> (organizaci, sily, p[ri]b[eh]h) sa|š[k]elt (-š[k]ej, -š[k]éla)*, saskald[í]t (III.1.); r. n[é]č[í] pozornosť no|v[er]st (-v[er]š, -v[er]sa)* k[á]da uzman[í]bu ■ **r. se** pf **1** (zrcadlo, sklo) sa|š[k]íst (-š[k]íst, -š[k]ída)* (drusk[as]); člun se ~išt[í]l o sk[á]lu laiva saš[k]ida pret klint[í] **2** <p[ri]en.> (organizace, hnutí) sa|š[k]elties (-š[k]ejas, -š[k]élas)*

rozum m, (-u, L -u) pr[á]t[is] m, sapr[á]t[is] m; zdrav[ý] r. veselais sapr[á]ts; sn[á]tek z ~u apr[é]ŋina laulibas ♦ b[ý]ť p[ri] (zdrav[em]) ~u b[ý]ť pie pilna pr[á]ta; p[ri]vést koho k ~u vest ko pie pr[á]ta; p[ri]jít k ~u n[á]kt pie pr[á]ta; p[ri]jít o r. zaud[et] pr[á]tu; pomátnout se na ~u sa|jukt pr[á]t[á]; máš r.! vai tev pr[á]ts!; m[é]j r.! esi pr[á]ts!; nejde mi to na r. es to nesp[é]ju aptver; nemám z toho r. es to nesaprotu; p[ri]šlo mi na r. man ien[á]ca pr[á]t[á]; vzít rozum do hrsti labi apdom[á]t, rūp[í]gi apsv[er]t; nad t[ím] r. z[ú]stáv[á] st[á]t tas nav pr[á]tam aptverams; to dá r., že... protams (saprotams), ka...

rozum[í]t impf, (-i, 3.pl -(é)ji) **1** (ch[á]pat) (komu[č]emu) sa|prast (-prot, -prata)* (ko); ~íte mi? vai j[ú]s mani saprotat?; jestli tomu dobie ~ím ja es pareizi saprotu; trochu ~ím lotyšsky es mazliet saprotu latviski; ne~i žert[um] viŋš nesaprot jokus **2** (vyznat se: politice, ženám ap.) (komu[č]emu) iz|prast (-prot, -prata)* (ko), sa|prast (-prot, -prata)* (ko); (um[et] zach[á]zet: motor[um], konim, d[et]em) prast (prot, prata)* apieties (ar ko); (m[í]t p[ri]ehled) orient[é]ties (II.) (kur) ♦ ~i tomu jako koza petr[ž]eli, ne~i tomu ani za mák viŋš ne nieka no t[á] nesaprot **3**: r. si (s k[ým]) sa|prasties (-protas, -prats)* (ar ko); r. si beze slov saprasties bez v[á]rdiem **4**: ~i se protams, saprotams; to se ~i samo sebou tas ir pats par sevi saprotams

rozumn[é] adv pr[á]t[í]gi, sapr[á]t[í]gi

rozumn[ý] adj pr[á]t[í]gs, sapr[á]t[í]gs; ~á cena sapr[á]t[í]ga cena; to neni ~é tas nav pr[á]t[í]gi

rozumov[ý] adj (schopnosti, rozvoj) pr[á]ta (G); (d[ú]vod, člov[ek], uvažování) racion[á]l[s]

rozuzlen[ý] n, (-i) (roz[é]šení) atrisin[ā]jum[s] m; (výsledek) izn[ā]kum[s] m; tragick[é] r. tragiskas beig[as] f, pl

rozv[á]d[et] impf, (-i, 3.pl -(é)ji): ⇒ **rozvést** ■ **r. se** impf: ⇒ **rozvést se**

rozval[ha] f, (-hy, D.L -ze) **1** apdom[ŋ]s m, apdom[í]b[ŋ]a f; jednat s ~hou/ bez ~hy rikoties apdom[í]gi/ bez apdoma **2** <ekon.> bilan[ce] f, (Gpl -ču)

rozvalin[ŋ]a f, (-y), obv. pl ~y drup[as] f, pl, gruveš[ŋ]i m, pl

rozval[í]t pf, (3.sg/pl -i) (rozbořit) sa|graut (-grauj, -gr[á]va)* ■ **r. se** pf **1** (rozbořit se) sa|gr[ú]t (-gr[ú]st, -gruva)*, sa|brukt (-br[ú]k, -bruka)* **2** (na gauči, v k[ri]sle) at|g[á]zties (-g[á]žas, -g[á]z[as]), iz|laisties (-laizas, -laid[as])

rozv[á]zat pf, (-áze, imp. -až) **1** (uzel, smyčku, tkaničku) at|siet (-sien, -s[é]ja)*, atrais[í]t (III.1.) ♦ **r. n[é]komu** jazyk atrais[í]t k[á]dam m[é]li; r. n[é]komu ruce atrais[í]t k[á]dam rok[as] **2** (smlouvu) lau[zt] (lauž, lauza)*; r. pracovní pom[er] iz|beigt (-beidz, -beidza)* darba attiecibas **3** (uvolnit se) atrais[í]ties (III.1.), atbriv[ot]ies (II.) ■ **r. se** pf (tkanička) at|sieties (-sienas, -s[é]j[as]), atrais[í]ties (III.1.); <p[ri]en.> r. se mu jazyk m[é]le viŋam atrais[í]j[as]

rozv[á]z[et] impf, (-i, 3.pl -(é)ji): ⇒ **rozvézt**

rozv[á]ž[í]t pf, (-áze, 3.pl -áž[e]ji, imp. -až) **1** (do s[á]čk[ú]) iz|sv[er]t (-sver, -sv[er]a)*, sa|sv[er]t (-sver, -sv[er]a)* **2** r. (si) (promyslet) apdom[í]t (II.), ap|sv[er]t (-sver, -sv[er]a)*

rozv[á]zn[ý] adj apdom[í]gs

rozveden[ý] adj (manželství) š[k]irt[s]; (muž, žena) š[k]irt[ŋ]ies (f -usies); dvakrát r. divreiz š[k]iries; je r./ ~á viŋš ir š[k]iries/ viŋa ir š[k]irusies; d[et]i z ~ych rodin b[é]rni no š[k]irt[am] ģimen[em]

rozv[é]d[ka] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) izl[ū]kdienest[is] m; (špionáž) izl[ū]košan[ŋ]a f

rozvesel[í]t pf, (3.sg/pl -i) uzjautr[ī]nāt (III.1.) ■ **r. se** pf k[Ķ]ūt (-k[Ķ]ust, -k[Ķ]uva)* jautr[ī]am

rozv[é]st pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) (prádl[o]) iz|k[á]rt (-kar, -k[á]ra)*, izkar[ī]nāt (III.1.); (obrazy po st[en]ě) sa|k[á]rt (-kar, -k[á]ra)*, piek[á]rt (-kar, -k[á]ra)*

rozv[é]st pf, (-ede, pr[et.]-ed, imp. -ed) **1** (vodu, plyn, elektřinu) ie|vilkt (-velk, -vilka)*, ier[ī]k[ot] (II.) **2** (manželství) iz|š[k]irt (-š[k]ír, -š[k]ira)* **3** (myšlenku, motiv, tezi) att[ī]st[ī]t (III.1.), iz|v[er]st (-v[er]š, -v[er]sa)* ■ **r. se** pf iz|š[k]irties (-š[k]iras, -š[k]ir[as]); (s k[ým] no k[á])

rozv[ét]ven[ý] adj (strom) sazaro[ŋ]is (f -usis), kup[is]; <p[ri]en.> sazaro[ŋ]s

rozv[ét]v[í]t se pf, (3.sg/pl -i), **rozv[ét]v[í]t** se impf, (-uje) **1** (v[yn]hat v[et]ve) sazaro[ot] (II.) **2** (cesta, řeka, v[et]ev, činnost) sazaro[ot]ies (II.)

rozv[é]zt pf, (-eze, pr[et.]-ezl, pas. -ezen, imp. -ez) izvad[ā]t (II.)

rozv[í]jet impf, (-i, 3.pl -(é)ji) **1** (něco svinutého) t[ī]t (tin, tina)* vajā, at[ī]t[ī]t (-tin, -tina)*; (stočeného do role) r[ī]t[ī]nāt (III.1.) vajā, atr[ī]t[ī]nāt (III.1.) **2**: ⇒ **rozvinout** (2) ■ **r. se** impf **1** (roztočit se) t[ī]ties (tinās, tinās)* vajā, r[ī]t[ī]nāties (III.1.) vajā, at[ī]t[ī]ties (-tinās, -tinās)*, atr[ī]t[ī]nāties (III.1.) **2**: ⇒ **rozvinout** (2,3)

rozv[í]nout pf, (-e, pr[et.]-nul) **1** (něco svinutého) at[ī]t[ī]t (-tin, -tina)*; (stočeného do role) atr[ī]t[ī]nāt (III.1.); r. plachtu uz|vilkt (-velk, -vilka)* buras **2** (talent, činnost, výrobu) att[ī]st[ī]t (III.1.); (myšlenku, téma, diskusi) iz|v[er]st (-v[er]š, -v[er]sa)* ■ **r. se** pf **1** (roztočit se) at[ī]t[ī]ties (-tinās, -tinās)*, atr[ī]t[ī]nāties (III.1.) **2** (schopnosti, pr[úm]ysl) att[ī]st[ī]ties (III.1.); (diskuse, dialog) iz|v[er]sties (-v[er]šas, -v[er]š[as]) **3** (poupata) iz|plaukt (-plaukst, -plauka)*; (kv[et]y t[é]ž) uzvied[et] (III.2.)

rozv[í]nut[ý] adj (pr[úm]ysl, st[á]t) att[ī]st[ī]t[is]

rozv[í]t pf, (3.sg/pl -i, imp. rozv[ī]t) **1** (vodní hladinu) sav[ī]r[ot]ot (II.); (prach) sa|celt (-ceĶ, -c[é]la)* **2** <p[ri]en.> (diskusi, ot[á]zku) ieros[ī]nāt (III.1.); (skandál) sa|celt (-ceĶ, -c[é]la)*; (cel[é] m[é]sto) sa|traukt (-trauc, -trauca)*, sav[ī]r[ot]ot (II.) ■ **r. se** pf **1** (vodní hladinu) sav[ī]r[ot]oties (II.); (prach) sa|celties (-ceĶas, -c[é]l[as]) **2** <p[ri]en.> (diskuse) ie|degties (-degas, -deg[as]); (skandál) iz|celties (-ceĶas, -c[é]l[as])

rozvod m, (-u, L -u) **1** (manželství) laulibas š[k]iršan[ŋ]a f, š[k]iršan[ŋ]as f **2** (vody, elektřiny) sada[Ķ]e f, (Gpl -ju)

rozvodn[ý] adj: <tech.> ~á deska sadales d[é]lis

rozvodov[ý] adj: ~é řízení laulibas š[k]iršanas proced[ū]ra

rozvoj m, (-e) att[ī]st[ī]b[ŋ]a f

rozvojov[ý] adj (možnosti, programy, probl[é]my) att[ī]st[ī]bas (G); ~é zem[é] jaunatt[ī]st[ī]bas valstis

rozvoz m, (-u, L -u) izvad[ā]šan[ŋ]a f, pieg[ā]d[ā]šan[ŋ]a f

rozvr[á]cen[ý] adj (hospod[á]řsky) sabru[Ķ]is (f -kusis); (mor[á]ln[é]) pagrim[is] (f -usis); (manželství, rodina) iz[ī]r[is] (f -usi)

rozv[ac]et impf, (-i, 3.pl -(é)ji) (ekonomiku, jednotu, disciplínu) graut (grauj, gr[á]va)*; (manželství, rodinu) ārd[ī]t (III.1.), post[ī]t (III.1.)

rozvrat m, (-u, L -u) (ekonomie, st[á]tu, manželství) sabrukum[s] m; (mor[á]lní, kultury) pagrimum[s] m; (arm[á]dy) demoraliz[ā]c[ī]j[ŋ]a f

rozvr[á]t[í]t pf, (3.sg/pl -t[í], pas. -cen, imp. rozvrat) (ekonomiku, st[á]t, mor[á]lu) sa|graut (-grauj, -gr[á]va)*; (manželství, rodinu) iz[ā]rd[ī]t (III.1.), izpost[ī]t (III.1.)

rozvratn[ý] adj (činnost, vliv) graujoš[s]

rozvr[ī]h m, (-hu, Lpl -zich) plān[ŋ]s m; (časov[ý] grafík[s] m; <šk.> r. hodin stundu sarakst[ŋ]s m

rozv[á]ř[í]t se pf, (3.sg/pl -i, imp. rozv[ā]r) (sv[et]la, oči, hvězdy) iesp[ī]d[é]ties (III.2.), iemirdz[é]ties (III.2.); tv[á]ř se mu ~ila ūsm[é]vem viŋa seja iemirdz[é]j[as] priek[ā]

rozv[ol]bit pf, (3.sg/pl -i) sadusm[ot] (II.), sakait[ī]nāt (III.1.); (vice) sanikn[ot] (II.) ■ **r. se** pf sadusm[ot]ies (II.), sa|skaisties (-skaiš[as]-skaistas, -skait[as]); (na koho uz ko)

rozvu[en]ý adj (zvíře, dav) satracināt[s]

rozvu[ř]it pf, (3.sg/pl -i) satracināt (III.1.), sanik[ot] (II.) ■ **r. se** pf sanikn[ot]ies (II.), p[á]r|skaisties (-skaiš[as]-skaistas, -skait[as]); (zvíře) sākt (sāk, sāka)* trakot

rozv[ī]t pf, (3.sg/pl -i) (kov) <t[é]ž p[ri]en.> nokait[ē]t (II.); (pec, asfalt) sakars[ē]t (II.); r. do b[é]la do ruda nokait[ē]t l[ī]dz baltkv[ē]lei/ l[ī]dz sarkankv[ē]lei ■ **r. se** pf (kov) <t[é]ž p[ri]en.> no|kaišt (-kaišt, -kaiša)*; (pec, asfalt) sa|karst (-karst, -karsa)*

rozv[ý]k[Ķ]at pf (II.) sakos[Ķ]āt (II.); <t[é]ž p[ri]en.> sagrem[ot] (II.)

- rože|ň** m, (-ně) *iesm|s* m; pécť na ~ni *cept uz iesma*
rtěň|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lūpu krās|a* f
rtu|t' f, (-ti) <chem> *dzīvsudrab|s* m ♦ je živý jako r. *viņš ir kā dzīvsudrabs*
ry m, pl: ⇒ **ret**
rub m, (-u, L -u) *otra pu|se* f, (Gpl -šu); (mince též) *revers|s* m; (tkaniny) *kreisā pu|se* f, (Gpl -šu); (stinná stránka: popularity, civilizace ap.) *otra pu|se* f, (Gpl -šu) ♦ každá věc má r. a lic *katrai lietai ir divas puses*; poznat r. a lic něčeho *redzēt medaļas abas puses*
rubáš m, (-e) *mirstamais krek|l* s m
rubín m, (-u, L -u) *rubīn|s* m
rubl m, (-u/-e, L -u, Npl -y/-e) <fin.> *rub|l* s m, (G -ja)
rubri|ka f, (-ky, D.L -ce) 1 (v novinách) *rubri|ka* f 2 (formuláře) *aī|le* f, (Gpl -u)
ruce f, pl: ⇒ **ruka**
ručen|j n, (-i) <práv.> *galvojum|s* m; společnost s ~im omezeným (spol. s r. o., s r. o.) *sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA)*; povinné r. (auta) *obligātā civiltiesiskā apdrošināšana* f (*automašīnas*)
ručič|ka f, (-ky, D.L -ce, pl: G -ek, I -kami/-kama) 1 (dětská, malá) *rociņ|a* f 2 (hodin) *rādītāj|s* m; minutová/ hodinová/ vteřinová r. *minūšu/ stundu/ sekunžu rādītājs*; po (ve)/ proti směru hodinových ~ek *pulksteņa rādītāja kustības virzienā/ pretēji pulksteņa rādītāja kustības virzienam*
ručit pf, (3.sg/pl -i) (za koho/co) <práv.> *galvot (II.) (par ko)*; (převzít záruku) *garant|ēt (III.) (ko)*; za odložené věci se ne-í (v šatně ap.) *par atstātajām mantām atbildību neuzņemasies*
ručitel m, (-e, Npl -é), **ručitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <práv.> *galvotāj|s* m, *galvotāj|a* f
ruč|ka f, (-ky, D.L -ce, pl: G -ek, I -kami/-kama) (dětská, malá) *rociņ|a* f **ručně** adv (zhotovený) *ar rokām*; (psaný) *ar roku*
ruční adj *rokas* (G), *roku* (G); r. brzda *rokas bremze*; r. granát *rokas granāta*; r. práce *roku darbs*; r. papír *ar rokām gatavots papīrs*
ručnic|e f, (-e, Gpl -) *šaute|ne* f, (Gpl -ņu)
ručnīk m, (-ku, Lpl -cīch) *dviel|l* s m, (G -ja)
rud|ja f, (-y) *rūd|ja* f; železná r. *dzelzs rūd|a* f
rudn|j adj *rūdas* (G); r. důl *rūdas raktuves*
rud|j adj *sarkan|s*; R-ě moře *Sarkanā jūra*; <hist.> R-á armáda *Sarkanā Armija*
ru|ch m, (-chu) 1 (shon) *kņad|a* f, (pouliční, dopravní) *kustīb|a* f, cestovní, turistický r. *tūris|s* m 2 (činnost: stavební, kulturní ap.) *rosīb|a* f
ruin|ja f, (-y) *drup|as* f, pl; r. hradu *pilsdrup|as* f, pl; <přen.> (člověk, tělo) *graust|s* m
ru|ka f, (-ky, D.L -ce, pl: N.A -ce, G -kou, D -kám, L -kou/-kách, I -kama) 1 *rok|a* f, pravál levá r. *labā/ kreisā roka*; podat ~ku (komu) *sniegt roku (kam)*; podat si ~ce (s kým) *saroķoties (II.) (ar ko)*; věst koho za ~ku *vest ko pie rokas*; do vlastních ~kou (zásluka) *personāģi*; vlastní ~kou (podepsat) *pašrocīgi*; r. pryč (od koho/čeho) *rokas nost (no kā!)* ♦ vzít něco pevně do ~kou *saņemt kaut ko cieši savās rokās*; dostat někoho do ~kou *krist kāda nagos*; dostat se někomu do ~kou *nonākt kāda rokās*; podat někomu pomocnou ~ku *sniegt kādam palīdzīgu roku*; nosit někoho na ~kou *nēsāt kādu uz rokām*; (dozvědět se) z první ~ky *no pirmavota*; (přijít) s prázdnými rukama *ar tukšām rokām*; požádat o něčí ~ku *lūgt kāda roku*; práce mu jde od ~ky *darbs viņam labi veicas*; má zlaté ~ce *viņam ir zelta rokas*; být po ~ce *būt pie rokas*; (brát všechno, co přijde pod ~ku) *kas gadās pa rokai*; ~ku v ~ce *roku rokā*; z ~ky do ~ky *no rokas rokā*; žít z ~ky do úst *dzīvot no rokas mutē*; má obě ~ce *levé viņš ir kā bez rokām*; r. ~ku myje *roka roku mazgā*; složit ~ce v klín *salikt rokas klēpī*; je to z ~ky *tas nav pa ceļam*; mám plné ~ce *práce man ir pilnas rokas darba* 2 (rukopis) *rokrakst|s* m
rukáv m, (-u, L -ēl/-u) *pie durk|ne* f, (Gpl -ņu); s dlouhými/ s krátkými ~y *ar īsajām/ ar garajām piedurknēm*; bez ~u *bez piedurknēm*; vyhrnout si ~y *uzrotīt piedurknes* ♦ už je ruka v ~ě *lieta darīta*
rukavice f, (-e, Gpl -) *cimd|s* m; (pačká) *dūrai|nis* m, (G -ņa); boxérské r. *boksa cimdī*; ohránné r. *aizsargcimdī* m, pl ♦ hodit někomu ~i *izaicināt kādu (uz cīņu)*
rukoje|t' f, (-ti, pl: N.A -ti, D -tim, L -tich, I -tmi) (hole, deštniku, páky) *roktur|is* m; (kladiva, kosy též) *kāt|s* m; (sekery též) *pie|t* s m; (nože, dýky) *spa|l* s m; (pistole též) *lā|de* f, (Gpl -žu)
rukojm|j m, (-iho)/n, (-i) *ķīlniek|s* m, *ķīlnie|ce* f, (Gpl -ču); vzít koho jako r. *saņemt ko par ķīlnieku*
rukopis m, (-u, L -e/-u) 1 (způsob psaní) *rokrakst|s* m 2 (dila) *manuskript|s* m, *rokrakst|s* m
rukopisn|j adj 1 (psaný rukou) *ar roku rakstīt|s* 2 (oddělení knihovny) *manuskriptu* (G), *rokrakstu* (G); ~ā pozůstalost *pēc autora nāves palikušie rokraksti*
rule|t a f, (-y) *rule|te* f, (Gpl -šu); ruská r. *krievu rulete*
rum₁ m, (-u, L -u) (lihovina) *rum|s* m
rum₂ m, (-u, L -u) (stavební odpad) *būvgruž|j* m, pl, *gruveš|j* m, pl
Rumun m, (-a), **Rumun|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rumājn|is* m, (G -ņa), *rumānie|te* f, (Gpl -šu); ~i *rumāņi*
Rumunsk|o n, (-a) *Rumānija* f
rumunsk|j adj 1 (vztahující se k Rumunsku) *Rumānijas* (G) 2 (vztahující se k Rumunům) *rumāņu* (G)
rumunšt|in a f, (-y) *rumāņu valod|a* f
Rus m, (-a, Npl -ové), **Rus|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kriev|s* m, *krievie|te* f, (Gpl -šu); ~ové *krievi*
rusal|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nāra* f
Rusk|o n, (-a) *Krievija* f
rusky adv *krieviski*, *krievu valodā*
rusk|j adj 1 (vztahující se k Rusku) *Krievijas* (G); R-á federace *Krievijas Federācija* 2 (vztahující se k Rusům) *krievu* (G)
růst m, (-u, L -u) 1 (těla, rostlin) *augšān|a* f 2 (cen, mezd, ekonomiky, kriminality) *pieaugum|s* m, *palielināšan|ās* f 3 (ideový, umělecký, odborný) *izaugs|e* f
růst impf, (ros|tu, fut. po-te/bude r., prēt. -tl, imp. -t') <těž přen.> *augt* (*aug, auga*)*; nechat si r. bradu *audz|ēt (II.) bārdu*; r. do krásy *ķūt* (*ķūst, ķūva*)* *arvien skaistākam* ♦ r. jako z vody *augt ļoti ātri*; r. jako houby po dešti *augt kā sēnēm pēc lietus*; s jīdlem *roste chut' apetīte rodas ēdot*
rušen|j n, (-i) (instituci, podnikū) *likvidācija* f, *likvidēšan|a* f, (zákonū, předpisū, vlakových spojení) *atce|šan|a* f, (klidu) *traucēšan|a* f, r. slibū *solījumu neturēšan|a* f; r. nočního klidu *naktsmiera traucēšana*
ruš|it impf, (3.sg/pl -i) 1 (obchody, instituce, podniky) *likvid|ēt (II.)*; (zákon, předpis, rozhodnutí, vlakové spojení) *at|ce|t (-ce|, -cē|a)**; r. slib *neturēt solījumu* 2 (hlukem ap.) *trauc|ēt (II.)*; r. koho v práci *traucēt ko darbā*; r. klid *traucēt mieru*; r. dojem *bojāt (II.) iespaidu*
rušiv|j adj (hluk) *traucējoš|s*; (vliv, zásah) *kaitīg|s*
rušn|j adj (ulice, křižovatka) *dzīv|s*; (den) *nemierīg|s, trauksmain|s*; (činnost, společenský život) *rosīg|s*; (diskuse, debata) *dzīv|s, dedzīg|s*
rušt|in a f, (-y) *krievu valod|a* f
ruš|in [-ty-] f, (-y) (profesionální) *prasm|e* f, *iemaņ|a* f, (zkušnost) *pieredz|e* f, (zvyk) *ieradum|s* m; (zběhlost) *rutīn|a* f
rutinn|j [-ty-] adj (práce, pokus, prohlídka) *kārtēj|ais*; r. činnost *ierasta darbība*
různě adj *dažādi*
různ|it se impf, (3.sg/pl -i) *at|šķirties (-šķiras, -šķirās)**; v tomto se názory ~i *šajā jautājumā uzskati ir atšķirīgi*
různobarevn|j adj *daudzkrāsain|s*
různorod|j adj (nejstejnorodý) *daudzveidīg|s*; (různý) *dažād|s*; ~é názory *dažādi uzskati*
různ|j adj *dažād|s*; z ~ých důvodů *dažādu iemeslu dēļ*
růž f, (-e) *lūpu krās|a* f
růže f, (-e) 1 <bot.> *roj|ze* f, (Gpl -žu); šipková r. *mežroz|t|te* f, (Gpl -šu); čajová r. *tējas roze* ♦ nemá na ~ich *ustlāno viņam dzīve nav rožu dārz* 2 <med.> *roj|ze* f, (Gpl -žu)
růžek m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (malý roh) *radziņ|š* m ♦ vystrkovat ~ky *rādīt ragus* 2 (obrazu, kapesniku, listu) *stūrī|s* m
růžen|ec m, (-ce) <circ.> *rožukro|lnis* m, (G -ņa)
růzov|j adj 1 (vztahující se k růžím) *rozes* (G), *rožu* (G); r. keř *rožu krūms* ♦ není to procházka ~ým *sadem tā nav pastaiga pa rožu dārzu* 2 (barva) *rozā* (*nesk|j*); (světle červený) *sārt|s, rožain|s* ♦ divat se na něco ~ými brýlemi *skatīties uz kaut ko caur rozā brillēm*
rváč m, (-e) *kau|slis* m, (G -šja)
rváč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kautiņ|š* m
rv|āt impf, (-e, prēt. -al, pas. -ān, imp. -i, -ēte) *raut* (*rauj, rāva*)*, *plēst* (*plēš, plēsa*)*; <těž přen.> r. si vlasy *plēst sev matus*; r. z ruky (komu co) *raut ārā no rokām (kam ko)*; ~alo mi to srdce *man tas sirdi rāva ārā no krūtīm* ■ r. se impf 1 *kauties (kaujas, kāvās)**; (těž kočky, kohouti) *plūkties (plūcas, plūcās)**; (s kým ar ko) 2 (s překážkami, se životem) *cīn|īties (III. 1.)*; (s čim ar ko); r. se o každého zákazníka *cīnīties par katru klientu*
Rwand|ja f, (-y) *Ruand|a* f
ryb|ja f, (-y) 1 *z|j|vs* f, (Gpl -vju); chov ryb *zivkopīb|a* f; lov ryb *zvej|a* f, (na udici) *makškerēšan|a* f, chytat ~y *zvej|ot (II.)*, (na udici) *makšker|ēt (II.)*; chodit na ~y *iet makškerēt* ♦ zdravý jako r. *vesels kā rutks*; němý jako r. *mēms kā zivs*; být jako r. *ve vodē justies kā zivij ūdenī*; ani r., ani rak *ne cepts, ne vārīts* 2: **R-y** <astr.> *Zī|vis* f, pl, (G -vju)
rybá|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) <zool.> *zīriņ|š* m

rybář m, (-e) *zvejniekļs m*; (lovíci udici) *makšķerniekļs m*
rybářit impf, (3.sg/pl -i) *zvejļot (II.)*; (na udici) *makšķerļēt (II.)*
rybářský adj (spolek, svaz) *zvejnieku (G)*, *makšķernieku (G)*; (člun, síť) *zvejas (G)*; r. prut *makšķerļe f*, *makšķerkāļs m*; ~ā vesnice *zvejnieku ciems* ♦ ~ā latina *makšķernieku stāsti*
rybářství n, (-i) (lov) *zvejniecība f*, *zvejļa f*, (průmysl) *zivrūpniecība f*; (chov ryb) *zivkopība f*; (lov, chov, zužtkování) *zivsaimniecība f*
rybí adj *zivs (G)*, *zivju (G)*; r. tuk *zivju eļļa*
rybička f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zivtiņļa f*; zlaté ~ky *zelta zivtiņas*; <kol.> krmít ~ky *veņt (veņj, vēma)** ♦ zdravý jako r. *vesels kā rutks*
rybiz m, (-u, L -u) **1** (plody) *jāņogļas f, pl*; černý r. *upeļnes f, pl*, (Gpl -ņnu) **2** (keř) *jāņogu krūmļs m*, *jāņogulāļs m*; (černého rybizu) *uperu krūmļs m*, *upenāļs m*
rybka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zivtiņļa f*; zlaté ~ky *zelta zivtiņas*
rybník m, (-ka, L -ku/-ce, Lpl -cich) *dīķļs m* ♦ vypálit někomu r. *atstāt kādu ar garu degunu*
rybolov m, (-u, L -u) *zvejļa f*
ryč m, (-e) *lāpstļa f*
ryļa f, (-hy, D.L -ze) *rievļa f*, *groļpe f*, (Gpl -pju); (v půdě) *grambļa f*, (tāhnutim nābytku) *švīķļa f*, (vráska) *grumbļa f*
rychle adv *ātri*; (vykonat něco těž) *aši, žigli, mudīgi*
rychlík m, (-ku, Lpl -cich) *ātrvilciens m*
rychlobrusení n, (-i) *ātrslidošana f*
rychlost f, (-i) *ātrumļs m*; ~i sto kilometru za hodinu *ar ātrumu simts kilometru stundā*; zařadit druhou r. *pārslēgt uz otro ātrumu*; <přen.> ~i blesku *zibens ātrumā*
rychlostní adj *ātruma (G)*; r. rekord *ātruma rekords*; <tech.> r. skřín *ātrumkārbļa f*; r. páka *ātruma pārslēgs*
rychlý adj *ātris*; (rychle konaný těž) *ašļs, žigļs, mudigļs*
rym m, (-u, L -u) <lit.> *atskaņļa f*
rymja f, (-y) *iesnļas f, pl*; sennā r. *siena druļdzis m*, (G -dža); dostat ~u *dabūt iesnas*
rymlovat impf, (-uje) **1** (spojit v rým) *atskaņļot (II.)*, *darņināt (III.1.)* *atskaņas 2* (neuměle veršovat) *kalt (kaļ, kala)* rimes, rímļēt (II.)* ■ r. se impf **1** (tvořit rým) *atskaņļoties (II.)*, *veidļot (II.)* *atskaņas*; (s čím ar ko) **2** <kol.> (shodovat se) *saskanļēt (III.2.)*, *saļkrist (-krit, -krita)**; (s čím ar ko)
rypadlo, rypadlo n, (-la, L -le, Gpl -el) *ekskavatorļs m*

Ř

rypák m, (-ku, Lpl -cich) **1** (prasečí) *šņukurļs m 2* <vulg.> *purnļs m*
Rým m, (-a, L -ē/-u) *Reinļa f*
rys₁ m, (-a, Npl -il-ové) <zool.> *lūļsis m*, (G -ša)
rys₂ m, (-u, L -u/-e) **1** (obličej) *vaibstļs m*; pravidelné ~y obličej *pareizi sejas vaibsti 2* (vlastnost) *iezīļme f*, (Gpl -mju); povahový r. *rakstura iezīme*; v hrubých (v hlavních) ~ech *galvenajos vilcienos 3* (výkres) *rasējumļs m*, *zīmējumļs m*
ryslovat impf, (-uje) **1** (výkres) *rasļēt (II.) 2* (naznačovat) *iezīmļēt (II.)* ■ r. se impf *iezīmļēties (II.)*; <přen.> r. se na obzoru *iezīmēties pie horizonta*
ryt impf, (ryje, přet. ryl, pas. ryl, imp. ryj) **1** (zemí) *rakt (rok, raka)**; (prasata) *rakņļāties (II.)*, *rušļināties (III.1.) 2 (do kovu) *gravļēt (II.) 3* <expr.> (kritizovat) (do koho) *piešieties (-sienas, -sējās)* (kam)*, *piekasļīties (III.1.) (kam)* ■ r. se impf <expr.> (v zemí) *rakties (rokas, rakās)**, *rakņļāties (II.)*; r. se v knihách *rakties grāmatās*
rytlec m, (-ce) *gravierļis m*
rytinja f, (-y) *gravīrļa f*, *grebumļs m*; r. ve dřevě *kokgrebumļs m*
rytíř m, (-e) **1** *bruņinieķļs m 2* (nositel řádu) (*ordeņa*) *kavalerļis m*
rytířský adj **1** *bruņinieka (G)*, *bruņinieku (G)*; r. řád *bruņinieku ordenis*; r. román *bruņinieku romāns 2* <přen.> (chováni ap.) *bruņnieciskļs, galantļs*
rytmicky adv *ritmiski*
rytmický adj *ritmiskļs*
rytmika f, (-ky, D.L -ce) **1** (nauka o rytmu) *ritmikļa f 2* (rytmičnost) *ritmiskumļs m 3* (gymnastika) *ritmikļa f*
rytmus m, (-u, L -u) *ritmļs m*
ryze adv (čistě, jen) *tīri*; (zcela) *pilnīgi, gluži*; (cítit) *neviltoti, patiesi*; z r. osobních důvodů *tīri personīgu iemeslu dēļ*
ryzec m, (-ce) <bot.> *rudmieļse f*, (Gpl -šu)
ryzi adj (čistý) *tīrs*; (pravý) *īstļs*; (člověk) *neviltotļs, patiesļs*; r. zlato *tīrs zelts*; r. pravda *tīra patiesība*
ryzost f, (-i) (kovů) *tīrbļa f*, (povahy, vztahů) *godīgumļs m*, *godprātīgumļs m*
ryžle f, (-e) **1** <bot.> (rostlina) *rīšļs m 2* <kuch.> *rīšļi m, pl* ♦ být v reži *būt ķezā*
ryžovlý adj *rīsa (G)*, *rīsu (G)*; ~ě pole *rīsa lauks*; r. náky *rīsu pudīņš*
rzi f: ⇒ **rez***

Ř, ř [eř] n, (neskl.) (*burts, ko izrunā kā rī vai rš vienā skaņā*)
řad m, (-u, L -u): <voj., sport> v ř. *nastoupit! vienā rindā stāties!*; ⇒ **řada**
řad m, (-u, L -u) **1** (souhrn pravidel) *noteikumi m, pl*, *nolikumi m*, *kārtība f*; <archit.> *orderļis m*; domovní ř. *mājas iekšējās kārtības noteikumi*; dopravní ř. *satiksmes noteikumi*; jednací ř. *darba kārtība*; jízdní ř. *vilcienu (autobusu) sarakstļs m*; letový ř. *lidmašīnu saraksts*; orgnizační ř. *statūtļi m, pl*; právní ř. *tiesiskā kārtība*; školní ř. *skolas iekšējās kārtības noteikumi*; vojenský ř. *militārais reglamentļs m*; volební ř. *vēlēšanu nolikums 2* <pol.> *iekārtļa f*, *společenský ř. sabiedriskā iekārta 3* (vznamenání) *ordeļnis m*, (G -ņa); nositel ~u *ordeņa kavaleris*; propůjčit komu ř. *piešķirt kam ordeni 4* <cir.> *ordeļnis m*, (G -ņa); jezuitský/rytířský ř. *jezuītu/bruņinieku ordenis 5* (zařazení) *klaļse f*, (Gpl -šu), *škīrļa f*; hotel prvního ~u *pirmās klases viesnīca*
řadja f, (-y) **1** (těž fronta) *rindļa f*, (množství) *virķļne f*, (Gpl -ņju); <voj.> *ierindļa f*; první ř. (sedadel) *pirmā rinda*; postavit se do ~y *nostāties rindā*; ve vlastních ~ách *pašu rindās*; z ~y důvodů *daudzu iemeslu dēļ*; v ~ě případů *virķņē gadījumū*; <přen.> v první ~ě *vispīrms, vispīrmāmkārtām*; <přen.> v neposlední ~ě *tāpat, ne mazāk 2* (pořadí) *kārtļa f*; jste na ~ě *jūsu kārtā*; kdo je na ~ě? *kam tagad kārtā?*; přijít na ~u *sagaidīt savu kārtu 3* <mat.> *progresīja f*; aritmetickāl *geometrickā f. aritmētiskā/geomētiskā progresīja*
řádek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (v knize) *rindļa f*, *rindīņļa f*; napsat komu pár ~ků *uzrakstīt kam pāris rindiņu* ♦ číst mezi ~ky *lasīt starp rindiņām 2* (brambor) *vagļa f*
řadit impf, (3.sg/pl -dí, pas. -děn/-zen) **1** *rindļot (II.)*, *kārtļot (II.)* (*rindā*); <voj.> *nostādļīt (III.1.)* *ierindā*; ř. co podle abecedy *kārtot pēc alfabēta 2* (zařazovat) (koho/co mezi koho/co, ke komu/čemu) *pieskaitļīt (III.1.)* (*ko pie kā*), *ierindļot (II.)* (*ko starp ko*); ř. koho mezi své přátele *uzskatļīt (III.1.)* *ko par savu draugu*; ř. koho mezi klasiky *ierindot ko starp klasīķiem 3* (rychlost) *pārslēgt*

(-slědz, -slědza)*; ř. druhou rychlost *pārslēgt uz otro ātrumu* ■ ř. se impf **1** (do řady) *stāties (stājas, stājās)* rindā (ierindā)*; (převod) *kārtļoties (II.) 2* (začleňovat se) *ierindļoties (II.)*; ř. se mezi nejlepší *ierindoties starp labākajiem*
řadit impf, (3.sg/pl -i) *plosļties (III.1.)*, *trakļot (II.)*; (vyvádět těž) *ārdļties (III.1.)*
řádek
řádně adj (pracovat, platit, plnit povinnosti) *kārtīgi, kā nākas*; (napít se, zbít někoho) *pamatīgi, krietni, kārtīgi*
řádný adj **1** (pravidelný; dovolená, schůze, volby) *kārtējļs*; v ~ém termínu *paredzētājā termiņā 2* (člověk, rodina) *kārtīgļs, krietnļs 3* <expr.> (velký) *pamatīgļs, kārtīgļs, krietnļs*; dostat ř. výprask *dabūt pamatīgu sutu 4*: ř. člen (organizace) *pilntiesīgs loceklis*, (akademie věd) *īstenais loceklis*; ř. profesor *štata profesors*; ř. student *dienas nođaļas students*
řádově adv (obvykle) *parasti, ierasti, ierastajā kārtībā*
řadovlý adj **1** (pracovník, člen organizace) *vienkārsļs, parastļs, ierindas (G)*; ř. člen *ierindas biedrs*; ~é číslo *kārtas numurs*; ~é domy *rindu mājas 2* <voj.> *ierindas (G)*; ř. voják *ierindas kareivis 3*: <lingv.> ~ā čísllovka *kārtas skaitļa vārds*
řadovlý adj *ordeņa (G)*, *ordeņu (G)*; ř. bratř *~ā sestra mūkļs m/ mūķenļe f*
řasja f, (-y) **1** (na víčku) *skropsťļa f 2*: <bot.> ~y *aļģes f, pl*; mořské ~y *jūras aļģes*
řazení n, (-i) (rychlosti) *ātruma pārslēgšana f*
Řecklo n, (-a) *Griekīļa f*, starē Ř. *senā Griekīja*
řecklý adj **1** (vztahující se k Řecku) *Griekījas (G)*; Ř~ā republika *Griekījas Republika 2* (vztahující se k Řekům) *griekū (G)*; ~ā mytologie *griekū mitoloģija*
řeč f, (-i, pl: D -em, L -ich, I -mi) **1** *valodļa f*, (způsob mluveni těž) *runļa f*; vada ~i *runas defekts*; mateřská ř. *dzimtā valoda*; cizí ř. *svešvalodļa f*, ovládat několik ~i *prast vairākas valodas*; (udělat co) bez ~i *bez vārda runas*; <těž přen.> *ztrátit ř. zaudēt valodu*; ř.

- hudby) zviřat *mūzikas/ zvēru valoda*; znaková ř. *zīmju valoda*; hovorová ř. *sarunvalodja f 2* (rozhovor) *sarunja f*, (mluveni) *runja f*, *valodja f*, <lingv.> přímá ř. *tiešā runa*; dát se do ~i (s kým) *uzsākt sarunu* (ar ko); přijít na kus ~i *atnākt parunāties*; skočit do ~i (komu) *jaukties pa vidu (kam)*, *neļaut runāt (kam)*; najít společnou ř. (s kým) *atrast kopīgu valodu (ar ko)*; přišla na to ř. *par to iesākās saruna*; to jsou plané ~i *tās ir tukšās runas*
- ♦ s ním je těžká ř. *ar viņu ir grūti kaut ko sarunāt*; to je jiná ř. *tā ir cita runa*; to nestojí za ř. *par to nav vērts runāt 3*; pl ~i (pomluvy) *runas f, pl, valodas f, pl*; šifit ~i *izplatīt runas (valodas)*; dostat se do ~i *iekļūt valodās*; lidě budou mít ~i *cilvēkiem būs ko runāt 4* (projev) *runja f*; pronést ř. *teikt runu*
- řečeno** impf: ⇒ **řict**
- řečnický** adj **1** (pult, tribuna) *runātāja (G)*; (talent, umění) *oratora (G)* **2** (otázka, pauza) *retoriskjs*
- řečník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **řečnice** f, (-e, Gpl -) *runātājs m, runātāja f*, (vynikající) *oratoris m, oratorje f, rozeny ř. dzimis orators*
- řečtinja** f, (-y) *grieķu valodja f*, stará ř. *sengrieķu valoda*
- ředidlo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *atšķaidītājs m*
- ředit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -dēn) *atšķaidīt (III.1.)*; (co čím ko ar ko)
- ředitel** m, (-e, Npl -é), **ředitelka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *direktorjs m, direktorje f, generāli f, generāldirektoris m/ generāldirektorje f*
- řediteljna** f, (-ny, Gpl -en) *direktora kabinets m*
- ředitelský** adj *direktora (G), direktoru (G)*; ~á funkce *direktora amats*
- ředitelství** n, (-i) **1** *direkcija f, pārvalde f, (Gpl -žu)*; celní/ policejní ř. *muītas/ policijas pārvalde*; generální ř. *galvenā pārvalde 2* (funkce) *direktora amats m*
- ředkjev** f, (-ve) **1** <bot.> *rutkjs m 2* <kuch.> *rutkji m, pl*
- ředvičjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <bot.> *redīsjs m 2* <kuch.> *redīsji m, pl*
- řeholje** f, (-e) **1** (pravidla) *likumji m, pl, noteikumji m, pl*; <přen.> (těžký úděl) *slogjs m, krustjs m 2* (řád) *ordeņis m, (G -ņa)*
- řehtjat** impf, (-á) (kůň) *zviegt (zvedz, zvedza)**; (řehlačka) *tarkšķjēt (III.2.), krakšķjēt (III.2.)* ■ **ř. se** impf <expr.> *zviegt (zvedz, zvedza)*, ņirgt (ņirdz, ņirdza)**; (komu/čemu par ko)
- Řek** m, (-a, Npl -ové), **Řekyně** f, (-né, Gpl -ňi-ni) *griekļis m, griekļiete f, (Gpl -šu)*; ~ové *grieki*
- řejka** f, (-ky, D.L -ce) *ulpe f, (Gpl -pju)*; město leží na ~ce *pilsēta atrodas pie upes*
- řeknout** pf, (-ne, prēt. -l), **řekli, řekne** pf: ⇒ **řict**
- řemen** m, (-el-u, D -i-l-u, L -i-l-ū-ē) *siksnja f*, hnací ř. *dzensiksnja f*, klínový ř. *ķīšsiksnja f*
- řemeslník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **řemeslnice** f, (-e, Gpl -) *amatniekjs m, amatniekce f, (Gpl -ču)*; umělecký ř. *daiļamatniekjs m, daiļamatniekce f, (Gpl -ču)*
- řemeslný** adj **1** (nářadí, dílna, práce) *amatnieka (G), amatnieku (G)*; (škola) *amatniecības (G)*; ~á dovednost *amatprasme 2* (profesionální: hráč, vrah) *profesionāļs 3* <pej.> (šablonový) *amatnieciskjs*
- řemeslo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *amats m*, *arodjs m*; vyučit se ~lu *izmācīties amatu*; provozovat ř. *strādāt amatnieka darbu*; umělecká ~la *daiļamatniecība f*, nejstarší ř. *visvecākā profesija f* ♦ plést se někomu do ~la *jaukties kāda darbā*
- řejpa** f, (-y) **1** <bot.> *bieļte f, (Gpl -šu) 2* <kuch.> *bieļtes f, pl, (G -šu)*; červená ř. *galda bietes*; cukrová ř. *cukurbieļtes f, pl, (G -šu)*; krmná ř. *lopbarības bietes*
- řejpka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *rapšis m, (G -ša)*
- řejpcha** f, (-chy, D.L -še) *kreļse f, (Gpl -šu)*
- řešení** n, (-i) *risinājums m*; (konečně) *atrisinājums m*
- řešetjo** n, (-a, L -ē-l-u) *sietjs m* ♦ nabírat vodu ~em *nest ūdeni sietā*; má paměť jako ř. *viņam ir caura atmiņa*
- řešit** impf, (3.sg/pl -i) (problém, konflikt, rovnici) *risināt (III.1.)*; (hádanku) *minjēt (III.2.)*; (spor) *izšķirt (-šķir, -šķira)**; ř. co domluvou *risināt ko pārrunu ceļā*
- řešitel** m, (-e, Npl -é) (problémů, křížovek) *risinātājs m*; (významných úkolů) *pētniekjs m*
- řešitelný** adj *atrisināms*; těžko ř. *grūti atrisināms*
- řetěz** m, (-u, L -ū-l-e) **1** *ķēļde f, (Gpl -žu)*; (okovy) *važjas f, pl*; uvázat koho na ř. *piesiet ko ķēdē*; sněhové ~y *sniega ķēdes* ♦ jako utržený ze ~u *kā no saites norāvis 2* (události, náhod) *virķine f, (Gpl -pu)*; (obchodů, restaurací) *ķēļde f, (Gpl -žu)*; ř. hor *kalnu grēdja f*
- řetězlec** m, (-ce) (obchodů, restaurací) *ķēļde f, (Gpl -žu)*
- řetězový** adj *ķēdes (G), ķēžu (G)*; ř. most *ķēžu tilts*; <těž přen.> ~á reakce *ķēdes reakcija*
- řetizjek** m, (-ku, Lpl -cich) (těž na krk, na hodinky) *ķēdļte f, (Gpl -šu)*
- řev** m, (-u, L -u) (zviřat) *rēkšanja f, (křik) kliegšanja f, bļausanja f, (motorů) rūkšanja f, (dítěte) brēkšanja f*
- řez** m, (-u, L -u) **1** (řiznutí) *griezums m, griezienjs m*; podélný ř. *garengriezums m*; příčný ř. *šķērsgriezums m*; <med.> cisařský ř. *ķeizargrieziens m 2* (moučník) *kūkja f, (plátek) gabaļs m, šķēļe f, (Gpl -ju)*; ř. *dortu tortes gabals*
- řezálek** m, (-ku, Lpl -cich) (zub) *priekšzobjs m*
- řezat** impf, (-žel-zá, imp. -žl-zej) **1** *griezt (griež, grieza)**; (pilou) *zāģļēt (II.)*; ř. *tužku asināt (III.1.) zīmuli*; ř. do dřeva *griezt kokā*
- ♦ dvakrát měř, jednou ~ž *septiņreiz nomēri, vienreiz nogriez*; ř. dříví (chrápat) *krākt (krāc, krāca)* 2*: ř. do oči (slunce, světlo) *spīdļēt (III.2.) acīs 3* (oděv) *berzt (berž, berza)* (par apģērbu) 4*: <kol., expr.> ř. *zatāčky izdarjīt (III.1.) strauju pagriezienu 5* <kol., expr.> (bit) *sist (sit, sita)*, dauzjīt (III.1.)*
- řezba** f, (-by, Gpl -eb) **1** (řezání) *griešana f 2* (ozdoba) *griezums m*; ř. do dřeva *kokgriezums m*
- řezbář** m, (-e) (kok)grieziējs m
- řeznictví** n, (-i) **1** (obchod) *gaļas veikaļs m 2* (řemeslo) *miesnieka amats m*
- řezník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *miesniekjs m*
- řici, řict** pf, (řekne, prēt. řekl, pas. řečen, imp. řekni, řekněte) **1** *teikt (-, teica)*, sacīt (saka, sacija)**; (komu co, o kom/čem *kam ko, par ko*); (co k čemu *ko par ko*); ř. své jméno *noļsautk (-sauc, -sauca)* savu vārdu*; jak se to řekne lotyšsky? *kā tas ir latviski?*; nevím, co tomu řekne *es nezinu, ko viņš par to teiks*; řekneme (jako vsuvka: dva měsíce, 20 metrů ap.) *teiksim*; nic proti tomu *neřekl viņš neko neiebilda*; mirmě řečeno *maigi sakot*; upřímně řečeno *taisnību sakot*; lépe řečeno *pareizāk sakot*; abych tak řekl *kā saka, tā sakot*; po pravdě řečeno *taisnību sakot*; tobě se to snadno řekne *tev viegli tā runāt*; aby se nefeško *tikai skata pēc*; kdo by to do něho řekl *kas to par viņu būtu domājis 2* (sdělit) *paļteikt (-, -teica)*, paļsacīt (-saka, -sacija)**; ř. svůj názor *pateikt savas domas* ♦ ř. do oči *pateikt tieši acīs 3*: ř. (si) (požádat) (komu o co) *paprasjīt (III.1.) (kam ko)*, *paļūgt (-lūdz, -lūdzā)* (kam ko) 4*: ř. si (rozhodnout se) *noļlemt (-lemj, -lēma)*, noļspriest (-spriež, -sprieda)**; (umínit si) *nodomļāt (II.)*
- řička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *upļte f, (Gpl -šu), strautiņš m*
- řiční** adj *upes (G), upju (G)*; ř. transport *upes transports*
- řidce** adv, (kompar. řidčeji) (obydlený) *reti*
- řidč.** zkr. (řidčeji) *retāk*
- řidící** adj (zařizení, panel) *vadības (G)*; (pracovník, funkce, orgán) *vadošjs*; <lingv.> ř. věta *virsteikumjs m*
- řidič** m, (-e), **řidička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vadītājs m, vadītāja f*; (auta, autobusu též) *šoferis m, šoferje f, ř. tramvaje tramvaja vadītājs*
- řidičský** adj; ř. průkaz *autovadītāja apliecība*; ~á zkouška *pārbaude autovadītāja tiesību iegūšanai*; ~á kabina *šofera kabīne*
- řidit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen, imp. řid) **1** (dopravní prostředek) *vadīt (III.1.)*; umíte ř.? *vai jūs protat vadīt automašīnu? 2* (úřad, podnik, stát, schůzi) *vadīt (III.1.)*; ř. dopravu *reguljēt (II.) satiksmi*; ř. orchestr *dirģjēt (II.) orķestri* ■ **ř. se** pf (pravidly, předpisy, směrnice, svědomím) (čím, podle čeho) *vadļities (III.1.) (no kā, pēc kā)*; (příkladem, radou) *sekjot (II.) (kam)*
- řidítka** n, pl, (-ek, L -kách) *stūrje f (velosipēdam, motociklam)*
- řidký** adj adj, (kompar. řidči) **1** (málo se vyskytující) *reļjs*; ~á výjimka *rets izņēmums 2* (les, zuby) *reļjs*; (vlasy, vousy) *plāņjs*; (tekutina) *šķidrjs*; (vzduch) *retināļjs*
- řidnout** pf, (-ne, prēt. -l) <těž přen.> (řady, zákaznicky) *ķjūt (ķjst, ķjuva)* retākjam*; (vlasy) *ķjūt (ķjst, ķjuva)* plānākjam*; (kostí) *ķjūt (ķjst, ķjuva)* trausļjam*
- řihjat** impf, (-á), **řihnout** pf, (-ne, prēt. -l) (při jídle) *atraugjāties (II.)*
- řijjen** m, (-na, L -nu) *oktoberis m*; v ~nu *oktobrī*
- řijnový** adj *oktobra (G)*
- řikadlo** n, (-la, L -le, Gpl -el), **řikanjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*skaitām*) *pantiņjs m, dzejoļtis m, (Gpl -ša)*
- řikjat** impf, (-á) **1** *teikt (-, teica)*, sacīt (saka, sacija)**; (vypravovat) *stāstjīt (III.1.)*; (komu co, o kom/čem *kam ko, par ko*); (mluvit) *runjāt (II.)*; co jste ~al? *ko jūs teicāt?*; co tomu ~áte? *ko jūs par to sakāt?*; ř. pravdu *runāt patiesību*; ~á se, že... *runā, ka...*, *stāsta, ka...*; jak se ~á *kā mēdz teikt*; to mi nic ~á *tas man neko neizsaka*; tak ~ajic *tā sakot* ♦ *ne~ej hop*, dokud jsi nepřeskočil! *nesaki hop, pirms neesi pārlēcis! 2* (nazývat, jmenovat) (komu/čemu jak) *sautk (sauc, sauca)**; jak mu ~ajiz? *kā viņu sauc? 3*: ⇒ **řict** (2-4)
- řikávjat** impf, (-á) *mēgt (mēdz, mēdza)* teikt, mēgt sacīt*; vřdycky ~al, že... *viņš vienmēr mēdza teikt, ka...*

Řím m. (-u, L -ě) *Rom|ja f* ♦ všechny cesty vedou do ~a *visi ceļi ved uz Romu*
Říman m. (-a, Npl -ě), **Říman|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *romie|tis m*, (G -ša), *romie|te f*, (Gpl -šu); staří ~é *senie romieši*
řims|ja f. (-y) *dzeg|ja f*
řimskokatolick|ý adj: ~á církev *Romas katoļu baznīca*
řimsk|ý adj 1 (vztahující se k Římu) *Romas (G)*; Ř~á říše *Romas impērija 2* (vztahující se k Římanům) *romiešu (G)*; ~é číslice *romiešu cipari*
řinč|et impf. (3.sg/pl -i) 1 (sklenice, okna, přibory) *šķindlēt (III.2.)*; (řetězy, nářadí, peníze) *žvadžēt (III.2.) 2* (čím) (sklenicemi, taliři, přibory) *šķindlīnāt (III.1.) (ko)*; (řetězy, peníze) *žvadžlīnāt (III.1.) (ko)*; <přen.> ř. zbraněmi *žvadžināt ieročus*
řin|out se pf. (-e, přet. -ul) <kníž.> (proudit) *plūst (plūst, plūda)*, tecēt (tek, tecēja)**; po tvářích se mu ~uly slzy *pār vaigiem viņam plūda asaras*; z čela se mu ~ne pot *pa pieri viņam plūst sviedri*
řipla f. (-y); ♦ zdravý jako ř. *vesels kā rutks*; ⇒ **řepa**
řiš|e f. (-e) 1 *impērija f*, třetí ř. *Trešais reih|s m 2* <přen.> *valst|s m, valstīb|a f*, rostlinná/ živočišná ř. *augu/ dzīvnieku valsts*; ř. snů pohádek *sapņu/ pasaku valstība*
řišsk|ý adj *impērijas (G)*; ř. kancléř *valsts kanclers*
řil|t f. (-ti/-tě, pl: N.A -ti/-tě, D -tīm, L -tich, I -tēmi) <anat.> *tūpl|is m*, (G -ja), *anālā atver|e f*

řít|it se impf. (3.sg/pl -i) 1 (padat) *gāzties (gāžas, gāzās)**; (bořit se) *grūt (grūst, gruva)*, brukt (brūk, bruka)**; <těž pěn.> ř. se do propasti *gāzties bezdzibēnī 2* (hnát se) *jor|ot (II.)*, *brāzties (brāžas, brāzās)**
říz|ek m. (-ku, Lpl -cich) 1 (plátek) *šķē|le f*, (Gpl -ļu); nařezat co na ~ky *sagriekt ko šķēlēš 2* <kuch.> *šnice|le f*, (Gpl -ļu)
řízen|í n. (-i) 1 (zařizení) *vadīb|a f*; automatické ř. *automātiskā vadība*; dálkové ř. *tālvadīb|a f 2* (podniku, výroby, auta) *vadīšan|a f 3* (jednání) *darīšan|as f, pt*; mám tu služební ř. *man šeit ir darba darīšanas*; disciplinární ř. *disciplināriet|a f*, přijímací ř. *iestāj|pārbaudīj|um|j m, pl*; výběrové ř. *konkurs|s m, atlā|se f*, (Gpl -šu), (na zakázku) *tender|is m, konkursizso|le f*, (Gpl -ļu); <práv.> soudní ř. *tiesas proces|s m*; trestní ř. *krimināl|proces|s m*
řízen|ý adj: ~á ekonomika *plānotā ekonomika*; ~á střela *vadāmais šāviņš*
říz|nout pf. (-ne, přet. -I, pas. -nut) 1 *ie|griez|t (-griez, -grieza)* 2* <kol., expr.> (uhodit) *ie|sist (-sīt, -sita)* (kam), ie|gāzt (-gāz, -gāza)** ♦ ř. do živého *aizskart vārgā vietā 3*; <kol., expr.> ř. zatáčku *izdar|īt (III.1.) strauju pagriezienu* ■ ř. se **pf 1** *salgriez|ties (-griežas, -griezās)*, ie|griez|t (-griez, -grieza)* sev*; ř. se do prstu *ie|griez (sev) pirkstā 2* <kol., expr.> (zmyřit se) *iz|gāzties (-gāžas, -gāzās)*, izblam|ēties (II.)*
řv|át impf. (-e, imp. -i, -ēte/-ete) 1 (zvíře, těž motor) *rēkt (rēc, rēca)*, rūkt (rūc, rūca)* 2* <expr.> (člověk) *b|aut (bļauj, bļāva)*, kliegt (kļiedz, kļiedza)**; na koho *kliegt uz ko, b|aut virsū kam*; (diť) *brēkt (brēc, brēca)*, b|aut (bļauj, bļāva)**

S

S, s, [es] n. (neskl.) (písmeno) (*burts*) s [es] m, (*neskl.*)
¹ **s₂** prep I (s I) 1 (společně, ve spojení) *ar (s I)*; otec se synem *tēvs ar dēlu*; Žit s rodiči *dzīvot kopā ar vecākiem*; vzít s sebou *paņemt sev līdz 2* (dodatečně, navíc) *ar (s I)*; čaj s citronem *tēja ar citronu*; byt s koupelnou *dzīvot ar vannas istabu*; kniha s obrázky *grāmata ar attēliem 3* (způsob) *ar (s I)*; mluvit s úctou *runāt ar cieņu, cieņā*; udělat s radostí *izdarīt ar prieku*; pít s mírou *dzert ar mēru*; s pozdravem (závěrečná formule dopisu) *ar cieņu 4* (zřetel) *ar (s I)*; být nemocný se srdcem *slimot ar sirdi*; jak jste na tom s prací? *kā jums veicas ar darbu?*; co je s vámi? *kas jums kaiš?*; je to s ním špatně *ar viņu ir slikti 5* (časová souběžnost) *ar (s I)*; s příchodem jara *ar pavasara atnākšanu 6*; kdo s koho *kurš kuru*; kdo s kým *kurš ar kuru II* (s G) *no (s Gsg, Dpl)*; sebrat se stolu *paņemt no galda III* (s A); být s to *būt spējīgam*
sabotáž f. (-e) *sabotāž|a f*
sabot|ovat impf. (-uje) *sabotēt (II.)*
sac|í adj: s. pumpa *sūcējsūkn|is m*, (G -ņa); s. potrubí *sūcējcauru|le f*, (Gpl -ļu); s. bagr *zemessmēlēj|s m*; s. papír *džēšpapīr|is m*; s. láhev (pro kojence) *pude|l|te f*, (Gpl -šu) (*zidaigu barošana*)
sáč|ek m. (-ku, Lpl -cich) *maisīn|s m, kull|te f*, (Gpl -šu); igelitový s. *polietilēna maisīnš*
sad m. (-u, L -ē/-u) 1 (ovocný) *dārz|s m*; višňový s. *ķiršu dārzš* ♦ to není procházka růžovým ~em *tā nav pastaīga pa rožu dārzu 2*; obv. pl ~y park|s m; městské ~y *pilsētas parks*
sad|ja f. (-y) 1 (nářadí, nádobí) *komplekt|s m 2* <sport> *set|s m*
sad|ba f. (-by, Gpl -eb) 1 (sazenice) *stād|s m, dēst|s m 2* (sázení) *stādīšan|a f*
sadist|ja [-dy-] m. (-y, Npl -ē), **sadist|ka** [-dy-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sadist|s m, sadistē f*, (Gpl -stu)
sadistick|ý [-dy-] adj *sadistisk|s*
sadizmlus [-dy-] m. (-u) *sadism|s m*
sádl|o n. (-a, L -e) *tauk|ji m, pl*
sád|ra f. (-ry, D.L -ře) *ģip|sis m*, (G -ša); dát komu ruku do ~ry *ieģips|ēt (II.) kam roku*
sádrov|ý adj *ģipsā (G)*; s. odlítek *ģipsā atlējums*; s. obvaz *ģipsā apsējs (pārsējs)*
safari n. (neskl.) *safari m*, (*neskl.*)
sá|ga f. (-gy, D.L -ze) <lit.> *sāg|a f*
Saha|ra f. (-ry, D.L -ře) *Sahāra f*, *Sahāras tuksne|sis m*, (G -ša)
sah|at impf. (-á) 1 (rukou se dotýkat) (na koho/co) *pie|skarties (-skaras, -skārās)* (kam, pie kā), aiz|tikt (-tiek, -tika)* (ko)*; (neúmyslně, lehce) *skart (skar, skāra)* (ko), aiz|skart (-skar, -skāra)* (ko)*; (lehce) *pie|durties (-duras, -dūrās)* (kam, pie kā)*; ne~ej na mě! *neaiztiec mani!*; <přen.> s. na něčí prával na něčí svobodu *aizskart kāda tiesības/ kāda brīvību 2* (vztahovat ruku) (po čem, pro co) *sniegties (sniedzās, sniedzās)* (pēc kā), stiepties (stiepijas, stiepās)* (pēc kā)*; (do kapsy, do stolu) *ie|likt (-liek, -lika)* roku, ie|bāzt (-bāz, -bāza)* roku*; (k opatřenim) *ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā)*; s. do kapsy *ie|likt*

roku kabačā, <přen.> kost makā; s. na uloženě peníze *ķerties pie noguldītās naudās 3* (dosahovat) *sniegties (sniedzās, sniedzās)*, stiepties (stiepijas, stiepās)**; voda ~á po kolena *ūdens sniedzās līdz ceļiem*; pole ~á až k lesu *lauks stiepijas līdz pašam mežam*; poznat moje pamēti ~á *cik tālu mana atmiņa sniedzās*; záznamy ~aji až do středověku *ziņas ir atrodamas jau kopš viduslaikiem*
♦ ne~á mu ani po kotníky *viņš nav viņa mazā pirkstiņa vērts*
sáh|nout pf. (-ne, přet. -I) 1 (dotknout se) (na koho/co) *pie|skarties (-skaras, -skārās)* (kam, pie kā), aiz|tikt (-tiek, -tika)* (ko)*; (lehce) *pie|durties (-duras, -dūrās)* (kam, pie kā), aiz|skart (-skar, -skāra)* (ko)*; (do kapsy, do zásuvky) *ie|likt (-liek, -lika)* roku, ie|bāzt (-bāz, -bāza)* roku*; (k opatřenim) *ķerties (ķeras, ķērās)* (pie kā)*; s. do kapsy *ie|likt roku kabačā, <přen.> atvērt maku*; s. na něčí práva *aizskart kāda tiesības*; <přen.> na nic nes. *ne pirkstu nepakustināt 2* (vztāhnout ruku) (po čem) *sniegties (sniedzās, sniedzās)* (pēc kā)*; (pnudkým pohybem) *tvert (tver, tvēra)* (ko), ķert (ķer, ķēra)* (ko)*; s. po zbrani *tvert ieročus*; s. si na život *at|ņemt (-ņem, -ņēma)* sev dzīvību*; <přen.> s. vedle *no|šaut (-šauj, -šāva)* greiži*
sak|o n. (-a) *žake|te f*, (Gpl -šu); dámské/ pánské s. *sieviešu/ vīriešu žakete*
sakra int *no|lādēts|, sa|sodīts|*; kdes s. byl? *kur tu pie velna biji?*; bude to s. *těžké tas būs sasodīti grūti*
sakrání adj *sakrāl|s*
sál m. (-u, L -e) *zā|le f*, (Gpl -ļu); operační s. *operāciju zāle*; taneční s. *deju zāle*; přednáškový s. *auditorija f, klausītav|a f*
salám m. (-u, L -u) *des|ja f*, trvanlivý s. *cieti žāvēta desa*; uherský s. *salami m*, (*neskl.*); jätrový s. *aknu desa*; chleba se ~em *desmai|ze f*, (Gpl -žu)
salát m. (-u, L -ul/-é) 1 (rostlina) *salāt|s m*; hlávkový s. *galviņsalāt|j m, pl 2* <kuch.> *salāt|j m, pl*; zeleninový s. *dārzenu salāti*
Salc|burk m. (-u) *Zalcburg|a f*
sald|o n. (-a) <fin.> *saldo m*, (*neskl.*)
salmonelóz|a f. (-y) <med.> *salmoneloz|e f*
salon m. (-u, L -ē/-u) *salon|s m*; s. krásy *skaistumkopšanas salons, kosmētiskais kabinēts m* ♦ lev ~ū *salonu lauva*
salon|ek m. (-ku, Lpl -cich) *salon|s m*
sal|to n. (-a, L -ē/-u) *salto m*, (*neskl.*); s. nazad *atmuguriskais salto*
salut|ovat impf. (-uje) (komu) (*militāri*) *sveic|ināt (III.1.) (ko)*
salv|ja f. (-y) *zāl|ve f*, (Gpl -vju); vypálit ~u *izšaut zālvi*
Salvador m. (-u) *Salvador|ja f*
¹ **sám** pron. (f *sama*, n *samo*, pl: ma *sami*, miř *samy*, n *sama*) 1 (zdůrazňovací) *pat|s (f -i)*; on s. *viņš pats*; s. ředitel *pats direktors*; s. o sobě *pats par sevi*; to mluví samo za sebe *tas runā pats par sevi*; to se rozumí samo sebou *tas ir pats par sevi* *saprotams 2* (vlastními silami) *pat|s (f -i)*; udělam to s. *es to pats izdarīšu*; to přejde samo *tas pāries pats no sevis*; s. od sebe

pats no sevis **3** (osamelý) *viens* | *patš* (f -a, -i); Žije s. *viņš dzīvo viens pats*; zůstali v pokoji sami *viņi palika istabā vieni pašī*
samjec m, (-ce) <zool.> (těž vulg. o člověku) *tēviņš* | *s*
samet m, (-u, L -u/-ē) *samtš* | *m*
sametovjý adj **1** (ze sametu) *samta* (G); ~á revoluce *samta revolūcija* (Čehoslovākijā 1989. gadā) **2** <přen.> (pokožka, hlas) *samtainš*
samicē f, (-e, Gpl -), **samič|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *mātš* | *te f*, (Gpl -šu)
samizdat m, (-u, L -u) *samizdatš* | *m*
samo pron: ⇒ **sám**
samočinnjý adj *automātiskš*; <tech.> ~á převodovka *automātiskā pārnesumkārbā*
samohlās|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *patška|nis m*, (G -ņa)
samolibjý adj *pašapmierinātš*; (domýšlivý) *iedomīgš*
samoobslu|ha f, (-hy, D,L -ze) **1** (obsloužení) *pašapkalpošanš* | *ās f* **2** (obchod) *pašapkalpošanās veikals* | *m*
samopal m, (-u) <voj.> *automātš* | *m*
samosprāvja f, (-y) *pašvaldība* | *f*, *pašpārvalde* | *f*, (Gpl -žu); (üzemni) *autonomijā* | *f*; místní s. *vietējā pašvaldība*
samosprāvniý adj *pašvaldības* (G), *pašvaldību* (G), *autonomš*; ~é orgány *pašvaldības (pašvaldību) institūcijas*; ~á oblast *autonomš apgabals*
samostatné adv **1** (odděleně) *atsevišķi* **2** (nezávisle) *patstāvīgi*
samostatnost f, (-i) *patstāvība* | *f*; (nezávislost) *neatkarība* | *f*; s. státu *valsts neatkarība*
samostatnjý adj **1** (oddělený) *atsevišķš*; s. pokoj *atsevišķa istaba*; <přen.> to už je ~á kapitola *tas jau ir cits stāsts* **2** (nezávislý) *patstāvīgš*, *neatkarīgš*; je s. *viņš ir patstāvīgs*; s. stát *neatkarīga valsts*; ~á výdělečná činnost *privāta uzņēmējdarbība*; s. žurnalista *neatkarīgs žurnālists*; s. rolník *individuālais zemnieks*
samotja f, (-y) **1** (osamocenost) *vientulība* | *f*, žit o ~ē *dzīvot vientulībā* (*vientulj*); promluvit s kým o ~ē *runāt ar ko zem četrām acīm*; nechat koho o ~ē *atstāt ko vienu pašu* **2** (misto) *vientuļa* (*nomaja*) *vietļa* | *f*; (dům na venkově) *viensētļa* | *f*, dům stojí o ~ē *māja stāv nomajus*
samotár m, (-e), **samotár|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vientulš* | *m*, (*la*) *vientulje* | *f*, (Gpl -ju); *vientulniekš* | *m*, *vientulniece* | *f*, (Gpl -ču)
samotjka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *viennīcja* | *f*, *vieninieku kamerļa* | *f*
samotnjý adj **1** (bez doprovodu, bez dozoru) *viens*, *viens patš* (f -a, -i); nechat doma děti ~é *atstāt bērņus mājās vienus (pašus)*; žije s. *viņš dzīvo viens pats* **2** <kol.> (při zdůraznění) *patš* (f -i); od ~ého počátku *no paša sākuma*; už s. fakt, že... *jau pats fakts, ka...*
samoučelnjý adj; (forma, technika, komfort) není s. *nav pašmērķis*; ~é umění *māksla mākslas pēc*
samouk m, (-ka, Npl -kově/-ci, Lpl -cich), **samouč|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *autodidaktš* | *m*, *autodidakte* | *f*, (Gpl -tu); učebnice pro ~ky *pašmācības mācību grāmata*
samovládja f, (-y) *patvaldība* | *f*, *vienvaldība* | *f*
samovládce m, (-e), **samovlád|kjne** f, (-nē, Gpl -ņ/-ni) *patvaldniekš* | *m*, *patvaldniece* | *f*, (Gpl -ču)
samovolnjý adj **1** *spontānš*; <med.> s. potrat *spontānais aborts* **2** (dobrovolný) *brīvrātīgš*, *labrātīgš*
samozřejmé **1** part (ovšem) *protams* **II** adv (zcela zřejmē) *pašsaprotami*; (nepochybně) *neapšaubāmi*; řekl to úplně s. *viņš to pateica tā, it kā tas būtu pats par sevi saprotams*
samozřejmost f, (-i); je to úplná s. *tas ir pilnīgi pašsaprotami*; se ~i *noteikti*
samozřejmjý adj (zcela zřejmý) *pašsaprotamš*; (evidentní) *acīmredzamš*; ~á výhoda *acīmredzama priekšrocība*; s. požadavek *pašsaprotama prasība*; je ~é, že... *pats par sevi saprotams, ka...*; pokládat co za ~é *uzskatīt ko par pašsaprotamu*
samozvanjec m, (-ce) *viltvārdis* | *m*, (G -ža); (vládce) *uzurpatorš* | *m*
samozvanjý adj **1** (falešný) *viltus* (G); s. král/ profesor *viltus karalis/ profesors* (*kas pats sevi iecēlis*) **2** (nezvaný) *nelūgtš*; s. host *nelūgts viesis*
samjý pron **1** (mnohost) *viens vienīgš*; kolem byl s. les *apkārt bija viens vienīgs mežs*; to jsou ~é *lži tie ir vieni vienīgi meli* **2** (samotný) *patš* (f -i); u ~é silnice *pie pašas šosejas*; od ~ého počátku *no paša sākuma*; od ~ého rána *no paša rīta* **3**: <kol.> ten s. *tas patš* (f tā *pati*); jeden a ten s. muž *viens un tas pats vīrietis*; tu ~ou dobu *tajā pašā laikā*
San Francis|co [-ko] n, (-ca/-ka) *Sanfrancisko* | *f*, (*neskl.*)
sa|ň f, (-nē) *pūķš* | *m*
sanac|e f, (-e) *sanācija* | *f*, *atveseļošanļa* | *f*

sanatori|um n, (-a) *sanatorij* | *f*
sandál m, (-u, L -ul/-e) *sandaļe* | *f*, (Gpl -ju)
saně, **sáně** f, pl, (sani) **1** (těž taženě koňmi) *ragavš* | *as f*, *pl*, *kamanš* | *as f*, *pl*; jet na saních *braukt ar ragavām* (*kamanām*), *braukt ragavās* (*kamanās*) **2** (dětské) *ragaviņš* | *as f*, *pl*, *kamaniņš* | *as f*, *pl*; jet na saních *vizināties ar ragaviņām* **3** <sport> *kamaniņš* | *as f*, *pl*
sanitární [-ny-] adj *sanitārš*
sanit|ka [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ātrās palīdzības mašīna* | *f*; zavolat ~ku *izsaukt ātro palīdzību*
sanitní [-ny-] adj: s. vůz *ātrās palīdzības mašīna*; s. letoun *sanitārā lidmašīna*; s. služba *medicīniskā palīdzība*
sankc|e f, (-e) *sankcij* | *f*; hospodářské ~e *ekonomiskās sankcijas*
sáňk|ovat impf, (-uje) *vizināties* (III.1.) *ar ragaviņām*
sáňky f, pl, (-ňek) *ragaviņš* | *as f*, *pl*, *kamaniņš* | *as f*, *pl*; jezdit na ~kách *vizināties ar ragaviņām*
Santiago [-ty-] n, (-a) *Santjago* | *f*, (*neskl.*)
Sarajev|o n, (-a) *Sarajeva* | *f*
saranč|e f, (-e)/n, (-ete, Npl -ata) <zool.> *sise|nis m*, (G -ņa)
sardin|ka [-dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *sardīne* | *f*, (Gpl -ņu); ~ky v oleji *sardīnes eļļa*
sasan|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <bot.> *anemone* | *f*, (Gpl -ņu), *vizbulīte* | *f*, (Gpl -šu) **2** <zool.> *aktīnija* | *f*
Sask|o n, (-a) *Saksija* | *f*
sát impf, (saje, přet. sál, pas. sát/sán) **1** *sūkt* (*sūc*, *sūca*)*; (mateřské mléko) *zīst* (*zīz*, *zida*)* **2** (vstřebávat: vláhu, pot) *uz|sūkt* (-sūc, -sūca)* **3** (vdzuch, kouř cigarety) *ie|vilkt* (-veik, -vilka)*
satán m, (-a) *sātānš* | *m*
satanský adj **1** *sātana* (G) **2** (*zly*) *sātāniskš*
satelit m, (-u, L -u) **1** <astr.> *satelītš* | *m*, *pavado|nis m*, (G -ņa); umělý s. *mākslīgais pavadonis* **2** <pol.> *satelītš* | *m*; (stát těž) *satelītvalsts* | *f*, (Gpl -stu)
satelitní adj *satelīta* (G), *satelīt-*; s. stát *satelītvalsts* | *f*, (Gpl -stu); s. televize *satelīttelevīzija* | *f*; s. telefon *satelīttelefonš* | *m*
satén m, (-u, L -u) *satīnš* | *m*
satj|ra [-ty-] f, (-ry, D,L -ře) *satīrļa* | *f*
satirický [-ty-] adj *satīriskš*
satisfakc|e [-ty-] f, (-e) *gandarījums* | *m*; žádat od koho ~i *prasīt kam gandarījumu*
Saudskjā Arābije f, (-ē, -e) *Saūda Arābijļa* | *f*
saun|ja f, (-y) *saunļa* | *f*
sav|jec m, (-ce) <zool.> *zīdītājš* | *m*
saxofon m, (-u, L -u) *saksofonš* | *m*; hrát na s. *spēlēt saksofonu*
saxofonist|ja m, (-y, Npl -ě), **saxofonist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *saksofonistš* | *m*, *saksofoniste* | *f*, (Gpl -stu)
Sázav|a f, (-y) *Sázavļa* | *f* (*upe Vidusēhijā*)
saz|ba f, (-by, Gpl -eb) **1** *tarifš* | *m*; (těž ve hře) *lik|me* | *f*, (Gpl -mju); celní/ poštovní/ železniční s. *mitas/ pasta/ dzelzceļa tarifs*; úroková/ daňová/ mzdová s. *procentu/ nodokļu/ algu likme*; trestní s. *soda mērš* | *m* **2** (tiskovin) *salikumš* | *m*, *salikšanļa* | *f*, dát do ~by *nodot salikšanai*
saz|e f, (-e) *kvēpi* | *m*, *pl*, *sodrēji* | *m*, *pl*
sazeč m, (-e), **sazeč|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (v tiskárně) *burtlīcis* | *m*, (G -ča), *burtlīce* | *f*, (Gpl -ču)
sazebnjik m, (-ku, Lpl -cich) *tarifu sarakstš* | *m*
sazenice f, (-e, Gpl -) *stādš* | *m*, *dēstš* | *m*
sáz|et impf, (-i, 3.pl -ejí) **1** (stromy, květiny, brambory) *stādīt* (III.1.), *dēstīt* (III.1.) **2** (peníze ve hře, na koně) *likt* (*liek*, *lika*)*; (uzavřít sázku) *derēt* (III.2.), *saderēt* (III.2.); ~ím, že to nedokážeš es *deru, ka tu to nevarēsi* ♦ s. všechno na jednu kartu *likt visu uz vienas kārts*; s. na něco krk (hlavu) *likt par kaut ko galvu křtā* **3**: s. chléb do pece *šaut* (*šauj*, *šáva*)* *maizi krāsni* **4** (v knihtisku) *sa|likt* (*-liek*, *-lika*)* ■ s. se impf *derēt* (III.2.), *saderēt* (III.2.); (s kým o co ar ko uz ko); ~ím se, že... es varu *saderēt, ka...*
saz|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sporta totalizatorš* | *m*; hrát v ~ce *spēlēt sporta totalizatorā*
sáz|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (do hry) *lik|me* | *f*, (Gpl -mju); (vsazená věc) *křtā* | *f*; hrát o velké ~ky *likt lielās likmes*; jeho život je v ~ce *uz slēles ir likta viņa dzīvība*; v ~ce je všechno uz spēles *ir likts viss*; <přen.> to je s. do loterie *tā ir laimes spēle* **2** (úmluva) *derībš* | *as f*, *pl*; uzavřít ~ku *noslēgt derības*; vyhrát/ prohrát ~ku *uzvarēt/ zaudēt derības*
sbal|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (svinout: koberec, papír ap.) *sarīt|ināt* (III.1.), *sa|tīt* (-tin, -tina)* **2** (zabalit) *iepak|ot* (II.), *sapak|ot* (II.); s. (si) *kufur sakravitāt* (II.) *koferi*; s. si věci (před odjezdem) *sakravit mantas* **3** <kol.> (dívku) *iepa|zīties* (-zistas, -zinās)* (*ar ko*), *sapa|zīties* (-zistas, -zinās)* (*ar ko*)

sběh|nout pf. (-ne, prēt. -i) **1** *no|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja*) (*lejā*); s. po schodech (schody) *noskriet lejā pa kāpnēm* **2** <kol.> (zaběhnout) *aiz|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja*); s. do obchodu *aizskriet uz veikalu* **3** (uhýlit se ze směru) *no|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja*); (z čeho no kā) ■ **s. se** pf (lidé) *sa|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja*) (*kopā*)

sbēr m. (-u) **1** (lesních plodů, papíru, odpadových surovin) *vākšān|a f* **2** (odpadové hmoty) *utilizācijas izejviel|a f, pl; dāt co do ~u nodot ko utilizācijai*

sbērač m. (-e) **1** (mičků) *vācēj|s m; (plodin, bylin) lasītāj|s m, novācēj|s m* **2** <tech.> (vody, plynu) *kolektor|s m*

sbērač|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (na polévku) *pavāmic|a f, smejamais kaus|s m*

sbēratel m. (-e, Npl -ē), **sbēratel|ka f**, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kolekcionār|s m, kolekcionār|e f*, (lidových písní, pohádek) *krājēj|s m, krājēj|a f*

sbēratelsk|ý adj *kolekcionāra (G), kolekcionāru (G); ~ā činnost kolekcionēšan|a f, krāšan|a f*

sbēr|na f, (-ny, Gpl -en) *pieņemšanas viet|a f, pieņemšanas punkt|s m*

sbērnlj adj: ~é nádoby *trauki atkritumu savākšanai*; ~é suroviny *utilizācijas izejvielas*; ~é středisko *pieņemšanas punkts*; s. tābor (pro vystěhovalce) *bēgļu nometne*; ~ā sklenice *palielināmais stikls, lup|a f*

sbih|at impf, (-ā) *skriet* (*skrien/skrej, skrēja**) (*lejā*); s. po schodech (schody) *skriet lejā pa kāpnēm* ■ **s. se** impf **1** (lidé) *sa|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja*) **2** (do jednoho bodu) *sa|tēcēt* (-tek, -tecēja*) (*kopā*), *sa|iet* (-iet, -gāja*) (*kopā*); cesty se ~āji *ceļi satek kopā*; sliny se mu ~āji (na jazyku) *viņam siekalas tek*

sbir|at impf, (-ā) (peníze, informace, podpisy, včely med) *vākt* (*vāc, vāca*)*; (známky, umělecká díla) *krāt* (*krāj, krāja*)*; (jahody, houby) *las|īt* (*III.1.*); (tuk z polévky) *no|smelt* (-smel, -smēla)*; s. smetanu z mléka *nokrēj|ot* (*II.*) *pienu*; s. sílu *krāt spēkus*; s. odvahu *sa|ņemties* (-ņemās, -ņēmās)* *drosmes*; s. zkušenosti *gūt* (*gūst, guva*)* *pieredzi* ■ **s. se** impf **1** (lidé) *pulcēties* (*II.*), *las|ties* (*III.1.*) *kopā* **2** <kol.> (zchopovat se) *sa|ņemties* (-ņemās, -ņēmās)*; (zotavovat se) *atvese|oties* (*II.*) **3** <kol.> (rāna) *stru|t* (*II.*), *pūž|ot* (*II.*)

sbir|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (známek, mincí) *kolekcija|a f* **2** (kniha) *krājum|s m; básnickā s. dzejoļu krājums*; s. zákonu *likumu krājums* **3** (pro dobročinné účely) *ziedošanu vākšana|a f*

sblīzen|ī n, (-i) *satuvināšan|ās f, tuvināšan|ās f*, (s kým|čim ar ko)

sblīz|īt pf. (3.sg/pl -i, imp. sblīz) *satuv|ināt* (*III.1.*); (koho/co s kým|čim ar ko) ■ **s. se** pf *satuv|ināties* (*III.1.*); (spřátelit se) *sadraudz|ēties* (*II.*); (s kým|čim ar ko); velmi se ~ili *viņi kļuva ļoti tuvi viens otram*

sblīz|ovat impf, (-uje) *tuv|ināt* (*III.1.*); (koho/co s kým|čim ar ko) ■ **s. se** impf *tuv|ināties* (*III.1.*), *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *tuvāk|am*; (s kým|čim ar ko)

sbohem int *ardievu*; dāt (fict) komu s. *pateikt kam ardievas, ardiev|oties* (*II.*) *no kā*

sbor m. (-u) **1** *kolektīv|s m, grup|a f, <voj.> korpus|s m; učiteliský s. skolotāju kolektīvs; diplomatisks s. diplomātiskais korpus; divadelnī/ baletnī s. teātra/ baleta trup|a f, hasičský s. ugunsdzēsēju komand|a f, velitelský s. komandējošais sastāv|s m; zákonodārny s. likumdevējs orgān|s m; poradnī s. konsultatīvā pado|me f. (Gpl -mju) **2**: <hud.> *pēvecký* (skladba i pēvci) *kor|is m; mužský/ ženský/ smiešņj/ dētský s. viru/ sieviešu/ jauktais/ bērnu koris**

sbormist|r m, (-ra, Npl -rī), **sbormistry|nē f**, (-nē, Gpl -rī-nī) <hud.> *kora dirigēt|s m, kora dirigēt|e f, (Gpl -šu)*

sbornīk m, (-ku, Lpl -cīch) (písní, povídek) *krājum|s m; (referātu) sakopojum|s m, apkopojum|s m*

sborov|na f, (-ny, Gpl -en) *skolotāju istab|a f*

sborovē adv (zpívat, křičet) *korī*

sborov|ý adj **1** <hud.> *kora (G), koru (G)*; s. zpěv *kora dziedāšana*; ~é těleso *kor|is m; ~ā skladba kompozīcija korim* **2** <voj.> *korpusa (G)*

scēn|a f, (-y) **1** (jevištē) *skatu|ve f, (Gpl -vju)*; uvést hru na ~u *iestudēt lugu*; <tēz pīren.> *objeivit se na ~u parādīties uz skatuves*; <pīren.> *politická s. politiskā skatuve* **2** <div.> (výstup) *skat|s m, ain|a f* **3** (hádka) *scēn|a f, dēlat ~y rīkot scēnas*

scenārist|a m, (-y, Npl -ē), **scenārist|ka f**, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *scenārist|s m, scenāri|ste f, (Gpl -stu)*; *scenārija autor|s m, autor|e f*

scēnāf m, (-e) *scenārij|s m*

scenēri|e f, (-e) **1** <div.> *dekorācij|a f, pl* **2** (krajina) *ainav|a f*

scēnīck|ý [-ny-] adj *skatuves (G)*; ~ā *hudba fona mūzika*

scest|ī n, (-i); <pīren.> *dostat se na s. nokļūt nece|os*; <pīren.> *zavēst koho na s. novest ko no ceļa*

scvrklj|ý adj (obličej) *grumbain|s, krunkain|s*; (vyschlý; švestka ap.) *sažuv|is (f -usi), sačerve|lēj|ies (f -usies)*; (zmenšený; území ap.) *saru|cis (f -kusi), samazināj|ies (f -usies)*

scvrk|nout se pf, (-ne, prēt. -i) **1** (ovoco) *sa|žūt* (-žūst, -žuva)*, *sačerve|lēties* (*II.*); (látka) *sa|rauties* (-raujas, -rāvās)* **2** (tvář) *sagrub|oties* (*II.*), *sakrunk|oties* (*II.*) **3** (zmenšit se; dav, úspory) *sa|rukt* (-rūk, -ruka)*; (člověk) *sa|kristies* (-kritas, -kritās)*

sčitān|ī n, (-i) **1** <mat.> *saskaīt|šān|a f* **2**: s. *lidu tautas skait|šān|a f*

sčit|at impf, (-ā) *saskaīt|īt* (*III.1.*); s. *hlasy skait|īt* (*III.1.*) *balsis*

sdēlen|ī n, (-i) *paziņojum|s m; podle s. kā izriet no paziņojuma, saskaņā ar paziņojumu*

sdēl|īt pf, (3.sg/pl -i) *paziņ|ot* (*II.*); (komu co kam ko)

sdēlovaci adj: (hromadné) s. *prostředky plašsaziņas līdzekļi, masu informācijas līdzekļi*; s. *tehnika sakaru līdzekļi*

sdēļ|ovat impf, (-uje) **1** (oznamovat) *ziņ|ot* (*II.*), *paziņ|ot* (*II.*); (komu co kam ko) **2** <kniž.> (sdílet) *dalī|ties* (*III.1.*); (co s kým kur ar ko); s. *svē pocity/ zkušenost dalīties savās jūtās/ pieredzē*

sdil|iet impf, (-i, 3.pl -ej|i) *dalī|ties* (*III.1.*); (s kým co ar ko kur); s. *s kým byt dzīv|ot* (*II.*) *ar ko vienā dzīvoklī*; s. *názor, že... pie|krist* (-krit, -krita)* *uzskatam, ka...; s. s kým radost i starost dalīties ar ko priekos un bēdās*

sdiln|ý adj (hovorný) *runīg|s*; (důvěrný) *atklāt|s*

sdružen|ī n, (-i) *apvienīb|a f, asociācij|a f, (profesni) savienīb|a f, (spolek) biedrīb|a f*

sdruž|īt pf, (3.sg/pl -i), **sdruž|ovat** impf, (-uje) *apvien|ot* (*II.*); (koho/co s kým|čim ko ar ko) ■ **s. se** pf, impf *apvien|oties* (*II.*); (s kým|čim ar ko)

se: **I** pron, (G sebe, D si/sobē, A se/sebe, L sobē, I sebou) *sevis (G) (D sev, A sevi, I ar sevi, L sevi)*; podívat se sám na sebe *paskatīties pašam uz sevi*; upozornit na sebe *pievērst sev uzmanību*; věřit jen sobě *ticēt tikai sev*; vzít s sebou *paņemt sev līdz*; mám to u sebe *man tas ir līdz*; jít vedle sebe *iet līdzās (blakus)*; vrazit do sebe *sadurties (ar ko)*; mezi sebou *savā starpā*; mluvit za sebe *runāt savā vārdā*; bydlíme proti sobě *mēs dzīvojam viens otram pretim*; být bez sebe (vztekem) *vai plīst no dusmām*, (v mldobách) *būt bezsamaņā*; přijít k sobě *atgūt samaņu*; jít do sebe *iegremdēties sevī*; to se rozumí samo sebou *tas ir pats par sevi saprotams* **II 1** (v různých význ. zvratných sloves) *-ties*; mýt se *mazgāties*; oblékat se *ģērbties*; mýt si ruce *mazgāt (sev) rokas*; obléct si kabát *uzģēbt mēteļi* **2** (vzájemnost): *nenāvidi se viņi viens otru neieredz, znāte se? vai jūs esat pazīstami?*; *dobře si rozuměji* *viņi labi saprotas*

se₂ prep: ⇒ **s**

seance f, (-e) *seans|s m; spirītiskā s. spirituāls seanss*

Seattl|e [sietl] m, (-u, L -u) *Sietl|a f*

sebe pron: ⇒ **se**

sebe- (+ komparatīv) *vis-, lai cik... (ne-)*; *sebelepši* *ūmysly vislabākie nodomi*; *sebemenši* *chyba vismazākā kļūda*; *at' je sebechytřejší* *lai cik gudrs viņš (ne) būtu*

sebedūvē|ra f, (-ry, D.L -rē) *pašapziņa|a f, pašpa|āvība|a f*, mīt ~ru *būt pārliecinātam par sevi*

seběh|nout pf, (-ne, prēt. -i): ⇒ **sbēhnout**

sebejistota|a f, (-y) *pašpārliecinātība|a f, pašapziņa|a f*

sebejist|ý adj *pašpārliecināt|s, pašapzinīg|s*

sebekritick|ý [-ty-] adj *paškritik|s*

sebekritik|ka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *paškritik|a f*

sebelepši, sebemenši adj: ⇒ **sebe-**

sebeobran|a f, (-y) *pašaizsardzība|a f, zabit koho v ~ē nogalināt ko aizstāvoties*

sebeovládān|ī n, (-i) *paškontrol|e f*

seberalizac|e f, (-e) *sevis apliecināšana|a f*, *možnost s. iespēja sevi apliecināt*

sebereflex|e f, (-e) *pārdom|as f, pl (par sevi), paškritik|a f*

sebeúč|a f, (-y) *pašcieņa|a f*, *neztratit ~u nezaudēt pašcieņu*

sebeurčen|ī n, (-i) *pašnoteikšana|ās f*, *prāvo na s. pašnoteikšanās tiesības*

sebeuspokojen|ī n, (-i) *pašapmierinātība|a f*

sebevēdomē adj *pašapzinīgi*; (nezdřavě) *pašpārliecināti*

sebevēdom|ī n, (-i) *pašapziņa|a f, pašapzinīgum|s m; (nezdřavě) pašpārliecinātība|a f*, *nārodnī s. nacionālā pašapziņa*

sebevēdom|ý adj *pašapzinīgs*; (nezdřavě) *pašpārliecināt|s*

sebevrāj|h m, (-ha, Npl -zil-hovē, Lpl -zich), **sebevrāžedky|nē f**, (-nē, Gpl -rī-nī) *pašnāvniek|s m, pašnāvnie|ce f, (Gpl -ču)*

sebevrāz|da f, (-y) *pašnāvība|a f*; *spāchat ~u izdarīt pašnāvību*; *pokus o ~u pašnāvības mēģinājums*

sebevražedný adj: s. pokus pašnāvības mēģinājums; ~ē sklonys nosliece uz pašnāvību; s. ūtok pašnāvnieciskys uzbrukums; s. terorista terorists pašnāvnieks

sebezāčovja f, (-y) pašsaglabāšanās f; pud ~y pašsaglabāšanās instinkts

sebou pron: ⇒ **se**

sebran|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) salaš[as m, pl, plukat[as m, pl

sebranjý adj: ~ē spisy kopoti raksti

sebrat pf, (-ere, prēt. -rān, imp. -er) **1** (sešity, penize, lidovē pīsnē) sa|vākt (-vāc, -vāca)*; (ovoce tēz) salasīt (III.1.); (myšlenky) sakopt (II.); s. vŕechny sily sa|ņemt (-ņem, -ņēma)* visus spēkus; s. odvahu sa|ņemtīs (-ņemas, -ņēmās)* drosmi **2** (vzīt: aktovku, kabāt ap.) pa|ņemt (-ņem, -ņēma)*; (zvednout: papir ze zemē ap.) pa|celt (-ceļ, -cēla)*; (tuk z polēvky) no|smelt (-smēļ, -smēļa)*; s. smetanu z mlēka nokre|ot (II.) pienu; s. nādboti (ze stolu) no|vākt (-vāc, -vāca)* traukus ♦ s. si svyčs pēt ŗvestek a jīt savākt savas mantas un iet **3** (odebrat) at|ņemt (-ņem, -ņēma)*; (komu co kam ko) ♦ s. nēkomu vitr z plachet izjaukt kāda plānus **4** <kol.> (odvēst: opilce na ulīci ap.) sa|vākt (-vāc, -vāca)* ■ **s. se** pf **1** <kol.> (vzchopit se) sa|ņemtīs (-ņemas, -ņēmās)*; (zotavit se) atvese|lotīs (II.) **2** <kol.> (zhnisat) sastru|ot (II.)

secesje f, (-e) <vytv.> jūgendstīls m

secesni adj <vytv.> jūgendstīls (G)

seč|list pf, (-te, prēt. -eti, -e)lla, pas. -ten, imp. -ti, -tēte) saskaitīt (III.1.) ♦ jeho dny jsou ~teny viņa dienas ir skaitītās

sedac|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (sedātko) sēdek|lis m, (G -ja); dētskā s. (do auta) bērnu sēdek|is, bērnu sēdek|lītis m, (G -ša)

sedajlo n, (-la, L -le, Gpl -el) (v autē, ve vlaku) sēdek|lis m, (G -ja); (v divadle, v kinē) (sēd)viet|a f, priednīl zadnī s. priekšējais/ aizmugurējais sēdek|is; sklāpēci s. nolaižamais (pace|jama)is sēdek|is

sedjat impf, (-ā) **1**: s. (si) sēstīs (sēžas/sēstas, sēdās)*; s. ke stolu sēstīs pie galda; s. za volant sēstīs pie stūres; s. do auta kāpt (kāpi, kāpa)* mašīnā; s. na konē sēstīs zirgam mugurā **2** (slunce) riēt (III.2.) **3** (pūda) grimt (grimst, grima)* **4** (sēdēt) sēdēt (sēz/sēd, sēdēja)*; <přen.> s. za pecl tup|ēt (III.2.) aizkrāsnē

sedavjat impf, (-ā) sēdēt (sēz/sēd, sēdēja)*, mēgt (mēdz, mēdza)* sēdēt; ⇒ **sedat**

sedjēt impf, (3.sg/pl -i) **1** sēdēt (sēz/sēd, sēdēja)*; s. na židli (v křesle) sēdēt krēslā; s. u stolu sēdēt pie galda; s. za volantem sēdēt pie stūres; s. na bobku tup|ēt (III.2.); <přen.> s. doma tupēt (sēdēt) mājās; <přen.> s. ve vēzeni sēdēt cietumā ♦ nečinnē s. sēdēt rokas klēpī salikušam; s. si na ušich gulēt uz ausīm; s. na dvou židlich sēdēt uz diviem krēsliem; s. jako na jehlách sēdēt kā uz adatām **2**: s. na vejčich per|ēt (II.) olas **3** <kol., expr.> (šikanovat) (na kom) piekas|jītīs (III.1.) (kam) **4** <kol.> (padnout) pie|gulēt (-guļ, -gulēja)*; oblek mu dobre ~i uzvalks viņam labi pieguļ, uzvalks viņam ir tieši laikā **5** <kol.> (hodit se) der|ēt (III.2.); to mi ne-ī man tas neder, ~ī mi to man tas ir tieši laikā

sedlāj m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **sel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) zemniek|s m, zemnie|ce f, (Gpl -ču)

sedljat impf, (-ā) (konē) seg|ot (II.)

sedlinja f, (-y) nogu|šnes f, pl, (G -šņu); s. krve asins recek|lis m, (G -ja), tromb|s m; kāvovā s. kafijas biezum|ji m, pl

sedljo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** (jezdeckē) seg|ji m, pl **2** (motocyklu, kola) sēdek|lis m, (G -ja) **3** <geogr.> sedlie|ne f, (Gpl -ņu) **4** (odēvu) (kleitas vai blūzes) augšda|ja f

1 sedm num, (-i) septiņ|ji (f -as); je mu s. (let) viņam ir septiņi gadi, viņš ir septiņus gadus vecs; je s. (hodin) pulkstenis ir septiņi; v s. (hodin) (pulksten) septiņos; s. a pūl septiņi ar pasi, septiņarpus (neskl.); s. set septiņsimt (neskl.), septiņi simti; ~advacet divdesmit septiņi

sedmja f, (-y) septiņniek|s m, septiņniek|is m; <karty> pikovā s. piķa septiņnieks

sedmdesāt num, (-i) septiņdesmit (neskl.); s. let septiņdesmit gadu; s. jedna septiņdesmit viens; dvaa~ septiņdesmit divi

sedmdesāti-: ⇒ **dvaceti-**

sedmdesātiletjý adj **1** (starj 70 let) septiņdesmitgadīg|s, septiņdesmit gadus vec|s **2** (trvajici 70 let) septiņdesmitgadu (jen G), septiņdesmit gadu (G), septiņdesmit gadus ilg|s

sedmdesātņik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **sedmdesātņice** f, (-e, Gpl -) septiņdesmitgadniek|s m, septiņdesmitgadnie|ce f, (Gpl -ču)

sedmdesātīny f, pl, (-) septiņdesmitā dzimšanas dien|a f

sedmdesāt|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (čislīce) septiņdesmit (neskl.), septiņdesmitniek|s m **2** (hotelovj pokoj ap.) septiņdesmitāis (viesnīcas numurs u. tml.); (rychlost): jet ~kou braukt ar ātrumu septiņdesmit kilometru stundā, braukt uz septiņdesmit <kol.>

3 (vēk) septiņdesmit gadu; dožit se ~ky nodzīvot līdz septiņdesmit gadu vecumam

sedmdesātjý num **1** septiņdesmitāis; v ~ych letech septiņdesmitajos gados **2** (ve složených číslvkách) septiņdesmit (neskl.); s. první septiņdesmit pirms; dvaa~y septiņdesmit otrais

sedmerjý num, (-ych) septiņ|ji (f -as); (s párovými subst.) septiņ|ji pāri|ji; ~y dveře septiņas durvis; ~y ponožky septiņi pāri zeķu, septiņi zeķu pāri

sedmi-: ⇒ **čtyř-, deseti-**

sedmič|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (čislīce) septiņniek|s m, septiņniek|s m **2** (tramvaj, hotelovj pokoj ap.) septi|āis (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) **3** (láhev) 0,7 litru pude|le f, (Gpl -ju)

sedmihodinovjý adj septiņstundu (jen G), septiņu stundu (G), septiņas stundas ilg|s

sedmíkrás|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot> mārpuķ|te f, (Gpl -šu)

sedmiletjý adj **1** (starj 7 let) septiņgadīg|s, septiņus gadus vec|s **2** (trvajici 7 let) septiņgadu (jen G), septiņu gadu (G), septiņgadīg|s, septiņus gadus ilg|s; ~ē období septiņgadu (septiņu gadu, septiņgadīg|s, septiņus gadus ilg|s) periods; ~ā válka Septiņgadu karš

sedminja f, (-y) septi|tda|ja f, (viena) septi|tā da|ja f; s. obyvatel septi|tdaja (septi|tā da|ja) iedzīvotāju

sedmkrát num septiņreiz, septiņas reizes

sedmnačt num, (-i) septiņpadsmit (neskl.); je mu s. (let) viņam ir septiņpadsmit gadu, viņš ir septiņpadsmit gadus vecs; s. set tūkstoš septiņi simti

sedmnáctiletjý adj **1** (starj 17 let) septiņpadsmitgadīg|s, septiņpadsmit gadus vec|s **2** (trvajici 17 let) septiņpadsmitgadu (jen G), septiņpadsmit gadu (G), septiņpadsmit gadus ilg|s

sedmnáč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (čislīce) septiņpadsmit, (neskl.), septiņpadsmitniek|s m **2** (tramvaj, hotelovj pokoj ap.) septiņpadsmitāis (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)

sedmnáctjý adj septiņpadsmitāis

sedmjý num **1** (v pořadí) septi|āis; <lingv.> s. pād instrumentā|lis m, (G -ja) ♦ být v ~ém nebi būt septi|tājās debesīs **2** (časovj údaj) septi|ji; v pūl ~ē (pulksten) pusseptiņos; po ~ē (hodinē) pēc (pulksten) septiņiem

sednout pf, (-e, prēt. -i) **1**: s. (si) ap|sēstīs (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*, no|sēstīs (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; (letadlo) no|laistīs (-laižas, -laidās)*; s. si ke komu pie|sēstīs (-sēžas/-sēstas, -sēdās)* pie kā, apsēstīs blakus kam; s. si na bobek no|tuptīs (-tupjas, -tupās)*, pie|tuptīs (-tupjas, -tupās)*; s. ke stolu apsēstīs pie galda; s. na zem apsēstīs zemē; s. do auta ie|kāpt (-kāpi, -kāpa)* mašīnā; s. na konē uz|kāpt (-kāpi, -kāpa)* zirgā; s. za volant apsēstīs pie stūres; s. na mēlčinu uz|skiet (-skrien/-skrej, -skrēja)* uz sēk|ja; ~něte si, prosim! lūdz, sēdieties! ♦ s. nēkomu na lep uzķertīs uz kāda makšķeres **2** (zachvátit) (na koho/co) uz|brukt (-brūk, -bruka)* (kam), uz|klupt (-klūp, -klupa)* (kam); co to na něho ~lo? kas viņam noticis?

segment m, (-u, L -ul-ě) segment|s m

sel|hnat pf, (-žene, prēt. -žeň) **1** (odehnat) aiz|dzīt (-dzen, -dzina)*; (dolū) no|dzīt (-dzen, -dzina)* **2** (dobytek dohromady) sa|dzīt (-dzen, -dzina)* (kopā) **3** <kol.> (opatřit si) sa|dzīt (-dzen, -dzina)*, sadab|ūt (II.)*; s. si práci samekl|ēt (II.) darbu

sehnout pf, (-e, prēt. -ul, pas. -ut) no|liekt (-liec, -lieca)*; (trochu) pie|liekt (-liec, -lieca)* ■ **s. se** pf no|liektīs (-liecas, -liecās)*; (trochu) pie|liektīs (-liecas, -liecās)*

sehranjý adj (mužstvo, kapela) saspēlēj|ies (f -usies); (kolektiv) sastrādāj|ies (f -usies)

sehrjāt pf, (-aje, prēt. -āj, pas. -án, imp. -aj-ej) (rolī) nospēl|ēt (II.); (šachy) uzspēl|ēt (II.); s. sportovni zapas sarīkot (II.) sporta sacīkstes; <těž přen.> s. komedii nospēlēt komēdiju; <těž přen.> s. divadlo spēlēt teātri; <těž přen.> s. důležitou roli (v čem) spēl|ēt (II.) svarīgu lomu (kur) ■ **s. se** pf (hráči) saspēl|ētīs (II.)

seinja [sé-] f, (-y) Sēn|ja f

sej m, (-u, L -u) seif|s m

seljit pf, (-jde, prēt. -šel, imp. -jděte) **1** (dolū) no|iet (-iet, -gāja)*, no|nākt (-nāk, -nāca)*; s. po schodech, se schodū no|kāpt (-kāpi, -kāpa)* pa kāpnēm **2**: s. z cesty (odbočit) no|griezties (-griežas, -griezās)* no ce|ja, (zabloudit) pazaud|ēt (II.) ce|ju, <přen.> no|iet (-iet, -gāja)* no ce|ja **3** (ztráit se: barva) no|iet (-iet, -gāja)*; (otok, rosa též) pa|zrust (-zud, -zuda)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)*; (snih) no|kust (-kūst, -kusa)*; s. ze svēta aiz|iet (-iet, -gāja)* no pasaules **4** (nekonat se: schůze, výlet) nenotikt (-tiek, -tika)*; ~šlo z toho no tā nekas nesanāca **5** (zdravotně) sa|nīkt (-nīkst, -nīka)*, sa|vārgt

(-vārgst, -vārga)*; s. vēkēm *kļūt vārgam aiz vecuma 6*: na tom ne-jde *tas nav svarīgi ■ s. se* pf 1 (s kým) *saļikties (-tiekas, -tikās)* (ar ko) ♦* než se rok ~šel s rokem *pirms bija aprītējis gads 2* (shromāzdit se: k poradē ap.) *saļnākt (-nāk, -nāca)*, sapulcēties (II.) 3* (o vēcech) *saļkrāties (-krājas, -krājās)*, uzļkrāties (-krājas, -krājās)**

sejmout pf, (sejme, prēt. sñal/sejmul, pas. sñat/sejmut, imp. sejmi, sejmete) *noļņemt (-ņem, -ņēma)**; s. z koho otisku prstū *noņemt kam pirkstu nospiedumus*; s. z koho atbildības atbrīvot (II.) *ko no atbildības*

sekač|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pļaujmašīna f*

sekanjā f, (-ē) *malta gaļļa f ♦* udēlat z někoho ~ou *samalt kādu mīlto*

seklat impf, (-ā) *cirst (cērt, cirta)**; (dīvi) *skaldīt (III.1.)*; (maso) *kapāt (II.)*; (kosou) *pļaut (pļauj, pļāva)* ♦* s. dobrotu (latinu) *labi uzvesties*

sekcje f, (-e) **1** (oddēleni) *nodaļļa f 2* (pitva) *sekcija f*

sekeļa f, (-ry, D.L -fe) *ciņvis m, (G -vja) ♦* vykopat vālečnou ~ru *uzsākt karu*

seknout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) **1** (mečem, sekerou) *ie|cirst (-cērt, -cirta)* 2 <expr.> (uhodit) *uz|šaut (-šauj, -šāva)* (kam), uz|cirst (-cērt, -cirta)* (kam)*; s. koho pñes prsty *uzšaut kam pa pirkstiem 3* <kol.> (ukrāsti) *no|šperť (-sper, -spēra)*, no|čiept (-čiepi, -čiepa)* (nozagt) 4* <kol.> (přestat) (s čim) *pa|mest (-met, -meta)* (ko), at|mest (-met, -meta)* ar roku (kam)*; s. s prací *pamest darbu*; rozhodl se s tím s. *viņš nolēma tam darīt galu ■ s. se* pf **1** *e|cirst (-cērt, -cirta)**; s. se do prstu *ie|cirst (sev) pirkstā 2* <expr.> (zmýlit se) *kjūd|tīs (III.1.)*, *no|šaut (-šauj, -šāva)* greizi**

sekretariāt m, (-u, L -ē/-u) *sekretariāts m*

sekretār m, (-e), **sekretār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sekretārs m, sekretāre f*, stātni s. *valsts sekretārs*

sekt m, (-u, L -u) *dzirkstošais viņis m, šampanie|tis m, (G -ša)*

sektļa f, (-y) *sektļa f*

sektor m, (-u) *sektoris m; soukromý s. privātais sektors*

sekunda f, (-y) **1** (vēřina) *sekunde f, (Gpl -žu) 2* <hud.> *sekunda f*

sekundārnī adj *sekundārs*

sekvence f, (-e) **1** <hud.> *sekven|ce f, (Gpl -ču) 2* (sled) *secība f*

sekyļa f, (-ry, D.L -fe); ⇒ **sekera**

selje n, (-ete, Npl -ata) *sivēns m*

selhānī n, (-i) (stroje, mehanizmu) *nedarbošān|šas f, s. srdce sirds mazspēja f; s. pamēti atmiņas zudums m*

sel|hat pf, (-že, prēt. -hal, pas. -hān, imp. -ži), **sel|hāvat** impf, (-āvā) (stroj, mehanizmus) *nedar|oties (II.)*; (metoda, pamēt) *pie|vīt (-vij, -viņa)**; (hlas) *ne|klaus|tīt (III.1.)*; (psychicky) *ne|zturēt (III.2.)*; (nadēje) *ne|piepild|tīs (III.1.)*; ~haly mu nervy *viņam ne|zturēja nervi*

sel|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **sedlāk**

selskļj adj (chleba, mlēko, chalupa, dēvče) *lauku (G)*; s. dvorec *zemnieka sēta*; s. lid *lauku cilvēki*; ~ē povstāni *zemnieku sacelšanās*; s. stav *zemniecība f ♦* s. rozum *veselais saprāts*

sem adv **1** (smērem) *šurp, uz šejieni*; (až do tohoto mīsta) *līdz šejieni*; (na toto mīsto) *šeit*; pojd' s. *! panāc šurp!*; voda sahā až s. *ūdens niedzas līdz (pat) šejieni*; polož (dej) to s. *! noliec to šeit 2* (ve spojeni): chodit s. a tam *staiģāt šurp (un) turp*; ani s., ani tam *ne šurp, ne turp*; s. tam (mīsty) *šur (un) tur*, (občas) *šad (un) tad*; (nāpis na dveh) s. *Vīkt*

semafor m, (-u) (na křžovate) *luksaforis m; (železnični) semaforis m*

sémantika [-ty] f, (-ky, D.L -ce) *semantika f*

semeno n, (-al/-em D -ul/-l, L -ul/-il-ē, Lpl -ech) *sēklļa f, sēkl|as f, pl*; nechat na s. *atstāt sēklai*

semestr m, (-u) *semestrjis m*

semhle adv **1** (na toto mīsto) *(lūk) šeit*; (až do tohoto mīsta) *(lūk) līdz šejieni*; dej to s. *noliec to (lūk) šeit*; voda byla až s. *ūdens bija (lūk) līdz (pat) šejieni 2* (ve spojeni): s. tamhle (mīsty) *šur (un) tur*, (občas) *šad (un) tad*

semifināle n, (neskl., L tēž -m) <sport> *pusfināls m*; postoupit do s. *iekļūt pusfinālā*

semifinālovj adj *pusfināla (G)*

seminār m, (-e) (cvičení, kurz, kněžský) *seminārs m*

seminko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) *sēklļa f, sēkliņa f*, sezamovāl slunečnicovā ~ka *sezama/ saulespuķu sēklas*

semiš m, (-e) *zamsis m, zamsāčļa f, ziemišķāčļa f*

sen m, (snu, Lpl snech/snāch) **1** (představa ve spānku) *sapņis m, (G -ņa)*; zly s. *murgis m*; mīt s. *redzēt sapni*; vidēt ve snu *redzēt sapni*, zdāl se mi s., žē... *es redzēju sapni, ka...*; chodit jako ve snāch *būt kā sapni*; citit se jako ve snu *justies kā sapni 2* (spānek) *miegis m*; mluvit ze sna *runāt miegā*; procitnout ze sna *pa|mosties (-mostas, -modas)**; spāt vēčny s. *gulēt mūža miegā*; to mě ani ve snu nenapadlo *man ne prātā nenāk*

senāt m, (-u, L -ē/-u) **1** (akademický, snēmovna) *senāts m 2*: <prāv.> *treštnī (soudnī) s. tiesnešu kolēģija f*

senātor m, (-ra, Npl -ri), **senātor|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist., pol.> *senatoris m, senatore f*

senior [-ny] m, (-ra, Npl -ri/-rovē), **senior|ka** [-ny] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (starši ze dvou tēhož jmēna) *senioris m, seniorē f; vecāk|ais m, vecāk|ā f 2* (starši člen) *vecāk|ais m, vecāk|ā f 3* <sport> *senioris m, seniorē f 4* (starj cilvēk) (*gados*) *vecs cilvēks m, sirmgalvis m, (G -vja), sirmgalve f, (Gpl -vju)*; ~ri *vecie ļau|dis m, pl, (G -žu), sirmgalvjī m, pl*

seno n, (-a, L -ē) *siens m*

sentiment [-ty] m, (-u, L -u) *sentiments m*

sentimentālnī [-ty] adj *sentimentāls*

senzac|e f, (-e) *sensācija f*, zpūsobit ~i *radīt sensāciju*; honba za ~emi *dzišanās pēc sensācijām*; to je úplnā s. *! tas ir fantastiski!*

senzačnī adj **1** *sensacionāls 2* <kol., expr.> (bāječny) *brīnišķīgs, lielīks, kolosāls*; to je s. *! tas ir lielīks!*

separac|e f, (-e) **1** (separovāni) *atdalīšanļa f, atšķiršanļa f*, (nemocnēho) *izolācija f 2* (cela) *viennīeku kamerļa f, viennīcļa f*, dāt koho do s. *ievietot ko viennīeku kamerā*

separatistļa [-ty] m, (-y, Npl -ē), **separatist|ka** [-ty] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *separatists m, separā|ste f, (Gpl -stu)*

separatistickļj [-ty] adj *separatistīks*

separātnī adj *separāts*; s. mir *separāts miers*

sepēt|j n, (-i) <knīž.> *sasaist|e f, saikne f*; (čeho s čim *kā ar ko*)

seps|ovat impf, (-uje), **sepsat** pf, (-iše, prēt. -sal, pas. -sān, imp. -iš) **1** (pořidit soupis) *sastād|tīt (III.1.) sarakstu*; s. inventār *sastādīt inventāra sarakstu 2* (smlouvu, protokol) *sastād|tīt (III.1.)*; (článek, bāseň) *uzrakst|tīt (III.1.)*

sepnout pf, (-ne, prēt. -jal/-nul, pas. -jat/-nut) **1** (vlasy) *sa|spraut (-sprauz, -sprauda)**; (řemen) *sasprādz|tēt (II.) 2*: s. ruce *sa|likt (-liet, -lika)* plaukstas (rokas)*; s. ruce k moličbē *sa|likt rokas lūģšanā*; s. ruce za žāda *sa|likt rokas aiz muguras*

serenādļa f, (-y) *serenā|de f, (Gpl -žu)*

seriāl m, (-u, L -ul/-e) *seriāls m*

sérije f, (-e) *sērija f*; (řada) *virķ|ne f, (Gpl -ņu)*

sériovj adj (číslo) *sērijas (G)*; (zboží, produkce) *sērijevīda (jen G)*

seriozē adv *nopietni*

serioznī adj *nopietns*

serioznost f, (-i) *nopietnība f*

sérjum n, (-a) <med.> *serums m*

sever m, (-u, L -u) <komp.> *serveris m*

servir|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *viesmī|le f, (Gpl -ju), ofician|te f, (Gpl -šu)*

servir|ovat (im)pf, (-uje) (u stolu, ve sportu) *serv|tēt (II.)*

servis m, (-u, L -ul/-e) **1** (jidelni) *servīze f, (Gpl -žu)*; kávovy| čajovy s. *kafijas/ tējas servīze 2* <sport> *ser|ve f, (Gpl -vju), servēšanļa f 3* (opravāřský) *tehniskā apko|pe f, (Gpl -pju), servis|s m*; (dílina) *remontdarbnīcļa f*

seržant m, (-a), **seržant|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <voj.> *seržants m, seržan|te f, (Gpl -šu)*

seřad|t pf, (3.sg/pl -dī, pas. -dēn/-zen) *sarind|ot (II.)*, *sakārt|ot (II.)*; s. abecednī| podle velikosti *sakārtot pēc alfabēta/ pēc lieluma* ■ **s. se** pf *sarind|oties (II.)*, *sakārt|oties (II.)*

seřid|t pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen, imp. seřid) (hodinky, stroj, plamen, motor) *noregulēt (II.)*

ses = **jsi se**

sesa|dit pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen) **1** (sundat) *no|celt (-ceļ, -cēla)* 2* (z ūřadu) *at|laist (-laiž, -laida)*, atbrīv|ot (II.)*; s. koho z funkce *atbrīvot ko no amāta*; s. koho z trūnu *gāzt (gāž, gāza)* ko no troņa 3* (sestavit) *sa|likt (-liet, -lika)*, samont|tēt (II.)*

seskoč|t pf, (3.sg/pl -i) *no|lēkt (-lec, -lēca)**; (z čeho *no kā*); s. padākem *nolēkt ar izpletni*

sesko|k m, (-ku, Lpl -cich) *lēciens m*; s. padākem *lēciens ar izpletni*

seskupenī n, (-i) (politické, hospodāřské ap.) *grupējums m*; (skupina) *grupļa f*

seskup|t pf, (3.sg/pl -i), **seskup|ovat** impf, (-uje) (do skupin) *sagrup|tēt (II.)*; (shromāzdit) *sapulc|ināt (III.1.)* ■ **s. se** pf, impf (do skupin) *sagrup|tēties (II.)*; (shromāzdit se) *sapulcēties (II.)*; s. se kolem koho *sapulcēties ap ko*

ses|out se pf, (-uje, prēt. -ul, pas. -ut, imp. -uj) (budova) *sa|brukt (-brūk, -bruka)*, sa|grūt (-grūst, -gruva)**; (pūda) *no|grūt (-grūst, -gruva)*, no|brukt (-brūk, -bruka)**; (člověk bezmocně) *sa|jimt (-jimt, -jima)**; (morālnē) *sa|brukt (-brūk, -bruka)**

sesou|vat se impf, (-ā) (budova) *brukt (brūk, bruka)* (kopā)*, *sa|brukt (-brūk, -bruka)*, grūt (-grūst, -gruva)* (kopā)*, *sa|grūt (-grūst, -gruva)**; (pūda) *grūt (grūst, gruva)* (lejup)*, *no|grūt (-grūst, -gruva)*, brukt*

- (brūk, bruka)* (*lejud*), *no|brukt* (-brūk, -bruka)*; (člověk bezmocně) *jimt* (*jimst, jima*)*, *sa|jimt* (-jimst, -jima)*
- sestavja** f, (-y) **1** (složení) *sastāvjs m*; s. týmu *komandas sastāvs*; <voj.> bojová s. *kaujas ierindļa f* **2** <sport> *kombinācija f*; volná/povinná s. *brīvais/obligātais vingrojumjs m*
- sestavjat** impf, (-á) <kníž.> *sastāvļēt* (III.2.); (z čeho *no kā*)
- sestavenjī** n, (-i) (vlády) *sastādītājs f*; (složení) *sastāvjs m*
- sestavjit** pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en), **sestavjovat** impf, (-uje)
- 1** *sastādīt* (III.1.); s. vládu/rozpočet *sastādīt valdību/budžetu*; <mat.> s. rovníci *sastādīt vienādojumu* **2** (přístroj, stroj) *samontlēt* (II.)
- sesterskāj** adj (láška) *māsas (G), māsu (G)*; (politická strana) *radniecīgjs, tuvjs*; (země) *brālīgjs*; ~á dvojice *divas māsas*; s. vztah *attiecības kā starp māsām*; ~á firma *meitasuzņēmums m*
- sestoupjit** impf, (3.sg/pl -i, imp. sestup) **1** (s koně, se schodů) *no|kāpt* (-kāpj, -kāpa)*; (jít směrem dolů těž) *no|ļēt* (-iet, -gāja)* (*lejš*), *no|nākt* (-nāk, -nāca)* (*lejš*); s. se schodů dolů *no|kāpt pa kāpnēm* **2** <sport> (klub z ligy) *pārīcelt* (-ceļ, -cēla)* (*zemākā līgā*); klub ~il z 1. ligy *klubu pārcēla 2. līgā, klubs netika 1. līgā*
- sestja** f, (-ry, D.L -fe, Gpl -er) **1** *māsja f*; nevlastní s. (při jednom společném rodiči) *pasmāsja f*, (nepokrevní) *audžumāsja f*; vlastní s. *miesīga māsa 2*: zdravotní s. *medicīnas māsa f*, *medmāsja f* **3**: řádová s. *mūķe|ne f*, (Gpl -ņu)
- sestrojlit** pf, (3.sg/pl -i), **sestrojovat** impf, (-uje) (stroj, modely) *konstruļēt* (II.); (zhotovit) *izgatavot* (II.); (obrazec) *konstruļēt* (II.), *uzzīmļēt* (II.)
- sestreljit** pf, (3.sg/pl -i) *no|šaut* (-šauj, -šāva)*; (poranit) *sa|šaut* (-šauj, -šāva)*; (letadlo) *no|trīekt* (-trīec, -trīeca)*
- sestrenicje** f, (-e, Gpl -) *māsīca f*
- sestrīčika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (malá, milá, zdravotní) *māsīca f*
- sestrīh** m, (-hu, Lpl -zich) (vlasů) *griezums m*; (filmu) *montāža f*
- sestup** m, (-u, L -u) **1** (dolů) *no|kāpšana f*; s. letadla *lidmašīnas nolaišana s* **2** (na nižší stupeň) *pazemināšana f*; <sport> s. týmu do nižší ligy *komandas pāriešana zemākā līgā*
- sestupnīj** adj *lejupejošs, lejupslidošs*; ~á tendence *lejupejoša tendence*; <lingv.> ~á intonace *krītoša intonācija*
- sestupjovat** impf, (-uje) **1** (z koně) *kāpt* (*kāpj, kāpa*)* (*nost*); (se schodů) *kāpt* (*kāpj, kāpa*)* (*lejš*); (jít směrem dolů těž) *iet* (*iet, gāja*)* (*lejš*), *nākt* (*nāk, nāca*)* (*lejš*); s. se schodů dolů *kāpt lejā pa kāpnēm* **2** <sport> (klub z ligy) *pārīcelt* (-ceļ, -cēla)* (*zemākā līgā*); klub ~uje z 1. ligy *klubs netiek 1. līgā*
- sesuv** m, (-u, L -u) (pūdy, kameni) *nogruvums m*
- seš** impf <kol.>: ⇒ **být**
- sešit** m, (-u, L -ē/-u) *burtnīca f*; linkovaný/čtverečkový s. *linija/rūtiņu burtnīca*; školní s. *skolēnu burtnīca*; poznámkový s. *bloknots m*
- sešit** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij), **sešivjat** impf, (-á) *sa|šūt* (-šuj, -šuva)*; (knihařsky) *sabrošlēt* (II.); (sešivācoku) *saskavot* (II.)
- sešivāčika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skavotājs m*, *skavu pistole f*, (Gpl -ju)
- sešivanjī** m, pl, (-ých) <sport, slang> (*sporta kluba „Slávie Praha” spēlētāji un līdzjutēji*)
- sešlīj** adj (budova) *pussagruvījs (f -usi)*; (nábytek) *noplučis (f -kusi)*, *nolietotjs*; (oděv, obuv) *nodiļijs (f -usi)*, *novalkātjs*; (kniha, taška) *nobružātjs, nolietotjs*; (člověk) *vecjs, vārgjs, nespēcīgjs*
- set** m, (-u, L -u) <sport> *setjs m*
- set** n: ⇒ **sto**
- setba** f, (-by, Gpl -eb), **setjī** n, (-i) *sēja f*, *sēšana f*
- setinja** f, (-y) *simtdaļa f*, (*viena*) *simtā daļa f*; s. vteřiny *sekundes simtdaļa*; žādnā *celā osmnāct ~ nulle, komats, astoņpadsmīt*
- setkánjī** n, (-i) *satikšanās f*; (náhodně) *tēz sastapšana f*, (oficiāli) *tikšanās f*; (s kým *ar ko*)
- setkjat se** pf, (-á), **setkjavat se** impf, (-áva) *sa|tikties* (-tiekas, -tikās)*; (náhodou) *tēz sastapties* (*sastapas, sastapās*)*; (oficiālnē) *tikties* (*tiekas, tikās*)*; (s kým/čim *ar ko*); jejich pohledy se ~aly *viņu skatieni sastapās*; s. se s obližemī *sastapties ar grūtībām*; s. se s nāzorem, že... *sastapties ar uzskatu, ka...*; ~al se s nepochopenim *viņu nesaprata, viņš netika saprasts*; akce se ~ala s *velkym ohrasem pasākumam bija plaša rezonanse*
- setmēnī** n, (-i) *krēsļa f*, *mijkrēsļis m*, (G -šļa); pried ~im *pirms iestājas krēsla*; po s. *pēc krēslas iestāšanās*; za s. *krēsļa, mijkrēsļi*
- setmēt se, setmjīt se** pf, (-i) *sa|tumst* (-tumst, -tumsa)*, *kjūt* (*kjušt, kjuva*)* *tumšjam*; ~ēlo se *kjuva tumšs*; než se ~i *pirms kjušt tumšs*
- setrvačnost** f, (-i) *inercje f*; <přen.> ze ~i *inerces pēc*
- setrvjat** pf, (-á), **setrvjavat** impf, (-á) <oboji kníž.> **1** (zústat) *pa|likt* (-liek, -lika)*; (zdržet se) *uzkavļēties* (II.); s. ve funkcī *palikt amatā* **2** (vytvrat) (v čem, na čem) *pa|likt* (-liek, -lika)* (*pie kā*); (neustoupiť) *neat|laisties* (-laižas, -laidās)* (*no kā*); s. na svém *palikt pie sava*
- setjāst** pf, (-ese, prēt. -āsl, pas. -esen, imp. -es) **1** (ovoco, snih) *no|purināt* (III.1.), *no|kratīt* (III.1.); (brambory v pyli ap.) *sakratīt* (III.1.); (peři v peřně) *sapurināt* (III.1.); (přen. jho, pouta) *no|kratīt* (III.1.) **2** (zbavit se: strach, pocity) *atbrīvoties* (II.) (*no kā*)
- setjīt** pf, (-e, prēt. -el, imp. -i) **1** (pot, prach, slzy) *no|slaucīt* (-slauka, -slaucīja)* **2** (rozdily) *no|vērst* (-vērs, -vērsa)*, *likvidēt* (II.); (přesudky) *iznīcināt* (III.1.); s. špatný dojem *mazināt* (III.1.) *slikto iespaidu* **3** <kol., expr.> (zkritizovat) *no|kritizēt* (II.) (*no galvas līdz kājām*); (usadit) *aiz|bāzt* (-bāz, -bāza)* *muti* (*kam*), *no|likt* (-liek, -lika)* *pie vietas*
- Sevastopol** m, (-u, L -u/-e) *Sevastopole f*
- sever** m, (-u) *ziemeļi m, pl*; od ~u, z ~u *no ziemeļiem*; na s. (od čeho) *uz ziemeļiem* (*no kā*)
- Severjka** f, (-ky, D.L -ce) <astr.> *Polārzcvaigzne f*
- severnē** adv *uz ziemeļiem*; s. od čeho *uz ziemeļiem no kā*
- severnī** adj *ziemeļu* (G), *ziemeļ-*; s. záře *ziemeļblāzma f*; s. pól *ziemeļpols m*; s. polokoule *ziemeļu puslode*; S. Amerikai *Afrika*/Korea *Ziemeļamerika f*/Ziemeļāfrika *f*/Ziemeļkoreja *f*; S. ledový oceān *Ziemeļu ledus okeāns*
- severoatlantickāj** adj; <pol.> *Severoatlantický pakt* *Ziemeļatlantijas līgums*
- severočeskāj** adj *Ziemeļčehijas* (G)
- severovýchod** m, (-u, L -ē) *ziemeļaustrumi m, pl*
- severovýchodnē** adv *uz ziemeļaustrumiem*; s. od čeho *uz ziemeļaustrumiem no kā*
- severovýchodnī** adj *ziemeļaustrumu* (G)
- severozápad** m, (-u, L -ē) *ziemeļrietumi m, pl*
- severozápadnē** adv *uz ziemeļrietumiem*; s. od čeho *uz ziemeļrietumiem no kā*
- severozápadnī** adj *ziemeļrietumu* (G)
- severskāj** adj *ziemeļu* (G); ~ē národy *ziemeļu tautas*; ~ē státy *Ziemeļvalstis f, pl*, (Gpl -stu); <sport> ~á kombinace *ziemeļu divcīņa*
- seveřan** m, (-a, Npl -ē), **seveřanika** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ziemeļnieks m, ziemeļniece f*, (Gpl -ču)
- Sevilla** [-vital-vilja] f, (-y) *Sevilja f*
- sevřenj** adj (pěst) *sažņaugts*; (ústa) *sakniebtjs*; (hrdlo) *aizžņaugts*; s. vysokými horni *augstu kalnu ieskausts*
- sevřit** pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) **1** (pěst, něco v pěstí) *sa|žņaupt* (-žņaudz, -žņaudza)*; (rtý) *sa|kniebt* (-kniebj, -knieba)*; s. ruku v pěst *sažņaupt pirkstus dūrē*; s. koho do náruče *ap|skaut* (-skauj, -skāva)* *ko*; s. nepřítelē *ie|ļenk* (-lenc, -lenca)* *ienaidnieku*; strach mu ~el *hrdlo bailes viņam aizžņaudza kaklu* **2** (strach, hrúza) *sa|grābt* (-grābj, -grāba)*; (těž stesk) *pārņemt* (-ņem, -ņēma)*; s. ho pocit strachu *viņu pārņēma bailes* ■ s. se pf (pěst) *sa|žņaupties* (-žņaudzas, -žņaudzās)*; srdce se mi ~elo (bolesti) *sirds man sažņaudzās* (*no sāpēm*); hrdlo se mu ~elo *viņam aizžņaudzās kakls*
- sex** m, (-u, L -u) *seks m*
- sexualitja** f, (-y) *seksualitāte f*
- sexuālnē** adv *seksuāli*; s. zneužit *seksuāli izmantot*
- sexuālnī** adj *seksuālis*; s. orientace *seksuālā orientācija*
- sexuolog** m, (-ga, Lpl -zich), **sexuolōjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *seksologs m, seksoloģe f*
- sezenjī** n, (-i): místo k s. *sēdvietla f*
- seznam** m, (-u, L -u) *saraksts m*; telefonní s. *telefona* (*abonentu*) *saraksts*
- seznamēnī** n, (-i) *iepazīšana f*; (s kým/čim *ar ko*)
- seznamjīt** pf, (3.sg/pl -i, imp. seznam) **1**, **seznamjovat** impf, (-uje) *iepazīstināt* (III.1.); (koho s kým/čim *ar ko*) ■ s. se pf, impf *iepa|zīties* (-zistas, -zinās)*; (s kým/čim *ar ko*)
- sezonja** f, (-y) *sezona f*; turistická s. *tūrisma sezona* ♦ *okurková s. klusā sezona*
- sezonnī** adj (práce, zboží, dělník) *sezonas* (G)
- sezvjat** pf, (-e, imp. -i, -ēte/-ete) *uzaicīnāt* (III.1.); (ve velkém počtu) *saaicīnāt* (III.1.)
- sežjrat** pf, (-ere, pas. -rān) (o zvířatech a pej. o lidech) *ap|rīt* (-rij, -rija)*
- sfejra** f, (-ry, D.L -fe) *sferā f*; s. vlivu *ietekmes sfēra*; vyšší ~ry *augstākās sfēras*
- sfigja** f, (-y) *sfinksa f*
- shánlēt** impf, (-i, 3.pl -ējī) **1**: ⇒ **sehnat** (1-2) **2** <kol.> (snažit se opatřit si) *meklēt* (II.) ■ s. se impf <kol.> (po komlčem) *meklēt* (II.) (*ko*),

- dzen|āt (II.) (rokā) (ko); ~i se po ní její otec viņu meklē viņas tēvs
- shaz|ovāt** impf. (-uje) *mest (met, meta)* (zemē, leļā, prom), sviest (sviež, sviēda)* (zemē, leļā, prom);* s. bomby *mest bumbas*
- shledan|ā f.** (-ē) *redzēšan|ās f, tikšan|ās f;* na ~ou| uz *redzēšanos|;* na ~ou zitra| *līdz rītam!*
- shled|jat** pf. (-ā) **1** (věci, závalu) *samekl|ēt (II.), at|rast (-rod, -rada)* **2** (koho/co jakým) *at|zīt (-zist, -zina)* (ko par kādu), uzskat|īt (III.1.) (ko par kādu);* s. co snadným/ zajímavým *uzskat|īt ko par vieglu/ interesantu;* s. koho vinným *at|zīt ko par vainīgu;* s., že... *konstat|ēt (II.), ka... ■ s. se pf 1* (s kým) *sa|tīkties (-tiekas, -tikās)* (ar ko)* **2** (s čim) *piedzīv|ot (II.) (ko), sastapt|ies (sastapas, sastapās)* (ar ko);* s. se s nevēdem *piedzīvot nepateicību;* s. se s úspěchem *gūt (gūst, guva)* panākumus**
- shledāv|jat** impf. (-ā) **1:** ⇒ **shledat** (1,2) **2** (vidēt) (co v čem) *saskaņ|īt (III.1.) (ko kur);* ne-ām v tom nic zlého es *tur nesaskatu nekā ļauna ■ s. se impf 1* (s kým) *tīkties (tiekas, tikās)* (ar ko), redz|ēties (III.2.) (ar ko) 2 ⇒ shledat se* (2)
- shlēdnout** pf. (-ne, prēt. -nu), (-la) (dolū) *paskat|īties (III.1.) (leļup), pa|raudz|īties (-raugās, -raudzījās)* (leļup);* (představení, zápas) *noskat|īties (III.1.);* (fotografie, cizí země) *apskat|īt (III.1.), aplū|kot (II.)*
- shliž|ēt** impf. (-i, 3.pl -ej|i) (dolū) *skat|īties (III.1.) (leļup), raudz|īties (raugās, raudzījās)* (leļup) ■ s. na někoho spatra (svrchu) skat|īties uz kādu no augšas*
- shlu|k m.** (-ku, Lpl -cich) (liidi) *pū|lis m, (G -ļa), bar|s m*
- shluk|ovāt se** impf. (-uje) (shromāždot se) *pulc|ēties (II.);* (tlačit se) *drūzm|ēties (II.)*
- shni|ļ adj** (ovoce, zelenina) *sapuv|jis (f -usi);* (dřevo) *satrūdē|jis (f -usi), satrunē|jis (f -usi);* (morálnē) *izvirt|jis (f -usi), amorā|lis*
- shn|jīt** impf. (-ije, prēt. -il, pas. -ij) *sa|pūt (-pūst, -puva)*;* (dřevo, mrtvola) *satrūd|ēt (III.2.), satrun|ēt (III.2.)*
- shod|ja f.** (-y) **1** (soulad) *saskaņ|a f, (mezi lidmi tēž) satīcīb|a f, žīt ve ~ē dzīvot satīcībā;* ve ~ē s čim *saskaņā ar ko 2* (stejnost) *vienādīb|a f, (podobnost) līdzīb|a f;* s. nāzoru *uzskatu vienādība;* dosāhnout ~y *panākt vienprātību 3:* s. okolností/ udalosti *apstākļu/ notikumu sagadīšanās f, šķastnou ~ou okolností... laimīgas apstākļu sagadīšanās dēļ*
- shojdīt** pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** *no|met (met, meta)*, no|sviest (-sviež, -sviēda)*;* (do vody, do řeky) *ie|mest (-met, meta)*, ie|sviest (-sviež, -sviēda)*;* (s. koho se schođu) *no|grūst (-grūž, -grūda)* ko pa kāpnēm;* s. pár kilo *nomest pāris kilogramus 2* <kol.> (ponižīt) *noniecināt (III.1.), no|pelt (-peļ, -pēla)*;* (očernit) *nomel|ot (II.)*
- shodnē** adv *vienādi, identiski*
- shodnout se** pf. (-ne, prēt. -l) (s kým na čem, o čem) *vien|oties (II.) (ar ko par ko);* (domluvit se) *norun|āt (II.) (ar ko ko);* s. se v nāzoru, že... *būt vienisprātis, ka...;* s. kazdým se ~ne *viņš ar katru atrod kopīgu valodu*
- shodn|j adj** *vienād|s, identisk|s;* s. s čim *vienāds ar ko, identisks kam;* <lingv.> (přívlastek) *saskaņot|s*
- shod|jovāt se** impf. (-uje) **1:** ⇒ **shodnout se** **2** (být ve shodě) (s čim) *saskaņ|ēt (III.2.) (ar ko), sa|krīst (-krīt, -krīta)* (ar ko);* (odpovīdat) (čemu) *at|bilst (-bilst, -bilda)* (kam)*
- shon m.** (-u, L -u/-ē) **1** (ruch) *kņad|a f, (chvat) steig|a f, ve velkēm ~u lielā steigā 2* (shānka) (po čem, za čim) *dzīšan|ās f (pēc kā)*
- shora** adv **1** *no augšas;* s. dolū *no augšas uz leju (leļup);* <přen.> pokyn s. *rīkojums no augšas 2:* s. uvedeny (jmenovaný) *iepriekš minēt|ais*
- shof|ēt** impf. (3.sg/pl -i) **1** *sa|degt (-deg, -dega)*, no|degt (-deg, -dega)*;* s. pñ požāru *sadegt ugunsgrēkā;* s. do základū *nodegt līdz pamatiem 2* <kol., expr.> (neuspēt) *ciest (ciēs, cieta)* neveiksmi, iz|gāzties (-gāžas, -gāzās)*;* s. u zkoušky *iz|krīst (-krīt, -krīta)* eksāmenā*
- shovivav|j adj** *ieciēt|g|s;* (přiznivě nakloněný) *labvēl|g|s;* (ke komu) *pret ko)*
- show** [šou] f/n, (neskl.) *šov|s m;* reality s. *realitātes šovs*
- shrab|jat** pf. (-e, imp. -ej|i), **shrab|nout** pf. (-ne, prēt. -l) (liisti, seno) *sa|grābt (-grābj, -grāba)*;* <přen.> s. peníze *sa|raust (-raus, -rausa)* naudu*
- shrben|j adj** *sa|līcis (f -kusi), sakump|jis (f -usi)*
- shrb|jūt** pf. (3.sg/pl -i, imp. shrb) *sa|liekt (-liec, -lieca)*;* s. zāda *saliēkt muguru, sa|kumpēt (-kumpēt, -kumpa)** ◆ s. pāteř pñ nekým *locīties kāda priekšā ■ s. se pf sa|līkt (-līkst, -līka)*, sa|kumpēt (-kumpēt, -kumpa)**
- shrn|out** pf. (-ne, prēt. -nul, pas. -nut, imp. -n), **shrn|ovāt** impf. (-uje) **1** (na hromadu) *sa|raust (-raus, -rausa)* 2* (shora dolū, na stranu) *no|stumt (-stumj, -stūma)*;* s. si valsy s čēla *at|glaust (-glauz,*
- glauda)* mātus no pieres;* s. si rukāvys *no|locīt (-loka, -locīja)* piedurknes (uz leju) 3* (rekapitulovat) *rezum|ēt (II.), izdar|īt (III.1.) kopsavilkumu ■ s. se pf, impf 1* (puņočy) *no|brukt (-brūk, -bruka)* 2* (shlukovat se) *sadrūzm|ēties (II.)*
- shrnut|j n.** (-i) *kopsavilkum|s m, rezumējum|s m*
- shromāždēn|j n.** (-i) **1** (schůze) *sapul|ce f, (Gpl -ču), sanāks|me f, (Gpl -mju);* (protestní) *mīlīn|š m 2:* Valnē s. Organizace spojených národū *Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja*
- shromāžd|jūt** pf. (3.sg/pl -i, imp. shromažd-i) **1** (liidi) *sapulc|ēt (II.), sapulc|ināt (III.1.) 2* (informace, důkazy, peníze na dobročinnost) *sa|vākt (-vāc, -vāca)*;* (umělecké předměty) *sa|krāt (-krāj, -krāja)* ■ s. se pf 1* (liidi) *sapulc|ēties (II.), sadrūzm|ēties (II.) 2* (věci) *sa|krāties (-krājas, -krājās)**
- shromažd|ovāt** impf. (-uje) **1** (liidi) *pulc|ēt (II.), pulc|ināt (III.1.) 2* (data, důkazy ap.) *vākt (vāc, vāca)*;* (umělecké předměty) *krāt (krāj, krāja)* ■ s. se impf 1* (liidi) *pulc|ēties (II.), drūzm|ēties (II.) 2* (věci) *krāties (krājas, krājās)*, sa|krāties (-krājas, -krājās)**
- shyb|jat** impf. (-ā) *liekt (liec, lieca)* (leļup), no|liekt (-liec, -lieca)*;* s. hlavu *no|liekt galvu ■ s. se impf liekties (liecas, liecās)* (leļup), no|liekties (-liecas, -liecās)**
- schāz|ēt** impf. (-i, 3.pl -ej|i) **1** (dolū) *iet (iet, gāja)* (leļā), nākt (nāk, nāca)* (leļā);* s. po schodech (se schodū) *kāpt (-kāpj, -kāpa)* leļā pa kāpnēm 2: ⇒ **sejīt** (2-5) **3** (chybět) *trūkt (trūkst, trūka)*, nebūt (nav, nebija)*;* nic mu ne-ī *viņam nekā netrūkst;* -ejī mi peníze *man nav naudas;* kdo ~i? *kas nav ieradies?;* co ti ~i? *kas tev noticis?;* *kas tev kaiš?;* to by tak ~elo! *tā tikai vēl trūka! ■ s. se impf 1* (s kým) *tīkties (tiekas, tikās)* (ar ko) 2* (shromaždot se: diváci, hosté ap.) *sa|nākt (-nāk, -nāca)*, pulc|ēties (II.)**
- schēm|ja n.** (-atu, L -atu/-atē, Npl -ata) *shēm|ja f*
- schematic|k|j** [-ty-] adj <těž přen.> *shematisk|s*
- schizofren|je** [-ny-] f. (-e) <med.> *šizofrēnija f*
- schod m.** (-u, L -u/-ē) **1** *pakāpien|s m;* pozor s.! *uzmanību, pakāpiens! 2:* pl ~y *kāpnes f, pl, (G -ņu);* točītē ~y *vītnu kāpnes;* pohyblivē ~y *slīdošās kāpnes, eskalator|s m;* jīt po ~ech *dolū/ nahoru kāpt leļā/ augšā pa kāpnēm*
- schod|jek m.** (-ku, Lpl -cich) (v rozpočtu, bilance) *deficīt|s m;* (těž hotovosti v pokladně) *iztrūkum|s m*
- schodi|š|tē n.** (-tē, Gpl -t) *kāpņu telp|a f, (schody) kāp|nes f, pl, (G -ņu)*
- schopnost f.** (-i) **1** *spēj|a f;* (čeho, k čemu) *darīt ko;* pracovní s. *darbaspēj|as f, pl;* platebnī s. *maksātspēj|a f 2* (nadání) *spēj|as f, pl, talant|s m*
- schopn|j adj 1** *spēj|g|s;* je s. čeho *viņš ir spēj|gs (iz)darīt ko, viņš spēj ko;* je všeho s. (~en) *viņš ir spēj|gs uz visu 2* (nadání) *apdāvināt|s, talant|g|s*
- schou|līt se** impf. (3.sg/pl -i, imp. schul-i) *sa|rauties (-raujas, -rāvās)*, sa|vilkties (-velkas, -vilkās)*;* s. se do klubīčka *savilkties čokurā;* s. se do sebe *ie|rauties (-raujas, -rāvās)* sevī*
- schov|jat** pf. (-ā) **1** (ukrýt) *no|slēpt (-slēpj, -slēpa)*, pa|slēpt (-slēpj, -slēpa)*;* s. koho/co pñ kým *noslēpt (paslēpt) ko no kā;* s. obličej do dani *paslēpt seju delnās 2* (uložit) *no|likt (-liek, -lika)*, noglab|āt (II.);* s. šaty do skříně *no|likt drēbes skapī;* s. peníze do trezoru *noglabāt naudu seifā 3* (uschovat) *paglab|āt (II.);* s. si co na památku *paglabāt ko par piemiņu 4* (nechat) *at|stāt (-stāj, -stāja)*;* s. otci večeři *atstāt tēvam vakariņas ■ s. se pf* *no|slēpties (-slēpjas, -slēpās)*, pa|slēpties (-slēpjas, -slēpās)*;* (pñd kým/čim no kā); s. se pñd deštēm *paslēpties no lietūs*
- schovāvan|ā f.** (-ē) (hra) *paslē|pes f, pl, (G -pju);* <těž přen.> hrāt si na ~ou *spēlēt paslēpes*
- schovāv|jat** inf. (-ā) **1** *slēpt (slēpj, slēpa)*;* (koho/co pñd kým ko no kā) **2** (uschovávat) *glab|āt (II.), paglab|āt (II.);* s. si co na jindy *paglabāt ko citai reizei ■ s. se impf slēpties (slēpjas, slēpās)*;* (pñd kým/čim no kā)
- schrán|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kastī|te f, (Gpl -šu), kārbin|a f;* poštovní s. *pastkastī|te f, (Gpl -šu);* s. na cigarety *cigarešu etvija f;* <kníž.> tělesná s. *ķermel|nis m, (G -ņa);* s. důvěry *(kastīte, kurā anonīmi var atstāt ziņas policijai)*
- schūd|jek m.** (-ku, Lpl -cich/-kāch) **1** *pakāpien|s m 2:* pl ~ky *kāpnī|tes f, pl, (G -šu), kāp|nes f, pl, (G -ņu);* (k letadlu) *trap|s m*
- schūd|n|j adj** (cesta) *ejam|s, pārejam|s;* (řešení) *iespēj|am|s, realizējam|s*
- schūz|je f.** (-e) *sē|de f, (Gpl -žu), sapul|ce f, (Gpl -ču);* plenārnī s. *plenārsē|de f, (Gpl -žu);* konat ~i *noturēt sēdi*
- schūz|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *satīkšan|ās f, tikšan|ās f;* dāt si (smluvīt si) ~ku (s kým) *norunāt (sa)tīkšanos (ar ko);* mám ~ku (s kým) *man ir (sa)tīkšanās (ar ko);* obchodnī s. *darba tīkšanās*

- schválení** n, (-i) (zákonu, rezoluce, prohlášení) *pieņemšana* f, (návrhu, něčí kandidatury) *apstiprināšana* f, (smlouvy v parlamentě též) *ratificēšana* f, *ratifikācija* f
- schválit** pf, (3.sg/pl -i, imp. schval) (zákon, rezoluce, prohlášení, stanovy) *pielēmt* (-ņem, -ņēma)*; (návrh, postupu, zvýšení mezd) *apstiprināt* (III.1.); (smlouvu v parlamentu též) *ratificēt* (II.); s. koho do funkce *apstiprināt ko amatā*; s. co většinou hlasů *pieņemt ko ar balstu vairākumu*
- schválně** adv *tīšām, tīšuprāt*; neudělal jsem to s. es to *neizdarīju tīšām*
- schvalovat** impf, (-uje); ⇒ **schválit**
- schyllovat se** impf, (-uje); s. se ke konci *iet uz beigām*; ~uje se k večeru *diena iet uz beigām, tuvojas vakars*; ~uje se k dešti *taisās uz lietu, būs lietus*; ~ovalo se ke konfliktu *brieda konflikts*
- si** pron: ⇒ **se**
- Sibiř** f, (-e) *Sibīrija* f
- sice** l adv *citādi*; udělej to, s. bude zle *izdari to, citādi būs slikti*
- II** konj *kaut gan, kaut arī, gan*; souhlasil s., ale... *viņš gan piekrita, tomēr...; piņēl s. pozdē, ale pīce kaut arī nokavēja, viņš tomēr atnāca*
- sici, sict** impf, (seče, prēt. sekl, pas. sečen, imp. seč) **1** (trávu, obilí) *pļaut* (*pļauj, pļáva*) * **2** (bit) *síst* (*sit, sita*)*; (silně) *bliezt* (*bliež, blieža*)*, *belzt* (*belž, belza*)*
- Sicilije** f, (-e) *Sicīlija* f
- sidlištē** n, (-tē, Gpl -t) **1** dzīvojamais rajon]s m, *mirkrorajon]s m* **2** (pravěké) *apmet]ne f, (Gpl -ņu)*
- sidlīt** impf, (-i, 3.pl -eji) (bydlet) *dzīvot* (II.), *mā]ot* (II.); (přebývat) *uztur]ēties* (III.2.); (institute) *at]rasties* (-rodas, -radās)*; prezident ~i... *prezidenta rezidence atrodas...*
- sidlo** n, (-la, L -le, Gpl -el) (prezidenta ap.) *reziden]ce f, (Gpl -ču);* (institute) *mī]ne f, (Gpl -ņu);* (osoby) *uzturēšanās viet]a f*
- signāl** m, (-u, L -ul-e) *signā]s m*; zvukový svētelny s. *gaismas/ skaņas* (*akustisks*) *signāls*; dát s. *dot signālu*; máme ~y, že... *mums ir signāli, ka...*
- signalizacje** f, (-e) <těz pīen.> *signalizācija* f, (signalizování též) *signalizēšana* f
- signalizovat** impf, (-uje) <těz pīen.> *signalizēt* (II.)
- signatār** m, (-e) *parakstītā]s m*
- signatūra** f, (-ry, D.L -ře) **1** (knihy) *šifr]s m, šifra indeks]s m* (*grāmatai*) **2** (umělce) *autogrā]s m, parakst]s m*
- sil]a** f, (-y, l silou, Gpl sil, D silách, l silami) **1** spēk]s m; <fyz.> *odstředivā/ dostředivā s. centrieces/ centrēdzes spēks*; <tech.> *koňská s. zirgspēk]s m*; <těz pīen.> *hybnā* (hnací) s. *dzinējspēk]s m*; s. vūle *gribasspēk]s m*; kupni s. *pirkspē]a f*; přírodní ~y *dabas spēki*; vši silou, ze všech sil *no visa spēka*; vlastními silami *saviem spēkiem*; měřit si ~y s kým *mēroties spēkiem ar ko*; to je nad mé ~y *tas iet pāri maniem spēkiem*; udělám, co je v mých silách *es darišu, kas ir manos spēkos*; být u konce svých sil *būt uz spēku izsíkuma robežas* **2**: pracovní s., ~y *darbaspēk]s m*; pomocně ~y *palīgspēk]i m, pl, papīdaspēk]i m, pl*; nadpřirozené ~y *pārdabiski spēki* **3**: <voj.> *ozbrojené ~y bruņoties spēk]i m, pl*; pozemní námořní/ vzdušné ~y *sauzemes/ jūras/ gaisa spēki*; mirově ~y *miera uzturēšanas spēki* **4** (mohutnost) *stiprum]s m, intensitā]e f*; s. větru *vēja stiprums* **5** (tloušťka) *biezum]s m*
- sil]it** impf, (3.sg/pl -i, imp. sil) **1** (tlak, tendence) *pastiprināties* (III.1.), *pie]augt* (-aug, -auga)*; (těz boufe, vītr, nepokoje, zvuk) *piel]emties* (-ņemas, -ņēmās)* *spēkā*; (nemocný) *at]gūt* (-gūst, -guva)* *spēkus, at]spirgt* (-spirst, -spirga) * **2** (posilovat: tělo ap.) *padar]īt* (III.1.) *stiprāku, stipr]ināt* (III.1.); (morálně) *dot* (*dod, deva*)* *spēku* (*kam*)
- silnē** adv **1** *stipri*; (fyzicky též) *spēcīgi* **2** (nanést barvu) *biezā slānī*
- silnicje** f, (-e, Gpl -) *šose]ja f, lielce]ļs m*; dálková s. *automaģistrā]le f, (Gpl -ju, autostrā]de f, (Gpl -žu)*
- silničář** m, (-e) **1** (zaměstnanec) *ce]ju darbiniek]s m*; (stavitel) *ce]ju būvētā]js m*; (dělák) *ce]ju strādniek]s m* **2** <kol.> (cyklista) *šosejas riteņbraucē]js m*; (motocyklista) *šosejas motociklist]s m*
- silniční** adj: s. provoz *ce]ju satiksmē*; s. daň *ce]ju nodoklis*; s. doprava *autopārvadājumi m, pl*; s. motocykl *šosejas motocikls*
- silnyj** adj **1** *stipr]s, spēcīg]s*; ~á bolest *stipras sāpes*; s. vītr *stiprs vējš*; s. zāžitek *spēcīgs iespaids*; má ~é nervy *viņam ir stipri nervi*; je s. kuřák *viņš daudz smēķē* ♦ to není jeho ~á stránka *tā nav viņa stiprā puse* **2** (jídlo, polévka) *trekn]s, barojoš]s*; (káva, víno) *stipr]s* ♦ to je s. tabák (~á káva) *tas ir par daudz* **3** (tlustý: jen o věci) *biez]s*; (těz osoba) *resn]s*
- siluet]a** f, (-y) *siluet]s m*
- Silvestr** m, (-a) *Vecgada dien]a f, Vecgada vaka]r]s m*; na ~a *Vecgada vaka]rā*; slavít ~a *sagaidīt Jaungadu*
- silvestrovsk]ý** adj: s. večer *Vecgada vakars*; ~á noc *Jaungada nakts*; ~á oslava *Jaungada sagaidīšana*
- sij]ň** f, (-ně) *zā]le f, (Gpl -ju)*; koncertní s. *koncertzā]le f, (Gpl -ju)*; výstavní s. *izstāžu zā]le*; soudní s. *tiesas zā]le*; zasedací s. *sēžu zā]le*
- Singapur** m, (-u) *Singapū]ra f*
- singl** m, (-u, L -u) **1** <sport> (v tenisu) *vienspē]le f, (Gpl -ju)* **2** <sport> (ve veslování) *vieniniekl]s m* **3** <hud.> *singl]s m*
- sir** m, (-a) *ser]s m*
- sir]a** f, (-y) <chem.> *ser]s m*
- siran** m, (-u, L -u) <chem.> *sulfāt]s m*
- sirēn]a** f, (-y) *sirēn]a f, signāl]s m*; poplachová s. *trauksmes signāls*
- sir]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sērkociņ]š m*; škrtnout ~kou *uzraut sērkociņu*; krabička od ~ek *sērkociņu kastīte*; továrna na ~ky *sērkociņu fabrika*
- sirotči** adj *bāreņa* (G), *bāreņu* (G); s. důchod *bāreņa pensija*
- sirotěk** m, (-ka, Npl -cil-kově, Lpl -cích) *bāre]nis m, (G -ņa), bāre]ne f, (Gpl -ņu)*; úplný s. *apa]š bārenis*
- sírov]ý** adj <chem.> *sēra* (G); kyselina ~á *sērskā]be f, (Gpl -bju)*
- sirup** m, (-u, L -u) *sīrup]s m*; s. proti kašli *sīrups pret klepu*
- sířičit]ý** adj <chem.> *oxid s. sēra dioksīds*
- sis = jsi si**
- sit** impf, (seje, prēt. sel/sil, pas. set, imp. sej) *sēt* (*sēj, sēja*)*
- sij]ť** f, (-tě) **1** (rybařská, volejbalová, tenisová) *tīkl]s m*; houpačí s. *šūpu]tīkl]s m* **2** (železnici, škol, komunikaci) *tīkl]s m*; počítačová s. *datoru tīkls*; s. prodejnen *veikalu ķē]de f, (Gpl -žu)*
- sit]ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (na čaj) *sietī]š m*
- sitnicje** f, (-e, Gpl -) <anat.> *tīkle]ne f, (Gpl -ņu)*
- sit]lo** n, (-a, L -ul-ě) *siet]s m*; <přen.> (ne)projit ~em (ne)tikt *atsijātām*
- sit'ov]ý** adj: ~á jízdenka *mēnešbij]e f, (Gpl -šu)*; ~á houpačka *šūpu]tīkl]s m*; ~á taška *tīkliņ]š m*
- situacje** f, (-e) *situācija* f, *stāvoklis m, (G -ja)*; finanční/ politická s. *finanšu/ politiskais stāvoklis*; současná s. *šībrīža situācija*; v daně ~i, za této s. *šajā situācijā*; dostat se do trapné s. *nonākt neērtā stāvoklī*; být v tvě ~i... *ja es būtu tavā vietā...*
- situacni** adj: <lit.> s. komedie *situāciju komēdija*
- situovan]ý** adj **1** <kniž.> (umístěny) *situēt]s, novieto]ts* **2**: dobře/ špatně s. (finančně) *labi/ slikti situēt]s*
- situovat** impf, (-uje) <kniž.> *noviet]ot* (II.); dům je ~ován na okraji města *māja atrodas pilsētas nomalē*; děj je ~ován do Prahy *darbība notiek Prāgā*
- sjedn]at** pf, (-á), **sjednāv]at** impf, (-á) (ústně) (co s kým) *norun]āt* (II.) (*ko ar ko*); (oficiálně) *vien]oties* (II.) (*par ko ar ko*); s. co písemně *vienoties par ko rakstiski*; s. podmínky *vienoties par noteikumiem*; s. smlouvou/ příměří *no]slēgt* (-slēdz, -slēdza)* *līgumu/ pāmieru*
- sjednocen]í** n, (-i) (státu: násilně) *apvienošan]a f, (dobrovolně) apvienošanās f, (s čim ar ko)*
- sjednocen]ý** adj *apvienot]s*; ~á Evropa *vienota Eiropa*
- sjednoc]ovat** impf, (-uje); ⇒ **sjednotit** ■ **s. se** impf: ⇒ **sjednotit se**
- sjednocujic]í** adj (prvek, faktor) *vienojoš]s*
- sjedn]otit** pf, (3.sg/pl -tí, pas. -cen) *apvien]ot* (II.) ■ **s. se** pf *apvien]oties* (II.); s. se na čem *vien]oties* (II.) (*par ko*)
- sjet** pf, (-ede, prēt. -el, imp. -ed) (z kopce) *no]braukt* (-brauc, -brauca)*; (na lyžích, na saních též) *no]laisties* (-laižas, -laidās)*; (sklouznout) *noslīd]ēt* (III.2.); s. dolů výtahem *nobraukt lejā ar liftu*; s. ze silnice *nobraukt no šosejas*; s. do přikopu *ie]braukt* (-brauc, -brauca)* *grāvī*; s. pohledem po kom/čem *pār]laist* (-laiž, -laida)* *skatienu kam* ■ **s. se** pf (dohromady) *sa]braukt* (-brauc, -brauca)*
- sjezd** m, (-u, L -ul-ě) **1** *kongres]s m*; (abituenický) *salidojum]s m* **2** (na saních, na lyžích) *nobraucien]s m, nobraukšan]a f*
- sjezdář** m, (-e), **sjezdář]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *kalnu slēpotā]js m, kalnu slēpotā]ja f*
- sjezd]at** pf, (3.sg/pl -zdi, pas. -zděnl-zděn) *izbrauk]āt* (II.), *apbrauk]āt* (II.); s. celý svět *izbraukāt visu pasauli*
- sjezdov]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *slaloma tra]se f, (Gpl -šu)*
- sjezdov]ý** adj **1** *kongresa* (G), *kongresu* (G) **2** <sport> *slaloma* (G); ~é lyže *slaloma slēpes*; ~á trať *slaloma trase*
- sjžd]ět** impf, (-i, 3.pl -ěji) (z kopce) *braukt* (*brauc, brauca*)* (*lejā*); (na lyžích, na saních též) *laisties* (*laižas, laidās*)* (*lejā*); s. ze silnice *braukt nost no šosejas*; s. do přikopu *braukt iekšā grāvī* ■ **s. se** impf (dohromady) *sa]braukt* (-brauc, -brauca)*
- skác]et** impf, (-i, 3.pl -eji) *no]gāzt* (-gāž, -gāza)*, *ap]gāzt* (-gāž, -gāza)*; s. strom *no]laist* (-laiž, -laida)* *koku* ■ **s. se** impf *no]gāzties* (-gāžas, -gāzās)*, *no]krist* (-krīt, -krita)*
- skafandr** m, (-u) *skafandr]s m*

skál|kat impf. (-če, imp. -kej) *lěkt* (lec, lēca)*; (vícekrát) *lěkāt* (II.); s. přes švihadlo *lěkt ar lecamauku*; s. na (po) jedné noze *lěkāt uz vienas kājas*; s. kolem koho *lěkāt apkārt kam*; s. radostí *lěkāt no prieka*; <sport> s. do dálky/ do výšky *lěkt tālumā/ augstumā*; s. o tyči *lěkt ar kārti*; s. do vody *lěkt ūdenī*; <přen.> s. komu do řeči *pārtraukt* (-trauc, -trauca)* *ko*; <přen.> s. z jednoho na druhé (při hovoru) *pār|lěkt* (-lec, -lēca)* *no vienas tēmas uz citu* ♦ s. podle něčí pišťačky (něčích not) *dejoj pēc kāda stabules*

skāl|ja f. (-y, Gpl skal) *klīn|ts* f. (Gpl -šu)

skalic|je f. (-e) <chem.> *vitriol|s* m; s. modrá vara *vitriols*; s. bílá cinka *vitriols*; s. zelená *dzelzs vitriols*

skal|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (v zahradě) *akmeņdārz|s* m, *alpinārij|s* m

skaln|j adj *klīn|šain|s*

skalní adj **1** *klīnts* (G), *klīn|šu* (G); <zool.> orel s. *klīn|šu ērglis*
2 (stoupenec, příznavec) *uzticīg|s*, *uzticam|s*

skalpel m. (-u, L -u) *skalpel|is* m, (G -ļa)

skandál m. (-u, L -u/-e) *skandāl|s* m; dělat ~y *rikt skandālus*; způsobit s. *sacelt skandālu*

skandální adj *skandaloz|s*

Skandináv|je f. (-e) *Skandināvija* f

skand|jovat impf. (-uje) (hesla, verše) *skand|jēt* (II.)

skanzen m. (-u, L -u) *brīvdabas muzej|s* m

skaut m. (-a), **skaut|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *skaut|s* m, *gaid|a* f

skeč m. (-e) <div.> *skeč|s* m

skelet m. (-u, L -u) **1** <anat.> *skelet|s* m **2** <archit.> *karkas|s* m, *pamatkonstrukcija* f

skeln|j adj **1** *stikla* (G); s. papír *smilšpapīr|s* m; ~ě vlákno *stiklīšķiedra* f **2** <přen.> (oči, pohled) *stiklain|s*, *glāžain|s*

skeps|e f. (-e) *skeps|e* f, *skeptiskum|s* m

skepticky [-ty-] adv *skeptiski*

skeptick|j [-ty-] adj *skeptisk|s*

skepti|k [-ty-] m. (-ka, Npl -kovē-ci, Lpl -cich), **skeptič|ka** [-ty-] f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *skeptiķ|is* m, *skeptiķ|e* f

skic|ja f. (-i) (těž literární) *skic|e* f, (Gpl -ču)

skif m. (-u, L -u) <sport> *vieninieķ|s* m (*akadēmiska sacīkšu laiva*); (závod) *viennieku sacīkštes* f, pl (G -šu)

skin, **skinhead** [-hed] m. (-a) *skinhed|s* m, *skūtgaļvis* m, (G -vja)

sklad m. (-u, L -ē) *noliktav|a* f ♦ bez ladu a ~u *juku jukām*

sklādāci adj (židle, postel, stūl) *saliekam|s*; s. deštník *saliekamais lietussargs*

sklād|at impf. (-ā) **1**: ⇒ **složit** ■ **s. se** impf **1** (být složen) (z čeho) *sastāv|ēt* (III.2.) (*no kā*); být se ~ā ze tří pokojů *dzīvoklī ir trīs istabas* **2**: ⇒ **složit se**

skladatel m. (-e, Npl -ē), **skladatel|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *komponist|s* m, *komponi|ste* f, (Gpl -stu)

sklad|ba f. (-by, Gpl -eb) **1** <hud.> *skanņdarb|s* m, *kompozīcija* f **2** (složení) *struktur|ja* f, *uzbū|ve* f, (Gpl -vju) **3** <lingv.> *sintaks|e* f

sklādīš|tē n. (-tē, Gpl -ti) *noliktav|a* f, s. dříví *kokmateriālu noliktava*

sklād|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *izgāztu|ve* f, (Gpl -vju); s. odpadů *atkritumu izgāztuve*

skladovāci adj: s. prostory *noliktav|a* f

skladovān|j n. (-i) *uzglabāšan|a* f; s. při teplotě 5-10 °C *uzglabāt 5-10 °C temperatūrā*

sklad|jovat impf. (-uje) (zboží) *glab|āt* (II.), *uzglab|āt* (II.); s. co ve sklepe *glabāt ko pagrabā*

skladov|j adj *noliktavas* (G), *noliktavu* (G)

sklār|na f. (-ny, Gpl -en) *stikla fabrik|a* f

sklār m. (-e), **sklār|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *stikla fabrikas strādnieķ|s* m, *strādnieķ|ce* f, (Gpl -ču); (foukač) *stikla pūtēj|s* m, *pūtēja* f

sklārsk|j adj *stikla* (G); s. průmysl *stikla rūpniecība*

sklenār m. (-e), **sklenār|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *stiklinieķ|s* m, *stikliniķ|ce* f, (Gpl -ču)

sklenēn|j adj **1** *stikla* (G); ~ě dveře *stikla durvis* **2** <přen.> (oči, pohled) *stiklain|s*, *glāžain|s*

sklenic|e f. (-e, Gpl -) **1** *glāze* f, (Gpl -žu); s. vína *glāze vīna*
2 (zavařovací) *burk|a* f

sklenič|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *glāz|te* f, (Gpl -šu); pozvat koho na ~ku (vína) *ielūgt ko uz glāzi vīna*; dáš si ~ku? *vai tu dzersi?*

skleni|k m. (-ku, Lpl -cich) **1** (zahradní) *siltumnīc|a* f **2** (skříňka) *bufe|te* f, (Gpl -šu), *trauku skalpis* m, (G -pja)

sklenikov|j adj (rostlina) *siltumnic|s*; s. efekt *siltumnicas efekts*

sklen|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *glāze* f, (Gpl -žu), *glāz|te* f, (Gpl -šu); s. vína *vīna glāze*, *glāze vīna*

sklep m. (-u, L -ē) *pagrabs* m; vinný/ pivní s. *vīna/ alus pagrabs*; s. na uhlí *ogļu pagrabs*

sklepen|j n. (-i) (*plašs*) *pagrab|s* m, *pagrabtel|pa* f

sklepn|j adj *pagraba* (G); s. prostor *pagrabtel|pa* f, s. byt *dzīvoklis pagrabstāvā*

skleroz|ja f. (-y) <med.> *skleroz|e* f, roztroušená s. *izkļiedētā skleroze*

sklesl|j adj **1** (ramena) *noš|u|cis* (f -kusi); ~ā hlava *nokārta galva*
2 (skličený) *nomākt|s*, *drūm|s*

skles|nout pf. (-ne, prēt. -i) (klesnout) *noslīd|ēt* (III.2.); (bezvládně) *noslīgt* (-slīgst, -slīga)*; s. do křesla *at|slīgt* (-slīgst, -slīga)* *křeslā*; s. na mysli *zaud|ēt* (III.2.) *dūšu*

sklič|j pf. (3.sg/pl -i), **sklič|jovat** impf. (-uje) *no|mākt* (-māc, -māca)*, *no|spiēt* (-spiež, -spieda)*; být ~ovān *būt nomāktam*; to ho ~oval *tas viņu nomāca*

skli|dīt pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) **1** (úrodu) *no|vākt* (-vāc, -vāca)*; s. se stolu *novākt galdu* **2** <přen.> (získat) *gūt* (*gūst, guva*)*; s. úspěch *gūt panākumus*; s. obdiv *gūt apbrīnu, tikt apbrīnotam*; s. kritiku (za co) *tikt kritizētam (par ko)*; s. potlesk *tikt uzņemtam ar aplausiem*; s. nezdar *ciest* (*cieš, cieta*)* *neveiksmi*

skliz|eņ f. (-nē) **1** (sklizení) (*ražas*) *novākšan|a* f; s. obilí *labības novākšana*; doba ~nē *ražas novākšanas laiks* **2** (úroda) *raž|a* f; bohatá s. *bagāta raža*

skliz|jet impf. (-i, 3.pl -ej|i): ⇒ **sklidit**

sk|jo n. (-la, L -le, Gpl -el) **1** *stīkl|s* m; mléčné s. *pienstīkl|s* m; zrcadlové s. *spoguļtik|s* m; broušené s. *slīpēts stīkl|s*; zvětšovaci s. *palielināmais stīkl|s*; přední s. (auta) *priekšējais* (*aizsarg|stīkl|s* (*automašīna*)) **2**: pl ~la (brýle) *brīl|les* f, pl, (G -l|u)

sklon m. (-u, L -u) **1** (silnice, střechy) *slīpum|s* m **2** (náklonnost) (k čemu) *slieķ|me* f, (Gpl -mju) (*uz ko*), *noslieķ|ce* f, (Gpl -ču) (*uz ko*)

sklon|j m. (-ku, Lpl -cich): <kníž.> na ~ku *dne/ roku/ lēta/ století dienas/ gada/ vasaras/ gadsimta beigās*; na ~ku *života mūža vakarā*

sklon|j pf. (3.sg/pl -i) *no|liekt* (-liec, -lieca)*; (trochu) *pie|liekt* (-liec, -lieca)*; s. hlavu *noliekt* (*pieliekt*) *galvu* ■ **s. se** pf *no|liekties* (-liecas, -liecās)*; (trochu) *pie|liekties* (-liecas, -liecās)*; s. se před kým *no|liekt* (-liec, -lieca)* *galvu kāda priekšā*

skloñ|jovat impf. (-uje) <lingv.> *locīt* (*loka, locija*)*, *deklīn|ēt* (II.)

sklop|j pf. (3.sg/pl -i) *no|laist* (-laiž, -laida)*; s. hlavu *no|liekt* (-liec, -lieca)* *galvu*; s. oči *no|durt* (-dur, -dūra)* *acis*

skloub|j pf. (3.sg/pl -i) <kníž.> (spojit) *savien|ot* (II.), *apvien|ot* (II.); jak s. *rodinu* s. *praci? kā savienot ģimēni ar darbu?*

sklouz|nout pf. (-ne, prēt. -i) **1** (sesunout) *noslīd|ēt* (III.2.); s. na zem *noslīdēt zemē*; s. zrakem po čem *pār|laist* (-laiž, -laida)* *acis kam* **2** (na náleđi) *paslīd|ēt* (III.2.) ■ **s. se** pf *slīd|ināties* (III.1.)

skluz m. (-u, L -u) **1** (klouzání) *slīdēšan|a* f **2** (žlab) *slīdceļ|s* m; (v lodēnīci) *stāpeļ|is* m, (G -ja), *elliņ|š* m **3** (časovj) *aizkavēšan|ās* f, *novēlošan|ās* f

skob|ja f. (-y) **1** *kā|sis* m, (G -ša), *āķ|is* m **2** <tech.> *skav|a* f

skoč|j pf. (3.sg/pl -i) **1** (na něco) *uz|lěkt* (-lec, -lēca)* (*uz kā*); (do něčeho) *iel|lěkt* (-lec, -lēca)* (*kur*); (přes něco) *pār|lěkt* (-lec, -lēca)* (*pāri*) (*kam*); (dolū) *no|lěkt* (-lec, -lēca)* (*no kā*); (z okna) *iz|lěkt* (-lec, -lēca)* (*pa ko*); (do dālky, pryč) *aiz|lěkt* (-lec, -lēca)*; s. do auta *iellěkt mašīnā*; s. 2 metry (do dālky) *aizlěkt 2 metrus (tālu)*, (do výšky) *pālěkt 2 metrus*; <přen.> s. komu do řeči *pār|traukt* (-trauc, -trauca)* *ko* ♦ s. na špek *uzķerties uz āķa*; s. do něčeho rovnýma *nohama bez apdomāšanās kaut ko uzšākt* **2** (vrhnout se) *mesties* (*metas, metās*)*; s. komu kolem krku *mesties kam ap kaklu*; s. pod vlak *mesties zem vilciēna*; s. na kohol/co *mesties vīrsū kam* ♦ nevēdēt, kam dřīv s. *nezināt, ko ķert, ko grābt* **3** <kol.> (doběhnout) *aiz|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)*; (pro kohol/co *pēc kā, pakaj kam*)

sko|k m. (-ku, Lpl -cich) *lēcien|s* m; <sport> s. do dālky, s. daleký *tāllēkšan|a* f; s. do výšky, s. vysoký *augstlēkšan|a* f; s. o tyči *kārtstlēkšan|a* f; s. na lyžích *trampīnlēkšan|a* f, zastavit se na s. *atnākt uz mazu brītiņu*

skokan m. (-a), **skokan|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <sport> *lēcēj|s* m, *lēcēja* f; s. do výšky *augstlēcēj|s* m/ *augstlēcēja* f; s. do dālky *tāllēcēj|s* m/ *tāllēcēja* f; s. o tyči *kārtstlēcēj|s* m/ *kārtstlēcēja* f; s. na lyžích *trampīnlēcēj|s* m/ *trampīnlēcēja* f

skon m. (-u, L -u) <kníž.> *nā|j* v. (Gpl -vju)

skon|at pf. (-ā) <kníž.> *šķirties* (*šķiras, šķirās*)* *no dzīves, aiz|iet* (-iet, -gāja)* (*mūžībā*), *no|mirt* (-mirst, -mira)*

skonc|jovat impf. (-uje) (co, s čīm) *beigt* (*beidz, beidza*)* (*ko*), *iz|beigt* (-beidz, -beidza)* (*ko*)

skončēn|j n. (-i): po s. (čeho) *pēc (kā) beigšanas* (*beigšanās*); po s. *vāky pēc kara*; s. pracovního pomēru *darba attiecību izbeigšana*

- skonc|it** pf. (3.sg/pl -i) **1** *beigt* (beidz, beidza)*, *pa|beigt* (-beidz, -beidza)*; s. ve vězení/ v nemocnici *no|k|ūt* (-k|ust, -k|uva)* *cietuma/ slimnīcā*; s. špatně *ņemt* (ņem, ņema)* *sliktu galu* **2** (zemīt) *no|mirt* (-mirst, -mira)* **3**: <sport> s. na druhém/ na posledním místě *pa|likt* (-liek, -lika)* *otrajā/ pēdējā vietā*; s. remízou *beigties* (beidzas, beidzās)* *neizšķirti* ■ s. (se) *pf beigties* (beidzas, beidzās)*
- Skopj|e** f. (-e) *Skopj|e* f
skopov|ý adj *aitas* (G), *jēra* (G); ~é maso *jēra* (*aitas*) *ga|a*
skóre n. (neskl., 1 též -m) <sport> *rezultāts* m
skor|ec m. (-ce) <zool.> *ūdensstrazds* m
skoro adv *gandrīz*
skór|ovat (im)pf. (-uje) (dosáhnout bodu) *gūt* (gūst, guva)* *punktu*; (dosáhnout branky) *gūt* (gūst, guva)* *vārtus*
skořá|p|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (vejce, oříšku) *čau|a* f, *čauma|a* f
skořic|le f. (-e) *kanē|lis* m, (G -|a)
Skot m. (-a, Npl -ové), **Skot|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sko|s* m, *skot|e|te* f, (Gpl -šu); ~ové *skoti*
skot m. (-u, L -u) *liellop|i* m, *pi*; *jatečni* s. *kaujāmie lopi*
Skotsk|o n. (-a) *Skotij|a* f
skotsk|ý adj **1** (vztahující se k Skotsku) *Skotij|as* (G) **2** (vztahující se k Skotům) *skotu* (G); ~á whisky *skotu viskij|s*; s. teriér *skotu terjers*
skoup|it impf. (3.sg/pl -i, imp. skup) *sa|p|irkt* (-pērk, -pirka)*
skoup|lý adj *skop|s*; s. na slovo *vārdos* *skops*
skrb|l|ik m. (-ka, Npl -cil-kové, Lpl -cich) *skopu|lis* m, (G -|a), *sīkstul|is* m, (G -|a)
skr|it pf. (3.sg/pl -i) (ruku, nohu) *sa|li|ekt* (-liec, -lieca)*; (čelo, nos) *sa|rauk|t* (-rauc, -rauca)*; s. ramena *uz|raut* (-rauj, -rāva)* *plecus*; s. nohy pod sebe *pa|vilkt* (-velk, -vilka)* *kājas zem sevis* ■ s. se *pf sa|rauties* (-raujas, -rāvās)* (čokurā), *sa|vikties* (-velkas, -viikas)* (čokurā)
- skript|a** n. pl. (-) (*universitātes*) *mācību grāma|a* f
skromnē adv *pieticīgi*; (jednoduše) *vienkārši*; (nesmēle) *kautrīgi*
skromnost f. (-i) *pieticīgum|s* m, *pieticīb|a* f; (jednoduchost) *vienkāršum|s* m, *vienkāršīb|a* f, (nesmēly) *kautrīgum|s* m, *kautrīb|a* f
skromn|ý adj *pieticīg|s*; (jednoduchý) *vienkārš|s*; (nesmēly) *kautrīg|s*
skrovn|ý adj (množství, naděje, plat) *niecīg|s*; (jídlo, dětství) *trūcīg|s*
skr|ýš f. (-e), **skr|ýše** f. (-e) *slēpt|ve* f, (Gpl -vju)
skryt m. (-u, L -u): v ~u duše (srdce) *sirds dziļumos*; (dělat něco) v ~u *slēpus, slēpeni*
skr|ýt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -it, imp -yj) *no|slēpt* (-slēpj, -slēpa)*, *pa|slēpt* (-slēpj, -slēpa)*; (slzy, úmysl) *slēpt* (*slēpj, slēpa*)*; (koho/co před kým/čím *ko no kā*); s. tvář do dlaní *paslēpt seju rokās* ■ s. se *pf no|slēpties* (-slēpjas, -slēpās)*, *pa|slēpties* (-slēpjas, -slēpās)*; (před kým/čím *no kā*)
skrytē adv *slēpeni, slēpus*
skryt|ý adj *apslēpt|s*; (tajný) *slēpen|s*; ~ā kamera *slēptā kamera*
skry|vat impf. (-ā) *slēpt* (*slēpj, slēpa*)*; (co před kým *ko no kā*) ■ s. se *impf slēpties* (*slēpjas, slēpās*)*; <přen.> s. se pod (za) čím *slēpties aiz kā*
skrz I prep. (s A) *caur* (s *Asg, Dpl*); jīt s. les *iet caur mežu*; mluvit s. dveře *runāt caur durvīm* ♦ procedi s. zuby *novilkt* (*no|gurdēt*) *caur zobiem*; dívat se na někoho s. prsty *skatīties uz kādu ar aizdomām* II adv: s. naskrz *caurcaurēm*
skř|īn f. (-ně) **1** *skalpis* m, (G -|ja); s. na šaty *drēbju skapis*; s. na knihy *grāmatu skapis*; s. na nádobi *trauku skapis*; vestavěná s., s. ve zdi *iebūvēts skapis*; dát co do ~ně *ielikt ko skapī* **2**: výklad-ní s. *vitrīn|a* f; (obchodu) *skatlog|s* m **3**: <tech.> rychlostní/ převodová s. *ātrumkārb|a* f/ *pānesumkārb|a* f
skř|īn|ka, **skř|īn|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (malá) *skapītis* m, (G -|ša); s. na léky *aptieciņa* f **2** (na šperky) *lādīt|e* f, (Gpl -šu), *šķirstiņ|š* m; (krabice) *ka|ste* f, (Gpl -stu), *kārb|a* f, černá s. (letadla) *meiņā kaste* (*lidojuma ieraksta ierīce*)
skř|īplat impf. (-el-ā, imp. -ej), **skř|īplēt** impf. (3.sg/pl -i, imp. skřip) **1** (dveře, pero) *čīkst|ēt* (III.2.); (písek pod nohama) *čīrkst|ēt* (III.2.) (III.2.), *šņirkst|ēt* (III.2.) (III.2.); (snih) *gurkst|ēt* (III.2.) (III.2.); s. zuby *griez|t* (*griež, grieza*)* *zobus*; <pej.> s. na housle *čīg|āt* (II.) *vijoli* **2**: <expr.> mezi nimi to ~e *viņi labi nesatiek*
skř|īp|ec m. (-ce) **1** (mučidlo) *moku rat|s* m; natahovat koho na s. *vilkt ko uz moku rata* **2** (brýle) *pensne|s* m **3** <tech.> *spai|le* f, (Gpl -|u), *spī|le* f, (Gpl -|u)
skř|ītlek m. (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) *rūķ|is* m, *rūķītis* m, (G -|ša); domácí s. *mājas gar|s* m
skř|īvan m. (-a), **skř|īván|ek** m. (-ka, Npl -cil-kové, Lpl -cich) <zool.> *cīru|lis* m, (G -|ja)
skuč|et impf. (3.sg/pl -i) (pes) *kaukt* (-kauc, -kauca)*; (téz vitr) *gauj|ot* (II.)
- skulin|a** f. (-y) *spraug|a* f, *šķīrb|a* f
skupenstv|í n. (-i) <lyz.> *agregatstāvok|lis* m, (G -|ja); kapalnē/ plynnē/ tuhé s. *šķīdrs/ gāzveida/ ciets stāvoklis*
skupin|a f. (-y) **1** *grup|a* f, <biol.> krevni s. *asins grupa*; rozdělit se do ~ *sadalīties grupās* **2** (keř, strom) *puduŗ|is* m
skupinov|ý adj *grup|as* (G), *grupu* (G); ~ā fotografie *grupas fotogrāfija*; ~ā terapie *grupveida terapija*
skup|ovat impf. (-uje) (ve velkém) *sa|p|irkt* (-pērk, -pirka)*; (akcie, nemovitosti) *uz|p|irkt* (-pērk, -pirka)*, *p|irkt* (pērk, pirka)*
skutečně adv *pa tiešām, patiesi, tiešām*
skutečnost f. (-i) **1** (realita) *īstenīb|a* f, *realitāt|e* f; ve ~i *īstenībā, patiesībā* **2** (fakt) *fakt|s* m; ~i nasvědčujī tom, že... *fakti liecina, ka...*
skutečn|ý adj **1** (reálny) *reāl|s*, *paties|s*; s. stav věci *lietu patiesais stāvoklis*; ~ā událost *patiesā notikums*; s. zájem *patiesa interese*; ve ~é velikosti *dabiskā lielumā* **2** (opravdov) *īst|s*, *īsten|s*; ~é jméno *īstais vārds*; je to s. umělec *viņš ir īsts mākslinieks*
skut|ek m. (-ku, Lpl -cich) *darb|s* m, *řicīb|a* f; dělat (páchat) dobře ~ky *darīt labus darbus*; slovem i ~kem *vārdos un darbos* ♦ s. utek *solīts makā nekřit*
skutkov|ý adj: <práv.> ~ā podstata *lietas fakti*
skútr m. (-u) *motoroller|s* m; vodní s. *ūdensmotoroller|s* m, *skuter|s* m
skvēle adv *lieliski, brīnišķīgi*; vypadat s. *lieliski izskatīties*
skvēl|ý adj (nádherny) *lielisk|s*; (vynikající) *izcil|s*; to je ~é *tas ir lieliski*
skvost m. (-u, L -u) <kníž.> **1** *dārgliet|a* f **2** <přen.> *dārgum|s* m, *pēr|le* f, (Gpl -|ju); s. české literatury *čehu literatūras pērle*
skvostn|ý adj <kníž.> **1** (drahocenný) *dārg|s*, *vērtīg|s* **2** <přen.> (výborný) *lielisk|s*, *brīnišķīg|s*
skvrn|a f. (-y) (umazanā) *traip|s* m; (na tvāř, na srstī) *plankum|s* m; s. od krve/ od kávy *asins/ kafijas traips*; odstranit ~u *iztīrīt traipu*; <astr.> slunēčni ~y, ~y na Slunci *saules plankumi*; <přen.> je ~ou rodiny *viņš ir ģimenes kauna traips*
skýt|at impf. (-ā) <kníž.> *sniegt* (*sniedz, sniedzā*)*, *dot* (*dod, deva*)*; s. naději *dot cerības*
sl. zkr. (slečna) *jaunkundze*
slabě adv *vāji*; (trochu) *nedaudz*; (nanášet barvu) *plānā kārtā*
slab|ik|a f. (-ky, D.L -ce) *zil|be* f, (Gpl -bju); přizvučná s. *uzsvērta zilbe*
slabikār m. (-e) *ābe|ce* f, (Gpl -ču)
slabik|ovat impf. (-uje) *burt|ot* (II.)
slabin|a f. (-y) **1** <anat.> *cirk|snis* m, (G -|šņa) **2** <přen.> (slabě místo) *vājā viet|a* f; (slabā stránka) *vājā pu|se* f, (Gpl -šu); (nedostatek) *trūkum|s* m; jeho největší ~ou je... *viņa vislielākais trūkums ir...*
sláb|nout pf. (-ne, prēt. -) (člověk) *k|ūt* (*k|ust, k|uva*)* *nespēcīgāk|am*; (pamět, zrak, zvuk, světlo) *k|ūt* (*k|ust, k|uva*)* *vājāk|am*; (vitr, boufe, bolest, nadšení) *pie|rimt* (-rimst, -rima)*
slabo|ch m. (-cha, Npl -ši, Lpl -šich) (bázilice) *gļevu|lis* m, (G -|ja); (mėkkota) *mīkstāu|lis* m, (G -|ja); (slabý člověk) *vārgu|lis* m, (G -|ja)
slabomysln|ý adj *plānprātīg|s*
slabost f. (-i) **1** (vlastnost) *vājum|s* m **2** (nevolnost) *vājum|s* m, *vārgum|s* m, *nespēk|s* m **3** (nāklonnost) *vājīb|a* f; s. pro co *vājība uz ko*
slabozrak|ý adj *vājredzīg|s*
slab|ý adj **1** *vāj|š*; (člověk) ~šī povahy *vāja rakstura cilvēks*; je s. na prsa/ na srdce *viņam ir vājas krūtis/ sirds*; rozpoznat něčí ~ā místa *atrast kāda vājas vietas*; <přen.> ~ā stránka *vājā puse*; <přen.> ~ā chvílka *vājuma brīdis* ♦ ~é pohlavī *vājais dzimums* **2** (tenký; knížka, zeď ap.) *plān|s*
slad m. (-u, L -u) *iesal|s* m
slad|ce adv. (kompar. -čēji) **1** *saldī*; spī s. *duši saldī* **2** <pej.> (ūlīsnē) *lišķīgi, glaimīgi*
slad|ek m. (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) *aldar|is* m
slad|lo n. (-la, L -le, Gpl -el) *saldinātājs* m; umēlē/ prirodni s. *mākslīgais/ dabīgais saldīnātājs*
slad|dit, pf. (3.sg/pl -dī, pas. -dēn) (uvést v soulad) *saskaņ|ot* (II.); (co s čim *ko ar ko*)
slad|ditz, impf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) (přidat sladidlo) *saldīnāt* (III.1.); (co čim *ko ar ko*); (kāvu, čaj) *likt* (*liek, lika*)* *klāt cukuru* (*kam*); ~dīte? *vai jums vajadzīgs cukurs?*
sladkost f. (-i) **1** (vlastnost) *saldum|s* m **2**: pl -i (cukrovi) *saldum|i* m, *pl* **3** (lichoceni) *lišķīb|a* f, *pieglaimošān|ā* f
slad|k|ý adj. (kompar. -šī) **1** *sald|s*; ~ā vūnē *salda smarža*; ~ā voda (ne mošķā) *saldūden|s* m **2** (sentimentāli: melodie, romānek) *salka|n|s* **3** <pej.> (ūlīsný; hlas, řeči) *lišķīg|s*, *glaimīg|s*
sladov|n|a f. (-ny, Gpl -en) *iesala darītav|a* f

slalom m, (-u, L -u) <sport> *slalom|s m*; obří s. *gigantslalom|s m*; vodní s. *údens slalom*
slám|ja f, (-y) *salm|j m, pl*; stoh ~y *siena guba* ♦ mlátit prázdnu ~u *kult tukšus salmus*
slaměn|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <bot.> *salmelne f, (Gpl -ŋu)*
slaměný adj *salmu (G)*; s. *klobouk salmu cepure* ♦ s. vdovec! ~á vdova *salmu atraitnis/ atraitne*
slan|g [-le-] m, (-gu, Lpl -zich) <lingv.> (*profesionāls*) *sleng|s m, žargon|s m*
slanin|ja f, (-y) *sālīts (žāvēts) speķ|is m*; anglická s. *bekon|s m*
slán|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sālstrauk|s m, sālñic|a f*
slaný adj *sāļš*; (osolený) *sāļt|s*; ~é jezero *sālsezer|s m*
slast f, (-i, pl: N -i, D -em, L -em, l -mi) *baud|a f, svētlaim|e f*
slátanin|ja f, (-y) <kol., pej.> *savārštjūm|s m*; (směs) *sajaukum|s m*
sláv|ja I f, (-y) **1** (uznání) *slav|a f*; dobýt ~y *kļūt slavenam*; na vrcholu ~y *slavas augstumos* **2** (okázalost) *godīb|a f*; zašlá s. *zudusi godība*; v celé své ~ě *visā savā godībā* ♦ není to žádná s. *tas nav nekas īpašs, tas nav nekas slavējams* **3** (oslava) *svinīb|as f, pl* ♦ marná s. (nedá se nic dělat) *neko darīt, ko lai dara II int urā!, urrā!, lai dzīvo!*
slavík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) <zool.> *lakstīgal|a f*
slavist|ja m, (-y, Npl -ē), **slavist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *slāvist|s m, slāvīste f, (Gpl -stu)*; *slāvu filolog|s m, slāvu filoloģ|e f*
slavistika [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *slāvistik|a f, slāvu filoloģija f*
slavít impf, (3.sg/pl -i) **1** *svinīt (III.2.)*; s. úspěchy *gūt (gūst, guva)* panākumus* **2** (velebit: národní hrdiny ap.) *slavīnāt (III.1.)*, *godīnāt (III.1.)*
Slavkov m, (-a, L -ē) *Slavkov|a f, Austeric|a f <hist.> (piēšeta Dienvidmorāvijā)*; bitva u ~a *kauja pie Austerlicas*
slavně adv (slavnostně) *svinīgi*; ne příliš (ne moc) s. *ne pārāk labi*
slavnost f, (-i) *svinīb|as f, pl, svētki|s m, pl*; smuteční s. *bēru ceremonija f*; rodná s. *ģimenes svinības*; zahradní s. *dārza svētki*; lidová s. *tautas svētki*
slavnostně adv *svinīgi*
slavnostní adj (spojený se slavností, konající se o slavnosti) *svinību (G), svētku (G)*; (oslavný: řeč, recepe, zahájení něčeho) *svinīg|s*
slavný adj **1** (proslulý) *slaven|s* **2** (slavnostni: den, průvod, uvítání) *svinīg|s* **3** <expr.> (vyňikající) *lielisk|s, varen|s*; moc ~é to nebylo *pārāk labi tas nebija*
slē|cna f, (-ny, Gpl -en) *jaunkun|dze f, (Gpl -džu)*
sled m, (-u, L -u) **1** (pořadí) *secīb|a f, kārtīb|a f*; v chronologickém ~u *hronoloģiskā secība (kārtībā)*; v rychlém ~u *loti ātri, lielā tempā*; s. udalostī/ myšlenek *notikumu/ domu gait|a f* **2** <voj.> *ešelon|s m*
slēd' m, (-dē, Npl -dī/-dē) <zool.> *siļķ|e f*
sledovanost f, (-i) (televizních pořadů) *reiting|s m*
sledovaný adj: ve ~ém období *šajā (attiecīgajā) laika posmā*; nej-ější televizní pořad *televīzijas pāraide, ko visvairāk skatās*
sledovat impf, (-uje) **1** *sek|ot (II.) (kam)*; (stopovat) *izsek|ot (II.)*; s. koho krok za krokem *sekot kādam pa pēdām* **2** (vyučování, vývoj, průběh něčeho) *sek|ot (II.) (kam)*; (pozorovat) *uzman|īt (III.1.)*; s. televizi skatītāis (III.1.) *televizoru*; sledovat koho pohledem (očima) *sekot kam ar acīm* **3** <kníž.> (cil, politiku, zájem) *īsten|ot (II.)*, *realizēt (II.)*
slēp|ec m, (-ce) *akl|ais m*; (nevidomý) *neredzīg|ais m*
slēpic|e f, (-e, Gpl -) **1** *vist|a f* ♦ jako zmoklá s. *kā slapja vista*; chodit spāt se ~emi *iet gulēt līdz ar vistām* **2** <přen., pej.> (žena) *zo|ss f, (Gpl -su) (par sievieti)*
slēpic|e adj (polévka, vejce) *vistas (G)*; (farma) *vistu (G)*; <přen.> má s. *možek viņa ir stulba kā zoss*
slēpīt pf, (3.sg/pl -i) *salīm|ēt (II.)*; (mistry) *salip|ināt (III.1.)* ■ **s. se** pf *salīpt (-īp, -īpa)**
slēpot|ja f, (-y) *akl|um|s m*; <přen.> (politická ap.) *tuvredzīb|a f*
slēpovat impf, (-uje) *līm|ēt (II.) (kopā)*; (mistry) *lip|ināt (III.1.) (kopā)* ■ **s. se** impf *līpt (līp, līpa)* (kopā)*
slēpý adj **1** *akl|s*; (nevidomý) *neredzīg|s*; būt s. na jedno oko *neredzēt ar vienu aci*; <těz přen.> hrát si na ~ou *bābu spēlēt akļās vīstīgas* **2** <přen.> (poslušnost, důvera, vīra) *akl|s*; ~é okno *akl|s (neīsts) logs*; ~ā ulice (kolej) *strupceļš m*; s. náboj *tukša patrona*; s. pasažēr *bezbījetniek|s m, bezbījetniece f, (Gpl -ču)*; <anat.> ~é střevo *aklā zarna* ♦ octnout se v ~é uličce/ na slepé koleji *nokļūt strupceļā*; přišel k tomu jako s. k houslīm *viņam tas gadījās kā aklaī vistai grauds*
slēpýš m, (-e) *glode|ne f, (Gpl -ŋu)*
slet m, (-u, L -u) (sjezd) *salidojum|s m*
slēv|ja f, (-y) *atļaid|e f, (Gpl -žu)*; s. na dani *nodokļu atlaide*; poskytovat ~u *nolaist no cenas*; koupit se ~ou *nopirkt ar atlaidi*

slévár|na f, (-ny, Gpl -en) *lietu|ve f, (Gpl -vju)*; s. oceli *metālietu|ve f, (Gpl -vju)*
slevít pf, (3.sg/pl -i), **slev|ovat** impf, (-uje) **1** *atļ|aist (-laiž, -laida)* (no cenas)*, *no|laist (-laiž, -laida)* (no cenas)*; s. deset procent *atlaist no cenas desmit procentus* **2** (ustoupit) (komu z čeho, v čem) *pie|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (kam kur)*, *at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (no kā)*; s. ze svých požadavků *atkāpties no savām prasībām*
Slezan m, (-a, Npl -ē), <kol.> **Slezá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **Slezan|ka**, <kol.> **Slezač|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *silēziet|is m, (G -ša), silēziet|e f, (Gpl -šu)*
sléz|at impf, (-ā) **1** *kāpt (kāpj, kāpa)* (lejā)*; (s námahou) *rāpties (rāpjas, rāpās)* (lejā)*; (s n. z čeho no kā) **2** (kūže, vlasy, nehty) *iet (iet, gāja)* nost, no|iet (-iet, -gāja)**; (snih) *no|kust (-kūst, -kusa)**
slezin|ja f, (-y) <anat.> *lies|a f*
Slezsko n, (-a) *Silēzija f*
slezský adj *Silēzijas (G)*
slěž|at pf, (-eze, přet. -ezl, imp. -ez) **1** *no|kāpt (-kāpj, -kāpa)**; (s námahou) *no|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**; (s n. z čeho no kā) **2** (kūže, vlasy, nehty) *no|iet (-iet, -gāja)**; (snih) *no|kust (-kūst, -kusa)**
slib m, (-u, L -u) *solīj|um|s m*; slavnostní s. *svinīgs solījums, zvērest|s m*; dát s. *apsolīt (III.1.)*; splnit s. *izpildīt solījumu*; dodržet s. *turēt solījumu*; planē ~y *tukši solījumi* ♦ ~y chyby *solīts makā nekrīt*
slibít pf, (3.sg/pl -i, imp. slib) *apsolīt (III.1.)*; (komu co kam ko)
slibně adv *daudzsoļši*
slibný adj *daudzsoļš|s*
slibovat impf, (-uje) *solīt (III.1.)*; (komu co kam ko) ♦ s. hory doly, modrē z nebe *solīt zelta kālnus, zvaigznes no debesīm* ■ **s. si** impf (očekávat) (co od čeho) *gaidīt (III.1.) (ko no kā)*; (doufat) *likt (liek, lika)* cerības (uz ko)*; mnoho si od čeho s. *likt lielas cerības uz ko*; ~ovali jsme si od toho víc *mēs no tā gaidījām vairāk*
slíč|ný adj <kníž.> (krásny) *skaist|s, daiļ|s*; (půvabný) *pievilcīg|s*
slidít impf, (3.sg/pl -i, imp. slid) **1** (hledat) (po kom/čem) *meklēt (II.) (ko)*; (stopovat) *sek|ot (II.) (kam)* **2** <pej.> (špechovat) *spieg|ot (II.)*, *okškerēt (II.)*; (v cizí korespondenci) *rakņ|āties (II.)*
slimák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) <zool.> *glieme|zis m, (G -ža), gliem|is m, (G -mja)*
slin|ja f, (-y) *siekal|as f, pl, slien|as f, pl* ♦ sbíhají se mi ~y (na to) *man siekalas saskrien mutē*; mluví, co mu s. *na jazyk pīnese kas pārā, tas uz mēles*
sliniv|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <anat.> *aizkuņa dziedzer|is m*
slintáč|ek m, (-ku, Lpl -cích/-kách), **slinták** m, (-ku, Lpl -cích) *lac|īte f, (Gpl -šu), krūšautiņ|s m*
slintat impf, (-ā) *siekal|ot (II.)*, *siekal|oties (II.)*; (obv. zvíře) *slienāt (II.)*
slintav|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek); <med.> s. (a kulhavka) *mutes un nagu sērgla f*
sljít pf, (-ijef-uje, přet. -il, pas. it, imp. -ij-iej) **1** (odlít) *no|liet (-lej, -lēja)**; s. brambory *no|kāst (-kāš, -kāsa)* kartupeļus* **2** (dohromady) *sa|liet (-lej, -lēja)* (kopā)* **3** (sochu, zvon) *iz|liet (-lej, -lēja)*, at|liet (-lej, -lēja)** **4** (roztavit) *sakaus|ēt (II.)* ■ **s. se** pf (toky, barvy, hlasy) *sa|plūst (-plūst, -plūda)* (kopā)*
slitín|ja f, (-y) <tech.> *sakausēj|um|s m*
slitován|í n, (-i) (milosrdenství) *žēlsirdība f, žēlastība f*; (soucit) *līdzcietība f*; mīt s. s kým *žē|ot (II.) ko*, *apžē|loties (II.) par ko*; prosit o s. *lūgt žēlastību*; neznat s. *nezināt (nepazīt) žēlastības*; bez s. *bez žēlastības*
slit|ovat se impf, (-uje) (nad kým/čim) *apžē|loties (II.) (par ko)*, *iežē|loties (II.) (par ko)*
sliv|ja f, (-y) (plod a strom) *plū|me f, (Gpl -mju)*
slivovic|e f, (-e, Gpl -) *plūmjū degvīn|s m*
sliz m, (-u, L -u) *g|ot|as f, pl*
slíz|at impf, (-žel-zá, imp. slīž-zej) *nolaiz|īt (III.1.)*
slizk|ý adj **1** (od slizu) *g|otain|s*; (mazlavý, lepkavý) *glum|s* **2** <přen., pej.> (vtip, pohled) *pie dauzīg|s, nekītr|s, jēl|s*
sliznic|e f, (-e, Gpl -) <anat.> *ģ|otād|a f*
sliz|nout pf, (-ne, přet. -l, pas. -nut) **1** *nolaiz|īt (III.1.)*; (ze všech stran) *aplaiz|īt (III.1.)* **2**: <expr.> ty to ~neš! *gan tu dabūsi!*
slogan m, (-u, L -u) *lozung|s m, saukl|is m, (G -ja)*; reklamní s. *reklāmas saukl|is*
sloj m, (-hu, Lpl -zich) *stiļ|s m*; stavitelské ~hy *arhitektūras stiļi*
slohový adj **1** *stila (G)*; s. nábytek *stila mēbeles* **2**: <šk.> ~é cvičení (práce) *sacerēj|um|s m, domrakst|s m*
sloj f, (-e) <geol.> *slā|nis m, (G -ŋa)*
slojka f, (-ky, D,L -ce) <lit.> *panč|s m, stro|ja f*; báseň o šesti ~kách *dzejolis ar sešiem pantiem*

slon m, (-a, Npl -í-ové) <zool.> *zilonis m*, (G -*na*) ♦ jako s. v porcelánu *kā zilonis trauku veikalā*

slonicē f, (-e, Gpl -) *zilonu mātiņe f*, (Gpl -*šu*)

slonovinja f, (-y) *zilonkaullis m*; Pobřeží ~y *Zilonkaula krasts*

slosovanjī n, (-i) *izloze f*, (Gpl -*žu*), *izlozēšana f*

sloslovat pf, (-uje) *izlozēt (II.)*; správné odpovědi budou ~ovány *pareizās atbildes piedalīsies izlozē*

sloučenjī n, (-i) (podniků) *apvienošana f*, *apvienošāns f*

sloučeninja f, (-y) <chem.> *savienojums m*; organická/ anorganická s. *organisks/ neorganisks savienojums*

sloučīt pf, (3. sg/pl -i, imp. sluč) **1** *apvienot (II.)*, *savienot (II.)*; (koho/co s kým/čīm ko ar ko) **2** <chem.> *saljaukt (-jauc, -jauca)**, *samaisīt (III.1.)*; (kovy) *sakaustēt (II.)*; (co s čīm ko ar ko) ■ **s. se** pf *apvienoties (II.)*; (s kým/čīm ar ko)

sloup m, (-u, L -ul-ē) **1** (těž dýmu, kouře) *stabs m*; <archit.> *kolonna f*; (pilíř) *pīlārs m*; (lodí) *mastis m*; dōrský/ jōnský s. *doriešu/ joniešu kolonna*; pohraniční s. *robežstabs m*; telegrafní s. *telegrāfa stabs*; morový s. *stabs mēra atcerei*; mariánský s. *kolonna par godu Jaunavai Marijai* ♦ stát jako solný s. *stāvēt kā sālsstābam*; obrátit oči v s. *pārgriezt acis 2* <přen.> (opora) *balstis m*, *pīlārs m*

sloupec m, (-ce) **1** (kouře, prachu, vody) *stabs m*; (čísel, jmen) *stabiņš m*, *kolonna f*; rtuťový s. *dzīvudraba stabiņš 2* <polygr.> *sleja f*

sloupeļka f, (-ku, Lpl -cīch) **1** (malý sloup) *stabiņš m*; (čísel, jmen) *stabiņš m*, *kolonna f 2* (novinový) *sleja f 3* (při háčkování) *stabiņš m*; krátký/ dlouhý s. *īsais/ garais stabiņš 4*; s. řízení (u auta) *stūres staļņis m*, (G -*ņa*)

sloužīt impf, (3. sg/pl -i, imp. služ) **1** (jako služba) *kalpot (II.)*; (pracovat) *strādāt (II.)* (*par ko*); <voj.> *dienēt (III.2.)*; s. mši *noturēt (III.2.)* *dievkalpojumu*; s. na vojně/ u námořnictva *dienēt armijā/ flotē 2* (nemocnému, zākazníkum) (komu) *apkalpot (II.)* (*ko*); (přisluhovat) *pakalpot (II.)* (*kam*); čīm mohu s.? *ar ko varu pakalpot? 3* (vlasti, společnosti) *kalpot (II.) 4* (mit funkci) (k čemu, za co) *kalpot (II.)* (*par ko*), (*no*) *derēt (III.2.)* (*kam*); s. jako sklad *kalpot par noliktavu*; s. za vzor *noderēt (kalpot) par piemēru*; s. ke cti *darīt (III.1.)* *godu*; <přen.> nohy mu ne-ī *kājas viņam atsakās kalpot 5*; at' -ī! (při přípitku, při kýchnutí) *uz veselību!*

Slovāckjo n, (-a) *Morāvijas Slovākija f*

Slovājk m, (-ka, Npl -i, Lpl -cīch), **Slovenjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *slovāks m*, *slovākieļte f*, (Gpl -*šu*); ~ci *slovāki*

Slovan m, (-a, Npl -ē), **Slovanjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *slāvs m*, *slāvieļte f*, (Gpl -*šu*); ~ci *slāvi*

slovanšjī adj (vztahující se k Slovanům) *slāvu (G)*; (připominající Slovany: rysy obličje ap.) *slāvīskis*

slovanštīnja f, (-y) *slāvu valodja f*

Slovenjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek); ⇒ **Slovāk**

Slovenskjo n, (-a) *Slovākija f*

slovensky adv *slovākiski*, *slovāku valodā*

slovenskjī adj **1** (vztahující se k Slovensku) *Slovākijas (G)*; S-ā republika *Slovākijas Republika 2* (vztahující se k Slovākům) *slovāku (G)*

slovenštīnja f, (-y) *slovāku valodja f*

slovesnost f, (-i) *literatūra f*, *rakstniecība f*, lidová s. *folklorja f*, *tautas (mutvārdu) daiļrade f*, (Gpl -*žu*)

slovesnjī adj **1** (dilo, umění, stránka) *literārjs 2* <lingv.> (tvar, vid, čas, rod, způsob) *darbības vārda (G)*; podstatné jméno ~ē *deverbāls lietvārds*

slovesjo n, (-a, L -e/u-) <lingv.> *darbības vārdis m*, *verbis m*; pomocné s. *palīgdarbības vārds*; zvratnē/ nezvratnē s. *atgriezenisks/ tiešs darbības vārds*

slovīčjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) **1** *vārdis m*, *vārdiņš m*; nezmīnit se anī ~kem (o čem) *ne vārda nebilst (par ko)*; ztrātīt s. u koho za koho *aizbilst (-bilst, -bilda)* kam par ko 2* (při učení cizího jazyka) *vārdiņš m*; zopakovat si ~ka *atkārtot vārdiņus*

Slovinjec m, (-ce), **Slovinjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *slovēļnis m*, (G -*ņa*), *slovēnieļte f*, (Gpl -*šu*); ~ci *slovēņi*

Slovinškjo n, (-a) *Slovēņija f*

slovinškjī adj **1** (vztahující se k Slovincu) *Slovēņijas (G)*; S-ā republika *Slovēņijas Republika 2* (vztahující se k Slovincům) *slovēņu (G)*

slovinštīnja f, (-y) *slovēņu valodja f*

slovnē adv (napadat, vyjādfīt se) *vārdiskī*

slovní adj *vārda (G)*; (konflikt, potyčka) *vārdiskis*; (hodnocení, projev, příkaz, vyjādfīten) *mutiskis*; <lingv.> s. druh *vārdšķīrja f*; s. zāsoba *vārdu krājums*; s. spojení *vārdu savienojums*; s. hřička *vārdu spēle*

slovník m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *vārdniča f*; výkladový s. *skaidrojošā vārdniča*; naučny s. *enciklopēdiskā vārdniča*, *enciklopēdija f*,

kapesni s. *kabatas formāta vārdniča 2* (slovní zāsoba) *vārdu krājums m*

1 slovojo n, (-a, L -ēl-u) *vārdis m*; cizī s. *svešvārdis m*; úvodní s. *ievadvārdis m*, pl; udělit komu s. *dot kam vārdu*; hlásit se o s. *lūgt vārdu*; vzít si s., ujoin se ~a *ņemt vārdu*; nepřipustit koho ke ~u *nelaist ko pie vārda*; dostat se ke ~u *tikt pie vārda*; (opakovat) s. za ~em *vārds vārdā*; (řict co) vlastními ~y *saviem vārdiem*; jinými ~y *citiem vārdiem*; poslouchat/ věřit na s. *klausīt/ ticēt uz vārda*; (znāt jazyk) ~em a písmem *mutiski un rakstiski*; jedním ~em *vienu vārdu sakot*; bez (jediného) ~a *ne vārda nesakot*; dát s. (komu) (slíbit) *dot vārdu (kam) (apsolīt)*; nedodržet s. *neturēt vārdu*; v pravém ~a smyslu *vārda pilnā nozīmē*; ztratit s. za koho *aizlikt vārdu par ko*; s. dalo s. *vārds vārdam*; je skoupý na s. *viņš ir vārds skops*; je to vaše poslední s.? *vai tas ir jūsu pēdējais vārds? ♦* do ~a a do písmene *vārds vārdā*; brát někomu ~a z úst *izņemt kādam vārdu no mutes*; nechodí pro s. daleko *viņš nav uz mutes krītis*; brát (vzít, chytit) někoho za s. *turēt kādu pie vārda*

slovosled m, (-u, L -u) <lingv.> *vārdu kārtība f*

složenjī n, (-i) (vlády, mužstva, obyvatelstva) *sastāvs m*; (skladba) *uzbūve f*, (Gpl -*vju*), *struktūra f*, chemické s. *ķīmiskais sastāvs*

složeninja f, (-y) <lingv.> *salikteļnis m*, (G -*ņa*)

složenjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *naudas pārvedums m*; platīt ~kou *maksāt ar naudas pārvedumu*

složenjī adj **1** (papír, prádlo) *salocītis 2* <lingv., mat.> *saliktis*

slōžīt pf, (3. sg/pl -i) **1** (uložit) *salīkt (-liek, -lika)**, *sakravāt (II.)*; s. věci do kufru *salikt mantas koferī 2* (ubrus, noviny, kapesník) *salīcīt (-loka, -locija)**; (přeložit též) *pārlocīt (-loka, -locija)**; s. deštník *noļaišt (-laiž, -laida)* lietussargu 3* (v celek: mozaiku ap.) *salīkt (-liek, -lika)* 4* (hubdu, hru) *sacerēt (III.2.) 5* (položit) *nolīkt (-liek, -lika)**; <těž přen.> s. co k něčim nohām *nolīkt ko pie kāda kājām*; <přen.> nemá kam s. hlavu *viņam nav kurp iet, viņam nav kur pārgulēt*; <přen.> s. zbranē *nolīkt ieročus ♦* s. ruce v klīn *salikt rokas klēpī 6* (vyložit: náklad ap.) *izīkraut (-krauj, -krāva)* 7* (zřít se) *atīteiktis (-, -teicās)* (no kā)*, *atīsačīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)*; s. funkci *ateikties no amata 8*; s. kaudi/ zálohu *samaksāt (II.) drošības naudu/ avansu, iemaksāt (II.) drošības naudu/ avansu 9*; s. pīrasahul slib *dot (dod, deva)* zvērestu/ solījumu 10*; s. zkoušku *nolīkt (-liek, -lika)* eksāmenu*; s. maturitu *nolīkt (vidusskolas) gala eksāmenus 11*; <kníž., přen.> s. poklonu, s. hold *apīecīnāt (III.1.) cieņu, izrādīt (III.1.) cieņu 12*; <těž přen.> s. účty (z čeho) *atskaīřīties (III.1.) (par ko), nokārtot (II.) rēķinus (par ko) ♦ s. se* pf **1** (na koho/co) *salvākt (-vāc, -vāca)* naudu (kam)*, *salīmet (-met, -meta)* naudu (kam) 2* <expr.> (zhrouit se) *salbrukt (-brūk, -bruka)**

složitē adv *sarežģīti*, *komplicēti*

složitost f, (-i) *sarežģītība f*, *komplicētība f*

složitjī adj *sarežģītis*, *komplicētis*

složjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *sastāvdaļa f*; (prvek) *elementis m*; <chem.> *komponentis m*; s. společnosti *sabiedrības slāņis m*, (G -*ņa 2* (skupina) *vienība f*, *grupja f*, ozbrojenā s. *bruņota vienība 3* (na doklady) *maļpe f*, (Gpl -*pju*)

slučīnīnjī adj (s čīm) *savienojams (ar ko)*; (se stanovami, s tržním systēmem též) *savietojams (ar ko)*

slučovaci adj; <lingv.> s. spojka *vienotājsaiķlis m*, (G -*ja*)

slučovat impf, (-uje); ⇒ **sloučīt** ■ **s. se** impf; ⇒ **sloučīt se**

slujha m, (-hy, Npl -hovē, Lpl -zich) (na venkovē) *kalps m*; (ve městē též) *kalpotājs m*; (lokaj) *sulaļnis m*, (G -*ņa*); <pej.> (pīsluhovāč) *pakalpiņš m*

slujch m, (-chu, Lpl -sich) *dzirdē f*; má dobrj/ špatny s. *viņam ir laba/ slika dzirde*; bystry s. *asa dzirde*; huđebni s. *muzikālā dzirde*; absolutni s. *absolūtā dzirde*; nevěřit svému ~chu *neticēt savām ausīm*; popřāt komu ~chu *uzklausīt ko*

sluchadljo n, (-la, L -le, Gpl -el) (pro nedoslýchavē) *dzirdes aparātis m*

sluchātjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) **1** (telefonni) *klausule f*, (Gpl -*ju*); zvednout/ zavěsit s. *pacelt/ nolikt klausuli 2*; pl ~ka (na poslech rádia) *austiņas f*, pl; nasadit si ~ka *uzlikt austiņas*

slujka f, (-ky, D.L -ce) <zool.> *slokja f*

sluncē n, (-e) *saule f*; východ/ západ s. *saullēktis m/ saulrietis m*; <med.> horské s. *kalnu saule ♦* to je nad s. *jasnējši tas ir skaidrāks par skaidru, tas ir skaidrs kā diena*

slunēčjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch); ⇒ **Slovenjko**

slunečni adj *saules (G)*; s. soustava *Saules sistēma*; s. hodiny *saules pulkstenis*; s. brýle *saulesbrīles f*, pl, (G -*ļju*)

slunečnicje f, (-e, Gpl -) <bot.> *saulespuķe f*

slunečnicovjī adj *saulespuķes (G)*, *saulespuķu (G)*; s. olej ~ā *seminka saulespuķu eļļa/ sēklas*

slunečník m, (-ku, Lpl -cích) *saulešargls m*

slunečný adj *saulainš*

sluničko, sluněčko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** *saulītē f*; sedět na ~ku *sēdēt saulītē 2* <zool.> *mārlīte f, (Gpl -šu)*; s. dvoutečné *divpunktu mārite*

slunjit se pf, (3.sg/pl -i) (opalovat se) *sauļoties (II.)*; (vyhřívát se) *sildīties (III.1.) saulē*

slunný adj (den, místnost, dětství) *saulainš*

slunovart m, (-u, L -u/ē) *saulgrieži m, pl*; letní zimní s. *vasaras/ziemas saulgrieži*

slupka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mizļa f*; brambory ve ~ce *kartupeļi ar mizu*; s. ledu *ledus kārtļa f*; pod drsnou ~kou se skrývalo zlaté srdce *zem raupjas ārienes slēpās zelta sirds* ♦ má peněz jako ~ek *viņam naudas kā spaļu*

slušet impf, (-i, 3.pl -(ej)i) *piestāvēt (III.2.)*; tyto šaty vám ~í *šī kleita jums piestāv* ■ **s. se** impf *pieklāties (-klājas, -klājas)*, piederlēties (III.2.)*; ne~í se, aby... *nav pieklājīgi, ka..., neklājas, ka*; jak se ~í (na koho) *kā pieklājas (kam)*; jak se ~í a patī *kā pieklājas un piederas*; to se prostě ne~í *tā vienkārši neklājas darīt*

slušné adv **1** (chovat se) *pieklājīgi 2* (přiměřeně) *pienācīgi*; (celkem dobře) *diezgan labi, apmierinoši*; (oblečený, placený) *pieklājīgi*; (značně) *krietni, pamatīgi*

slušnost f, (-i) *pieklājība f*; pravidla ~i *pieklājības (labas uzvedības) normas*; ze ~i *pieklājības pēc*

slušný adj **1** (chování, člověk) *pieklājīgs 2* (přiměřený) *pienācīgs*; (celkem dobrý) *diezgan labšs, apmierinošs*; (oblečen, plat, byt těž) *pieklājīgs*; (značný: částka, vzdálenost) *krietnšs*

slůvko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách): ⇒ **slovičko**

služba f, (-by, Gpl -eb) **1** (práce) *dienestšs m, darbšs m*; <přen.> (národu, vlasti) *kalpošanā f*; vojenská s. *karadienestšs m*; základní vojenská s. *obligātais karadienests*; náhradní (vojenská) s. *alternatīvais dienests*; diplomatická s. *diplomātiskais dienests*; státní s. *civildienestšs m*; být ve ~bě u koho *stādāt pie kā*; jít ke komu do ~by *noļigt pie kā darbā*; jsem vám k ~bām *es esmu jūsu rīcībā 2* (instituce) *dienestšs m*; zpravodajská s. *izlūkdienestšs m*; záhranná s. *glābšanas dienests*; požární s. *ugunsdzēsības dienests*; pohřební s. *apbedīšanas birojs m 3* (veřejná) *pakalpojums m*; veřejné ~by *publiski pakalpojumi*; komunální ~by *komunālie pakalpojumi*; lékařské ~by *medicīniskie pakalpojumi*; pohotovostní lékařská s. *neatliekamā medicīniskā palīdzība f 4* (dozorce, ošefovatelky ap.) *dežūrļa f*; (osoba konající službu) *dežurantšs m, dežurante f, (Gpl -šu)*; noční s. *nakts dežūra*; mít ~bu *dežūrēt (II.) 5* (pomoc) *palīdzība f, pakalpojums m*; prokázat ~bu (komu) *palīdzēt (II.) (kam), izdarīt pakalpojumu (kam)*; nohy mu vypověděly ~bu *kājas viņam atteicās kalpot; nervy/ srdce mu vypověděly ~bu viņam nervi/ sirds neizturēja* ♦ prokázat někomu medvědi ~bu *izdarīt kādam lāča pakalpojumu*

služebna f, (-ny, Gpl -en) *dienesta telpa f*

služebná f, (-ě): ⇒ **služka**

služebně adv (pobývat někde) *dienesta (darba) lietās*; s. starší *augstāks pēc dienesta pakāpes*

služební adj (byt, vůz, vchod, pes, tajemství) *dienesta (G)*; s. poměr *darba attiecības*; s. postup *karjeras attīstība (kāpums)*; s. cesta *komandējumšs m*

služebnictvo n, (-a) (na venkově) *kalpli m, pl*; (ve městě těž) *kalpotāji m, pl*

služebník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) (na venkově) *kalps m*; (ve městě těž) *kalpotājs m*; (lokaj) *sulaīnis m, (G -ņa)*; <přen.> (státu, lidu, vyšších principů) *kalps m*; s. boží *Dieva kalps*

služka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *kalpoņe f, (Gpl -ņu)*; (v domácnosti těž) *mājkalpotāji f*

slýchat impf, (-ā) (*vairākkārt, bieži*) *dzirdēt (III.2.)*

slýšení n, (-i) **1** <kniž.> (přijetí) *audiencē f, (Gpl -ču), pieņemšanā f*; požádat o s. (u koho) *lūgt audienci (pie kā) 2* (svědků) *noklausīšanāš f 3*; k s. bylo... *jūs klausījāties...*

slýšet impf, (3.sg/pl -i, pas. -en, imp. -po-) *dzirdēt (III.2.)*; s. dobře/ špatně *dzirdēt labi/ slikti*; nes. na jedno ucho *nedzirdēt ar vienu ausi*; ~íte mě? *vai jūs mani dzirdat?*; nic není s. *neko nevar dzirdēt*; ~el ho přijít *viņš dzirdēja, kā viņš atnāca*; ~el jsem, že... *es esmu dzirdējis, ka...*; to rád ~im *man prieks to dzirdēt*; nechce o tom ani s. *viņš par to ne dzirdēt negrib*; dát (nechat) se s. *paziņot (II.)*, *darīt zināmu* ♦ s. něco na vlastní uši *dzirdēt kaut ko pašam savām ausīm*; s. trávu růst *baidīties pašam no savas ēnas*

slzja f, (-y) *asarā f*; ~y radosti *prieka asaras*; se ~ami v očích *ar asarām acīs*; dohnať/ dojmout koho k ~ám *novest/ aizkustināt*

ko līdz asarām; polykat ~y *rīt asaras*; prolévat (ronit) ~y *liet asaras*; mít ~y na krajičku *būt tuvu asarām*; ~y mu vstoupily do očí *viņam asaras sakāpa acīs* ♦ rōnit krokodýli ~y *liet krokodila asaras*

slzet impf, (-i, 3.pl -(ej)i) **1** (oči) *asarot (II.) 2* <kniž.> (plakat) *liet (lej, lēja)* asaras, raudlāt (III.2.)**; s. smichy *smieties līdz asarām*

slzný adj: s. plyn *asaru gāze*

smalt m, (-u, L -u) *emalļa f*

smaragd m, (-u, L -u) *smaragdšs m*

smjät se impf, (-ēje, 3.pl -(ej)i, prēt. -āl) **1** (čemu) *smieties (smejas, smējās)* (par ko) ♦* s. se na celé kolo *smieties pilnā kaklā (rīklē)*; ~āl se, až se za břicho *popadal viņš smējās vēderu turēdams*; kdo se ~ėje naposled, ten se ~ėje nejlépe *kas smejas pēdējais, tas smejas visgādāk 2* (usmívat se) (na koho) *uzsmaidīt (III.1.) (kam) ♦* štěstí se na něho ~ėje *laime viņam smaida 3* (posmívat se) (komu/čemu) *smieties (smejas, smējās)* (par ko), izsmiet (-smej, -smēja)* (ko)*; s. se komu do očí *smieties kam taisni acīs*; s. se pod vousy *smīnēt (III.2.) bārdā*

smazat pf, (-že, imp. -ž) *noļslaucīt (-slauka, -slaucija)*, noļdzēst (-dzēs, -dzēsa)**; (text, soubor z diskety ap.) *izdzēst (-dzēs, -dzēsa)**; (zapomenout: vzpomínky, minulost) *aizjirst (-mirst, -mīrsa)**; s. tabuli *nodzēst (noslaucīt) tāfeli*

smāžený adj *ceptšs*; ~ā vajíčka *ceptas olas*; s. sýr *siera karbonāde*

smāžít impf, (3.sg/pl -i) *cept (cep, cepa)**; s. na oleji *cept eļļā* ■ **s. se** impf *cepts (cepas, cepās)**; <přen.> s. se na slunci *cepļināties (III.1.) saulē*

sme impf <kol.>: ⇒ **být**

směčka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (psů, vlků) *(suņu, vilku) baršs m 2* <pej.> (zloděju) *bandļa f, baršs m*

smeklat impf, (-ā), **smeknout** pf, (-ne, prēt. -i) (klobouk) *paļcelt (-ceļ, -cēļa)* cepuri, noļņemt (-ņem, -ņēma)* cepuri*; <těž přen.> s. před kým *noņemt cepuri kāda priekšā* ♦ musím před ním s. *gods kam gods* ■ **s. se** impf, pf **1** (sesunout se: prsten z prstu ap.) *noslīdēt (III.2.) 2* (uklounout: na ledě ap.) *paslīdēt (III.2.)*

směle I adv *drosmīgi, droši*; (bojvat těž) *drošsirdīgi II* part (klidně) *droši*

smělý adj **1** *drosmīgs, droššs*; (bojvník těž) *drošsirdīgs*; s. plán *drosmīgs plāns 2* (opovázlivý) *pādroššs*

směně f, (-y) **1** (výměna) *maiņa f, apmaiņa f 2* (pracovní) *maiņa f*; denní/noční š. *dienas/ nakts maiņa*; pracovat na ~y *strādāt maiņās*

směňárna f, (-ny, Gpl -en) *valūtas maiņas punkts m*

směňít pf, (3.sg/pl -i) *samainīt (III.1.), apmainīt (III.1.)*; (co za co ko přet ko)

směnitelnost f, (-i) (měny) *konvertējamība f, apmaināmība f*

směnitelný adj (měna) *konvertējamšs, apmaināmšs*

směňka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vekselšs m, (G -ļa)*

směnný adj: s. obchod *maiņas tirdzniecība, barteršs m*; <fin.> s. kurs (valūtas) *maiņas kurss*

směr m, (-u, L -u) **1** *virzienšs m*; (lodí, letadla) *kursšs m*; (jít) ~em na západ (k západu) *rietumu virzienā*; (sedět) *ve/ proti ~u* jízdy *braukšanas virzienā/ pretēji braukšanas virzienam*; *ve (po) ~u* (pohybu) *hodinových ručiček pulksteņa rādītāja kustības virzienā/ pretēji pulksteņa rādītāja kustības virzienam*; (jít) *opačným ~em* *pretējā virzienā*; (rozprchnout se) všemi ~y *uz visām pusēm*; jděte tímto ~em *ejiet šajā virzienā 2* (literární, umělecký, filozofický, politický) *virzienšs m 3*: v tomto ~u (ohledu) *šajā ziņā*; v mnoha ~ech *daudzējādā ziņā*; v žádném ~u *nekādā gadījumā*

směrnice f, (-e, Gpl -) (pokyn) *direktīva f, instrukcija f*, (evropská) *regulļa f*, (rámcová) *vadlīnijas f, pl*

směrodatní adj *noteicoššs, izšķiroššs*; to není pro mě ~é *man tas nav saistoši*

směrovací adj: poštovní s. číslo *pasta indeks*

směr|ovat impf, (-uje) **1** (dávat směr) *virzīt (III.1.), dot (dod, deva)* virzienu (kam)*; s. koho k čemu *virzīt ko uz ko 2* (anténu, mikrofon) *iestādīt (III.1.), noregulēt (II.)*

směrnice f, (-a) *tabule (dopravní) virzienu rādītājs, ceļrādīs m, (G -ža)*; ~é číslo (telefonní) *abonenta izsaukšanas kods*

směrování n, (-i) (k demokracii, k diktatūře ap.) *virzība f, virzīšanāš f*; (k čemu uz ko)

směřovat impf, (-uje) **1** (mířit) *virzīties (III.1.)*; (jít) *doties (dodas, devās)**; s. ke krizi *būt tuvu krīzei 2* (být namířen) *vērsties (vērsās, vērsās)**; jeho úsilí ~uje k tomu, aby... *viņa pūles ir vērstas uz to, lai...*

- směs** f. (-i, pl: N -i, D -im, L -ich, I -mi), **směsice** f. (-e, Gpl -) (látek, jídel) *maisijum* s m; (žánrů, kultur, barev) *sajaukum* s m; (hlasů, pocitů) *jūkļis* m, (G -ja); (bonbonů) *asorti* m, (*neski.*); (písni, melodií) *popurijis* m; (kovů) *sakausėjums* m; pohonná s. *degvielu maisijums*
- smjést** pf. (-ete, prēt. -et, imp. -et) 1 (drobly ze stolu) *nojslaucīt* (-slauka, -slaucija)*, *noļraust* (-rauš, -rausa)* ♦ s. někoho/ něco s povrchu zemského *noslaucīt kādu/ kaut ko no zemes virsas*; s. ze stolu *noslaucīt no galda*; jak by ~et tieši tāds **pats** 2 (směli) *sajslaucīt* (-slauka, -slaucija)*; (něco na hromádku též) *saļraust* (-rauš, -rausa)*;
- směšně** adv *smieklīgi*
- směšný** adj (též cena, plat, nabídka) *smieklīgs*; to je ~é *tas ir smieklīgi*; nebud s.! *neesi smieklīgs!*
- smjět** impf. (-i, 3.pl -ejļ), prēt. -ē, imp. -ēj) *driksťēt* (III.2.); to se ne-í to *nedriksť darīt, tas nav atļauts*; ~ím kouřít? *vai šeit driksť smēķēt?*; ~ím prosít? (k tanci) *vai driksťu lūgt?* (uz deju)
- smetájk** m, (-ku, Lpl -cich) *slotļa f*
- smetanja** f. (-y) *krējums* s m; kyselá (zakysaná) s. *skābais krējums*; šlehaná s. *putukrējums* m; na ~ě *krējuma mērcē*; sbírat ~u *nokrejt pienu*, <těž přen.> *nosmelt krējumu*
- smetanĵka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <expr.> *sabiedrības krējums* m
- smetanovjý** adj (omáčka, čokoláda) *krējuma* (G); ~á barva *krēmkrāsja f*
- smetĵat** impf. (-á): ⇒ **smést**
- smetĵi** n. (-i) (smetky) *saslaukĵas f, pl*; (odpadky) *atkritumĵi m, pl*; (drobně) *gružĵi m, pl*; dělat s. *piegružĵot* (II.), *piemēsĵot* (II.)
- smetiště** n. (-tě, Gpl -t) *atkritumu izgāztuve f, (Gpl -vju)*; <přen., pej.> s. dějin vēstures *mēslaĵne f, (Gpl -ņu)*
- smich** m, (-u) 1 *smieklĵi m, pl*; dát se do ~u, propuknout v s. *sākt smieties*; válet se ~y *plīst no smieklĵem*; je to k ~u *tas ir smieklīgi*, *par to jāsmējas*; není mi do ~u *man smieklĵi nenāk*; však on tē s. *přejde gan jau tev smieklĵi pāries* 2 (výsměch) *izsmieklĵs m*; být všem pro s. *būt visiem par izsmieklĵu*; dělat si (tropit si) z koho s. *izsmiet ko*
- smíchĵat** pf. (-á) *saļjaukt* (-jauc, -jauca)*; (tekutiny, prášky) *samaĵstĵit* (III.1.); (co s čim ko ar ko) ■ **s. se** pf *saļjaukties* (-jaucas, -jaucās)*, *samaĵstĵities* (III.1.); (s čim ar ko)
- smilovánĵi** n. (-i) *žēlastĵiba f, žēlsirdĵiba f*; mit s. s kým *apžēloties par ko*
- smilovat se** pf. (-uje) *apžēĵoties* (II.), *iežēĵoties* (II.); (nad kým/čim par ko)
- smilstĵvo** n. (-va, Gpl -ev) <kniž.> *izvirtĵiba f, (cizoložstvi) ārĵautĵbas sakaĵi m, pl*
- smír** m, (-u, L -u) (smiřeni) *samierināšanĵās f, izlĵigšanĵa f, <prāv.> izlĵigums m*
- smírĵný** adj (smiřlivý) *miermĵlĵigs*; (poklidný) *mierĵigs*; ~ě feřeni *konfliktu konflikta atrisināšana miera ceļā*
- smířenĵi** n. (-i) *samierināšanĵās f, (smiř) izlĵigšanĵa f, izlĵigums m*; (s kým/čim ar ko)
- smířĵit** pf. (3.sg/pl -i, imp. smiř) *samierĵināt* (III.1.), *salabĵināt* (III.1.); (koho/co s kým/čim ko ar ko) ■ **s. se** pf 1 (zanechat spor) *saĵlabt* (-labst, -laba)*, *izlĵigt* (-lĵgst, -lĵga)*; (s kým ar ko) 2 (vyrovnat se) *samierĵināties* (III.1.); (s čim ar ko); s. se s osudem *samierināties ar likteni*
- smiřlivĵý** adj *miermĵlĵigs*
- smiřĵovat** impf. (-uje): ⇒ **smiřit** ■ **s. se** impf: ⇒ **smiřit se**
- smiřĵsit** pf. (3.sg/pl -si, pas. -řen, imp. smis): ⇒ **smiřhat** ■ **s. se** pf: ⇒ **smiřhat se**
- smiřenĵý** adj *jauktĵs*; s. sbor *jauktais koris*; ~é manželství *jaukta laulĵiba*; obchod se ~ým zbožĵim *dažādu preču veikals*; ~é pocity *dalĵtas jūtas*; <sport> ~á čtĵřhra *jaukta dubultspēle*
- smlovĵja** f. (-y, Gpl smluv) *lĵgums* m; uzavřít ~u *noslēgt lĵgumu*; poruřit ~u *pārkāpt lĵgumu*; zruřit ~u *lauzt lĵgumu*; nájemní s. *řres lĵgums*; pracovní s. *darba lĵgums*; mírová s. *miera lĵgums*; s. o neútočení *neuzbrukšanas lĵgums*
- smlovĵĵat** impf. (-á) 1 (ujednāvat) (co s kým) *vienĵoties* (II.) (*par ko ar ko*); (oficiálně) *vest* (*ved, veda*)* *sarunas* (*par ko ar ko*); (ústně) *norunĵāt* (II.) (*ko ar ko*), *sarunĵāt* (II.) (*ko ar ko*) 2 (při koupi) *kaulĵēties* (II.); (s kým o co ar ko par ko) ■ **s. se** impf (co s kým) *vienĵoties* (II.) (*par ko ar ko*); (oficiálně) *vest* (*ved, veda*)* *sarunas* (*par ko ar ko*); (ústně) *norunĵāt* (II.) (*ko ar ko*), *sarunĵāt* (II.) (*ko ar ko*)
- smlovĵĵit** pf. (3.sg/pl -i) (co s kým co) *vienĵoties* (II.) (*par ko ar ko*); (oficiálně též) *paĵnākt* (-nāk, -nāca)* *vienořanos* (*par ko ar ko*); (ústně) *norunĵāt* (II.) (*ko ar ko*), *sarunĵāt* (II.) (*ko ar ko*); s. si *chůzku* (s kým) *norunāt tikšanas* (*ar ko*) ■ **s. se** pf (s kým o čem, na čem) *vienĵoties* (II.) (*ar ko par ko*); (oficiálně též) *paĵnākt*
- (-nāk, -nāca)* *vienořanos* (*ar ko par ko*); (ústně) *norunĵāt* (II.) (*ar ko ko*), *sarunĵāt* (II.) (*ar ko ko*)
- smluvně** adv (zajistit, stanovit, vázat) *lĵgumiski*, *ar lĵgumu*
- smluvní** adj *lĵguma* (G); s. podmínky *lĵguma noteikumi*; s. vztah *lĵgumattiecĵibas f, pl*; závazek *lĵgumsaistĵibas f, pl*; s. pokuta *lĵgumsods* m; s. cena *lĵgumcena* f, *cena pēc vienořanas*; s. práce *lĵgumdarb* s m, *darbs uz lĵguma pamata*; s. strany *lĵgumslēdzējas puses*
- smog** m. (-u) *smogĵs m*
- smokinĵk** m, (-ku, Lpl -cich), **smokinĵg** m, (-gu, Lpl -zich) *smokingĵs m*
- smolĵa** f. (-y): ⇒ **smůla** (1,2)
- smolař** m, (-e), **smolařĵka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <expr.> *neveiksminiekĵs m, neveiksminieĵce f, (Gpl -ču)*; *nelaimes putĵis m*
- smradĵ** m. (-u, L -u/-ē) <kol.> *smakĵa f, smirdoņĵa f*
- smradĵ** m. (-a) <kol., vulg.> *draņķĵis m, draņķĵle f; maitĵa m/f, (Dm -am, Df -ai)*
- smrčĵek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *egĵĵite f, (Gpl -šu)*
- smrdĵēt** impf. (3.sg/pl -i) <kol.> *smirdĵēt* (III.2.); (čím, po čem *pēc kā*) ♦ peníze ne-í *nauda nesmird*
- smřĵk** m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *egĵĵe f, (Gpl -ĵu)*
- smřĵat** impf. (-á) *řņaukt* (*řņauc, řņauca*)* *degunu*; (neustále) *řņaukĵaties* (II.)
- smřkovĵý** adj *egles* (G), *egĵu* (G); s. les *egĵu mežs*
- smřskĵnout se** pf. (-ne, prēt. -l) *saĵrauties* (-raujas, -rāvās)*; (úspory, zásoby) *saĵplakt* (-plok, -plaka)*; s. se na polovinu (tržby ap.) *samazĵināties* (III.1.) *uz pusi*
- smřřĵt' f.** (-tě) *viesuĵlis m, (G -ja), viesuĵvētrĵa f, vētrná s. virpuĵviesuĵlis m, (G -ja)*; <přen.> politická s. *politiska vētrĵa f*
- smřřĵit se** pf. (3.sg/pl -i), **smřřĵovat se** impf. (-uje): ⇒ **smřsknout se**
- smřt' f.** (-i, pl: N.A -i, D -im, L -ich, I -mi) *nāĵve f, (Gpl -vju)*; náhlá násilná s. *pēkřņa/ varmācĵiga nāve*; klinická s. *kliniskā nāve*; s. hladem *badā nāve*; tresť rozsudek ~i *nāves sods/ spriedums*; hladĵit pĵirozenou/ hrdinskou ~i *mirt dabĵģa/ varoņa nāve*; s. nastala okamžitě *nāve iestājās acumirkĵi*; být na s. *nemocen būt uz nāvi slimam*; už je po ~i *viņš jau ir miris*; být na s. (k ~i) *unaven būt lĵdz nāvei noguruřam*; mit koho k ~i *rād bezgala ko mĵlēt* ♦ na s. *bledy bāls kā lĵķis*; boj na život a na s. *ciņa uz dzĵvĵbu un nāvi*; je to otázka žĵvota a ~i *tas ir dzĵvĵbas un nāves jautājums*; mit s. na jazyku *būt tuvu nāvei*; až do (nejdelři) ~i *lĵdz nāvei, lĵdz kapa malai*
- smřtelně** adv (zraněn, unaven, uražen) *nāvĵgi*; (vydēsit někoho) *lĵdz nāvei*; končit s. *beĵģties ar nāvi*; s. nebezpečný *dzĵvĵbai bĵstams*; s. *bledy bāls kā nāve*; myslel to s. *vāžně viņř to domāja nāvĵgi nopietni*
- smřtelĵnik** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *mĵrstĵglais m*; obyčejný s. *parasts mĵrstĵgais*
- smřtelĵnost** f. (-i) (vlastnost) *mĵrstĵgums m*; (počet zemřelých) *mĵrstĵiba f*
- smřtelĵný** adj 1 (podlěhající smřti) *mĵrstĵĵs 2* (vedoucí k smřti) *nāvĵĵigs*; (způsobující smřt těž) *nāvējořs*; ~á *rāna nāvējořa brūce*; ~é nebezpečĵi *nāves briesmas*; s. hřich *nāves grēks*; ležet na ~é posteli (na ~ém loži) *gulēt uz nāves gultas* 3 <expr.> (nesmĵrý) *nāvĵĵigs*; s. nenāvist *nāvĵgs naids*; ~á *bledost nāves bālums*
- smřtci, smřtonosĵný** adj (zbraņ, jed, choroba) *nāvējořs*
- smůĵa** f. (-y) 1 (pryskřice) *sveĵĵi m, pl* 2 <tech.> *piķĵis m* 3 (nezdar) *neveiksme f, (Gpl -mju)*; (neřtěstĵi) *nelaiĵme f, (Gpl -mju)*; pĵināřet ~u *nest nelaimi*; mĵĵ jsem ~u *man neveicās, man nelaimējās*; to je s.! *kāda neveiksme!* ♦ s. se mu lepĵi na paty *viņu vajā neveiksmes*
- smutečĵní** adj *sēru* (G), *bēru* (G); s. průvod *bēru* (*bēru*) *gāĵiens*; s. obřad *bēru ceremonĵija*; s. hostina *bēru mielasts*; s. host *bēru viesis, bēriniekĵs m*; s. oznāmeni *sēru paziņojums*; s. páska *sēru lente*; s. nálada *sēriĵs garastāvoklis*; <bot.> s. *vrba sēru vĵtols*
- smuteĵk** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (zármutek) *skumĵas f, pl* 2 (po zemřelém) *sēřas f, pl*; v hlubokém ~ku *dzĵĵās sēřas*; nosit s. *nēsāt sēřas*
- smutně** adv *skumĵi, bēdĵgi*; s. proslulý *bēdĵgi slavens*
- smutno** adv *skumĵi, bēdĵgi*; je mi s. *man ir skumĵi*
- smutĵný** adj *skumĵĵš, bēdĵĵs*; pūsobit ~ým dojmem *radĵt skumĵu iespaidu*; je ~é, že... *skumĵi, ka...*
- smyčcovĵý** adj <hud.> *stĵĵu* (G); ~é nástroje *stĵĵu instrumenti, locĵĵinstrumentĵi m, pl*; s. orchestr *stĵĵu orķestris*
- smyčĵec** m, (-ce) <hud.> 1 *locĵĵis m* 2: pl ~ce (smyčcové nástroje) *stĵĵu instrumentĵi m, pl, locĵĵinstrumentĵi m, pl*
- smyčĵka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ciĵĵa f, (řeky, silnice) ĵikums m*; (tramvaje, autobusu) *apĵĵis m, (G -ja)*; utāhnout ~ku *savĵĵt ciĵpu*

smýk m, (-ku Lpl -cich) *slíděšan|a f*; dostat se do ~ku *sákt slídět*
1 smysl m, (-u, L -u) **1** (význam) *nozī|me f*, (Gpl -mju); vlastní/ přenesený s. *tiešā/ pārnestā nozīme*; ve vlastním slova ~u *vārda tiešā nozīme*; ve ~u zákona *saskaņā ar likumu 2* (důvod) *jēg|a f*; s. života *dzīves jēga*; to nemá s. *tam nav jēgas 3* (pochopení) (pro co) (*kā*) *izpratn|e f*, (cit) (*kā*) *izjūt|a f*, s. pro humor/ pro spravedlnost *humora/ taisnības izjūta*; má s. pro hudbu *viņš izprot mūziku 4* (schopnost) *maņ|a f*, (orgán) *jutekl|is m*, (G -|a); pět ~ů *pieci maņu orgāni* ♦ šestý s. *sestais prāts 5* (vědomí) *apziņ|a f*, *sajēg|a f*, být při ~ech *būt pie (pilnas) apziņas*; nebýt při ~ech *nebūt pie pilna prāta*
smyslně adv *jutekliski*, *erotiski*
smyslný adj *juteklisk|s*, *erotisk|s*
smyslový adj (vnímání, podnět) *juteklisk|s*; ~é orgány (ústroj) *maņu orgāni*, *jutekl|j*
smysluplný adj <kníž.> *saprātīg|s*, *jēgpiln|s*
smýšlejší adj; jinak/ stejně s. *citādi/ tāpat domājoš|s*
smýšlení n, (-i) *dom|as f*, *pl*, *uzskat|s m*; politické s. *politiskie uzskati*; být stejného s. *būt tādās pašās domās*; změnit své s. *mainīt savas domas*
smýšlen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izdomājum|s m*, *izdom|a f*
smýšlen|jý adj *izdomāt|s*, *sadomāt|s*
smýšlet impf, (-i, 3.pl -e|j) **1** *dom|āt (II.)*; (přemýšlet) *spriest (spriež, sprieda)**; (o kom/čem par ko); s. stejně *domāt tāpat 2*: s. kým dobrě/ špatně *vēlēt (III.2)* *kam labu/ ļaunu*
smýt pf, (-yje, přet. -yl, pas. -yt, imp. -yj) *nomazgāt (II.)*; (jen vodou, déšť) *noska|lot (II.)*; <přen.> s. svou vinu *izpirkt (-pērķ, -pirka)* savu vainu*; <přen.> s. pohanu (hanebné znamení, skrvnu z jména) *nomazgāt kauna traipu*
smývat impf, (-ā) *mazgāt (II.) (nost)*, *nomazgāt (II.)*; (jen vodou, déšť) *skala|lot (II.) (prom)*, *noska|lot (II.)*
1 snad part **1** (pravděpodobnost) *varbūt 2* (nejistota, naděje) *laikam*
snadno adv, (kompar. *snāz(e)-ēji*) *viegli*; to se s. řeke *to ir viegli pateikt*
snadn|jý adj, (kompar. *snāzš|ī-ējši*) *vieg|s*; to není ~é *tas nav viegli*; volit nej-~ější cestu *izvēlēties vieglāko ceļu*
1 snaha f, (-hy, D.L -ze) (o co, po čem) *pū|les f*, *pl*, (G -|u) (*darīt ko*), *ceņšan|ās f* (*darīt ko*); ve ~ze (co dokázat) *ceņšoties, pūloties*; má ~hu (udělat co) *viņš ceņšas, viņš pūlas*; přes všechny ~hy *neskatoties uz visām pūlēm*
snajcha f, (-chy, D.L -še) *vedek|a f*
snář m, (-e) *sapņu grāmat|a f*
snášenliv|jý adj *iecietīg|s*, *tolerant|s*; (ke komu/čemu pret ko)
snášenlivost f, (-i) *iecietība f*, *toleranc|e f*
snášlet impf, (-i, 3.pl -e|j) **1** (dolů) *nest (-nes, -nesa)* lejā 2* (dohromady) *sa|nest (-nes, -nesa)* (kopā) 3* (vydržet) *pa|ciest (-cieš, -cieta)*, pa|nest (-nes, -nesa)**; s. hodně alkoholu *panest daudz alkohola*; ne~ím, když... *es nevaru ciest, ka... 4* (vejce) *dēt (dēj, dēja)** ■ **s. se** impf **1** (sletat) *laisties (-laizas, laidās)* lejā (lejup) 2* (shodovat se) (s kým) *sa|tikt (-tiek, -tika)* (ar ko)*, *sadzīv|ot (II.) (ar ko)*
šnat|ek m, (-ku, Lpl -cich) *laulība f*; uzavřít s. *stāties laulībā*, *noslēgt laulību*; s. z rozumu *aprēķina laulība*; s. z lásky *laulība mīlestības dēļ*
snāze adv, kompar. *vieglāk*; ⇒ **snadno**
snazší adj, kompar. *vieglāk|s*; ⇒ **snadn|jý**
snāžen|jý n, (-i) *pū|les f*, *pl*, (G -|u), *ceņšan|ās f*, (snaha) *centien|i m*, *pl*
1 snāzīt se impf, (3.sg/pl -i) *ceņsties (ceņšas, centās)*, pūl|ēties (III.2.)*; (o co pēc kā, darīt ko); s. se o kompromis|o v|tězstv|e *ceņsties panākt kompromisu/ uzvarēt*
snāziv|jý adj *centīg|s*; (žāk těž) *uzcītīg|s*
SNB [es-en-bé] zkr. <hist.> (Sbor národní bezpečnosti) *Nacionālās drošības korpus* (*sabiedriskās kārtības aizsardzības institūcija*)
sněd|jý adj *meiņšsnē|j|s*; (opálený) *iede|dzis (f -gusi)*; do ~a opálený *tumši iedezis*
sněhobill|jý adj *sniegbalt|s*, *mirdzoši balt|s*
sněhov|jý adj **1** *sniega (G)*; ~á vānice (bouře) *sniega vētra*; ~á vločka *sniegpārsl|a f*, *sniegpārsl|ņa f*; ~á závěj (*sniega*) *kupena*; ~á koule *sniega pika*; ~á pokrývka *sniega sega*; ~é řetězy *sniega ķēdes*; s. pluh *sniega arks 2* <kuch.> (pěna, poleva) *no olu baltumiem*
sněhulák m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *sniegavīr|s m*; postavit ~ka *uzcelt sniegavīru*
Sněhur|ka f, (-ky, D.L -ce) *Sniegbaltī|te f*, S. a sedm trpaslīkū *Sniegbaltīte un septiņi rūķīši*

sněm m, (-u, L -u) <hist.> *seim|s m*; říšský s. *reihstāg|s m*; spolkový s. *bundestāg|s m*; zákonodárny s. *parlament|s m*; <cir.> *koncil|s m*
sněmov|na f, (-ny, Gpl -en) *parlament|s m*; poslanecká s. *deputātu palāta f*; horní s. *augšpalāta f*; dolní s. *apakšpalāta f*
sněnl|jý n, (-i) *sapņošan|a f*, *sapņil| m*, *pl*; bdělé s. *sapņošana nomodā*
snesiteln|jý adj *paciešam|s*, *ciešam|s*; (obstojný) *apmierinoš|s*, *diezgan lab|s*
sněst pf, (-ese, přet. -esl, pas. -enen, imp. -es) **1** (dolů) *no|nest (-nes, -nesa)* (lejā) ♦* s. modré z nebe *nonest zvaigznes no debesīm 2* (dohromady) *sa|nest (-nes, -nesa)* (kopā) 3* (vydržet) *pa|ciest (-cieš, -cieta)*, pa|nest (-nes, -nesa)**; s. hodně alkoholu *panest daudz alkohola*; ne~esu, když... *es nevaru ciest, ka...; nes. pomýšlení, že... nespēt samierināties ar domu, ka...; záležitost ne~ese odkladu šis jautājums nav atliekams 4* (vejce) *iz|dēt (-dēj, -dēja)** ■ **s. se** pf **1** (sletět) (*lēni*) *no|laisties (-laizas, -laidās)* 2* (soumrak, noc) *ie|stāties (-stājas, -stājās)* 3* (shodnout se) (s kým) *sa|tikt (-tiek, -tika)* (ar ko)*, *sadzīv|ot (II.) (ar ko)*; ne~ese se s nikým *viņš ne ar vienu nevar sadzīvot*
sně|t' f, (-tī/-tē, pl: N -i, D -tim, L -tich, I -tmi) **1** <med.> *gangrēn|a f 2* <bot.> *melnplauk|a f*, *mīltras|a f*
sněžen|jý n, (-i) *snigšan|a f*; (hustě) *sniegpute|nis m*, (G -|ņa)
sněžen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *sniegpulkstenī|te f*, (Gpl -šu)
sněžit impf, (3.sg/pl -i) *snigt (sniegt, sniga)**; (silně) *put|ināt (III.1.)*; ~i *snieg (sniegs)*; hustě ~i *putina*
Sněž|ka f, (-ky, D.L -ce) *Sņežk|a f* (*augstākais kalns Čehijā, Krkonošu kalnos*)
sněžn|jý adj *sniega (G)*; (pokrytý sněhem: vrcholek, rokle, pláň) *sniegot|s*; s. muž *sniega cilvēks*
snídan|ě f, (-ě) *brokast|is f*, *pl*, (G -stu); k ~i jsem měl... *brokastīs es ēdu...; co je k ~i? kas ir brokastīs?*
sníd|at impf, (-ā) *brokast|ot (II.)*, *ēst (ēd, ēda)* brokastīs*; s. kávu *dzert (dzer, dzēra)* brokastīs kafiju*
snih m, (sněhu) **1** *snieg|s m*; padá s. *snieg (sniegs)*; napadl s. *uzsniga sniegs*; věčný s. *mūžīgais sniegs 2* <kuch.> *saputots olas baltum|s m*
sní|lek m, (-ka, Npl -kově|ci, Lpl -cich) *sapņotāj|s m*, *fantast|s m*
sním|at impf, (-á) **1**: ⇒ **sejmout 2** (kamerou) *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)**; (převádět) *pār|nest (-nes, -nesa)**
sním|ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *uzņēmum|s m*, *attēl|s m*; (fotografie) *fotogrāfij|a f*; rentgenový s. *rentgenuzņēmum|s m 2* (zvukový) (*skaņu*) *ierakst|s m 2* (film) *film|a f*; dokumentární s. *dokumentāla filma*; celovečerní s. *pilnmetrāžas filma*
sníst pf, (-i, 3.pl -ēdi, přet. -ēdi, pas. -ēden, imp. -ēz) *ap|ēst (-ēd, -ēda)* ♦* s. někoho očima *apēst kādu acīm*; co sis uvařil, to si ~ěz *ko esi ievārījis, to arī izstreb*
snít impf, (3.sg/pl -i, přet. -il) <těž přen.> *sapņ|ot (II.)*; (o kom/čem par ko); s. s otevřenýma očima *sapņot ar vaļējām acīm* ■ **s. se** impf (zdát se ve snu) *rādīt|ies (III.1.)* *sapnīt*; o tom se nám ani ne~ilo *tas mums ne sapnīt nebija rādījies*
snížen|jý n, (-i) (zmenšeni) *samazināšan|a f*, (samovolně) *samazināšan|ās f*; (cen těž) *pazemināšan|a f*, *pazemināšan|ās f*; s. rychlosti *ātruma samazināšana*; s. počtu zaměstnanců *darbinieku skaita samazināšana*
snížen|jý adj (zmenšený) *samazināt|s*; za ~ou cenu *par pazeminātu cenu*; ~á pracovní schopnost *daļējas darba spējas*; <med.> s. tlak *pazemināts asinsspiediens*
1 sniž|it pf, (3.sg/pl -i, imp. sniž) **1** (učinit nižším: zeď, hladinu ap.) *pazem|ināt (III.1.)*, *padař|it (III.1.) zemāku*; s. hlas *pazemināt balsi*; <hud.> s. tón *pazemināt toni 2* (zmenšit) *samaz|ināt (III.1.)*; (ceny těž) *pazem|ināt (III.1.)*; s. co o deset procent|u o polovinu *samazināt ko par desmit procentiem/ uz pusi* ■ **s. se** pf **1** (zmenšit se) *samaz|ināties (III.1.)*; (ceny těž) *pazem|ināties (III.1.) 2* (slevit z důstojnosti) *pazem|oties (II.)*; s. se k tomu, že... *pazemoties tik tālu, ka... 3* (zadat si) (k čemu) *no|laisties (-laizas, -laidās)* (līdz kam)*; s. se k podvodu *nolaisties līdz krāpšanai*
snížování n, (-i): ⇒ **sníženi**
sníž|ovat impf, (-uje): ⇒ **snížiti** ■ **s. se** impf: ⇒ **snížiti se**
snouben|ec m, (-ce) **1** *līgavaiņ|is m*, (G -|ņa) **2**: pl ~ci *saderināt|je m, pl*
snouben|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līgav|a f*
snov|jý adj *fantastisk|s*, *sapnim līdzīg|s*
snu m: ⇒ **sen**
snubní adj: s. prsten *laulības gredzens*
so zkr. (sobota) *sestdiena*; (v sobotu) *sestdien*
sob m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *ziemeļbriē|dis m*, (G -ža)

- sobě** pron: ⇒ **se**
- soblec** m, (-ce) *egoist*s m, *egoist*e f, (Gpl -stu); *patm*lilis m, (G -ja), *patm*lile f, (Gpl -ju)
- sobecký** adj *egoist*sk[s], *savt*g[s]
- sobectví** n, (-i) *egoism*s m, *savt*tb[a] f
- soběstačnost** f, (-i) (*ekonomiska*) *patstāv*ība f, (*ekonomiska*) *neatkar*ība f
- soběstačný** adj (*ekonomiski*) *patstāv*īg[s], (*ekonomiski*) *neatkar*īg[s]
- sobol** m, (-a, Npl -i-ové) **1** <zool.> *sabu*lis m, (G -ja) **2** (kožešina) *sabu*lād[a] f
- 1 sobotja** f, (-y) *sestdien*a f, v ~u *sestdien*, (pravidelně) *sestdien*ās; přisti ~u *nakošsestdien*; tuto ~u *šosestdien*; Bilá s. *Lieldien*u *sestdiena*
- sobotní** adj *sestdien*as (G)
- socialismus** m, (-u) *sociālism*s m
- socialista** m, (-y, Npl -é), **socialistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sociālist*s m, *sociālist*e f, (Gpl -stu)
- socialistický** adj *sociālist*sk[s]
- sociálně** adv *sociāl*i; s. demokratický *sociāldemokrāt*sk[s]; s. ekonomický *sociālekonom*sk[s]
- sociálnědemokratický** [-ty-] adj (poslanec, program) *sociāldemokrātu* (G); (strana, myšlení) *sociāldemokrāt*sk[s]
- 1 sociální** adj **1** *sociāl*s; s. demokracie *sociāldemokrāt*ija f, s. demokrat, demokratka *sociāldemokrāt*s m, *sociāldemokrāt*e f, (Gpl -šu); s. péče *sociālā apgāde* (*aprūpe*); s. zabezpečení *sociālais nodrošinājums*; s. pracovník *sociālais darbinieks* **2**: s. zařízení (umývárna, klozet) *labieric*ība f, *pl*
- sociolog** m, (-ga, Npl -gové, Lpl -zich), **socioložka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sociolog*s m, *sociolog*e f
- sociologický** adj (škola, ústav) *sociolog*ijas (G); (výzkum, problém) *sociolog*isk[s]
- sociologie** f, (-e) *sociolog*ija f
- sodja** f, (-y) **1** <chem.> *sod*ja f, jedlá (uživací) s. *dzeramā soda* **2** (sodovka) *gāzēts ūden*s m, (G -s), *zelter*is m
- sodík** m, (-u) <chem.> *nātr*ijis m
- sodovka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *gāzēts ūden*s m, (G -s), *zelter*is m
- Sofije** f, (-e) *Sof*ija f
- software** [-ver] m, (-u) *programmatūr*a f
- sojcha** f, (-chy, D,L -še) *statuj*a f, *skulptūr*a f ♦ stojí jako s. *stāv kā stabs*
- sochaf** m, (-e), **sochařka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *tēlnie*k[s] m, *tēlnie*ce f, (Gpl -ču); *skulptor*s m, *skulptor*e f
- sochafský** adj (dílo) *tēlnie*cības (G); (dláto) *tēlnie*ka (G)
- sochafství** n, (-i) *tēlnie*cība f
- sojka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *s*ijlis m, (G -ja)
- sója** f, (-e, D,L -i, A -u, l -ou) <zool.> *soj*a f
- sojk** m, (-ka, Npl -kové, Lpl -cich), **sokyné** f, (-ně, Gpl -ňl-ni) *sāncen*is m, (G -ša), *sāncen*se f, (Gpl -šu); (protivník) *pretinie*k[s] m, *pretinie*ce f, (Gpl -ču)
- sokol** m, (-a, Npl -i-ové) <zool.> *piekūn*s m
- solárium** n, (-a) *solār*ijis m
- solený** adj (ryby, maso) *sāl*īt[s]
- solí** f: ⇒ **sůl**
- solidaritja** f, (-y) *solidaritāt*e f, (s kým ar ko); ze ~i s kým *solidaritē*ojies ar ko
- solidární** adj *solidār*s; (s kým ar ko)
- solidní** adj *solid*s
- solidnost** f, (-i) *solidum*s m
- sólista** m, (-y, Npl -é), **sólistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *solist*s m, *solist*e f, (Gpl -stu)
- solit** impf, (3. sg/pl -i) (nakládat do soli) *sāl*īt (III. 1.); (polévku) *pie*likt (-liek, -lika)* *sāl*i (kam); (chléb s máslem) *uzkai*sīt (III. 1.) *sāl*i (kam); (silnici) *nokai*sīt (III. 1.) ar *sāl*i
- solný** adj *sāls* (G); ~é doly *sāls raktu*ves; ~é jezero *sālsezer*s m; <chem.> ~á kyselina *sālsskā*be f, (Gpl -bju)
- sóllo**, n, (-a, L -ul-e) *solo* m, (*neskl.*); s. na housle/ na klavír *viol*es/ *klavieru solo*
- sóllo**2 adj, (*neskl.*) <kol.>, **sólový** adj *solo* (*neskl.*); ~é vystoupení *solo num*us
- Soluň** f, (-ně) *Salonik*ij m, *pl*
- solventní** adj *maksātspēj*īg[s]
- Somálsko** n, (-a) *Somāl*ija f
- sonátja** f, (-y) <hud.> *sonā*te f, (Gpl -šu)
- sondja** f, (-y) (žaludeční, kosmická) *zon*de f, (Gpl -žu); (sociologická, politická) *pēt*ijum[s] m
- sonet** m, (-u, L -u) <lit.> *sonet*s m
- sopjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vulkān*s m; činná/ vyhaslá s. *akt*ivs/ *izdzis*is *vulkāns*; výbuch ~ky *vulkāna izvirdums*
- soprán** m, (-u, L -u) <hud.> *soprān*s m
- sopranistka** [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *soprān*s m (*dziedātāja*)
- sortiment** [-ty-] m, (-u, L -u) *sortiment*s m, *preču klāst*s m
- SOS** [es-ó-es] zkr. *SOS* [sos]
- sošák** m, (-ku, Lpl -cich) (u hmyzu) *smecer*is m, *snu*k[s] m
- sošna** f, (-ny, Gpl -en) <kniž.> *prie*de f, (Gpl -žu)
- soška** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *statue*te f, (Gpl -šu), *figūr*ija f
- sotva** I adv (stěži) *tikko*, *tik tikko*, *knapi* <kol.>; s. slyšitelný (*tik*) *tikko dzirdams*; s. stojí na nohou *viņš tik tikko stāv uz kājām*; s. dvakrát *labi ja divas reizes*; s. kdo *reti kurš, retais*; s. co *maz kas* II konj (jakmile) *tikko (kā)*, *tiklīdz (kā)* III part (pochybnost) *diez vai, diez vai*
- sou** impf <kol.>: ⇒ **být**
- souběh** m, (-hu, Lpl -zich); s. důchodu a mzdy *vienlaicīga pensijas un algas saņemšana*
- souběžně** adv **1** *paralē*l; (s čím kam) **2** (současně) *vienlaic*īgi, *vienlaikus*; (s čím ar ko)
- souběžný** adj **1** *paralē*l[s]; (s čím kam) **2** (současný) *vienlaic*īg[s]; (s čím ar ko)
- souboj** m, (-e) *dīvka*uj[a] f
- soubor** m, (-e) **1** (sbírka) *kolekc*ija f; (otázek, problémů, poznatků) *kopum*s m, *kompleks*s m; (básni, povídek) *krājum*s m; (čajový, kávový) *serv*īze f, (Gpl -žu) **2** (umělecký) *ansambl*is m, (G -ja); (divadelní) *trupa* f **3** <komp.> *dat*ne f, (Gpl -ņu), *fail*s m
- souborný** adj: ~é vydání (díla) *kopot*i rakstī; ~á výstava díla (koho) (*kā*) *darbu izstāde*
- soucít** m, (-u, L -u) *līdzjūt*ība f; mít s. s kým *just līdz*i kam; ze ~u (ke komu) *aiz līdzjūt*ības (*pret ko*)
- soucítelný** adj *līdzjūt*īg[s]
- 1 současně** adv *vienlaikus*, *vienlaic*īgi, *reizē*
- současník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **současnice** f, (-e, Gpl -) *laikabiedr*s m, *laikabiedr*e f
- současnost** f, (-i) *mūsdien*as f, *pl*; v ~i *mūsdien*ās, *šobrīd*
- 1 současný** adj **1** (probíhající zároveň) *vienlaic*īg[s]; Neruda a ~i básníci *Neruda un viņa laika dzejnieki* **2** (dnešní) *mūsdien*u (*jen G*), *mūs*laiku (*jen G*); (nynější) *pašreizē*j[s]; ~á literatura *mūsdien*u *literatūra*; s. stav *pašreizējais stāvoklis*; v ~é dobē *mūsdien*ās, (teš) *pašlaik*
- 1 součást** f, (-i, pl: N,D i, D -em, L -ech, l -mi) **1** *sastāvda*ļa f, *da*ļa f, nedilná s. *neatņemama sastāvda*ļa **2** <tech.> *det*alja f
- součástka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <tech.> *det*alja f; náhradní s. *rezerves da*ļa f
- součet** m, (-tu, L -tu) *summ*a f; celkový s. *kopsumm*a f
- součetm** m, (-u, L -u) <mat.> *reizinājum*s m
- součinnost** f, (-i); *sadar*ība f; (s kým ar ko)
- 1 soud** m, (-u, L -ul-é) **1** *ties*a f; odvolací s. *apelācijas tiesa*; trestní s. *krimināl*ties a f; vojenský s. *kara tiesa*, *tribunāl*s m; nejvyšší s. *austākā tiesa*; ústavní s. *konstitucionālā tiesa*, (v Lotyšsku) *Satversmes tiesa*; postavit koho před s. *saukt ko tiesas priekšā*; konat s. nad kým *spriest tiesu par ko* ♦ poslední s. *pastarā tiesa* **2** (úšudek) *uzskat*s m, *spried*ijum[s] m; podle mého ~u *pēc mana uzskata*, *pēc manām domām*
- soudce** m, (-e, Npl -i-ové), **soudkyné** f, (-ně, Gpl -ňl-ni) <těz sport> *tiesne*sis m, (G -ša), *tiesne*se f, (Gpl -šu); smírcí s. *miertiesne*sis m, (G -ša), *miertiesne*se f, (Gpl -šu); <hist.> vyšetřující s. *tiesas izmeklētā*j[s] m, *izmeklētā*ja f, <těz přen.> dělat s. *būt par tiesnesi*
- soudit** impf, (3. sg/pl -dí, pas. -zen, imp. sud) **1** (zločince) *ties*āt (II.); (koho pro co ko par ko) **2** (myslet si) *uzskat*īt (III. 1.), *dom*āt (II.); co o tom ~díte? *ko jūs par to domājat?* **3**: je! není mu ~zeno *viņam ir/ nav lemts* ■ s. se impf *ties*āties (II.); (s kým o co ar ko par ko)
- soudkyné** f, (-ně, Gpl -ňl-ni): ⇒ **soudce**
- soudně** adv *tiesas ce*ļā; vymáhat co s. *piedzīt ko tiesas ce*ļā; s. koho stihat *ierosināt lietu pret ko*; být s. trestaný *būt (krimināli) sod*ītam
- soudní** adj *tiesas* (G), *tiesu* (G); s. přelíčení (řízení) *tiesas process*, *tiesas prāva*; s. výpověď *liecība tiesā*; s. znalec *tiesu eksperts*
- soudnictví** n, (-i) *tiesved*ība f, *just*icija f
- soudnost** f, (-i) *veselais saprāt*s m, *saprāt*ība f
- soudný** adj *saprāt*īg[s], *prāt*īg[s]; s. den *pastardien*a f
- soudobý** adj: ⇒ **současný**
- soudruh** m, (-ha, Npl -zi, Lpl -zich), **soudružka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *biedr*s m, *biedr*e f, *biedr*e f, (Gpl -ņu)
- soudržnost** f, (-i) *kop*ības *sajūt*a f

- souhlas** m, (-u, L -el-u) **1** *piekrišana* f, *at[au]ja* f, dát s. k čemu *piekrist* (-krīt, -krita)* *kam*; se ~em rodiču ar *vecāku at[au]ju*; kývnout na znamení ~u *piekrišoši pamāt ar galvu*; uvést co v s. *saskaņ[ot] (II.2.) ko* **2**: v ~e (s čim) *saskaņā ar (ko)*
- 1** **souhlasīt** pf, (3.sg/pl -i) **1** (být zajedno) *piekrist* (-krīt, -krita)*; (s kým/čim *kam*) **2** (odpovídat) (s čim) *at[bilst* (-bilst, -bilda)* (*kam*), *saskaņ[ēt] (III.2.) (ar ko)*; opis ~i s originālem *noraksts atbilst oriģinālam*; výpočty ne~i *aprēķini nesaskan*
- souhlasīka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *līdzska[n]is m, (G -ņa)*; znēlā/ neznēlā s. *balsīgs/ nebalsīgs līdzskanis*
- souhlasnē** adv *apstipriņoši, piekrišoši*; odpovědēt s. *atbildēt apstipriņoši*; s. *pīkývnot piekrišoši pamāt*
- souhlasnīj** adj **1** *apstipriņošs, piekrišošs*; ~ā odpověď *apstipriņoša atbilde*; ~ē pīkyvovāni *piekrišošs (galvas) mājiens* **2** (výsledky ap.) *vienād[s]*
- souh[ra** f, (-ry, D.L -rē, Gpl -er) **1** (sportovcū, hercū, hudebnikū) *saspē[le] f, (Gpl -ju)* **2** (součinnosti) *saskaņ[a] f, harmonij[a] f, s. okolnosti apstāk[lu sakrīb]a f*
- souhrn** m, (-u, L -u) (shrnutí) *kopsavilkum[s] m, rezumējum[s] m; (ūhm) kopum[s] m; ~em lze říct, že... kopumā var teikt, ka...*
- souhrrnīj** adj (zpráva, údaj, pohled) *vispārējs*; (označení, název pro něco) *kopējs*
- souhvēzd[ī]** n, (-i) <astr.> *zvaigznāj[s] m*
- soukromē** adv (ne veřejně) *privāti*; (osobně) *personiski*
- soukromj** n, (-i) *personiskā dzīve f, (Gpl -vju), privāta dzīve f, (Gpl -vju)*; žīt v s. *dzīvot noslēgti*; rozhovor v s. *privāta saruna*
- soukromnīj** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **soukromnicle** f, (-e, Gpl -) (vlastník) *privātpašnieks m, privātpašnieke f, (Gpl -ču)*; (podnikatel) *privātuzņēmējs m, privātuzņēmēja f*
- 1** **soukromj** adj **1** (ne veřejný) *privāts*; ~é vlastnictví *privātpašums m*; s. *vlastnik privātpašnieks m*; s. *detektiv privātdetektīvs m*; ~ā škola *privātskola f* **2** (osobní: zájem, mínění ap.) *personisks*; to je má ~ā věc *tā ir mana personiskā darīšana*
- Soul** m, (-u, L -u) *Seul[a] f*
- soulad** m, (-u, L -u) *saskaņ[a] f, harmonij[a] f, v ~u s čim saskaņā ar ko*
- soulož** f, (-e) (samotný akt) *dzimumakt[s] m*; (pohlavní styk) *dzimumsakarj m, pl*
- soulož[īt]** impf, (3.sg/pl -i) *stāties (stājas, stājās)* dzimumsakaros, pār[gu]lēt (-guļ, -gulēja)**; (s kým ar ko)
- soumērņj** adj **1** *simetrisk[s] m* (ūmērny: postava, tvār) *samērīg[s]*
- soumraik** m, (-ku, Lpl -cich) **1** *mijkrēslis m, (G -šja), krēs[ļa] f* **2** <přen.> (epochy, moci, filozofie ap.) *noriet[s] m*
- sounālezītost** f, (-i) <kniž.> *kopība f, pocit ~i (s kým/čim) kopības sajūta (ar ko)*
- souostrovj** n, (-i) <geogr.> *arhipelāgs m*
- soupeř** m, (-e), **soupeř[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sāncen[is] m, (G -ša), sāncen[se] f, (Gpl -šu)*; (protivník) *pretinieks m, pretinie[ce] f, (Gpl -ču)*
- soupeřen[ī]** n, (-i) *sacensība f, (boj) cīņ[a] f, (o co par ko)*
- soupeř[īt]** impf, (3.sg/pl -i) *sa[cen]ties (-censās, -centās)**; (bojovat) *cīņ[īties (III.1.)]*; (s kým o co ar ko par ko)
- soupis** m, (-u, L -el-u) *sarakst[s] m*
- soupis[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sarakst[s] m*; s. *účastnikū dalībnieku saraksts*; zapsat koho na ~ku *ierakstīt ko sarakstā*
- souprav[a]** f, (-y) *komplekts m*; (kávová, čajová) *servīze f, (Gpl -žu)*; ložni s. *gultasveļas komplekts*; teplāková s. *treniņtērps m*; vlaková s. *vilciena sastāv[s] m*
- souputnīj** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **souputnicle** f, (-e, Gpl -) <kniž.> **1** *pavado[n]is m, (G -ņa), pavado[ne] f, (Gpl -ņu)*; (tēž součastník) *līdzgaitnieks m, līdzgaitnie[ce] f, (Gpl -ču)* **2** <astr.> *pavado[n]is m, (G -ņa)*
- sourodj** adj <kniž.> (prvek, celek) *viendabīg[s]*; (pār) *līdzvērtīg[s]*; (povaha) *radniecīg[s]*
- sourozenec** m, (-ce) (brātr) *brāl[is] m, (G -ja)*; (sestra) *mās[a] f, ~ci brālīs un māsa, brāji un māsas, vienu vecāku bērni; māte ~ce? vai jums ir brāji un māsas?*
- souřadici, souřadici** adj: <lingv.> s. *spojka sakārtojuma saiklis*
- souřadnicle** f, (-e, Gpl -) <mat.> *koordināte f, (Gpl -šu)*
- soused** m, (-a, Npl -ēl-i), **soused[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kaimiņ[s] m, kaimiņ[ī]ne f, (Gpl -ņu)*
- soused[īt]** impf, (3.sg/pl -i) (s kým/čim) *at[rasties* (-rodas, -radās)* *kaimiņos (kam), būt (ir, bija)* kaimiņos (kam), at[rasties* (-rodas, -radās)* *blakus (kam), būt (ir, bija)* blakus (kam)*; obývaci pokoj ~i s kuchyní *dzīvojamā istaba atrodas blakus guļamistabai*; Česká republika ~i s Polskem *Čehijas Republikai ir robeža ar Poliju*
- sousedni** adj *kaimiņu (G), blakus*; s. *stāt (zemē) kaimiņvalsts f, (Gpl -stu)*; s. *pokoj blakus istaba*; s. *dūm blakus māja*
- sousedskj** adj *kaimiņa (G), kaimiņu (G)*; dobré ~é vztahy (s kým) *labas kaimiņattiecības (ar ko)*
- sousedstv[ī]** n, (-i) **1** (sousedni obydlí) *kaimiņu mājas f, pl, kaimiņ[ī] m, pl*; žīt v s. (s kým) *dzīvot kaimiņos (kam)* **2** (okolí) *apkārt[ī]ne f, (Gpl -ņu), apka[ī]me f, (Gpl -mju)*; bydlet v s. *lesa dzīvot blakus mežam* **3** (sousedské vztahy) *kaimiņattiecības f, pl*; dobré s. (s kým) *labas kaimiņattiecības (ar ko)*
- sousoš[ī]** n, (-i) *skulpturāla grup[a] f, skulptūru grup[a] f*
- soustav[a]** f, (-y) *sistēma f, <anat.> nervovā s. nervu sistēma*; <astr.> *sluņēni s. Saules sistēma*
- soustavnē** adv *sistemātiski*
- soustavnj** adj *sistemātisk[s]*
- soustjo** n, (-a, L -ul-ē) *kumos[s] m ♦ tučnē s. trekns kumos*
- soustrast** f, (-i) *līdzjūtība f*; vyjādīt komu (upřímnou) s. *izteikt kam (visdzjāko) līdzjūtību*
- soustrastnīj** adj (pohled) *līdzjūtīg[s]*; s. *dopis līdzjūtības vēstule*
- soustru[h]** m, (-hu, Lpl -zich) *virp[a] f, pracovat na (u) ~hu strādāt pie virpas*
- soustružnīj** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **soustružnicle** f, (-e, Gpl -) *virpotāj[s] m, virpotāja f*
- soustrfedēnē** adv *koncentrēti*
- soustrfedēn[ī]** n, (-i) **1** (shromáždění) *koncentrācij[a] f, koncentrēšan[a] f* **2** (sousedřenost) *koncentrēšan[ā]s f, (na co uz ko)* **3** (sportovcū) *tenisnomet[ī]ne f, (Gpl -ņu)*
- soustrfedēnīj** adj *koncentrēt[s]*; (člověk) *koncentrēj[ies (f-usies)*; (na co uz ko)
- soustrfedj[īt]** pf, (3.sg/pl -i), **soustrfedj[ovat]** impf, (-uje) *koncentr[ēt] (II.)*; s. *pozornost (na co) koncentrēt uzmanību (uz ko) ■ s. se* pf, impf *koncentr[ēties (II.)]*; (na co uz ko)
- souš** f, (-e) *sauszem[ī]e f, (ceļotav) po ~i pa sauszemi*
- 1** **soutěž** f, (-e) *sacensība f, pl, konkur[s] m*; (sportovní) *sacik[ī]stes f, pl (G -šu)*; (konkurence) *konkurence f, <ekon.> tender[is] m, konkursizslo[ī]e f, (Gpl -ju)*; ostráí nekálá s. *asa[ī] negodīga konkurence*; účastnit se ~e *piedalīties konkursā*; vypsat s. *izsludināt konkursu*
- soutěžic[ī]** m, (-iho)/f, (-i) *sacensību (sacikšu) dalībnieks m, dalībnie[ce] f*
- soutěž[īt]** impf, (3.sg/pl -i) *sa[cen]ties (-censās, -centās)**; (s kým o co ar ko par ko)
- soutěžni** adj **1** *sacensību (G), konkursa (G)*; s. *podminky konkursa noteikumi* **2** <sport> *sacikšu (G)*; s. *vůz sacikšu automašina*
- soutojk** m, (-ku, Lpl -cich) *satek[a] f, (město) na ~ku dvou řek pie divu upju satekas*
- souvět[ī]** n, (-i) <lingv.> *salikts teikum[s] m*; podřadné/ souřadné s. *salikts pakārtots/ salikts pakārtots teikums*
- souviset** impf, (-i, 3.pl -ej)) (s čim) *būt (ir, bija)* saistīt[am (ar ko)*; ~i to nějak s...? *vai tam ir kāda saistība (kāds sakars) ar...?*
- 1** **souvislost** f, (-i) *sakar[s] m, sakarība f, přičinná s. cěloušsakarība f, v této ~i šajā sakarā* **II** prep: v ~i s (s l) *sakarā ar (s l)*
- souvislīj** adj **1** (řeč, argument) *sakarīg[s] m* (čára, horstvo) *nepārtraukt[s]*; (plocha, prostor, led) *vienlaidu (jen G)*
- soužit[ī]** n, (-i) (manželské, partnerské) *kopdzīve f, (s rodiči, se spolužákem) sadzīvošan[a] f, (státū, národū) līdzāspastāvēšan[a] f, mīroves s. mierīga līdzāspastāvēšana*
- sovja** f, (-y) <zool.> *pū[ce] f, (Gpl -ču)*
- sovět** m, (-u, L -u) <hist.> **1** *padom[ī]e f, (Gpl -mju)*; Nejvyšší s. SSSR *PSRS Augstākā Padome* **2**: pl ~i *Padomju Savienība f*
- 1** **sovětskj** adj <hist.> *padomju (G)*; Sovětský svaz *Padomju Savienība*
- spací** adj: s. *pytel guļammais[s] m*; s. *vůz guļamvagon[s] m*
- spáč** m, (-e), **spáč[ka]** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *gulētājs m, gulētāja f* **2** (kdo rád spí) *gulšņ[a] m/f, (Dm -am, Df -ai), guļav[a] m/f, (Dm -am, Df -ai), miegami[ce] m/f, (Dm -em, Df -ei, Gpl -ču), miegpū[znis] m, (G -žņa)*
- spád** m, (-u, L -u) **1** (silnice, střechy) *slīpum[s] m, (fēky) kritum[s] m*; teplotní s. *temperatūras (no)krišanās f* **2** (udalostí, přiběhu, představení) *ātra gait[a] f, (ātra) norī[se] f, (Gpl -šu)*; udalostí dostaly rychlý s. *notikumī ātri risinājs*
- spadat** impf, (-ā) **1** *krist (krīt, krita)* (lejup)*; vlsy mu ~aly do čela *mati viņam krita uz pieres* **2** (vztahovat se) (do čeho, pod co) *at[ī]ekties (-tiecas, -tiecās)* (uz ko)*; s. *do něčí povinnosti ie[ī]t[īt] (-tīpst, -tīlpa)* kāda pienākumos*; to ~ā do jeho kompetence *tas ir viņa kompetencē*
- spad[nout]** pf, (-ne, pré. -l) **1** *no[krist* (-krīt, -krita)*; (do čeho) *ie[krist* (-krīt, -krita)* (*kur*); (z čeho) *iz[krist* (-krīt, -krita)* (*no kā, pa ko*); s.

se stromu *nokrist no koka*; s. do vody *iekrist ūdenī*; s. se schodū *nokrist pa kāpnēm* ♦ ~lo mu to do klīna *viņam tas iekrita klēpī*; ~l mi kāmēn ze srdce *man kā akmens novēlās no krūtīm*; jako by ~l z mēsisce *kā no mēness nokritis*; to ne~ne z nebe *no debesīm nekas nekristī*; ~la klec (prozardilo se to) *tas nāca gaismā* **2** (zřítit se: stavba) *sa|brukt (-brūk, -bruka)**, *sa|grūt (-grūt, -gruva)** **3** (ceny ap.) *no|kristies (-kritās, -kritās)** ■ **s. se** pf *sa|kristies (-kritās, -kritās)**, *no|kristies (-kritās, -kritās)** **svarā**

spadnutīj n. (-i): dūm je na s. *māja taisās bruk, māja ir uz sabrukšanas robežas*; dēšt' je na s. *taisās uz lietu, drīz būs lietus*; svatba je na s. *drīz tiks svinētas kāzas, drīz būs kāzas*

spádovj adj: ~ā oblast *mikrorajon|s m*

spá|chat pf. (-chál-še, imp. -ej) (zločin) *izdarīt (III.1.)*; s. sebevraždu *izdarīt pašnāvību*; dēšt' je na s. *taisās (na koho) izdarīt atentātu (pret ko)*

spájlet impf. (-i, 3.pl -eji) *lod|ēt (II.)*

spá|ja f. (-y) <med> *šarlak|s m, skarlatīn|a f*

spálenin|a f. (-y) **1** <med> *apdegum|s m*; s. prvniho/ druhého stupně *pirmās/ otrās pakāpes apdegums* **2** (něco spáleného) *piedegum|s m*; (pach) *piedeguma smak|a f*

spá|līt pf. (3.sg/pl -i, imp. spal) **1** (zničīt spalēnim) *sadedz|ināt (III.1.)*; (propálit: dřív ap.) *nodedz|ināt (III.1.)*; (popálit) *apdedz|ināt (III.1.)*; (na povrchu, vľasy tēž) *apsvi|ināt (III.1.)*; s. si prstj| jazyk *apdedzināt pirkstus/ mēli* ♦ s. za sebou všechny mosty *sadedzināt aiz sevis visus tiltus* **2** (pojisky) *iz|degt (-deg, -dega)** **3** (mráz květy) *no|kost (-kož, -koda)**, *iznīc|ināt (III.1.) (par salnu)* ■ **s. se** pf **1** (být zničen ohněm) *sa|degt (-deg, -dega)**; (popálit se) *ap|degt (-deg, -dega)**; (na povrchu, vľasy tēž) *ap|sviit (-sviist, -svila)** **2** (poranit se) *apdedz|ināties (III.1.)*; (na povrchu tēž) *apsvi|ināties (III.1.)* **3** <expr> (způsobit si nepřijemnost) *apsvi|ināties (III.1.)*

spalnic|ky f. pl (-ek) <med> *masal|as f, pl*

spalovací adj (proces) *degšanas (G)*; s. motor *iekšdedzes motors*

spal|ovat impf. (-uje) (zničīt palēnim) *dedz|ināt (III.1.)*, *sadedz|ināt (III.1.)*; (popálit) *apdedz|ināt (III.1.)*; (na povrchu, vľasy tēž) *svi|ināt (III.1.)*, *apsvi|ināt (III.1.)*; (mrtvulu) *krem|ēt (II.)*

spalov|na f. (-ny, Gpl -en) (odpadkū) *atkritumu dedzinātav|a f*

spánjek m. (-ku, Lpl -cich) **1** *mieg|s m*; hluboký (tvrdý) s. *ciešš (dzi|š) miegs*; <tēž pīen.> zimni s. *ziemas miegs*; <pīen.> vēcný s. *mūžīgais miegs*; probudīt se ze ~ku *pa|mosties (-mostas, -modās)* (no miega)*; upadnout do ~ku *aiz|migt (-mieg, -miga)**, *ie|migt (-mieg, -miga)** **2** <anat> *deni|j m, pl*

span|ī n. (-i) *mieg|s m, gulēšan|a f*; prāšek na s. *miega zāles*; jde na mē s. *man nāk miegs*; pīed ~īm *pīrms gulētiešanas*; pohádka pīed ~īm *vakara pasaci|ja*; mluvit ze s. *runāt miegā*; je čas k s. *ir laiks iet gulēt*

spār m. (-u) (*putna, zvēra*) *nag|s m* ♦ padnout (dostat se) někomu do ~ū *krist kāda nagos*; držēt někoho ve ~ech *dabūt kādu savos nagos*; vytrhnout někoho z něčich ~ū *izraut kādu no kāda nagiem*

spár|a f. (-y) (mezera) *spraug|a f*, (trhľina) *plais|a f*

spás|a f. (-y) (spaseni) *glābšan|a f*, (záchrana) *glābīj|s m*; s. duše *dvēseles glābšana*; Armāda ~y *Pestīšanas armija*

spas|īt pf. (3.sg/pl -i, pas. -en, imp. spas) *glābt (glābj, glāba)**, *iz|glābt (-glābj, -glāba)**; s. duši *glābt dvēseli*; to tē ne~ī *tas tevi neglābs* ■ **s. se** pf *glābties (glābjas, glābās)**, *iz|glābties (-glābjas, -glābās)**; s. se skokem z okna *glābties, izlecot pa logu*; ~ se, kdo mūžēš! *glābjas, kas var!*

spāsn|j adj *glābjoš|s*, ~ā myšľenka *glābēja doma*

spasitel m. (-e, Npl -ē) (zachrance) *glābēj|s m*; <nāb.> *S. Pestī|j|s m*

splát pf. (3.sg/pl -i, prēt. -al, imp. -i, -ēte) **1** *gulēt (guļ, gulēja)**; chce se mi s. *man nāk miegs*; <pīen.> s. vēcným snem *gulēt mūža miegā* ♦ ~ī jako dřevo (poleno, pařez, duđek) *viņš guļ kā nosists*; s. na vavřinech *gulēt uz laurīem* **2** (nocovat: v hotelu ap.) *nakš|j|ot (II.)* **3** <kol.> (souložit) *gulēt (guļ, gulēja)**, *pār|gulēt (-guļ, -gulēja)**; (s kým ar ko)

spatra adv **1**: mluvit s. *runāt (teikt runu) bez sagatavošanās* **2**: dīvat se na koho s. *skatīties uz kādu no augšas*; mluvit s kým s. *runāt ar ko augstprātīgi*

spatř|īt pf. (3.sg/pl -i), **spatř|ovat** impf. (-uje) <oboji kniž.> *ie|raudzīt (-rauga, -raudzīja)** ♦ s. svēľto svēľta *ieraudzīt dienas gaismu*

spāv|jat impf. (-ā) *gulēt (guļ, gulēja)**, *mēgt (mēdz, mēdza)* gulēt*; ⇒ **spāt**

speciāl m. (-u, L -u) <kol.> *čarterreis|s m*

specialist|a m. (-y, Npl -ē), **specialist|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *speciālist|s m, speciāli|ste f, (Gpl -stu)*

specialit|a f. (-y) **1** (zvlāštnost) *īpatnīb|a f* **2** (obor) *specialitāte f, (Gpl -šu)* **3** (jīdlo) *fīrmas ēdien|s m*

specializac|e f. (-e) *specializācija f, specializēšan|ās f*

specializovan|j adj *specializēt|s*

specializovat (im)pf. (-uje) *specializēt (II.)* ■ **s. se** (im)pf (na co, v čem) *specializēties (II.) (kur)*; s. se na chirurgii *specializēties ķirurgijā*

speciālne adv *speciāli, īpaši*

speciālni adj *speciāli|s, īpaši|s*; s. efek *speciefekt|s m*

specificky adv *specifiski*

specifick|j adj *specifisk|s*; (zvlāštni) *īpatnēj|s*; (osobitj) *savdabīg|s*; <fyz.> ~ā vāha *īpatnējais svars*

specifika f. (-ky, D.L -ce): ⇒ **specifikum**

specifikac|e f. (-e) *specifikācija f*

specifiko|vat (im)pf. (-uje) *specifiko|ēt (II.)*

specifiku|m n. (-a), **specifika** f. (-ky, D.L -ce) *specifika f, (osobitost) savdabīb|a f*

spēch m. (-u) *steig|a f, ve ~u steigā*; beze ~u *bez steigas*; neni žādny s. *nav kur steigties*

spēch|at impf. (-ā) **1** *steigties (steidzas, steidzās)**; s. na pomoc (komu) *steigties paigā (kam)* **2** (nalēhat) (na koho/co) *steidz|ināt (III.1.) (ko)* **3**: dopis ~ā *vēstule ir steidzama*; to ne~ā *tas nav steidzami*

spektr|um n. (-a) <fyz., pīen.> *spektr|s m*

spekulac|e f. (-e) (filozofickā, obchodni) *spekulācija f, spekulēšan|a f*

spekulant m. (-a), **spekulant|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *spekulant|s m, spekulante f, (Gpl -šu)*

spekulatīvi [-ty/-tj-] adj (vēda, filozofie) *spekulatīv|s*

spekulo|vat impf. (-uje) *spekulo|ēt (II.)*; (s čīm ar ko); (o čēm, nad čīm *par ko*)

sperm|a n. (-atu) <biol.> *sperm|a f*

spēšne adv (ve spēchu) *steidzīgi*; poslat ko s. *nosūtīt ko ar steidzamu pastu*

spēšn|j adj (kroky) *steidzīg|s*; (prāce, dopis, zprāva) *steidzam|s*; ~ā zāsilka *steidzams sūtījums*

spjēt impf. (-ēji, 3.pl -eji, prēt. -ēi) <knīz.> *iet (iet, gāja)**, *virz|īties (III.1.)*; (k čēmu uz ko); vjvoj ~ēje k... *attīstība virzās uz...;* s. ke konci *iet uz beigām*

spici adj (čļovēk) *guļoš|s*, (lehoc) *snaudoš|s*

spiklenec m. (-ce), **spiklen|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sazvērniek|s m, sazvērniece f, (Gpl -ču)*

spik|nout se pf. (-ne, prēt. -i) *sazvēr|ēties (III.2.)*; (proti komu/čēmu *pret ko*); <pīen.> vēscho se proti nām ~lo *visi apstākļi bija kā sazvērējušies pret mums*

spiknut|j n. (-i) *sazvērestīb|a f*, (proti komu/čēmu *pret ko*)

spinaci adj: s. špendlik *spraužamada|a f*

spinač m. (-e) *slē|dzis m, (G -dža)*

spīn|at impf. (-ā): s. ruce *lauz|īt (III.1.) rokas*; ⇒ **sepnout**

spink|at impf. (-ā) <dēt.> *čuč|ēt (II.)*

spirāl|a f. (-y) *spirāl|e f, (Gpl -ju)*; inflācni s. *inflācijas radīts cenu un algu pieaugums*

spis m. (-u, L -el-u) **1** (dīlo) *sacerējum|s m*; sebranē ~y *kopoti raksti*; vybranē ~y *darbu izlase* **2** (ūfedni) *akt|s m, rakst|s m*; <prāv.> obžalovací s. *apsūdzības raksts*

spisovat impf. (-uje) **1**: ⇒ **sepisovat, sepsat** **2** (literārēnē) *nodarb|oties (II.) ar rakstniecību, rakst|īt (III.1.)*

spisovatel m. (-e, Npl -ē), **spisovatel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rakstniek|s m, rakstniece f, (Gpl -ču)*

spisovateľsk|j adj *rakstnieka (G), rakstnieku (G)*; ~ā činnost *literārā darbība*

spisovnl|j adj (jazyk, slovo, vjсловnost) *literār|s*

spīš(e) adv *drīzāk, vairāk*; je s. līny než hloupj *viņš drīzāk ir slinks nekā dumjš*; tím s., že... *vēľ jo vairāk tāpēc, ka...*

splācen|ī n. (-i) (dluhū, ūvērū) *atmaksāšan|a f*

splāc|et impf. (-i, 3.pl -eji): ⇒ **splatit**

splāch|nout pf. (-ne, prēt. -i), **splāch|ovat** impf. (-uje) *noska|ot (II.)*; (odplāchnout) *aizska|ot (II.)*; (na zāchodē) *no|ļaišt (-ļaiž, -laida)* ūdeni (tualetē)*

splaš|īt pf. (3.sg/pl -i) **1** (konē) (*izbiedējot*) *satrak|ot (II.) (zīrgus)* **2** <kol., expr.> (penize) *sa|dzīt (-dzen, -dzina)*, sadzen|āt (II.) (sameklēt)* ■ **s. se** pf (o konich) *sākt (sāk, sāka)* trakot (aiz bailēm) (par zīrgiem)*

splaš|ky m. pl. (-kū) (odpadni voda) *notekūdeņj m, pl*; (pomyje) *samazg|as f, pl*; <expr.> (nechutē piti) *sus|ļa f*

spla|tīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *samaks|āt (II.)*; (dluh, ūvēr tēž) *atmaks|āt (II.)* ♦ s. stejnou mīnci *atmaksāt ar to pašu*

splāt|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nomaks|a f, iemaks|a f, maksājum|s m*; koupit na ~ky *pīkt uz nomaksu*; platīt ve ~kāch *nomaksāt pa daļām*; mēsični| ročni s. *mēneša/ gada maksājums (iemaksa)*; prvni s. *pīrmā iemaksa*

splátkový adj: s. kalendář *maksājumu kalendārs*
splatnosť f, (-i) *samaksas termiņš m*
splatný adj *maksājams, samaksājams*; ~á částka (*sa*)*maksājāmā summa*; s. do 1. ledna *samaksājams līdz 1. janvārim*; ne~á pohľadávka *neatgūstams parāds*
splavný adj (řeka) *kuņojams*
splést pf, (-ete, prēt. -ell, pas. -eten, imp. -et) 1 (vlasý) *sa|pīt (-pin, -pina)**; (věnec též) *no|vīt (-vij, -vija)**, *sa|vīt (-vij, -vija)**; s. vlasý do copu *sapīt matus bizē 2* (zmást) *apmuls|ināt (III.1.)*, *samuls|ināt (III.1.)*; (koho čím ko ar ko); s. komu hlavu *sa|jaukt (-jauc, -jauca)* kam galvu 3*; s. (sí) (poplést) *sa|jaukt (-jauc, -jauca)**; (koho/co s kým/čím ko ar ko) ■ **s. se** pf 1 (nitě, větve) *sa|vīties (-vijas, -vijās)* 2* (zmylit se) *kļūdjīties (III.1.)*, *maldjīties (III.1.)*
spleļt f, (-ti/-tē, pl: N.A.-ti, D.-tim, L.-tich, I.-tmi) (větvi, provázku) *jucek|līs m, (G -ja), jūk|līs m, (G -ja)*; (chodeb, uliček) *labirint|s m*; <přen.> s. problémů *problēmu jūklis*
splēlat impf, (-á) (vlasý) *pīt (pin, pina)**; (věnec též) *vīt (vij, vija)**; (osudy) *sa|vīt (-vij, -vija)**; s. očekávání *apvien|oties (II.)*; (s kým/čím ar ko) ■ **s. se** impf (nitě, větve) *sa|vīties (-vijas, -vijās)**
spletitý adj 1 *samudzināt|s 2* (složitý: situace, otázka) *sarežģīt|s, komplicēt|s*
splnēnī n, (-i) (podmínek, požadavků, povinnosti) *izpild|e f, izpildīšan|a f*; (snu, přání) *piepildīšan|ās f*
splnīt pf, (3.sg/pl -i) (úkol, plán, přání, rozkaz) *izpild|īt (III.1.)*; s. slovo *turēt (III.2.) vārdus*; s. očekávání *attaisn|ot (II.) cerības* ■ **s. se** pf (přání, sen, předpověď) *piepildīties (III.1.)*
splnitelný adj (úkol, přání, sen) *izpildāms*
splņovat impf, (-uje): ⇒ **splnit** ■ **s. se** impf: ⇒ **splnit se**
splynout pf, (-e, prēt. -ul) (řeky, barvy, duše) *sa|plūst (-plūst, -plūda)* (kopā)*; (stát, závod) *apvien|oties (II.)*; (s kým/čím ar ko)
splynut i n, (-i) *saplūšan|a f*; (závodů, států) *apvienošan|ās f*
spļývat impf, (-á) 1: ⇒ **splynout 2** (viset) *nokarājties (II.)*; (vlasý) *krist (krit, krita)* 3* (na vodě) *peldēt (III.2.)*, *slīdēt (III.2.) (pa ūdens virsmu)*
spočinout pf, (-e, prēt. -ul) <kníž.> s. pohledem (na co) *paskat|īties (III.1.) (uz ko)*, *pa|ūkoties (II.) (uz ko)*
spočitāt pf, (-á) *saskait|īt (III.1.)*, *izskait|īt (III.1.)* ♦ to se dá s. na prstech jedné ruky *to var saskaitīt uz vienas rokas pirkstiem*
spočívāt impf, (-á) <kníž.> 1 (hlava na něčím rameni ap.) *gulēt (gul, gulēja)*, dus|ēt (III.2.) 2* (doléhat) *gulties (guljas/gulstas, gulās/gulās)**; odpovědnost ~á na vás *atbildība gulstas uz jums 3* (zakládat se) (na čem) *balst|īties (III.1.) (uz ko)*; s. na doměnce, že... *baistīties uz pieņēmumu, ka... 4* (mit podklad) (v čem) *izriet|ēt (III.2.) (no kā)*; problém ~á v tom, že... *problēma ir tāda, ka...*
spodlek m, (-ku, Lpl -cich) 1 *apakš|a f, apakšda|ļa f 2* <karty> *kalp|s m*
spodem adv *pa apakšu, pa leju*; cesta vede s. *ceļš iet pa leju*
spodinā f, (-y) (společnosti) *padībelnes f, pl, (G -ņu)*
spodky m, (-kú, Lpl -cich/-kách) *apakšbik|ses f, pl, (G -šu)*
spodní adj *apakšēj|ais, apakš-*; s. prádro *apakšve|ļa f*; s. kalhotky *apakšbik|ses f, pl, (G -šu)*; s. čelist *apakšžok|līs m, (G -ja)*; s. ret *apakšlūp|a f*; s. voda *gruntsūden|s m, (G -s)*
spoj m, (-e) 1 <tech.> *savienojums m, salaidums m 2* (komunikace) *sakar|j m, pl*; telefonní s. *telefona sakar|j*; rádiový s. *radiosakar|j m, pl 3* (dopravní) *satiksm|e f*; železniční/ autobusové/ letecké ~e *autobusu/ vilcienu/ gaisa satiksme*
spojenec m, (-ce), **spojenky|nē** f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) *sabiedrot|ais m, sabiedrot|ā f*; <hist.> ~ci *sabiedrotie*
spojenecký adj <hist.> (stát, armáda) *sabiedroto (G)*; ~á smlouva *sadarbības līgums*
spojenectvī n, (-i) *savienība f, alian|se f, (Gpl -šu)*; uzavřít s. (s kým) *noslēgt savienību (ar ko)*
spojení n, (-i) 1 *savienojums m*; dostat telefonní s. s kým *tikt savienotam ar ko*; bankovní s. ≅ (bankas) *konta numurs*; <elektr.> krátké s. *īssavienojums m*; <lingv.> slovní s. *vārdus savienojums 2* (komunikace) *sakar|j m, pl*; (dopravní) *satiksm|e f*; rádiové s. *radiosakar|j m, pl*; bezdrátové s. *bezvadu sakar|j*; železniční/ autobusové/ letecké s. *vilcienu/ autobusu/ gaisa satiksme 3* (souvislost) *sakar|s m*; (mezi kým/čím starp ko, kam ar ko) 4 (styk) *kontakt|s m, sakar|s m*; být ve s. s kým *būt kontaktā ar ko*; navázat/ udržovat s. (s kým) *nodibināt/ uzturēt kontaktus (ar ko)*
spojený adj *savienot|s*; (do větší celku) *apvienot|s*; (úsili) *vienot|s*; ~ými silami *kopējjiem spēkiem*; <fyz.> ~é nádoby *savienotie trauki*; Organizace ~ých národů (OSN) *Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO)*; S~é státy americké (USA) *Amerikas Savienotās Valstis (ASV)*; S~é království Velké Británie a

Severního Irsku *Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste*; S~é arabské emiráty *Apvienotie Arābu Emiráti*

1 **spojit** pf, (3.sg/pl -i) 1 *savien|ot (II.)*; (v jeden celek: podniky, síly) *apvien|ot (II.)*; (co s čím ko ar ko); s. přibližně s užitečným *savienot patikamo ar lietderīgo 2* (uvést v souvislost) *saisīt|īt (III.1.)*, *sasaist|īt (III.1.)*; (koho/co s kým/čím ko ar ko); s. navzájem více událostí *savstarpēji (sa)saisīt vairākus notikumus*; s. svůj osud s kým *saisīt|īt savu likteni ar ko*; práce ~enā s výzkumem *ar pētniecību saistīts darbs* ■ **s. se** pf 1 *savien|oties (II.)*; (firmy, k společně práci) *apvien|oties (II.)*; (s kým/čím ar ko) 2 (navázat spojení) *sa|zināties (-zinas, -zinājās)**; (s kým ar ko); s. se telefonicky (s kým) *telefoniski sazināties (ar ko)*, *piezvan|īt (III.1.) (kam)*

spojitost f, (-i) *sakar|s m, sakarīb|a f*, (mezi kým/čím kā ar ko, starp ko); (s kým/čím ar ko); ve ~i s tím *šai sakarā*

spojitý adj: <fyz., přen.> ~é nádoby *savienotie trauki*

spojivka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <anat.> *konjunkt|īva f*; <med.> *zānēt ~ek konjunktiv|īt|s m*

spojka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <tech.> *uzmav|a f, (auta) sajūg|s m 2* <lingv.> *saik|līs m, (G -ja)*; souřadící/ podřadící s. *sakārtojuma/ pakārtojuma saiklīs 3* (cesta) *īsakais ceļš m 4* <voj.> *sakarniek|s m 5*: <sport> *pravā/ levā s. labās/ kreisās malas uzbrucējs m*

spojnice f, (-e, Gpl -) 1 *savienojums m*; s. mezi Prahou a Brnem *ceļš no Prāgas uz Brno 2* (souvislost) *sakar|s m, sakarīb|a f*, (mezi kým/čím starp ko, kam ar ko); s. mezi více událostí *sakarība starp vairākiem notikumiem*

spojovací adj 1 (článek, kabel, chodba) *savienojuma (G)*; <lingv.> s. čárka *defī|se f, (Gpl -šu) 2* (technika, důstojník, služba) *sakaru (G)*

spojovat impf, (-uje): ⇒ **spojit** ■ **s. se** impf: ⇒ **spojit se**

spokojeně adv *apmierināti*; žít s. *dzīvot laimīgi*

spokojenost f, (-i) *apmierinātība f*, (s kým/čím ar ko);

k všeobecně ~i *visiem par apmierinājumu*

spokojný adj *apmierināts*; (s kým/čím ar ko); (život, manželství) *laimīgs, mierīgs*; mít ~é manželství *dzīvot laimīgā laulībā*

spokojit se pf, (3.sg/pl -i) *apmierināties (III.1.)*; (být spokojený) *būt (ir, bija)* apmierināt|am*; (s kým/čím ar ko); s. se s málem *apmierināties ar mazumiņu*

spol. zkr. (společnost) *sab-ba (sabiedrība)*; (spolek) *b-ba (biedrība)*

spol. s r. o., s. r. o. zkr. (společnost s ručením omezeným) *SIA*

(*sabiedrība ar ierobežotu atbildību*)

společensky adv *sabiedriski*; neumět se s. chovat *neprast uzvesties sabiedrībā*; s. se znemožnit *publiski sevi apkaunot*

společenský adj 1 (řád, život, organizace, člověk) *sabiedrisk|s*; (poměr, vrstva, revoluce) *sociāl|s*; ~é vědy *sociālās zinātnes*; ~á osobnost *publiska persona*; ~é postavení/ chování *stāvoklis/ uzvedība sabiedrībā*; ~á rubrika *augstāko aprindu hronika*; <přen.> ~á smetánka *sabiedrības krējums 2* (šaty, oblek) *svētku, izejam|s*

společenství n, (-i) 1 (zájmové sdružení) *apvienība f, savienība f, asociācija f*; S. nezávislých států (SNS) *Neatkarīgo Valstu Savienība (NVS)*; <hist.> *Evropské s. Eiropas Kopien|a f*; <bot.> *rostlinné s. augu asociācija 2* (společenské vlastnictví) *kopība f*; majetkové s. *mantas kopība*

společenstvjo n, (-a) *apvienība f, savienība f, asociācija f*

společně adv *kopīgi, kopā*

společník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **společnice** f, (-e, Gpl -) 1 *biedr|s m, biedr|e f*; (při besedě) *sarunu biedr|s m, biedr|e f*, (na cestách) *ce|labiedr|s m, ce|labiedr|e f*; (ve společenské zábavě, placení) *laika kavētājs m, kavētāja f*; (při zločinu) *līdzdalībniek|s m, līdzdalībnie|ce f, (Gpl -ču) 2* (firmy) *partner|is m, partner|e f; kompanjon|s m, kompanjo|ne f, (Gpl -ņu)*

1 **společnost** f, (-i) 1 *sabiedrība f*; (mladých lidí, veselá též) *kompānija f*; vyšši s. *augstākā sabiedrība*; dělat komu s. *sastādīt kam kompāniju*; chodit do ~i *iet cilvēkos, iet sabiedrībā*; dostat se do špatně ~i *nokļūt sliktā sabiedrībā 2* (organizovaná: vědecká, literární ap.) *biedrība f, apvienība f, savienība f*; <hist.> S. národů *Tautu Savienība 3* (forma podnikání) *kompānija f, sabiedrība f*; akciová s. (a. s.) *akciju sabiedrība (a/s)*; s. s ručením omezeným (spol. s r. o., s. r. o.) *sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SIA)*

1 **společný** adj *kopējs, kopīgs*; ~é stravování *sabiedriskā ēdināšana*; s. hrob *masu kaps*; <těz přen.> s. jmenovatel *kopsaucējs m*; žít v ~é domácnosti *dzīvot vienā ģimenē*; ~ými silami *kopīgiem spēkiem*; mají mnoho ~ého *viņiem ir daudz kā kopīga*; nemám s tím nic ~ého *man ar to nav nekā kopīga*; <přen.> najít ~ou řeč (s kým) *atrast kopīgu valodu (ar ko)*

spoléh|at (se) impf, (-á): ⇒ **spolehnout (se)**

spolehlivě adv (pracovat, fungovat) *uzticami*; (určit, zjistit, vědět) *droši*

spolehlivost f, (-i) *uzticamība f*

- spolehlivý** adj *uzticam*s; (informace, zpráva) *droš*s
spolehnout (se) pf, (-ne, prët. -) *pa|jauties* (-*jaus*, -*javäs*)*; (na koho/co *uz ko*)
- spolek** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (sdružení) *biedrība f*, *apvienība f*, *savienība f*; sportovní s. *sporta klub*s **2** (států) *savienība f*, *alianse f*, (Gpl -šu); vstoupit do ~ku s kým *noslēgt savienību ar ko*
- spolknout** pf, (-ne, prët. -l, pas. -nut) **1** (těž expr. urážku ap.) *no|řit* (-*rij*, -*rija*)* ♦ s. hořkou pilulku *norīt rūgtuma sajūtu* **2** <expr.> (spotřebovat, zničit: úspory, oheň dům ap.) *ap|řit* (-*rij*, -*rija*)*
- spolkový** adj **1** *biedrības* (G), *apvienības* (G), *savienības* (G); s. dům *biedrības nams* **2** (stát) *federatīvs*; S~á republika Německo *Vācijas Federatīvā Republika*
- spolu** adv **1** *kopā*; (s kým/čim *ar ko*); mají s. tři děti *viņiem ir trīs bērni*; chodí s. *viņi draudzējas* (*puisis un meitene*) **2** (navzájem) *savā starpā*, *savstarpēji*; mluvit s. (s kým) *sarunāties* (II.) (*ar ko*); nemluvit s. (s kým) *nesarunāties* (*savā starpā*), *nesarunāties* (*ar ko*); to s. souvisí *šīs lietas ir savstarpēji saistītas*
- spoluauto**r m, (-ra, Npl -rī), **spoluautor**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līdzautor*s m, *līdzautor*e f
- spлубydic**í m, (-iho)/f, (-i) *līdziedzīvotājs m*, *līdziedzīvotāja f*; (sdělejší pokoj) *īstabas biedrs m*, *īstabas biedrē f*
- spolucestujic**í m, (-iho)/f, (-i) (ve vlaku, v autobusu) *ce|abiedrs m*, *ce|abiedrē f*; (pasažer v autē) *līdzbraucējs m*, *līdzbraucēja f*
- spoluhrač** m, (-e), **spoluhrač**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *komandas biedrs m*, *komandas biedrē f*, (ve dvojici) *partneris m*, *partnerē f*
- spolujezdec** m, (-ce), **spolujezdkyn**ě f, (-ně, Gpl -ň/-ni) (auta) *pasažieris m*, *pasažierē f*, <sport> *līdzbraucējs m*, *līdzbraucēja f*; *pasažieris m*, *pasažierē f*
- spolumajitel** m, (-e, Npl -é), **spolumajitel**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līdzīpašnieks m*, *līdzīpašniece f*, (Gpl -ču)
- spoluobčan** m, (-a, Npl -é), **spoluobčan**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līdzpilsoņis m*, (G -ņa), *līdzpilsoņe f*, (Gpl -ņu)
- spoluodpovědnost** f, (-i) *līdzatbildība f*; nést s. za co *būt līdzatbildīgam par ko*
- spolupachatel** m, (-e, Npl -é), **spolupachatel**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līdzdalībnieks m*, *līdzdalībniece f*, (Gpl -ču)
- spoluprāc**e f, (-e, I pracj, pl: G -i, D -im, L -ich, L -emi) *sadarbība f*, *sadarbošanās f*; ve ~i s kým *sadarbībā* (*sadarbojoties*) *ar ko*
- spoluprac**ovat impf, (-uje) *sadarboties* (II.); (v týmu) *strādāt* (II.) *kopā*; (s kým *ar ko*)
- spolupracovník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **spolupracovnic**e f, (-e, Gpl -) (vědecký, novin) *līdzstrādnieks m*, *līdzstrādniece f*, (Gpl -ču); (kolega) *kolēģis m*, *kolēģe f*
- spoluúčast** f, (-i) (na čem) *līdzdalība f* (*kur*), *dalība f* (*kur*); s. na zločinu *līdzdalība noziegumā*
- spoluvěz**leň m, (-ně), **spoluvězenky**ně f, (-ně, Gpl -ň/-ni) (v těž cele) *kameras biedrs m*, *kameras biedrē f*
- spoluvín**a f, (-y) *līdzvainīgums m*, *līdzvainība f*; (na zločinu) *līdzdalība f* (*noziegumā*); mīt ~u *būt līdzvainīgam*; s. na krádeži *līdzdalība zādzībā*
- spoluvín**ík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **spoluvínic**e f, (-e, Gpl -) *līdzvainīgais m*, *līdzvainīgā f*, (na zločinu) *līdzdalībnieks m*, *līdzdalībniece f*, (Gpl -ču)
- spoluvlastnictv**í n, (-i) *kopīpašums m*
- spoluvlastn**ík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **spoluvlastnic**e f, (-e, Gpl -) *līdzīpašnieks m*, *līdzīpašniece f*, (Gpl -ču)
- spoluvytv**ářet impf, (-i, 3.pl -ejj) <kníž.> *kopīgi veidot* (II.), *pie|dā|līt*ies (III.1.) (*kā*) *veidošanā*
- spoluzakladatel** m, (-e, Npl -é), **spoluzakladatel**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *līdzdibinātājs m*, *līdzdibinātāja f*
- spolužák** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **spolužáč**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skolas biedrs m*, *skolas biedrē f*, (z tēže līdy) *klases biedrs m*, *klases biedrē f*
- spolyk**at impf, (-á) *ap|řit* (-*rij*, -*rija*)*, *no|řit* (-*rij*, -*rija*)*; <přen.> s. koncovky *norīt galotnes*; <přen., expr.> auto ~á *hodně benzīnu mašīna aprīj daudz benzīna*
- spón**a f, (-y) **1** *sasprau|de f*, (Gpl -žu); (těž do vlasů, do opasku) *sprā|dze f*, (Gpl -džu); s. do kravaty *kaklasiātes adāt|a f* **2** <lingv.> *saitiņa f*
- spón**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (do vlasů) *sprā|dze f*, (Gpl -džu), *sprādzīte f*, (Gpl -šu); (na spisy) *sasprau|de f*, (Gpl -žu), *saspraudīte f*, (Gpl -šu)
- spontānn**ē adv *spontāni*
- spontānn**í adj *spontāns*; <med.> s. potrat *spontāns aborts*; s. porod *priekšlaicīgas dzemdības*
- sponzor**|r m, (-ra, Npl -rī), **sponzor**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sponsor*s m, *sponsor*e f
- sponzor**ovat impf, (-uje) *sponsorēt* (II.)
- sponzorsk**ý adj *sponsora* (G), *sponsoru* (G); ~á *firma sponsorfirma f*; ~á *smlouva sponsoru līgums*; s. dar *sponsoru ziedojums*
- sponzorstv**í n, (-i) *sponsorēšana f*
- spor** m, (-u) **1** *strīd*s m; (mezi kým *starp ko*, *kā starpā*); (s kým *ar ko*); (o co *par ko*); *beze ~u neapstrīdami*; *dostat se do ~u* (s kým) *sastrīdēties* (III.2.) (*ar ko*); mīt s. (s kým) *strīdēties* (III.2.) *ar ko*; *být ve ~u s čim būt pretrunā kam* **2** (soudní) (*tiesas*) *prāv|a f*, (*tiesas*) *proces*s m
- sporadicky** [-dy-] adv (řídce) *retī*; (ojediněle) *atsevišķos gadījumos*
- sporadický** [-dy-] adj (řídky) *ret|s*; (ojediněly) *atsevišķs*
- sporák** m, (-ku, Lpl -cich) (kuchyňský) *plī|t*s m; (na uhlí, na dřevo *těž*) *pavard*s m; *elektrický*/ *plynový* s. *elektriskā*/ *gāzes plīts*
- sporn**ý adj *apstrīdam*s, *strīdīg*s; ~á *otázka strīdīgs jautājums*; *je ~é, zda... var strīdēties, vai...*
- sporožir**o n, (-a) <fin.> *žirorēķin*s m
- sporožirov**ý adj: <fin.> s. *ūčet žirorēķin*s m
- sport** m, (-u, L -u) *spor|t*s m; zimnī/ letnī ~y *ziemas/ vasaras ziemas sporta veidi*; vodnī s. *ūdenssport*s m; *pěstovat* (provozovat) s. *nodarboties ar sportu*
- sporták** m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> **1** (auto) *sporta automašīna f* **2** (kočárek) *bēmu sporta ratiņi m*, *pl*
- sport**|ka f, (-ky, D.L -ce) *sporta lotērija f*
- sport**ovat impf, (-uje) *sport|ot* (II.), *nodarboties* (II.) *ar sportu*
- sportov**ec m, (-ce), **sportovkyn**ě f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *sportist*s m, *sportiste f*, (Gpl -stu)
- sportoviš**tě n, (-tě, Gpl -t) *sporta laukum*s m
- sportovní** adj *sporta* (G); (člověk, chování, způsob oblékání) *sportisk*s; s. *úbor sporta tērps*
- spořádan**ý adj *kārtīg*s; s. *život mierīga dzīve*
- spořádat** pf, (-á) **1** (uspořádat) *sakārt|ot* (II.) **2** <kol., expr.> (jídlo) *notiesāt* (II.)
- spoření**í n, (-i) (v bance) *naudas noguldīšana f*; *stavební s. dzīvokļu celtniecības kooperatīvs*
- spořit** impf, (3.sg/pl -i) *taup|īt* (III.1.); s. *na co krāt* (*krāj, krāja*)* *kam*
- spořitel**|na f, (-ny, Gpl -en) *krājka|se f*, (Gpl -su), *krājbank|a f*
- spotřeba** f, (-y) *patēriņš m*, *patērēšana f*; s. elektrické energie *elektroenerģijas patēriņš*; pro osobní ~u *savām vajadzībām*
- spotřebič** m, (-e): elektrický s. *elektroaparāts m*; *plynový* s. *gāzes aparāts m*
- spotřebitel** m, (-e, Npl -é), **spotřebitel**|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *patērētājs m*, *patērētāja f*
- spotřebitelský** adj *patērētāju* (G); ~á *cena mazumtirdzniecības cena*
- spotřební** adj: s. zboží *plaša patēriņa preces*; s. průmysl *vieglā rūpniecība*; s. společnost *patērētāju (sa)biedrība*; s. daň *akcīzes nodoklis*; s. koš *patēriņa grozs*
- spotřebovat** pf, (-uje), **spotřebovávat** impf, (-á) (elektřinu, plyn, benzín) *patērēt* (II.); (vyplatu, zásoby) *iztērēt* (II.), *izliet*ot (II.)
- spoust**a I f, (-y) *liels daudzums m*, *milzums m*; *vydělal ~u peněz viņš nopelnīja* (*milzum*) *daudz naudas*; *mám ~u času man ir ākārtīgi daudz brīva laika* II adv (*milum*) *daudz, bez skaita*; *bylo tam s. lidí tur bija* (*milzum*) *daudz cilvēku*
- spouš**t' f, (-tě) *post|tjums m*; (pustina) *postaža f*; způsobit obrovskou s. *nodarīt milzīgus zaudējumus*
- spouš**t' f, (-tě): s. pušky *šautenes mēlīte f*, (Gpl -šu); s. fotoaparátu *fotoaparāta slēdzis m*, (G -dža); stisknout s. *nospīst mēlīti* (slēdzi)
- spouš**tět impf, (-i, 3.pl -ěj)j): ⇒ **spustit** ■ s. se impf: ⇒ **spustit se**
- spout**at pf, (-á) **1** (svázat) *sa|siet* (-*sien*, -*sēja*)*; (řetězi) *savaž|ot* (II.); s. *koně sa|přít* (-*pin*, -*pina*)* *žirgus*; s. *koho na rukou/ na nohou sasiel kam rokas/ kājas* ♦ *mám ~ané ruce viņam ir sasietas rokas* **2** <kníž.> (ve vztah) *saistīt* (III.1.); (přírodní jevy) *savaldīt* (III.1.)
- sprat**ek m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) <pej.> *knauķis m*, *knēve|lis m*, (G -ja); (silnější) *kverķis m*, (G -pja)
- správa** f, (-y) (řízení, úřad) *pārvalde f*, (Gpl -žu); (klubu, hotelu) *administrācija f*; státní s. *valsts pārvalde*; veřejná s. *sabiedrības pārvalde*; městská s. *pilsētas pašvaldība f*; nucená s. *administratīvā uzraudzība f*
- správc**e m, (-e, Npl -ové/-i), **správkyn**ě f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *pārvaldnieks m*, *pārvaldniece f*, (Gpl -ču); (klubu, hotelu) *administrators m*, *administratore f*; s. domu *mājas pārvaldnieks*
- spravedliv**ě adv *taisnīgi*

spravedlivý adj *taisnīgš*; (ke komu *pret ko*); to není ~é *tas nav taisnīgi*

spravedlnost f, (-i) *taisnīgumš* m; ministersvo ~i *tieslietu ministrija*; ministr ~i *tieslietu ministrs*

spravīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (hodinky, boty) *salabot* (II.); (stroj, auto těž) *saremontēt* (II.); (náladu) *uzlabot* (II.); dát (si) s. boty *aiznest salabot kurpes* 2 (napravit) *izlabot* (II.) ■ **s. se** pf (ztloustnout) *pieņemtis* (-ņemās, -ņēmās)* *svarā, uzbaroties* (II.)

sprāvnē adv *pareizi*

sprāvní adj *administratīvš*; s. aparāt *administratīvais aparāts*; s. rada *valde* f, (Gpl -žu), *padome* f, (Gpl -mju)

sprāvnost f, (-i) *pareizība* f

sprāvný adj 1 *pareizš*; to není ~é *tas nav pareizi*; <těž přen.> ~á *cesta pareizas ceļš* ♦ *krok ~ým smērom pareizs virzienā*; být v s. čas na ~ém místě *būt istajā laikā istajā vietā* 2 <kol.> (řádný, dobrý) *krietnš, kārtīgš*; s. chlap *lielisks puisis*

spravjovat impf, (-uje) 1 (hodinky, boty, zuby) *labot* (II.); (stroj, auto těž) *remontēt* (II.) 2 (majetek, dědicví) *pravaldīt* (III.1.); (firmu) *vadīt* (III.1.) ■ **s. se** impf: ⇒ **sprav**

sprej m, (-e) (roztok) *aerosolš* m; (proti hmyzu, na barvení) *smidzinātājs* m, *pulverizatorš* m

sprjcha f, (-chy, D.L -še) *dušja* f, dát si ~chu *ieiet dušā* ♦ *dostat studenou ~chu būt kā ar aukstu ūdeni aplietam*

sprchjovat se impf, (-uje) *iet* (iet, gāja)* *dušā, mazglāties* (II.) *dušā*

sprint m, (-u, L -u) <sport> *sprintš* m

sprinter m, (-ra, Npl -rī), **sprinterka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <sport> *sprinterš* m, *sprinterke* f

spropositné n, (-ého) *dzeramnaudja* f, dát komu s. *iedot kam dzeramnaudu*

sprostājk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **sprostčjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol., expr.> (hrubec) *rupekļis* m, (G -ja), *rupekļe* f, (Gpl -ju); *rupjš cilvēks* m; (nevychovanec) *nekaunja m/f*, (Dm -am, Df -ai)

sprostý adj (hrubý) *rupjšš*; (člověk, čín) *nekaunīgš*; (brutální) *brutālš*; ~é slovo/ s. vtip *rupjš vārds/ joks*

sprovoďit pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen): s. koho ze světa *aizraidīt* (III.1.) *ko uz viņpasauli*; s. co ze světa *iznāstēt* (II.) *ko no pasaules*

sprātelēný adj *draudzīgš*; ~á *zemē draudzīga valsts*

sprātelīt se pf, (3.sg/pl -i) *sadraudzēties* (II.); (s kým ar ko)

sprēženj n, (-i) *pajūgš* m; psi s. *suņu pajūgs*

sprīznēný adj (duše, organizace, jazyk) *radniecīgš*; (s kým/čim kam)

spuštīt pf, (3.sg/pl -stī, pas. -stēn, imp. -st) 1 (oponu, žaluzii, ruce) *noļaišt* (-laiž, -laida)*; s. vļajku na pūl žerdi *nolaist karogu pusmastā*; s. člun na vodu *nolaist laivu ūdenī*; s. kolmici *noļilkt* (-veik, -vilka)* *perpendikulu* 2 (motor, agregāt) *iedarbjināt* (III.1.); (tēž) *operační systém, program* *paļaišt* (-laiž, -laida)* 3: nes. oči z koho/čeho *nenolaišt* (-laiž, -laida)* *acis no kā*; nes. koho/co z oči *neizļaišt* (-laiž, -laida)* *ko no acīm* 3 <kol.> (začít) *sākt* (sāk, sāka)*, *uzsākt* (-sāk, -sāka)*, *ieļsākt* (-sāk, -sāka)*; s. palbu *sākt šaut*; s. piseñ/ plāč *sākt dziedāt/ raudāt* ■ **s. se** pf 1 (dolū) *noļaištis* (-laižas, -laidās)*; s. se po provaze *nolaisties* (lejā) *pa virvi* 2: ~stil se *dēšt* sāka *līt*; ~stila se mi *krev z nosu man no deguna sāka tecēt asinis* 3 <kol.> (mrvānē) *noļaištis* (-laižas, -laidās)*, *paļgrimt* (-grimst, -grīma)*

spuštēnī n, (-i) (motoru) *iedarbināšanja* f; (tēž) *počítačového programu* *palaišanja* f; (projektu) *uzsākšanja* f, *sākšanja* f; s. lodī na vodu *kuģa nolaišanja* f *ūdenī*

SPZ [es-pé-zet] zkr. (stātnī) *poznāvacī značka*) *valsts numura zīme* (*automašīnai*)

squash [skvoš] m, (-e) <sport> *skvošš* m

srandja f, (-y) <kol., expr.> *jokš* m; pro ~u *joka pēc*; být lidem pro ~u *būt cilvēkiem par apsmieklu*; bude to s. *tie tik būs joki*; dělat si s. *jokot* (II.), (zlou) *zobloties* (II.), *ņirgāties* (II.); dělat si ~u z koho *smieties* (smejas, smējās)* *par ko*, (zlou) *zobloties* (II.) *par ko*, *ņirgāties* (II.) *par ko*

srāt impf, (sere, přet. sral) <svulg.> 1 *dirst* (*dirš, dirsa*)* 2 (opovrhovat) (na koho/co) *spjaut* (*spļauj, spļāva*)* *viršū* (kam), *uzspjaut* (*-spļauj, -spļāva*)* (kam); seru na práci *es uzspļāju darbam* 3 (zlobit) *sadusmot* (II.), *sakaiļināt* (III.1.), *nokaiļināt* (III.1.); to mē sere *tas mani dara traku*

sraz m, (-u, L -u) *sapulcēšanja* f, (absolventū) *salidojumš* m; (schůzka) *satikšanja* f, dát si s. s kým *norunāt satikšanos ar ko*; mīsto ~u *pulcēšanās vieta*

srajzīt pf, (3.sg/pl -zí, pas. -žen, imp. -z) 1 (povallt) *noļgāzt* (-gāž, -gāza)*, *noļtrīekt* (-trīec, -trīeca)*; (shodit) *noļgrūst* (-grūž, -grūda)*; s. koho na zem (k zemi) *nogāzt* (*notriekt*) *ko gar zemi*; s. koho ze schodū *nogrūst ko pa kāpnēm*; s. (autem) *chodce notriekt gājēju*; ~zilo ho auto *viņu notrieca automašīna*; s. komu *hlavu*

noļcirst (-cērt, -cirta)* *kam galvu*; <přen.> s. koho na kolena *noļspīest* (-spīež, -spīeda)* *ko uz ceļiem*; <přen.> s. si *vaz noļlauzt* (-lauž, -lauza)* *kaklu* ♦ s. někomu *hřebinek aplauzt* *kādam ragus* 2 (dohromady) *saļstumt* (-stumj, -stūma)* (*kopā*), *saļgrūst* (-grūž, -grūda)* (*kopā*); s. paty *saļsīst* (-sīt, -sīta)* *papēžus* 3 (snīžīt) *pazemjināt* (III.1.); s. *teplotu noļdzīt* (-dzen, -dzina)* *temperatūru*; s. *cenu noļsīst* (-sīt, -sīta)* *cenu* 4 (odečíst) *atrēķlināt* (III.1.), *atvilkt* (-veik, -vilka)*; (co z čeho *ko no kā*); s. komu z *platu atvilkt kam no algas* ■ **s. se** pf 1 (auta, vlaky) (s kým/čim) *saļdurties* (-duras, -dūrās)* (*ar ko*); (lidē) *saļskrieties* (-skrienas/-skrejas, -skrējās)* (*ar ko*), *uzļgrūsties* (-grūžas, -grūdās)* (*viršū*) (kam), *uzļskriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *viršū* (kam); *lođ se ~zila s ledovcem kuģis uzskrēja viršū leduskalnam* 2 (stlačit se) *saļspīesties* (-spīežas, -spīedās)*, *saļķauties* (-ķaujas, -ķjāvās)* 3 (tkanina) *saļrauties* (-raujas, -rāvās)*; (pāra, tekutina) *sabiezēt* (II.), *kondensjēties* (II.); (krev) *sarecēt* (III.2./II.)*

sraženinja f, (-y) <chem.> *nogulšnes* f, pl, (G -šņu); *krevnī s. asins* *recekļis* m, (G -ja), *trombš* m

sražēt impf, (-i, 3.pl -(e)j): ⇒ **srazit** ■ **s. se** impf: ⇒ **srazit se**

sražjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (názaz) *sadursjme* f, (Gpl -mju); (čeho s čim *kā ar ko*); s. *vlakū vilcienu sadursme* 2 (potýčka) *sadursjme* f, (Gpl -mju); (s kým/čim *ar ko*); *ozbrojenā s. bruņota sadursme*; *pohraničnī s. robežincidentš* m 3 (z platu) *atvilkmš* m; s. z *mzdy algas atvilkmš* 3: pl ~ky (vodní, sněhové) *nokrišļi* m, pl; *dešťové/ sněhové nokrišņi* *lietus/ sniega veidā*

Srb m, (-a, Npl -ovē), **Srbjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *serbš* m, *serbieļte* f, (Gpl -šu); ~ovē *serbi*

Srbskjo n, (-a) *Serbija* f

srbskjly adj 1 (vztahující se k Srbsku) *Serbijas* (G) 2 (vztahující se k Srbům) *serbu* (G)

srbštinja f, (-y) *serbu valodja* f

srđcje n, (-e) 1 *sirdš* f, (Gpl -žu); *mā nemocnē s. viņam ir slima sirdš*; z celēho s. *no visas sirdš*; *jsem ze s. rád es no sirdš* *priecājoss*; *brāt si* (vzít si) *co k ~i ņemt ko pie sirdš*; <přen.> *nemā s. viņam nav sirdš* ♦ *nosit s. na dlani dzīvot ar sirdi uz delnas*; *spadl mi kāmen ze s. man kā akmens novēlās no krūtīm* 2 (zvonu) (zvana) *mēļe* f, (Gpl -ju) 3 <karty> *ercentš* m

srđcivitjly adj *sirdšveida* (jen G)

srđcēnē adv (blahopřát, vítat, zasmět se) *sirsnīgi*; (lītovat, milovat) *no sirdš*; je mi to s. *jedno man ir pilnīgi vienalga*

srđcēnī adj *sirdš* (G); s. *vada sirdskaiļte* f, (Gpl -šu); s. *zāchvat sirdslēkme* f, (Gpl -mju); s. *činnost sirdsdarbība* f, s. *mrtvice miokarda infarkts*

srđcēncje f, (-e, Gpl -) <anat.> *aortja* f

srđcēnīly adj *sirsnīgš*

srđčjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) 1 *sirsniņja* f 2 (salātu, řepy) *serđe* f, (Gpl -žu)

Sri Lanjka f, (-ky, D.L -ce) *Šrilankja* f

SRN [es-er-en] zkr. (Spolková republika Německo) *VFR* [vė-ef-er] (*Vācijas Federatīvā Republika*)

srnja f, (-y), **srnjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *stirnja* f

srnjec m, (-ce) <zool.> *stirnu bukš* m

srov, zkr. (srovnej) *šal*, (*salīdzināt*)

srovnánj n, (-i) 1 (porovnáni) *salīdzinājumš* m, *salīdzināšanja* f; (koho/čeho s kým/čim *kā ar ko*); ve s. s kým/čim *salīdzinājuma ar ko*; v *meziročnīm* s. *salīdzinot ar iepriekšējo gadu*; pro s. *salīdzinājumam* 2 (urovnění) *izlīdzinājumš* m, *izlīgumš* m

srovnjat pf, (-á) 1 (terén) *nolīdzjināt* (III.1.), *izlīdzjināt* (III.1.); (drát, tyč) *iztaisnot* (II.); (šaty) *nogrudjināt* (III.1.); s. *záda iztaisnot muguru*, *atļiekt* (-liec, -lieca)* *muguru*; <přen.> s. *co se zemī nolīdzināt ko līdz ar zemi* 2 (uspořádat) *sakārtot* (II.); (do řady) *sarindot* (II.); s. *co podle abecedy/ podle velikosti sakārtot ko pēc alfabēta/ pēc lieluma*; s. si *myšlenky sakārtot domas* ♦ *nemūžu si to v *hlavē* s. es to nespēju apjēgt* (aptvert) 3 (porovnat) *salīdzināt* (III.1.); (co s čim *ko ar ko*); s. si *hodinky salīdzināt pulksteņus*; s. *skóre izlīdzināt* (III.1.) *rezultātu*; s. *krok s kým izlīdzjināt* (III.1.) *solī ar ko* 4 (smiřt) *samierjināt* (III.1.), *salabjināt* (III.1.); (koho s kým *ko ar ko*) ■ **s. se** pf 1 (napřimit se) *iztaisnoties* (II.), *atļiekties* (-liecas, -liecās)* *taisnī*; s. se v *zádech iztaisnot* (II.) *muguru* 2 (uspořádat se) *sakārtoties* (II.); (do řady) *sarindoties* (II.) 3 (snést se) *saļtikt* (-tiek, -tika)*, *sadzīvot* (II.); (s kým *ar ko*) 4 (smiřt se) *samierjināties* (III.1.); (s čim *ar ko*)

srovnatelnē adv *salīdzinoši*

srovnatelnjly adj *salīdzināmš*; (s čim *ar ko*)

srovnāvacī adj *salīdzinošš*; (metoda, jazykověda) *salīdzināmš*

srovnāvanj n, (-i) (porovnáni) *salīdzinājumš* m; (koho/co s kým/čim *kā ar ko*)

- srovnáv|at** impf. (-á): ⇒ **srovnat** ■ **s. se** impf 1: ⇒ **srovnat se** 2 (být v souladu) (s čím) *saskan|ēt* (III. 2.) (*ar ko*), *at|bilst* (-*bilst*, -*bilda*)* (*kam*); jeho jednání se ne-á s jeho slovy *viņa rīcība nesaskan ar viņa vārdiem*
- ***srozumēn|ā** f. (-é): dát na ~ou (komu co) *likt saprast (kam ko)*
- srozumitelnē** adv *saprotami*
- srozumitelnost** f. (-i) *saprotamīb|a f*, *skaidrīb|a f*
- srozumiteln|ý** adj *saprotam|s*; (jasný) *skaidr|s*; těžko s. *grūti saprotams*
- srp** m. (-u, L -u) *sir|pis m.* (G -*pja*)
- srpen** m. (-na) *august|s m*; V ~nu *augustā*
- srpnov|ý** adj *augusta* (G)
- srst** f. (-i) (*dzīvnieka*) *spalv|a f*, hladit pol proti ~i *glaudīt pa spalvai/pret spalvu* ♦ je mu to proti ~i *viņam tas nav pa prātam*
- sršēn** m/f. (-nē) <zool.> *sirše|nis m.* (G -*ņa*)
- srub** m. (-u, L -u) *ba|ķu būd|a f*, <voj.> *bunkur|s m*
- srjūst** pf. (-oste, prēt. -ostl), **srúst|at** impf. (-á) <těž přen.> *sa|augt* (-*aug*, -*auga*)* (*kopā*); (s čím *ar ko*)
- SSSR** [es-es-es-er] zkr. <hist.> (Svaz sovětských socialistických republik) *PSRS [pē-es-er-es] (Padomju Sociālistisko Republiku Savienība)*
- st** zkr. (středa) *trešdiena*; (ve středu) *trešdien*
- st.** 1 zkr. (starší) vec. (*vecākais*, *vecākā*)
- st.** 2 zkr. (století) *gs.* (*gadsimts*)
- sta** n: ⇒ **sto**
- stabilit|a** f. (-y) *stabilitāt|e f*
- stabilizac|e** f. (-e) *stabilizācij|a f*
- stabiliz|ovat** (im)pf. (-uje) *stabiliz|ēt* (II.) ■ **s. se** (im)pf *stabiliz|ēties* (II.)
- stabilnē** adv *stabilī*
- stabiln|í** adj *stabil|s*
- stáč|et** impf. (-i, 3.pl -*ej|ī*): ⇒ **stočít**
- stač|ít** (im)pf. (3.sg/pl -i) 1 (postačovat) *pie|tikt* (-*tiēk*, -*tika*)*, *būt* (*ir*, *bija*)* *diezgan*; peníze mi ~í (na co) *man pietiek naudas (kam)*; potraviny ~í na dva dny *pārtikas pietiek divām dienām*; na dovolenou mu ~il týden *atvaļinājumam viņam pietika (bija diezgan) ar nedēļu*; bude to s. ? *vai ar to pietiks?*; ne-ily mu sily (na co) *viņam nepietika spēka (kam, lai izdarītu ko)*; ne-í mu dech *viņam trūkst elpas*; ~il *pietiekt, gana!*; ~i málo a... *daudz netrūkst un...*; ~i jen říct a... *pietiek pateikt un...* ♦ běží, co mu nohy ~í *skrien, ko kājas nes* 2 (silami, schopnostmi) (na co) *tikt* (*tiēk*, *tika*)* *galā* (*ar ko*); na to sám ne-ím *es viens pats ar to netieku galā* 3 (nezústávat v pozadu) (komu v čem) *tikt* (*tiēk*, *tika*)* *līdzī* (*kam*); (jen znalostmi, výkonem) *līdz|ināties* (III. 1.) (*kam kur*); (zajít někam, napsat dopis, zabrzdit ap.) *pa|spēt* (-*spēj*, -*spēja*)*, *pa|gūt* (-*gūst*, -*guva*)*; počkej, ne-ím ti! *pagaidī, es tev netieku līdzī*; s. komu ve znalostech *līdzināties kam zināšanās*; ne-il se rozhlednout a... *viņš nepaguva ne apkārt paskatīties, kā...*; nes. se divit *nevarēt* (III. 2.) *vien nobrīnīties* 4 <kol.> (vystačit) (s čím) *iz|tikt* (-*tiēk*, -*tika*)* (*ar ko*), *izdzīv|ot* (II.) (*no kā*); ne-ím s platem es *nevaru iztikt ar algu, es nevaru izdzīvot no algas*
- stadion** [-dy-] m. (-u, L -*ēl-u*) *stadion|s m*; plavecký s. *peldbasein|s m*
- stadijum** [-dy-] n. (-a) *stadij|a f*, vývojové s. *attīstības stadija*; v počátečním/ v posledním ~u *sākuma/ pēdējā stadijā*
- stād|o** n. (-a, L -*ul-ē*) 1 (dobytkā) *ganāmpul|s m*; (ovci, slonū, žiraf) *bar|s m* 2 <přen.> (lidi, dēti) *bar|s m*
- stagnac|e** f. (-e) *stagnācij|a f*, *sastingum|s m*
- stagn|ovat** impf. (-uje) *būt* (*ir*, *bija*)* *stagnācij|as stāvoklī*; (nerozvijet se) *neattīst|īties* (III. 1.); (zastavit se) *ap|stāties* (-*stājas*, -*stājās*)*
- stagnuj|ící** adj *stagnant|s*
- stáh|nout** pf. (-ne, prēt. -l, pas. stažen) 1 (oděv, boty, prsten, rukavice) *no|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)*, (roletu, vļajku) *no|laisť* (-*laiž*, -*laida*)*; (sval) *sa|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)*; s. břicho *ie|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)* *vēderu*; s. hlavu mezi ramena *ie|raut* (-*rauj*, -*rāva*)* *galvu plecos*; s. čepici na uši *uz|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)* *cepuri uz ausīm*; s. koho pod vodu *pa|raut* (-*rauj*, -*rāva*)* *ko zem ūdens*; s. okěno (u auta) *attais|īt* (III. 1.) *logu* 2 (z kůže: králiku ap.) *nodrī|āt* (II.), *no|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)* *ādu*; s. zajice (z kůže) *nodrīrāt zaķi, novilkt zaķim ādu* ♦ s. někomu kůži z těla *novilkt kādam ādu pār acīm* 3 (femen, opasek, moutouz) *sa|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)*; s. uzel *savilkt mezglu*; s. sud obručemi *sastīp|ot* (II.) *mucu* 4 (rty, obočí, obličej) *sa|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)*; s. obličej do vrásek *savilkt seju grumbās* 5 (bankovky, film, knihu) *iz|ņemt* (-*ņem*, -*ņēma*)* (*no apgrozības*); s. co z repertoāru *izņemt ko no repertoāra* 6 (vojsko) *iz|vest* (-*ved*, -*veda*)*, *at|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)* 7 (žalobu, kandidaturu) *at|saukt* (-*sauc*, -*saucā*)* 8 <komp.> *le|juplād|ēt* (II.), *le|jupielād|ēt* (II.) ■ **s. se** pf 1 (svaistīt se: sval ap.) *sa|vilkties* (-*velkas*, -*vilkāš*)*, *sa|rauties* (-*raujas*, -*rāvās*)*; s. se do klubička *sarautes čokurā*; s. se do ulity *ie|vilkties* (-*velkas*, -*vilkāš*)* *čaulā* 2 (mraky) *sa|vilkties* (-*velkas*, -*vilkāš*)* 3 (rty, obličej) *sa|vilkties* (-*velkas*, -*vilkāš*)* 4 (vojska) *at|kāpties* (-*kāpjas*, -*kāpās*)*; s. se do obrany *pār|iet* (-*iet*, -*gāja*)* *aizsardzībā*; <přen.> s. do ústraní *aiz|iet* (-*iet*, -*gāja*)* *no sabiedriskās dzīves*; <přen.> s. se do sebe *ie|rauties* (-*raujas*, -*rāvās*)* *sevī*
- stah|ovat** impf. (-uje) (oděv, boty, prsten, rukavice) *vilkt* (*velk*, *vilka*)* *nost*, *no|vilkt* (-*velk*, -*vilka*)*; (z kůže: králiku ap.) *drī|āt* (II.); ⇒ **stáhnout** ■ **s. se** impf: ⇒ **stáhnout se**
- stáj** f. (-e) (pro koně) *sta|llis m.* (G -*l|a*); (pro dobytek) *kū|ts f.* (Gpl -*šu*)
- stá|le** adv (pořad) *allaž*, *viemēr*; (s kompar.) *aizvien*; s. ještě *vēl arvien*; s. více/větší *arvien vairāk/ lielāks*
- stale|t|ý** adj: s. strom *vairākus simtus gadu vecs koks*; ~á *nadvlāda historie gadsimtiem ilga virsvaldība/ vēsture*
- stá|lic|e** f. (-e, Gpl -) 1 <astr.> *stālvzvaigzne f.* (Gpl -*žņu*) 2 <přen.> *nedziestoša zvaigzne f.* (Gpl -*žņu*); s. na literānrim nebi *nedziestoša zvaigzne pie literatūras debesīm*
- stalinizm|us** m. (-u) *staj|inism|s m*
- stá|lost** f. (-i) *pastāvīb|a f.* (nemēnnost) *nemainīb|a f*
- stá|lý** adj (bydliště, zaměstnání, návštěvník, expozice, dohled) *pastāvīg|s*; (počasí těž) *nemainīg|s*; (materiál) *izturīg|s*; (trh) *stabil|s*; s. mir *ilgstošs miers*; s. zástupce *pastāvīgais pārstāvis*; za ~ého *michāni nepārtraukti maisot*
- stan** m. (-u, L -*ul-ē*) 1 *te|t|s m*; postavīt/ strhnout s. *uzcelt/ nojaukt te|ti*; <přen.> rozbit s. *ap|mesties* (-*metas*, -*metās*) 2: <voj.> *hlavní s. galvenā mīt|ne f.* (Gpl -*ņu*)
- standard** m. (-u, L -u) *standart|s m*, *norm|a f.* bezpečnostní ~y *drošības normas*; životní s. *dzīves līme|nis m.* (G -*ņa*); <fin.> *zlatý s. zelta standarts*
- standardn|í** adj *standarta* (G); s. velikost *standarta izmērs*
- standart|a** f. (-y) 1 (vļajka) *standart|s m* (*karogs*); prezidentská s. *prezidenta standarts* 2 (tabule) *transparent|s m*
- stán|ek** m. (-ku, Lpl -*cich*) (prodejní, novinový) *kiosk|s m*; (na trhu těž) *noviet|ne f.* (Gpl -*ņu*); (výstavní) *stend|s m*; novinový s. *laikrakstu kiosks*
- stán|í** n. (-i) 1 *stāvēšan|a f.* místo k s. *stāvviet|a f.* zākaz s. (motorových vozidel) *stāvēt aizliegts* ♦ *nemā s. viņam nav miera, viņš nevar rīmties* 2 <práv.> *lietas izskatīšan|a f.* *lietas iztiesāšan|a f* 3 (ve stājī) *steliģ|is m*
- stanic|e** f. (-e, Gpl -) 1 (železniční, podzemní dráhy) *stacij|a f.* (autobusová, tramvajová) *pietur|a f.* konečná s. *galapunkt|s m*; přestupní s. *pārsēšanās stacija* 2: s. první pomoci *pirmās palīdzības punkt|s m*; záchrtná s. *atskurbtu|ve f.* (Gpl -*vju*); policejní s. *policijas iecirk|nis m.* (G -*ņa*); čerpací s. *degvielas uzpildes stacija*; benzīntank|s m; meteorologická s. *meteoroloģiskā stacija*; rozhlasová s. *radiostacij|a f*
- stánkař** m. (-e), **stánkař|ka** f. (-ky, D, L -*ce*, Gpl -*ek*) *pārdevēj|s m* *kioskā, pārdevēja|a f* *kioskā*; *kioskniek|s m*, *kioskniece|e f.* (Gpl -*ču*) <kol.>
- stánkov|ý** adj: s. prodej *tirdzniecība kioskos*
- stann|ý** adj: ~é právo *izpēmuma stāvoklis* (*kara laikā*)
- stan|out** pf. (-e, prēt. -ul) <kníž.> *no|stāties* (-*stājas*, -*stājās*)*; <přen.> s. v čele *nostāties priekšgalā*
- stanoven|ý** adj *noteikt|s*; ve ~é *lhuťe noteiktajā termiņā*
- stanovis|ko** n. (-ka, Gpl -*ek*, Lpl -*cich*/-*kách*) *viedokl|is m.* (G -*ļa*); (názor) *uzskat|s m*; (postoj) *nostāj|a f.* zaujmout s. k čemu *ieņemt nostāju pret ko*; z jeho ~ka *no viņa viedokļa*
- stanoviš|tē** n. (-tē, Gpl -*t*) 1 (taxikū) *stāvviet|a f* 2 <voj.> *postel|nis m.* (G -*ņa*); velitelské s. *komandpunkt|s m*; pozorovací s. *novērošanas punkt|s m*
- stanov|it** (im)pf. (3.sg/pl -i), **stanov|ovat** impf. (-uje) *no|teikt* (-*teica*)*, *no|sacīt* (-*saka*, -*sacīja*)*; s. podmínky/ cíl *izvirz|īt* (III. 1.) *noteikumus/ mērķi*; s. diagnózu *noteikt diagnozi*; zákon ~í, že... *likums nosaka, ka...*
- stanov|y** f. pl. (-i) *statū|li m.* pl; podle ~ *saskaņā ar statūtiem*
- star|at se** impf. (-á) 1 *rūp|ēties* (II.); (tēz) *zajīš|ovat* *gād|āt* (II.); (o koho/co) *par ko*; s. se do domācnost *vest* (*ved*, *veda*)* *mājsaimniecību* 2 (mit obavy) *raiz|ēties* (II.); o to se ne-ēj! *par to neraizēties!*
- stár|nout** pf. (-ne, prēt. -l) *novec|ot* (II.), *k|ūt* (*kjūst*, *kjuva*)* *vec|am* (*vecāk|am*)
- stárnu|t|í** n. (-i) *novecošan|a f*
- starobn|í** adj *vecuma* (G); s. důchod *vecuma pensija*; s. důchodce *vecuma pensionārs*
- starobyl|ý**, **starodávny|ý** adj *senlaic|īgs*, *sen|s*; s. zvyk *sens paradums*
- staromódn|í** adj *vecmod|īgs*

- starost** f, (-i) **1** (nesnáze) *raizēs f, pl, (G -žu), rūļpes f, pl, (G -pju);* dělat si ~i *raizlēties (II.);* nedělej si ~i (s čim) *neraizējies (par ko);* budte bez ~i! *esiet bez raizēm (rūpēm)!;* to není tvá s. *tev par to nav jā rūpējas 2* (pěče) *rūļpes f, pl, (G -pju), gādīb|a f;* (o koho/co *par ko);* mít koho/co na ~i *rūplēties (II.) par ko, gādāt (II.) par ko;* vzít si koho/co na s. *uzpemties gādību par ko;* dát komu co na s. *uzdot kam rūpēties par ko;* to je moje s. *par to rūpējās es*
- starostļa** m, (-a, Npl -ovē), **starost|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (města) *mēr|s m; pilsētas pašvaldības priekšsēdētājs m, priekšsēdētāja;* *pilsētas galv|a m/f, (Dm -am, Df -ai);* (obce) *pagasta pašvaldības priekšsēdētājs m, priekšsēdētāja f; pagasta vecāk|ais m, vecāk|ā f <hist.>;* s. *městské části pilsētas rajona pašpārvaldes priekšsēdētājs m, priekšsēdētāja f; s. třídy klases vecāk|ais m, vecāk|ā f*
- starostlīv|ý** adj **1** (pečlivý) *rūpīg|s, gādīg|s; ~ā matka/ s. otec gādīga māte/ gādīgs tēvs 2* (ustaraný) *raižpiln|s, noraižē|ļies (f -usies)*
- starovēk** m, (-u) *senie laik|ī m, pl;* dějiny ~u *seno laiku vēsture*
- starovēk|ý** adj *seno laiku (G), sen|s; s. Řím Senā Roma; s. Egypt Senā Ēģipte*
- starožitnictv|ī** n, (-i) *antikvariāt|s m*
- starožitn|ik** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **starožitn|ic** f, (-e, Gpl -) *antikvār|s m, antikvār|e f*
- starožitnost** f, (-i) *antīka liet|a f, senliet|a f*
- starožitn|ý** adj *antīk|s, senlaicīg|s*
- starš** adj **1** kompar. *vecāk|s; ⇒ starý 2* (starši ze dvou téhož jména) *vecāk|ais m, vecāk|ā f; Novák s. Novāks vecākais 3* (ne příliš starý) *pavec|s; (o člověku též) padzivoj|is (f -usi)*
- start** m, (-u, L -u) *start|s m; pevný/ letný s. starts no vietas/ gaitā; <komp.> teplý s. siltais starts*
- startér|1** m, (-ra, Npl -ri) *<sport> starter|is m*
- startér|2** m, (-u) (auta) *starter|is m; nožní s. kājas starteris, kīkstarter|is m*
- startovací** adj (pozice, čára, pistole) *starta (G)*
- start|ovat** (im)pf, (-uje) *start|ēt (II.)*
- startovní** adj (číslo, čára, pistole, listína) *starta (G)*
- 1 starj** **1** adj, (kompar. -rši) **1** *vec|s; s. mládenec vecpui|sis m, (G -ša); ~rá panna vecmeit|a f, s. brat|ī sestra vecākais brāl|is/ vecākā māsa; jak je s.? cik vecs viņš ir?; jsme stejní ~ři mēs esam viena vecuma; je to t|ri roky ~rši než já viņš ir trīs gadus vecāks par mani; za ~rých časů vecajos laikos ♦ na ~rá kolena uz vecumdienām, vecumdienās; pat|ī do ~rého železa nekam vairs nederēt, būt pārdzivojušam savu laiku; to je ~rá písnička tas ir tas pats vecais stāsts 2* (dávny) *sen|s; S. zákon Vecā derība; ~řī Slované senslāvi| m, pl II m, (-rého), ~rá f, (-ré) <kol.> 1* (manžel, otec) *vec|ais m; (manželka, matka) vec|ā f 2* (šéf) *priekšniek|s m, priekšniec|e f, (Gpl -ču); šef|s m*
- star|rec** m, (-rce) *vecs vīrs m, sirmgalv|is m, (G -vja); (nesympatický) ve|c|is m, (G -ča)*
- stařen|a** f, (-y) *veca sievie|te f, (Gpl -šu), sirmgalv|e f, (Gpl -vju); (nesympatická) vece|ne f, (Gpl -ņu)*
- stařen|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *večiņa|a f, vecen|te f, (Gpl -šu), vece sieviņa|a f*
- stārj** **1** n, (-i) **1** (věk) *vecum|s m; dožīt se vysokého s. nodzīvot līdz lielam vecumam; jsme stejného s. mēs esam viena vecuma; na své s. savam vecumam; ~īm (sehnutý, zežloutlý ap.) no vecuma 2* (poslední období života) *vecumdien|as f, pl; měl klidné s. viņam bija mierīgas vecumdienas*
- starīčk|ý** adj *loti vec|s*
- starīk|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *večuk|s m, vec|tis m, (G -ša), večuk|in|š m*
- 1 stát** **1** m, (-u, L -ē) **1** *valsts f, (Gpl -stu);* právní s. *tiesiska valsts; <přen.> s. ve ~ě valsts valstī 2* (v USA) *štat|s m, pavalsts f, (Gpl -stu); v ~ě New York Ņujorkas štātā; Spojené ~y americké (USA) Amerikas Savienotās Valstis (ASV)*
- 1 stāz** **1** impf, (-o|j, prēt. -āl, imp. -ūj) **1** (lidē, zvižata) *stāv|ēt (III.2.);* s. na špičkách/ na jedné noze *stāvēt uz pirkstgaliem/ uz vienas kājas; s. v pozoru stāvēt miera stājā; s. na hlavě stāvēt uz galvas; s. na strážī stāvēt sardzē; s. modelem (komu) poz|ēt (III.2.) (kam);* solva ~o|j na nohu *viņš tik tikko turas uz kājām; s. stranou stāvēt nomaļus, <přen.> tur|ēties (III.2.) atstatus 2* (nacházet se) *stāv|ēt (III.2.), at|rasties (-rodas, -radās)*; váza ~o|j na stole vāze stāv uz galda; dům ~o|j na rohu māja atrodas uz stūra ♦ nevim, kde mi hlava ~o|j man galva griežas riņķī 3* (zůstat na místě; též hodiny, stroj) *stāv|ēt (III.2.); zůstat s. palikt stāvoť ♦ zůstat mu nad tím rozum s. viņš to nespēja aptvert 4* (neupouštět) (na čem)
- palikt (-liek, -lika)* (pie kā), neat|laisties (-laizās, -laidās)* (no kā); s. na svém palikt pie sava 5* (mit zájem) (o co) *būt (ir, bija)* ieinteresē|am (kur); (toužit) grib|ēt (III.2.) (ko), vēllēties (III.2.) (ko);* ne~o|jm o popularitu *man nav svarīga popularitāte 6* (mit cenu) *maks|āt (II.), būt (ir, bija)* vērt|am; kolik to ~o|j? cik tas maksā?; kniha ~o|j za přečtení grāmatu ir vērts izlasīt; to ~o|j za pokus to ir vērts pamēģināt; ~ālo ho to život viņam tas maksāja dzīvību; za zmínku ~o|j... ir vērts pieminēt...; ne~o|j to za nic tas nav nekam derīgs; ne~o|j to za to tas nav pūļu vērts ♦ ~ūj co ~ūj par katru cenu*
- 1 stāj se** pf, (-ane, prēt. -al, imp. -a|n) **1** (udāt se) *no|tikt (-tiek, -tika)*; (nečekaně) gad|īties (III.1.), atgad|īties (III.1.); ~alo se neštēsti ir notikusi nelaime; někdy se ~ane, že... reizēm gadās, ka...; jak se to ~alo? kā tas gadjās?; ~alo se vám něco? vai ar jums viss ir kārtībā?; kdyby se se mnou něco ~alo ja ar mani kas notiktu; ať se ~ane cokoliv lai notiek, kas notikdams; nic se ne~alo (to nevedí) tas nekas 2* (změna stavu) *kjūt (kjūst, kjuva)*; (Kým/čim par ko); s. se učitelem kjūt par par skolotāju; s. se šťastným kjūt laimīgam; s. se matkou/ otcem kjūt par māti/ par tēvu; s. se tradicí kjūt par tradīciju; s. se symbolem (čeho) kjūt par (kā) simbolu; s. se obětí (čeho) kjūt par (kā) upuri; s. se středem zájmu no|k|ūt (-kjūst, -kjuva)* uzmanības centrā*
- staj** **1** f, (-ti/-tē, pl: N.A -ti/-tē, D -tīm, L -tich, I -tēmi) (článek) *rakst|s m; (odborná též) apcerējum|s m*
- statečnē** adv *drosmīgi, droširdīgi*
- statečn|ost** f, (-i) *drosm|e f, droširdīb|a f*
- statečn|ý** adj *drosmīg|s, droširdīg|s*
- statļek** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (panství) *muiža|a f, (usedlost) (lielas) lauku mā|jas f, pl; (hospodářství) saimniecība f 2* (hodnota) *vērtīb|a f; hmotné/ kulturní ~ky materiālas/ kultūras vērtības*
- statīck|ý** [-ty-] adj *statīk|s*
- statis|c** m, pl, (-ū) *simtiem tūkstošu*
- statis|covj** adj: *statis|covj dluh simtiem tūkstošu kronu (eiro ap.) liels parāds*
- statist|a** [-ty-] m, (-y, Npl -é), **statist|ka** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *<div.> statist|s m, statīste f, (Gpl -stu)*
- statistický** [-tysty-] adv *statistiski*
- statistickýj** [-tysty-] adj (data) *statistikas (G); (výpočet, informace, chyba) statistisk|s; s. úřad statistikas pārvalde*
- statistīk** [-tysty-] m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich), **statistič|ka** [-tysty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *statistīk|is m, statistīk|e f*
- 1 statistīka** [-tysty-] f, (-ky, D,L -ce) *statistīka f*
- 1 stātni** adj *valsts (G); s. svātekl valsts svētki; s. občanstv|ī p|rišlušnost pilsonīb|a f/ pavalstniecība f*
- 1 stātnick|ý** adj (čín, úkol, povinnost) *valstiski svarīg|s*
- stātnīk** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *valstsvīr|s m*
- stātnost** f, (-i) *valstiskum|s m*
- stātnj** adj *stalt|s; (silný) spēcīg|s*
- stātoprávní** adj: *s. uspořádání valsts tiesiskā iekārta*
- statu|s** m, (-su/-tu, L -su) *<kniž.> (stav) status|s m*
- statut** m, (-u, L -u) (organizace) *statūt|ī m, pl; (školy, muzea) nolikum|s m*
- statutární** adj *ar likumu noteikts*
- 1 stav** **1** m, (-u, L -u) **1** *stāvokl|is m, (G -ja);* zdravotní s. *veselības stāvoklis; duševní s. dvēseles stāvoklis; s. beztlize bezsvara stāvoklis; plynný/ kapalný/ tuhý (pevný) s. gāzveida/ šķidr|s/ ciets stāvoklis; válečný s. karastāvokl|is m, (G -ja); výjimečný s. ārkārtas stāvoklis; být v dobrém/ v špatném ~u (dům, auto) būt labā/ sliktā stāvoklī; uvést (dát) do původního ~u atjaunot sākuma stāvoklī; za daného ~u šajā situācijā, šajā stāvoklī 2* (zaměstnanců, armády) *sastāv|s m; početní s. skaitliskais sastāvs; v plném ~u pilnā sastāvā 3* (povolání) *profesij|a f; učitel|ský s. skolotāja profesija 4; rodinný s. ģimenes stāvokl|is m, (G -ja); vstoupit do ~u manželskoho stāties laulībā 5* (společenská vrstva) *kārt|a f; šlechtický s. muižnieku kārtā; střední s. vidusšķīr|a f 6; být v ~u (udělat co) būt spējīgam (izdarīt ko), spēť (izdarīt ko); být v jiném ~u būt stāvoklī, gaidīt bērnu*
- stavz** m, (-u, L -u) (k tkani) *ste|ļles f, pl, (G -ļju), stāv|ī m, pl*
- stāvajici** adj *pašreizēj|ais, šībrīža (žen G); v s. situācijā pašreizējā situācijā*
- stāv|at se** impf, (-ā); ⇒ **stāt se**
- 1 stav|ba** f, (-by, Gpl -eb) **1** (stavění) *celtniecīb|a f, celšan|a f, būvēšan|a f; s. lodí kuģu būvēšana; pracovat na ~bě strādāt celtniecībā 2* (budova) *celt|ne f, (Gpl -ņu);* výšková s. *augstcelt|ne f, (Gpl -ņu) 3* (uspořádání) *uzbū|ve f, (Gpl -vju), struktūr|a f; (uměleckého díla) kompozīcija|a f; s. tēla ķermeņa uzbūve; <lingv.> s. věty teikuma uzbūve (struktūra)*
- stavba** m, (-e) *celtniek|s m; (dělník) būvstrādniek|s m*

stavební adj (učiliště, veletrh) *celtniecības* (G); s. pozemek *apbūves gabals*; s. povolení *celtniecības atļauja*; s. firma *būvfirmā* f, *būvuzņēmums* m; s. materiál *būvmateriāli* m, pl, *celtniecības materiāli*; s. památka *arhitektūras pieminekļis*; s. inženýr *būvīnženieris* m; s. dělník *būvstrādnieks* m

stavebnice f. (-e, Gpl -) (kostky) *klucīši* m, pl; (kovová) *konstruktoris m*

stavebnictví n, (-i) *celtniecība* f, *būvniecība* f

stavebník m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *būvnieks* m

stavení n, (-i) *celtne* f, (Gpl -ņu), *ēka* f; hospodářské s. *saimniecības ēka*

stavenišťe n, (-tē, Gpl -t) *būvlaukums* m

stavět impf, (-i, 3 pl -ějí), pas. -ěn, imp. -(ej) **1** (umístovat) *likt* (liek, lika)*, *noļikt* (-liek, -lika)*, *novietot* (II.); (do vzpřiměné polohy, do řady) *nostādīt* (III.1.); s. do řady *nostādīt rindā*; s. koho na nohy *nostādīt ko uz kājām*; s. si co za cíl *izvirzīt* (III.1.) *ko par mērķi*; s. na oběd *likt vārīties pusdienas*; s. na kāvu *uzlikt ūdeni kafijai*; s. koho před problém/ před volbu *nostādīt ko problēmas/ izvēles priekšā*; s. koho za příklad *likt ko par piemēru*; <přen.> s. komu překážky do cesty *likt kam šķēršļus ceļā*; <přen.> s. co na odív *likt ko aprīnot, izrādīt* (III.1.) *ko*; <přen.> s. co na první místo *likt ko pirmajā vietā*; <přen.> s. komu co do očí *bāzt* (bāz, bāza)* *kam ko acīs*; <přen.> s. si hlavu *tiepties* (tiepias, tiepās)*

♦ s. něco na hlavu *apgrīzet kaut ko ar kājām gaisā* **2** (pes: zvěř) *dzīt* (dzen, dzina)* **3** (dům) *celt* (ceļ, cēla)*, *būvēt* (II.); (stroj) *konstruēt* (II.); s. sněhuláka *celt sniegavīru* ♦ s. na písku *celt uz smiltīm*; s. na zelené louce *celt tukšā vietā* **4**: s. (si) hnízdo (o ptáčích) *vīt* (vij, vija)* *ligzdu* **5** (zakládat) (co na čem) *balstīties* (III.1.) (uz ko); s. na znalostech/ na předpokladech *balstīties uz zināšanām/ uz pieredzumiem* **6** (dopravní prostředek) *apstāties* (-stājas, -stājās)*, *pieturēt* (III.2.); vlak ~i v každé stanici *vilciens pietur katrā pieturā* ■ **s. se** impf **1** *stāties* (stājas, stājās)*, *noštāties* (-stājas, -stājās)*; s. se do řady/ do dvojic *nostāties rindā/ pāros*; s. se na nohy *nostāties kājās*; s. se před koho/ za koho *nostāties priekšā kam/ aiz kā* (aiz muguras kam); <těz přen.> s. se na zadní *nostāties pakakājās*; <přen.> s. se na něčí stranu *nostāties kāda pusē* **2** (zaujimat stanovisko) *izturēties* (III.2.); (ke komulčemu jak pret ko) s. se proti komulčemu *uzstāties* (-stājas, -stājās)* *pret ko*; s. se na odpor (čemu) *pretoties* (II.) (kam) **3** (zastávat se) (za koho/co) *aizstāvēt* (III.2.) (ko), *noštāties* (-stājas, -stājās)* (kā pusē) **4** (předstírat) *izlikties* (-liekas, -likās)*; s. se nemocným *izlikties par slimu*

stavět se impf, (3.sg/pl -i) *ieļiet* (-iet, -gāja)*, *ieļgriezties* (-griežas, -griezās)*; ~te se u nás! *ienāciet (iegriezieties) pie mums!*; po cestě se s. v obchodě *pa ceļam iegriezties veikalā*

stavitel m, (-e, Npl -é), **stavitelka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *celtnieks* m, *celtniece* f, (Gpl -ču); *būvētājs* m, *būvētāja* f; s. lodí *kuģu būvētājs*

stavitelství n, (-i) (činnost) *celtniecība* f, *būvniecība* f, (obor) *arhitektūra* f

stávka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *streik* s m; generální s. *vispārējs streiks*, *ģenerālstreiks* s m; vyhlásit/ zahájit ~ku *ieteikt/ uzsākt streiku*

stávkokaz m, (-a, Npl -i/ové), **stávkokazka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *streiklauzis* m, (G -ža), *streiklauze* f

stávkovat impf, (-uje) *streikt* ot (II.)

stávkový adj (hnutí, výbor) *streika* (G); (vlna) *streiku* (G); ~á pohotovost *streika gatavība*

stávkující I adj *streikojošs* II m, (-iho)/f, (-i) *streikotājs* m, *streikotāja* f

stáž f, (-e) *stāž* s m, *prakse* f, (Gpl -šu)

stažení n, (-i) **1** (řemene, opasku) *savilkšana* f **2** (rtů) *savilkšana* f, *savilkšanās* f **3** (zboží, bankovek z oběhu) *izņemšana* f **4** (žaloby, kandidátky) *atsaukšana* f **5**: s. vojska *karaspēka izvešana* f

StB [es-té-bé] zkr. (Státní bezpečnost) *Valsts drošības dienests*

ste impf <kol.>: ⇒ **být**

stě n: ⇒ **sto**

stěblo n, (-la, L -le, Gpl -el) (trávy, obilné) *stiebrs* m; (slámy) *salmis* m

♦ tonoucí se i ~la *chytá slīcējs ķeras pie salmiņa*

stějí, stějíct, <kol.> stýct pf, (-eče, přet. -ek) *noļtečēt* (-tek, -tecēja)*; (ve větším množství) *noļplūst* (-plūst, -plūda)*

stěh m, (-hu, Lpl -zich) **1** *dūrienis* m (*šujot* **2** <tech., med.> *šuve* f, (Gpl -vju); vzít ~hy *noņemt šuves*

stehenní adj *augšstilba* (G), *ciskas* (G); s. kost *augšstilba kauls*

stěhlík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *dadzītis* m, (G -ša)

stěhno n, (-na, L -ně/nu, Gpl -en) **1** *augšstilbs* m, *ciskla* f **2** <kuch.> *stībiņš* m

stěhování n, (-i) (do nového domu) *pārceļšanās* f, *pārvākšanās* f; (nábytku) *pārvešana* f, *pārvākšana* f; (živočíchů) *migrācija* f; s. národů *tautu staigāšana* f

stěhovat impf, (-uje) **1** (osobu) *pārceļt* (-ceļ, -cēla)*, *pārvietot* (II.) **2** (věci do jiného bytu) *pārvest* (-ved, -veda)*, *pārvekt* (-vāc, -vāca)*; (v bytě) *pārvietot* (II.) ■ **s. se** impf (do města, do bytu) *pārceļties* (-ceļas, -cēlās)*, *pārvākties* (-vācas, -vācās)*; (z bytu) *izvākties* (-vācas, -vācās)*; (kmeny, národy) *pārvietoties* (II.); (živočichy) *migrēt* (II.); ptáci se ~uji na jih *putni lido uz dienvidiem*

stěhovavý adj: ~í ptáci *gājputni* m, pl; ~é kmeny *nomadu ciltis*; s. motiv (povídky) *ceļojošs motīvs*; ~á povaha *klaidoņa daba*

stějně I adj (oblečení) *vienādi*; (velký, silný, hezký, dobrý) *tikpat, vienlīdz*; jsou s. staří *viņi ir viena vecuma*; je s. starý jako já *viņš ir tikpat vecs kā es*; s. dobře *tikpat labi* II part (beztoho) *tik un tā, tikpat*; s. je to k němu *tikpat tas nekam neder*

stějnojmenný adj (film, kniha) *tāda paša nosaukuma* (G)

stějnokroj m, (-e) *formas tērps* m, *uniforma* f

stějnopis m, (-u, L -el-u) *kopija* f

stějnorodlý adj *viendabīgs*, *homogēns*

stějnosměrný adj: <elektr.> s. proud *līdzstrāvis* f

stějný adj (shodný) *vienāds*; (týž) *tāds* patls (f -a, -ij); rozdělít co na dvě ~é poloviny *sadalīt ko divās vienādās (līdzīgās) daļās*; ve ~ou dobu *tajā pašā laikā*; ~ou měrou *tādā pašā mērā*; na vlas s. *uz mata tāds pats*

stěkat impf, (-á) *tecēt* (tek, tecēja)* (*lejup*); (ve větším množství) *plūst* (*plūst, plūda*)* (*lejup*)

stěna f, (-y) **1** *sienā* f; dělíci s. *šķērssienā* f; španělská s. *aizslēgtis* m, (G -ņa) ♦ *Žit* mezi čtyřmi ~ami *dzīvot četrās sienās*; ~y mají uši *sienām ir ausis* **2** (kufru, krabice) *sān* s m; (krychle) *skaldne* f, (Gpl -ņu); <anat.> (břišní, cévní ap.) *sienā* f

stěnat impf, (-á) *vaidēt* (III.2.); s. bolestí *vaidēt no sāpēm*

step₁ f, (-i, pl: N.A -i, D -im, L -ich, I -mi) (krajinā) *steppe* f, (Gpl -pju)

step₂ m, (-u, L -u) (lanec) *step* s m

stěrač m, (-e): ⇒ **stírač**

stereotyp m, (-u, L -u) *stereotips* m

stereotypní adj *stereotips*; s. fráze *nodrāzta fráze*

sterilizace f, (-e) *sterilizācija* f, *sterilizēšana* f

sterilizovat impf, (-uje) (jehlu, zvíře) *sterilizēt* (II.)

sterilní adj *sterīls*

stesík m, (-ku, Lpl -cich) **1** (touha) *ilgas* f, pl; (smutek) *skumjas* f, pl; s. po domově *ilgas pēc mājām* **2**: pl ~ky (stížnosti) *sūdzības* f, pl; (nářky) *žēlabas* f, pl, *sūrošana* f f

stězka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *takla* f; cyklistická s. *velosipēdistu ceļiņš* m; naučná s. *dabas (mācību) taka*; <hist.> *Zlatá s. Zelta ceļš* m

stěžejní adj (hlavní) *galvenāis*; (nejdůležitější) (vis) *svarīgākāis*; (základní) *pamata* (G); s. dokument *pamatdokuments* m; s. otázka *pamatjautājums* m; s. problém *pamatproblēma* f

stěží I adv *ar pūlēm, tik tikko*; tomu lze s. uvěřit *tam grūti ticēt* II part *diez(in) vai, nez(in) vai*; to se mu s. podaří *diez(in) vai tas viņam izdosies*

stěžovat si impf, (-uje) *sūdzēties* (III.2.); (nařikat) *žēloties* (II.); (na koho/co *par ko*)

stíhací adj: <voj.> s. letoun *iznīcinātājs* m; s. letec *lidotājs iznīcinātājs*

stíhač ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <voj.> *iznīcinātājs* m (*lidmašīna*)

stíhání n, (-i) *vajāšana* f; <práv.> *restni* s. *kriminālvajāšana* f

stíhat impf, (-á) **1** (pronásledovat) *vajāt* (II.); (hnát se za někým těz) *dzīties* (dzenas, dzinas)* *pakaļ* (kam); ~á ho policie *viņu meklē policija*; ~á ho neštěstí *viņu vajā nelaimes* **2** (soudně) (koho za co, pro co) *ierošināt* (III.1.) *lietu* (*pret ko par ko*), *ieļsniegt* (-sniedz, -sniedza)* *prasību* (*pret ko par ko*) **3** (následovat) *sekot* (II.) (kam); událost ~á událost *notikums seko notikumam*

stíhnout pf, (-hne, přet. -hl, pas. -žen) **1** (stačit něco udělat) *paļspēt* (-spēj, -spēja)*, *paļgūt* (-gūst, -guva)*; s. vlak *paļpēt* (*pagūt*) *uz vilcienu*; s. termín *pagūt ko izdarīt laikā* **2** (zastihnout) *sastapt* (*sastop, sastapa*)*, *saļtikt* (-tiek, -tika)*; s. koho doma *sastapt* (*satikt*) *ko mājās* **3** (postihnout) *piemeklēt* (II.), *uzbrukt* (-brūk, -bruka)* (kam); ~hlo nás neštěstí *mums ir uzbrukusi nelaime, mūs ir piemeklējusi nelaime*; ~hl ho *rest viņš saņēma sodu*

stimul [-ty] m, (-u, L -u) *stimuls* m

stimulace [-ty] f, (-e) *stimulācija* f, *stimulēšana* f, *hmotnā s. materiāla stimulācija*

stimulovat [-ty] impf, (-uje) *stimulēt* (II.)

stín m, (-u, L -u) 1 *ěn|a f*; 30 °C ve ~u 30 °C *ěnā*; <těž přen.> vrhat s. (na co) *mest ěnu (uz ko)* 2 (ličidlo) *acu (plakstiju) ěn|as f*, *pl*

stinid|lo n, (-la, L -le, Gpl -el), **stínit|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *abažūr|s m*

stinný adj *ěnain|s*, *krěslain|s*; <přen.> ~á stránka *ěnas puse*

stinový adj: ~é divadlo *ěnu teātris*; <přen.> ~á vláda *ěnu kabinet|s*; <přen.> ~á ekonomika *ěnu ekonomika*

stipendist|a [-ty-, -dy-] m, (-y, Npl -é), **stipendist|ka** [-ty-, -dy-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *stipendiāt|s m*, *stipendiā|te f*, (Gpl -šu)

stipendijum [-ty-, -dy-] n, (-a, pl: G -í, D -ich, L -i) *stipendij|a f*

stírač m, (-e) *stíklā tīrītāj|s m (automašīnai)*

stírat impf, (-á): => **setřít**

stis|k m, (-ku, Lpl -cich): s. ruku *rokasspiedien|s m*; s. klávesy (počítače) *taustiņa nospiēšan|a f*

stisk|nout pf, (-ne, prēt. -) (sevřit) *sa|spiest (-spiež, -spieda)**; (kliku) *no|spiest (-spiež, -spieda)**; (tlačítko též) *pie|spiest (-spiež, -spieda)**; s. zvonek *nospies (piespiests) zvana pogu*; s. spouřt' (puřky) *nospies šautenes mēlřti*; s. komu ruku *paspiests kam roku*; s. koho v náruči *ap|skaut (-skauj, -skāva)* ko*; s. rty *sa|kniebt (-kniebj, -knieba)* lūpas*; s. zuby *sa|kost (-kož, -koda)* zobus*; s. pěst *sa|žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)* dūri*; s. hrdlo *aiz|žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)* kaklu*

stisněný adj 1 (prostor) *saspies|s*, *šaur|s*; ~é postavení *smags stāvoklis*; žit v ~ých poměrech *dzīvot trūcīgos apstākļos* 2 (skličený) *nomākt|s*, *nospies|s*; ~á nálada *nomākts garastāvoklis*; ~á atmosféra *nomācoša atmosfěra*

stít pf, (setne, prēt. st'al, pas. st'at, imp. setni): s. komu hlavu *no|cīrst (-cěrt, -cirta)* kam galvu*

stížnost f, (-i) *sūdzīb|a f*; podat s. (na koho/co) *iesniegt sūdzību (par ko)*; kniha přání a ~i *sūdzību un ierosinājumu grāmata*

stlačit pf, (3.sg/pl -i), **stlačit|ovat** impf, (-uje) 1 (vzduch, plyn, řaty v kufru) *sa|spiest (-spiež, -spieda)** 2 (páku, pedál) *no|spiest (-spiež, -spieda)**; (knoflík též) *pie|spiest (-spiež, -spieda)** 3 (zmenřit) *samaz|ināt (III.1.)*; s. ceny *samazināt cenas* ■ s. se pf, impf *sa|spiesties (-spiežas, -spiedās)**

stlāt pf, (-ele, pas. -lān, imp. -el) (postel) *klāt (klāj, klāja)**; (dobytku, konim) *pa|klāt (-klāj, -klāja)**

stlout pf, (-uče, prēt. -oukl, imp. -uč), **stloukat** impf, (-á) 1 (bednu, boudu) *sa|sist (-sīt, -sita)**, *sanag|ot (II.)* 2 (máslu) *sa|kult (-kuļ, -kūla)**

stmitvat se impf, (-á) *sa|tumst (-tumst, -tumsa)**, *krěř|ot (II.)*; ~á se *metas (kļūst) tumřs*

sto n, (-a, pl: N stě/sta, G set) *simt (neskl.)*, *simt|s m*; s. metrů *simt (simts) metru (metri)*; s. pět *simt pieci*; dvě *stě divsimt (neskl.)*, *divi simti*; řtř *sta trřsimt (neskl.)*, *trřs simti*; řtyř *sta čětrsimt (neskl.)*, *čětri simti*; pět *set piecsimt (neskl.)*, *pieci simti* ♦ o s. řest *ar pilnu jaudu*

Stockholm [stok-] m, (-u, L -u) *Stokholm|a f*

stočit pf, (3.sg/pl -i) 1 (koberec, bankovku) *sarīt|ināt (III.1.)*; (těž civku) *sa|řit (-tin, -tina)**; (z více nřti jednu) *sa|vřt (-vij, -vija)**; s. ři cigaretu *uz|řit (-tin, -tina)* cigareti* 2 (obrářit: hlavu, volant, loď ap.) *pa|griezt (-griež, -grieza)**; s. pohled na co *pie|věrst (-věrs, -věrsa)* skatienu kam*; s. hovor na co *novirz|řt (III.1.) sarunu uz ko* 3 (vino do lahvi) *iepil|dřt (III.1.)*, *sapild|řt (III.1.)*, *sa|řiet (-řej, -řěja)** ■ s. se pf 1 (papřr) *sarīt|ināties (III.1.)*; s. se do klubka *saritināties kamolā* 2 (obrářit se) *pa|griezties (-griežas, -griežās)**; (vřti) *ie|griezties (-griežas, -griežās)**

stočenný adj: s. personál *simts cilvēku personāls*; s. parlament *simts deputātu (senatoru ap.) parlaments*

stočně n, (-é) *maksa par kanalizācijas apkopi*; vodné a s. *maksa par ūdeni un kanalizācijas apkopi*

stodol|a f, (-y) (pro obili) *klě|ts f*, (Gpl -řu); (pro slámu) *řkū|nis m*, (G -ņa)

stolh m, (-hu, Lpl -zich) <těž přen.> *kau|dze f*, (Gpl -džu); (sena, slámy těž) *stirp|a f*

stoj m, (-e) <sport> *stāj|a f*; s. na rukou *stāja uz rokām*; s. na hlavě *galvasstāj|a f*; s. spatný *papěži kopā*, *pirkstgali izvěrsti*; s. rozkočný *kājas plati*

stojaci adj: s. lampa *stāvlamp|a f*; s. hodiny *grīdas pulkstenis*; s. límeč *stāva apkake*

stojan m, (-u, L -u/-ě) *stāt|nis m*, (G -ņa), *stātīv|s m*; <tech.> *stāt|ne f*, (Gpl -ņu); maliřský s. *molbert|s m*; s. na noty *nošu pult|s m*; s. na knihy *etažer|e f*; s. na kola *velospědu stāvis*

stojatý adj: s. límeč *stāva apkake*; ~á voda *stāvořs ūdens*

stojka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 <sport> *stāj|a f uz rokām*; udělat ~ku *nostāties uz rokām*, <přen.> *atdot visu naudu sievai* 2 <horn.> *řahtas balst|s m*

stojka f, (-ky, D,L -ce) (kanál) *notekgrā|vis m*, (G -vja); (potrubí) *notekcauru|le f*, (Gpl -lu); sběrnā s. *kanalizācijas kolektor|s m*

stokorun|a f, (-y) *simt kronu (kronas)*, *simt kronu bankno|te f*, (Gpl -řu)

stokorunový adj: ~á pokuta *simts kronu sodanauda*

stokrāt num *simtreiz*, *simts reizes*; (mnohokrāt) *simtkārt*, *simtiem reizi*; opakoval to s. *viņř to simtiem reizi atkārtoja*; s. horři *simtkārt sliktāks*

stole m: => **stूल**

stolěc m, (-ce) (královřky) *tro|nis m*, (G -ņa); papeřský s. *pāvesta krěř|s m*; Svatý s. *Svētais krěřs*

stolěk m, (-ku, Lpl -cich) *galdiņ|s m*; noční s. *naktsgaldiņ|s m*; konferenční s. *žumālu galdiņř*

stolet|j n, (-i) *gadsimt|s m*; (výroči) *simtga|de f*, (Gpl -žu); v minulěm s. *pagājuřajā gadsimtā*; v druhěm s. *před Kristem (př. Kr.)* před našim letopočtem (př. n. l.) *otrajā gadsimtā pirms Kristus (p. Kr.)* pirms mūsu ěras (p. m. ě.); rukopis ze 14. s. 14. *gadsimta rokraksts*

stoletý adj 1 (starý sto let) *simtgadīg|s*, *simts gadus vec|s* 2 (trvajici sto let) *simtga|du (jen G)*, *simts ga|du (G)*, *simtgadīg|s*, *simts gadus ilg|s*; ~é jubileum *simts ga|du jubileja*; ~á tradice *simtgadīgā tradīcija*; ~á voda *plūdi*, *kādi notiek reizi simt gados*; ~á vāka *Simtga|du karř*

stolic|e f, (-e, Gpl -) 1 (lavice) *sol|s m*; (řidle, křeslo) *krěř|s m*; hoblovací s. *ěvelsol|s m* 2: papeřská s. *pāvesta krěř|s m*; Svatý s. *Svētais krěřs* 3 <zast.> (katedra) *katedr|a f* 4: soudná s. *tiesas instan|ce f*, (Gpl -ču) 5 (výkaly) *ekskrement|j m*, *pl*, *izkārņijum|j m*, *pl*; (odchod výkalů) *izkārņīšan|řas f*; tvrdā/ měkkā s. *ciets/ mīksts vēder|s m*

stolička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (kuchyňská, řětská) *ķeb|lis m*, (G -ļa), *ķeb|řtis m*, (G -řa), *solī|ņ s m*; barová s. *bāra krěř|s m* ♦ podřrhnout někomu ~ku (způsobit pád) *aizlikt kādam kāju priekřā* 2 <anat.> (zub) *dzerok|lis m*, (G -ļa)

stolní adj (lampa, tenis, hry, vino, olej) *galda (G)*

stolu, stoly m: => **stूल**

stomatolo|g m, (-ga, Npl -gově, Lpl -zich), **stomatolo|řka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *stomatolog|s m*, *stomatoloģ|e f*

stomatologický adj (praxe, ordinace) *stomatoloģijas (G)*, *zobārstniecības (G)*; (pěče, prohlídka) *stomatoloģisk|s*

stometrový adj *simtmetrīg|s*; má ~ou řiřku *výřku| dělku ir simts metru plats/ augsts/ garř*; v ~é vzdálenosti/ výřce *simts metru attālumā/ augstumā*

stonásoběk m, (-ku, Lpl -cich) *simtskārřojum|s m*, *simtreiz vairāk (nekā...)*; s. řástky *summas simtskārřojums*, *simtreiz lielāka summa*; s. povoleně míry *simtreiz vairāk par pieļaujamo daudzumu*

stonásobně num *simtkārt*, *simtkārtīgi*, *simts reizes*; s. nižři náklady *simtkārt (simtkārtīgi, simts reizes) mazāk izdevumi*; vyplatit se s. *simtkārtīgi atmaksāties*

stonásobný num *simtskārřs*, *simtkārtīg|s*, *simtreiz lielāk|s*; ~é zvyřeni *simtskārřs (simtkārtīg|s) pieaugums*

stjonat impf, (-ūně, imp. -onej) *řim|ot (II.)*; (řim, na co ar ko); ~onā se *řrdcem viņam ir slima sirds*

stoněk m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *stiebr|s m*, *stublāj|s m*

stonož|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *simtkāj|is m*

stop int *stop!*

stop|a f, (-y) 1 (otisk) *pěd|as f*, *pl*; s. pneumatiky *riepas nospiedum|s m*; <těž přen.> jřt po něčich ~ách *iet kāda pědās*; <těž přen.> přijřt na ~u *nokļūt uz pědām*; <těž přen.> nezanechat řadně ~y *neatstāt nekādas pědas*; <těž přen.> zmizet beze ~y *pazust bez pědām*; (po krvi nebylo) ani ~y *ne mīņas* 2 (dělková mřra) *pěd|a f* 3 (zvuková na magnetofonu) *celiņ|s m* 4 <lit.> *pěd|a f*

stopař m, (-e) (pes) *pěddzī|nis m*, (G -ņa), *pědu dzinějs|nis m*, (G -ņa)

stopař m, (-e), **stopař|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> (auto) *stopětāj|s m*, (auto) *stopětāj|a f*

stop|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (květiny, ovoce, listu) *kāt|s m*, *kātiņ|s m* ♦ měl oči na ~kách *viņam acis bija uz kātiņiem* 2 (skleničky) *kājiņ|a f* 3 (sklenička) *degvīna glāz|te f*, (Gpl -řu)

stopky f, pl, (-ek) *hronometr|s m*

stop|ovět impf, (-uje) 1 (jřt po stopách, sledovat) *sek|ot (II.) (kam)*; (pes zvyře) *dřt (dzen, dzina)* pědas (kam)* 2 <kol.> (stopař) *ceļ|ot (II.) ar autostopu*

stoprocentně adv *simtprocentīgi*; s. jřst(ý) *simtprocentīgi drořs (pāriecināts)*; mās s. *pravdu tev ir pilnīga taisnība*

stoprocentní adj *simtprocentīg|s*; s. úspěřnost *simtprocentīgi panākumi*; s. muž *řts vīriets*

stotisticje m, pl, (-ú) *simts tūkstošu*
stotisticovļý adj: ~é mēsto *pilsēta ar simts tūkstošiem iedzīvotāju*
stoupajici adj (schody, křivka) *augšupejošs*; (počet, hodnota, napēti, tendence) *pieaugošs*
stoupān|j n, (-i) *kāpšan|a f*, (cesty, silnice) *kāpum|s m*, (*augšupejošs slīpum|s m*)
stoup|at impf, (-ā) **1** *kāpt (kāpj, kāpa)* (aušup), iet (iet, gāja)* (augšup)*; (letadlo, kouf, dým) *celties (ceļas, cēlās)* (augšup)*; (slzy do oči, vino do hlavy) *sa|kāpt (-kāpj, -kāpa)**; s. do schodū/ do kopce *kāpt pa kāpnēm/ kalnā*; cesta ~ā *ceļš iet augšup (uz augšu)*; ņeka ~ā *ūdens līmenis upē ceļas*; krev/ vino mu ~ā do hlavy *asinis/ vīns viņam sakāpj galvā*; <přen.> s. po žebřičku slávy *kāpt pa slavas kāpnēm 2* (ceny, mzdy, životni úroveň) *pie|augt (-aug, -auga)*, celties (-ceļas, -cēlās)*, kāpt (-kāpj, -kāpa)**; horečka ~ā *teperatūra ceļas (kāpj)*; s. v cenē *sadārdz|ināties (III.1.)*; nálada ~ā *garastāvoklis uzlabojas 3* (šlapat) *kāpt (kāpj, kāpa)**; ne~ej! do louže *nekāp peķē!*
stoupen|ec m, (-ce), **stoupenky|nē** f, (-nē, Gpl -ņ-ņi) *piekritē|s m, piekritē|ja f*
stoup|nout pf, (-ne, prēt. -i) **1** (ceny, mzdy, počet, teplota) *paaugst|ināties (III.1.), pie|augt (-aug, -auga)**; (mlha, voda) *pa|celties (-ceļas, -cēlās)**; (slzy do oči, krev do tvāre, alkohol do hlavy) *sa|kāpt (-kāpj, -kāpa)**; s. o pēt procent (cena) *pieaugt par pieciem procentiem*; <přen.> sláva mu ~la do hlavy *slava viņam sakāpa galvā 2* (šlapnout) *uz|kāpt (-kāpj, -kāpa)*, ie|kāpt (-kāpj, -kāpa)**; s. komu na nohu *uzkāpt kam uz kājas*; s. do blāta *iekāpt dub|os 3* (přistoupit) *pie|iet (-iet, -gāja)*, no|stāties (-stājas, -stājās)**; s. k oknu *pieiet pie loga, nostāties pie loga*; s. si do fronty *nostāties rindā 4* (našlapnout) *no|stāties (-stājas, -stājās)**; s. si na špičky *nostāties uz pirktsgalim*
stov|jka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *simtniek|s m*; napsat ~ku *uzrakstīt simtnieku 2* (soubor sta jednotek) *simt|s m*; s. kilometrū *simts kilometru*; patnāct ~ek *tūkstoš pieci simti*; nēkolik ~ek *lidi daži simti cilvēku*; ~ky *lidi simtiem cilvēku*; po ~kāch *pa simtam 3* (bankovka) *simts kronu (eiro ap.) bankno|te f, (Gpl -šu), simtniek|s m <kol.> 4* (rychlost): jet ~kou *braukt ar ātrumu simts kilometru stundā, braukt uz simtu <kol.> 5 <sport> simts metru distanc|e f, (Gpl -ču)*
stožār m, (-u) (vlajkový) *kārt|s m*; (elektrického vedeni) *stab|s m*; (stēžeņ) *mast|s m*
str. zkr. (strana) *lpp. (lappuse)*
strādān|j n, (-i) *ciešan|as f, pl, mocīb|as f, pl*
strād|at impf, (-ā) *ciest (cieš, cieta)*, mocīties (mokās, mocījās)**; s. hlady *ciest badu*
strajch m, (-chu, Lpl -šich) *baiļes f, pl, (G -ju)*; (před kym/čim, z koho/čeho *no kā*); mit s. (z koho/čeho) *baidīties (III.1.) (no kā)*; mit s. (o koho) *baidīties (par ko)*; dostat s. *no|bīties (-bīstas, -bijās)**; mām s. *man ir bail*; jde z něho s. *viņš iedveš bailes*; Žit v ~chu *dzīvot bailēs*; trāst se ~chem *trīcēt (drebēt) no bailēm*; žādne ~chy! *nav ko baidīties!* ♦ s. mā velkē oči *bailēm lielās acis*
strach|ovat se impf, (-uje) <kniz.> *baidīties (III.1.)*; (o koho/co *par ko*)
straj|ka f, (-ky, D.L -ce) **1** <zool.> *žaga|a f 2* (strakatā kráva) *raiba|ja f (govs)*
strakapoud, strakapūd m, (-a) <zool.> *dze|nis m, (G -ņa)*
Strakonicje m, pl, (-, D -ūml-im, I -emi) *Strakonice f (pilsēta Dienvidēhijā)*
strā|ņ f, (-nē) *nogā|ze f, (Gpl -žu), nokal|ne f, (Gpl -ņu)*
stran|ja f, (-y) **1** (pravā, levā, priedni, vnišni) *pu|se f, (Gpl -šu)*; (sedēt) *po levē ~ē (koho) kreisajā pusē (kam)*; (rozhlīzet se) *na vseechny ~y uz visām pusēm*; (uhnout se) *na ~u (~ou) pie malas*; (jīt) *na opačnou ~u pretējā virzienā*; (prohlédnout co) *ze vseech s. no visām pusēm*; (popsat papir) *z obou ~ no abām pusēm*; pohled ze ~y *skats no malas*; čtyři světové ~y *četras debespuses*; dāt si čepici *na ~u uzlikt cepuri uz sāniem*; dāt co *na ~u nolikt ko pie malas*; *na jedné ~ē, na druhé ~ē no vienas puses, no otras puses*; <přen.> *být na něči ~ē būt kāda pusē*; *z mé ~y neni námitek man nav iebildumu* ♦ dāt penize *na ~u atlikt (krāt) naudu 2* (čtvrce, trojúhelnika) *ma|ja f 3* (politická) *partij|a f*; vládní/ opoziční s. *valdošā (valdību veidojošā)/ opozīcijas partija*; vstoupit do ~y *iestāties partijā 4* (v knize) *lappu|se f, (Gpl -šu)*; (obrázek) *na ~ē pēt piektajā lappusē 5* (účastník) *pu|se f, (Gpl -šu)*; vyslechnout obě ~y *uzklaust abas puses*; <práv.> *smluvní ~y līgumslēdzējas puses 6*; (přibuzný) *z otcovy/ z matčiny ~y no tēva/ no mātes puses 7*; jīt *na malou/ velkou ~u nokārtoties pa mazam/ pa lielam*

stranick|ý adj **1** (sjezd, aparát, příslušnost, disciplína) *partijas (G)*; ~ā legitimace *partijas biedra karte 2* (zaujatý) *neobjektīvs*
stran|ik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *partijas biedr|s m*
stran|it impf, (3.sg/pl -i) (komu/čemu) *būt (ir, bija)* kāda pusē*; nes. nikomu *nebūt neviena pusē* ■ **s. se** pf (koho/čeho) *vairīties (III.1.) (no kā), izvairīties (III.1.) (no kā)*
strān|jka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (knihy, časopisu) *lap|a f*; (jedna strana listu) *lappu|se f, (Gpl -šu)*; tilulni s. *titullap|a f*; *na dvacátē ~ce divdesmitajā lappusē*; Zlaté ~ky *Dzeltenās lapas*; <komp.> *domáci s. mājas lapa 2 <přen.>* (hledisko) *pu|se f, (Gpl -šu)*; *umělecká/ technická s. mākslinieciskā/ tehnickā puse*; *to je jeho silnā/ slabā s. tā ir viņa stiprā/ vājā puse*; *stinnē ~ky ēnas puses*; *po této ~ce šajā ziņā*; *po vseech ~kāch visādā ziņā*
stranou l adv **1** (na stranu) *sāņus, sānis, malā*; *ustoupit s. paiet sāņus (malā)*; dāt (položít) *co s. nolikt ko pie malas*; <přen.> (po)nechat *co s. nevelīt kam uzmani|bu*; <přen.> *dāt si penize s. atlikt (krāt) naudu* ♦ *žerty s.!* *jokus pie malas!* **2** (mimo): *domek stoji s. māja stāv nomaļus (nost no ceļa)*; *rāna šla s. sitiens bija garām*; stāt s. (čeho) *stāvēt atstatu (no kā)*, <přen.> *nepiedalīties (kur), neiesaistīties (kur) II prep. (s G)*: *bydlet s. mēsta dzīvot ārpus pilsētas*; s. *pozornosti zūstalo... uzmanība netika pievērstā...*
strast f, (-i, pl: N.A -i, D -em, L -ech, I -mi) *ciešan|as f, pl, bēd|as f, pl*; slasti *a ~i prieki un bēdas*
strašā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) **1** (k plašení ptākū) *putnu biedēk|lis m, (G -ja) 2* (hrozba) *bied|s m, biedēk|lis m, (G -ja)*
strašideln|ý adj *baig|s, baismīg|s*; s. *přiběh spoku stāsts*; s. *zámek spoku apsēsta pils*
strašid|lo n, (-la, L -le, Gpl -el) (zjevění) *spok|s m*; (zemlētého lēž) *rēgl|s m*; (strašák) *biedēk|lis m, (G -ja)*
straš|it impf, (3.sg/pl -i) **1** *spok|loties (II)* ♦ ~i *mu v hlavē (ve věži) viņam galvā viss nav kārtībā 2* (nahānēt strach) *biedēt (II)*; (koho čim *ko ar ko*)
strašiv|ý, strašn|ý adj <tēž přen. expr.> *briesmīg|s, šausmīg|s*; *chce se mi s. spāt man šausmīgi grības gulēt*
strašliv|ý, strašn|ý adj <tēž přen. expr.> *briesmīg|s, šausmīg|s*; *mām s. hlad man šausmīgi grības ēst*
stratē|g m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **stratēž|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *stratēģ|is m, stratēģ|e f*
strategick|ý adv *stratēģiski*
strategick|ý adj *stratēģisk|s*
strategie f, (-e) *stratēģij|a f*
strav|ja f, (-y) (potrava) *barīb|a f, uztur|s m*; (jídlo) *ēdien|s m*; *vegetariāniskā/ diēti s. veģetāriešu/ diētiski ēdieni*; s. *pro koļence židaņu barība*; *jednoduchā s. vienkāršs uzturs*; <přen.> *duhovni s. garīgā barība*; *ubytování se ~ou pajumte un uzturs*
straven|jka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pusdienu (brokastu, vakariņu) talon|s m*
stráv|it impf, (3.sg/pl -i, imp. strav) **1** (čas) *pavadīt (III.1.) (laiku)*; *kde jste ~ili dovolenou? kur jūs pavadījāt atvaļinājumu? **2** (jídlo) *sagrem|ot (II.)*; <přen., expr.> s. *urážku no|rīt (-rij, -rija)* apvainojumu*
straviteln|ý adj <tēž přen. expr.> *sagremojam|s*; *lehol/ težko s. viegli/ grūti sagremojams*
stravovací adj (návyky) *ēšanas (G)*; (zařizení) *ēdināšanas (G)*
stravován|j n, (-i) (přijímání stravy) *ēšan|a f*; (poskytování stravy pro někoho) *ēdināšan|a f*; *nāklady na ubytování a s. uzturēšanās un ēdināšanas izdevumi*; *veřejně s. sabiedriskā ēdināšana*; *společně s. kopgald|s m*
strav|ovat se impf, (-uje) *ēst (ēd, ēda)**; (obědvat) *pusdien|ot (II.)*; s. *se v restauraci pusdienot (ēst) restorānā*
stráž f, (-e) (střežení, instituce) *sar|dze f, (Gpl -džu)*; (strážce) *sarg|s m*; *čestná s. goda sardze*; *tělesná (osobní) s. miesassar|dze f, (Gpl -džu)*; *pohraniční s. robežsar|dze f, (Gpl -džu)*; *vězeňská s. cietuma apsardze f, (Gpl -džu)*; *držet s., stát na ~i stāvēt sardze*; *střídání ~i sardzes maiņa*
stráž|ce m, (-e), **strážky|nē** f, (-nē, Gpl -ņ-ņi) *sarg|s m, sar|dze f, (Gpl -džu)*; (hlídač) *uzraug|s m, uzrau|dze f, (Gpl -džu)*; (kulturních hodnot, morálky ap.) *sargātājs m, sargātāja f, osobní (tēlesny) s. miesassarg|s m*; s. *zákona likumsarg|s m*
strážni adj *sardzes (G), sarg-*; s. *služba apsardzes dienests*; s. *věž sargtor|nis m, (G -ņa)*; s. *budka sargbū|da f*
strážn|ik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *policist|s m*; *městský s. municipālais policists*
strážn|ý l adj; *anděl s. sargengēl|is m, (G -ja) II m, (-ēho) sarg|s m*; (voják) *sargkarē|vis m, (G -ja)**

strč|it pf. (3.sg/pl -i) **1** (do koho/čeho) pa|grūst (-grūz, -grūda)* (ko); (do vody, do pokoje) ie|grūst (-grūz, -grūda)*; (dolů) no|grūst (-grūz, -grūda)*; (lehce: prstem, loktem) pie|grūst (-grūz, -grūda)* (kam); s. koho se schodů no|grūst ko pa kápnēm; s. koho loktem piegrūst kam ar elkoni **2** (zastrčit) ie|bāzt (-bāz, -bāza)*, sa|bāzt (-bāz, -bāza)*; s. ruce do kapes iebāzt (sabāzt) rokas kabatās; <těz přen.> s. co do kapsy iebāzt ko kabatā; <těz přen.> s. hlavu do písku iebāzt galvu smiltis ♦ s. někoho do kapsy pārtrumpot kādu, iebāzt kādu maisā; at' si to ~i za klobouk lai viņš ar to aizrijas

strejč|ek m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich), **strej|da** m. (-y, Npl -ové)

<oboji kol.>: ⇒ **strýc, strýček**

stres m. (-u, L -u) stres|s m; žít ve ~u dzīvot stresā

stresovýj adj (situace, stav) stresva (G)

strh|at pf. (-ā), **strhāv|at** impf. (-ā): ⇒ **strhnout** (1,2)

str|h|nout pf. (-hne, přet. -hl, pas. -žen) **1** (prudce sundat) no|raut (-rauj, -rāva)*; s. zavit noraut vīni; s. z koho šaty noraut kam drēbes; s. komu masku noraut kam masku, <přen.> atmask|ot (II.) ko **2** (dům, stěnu) sa|graut (-grauj, -grāva)*; (zničit) nopost|īt (III. 1.); povodeň ~hla most plūdi nopostīja tiltu **3** (rychlým pohybem dostat) pa|raut (-rauj, -rāva)*; (dovnitř) ie|raut (-rauj, -rāva)*; (dolů) no|raut (-rauj, -rāva)*; s. koho stranou paraut ko malā; s. koho do houští ieraut ko krūmos; k. koho k zemi noraut ko gar zemi; s. koho zpět at|raut (-rauj, -rāva)* ko atpaka; s. koho do proudu do hlubiny ieraut ko straumē/dzījumā; s. koho k sobě pie|viikt (-velk, -vilka)* ko sev klāt; s. volant dopravu pa|grietz (-griez, -grieza)* stūri pa labi; <přen.> s. koho do záhuby ie|grūst (-grūz, -grūda)* ko postā **4** (cítově pohnout) aiz|raut (-rauj, -rāva)*, ie|jūsm|ināt (III. 1.); s. diváky aizraut skatītājus; dát se s. aiz|rauties (-raujas, -rāvās)* **5** <kol.> s. na sebe uz|ņemties (-ņemās, -ņemās)*; s. na sebe moc sa|grābt (-grābj, -grāba)* varu; s. na sebe pozornost pie|vērst (-vērs, -vērsa)* (sev) uzmanībā **6** (odečíst) at|viikt (-velk, -vilka)*, ieturēt (III. 2.); (z čeho no kā); s. z platu atviikt (ieturēt) no algas **7** (poplach, povyk) sa|celt (-ceļ, -cēla)*; s. boj sākt (sāk, sāka)* cīņu **8** <kol., expr.> (udělat: práci ap.) sa|steigt (-steidz, -steidza)*, sa|raut (-rauj, -rāva)* ■ **s. se** pf (boufe) sa|celties (-cejas, -cēlās)*; (povyk, hádka) iz|celties (-cejas, -cēlās)*

strhujci adj aizraujošs

striktně adv stingrs; s. co odmítnout kategoriski no kā atteikties

striktní adj (pravidlo, zākaz) stingrs

strk|at impf. (-ā) **1** grūst (-grūz, grūda)*; (vickrát) grūst|īt (III. 1.); s. do koho grūstīt ko **2** (zastkrovat) bāzt (bāz, bāza)* ♦ s. do všeho nos bāzt visur (savu) degunu; s. někomu něco pod nos bāzt kādam kaut ko degunā; s. krk do oprátky bāzt galvu cilpā; s. hlavu do písku iebāzt galvu smiltis ■ **s. se** impf grūst|īties (III. 1.)

strm|ý adj stāvjs; (běh těz) kraujš; (pád, vzestup, kariéra) straujš; (zátčka) asjs

strnad m. (-a) <zool.> stērste f. (Gpl -stu)

strnis|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -cich/-kách), **strnis|tē** n. (-tē, Gpl -t)

1 ruga|ne f. (Gpl -gu), rugājs m **2** (na bradě) bārdas rugāji m, pl

strn|out pf. (-e, přet. -ul) sa|stingt (-stingst, -stinga)*; s. hrúzou sastingt aiz šausmām

strnulý adj sastindzīs (f -gusi); s. úsměv sastindzīs smaids; s. pohled stings skatiens

stroh|ý adj (člověk) stingrs, bargs; (předpisy) stingrs; (odpověď) strups, īsjs; (odmítnutí) kategoriskjs, noteiktjs; (architektura, styl) vienkāršjs

stroj m. (-e) mašīn|a f, mehānism|s m; psací s. rakstāmmašīn|a f, šicí s. šujmašīn|a f, pletačí s. adāmmašīn|a f, parní s. tvaika mašīna; secí s. sējmašīn|a f; počítací s. aritmometrs m; hodinový s. pulksteņa mehānisms

stroj|ek m. (-ku, Lpl -cich) mašīn|a f, s. na jízdenky kompostrier|is m; holicí s. (asmeņ)skuvek|lis m, (G -ja); s. na střihání vlasů matu griežamā mašīna; masový s. gaļas (maļamā) mašīna; hrací s. mūzikas kastīte f. (Gpl -su)

strojený adj mākslotjs, nedabiskjs

strojirenský adj (podnik, výrobek, veleth) mašīnbūves (G), mašīnbūvniecības (G)

strojirenstv|í n. (-i) mašīnbūv|e f, mašīnbūvniecīb|a f

strojír|na f. (-ny, Gpl -en) mašīnbūves rūpnič|a f

stroj|it impf. (3.sg/pl -i) **1** (oblékat) ģērbt (ģērbj, ģērba)*; (slavnostně) post (poš, posa)*; (vánoční stromek) grezn|ot (II.), pušk|ot (II.); (koně) seg|ot (II.); (stůl) klāt (klāj, klāja)* **2** (připravovat: hostinu, svatbu, křtiny ap.) gatav|ot (II.), posties (pošas, posās)* (uz ko); s. úklady vērpēt (vērpj, vērpa)* intrigas ■ **s. se** impf **1** (oblékat se) ģērbties (ģērbjas, ģērbās)*; (slavnostně) posties (pošas, posās)*, grezn|oties (II.)

2 <kníž.> (chystal se) gatav|oties (II.), posties (pošas, posās)*; s. se na cestu posties ceļā

strojní adj: s. olej mašīne|ļ|a f, s. puška mašīnpisto|le f. (Gpl -ļu), automāt|s m; s. park mašīnu parks; s. fakulta mehānikas fakultāte; s. zpracování mehanizēta apstrāde; s. inženýr inženieris mehāņiks; s. záměčník montāžas atslēdznieks, mašīnatslēdzniek|s m

strojopis m. (-u, L -ē/-u) mašīnrakst|s m

strojvedouc|í m. (-iho), **strojvudc|e** m. (-e) mašīnist|s m,

lokomotives vadītājs m

strom m. (-u, L -ē/-u) kok|s m; jehličnatý s. skuju koks; listnatý s.

lapu koks; ovocný s. augļu koks ♦ pro ~y nevidēt les aiz kokiem neredzēt mežu

stromč|ek m. (-ku, Lpl -cich/-kách), **strom|ek** m. (-ku, Lpl -cich)

1 koč|ijš m **2** (vánoční) (Ziemassvētku) egl|te f. (Gpl -šu); co jsi našel pod s.? ko tu saņēmi Ziemassvētkos?

stromořad|í n. (-i) alej|a f

strop m. (-u, L -ē) griest|ī m, pl; <přen.> cenový s. cenu griesti

strouhan|ka f. (-ky, D.L -ce) <kuch.> rīvmaiz|e f

strouhaný adj (sýr, zelenina) rīvēt|s

strouh|at impf. (-ā) rīv|ēt (II.) ♦ s. někomu mrkvičku parādīt kādam garu degunu

strouž|ek m. (-ku, Lpl -cich) (česneku) (ķiploka) daiv|a f

strpen|í n. (-i) pacietīb|a f, mit s. s kým būt pacietīgam pret ko;

chvíli s., prosím! lūdzu, uzgaidiet!

strplēt pf. (-i, 3.pl -ējii) pa|ciest (-cieš, -cieta)*, pa|nest (-nes, -nesa)*; to ne~ím to es necietīšu; to ne~i odkladu tas nav atliekams, to nevar atlikt

stručně adv īsi, lakoniski; s. a jasně īsi un skaidri; s. řečeno īsi sakot, vienā vārdā

stručný adj īsjs, lakoniskjs; budu s. runāšu īsi

struhad|lo n. (-la, L -le, Gpl -el) rīv|e f. (Gpl -vju); nastrouhat co na ~le sarīvēt ko ar rīvi

strůjce m. (-e), **strůjky|ně** f. (-ně, Gpl -ņ/-ni) (spiknutí) iniciator|s m, iniciator|e f; (koncepce, doktrína) radītājs m, radītāja f; izveidotājs m, izveidotāja f; (úspěchu) vaininieks m, vaininie|ce f. (Gpl -ču); s. svēho štěstí savas laimes kalējs m; s. svēho osudu sava likteņa veidotājs m, veidotāja f

strukt|u|ra f. (-ry, D.L -ře) struktūr|a f

strukturalism|us m. (-u) strukturālism|s m

strukturální adj strukturāļjs; s. fondy strukturālie fondi,

struktūrfond|ī m, pl

strukturní adj strukturālas (G), strukturāļjs; s. změny strukturālas pārmaiņas, pārmaiņas strukturā

strun|a f. (-y) stīga f, napjatý jako s. uzvilks kā stīga; <přen.>

uhodit na správnou ~u aizskart pareizo stīgu

strunný adj: s. nástroj stīgu instruments

strup m. (-u, L -u) kreve|le f. (Gpl -ļu); pokrytý ~y kreve|ain|s

strus|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) izdedž|ī m, pl

strýc m. (-ce, V -ci/-če, Npl -cové/-ci), **strýček** m. (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) krusttēv|s m, tēvo|cis m. (G -ča), onkulis m. (G -ja) <kol.>

♦ pro strýčka Příhodu katram gadījumam

strž f. (-e) (rokle) grav|a f, (přáva) aiz|a f

střád|at impf. (-ā) (šetřit) taup|īt (III. 1.); (spořit) krāt (krāj, krāja)*; (na co kam) ■ **s. se** impf (hromadit se) krāties (krājas, krājās)*

střádatel m. (-e, Npl -ē), **střádatel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

(naudas) noguldītājs m, noguldītāja f

stř|ást pf. (-ese, přet. -āsl, pas. -esen, imp. -es): ⇒ **setřást**

střeč|ek m. (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <zool.> dundur|s m

střed m. (-u, L -u) **1** (místnosti, týdne, kruhu) vid|us m; (města, země)

centrs m; <mat.> s. kružnice riņķa līnijas centrs; být ~em pozornosti būt uzmanības centrā **2**: zvit koho do svēho ~u uzņemt ko savā vidū; zvolit koho ze svēho ~u izvēlēť ko no sava vidus **3** <pol.> centr|s m; strany ~u centra (centriskas) partijas; politik ~u centrīst|s m

střed|ja f. (-y) trešdien|a f, ve ~u trešdien, (pravidelně) trešdienās;

příští ~u nākoštrešdien; tuto ~u šotresdien

střeďem adj trešdienas (G)

střeďem prep. (s G) pa vidu; jít s. ulice iet pa ielas vidu

středis|ko n. (-ka, Gpl -e)k, Lpl -kách/-cich) centr|s m; kulturní s.

kultūras centrs; nákupní s. tirdzniecības centrs; zdravotnické s. medpunkt|s m; turistické s. tūristu bāze f. (Gpl -žu); agitační s. agitpunkt|s m

středně adv vidēji

střednědob|ý adj (plán, priorita) vidēja termiņa (G)

střední adj **1** (ležící ve středě) vidus-, střed|s, centrāļjs; <lingv.> s. rod nekatra dzimte; <med.> s. ucho vidūsaul|ss f. (Gpl -su); s. Evropa

- Viduseiropa f, Centrāleirope f; S. Azie Vidusāzija f, Centrālāzija f; S. Amerika Centrālamerika f; S. Afrika Centrālāfrika f; S. vychoď Vidějē Austrumi ♦ zlatā s. cesta zelta vidusceļš 2 (prostřední) vidējš, vidus-; s. škola vidusskola f; s. vrstva vidusšķirņa f; s. vzdēlāni vidējā izglītība; cilvēk s. postavy vidēja auguma cilvēks; cilvēk ~ho vēku cilvēks vidējōs gados; raketa ~ho doletu vidēja darbības rādiusa rakete
- středník** m, (-ku, Lpl -cich) <lingv.> semikoļš m
- středoevropský** adj Viduseiropas (G), Centrāleiropas (G)
- Středomoří** n, (-i): ⇒ **Středozemí**
- stredoškolač** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **stredoškolačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (žák) vidusskolnieks m, vidusskolniece f, (Gpl -ču) 2 (absolvent) cilvēks ar vidējo (vidusskolas) izglītību
- stredoškolský** adj vidusskolas (G); ~ē vzdēlāni vidējā izglītība
- středověk** m, (-u) viduslaiki m, pl
- středověký** adj viduslaiku (G)
- středový** adj <pol.> centrisks; s. politik centristš m
- Středozemí** n, (-i) Vidusjūras reģions m
- stredozeimni** adj; S. moře Vidusjūra f
- střeh** m, (-u); být ve ~u būt modram
- střelcha** f, (-chy, D.L -še) 1 jumtš m; sklāpēci s. (auta, kočarku) nolaižamais jumts; bytlet s kým pod jednou ~chou dzīvot ar ko zem viena jumta; nemit ~chu nad hlavou būt bez jumta virs galvas; <kol.> dostat co pod ~chu dabūt ko zem jumta 2 (klobouku) apmaļe f, (Gpl -ju) (cepurei)
- střelja** f, (-y) 1 (palné zbraně) šāviņš m; (kulka) loļde f, (Gpl -žu); reaktivni s. reaktivais šāviņš; balistická s. balistiskā raķete f, (Gpl -šu) 2 (šip) bulļa f 3 <sport> (na branku) sitienš m (vārtos)
- střelba** f, (-y) 1 šaušana f; s. do terče mērķi šaušana; zahājit ~u sākt šaut 2 <sport> (na branku) sitienš m (vārtos)
- střelec** m, (-ce) 1 šāvējs m; je dobrý s. viņš ir labs šāvējs 2 <voj.> strēlnieks m 3 <sport> vārtu guvējs m 4 <šachy> laidņis m, (G -ņa) 5: S. <astr.> Strēlnieks m
- střelcký** adj; <sport> ~ā pīlēzitost/ s. pokus iespēja/ mēģinājums gūt vārtus
- střelit** pf, (3.sg/pl -i) 1 izšaut (-šauj, -šāva)*, ieļšaut (-šauj, -šāva)*, saļšaut (-šauj, -šāva)*; s. na koho/co izšaut uz ko; s. do vzduchu izšaut gaisā; s. koho do hlavy iešaut kam galvā; s. koho do nohy sašaut kam kāju; s. vedle (mimo) aizšaut (-šauj, -šāva)* garām, <přen.> noļšaut (-šauj, -šāva)* greizi; <přen.> s. po kom okem (pohledem) uz/mest (-met, -meta)* kam skatienu 2: <sport> s. na branku sist (sit, sita)* pa vārtiem; s. branku (gól) ieļsist (-sit, -sita)* vārtos, gūt (gúst. guva)* vārtus; s. koš ieļmest (-met, -meta)* grozu
- střelivo** n, (-a) munīcija f
- střelnic** f, (-e, Gpl -) šautuve f, (Gpl -vju); <voj.> poligonš m
- střelný** adj; s. prach šaujamaš pulveris; ~ā zbraň šaujamieročis m, (G -čā); ~ā rána šauta brūce
- střemhlav** adv 1 (skočit do vody) ar galvu pa priekšu; spadnout s. nokrist uz galvas; letět s. (letadlo) piklēt (II.); let s. pikējošs lidojums 2 <přen., expr.> (bez rozmyslu) pa kaklu pa galvu
- střemcha** f, (-chy, D.L -še) <bot.> ievļa f
- střep** m, (-u, L -u), **střepin** f, (-y) (skleněná) lauskā f, <těž přen.> drumstāļa f, drumstāļa f, (těž granátu, kovová) šķembā f, rozbit co na ~y sasist ko drumslās
- střešní** adj jumta (G); s. okno jumta logs
- střet** m, (-u, L -u) <kniž.> sadursme f, (Gpl -mju); s. zājmū interešu konfliktš m
- střetlat se** impf, (-ā), **střetjvat se** impf, (-āvā), **střetnout se** pf, (-ne, prēt. -l) (potkat se) sastapties (sastopas, sastapās)*, saļtikties (-tikas, -tikās)*; (vojška, vozidla, zājmy) saļdurties (-duras, -dūrās)*; (mužstva) saļcensties (-censās, -centās)*; (s problēmēm, s nāzorem) saļskarties (-skaras, -skārās)*; (s kým/čim ar ko); s. se v diskusi (s kým) uz/sākt (-sāk, -sāka)* diskusiju (ar ko); jejich pohledy se ~ly viņu skatieni sastapās (sadūrās)
- střetnutí** n, (-i) 1 sadursme f, (Gpl -mju) 2 <sport> sacensībšas f, pl, sacikštes f, pl, (G -šu); (mezi tūmy tēž) mačš m
- střevec** m, (-e) kurļpe f, (Gpl -pju)
- střevicek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) kurļpe f, (Gpl -pju), kurpīte f, (Gpl -šu)
- střevlík** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> skrejvabole f, (Gpl -ļu)
- střevní** adj zarnu (G); <med.> s. tyfus vēdera tifs
- střevno** n, (-a, L -ēl-u) zarnā f, <anat.> slepē s. aklā zarna; tenkē/ tlustē s. tievā/ resnā zarna
- střezit** impf, (3.sg/pl -i) sargāt (II./III.2)*; (dohlížet těž) apsargāt (II./III.2)* ♦ s. jako oko v hlavě sargāt kā savu acuraugu ■ s. se
- impf (koho/čeho) sarglāties (II./III.2)* (no kā); (vyhýbat se) vairīties (III.1.) (no kā)
- stříbrný** adj 1 sudraba (G); ~ā medaile sudraba medaļa; ~ā svatba sudrabkāzļas f, pl; ~ā nedēle priekšpēdējā svētdiena pirms Ziemassvētkiem 2 (v barvě stříbra) sudrabošs, sudrabainš; ~ā liška sudrablapsļa f
- stříbro** n, (-a) 1 <chem.> sudrabš m 2 (výrobky ze stříbra) sudrablietšas f, pl; <přen.> rodninē s. ģimenes dārgumi
- střídačka** f, (-ky, D.L -ce) <kol.> 1 <sport> rezerves spēlētāju soļš m 2 (střídání) maiņa f, (pracovat) na ~ku uz maiņām; boty na ~ku maiņas apavi
- střídání** n, (-i) maiņa f, nomaiņa f; s. strážī sardzes maiņa
- střídát** impf, (-ā) 1 (měnit) mainīt (III.1.); s. zaměstnání mainīt darba vietu 2 (vystřídávat) nomainīt (III.1.) ■ s. se impf 1 (s kým/čim) mainīties (III.1.) (ar ko), nomainīt (III.1.) (ko); s. se u volantu nomainīt ko pie stūres 2 (přiliv a odliv, noc a den) mīties (mijas, mījās)* (ar ko)
- střídavě** adv pamīšus
- střídavý** adj mainīgš; <elektr.> s. proud maiņstrāvļa f, <lit.> s. rým krusteniskās atskaņas
- střídmy** adj (umiměny) mērenš; (nenápadny) atturīgš; být s. v jídle/ v pití ēst/ dzert ar mēru
- stříh** m, (-hu, Lpl -zich) 1 (šablona) piegriezītne f, (Gpl -ņu) 2 (způsob ušití) piegriezumš m, fasonš m 3 (úprava vlasů) griezumš m, fasonš m 4 (filmu) montāža f
- stříhat** impf, (-ā) 1 griezt (griež, grieza)*; (ovce) cirpt (cērp, cirpa)*; s. koho, s. komu vlasy griezt kam matuš; s. si nehty griezt (sev) naguš 2 (tvary oděvu) piegriezt (-griež, -grieza)*; s. si na šaty piegriezt kleitu 3: <přen.> s. ušíma auslīties (III.1.)
- stříhnout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) 1 (odstřihnout) noļgriezt (-griež, -grieza)*; (na části) saļgriezt (-griež, -grieza)*; (trochu zastřihnout) ieļgriezt (-griež, -grieza)*; (zkrátit) apļgriezt (-griež, -grieza)* 2 <kol., expr.> (uhodit) (koho) ieļkraut (-krauj, -kráva)* (kam), ieļgāzt (-gāz, -gāza)* (kam); s. komu jednu ieļsist (-sit, -sita)* kam pļauku 3: ⇒ **stříhat** (2,3) ■ s. se pf saļgriezties (-griežas, -griezās)*, ieļgriezt (-griež, -grieza)* (sev); s. se do prstu iegriezt (sev) pirkstā
- střikačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (injekční) šjirce f, (Gpl -ču) 2 (požární) šjūteļne f, (Gpl -ņu); (zahradní) smidzinātājš m 3 <slang.> (pistole) šaujamaš m, šauteļne f, (Gpl -ņu)
- stříkat** impf, (-ā) 1 šjākt (šjāc, šjāca)*; (čákat) šjākstīt (III.1.); s. po sobě vodou šjākstīties (III.1.) ar ūdeni 2 (barvou, postřikem) apsmdzjināt (III.1.); (kolínskou vodou) uzsmidzināt (III.1.); (hadici: trávnik ap.) aplaistīt (III.1.) 3 (voda z potrubí, krev z rány, slzy z očí) šjākties (šjācas, šjācās)*
- střílet** impf, (-i, 3.pl -ejí) 1 šaut (šauj, šāva)*; s. na koho/co šaut uz ko; s. do vzduchu šaut gaisā; s. do terče šaut mērķi; s. do lidí (po lidech) šaut uz cilvēkiem; s. z luku/ z revolveru šaut ar loku/ ar revolveri; s. vedle (mimo) šaut garām, <přen.> noļšaut (-šauj, -šāva)* greizi ♦ s. pánubohu do oken šaut uz labu laimi; z toho se ne~i tas nav svarīgi, tam nav nekādas nozīmes 2 (škály) spridzjināt (III.1.) 3 <sport> (na branku) sist (sit, sita)* (uz vārtiem); (na koš) mest (met, meta)* (grozā); s. trestny kop izpildīt (III.1.) soda sitienu
- střilna** f, (-ny, Gpl -en) ambrazūra f, (těž lodí, tanku) šaujamaš m f
- střípek** m, (-ku, Lpl -cich): ⇒ **střep, střepina**
- střízlík** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> paceplītis m, (G -ša)
- střízlivě** adv (neopile) skaidrā; (uvažovat, dívat se na něco) reāli, reālistiski
- střízlivý** adj 1 (ne opilý) nedzērjš (f -usi), skaidrā; být ve ~ém stavu būt skaidrā 2 <přen.> (věcný) reālistisks, lietišķš; ~ā skutečnost skarba īstenība ♦ dívat se na něco ~ýma očima raudzīties uz kaut ko reāli 3 (jednoduchý; oděv, architektura ap.) vienkāršš
- stud** m, (-u, L -u) 1 kaunš m; mít pocit ~u izjust kaunu; zrudnout ~em nosarkt aiz kauna; nemá kus ~u v telē viņam nemá nav kauna 2 (ostýchavost) kaunīgumš m, biklumš m
- studánka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) avotš m
- student** m, (-a), **studentka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (vysokoškolský) studentš m, studenļte f, (Gpl -šu); dāļkový s. neklātienes studentš 2 (žák) skolnieks m, skolniece f, (Gpl -ču); skolas audzēklis m, (G -ņā), audzēkļne f, (Gpl -ņu); středoškolský s. vidusskolnieks m, vidusskolniece f, (Gpl -ču); s. gymnázia ģimnāzijas audzēknis, ģimnāzijas audzēkne
- studentský** adj 1 (týkající se vysokoškolu) studenta (G), studentu (G); ~ā mlādež studējošā jaunatne; ~ā koleļ studentu kopmītnē, dienesta viesnīca 2 (týkající se středoškolu) skolnieka (G), skolnieku (G)

studienjý adj **1** aukstj[s]; <kuch.> s. stúl aukstais galds; <kuch.> ~á jidla aukstie ēdieni; <meteor.> s. fronta aukstais gaisa fronte; <přen., hist.> ~á válika aukstais karš ♦ dostat ~ou sprchu būt kā ar aukstu ūdeni aplietam; s. jako led (psí čumák) auksts kā ledus **2** <přen.> (citové: pohled, hlas, tón) saīt[s]

studije [-dy-] f, (-e) **1** (odborný článek) apcerējums m, studija f **2** (skica) uzmetums m, skice f, (Gpl -ču), studija f, portrétni s. portreta uzmetums **3** <šachy> eīt[de] f, (Gpl -žu)

studijni [-dy-] adj mācību (G), studiju (G); s. rok mācību gads; s. program mācību programma; s. obor studiju specialitāte; s. poplatky mācību maksa; s. cesta mācību komandējums, (vēdeckā) zinātnisks komandējums

studijo [-dy-] n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) **1** televizni s. televīzijas studija; nahrāvaci s. ierakstu studija; filmové s. kinostudija f

studit pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) sald[ēt] (II.); (přijemně) atvēs[ināt] (III.1.); ~dí mě nohy man salst kājas

studijum [-dy-] n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) **1**: (Npl -e) (vysokoškolské) studijums f, pl; (středoškolské) mācīb[as] f, pl; jīt na ~e (vysokoškolské) iestāties augstskolā; pñimout koho do ~a (vysokoškolského) uzņemt ko augstskolā; být na ~ich studjēt (II.); dálkové s. neklātienes studijas; denni s. studijas dienas nodajā **2** (Npl -a) (bádání) pētišan[ā] f, pētniecīb[ā] f, archivni s. arhīvu pētišana, arhīvu pētniecības darbs

studnja f, (-y), **studnĕ** f, (-ĕ, D.L. -i) ak[ā] f, artēská s. artēziskā aka studnovat impf, (-uje) **1** (na vysoké škole) studjēt (II.); (na střední škole, gymnāziju) māc[īties] (III.1.); s. na vysoké škole (vysokou školu) studēt augstskolā; s. na střední škole (střední školu) mācīties vidusskolā; s. dálkové studēt neklātienē; s. při zaměstnání studēt un reizē mācīties; s. cizí jazyky/ filozofii (na vysoké škole) studēt svešvalodas/ filozofiju; s. k maturitě mācīties gala eksāmeniem **2** (bádat) pēt[īt] (II.3./III.2)*, studjēt (II.); s. dějiny pētīt (studēt) vēsturi; <přen.> s. programy kin studēt kinoteātru repertuāru **3** (rolí, divadelni hru) iestudjēt (II.)

studovna f, (-ny, Gpl -en) mācību telp[ā] f, (knihovny) lasītav[ā] f, (soukromá) darbistab[ā] f, kabine[is] m

studující I adj; s. mládež skolu jaunatne II m, (-iho)/f, (-i) (na vysoké škole) student[s] m, studen[te] f, (Gpl -šu); (na střední škole) skolniek[s] m, skolnie[ce] f, (Gpl -ču); skolēn[s] m

stuhla f, (-hy, D.L. -ze) lēn[te] f, (Gpl -šu)

stūl m, (stolju, L -e) gald[s] m; psaci s. rakstāgd[s] m; jidelni s. ēdamgald[s] m; sklādaci s. saliekams galds, (se sklādaci deskou) izvelkams galds; sednout si ke stolu apsēsties pie galdā; sedēt u stolu sēdēt pie galdā; prostřit s. uzklāt galdū; nosit na s. (servirovat) pasniegt galdā; <přen.> jednāni u kulatého stolu sarunas pie apaļā galdā

stupenĕ m, (-ně) **1** (schod) pakāpien[s] m; (rakety) posm[s] m **2** (mira) pakā[pe] f, (Gpl -pju), stadija f, (úroveň) līme[n]is m, (G -ņa); vývojový s. attīstības stadija; s. vzdēlanosti izglītības līmenis; <med.> popāleniny druhého ~ně otrās pakāpes apdegumi; <lingv.> první/ druhý/ třetí s. (u adjektiv a adverbii) pamatpakā[pe] f, (Gpl -pju)/ pārākā pakāpe/ vispārākā pakāpe **3** (dílec na stupnici teploměru ap.) grād[s] m; (Richterovy stupnice) baļle f, (Gpl -ļju); deset ~ňu pod/ nad nulou desmit grādu zem/ virs nulles; zemētřesenī o silē šestého ~ně Richterovy stupnice sešas balles pēc Rihtera skalas spēcīga zemestrīce; <těz přen.> obrat o 180 ~ňu pagrieziens par 180 grādiem

stupidní adj stulb[s]

stupínĕk m, (-ku, Lpl -cich) **1** (schůdek) pakāpien[s] m **2** (ve třídě) paaugstinājums m, podest[s] m

stupnice f, (-e, Gpl -) I ska[ļa] f; s. hodnocení vērtēšanas skala; <přen.> s. hodnot věrtību skala **2** <hud.> gamm[ā] f

stupňovat impf, (-uje) **1** (tempo, napětí) kāp[ināt] (III.1.); (požadavky) paaugst[ināt] (III.1.); (úsilí, nátlak) palielināt (III.1.) **2** <lingv.> (adjektiva, adverbia) darjināt (III.1.) salīdzināmās pakāpes ■ s. se impf (aktivita, napětí) pie[au]gt (-aug, -auga)*; (bolesti) pastiprināties (III.1.); (požadavky) palielināties (III.1.)

Stuttgart [štut-] m, (-u, L -ul-ĕ) Štutgart[e] f

stužka f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) lēn[te] f, (Gpl -šu), lentī[te] f, (Gpl -šu); řádová s. ordeņa lente

stvoření n, (-i) **1** (tvor) radījums m; (bylost) būt[ne] f, (Gpl -ņu); lidské s. cilvēciska būtne **2** <bibl.> radīšan[ā] f, s. světa pasaules radīšana

stvořit pf, (3.sg/pl -i) rad[īt] (III.1.); jako ~ený (k čemu, pro co) kā radīts (kam); jsou pro sebe jako ~eni viņi ir kā radīti viens otram

stvořitel m, (-e, Npl -ĕ) <těz bibl.> radītājs m

stvrdit pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) <kníž.> apliecināt (III.1.), apstiprināt (III.1.); s. co podpisem apliecināt ko ar parakstu

stvrzení ka f, (-ky, D.L. -ce, Gpl -ek) kvīt[s] m, ček[s] m; pokladni s. kases ček[s]; napsat s. izrakstīt kvīti

stvěra f, (-ry, D.L. -ře) <těz přen.> nezvēr[s] m, briesmo[n]is m, (G -ņa)

stlý num simt[āis] ♦ (opakovat něco) po ~ě simto reizi

stýlný adj; <těz přen.> s. bod saskares punkt[s]; <voj.> s. dustojnik sakaru virsniēks ♦ ~ā plocha saistība, kopīgas intereses

stýlĕt se impf, (3.sg/pl -i) kaun[ĕties] (III.2.); (koho, před kým no kā); (za koho/co par ko); že se ne-íš! kā tev nav kauna!

stýlivý adj kaunīg[s]; (ostýchavý) kautrīg[s]

stýdno adv; je mi s. man (ir) kauns; jak ti není s. ! kā tev nav kauna!

stýdnout impf, (-ne, přet. -l) dzist (dziest, dzisa)*, at[dzist] (-dziest, -dzisa)* ♦ krev mi ~ne v žilách man asinis stingst dzislās

stýk m, (-ku, Lpl -cich) **1** sakar[ī] m, pl, kontakt[s] m; (vztahy) attiecīb[as] f, pl; pisemný s. sarakstīšan[ā]s f, sarakst[ī]e f, udržovat pisemný s. (s kým) sarakstīties (ar ko); pñijit do s. s kým/čim sa[skarties] (-skar[s], -skārās)* ar ko; navāzat/ udržovat s. (s kým) nodibināt/ uzturēt sakarus (kontaktus) (ar ko); pohlavní s. dzimumsakar[ī] m, pl; kulturní literární ~ky kultūras/ līderārie sakari; diplomatieké/ obchodní ~ky diplomātiskās/ tirdznieciskās attiecības; oddělení pro s. s veřejnosti sabiedrisko attiecību nodaļa **2** <voj.> saskares punkt[s] m, saskares viet[ļa] f **3** <tech.> (spoj) salaidums m, savienojums m

stýkat se impf, (-ā) **1** (scházet se) sa[tkties] (-tiekas, -tīkās)*; (udržovat blízké styky) sa[ļieties] (-ejas, -gājās)*; (s kým ar ko) **2** (trať, větev ap.) sa[skarties] (-skar[s], -skārās)*; (s čim ar ko)

styl m, (-u, L -u) stil[s] m; ve ~u (koho/čeho) (kā) stilā; <sport> plavání ve volném ~u peldēšana brīvā stilā; zápas ve volném ~u brīvā cīņa

stylistický [-ty-] adj stilistisk[s]

stylistika [-ty-] f, (-ky, D.L. -ce) stilistika f

stylizace f, (-e) stilizācija f

stylizovaný adj stilizēt[s]

stylizovat (im)pf, (-uje) stiliz[ēt] (II.)

stylovĕ adv (zařizený pokoj) labā stilā; (zpívat) ar stila izjūtu; (hodit se k sobě, být odlišný) stila ziņā

stylový adj stila (G); s. nábytek stila mēbeles

stýskat se impf, (-ā) ilg[oties] (II.), skumt (skumst, skuma)*; (po kom/čem pĕc kā); ~ā se mu po mamince viņš ilgojas pĕc mātes; ~ā se mu po domově viņš ilgojas (skumst) pĕc mājām; ~ā se mi man ir skumji

subjekt m, (-u, L -ul-ĕ) subjekt[s] m; <práv.> právní s. tiesību subjekts; <lingv.> subjekt[s] m, teikuma priekšmet[s] m

subjektivita [-ty-] f, (-y) subjektivitā[te] f

subjektivní [-ty-] adj subjektīv[s]

substancie f, (-e) substan[ce] f, (Gpl -ču)

substancijum [-ty-] n, (-a) <lingv.> substantīv[s] m, lietvārd[s] m

subtilní [-ty-] adj (křehký) traus[s]; (postava, člověk tĕž) smalk[s]; (rozdíly) sīk[s], niecīg[s]

subvence f, (-e) subsīdija f, dotācija f

sud m, (-u, L -ul-ĕ) muc[ā] f, pivni s. alusmuc[ā] f

Súdán m, (-u, L -ul-ĕ) Sudān[ā] f

Sudetly f/m, pl, (-, D -ám/-um, L -ách/-ech, I -ami/-y) Sudet[ī] m, pl (kalni un kalnu josla gar Čehijas ziemeļu un ziemeļrietumu robežu)

sudĭj m, (-iho) <zast.> ⇒ soudece

sudjý adj pāra (G); ~ĕ čislo pārskaitl[is] m, (G -ļa); ~ā nebo lichá? pāris vai nepāris?

sufix m, (-u, L -u) <lingv.> sufiks[s] m, piedēk[is] m, (G -ļa)

sugerovat (im)pf, (-uje) ie[ldvest] (-dveš, -dvesa)*, iestāst[īt] (III.1.); (komu co kam ko); s. si nemoc iestāstīt pašam sev, ka ir slim

sugescje f, (-e) sugestija f, iedvešan[ā] f

sugestivní [-ty-/-tý-] adj sugestīv[s], ierosinoš[s]

suhĭo n, (-a, L -u) **1** sausums m; období ~a sausuma periods; mám s. v ústech man ir sausa mute; za ~a sausā laikā; uchovávat co v ~u glabāt ko sausā vietā ♦ být na ~u (nemit peníze) būt sausā (bez naudas); je to v ~u tas ir kārtībā **2** (souš) sauszem[ē] f

su[chý] adj, (kompar. -šši) (tĕž víno, kašel) saus[s]; s. záchod sausā tualete; (přejít) ~chou nohou sausām kājām; <přen.> ~chá fakta sausi fakti ♦ nezůstala na něm ~chá nit viņš bija izmircis līdz ādai

suitĭa f, (-y) **1** (doprovod) svi[ĭ]ļa f **2** <hud.> svi[ĭ]ļa f, tanečni s. deju svi[ĭ]ta

su[ĭk] m, (-ku, Lpl -cich) (stumbřá ieauzdis) zar[s] m

- suknĕ f.** (-ĕ) svárk|*m, pl*; spodní s. apakšsvárk|*m, pl*; skládaná s. plisĕti svárki; zvonová s. zvanveida svárki; kalhotová s. bikšu svárki; šatová s. sarafan|*s m* ♦ držet se maminčiných -í turĕties pie mātes brunĕiem
- suknickār m.** (-e) <kol., expr.> brunĕu medniek|*s m, meitu medniek|s m*
- suk|no n.** (-nel-nĕ, Gpl -en) tūk|*s m*; (odĕvni) vadma|*la f*
- súl f.** (sollĭ, pl: N.A -i, D -im, L -ich, I -emi) sāl|*s m, (G -s)*; kuchyňská s. vārāmais sāls; naložit co do soli iesāl|*īt (III. 1.) ko* ♦ potřebuju to jako s. man tas vajadzĭgs kā ĕst; být někomu soli v očích būt kādam kā dadzis acis
- sultān m.** (-a, Npl -il-ovĕ) sultān|*s m*
- sum|ja f.** (-y) summ|*a f, celková s. kopsumm|a f*
- sum|lec m.** (-ce) <zool.> sam|*s m*
- summit [sam-] m.** (-u, L -u) sammit|*s m*
- sund|at impf.** (-á) <kol.> 1 (dát pryĕ) nolĕm|*t (-ĕm, -ĕma)**; (šaty, boty) nol|vĭkt (-veik, -vilka)*; s. si ĕcepilci boty novĭlkt cepuri/ kurpes
2 <slang> (z funkce) atbrīv|ot (II.), at|lais|t (-laiž, -laida)* (no darba)
3 <expr.> (sestřelit) nol|triect (-triec, -trieca)* (lidmašinu)
- sup m.** (-a, Npl -il-ovĕ) <zool.> liĭ|*a f, griĭ|s m*; s. bělohlavý baltgalvas gri|*f*s
- super adj.** (neskl.) <kol.> superĭ|*g|s, kolosā|s, lielisk|s*; bylo to s. tas bija lieliski
- superlativ m.** (-u, L -ul-ĕ) <lingv.> superlatīv|*s m, vispārākā pakā|pe f, (Gpl -pju)*
- superman m.** (-a) supermen|*s m*
- supermarket m.** (-u, L -u) lielveika|*s m, supermārket|s m*
- superveļmoc f.** (-i) superlielva|*lsts f, (Gpl -stu)*
- sup|ļovat impf.** (-uje) (za koho) aizvie|*ĭot (II.) (ko), aiz|stāt (-stāj, -stāja)* (ko)*; s. hodinu matematiky aizvietot matemātikas skolotāju
- suovĕ adv.** (zbit, ŭrāt) brutā|*ĭ; (jedad) rupj*
- suovinĕja f.** (-y) izejvie|*ĭas f, pl*; odpadovĕ -y utilizācijas izejvielās; drohnovĕ -y otreizĕjās pārstrādes izejvielās
- suovjĭ adj.** 1 (diamant, kūze, materiā) neapstrādāt|*s; -ā ropa jĕlnaft|a f, -ĕ ĕzelezo jĕldzelz|s f, -ĕ hedvābi jĕizid|s m*; s. cukr nerafinĕts cukurs 2 (vražda, násilĭ, ĭlovĕk) brutā|*ĭs*; (chovāni, zachāzeni) rupj|*s*; s. trest bargs sods
- surrealist|a [sy-] m.** (-y, Npl -ĕ), surrealist|*ka [sy-] f.* (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) sireā|*ĭst|s m, sireāl|ste f, (Gpl -stu)*
- surrealizm|us [sy-] m.** (-u) sireālism|*s m*
- sušār|na f.** (-ny, Gpl -en) (prādla) žāvētav|*a f, (obĭli, ovoce) ka|te f, (Gpl -šu), kaltĕtav|a f*
- suše adv.** sausi; (ĭt nĕco) atturĭgi, vēsi
- sušen|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) cepum|*s m, biskvĭt|s m*
- sušenjĭ adj.** (ryba, maso, ovoce) žāvēt|*s*; (houby, byliny) kaltĕt|*s; -ĕ mlĕko piena pulveris*
- sušič m.** (-e), sušič|*ka f.* (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) žāvētāj|*s m, žāvējamais aprāt|s m*; s. na prādlo ve|*fas žāvētāj*s
- suš|ĭt impf.** (3.sg/pl -i) (prādlo, seno, ovoce) žāv|*ĭt (II.)*; (houby, byliny) kalt|*ĕt (II.)* ♦ s. penĕze būt skopam; s. hubu kārt zobus vadzĭ
■ s. se impf žāv|ĕties (II.), kalt|ĕties (II.)
- suterĕn m.** (-u, L -ul-ĕ) pagrābstāv|*s m*
- suvenjĕr m.** (-u, L -u) suvenĭr|*s m*
- suverĕn m.** (-a) 1 <knĭž.> (vlādce) valdniek|*s m, pavĕlniek|s m*
2 <kol.> (vĕdecky, umĕlecky) dižgar|*s m, ĕĕni|s m*; (sportovĕ) ĕempion|*s m, uzvarētāj|s m*
- suverenit|a [-ny-] f.** (-y) suverenitāt|*e f*
- suverĕnnĕ adv.** 1 (nezāvisle) suverĕni, neatkarĭgi 2 (upnĕ) pilnĭgi, pilnĭbā 3 (povjĕsĕnĕ) pašapzinĭgi, pašpa|*ĭvĭgi*
- suverĕnnĭ adj.** 1 (nezāvislĭ) suverĕn|*s, neatkarĭg|s*; s. stāt suverĕna valsts 2 (dokonalĭ) pilnĭg|*s, perfekt|s 3 (povjĕsĕnĕ) pašapzinĭg|s, pašpa|ĭvĭg|s*
- su|ļovat impf.** (-uje) mocĭt (moka, mocĭja)*; (nemoc tĕž) vārdz|*ĭnāt (III. 1.)*
- sv. zkr.** (svazek) sĕj. (sĕjums)
- svā pron.** ⇒ svūj
- svaĕin|a f.** (-y) (dopoledni) otrās broka|*stis f, pl. (G -stu)*; (odpoledni) launag|*s m*
- svaĕ|ĭt impf.** (3.sg/pl -i) (dopoledne) ĕst (ĕd, ĕda)* otrās brokastis; (odpoledne) ĕst (ĕd, ĕda)* launagu; s. kāvu dzert (dzert, dzĕra)* otrājās brokastīs (launagā) kafĭju
- svād|ĕt impf.** (-i, 3.pl -(ĕj)|): ⇒ svĕst
- sval|h m.** (-hu, Lpl -zich) noka|*ĭne f, (Gpl -ĭu), nogā|ze f, (Gpl -žu)*
- sval m.** (-u, L -u) musku|*ĭs m, (G -ĭa)*; napnout -y sasprindzināt musku|*us*
- sva|ļit pf.** (3.sg/pl -i) 1 (valenim) nol|ve|*t (-veĭ, -vĕla)**; (povailt: lampu, ŭidly ap.) nol|gāzt (-gāž, -gāza)*; (pĕvrātĭt) apl|gāzt (-gāž, -gāza)* 2 <pĕn.> (vinu, zodpovĕdnost) (na koho) nol|ve|*t (-veĭ, -vĕla)* (uz ko) 3 <pĕn.>* (prāci, povĭnnosti) uz|ve|*t (-veĭ, -vĕla)* (kam), uz|kraut (-krauj, -krāva)* (kam) ■ s. se pf* (valenim) nol|ve|*ties (-veĭas, -vĕias)**; (upadnout) nol|gāzties (-gāžas, -gāžās)*, nol|krĭst (-krĭt, -krĭta)*; (pĕvrātĭt se) apl|gāzties (-gāžas, -gāžās)*; s. se na zem nogāzties (nokrist) zemĕ; s. se na postel (vyĕrĕpānim) ie|krĭst (-krĭt, -krĭta)* gultā
- svalnātjĭ adj.** musko|*ĭots, muskau|ĭain|s*
- sva|ļovat impf.** (-uje): ⇒ svalit
- svalovjĭ adj.** musku|*ĭa (G), musku|u (G)*; -ā ĕĭnnost musku|*u darbĭba*
- sva|stv|o n.** (-a, L -u) muskulatūr|*a f*
- svār m.** (-u, L -u) ĭil|*d|a f, strĭd|s m* ♦ jablko -u strĭda ābols
- svāreĕ m.** (-e) metĭnātāj|*s m*
- sva|ŗĭt pf.** (3.sg/pl -i) 1 (vodu, mlĕko) uzvā|*ŗĭt (III. 1.)*; s. vĭno pagatav|ot (II.) karstvĭnu 2 <tech.> same|*t|ĭnāt (III. 1.)*
- sva|ŗovat impf.** (-uje) 1 (vodu, mlĕko) vā|*ŗĭt (III. 1.)*; s. vĭno gatav|ot (II.) karstvĭnu 2 <tech.> me|*t|ĭnāt (III. 1.)*
- sva|t|ba f.** (-by, Gpl -eb) kāz|*as f, pl*; (šĕatek) laulĭ|*as f, pl*; stĭbrnā|zlatā s. sudraba/ zelta kāzas
- svatebĕan m.** (-a, Npl -ĕ), svatebĕan|*ka f.* (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) kāzinie|*ks m, kāzinie|ce f, (Gpl -ĕu)*; kāzu vie|*lis m, (G -sa), vie|se f, (Gpl -su)*; -ĕ kāzinieki, kāzu viesi
- svatebnĭ adj.** (hostina, cesta, noc, pĕrvod, šaty) kāzu (G); (obĭrad, smlouva) laulĭb (G)
- svāteĕni adj.** 1 svĕtku (G); (nālada, pocit) svinĭg|*s*; s. den svĕtku diena; s. hostina svĕtku mielasts; s. šaty svĕtku tĕrps 2 (kuĕĕ, ņĭĕĭ) svĕtdienas (G)
- svāt|ĕk m.** (-ku, Lpl -ĕich) 1 svĕtk|*i m, pl, svĕtku dien|a f*, ĕirĕkveni s. baznĭcas svĕtki; stātnĭ s. valsts svĕtki; vānoĕnĭ/ velĭkonoĕnĭ -ky Ziemassvĕtk|*i m, pl/ Lieldien|as f, pl*; o -ĕich svĕtkos; pĕjĭemnĕ -ky|*ĭ jaukus svĕtkus! 2 (jmeniny) vārda dien|a f*
- svatojānskĭj adj.** <zool.> -ā muška, s. brouĕek ĭāņtārpi|*ĭš m*; -ā noc ĭāņu nakts
- svatoĕĕĭt (im) pf.** (3.sg/pl -i) <ĭrĕk.> kanoniz|*ĕt (II.)*, paslu|*d|ĭnāt (III. 1.) par svĕto*
- svatozā|f m.** (-u) oreo|*ĭs m*
- svatjĭ adj.** 1 svĕt|*s*; <pĕn.> -ā pravda/ -ĕ ĕrāvo svĕta patiesĭba/ svĕtas tiesĭbas; nic mu nenĭ -ĕ vĭgam nekas nav svĕts 2 (pĕd jĭmenem) svĕt|*ĭais*; Duch s. Svĕtais gars; Pĭsmo -ĕ Svĕtie rakstĭ
- svaty|nĕ f.** (-nĕ, Gpl -ĭnĭ) svĕtnĭc|*a f, (pohanskā) svĕtviet|a f, (chrām) dievnam|s m, baznĭc|a f*
- svaz m.** (-u, L -ul-ĕ) 1 (organizace) savienĭb|*a f, apvienĭb|a f*; odborovjĭ s. arodbiedrĭb|*a f, <hist.>* Sovĕtskĭ s. Padomju Savienĭba 2 <voj.> vienĭb|*a f*, bojovjĭ s. kaujas vienĭba
- svazā|k m.** (-ka, Npl -ci, Lpl -ĕich), svazaĕ|*ka f.* (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <hist., kol.> ĕĕhoslovākĭjas Socialistiskās jaunatnes savienĭbas biedrĭs m, biedrĭe f; ≈ komjaunie|*ĭis m, (G -ša), komjaunie|te f, (Gpl -šu)*
- svāz|at pf.** (-že, imp. svāz) 1 sa|*sĭet (-sĭen, -sĕja)**; (co ĕĭm ko ar ko); s. komu ruĕe, s. koho na rukou sasĭet kam rokas; s. rŭze do kytkice sasĭet rožu puškĭ ♦ mām -zanĕ ruĕe man ir sasĭetas rokas; s. někomu kĕřidla apĕrĭpt kādam spāmus 2 (knĭhu) ie|*sĭet (-sĭen, -sĕja)* (grāmātu)*; s. knĭhu do kūze iesĭet grāmātu ādas vākos 3 <pĕn.> (spojĭt) saĭst|*ĭt (III. 1.)*; (co s ĕĭm ko ar ko); je ŭzce -zān s divadleem vĭšĭr ĭeĕšĭ saĭstĭs ar teātri
- svazĕk m.** (-ku, Lpl -ĕich) 1 (kliĕĭ, novin) saĭšk|*ĭis m*; (ĕĕdkvĭĕk tĕž) bun|*te f, (Gpl -šu) <kol.>*; (kvĕtĭn) pušk|*ĭis m*; (bankovek) ŭŭk|*sĭnis m, (G -šĕĭa)*; (slāmy, obĭli) kŭ|*ĭis m, (G -ĭa)*; <fyz.> s. paprskŭ staru kŭĭlis 2 (knĭha) sĕjum|*s m*; ve ĕtyrech -ĕich ĕetros sĕjumos 3 (pouto) saĭ|*tes f, pl, (G -šu), attĭeĭb|as f, pl*; rodinnĕ/ pĕřatelĕskĕ -ky ĕĭmenes/ draudzĭbas saĭtes; bŭt v pĕřibuzenskĕm -ku (s kŭm) bŭt radnieĕĭbas attĭeĭbās (ar ko); manŭzĕlskĭ s. laulĭb|*a f, uzavĭt manŭzĕlskĭ s. nosĭĕgt laulĭbu 4 (organizace) savienĭb|a f, apvienĭb|a f*
- svaz|ovat impf.** (-uje): ⇒ svāzat
- svāz|ĕt impf.** (-i, 3.pl -(ĕj)|): ⇒ svĕzt
- svĕ pron.** ⇒ svūj
- svĕbytnost f.** (-e) <knĭž.> 1 (osobitost) savdabĭb|*a f* 2 (samostatnost) patstvā|*vĭb|a f, neatkarĭb|a f*
- svĕbytnjĭ adj.** <knĭž.> 1 (osobĭty) savdabĭg|*s, ĭpatnĕj|s 2 (samostatnĭj) patstvā|vĭg|s, atsevišk|s*
- svĕĕĭt ĭt impf.** (3.sg/pl -i) 1 (pĕd soudem) lieĕ|*ĭnāt (III. 1.)*; s. pro koho/ proti komu lieĕĭnāt kam par labu/ par ļaunu; kĭvĕ s. nepatĕsĭ lieĕĭnāt 2 <pĕn.> (dosvĕĕĕovat) lieĕ|*ĭnāt (III. 1.)*; (o ĕĕm par ko); -ĭ to o jeho pravjĕch zamĕrech tas lieĕĭna par vĭĭa patĕsĭajem

nodomiem **3** (prospívat) (komu) *nākt* (*nāk, nāca*)* *par labu* (*kam*); toto podnebí mi ne-*i* šis klimats man nenāk par labu
svēdeckļý adj: ~ā výpověď *liecība* *f*
svēdectvī n, (-i) **1** (u soudu) *liecība* *f*, křivě s. *nepatiesa liecība*; <těž přen.> vydávat s. (o čem) *sniegt liecību* (*par ko*), *liec[ināt* (*III.1.*) (*par ko*) **2** (potvrzení) *apliecinājums* *m*; (důkaz) *pierādījums* *m*; (o čem kam); to je nejlepším ~im o jeho záměrech *tas ir vislabākais pierādījums viņa nodomiem*
svēdlek m, (-ka, Npl -kovēl-ci, Lpl -cich), **svēdkylnē** f, (-nē, Gpl -n-ñi) *lieciniek[s m, liecinie]* *ce f*, (Gpl -ču); očitý s. *aculieciniek[s m, aculiecinie]* *ce f*, (Gpl -ču); korunní s. *galvenais liecinieks*; být ~kem (čeho) *būt (kā) lieciniekam*; ~ci Jehovovi *Jehovas liecinieki*
svēdļēt, svēdļit impf, (3.sg/pl -i) *niez[ēt* (*III.2.*); ~i mē žāda *man niez mugura*
svēdomjī n, (-i) *sirdsapziņa* *f*, má čistěš špatně s. *viņa sirdsapziņa ir/ nav tīra*; s klidným ~im ar tīru *sirdsapziņu, ar mierīgu sirdi*; podle nejlepšího s. *pēc vislabākās sirdsapziņas*; to mā on na s. *tas gulstas uz viņa sirdsapziņas*; výčitky s. *sirdsapziņas pārmetumi* ♦ *nemā s. viņam nav ne kauna, ne goda*; mit široké s. *rīkoties bez sirdsapziņas pārmetumiem*
svēdomitē adv (pocitivě) *godīgi*; (pečlivě) *apzinīgi*
svēdomitý adj (pocitivý) *godīgs*; (pečlivý) *apzinīgs*
svēhlavjý adj *stūrgalvīgs*; (neústupný) *nepiekāpīgs*
svēho, svēm, svēmu pron: ⇒ **svūj**
svēprāvnjý adj <práv.> *rīcībšpējīgs*
svērājk m, (-ku, Lpl -cich) *spīlēs f, pl*, (G -ju)
svērāz m, (-u, L -u) *savdabīgums m, savdabība f*
svērāznjý adj *savdabīgs, īpatnējs*
svērenlec m, (-ce), **svērenkjlnē** f, (-nē, Gpl -ñ-ñi), **svērenjka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *aizbilstam[ais m, aizbilstam]ā f*
svēřit pf, (3.sg/pl -i), **svēřovat** impf, (-uje) *uztic[ēt* (*III.2.*); (komu co kam ko); s. komu tajemství *uzticēt kam noslēpumu*; s. komu dítě do péče *uzticēt bērnu kāda gādībai* ■ **s. se** pf, impf *uztic[ēties* (*III.2.*); (sdělit) *uztic[ēt* (*III.2.*), *at[klāt* (*-klāj, -klāja*)*; (komu s čim kam ko); s. se komu se svými problémy *uzticēt (atklāt) kam savas problēmas*
svēřsit pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) (hlavu) *no[ķārt* (*-kar, -kāra*)*; (nohy na podlahu, pes: ocas, uši, ptāk: křídla) *no[ļāst* (*-ļaiž, -ļaida*)*
svēřst pf, (-ede, prēt. -edi, pas. -eden, imp. -ed) **1** (dolū) *no[vest* (*-ved, -veda*)*, *novad[īt* (*III.1.*); s. koho se schodūt *novest ko pa kāpnēm* (*lejš*); <těž přen.> s. koho z cesty *novest ko no ceļa* **2** (blesk, vodu z luk) *novad[īt* (*III.1.*); s. řeku do jiného koryta *main[īt* (*III.1.*) *upes virzienu*; <přen.> s. řech jīnam *no[vērst* (*-vērs, -vērsa*)* *valodu uz citu pusi* **3** (dohromady) *sa[vest* (*-ved, -veda*)* (*kopā*); (koho s kým ko ar ko) **4** (ženu, muže) *pa[vest* (*-ved, -veda*)*, *paved[ināt* (*III.1.*) **5** (k piti, ke krādeži) *paved[ināt* (*III.1.*); (koho k čemu ko uz ko) **6** (vinu) (na koho/co) *uz[veit* (*-vej, -vēja*)* (*vainu*) (*kam*) **7** <kol.> (umēt) *prast* (*prot, prata*)*; (dokāzāt) *spēt* (*spēj, spēja*)*, *tikt* (*tek, tika*)* *galā* (*ar ko*); tu práci sami ne-*edete ar šo darbu jūs vieni galā netiksiet*; nikdo by to ne-*edi* *lēpe neviens to nespētu izdarīt labāk*; to by ~*edi* *kāždý to spētu ikviens* **8**: s tím nic ne-*edeš tu ar to netiksi galā*; s ním nic ne-*edeš tu ar viņu netiksi galā, tu viņam neko nepadarīsi* **9**: s. boj (bitvu, zápas) *izc[in]īt* (*III.1.*) *kauju*; (s kým ar ko)
svēt m, (-u, L -ē) *pasaulē f*, na (v) celēm ~ē *visā pasaulē*; cesta kolem ~a *ceļojums apkārt pasaulei*; Novýj Starý s. *Jaunā/ Vecā pasaule*; uměleckýj vědeckýj s. *mākslas/ zinātnes pasaule*; s. zvířat *dzīvnieku pasaule*; vnitřní s. (člověka) *iekšējā pasaule*; žit ve vlastním ~ē *dzīvot savā pasaulē*; onen s. *viņpasaulē f*, s. to nevidēš! *kur tas redzēš!* ♦ *priņīt na s. nākt pasaulē*; přivést někoho na s. *laist kādu pasaulē, dzemdēt kādu*; sprovodit někoho ze ~a *aizvadīt kādu uz viņpasauli*; co s. ~em stoji *kopš sākta gala*; udělat díru do ~a *izbrīnīt visu pasauli*; ani za nic na ~ē *ne par ko pasaulē*
svētdail m, (-u, L -ul-e) *kontinent[s m*
svētjec m, (-ce), **svētjice** f, (-e, Gpl -) <těž přen.> *svēt[ais m, svēt]ā f*
svētelnjý adj (energie, zdroj, signál, paprsek, reklama) *gaismas* (G); <astr.> s. rok *gaismas gads*; (fotografování) za dobrých ~ých podmínek *labā apgaismojumā*
svētīt impf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (kostel, oltār) *svēt[īt* (*III.1.*), *apsvēt[īt* (*III.1.*); s. koho na kněze *ordin[ēt* (*II.*) *ko par priesteri* ♦ účel ~ti prostředky *mērķis attaisno līdzekļus* **2** <zast.> (nedēli, svātek) *svin[ēt* (*III.2.*), *svēt[īt* (*III.1.*)
svētle adv *gaiši*; s. modrýj/ hnědýj *gaiši zils/ brūns*
svētlo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** *gaism]a f*, (osvětlení) *apgaismojum[s m*; sluneční s. *saules gaisma*; umělé/ elektrický s. *mākslīgais/*

elektriskais apgaismojums; denní s. *dienasgaism]a f*; pouliční ~la *ielas ugu]nis f, pl*, (G -ņu); <kol.> udělat s. *ieslēgt gaismu* (*uguni*); za ~la *kamēr ir gaišs* ♦ ukázat se v pravém/ v jiném ~le *parādīt sev] istajā/ citā gaismā*; vyjit na s. *nākt gaismā*; spatřit s. světa *ieraudzīt dienasgaismu* **2**: ~la (auta) *gaism]as f, pl*; přední/ zadní ~la *priekšējās/ pakaļējās gaismas*; dálková ~la *tālās gaismas*; parkovací ~la *stāvgaism]a f*; výstražná ~la *avārijas* (*gaismas*) *signalizācija f*; rozsvítit ~la *ieslēgt gaismas* **3** <kol.> (elektřina) *elektrība f, gaism]a f*
světlomet m, (-u, L -u) *starme]tis m*, (G -ša); (divadelní) *projektor[s m*; (auta) *luktur]is m*; přední/ zadní/ mlhový s. *priekšējais/ pakaļējais/ miglas lukturis*; dálkový s. *tālās gaismas lukturis*
světlovosljka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *gaišma]te f*, (Gpl -tu), *blond]ne f*, (Gpl -ņu)
světlovosljý adj *gaišmatain[s, blond[s*
světlušk]a f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** <zool.> *jāņtārpiņ[s m* (skautka) *guntiņa f* (*gaida*)
světly adj *gaišs*; ~é pivo *gaišais alus*; < přen.> ~á budoucnost *gaiša nākotne*
světnice f, (-e, Gpl -) *istab]a f* (*lauku mājā*); podkrovní s. *jumtistab]a f*
světově adv: s. proslulý *pasaulslaven[s*; s. uznávaný (*visā*) *pasaulē atzīt[s*
světový adj (trh, rekord, dějiny) *pasaulē* (G); (kongres) *vispasaules* (G); ~á válka *pasaulē karš*; s. názor *pasaulē uzskats*; ve ~ém měřítku *pasaulē mērogā*; ~é strany *debess puses* **2** (proslulý) *pasaulslaven[s*
světoznámý adj *pasaulslaven[s*
svetr m, (-u) (přes hlavu) *svīter]is m*, *džemper]is m*; (na zapínání) *jak]a f*
svetřik m, (-ku, Lpl -cich) (přes hlavu) (*viegls*) *džemper]is m*; (na zapínání) *jaciņa f*
světský adj (pozemský) *pasaulīgs*; (ne náboženský) *laicīgs*; ~á moc *laicīgā vara*
svévolje f, (-e), **svévolnost** f, (-i) *patva]ļa f, patva]lība f, patvarība f*
svévolně adv *patva]īgi, patvarīgi*
svévolnjý adj *patva]īgs, patvarīgs*
svěžst pf, (-eze, prēt. -ezl, pas. -ezen, imp. -ez) **1** (někoho někam) *aiz[vest* (*-ved, -veda*)*; (kousek) *pa[vest* (*-ved, -veda*)*; s. koho domů *aizvest ko uz mājām* **2** (nahromadit: úrodu ap.) *sa[vest* (*-ved, -veda*)* ■ **s. se** pf **1** (dopravit se někam) *braukt* (*brauc, brauca*)*; (povozit se) *pabrauk[āties* (*II.*), *paviž[ināties* (*III.1.*); (čim ar ko); s. se vlakem *braukt ar vilcienu*; s. se na kolotoči *vizināties karuselī* **2** (sesunout se) *noslīd[ēt* (*III.2.*); s. se na židli *noslīdēt krēslā*
svěžest f, (-i) *svaigums m*; (duševní) *možums m*
svěží adj *svaīgs*; (vitr) *spirt]is m*; (nálad, hlas, stařík) *mož]s*
svi pron: ⇒ **svūj**
svicje f, (-e) *sve]ce f*, (Gpl -ču)
svicjen m, (-na, L -nu) *svečtur]is m* ♦ pod ~nem bývá *tma klusa čūka dziju sakni rok*
svička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *sve]ce f*, (Gpl -ču); při ~ce *sveces* (*sveču*) *gaismā* **2**: žhavici s. *aizdedzes sve]ce f*, (Gpl -ču)
svičkovjā f, (-é) <kuch.> (*liellopu*) *gaļas fileja f*
svijně f, (-ně, Gpl -ni-ñ) (těž nadávka) *cūk]a f*, divoká s. *mežacūk]a f*
svin]out pf, (-e, prēt. -ul) (koberec) *sarit[ināt* (*III.1.*); (těž plachtu, vlajku, drát) *sa]tīt* (*-tin, -tina*)*; (nit z vláken) *sa]vīt* (*-vij, -vija*)*; (cigaretu) *uz]tīt* (*-tin, -tina*)* ■ **s. se** pf *sarit[ināties* (*III.1.*); s. se do klubička *saritinaties kamolā*
svinstvo n, (-a) <vulg.> (špina, jednáni) *cūc]ība f*
svir]at impf, (-ā) **1** (pěst, něco v pěsti) *žņaupt* (*žņaudz, žņaudza*)*; (rozpačité) *žņaudz]īt* (*III.1.*); (rtý) *sa]kniebt* (*-kniebj, -knieba*)*; s. koho do náruče *ap]skaut* (*-skauj, -skāva*)* *ko*; strach mu ~al *hrdlo bailēs viņam aizžņaudza kaklu* **2**: <mat.> s. ūhel *veid]ot* (*II.*) *leņķi* **3** <přen.> (strach, hrůza stesk) *mākt* (*māc, māca*)*, *no]mākt* (*-māc, -māca*)* ■ **s. se** impf: ⇒ **sevřit**
svisljce f, (-e, Gpl -) <mat.> *vertikāl]e f*, (Gpl -ju)
svisljý adj **1** *vertikāl[s, statenisk[s* **2** (svěšený) *nokaren[s, nokārņies* (*f -usies*)
svišť m, (-tě) <zool.> *murkš]is m*
svišťět impf, (-i, 3.pl -ěji) **1** (vitr) *svilpt* (*svilpi, svilpa*)*; (kulky) *spingt* (*spindz, spindza*)*; (kartáč) *švikst]ēt* (*III.2.*) **2** <expr.> (auto) *joņ]ot* (*II.*), *drāzties* (*drāžas, drāžas*)*
svit m, (-u, L -u) <kníž.> *gaism]a f*, sluneční/ měsíční s. *saules/ mēness gaisma*; za ~u měsíce *mēness gaismā*
svit]a f, (-y): ⇒ **suita**
svitānj n, (-i) *aum]a f, rītaum]a f*; za s. *gaismai austot*

- svít|at** impf. (-á) *aust* (*aust, ausa*)*, *svíst* (*svíst, svída*)*; ~á *aust* (*svíst*) *gaisma* ♦ už mi ~á *nu man ataus* *gaisma*, *nu man ir skaidrs*; ~á na lepši časy *var cerēt* *uz labākiem laikiem*
- svī|tek** m, (-ku, Lpl -cīch) *tīstoklis* m, (G -ļa); (papīru, filmu) *ruļļis* m, (G -ļa); pergamenovų s. *pergamenta tīstoklis*
- svī|tici** adj (lampa, lucerna) *degošs*, *ieslēgts*; (mēsto, okno) *apgaismot*; (barva) *spīdošs*, *luminiscējošs*
- svī|tid|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *gaismas ķermenis* m, *gaismeklis* m, (G -la)
- svī|til|na** f, (-ny, Gpl -en) *latern|a* f, (lucerna) *lukturis* m; poulični s. *ielas laterna*; kapesni (elektrická) s. *kabatas baterija* f
- svī|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, imp. svīt) **1** (slunce, mēsis, ciferņik, svētluška) *spīdēt* (III.2.); (hvězdy tēž) *mirdzēt* (III.2.); (svēta, kontrolka, oheņ, svička) *deg* (*deg, dega*)*; slunce mi ~i do oči *saule man spīd acīs* **2** (vrhat svēto) *apgaismot* (II.), *spīdināt* (III.1.); (uživat osvētleni) *dedz|ināt* (III.1.) *gaismu*; s. si na cestu baterkou *apgaismot ceļu* *ar bateriju*; s. komu do oči *spīdināt kam gaismu acīs*; s. celou noc *dedz|ināt gaismu cauru nakti* **3**: s. (se) (trpytit se) *mirdzēt* (III.2.), *laist|tīties* (III.1.); oči mu ~tily (vrzušenim) *acīs viņam mirdzēja*, (v horečce) *acīs viņam dega*; s. se čistotou *spīdēt un laistīties* (no tīrības)
- svī|tnout** pf, (-ne, prēt. -l) *at|aust* (-*aust, -ausa*)*, *uz|aust* (-*aust, -ausa*)*; až ~ne *kad ausīs gaisma*; <přen.> ~tla mi nadēje *man atausa cerība* ♦ konečnē mu ~lo *beidzot viņam atausa gaisma, beidzot viņš saprata*
- svī|zel** f/m, (-e, Lpl -emi/-i) **1** *grūtības* f, pl **2** <bot.> *madarļa* f
- svī|zeln|j** adj *grūt|s*, *smag|s*; dostat se do ~ē situace *nokūt grūtā stāvoklī*
- svī|znj** adj (prut, pohyb) *lokan|s*, *vij|g|s*; (tēlo tēž) *vingr|s*; (chūze, krok) *vingr|s*, *nask|s*, *rait|s*; (tempo, prubēh nēčeho) *ātr|s*, *rait|s*; (dialog, hudba) *dzīv|s*; (člověk) *mundr|s*, *žirg|s*
- svl|ēci, svl|ēct** pf, (-eče, prēt. -ekl, pas. -ečen, imp. -eč), **svl|ēknout** pf, (-ēkne, prēt. -ēkl, pas. -ečen) *no|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)*; (kus odēvu tēž) *no|vilkt* (-*velk, -vilka*)*; (do naha) *iz|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)*; s. komu kabāt, s. koho z kabātu *novilkt kam mēteli*; s. si kabāt *novilkt mēteli* ■ **s. se** pf *no|ģērbties* (-*ģērbjas, -ģērbās*)*; (do naha) *iz|ģērbties* (-*ģērbjas, -ģērbās*)*; (z čeho) *no|vilkt* (-*velk, -vilka*)* (ko), *no|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)* (ko); s. se do naha *iz|ģērbties kailam*; s. se z kūze (o hadu) *no|mest* (-*met, -meta*)* *ādu* (par čūskām)
- svl|ēk|at** impf, (-ā) *ģērbt* (*ģērbj, ģērba*)* *nost*, *no|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)*; (kus odēvu tēž) *vilkt* (*velk, vilka*)* *nost*, *no|vilkt* (-*velk, -vilka*)*; (do naha) *iz|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)*; s. komu kabāt, s. koho z kabātu *vilkt kam nost mēteli, novilkt kam mēteli*; s. si kabāt *vilkt nost mēteli* ■ **s. se** pf *ģērbties* (*ģērbjas, ģērbās*)* *nost*, *no|ģērbties* (-*ģērbjas, -ģērbās*)*; (do naha) *iz|ģērbties* (-*ģērbjas, -ģērbās*)*; (z čeho) *vilkt* (*velk, vilka*)* *nost* (ko), *no|vilkt* (-*velk, -vilka*)* (ko), *ģērbt* (*ģērbj, ģērba*)* *nost* (ko), *no|ģērbt* (-*ģērbj, -ģērba*)* (ko); s. se do naha *iz|ģērbties kailam*; s. se z kūze (o hadu) *mest* (*met, meta*)* *ādu* (par čūskām)
- svobod|a** f, (-y) *brīvība* f; s. tisku *preses brīvība*; s. projevu *vārda brīvība*; būt na ~ē (tēž zločinec) *būt brīvībā*; pustīt na ~u (vēznē, ptāka z klece) *palaišt* (*izlaist*) *brīvībā*; <prāv.> trest odnēti ~y *brīvības atņemšana*
- svobodnē** adv *brīvi*
- svobodn|j** adj **1** *brīv|s*; s. zednār *brīvmūrniek|s* m, *mason|s* m; <hist.> ~ē mēsto *brīvpilsēf|a* f; ze ~ē vūle *no brīvas gribas* **2** (nevadanā, neženatj) *neprecēj|ies* (f -*usies*); ~ā matka *vientuļā māte*; jmēno za ~a *uzvārds pirms laulībām* (*meitas uzvārds*)
- svod** m, (-u, L -u) (lākadlo) *kārdinājums* m, *vilinājums* m; odolat ~um *atturēties no kārdinājuma*
- svoje, svoji, svoji** pron: ⇒ **svūj**
- svol|at** pf, (-ā), **svolāv|at** impf, (-ā) *sa|saukt* (-*sauč, -sauca*)*, *saaic|ināt* (III.1.); s. chūzi *sasaukt sapulci*
- svolen|j** n, (-i) *at|auj|a* f, dāt s. (k čemu) *at|aut* (*darīt ko*), *dot at|auju* (*darīt ko*); požādat o s. *lūgt at|auju*; se ~im koho *ar kāda at|auju*; bez s. koho *bez kāda at|aujas*
- svol|it** pf, (3.sg/pl -i) (k čemu) *at|lau* (-*lauj, -ļava*)* (ko); (souhlasit) *piel|krist* (-*krič, -krita*)* (*kam*); s. k interview *piekrist intervijai*
- svor|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (kancelārskā) *sprau|de* f, (Gpl -žu), *sasprau|de* f, (Gpl -žu) **2** <tech.> *skav|a* f, <elektr.> *spai|le* f, (Gpl -ju)
- svornē** adj (jednotnē) *vienoti*; (jednomyslnē) *vienprātīgi*; oba s. trvdī, že... *abi vienādi apgalvo, ka...*
- svornost** f, (-i) (jednotnost) *vienotība* f; (jednomyslnost) *vienprātība* f
- svorn|j** adj (jednotnj) *vienot|s*; (jednomyslnj) *vienprāt|g|s*
- svou** pron: ⇒ **svūj**
- svoz** m, (-u, L -u) (odpadu) *izvešana* f
- svrab** m, (-u, L -u) <med.> *kašķis* m
- svraš|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, imp. -t|ti) (čelo, oboči) *sa|raukt* (-*rauc, -rauca*)*; (tvāf) *sa|viebt* (-*viebj, -vieba*)* ■ **s. se** pf (čelo, oboči) *sa|raukties* (-*raucas, -raucās*)*; (tvāf) *sa|viebties* (-*viebjas, -viebās*)*
- svrbjēt** impf, (3.sg/pl -i) *niez|ēt* (III.2.); ~i mē celē tēlo *man niez viss ķermenis* ♦ ~i ho dlaņ *viņam dūres niez*; ~i ho jazyk *viņam mēle niez*
- svr|hnout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) **1** (shodit) *no|mest* (-*met, -meta*)*, *no|sviest* (-*sviež, -svieda*)*; (človēka ze skāly) *no|grūst* (-*grūž, -grūda*)*; (do propasti) *iel|grūst* (-*grūž, -grūda*)*; s. bombu *normest bumbu* **2** (vlādu, krāle, režim) *gāzt* (*gāž, gāza*)* **3** (vinu, odpovědnost) *no|grūst* (-*grūž, -grūda*)*, *no|velt* (-*veļ, -vēja*)*; (co na koho ko uz ko)
- svrchnj** adj (vrstva) *viršēj|s*; (horni) *augšēj|s*; s. oblečeni *virsdrē|bes* f, pl, (G -bju)
- svrchnj|k** m, (-ku, Lpl -cīch) (*vīriešu starpsezonu*) *mēteli* m, (G -ļa)
- svrchovanost** f, (-i) *suverenitāte* f
- svrchovan|j** adj **1** (stāt) *suverēn|s*; (vlāde, moc) *absolūt|s* **2** <knīž.> (pokušeni, štēsti) *vislielāk|ais*; (žit) v ~ē bidē *galīgā trūkumā*; ~ē nebezpečī *ārkārtīgas briesmas*; je s. čās *ir pēdējais laiks*; ~ou mērou, ve ~ē mife *augstākajā mērā*
- svrchu** adv **1** (shora) *no augšas* ♦ dīvat se na někoho s. *skatīties uz kādu no augšas* **2**: s. imenovany (zminēny) *iepriekš minētais*
- svrš|jek** m, (-ku, Lpl -cīch) **1** (svrchni část) *virš|a* f, *virspu|se* f, (Gpl -šu) **2**: pl ~ky (svrchni odēv) *virsdrē|bes* f, pl, (G -bju) **3**: pl ~ky (movitosti) *kustamais tpašum|s* m
- svrženj** n, (-i) (vlādy, krāle, prezidenta) *gāšana* f; (bomb) *nomešana* f
- svūd|c|e** m, (-e, Npl -il-ovē), **svūd|n|k** m, (-ka, Npl -ci-kovē, Lpl -cīch), **svūd|nic|e** f, (-e, Gpl -l) *pavedējs* m, *pavedēja* f; *pavedinātājs* m, *pavedinātāja* f
- svūd|n|j** adj *pavedinoš|s*; (lākavj) *vilinoš|s*, *kārdinoš|s*
- svūj** l pron, (f ~āl-oje, n ~ēl-oje, pl: ma ~il-oji, mīf ~ēl-oje, n ~āl-oje) *sav|s*; (*při dūrazu, obv. samostatnē*) *svēj|ais*; vezmi ~oji *tašku paņem savu somu*; neber moji *tašku*, vezmi ~oji *neņem manu somu, paņem savējo* (*savu*); s. vlastni *sevis paša*; ~ēho času *savā laikā*; (dēlat co) po ~ēm, podle ~ēho *pēc sava prāta*; trvat na ~ēm *uzstāt* (*uz savu*); prosadit ~ou *dabūt gatavu savu*; jsou ~oji *viņi ir precējušies* ♦ neni ve ~ē kūzi *viņš nav savā ādā*; být ~ym pānem *būt sev pašam par kungu un ķeizaru*; mā ~ou *hlavu viņš ir spītīgs*; přijit po ~ych *atnākt kājām*; přijit si na ~ē *dabūt savu tiesu*; jdi si po ~ych! *ej savās darīšanās!* **II** ~ojil-í m, pl (přibuzni, rodāci, krajanē) *savēj|ie* m, pl; být mezi svými *būt starp savējiem*
- svých, svým, svými** pron: ⇒ **svūj**
- sving** m, (-u, L -u) (hudba, tanec) *sving|s* m
- sýc** m, (-e) <zool.> *apog|s* m
- sýc|ek** m, (-ka, Npl -ci|kovē, Lpl -cīch) **1** <zool.> (*mājas*) *apog|s* m **2** <přen., expr.> (člověk) *rūcējs* m, *ņurdētājs* m
- sýc|et** impf, (3.sg/pl -i) **1** (had) *šņākt* (*šņāc, šņāca*)*; (plyn, plamen, pára) *sīkt* (*sīc, sīca*)* **2** (člověk) *šņākt* (*šņāc, šņāca*)*, *sēkt* (*sēc, sēca*)*
- Sydney** [-ny] n, (nesk.) *Sidneja* f
- syfil|is, syfil|ida** f, (-idy) <med.> *sifilis|s* m
- sychrav|j** adj *drēgn|s*
- sýko|ra** f, (-ry, D,L -ře), **sýko|r|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *zīl|te* f, (Gpl -šu)
- sýko|rie** f, (-e, Gpl -l) <zool.> *bārdzīl|te* f, (Gpl -šu)
- symbio|z|a** f, (-y) **1** <biol.> *simbio|ze* f, (Gpl -žu) **2** <knīž.> (vzājemnē ovlivnovāni) *mijedarīb|a* f; (soužitj) *sadzīvošana* f; (spoluprāce) *sadarbīb|a* f; (spoj) *saik|ne* f, (Gpl -ņu)
- symbol** m, (-u, L -u) **1** *simbol|s* m; stāt se ~em (čeho) *kūt par (kā) simbolu* **2** (mēsta, státu) *ģerbo|nis* m, (G -ņa)
- symbolicky** adv *simboliski*
- symbolick|j** adj *simbolisk|s*
- symbolik|a** f, (-ky, D,L -ce) *simbolik|a* f
- symboliz|ovat** impf, (-uje) *simboliz|ēt* (II.)
- symfonic|j** [-ny] adj *simfonisk|s*; ~ā bāseņ *simfoniskā poēma*
- symfoni|e** [-ny] f, (-e) <hud.> *simfonija* f
- sympatā|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **sympatā|k|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *simpātisks cilvēk|s* m; je s. *viņš ir simpātisks*
- sympatic|k|y** [-ty-] adv *simpātiski*
- sympatic|k|j** [-ty-] adj *simpātisk|s*; je mi s. *viņš man ir simpātisks*
- sympatj|e** [-ty-] f, (-e) *simpātija* f, mit ~i ke komu *just simpātijas pret ko*
- sympatizant** [-ty-] m, (-a), **sympatizant|ka** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (politické stany, politiky) *atbalstītājs* m, *atbalstītāja* f
- sympatiz|ovat** [-ty-] impf, (-uje) (s kým|čim) *sympatiz|ēt* (II.) (*kam*), (*iz|just* (-*jūt, -juta*)* *simpātijas* (*pret ko*))

sympozi|um n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *simpozij|s m*
symptom m, (-u, L -u) *simptom|s m, paz|me f, (Gpl -mju)*
syn m, (-a, V -u, Npl -ové) *dě|s m*; nevlastní s. (manželky n. manžela) *padě|s m*; (adoptivní) *audžudě|s m*
synáč|ek m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) <expr.> *dě|li|š m*; maminčin s. *memmesdē|li|š m*
synagoga f, (-y) *sinagoga| f*
syndikát [-dy-] m, (-u, L -u/-ě) *sindikát|s m*
syndrom m, (-u, L -u) *syndrom|s m*
syn|ek m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) *dě|li|š m*
synonym|um n, (-a) <lingv.> *sinonīm|s m*
synov|ec m, (-ce) (syn bratra) *brā|jadē|s m*; (syn sestry) *māsasdē|s m*
syntaktický [-ty-] adj <lingv.> *sintaktik|s*
syntax f, (-e) <lingv.> *sintaks|e f*
syntetický [-ty-] adj *sintētik|s*
syntē|za f, (-y) *sintēz|e f*
sy|pat impf, (-e/-á, imp. -(e)j) (z pytle) *bērt (ber, bēra)**; (písek na chodník, cukr na lívance) *kais|īt (III.1.); s. ptáčkům kais|īt putniem barību*; ~al sníh *sniga sniegs* ♦ s. si popel na hlavu *kais|īt pelnus uz galvas*; s. někomu písek do očí *laist kādam mīglu (dūmus) acīs*; s. jako z rukávu *bērt kā no pārpilnības raga* ■ **s. se** impf **1** *birt (birst, bira)**; rány se jen ~aly *sīieni birtin bira*; otázky se na něj ~aly *pār viņu nobira jautājumi* **2** <přen.> (o plánu, konstrukci ap.) *brukt (brūk, bruka)**
sý|p|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*labības*) *klē|ts f, (Gpl -šu)*
sy|p|ký adj (hmoty) *irden|s*

sýr m, (-u) *sier|s m*
Sýr|je f, (-e) *Sirija| f*
syrov|ý adj **1** (maso, ryba, vejce) *jē|s*; (ovoce, zelenina) (*termiski*) *neapstrādāt|s, nevārīt|s, za|š*; (dřevo) *neapstrādāt|s*; ~é brambory *za|ļi kartupeļi*; ~é potraviny *neapstrādāta (nevārīta) pārtika* **2** (počasí, vzduch) *dre|gn|s, mitr|s* **3** <přen.> (styl) *neizstrādāt|s, nekultivēt|s*; (realita) *neizpuš|kot|s*
1 **systém** m, (-u, L -u) *sistēm|a f*; <anat.> nervový s. *nervu sistēma*; společenský s. *sabiedriskā iekārt|a f*
systematicky [-ty-] adv *sistemātiski*
systematický [-ty-] adj *sistemātisk|s*
systémov|ý adj *sistēmisk|s*
sy|t|ý adj **1** (člověk) *paēd|is (f -usi)*; s. žaludek *pilns vēders* ♦ jsem toho s. (mám toho dost) *man tas ir līdz kaklam*; s. hladovému nevěří *paēdušais neēdušo nesaprot* **2** (jídlo) *sātīg|s* **3** <přen.> (barva, hlas) *sulīg|s*; (vůně) *piesātināt|s*
sž|í|at impf, (-á) **1** (rez, kyselina) *sajēst (-ēd. -ēda)**; (celý rozpočet) *ap|rīt (-rij, -rija)** **2** <přen.> (svědomí, výčitky) *mocīt (moka, mocija)** ■ **s. se** impf *mocīties (mokās, mocjās)**
sž|í|rav|ý adj (kapalina, pot) *kođīg|s*; <přen.> (kritika, ironie, odpověď) *dzēlīg|s*
sž|í|t se pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij), **sž|í|vat se** impf, (-á) (s prostředím, s kolektivem) *ap|rast (-rod, -rada)**; (těsně s osobou) *saj|rast (-rod, -rada)**; (s kým/čím) *ar ko*

Š

Š, š [eš] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *s [eš] m, (neskl.)*
šablon|a f, (-y) *šablon|s m, trafaret|s m*
šafrán m, (-u, L -u) **1** <bot.> *krokus|s m* **2** (koření) *safrān|s m*
šá|ĥ m, (-ha, Npl -hové, Lpl -zich), **šaj|ch** m, (-cha, Npl -chové, Lpl -šich) (titul) *šah|s m (tituls)*
šach m, (-u, pl: D -úm, L -ám) **1**: pl ~y (hra, souprava) *šah|s m (spēle)*; hrát ~y *spēlēt šahu*; partie ~u *šaha partija* **2** (ohrození krále) *šah|s m*; dát š. *pieteikt šahu* ♦ držet někoho v ~u *piespiest kādu pie sienas*
šachist|a m, (-y, Npl -ē), **šachist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šahist|s m, šah|ste f, (Gpl -stu)*
šachovnic|e f, (-e, Gpl -) *šaha galdī|š m*
šachov|ý adj *šaha* (G); ~á figurka *šaha figūra*; ~á hra *šaha spēle*; š. turnaj *šaha turnīrs*; š. velmistr *šaha lielmeistars*
šach|ta f, (-ty, Gpl -et) **1** *šah|ta f* **2** (společný hrob) *masu kap|s m*
šakal m, (-a, Npl -i/-ové) <zool.> *šakāl|is m, (G -ļa)*
šál|a f, (-y) *šal|le f, (Gpl -ļlu)*
šál|ek m, (-ku, Lpl -cich) *ta|se f, (Gpl -šu), tas|īte f, (Gpl -šu)*; š. na kávu, kávový š. *kafijas tase*; š. kávy tase *kafijas*
šál|it impf, (3.sg/pl -i) <kníž.> (člověk) *mān|īt (III.1.), mald|ināt (III.1.)*; pokud mě ne-í zrak ja *acis mani neviļ*
šalvě|j f, (-e) <bot.> *salvij|a f*
šaman m, (-a) *šama|nis m, (G -ņa)*
šampaňsk|é n, (-ého) *šampanie|tis m, (G -ša)*
šampion m, (-a), **šampion|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *čempion|s m, čempio|ne f, (Gpl -ņu)*
šampionát m, (-u, L -u/-ě) *čempionāt|s m*
šampon m, (-u, L -u) *šampūn|s m*
šanc|je f, (-e) <kol.> *iespē|ja f, šan|ce f, (Gpl -ču)*; nemá ~i na vítězství *viņam ir mazas iespējas uzvarēt*
Šanghaj f, (-e) *Šanhaj|a f*
šanson m, (-u, L -u) <hud.> *šanson|s m*
šarlatán m, (-a), **šarlatán|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šarlatān|s m, šarlatā|ne f, (Gpl -ņu)*
šarm m, (-u, L -u) *šarm|s m*
šarvát|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sadurs|me f, (Gpl -mju), cīnī|š m*; politické ~ky *politiski cīnīgi*
šarže f, (-e) <voj.> *dienesta pakā|pe f, (Gpl -pju)*
šaš|ek m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich) *ākst|s m*; (v cirkuse) *klaun|s m*; dvorní š. *galma āksts*; dělat ze sebe š., dělat komu š. *ākst|īties (III.1.)*; tropit si ~ky (z koho) *zob|oties (II.) (par ko)*
šat m, (-u, L -u/-ě) <kníž.>: ⇒ **šaty**
šát|ek m, (-ku, Lpl -cich) (na hlavu, na krk) *lakat|s m*; (pánský na krk) *kaklau|s m, šal|le f, (Gpl -ļlu)*; uvázat si š. na hlavu *uzsiet galvā lakatu*
šat|na f, (-ny, Gpl -en) *gardero|be f, (Gpl -bju)*; (herecká) *ģērbtu|ve f, (Gpl -vju)*

šatnář m, (-e), **šatnář|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *garderobist|s m, garderob|ste f, (Gpl -stu)*
šatník m, (-ku, Lpl -cich) *gardero|be f, (Gpl -bju)*; (skříň) *drēbju ska|pis m, (G -pja)*
šatstvo n, (-a, L -u) *drē|bes f, pl, (G -bju), drān|as f, pl*
šat|ý m, pl, (-ú) **1** (oděv) *apģērb|s m, drē|bes f, pl, (G -bju)* ♦ š. dělají člověka *drēbes ceļ vīru* **2** (dámské) *kleit|a f, (pánské) uzvalk|s m*; večerní š. (dámské) *vakarkleit|a f*; svatební š. *kāzu kleita*
šav|je f, (-e) *zoben|s m*
še|d' f, (-di, pl: D -dím, L -dich, I -dmi) **1** (šedá barva) *pelēka krās|a f* **2** <přen.> (jednotvárnost) *pelēcīb|a f, vienmuļīb|a f*
šedesát num, (-i) *sešdesmit (neskl.)*; š. let *sešdesmit gadu (gadi)*; š. jedna *sešdesmit viens*; dva~ *sešdesmit divi*
šedesát|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (číslice) *sešdesmit (neskl.), sešdesmitniek|s m* **2** (hotelový pokoj ap.) *sešdesmit|ais (viesnīcas numurs u. tml.)* **3** (rychlost): jet ~kou *braukt ar ātrumu sešdesmit kilometru stundā, braukt uz sešdesmit <kol.>* **4** (věk) *sešdesmit gadu*; po ~ce *pēc sešdesmit gadu vecuma*
šedesāti-: ⇒ **dvaceti-**
šedesátilet|ý adj **1** (starý 60 let) *sešdesmitgadīg|s, sešdesmit gadus vec|s* **2** (trávající 60 let) *sešdesmitgadu (jen G), sešdesmit gadu (G), sešdesmit gadus ilg|s*
šedesátin|ý f, pl, (-) *sešdesmitā dzimšanas dien|a f*
šedesátin|ík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **šedesátin|ic|e** f, (-e, Gpl -) *sešdesmitgadniek|s m, sešdesmitgadnie|ce f, (Gpl -ču)*
šedesát|ý num **1** *sešdesmit|ais*; v ~ých letech *sešdesmitajos gados* **2** (ve složených číslovkách) *sešdesmit (neskl.)*; š. první *sešdesmit pirmais*; dva~ý *sešdesmit otrais*
šedin|ý f, pl, (-) *sirmi mat|ī m, pl, sirmum|s m*
šediv|ět impf, (-i, 3.pl -(ē)j) **1** (člověk, vlasy) *sirm|ot (II.), k|ūt (k|ust. k|uva)* sirm|am* **2** (obloha, látka) *k|ūt (k|ust. k|uva)* pelēk|am*
šediv|ý adj **1** (člověk, vlasy) *sirm|s* **2** (látka, mrak, myš) *pelēk|s* **3** <přen.> (jednotvárný) *pelēk|s, vienmuļ|š*
šed|ý adj **1** *pelēk|s*; <med.> š. zákal *katarakt|a f*; <přen.> ~á ekonomika *pelēkā ekonomika* ♦ ~á eminence *pelēkais kardināls* **2** (vlasy) *sirm|s*
šéf m, (-a, Npl -ové), **šéf|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), **šэфov|á** f, (-é) (vedoucí) *vadītā|s m, vadītā|ja f, (nadřízený) priekšniek|s m, priekšnie|ce f, (Gpl -ču)*; šef|s m <kol.>: š. vlády *valdības vadītājs, valdības galv|a m/f, (Dm -am, Df -ai)*; š. diplomacie *ārietu ministr|s m*
šэфdirigent [-dy-] m, (-a), **šэфdirigent|ka** [-dy-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *virsdirigent|s m, virsdirigen|te f, (Gpl -šu)*
šэфkuchař m, (-e), **šэфkuchař|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šefpavā|rs m, šefpavā|re f*
šэф|ovat impf, (-uje) <kol.> (kým/čím) *vad|īt (III.1.) (ko)*

- šefredaktor** m. (-ra, Npl -ři), **šefredaktor**ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) galvenais redaktors m, galvenā redaktore f
- šeftrenér** m. (-ra, Npl -ři), **šeftrenér**ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) galvenais treneris m, galvenā trenerīte f
- šejk** m. (-ku, Lpl -cich) čekš m; cestovní š. ceļojuma čeks; plátit ~kem maksāt ar čeku; vypsāt (napsat) š. izrakstīt čeku
- šekovlý** adj čeka (G), čeku (G); ~ā knižka čeku grāmatiņa
- šel** impf: ⇒ **jít**
- šelet** m. (-u, L -u) **1** (listu na stromech, větru) šalkšanja f, šalkoņa f, (hedvábi, papiru, spadlēho listi) čaukstēšanja f, čabēšanja f, čaukstoņa f, čaboņa f; bez nejmenšīho ~u bez mazākā trokšņa **2** <med.> trokšņi m, pl; srdečni ~y trokšņi sirdī
- šelet**it impf, (3.sg/pl -i) (vitr, déšī, listi na stromech) šalkt (šalc, šalca)*, šalkjot (II.); (suchē listi, hedvábi, papir) čaukstēt (III.2.), čabēt (III.2.)
- šelma** f. (-my, Gpl -em) <zool.> plēsoņis m. (G -ņa), plēsoņa f, plēsiņš dzīvnieks m
- šepot** m. (-u, L -u) čukstī m, pl. čukstēšanja f
- šeptat** impf. (-ā) čukstēt (III.2.); (komu co kam ko); š. do ucha čukstēt ausī; š. si sačukstētietis (III.2.); ~ā se, že... klīst baumas, ka...
- šeptem** adv čukstus
- šeredja** m/f, (-y) <expr.> neglīteņis m, (G -ņa), neglīteņe f, (Gpl -ņu)
- šerednly** adj (oškliv) neglītš; (protivny) riebiņš, pretiņš; ~ē počasi nejauks laiks
- šerif** m. (-a, Npl -ovē) šerifš m
- šerm** m. (-u, L -u) paukošanja f
- šermiř** m. (-e), **šermiř**ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) paukotājs m, paukotāja f
- šermjovat** impf. (-uje) **1** pauklot (II.) **2** <expr.> (māvat) (čim) vicināt (III.1.) (ko); š. rukama mēļāties (II.) ar rokām
- šerjo** n. (-a) krēsļa f, pustumsa f, (svitu slunce tēž) mijkrēslis m, (G -šja); za ~a krēsļā; nastāvā š. metas krēsļa
- šeřiř** m. (-ku, Lpl -cich) <bot.> ceriņi m, pl. ceriņkrūmš m
- šeřikovly** adj ceriņu (G); š. keř ceriņkrūmš m; ~ā barva ceriņkrāsja f
- šest** num. (-i) seši (f -as); je mu š. (let) viņam ir seši gadi, viņš ir sešus gadus vecs; je š. (hodin) pulkstenis ir seši; v š. (hodin) (pulksten) sešos; (dēlat co) v ~i sešatā; š. a pūl seši ar pusī, sešarpus (neskl.); š. set sešsimt (neskl.), seši simti; ~advacet divdesmit seši ♦ o sto š. ar piņu jauđu
- šesterly** num. (-ych) (s pomn. subst.) seši (f -as); (s pārovīmi subst.) seši pāri; ~y dveře sešas durvis; ~y ponožky seši pāri zeķu, seši zeķu pāri
- šesti-**: ⇒ **čtyř-, deseti-**
- šesticle** f. (-e, Gpl -) seši (f -as); š. mužū seši virieši
- šesticlennly** adj: ~ā rodina sešu cilvēku ģimene; š. autorsky kolektiv sešu autoru kolektivs
- šestidenni** adj **1** (6 dnu starý) sešas dienas vecs **2** (trvajici 6 dnu) sešu dienu (G), sešas dienas ilgš
- šestidiinly** adj sešdaļiņš; š. snimek sešseriju filma; ~ā encyklopedie sešsējuma enciklopēdija
- šestihodinovy** adj sešstundu (jen G), sešu stundu (G), sešas stundas ilgš
- šestiletly** adj **1** (starý 6 let) sešgadīgs, sešus gadus vecs **2** (trvajici 6 let) sešgadu (jen G), sešu gadu (G), sešgadīgs, sešus gadus ilgš; ~ē období sešgadu (sešu gadu, sešgadīgs, sešus gadus ilgš) periods
- šestimēsični** adj **1** (6 mēsiču starý) sešus mēnešus vecs **2** (trvajici 6 mēsiču) sešmēnešu (jen G), sešu mēnešu (G), sešus mēnešus ilgš
- šestinja** f. (-y) sestdaļa f, (viena) sestā daļa f, š. obyvatel sestdaļa (sestā daļa) iedzīvotāju
- šestinasobnly** num **1** (šestkrāt opakovaný) seškārtējs; š. vītēž seškārtējs uzvarētājs **2** (šestkrāt vētši) seškārsšs, seškārtiņš, sešreiz lielākš; ~ā čāstka sešreiz lielāka summa
- šestinasobnē** num seškārtīgi, sešas reizes
- šestiprocentni** adj sešprocentiņš
- šestitidenni** adj sešu nedēļu (G), sešas nedēļas ilgš; p. lhūta sešu nedēļu (sešas nedēļas ilgš) termiņš
- šetika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (čislīce) sešinieks m **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) sestļais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)
- šestkrāt** num sešreiz, sešas reizes
- šestnāct** num. (-i) sešpadsmit (neskl.); je mu š. (let) viņam ir sešpadsmit gadu, viņš ir sešpadsmit gadus vecs; š. set tūkstoš seši simti
- šestnāctiletly** adj **1** (starý 16 let) sešpadsmitgadīgs, sešpadsmit gadus vecs **2** (trvajici 16 let) sešpadsmitgadu (jen G), sešpadsmit gadu (G), sešpadsmit gadus ilgš
- šestnāctinja** f. (-y) **1** (viena) sešpadsmitā daļa **2** <hud.> (nota) sešpadsmitdaļnoīts f, (Gpl -šu)
- šestnāctka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (čislīce) sešpadsmit (neskl.), sešpadsmitnieks m **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) sešpadsmitļais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.)
- šestnāctly** num sešpadsmitļais
- šetly** num **1** (v pořadí) sestļais; <lingv.> š. pād lokatīvs m ♦ š. smysl sestais prāts **2** (časový údaj) seši; v pūl ~ē (pulksten) pussešos; po ~ē (hodinē) pēc (pulksten) sešiem
- šetrnē** adv (hospodařit) taipīgi; (zacházet) saudzīgi; (sdělit tež) smalkjūtīgi
- šetrnost** f. (-i) **1** (spoiřivost) taipība f, taipīgums m **2** (ohledupnost) saudzība f, (k lidem tež) smalkjūtība f, (k čemu/komu pret ko)
- šetrnly** adj **1** (spoiřiv) taipīgs **2** (ohleduplny) saudzīgs; (k lidem tež) smalkjūtīgs; (ke komu/čemu pret ko); ~ē zacházení s čim saudzīga apiešanās ar ko
- šetrenji** n. (-i) <kniz.> (vyšetřování) izmeklēšanja f
- šetřit** impf, (3.sg/pl -i, imp. -i) **1** (spoiřit) krāt (krāj, krāja)*, taipīt (III.1.); š. na auto krāt automašīnai **2** (omezovat spotřebu) (co, čim) taipīt (III.1.) (ko), taipīgi rīkloties (II.) (ar ko), taipīgi apjieties (-ejas, -gājās)* (ar ko); š. plynem taipīgi rīkoties ar gāzi; š. na jidle taipīt uz ēdiena rēķina; <přen.> š. síly taipīt spēkus; <přen.> š. síly nežēļot (II.) spēkus; <přen.> š. časem taipīt laiku; <přen.> š. chválou neskoploties (II.) ar uzslavām; <přen.> š. slovy būt vārdos skopam **3** (nepoškodit) majetek, zdraví ap.) saudzēt (II.), izturēties (III.2.) saudzīgi (pret ko); š. pñrodu saudzēt dabu; (řekni pravdu.) ne~i mē! nesaudzē mani! **4** <kniz.> (vyšetřovat) izmeklēt (II.) ■ **š. se** impf taipīt (III.1.) sevi, saudzēt (II.) sevi
- šev** m. (švju, L -u) **1** vīļe f, (Gpl -ju), šulve f, (Gpl -vju) **2** <med.> šulve f, (Gpl -vju) **3** <tech.> (svárový) lodējumš m, lodējuma vietja f
- šibal** m. (-a, Npl -ovē), **šibal**ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) jokdaris m, jokdarīte f, jokupēteris m
- šibalskly** adj viltīgs, blēdiņš
- šibalstvly** n. (-i) draiskulība f, nerātība f; vyvést komu š. iznertot (II.) ko
- šibenicle** f. (-e, Gpl -) karātavlas f, pl; <přen.> skončit na ~i gemt sliktu galu
- šibenični** adj: <přen.> š. humor karātavu humors; <přen.> š. termin ļoti īss termiņš
- šiči** adj: š. potřeby šūšanas piederumi; š. dilna šūšanas darbnīca; š. stroj šujmašīna f
- šička** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) šuvēja f
- šijdit** impf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (zākazniky) krāpt (krāpj, krāpa)*; (okrādāt) apzagt (-zog, -zaga)*; š. na vāze ielšvērt (-sver, -svēra)* mazāk **2** (podvádět) māņīt (III.1.), krāpt (krāpj, krāpa)*; š. manžela krāpt vīru; š. sám sebe māņīt pašam sevi **3** (nāpoje) atšķaidīt (III.1.) **4** (ublížovat) darīt (III.1.) pāri (kam)
- šiditko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) knulpis m, (G -pja), māneklis m, (G -ja)
- šidlo** n. (-la, L -le, Gpl -el) **1** (ševcovské) īlenš m **2** <zool.> spārē f
- šifra** f. (-ry, D.L -ře, Gpl -er) **1** (znak) šifrs m **2** (zkratka jmēna) iniciāļi m, pl
- šifrovat** (im)pf, (-uje) šifrēt (II.)
- šichta** f. (-ty, Gpl -e)t) <kol.>: ⇒ **smēna** (2)
- šije** impf: ⇒ **šit**
- šije** f. (-e) **1** sprandja f, skaustš m; (krk) kakš m **2** <geogr.> zemessaurums m, pārzmaugja f
- šijk** m. (-ku, Lpl -cich) <voj.> ierinda f; bojový š. kaujas ierinda; <přen.> v jednom ~ku vienotā frontē
- šikanja** f. (-y), **šikanovāni** n. (-i) (zastařování) iebiedēšanja f, (obtěžování) uzmākšanja f; (týrání) mocīšanja f; (v práci) mobingš m; (v armādē) ārpuseglamenta attiecības f, pl, ģedovščinja f <slang>
- šikanjovat** impf, (-uje) (obtěžovat) uz[mākties (-mācas, -mācās)* (kam); (týrat) mocīt (moka, mocīja)*; (pronásledovat) vajāt (II.); (zastařovat) iebiedēt (II.)
- šikmo** adv šķībī; (napříč) šķērsām; š. přes ulici šķērsām pāri ielai
- šikmly** adj (stěna, věž, oči) šķībš; (nakloněny: střecha, strop ap.) slīpš ♦ dostat se na ~ou plochu nokļūt uz slīdena ceļa
- šikovnē** adv <kol.> (zručně) prasmīgi; (chytře) poradīt, odpovēdēt ap.) gudri; (dostat se z něčeho, zbavit se někoho) veikli, izmanīgi
- šikovnly** adj <kol.> **1** (řemeslnik) prasmīgs; (právník, politik) manīgs, izveicīgs; ~ē prsty veikli pirksti; ~ē ruce zelta rokas **2** (nástroj, píručka) parociņš, ērtš

šilenē adv <expr.> (velmi) šausmīgi, drausmīgi; š. koho milovat ārpātīgi ko mīlēt

šilenec m, (-ce) vājprātīgais m, vājprātīgā f; ārpātīgais m, ārpātīgā f; trakļais m, trakļa f <kol.>; považovat (mit) koho za ~ce uzskatīt ko par traku

šilenstvī n, (-i) 1 (ztrāta rozumu) ārpātīš m, vājprātīš m 2 <přen.> (pošetīlost) neprātīš m, bezprātīš m; davovē š. masu histērija f; to je hotovē š. tas ir tirais neprātīš; dohnat koho k š. padarīt ko traku

šilenj adj 1 (postīžēny šilenstvīm) vājprātīgš, ārpātīgš, trakš <kol.>; nemoc ~ých krav govju trakumsērga f 2 <přen.> (pošetīly: cilvēk, plān, nāpad ap.) neprātīgš, negudrīš, trakš; š. radostī traks no prieka 3 <expr.> (obrovskj: čāstka, množstvī) ārpātīgš, šausmīgš, drausmīgš 4 <expr.> (nesmīrnē rychly: jīzda, rychlost ap.) trakš

šiljet impf, (-i, 3. pl. -ej) 1 zaudēt (II.) prātu, kļūt (kļūst, kļuvā)* vājprātīgjam 2 <přen., expr.> (boutīt) trakot (II.); š. po čēm būt (ir, bija)* traklam pēc kā; š. radostī/ hnēvem būt trakam no prieka/ no dusmām

šilhjat impf, (-ā) 1 šķīlē (II.), š. na jedno oko šķielēt ar vienu aci 2 <expr.> (pokukovat) glūnēt (III.2.), lūrēt (III.2.); (po kom/čem uz ko)

šilinjk m, (-ku, Lpl -cīch) <fin.> šilijs m

šimpanz m, (-e, Npl -ī-ovē) <zool.> šimpanze f, (Gpl -žu)

šimrjat impf, (-ā) 1 (nēkoho: lechtat) kuļināt (III.1.), (drāzdit) kņudlināt (III.1.) 2 (mit pocit) kuļēt (III.2.), kņudēt (III.2.)

šindel m, (-e) lubja f, lubija f

šip m, (-u, L -u) bultja f

šipjek m, (-ku, Lpl -cīch) 1 <bot.> mežroze f, (Gpl -žu) ♦ jdi mi k ~ku! ej ratā! 2 (plod) mežrozės auglīs m, (G -ja)

šipka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (k označēni smēru) bultja f, bultija f; ve smēru ~ky bultija virzienā 2 (malj šip) bultija f, šautrija f; ~ky (hra) šautrijaš (spēle)

šipkovj adj: ~ā rūže mežroze f, (Gpl -žu), mežrozīte f, (Gpl -šu); š. kei mežrožu krūms; š. čaj mežrozīšu tēja; Š-ā Rūženka Ērkšrozīte f

široce adv, (kompar. šīr(e)) (rozšīrenj, pojatj, diskutovanj) plaši; (rozkrōenā chodīdla) platī; š. otevrēny (oči, usta) platī atplests (ieplests), (dveře, okno) plaši atvērts

široko adv: š. daleko tuvu un tālu; š. daleko znāmj plaši pazīstams

širokj adj, (kompar. šīrī) platš; (rozšāhlj, velkj; sortiment, rozhled, okoli ap.) plašš; ~ā veřejnost plaša sabiedrība; ~ké plātno platekrānš m; dva metry š. divus metrus plats; (suknē) je jī ~ā par platu ♦ natāhnout se jak dlouhj tak š. nogāzties visā garumā

šīrī adj, kompar. platākš; (veřejnost, možnostj, význam ap.) plašākš; o deset centimetrū š. par desmit centimetriem platākš; ⇒ širokj

šīrj adj, (kompar. šīrī) plašš; na ~ēm svētē plašajā pasaulē; ~ē moře atklātā jūra; pod ~ym nebem brīvā dabā; výstava/ divadlo pod ~ym nebem brīvdabas izstāde/ teātris

šīrj(e), f, (-e) 1 (šīka) platumš m 2 (zājūmj, nāzorū, nabīdky ap.) plašumš m

šīrj(e)2 adv, kompar. platāk, plašāk; ⇒ široce

šīrenjī n, (-i) (zbrānī, drog, informācij) izplatīšanja f, (nemoci) izplatīšanjās f; š. poplašnē zprāvy nepatīesu ziņu izplatīšana

šīrjīt impf, (3. sg/pl -i, imp. šīr) izplatīt (III.1.) ■ š. se impf 1 izplatīties (III.1.); (na objemu, na intenzītē tēž) vērsties (vēršas, vērsās)* plašumā 2 (mluvīt) plaši izteikties (-, -teicās)*, plaši izsacīties (-sakās, -sacījās)*, daudz runāt (II.); (o čēm par ko)

šīrjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 platumš m; mīt ~ku pēt metrū būt piecus metrus platum; <geogr.> zemēpīsnā š. ģeogrāfiskais platumš 2 (zājūmj, problemātiky, nabīdek ap.) plašumš m

šīšjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 čiekurš m 2 (chlebovā) klaips m, kukuļlīs m, (G -ja) 3 <slang> (hlava) paurīš m, ļoļbis m, (G -bjā) galva

šīšjlat impf, (-ā, imp. -ej) šļupstēt (III.2.)

šīt impf, (šīje, prēt. šil, pas. šit, imp. šij) šūt (šuj, šuva)*; š. ručnē/ na strojī šūt ar rokām/ ar šūjamāšīnu; š. na mīru šūt pēc pasūtījuma; dāt si š. oblek pasūtīt (III.1.) uzvalku; <přen.> š. sebuo dīdītīes (III.1.), grozītīes (III.1.) ♦ š. horkou jehlou strebt karstu; všíchnī čerti s nim šīji pats nelabais viņu dīda

šītjī n, (-i) 1 šūšanja f; jehla k š. šūjamadaļa f; kurzy š. šūšanas kursī 2 (rozešītā vēc) šuveklīs m, (G -ja) 3 (šīci potīebj) šūšanas piederumj m, pl

šītj adj, (kompar. šītj); ručnē š. šūts ar rokām; š. na mīru šūts pēc pasūtījuma ♦ je to na nēj jako š. tas viņam ir kā radīts

škādļit impf, (3. sg/pl -i) ķīrcīlnāt (III.1.), kaclīnāt (III.1.); (zlobīt) kaitīlnāt (III.1.)

škālja f, (-y) 1 (stupnice) skalja f; (možnostj, problēmū) virkne f, (Gpl -ju); (cītū, odstīnū, zvukū) gammja f 2 <hud.> gammja f

škaredj adj (na pohled) neglītš; (počasī) nejaukš; (protīvny) riebtīgš, pretīgš

škattulje f, (-e) <kol.> 1 (hranātā, velkā) kaļste f, (Gpl -stu); (lepenkovā n. kovovā, tēž okrouhlā) kārbja f 2 <expr., pej.> (ošklīvā stavba) kastīte f, (Gpl -šu) (celtne) 3: <expr.> starā š. vecā raganja f, vecā grezēle f, (Gpl -ju) (veca, neglīta sieviete)

škattuljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> 1 kastīte f, (Gpl -šu), kārbija f; š. sirek sērkociņu kārbija ♦ būt jako ze ~ky (cīstj) spīdēt un laistīties, (upravenj) būt nevainojamā kārtībā 2: <přen., expr.> zažadīt koho/co do ~ky piekārt kam birku, ielikt ko plauktiņā

škeble j, (-e) 1 <zool.> gliemeļne f, (Gpl -ju) 2 (lastura) gliemežnīca f, gliemežvāks m

šklebīt se impf, (3. sg/pl -i) 1 vaikstīties (III.1.), šķobīt (III.1.) seju; (mrzutē) viebties (viebjas, viebās)* 2 <expr.> (usmīvat se) smīnēt (III.2.); (smāt se) ģīrgt (ģīrdz, ģīrdza)*; (čēmu par ko)

škodja, I f, (-y) (ūjma) zaudējumš m; (poškozeni) kaitējumš m; utpēt ~u ciešt zaudējumus; zpūsobīt ~u nodarīt zaudējumus; nāhradīt ~u atlīdzināt zaudējumus; š. na zdravī kaitējums veselībai; ke svē ~ē sev par ļaunu; to vām bude na ~u tas jums nāks par ļaunu II adv žēl; š., že... žēl, ka...; to je š. žēl; jakā š.! cik žēl!; š. penēž žēl naudas

škodja2 f, (-y) (auto) automašina „Škoda“

škodjāt impf, (3. sg/pl -i) (komu/čēmu) kaitēt (II.) (kam), nākt (nāk, nāca)* par ļaunu (kam); (koufenī, pītī) būt (ir, bija)* kaitīgjam; to by ne-ilo tas nenāktu par ļaunu; ~i sām sobē viņš kaitē pats sev; to ~i zdravī tas ir kaitīgi veselībai ♦ vsehō moc ~i laba daudz nevajag

škodlivinja f, (-y) kaitīga vielja f

škodlivost f, (-i) kaitīgumš m

škodlivj adj kaitīgš; (komu/čēmu kam); š. zdravī kaitīgs veselībai

škodnāja f, (-ē) kaitīgs dzīvnieks m

škodovjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> ⇒ škoda2

školja f, (-y) 1 skolja f, základnī š. pamatskolja f, (prvni čtyri tīrdy) sākumskolja f, sēfēdnī š. vidusskolja f, vysokā š. augstskolja f; hospodārškā š. komercskolja f; prūmyslovā š. tehnikumš m; odbornā š. amatniecības skola; mateškā š. bērnodārzs m; soukromā š. privātskolja f; internātnī š. internātskolja f; zvlāstnī (pomocnā) š. palīgskolja f, chodīt do ~y iet skolā; <přen.> š. života dzīves skola 2 (vyučōvanī) mācības f, pl, mācību stundās f, pl; nechat žāka po ~e atstāt skolnieku pēc stundām; dnes neni š. šodien skolā nav mācību; chodīt za ~u kavēt mācības 3 (v umēnī, v filozofij) skolja f

školāj k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), školāčjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) skolnieks m, skolnīce f, (Gpl -ču); skolēnš m

školenjī n, (-i) mācības f, pl; odbornē š. profesionālās mācības

škollīt impf, (3. sg/pl -i) mācīt (III.1.), apmācīt (III.1.) ■ š. se impf mācītīes (III.1.)

škollitel m, (-e, Npl -ē), školliteljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) instruktorš m, instruktorje f, (aspiranta) (disertācijas) vadītājs m, vadītāja f

školljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 bērnodārzs m 2 (pēstītelskā) kokaudzētavja f

škollnē n, (-ēho) mācību maksja f, skolas naudja f

škollnī adj skolas (G), skolu (G); (cviņči: letadlo ap.) mācību (G); š. rok mācību gads; š. prāzdņiny skolēnu brīvdienas; povinnā š. dochāzka obligātā izglītība; š. pomūcky mācību līdzekļi; š. mlādež skolu jaunatne; dītē ~ho vēku skolas vecuma bērns

škollnijk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), škollnīcje f, (-e, Gpl -) skolas kalpotājs m, kalpotāja f

škollskj adj (rozhlās) skolas (G); (pracovnik, inspekcje) skolu (G); (reforma, sistēm) izglītības (G); š. zākon likums par skolām; š. ūfad ≅ skolu valde

škollstvī n, (-i) izglītības sistēmja f, ministerstvo š. izglītības ministrija

škoplek m, (-ku, Lpl -cīch) vannija f, toverlītis m, (G -ša)

škrabjat, škrabjat impf, (-e/-ā, imp. škrabej)/škrābej 1 (k odstrānenī svēdenī) kasīt (III.1.) 2 (seškrabovat) kasīt (III.1.) (nost); (drāpat) skrāpēt (II.); (brambory) mizot (II.) 3 <pej.> (čmārat) kricelēt (II.), skribelēt (II.) 4 (o odēvu) kost (kož, koda)* (par apģērbu); ~e mē v krku man kņudina kakls ■ š. se impf 1 kasītīes (III.1.); š. se na hlavē kasīt (III.1.) galvu; <tēž prēn.> š. se za uchēm kasīt aiz auss 2 <expr.> (do kopce) rāpties (rāpjas, rāpās)*, rausties (raušas, rausās)*; (na strom tēž) līst (lien, līda)*

škrábnout pf. (-ne, prét. -l) *ieskrāp[ēt] (II.)*; (nábytek, sklo též) *ieskrāmb[āt] (II.)* ■ **š. se** pf *saskrāp[ēties] (II.)*, *saskrāmb[āties] (II.)*; š. se o drāt *saskrāp[ēties ar drāti]*

škrābnut[ī] n. (-i) *skramb[ļa f, ieskrāmbājums m, ieskrāpējums m]*; bez jediného š. *bez nevienas skrambiņas*

škrálop m. (-u, L -u/-ē) **1** (na mléce) *plē[ī]ve f, (Gpl -vju)*; (ledu, sněhu) *garoz[ļa f, (barvy, pūdy) kārt[ļa f 2 <prén., expr.> (poklesek) traip[s m, ten mā ~y viņa sirdsapziņa nav tīra*

škrkav[ka] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *cēr[me f, (Gpl -mju)*

škrób m. (-u, L -u) *ciel[te f, (Gpl -šu)*; (k tužení tkanin) *stēr[ķe]le f, (Gpl -lu)*

škrób m. (-a) <pej.> (skrblik) *sīkstul[is m, (G -ļa), skopul[is m, (G -ļa)*

škrť m. (-u, L -u) (čára) *svit[ra f, (škrťnuti) svitrojums m; (tažení pera) vilciens m; ~y v rozpočtu svitjumi budžetā; jedním ~em pera ar vienu spalvas vilcienu ♦ udēlat někomu š. přes rozpočet pārviikt svitru kāda plāniem*

škrťjat impf. (-ā) **1** (dēlat čary) *svit[rot] (II.) 2 (zapalovat) *aiz[degt] (-dedz, -dedza)*, aizdedz[ināt] (III. 1.)**

škrťnit pf. (3 sg/pl -ti, pas. -cen) **1** *žņaugt (žņaudz, žņaudza)**; <tēž prén.> *smac[ēt] (II.) 2 (o odėvu) *spiest (spiež, spieda)*, žņaugt (žņaudz, žņaudza)**; ~ti mē limec *man žņaudz apkaklīte 3 <expr.> (škdilit) (na čem) skop[oties] (II.) (ar ko)**

škrťnout pf. (-ne, prét. -l, pas. -nut) **1** *izsvit[rot] (II.)*, *nosvit[rot] (II.)*; (dluh, objednavku) *anul[ēt] (II.)*; š. koho ze seznamu *izsvitrot ko no saraksta*; nehodici š. *nevajadzigo svitrot 2*; š. sirkou (zapalkou) *uz[raut] (-rauj, -rāva)* sērkociņu*

škrubjat impf. (-e/-ā, imp. -ej) **1** (za co, čim) *raust[īt] (III. 1.) (aiz kā); š. rameny rausit[plecus 2* (vytrhāvat) *plūkt (plūc, plūca)*, raut (rauj, rāva)**; (na kousky) *pluc[ināt] (III. 1.)*; š. peři *plūkt spalvas*; š. papir *plucināt papīru 3*; š. sebou *raust[īties] (III. 1.)*; (třast se) *drebl[ēt] (III. 2)*

škūdcje m. (-e, Npl -ovė/-i) <zool.> *kaitēk[is m, (G -ļa) 2 <pol.> kaitniek[s m, kaitējājs m]*

škvār m. (-u) <pej.> *mākslinieciski nevērtīgs darb[s m; literārni š. sēnalu (lubu) literatūra*

škvāra f. (-ry, D.L -rē) *izdedž[ī] m, pl*

škvārit impf. (3 sg/pl -i) (rozpouštēt) *kaus[ēt] (II.)*; (smažit) *cept (cep, cepa)** ■ **š. se** impf <expr.> (na slunci) *cepl[ināties] (III. 1.) ♦* š. se ve vlastni štāvė vārties savā sulā

škvīra f. (-ry, D.L -rē) *spraug[ļa f, šķīrb[ļa f]*

škytjat impf. (-ā) *žag[oties] (II.)*; (při vzljāni) *eis[ot] (II.)*

škytav[ka] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *žag[ļa f, pl; mīt ~ku žag[oties] (II.)*

šla impf: ⇒ **jīt**

šlāgr m. (-u) <kol.> (piseñ, mōdñi, obchodni) *hit[s m, grāvėjs m]*

šlācha f. (-chy, D.L -še) <anat.> *cīps[ļa f]*

šlak m. (-u) <kol.> *triek[ļa f, trefil] ho š. viņu ķēra trieka*

šlapadlo n. (-la, L -le, Gpl -el) **1** <anat.> *pēd[ļa f 2* (kola) *pedāl[is m, (G -ļa)*

šlapjat impf. (-e/-ā, imp. -ej) **1** (na nohu, šlapadla) *mīt (min, mina)**; (trāvník) *mīd[īt] (III. 1.)*; (po louce) *brad[āt] (II.)*; (prāva, svobodu) *mīd[īt] (III. 1.) kājām*; š. vodu *air[ēties] (II.) ūdenī ♦* š. si na jazyk *šļupstēt*; š. někomu na paty *mīt kam uz papēžiem 2* (chodit) *iet (iet, gāja)*, staig[āt] (II.)*; š. do kopce *kāpt (kāpj, kāpa)* kalnā ♦* ~e jako hodinky *iet kā pulkstenis 3 <kol.>* (byt šlapkou) *nodarb[oties] (II.) ar prostitutiju*

šlapjka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (nohy, punčochy) *pēd[ļa f 2* (kola) *pedāl[is m, (G -ļa) 3 <kol.>* (prostitutka) *ielasmeit[ļa f, prostitut[ļa f]*

šlāpnout pf. (-ne, prét. -l) **1** (na něco) *uz[mīt] (-min, -mina)*, uz[kāpt (-kāpj, -kāpa)**; (do něčeho) *iel[kāpt (-kāpj, -kāpa)**; š. komu na nohu *uzmīt kam uz kājas*; š. do louže *iekāpt peķķē*; <tēž prén.> š. na plyn *pie[dot] (-dod, -deva)* gāzi*; š. na brzdy *no[spiest] (-spiež, -spieda)* bremzi*; <prén.> š. vedle *kūd[īties] (III. 1.) 2* (udēlat krok) *pa[špert] (-sper, -spēra)* soli*

šlje f. pl. (-i) *bikštur[ī] m, pl*

šlehačka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <kuch.> *putukrējums m 2* (mella) *putojamā sloti[ļa f]*

šlehjat impf. (-ā) **1** *sist (sit, sita)**; (jako trest: rákoskou, bičem) *pērt (per, pēra)**; (kritikou, posmėchem) *šaus[īt] (III. 1.) 2 <kuch.> put[ot] (II.) 3* (snih, dēšt do oken) *sisties (sitas, sitās)* 4* (plameny) *liesm[ot] (II.)*, *kvė[lot] (II.)*; (jiskny) *sprėg[āt] (II.)*

šlehjnout pf. (-ne, prét. -l) **1** (švihnout) *iel[sist] (-sit, -sita)*, uz[sist] (-sit, -sita)**; (bičem též) *uz[šaut] (-šauj, -šāva)**; (koho čim kam ar ko) š. po kom pohledem *uz[mest] (-met, -meta)* kam skatienu*; ~la ho kopřiva *viņam iedzēla nātre 2* (plamen) *uz[šauties] (-šaujas, -šāvās)*, iz[šauties] (-šaujas, -šāvās)* 3*; <slang.> š. si (drogu) *iešjirc[ināt] (III. 1.)*, *iešpric[ēt] (II.)*

šlechtný adj *cēl[s, cilden[s]*; (človėk též) *cėlsirdīg[s, augstsirdīg[s]*

šlechtja f. (-y) *aristokrātija f, (vlastnici pozemkū) muižniecība f*

šlechtic m. (-e), **šlechticnja** f. (-y) *aristokrāts m, aristokrāte f, (Gpl -šu)*; (vlastnik pozemkū) *muižniek[s m, muižniece f, (Gpl -ču)*

šlechtický adj *aristokrātu (G)*, *muižnieku (G)*; š. stav *muižnieku kārta*; š. pūvod *aristokrātiska izcelsme*

šlechťit impf. (3 sg/pl -ti, pas. -tēn) **1** (charakter, lidi) *padar[īt] (III. 1.) cėlāku (cildenāku)*; š. vkus *iz[kopt] (-kopj, -kopa)* gaumi 2* (pūdu, rostliny) *uzlab[ot] (II.)*, *kultiv[ēt] (II.)*; š. ocel *rūd[īt] (III. 1.) tēraudu* ■ **š. se** impf <expr.> (strojil se) *posties (pošas, posās)*, tērties (tērtjas, tērtās)**

šlechtitel m. (-e, Npl -ē), **šlechtitelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (rostlin, zvířat) *selekcioņār[s m, selekcioņār[e f]*

šlechtitelský adj *selekcijas (G)*; ~ā stanice *selekcijas stacija*

šlepěj f. (-e) *pēd[ļa f ♦ jīt ve ~ich někoho iet kāda pēdās*

šla, šli, šly impf: ⇒ **jīt**

šmouhja f. (-hy, D.L -še) *netira svit[ra f, traip[s m]*

šnejk 1: m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <kol.> (hlemýžd) *gliemežis m, (G -ža) 2*: mi, (-ku) <tech.> *gliemežis m, (G -ža), gliemežskrū[ve f, (Gpl -vju)*

šňůra f. (-ry, D.L -rē) **1** *auk[ļa f, vir[ve f, (Gpl -vju), šņor[e f <kol.>*; š. na prádlo *vejas aukla*; telefonni š. *telefona vad[is m; zápalná š. detonācijas aukla*; š. perel *pērju virte[ne f, (Gpl -ņu) 2*: <anat.> *pupečñi š. nabas sai[te f, (Gpl -šu) 3* (řada) *vir[ne f, (Gpl -ņu), rind[ļa f, koncertni š. koncertu virkne*; š. aut *automašinu rinda*

šoferj m. (-ra, Npl -ři), **šoférjka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šoferis m, šofer[e f]*

šojk m. (-ku, Lpl -cich) <med., prén.> *šok[s m; elektrický š. elektriskais šoks*

šokovat (im)pf. (-uje) *šok[ēt] (II.)*

šokující adj *šokėjoš[s]*

šortky f. pl. (-ek) *šort[ī] m, pl*

šosačk m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **šosačkka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <pej.> *mietpišo[nis m, (G -ņa), mietpišo[ne f, (Gpl -ņu)*

šot m. (-u, L -u) (*řsa*) *film[ņa f, reklamni š. reklam[ļa f, zpravodajský š. sižet[s m]*

šoupat impf. (-e/-ā, imp. -ej) (co, čim) *stumt (stumj, stūma)* (ko)*; (nepřetržitě) *stumd[īt] (III. 1.) (ko)*; š. nohama *švik[āt] (II.) kājas* ■ **š. se** impf <expr.> *vilkties (velkas, vilkās)**

šoupnout pf. (-ne, prét. -l, pas. -nut) **1** (stranou) *pa[šstum] (-stumj, -stūma)*, pabid[īt] (III. 1.) 2 <expr.>* (střčit, též prén. do ustavu ap.) *iel[bāzt] (-bāž, -bāza)*, iel[grūst] (-grūž, -grūda)**; (dopis do schránky) *iel[mest] (-met, -meta)**; (plech do trouby) *iel[šaut] (-šauj, -šāva)**

šovinizm[us] m. (-u) *šovinism[s m]*

šourjat se impf. (-ā) (vlėct se) *vilkties (velkas, vilkās)**; (potulovat se) *vazjāties (II.)*

šoustjat se impf. (-ā) <vulg.> *kniebties (kniebjas, kniebās)*, drāt[ēties] (II.)*; (s kým ar ko)

špaček 1: ma. (-ka, Npl -cil-kovė, Lpl -cich) <zool.> *strazd[s m ♦ tlouct ~ky snaust, snaudu[ot] 2*: mi/ma, (-ku/-ka, A -k(a), Lpl -cich-kách) (cigarety) *izsmėk[is m; (tužky) zimu[ļa galiņ[s m]*

špagetly f. pl. (-) <kuch.> *spaget[ī] m, pl*

špalek m. (-ku, Lpl -cich) *bluķis m, kluj[is m, (G -ča)*; š. na štípāni dřivī *malkas cėrtamais bluķis*; <hist.> *popravči š. bendes bluķis*; <prén.> *položit hlavu na š. tikt soditām ar nāvi ♦ spāt jako š. gulēt kā nosistam*

španěl m. (-e, Npl -ē), **španělka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *spā[nis m, (G -ņa), spānie[te f, (Gpl -šu)*; *spānie[tis m, (G -ša), spānie[te f, (Gpl -šu)*; ~ē *spāņi, spānieši*

španělsko n. (-a) *Spāņija f*

španělsky adv *spāņiski, spāņu valodā*

španělský adj **1** (vztahující se k Španělsku) *Spāņijas (G) 2* (vztahující se k Španėlům) *spāņu, spāniešu (G)*; ~ská stěna *aizslie[tnis m, (G -ņa) <kuch.>* ~šti ptáčci (~skė ptáčky) *pilditi gaļas veltniši ♦* je to pro mē ~ská vesnice *man tā ir ķiniešu ābece*

španělština f. (-y) *spāņu valod[ļa f]*

špatně adv. (kompar. hūř(e)) *slikti*; je mi š. *man ir slikti, man ir slikta dūša*; mām se š., jsem na tom š. *man klājas slikti*; š. dopadnout (skončit) *slikti beigties*, (o človėku) *ņemt sliktu galu*

špatný adj. (kompar. horši) **1** *slikt[s]*; (nepřilši dobrý) *nelab[s]*; (nālada, pocit též) *nelāg[s]*; (zlý) *jaun[s]*; to není nic ~ēho, na tom není nic ~ēho *tas nav nekas jauns*; <prén.> ~ē svėdomi *netira sirdsapziņa ♦* vzit š. konec *ņemt sliktu galu*; vzit věc za š. konec *sākt no nepareizās puses 2* (nesprāvný: výsledek, rozhodnutí ap.) *nepareiz[s]*; jđete ~ým směrem *jūs ejat nepareizā virzienā*

špejh m. (-ha, Npl -hovė, Lpl -zich) <pej., expr.> *spieģ[is m]*

špehovat impf. (-uje) <pej., expr.> *spieģ[ot] (II.)*, *okšker[ēt] (II.)*; š. koho *izsek[ot] (II.) ko*

špelk m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *spekļis* m; <přen.> ~ky na bříše *tauki* uz vēdera ♦ skočit na š. *uzkerties* m; *uz āka*
špenāt m, (-u, L -u) 1 <bot.> *spinātš* m 2 <kuch.> *spinātī* m, pl
špendlīk m, (-ku, Lpl -cīch/-kāch) *kniepadatļa* f; (ozdobný) *piesprauļde* f, (Gpl -žu); zavírací š. *spraužamadaļa* f, š. do krasavy *kaklasaites* *dātļa* f
šperk m, (-ku, Lpl -cich) *dārglietļa* f; (ozdoba) *rotaslietļa* f
špetka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <téz přen.> *kriptaļa* f, *druscija* f, (soli, pepře) *škipšnļa* f
špicle f, (-e) 1 (věže) *smaille* f, (Gpl -ļu); (kopce) *virsoļne* f, (Gpl -ņu); (stromu) *galotļne* f, (Gpl -ņu); (boty) *purņš* m, *purņgaļš* m; lodní š. *kuģa priekšgaļš* m 2 <kol.> (tabulky, žebříku) *augšdaļa* f, *augšpuļse* f, (Gpl -šu)
špicl m, (-a, Npl -ové) <kol., pej.> *špikš* m, *okškerļis* m
špičāk m, (-ku, Lpl -cīch) (zub) *acuzobš* m, *ilkņis* m, (G -ņa)
špičatīj adj 1 *smailš*, *spicš* <kol.> 2 <přen.> (poznámky ap.) *asļš*, *dzelīģš*
špička f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (tužky, nože, jazyka) *gaļš* m; (věže) *smaille* f, (Gpl -ļu); (hory) *virsoļne* f, (Gpl -ņu); (stromu) *galotļne* f, (Gpl -ņu); (letadla, lodí) *priekšgaļš* m; š. nosu *degungāļš* m ♦ š. ledovce *aisberga* (*problēmas*) *redzamā daļa*; nevidí dál než na ~ku nosu *viņš neredz tālāk par savu degungalu* 2 (boty, punčohy) *purņš* m, *purņgaļš* m; chodit po ~kach *staigāt* uz *pirkstgaliem*; stoupnout si na ~ky *nostāties* uz *pirkstgaliem* 3 (na cigaretu) *iemuļtis* m, (G -ša) 4 <expr.> (narážka) *dzelībļa* f 5: <kol.> mīt ~ku *būt iereibušam* 6 (společnosti) *elīļte* f, (Gpl -šu), *sabiedrības krējumš* m 7 (dopravni) *sastrēģumš* m; v době ~ky *sastrēģumstundās*
špičkovj adj 1 (zatižení) *maksimāļš*; (sportovec, technika) *augstākās klases* (G); ~ā kvalita *augstākā kvalitāte* 2: š. tanec *deja* uz *pirkstgaliem*
špinja 1: f, (-y) *netīrumļi* m, pl; (pomyje) *samazģlas* f, pl ♦ házet na někoho ~u *apmētāt kādu ar dubļiem* 2: m/f, (-y): ⇒ **špinavec** (2)
špinavec m, (-ce) 1 (špinavý) *netīreļis* m, (G -ļa); (navy) *netīreļis* m, (G -ļa); (obv. dítě) *šmuļis* m, (G -ļa); *sušķļis* m 2 <pej.> (mrvně) *neģēļis* m, (G -ļa); *nelielš* m, (G -ša) 3 (skrblik) *skopuļis* m, (G -ļa); *sīkstulīs* m, (G -ļa)
špinavj adj 1 *netīrs*; (zašpinēny) *nosmērējļies* (f -usies); ~ā práce *netīrs darbs*; š. od barvy *nosmērējies ar krāsu*; <přen.> prani ~ých peněz *netīrās naudas atmazģāšana* ♦ prāt ~é prādo (na veřejnosti) (*publiski*) *mazģāt netīro veļu* 2 <expr., přen.> (nepoctivý: jednání, úmysl, konkurence) *nekrietņš*; <přen.> hrát ~ou hru *spēlēt netīru spēli*
špindīra m/f, (-ry, D,L -ře) <kol., expr.> ⇒ **špinavec** (1)
špinlīt impf, (3.sg/pl -i) 1 (znečistovat) *smērēt* (II.); (poskvmit též) *nosmērēt* (II.), *notraipļīt* (III. 1.); <téz přen.> š. si ruce *smērēt rokas* 2 <expr.> (hanobit) *ķengļāt* (II.), *žākļāt* (II.); (očerňovat) *nomelņot* (II.); (poulovat) *celt* (*ceļ*, *cēļa*)* *neslavu* (*kam*); š. něčí jméno *celt neslavu kam* ■ š. se impf 1 (s kýmčim) *apkaunļot* (II.) *sevi* (*ar ko*) 2 (látka) *vieģli kļūt* (*kļūst*, *kļuvā*)* *netīrām*
špion m, (-a), **špionka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *spieģš* m, *spieģdze* f, (Gpl -džu)
špionāž f, (-e) *spiegošanļa* f; obvinīt koho ze ~e *apsūdzēt ko spiegošanā*; provādēt š. *spieģot* (II.)
špionāžni adj (film, romān, přiběh) *spieģu* (G); (satelit) *spiegošanas* (G); š. služba *izlūkošanas dienests*; š. činnost *spiegošanļa* f
špitāl m, (-u, L -el-u) <kol.> *slimnīcļa* f
špiž(e) f, (-e), **špižīna** f, (-ny, Gpl -en) *pieliekamļais* m, *pieliekamais kambarļis* m
šplhāt impf, (-ā) 1 (na stom, na kopec) *rāpties* (*rāpjas*, *rāpās*)*, *kāpt* (*kāpi*, *kāpa*)*; (opakovaně) *kāpeļēt* (II.); š. po skalách *kāpt kalnos* 2 <pej.> (podlézat) *pieļīst* (*-lien*, *-lida*)*, *pieģlaimļoties* (II.)
šprot m, (-u, L -u) 1 <zool.> *brēlīģļa* f 2: <kuch.> pl ~y (konzerva) *ķīlavļas* f, pl; (v olej) *šproļtes* f, pl, (Gpl -tu)
šprt, šprtoun m, (-a) <slang> *zubrītājs* m, *iekalējs* m
šprym m, (-u, L -u) *jokļš* m
špryma m, (-e), **šprymaļka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *jokdarļis* m, *jokdarļe* f; *jokupēterļis* m
špulit impf, (3.sg/pl -i): š. ūsta (rty) *izštiept* (*-stiepj*, *-stiepa*)* *lūpas*
špunť 1: mī, (-u, L -u) (lähve, do umývadla) *korķļis* m 2: ma, (-a) <expr.> (dítě) *knauķļis* m, *knēveļis* m, (G -ļa)
šrām m, (-u, L -u) (poranění) *skrambļa* f; (jizva) *rētļa* f
šramot m, (-u, L -u) *čaukstēšanļa* f, *čabēšanļa* f; ani nejmenšī š. *ne mazākais troksnītis*
šrot m, (-u, L -u) (obilný) *rupja maluma milťi* m, pl; (železný) (*metāl*)*lūžņi* m, pl; dāt do ~u *nodot lūžņos*
šroub m, (-u, L -u) *skrūļve* f, (Gpl -vju); lodní š. *dzenskrūļve* f, (Gpl -vju); utāhnout š. *pievilkt skrūvi*, <přen.> *savilkt grožus ciešāk*

šroubovāj m, (-ku, Lpl -cich) *skrūvgrieļzīš* m, (G -ža)
šroubovat impf, (-uje) *skrūvēt* (II.); <kol., expr.> š. ceny *uzskrūvēt* (II.) *cenās*
štáb m, (-u, L -u) 1 <voj.> *štābš* m; generālnī š. *ģenerālštābš* m 2 (družina) *grupļa* f, (televizni, filmovy) *radošā grupļa* f, krizovj š. *krīzes* (*krīžu*) *centrļš* m
štacije f, (-e) <zast., kol.> 1 (stanice) *stacijaļa* f; (zastávka) *apstāšanās vietļa* f 2 (pūsobištē) (*dienesta*) *vietļa* f
štafetļa f, (-y) <sport> *stafeļte* f, (Gpl -šu); <přen.> převzit ~u *pārņemt stafeti*
štangast m, (-a) <kol., expr.> *pastāvīģš apmeklētājs* m, *apmeklētāļa* f
štastnē adv *laimīgi*; je š. ženatj *viņš ir laimīgi precējies*
štastnīj adj *laimīģš*; (úspěšný) *veiksmīģš*; ~ou náhodou *laimīģas* (*apstākļū*) *sagādīšanās dēļ*; ~ou cestu! *laimīģu ceļu!*; <přen.> mā ~ou ruku *viņam ir laimīga roka*
štāvļa f, (-y) *suļļa* f; citronovāļ *pomerančovā* / *ovocnā* š. *citronu/apelsīnu* / *augļu* *sula*; žalu/dečnī š. *kuņģa* *sula*; ve vlastnī ~ē savā *suļā*; <přen.> nemá to ~u *tam nav asuma*
štavnatj adj 1 (ovoce, maso) *sulģis* 2 <přen.> (anekdota, vtip) *rupļš*, *sāļīģš*, *piparotļš*; (přiběh) *pikanģš*; (nadāvka) *stiprļš*, *sulģis*
štēbetat impf, (-ā) 1 (ptáci) *čivļināt* (III. 1.), *vidžļināt* (III. 1.); (slabě) *čiepstļēt* (III. 2.); (husy) *ģāģāt* (II.), *ģāģļināt* (III. 1.) 2 <expr.> (lidí) *tēģļāt* (II.), *vāvuļot* (II.)
štēdrosť f, (-i) *devībļa* f, *devīģumš* m
štēdrovečerni adj (večeře, zvyky) *Ziemassvētku* (G), *Ziemsvētku* (G)
štēdrīj adj 1 *devīģš*, *dāsnš* 2 (hojný) *bagātš*, *bagātīģš*; ~ā odměna *bagātīģa atfidzība*; š. den *Ziemassvētki* m, pl; š. večer *Ziemassvētku vakars*
štēkļ impf, (-ā) 1 *riet* (*rej*, *rēja*)*; (slabě) *vauksķļēt* (III. 2.); š. na koho *riet uz ko* ♦ pes, který ~ā, nekouše *viņa draudi nav bīstami* 2 <kol., expr.> (křičet) *kļieģt* (*kļiedz*, *kļiedza*)*, *bļaut* (*bļauj*, *bļāva*)*; (hubovat) *lamļāties* (II.); š. na koho *kļieģt* (*bļaut*) *uz ko*, *lamļāt* (II.) *ko*
štēkļnout pf, (-ne, prēt. -l) *ieļrieties* (*-rejas*, *-rējās*)*; (slabě) *ievauksķļēties* (III. 2.) ♦ ani pes po tom ne-ne *neviens gailis tam pakaļ nedziedās*
štēkot m, (-u, L -u) *rejļas* f, pl, *riešanļa* f
štēnļē n, (-ēte, Npl -ata) *kucēņš* m
štēnciņe f, (-e, Gpl -l) 1 <zool.> *blakļts* f, (Gpl -šu) ♦ neodbytnj jako š. *uzmācīģš kā muša* 2 <slang> (odposlouchávaci zařízení) *noklausīšanās ierīce* f, (Gpl -ču)
štēpenļi n, (-i) <fyz.> *dališanļās* f; <pol.> *šķēļšanļās* f
štēpinļa f, (-y) (skla, kamene, kovu, granātu) *šķembļa* f, (dřeva) *skalš* m, *skaidļa* f
štēplīt se impf, (3.sg/pl -i) <fyz.> *dalģties* (III. 1.); <pol.> *šķēļties* (*šķēļas*, *šķēļās*)*
štēpļovat impf, (-uje) (stromy) *poļēt* (II.)
štērbīnļa f, (-y) (mezera) *spraugļa* f, *šķīrbļa* f <kol.>; (ve zdi, v ledu) *plaisļa* f
štērķ m, (-ku, Lpl -cich) *granļts* f, (Gpl -šu); (hrubý) *šķembļas* f, pl; vysypat ~kem *nobērt ar granti*
štētēnļa f, (-y) <kníž.> *laimļe* f ♦ milāček ~y *laimes luteklis*; je dítětem ~y *viņš ir dzimis laimes kreklīģā*
štētīj n, (-i) *laimļe* f, (úspěch) *veiksmļe* f; mēli jsmē š., š. nám přālo *mums laimēģas*; zkusit š. *izmēģināt laimi*; š. v lāscel ve hře *veiksmē mīlestībā/ spēlē*; na š. *par laimi*; usmālo se na něj š. *viņam uzsmaidīģa laime*; mnoho (hodně) š. ! *daudz laimes!* ♦ š. v neš. *laime nelaimē*
štētlec m, (-ce) oļļa f, *pindzeļe* f, (Gpl -ļu) <kol.>
štētīn m, (-u, L -el-u) *Ščecinļa* f
štētkļa f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (k natirání) oļļa f, *otīģļa* f, (k čistění) *sukļa* f, *biršte* f, (Gpl -stu); malīfškā š. *krāsotāja ota* 2 <vulg.> (žena) *padauzļa* f, *maukļa* f
štīhlj adj *slaidļš*
štīka f, (-ky, D,L -ce) <zool.> *līdakļa* f
štīpiat impf, (-el-ā, imp. -ej) 1 (dříví) *skaldļit* (III. 1.) ♦ nechā na sobě dříví š. *viņš ļauj sev kāpt uz galvas* 2 (do ruky ap.) *kniebt* (*kniebj*, *knieba*)* (*kam*); (nepřetržitě) *knaiļit* (III. 1.); (ptāk) *knābt* (*knāb*, *knāba*)* (*kam*); (hmyz) *dzelē* (*dzēla*)* (*kam*), *kost* (*kož*, *koda*)* (*kam*); (mýdlo, kouf do očí) *kost* (*kož*, *koda*)* (*kam*); (mráz) *kniebt* (*kniebj*, *knieba*)* (*kam*) 3 (ijzenku) *kompostļēt* (II.)
štīpīnout pf, (-ne, prēt. -l) 1 *ieļkniebt* (*-kniebj*, *-knieba*)* (*kam*); š. koho do ruky *iekniebt kam rokā* 2 (o hmyzu) *ieļdzelt* (*-dzelē*, *-dzēla*)* (*kam*), *ieļkost* (*-kož*, *-koda*)* (*kam*); ~la ho vosa *viņam iedzēla lapsene* 3 (ijzenku) *nokompostļēt* (II.) 4 <kol., expr.> *kniebt* (ukrást)

no|čiept (-čiepj, -čiepa)*, no|spert (-sper, -spēra)*; (komu co kam ko)

štrī m, (-a) <zool., astr.> *skorpion|s* m ♦ být s někým na ~u *būt naidā ar kādu*; být s něčím na ~u *būt ar kaut ko uz jūs*

štit m, (-u, L -ēl-u) **1** (část výzbroje) *vairog|s* m ♦ má čistý š. *viņam ir neaptraipiņa reputācija* **2** (erbovní) (*ģerboņa*) *vairog|s* m **3** (vývěsní) *izkār|tne f*, (*Gpl -ņu*) **4** <archit.> *fronton|s* m, *zelm|nis* m, (*G -ņa*) **5**: <tech.> ochranný š. *aizsargvairog|s* m **6** <zool.> *bruņ|as f*, pl; š. želvy *bruņurupuča bruņas* **7** (hory) (*kalna*) *smai|le f*, (*Gpl -ļu*)

štitjek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (na dveřích) *plāksn|te f*, (*Gpl -šu*); (etiketa) *etiķe|te f*, (*Gpl -šu*), *uzl|me f*, (*Gpl -mju*); (visačka) *birk|a f* **2** (čepice) (*cepures*) *nag|s* m; čepice se ~kem *naģe|ne f*, (*Gpl -ņu*)

štit|it se pf, (3. sg/pl -i, imp. štit) (ošklivt si) *just (jūt, juta)* riebumu (pret ko)*; (vyhýbat se) *vair|tities (III. 1.) (no kā)*

štitn|j adj: <anat.> ~ā žláza *vairogdziedzē|ris* m

štol|a f, (-y) <horn.> (*horizontāla*) *e|ja f*

štos m, (-u, L -u) <kol.> *kau|dze f*, (*Gpl -džu*), *grēd|a f*

š'ouch|at impf, (-á) <kol.> (strkat někoho) *grūs|tīt (III. 1.)*; (nějakým předmětem) *biks|tīt (III. 1.)*, *bakst|tīt (III. 1.)*; š. do koho loktem *biks|tīt ko ar elkoni* ■ **š. se** impf *grūs|tīties (III. 1.)*

š'our|at (se) impf, (-á) <těž přen.> (v čem, do čeho) *rak|jāt (II.) (ko)*, *rak|jāties (II.) (kur)*; š. se v nose *urb|ināt (III. 1.) degunu*; š. se v zubech *bakst|tīt (III. 1.) zobus*

š'ov|ik m, (-ku, Lpl -cich) <bot.> *skābe|ne f*, (*Gpl -ņu*)

Štrasburk m, (-u) *Strasbūr|a f*

štrūd|l m, (-u, L -u) <kol.> *štrice|le f*, (*Gpl -ļu*); jablekový š. *ābolu štricele*

štuk m, (-u) **1** (omítka) (*sienu*) *apmetum|s* m **2** (ozdoba) *ģipsā rotājum|s* m

štváč m, (-e) *musinātā|js* m, *kūdītā|js* m; válečný š. *kara kūrē|js* m

štvanc|ec m, (-ce) *vajāt|ais* m, *vajāts cilvėk|s* m

štvanc|le f, (-e, Gpl -) (lov) *medīb|as f*, pl; (na zločince) *vajāšan|a f*

štv|āt impf, (-e, přet. -al, pas. -ān, imp. -i, -ēte/-ete) **1** (zvěř) *dzīt (dzen, dzina)**; (různými směry) *dzen|āt (II.)*, *trenk|āt (II.)*; (stíhat) *vaj|āt (II.)*; (pronásledovat) *dzīties (dzenas, dzinās)* paka|j* **2** (popuzovat) *kūd|tīt (III. 1.)*; (těž psy) *rīd|tīt (III. 1.)*; š. koho proti komu *kūd|tīt ko pret ko* **3** <kol., expr.> (rozčítovat) *kait|ināt (III. 1.)*, *krist (krit, krita)* uz nerviem*; on mē ~e *viņš mani kaitina, viņš man krīt uz nerviem* ■ **š. se** impf <expr.> **1** (honit se) (za čim/kým) *dzīties (dzenas, dzinās)* (paka|j) (kam)*; š. se za penězi *dzīties pēc naudas* **2** (napinat síly) *pū|lēties (III. 2.)*, *ņemties (ņemas, ņēmās)**; š. se s prací *no|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* ar darbu*

šuk|at impf, (-á) **1** <vulg.> (souložit) *drāzt (drāž, drāza)**, *drāt|ēt*; (s kým) *kniebties (kniebjas, kniebās)* (ar ko)*, *drāt|ēties (II.) (ar ko)* **2** <kol.> (po domě) *ros|tities (III. 1.)*, *šiver|ēties (II.)*

šum m, (-u, L -u) (vētru) *šalkšan|a f*, *šalkoņa|a f*, (lišti) *čabēšan|a f*, *čaboņa|a f*, (vody) *čalošan|a f*, *čaloņa|a f*, (hlasú) *murdēšan|a f*, *murdoņa|a f*, (ulice, města) *kņad|a f*, *trok|snis* m, (*G -šņa*); (rušení) *trok|snis* m, (*G -šņa*)

Šumav|a f, (-y) *Šumav|a f* (*kalni Čehijas dienvidrietumos*)

šum|ēt impf, (-i, 3. pl -ēj) (i) (vitr, les, moře) *šalkt (šalc, šalca)**; (lišti) *čab|ēt (III. 2.)*; (potůček) *čal|ot (II.)*, *burbu|lot (II.)*; (šampaňské) *dzirkst|tīt (III. 2.)*

šumiv|j adj (nāpoj) *dzirkstoš|s*

šun|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *šķiņķ|is* m

šup(s) int *ātrī!, ašī!*; š. sem š. *tam viens divi gatavs*

šupin|a f, (-y) *zvī|ļa f* ♦ ~y mi spadly z oči *man kā zvīņas nokrita no acīm*

šupl|ik m, (-ku, Lpl -cich) <kol.> *atvilkt|ne f*, (*Gpl -ņu*)

šust|ēt, šust|it impf, (3. sg/pl -i) (papír, hedvābi) *čaukst|ēt (III. 2.)*; (lišti) *čab|ēt (III. 2.)*; (křídla) *švikst|ēt (III. 2.)*, *šalkt (šalc, šalca)**

šušk|at impf, (-á) *sačukst|ēties (II.)*, *šlepus run|āt (II.)*; ~á se, že... *runā, ka...*

šváb m, (-a) <zool.> *prusak|s* m, *tarakān|s* m ♦ slézaji se jako ~i na pivo *velkas kā uz bērēm*

švadlen|a f, (-y) *šuvē|ja f*

švag|r m, (-ra, Npl -rī-ovē), **švagro|v|a** f, (-ē) *svai|nis* m, (*G -ņa*), *svai|ne f*, (*Gpl -ņu*)

švec m, (ševce) *kurpniek|s* m ♦ než bys řekl š. *pirms tu pagūsi līdz pieci noskaitīt*

Švéd m, (-a, Npl -ovē), **Švéd|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *zvidr|s* m, *zvidrie|te f*, (*Gpl -šu*); ~ovē *zvidri*

Švédsk|o n, (-a) *Zviedrij|a f*

švédsky adv *zvidriiski*, *zvidru valodā*

švédsk|j adj **1** (vztahující se k Švédsku) *Zviedrijas (G)*; Š~é království *Zviedrijas Karaliste* **2** (vztahující se k Švédům) *zvidru (G)*; š. stūl *zvidru galds*

švédštijn|a f, (-y) *zvidru valod|a f*

švest|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) <bot.> (strom a plod) *plū|me f*, (*Gpl -mju*) ♦ sebrat si svych pět ~ek a jīt *savākt savas mantas un iet*; nychatit někoho na ~kách *piekert kādu notikuma vietā*; nevydrži ani do ~ek *viņš nenodzīvos līdz rudenim*

švih m, (-hu, Lpl -zich) **1** (švihnutí) *vēzien|s* m; (bičem) *sitien|s* m, *cirtien|s* m **2** <kol.> (elegance) *eleganc|e f*, *iznesīb|a f*

švihad|lo n, (-la, L -le, Gpl -ei) *lecamauk|ļa f*, skákat pries š. *lēkt ar lecamauklu*

švih|at impf, (-á) **1** (šlehat) (čím) *vic|ināt (III. 1.) (ko)*, *švikst|ināt (III. 1.) (ko)*; š. bičem *švikstināt pātagu* **2** (zraňovat) *sist (sit, sita)**, *pērt (per, pēra)** **3** (kulky) *lid|ot (II.)*, *spindz|ēt (III. 2.)*; (plameny) *šauties (šaujas, šāvās)**

švih|nout pf, (-ne, přet. -l) **1** (šlehnout) (čím) *pavic|ināt (III. 1.) (ko)* **2** (udeřit) *uz|sist (-sit, -sita)* (kam)*, *ie|sist (-sit, -sita)* (kam)*, *uz|šaut (-šauj, -šáva)* (kam)*; š. koně *uzšaut zirgam* ■ **š. sebou** pf <kol.> **1** (upadnout) *no|gāzties (-gāzas, -gāzās)**, *no|krist (-krit, -krita)** **2** <expr.> (hodit sebou) *pa|steigties (-steidas, -steidzās)**

švu m: ⇒ **šev**

Švýcar|r m, (-ra, Npl -rī), **Švýcar|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *šveicie|tis* m, (*G -ša*), *šveicie|te f*, (*Gpl -šu*); ~rī *šveicieši*

Švýcarsk|o n, (-a) *Šveic|e f*

švýcarsk|j adj **1** (vztahující se k Švýcarsku) *Šveices (G)*; Š~á konfederace *Šveices Konfederācija* **2** (vztahující se k Švýcarům) *šveiciešu (G)*

T, Ţ

T, t [tē] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *t [tē] m*, (neskl.)

Ţ, t' [tē] n, (neskl.) (písmeno) (*mīkstais*) *t (izrunā kā k)*

ta pron: ⇒ **ten**

tabāk|k m, (-ku, Lpl -cich) *tabak|a f*; šņupavý t. *šņaucamtabak|a f* ♦ to je silný t. *tas nu ir par daudz!*

tabākov|j adj *tabakas (G)*; ~ē výroby *tabakas izstrādājumi*

tabatēr|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) (na cigarety) *cigarešu etvija f*, (na tabāk) *tabakdo|ze f*, (*Gpl -žu*)

tablet|a f, (-y), **table|t|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *table|te f*, (*Gpl -šu*)

tábo|r m, (-ra, L -ře) **1** *nometne* f, (*Gpl -ņu*); rozbit t. *ierīkot nometni*; stanový t. *te|šu nometne*; letní t. *vasaras nometne*; koncentrační t. *koncentrācijas nometne*; uprchlický t. *bēgļu nometne*; <těž přen.> nepřátelský t. *ienaidnieka nometne*; <těž přen.> rozdělit se na dva ~ry *sadalities divās nometnēs* **2** (shromáždění) *masu mītiņ|š* m, *masu sanāks|me f*, (*Gpl -mju*); t. lidu *tautas sapul|ce f*, (*Gpl -ču*)

Tábo|r m, (-ra, L -ře) *Tāboņa f* (*pilsēta Dienvidčehijā, ko dibinājuši husīti*)

táborá|k m, (-ku, Lpl -cich) *ugunskur|s* m

táborov|j adj **1** *nometnes (G)*, *nometņu (G)*; t. oheň *ugunskur|s* m **2**: t. řečník| ~ā řečnice *orator|s m/ orator|e f*

tabu n, (neskl.) *tabu m*, (neskl.)

tabul|e f, (-e, Gpl -i) **1** (školni) *tāfe|le f*, (*Gpl -ļu*); (pamětní) *plāk|sne f*, (*Gpl -šņu*); vývěsní t. *ziņojumu dē|lis* m, (*G -ļa*); orientační t. *ceja rādītā|js* m **2** (okenni) (*loga*) *rūt|s* m **3** (stūl) *gald|s* m

tabul|ka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) **1** (diagram) *tabul|a f*, *logaritmicke -ky logaritmu tabulas* **2** (s jménem, s nápisem) *plāksn|te f*, (*Gpl -šu*); t. čokolády *šokolādes tāfel|te f*, (*Gpl -šu*) **3** (okenni) (*loga*) *rūt|s* m

tác m, (-u, L -ul-e, pl: N, A, I -y) **1** *paplā|te f*, (*Gpl -šu*) **2** <slang> (tísic) *taukš|j|s m* (*tūkstis*)

tady adv **1** (místně) *šeit, te*; to je t. *tas ir šeit*; t. Jan Novák (při telefonování) *šeit (te) Jans Novāks (zvana, runā)* **2** (zpfeshující) *te*; t. ta kniha *šī (te) grāmata* **3** (časově) *klāt*; už jsem t. *es jau esmu klāt*

Tádž|ik m, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich), **Tádžič|ka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *tadžik|s* m, *tadžik|te f*, (*Gpl -šu*); ~kovē *tadžiki*

Tádžikistān m, (-u, L -u) *Tadžikistān|a f*

tágo n, (-a, Lpl -āch) *biljarda nū|ja f*, *kij|a f*

tajh m. (-hu, Lpl -zích) **1** (táhnuti) *vilksan*ja f, kúň k ~hu *vezuma zirgs* **2** (rukou, perem, smyčcem) *vilcien*js m; (štětčem) *triepien*js m **3** (v tvaří) *vaibst*js m **4** (v loterii) *izloze* f, (Gpl -žu), *tirāža* f **5** (zárok) *gājiens*js m; <přen.> diplomatický t. *diplomātisks gājiens*; <sport> t. na bránu *uzbrukum*js m *vārtiem* **6** <šachy> *gājiens*js m; kdo je na ~hu? *kam gājiens?* **7** (silniční) *satiksmes līnija* f **8** (polykáni, vdechnutí) *maik*js m; jedním ~hem (vypít sklenici) *vienā rāvienā, vienā paņēmienā* **9** (ptáků) (*putnu*) *pārīdojum*js m; (ryb) (*zivju*) *ceļojum*js m **8** (v kamech) *vilkm*je f, *veikm*je f

tahač m. (-e) *vilcē*js m, *vilcējautomašīn*a f; nákladní t. *kravas automašīn*a f

tahájk <kol.> **1**: mi, (-ku, Lpl -cich) (úspěšné dílo) *pievilksanas objekt*js m **2**: mi/ma, (-ku/-ka, A -k(a), Lpl -cich/-kách) <šk.> *špiķer*js m

tahanice f, (-e, Gpl -) <expr.> *ķīvēšan*ās f, (vleklá) *stīvēšan*ās f

tahjat impf, (-á) **1** (vůz, saně, lano) *vilkt* (*veik, vilka*)*; <přen.> mě do toho ne~ej! *mani tur iekšā nevelc!* ♦ t. někoho za nos *vazāt kādu aiz deguna* **2** (za rukáv) *raut* (*rauj, rāva*)*; (neustále) *raustīt* (III.1.); t. komu zub *raut kam zobu*; za provaz *raut* (*raustīt*) *aiz auklas*; t. koho za uši/ za vlasy *raut* (*raustīt*) *ko aiz ausīm/ aiz matiem* ♦ ~ā to za uši *tas griež ausīs* **3** (nosit) *stiept* (*stiepi, stiepa*)*; (z místa na místo) *staiplīt* (III.1.) **4** <expr.> (vodit) *vazāt* (II.); t. koho s sebou *vazāt ko sev līdzī* **5** (vytáhnout) *izvilkt* (-*veik, -vilka*)*, *vilkt* (*veik, vilka*)* *ārā*; t. kartu *izvilkt kārti*; t. co z kapsy *izvilkt* (*vilkt ārā*) *ko no kabatas*; <přen., expr.> t. z koho informace *izvilkt no kā informāciju* ■ t. **se** impf **1** <expr.> (lopolit se) *noņemties* (-*ņemas, -ņēmas*)*, *noņūlēties* (III.2.); (s čim ar ko) **2** (vřát se) *strīdēties* (III.2.), *ķīvlēties* (III.2.); (s kým o co ar ko par ko) **3** <pej.> (chodit) *vazlāties* (II.) (*apkārt*), *pīties* (*pinas, pinās*)*; (s kým ar ko)

tahle pron: ⇒ **tento, tenhle**

tahleta pron: ⇒ **tenhleten**

tāhljý adj **1** (zvuk, píseň) (*gari*) *stiept*js **2** (svah, kopec) *lēzen*js, *nolaiden*js

tāhnout impf, (-ne, fut. po~ne/bude t., prēt. -l, pas. tažen) **1** (provaz, sánky, vůz) *vilkt* (*veik, vilka*)*; <přen.> solva t. nohy *tik tikko vilkt kājas* ♦ t. za jeden provaz *riķoties vienoti* **2** (něst) *stiept* (*stiepi, stiepa*)* **3** <přen.> (lákati) *viļināt* (III.1.); ~lo ho to domū *viņam grībējās uz mājām* **4** (los, otázku pī zkoušce) *vilkt* (*veik, vilka*)* (*lozi*) **5** (časově) *vilkt* (*veik, vilka*)* (*garumā*), *stiept* (*stiepi, stiepa*)* (*garumā*) **6** (postupovat: vojsko, tāci) *doties* (*dodas, devās*)* **7** <šachy> *izdarīt* (III.1.) *gājienu, iet* (*iet, gāja*)*; t. pēšākem *izdarīt gājienu ar bandinieku* **8** <kol., expr.> ((jít pryč) *vākties* (*vācas, vācas*)*; ~ni otdul! *vācies no šejienes*; ~ni k čertul! *vācijas pie velna!* **9** (kamna, dýmka) *vilkt* (*veik, vilka*)*; od okna ~ne *no loga* **10** (blížít se) *tuvojties* (II.), *nākt* (*nāk, nāca*)*; ~ne mu padesātkā *viņam drīz būs piecdesmit* ■ t. **se** pf **1** (rozprostīrat se) *stiepties* (*stiepias, stiepās*)*, *sniēgties* (*sniezas, sniedzās*)* **2** (být vlečen: o věci) *vilkties* (*veikas, vilkās*)*; t. se po zemi *vilkties pa zemi* **3** <expr.> ((jít pomalu) *vilkties* (*velkas, vilkās*)* **4** (časově: schůze ap.) *ievilkties* (-*velkas, -vilkās*)*, *ieilgt* (-*ilgst, -ilga*)* **5** <expr.> (lopolit se) *noņemties* (-*ņemas, -ņēmas*)*, *noņūlēties* (III.2.)

tachometr m. (-u) *tahometr*js m; (u auta) *spidometr*js m

taj m, (-e) <kniž.> *noslēpum*js m

tajemniĳk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **tajemnice** f, (-e, Gpl -) *sekretār*js m, *sekretār*je f

tajemnĳjý adj *noslēpumain*js; (záhadný) *mīklain*js; za ~ých okolností *mīklainos apstākļos*

tajemstvĳi n, (-i) *noslēpum*js m; úřední/ státní/ vojenské t. *dienesta/ valsts/ kara noslēpums*; listovni t. *pasta sūtĳumu noslēpums*; prozradit t. *izpaust noslēpumu*; <přen.> veřejně t. *visiem zināms noslēpums*

tajenĳka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apslēpts vārds vai frāze krustvārdu mīklā*

tajfun m, (-u, L -u) *taifūn*js m

tajĳga f, (-gy, D.L -ze) *taĳga* f

tajĳit impf, (3.sg/pl -i) **1** (skrývat) *slēpt* (*slēpi, slēpa*)*; (neprozrazovat) *neizpaust* (-*paуз, -pauda*)*; (držet v tajemství) *turĳēt* (III.2.) *slepenībā*; t. co pīd kým *slēpt ko no kā* **2**: t. dech *aizturĳēt* (III.2.) *elpu*; t. smich *valdĳt* (III.1.) *smieklus* ■ t. **se** impf **1** ((s) čim) *slēpt* (*slēpi, slēpa*)* (*ko*), *turĳēt* (III.2.) *slepenībā* (*ko*); net. se svými názory *neslēpt savus uzskatus* **2** (skrývat se) *slēpties* (*slēpias, slēpās*)*

tajņē adv *slepus, slepeni*; (hlasovat) *aizklāti*

tajnost f, (-i) **1** *slepenība* f, držel co v ~i *turēt ko slepenībā* **2** (tajemství) *noslēpum*js m

tajņjly I adj **1** *slepen*js; (informace též) *klasificēt*js; pīsnē ~ē *stingri slepeni*; ~ē zasedāni *slēgta sēde*; ~ē hlasovāni *aizklāta balsošana*; ~ē volby *aizklātas vēlēšanas*; ~ā policie *slepenpolicija* f, t. policista *slepenpolicist*js m; t. agent *slepenais*

aģents **2** (tajnūstkārsĳý) *noslēpumain*js II m, (-ēho) <kol.> (policista) *slepenpolicist*js m; (agent) *slepenais aģent*js m; (detektiv) *detektiv*js m

tajupnĳjý adj <kniž.> *noslēpumain*js; (záhadný) *mīklain*js

tak I adv **1** (způsobu) *tā*; to se *dēla t. to dara tā*; udēlej to t. a t. *dari tā un tā*; je tomu t.? *vai tā ir?*; t. *nējak apmēram tā*; t. *nebo onak tā vai citādi*; pīsnē t. *tieši tā*; jen t. (bezdūvodnē) *tāpat vien*; t. *jako t. tā vai tā*; a t. *dāle* (atd.) *un tā tālāk* (*utt.*); t. *zvaný* (tzv.) *tā saucamais* (t. s.); at' je to t. *nebo t. lai tas būtu kā būdams*; *dobře ti t.!* *tā tev vajag!* **2** (míry) *tik*; *neni t. vysoký jako já viņš nav tik garš kā es*; dvakrát t. *velký divtik liels*; *buďte t. hodný esiet tik laipns*; jen t. t. *tik tikko*; jen t. t. *nespadl viņš tik tikko nepakrita, viņš gandrīz pakrita* II konj **1**: *jak – t. kā – tā*; *jak mládí, t. staĳi kā jauni, tā veci* **2** (a proto) *tāpēc, tādēj*; (tedy) *tađ*; byl unavený, a t. *šel spāt viņš bija noguris, un tāpēc gāja gulēt*; *když nepĳjde, t. začneme bez něho ja viņš neatnāks, (tađ) sāksim bez viņa* III part **1** (navazovaci) *nu*; t. *pojđ! nu, nāc!*; t. *lidiš! nu, tu redzi!* **2** (zdūrazhovaci) *tik*; *kdyby t. tu byl!* *ja tik viņš te būtu!* **3** (asi) *apmēram*; t. *před rokem apmēram pirms gada*

takto adv: ⇒ **takhle**

takē adv *arĳ*

takhle adv **1** (způsobu) (*lūk*) *tā*; *dēla se to t. to dara (lūk) tā* **2** (míry) (*lūk*) *tik*; t. *velký (lūk) tik liels*

takovĳý pron **1** *tād*js; *jako t. kā tāds*; *právē t. tieši tāds, tāds pats*; *jsi t. jako on tu esi tāds pats kā viņš*; *ztratil se t. a t. pejsek ir pazudis tāds un tāds suņuks*; *jakā otázka, ~ā odověď kāds jautājums, tāda atbilde* ♦ *ani t., ani makovĳý ne šāds, ne tāds* **2** <expr.>: ~ā *krāsa! cik skaisti!*; ~ā *škoda! cik žēl!*; ~ā *hrūza! kādas šausmas!*; *chtyl!* (*tady*) ~ou *štiku!* *viņš noķēra tādu* (*te lidaku!*); *mām t. hlad es esmu tik izsalcis*; *mām ~ou radost!* *es esmu tik pīcēģis*; *nēco ~ēho kaut kas tāds*; *nic ~ēho* (zvlāstniho) *nekas tāds*, (podobnēho) *nekas tamlīdzģis* **3** (pībližnost) *apmēram*; ~ých *deset kilo apmēram desmit kilogramu*

takovĳhĳe, takovĳto pron: ⇒ **takovĳ**

takřikajĳ part *tā sacĳt, tā teikt, kā sacĳt jāsa*

takřka adv <kniž.> *gandrīz*

takt m, (-u, L -u) **1** <hud.> *takt*js m **2** (společensĳý) *takt*js m, *takta saĳūt*a f, *nemā t. viņam nav takta saĳutas*

taktēž adv <kniž.> *arĳ, tāpat*

taktickĳý [-ty-] adj *taktisk*js; z ~ých *dūvodū taktisku apsvērumu dēj*

taktiĳka [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *takti*ka f

taktnĳ adj *taktisk*js, *smakĳūtģis*

takto adv: ⇒ **takhle**

taktovĳka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*dirģenta*) *zĳzlis* m, (G -žja); *pod ~kou českého dirigenta ģehu dirigenta vadĳbā*

taky adv <kol.>: ⇒ **takē**

takĳs pron: ⇒ **jakĳs**

takzvanĳē adv, **takzvanĳjý** adj *tā sauktĳjais*; ~ē *demokraticķē stāty tā sauktās demokraticķās valstis*

takž adv: ⇒ **jakž**

takže konj *tā ka*

talent m, (-u, L -u) *talant*js m; *mā t. viņam ir talants*; *mladē* (novē) ~y *jaunie talanti*

talentovanĳjý adj *talantģis*

talĳf m, (-e) **1** *šĳķĳvis* m, (Gpl -vju); *hlubokĳ/ mēlkĳ t. dzĳjais/ seklaiss ĳķĳvis*; *lētajĳci t. lidojošais ĳķĳvĳtis* m, (G -ša) **2**: pl ~e <hud.> *šĳķĳvĳi* m, pl

talĳfĳm, (-ku, Lpl -cich) *šĳķĳvĳtis* m, (G -ša), *šĳķĳvis* m, (Gpl -vju); (podšālek) *apakštāse* f, (Gpl -šu), *apakštāšĳte* f, (Gpl -šu); *desertni t. deserta šĳķĳvis*

Tallin(n) m, (-u, L -u) *Tallin*a f; v estonsķēm ~u *Igaunijas galvaspilsētā Tallinā*

tam adv **1** (misto) *tur*; *byl t. viņš tur bija*; *polož to t. noliec to tur*; *tu a t. šur (un) tur* ♦ *už je ten t. viņš jau ir gabalā*; *penize jsou ty t. nauda ir vējā* **2** (smēr) *uz turieni, turp*; *šel t. viņš gāja uz turieni* (*turp*); *chodit sem (a) t. staĳāt šur (un) turp*; *cestou t. turpējā*; *jak je t. daleko? cik tālu ir līdz turieni?*; (nāpis na dvehĳch) T. *Grūst* **3** (časově): *tu (a) t. šad (un) tad*

tamģēšĳ adv *turienes* (G); (mistni) *vietģejais*; t. *lēkaĳ vietģejais ārsts*; t. *rodāk, rodačka turienieĳtis* m, (G -ša), *turienieĳte* f, (Gpl -šu)

tamhle adv **1** (misto) (*lūk*) *tur*; *je t. viņš ir (lūk) tur*; *polož to t. noliec to (lūk) tur* **2** (smēr) (*lūk*) *uz turieni, (lūk) turp*; *šel t. viņš gāja (lūk) uz turieni, (lūk) turp* **3** (časově): *semhle t. šad (un) tad*

tamhleĳten pron, (f ~ta, n ~to, pl ma ~ti, mi/~ty, n ~ta): ⇒ **tamten**

tamni adv <kniž.>: ⇒ **tamģēšĳ**

tamodtud adv *no turienes*

tam|ten pron. (f ~ta, n ~to, pl: ma ~ti, miľ~ty, n ~ta) (*lūk tas (f tā); ~ta židle je volnā (lūk) tas krēsls ir brīvs*)

tamtēz adv *turpat*

tamtudy adv (*lūk turp, (lūk) uz to pusi*)

tancovač|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *deju vakar|s m, dej|as f, pl*

tanc|ovat impf. (-uje): ⇒ **tančīt**

tančīr|na f. (-ny, Gpl -en) *deju zāl|e f, (Gpl -ju)*

tanč|īt impf. (3.sg/pl -i) *dej|ot (II.)*

tandem m. (-u, L -u) **1** (zadni sedadlo) *pakaļējais sēdek|lis m, (G -ja) 2 (kolo) *divvietīgs velosipēd|is m, tandēm|s m 3* <tech.> *tandēm|s m 4* (kočār) *divjūg|s m 5* (dvojice lidi) *tandēm|s m; v ~u s kým tandēmā ar ko**

tan|lec m. (-ce) *dej|a f; vyzvat koho k ~i, požādat koho o t. lūgt ko uz deju; hudba k ~ci deju mūzika*

tanečn|ī l adj *dejas (G), deju (G); t. krok dejas solis; t. hudba deju mūzika; t. hodiny deju (dejošanas) stundas, deju (dejošanas) kursi; t. mistr deju (dejošanas) skolotājs; t. pār dejojāju pāris; t. sāl deju zāle; t. zābava deju vakars, dej|as f, pl II m, (-iho) deju (dejošanas) stundas, deju (dejošanas) kursi*

tanečn|ik m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **tanečn|ic** f. (-e, Gpl -) *dejojā|js m, dejojā|ja f*

tanglo n. (-a, Lpl -āch) *tango m, (neskl.)*

tān|j n. (-i) *kušan|a f; <fyz.> bod t. kušanas punkts*

tan|j m. (-ku, Lpl -cich) **1** <voj.> *tank|s m 2* (nādoaba) *cistern|a f, tvert|ne f, (Gpl -ņu)*

tanker m. (-u) *tankkuģ|is m*

tan|k|ovat impf. (-uje) *ņemt (ņem, ņēma)* degvielu, papild|ināt (III.1.) degvielu*

tankov|j adj <voj.> *tanka (G), tanku (G); ~ā divize tanku divīzija*

tantiēm|a [-ty-] f. (-y) <fin.> *tantiēm|a f*

tāp|at impf. (-el-ā, imp. -ej) **1** (hmatat) *taust|īties (III.1.); (jit) iet (iet, gāja)* taustoties; <přen.> t. v neįstotē būt neziņā 2 (būt v neįstotē) *svārs|īties (III.1.), šaub|īties (III.1.); (v čem par ko)**

tapetj| f. pl. (-) *tapet|es f, pl, (G -šu)*

tap|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (tļapka) *ķep|a f 2 (šļāpota) *pēd|a f (nospiedums); nadēlat -ky (na podlaže) piepēd|ot (II.) grīdu 3: pl ~ky (obuv) čīb|as f, pl, tupe|les f, pl, (G -ju)**

tarif m. (-u, L -u) *tarif|s m*

tasemnic|e f. (-e, Gpl -) <zool.> *lente|nis m, (G -ņa)*

tas|īt impf. (3.sg/pl -i) *iz|vilkt (-velk, -vilka)* (no maksts); t. meč izvilkt zobenu*

taš|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** som|a f. (igelitovā) *maisīn|š m; nākupni t. iepirkumu soma; cestovni t. ceļasom|a f, nāprsnī t. kabatas portfel|is m, (G -ja) 2 (střešni) *dakstīn|š m, kārnīn|š m**

taškār m. (-ce), **taškār|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *jokdar|is m, jokdar|e f; jokupēter|is m*

tāt impf. (taje) *kust (kūst, kusa)**

tāt|a m. (-y, Npl -ē) <kol.> *tēt|is m, (G -ta), tēv|s m*

Tataj m. (-ra, Npl -ri), **Tatar|ka**, f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *tatār|s m, tatāri|e f, (Gpl -šu); ~ri tatāri*

tatar|ka2 f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kuch., kol.> *majonē|ze f, (Gpl -žu) (ar kapātiem dārzeniēm)*

tatarsk|j adj **1** (vztahujici se k Tatarūm) *tatāru (G) 2* <kuch.>: t. biftek *tatāru bifšteks; ~ā omāčka mērcē (majonēze) tatāru gaumē (ar kapātiem dārzeniēm)*

tatāz pron: ⇒ **týž, tentýž**

tati m. (-ho) *tēt|is m, (G -ta), tētīn|š m; t. tēt(i)!*

tatin|ek m. (-ka, Npl -kovēl-ci, Lpl -cich), <kol.> **tat|ka** m. (-ka, Npl -kovē, Lpl -cich) *tēt|is m, (G -ta), tēv|s m, tētīn|š m*

tato pron: ⇒ **tento**

Tatjry f. pl. (-er, D -rām, L -rāch, I -ami) *Tatjri m, pl (kalnu masivs Slovākijas ziemeļos un centrālajā daļā)*

taven|j adj *kausēt|s; t. syr kausēts siers*

tavj|t impf. (3.sg/pl -i) *kaus|ēt (II.)* ■ **t. se** impf *kust (kūst, kusa)**

tavoln|ik m. (-ku, Lpl -cich) <bot.> *vīgrīe|ze f, (Gpl -žu)*

tax|a f. (-y) (sazba) *tarij|s m; (poplatek) maks|a f, samaks|a f*

taxi n. (neskl.), <kol.> **taxi|k** mi/ma. (-ku/-ka, A -k(a), Lpl -cich/-kāch) *taksometr|s m, tak|is m, (G -ša) <kol.>; jet ~kem braukt ar taksometru; zavolat t. izsaukt taksometru*

taxikār, taxikār m. (-e), **taxikār|ka, taxikār|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *taksometra šofer|is m, šofer|e f*

taxislūž|ba f. (-by, Gpl -eb) *taksometru dienest|is m*

tāzac|ī adj: <lingv.> t. vēta *jautājuma teikums; t. zājmeno jautājamais vietniekvārds*

tāzāt se impf. (-že, imp. taž) <kniž.> *jaut|āt (II.), vaic|āt (II.); (koho na co kam ko)*

tazatel m. (-e, Npl -ē), **tazatel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *jautātā|js m, jautātā|ja f; vaicātā|js m, vaicātā|ja f*

tāzav|j adj *jautājōšs, vaicājōšs*

tažen|ī n. (-i) **1** *gājien|s m; (vojenskē) karagājien|s m; křižovē t. krusta karš m; <tēz přen.> vītēznē t. uzvaras gājiens 2* <přen.> *cīņ|a f; t. proti alkoholismu cīņa pret alkoholismu 3: <kol.> būt v poslednīm t. būt uz nāves gultas*

tažn|j adj **1** *vilcēj-; ~ē lano vilcējtro|se f, (Gpl -šu); t. kūņ darba zirgs; <fyz.> ~ā sila viiktspēja f 2: t. ptāk gājputn|s m*

Tbilisi n. (neskl.) *Tbilisi f, (neskl.)*

tē pron: ⇒ **ten**

tē pron: ⇒ **ty**

teatrāl|n adj <kniž.> *teatrāl|s*

tebe, tebou pron: ⇒ **ty**

tēci, tēct impf. (teče, fut. poteče/bude t., prēt. tekl) *tecēt (tek, tecēja)*; (v prodech) plūst (plūst, plūda)*; střecha teče jumts tek; neteče nām voda mums nav ūdens; teče mu z nosu viņam tek deguns* ♦ *teče mu (voda) do bot viņam ūdens smeļas mutē; ještē mu teče mlēko po bradē viņam vēl slapjš aiz ausīm; tečou mu nervy viņš ir ļoti nervozs*

teč|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *punkt|s m ♦ udēlat ~ku (za čim) pielikt punktu (kam)*

tečkovan|j adj **1** *punktain|s 2* (čāra) *punktēt|s*

teč|na f. (-ny, Gpl -en) <mat.> *tangen|te f, (Gpl -šu), pieskar|e f*

ted' adv *tagad; (v této chvíli tēž) patlaban, pašlaik; prāvē t. (přišel) nupat, tikko, (je to nutné) tieši tagad; hned t. tūlīņ pat*

tēda konj/part: ⇒ **tēdy**

ted'ka adv <kol.>: do ~ka līdz šim (laikam); od t. no šī brīža; ⇒ **ted'**

tēdy I konj (proto) *tātd II part 1* (vybizeni) *td; ten červený t.? tad to sarkano?; pūjdeme t.? tad iesim? 2* (zdūraznēni) *gan; to t. nevīm to nu gan es nezinu; tak t. dobē nu labi 3* (to jest) *tas ir, proti*

teenager| [týnejdžr] m. (-ra, Npl -ri), **teenager|ka** [týnejdžrka] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pusau|dzis m, (G -dža), pusau|dze f, (Gpl -džu); tīļnis m, (G -ņa), tīļne f, (Gpl -ņu)*

tehdejš|ī adj *toreizēj|ais, tā laika, to laiku; v t. dobē tajos laikos*

tehdy adv **1** (tenkrát) *toreiz; (ve vzdālenējši dobē) tolaik; t. jsem ještē byl mladý tolaik es vēl biju jauns 2* (v tom případě) *td; t. a jen t. tad un tikai tad*

Teherān m. (-u, L -ul-ē) *Teherān|a f*

tēhotenstv|j n. (-i) *grūtniecīb|a f; v třetīm mēsicī t. trešajā grūtniecības mēnesī*

tēhotn|ā adj *grūt|a, stāvokl|; t. žēna grūtniec|e f, (Gpl -ču); je t. viņa ir stāvokl|, viņa gaida bērnu*

tēch pron: ⇒ **ten**

technicky [-ny-] adv *tehniski*

technick|j [-ny-] adj *tehnisk|s; ~ā kontrola tehnikā kontrole; t. prūkaz (vozidla) tehnikā pase; z ~ych dūvodū tehniku iemeslu dēļ*

techni|k [-ny-] m. (-ka, Npl -kovēl-ci, Lpl -cich), **techni|čka** [-ny-] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *tehnīk|is m, tehnīk|e f*

techni|ka [-ny-] f. (-ky, D.L -ce) **1** *tehnika f 2* (vysokā škola) *tehniskā augstskola f*

technologick|j adj *tehnoloģisk|s*

technologij|e f. (-e) *tehnoloģij|a f*

tejdjen f. (-ne, D.L -nu/-ni, Npl -ny) <kol.>: ⇒ **týden**

tēk|at impf. (-ā) **1** (bēhat) *skraide|ēt (II.); (potulovat se) klaiņ|ot (II.), klīst (klīst, klīda)* (apkārt) 2 (ocīma, myšlenkami) *klīst (klīst, klīda)*, klej|ot (II.) (par skatienu, domām); ~al pohledem od jednoho k druhému viņa skatiens klīda no viena pie otra; t. od tēmatu k tēmatu pārījet (-iet, -gāja)* no vienas tēmas uz citu 3* <chem.> *iztvaik|ot (II.), izgar|ot (II.)**

tēkav|j adj **1: t.** pohled *apkārt klīstošs skatiens 2* (myšlenky, osoba, povaha) *svaidīg|s, nepastāvīg|s 3* <chem.> *gaistoš|s*

tekl impf: ⇒ **tēci, tēct**

tekouci adj: t. voda *tekošs ūdens; t. pisek plūstošās smiltis*

tekutin|a f. (-y) *šķidrums m*

tektuj| adj *šķidr|s; ~ē mīlo šķidrās ziepes; ~ē palivo šķidrās kurināmais; t. pisek plūstošās smiltis*

tel. zkr. (telefon) *tel., tālr. (telefons, tālrunis)*

tel|je n. (-ete, Npl -ata) *tej|š m, telēn|s m ♦ koukā jak t. na novā vrata skatās kā tejš uz jauniem vārtiem*

telec|ī l adj *teja (G); t. pečenē teja cepetis II m, (-iho) teja gaļ|a f*

telefon m. (-u, L -u) *telefon|s m, tālru|nis m, (G -ņa); mobilni t. mobilais telefons; mātē t. jums zvana, jūs sauc pie telefona; kdo je u ~u? kas zvana?; zvednout/ položit t. pacelt/ nolikt klausuli*

telefonāt m. (-u, L -ul-ē) *telefonā zvan|s m*

telefonicky [-ny-] adv *telefoniski*, *pa telefonu* (tālrūni); spojit se s kým t. *sazināties ar ko pa telefonu* (tālrūni)

telefonický [-ny-] adj *telefonisk[s]*; t. *hovor telefonsarun|a f*

telefonní adj *telefona* (G), *tālruņa* (G); t. *ústředna telefona centrāle*; t. *číslo telefona numurs*; t. *linka telefona līnija*; t. *seznam telefonu grāmata*; t. *budka telefona būda*; t. *automat taksofon|s m*, *telefona automāts*; t. *karta telekar|te f*, (Gpl -šu)

telefonovat (im)pf, (-uje) (komu) *telefon|ēt* (II.) (*kam*), *zvan|īt* (III. 1.) *pa telefonu* (*kam*); t. *si s kým run|āt* (II.) *pa telefonu ar ko*; často si t. (s kým) *bieži zvan|īt* (*kam*), *bieži sazvan|īties* (III. 1.) (*ar ko*)

teletoto n, (-a, L -u) *teletofotogrāfija f*

telegraf m, (-u, L -u) *telegrāf|s m*

telegrafický adv **1** *telegrāfiski*, *pa telgrāfu 2* <přen.> (stručně) *īsi*, *īsumā*

telegram m, (-u, L -u) *telegramm|a f*

telekomunikace [-ny-] f, (-e), obv. pl ~e *telekomunikācij|as f*, pl

telekomunikační [-ny-] adj *telekomunikāciju* (G); t. *družice sakaru pavadonis*

telepatie f, (-e) [-ty-] *telepātija f*

teleskop m, (-u, L -u) *teleskop|s m*

tēlesnē adv *fiziski*; t. *postīzeny* (člověk) *invalīds*, *ciļvēks ar fizisku trūkumu*

tēlesnīy adj **1** (teplota, hmotnost) *ķermeņa* (G); (práce, cvičení, kondice) *fizisk[s]*; ~ā konstrukce *ķermeņa uzbuve*; ~ā schránka (zemšlēho) *mirstīgās atliekas*; t. *triest miesassod|s m*; t. strážce *miesassarg|s m*; ~ā výchova *fiziskā audzināšana*, *fizkultūr|a f* ♦ vykonat ~ou *potrebu nokārtoties 2* (pohlavni) *fizisk[s]*, *miesisk[s]*

tēlesn n, (-a, L -e) **1** <fyz., mat> *ķermeņis m*, (G -ņa); nebeské ~o *debes ķermenis*; <med., přen.> *cizi t. svešķermeņis m*, (G -ņa) **2**: *osvētlovi t. apgaismes ķermeņis m*, (G -ņa); *topnē t. radiator|s m 3* (soubor) *ansamb|lis m*, (G -ja); *hudebnī t. orķestr|is m*; *pēveckē t. kor|is m*

teletext m, (-u, L -u) *teletēkst|s m*

teletin|a f, (-y) **1** (kūže) *tefā|da f 2* (maso) *teja ga|ļa f*

televiz f, (-e) *televīzija f*; (přijímač) *televīzior|s m*; *kabelová t. kabe|televīzija f*, *dīvāt se na ~i skatīties televizoru*; *co dāvai v ~i? ko rāda pa televizoru?*

televizní adj *televīzijas* (G); t. *přijímač televizor|s m*

televizor m, (-u) *televīzior|s m*

tēllo n, (-a, L -e) *ķermeņis m*, (G -ņa); („mēkkē” čāsti tēla) *mies|a f*; (postava) *augum|s m*; *mā hezkē t. viņam ir skaists augums*; <prāv.> *ublīzeni na ~e miesas bojājumu nodarīšana* ♦ *būt pī ~e būt resnam*; ~em a *duši ar miesu un dvēseli*; *držēt si nēkoho od ~a turēties no kāda pa gabalu*; *v zdravēm ~e zdravys duch veselā miesā vesels gars*

tēlocvič|na f, (-ny, Gpl -en) *vingrošanas zāl|e f*, (Gpl -ju)

tēlocvik m, (-u) *vingrošan|a f*; (tēz skolni) *fizkultūr|a f*

tēlovýchov|a f, (-y) *fiziskā audzināšana f*, *fizkultūr|a f*

tēm pron: ⇒ **ten**

tēma n, (-tu, L -tu/-tē) *tēm|a f*, *temat|s m*

tematicky [-ty-] adv *tematiski*

tematický [-ty-] adj *tematisk[s]*

tematika [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *tematik|a f*

temeno, <zast.> **tēmē** n, (temen|a/-e, D -u/-i, L -ē/-u/-i, Lpl -ech) **1** (čāst hlavy) *galvvid|us m 2* (hory) *virso|ne f*, (Gpl -ņu), *kalngal|s m*

tēmēř adv <knīž.> *gandrīz*

tēmi pron: ⇒ **ten**

temnē adv **1** *tumši*; t. *modr|l zeleny tumši zils/ za|š 2* (dunēt, hučet, mluvit) *dobji*

temnjo n, (-a, L -u), **temnot|a** f, (-y) **1** *tums|a f*, *tumšum|s m*; *je t. ir tumšs 2* <přen.> *tumsib|a f*

temnīj adj, (kompar. -ējši) **1** (mistnost, les, barva) *tumš[s]*; (člověk) ~ē *pleti tumšādain[s]*; <přen.> ~ē *sily tumsas spēki 2* (zvuk) *dobj|š 3* (myslenky ap.) *drūm|s*, *nomācoš|s 4* (pozadi činu, minulost ap.) *neskaidr|s*

temperament m, (-u, L -u/-ē) *temperament|s m*

temperamentní adj *temperament|g|s*

tempjo n, (-a, L -u) *temp|s m*; *nasadīt t. uzņemt tempu*; *rychlým/ pomalým ~em ātrā (straujā)/ lēnā tempā*

Temz|e f, (-e) *Temz|a f*

ten pron, (f **ta**, n **to**, pl: ma **ti**, miš **ty**, n **ta**) **1** *tas* (f *tā*); *ten pān tas kungs*; *ta panī tā kundze*; *v tom pīpadē tajā gadījumā*; *v tom ohledu tajā ziņā*; *pī tē pīlēžītosti izmantojot gadījumu*; t., *kdo... tas, kas...;* *būt toho minēni, že... būt tajās domās, ka...;* *rozdil je t., že... starpība ir tāda, ka...;* *co je ti po tom? kas tev par daļu?;* *kdyby ta hlava nebolela ja tikai tā galva nesāpētu*; t. *nejkrāsējši dārek tā visskaistākā dāvana*; *tē hanby! to kaunu!*

2 (ukazuje k časovému úseku) *to-*; *v tom roce togad*; *v tom měsici tomēnes*; *v t. tyden tonedēj*; *v t. den todien*; *v tu chvíli tobrīd*; *v tē dobē tolaik*; *v to rāno torīt*; *v t. večer tovakar*; *v tu nedēli tosvētdien*; *v to jaro topavasars*; *v tu zimu toziem*; *od toho okamžiku kopš tā brīža 3*: <kol.> t. *samý tas pat|s* (f *tā pati*); *tu samou dobu tajā pašā laikā*; *jeden a t. samý viens un tas pats 4*: t. a t. *tas un tas*; *v tu a tu dobu tajā un tajā laikā 5*: *čim – tim jo – jo*; *čim dīve, tim lēpe jo ātrāk, jo labāk 6*: t. – onen, t. – t. *viens – otrs*; *ať je to t. nebo t. lai tas būtu viens vai otrs*

tendencje f, (-e) *tenden|ce f*, (Gpl -ču); *mā ~i k čemu viņam ir tendence uz ko* (*darīt ko*)

tendenci adj *tendencioz|s*

tendr m, (-u) **1** <ekon.> *tender|is m*, *konkursizso|je f*, (Gpl -ju) **2** <žel.> *tender|is m*

ten|hle pron, (f **ta-**, n **to-**, pl: ma **ti-**, miš **ty-**, n **ta-**): ⇒ **tento**

tenhleten pron, (f **tahleta**, n **tohleto**, pl: ma **tihleti**, miš **tyhlety**, n

tahleta) (*lūk šis* (f *šī*); *jak se vám líbí tyhlety boty? kā jums patik (lūk) šis kurpes? přečti si tohleto! izlasi (lūk) šo!* *v tomhletom týdnu šajā nedēļā*

tenis [-ny-] m, (-u, L -u/-e) *tenis|s m*; *stolnī t. galda teniss*; *hrāt t. spēlēt tenisu*

tenis|ka [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek), obv. pl ~ky *teniskur|pes f*, pl, (G -pju), *tenisčib|as f*, pl

tenisovj [-ny-] adj *tenisa* (G); t. *kurt tenisa laukums*

tenist|a [-ny-] m, (-y, Npl -ē), **tenist|ka** [-ny-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *tenisist|s m*, *tenis|ste f*, (Gpl -stu)

tenkrát adv **1** *toreiz*; (ve vzdālējši dobē) *to laik*; t. *všecho bylo jinē to laik viss bija citādi 2* (v tom pīpadē) *tad*; *všimā si ho jen t., když... ievēro viņu tikai tad, kad...*

ten|kīj adj, (kompar. -či) (drāt, krk, prsty, nohy) *tiev|s*; (odēv, látka, rty, led, papír, vrstva) *plān|s*; (nīt, hlas) *smalk|s*; *nakrājet na ~ké plātky sagriezt plānās šķēlītēs*; <anat.> ~ké *střevo tievā zarna*

tenor|j m, (-ra, Npl -ři), **tenorist|a** m, (-y, Npl -é) (zpěvák) *tenor|s m*

tenor₂ m, (-u) (hlas) *tenor|s m*; *lyricky t. liriskais tenors*

ten|to pron, (f **ta-**, n **to-**, pl: ma **ti-**, miš **ty-**, n **ta-**) **1** *šis* (f *šī*); *z tohoto hlediska no šī viedokļa*; *za těchto okolností šajos apstākļos*; *v tomto pīpadē šajā gadījumā*; t. *svět šisaulē f 2* (ukazuje k časovému úseku) *šo-*; *v tomto roce šogad*; *v tomto měsici šomēnes*; *v tomto týdnu šonedēj*; *v těchto dnech šajās dienās*; *v tuto chvíli šobrīd*; *v této době šolaik*; *do této doby līdz šim* (*laikam*); *v tuto nedēli šosvētdien*; *v toto jaro šopavasars*; *v tuto zimu šoziem*; *zítra touhle dobou rīt ap šo laiku 3*: t. – tamten, t. – onen *šis – tas*; t. *je tlustý, tamten hubný šis ir resns, tas – tievs 4*: t. a t., *toto a toto tas un tas*; *tohle a tohle přý není dobře tas un tas neesot labi*

tentokrát adv *šoreiz*; *pro t. šai reizei*

ten|tīj pron, (f **tataž**, n **totěž**, pl: ma **titiz**, miš **tytēz**, n **tataž**): ⇒ **týž**

teolo|g m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **teolož|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *teolog|s m*, *teolo|je f*

teologický adj (disciplina, fakulta) *teoloģijas* (G); (diskuse, myšleni, vzdělání) *teoloģisk[s]*

teologije f, (-e) *teoloģij|a f*

teorém m, (-u, L -u) *teorēm|a f*

teoreticky [-ty-] adv *teorētiski*

teoretický [-ty-] adj *teorētisk[s]*

teoretik [-ty-] m, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich), **teoretic|ka** [-ty-] f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *teorētik|is m*, *teorētik|e f*

teorie f, (-e) *teorija f*

tep m, (-u, L -u) *puls|s m*; (pulsování) *pulsācija f*; *nahmatat t. sataustīt pulsu*; *normální/ zrychlený t. normāls/ paātrināts pulss*; <přen.> t. *životā dzīves pulss*

teplnīj adj (energie, ztrata) *siltuma* (G); (rozdil, výkyv) *temperatūras* (G); (úprava) *termisk[s]*; ~ā *elektrārna termoelektrostacija f*, *siltumelektrostacija f*; ~ā *izolace siltumizolācija f*

teplá|ky m, pl, (-kū, L -cich/-kách) (souprava) *sporta tērp|s m*, *treniņtērp|s m*; (kalhoty) *treniņbik|ses f*, pl, (G -šu)

teplár|na f, (-ny, Gpl -en) *termoelektrocentrāle f*, (Gpl -ju)

tepljo l n, (-a, L -e/-u) *siltum|s m*; **5** *stupuň ~a pieci grādi virs nulles **II** adv *silti*; *venku je t. ārā ir silts**

teplokrevnīj adj <biol.> *siltasiņu* (G)

teplomēr m, (-u) *termometr|s m*

teplotja f, (-y) *temperatūra f*; t. *vzduchu/ vody gaisa/ ūdens temperatūra*; *pokojojā v. istabas temperatūra*; *zvýšenā/ vysokā t. paaugstināta/ augsta temperatūra*; *rekordnī t. rekordaugsta* (*rekordzema*) *temperatūra*; *mā ~u viņam ir paaugstināta temperatūra*

teplotní adj *tempratūras* (G)

- teplouš** m, (-e) <vulg.> *mīksf|ais m, zil|ais m, pedij|š m*
teplý adj *silt|s*; <přen.> ~á barva *silta krāsa*; <komp.> t. start *siltais starts* ♦ ~é mīstečko *silta vietīņa*
- tepina** f, (-ny, Gpl -en) 1 <anat.> *artērija* f, kornatēni ~en
arterioskleroz|e f 2 (dopravní) *maģistrāle* f, (Gpl -ju)
- teprve** 1 adv (až) *tikai*; t. zitra *tikai rīt*; t. za mēšic *tikai pēc mēneša*
 II part 1 (důraz) *tikai*; je ji t. pēt let *viņa ir tikai pieci gadi*; to je t. začātek *tas ir tikai sākums*; to se t. uvidi to mēs *vēl redzēsīm*; to se mi t. nelībilo *man tas it nemaz nepatika*; to t. ne *tikai ne to*; teč t. ne! *tikai ne tagad!* 2 (tím spíše) *it īpaši, vēl jo vairāk, kur nu vēl*; všichni byli unaveni, což t. děti *visi bija noguruši, it īpaši bērni*
- terapeut** m, (-a, Npl -i/-ovē), **terapeut|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)
terapeit|s m, terapeit|te f, (Gpl -šu)
- terapeutický** [-ty-] adj *terapeitisk|s*
- terapije** f, (-e) *terapija* f, <těž přen.> šoková t. šoka *terapija*
- terasja** f, (-y) *terase* f, (Gpl -šu)
- terč** n, (-e) *mērķ|is m (šausanai)*; stīlet do ~e *šaut mērķī*; <přen.> být ~em posměchu *būt par izsmiekla objektu*
- terén** m, (-u, L -u/-ē) 1 *apvid|us m*; horský t. *kalnains apvidus*; práce v ~u *darbs zem klajas debess* 2 <geogr.> *virsm|a f, reljef|s m*
- terénní** adj: t. vůz *apvidus auto*; t. závod *kros|s m*
- Terezín** m, (-u, L -ē) *Terezín|a f (pilsēta Čehijā, bijusī koncentrācijas nometnes vieta)*
- teritoriální** adj *teritoriāl|s*; t. vody *teritoriālie ūdeņi*
- teritorijum** n, (-a, pl: G -i, D -im, L -ich, I -i) *teritorija* f
- termín** m, (-u, L -u) 1 (lhūta) *termin|š m*; konečný t. *gala termiņš*; dodržet/ prodloužit t. *ievērot/ pagarināt termiņu* 2 (pojmenování) *termin|s m*; odborný t. *speciāls termins*
- terminál** m, (-u, L -u) *termināl|is m, (G -ja)*
- terminologije** f, (-e) *terminoloģija* f
- terminovaný** adj: <fin.> t. vklad *depozīt|s m*
- termos|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *termos|s m*
- ter|no** n, (-na, L -nu/-nē, Gpl -en) <expr.> *negaidīta laim|e f*, udělat t. *gūt panākumus*
- teror** m, (-u) *teror|s m*
- terrorista** m, (-y, Npl -ē), **terrorist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *terrorist|s m, terorist|te f, (Gpl -stu)*
- terroristický** [-ty-] adj (skupina) *teroristu (G)*; (čín) *terroristisk|s*
- terrorizmus** m, (-u) *terrorism|s m*
- terrorizovat** impf, (-uje) *terrorizēt (II.)*
- tesák** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (zvířecí) *ilk|nis m, (G -ņa) 2* (lovecký) *medību dun|cis m, (G -ča)*
- tesař** m, (-e) *namdar|is m* ♦ ukázat někomu, kde nechal t. díru *parādīt kādam durvis*; i mistr t. se utne *katrs kādreiz kļūdās*
- tesařík** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *ūsa|nis m, (G -ņa) koksngrau|zis m, (G -ža) (vabole)*
- tesat** impf, (-šel/-sá, imp. -š/-sej) (dřevo) *tēst (tēš, tēša)**; (kámen) *cirst (cērt, cirta)**; (sochu, nápis, těž datel) *kalt (kaļ, kala)**
- tesklivý** adj *skumīg|s, grūtsirdīg|s*
- teskn|it** impf, (3.sg/pl -i) *skumt (skumst, skuma)**; (po kom|čem pēc kā)
- tesknot|a** f, (-y) *skumj|as f, pl, grūtsirdība* f
- tēsne** adv 1 (bezprostředně) *cieši*; t. spolupracovat *cieši sadarboties*; t. souviset (s čim) *būt cieši saistītam (ar ko) 2* (velmi blízko) *tieši blakus, pavisam tuvu*; t. u domu *pie pašas mājas*; t. před koncem *pirms pašām beigām 3* (přilehat: oděv) *cieši*; (dveře, okno těž) *blīvi 4* (s malým rozdílem): t. vyhrát *uzvarēt ar nelielu pārsvaru*
- tēsnen|ī** n, (-i) *izolācija* f, (kroužek) *starplik|a f, blīve* f, (Gpl -vju)
- tēsni|t** impf, (3.sg/pl -i) 1 (utěšňovat) *izolēt (II.), noblīvēt (II.) 2* (tēsne přilehat) *(cieši) pie|gult (-gulst, -gūla)**
- tēsnpis** m, (-u, L -ei/-u) *stenogrāfija* f, psāt ~em *stenogrāfēt (II.)*
- tēsni|j** adj 1 (oděv, místnost, ulice) *šaur|s*; je mi to ~é *tas man ir par šauru 2* (dobře těsnici) *blīvs*; zvukově t. *skapas necaurīdīg|s 3* (velmi blízko) *ciešs, tuv|s*; ~ā spoluprace *cieša sadarbība*; v ~é blízkosti (čeho) *pavisam tuvu (kam) 4* (lišici se malým rozdílem) *neliē|s*; ~ā většina hlasů *neliels balsu pārsvars*; ~é vítězství *uzvara ar nelielu pārsvaru*
- test** m, (-u, L -u) *test|s m, pārbaude* f, (Gpl -žu); <šk.> *kontroldarb|s m*; psychologický t. *psiholoģisk|s tests*; t. na alkohol *alkohola pārbaude*; t. z matematiky *kontroldarbs matemātikā*
- tēst|o** n, (-a, L -u/-ē) *mīk|a f, kyunutē t. rauga mīkla*; listkové t. *kārtainā mīkla* ♦ je z jiného ~a *viņš ir citāds*
- testovací** adj *izmēģinājuma (G)*; t. jízda *izmēģinājuma brauciens*
- testován|ī** n, (-i) *pārbaude* f, (Gpl -žu), *pārbaudīšan|a f, testēšan|a f*, t. na zvířatech *testēšana uz dzīvniekiem*
- test|ovat** impf, (-uje) *pārbaudīt (III.1.), testēt (II.)*
- těstoviny** f, pl (-) *makaroni* m, pl
- tēš|it** impf, (3.sg/pl -i) 1 (v žalu) *mierīnāt (III.1.) 2* (o věcech) *iepriecināt (III.1.), sagādāt (II.) prieku (kam)*; (mit rád) *paļikt (-tik, -tika)**; ~i ho četba *viņam patīk lasīt*; ~i mē, že vás poznávám *priecājos iepazīties* ■ t. se impf 1 (očekávat) (na koho/co) *(ar nepacietību) gaidīt (III.1.) (ko)*; t. se na dovolenou *gaidīt atvaļinājumu*; ~ime se na shledanou *priecāsimies jūs atkal satikt 2* (mit radost) (z čeho) *priecāties (II.) (par ko)*; t. se z dārků *priecāties par dāvanu 3* (proživat) (čemu) *baudīt (III.1.) (ko)*; t. se něči přízni *baudīt kāda labvēlību*; ~i se dobře pověsti *viņam ir laba reputācija*
- te|ja** f, (-y), **tetičk|a** f, (-y) *krustmā|te f, (Gpl -šu), tan|te f, (Gpl -tu) <kol.>*
- tetřev** m, (-a, Npl -i/-ovē) <zool.> *med|nis m, (G -ņa)*
- tetřiv|jek** m, (-ka, Npl -ci/-kovē, Lpl -cich) <zool.> *rube|nis m, (G -ņa)*
- text** m, (-u, L -u) *tekst|s m*
- textař** m, (-e), **textař|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *teksta autor|s m, autor|e f*
- textil** [-ty-] m, (-u, L -u) 1 (výrobky) *tekstilpre|ces f, pl, (G -ču), tekstil|ijas m, pl 2* (průmysl) *tekstilrūpniecība* f
- textilile** [-ty-/-tý-] f, (-e) ⇒ **textil** (1)
- textilní** [-ty-] adj *tekstīla (G), tekstil-, tekstilrūpniecības (G)*; t. zboží *tekstilpre|ces f, pl, (G -ču)*; t. továrna *tekstilfabrika* f; t. průmysl *tekstilrūpniecība* f; t. dělník *tekstilrūpniecības strādnieks*
- textov|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (esemeska) *īszin|a f*
- textov|j** adj *teksta (G), tekstuāl|s*; <komp.> t. editor *teksta redaktors*
- teze** f, (-e) *tē|ze f, (Gpl -žu)*
- těž** adv <kníž.> *arī, tāpat*
- těž|ba** f, (-by, Gpl -ebis) (uhlí, rud, ropy) *iegu|ve f, (Gpl -vju)*; (dříví) *sagā|de f, (Gpl -žu)*
- těžce** adv, (tíž(e)) (pracovat, oddychovat, padat) *smagi*; (potrestat) *bargi*; t. nemocný/ zraněný *smagi slim|s/ ievainots*; t. nesl, že... *viņš smagi pārdzīvoja, ka...*
- těžší|tē** n, (-tē, Gpl -t) <těž přen.> *smaguma centr|s m*
- těž|it** impf, (3.sg/pl -i) 1 (uhlí, ropu, rudy) *ie|gūt (-gūst, -guva)**; t. dříví *sagatav|ot (II.) kokmateriālus 2* <přen.> (z čeho) *izmant|ot (II.) (ko)*; t. ze zkušenosti *izmantot pieredzi*
- těžit|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *vēstu|ju slog|s m, pre|se f, (Gpl -šu)*
- těžko** adv, (tíž(e)) *grūti, ar pūlēm*; t. pochopitelný *grūti saprotams*; <těž přen.> t. stravitelný *grūti sagremojams*; t. říct *grūti teikt*; to pūjde t. *tas būs grūti*
- těžkomyslný** adj *grūtsirdīg|s, melanholisk|s*
- těžkopadnlý** adj (v pohybech) *neveik|s, lempīg|s*; (pomalý) *tūlīg|s*; (duševně) *neapķērīg|s, neattapīg|s*; (překlad, věta, vysvětlení) *neveik|s*
- těžkost** f, (-i) 1 *smagum|s m 2*: obv. pl ~i (potíž) *grūtības* f, pl; finanční ~i *finansiālas grūtības*
- těž|ký** adj, (kompar. -ši) 1 (váhou) *smags*; t. průmysl *smagā rūpniecība*; <voj.> ~ké dělostřelectvo *smagā artilērija*; <sport> ~ká atletika *smagatlētika* f 2 (sloh) *smagnē|s 3* (intenzivní: nemoc, zranění, deprese ap.) *smags*; ~ké jídlo *smags ēdiens*; vzduch *smacīgs (smags) gais*; je t. kuřák *viņš daudz smēķē 4* (obtížný: úkol, zkouška, situace ap.) *grūts*; (boj, porážka) *smags*; je to s ním ~ké *ar viņu nav viegli 5* (bolestný) *smags, sāpīg|s*; ~ká ztráta *smags zaudējums*; ~ká rána osudu *smags (likteņa) trieciens* ♦ s ~kým srdcem *ar smagu sirdi 6* (trest) *barg|s*
- TGM** zkr. (Tomáš Garrigue Masaryk) *Tomāšs Garigs Masariks (pirmais Čehoslovākijas prezidents)*
- Thajsk|o** n, (-a) *Taizem|e f*
- thriller** m, (-u) *triller|is m, spriedzes film|a f*
- Tchaj-wan** m, (-u, L -u/-ē) *Taivān|a f*
- tchán** m, (-a, Npl -i/-ovē) (otec manžela) *vīratēv|s m*; (otec manželky) *sievastēv|s m*
- tchoř** m, (-e, Npl -i/-ovē) <zool.> *sesk|s m*
- tchyn|ě** f, (-e, Gpl -i) (matka manžela) *vīramā|te f, (Gpl -šu)*; (matka manželky) *sievasmā|te f, (Gpl -šu)*
- Tibet** [ty-] m, (-u, L -u) *Tibe|a f*
- ti**₁ pron: ⇒ **ten**
- ti**₂ pron: ⇒ **ty**
- tij|ha** f, (-hy, D.L -ze) <těž přen.> *smagum|s m*; t. odpovědnosti *atbildības smagums*
- tihle** pron: ⇒ **tento, tenhle**
- tihnout** pf, (-ne, fut. po-ne/bude t., přet. -) (ke komu/čemu) *tiekties (tiecas, tiecās)* (pēc kā), censties (cenšas, centās)* (pēc kā)*
- tich|o** n, (-a) *klusum|s m*; (klid) *mier|s m*; t. *klusu!*; t. prosím! *lūdzu, klusumu!* ♦ t. před bouří *klusums pirms vētras*
- Tichomur|ī** n, (-i) *reģions ap Kluso Okeānu*

- tichost** f, (-i) *klusum*|s m ♦ v ~i *slepus, slepeni*
- tichoučklý, tichounklý** adj *loti klus*|s
- tichouče, tichounce** adv *loti klusi, klusitēm, klustiņām*
- tīchý** adv, (kompar. -šši) *klus*|s; (klidný) *mierīg*|s, *rām*|s; ~chým hlasem *klusā balsī*; t. souhlas *klusā piekrišana*; T. oceán *Klusais Okeāns* ♦ ~chá voda břehy mele *tie klusie ūdeņi* – tie dzījakie
- tīk|at** impf, (-ā) *tīkšg|ēt* (III.2.)
- tīk|at** impf, (-ā) (plāci) *čiepst|ēt* (III.2.)
- tīl|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (tričko) *sporta krek|s* m (bez *pieðurknēm*)
- tīm** pron: ⇒ **ten**
- tip** [typ] m, (-u, L -u) (doporučení) *ieteikum*|s m, *ierosinājum*|s m; (v sázce) *minējum*|s m
- tipovat** [ty-] impf, (-uje) (výsledek, vítěze) *miņ|ēt* (III.2.), *paredz|ēt* (III.2.); t. koho jako vítěze *paredzēt kāda uzvaru*
- Tiranja** [ty-] f, (-y) *Tirān|a* f
- tiráž** [ty-] f, (-e) **1** (na konci knihy) *izdevniecības ziņ|as* f, *pl, izdevuma izlaiduma dat|j* m, *pl* (*grāmatas beigās*) **2** (náklad knihy) *tirāž|a* f
- tis.** zkr. (tisic) *tūkst.* (*tūkstotis*)
- tis|eņ** f, (-nē) **1** (úzkost) *nomākt|b* a f, *grūtsird|b* a f; *padla* na něj t. *viņu pāņēma grūtsirdība* **2** (nouze) *trūkum*|s m; (nesnáz) *grūtīb*|as f, *pl*; časovál bytová t. *laika/ dzīvokļu trūkums*; finančni t. *finansiālas grūtības*
- 1 tīsic** m, (-e, Gpl -ú) *tūksto|tis* m, (G -ša), *tūkstoš* (*neskl.*); dva ~e *divi tūkstoši, divtūkstoši*; ~e lidī *tūkstošiem cilvēku*
- tīsicer|j** num *tūkstošiem*; ~y otāzek *tūkstošiem jautājumu*; ~é díky *tūkstoškārt pateicos*
- tīsici** num *tūkstoš|ais*
- tīsicikorun|a** f, (-y) *tūkstoš kronu* (*kronas*), *tūkstoš kronu bankno|te* f, (Gpl -šu)
- tīsicikorunov|j** adj: ~ā pokuta *tūkstoš kronu sodanauda*
- tīsicilet|j** n, (-i) *gadu tūksto|tis* m, (G -ša); (obv. výročí) *tūkstošga|de* f, (Gpl -žu); v druhém t. před Kristem (př. Kr.)/ před našim letopočtem (př. n. l.) *otrajā gadu tūksto|ti pirms Kristus* (p. Kr.)/ *pirms mūsu ēras* (p. m. ē.)
- tīsicilet|j** adj **1** (starý tisíc let) *tūkstošgadīg*|s, *tūkstoš gadus vec*|s **2** (trvajici tisíc let) *tūkstošgadu* (*jen* G), *tūkstošgadīg*|s, *tūkstoš gadus ilg*|s; ~ā historie *tūkstošgadu* (*tūkstošgadīga*) *vēsture*
- tīsicin|a** f, (-y) *tūkstošda|ja* f, (*viena*) *tūkstošā da|ja* f, t. vteřiny *sekundes tūkstošda|ja*; žādnā celā osm set šestnāct ~ nulle, *komats, astoņsimt sešpadsmit*
- tīsicināsobnē** num *tūkstoškārt, tūkstoškārtīgi, tūkstošreiz*; t. vēštī *tūkstoškārt* (*tūkstoškārtīgi, tūkstošreiz*) *lielāks*
- tīsicināsobnīj** num *tūkstoškārtīg*|s; t. rozdíl *tūkstoškārtīga atšķirība*
- tīsicrāt** num *tūkstošreiz, tūkstoškārt*; (mnohokrāt) *tūkstošiem reizi*; řekl jsem ti t. *es to tev tūkstošiem reizi esmu teicis*
- tīsicov|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *tūkstošniek*|s m **2** (soubor tisíce jednotek) *tūksto|tis* m, (G -ša); t. kilometrů *tūkstoš kilometr*; několik ~ek lidí *daži tūkstoši cilvēku*; ~ky lidí *tūkstošiem cilvēku* **3** (bankovka) *tūkstoš kronu* (*kronas*), *tūkstoš kronu bankno|te* f, (Gpl -šu)
- tīsicov|j** adj; ~é ztráty *zaudējumi tūkstošiem kronu* (*eiro ap.*) *apmērā*
- 1 tīsk** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (tištēni) *iespiešan|a* f, *drukāšan|a* f <kol.>; dāt do ~ku *nodot iespiešanai*; vyjít v ~ku *iz|nākt* (-nāk, -nāca)* (*iespiestā veidā*) **2** (pracovní postup) *iespiedum*|s m; t. z hloubky *dobspiedum*|s m **3** (tištēnē dilo) *iespieddarb*|s m, *izdevum*|s m; vzácný t. *rets izdevums* **4** (časopisy a noviny) *pres|e* f, *denni tisk dienas laikrakst|j* m, *pl*; periodický t. *periodiskie izdevum*|j m, *pl*; zveřejnit v ~ku *publicēt presē* **5** (pisma) *burt|j* m, *pl, rakst*|s m, *druk|a* f <kol.>; drobný tisk *sīki burti*
- tīskac|j** adj: t. písmena *iespiedburt|j* m, *pl*
- tīskār|na** f, (-ny, Gpl -en) *tipogrāf|ja* f, *spiestu|ve* f, (Gpl -vju); <komp.> *printer|is* m; laserová t. *lāzerprinter|is* m
- tīskār** m, (-e), **tīskār|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *iespiedē|j* s m, *iespiedē|ja* f
- tīskařsk|j** adj *iespied-, iespiešanas* (G); t. stroj *iespiedmařin|a* f; ~ā čerņ *iespiedkrāřja* f, t. závod *tipogrāf|ja* f
- tīsk|nout**; impf, (-ne, prēt. -l) (mačkat, tlačit) *spiest* (*spiež, spieda*)*; t. komu ruku *spiest kam roku*; t. nos na sklo *spiest degunu pie stikla* ♦ t. někoho ke zdi *piespiest kādu pie sienas* ■ **t. se** impf *spiesties* (*spiežas, spiedās*)* (*klāt*); t. se k sobě *spiesties kopā*
- tīsknout**; impf, (-skne, prēt. -skl, pas. -štēn) **1** (knihy, noviny) *ie|spiest* (-spiež, -spieda)*; (z počítače) *druk|āt* (II.), *print|ēt* (II.) <kol.>♦ *lže,*
- jako když ~skne *melo kā no grāmatas* **2** (vydávat) *iz|dot* (-dod, -deva)*, *public|ēt* (II.)
- tīskopis** m, (-u, L -el-u) **1** (formulář) *veidlap|a* f, *formulār*|s m **2**: ⇒ **tīskovina** (2)
- tīskovin|a** f, (-y) **1** (zásilka) *bandro|le* f, (Gpl -ju); poslat jako ~u *sūtīt bandrolē* **2** (materiál) *iespieddarb*|s m
- tīskov|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *preses konferen|ce* f, (Gpl -ču)
- 1 tīskov|j** adj **1** (vztahující se k tištēni) *iespieduma* (G), *iespied-*; t. arch *iespiedlok|sne* f, (Gpl -šņju); ~ā chyba *iespiedk|ūd|a* f **2** (vztahující se k médiim) *preses* (G); ~ā konference *preses konference*; ~ā agentura *preses agentūra*; ~é středisko *preses centrs*; t. mluvčí *preses sekretārs*
- tīsn|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (žal, starostī) *mākt* (*māc, māca*)*, *no|mākt* (-māc, -māca)* **2** (boty, oděv) *spiest* (*spiež, spieda*)*; t. nepřítel *at|spiest* (-spiež, -spieda)* *ienaidnieku atpaka|j* ■ **t. se** impf (tlačit se) *spiesties* (*spiežas, spiedās*)*; (shromažďovat se) *drūzm|ēties* (II.)
- tīsniv|j** adj *nomācoš*|s, *nospiedoš*|s
- tīsnov|j** adj: t. signál *avārijas signāls*; ~ā linka *glābšanas dienests*
- tīše** adv *klusī, klusu, klusām*; buď t. *klusu!*
- tīš|it** impf, (3.sg/pl -i) (hlas) *klus|ināt* (III.1.); (bolest, hlad) *remd|ēt* (II.), *remd|ināt* (III.1.); (dítě) *mier|ināt* (III.1.) ■ **t. se** impf (uklidňovat se) *rimties* (*rimstas, rimās*)*, *ap|rimt* (-rimst, -rima)*; (tichnout) *ap|klust* (-klust, -klusā)*
- tīšī** adj, kompar.: ⇒ **tīchý**
- tīštēn|j** adj *iespiest*|s, *drukāt*|s <kol.>
- tītan**₁ [ty-] m, (-u, L -u) <chem.> *tītān*|s m
- tītan**₂ [ty-] m, (-a, Npl -ovē/-i) <expr.> (velikán) *tītān*|s m, *miļz*|is m, (G -ža); (duchovní těž) *dīžgar*|s m
- tīto** pron: ⇒ **tento**
- 1 tītul** [ty-] m, (-u, L -u) **1** (knihy) *nosaukum*|s m, *virsrakst*|s m **2** (hodnost) *titul*|s m; (akademický) *grād*|s m; akademický t. *zinātnisks grāds*
- tītul|ek** [ty-] m, (-ku, Lpl -cich) **1** (v novinách) *virsrakst*|s m **2**: obv. pl ~ky (filmu) *subtitr|j* m, *pl, titr*|j m, *pl*
- tītul|n** [ty-] adj: t. strana *tītullap|a* f, t. role *tītullom|a* f, t. hrdina *galvenais varonis*
- tīž|e**₁ f, (-e) **1** (tīha) *smagum*|s m; <fyz.> zemská t. *zemes pievilksanas spēk*|s m, *gravitācija* f **2**: k ~i (koholčeho) *par sliktu kam*
- tīž(e)**₂ adv, kompar.: ⇒ **tēžce, tēžko**
- tīž|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (působit tíhu) *spiest* (*spiež, spieda*)* **2** (starostī, smutek) *mākt* (*māc, māca*)*, *no|mākt* (-māc, -māca)*
- tīživ|j** adj (břemeno) *smag*|s; (situace, problém, období těž) *grūt*|j; (ticho, atmosféra, myšlenky) *nomācoš*|s
- tj.** zkr. (to jest) t. i. (*tas ir*)
- tkad|lec** m, (-ce), **tkadlen|a** f, (-y) *audē|j* s m, *audē|ja* f
- tkā|ņ** f, (-nē) <biol.> *aud|j* m, *pl*; bunēčnā t. *šūnaud|j* m, *pl*
- tkanic|e** f, (-e, Gpl -), **tkanič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (oděvu) *len|te* f, (Gpl -šu), *lent|te* f, (Gpl -šu); (u boty) *kurpju auk|a* f
- tkanin|a** f, (-y) *audum*|s m, *drān|a* f
- tkjāt** impf, (-ā, prēt. -al, pas. -ān) (těž pavouk) *aust* (*auž, auda*)*
- tkv|it** impf, (-l, 3.pl -(ej)l, prēt. -ēl) <kniž.> (spočítat) (v čem) *sakņ|oties* (II.) (*kur*), *slēpties* (*slēpjas, slēpās*)* (*kur*); rozdíl ~i v tom, že... *atšķirība ir tāda, ka...*
- tlačenic|e** f, (-e) *drūzm|a* f, *burzm|a* f ♦ *vyznat* se v ~i *gūt labumu no jebkuras situācijas*
- tlačēn|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kuch.> *zilcde*|s a f
- tlač|it** impf, (3.sg/pl -i, fut. po~i/bude t.) **1** (tisknout) *spiest* (*spiež, spieda*)*; t. na knoflik *spiest pogu*; t. ceny vzhůru/dolů *uz|sist* (-sit, -sita)*/*no|sist* (-sit, -sita)* *cenas* ♦ t. někoho ke zdi *piespiest kādu pie sienas* **2** (vozik ap.) *stumt* (*stumj, stūma*)* **3** (lisovat: olej, vino ap.) *spiest* (*spiež, spieda*)* **4** (boty, žaludek) *spiest* (*spiež, spieda*)* ♦ *vī, kde ho bota ~i viņš pats zina savus trūkumus* (*problēmas*) **5** (činit nátlak) *uzstāt* (-stāj, -stāja)*, *piepras|īt* (III.1.); t. na koho, aby... *uzstāt, lai kāds...* **6** (starostī, svědomí) *nomākt* (-māc, -māca)* ■ **t. se** impf **1** (tisnit se) *spiesties* (*spiežas, spiedās*)*, *drūzm|ēties* (II.) **2** (prodírat se) *spiesties* (*spiežas, spiedās*)* *cauri, lauzties* (*laužas, lauzās*)* *cauri* **3** <kol.> (ucházet se o postavení) *lauzties* (*laužas, lauzās*)* (*amatā*)
- tlačit|ko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) (*kontakta, zvana*) *pag|a* f; t. zvonku *zvana poga*; stisknout t. *nospiest* (*piespiest*) *pogu*
- tla|ch** m, (-chu, Lpl -šich), obv. pl ~chy (žvanění) *p|āp|as* f, *pl, p|āp|āšan|a* f; <expr.> (klepy) *tenk|as* f, *pl, baum|as* f, *pl*
- tlachal** m, (-a, Npl -ovē), **tlachal|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <expr.> *p|āp|a m/f*, (*Dm -am, Df -ai*), *muldoņa m/f*, (*Dm -am, Df -ai*)
- tlach|at** impf, (-ā) <expr.> (klábosit) (s kým o čem) *p|āp|āt* (II.) (*ar ko par ko*); (nesmysly) *me|st* (*meiš, mēisa*)*, *muld|ēt* (III.2.)

tla|k m, (-ku, Lpl -cích) <těž přen.> *spiediēn|s m*; krevní t. *asinsspiediēn|s m*; vykonávat na koho t. *izdarīt uz ko spiedienu*
tlakoměr m, (-u) *manometr|s m*; (k měření tlaku vzduchu) *barometr|s m*
tlakový adj *spiediēna (G)*; <meteor.> oblast -é výše/ níže *augsta/ zema spiediēna apgabals*; t. hrnce *ātrvārtā|s m (kalts)*
tlam|a f, (-y) (zviřecí huba, též vulg. lidská) *purn|s m*; (ústa) *riķ|e f, (Gpl -ju)*; psi t. *suņa purns*
tlap|a f, (-y) (zviřecí) *ķep|a f, (velká, též expr. lidská) ķetn|a f*
tliesk|at impf, (-á) (v divadle) *aplauđ|ēt (II.)*; (radosti) *plaukš|j|ināt (III. 1.)*, *sist (sit, sita)* plaukstas*
ties|nout pf, (-ne, prēt. -l) *sā|sist (-sit, -sita)* plaukstas*; (plácnout) *uz|sist (-sit, -sita)**
tlj|it impf, (-i, 3.pl -ej(i), prēt. -el) *trūd|ēt (III. 2.)*
tlj|oci, tlj|ouc impf, (-uče, prēt. -oukl, pas. -učen) **1** (bit) *sist (sit, sita)**; (silnější) *daudz|īt (III. 1.)*; t. pěstí *sist ar dūri*; t. na buben *sist bungas*; t. dvěma *cirst (cērt, cirta)* durvis*; <těž přen.> t. se do prsou *sist pie krūtīm* ♦ t. do očí *durties acīs*; t. špačky *snaust, snaudu|ot 2* (na dveře) *klauv|ēt (II.)*, *klaudz|ināt (III. 1.)*, (na co *pie kā*) **3** (hřebík do zdi) *dzīt (dzen, dzina)*, sist (sit, sita)**; <přen., expr.> t. komu co do hlavy *ieldzīt (-dzen, -dzina)* kam ko galvā 4* (na prášek) *salberzt (-berz, -berza)**; t. máslo *kult (kuļ, kūla)* sviestu 5* (hodiny) *sist (sit, sita)* 6* (srdce) *pukst|ēt (III. 2.)*; (zrychleně) *sisties (sitas, sitās)*, dauz|ities (III. 1.) 7* (slavík) *pog|ot (II.) (par lakstīgalu) ■ t. se impf 1* (nehodit se k sobě: barvy ap.) *nesader|ēt (III. 2.) (kopā), nesaskan|ēt (III. 2.) 2* (házet sebou) *mē|āties (II.)*, *svaid|ities (III. 1.) 3* <kol., expr.> (tmáčet se) *kļīst (kļīst, kļīda)*, klaiņ|ot (II.) 4* (prát se) *kauties (kaujās, kāvās)**; (s kým *ar ko*)
tloust|nout pf, (-ne, prēt. -l) *klū|t (klūst, klūva)* resn|am, pa|likt (-liek, -lika)* resn|am*
tlouš|t' m, (-tě) <zool.> *sapa|s m*
tlouš|tj|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) <expr.> *resn|itis m, (G -ša)*
tlouš|t'|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (stěny, knihy) *biezum|s m 2* (otlyst) *resnum|s m*
tlukot m, (-u, L -u) **1** (kladiv, stavů) *klaudzor|a f, klaudzināšan|a f*; t. na dveře *klaudzinašana pie durvīm 2* (srdce) *pukst|i m, pl, pukstēšan|a f 3* (slavík) *pogošan|a f*
tlumen|ý adj (hlas, kroky, zvuk) *klusināt|s*; (smích, výkřik) *apslāpēt|s, apspiest|s*; (světlo) *lieg|s, maig|s*
tlumič m, (-e) **1** <tech.> (zvuku) *trokšņa slāpētā|s m*; t. nárazů *amortizator|s m 2* <hud.> *klusinātā|s m, moderator|s m*
tlum|j|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (hlas) *klusināt (III. 1.)*; t. rádio *no|griezt (-griez, -grieza)* radio klusāk 2* (náraz, hlad, inflaci) *maz|ināt (III. 1.)*; (něčí výrok) *mīkst|ināt (III. 1.) 3* (pocití) *apslāpēt (II.)*; t. pláč *apvald|īt (III. 1.) raudas*
tlumoč|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (překládat) *tulk|ot (II.) (mutiski)*; t. z češtiny do lotyštiny *tukot no čehu valodas latviešu valodā 2* <kniž.> (pozdřav, díky) *no|dot (-dod, -deva)**; (něčí stanovisko, názor) *atstāst|īt (III. 1.)*; (přání) *iz|teikt (-, -teica)*, iz|sacīt (-saka, -sacīja)**
tlumoč|n|ik m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **tlumoč|nic|e** f, (-e, Gpl -) *tulk|s m*
tlumo|j|k m, (-ku, Lpl -cích) *mugursom|a f*
tlup|a f, (-y) (lidi) *bar|s m, pulk|s m*; (lupičů, gangsterů) *band|a f*
tlust|oj|ch m, (-cha, Npl -ši-chové, Lpl -čích) *res|nis m, (G -ņa), resn|itis m, (G -ša)*
tlust|ý adj **1** (osoba, částí těla) *resn|s, tuk|s*; <anat.> ~é střevo *resnā zarna 2* (předmět) *biez|s* ♦ učiní ~ou čáru za něčím *pielikt kaut kam punktu 3* (maso) *trekn|s*
tm|a l f, (-y) *tums|a f, za ~y tumsā* ♦ od ~y do ~y *no ausmas līdz rietam II* adv, (kompar. -ēji): venku je t. *ārā ir tumsa, ārā ir tumšs* ♦ t. jako v pytli, t. tmoucí *tumšs kā akā*
tmář m, (-e), **tmář|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kniž., pej.> *tumso|nis m, (G -ņa), tumso|ne f, (Gpl -ņu)*
tmavě adv *tumš|*; t. modrý *tumši zils*
tmav|ý adj *tumš|s*; ~é pivo *tumšais alus*
tmel m, (-u/-e, L -u/-i) *te|pe f, (Gpl -pju), ķ|ite f, (Gpl -tu)*
tmel|it impf, (3.sg/pl -i) **1** *te|pēt (II.)*, *ķ|ītēt (II.) 2* <přen.> (kolektiv) *sald|ēt (II.)*
to l pron, n, (pl: **ta**) **1** *tas (f tas)*; ⇒ **ten 2** (všeobecně odkazující) *tas (f tā)*; to je můj bratr/ moje sestra *tas ir mans brālis/ tā ir mana māsa*; to jsou moji rodiče *tie ir mani vecāki*; to je(st) (t. j.) *tas ir (t. i.)*; kromě toho *bez tam, turklāt*; k tomu *turklāt*; v důsledku toho *rezultātā*; naproti tomu *turpretī*; po tom všem *pēc tā visa*; je tomu tak *tā tas ir*; dost na tom, že... *pietiek ar to, ka...* ♦ mám za to *es esmu pārliecināts*; nestoži za to *nav vērts*; co je ti do toho *kas tev par daļu*; co ty na to? *ko tu par to teiksi?*; už toho mám dost *man pietiek*; mám toho plné zuby *man tas ir līdz kaklam*; do toho! *uz priekšu!* **II part 1** (navazování) *tad*; o čem jsme

to mluvili? *par ko tad mēs runājām?*; (Proč voláš?) To nepřijdeš? *Vai tad tu neatnāksi? 2* (zesilování) *nu gan*; to přší (*nu gan*) *līst*; to tu máme! *te nu bija!*
toalet|a f, (-y) **1** (šaty) *tuale|te f, (Gpl -šu), tērp|s m 2* (záchod) *tuale|te f, (Gpl -šu), tualetes istab|a f*; kde je tu t.? *kur šeit ir tualete?*; musím na ~u *man vajag uz tualeti 3* (úprava) *tuale|te f, (Gpl -šu)*; ranní t. *rīta tualete 4* (toaletní stolek) *tualetes galdī|š m*
toaletní adj *tualetes (G)*; t. papír *tualetes papīrs*; t. stolek *tualetes galdī|š*; t. voda *tualetes ūdens*; t. potřeby *tualetes piederumi*; t. mísa *kluzetpods m*
to|bē pron: ⇒ **ty**
to|bol|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (peněženka) *naudas mak|s m 2* <bot.> *poga|ja f*
toč|it impf, (3.sg/pl -i) **1** (kroutit) (čím, co) *griezt (griez, grieza)* (ko)*; (opakovaně) *groz|īt (III. 1.) (ko)*; t. kohoutkem/ klikou *griezt krānu/ rokturi 2* (soustružit) *virp|ot (II.) 3* (provaz) *riņ|ināt (III. 1.)*; (těž cigaretu) *īt (tin, tina)**; (vlasy) *uz|īt (-tin, -tina)* 4* (vůz, loď) *griezt (griez, grieza)*, pa|griezt (-griez, -grieza)* 5* (vodu, pivo) *liet (lej, lēja)*, iel|iet (-lej, -lēja)**; t. pivo (prodávát sudově) *pār|dot (-dod, -deva)* lejamu alu 6* (film) *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)* (filmu) 7* (desku) *ierakst|īt (III. 1.) (disku) ■ t. se impf 1* (kroutit se) *griezties (griežas, griežās)* (ap ko)*; (kolem čeho/koho *ap ko*); t. se kolem osy *griezties ap asi*; <přen.> rozhovor se ~il kolem... *runa bija par...* ♦ ~í se mi hlava *man reibst galva 2* (ve spaní, před zrcadlem) *groz|ities (III. 1.)* ♦ t. se po větru *groz|ities pa vējam 3* (měnit směr) *pa|griezties (-griežas, -griežās)*, no|griezties (-griežas, -griežās)**; cesta se ~í vpravo *ceļš nogriežas pa labi 4* (ovíjet se: chmel, cesta) *vīties (vijās, vijās)**; (kolem čeho *ap ko*) **5** <expr.> (pracovat) *groz|ities (III. 1.)*; t. se kolem sporáku *groz|ities pie plīts*
toč|it|ý adj: ~é schody *vītņu kāpes*
toč|na f, (-ny, Gpl -en) **1** <geogr.> *po|s m*; severní/ jižní t. *zieme|po|s m/ dienvidpo|s m 2* <žel.> *griežamais riņķ|is m 3* <div.> *grozāmā skatu|ve f, (Gpl -vju)*
tohle pron: ⇒ **tento, tenhle**
tohleto pron: ⇒ **tenhleten**
toho pron: ⇒ **ten**
to|k m, (-ku, Lpl -cích) **1** (pohyb vody) *tecējum|s m, plūdum|s m*; (proud) *strau|me f, (Gpl -mju)*; horní/ dolní t. *augš|te|ce f, (Gpl -ču)/ lej|te|ce f, (Gpl -ču)*; měnit t. řeky *main|īt upes tecēšanas virzienu 2* <elektr.> *strāv|a f 3* <fyz.> *plūsm|a f 4* <přen.> (chodců, peněz, informací, zboží) *plūsm|a f, (myšlenek, času) plūdum|s m*
Tokio n, (-a, L -u) *Tokija| f*
toleranc|e f, (-e) *toleranc|e f, iecietīb|a f*
tolerantní adj *tolerant|s, iecietīg|s*; (k čemu *pret ko*)
toler|ovat impf, (-uje) *toler|ēt (II.)*
tolik l adv **1** *tik daudz, tik ļoti*; t. už neprší *tik daudz vairs nelīst*; t. jsem litoval *es tik ļoti nožēloju*; vim jen t. *es zinu tikai tik (daudz)*; dvakrát t. *divtik daudz 2*: kolik - t., t. - kolik *tik - cik, cik - tik*; t. peněz, kolik budeš potřebovat *tik (daudz) naudas, cik tev vajadzēs II* num, (G.D.L.I -a) *tik daudz, tik daudz i (f -as)*; po ~a letech *pēc tik daudz gadiem*; stálo to t. peněz *tas maksāja tik daudz naudas*; dvakrát t. *divtik daudz*; t. a t. *tik un tik*
toliko adv <kniž.> *tikai, vienīgi*
tolikrát num **1** *tikreiz, tik daudz reizes 2*: t., kolikrát *tikreiz, cikreiz*; t., kolikrát *chceš tikreiz, cikreiz tu gribi*
tom pron: ⇒ **ten**
tom|ol|a f, (-y) *loterij|a f*
tomu pron: ⇒ **ten**
tón m, (-u, L -u/-ē) **1** <hud.> *to|nis m, (G -ņa)* ♦ udávat t. *uzdot toni 2* (telefonní ap.) *signāl|s m*; obsazovací t. *aizņemt|s signāls 3* (zabarvení řeči) *to|nis m, (G -ņa)*; mluvit vysokým ~em *runāt augstā tonī 4* (barvy) *to|nis m, (G -ņa), nokrās|a f 5* (chování) *to|nis m, (G -ņa)*; dobrý t. *labais tonis*
toner m, (-u) *toner|is m*
ton|out impf, (-e, prēt. -u) <kniž.> **1** *slīkt (slīkst, slīka)* 2* <přen.> *grimt (grimst, grima)**; t. ve tmě *grimt tumsā*
tonus m, (-u, L -u) <biol., med.> *tonus|s m*
topen|j|n, (-i) **1** (zařizení) *apku|e f, (topné těleso) radiator|s m*; ústřední t. *centrāl|apku|e f 2* <kol.> (topivo) *kurinām|ais m*
topič m, (-e) *kurinātā|s m*
topin|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *grauzdī|š m*
top|it impf, (3.sg/pl -i) (udržovat teplo) *kur|ināt (III. 1.)*; t. v kamnech *kurināt krāsni*; t. uhlím *kurināt ar ogļēm*
top|it impf, (3.sg/pl -i) (ve vodě) *slīc|ināt (III. 1.) ■ t. se impf 1* *slīkt (slīkst, slīka)* 2* <přen., expr.> *grimt (grimst, grima)**; t. se v dluzích *grimt parādos*
top|iv n, (-a, L -u) *kurinām|ais m*

topný adj *apkures* (G), *apkurināšanas* (G); ~ā sezona *apkures sezona*; ~ē těleso *radiators* m

topol m, (-u, L -ul-ē) <bot.> *papeļe* f, (Gpl -ju)

toporný adj (chůze, nohy, držení těla) *stīvs*; (jazyk) *neveikls*

torība f, (-by, Gpl -(e)b) *somļa* f, *tarbja* f; lovecká t. *mednieka soma*

Toront|o n, (-a, L -u) *Toronto* f, (neskl.)

torpéd|o n, (-a, L -u) <voj.> *torpēdļa* f

torz|o n, (-a, L -ul-ē) **1** (socha) *tors*s m **2** (nedokončené dílo) *nepabeigts mākslas darbs* m

toť adv *zināms, protams*

totalit|a f, (-y) **1** (celistvot) *totalitāte* f **2** (uspořádání státu) *totalitārs režim*s m; za ~y *totalitārā režīma laikā*

totalitarism|us m, (-u) *totalitārisms* m

totalitni adj (stāt, režim) *totalitārs*

totalnē adv *totali, pilnīgi*

totalni adj *totalis, pilnīgs*; t. nasazení *spaidu darbi kara laikā*

totēž pron: ⇒ **týž, tentýž**

totiž I konj (to jest) *tas ir, proti* II part (nebot) *tomēr*

toto pron: ⇒ **tento**

tožnost f, (-i) (stejnost) *identiskums* s m; (osoby) *identitāte* f; zjstīt t. *noskaidrot personību*; priekaz ~i *personas apliecība*

totožn|ý adj *identisks*; (s kýmčim kam)

tou pron: ⇒ **ten**

tou|ha f, (-hy, D,L -ze, Gpl tuh) (tužba) *ilgjas* f, pl; (silnā) *alkļas* f, pl; (po kom|čem *pēc kā*); t. po věděni *slāpes* f, pl (G -pju) *pēc zināšanām*

toul|at se impf, (-ā) (bloudit) *klīst* (klīst, klīda)*, *klej|ot* (II.); (tēž vēst tulāký život) *klaig|ot* (II.); t. se po ulicích *klīst pa ielām*; t. se svētem *klejot pa pasauli*

toulav|ý adj *klaivājošs*; (tēž umēlec) *klejojošs*; (život) *klaidonīg*s

toul|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pastaigļa* f; t. prirodou *pastaiga dabā*

tous m, (-e) <sport> *riplja* f

toužebn|ý adj (pohled, očekávání) *ilgpinls*; (přání) *kvēļs*; (cil, chvile, vítězství) *ilgotis, gaidītis*

touž|it impf, (3.sg/pl -i, imp. tuž) (po kom|čem) *ilg|oties* (II.) (*pēc kā*); (silnē) *alkt* (*alkst, aika*)* (*pēc kā*)

továr|na f, (-ny, Gpl -en) *fabrikļa* f; (závod) *rūpnīca* f; t. na automobily *automobilu rūpnīca*

továrn|í adj (budova, dělník, komín) *fabrikas* (G); (závodní) *rūpnīcas* (G); (výroba, výrobek) *rūpniecisk*s

továrn|ík m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **továrn|ic** e f, (-e, Gpl -) *fabrikant*s m, *fabrikan|te* f, (Gpl -šu); *fabrikas īpašnieks* m, *īpašniece* f, (Gpl -ču)

tovarš m, (-e) <hist.> *zeļlis* m, (G -ļja); truhlářský t. *galdnieka zellis*

toxick|ý adj *toksisk*s; ~é látky *toksiskas vielas*

toxikoman m, (-a), **toxikoman|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *toksikomāns* m, *toksikomāne* f, (Gpl -ņu)

toxikomani|e [-ny-] f, (-e) *toksikomānijā* f

t. r. zkr. (toho(to) roku) š. g. (*šī gada, šā gada*); 5. srpna t. r. š. g. 5. *augustā*

trabant m, (-ul-a, A -a, L -u) (auto) *trabant*s m (*automašīna*)

trabl|e m, pl (-ú) <kol., expr.> *krepļi* m, pl, *klapatļas* f, pl

tradice [-dy-] f, (-e, Gpl -(i)) *tradīcija* f; podle t. *saskaņā ar tradīciju*

tradičné [-dy-] adv *tradicionāli*

tradični [-dy-] adj *tradicionāls*

tradi|ovat impf, (-uje) **1** (šifit) *no|dot* (-dod, -deva)* (*nākamajām paaudzēm*); ~uje se, že... *runā, ka...* **2** (vykládat) (*iz*)*tulk|ot* (II.), (*iz*)*skaidr|ot* (II.); jednostraně t. *zákony vienpusīgi tulkot* (*skaidrot*) *likumus*

trafi|ka f, (-ky, D,L -ce) (obchod) *tabakas veikals* m; (stánek) *tabakas kiosks* m

trafikant m, (-a), **trafikant|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pārdevējs* m, *pārdevēja* f *tabakas veikalā*

tragēd|ie [-dy-] f, (-e) <div., přen.> *tragēdija* f

tragicky adv *tragiski*; skončit t. (přiběh) *beigties tragiski*, (zahynout) *tragiski iet bojā*

tragick|ý adj *tragisk*s

tragij|ka f, (-ky, D,L -ce) *tragīka* f, *tragisms* m

tragikomedie [-dy-] f, (-e) <div., přen.> *tragikomēdija* f

tragikomick|ý adj *tragikomisk*s

trajekt m, (-u, L -u) *prālmis* m, (G -mja)

trakař m, (-e) *ķerņja* f

trakt m, (-u, L -u) **1** <archit.> *spārm*s m; hlavní t. *galvenā ēkļa* f **2** <anat.> *trakt*s m; zaživáci t. *kuņģa un zarnu trakts*

traktor m, (-u) *traktor*s m; pásový t. *kāpurķēžu traktors*

traktorist|a m, (-y, Npl -ē), **traktorist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *traktorists* m, *traktoriste* f, (Gpl -stu)

trám m, (-u, L -ul-ē) *baļķis* m; (nosník) *sijļa* f; stropní t. *griestu sija*

tramvaj f, (-e) *tramvajs* m; jet ~i *braukt ar tramvaju*

tramvajov|ý adj *tramvaja* (G); ~ā zastávka *tramvaja pietura*

trans m, (-u, L -u) *trans*s m; dostat se (upadnout) do ~u *ieslīgt transā*

transakce f, (-e) *transakcija* f, *darījums* s m

transatlantick|ý [-ty-] adj *transatlantisk*s

transformac|e f, (-e) *transformācija* f, (transformování těž) *transformēšana* f

transformační adj *transformācijas* (G); t. proces *transformācijas process*

transform|ovat (im)pf, (-uje) *transform|ēt* (II.); (co v co ko par ko, kur) ■ **t. se** (im)pf *transform|ēties* (II.); (v co par ko, kur)

transfú|z e f, (-e) *transfūzija* f; t. krve *asins pārļešana* f

transparent m, (-u, L -u) *transparent*s m

transparentní adj <těž přen.> *transparent*s, *caurspīdīgs*

transplantac|e f, (-e) <med.> *transplantācija* f, *pārstādīšana* f

transport m, (-u, L -ul-ē) (přeprava) *transport*s m, *transportēšana* f

transportér m, (-u) **1** <tech.> *transportieris* m, *konveijeris* m **2** <voj.> *transportieris* m; obrněný t. *bruņutransportieris* m

tranzit m, (-u, L -u) *tranzīta* m

tranzitní adj *tranzīta* (G); t. doprava *tranzītpārvadājums* m, pl

trapas m, (-u, L -u) <kol.> (ostuda) *apkaunojums* m, *izgāšana* f

trápen|í n, (-i) **1** (muka) *mokļas* f, pl, *mocības* f, pl; (utrpení) *ciešanas* f, pl **2** <expr.> (nesnáze) *raizes* f, pl, (G -žu), *problēmas* f, pl; je s ním t. *ar viņu ir tīrais negals*

trápi|t impf, (3.sg/pl -i, imp. trap) *mocīt* (*moka, mocīja*)*; ~ily ho výčitky *viņu mocīja sirdsapziņas pārmetumi*; ~i mě kašel *mani moka klepus*; co tě ~í? *kas tev kaiš?* ■ **t. se** impf *mocīties* (*mokās, mocījās*)*; (trpět) *ciest* (*cieš, cieta*)*

trapně adj: působí to t. *tas atstāj nepatīkamu iespaidu*; je mi t. *man ir neērti*

trapn|ý adj (ticho) *nomācošs, smags*; (situace) *neērtis*; (nedorozumění) *nepatīkam*s; je ~é, že... *nepatīkami, ka...*; je mi ~é, že... *man ir nepatīkami, ka...*

tras|a f, (-y) *traise* f, (Gpl -šu); (metra) *līnija* f, (cesty, zájezdu) *maršrut*s m

tra|t' f, (-ti-tě, pl: N,A -ti-tě, D -tīm, L -tīch, I -tēmi) **1** (dopravní) *satiksmes līnija* f, *tramvajová t. tramvaja līnija* **2** <sport> *distance* f, (Gpl -ču)

traum|a n, (-atu) <med.> *trauma* f

tráv|ja f, (-y, Gpl trav) **1** *zāļe* f, (Gpl -ju); *moškā t. jūraszāļe* f, (Gpl -ju) **2** <slang> (marhuana) *zāļite* f, (Gpl -šu)

tráven|í n, (-i) **1** (potravy) *grešošanas* f, *podporovat t. uzlabot grešošanu* **2** (čas) *laika pavadīšana* f; t. dovolené *atvaļinājuma pavadīšana*

tráv|it₁ impf, (3.sg/pl -i, imp. trav) **1** (potravy) *grem|ot* (II.), *sagrem|ot* (II.) **2** (čas) *pavadīt* (III.1.) *laiku*; t. dovolenou u moře *pavadīt atvaļinājumu pie jūras*

tráv|it₂ impf, (3.sg/pl -i, imp. trav) (jedem) *ind|ēt* (II.) ■ **t. se** impf *ind|ēties* (II.)

travnat|ý adj *zālain*s, *ar zāli noau|dzis* (f -gusi)

trávn|ík m, (-ku, Lpl -cīch) *zāļājs* m, *zālien*s m; (nízký a hustý) *maurīn*š m

trč|et impf, (3.sg/pl -i) **1** (vychínat) *rēg|oties* (II.) (*ārā*), *slieties* (*slejas, slējas*)* *ārā*; t. ve vzduchu *karjāties* (II.) *gaisā* **2** (do výše) *slieties* (*slejas, slējas*)* *augšup* **3** <kol., expr.> (zůstat) *kvern|ēt* (III.2.), *dirn|ēt* (III.2.); t. doma *tup|ēt* (III.2.) *mājās*

tref|a f, (-y) <kol.> **1** (záсах) *trāpījums* m **2** <expr.> (úspěch) *veiksme* f, (Gpl -mju), *panākums* m; (náhodná) *cūce*ne f, (Gpl -ņu) <slang>

tref|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (zasáhnout) (koho/co, do koho/čeho) *trāpīt* (III.1.) (*kam*); t. mič (do míče) *trāpīt bumbai*; <těž přen.> t. do černého *trāpīt desmitniekā* ♦ t. do živého *aizskart vārgā vietā*; t. hřebík na hlavičku *trāpīt naglai uz galvas*; ~il ho šlak *viņu ķēra trieka* **2** (dostat se) *no|k|ūt* (-kūst, -kjuva)*; (najít cestu) *at|rast* (-rod, -rada)* *ceļu*; t. domů *no|k|ūt mājās*

trém|ja f, (-y) *satraukums* m, *uztraukums* m; (na jevísti těž) *lampu dru|dzis* m, (G -ža); mám ~u (z čeho) *es esmu uztraucies* (par ko)

trenažér m, (-u) *trenažieris* m

trend m, (-u, L -u) *tenden|ce* f, (Gpl -ču)

trénér m, (-ra, Npl -ri), **trénér|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *treneris* m, *trenerē* f

trénin|k [-ny-] m, (-ku, Lpl -cīch) *treņiņš* m

tréninkov|ý [-ny-] adj *treņiņa* (G), *treņiņu* (G); t. tábor *treņiņnometne* f, (Gpl -ņu)

- trén|ovat** impf, (-uje) **1** (koho) *tren|ēt (II.)*; t. pamět *trenēt atmiņu* **2** (o sportovci) *tren|ēties (II.)*
- trén|y|ky**, <kol.> **trén|ky** f, pl. (-ek) (*tīsās*) sporta *bik|ses f, pl (G -šu)*
- trep|jka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *rītaku|rpe f, (Gpl -pju)*, *čīb|a f*
- tres|jka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zool.> *menc|a f*
- 1 trest** m, (-u, L -u) *sod|s m*; tělesný t. *miesassod|s m*; peněžitý t. *naudassod|s m*; podminěný t. *nosacīts sods*; t. smrti *nāvēssod|s m*; odpykávat t. *izciest sodu*; za t. *par sodu*
- trestan|ec** m, (-ce), **trestan|y|ně** f, (-ně, Gpl -ņī-nī) *cietumniek|s m, cietumnie|ce f, (Gpl -ču)*; *ieslodzīt|ais m, ieslodzīt|ā f*
- trestan|ý** adj *sodīt|s*; dvakrát t. (pro co) *divreiz sodīts (par ko)*
- trest|at** impf, (-á) *sod|īt (III.1.)*; t. odnětím svobody/ smrti *sodīt ar brīvības atņemšanu/ ar nāvi*
- trestně** adv: t. stíhat (koho) *ierosināt prasību (pret ko)*
- trestní** adj *krimināl|s, krimināl-; t. stíhāni kriminālvajāšan|a f, t. řízení kriminālproces|s m*; t. odpovědnost *kriminālatbildība f*; výpis z -ho rejstříku *izraksts par sodāmību*; podat na koho t. oznámení *iesūdzēt ko tiesā*
- trestn|ý** adj *sodām|s, noziedzīg|s*; t. čin *noziedzīg|s m, (noziedzīg)s nodarījums m*; -á činnost *noziedzīga darbība*; -á výprava *soda ekspedīcija*; <sport> t. kop *soda sitiens*
- trezor** m, (-u) *seif|s m*
- 1 trjh** m, (-hu, Lpl -zich) *tirgus m*; výroční t. *gadatirgus m*; volný/ vnitřní/ černý t. *brīvais/ iekšējais/ melnais tirgus*; t. práce *darba tirgus*; bleší t. *krāmu tirgus, sīkumtirgus m, utel|nis m, (G -ņa)*; být na -hu (výrobek) *būt pārdošanā*
- trhací** adj: t. kalendář *noplēšamais kalendārs*
- trhák** m, (-ku, Lpl -cich) <slang> (kniha, film) *grāvē|js m*
- trh|at** impf, (-á) **1** (tahať) (kým|čim) *raust|īt (III.1.) (ko)*; t. rameny *raustīt plecus 2* (vytrhávat) *raut (rauj, rava)* (ārā)*; t. komu zub *raut kam zobu*; t. z ruky (komu co) *raut ārā no rokām (kam ko) ♦* t. si vlasý z hlavy *plēst sev matas no galvas 3* (květiny, plody) *plūkt (plūc, plūca)* 4* (roztrhávat) *plēst (plēš, plēsa)**; t. co na kousky *plēst ko gabaliņos 5* (skāly) *spriđzjināt (III.1.) 6* (oděv, boty) *no|plēst (-plēš, -plēsa)* 7* (vlk ovci) *plos|īt (III.1.)*; <přen.> t. srdce *plosīt sirdi*; <přen.> t. uši *griezt (griež, grieza)* ausīs 8*; <kol., expr.> t. rekordy *pār|spēt (-spēj, -spēja)* rekordus ■ t. se* impf **1**: t. sebou *raust|īties (III.1.) 2* (tkanina) *plīst (plīst, plīsa)**; (nit) *trūkt (trūkst, trūka)**; mraky se -aji *mākoņi izkļīst*
- trhavin|a** f, (-y) *sprāgstviel|a f*
- trhlin|a** f, (-y) *plais|a f, plīsum|s m*; (ve vzdělání ap.) *rob|s m*; t. ve zdi *plaisa sienā*; jeho autorita *dostāvā -y viņa autoritāte sāk šķobīties*
- trh|nout** pf, (-hne, přét. -hl, pas. -žen) **1** (kým|čim) *pa|raut (-rauj, -rāva)* (ko)*; (opakovaně) *paraust|īt (III.1.) (ko)*; t. rameny *paraustīt plecus ♦* -hni si *nohou! ej ellē!* **2** <kol., expr.> (vydělat) *nope|n|īt (III.1.) 3* <vulg.> (uhodit) *ie|sist (-sīt, -sita)**; že ti jednu -hnu! *dabūsi pa muti!* ■ **t. se** pf **1**: t. sebou *nodreb|ēt (III.2.) 2* (oddělit se) *no|šķirties (-šķiras, -šķirās)*, at|šķirties (-šķiras, -šķirās)**; (od koho|čeho *no kā*)
- trhov|ec** m, (-ce), **trhov|y|ně** f, (-ně, Gpl -ņī-nī) *tirgotāj|s m, tirgotāj|a f*
- triathlon** m, (-u, L -u) <sport> *triathlon|s m*
- tribun|a** f, (-y) *tribū|ne f, (Gpl -ņu)*
- tribunál** m, (-u, L -u-e) *tribunāl|s m*
- trič|jko** n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) sporta *krekl|s m (ar īsajām piedurknēm)*
- tri|k** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (kousek) *trik|s m 2* (filmový) *specefekt|s m*
- trik|o** n, (-a, Lpl -ách) *apakškrekl|s*; (tričko) sporta *krekl|s m ♦* na vlastní t. (zodpovědnost) *uz savu atbildību*
- trikot** m, (-u, L -u) (artistū) *triko m, (neskl.)*; <sport> žlutý t. (lidra) *dzeltenais kreklis m*
- trillion** m, (-u, L -u) *triljōn|s m*
- trilogij|e** f, (-e) *triloģij|a f*
- trij|o** n, (-a) <hud., přen.> *trio m, (neskl.)*
- tristní** adj <kníž.> *skumj|š, bēdīg|s*
- triumf** m, (-u, L -u) *triumf|s m*
- triumfální** adj *triumfāl|s*
- triumf|ovat** impf, (-uje) *triumf|ēt (II.)*; (nad kým|čim *pār ko*)
- triviální** adj *triviāl|s, banāl|s*
- trn** m, (-u, L -u) *ērķš|is m, dzelo|nis m, (G -ņa) ♦* je mu -em v oku *tas viņam ir kā dadzis acī*; vytrhnout někomu t. z nohy *izpestīt kādu no nelaimes*
- trn|í** n, (-i) *ērķš|ī m, pl*; (křoví) *ērķš|u krūm|s m ♦* být (sedět) jako na t. *būt (sēdēt) kā uz adatām*; má se jako nahý v t. *viņš kuļas kā plīks pa nātrem*
- trnit|ý** adj *dzelo|nain|s*; <těz přen.> *ērķš|ain|s*
- trn|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (rostlina a plod) *dzelo|nplū|me f, (Gpl -mju) (augš un auglis)*
- trn|out** impf, (-e, přét. -ul) *stingt (stingst, stinga)*, sa|stingt (-stingst, -stinga)**, t. strachy/ hrůzou *pa|mirt (-mirst, -mira)* aiz bailēm/ aiz šausmām*
- trofej** m, (-e) <těz přen.> *trofe|ja f*
- tro|cha** f, (-chy, D,L -še) *mazumiņ|š m, druscij|a f, kripatiņ|a f, s -chou* nadsázky *nedaudz pārspīlējot*; pī -še štěstí *ja paveiksies ♦* přijít se svou -chou (do mlýna) *dot savu artavu*
- 1 trochu** adv *mazliet, drusku, (maz)druscij*; ani t. se mi to nelíbí *man tas it nemaz nepatīk*; to je t. moc *tas jau ir par daudz*
- troj|če** n, (-ete, Npl -ata) *trīn|tis m, (G -ša), trī|nis m, (G -ņa)*; -ata *trīn|ši*
- troj|í** num, (-ich) **1** (s pomn. subst.) *trīs*; (s párovými subst.) *trīs pāri, trej|í (f-as) <poet.>*; -e *dvefe trīs (trejas) durvis*; -e ponožky *trīs pāri zeķu, trīs zeķu pāri*; -e zápalky *trīs kastītes sērkočiņu 2* (trojiho druhu) *trīs veidu (G), trejād|s*; -í maso *trīs veidu (trejāda) gaļa*
- troj|cle** f, (-e, Gpl -) (osob, zvířat) *trijot|ne f, (Gpl -ņu)*; (věci, jevů) *trīs*; umístit se v první -i *iekļūt pirmajā trīniekā*; <náb.> Nejsvētējši t. *Svētā Trīsvienība f*
- troj|it|ý** adj *trīskārš|s, trīskārtīg|s*; t. uzel *trīskāršs (trīskārtīgs) mezģis*; -é napomenutí *trīskāršs (trīskārtīgs) atgādinājums*
- troj|jka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *trīniek|s m 2* (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *treš|ais (tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.) 3* <šk.> (známka v českých školách) *trīniek|s m*; (v lotyšských školách v desíťbodovém systému nejvyšší ocenění je desíťka) $\cong$ *sešinieks|s m, piecinieks|s m (čehu školās piecu balju sistēmā vislabākā atzīme ir vieninieks) 4* (rychlost) *trešais ātrums m*; zařadit -ku *pārslēgt trešo ātrumu 5* (trojice osob n. zvířat) *trijot|ne f, (Gpl -ņu) 6* (koňské spřežení) *trijūg|s m*
- troj|kol|jka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (dětská) *trīsrite|nis m, (G -ņa)*
- troj|lístek** m, (-ku, Lpl -cich) **1** (list) *trīsdāļīga lap|a f, (jetele) āboliņa lap|a f 2* (trojice) *trijot|ne f, (Gpl -ņu)*; t. přítel *draugu trijotne*
- troj|náso|b|ek** m, (-ku, Lpl -cich) *trīskāršoju|m s m, trīsreiz vairāk (nekā...)*; t. částky *summas trīskāršojums, trīsreiz lielāka summa*; t. původní ceny *trīsreiz vairāk nekā sākumcena*; zaplatit t. *samaksāt trīsreiz vairāk*
- troj|náso|bně** num *trīskārtīgi, trīskārši, trīs reizes*
- troj|náso|bn|ý** num **1** (tříkrát opakovaný) *trīskārtēj|s*; t. vítěz *trīskārtējs uzvarētājs 2 (tříkrát větší) *trīskārš|s, trīskārtīg|s, trīsreiz lielāk|s*; -ā částka *trīskārša (trīskārtīga, trīsreiz lielāka) summa**
- troj|roz|mě|rn|ý** adj *trīsdimensiju (jen G)*
- troj|skok** m, (-u) <sport> *trīssoļlēkšan|a f*
- troj|sk|ý** adj (kuň, válka) *Trojas (G)*
- troj|úhel|ník** m, (-ku, Lpl -cich) **1** <mat.> *trīsstūr|is m ♦* bermudský t. *Bermudu trīsstūris*; milostný t. *mīlas trīsstūris 2* (pomůcka k rysování) *stūre|nis m, (G -ņa), uzstūr|is m*
- trolej|bus** m, (-u, L -u-e) *trolejbus|s m*; jet -em *braukt ar trolejbusu*
- trombon** m, (-u, L -u) *trombon|s m*
- tropick|ý** adj (rostlina, ovoce) *tropu (G)*; (vedro) *tropisk|s*
- troj|it** impf, (3.sg/pl -i) *dar|īt (III.1.), izdar|īt (III.1.), nodar|īt (III.1.)*; t. komu ostudu *darīt kam kaunu*; t. hlouposti *darīt muļķības*; t. hluk (rámus) *trokš|ot (II.)*; t. si z koho žerty (šausky) *zob|oties (II.) (par ko), ģirg|āties (II.) (par ko)*
- troj|y** m, pl, (-ú) *troj|ī m, pl, tropu josl|a f*
- troseč|ník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **troseč|nic|e** f, (-e, Gpl -) **1** *kuģa (lidmašīnas) avārijā cietušais m, cietu|sī f 2* <přen., expr.> (ztroskotanec) *neveiksminieks|s m, neveiksminie|ce f, (Gpl -ču)*; *nelaimes putn|s m*
- troš|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1**: pl -ky (budovy) *drup|as f, pl, gruveš|ī m, pl*; (lodi, letadla) *vrak|s m*; ležet v -kách *gulēt drupās 2* <přen., expr.> (lidská) *graust|s m (par cilvēku)*
- troš|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek); $\Rightarrow$ **trocha**
- troš|ku** adv: $\Rightarrow$ **trochu**
- troub|a** f, (-y, Gpl trub) **1** (pečící) *cepeškrājs|ns f, (Gpl -šņu)*; mikrovlnová t. *mikrovij|ņu krāsns ♦* být v -ě (v úzkých) *būt ķežā 2* (roura) *cauru|le f, (Gpl -ju) 3*: hlásná t. *rupor|s m*; <přen.> dělat komu hlásnou -u *būt par kāda ruporu 4* <hud.> *taur|e f II m f, (-y) <vulg.>* (hlupák) *muļķ|is m, muļķ|e f; stulbe|nis m, (G -ņa), stulbe|ne f, (Gpl -ņu)*
- troub|it** impf, (3.sg/pl -i, imp. trub) **1** (na hudební nástroj) *taur|ēt (II.)*; t. na trubku *pūst (pūš, pūta)* tauri*; <přen.> t. na poplach *celt (ceļ, cēla)* trauksmī*; t. na chodce *taurēt uz gājējiem 2* (jelen) *aur|ot (II.)*; (slon) *taur|ēt (II.) 3* <kol., expr.> (křičet) *aur|ot (II.), bjaut (bjauj, bjāva)*, brēkt (brēc, brēca)**; t. co do světa *iztaur|ēt (II.) ko visai pasaulei 4* <kol., expr.> (smrkat) *šņaukt (šņauc, šņauca)* degunu*
- troufal|ý** adj *pārdroš|s, pārgalvīg|s*

troufjat si impf, (-á), **troufjnout si** pf, (-ne, prét. -l) *uzdrošj/ináties* (III.1.), *uzdríkstj/éties* (III.2.); ~ám si tvrdit, že... es *uzdríkstos apgalvot, ka...*; sám by na to ne-*l višš pats to neizdaritu*
trpaslīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) **1** (pohádkový) *rūķis m, rūķītis m*, (G -ša) **2** <expr.> (pidmužik) *punduris m*
trpce adv (litovat, poznamenat) *rūgti*
trpēlivē adv *pacietīgi*
trpēlivost f, (-i) *pacietība* f; mít t. s kým *būt pacietīgam ar ko*; došla mu t. *viņa pacietības mērs ir pilns*; zkoušet něči t. *pārbaudīt kāda pacietību*
trpēlivý adj *pacietīgs*; být t. ke komu *būt pacietīgam ar ko*
trplēt impf, (3. sg/pl -l) **1** (strádat) *ciest* (*cieš, cieta*)*; t. nouzī/ hladem *ciest trūkumu/ badu* **2** (být nemocný) (čím) *slimjot* (II.) (*ar ko*); (strádat) *mocīties* (*mokās, mocījās*)* (*ar ko*); t. cukrovkou *slimot ar cukurslimību*; t. rakovinou *būt slimam ar vēzi*; ~i depresī/ alergij (na co) *viņam ir depresija/ alergija* (*pret ko*); t. bolestmi hlavy/ nespavostí *mocīties ar galvassāpēm/ bezmiegu*; t. komplexem ménēcennosti *mocīties ar mazvērtības kompleksu*; t. nedostatkiem peněz *mocīties ar naudas trūkumu* **3** (snāšet) *paļciest* (-*cieš, -cieta*)*, *paļnest* (-*nes, -nesa*)*; t. komu jeho špatné chování *paciest kāda slikto uzvedību*; to nebudu t. *! to es necieftšū!* **4** <kol.> (mít v oblībē) (na koho/co) *izļjust* (-*jūt, -juta*)* *vājiību* (*pret ko*), *paļtikt* (-*tik, -tika*)*; ~i na vlčáky *viņam patīk aitu suņi*
trpký adj, (kompar. -č(ejš)ī) *rūgtis, sīvs*; <přen.> ~ká zkūšenost *rūgta pieredze*
trpný adj *pasīvs*; <lingv.> t. rod *ciešamā kārta*
trs m, (-u, L -u) (kvētin) *ceris m, puduris m*; (trāvy) *kušķis m*
trubač m, (-e) (vojenský) *taurētājs m*; (na trumpetu) *trompetists m*
trubjec m, (-ce) **1** <zool.> *tranis m* **2** <přen., expr.> (lenoch) *liekēldis m*, (G -ža), *slaišts m*
trubicje f, (-e, Gpl -) *cauruļe f*, (Gpl -*ju*), *caurulīte f*, (Gpl -*šu*); <anat.> močovā t. *urīnvadis m*; <anat.> Eustachova t. *Eistahija kanālis m*
trubka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (trubice) *cauruļe f*, (Gpl -*ju*); vodovodni t. *ūdensvada caurule* **2** <hud.> *trompeļte f*, (Gpl -*šu*); (tēž polnice) *taurje f*; hrāt na ~ku *spēlēt trompeti, pūst tauri*
truc m, (-u, L -u) <kol.> *spītis m, spītība f*, na t., z ~u *par spīti*
truhļa f, (-ly, Gpl -el) *lāide f*, (Gpl -*žu*); (tēž rakev) *šķirstis m*
truhār m, (-e) *galdnieks m*
truchlīt impf, (3. sg/pl -l) <knīž.> (nad kým/čīm) *skumt* (*skumst, skuma*)* (*par ko*), *bēdļāties* (II.) (*par ko*); (nad ūmrtim) *sērjot* (II.) (*par ko*)
truchlivý adj <knīž.> *skumīgs, sērtīgs*
trumf mil/ma, (-u-a, A -a), L -u <karty, přen.> *trumpis m*, (G -*pja*); <přen.> vynést poslední t. *izspēlēt pēdējo trumpi*; <přen.> má v rukou všechny ~y *viņam rokās ir visi trumpji*
trumfjnout pf, (-ne, prét. -(nu), -nula) **1** <karty> *izspēlēt* (II.) *trumpi* **2** <kol.> (překonat) *pāršpēt* (-*spēj, -spēja*)*, *pārtrumjot* (II.)
trumpetja f, (-y) <kol.> *trompeļte f*, (Gpl -*šu*); troubit na ~u *spēlēt trompeti*
trumpetista [-ty-] m, (-y, Npl -ē), **trumpetistka** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *trompetists m, trompetiste f*, (Gpl -*stu*)
trūn m, (-u, L -u) <trōnis m, (G -*ṅa*)> nastoupit na t. *kāpt tronī*; svrhnout koho z ~u *gāzt ko no troņa*; vzdāt se ~u *atteikties no troņa*
trup m, (-u, L -u) **1** (část těla) *rumpis m*, (G -*pja*), *torsis m* **2** (lodī, letadla) (*kuģa, lidmašīnas*) *korpusis m*
trus m, (-u, L -u) *mēsli m, pl, izkārņijumi m, pl*
trust [tra-] m, (-u, L -u) <ekon.> *trēstis m*
trvaljā f, (-ē) *ilgvīļi m, pl*
trvale adv (usadīt se) *uz visiem laikiem*; (pūsobit) *pastāvīgi, ilgstoši*; (zapamotavat si) *uz ilgu laiku, uz visiem laikiem*
trvalý adj *pastāvīgs, ilglaicīgs*; ~ē bydlīstē/ zamēstnāni *pastāvīgā dzīvesvieta/ darbavieta*; t. mīr *stabilis miers*; ~ā invalidita *pilnīga invaliditāte*
trvánj n, (-i): doba t. *smlovy līguma termiņš*; po dobu t. *vystāvy izstādes laikā*
trvanlivost f, (-i) (potravín) *glabāšanas ilgums m*
trvanlivý adj (barva, látka) *izturīgs, stiprs*; (potraviny) *ilgi uzglabājams*; ~ē mlēko *pasterizēts piens*
trvat impf, (-á) **1** (nepiestāvat) *trpjināties* (III.1.); (zabirat čas) *ilgt* (*ilgst, ilga*)*; schůze ještě ~á *sapulce vēl turpinās*; ~alo to hodinu *tas ilga stundu*; jak dlouho vám to bude t.? *cik daudz laika jums vajadzīgs?* **2** (setrvāvat) (na čem, v čem) *paļikt* (-*liek, -lika*)* (*pie kā*), *uzstāt* (-*stāj, -stāja*)* (*uz ko*); t. na svém *paļikt pie sava*; ~ām na tom, že... es *uzstāju, ka...*
trychtýř m, (-e) *piltuļve f*, (Gpl -*vju*)

trysk m, (-ku, Lpl -cīch) *aulekšji m, pl*; ~kem *aulekšiem*
tryskat impf, (-á) *šļakties* (*šļācas, šļācās*)*, *plūst* (*plūst, plūda*)*
tryskovjý adj (letadlo, motor) *reaktīvs*
trzyeń f, (-nē) <knīž.> *mokļas f, pl, mocības f, pl*; duševni t. *dvēseles mokas*
trýznit impf, (3. sg/pl -l) (týrat) *mocīt* (*moka, mocīja*)*; (mučit) *spīdzināt* (III.1.); ~ilo ho svědomí *viņu mocīja sirdsapziņa*
tržba f, (-by, Gpl -eb) *peļņa f*; (přijem) *ienākums m*
tržiště n, (-tē, Gpl -t) *tirgus laukums m*
tržní adj *tirgus* (G); t. *cena/ hodnota/ hospodářství tirgus cena/ vērtība/ ekonomika*
tržnice f, (-e, Gpl -) *tirgus m* (*zem jumta*)
tržný adj: <med.> ~á rána *plēsta brūce*
trž. zkr. (trída) **1** (stupeň) *kl. (klase)* **2** (ulice) *bulv. (bulvāris), prosp. (prospekts)*
tržaskavinja f, (-y) *sprāgstviella f*
tržaskavjý adj **1** (látka, plyn) *sprāgstošs* **2** (výstřel, křik) *spaljš, skaļš*
tržaslavjý adj (hlas, ruce) *trīcošs, drebošs*; ~ým hlasem *trīcošā balsī*
tržást impf, (-ese, prét. -ásl, pas. -esen, imp. -es) (kým/čīm) *purjīnāt* (III.1.) (*ko*), *kraļīt* (III.1.) (*ko*); ~ese jim *horečka viņu krata drudzis* ■ t. se impf *drebjēt* (III.2.), *trīcēt* (III.2.); t. se zimou *drebēt aiz aukstuma*; t. se před kým *drebēt kāda priekšā*; t. se o co *trīcēt par ko*
tržba I adv (nezbytnost) (*se slovesem se překládá debitivem*); *vajadzēt* (*vajag, vajadzēja*)*; je! není t. *vajag/ nevajag*; bude-li t. *ja vajadzēs*; je t., abys přišel *tev ir jāatnāk*; je mu t. *klidu viņam vajadzīgs miers*; na to je t. *peněz tam ir vajadzīga nauda*; je t. říct, že... *jāsaka, ka...* II part I (libovolnost) *kaut* (*vai*); půjdeme t. *zitra iesim kaut* (*vai*) *rīt*; t. *hned kaut* (*vai*) *tūlt* **2** (snad) *laikam, varbūt*; je t. *nemocný viņš laikam ir slims*; (Půjdeš s námi?) T. *varbūt, kāpēc ne* III konj (připustkově) *kaut gan, kaut arī*; t. je mladý, má velké zkušenosti *kaut gan viņš ir jauns, viņam ir liela pieredze*
tržbas part/konj: ⇒ **tržba** (II, III)
tržbaže konj: ⇒ **tržba** (III)
trženj n, (-i) **1** <fyz.> *berzle f* **2** (ryb) *nārstis m*
tržepjat impf, (-e/-á, imp. -(e)j) **1** (třást) (kým/čīm) *purjīnāt* (III.1.) (*ko*), *kraļīt* (III.1.) (*ko*); t. křídly *vicināt* (III.1.) *spārnu* **2** (roztokem) (čím) *sakraļīt* (III.1.) (*ko*), *saskaljināt* (III.1.) (*ko*) ■ t. se impf **1** (třást se) *trīcēt* (III.2.), *drebjēt* (III.2.) **2** (vlajka) *plīvot* (II.), *plivjināties* (III.1.) **3** (světélko) *mirgļot* (II.), *mirgļot* (II.)
tržepjat impf, (-á) (rukou) (čím) *vicināt* (III.1.) (*ko*), *vēcjināt* (III.1.) (*ko*); t. křídly *vicināt spārnu*; t. *nohama kuļāt* (II.) *kājas* ■ t. se impf **1** (vlajka) *plīvot* (II.), *plivjināties* (III.1.), *plandļties* (III.1.) **2** (světélko) *mirgļot* (II.), *raustļities* (III.1.) **3** (chvět se) *trīcēt* (III.2.), *drebjēt* (III.2.)
tržsavka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (zimnice) *drebuļi m, pl*; (chvění) *trīsas f, pl*
tržsk I m, (-ku, Lpl -cīch) **1** *blīkšķis m, blaukšķis m*; (hromu) *dārdienis m*; (skla) *šķindorja f*; <astr., přen.> *velký t. lielais sprādzienis m* **2**: <expr.> ~ky *plesky tenkas f, pl, pļāpas f, pl* II int *blīkšī, blaukšī*
tržšēn f, (-nē) (strom a plod) *saldais ķiršis m*, (G -ša) (*koks un oga*)
tržštjīt impf, (3. sg/pl -i) **1** (v horeče) *mirgļot* (II.); ~i mi *hlava man galva plīst vai pušu* **2**: t. oči (na koho/co) *blenzt* (*blenž, blenža*)* (*uz ko*), *boļīt* (III.1.) *acis* (*uz ko*)
tržtj num **1** (v pořadí) *tržšais*; ~ho *ledna tržšajā janvārī*; t. *poschodí ceturtais stāvs*; po t. *tržšo reizi, tržšoreiz*; za t. *tržškārt*; <lingv.> t. *pād datīvs m*; <lingv.> t. *stupeň vispārākā pakāpe*; <lingv.> t. *osoba tržšā persona*; <mat.> t. *mocnina n n kubā*; <mat.> t. *odmocnina z n kuba sakne no n* ♦ t. *věk pensijas vecums*; t. *svět tržšās pasaules valstis*; t. *říše tržšais reihš* **2** (časový údaj) *trīs*; v půl t. (*pulksten*) *pustrijos*; po t. (hodině) *pēc* (*pulksten*) *trijem*
tržtjcle f, (-e): do t. (potřeti) *tržšo reizi, tržškārt*; uvedme do t. *kā tržšo jāmin*
tržtinja f, (-y) **1** *tržšdaļa f*, (*viena*) *tržš daļa f*, *dvē* ~y *obyvatel divas tržšdaļas* (*divas tržšas daļas*) *iedzīvotāju*; v první ~ē *století gadsimta pirmajā tržšdaļā*; poslední t. *mēsece mēneša pēdējā dekādē* f, (Gpl -*žu*) **2** <sport> *periods m*
tržtinovjý adj: t. *nārūst pieaugums par* (*vienu*) *tržšo daļu*; t. *podíl výdajů* (*viena*) *tržš daļa izdevumu*
tržzalka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <bot.> *asinszāļe f*, (Gpl -*ju*)
trži num, (trj, třech) *trīs*; jsou mu t. (roky) *viņam ir trīs gadi, viņš ir trīs gadus vecs*; jsou t. (hodiny) *pulkstenis ir trīs*; ve t. (hodiny) (*pulksten*) *trijos*; (ve skupinách) *po třech pa trīs*, (jen o mužích též), *pa trije* (jen o ženách též) *pa trijām*; (dělat co) *ve třech*

trijātā; t. a pūl *trīs ar pusi*, *trīsarpu* (neskl.); t. sta *trīssimt* (neskl.), *trīs simti*; ~advacet *divdesmit trīs* ♦ T. krāle *Trīs Austrumu ķēniņi* (*gudrie*), (jako svātek) *Zvaigznes diena*, *Austrumu gudro diena*

tři-: ⇒ **čtyř-, deseti-**

třibodový adj *trīs punktu* (G); t. náskok *trīs punktu pārākums*

třibjūt impf, (3.sg/pl -i) (jazyk, vkus, charakter) *iz|kopt (-kopi, -kopa)*; (styl) *tēž slīpēt (II.)*; (nāzors) *pilnveidot (II.)*; (pamēt) *uzlabot (II.)*

třicātī num **1** *trīsdesmitāis*; v ~ých letech *trīsdesmitajos gados* **2** (ve složených číslkách) *trīsdesmit* (neskl.); t. prvni *trīsdesmit pirmāis*; dva~ý *trīsdesmit otrāis*

třicātin f, pl, (-) *trīsdesmitā dzimšanas dien|a f*

třicātnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **třicātnīc** f, (-e, Gpl -) *trīsdesmitgadniek|s m, trīsdesmitgadniec|e f, (Gpl -ču)*

třīcēt num, (-i) *trīsdesmit* (neskl.); t. let *trīsdesmit gadu (gadi)*; t. jedna *trīsdesmit viens*; dva~ trīsdesmit *divi*

třīceti-: ⇒ **dvaceti-**

třīcīletī adj **1** (starý 30 let) *trīsdesmitgadīg|s, trīsdesmit gadus vec|s **2** (trvajici 30 let) *trīsdesmitgadu (jen G), trīsdesmit gadu (G), trīsdesmit gadus ilg|s*; ~ē období *trīsdesmitgadu (trīsdesmit gadu, trīsdesmit gadus ilg|s) periods*; ~ā vāka *Trīsdesmitgadu karš**

třīcīprocentnī adj *trīsdesmitprocentīg|s*

třīcītk f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *trīsdesmit* (neskl.), *trīsdesmitniek|s m* (hotelový pokoj ap.) *trīsdesmitāis* (*viesnīcas numurs u. tml.*) **3** (vēk) *trīsdesmit gadu*; po ~ce *pēc trīsdesmit gadu vecuma*

třīclennj adj: ~ā rodina *trīs cilvēku ģimene*; ~ā federace *trīs valstu (republiku, subjektu ap.) federācija*

třīdja f, (-y) **1** (ve škole) *klase f, (Gpl -šu)*; vyšši|l nižši ~y *jaunākās/vecākās klases*; je ve třeti ~ē *viņš mācās trešajā klasē* **2** (druh) *katēgorija f, (jakost) klase f, (Gpl -šu)*; (zboži) *šķir|a f, <bot., zool.> klase f, (Gpl -šu)*; platovā t. *algas katēgorija*; zboži prvni ~y *pirmās šķiras prece*; umēlec svētove ~y *pasaulē klases mākslinieks*; <sport> vāhovā t. *svara katēgorija* **3** (společenská) *šķir|a f, středni t. vidusšķir|a f*

třīdja f, (-y) (ulice) *bulvāris m, prospekt|s m*

třīdīnī n, (-i) **1** (odpadku) *šķirošan|a f* **2** (vēdeckē) *klasifikācija f, klasificēšana f*

třīdēnnī adj **1** (3 dny starý) *trīs dienas vec|s* **2** (trvajici 3 dny) *trīs dienu (G), trīs nedē|as ilg|s*

třīdīlnj adj *trīsdalīg|s*; t. snimek *trīssēriju filma*; ~ā encyklopedie *trīssējumu enciklopēdija*

třīdīt impf, (3.sg/pl -di, imp. -d) (brambory, odpad, fotografie) *šķir|ot (II.)*; (vēci, jevy do skupin) *grup|ēt (II.)*; (vēdecky) *klasific|ēt (II.)*; t. podle velikosti *šķirot pēc lieluma*

třīdnj l adj **1** *klases (G)*; t. kniha *klases žurnāls*; t. učitel *klases audzinātājs, audzinātāja* **2** (společensky) *šķiras (G), šķiru (G) II m, (-iho)|f, (-i) klases audzinātājs m, audzinātāja f*

třīhdinovu adj *trīsstundu (jen G), trīs stundu (G), trīs stundas ilg|s*

třīkoljka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *trīsrite|nis m, (G -ņa)*

třīkrāt num *trīsreiz, trīs reizes*; t. kāvu, prosim! *trīs kafijas, lūdzu!*

třīletj adj **1** (starý 3 roky) *trīsgadīg|s, trīs gadus vec|s* **2** (trvajici 3 roky) *trīsgadu (jen G), trīs gadu (G), trīsgadīg|s, trīs gadus ilg|s*; ~ē vēzeņi *trīsgadu (trīs gadu) cietumsods*; ~ē období *trīsgadu (trīs gadu, trīsgadīg|s, trīs gadus ilg|s) periods*

třīm|at impf, (-ā) <kníž.> *cieši tur|ēt (III.2.)*; t. co v ruce *cieši turēt ko rokā*

třīmēsičnī adj **1** (3 mēsece starý) *trīs mēnešu vec|s* **2** (trvajici 3 mēsece) *trīsmēnešu (jen G), trīs mēnešu (G), trīs mēnešu ilg|s*

třīmetrovj adj *trīsmetrīg|s*; ~ē hradby *trīsmetrīgi (trīs metrus augsti) mūri*; mā ~ou šīfku|vysku|délku|tloušťku *ir trīs metrus plats/augsts/garš/biezis*; v ~ē vzdālenosti|vysce *trīs metru attālumā/augstumā*

třīminutovj adj *trīsminūšu (jen G), trīs minūšu (G)*

třīnāct num, (-i) *trīspadsmit* (neskl.); je mu t. (let) *viņam ir trīspadsmit gadu, viņš ir trīspadsmit gadus vecs*; t. set *tūkstoš trīs simti*

třīnāctiletj adj **1** (starý 13 let) *trīspadsmitgadīg|s, trīspadsmit gadus vec|s* **2** (trvajici 13 let) *trīspadsmitgadu (jen G), trīspadsmit gadu (G), trīspadsmit gadus ilg|s*

třīnāctjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (číslice) *trīspadsmit* (neskl.), *trīspadsmitniek|s m*; nešťastnā t. *nelaimīgais trīspadsmitnieks* **2** (tramvaj, hotelový pokoj ap.) *trīspadsmitāis* (*tramvajs, viesnīcas numurs u. tml.*)

třīnāctj num *trīspadsmitāis*

třīpatrovj adj *četrstāvu (jen G) (apakštāvu neskaita)*

třīpētīnovj adj: pjiņmout ~ou většinou *pieņemt ar trim piektdaļām balsu*; t. nārūst *pieaugums par trijām piektdaļām*

třīprocentnī adj *trīsprocentīg|s*

třīs|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (malā) *skabarg|a f, zādīt si ~ku do ruky ieraut rokā skabargu* **2** (odšēpek) *skaid|a f, (na zatāpēni) skal|s m ♦ má peněz jako ~ek *viņam naudas kā spaļu*; rozmlāit něco na ~ky *saplēt kaut ko skrandās**

třīs|kat impf, (-ā) **1** (čim) (pūsobit zvuk) *řib|ināt (III.1.) (ko)*; (dveimi) *blīkš|ināt (III.1.) (ko)*; (nādobim, sklenicemi) *šking|ināt (III.1.) (ko)*; (hrom) *dārd|ināt (III.1.)*; t. na vrata *řibināt pie vārtiem*; t. pēsti do stolu *triect (triect, trieca)* dūri galdā* **2** (hāzet) (čim) *triect (triect, trieca)* (ko), mest (met, meta)* (ko)* **3** (vitr do oken) *sisties (sitas, sitās)** **4** <expr.> (bit) *sist (sit, sita)*, dauz|īt (III.1.)*

třīs|lo n, (-la, L -le, Gpl -el) <anat.> *cirķ|snis m, (G -šņa)*

třīs|trannj adj (jednāni, smlouva) *trīspusēj|s*

třīs|t f, (-tē) <tēž pīen.> *drums|as f, pi; (kameni) šķemb|as f, pi; (skla) lausk|as f, pi; vodnī t. ūdens šalt|s f, ledovā t. viž|ji m, pi*

třīs|tīt impf, (3.sg/pl -tī, imp. třišt|tī) **1** (na třišt) *drup|ināt (III.1.)*, *smalc|ināt (III.1.)*; (dīevo) *skal|īt (III.1.)*; (sklo, led) *škad|īt (III.1.)* **2** (jednotu, stát) *šketl (šketl, šketla)**; t. sily *škiest (škieš, škieda)* spēkus*; t. pozornost *dal|īt (III.1.) uzmanību* ■ **t. se** impf **1** (na třišt) *drupt (drāp, drupa)*, sadrumsta|oties (II.)*; (dīevo) *sa|šketlies (-škeļas, -škelās)**; (vlny) *šketlies (škeļas, škelās)** **2** (jednotu, stát) *sa|šketlies (-škeļas, -škelās)**; (zājmy) *dal|īties (III.1.)*

třīs|tīvj adj *traus|s, viegli lūstoš|s*; <voj.> ~ā puma *šķembu bumba*

třīt impf, (tře, prēt. tře, pas. třen, imp. tři) **1** *berzt (berz, berza)**; (dlouze) *berzēt (II.)*; t. si ruce *berzēt rokas* **2** (māsko, žloutky) *kult (ku, kūla)**; (len tēž) *kulst|īt (III.1.)* ♦ t. bīdu s nouzi *būt galīgā postā* ■ **t. se** impf **1** *berzties (berzas, berzās)**; (dlouze) *berzēties (II.)*; (o co gar ko) **2** (nyby) *nārst|ot (II.)*

třītjēnnī adj *trīs nedē|ju (G), trīs nedē|as ilg|s*; t. dovolenā *trīsnedē|ju (trīs nedē|ju) atvaļinājums*

třjpt m, (-u, L -u) *spožum|s m*; (kovu) *spīdum|s m*; (hvēzd) *mirdzum|s m*

třjptj|t se impf, (3.pl -i) *spīd|ēt (III.2.)*; (bljskat se) *mirdz|ēt (III.2.)*; (vodnī hladina) *zaig|ot (II.)*

třjptjvj adj *spīdoš|s*; (bljskavj) *mirdzoš|s*; (vodnī hladina) *vizu|ojoš|s*

třjptj|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vizu|lis m, (G -ļa)*

třjtnj|a f, (-y) <bot.> *niedr|e f, cukrovā t. cukurniedr|e f*

tu, adv **1** (mīstnē) *te*; tu a tam *šur (un) tur, vietumis*; tu māš! *še tev!* **2** (časovē tady) *klāt*; za chvíli je tu večer *telefon bērža vakars būs klāt* **3** (v tom okamžiku) *pēkšņi*; tu zazvonil *telefon pēkšņi izzvanījās telefons* **4** (časovē): tu a tam *šad (un) tad, reizumis*

tu₂ pron: ⇒ **ten**

tub|a f, (-y) *tūb|ija f*

tuberkuloz|a f, (-y) <med.> *tuberkuloz|e f*

tuc|ēt m, (-tu, L -tu) *du|cis m, (G -ča)*; dva ~ty *divi duči*

tuctovj adj <pej.> (zboži, román, zpēvačka) *viduvēj|s*; (člověk, rodina) *parast|s, necil|s*

tučnā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *pingvīn|s m*

tučn|j adj **1** (maso) *trekn|s, tauk|s*; <pīen.> ~ē sousto *trekns kumos* **2** (člověk) *resn|s, tukl|s* **3** <expr.> (odmēna, zisk, vādelek) *prāv|s, brang|s, krietr|s* **4** <expr.> (spis, dopis) *biež|s* **5**: ~ē pismo *treknrakst|s m*

tudj konj <kníž.> *tātd*

tudy adv *tur, turp, uz turieni*; cesta vede t. *ceļš ved uz turieni (turp)*; jdēte t. *ejiet turp (tur)*

tul|ha f, (-hy, D.L -ze) *grafī|ts m*

tuhle adv **1** (mīstnē) *(lūk) šeit* **2** (časovē) *nesen, nupat*

tuhle|ten pron, (f ~ta, n ~to, pl: ma ~ti, mīf ~ty, n ~ta) *(lūk) šis*

tuh|nout impf, (-ne, prēt. -l) (želē, krev) *sarecl|ēt (III.2./II.)*; (kaše, polēvka) *sabiez|ēt (II.)*; (sādra, beton) *saciet|ēt (II.)*, *kjūt (kjūst, kļuva)* ciet|am*; (ūdy) *stingt (stingst, stinga)**; (jazyk) *kjūt (kjūst, kļuva)* stīv|am*; <pīen.> krev ~ne v žilāch *asinis stingst dzīslās*

tulh|j adj, (kompar. -žši) **1** (pevnj) *ciet|s*; (limec tēž, jazyk, prsty) *stīv|s*; <fyz.> ~ē skupenství *cietais agregātvoklis*; <tech.> ~ē palivo *cietais kurināmais* **2** (maso) *sīkst|s* **3** (boj, odpor) *sīv|s*; (spor) *nikn|s*; (zima, mrāz) *barģ|s*; (disciplīna) *stingr|s*; (život) *smag|s, grūt|s* ♦ jde do ~hého *stāvoklis kjūst nopietns*

tuhj|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *čak|ste f, (Gpl -stu)*

tuk m, (-ku, Lpl -cich) *tauk|ji m, pi*; [jako skupina lātek tēž] *taukvie|as f, pi*, živočišn|j roslinnj t. *dzīvnieku/ augu tauki*; rybi t. *zivju eļļa f*

tuk int *tuk!*

tuk|at impf, (-ā) **1** (zpūsobovat zvuk) *klauv|ēt (II.)*; (dlouze) *klaudz|ināt (III.1.)*; t. na dveře *klauvēt (klaudzināt) pie durvīm* **2** (zpūsobovat ūdery) *sist (sit, sita)**; (loktem) *bikst|īt (III.1.)*; t. si na čelo *sist pie pieres*; t. na stroji *rakst|īt (III.1.) ar rakstāmmašīnu* ■ **t. si** impf

- (při přípitku) (s kým) *saskandjināt* (III.1.) (ar ko), *pieskandjināt* (III.1.) (kam)
- tuk|nout** pf, (-ne, prēt. -(nu)l, -la) **1** (způsobovat zvuk) *pieklauv|ēt* (II.); (lehce) *pieklauzd|ināt* (III.1.); t. na dveře *pieklauvēt pie durvīm* **2** (způsobovat údery) *pie|sist* (-sit, -sita)*; (loktem) *piebikst|īt* (III.1.); t. se do čela *piesist pie pieres* ■ **t. si** pf (při přípitku) (s kým) *saskandjināt* (III.1.) (ar ko), *pieskandjināt* (III.1.) (kam); t. si na něči zdraví *saskandjināt glāzes uz kāda veselību*
- tukov|ý** adj *tauku* (G); <anat.> -á *kāñ taukaud|j m, pl*
- tulá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **tulač|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *klaido|nis m, (G -ņa), klaido|ne f, (Gpl -ņu)*
- tule|ñ** m, (-nē) <zool.> *ro|nis m, (G -ņa)*
- tulipán** m, (-u, L -u) <bot.> *tull|pe f, (G -pju)*
- tul|īt** impf, (3.sg/pl -i) (ke komu) *k|auties (k|aujas, k|āvās)* klāt* (kam), *glauštis (glaužas, glaudās)* klāt* (kam)
- tun|ja** f, (-y) *tonn|a f*
- tuñá|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *tunz|ivs f, (Gpl -vju), tun|cis m, (G -ča)*
- tund|ra** f, (-ry, D.L -ře, Gpl -er) *tund|ra f*
- tú|ñ, tú|ñē** f, (-nē) *atvar|s m*
- tunel** m, (-u, L -u) *tunel|is m, (G -ja)*
- tunel|ovat** impf, (-uje) **1** (razit tunel) *rakt (rok, raka)* tuneli* **2** <ekon., slang> (firmu ap.) *izsaimniek|ot* (II.)
- Tunis** [-ny-] m, (-u, L -ul-e) *Tunis|a f*
- Tunisk|o** [-ny-] n, (-a) *Tunis|ja f*
- tup|īt₁** impf, (3.sg/pl -i) (činit tupým) *notru|lināt* (III.1.), *padar|īt* (III.1.) *neasu* ■ **t. se** impf *k|ūt (k|ūst, k|juva)* neas|am*
- tup|īt₂** impf, (3.sg/pl -i) (znevažovat) *pul|got* (II.) (ko), *ķeng|āt* (II.) (ko); (hanobit) *ceļ (ceļ, cēla)* neslavu* (kam)
- tup|ý** adj, (kompar. -ējši) **1** (nůž) *neas|s, tru|s* **2** (nos, brada) *strup|s*; <mat.> t. úhel *plats leņķis* **3** (duševně, též pohled, výraz) *tru|s*; (omezený) *aprobežot|s* **4** (zvuk, hlas) *dob|š, neskan|g*; -á *bolest trula sāpe*
- tu|r** m, (-ra, Npl -ri) <zool.> *taur|s m*
- tú|ra** f, (-ry, D.L -ře) *pārgājen|s m*; pěší t. *pārgājiens kājām*; horská t. *pārgājiens kalnos*; vydat se na -ru *doties pārgājiēnā*
- turbín|a** f, (-y) *turbīn|a f*
- Tureck|o** n, (-a) *Turcij|a f*
- tureck|ý** adj **1** (vztahující se k Turecku) *Turcijas* (G); T-á *republika Turcijas Republika* **2** (vztahující se k Turkům) *turku* (G); -á *káva turku kafija*; t. med *rahatlukum|s m* ♦ -é *hospodářství* *loti nekārtīga saimniecība*
- turečtin|a** f, (-y) *turku valod|a f*
- Tur|ek₁** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **Turky|nē** f, (-nē, Gpl -ñl-ni) *turk|s m, turcie|te f, (Gpl -šu); -ci turki*
- tur|ek₂** m, (-ka) (káva) *turku kafija f*
- turist|ja** m, (-y, Npl -ē), **turist|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *tūrist|s m, tūr|ste f, (Gpl -stu)*
- turistick|ý** [-ty-] adj *tūrista* (G), *tūristu* (G), *tūristma* (G); t. základna *tūristu bāze*; t. třída (v letadle) *ekonomiskā (tūristu) klase*; t. ruch *tūristm|s m*
- turistika** [-ty-] f, (-ky, D.L -ce) *tūristm|s m*; horská t. *kalnu tūristms*; pěší t. *pārgājiens m*
- Turkmenistán** m, (-u, L -u) *Turkmenistān|a f*
- turnaj** m, (-e) *turnīr|s m*; šachový t. *šaha turnīrs*
- turné** n, (neskl.) *turne|ja f*; jet na t. *braukt turne|ā*
- turnus** m, (-u, L -ul-e) (turistů) *maiņ|a f, (přednášek) cik|s m*
- tuš₁** f, (-e) (barva) *tuš|a f*
- tuš₂** m, (-e) <hud.> *tuš|s m*
- tušeni|j** n, (-i) (předtucha) *nojaut|a f, nojausm|a f*; (matně ponětí) *jausm|a f*; nemám o tom (nejmenšího) t. *man par to nav (ne mazākās) jausmas*
- tuš|īt** impf, (3.sg/pl -i) **1** (mit tušení) *nojaušt (-jauš, -jauta)**; (předvídat) *paredz|ēt* (III.2.); t. nešťastí *paredzēt nelaimi* **2** (myslet) *dom|āt* (II.); (předpokládat) *pie|ņemt (-ņem, -ņēma)**; ne-íl jsem, že tam budeme tak dlouho *es nedomāju, ka tur būsīm tik ilgi*; -ím, že to bylo v roce 2002 *šķiet, ka tas bija 2002. gadā*
- tut|jat** impf, (-ā) (co před kým) (zatajovat) *slēpt (slēpj, slēpa)* (ko no kā)*; (zamlčovat) *noklus|ēt* (II.) (ko kam)
- tutov|ka** f, (-ky, D.L -ce) <kol.> *droša liet|a f*; je to t., že... *tas ir pilnīgi droši, ka...*
- tuze** adv *loti, visai*
- tuzem|ec** m, (-ce) <kniž.> *vietējais iedzīvotājs m, iezemie|tis m, (G -ša)*
- tuzemsk|o** n, (-a) v -u *valstī, valsts iekšienē*; lidé z -a *vietējie iedzīvotāji*
- tuzemsk|ý** adj *vietējais, pašzemes* (jen G), *pašmāju* (jen G)
- Tuzex** m, (-u, L -u) (valūtas veikals sociālistiskajā režīmā)
- tuž|ba** f, (-by, Gpl -eb) <kniž.> (přání) *vēlēšan|ās f, (touha) alk|as f, pl, ilg|as f, pl*
- tužid|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) (vlasově) *matu pu|šas f, pl*
- tuž|īt** impf, (3.sg/pl -i) **1** (škrobem) *stīv|ināt* (III.1.) **2** (přatelství) *stipr|ināt* (III.1.), *spēc|ināt* (III.1.); (tělo, vůli též) *rūd|īt* (III.1.) **3** <tech.> *rūd|īt* (III.1.) ■ **t. se** impf *pū|ļēties* (III.2.), *sa|ņemties (-ņemas, -ņēmās)**; -me *se! sarausim!*
- tuž|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zīmu|lis m, (G -ja)*; inkoustová t. *ķīmiskais zīmulis*; propisovací t. *lodīšu pildspalv|a f*
- TV** [tē-vé] zkr. (televize) *TV [tē-vē] (televīzija)*
- tvá** pron: ⇒ **tvūj**
- tvar** m, (-u) **1** *form|a f, veid|s m*; (bot, klobouku, kabelky) *fason|s m*; ztratit t. *zaudēt formu*; ve -u *pismene L burta L veidā*; ve -u *koule lodveida* (jen G); ve -u *čtverce kvadrātveida* (jen G); ve -u *srdce sirdsveida* (jen G) **2** <sport, voj.> *ierind|a f* **3** <lingv.> *form|a f*
- tvárnice** f, (-e, Gpl -) **1** <tech.> (matrice) *veid|ne f, (Gpl -ņu)* **2** <archit.> *blok|s m*; betonová t. *betona bloks*
- tvárn|ý** adj **1** (materiál) *plastisk|s* **2** (ve vztahu k uměleckému dílu) *tēlojošs, tēlain|s*; -é *prostředky tēlošanas līdzek|ļi*
- tvaroh** m, (-u) *biezpien|s m*
- tvaroslov|j** n, (-i) <lingv.> *morfoloģij|a f*
- tvar|ovat** impf, (-uje) *veid|ot* (II.)
- tvarov|ý** adj *formas* (G), *formu* (G); -á *rozmanitost formu daudzveidība*
- tvarúz|ek** m, (-ku, Npl -cich/káčh) <kuch.> *sierīģ|s m*
- tvář** f, (-el-i) **1** (lice) *vaig|s m* **2** (obličej) *se|ja f*; s úsměvnou -i *ar smaidu se|ā* ♦ v potu -e *vaiga sviedros*; -i v t. *vaigu vaigā, aci pret aci*; ukázat svou (pravou) t. *parādīt savu īsto seju* **3**: nemá t. *dzīvniek|s m*
- tvář|it se** impf, (3.sg/pl -i, imp. tvar) *iz|likties (-liekas, -likās)**; -íl se *vesele! vāznē! pķekvapenē viņš izlikās priecīgs/ nopietns/ pārsteigts*; t. se jako přítel *izlikties par draugu*; -íl se, že spí *viņš izlikās, ka guļ*; -íl se, jako by souhlasil *viņš izlikās, ka piekrīt*; jsem zvědav, jak se k tomu bude t. *interesanti, kādu seju viņš rādīs*
- tvářnost** f, (-i) (vzhled) *izskat|s m*; (tvar) *veid|s m*
- tvé, tvého, tvém, tvému, tví, tvoje, tvoji, tvoji** pron: ⇒ **tvūj**
- tvor** m, (-a, Npl -ovē) *rad|jums m, radīb|a f, (jen člověk) būt|ne f, (Gpl -ņu)*; lidský t. *cilvēciska būtne*
- tvor|ba** f, (-by, Gpl -eb) **1** (tvoření) *radīšan|a f, (krvinek, moči) veidošan|ās f, rašan|ās f* **2** (umělecká) *daiļrad|e f, jaunrad|e f*
- tvor|īt** impf, (3.sg/pl -i) *rad|īt* (III.1.); (představovat) *veid|ot* (II.); t. většinu *veidot vairākumu*; t. výjimku *būt (ir, bija)* par izņēmumu* ■ **t. se** impf *rasties (rodas, radās)*, veid|oties* (II.)
- tvor|ivost** f, (-e) *radīšanas gar|s m, radošais ģēnijs m*; (umělecká) *daiļrad|e f, jaunrad|e f*, lidová t. *tautas daiļrade*
- tvor|iv|ý** adj *radoš|s*; t. umělecký process *daiļrades process*
- tvou** pron: ⇒ **tvūj**
- tvrdě** adv. (pracovat, trénovat) *smagi, grūti*; (potrestat) *bargi, stingri*; (kritizovat) *asi*; (jednat též) *rupji*; t. spát *cieši gulēt*
- tvrd|īt** impf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *apgalv|ot* (II.); (co o kom/čem ko par ko); -dí o sobě, že je malíř *viņš apgalvo, ka ir gleznotājs*
- tvrd|nout** impf, (-ne, prēt. -(nu)l, -la) **1** (cement, svaly) *k|ūt (k|ūst, k|juva)* ciet|am, ciet|ēt* (II.); (chléb, sýr též) *sa|kalst (-kalst, -kalta)** **2** <kol., expr.> (čekat někde) *nīkt (nikst, nika)*, dirn|ēt* (III.2.), *kvem|ēt* (III.2.)
- tvrdohlavost** f, (-i) *stūrgalvīb|a f, stūrgalvīgum|s m*; (neústupnost) *nepiekāpīb|a f, nepiekāpīgum|s m*
- tvrdohlav|ý** adj *stūrgalvīg|s*; (neústupný) *nepiekāpīg|s*
- tvrdost** f, (-i) (lātky) *cietum|s m, cietīb|a f, (pohledu) stingrīb|a f, bargum|s m*; (jednání, života) *nežēlīb|a f, nežēlīgum|s m*
- tvrdošijn|ý** adj *stūrgalvīg|s*; (ūminēny) *tiepīg|s*; (neústupný) *neatlaidīg|s*
- tvrd|ý** adj, (kompar. -ši) **1** (kámen, dřevo, voda) *ciet|s*; vejce na -o *cieti vāritas olas* ♦ t. oříšek *ciets rieksts* **2** (kázeň, kontrola, opatření, výchova, hlas) *stingr|s*; (zima, zákon, trest) *barg|s*; (vládce, kritik, boj, konkurence též) *nežēlīg|s*; (život, osud, práce, trénink) *smag|s, grūt|s*; (alkohol, droga, úder) *stipr|s*; (spánek) *cieš|s*; -á *mēna konvertējama valūta* ♦ dostat -ou lekcí *gūt labu mācību*; má -ou hlavu *viņš ir spītīgs* **3**: <hud.> t. metal *smagais metāls*
- tvrz** f, (-e) *cietok|snis m, (G -šņa)*; (součást opevnění též) *citade|le f, (Gpl -ju)*
- tvrzen|j** n, (-i) *apgalvojum|s m*
- tv|ūj** I pron, (f -ā/-oje, n -ēl/-oje, pl: ma -í/-o|ji, m|f -ēl/-oje, n -ā/-oje) *tav|s*; (v dopise) *Tav|s*; (při úrazu, obv. samostatně) *tavē|ļais*; -oje *taška tava soma*; tato taška není -oje *šī soma nav tavējā (tava)*; podle -ého (názoru) *tavuprāt, pēc tavām domām*; po -ēm

(přání) *pēc tava prāta*; to není ~oje věc *tā nav tava darīšana* II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) 1 (manžel, manželka) *tavējāis m, tavējā f* 2: pl ~oji <kol.> (rodíče, sourozenci ap.) *tavējīe m, pl, tavējās f*

tvūrčle m, (-e, Npl -i/-ovē), **tvūrkylnē** f, (-nē, Gpl -nī/-nī) <kníž.> *radītājs m, radītāja f*; (filmů, pořadů) *veidotājs m, veidotāja f*; (umělec) *mākslinieks m, māksliniece f*, (Gpl -ču)

tvūrči adv *radošs*

tvých, tvým, tvými pron: ⇒ **tvūj**

ty 1 pron, (G,A tě/tebe, D tobē/ti, I tebou, L tobē) 1 *tu* (G *tevis, D tev, A, I tevi, L tevi*); (v dopise) *Tu*; to je pro tebe *tas ir tev*; podle tebe *tavuprāt, pēc tavām domām* ♦ *tē bū!*! *ka tevi (vilks)!* 2 (vytýkáni) (*ak tu*)...*tāds*; ty hlupáku! (*ak tu*) *mulķis tāds*!; ty jeden! *ak tu viens*!; ty můj bože! *ak tu Dievs!* 3 (dativ sdilnosti): to ti byla krásal *tas tik bija skaistums!*

ty 2 pron: ⇒ **ten**

tyč f, (-e) (dřevěná) *kārīts f*, (Gpl -šu); (kovová, branková) *stieļnis m*, (G -ņa); telegrafní t. *telegrāfa stabls m*; záclonová t. *aizkaru stangļa f*; <sport> skok o -i *kārtslēkšanļa f*

tyčīnīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) 1 (dřevěná) *kārīņļa f, maikstīļte f*, (Gpl -šu); (kovová) *stienīļtis m*, (G -ša) 2 <kuch.> (pečivo) *salmīņļa m, pl*; (sýrové) *nūjīņļa f, pl*; (čokoládová) *tāfelīļte f*, (Gpl -šu), *batoniņš m* 3: pl ~ky (české jídelní) *irbuļļa m, pl* 4: <zast.> t. na rty *lūpu krāsļa f* 5 <bot.> *putekšņlapļa f*

tyčīt se impf, (3.sg/pl -i) *slieties (slejas, slējās)* (augšup)*; (nad kým/cīm) *pār ko, pāri kam*

tyčīka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (dřevěná dlouhá) *kārīts f*, (Gpl -šu), *maikīste f*, (Gpl -stu); (silnější, též v plotě) *mietīš m, mietīņš m*; (kovová) *stieļnis m*, (G -ņa), *stienīļtis m*, (G -ša); <sport> branková t. *vārtu stienis*

tydlen m, (-nu) *nedēļa f*; za t. *pēc nedēļas*; před ~nem *pirms nedēļas*; koncem ~ne *nedēļas beigās*; během ~ne *nedēļas laikā*; příští t. *nākošnedē*; minulý t. *pagājšnedē*; tento t. *šonedē*; jednou/dvakrát za t. *reizī/divreiz nedēļā*

tydenīk m, (-ku, Lpl -cich) 1 (časopis) *nedēļas laikraksts m, nedēļas žurnāls m* 2 (filmový) *kinožurnāls m, kinohronikļa f*

tydennī adj 1 (trvající týden) *nedēļas (G)*, *nedēļu ilgis*; t. dovořená *nedēļas atvaļinājums*; t. zāsoby *krājumi vienai nedēļai* 2 (jednou týdnē) (*ik*) *nedēļas (G)*; t. výkaz *nedēļas pārskats*

tydnē adv 1 (každý týden) *katru nedēļu, ik nedēļu, ik nedēļas*; dostávat mzdu t. *saņemt algu katru nedēļu (ik nedēļas)* 2 (za

týden) *nedēļā*; dostává tisíc eur t. *viņš saņemt tūkstoš eiro nedēļā*; trikrát t. *trīsreiz nedēļā*

tyf, tyfus m, (-u) <med.> *tīfīš m*; břišní t. *vēdertīfīš m*

tygjr m, (-ra, Npl -rī) <zool.> *tīģerīš m*

tygri adv *tīģera (G)*, *tīģeru (G)*; t. kůže *tīģerādļa f*

tygričle f, (-e, Gpl -) *tīģerieļne f*, (Gpl -ņū), *tīģermāļte f*, (Gpl -šu)

tyhle pron: ⇒ **tento, tenhle**

tykadllo n, (-la, L -le, Gpl -el) <zool.> *taustekļlis m*, (G -ļa)

tykāt impf, (-á) (komu) *uzrunāt (II.) ar tu (ko)*; t. si (s kým) *būt (ir, bija)* uz tu (ar ko)*; ~āme si *mēs esam uz tu*

tykāt se impf, (-kāl-če) (koho/čeho) *atītekties (-ticias, -ticias)* (uz ko), skart (skar, skāra)* (ko)*; to se mē ne-kā *tas uz mani neatītekties*; co se ~kā... *atītektiba uz...*

tykļev f, (-ve) <bot.> *ķirbīš m*, (G -bja)

tyl m, (-u, L -u) *tīļš m*

týl m, (-u, L -u/e) 1 *pakaušis m*, (G -ša) 2 <voj.> *aizmugurle f*, napadnout z ~u *uzbrukt no aizmugures*

tým m, (-u, L -u) 1 <sport> *komandļa f* 2 (skupina) *grupļa f*, pracovní t. *darba grupa*

týmolvj adj: ~á práce *kopīgs darbs*

typ m, (-u, L -u) *tīps m*

typicky adv *tīpiski*; t. český *tīpiski čehisks*

typický adj *tīpiskis*; (pro koho/co) *kam*

typografie f, (-e) *tipogrāfija f*

typovj adj *tipveida (jen G)*, *standarta (G)*; ~á velikost *standarta izmērs*

tyran m, (-a, Npl -il-ovē) *tīrānīš m*, *despotīš m*

týránī n, (-i) *mocišanļa f*, (jen līdī, fyzickē) *spīdzīnāšanļa f*; t. zvířat *dzīvnieku mocišana*

tyranizovat [-ny-] impf, (-uje) <též přen.> *tīranizēt (II.)*

týrjat impf, (-á) *mocīt (moka, mocija)**; (jen līdī, fyzický) *spīdzīnāt (III.1.)*; ~á ho kašel *viņu moka klepus*

tys = ty jsi

tyto pron: ⇒ **tento**

tyž pron, (f *tāž*, n *totēž*, pl: ma *tiž*, mīf *tytēž*, n *tāž*) *tas patīš (f tā pati)*; (stejný) *tādīš patīš (f -a, -i)*; jeden a t. *viens un tas pats*; touž dobou *tajā pašā laikā*; (firma) téhož jména *tāda paša nosaukuma*

tzn. zkr. (to znamená) t. i. (*tas ir, proti*)

tzv. zkr. (takzvaný, takzvanē) t. s. (*tā saucamais, tā sauktais*)

U, Ú

U, u₂, Ū, ú [ú] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *u [ū] m*, (neskl.); krátké / dlouhé u (ú) *īsaīs / garaīs u (ū)*; u s kroužkem (ú) *garaīs u (ū) (u ar aplīti)*; ve tvaru U *U-veida, pakavveida*

u, prep I (s G) 1 (místní blízkost) *pie (s Gsg, Dpl)*; u okna *pie loga*; u nádraží *pie stacijas*; sedět u stolu *sēdēt pie galda*; bydlet u Prahy *dzīvot netālu no Prāgas*; nosit co u sebe *nēsāt ko sev līdzi* 2 (pobyt kde) *pie (s Gsg, Dpl)*; bydlet u rodičū *dzīvot pie vecākiem*; u nás *pie mums*; byl u lékaře *viņš bija pie ārsta* 3 (přináležlost): kapsa u kalhot *bīkšu kabata*; ručička u hodin *pulksteņa rādītājs* 4 (pracovní příslušnost): pracovat u stavební firmy *strādāt celtniecības firmā*; sloužit u vojska *dienēt armijā* II (s L): u příležitosti (desátého výročí) *atzīmējot desmito gadadienu*; u vědomí (faktu, že...) *apzinoties (faktu, ka...)*; být u vytržení (nad čím) *būt sajūsmā (par ko)*

ubēhjat si pf, (-ā): u. si nohy *nostaiglāties (II.)*, *noīskrieties (-skrienas/-skrejas, -skrējās)** ■ **u. se** pf *noīskrieties (-skrienas/-skrejas, -skrējās)**

ubēhjnout pf, (-ne, prēt. -) 1 (vzdálenost) *noīskriet (-skrien/-skrej, -skrēja)** 2 (o čase) *paļiet (-iet, -gāja)*, aizritēt (III.2.)*; (lūta) *noītečēt (-tek, -tecēja)*, izībeigties (-beidzas, -beidzās)**; ~ī rok *pagāja (aizritēja) gads*; cesta -la rychle *ceļš pagāja ātri*

ubezpečīt pf, (3.sg/pl -i), **ubezpečjovat** impf, (-uje) (ujstīt) (koho o čem) *apliecināt (III.1.) (kam ko)*; (přesvědčit) *pārīecīnāt (III.1.) (ko par ko)* ■ **u. se** pf, impf (o čem) *pārīecīnāties (III.1.) (par ko)*

ubihjat impf, (-á) 1 (utíkat) *skriet (skrien/skrej, skrēja)* (prom)* 2: ⇒ **ubēhnout** (2)

ubijet impf, (-i, 3.pl -(e)jī) <přen.> (potlačovat: strach, nadšení ap.) *apīspīest (-spīež, -spīeda)**; ta práce mē ~ela *šīs darbs mani nomāca*; ⇒ **ubit**

ubirjat impf, (-á): ⇒ **ubrat** ■ **u. se** impf <kníž.> *doties (dodas, devās)*, iet (iet, gāja)**; u. se domū *doties uz mājām (mājup)*

ubjīt pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *noīst (-sit, -sita)* (ar sišanu)*; (zabit) *nogaļināt (III.1.)*; (zavraždit) *noslepkaļot (II.)*; u. koho k smrti *sīst (sit, sīta)* ko līdz nāvei*; <přen.> u. čas *nosit laiku*

ubliženjī n, (-i) 1 (poškození) *kaitējums m, bojājums m*; u. na zdraví *kaitējums veselībai*; těžké u. na těle *smags miesas bojājums* 2 (slovní) *apvainojums m, aizskārumis m*; u. na cti *goda aizskārumis*

ubližjīt pf, (3.sg/pl -i, imp. ubliž) 1 (uškodit) (komu/čemu) *kaitēt (II.) (kam)*; (jen cilvēku) *nodarīt (III.1.) pāri (kam)*; u. si (řečmi, jednáním) *kaitēt sev*, (pádem ze schodů) *saīstties (-sitas, -sītās)*, savainloties (II.)*; u. komu na zdraví *nodarīt kam miesas bojājums*; ne-īl jste si? *vai jūs nesasītāties (nesavainojāties)?* ♦ ani kuřeti ne-ī *viņš pat mušai pāri nenodarīs* 2 (slovem) (komu/čemu) *apvainot (II.) (ko)*, *aizskart (-skar, -skāra)* (ko)*; u. komu na cti *aizskart kāda godu*

ubližjovat impf, (-uje) 1 (škodit) (komu/čemu) *kaitēt (II.) (kam)*; (jen cilvēku) *darīt (III.1.) pāri (kam)*; u. si sám sobě (řečmi, jednáním) *kaitēt sev pašam* 2: ⇒ **ubližīt** (2)

ubodjat pf, (-á) (rohy) *nobadīt (III.1.)*; (nožem) *noīdurt (-dur, -dūra)**; u. koho k smrti *saīdurt (-dur, -dūra)* ko līdz nāvei*

ubolhý adj, (kompar. -žejsī) 1 (bidný, chatný) *nožēlojamis* 2 (nešťastný) *nabaga (G)*; ~ē dēvče! *nabaga meitene!*

úbor m, (-u) *tērps m, apģērbs m, drēbes f, pl*, (G -bju); sportovní ú. *sporta tērps*; pracovní ú. *darba drēbes*; svátečný ú. *svētku tērps*; večerní ú. *vakartērps m*; koupací ú. (damský) *peldkostīmīš m*, (pánský) *peldbīkīšes f, pl*, (G -šu)

ubožāk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *nabagīš m, nabadzīņš m*

ubožākka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *nabadzīļte f*, (Gpl -šu)

ubrānjīt pf, (3.sg/pl -i, imp. ubraņ) (uchránit) *nosargāt (II./III.2.)**; (ochránit) *pasargāt (II./III.2.)**; (koho/co před kým/cīm ko no kā) ■ **u. se** pf 1 (nepříteli ap.) (komu/čemu, před kým/cīm) *nepaļkļauties (-kļaujas, -kļāvās)* (kam)*, *nepaļdoties (-dodas,*

-devās)* (kam) **2** (zabránit u sebe) (komu/čemu) *apvaldīt* (III.1.) (ko); neu. se smichu/ slzám nespēt *apvaldīt smieklus/ asaras*; nemūžu se u. dojmu, že... *man tomēr paliek iespaids, ka...*

ubjrat pf. (-ere, pas. -rān, imp. -er) **1** (odebrat) *noļņemt* (-ņem, -ņēma)*; (zmenšīt) *samazzināt* (III.1.), *pamazzināt* (III.1.); u. mouku *atļēbert* (-ber, -bēra)* *mitlus*; u. plyn *samazzināt ātrumu*; u. komu z platu *samazzināt kam algu*; u. na vāze *noķristies* (-kritās, -kritās)* *svarā*; u. komu na autoritē *pazemļināt* (III.1.) *kāda autoritāti*; u. komu na zāsluze *samazzināt kāda nopelnus*; operace mu ~ala deset let pēc operācijas *viņš izskatās par desmit gadiem jaunāks* **2** <kol.> (odēv) *ieļņemt* (-ņem, -ņēma)*, *ieļšūt* (-šuj, -šuva)*

ubrečēnlý adj <kol., expr.> **1** (člověk) *noraudājies* (f -usies); (obličej, oči) *saraudāts* **2** (melodie ap.) *raudulīgš*

ubrousļek m, (-ku, Lpl -cich) *salveti* (f, Gpl -šu); *papírové -ky papira salvetes*

ubrus m, (-u, L -el-u) *galdautš* m; *prostīt* u. *uzklāt* *galdautu*

ubjlyt pf. (-ude, prēt. -yl, imp. -ud) *samazļināties* (III.1.), *pamazļināties* (III.1.), *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* **1** *mazāk*; vody ~ylo *ūdens līmenis nokritās*; ~ylo *nezamēstnaných samazināšs bezdarbnieku skaitš*; ~ylo *prācel/ penēz darba/ naudas kļuva mazāk*; starostī nám ne~ylo *rūpu mums nekļuva mazāk*

ubytļek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (byti) *mazināšanāšs f, samazināšanāšs f*; ū. *obyvateľstva iedzīvotāju skaita samazināšanās* **2** (ztrāta) *zudumš* m, *zaudējumš* m, pl; ū. sil spēka *zudums*

ubytovaci adj: u. *zařizenā apmešanās vieta* (*viesnīca* u. *tml.*); u. *kapacita vietu skaitš* (*viesnīca* u. *tml.*)

ubytovānlý n, (-i) *apmešanāšs f, dzīvošanā f*; *najit* si u. *atrast dzīvokli* (*istabu*); *ūcet* za u. (v hotelu) *viesnīcas rēķins*

ubytovat pf. (-uje) *izmitļināt* (III.1.); (vice skupin tēž) *izvietļot* (II.); u. *koho u koho izmitināt ko pie kā* ■ u. *se pf 1* (kde) *apl/mesties* (-metas, -metās)*; u. *se v hotelu apmesties viesnīcā* **2** (zařidit se) *iekārļoties* (II.); *jak jste se ~oval? kā jūs esat iekārļojies?*

ubytovna f, (-ny, Gpl -en) *kopmīļne f, (Gpl -ņu)*; *turistickā u. tūristu mīļne f, (Gpl -ņu)*; *vojenskā u. kazarmāšas f, pl*

ubývat impf. (-ā) *samazļināties* (III.1.), *pamazļināties* (III.1.), *paļļikt mazāk* (-liek, -lika)* *mazāk*; ~ā *nezamēstnaných samazināšs bezdarbnieku skaitš*; ~ā *prācel/ penēz darba/ naudas kļūst mazāk*; u. *na vāze zaudļēt* (II.) *svaru*; ~āji *jim sily viņiem sāk trūkt spēka*

ucelený adj (dīlo, koncepcie, pohled na něco) *viengabalainšs, monolītšs*; (informace, přehled, představa) *piņņiģšs*; u. *systēm vienota sistēma*

uceljīt pf. (3.sg/pl -iti, pas. -itēn, imp. -it) *saljūst* (-jūt, -juta)*

ucouvnout pf. (-ne, prēt. -i) (ustoupit) *atļkāpties* (-kāpjas, -kāpās)*, *paļkāpties* (-kāpjas, -kāpās)* *atpakaļ*; <piēn.> (vynout se) (před kýmčim) *izvaiļņties* (III.1.) (no kā)

ucplāt pf. (-e, pas. -ān, imp. -i, -ēte/-ete), **ucpāvat** impf. (-ā) **1** (otvor) *aizbāzt* (-bāz, -bāza)*; u. *si uši aizbāzt ausis* ♦ u. *nēkomu ūsta aizbāzt kādam mutī* **2** (odpad rouru) *aizķepļēt* (II.) **3** (auta ulici) *pārpildļit* (III.1.), *radļit* (III.1.) (*no kā*)

ucplāt pf. (-e, pas. -ān, imp. -i, -ēte/-ete), **ucpāvat** impf. (-ā) **1** (otvor) *aizbāzt* (-bāz, -bāza)*; u. *si uši aizbāzt ausis* ♦ u. *nēkomu ūsta aizbāzt kādam mutī* **2** (odpad rouru) *aizķepļēt* (II.) **3** (auta ulici) *pārpildļit* (III.1.), *radļit* (III.1.) (*no kā*)

účtja f, (-y) *ciēņja f*, (ke komu/čemu *pret* ko); *mit* koho v ~ē, *chovat* ke komu ~u *ciēņļ* (III.1.) *ko*; s ~ou (v dopise) *ar ciēņu, ciēņā*; mā u. (podiv) *višu ciēņu*

učļīt pf. (3.sg/pl -i, pas. -il, pas. -ēn, imp. -i, -ēte) **1** *pagodļināt* (III.1.), *parādļit* (III.1.) *godu* (kam); u. *nēči pamātku godļināt* (III.1.) *kāda piemiņu* **2** (jīdlem) *pacienļāt* (II.), *pamiļļot* (II.)

uctivāt impf. (-ā) **1** *godļināt* (III.1.), *parādļit* (III.1.) *godu* (kam) **2** (jīdlem) *ciēņļāt* (II.), *mielļot* (II.)

uctivý adj *godbiģiģšs, biģiģšs*

účtyhodnlý adj **1** *ciēņjamšs, godājamšs*; ~ē *stāři ciēņjamšs vecums* **2** (číslo, množství, rozměry) *ievērojamšs, iespaidiģšs*

učarļovat pf. (-uje) (komu) *apl/burt* (-bur, -būra)* (ko), *noļ/burt* (-bur, -būra)* (ko); *hudba* mu ~ovala *mūzika viņu apbūra*

účast f, (-i) **1** (na akci ap.) (na čem, v čem) *piedalīšanāšs f, dalībja f*, (přítomnost) *klātbtņne f*; *mit* ū. (na čem, v čem) *piedalļties* (III.1.) (*kur*); za ~i *koho piedaloties kam, klātesot kam* **2** (zājem) (s kým) *interesļe f* (par ko); (soucit) *līdzjūtība f* (kam); *poslouchat* bez ~i *klusāties ar bez intereses*

účastnický adj: ū. *poplatek dalības maksa, dalībmakšja f*; ū. *stāt dalībvalšts f, (Gpl -stu)*; ū. *organizace dalīborganizācija f*; ū. *telefonni stanice telefona abonēst*

účastnlk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **účastnicļe** f, (-e, Gpl -) *dalībniekšs m, dalībnieļce f, (Gpl -ču)*

účastnļit se impf. (3.sg/pl -i) (čeho, na čem) *piedalļties* (III.1.) (*kur*)

účastnlý adj (pohled, slova) *līdzjūtīģšs*

učebna f, (-ny, Gpl -en) *klāļse f, (Gpl -šu)*, *mācību telpja f*

učebnlý adj *mācību* (G); u. *pomūcky mācību līdzekļi*

učebnicļe f, (-e, Gpl -) *mācību grāmatja f*; u. *pro samouky pašmācības mācību grāmata*

učednlk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **učednicļe** f, (-e, Gpl -) *mācekļis m, (G -ja), mācekļe f, (Gpl -ļu)*

učel m, (-u, L -u) (cesty, jednāni) *mērķļis m*; (zāmēr) *nolūkš m*; za jakým ~em? *kādā nolūkā?*; *kotomu ~u tai nolūkā*; *pņjet* za ~em *podnikāni atbraukt, lai nodarbotos ar uzņēmējdarbību*; *pro ~y armādy armijas vajadzībām*; *na dobročinnē ~y labdarība* ♦ ū. *svētī* *prostředky měrkis attaisno līdzekļus*

účelnē adv *mērķtieciģi*; (účinnē) *efektīvi, iedarbīgi*; (užitečně) *lietderīgi*

účelnost f, (-i) *mērķtiecība f, (účinnost) efektivitāte f, iedarbīgumš m*; (užitečnost) *lietderība f, lietderīgumš m*

účelný adj *mērķtieciģšs*; (účinný) *efektīvs, iedarbīģšs*; (užitečný) *lietderīģšs*; *považuji* za ~ē... *uzskatu par lietderīgu...*

účelovē adv *mērķtieciģi*

účelovlý adj **1** *speciālšs, mērķēļšs*; ~ē *financovāni mērkfinansējumš m* **2** <lingv.> *nolūka* (G); ~ā *spojka nolūka saiklis*; ~ā *vēta nolūka palģteikums*

učeļn m, (-nē), **učnicļe** f, (-e, Gpl -) *mācekļis m, (G -ja), mācekļe f, (Gpl -ļu)*; (student učilīstē) *arodskolniekš m, arodskolnieļce f, (Gpl -ču)*

učenļec m, (-ce), **učenkylnē** f, (-nē, Gpl -ņl-ni) (*izcils*) *zinātniekš m, (izcila) zinātnieļce f, (Gpl -ču)*

učeņj n, (-i) **1** (filozofā) *mācība f*, *křesťanskē u. kristģģā mācība* **2** (učební látka) *mācības f, pl, mācību vielja f*; *mām* *hodnē* u. *man ir daudz ko mācīties* **3** (vyučovāni) *mācīšanāšs f, mācīļas f, pl*; *rušit* při u. *traucēt mācības (mācību stundu)* **4** <kol.> (učebnice) *mācību grāmatļas f, pl* **5** (učební poměr) *mācība f, apmācība f*, *dāt* *koho na u. nodot ko mācībā* **6**: <kníž.> *vysokē u. augstskolļa f*

učeņjý adj **1** (člověk) *mācītļs, izgļitotšs, skoloļšs* ♦ *žādný* u. *z nebe nespadi meistars no debesīm nekřit* **2** (kniha, společnost) *zinātniskšs*

učes m, (-u, L -u) *frizūrja f, matu sakārtojumš m*

učeļsat pf. (-šēl-sā, imp. -šļ-sej) *sasukļāt* (II.), *saķemmlēt* (II.); u. *si vļasy sasukāt* (*saķemmēt*) *matus* ■ u. *se pf* *sasukļāties* (II.), *saķemmlēties* (II.)

učeļt m, (-tu, L -tu/-tē) **1** (faktura) *rēķinš m*; (za co par ko); *zaplāt* ū. *samaksāt rēķinu*; *vystavit* *komu* ū. *izniegt kam rēķinu*; *to jde na muj* ū. *tas ir uz mana rēķina*; ū., *prosim!* *lūdzu, rēķinu!* ♦ *vyřidit* si (sklādat) ~ty *nokārtoj rēķinus*; *žit* na cizī ū. *dzīvot* *uz sveša rēķina* **2** (bankovní) *rēķinš m, kontļš m*; *běžný* ū. *tekošais rēķins*

účelnlý I adj *grāmātvēdības* (G); ū. *zāvērka grāmātvēdības bilance*; ū. *kniha ieņēmumu u izdevumu grāmata, rēķinvedības žurnāls*; ū. *hodnota iegrāmātoģā vērtība* **II** m, (-iho)/f, (-i) *grāmātvēdis m, (G -ža), grāmātvēde f, (Gpl -žu)*

účetnlctvlý n, (-i) *grāmātvēdība f*

učilīstē n, (-tē, Gpl -t) (*profesionāla*) *mācību iestāde f, (Gpl -žu)*; *střední odborné u. arodskolļa f*

učinļek m, (-ku, Lpl -cich) *iedarbība f*, (vliv) *ietekļme f, (Gpl -mju)*; (na koho/co *uz* ko); *mit* ū. (na koho/co) *ietekmļēt* (II.) (ko)

učinēnlý adj <kol., expr.> *īstšs, gatavļais, tīřļais*; u. *zāzrak īsts brīnumš*; u. *dābel gatavais sāitans*; u. *nesmysl tīras muļķības*; *je ~ā* *dobrota viņš ir pati labsirdība*

učinļit pf. (3.sg/pl -i) <kníž.> (udělat) *izdarņit* (III.1.), *paļveikt* (-veic, -veica)*; (nějakým) *padarņit* (III.1.); u. *objev!* *vyjimku* *izdarņit atklājumu/ izņēmumu*; u. *rozhodnutí* *izļemt* (-lemj, -lēma)*, *pieļņemt* (-ņem, -ņēma)* *lēmumu*; u. *chybu* *pieļļaut* (-ļauj, -ļāva)* *kļūdu*; u. *nāvrh* *likt* (*liek, lika*)* *priekšā*, *ieļsniēgt* (-sniēdz, -sniēdza)* *priekšliikum*; u. *koho štastným* *padarņit ko laimīgu*; u. *co skutkem* *īstenļot* (II.) *ko, realizļēt* (II.) *ko*; u. *poznāmku* *pieļbilst* (-biļst, -biļda)*; u. *si* *představu* (o čem) *ģūt* (*ģust, guva*)* *priekšstatu* (par ko); u. *rozhodnutí* *pieļņemt* (-ņem, -ņēma)* *lēmumu*; u. *krok spert* (*sper, spēra*)* *solī*; u. *opatření* *pieļņemt* (-ņem, -ņēma)* *mērus, veikt* (*veic, veica*)* *pasākumus*; u. *nabidku* *piedāvļāt* (II.); u. *přitř* (čemu) *izļbeigt* (-beidz, -beidza)* (ko), *pieļlikt* (-liek, -lika)* *punktu* (kam); u. *zadost* *dot* (*dod, deva*)* *gandarļjumu*; u. *dobrý* *dojem* *atļstāt* (-stāļ, -stāja)* *labu iespaidu*

účinkļovat impf. (-uje) **1** (lék, vino) (na koho) *iedarbļoties* (II.) (*uz* ko); (domluva, zpráva) (na co) *ietekmļēt* (II.) (ko) **2** (vystupovat) *uzstāties* (-stājas, -stājās)*; (v divadle tēž, ve filmu, v orchestru) *spēļēt* (II.); (ve sboru, v opeře) *dziedļāt* (III.2.)*; (v soutěž) *piedalļties* (III.1.); ū. *v hlavní roli spēļēt galveno lomu*

účinkļojānlý m, (-iho)/f, (-i) *izpildītājs m, izpildītāja f* (mākslinieks)

účinnē adv *efektīvi, iedarbīgi*

- účinnosť** f. (-i) *iedarbīb|a f, iedarbīgum|s m, efektivitā|e f*, <prāv.> nabyt ~i (zákon) *stāties spēkā*
- účinný** adj *iedarbīg|s, efektīv|s*
- učīt** impf. (3.sg/pl -i) (koho co, čemu) *māc|īt (III.1.) (kam ko) ■ u. se* impf (co, čemu) *māc|īties (III.1.) (ko)*; u. se lotyšsky *mācīties latviešu valodu*
- učitel** m. (-e, Npl -é), **učitel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *skolotāj|s m, skolotāj|a f*, třídní u. *klases audzinātāj|s m, audzinātāj|a f*, soukromý u. *privātskolotāj|s m, privātskolotāj|a f*
- učitelský** adj *skolotāja (G), skolotāju (G)*; ~é povolání *skolotāja profesija*; u. sbor *skolotāji, skolotāju kolektīvs*
- učiv|o** n. (-a) *mācību viel|a f*
- učňovský** adj: ~á škola *arodsko|la f*, ~é školství *arodizglītīb|a f*
- účtár|na** f. (-ny, Gpl -en) *grāmatvedīb|a f*
- účt|ovat** impf. (-uje) **1** (fakturovat) *aprēķ|ināt (III.1.)*; (přijmy a vydaje též) *sarēķ|ināt (III.1.) 2* <expr.> (vypořádat si) (s čim) *norēķ|ināties (III.1.) (ar ko), nokārt|ot (II.) rēķinus (ar ko)*
- úd** m. (-u, L -u) **1** *locekļ|is m, (G -ja)*; protáhnot si ~y *izstaipt| locekļus 2*: pohlavní úd *dzimumlocekļis m, (G -ja)*
- údaj** m. (-e), obv. pl ~e *dat|j m, pl*, osobní ~e *personas dati*; statistické ~e *statistikas dati*; bližší ~e *sīkāka informācija f*
- údajně** adv (*pekklādā se relativem*); *it kā*; ú. navrh, že... *viņš esot piedāvājis, ka...*
- údajný** adj (domělý) *šķietam|s, iedomāt|s*; ú. vrah *stiepkavībā aizdomās turētā persona*
- údaloost** f. (-i) *notikum|s m*; (přihoda) *gadījum|s m*; sled ~i *notikumu gaita* ♦ *radostnā u. ģimenes pieaugums*
- udán|j** n. (-i) *denunciācij|a f*
- udjat** pf. (-á, pas. -án) **1** (osobu) *denunc|ēt (II.) 2* (oznámit) *paziņ|ot (II.)*; (adresu, jmēno, účel pobytu též) *uzrād|īt (III.1.)*; (důvod) *min|ēt (III.2.)*; u. co policii *paziņ|ot ko policijai*; bez ~áni důvodu *neminot iemeslu 3* (tempo, lón, cenu) *no|teikt (-, -teica)*, no|sacīt (-saka, -sacija)**
- udjāt** se pf. (-á, prēt. -ál) <kníž.> *no|tīkt (-tiek, -tika)*, noris|ināties (III.1.)*
- udavač** m. (-e), **udavač|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *denuncētāj|s m, denuncētāj|a f*; *ziņu pienesēj|s m, pienesēj|a f*
- udáv|at** impf. (-á): ⇒ **udat**
- úděl** m. (-u, L -u) <kníž.> *likte|nis m, (G -ņa)*
- 1 uděl|at** pf. (-á) **1** (vykonat) *izdar|īt (III.1.), padar|īt (III.1.)*; u. práci *padar|īt darbu*; u. krok *spert (sper, spēra)* soli*; u. kotmelec *ap|mest (-met, -meta)* kūleni*; u. pauzu *ietur|ēt (III.2.) pauzi*; <kol.> u. zkoušku *no|likt (-liek, -lika)* eksāmenu*; <kol.> u. školu *pa|beigt (-beidz, -beidza)* skolu*; co mám u.? *ko lai es daru? 2* (vytvořit) *izgatav|ot (II.), pagatav|ot (II.), uztais|īt (III.1.)*; u. večeri|l kávu *pagatavot vakariņas/ kafiju*; u. snēhulāka *uz|celt (-ceļ, -cēla)* sniegavīru*; u. oheň *ie|kurt (-kur, -kūra)* uguni*; u. plán *sastād|īt (III.1.) plānu*; u. stojku *no|stāties (-stājas, -stājās)* uz rokām*; u. pořádek *ie|viest (-vieš, -viesā)* kārtību*; u. kariēru *uztais|īt karjeru*; u. místo *atbrīv|ot (II.) vietu*; u. chubu *ietu|laist (-laiž, -laida)* kļūdu*, (v písemné práci) *ie|laist (-laiž, -laida)* kļūdu*; u. si čas *at|rast (-rod, -rada)* brīvu laiku*; u. dobrý dojem *rad|īt (III.1.) labu iespaidu*; u. tři křížky (podepsat se) *uz|vilkt (-velk, -vilka)* trīs krustiņus*; u. si dluh *ietais|īt (III.1.) parādu*; <těž pěn.> u. tečku *pie|likt (-liek, -lika)* punktu*; <přen.> u. nad čim kříž *pār|vilkt (-velk, -vilka)* kam krustu*; <vulg.> u. do kalhot *pietais|īt (III.1.) bikses 3* (provést) *nodar|īt (III.1.)*; co ti ~al? *ko viņš tev nodarīja?; udēlat komu radost sagādāt (II.) kam prieku 4* (učinit někým/něčim) (koho/ko kým/čim) *padar|īt (III.1.) (ko par ko), patais|īt (III.1.) (ko par ko)*; u. koho nešťastným *padar|īt ko nelaimīgu*; u. koho předsedou *ie|celt (-ceļ, -cēla)* ko par priekšsēdētāju* ♦ u. kozla zahradníkem *iecelt āzi par dārznieku ■ u. se* pf **1** (změna) *kļūt (kļūst, kļuva)*, pa|likt (-liek, -lika)*; ~alo se mu nevolno viņam kļuva slikti; ~alo se mi černo před očima man sametās melns gar acīm; ~alo se hezky iestājās jauks laiks 2* (vzniknout) *rasties (rodas, radās)*, uz|rasties (-rodas, -radās)*; ~al se mi puchýf man uzmetās tulzna*
- uděl|it** pf. (3.sg/pl -i), **uděl|ovat** impf. (-uje) <oboji kníž.> *pie|šķirt (-šķir, -šķira)**; (komu co kam ko); u. cenu (komu) *piešķirt prēmiju (kam)*; u. čestný doktorát (komu) *piešķirt goda doktora grādu*; u. licenci (komu) *iz|sniegt (-sniedz, -sniedza)* licenci (kam)*; u. dūtku (komu) *iz|teikt (-, -teica)* rājienu (kam)*, *iz|sacīt (-saka, -sacija)* rājienu (kam)*; u. plnu moc (komu) *pi|nvar|ot (II.) (ko)*; u. pokutu (komu) *pie|spriest (-spriez, -sprieda)* samaksāt soda naudu (kam)*; u. milost (komu) *apžēl|ot (II.) (ko)*; u. amnestii (komu) *amnest|ēt (II.) (ko)*
- úder** m. (-u) *sitiens|s m*; (silný) *belzīns|s m*; (těž útok) *trieciens|s m*; u. blisku zibens spēriens|s m; odvetný u. *pretsitiens|s m*; ú. do hlavy *sitiens pa galvu*; ú. na nepřítele *trieciens ienaidniekam; ~em*
- dvanácté pulkstenim sitot divpadsmit* ♦ ú. pod pás *sitiens zem jostasvietas*
- úderný** adj **1** (síla ap.) *trieciēna (G)*; ~á jednotka *triecienvienīb|a f 2* <přen.> (hlas, přednes) *enerģisk|s, sparīg|s*
- udeř|it** pf. (3.sg/pl -i) **1** (osobu) (koho do čeho) *ie|sist (-sit, -sita)* (kam pa ko)*; (silně) *ie|belzt (-beiz, -beiza)* (kam pa ko)*; (na povrch) (do čeho, na co) *uz|sist (-sit, -sita)* (uz kā, pa ko)*; u. koho do obličejē *iesist kam pa seju*; u. hlavou do zdi *at|sisties (-sitas, -sitas)* ar galvu pret sienu*; u. pěsti do stolu *triekt (triec, trieca)* ar dūri pa galdu*; do oči ~ilo světlo *gaisma apžilbināja acis* ♦ u. na správnou strunu *aizskart pareizo stīgu*; u. hřebík na hlavičku *trāpīt naglai uz galvas 2* (blesk) *ie|spert (-sper, -spēra)*; blesk ~il do stromu zibens iespēra kokā 3* (hodiny) *no|sist (-sit, -sita)* (par pulksteni)*; ~ily tři hodiny *pulkstenis nosita trīs* ♦ ~ila naše hodina *mūsu stunda ir sītusi 4* (napadnout) (na koho/co) *uz|brukt (-brūk, -bruka)* (kam) 5* (o jevech) *pēkšņi uz|nākt (-nāk, -nāca)*, pēkšņi ie|stāties (-stājas, -stājās)*; ~ila zima uznāca sals ■ u. se* pf (do čeho, o co) (prašit se) *at|sisties (-sitas, -sitas)* (pret ko)*; (narazit) *uz|grūsties (-grūzas, -grūdās)* (kam)*, *uz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (virsū) (kam)*; (spůsobit si bolest) *sa|sisties (-sitas, -sitas)*; u. se do hlavy sa|sist (-sit, -sita)* galvu*; u. se do kolena *sa|triekt (-triec, -trieca)* ceļgalu*
- udic|e** f. (-e, Gpl -) (háček) *makškeres āķ|is m*; (celé náčini) *makškerle f*, prut u. *makškerkāt|s m*; chytat ryby na ~i *makškerēt zivis* ♦ chytit se na ~i *uzķerties (uz makškeres)*
- udí|et** impf. (-i, 3.pl -(ej)) **1**: ⇒ **udělit** (pokyny, příkazy, rady) *dot (dod, devaj)**
- udír|na** f. (-ny, Gpl -en) *žāvētav|a f, kūpinātav|a f*
- udit** impf. (3.sg/pl udi, pas. uzen) *žāv|ēt (II.), kūp|ināt (III.1.)*
- údiv** m. (-u, L -u) *izbrīn|s m*; (nad čim par ko); k svému ~u *sev par izbrīnu*
- udiveně** adv *izbrīnīti, pārsteigtī*; (podívat se, plát se též) *ar izbrīnu*
- udivený** adj (člověk) *izbrīnīj|ies (f -usies), pārsteigt|s*; (pohled, obličej) *izbrīnīt|s*; (otázka, zvolání) *izbrīna pi|ņis*
- udiv|it** pf. (3.sg/pl -i), **udiv|ovat** impf. (-uje) *izbrīn|īt (III.1.)*; (překvapit) *pār|steigt (-steidz, -steidza)**
- údob|j** n. (-i) <kníž.> *laika posm|s m, period|s m*
- udobř|it** pf. (3.sg/pl -i) *samier|ināt (III.1.), salab|ināt (III.1.)*; (koho s kým ko ar ko) ■ **u. se** pf *iz|līgīt (-līgst, -līga)*, sal|līgīt (-līgst, -līga)* mieru*; (s kým ar ko)
- udol|at** pf. (-á) *pār|spēt (-spēj, -spēja)*, pie|veikt (-veic, -veica)**
- údol|j** n. (-i) *ieleja f* ♦ slzavē ú. *bēdu ieleja*
- údrž|ba** f. (-by, -eb) *uzturēšan|a f kārtībā*; (auta) *servis|s m*
- údržbář** m. (-e) *remontstrādniek|s m*
- udrž|et** pf. (3.sg/pl -i) **1** (nepustit) *notur|ēt (III.2.)*; u. tělo vzpřímeně *noturēt augumu taisnu 2* (zachovat: mir, svobodu, klid, zvyky) *saglab|āt (II.), patur|ēt (III.2.)*; u. co v paměti *paturēt ko prātā*; u. co v tajnosti *paturēt ko noslēpumā*; u. rovnováhu *notur|ēt (III.2.) līdzsvaru 3* (pořádek, číستu) *uztur|ēt (III.2.), ievē|ot (II.) 4* (nepustit) *notur|ēt (III.2.)*; nic mě tu ne~i *mani te nekas nespēs noturēt* ♦ u. něco na uzdě *tikt galā ar kaut ko, pārvaldīt situāciju ■ u. se* pf **1** (setrvat) *notur|ēties (III.2.)*; u. se na nohou *noturēties uz kājām*; u. se ve funkci *noturēties amatā*; neu. se smichy *nevald|īt (III.1.) smieklus*; u. se v dobré náladě *saglab|āt (II.) labu garastāvokli*; u. se pohromadě *pa|likt (-liek, -lika)* kopā*; <těž přen.> u. se nad vodou *noturēties virs ūdens 2* (uchovat: zvyky, teplo) *saglab|āties (II.)*
- udržovaný** adj (dům, hřístě) *uzturēt|s (labā) kārtībā*; (zevnějšek, trávnik, zahrada) *kopt|s*
- udrž|ovat** impf. (-uje) u. co v teple *tur|ēt (III.2.) ko siltumā*; u. co v dobrém stavu *uztur|ēt (III.2.) ko labā stāvoklī*; u. styky (s kým) *uztur|ēt (III.2.) kontaktus (ar ko)*; ⇒ **udržet** ■ **u. se** impf: ⇒ **udržet se**
- udup|at** pf. (-el-á, imp. -ej) (půdu, snih) *nomid|īt (III.1.)*; (usmrít) *sa|mīt (-min, -mina)*, samīd|īt (III.1.)*
- udu|sít** pf. (3.sg/pl -sí, pas. -šen) **1** (usmrít: rukama, šálou) *no|žņaupt (-žņaudz, -žņaudza)*; (polstářem) nosmac|ēt (II.) 2* <kuch.> *izsaut|ēt (II.) 3* <přen.> (utlumit) *apslāp|ēt (II.), ap|spiest (-spiez, -spieda)*; u. nepokoje* *apspiest dumpi ■ u. se* pf **1** (osoba) *no|smakt (-smok, -smaka)*, no|slāpt (-slāpst, -slāpa)*; u. se koufem* *nosmakt dūmos 2* <kuch.> *izsaut|ēties (II.)*
- udýchanlý** adj *aizelsj|ies (f -usies)*; celý u. *galīgi aizelsies*
- udých|at** se pf. (-á) *aizelsties (-elšas, -elsās)**
- ufňukaný** adj <expr.> (hlas, hudba) *raudulīg|s*; (člověk) *noraudāj|ies (f -usies)*
- ugrofinský** adj *somugru (G)*; ~é jazyky *somugru valodas*
- uháčk|ovat** pf. (-uje) *uztambor|ēt (II.), notambor|ēt (II.)*

uhád|nout pf. (-ne, prët. -l, pas. -nut) *uzmin|ët* (III.2.); (hádku, rébus) *atmin|ët* (III.2.)

uhájit pf. (-i, imp. uha) *nosarg|ät* (II./III.2.); (názor) *aizstäv|ët* (III.2.)
 ■ **u. se** pf *aizsarg|äties* (II./III.2.); *aizstäv|ëties* (III.2.)

uhán|ët impf. (-i, 3.pl -(ëj)) <exp.> *jo|ot* (II.), *traukties* (*traucas*, *traucās*); *drāzties* (*drāžas*, *drāzās*)*

uhaj|nout pf. (3.sg/pl -si, pas. -šen) **1** (oheň) *no|dzēst* (-dzēs, -dzēsa)*; u. cigaretu *nodzēst cigareti 2*: u. žizeň *remd|ët* (II.) *slāpes*

uhas|nout pf. (-ne, prët. -l) *no|dzist* (-dziest, -dzisa)*

uhjel m. (-le/-lu, L -li/-lu) *og|e f.* (Gpl -ju); kresba ~lem *ogles zīmējums* ♦ černý jako u. *mels kā ogle*

ühjel m. (-lu, L -lu) *leņķis m.*; ostrý/tupý| pravý ú. *plats/ šaurs/ taisns leņķis*; svírat pravý ú. *veidot taisnu leņķi*; zorný ú., ú. pohledu *vielok|lis m.* (G -ja), *aspekt|s m.*; změnit ú. pohledu *mainīt redzes punktu*; (posouzet co) z jiného ~lu *no citas pusēs*; (probírat co) ze všech možných ~lů *no visām pusēm*

uhlený adj *og|u* (G); u. důl *og|raktu|ves f.* pl, (G -vju)

Uhersko n. (-a) <hist.> *Ungārij|a f.* Rakousko – Uhersko
Austroungārij|a f.

uherský adj <hist.> *Ungārij|as* (G); rakousko – uherská monarchie
Austroungārij|as monarchija; u. salám *salami m.* (*neskl.*) ♦ jednou za u. rok *reizi pa ilgim laikiem*

uhladit pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (sukni) *noglud|ināt* (III.1.), *no|dzināt* (III.1.); (vlasy) *sa|glaust* (-glauz, -glauda)*; (papír) *izglud|ināt* (III.1.); (dřevo) *noslíp|ët* (II.) **2** <přen.> (sloh) *noslíp|ët* (II.); (spor) *noglud|ināt* (III.1.)

úhlavný adj: u. nepřítel *niknākais ienaidnieks*, *nāvīgs ienaidnieks*

uhlazený adj **1** (povrch) *glud|s*, *nogludināt|s*; (vlasy) *saglaust|s*
2 (osoba, společensky) *izsmalcināt|s*, *smalk|s*; (styl) *tēz izmeklēt|s*

úhledný adj *glīt|s*, (člověk) *tēz izskatīg|s*

uhlíj n. (-i) *og|les f.* pl, (G -ju); hnědý u. *brūnog|les f.* pl, (G -ju); černý u. *akmeņog|les f.* pl, (G -ju); dřevěný u. *kokog|les f.* pl, (G -ju); <med.> živočišné u. *aktīvā* (aktivěť) *ogle* ♦ *sedēt* jako na řevně u. *sēdēt kā uz karstām oglēm*

uhlíčan m. (-u, L -u) <chem.> *karbonāt|s m*

uhlíčitý adj <chem.> *oglek|ja* (G); kysličník u. *oglek|ja dioksīts*; kyselina ~á *og|skābe f*

uhlidat pf. (-á) (děti) *pieska|tīt* (III.1.); (dům) *tēz uz|raudzīt* (-rauga, -raudzija)*

uhlík m. (-ku, Lpl -cich) **1** <chem.> *oglek|lis m.* (G -ja) **2**: žhavé ~ky *izdedž|l m.* pl

uhlír m. (-e) (obchodník) *og|u pārdevējs m.*; (dovážec) *og|u piegādātājs m.*; (výrobce) *og|u deg|is m*

úhlohmér m. (-u) *leņķmēr|is m*

úhlopříčka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <mat.> *diagonāl|e f.* (Gpl -ju)

uhlovodík m. (-u) <chem.> *og|ūdeņra|dis m.* (G -ža)

uhnízlít se pf. (3.sg/pl -i) (ptáci) *sa|vīt* (-vij, -vija)* *ligzdu*, *ieper|ināties* (III.1.)

uhnout pf. (-e, prët. -ul, pas. -ut, imp. -i) **1** (odklonit) *atvirz|tīt* (III.1.), *at|raut* (-rauj, -rāva)*; (čemu) *izvair|tities* (III.1.) (no kā); u. hlavu na stranu *atvirz|t galvu sāņus*; u. rānē *izvair|tities no sitiēna 2*: u. (se) (jít z cesty) *pavirz|tities* (III.1.) *sāņus*, *pa|jiet* (-iet, -gāja)* *malā*; u. komu z cesty *dot* (*dot, deva*)* *kam ce|ju*; ~ēte se| *ce|ju*; u. očima *no|vērst* (-vērs, -vērsa)* *acis 3* (zadbočít) *no|griezties* (-griežas, -griežās)*, *pa|griezties* (-griežas, -griežās)*; u. doleval| doprava *no|griezties pa kreis|l pa labi*

uhodit pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) **1** (osobu) *ie|sist* (-sit, -sita)* (*kam*); (silně) *ie|belzt* (-belz, -belza)* (*kam*), *ie|zvelt* (-zvel, -zvēla)* (*kam*); (koho do čeho *kam* pa ko); (na něco, do něčeho) *uz|sist* (-sit, -sita)* (*pa ko*); u. koho do obličeje *iesist kam pa seju*; u. hlavou do zdi *at|sisties* (-sitas, -sitās)* *ar galvu pret sienu*; u. pēsti do stolu *triect* (*triec, trieca*)* *ar dūri pa galdu*; do oči ~ilo světlo *gaisma ap|zilbināja acis* ♦ u. na správnou strunu *aizskart pareizo stīgu*; u. hřebík na hlavičku *trāpīt naglai uz galvas 2* (blesk) *ie|spert* (-sper, -spēra)*; blesk ~il do stromu *zibens iespēra kokā 3* (hodiny) *no|sist* (-sit, -sita)* (*par pulksteni*); ~ily tīi hodiny *pulkstenis nosita trīs* ♦ ~ila naše hodina *mūsu stunda ir situ 4* (o jeveh) *pēkšņi uz|nākt* (-nāk, -nāca)*, *pēkšņi ie|stāties* (-stājas, -stājās)*; ~ila zima *uznāca sals* ■ **u. se** pf (do čeho, o co) (prašit se) *at|sisties* (-sitas, -sitās)* (*pret ko*); (narazit) *uz|grūsties* (-grūžas, -grūdās)* (*kam*), *uz|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* (*viršū*) (*kam*); (spūsobit si bolest) *sa|sisties* (-sitas, -sitās)*; u. se do hlavy *sa|sist* (-sit, -sita)* *galvu*

uhodnout pf. (-ne, prët. -l) *uzmin|ët* (II.), *atmin|ët* (II.)

úhonja f. (-y) <kníž.>: ú. na cti *morālais kaitējums*; ú. na zdraví *kaitējums veselībai*; utpēt ~u *ciest zaudējumu*; bez ~y (vrátit se odněkud, dostat se někam) *sveiks un vesels*; vyváznout bez ~y *tikt sveikā cauri*

úhoř m. (-e) <zool.> *zu|tīs m.* (G -ša)

uhořet pf. (3.sg/pl -i) (přijít o život) *sa|degt* (-deg, -dega)*; (svíce) *no|degt* (-deg, -dega)*, *iz|degt* (-deg, -dega)*

uhrabat pf. (-e, imp. -(ej)) *no|grābt* (-grābj, -grāba)*, *no|grābst|tīt* (III.1.)

úhradja f. (-y) *kompensācij|a f.* u. *z|tāt zaudējumu at|dzināšan|a f*

uhradit pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) *at|dzināt* (III.1.); (tēz fakturu) *samaks|āt* (II.); u. dlhy *no|dzināt* (III.1.) *parādus*

uhrát pf. (-aje, prët. -ál, pas. -án, imp. -aj/-ej) **1** <karty> (penize) *iespē|lēt* (II.), *saspē|lēt* (II.) (*naudu*); (vyhrát) *laim|ët* (II.), *vinn|ët* (II.) **2** <sport> (zvitēzit) *uzvar|ët* (III.2.); u. remizu *uzvarēt atbilde spēli*; u. dobrý výsledek *uzvarēt ar labu rezultātu 3* (uskutečnit) *pa|nākt* (-nāk, -nāca)*, *izcīn|tīt* (III.1.)

úhřn m. (-u, L -u) (součet) *kopsumm|a f.* (souhrn) *kopsavilkum|s m*

úhřnný adj *kopēj|s*; (početně) *summār|s*; ~á částka *kopsumm|a f.* u. počet *kopskait|s m*

Uhrly f. pl, (-, D -ám, L -ách, I -ami): ⇒ **Uhersko**

uhýbat impf. (-á) (čemu) (odpovědi ap.) *izvair|tities* (III.1.) (no kā); ⇒ **uhnout**

uhynout pf. (-e, prët. -ul) **1** (dobytek) *no|beigties* (-beidzas, -beidzās)* (*par dzīvniekiem*) **2** (rostliny) *no|kalst* (-kalst, -kalta)* (*par augiem*)

uchazeč m. (-e), **uchazeč|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pretendent|s m.*, *pretenden|te f.* (Gpl -šu); *kandidāt|s m.*, *kandidā|te f.* (Gpl -šu); (o studium) *reflektant|s m.*, *reflektan|te f.* (Gpl -šu); u. o práci *darba pretendents* (*kandidāts*)

ucházet impf. (-i, 3.pl -(ej)) (plyn, pára) *no|plūst* (-plūst, -plūda)*, *iz|plūst* (-plūst, -plūda)* ■ **u. se** impf (o místo, o práci) (o co) *pretend|ët* (II.) (*uz ko*), *kandid|ët* (II.) (*uz ko*); (o dívku) *izrād|tīt* (III.1.) *uzmanību* (*kam*); u. se o něč| přizeň *censties* (*cenšas, centas*)* *iegūt kāda labvēlību*

ucho n. (ucha, pl: f.N.A uši, G uši, D ušim, L ušich, I ušima, n.N.A ucha, G uch, D uchám, L uchách, I ušima) **1** *au|ss f.* (Gpl -su); <anat.> střední u. *vidusau|ss f.* (Gpl -su); tahá to za uši *tas plēš ausis pušu*; zapiš si to za uši *liec to aiz auss!*; <tēz přen.> škrābat se za uchem *kasīt aiz auss* ♦ slyšet co na vlastní uši *dzirdēt ko savām ausīm*; nevēřit vlastním ušim *neticēt savām ausīm*; zamilovat se| začervenat se až po uši *iemilēties/ nosarkt līdz ausīm*; jedním uchem tam a druhým ven *pa vienu ausi iekšā, pa otru ārā*; natahovat (napínat, nastražít) uši *spicēt ausis*; poslouchat na púl ucha *klausīties pa ausu galam*; být (vězet) až po uši v dluzich *būt līdz kaklam parādos 2* (jehly) *adatas acs f.* (Gpl acu) **3** (nádoby) *os|a f.* *osīn|a f* **4** <slang> (voják) *jaunkare|vis f.* (Gpl -vja)

uchopení n. (-i) (moci) *sagrābšan|a f.* (pojmu, problému) *izpratn|e f*

uchopit pf. (3.sg/pl -i) (chytit) *sa|ķert* (-ķer, -ķēra)*; (popadnout) *sa|tvert* (-tver, -tvēra)*; (prudce) *sa|grābt* (-grābj, -grāba)*; u. co rukama *satvert ko rokās*; u. koho za ruku *satvert ko aiz rokas*; <přen.> u. moc *sagrābt varu* ■ **u. se** pf (čeho, za co) *pie|ķerties* (-ķeras, -ķēras)* (*pie kā*), *sa|ķert* (-ķer, -ķēra)* (*ko*); u. se za hlavu *sa|ķert galvu rokās*

uchovat pf. (-á), **uchovávat** impf. (-á) *saglab|āt* (II.); (potraviny) *glab|āt* (II.); u. tvar *saglabāt formu*; u. si co v pamēti *patur|ët* (III.2.) *ko prātā*; u. co v tajnosti *tur|ët* (III.2.) *ko noslēpumā*; u. si chladnou hlavu *saglabāt vēsu prātu* ♦ Bůh ~ej| *nedod, Dievs!*
 ■ **u. se** pf, impf (vzyky) *saglab|āties* (II.)

uchrānit pf. (3.sg/pl -áni, imp. -aņ) (vlast, svobodu) *nosarg|āt* (II./III.2.); (osobu) *pasarg|āt* (II./III.2.); (koho/co před kým/čim, proti komu/čemu ko no kā) ■ **u. se** pf (čeho, před čim) *izsarg|āties* (II./III.2.) (no kā), *pasarg|āties* (II./III.2.) (no kā)

uchvātít pf. (3.sg/pl -āti, pas. -ācen, imp. -at) **1** (chytit) *sa|ķert* (-ķer, -ķēra)*; (uchopit) *sa|tvert* (-tver, -tvēra)*; (prudce) *sa|grābt* (-grābj, -grāba)* **2** (zmocnit) *sa|grābt* (-grābj, -grāba)*; u. moc *sagrābt varu*; ~tila ho úzkost *viņu pārņēma grūtsirdība 3* (nadchnout) *sa|jūsm|ināt* (III.1.), *aiz|grābt* (-grābj, -grāba)*

úchvatný adj *aizraujoš|s*; (okouzlující) *apburoš|s*, *valdzinoš|s*

uchýlit se pf. (3.sg/pl -i, imp. uchyl) **1** (odchýlit se) *novirz|tities* (III.1.); (odbočít) *no|griezties* (-griežas, -griežās)*; (odvrátit se) *no|vērsties* (-vērsās, -vērsās)*; u. se od směru *novirz|tities no ce|ja*; <přen.> u. se od tématu *novirz|tities no tēmas 2* (vyhledat bezpečí) *pa|glābties* (-glābjas, -glābās)*, *pa|tvērties* (-tveras, -tvēras)*; u. se před deštěm pod strom *patverties no lietus zem koka 3* (rozhodnout se) (k čemu) *ķerties* (*ķeras, ķēras*)* (*pie kā*); u. se ke lsti *ķerties pie vilībās*

úchyl|ka f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (uchýlení) *novirz|šan|ās f.* *novirz|ze f.* (Gpl -žu) **2** (odlišnost) *novirz|ze f.* (Gpl -žu); duševní u. *garīga novirze*

uchyl|ovat se impf. (-uje): ⇒ **uchýlit se**

uchyst|at pf. (-á) *sagatav|ot* (II.); (jídlo těž) *pagatav|ot* (II.); (komu co kam ko); u. komu překvapení *sagatavot kam pārsteigumu* ■ **u. se** pf *sagatav|oties* (II.); (na co, k čemu kam)

uchyl|tīt se pf. (3.sg/pl -tī, pas. -cen) **1** (rostlina) *iesak|oties* (II.), *ie|augt* (-aug, -auga)*; (teorie) *ie|viesties* (-viešas, -viesās)* **2** <kol.> (najit zaměstnání) *iekārt|oties* (II.) *darbā*

ujasn|īt pf. (3.sg/pl -ī) **1** *izskaidr|ot* (II.), *paskaidr|ot* (II.) **2**: u. si *noskaidr|ot* (II.)

ujde pf: ⇒ **ujīt**

ujednān|ī n. (-i) *vienošan|ās f*, (dohoda) *līgum|s m*

ujedn|at pf. (-á) (podmínky, příměří) *vien|oties* (II.) (*par ko*); (schůzku) *norun|āt* (II.); ~āno! *norunāts!*

ujiet pf. (-ede, prēt. -ei, pas. -ed, imp. -ed) **1** (vzdálenost) *no|braukt* (-brauc, -brauca)* **2** (odjet) *aiz|braukt* (-brauc, -brauca)*; ~el mi vlak *es nokavēju vilcienu* **3** (oddělit) *no|braukt* (-brauc, -brauca)*; tramvaj mu ~ela nohu *tramvajs viņam nobrauca kāju* **4** (snih, cestu) *nobrauk|āt* (II.) **5** (uklouznout) *paslīd|ēt* (III.2.); ~ela mu noha *viņam paslīdēja kāja* ♦ ~ela mu pusa *viņš izplāpājās*

ujet|ý adj **1** (vzdálenost) *nobraukt|s* **2** (snih, cesta) *nobraukāt|s*

ujīm|at impf. (-ā): ⇒ **ujmout** ■ **u. se** impf: ⇒ **ujmout se**

ujīstīt pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -stī-stī) (koho čím, o čem) *apliec|ināt* (III.1.) (*kam ko*); (přesvědčit) *pārlicē|ināt* (III.1.) (*ko par ko*) ■ **u. se** pf (o čem) *pārlicē|ināties* (III.1.) (*par ko*)

ujīstēn|ī n. (-i) *apliecinājum|s m*, *apstiprinājum|s m*

ujīst|ovat impf. (-uje): ⇒ **ujīstīt** ■ **u. se** impf: ⇒ **ujīstīt se**

ujīt pf. (ujde, pas. ušel, imp. ujdī, ujdēte) **1** (vzdálenost) *no|iet* (-iet, -gāja)* **2** (vyhnout se) (komu/čemu) *iz|bēgt* (-bēg, -bēga)* (*no kā*), *izvai|rties* (III.1.) (*no kā*); u. trestu *izbēgt no soda* **3** (uniknout pozornosti) *paslīd|ēt* (III.2.) *garām*, *pa|laist* (-laiž, -laida)* *garām*; to mi ušlo *to es esmu palaidis garām*; nenechám si u. *přiležitost es nepalaidīšu garām izdevību* **4** (vzduch z pneumatiky) *iz|plūst* (-plūst, -plūda)* **5**: ujde *to tā nekas*, *var iztīkt*

ujīzd|ēt impf. (-i, 3.pl -ēji) **1** (odjíždět) *braukt* (*brauc, brauca*)* *prom* **2** (rychle jet) *traukties* (*traucas, traucās*)*, *drāzties* (*drāžas, drāzās*)* **3**: ⇒ **jet** (1,3-5)

ūjm|a f. (-y) <kniž.> (škoda) *kaitējum|s m*; (ztráta) *zaudējum|s m*; ú. na zdraví/ na pověstí *kaitējum veselībai/ reputācijai*; způsobit komu ~u *nodarīt kam kaitējumu*; na ~u čeho uz *kā rēķina*; o své ~ē *pēc savas vēlēšanās*

ujmout pf. (-me, prēt. -al, pas. -at, imp. -mi, -mēte) (zúžīt) *sašaur|ināt* (III.1.); (přī plētenī) *nol|laist* (-laiž, -laida)* (*valdzīņus*) ■ **u. se** pf **1** (pusit se) (čeho) *uz|ņemties* (-ņemas, -ņemās)* (*ko*); u. se funkce *stāties* (*stājas, stājās*)* *amatā*; u. se vlādy *nākt* (*nāk, nāca*)* *pie varas*; u. se moci *sa|grābt* (-grābī, -grāba)* *varu*; u. se slova *ņemt* (*ņema, ņēma*)* *vārdu*; <sport> u. se vedenī *izvirz|ties* (III.1.) *vadībā* **2** (vzīt k sobě) (koho/čeho) *pie|ņemt* (-ņem, -ņēma)* (*ko*); (postarat se) *uz|ņemties* (-ņemas, -ņemās)* *gadību* (*par ko*); u. se sirotka *uzņemties gadību par bāreni* **3** (zastat se) (koho/čeho) *aizstāv|ēt* (III.2.) (*ko*) **4** (rostlina) *iesak|oties* (II.); (teorie, slovo) *ie|viesties* (-viešas, -viesās)*

UK zkr. (Univerzita Karlova) *Kārļa Universitāte*

ukamen|ovat pf. (-uje) *nomē|āt* (II.) *ar akmeņiem*

úkaz m. (-u, L -u) *parādīb|a f*, *přīrodni* ú. *dabas parādība*

uk|ázat pf. (-āze, imp. -až) **1** *parād|īt* (III.1.); (mēsto, būt tež) *izrād|īt* (III.1.); (komu co kam ko); (poukázat) *norād|īt* (III.1.); (komu na koho/co kam uz ko); u. komu cestu *parādīt kam ceļu*; u. na koho prstem *norādīt uz ko ar pirkstu*; u. na problēmy *norādīt uz problēmām*; u. co na příkladech *demonstrēt* (II.) *ko ar piemēriem*; ~až! *parādī!*; já mu ~ažu! *es viņam rādīšu!* ♦ u. někomu dveře *parādīt kādam durvis*: u. svou pravou tvář *parādīt savu īsto seju* **2** (přístroj) *rād|īt* (III.1.); hodiny ~azuji *deset pulkstenis rāda desmit* ■ **u. se** pf **1** (objevit se) *parād|ties* (III.1.) ♦ u. se v nejlepším světle *parādīt sevi labākā gaismā* **2** (vyjít najevo) *izrād|ties* (III.1.); ~āzalo se, že... *izrādījās, ka...*; to se ještě ~āze *to mēs vēl redzēsim*

ukazatel ma/mi. (-e, A -e, Npl -ēl-ē) (údaj, směřovka, ručička) *rādītāj|s m*; u. směru *virzienu rādītājs*

ukāz|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (zboží) *paraug|s m*; poslat na ~ku *aizsūtīt paraugam* **2** (úryvek) *fragment|s m*

ukāzkov|ý adj **1** (na ukázku) *parauga* (G), *paraug-*; ~é číslo (časopisu) *paraugeksemplārs* **2** (výborný) *izcīl|s*, *lielisk|s*

ukāznēn|ý adj *disciplinēt|s*

ukāzn|īt pf. (3.sg/pl -ī) *disciplin|ēt* (II.), *pierad|ināt* (III.1.) *pie disciplīnas* ■ **u. se** pf *pie|rast* (-rod, -rada)* *pie disciplīnas*, *k|ūt* (*kūst, kūva*)* *disciplinēt|am*

ukazovāč|ek m. (-ku, Lpl -cīch) , **ukazovā|k** m. (-ku, Lpl -cīch) *rādītājpirkst|s m*

ukaz|ovat impf. (-uje): to ~uje, že... *tas norāda, ka...*; ⇒ **ukázat**

■ **u. se** impf: ⇒ **ukázat se**

ukazovāt|ko n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *rādāmais kociņ|s m*
uklādān|ī n. (-i) (dat, informace, odpadu) *glabāšan|a f*, (peněz do banky) *noguldīšan|a f*, (do nemovitosti) *ieguldīšan|a f*, (pokut) *uzliksan|a f*, u. ke spánku *likšan|ās f gulēt*

uklād|at impf. (-ā) **1**: ⇒ **uložīt** **2**: u. komu o život *apdraud|ēt* (III.2.) *kāda dzīvību* ■ **u. se** impf: ⇒ **uložīt se**

úkladn|ý adj: ~á *vražda slepkavība ar iepriekšēju nodomu*

uklān|ēt impf. (-i, 3.pl -ēji): ⇒ **uklonīt se** ■ **u. se** impf: ⇒ **uklonīt se**

úklid m. (-u, L -u) (místnosti) *uzkopšan|a f*, (dúkladny) *tīrīšan|a f*, (uložení na místo) *sakārtošan|a f*; generální ú. *ģernerāltīrīšan|a f*, provést ú. *uz|kopt* (-kopj, -kopa)*, *iztīr|īt* (III.1.) ♦ *velký jarní ú. lielā pavasara tīrīšana*

ukli|dīt pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) **1** (místnost) *uz|kopt* (-kopj, -kopa)*; (trochu) *pie|kopt* (-kopj, -kopa)*; (dúkladně) *iztīr|īt* (III.1.); (na svātek) *uz|post* (-poš, -posa)*; (uložit na místo) *sakār|ot* (II.); u. ve skřini *sakārto skapi* **2** (odklidit) *no|vākt* (-vāc, -vāca)*, *aiz|vākt* (-vāc, -vāca)*; u. se stolu *novākt galdu*; u. co do skřini *ie|likt* (-liek, -lika)* *ko skapī* **3** <expr.> (odstranit: svědka ap.) *no|vākt* (-vāc, -vāca)* ■ **u. se** pf <expr.> *aiz|vākties* (-vācas, -vācās)*, *aizlas|ties* (III.1.); u. se z cesty *aizvākties no ceļa*

uklidnēn|ī n. (-i) (situace) *normalizācij|a f*, *tabletky* na u.

nomierinošas tabletes; (chodit) pro u. *lai nomierinātos*

uklidn|īt pf. (3.sg/pl -i) *nomier|ināt* (III.1.); u. si *nervy nomierināt nervus* ■ **u. se** pf **1** *nomier|ināties* (III.1.) **2** (vitr, bouře) *no|rimt* (-rimst, -rima)*, *ap|rimt* (-rimst, -rima)*

uklidn|ovat impf. (-uje) *mier|ināt* (III.1.), *nomier|ināt* (III.1.) ■ **u. se** impf **1** (nabývat klidu) *nomier|ināties* (III.1.) **2** (utěšovat se) (čím) *mier|ināt* (III.1.) *sevi* (*ar ko*); u. se myšlenkou, že... *mierināt sevi ar domu, ka...* **3** (hněv, vit) *rimties* (*rimstas, rimās*)*

uklidnūjuc|ī adj (lék, účinek, pocit) *nomierinoš|s*; (myšlenka) *mierinoš|s*
uklizeč m. (-e), **uklizeč|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *apkopēj|s m*, *apkopēja f*

uklīz|et impf. (-i, 3.pl -ēji): ⇒ **uklidīt** ■ **u. se** impf: ⇒ **uklidīt se**

úklon m. (-u, L -u), **úklon|a** f. (-y) **1** (na pozdrav) *palocīšan|ās f*,

paklanīšan|ās f **2** (sklonění) *nolieksan|ās f*, *pieliekšan|ās f*, ú.

vlevo/ vpravo noliekšanās pa kreisi/ pa labi

uklon|īt pf. (3.sg/pl -ī): u. hlavu *no|liekt* (-liec, -lieca)* *galvu* ■ **u. se** pf **1** (na pozdrav) (komu) *pa|locīties* (-lokas, -locjās)* (*kam*), *paklan|ties* (III.1.) (*kam*) **2** (sklonit se) *no|liekties* (-liecas, -liecās)*, *pieliekties* (-lokas, -locjās)*; u. se vlevo/ vpravo *noliekties pa kreisi/ pa labi*

uklouzn|out pf. (-ne, prēt. -l) **1** (sklouznout) *paslīd|ēt* (III.2.); s. na náledí *paslīdēt uz ledus* **2** (nerozvážené slovo) *pa|sprukt* (-sprūk, -spruka)*, *iz|sprukt* (-sprūk, -spruka)* **3** <expr.> (odejīt) *aizlav|ties* (III.1.), *izlav|ties* (III.1.); u. komu *izslīd|ēt* (III.2.) *kam*; u. čemu *iz|sprukt* (-sprūk, -spruka)* *no kā*

ukoj|īt pf. (3.sg/pl -ī) <kniž.> (zvědavost, touhu) *apmier|ināt* (III.1.); u. hlad/ žížeň *remd|ēt* (II.) *izsalkumu/ slāpes*

úkol m. (-u, L -u/-e) **1** (úloha) *uzdevum|s m*; (povinnost) *pienākum|s m*; dostat za ú. (udělat co) *saņemt uzdevumu* (*izdarīt ko*); měl jsem za ú. (udělat co) *man bija jāizdara* (*kas*); uložit komu za ú. (udělat co) *uzlikt par pienākumu* (*izdarīt ko*); klást si za ú. (udělat co) *izvirzīt sev par uzdevumu* (*izdarīt ko*); to není můj ú. *tas nav mans pienākums* **2** <šk.> *uzdevum|s m*; domácí ú. *mājas darb|s m*; písemný ú. *rakstu darbs*; ú. z matematiky *matemātikas uzdevums*; uložit domácí ú. *uzdot mājas darbu*; dělat domácí ~y *pildīt mājas darbus* **3** (práce) *gabaldarb|s m*; pracovat v ~u *strādāt gabaldarbu*

ukoléb|at pf. (-á) *iemidz|ināt* (III.1.); (dítě též) *ieaij|āt* (II.)

ukolébav|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *šūp|a dziesm|a f*, *šūpu|dziesm|a f*

úkon m. (-u, L -u) *darbīb|a f*, (funkce) *funkcij|a f*, početní ú.

antimētiska darbība; právní ú. *juridiska darbība*

ukončen|ī n. (-i) (zakončení) *nobeigum|s m*; (konec) *beig|as f, pl*; na u. *nobeigumā* **2** (pracovního poměru, vākuy, vyšětřování) *izbeigšan|a f*, (školy) *pabeigšan|a f*, <med.> u. těhotenství *grūtniecības pārtraukšan|a f*, po u. studia *pēc* (*augst*) *skolas pabeigšanas ukončen|ý adj (vysokoškolské vzdělání ap.) *pabeigt|s**

ukonč|īt pf. (3.sg/pl -ī) *pa|beigt* (-beidz, -beidza)*, *no|beigt* (-beidz, -beidza)*; (spor, trápenī, výrobu) *iz|beigt* (-beidz, -beidza)*; (rozhovor, diskusi) *no|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*; u. schůzi *slēgt* (*slēdz, slēdza*)* *sapulci*; <med.> u. těhotenství *pār|traukt* (-trauc, -trauca)* *grūtniecību*; u. studium *pabeigt* (*augst*) *skolu* ■ **u. (se)** pf *beigties* (*beidzas, beidzās*)*, *iz|beigties* (*-beidzas, -beidzās*)*

ukonejšit pf. (3.sg/pl -i) *nomierĭnāt* (III.1.); (dítě též) *ieaijĭāt* (II.); (zvědavost) *apmierĭnāt* (III.1.); u. hlad *remdĭēt* (II.) *izsalkumu*
úkor m, (-u): na ú. (koho/čeho) *uz (kā) rēķina*; na ú. druhých *uz citu rēķina*
ukořstĭt pf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn) *ieġūt* (-gūst, -guva)* *laupĭjumā, nolaupĭt* (III.1.)
úkosem adv *slĭpi*; *divāt se u. skatĭties iesāņus*, <přen.> *skatĭties greizi*
ukoujsat pf. (-šei/-sā, imp. -sej) **1** (oddělit) *noĭkost* (-kož, -koda)* **2** (poškodit) *noġgrauzt* (-grauž, -grauza)*, *apġgrauzt* (-grauž, -grauza)*; u. si nechty *apgrauzt nagus* ♦ u. se nudou *mirt aiz garlaicĭbas*
ukousnout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (oddělit) *noĭkost* (-kož, -koda)*; u. si *noĭkostĭes* (-kožas, -kodās)*; *deġ mĭ u.!* *iedod nokostĭes!* **2** (pes, kůň) *ieĭkost* (-kož, -koda)* (*kam*), *saĭkost* (-kož, -koda)*
ukradenĭj adj *nozagtĭs* ♦ to je mĭ ~ē *man tas ir vernaldzĭgi*
ukradi pf. ⇒ **ukrāst**
ukradnout pf. (-ne, prēt. -l): ⇒ **ukrāst**
Ukrajĭnĭa f, (-y) *Ukraiĭnĭa* f, Zakarpatskĭ U. *Aizkarpatĭi* m, pl, *Aizkarpatu* *Ukraina*
Ukrajĭniec m, (-ce), **Ukrajĭnĭka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ukraiĭnis* m, (G -ņā), *ukrainieĭte* f, (Gpl -šu); ~ci *ukraiĭņi*
ukrajĭnskĭ adv *ukrainiski*, *ukraiĭņu valodā*
ukrajĭnskĭj adj **1** (vztahující se k Ukrajině) *Ukrainas* (G) **2** (vztahující se k Ukrajinčům) *ukraiĭņu* (G); u. boršč *ukraiĭņu borščs*
ukrĭjāst pf. (-adne, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -adni) *noĭzagt* (-zog, -zaga)*; (komu co kam ko); u. si chvíľku času *izbrĭvĭēt* (II.) *laiku sev*
ukrĭjātĭ pf. (3.sg/pl -āti, pas. -ācen, imp. -atĭ) <knĭž.> **1** *saĭšĭnāt* (III.1.) **2**; u. si čas *ĭšĭnāt* (III.1.) *laiku*; u. si večer čtĕním *ĭšināt vakaru lasot*
ukroġĭt pf. (3.sg/pl -i) *noġgriez* (-griez, -grieza)*
ukrutnost f, (-i) *cietsirdĭbĭa* f, *nežēlĭbĭa* f
ukrutnĭj adj **1** *cietsirdĭġs*, *nežēlĭġs* **2** <expr.> (velký: bolest, zima, hlad ap.) *briesmĭġs*, *šausmĭġs*
ukrĭjĭt pf. (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj) *paĭslēpt* (-slēpj, -slēpa)*, *noĭslēpt* (-slēpj, -slēpa)*; (hněv, rozčilení, rozpaký ap.) *slēpt* (*slēpi*, *slēpa*)*, *apĭslēpt* (-slēpj, -slēpa)*; (koho/co před kým/čím no kā); u. si obličje do dlanĭ *paslēpt seġu rokās* ■ **u. se** *paĭslēpties* (-slēpjas, -slēpās)*, *noĭslēpties* (-slēpjas, -slēpās)*; (před kým/čím no kā); (před deštěm) *paĭtverties* (-tverās, -tverās)* (*no kā*)
úkrĭt m, (-u, L -u/-ē) *patvērumĭs* m; (skrýšĭ) *paslēptuĭve* f, (Gpl -vju); <voj.> *patvertĭne* f, (Gpl -ņu), *blindāžĭa* f
ukrĭvjat impf. (-á) *slēpt* (*slēpi*, *slēpa*)*; (koho/co před kým/čím no kā) ■ **u. se** *impf slēpties* (*slēpjas*, *slēpās*)*; (před kým/čím no kā)
ukřĭvdĭt pf. (3.sg/pl -i) (komu) *nodarĭt* (III.1.) *pāri* (*kam*), *nodarĭt* (III.1.) *pārestĭbu* (*kam*)
ukřĭžovanĭj n, (-i) *krustā sišanĭa* f
ukřĭžovat pf. (-uje) *sĭst* (*sĭt*, *sĭta*)* *krusta*
ukvapeĭnĭj adj **1** (rozhodnutí, závěr) *pārsteidzĭġs* **2** (chůze) *steidzĭġs*; (pohyb, gesto) *strauġš*
ukvapĭt se pf. (3.sg/pl -i), **ukvapĭovat se** impf. (-uje) *pārĭstiegties* (-steidzas, -steidzās), *ņĭkĭoties* (II.) *pārsteidzĭġi*; u. se v rozhodnutí *pieġemt* (-ņem, -ņēma)* *pārsteidzĭġu lēnumu*
ul zkr. (ulice) *ĭela*
úl m, (-u, L -u/-e) (*bišu*) *stropĭs* m
ulámĭat pf. (-e, imp. *ulamĭ-ēj*) *noĭlauzt* (-lauž, -lauza)*, *apĭlauzt* (-lauž, -lauza)*
ulehčĕnĭj n, (-i) *atvieġojumĭs* m; s ~im *ar atvieġojumu*
ulehčĭt pf. (3.sg/pl -i), **ulehčĭovat se** impf. (-uje) *atvieġĭot* (II.), *atvieġĭināt* (III.1.), *padarĭt* (III.1.) *viēglāku*; u. si svēdomĭ *atvieġlot sirdsapziĭņu* ■ **u. se** *pf, impf kĭūt* (*kĭust*, *kĭuva*)* *viēglākam*; ~ilo se mu *viġam kĭuva viēglāk*, (nemocnému) *viġam kĭuva labāk*
ulehĭnout pf. (-ne, prēt. -l) **1** *noġgulties* (-guġas/-gulstas, -gūlās/-gulās)*, *apġgulties* (-guġas/-gulstas, -gūlās/-gulās)*; u. do posteĭle *apgulties gultā*; u. ke spānku *noĭlikties* (-liekas, -likās)* *gulēt* **2** (pro nemoc) *saĭslimĭt* (-slimst, -slima)*, *noĭlikties* (-liekas, -likās)* *slimĭbas gultā* **3** (obilĭ) *saĭkrist* (-krit, -krita)* *veldrē*
uleġvat se impf. (-á) <expr., kol.> (z čeho, od čeho) *izvaiřĭties* (III.1.) (*no kā*), *izĭocĭties* (-lokas, -locĭjas)* (*no kā*); u. se ze šķoly *bastĭot* (II.) *skolu*
úleġk m, (-ku, Lpl -cĭh) *izbaiĭles* f, pl, (G -ġu), *izbĭĭlis* m, (G -ġa)
uleġnout se pf. (-ne, prēt. -l) *izĭbĭties* (-bĭstas, -bijās)*, *noĭbĭties* (-bĭstas, -bijās)*
úlet m, (-u, L -u) <kol.> (netypické jednání) *prāta aptumsumĭs* m; (milostný) *sānsolĭs* m, (G -ġa)
uletĭēt pf. (3.sg/pl -i) **1** *aizĭĭot* (II.); (ptáci též) *aizĭlaisties* (-laižas, -laidās)* **2** (vzdálenost) *nolĭġot* (II.)

úlevĭa f, (-y) *atvieġojumĭs* m, *atvieġlinājumĭs* m; s ~ou *ar atvieġojumu*; daňová ú. *nodokĭu atvieġojums*, *nodokĭu atĭaĭde* f, (Gpl -žu)
ulevĭit pf. (3.sg/pl -i) (komu/čemu) *atvieġĭot* (II.) (*ko*), *atvieġĭināt* (III.1.) (*ko*) ■ **u. si** *pf atvieġĭot* (II.) *sirdĭ* ■ **u. se** *pf kĭūt* (*kĭust*, *kĭuva*)* *viēglāk*; ~ilo se mĭ *man kĭuva viēglāk*
ulicĭe f, (-e, Gpl -y) *ieĭĭa* f, hlavní u. *galvenā ĭela*; postrannĭ u. *sānieĭĭa* f; přičná u. *šġērsieĭĭa* f; slepá u. *akĭā ĭela*, *strupceĭġs* m; jednosměrná u. *vienvirziēna ĭela*; druhá u. vlevo *otrā ĭela pa kreĭsi*; na ~i *uz ĭelas*; ġit pġes ~i *iet pāri ĭelai*; ġit po ~i *iet pa ĭelu*; vyġit do ~ *iziet ĭelās* ♦ *ocnout se na ~i palĭkt uz ĭelas*
uličĭka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *ieĭĭĭa* f, slepá u. *akĭā ĭela*, *strupceĭġs* m ♦ *ocnout se v slepē ~ce nokĭūt strupceĭĭa* **2** (mezi sedadly) *eġĭa* f
ulicĭĭĭk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cĭh) *palaidĭnis* m, (G -ņā), *resġalĭs* m, (G -ġa), *ĭelaspuĭĭa* m, (D -am)
ulĭsĭnĭj adj *ĭiškĭġs*, *glaimĭġs*
ulĭt pf. (-yje/-eġe, prēt. -il, pas. -il, imp. -ij/-ej) **1** (tekutinu) *noĭĭiet* (-ĭej, -ĭēja)*, *atĭĭiet* (-ĭej, -ĭēja)* **2** (zvon, sochu) *izĭĭiet* (-ĭej, -ĭēja)*, *atĭĭiet* (-ĭej, -ĭēja)* ■ **u. se** *pf* <kol., expr.> *aizġšmaukt* (-šmauc, -šmauca)*, *aizĭlaisties* (-laižas, -laidās)*
ulitĭa f, (-y) *gliēmežĭĭcĭa* f, *gliēmežvākĭs* m ♦ *uzavĭt se do svē ~y ĭerauties savā čaulā*
ulitĭj adj (zvon, socha) *izĭĭetĭs*, *atĭĭetĭs*; <přen.> *oblek padne jako u. uzvalks der kā uzĭets*
úloġĭa f, (-hy, D.L -ze) **1** (funkce) *lomĭa* f, *nozĭĭme* f, (Gpl -mġu); hrát důležitou ~hu (v čem) *spēlēt svarġgu lomu* (*kur*); to nehraje žādnu ~hu *tam nav nekādas nozĭmes* **2** <div.> *lomĭa* f; hrát hlavní ~hu *tēlot galveno lomu* **3** (úkol) *uzdevumĭs* m; domácí ú. *mājas darbĭs* m
úlomġek m, (-ku, Lpl -cĭh) **1** (kamene, kosti, granātu) *šġembĭa* f, *šġēpeĭĭe* f, (Gpl -ġu); (láhve) *drumsĭa* f **2** <přen., knĭž.> (úryvek) *fragmentĭs* m
ulomĭt pf. (3.sg/pl -i) *noĭlauzt* (-lauž, -lauza)*; u. si nehet *noĭlauzt nagu* ■ **u. se** *pf* *noĭlūzt* (-lūst, -lūza)*
uloupĭt pf. (3.sg/pl -i) *noĭzagt* (-zog, -zaga)*, *nolaupĭt* (III.1.); (komu co kam ko); <přen.> u. komu čas *atġemt* (-ņem, -ņēma)* *kam laiku*
úlovġek m, (-ku, Lpl -cĭh) <těž přen.> *lomĭs* m
ulovĭt pf. (3.sg/pl -i) **1** (ryby) *nozveġĭot* (II.); (hodně) *sazveġĭot* (II.); (zvěř) *namedĭt* (II.) **2** <přen., expr.> (získat) *noĭġert* (-ġer, -ġēra)*; (sehnat) *sadabĭūt* (II.)*; u. si muže *nozveġĭot* (II.) (*sev*) *viru*
úložĭtĕ n, (-tē, Gpl -tĭ) *glabātavĭa* f, *nolĭktavĭa* f
uloġĭt pf. (3.sg/pl -i) **1** (umĭstĭt) *noĭĭikt* (-ĭiek, -ĭĭka)*, *novĭetĭot* (II.); u. co do lednice *ieĭĭikt* (-ĭiek, -ĭĭka)* *ko ledussġapĭ*; u. šaty do skřĭně *ieĭĭkart* (-kar, -kara)* *drēbes skapĭ*; u. knihy na poličġku *saĭĭikt* (-ĭiek, -ĭĭka)* *grāmatas plauktā*; u. co na svē mĭsto *nolĭkt ko vietā* **2** (penize) *noguldĭt* (III.1.); u. penize do banky *noguldĭt naudu bankā* **3**; u. koho do posteĭle, u. koho ke spānku *noĭĭikt* (-ĭiek, -ĭĭka)* *ko gulēt*, *apġuldĭināt* (III.1.) *ko* **4** (práci, úkol) *uzĭġot* (-dod, -deġva)*, *uzĭĭkt* (-ĭiek, -ĭĭka)*; u. komu pokutu *uzĭĭkt kam soda naudu*; u. komu trest odnětĭ svobody *sodĭt* (III.1.) *ko ar brĭvĭbas atņemšanu* **5** <komp.> *sagĭlabĭt* (II.); u. co na disketu *sagĭlabāt ko disketē* ■ **u. se** *pf* *noġgulties* (-guġas/-gulstas, -gūlās/-gulās)*, *apġgulties* (-guġas/-gulstas, -gūlās/-gulās)*; u. se ke spānku *likties* (*liekas, likās*)* *gulēt*
ultimātĭum [-ty-] n, (-a) *ultimātĭs* m; dát komu u. *iesnieġt kam ultimātu*
ultraĭalovĭj adj <fyz.> *ultravioletĭs*
ultrazvuġk m, (-ku, Lpl -cĭh) <fyz.> *ultraskaĭĭa* f
um m, (-u, L -u) <knĭž.> **1** (rozum) *prātĭs* m, *saprātĭs* m **2** (dovednost) *prasĭme* f, (Gpl -mġu)
umaġstĭt pf. (3.sg/pl -stĭ, pas. -štĕn, imp. -stĭ/-stĭ) *notauġĭot* (II.), *notraipĭt* (III.1.) *ar taukiem*
umazanĭj adj (tvář, oděv) *nosmērēĭtĭs*, *notraipĭĭtĭs*; (člověk) *nosmērēĭĭies* (f -usies), *notraipĭĭĭies* (f -usies)
umaġzat pf. (-že, imp. -ž) **1** (ušpĭtĭ) *nosmērĭēt* (II.), *notraipĭt* (III.1.); u. si ruce *nosmērēt rokās* **2** (smazat) *noĭdzēst* (-dzēs, -dzēsa)*, *noĭslaucĭt* (-slauka, -slaucĭġa)* ■ **u. se** *pf* *nosmērĭētĭes* (II.), *notraipĭĭties* (III.1.); u. se barvou (od barvy) *nosmērēties ar krāsu*
umēle adv *māksĭġi*
umēĭec m, (-ce), **umēĭkyĭnē** f, (-nē, Gpl -ņĭ/-ni) *māksĭlinieġs* m, *māksĭlinieġce* f, (Gpl -ču)
umēleġkoprumysĭlovĭj adj *ĭietĭšġās māksĭlas* (G); ~ā šķola *ĭietĭšġās māksĭlas šķola*
umēleġky adv *māksĭlinieġiski*

- umělecký** adj 1 (týkající se umělce) *mákslinieka* (G), *mákslinieku* (G); ~á škola *mákslas skola* 2 (týkající se umění) *mákslas* (G); ~é dílo *mákslas darbs*; ~é řemeslo *daļjamatniecība* f, ~á gymnastika *mákslas vingrošana*
- uměkylně** f. (-ně, Gpl -ň/-ni): ⇒ **umělec**
- umělý** adj *mákslīg*s; ~á hmota *plastmasa* f, ~é vlákno *šintētiskā šķiedra*
- 1 umění** n, (-i) 1 *máksla* f, výtvarné u. *tēlotāja māksla*; užitě u. *lietišķā māksla* 2 (dovednost) *prasme* f, (Gpl -mju), *mākla* f, plavecké u. *prasme peldēt*; kuchařské u. *pavārmāksla* f, <přen.> u. žit *māka dzīvot*
- úměra** f. (-ry, D.L. -ře) <mat.> *proporcija* f
- úměrně** adv *proporcionāli*; (přiměřeně) *atbilstoši*; (čemu kam)
- úměrnost** f, (-i) *proporcionālītāte* f, přímá/ nepřímá ú. *tieša/ apgriezta proporcionālītāte*
- úměrný** adj (čemu) *proporcionāls* (kam); (přiměřený) *samērīgs* (ar ko), *atbilstošs* (kam); přímou/ nepřímou ú. *tieši/ apgrieztī proporcionāls*
- 1 umjet** impf, (-i, 3.pl -ěji) *mācēt* (III.2.), *prast* (prot, prata)*; u. to s dětmi *prast apieties ar bērniem*
- umíněný** adj *spītīg*s, *stūrgalvīg*s
- umínit si** pf, (3.sg/pl -i, imp. umiņ) (usmyslit si) *sadomāt* (II.), *ielņemt* (-ņem, -ņēma)* *prātā*; (rozhodnout) *noļemt* (-ļemj, -lēma)*
- umírající** I adj *mirstošs* II m, (-iho)/f, (-i) *mirstošs* ais m, *mirstošā* f; *aizgājējs* m, *aizgājēja* f
- umírání** n, (-i) *míršana* f, (smrt) *nāļve* f, (Gpl -vju); život a u. *dzīve un nāve*
- umírat** impf, (-ā) *mirt* (*mirst, mira*)*; u. na rakovinu *mirt ar vēzi*; u. hladu *mirt bada nāvē* ♦ *nadēje* ~á poslední *cerība mirst pēdējā*
- úmirněnost** f, (-i) *mērenība* f, *atturība* f
- úmirněný** adj *mērens*s, *atturīg*s
- umírnit** pf, (3.sg/pl -i, imp. -i) (uklidnit) *nomierināt* (III.1.); (zmenšit) *samazināt* (III.1.) ■ **u. se** pf (uklidnit se) *nomierināties* (III.1.); (zmenšit se) *samazināties* (III.1.); (bouře, vítr) *pieļrimt* (-rimst, -rima)*
- umístění** n, (-i) <sport> *viēta* f
- umístit** pf, (3.sg/pl -isti, pas. -istēn, imp. -isti/-ist) **umíst'ovat** impf, (-uje) 1 (na místo) *noviēt* (II.); (dovnit) *ieviet* (II.); <sport> u. míč do branky/ do koše *iesist bumbu vārtos/ iemest bumbu grozā* 2 (do ústavu, věznice, léčebny ap.) *ieviet* (II.); u. koho v zaměstnání *iekārt* (II.) *ko darbā* ■ **u. se** pf, impf (v soutěži) *ierindoties* (II.), *ielņemt* (-ņem, -ņēma)* *vietu*; u. se na druhém místě *ieņemt otro vietu*
- umičet** pf, (3.sg/pl -i), **umič'ovat** impf, (-uje) <těž přen.> *apklusināt* (III.1.); u. svědomí *apklusināt sirdsapziņu*
- umílit** pf, (-ele, přet. -lel, pas. -let, imp. -el) *sa|malit* (-maļ, -mala)*
- umlkat** impf, (-ā), **umlknout** pf, (-ne, přet. -l) *ap|klust* (-klust, -klusā)*; (hudba, hluk) *no|klust* (-klust, -klusā)*
- úmluva** f. (-y) (ústní) *norunā* f, (dohodnutí) *vienošanā*s f, (dohoda) *no|līgum*s m
- umocnit** pf, (3.sg/pl -i), **umocňovat** impf, (-uje) 1 <mat.> *kāpināt* (III.1.); u. pět na druhou/ na třetí/ na čtvrtou *kāpināt pieci kvadrātā/ kubā/ ceturtajā pakāpē* 2 <kníž.> (účinek, kritiku, krizi) *pastiprināt* (III.1.)
- úporný** adj *nogurdinošs*, *novārdzinošs*
- umoudřit** pf, (3.sg/pl -i) *vest* (*ved, veda*)* *pie prāta* ■ **u. se** pf *nākt* (*nāk, nāca*)* *pie prāta*; počasí se ~ilo *laiks kļuva labāks*
- umožnit** pf, (3.sg/pl -i), **umožňovat** impf, (-uje) (komu co) *padarīt* (III.1.) *iespējumu* (kam ko), *dot* (*dod, deva*)* *iespēju* (kam darīt ko); u. studium všem zájemcům *dot iespēju studēt visiem interesentiem*
- úmrť** n, (-i) *nāļve* f, (Gpl -vju), *nāves gadījums* m; náhle ú. *pēkšņa nāve*; příčina ú. *nāves cēlonis*
- úmrtní** adj *nāves* (G), *míršanas* (G); ú. list *míršanas apliecība*
- úmrtnost** f, (-i) *mirstība* f, kojenecká ú. *zīdaiņu mirstība*
- umrtvít** pf, (3.sg/pl -i), **umrtv'ovat** impf, (-uje) 1 (nerv ap.) *nomirdināt* (III.1.) 2 (představu, činnost) *iznīcināt* (III.1.), *iznīdēt* (II.)
- umrznout** pf, (-ne, přet. -l) 1 (led) *sa|salt* (-salst, -sala)*; ~lo *piesala* 2 (části těla) *ap|salt* (-salst, -sala)*; (zemřít na umrzliny) *no|salt* (-salst, -sala)*
- umřít** pf, (-e, přet. -el, imp. -i) *no|mirt* (-mirst, -mira)*; (na co, čím ar ko, no kā); u. na rakovinu *nomirt ar vēzi*; u. hladem *nomirt no bada*; málem ~el strachy *viņš no bailēm gandrīz nomira*
- umučlit** pf, (3.sg/pl -i) *no|mocīt* (-moka, -mocija)* (*līdz nāvei*)
- úmysl** m, (-u, L -u) *nodoms*s m, *no|lūks* m; má v ~u (dělat co) *viņš ir nodomājis* (*darīt ko*); se zlým ~em *ar ļaunos* (*ļauprātīgus*) *no|lūkos*; s nejlepším ~em *ar vislabākajiem nodomiem*; s ~em, z ~u *ar nodomu, tīšuprāt* ♦ má zaječi ~y *viņš gatavojas bēgt*
- úmyně** adv *tīši*, *tīšām*, *tīšprātīgi*
- úmynlý** adj *tīšs*, *tīšprātīg*s; ú. trestní čin *noziegums ar iepriekšēju nodomu*
- umýj** pf, (-yje, přet. -yl, pas. -yt, imp. -yj) *nomazgāt* (II.) ♦ u. si ruce *mazgāt rokas nevainībā* ■ **u. se** pf *nomazgāties* (II.)
- umyvadlo, umyvadlo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *izlietne* f, (Gpl -ņu)
- umyvárna** f, (-ny, Gpl -en) *mazgāšanās telpa* f, *tualetes telpa* f
- umývát** impf, (-ā) *mazgāt* (II.), *nomazgāt* (II.) ■ **u. se** impf *mazgāties* (II.), *nomazgāties* (II.)
- unáhlený** adj *pārsteidzīg*s
- unáhlit se** pf, (3.sg/pl -i) *pār|steigties* (-steidzas, -steidzās)*
- unášjet** impf, (-i, 3.pl -ejji); ⇒ **unést**
- únava** f, (-y) *nogurums* m; (menší) *pagurums* m; padla na něj ú. *viņu pārņēma nogurums*; padnout ~ou *krist vai no kājām aiz noguruma*
- unaveně** adv *nogurdināti*; vypadá u. *viņš izskatās noguris*; působit u. *atstāt nogurušu iespaidu*
- unavený** adj *noguris*s, *piekusis* (f -usi); (méně) *paguris*s; k smrti u. *līdz nāvei noguris*
- unavít** pf, (3.sg/pl -i) *nogurdināt* (III.1.); (oči) *piepūlēt* (III.2.) ■ **u. se** pf *no|gurt* (-gurst, -gura)*, *pie|kust* (-kūst, -kusa)*
- únavně** adv *nogurdinoši*
- únavný** adj *nogurdinošs*
- unavovat** impf, (-uje): ⇒ **unavit** ■ **u. se** impf: ⇒ **unavit se**
- uněst** pf, (-ese, přet. -esl, pas. -esen, imp. -es) 1 (těžký kufr) *pa|nest* (-nes, -nesa)*; (led osobu, sloup klenbu) *noturēt* (III.2.), *izturēt* (III.2.); to ne~esu to *es nespēju panest* ♦ papír všechno ~ese *papīrs panes visu* 2 (prýč) *aiz|nest* (-nes, -nesa)* 3 (násilím odvést) *nolaupīt* (III.1.) 4 (bolest, zklamání) *pār|ciest* (-cieš, -cieta)*; (prohru, pravdu, následky něčeho) *pārdzīvot* (II.), *izturēt* (III.2.); u. náklady *spēt* (-spēj, -spēja)* *samaksāt izdevumus* 5 (uchvāiti) *aiz|raut* (-rauj, -rāva)*; (nadchnout) *sajūsm|ināt* (III.1.) 6: být ~esen (čím) *aiz|rauties* (-raujas, -rāvās)* (ar ko), *sajūsm|ināties* (III.1.) (par ko) 7 (střhnout) *ļauties* (-ļaujas, -ļāvās)* (kam); nechat se u. pocity/ hněvem *ļauties jūtām/ dusmām*
- 1 unije** [-ny-] f, (-e) *ūnijā* f, *savienība* f; Evropská u. (EU) *Eiropas Savienība* (ES)
- unifor|ma** [-ny-] f, (-my, Gpl -em) *formas tērp*s m, *uniforma* f
- unifor|movaný** [-ny-] adj *uniformētis*s; (oblečený do uniformy) *tērpjies* (f -usies) *formā*
- únijm** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (útek) *bēgšana* f, *aizbēgšana* f; <přen.> ú. od odpovědnosti *izvairšanās* f *no atbildības* 2 (vody, plynu, informací, kapitálu) *noplūde* f, (Gpl -žu); *daņový* ú. *nodokļu noplūde*
- unikat** impf, (-ā): ~ā mi smysl vaši *poznámky man nav skaidra jūsu piezīmes jēga*; ⇒ **uniknout**
- unikát** [-ny-] m, (-u, L -ul-ē) *unikāls priekšmet*s m, *unikums* m
- unikátní** [-ny-] adj *unikāls*
- uniknout** pf, (-ne, přet. -l) 1 (uprchnout) (komu) *aiz|bēgt* (-bēg, -bēga)* (*no kā*); (vyhnout se: srážce, trestu, smrti ap.) (komu)čemu *iz|bēgt* (-bēg, -bēga)* (*no kā*), *izvairīties* (III.1.) (*no kā*) ♦ u. něčemu jen o vlas (vlásek) *izvairīties no kaut kā par mata tiesu* 2 (plyn, voda) *no|plūst* (-plūst, -plūda)*, *iz|plūst* (-plūst, -plūda)* 3 (vzlyk, zasténání) *iz|lauzties* (-laužas, -lauzās)* 4 (pozornosti) *paslīdēt* (III.2.) *garām, paljēt* (-iet, -gāja)* *garām*; ~lo to mé pozornosti *to es palaidu garām neievērotu*
- únikový** adj (schodiště, cesta) *avārijas* (G)
- unitární** [-ny-] adj *unitārs*
- univerzální** [-ny-] adj *universāls*
- univerzita** [-ny-] f, (-y) *universitāte* f, (Gpl -šu); jít na ~u *iestāties universitātē*; studovat na ~ē *mācīties universitātē*
- univerzitní** [-ny-] adj *universitātes* (G)
- univerzjum** n, (-a) <kníž.> *univers*s m, *visums* m
- únor** m, (-a) *februāris* m; v ~u *februārī*
- únorový** adj *februāra* (G); <hist.> ú. převrat *februāra apvērsums* (*komunistu apvērsums Čehoslovākijā 1948. gadā*)
- únos** m, (-u, L -ul-e) *nolaupīšana* f
- únoscje** m, (-e) *nolaupītājs* m
- únosnost** f, (-i) 1 *pieņemamība* f; být na hranici ~i *būt uz pieļaujāmās robežas* 2 (jeřábu) *celtspēja* f; (mostu, terasy, střešní konstrukce) *nestspēja* f; (letadla) *kravnesība* f, *vestspēja* f
- únosný** adj (snesitelný) *paciešams*s, *panesams*s; (požadavky) *pieņemams*s; (náklady, ceny) *pieņemams*s, *piemērot*s; přesáhnout ~ou hranici *pārsniegt pieļaujamo robežu*; pro mě to není ú. (ceny ap.) *es to nevaru atļauties*
- unylý** adj <kníž.> *skumjš*, *bēdīg*s
- úpad** m, (-u, L -u): do ~u *līdz pilnīgam pagurumam*

upad[at] impf, (-á) **1** (k zemi, dolů) *krist* (*krit, krita*) **2** (morálka, umění, člověk duševně) *pa|grimt* (*-grimst, -grima*); (zájem) *no|plakt* (*-plok, -plaka*); (sláva) *maz|ināties* (III.1.); (výkon) *samaz|ināties* (III.1.); u. na mysli *zau|dēt* (II.) *dūšū*; u. v zapomění *grimt* (*-grimst, -grima*) *aizmirstībā* **3** (přicházející do nějakého stavu) (do čeho) *ļauties* (*ļaujas, ļāvās*) (*kam*), *pa|doties* (*-dodas, -devās*) (*kam*); u. do deprese *grimt* (*grimst, grima*) *depresijā*; u. do rozpaků *sa|mulst* (*-mulst, -mulsas*); u. do bezvědomí *krist* (*krit, krita*) *bezsamaņā, ģībīt* (*ģībst, ģiba*); u. z krajnosti do krajnosti *svaid|īties* (III.1.) *no vienas galējības otrā*

upad[ek] m, (-ku, Lpl -cich) **1** (kultury, společnosti, morální) *pagrimu|s m*; (hospodářství, průmyslu též) *panikumu|s m*; (popularity, zájmu) *samaz|ināšanās f* **2** (bankrot) *bankrot|s m*

upad[nout] pf, (-ne, prēt. -i) **1** (k zemi, dolů) *no|krist* (*-krit, -krita*); (z něčeho) *iz|krist* (*-krit, -krita*); (do něčeho) *iel|krist* (*-krit, -krita*); u. na zem *nokrist zemē*; u. do zajetí *krist* (*krit, krita*) *ģustā*; <těž přen.> u. do pasti *iekrist sladzā* **2** (přijít do nějakého stavu) *iel|grimt* (*-grimst, -grima*); *iel|krist* (*-krit, -krita*); u. do deprese *iegrimt depresijā*; u. do spánku *aiz|migt* (*-mieg, -miga*); u. do hříhu *krist* (*krit, krita*) *grēkā*; u. do bezvědomí *no|ģībīt* (*-ģībst, -ģiba*); u. do rozpaků *sa|mulst* (*-mulst, -mulsas*); u. v nemilost *krist* (*krit, krita*) *nežēlastībā*; u. v zapomění *tiek, tika*) *aizmirst|am*

upal m, (-u, L -ul-e) *saulesdūrien|s m*; dostat ú. *dabūt saulesdūrienu*

upāl[īt] pf, (3.sg/pl -i, imp. upal) *sadedz|ināt* (III.1.); u. koho na hranici *sadedzināt ko sārta*

upal[ovat] impf, (-uje) *dedz|ināt* (III.1.), *sadedz|ināt* (III.1.)

upal[ovat] impf, (-uje) <expr.> (utíkat) *jozt* (*jož, joza*), *diegt* (*diedz, diedza*), *mukt* (*mūk, muka*)

upat[ī] n, (-i) *pakā|je f, piekāj|e f*

upaž[īt] pf, (3.sg/pl -i) <sport> *pa|celt* (*-ceļ, -cēla*) *rokas uz sāniet*; u. ve všíši ramen *pacelt rokas plecu augstumā*

upjēct pf, (-ēce, prēt. -ekl, pas. -ečen, imp. -eč) *iz|cept* (*-cep, -cepa*) ■ **u. se** pf (těž expr. utrpět horkem) *iz|cepties* (*-cepas, -cepās*)

úpēnlivl[ī] adj *žēlabain|s, gaudulīg|s*; ú. pohled *lūdzošs skatiens*; ~ā prosba *neatlaidīgs lūgums*

úp[ēt] impf, (-i, 3.pl -ēji) **1** (sténat) *vaid|ēt* (III.2.); (nařikat) *gausties* (*gaužas, gaudās*) **2** <kniž.> (trpēt) *ciest* (*cieš, cieta*)

upevn[īt] pf, (3.sg/pl -i), **upevn[ī]ovat** impf, (-uje) **1** (břeh, stožár, zdvo) *nostipr|ināt* (III.1.) **2** (postavení, režim, jednotu, zdraví) *nostipr|ināt* (III.1.) **3** (připevnit) *piestipr|ināt* (III.1.); (co k čemu ko pie kā); u. co na stěnu *piestipr|ināt ko pie sienas* ■ **u. se** pf, impf *nostipr|ināties* (III.1.)

upij[et] impf, (-i, 3.pl -ejji) (čeho, co) *dzert* (*dzer, dzēra*) (*ko*); (pomalu, obv. kávu, víno) *malk|ot* (II.) (*ko*) ■ **u. se** impf *no|dzerties* (*-dzeras, -dzērās*)

upin[āt] impf, (-ā); ⇒ **upnout**

upir m, (-ra, Npl -ri) *vampīr|s m*

upir[āt] impf, (-ā); ⇒ **upfīt**, **2**

úpis m, (-u, L -ul-e) *saistību rakst|s m*; dlužní ú. *parādzi|me f*, (*Gpl -mju, parādrakst|s m*)

up[īt] pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) (čeho, co) *no|dzert* (*-dzer, -dzēra*) (*ko*), *no|dzerties* (*-dzeras, -dzērās*) (*ko, kā*) ■ **u. se** pf *no|dzerties* (*-dzeras, -dzērās*); u. se k smrti *nodzerties līdz nāvei*

upjat[ī] adj *atturīg|s*; (štrobený) *stīv|s*

uplāch[nout] pf, (-ne, prēt. -i) <kol., expr.> *aiz|mukt* (*-mūk, -muka*), *aiz|laisties* (*-laizās, -laidās*)

uplakan[ī] adj **1** (oči, tvář) *saraudāt|s*; (člověk) *noraudāj|ies* (*f -usies*) **2** (který často plāče) *raudulīg|s* **3** <přen.> (hudba, povídka) *raudulīg|s, gaudulīg|s, žēlabain|s*

úplat[ā] f, (-y) **1** (úhrada) *samaks|a f*, (odměna) *atlīdzīb|a f*, poskytovat služby za ~u *sniegt pakalpojumu par samaksu* **2** (úplatek) *kuku|lis m*, (*G -ja*)

úplat[ek] m, (-ku, Lpl -cich) *kuku|lis m*, (*G -ja*); brát ~ky *ņemt kuku|us*

uplā[īt] pf, (3.sg/pl -ī, pas. -cen) **1** (podplāt) *piekuku|ot* (II.), *uz|pirkt* (*-pērk, -pirka*) **2** (dluhy) *nomaks|āt* (II.)

úplatkār m, (-e) **1** (kdo bere) *kuku|ņēmējs m* **2** (kdo dáva)

kuku|devējs m

úplatkārsk[ī] adj (aféra, skandál) *kuku|ošanas* (*G*), *kuku|došanas* (*G*), *kuku|ņemsanas* (*G*)

úplatkārstv[ī] n, (-i) *kuku|ošana|a f*, (přijímání úplatků též) *kuku|ņemsana|a f*, (dávání úplatků též) *kuku|došana|a f*, (korupčnictví) *korupčija|a f*

uplatn[īt] pf, (3.sg/pl -i), **uplatn[ī]ovat** impf, (-uje) (metody, právo, zkušenosti) *izmant|ot* (II.); (schopnosti, znalosti) *likt* (*liek, lika*) *lietā* ■ **u. se** pf, impf (v práci, ve sportu ap.) *pierād|īt* (III.1.) *sevi, apliec|ināt* (III.1.) *sevi, pierād|īt* (III.1.) *savas spējas*

úplatin[ī] adj *uzpērkam|s, piekuku|ojam|s*

úplavicle f, (-e, Gpl -) <med.> *dizentērija|a f*

úpl[ēst] pf, (-ete, prēt. -ell, pas. -eten, imp. -et) **1** (šálu, svetr) *noad|īt* (III.1.), *uzad|īt* (III.1.); **2** (koš, rohožku) *no|pīt* (*-pin, -pina*); (cop též) *sa|pīt* (*-pin, -pina*); (věnec) *no|vīt* (*-vij, -vija*) ♦ **u. si** na sebe *bič pašam sev bedri rakt*

úplet m, (-u, L -u) *trikotāža f, trikotāžas izstrādājumi|j m, pl*

upliv[nout (se) pf, (-ne, prēt. -i) *no|sp|auties* (*-sp|aujas, -sp|āvās*); u. si na co *nosp|auties uz ko*

úplnē adv *pilnīgi, pilnībā*; ú. poslední pats *pēdējais*

úpln[ēk] m, (-ņku, Lpl -ņcich) *pilns mēnes|s m*, (*G -s*), *pilnmēnes|s m*, (*G -s*); mēsis je v ~ņku *ir pilns mēness*

úplnost f, (-i) *pilnība|a f, pilnīgumu|s m*; v ~i *pilnībā*; pro ú. *pilnīgām pārskatām, pilnīgai informācijai*

úpln[ī] adj **1** (kompletní) *piln|s, pilnīg|s*; ú. přehled *pilnīgs pārskats*; ~ē ztmění Slunce *pilnīgs Saules aptumsums* **2** (naprostý) *pilnīg|s, absolūt|s*; na ú. závěr|l začátek *pašas beigās/ sākumā*; mít ~ou jistotu (o čem) *būt pilnīgi pārliecinātam* (*pa ko*) **3** <expr.> (opravdovj) *pilnīg|s, galīg|s*; to je ú. nesmysl *tās ir pilnīgas* (*galīgas*) *muļķības*

uplyn[ī]out pf, (-e, prēt. -ul) (čas) *pa|iet* (*-iet, -gāja*), *aizrīt|ēt* (III.2.); (lūhta) *beigties* (*beidzas, beidzās*), *iz|beigties* (*-beidzas, -beidzās*); ~ulo ani pūl hodiny *nepagājā ne pusstunda* ♦ mnoho vody ~ulo *daudz ūdens ir aiztecējis*

uplynul[ī] adj (rok, týden) *pagā|jušais* (*f -usī*), *aizrītē|jušais* (*f -usī*), *aizvadīt|lais*; (termin) *pagāj|is* (*f -usī*), *nokavēt|s*; v ~ém týdnū *pagājušajā nedēļā, pagājšnedēļ*; v ~ém mēnesī *pagājušajā mēnesī, pagājšmēnes*; v ~ých dnech *šajās dienās, aizvadītajās dienās*

uplynut[ī] n, (-i) (lūhty) *beigšan|ās f, izbeigšan|ās f*, po u. roku *pēc gada*

up[nout] pf, (-ne, prēt. -jal/-nul, pas. -jat/-nut) **1** (košili, kabát) *aizpog|āt* (II.), *sapog|āt* (II.) **2** (sevīt) *iel|spiest* (*-spiez, -spieda*), *iespīl|ēt* (II.); (co do čeho ko kur) **3**: u. pozornost (na koho/co) *koncentrēties* (II.) (*uz ko*), *pie|vērst* (*-vērs, -vērsa*) *uzmanību* (*kam*); u. pohled (na koho/co) *cieši pie|vērst* (*-vērs, -vērsa*) *skatienu* (*kam*) ■ **u. se** pf **1** (soustředit se) *koncentrēties* (II.); (na koho/co uz ko) **2** (do oděvu) *iespīl|ēties* (II.), *iel|žņaugties* (*-žņaudzas, -žņaudzās*)

upokoj[īt] pf, (3.sg/pl -i), **upokoj[ī]ovat** impf, (-uje) *nomier|ināt* (III.1.), *apmier|ināt* (III.1.) ■ **u. se** pf, impf *nomier|ināties* (III.1.), *apmier|ināties* (III.1.)

upom[enout] pf, (-ene, prēt. -nēl/-enul), **upom[ī]nat** impf, (-ā) *atgād|ināt* (III.1.); (koho o co, na co kam ko) ■ **u. se** p, impf *atcer|ēties* (III.2.); (na koho/co ko)

upom[ī]ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *atgādinājumi|s m* **2** (památka) *piemiņas liet|a f, suvenīr|s m*; na ~ku *par piemiņu*

úpornē adv (přemýšlet, pracovat) *neatlaidīgi*; (bojovat, bránit se též) *sīvi*; (kašlat) *nemītīgi, nerimstoši*

úporn[ī] adj (pokus, snaha, přemýšlení) *neatlaidīgi|s*; (boj, odpor též) *sīv|s*; (bolest, žizeň) *nemītīgi|s, nerimstoši|s*

uposlech[nout] pf, (-ne, prēt. -i) *paklaus|īt* (III.1.) (*kam*); u. na slovo *klaus|īt* (III.1.) *uz vārda*

upost[ēt] impf, (-i, 3.pl -ēji); ⇒ **upustit**

upout[āt] pf, (-ā), **upout[ā]vat** impf, (-āvā) **1** (přivázat) *pie|siet* (*-sien, -sēja*); (v autē pāsem) *piesprādz|ēt* (II.); (koho/co k čemu ko pie kā); <přen.> být ~ān na lūžko *būt saistītam pie gultas*; <přen.> být ~ān na invalidni vozík *pārvietoties* (II.) *invalidū ratiņos* **2** (zaujmut) *saist|īt* (III.1.), *piesaist|īt* (III.1.); u. něčí pozornost *piesaistīt kāda uzmanību* ■ **u. se** pf, impf (v letadle, v autē) *piesprādz|ēties* (II.)

upozornēn[ī] n, (-i) (výstraha) *brīdinājumi|s m*; (poukázání) *aizrādījumi|s m*; (připomínka) *atgādinājumi|s m*; (na co par ko); dēkuji za u. *paldies par aizrādījumu* (*atgādinājumu*)

upozorn[īt] pf, (3.sg/pl -i), **upozorn[ī]ovat** impf, (-uje) (koho na koho/co) *brīd|ināt* (III.1.) (*ko par ko*); (poukázat) *aizrād|īt* (III.1.) (*kam ko*); (vzbudit pozomost) *pie|vērst* (*-vērs, -vērsa*) (*kā*) *uzmanību* (*kam*); byl jsem na to ~ēn *es biju par to brīdināts*; u. na sebe *pievērst sev uzmanību*

úprav[ī] f, (-y) **1** (terēnu, hřístě) *sakārtošana|a f, savešana|a f* *kārtība*; (cen, mezd) *regulēšana|a f, regulācija|a f*, (smlouvy) *labojumi|s m*; (textu) *redīgēšana|a f*, <hud.> *apdar|e f, aranžējumi|s m*; <div.> *adaptācija|a f*, grafickā ú. *grafiskais noformējumi|s m*; právní ú. *juridisks noformējums* **2** (budovy) (na co, v co) *pārveidošana|a f* (*par ko*), *pārbūvēšana|a f* (*par ko*); (přizpůsobení) *pielāgošana|a f* (*kam*), *piemērošana|a f* (*kam*) **3** (jilda) *pagatavošana|a f*, *sagatavošana|a f* **4** (výrobků) *apstrāde|a f, apdar|e f*, povrchová ú. *virsmas apstrāde* **5** (šálu, výloh) *noformēšana|a f, noformējumi|s m*; ú. vlasū *matu sakārtojumi|s m*

upravený adj 1 (člověk, vousy, nehty) *kopt[s]; (šaty) kārtīg[s]; (mistnost) sakopt[s], sakārtot[s]* 2 (předělány: budova ap.) (na co, v co) *pārveido[t]s (par ko), pārbūvē[t]s (par ko); (přízpůsobený) pielāgo[t]s (kam), piemērot[s] (kam); (zlepšený) uzlabot[s]; (vydání knihy) pārstrādāt[s]*

upravīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (oděv, vlasy, postel) *sakārt[ot] (II.); (hřiště též) saļvest (-ved, -veda)* kārtībā; (ceny, platy) noregulēt (II.); (text) rediģēt (II.); (píseň) aranžēt (II.), izveidot (II.) apdārī; (povídka pro film) adaptēt (II.), pārveidot (II.)* 2 (předělat) (co na co, v co) *pārveidot (II.) (ko par ko), pārtaisīt (III.1.) (ko par ko); (budovu též) pārbūvēt (II.) (ko par ko); (přízpůsobit) pielāgot (II.) (ko kam), piemērot (II.) (ko kam)* 3 (jídlo) *pagatavot (II.), sagatavot (II.)* 4 (výrobky: povrchové ap.) *apstrādāt (II.)* 5 (vyzdobit: sál, výlohu) *noformēt (II.)* ■ **u. se** pf 1 (zevnějšek) *sakārt[oties (II.)* 2 (dostat se do pořádku) *nokārt[oties (II.);* všechno se ~i samo sebou viss *nokārtosies pats no sevis*

upravļovat impf, (-uje) 1 (oděv, vlasy, byt) *kārt[ot] (II.); (hřiště, tratě, sjezdovky) uzturēt (III.2.) kārtībā; (ceny, platy) regulēt (II.); (text) rediģēt (II.); (píseň) aranžēt (II.), veidot (II.) apdārī; (povídka pro film) adaptēt (II.), pārveidot (II.)* 2 (předělat) (co na co, v co) *pārveidot (II.) (ko par ko), pārtaisīt (III.1.) (ko par ko); (budovu též) pārbūvēt (II.) (ko par ko); (přízpůsobit) pielāgot (II.) (ko kam), piemērot (II.) (ko kam)* 3 (jídlo) *gatavot (II.)* 4 (výrobky: povrchové ap.) *apstrādāt (II.)* 5 (vyzdobit: sál, výlohu) *noformēt (II.)* 6 (o smlouvě, zákonu) *noļteikt (-, -teica)*, noļsacīt (-saka, -sacīja)*, regulēt (II.);* tato smlouva ~uje otázky spojené s... *šīs līgums regulē jautājumus, kas saistīti ar...* ■ **u. se** impf (zevnějšek) *sakārt[oties (II.), saļvest (-ved, -veda)* kārtībā*

uprāzdnīt pf, (3.sg/pl -i) (místo, byt) *atbrīv[ot] (II.)* ■ **u. se** pf (místo, byt) *atbrīv[oties (II.)*

uprchlīcīgs adj *bēgļa (G), bēgļu (G);* u. tábor *bēgļu nometne*

uprchlīks m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **uprchlicie** f, (-e, Gpl -) *bēglis m, (G -ja), bēgļe f, (Gpl -ju)*

uprchlīgs adj (vězeň) *izbēdzis (f -gusi);* (běženec) *aizbēdzis (f -gusi)*

uprchlnout pf, (-ne, prēt. -) (před kým/čím, komu) *aizbēgt (-bēg, -bēga)* (no kā);* (jen z instituce: vězení ap.) *izbēgt (-bēg, -bēga)*; u. z domu aizbēgt no mājām*

uprojst pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) *noļūgties (-lūdzas, -lūdzās)*, pielūgties (-lūdzas, -lūdzās)*; dal se u. viņš ļāva sevi pierunāt; nedā se u. viņš ir nepielūdzams*

ūprjks m, (-ku, Lpl -cich) *paniska bēgšana f; ~kēm pa galvu pa kaklu*

uprošted I adv *vidū, pa vidu; sedēt zrovna u. sedēt pašā vidū (tieši pa vidu)* II prep. (s G) *vidū (s G po slovu); u. ulicel nociļ tēdne ielas/ nakts/ nedēļas vidū; u. práce darba laikā*

upřednostnīt pf, (3.sg/pl -i), **upřednostņovat** impf, (-uje) (dāt přednost) (koho/co před kým čim) *dot (dod, deva)* priekšroku (kam); (uznat lepšim) atzīt (-zist, -zina)* par labāku (ko nekā ko); (hodnotit výše) vērtēt (II.) augstāk (ko nekā ko)*

upřenē adv (divat se) *cieši, vēriģi*

upřenj adj (pohled) *cieš[s], vēriģ[s];* pohled u. na koho/co *skatiens pievērst[s] kam*

uprēsneņj n, (-i) *precizējums m, precizēšana f*

uprēsniť pf, (3.sg/pl -i), **uprēsņovat** impf, (-uje) *precizēt (II.)*

uprīmne adv *atklāti, vaļsirdīgi; u. fečeno atklāti sakot*

uprīmnost f, (-e) *atklātība f, vaļsirdība f*

uprīmnlj adj (člověk, jednāni, odpovēd, jednāni) *atklāt[s], vaļsirdīg[s];* (radost, obdiv, slova) *paties[s]; ~ou soustrast mana visdziļākā līdzjūtība; abych byl u. atklāti sakot*

uprjīt, pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) (obrátil) *pieļvērst (-vērs, -vērsa)*; u. pozornost (na co) pievērst uzmanību (kam); u. pohled (oči) (na co) cieši raudzīties (raugās, raudzījās)* (uz ko)*

uprjīt2 pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) (neuznat) *noļiegt (-liedz, -liedza)*; nelze mu u. snahu nevar noliegt, ka viņš cenšas*

upļsat pf, (-īše, prēt. -sal, pas. -sām) 1 (majetek) *norakstīt (III.1.), novēlēt (III.2.); (komu co kam ko) 2 (půjčku, akcie) parakstīties (III.1.) (uz ko); (smlouvu) parakstīt (III.1.); u. duši dāblu pārļdot (-dod, -deva)* dvēseli velnam* ■ **u. se** pf (k čemu, na co) *parakstīties (III.1.) (uz ko)* ♦ **u. se** čertu *pārdot dvēseli velnam*

upļstīt pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -st) 1 (přestat držet) *paļlaist (-laiž, -laida)* vaļā, noļmest (-met, -meta)*; u. co na zem nomest ko zemē 2 (zřít se) (od čeho/koho) atļteikties (-, -teicās)* (no kā), atļsacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā), atļkāpties (-kāpjas, -kāpās)* (no kā); u. od svých zásad atkāpties no saviem principiem*

uragān m, (-u, L -u) *orkān[s] m, viesuļvētr[a] f*

Ural m, (-u, L -el-u) *Urālji m, pl*

uran m, (-u, L -u) <chem.> *urān[s] m*

uranovjlj adj *urāna (G); ~ā ruda urāna rūda*

úrāz m, (-u, L -u/-e) *trauma f, ievainojums m; utrēt ū., pñjīt k ~u gūt traumā, tikt ievainotam;* pracovni ū. *darba trauma; smrteljny ū. nāvējošs ievainojums ♦ kāmen ~u piedauzības akmens*

urāzīt pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen) 1 (ūderem) *noļlauzt (-lauž, -lauza)*, noļsist (-sit, -sita)* 2 (ubližīt) aizvainot (II.), apvainot (II.)* 3 (ujīt) *noļiet (-iet, -gāja)*; (ujēt) noļbraukt (-brauc, -brauca)*; u. deset kilometrū noiet (nobraukt) desmit kilometrus 4 <expr.> (udēlat) paļveikt (-veic, -veica)*, padarīt (III.1.); ~zili jsmē pēkny kus práce mēs esam padarījuši krietnu darbu* ■ **u. se** pf 1 (pocītīt jako urāzku) *apvainoties (II.)* 2 (ūderem se oddēlīt) *noļūzt (-lūst, -lūza)*, atļūzt (-lūst, -lūza)**

urāzovjlj adj: ~ē pojištēni *apdrošināšana nelaiimes gadījumiem*

urāženj adj (tēž ještīnost, pýcha, pohled) *aizvainot[s]; (jen člověk) apvainot[s]*

urāžlet impf, (-i, 3.pl -(ej)j): ⇒ **urāzīt** ■ **u. se** impf: ⇒ **urāzīt se**

urāžka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *apvainojums m, aizvainojums m; u. na cļi goda aizskaršana f*

urāžlīvlj adj 1 (slova, chovāni) *apvainojoš[s], aizvainojoš[s]* 2 (člověk) *viegli aizvainojams, jūtēlīgs*

urbanistīckjlj [-nysty-] adj *urbanistīks*

urbanizmjlj [-ny-] m, (-u) *urbānisms m*

určēnj n, (-i) 1 (ceny, diagnozy ap.) *noteikšana f, nosacīšana f* 2 (ūčel) *uzdevums m, mērķis m; (poslāni) misija f, mīsto u. galamērķis m, galapunkts m* 3: <lingv.> *prīslōvēčnē u. apstākļis m, (G -ja)*

určēnlj adj *noteikt[s]; (doba, čas tēž) nolikt[s]; v u. den noliktajā dienā*

určjīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (stanovīt: cenu, datum ap.) *noļteikt (-, -teica)*, noļsacīt (-saka, -sacīja)*; u. si cļl noļspraut (-sprauž, -sprauda)* (sev) mērķi 2 (zamēřit k ūčelū) (co komu, pro koho/co, k čemu, na co) paredzēt (III.2.) (ko kam); kniha je ~ena pro dēti grāmata ir domāta bērniem; to nenī ~eno vām (poznāmka ap.) tas nav domāts jums 3 (jmenovat) (koho kým) ieļcelt (-ceļ, -cēla)* (ko par ko), nozīmēt (II.) (ko par ko)*

určītē I adv *noteikti; zcela u. pavisam droši* II part *noteikti, katrā ziņā*

určītost f, (-i) *noteiktība f, s ~i (tvrdit něco, vēdēt něco) pavisam noteikti, pavisam droši*

určjīt 1 (přesný) *noteikt[s]; v u. den noteiktā dienā; <lingv.> u. čļen noteiktāis artikuls 2 (jistj) zinām[s]; do ~ē miry zināmā mērā; po ~ou dobu zināmu laiku; za ~ých podmīnek zināmos apstākļos*

určjovat impf, (-uje): ⇒ **určīt**

určjūcj adj (znak, vliv ap.) *noteicoš[s]*

urgence f, (-e) *atgādinājums m*

urjna f, (-ny, Gpl -en) (schránka, popelnice) *urn[a] f, volebnī u. vēlēšanu urna*

uročjīt impf, (3.sg/pl -i) *pieskaitīt procentus*

urođja f, (-y) *ražja f, sklīzet ~u novākt ražu*

urođnost f, (-i) *augļība f, ražība f*

urođnlj adj *augļīgs, ražīgs; ~ā pūda augļīga zeme; rok ū. na ovoce augļiem bagāts gads ♦ padat na ~ou pūdu krist augļīgā augsnē*

urođks m, (-ku, Lpl -cich) *procentj m, pl; na ~ky uz procentiem ♦ splatīt něco i s ~ky samaksāt kaut ko ar uzviju*

urokōvlj adj *procentu (G); ~ā sazba procentu likme*

urolođg m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **urolođka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *urolog[s] m, uroloģe f*

uronjīt pf, (3.sg/pl -i) <knīž.> (slzu) *nobirdjīnāt (III.1.)*

urostljlj adj *stalt[s], labi noauļdzis (f -gusi)*

urovļēn f, (-nē) *līmeņis m, (G -ņa); pod/ nad ū. mořskē hladiny virs/ zem jūras līmeņa; na nejvjšī ~ni visaugstākajā līmenī; kulturnī/ ekonomickā ū. kultūras/ ekonomiskais līmenis; žīvotnī ū. dzīvens līmenis*

urovnānj n, (-i) (rozdlū) *izlīdzināšana f, (vztahū, situace) normalizēšana f, normalizācija f, (konfliktu) atrisināšana f*

urovnjat pf, (-ā), **urovnjvat** impf, (-ā) 1 (povrch) *nolīdzināt (III.1.), izlīdzināt (III.1.); <přen.> u. rozdlly izlīdzināt atšķirības ♦ u. někōmu cestu nolīdzināt kādam ceļu 2 (šaty, vlasy, polštār) sakārt[ot] (II.); <přen.> u. si myšlenky sakārtot domas 3 (neporozumēni) nokārt[ot] (II.); (situaci, vztahy tēž) normalizēt (II.); (spor, konflikt) izlīdzināt (III.1.), atrisjīnāt (III.1.)* ■ **u. se** pf, impf (situace) *nokārt[oties (II.), normalizēties (II.); (spor) izlīdzināties (III.1.), atrisjīnāties (III.1.)*

urozenj adj *džicltīgs, augstdzimj[s] (f -usi)*

urputnē adv (bojovat, brānit se) *niknī; (mlčēt, tvrdit něco) ietiepīgi*

urputnlj adj (boj, protivnik, odpor) *nikn[s]; (snaha, bolest) neatlaidīg[s]*

Uruguay [-gvaj] f, (-e, D,L -i) *Urugvaj[a] f*

urvat pf, (-e, prët. -al, pas. -án, imp. -i, -ēte/-ete) **1** (utrhnout) *no|raut* (-rau-, -rāva)* **2** <expr.> (zmočnit) *sa|grābt* (-grāb-, -grāba)*, *sa|kamp* (-kampj, -kampa)*; ~i, co se dá *grāb, ko vari*; u. chvíli času *izkār|ot* (II.) *brīdi brīva laika*; u. moři kus pūdy *atkar|ot* (II.) *jūrai gabalu zemes*

urychlenē adv *ātri*

urychlenj adj *ātrš*

urychl|it pf, (3.sg/pl -i), **urychl|ovat** impf, (-uje) *paātr|ināt* (III.1.) ■ **u. se** pf, impf *paātr|ināties* (III.1.)

ūrvjēk m, (-ku, Lpl -cich) *fragment|s m*

ūrad m, (-u, L -ēl/-u) **1** (orgān) *iestā|de f*, (Gpl -zu); obecni ū. *vietējā pašvaldīb|a f*, okresni ū. *rajona pašvaldīb|a f* **2** (funkce) *amat|s m*, *poste|nis m*, (G -ņa); nastoupit ū. *stāties amatā*; zastávat ū. *pildīt amata pienākumus*

ūrad|ovat impf, (-uje) *pild|īt* (III.1.) *amata pienākumus*; dnes ne~uje *viņš šodien nestrādā*; ~uje pro veřejnost v úterý *viņš pieņem apmeklētājus otrdienās*

ūradov|na f, (-ny, Gpl -en) *biroj|s m*, *kancelej|a f*

ūradu|jici adj (zastupující) *pienākumu izpildītā|j|s m*, *izpildītā|j|a f*

ūfednē adv *oficiāli*

ūfedni adj **1** (tajemství, záznam) *dienesta* (G); (budova, obvod) *administratīv|s*; ū. *cesta komandējum|s m* **2** (doklad, čítnel) *oficiāl|s*; ū. jazyk *oficiālā* (valsts) *valoda* **3**: ū. hodiny (apmeklētāju) *pieņemšanas laiks*; ū. den *pieņemšanas diena*

ūfednickj adj (kariēra, funkce) *ierēd|ņa* (G); (aparāt) *ierēd|ņa* (G)

ūfednijk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **ūfēnic|e f**, (-e, Gpl -i) *ierēd|nis m*, (G -ņa), *ierēd|ne f*, (Gpl -ņu); stātni ū. *valsts ierēdnis*

ūfēz|at pf, (-zē/-zā, imp. -zē/-zej), **ūfēz|nout** pf, (-ne, prët. -l) (nožem) *no|griezt* (-griež-, -grieza)*; (pilou) *nozā|ģēt* (II.); (sekerou) *no|cirst* (-cērt, -cirta)* ♦ *ūfēz|nout si ostudu krist kaunā*

USA [ú-es-á] zkr. (Spojené státy americké) *ASV* [ā-es-vē] (*Amerikas Savienotās Valstis*)

usadīt pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (posadīt) *nosēd|ināt* (III.1.), *apsēd|ināt* (III.1.) **2** (zaopatīt) *nomet|ināt* (III.1.), *apmet|ināt* (III.1.) **3** <kol., expr.> (umčēt) *atsēd|ināt* (III.1.), *aiz|bāzt* (-bāž-, -bāza)* *muti* ■ **u. se** pf **1** (posadīt se) *no|sēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*, *apsēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; u. se v křesle *apsēsties krēslā* **2** (usidīt se) *no|mesties* (-metas, -metās)*, *ap|mesties* (-metas, -metās)*; u. se ve městē *apmesties uz dzīvi pilsētā* **3** (prach) *no|sēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; (kal tež) *noguls|lēties* (II.)

usazenin|a f, (-y) *nogu|šnes f, pl*, (Gpl -šņu); <geol.> *nogu|ļa f*, *sediment|s m*; kāvovā u. *kafijas biezum|j m, pl*

usaz|ovat impf, (-uje): ⇒ **usadīt** ■ **u. se** impf: ⇒ **usadīt se**

used|at impf, (-á) <kniž.> **1** (sedat) *sēsties* (*sēžas/sēstas, sēdās*)*; u. za stūli/ za volant *sēsties pie galda/ pie stūres* **2** (prach) *no|sēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*

usedlost f, (-i) *lauku sēt|a f*, *lauku māj|a f*

usedlj adj **1** (nēkde) *apmet|ies* (f -usies), *nomet|ies* (f -usies); je u. v zahraniči *viņš dzīvo ārzemēs* **2** (povahou) *nosvērt|s*, *mierīg|s*; (člověk) *ciēnīg|s*; u. pān *ciēnīgs kungs*

used|nout pf, (-ne, prët. -l) *apsēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*, *no|sēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; u. na židli *apsēsties krēslā*; u. za volant *apsēsties pie stūres*; <přen.> u. na trún *kāpt* (*kāpj, kāpa*)* *tronī*

ús|ēk m, (-ku, Lpl -cich) **1** (cesty, života) *posm|s m*; časovj ū. *laika posms* **2** (hospodārkj) *nozar|e f*

usekāv|at impf, (-á) *cirst* (*cērt, cirta*)* *nost*, *no|cirst* (-cērt, -cirta)*

usek|at pf, (-á), **usek|nout** pf, (-ne, prët. -l) *no|cirst* (-cērt, -cirta)*

uschlj adj (dřivj, nātēr) *izžuv|is* (f -usi), *nožuv|is* (f -usi); (trāva) *izkalt|is* (f -usi); (listy, strom) *nokalt|is* (f -usi); (krev) *sakalt|is* (f -usi)

usch|nout pf, (-ne, prët. -l) **1** (šaty) *iz|žūt* (-žust, -žuva)*; (nātēr, lepidlo) *no|žūt* (-žust, -žuva)* **2** (rostlina) *no|kalst* (-kalst, -kalta)* ♦ *až naprši a ~ne kad pūcei aste ziedēs*

úschov|a f, (-y) *glabāšan|a f*, *uzglabāšan|a f*, dát co do ~y *nodot ko glabāšanā*

úschov|at pf, (-á), **úschov|ovat** impf, (-á) (v bezpeči) *noglab|āt* (II.); (schovat) *no|slēpt* (-slēpj, -slēpa)*; u. si co na pamātu *paglab|āt* (II.) *ko piemiņai* ■ **u. se** pf, impf *pa|slēpties* (-slēpjas, -slēpās)*

úschov|na f, (-ny, Gpl -en) *glabātav|a f*, u. zavazadei *bagāžas glabātava*

usid|j|it pf, (3.sg/pl -i) *apmet|ināt* (III.1.), *nomet|ināt* (III.1.) ■ **u. se** pf *ap|mesties* (-metas, -metās)*, *no|mesties* (-metas, -metās)*

úsil|j n, (-i) **1** (vypětí sil) *piepū|le f*; (nejen fyzickē) *pū|lles f, pl*, (G -ju), *pū|līn|j m, pl*; spojenj m ~im *kopējām pūlēm*; vynaložit všēchno ū., aby... *pielikt visas pūles, lai... 2* (snaha) (o co) *cenšan|ās f*

(pēc kā, izdarīt ko), *centien|j m, pl* (pēc kā, izdarīt ko); ū. o řešení problémū *cenšanās* (*centieni*) *atrisināt problēmas*

usil|ovat impf, (-uje) **1** (o co) *centies* (*cenšas, centās*)* (*pēc kā*), *tiekties* (*tiecas, tiecās*)* (*pēc kā*); u. o zlepšēni vztahū *centies panākt attiecību uzlabošanas*; u. o křeslo ministra *centies iegūt ministra krēslu* **2**: u. komu o život *mēģināt* (III.1.) *ko nogalināt*

usilovnē adv (pracovat, studovat) *spraig|, intensiv|*; (přemýšlet, hledat něco) *sasprindzināt|, intensiv|*

usilovnj adj (práce, studium) *spraig|s, intensiv|s*; (přemýšlení, snaha) *sasprindzināt|s, intensiv|s*

usināt impf, (-ā): ⇒ **usnout**

úskal|j n, (-i) **1** *klin|ts f*, (Gpl -šu) **2** (nad mořem) *zemūdēns klin|ts f*, (Gpl -šu), *zemūdēns akmen|s m*, (G -s) **3** <přen.> (obtěž) *grūtīb|as f, pl*, *problēm|a f*; to má svā ū. *tam ir savas vājās vietas* ♦ *proplout* (prokluznout, vyhnout se) ū. *izvairīties no zemūdēns akmeņiem*

uskladnēn|j n, (-i) *uzglabāšan|a f*

uskladn|it pf, (3.sg/pl -i), **uskladn|ovat** impf, (-uje) *glab|āt* (II.), *uzglab|āt* (II.) (*no|liktavā, pagrabā*); u. co v lednici *glabāt ko ledusskapī*

uskoč|it pf, (3.sg/pl -i) *at|lēkt* (-lec, -lēca)* (*sānis, nost*)

úsko|k m, (-ku Lpl -cich) **1** (lest) *viļtīb|a f*, *blēdīb|a f* **2** <sport> *lēcien|s m sānis*; ū. vpravo *lēciens pa labi*

uskromn|it se, **uskromn|it se** pf, (3.sg/pl -i), **uskromn|ovat se**, **uskromn|ovat se** impf, (-uje) (v čem) *ierobež|ot* (II.) (*ko*), *aprobež|ot* (II.) (*ko*); u. se v jidle *ierobežot ēdamā daudzumu*; je třeba se u. (ve vjādajch) *jāierobežo savi izdevumi*

uskupen|j n, (-i) *grupējum|s m*; politickē u. *politiskš grupējums*

uskutečnēn|j n, (-i) *īstenošan|a f*, *realizēšan|a f*, (snu) *piepildīšan|a f*, (konference, voleb) *sarīkošan|a f*, (oprav, průzkumu) *veikšan|a f*

uskutečn|it pf, (3.sg/pl -i) *realiz|ēt* (II.), *īsten|ot* (II.); (sen) *piepild|īt* (III.1.); (konferenci, referendum, volby) *sarīk|ot* (II.); (schůzku) *sa|saukt* (-sauc, -sauca)*; (průzkum, experiment) *veikt* (*veic, veica*)* ■ **u. se** pf *realiz|ēties* (II.), *īsten|oties* (II.); (sen) *piepild|īties* (III.1.); (konference, schůze, volby) *no|tikt* (-tiek, -tika)*

uskutečnitelj adj *īstenojam|s*, *realizējam|s*; (přání) *piepildām|s*; to je težko ~ē to ir grūti īstenot

uskutečņovān|j n, (-i): ⇒ **uskutečnēni**

uskutečņ|ovat impf, (-uje): ⇒ **uskutečnit** ■ **u. se** impf: ⇒ **uskutečnit se**

úslov|j n, (-i) *teicien|s m*; okřīdlenē ū. *spārnots teiciens*

úslu|ha f, (-hy, D,L -ze) *pakalpojums m*; prokázat komu ~hu *izdarīt kam pakalpojumu*

úslužnj adj *pakalpiģ|s*

uslyš|et pf, (3.sg/pl -i) (náhle) *izdzird|ēt* (III.2.); (slyšet) *dzird|ēt* (III.2.); však o mē ještě ~itel *gan jūs par mani vēl dzirdēsiet!*

usm|āt se pf, (-ēje, pas. -āl) **1** (na koho) *uzsmaid|īt* (III.1.) (*kam*), *pasmaid|īt* (III.1.) (*kam*); <přen.> ~ālo se na něho štěstí *viņam uzsmaidīja laime* **2** (komu|čemu, nad kým|čim) *pasmaid|īt* (III.1.) (*par ko*); (šibalsky) *pasmin|ēt* (III.2.) (*par ko*); (jizlivě) *vāpvisn|āt* (II.) (*par ko*) **3** (přiliš) *pār|smieties* (-smejas, -smējās)*

usmaz|it pf, (3.sg/pl -i) *iz|cept* (-cep, -cepa)*, *uz|cept* (-cep, -cepa)*

usmēr|it pf, (3.sg/pl -i), **usmēr|ovat** impf, (-uje) *virz|īt* (III.1.); (dopravu) *novirz|īt* (III.1.); (osobu) *vest* (*ved, veda*)*, *vad|īt* (III.1.); <elektr.> u. proud *iztāisn|ot* (II.) *strāvu*; <sport> u. mič do branky *ievad|īt* (III.1.) *bumbu vārtos*

úsmēš|ēk m, (-ku, Lpl -cich) **1** (výraz tváře) *smīn|s m* **2** (slova) *izsmiekl|s m*, *zobgālib|a f*; tropit si z koho ~ky *iz|smiet* (-smej, -smēja)* *ko*, *zob|oties* (II.) *par ko*

úsmēv m, (-u, L -u) *smaid|s m*; nucenj ū. *mākslots smaidš*

úsmēvāvj adj *smaidiģ|s*, *smaidoš|s*

úsmēvnj adj *priecīģ|s*, *liksm|s*

usmīren|j n, (-i) *izlīgum|s m*; (vyrovnaní) *samierināšan|ās f*, u. s osudem *samierināšanās ar likteni*

usmīr|it pf, (3.sg/pl -i, imp. usmīr), **usmīr|ovat** impf, (-uje) **1** (koho s kým) *samier|ināt* (III.1.) (*ko ar ko*) **2** (uklidnit) *nomier|ināt* (III.1.) ■ **u. se** pf, impf **1** (s kým) *sa|labt* (-labst, -laba)* (*ar ko*), *iz|līgt* (-līgst, -līga)* (*ar ko*) **2** (vyrovnanet se) (s čim) *samier|ināties* (III.1.) (*ar ko*), *būt* (*ir, bija*)* *mierā* (*ar ko*)

usmiv|at se impf, (-á) **1** (na koho) *uzsmaid|īt* (III.1.) (*kam*), *pasmaid|īt* (III.1.) (*kam*) **2** (komu|čemu, nad kým|čim) *smaid|īt* (III.1.) (*par ko*); (šibalsky) *smīn|ēt* (III.2.) (*par ko*); (jizlivě) *vīpsn|āt* (II.) (*par ko*)

usmīr|covat impf, (-cujl/-cuju), **usmīr|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *nonāv|ēt* (II.), *noga|ināt* (III.1.); bylo ~ceno pēt lidī (př nehodě) *bojā gāja pieci cilvēki*

- usmy|slet si, usmy|slit si** pf. (3.sg/pl -slī, prēt. -slīl/-sliel, pas. -šlen) *sadom|āt (II.), izdom|āt (II.), sagudr|ot (II.)*
- usnadn|īt** pf. (3.sg/pl -ī), **usnadn|jovat** impf. (-uje) *atvieg|ot (II.), atvieg|ināt (III.1.); (komu ko kam ko)*
- usnesen|ī** n, (-i) *lēmum|s m, rezolūcija f*; u. *u. pieņemt (-ņem, -ņēma)* lēmumu, nolēmt (-lemj, -lēma)**
- usn|ēst se** pf. (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) (na čem) *nolēmt (-lemj, -lēma)* (ko), pieņemt (-ņem, -ņēma)* lēmumu (par ko); u. se na zákonu/ na rezoluci pieņemt likumu/ rezolūciju; ~esli jsme se, že... mēs nolēmām (pieņemām lēmumu), ka...*
- usn|out** pf. (-e, prēt. -ul) *aiz|migt (-mieg, -miga)*, iel|migt (-mieg, -miga)**
♦ u. na vavīnech gulēt uz laurīem
- usou|dit** pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) *nolēmt (-lemj, -lēma)*, nos|priest (-spriež, -sprieda)**
- us|pat** pf. (3.sg/pl -ī, prēt. -al), **us|p|āvat** impf. (-āvā) **1** (dītē) *aizmidz|ināt (III.1.); (tēž pried operaci) iemidz|ināt (III.1.);* hudba mē ~āvala *mūzika mani iemidzināja 2* (trāpēni, vūli, ostražītost) *maz|ināt (III.1.), vāj|ināt (III.1.); u. podezření izk|ied|ēt (II.) aizdomas*
- 1** **ūsp|ēch** m, (-chu, lpl -šich) *panākum|s m, sek|mes f, pl, (G -mju); mīt (sklidit) ū. gūt panākumus; s ~chem (dokončit studium) sekmīgi; p|āt komu mnoho ~ch ū vē|ēt kam labas sekmes*
- ūsp|ēchan|j** adj *sasteigt|s*
- ūsp|ēšn** adv *veiksmīgi; (zakoņčit studium, složit zkoušku) sekmīgi*
- ūsp|ēšnost** f, (-i) *sek|mes f, pl, (G -mju); (ūsp|ēchy) panākum|ī m, pl, sasniegum|ī m, pl*
- 1** **ūsp|ēšn|j** adj *veiksmīg|s; (zakoņčení školy, lēčēni) sekmīg|s; b|t ū. (v čem) gūt panākumus (sekmes) (kur)*
- us|p|ēt** pf. (-ēje, 3.pl -ēji, prēt. -ēl, imp. -ēj) *gūt (gust, guva)* panākumus; u. p|ī zkoušce nol|ikt (-liek, -lika)* eksāmenu*
- us|p|šīt** pf. (3.sg/pl -iši, imp. -iš) *paātr|ināt (III.1.), pasteidz|ināt (III.1.)*
- us|pokojen|ī** n, (-i) *apmierinājum|s m, gandarījums m; (z čeho par ko); s ~īm apmierināti, gandarīti*
- us|pokoj|īt** pf. (3.sg/pl -ī) *apmier|ināt (III.1.); u. poptávku apmierināt pieprasījumu; <p|ren.> u. zvēdavost apmierināt ziņkārību ■ **u. se** pf *apmierināties (III.1.), būt (ir, bija)* apmierināt|am; (čīm ar ko)**
- us|pokojiv** adv *apmierinoši; (vysvēlīt tēž) pietiekami*
- us|pokojiv|j** adj *apmierinoš|s; (odpověď, vysvětlēni tēž) pietiekam|s*
- up|kojovān|ī** n, (-i) (potřeb, poptávku) *apmierināšan|a f*
- us|pokoj|ovat** impf. (-uje): ⇒ **us|pokoj|īt** ■ **u. se** impf: ⇒ **us|pokoj|īt se**
- ūsp|ora** f, (-ry, D.L -īe) **1**: pl ~ry (peněžni) *ietaupījumi m, pl 2* (spoření) *taupīšan|a f, ietaupīšan|a f*
- ūsp|orn|j** adj *ekonomisk|s*
- us|pofādān|ī** (vēci, vztahū) *sakārtošan|a f 2* (voleb, demonstrace, výstavy) *sarīkošan|a f, organizēšan|a f*
- us|pofādān|j** adj (upraveny) *sakārto|s*
- us|pofād|at** pf. (-ā) **1** (uvest do pořádku) *sakār|ot (II.); (rozestavit: nabytek ap.) izkār|ot (II.); u. co abecednē/ podle velikosti sakār|ot ko pēc alfabēta (alfabēta kārtībā)/ pēc lieluma 2* (zorganizovat) *sarīk|ot (II.), noorganiz|ēt (II.)*
- us|pof|īt** pf. (3.sg/pl -ī) **1** (našetīt) *ietaup|īt (III.1.), iel|krāt (-kraji, -kraja)*; (na ko kam); u. si na auto iekrāt naudu automašīnai 2* (získat) *ietaup|īt (III.1.); u. čas ietaupīt laiku 3* (něco nepřijemného) *aiztaup|īt (III.1.); (komu co kam ko)*
- ūst|a** n, pl, (-) *mu|te f, (Gpl -tu); (rty) lūp|as f, pl; otevēt ū. atvērt muti; polibit koho na ū. noskūpsīt ko uz lūpām; mám sucho v ~ech man ir sausa mute ♦ zacpat nēkomu ū. aizbāzt kādam muti; poslouchat s otevēnymi ~y klausīties ar vajēju muti; zpráva šla od ~ k ~ ūm vēsts gāja no mutes mutē; vložit slova do něčich ~ ielikt kādam vārdus mutē; vztīt nēkomu slova z ~ izraut kādam vārdus no mutes; říct něco plnými ~y pateikt kaut ko atklāti; mluvit na púl ~ murmināt; iže, až se mu od ~ práší melo, ka ausis vien kust*
- ustā|ēn|j** adj (počasī) *pastāvīg|s; (hodnota, pravidlo, názor) nemainīg|s; (situace, poměry) nestabilizējīes (f -usies); <lingv.> ~ē rēni idiom|a f*
- ustā|l|īt** pf. (3.sg/pl -ī, imp. ustal) **1** (mēnu, ceny) *stabiliz|ēt (II.); (tradicī, vztahy) nostipr|ināt (III.1.) 2* <fot.> *fiks|ēt (II.)* ■ **u. se** pf *stabilizēties (II.); (názor, stereotyp) nostipr|ināties (III.1.)*
- ustān|ī** n, (-i): bez u. bez mītas, nemitīgi
- 1** **ustānoven|ī** n, (-i) (předpis) *priekšrakst|s m; (rozhodnutí) lēmum|s m; (nařzení) rīkojum|s m; podle u. saskaņā ar priekšrakstiem (lēmumu, rīkojumu)*
- ustānov|īt** pf. (3.sg/pl -ī) **1** (čas, místo) *nol|teikt (-, -teica)*, nos|acīt (-saka, -sacīja)*, nol|ikt (-liek, -lika)*; (rozhodnout) nolēmt (-lemj, -lēma)* 2* (jmenovat) (koho kým) *iel|celt (-ceļ, -cēla)* (ko par ko); u. koho svām zástupcem iecelt ko par savu pārstāvi; u. parlament izveid|ot (II.) parlamentu*
- ustaran|j** adj *noraizējīes (f -usies), norūpējīes (f -usies); (pohled, výraz též, otázka) raižpiln|s*
- ustaj** pf. (-ne, prēt. -ī, imp. -ņ) <knīž.> (skončit) *beigt (beidz, beidza)*; (přerušit) pār|stāt (-stāj, -stāja)*; (vít, děšit, bolest, krváčení) mit|ēties (II.), rimties (rimstas, rimās)*; u. v práci pār|stāt strādāt, beigt darbu; u. v hovoru beigt runāt*
- 1** **ústav** m, (-u, L -u/-ē) **1** *iestā|de f, (Gpl -žu), institūcija f*; peněžní ū. *finanšu institūcija*; pohřební ū. *apbedīšanas birojs m; ū. pro choromyslné (mentálně postižené) psihiatriskā slimnīca f 2* (vědecký, výzkumný) *institūt|s m; výzkumný ū. zinātniskās pētniecības institūts*
- ústav|a** f, (-y) *konstitūcija f, ū. Lotyšské republiky Latvijas Republikas Satversme f*
- ustāv|at** impf. (-ā) <knīž.>: ⇒ **ustāt**
- ustaven|ī** n, (-i) (organizace, firmy) *nodibināšan|a f; (tēž koalice, výboru) izveidošan|a f, (vlády) sastādīšan|a f*
- ustavīčn** adv *nemitīgi; (nepřetržitě) nepārtraukti*
- ustavīčn|j** adj *nemitīg|s; (nepřetržitý) nepārtraukt|s*
- ustav|īt** pf. (3.sg/pl -ī, prēt. -īl, pas. -ven) (stranu, firmu) *nodib|ināt (III.1.); (tēž výbor, komisi) izveid|ot (II.); u. vládu sastād|īt (III.1.) valdību* ■ **u. se** pf *nodib|ināties (III.1.), izveid|oties (II.)*
- ústavn|ī**, adj (zákon, právo, monarchie) *konstitucionāl|s; ū. soud konstitucionālā tiesa; ū. soud Lotyšské republiky Latvijas Republikas Satvermes Tiesa; ū. cestou saskaņā ar konstitūciju; ū. činitel deputāt|s m, deputā|te f, (Gpl -šu)*
- ústavn|ī**, adj (K ústav) *iestādes (G), institūcijas (G); ū. léčba klīniskā ārstēšana; ū. výchova valsts audzināšana, valsts audzināšanas iestādes*
- ústavnost** f, (-i) *atbilstība f konstitūcijai*
- ustav|ovat** impf. (-uje) (organizaci, firmu) *dib|ināt (III.1.), nodib|ināt (III.1.); (tēž výbor, komisi) veid|ot (II.), izveid|ot (II.); (vytáčet terminologii ap. tēž) rad|īt (III.1.)* ■ **u. se** impf *dib|ināties (III.1.), nodib|ināties (III.1.), veid|oties (II.), izveid|oties (II.), rasties (rodas, radās)**
- ustavujic** adj: u. schůze *dibināšanas sapulce*
- úst|ī** n, (-i) **1** (řeky) *grīv|a f 2* (roury, šachty) *caurums m, atver|e f; (chodby, ulice) gal|s m; ū. revolveru revolvera strobra caurums*
- Úst|ī nad Labem** n, (-i) *Ūstī f, (neskl.) (pie Labes) (piisēta Ziemeļčehijā)*
- úst|īt** impf. (3.sg/pl -ī) **1** (řeka) *iel|tecēt (-tek, -tecēja)*, iel|pūst (-pūst, -pūda)* 2* (ulice, chodba) *iz|iet (-iet, -gāja)*; okna ~ī do dvora logi iziet uz pagalmu*
- ust|lat** pf. (-ele, pas. -lān, imp. -el) *uz|klāt (-klāj, -klāja)*; u. postel sa|klāt (-klāj, -klāja)* gultu; u. si uz|klāt sev gulvietu ♦ jak si kdo ~ele, tak si lehne ko sēsi, to p|lausī; nemá na rúžich ~láno viņa dzīve nav rozēm kaisīta*
- ústn** adv *mutiski; (zkoušet tēž) mutvārdos*
- ústn|ī** adj **1** (dutina) *mutē (G); ū. voda mutē skalojamais ūdens 2* (dohoda, projev, sdělení) *mutisk|s; (tradice) mutvārdu (G); ū. zkouška mutisks eksāmens, eksāmens mutvārdos; v ~m podání mutiskī, mutvārdos*
- ustoup|īt** pf. (3.sg/pl -ī, imp. ustup) **1** (dozadu) *at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (atpakaļ); (stranou) pa|iet (-iet, -gāja)* malā; u. o krok zpět atkāpties soli atpakaļ; u. komu z cesty griezt (griezt, grieza)* kam ceļu ♦ u. do pozadí (člověk) *aiziet no sabiedriskās dzīves 2* (vojsko) *at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)** ♦ neu. ani o píd ne par soli neatkāpties **3** (učinit ústupek) (komu/čemu, před kým/čím) *pie|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (kam, kā priekšā); u. nátlaku pa|doties (-dodas, -devās)* spiedienam; u. hrozbám piekāpties draudu priekšā 4* (postoupit: místo) (komu) *dot (dod, deva)* vietu (kam) 5* (vzdát se) (od čeho) *at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā), at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (no kā); u. od svého požadavku atteikties no savas prasības; u. od slibu lauzt (lauz, lauzā)* solījumu; u. od obžaloby at|saukt (-sauc, -sauca)* apsūdzību 6* (o bolestech) *maz|ināties (III.1.), nol|imt (-rimst, -rima)***
- ústran|ī** n, (-i) *nošķirtība f, savrupība f; stāhnout se do ū. aiziet no sabiedriskās dzīves; žit v ū. dzīvot vientuļībā*
- ustrāšen|j** adj *izbijīes (f -usies), nobijīes (f -usies)*
- ustrn|out** pf. (-e, prēt. -ul) **1** (znehynět) *sa|stingt (-stingst, -stinga)*, pa|mirt (-mirst, -mira)*; u. hrůzou pamirt no šausmām 2* <p|ren.> (uvážnout) *ap|stāties (-stājas, -stājas)*, sa|stingt (-stingst, -stinga)*; u. ve vývoji apstāties attīstībā ■ **u. se** pf <knīž.> (nad kým) *apžē|loties (II.) (par ko)**
- ústroj|ī** n, pl, (-ī) **1** <biol.> *orgān|ī m, pl; dýchací ū. elpošanas orgāni; nervové ū. nervu sistēm|a f; trávicí ū. gremošanas sistēm|a f;*

pohlavní ú. *dzimumorgān|j m, pl 2* <tech.> *mehānism|s m, ier|ce f, (Gpl -ču);* hodinové ú. *pulksteņa mehānisms*
ústředí *n, pl, (-i) (organizace) centr|s m; (těž banky) centrālais biro|s m; (podniku) vad|b|a f*
ústředí *n* *f, (-ny, Gpl -en) centrā|le f, (Gpl -ju);* telefonní ú. *telefona centrāle*
ústřední *adj 1* *centrā|s, centrā|lais; ú. topení centrālā apkure; ú. ředitel ģenerāldirektor|s m, ģenerāldirektor|e f 2* (myslenka, téma, postava) *galven|lais*
ústříc *e f, (-e, Gpl -)* <zool.> *auster|e f*
ustříh|at *pf, (-á), ustříh|nout pf, (-ne, prēt. -l) (oddělit) no|griez|t (-griež, -grieza)*; (zkrátit též) ap|griez|t (-griež, -grieza)**
ústřiz|ek *m, (-ku, Lpl -cích) 1* (látky, papíru) *atgriezum|s m 2* (poukázka) *kupon|s m, talon|s m*
ústup *m, (-u, L -u) <voj., přen.> atkāpšan|ās f, dát se na u. sākt atkāpšanos; být na ~u (epidemie ap.) iet mazumā, rīmties*
ústup|ek *m, (-ku, Lpl -cích) piekāpšan|ās f, dělat ~ky (komu) pie|kāpties (-kāpjas, -kāpās)* (kam, kā priekšā)*
ústupný *adj piekāp|īg|s*
ustup|ovat *impf, (-uje) 1* (dozadu) *kāpties (kāpjas, kāpās)* atpaka|, at|kāpties (-kāpjas, -kāpās)*; (stranou) iet (iet, gāja)* malā, pa|iet (-iet, -gāja)* malā; u. komu z cesty griezt (griež, grieza)* kam ce|ju 2: ⇒ ustoupit*
úsud|ek *m, (-ku, Lpl -cích) (závěr) spriedum|s m; (minění) dom|as f, pl; (názor) uzskat|s m; vytvořit si ú. o čem radīt sev uzskatu par ko; podle mého ~ku pēc manām domām; bystrý ú. ass prāt|s m; zdravý ú. veselais saprāt|s m*
usuš|it *pf, (3.sg/pl -i) (vlasý, prádlo, seno) izžāv|ēt (II.); (povrch něčeho) nožāv|ēt (II.); (úterkou, ručnīkem) nosus|ināt (III.1.); (houby, rostliny) izkal|ēt (II.) ■ u. se pf (vlasý, prádlo, seno) iz|žūt (-žust, -žuva)*; (povrch něčeho) no|žūt (-žust, -žuva)*; (houby, rostliny) iz|kalst (-kalst, -kalta)**
usuz|ovat *impf, (-uje) spīest (spriež, sprieda)*, no|spīest (-spriež, -sprieda)**
usvědč|it *pf, (3.sg/pl -i), usvědč|ovat impf, (-uje) (koho z čeho) pie|ķert (-ķer, -ķera)* (ko); (dokázat vinu) pierād|īt (III.1.) (kā) vainu; u. koho ze lži pieķert ko melos; u. koho z krádeže pieķert ko zogam; u. koho z vraždy pierādīt kāda vainu slepkavībā; u. koho z opaku pierādīt kam pretējo*
úsvit *m, (-u, L -u/-ě) (rīt)ausm|a f, na ~ě rītausmā; před ~em pirms ausmas; <přen.> na ~ě nově éry jaunās ēras rītausmā ♦ od ~u do západu slunce no ausmas līdz rīetam*
usych|at *impf, (-á): ⇒ uschnout*
ušel *pf: ⇒ ujít*
ušet|it *pf, (3.sg/pl -i) 1* (peníze) *ietaup|īt (III.1.), ie|krāt (-krāj, -krāja)*; (na co kam); (na čem uz kā rēķina); u. (si) na nově boty ietaupīt (iekrāt) naudu jaunām kurpēm; u. na jídle ietaupīt uz ēdiena rēķina 2* (získat) *ietaup|īt (III.1.); u. čas ietaupīt laiku 3* (uhránit) (koho od čeho, před čim) *pasarg|āt (II./III.2.)* (ko no kā), pasaudz|ēt (II.) (ko no kā); být ~en čeho būt pasargātam no kā 4* (něco nepřijemného: starosti ap.) (komu co) *aiztaup|īt (III.1.) (kam ko); u. si práci aiztaupīt sev darbu 5: u. si (poznámku, vtip) patur|ēt (III.2.) pie sevis*
ušf *f: ⇒ ucho*
uš|it *pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) uz|šūt (-šuj, -šuva)*, pa|šūt (-šuj, -šuva)*; dát si u. oblek pasūt|īt (III.1.) sev uzvalku*
úškleb|ek *m, (-ku, Lpl -cích) smīn|s m*
ušklí|bat se *impf, (-á) smīn|ēt (III.2.); (jizlivě) vīpsn|āt (II.); (komu|čemu, nad kým|čím par ko)*
ušklíb|nout se *pf, (-ne, prēt. -l) pasmīn|ēt (III.2.); (jizlivě) pavīpsn|āt (II.); (komu|čemu, nad kým|čím par ko)*
uško|dit *pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) (komu|čemu) nodar|īt (III.1.) jaunumu (kam), kait|ēt (II.) (kam); ne~dilo by... nenāktu par jaunu...; u. si nodarīt jaunu (kaitēt) sev pašam*
uškr|tít *pf, (3.sg/pl -tí, pas. -cen, imp. -l) no|žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)* ■ u. se pf no|žņaugties (-žņaudzas, -žņaudzās)**
ušlap|at *pf, (-el-á, imp. -ejl) (půdu) nomīd|īt (III.1.); (trávu též) izmīd|īt (III.1.); (cestičku též) iemīd|īt (III.1.); (usmrtit) samīd|īt (III.1.)*
ušleh|at *pf, (-á) (vejce, smetanu) sa|kult (-kuj, -kūla)*; (bilky) sapu|t|ot (II.)*
ušlecht|lost *f, (-i) cēlum|s m, cildenum|s m; (velkomyslnost) augstsirdība f*
ušlecht|ilý *adj 1* (člověk, činnost) *cē|l|s, cilden|s; (velkomyslný) augstsirdīgs 2* (zvíře) *sugas (G), šķīmes (G); u. kůň sugas zirgs 3: ~é kovy cēlmetā|li m, pl, ~á ocel augstākās šķīmes tērauds*
ušl|ý *adj; u. zisk neiegūtā peļņa, zaudētā peļņa; ~ā mzda neizmaksātā alga, nesamaksātā alga*

ušní *adj auss (G), ausu (G); u. la|uček auss |jipņa; u. choroby ausu slīmbas; u. lēka| ausu ārstis*
ušpin|it *pf, (3.sg/pl -i) notraip|īt (III.1.), nosmēr|ēt (II.); u. si ruce od barvy nosmērēt rokas ar krāsu ♦ u. si ruce nosmērēt rokas ■ u. se pf notraip|īties (III.1.), nosmēr|ēties (II.)*
uštip|nout *pf, (-ne, prēt. -l) (drát, větev) no|kniebt (-kniebj, -knieba)**
uštk|nout *pf, (-ne, prēt. -(nu|l, -la) ie|dzelt (-dzej, -dzēla)*; vyskočit jako ~nutý uztrūkties (pielēkt kājās) kā dzeltam*
uštvān|ý *adj <expr.> nogur|is (f -usi), piekus|is (f -usi); (naprosto) pārgur|is (f -usi)*
uštv|at *pf, (-e, imp. -i, -ēte/-ete) 1* (zvěř, koně) *no|dzīt (-dzen, -dzina)*, nodzen|āt (II.); (zločince) nodzen|āt (II.), notrenk|āt (II.) 2 <expr.> (udít) no|dzīt (-dzen, -dzina)*, no|mocīt (-moka, -mocīja)* ■ u. se pf <expr.> no|dzīties (-dzenas, -dzinās)*, no|mocīties (-mokās, -mocījās)**
út *zkr. (útery) otrdienā; (v útery) otrdien*
utābo|it se *pf, (3.sg/pl -i) ierīk|ot (II.) nometni*
utahan|ý *adj <expr.> (unavený) nogur|is (f -usi), piekus|is (f -usi)*
utāhnout *pf, (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen) 1* (vůz) *pa|vilkt (-velk, -vilka)*; traktor to ne~āhne traktors to nepavilks 2* (uzel, smyčku) *sa|vilkt (-velk, -vilka)* (ciešāk), pie|vilkt (-velk, -vilka)* (ciešāk) ♦ u. si opasek savilkt jostas ciešāk 3* (šroub, víčko) *pie|griezt (-griež, -grieza)* (ciešāk), aiz|griezt (-griež, -grieza)* (ciešāk) 4: <kol., expr.> u. si (finančně) pa|vilkt (-velk, -vilka)*; to nemūžeme u. to mēs nepavilksim*
utah|ovat *impf, (-uje) 1: ⇒ utāhnout (2,3) 2: u. si (z koho) zob|oties (II.) (par ko), ģirģāties (II.) (par ko)*
utajen|í *n, (-i) slēpšan|a f, noslēpšan|a f; v přísněm u. stingrā slēpenībā; stupeň u. (informaci) slēpenības pakāpe*
utajen|ý *adj (věc) noslēpt|s, paslēpt|s; (talent, síla, city) slēpt|s, apslēpt|s; (tajný) slēpen|s*
utaj|it *pf, (3.sg/pl -i) no|slēpt (-slēpj, -slēpa)*; (věc též) pa|slēpt (-slēpj, -slēpa)*; (city též) ap|slēpt (-slēpj, -slēpa)*; (co před kým ko no kā)*
utajovan|ý *adj slēpen|s; ~é skutečnosti slēpena informācija*
utaj|ovat *impf, (-uje) slēpt (slēpj, slēpa)*; (co před kým ko no kā)*
utāp|ēt *impf, (-i, 3.pl -(ē)j) <těž přen.> slīc|ināt (III.1.); u. žal ve vīnē slīcināt bēdas vīnā ■ u. se impf 1 slīkt (slīkst, slīka)* 2 <přen.> ie|slīgt (-slīgst, -slīga)*; u. se v depresijā v dluzich ieslīgt depresijā/parādos*
utēci, utēct *pf, (-ēce, prēt. -ekl, imp. -eč) 1* (uprchnout) (před kým|čím, komu|čemu, od kohol|čeho) *aiz|bēgt (-bēg, -bēga)* (no kā), aiz|mukt (-mūk, -muka)* (no kā); u. z domova aizbēgt no mājām; u. dešti pa|tverties (-tveras, -tverās)* no lietus; <přen.> u. od práce pa|met (-met, -meta)* darbu; <přen.> u. před problémy izvairīties (III.1.) no problēmām; <přen.> u. svēmu osudu aizbēgt (-bēg, -bēga)* no sava likteņa; nic mu ne~ēce viņam nekas nepaliek nepamanīts ♦ skutek ~ek solīts makā nekrit 2* (tekutina) *aiz|tecēt (-tek, -teceja)*, aiz|plūst (-plūst, -plūda)*; mlēko ~eklo piens pārgāja pāri ♦ mnoho vody ~eklo daudz ūdens ir aiztecējis 3* (oko na punčoše) *no|jirt (-irst, -ira)* 4* (čas) *pa|iet (-iet, -gāja)*, aizrīt|ēt (III.2.); cesta rychle ~ekla ceļš pagāja ātri ■ u. se pf (ke komu|čemu) mekl|ēt (II.) glābiņu (patvērumu) (pie kā), pa|tverties (-tveras, -tverās)* (pie kā); u. ke lži tverties (tveras, tvēras)* pie meliem*
utečen|ec *m, (-ce), utečen|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) bēg|lis m, (G -ja), bēg|le f, (Gpl -lū)*
útē|cha f, (-chy, D.L -še) mierinājum|s m; slabā ú. vājš mierinājums; hledat ~chu (v čem) meklēt mierinājumu (kur); cena ~chy gandarjuma balva
útē|k *m, (-ku, Lpl -cích) bēgšan|a f; (před kým|čím no kā); ú. z domova bēgšana no mājām; pokusit se o. mēģināt bēgt; dát se na u. mesties bēgt; zachránit se ~kem glābties bēgot*
úter|ek *m, (-ku, Lpl -cích): ⇒ úterý*
úter|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (na nádobi) trauku dvie|lis m, (G -ja); (na prach) putek|ļu lupat|a f
úterni *adj otrdienas (G)*
úter|ý *n, (-ý) otrdien|a f; v. ú. otrdien, (pravidelně) otrdienās; přišti ú. nākošotrdien; toto ú. šootrdien*
útes *m, (-u, L -u/-e) klin|ts f, (Gpl -šu); korálový ú. korā|ļu rīf|s m*
utēs|nit *pf, (3.sg/pl -i), utēs|ň|ovat impf, (-uje) (okna, dveře) noblīv|ēt (II.); (tmelem) aizdrīv|ēt (II.); (diru) aiz|bāzt (-bāž, -bāza)**
utēš|it *pf, (3.sg/pl -i) (upokojit) nomier|ināt (III.1.), apmier|ināt (III.1.); (potēšit) iepriec|ināt (III.1.) ■ u. se pf nomier|ināties (III.1.); (čim) rast (rod, rada)* mieru (kur), rast (rod, rada)* iepriecinājumu (kur)*
utēš|ovat *impf, (-uje) mier|ināt (III.1.) ■ u. se impf (čim) mier|ināt (III.1.) sevi (ar ko)*
utich|at *impf, (-á), utich|nout pf, (-ne, prēt. -l) ap|klust (-klust, -klusa)*; (vītr, bouře) ap|rīmt (-rīmt, -rīma)**

utíkaj impf, (-á) **1** (prchat) (před kým/čim, komu/čemu, od koho/čeho) *běgt* (*bēg, bēga*)* (*no kā*), *mukt* (*mūk, muka*)* (*no kā*); (*bēžt*) *skriet* (*skrien/skrej, skrēja*)*; u. pryč *bēgt* (*mukt*) *prom*; u. z domova *bēgt prom no mājām*; u. ulici *skriet pa ielu (prom)*; <přen.> u. před problémy *izvaiřitīsies* (*III. 1.*) *no problēmām* **2** (tekutina) *tecēt* (*tek, tecēja*)* *ārā (projām, pāri)*; mléko *~ā piens iet pāri* **3** (oko na punctošē) *īrt* (*īrst, ira*)* **4** (čas) *paljet* (*-iet, -gāja*)*, *aizriņēt* (*III. 2.*); čas *~ā* rychle *laiks paiet ātri* ■ **u. se** impf <kníž.> (hledat utěšení) (ke komu/čemu) *meklēt* (*II.*) *glābiņu (patvērumu)* (*pie kā, kur*)

utīraj impf, (-ā) *slaucīt* (*slauka, slaucēja*)*, *no|slaucīt* (*-slauka, -slaucēja*)*; u. si ruce do ručniku *slaucīt rokas divielī* ■ **u. se** impf *slaucīties* (*slaukās, slaucījās*)*, *no|slaucīties* (*-slaukās, -slaucījās*)*

ūtisk m, (-u, Lpl -cich) *apspiešana f*, *spaidī m*, *pl*

ūtiskļovat impf, (-uje) *ap|spiest* (*-spiež, -spieda*)*

ūtīšlīt pf, (3. sg/pl -i) (dítě) *nomierināt* (*III. 1.*); (bolest) *remdēt* (*II.*), *mazināt* (*III. 1.*); (žizeň, hlad) *remdēt* (*II.*); <přen.> u. svēdomi *nomierināt sirdsapziņu* ■ **u. se** pf *se nomierināties* (*III. 1.*); (vītr, mōfe, bolest) *no|nmt* (*-rimst, -rima*)*, *ap|rimt* (*-rimst, -rima*)*

utīt pf, (utne, prēt, utāl, pas. utāt, imp. utni): ⇒ **utnout**

utkāņlī n, (-i) **1** <sport> *sacensīb|as f, pl*, *sacīk|stes f, pl*, (G -šu); (mezi tým/těž) *mač|s m*; mistrovské u. *meistarsacīk|stes f, pl*, (G -šu); fotbalové u. *futbola mačs 2* (stetnutlī) *sadurs|me f*, (Gpl -mju)

utkāj pf, (-ā) *no|jaust* (*-auz, -auda*)*

utkājat se pf, (-ā), **utkāvjat se** impf, (-ā) **1** <sport> *tīkties* (*tiekas, tikās*)*, *cīn|ties* (*III. 1.*), *spēlēt* (*II.*); (s kým ar ko); u. se o třetí místo *cīn|ties* (*III. 1.*) *par trešo vietu 2* (stretnut se) *sa|durties* (*-duras, -dūrās*)*, *sastapties* (*sastopas, sastapās*)*; (bojovně) *cīn|ties* (*III. 1.*); (nāzorovē) *no|nākt* (*-nāk, -nāca*)* *konfliktā*; (s kým/čim ar ko)

utkvēlīj adj (myšlenka, priedstava) *uzmācīg|s*; (pohled, ūsmēv) *sastīn|dzis* (*f -gusi*), *stingl|s*

utkvīēt, **utkvīt** pf, (-i, 3. pl -ēj)ī, prēt. -ēl, **utkvīvjat** impf, (-ā) **1**: u. v pamētlī v myslī *ie|spīesties* (*-spiežas, -spiedās*)* *atmiņā/prātā 2*: <kníž.> u. pohledem (zrakem) (na koml'čem) *cieši vērties* (*veras, vērās*)* (*kur*), *cieši lūk|oties* (*II.*) (*kur*)

utlačļovat impf, (-uje) (nārod) *ap|spīest* (*-spiež, -spieda*)*

utlačļovatel m, (-e, Npl -ē) *apspīedējs m*

ūtlaļk m, (-ku, Lpl -cich) **1** *apspīestība f*, *ījūg|s m 2* (utlačļovāni) *apspīešana f*

utlōuci, **utlōucit** pf, (-uče, prēt. -oukl, pas. -učen, imp. -uč), **utlōukjat** impf, (-ā) **1** (umlātlīt) *sa|sist* (*-sit, -sita*)*; (usmītli) *no|sist* (*-sit, -sita*)*; u. k smrti *sasist līdz nāvei 2* (cukr, koēni) *sa|grūst* (*-grūž, -grūda*)*, *sasmalč|ināt* (*III. 1.*) **3**: <expr.> u. čas *no|sist* (*-sit, -sita*)* *laikū* ■ **u. se** pf, impf **1** (zahynout) *no|sisties* (*-sitas, -sitās*)* **2** <expr.> (mīt v oblībē): pro to bych se mohl u. *tā dēļ es atdotu visu*

ūtulum m, (-u, L -u) (činnosti) *apskūm|s m*, *atslābum|s m*; (výroby) *samazināšana f*, (tēž hospodārstvī) *ieju|pslīde f*, (ūplnīj) *panikūm|s m*, *pagrimūm|s m*

utlūmjāt pf, (3. sg/pl -i) **1** (hlas) *klus|ināt* (*III. 1.*); (hluk, zvuk tēž) *maz|ināt* (*III. 1.*) **2** (nāraz, napētī, rīziko) *maz|ināt* (*III. 1.*); (výrobu, poptāvku) *samazināt* (*III. 1.*) **3** (emoce) *apslāp|ēt* (*II.*)

ūtliīj adj (člověk) *trausl|s*, *smalk|s*; (pas) *tiev|s*, *slaid|s*; (boky) *šaur|s*; (zdрави) *trausl|s*, *vārgl|s*; (knižka) *plān|s*; v ~ēm vēkū *agrā bērmtībā*

utnout pf, (utne, prēt, utāl, pas. utāt, imp. utni) (useknout) *no|cirst* (*-cērt, -cirta*)* ♦ i mistr *tesaļ se utne katrs kādreiz kļūdās*; jako když *utne uzreiz, uz vietas*

ūtočišlītē n, (-tē, Gpl -t) *patvērum|s m*; nalēzt/ poskytnout ū. *atrast/ sniegt patvērumu*; dočasne u. *pagaidu patvērums*; <přen.> najīt ū. v čēm *rast patvērumu kur*

ūtočlījāt impf, (3. sg/pl -i) (na koho/co) *uz|brukt* (*-brūk, -bruka*)* (*kam*), *brukt* (*brūk, bruka*)* *viršū (kam)*

ūtočņlīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **ūtočņlīc** f, (-e, Gpl -) *uzbrucējs m*, *uzbrucēja f*; *agresor|s m*, *agresor|e f*, <sport> střednī ū. *centra uzbrucējs*

ūtočņlij adj **1** (člověk, povaha, chování, ūmysl) *agresīv|s 2* (zbraņē, plān) *uzbrukuma (G)*

ūtōk m, (-ku, Lpl -cich) *uzbrukum|s m*; (prudkīj) *trieciens m*; ū. na koho/co *uzbrukums (kam)*; leteckī ū. *uzlidojum|s m*; jīt na koho ~kem *uz|brukt* (*-brūk, -bruka*)* *kam*; vztī co ~kem *ieņemt ko trieciēnā*

utonjout pf, (-e, prēt. -ul) <kníž.> *no|slīkt* (*-slīkst, -slīka*)*

utopenļec m, (-ce) **1** *slōkōnīs m*, (G -ņa) **2** <kuch.> *marinēta desīņā f*

utopickīj adj *utopisk|s*

utopije f, (-e) *utopija f*

utoplīt pf, (3. sg/pl -i) *noslīc|ināt* (*III. 1.*); <přen.> u. starostī v alkoholū *noslīcināt raizes alkoholā* ■ **u. se** pf *no|slīkt* (*-slīkst, -slīka*)*

utrācļet impf, (-i, 3. pl -ej)ī) **1** (penize) *tēr|ēt* (*II.*), *iztēr|ēt* (*II.*), *iz|dot* (*-dod, -deva*)*; (lehkomyslnē) *škiešt* (*škiež, škieda*)*; <přen.> u. čas *škiešt laiku 2* (zviře) *nonāvē|ēt* (*II.*), *nogal|ināt* (*III. 1.*) (*dzīvnieku*)

ūtrapaļ f, (-y), obv. pl ~y (nesnāze) *grūtīb|as f, pl*; (trāpenl) *dzilpes f, pl*, (G -pju), *raļ|zes f, pl*, (G -žu); (utpenl) *ciešana f, pl*; duševnī ~y *garīgās ciešanas*

ūtraļf f, (-y) *izdevum|ī m, pl*; zaplatīt ~u (v restauraci) *samaksāt rēķīnu*; penize na ~u *kabatas nauda* ♦ *Žīt na cizl ~u dzīvot uz sveša rēķīna*

utraļtīt pf, (3. sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (penize) *iztēr|ēt* (*II.*), *iz|dot* (*-dod, -deva*)*; (ūplnē, dost lehkomyslnē) *notēr|ēt* (*II.*); (lehkomyslnē) *iz|škiešt* (*-škiež, -škieda*)* **2** (zviře) *nonāvē|ēt* (*II.*), *nogal|ināt* (*III. 1.*) (*dzīvnieku*)

utrlhnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) **1** (oddělīt) *no|raut* (*-rauj, -rāva*)*, *no|plēst* (*-plēš, -plēsa*)*; (kvētīnu, jablko) *no|plūkt* (*-plūc, -plūca*)* ♦ on tī hlavu ne~hne *vīgš jau tev galvu nenoraus 2* (oddālīt) (co od čeho) *at|raut* (*-rauj, -rāva*)* (*ko no kā*); u. ruku (od čeho) *atraut roku (no kā)* ♦ u. si poslednī sousto od ūst *atraut sev pēdējo kumosu* ■ **u. se** pf **1** (knoflīk) *no|trūkt* (*-trūkst, -trūka*)*; (pes) *no|rauties* (*-raujas, -rāvās*)* ♦ **u. se** z ūtēžu *norautes no ķēdes 2* (odtrhnout se) (od čeho) *at|rauties* (*-raujas, -rāvās*)* (*no kā*) **3** (břeh, lavina) *no|brukt* (*-brūk, -bruka*)*, *no|gāzīties* (*-gāžas, -gāzās*)* **4** <expr.> (osopil se) (na koho) *uz|brukt* (*-brūk, -bruka*)* (*kam*), *uz|klupt* (*-klup, -klupa*)* (*kam*)

ūtroļf y, pl, (-) <kníž.> **1** <anat.> *iekš|as f, pl 2* (vnitřek) *iekšien|e f, ū. zemē zemes dzl|les f, pl*, (G -ļu)

utrļousit pf, (3. sg/pl -ousi, pas. -oušen, imp. -us) **1** (mouku, cukr) *iz|bērt* (*-bēra*)*, *izbārst|īt* (*III. 1.*) **2** <expr.> (poznāmku, slovo) *iz|teikt* (*-teica*)*, *iz|sacīt* (*-saka, -sacīja*)*, *iz|mest* (*-met, -meta*)*

utrpenl n, (-i) *ciešana f, pl*; (vētšīnu tēlesnē) *mokl|as f, pl*; duševnī u. *garīgās ciešanas*

utrplēt pf, (3. sg/pl -i, pas. -ēn) (škodū, ztātū) *ciest* (*cieš, cieta*)*; (porāžku, křivdu tēž) *pie dzlv|ot* (*II.*); u. zranēnī *gūt* (*gūst, guva*)* *ievainojumu*; u. otēs mozkul šok *dab|ūt* (*II.*)* *smadzeņu satņcinājumul šoku*; u. zlomenīnu (čeho) *saļ|auzt* (*-lauz, -lauza*)* (*ko*)

ūtrzļek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (papīru) *gabaļ|s m*, *strēm|e f*, (Gpl -ļu); (lātky) *skrandļa f 2* (rozhovorū, vēty) *fragment|s m 3* (strzčenka) *kupōn|s m*

utržlīt pf, (3. sg/pl -i) **1** (penize) *ie|ņemt* (*-ņem, -ņēma*)* (*naudū*) **2**: <přen.> u. rānu *saļņemt* (*-ņem, -ņēma*)* *sitienu*; u. zranēnī *gūt* (*gūst, guva*)* *ievainojumu*; u. si ostudu *pie dzlv|ot* (*II.*) *kaunu*

utrlīt pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (ruce, pot, prach) *no|slaucīt* (*-slauka, -slaucēja*)*; (co čīm ko ar ko); u. co do sucha *noslaucīt ko sausu* ♦ u. hubu *palikt ar garu degunu 2* (māslu, vejce) *sa|kult* (*-kul, -kūla*)* ■ **u. se** pf *no|slaucīties* (*-slaukās, -slaucījās*)*

ūtuljēk m, (-ku, Lpl -cich) **1** (zařīzenl) *patversl|me f*, (Gpl -mju); dētškī ū. *bērmū nam|s m*; ū. pro zvlātā *dzīvnieku patversme 2* (prostēdl pro pobyt) *patvērum|s m*, *pajum|te f*, (Gpl -šu); poskytnout komu ū. *dot kam pajumti*

ūtulnīj adj *omulīg|s*, *mājīg|s*; (pohodnīj) *ērt|s*

utlulāt pf, (-ā) (zprāvu, poltīže) *no|klusēt* (*II.*), *no|slēpt* (*-slēpj, -slēpa*)*; (skandāl tēž) *notuš|ēt* (*II.*)

utuzlīt pf, (3. sg/pl -i) <kníž.> *nostlpr|ināt* (*III. 1.*) ■ **u. se** pf <kníž.> *nostlpr|ināties* (*III. 1.*), *klēt* (*kļūst, kļuva*)* *stlprāk|am*

ūtvar m, (-u) **1** (celek) *formācija f*, *veidojum|s m 2* (organizačnī) *grup|a f*; plānovacī ū. *plānošana grupa*; personālī ū. (podnīku) *personāla daļ|a f 3* <voj.> [jednotka] *daļ|a f*, leteckī ū. *aviācijās daļa*

utvāļet impf, (-i, 3. pl -ej)ī) *veid|ot* (*II.*), *form|ēt* (*II.*) ■ **u. se** impf *rasties* (*rodas, radās*)*, *veid|oties* (*II.*)

utvořlīt pf, (3. sg/pl -i) (nāzor, priedstavu, novē slovo) *rad|īt* (*III. 1.*); (konkrētnī vēc, výbor) *izveid|ot* (*II.*); (organizaci, stranu) *nodib|ināt* (*III. 1.*); u. vlādu *sastād|īt* (*III. 1.*) *valdību*; u. rekord *uzstād|īt* (*III. 1.*) *rekordu* ■ **u. se** pf *rasties* (*rodas, radās*)*, *izveid|oties* (*II.*)

utvrjlīt pf, (3. sg/pl -di, pas. -zen), **utvrz|ovāt** impf, (-u) *nostlpr|ināt* (*III. 1.*); u. si znalostl *nostlpr|ināt zināšanas*; u. koho v nāzorū, že... *nostlpr|ināt kāda uzskatu, ka...* ■ **u. se** pf, impf *nostlpr|ināties* (*III. 1.*); u. se v domēnī, že... *nostlpr|ināt sevī pārlīecību, ka...*

uvadlāt impf, (-ā) *vīst* (*vīst, vīta*)*, *no|vīst* (*-vīst, -vīta*)*

uvadēč, **uvadēč** m, (-e), **uvadēč|ka**, **uvadēč|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vietu ierādītāj|s m*, *ierādītāj|a f*, (biletāř) *bļešu kontrolier|is m*, *kontrolier|e f*

uvadlēt impf, (-i, 3. pl -ēj)ī) **1** (vēst nekam) *vest* (*ved, veda*)*; (dovnitl tēž) *vest* (*-ved, -veda*)* (*iekšā*), *ie|vest* (*-ved, -veda*)* **2**: ⇒ **uvēst** (2-7)

uvadlnout pf, (-ne, prēt. -) *no|vīst* (*-vīst, -vīta*)*; (ūplnē) *sa|vīst* (*-vīst, -vīta*)*

úvalja f, (-hy, D, L -ze) *pārdom|jas f, pl;* (rozjímání) *apcer|e f;* (o čem par ko); po zralé -ze *pēc nopietnām pārdomām*; stoji to za -hu par to ir vērts padomāt; brāt co v -hu *ņem ko vērā*; nepřichází to v -hu par to nevar būt ne runas
úval m, (-u, L -u/-e) (údolí) *ie|e|ja f;* (plochy) *ie|plak|a f*
uvaljīt pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> u. clo (na co) *uz|likt (-liek, -lika)* mui*tu (kam); u. daň (na co) *uz|likt (-liek, -lika)* nodokli (kam), aplikt (-liek, -lika)* ar nodokli (ko);* u. embargo (na co) *no|teikt (-, -teica)* embargo (kam);* u. vazbu (na koho) *apciet|ināt (III.1.) ko*
uvalēnīj adj *vārīt|s; vejce* -ē na tvrdol/ na mēkko *ciet|/ mīksti vārīt as olas*
uvarjīt pf, (3.sg/pl -i) (do hotovosti) *izvārjīt (III.1.); (vejce, brambory, zeleninu tēz) novārjīt (III.1.);* u. večeři/ obēd *pagatav|ot (II.) vakariņas/ pusdienas; u. kāvu| čaj uzvārjīt (III.1.) kafiju/ tēju* ■ u. se pf *izvārjēties (III.1.), novārjēties (III.1.)*
uvjāzāt pf, (-āze, imp. -až) **1** (na uzeli) *sai|siet (-sien, -sēja)*;* u. si kravatu *sasiet (apsiet) kaklasaiti;* u. si vlasy do uzlu *sasiet matas mezglā;* u. kytyci *sasiet ziedu pušķi* ♦ u. si něco na krk *uzkraut sev kaut ko kaklā 2* (kolem něčeho) *ap|siet (-sien, -sēja)*;* u. si šātek *apsiet lakatu 3* (přivázat) (co k čemu) *pie|siet (-sien, -sēja)* (ko pie kā, kam) ■ u. se pf* <kniž.> (ujmout se) (na co, k čemu) *uz|ņemties (-ņemas, -ņēmas)* (ko), ap|ņemties (-ņemas, -ņēmas)* (ko)*
úvazek m, (-ku, Lpl -cich) *slo|dze f, (Gpl -dzu); plnīj* čāstečnīj ū. *pi|na/ dā|jeja slodze; p*olovičnīj ū. *pusslo|dze f, (Gpl -dzu);* pracovat na polovičnīj ū. *strādāt uz pusslodzi*
uvāz|nout, <kol.> **uviz|nout** pf, (-ne, prêt. -(nu|), -la) **1** (zústāt vēzēt) *ie|strēgt (-strēgst, -strēga)*;* (v blātē, ve vodē) *ie|stigt (-stieģ, -stiga)*;* u. na mēlčīnē *uz|skriēt (-skrien/-skrej, -skrēja)* uz sēk|ja* ♦ rozhovory ~ly na mrtvēm bodē *sarunas nonāca strupce|jā 2* <expr.> (zdrēzet se) *aiz|ķerties (-ķeras, -ķērās)*;* u. u souse|du *aiz|ķerties pie kaimiņiem 3:* u. pohledem (zrakem) (na co) *ilgi (cieši) lūk|oties (II.) (uz ko) 4:* u. v pamēti *ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)* atmiņā*
uvāžen|ī n, (-i) *apsvērum|s m, pārdom|jas f, pl;* po dūkladnēm u. *pēc nopietnām pārdomām;* podle svēho u. *pēc saviem ieskatiem;* bez u. *bez pārdomām;* ponechām to vašemu u. *to es atstāju jūsu ziņā*
uv|āžīt pf, (-āze, imp. -až) **1** (rozmyslit si) *apdom|āt (II.), ap|svērt (-sver, -svēra)* 2* (vzīt v ūvahu) *ievē|rot (II.), ņemt (ņem, ņēma)* vērā;* nutno u., že... *jāņem vērā, ka...*
uvāžīvij adj (rozvāznīj) *apdomīg|s; (opātīj) piesardzīg|s; (rozumnīj) prātīg|s*
uvaž|ovat impf, (-uje) (přemýšlet) (o kom|čem) *dom|āt (II.) (par ko);* (přemítat) *pārdom|āt (II.) (ko); (rozvažovat) apdom|āt (II.) (ko), ap|svērt (-sver, -svēra)* (ko);* ~uj u. tom! *apsver to!*
uvede pf: ⇒ **uvést**
úvedenāj adj (zminēnīj) *minēt|ais; vīše* u. *augstākminēt|ais, iepriekšminēt|ais; v* -ou dobu *minētājā laikā*
uvedl pf: ⇒ **uvést**
uvēdomēlost f, (-i) **1** (přesvědčenost) *apzinīgum|s m;* politickā ū. *politisks apzinīgums 2* (vēdomost) *apzinātib|a f*
uvēdomēlij adj **1** (přesvědčenīj) *apzinīg|s 2* (vēdomīj) *apzināt|s*
uvēdomēn|ī n, (-i) **1** *apziņ|a f;* nārodnīj u. *nacionālā apziņa 2:* u. (si) (tradic, problēmū) *apzināšan|ās f*
uvēdom|īt pf, (3.sg/pl -ī, pas. -ēn/-ēn), **uvēdom|ovat** impf, (-uje) (koho o čem) *paziņ|ot (II.) (kam ko), darjīt (III.1.) zināmu (kam ko) ■ u. si pf, impf ap|zinātīs (-zinās, -zināšās)* ■ u. se pf, impf k|ūt (k|ust, k|uva)* apzinīg|am*
úvēr m, (-u, L -u) *kredīt|s m;* koupit co na ū. *no|pirkt ko uz kredīta;* poskytnout komu ū. *kredīt|ēt (II.) ko*
úvērvoj adj *kredīta (G), kredītu (G);* ū. banka *kredītbank|a f*
uveřejnīt pf, (3.sg/pl -i), **uveřejņovat** impf, (-uje) *public|ēt (II.);* (knihu tēz) *laist (laiž, laida)* klajā*
uvēřjīt pf, (3.sg/pl -i) (komu|čemu, v koho/co) *notic|ēt (III.2.) (kam), tic|ēt (III.2.) (kam);* nemūžu u. svēm očim *es neticu savām acīm*
uvēřitelnīj adj *ticam|s; je* težko -ē, že... *grūti noticēt, ka...*
uvjēst pf, (-ede, prêt. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **1** (dovēst) *aiz|vest (-ved, -veda)*;* (dovniřt) *ie|ļvest (-ved, -veda)*;* u. koho do pokoje *ievēst ko istabā;* <přen.> u. koho do rodiny *ievēst ko ģimenē 2* (na th) *laist (laiž, laida)*;* u. co do prodeje *laist ko pārdošanā;* u. penize do obēhu *laist naudu aprozibā 3* (hru, operu) *uz|vest (-ved, -veda)*, izrād|īt (III.1.);* (film) *demonstrē|ēt (II.) 4* (stāt se pričīnou dēje); u. co do pohybu *iekust|ināt (III.1.) ko;* u. stroj do chodu *iedarb|ināt (III.1.) mašīnu;* u. co do pořādku *sakār|ot (II.) ko;* u. co do praxe *ie|viest (-vies, -viesa)* ko praksē;* u. koho do nešťēstī *ie|dzīt (-dzen, -dzina)* ko nelaimē;* u. koho u. omyl *mald|ināt (III.1.) ko;* u. koho v pokušēni *kārd|ināt (III.1.) ko;* <mat.> u. na spoločnēho

jmenovatele *atrast kopsaucēju* ♦ u. něco na pravou mīru *izlabot kaut ko saskaņā ar faktiem 5* (řict, napsat) *min|ēt (III.2.);* (citovat) *cit|ēt (II.);* u. příklady *minēt piemērus 6* (opatřit ūvodem) *ievad|īt (III.1.);* u. knihu předmluvou *ievadīt grāmatu ar priekšvārdu 7* (zasvētīt) *ievad|īt (III.1.);* u. koho do vědy *ievadīt ko zinātnē 8* (na myšlenku, nápad) (na co) *uzved|ināt (III.1.) (uz ko);* <těž přen.> u. koho na stopu *uz|vest (-ved, -veda)* ko uz pēdām ■ u. se pf:* se dobře/ špatně (u. koho) *radjīt (III.1.) labu/ sliktu iespaidu (kam)*
uvēznēnīj adj *ieslodzīt|s; <přen. tež>* (do pokoje ap.) *iesprosto|t s ūvēznēn|ī* n, (-i) *apcietinājum|s m, ieslodzījums m;* (jako činnost) *apcietināšan|a f*
uvēzn|īt pf, (3.sg/pl -i) *apciet|ināt (III.1.);* (ptāka do klece ap.) *ie|slodzīt (-sloga, -slodzija)**
uvjēd|ēt pf, (3.sg/pl -ī) **1** (spatřit) *ie|raudzīt (-rauga, -raudzija)*, saskat|īt (III.1.) 2 (poznat) *redz|ēt (III.2.);* ~ite, že mám pravdu *jūs redzēsiet, ka man ir taisnība;* to se ~i *tad jau būs redzams;* čāsem se ~i *laiks rādīs; však* ~iš! *gan tu redzēs!* ■ u. se pf *redzēties (III.2.), saļikties (-tiekas, -tikās)*;* (s kým ar ko); ~ime se zitra! *līdz rītam!*
uvitān|ī n, (-ī) **1** (slovni) *apsveikum|s m, apsveikšan|a f 2* (při příchodu) *sagaidīšan|a f;* slavnostnīj u. na letišti *svinģga sagaidīšana lidostā*
uvitāt pf, (-ā) **1** (slovy) *ap|sveikt (-sveic, -sveica)*, sveikt (sveic, sveica)*;* u. něči iniciativu *apsveikt kāda iniciatīvu 2* (čekat) *sagaid|īt (III.1.);* u. koho na nādražī *sagaidīt ko stacijā;* u. hosty *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)* ciemiņus ■ u. se pf* sasveic|inātīs (III.1.), *apsveic|inātīs (III.1.);* (s kým ar ko)
uviz|nout pf, (-ne, prêt. -(nu|), -la) <kol.>: ⇒ **uvāznout**
uvnitř l adv **1** (ve vnitřku) *iekšā, iekšpusē, iekšienē;* u. jsem ještě nebyl *iekšā es vēl neesmu bijis;* co je u.?. (krabice) *kas ir iekšā?;* kabát s kožešinou u. *mētēlis ar zvērādas iekšpusi 2* (v myslī, v duchu) *iekšēji;* u. byl spokojenīj *iekšēji viņš bija apmierinātš*
ll prep, (s G) (*překládá se L*); u. domu *mājā;* u. obálky *aploksnē;* vztahy u. rodiny *attiecības ģimenē, attiecības starp ģimenes locekļiem*
úvod m, (-u, L -u/-ē) **1** *ievad|j m;* ū. do filozofie *ievads filozofijā;* (řict co) -em, na ū. *ievadam 2* (knihy) *priekšvārd|j m, ievads m*
úvodnīj adj *ievada (G);* ū. slova *ievadvārd|j m, pl;* ū. projev *ievadrun|a f;* v -ch minutāch (zápasu) *pirmajās minūtēs*
úvodnīj m, (-ku, Lpl -cich) *ievadrakst|s m*
úvodnīj n, (-i) (nervově) *atslābināšan|ās f,* (svālū) *atslābināšan|a f;* (napětí) *atslābšan|a f;* (cen) *atbrīvošan|a f;* u. mezinārodohio napētī *starptautiskā saspīlējuma mazināšan|ās f;* u. z funkce *atļaišan|a f no amata*
úvolnēj adj (nervově) *atslābināt|s, atslābināj|ies (f -usies);* (byt) *brīv|s;* (atmosféra, chování) *brīv|s, nepiespiēst|s;* (zaměstnanec) *atļaišt|s, atbrīvot|s;* (pracovní místo) *brīv|s, vakan|t|s; ~ā disciplīna vāja disciplīna*
uvolnīj pf, (3.sg/pl -i), **uvolņovat** impf, (-uje) **1** (učinit volným) *atbrīv|ot (II.);* (přivázaného psa) *pa|ļaist (-ļaiž, -ļaida)* vaļā* ♦ to mu ~i *ruce tas viņam atbrīvo rokās 2* (plachtu, limeček, šroub) *pa|ļaist (-ļaiž, -ļaida)* vaļģā, at|ļaist (-ļaiž, -ļaida)* (vaļģāk);* u. vlasy *iz|ļaišt (-ļaiž, -ļaida)* matūs 3* (svāly) *atbrīv|ot (II.), atslābināt (III.1.) 4* (zaměstnance) *atbrīv|ot (II.);* u. koho z funkce *atbrīvot ko no amata;* u. koho na den *ie|dot (-dod, -deva)* kam brīvu dienu 5* (penize) *pie|šķirt (-šķir, -šķīra)*;* u. prostředky na stavbu *piešķirt līdzekļus celtniecībai 6* (zmenšit: kážen, napětí ap.) *samazj|ināt (III.1.), pamaz|ināt (III.1.), pavāj|ināt (III.1.) 7* (byt, místo, cestu) *atbrīv|ot (II.) 8:* u. si (čas) *izbrīv|ēt (II.) (laiku) ■ u. se pf, impf 1* (člověk) *atbrīv|oties (II.);* (relaxovat) *at|slābt (-slābst, -slāba)*, atslāb|inātīs (III.1.) 2* (kfeč, napětí, kážen) *samazj|inātīs (III.1.), pamazj|inās (III.1.), pavāj|inās (III.1.) 3* (nemocnému, duševně) *k|ūt (k|ust, k|uva)* vieģlāk 4* (šroub, deska) *k|ūt (k|ust, k|uva)* vaļģ|am (vaļģā|am), atskrūv|ētīs (II.) 5* (byt, místo) *atbrīv|oties (II.) 6* (udělat si volný čas): až se ~im *kad man būs brīvs laiks*
uvozov|ky f, pl, (-ek) <lingv.> *pēdiņ|as f, pl;* dát do -ek (ie|) *likt pēdiņas;* u. nahořel/ dole *pēdiņas augšā/ apakšā*
uvř|nout pf, (-ne, prêt. -l) <kniž.> **1:** u. koho do žalāze *ie|ļmest (-met, -meta)* ko cietumā 2: u. koho do nešťēstī *ie|grūst (-grūž, -grūda)* ko nelaimē;* u. zemi do vāky *ie|raut (-rauj, -rāva)* valstī karā*
uzāko|nīt pf, (3.sg/pl -i), **uzākoņovat** impf, (-uje) *legaliz|ēt (II.), izsludj|ināt (III.1.) par likumģu*
uzāvēr m, (-u) **1** (láhve) *korķ|is m;* (zátká) *aizbāz|nis m, (G -ņa);* (vičko) *vāķ|s m, vācī|ģ s m;* (tašky, řetízku) *aizdar|e f, sprād|ze f, (Gpl -dzu);* (zdržovací) *slē|dzis m, (G -dža), slēdzējs m 2* <tech.> *aizvar|s m, aizslēģ|s m***

uzávěr |ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 <fin.> *bilancje f 2* (novin, časopisu) *gala termiņš m, pēdējais termiņš m*; u. *prihlášek je 9.* února *pieteikumī tiek pieņemti līdz 9. februārim 3*: ⇒ **uzávēr**

uzavír |at impf. (-ā) 1 (dveře, byt) *slēgt (slēdz, slēdza)* ciet, aiz|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; (tēž vodu, plyn) *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; (ne na klíč: okenice, dveře) *vērt (ver, vēra)* ciet, tais|īt (III.1.) ciet, aiz|vērt (-ver, -vēra)*, aiztais|īt (III.1.) 2*: ⇒ **uzavīt (2-6) ■ u. se** impf 1 (dveře) *vērties (veras, vēras)* ciet, aiz|vērties (-veras, -vēras)* 2*: ⇒ **uzavīt se (2,3)**

uzavřen |ī n. (-i) (smlouvy, dohody, příměří) *noslēgšan|a f*, (podniku) *slēgšan|a f*, u. *manželství stāšan|ās f laulībā*

uzavřený adj 1 (dveře, byt, zásuvka) *aizslēgt|s, noslēgt|s, slēgt|s*; (trvale: obchod ap.) *slēgt|s*; (společnost, zasedání) *slēgt|s*; (smlouva, dohoda) *noslēgt|s*; u. *prostor slēgta telpa*; ulice je ~ā pro dopravu *ielā ir slēgta satiksmēi 2* (člověk) *noslēgt|s, noslēdzies (f-gusies) sevī*, stát se ~ým *no|slēgties (-slēdzas, -slēdzās)* sevī*

uzavřít |īt pf. (-e, prēt. -el, pas. -en) 1 (dveře, byt) *aiz|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; (tēž vodu, plyn) *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; (ne na klíč: okenice, dveře) *aiz|vērt (-ver, -vēra)*, aiztais|īt (III.1.) 2* (instituci, hranice) *slēgt (slēdz, slēdza)* 3* (cestu auty, vchod mříži) *aizsprost|ot (II.)*, *nosprost|ot (II.)*; u. *cestu (pro opravu ap.) (no)|slēgt (-slēdz, -slēdza)* ceļu 4* (do pokoje, do zásuvky ap.) *ie|slēgt (-slēdz, -slēdza)* 5* (projev, diskusi) *no|beigt (-beidz, -beidza)*, no|slēgt (-slēdz, -slēdza)* 6* (smlouvu, dohodu, mír) *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; u. *sázku sader|ēt (III.2.)*, *noslēgt derības*; u. *sňatek stāties (stājas, stājas)* laulībā ■ u. se* pf 1 (dveře) *aiz|vērties (-veras, -vēras)* ♦ kruh se -el loks ir noslēdzies 2* (do místnosti) *ie|slēgties (-slēdzas, -slēdzās)* 3* (do sebe) *no|slēgties (-slēdzas, -slēdzās)* sevī*

Uzbekistán m. (-u, L -u) *Uzbekistān|a f*

úzece adj. (kompar. *úze(ji)*) (specializovaný, vymezený) *šauri*; (spolupracovat) *cieši*; ū. *souviseť (s čim) būt cieši saistītam (ar ko)*

uzda |f. (-y) *iemaukt|ī m, pl ♦* držet někoho na ~ě *turēt kādu grožos*; držet jazyk na ~ě *valdīt mēli*; popustit ~u fantazii *jaut fantāzijai vaļu*

uzdraven |ī n. (-i) *izvese|ošān|ās f, atvese|ošān|ās f*

uzdravil |īt pf. (3.sg/pl -i), **uzdravlovat** impf. (-uje) *ižārst|ēt (II.) ■ u. se* pf, impf *izvese|oties (II.)*, *atvese|oties (II.)*

uzel m. (-u, L -u) 1 *mezgl|s m*; udělat u. *sasiet mezglu*, (na konci niti) *aizmest mezglu*; zavázat na u. *sasiet mezglā*; vlasý sčesané do ~u *mezglā sasieti mati ♦ gordický u. Gordija mezgls 2* (ranec) *saiņnis m, (G -ņa), paun|a f 3* (dopravní) *mezgl|s m*; železniční u. *dzelzceļa mezgls 4* (námoňní) *mezgl|s m*

území |ī n. (-i) *teritorij|a f*, (oblast) *apgabal|s m*; pohraniční ū. *pierobežas zon|a f*, záplavové ū. *palielne f, (Gpl -ņu)*; na ū. státu *valsts teritorijā*

územněsprávní adj (celek, reforma) *administratīv|s*

územní adj *teritoriā|s*; ū. *celistvost teritoriāla integritāte (viengabalainība)*; ū. *nároky teritoriālas pretenzijas*

uzenáč m. (-e) *žāvēta siļķ|e f*

uzenář |ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *desinie|s m, desinie|ce f, (Gpl -ču)*

uzenářství |ī n. (-i) *desu veika|s m*

uzenin|a |f. (-y), obv. pl ~y *des|as f, pl, desu izstrādājum|ī m, pl*; (maso) *žāvēti gaļas produkt|ī m, pl*

uzený |ī adj *žāvēt|s, kūpināt|s II ~ē n. (-ého) žāvēta gaļ|a f*

úzko adj *baigi*; je mi ū. *man ir baigi*

úzkoprslý adj *aprobežot|s*

úzkost |f. (-i) *šausm|as f, pl, baism|as f, pl, baigum|s m*; přepadla ho ū. *viņu pārņēma šausmas*; mít ū. o koho *baidīties (III.1.) par ko*

úzkostlivě adv (hledět, vyzpávat se) *bažīgi, raižpilni*; (tajit) *rūpīgi*; (čistotný) *pedantiski*

úzkostlivý, úzkostní |ý adj 1 (naplněný úzkostí) *raižpilns, noraizējījs (f-usies)*; úzkostné stavy *depresīvs stāvoklis 2* (krajně pečlivý) *pedantisk|s, pedantiski kārtīg|s*

úzký adj. (kompar. *uzši*) 1 *šaur|s*; ~é rty *plānas lūpas*; sukně je mi ~ā *svārki man ir par šauru*; <přen.> v ~ém kruhu *šaurā lokā*; <přen.> v užším slova smyslu *vārda šaurākā nozīmē 2* (přátelství, vztah, spolupráce) *cieš|s*; být v ~é souvislosti s čim *būt cieši saistītam ar ko ♦* být v ~ých *būt sprukās*; zahnat někoho do ~ých *piespiest kādu pie sienas*

uzlu m: ⇒ **uzel**

uznalý adj *atzinīg|s*

uznání |ī n. (-i) (přiznivé) *atzinīb|a f*, (státu, otcovství, práva) *atzīšan|a f*, získat u. *gūt atzinību*; (mluvit) s ~ím *atzinīgi*; slova u. *atzinīgi vārdi*; čestně u. *goda raksts*

uznat |īt pf. (-ā), **uznávat** impf. (-ā) *a|zīt (-zist, -zina)**; u. *co za vhodně atzīt ko par pareizu*; je třeba u., že... *jāatzīst, ka...*

úzles m. (-u, L -u) <kníž.> *paradum|s m, paraž|a f*, jazykový spisovný ū. *valodas/ literārā norma f*

už adv 1 *jau*; už jde *viņš jau nāk*; už tehdy *jau toreiz*; už poněkolkáté *jau kuro reizi*; už jako dítě... *jau kā bērns...* 2 (se záparem) *vairs*; už ne *vairs nē (ne)*; už nikdy *vairs nekad*; už se to nestane *tas vairs neatkārtosies 3* (při zdůraznění): už aby byl konec! *kaut reiz būtu beigas!*; jdi už! *ej taču!*; vrátil se už za tmy *viņš atgriezās, kad jau bija tumšs*

úžas m. (-u, L -u/-e) *izbrīn|s m, izbrīn|a f*; s ~em ar *izbrīnu, izbrīnīti*

úžasně adv 1 (podivuhodně) *apbrīnojami*; (náramně) *brīnišķīgi 2* <expr.> (nesmírně) *šausmīgi, drausmīgi*

úžasný adj 1 (podivuhodný) *apbrīnojams*; (náramný) *brīnišķīgs 2* <expr.> (nesmírny) *šausmīgs, drausmīgs*

úže |h m. (-hu, Lpl -zich) <med.> *siltumdūrien|s m*; sluneční ū. *saulesdūrien|s m*

úžinja |f. (-y) (mořská) *jūras šaurum|s m*; zemská ū. *zemesšaurum|s m*

užit |īt pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) 1 (použit) (čeho, co) *izmant|ot (II.) (ko)*, *izliet|ot (II.) (ko)*; u. *nāsili liet|ot (II.) spēku 2* (využit) (čeho, co) *izmant|ot (II.) (ko)*; u. *příležitosti izmantot izdevību 3*: u. (si) (přijemně) (čeho, co) *izbaud|īt (III.1.) (ko)*; hezky si to tam ~ijte! *lai jums labi klājas!*; <přen.> u. si čeho dosyta *izbaudīt ko līdz mielēm 4* (osobu) *pavad|īt (III.1.) laiku (kopā ar ko) ■ u. se* pf (s kým) (patikami) *pavad|īt (III.1.) laiku (kopā ar ko)*

užitečnost |f. (-i) *derīgum|s m, noderīgum|s m*; (k určitému účelu tēž) *lietderīb|a f*

užitečný adj *derīg|s, noderīg|s*; (k určitému účelu tēž) *lietderīg|s*; (pro koho/co kam); ~á hmotnost (vozidla) *derīgās kravas svars*

užitlek m. (-ku, Lpl -cich) *labum|s m*; mít u. (z čeho) *gūt labumu (no kā)*; přinášet u. (komu) *dot labumu (kam)*; bylo to všem k ~ku *tas visiem nāca par labu*

užitkový adj 1 (budova, keramika) *saimniecības (G)*; ~é nerosty *derīgie izrakteņi*; ~á voda *saimniecības vajadzībām lietojams ūdens 2* <zemēd.> *produktīv|s*

užitný adj <kníž.> *derīg|s, noderīg|s*; ~á plocha bytu *dzīvokļa kopējā platība*

užitý adj: ~á *matematika/ jazykověda praktiskā matemātika/ valodniecība*; ~é *umění lietišķā māksla*

užívát |īt impf. (-ā) 1 (používat) *liet|ot (II.)*; (tēž prostory, pomůcky) *izmant|ot (II.)*; u. *léky lietot záles 2* (využívat) *izmant|ot (II.) 3*: u. (si) (čeho, co) *baud|īt (III.1.) (ko)*

uživatel |m. (-e, Npl -é), **uživatel|ka** |f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *lietotāj|s m, lietotāja f*, (bytu tēž) *izmantotāj|s m, izmantotāja f*

uživít |īt pf. (3.sg/pl -i) *uztur|ēt (III.2.)*; u. *rodinu (būt spējīgam) uzturēt ģimeni ■ u. se* pf 1 *uztur|ēt (III.2.) sevi 2* (potravou) (čim) *pārtikt (-tiek, -tika)* (no kā)*

úžlabinja |f. (-y) (údolí) *ieplakļa f*, (úzká a hluboká) *grav|a f*, (horská) *aiz|a f*

užovka |f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *zalk|tis m, (G -ša)*

užuž adv *nupat, nupat jau*

V

V, v | [vɛ] n. (neskl.) (písmeno) *(burts) v [vɛ] m, (neskl.)*

v | prep 1 (s L) 1 (místo, stav) *(překládá se L)*; (mít) v kapse *kabatā*; (být) v práci *darbā*; (bydlet) v Praze *Prāgā*; mít v úmyslu (co) *būt nodomājušam (darīt ko)*; mít ve zvyku (co) *būt paradušam (darīt ko)*; být v dobré náladě *būt labā garastāvoklī*; je to v pořádku *tas ir kārtībā*; není to v méch silách *tas nav manos spēkos*; jsem v nevyhodě *es esmu neizdevīgā stāvoklī 2* (okolnosti děje); v té míře *tādā mērā*; ve větším počtu *lielākā skaitā*; v dešti *lietū*; v

češtině *čehu valodā*; v důsledku (čeho) *(kā) rezultātā*; v souvislosti (s čim) *saistībā (ar ko)*; v poměru (k čemu) *attiecībā (pret ko)*; v případě (čeho) *(kā) gadījumā*; v rámci (čeho) *(kā) ietvaros*; ve vztahu (k čemu) *attiecībā (pret ko)*; v závislosti (na čem) *atkarībā (no kā) II* (s A a L) (čas) *(překládá se L)*; v létě *vasarā*; v lednu *janvārī*; v pět (hodin) *(pulksten) piecos*; v nejbližší době *tuvākajā laikā*; v neděli *svētdien*; v minulém roce *pagājšgadā*; ve dne v noci *dienu un nakti III* (s A) 1 (vysledek děje):

propuknout v smích *sākt skaji smieties*; upadnout v zapomení *tīkt aizmirstam 2* (úcel činnosti): v prospěch (koho/čeho) *par labu (kam), (kā) labā*

v. zkr. (viz) *Sk. (skafit)*

vabank adv <kol.> *uz visu banku*

vābīt impf. (3.sg/pl -i, imp. vab) *viļināt* (III.1.)

vābivlī, vābnlī adj (lákavý) *vilinošs*; (svūdny) *valdzinošs*; (přitažlivý) *pievilcīgš*

Vāclavāk m, (-u) <kol.> *Vāclava laukums* (Prāgā)

vāčļek m, (-ku, Lpl -cīch/-kāch) *maisīgš m*; ~ky pod očima *maisīgi zem acīm*; <anat.> plicní v. *plaušu pūslītis m*, (G -ša), *alveolā f*; <anat.> vlasový v. *matu maisīgš, polikušs m*

vadļa f, (-y) (materiálu, zboží) *defektš m, vainļa f*; (tělesná těž) *trūkumš m*; ~y charakteru *rakstura nepilnībās f, pi*; vada řeči *runas defekts*; <med.> srdeční v. *sirdskaitļe f* ♦ to je jediná v. na kráse *tas ir vienīgais trūkums*

vadīt impf. (3.sg/pl -i) (komu/čemu) *traucēt* (II.) (ko); hluk mi ~i *troksnis mani traucē*; to ne~i *tas nekas*; nebude vám v., když...? *vai jūs neiebilstat, ja es...?*

vadīnout impf. (-ne, prēt. -i) 1 (květina, těž přen. člověk, kůže) *vīst* (*vīst, vīta*)*, *no|vīst* (-vīta, -vīta)* 2 <kniž.> (nálada, nadšení, láska) *gaist* (*gaist, gaisa*)*, *iz|gaist* (-gaist, -gaisa)*

vadnlī adj ar *trūkumiem, ar vainām*; (zboží, výrobek) *brāķa* (G), *defektīvs*

vāgnī adj <kniž.> *nenoteiktš, neskaidrš*

vagon m, (-u, L -u/-ē) *vagonš m*; nákladní v. *preču vagonš*

vagonīka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *vagonu rūpnīcļa f*

vāļha f, (-hy, D.L -ze, lsg. G.D.I.Lpl -va/-va) 1 *svarš m*; živá v.

dzīvsvārš m; čistál hrubá v. *neto|bruto svars*; pytel o ~ze deset kilogramů *desmit kilogramus smags maiss*; přibrat na ~ze *pieņemties svarā*; ztratit na ~ze *zaudēt svaru*; prodávat na ~hu *pārdot uz svara 2* (význam) *nozīmē f*; (vliv) *ietekmē f*, mít velkou ~hu *būt ietekmīgam*; přikládat čemu velkou ~hu *piešķirt kam lielu nozīmi* ♦ brát něco na lehkou ~hu *nepiešķirt kaut kam lielu nozīmi 3*: <sport> lehkál střední v. *vieglaī|vidējaī svarš m*; těžká v. *smagsvarš m 4*: pl ~hy *svarļi m, pl* ♦ být na ~hách *svārstīties*; jazýček na ~hách *līdzsvara noturētājs 5: Vāhy* <astr.> *Svarļi m, pl*

vāhānī n, (-i) 1 (nerozhodnost) *svārstīšanļās f, šaubīšanļās f*, po dlouhém v. *pēc garām pārdomām 2* (otálení) *vilcināšanļās f*, bez v. *bez vilcināšanās, nevīlcinoties*

vāhlat impf. (-á) 1 (být nerozhodný) *svārstīties* (III.1.), *šaubīties* (III.1.) 2 (otálet) (s čīm) *vilcināties* (III.1.) (ar ko); v. s odpovědí *vilcināties ar atbildi*

vāhavē adv *svārstīgi, nenoteikti*

vāhavlī adj *svārstīgš, nenoteiktš*

vajec n: ⇒ **vejce**

vaječnlīk m, (-ku, Lpl -cīch) <anat.> *olnīcļa f*

vaječnlī adj *olas* (G), *olu* (G); v. žloutek *olas dzeltenums*; ~á skofáпка *olas čaumala*; v. koňak|likér *olu konjaks|likjēris*

vajičko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) *olļa f, oliļļa f*; <kuch.> míchaná ~ka *olu kultenis*

vajk m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (tlumok) *somļa f*; (pytel) *maisš m*; cestovní v. *ceļasomļa f 2* <zool.> *somļa f 3*: vzduchový v. (u auta) *gaisa spilvenš m*

vakcinļa f, (-y) *vakcīnļa f, polļe f*, (Gpl -šu)

vakuļum n, (-a) *vakuūms m*

val m, (-u, L -u/-e) *valnis m*, (G -ņa); (násep) *uzbērumš m*

vālī m, (-u, L -u/-e) (kuchyňský) *mīklas veltnējamaīs dēļītis m*, (G -ša) ♦ jīt od ~u *mest kaut ko pie malas*

vāl₂ impf: ⇒ **vāt**

valaļch m, (-cha, Npl -ši, Lpl -šīch) (kūň) (*kastrēts*) *ērzelis m*, (G -ja)

vālcovanļ adj (ocel) *velmētš*

vālcovat impf. (-uje) 1 (plechy, trouby, kolejniace) *velmēt* (II.); (plastické hmoty, menší předměty) *valcēt* (II.) 2 (urovnávat) *rullēt* (II.)

vālcovļna f, (-ny, Gpl -en) *velmētavļa f*

vālcīcī adj *karojošš*

vālcīk m, (-ku, Lpl -cīch) *valšis m*, (G -ša)

vālcīt impf. (3.sg/pl -i) 1 *karļot* (II.); (s kým/čīm, proti komu/čemu ar ko, pret ko) 2 <přen.> (zāpasīt) *cīnīties* (III.1.); (s kým/čīm, proti komu/čemu ar ko, pret ko); v. sám se sebou *cīnīties pašam ar sevi*

vāļec m, (-ce) 1 <mat., tech.> *ciīndrš m 2* (zařizení) *veltņis m*, (G -ņa), *rullis m*, (G -ļļa), silnični v. *ceļu veltņis*; parní v. *tvaika veltņis*

vālečnlīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *karavīrš m, karotājs m*

vālečnlī adj *kara* (G); (vālečnē doby) *karalaika* (G); ~ē taženi *kargājenš m*; ~ē nāmoņnicīvo *karalofļe f*, (Gpl -šu); ~ā lođ *karakuļis m*; v. zajatec *karagūstekļnis m*, (G -ņa); v. konflikt *bruņots konfliktš*

vāļet impf. (-i, 3.pl -ejļi) 1 (vālkem, vālcem) *rullēt* (II.), *veltnēt* (II.); v. těsto *veltnēt mīklu 2* (sudy, kameny) *velt* (*vej, vēla*)*; (jīdlo v ūstech) *vāļāt* (II.), *valstīt* (III.1.); (někoho po zemi) *vārtīt* (III.1.), *vāļāt* (II.)

■ v. se impf 1 (ve snēhu, na zemi) *vārtīties* (III.1.); (v postelī tēž) *vāļāties* (II.), *valstīties* (III.1.) ♦ v. se smīchy *locīties smieklos 2* (neuspořádanē: věci) *mētāties* (II.), *vāļāties* (II.) 3 (mraky, kouf) *velties* (*vejas, vēlas*)* 4 <expr.> (lenošīt) *slāistīties* (III.1.)

vālīt impf. (3.sg/pl -i) 1 (sud, kámen) *velt* (*vej, vēla*)* 2: <expr.> v. oči *bolīt* (III.1.) *acīs* ■ v. se impf 1 (kameny, vlny, kouf) *velties* (*vejas, vēlas*)* 2 (voda, krev) *plūst* (*plūst, plūda*)*, *pludļot* (II.), *gāzties* (*gāžas, gāzās*)*

1 **vāļka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karš m*; (s kým ar ko); (proti komu *pret ko*); ūtočnā v. *agresīvs karš*; studenā v. *aukstais karš*; svētovā v. *pasaules karš*; vypovědēt komu ~ku *pieteikt kam karu*; rozpoutat ~ku *sākt karu*; za ~ky *kara laikā*; pried ~kou *pirms kara*

vālnļj adj 1 (značny) *lielš, lielum lielš, ievērojamš*; ~ā většina *lielum lielais vairums*; nemā to v. smysl *tam nav lielas nozīmes*; bez ~ēho zájmu *bez lielas intereses*; bez ~ēho výsledku *bez jūtamiem rezultātiem 2* (dobry) *labš*; nemit o kom ~ē minēni *nebūt par ko augstās domās 3*: ~ā hromada *plenārsēde f*, (Gpl -žu); ~ē shomāždēni *kopsapulce f*, (Gpl -ču); V~ē shromāždēni *OSN ANO Ģenerālā asambleļa f*

valorizacj f, (-e) *valorizācija f*, (platv, dūchodū) *paaugstināšanļa f*

valutļa f, (-y) *valūļa f*, tvrdā v. *konvertējama valūta*; cizī v. *ārzemju valūta*

vām, vāmi pron: ⇒ **vy**

vānļa f, (-y) *vannļa f*, sedaci v. *sēdvannļa f*, koupāt se ve ~ē *iet vannā, vannoties* (II.)

vandal m, (-a, Npl -ovē) <pej.> *vandālš m*, (G -ļa)

vandr m, (-u) *pārgājenš m*; jīt na v. *iet pārgājenā*

vāņjek m, (-ku, Lpl -cīch) *vējīļš m, vēsmļa f*

vāņicļe f, (-e, Gpl -) *puteļnis m*, (G -ņa), *sniegpuļnis m*, (G -ņa)

vanīlka [-ny-] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vanīļa f*

vanīlkovļj [-ny-] adj *vāņļas* (G); v. cukr *vāņļas cukurs*

Vānocļe f, pl, (-, D -ūm, L -īch, I -emi/-i) *Ziemassvētkļi m, pl, Ziemassvētkļi m, pl*; veselē V.! *priecīgs Ziemassvētkust!*; o ~īch *Ziemassvētkos*

vānočnlī adj *Ziemassvētku* (G), *Ziemassvētku* (G); v. stromek *Ziemassvētku eglīte*

vānļout impf. (-e, prēt. -ul, fut. po~el/bude v.) 1 (vītr) *pūst* (*pūš, pūta*)* (*par vēju*) ♦ vīm, odkud vītr ~e *es zinu, no kuras puses vējš pūš 2* (chlad, pach) *vēsmļot* (II.), *vēdīt* (II.)

vāpenļec m, (-ce) *kaļķakmenš m*

vāpnīk m, (-u) <chem.> *kalcijš m*

vāpnļo n, (-a, L -ē/-u) *kaļķi m, pl*; hašenē/ nehašenē v. *dzēsti/ nedzēsti kaļķi*

var m, (-u) *vāřīšanļās f*, bod ~u *vāřīšanās punkts*; uvēst do ~u *uzvāřīt* (III.1.); dostat se do ~u *uzvāřīties* (III.1.), <přen.> (rozčīlit se) *aizsvīlties dūsmās*

varhanīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **varhanicļe** f, (-e, Gpl -) *ērģelniekš m, ēģelnieļce f*, (Gpl -ču)

varhannī adj *ērģeļu* (G); v. koncert *ērģeļmūzikas koncerts*

varhanļy f, pl, (-) *ērģeļes f, pl*, (G -ļu); hrāt na v. *spēlēt ērģeles*

variabilnlī adj <kniž.> *mainīgš*

variacļe f, (-e) *variācija f*

variantļa f, (-y) *variantš m*

vārka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *partijļa f*

varļe n, (-ete, Npl -ata) <biol.> *sēkliniekš m*

varovānlī n, (-i) *brīdinājumš m*

varļovat impf. (-uje) *brīdīnāt* (III.1.); (koho pried čīm/kým ko no kā) ■ v. se impf (chrānit se) (koholčeho) *(iz)sargāties* (II./III.2.)* (*no kā*), *piesargāties* (II./III.2.)* (*no kā*); (vyhābat se) *(iz)vairīties* (III.1.) (*no kā*)

varovnlī adj (dopis, signāl, vjstfel) *brīdinājuma* (G); (hlas, pohled, priklad) *brīdinošš*

Varšavļa f, (-y) *Varšavļa f*

vārečļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *koka lāpstīļļa f, menļte f*, (Gpl -šu)

vārenļi n, (-i) *ēdiēna gatavošanļa f*

vārenļj adj *vāřītš*

vāřicī adj (voda) *vārošš*

vāřīc m, (-e) *pļītīļļa f*; plynovļj/ elektrickj v. *gāzes/ elektrickā pļītīņa*

varīt impf, (3. sg/pl -i) *vārīt* (III.1.); (přípravovat jídlo těž) *gatavot* (II.);

tady se dobře -i šeit labi gatavo ■ **v. se** impf *vārīties* (III.1.)

vās pron: ⇒ **vy**

vāš I pron, (f/n *vaše*, pl: ma *vaši*, m/f/n *vaše*) *jūsu* (G); (v dopise) *Jūsu* (G); (*prī dūrazu*, obv. samostatně) *jūsējais*; v. dūm *jūsu māja*; tento dūm je v. *šī māja ir jūsu (jūsējā)*; at' je po vašem *lai notiek pēc jūsu prāta* ♦ to není vaše věc *tā nav jūsu darīšana II vaši* m, pl, (-ch) <kol.> (rodiče, sourozenci ap.) *tavējīe*, m, pl, *jūsējīe*, m, pl (*tuvinieki*); co dělají vaši? *ko dara tavējie (jūsējie)?*

vaše, vašeho, vašem, vašemu pron: ⇒ **vāš**

vāšleņ f, (-nē) *kaislība* f, *kaisļe* f, (ke komu *pret ko*)

vaši, vaši, vašich, vašim, vašim, vašimi pron: ⇒ **vāš**

vāšnivē adv *kaislīgi*

vāšnivļ adj *kaislīgs*

vāt impf, (vēja, prēt. vāl, pas. vāt, imp. vēj): ⇒ **vanout**

vatļa f, (-y) *vatļe* f, skleněná v. *stikla vate*; cukrová v. *cukura vate*; buničitá v. *lignīns* m

Vatikān [-ty] m, (-u, L -ē/-u) *Vatikāns* m

vaivīn m, (-u, L -u/-ē) 1 <bot.> *lauru kokš* m 2: pl -y <přen.> (úspěch) *lauri* m, pl ♦ sklízet -y *plūkt laurus*; spāt na -ech *gulēt uz lauriem*

vaz m, (-u, L -u) 1 *sprandš* m, *sprandļa* f, zlomit si v. *pārlauzt sprandu*, <přen.> *lauzt kaklu* ♦ zlom v. ! *ne asakas!* 2 <anat.> *saiļte* f, (Gpl -šu); hlasové -y *balss saites*

vāzļa f, (-y) *vāzje* f, (Gpl -žu); noční v. *naktspodš* m

vāzānī n, (-i) (lyžaiské) *slēpju stiprinājums* m

vāzanjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kaklasaiļte* f, (Gpl -šu)

vāzanj adj: kniha -ā v kūžī/ v plātnē *ādas/ audekla vākos iesieta grāmata*; ručně v. koberec *ar rokām darināts paklājs*

vāļzat impf, (-že, imp. važ) 1 (uzel, kytici) *siet (sien, sēja)**; (kravatu, šātek) *ap|siet (-sien, -sēja)**; (tkaničky) *sa|siet (-sien, -sēja)**; (k něčemu) *pie|siet (-sien, -sēja)**; (knihy) *ie|siet (-sien, -sēja)**; (vēncē) *vīt (vij, vijā)**; v. na uzel *sasiet mezglā* 2 (povinnosti, citově) *saisīt* (III.1.); je -zān sliabem *viņu saista solījums* 3 <chem.> *saisīt* (III.1.) ■ **v. se** impf 1 (vztahovat se) (k čemu, na co) *saisītīties* (III.1.) (*ar ko*), *būt (ir, bija)* saisītītam* (*ar ko*); hra se -že k historické udālosti *luga ir saisītīta ar vēsturisku notikumu* 2 (zavazovat se) (*na koho/co*) *uz|ņemtīes (-ņemas, -ņēmās)** (ko)

vazjba f, (-by, Gpl -eb) 1 (vāzāni) *savienošān*a f, *savienojums* m 2 (spojitost) *saisītība* f, *sai|ņne* f, (Gpl -ņu), *saiļte* f, (Gpl -šu); (souvislost) *sakarība* f, vzājemnā v. *savstarpēja saistība*; citovā v. *emocionāla saikne*; rodninē -by *ģimenes saites*; zpētnā v. *atgriezeniskā saite* 3 (knihy) *iesējums* m; kniha v koženē -bē *grāmata ādas iesējumā* 4 (vēzeni) *arestš* m, *apcietinājums* m; vyšetřovací v. *izmeklēšanas izolators*; vztit do -by *arestlēt* (II.), *apcietināt* (III.1.); propustit z -by *atbrīvot no apcietinājuma* 5 <archit.> *konstrukcija* f 6 <lingv.> *konstrukcija* f, akuzatīvni v. *akuzačiva konstrukcija*; slovesnā v. *verbāla konstrukcija*; pāreodnikovā v. *divdabja teiciens* m; vyšinutī z -by *anokolūtš* m; ustālenā v. *frāļze* f, (Gpl -žu)

vāze f: ⇒ **vāha**

vazebnī adj: v. vēznice *izmeklēšanas izolatorš* m

vazelinļa f, (-y) *vazelīns* m

vāzjnout impf, (-ne, prēt. -I) 1 (obchod, výroba) *samazjīnāties* (III.1.); (reforma) *palēn|jīnāties* (III.1.); (hovor, zábava) *ap|sikt (-sikt, -sīka)**; (jednāni) *no|nākt (-nāk, -nāca)* strupceļā*; spolupráce -ne *sadarbībā ir problēmas*; doprava -ne *satiksme norit ar traucējumiem*; kde to -ne? *kur ir problēma?*; slova mu -nou v krku *viņam vārdi sprūst kaklā* 2 (v blātē) *stigt (stieg, stiga)**, *grimt (grimst, grima)**

vāženj adj *ciēnjamš*, *godājamš*; v. pane! *godātais kungs!*; -ā pani! *ciēnjamā kundze!*; -é dāmy a -i pānovē! *ciēnjamās dāmas un godātie kung!*; -i pītōmnī! *ciēnjamie klātesošie!*; -i pītātelē! *mīļje draugi!*; v. pane Novāku! *godātais Novāka kungs!*; -ā pani Novākovā! *ciēnjamā Novākovas kundze!*

vāžjīt impf, (3. sg/pl -i, imp. važ) 1 (určovat n. mīt vāhu) *svērt (sver, svēra)**; pytel -i deset kilogramu *maiss sver desmit kilogramus*; kolik to -i? *cik tas sver?* 2 (rozvažovat) *ap|svērt (-sver, -svēra)**, *apdomlāt* (II.); pēclīvī v. slova *rūpīgi apdomāt katru vārdu* 3 (vōdu) *smelt (smēj, smēla)** 4: <kniz.> v. cestu *doties (dodas, devās)** ■ **v. si** impf (koho/čeho) *ciēnīt* (III.1.) (ko), *augstu vērtlēt* (II.) (ko)

vāžjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *spārļe* f

vāžnē adv *nopietnī*; je v. nemok *viņš ir smagi slimš*; v.? *pātīesām?*, *pātīesi?*

vāžnost f, (-i) 1 *nopietnība* f, v. situāce *situācijas nopietnība* 2 (ūcta) *ciēnļa* f, mīt koho ve -i *ciēnīt* (III.1.) ko; būt u koho ve -i *baudīt kāda ciēņu*

vāžnj adj *nopietnīš*; -ā *hudba klasiskā mūzika*

VB zkr. <hist.> (Veřejná bezpečnost) *Sabiedriskā drošība* (*sabiedriskās kārtības aizsardzības institūcija*)

vběhnout pf, (-ne, prēt. -I) (dovnitř) *ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)**; v. do pokoje *ieskriet istabā*; v. na hřiště *uz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* uz laukuma*

vbrzku adv <kniz.> *drīz*

vcelku adv 1 (v podstatě) (*visā*) *visumā*; má v. pravdu *visā visumā viņam ir taisnība* 2 (úhrnem) *kopumā*; (v celkovém počtu) *kopskaitā*; dostavilo se v. padesát lidí *kopumā atnāca piecdesmit cilvēku*

vč. zkr. (včetně) *iesk.* (*ieskaitot*), t. *Sk.* (*tai skaitā, to skaitā*)

včas adv *laikus, laikā, savlaicīgi*; právé v. *tieši laikā*

včasnē adv *laicīgi, savlaicīgi*

včasnj adj 1 (ve vhodnou dobu) *laicīgs, savlaicīgs*; -é varovāni *laicīgs (savlaicīgs) brīdinājums* 2 (ve stanovenou dobu) *laikā paveiktš, laikā padarītš*; -é dokončení práce *laikā pabeigtš darbs*

včella f, (-y) <zool.> *bīļte* f, (Gpl -šu); v. dělnice *darba bite*

včelař m, (-e), **včelařka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (odborník) *biško|pis* m, (G -pja), *biško|pe* f, (Gpl -pju); (pracující ve včelínu) *bīteniekš* m, *bītenie|ce* f, (Gpl -ču); *dravniekš* m, *dravnie|ce* f, (Gpl -ču)

včeli adj (úl, vosk, med) *bišu* (G)

včelin m, (-u, L -ē) *dravļa* f

včelojed m, (-a) <zool.> *kīķiis* m

včera adv *vakar*; v. ráno *vakar no rīta*; v. večer *vakar vakarā*

včerejšek m, (-ka, Lpl -cīch) *vakardienļa* f, od -ka *kopš vakardienas*

včerejši adj *vakardienas* (G), *vakarējais*; od -ho dne *kopš vakardienas* ♦ nejsem přece v. *es jau neesmu vakarējais*

včtenē I adv 1 *ieskaitot*; do desátého dubna v. *līdz desmitajam aprīlim ieskaitot* II prep. (s G) *kopā ar, ieskaitot*; cena v. obalu *cena kopā ar iesaiņojumu*

včlenjīt pf, (3. sg/pl -i) *ie|kļaut (-kļauj, -kļāvā)**; (zapojit) *iesaisīt* (III.1.) ■ **v. se** pf *ie|kļauties (-kļaujas, -kļāvās)**; (zapojit se) *iesaisītīties* (III.1.)

vđanāj adj *precējusies, precēļa*; v. za koho *precējusies ar ko*

vđlāt pf, (-ā) (koho za koho) *apprecjīnāt* (III.1.) (*ko ar ko*), *iz|dot (-dot, -deva)* pie vīra* (ko) ■ **v. se** pf *apprecjēties* (III.2.), *iz|iet (-iet, -gāja)* pie vīra*; v. se za koho *apprecjēties ar ko*

vđvāt impf, (-ā) *iz|dot (-dot, -deva)* pie vīra* (ko) ■ **v. se** impf *precjēties* (III.2.), *apprecjēties* (III.2.), *iz|iet (-iet, -gāja)* pie vīra*; v. se za koho *precjēties ar ko*

vđčlīt impf, (3. sg/pl -i) <kniz.> *būt (ir, bija)* pateicīgā, būt (ir, bija)* pateicību parādā*; (komu za co *kam par ko*)

vđčnē adv *pateicīgi, ar pateicību*

vđčnost f, (-i) *pateicība* f

vđčnj adj 1 (tēz téma, práce) *pateicīgs*; (komu za co *kam par ko*); jsem vām za to nesmírnē v. *esmu jums par to neizsakāmi pateicīgs* 2 (uznalý: slova, pohled) *atziņīgs*

vđelch m, (-chu, Lpl -šich) *elpas vilciens* m, *ieelpojums* m; *hluboký v. dzija* *ieelpļa* f

vđechjnout pf, (-ne, prēt. -I) 1 (vūni, vzduch) *ieelpot* (II.); (nadechnout) *ie|vilkt (-velk, -vilka)* elpu*; *zhluboka v. ie|vilkt dzīļi elpu*; v. kouř (z cigarety) *ie|vilkt dūmu* 2 <kniz.> (vnuknout) (komu co) *ie|dvest (-dveš, -dvesa)** (*kam ko*)

vđechjovat impf, (-uje) *elplot* (II.), *ieelpot* (II.)

vđovļa f, (-y) *atraitīne* f, (Gpl -ņu); v. po bratru *brāja atraitne*

vđovlec m, (-ce) *atraitīnis* m, (G -ņa) ♦ *slamēny* v. *salmu atraitnis*

ve prep: ⇒ **v**

vēc f, (-i, pl: i, D -em, L -ech, I -mi) 1 (předmět) *lietļa* f, *priekšmetš* m, *mantļa* f, sballit své -i *sakravāt savas matas* 2 (skutečnost) *lietļa* f, patřit k -i *piederēt pie lietās*; mluvit k -i *runāt par lietu*; nebylo by od -i *nebūtu lieki, nebūtu nepareizi*; -i se majī tak, že... *situācija ir tāda, ka...; ministerstvo zahraničních -i ārlietu ministrija* ♦ *nazyvat -i pravým jménem saukt lietas īstajos vārdos* 3 (práce) *darīšanļa* f, pl; v služebnī -i *dienesta darīšanās*

vēcnē adv (poškodit) *materiāli*; (mluvit) *lietišķi*

vēcnj adj 1 (cena, dar, škoda) *materiālis*; v. rejstřík *priekšmetu rādītājs* 2 (diskuse, tón, názor) *lietišķš*

vēcer 1 m, (-a) *vakarš* m; každý v. *katru vakaru, ik vakaru*; po -ech *vakaros*; štědrý v. *Ziemassvētku vakars*; slavnostní v. *svinīgs vakars*; dobrý v. ! *labvakar!*

vēcer 2 adv *vakarā*; dnes v. *šovakar*, zítra v. *rītvakar*, včera v. *vakar vakarā*; v šest hodin v. *pulksten sešos vakarā*

vēcernī adj *vakara* (G); v. šaty (dámské) *vakarkleiļa* f; v. škola *vakarskoļa* f; ve -ch hodinách *vakarā*

vēcernīček m, (-ku, Lpl -cīch/-kách) (pořad) *vakara pasaciļa* f

- lielais burts*; ~ā voda *plūdi* m, pl; V. pātek *Lielā piektdiena*; <astr> V. vūz *Lielie Greizie Rati* ♦ jīt na ~ou stranu *nokārtoties pa lielam*
- 1** *velmi* adv *joti*; v. rād ar *vislielāko prieku*
- velmist** f m, (-ra, Npl -ī) (šachovj) *lielmeistar*s m
- velmoc** f, (-i) *lielvalsts* f, (Gpl -stu)
- velrybja** f, (-y) <zool.> *valīs* m, (G -ja), *valzīvs* f, (Gpl -vju)
- velvyslaniec** m, (-ce), **velvyslankynē** f, (-nē, Gpl -nī/-nī) vēstniek|s m, vēstnie|ce f, (Gpl -ču); mimošādny a zplnomocnēny v. ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks
- velvyslanectvī** n, (-i) vēstniecīb|a f
- venen|o** n, (-a/e, D -u/-i, L -ēl/-u/-i, Lpl -ech) *tesme|nis* m, (G -ņa)
- ven** adv *ārā, laukā*; v. ! *ārā!*; jet v. (z mēsta) *izbraukt no pilsētas, aizbraukt uz laukiem*; v s tīm! (mluv) *saki vien!, atzīties!* ♦ jed-nīm uchem tam, druhym v. *pa vienu ausi iekšā, pa otru ārā*
- vēn|ec** m, (-ce) *vainags* m; vavīnovy v. *lauru vainags*
- venjek** m, (-ku) **1** *ārš* m; pījīt z ~ku *ienākt no āra*; <pīen.> z nehoršīho je ~ku *slīktākais viņam ir aiz muguras* **2** (venkov) *lauk|j* m, pl, *ārpilsēta* f, jet na v. *braukt uz laukiem*
- Venezuel|ja** f, (-y) *Venecuē|ja* f
- venkov** m, (-a, L -ē) *lauk|j* m; na ~ē *laukos, uz laukiem*
- venkovan** m, (-a, Npl -ē), **venkovan|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *laucinie|ks* m, *laucinie|ce* f, (Gpl -ču)
- venkovnī** adj *āra* (G); v. nāter *krāsa āra darbiem*
- venkovskj** adj **1** (k venkov) *lauku* (G); (odēv) *laucinieci|ks*; <pej.> v. *balīk lau|k|is* m **2** (mimo mēsto) *provinces* (G); ~ē mēsto *provinces pilsēta*
- venku** adv **1** (ne uvnitī) *ārā, laukā* **2** (na venkovē) *laukos, uz laukiem* **3**: <kol.> būt v. (z čeho) *būt (ir, bija)* galā (ar ko), būt (ir, bija)* cauri (ar ko)*; z nehoršīho je v. *slīktākais viņam ir aiz muguras*
- vēn|o** n, (-a, L -u/-ē) *pūr|s* m
- vēnovān|j** n, (-i) *veltīj|ums* m
- 1** **vēn|ovat** (im)pf, (-uje) (co komu|čemu) *veltīt* (III.1.) (ko kam); v. čemu hodnē času *veltīt kam daudz laika*; v. komu co k narozeninām *dāvjināt* (III.1.) *kam ko dzimšanas dienā* ■ **v. se** (im)pf (divadlu, hudbē, vēdē, dētem) (komu|čemu) *no|doties (-dodas, -devās)* (kam)*; (domācim pacim) *nodarb|oties* (II.) (ar ko); (hostūm) *veltīt* (III.1.) *uzmani|bu (kam)*
- ventil** [-ty-] m, (-u, L -u) <tech.> *ventil|is* m, (G -ja), *vārst|s* m; pojistny v. *drošības ventilis*
- ventilac|e** [-ty-] f, (-e) *ventilācij|a* f
- ventilātor** [-ty-] m, (-u) *ventilator|s* m
- vep|f** m, (-e) *cūk|ja* f, chov ~ū *cūkkopīb|a* f
- vep|fīn** m, (-a, L -ē) (chlēv) *cūkkū|ts* f, (Gpl -šu); (podnik) *cūku ferm|a* f, *cūkkopības ferm|a* f
- vep|fo knedlo zelo** n, (neskl.) <expr.> *cūkgaja ar knēdeļiem un sautētiem kāpostiem* (čehu nacionālais ēdiena)
- vep|fov|ē** n, (-ēho) (maso) *cūkgaj|a* f
- vep|fov|j** adj *cūkas* (G); ~ē maso *cūkgaj|a* f, ~ā pečenē *cūkas cepetis*; ~ē koieno *cūkas ciska*
- vepsat** pf, (v(e)piše, prēt, vepsal, imp. vepsán, imp. v(e)piš) *ierakst|īt* (III.1.) ■ **u. se** pf *ierakst|īties* (III.1.); <pīen.> v. se do dējin *ieliet* (-iet, -gaja) *vēsturē*
- verand|ja** f, (-y) *verand|ja* f
- verbālnī** adj **1** <kniž.> (ústni) *mutisk|s, verbāl|s* **2** <jaz.> *verbāl|s*; v. substantivum *verbāls substantīvs, no darbības vārda darināts lietvārds*
- verb|um** n, (-a) <lingv.> *verb|s* m, *darbības vārd|s* m
- verdikt** [-dy-] m, (-u, L -u) <kniž.> *sprīdum|s* m, *verdikt|s* m; vynést v. *pazīgot sprīdumu*
- vērnē** adv (sloužit) *uzticīgi*; (vyličit, zobrazit) *pareizi, precīzi*
- vernīsāž** [-ny-] f, (-e) *izstādes atklāšan|a* f, *vernīsāž|a* f
- vērnost** f, (-i) *uzticīb|a* f, (komu|čemu kam)
- vērnj** adj **1** (manžel, láska) *uzticīg|s*; (spolehlivý) *uzticam|s*; je v. manželce *viņš ir uzticīgs sievai* **2** (pīesný; obraz, ličení, pīeklad) *pareiz|s, preciz|s*
- vērohodnē** adv (pūsobit, vyložīt něco) *ticami*
- vērohodnost** f, (-i) (zprávy, údáj) *ticamīb|a* f, (organizace) *uzticamīb|a* f
- vērohodnīj** adj (zpráva, svědek) *droš|s, uzticam|s*
- versus** [-zus] prep, (s N) *pret* (s Asg, Dpl); zamēstnavatel v. zamēstnanec *darba devējs pret darba ģēmēju*
- verš** m, (-e) **1** *dzejās rīnd|ja* f, *vārsm|ja* f **2**: pl ~e (bāseņ) *dzejo|lis* m, (G -ja), *dze|ja* f, recitovat ~e *deklamēt dzejo|us*
- veršovanj** adj *vārsmot|s*
- vertikālnī** [-ty-] adj *vertikāl|s*
- vēru** par *tiešām, patiešām*
- verv|ja** f, (-y) *dedzīb|a* f, (nadšeni) *sajūsm|ja* f
- verz|e** f, (-e) *versija* f, filmovā v. *ekranizācija* f
- vēřejnē** adv (vystoupit, prohlásit, omluvit se) *publiski*; v. pīstūpnē mēsto *publiska (sabiedriska) vieta*; v. prospēšnā práce *sabiedrībai derīgs darbs, darbs sabiedrības labā*
- vēřejnoprávnī** adj *sabiedrīsk|s, publisk|s*; v. televīze *sabiedriskā televīzija*
- 1** **vēřejnost** f, (-i) *sabiedrīb|a* f, vystoupit na v. *publiski uzstāties*; objevit se na ~i *parādīties sabiedrībā*; na v. se dostalo, že... *publiski kļuvis zināms, ka...*; s vyloučenim ~i *aiz slēgtām durvīm*; pīstūpný ~i *publisk|s*; odbor pro styk s ~i *sabiedrisko attiecību daļa*
- 1** **vēřejnj** adj (ne soukromý) *sabiedrīsk|s*; (ne tajny) *publisk|s, atklāt|s*; ~ē minēni *sabiedriskā doma*; ~ā doprava *sabiedriskais transports*; ~ē zāchody *publiskās tualetes*; ~ā schūze *atklāta sapulce*; ~ā správa *sabiedrības pārvalde* ♦ v. dūm *publiskais nams*
- vēřic|j** I adj *ticīg|s* II m, (-iho)/f, (-i) *ticīg|ais* m, *ticīg|ā* f
- 1** **vēřjīt** impf, (3 sg/pl -i) **1** (nepochybovat o sprāvnosti) *ticēt* (III.2.); ~il mu každē slovo *viņš ticēja katram viņa vārdam*; jemu se nedā v. *viņam nevar ticēt*; ~te mi to nebo ne *ticēt vai neticēt*; nev. svým očīm/ ušīm *neticēt savām acīm/ ausīm* ♦ sytj hladovému ne~i *paēdušais neēdušajam netic* **2** (důvěřovat) (v koho/co), komu|čemu *uzticēties* (III.2.) (*kam*), *pa|jauties* (-jaujas, -jāvās)* (*uz ko*); v. v sebe *pa|jauties uz sevi* **3** (nábožensky) (v koho/co) *ticēt* (III.2.) (*kam*); v. v Boha *ticēt Dievam*
- vēřitel|ka** f, (-e, Npl -ē), **vēřitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *kreditor|s* m, *kreditor|e* f
- ves** f, (vsi, pl: D všim, L vsich, I vsemi) *ciem|s* m
- vesele** adv (ne smutnē) *jautri, liksmi*; (radostnē) *priecīgi*
- vesel|j** n, (-i) *jautrīb|a* f, *liksmīb|a* f
- veselice** f, (-e, Gpl -) *svinīb|as* f, pl
- vesel|jīt se** impf, (3 sg/pl -i) *priecāties* (II.), *liksm|oties* (II.)
- veselo** adv *jautri, liksmi*; bylo tam v. *tur gāja jautri*
- veseloh|ra** f, (-ry, D.L -re, Gpl -er) *komēdij|a* f
- veselj** adj (ne smutny) *jautr|s*; (vyjādījūci radost) *priecīg|s*; (pīseñ, nálada tēž) *liksm|s*; ~ā mysl *priecīgs prāts*
- veskrze** adv <kniž.> *caur un cauri, pilnīgi, pašvisam*
- veslaif** m, (-e), **veslaif|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *airētāj|s* m, *airētāj|a* f
- veslaifskj** adj *airētāju* (G), *airēšanas* (G); v. klub *airētāju klubs*; v. sport *airēšanas sports*
- veslo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *air|is* m ♦ būt u ~la *stāvēt pie stūres*
- veslovān|j** n, (-i) <sport> *airēšan|ja* f
- vesl|ovat** impf, (-uje) *airēt* (II.); (pomalu, opatrnē) *irties* (*iras, irās*)*; v. na skifu *airēt vieniniekā*
- vesmēs** adv (sprāvný, dobrý ap.) *visnota|j*; (převážně) *lielākoties*; v. všichni *gandrīz visi*
- vesmīr** m, (-u) *visum|s* m, *kosmos|s* m; let ~em *lidojums kosmosā*
- vesmīrnj** adj *visuma* (G), *kosmosa* (G); ~ā loď *kosmosa (kosmiskais) kuģis*
- vesnic|e** f, (-e, Gpl -) *ciem|s* m; žit na ~i *dzīvot laukos*; olympijskā v. *olimpiskais ciemat|s* m ♦ je to pro mē španēlskā v. *man tā ir ķīniešu ābece*
- vesnickj** adj *ciema* (G), *ciemu* (G); (selskj) *lauku* (G); v. život *dzīve laukos*; v. román *romāns par lauku dzīvi*
- vesničan** m, (-a, Npl -ē), **vesničan|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ciema iedzīvotāj|s* m, *iedzīvotāj|a* f
- vesnič|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ciem|s* m, *ciemat|s* m, *ciematiņ|š* m
- vespod(u)** adv *apakšā*
- 1** **vēst** impf, (vede, prēt, vedl, pas. veden, fut. povede/bude v., imp. ved) **1** (doprovodem) *vest* (*ved, veda*)*; v. dītē za ruku *vest bērnu aiz rokas* **2** (cestu, potrubí) *ierīt|ot* (II.); (telefonní linku tēž) *vilkt* (*velk, vilka*)*; (plyn) *sūknēt* (II.); <fyz.> (kov teplo) *vadīt* (III.1.); <mat.> v. pīmku *no|vilkt* (-velk, -vilka)* *taisni* **3** (o cestē) *vest* (*ved, veda*)*; ulice vede tunelem *iela iet caur tunelī*; okna vedou na zāhradu *logi iziet uz dārzu* ♦ jīt, kam oči vedou *iet, kur acis rāda*; všehny cesty vedou do Říma *visi ceļi ved uz Romu* **4** (mīt za následek) (k čemu) *izraisīt* (III.1.) (*ko*), *radīt* (III.1.) (*ko*); v. ke komplikācijām *radīt sarežģījumus*; nevedlo to k ničemu *tam nebija nekāda rezultāta*; to nās vede k myšlence, že... *tas liek domāt, ka...* **5** (pobizet) (koho k čemu) *likt* (*liek, lika*)* (*kam darīt ko*); v. koho k plnēni povinnosti *likt kam pildīt pienākumus*; co vás k tomu vedlo? *kas jums to lika darīt?* **6** (řidit) *vadīt* (III.1.); v. schūzi *vadīt sapulci* **7** (účetní knihy, záznamy) *vest* (*ved, veda*)* **8**: v. rozhovor| dialog *vest* (*ved, veda*)* *sarunas/ dialogu*; v. spor *strīdēties* (III.2.); v. řeči *runāt* (II.); v. korespondenci *sarakstīties* (III.1.); v. válku *kar|ot* (II.) ♦ v. stále svou *viēnā gabalā skandināt vienu un to*

- pašu 9 <kol.> (zboží) *tirgot* (II.), *pārdo* (II.): cigarety nevedeme *cigaretēs mēs nepārdojam* 10 <sport> *būt* (*ir, bija*)^{*} *vadība*; v. o tīri branky *būt vadība ar triju vārtu pārsvaru* 11: co vās vede! *kas jums nāk prātā!* ■ **v. si** impf: vede si dobre *viņam labi iet*; nevedl si špatnē *viņam negāja slīkti* ■ **v. se** impf 1: v. se pod paži *iet* (*iet, gāja*)^{*} *zem rokās*; vedli se za ruce *viņi gāja sadevušies rokās* 2 (daif se) *veikties* (*veicas, veicās*)^{*}, *klāties* (*klājas, klājas*)^{*}; jak se vām vede? *kā jums klājas?*; nic se mi dnes nevede *šodien man nekas neveicas*
- vest** |a f, (-y) *veļste* f, (Gpl -stu); *plovaci* v. *peldveļste* f, (Gpl -stu); *zāchranā* v. *glābšanas veste*; neprūstfelnā v. *ložu necaurlaidīga veste*
- vestav** |b f, (-by, Gpl -eb); *pūdni* v. *bēniņu izbūve* f, (Gpl -vju)
- vestavēn** |j adj (skīf, okno ap.) *ieubvēt* |s
- vestibul** [-ty] m, (-u, L -u) *vestibils* m; (nādražni) *uzgaidāmā telpa* f
- vēstn** |k m, (-ku, Lpl -cich) ≡ *vēstne* |s |s m, (G -ša) (*oficiāls laikraksts*)
- veš** f, (vši, D všim, L všich, I všemi) <zool.> *utš* f, (Gpl utu)
- vēšā** |k m, (-ku, Lpl -cich) (*drēbju*) *pakaram* |ais m; *povēsit* co na v. *pakārt ko uz pakaramā*
- vešel** pf: ⇒ **vejīt**
- vēš** |et impf, (-i, 3.pl -ej) | *kārt* (*kar, kāra*)^{*}, *uz* | *kārt* (-*kar, -kāra*)^{*}, *pa* | *kārt* (-*kar, -kāra*)^{*}; v. *prādo* (*iz*) | *kārt* (-*kar, -kāra*)^{*} *veļu*; <přen.> v. *hlavu no* | *kārt* (-*kar, -kāra*)^{*} *galvu* ■ **v. se** impf *kārties* (*karas, kāras*)^{*} ♦ **v.** se nēkomu na krk *kārties kādam kaklā*; v. se nēkomu na paty *sekot kādam pa pēdām*
- vešker** |j pron (ūplnē všechen) *vis* |s; (rūznorodý) *visād* |s; (všech možných druhú) *iebkāds*, *iebkārs*; *pērušit* ~ē *styk pārtraukt iebkādas attiecības*; *pēs* ~ou *snahu neskatoties uz visām pūlēm*; <expr.> v. *žādny it nēkāds*
- vēšt** |ba f, (-by, Gpl -eb) <kniž.> (prorocvi) *pravietojum* |s m; (předpověď) *pareģojum* |s m
- vēšt** |ec m, (-ce), **vēstky** |nē f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) *pareģis* m, *pareģle* f, (z ruky, z karet) *zīlnieks* m, *zīlniece* f, (Gpl -ču); (jasnovidec) *gaišreģis* m, *gaišreģle* f
- vēšt** |it impf, (3.sg/pl -i) 1 *pareģot* (III.); v. *budoucnost* *pareģot nākotni* 2 <kniž.> (ohlašovat) *vēštīt* (III.1.1.)^{*}
- vēt** |a f, (-y) 1 <lingv.> *teikum* |s m; *hlavni* v. *virsteikum* |s m; *vedlejši* v. *paligteikum* |s m; *jednoduchā* / *složenā* v. *vienkārš* / *salikts teikums*; *oznamovaci* / *tāzaci* v. *stāstījuma* / *jautājuma* / *izsaukuma teikums* 2 <hud.> *daļļa* f 3 <mat.> *teorēm* |a f, Pythagorova v. *Pitagora teorēma*
- veterān** m, (-a), **veterān** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <tēz sport> *veterāns* m, *veterāne* f, (Gpl -ņu); *vālečny* v. *kara veterāns*
- veterinārni** adj *veterinār* |s
- veterinār** m, (-e), **veterinār** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *veterinārs* m, *veterināre* f, *veterinārārst* |s m, *veterinārārstē* f, (Gpl -stu)
- veš** f, (-e) *grabaž* |as f, *pl*, *krām* |i m, *pl*
- vēt** |ev f, (-ve) 1 (rostliny) *zar* |s m 2 <přen.> (cesty, rodu ap.) *atzarojum* |s m, *atzar* |s m
- vētn** |j adj <lingv.> *teikuma* (G), *teikumu* (G); v. *člen teikuma* *loceklis*; v. *přizvuk teikuma intonācija*
- vet** |o n, (-a) *veto* m, (*neskl.*)
- vet** |ovat (im)pf, (-uje) *uzlikt* (*liek, -lika*)^{*} *veto* (kam)
- vētrā** |k m, (-ku, Lpl -cich) *ventilator* |s m
- vētrān** |i n, (-i) *ventilācija* f, (mistnost) *vēdināšana* f
- vētr** |jat impf, (-ā) (mistnost) *vēdināt* (III.1.)
- vētrn** |j adj 1 *vēja* (G); ~ā *boufe viesuļvētrļa* f, v. *mln vēdzirnava* |s f, *pl* ♦ *bojovat* s ~ymi *mlny cinities ar vēdzirnavam* 2 (počasī, misto, rāno) *vējain* |s 3 <expr.> (lehkomyslny) *vējīgs*, *gaisīgs* ♦ *stavēt* ~ē *zāmkcy celt gaisa pilis*
- vētrov** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vējīka* f
- vētrj** m: ⇒ **vitr**
- vetrē** |lec m, (-ce), **vetrēlky** |nē f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) (útočník) *iebrucē* |s m, *iebrucēja* f, (nezvaný host) *nēlūgts viesis* m, (G -sa)
- vetr** |īt pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) (krém) *ie* | *ziest* (-*ziez, -zieda*)^{*} ■ **v. se** pf *ielav* | *līties* (III.1.), *ie* | *zagties* (-*zogas, -zagās*)^{*}; <přen.> v. se do nēči *přizně ar viltu iegūt kāda labvēlību*
- vētr** |īt impf, (3.sg/pl -i) 1 (o zvēņi) *ost* | *īt* (III.1.), *ošņ* | *āt* (II.) 2 <expr.> (tušit) *no* | *jaust* (-*jaus, -jauta*)^{*}, *just* (-*jūt, -juta*)^{*}
- vētsi** adj 1 kompar. *lielāks*; v. *než* (co/kdo) *lielāks* (ne)kā (*kas*), *lielāks* (*par ko*); *jsem* v. *než* on *es esmu garāks par viņu*; ve v. *mīfe lielākā mēra*; z v. *časti pa lielākai daļai*; ⇒ **velky** 2 (značné velký) *liels*, *prāvs*, *krietns*; v. *suma penēz prāva naudas summa*; v. *množství krietni daudz, lielā daudzumā*
- vētsin** |a f, (-y) *vairākums* m, *vairums* m, *lielākā daļļa* f, absolūtni v. *absolūts vairākums*; *drtvā* (zdrucijci) v. *lielum lielais vairums*; v. *lidī lielākā daļa cilvēka*; (schválit) ~ou *hlasū ar balsu vairākumu*;
- mīt* ~u *būt vairākumā*; ve ~ē *připadū vairumā gadījumū*; v. *převāznē* ~ē *lielākoties, vairumā gadījumu*
- vētsin** |ov adv *lielākoties, pa lielākai daļai*
- vētsin** |ov |j adj: ~ā *vāda vairākuma valdība*; v. *volebni systēm mažoritāra vēlēšanu sistēma*; v. *podil* (v *podniku*) *kontrolpakeļte* f, (Gpl -šu)
- vētvic** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zar* |s m, *zarīt* |š m
- vever** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *vāver* |e f
- vevnit** adv/prep: ⇒ **uvnit**
- vēvod** |a m, (-y, Npl -ovē), **vēvodky** |nē f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) *hercog* |s m, *hercogielne* f, (Gpl -ņu)
- vēvod** |it impf, (3.sg/pl -i) <kniž.> 1 (vládnout) (komu/čemu, nad kým/čim) *valdīt* (III.1.) (*pār ko*) 2 (čnit) (čemu, nad čim) *pa* | *celties* (-*ceļas, -cēlās*)^{*} (*pāri kam, pār ko*); *mēstu* ~i *hrad pils paceļas pāri pilsētai*
- vēvodst** |v |n, (-i) *hercog* |ste f, (Gpl -stu)
- vēz** |eñ m, (-nē), **vēzēnky** |nē f, (-nē, Gpl -ņi/-ni) *cietumnieks* m, *cietumniece* f, (Gpl -ču); (zatčeny) *ieslodzīt* |ais m, *ieslodzīt* |ā f, *politicky* v. *politiskais ieslodzītāis*
- vēzen** |i n, (-i) *cietums* m; *domāci* v. *mājas arest* |s m; *odsoudit* *koho* do v. *piespriet kam cietumsodu*
- vēzēn** |sk |j adj *cietuma* (G); ~ā *cela cietuma kamera*; v. *dozorce cietuma uzraugs*
- vēz** |et impf, (3.sg/pl -i) 1 (vāznout) *ie* | *strēgt* (-*strēgst, -strēga*)^{*}, *ie* | *sprūst* (-*sprūst, -sprūda*)^{*} 2: v. v. *dluzich* (až po uši) *būt* (*ir, bija*)^{*} *parādos* (*līdz kaklam*) 3 <expr.> (zdržovat se) *nikt* (*nikst, nika*)^{*}, *dirm* | *ēt* (III.2.); *kde* ~iš? *kur tu esi palicis?* 4 (skyrat se) *slēpties* (*slēpjas, slēpās*)^{*}; *za* *tīm nēco* ~i *tur kaut kas slēpjas*; *problēm* ~i *v tom, že...* *problēma slēpjas tur, ka...*
- vezme** pf: ⇒ **vzīt**
- vēznēn** |i n, (-i) *ieslodzījums* m, *apcietinājums* m
- vēzn** |cie |e f, (-e, Gpl -) *cietums* m
- vēzn** |it impf, (3.sg/pl -i) *tur* | *ēt* (III.2.) *cietumā*, *tur* | *ēt* (III.2.) *ieslodzījumā*
- vēzt** |impf, (veze, prēt. vezl, pas. vezen, imp. vez) *vest* (*ved, veda*)^{*} (*ar transporta līdzekli*); v. *co* s *sebou* *vest ko sev līdz* ■ **v. se** impf *braukt* (*brauc, brauca*)^{*}; v. *se* *autem* *braukt ar automāšinu*
- vēž** f, (-e) 1 *torņis* m, (G -ņa); *vyhlidkovā* v. *novērošanas tornis*, (*turistická*) *skatu tornis*; *babylonskā* v. *Bābeles tornis* ♦ *straši* *mu* *ve* ~i *viņš* *ir sajucis prātā*; *lež* *jako* v. *balti meli* 2 <sachy> *torņis* m, (G -ņa) 3 <kol.> (*hudebni*) *mūzikas centrs* m
- vhod** adv 1 (po chuti) *pa prātam*; *přijit* v. *der* | *ēt* (III.2.), *noder* | *ēt* (III.2.) 2 (ve vhodny okamžik) *Istajā brīdī, Istajā laikā*
- vhold** |it pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *ie* | *mest* (-*met, -meta*)^{*}; v. *dopis* *do* *šchrānky* *iemest vēstuli pastkastītē*
- vhodnē** adv *piemēroti, atbilstoši*; (slušnē) *pievienīgi*
- vhodn** |j adj *piemērots*, *atbilstošs*; (slušnē) *odēv, chovāni tēz*) *pievienīgs*; v. *k* *čemu* *piemērots kam*; *je* ~ē (*udēlat* *co*) *ir ieteicams* (*izdarīt ko*), *ir vērts* (*izdarīt ko*); *ve* ~ē *dobē* *piemērotā laikā*; *udēlat* ~ā *opāteņi pieņemt atbilstošus mērus*; *to* *neni* ~ē *tas neder*
- vchāz** |et impf, (-i, 3.pl -ej) | *iet* (*iet, gāja*)^{*} *iekšā, nākt* (*nāk, nāca*)^{*} *iekšā, ie* | *iet* (-*iet, -gāja*)^{*}, *ie* | *nākt* (-*nāk, -nāca*)^{*}; (*vzduch* *oknem*) *ie* | *plūst* (-*plūst, -plūda*)^{*}; v. v. *platnost* (*zakon*) *stāties* (*stājas, stājas*)^{*} *spēkā*; v. *do* *kontakta* (s *kým*) *stāties* (*stājas, stājas*)^{*} *kontaktā* (*sakaros*) (*ar ko*); v. v. *obūce* *k* | *ūt* (*kļūst, kļuva*)^{*} *par paradumu*; v. *do* *dējin* *ieiet vēsturē*
- vchod** m, (-u, L -u) *ieeja* f, *hlavni* / *vedlejši* v. *galvenā* / *sētas* *ieeja*; v. *zakazān* *ieeja aizliegta*
- vibrac** |e f, (-e) *vibrācija* f
- vibrātor** m, (-u) *vibrators* m
- vīc** (e) adv 1 kompar. *vairāk*; v. *než* *vairāk* (ne)kā; *daleko* v. *daudz vairāk*; *ještē* v. *vēl vairāk*; v. *mēnē* *vairāk vai mazāk*; v. *než* *dost vairāk kā vajadzīgs*; v. a v. *vairāk un vairāk*; *nic* v., *nic* *mēnē* *ne vairāk, ne mazāk*; *čim* v., *tīm* *lēpe* *jo vairāk, jo labāk*; ⇒ **hodnē** 2 (u *zāpomeho* *slovesa*) *vairs, vairāk*; *nikdy* v. *vairs nekad*
- vīceboj** m, (-e) <sport> *daudzciņa* f
- vīcekrāt** | num *vairākkārt, vairākas reizes* II adv (u *zāpomeho* *slovesa*) *vairs, vairāk*, *už* *at* *se* *to* v. *neopakuje!* *lai tas vairs neatkārtotos!*
- vīcemēnē** adv *vairāk vai mazāk*
- vīceprezident** m, (-a), **vīceprezident** |ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vīceprezidents* m, *vīceprezidente* f, (Gpl -šu)
- vīceūcelov** |j adj (*přistroj*), *mistnost* *vairākfunkciju* (G), *multifunkcionāls*
- vīckrāt** num/adv: ⇒ **vīcekrāt**
- vīč** |ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -käch) 1 (k *přikryvāni*) *vāciņ* |š m 2 <anat.> *plaksts* m, *plakstiņ* |š m

- vid m.** (-u, L -u) **1** <lingv.> *darbības veids* *m*; dokonavý/ nedokonavý v. *pabeigtais/ nepabeigtais veids* **2**: není po něm ani ~u ani slechu *no viņa nav ne ziņas, ne niņas*
- vid(te) int vai ne?;** je ti zima, vid? tev salst, vai ne?; přijdete tam, vidte? jūs taču atnāksiet, vai ne?
- vida int redz, skat, paskat;** no v. *nu redzi* (*tiekas, tikās*)*; (s kým ar ko)
- vidlat impf.** (-á) *redz|ēt* (III.2.) ■ **v. se impf redz|ēties** (III.2.), *tikties* (*tiekas, tikās*)*; (s kým ar ko)
- Vidleñ f.** (-nē) *Vīn|e f*
- *vidēñ|á f.** (-ē): na ~ou! *uz redzēšanos!*
- vidēñ|a n.** (-i) **1** (vidina) *halucinācija f, vīzija f* **2**: znāt koho od v. *pazīt ko pēc izskata*; výstava je k v. do 8. dubna *izstāde aplūkojama līdz 8. aprīlim*
- videñsk|ý adj** *Vīnes* (G); v. valčík *Vīnes valsis*; ~á káva *Vīnes kafija*; v. řízek *Vīnes šnicele*
- videjo n.** (-a) *video m.* (*neskl.*)
- videokame|ra f.** (-ry, D.L -ře) *videokamera f*
- videokazet|a f.** (-y) *videokasete f* (Gpl -šu)
- videoklip m.** (-u, L -u) *videoklip s m*
- videopřehrávač m.** (-e) *videoatskaņotājs m*
- videorekordér m.** (-u) *videomagnetofons m*
- videozāznam m.** (-u, L -u) *videoieraksts m*
- vi|dēt impf.** (3.sg/pl -di, fut. u~di/bude v., pas. -dēn, imp. -z) *redz|ēt* (III.2.); v. koho přicházet *redzēt, kā kāds nāk*; v. co na vlastní oči *redzēt ko savām acīm*; je to na něm v. *pēc viņa izskata tas ir redzams*; nemūžu to ani v. *es uz to ne skatīties nevaru*; tak ~diš! *nu redzi!* ♦ svēt to ne~dē! *kur tas redzēts (dzirdēts)!*; co nev. (bude tu) *kuru katru brīdi*, (bude hotový) *tūlīt, acumirkļi*; v. někomu do žaludku *redzēt kādam cauri* ■ **v. se impf 1** (v zrcadle, v představách, v synovi) *redz|ēt* (III.2.) *sevi 2* (potkávat se, setkat se) *redz|ēties* (III.2.), *tikties* (*tiekas, tikās*)*; (s kým ar ko)
- vidin|a f.** (-y) *halucinācija f, vīzija f*; mēļ jsem ~y *man rādījās halucinācijas*; v. lepšīho života *labākas dzīves vīzija*
- viditelnē adv** (značnē) *ievērojami, redzami*
- viditelnost f.** (-i) *redzamība f*, dobrā! špatnā v. *laba/ slihta redzamība*
- viditeln|ý adj 1** (kterého lze vidět) *redzam|s, saskatām|s* ♦ v. pohým okem *redzams ar neapbruņotu aci 2* (značnē) *ievērojam|s, redzam|s*; ~ē změny *ievērojamus pārmaiņas*
- vidlje f.** pl, (-i) *dakš|as f, pl, sakum|j m, pl*
- vidlič|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *dakš|a f, dakš|ig|a f*
- vidno adv.** je v., že... *redzams, ka...*; jak v. *kā redzams*
- Vietnam [vjet-] m.** (-u, L -u) *Vjetnam|a f*
- Vietnam|lec [vjet-] m.** (-ce), **Vietnam|ka [vjet-] f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vjetnamie|t|s m, (G -ša), vjetnamie|te f, (Gpl -šu)*; ~ci *vjetnamieši*
- vietnamsk|ý [vjet-] adj 1** (vztahující se k Vietnamu) *Vjetnams* (G) **2** (vztahující se k Vietnamům) *vjetnamiešu* (G)
- vietnamštín|a [vjet-] f.** (-y) *vjetnamiešu valod|a f*
- vichr m.** (-u, L -u) <kniž.>, **vichřic|e f.** (-e, Gpl -) (silný vítr) *viesu|lis m, (G -ja)*; (bouře) *viesu|vētr|a f, snēhovā v. sniegavētr|a f*
- víkend m.** (-u, L -u) *nedē|as nogal|e f, (Gpl -ju)*; jet na v. *braukt pavadīt nedē|as nogalī*
- víkendov|ý adj** *nedē|as nogales* (G); ~á chata *vasarnīc|a f*
- vik|ev f.** (-ve) <bot.> *viķ|is m*
- vik|lat impf.** (-á) (čím, co) *kust|ināt* (III.1.) (*ko*), *lodz|īt* (III.1.) (*ko*) ■ **v. se impf** (zub, skoba) *kust|ēties* (III.2.); (židle) *lodz|īties* (III.1.)
- vik|o n.** (-a, Lpl -ách) *vāk|s m*
- vik|ýř m.** (-e) *jumta log|s m*
- vil|a f.** (-y) *vill|a f*
- vil|a f.** (-y) *fej|a f, laum|a f*; lesni v. *meža feja*; mořská (vodní) v. *nā|a f*
- vil|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (*neliela*) *vill|a f*
- Vilnius m.** (-u, L -u) *Vil|g|a f*; v litevském ~u *Lietuvas galvaspilsētā Vilņā*
- vím impf.** ⇒ **vědět**
- vin|a f.** (-y) **1** (zodpovědnost za něco zlého) *vain|a f*, mīt (něst) ~u (na čem) *būt vainīgam* (*kur*); dávat komu ~u *vain|ot* (II.) *ko*; dávat si za ~u *vainot sevi*; svalovat ~u na koho *novelt vainu uz ko*; vlastní ~ou *paša vainas dēj*; ~ou okolností *apstākļu sakritības dēj*; to je jeho v. *tā ir viņa vaina 2* (zly čín) *noziedzums m*; (provinění) *pārkāpums|s m*; přiznat ~u *atzīties noziegumā* (*pārkāpumā*)
- vinár|na f.** (-ny, Gpl -en) *vīna pagrab|s m*
- vinár m.** (-e), **vinár|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (pěstitel) *vīnkop|is m, (G -pja), vīnkop|e f, (Gpl -pju)*; (výrobce) *vīnda|ris m, vīnda|re f*
- vinársk|ý adj** (kraj) *vīnkopības* (G), *vīnaudzēšanas* (G); (podnik) *vīna ražošanas* (G); (rodina) *vīnkopja* (G), *vīnaudzētāja* (G)
- vin|lek m.** (-ku, Lpl -cích): dát komu co do ~ku *ielikt kam ko šūpulī*
- vinic|e f.** (-e, Gpl -) *vīna dārz|s m, vīnogu audzētav|a f*
- vin|ík m.** (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **vinic|e f.** (-e, Gpl -) *vainīg|ais m, vainīg|ā f, vaininieks|s m; vainintelce f, (Gpl -ču)*; v. nehody *avārijas izraisītājs m, izraisītāja f*
- vin|it impf.** (3.sg/pl -i) *vain|ot* (II.); (koho z čeho *ko kur*)
- vinn|ý, adj 1** (vztahující se k nápoji) *vīna* (G), *vīnu* (G); v. sklep *vīna pagrabs 2* (vztahující se k hrozňum) *vīnogu* (G); v. réva *vīnogulājs m*; v. hrozen *vīnogu ķekars*
- vinn|ýz adj** (čím, čeho, z čeho) *vainīg|s* (*kur*); uzat koho ~ým *atzīt ko par vainīgu*
- vin|o n.** (-a, L -u/-ē) **1** (nápoj) *vīn|s m*; bílé/ červené v. *baltvīn|s m/ sarkanvīn|s m*; šumivé v. *dzirkstošais vīns* ♦ nalit někomu čistého ~a *pateikt kādam skaidru patiesību 2* (hrozny) *vīnog|as f, pl*; sklízet v. *novākt vīnogas 3* (réva) *vīnogulājs m*; psí v. *meža vīnogulājs*
- vinobran|í n.** (-i) *vīnogu novākšan|a f*
- vinohrad m.** (-u, L -ē/-u) *vīna dārz|s m, vīnogu audzētav|a f*
- vin|out impf.** (-e, prēt. -ul) **1** (ovinovat) *vīt* (*vij, vija*)*, *tīt* (*tin, tina*)* **2** (tisknout) *glaušt* (*glauz, glauda*)* *klāt, pie|glaušt* (*-glauz, -glauda*)*; (koho/co ke komu/čemu *ko pie kā*) ■ **v. se impf 1** (rostlina) *vīties* (*vijas, vijās*)* **2** (cesta, řeka) *vīties* (*vijas, vijās*)*, *aiz|vīties* (*-vijas, -vijās*)*, *aiz|locīties* (*-lokas, -locījās*)* **3** (tisknout se) *glaušties* (*glaužas, glaudās*)* *klāt, pie|glaušties* (*-glaužas, -glaudās*)*; (ke komu/čemu *kām*)
- viola f.** (-y) <hud.> *alt|s m* (*mūzikas instruments*)
- violoncel|lo [-čelo] n.** (-a) <hud.> *čello m, (neskl.), čell|s m*
- vir m.** (-u) *vīrus|s m*
- vír m.** (-u) *virpu|lis m, (G -ja)*; (vzdušný, prašný těz) *vērpe|te f, (Gpl -šu)*; <přen.> v. události *notikumu virpulis*
- vír|ra f.** (-ry, D.L -ře, Dpl vēr) **1** (důvěra) *ticība f, (přesvědčení) pārticīb|a f*; v. v koho/co *ticība kam, pārticība par ko*; v. v sebe *ticība sev pašam*; slepā v. *akla ticība*; příkládat čemu ~ru *tic|ēt* (III.2.) *kam*; to není k ~ře *tas ir neticami*; na mou věru! *goda vārds!* **2** (náboženská) *ticība f, křesťanská v. kristīgā ticība*
- virov|ý adj** *vīrusu* (G)
- virtuál|ní adj** *virtuāl|s*
- virtuos m.** (-a, Npl -ové), **virtuos|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *virtuoz|s m, virtuoz|ze f, (Gpl -zu)*; klavírni v. *klavieru virtuozs*
- vír|ít impf.** (3.sg/pl -i, imp. vīř) **1** (vodu) *jaukt* (*jauc, jauca*)*, *kuļt* (*kuļ, kūla*)*; v. prach *sa|cēlt* (-ceļ, -cēla)* *putek|us 2* (voda) *mutu|ot* (II.); (těz prach) *virm|ot* (II.) **3** (mušky, plác) *riņ|ot* (II.), *virpu|ot* (II.), *virm|ot* (II.); <přen.> myšlenky mu ~í *hlavou domas viņam virmo galvā*
- vis|et impf.** (3.sg/pl -i) **1** (obraz, lustr) *kar|āties* (II.); v. na stěně (obraz) *karāties pie sienas* ♦ v. na vlásku *karāties mata galā*; at' ~im, jestli... *lai mani pakar, ja...* **2** (přes okraje, bezvládně) *nokar|āties* (II.) **3** <expr.> (lpět) (na kom/čem) *diev|ināt* (III.1.) (*ko*), *neprātīgi mīl|ēt* (III.2.) (*ko*); v. komu na rtech *uzman|ģi ko klaus|īties* (III.1.); v. na kom očima (pohledem) *ne|atraut* (*-rauj, -rāva*)* *acis no kā* **4** <expr.> (být něčí starostí) (na kom) *gulties* (*guļas/gulstas, golās/gulās*)* (*uz ko*); zodpovědnost ~i na něm *atbildība gulstas uz viņu*
- vis|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ciem|s m, ciemat|s m*
- viš|eñ f.** (-nē) <bot.> *ķir|sis m, (G -ša), ķiršu kok|s m*
- viš|ņē f.** (-ē) **1** (plod) *ķir|sis m, (G -ša), ķiršog|a f 2* (strom) *ķir|sis m, (G -ša), ķiršu kok|s m*
- vít impf.** (vije, prēt. vil, pas. vit, imp. vij) (věnec) *vīt* (*vij, vija*)*, *pīt* (*pin, pina*)*; (nitě) *tīt* (*tin, tina*)* ■ **v. se impf** (ovijet se) *vīties* (*vijas, vijās*)*
- vitalit|a f.** (-y) <kniž.> *vitalitāt|e f, (životnost) dzīvīgum|s m*; (životaschopnost) *dzīvotspēja f*
- vítá|ní adj** <kniž.> **1** (životní, živý) *vitāl|s*; v. síla *vitālais spēks* **2** (důležitý) *vitāl|s, būtiski svarīg|s*
- vitamin, vitamín m.** (-u, L -u) *vitamīn|s m*
- vitan|ý adj** (přijemný) *patīkam|s*; (vhodný) *vēlam|s*; v. host *gaidīts viesis*
- viť|at impf.** (-á) *ap|sveikt* (*-sveic, -sveica*)*; srdečně ~áme! *laipni lūdzam!*; ~áme v Praze! *laipni lūdzam Prāgā!*; budete ~án! *esiet sveicināts!*; ~ejte mezi námi! *esiet sveicināti mūsu vidū!*; budete nám velice ~án *mēs ļoti priecāsimies par jūsu ierašanos* ■ **v. se impf** *sasveic|ināties* (III.1.), *apsveic|ināties* (III.1.); (s kým ar ko)
- vítěz m.** (-e, Npl -ové), **vítěz|ka f.** (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *uzvarētājs m, uzvarētāja f*
- vítěz|it impf.** (3.sg/pl -i) *uzvar|ēt* (III.2.); (nad kým/čím *ko*)
- vítěžně adv** (sebevědomě) *uzvaroši*; (ukončit válku) *ar uzvaru*

- vítězný** adj **1** (související s vítězstvím) *uzvaras* (G); v. *pohod uzvaras gājiens*; v. *oblouk triumfa arka 2* (který zvířel) *uzvarē]ušašs* (f -us); (tažení, bitva, gól) *ar uzvaru nesoššs*, *ar uzvaru vainagotšs*
3 (sebevědomý; pohled, výraz ap.) *uzvaroššs*
- vítězství** n, (-i) *uzvarja f*; (nad kým/čím *pār ko*)
- vitr** m, (větru, Npl větry) **1** *vējšš m* ♦ vzít někomu v. z plachet *pārvilkst svītru kāda plāniem*; vim, odkud v. *foukā es zinu*, *no kuras puses vējš pūš*; je kam v., tam *plāšt viņš skrien visiem vējiem līdz*; mluvit do větru *kaisīt vārdus vējā*; vyhodit peníze do větru *izkaisīt naudu vējā*; je do větru *viņam vējš galvā 2*: pl větry (střevní plyny) (*vēdera*) *gāžes f*, pl, (G -žu)
- viz** impf, imp. *skatīt*; v. stranu *osm skatīt astoto lappusi*; ⇒ **vidět**
- vizle** f, (-e) *vīzija f*
- vizitka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *vizītkarļte f*, (Gpl -šu)
- vizový** adj *vīzu* (G); ~ā povinnost *vīzu režīms*
- vizuální** adj *vīzūāļš*
- vízum** n, (-a) *vīzja f*; vstupní v. *iebraukšanas vīza*; tranzitní v. *tranzīta vīza*; požádat o v. *iesniegt vīzas pieprasījumu*
- vjem** m, (-u, L -u) *uztverje f*
- vjet** pf, (-ede, prēt. -el, imp. -ed) *ie]braukt (-brauc, -brauca)**; v. do protisměru *iebraukt pretējā joslā*; <přen.> v. si do vlasů *sa]klupt (-klūp, -klupa)* matos* ♦ co to do tebe ~elo? *kas tev iešāvies galvā?*
- vjezd** m, (-u, L -u/-ē) **1** (vjeti) *iebraukšan]a f*; při ~u do města *iebraucot pilsētā*; v. zakázán! *iebraukt aizliegts! 2* (část komunikace: dovnitř) *iebrauktu]ve f*, (Gpl -vju); (na most, na dálnici) *uzbrauktu]ve f*
- vjiždět** impf, (-i, 3.pl -[ē]i): ⇒ **vjet**
- vkład** m, (-u, L -u/-ē) **1** (peněz) *noguldījums m 2* (podíl) *ieguldījums m*
vkładlat impf, (-ā) **1** (dovnitř) *likt* (*liet, lika*)* (*iekšā*), *ie]likt (-liet, -lika)**, *ieviet]ot* (II.) **2**: ⇒ **vložit** (2,3) ■ **v. se** impf: ⇒ **vložit se**
- vkładatel** m, (-e, Npl -ē), **vkładatel]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *noguldītā]šs m*, *noguldītā]ja f*
- vkładni** adj; v. knížka *krājkašes grāmatiņa*, *krājgrāmatiņa f*
- vkleče** adj *uz ceļiem*
- vklouz]nout** pf, (-ne, prēt. -l) **1** *ieslīdēt* (III.2.) **2** <expr.> (vejít) *ielav]īties* (III.1.), *iemar]īties* (III.1.)
- vkraudāt se** impf, (-ā) *zagties* (*zogas, zagāšs*)* (*iekšā*), *ie]zagties (-zogas, -zagāšs)**; <přen.> do duše se ~aji *pochybnošti dvēselē izzogas šaubas*; <přen.> slzy se ~aji *do oči acīs riešas asaras*
- vkra]st se** impf, (-ade, prēt. -adl, imp. -ad) *ie]zagties (-zogas, -zagāšs)**
- vkroč]it** pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> *ie]iet (-iet, -gāja)**, *ie]nākt (-nāk, -nāca)**; už tam nikdy ne~im *es tur savu kāju vairs nesperšu*
- vkus** m, (-u, L -u) *gaum]e f*; má dobrý v. *viņam ir laba gaume*; na můj v., podle mého ~u *pēc manas gaumes*; to není podle mého ~u *tas neatbilst manai gaumei*
- vkusný** adj *gaumīg]š*
- vlačet** impf, (-i, 3.pl -[ej]i) **1** (tahat) *vilkt* (*velk, vilka*)*; (sem a tam) *vaz]āt* (II.); sotva v. *nohy tik tikko vilkt kājas* ♦ v. někoho blātem *apmētāt kādu ar dubļiem 2* <expr.> (vodit) *vad]āt* (II.), *vaz]āt* (II.); v. koho s sebou *vadāt (vazāt) ko sev līdz*; v. koho po soudech *vazāt ko pa tiesām 3* <expr.> (těžký předmět) *stiept* (*stiepi, stiepa*)*, *nest* (*nes, nesa*)* **4** (pole) *ec]ēt* (II.) ■ **v. se** impf **1** (být tahán) *vilkties* (*velkas, vilkāšs*)*, *vaz]āties* (II.) **2** <expr.> (chodit) *klīst* (*klīst, klīda*)*, *klaiņ]ot* (II.) **3** <expr.> (s těžkým předmětem) (s čim) *stiept* (*stiepi, stiepa*)* (*ko*), *staipl]īties* (III.1.) (*ar ko*); v. se se zavazadly *staipties ar koferiem, stiept koferus*
- vládja** f, (-y) **1** (orgán) *valdība f*; sestavit ~u *sastādīt valdību*; svrhnout ~u *gāzt valdību*; <přen.> *lotkovā v. marionešu valdība*; <přen.> *stinovā v. ēnu kabine]šs m 2* (řízení státu) *valdīšan]a f*, *valdība f*; za ~y *Karla IV Kārļa IV valdīšanas laikā 3* (moc) *var]a f*; ujmout se ~y *saņemt varu savās rokās*; ztratit ~u *nad sebou zaudēt pašsavaldīšanos*; ztratit ~u *nad vozidlem zaudēt kontroli pār automašīnu*
- vladař** m, (-e), **vládce** m, (-e, Npl -ovē/-i), **vladař]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), **vládky]ně** f, (-ně, Gpl -ņi/-ni) *valdniek]šs m*, *valdnie]ce f*, (Gpl -ču); *monar]šs m*
- vládni** adj *valdības* (G); v. *koalice valdību veidojošā koalīcija*
- vládncući** adj (rod, strana, ideologie ap.) *valdoš]š*
- vlád]nout** impf, (-ne, prēt. -l) **1** *vald]īt* (III.1.); (komu/čemu, nad kým/čím *pār ko*) **2** (zacházet) (čim) *pārvald]īt* (III.1.) (*ko*), *prast* (*prot, prata*)* *rīkoties* (*ar ko*); v. *perem prast labi rakstīt 3*: nev. *rūkoul/ nohou ne]spēt (-spēji, -spēja)* kustināt roku/ kāju 4* <přen.> (existovat) *vald]īt* (III.1.); -l *mír vald]ija miers*
- vládnu]ti** n, (-i) *valdīšan]a f*
- vlá]ha** f, (-hy, D.L -ze) *mitrum]šs m*; (přijemná) *vaigum]šs m*
- vlahlý** adj **1** (vlhký) *mitr]šs, valg]šs 2* (vlažný) *remden]šs*
- vla]jka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *karog]šs m*; vztyčit/ spustit ~ku *uzvilkt/ nolaist karogu*
- vla]konoš** m, (-e) **1** *karognesē]šs m 2* <expr.> (fotbalový) *futbola fan]šs m*
- vla]k** m, (-ku, Lpl -cich) *vilciens]šs m*; osobní v. *pasažieru vilciens*; nakladní v. *preču vilciens*; jet ~kem *braukt ar vilcienu*; v. *do] z Rīgy vilciens uz Rīgu/ no Rīgas* ♦ ujel mu v. *viņa vilciens ir aizgājis*
- vla]k]at** pf, (-ā) *ievil]ināt* (III.1.); <přen.> v. koho do pasti *ievil]ināt ko lamatās*
- vla]knin]a** f, (-y) *šķiedr]a f*, *šķiedrviell]a f*
- vla]k]no** n, (-na, L -nu/-nē, Gpl -en) **1** <biol., bot.> *šķiedr]a f*, <anat.> *nervovē v. nervu šķiedra*; sklenēnē v. *stikla šķiedra 2* (nit) *pavedien]šs m*
- vla]kov]ý** adj *vilciena* (G), *vilcienu* (G); -ē *nádražī dzelzceļa stacija*
- Vlām** m, (-a, Npl -ovē), **Vlām]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *flām]šs m*, *flāmie]te f*, (Gpl -šu)
- vla]msk]ý** adj *flāmu* (G)
- vla]mštin]a** f, (-y) *flāmu valod]a f*
- vlas** m, (-u, L -el/-u) **1** *mat]šs m*; kartáč na ~y *matu suka* ♦ o v. *par mata tiesu*; za ~y *přitažený aiz matiem pievilktšs 2* (textilu) *plūksn]a f*, *uzkāsum]šs m*
- vlasat]ý** adj *matain]šs*, *matiem noau]dzis* (f -gusi)
- vla]šek** m, (-ku, Lpl -cich/-kách) *mat]šs m*, *matiņ]šs m* ♦ o v. *par mata tiesu*; viset na ~ku *karāties mata galā*; nezkřivit nikomu ani v. *nenodarīt nevienam pāri*
- vlasov]ý** adj *matu* (G)
- vlast** f, (-i) *dzimten]e f*; (otčina) *tēvij]a f*, *tēvzem]e f*
- vlasten]ec** m, (-ce), **vlasten]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *patriot]šs m*, *patriot]te f*, (Gpl -šu)
- vlasteneck]ý** adj (cítěni, čin, ideologie) *patriotisk]šs*; <hist.> *Velká -ā vā]ka Lielais Tēvijas karš*
- vlastenectv]i** n, (-i) *patriotism]šs m*
- vlastivēd]ja** f, (-y) *nacionālā vēsture un ģeogrāfija*
- vlastizrad]a** f, (-y) *valsts (dzimtenes) nodev]ība f*
- vlastně** part *īsti, īstenībā*; v. *māš pravdu īstenībā tev taisnība*; v. *no heznām es viņu tā īsti nepazīstu*; co v. *chceš? ko tu īsti gribi?*
- vlastní** adj **1** (svůj) *sav]šs*, *paša* (G), *sevis paša* (G); (soukromý) *personisk]šs*; v. *životopis autobiogrāfija f*; v. *rukou pašrocīgi*; má svůj v. *dům viņam ir pašam sava māja*; na v. *náklady uz sava rēķina*; v. *vinou savas vainas dēļ*; (zvládnout něco) ~mi *silami saviem spēkiem*; z ~ho *podnětu pēc savas iniciatīvas*; <těž přen.> ve v. *šťávě savā sulā*; <přen.> *nevěřit ~m ušim/ očim neticēt savām ausīm/ acīm* ♦ stát na ~ch *nohou nostāties uz savām kājām*; na v. *pěšt uz savu roku*; (poznat něco) na v. *kůži uz savas ādas*; být ~m *pānem būt sev pašam par kungu 2* (pokrevní: bratr, matka ap.) *īst]šs*, *miesīg]šs 3* (tvořici podstatu věci) *pat]šs* (f -j); v. *projev byl krátký pati runa bija īsa 4* (charakteristický) *raksturīg]šs*; to je člověku v. *tas ir cilvēka dabā 5*: <lingv.> v. *jméno ģpašvārd]šs m*
- vlastnick]ý** adj (podíl, právo, vztahy) *ģpašuma* (G)
- vlastnictv]i** n, (-i) (držení) *ģpašumtiesīb]as f*, *pl*; (majetek) *ģpašums] m*; soukromé v. *privāģpašums] m*; duševní v. *intelektuālais ģpašums*; v. *pūdy ģpašumtiesības uz zemi*; být ve státnim v. *būt valsts ģpašumā*; získat co do v. *iegūt ko ģpašumā*
- vlastník** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **vlastnic]e** f, (-e, Gpl -) *ģpašniek]šs m*, *ģpašnie]ce f*, (Gpl -ču)
- vlastn]it** impf, (3.sg/pl -i) *būt* (*ir, bija*)* *par ģpašnieku (kam)*; -i *dům viņam pieder māja, viņa ģpašumā ir māja*
- vlastnoručně** adv (vyrbit) (*ar*) *savām rokām*; (podepsat) *pašrocīgi*
- vlastnost** f, (-i) *ģpašība f*
- vlašsk]ý** adj; v. *salát dārzenu salāti*; v. *ořech valriekst]šs m*
- vlaš]ov]ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <zool.> *bezdelīg]a f* ♦ první v. *pirmā bezdelīga*
- v]lāt** impf, (-aje) *pliv]ot* (II.), *pliv]ināties* (III.1.); (pruďce) *pland]īties* (III.1.)
- v]lažn]ý** adj **1** (mírně teplý) *remdern]šs 2* <přen.> (nedost horlivý) *vēs]šs*, *atturīg]šs*
- v]lčá]k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *vilku su]ns m*, (G -ņa), *vācu aitu su]ns m*, (G -ņa)
- v]lček** **1**: ma, (-ka, Npl -kovē/-ci, Lpl -cich) (vlk) *vilcēn]šs m 2*: ma/mi, (-ka/-ku, A -ka, Lpl -cich/-kách) (hračka) *vilciņ]šs m* (*rotālieta*)
- v]lči** adj *vilka* (G), *vilku* (G); v. *smečka vilku bars*; <bot.> v. *māk lauku magone* ♦ mít v. *mlhu slikti redzēt*
- v]lčic]e** f, (-e, Gpl -) *vilce]ne f*, (Gpl -ņū), *vilku māj]te f*, (Gpl -šu)

- vljēci, vljēct** impf, (-ēce, ful. po~ēce/bude v., prēt. -ekl, pas. -ečen, imp. -ēc) **1** (tahnout) *vilkt* (*velk, vilka*) **2** <expr.> (něst) *nest* (*nes, nesa*)*, *stiept* (*stiepj, stiepa*) **3** <expr.> (prodlužovat) *novilc|ināt* (III.1.), *vilkt* (*velk, vilka*)* *garumā* ■ **v. se** impf **1** (být tažen) *vilkties* (*velkas, vilkās*)*; v. se po zemi *vilkties pa zemi* **2** <expr.> (pomalu jít) *vilkties* (*velkas, vilkās*)* **3** (časově) *vilkties* (*velkas, vilkās*)*, *ilgt* (*ilgst, ilga*)*
- vleč|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (šatū) *trēn|s m, veļ|ce f, (Gpl -ču), šle|pe f, (Gpl -pju) <kol.> **2** (vedlejší koleje) *pievedce|š m**
- vle|k** m, (-ku, Lpl -cich) **1**: vzít koho/co do ~ku *ņemt ko tauvā* **2** (lyžařský) *pacēlāj|s m* **3** (přívěs) *pieka|be f, (Gpl -bju)*
- vlekl|ý** adj (děj) *gaus|s, lēn|s*; (konflikt, válka, problém) *ilgstoš|s*; (jednání) *ieil|dzis (f -gusi)*; ~ā nemoc *hroniska slimība*
- vle|tēt** pf, (3.sg/pl -i), **vlēt|nout** pf, (-ne, prēt. -) **1** *ielid|ot* (II.) **2** <expr.> (vběhnout) *ie|drāzties (-drāžas, -drāzās)*, ie|brāzties (-brāžas, -brāzās)**; v. na koho (přepadnout) *uz|klupt (-klūp, -klupa)* kam*
- vlevo** adv *pa kreisi*; zahnout v. *no|grēzties pa kreisi*; stát v. (od koho/čeho) *stāvēt pa kreisi (no kā)*; <sport> v. v bok! *uz kreiso grēzties!*
- vl|ēzt** pf, (-eze, pas. -ezl, imp. -ez) **1** (dovnitř) *ie|kāpt (-kāpj, -kāpa)*, ie|rāpties (-rāpjas, -rāpās)*, ie|līst (-lien, -līda)**; (na něco) *uz|kāpt (-kāpj, -kāpa)*, uz|rāpties (-rāpjas, -rāpās)*, uz|līst (-lien, -līda)**; (pod něco) *pa|līst (-lien, -līda)*, pa|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**; v. oknem *iekāpt (ierāpties, ie|līst) pa logu*; v. na strom *uzkāpt (uzrāpties, uzlīst) kokā*; v. do postele *ie|līst gultā*; v. pod deku *palīst zem segas* ♦ <kol.> ~ez mně na záda! *lic mani mierā!*; co mu to ~ezlo do hlavy? *kas gan viņam ienācis prātā?* **2** <kol.> (vejít se) *ie|iet (-iet, -gāja)*, ie|līst (-lien, -līda)** ♦ ani co by za nehet ~ezlo ne tik daudz kā melns aiz naga
- vleže** adv *guļus, guļus stāvoklī*
- v|hko** l n, (-a) *mitrum|s m*; (přijemně) *valgum|s m*; chránit před ~em! *sargāt no mitruma!* **II** adv *mitri, valgi*; u vody bylo v. *pie ūdens bija mitrs*
- v|hkost** f, (-i) *mitrum|s m*; v. vzduchu *gaisa mitrums*
- v|h|k|ý** adj, (kompar. -či) *mitr|s*; (přijemně) *valg|s*
- v|līdnē** adv *laipni*
- v|līdn|ý** adj *laipn|s*
- v|līt** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ijj-ēj) *ie|liet (-lēj, -lēja)*; <přen., kniž.> v. novou krev do žil *dāt (dod, deva)* jaunus spēkus*
- v|liv** m, (-u, L -u) *ietekm|e f, (na koho/co uz ko)*; mít v. na koho/co *ietekm|ēt* (II.) *ko, iespaid|ot* (II.) *ko*; má velký v. *viņam ir liela ietekme*; pod ~em alkoholu *alkohola reibumā*; ~em okolností *apstākļu sakritības rezultātā*
- v|livn|ý** adj *ietekmīg|s*
- v|lk** **1**: ma, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *vilc|s m* ♦ mořský v. *jūras vilks*; hladový jako v. *izsalcis kā vilks*; my o ~ku a v. za humny *kā vilku piemin, tā vilks klāt*; aby v. se našral a koza zůstala celá *lai vilks būtu paēdis un kaza dzīva* **2**: ma|mi, (-ka/-ku, A -ka, Lpl -cich/-kāch) (hračka) *vilc|ņ|s m (rotā|lieta)*
- v|ln|a** f, (-y) **1** (voda) *viln|nis m, (G -ņa)* **2** (ve vlasech) *cirt|a f, sprog|a f* **3** <fyz.> *viļn|nis m*; velmi krátké ~y *ultrašviļņi m, pl* **4** (záchvat: veder, stávek, uprchlíků ap.) *viļn|nis m, (G -ņa)* **5** (kolo: privatizace ap.) *kārt|a f*
- v|ln|a** f, (-y) (srst, příze) *viln|a f*
- v|lnēn|ý** adj *vilnas (G)*
- v|ln|it** impf, (3.sg/pl -i) **1** (vodu) *viļņ|ot* (II.) **2** (vlasy) *cirt|ot* (II.), *sprog|ot* (II.) ■ **v. se** impf **1** (voda, vlajka) *viļņ|oties* (II.); (strom ve větru) *locīties (lokās, locījas)** **2** (vlasy) *cirt|oties* (II.), *sprog|oties* (II.)
- v|lnit|ý** adj (povrch) *viļņain|s*; (čára) *viļņot|s*; (vlasy) *cirtain|s, sprogain|s*; (lepenka) *gofrēt|s, viļņot|s*; (plech) *rievo|t|s*
- v|lnov|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (čára) *viļņota līnija f* **2** <lingv.> *tiļ|de f, (Gpl -žu)*
- v|loč|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pārs|a f, snēhovā v. sniegpārs|a f, ovesné -ky auzu pārs|as*
- v|lo|ha** f, (-hy, D.L -ze), obv. pl ~hy *spē|jas f, pl, dotīb|as f, pl*
- v|loni** adv *pērn, pērn|gad, pagājušajā gadā*
- v|lout|it** se pf, (3.sg/pl -i) *ielav|īties* (III.1.), *ie|zagties (-zogas, -zagās)**; chybička se ~ila do textu *tekstā ir iezagusies kļūda*; v. se do něčí přizně *iemant|ot* (II.) *kāda labvēlību*
- v|loupān|j** n, (-i) *ielaušan|ās f*
- v|loup|at** se pf, (-el/-ā, imp. -ej) *ie|lauzties (-laužas, -lauzās)**; v. se do bytu *ielauzties dzīvoklī*
- v|ložen|ý** adj (investice, kapitál) *ie|guldīt|s*
- v|lož|it** pf, (3.sg/pl -i) **1** (dovnitř) *ie|likt (-liek, -lika)*, ieviet|ot* (II.); v. co do obálky *ielikt ko aploksnē*; <přen.> v. komu slova do úst *ielikt kam vārdus mutē* **2** (peníze do banky) *noguld|īt* (III.1.); (kapitál do podniku) *ie|guld|īt* (III.1.) **3** <kníž.> (povinnost, úkol) *uz|likt (-liek, -lika)** ■ **v. se** pf **1** (zakročit) (do čeho) *(ie|)jaukties (-jaucas, -jaucās)* (kur)*; v. se do hovoru *iejaukties sarunā* **2** (puslīt se) (do čeho)
- ķerties* (*ķeras, ķēras*)* (*pie kā*), *stāties* (*stājas, stājās*)* (*pie kā*), *uz|sākt* (*-sāk, -sāka*)* (*ko*); v. se do práce *stāties pie darba*
- v|lož|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (vložený předmět) *ielikt|nis m, (G -ņa), ieliekam|ais m*; v. do bot *ieliekamā zolīte*; v. do knihy *grāmatz|īme f, (Gpl -mju)* **2** <tech.> *ielikt|nis m, (G -ņa), starplik|a f* **3** (do šatū) *ielaidum|s m, iešuvum|s m*; (na zpevnění) *stīvdre|be f, (Gpl -bju)* **4**: dámská v. *higiēniskā pakel|te f, (Gpl -šu)* **5** (do děje) *iespraudum|s m, iestarpinājum|s m*; <div.> *intermēdija f, starpspē|le f, (Gpl -ju)*; hudební v. *interlūdija f, starpspē|le f, (Gpl -ju)*
- V|tav|a** f, (-y) *V|tav|a f (upe Čehijā, kas tek cauri Prāgai)*
- vmēstn|at** pf, (-ā), **vmēstnāv|at** impf, (-ā) *ieviet|ot* (II.), *noviet|ot* (II.) ■ **v. se** pf, impf *ie|iet (-iet, -gāja)*, sa|iet (-iet, -gāja)*, sa|līpt (-līpst, -līpa)**
- vmēšovān|j** n, (-i) *iejaukšan|ās f, (do čeho kur)*; v. do vnitřních záležitostí jiné země *iejaukšanās citas valsts iekšējās lietās*
- vmēš|ovat** impf, (-uje) (co do čeho) *jaukt (jauc, jauca)* (klāt) (ko kam), ie|jaukt (-jauc, -jauca)* (ko kur), pie|jaukt (-jauc, -jauca)* (ko kam)* ■ **v. se** impf (do čeho) *jaukties (jaucas, jaucās)* (iekšā) (kur), ie|jaukties (-jaucas, -jaucās)* (kur)*; v. se do cizích záležitostí *iejaukties svešās darīšanās*
- vmich|at** pf, (-ā) <kuch.> *iemais|īt* (III.1.), *ie|jaukt (-jauc, -jauca)** ■ **v. se** pf: ⇒ **vmisit se**
- vm|is|it** pf, (3.sg/pl -isi, pas. -išen, imp. -is) (co do čeho) *pie|jaukt (-jauc, -jauca)* (ko kam), pievien|ot* (II.) (*ko kam*) ■ **v. se** pf **1** (připojit se) (do čeho) *ie|jukt (-jūk, -juka)* (kur)*; v. se mezi dav *ie|jukt pūlī* **2** (zúčastnit se) (do čeho) *ie|jaukties (-jaucas, -jaucās)* (kur)*; v. se do rozhovoru *iejaukties sarunā*
- vm|j|s|et** se, **vm|j|s|līt** pf, (3.sg/pl -slī, pas. -slīt/-slēl, pas. -šlen, imp. -slī) *ie|justies (-jūtas, -jutās)*, iedzīv|oties* (II.); v. se do něčí situace *iejusties kāda stāvoklī*
- v|nadi|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *ēsm|a f* ♦ chytit se na v. *uzķerties uz āķa*
- v|nāš|ēt** impf, (-i, 3.pl -ēj) **1** (dovnitř) *nest* (*nes, nesa*)* (*iekšā*), *ie|nest* (*-nes, -nesa*) **2**: ⇒ **vnēst** (**2**)
- vnē** l adv <kníž.> *ārā, ārpusē* **II** prep, (s G) <kníž.> *ārpus* (s Gsg, Dpl); v. mēsta *ārpus pilsētas*
- vnēš|j|ek** m, (-ku, Lpl -cich) **1** *ārpu|se f, (Gpl -šu)*; z ~ku *no ārpusē* **2** (člověka) *ārie|ne f, (Gpl -ņu), izskat|s m*
- vnēš|j|s** adj *ārēj|s*; (jsouci venku) *lēz āra (G), ārpusē (G)*; v. antēna *āra antena*; v. vzhled *ārējais izskats*; v. stēna *ārsien|a f, v. strana ārpu|se f, (Gpl -šu)*; v. svēt *ārpasau|le f*
- vnēš|t** pf, (-ese, prēt. -esi, pas. -esen, imp. -es) **1** (dovnitř) *ie|nest* (*-nes, -nesa*) **2** (zavést) *ie|viest (-vieš, -viesa)**; (způsobit) *rad|īt* (III.1.); v. zmatek (do čeho) *radīt sajukumu (kur)*; <přen.> v. světlo (do čeho) *radīt skaidrību (kur)*
- vnik|at** impf, (-ā), **vnik|nout** pf, (-ne, prēt. -) **1** (dovnitř) (do čeho) *ie|k|ūt (-kūst, -kjuva)* (kur)*; (nāsilim) *ie|lauzties (-laužas, -lauzās)* (kur)*; v. do domu (ziudēj) *ielauzties mājā* **2** (uplatnit se: metody, myšlenky ap.) (do čeho) *ie|viesties (-viešas, -viesās)* (kur), ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)* (kur)* **3** (pochopit) (do čeho) *iz|prast (-prot, -prata)* (ko), iedzi|ināties* (III.1.) (*kur*); v. do podstaty věci *izprast lietas būtību*
- vniknut|j** n, (-i) *iek|ūšan|a f, (nāsilnē: do bytu ap.) ielaušan|ās f, (do zemē) iebrukum|s m, invāzija f*
- vnimān|j** n, (-i) *uztver|e f*
- vnim|at** impf, (-ā) *uz|tvert (-tver, -tvēra)**; (chāpat) *sa|prast (-prot, -prata)**
- vnimav|ý** adj *uztvērīg|s, uzvertspējīg|s*; (bystřy) *apķērīg|s*; (pozorný) *vērīg|s*; (ciltivý) *jūtīg|s*
- v|nit|ro** n, (-ra, Gpl -er) **1** (vnitřek, nitro) *iekšie|ne f, (Gpl -ņu)* **2** (vnitřní záležitosti) *iekšlie|as f, pl; ministerstvo -ra iekšlietu ministrija; ministr -ra iekšlietu ministrs*
- v|nitropolitick|ý** [-ty-] adj *iekšpolitisk|s, iekšpolitikas (G)*
- v|nitrostātni** adj (doprava) *iekšzemes (G)*
- v|nitrostranick|ý** adj (diskuse, opozice) *partijas iekšienē*
- v|nitrozem|j** n, (-i) *iekšze|me f, (Gpl -mju), valsts (zemes) iekšie|ne f, (Gpl -ņu), valsts (zemes) vidie|ne f, (Gpl -ņu)*
- v|nitrozemsk|ý** adj *iekšēj|s, iekšzemes (G)*; ~ē vodni cesty *iekšējie ūdensceļi*; ~ē podnebi kontinentāls klimats
- v|nitř|ek** m, (-ku/-ka, Lpl -cich) *iekšpu|se f, (Gpl -šu), iekšie|ne f, (Gpl -ņu)*
- v|nitřnē** adv *iekšēj|;* (lēčit) *iekšķīgi*
- v|nitřni** adj *iekšēj|s*; (nemoc) *iekšķīg|s*; <med.> v. ucho *iekšējā auss*; <med.> v. krvāceni *iekšēja asiņošana*
- v|nitřnost|j** f, pl, (-i) *iekš|as f, pl, iekšējie orgān|j m, pl*
- v|nouch|e** n, (-ete, Npl -ata) *mazbērn|s m*

vnucojovat impf, (-uje): ⇒ **vnutit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vnutit se**
vnuč|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mazmeit|a f*
vnu|k m, (-ka, Npl -ci/-kové, Lpl -cich) *mazdē|s m*
vnu|knout pf, (-ne, prēt. -l) (trochu násilně) *iel|dvest (-dveš, -dvesa)**; (dobrý nápad) *ieros|jināt (III.1.)*; (komu co kam ko)
vnu|tīt pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) *uz|spīest (-spiež, -spieda)**; (svou vůli též) *uz|tīept (-tīepj, -tīepa)**; (komu co kam ko) ■ **v. se** pf *uz|mākties (-mācas, -mācās)**, *uz|bāzties (-bāžas, -bāzās)**; (komu kam)
1 v|odja f, (-y) *ūden|s m, (G -s)*; pitná v. *dzeramais ūdens*; dešťová v. *lietusūden|s m, (G -s)*; tekoucí v. *tekošs ūdens*; odpadní v. *notekūdeņ|ī m, pl*; spodní v. *gruntsūden|s m, (G -s)*; velká v. *palu ūdeņi, plūd|ī m, pl*; minerální v. *minerālūden|s m, (G -s)*; ústní v. *mutes skalojamais ūdens*; kolínská v. *odekoloņ|s m*; po -ě *pa ūdeni, pa ūdens ceļu* ♦ mnoho -y uteklo *daudz ūdens aiztecējis*; růst jako z -y *augt kā sēnēm pēc lietus*; spát jako na -ě *gulēt traslu miegu*; pustit někoho k -ě *iedot kādam kurvīti*; držet se nad -ou *turēties virs ūdens*; tichá v. *břehy mele klusie ūdeņi tie dziļākie*
vodá|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *ūdens sportist|s m*
vodá|rensk|ý adj: -á nádrž *ūdenstīp|ne f, (Gpl -ņu)*; -á věž *ūdenstorņis m, (G -ņa)*; v. podnik *ūdensapgādes uzņēmums*
vodár|na f, (-ny, Gpl -en) *ūdenstorņis m, (G -ņa)*
vodič m, (-e) <fyz.> *vadītājs m*
vodík m, (-u) <chem.> *ūdeņrajdīs m, (G -ža)*
vod|īt impf, (3.sg/pl -dī, pas. -dēn) **1** *vadīt (II.)* ♦ v. někoho za nos *vazāt kādu aiz deguna* **2** <fyz.> *vadīt (III.1.)*; v. elektrínu *vadīt elektrību* ■ **v. se** pf: v. se pod paži *staigājāt (II.) zem rokas*; ~di se za ruce *viņi staigā sadevušies rokās*
vod|īt|ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) **1** (pokyn) *norādījums m, pamācība f, (návod) instrukcija f, <přen.> být -kem būt par ceļa rādītāju* **2** (řemen) *pavada f, saīte f, (Gpl -šu)*; věst psa na -ku *vest suni pie pavadas*
vod|jka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *degvīn|s m*
Vodnár m, (-e) <astr.> *Ūdensvīr|s m*
vodn|jē n, (-ē) *maksa par ūdeni*; v. a stočné *maksa par ūdeni un kanalizācijas apkopi*
vodn|j adj *ūdens (G)*; v. nádrž *ūdenstīp|ne f, (Gpl -ņu)*; v. mlýn *ūdensdzirnav|as f, pl*; v. sport *ūdenssport|s m*; v. lyže *ūdensslē|pes f, pl, (G -pju)*; v. pólo *ūdenspolo m, (neskl.)*; v. elektrárna *hidrostacija f, ūdens spēkstacija*; v. uzel *hidromezg|s m*
vodn|j|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <lit.> *ūdensvīr|s m*
vodoměr m, (-u) *ūdens skaitītājs m, hidrometr|s m*
vodopád m, (-u, L -ul-ě) *ūdenskritums m*; <přen.> v. slovo *vārdur strauze*
vodorovnē adv *horizontāli*
vodorovn|j adj *horizontāls*
vodotēs|n|j adj (izolace, materiāls) *ūdensnecaurlaidīgs*; (hodinky, baterka) *ūdensdrošs*
vodotrys|k m, (-ku, Lpl -cich) *strūklak|a f*
vodouš m, (-e) <zool.> *tīb|īte f, (Gpl -šu)*
vodovod m, (-u, L -u) **1** (zařizeni) *ūdensvad|s m* **2** (zāsobování) *ūdensapgā|de f, (Gpl -žu)*
vodovodn|j adj *ūdensvada (G)*; v. kohoutek *ūdens krāns*
vojáč|ek m, (-ka, Npl -kové/-ci, Lpl -cich): cínový v. *alvas zaldātī|š m*
1 vojá|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *karavīr|s m*
vojensky adv *militāri*
1 vojensk|j adj *militār|s, kara (G)*; ~á služba *karadienest|s m*; ~é námořnictvo *karaflo|te f, (Gpl -tu)*; v. soud *karaties|a f, v. priedēlenec (atašē) militārais atašejs*
vojevúdc|je m, (-e, Npl -ové/-i) *karavado|nis m, (G -ņa)*
vojín m, (-a, Npl -il-ové) *ierindniek|s m, ierindas karē|vis m, (G -vja)*
voj|nja f, (-y) **1** <zast.> (válka) *karš m* **2** <kol.> (vojenská služba) *karadienest|s m*; jít na -u *iet armijā*
vojsk|o n, (-a, Gpl -) *karaspēk|s m, armija f, pozemní v. sauszemes karaspēks*
vokál m, (-u, L -ul-e) **1** <lingv.> *vokā|lis m, (G -ja), patska|nis m, (G -ņa)* **2** <hud.> *vokā|ls m, ba|ss f, (Gpl -su)*
voká|ln|j adj <hud.> *vokā|ls*
vokativ [-ty-] m, (-u, L -u) <lingv.> *vokatīv|s m*
volán|j n, (-i) **1** *saukšana f, (křik) kliegšana f, (sirén) kaukšana f, v. o pomoc saukšana pēc palīdzības* **2** (telefonu) *signā|ls m*; linka tīšnovēho v. *glābšanas dienests* **3** (domáhāni) (po čem, o co) *prasība f (pēc kā)*
volant m, (-u, L -ul-ě) *stūr|e f, za -em pie stūres*

vol|at impf, (-á) **1** *saukt (sauc, sauca)**; v. na koho *uz|saukt (-sauc, -sauca)* kam*; v. na sebe *saj|saukties (-saucas, -saucās)**; v. na pomoc *saukt palīgā* ♦ jak se do lesa ~á. tak se z lesa *ozývá kā meža sauc, tā atskan* **2** (přivolávat) *saukt (sauc, sauca)*, aic|ināt (III.1.)*; v. koho k obědu *saukt ko pusdienās*; v. koho k zodpovědnosti *saukt ko pie atbildības*; v. koho za svēdka *aicināt ko par liecinieku* **3** (telefonovat) (koho, komu) *zvan|īt (III.1.) (kam), piezvan|īt (III.1.) (kam)*; v. na policii *zvan|īt policijai* **4** (domáhat se) (po čem, o co) *pras|īt (III.1.) (ko), piepras|īt (III.1.) (ko)* **5** (oslovovat) (koho jak, na koho jak) *saukt (sauc, sauca)* (ko kā), uzrun|āt (II.) (ko kā)*; v. koho jménem *saukt ko vārdā*
volav|ka f, (-ky, D,L -ce) <zool.> *gārņis m, (G -ņa)*
vol|lba f, (-by, Gpl -eb) **1** (výběr) *izvē|le f, (Gpl -ju)*; má možnost -by *viņam ir izvēles iespēja*; nemá žánodu jinou -bu *man nav citas iespējas*; stát před ~bou *stāvēt izvēles priekšā* **2**: pl -by <pol.> *vēlēšan|as f, pl*; všeobecně -by *vispārējās vēlēšanas*; komunální -by *vietējo pašvaldību (komunālās) vēlēšanas*; parlamentní v., v. do parlamentu *parlamenta vēlēšanas*; předčasně -by *ārpuskārtas vēlēšanas*; vypsát -by *noteikt vēlēšanas*; konat -by *noturēt vēlēšanas*; jít k -bām *piedalīties vēlēšanās*
vol|jē n, (-ete, Npl -ata) **1** (u ptáků) *guz|a f* **2** <med.> *kāk|slis m, (G -šja), palielināts vairogdziedzer|is m*
volēz m: ⇒ **vūl**
volebn|j adj *vēlēšanu (G)*; v. agitace *priekšvēlēšanu kampaņa*
volejbal m, (-u, L -ul-e) *volejbol|s m*; plāzový v. *pludmales volejbolis*
volejbalist|a m, (-y, Npl -é), **volejbalist|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *volejbolist|s m, volejbol|iste f, (Gpl -stu)*
volejbalov|j adj *volejbola (G)*
volen|j adj (zástupce, výbor) *vēlētājs m, vēlētāja f*
volič m, (-e, Npl -il-ové), **volič|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *vēlētājs m, vēlētāja f*
voličsk|j adj *vēlētāju (G)*; ~á obec *elektorāt|s m*
vol|līt impf, (3.sg/pl -lī) **1** (vybrat) *izvē|lēties (III.2.), izraudzīties (-raugās, -raudzījās)**; v. opatrně slova *uzmanīgi izvēlēties vārdus* **2** <pol.> *vē|lēt (III.2.)*
volnē adv **1** *brīvi* **2** (pomalu) *lēni, rāmi, mierīgi*
voln|o n, (-a) **1** (volný čas) *brīvs laik|s m*; (volný den) *brīvdien|a f*; zítřa mám v. *rit es esmu brīvs, rit man ir brīvdiena*; mám hodinu -a *man ir stunda laika*; dát v. (zaměstnanci) *iedot brīvdienu*; zítřa je v. (ve škole) *rit ir brīvdiena*; den pracovního -a *brīvdien|a f* **2** (volné místo) *brīva viet|a f, je tu v.? vai šī vieta ir brīva? v.!* (vejděte) *iekšā!, lūdzu!* **II** adv *brīvi*; není mi v. *man ir slikti, es slikti jūtos*
volnost f, (-i) *brīvība f*
1 voln|j adj **1** *brīvs*; ~é moře *atklātā jūra* ♦ žít na -é noze *būt brīvas profesijas pārstāvis* **2** (nepřiléhající: oděv, boty) *vaj|ģ|s, brīvs* **3** (pomalý) *lēns, rāms, mērens*; ve -ém tempu *mērenā tempā* **4** (bezplatný) *brīvs*; v. lístek *brīvbijē|te f, (Gpl -šu)*; vstup v. *ieeja brīva*
volsk|j adj *vērša (G)*; <kuch.> ~é oko *vērša|cs f, (Gpl -cu)*
volovina|a f, (-y) <vulg.> (pitomost) *mulķīb|a f, (špina) cūcīb|a f*
von, vona pron/part <kol.>: ⇒ **on, ona**
voňav|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *smarž|as f, pl, parfīm|s m*
voňav|j adj *smaržīgs, smaržojoš|s*
von|ēt impf, (-i, 3.pl -(ē)ji) **1** (vydávat vůni) *smarž|ot (II.)*; (čím, po čem pēc kā) ♦ ne-í mu to *viņam tas nav pa prātam* **2** (čichat) (k čemu) *ost|īt (III.1.) (ko), ost (ož, oda)* (ko)*
von|j pron/part <kol.>: ⇒ **oni**
von|ic|j adj *smaržojoš|s, smaržīg|s*
vonn|j adj *smaržīgs, smaržojoš|s*
vor m, (-u, L -u) *plost|s m*
vos|ja f, (-y) <zool.> *lapse|ne f, (Gpl -ņu)*
vos|j adj *lapsenes (G), lapseņu (G)*; v. hnízdo *lapsēņu pūznis* ♦ v. pas *lapsenes viduklis*; pichnout do ~ho hnízda *iztraucēt lapseņu midzeni*
vos|k m, (-ku, Lpl -cich) *vask|s m*; v. na podlahu *grīdas vasks*; pečatní v. *zīmoglak|a f*
voskov|j adj *vaska (G)*
vous m, (-u, L -u) **1** (jednotlivý chlup) *mat|s m, spalv|a f* ♦ na v. *mats matā*; o v. (lepší) *par mata tiesu* **2**: pl -y (na bradě) *bārd|a f, (pod nose) ūs|as f, pl*; nechat si narůst -y *uzaudzēt bārdu (ūsas)* ♦ smát se pod -y *smieties (smīnēt) bārdā*; bručet si do -ů *ņurdēt bārdā*
vousat|j adj *bārdain|s, ūsain|s* ♦ v. vtip *joks ar bārdu*
vozičkář m, (-e) *invalīd|s m ratīņkrēslā*

vozidlo n. (-la, L -le, Gpl -el) *satiksmes (transporta) līdzekļis m*, (G -ja); motorové v. *autotransports m*; obrněné v. *bruņumašīna f*
voziņš m, (-ku, Lpl -cich) *ratiņi m, pl*; ručni v. *stumjamie ratiņi*; nákupní v. *iepirkumu ratiņi*; invalidní v. *invalidu ratiņi*; přívěsný v. (motocyklu) *blakusvāģis m*; důlní v. *vagonēļe f*, (Gpl -šu)
vožīt impf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) *vest (ved, veda)**; (často) *vadīt (II.)*; v. co s sebou *vadāt ko sev līdz*; v. koho po městě *vadāt ko pa pilsētu* ■ **v. se** impf 1 (jezdít) *braukt (brauc, brauca)**; (často) *brauklāt (II.)*; (pro zábavu) *vizīnāties (III.1.)*; v. se taxikem *braukāt ar taksometru*; v. se na kolotoči *vizināties karuselī 2* <expr.> (trápit) (po kom) *darīt (III.1.) pāri (kam)*, *slikti izturēties (III.2.) (pret ko)*
vozoivka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ceļa braucamā daļa f*
vozoivna f, (-ny, Gpl -en) *depo m*, (neskl.)
vozoivj adj: v. park (autobusū) *autobusu parks*; (taxikū) *taksometru parks*
vozu m: ⇒ **vūz**
vpád m, (-u, L -u) (ozbrojený) *iebrukumš m*; (loupežný) *ielaušanš f*, v. do soukromí *ielaušanās privātajā dzīvē*
vpadlat impf, (-á), **vpadnout** pf, (-ne, prēt. -l) 1 (násilim) *iebruk (brūk, -bruka)**; (zloděj) *ielauzties (-laužas, -lauzās)**; v. komu do zad *uzbrukt kam no mugurpuses 2* <expr.> (vražit) *iebruk (brūk, -bruka)**; v. ke komu na návštěvu *iebruk pie kāda ciemos 3* (pīerušit) (do čeho) *ieljaukties (-jaucas, -jaucās)* (kur)*, *pārtraukt (-trauc, -trauca)* (ko)*; v. do řeči *ieljaukties sarunā*
vpichnout pf, (-ne, prēt. -l) *ie|durt (-dur, -dūra)**, *ie|spraut (-sprauz, -sprauda)**
vplēst pf, (-ete, prēt. -etl, pas. -eten, imp. -et) 1 (pletemim) *ie|pīt (-pin, -pina)**, *ie|vīt (-vij, -vija)* 2* <expr.> (vložit) *ie|starp|ināt (III.1.)*, *ie|pīt (-pin, -pina)** ■ **v. se** pf (vmístit se) *ie|jaukties (-jaucas, -jaucās)**, *ie|jukt (-jūk, -juka)**; v. se do dāvu *ie|jukt pūli*
vplout pf, (-uje, prēt. -ul, imp. -uj), **vplouvat** impf, (-á) *ie|peldēt (III.2.)*; v. do přístavu (lod) *ie|nākt (-nāk, -nāca)* ostā*; <přen.> v. do manželství *ie|peldēt laulības ostā*
vpouštět impf, (-i, 3.pl -ěji) *laist (laiž, laida)* iekšā*, *ie|laist (-laiž, -laida)**
vpravīt pf, (3.sg/pl -i) (dovnit) *ie|grūst (-grūž, -grūda)* (iekšā)*, *ie|bāzt (-bāž, -bāza)* (iekšā)**; v. do sebe (vy|pít) *iz|dzert (-dzer, -dzēra)**, (sníst) *aplēst (-ēd, -ēda)** ■ **v. se** pf 1 (vtěsnat se) *ie|spraukties (-spraucas, -spraucās)**; (do oděvu) *ie|līst (-lien, -līda)* 2* (vcítit se) (do čeho) *ie|justies (-jūtas, -jutās)* (kur)*, *iedzīvoties (II.) (kur)*; (zvyknout) *pie|rast (-rod, -rada)* (pie kā)*; <přen.> v. se do role *ie|justies lomā*
vpravdē part <kníž.> *patiešām, patiesi*
vpravo adv *pa labi*, *zahnout v. nogriezties pa labi*; stát v. (od koho/čeho) *stāvēt pa labi (no kā)*; <sport> v. v bokl *uz labo griezties!*
vpřed adv *uz priekšu*
vpředu adv *priekšā*
vpustit pf, (3.sg/pl -stí, pas. -štēn, imp. -st) *ie|laist (-laiž, -laida)**
vrablec m, (-ce) <zool.> *zvīburļis m*, (G -ja) ♦ *lepši v. v hrsti než holub na střeše labāk zīle rokā nekā mednis kokā*; už si to štēbetaji ~ci na střeše *tas jau visiem ir zināms*
vraclet impf, (-i, 3.pl -ejl): ⇒ **vrátit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vrátit se**
vrah m, (-ha, Npl -hovēl-zi, Lpl -zich), **vražedkjinē** f, (-nē, Gpl -nē-ni) *slepkavja m/f*, (Dm -am, Df -ai)
vrajk m, (-ku, Lpl -cich) *vraķš m*
vranja f, (-y, Gpl vran) <zool.> *vārnja f* ♦ *bilā v. baltais zvīburlis*; v. k ~ē sedā, rovný rovného si *hedā tāds tādu pazīst*; v. ~ē oči nevyklove vāma *vārnai acis neknāj*
vrāsika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *krunķa f*, *grumbļa f*
vraštit impf, (3.sg/pl -i) *raukt (rauc, rauca)**; v. čelo *raukt pieri*
vratja n, pl, (-) *vārti m, pl*
vratit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. vrat) 1 (osobu: zpět) *aizsūtīt (III.1.) atpakaļ (ko)*; (pryč) *aizsūtīt (III.1.) projām (ko) 2* (věc) *at|dot (-dod, -deva)**; (komu co kam ko) ■ **v. se** pf *at|griezties (-griežas, -griežas)* (atpakaļ)*; (domū tēž) *pār|nākt (-nāk, -nāca)**; v. se k čemu/komu *atgriezties pie kā*; ~ti se za hodinu *viņš atgriezties pie pēc stundas*; v. se k pūvodnīmu nāvrhu *atgriezties pie sākotnējā priekšlikuma*
vratka n, pl, (-ek, D -kūm-kām, L -kāch l -kyl-kami) *vārti m, pl* ♦ *nechat si zadní v. otevířena nodrošināt atkāpšanās ceļu*
vratkij adj, (kompar. -ši) 1 (židle ap.) *nestabilš*; (tēž chūze) *lodzīgš*, *grīlīgš 2* (nestálý) *svārstīgš*; (nejistý) *nedrošš*; ~ā psihika *nestabila psihe*; ~ē zdrāvi *vārga veselība*
vratnice f, (-e, Gpl -) (v továrně) *caurlaižu telpja f*, (v hotelu) *reģistrācija f*, (u brány) *sarga māija f*

vratnly adj: ~ā *láhev pudele, ko iespējams nodot*
vratnly m, (-ého), **vratnlá** f, (-ē) (u brány, v továrně) *vārtu (durvju) sargš m*, *sa|rdze f*, (Gpl -dzu), (hotelu) *šveicarš m*
vřavorjat impf, (-á) *streipulot (II.)*
vražít pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) 1 (zarazit: skobu) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)**; (nůž) *ie|durt (-dur, -dūra)**; (ruce do kapes) *ie|grūst (-grūž, -grūda)**; (brýle na nos) *uz|grūst (-grūž, -grūda)**; (čepici do týla) *at|grūst (-grūž, -grūda)**; v. si třisku *ie|raut (-rauj, -rāva)* skabargu*; v. komu facku *ie|cirst (-cērt, -cirta)* kam pļauku*; <kol.> v. do čeho peníze *iegrūst (ie|guldīt) kur naudu*; <přen.> v. komu nůž do zad *iedurt kam dunci mugurā 2* <expr.> (vejit) *ie|drāzties (-drāžas, -drāžās)**, *ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)**; v. do pokoje *iedrāzties istabā 3* (narazit: auto) (do koho/čeho) *uz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* vīrsū (kam)*, *uz|drāzties (-drāžas, -drāžās)* vīrsū (kam)*; v. do sebe *sa|skrieties (-skrienas/-skrejas, -skrējas)**, (auta) *sa|durties (-duras, -dūras)**; v. (hlavou) do dveřī *ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (ar galvu) durvīs*
vraždja f, (-y) *slepkavība f*, *loupežna v. slepkavība laupīšanas nolūkā*; v. na objednāvku *pasūtījuma slepkavība*; pokus o ~u *slepkavības mēģinājums*
vraždit impf, (3.sg/pl -i) *slepkavot (II.)*
vražednly adj 1 (zbraň) *slepkavības (G)*, *slepkavas (G)*; (úmysl) *slepkavīgs, slepkavnieciskš 2* <expr.> (boj) *nāvējošš*; (pohled, kritika) *iznīcinošš*; (rychlost tēž) *negantš*; ~é vedro *neizturams karstums*
vražlet impf, (-i, 3.pl -ejl): ⇒ **vrazit**
vřbja f, (-y) <bot.> *kārķlš m*, *vītoļš m*; smutečnī v. *sēru vītoļš*
vřclet impf, (3.sg/pl -i) 1 (zvíře) *rūkt (rūc, rūca)**; (méně zlostně) *gurdlēt (III.2.)*; v. na koho *rūkt uz ko 2* <expr.> (člověk) *kurnlēt (III.2.)*, *gurdlēt (III.2.) 3* (motor) *dūkt (dūc, dūca)**, *sīkt (sīc, sīca)**
vřh m, (-hu, -zich) 1 (hod) *metienš m*, *sviedienš m*; (vrženi) *mešanja f*, *sviešanja f 2* <sport>: v. oštěpem *šķēpmešanja f*; v. kouli *lodes grūšanja f 3* (mládat) *metienš m*; v. štēnat *kucēnu metiens*
vřhlat impf, (-á) 1 (míčem, kamenem) (co, čím) *mest (met, meta)* (ko)*, *sviest (sviež, svieda)* (ko)*; (kouli) *grūst (grūž, grūda)* (ko)*; (čím po čem/kom ar ko pa ko); v. kostky (ve hře) *mest kauliņus*; <těž přen.> v. stín (na koho/co) *mest ēnu (uz ko)*; <přen.> v. pohledy na koho/co *mest skatienus uz ko*; <přen.> v. koho do neštēsti *grūst (grūž, grūda)* ko nelaimē 2* (mládata) *dzemdēt (II.) (par dzīvniekiem)* ■ **v. se** impf 1 (dostávat se) *mesties (metas, metās)**; v. se komu do náruče *mesties kāda apskāvienos 2* (napadat) (na koho/co) *klupt (klūp, klupa)* vīrsū (kam)*, *mesties (metas, metās)* vīrsū (kam)*; v. se do práce *ķerties (ķeras, ķēras)* pie darba*
vřhnout, pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen): ♦ *kosťky jsou ~ženy kauliņi ir mesti*; ⇒ **vřhat** ■ **v. se** pf 1: v. se do politiky *mesties politikā*; ⇒ **vřhat se** (1) 2 (napadat) (na koho/co) *uz|klupt (-klūp, -klupa)* (kam)*; v. se do práce *ķerties (ķeras, ķēras)* pie darba*
vřhnout pf, (-ne, prēt. -l) (zvracet) *vemt (vemj, véma)**
vřch m, (-chu, Lpl -šichl-chách) 1 (kopec) *pakalnš m*, *uzkalnš m*; stoupat do ~chu (cesta) *iet kalnup*, (člověk) *ķāpt kalnā 2* (vrchol) *virsoļne f*, (Gpl -ņu); (vršek) *augšļa f*, *vīrsļa f*; v. střechy *jumta korje f* ♦ *mít v., nabyvat ~chu gūt vīrsroku*
vřchem adv *pa augšu*
vřchni: adj 1 (horni) *augšējš, vīrsējš*; v. strana *augšpuļse f*, (Gpl -šu), *virspuļse f*, (Gpl -šu); v. ret *virslūpa f*; v. oděv *virsdreļbes f*, *pl*, (G -bju) 2 (nejvyšši) *augstākļais, galvenļais*; v. veleni *virspavēlniečība f*; v. inspektor/ lékař *galvenais inspektors/ ārsts*; v. ředitel *ģenerāldirektorš m*, *ģenerāldirektorje f*; v. sestra *vecākā māsa, vīrs māsa f*
vřchnij n, (-i) (čišnik) *galvenais viesmīļš m*, (G -ja), *(galvenais) oficiantš m*; pane v. ! *viesmī!*
vřchnost f, (-i) (majitel panství) *zemes īpašniekš m*, *muižniekš m*
vřchol m, (-u, L -ul-e) 1 (kopce, úhlu) *virsoļne f*, (Gpl -ņu); (věže) *smalje f*, (Gpl -ju); (stromu) *galoļne f*, (Gpl -ņu); v. hory *kalngalš m* ♦ v. ledovce *leduskalna redzamā daļa 2* <přen.> (slávy, moci, štěstí) *kalngalš m*; (oslav) *kulminācijas punktš m*; být na ~u *slávy būt slavas augstums*; být na ~u sil *būt pašā spēku plaukumā (briedumā)*; být na ~u blaha *būt septītājs debesis*; na ~u sezony *sezonas vidū*, *pašā sezonas karstumā*; to je v. všeho! *tas ir par traku!*
vřchollek m, (-ku, Lpl -cich): ⇒ **vřchol** (1)
vřcholjit impf, (3.sg/pl -i) 1 (napětí, spor, přípravy ap.) *sa|sniegt (-sniedz, -sniedza)* kulmināciju 2* <astr.> *kulminēt (II.)*
vřcholnly adj 1 (největši) *visaugstākļais, vislielākļais*; (výkon) *maksimāļais*; (bod, moment) *kulminācijas (G)*; ve ~é formē *vislabākajā formā*; ~é dílo *vislabākais darbs 2* (nejvyšši)

augstākālais; ~é stātni orgāni augstākie valsts orgāni; ~ā schūzka tikšanās visaugstākajā līmenī

vrcholovj adj (sportovec, pracovník, sport) *augstākā līmeņa (G)*

vrchovinjā f, (-y) *kalnieļne f. (Gpl -ņu), augstieļne f. (Gpl -ņu)*

vrouci adj 1 (voda, olej) *verdošs*; (vaļīci se) *vārošs* 2 <přen.> *kvēļs, dedzīg*s

vrozenj adj *iedzimts*

vrstevnijk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **vrstevnicje** f, (-e, Gpl -) (stejnē starj) *vienualdzīs m. (G -dža), vienualdze f. (Gpl -džu)*; (současnik) *laikabiedrīs m, laikabiedrje f*

vrstjva f, (-vy, Gpl -ev) 1 *kārtļa f, slājnīs m. (G -ņa)*; v. barvy *krāsas kārtā (slānis)*; v. snēhuļ prachu *sniegal putekļu kārtā*; ozonovā v. ozona *slānis* 2 (spoleučenskā) *slājnīs m. (G -ņa)*; střednī v. vidusslājnīs m. (G -ņa)

vršjek m, (-ku, Lpl -cīch) 1 (kopec) *uzkalniņš m, pauguriņš m* 2 (hornī čāst) *augšļa f, virsļa f. (kopce) virsoļne f. (Gpl -ņu)*; vystoupit na v. kopce *uzkāpt kalna virsotnē*

vrť m, (-u, L -u) *urbumš m*; topnīj v. *naftas urbums*

vrtačjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *urbjmašīnļa f*

vrťajk m, (-ku, Lpl -cīch) *určbīs m. (G -bjā)*

vrťat impf, (-ā) *urbt (urbj, urba)**; <přen.> ~ā mi to hlavou *man tas neiziet no prāta*

vrťēt impf, (3.sg/pl -i) (čīm) *grozīt (III.1.) (ko)*; v. hlavou (nesouhlasnē) *kratīt (III.1.) galvu*; v. ocasem *luncjīnāt (III.1.) asti* ■ **v. sel sebu** impf *grozīties (III.1.)*

vrťkavj adj *nepastāvīgš, mainīgš*

vrťoch m, (-chu, Lpl -šich) *untumš m, kaprīze f. (Gpl -žu)*; mīt ~chy būt *untumainam*

vrťošivj adj *untumainš, kaprīzš*

vrťulje f, (-e) *propellerš m*

vrťulnijk m, (-ku, Lpl -cīch) *helikopterš m*

vrub m, (-u, L -u) (záfez) *iegriezums m, ierobš m* ◆ na cizī v. *uz sveša rēķina*; pričīst (pripast) *nēco na nēči v. pierakstīt kādam kaut ko*; jednat na svjī vlastī v. *rīkoties uz savu galvu*

vrjūst pf, (-oste, prēt. -ostl), **vrjūstj** impf, (-ā) <tēz přen.> *ieļaugt (-aug, -auga)**

vrjvjt pf, (-yje, prēt. -yl, pas. -yt), **vrjvjt** impf, (-ā) *ieļgriezt (-griež, -grieza)**; (umēlecky) *iegravjēt (II.)* ■ **v. se** pf, impf: v. se do pamēti *ieļspiesties (-spiežas, -spiedās)* atmiņā*

vrjzat impf, (-žel-zā, imp. -zej) 1 (dvefe, postel, boty) *čirkstjēt (III.2.)*; (pisek) *čirkstjēt (III.2.)*; (snih) *gurkstjēt (III.2.)* 2 (čīm) *čirkstjīnāt (III.1.) (ko), čirkstjīnāt (III.1.) (ko)*; <expr.> v. na houslīch *čjgļāt (II.) vjoli* 3 (cvrček) *sisjīnāt (III.1.)*

vrzavj adj (schody, boty) *čirkstošš; (pisek) čirkstošš; (snih) gurkstošš*

vrznout pf, (-ne, prēt. -l) (dvefe) *iečirkstjēties (III.2.), nočirkstjēt (III.2.)*

vřavja f, (-y) *kradļa f*

vřed m, (-u, L -u) *čūļa f. (bolāk) augoļnis m. (G -ņa)*; žaludečnī v. *kuņģa čūļa*

vřele adv (doporučovāt, přijmout) *sirsnīgš; (milovat) kvēļi*

vřelj adj 1 (voda) *verdošš; (vaļīci se) vārošš* 2 <přen.> (pozdrav, dik, přatelstvi) *sirsnīgš; (přāni, lāska) kvēļš*

vřes m, (-u, L -u) <bot.> *viršī m, pl*

vřjīt impf, (-e, prēt. -el, imp. -i) 1 (tekutina) *vārijties (III.1.)* 2 <přen.> (bouřit) *kūsāt (II.)*; ~ela v nēm zlost *viņā kūšja niknums*; vřechno ve mē ~e *man asinis dzīslās kūšā*; v. zemi to ~e *valstī valda nemiers*

vsaldīt pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen) 1 (zasadit) (co do čeho) *iestiprjīnāt (III.1.) (ko kur), piestiprjīnāt (III.1.) (ko pie kā)*; v. rukāv *ieļšūt (-šuj, -šuva)* piedurkni* 2 (do vēzenī) *ieļlikt (-liek, -lika)*, iesēdīnāt (III.1.) (cietumā)* 3 (rostlīny) *iestādīt (III.1.), iedēstīt (III.1.)* 4 (penize) (na kohol/co) *likt (liek, lika)* (uz ko)* ◆ v. vřechno na jednu kartu *likt visu uz vienas kārtš*; v. krk (hlavu) na nēco *likt galvu ķļtā par kaut ko* ■ **v. se** pf *saderjēt (III.2.)*; (s kým co ar ko uz ko); ~dim se, že... *es varu saderēt, ka...*

vsākj nout pf, (-ne, prēt. -l) *ieļsūkt (-sūc, -sūca)*, uzļsūkt (-sūc, -sūca)** ■ **v. (se)** pf *ieļsūkties (-sūcas, -sūcās)*, uzļsūkties (-sūcas, -sūcās)**; v. se do zemē *iesūkties zemē*

všedē adv *sēdus*

Všetin m, (-a, L -ē) *Všetīnļa f (pilsēta Morāvijā)*

vsi f: ⇒ **ves**

vsitjīt pf, (3.sg/pl -i): <sport> v. gól *ieļsist (-sit, -sita)* vārtus*

vsuktku part *paļtiesām, paļtiesi, tiesām*

vsouvjat impf, (-ā) 1 *bāzt (bāž, bāza)* (iekšā), ieļbāzt (-bāž, -bāza)** 2: ⇒ **vsunout**

vstļāt pf, (-ane, prēt. -al, imp. -aņ) 1 (postavit se, po spānku) *pieļcelties (-ceļas, -cēlās)*, uzļcelties (-ceļas, -cēlās)**; v. od stolu *piecelties no galda* ◆ v. z mrtvých *augšāmcelties*; v. levou nohu *izkāpt ar*

kreiso kāju no gultas 2 (vztyčit se) *saļcelties (-ceļas, -cēlās)* stāvus (gaisā), saļslieties (-slienas, -slejš)* stāvus (gaisā)*

vstāvjat impf, (-ā) 1 (vstāt, po spānku) *celties (ceļas, cēlās)* augšā, pieļcelties (-ceļas, -cēlās)*, uzļcelties (-ceļas, -cēlās)** 2 (vztyčovāt se) *celties (ceļas, cēlās)* stāvus (gaisā), slieties (slienas, slejš)* stāvus (gaisā)*; vļasy ~aly hrūzou na hlavē *matī aiz šausmām sacēlās stāvus*

vstoje adv *kājās stāvot*

vstoupjīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (vejīt) *ieļiet (-iet, -gāja)*, ieļnākt (-nāk, -nāca)**; v. do pokoje *ieiet (ienākt) istabā*; vstupte! *iekšā!, lūdzu!*; v. na palubu *kāpt (kāpj, kāpa)* uz klāja*; <přen.> v. na scēnu *parādīties (III.1.) uz skatuves*; <přen.> v. do dējīn *ieiet vēsturē*; v. do kontaktu (s kým) *stāties (stājas, stājās)* sakaros (ar ko)*; v. do podvēdomī *ieiet apziņā*; slzy mu ~ily do oči *viņam asaras sariesās acīs* 2 (do organizace) *ieļstāties (-stājas, -stājās)**; v. do armādy! do klāštera *ieštaties armijā/ klosterī*; v. do manželstvi *stāties laulībā* 3 (zahājīt činnost) *stāties (stājas, stājās)**; v. v platnost *stāties spēkā*; v. do vāļky *iesaisītjties (III.1.) karā, uzļsākt (-sāk, -sāka)* karu*

vstřčjīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (vsunout) *ieļbāzt (-bāž, -bāza)**; (pohnout) *ieļgrūst (-grūž, -grūda)**; v. co do kapsy *iebāzt ko kabatā*; v. koho do místnosti *iegrūst ko telpā* 2 <expr.> (rychle dát) *ieļgrūst (-grūž, -grūda)**; (komu co kam ko)

vstřebjat pf, (-el-ā, imp. -ej), **vstřebāvjat** impf, (-ā) 1 *ieļsūkt (-sūc, -sūca)*, uzļsūkt (-sūc, -sūca)** 2 <přen.> (cizī vļivy, zkušenoslī) *pāřņemt (-ņem, -ņema)**; v. znalosti *ieļgūt (-gūt, -guva)* zināšanas* ■ **v. se** pf, impf *ieļsūkties (-sūcas, -sūcās)*, uzļsūkties (-sūcas, -sūcās)**

vstřeljīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (kulku) *ieļšaut (-šauj, -šava)** 2: <sport> v. branku (gól) *ieļsist (-sit, -sita)* vārtus, gūt (gūst, guva)* vārtus*

vstřic adv *preļi, pretim* ◆ vyjīt nēkomu v. *iziet kādam pretim (palīdzēt)*

vstřicnost f, (-i) *pretimnākšanļa f, atsaucībļa f*

vstřicnly adj *pretimnākošš, atsaucīgš*

vstřikj nout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut), **vstřikj** ovat impf, (-uje) 1 (injekci) *ieļšjrcjīnāt (III.1.), injicjēt (II.)* 2 (tekutinu) *ieļšjākt (-šjāc, -šjāca)*, ieļšjākstjīnāt (III.1.)*

vstup m, (-u, L -u) 1 (vchod) *ieeja f* 2 (vstupeni) *ieiešanļa f, ienākšanļa f*; při ~u *ejot iekšā*; domāhat se ~u *censties tikt iekšā*; v. volnīj *ieeja brīva*; v. zakāzān! *ieeja aizliegta!* 3 (do organizace, strany, školy ap.) *ieštatīšanās f*; v. do zamēstnānī *stāšanjās f darbā*; v. do vāļky *iesaisītjšanās f karā* 4 <komp.> *ievaļde f. (Gpl -žu)*

vstupenjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ieejas bijeļte f. (Gpl -šu)*

vstupnē n, (-ēno) *ieejas maksļa f*

vstupnī adj *ieejas (G)*; v. vīzum *iebraukšanas vīza*

vstupjovat impf, (-uje) 1 (vchāzet) *iet (iet, gāja)* (iekšā), nākt (nāk, nāca)* (iekšā)* 2: ⇒ **vstoupit**

vsunjout pf, (-e, prēt. -ul) 1 *ieļbāzt (-bāž, -bāza)** 2 (slovo, vētu) *ieļspraut (-sprauž, -sprauda)*, iestarpjīnāt (III.1.)*

vsuvjka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *iespraudumš m*; (do textu tēz) *iestarpjīnājumš m*

vřak I konj 1 (odporovaci) *bet, taču, tomēr*; slībīl, v. nepřišel *viņš apsoljja, bet neatnāca* 2 (vřdyt) *taču*; nediv se, v. ho znāš *nebrīnies, tu taču viņu pazīsti* II part *gan, jau*; v. ono to nenī tak snadnē *tas jau nav tik viegli*

vře, vřecek pron: ⇒ **vřechn**

vřednī adj 1 (nesvātečnī: řaty ap.) *ikdienas (G)*; ve v. dny *darba dienās* 2 (obyčejnīj) *parastš, ikdienišķš*; v. řivot *ikdienībļa f, ikdienišķumš m*

vřednost f, (-i) *ikdienišķumš m, ikdienībļa f*

vřechn pron, (f **vřechna/vřecka**, n **vřechno/vře**, pl: ma **vřichnī**, mi/f **vřechny**, n **vřechna**) 1 (nikoho n. nic nevijimaje) *visš; vřichnī tři vři třiš*; vřichnī až na jednoho *visi, izņemot vienu*; vřichnī do jednoho *pilnījī visi*; zboží vřeho druhu *visa veida preces*; snažīt se ze vřech sil *censties vřiem spēkiem*; na vřechny strany *uz vřām pusēm* ◆ beze vřeho *labpřāt, ar prieku*; podle vřeho *spřiezot pęc visa*; nade vře (vřechno) *vairāk par visu*; nemā vřech pęc pohromadē *viņam visi nav mājās*; vřichnī do jednoho *pilnījī visi, visi kā viens*; jeden za vřechny, vřichnī za jednoho *viens par vřiem, visi par vienu*; vřechna čest *visu godu* 2 (v nejvřšī mife) ve vřī tajnosti *pilnīgā slepenībā*; ze vřī sily *no visa*; vřim přavem *ar pilnām tiesībām* 3 (jakjkolī) *ieļkādš*; beze vřeho dūvodu *bez iemesļa*; nade vřī *pochybnost bez (mazākajām) řaubām*; pod vřī kritiku *zem iebkādās kritikas*; pro vřechny připady *katram gadījumam*

všechno pron: to je v. *tas ir viss*; v. české *viss čehiskais*; v. nejlepší k narozeninám! *daudz laimes dzimšanas dienā!*; ⇒ **všečen**

všeli(c)s pron, (~čeho) *viss kas, daudz kas*; mluvit o ~čemž *runāt par visu ko*

všelidovjý adj: ~é hlasování *tautas nobalsošana, referendum* | *s m*

všelidský adj *vispārcilvēciskis, visas cilvēces (G)*

všelíjak adv *visādi, vis'visādi*; (nevalně) *šā tā*

všelíjaklý adj *visād|s, vis'visād|s*; (nevalný) *šād|s tād|s*

všem, všemi pron: ⇒ **všečen**

všemocný, všemohoucí adj *visvaren|s, visspēcīg|s*; všemohoucí Bůh *visvarenais Dievs*

všemožně adv *visādi, vis'visādi*

všemožný adj **1** (nejrozmanitější) *vis'dažādāk|ais, vis'visād|s, viss iespējam|ais*; ~é výhody *visas iespējamās priekšrocības* **2** (největší možný) *vislielāk|ais*; ~á šetnost *vislielākā taupība* **3** (vůbec možný): učinit ~é kroky *spert visus iespējamus soļus*; poskytnout ~ou podporu *sniegt jebkādu iespējamo atbalstu*

všebecně adv *vispārēji, vispārīgi*; je v. známo, že... *ir vispārzināms, ka...*

všebecný adj **1** (všeho n. všech se týkající) *vispārējs*; ~é vzdělání *vispārēja izglītība*; ~á amnestie *vispārēja amnestija*; ~á vojenská povinnost *obligātais karadienests*; ~á stávka *ģenerālstreik|s m*; ~é hlasovací právo *vispārējas vēlēšanu tiesības*; ~é sympatie *vispārējas simpātijas* **2** (povšechný) *vispārīgs*; v. obraz situace *vispārīgs situācijas attēlojums*; ~á chirurgie *vispārīgā ķirurģija*

všestranně adv **1** (ne jednostranně) *vispusīgi, daudzpusīgi* **2** (všebecně) *vispārēji*

všestranný adj **1** (ne jednostranný) *vispusīgs, daudzpusīgs*; ~é vzdělání *vispusīga izglītība* **2** (všebecný) *vispārējs*; k ~é spokojenosti *visiem par apmierinājumu*

vši f: ⇒ **veš**

vší, všichni pron: ⇒ **všečen**

všim|at si impf, (-á), **všim|nout si** pf, (-ne, prēt. -l) (posíthnout) *ievērot (II.), pamanīt (III.1.)*; (věnovat pozornost) *pie|griezt (-griezt, -grieza)* vēribu (kam)*

vště|ovat impf, (-uje), **vštíp|it** pf, (3.sg/pl -i, imp. -ip/-ěp) *ieaudz|ināt (III.1.)*; (dost násilně) *iepot|ēt (II.)*; v. dětem zájem o práci *ieaudzināt bērnos interesi par darbu*; v. si co do paměti *iegaum|ēt (II.) ko* ■ **v. se** impf, pf *ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)**; v. se do paměti *iespiesties atmiņā*

všude adv *visur* ♦ v. dobře, doma nejlépe *visur labi, mājās vislabāk*

všudy adv *visur*; všeho v. *vispār, (visā) visumā* ♦ se všim v. ar *visu kas pienākas*

všudypřítomný adj *visuresoš|s*

vťah|nout pf, (-ne, prēt. -l, pas. vtažen) **1** (dovnitř) *ie|vilkt (-velk, -vilka)*, ie|raut (-rauj, -rāva)**; v. koho do pokoje *ievilkt ko istabā*; v. kouf (cigaretový) *ievilkt dūmu*; v. břicho *ievilkt vēderu* **2** (zavléct: do sportu, války ap.) *ie|raut (-rauj, -rāva)*, ie|vilkt (-velk, -vilka)*, ie|jaukt (-jauc, -jauca)* **3** (vojsko) *ie|brukt (-brūk, -bruka)*, ie|nākt (-nāk, -nāca)***

vťah|ovat impf, (-uje) **1** (dovnitř) *vilkt (-velk, -vilka)* (iekšā), ie|vilkt (-velk, -vilka)**; v. dech *ievilkt elpu* **2** (zavléct: do sporu, války ap.) *jaukt (jauc, jauca)* iekšā, vilkt (velk, vilka)* iekšā, ie|jaukt (-jauc, -jauca)*, ie|vilkt (-velk, -vilka)**

vt|ěci, vt|ěct impf, (-eče, prēt. -ekl), **vt|ěkat** impf, (-éká) *ie|tecēt (-tek, -tecēja)*, ie|plūst (-plūst, -plūda)**; řeka ~éká do moře *upe ietek jūrā*

vtěl|it pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> **1** (ztělesnit) *iemies|ot (II.)*; (uskutečnit těž) *īsten|ot (II.)*; v. své myšlenky do života *īstenot savas idejas dzīvē* **2** (začlenit) (co do čeho) *iek|aut (-k|auj, -k|āva)* (ko kur), ie|tvert (-tver, -tvēra)* (ko kur)*

vteřin|a f, (-y) *sekun|de f, (Gpl -žu)*; zlomek ~y *sekundes daļa*

vtěsn|at pf, (-á) *ie|spiest (-spiežt, -spieda)**; (vsunout) *ie|bāzt (-bāž, -bāza)**; v. celý program do jediného dne *saplānot visu programmu vienā dienā* ■ **v. se** pf (osoba) *ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)*, ie|spraukties (-spraucas, -spraucās)**; (do oděvu) *ie|līst (-lien, -līda)**

vtip m, (-u, L -u) **1** (žert) *jok|s m*; (vtipná poznámka) *asprātība f, (anekdota) anekdo|te f, (Gpl -su)*; kreslený v. *karikatūra f, šarž|s m*; vyprávět ~y *stāstīt anekdotes* ♦ ořepaný (vousatý) v. *nodrāzts joks*; laciný v. *lēts joks* **2** (důvtip) *asprātība f, asprātīgums m*; (bystrost) *atjautība f, atjautīgums m* **3** <kol.> (podstata) *lietas būtība f*; v. je v. tom, že... *lieta tāda, ka...*; v. tom je ten v. *tur jau ir tas joks*

vtipál|ek m, (-ka, Npl -kově/-ci, Lpl -cich) *asprātīš m, (G -ša), asprātīniek|s m*

vtipk|ovat impf, (-uje) **1** (žertovat) *jok|ot (II.)*, *dzīt (dzen, dzina)* jokus* **2** (napadit) (o komičem, na koho/co) *zobloties (II.) (par ko)*

vtipně adv (důvtipně) *asprātīgi*; (bystře) *atjautīgi*

vtipný adj (důvtipný) *asprātīgs*; (bystřý) *atjautīgs* ♦ jedl ~ou kaši *viņš ir ļoti asprātīgs*

vtir|at impf, (-á): ⇒ **vetřít** ■ **v. se** impf **1**: ⇒ **vetřit se** (**1**) **2** (myšlenky) *mākties (mācas, māsās)* virsū, uz|mākties (-mācas, -mācās)**

vtisknout pf, (-skne, prēt. -skl, pas. -štěn/-sknut), **vtisk|ovat** impf, (-uje) **1** (pečet) *uz|spiest (-spiežt, -spieda)**; (do dlaně) *ie|spiest (-spiežt, -spieda)**; v. komu polibek na čelo *noskūpst|īt (III.1.) ko uz pieres* **2** (vnutit) *uz|spiest (-spiežt, -spieda)*, uz|tīpt (-tīepj, -tīepa)**; (komu co kam ko) **3** (natisknout) *ie|spiest (-spiežt, -spieda)** ■ **v. se** pf, impf *ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)**; <prēn.> v. se do paměti *iespiesties atmiņā*

vtlač|it pf, (3.sg/pl -i) (dovnitř) *ie|spiest (-spiežt, -spieda)**; (vsunout) *ie|bāzt (-bāž, -bāza)** ■ **v. se** pf *ie|spiesties (-spiežas, -spiedās)*, ie|spraukties (-spraucas, -spraucās)**

vtl|ouci, vtl|ouct pf, (-uče, prēt. -oukl, pas. -učen, imp. -uč) **1** (hřebík, klin) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)*, ie|sist (-sit, -sita)* **2** <expr.> (naučit) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)**; (komu co kam ko); v. do hlavy *ie|kalt (-kaļ, -kala)* galvā**

vtlouk|at impf, (-á) **1** (hřebík, klin) *dzīt (dzen, dzina)* iekšā, sist (sit, sita)* iekšā **2**: <expr.> v. do hlavy *dzīt (dzen, dzina)* galvā**

vtok m, (-ku, Lpl -cich) *ietek|a f, (feky tēž) grīv|a f*

vtom adv *pēkšņi, piepeši*

vtřhnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) (do země) *ie|brukt (-brūk, -bruka)**; (do bytu tēž) *ie|lauzties (-laužas, -laužās)**

vúbec part **1** (všebecně) *vispār, vispārīgi*; a v. *un vispār* **2** (v záponu) *ne'maz, it ne'maz, nepa'visam*; v. ne *ne'būt ne*; v. nic *itin nekas, itin neko* **3** (vlastně) *īsti, īsteni*; co v. chcete? *ko jūs īsti gribat?*

vůči prep (s D) <kníž.> *pret (s Asg, Dpl)*; (vzhledem k) *attiecībā uz (s Asg, Dpl)*

vůd|ce m, (-e, Npl -ově/-i), **vůd|ky|ně** f, (-ně, Gpl -ní/-ni) **1** *vado|nis m, (G -ņa), vado|ne f, (Gpl -ņu) **2** (turistický ap.) *ceļve|dis m, (G -ža), ceļve|de f, (Gpl -žu); pavado|nis m, (G -ņa), pavado|ne f, (Gpl -ņu)**

vůd|čí adj (postavení, role, osobnost) *vadoš|ais*; v. myšlenka *galvenā doma, vadmotīvs m*; v. princip *galvenais princips*

vůl m, (volja, V -e, Npl -il/-ové) **1** *vēr|sis m, (G -ša) **2** <vulg.> (hlupák) *stulbe|nis m, (G -ņa), tukšpaur|is m, ārmurgalv|a m, (D -am)*; vole jeden! *maita tāds!*; hele, vole... *klau, vecais...**

vůle f, (-e) **1** (rozhodnost) *grība f, sila v. grībasspēk|s m*; poslední v. *testament|s m*; udělat co z vlastní v. *izdarīt ko no brīvas grības*; udělat komu co po ~i *izdarīt ko kam pa prātam*; udělat komu co proti ~i *izdarīt ko pretēji kāda grībai*; ukázat dobrou ~i *izrādīt labu grību*; při dobré ~i *ar labu grību*; při nejlepší ~i (nemůžu p říjet) *lai arī kā grībetu*; prosadit svou ~i *izdarīt pēc sava prāta*; nechat co na ~i koho atstāt *ko kāda ziņā* **2** <tech.> *spraug|a f, atstarpe f, (Gpl -pju)*

vulgární adj *vulgār|s*

vůně f, (-ě) *smarž|a f*

vůz m, (voz|u, L -el-u) **1** (tažený) *rať|j m, pl* ♦ být pátým kolem u vozu *būt kā piektajam rītenim*; já o koze, a ty o voze *mēs katrs runājam par ko citu* **2** (auto) *automašīna f, automobi|lis m, (G -ļa)*; osobní v. *vieglā automašīna*; nákladní *kravas automašīna*; hlídkový v. *patru|mašīna f*; pohřební v. *katafalk|s m* **3** (vagón) *vagon|s m*; nákladní v. *preču vagon|s*; jídelní v. *restorānvagon|s m*; lůžkový (spací) v. *guļamvagon|s m* **4**: <astr.> Malý v. *Mazie Greizie Rať|j m, pl*; Velký v. *Lielie Greizie Rať|j m, pl*

vy pron, (G,A,L vás, D vám, I vámi) **1** (2. pl a vykání) *jūs, (G jūsu, D, I jums, A jūs, L jūsos)*; (v dopise) *Jūs*; podle vás *jūsuprāt, pēc jūsu domām*; u vás (doma) *pie jums, jūsmājās*; (ve vašem městě) *pie jums, jūsu pilsētā* **2** (vytýkáni) *(ak jūs)...tād|j; vy darebáci! (ak jūs) nelieši tādi!*

vybal|it pf, (3.sg/pl -i) (kufr) *izkrav|āt (II.)*; (balíček, dárek) *izsaiņ|ot (II.), iz|tīt (-tin, -tina)** ♦ tak to ~l *klāj vaļā!*

vybal|ovat impf, (-uje) (kufr) *krav|āt (II.)* *ārā, izkrav|āt (II.)*; (balíček, dárek) *saiņ|ot ārā (II.), izsaiņ|ot (II.), tīt (tin, tina)* vaļā, iz|tīt (-tin, -tina)**

výbav|a f, (-y) **1** (nevěsty) *pūris m*; dětská v. *zīdaiņa pūriņ|s m* **2**: ⇒ **vybavení**

vybaven|í n, (-i) (laboratorní, bytové, kancelářské) *iekārta f*; (dílny, auta, počítače) *aprikojum|s m*

vybavenost f, (-i) (škola, domácnost) *iekārtojums m, aprikojum|s m*; **vybav|y** f, (-y) (valodu) *zināšanas f, pl*

vybavený adj (čím) *apriko*t[s] (*ar ko*); (zařizený: byt ap.) *iekārto*t[s]; v. nábytkem *mēbelēt*s

vybavit pf. (3.sg/pl -i) **1** (opatřit) (co čím) *apgādāt* (II.) (*ko ar ko*); (technickým zařizením: auto, stroj ap.) *apriko*t (II.) (*ko ar ko*); (topením, vodovodem ap.) *ieriko*t (II.) (*ko*); (dům, byt) *iekārto*t (II.) (*ko*); v. byt nábytkem *mēbelēt* (II.) *dživokli*; v. dceru *apgādāt* *meitai pūru* **2** (připomenout) *atgādīnāt* (III.1.), *atšauk* (-*sauc*, -*sauc*)* *atmiņā*; (komu co kam ko) ■ **v. si** pf *atcerēt*ies (III.2.) ■ **v. se** pf *atšaut* (-*aus*, -*ausa*)* *atmiņā*

vybavovat impf. (-uje): ⇒ **vybavit** ■ **v. si** impf: ⇒ **vybavit si** ■ **v. se** impf **1**: ⇒ **vybavit se** <expr.> (bavit se) (*ilgi*) *pjāpāt* (II.), (*ilgi*) *runāt* (II.)

vybēhnout pf. (-ne, prēt. -i) **1** (ven) *izskriet* (-*skrien*/-*skrej*, -*skrēja*)*; v. z pokoje *izskriet* (*ārā*) *no istabas* **2** (nahoru) *uzskriet* (-*skrien*/-*skrej*, -*skrēja*)*; v. po schodech *uzskriet* (*augšā*) *pa kāpnēm* **3** <sport> *startēt* (II.) **4** (mléko) *pārījet* (-*iet*, -*gāja*)* *pāri*, *pārīskriet* (-*skrien*/-*skrej*, -*skrēja*)* *pāri*

výběr m, (-u) **1** *izvēlē* f, (výbírání) *izvēlēšan*šas f, *izraudzīšan*šas f, široký v. *plaša izvēle*; <biol.> přirozený v. *dabiskā izlas*e f, udělat v. *izvēlēties* (III.2.), *izraudzīties* (-*raugās*, -*raudzījās*)* **2** (výbor) *izlas*e f, (Gpl -šu)

výběrový adj (zboží) *augstākā labuma* (G), *augstākās kvalitātes* (G); (učební předmět) *izvēles* (G); ~é řízení *konkursa procedūra*

výběžek m, (-ku, Lpl -cích) *izliekums* m, *izcilnis* m, (G -ņa); v. pevniny *zemesragls* m; v. skály *klintsragls* m; <anat.> v. slepého střeva *aklās zarnas piedēklis* m, (G -ļa), *apendiks*s m; <meteor.> v. vyššího talku *augsta spiediena apgabal*s m

vybidnout pf. (-ne, prēt. -i) *uzaicināt* (III.1.), *aicināt* (III.1.); v. k tanci *uzlūgt* (-*lūdz*, -*lūdz*)* *uz deju*

vybīhat impf. (-ā) **1** (ven) *skriet* (*skrien*/-*skrej*, *skrēja*)* *ārā*, *izskriet* (-*skrien*/-*skrej*, -*skrēja*)* **2** (nahoru) *skriet* (*skrien*/-*skrej*, *skrēja*)* *augšā*, *uzskriet* (-*skrien*/-*skrej*, -*skrēja*)* **3** (vyčínat: skála, pevnina) *izvirzīties* (III.1.); (zasahovat do něčeho) *iešniegties* (-*sniedzas*, -*sniedzās*)*, *ieštiepties* (-*stiepas*, -*stiepās*)*

vybīrat impf. (-ā): ⇒ **vybrat**

vybīravý adj *izvēlīg*s

vybīt pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it) **1** (okna) *izsīst* (-*sīt*, -*sita*)*, *izdauzīt* (III.1.) **2** (dobytek) *izkaut* (-*kauj*, -*kāva*)*, *aplkaut* (-*kauj*, -*kāva*)* **3** (baterii) *izlādēt* (II.); <přen.> v. energii *izlādēt enerģiju*; <přen.> v. vztek (na kom) *izgāzt* (-*gāz*, -*gāza*)* *dusmas* (*uz ko*) **4** (zbraň) *izlādēt* (II.) ■ **v. se** pf (baterie, člověk) *izlādēties* (II.)

vybizjet impf. (-i, 3.pl -ejī) *aicināt* (III.1.); (koho k čemu ko darīt ko); v. koho k spolupráci *aicināt ko sadarbības*

vybledlý adj *izbalējis* (f -usi); v. stářím *izbalējis no vecuma*

vyblednout pf. (-ne, prēt. -i) (barva, vzpomínky) *izbalēt* (III.2.)*, *izbalēt* (II.)

vybočít pf. (3.sg/pl -i), **vybočovat** impf. (-uje) **1** (z cesty, ze směru) (z čeho) *novirzīties* (III.1.) (*no kā*); (z kolejí) *noļiet* (-*iet*, -*gāja*)* (*no kā*); (z řady) *izļiet* (-*iet*, -*gāja*)* (*no kā*) **2** <přen.> (z tématu, ze zvyklostí) (z čeho) *novirzīties* (III.1.) (*no kā*)

výboj m, (-e) **1** <elektr.> *izlādēšan*šas f **2** (vojenský) *iebrukums* m **3** <přen.> (vědecký ap.) *sasniegums* m, *ieguvums* m

vybojovat pf. (-uje) <též přen.> *izcīnīt* (III.1.), *izkarēt* (II.)

výbor m, (-u) **1** (orgán) *komiteja* f, *pado*me f, (Gpl -mju); (parlamentní) *komisija* f, výkonný v. *izpildkomiteja* f, akční v. *ričības komiteja* **2** (literární) *izlas*e f, (Gpl -šu); v. z díla *darbu izlase*

výborně adv *teicami*; (skvěle) *lieliski*

výborný adj *teicams*; (skvělý) *lielisks*

vybouchnout pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la): ⇒ **vybuchnout**

vybraný adj **1** (společnost, potraviny) *izmeklēt*s, *izlasīt*s; ~é spisy *rakstu izlase*; ~é mužstvo *izlases komanda* **2** (vybroušený: vkus, chování) *izsmalcināt*s; (těž mluva) *izkopt*s

vybrat pf. (-ere, pas. -rān, imp. -er) **1** (drobné předměty ze země) *uzlasīt* (III.1.), *salasīt* (III.1.); (oddělit) *izlasīt* (III.1.) **2**: v. (si) (zvolit) *izvēlēties* (III.2.), *izraudzīties* (-*raugās*, -*raudzījās*)*; v. z dvou možností *izvēlēties starp divām iespējām* **3** (vyndat) (co odkud) *izņemt* (-*ņem*, -*ņēma*)* (*no kā*); (vyprázdnit) *iztukšot* (II.) (*ko*); v. peníze v bankomatu *izņemt naudu bankas automātā*; v. si dovolenou *izmantot* (II.) *atvaļinājumu* **4** (sebrat) *sajvākt* (-*vāc*, -*vāca*)*; v. od každého 5 eur *savākt no katra pa 5 eiro* **5** <kol.> (vykrást) *apzagt* (-*zog*, -*zaga*)*; v. banku *apzagt banku*

vybrousit pf. (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. vybrus) **1** (sklo, drahokam) *noslīpēt* (II.) **2** <přen., kniž.> (jazyk, chování, styl) *izkopt* (-*kopj*, -*kopa*)*

vybudovat pf. (-uje) (stavby) **1** *uzcelt* (-*ceļ*, -*cēla*)*; (ne pomník) *uzbūvēt* (II.) **2** <přen.> (hospodářství, demokracii, teorii) *izveidot* (II.), *radīt* (III.1.)

výbuch m, (-chu, Lpl -ších) **1** *sprādzien*s m, *eksplōzija* f, (sopky) *izviridums* m **2** <přen.> (vztek, hněvu, žárlivost) *uzliesmojums* m, *izviridums* m; v. smichu *smieklu šalt*s m; v. potlesku *aplaušu vētrja* f

vybuchnout pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la) **1** (granát, nálož) *sprāgt* (*sprāgst*, *sprāga*)*, *eksplōdēt* (II.) **2** <expr.> (zlosti) *aizsvilties* (-*svilstas*, -*svilstās*)*; v. hněvem *aizsvilties dusmās*; v. smichy *skalji smieties* (*smejas*, *smējās*)*

vyburclovat pf. (-uje) (probudit) *uzmodināt* (III.1.), *pamodināt* (III.1.); v. koho ze spānkū *izcelt* (-*ceļ*, -*cēla*)* *ko no gultas*; <přen.> v. koho z letargie *pamodināt ko no letargijas*; <přen.> v. koho k aktivitē/ k přemýšlení *rosīnāt* (III.1.) *ko darboties/ pārdomām*; <přen.> v. svědomí *pamodināt sirdsapziņu*

výbušninja f, (-y) *sprāgstviela* f

výbušný adj **1** (předmět, směs) *sprāgstošs*, *eksplōzīv*s; ~ā látka *sprāgstviela* f; v. motor *iekšdedzes dzinējs* **2** <přen.> (povaha) *iekarsīgs*, *nesavaldīgs*; (atmosféra, situace) *nokaitēt*s

vyćenit pf. (3.sg/pl -i): v. zuby *atņirgt* (-*ņirdz*, -*ņirdza*)* *zobus*

vycestovat pf. (-uje) (ze země) *izbraukt* (-*brauc*, -*brauca*)* (*no valsts*); (emigrovat) *emigrēt* (II.); v. do zahraničí *aizbraukt* (-*brauc*, -*brauca*)* *uz ārzemēm*

vyčítat pf. (3.sg/pl -i, pas. -ēn, imp. vyčít) *sajust* (-*jūt*, -*juta*)*, *just* (*jūt*, *juta*)*

vyčplat pf. (-e), **vyčpávat** impf. (-ā) (co čím) *pieļbāzt* (-*bāz*, -*bāza*)* (*ko ar ko*); (škviry) *aizļbāzt* (-*bāz*, -*bāza*)* (*ko ar ko*); (zvíře) *izļbāzt* (-*bāz*, -*bāza*)*; (nábytek) *izpolsterēt* (II.) ♦ *jdi se v. ej ellē!*

vyčucāt pf. (-ā), **vyčucávat** impf. (-ā) *izsūkt* (-*sūc*, -*sūca*)*; (z prsu) *izzīst* (-*zīz*, -*zīda*)* ♦ **v. si** něco z prstu *izzīst kaut ko no pirksta*

vyčvīcēt pf. (3.sg/pl -i) (pracovníky) *apmācīt* (III.1.), (profesionāli) *sagatavot*s; (voják) *apmācīt*s, *trenēt*s

vyčvīčít pf. (3.sg/pl -i) (pracovníky) *apmācīt* (III.1.), (profesionāli) *sagatavot* (II.); (zvíře) *izdresēt* (II.); (sportovce) *iztrenēt* (II.) ■ **v. se** pf (v čem) *iemācīties* (III.1.) (*ko*)

výcvik m, (-ku, Lpl -cích) **1** *apmācība* f, bojový v. *kaujas apmācības* **2** (zvířat) *dresēšana* f, *dresūra* f

výcvikový adj (kurz, středisko, program) *mācību* (G)

výčep m, (-u, L -u) (místnost) *dzertuve* f, (Gpl -vju), *krogls* m (*vieta, kur tiek liets alus*)

vyčerpání n, (-i), **vyčerpanost** f, (-i) (únava) *nogurums* m; (velká) *pāgurums* m

vyčerpaný adj **1** (unavený) *nogur*šs (f -usi); (velmi) *pāgur*šs (f -usi) **2** (zdroj, úspory) *izsmelt*s, *izlietot*s; (pūda) *noplicināt*s; ~é téma *izsmelta téma*

vyčerpat pf. (-ā) **1** (vodu) *izsmelt* (-*smej*, -*smēla*)*; (pumpou) *izsūkņēt* (II.) **2** (spotřebovat) *izsmelt* (-*smej*, -*smēla*)*, *izlietot* (II.); (pūdu) *noplicināt* (III.1.); v. dovolenou *izmantot* (II.) *atvaļinājumu*; <přen.> v. téma *izsmelt tematu*; <přen.> v. všechny možnosti *izsmelt visas iespējas* **3** (unavit) *nogurdināt* (III.1.), *noļmocīt* (-*moka*, -*mocija*)*; (vyslīt) *novārdzīnāt* (III.1.) ■ **v. se** pf **1** (unavit se) *noļgurt* (-*gurst*, -*gura*)*, *noļmocīties* (-*mokās*, -*mocijās*)*; (vyslīt se) *noļvārgt* (-*vārgst*, -*vārga*)*, *izļvārgt* (-*vārgst*, -*vārga*)* **2** (vyplotřebovat se) *izsīkt* (-*sīkst*, -*sīka*)*, *izļbeigties* (-*beidzas*, -*beidzās*)*; <přen.> má trpélivost se ~ala *mana pacielība ir izsīkusi*

vyčerpávající adj **1** (práce) *nogurdinošs* **2** (výklad) *izsmejošs*; (vyčet) *piņīg*s

vyčerpávat impf. (-ā): ⇒ **vyčerpat** ■ **v. se** impf: ⇒ **vyčepat se**

výčet m, (-tu, L -tu) *uzskaitījums* m; (seznam) *saraksts* m

vyčihat pf. (-ā) (vyslídít) *izsekot* (II.); (vyčkat) *nogaidīt* (III.1.); (aby napadl) *uzglūņēt* (III.2.) (*kam*); v. vhodný okamžik *nogaidīt izdevīgu brīdi*

vyčíslit pf. (3.sg/pl -i) *aprēķināt* (III.1.)

vyčíst pf. (-te, prēt. -eti, -(e)ta, pas. -ten, imp. -ti, -tēte) **1** (čēt) *izlasīt* (III.1.); (co z čeho ko kur); <přen.> v. komu co z očí *noļasīt* (III.1.) *kam ko no acīm* **2** (vytknout) *pārījet* (-*met*, -*meta*)*; (komu co kam ko)

vyčístit pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn/-stēn, imp. -stī/-stī) (uvnitř) *iztīrīt* (III.1.); (z povrchu) *notīrīt* (III.1.); v. si zuby *iztīrīt zobus*; v. skvrny (z oděvu) *iztīrīt traipus*; dát si v. oblek *aiznest uzvalku uz ķīmisko tīrítavu*

vyčítat impf. (-ā) *pārīmet* (-*met*, -*meta*)*; (komu co kam ko); v. si co *pārmest sev ko*

vyčítavý adj *pārmetumu piņ*s, *pārmetošs*

vyčítka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *pārmetums* m; mīt ~ky svědomí *just sirdsapziņas pārmetumus*; dēlat si ~ky *pārīmet* (-*met*, -*meta*)* *sev*

vyčkat pf. (-ā), **vyčkávat** impf. (-ā) *nogaidīt* (III.1.), *pagaidīt* (III.1.), *gaidīt* (III.1.); v. vhodnou chvíli *nogaidīt izdevīgu brīdi*

- vyčleniť** pf. (3.sg/pl -i) *izdaľiť* (III.1.); (větu čárkou) *atdaľiť* (III.1.); (částku) *pie|škirť* (-škir, -škirť); (pracovní skupinu) *izveďťot* (II.); v. čas *izbrňťet* (II.) *laiku*
- vyčnivťat** pf. (-á) (nad čim) *pa|celties* (-ceľas, -cēľas)* (*pāri kam*), *sľieties* (*sľienas/sľejas, sľejās*)* (*pāri kam*); (z čeho) *rēgľoties* (II.) *ārā* (no *kā*)
- vyčte** pf. ⇒ **vyčist**
- vyčurťat se** pf. (-á) <dět., vulg.> *izčurťaties* (II.)
- výdaj** m. (-e), obv. pl. ~e *izdevum|j* m, pl; provozní ~e *kārtējie izdevum|j*; cestovní ~e *ceľa izdevum|j*
- výdánj** n. (-i) **1** (knihy, novin) *izdevum|s* m; opraveně (upraveně) v. *pārstrādāts izdevums*; zvláštní v. *speciālizdevum|s* m **2** (výdaje) *izdevum|j* m, pl **3** (tiskoviny) *izdošan|a* f, (zásilky) *izsniegšan|a* f, (zločince) *izdošan|a* f
- výdařenj** adj *veiksmīg|s, labi izdevjies* (f -usies)
- výdařťit se** pf. (3.sg/pl -i) *iz|doties* (-dodas, -devās)*; (rostliny) *pa|doties* (-dodas, -devās)*
- výdat** pf. (-á, pas. -ān, imp. -ej) **1** (rozdat: nářadí, poukázky ap.) *iz|sniegt* (-sniedz, -sniedza)*, *izdaľiť* (III.1.) **2** (utrátit) *iz|dot* (-dod, -deva)*, *iztērťet* (II.); v. všechny peníze *iztērťet visu naudu* **3** (odevzdat) *at|dot* (-dod, -deva)*; (zajátce) *iz|dot* (-dod, -deva)*; v. zbraně *no|likt* (-liek, -lika)* *ieročus* ♦ v. na pospas, v. na něčí milost a nemilost *atstāt kāda ziņā, atstāt likteņa varā* **4** (doklad) *iz|dot* (-dod, -deva)*, *iz|sniegt* (-sniedz, -sniedza)*; v. zatykač (na koho) *izdot* (*kā*) *apcietināšanas orderi*; v. rozkaz *izdot pavēli*; v. svědectví *sniegt* (*sniedz, sniedza*)* *liecību, liecināt* (III.1.) **5** (knihu, album, známky, bankovky) *iz|dot* (-dod, -deva)*, *iz|laist* (-laiž, -laida)*, *laist* (*laiž, laida*)* *klajā* **6** (úrodu, teplo) *dot* (*dod, deva*)*, *nest* (*nes, nesa*)*; v. ovoce *nest augļus*; nev. ani hlášku *neiz|dvest* (-dveš, -dvesa)* *ne skaņas*; ~al ze sebe všechno *viņš darīja visu, kas bija viņa spēkos* ■ **v. se** pf **1** (utrátit) *iztērťeties* (II.); v. se z čeho *iztērťet* (II.) *ko*; v. se ze sil *zauđťet* (II.) *spēkus* **2** (na cestu) *doties* (*dodas, devās*)*; v. se do světla/do města *doties pasaule| uz pilsētu*
- výdatně** adj (pomoc, přispět, jíst) *krietni, brangi*; (podporovat, snažit se) *ľoti*; (spát) *daudz, labi*; (přset, sněžit) *stipri*
- výdatnj** adj (zdroj přjímů, informaci) *bagātj|s, bagātig|s*; (pomoc, podpora) *ľielj|s*; (odpočinek, spánek) *pamatj|s, krietnj|s*; (oběd) *brangj|s*; (strava) *sātjg|s*; (děst, snih) *stiprj|s*
- výdávťat** impf. (-á): ⇒ **výdat** ■ **v. se** impf **1**: ⇒ **výdat se** **2** (prohlašovat se) (za koho) *iz|likties* (-liekas, -likās)* (*par ko*)
- výdavatel** m. (-e, Npl -ē), **výdavatel|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izdevēj|s* m, *izdevēj|a* f
- výdavatelstv|j** n. (-i) *izdevniecīb|a* f
- výděđťit** pf. (3.sg/pl -i) *at|stāt* (-stāj, -stāja)* *bez mantojuma*
- výdeľch** m. (-chu, Lpl -šich) *izel|p|a* f, *izel|pojum|s* m; při ~chu *izel|pojot*
- výdech|nout** pf. (-ne, prēt. -l) **1** *izel|p|ot* (II.) **2** (ulevit si) *uzel|p|ot* (II.); (odpočinout si) *at|viľkt* (-veik, -viika)* *elpu*; v. (si) úlevou *atviegľoti uzelpot* **3** <expr.> (ticho řict) *iz|dvest* (-dveš, -dvesa)*
- výdej** m. (-e) (léků, jízdenek, dokumentů) *izsniegšan|a* f, *izdošan|a* f, (energie) *patērj|š* m, *patērēšan|a* f
- výděľanj** adj **1** (penize) *nopelnj|s*; těžce ~é penize *sūri grūti pelnīta nauda* **2** (kúže) *izstrādťis*
- výděľat** pf. (-á) **1** (penize) *nopelnťit* (III.1.); (na co kam); v. na čem *nopelnťit, darot ko*, <přen.> *gūt* (*gūst, guva*)* *labumu no kā*; v. si na živobytí *nopelnťit* (*sev*) *iztiku* **2** (kúži) *izstrādťat* (II.) (*ādu*)
- výděľávťat** impf. (-á) **1** (penize) *pel|ňťit* (III.1.), *nopeln|ňťit* (III.1.); (na co kam); v. si na živobytí *pel|ňťit* (*sev*) *iztiku*; <přen.> v. na čem *gūt* (*gūst, guva*)* *labumu no kā* **2**: ⇒ **výděľat** (2)
- výděľečně** adv. v. činná osoba *ienākumu gūstoša persona, pelnoša persona*; osoba samostatně v. činná *pašnodarbinātj|ais* m, *pašnodarbinātj|ā* f
- výděľečnj** adj (podnik) *peľņu nesoš|s*; ~á činnost *peľņu nesoša darbība*
- výděľek** m. (-ku, Lpl -cich/-kách) *izpeľņ|a* f, (mzda) *alg|a* f, (zisk) *peľņ|a* f ♦ *zplakat nad ~kem ciest neveiksmi*
- výděľjťit** pf. (3.sg/pl -i) **1** (vyčlenit) *izdaľiť* (III.1.); (částku) *pie|škirť* (-škir, -škirā)* **2** <mat.> *izdaľiť* (III.1.); (co čim ko ar ko); v. šest dvěma *izdaľiť seši ar divi*
- výděrac** m. (-e), **výděrac|ka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izspiedēj|s* m, *izspiedēj|a* f, (ve velkém těž) *reketierj|s* m, *reketierj|e* f, (hrozici kompromitující informaci) *šantāžist|s* m, *šantāžj|ste* f, (Gpl -stu)
- výděřsit** pf. (3.sg/pl -si, pas. -šen, imp. -s) *izbiedťet* (II.); (silně) *pārbiedťet* (II.); v. koho k smrti *pārbiedťet ko līdz nāvei* ■ **v. se** pf *iz|bīťties* (-bīstas, -bijās)*; (silně) *pārbīťties* (-bīstas, -bijās)*; (koho/čeho no *kā*)
- výděšenj** adj (člověk) *izbijļies* (f -usies); (silně) *pārbijļies* (f -usies); (tvář, oči) *izbiedťis*; v. k smrti *pārbijies līdz nāvei*
- výdirānj** n. (-i) *izspiešan|a* f, (ve velkém těž) *reketj|s* m; (vyhrůzkami) *šantāž|a* f
- výdirťat** impf. (-á) *iz|spiest* (-spiež, -spieda)*; (vyhrůzkami) *šantažťet* (II.); v. na kom penize *izspiest no kā naudu*
- výdlāžđťit** pf. (3.sg/pl -i) *nobruđťet* (II.), *izbruđťet* (II.)
- výdobjť** pf. (-ude, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -ud) **1** (vyjmout) *izdab|ťut* (II.)* (*ārā*); (vykopat) *iz|rakt* (-rok, -raka)*; (pařezy) *iz|ľauzt* (-ľauž, -ľauza)* **2** (dosáhnout: důvěru, slávu) (co, čeho) *ie|gūt* (-gūst, -guva)* (*ko*); (právo těž) *pa|ņākt* (-ņāk, -ņāca)* (*ko*); (vítězství) *izcīnťit* (III.1.) (*ko*); v. úspěch *gūt* (*gūst, guva*)* *panākumus* **3** (vynulit: přiznání) (co z koho, na kom) *izdab|ťut* (II.)* (*ko no kā*), *iz|spiest* (-spiež, -spieda)* (*ko no kā*); (dluhy) *pie|dzĩť* (-dzen, -dzina)* (*ko no kā*)
- výdra** f. (-ry, D.L -fe, Gpl -er) <zool.> *ūdřj* m
- výdranc|ovat** pf. (-uje) *izľaup|ťit* (III.1.)
- výdrāpjat** pf. (-el-ā, imp. -ej) *izskrāp|ťet* (II.) ■ **v. se** pf <expr.> (na něco) *uz|řapties* (-řāpjās, -řāpās)*; (z něčeho) *iz|řapties* (-řāpjās, -řāpās)*
- výdražťit** pf. (3.sg/pl -i) *pār|dot* (-dod, -deva)* *vairāksolťisanā*
- výdrh|nout** pf. (-ne, prēt. -l) (podľahu, dřez) *iz|berzt* (-berž, -berza)*; (záda) *no|berzt* (-berž, -berza)*; v. si ruce *kārtīgi nomazgľāt* (II.) *rokas*
- výdržťet** pf. (3.sg/pl -i) **1** (setrvat) *izturťet* (III.2.); v. do konce *izturťet līdz beigām*; do zimy ne-*i* (země) *ľidz ziemai viņš nenodzīvoss*; ne-*i* ani chvíli na místě *viņš ne mirkli nespēj palikt uz vietas* **2** (sněst) *izturťet* (III.2.); *pa|ciet* (-ciesz, -cietā)*; v. bolest *izturťet sāpes*; v. něčí pohled *izturťet kāda skatienu*; to se nedā v., to není k ~eni *tas nav izturams* (*paciešams*) **3** (počasí) *noturťeties* (III.2.); slunečné počasí ~i do konce *tydne ľabs ľaiks noturēšies līdz nedēļas beigām* **4** (vystačit) *iz|ťikt* (-ťiek, -ťika)*, *izdziv|ot* (II.); ne-*im* s penězi do konce měsíce *man nepietiks naudas līdz mēneša beigām*
- výdržťovat** impf. (-uje) (rodinu, vojsko) *uzturťet* (III.2.); (opatřovat těž) *apģāđľāt* (II.); v. si milenkou *uzturťet mļāko*
- vyfotograf|ovat** pf. (-uje) *nofotografťet* (II.) ■ **v. se** pf *nofotografťeties* (II.)
- výfuk** m. (-ku, Lpl -cich) **1** (vyfukování) *izplūd|e* f **2** (zařizení) *izplūdes atverťe* f, *izplūdes cauruľe* f, (Gpl -ľu)
- výfukovj** adj *izplūdes* (G); ~é plyny *izplūdes gāzes*
- výfum|ovat** pf. (-uje) <těž přen.> *iz|dzēst* (-dzēš, -dzēsa)*
- výhāňťit** impf. (-i, 3.pl -ēj) **1** (z místa) *dzĩť* (*dzen, dzina*)* *projām* (*ārā*), *iz|dzĩť* (-dzen, -dzina)*, *pa|dzĩť* (-dzen, -dzina)*, *ai|zdzĩť* (-dzen, -dzina)*; v. koho z domu *dzĩť ko ārā no mājām* ♦ v. čerta ďablem *izdzĩť velnu ar belcebulu* **2** (do výše) *sa|cēľ* (-ceľ, -cēľā)*, *uz|dzĩť* (-dzen, -dzina)*; v. ceny *sacēľ cenas* **3** (rostliny) *đigt* (*đigst, điga*)*, *augť* (*aug, auga*)*; (listy, větve) *dzĩť* (*dzen, dzina*)*
- vyhas|nout** pf. (-ne, prēt. -l) **1** *iz|dzist* (-dziest, -dzisa)*, *no|dzist* (-dziest, -dzisa)*; v. kamnech ~lo krásns *ir izdzisusi* **2** <přen., kníž.> (život, city, inspirace) *iz|dzist* (-dziest, -dzisa)*
- vyhāžťet** pf. (-i, 3.pl -ej) *iz|met* (-met, -meta)*, *iz|sviest* (-sviež, -svieda)*; <expr.> v. koho z práce *izmet ko no darba*; <expr.> v. penize *izsviest naudu*
- vyhazov** m. (-u, L -u) <kol.> *atľaišan|a* f *no darba*; dát komu v. *atľaist ko no darba*; dostat v. *ťikt atľaistam no darba*
- vyhaz|ovat** impf. (-uje) **1** (ven, pryč) *sviest* (*sviež, svieda*)* (*ārā*), *met* (*met, meta*)* (*ārā*), *iz|sviest* (-sviež, -svieda)*, *iz|met* (-met, -meta)* **2**: v. do povětří (vzduchu) *uzspridž|ināt* (III.1.), *uz|ľaist* (-ľaiž, -ľaida)* *gaisā* <kol.> **3** <expr.> (penize) *iz|sviest* (-sviež, -svieda)*, *iz|grūst* (-grūž, -grūda)* (*naudu*); nemám penize na ~ování *man nav ľiekas naudas*
- výherc|e** m. (-e), **výherkylně** f. (-ně, Gpl -ňv-ňi) *ľaimētāj|s* m, *ľaimētāj|a* f; *vinnētāj|s* m, *vinnētāj|a* f
- vyhľad|it** pf. (3.sg/pl -đi, pas. -zen) **1** (záhyby) *izľudj|ināt* (III.1.), *noľudj|ināt* (III.1.) **2** (vyhubit: fyzicky) *iznīc|ināt* (III.1.); (choroby, nežádoucí ideologii) *iznīđťet* (II.), *iz|skaust* (-skauž, -skauda)*; v. co z paměti *iz|dzēst* (-dzēš, -dzēsa)* *ko no atmiņas*
- vyhľadověľj** adj *izsaľcis* (f -usi); (velmi) *izbadējļies* (f -usies)
- vyhľadovj|ťet** pf. (-i, 3.pl -ēj) **1** (dostat hlad) *iz|salkť* (-salkst, -salka)*; (velký) *izbad|ťeties* (II.) **2** (uměřit hladem) *izmērd|ťet* (II.) *badā*
- vyhľás|it** pf. (3.sg/pl -i) (soutěž, volby, poplach, amnestii, bankrot) *izsľudj|ināt* (III.1.); (výsledky, vítěze) *pažj|ot* (II.); (mobilizac) *izžj|ot* (II.); (válku, stávkou) *pie|ťeikt* (-, -ťeica)*, *piľsacĩť* (-saka, -sacjā)*; (rozsudek, platební neschopnost, nezávislost) *pasľudj|ināt* (III.1.), (republiku) *proklam|ťet* (II.); (svě požadavky) *deklar|ťet* (II.)
- vyhľášenj** n. (-i) (výsledků, výtězů) *pažj|ošan|a* f, (konkurzu, amnestie) *izsľudj|ināšan|a* f, (rozsudku, nezávislosti) *pasľudj|ināšan|a* f, (republiky)

proklaměšan|a f. (svých požadavků) *deklarěšan|a f.* (výjimečného stavu, poplachu) *izžošan|a f.* v. války kara *pieteikšan|a f.*
vyhlášenjý adj (vynikající) *jevėrojam|s*; (proslulý) *slaven|s*, *pazistam|s*
vyhláš|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *paziņojum|s m*; ministerská v. *ministru kabineta noteikumi| m, pl*
vyhlaš|ovat impf, (-uje): ⇒ **vyhlásit**
vyhlazovací adj: v. tábor náves *nomeņne*
vyhlaz|ovat impf, (-uje) **1** (záhyby) *glud|ināt (III.1.)*, *izglud|ināt (III.1.)*, *nogrud|ināt (III.1.)* **2**: ⇒ **vyhladit** (2)
výhled m. (-u, L -u) **1** *skat|s m*; (na co uz ko); místnost s ~em na hory *teļpa ar skatu uz kalniem* <prěn.> (vyhlídka) *izre|dzes f, pl*, (G -džu), *perspektīva f*, v. do budoucnosti *nākotnes izredzes*, *nākotnes perspektīva*
vyhledat pf, (-á) **1** (místo v knize, informace, pomoc) *samekl|ēt (II.)*, *at|rast (-rod, -rada)**; v. očima *samekl|ēt (II.) (ar) acīm* **2** (lékaře) *apmekl|ēt (II.)*; (těž odborníka) *griezties (griežas, griežas)* (pie kā)*; (přítele) *uzmekl|ēt (II.)*, *apciem|ot (II.)*
vyhledávanjý adj *pieprasīšs*, *populāršs*
vyhledáv|at impf, (-á) **1** (místo v knize, informace, pomoc) *mekl|ēt (II.)*; v. hádku (s kým) *izrais|īt (III.1.) strīdu (ar ko)* **2**: ⇒ **vyhledat** (2)
vyhléd|nout pf, (-ne, přét. -(nu), -la) **1** (z okna) *paskat|īties (III.1.) (ārā)* **2**: v. (si) (vybrat si) *iz|raudzīties (-raugās, -raudzījās)**, *izvēl|ēties (III.2.)*
vyhledově adv *perspektīvā*; (do budoucna) *nākotnē*
vyhlíd|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *skat|s m*; (na co uz ko); pokoj s ~kou na město *istaba ar skatu uz pilsētu* **2** (perspektiva) *izre|dzes f, pl*, (G -džu), *perspektīva f*, ~ky do budoucnosti *nākotnes izredzes (perspektīva)*; má dobré ~ky *viņam ir labas izredzes* **3** (ve dveřích, na větrání) *lodzīn|š m*
vyhlíž|et impf, (-i, 3.pl -ejī) **1** (z okna) *skat|īties (III.1.) (ārā)*, *lūk|oties (II.) (ārā)*, *raudzīties (raugās, raudzījās)* (ārā)* **2** (očekávat: listonoše ap.) *gaid|īt (III.1.)*; (dívat se všiřic) *raudzīties (raugās, raudzījās)* (pēc kā)*, *lūk|oties (II.) (pēc kā)* **3** (darek) *iz|raudzīties (-raugās, -raudzījās)**, *izvēl|ēties (III.2.)* **4** (vypadat) *izskat|īties (III.1.)*
vyhloub|it pf, (3.sg/pl -i, imp. vyhloub) **1** (učinit vydulým) *iz|dobt (-dobj, -doba)** **2** (vykopat: jámu, studnu ap.) *iz|rakt (-rok, -raka)** **3** (prohloubit) *padzi|ināt (III.1.)*
vyhnan|ec m. (-ce), **vyhnan|k|nē f.** (-nē, Gpl -nī-ni) *izsūt|ītais m*, *izsūt|īš f.* (těž dobrovolný) *trimdniek|s m*, *trimdnie|ce f.* (Gpl -ču)
vyhnán|j n. (-i) (násilím) *izdzīšan|a f.*, *padzišan|a f.* (ze státu) *izraidīšan|a f.* v. z ráje *izdzīšana no paradīzes*
vyhnanstv|j n. (-i) *trimd|a f.*, *izsūtījums| m*; poslat koho do v. *izsūtīt ko trimdā*
vy|hnat pf, (-žene, imp. -žēn) **1** (přimět opustit místo) *iz|dzīt (-dzen, -dzina)**, *pa|dzīt (-dzen, -dzina)**, *aiz|dzīt (-dzen, -dzina)**; (dobytek na pastvu) *iz|dzīt (-dzen, -dzina)**; (ze země) *izraid|īt (III.1.)*; v. koho z domu *izdzīt ko no mājām* ♦ v. někomu něco z hlavy *izdzīt kādam kaut ko no galvas* **2** (do výše) *sa|celt (-ceļ, -cēla)**, *uz|dzīt (-dzen, -dzina)**; v. ceny *sacelt cenās* **3** (rostliny) *sa|dīgt (-dīgst, -dīga)**, *iz|augt (-aug, -auga)**; (listy, větve) *iz|dzīt (-dzen, -dzina)**; v. do květu *uzzied|ēt (III.2.)*
vyh|nout se pf, (-ne, přét. -ul, pas. -en) (komu|čemu) *izvair|īties (III.1.) (no kā)*; (nemocím) *izsargāties (II.III.2.)* (no kā)*; v. se povinností *izvair|īties no pienākuma* ♦ v. se někomu na sto honů *bēgt no kāda pa gabalu*
výhoda f. (-y) (užitek) *labums| m*; (přednost) *priekšrocīb|a f.* (finanční) *peļņa f.* ~y a nevýhody *plusi un mīnusi*; mít z čeho ~y *gūt no kā labumu*; být ve ~ě před kým *būt labākā stāvoklī nekā kas*
vyho|dit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (do výše, ven, pryč) *iz|sviest (-sviež, -svieda)**, *iz|mest (-met, -meta)**; (na něco) *uz|sviest (-sviež, -svieda)**, *uz|mest (-met, -meta)**; <expr.> v. koho z práce ze školy *izsviest ko no darba/ no skolas*; <expr.> v. koho od dveří *izsviest ko pa durvīm* ♦ v. si z kopytka *uzdzīvot* **2**: v. do povětří (vzduchu) *uzspridz|ināt (III.1.)*, *uz|laist (-laiž, -laida)* gaisā <kol.>* **3** <expr.> (peníze) *iz|sviest (-sviež, -svieda)**, *iz|grūst (-grūž, -grūda)* (naudu)*; to jsou ~zené peníze *tā ir zemē nomesta nauda*
výhodně adv *izdevīgi*
vyhodnocen|j n. (-i) (zhodnocení) *izvērtējum|s m*; (ocenění) *novērtējum|s m*; (vyhodnocování) *izvērtēšan|a f.* (oceňování) *novērtēšan|a f.*
vyhodnoc|ovat impf, (-uje): ⇒ **vyhodnotit**
výhodnost f. (-i) *izdevīgums| m*
vyhodno|tit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (zhodnotit) *izvērt|ēt (II.)*; (ocenit) *novērt|ēt (II.)*
výhodnjý adj *izdevīgš*; to není pro mě ~é *tas man nav izdevīgi*
vyhol|it pf, (3.sg/pl -i) *no|skūt (-skuj, -skuva)**; byl hladce ~en *viņš bija gludi noskuvies*

výhon m. (-u, L -u), **výhon|ek m.** (-ku, Lpl -cich) *atva|sē f.* (Gpl -šu), *dzinum|s m*
vyho|řet pf, (3.sg/pl -i) **1** (dům, les) *no|degt (-deg, -dega)**; soused ~el *kaimiņam nodega māja* **2** (svíce, oheň) *iz|degt (-deg, -dega)**
vyho|řtit pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn) (ze země) *izraid|īt (III.1.)*; (vyhnat) *iz|dzīt (-dzen, -dzina)**
vyhoštěn|j n. (-i) (ze země) *izraidīšan|a f.*
vyhotoven|j n. (-i) (spis) *eksempļārs| m*; ve dvou ~ich *divos eksempļāros*
vyhotov|it pf, (3.sg/pl -i) (doklad, seznam, plán) *sagatav|ot (II.)*
vyhoup|nout se pf, (-ne, přét. -) **1** (ven) *iz|lēkt (-lec, -lēca)** **2** <expr.> (objevit se) *(pēkšņi) parād|īties (III.1.)* **3** (o cenách) *strauji celties (ceļas, cēlās)**; (na příčku) *strauji uz|kāpt (-kāpj, -kāpa)**
vyhově|t pf, (-i, 3.pl -ejī) **1** (komu) *iz|fapt (-top, -tapa)* (kam)*, *izdar|īt (III.1.) pa prātam (kam)*; je mu těžko v. *viņam grūti iztapt* **2** (žádosti, požadavkum, podminkām, pñāni) (čemu) *izpild|īt (III.1.) (ko)*; (stīžnosti, poptávce) *apmier|ināt (III.1.) (ko)*; v. při zkoušce *iztur|ēt (III.2.) pārbaudījumu*
vyhov|ovat impf, (-uje) **1**: ⇒ **vyhovět** (2) (být vhod) (komu|čemu) *at|bilst (-bilst, -bilda)* (kam)*; (uspokojovat) *apmier|ināt (III.1.) (ko)*; to mi ~uje *tas mani apmierina*
vyhov|ující adj (vhodný) *atbilstoššs*; (uspokojivý) *apmierinoššs*; v. komu|čemu *atbilstošs kam*; ~m způsobem *attiecīgā veidā*
výhra f. (-y, D.L -fe, Gpl -er) **1** (vítězství) *uzvar|a f* **2** (částka) *laimest|s m*, *vinnest|s m*
vyhrab|it pf, (-e, imp. -ejj) **1** (hrabáním) *izkaš|āt (II.)*, *izkār|īt (III.1.)* **2** (otvor, díru) *iz|rakt (-rok, -raka)** **3** (popel z kamen) *iz|raust (-rauš, -rausa)**, *iz|grābt (-grābj, -grāba)** **4** <expr.> (objevit: staré šaty, drobné v kapse ap.) *samekl|ēt (II.)*, *sagrābst|īt (III.1.)*; (staré spory tēž) *iz|rakt (-rok, -raka)**, *iz|vilkt (-velk, -vilka)**; v. co z kapsy *izvilkt ko no kabatas* ■ **v. se** pf <expr.> (ze sněhu, z postele) *iz|rausties (-raušas, -rausās)**, *iz|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**; (na kopec) *uz|rausties (-raušas, -rausās)**, *uz|rāpties (-rāpjas, -rāpās)**; (z nesnázi, z nepříjemné situace) *iz|kļūt (-kļūst, -kļuva)**, *tikt (tiek, tika)* ārā*
vyhrabáv|at impf, (-á) **1** (zemi) *kaš|āt (II.)*, *kār|īt (III.1.)* **2** (otvor, díru) *rakt (rok, raka)** **3** (popel z kamen) *raust (rauš, rausa)* (ārā)*, *grābt (grābj, grāba)* (ārā)* **4** <expr.> (staré události ap.) *vilkt (velk, vilka)* (ārā)* ■ **v. se** impf <expr.> (ze sněhu, z postele) *rausties (raušas, rausās)* (ārā)*, *rāpties (rāpjas, rāpās)* (ārā)*; (na kopec) *rausties (raušas, rausās)**, *rāpties (rāpjas, rāpās)**; (z nesnázi, z nepříjemné situace) *iz|kļūt (-kļūst, -kļuva)**
výhra|da f. (-y) *iebildums| m*, *iebil|de f.* (Gpl -žu); (souhlasit) s ~ami, že... *ar iebildēm, ka...;* bez ~ bez *iebildēm*; mám ~y k tomu, že *man ir iebildumi pret to, ka...;* es *iebilstu pret to, ka...*
vyhrad|it pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) (zajistit) *nodrošināt (III.1.)*; (komu co kam ko); (rezervovat) *rezerv|ēt (II.)*; v. co pro koho *rezervēt ko kam*
výhradně adv *tikai, vienīgi*
výhradní adj (dovozce, zástupce ap.) *vienīg|lais*; v. právo *monopoltiesīb|as f, pl*; mít v. postavení *būt izņēmuma stāvoklī*
vyhraně|jý adj (názor, zájem, představa) *noteiktšs*, *skaidršs*; (vkus, osobnost) *pilnīgi izveidojies (f -usies)*
vyhran|jý adj (zápas, soud) *uzvarētšs*; (peníze) *laimētšs*, *vinnētšs*
vyhr|át pf, (-aje, přét. -ál, pas. -án, imp. -aj-ej) **1** (závod, bitvu, válku) *uzvar|ēt (III.2.)*; (nad kým ko); v. volby *uzvarēt vēlēšanās* ♦ v. na celé čáře *pilnībā uzvarēt*; mám ~āno es *esmu uzvarējis* **2** (peníze, cenu) *laim|ēt (II.)*, *vinn|ēt (II.)*
vyhráv|at impf, (-á) **1**: ⇒ **vyhrát** (2) (hudebně) *spēl|ēt (II.) (mūziku)*
vyhrazen|jý adj (místo, stůl) *rezervētšs*
vyhraz|ovat impf, (-uje): ⇒ **vyhradit**
vyhrk|nout pf, (-ne, přét. -(nu), -la) **1** (vytrysknout) *iz|š|ākt (-š|āc, -š|āca)**; ~ly mu slzy *viņam sāka plūst asaras* **2** <expr.> (poznámku, odpověď) *iz|grūst (-grūž, -grūda)**
vyhr|nout pf, (-ne, přét. -nul, pas. -nut, imp. -ñ) **1** (odstranit) *iz|raust (-rauš, -rausa)**; (z povrchu) *no|raust (-rauš, -rausa)** **2** (oponu) *pa|celt (-ceļ, -cēla)* (uz augšu)*; (limec, nohavice) *uz|locīt (-loka, -locija)**; (rukávy tēž) *uzrot|īt (III.1.)* ♦ si rukávy *uzrotīt piedurknes* ■ **v. se** pf (tekutina) *iz|š|ākties (-š|ācas, -š|ācās)**, *iz|plūst (-plūst, -plūda)**; (dav) *iz|drāzties (-drāžas, -drāzās)* (ārā)*, *iz|šauties (-šaujas, -šāvās)* (ārā)*
vyhroc|ovat impf, (-uje), **vyhro|tit** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *saas|ināt (III.1.)* ■ **v. se** impf, pf *saas|ināties (III.1.)*
vyhrož|ovat impf, (-uje) *draud|ēt (III.2.)*, *pie|draud|ēt (III.2.)*; (komu čím kam ar ko)
vyhrůž|ka, výhrůž|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *draud|j m, pl*; pod ~kou (čeho) *draudot (ar ko)*

- vyhrát** pf. (-eje, prët. -ál, pas. -át, imp. -ej) *sasildīt* (III. 1.) ■ **v. se** pf *sasildīties* (III. 1.)
- vyhrátý** adj (vzduch, místnost) *silt*s, *sasildīt*s; (pánev, trouba) *uzkarsēt*s
- vyhubit** pf. (3.sg/pl -i) *iznīcīnāt* (III. 1.), *iznīdēt* (II.)
- vyhublovat** pf. (-uje) (dost hrubě) (koho, komu) *izlamāt* (II.) (ko); (vyčítavě) *izbārt* (-bar, -bāra)* (ko); dostal ~ováno *viņu izlamāja* (izbāra)
- vyhýblat se** impf. (-á) (komu/čemu) *vairīties* (III. 1.) (no kā); (nemocím) *sarglāties* (II./III. 2.)* (no kā)
- vyhýbavý** adj *izvairīg*s
- vyhynout** pf. (-e, prët. -ul) (vymřít) *iz|mirt* (-mirst, -mira)*; (rostliny, civilizace) *iz|nīkt* (-nīkst, -nīka)*
- 1 vycházet** impf. (-i, 3.pl -ej) **1** (ven) *nākt* (*nāk, nāca*)* *ārā, iet* (*iet, gāja*)* *ārā*; <těz přen.> v. *vstříc* (komu) *nākt pretīm* (kam)
- 2** (nebeská tělesa) *lēkt* (*lec, lēca*)*, *uz|lēkt* (-lec, -lēca)* (par spīdekļem)
- 3** (vyplyvat) (z čeho) *izrietēt* (III. 2.) (no kā), *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *skaidrām* (no kā) **4**: ⇒ **vyjīt** (5-12)
- vycházka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *pastaiģa* f. (výlet) *ekskursija* f. *jīt* na ~ku *doties pastaģā* **2** <přen.> *atvajinājum*s m
- vychladit** pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *atdzēsēt* (II.), *atdzisīnāt* (III. 1.); dát co v. *no|ikt ko atdzēsētis*
- vychladnout** pf. (-ne, prët. -l) **1** *atdzist* (-dzist, -dzisa)*; nechat jīdlo v. *īaut ēdienam atdzist* **2** <přen.> (uklidnit se) *at|vēst* (-vēst, -vēsa)*, *nomierīnāties* (III. 1.); (vášeň, hněv) *pārjiet* (-iet, -gāja)*, *pār|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)*
- vychloubat se** impf. (-á) *lie|līties* (III. 1.); (velmi) *diž|oties* (II.), *plāt|līties* (III. 1.) <kol.>; (čím ar ko)
- východ** m. (-u, L -ul-ě) **1** (místo) *izejla* f. nouzový v. *rezerves izeja*; <přen.> není jiného ~u *nav citas izejas* **2** (nebeských těles) *lēkšanla* f, *lēkt*s m; v. slunce *saullēkt*s m **3** (světová strana) *austrum*l m, pl; na ~ě *austrumos* **4**: **V.** (východní země) *Austrum*l m, pl; Blízkyj Dálný V. *Tuvie/ Tālie Austrum*
- východisko** n. (-ka, Gpl -e)k, Lpl -cich/-kách) **1** (místo, základ) *izejas punkt*s m **2** <přen.> (řešení) *izejla* f; v. z obtížné situace *izeja no grūta stāvokļa*; v. z nouze *pēdējais glābiņš*; nevidím jiného ~ka *es neredzu citas izejas*
- východně** adv *uz austrumiem*; v. od čeho *uz austrumiem no kā*
- 1 východní** adj *austrumu* (G), *austrum*;- v. Evropa *Austrumeiropa* f; v. Čechy *Austrumčehija* f
- východočeský** adj *Austrumčehijas* (G)
- východoevropský** adj **1** (vztahující se k východní Evropě) *Austrumeiropas* (G); ~é země *Austrumeiropas valstis* **2** (vztahující se k Východoevropanům) *austrumeiropiešu* (G)
- výchovja** f. (-y) *audzināšana* f; hudební v. *muzikālā audzināšana*; tělesná v. *fizkultūra* f
- vychovaný** adj (*labi*) *audzināt*s
- vychovjat** pf. (-á) *īzaudzīnāt* (III. 1.)
- vychovatel** m. (-e, Npl -ē), **vychovatelka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *audzinātājs* m, *audzinātāja* f
- vychovávjat** impf. (-á) *audzīnāt* (III. 1.)
- výchovní** adj (metoda, práce, chyba) *audzināšanas* (G), *pedagoģisk*s; nápravně v. *ústav labošanas iestāde, labošanas (darbu) kolonija*
- výchozí** adj *izejas* (G); (počáteční) *sākuma* (G); v. bod *izejas punkts*; v. poloha *sākuma stāvoklis*
- vychrtlý** adj *kām*s, *izkāmējis* (f -usi)
- vychutnat** pf. (-á), **vychutnávjat** impf. (-á) *izbaudīt* (III. 1.), *baudīt* (III. 1.) ♦ v. až do dna *izbaudīt līdz galam*
- vychválit** pf. (3.sg/pl -i, imp. vychval) *izslavēt* (II.), *izdaudzīnāt* (III. 1.); (nekriticky) *izlie|īt* (III. 1.) ♦ v. někoho do nebe *celt kādu vai debesīs*
- vychvalovat** impf. (-uje) *slavēt* (II.), *slavīnāt* (III. 1.); (dost nekriticky) *lie|īt* (III. 1.)
- vychýlit** pf. (3.sg/pl -i, imp. vychyl) **vychylovat** impf. (-uje) *novirzīt* (III. 1.); (co z čeho ko no kā) ■ **v. se** pf, impf *novirzīties* (III. 1.); (z čeho no kā)
- vychytralý** adj *viltīg*s; (prohnaný) *izmanīg*s
- vyjádření** n. (-i) **1** (prohlášení) *paziņojums* m; (výrok) *izteikums* m; (k něčemu) *komentārs* m **2** (odborně) *atzinums* m **3** (výraz) *izpaušme* f, (Gpl -mju), *izpaušan*ās f
- 1 vyjádřit** pf. (3.sg/pl -i) (slovy) *iz|teikt* (-, -teica)*, *iz|sacīt* (-saka, -sacīja)*; (projevit též) *iz|paust* (-pauz, -pauđa)*, *paust* (*pauz, pauđa*)*; v. soustrast *izteikt līdzjūtību*; v. ohotu *izteikt vēlmi* (*vēlēšanos*); v. údiv (nad čím) *paust izbrīnu* (par ko); v. nespokojenost (s čím) *paust neapmierinātību* (ar ko); v. lítost (politování) (nad čím) *paust nožēlu* (par ko); v. znepokojení (nad čím) *paust*
- bažas* (par ko); v. vděčnost *izteikt pateicību*; v. (ne)souhlas (s čím) (*ne*)*pie|krist* (-krit, -krita)* (*kam*); v. názor, že... *paust viedokli, ka...*; v. co v penězích *izteikt ko naudā* ■ **v. se** pf **1** *iz|teiktis* (-, -teicās)*, *iz|sacīties* (-saks, -sacījās)*; (o kom/čem, ke komu/čemu par ko) **2** (umělecky) *iz|pausties* (-paužas, -pauđās)* **3** (požádat o ruku) *lūgt* (*lūdz, lūdza*)* *roku*
- vyjadřování** n. (-i): způsob v. *izteiksmes veids*; svoboda v. *vārda brīvība*
- vyjadřovat** impf. (-uje): ⇒ **vyjādīt** ■ **v. se** impf: ⇒ **vyjādīt se**
- vyjasnění** n. (-i) (situace, vztahů) *noskaidrošana* f
- vyjasnit** pf. (3.sg/pl -ni), **vyjasňovat** impf. (-ņuje) **1** (osvětlit) *padarīt* (III. 1.) *gaišu, apgaismot* (II.) **2** (vysvětlit) *izskaidrot* (II.), *paskaidrot* (II.); (ujasnit: situaci ap.) *noskaidrot* (II.) ■ **v. se** pf, impf **1** (počasí) *noskaidroties* (II.); ~nilo se *laiks noskaidrojās*; jeho tvář se ~nila *viņa seja atplauka* **2** (situace, záhada) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *skaidrām, noskaidroties* (II.); vše se mu ~nilo *viņam viss kļuva skaidrs*
- vyjde** pf: ⇒ **vyjīt**
- vyjednat** pf. (-á) (co s kým) (dohodnout) *norunāt* (II.) (ko ar ko), *sarunāt* (II.) (ko ar ko); (smluvně, oficiálně) *vien|oties* (II.) (par ko ar ko)
- vyjednávací** adj (tým, proces) *sarunu vešanas* (G)
- vyjednavac, vyjednavac, vyjednavacika, vyjednavacika** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sarunu vedējs* m, *vedēja* f
- vyjednávaní** n. (-i) *sarun*as f, pl, *pārun*as f, pl; (jako proces) *sarunu vešana* f, (s kým o čem ar ko par ko); (mezi kým kā ar ko, starp ko)
- vyjednávat** impf. (-á) (oficiálně) (s kým co, o čem) *vest* (*ved, veda*)* *sarunas* (ar ko par ko); (radit se) *ap|spriest* (-spriež, -sprieda)* (*ar ko ko*), *ap|spriesties* (-spriežas, -spriedās)* (*ar ko par ko*); (probrat) *pārunāt* (II.) (*ar ko ko*)
- vyjiet** pf. (-ede, prët. -el, imp. -ed) **1** (ven) *iz|braukt* (-brauc, -brauca)*; (na koni) *iz|jāt* (-jāj, -jāja)* **2** (nahoru) *uz|braukt* (-brauc, -brauca)*; (na koni) *uz|jāt* (-jāj, -jāja)*; v. na kopec *uzbraukt kalnā*; v. výtahem nahoru *uzbraukt ar liftu augšā* **3**: v. (si) (odjet) *iz|braukt* (-brauc, -brauca)*, *aiz|braukt* (-brauc, -brauca)*, *doties* (*dodas, devās*)*; v. na pár dní z města *uz pāris dienām aizbraukt no pilsētas*; v. si na výlet *doties ekskursijā* **4** (vychýlit) *no|braukt* (-brauc, -brauca)*; v. z koleji *no|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *no slīdēm* **5**: <expr.> v. (si) (napadnout) (na koho/co) *uz|kļupt* (-klūp, -klupa)* (*kam*), *uz|brukt* (-brūk, -bruka)* (*kam*)
- vyjev** m. (-u, L -u) <kniž.> **1** *skat*s m, *ainla* f **2** <div.> *ainla* f
- vyjevít** pf. (3.sg/pl -i) <kniž.> (pravdu, tajemství) *at|klāt* (-klāj, -klāja)*
- **v. se** pf **1** (ukázat se) *at|klāties* (-kājas, -klājās)*, *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *zināmām* (*redzamām*) **2** <expr.> (dívat se) *izbrīnīties* (III. 1.), *nobrīnīties* (III. 1.)
- vyjezd** m. (-u, L -ul-ě) **1** (vyjždění) *izbraukšana* f, *aizbraukšana* f, (cesta) *izbraukum*s m; povolení k ~u *izbraukšanas atļauja*; v. do hor *izbraukums kalnos* **2** (místo, cesta) *izbrauktuve* f. (Gpl -vju), *izbraucamais ceļš* m
- vyjezdni** adj *izbraukšanas* (G), *aizbraukšanas* (G); v. doložka *izbraukšanas atļauja*
- vyjimaje, vyjimajic** prep. (s A): ⇒ **vyjma**
- vyjimāt** impf. (-á) **1** *ņemt* (*ņem, ņēma*)* *ārā, iz|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; (co z čeho ko no kā) **2**: ⇒ **vyjmout** (3) ■ **v. se** impf *izskatīties* (III. 1.)
- vyjimečně** adv **1** (při zvláštní příležitosti: přijít ap.) *sevišķā* (*īpašā*) *gadījumā, sevišķos* (*īpašos*) *gadījumos*; (jako výjimka: povolit něco ap.) *izņēmuma veidā, izņēmuma kārtā* **2** (velmi: dobrý, hezký, bohatý ap.) *sevišķi, īpaši, ārkārtīgi*
- vyjimečnost** f. (-i) *neparastums* m
- vyjimečný** adj **1** (který je výjimkou) *izņēmuma* (G); ve ~ých případech *izņēmuma gadījumos*; v. stav *ārkārtējs stāvoklis*; <práv.> v. *trest augstākais soda mērs* **2** (zvláštní) *sevišķis, īpašis*; (mimořádný) *ārkārtīg*s, *ārkārtējs*; (jedinečný) *vienreizīg*s, *vienreizējs*
- 1 vyjímka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izņēmums* m; s ~kou (koho/čeho) *izņemot* (ko); bez ~ky *bez izņēmuma*; až na nepatrné ~ky *ar dažiem* (*niecīgiem*) *izņēmujiem* ♦ v. potvrzuje pravidlo *izņēmums apstiprina likumu*
- 1 vyjít** pf. (-jde, prët. -šel, imp. -jdi, -jđete) **1** (ven) *iz|iet* (-iet, -gāja)* (*ārā*); (směrem sem) *iz|nākt* (-nāk, -nāca)* (*ārā*); v. z pokoje *iziet no istabas*; v. ze dveří *iziet pa durvīm*; v. na vzduch *iziet ārā, iziet svaigā gaisā*; v. z vězení *iznākt no cietuma*; před týdnem ~šel z nemocnice *pirms nedēļas viņu izrakstīja no slimnīcas*; <přen.> nejde mi to z hlavy *mas tas neiziet no prāta* ♦ v. s barvou (pravdou) *ven pateikt skaidru patiesību*; v. najevo (na světlo)

atklāties, nākt gaismā 2: v. (si) (odebrat se) izjiet (-iet, -gāja)*, aizjiet (-iet, -gāja)*, doties (dodas, devās)*; v. (si) na prochāzku doties pastaigā; v. si do pīrody doties pie dabas; v. kolik hodin –jēds? cikos tu iziesi (dosies ceļā?); <přen.> v. do ulic iziet ielās
 ♦ v. nēkomu vstīic nākt kādam prēmim 3 (nahoru) uz|kāpt (-kāpj, -kāpa)*; v. po schodech uzkāpt pa kāpnēm 4 (nebeskā tēlesa) uz|lēkt (-lec, -lēca)* (par spīdekļiem) 5 (ztrāit vlastnosti) (z čeho) izjiet (-iet, -gāja)* (no kā), zaud|ēt (II.) (ko), tikt (tiek, tika) va|ā (no kā); v. z mōdy iziet no modes; v. z cviku zaudēt prasmī (iemājas); v. z formy zaudēt formu 6: <kol.> v. z školy (školu) pa|beigt (-beidz, -beidza)* skolu 7 (knīha) iz|nākt (-nāk, -nāca)*, nākt (nāk, nāca)* klajā; dīlo ~šlo knīžnē darbs tika izdots 8 (vzīt za vāchodisko) (z čeho, od čeho) balstīties (III.1.) (uz ko), pama|tīties (II.) (uz ko), izjiet (-iet, -gāja)* (no kā); v. z pīedpokladu, že... balstīties uz pie|ēmumu, ka... 9 (mīt vīsledek) iz|nākt (-nāk, -nāca)*, sa|nākt (-nāk, -nāca)*; (dopadnotu dobē) iz|doties (-dodas, -devās)*; v.šechno ~šlo viss izdevās; pokud to časovē ~jde ja tam pietiks laika ♦ v. naprāzdno (nasucho, zkrātka) pali|t tukšā (bešā) 10 (o cenē) maks|āt (II.), izmaks|āt (II.); ~šlo nām to levnēji tas mums izmaksāja mazāk 11 (vystāčī) (s čīm) iz|tikt (-tiek, -tika)* (ar ko), pie|tikt (-tiek, -tika)* (ar ko); stēži ~jde s platem vījš tik tikko iztiek ar algu, vīřam tik tikko pietiek ar algu 12 (snēt se) (s kým) sa|tikt (-tiek, -tika)* (ar ko), sadzī|ot (II.) (ar ko); dobē v. s kým labi sadzī|ot ar ko

vyjīdzēt impf. (-i, 3.pl -ēj) 1 (ven) braukt (brauc, brauca)* ārā, iz|braukt (-brauc, -brauca)* 2 (nahoru) braukt (brauc, brauca)* augšā, uz|braukt (-brauc, -brauca)*; v. vītahem nahoru braukt ar liftu augšā 3: v. (si) (odjīzdēt) iz|braukt (-brauc, -brauca)*, aiz|braukt (-brauc, -brauca)*, doties (dodas, devās)*; (na koni) iz|jāt (-jāj, -jāja)*; v. na venkov doties uz laukiem; vlak ~i pīed sedmou vilciens atiet pirms septīņiem 4: <expr.> v. (si) (napadat) (na koho/co) klupt (klūp, klupa)* vīrsū (kam), brukt (brūk, bruka)* vīrsū (kam)

vyjma prep. (s A) iz|ņemt (s A); v.šichni v. mē vīsi, iz|ņemt mani
vyjmenovanj adj nosauk|s, minēt|s; <lingv.> ~ā slova vārdi, kuru saknē čehu valodā raksta "y"

vyjmenovat pf. (-uje) (uvest) no|saukt (-sauc, -sauca)*; (podrobnē) uzskait|īt (III.1.)

vyjtmout pf. (-jme, prēt. -jmul/-ňal, pas. -jmul/-ňat, imp. -jmi, -jmēte) 1 iz|ņemt (-ņem, -ņēma)*; (co z čeho ko no kā); <přen.> v. z kontextu iz|raut (-rauj, -rāva)* no konteksta 2 (vyoperovat) izoperēt (II.); v. mandle iz|raut (-rauj, -rāva)* mandeles; v. stehy no|ņemt (-ņem, -ņēma)* šuves 3 (vyloučīt) iz|slēgt (-slēdz, -slēdza)*; (koho/co z čeho ko no kā)

vykácjet pf. (-i, 3.pl -ej) iz|cirst (-cērt, -cirta)*

výkaly m, pl, (-ů) iz|kārņijum|ī m, pl, ekskrement|ī m, pl

vykašaj|t pf. (-e, imp. -i-ēj) izklep|ot (II.), atklep|ot (II.) ■ v. se pf 1 izklep|oties (II.) 2 <vulg.> (na koho/co) uz|spļaut (-spļauj, -spļāva)* (kam), no|spļauties (-spļaujas, -spļāvās)* (par ko)

vyk|at impf. (-ā) (komu) uzrun|āt (II.) ar jūs (ko); v. si (s kým) būt (īr, bijā)* uz jūs (ar ko); ~āme si mēs esam uz jūs

výkaz m, (-u, L -ul-e) atskaitē f. (Gpl -šu); <šk.> tīrdni v. klases žurnāl|s m; v. o studiu (index) atzīmju grāmati|a f

vyk|azat pf. (-že, imp. vykaž), **vykazovat** impf. (-uje) 1 (pīdēlīt: mīsto, pokoj) ierād|īt (III.1.) 2 (vypovēdēt) izraid|īt (III.1.); (hrāče z hīstē) noraid|īt (III.1.); v. koho ze zemē izraidīt ko no valsts ♦ v. nēkoho do patīčnōch mezī nolīkt kādu pie vietas 3 (dosvēdčīt) uzrād|īt (III.1.); v. zisk| ztrāty strād|āt (II.) ar pe|ņu/ ar zaudējumiem ■ v. se pf, impf (pasem) uzrād|īt (III.1.) personas aplēcību

výklad, m, (-u, L -ē/-u) (výkladni skřīň) skatlog|s m, vitrīn|a f

výkladz, m, (-u, L -u) 1 (vysvětlēni) izskaidroj|um|s m; (tēz zákona)

interpretācija f 2 (obšīme objasnēni) stāstīj|um|s m, izklāstīj|um|s m
vyklād|at 1 impf. (-ā) 1 (nākām) kraut (krauj, krāva)* ārā, iz|kraut (-krauj, -krāva)* 2: ⇒ **vyložīt** 1 (2,3) ■ v. se impf (z okna) liekties (liecas, liecās)* ārā, iz|liekties (-liecas, -liecās)*

vyklād|at 2 impf. (-ā): ⇒ **vyložīt** 2

výkladní adj: v. skřīň skatlog|s m

vyklánjēt se impf. (-i, 3.pl -ēj) (z nēčeho) liekties (liecas, liecās)* ārā, iz|liekties (-liecas, -liecās)* (ārā); (pīes nēco) liekties (liecas, liecās)* pāri, pārlīekties (-liecas, -liecās)* (pāri); v. se z okna liekties ārā pa logu; v. se pīes zābradlī liekties pāri margām

výklenjek m, (-ku, Lpl -cīch) niš|a f, iedobum|s m; dveřni/ okenni v. durvju/ logu a|ļe f. (Gpl -ļu)

vyklep|at pf. (-e/-ā, imp. -ej), **vyklepáv|at** impf. (-ā) 1 (dýmku, pīsek z bot) izkra|īt (III.1.); (odēv) izpurj|ināt (III.1.); (koberec) izdauz|īt (III.1.) 2 (kosu) izkap|ināt (III.1.) 3 (maso, kūži) izdauz|īt (III.1.)

4 (vytukat: zvuk, melodii) izklaudz|ināt (III.1.), izklauv|ēt (II.); (pīsmēna) iz|sist (-sit, -sita)*

vyklejst|it pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st'/-stī), **vyklejš|ovat** impf. (-uje) 1 (vētve) iz|griezt (-griež, -grieza)*, izgraiz|īt (III.1.); (stromy) iz|cirst (-cērt, -cirta)* 2 (vykastrot) izkastr|ēt (II.), izrūn|īt (III.1.)

vyklič|īt pf. (3.sg/pl -i) iz|dīgt (-dīgst, -dīga)*, uz|dīgt (-dīgst, -dīga)*

vyklīd|īt pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen), **vyklīz|iet** impf. (-i, 3.pl -ej) i),

vyklīz|ovat impf. (-uje) 1 (vyprāzdīt) iztukš|ot (II.); (zāsuvku tēz) izkra|v|āt (II.); (pokoj, prostor) atbrī|ot (II.); v. mēsto evaku|ēt (II.) pilsētu 2 (opustīt) pa|mest (-met, -meta)*, at|stāt (-stāj, -stāja)*; (byt) iz|vākties (-vācas, -vācās)* (no kā); v. pozīce pamest pozīcijas 3 (odstrānit) iz|vākt (-vāc, -vāca)*, aiz|vākt (-vāc, -vāca)*; v. nābytek z btu izvākt mēbeles no dzīvokļa

vyklonj|t se pf. (3.sg/pl -i) (z nēčeho) iz|liekties (-liecas, -liecās)* (ārā); (pīes nēco) pārlīekties (-liecas, -liecās)* (pāri); v. se z okna izliekties (ārā) pa logu; v. se pīes zābradlī pārlīekties (pāri) margām

vyklopj|t pf. (3.sg/pl -i) 1 (klopenim) iz|gāzt (-gāz, -gāza)*; (sypanīm) iz|bērt (-ber, -bēra)*; v. pāku aplgriezt (-griež, -grieza)* svīru; <přen.> v. komu srdce izkra|īt (III.1.) kam sirdi; <přen.> v. penīze iz|svīest (-svīez, -svīeda)* naudu 2 <kol., expr.> (povēdēt) izklāst|īt (III.1.), izstāst|īt (III.1.); tak to vyklop| klāj va|ā! ■ v. se pf 1 (pīevrātīt se) ap|gāzties (-gāzas, -gāzās)* 2 (vypadnout) iz|krist (-krit, -krita)*, iz|gāzties (-gāzas, -gāzās)*

vyklopbj|t (si) pf. (3.sg/pl -i) izmež|īt (III.1.) ■ v. se pf izmež|īties (III.1.)

vykloz|nout pf. (-ne, prēt. -i) 1 (vypadnout) izslīd|ēt (III.2.); v. z ruky izslīdēt no rokām 2 (dostat se ven) izslīd|ēt (III.2.); <expr.> (potaji se vytrāit) aizlav|īties (III.1.), aiz|šmaukt (-šmauc, -šmauca)*; v. ze dveři izslīdēt pa durvīm 3 <kol.> (slovo ap.) iz|sprukt (-sprūk, -spruka)*, pa|sprukt (-sprūk, -spruka)*; nējak mi to ~lo man tas kaut kā paspruka; v. z pamēti iz|gaist (-gaist, -gaisa)* no atmiņas

vykolej|īt pf. (3.sg/pl -i) (způsobit vykolejení) no|laist (-laiž, -laida)* no slīdēm; <přen.> (vyšīnout) iz|sist (-sit, -sita)* no slīdēm ■ v. (se) pf (vyjet z koleji) no|jet (-iet, -gāja)* no slīdēm

výkon m, (-u, L -u) 1 (sportovní, umělecký ap.) sniegum|s m, veikum|s m; (vīsledek) rezultāt|s m, sasniegum|s m; podāt dobrý v. sasniegt labus rezultātus 2 <tech.> jaud|a f, v. motoru motora jauda 3 (vykonávání) izpildīj|um|s m, izpildīšan|a f, v. funkce amata pienākumu pildīšan|a f, povēreny ~em funkce pienākumu izpildītājs; v. trestu soda izciešan|a f, pī ~u trestu izciešot sodu; pī ~u povinnosti pildot pienākumu

vykon|at pf. (-ā) 1 (práci) izdar|īt (III.1.), padar|īt (III.1.), pa|veikt (-veic, -veica)*; (rozsudek, rozkaz, povinnost) izpild|īt (III.1.); (prohlidku, cestu) veikt (veic, veica)*; v. zkoušku no|līkt (-liek, -lika)* eksāmenu; v. návštěvu (u koho) apciem|ot (II.) (ko), (oficiāli) apmekl|ēt (II.) (ko); v. zázrak darīt brīnumus; v. nātīk (na koho) izdarīt spīedienu (uz ko) 2 (udēlat nēco dobrēho) pa|veikt (-veic, -veica)*, izdar|īt (III.1.)

vykonáv|at impf. (-ā) (práci, kontrolu) veikt (veic, veica)*; (příkaz, povinnost, rozhodnutí) pild|īt (III.1.); v. dozor (nad kým/čím) uz|raudzīt (-rauga, -raudzīja)*; v. tlak (na koho) izdar|īt (III.1.) spīedienu (uz ko); v. funkci (koho) pildīt (kā) amata pienākumus; v. vojenskou službu dien|ēt (III.2.) armijā

vykonavatel m, (-e, Npl -ē), **vykonavatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (práce) veicēj|s m, veicēja f, (vūle, pīrāni, pīkazu ap.) izpildītājs m, izpildītāja f, soudni v. tiesu izpildītājs

výkonnost f, (-i) (podniku) produktīv|āte f, (práce tēz) ražīb|a f, ražīgum|s m; (stroje) jaud|a f

výkonnj adj 1 (instiuce) izpildu (jen G), izpild-; ~ā moc izpildvar|a f; v. výbor izpildkomite|ja f, v. ředitel izpildředirektor|s m, izpildředirektor|e f, v. umělec máksliniēks izpildītājs; v. sportovec aktīvs sportists 2 (stroj) jaudīg|s; (člověk) produktīv|s; (umělec) ražīg|s

výkop m, (-u, L -u) 1 (kanálu) rakšan|a f, archeologické ~y arheologiskie izrakum|ī m, pl 2 (vykopany prostor) bedrē f, rakum|s m 3 <sport> bumbas ievadīšana spēlē

vykop|at pf. (-e/-ā, imp. -ej) 1 iz|rakt (-rok, -raka)*; v. brambory no|rakt (-rok, -raka)* kartupe|us 2 <expr.> (vyhnat) iz|svīest (-svīez, -svīeda)*, iz|mest (-met, -meta)*

vykopáv|at impf. (-ā) 1 rakt (rok, raka)* (ārā), iz|rakt (-rok, -raka)* 2 (mič) spert (sper, spēra)* ārā, iz|spert (-sper, -spēra)*

vykopáv|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (kopáni) rakšan|a f, izrakšan|a f 2 (předmět) izrakte|nis m, (G -ņa); archeologické ~ky arheologiskie izrakum|ī m, pl

vykofen|it pf. (3.sg/pl -i) iznīd|ēt (II.); (nežādoucí jev tēz) iz|skaust (-skauž, -skauda)*

vykořist [it pf, (3. sg/pl -i), **vykořist** [ovat impf, (-uje) *ekspluat* [ēt (II.), *izmant* [ot (II.)

vykouk [nout pf, (-ne, prēt. -l) <kol. > **1** (podívat se) *pa* [raudzīties (-raugās, -raudzījās)*, *palūķ* [oties (II.); v. z okna *paraudzīties* (ārā) *pa logu* **2** (ukázat se) *parād* [īties (III.1.)

vykoup [at pf, (-e/-ā, imp. -ej) (dítě) *nomazgl* [āt (II.) ■ **v. se** pf (ve vaně) *nomazgl* [āties (II.); (v moři ap.) *izpeld* [ēties (III.2.)

vykoup [en [i n, (-i) <těž přen. > *izpirk* [šan] a f

vykoup [it pf, (3. sg/pl -i, imp. vykup) **1** (ve velkém) *ielpirtk* (-pērk, -pírka)*, *sa* [pirtk (-pērk, -pírka)*; (skoupit) *iz* [pirtk (-pērk, -pírka)*; v. zpēt at [pirtk (-pērk, -pírka)* **2** (zajít ap.) *iz* [pirtk (-pērk, -pírka)* **3** <přen., kníž. > (odčinit) *iz* [pirtk (-pērk, -pírka)*; v. hīh *izpirtk grēku* ■ **v. se** pf *iz* [pirtkies (-pērkas, -pírkas)*, at [pirtkies (-pērkas, -pírkas)*

vykouř [it pf, (3. sg/pl -i, imp. vykuř) **1** (cigaretu) *izsmēķ* [ēt (II.), *izpīp* [ēt (II.) **2** (místo) *izkvēp* [ināt (III.1.), *izsvēp* [ēt (II.) **3** <vulg. > (provést orální sex) *nosūķ* [āt (II.) ■ **v. se** pf *izkūp* [ēt (III.2.); <přen. > ~ilo se mi to z hlavy *man tas ir izkūp* [ējis no prāta

vykrād [at impf, (-ā): ⇒ **vykrāst** ■ **v. se** impf (ven: z domu, z pokoje) *zagties* (zogas, zagās)* *ārā*, *iz* [zagties (-zogas, -zagās)* (*ārā*); (přýč) *zagties* (zogas, zagās)* *projām*, *aiz* [zagties (-zogas, -zagās)* (*projām*)

vykrāst pf, (-ade, prēt. -adl, pas. -aden, imp. -ad) *iz* [zagt (-zog, -zaga)*, ap [zagt (-zog, -zaga)* ■ **v. se** pf (ven: z domu, z pokoje) *iz* [zagties (-zogas, -zagās)* (*ārā*); (přýč) *aiz* [zagties (-zogas, -zagās)* (*projām*)

vykres m, (-u, L -e/-u) *zīmēj* [um] s m; (technický) *rasēj* [um] s m

vykrm [it pf, (3. sg/pl -i), **vykrm** [ovat impf, (-uje) *nobar* [ot (II.), *uzbar* [ot (II.)

vykroc [it pf, (3. sg/pl -i) **1** (na cestu) *doties* (*dodas, devās*)*; v. smērem k mēstu *doties uz pilsētas pusi* **2** (vystoupit) *iz* [iet (-iet, -gāja)*, *iz* [nākt (-nāk, -nāca)*; (přes něco) *pār* [iet (-iet, -gāja)* (*pāri*); v. z domu *iziet no mājām*; v. přes ulici *pāiet pāri ielai*; v. přes práh *pār* [kāpt (-kāpj, -kāpa)* *slieksni* **3** (učinit krok) *pa* [sper (-sper, -spēra)* *soli*

vykru [tit pf, (3. sg/pl -ti, pas. -cen, imp. vykrut) **1**, **vykru** [ovat impf, (-uje) *iz* [griezt (-griež, -grieza)*; <přen. > mohl si krk v. *viņš vai kaklu sev izmežģja* ■ **v. se** pf, impf **1** (vyprosit se) *iz* [rauties (-raujas, -rāvās)*; v. se komu z rukou *izrauties kam no rokām* **2** <expr. > (ze situace) *iz* [locīties (-lokas, -locījās)*, *izgroz* [īties (III.1.); (z čeho no kā)

vykrvāc [et pf, (-i, 3. pl -e) [ji] *noasiņ* [ot (II.)

vykřič [ník m, (-ku, Lpl -cich) <lingv. > *izsaukuma zī* [me f, (Gpl -mju)

vykřīk [m, (-ku, Lpl -cich) *kliedzien* [s m; (radosti, překvapení) *saucien* [s m ♦ poslední v. módy *pēdējais modes kliedzien*

vykřīk [nout pf, (-ne, prēt. -l) *iel* [kliegties (-kliedzas, -kliedzās)*; (radosti, překvapením těž) *iel* [sautkies (-saucas, -saucās)*; v. bolesti *aiz sāpēm iekliegties*

vykřīk [ovat impf, (-uje) *kliegt* (*kliedz, kliedzja*)*; (ječivě) *spiegt* (*spiedz, spiedzja*)*; v. hesla *iz* [kliegt (-kliedz, -kliedza)* *sauk* [us; v. nadšením *kliegt no saujsmas*

vykuch [at pf, (-ā) *iz* [kūdāt (II.), *iz* [ņemt (-ņem, -ņēma)* *iekšas* (*kam*)

vykup m, (-u, L -u) (obilí, ovoce, akcii, pozemkū) *iepirk* [šan] a f, (od někoho) *atpirk* [šan] a f, v. lahvi *tukšās taras nodošan* [a f

vykup [nē n, (-ēho) *izpirk* [šanas maks] a f

vykup [nī adj: v. cena *iepirkuma cena*

vykup [ovat impf, (-uje): ⇒ **vykoupit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vykoupit se**

vykuv m, (-u, L -u) (kyvadla) *vēzien* [s m; (ručičky měřičho přístroje) *novi* [ze f, (Gpl -žu), *novirzī* [šan] ās f; (cenové, tržní, teplotní) *svārštīb* [as f, pl; ~y počasi *laika mai* [ņ] a f, ~y osudu *likteņa untum* [i m, pl

vylāk [at pf, (-ā) **1** (ven) *izvilināt* (III.1.); v. koho z domu *izvilināt ko no mājām* **2** (získat) (co z koho, na kom) *iz* [krāpt (-krāpj, -krāpa)* (*ko kam*), *izmān* [īt (III.1.) (*ko kam*); v. na kom peníze *izkrāpt kam naudu*

vylām [at pf, (-e, imp. vylam-ej) *iz* [lauzt (-lauž, -lauza)* ♦ v. si na nēčem zuby *ciest neveiksmi*

vylēc [it pf, (3. sg/pl -i, imp. vylec) *izār* [st]ēt (II.) ■ **v. se** pf *izār* [st]ēties (II.)

vylēc [iteln] adj *ār* [stējam] s

vylek [at pf, (-ā) *izbied* [ēt (II.); (velmi) *pārbied* [ēt (II.)] ■ **v. se** pf *iz* [bīties (-bistas, -bijās)*; (velmi) *pār* [bīties (-bistas, -bijās)*

vylep [it pf, (3. sg/pl -i), **vylep** [ovat impf, (-uje) **1** (plakáty ap.) *izlīm* [ēt (II.), *izlīp* [ināt (III.1.)] **2** (polepít) *aplīm* [ēt (II.), *aplīp* [ināt (III.1.); (co čím ko ar ko)

vylepš [en] i n, (-i) *uzlabošan* [a f, (zdokonaleni) *pilnveidošan* [a f

vylepš [en] adj *uzlabot* [s; (zdokonalen] *pilnveidot* [s

vylepš [it pf, (3. sg/pl -i), **vylepš** [ovat impf, (-uje) *uzlab* [ot (II.); (zdokonalit) *pilnveid* [ot (II.)] ■ **v. se** pf, impf *uzlab* [oties (II.); (zdokonalit se) *pilnveidoties* (II.)

vylešt [it pf, (3. sg/pl -i) *nospod* [rināt (III.1.)

vylēt m, (-u, L -u/-ē) *izbraukum* [s m, *ekskursij* [a f, v. do přírody *izbraukums pie dabas*; jet na v. *braukt ekskursijā*

vylēt [at impf, (-ā) *lid* [ot (II.) (*ārā*), *izlid* [ot (II.)

vylēt [ēt pf, (3. sg/pl -i), **vylēt** [nout pf, (-ne, prēt. -l) **1** (ven) *izlid* [ot (II.); <přen. > v. ze dveří *izlidot pa durvīm* **2** (nahoru) *uzlid* [ot (II.) (*gaisā*); (ceny) *uz* [kāpt (-kāpj, -kāpa)*; <přen. > ze židle *piel* [ēkt (-lec, -lēca)* *no krēsla* **3**: v. do povětří (vzduchu) *uz* [sprāgt (-sprāgst, -sprāga)*, *uzlid* [ot (II.)] *gaisā* **4** <expr. > (rozčillit se) *aiz* [svilties (-svilstas, -svilās)* *dusmās*, *no* [skaisties (-skaistas/-skaistas, -skaitās)* **5** <kol., expr. > (ze školy, z práce) *izlid* [ot (II.); v. od zkoušky *iz* [krist (-krit, -krita)* *eksāmena*

vyletnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **vyletnīc** [e f, (-e, Gpl -) *ekskursant* [s m, *ekskursant* [te f, (Gpl -šu)

vylēv [at impf, (-ā) **1** *liet* (*lej, lēja*)* *ārā*, *iz* [liet (-lej, -lēja)* **2**: ⇒ **vylit** (**2**) ■ **v. se** impf *plūst* (*plūst, plūda*)* *ārā*, *š* [ākties (*šjācas, šjācās*)* *ārā*, *iz* [plūst (-plūst, -plūda)*, *iz* [šākties (-šjācas, -šjācās)*; řeka se ~ila z bēhū *upe pārplūda*

vylēv [ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izliet* [ne f, (Gpl -ņu)

vylēz [at impf, (-ā) **1** (ven) *līst* (*lien, lida*)* *ārā*, *rāpties* (*rāpjas, rāpās*)* *ārā*, *iz* [līst (-lien, -lida)*, *iz* [rāpties (-rāpjas, -rāpās)* **2** (nahoru) *rāpties* (*rāpjas, rāpās*)*, *uz* [rāpties (-rāpjas, -rāpās)*, *uz* [līst (-lien, -lida)*

vylēz [t pf, (-eze, prēt. -ezl, imp. -ez) **1** (ven) *iz* [līst (-lien, -lida)*, *iz* [rāpties (-rāpjas, -rāpās)*; v. z posteले *izlīst no gultas* **2** (nahoru) *uz* [līst (-lien, -lida)*, *uz* [rāpties (-rāpjas, -rāpās)*; (vystoupit) *uz* [kāpt (-kāpj, -kāpa)*; v. na horu *uzkāpt kalnā* **3** <kol. > (ceny) *uz* [kāpt (-kāpj, -kāpa)*

vylīc [en] i n, (-i) *attēloj* [um] s m, *atinoj* [um] s m

vylīc [it pf, (3. sg/pl -i, imp. vylīc) (popsat) *ap* [rast]īt (III.1.); (ve filmu, v romānē) *attē* [lot (II.), *at* [in] [ot (II.)

vylīh [nout se pf, (-ne, prēt. -l) *iz* [šķilties (-šķijas, -šķiļās)*

vylis [ovat pf, (-uje) **1** (plech, květiny) *sapres* [ēt (II.)] **2** (štāvu, olej) *iz* [spīst (-spīez, -spīeda)* (*sulu, eļļu*)

vylit pf, (-ijel-eje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij/-ej) **1** *iz* [liet (-lej, -lēja)* **2**: v. (si) <expr. > (hněv, špatnou náladu ap.) (co na kom) *iz* [gāzt (-gāz, -gāza)* (*ko uz ko*); v. si srdce *izkrat* [īt (III.1.)] *sirdi* ■ **v. se** pf *iz* [plūst (-plūst, -plūda)*, *iz* [šākties (-šjācas, -šjācās)*; řeka se ~ila z bēhū *upe pārplūda*

vylodit pf, (3. sg/pl -di, pas. -dēn) (posādku) *iz* [celt (-ceļ, -cēla)* *krastā* (*malā*); (zboží) *iz* [kraut (-krauj, -krāva)* (*preces no kuģa*)] ■ **v. se** pf *iz* [celties (-cejas, -cēlās)* *krastā* (*malā*), *iz* [kāpt (-kāpj, -kāpa)* *krastā* (*malā*)

vylodēn [i n, (-i) (posādky) *izcel* [šan] ās f *krastā* (*malā*), *izkāp* [šan] a f *krastā* (*malā*); (zboží) *izkrau* [šan] a f *krastā* (*malā*)

vylō [ha f, (-hy, D.L -ze) **1** (výklad) *skat* [og] s m, *vitrīn* [a f] **2**: -hy (výdaje) *izdevum* [i m, pl

vylom [it pf, (3. sg/pl -i) *iz* [lauzt (-lauž, -lauza)*; (vypācit: zámek, dveře) *uz* [lauzt (-lauž, -lauza)*] ■ **v. se** pf *iz* [lūzt (-lūst, -lūza)*

vylōs [ovat pf, (-uje) *izloz* [ēt (II.)

vylōs [en] i n, (-i) (ze školy, strany, cirkve) *izslēg* [šan] a f, <sport> *noraid* [ij] um] s m, *noraid* [šan] a f, s ~īm veřejnosti *aiz slēgtām durvīm*

vylōsen [ij] adj: to je ~é *tas ir izslēgts*; neni ~é, že... *nav izslēgts, ka...*; <sport> v. hráč *noraid* [its spēlētājs

vylōc [it pf, (3. sg/pl -i, imp. vylūc) **1** (ze školy, strany, cirkve) *iz* [slēgt (-slēdz, -slēdza)*; <sport> v. hráč *noraid* [it (III.1.)] *spēlētāju no laukuma* **2** (možnost, variantu) *iz* [slēgt (-slēdz, -slēdza)*; (zabrānit) *nepiel* [aut (-ļauj, -ļāva)*; to je ~eno *tas ir izslēgts*; neni ~eno, že... *nav izlēgts, ka...* **3** <chem. > *atda* [īt (III.1.)] **4** <biol. > *izda* [īt (III.1.)] ■ **v. se** pf **1** <chem. > *atda* [īt (III.1.)] **2** <biol. > *izda* [īt (III.1.)

vyloup [it pf, (3. sg/pl -i) (banku) *aplau* [p]īt (III.1.); (by) *ap* [zagt (-zog, -zaga)*; (mēsto) *izlau* [p]īt (III.1.)

vylōv [it pf, (3. sg/pl -i) *iz* [zvej] [ot (II.); (na ūdici) *izmakš* [er]ēt (II.); <přen. > v. co z kapsy *iz* [zvej] [ot ko no kabatas

vylōzen [ij] adv *acīm redzamī, nepārprotamī*

vylōzen [ij] adj *skaid* [r] s, *nepārprotam* [s, *acīm redzam* [s; v. nesmysl *tīrās muļķības*; ~ā lež *balti meli*

vylōz [it pf, (3. sg/pl -i) **1** (naklad) *iz* [kraut (-krauj, -krāva)*; kde vás mám v.? (z auta) *kur man jūs izlaist?* **2** (vystavit) *iz* [likt (-liek, -lika)*, *izstād* [īt (III.1.); v. volební seznamy *iz* [kārt (-kar, -kāra)* *vēlēšanu sarakstus*; v. k nahlédnuti *izlikt apskatei* ♦ v. karty na stūl atklāt *savas kārtis* **3** (látoku) *izoder* [ēt (II.); (papīrem) *iz* [klāt (-klāj, -klāja)*; (stēny dřevem) *ap* [sist (-sit, -sita)*; (dlaždicemi) *no* [klāt (-klāj, -klāja)*;

(mramorem) *ap|šūt* (-šuj, -šuva)* ■ **v. se** pf (z okna) *iz|liekties* (-liecas, -liecās)* (*ārā*)

vyložit pf, (3.sg/pl -i) 1 (vysvětlit) *izskaidr|ot* (II.); (komu co kam ko); v. komu karty *iz|likt* (-liek, -lika)* kam kārtis 2: v. si (pochopit) *izskaidr|ot* (II.), *iztul|ot* (II.); (umělecké dílo) *interpret|ēt* (II.) 3 (zešíroka) *izklāst|īt* (III.1.), *izstāst|īt* (III.1.)

výlučně adv *tikai, vienīgi*

výlučný adj 1 (výjimečný) *sevišķ|s, īpaš|s* 2 (výhradní) *izņēmuma* (G); ~é právo *izņēmuma tiesības*

vylučovat impf, (-uje): ⇒ **vyloučit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vyloučit se**

vylučení n, (-i) (tajenky, křížovky) *atrisinājums* m, *atminējums* m

vylučtit pf, (3.sg/pl -ti, imp. -ti-t) *atmin|ēt* (III.2.), *atrisināt* (III.1.); (šifru) *atšifr|ēt* (II.)

vymáčkat impf, (-á), **vymáčknout** pf, (-ne, přét. -l) *iz|spieš* (-spiež, -spieda)*; (co z čeho/koho ko no kā); <přen.> v. z koho peníze *izspieš* no kā *naudu*

vymáhání n, (-i) (dluhu, pohledávky) *pie dzīšan|a* f, (peněz) *izspiešan|a* f

vymáhat impf, (-á) (dluh, daně) *pie|dzīt* (-dzen, -dzina)*; (peníze) *iz|spieš* (-spiež, -spieda)*

vymáchat pf, (-á) (prádo) *izska|ot* (II.)

vymalovat pf, (-uje) *nokrās|ot* (II.); v. pokoj *nokrāsot dzīvokli sienas*; nechat v. byt *izremontēt dzīvokli*

vymanjit pf, (3.sg/pl -i) *atbrīv|ot* (II.); (koho/co z čeho ko no kā) ■ **v. se** pf *atbrīv|oties* (II.), *tikt* (*tiēk, tika*)* *vajā*; (z čeho no kā)

vymaz m, (-u, L -u) (z rejstříku) *dzēšan|a* f

vymazat pf, (-že, imp. vymaž), **vymazávat** impf, (-á) 1 *ie|ziest* (-ziež, -zieda)*, *no|ziest* (-ziež, -zieda)*; (rovnoměrně na celou plochu) *iz|ziest* (-ziež, -zieda)*; (co čím ko ar ko) 2 (vygumovat) *iz|dzēst* (-dzēs, -dzēsa)*, *no|dzēst* (-dzēs, -dzēsa)*; <přen.> v. co z paměti *izdzēst ko no atmiņas*

výměna f, (-y) (studentů, zkušenosti) *apmaiņ|a* f, (bytu, žárovky, pneumatik, ministrů) *maiņ|a* f, v. bytu *dzīvokļa maiņa* ♦ v. střeží *sardzes maiņa*

vyměnit pf, (3.sg/pl -i) 1 (nahradit: pneumatiku, pleny, vedení ap.) *apmaiņ|īt* (III.1.) 2 (směnit) (co za co) *apmaiņ|īt* (III.1.) (*ko pret ko*), *samaiņ|īt* (III.1.) (*ko pret ko*); (peníze) *izmaiņ|īt* (III.1.); v. eura za dolary *samaiņ|īt eiro dolāros* 3: v. (si) (navzájem) (co s kým) *apmaiņ|īties* (III.1.) (*ar ko ar ko*), *samaiņ|īties* (III.1.) (*ar ko ar ko*); v. si pohledy *apmaiņ|īties skatieniem*; v. si pár slov *pār|mit* (-mij, -mija)* *pāris vārdu*

výměnný adj 1 (program, zájezd) *apmaiņas* (G); v. obchod *maiņas tirdzniecība* 2 (vyměnitelný: součásti ap.) *apmaiņam|s, nomaiņam|s*

vyměňovat impf, (-uje) 1 (nahrazovat: pneumatiku, prádlo ap.) *maiņ|īt* (III.1.), *apmaiņ|īt* (III.1.) 2 (měnit) (co za co) *maiņ|īt* (III.1.) (*ko pret ko*), *apmaiņ|īt* (III.1.) (*ko pret ko*), *samaiņ|īt* (III.1.) (*ko pret ko*) 3: v. (si) (navzájem) (co s kým) *maiņ|īties* (III.1.) (*ar ko ar ko*), *apmaiņ|īties* (III.1.) (*ar ko ar ko*), *samaiņ|īties* (III.1.) (*ar ko ar ko*); v. si názory *apmaiņ|īties ar domām*

výměr m, (-u) (vyrozumění) *paziņojums* m

výměra f, (-ry, D,L -ře) (pozemku, bytu) *platīb|a* f, v. trestu *soda lielums* m

vyměřit pf, (3.sg/pl -i) 1 (stanovit rozměry) *izmēr|īt* (III.1./II.)*, *nomēr|īt* (III.1./II.)* 2 (daň, trest, plat) *no|teikt* (-, -teica)*, *no|sacīt* (-saka, -sacīja)*

vyměřovací adj: v. základ *aprēķinu bāze*

vyměřovat impf, (-uje): ⇒ **vyměřit**

vyměst pf, (-ete, přét. -etl, pas. -eten, imp. -et) *iz|slaucīt* (-slauka, -slaucīja)* ♦ bylo tam, jako by ~etl *tur bija tukšs kā izslaucīts*

vyměšjek m, (-ku, Lpl -cich) <biol.> *izdalījums* m, *sekkrēt|s* m

vyměšovat impf, (-uje) <biol.> *izdal|īt* (III.1.) ■ **v. se** impf *izdal|īties* (III.1.)

vymezen n, (-i) *definēšan|a* f, *definīcija* f

vymezený adj (prostor) *norobežot|s*; (určený) *noteikt|s, nosacīt|s*; (význam, pojem) *definēt|s*

vymežit pf, (3.sg/pl -i), **vymežovat** impf, (-uje) 1 (prostor) *norobež|ot* (II.), *no|vilkt* (-velk, -vilka)* *robežu* (kam), *no|spraut* (-sprauž, -sprauda)* *robežu* (kam) 2 (určit) *no|teikt* (-, -teica)*, *no|sacīt* (-saka, -sacīja)*; (význam, pojem) *defin|ēt* (II.)

vymírat impf, (-á): ⇒ **vymřit**

vymizet pf, (-i, 3.pl -ej|i) *iz|zūst* (-zūd, -zuda)*; v. z paměti *iz|gaist* (-gaist, -gaisa)* *no atmiņas*

vymknout pf, (-ne, přét. -l, pas. -nut) (ruku, kotník) *izmež|īt* (III.1.) ■ **v. se** pf (vynout se) (čemu, z čeho) *izvair|īties* (III.1.) (*no kā*) *iz|locīties* (-lokas, -locījas)* (*no kā*) ~lo se mu to z ruky *viņš pār to zaudēja kontroli*

vymlátit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. vymlat) 1 (obilí) *iz|kult* (-kuļ, -kūla)*, *no|kult* (-kuļ, -kūla)*; <přen.> v. z koho přiznání *iz|spieš* (-spiež, -spieda)* *no kā atzīšanās* 2 (okna) *iz|sist* (-sit, -sita)*, *izdauz|īt* (III.1.)

vymlít pf, (-ele, přét. -lel, pas. -let, imp. -lei) (voda) *izska|ot* (II.)

vymlouvat impf, (-á): ⇒ **vymluvit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vymluvit se**

výmlov|a f, (-y) *atrun|a* f, *atrunāšan|ās* f, *aizbīdināšan|ās* f, v. na minulost *aizbīdināšanās* ar *pagātni*

vymluvit pf, (3.sg/pl -i) (komu co) *atrun|āt* (II.) (*ko no kā*) ■ **v. se** pf 1 (dosyta) *izrun|āties* (II.) 2 (najít si vmluvu) (na co) *aizbīdināties* (III.1.) (*ar ko*), *atrun|āties* (II.) (*ar ko*); v. se na nedostatek času *aizbīdināties* ar *laika trūkumu*

výmlovně adv (mluvit) *daiļrunīgi*; (pohledět, usmát se) *zīmīgi, daudznozīmīgi, izteiksmīgi*

výmlovnost f, (-i) (výřečnost) *daiļrunība* f, *runas dāvan|as* f, pf; (povíдавost) *vārdu plūd|ī* m, pf

výmlovný adj 1 (výřečný) *daiļrunīgs*; (povíдавý) *runīgs* 2 (pohled, gesto) *zīmīgs, daudznozīmīgs, izteiksmīgs*; (název, příklad) *izteiksmīgs*; (doklad, důkaz) *pārliecinoš|s*; ~é mlčení *dauznozīmīga klusēšana*

vymloci, vymloct pf, (sg: 1. -ohu-úzu, 2. -úžeš, 3. -úže, 3.pl -ohou-úzou, přét. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) 1 (prosadit) *pa|nākt* (-nāk, -nāca)*, *sa|sniegt* (-sniedz, -sniedza)*; (povolení, slevu) *dab|ūt* (II.)* 2 (přiznání) (co na kom) *iz|spieš* (-spiež, -spieda)* (*ko no kā*); (pohledávku, dluh) *pie|dzīt* (-dzen, -dzina)* (*no kā*); v. zpět *at|gūt* (-gūst, -guva)*

vymoženost f, (-i) *sasniegums* m, *ieguvums* m

vymrznout pf, (-ne, přét. -l) *no|salt* (-salt, -sala)*, *iz|salt* (-salt, -sala)*

vymřít pf, (-e, přét. -el) *iz|mirt* (-mirst, -mīra)*

vymřít se pf, (3.sg/pl -sti, přét. -stīl, pas. -stēn, imp. -sti, -stēte) *at|riehties* (-riehtas, -riehtās)*; to se mu ~i *viņš to dabūs atpakaļ, viņš par to samaksās*; to se mu krutě ~stīlo *tas viņam neželīgi atriebās*

vymykat se impf, (-á) (zvyklostem, chápání, představám, normám) (čemu) *nea|bīst* (-bīst, -bīda)* (*kam*); (přesahovat) *pār|sniegt* (-sniedz, -sniedza)* (*ko*); v. se kontrole *izvair|īties* (III.1.) *no kontroles*; v. z rámce čeho *pār|sniegt kā robežas*

výmysl m, (-u, L -u) *izdomājums* m

vymyslet, vymyslit pf, (3.sg/pl -slī, přét. -slīl-el, pas. -šlen) *izdom|āt* (II.); (něco nepravdivého těž) *sadom|āt* (II.), *sagudr|ot* (II.); (vynalézt) *izgudr|ot* (II.)

vymyšlený adj *izdomāt|s*; dobře v. *labi izdomāt|s*

vymýšlet impf, (-i, 3.pl -(ej)i): ⇒ **vymyslit**

vymýšlit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. vymýt) 1 (les) *iz|cirst* (-cērt, -cirta)* 2 (zlozvyk, nemoc) *iznīd|ēt* (II.), *iz|skaust* (-skauž, -skauda)*

vymývat impf, (-á) *mazg|āt* (II.); <přen.> v. komu mozek *skal|ot* (II.) *kam smadzenes*

vynadat pf, (-á, pas. -ān) (komu) *izlam|āt* (II.) (*ko*), *no|lam|āt* (II.) (*ko*); dostal ~āno *viņu izlamāja*

vynadivāt se pf, (-á) (na koho/co) *noska|tīties* (III.1.) (*cik tīk*) (*uz ko*), *no|raudzīties* (-raugās, -raudzījas)* (*cik tīk*) (*uz ko*); nemohl se na to v. *viņš nevarēja no tā acis atraut*

vynahrajit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *atīd|zināt* (III.1.), *atmaks|āt* (II.)

vynakládat impf, (-á): ⇒ **vynaložit**

vynāl pf: ⇒ **vyjmout**

vynález m, (-u, L -u) *izgudrojums* m

vynálezavost f, (-i) (důvtipnost) *atjautība* f, *attapība* f, (nāpādītost) *izdom|a* f

vynálezavý adj (důvtipný) *atjautīgs*, *attapīgs*; (nāpādītý) *izdomas bagāt|s*

vynálezce m, (-e), **vynálezkylně** f, (-ně, Gpl -nīl-ni) *izgudrotājs* m, *izgudrotāja* f

vynaleznout pf, (-ne, přét. -l), **vynalézt** pf, (-ezne, přét. -ezl, pas. -ezen, imp. -ezni) *izgudr|ot* (II.); (objevit) *at|klāt* (-klāj, -klāja)*

vynaložený adj (peníze, prostředky) *iztērēt|s*; ~é úsilí *pieliktās pūles*; ~ā práce *ieguldītās darbs*

vynaložit pf, (3.sg/pl -i) 1 (peníze) *iz|dot* (-dod, -deva)*; (těž čas) *iztēr|ēt* (II.) 2 (fantazii, šarm, odvahu, schopnosti) *likt* (*liek, lika*)* *lietā*; (úsilí, síly) *pielikt* (*liek, lika*)*

vynásjet impf, (-i, 3.pl -(ej)i) 1 (ven) *nest* (*nes, nesa*)* *ārā*, *iz|nest* (-nes, -nesa)*; (přýč) *nest* (*nes, nesa*)* *prom* (*projām*), *aiz|nest* (-nes, -nesa)* ♦ v. někoho do nebes *celt kādu vai debesīs*; v. něco na světlo *celt kaut ko gaismā* 2 (nahoru) *nest* (*nes, nesa*)* *augšā*, *uz|nest* (-nes, -nesa)* 3 (rozsudek, rozhodnutí) *paziņ|ot* (II.); v. trest *pie|spriest* (-spriež, -spieda)* *sodu* 4: ⇒ **vynést** (4-6)

vyndat pf, (-á), **vyndávat** impf, (-á) <kol.>: ⇒ **vyjmout, vyjímat**

vynechlat pf. (-á, pas. -án, imp. -ech(ej)), **vynechávat** impf. (-ává) 1 (vypustiť) *iz|laist (-laiz, -laida)**; v. školu *neie|rasties (-rodas, -radás)** skolā; mě z toho -te! *ar mani nerē|kniešies!* 2 (příležitost, možnost) *pa|laist (-laiz, -laida)** garām, *aiz|laist (-laiz, -laida)** garām 3 (motor) *ap|stāties (-stājas, -stājas)**, *pār|stāt (-stāj, -stāja)** darboties; srdce mu -āvā *sirds viņam darbojas nevienmērīgi*; -āvā mu pamēt *viņam atmiņa vairs neklausā*

vynešen|j n. (-i): v. rozsudku *sprieduma paziņošan|j a f*

vyņest pf. (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) 1 (ven) *iz|nest (-nes, -nesa)**; (prýč) *aiz|nest (-nes, -nesa)**; v. na břeň (řeka) *izska|lot (II.)* *krastā* 2 (nahoru) *uz|nest (-nes, -nesa)** 3 (rozsudek, rozhodnutí) *paziņ|ot (II.)* 4 <expr.> (vyzradit) *izp|āp|āt (II.)* 5 (zisk) *nest (nes, nesa)** (pe|ņū), *dot (dod, deva)** (pe|ņū); nic mi to -eslo es no tā *neguvu nekādu pe|ņū* 6 (kartu) *izspē|lēt (II.)*; <těž přen.> v. trumf *izspē|lēt tumpi*

vyņikāj|j adj *izcili|s, ievērojam|s*; (udělat co) -m způsobem *izcili*

vyņik|at impf. (-á), **vyņik|nout** pf. (-ne, prēt. -l) 1 *iz|celties (-ceļas, -cēlās)**; (nad koho/co čim, v čem *starp ko ar ko*); nev. v ničem *ne ar ko neizcelties*; v. nad ostatní *izcelties starp pārējiem*; v. nade všechny *pār|spēt (-spēj, -spēja)** *visus* 2 (stát se zřejmým) *k|ūt (k|ust, k|uva)** *skaidr|am (redzam|am)*; rozdíl ještě více -l *starpība k|uva vēl skaidrāk redzama*

vyņof|it se pf. (3.sg/pl -i), **vyņof|ovat** impf. (-uje) 1 (z vody) *iz|nirt (-nirst, -nira)**; (na povrch) *uz|nirt (-nirst, -nira)**; (ponorka) *uzpeld|ēt (III.2.)* 2 <přen.> (objevit se) *parād|īties (III.1.)*; v. se ze tmy *iz|nākt (-nāk, -nāca)** *no tumsas*; -ila se otázka, zda... *radās jautājums, vai...;* -ily se vzpomínky *atausa atmiņas*

vyņos m. (-u, L -u/-e) 1 (úřední) *lēmum|s m*; (nařizeni) *rīkojum|s m* 2 (výtěžek) *ienākum|s m, pe|ņū|a f* 3 <zeměd.> *raž|a f*, hektarový v. *ražā no viena hektāra*

vyņosnost f. (-i) *ienesīb|a f, rentabilitā|tē f*

vyņosn|j adj *ienesīg|s*

vyņucen|j adj (ústup, demise, odprodej) *piespiedu (jen G)*; (souhlas, přiznání) *piespiest|s, izspiest|s*; (úsměv) *piespiest|s, mākslot|s, nedabisk|s*

vyņucovat impf. (-cuje), **vyņucit** pf. (3.sg/pl -tí, pas. -cen) 1: v. (si) (vymocit) (co na kom, z koho) *pa|nākt (-nāk, -nāca)** (ko no kā), *pie|spiest (-spiež, -spieda)** (ko darīt ko); (přiznání, slib) *iz|spiest (-spiež, -spieda)** (ko no kā); v. si na kom poslušnost *panākt, lai kāds paklausā*; v. si respekt *ie|dvest (-dveš, -dvesa)** *cienību pret sevi*; v. ze sebe úsměv *ar varu (pūlēm) pasmaidīt*; v. ze sebe slzy *ar varu izspiest asaras* 2 <kniž.> (stát se přičinou) (co na kom, z koho) *pras|īt (III.1.)* (ko no kā); okolnosti si -cuj|j změnu *apstāk|j prasa pārmaiņas*

vyobrazen|j n. (-i) <kniž.> 1 (obraz) *attē|l s m* 2 (popis) *attēlojum|s m, atainojum|s m*

vyobraz|it pf. (3.sg/pl -i) <kniž.> *attē|lot (II.)*, *atain|ot (II.)*

vyopác|it pf. (3.sg/pl -i, imp. vyač) (dvěře, zámek) *uz|lauzt (-lauž, -lauza)**; <přen.> v. z koho slib *iz|spiest (-spiež, -spieda)** *no kā atzīšanos*

vyopad m. (-u, L -u) 1 (pohyb vpřed) *izklupien|s m, izlēcien|s m* 2 (útok) *uzbrukum|s m*; slovní v. *vārdiskis uzbrukums*

vyopad|at impf. (-á) 1 (mit vzhled) *izska|līties (III.1.)*; jak -á? *kā viņš izskatās?*; -á *dobře!* *mladē viņš izskatās labi!* *jauns*; v. jako kdo *izskatīties kā kas*; dělat něco, jen aby to -alo *darīt kaut ko tikai skata pēc*; takhle to tedy -á (konstatování) *tad tā tas ir* ♦ v. k světu *izskatīties pieklājīgi* 2: -á to (-alo to) (zdá se) *šķiet (šķīta), liekas (likās)*; -á to na dešti *šķiet, ka būs lietus* 3: <kol.> -á to (dopadat) *veikties (veicas, veicās)**, *klāties (klājas, klājās)**; (s kým/čim jak kam kā); -á to s ním špatně *viņam klājas slikti*; jak to -á se spoluprací? *kā veicas sadarbība?*

vyopad|at, **vyopad|vat** impf. (-á) (vlasy, zuby) *krist (krit, krita)** *ārā, iz|krist (-krit, -krita)**

vyopad|ek m. (-ku, Lpl -cich) (pokles) (pēkšņa) *samazināšan|ās f* (v dodávce) (fslaicīgs) *pārtraukum|s m*; (tréninkový) *pau|ze f*, (Gpl -zu); (ztráta) *iztrūkum|s m*; v. elektrického proudu *pārtraukums elektriskās strāvas padevē*; v. pamēti *atmiņas zudum|s m*; v. myslī *prāta aptumšošan|ās f*

vyopad|nout pf. (-ne, prēt. -l) 1 (padniout ven) *iz|krist (-krit, -krita)**; v. z okna *izkrist pa logu*; v. z rukou *izkrist no rokām*; v. z pamēti *iz|gaist (-gaist, -gaisa)** *no atmiņas*; v. z tempa *zaud|ēt (II.)* *tempu*; v. z prvního kola (soutěž) *izkrist no pirmās kārtas*; <přen.> v. z role *izkrist no lomas* ♦ je mu podoben jako by z oka -l *viņi ir līdzīgi kā divas ūdens lāses* 2 <kol., expr.> (odejít) *aiz|iet (-iet, -gāja)**; (ven) *iz|iet (-iet, -gāja)**; v. z domu *aiziet no mājām*; -ni! *vācies!*

výpadov|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *nobraucamais ce|š m, nobrauktu|ve f*, (Gpl -vju)

vypa|l|it pf. (3.sg/pl -i, imp. vypal), **vypa|lovat** impf. (-uje) 1 (pálením zničit) *nodedz|ināt (III.1.)* ♦ v. někomu *rybník atstāt kādu ar garu degunu* 2 (díru) *izdedz|ināt (III.1.)*; (značku) *iededz|ināt (III.1.)*; (cihly) *apdedz|ināt (III.1.)*; (ránu) *piededz|ināt (III.1.)* 3 (vystřelit) *iz|šaut (-šauj, -šáva)**; <přen.> v. na koho otázku *uz|dot (-dod, -deva)** *kam jautājumu* 4 <sport> *sist (sit, sita)** (pa bumbu); v. na branku *sist pa vārtiem*

vypa|r|j m. pl. (-ú) *izgarojum|j m, pl*

vypa|ř|it pf. (3.sg/pl -i), **vypa|ř|ovat** impf. (-uje) *izplauc|ēt (II.)*, *noplauc|ēt (II.)* ■ v. se pf, impf 1 (kapalina) *izgar|ot (II.)*, *iztvaik|ot (II.)* 2 <kol., expr.> (zmizet) *pa|zust (-zūd, -zuda)**, *iz|gaist (-gaist, -gaisa)**

vypá|ř|at pf. (-á) *at|ř|āt (II.)*, *izdib|ināt (III.1.)*, *noskaid|ř|ot (II.)*; (zločince) *at|ř|ast (-rod, -rada)**

vyp|ě|ci, vyp|ě|ct pf. (-eče, prēt. -ekl, pas. -ečen, imp. -eč) 1 *iz|cept (-cep, -cepa)** 2 (vyškvářit) *izkaut|ēt (II.)* 3 <kol., expr.> (oklamat) *ap|krāpt (-krāpj, -krāpa)**, *apmu|ķ|ot (II.)* ■ v. se pf (těž expr. ve vedru) *iz|cepties (-cepas, -cepās)**

vypě|k|at impf. (-á) *cept (cep, cepa)**

vypě|ř|it pf. (3.sg/pl -í, imp. pas. -tí/-t, v. se) **vypě|ř|ovat** pf. (-uje) 1 (rostliny, zvířata) *izaudz|ēt (II.)*, *izaudz|ināt (III.1.)* 2 (schopnost) *attīst|īt (III.1.)*, *iz|kopt (-kopj, -kopa)**; v. smysl pro odpovědnost *attīstīt atbildības sajūtu*

vypě|ř|it n. (-i) *sasprindzinājum|s m*; s -im všech sil *sasprindzinot visus spēkus*

vypinač m. (-e) *slē|dzis m*, (G -dza), *izslēdzē|j s m*

vypin|at impf. (-á) 1 (zařizení) *slēgt (slēdz, slēdza)** *ārā*, *iz|slēgt (-slēdz, -slēdza)** 2: ⇒ **vypnout** (2-4) ■ v. se impf 1: ⇒ **vypnout se** (1-2) 2 (chvátat se) *lie|ģit (III.1.)*, *plā|ģit (III.1.)* <kol.> 3 (hory, skály) *sniēgties (sniedzās, sniedzās)** *augšup, slieties (slejas, slējās)** *augšup*; v. se nad čim *slieties pāri kam*

vypis m. (-u, L -el-u) *izrakst|s m*

vypisk|at pf. (-á) *iz|svilpt (-svilpj, -svilpa)**

vypisk|nout pf. (-ne, prēt. -l) (zapištet) *ie|svilpties (-svilpjas, -svilpās)**; (radostí, překvapením) *ie|spiegties (-spiedzās, -spiedzās)**

vypis|ovat impf. (-uje): ⇒ **vypsat**

vypise pf: ⇒ **vypsat**

vyp|l|it pf. (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) 1 *iz|dzert (-dzer, -dzēra)**; v. co na jeden ráz (na ex) *izdzert ko vienā rāvienā*; v. co do dna *izdzert ko līdz dibenam*; v. na něčí zdraví *ie|dzert (-dzer, -dzēra)** *uz kāda veselību*; v. si skleničku *ie|dzert (-dzer, -dzēra)** *pa glāzītei* ♦ ty si to -iješ *tu to putru izstrēbsi* 2 (sací papír, země) *uz|sūkt (-sūc, -sūca)**, *ie|sūkt (-sūc, -sūca)**

vyp|j|at|j adj (chvíle, okamžik) *saspringt|s*; (atmosfera těž) *sasprindzināt|s, sakaitēt|s*; (vztah) *saspīlē|t|s*; (nacionalismus, stalinismus) *ekstrēm|s, galēj|s*

vyp|lacen|j, vyp|lacen|j n. (-i) (mezd, důchodů, dividend) *izmaksāšan|a f*

vyp|lacen|j, vyp|lacen|j adj (dopis) *iepriekšapmaksāt|s*; (mzda, částka) *izmaksāt|s*

vyp|lác|et impf. (-i, 3.pl -ej|j): ⇒ **vyp|latit** ■ v. se impf: ⇒ **vyp|latit se**

vyp|lác|nout pf. (-ne, prēt. -l, pas. -nut) *izska|lot (II.)*; v. si ústa *izskalot muti*

vyp|lach|ovat impf. (-uje) *ska|lot (II.)*

vyp|laš|it pf. (3.sg/pl -i) *izbied|ēt (II.)*, *izbaid|īt (III.1.)*

vyp|lat|j a f. (-y) 1 (vyp|lacen|j) *izmaksāšan|a f*, *izmaks|a f* 2 (plát) *alg|a f*; měsíční v. *mēnešalg|a f*, *dostat -u saņemt algu*

vyp|lat|it pf. (3.sg/pl -tí, pas. -cen) 1 (honorář, mzdu, dividendy) *izmaks|āt (II.)*; (komu co kam ko) 2 (zaplatit) *samaks|āt (II.)*; v. zaměstnanec *samaksāt darbiniekam* 3 (směnkou, zastavené věci) *iz|pírk|t (-pērķ, -pirka)** ■ v. se pf *atmaks|āties (II.)* ♦ to se ti ne-tí *tas tev dārgi maksās*

vyp|latn|j adj *algas (G)*, *algu (G)*; v. den *algas diena*; v. páska *algas izraksts*; v. listina *algu saraksts*

vyp|laz|it pf. (3.sg/pl -i) *iz|bāzt (-bāž, -bāza)** (mēli); (pes) *iz|kārt (-kar, -kāra)** (mēli) ■ v. se impf *iz|līst (-lien, -lida)**, *izrāp|ot (II.)*

vyp|láz|nout pf. (-ne, prēt. -l, pas. -nut) 1 *iz|bāzt (-bāž, -bāza)** (mēli); (pes) *iz|kārt (-kar, -kāra)** (mēli); v. na koho jazyk *parād|īt (III.1.)* *kam mēli* 2 <vulg.> (peníze) *iz|grūst (-grūž, -grūda)** (naudu)

vyp|l|ř f. (-ně) *pildījums|s m*; (okenní, dveřní) *rū|ts f*, (Gpl -šu)

vyp|l|ř|it pf. (3.sg/pl -i), **vyp|l|ř|ovat** impf. (-uje) 1 (zaplnit) (co čim) *piepild|īt (III.1.)* (ko ar ko), *aizpild|īt (III.1.)* (ko ar ko); v. čas čtením *pavād|īt (III.1.)* *laiku lasot* 2 (formulář) *izpild|īt (III.1.)* 3 (splnit) *slib, rokaz* *izpild|īt (III.1.)*; (přání těž) *piepild|īt (III.1.)* ■ v. se pf, impf *piepild|īties (III.1.)*, *īsten|oties (II.)*

výplod m, (-u, L -u) <kníž., iron.> *produkt* s m, *auglis* m, (G -ja); v. fantazie *fantázijas auglis*; ~y choréie mozku *murgli* m, *pl*

vypļļout pf, (-uje, prēt. -ul, imp. -uj), **vypļļout** impf, (-ouva) (odněkud) *izpeldēt* (III.2.); (nahoru) *uzpeldēt* (III.2.); loď ~ula z přístavu *kuģis izgāja no ostas*; kdy loď ~uje? *kad kuģis dosies ceļā?*; <přen.> pravda ~ula na povrch *patiesība nāca gaismā*

vypļļout pf, (-yne, prēt. -ynul), **vypļļvat** impf, (-ývā) **1** (tekutina) *iztēcēt* (-tek, -tecēja)*, *izplūst* (-plūst, -plūda)* **2** (jako následek) (co z čeho) *izrietēt* (III.2.) (no kā); z toho ~ývá, že... *no tā izriet, ka...*

vypjnout pf, (-ne, prēt. -jal/-nul, pas. -jal/-nut, imp. -ni, -nēte) **1** (vypojīt) *izslēgt* (-slēdz, -slēdza)* **2** (napnout) *noīstiept* (-stiepj, -stiepa)* **3** (hrud) *izīriet* (-riež, -rieza)*; (krk) *izstiept* (-stiepj, -stiepa)*; (hlavu) *izslēt* (-slien/-slej, -slēja)* **4** (sily) *sasprindzināt* (III.1.) ■ **v. se** pf **1** (zažizeni) *izslēgties* (-slēdzas, -slēdzās)* **2** (vztyčit se) *izslieties* (-slienās/-slejas, -slējās)*, *salslieties* (-slienās/-slejas, -slējās)*

výpočet m, (-tu, Lpl -tu) **1** *aprēķin* s m; (vypočítání) *aprēķināšana* f **2** (plán) *plān* s m; zmařit něčī ~ty *izjaukt kāda plānus*; zkľamat se ve svých ~tech *pārreķināties* (III.1.)

výpočetní adj; v. technika *skaitļošanas tehnika*

vypočítat pf, (-te, prēt. -etl, -(e)lla, pas. -ten), **vypočítat** pf, (-á), **vypočítavat** impf, (-á) **1** (počítáním zjistit) *aprēķināt* (III.1.), *izreķināt* (III.1.) **2** (vyjmenovat) *uzskaitīt* (III.1.), *noīsaukt* (-sauc, -sauca)*

vypočítavý adj; v. člověk *aprēķinātājs* m, *aprēķinātāja* f, ~é jednání *aprēķina vadība*; ~ā láska *mīlestība aiz aprēķina*; v. rozum *prāts, ko vada aprēķins*; v. charakter *aprēķinātāja raksturs*

vypöčtený adj *aprēķināts, izreķināts*

vypomáhat impf, (-á); ⇒ **vypomoci, vypomoc** ■ **v. si**: ⇒ **vypomoci si, vypomoc si**

vypomoc f, (-i, pl: N.A.-i, D -em/-im, L -ech, I -emi) **1** (pomoc) *palīdzība* f, přijít na v. *nākt palīgā* **2** (podpora) *atbalsts* m; (peněžní) *pabalsts* m **3**: paní na v. *izpalīdzē f*, (Gpl -džu); docházet do bytu na v. *palīdzēt veikt mājas darbus*

vypomoci, vypomoc pf, (sg: 1. -ohul/-ūžu, 2. -ūžeš, 3. -ūže, 3.pl -ohoul/-ūzou, prēt. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) *palīdzēt* (III.2.), *izpalīdzēt* (III.2.); (komu kam) ■ **v. si** pf *izlīdzēties* (III.2.), *izpalīdzēties* (III.2.); (čim ar ko)

vypořádat se pf, (-á) **1** (peněžně) *norēķināties* (III.1.); (s kým/čim ar ko); <přen.> v. s minulostí *nokārtot* (II.) *rēķinus ar pagātni* **2** (se škůdci ap.) *izreķināties* (III.1.); (s kým ar ko) **3** (překonat: problémy, úkoly ap.) *tikt* (*tiēk, tika*)* *galā*; (s čim ar ko)

vypořít pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) *izīsvīst* (-svīst, -svīda)* ■ **v. se** pf *izsvīdēties* (II.), *izīsvīst* (-svīst, -svīda)*

vypotřebovat pf, (-uje) *izliet* (II.), *iztērēt* (II.)

vypouštět impf, (-i, 3.pl -(ē)j) **1** (ven) *laist* (*laiž, laida*)* *ārā*, *izlaist* (*-laiž, -laida*)*; (škodliviny do vzduchu, do řeky) *izvadīt* (III.1.) **2** (vodu z vany, vzduch z pneumatiky ap.) *laist* (*laiž, laida*)* *ārā*, *izlaist* (*-laiž, -laida*)*; v. rybník *noīlaist* (*-laiž, -laida*)* *dīķī* **3**: ⇒ **vypustit** (3-4)

vypověď f, (-di, pl: D -dim, L -dich, I -dmi/-dmi) **1** (svědecká) *liecība* f, učinit v. *sniegt liecību, liecināt* (III.1.) **2** (zrušení poměru) *uzteikums* m; dát komu v. (z práce) *atlaist ko no darba*, (z bytu) *uzteikt kam dzīvokli*; dostal v. (z práce) *viņu atlaida no darba*, (z bytu) *viņu izlika no dzīvokļa*

vypovědět pf, (-i, 3.pl -ēdi, pas. -ēdēn/-ēzen, imp. -ēz) **1** (povědět) *izstāstīt* (III.1.); (komu co kam ko); (před soudem) *liecināt* (III.1.); to se nedá ani v. *tas nav izstāstāms* **2**: v. válku (komu) *pieīteikt* (-, -teica)* *karu* (*kam*), *pieīsačīt* (-saka, -sacīja)* *karu* (*kam*); v. boj (komu/čemu) *pieīteikt* (-, -teica)* *cīņu* (*kam*), *pieīsačīt* (-saka, -sacīja)* *cīņu* (*kam*) **3** (práci, byt, smlouvu) *uzīteikt* (-, -teica)*, *uzīsačīt* (-saka, -sacīja)*; (členství) *atīteikt* (-, -teica)*, *atīsačīt* (-saka, -sacīja)*; v. poslušnost (komu) *atīteikties* (-, -teicās)* *klausīt* (*kam*), *atīsačīties* (-sakās, -sacījās)* *klausīt* (*kam*); v. službu *pārīstāt* (-stāj, -stāja)* *darboties*; brzdy ~ēdēly *bremzes pārīstāja darboties*; nervy mu ~ēdēly *viņam nervi neizturēja* **4** (vyhostit) *izraidīt* (III.1.)

vypovidat, pf, (-á) (povědět) *izstāstīt* (III.1.) ■ **v. se** pf (dosyta) *izrunāties* (II.)

vypovidat, impf, (-á) (před soudem ap.) *liecināt* (III.1.); v. o čem (mit vypovidací hodotu) *liecināt par ko*; v. v něčī prospěch/ nepospěch *liecināt kam par labu/ par sliktu*

vypřacován n, (-i) *izstrādāšana* f, *izstrādē f*

vypřacovat pf, (-uje), **vypřacovávat** impf, (-á) **1** *izstrādāt* (II.) **2** (těsto) *izmīcīt* (III.1.) ■ **v. se** pf, impf **1** (na ředitele ap.) (na koho) *uzstrādāties* (II.) (*par ko*); (na umělce ap.) *kjūt* (*kjūst, kjuva*)* (*par*

ko), *izveidoties* (II.) (*par ko*) **2** (práci) (k čemu) *sajīniegt* (-sniedz, -sniedza)* (*ko*)

vypřahlý adj *izkaltis* (f -usi), *sakaltis* (f -usi); <přen.> ~á ústa *izkaltusi mute*

vypřask m, (-ku, Lpl -cích) *pērien* s m; dostat v. *dabūt pērienu*

vypřat pf, (-ere, prēt. -ral, pas. -rán, imp. -er) **1** (prádo) *izmazgāt* (II.); (z povrchu) *nomazgāt* (II.) **2** <expr.> (špinavé peníze) *atmazgāt* (II.)

výpravja f, (-y) **1** (výzkumná) *ekspedīcija* f, (cesta) *ceļojums* m; (zájezd) *braucien* s m, *ekskursij a f*, válečná v. *karagājien* s m; křižová (křižácká) v. *krusta karagājien* **2** <div.> *scenogrāfija f*

výpravčí m, (-iho)/f, (-i) **1** (zboží) *ekspeditor* s m, *ekspeditorē f* **2** (vlak) *stacijas dežurants* m, *dežurante f*, (Gpl -šu)

výpravěč m, (-e), **výpravěčíka** f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *stāstītājs* m, *stāstītāja f*

výpravěčský adj (umění, metoda) *stāstīšanas* (G); (talent) *stāstītāja* (G)

výpravení n, (-i) (projev) *stāstījums* m; (historka) *stāst* s m, *nostāst* s m; (pohádek, příběhu) *stāstīšana* f, (znát co) z v. *no stāstiem*

výprávět impf, (-i, 3.pl -(ē)j) *stāstīt* (III.1.); (komu co, o čem kam ko, par ko); ~í se, že... *stāsta, ka...*

výpravít pf, (3.sg/pl -i) **1** (připravít k odeslání) *nosūtīt* (III.1.); v. dítě do školy *izvadīt* (III.1.) *bērnu uz skolu* **2** (svatbu, pohřeb) *sarīkot* (II.) **3** <div.> *iestudēt* (II.), *inscīnēt* (II.) **4**: v. ze sebe *izīteikt* (-, -teica)*, *izīsačīt* (-saka, -sacīja)*, *biļst* (*biļst, bilda*)*; nemohli ze sebe v. ani slovo *viņš nespēja biļst ne vārda* **5** (zpusobit odchod) *izraidīt* (III.1.), *aizraidīt* (III.1.) ■ **v. se** pf *doties* (*dodas, devās*)*

výpravní adj *episk* s

výpravovat impf, (-uje): ⇒ **výprávět, vypravit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vypravit se**

výprázdnit pf, (3.sg/pl -ni), **výprázdnovat** impf, (-ňuje) *iztukšot* (II.); (pokoj, byt) *atbrīvot* (II.) ■ **v. se** pf, impf **1** *kjūt* (-kjūst, -kjuva)* *tukšam, iztukšoties* (II.); ulice se ~nily *ielas kjuva tukšas* **2** <kníž.> (vykālet se) *izkāmīties* (III.1.)

výprchát pf, (-á), **výprchávat** impf, (-á) **1** (vypařit se) *izgarot* (II.) **2** <přen.> (ztratit se) *paīzust* (-zūd, -zuda)*; (nadšení) *pārījet* (-iet, -gāja)*; (těž vzpomínky, dojem) *izgaist* (-gaist, -gaisa)*

výprodaný adj (zboží, listky) *izpārdoīts*; hrát před ~ým hledištěm *spēlēt pilnai zālei*

výprodát pf, (-á), **výprodávat** impf, (-ává) *izpārīdot* (-dod, -deva)*; listky jsou ~ány *visas biļetes pārīdotas*

výprodej m, (-e) *izpārdošana* f

výprodukovat pf, (-uje) (zboží, potraviny) *sarāžot* (II.); (skladbu, film) *radīt* (III.1.)

výprosit (si) pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) *izlūgties* (-lūdzas, -lūdzās)*

♦ to bych si ~sil! *kā jūs uzdrošināties!*

výprostit pf, (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -stī/-sti) *atbrīvot* (II.); (koho/co z čeho ko no kā); (ruku z kapsy, vůz se závějí) *izīviķt* (-velk, -vilka)*; v. koho z trosk *izīnest* (-nes, -nesa)* *ko no druhām* ■ **v. se** pf *atbrīvoties* (II.), *tikt* (*tiēk, tika*)* *vajā*; v. se z obětí *izīrauties* (-raujas, -rāvās)* *no apskāvieniem*; v. se z auta *tikt ārā no mašīnas*

výprošovat (si) impf, (-uje): ⇒ **vyprosit** (si)

výprošovat impf, (-uje): ⇒ **vyprostit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vyprostit se**

výprovázet impf, (-i, 3.pl -(ē)j), **výprovodit** pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *izvadīt* (III.1.), *pavadīt* (III.1.); (vyhnat) *izraidīt* (III.1.); v. koho ze dveří *izvadīt ko pa durvīm*; v. koho na nádraží *pavadīt ko uz staciju*; v. koho na poslední cestu *izvadīt ko pēdējā gaitā*

výprovokovat pf, (-uje) *izprovocēt* (II.)

výpršen n, (-i): *poī před ~ím smlouvy pēc/ pirms līguma termiņa beigām*; po v. *treštu pēc sōda izīesāšanas*

výpršet pf, (3.sg/pl -i) (čas) *paījet* (-iet, -gāja)*; (smlouva, dovolená, příměří) *izībeigties* (-beidzas, -beidzās)*; (lhůta těž) *nojtecēt* (-tek, -tecēja)* ■ **v. se** pf: ~elo se *lietus ir nolijis, lietus ir pārgājis*

výpsan adj (soutěž, odměna) *izsludināts*; má v. rukopis (~ou ruku) *viņam ir glīts rokraksts*

vypsát pf, (-īše, prēt. -sal, pas. -sán, imp. -īš) **1** (citáty ap.) *izrakstīt* (III.1.); (co z čeho ko no kā) **2** (celé jméno, číslo slovy ap.) *uzrakstīt* (III.1.) **3** (soutěž, volby, odměnu) *izsludināt* (III.1.), *izziģot* (II.); v. pūčku *izīlaist* (*-laiž, -laida*)* *aizģēmumu* **4** (popsat) *aprakstīt* (III.1.) **5** (inkoust) *izrakstīt* (III.1.)

vypřat se pf, (-á), **vypřávat se** impf, (-á) *iztaujāt* (II.), *izvaicāt* (II.); (důkladně) *izpraģāt* (II.); (koho na koho/co ko par ko)

vypřidit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *izdžīt* (-dzen, -dzina)*, *paīdžīt* (-dzen, -dzina)*; <přen.> v. z mysli *izīmest* (-met, -meta)* *no galvas*

vypřičený adj *aizliēnēts, patapināts*

vypújčít si pf. (3.sg/pl -i) 1 *aiz|ņemties* (-ņemās, -ņēmās)*; (co od koho ko no kā); (v pújčovně) *iznom|āt* (II.); v. si v knihovně knihy *pa|ņemt* (-ņem, -ņēma)* no *biļotēkas grāmatas* 2 (převzit: slovo ap.) *aiz|gūt* (-gūst, -guva)*, *pā|ņemt* (-ņem, -ņēma)*

vypújčīka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *aiz|ņēmum|s* m 2 <lingv.> *aizguvum|s* m

vypújčovat si impf. (-uje): ⇒ **vypújčīt si**

vypuk|nout pf. (-ne, přét. -l) 1 (požár, válka, epidemie) *iz|celties* (-ceļas, -cēlās)*, *uzliesm|ot* (II.) 2: v. v smích *sākt* (sāk, sāka)* *smieties*; v. v pláč *iz|plūst* (-plūst, -plūda)* *asarās*

vypuknutī n. (-i): *po|l* před ~im války *pirms|pēc* kara *sākšanās*

vypu|stīt pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st) 1 (ven) *iz|laist* (-laiž, -laida)*; v. co z rukou *izlaist* ko no *rokām*; <přen.> v. co z hlavy *iz|mest* (-met, -meta)* *ko no prāta* ♦ v. duši *izlaist* *garu*; v. džina z láhve *izlaist* *džinu no pudeles* 2 (vodu z vany, vzduch z pneumatiky ap.) *iz|laist* (-laiž, -laida)*; v. rybník *no|laist* (-laiž, -laida)* *dīķi* 3 (balon, družiči, raketu) *pa|laist* (-laiž, -laida)* 4 (vynehat) *iz|laist* (-laiž, -laida)*

vý|r m. (-ra, Npl -ři) <zool.> *ūpis* m, (G *ūpja*)

vyráb|ět impf. (-i, 3.pl -ějí) (průmyslově) *raž|ot* (II.); (ručně) *(iz)gatav|ot* (II.), *tais|īt* (III.1.); (filmy) *produc|ēt* (II.)

výraz m. (-u, L -u/-e) 1 (vzhled) *izteiksm|e* f, v. tváře *sejas izteiksme* 2 (projev) *izpausm|e* f, v. ůcty *pateicības izpausme* 3 <lingv.> *izteicien|s* m, *teicien|s* m; odborný v. *termin|s* m

vyrazit pf. (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) 1 (názem, ranou) *iz|sist* (-sit, -sita)*, *izdauz|īt* (III.1.); v. dveře *iz|gāzīt* (-gāž, -gāza)* *durvis*; v. díru *izsist* *caurumu*; ~zilo to pojistky *izsita* *korķus* ♦ ne~zil z něho ani slovo *viņš ne vārda no viņa neizdabūja*; to mi ~zilo dech *man aizrāvās elpa* 2 (o rostlinách) *uz|dīgt* (-dīgst, -dīga)*, *iz|dīgt* (-dīgst, -dīga)* 3 (pramen, plamen) *iz|šauties* (-šaujas, -šāvās)*; (pot na čele) *iz|spiesties* (-spiežas, -spiedās)*; (výkřik) *iz|lauzties* (-laužas, -lauzās)* 4 (na cestu) *doties* (*dodas, devās*)* (*ceļā*); v. do boje *mēsties* (*metas, metās*)* *cīņā*; v. do ulic (demonstranti) *iz|iet* (-iet, -gāja)* *ielās* 5 (vyběhnout) *iz|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)*, *iz|drāzties* (-drāžas, -drāzās)* 6 (zaútočit) (na koho, proti komu) *uz|brukt* (-brūk, -bruka)* (*kam*), *uz|klupt* (-klūp, -klupa)* (*kam*) 7: v. ze sebe (řict) (*ar grūtībām*) *iz|teikt* (-, -teica)*, (*ar grūtībām*) *iz|sacīt* (-saka, -sacīja)* 8 <kol., expr.> (vyhnat) *pa|triekt* (-triec, -trieca)*; v. koho ze dveří *iz|mest* (-met, -meta)* *ko pa durvīm* ■ v. se pf (o nemoci) *iz|sisties* (-sitas, -sitās)*, *uz|mesties* (-metas, -metās)*, ~zily se mu *spalnicī viņam izsitās masalas*

výrazně adv 1 (osobitě) *izteiksmīgi*, *spilgti* 2 (značně) *ievērojami*

výrazný adj 1 (tvář, mimika, gesto, chut) *izteiksmīgs*; (osobnost, styl) *spilgt|s* 2 (značný) *ievērojam|s*; v. rozdíl (mezi čim) *ievērojama atšķirība* (*starp* ko); ~é vítězství *pārliecinoša uzvara*

výrazový adj *izteiksmes* (G); ~é prostředky *izteiksmes līdzekļi*

vyráž|et impf. (-i, 3.pl -ějí) 1 (názem, ranou) *sist* (*sit, sita*)* *ārā, dauz|īt* (III.1.) *ārā, iz|sist* (-sit, -sita)*, *izdauz|īt* (III.1.); v. dveře *gāzīt* (*gāž, gāza*)* *ārā durvis*; <přen.> v. dech *aiz|raut* (-rauj, -rāva)* *elpu* ♦ v. klín klinem *nomaksāt* *vienu parādu ar citu* 2 (o rostlinách) *dīgt* (*dīgst, dīga*)*, *uz|dīgt* (-dīgst, -dīga)* 3: ⇒ **vyrazit** (3-8) ■ v. se impf: ⇒ **vyrazit se**

vyráž|ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izsitum|ī* m, *pl*; (uher) *pūtī|te* f, (Gpl -šu), *pump|a* f

výrob|a f. (-y) 1 (vyrábění) *ražošan|a* f, domácí v. *vietējā ražošana*; sériová v. *sērijveida ražošana* 2 (souhm výrobků) *produkcija* f, celková v. *koprodukcija* f

výrobce m. (-e) *ražotājs* m; malý (drobný) v. *sīkražotājs* m

výrobek m. (-ku, Lpl -cich) *ražojum|s* m; (kus zboží) *izstrādājum|s* m; (zemědělský) *produkt|s* m; mléčum|s ~ky *piena produkti*

výrob|it pf. (3.sg/pl -i) (průmyslově) *sarāž|ot* (II.); (ručně) *izgatav|ot* (II.)

výrob|na f. (-ny, Gpl -en) (závod) *rūpnīc|a* f, (specializovaná součást) *ražot|ne* f, (Gpl -ņu); (průmyslová) *ceh|s* m

výrobní adj *ražošanas* (G); v. linka (pás) *konveijer|s* m

výroč|í n. (-i) *gadadien|a* f, sté v. narození *simtās dzimšanas dienas atcere*

výroční adj *gada* (G), *gadskārtējs*; v. zpráva *gada atskaite*; v. schůze *gada* (*gadskārtēja*) *sapulce*; v. trh *gadatirg|us* m; v. den *gadadien|a* f

výro|k m. (-ku, Lpl -cich) 1 (výpověď) *izteicien|s* m, *izteikum|s* m 2 (přpověď) *izteicien|s* m, *senten|ce* f, (Gpl -ču), *domu gaud|s* m 3 (rozsudek) *spiedum|s* m, *lēmum|s* m; soudní v. *tiesas spriedums*

výron m. (-u, L -u) 1 (výtok) *izplūdum|s* m; <med.> v. krve do mozku *asinsizplūdums smadzenēs* 2 <expr.> (projev) *izpausm|e* f, *izpaudum|s* m

výro|stle m. (-ka, Npl -kově/-ci, Lpl -cich) *pusau|dzis* m, (G -dža), *pusau|dze* f, (Gpl -džu)

vyrovnan|í n. (-i) 1 (dluhů) *atmaksāšan|a* f, *samaksāšan|a* f, (ztrát) *atlīdzināšan|a* f 2 (rozdílů) *nolīdzināšan|a* f, *izlīdzināšan|a* f, 3 (smír) *izlīgum|s* m, *izlīgšan|a* f 4 (duševní) *līdzsvarotīb|a* f, *līdzsvar|s* m

vyrovnanost f. (-i) (povahy) *nosvērtīb|a* f, (rozpočtu, nabidky a poptávky) *sabalansētīb|a* f

vyrovnan|ý adj 1 (duševně) *nosvērt|s*, *līdzsvarot|s* 2 (rozpočet) *sabalansēt|s* 3 (pohyb, krok) *vienmērīg|s* 4 (řady) *izlīdzināt|s*, *taisn|s*

vyrov|nat pf. (-ā) 1 (do řady) *sarind|ot* (II.), *sa|likt* (-liek, -lika)* *rindā*; (do výše) *sa|likt* (-liek, -lika)* *kaudzē*; v. dříví do hranice *sa|kraut* (-krauj, -krāva)* *malķu grēdā*; <voj., sport> v. ! *līdzināties*! 2 (ohnutou tč) *iztaisn|ot* (II.); (nerovnosti v terénu) *nolīdzināt* (III.1.), *izlīdzināt* (III.1.); (zmačkaný list) *noglud|ināt* (III.1.) 3 (rozdíly) *izlīdzināt* (III.1.), *nolīdzināt* (III.1.); (rozpočet) *sabalans|ēt* (II.), *līdzsvar|ot* (II.); <těž přen.> v. krok (s kým) *izlīdzināt soli* (*ar ko*) 4 (tlak, teplotu ap.) *noregul|ēt* (II.) 5 (dluh, škodu) *atmaks|āt* (II.); (těž ůčet) *samaks|āt* (II.), *apmaks|āt* (II.) ♦ v. si s někým ůcty *nokārtot ar kādu rēķinus* 6 <sport> *izlīdzināt* (III.1.) *rezultātu*; v. rekord *atkārt|ot* (II.) *rekordu* ■ v. se pf 1 (narovnat se) *nolīdzināties* (III.1.), *izlīdzināties* (III.1.); (v délce tč) *iztaisn|oties* (II.) 2 (rozdíly) *izlīdzināties* (III.1.), *nolīdzināties* (III.1.) 3 (pochopt) (s čim) *samier|ināties* (III.1.) (*ar ko*) 4 (zaplatit) (s kým) *norēķināties* (III.1.) (*ar ko*), *nokārt|ot* (II.) *rēķinus* (*ar ko*) 5 (vypofadat po zlem) (s kým) *izrēķināties* (III.1.) (v (im)pf (být rovný) (komu)čemu v čem, s kým/čim v čem) *līdzināties* (III.1.) (*kam*), *tikt* (*tiek, tika*)* *līdzī* (*kam*); v práci mu nikdo ne~ā *darbā viņam neviens netiek līdzī*; krásou se jí žādā ne~ā *skaistumā viņai neviens nevar līdzināties* 7 (zvlādnout) (s čim) *tikt* (*tiek, tika*)* *galā* (*ar ko*); v. se s ůkoly *tikt galā ar uzdevumiem*

vyrovnav|aci adj (přispěvek) *kompensācijas* (G)

vyrovnav|ání n. (-i): ⇒ **vyrovnaní**

vyrovnav|at impf. (-ā): ⇒ **vyrovnat** ■ v. se impf: ⇒ **vyrovnat se**

vyrozum|ě|ní n. (-i) (oznámení) *paziņojum|s* m

vyrozum|ět pf. (-i, 3.pl -ějí), **vyrozum|ív|at** impf. (-ā) 1 (oznámit) (koho o čem) *paziņ|ot* (II.) (*kam ko*) 2 (pochopit) *sa|prast* (-prot, -prata)*, *iz|prast* (-prot, -prata)*

vyruk|ovat pf. (-uje) <expr.> 1 (vydat se) *doties* (*dodas, devās*)* 2 (o věcech) *parād|īties* (III.1.) 3 (s nápady, s návrhy) (s čim) *nākt* (*nāk, nāca*)* *klajā* (*ar ko*), *likt* (*liek, lika*)* *priekšā* (*ko*); v. s otázkou *uz|dot* (-dod, -deva)* *jautājumu*

vyr|ůst pf. (-oste, přét. -ostl) *iz|augt* (-aug, -auga)*; v. do 180 cm *izaugt 180 cm garam* ♦ v. z dětských stěvičků *izaugt no bērnu autiņiem*

vyr|ůst|at impf. (-ā) *augt* (*aug, auga*)*, *iz|augt* (-aug, -auga)*, *uz|augt* (-aug, -auga)*; v. v chudé rodině *uzaugt trūcīgā ģimenē* ♦ v. jako houbi po dešti *augt kā sēnēm pēc lietus*

vyr|ůst|ek m. (-ku, Lpl -cich) 1 (hrbolek) *izaugum|s* m 2 (výhonek) *dzinum|s* m, *atva|se* f, (Gpl -šu)

vyru|š|it pf. (3.sg/pl -i) *iztrauc|ēt* (II.); v. koho ze spánku *iztraucēt ko no miega*

vyru|š|ovat impf. (-uje) (koho) *trauc|ēt* (II.) (*kam*), *iztrauc|ēt* (II.) (*ko*); v. ve škole *traucēt stundu*; v. koho při práci *traucēt kam strādāt*; v. koho z myšlenek *iztraucēt ko no domām*; promiňte, že vás ~uji *atvainojiet, ka traucēju*

vyrv|at pf. (-e, přét. -al, pas. -án, imp. -i, -ētel/-ete) *iz|raut* (-rauj, -rāva)*; v. komu co z rukou *izraut kam ko no rokām* ■ v. se pf *izrauties* (-raujas, -rāvās)*

vyr|ýt pf. (-yje, přét. -yl, pas. -yt, imp. -yj) 1 (jāmu, něco ze země) *iz|rakt* (-rok, -raka)* 2 (nāpis) *iegrāv|ēt* (II.)

vyř|ad|it pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen), **vyř|ad|ovat** impf. (-uje) (člověka) *iz|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*, *atskai|īt* (III.1.); (stroj, zboží) *iz|ņemt* (-ņem, -ņēma)* (*no apgrozības*); (kazové výrobky) *izbrāk|ēt* (II.); <přen.> v. z provozu *iz|sist* (-sit, -sita)* *no ierindas*; <přen.> v. ze hry *izslēgt no spēles*

vyř|en|ý adj (slova, otázka) *izteikt|s*, *izsacīt|s*

vyř|ečnost f. (-i) 1 *daiļrunīb|a* f, *runas dāvan|as* f, *pl* 2 (povíдавost) *runīgum|s* m

vyř|ečn|ý adj 1 *daiļrunīg|s* 2 (povíдавý) *runīg|s*, *valodīg|s*

vyř|e|it pf. (3.sg/pl -i) *atris|ināt* (III.1.)

vyř|ez|at pf. (-žel/-zá, imp. -žl/-zej), **vyř|ez|av|at** impf. (-ā) 1 *iz|griezt* (-griež, -grieza)*; (do stromu ap.) *iel|griezt* (-griež, -grieza)* 2 (ze dřeva ap.) *iz|grebt* (-grebj, -greba)*

vyř|í|dit pf. (3.sg/pl -dí, pas. -zen, imp. vyříd) 1 (oznámit) *pa|teikt* (-, -teica)*, *pa|sacīt* (-saka, -sacīja)*, *no|dot* (-dod, -deva)*; (komu co kam ko); v. komu vzkaz| pozdrav *nodot kam ziņu/sveicienus*; mám mu něco v.? *vai man viņam ko pateikt?*; jā mu to ~dim es

viņam to pateikšu; ~dte mu ode mē pozdravi! pasveiciniet viņu no manis! 2 (záležitost, formality ap.) *nokārtot* (II.); (spory, rozpory) *atrisināt* (III.1.); v. *žādot* kladnē zápornē *izpildīt* (III.1.) / *noraīdīt* (III.1.) *lūgumu*; v. *dotazy atbildēt* (III.2.) *uz jāutājumiem*; v. *telefonāt* (přijmout) *atbildēt* (III.2.) *uz telefona zvanu*, (zavolat) *piezvanīt* (III.1.); v. *korespondenci atbildēt* (III.2.) *uz vēstulēm* 3; v. si (vypořádat se) *nokārtot* (II.); (co s kým ko ar ko) ♦ v. si starē ūčty *nokārtot vecus rēķinus* 4 <expr.> (nepřitele, protivníka) *pieļveikt* (-veic, -veica) (ko), *tikt* (tiek, tika) * *galā* (ar ko); (zbařit se) *atbrīvoties* (II.)

vyřizený adj 1 (záležitost) *nokārtot*s; ne-ā *žādot* (ūředni) *neizskatīts iesniegums*; <přen.> ne-ē ūčty *nenokārtoti rēķini* 2 (unavený) *nogurjis* (f-usi); (velmi) *pārgurjis* (f-usi)

vyřiznout pf, (-ne, prēt. -i): ⇒ **vyřizat**

vyřizovat impf, (-uje): ⇒ **vyřizat**

vyřknout pf, (-kne, prēt. -ki, pas. -čen/-knut) <kníž.> *iz|teikt* (-, -teica)*, *iz|sacīt* (-saka, -sacīja)*

vyřadja f, (-y) *priekšrocība f, privilēģija f*

vyřadba f, (-by, Gpl -eb) (sāzeni) *stādīšana f*

vyřadlek m, (-ku, Lpl -cich) <voj.> *desant*s m

vyřadit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (z aula, z vlaku) *izsēdināt* (III.1.); v. na břeh *iz|celt* (-ceļ, -cēla)* *krastā* 2 (okna, dveře) *iz|celt* (-ceļ, -cēla)*, *iz|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; v. z pantu *izcelt no eņģēm* 3 (na židli, na konē) *uzsēdināt* (III.1.), *uz|celt* (-ceļ, -cēla)* 4 (sazenice) *iestādīt* (III.1.) 5 <kol.> (přestat pracovat) (z Čeho, s čim) *pārtraukt* (-trauc, -trauca)* (ko); (přestat fungovat) *pārstāt* (-stāj, -stāja)* *darboties*; motor ~dil *motors pārstāja darboties*

vyřadni adj *privilēģēt*s; v. *postaveni privileģēts stāvoklis*; v. *prāvo privileģētas* (ekskluzīvas) *tiesības*

vyřāt pf, (-aje, prēt. -āl, pas. -āt/-ān, imp. -aj) *iz|sūkt* (-sūc, -sūca)*; (pijavý papír ap.) *uz|sūkt* (-sūc, -sūca)*; v. *koberec iztīrīt* (III.1.) *paklāju ar putekļsūcēju*

vyřavač m, (-e) *putekļsūcējs m*

vyřávat impf, (-ā): <přen.> v. z koho energii *izsūkt kāda enerģiju*; <přen.> v. z koho penize *iz|spiest* (-spiež, -spieda)* *no kā naudu*; ⇒ **vyřāt**

vyřázet impf, (-i, 3.pl -eji) 1 (sazenice) *iestādīt* (III.1.) 2 <polygr.> *sa|likt* (-liek, -lika)* 3 <kol.> (penize) *samaksāt* (II.), *noskaitīt* (III.1.) *galdā*; <přen.> v. penize na dřevo *izkaisīt* (III.1.) *naudu vēja*

vyřazovat impf, (-uje) 1: ⇒ **vyřadit** (1,2) 2: ⇒ **vyřázet** (2) 3 (sazenice) *stādīt* (III.1.), *iestādīt* (III.1.)

vyředávat impf, (-ā) 1 (delši dobu) *sēdēt* (sēž/sēd, sēdēja)*; (lENOŠIT) *slaistīties* (III.1.), *slinkot* (II.); v. *dlouho do noci nad práci strādāt* (II.) *līdz vēlai naktij* 2 (o ptācích) *perjēt* (II.)

vyředět pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn/-zen) 1 (delši dobu) *no|sēdēt* (-sēž/-sēd, -sēdēja)* 2: v. (si) (misto, postaveni) *iz|sēdēt* (-sēž/-sēd, -sēdēja)* 3 (sukni, dūķe) *iz|sēdēt* (-sēž/-sēd, -sēdēja)* 4 (o ptācích) *izperjēt* (II.)

vyřchljý adj 1 (studna, potok) *izžuvjis* (f-usi); (pūda, dřevo) *izkaltjis* (f-usi); ~ā ūsta *izkaltusi mute* 2 (hubený) *vājšs, izdiljis* (f-usi), *izkaltjis* (f-usi)

vyřchnout pf, (-ne, prēt. -(nu), -la) *iz|žūt* (-žust, -žuva)*; (ūplnē: pūda ap.) *iz|kalst* (-kalst, -kalta)*; ~lo mi v krku *man rīkle kļuva sausa*

vyřilaci adj: v. *stanice raidstacija f*; v. *studio radio* (televizijas) *studija*; v. *věž radiotorņis m*, (G -ņa), *televizijas tornis*; v. *čas* (v televizi ap.) *raidlaiks m*

vyřilač m, (-e), **vyřilačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (zařizni) (radio) *raidītājs m*; (stanice) *radiostacija f*; televīzni v. *televizijas raidītājs m*

vyřilānī n, (-i) (signālu) *raidīšana f, pārraidīšana f*, (pořad) *raidījums m*; rozhlasové v. *radioraidījums m*; televīzni v. *televīzijas raidījums*

vyřilat impf, (-ā) 1 (zāstuppe ap.) *sūtīt* (III.1.), *nosūtīt* (III.1.) 2 (rozhlasové, televīzni pořady) *raidīt* (III.1.), *pārraidīt* (III.1.) 3 <fyz.> (paprsky) *izstarot* (II.)

vyřilit pf, (3.sg/pl -i, imp. vysil), **vyřilovat** impf, (-uje) (zbařit silý) *novārdzināt* (III.1.), *izvārdzināt* (III.1.); (unavit) *nogurdināt* (III.1.) ■ v. **se pf**, impf *no|vārgt* (-vārgst, -vārga)*, *iz|vārgt* (-vārgst, -vārga)*; (unavit se) *no|gurt* (-gurst, -gura)*

vyřkāt impf, (-če, imp. -kej): ⇒ **vyřkakovat** (1,2), **vyřkočít** (5) **vyřkakovat** impf, (-uje) 1 (ven) *lēkt* (lec, lēca)* *ārā, iz|lēkt* (-lec, -lēca)* 2 (do výše) *lēkt* (lec, lēca)*; (opakované) *lēk|āt* (II.) ♦ v. *radosti no prieka lēkāt* 3 <kol.> (chovat se povýšenē) *lēk|āt* (II.) 4: ⇒ **vyřkočít** (3-5)

vyřkočít pf, (3.sg/pl -i) 1 (ven) *iz|lēkt* (-lec, -lēca)*; v. z postele *izlēkt no gultas*; v. z okna *izlēkt pa logu* 2 (do výše) *uz|lēkt* (-lec, -lēca)* 3 (prudce vstāt) *piellēkt* (-lec, -lēca)*, *pieltrūkties* (-trūktas, -trūkās)*

(kājās); v. na nohy *pieltrūkties kājās*; v. ze židle *pielēkt kājās* *no krēsla* 4 (vrhnout se) (na koho/co) *mesties* (metas, metās)* *viršū* (radās)*; (zvřřat, rostliny, nerosty) *būt* (ir, bija)* *sastopamam*; -nou se *připady, kdy... ir gadījumi, kad...;* vždy se ~ne někdo, kdo... *viemēr uzrodas kāds, kas...*

vyřkyt m, (-u, L -u) 1 (zvřřat, květeny) *sastopamība f*, (slov) *biežums m*, *frekvence f*, (Gpl -ču); v. *nemoci saslimšanas gadījums m* 2 (nerostu) *atradne f*, (Gpl -ņu)

vyřkytnout se pf, (-ne, prēt. -i), **vyřkytovat se** impf, (-uje) (názor, návrh) *parādīties* (III.1.); (problém, nutnost, příležitost) *rasties* (rodas, radās)*; (zvřřata, rostliny, nerosty) *būt* (ir, bija)* *sastopamam*; -nou se *připady, kdy... ir gadījumi, kad...;* vždy se ~ne někdo, kdo... *viemēr uzrodas kāds, kas...*

vyslanlec m, (-ce), **vyslankylně** f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *sūtītājs m*, (G -ņa), *sūtītne f*, (Gpl -ņu); zláštņi v. *řpašais sūtņis*

vyslanectvī n, (-i) *sūtņiecība f*

vyslat se pf, (-šle, pas. -slán, imp. -šli) *nosūtīt* (III.1.), *aizsūtīt* (III.1.)

vysledlek m, (-ku, Lpl -cich) *rezultātis m, iznākums m*; dosāhnout *dobrych ~kū* (v čem) *sasniegt labus rezultātus* (kur)

vyslednlý adj *gala* (G), *beigu* (G)

vyslech m, (-chu, Lpl -šich) *nopratināšana f*; *podrobit koho ~chu noprātīnāt* (III.1.) *ko*

vyslechnout pf, (-ne, prēt. -i) 1 (hovor, zprávu, operu) *noklausīties* (III.1.); (názor, stížnost) *uzklausīt* (III.1.); v. *obě strany uzklausit abas puses* 2 (svědka, obžalovaného) *noprātīnāt* (III.1.)

vysloužit pf, (3.sg/pl -i, imp. vysluž) 1 (odměnu) *nopelnīt* (III.1.); (kritiku, obdiv, pohlevek) *izpelnīt* (III.1.) 2 (pracovně) *nodienēt* (III.2.)

vysloveně adv *izteikti*; (nepochybně) *nepārprotami, acīm redzami*

vyslovenī n, (-i): v. *důvěry / nedůvěry* (vládě) *uzticības / neuzticības izteikšana f*

vyslovený adj (slovo, otázka) *izteiktis*; (odpůrce, nespravedlnost, krasavec) *izteiktis, nepārprotams, acīm redzams*

vyslovit pf, (3.sg/pl -i) 1 (názor, přání, díky, politování) *iz|teikt* (-, -teica)*, *iz|sacīt* (-saka, -sacīja)*; v. *omluvu* (komu) *atvainoties* (II.) (kam); v. *souhlas* (s čím) *pie|krist* (-krīt, -krita)* (kam); v. *důvěru* (vládě) *izteikt uzticību* 2 (hlásku, slovo) *izrunāt* (II.) ■ v. **se pf** 1 *iz|teikties* (-, -teicās)*, *iz|sacīties* (-sakās, -sacījās)*; (o kom|čem, ke komu|čemu *par ko*); v. *se jasně izteikties skaidri* 2 (požadat o ruku) *bildīnāt* (III.1.)

vyslovně adv *skaidri, nepārprotami*; v. *zakazovat* *kategoriski aizliegt*

vyslovnost f, (-i) *izruna f*; spisovná v. *literāra izruna*

vyslovný adj (zákaz) *kategorisks*; (zřejmý) *skaidrs, nepārprotams*; na ~ě přání *pēc speciāla lūguma*

vyslovovat impf, (-uje): ⇒ **vyslovit** ■ v. **se** impf: ⇒ **vyslovit se**

vyslunī n, (-i) *piesaulē f* ♦ na v. *slávay slavas spožumā*

výslužba f, (-by, Gpl -eb) *pensija f*, *být ve ~bě být pensijā*; *důstojnik ve ~bě pensionēts* (atvaļināts) *virsnieks*; *odejít do ~by aiziet pensijā*

výslýchat impf, (-ā): ⇒ **výslechnout**

výslýšet pf, (3.sg/pl -i) (námitky, kritiku, varování) *uzklausīt* (III.1.); (splnit: žādot, přání) *izpildīt* (III.1.); v. *něčī prosbu izpildit kāda lūgumu*; jeho modlitba byla ~ena *viņa lūgšanas tika uzklaustas*

vysmlāt se pf, (-ěje) (komu|čemu) *iz|smiet* (-smej, -smēja)* (ko), *ap|smiet* (-smej, -smēja)* (ko); *nenech se v.!* *ne|auj par sevi smieties!*

výsměch m, (-chu, Lpl -šich) *izsmieklis m, apsmieklis m*; stāt se *terčem ~chu k|ūt par izsmiekla objektu*

vysmlvat se impf, (-ā) (komu|čemu) *smieties* (smejas, smējās)* (par ko), *iz|smiet* (-smej, -smēja)* (ko)

vysmrkat se pf, (-ā) *no|šņaukties* (-šņaucas, -šņaucās)*, *iz|šņaukt* (-šņauc, -šņauca)* *degunu*

výsnělý adj *izsarpotis*

vysoce adv, (kompar. výš(e)) (velice: účinný, výkonný, aktuální ap.) *loti*; v. *postavený* (ūřednik ap.) *augsti stāvošs*; v. *kvalifikovaný* *augsti kvalificēts*; v. *kvalitní* *augstas kvalitātes*; v. *co oceňovat* *augsti ko vērtēt*; v. *si koho vāžīt* *loti ko cienīt*

vysočinā f, (-y) *augstieņe f*, (Gpl -ņu)

vysoká f, (-ě) (zvřř) *liēlie medījāmie zvēri* (alpi, břiži, stīmas)

vysoko adv, (kompar. výš(e)) *augstu*; v. v horách *augstu kalnos*

vysokohorský adj *kalnu* (G); ~ā *turistika kalnu tūrisms*

vysokoškolačk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **vysokoškolačka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (posluhač) (augstskolas) *studentis m, studenīte f*, (Gpl -šu) 2 (absolvent) *cilvēks ar augstāko izglītību*

vysokoškolsky adv: v. *vzděláný* ar *augstskolas izglītību*

vysokoškolský adj *augstskolas* (G); ~ě *studium studijas* *augstskolā*; ~ě *vzdělání* *augstākā izglītība*

vyšoký adj. (kompar. vyšši) **1** *augstšs*; ~ā pec *domn* | a f, *domnas krāšns* f, (*Gpl -šnu*); <sport> skok v. *augstlēkšan* | a f **2** (postava) *garšs*; je vyšši než jā *viņš ir garāks par mani* **3** (značny) *augstšs, lielšs*; ~ē ceny *augstas cenas*; ~ē ztrāty *lieli zaudējumi*; ~ā rychlost *liels ātrums*; ~ē požadavky *augstas prasības*; v. vēk *liels vecums*; ~ē napēti *augstspriegums* m; ~ā škola *augstskola* f; je nejvyšši čas... *ir pēdējais laiks...* **4** (pracovně, společensky) *augstšs*; v. ūřednik *augsts ierēdnis*; ~ē vrstvy společnosti *augstākie sabiedrības slāņi*; nejvyšši soud *augstākā tiesa*

vyšost f, (-i) (titul) *augstība* f; Jeho královská v. *Viņa karaliskā augstība*; na v.: → **navyšost**

vyšostnīj adj: ~ā práva *suverēnas tiesības*; ~ē ūzemī *suverēna teritorija*; ~ē vody *teritoriālie ūdeņi*; v. znak *valsts ģerbonis*; ~ē postaveni *neaižskarams stāvoklis*

vyšousēt impf, (-i, 3.pl -eji) *žāvļēt* (II.), *izžāvļēt* (II.); (jezero ap.) *nosusjināt* (III.1.)

vyšpat se pf, (3.sg/pl -i, prēt. -al) **1** *izgulēties (-gulās, -gulējās)**; ne-al jsem se es *neesmu izgulējis, es slikti gulēju*; v. se z opice *izgulēt (-gul, -gulēja)* dzērumu* **2**: <vulg.> v. se s kým *pārgulēt (-gul, -gulēja)* ar ko*

vyšpēlost f, (-i) **1** (duševnī, fizickā) *briedums* m **2** (technickā, kulturnī) (*augsts*) *attīstības līmeņa* m, (*G -ņa*); ekonomickā v. *augsts ekonomiskās attīstības līmenis*

vyšpēlj adj **1** (duševnī, fizicki) *nobriedis (f -usi)* **2** (ekonomicky, kulturnē) *augsti attīstījis*; ~ē zemē *attīstītās valstis*

vyštačīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (būt dostake) *pieļikt (-tiek, -tika)**; (na co kam); zāsoby ~ī na dva dny *krājumu pietiks divām dienām*; to ne-ī *ar to nepietiks*; s penēzi ~ite? *vai jums pietiks naudas?* **2** (spokojt se) (s čim) *izļikt (-tiek, -tika)* (ar ko)*, *apmierināties* (III.1.) (*ar ko*); v. s mālem *izļikt ar mazumu*

vyštāt pf, (-oju, prēt. -āl, imp. -ūj) **1** (dešī dobu) *nostāvēt* (III.2.); v. frontu *izstāvēt* (III.2.) *rindu* **2** <kol.> (vytřpēt) *izļciest (-cieš, -cieta)*, pārļciest (-cieš, -cieta)** **3** <kol.> (snēt) *paļciest (-cieš, -cieta)*, ieredzēt* (III.2.); nemohu ho ani v. es *viņu ciest nevaru*

vyštavja f, (-y) *izstāde* f, (*Gpl -žu*); *prodejni v. izstāde pārdošana*

vyštavba f, (-by, *Gpl -eb*) *celtniecība* f, *celšan* | a f, *bytvā v. dzīvokļu celtniecība*; investīcni v. *kapitāl celtniecība*; *powoleni k ~bē celtniecības atļauja*

vyštavjēt pf, (-i, 3.pl -ēji), prēt. -ēl, pas. -ēn) *uzļcelt (-ceļ, -cēla)*, uzbūvēt* (II.)

vyštavištē n, (-tē, *Gpl -t*) *izstāžu viet* | a f, *izstāžu ēk* | a f

vyštavjīt pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en) **1** (zboži, obrāzy) *izstādīt* (III.1.), *izļlikt (-liek, -lika)**; v. na odiv *izlikt apskatei* **2** (vlivu, pūsobeni) (koho/co čemu) *paļķaut (-ķauj, -ķāva)* (ko kam)*; v. koho nebezpečī *paļķaut ko briesmām* **3** (doklad) *noformēt* (II.), *izļsniegt (-sniedz, -sniedza)**; v. ūcet *izrakstīt* (III.1.) *rēķinu*; v. pas *izsniegt pasi* ■ **v. se** pf: v. se nebezpečī *noļnākt (-nāk, -nāca)* briesmās*; v. se kritice *tikt (tiek, tika)* kritizēt* | am

vyštavnī adj *izstādes* (G), *izstāžu* (G); v. siņ *izstāžu zāle*

vyštavovāt impf, (-uje): ⇒ **vystavit** ■ **v. se** impf: ⇒ **vystavit se**

vyštavovatel m, (-e, *Npl -ē*), **vyštavovatelka** f, (-ky, *D.L -ce, Gpl -ek*) *izstādes dalībnieks m, dalībniece* f, (*Gpl -ču*)

vyštēhovaļec m, (-ce), **vyštēhovaļkyně** f, (-nē, *Gpl -ņi/-ni*) *izceļotājs* m, *izceļotāja* f, *emigrantšs* m, *emigrante* f, (*Gpl -šu*)

vyštēhovāt pf, (-uje) **1** (nābytek) *izļvākt (-vāc, -vāca)*, aizļvākt (-vāc, -vāca)**; v. byt *atbrīvot* (II.) *dzīvokli* **2** (nājemniky) *izļlikt (-liek, -lika)* (no dzīvokļa)*; (obyvatelstvo) *pārviēt* | ot (II.); (z ohroženē oblasti) *evakuēt* (II.); (do ciziny) *izraidīt* (III.1.); (nucenē) *deportēt* (II.) ■ **v. se** pf *pārļcelties (-ceļas, -cēlās)**; (ze zemē) *emigrēt* (II.), *izceļot* (II.)

vyštiļhnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen), **vyštiļhovāt** impf, (-uje) **1** (pochopit smysl) *izļprast (-prot, -prata)*, apļtvert (-tver, -tvēra)*, apljēgt (-jēdz, -jēdza)** **2** (vyjādřit) *izļteikt (-, -teica)*, izļsacīt (-saka, -saciņa)*, attēļot* (II.)

vyštižnē adj *trāpīgi, precīzi*

vyštižnīj adj *trāpīgšs, precīzšs*

vyštļlat pf, (-ele, pas. -lān, imp. -el) *noļklāt (-klāj, -klāja)*, izļklāt (-klāj, -klāja)**; (kvētinami) *nokaislīt* (III.1.); (co čim ko ar ko)

vyštopovāt pf, (-uje) (zložince, zvēř, děj) *izsekļot* (II.); v. pričīnu *atļklāt (-klāj, -klāja)* iemeslu*

vyštopenij n, (-i) **1** (umēlckē, fečnickē, sportovni) *uzstāšan* | āš f **2** (ze strany, ze školy) *izstāšan* | āš f

vyštopijit pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, imp. vystup) **1** (nahoru) *uzļkāpt (-kāpj, -kāpa)**; v. na kopec *uzkāpt kalnā*; v. na tribunu *uzkāpt tribinē*; v. na špičky *noļstāties (-stājas, -stājās)* uz pirkstgaliem*; slunce ~ilo nad obzor *saule parādījās virs apvāņņa* **2** (z vlaku, z autobusu) *izļkāpt (-kāpj, -kāpa)**; (z domu) *izļiet (-iet, -gāja)**; (tēž ze tmy) *izļnākt*

(-nāk, -nāca)*; v. na břeh *izkāpt krastā*; v. z břehū (řeka) *iziet no krastiem*; <přen.> v. z anonymity *atļklāt (-klāj, -klāja)* savu vārdu* **3** (ze strany, ze školy, z cirkev) *izstāties (-stājas, -stājās)**; (z politiky, ze služby) *aizļiet (-iet, -gāja)**; (z čeho no kā) **4** (pot na čele) *parādļities* (III.1.), *izļspiesties (-spiežas, -spiedās)** **5** (na jevišti) *uzļstāties (-stājas, -stājās)**; (v diskusi tēž) *izļteikties (-, -teicās)*, izļsacīties (-sakās, -sacījās)**; v. s projevem *teikt (-, -teica)* runu*; v. na veřejnosti *uzstāties publiski* **6**: v. proti komu/čemu *uzļstāties (-stājas, -stājās)* pret ko*; v. na podporu koho/čeho *atbalstīt* (III.1.) *ko*; v. na obranu koho/čeho *aizstāvēt* (III.2.) *ko*; v. s návrhem *ierošināt* (III.1.); v. s požadavkem *pieprasīt* (III.1.)

vyštraļa f, (-hy, *D.L -ze*) *brīdinājums* m; *dāvat komu ~hu* *brīdināt* (III.1.) *ko*; *pro ~hu, na ~hu* *par brīdinājumu*, bez ~hy bez *brīdinājuma*

vyštrašļit pf, (3.sg/pl -i) *izbiedēt* (II.), *nobiedēt* (II.); (silnē) *pārbiedēt* (II.) ■ **v. se** pf *izļbīties (-bistas, -bijās)*, noļbīties (-bistas, -bijās)**; (silnē) *pārļbīties (-bistas, -bijās)**

vyštražnīj adj (stāvka, signāl, znamenī) *brīdinājuma* (G); (pohled, příklad) *brīdinoššs*; ~ā svēttla (auta) *avārijas (gaismas) signalizācija*

vyštrčīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (část těla ap.) *izļbāzt (-bāz, -bāza)* (ārā)*; v. hlavu z okna *izbāzt galvu pa logu* ♦ v. rŭžky *parādīt ragus* **2** (osobu, předmět za dveře ap.) *izļgrŭst (-grŭž, -grŭda)* (ārā)* ♦ v. nos (bradu, hlavu) *na ulici izbāzt degunu ārā*

vyštrkļovat impf, (-uje) **1** (část těla ap.) *bāzt (bāz, bāza)* ārā, izļbāzt (-bāz, -bāza)* (ārā)* ♦ v. rŭžky *parādīt ragus* **2** (osobu, předmět za dveře ap.) *grŭst (grŭž, grŭda)* ārā, izļgrŭst (-grŭž, -grŭda)* (ārā)*

vyštroj f, (-e) **1** (oblečení) (*speciāls*) *tērps* m, *ietērps* m **2** (předměty) *piederums* | i m, *pl*; <tech.> *amatŭrļa* f, sportovni v. *sporta piederumi*

vyštrojīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (oblět) *uzļpost (-poš, -posa)*, saļpost (-poš, -posa)**; (stromeček) *iztroļāt* (II.), *izpušļot* (II.) **2** (opatřit vstroji) *apgādāt* (II.); (koho/co čim ko ar ko) **3** (slavnost, svatbu) *sařķot* (II.) ■ **v. se** pf *uzļposties (-pošas, -posās)*, saļposties (-pošas, -posās)**

vyštředni adj *ekscetriskšs, pārsplētšs*

vyštřel m, (-u, *L -u*) *šāvienšs* m

vyštřeljek m, (-ku, *Lpl -cich*) (čín) *izlēcienšs* m, *izgājienšs* m; (přemřtřenost) *pārsplēļjums* m, *pārmērība* f, *mōdni v. modes untums* m; *posledni v. mōdy pēdējais modes kļiedzienšs* m

vyštřellit pf, (3.sg/pl -i) **1** (rānu, šip) *izļšaut (-šauj, -šāva)**; (na koho/co, po kom/čemu uz ko); v. do vzduchu *izšaut gaisā*; v. raketu *paļļaut (-ļauj, -ļaida)* raketi* **2** <sport> *sist (sit, sita)**; v. na branku *sist pa vārtiem* **3** <expr.> (vyběhnout) *izļdrāzties (-drāžas, -drāzās)*, izļmesties (-metas, -metās)*, izļšauties (-šaujas, -šāvās)** ■ **v. sl** pf <kol., expr.> (z koho) *izjokļot* (II.) (ko)

vyštřidlat pf, (-ā) *nomainīt* (III.1.); <sport> v. hráče *nomainīt spēlēštāju*; elektřina ~ala *plyn elektrība aizstāja gāzi* ■ **v. se** pf *nomainītšies* (III.1.); v. se s kým/čim *nomainīt* (III.1.) *ko*

vyštřih m, (-hu, *Lpl -zich*) *izgřiezums* m, *dekolē* m, (*neskl*)

vyštřihjat pf, (-ā): ⇒ **vystřihnout**

vyštřihjat se (im)pf, (-ā) <kníž.> (čeho) *izvairļties* (III.1.) (*no kā*), *izsargļāties* (II./III.2.)* (*no kā*)

vyštřihņout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) *izļgřiezt (-gřiež, -gřieza)**; (šaty) *pieļgřiezt (-gřiež, -gřieza)**

vyštřihovāt impf, (-uje) (člānky ap.) *gřiezt (gřiež, gřieza)* ārā, izļgřiezt (-gřiež, -gřieza)**

vyštřikjat pf, (-ā) **1** (tekutinu) *izļjaksļit* (III.1.) **2** (vyčistit vodou) *izskaļot* (II.); (dezinfekci) *izsmidzļināt* (III.1.)

vyštřiknout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) **1** (o tekutinē) *izļšākties (-šjācas, -šjācās)**; (do výše) *uzļšākties (-šjācas, -šjācās)** **2** (tekutinu) *izļšākt (-šjāc, -šjāca)**; (cākānim) *izļjaksļit* (III.1.); (malē množstvī) *izsmidzļināt* (III.1.) **3** (vyčistit vodou) *izskaļot* (II.); (dezinfekci) *izsmidzļināt* (III.1.)

vyštřikļovat impf, (-uje) **1** (o tekutinē) *šjākties (šjācas, šjācās)** **2** (tekutinu) *šjākt (šjāc, šjāca)* (ārā)*; (cākānim) *šjaksļit* (III.1.) (*ārā*)

vyštřizlivjēt pf, (-i, 3.pl -ēji) *atļskurbt (-skurbst, -skurba)**; <přen.> *atļgŭties (-gŭstas, -gŭvās)*, atļģēgties (-jēdzas, -jēdzās)**

vyštřizļek m, (-ku, *Lpl -cich*) *izgřiezums* m; v. z novin *avižu izgřiezums*

vyštřizenj adj *izgřieztšs*; (z čeho no kā)

vyštudovāt pf, (-uje) **1** (ukončit školu) *paļbeigt (-beidz, -beidza)* skolu (augstskolu, vidusskolu)* **2** (obor) *izstudēt* (II.)

vyštup m, (-u, *L -u*) **1** (na horu) *uzkāpšan* | a f, (z automobilu, z letadla) *izkāpšan* | a f **2** (východ) *izej* | a f **3** (herce) *uzstāšan* | āš f, *priekšnesums* m **4** <div.> (část dějství) *ain* | a f **5** (skandāl) *skandālšs m, traļcis m, (G -čā)*; *udēlat v. sařķot traci*

výstupjek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *izcil|nis m*, (G -*ŋa*); v. skály *klintsrag|s m* **2** <archit.> *izvirz|jum|s m*

vystup|jovat pf, (-uje) *kāpl|ināt* (III.1.) ■ **v. se** pf (napětí, potíže ap.) *pie|augt* (-aug, -auga)*

vystupován|j n, (-i) **1** (chování) *izturēšan|ās f*, *uzvešan|ās f*, **2** (nahoru) *uzkāpšan|a f*, (z dopravního prostředku) *izkāpšan|a f* **3** (veřejné) *uzstāšan|ās f*

vystup|jovat impf, (-uje) **1** (nahoru) *kāpt* (*kāpj*, *kāpa*)*; v. na špičky *celties* (*cejas*, *cēlas*)* *pirkstgalos* **2** (z vlaku, z autobusu) *kāpt* (*kāpj*, *kāpa*)* (*ārā*); (z domu) *iet* (*iet*, *gāja*)* (*ārā*); (těž ze tmy) *nākt* (*nāk*, *nāca*)* (*ārā*); <přen.> v. do popředí *kjūt* (*kjūst*, *kjuva*)* *svarīg|am* (*aktuāl|am*) **3** (chovat se) *izturēties* (III.2.), *uz|vesties* (-vedas, -vedās)*; (jedenat) *rīk|oties* (II.) **4** (vyčnívat) *izvirz|ties* (III.1.) (*uz āru*, *uz augšu*); (z něčeho) *rēgloties* (II.) (*ārā*) **5**: ⇒ **vystoupit** (3-6)

vystyd|nout pf, (-ne, přet. -l) *at|dzist* (-dziest, -dzisa)*; nechat co v. *ļaut kam atdzist*, (do lednice ap.) *nolikt ko atdzieseties*

vysun|out pf, (-e, přet. -ul) **1** (vyjmout: klíč ze zámku ap.) *iz|vilkt* (-veik, -vilka)* **2** (ven: ruku z okna, hlavu z límce ap.) *iz|bāzt* (-bāz, -bāza)*; v. bradu *izvirz|t* (III.1.) *uz priekšu zodu* **3** (výše, dopředu: brýle na čelo ap.) *pa|grūst* (-grūz, -grūda)*, *pa|stunt* (-stumj, -stūma)*; (sukni) *pa|vilkt* (-veik, -vilka)* ■ **v. se** pf **1** (ven) *iz|līst* (-lien, -līda)* **2** (výše, dopředu) *pa|stiepties* (-stiepias, -stiepās)*

vysuš|it pf, (3.sg/pl -i) **1** *izžāv|ēt* (II.); (útekou) *nosuš|ināt* (III.1.); v. si vlasy fénem *izžāvēt matus ar fēnu* **2** (močály) *nosuš|ināt* (III.1.)

vysvēdčen|j n, (-i) **1** <šk.> *licē|ba f*, *maturitni v. atestā|t|s m* **2** (potvrzení) *apstiprinājum|s m*; lékařské v. *ārsta zī|me f*, (Gpl -mju)

vysvē|tīt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (chrám) *iesvē|tīt* (III.1.); v. koho na kněze *iesvētīt ko par mācītāju, ordi|nēt* (II.) *ko par mācītāju*

***vysvētlen|j** ā f, (-ē) na ~ou *paskaidrojumam*; říct co na ~ou *paskaidr|ot* (II.) *ko*

vysvētlen|j n, (-i) *izskaidrojum|s m*, *paskaidrojum|s m*; dát v. sniegt *paskaidrojum*

vysvētl|it pf, (3.sg/pl -i) *izskaidr|ot* (II.), *paskaidr|ot* (II.); (komu co kam ko) ■ **v. se** pf *noskaidr|oties* (II.), *kjūt* (*kjūst*, *kjuva*)* *skaidr|am*

vysvētliteln|j adj *izskaidrojam|s m*; (čím ar ko)

vysvētliv|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *paskaidrojum|s m*; (pod čarou) *zemteksta pie|zī|me f*, (Gpl -mju)

vysvētl|ovat impf, (-uje): ⇒ **vysvētlīt** ■ **v. se** impf: ⇒ **vysvētlīt se**

vysvīt|at impf, (-ā), **vysvīt|nout** pf, (-ne, přet. -l) **1** (slunce) *atspīd|ēt* (III.2.) **2** (stát se zřejmým) *kjūt* (*kjūst*, *kjuva*)* *skaidr|am*, *tapt* (*top*, *tap*)* *skaidr|am*; z toho ~ā, že... *no tā kjūst skaidrs, ka...*

vysvobod|it pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) *atbrīv|ot* (II.); (koho z čeho ko no kā)

vysyp|at pf, (-el-ā, imp. -(ej)) **1** (popelník, pytel) *iz|bērt* (-ber, -bēra)*; (co z čeho ko no kā) **2** (na povrchu) *nobārst|tīt* (III.1.), *izbārst|tīt* (III.1.) **3** <expr.> (říct) *izklāst|tīt* (III.1.), *izstāst|tīt* (III.1.) ♦ v. co z rukávu *ātri kaut ko pateikt, ātri kaut ko izstāstīt* ■ **v. se** pf *iz|birt* (-birst, -bira)*

vjš(e): adv, kompar. *augstāk*; (v textu) *iepriekš*; viz v. *skatīt iepriekš*; v. uvedeny *iepriekšminēt|ais*; ⇒ **vysoko**, **vysoce**

vjše ₂ f, (-e) <kníž.> **1** (výška) *augstum|s m*; do ~e (vylézt, dívat se) *uz augšu*, *augšup*; <meteor.> tlaková v. *augsta spiediena apgaba|l|s m* **2** (daní, dluhu, restu ap.) *lielumu m*, *apmēr|s m*; škoda ve ~i sta eur *zaudējumi simts eiro apmērā* **3** (úroveň) *līme|nis m*, (G -*ŋa*) ♦ být na ~i (doby) *būt sava laika prasību līmenī*

Vyšehrad m, (-u, L -ēl-u) *Višehrad|a f* (*kalns un pils pie Vltavas upes Prāgā*)

vjšel pf: ⇒ **vyjit**

vjšetfen|j n, (-i) *izmeklēšan|a f*, (lékařská) *apska|te f*, (Gpl -šu), *pārbaud|e f*, (Gpl -žu)

vjšetf|it pf, (3.sg/pl -i, imp. -(i)) *izmekl|ēt* (II.)

vjšetřovaci adj *izmeklēšanas* (G); v. vazba *iepriekšējais apcietinājums*

vjšetřován|j n, (-i) *izmeklēšan|a f*

vjšetřovat impf, (-uje): ⇒ **vjšetfīt**

vjšetřovatel m, (-e, Npl -ē), **vjšetřovatel|ka** f, (-ky, Gpl -ek) *izmeklētājs m*, *izmeklētāja f*

vjšinja f, (-y) *augstie|ne f*, (Gpl -*ŋu*), *augsta viet|a f*, (výška) *augstum|s m*; <přen.> v. slávy *slavas augstumi*

vjšinjout pf, (-e, přet. -ul) (ze směru) *iz|grūst* (-grūz, -grūda)*, *iz|sist* (-sit, -sita)*; v. vlak z kolejí *nolaist vilcienu no slīdēm*; <přen.> v. koho z rovnováhy *izsist ko no līdzsvara* ■ **v. se** pf: v. se z kolejí *noskriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* *no slīdēm*

vjšit pf, (-ije, přet. -il, pas. -it, imp. -ij), **vjšivat** impf, (-ā) *iz|šūt* (-šuj, -šuva)*

vjšiv|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izšuvum|s m*

vjška f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** *augstum|s m*; ve ~ce sto metrū *simts metru augstumā*; o ~ce deset metrū *desmit metrus augsts*; do ~ky *augšup*, *uz augšu*; <sport.> skok do ~ky *augstlēkšan|a f* ♦ dívat se na někoho z ~ky *skatīties uz kādu no augšas* **2** <hud.> (tón) *augšējais* (*augstais*) *tol|nis m*, (G -*ŋa*), *augš|a f* <kol.>

vjškol|it pf, (3.sg/pl -i) *apmāc|īt* (III.1.) ■ **v. se** pf *izmāc|īties* (III.1.)

vjškov|j adj *augstuma* (G); ~ā stavba *augstcelt|ne f*, (Gpl -*ŋu*)

vjškrab|at, **vjškráb|at** pf, (-el-ā) **1** *izskrāp|ēt* (II.); (skvrnu, zbytky něčeho) *izkas|īt* (III.1.); oči by mu ~al es *viņam acis varētu izskrāpēt* **2** (nāpis, vzor) *ieskrāp|ēt* (II.), *uzskrāp|ēt* (II.) ■ **v. se** pf <expr.> (na něco) *uz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)*; (z něčeho) *iz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)*; (z nepříjemné situace) *izķepur|oties* (II.)

vjškrtāv|at impf, (-ā) *svīt|t* (II.) (*ārā*); (z čeho no kā)

vjškrtjnout pf, (-ne, přet. -l) *izsvīt|t* (II.); (z čeho no kā)

vjšlap|at pf, (-el-ā, imp. -(ej)) **1** (cestu) *iel|mīt* (-min, -mina)*, *iemīd|īt* (III.1.), *iestaig|āt* (II.) **2** (práh, podlahu, boty) *no|mīt* (-min, -mina)*, *nomīd|īt* (III.1.); (nové boty) *iestaig|āt* (II.), *iemīd|īt* (III.1.) **3** (nahoru) *uz|kāpt* (-kāpj, -kāpa)*; (na kole) *uz|braukt* (-brāuc, -brauca)*

vjšleh|nout pf, (-ne, přet. -l, pas. -nut) **1** (plameny) *uzliesm|ot* (II.), *uz|šauties* (-šaujas, -šāvās)* **2** (oko) *iz|sist* (-sit, -sita)*

vjšlphjat (se) pf, (-ā) **1** (nahoru) *uz|kāpt* (-kāpj, -kāpa)*; (jen na strom těž) *uz|līst* (-lien, -līda)*, *uz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)* **2** (cena, teplota ap.) *uz|kāpt* (-kāpj, -kāpa)*; cena ~ala na sto eur *cena uzkāpa līdz simts eiro*

vjššij adj, kompar. *augstāk|s*, *garāk|s*, *lielāk|s*; v. než (co) *augstāks* (*lielāks*) (*ne*)*kā* (*kas*), *augstāks* (*lielāks*) (*par*)*ko*; jsem v. než on *es esmu garāks par viņu*; v. moc *nepārvarama vara*; ⇒ **vysoký**

vjt pf, (3.sg vyje, přet. vyl) (pes, vltr, sirény) *kaukt* (*kauc*, *cauca*)*, *gaud|ot* (II.) ♦ kdo chce s vlky žiti, musí s nimi ~i *ar vilkiem dzīvojoj, kā vilkam jākauc*

vjtáč|et impf, (-i, 3.pl -(ej)) **1** (na stranu) *griezt* (*griež*, *grieza*)*, *pa|griezt* (-griež, -grieza)*; (dokola) *griezt* (*griež*, *grieza*)* *riņķī*, *ap|griezt* (-griež, -grieza)*; (šroub, pojistky ap.) *skrūv|ēt* (II.) *ārā*, *izskrūv|ēt* (II.) **2** (telefonní číslo) *griezt* (*griež*, *grieza*)*, *uz|griezt* (-griež, -grieza)*; v. nemocnici *zvan|īt* (III.1.) *uz slīmnīcu* **3**: ⇒ **vjtáčīt** (3) ■ **v. se** impf **1** *griezties* (*griežas*, *griežas*)*, *pa|griezties* (-griežas, -griežas)*; (dokola) *griezties* (*griežas*, *griežas*)* *riņķī*, *ap|griezties* (-griežas, -griežas)* **2** (dělát vytáčky) *iz|locīties* (-lokas, -locijas)*, *izvai|īties* (III.1.)

vjtáč|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *izlocīšan|ās f*, *izgrozīšan|ās f*; (výmluva) *atrun|a f*, *atrunāšan|ās f*

vjtah|j ₁ m, (-hu, Lpl -zich) (pro dopravu) *lift|s m*; jet ~hem *braukt ar liftu*

vjtah|j ₂ m, (-hu, Lpl -zich) (z knihy ap.) *izvilikum|s m*, *izraks|t|s m*

vjtah|at pf, (-ā) *iz|vilkt* (-veik, -vilka)*; v. koho za uši *pa|raut* (-rauj, -rāva)* *ko aiz auss* ■ **v. se** pf (do dělky) *iz|stiepties* (-stiepias, -stiepās)*; (oděv nošením) *izstaipl|īties* (III.1.)

vjtāhnout pf, (-āhne, přet. -āhl, pas. -ažen) **1** (vyjmout) *iz|vilkt* (-veik, -vilka)*; v. ruce z kapes *izvilkt rokas no kabatām*; v. uz *iz|raut* (-rauj, -rāva)* *zobu* **2** (vlajku) *uz|vilkt* (-veik, -vilka)*; (kotvu) *pa|celt* (-cej, -cēla)* **3** <expr.> (z domu, z nepříjemné situace) *iz|vilkt* (-veik, -vilka)*; v. koho na koncert *aiz|vilkt* (-veik, -vilka)* *ko uz koncertu* **4** (do dělky) *iz|stiept* (-stiepi, -stiepa)*; (boty, oděv nošením) *izstaipl|īt* (III.1.) **5** <kol.> (peníze, zprávy) *iz|spiest* (-spiež, -spieda)*, *izdab|ūt* (II.) **6** (vyrazit) *doties* (*dodas*, *devās*)*; v. do ulic *iz|jēt* (-iet, -gāja)* *ielās* ♦ nev. paty z domu *nepert ne soļa ārā no mājas* ■ **v. se** pf **1** (ven) *iz|līst* (-lien, -līda)*, *iz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)*; (nahoru) *uz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)* **2** (do dělky) *iz|stiepties* (-stiepias, -stiepās)*; (boty, oděv nošením) *izstaipl|īties* (III.1.) **3** <kol.> (chvátat se) *palie|īties* (III.1.), *padīž|oties* (II.); (nad koho, před kým kam, kā *priekšā*)

vjtah|ovat impf, (-uje) **1** (vyjimat) *vilkt* (*veik*, *vilka*)* *ārā*, *iz|vilkt* (-veik, -vilka)*; v. co z kapsy *vilkt ko ārā no kabatas* **2**: ⇒ **vjtāhnout** (2-6) ■ **v. se** impf **1** (ven) *līst* (*lien*, *līda*)* *ārā*, *rāpties* (*rāpias*, *rāpās*)* *ārā*, *iz|līst* (-lien, -līda)*, *iz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)*; (nahoru) *rāpties* (*rāpias*, *rāpās*)* *augšā*, *uz|rāpties* (-rāpias, -rāpās)* **2** <kol.> (chvátat se) *lie|īties* (III.1.), *dīž|oties* (II.); (velmi nekriticky) *plāt|īties* (III.1.); (nad koho, před kým kam, kā *priekšā*) **3**: ⇒ **vjtāhnout se** (2)

vjtāpēn|j n, (-i) *apkur|e f*, *apsild|e f*

vjtāpēt impf, (-i, 3.pl -(ej)) *apkur|ināt* (III.1.), *kur|ināt* (III.1.)

vjtāpet|ovat pf, (-uje) *iztaps|ēt* (II.)

vjtas|it pf, (3.sg/pl -i) (meč) *iz|vilkt* (-veik, -vilka)*, *iz|raut* (-rauj, -rāva)* ■ **v. se** pf <expr.> (s čim) (*negaid|tī*) *nākt* (*nāk*, *nāca*)* *klājā* (*ar ko*)

vjtāž|ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *ekstrakt|s m*, *esenc|e f* **2** <kníž.> (z dila) *izvilikum|s m*

- vytjéci, vytjéct** pf. (-eče, prēt. -ekl) iz|tecēt (-tek, -tecēja)*; (větší množství též) iz|plūst (-plūst, -plūda)*
- vytečnē** adv teicami, lieliski
- vytečnīj** adj teicamš, lieliskš
- vytēkat** impf. (-á) tecēt (tek, tecēja)* ārā, iz|tecēt (-tek, -tecēja)*; (větší množství též) plūst (plūst, plūda)* ārā, iz|plūst (-plūst, -plūda)*
- vytejsat** pf. (-šēl/-sá) (nāpis) iz|kalt (-kaļ, -kala)*; (schody) iz|cirst (-cērt, -cirta)*; v. sochu do mramoru izcirst skulptūru marmorā
- vytēž|ek** m. (-ku, Lpl -cich) (hmotný, peněžitý) ienākumš m, peļņa f
- vytēž|it** pf. (3.sg/pl -i) 1 (uhlí) ie|gūt (-gūst, -guva)* 2 (získat) (co z čeho) ie|gūt (-gūst, -guva)* (ko no kā); (využit) izmant|ot (II.) (ko); v. z čeho sto eur iegūt no kā simts eiro peļņu; v. ze situace co nejvíce pēc iespējas vairāk izmantot situāciju
- vytiplovat** [-ty-] pf. (-uje) <kol.> iz|raudzīties (-raugās, -raudzījās)*, izvēl|ēties (III.2.)
- vytirjat** impf. (-á) slaucīt (slauka, slaucīja)*
- vytisik** m. (-ku, Lpl -cich) eksemplārs m
- vytisknout** pf. (-skne, prēt. -skl, pas. -štēn/-sknut) 1 (knihu) ie|spiēt (-spiež, -spieda)*, nodruk|āt (II.); <komp.> izdruk|ēt (II.), izprint|ēt (II.) 2 (důlek ap.) ie|spiēt (-spiež, -spieda)*
- vytizen|ī** n. (-i) (časové) aizņem|ība f, (těž pracovní) nodarbinātība f
- vytizi|t** pf. (3.sg/pl -i, imp. vytizi-i) (stroj, podnik, vozidlo) noslog|ot (II.); (osobu) (těž) nodarb|ināt (III.1.); je časově velmi ~ený viņš ir ļoti aizņemts
- vytjka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) pārmetumš m; činit komu ~ky pārj|met (-met, -meta)* kam
- vytjknout** pf. (-kne, prēt. -k(nu)l, -kla, pas. -čēn/-knut) 1 (kāravē) pārj|met (-met, -meta)*; (komu co kam ko) 2 (cíl, úkol ap.) no|spraut (-sprauz, -sprauda)*, izvīr|īt (III.1.); v. si co za cíl izvīrīt sev ko par mērķi 3: <mat.> v. před závorokou iz|nest (-nes, -nesa)* ārpus iekavām 4 (zdůraznit) iz|celt (-ceļ, -cēla)*, uz|svērt (-sver, -svēra)*
- vytlač|īt** pf. (3.sg/pl -i) 1 (vůz ven) iz|stumt (-stumj, -stūma)*; (nahoru) uz|stumt (-stumj, -stūma)* 2 (štāvu ap.) iz|spiēt (-spiež, -spieda)*; (co z čeho ko no kā) 3 (vzor do kůže ap.) ie|spiēt (-spiež, -spieda)* 4 (z místnosti, místa ap.) pa|dzīt (-dzen, -dzina)*, iz|dzīt (-dzen, -dzina)*; <přen.> v. koho z trhu (snížováním cen ap.) iz|spiēt (-spiež, -spieda)* ko no tirgus
- vytlač|ovat** impf. (-uje) 1 (vůz ven) stumt (stumj, stūma)* ārā, iz|stumt (-stumj, -stūma)*; (nahoru) stumt (stumj, stūma)* (augšup), uz|stumt (-stumj, -stūma)* 2 (štāvu ap.) spiešt (spiež, spieda)* ārā, iz|spiēt (-spiež, -spieda)*; (co z čeho ko no kā) 3 (vzor do kůže ap.) ie|spiēt (-spiež, -spieda)* 4 (z místnosti, místa ap.) dzīt (dzen, dzina)* ārā, pa|dzīt (-dzen, -dzina)*, iz|dzīt (-dzen, -dzina)*
- vytlouci, vytlout** pf. (-učē, prēt. -oukl, pas. -učēn, imp. -uč) 1 (ranami) iz|sist (-sit, -sita)*, izdauz|īt (III.1.); <přen.> v. komu co z hlavy iz|dzīt (-dzen, -dzina)* kam ko no galvas 2 (vyhubit: mouchy ap.) iz|sist (-sit, -sita)*, ap|sist (-sit, -sita)* 3 <kol., expr.> (vyzískat) tikt (tiek, tika)* (pie kā), izdab|ūt (II.); v. z koho příznání izdabūt no kā atzišanos
- vytloukat** impf. (-á) 1 (ranami) sist (sit, sita)* ārā, dauz|īt (ārā) izdauz|īt (III.1.) ♦ v. klín klinem nomaksāt vienu parādu ar citu 2: ⇒ vytlouci, vytlout (2,3)
- vytoč|īt** pf. (3.sg/pl -i) 1 (na stranu) pa|griezt (-griež, -grieza)*; (dokola) ap|griezt (-griež, -grieza)*; (šroub, pojistky ap.) izskrūv|ēt (II.); v. zatačku (autem) iz|braukt (-brauc, -brauca)* līkumu 2 (telefonní číslo) uz|griezt (-griež, -grieza)*; v. nemocnici piezvan|īt (III.1.) uz slimnīcu 3 <kol.> (rozčlīt) sadusm|ot (II.), sanikn|ot (II.), sakait|ināt (III.1.) ■ v. se pf pa|griezties (-griežas, -griežās)*; (dokola) ap|griezties (-griežas, -griežās)*
- vytop|īt** pf. (3.sg/pl -i) (místnost, pec) izkur|ināt (III.1.)
- vytoudenīj** adj sengaidītš, ilgotš
- vytrāc|ēt se** impf. (-i, 3.pl -ēj)l, vytra|tīt se pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cēn) pa|zūst (-zūd, -zuda)*, no|zūst (-zūd, -zuda)*
- vytrh|at** pf. (-á) iz|raut (-rauj, -rāva)*; (ne zue) iz|plēst (-plēš, -plēsa)*; (peři, chloupky, plevel) iz|plūkt (-plūc, -plūca)*
- vytrhāv|at** impf. (-á): ⇒ vytrhovat
- vytrhnout** pf. (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) 1 (zub) iz|raut (-rauj, -rāva)*; (list ze sešitu) iz|plēst (-plēš, -plēsa)*; v. komu co z rukou izraut kam ko no rokām; <přen.> v. slovo z kontextu izraut vārdu no konteksta 2 (vyrušīt) (koho z čeho) iztrauc|ēt (II.) (ko no kā, kur), at|raut (-rauj, -rāva)* (ko no kā); v. koho z práce atraut ko no darba; v. koho ze spānku iz|celt (-ceļ, -cēla)* ko no gultas ■ v. se pf 1 (vyrvat se) iz|rauties (-raujas, -rāvās)*; (z nepříjemné situace) atbrīv|oties (II.), tikt (tiek, tika)* vaļā; (komu|čemu, z čeho no kā); v. se komu z rukou izrauties kam ko rokām 2 (vyrušīt se) (z čeho)
- par|traukt (-trauc, -trauca)* (ko, darīt ko), at|rauties (-raujas, -rāvās)* (no kā)
- vytrh|ovat** impf. (-uje) 1 (vyjimat, oddělovat) raut (rauj, rāva)* ārā; (list ze sešitu) plēst (plēš, plēsa)* ārā; (vlasy, vousy, peři) plūkt (plūc, plūca)* ārā; v. komu co z rukou raut kam ko ārā no rokām; <přen.> v. slovo z kontextu iz|raut (-rauj, -rāva)* vārdu no konteksta 2 (vyrušovat) (koho z čeho) trauc|ēt (II.) (kam ko, darīt ko), at|raut (-rauj, -rāva)* (ko no kā); v. koho z práce atraut ko no darba ■ v. se impf 1 (vyřvat se) rauties (raujas, rāvās)* ārā; (komu|čemu, z čeho no kā) 2: ⇒ vytrhnout se (2)
- vytrousit** pf. (3.sg/pl -ousi, pas. -oušen, imp. -us) (drobné předměty) iz|bērt (-ber, -bēra)*, izbāršt|īt (III.1.); (ztratit) pazaud|ēt (II.) ■ v. se pf (odejít) pa|zūst (-zūd, -zuda)*, no|zūst (-zūd, -zuda)*, iz|klīst (-klīst, -klīda)*; hostē se pomalu ~ousili viesi pamazām izklīda
- vytrp|ēt** pf. (3.sg/pl -i) iz|ciest (-cieš, -cieta)*, pār|ciest (-cieš, -cieta)*; v. si své daudz pārciest
- vytrvale** adv neatlaidīgi; (stále) nemītīgi, pastāvīgi
- vytrvalēc** m. (-ce), vytrvalēcinē f. (-nē, Gpl -āi/-ni) (běžec) gargabalniekš m, gargabalniece f. (Gpl -ču); garo distanču skrējējs m, skrējēja f
- vytrvalost** f. (-i) neatlaidība f, (výdrž) izturība f, (trpélivost) pacietība f
- vytrvalīj** adj 1 (neúnavný) izturīgš; (nepolevující) neatlaidīgš; (nepřestávající) nemītīgš; (trpélivý) pacietīgš 2 (rostlina) daudzgadīgš, ilggadīgš
- vytrvat** pf. (-á) (výdržet) iztur|ēt (III.2.); (neustoupit) neat|laisties (-laižas, -laidās)*; v. ve svých názorech neat|kāpties (-kāpas, -kāpās)* no saviem uzskatiem; v. až do samého konce izturēt līdz pašām beigām
- vytržen|ī** n. (-i) 1 <kniž.> sajūsm|a f, ekstāze f, būt u v. (nad čím) būt sajūsmā (par ko) 2 (zubu) izraušan|a f, v. z kontextu izraušana no konteksta
- vytržnictv|ī** n. (-i) huligānismš m; (rušení veřejného pořádku) sabiedriskās kārtības traucēšan|a f
- vytržnīk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) huligānš m; (rváč) kau|slis m, (G -šja); (rušitel veřejného pořádku) sabiedriskās kārtības traucētājs m
- vytrznost** f. (-i) traucis m, (G -ča), skandālš m; (rvacka) kautiņš m; tropit (dělát) ~i celti traci
- vytribenīj** adj (jazyk, styl) izkoptš; (vkus) izsmalcinātš
- vytrj|īt** pf. (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) (uvnitř) iz|slaucīt (-slauka, -slaucīja)*; (povrch) no|slaucīt (-slauka, -slaucīja)*; (podlahu) iz|berzt (-berz, -berza)* ♦ v. někomu zrak piekrāpt kādu
- vytuš|īt** pf. (3.sg/pl -i) no|jaust (-jauš, -jauta)*; (pohled, nebezpečí) saļūst (-jūt, -juta)*
- vytvárnē** adj mākslinieciski
- vytvárnīk** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), vytvārnīce f. (-e, Gpl -) māksliniekš m, māksliniece f. (Gpl -ču) (gleznotājs, tēlnieks, arhitekts)
- vytvārnīj** adj mākslas (G), tēlotājas mākslas (G); ~é umēni tēlotāja māksla; ~é dīlo mākslas darbs; ~ā výchova mākslinieciskā audzināšana; galerie ~ēho umēni (tēlotājas) mākslas galerija; v. redaktor mākslinieciskais redaktors; v. umēlec: ⇒ vytvārnīk
- vytvāren|ī** n. (-i): ⇒ vytvoeren
- vytvārj|ēt** impf. (-i, 3.pl -ēj)l): ⇒ vytvoeren ■ v. se impf: ⇒ vytvoeren se
- vytvor** m. (-u) darinājumš m, darbš m; umēlecký v. mākslas darbs
- vytvoren|ī** n. (-i) radīšan|a f, (tēž organizace) izveidošan|a f, v. vlādy valdības sastādīšan|a f
- vytvorj|īt** pf. (3.sg/pl -i) rad|īt (III.1.); (tēž organizaci) izveid|ot (II.); (ručnē) (tēž) darj|ināt (III.1.); v. vlādu sastād|īt (III.1.) valdību ■ v. se pf rasties (rodas, radās)*, izveid|oties (II.)
- vytyč|īt** pf. (3.sg/pl -i) <kniž.> 1 (pozemek, hranice) no|spraut (-sprauz, -sprauda)*, ie|zīm|ēt (II.) 2 <přen.> (cíl, úkol) no|spraut (-sprauz, -sprauda)*, izvīr|īt (III.1.)
- vytyk|at** impf. (-á): ⇒ vytknout
- *vyučēn|ā** f. (-ē) mācīb|a f, pamācīb|a f, dāt komu za ~ou pārmač|īt (III.1.) ko; dostat za ~ou sa|ņemt (-ņem, -ņēma)* mācību
- vyučēnīj** adj profesionāļš; v. dēlnik kvalificēts strādnieks
- vyuč|īt** pf. (3.sg/pl -i) (koho čemu) iemāc|īt (III.1.) (kam ko) ■ v. se pf (dokončit studium) izmāc|īties (III.1.), pa|beigt (-beidz, -beidza)* mācības; v. se čemu iemāc|īties (III.1.) ko; v. se kým izmāc|īties (III.1.) par ko; v. se truhlāfem izmācīties par galdnieku
- vyučovācī** adj mācību (G); v. hodina mācību stunda
- vyučovān|ī** n. (-i) 1 (výuka) mācīb|as f, pl, mācīšan|ās f, (nēkoho) mācīšan|a f, v. chemie ķīmijas mācīšana 2 (vyučovací doba) stund|as f, pl, mācīb|as f, pl; zūstat po v. palikt pēc stundām
- vyuč|ovat** impf. (-uje) (koho čemu, co) māc|īt (III.1.) (kam ko)

pielaiķot (II.) **3** (studenta) *noeksaminā*ēt (II.); v. žāka z matematiky *atpras*īt (III.1.) *skolēnam matemātikū*

výzkum m. (-u, L -u) *pētījums* m; (zkoumāni) *pētīšana* f, *izpēt*e f; vēdecky v. *zinātnisks pētījums*; provādēt v. *veikt pētījumu*; v. vēřejného minēni *satiedriskās domas pētījums*

výzkumjā adj (metoda) *pētīšanas* (G); (program) *pētniecības* (G); (ustav, práce) *pētnieciskā*s; ~ā *cesta ekspedīcija* f

význačenjā adj (cesta, misto) *atzīmēt*s; turisticky ~ā *cesta tūristiem iezīmēt*s ceļš

význačīt pf. (3.sg/pl -i) *atzīmēt* (II.); (něco na mapē tēz) *iezīmēt* (II.); (hranice pozemku) *no*spraust (-sprauz, -sprauda)*

význačnījā adj **1** (vēdec, dilo ap.) *izcīl*s; (tēz den v životē) *ievērojam*s **2** (rys, pīznaks) *raksturīg*s

význačovat impf. (-uje): ⇒ **význačit** ■ **v. se** impf (odlišovat se) *at*šķirties (-šķiras, -šķirās)*; (vynikat) *iz*celties (-ceļas, -cēlās)*; (čīm ar ko)

význam m. (-u, L -u) *nozīm*e f, (Gpl -mju); pīklādat čemu v. *piešķirt kam nozīm*i; to nemá žadnīj v. *tam nav nekādas nozīmes*; umēlec svētového ~u *pasaulslavens mākslinieks*

významnānījā n. (-i) **1** (uznāni) *atzinība* f; (poceta) *god*s m **2** (odznaks ap.) *apbalvojums* m; (fād) *ordēn*is m, (G -ņa); udēlit komu v. *piešķirt kam apbalvojumu* **3** (ve škole) *izcīlība* f; složit zkoušku s ~im *izcīli nolikt eksāmenu*

významenāt pf. (-ā), **významenāvāt** impf. (-ā) (rādems) (koho čīm) *apbalv*ot (II.) (ko ar ko); (cenou) *pie*šķirt (-šķir, -šķira)* (kam ko) ■ **v. se** pf, impf *iz*celties (-ceļas, -cēlās)*; (čīm ar ko)

významnē adv (pīspēt, ovlivnit) *ievērojam*i, *lielā mērā*; (podivat se, tvārt se) *zīm*īgi

významnījā adj **1** (osobnost) *ievērojam*s; (ūkols, práce) *nozīmīg*s, *svārīg*s **2** (velkīj) *nozīmīg*s, *ievērojam*s **3** (pohled, ūsmēv, mlčēni) *zīmīg*s

významovjā adj (rozdlil, posun) *nozīm*es (G)

význānījā n. (-i) **1** (nāboženskē) *ticība* f; v. vīry *ticības apliecinājums* m; bīt bez v. *būt neticīgams*; svoboda v. *ticības brīvība* **2** (vyjādēni) *atzīšanās* f; v. lāsky *atzīšanās mīlestībā*

význāt pf. (-ā) (vinu, pravdu) *at*zīt (-zīst, -zina)*; (lāsku) *at*zīties (-zīstas, -zinas)* (*kur*); (hīchy) *izsūd*zēt (III.2.) ■ **v. se** pf **1** (učinīt vyznāni) (komu z čeho) *at*zīties (-zīstas, -zinas)* (*kam kur*) **2** (ovlādāt) (v čem) *labi pār*zīnāt (III.1.) (ko), *orient*ēties (II.) (*kur*); (v lidēch) *labi pa*zīt (-zīst, -zina)* (ko); (v terēnu) *orient*ēties (II.) (*kur*), *labi pa*zīt (-zīst, -zina)* (ko) ♦ v. se v tiecēni *gūt labumu no jebkuras situācijas*; <expr.> čert aby se v tom v. *velns viņu zina!*

význavāč m. (-e), **význavāč**ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (stoupenec) *piekritējs* m, *piekritēja* f **2** (milovník) *mīlotājs* m, *mīlotāja* f; *cienītājs* m, *cienītāja* f

význāvāt impf. (-ā): ⇒ **význat** ■ **v. se** impf: ⇒ **význat se**

význēnījā n. (-i) *izskaņa* f, (vyznāvi) *izskanēšana* f, (zakončēni) *nobeigums* m, *noslēgums* m

význīt pf. (-i, 3.pl -ēji, prēt. -ēi), **význivāt** impf. (-ā) **1** (pīseņ) *izskan*ēt (III.2.) **2** (skončit) (čīm, jak) *beigties* (*beidzas, beidzās*)* (ar ko, kā); (odpovēd, poznāmka) *izskan*ēt (III.2.); v. *naprāzdno beigties bez rezultāta*

výzrajdīt pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) (spoluvīnīka) *no*jdot (-dod, -deva)*; (tajemstvi) *at*klāt (-klāj, -klāja)*

výzrājā adj (ovoce) *nogatavoj*lies (f -usies); (vīno, osobnost) *nobried*is (f -usi); ve ~ēm vēku *briedumā*s, *brieduma gados*

výzrājāt pf. (-aje, prēt. -āl, imp. -aj/-ej), **výzrāvāt** impf. (-ā) **1** (ovoce) *nogatav*oties (II.); (obilij, vīno) *no*brīest (-brīest, -brīeda)* **2** (človēk) *no*brīest (-brīest, -brīeda)*; (v koho par ko) **3** <expr.> (obelstīt) (na koho/co) *piemu*ļjot (II.) (ko), *pie*krāpt (-krāpj, -krāpa)* (ko), *ap*vēst (-ved, -veda)* *ap stūri* (ko)

výzrazovat impf. (-uje): ⇒ **výzradit** ■ **v. se** impf: ⇒ **výzradit se**

výzvaf. (-vy, Gpl -ev) **1** (k vēřejnosti ap.) *uzsaukums* m; (ke konāni nēcho) *aicinājums* m; v. k diskusi *aicinājums uz diskusiju*; v. k odstoupeni *aicinājums atkāpties* **2** (ūředni) *uzaicinājums* m

výzvānījēt impf. (-i, 3.pl -ēji) (zvony, budik, telefon) *zvan*īt (III.1.)

výzvānījā n. (-i) *uzaicinājums* m, *aicinājums* m; (k čemu darīt ko)

výzvat pf. (-e, imp. -i, -ēte/-ete) *uzaicināt* (III.1.), *aicināt* (III.1.); (k čemu uz ko, darīt ko); v. koho k odstoupeni *aicināt ko atkāpties*; v. koho k tanci *uzaicināt ko uz deju*

výzvedač m. (-e) *spiegls* m

výzvedāt impf. (-ā): ⇒ **výzvednout**

výzvēdēt pf. (3.sg/pl -dí, pas. -dēn, imp. -d) (co od koho, na kom) *izdibināt* (III.1.) (ko no kā), *uz*zīnāt (-zin(a), -zināja)* (ko no kā); (vyptāvat) *izpraš*āt (II.) (ko par ko), *iztauj*āt (II.) (ko par ko)

výzvednout pf. (-ne, prēt. -l, pas. -nut) **1** (břemeno) *pa*čelt (-ceļ, -cēla)*, *uz*čelt (-ceļ, -cēla)* **2** (zāsluhy) *uz*svērt (-sver, -svēra)*, *pasvīr*ot

(II.), *iz*čelt (-ceļ, -cēla)* **3** (penize z banky, dopis ap.) *iz*ņemt (-ņem, -ņēma)*; v. dītē ze školky *iz*ņemt bērnu no bērnu darža

výzvēdnījā adj *izlūkošanas* (G); ~ā *služba izlūkošanas dienests, izlūkdienests* m

výzvidāt impf. (-ā) (co od koho, na kom) *censties* (*cenšas, centās*)* *izdibināt* (ko no kā), *censties* (*cenšas, centās*)* *izzināt* (ko no kā); (vyptāvat) *izpraš*āt (II.) (ko par ko), *iztauj*āt (II.) (ko par ko)

výzvonīt pf. (3.sg/pl -i) **1** (budik ap.) *nozvan*īt (III.1.) **2** <expr.> (rozhlāsīt) *izskand*ināt (III.1.), *iztaur*ēt (II.), *izvzan*īt (III.1.)

výzvyvat impf. (-ā) *aicināt* (III.1.), *uzaicināt* (III.1.); (k čemu uz ko, darīt ko); v. k boji *aicināt uz cīņu*

výzvyvājā adj **1** (drzīj) *izaicinošs* **2** (nāpadnīj) *uzkrītošs, pārdrošs*

výzvdāt si pf. (-ā) *piepras*īt (III.1.), *pras*īt (III.1.); (co od koho, na kom ko kam) v. si slovo *lūgt* (*lūdz, lūdza*)* *vārdu*; nehoda si ~ala *lidské životy avārijā gāja bojā cilvēki*

výžadovat (si) impf. (-uje): to ~uje mnoho času *tam vajag daudz laika*; ⇒ **výžadat si**

výždímat pf. (-ā) **1** (prádlo) *iz*griezt (-griež, -grieza)* **2** <expr.> (penize, pīznāni) *iz*spīest (-spīež, -spīeda)*

výžehlīt pf. (3.sg/pl -i) **1** *izglud*ināt (III.1.) **2** <kol., expr.> (zlepšīt) *uzlab*ot (II.); v. to u koho *uzlabot attiecības ar ko, sa*labt (-labst, -laba)* *ar ko*

výžene pf: ⇒ **vyhnat**

výživā f. (-y) *uztur*š m; (strava) *pārtik*a f, *barīb*a f; dētskā v. *bērnu pārtika*; umēlā v. *mākslīgā pārtika* (*barība*); zdravā v. *veselīgs uzturs*

výživnē n. (-ého) *aliment*ij m, pl

výživnījā adj (potrava, krēm) *barojošs*; ~ā *lātka barības viela*

výzlabot (II.); v. to u koho *uzlabot attiecības ar ko, sa*labt (-labst, -laba)* *ar ko*

vzácnē adv (zřídka) *ret*i

vzácnost f. (-i) *retum*s m

vzácnījā adj **1** (drahīj) *dārg*is, *vērtīg*s; ~ē kovy *cēlmetāli* m, pl, *dārgmetāli* m, pl **2** (človēk) *neparast*s, *īpaš*s **3** (zřídka se vyskytující) *ret*is

vzad adv *atpaka*ļ; <voj., sport> čelem v. *! apkārt griezties!*; udēlat čelem v. *apgriezties apkārt*

vzadu adv *aizmugurē*; sedēt v. (v autobusu ap.) *sēdēt aizmugurē*; v. za budovou *aiz mājas, mājas otrā pusē*; v. v pokoji *istabas aizmugurējā daļā*; <tēz přen.> *zūstat v. palikt iepakaļ, atpa*līkt (-liek, -lika)*

vzájemnē adv *savstarpēji*; v. si pomāhāji *viņi palīdz viens otram*; v. se doplūņji *viņi papildina viens otru*

vzájemnost f. (-i) *savstarpība* f, *savstarpīgums* m

vzájemnījā adj *savstarpēj*s; (ouboustrannīj) *abpusēj*s

vzal pf: ⇒ **vzít**

vzápětí adj (potē) *tūlīg* (*pēc tam*); (ihned) *uzreiz, nekavējoties*

vzaboufēnc m. (-ce), **vzaboufēnka** f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *nemiernieks* m, *nemierniece* f, (Gpl -ču), *dumpinieks* m, *dumpiniece* f, (Gpl -ču)

vzaboufēnījā n. (-i) *nemier*ij m, pl, *dum*pis m, (G -pja); (povstāni) *sacelšanās* f

vzbuořit pf. (3.sg/pl -i, imp. vzbuř -i) **1** (ke vzpouře) *sa*čelt (-ceļ, -cēla)*, *sadump*ot (II.); (kohu proti komu ko pret ko) **2** (ze spānkū)

uzmodināt (III.1.), *sa*čelt (-ceļ, -cēla)* *kājās* ■ **v. se** pf *sa*čelties (-ceļas, -cēlās)*, *sadump*oties (II.); (proti komu pret ko)

vzbuřit pf. (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** *pamod*ināt (III.1.), *uzmodināt* (III.1.); (vytrhnout) *atmod*ināt (III.1.) **2** <přen.> (obdiv, odpor, zájem, závist) *izrais*īt (III.1.); (dojem, pocit, podezření) *rad*īt (III.1.); (rozruh) *sa*čelt (-ceļ, -cēla)*; (naději) *mod*ināt (III.1.); v. pozornost *piesaist*īt (III.1.) *uzmanību* ■ **v. se** pf *pa*ļmosties (-mostas, -modās)*, *at*ļmosties (-mostas, -modās)*

vzbuzovat impf. (-uje): ⇒ **vzbudit** (2); (důvěru) *rad*īt (III.1.); (obavy) *izrais*īt (III.1.); (úctu, hrůzu) *ie*dvēst (-dveš, -dvesa)*

vzdálenē adv **1** (místně) *tālu*, *attālu* **2** (trochu) *nedaudz, attāli*

vzdálenost f. (-i) *attālum*s m; (obv.) *atstatum*s m; (mezi čīm starp ko); ve ~i nēkolika metrū *dažu metru attālumā*; urazit velkou v. *noiet lielu gabalu*; <sport> bēh na dlouhou v. *gargabala skrējens*; <přen.> držet někoho v patřičně ~i *turēt kādu pienācīgā attālumā*

vzdálenījā adj **1** (misto) *tāls*, *attāls*; v. dvacet kilometrů od města *divdesmit kilometru attālumā no pilsētas*; v. hodinu chůze *stundas gājiena attālumā*; ~ā budoucnost *tāla nākotne* **2** (přibuzný) *attāls* **3** (podoba) *attāls*; ~ē tušení *neskaidra nojauta*

vzdālīt pf. (3.sg/pl -i, imp. vzdal), **vzdalovat** impf. (-uje) *attāl*ināt (III.1.); (co od čeho ko no kā) ■ **v. se** pf, impf **1** (stāt se vzdālenējšim) *attāl*ināties (III.1.) **2** (odejti) (od koho/čeho, z čeho)

aiž|iet (-iet, -gāja) (no *kā*), at|stāt (-stāj, -stāja) (ko), pa|mest (-met, -meta) (ko); nikdy se ne-īl z domova *viņš nekad nebija pametis mājas* 3 (odcīt se) (komu) *atsvešināties* (III.1.) (no *kā*) 4 (od ideālu, problēmu) (od čeho, čemu) *attālināties* (III.1.) (no *kā*), *novirzīties* (III.1.) (no *kā*); v. se od tēmatu *novirzīties no tēmas*

vzd|āt pf. (-ā, prēt. -al, pas. -ān, imp. -ej), **vzdāv|at** impf. (-ā) 1 (boj, zāpas) at|teikties (-, -teicās) (no *kā*), at|sacīties (-sakās, -sacījās) (no *kā*); <šachy> v. partii pa|doties (-dodas, -devās) 2 <knīž.> v. komu ūctu (hold) *parādīt* (III.1.) *kam godu*; v. komu díky pa|teikties (-, -teicās) * *kam*; v. komu chvālu *slavēt* (II.) *ko*; <voj.> v. čest *sveicināt* (III.1.) ■ **v. se** pf. impf 1 (nepříteli) (komu/čemu) pa|doties (-dodas, -devās) * (*kam*) 2 (zřít se) (koho/čeho) at|teikties (-, -teicās) (no *kā*), at|sacīties (-sakās, -sacījās) (no *kā*)

vzde|ch m, (-chu, Lpl -ších) *no|pūt|ja f*

vzdech|nout pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la); ⇒ **vzdychnout**

vzdēlan|ec m, (-ce) *izglītots cilvēks m*

vzdēlan|ī n, (-i) *izglītība f*; základni v. *pamatizglītība f*, středškoliskē v. *vidējā izglītība*; vysokoškolské v. *augstākā izglītība*; odborné v. *specializēta izglītība*

vzdēlanost f, (-i) *izglītība f*, *izglītības līme|nis m*, (G -ņa)

vzdēlan|y adj *izglītots, inteligēnts*; (na nižšim stupni tēž) *mācīt|s, skolot|s*

vzdēlav|ci adj (kurz, instituce, program) *izglītojoš|s*; (systēm, potfeby) *izglītības (G)*

vzdēlav|ān|ī n, (-i) *izglītošana f*, (vlastni) *izglītošan|ās f*; (vzdēlāni) *izglītība f*; celoživotni v. *mācīb|as f*, *pl mūža garumā*

vzdēlav|at impf. (-ā) *izglīt|ot (II.)* ■ **v. se** impf *izglīt|oties (II.)*, *mācīties (III.1.)*

vzdu|r m, (-u) *spītība f*, *spīt|s f*; ze ~u *aiz spītības*

vzdu|r prep. (s D) *par spīt| (s D)*; v. vysokēmu vēku *pracuje par spīt| lielajam vecumam viņš strādā*

vzdorn|y adj 1 *spītīgs, stūrgalvīgs* 2 (odolny) (proti čemu, vūči čemu) *izturīgs (pret ko)*

vzdu|ovat impf. (-uje) 1 (trucovat) *spīt|ēties (II.)* 2 (komu/čemu) (odolávat) *tur|ēties (III.2.) pretim (kam)*, *pret|oties (II.) (kam)*, *nepa|doties (-dodas, -devās) (kam)*; v. nemoci *nepa|doties slīmībai*

vzduch m, (-u) *gais|s m*; čerstv|y (svēži) / špatn|y v. *svaigs/ slihts gais|s*; <prēn.> *vyletēt* do ~u *uz|sprāgt (-sprāgst, -sprāga)*, *uzlidot gais|s*; *viset ve ~u* (otázka ap.) *karātīs gaisā*; *jīt na v. iziet ārā (svaigā gaisā)* ♦ v. je čist|y *gais|s ir tīrs*; *mluvit do ~u velti šķiast vārdus*

vzducholo|d f, (-di/-dē, pl: N -di/-dē, D -dim, L -dich, I -dēmi/dmi) *gaisakuģ|is m*, *dirizab|lis m*, (G -ļa)

vzduchotēsn|y adj *hermētisk|s*

vzduchov|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pneimatiskā šaute|ne f*, (Gpl -ņu)

vzduchov|y adj (bublina, vrstva) *gaisa (G)*; v. polstār (u auta) *gaisa drošības spilvens*

vzdušn|y adj 1 *gaisa (G)*; ~ā *doprava gaisa satiksme*; v. prostor *gaisa telpa*; <voj.> ~ē *sily gaisa spēki*; v. polibek *gaisa skūpst* ♦ *stāvēt si ~ē zāmky celt gaisa piis* 2 (pokoj) *plaš|s*; (oblečeni) *vieg|ls, gaisīgs*

vzdych|at impf. (-ā) 1: ⇒ **vzdychnout** (1) 2 <expr.> (toužít) (po kom|čem) *ilg|oties (II.) (pēc kā)*, *skumt (skumst, skuma)* (pēc kā)

vzdych|nout pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la) 1 *no|pūsties (-pūšas, -pūtās)* 2 <expr.> (vzpomenout si) (po kom|čem) *piemin|ēt (III.2.) (ko)*; (zatoužit) *sailg|oties (II.) (pēc kā)*

vze|jīt pf. (-jde, prēt. -šel) 1 (vzniknout) *rasties (rodas, radās)*; (jako následek) *iz|nākt (-nāk, -nāca)*; (z čeho *no kā*); z toho nic dobrého *ne~jde no tā nekas labs neiznāks* 2 (rostliny) *uz|dīgt (-dīgst, -dīga)*, *sa|dīgt (-dīgst, -dīga)*

vzpa|jīt pf. (3.sg/pl -i) <sport> *pa|celt (-cej, -cēla)* *rokas gaisā*

vzpa|nout se pf. (-ne, prēt. -jal/-nut, imp. -jal/-nut) 1 *iz|slīeties (-slīenas/-slejas, -slējās)*, *sa|slīeties (-slīenas/-slejas, -slējās)* 2 (zvýšit úsilí) *sasprindz|ināt (III.1.) visus spēkus*

vzpe|řīt pf. (-e, prēt. -el, pas. -en) 1 (běhmeno) *pa|celt (-cej, -cēla)* 2 <sport> *uz|spiēt (-spiež, -spieda)* (stieni) ■ **v. se** pf 1 (zdvíhnout se) *iz|slīeties (-slīenas/-slejas, -slējās)*, *sa|slīeties (-slīenas/-slejas, -slējās)* 2 (opřít se) (o co) *atbalst|ties (III.1.) (pret ko)* 3 <knīž.> (na odpor) (komu/čemu, proti komu/čemu) *pret|oties (II.) (kam)*; (povstat) *sa|cēlies (-cējas, -cēlās)* (pret ko)

vzestup m, (-u, L -u) (výroby) *kāpinājums m*, *kāpums m*; (cen, mezd, nabidky, poptāvky) *pieaugums m*; (teploty) *ceļšan|ās f*, būt na ~u *paaugst|ināties (III.1.)*, *cēlies (ceļas, cēlās)*

vzestupn|y adj (tendence, výkonnost) *pieaugoš|s*; (proud vzduchu, křivka, úroveň) *augšupejoš|s*; (intonace) *kāpjoš|s*

vzet|ī n, (-i); v. do vazby *apcietināšan|a f*, *arestēšan|a f*

vzežren|ī n, (-i) <knīž.> *izska|š m*

vzhled m, (-u, L -u) *izska|š m*; (člověka tēž) *ārie|ne f*, (Gpl -ņu); mīt mladistv|y v. *izska|šties jaunam*

vzhledem k prep. (s G) *ņemot vērā (s A)*; v. k tomu, že... *ņemot vērā, ka...*; v. k cenē *ņemot vērā cenu*

vzhled|nout pf. (-ne, prēt. -(nu)l, -la) *paska|šties (III.1.) (augšup)*, *pa|raudzīties (-raugās, -raudzījās)* (augšup); v. od knihy *pa|cēlt (-cej, -cēla)* *acis no grāmatas*

vzhlīžet impf. (-i, 3.pl -(ej)i) *skat|šties (III.1.) (augšup)*, *raudzīties (raugās, raudzījās)* (augšup); v. ke komu s obdivem/ s ūctou *skatīties uz ko ar apbrīnu/ ar cieņu*

vzhu|ru adv 1 (nahoru) *uz augšu, augšup*; v. po řece *augšup pa upi*; ruce v. ! *rokas augšā*; *hlavu v. ! galvu augšā* ♦ *obrātīt něco v. nohama apgriezt kaut ko ar kājām gaisā* 2: *být v. (nespat) būt (ir, bija)* *nomodā*; je už v. *viņš jau ir piecēlies*; byl celou noc v. *viņš visu nakti bija nomodā*; celé město bylo v. *visa pilsēta bija sacelta kājās* 3 (výzva); v. do práce! *pie darba*; v. do boje! *uz priekšu!*

vzchop|it se pf. (3.sg/pl -i) *sa|ņemties (-ņemas, -ņemās)*, *saspaņoties (II.)*

vzít pf. (vezme, prēt. vzal, pas. vzat, imp. vezmi, vezměte) 1 *pa|ņemt (-ņem, -ņēma)*, *ņemt (ņem, ņēma)*; v. co do ruky *paņemt ko rokā*; v. koho za ruku (dítě) *paņemt ko pie rokās*; v. koho do nāruči *ap|skaut (-skauj, -skāva)* *ko*, *ap|kamt (-kampj, -kampa)* *ko*; v. koho kolem ramen *ap|likt (-liek, -lika)* *kam roku ap pleciem*; v. koho/co s sebou *paņemt ko sev līdzi*; v. co zpět *paņemt ko atpakaļ*; v. co na sebe (oblěct) *uz|vilkt (-veik, -vilka)* *ko mugurā*; *vezměte si!* (jezte) *lūdzul, cienā|jieties!*; v. si prášek *ie|dzert (-dzer, -dzēra)* *zāles*; v. si úvěr *paņemt kredītu*; v. si co na cestu *paņemt ko ceļam*; v. co ūtokem *ie|ņemt (-ņem, -ņēma)* *ko triecienā*; v. na sebe *povinnost/ odpovědnost uz|ņemties (-ņemas, -ņemās)* *pienākumu/ atbildību*; v. si co na starost *uz|ņemties (-ņemas, -ņemās)* *rūpes par ko*; v. koho pod ochranu *uz|ņemties (-ņemas, -ņemās)* *aizbildību pār ko*; v. co v ūvahu *ņemt ko vērā*; v. co na vědomí *pie|ņemt (-ņem, -ņēma)* *ko zināšanai*; v. si z koho příklad *ņemt no kā piemēru*; v. si z čeho *ponaučení gūt (gūst, guva)* *no kā mācību*; v. koho stranou *pa|saukt (-sauc, -sauca)* *ko sāpus*; v. koho autem *aiz|vest (-ved, -veda)* *ko ar mašīnu*; v. si *taxika braukt (brauc, brauca)* *ar taksometru, paņemt taksometru*; v. koho do restaurace *uzai|cināt (III.1.) ko uz restorānu*; v. koho na palubu *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)* *ko uz klāja* ♦ v. si něco do hlavy *ie|ņemt kaut ko prātā*; v. někoho za slovo *turēt kādu pie vārda*; v. roha *laisties lapās*; mūžu na to v. *jed es galvu lieku ķīlā* 2 (odejmout) *at|ņemt (-ņem, -ņēma)*; (jēn věci) *no|ņemt (-ņem, -ņēma)*; (odvahu, naději) *laup|īt (III.1.)*; (komu co *kam ko*); v. si život *atņemt sev dzīvību*; v. komu slova z ūst *izņemt kam vārdus no mutes* 3 (přijmout) *pie|ņemt (-ņem, -ņēma)*, *uz|ņemt (-ņem, -ņēma)*; v. koho do práce *pieņemt ko darbā*; v. koho mezi sebe *pieņemt (uzņemt) ko savā pulkā*; v. si dítě za své (vlastní) *adopt|ēt (II.) bērnu*; v. koho do vazby *apcietināt (III.1.) ko*, *arest|ēt (II.) ko*; v. koho na milost *apžēl|oties (II.) par ko*; 4: v. si koho za mužel za ženu *aprec|ēt (III.2.) ko*, *aprec|ēties (III.2.) ar ko* 5 (pochopit) *uz|tvert (-tver, -tvēra)*; v. co vāžně *uztvert ko nopietni* ♦ celkem vzato *kopumā, visā visumā*; v. něco na lehkou váhu *niepšēk|it kaut kam lielu nozīmi*; v. něco k srdci *ņemt kaut ko pie sirds*; v. za své *iet uz galu, iet uz beigām* 7: <kol.> v. to zkratkou *iet (iet, gāja)* *pa taisnāko ceļu* ■ **v. se** pf 1: v. se za ruce *sa|doties (-dodas, -devās)* *rokās* 2 (snoubenci) *aprec|ēties (III.2.)* 3 <kol.> (objevit se) *rasties (rodas, radās)*, *uz|rasties (-rodas, -radās)*; kde ses tu vzal? *kur tu te gadījies?* 4 <kol.> (zastat se) (o koho/co, za koho/co) *aizstāv|ēt (III.2.) (ko)*, *ie|stāties (-stājas, -stājās)* (par ko)

vzkaz m, (-u, L -ul-e) *ziņ|a f*, (psaná) *zīm|īte f*, (Gpl -šu); *nechat komu v. atstāt kam ziņu*

vzk|ázat pf. (-áže, imp. -až), **vzk|azovat** impf. (-azuje) *lūgt (lūdz, lūdza)* *pateikt, likt (liek, lika)* *pateikt*; (komu co *kam ko*); ~azuje ti, že... *viņš lūdza tev pateikt, ka...*

vzklīč|it pf. (3.sg/pl -i, imp. vzklíč) 1 (semeno) *uz|dīgt (-dīgst, -dīga)*, *iz|dīgt (-dīgst, -dīga)*; (hojně) *sa|dīgt (-dīgst, -dīga)* 2 <prēn.> (touha, naděje, podezření ap.) *rasties (rodas, radās)*

vzk|jīsīt pf. (3.sg/pl -isi, pas. -išen, imp. -iš) 1 (mrtvého) *atdzīv|ināt (III.1.)*; (omdlelého) *dab|ūt (II.) pie samaņas* 2 <prēn.> (tradici ap.) *atdzīv|ināt (III.1.)*, *atjaun|ot (II.)* ■ **v. se** pf 1 (nabýt vědomí) *nākt (nāk, nāca)* *pie samaņas* 2 <prēn.> (tradice, země ap.) *at|dzimt (-dzimst, -dzima)*, *atjaun|oties (II.)*

vkříšení n, (-i) **1** <náb.> *augšāmceļš* | *ās f* **2** (národní, kulturní ap.) *atdzimšān* | *a f*

vzlet m, (-u, L -u) **1** (start) *pacelšān* | *ās f* *gaisā*; při ~u *paceļoties* *gaisā* **2**: <kníž.> v. fantazie *fantāzijas lidojums* | *s m*

vzlēt | **at** impf, (-á), **vzlet** | **ēt** pf, (3.sg/pl -i), **vzlēt** | **nout** pf, (-ne, prēt. -nu) | (-la) (letadlo, vrtulník, raketa) *pa|celties* (-ceļas, -cēlās)* *gaisā*; (balónek též) *uzlidot* (II.) *gaisā*; (plák též) *pa|celties* (-ceļas, -cēlās)* *spārnos*

vzlyk m, (-ku, Lpl -cich) *šņukst* | *s m*

vzlyk | **at** impf, (-á) *šņukst* | **ēt** (III. 2.)

vzmāht | **se** impf, (-á) **1** (zvětšovat se) *iet* (iet, gāja)* *plašumā*, *augt* (*aug, auga*)* **2**: ⇒ **vzmoci** (2)

vzmjoci, **vzmjoc** pf, (sg: 1. -ohu/-ūzu, 2. -ūzeš, 3. -ūze, 3. pl -ohou/-ūzou, prēt. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) **1** (najít sílu) *sa|ņemt* (-ņem, -ņēma)* *spēkus, sa|ņemtis* (-ņemas, -ņēmās)*; nemohl se v. na odpověď *viņš nespēja saņemtis, lai atbildētu* **2** <kol.> (zbohatnout) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *bagātām*

vzmuž | **it** | **se** pf, (3.sg/pl -i) *sa|ņemtis* (-ņemas, -ņēmās)*, *saspa|oties* (II.)

vznāšlet impf, (-i, 3.pl -ej) | <kníž.> ⇒ **vznést** ■ **v. se** impf **1** (vzlétat: letadlo, vrtulník) *celties* (*ceļas, cēlās*)* *gaisā*, *pa|celties* (-ceļas, -cēlās)* *gaisā*; (balónek též) *lidot* (II.) *gaisā*, *uzlidot* (II.) *gaisā* **2** (pohybvat se ve vyší) *lidināties* (III. 1.); <přen.> v. se po parketu (tanečnici) *slīdēt pa parketu* ♦ v. se v oblacích *lidināties pa mākoņiem* **3** (být umístěn ve vyší) (nad čím) *pa|celties* (-ceļas, -cēlās)* (*pār ko, pāri kam*)

vznjést pf, (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) <kníž.> (žalobu, připomínku, požadavek) *ie|sniegt* (-sniedz, -sniedza)*; (obvinění) *izvirzīt* (III. 1.); v. dotaz *uzdot* (-dod, -deva)* *jautājumu*; v. námitku (proti čemu) *ie|bilst* (-bilst, -bildā)* (*pret ko*) ■ **v. se** pf (letadlo, vrtulník) *pa|celties* (-ceļas, -cēlās)* *gaisā*; (balónek též) *uzlidot* (II.) *gaisā*

vznešenost f, (-i) *cēlum* | *s m*, *cildenum* | *s m*

vznešený adj **1** (důstojný) *cēlš*, *cilden* | *s*, *dižen* | *s* **2** (vysoce postavený) *dižcilti* | *g*; ~á paní (v oslovení) *cienītā kundze*

vznētlivý adj **1** (látka) *viegli uzliesmojošs* **2** (prchlivý) *iekarsī* | *g* | *s*, *viegli uzbudināms*, *viegli aizkaitināms*

vznētový adj: z. motor *dīzeļmotor* | *s m*

vznjīk m, (-ku, Lpl -cich) (pamatky, strany, vesmīru) *rašān* | *ās f*, (požāru, vāky) *izcelšān* | *ās f*, dát čemu v. *radīt* (III. 1.) *ko*

vzņik | **at** impf, (-á), **vzņik** | **nout** pf, (-ne, prēt. -) *rasties* (*rodas, radās*)*; (požār, panika) *iz|celties* (-ceļas, -cēlās)*; ~á dojem, že... *rodas iespāids, ka...*

vzņjīt | **se** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (začít hořet) *uzliesm* | *ot* (II.)

vzor m, (-u) **1** (kladný typ) *paraugs* | *s m*, *piemēr* | *s m*, *priekšzīm* | *e f*, dávat koho/co za v. *minēt ko par paraugu*; být ~em *būt par paraugu*; brāt si v. z koho *ņemt priekšzīmi no kā* **2** (předloha) *paraugs* | *m* **3** (provedení výrobku) *modelis* | *m*, (G -ja) **4** (na látce) *rakst* | *s m*, *zīmējums* | *m*

vzorlec m, (-ce) <mat., fyz., chem.> *formuļa* | *f*

vzorek **1** (výrobků, krve, moči) *paraugs* | *m*; v. zboží *preču paraugs* **2**: ⇒ **vzor** (2, 4)

vzornē adv *priekšzīmīgi*

vzorņý adj *priekšzīmīgs*

vzorový adj *parauga* (G), *paraug-*; v. stát *paraugvalsts* | *f*, (Gpl -stu)

vzpamatovat | **se** pf, (-uje) **1** (nabýt rozvahy) *at|jēgties* (-jēdzas, -jēdzās)*, *at|gūties* (-gūstas, -gūvās)*; (z čeho no kā); v. se z překvapení *atgūties no pārsteiguma*; ~uj se! *atjēdzies!* **2** (po nemoci) *at|spirgt* (-spirgt, -spirga)* **3** (z mdloby) *nākt* (*nāk, nāca*)* *pie samaņas*, *at|gūt* (-gūst, -gūva)* *samaņu*

vzpērač m, (-e) *svarcēlājs* | *m*

vzpirān | **i** n, (-i) <sport> *svarcēlšān* | *a f*

vzpirat | **at** impf, (-á): ⇒ **vzepřít** ■ **v. se** impf: ⇒ **vzepřít** | **se**

vzplanout pf, (-e, prēt. -nul), <kníž.> **vzplāt** pf, (-ál-aje) **1** (náhle) *uzliesm* | *ot* (II.); (rozhořet se) *aiz|degties* (-degas, -degās)* **2** <přen.> (vzrušit se) *ie|degties* (-degas, -degās)*; v. lāskou *iedegties mīlestībā*

vzpomjenout (si) pf, (-ene, prēt. -nēl/-nul, pas. -enut), **vzpom** | **inat** (si) impf, (-inā) (na koho/co) *atcerēties* (III. 2.) (*ko*), *atminēties* (III. 2.) (*ko*); jednou si ~eneš na má slova! *gan tu vēl pieminēsi manus vārdus!*

vzpomin | **ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *atmiņ* | *as f*, *pl*; v. na koho/co *atmiņas par ko*; ~ky z dētstvi *bērnības atmiņas*; vēnovat komu tīchou ~ku *godināt kāda piemiņu ar klusuma brīdi*

vzpominkový adj (slavnost) *piemiņas* (G); ~á kniha *memuāru grāmata*; ~á fotografie *fotogrāfija par piemiņu*

vzpou | **ra** f, (-ry, D.L -īe) *sacelšān* | *ās f*, *dum* | *pis m*, (G -pja)

vzprīm | **it** pf, (3.sg/pl -i, imp. vzprīm) (tēlo) *iztāisn* | *ot* (II.); (hlavu) *iz|sliet* (-slien/-slej, -slēja)* ■ **v. se** pf *iz|slieties* (-slienās/-slejas, -slējās)*, *at|liekties* (-liecas, -liecās)* (*taisni*)

vzru | **ch** m, (-chu, Lpl -šich) (vzrušení) *uztraukums* | *m*, *satraukums* | *m*; <biol.> *impuls* | *s m*

vzrūt | **i** m, (-u, L -u) **1** (člověka) *augums* | *m*; být vysokého ~u *būt gara auguma* **2** (cen, nákladu, kriminality) *pieaugums* | *m*; (vlasū) *augšān* | *a f*; v. počtu obyvatelstva *iedzīvotāju skaita pieaugums*

vzrūst | **;** pf, (-oste, prēt. -osti) **1** (zvýšit se) *iz|augt* (-aug, -auga)* **2** (ceny, úroky, napětí, zájem ap.) *pie|augt* (-aug, -auga)*, *palie|lināties* (III. 1.)

vzrūstājici adj *pieaugošs*, *augošs*

vzrūst | **at** impf, (-á) **1** (do výše) *augt* (*aug, auga*)* **2**: ⇒ **vzrūst**

vzrušenē adv *uztraukti*, *satraukti*; (velmi, též pohlavnē) *uzbudināti*

vzrušēn | **i** n, (-i) *uztraukums* | *m*, *satraukums* | *m*; (silnē, též pohlavnē) *uzbudinājums* | *m*

vzrušený adj *uztraukti* | *s*, *satraukti* | *s*; (silnē, též pohlavnē) *uzbudināti* | *s*; (debata) *dzīv* | *s*, *dedzī* | *g* | *s*; (doba, časy) *nemierī* | *g* | *s*, *vētrain* | *s*

vzruš | **it** pf, (3.sg/pl -i), **vzruš** | **ovat** impf, (-uje) *uz|traukt* (-trauc, -trauca)*, *sa|traukt* (-trauc, -trauca)*; (silnē, též pohlavnē) *uzbudināt* (III. 1.) ■ **v. se** pf, impf *uz|traukties* (-traucas, -traucās)*, *sa|traukties* (-traucas, -traucās)*; (silnē, též pohlavnē) *uzbudināties* (III. 1.)

vzrušujici adj *uztraucošs*, *satraucošs*; (silnē, též pohlavnē) *uzbudinošs*; (příběh, kniha, dobrodružství) *saviljojošs*

vzta | **h** m, (-hu, Lpl -zich) *attiecības* | *f*, *pl*; (mīlostný a souvislost též) *sakarš* | *m*; (s kým/čim *ar ko*); (mezi kým/čim *starp ko, kā starpā, kā ar ko*); v. ke komu/čemu *attieksīme* | *f*, (Gpl -mju) *pret ko*;

mezinārodnī/ hospodārské ~hy *starpautiskās/ ekonomiskās attiecības*; ~hy s veřejností *sabiedriskās attiecības*; vzājemnē ~hy *savstarpējās attiecības*; pātēliskē ~hy *draudzīgas attiecības*; rodninnē ~hy *attieksīgas ģimenē*; pībuzenskē ~hy *radniecības saīltes* | *f*, *pl*, (G -šu), *radniecīb* | *a f*

vzt | **āhnout** pf, (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen) (ruku) *iz|stiept* (-stiepj, -stiepa)*, *pa|stiept* (-stiepj, -stiepa)*; (co po kom/čem, ke komu/čemu *pēc kā*) ♦ v. na někoho ruku *pacelt pret kādu roku*

2 (uvést v souvislost) *attiecināt* (III. 1.); (co na koho/co, ke komu/čemu *ko uz ko*); v. co na sebe *attiecināt ko uz sevi*

vztah | **ovat** impf, (-uje) **1** (ruku) *stiept* (*stiepj, stiepa*)*, *iz|stiept* (-stiepj, -stiepa)*, *pa|stiept* (-stiepj, -stiepa)*; (co po kom/čem, ke komu/čemu *pēc kā*) **2** (uvádět v souvislost) *attiecināt* (III. 1.); (co na koho/co, ke komu/čemu *ko uz ko*); v. co na sebe *attiecināt ko uz sevi* ■ **v. se** impf *at|tiekties* (-tīecas, -tīecās)*; (na koho/co, ke komu/čemu *uz ko*)

vzte | **k** m, (-ku, Lpl -cich) (*lielas*) *dusm* | *as f*, *pl*, *niknum* | *s m*; mīt v. (na koho) *dusm* | *oties* (II.) (*uz ko*), *būt dusmīgā* (*uz ko*); dostat v. *no* | *skaisties* (-skaīšas/-skaīstas, -skaītās)*; být bez sebe ~ky *būt trakam aiz niknuma*; říct co ve ~ku *pateikt ko dusmās*; <expr.> to je k ~ku! *tur jau trakam jāpaliek!*

vztek | **at** | **se** impf, (-á) <expr.> **1** *skaisties* (*skaīšas/skaīstas, skaitās*)*, *dusm* | *oties* (II.); (vyvádět) *ārd* | *īties* (III. 1.) **2** <kol.> (dēti) *dauz* | *īties* (III. 1.), *blēn* | *oties* (II.), *plōs* | *īties* (III. 1.)

vztekle adv *nikni, dusmīgi*

vzteklin | **a** f, (-y) <med.> *trakumsērga* | *f*

vztekliný adj **1** (nakažený vzteklinou) *trak* | *s*, *slim* | *s* ar *trakumsērgu* **2** <expr.> (rozčilený) *nikn* | *s*, *dusmī* | *g* | *s*; je strašnē v. *viņš ir vai traks aiz dusmām*

vztyč | **it** pf, (3.sg/pl -i), **vztyč** | **ovat** impf, (-uje) **1** (ruce) *pa|celt* (-ceļ, -cēla)*; (prst) *iz|stiept* (-stiepj, -stiepa)*; (hlavu) *iz|slīet* (-slien/-slej, -slēja)*; (zvíře uši) *sa|slīet* (-slien/-slej, -slēja)* **2** (vlajku) *uz|vilkt* (-veik, -vilka)*; (bodák) *uz|spraust* (-sprauz, -sprauda)*; (pamātnīk) *uz|celt* (-ceļ, -cēla)*; <mat.> v. kolmīci *no|vilkt* (-veik, -vilka)* *perpendikulu* ■ **v. se** pf, impf *iz|slīeties* (-slienās/-slejas, -slējās)*, *sa|slīeties* (-slienās/-slejas, -slējās)*; (na lūžku) *uz|slīeties* (-slienās/-slejas, -slējās)*

vzdy, **vzdycky** adv **1** *vienmēr, arvien, allaž*; v. za deset dní *ik pēc desmit dienām*; jako v. *kā vienmēr*; jednou pro v. *reizī par visām reizēm* **2** (stále) *arvien*; bylo v. *tišeji a tišeji bija arvien klusāks un klusāks*

vzdyt* konj/part *taču*; v. jsem to říkal es *taču teicu!*

vž | **it** | **se** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (do situace) (do čeho) *ie|justies* (-jūtas, -jutās)* (*kur*); (do prostředí) *iedzīvoties* (II.) (*kur*); ~ijte se do mé situace! *saprotiet manu stāvokli!* **2** (cizī slovo, zvuk ap.) *ie|vīsties* (-vīšas, -vīesās)*; (zakofenit) *iesakņoties* (II.)

vžit | **ý** adj *ievies* | *ies* (*f -usies*); (zakofenēly) *iesakņojies* (*f -usies*)

vživ | **at** | **se** impf, (-á): ⇒ **vžit** | **se**

W

W, w [dvojitě vé] n, (neskl.) (písmeno: v lotyšské abecedě není) (*čehu alfabēta burts*)
Wales [veis/vejls] m, (-u, L -u) *Veļs|a f*
walkman [volkmēn, volkman] m, (-u, L -u) (kazet) *portatīvs kasešu pleijer|s m*; (CD) *portatīvs kompaktdisku pleijer|s m*
Washington [voši-/vaši-] m, (-u, L -u) *Vašington|a f*
waltz [valc] m, (-u, L -u) *lēnais val|sis m, (G -ša)*

X

X, x [iks] n, (neskl.) **1** (písmeno: v lotyšské abecedě není) (*čehu alfabēta burts*) **2** (neznámá veličina) *x [iks] m, (neskl.), iks|s m, iks m, (neskl.)*; x krát *n-tās reizes* ♦ nohy do *x K kājas*
xenofobie f, (-e) *ksenofobij|a f*
xenon m, (-u, L -u) <chem.> *ksenon|s m*

Y

Y, y [ypsilon] n, (neskl.) **1** (písmeno: v lotyšské abecedě není) (*čehu alfabēta burts*) **2** (neznámá veličina) *y [igrek] m, (neskl.), igrek|s m, igrek m, (neskl.)*
yard [ja-] m, (-u, L -u) *jard|s m*

Z

Z, z [zet] n, (neskl.) **1** (písmeno) (*burts*) *z [zē] m, (neskl.)* ♦ od a (ā) do zet *no A līdz Z* **2** (neznámá veličina) *z [zed] m, (neskl.), zed m, (neskl.)*
¹ **z**₂ prep, (s G) **1** (místí východisko) *no (s Gsg, Dpl)*; vystoupit z vlaku *izkāpt no vilciena*; vzít ze skříně *paņemt no skapja*; vrátit se z dovolené *atgriezties no atvaļinājuma*; dívat se z okna *skatīties pa logu*; vlak z Prahy *vilciens no Prāgas*; z levé strany *no kreisās puses* **2** (časové východisko) *no (s Gsg, Dpl)*; ze začátku *no sākuma*; v noci z pátku na sobotu *naktī no piektdienas uz sestdienu*; dopis z 5. ledna 5. *janvāra vēstule*; z jara *pavasārī*; z dřívějšíka *no agrākiem laikiem* **3** (východisko změny) *no (s Gsg, Dpl)*; vyjít z módy *iziet no modes*; přeložit z češtiny do lotyštiny *pārtulkot no čehu valodas latviešu valodā*; z toho nic nebude *tur nekas nesanašs*; z něho nic nebude *no viņa nekas nesanašs* **4** (původ, vztah k zdroji): památka z 12. století *12. gadsimta piemineklis*; citát z klasiku *klasiku citāts*; zkouška z fyziky *fizikas eksāmens*; trojka z matematiky *trijnieks matemātikā*; přibuzný z otcovy strany *radnieks no tēva puses*; dopis z ciziny *vēstule no ārzemēm*; nic z toho nemám *man no tā nav nekāda labuma* **5** (příčina, důvod) *no (s Gsg, Dpl), pēc (s Gsg a Dpl po slovu)*; z radostí *no prieka*; ze zkušenosti *no pieredzes*; ze strachu *no bailēm*; z neznalosti *nezināšanas pēc*; ze zvědavosti *ziņkārības pēc*; ze zvyku *paraduma pēc* **6** (látka): socha z bronzu *bronzas skulptūra*; dům z cihel *ķieģeļu māja* **7** (vyčlenění) *no (s Gsg, Dpl)*; jeden z deseti *viens no desmit*; jeden z nejlepších *viens no labākajiem*
¹ **za** prep I (s G) **1** (během) *laikā (s G po slovu)*; za dne *pa dienu, dienas laikā*; za noci *pa nakti, nakts laikā*; za války *kara laikā*; za první republiky *pirmās republikas laikā*; za socialismu *sociālismā*; za Karla IV. *Kārļa IV (valdīšanas) laikā*; za mlada *jaunībā* **2** (okolnost): za deště *lietus laikā*; za každého počasí *katros laika apstākļos*; za těchto okolností *šajos apstākļos*; za svobodna *pirms apprecēšanās*; za jízdy *braucot* II (s A, I) **1** (místně) *aiz (s Gsg, Dpl)*; jít za dům *iet aiz mājas*; stát za domem *stāvēt aiz mājas*; být za městem *būt ārpus pilsētas*; odjet za hranice *aizbraukt uz ārzemēm* ♦ máme to nehorší za sebou *slīktākais mums ir aiz muguras*; za jízdy *braucot* II (s A, I) **1** (místně) *aiz (s Gsg, Dpl)*; den za dnem *dienu no dienas*; tři dni za sebou *trīs dienas pēc kārtas*; za prvé, za druhé... *pirmkārt, otrkārt...* **III** (s A) **1** (časové období) *pēc (s Gsg, Dpl)*; vrátím se za týden *za hodinu* **2** (časové období) *pēc (s Gsg, Dpl)*; vrátím se za týden *za hodinu* **3** (časové období) *pēc (s Gsg, Dpl)*; je za pět minut šest *pulkstenis ir bez piecām minūtēm seši* **3** (ve vazbách): za hotové *skaidrā naudā*; za

watt m, (-u, L -u) <fyz., elektr.> *vat|s m*
western m, (-u, L -u) *vestern|s m*
whisky f, (neskl.) *viskij|s m*
windsurfing [vintser-] m, (-u, L -u) *vindsērfing|s m*
wolfram m, (-u) <chem.> *volfram|s m*

xerox m, (-u, L -u) **1** (přístroj) *kseroks|s m, kopētāj|s m* **2** (kopie) *kserokopij|a f*
xylofon m, (-u, L -u) <hud.> *ksilofon|s m*

yperit m, (-u, L -u) <chem.> *iprit|s m*
ypsilon m, (-u, L -u): ⇒ **y**

deset eur *par desmit eiro*; promluvit/ děkovat za koho *runāt/pateikties kāda vārdā*; pracovat za tři *strādāt par trijiem*; pokuta za přestupek *soda nauda par pārkāpumu*; vyznamenat za statečnost *apbalvot par drošsirdību*; za to nemohu es *pie tā neesmu vainīgs*; co je to za člověka? *kas viņš ir par cilvēku?*; za koho mne máte? *par ko jūs mani uzskatāt?*
zabalīt pf, (3.sg/pl -i) *ie|tīt (-tin, -tina)**; (nepořádně) *ievīst|īt (III.1.)*; (úplně) *sa|tīt (-tin, -tina)*, savīst|īt (III.1.)*; (věci do kufru) *sa|kraut (-krauj, -krāva)**; (co do čeho ko kur) ■ **z. se** pf *ie|tīties (-tinās, -tinās)**; (nepořádně) *ievīst|īties (III.1.)*; (úplně) *sa|tīties (-tinās, -tinās)*, savīst|īties (III.1.)*; (do čeho kur)
zabalovat impf, (-uje) *tīt (tin, tina)*, ie|tīt (-tin, -tina)*, sa|tīt (-tin, -tina)**; (nepořádně, do většího kusu) *ievīst|īt (III.1.), savīst|īt (III.1.)*; (co do čeho ko kur) ■ **z. se** impf *tīties (tinās, tinās)*, ie|tīties (-tinās, -tinās)*, sa|tīties (-tinās, -tinās)**; (nepořádně, do většího kusu) *ievīst|īties (III.1.)*; (důkladně), *savīst|īties (III.1.)*; (do čeho kur)
zabarikádovat pf, (-uje) *aizbarikād|ēt (II.)* ■ **z. se** pf *aizbarikād|ēties (II.)*
zabarven|í n, (-i) **1** *nokrās|a f, krās|a f* **2** (hlasu) *tembr|s m* **3** <přen.> *nokrās|a f, piekrās|a f, pieskaņ|a f*, politické z. *politiskā orientācij|a f*
zábava f, (-y) *īzpriec|a f*, (odpočinek) *atpū|ta f*; taneční z. *deju vakaņ|s m*; jen tak pro ~u *joka pēc*; mám z toho ~u *mani tas uzjautrina*; přijemnou ~u! *pavadiet jauki laiku!*; není s nim žádná z. *ar viņu joki mazi*
zabav|it, pf, (3.sg/pl -i) (koho čim) *izklaid|ēt (II.) (ko ar ko), pakav|ēt (II.) laiku (kam ar ko, darot ko)* ■ **z. se** pf *izklaid|ēties (II.), pakav|ēt (II.) sev laiku*; (čim ar ko, darot ko)
zabav|it₂ pf, (3.sg/pl -i) (zkonfiskovat) *konfisc|ēt (II.)*; (soudně zadržet) *apķī|tīt (II.), aprakst|īt (III.1.)*; (komu co kam ko)
zábavní adj (podnik, centrum) *izklaides (G), atpūtas (G)*; z. park *atrakciju parks*
zábavn|ý adj (program) *izklaidējoš|s*; (historika) *uzjautrinoš|s, jocīg|s*; (výklad) *interesant|s*; ~á hudba *vieglā mūzika*; ~é čtení *viegla lasāmviela*; ~ou formou *saistošā (interesantā) veidā*
zaběh|nout pf, (-ne, prêt. -(nu), -la) **1** (dovnitř) *ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)** **2**: <expr.> z. (si) (zaskočit si) (pro co) *aiz|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (paka|) (kam, pēc kā)*; (ke komu) *ie|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)* (pie kā)*, *ie|griezties (-griežas, -griezās)* (pie kā)* **3** (trat) *no|skriet (-skrien/-skrej, -skrēja)** ■ **z. se** pf **1** (ztratit se: zvíře) *aiz|bēgt (-bēg, -bēga)*, no|kļīst (-kļīst, -kļīda)* (par dzīvniekiem)* **2** (stroj, motor) *sākt (sāk, sāka)* darboties ar pilnu jaudu (par mašīnu, motoru)* **3** <kol.> (v práci) *ie|strādāt (II.)*

záběr m, (-u) **1** (vesla, kosa, plavec) *vēziens* m **2** (filmu) *kadr*s m **3** <tech.> (ozubených kol) *sazo*be f, (Gpl -bju)

zabezpečení n, (-i) (finanční) *nodrošinājums* m, *nodrošināšana* f, sociální z. *sociālais nodrošinājums*

zabezpečit pf, (3.sg/pl -i) **1** (finančně) *nodrošināt* (III.1.); (svobodu, úspěch též) *garantēt* (III.2.) **2** (dveře, břeh) *nostiprināt* (III.1.) **2** (zabránit) (koho před kým/čím) *pasarglāt* (II./III.2.)* (ko no kā), *nodrošināt* (III.1.) (ko pret ko) ■ **z. se** pf **1** (finančně) *nodrošināties* (III.1.); z. se pro případ, že... *nodrošināties gadījumam, ja...* **2** (zabránit) (před kým/čím) *pasarglāt* (II./III.2.)* *sevi* (no kā), *nodrošināties* (III.1.) (pret ko); z. se proti zlodějům *nodrošināties pret zagliem*

zabezpečovací adj (zařízení, opatření) *drošības* (G)

zabezpečovat impf, (-uje): ⇒ **zabezpečit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zabezpečit se**

zabíhat impf, (-á) **1** (dovnitř) *skriet* (skrien/skrej, skrēja)* *iekšā*, *ie|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)* **2**: <přen.> z. do podrobnosti *iedziļināties* (III.1.) *sīkumos*; z. do směrnosti *kļūt* (kļūst, kļuva)* *smieklīgām*; ~á to příliš daleko *tas aiziet pārāk tālu*

zabijačka f, (-ky, D, L -ce, Gpl -ek) *cūku bēr*es f, pl, *apbēd*as f, pl

zabiják m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <pej.> *slep*kav(a) m, (D -am)

zabíjet impf, (-i, 3.pl -ej): ⇒ **zabít** ■ **z. se** impf: ⇒ **zabít se**

zabírat impf, (-á): ⇒ **zabrat** ■ **z. se** impf: ⇒ **zabrat se**

zabít pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** *nogallināt* (III.1.), *no|sist* (-sit, -sita)*; <přen.> z. čas *nosist laiku* ♦ z. dvě mouhy jednou ranou *ar vienu šāvieni nošaut divus zaķus* **2** (dobytek) *no|kaut* (-kauj, -kāva)* **3** (hřebík) *ie|sist* (-sit, -sita)*, *ie|dzīt* (-dzen, -dzina)* **4** <karty> *no|sist* (-sit, -sita)* ■ **z. se** pf (přijít o život) *iet* (iet, gāja)* *bojā*; (spáchat sebevraždu) *nonāvēties* (II.), *at|ņem*t (-ņem, -ņēma)* *sev dzīvību, padarīt* (III.1.) *sev galu*

zabítí n, (-i) (člověka) *nogalināšana* f, *nosišana* f, <práv.> *slep*kavība f

zábělk m, (-ku, Lpl -cich) (silný) *uzliesmojums* m, *uzplaisnījums* m; (slabý) *atmirgojums* m, *uzmirgojums* m; (krátký) *zib|snis* m, (G -šņa); <přen.> z. naděje *cerības starš* m

zabliesknout (se), zablýsknout (se) pf, (-ne, prēt. -l) (velmi krátce) *iezib|ēties* (III.2.), *pazib|ēt* (III.2.), *nozib|ēt* (III.2.); (zasvitit) *iespīd|ēties* (III.2.), *paspīd|ēt* (III.2.), *nospīd|ēt* (III.2.); (zatřpytit) *iemirdz|ēties* (III.2.), *nomirdz|ēt* (III.2.); ~lo se (o blesku) *nozibsnija*; ~lo se mu v očích *viņam iemirdzējās acis*

zablokovat pf, (-uje) *noblok|ēt* (II.); (silnici též) *nosprost|ot* (II.); (kolo, brzdu též) *sa|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*

zabloudit pf, (3.sg/pl -i, imp. -izablud') **1** (zabloudit) *apmald|īties* (III.1.), *nomald|īties* (III.1.) **2** (náhodně někam přijít) *iemald|īties* (III.1.)

zabočít pf, (3.sg/pl -i) **1** *nogriezties* (-griežas, -griezās)*, *pa|griezties* (-griežas, -griezās)*; z. vpravo/vlevo *nogriezties pa labi/ pa kreisi*; z. za roh *nogriezties ap stūri*; z. do vedlejší uličky *iegriezties tuvākajā ieliņā* **2** <přen.> (v řeči) *novirz|īties* (III.1.) (no temata)

zabodnout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) (kolik do země) *ie|dur*t (-dur, -dūra)*, *ie|spraut* (-sprauz, -sprauda)*; (třisku do prstu) *ie|raut* (-rauj, -rāva)*; (co do čeho ko) *kur*; <přen.> z. oči (pohled) (na koho/co) *cieši ska|īties* (III.1.) (uz ko), *cieši raudzīties* (raugās, raudzījās)* (uz ko) ■ **z. se** pf *ie|durties* (-duras, -dūrās)*

zaboljet pf, (-i, 3.pl -ej): (koho co) *iesāp|ēties* (III.2.) (kam kas); ~elo ho u srdce *viņam iesāpējās sirds*

zabofit pf, (3.sg/pl -i) (vtačit) *ie|bāzt* (-bāz, -bāza)*, *ie|grūst* (-grūz, -grūda)*; (pomalu do mēkkého) *iegremd|ēt* (II.); z. ruce do kapes *sa|bāzt* (-bāz, -bāza)* *rokas kabatās* ■ **z. se** pf **1** (zapadnout) *ie|grimt* (-grimst, -grima)* **2** <přen.> (pohouržit se) *ie|grimt* (-grimst, -grima)*, *iegremd|ēties* (II.), *iedziļ|ināties* (III.1.); z. se do práce *iegremdēties darba*

zabouchat pf, (-á) **1** (na dveře) *piek|lauv|ēt* (II.), *piek|laudz|ināt* (III.1.); (na co, do čeho) *pie kā* **2** (o srdci) *sākt* (sāk, sāka)* *sisties* (*dauzīties*) (par sirdi)

zabouchnout pf, (-ne, prēt. -l) *aiz|cirst* (-cirt, -cirta)*, *aiz|sist* (-sit, -sita)*; z. za sebou dveře *aizcirst aiz sevis durvis* ♦ z. někomu dveře před norem *aizcirst kādam durvis deguna priekšā* ■ **z. se** pf **1** *aiz|cirsties* (-cirtas, -cirtās)*, *aiz|sisties* (-sitas, -sitās)* **2** <kol., expr.> (zamilovat se) *ie|ķerties* (-ķeras, -ķērās)*

zábradlí n, (-i) *marg|as* f, pl

zábranja f, (-y) **1** (přehrada) *barjer|a* f, *šķēr|slis* m, (G -šja) **2** <přen.> (zásah) *kavē|klis* m, (G -ja), *šķēr|slis* m, (G -šja); (morální, psychologická) *aiztur|e* f, bez ~ bez *sirdsapziņas pārmetumiem*

zabránit pf, (3.sg/pl -āni, pas. -ān), **zabranjovat** impf, (-uje) (katastrofē, škodām, nemoci) (čemu) *no|vērst* (-vērs, -vērsa)* (ko); (realizaci plānu, ūmyslu) *aizkav|ēt* (II.) (ko); (komu v čem) *ne|ļaut* (-ļauj, -ļāva)* (kam ko, darīt ko), *aiz|liegt* (-liedz, -liedza)* (kam ko, darīt ko)

zab|rat pf, (-ere, pas. -ral, imp. -er) **1** (majetek, pūdu) *at|ņemt* (-ņem, -ņēma)*, *konfisc|ēt* (II.); (pro vojsko) *rekviz|ēt* (II.); (uzemi) *ie|ņemt* (-ņem, -ņēma)*, *okup|ēt* (II.) **2** (prostor, čas) *aiz|ņemt* (-ņem, -ņēma)*; to ~ere mnoho času *tas aizņems daudz laika* **3** (motor, stroj) *sākt* (sāk, sāka)* *darboties*; (lėk) *iedarb|oties* (II.); (ryba) *pie|kostas* (-kožas, -kodās)* **4** (šaty) *ie|šūt* (-šuj, -šuva)*, *ie|ņemt* (-ņem, -ņēma)* **5**: <kol.> dát z. (komu) (unavil) *nogurd|ināt* (III.1.) (ko), *nokaus|ēt* (II.) (ko) ■ **z. se** pf (ponořit se) *ie|grimt* (-grimst, -grima)*, *iedziļ|ināties* (III.1.); z. se do myšlenek *iegrimt domās*

zabr|dit pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn, imp. -di-d) **1** *nobremz|ēt* (II.) **2** <přen.> (vývoj ap.) *aizkav|ēt* (II.), *aiztur|ēt* (II.)

zabudovaný adj (nábytek) *ie|būvēt*s

zabudovat pf, (-uje) (nábytek) *ie|būv|ēt* (II.); <přen.> z. co do plānu *ie|k|ļaut* (-kļauj, -kļāva)* *ko plānā*

zabydljet, zabydljit pf, (-i, 3.pl -ej): prēt. -el/-il) *apdzīv|ot* (II.) ■ **z. se** pf *iedzīv|oties* (II.)

zabývat se impf, (-á) (čim) *nodarb|oties* (II.) (ar ko); (zajimat se) *interes|ēties* (II.) (par ko); (pracovat na) *strād|āt* (II.) (pie kā); (piplavě) *no|ņemties* (-ņem, -ņēmas)* (ar ko); z. se otázkou (vyřizovat) *ris|ināt* (III.1.) *jautājumu*; z. se myšlenkou *dom|āt* (II.) (par ko)

zac|lon|et impf, (-i, 3.pl -ej): **1**: ⇒ **zacionit** **2** (překážet) (komu) *stāv|ēt* (III.2.) *priekšā* (kam), *sēdēt* (sēz/sēd, sēdēja)* *priekšā* (kam)

zác|lon|a f, (-y) *aizkar|s* m

zacion|it pf, (3.sg/pl -i) *aiz|segt* (-sedz, -sedza)*, *aiz|klāt* (-klāj, -klāja)*; (koho/co čim ko) *ar ko*

zác|p|a f, (-y) **1** (dopravni) *sastrēgums* m; (tlačeniце) *drūzm|a* f **2** <med.> *aizcietējums* s m, *ciets vēder|s* m

zac|p|at pf, (-e, pas. -ān, imp. -i, -ēte/-ete), **zacp|vat** impf, (-á) **1** (otvor) *aiz|bāzt* (-bāz, -bāza)*; (uši, nos též) *aiz|spiest* (-spiež, -spieda)*; (co čim ko) *ar ko*; z. si uši vatou *aizbāzt ausis ar vati*; z. si uši rukama *aizspiest ausis ar rokām* **2** (ulici) *nosprost|ot* (II.), *aizsprost|ot* (II.); (potrubi) *aizdamb|ēt* (II.) ■ **z. se** pf, impf (potrubi) *aizsēr|ēt* (II.)

zacvič|it pf, (3.sg/pl -i), **zacvič|ovat** impf, (-uje) **1** (zaučit) (koho do čeho) *apmāc|īt* (III.1.) (ko), *iemāc|īt* (III.1.) (kam ko) **2** (předvést cviky) *pavingr|ināties* (III.1.) ■ **z. se** pf, impf (do čeho) *iemāc|īties* (III.1.) (ko); (zapracovat se) *ie|strād|āties* (II.) (kur) ■ **z. si** pf *pavingr|ot* (II.)

zac = za co

zāčarovaný adj *apburt|s*, *noburt|s* ♦ z. kruh *apburtais loks*

zāčar|ovat pf, (-uje) *ap|burt* (-bur, -bura)*, *no|burt* (-bur, -būra)*; z. ko ho v co *noburt ko par ko*

zāčātečnī adj *sākuma* (G); (obtīže, nerohodnost ap. též) *sākotnē|js*; z. stadium *sākuma stadija*; z. pismo *sākuma burts*, *sākumburt|s* m

zāčātečnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **zāčātečnic|e** f, (-e, Gpl -) *iesācē|js* m, *iesācē|ja* f

zāčāt|ek m, (-ku, Lpl -cich) *sākums* m, *iesākums* m; z. roku *gada sākums*; na ~ku *tūdne/mēsece/roku/stoleti nedē|s/mēneša/gada/gadsimta sākumā*; na ~ku *devadesātych let deviņdesmito gadu sākumā*; pro z. *sākumam, iesākumam*; od ~ku do konce *no sākuma līdz beigām (galam)*; od samēho ~ku *no paša sākuma*; būt v ~cich (projekt ap.) *būt sākuma stadijā*

zāčātkem prep, (s G) *sākumā* (s G po slovu); z. *tūdne/mēsece/roku nedē|s/mēneša/gada sākumā*

zāčerven|at se pf, (-á) *no|sarkt* (-sarkt, -sarka)*; (mēnē) *pie|sarkt* (-sarkt, -sarka)*, *pie|tvīkt* (-tvīkst, -tvīka)*; z. se až po uši *nosarkt līdz ausīm*

zāčīnā|jici adj (autor, herec, podnikatel) *iesācē|js* m; z. básnik *dzejnieks iesācē|js*

zāčīnāt impf, (-inā), **zāč|īt** pf, (-ne, prēt. -al, pas. -at, imp. -ni, -nēte) **1** *sākt* (sāk, sāka)*, *ie|sākt* (-sāk, -sāka)*, *uz|sākt* (-sāk, -sāka)* **2**: <expr.> (seznamit se) (s kým) *iepa|zīties* (-zistas, -zinās)* (ar ko); (s nežādouci osobou) *ie|ļauties* (-ļaižas, -ļaidās)* (ar ko); (pustīt se do sporu) (s kým) (uz)sākt (-sāk, -sāka)* *strīdu* (ar ko); ne~čīnej s nīm! *neiela|idies ar viņu!* ■ **z. (se)** impf, pf *sākties* (sākas, sākas)*, *iesākties* (sākas, sākas)*

zāčīn|it pf, (3.sg/pl -i) *ie|k|ļaut* (-kļauj, -kļāva)*, *ieskait|īt* (III.1.); (osobu do aktivit) *iesai|īt* (III.1.) ■ **z. se** pf *iesai|īties* (III.1.), *ie|k|ļauties* (-kļaujas, -kļāvās)*; z. se do kolektīvu *ie|k|ļauties kolektīvā*

zād|a n, pl, (zad, D -úm, L -ech, I -y) *mugur|a* f, nēst co na ~ech *nest ko uz muguras*; *plavat/ležet na ~ech peld|ot/gulēt uz muguras*; obrātīt se ke komu/čemu ~y *pagriezties pret ko ar muguru* ♦ obrātīt se ke nēkomu ~y *uzgriezt kādam muguru*; *vrazit*

někomu nůž do zad *iedurt kādam dunci mugurā*; (udělat něco) za ~y *aiz muguras*; vlez mi na z.! *ej ellē!*

zadán|í n, (-i) (úloha) *uzdevum|s m*

zadan|ý adj (stůl, místo) *aizņemt|s, rezervēt|s*; (úkol, otázka) *uzdot|s*
zadarmo adv *par velti, par brīvu, bez maksas*; je to skoro z. *tas ir tikpat kā par velti*

zad|at pf, (-á, pas. -án), **zadáv|at** impf, (-á) **1** (přislíbit) *apsol|īt (III.1.)*; (stůl, místo, pokoj též) *rezerv|ēt (II.)*; (co komu *kam ko*) **2** (práci, úkol) *uz|dot (-dod, -deva)**; (co komu *kam ko*) **2** (práci, úkol) *uz|dot (-dod, -deva)**; (knihu do tisku) *no|dot (-dod, -deva)**; (žádost na úřad) *ie|sniegt (-sniedz, -sniedza)**; z. inzerát *ieviet|ot (II.)*
sludinājumu 4 (údaje do počítače) *ievad|īt (III.1.)* **5**: z. si (chováním) *kompromit|ēties (II.)*; nez. si (s kým|čim) *neatpal|īkt (-liek, -lika)* (no kā)*

zadavatel m, (-e, Npl -ē), **zadavatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek)

pasūtītā|s m, pasūtītāja f

zad|ek m, (-ku, Lpl -cich) **1** (domu, vozu, nábytku) *aizmugur|e f, (košile) mugurpus|e f, (vozu, přístroje též) paka|pus|e f, paka|da|ja f*
2 (člověka) *sēžamviet|a f, diben|s m*; dát komu na z. *no|pērt (-per, -pēra)* ko*

zadē|at pf, (-á), **zadēláv|at** impf, (-á) **1** (těsto) *iel|jaut (-jauj, -jāva)*, iel|jaukt (-jauc, -jauca)** **2** <kol.> (díru) *aiz|bāzt (-bāz, -bāza)**; (těsně) *aizdrīv|ēt (II.)*; (maltou) *aizmūr|ēt (II.)*; (dveře prkny) *aiz|sist (-sist, -sita)*, aiznag|lēt (II.)*

zadem adv (zadní stranou) *pa aizmuguri, pa paka|pusi*; (zadním vchodem) *pa paka|durvīm, pa sētas durvīm*

zad|iv|at se pf, (-á) **1** (na koho/co) *paska|tīties (III.1.) (uz ko), pa|raudzīties (-raugās, -raudzījās)* (uz ko), pie|vērst (-vērs, -vērsa)* skatienu (kam); (někam) cieši skat|tīties (III.1.) (kur), cieši raudzīties (-raugās, -raudzījās)* (kur)*; (dlouze) *noskat|tīties (III.1.) (kur)*; z. se komu do očí *ieskat|tīties (III.1.) kam acīs* **2** (do dívky) *ieskat|tīties (III.1.), iemīļ|ēties (III.2.)*

zadlužen|í n, (-i), **zadluženost** f, (-i) *parād|ī m, pl, parādsais|tīb|as f, pl*

zadlužen|ý adj: být z. *būt parādos*; být z. až po uši *būt parādos līdz kaklam*

zadluž|it pf, (3.sg/pl -i) (firmu, statek) *ap|kraut (-krauj, -krāva)* ar parādiem* **z. se** pf *ietais|īt (III.1.) parādus, ie|krist (-krīt, -krita)* parādos*

zadní adj, (kompar. zadnější/zasji) *paka|ē|jais, aizmugurē|jais*; z. vchod *sētas ieeja*; z. pokoj *dibenistab|a f, z. noha paka|kāja f*; z. strana (listu, novín) *otra puse* **z.** nechat si otevřená z. vrátka *nodrošināt atkāpšanās ceļu*; pamatovat na z. kolečka *krāt nebaltām dienām*

zadnic|e f, (-e, Gpl -): **zadek** (2)

zadost adv: učinit z. povinnostem *izpildīt pienākumus*; učinit z. spravedlnosti *panākt taisnīgumu*

zadostičinēn|í n, (-i) *gandarījums m*; dostat z. *gūt gandarījumu*
zadržel|e m, (-e) *iel-elu* <kol., expr.> *aizķeršan|ās f, kavēklis m, (G -ja); (komplikace) sarežģījums m, problēma f*

zadržēn|í n, (-i) (podezřelého) *aizturēšana f*

zadržēn|ý I adj (osoba) *aizturēt|s*; (mzda) *neizmaksāt|s*; s ~ým dechem *ar aizturētu elpu* II m, (-ého), ~á f, (-é) *aizturēt|āis m, aizturēt|ā f*

zadrž|ēt pf, (3.sg/pl -i), **zadrž|ovat** impf, (-uje) **1** (padávající předmět) *notur|ēt (III.2.)* **2** (zastavit) *aptur|ēt (III.2.)* **3** (zabránit odchod, pohyb ap.) *aizkav|ēt (II.)*; (podezřelou osobu) *aiztur|ēt (III.2.)* **4** (dech, smích, slzy) *aiztur|ēt (III.2.)*

zadu|sit pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) (osobu) *nosmac|ēt (II.)*, *no|žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)**; (ohēň) *noslāp|ēt (II.)*; (těž cigaretu) *no|dzēst (-dzēs, -dzēsa)**; <přen.> (aktivitu ap.) *noslāp|ēt (II.)* **z. se** pf *no|slāpt (-slāpst, -slāpa)**, *no|smakt (-smok, -smaka)**; z. se kouřem *nosmakt dūmos*

zadýchán|ý adj (osoba) *aizels|ies (f -usies), aizkus|is (f -usi)*; (místnost) *pieelpot|s*

zadých|at se pf, (-á) *aiz|elsties (-elšas, -elsās)*, pa|līkt (-liek, -lika)* bez elpas*

zadýcháv|at se impf, (-á) *smakt (smok, smaka)* nost, slāpt (slāpst, slāpa)* nost, zaud|ēt (II.) elpu*

zafouk|at pf, (-á) **1** (vítr) *sākt (sāk, sāka)* pūst (par vēju)* **2** (člověk) *uz|pūst (-pūs, -pūta)**; (do něčeho) *ie|pūst (-pūs, -pūta)**

zāhad|ja f, (-y) (tajemství) *noslēpum|s m*; (hádanka) *mīkl|a f*; je mi to ~ou *man tā ir mīkla*

zāhadn|ý adj *noslēpumain|s, mīklain|s*

zahājen|í n, (-i) (výstavy, oslav, sezóny) *atklāšana f*; (řízení, reformy, prodeje, výroby) *uzsākšana f*

zahāj|it pf, (3.sg/pl -i) (výstavu, schůzi, palbu) *at|klāt (-klāj, -klāja)**; (stávku, slavbu, útok) *uz|sākt (-sāk, -sāka)**; (reformy, kampaň též) *ie|sākt (-sāk, -sāka)**

zahajovac|í adj (úvodní) *ievada (G)*; (slavnostní) *atklāšanas (G)*; z. *projev ievadrun|a f, atklāšanas runa*; <sport> z. *zāpas pirmā spēle*

zahaj|ovat impf, (-uje): **zahāj|it**

zahalen|ý adj (tvář) *aizklāt|s, aizsegt|s*; (pravda, skandál) *apslēpt|s*; z. *rouškou tajemství noslēpumā tīts*

zahāl|et impf, (-i, 3.pl -(ej)ī) **1** (člověk) *slink|ot (II.)*, *slaišt|īties (III.1.)*

2 (stroj) *stāv|ēt (III.2.) dīkā*

zahal|īt pf, (3.sg/pl -i), **zahal|ovat** impf, (-uje) <oboje kniž.> (zabalīt) *ie|tīt (-tin, -tina)**; (nepořádně) *ievīst|īt (III.1.)*; (úplně) *sa|tīt (-tin, -tina)*, savīst|īt (III.1.)*; (zastīt) *aiz|klāt (-klāj, -klāja)*, aiz|segt (-sedz, -sedza)**; <těž přen.> (skrýt) *ap|slēpt (-slēpj, -slēpa)** **z. se** pf, impf *ie|tīties (-tinās, -tinās)**; (nepořádně) *ievīst|īties (III.1.)*; (úplně) *sa|tīties (-tinās, -tinās)**

zahān|ēt impf, (-i, 3.pl -(ēj)ī): **zahnat**

zahāz|et pf, (-i, 3.pl -(ej)ī) **1** (odhāzet) *aiz|mest (-met, -meta)*, no|mest (-met, -meta)**; <přen.> z. *zbranē no|līkt (-liek, -lika)* ieročus* **2** (jāmu) *aiz|bērt (-ber, -bēra)**

zahaz|ovat impf, (-uje): **zahāz|et, zahodīt** **z. se** impf: **zahodīt se**

zahla|dit pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen, imp. -d) **1** (uhladīt) *izlīdzināt (III.1.)*, *nolīdzināt (III.1.)*; <přen.> z. *stopy iz|dzēst (-dzēs, -dzēsa)* pēdas* **2** <přen.> (nepřiznivý dojem) *izlīdzināt (III.1.)*, *no|gludināt (III.1.)*; (vzpomínky) *iz|dzēst (-dzēs, -dzēsa)**

zahlav|í n, (-i) **1** (hlavička) *virsrakst|s m*; (název) *nosaukum|s m* **2** <polygr.> *galve|ne f, (Gpl -ju)* **3** (postele) *galvga|lis m, (G -ja)*

zahled|ēt se pf, (-i, 3.pl -(ēj)ī): **zadivāt se**

zahled|nout pf, (-ne, prēt. -(nu)l, -la) *ie|raudzīt (-rauga, -raudzija)*, paman|īt (III.1.)*

zahl|īt pf, (3.sg/pl -tī, pas. -cen) (tekutinou) *pārpludināt (III.1.)*; (trh též) *pārsā|ināt (III.1.)*; (úřad) *pārslog|ot (II.)*; město je ~ceno *auty pilsētā ir pārāk daudz automašīnu*

zah|nat pf, (-žene, imp. -žēn) **1** (vehnat) *ie|dzīt (-dzen, -dzina)*, sa|dzīt (-dzen, -dzina)**; (vyhnat) *iz|dzīt (-dzen, -dzina)** **z.** někoho do úzkých *iedzīt kādu sprukās*; z. někoho do kouta *iedzīt kādu stūrī* **2** (odehnat) *aiz|dzīt (-dzen, -dzina)*, aiz|triekt (-triec, -trieca)**; z. koho na útěk *pie|spieš (-spiež, -spieda)* ko bēgt* **3** (hlad) *remd|ēt (II.)*; (žizeň též) *dzēs|ēt (II.)* **4** <přen.> (nudu, myšelenky, vzpomínky) *aiz|dzīt (-dzen, -dzina)*, izklīd|ēt (II.)*

zah|nout pf, (-e, prēt. -ul, pas. -ut) **1** (drát) *sa|liekt (-liec, -lieca)**; (dovnitř) *ie|liekt (-liec, -lieca)**; (papír, látku) *sa|locīt (-loka, -locija)**; (dovnitř) *ie|locīt (-loka, -locija)**; (přehnout) *pār|locīt (-loka, -locija)** **2** (zabočīt) *no|griezties (-griežas, -griežas)*, pa|griezties (-griežas, -griežas)**; (dovnitř) *ie|griezties (-griežas, -griežas)**; z. *doleval doprava nogriezties pa labi/pa kreisi*; z. za roh *nogriezties ap stūrī*; z. do ulice *iegriezties ielā* **3** <expr.> (manželce, manželovi) *pie|krāpt (-krāpj, -krāpa)*, būt (ir, bija)* neuzticīg|am*

zahoj|it pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen) **1** (odhodit) *aiz|sviest (-sviež, -svieda)*, aiz|mest (-met, -meta)**; (na zem) *no|sviest (-sviež, -svieda)*, no|mest (-met, -meta)**; (do odpadků) *iz|sviest (-sviež, -svieda)*, iz|mest (-met, -meta)** **z.** nebýt k ~zení *nebūt zemē metamam* **2** <těž sport> (promarnit) *pa|laist (-laiž, -laida)* garām, neizmant|ot (II.)*; z. *příležitost neizmantot iespēju* **z. se** pf <expr.> *pazem|ot (II.) sevi, pazem|ināt (III.1.) sevi*

zāhodno adv <kníž.>: je z. *ir vēlams, vajadzētu*; bylo by z. *būtu vēlams, būtu labi*

zahoj|it pf, (3.sg/pl -i) *sadzied|ēt (II.)*, *aizdzied|ēt (II.)* **z.** čas ~i *všechny rány laiks visu dziedē* **z. se** pf *sa|dzīt (-dzist, -dzija)*, aiz|dzīt (-dzist, -dzija)**

zāhon m, (-u, L -ul-ē) *do|be f, (Gpl -bju)*; květinový z. *puķu dobe*
zahor|ēt pf, (-i, 3.pl -(ej)ī) **1** (zacīt hořet) *aiz|degties (-degas, -degās)*, ie|degties (-degas, -degās)**; (zazařit) *iekvē|loties (II.)*; (vzplanout) *uzliesm|ot (II.)* **2** <expr.> (pro myšlenku) *ie|degties (-degas, -degās)**; z. *lāskou iedegties mīlestībā*; z. *hněvem aiz|svīlties (-svīlās, -svīlās)* dūsmās*

zahoi|kl|ý adj **1** (nahoi|klý) *rūgten|s, rūgt|s* **2** (bolestný) *vzpominka, pocit ap.) sāpīg|s, rūgt|s* **3** (člověk) *sap|īcis (f -kusi), sa|īdzis (f -gusi), īgn|s*

zahouk|at pf, (-á) (lokomotiva) *sākt (sāk, sāka)* svīpt, ie|svīpties (-svīpjas, -svīpās)**; (sírēna) *sākt (sāk, sāka)* gaudot, iegaud|oties (II.)*; (klakson) *sākt (sāk, sāka)* taurēt, ietaurē|ties (II.)*

zahrab|ēt pf, (-e, imp. -(ej)ī) *ie|rakt (-rok, -raka)**; (těž mrtvolu) *ap|rakt (-rok, -raka)**; (jāmu) *aiz|rakt (-rok, -raka)** **z. se** pf *ie|rakties*

(-rokas, -rakas)*; (do sena, do peřin) *ieruřināties* (III.1.); <přen.> z. se do knih *ierakties grāmatās*

zahrād|ja f, (-y) *dārzs* m; ovocná z. *augļu dārzs*; botanická z. *botāniskais dārzs*; zooloģická z. *zooloģiskais dārzs*

zahra|dit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) **1** (ohradit) *nožog|ot* (II.), *aizžog|ot* (II.) **2** (zatarasit) *aizšķērs|ot* (II.), *aizsprost|ot* (II.)

zahrād|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *dārzs* m, *dārziņš* m **2** (dētská) *mazbērnū sētiņa* f **3** (na střeše) *jumta bagāžnieks* m

zahrādkār m, (-e), **zahrādkār|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *mazdārziņa īpašnieks* m, *īpašniece* f, (Gpl -ču)

zahradni adj (kvētiny, nābyekt, slavnost) *dārza* (G); (mēsto) *dārzu* (G); z. *restaurace āra restorāns*

zahradnic|e f, (-e, Gpl -): ⇒ **zahradnik**

zahradnick|ý adj (nāfadi, pomocnik) *dārzkopja* (G), *dārznieka* (G); (firma, škola) *dārzkopības* (G)

zahradnictv|ī n, (-i) **1** (podnik) *dārzniecība* f **2** (obor) *dārzkopība* f, *dārzniecība* f

zahradnīk m, (-ika, Npl -ici, Lpl -icich), **zahradnīce** f, (-ice, Gpl -ic) *dārznieks* m, *dārzniece* f, (Gpl -ču) ♦ *udēlat kozla -īkem iecelt āzi par dārznieku*

zahranič|ī n, (-i) *ārzelmes* f, pl, (G -mju), *ārvalstis* f, pl, (G -stu)

zahraničnē adv: z. obchodni *ārējās tirdzniecības* (G); z. politický *ārpolitikas* (G), *ārpolitisk|s*

zahranični adj *ārzemju* (G); (obchod, dluh, styky) *ārējais*; z. politika *ārpolitika* f, *ministerstvo -ch vēci ārlietu ministrija*

zahrāt pf, (-aje, prēt. -āl, pas. -ān, imp. -aj-ēj) **1** (rolli) *nospē|lēt* (II.), *notē|ot* (II.); z. ve filmu *spē|lēt* (II.) *filmā 2* <sport> *nospē|lēt* (II.) **3** (na hudebnim nástroj) *uzspē|lēt* (II.); (skladbu) *nospē|lēt* (II.); z. na kytaru *uzspē|lēt ģitāru 4* (zaznit: hudebni nástroj) *sākt (sāk, sāka)* spē|lēt* ■ z. **si** pf (karty, futbol) *uzspē|lēt* (II.), *saspē|lēt* (II.); (dēti) *parotā|ties* (II.)

zahrāv|at si impf, (-ā) *rota|ties* (II.), *spē|lētis* (II.) ♦ z. si s ohnēm *rota|ties ar uguni*

zahr|nout pf, (-ne, prēt. -nul, pas. -nut, imp. -n), **zahr|novat** impf, (-nuje) **1** (saudu zemi) *ap|bērt (-ber, -bēra)**; (jamku) *aiz|bērt (-ber, -bēra)**; <přen.> z. koho otāzkami/ dary *apbērt ko ar jautājumiem/ ar dāvanām*; z. koho pēči *sirsniģi rūp|ēties* (III.) *par ko 2* (zařadit) (co do čeho) *ie|k|aut (-k|auj, -k|āva)* (ko kur), ieskaitīt (ko kur)*; *poplatek je -nut v cenē piemaksa ir iek|auta cenā 3* (rukāvy) *uzrot|īt* (III.1.), *atro|īt* (III.1.); (limec) *uz|locīt (-loka, -locija)*, at|locīt (-loka, -locija)**

zāhrobn|ī n, (-i) *viņpasaulē* f, *viņsaule* f

zāhrobni adj *viņpasaulē* (G), *viņsaules* (G); z. svēt *viņpasaulē* f; z. *život aizkapa dzīve*

zahř|āt pf, (-eje, prēt. -āl, pas. -āt, imp. -ej) *sasild|īt* (III.1.); (do vysokē teploty: k bodu varu ap.) *sakars|ēt* (II.); <přen.> z. koho u srdce *iepriec|ināt* (III.1.) *ko* ■ z. **se** pf (osoba) *sasild|ītis* (III.1.); (vzduch) *sa|silt (-silst, -sila)**; (do vysokē teploty) *sa|karst (-karst, -karsa)**

Záhřeb m, (-u, L -u) *Zagreb|a* f

zahřív|at impf, (-ā): ⇒ **zahřāt** ■ z. **se** impf: ⇒ **zahřāt se**

zāhub|ja f, (-y) *bojāēja* f, *ga|s* m, *post|s* m; rītīt se do -y *iet pretim savam postam*; *zahřānit koho/co pried -ou izglābt ko no bojāejas*; pīvēst koho do -y *pazud|ināt* (III.1.) *ko*; būt na pokraji -y *būt bezdibeņa malā*

zahub|it pf, (3.sg/pl -i) (zničit) *iznīc|ināt* (III.1.); (mēsto tēž) *izpost|īt* (III.1.); (zabit tēž) *noga|ināt* (III.1.)

zahuč|ēt pf, (3.sg/pl -i) **1** (les) *ie|šalkties (-šalcas, -šalcās)**; (vītr silnē tēž) *iegau|doties* (II.); (hrom) *iedār|dēties* (III.2.), *ieduc|ināties* (III.1.); (motor) *ie|rūkties (-rūcas, -rūcās)*, ie|dūkties (-dūcas, -dūcās)**; sāleto ~elo *zāle iešalcās (iedūcās) 2*: z. (si) (do voutsū) *nobrukš|ēt* (III.2.), *noņurd|ēt* (III.2.)

zāhy adv <kniž.> **1** (časně) *agri*; z. zřāna *agri no rīta 2* (zaneđlouho) *drīz*; z. potom *drīz pēc tam*

zāhyb m, (-u, L -u) **1** (upravený na šatech) *ielo|ce* f, (Gpl -ču); (volný) *krok|a* f **2** (cesty, řeky) *likum|s* m; <přen.> v -ech *duše sirds dzijumos*

zahýb|at, impf, (-ā) **1** (drāt) *liekt (liec, lieca)*, sa|liekt (-liec, -lieca)**; (dovnitř) *ie|liekt (-liec, -lieca)**; (papír, látku) *locīt (loka, locija)*, sa|locīt (-loka, -locija)**; (dovnitř) *ie|locīt (-loka, -locija)**; (přehýbat) *pār|locīt (-loka, -locija)* 2* <expr.> (manželce, manželovi) *krāpt (krāpj, krāpa)*, būt (ir, bija)* neuzticīgam 3*: ⇒ **zahnout** (2)

zahýbat, pf, (-e/-ā, imp. -ej) (pohnout) (čim) *sakust|ināt* (III.1.) (ko), *pakust|ināt* (III.1.) (ko) ■ z. **se** pf *sakust|ēties* (III.2.), *pakust|ēties* (III.2.)

zahyn|out pf, (-e, prēt. -ul) (člověk) *aiz|iet (-iet, -gāja)* bojā, no|mirt (-mirst, -mira)**; (kultura, jazyk, zvyk) *iz|nīkt (-nīkst, -nīka)**; z. *hledem nomirt no bada, nomirt bada nāvē*

zaházen|ī n, (-i) (s lidmi) (s kým) *izturēšan|ās* f (pret ko), *apiešan|ās* f (ar ko); (se strojem, s nářadim) (s čim) *rīkošan|ās* f (ar ko), *apiešan|ās* f (ar ko); z. se zviřaty *izturēšanās pret dzīvniekiem*

zaház|et impf, (-i, 3.pl -ejji) **1** (dovnitř) *iet (iet, gāja)* (iekšā), ie|iet (-iet, -gāja)**; (slunce) *riet|ēt* (III.2.) ♦ z. do podrobnosti *iedzi|ināties sīkumos*; z. do krajnosti *aiziet līdz galējībai*; z. pīlīš daleko *aiziet pārāk tālu 2* (jednat) (s kým jak) *iztur|ēties* (III.2.) (pret ko kā), *ap|ieties (-ietas, -gājās)* (ar ko kā) 3* (používat) (s čim) *rīk|oties* (II.) (ar ko), *ap|ieties (-ietas, -gājās)* (ar ko)*

zachce se pf: ⇒ **zachtīt se**

záchod m, (-u, L -él-u) *tualet|e* f, (Gpl -šu), *ate|ja* f <kol.>; pānský/ dámský z. *vīriešu/ sieviešu tualete*; splachovací z. *klozet|s* m; suchý z. *sausā tualete*; chce se mi na z. *man vajag uz tualeti*; jīt na z. *iet uz tualeti*

záchod|ek m, (-ku, Lpl -cich) *tualet|e* f, (Gpl -šu); veřejně -ky *publiskās tualetes*

zachoval|ý adj *labi saglābā|jies* (f -usies)

zachovat pf, (-ā), **zachová|vat** impf, (-ā) **1** (dochovat: památky ap.) *saglab|āt* (II.); (zvyky, přesvědčení tēž) *patur|ēt* (III.2.); -e|jte klid! *saglabā|jiet mieru!*; z. co v paměti *paturēt ko atmiņā*; z. koho pī životē *uztur|ēt* (III.2.) *ko pie dzīvības* ♦ z. chladnou hlavu *saglabāt vēsu prātu 2* (dodržet: pravidla ap.) *ievē|ot* (II.); (splnit) *izpild|īt* (III.1.); z. tajemství *neiz|paust (-pauz, -pauda)* noslēpumu*; z. mlčení *klus|ēt* (II.); z. věrnost (komu) *pa|likt (-liek, -lika)* uzticīgam (kam) 2* ■ z. **se** pf, impf **1** (dochovat se) *saglab|āties* (II.); z. se pī životē *pa|likt (-liek, -lika)* dzīv|am 2* (zaujmout postoj) *iztur|ēties* (III.2.); (chovat se) *uz|vesties (-vedas, -vedās)**; jak se mám z. ? *kā man izturēties?*

záchrana f, (-y) (tonoucího ap.) *glābšan|a* f, *izglābšan|a* f, <přen.> to je moje jedinā z. *tas ir mans vienģigais glābiņš*

záchranař m, (-e) *glābē|js* m; -ři *glābšanas komanda*

záchránc|e m, (-e), **záchránky|ně** f, (-ně, Gpl -řv-ni) *glābē|js* m, *glābēja* f, *izglābē|js* m, *izglābēja* f

zachránit pf, (3.sg/pl -āni, imp. -aň) **1** (tonoucího ap.) *iz|glābt (-glābj, -glāba)*, glābt (glābj, glāba)**; <přen.> z. situaci *glābt stāvokli 2* (uchránit) (koho/co pried kým/čim) *pasarg|āt* (II./III.2.)* (ko no kā), *pa|glābt (-glābj, -glāba)* (ko no kā)*; (mir, kulturu, čest ap.) *nosarg|āt* (II./III.2.)* (ko no kā) ■ z. **se** pf **1** *izglābties (-glābjas, -glābās)*, glābties (glābjas, glābās)**; -aň se, kdo mžeš! *glābjas kas var!* **2** (uniknout) (před kým/čim) *pasarg|āties* (II./III.2.)* (no kā), *pa|glābties (-glābjas, -glābās)* (no kā)*

záchrán|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> **1** (sanitka) *ātrās palīdzības mařina* f **2** (záchrannā služba) *glābšanas dienest|s* m

záchrann|ý adj *glābšanas* (G); -ā *služba glābšanas dienest|s*; -ā *brzda avārijas bremze*

zachraň|ovat impf, (-uje): ⇒ **zachřānit** ■ z. **se** impf: ⇒ **zachřānit se**

zachř|it se pf, (-ce, 3.pl -těji, prēt. -těl) *sagrib|ēties* (III.2.), *iegrib|ēties* (III.2.); -ēlo se mu spāt *viņam sagribējās gulēt*; mže dēlat, co se mu -ce *viņš var darīt, ko grib*

zachutn|at pf, (-ā) (jídlo, piti) *iegarš|oties* (II.); (život ap.) *iepa|jkties (-tikas, -tikās)**

zachvac|ovat impf, (-uje): ⇒ **zachvatīt**

záchvat m, (-u, L -u) **1** <med.> *lēk|me* f, (Gpl -mju); srdeční z.

sirds|lēk|me f, (Gpl -mju); dostal z. *viņam uznāca lēkme 2* (citū) (jūtu) *uzplūdum|s* m; z. žārlivostī/ zuřivostī *greizsirdības/ dusmu uzplūdums*; z. smichu *smieku lēk|me* f, (Gpl -mju)

zachv|átit pf, (3.sg/pl -āti, pas. -ācen) **1** (o citech) *sa|grābt (-grābj, -grāba)*, pār|ņemt (-ņemj, -ņēma)**; -ātil ho strach *viņu sagrāba bailes*; -ātila ho panika *viņš krita panikā 2*: -ātil ho kašel *viņam uznāca klepus*; -ātila ho nemoc *viņam uzbruka slimība 3*: požār -ātil celý les *ugunsgrēks pārņēma visu mežu*; protesty -ātily celou zemi *visā valstī notika protesti*

zachv|ět pf, (-ēje, 3.pl -ējji, prēt. -ěl, imp. -ěj) (čim) *sapur|ināt* (III.1.) (ko), *sadreb|ināt* (III.1.) (ko) ■ z. **se** pf *ietric|ēties* (III.2.), *iedreb|ēties* (III.2.); hlas se mu -ěl *viņam ietric|ējās balss*

zachvív|at impf, (-ā) (čim) *pur|ināt* (III.1.) (ko), *dreb|ināt* (III.1.) (ko) ■ z. **se** impf *trīc|ēt* (III.2.), *dreb|ēt* (III.2.)

zachyc|ovat impf, (-uje), **zachy|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (padājící předmět) *sa|ķert (-ķer, -ķēra)*, sa|tvert (-tver, -tvēra)*, no|ķert (-ķer, -ķēra)*, no|tvert (-tver, -tvēra)* 2* (zavādīt) (co, za co) *aiz|ķerties (-ķeras, -ķēras)* (aiz kā) 3* (hovor, hlasy, rádiový signál) *uz|tvert (-tver, -tvēra)**; (pach) *sa|just (-jūt, -juta)**; (zásilku, nepřátelské letadlo) *pār|tvert (-tver, -tvēra)**; z. něčí pohled *uztvert kāda skatienu 4* (zaznamenat) *fiks|ēt* (II.); (umělecky) *attē|ot* (II.), *atspogu|ot* (II.) ■ z. **se** impf, pf **1** (přidržet se) (čeho/koho) *pie|ķerties (-ķeras,*

- ķērās)* (pie kā); (pevnē) *ie|ķerties* (-ķeras, -ķērās)* (*kur*) **2** (uvāznout) (čīm za co, o co) *aiz|ķerties* (-ķeras, -ķērās)* (*ar ko aiz kā*)
- zāchyt|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** <kol.> (zāchytņa stanice)
atskurbtu|ve f, (Gpl -vju) **2** <tech.> *atduŗis* m
- zāchytņj** adj: z. bod *atbalsta punkts*; ~ā stanice *atskurbtu|ve* f, (Gpl -vju)
- zainteresovanj** adj *ieinteresēt|s*; (na čem *kur*)
- zainteres|ovat** pf, (-uje) **1** (zaujmot) (koho pro co) *ieinteres|ēt* (II.) (*ko kur*), *rad|īt* (III.1.) *interesi* (*kam par ko*) **2** (finančnē, na rešeni ūkolu) (koho na čem) *ieinteres|ēt* (II.) (*ko kur*) ■ **z. se** pf (o co) *ieinteres|ēties* (II.) (*par ko*), *būt* (*ir, bija*)* *ieinteres|ēt|am* (*kur*)
- zajat|ec** m, (-ce), **zajatky|nē** f, (-nē, Gpl -Ņ-ni) *gūstek|nis* m, (G -Ņa), *gūstek|ne* f, (Gpl -Ņu)
- zajatj** adj (bojovnik ap.) *sagūstj|s*
- zajde** pf: ⇒ **zajit**
- zajēci** adj *za|ka* (G), *za|ku* (G); <med.> z. pysk *za|ka lūpa* ♦ *vzīt* do ~č *laisties lapās*; mā z. ūmysly *viņš grib aizbēgt*
- zajedno** adv: būt z. (s kym v čem) z. *būt vienis prātis* (*ar ko par ko*)
- zājēlm** m, (-mu, L -mu) *intere|se* f, (Gpl -šu); mīt z o co *interes|ēties* (II.) *par ko*; mīt z. na čem *būt ieinteresēt|am kur*; je to v tvēm ~mu *tas ir tavēs interesēs*
- zajemc|e** m, (-e), **zajemky|nē** f, (-nē, Gpl -Ņ-ni) *interesent|s* m, *interesent|e* f, (Gpl -šu); *ieinteresēt|a person|a* f; z. o studium *reflektant|s* m, *reflektant|e* f, (Gpl -šu)
- zajet** pf, (-ede, prēt. -el, imp. -ed) **1** (do garāže, do ulice, do pīkopu) *ie|braukt* (-brauc, -brauca)*; (k okrajī) *pie|braukt* (-brauc, -brauca)*; (do mēsta, na vjēlet, pro lēkafe) *aiz|braukt* (-brauc, -brauca)*; (na nāvštēvu) *at|braukt* (-brauc, -brauca)*; z. za roh *pa|griezties* (-griezās, -griezās)* *ap stūri* **2** (přejet) *sa|braukt* (-brauc, -brauca)* **3** (zāvod) *no|braukt* (-brauc, -brauca)* **4** (novj vūz) *ie|braukt* (-brauc, -brauca)* **5**: z. rukou do kapsy *ie|bāzt* (-bāz, -bāza)* *roku kabatā*; z. si rukou do vlasū *pār|laist* (-laiž, -laidā)* *roku matiem* ■ **z. si** pf *ap|braukt* (-brauc, -brauca)* *ar līkumu*
- zajetj** f, (-i) **1** *gūst|s* m; padnout do z. *krist gūstā*; držet kohu v z. *turēt ko gūstā*; <prēn.> *būt* v z. *priēdsudkū* *būt aizspriedumu gūstā* **2** (zvīrat, ptākū) *nebrj|ve* f; *vychovat zvīre* v z. *audzēt dzīvnieku nebrjvē*
- zājezd** m, (-u, L -ul-ē) *braucien|s* m, *ekskursij|a* f; (umēleckého souboru) *turnej|a* f; zahranični z. *ārzemju brauciens*
- zajic** m, (-e) *za|jis* m ♦ kupovat ~e v pytlī *pirkt ka|ki maisā*
- zajič|ek** m, (-ka, Npl -ci/-kove, Lpl -cich) **1** *za|jis* m, *za|jtis* m, (G -ša); velikonočni z. *Lieldienu za|jis* **2** <expr.> (dīvka) *za|jis* m (*meitene*)
- zajik|at se** impf, (-ā) (v rēči) *stostj|ties* (III.1.), *stomj|ties* (III.1.); (rozčilenim, štēstīm) *būt* (*ir, bija*)* *bez elpas*
- zajim|at** impf, (-ā) *interes|ēt* (II.); to mē ne~ā *tas mani neinteresē*; ~alo by mē, zda... *man gribētos zināt, vai...* ■ **z. se** impf *interes|ēties* (II.); (o co *par ko*)
- zajimavē** adv *interesant|*; (poutavē tēž) *aizraujoši*
- zajimavost** f, (-i) *interesanta liet|a* f, *interesanta parādīb|a* f; nenī bez ~i, že... *interesants ir fakts, ka...*; (jen tak) pro z. *interesēs pēc*
- zajimavj** adj *interesant|s*; (poutavj tēž) *aizraujoš|s*; je ~ē, že... *interesantj, ka...*
- zajistē** part <kniž.> *protams, noteikti, katrā ziņā*
- zajj|stīt** pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -stj-st) **1** (zaručīt) *nodrošināt* (III.1.), *garantjēt* (II.); (vstupenky, jizdenky) *rezervjēt* (II.), *sagād|āt* (II.); (komu co *kam ko*) **2** (finančnē) *nodrošināt* (III.1.), *apgād|āt* (II.) **3** (dvefe, lešeni) *nostiprj|nāt* (III.1.); z. pušku *uz|vilkt* (-velk, -vilka)* *šautenes aizsargu* **4** (zločince) *apcietj|nāt* (III.1.), *arestjēt* (II.) ■ **z. se** pf *nodrošināties* (III.1.); (proti čemu *prēt ko*)
- zajjštēn|j** n, (-i) *nodrošinājums* m, *nodrošināšan|a* f; finančni z. *finansiāls nodrošinājums*; k z. (čeho), pro z. (čeho) *lai nodrošinātu* (ko)
- zajjštōvaci** adj (pružina, šroub, rētēž) *drošības* (G); z. opatření *drošības pasākumi*; z. vazba *iepriekšējais apcietinājums*
- zajjštōvat** impf, (-uje): ⇒ **zajjstīt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zajjstīt se**
- zajj|t** pf, (-jde, prēt. -šēl, imp. -jdj, -jdēte) **1** (dovnitj) *ie|iet* (-iet, -gāja)*, *ie|nākt* (-nāk, -nāca)*; (na čhvikū tēž) *ie|griezties* (-griezās, -griezās)*; (pro nākup, pro lēkafe) *aiz|iet* (-iet, -gāja)*; z. za kym *ie|griezties pie kā*; z. si na pivo *aiziet iedzert alu* ♦ z. pīlīš daleko *aiziet par tālu* **2** (slunce) *norietjēt* (III.2.) **3** (zvīrata, rostliny) *no|beigties* (-beidzas, -beidzās)*, *aiz|iet* (-iet, -gāja)* **bojā** **4**: ~šlo mi za nehty *man ir nosaluši pirksti* ■ **z. si** pf *ap|iet* (-iet, -gāja)* *ar līkumu*, *ap|mest* (-met, -meta)* *līkumu* (*kam*)
- zajjzēl|ēt** impf, (-i, 3.pl -ēj) **1** (dovnitj) *braukt* (*brauc, brauca*)* *iekšā*, *ie|braukt* (-brauc, -brauca)*; (k okrajī) *braukt* (*brauc, brauca*)* *klāt*, *pie|braukt* (-brauc, -brauca)*; (do mēsta, na vjēlet, pro lēkafe) *aiz|braukt*
- (-brauc, -brauca)*; (na nāvštēvu) *at|braukt* (-brauc, -brauca)*; z. za roh (*pa*) *griezties* (-griezās, -griezās)* *ap stūri* **2**: ⇒ **zajet** ■ **z. si** impf: ⇒ **zajet si**
- zājēn|o** n, (-a, L -ul-ē) <lingv.> *vietniekvārd|s* m
- zajjmout** pf, (-me, prēt. -al, pas. -at, imp. -mi, -mēte) *sagūstj|t* (III.1.), *saljēmt* (-jēmt, -jēma)* *gūstā*
- zājmovj** adj *interešu* (G); z. kroužek *pašdarbības pulciņš*
- zākal** m, (-u, L -u) **1** (tekutiny) *sadu|košan|ās* f **2**: <med.> šedj z. *katarakt|a* f; zelenj z. *glaukom|a* f
- zakallj** pf, (3.sg/pl -i) **1** (tekutinu) *sadu|kot* (II.); z. zrak *aizmig|ot* (II.) *skatienu* **2** (ocel) *norūd|t* (III.1.) ■ **z. se** pf (tekutina) *sadu|koties* (II.); (obloha) *ap|mākties* (-mācas, -mācās)*, *no|mākties* (-mācas, -mācās)*; (oči) *aizmig|oties* (II.)
- zakaš|lat** pf, (-e, imp. -i-ēj) *ieklep|oties* (II.), *sākt* (*sāk, sāka*)* *klepot*
- zākaz** m, (-u, L -ul-e) *aizliegum|s* m; z. koufēni *smēķēšanas aizliegums*, (v nadpisu) *smēķēt aizliegts*; z. vjezdū! *iebraukt aizliegts*; z. stāni! *stāvēt aizliegts*
- zakāzanj** adj *aizliegts* ♦ ~ē ovoce *aizliegtais auglis*
- zak|āzat** pf, (-āze, imp. -āž) *aiz|liegt* (-liedz, -liedza)*; (komu co *kam ko*); koufēni ~āno! *smēķēt aizliegts*
- zakāz|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pasūtj|ums* m; zhotovit na ~ku *izgatavot uz pasūtjumu*
- zakāznj|k** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **zakāznj|c** f, (-e, Gpl -) (dēlajici zakāzku) *pasūtj|tāj|s* m, *pasūtj|tāj|a* f; (kupuji) *pircēj|s* m, *pircēj|a* f; (oboji) *klient|s* m, *klient|e* f, (Gpl -šū)
- zakaz|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zakāzat**
- zākeřnj** adj *nodevīg|s*, *viltīg|s*; ~ā choroba *viltīga slimība*
- zāklad** m, (-u, L -ēl-u) *pamat|s* m; vyhořet do ~ū *nodegt līdz pamatiem*; <tēž prēn.> položit ~y *ielikt pamatus*; od ~u *pilnīgi, pilnībā*; na ~ē čeho *pamatoties uz ko*
- zaklādaci** adj: z. listina *dibinājuma dokuments*
- zaklād|at** impf, (-ā): ⇒ **založīt** ■ **z. se** impf (na čem) *pamat|oties* (II.) (*uz ko*), *balstj|ties* (III.1.) (*uz ko*); z. se na faktech *balstjties uz faktiem*; to se ne~ā na pravdě *tam pamatā nav patiesība* ■ **z. si** impf (na kom|čēn) *lep|oties* (II.) (*ar ko*), *augstu vērtjēt* (II.) (*ko*)
- zakladatel** m, (-e, Npl -ē), **zakladatel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (poniku, osady, spolku) *dibinātj|s* m, *dibinātj|a* f; (učēni, hnuti, smēru) *pamatlicēj|s* m, *pamatlicēj|a* f
- zakladatelskj** adj (listina, smlouva) *dibinājuma* (G), *dibināšanas* (G); ~ā zemē *dibinātjvalsts* f, (Gpl -stu)
- zāklad|na** f, (-ny, Gpl -en) **1** *bāze* f, (Gpl -žu); vojenskā z. *karabā|ze* f, (Gpl -žu) **2** <mat.> (trōjūhelnika ap.) *pamat|s* m
- zākladni** adj *pamata* (G), *pamat-*; (hlavni) *galven|ais*; z. otāzka *pamatjautājums* m; z. princj *pamatprincj|s* m; z. škola *pamatskola* f; z. vzdēlāni *pamatskolas izglītība*; z. znalosti *pamatzināšan|as* f, pl, *elementāras zināšanas*; z. pīčīna *galvenais iemesls*; z. pravido *galvenais noteikums*; z. vojenskā sluzība *obligātais karadienests*; <tēž prēn.> z. kāmēn *pamatakmen|s* m, (G -s); <lingv.> z. čislovka *pamata skaitļa vārds*
- zakle|pat** pf, (-el-ā, imp. -ej) *piekļau|ēt* (II.), *piekļaudz|ināt* (III.1.); (čīm na co *ar ko pie kā*) ♦ *musim to z. jāpiesit pie koka*
- zakletj** adj *apburj|s*, *noburj|s*
- zaklīnad|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *buramvārd|j* m, pl
- zaklīn|at** impf, (-ā) **1** (začarovat) *ap|burt* (-bur, -būra)*, *no|burt* (-bur, -būra)*; z. duchy *saukt* (*sauc, sauca*)* *garus* **2** <expr.> (prosit) *loti lūgt* (*lūdz, lūdza*)*, *lūgšus lūgt* (*lūdz, lūdza*)*, *lūgties* (*lūdzas, lūdzās*)* ■ **z. se** impf *diev|oties* (II.), *zvērjēt* (III.2.)
- zakl|īt** pf, (-eje, prēt. -el, pas. -et, imp. -ej) **1** (ulevit si) *no|am|āties* (II.), *izlam|āties* (II.) **2** (začarovat) *ap|burt* (-bur, -būra)*, *no|burt* (-bur, -būra)*; z. kohu v co *noburt ko par ko*
- zaklon|j** pf, (3.sg/pl -i) *at|liekt* (-liec, -lieca)*, *at|gāzt* (-gāž, -gāza)*; z. hlavu *atliekt galvu* ■ **z. se** pf *at|liekties* (-liecas, -liecās)*, *at|gāzties* (-gāžas, -gāzās)*
- zaknih|ovat** pf, (-uje) *iegrāmat|ot* (II.)
- zākon** m, (-u, L -ēl-u) *likum|s* m; trestni z. *krimināllikum|s* m; nāvrv ~a *likumprojekt|s* m; porušit z. *pārkāpt likumu*; postavīt kohu mimo z. *pasludināt ko ārpus likuma*; jmēnem ~a *likuma vārdā*; Starj Novj z. *Vecā| Jaunā derīb|a* f, Archimēdūv z. *Arhimēda likums* ♦ z. džungle *džungļu likums*; z. schvālnosti *cūcības likums*; nepsany z. *nerakstīts likums*; jak z. kāže *krietni, pamatīgi*
- zakončj|n** j n, (-i) **1** *nobeigums* m, *noslēgums* m; slavnostni z. *svinīgs noslēgums*; na z. *noslēgumā* **2** <lingv.> *izskař|a* f
- zakonč|it** pf, (3.sg/pl -i), **zakonč|ovat** impf, (-uje) (prāci, studium, jednāni) *pa|beigt* (-beidz, -beidza)*; (kariēru) *beigt* (*beidz, beidza*)*;

- (konferenci) *no|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*; (řeč připtkem) *no|beigt* (-beidz, -beidza)*, *no|slēgt* (-slēdz, -slēdza)*
- zákoni|k** m, (-ku, Lpl -cich) *likumu krājum|s m*, *kodeks|s m*; občanský z. *civilkodeks|s m*; trestní z. *kriminālkodeks|s m*
- zákoni|tē** adv 1 (vést k něčemu, vyvolat něco) *likumsakarīgi* 2 (dědit ap.) *likumīgi*, *legāli*
- zákoni|tost** f, (-i) 1 (vývoje ap.) *likumsakarība f* 2 (zákonnost) *likumība f*, *likumīgum|s m*
- zákoni|tý** adj 1 (vývoj, souvislost ap.) *likumsakarīg|s* 2 (dědic, manželka ap.) *likumīg|s*, *legāli|s*
- zákonnē** adv *likumīgi*, *legāli*
- zákonnost** f, (-i) *likumība f*, *likumīgum|s m*
- zákonn|jý** adj *likumīg|s*, *legāli|s*
- zákondárc|e** m, (-e) *likumdevē|s m*
- zákondárn|ý** adj (institute) *likumdošanas (G)*; (moc) *likmdevēja (G)*
- zákondárstv|í** n, (-i) *likumdošana f*
- zákop** m, (-u, L -u) <voj> *ierakum|s m*, *tranšēja f*
- zakop|jāt** pf, (-e/-ā, imp. -ej) *ie|rakt* (-rok, -raka)*; (těž mrtvolu) *ap|rakt* (-rok, -raka)* ♦ tady je ~aný pes te tas suns ir aprakts ■ **z. se** pf *ie|rakties* (-rokas, -rakās)*
- zakopá|vāt** impf, (-ā) 1 (do země) *rakt* (rok, raka)* *iekšā*, *ie|rakt* (-rok, -raka)*, *ap|rakt* (-rok, -raka)* 2 (klopýtāt) *klupt* (klūp, klupa)*; (o co pret ko) ■ **z. se** impf *rakties* (rokas, rakās)* *iekšā*, *ie|rakties* (-rokas, -rakās)*
- zakopinout** pf, (-ne, prēt. -(nu)) *pa|klupt* (-klūp, -klupa)*; (o co pret ko)
- zakořeně|n|ý** adj <těž přen.> *iesakņojies (f -usies)*; hluboce z. *dzīji iesakņojies*
- zakořen|jīt** (se) pf, (3.sg/pl -i) *iesakņ|oties* (II.)
- zakov|jīt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (lod) *noeknu|ot* (II.); (spusit kotvu) *iz|mest* (-met, -meta)* *enkuru* 2 (o lodi) *noenkur|oties* (II.) 3 <kniž.> (v smlouvě ap.) *ie|tvērt* (-tver, -tvēra)*, *nostipr|ināt* (III.1.) 4 <kniž.> (usadit se) *ap|mesties* (-metas, -metās)*, *iedzīv|oties* (II.) 5 (ujmout se) *ie|viesties* (-viešas, -viesās)*
- zakoup|jīt** pf, (3.sg/pl -i, imp. zakup) *no|pirkt* (-pērk, -pirka)*; (ve velkēm) *ie|pirkt* (-pērk, -pirka)*, *sa|pirkt* (-pērk, -pirka)*
- zakouřen|ý** adj 1 (mistnost) *piedūmo|t|s*; (od cigaret) *piesmēkē|t|s* 2 (zčernalý) *nokvēp|jīs (f -usi)*
- zakouř|jīt** pf, (3.sg/pl -i, imp. zakur) *piedūm|ot* (II.); (cigaretami) *piesmēkē|t* (II.) ■ **z. si** pf *uzsmēkē|t* (II.), *uz|vilkt* (-velk, -vilka)* *dūmu*
- zakousn|out** pf, (-e, prēt. -i) 1 (do čeho) *ie|kost* (-kož, -koda)* (*kur*) 2 (málo) *uz|kost* (-kož, -koda)* 3 (usmrtit) *no|kost* (-kož, -koda)* ■ **z. se** pf (do čeho) *ie|kosties* (-kožas, -kodās)* (*kur*); <přen.> z. se do práce *ie|grimt* (-grimst, -grima)* *darbā*
- zakout|jīt** n, (-i) 1 (kout) *kakt|s m*, *kaktiņ|s m* 2 (zapadlé místo) *nomaļa viet|a f*
- zakrátko** adv *drīz*, *drīzumā*
- zakroč|jīt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (zasāhnout) *ie|jaukties* (-jaucas, -jaucās)*; z. proti komu|čemu *uz|stāties* (-stājas, -stājās)* *pret ko* 2 (udēlat krok) *spert* (*sper*, *spēra*)* *solī atpakaļ*
- zākro|k** m, (-ku, Lpl -cich) 1 *ie|jaukšanās f*, chirurgický z. *ķirurgiska ie|jaukšanās*, *operācija f* 2 (krok) *so|ļis m*, (G -ja) *atpakaļ*
- zakrou|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. zakrut) 1 (kniry ap.) *sa|vīt* (-vij, -vija)*, *sa|griezīt* (-griež, -grieza)* ♦ z. někomu krkem *apgriezt kādam kaklu* 2 (prstenem, knořlīkem rādia) *pa|griezt* (-griež, -grieza)*; (vickrāt) *pagroz|īt* (III.1.); z. hlavou *pagroz|īt galvu*, *papur|ināt* (III.1.) *galvu* ■ **z. se** pf 1 (vlasý) *sav|īties* (-vijas, -vijās)*, *sa|griezties* (-griežas, -griežās)* 2 (zavrtēt se) *sagroz|īties* (III.1.)
- zakrouž|jīt** pf, (3.sg/pl -i, imp. zakruž) 1 (zatočit) *griezt* (*griež*, *grieza*)* *riņķī*, (při cvičení) *riņķ|ot* (II.), *ap|j|ot* (II.); z. pohledem *pa|mest* (-met, -meta)* *skatienu visapkārt* 2 (letadlo, plāk) *griezties* (*griežas*, *griežās*)*, *riņķ|ot* (II.); (velmi rychle) *virpu|ot* (II.)
- zakrvāc|ēt** pf, (-i, 3.pl -ej) *notraip|īt* (III.1.) *ar asinīm* ■ **z. se** pf sākt (sāk, sāka)* *asiņot*
- zakrý|t** pf, (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj) 1 (položit na něco) *ap|segt* (-sedz, -sedza)*, *ap|klāt* (-klāji, -klāja)*; (přes něco) *pār|segt* (-sedz, -sedza)*, *pār|klāt* (-klāji, -klāja)*; (aby nebylo vidēt) *aiz|segt* (-sedz, -sedza)*, *aiz|klāt* (-klāji, -klāja)* 2 (utajīt) (co před kým) *ap|slēpt* (-slēpi, -slēpa)* (*ko no kā*), *neiz|paust* (-pauz, -pauza)* (*ko kam*) ■ **z. se** pf, impf (zahalit se) *aiz|segties* (-sedzas, -sedzās)*, *aiz|klāties* (-klājas, -klājās)*
- zakřič|ēt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (vykřiknout) *ie|kliegties* (-kiedz, -kiedzās)*, sākt (sāk, sāka)* *kliegt* 2 (pokārat) (na koho) *uz|kliegt* (-kiedz, -kiedzā)* (*kam*)
- zakřik|nout** pf, (-ne, prēt. -i) 1: ⇒ **zakřičet** 2 (umlčet) *apklus|ināt* (III.1.); z. mluvicīho *pār|traukt* (-trauc, -trauca)* *runātāju* (*ar*
- starsaucieniem*) ♦ *aby to ~ly lai nenoskaustu, lai nepiesauktu nelaimi*
- zakřiknut|ý** adj (ustrāšený) *ie|biedēt|s*; (zaražený) *nomākt|s*, *nospiešt|s*
- zakulac|ovat** impf, (-uje), **zakula|tīt** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *noapa|j|ot* (II.) ■ **z. se** impf, pf *k|jūt* (*kļūst*, *kļuva*)* *apa|jam*, *noapa|j|oties* (II.)
- zākulis|ī** n, (-i) <těž přen.> *aizkull|ses f*, pl, (G -šu)
- zākulisn|ī** adj <těž přen.> *aizkulišu (G)*; z. intriky *aizkulišu intrigas*
- zākus|lek** m, (-ku, Lpl -cich) *uzkod|as f*, pl, *uzkožam|je m*, pl; (po jidle) *desert|s m*, *saldais ēdien|s m*
- zakus|jīt** pf, (3.sg/pl -i) (strast, ūzkost, štēsti, rozkoš) *iz|just* (-jūt, -juta)*, *izbaud|īt* (III.1.); (bīdu, vāku) *piedzīv|ot* (II.), *pārdzīv|ot* (II.); ~il mnoho utrpeni *viņš ir pārdzīvojis daudz ciešanu* ♦ z. něco na vlastní kůži *izbaudīt kaut ko pašam uz savas ādas*
- zakus|jovat** impf, (-uje): ⇒ **zakousnout** ■ **z. se** impf: ⇒ **zakousnout se**
- zakusyan|ý** adj *skāb|s*, *skābēt|s*; ~ā smetana *skābais krējums*
- zalek|nout se** pf, (-ne, prēt. -i) (koho|čeho) *iz|bīties* (-bīstas, -bijās)* (*no kā*), *no|bīties* (-bīstas, -bijās)* (*no kā*)
- zalep|jīt** pf, (3.sg/pl -i), **zalep|jovat** impf, (-uje) *aizlīm|ēt* (II.); (misty) *aizlīm|ināt* (III.1.) ♦ z. někomu oči *aizmālēt kādam acis*
- zalesn|jīt** pf, (3.sg/pl -i), **zalesn|jovat** impf, (-uje) *apmež|ot* (II.)
- zale|tāt** pf, (-ā) 1: (im)pf (letadlo) *veikt* (*veic*, *veica*)* *izmēģinājuma lidojumu* 2: ⇒ **zale|tēt** (1)
- zale|tāt** impf, (-ā) 1 (dovnitř) *lid|ot* (II.) *iekšā*, *ie|lid|ot* (II.); (ptāk tež) *laisties* (*laižas*, *laidās*)* *iekšā*, *ie|laisties* (-laižas, -laidās)*; <přen.> z. myšlenkami do minulosti *domās pār|cēties* (-cejas, -cēlās)* *pagātnē* 2: ⇒ **zale|tēt** (2)
- zale|tāv|jāt** impf, (-ā) 1: ⇒ **zale|tāt**, (1) 2: ⇒ **zale|tāt** 2
- zale|tēt** pf, (3.sg/pl -i), **zale|tēt** pf, (-ne, prēt. -(nu)) 1 (dovnitř) *ie|lid|ot* (II.); (ptāk tež) *ie|laisties* (-laižas, -laidās)*; (pryč) *aizlīm|ot* (II.), *aiz|laisties* (-laižas, -laidās)* 2 (zvuk) *atskan|ēt* (III.2.), *at|plūst* (-plūst, -plūda)*
- zale|v|jāt** impf, (-ā): ⇒ **zale|tīt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zale|tīt se**
- zallē|zāt** impf, (-ēzā), **zallē|zēt** pf, (-eze, prēt. ezi, imp. ez) 1 (do něčeho) *ie|līst* (-lien, -līda)*; (jen živā bytost) *ie|rāpties* (-rāpjas, -rāpās)*; (pod něco) *pa|līst* (-lien, -līda)*, *pa|rāpties* (-rāpjas, -rāpās)*; (za něco) *aiz|līst* (-lien, -līda)*, *aiz|rāpties* (-rāpjas, -rāpās)* 2: ~ezlo mi za nehty *man ir nosaluši pirksti* ■ **z. si** impf, pf <expr.> (na koho) *piekas|līties* (III.1.) (*kam*), *pie|sieties* (-sienas, -sējās)* (*kam*)
- zalež|ēt** impf, (-i, 3.pl -ej) 1 (záviset) (na kom|čem) *būt* (*ir*, *bija*)* *atkarīg|am* (*no kā*); to ~i na vás *tas ir atkarīgs no jums* 2 (mit velký význam) (komu na kom|čem) *būt* (*ir*, *bija*)* *svarīgi* (*kam kas*); velice mi na tom ~i *man tas ir ļoti svarīgi*; na tom vūbec ne~i *tas it nemaz nav svarīgi*; co na tom ~il *kāda starība*! 3: dāt (dāvat) si z. (na čem) *pie|vērst* (-vērs, -vērsa)* *īpašu uzmanību* (*kam*), *ļoti rūp|ēties* (II.) (*par ko*); nedat si z. *nepievērst uzmanību*
- zalež|tost** f, (-i) *liet|a f*, *jautājum|s m*; (soukromā, obchodni) *darīšan|a f*, *srdečni ~i sirdslīe|tas f*, pl; choulostivā (delikātni) z. *delikāts jautājums*; plēst se do cizich ~i *jaukties svešās darīšanās*
- zālīb|a** f, (-y), **zālīb|en|j** n, (-i) 1 (potēšeni) *patik|a f*, *priek|s m* 2 (obilba) (v čem, pro co) *aizraušanās f* (*ar ko*), *patik|a f* (*uz ko*); mīt ~u v čem *aizrauties* (-raujas, -rāvās)* *ar ko*; (fotograf) *ze ~y sava prieka pēc*
- zālīb|it se** pf, (3.sg/pl -i) *iepa|tikties* (-tikas, -tikās)*, *pa|tik|t* (-tik, -tika)*; nāpad se mu ~il *ideja viņam iepatikās*
- zaldinē|n|ý** adj *apdzīvot|s*; silnē z. *biezi apdzīvots*
- zaldin|jīt** pf, (3.sg/pl -i), **zaldin|jovat** impf, (-uje) (kraj) *nomet|ināt* (III.1.) *iedzīvotājus*
- zall|jīt** pf, (-ije/-eje, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij/-ej) 1 (kvētný) *ap|ļiet* (-lej, -lēja)*, *aplaist|īt* (III.1.) 2 (zaplavīt) *applūd|ināt* (III.1.); (ūplnē) *pārplūd|ināt* (III.1.) 3 (rybu citronem, okurky v lāhvi) *pār|ļiet* (-lej, -lēja)*; (co čim ko ar ko) 4 (spāry asfaltem) *aiz|ļiet* (-lej, -lēja)* 5 (svēto) *iespīd|ēt* (III.2.), *apspīd|ēt* (III.2.) ■ **z. se** pf 1 (zaplavīt se) *ap|plūst* (-plūst, -plūda)*; (ūplnē) *pār|plūst* (-plūst, -plūda)*; oči se mu ~ily *slzami acis viņam pieplūda asarām* 2: z. se potem *no|svīst* (-svīst, -svīda)*
- zālīv** m, (-u, L -u) *līcis m*, (G -ča); Rižský z. *Rižas jūras līcis*
- zālīv|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (rostlin) *liešan|a f*, *laistīšan|a f* 2 <kuch.> *mērc|e f*, (Gpl -ču)
- zalk|nout se** pf, (-ne, prēt. -(nu)), -la) (čim) *no|slāpt* (-slāpst, -slāpa)* (*ko kā*), *no|smakt* (-smok, -smaka)* (*no kā*); z. se vodou *aiz|rīties* (-rijas, -rijās)* *ar ūdeni*; div se ne~l smichem *viņš no smieklīem gandrīz pārsprāga*
- zālo|ha** f, (-hy, D.L -ze) 1 (na plat) *avans|s m*; (na zboží tež) *iemaks|a f* 2 (zāsoba) *rezer|ve f*, (Gpl -vju) 3 <voj.> *rezer|ve f*, (Gpl -vju); pārlōžīt do ~y *ieskaitīt rezervē*; dūstojnīk v ~ze *rezerves virsniēks*

4 <sport> (ve futbale) *pussargl* m, pl, *pussargu līnija* f **5** (lěčka) *slēpnis* m, (G -ņa), *paslēptu* ve f, (Gpl -vju); napadnout koho ze ~hy *uzbrukt kam no slēpņa*

zalomcovat pf, (-uje) (kým/čím) (zaříst) *purjīnāt* (III.1.) (ko); (pruďce) *kratīt* (III.1.) (ko); (zaklāti) *raustīt* (III.1.) (ko); z. klikou *raustīt durvju rokturi*; ~ovala jīm zlost *viņš sāka trīcēt aiz nīknuma*

založenī n, (-i) **1** (institute) *dībīnāšan*a f, *nodībīnāšan*a f **2** (povaha) *rakstur*s m, *dab*ja f

založený adj: být citově/ prakticky z. *būt emocionālam/ praktiskam*; (sedět doma) se ~ýma rukama *ar klēpī saliktām rokām*

založit pf, (3. sg/pl -i) **1** (za něco) *aizlikt* (-liek, -lika)*; (dovnit) *ielikt* (-liek, -lika)*; (uspořádat) *salikt* (-liek, -lika)*; z. ruce za hlavu *salikt rokas aiz galvas*; z. ruce v bok *iespraust* (-sprauž, -sprauda)* *rokas sānos*; z. si stránku (v knize) *ielikt grāmatā zīmi* **2** (omylem) *no|bāzt* (-bāz, -bāza)*, *no|likt* (-liek, -lika)* *nevietā* **3** (kola auta) *noblokēt* (II.) **4** (oděv) *ielšūt* (-šuj, -šuva)*, *ielņemt* (-ņem, -ņēma)*; (zahnutím) *iellocīt* (-loka, -locija)*; z. kalhoty *uzlocīt* (-loka, -locija)* *bikses* **5** (instituci, stranu, město) *nodībīnāt* (III.1.), *dībīnāt* (III.1.); z. rodinu *izveidot* (II.) *ģimeni*; z. oheň *ielkurt* (-kur, -kūra)* *uguni*; z. požár *izraisīt* (III.1.) *ugunsgrēku* **6** (vzít za základ) (co na čem) *balstīt* (III.1.) (ko uz kā), *pamatot* (II.) (ko ar ko); být ~en na čem *balstīties* (III.1.) (uz ko) **7** <kol.> (půjčit) *aizdot* (-dod, -deva)* (kam)

založika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (u šatū: pīšītā) *iešu* ve f, (Gpl -vju); (volná) *ielojce* f, (Gpl -ču); (u kalhot) *atlok*s m **2** (do knihy) *grāmatzīme* f, (Gpl -mju); (přebalu knihy) *īsa anotācija* f, *izdevniecības reklāma* f (uz grāmatas vāka *atloka*)

založina f, (-ny, Gpl -en) *krājka* se f, (Gpl -šu), *krājizdevu sabiedrība* f

založni adj *rezerves* (G); <voj.> z. důstojník *rezerves virsnieks*; <sport> z. řada *pussargu līnija*

založniķ m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) **1** <voj.> *rezervists* m **2** <sport> *pussarg*s m

zaludný adj (člověk, činnost) *jaun*s, *jaunprātīg*s, *jauni viltīg*s; (zatāčka, nemoc, vir) *viltīg*s, *mānīg*s

zamalovat pf, (-uje) *aizkrāsot* (II.)

zamanout si pf, (-e, prēt. -ul) <kol.> *sadomāt* (II.), *ielņemt* (-ņem, -ņēma)* *galvā* ■ **z. se** pf *ielnākt* (-nāk, -nāca)* *prātā, sagribēties* (III.2.); *dēlā, co se ~e viņš dara, ko vien vēlas*

zamavāt pf, (-ā) **1** (prapokem, kloboukem, rukou) *pa|māt* (-māj, -māja)*; (komu, na koho čīm *kam ar ko*); z. na rozloučenou *pamāt uz atvadām* **2** (křidly, rukama) (čīm) *savīcināt* (III.1.) (ko), *saplīvināt* (III.1.) (ko)

zamazat pf, (-že, imp. -ž) **1** (zašpinīt) *notraipīt* (III.1.), *nosmērēt* (II.), *aptraipīt* (III.1.); (co čīm *ko ar ko*); z. si ruce inkoustem *notraipīt rokas ar tinti* **2** (diry ve vzi) *aiz|zīst* (-zīz, -zieda)*, *aiz|triept* (-triepj, -triepa)*; (co čīm *ko ar ko*) **3** (nāpis na zdi) *aiz|triept* (-triepj, -triepa)*, *aizkrāsot* (II.); (co čīm *ko ar ko*) ■ **z. se** pf *notraipīties* (III.1.), *nosmērēties* (II.), *aptraipīties* (III.1.); (čīm *ar ko*)

zamčēnly adj *aizslēgt*s

zamecký adj *pils* (G); ~ā *zahrada pils dārzs*

zamečļek m, (-ku, Lpl -cīch-kāch) (*neliela*) *pīļ*s f, (Gpl -ju); (panské sídlo) *muiža* f, *muiž*ija f, lovecký z. *mednieku namiņ*š m

zamečnictvī n, (-i) **1** (průvozovna) *atslēdznieka darbnīc*a f **2** (řemeslo) *atslēdznieka amat*s m

zamečniķ m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *atslēdzniek*s m; strojní z. *montāžas atslēdznieks*

zámļek m, (-ku, Lpl -cīch) (u dveřī) *slēdze*ne f, (Gpl -ņu); visací z. *piekaramā slēdzene*; zavřít co na z. *aizslēgt* (-slēdz, -slēdza)* ko; mít co pod ~kem *glabāt ko aiz atslēgas*

zámļek m, (-ku, Lpl -cīch) *pīļ*s f, (Gpl -ju) ♦ *stavēt si vzuđuņē ~ky celt gaisa pīļ*

zámēnja f, (-y) *apmaiņa* f, *apmaiņš*an a f

zámēnīt pf, (3. sg/pl -i) **1** (záměrně) *apmaiņīt* (III.1.), *samainīt* (III.1.); (omylem) *saljaukt* (-jauc, -jauca)*; (koho/co s kým/čīm *ko ar ko*); z. jména *sajaukt uzvārdus* **2** (vyměnil) *apmaiņīt* (III.1.), *samainīt* (III.1.); (co za co *ko pret ko*)

zámēnitelný adj *aizstājam*s, *aizvietojam*s

zámēņovat impf, (-uje): ⇒ **zámēnit**

zámēr m, (-u) *nodom*š m, *iecer*ne f

zámērņē adv *apzināti, tīšām, tīši*

zámērņý adj *apzināt*s, *tīš*š

zámērēnī n, (-i) *ievīr*ze f, (Gpl -žu), *tenden*ce f, (Gpl -ču); (politické, kulturnī, umēleckē) *virzien*s m

zámērīt pf, (3. sg/pl -i), **zám**ērjovat impf, (-uje) **1** (pozemek) *izmērīt* (III.1./II.), *nomērīt* (III.1./II.) **2** (zbraņ) *nomērīt*ēt (II.), *notēm*ēt (II.); (kameru, dalekohled) *iestādīt* (III.1.); (co na koho/co *ko uz ko*)

3 (určitým směrem) *doties* (*dodas, devās*)* **4** (orientovat) *vērst* (*vērs, vērsa*)*, *orientēt* (II.); (co na co, k čemu *ko uz ko*); z. pozornost (na co) *vērst uzmanību* (*uz ko*), *pielvērst* (-vērs, -vērsa)* *uzmanību* (*kam*); z. výrobu na export *orientēt ražošanu uz eksportu*; film je ~en na dēti *filma ir domāta bērniem* ■ **z. se** pf, impf (na co, k čemu) *pielvērsties* (-vērsas, -vērsās)* (*kam*), *orientēties* (II.) (*uz ko*)

zamjēst pf, (-ete, prēt. -eti, pas. -eten, imp. -et) (pokoj, dvorek, podlahu) *izslaucīt* (-slauka, -slaucija)*; (ulici, drobky ze stolu) *no|slaucīt* (-slauka, -slaucija)*; (smeti) *sa|slaucīt* (-slauka, -slaucija)*; <těz přen.> z. stopy *aizslaucīt* (-slauka, -slaucija)* *pēdas* ♦ z. si před vlastním prahem *izslaucīt savu durvju priekšu*

zamēstnanļec m, (-ce), **zam**ēstnanķiņē f, (-nē, Gpl -ņl-ni) *darbiniek*s m, *darbinie*ce f, (Gpl -ču); stātnī z. *valsts civildienesta ierēdnis* m, (G -ņa), *ierēd*ne f, (Gpl -ņu); veřejný z. *sabiedriskis darbinieks*

zamēstnaneckly adj (platy, výhody, zájmy, organizace) *darbinieku* (G); z. poměr *darba attiecības*

zamēstnānī n, (-i) *nodarbošan*š f, (těz pracoviště) *darb*s m; (povolání) *profesija* f, *vedlejší z. blakusnodarbošan*š f, *hledat z. meklēt darbu*

zamēstnanost f, (-i) **1** *nodarbinātība* f **2** (zanepřázdnění) *aizņemtība* f, *nodarbinātība* f

zamēstnanly adj **1** (majici zaměstnání) *nodarbināt*s, *strādājoš*s; ~ā žena *strādājoša sievietē*; je z. v továrně *viņš strādā fabrikā* **2** (zanepřázdněný) *aizņemt*s, *nevaļgt*s

zamēstnjat pf, (-ā), **zam**ēstnāvjat impf, (-ā) **1** (přijmout do práce) *pielņemt* (-ņem, -ņēma)* *darbā, dot* (*dod, deva*)* *darbu* (*kam*) **2**: být ~án (mit zaměstnání) *strādāt* (II.); *kde jste ~án? kur jūs strādājat?*; v továrně je ~āno *tišis lidī fabrikā strādā tūkstoš cilvēku* **3** (zanepřázdnit) *nodarbināt* (III.1.); (koho čīm *ko ar ko*) ■ **z. se** pf, impf *nodarboties* (II.); (čīm *ar ko*)

zamēstnavatel m, (-e, Npl -ē), **zam**ēstnavateļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *darba devēj*s m, *devēj*a f

zamešklat pf, (-ā) *nokavēt* (II.), *kavēt* (II.); (nezúčastnit se) *neieļrasties* (-rodas, -radās)* (*kur*); z. školu *kavēt skolu*; z. práci *neierasties darbā*; z. příležitost *pa|laist* (-laiž, -laida)* *garām iespēju*

zametjat impf, (-ā) *slaucīt* (*slauka, slaucija*)*

zamezīt pf, (3. sg/pl -i), **zame**zļovat impf, (-uje) *no|vērst* (-vērs, -vērsa)*; (znmožnit) *nepieljaut* (-ļauj, -ļava)*; (na nějakou dobu) *aizkavēt* (II.)

zanhouřit pf, (3. sg/pl -i, imp. zamhuř-i) *aiz|miegt* (-miedz, -miedza)*, *pielmiegt* (-miedz, -miedza)*; *ani oka jsem ne-il es neesmu ne acu aizvēris* ♦ z. oko nad něčím *skatīties uz kaut ko caur pirkstiem*

zamichjat pf, (-ā) (kāvu, kaši) *apmaisīt* (III.1.), *izmaisīt* (III.1.); (karty) *sajaukt* (-jauc, -jauca)*; (losy těz) *samaisīt* (III.1.); z. co do čeho *ieljaukt* (-jauc, -jauca)* *ko kur* ■ **z. se** pf **1** (vmisít se) *ieljaukties* (-jaucas, -jaucās)*, *ieljukt* (-jūk, -juka)*; z. se do davu *ieljukt pūl* **2** <expr.> (zaplést se) *ielpīties* (-pinas, -pinās)*; z. se do nepříjemnosti *ielkulties* (-kuļas, -kuļas)* *nepatikšanās*

zamilovanly adj **1** (člověk) *iemīlēj*ies (f -usies); z. až po uši *iemīlējies līdz ausīm* **2** (pohled, úsměv) *mīlestības piln*s **3** (scéna, píseň, dopis) *mīlestības* (G), *mīlas* (G) **4** (oblíbený; jídlo, kraj ap.) *iemīlot*s, *ieciēnīt*s

zamilovat se pf, (-uje) (do koho) *iemīlēt* (III.2.) (ko), *iemīlēties* (III.2.) (*kur*); ~ovali se do sebe *viņi iemīlējās viens otrā* ■ **z. si** pf *iemīlēt* (III.2.); (oblíbit si) *iemīlot* (II.)

záminika f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ieganst*s m; (důvod) *ieimes*s m; (výmluva) *aizbīdinājums* m, *atrun*a f a; pod ~kou (čeho) *aizbīdinoties* (*ar ko*)

zámirīt pf, (3. sg/pl -i, imp. zamiř-i) **1** (zbraň) *notēmēt* (II.), *nomērķēt* (II.); (na koho/co, do čeho/koho *uz ko*) **2** (dát se) *doties* (*dodas, devās*)*; z. k lesu *doties meža virzienā*

zamitjat impf, (-ā): ⇒ **zamitnout**

zamitavly adj *noraidoš*s, *negatīv*s; (odpověď těz) *no|iedzoš*s

zamitnout pf, (-ne, prēt. -i) *noraidīt* (III.1.), *atraidīt* (III.1.); (pozvání těz) *at|teikt* (-, -teica)*, *at|sacīt* (-saka, -sacija)*

zamitnutī n, (-i) *noraidījums* m, *atteikums* m

zamknout pf, (-kne, prēt. -kl, pas. -knut-čen) **1** (dveře) *aizslēgt* (-slēdz, -slēdza)*; z. dveře na klíč *aizslēgt durvis* **2** (dát pod zámek) *ielslēgt* (-slēdz, -slēdza)*; z. co do zásuvky *ieslēgt ko atvilktnē* ■ **z. se** pf *ielslēgties* (-slēdzas, -slēdzās)*

zamlada adv *jaunībā*

zámčļet pf, (3. sg/pl -i), **zám**čļovat impf, (-uje) *noklusēt* (II.); z. důležité údaje *noklusēt svarīgus faktus*

zamlouvat impf. (-á): ⇒ **zamluvit** ■ **z. se** impf <kol.> *pa|tikt (-tik, -tika)**; ten člověk se mi ne-á *man šis cilvēks nepatik*

zamluvit pf. (3.sg/pl -i) 1 (odvést pozornost) *no|vērst (-vērs, -vērsa)* uzmanību (no kā), novirzīt (III.1.) sarunu (no kā)*; z. nepřijemnou otázku *novirzīt sarunu no nepatīkama jautājuma 2: z. (si) (objednat) pasūtīt (III.1.), rezervēt (II.); (u známých) aizrunāt (II.); (u lékaře, u holiče) pierakstīt (III.1.), pie|teikt (-, -teica)* ■ z. se pf (u lékaře, u holiče) pierakstītīties (III.1.), pie|teikties (-, -teicās)**

zamlizněný adj (ráno) *miglain|s*; (zrcadlo, oči, pohled) *aizmiglot|s*

zamotojovat pf. (-uje) *iemont|ēt (II.)*

zamořený adj (voda, ovzduší) *piesārno|t|s*; (nemoci) *inficēt|s*

zamořiti n. (-i) *aizjūras ze|mes f, pl, (G -mju), ārze|mes f, pl, (G -mju); ze z. no ārzemēm*

zamořit pf. (3.sg/pl -i), **zamořovat** impf. (-uje) (vodu, ovzduší) *piesārno|t (II.), saind|ēt (II.); (nemoci) inficēt (II.), ap|laist (-laiz, -laida)* ar sērgu*

zamořský adj *aizjūras (jēn G), aizokeāna (jēn G)*; ~á loď *okeāna kuģis*; z. obchod *tirdzniecība ar aizokeāna valstīm*; ~ē země *aizjūras (aizokeāna) zemes*

zamořat pf. (-á), **zamořávat** impf. (-ává) 1 (zabalit) *ie|tīt (-tin, -tina)**; (nepořádně) *ievīstīt (III.1.)*; (uplně) *sa|tīt (-tin, -tina)*, savīstīt (III.1.)* 2 (nitě) *samudžināt (III.1.)*; <expr.> (výklad, příklad) *sa|jaukt (-jauc, -jauca)**; <expr.> (případ) *sarežģīt (III.1.)*; <přen.> z. komu hlavu *sajaukt kam galvu*; to je ~aná záležitost *tā ir sarežģīta lieta* 3 <expr.> (do sporu, do aféry) *ie|jaukt (-jauc, -jauca)*, ie|pīt (-pin, -pina)* ■ z. se pf, impf 1 (provázek) samudžinātīties (III.1.), sa|pīties (-pinas, -pinās)* 2 (do sítlē, do šnūry) sa|pīties (-pinas, -pinās)*, ie|pīties (-pinas, -pinās)**; <expr.> (při výkladu) *sa|jukt (-jūk, -juka)*, sa|pīties (-pinas, -pinās)* 3 <expr.> (do sporu, do nepřijemnosti) ie|jaukties (-jaucas, -jaucās)*, ie|pīties (-pinas, -pinās)* 4: ~āla se mu hlava viņam sareiba (apreiba) galva 5 <expr.> (jako opilý) *sagr|oties (II.), sagāze|ētīties (II.)**

zamožný adj *turīg|s, pārtīcis (f -usi)*

zamračení adj 1 (obloha, den) *apmā|cies (f -kusies), nomā|cies (f -kusies) 2 (člověk, tvář) sadrūm|is (f -usi), sa|dzis (f -gusi), drūm|s*

zamračit se pf. (3.sg/pl -i) 1 (obloha) *ap|mākties (-mācas, -mācās)*, no|mākties (-mācas, -mācās)* 2 (člověk) sadrūmt (sadrumst, sadrūma)*, sa|ģt (-ģst, -ģga)**; z. se na koho *drūmi paska|tīties (III.1.) uz ko*

zamrazit pf. (3.sg/pl -i) 1 (vitr) *sald|ēt (II.), stindz|ināt (III.1.) 2: ~ilo ho viņam pārskrēja drubļi*

zamrzat impf. (-á) *salt (salt, sala)* ciet, aiz|salt (-sals, -sala)**, (voda, pūda) *sa|salt (-sals, -sala)**

zamrzet pf. (3.sg/pl -i) *ra|dīt (III.1.) nepatīku, krimst (kremt, krimta)**; ~elo ho to *viņam tas krimta, viņā tas radīja nepatīku ■ z. se pf sa|skaisties (-skaišas/-skaištas, -skaitās)**; (na koho uz ko)

zamrzlý adj (jezero, okno) *aizsall|is (f -usi)*; (voda, pūda, snih) *sasall|is (f -usi)*; (loď) *iestrē|dzis (f -gusi) ledū*; (pohledávka) *iesaldēt|s*; z. ūsmēv *sastindzis smaidis*

zamrznout pf. (-ne, prēt. -(nu)) (jezero, okno) *aiz|salt (-sals, -sala)**; (voda, pūda) *sa|salt (-sals, -sala)**; (loď) *ie|strēgt (-strēgst, -strēga)* ledū*; <expr.> (žádost) *ie|strēgt (-strēgst, -strēga)**

zamyžovat pf. (-uje) *aizrežģot (II.), aizres|ot (II.)*

zamyumlat (si) pf. (-á) *nomurm|ināt (III.1.)*, *no|purp|ināt (III.1.)*

zamyklat impf. (-á) 1 (dveře) *slēgt (slēdz, slēdza)* ciet, aiz|slēgt (-slēdz, -slēdza)*, no|slēgt (-slēdz, -slēdza)* 2 (dávāt pod zámek) slēgt (slēdz, slēdza)* iekšā, ie|slēgt (-slēdz, -slēdza)* ■ z. se impf: ⇒ zamknout se*

zamy|slet se, zamy|slit se pf. (3.sg/pl -sli, prēt. -slii/-slel, pas. -šlen, imp. -sli) *ie|grimt (-grimst, -grima)* domās*; z. se nad čim *pārdom|āt (II.) ko, padom|āt (II.) par ko*; hluboce se z. *iegrimt dziļās pārdomās*; ~sli se nad tim! *padomā par to!*

zamyšleně adv *domīgi*

zamyšlení n. (-i) *pārdom|as f, pl*; (nad čim *par ko*)

zamyšlený adj *domīg|s, domās iegrim|is (f -usi)*

zamyšlet impf. (-i, 3.pl -(ej)) *nodom|āt (II.), iece|ēt (II.2.), plān|ot (II.)*; co ~ite dělat? *ko jūs domājat darīt? ■ z. se impf (nad čim) dom|āt (II.) (par ko), pārdom|āt (II.) (ko), prāt|ot (II.) (par ko)*

zanášet impf. (-i, 3.pl -(ej)) 1: ⇒ **zanést 2: z. doprava** *doleva (puška) vilkt (velk, vilka)* par labi/ pa kreisi (par šaujameroci) 3 <expr.> (být nevěrný) (komu) krāpt (krāpi, krāpa)* (ko), būt (ir, bija)* neuzticīgam (kam) ■ z. se impf: ⇒ zanést se*

zanedbaný n. (-i) *nolaidība f, nevērība f*; z. povinnosti *pienākumu nepildīšana f*; z. péče *neaprūpēšana f, atstāšana f bez aprūpes*

zanedbanlý adj (byt, budova) *nolaišt|s*; (zahrada též) *nekopt|s*; (oděv) *nevīžīg|s, nekārtīg|s*; (ruce) *nekopt|s*; (dítě) *neaprūpēt|s*; (přiležitost) *neizmanto|s*

zanedbat pf. (-á) 1 (rodinu, děti) *pa|mest (-met, -meta)* novārtā, nerūp|ēties (II.) (par ko)*; (talent) *aiz|laist (-laiz, -laida)*, pa|mest (-met, -meta)* novārtā*; (nemoc) *ie|laist (-laiz, -laida)**; (zevņējšek) *no|laist (-laiz, -laida)**; (přiležitost) *pa|laist (-laiz, -laida)* garām*; z. povinnost *nepildīt (III.1.) pienākumu*; z. péči (o koho/co) *nerūp|ēties (II.) (par ko), atstāt (-stāj, -stāja)* bez aprūpes (ko)*; z. školu *nemāc|īties (III.1.), ne|iet (-iet, -gāja)* uz skolu 2 (nevzīt v úvahu) ne|ņemt (-ņem, -ņēma)* vērā*

zanedbatelný adj *niecīg|s, nenozīmīg|s, neievērojam|s*

zanedbávat impf. (-á): ⇒ **zanedbat**

zanedlouho adv *drīz, drīzumā*; z. po *neilgi pēc*

zanechat pf. (-á, pas. -ān, imp. -(ej)), **zanechávat** impf. (-á) 1 (přestat dělat) *pa|mest (-met, -meta)*, at|mest (-met, -meta)**; z. kouření *atmest smēķēšanu 2 (vytvořit) atstāt (-stāj, -stāja)**; z. dědictví *atstāt mantojumu*; <těz přen.> z. stopy *atstāt pēdas*; ~al po sobě dvě děti *viņam palika divi bērni*; z. dobrý dojem *atstāt labu iespaidu*

zanepřádnějí n. (-i) *aizņemtība f*

zanepřádněný adj *aizņemt|s*; (nemající čas) *neva|ģg|s*; (mající jinou práci) *nodarbināt|s*; z. čím *aizņemts ar ko*

zaněst pf. (-ese, prēt. -esl, pas. -esen, imp. -es) 1 (balík na poštu) *aiz|nest (-nes, -nesa)**; (co komu ko kam) 2 (o proudu) *aiz|dzīt (-dzen, -dzina)**; (o větru) *aiz|nest (-nes, -nesa)* 3 (potrubí) aiz|ķep|ēt (II.)*; (co čím ko ar ko); z. koryto řeky *piskem pie|dzīt (-dzen, -dzina)* upes grīvu ar smiltīm 4 (o sněhu) aizpu|tināt (III.1.), piepu|tināt (III.1.) 5 (položku do seznamu) ierakstīt (III.1.) ■ z. se pf (potrubí) aizsēr|ēt (II.), piesēr|ēt (II.)*

zánět m. (-u, L -u) <med.> *iekaisum|s m*; z. mozgových blan *meningī|s m*; z. středního ucha *vidusauss iekaisums*

zanicení n. (-i) <kníž.> 1 (zápal) *degsm|e f, dedzīb|a f*, (nadšení) *sajūsm|a f, aizrautīb|a f 2 <med.> iekaisum|s m*

zanicený adj 1 (nadšený) *sajūsmīnāt|s, jūsmīg|s, aizrautīg|s*; (zapálený) *dedzīg|s, kaismīg|s 2 (rána) iekais|is (f -usi)*

zánik m. (-ku, Lpl -cich) *bojāe|ja f, gal|s m*; (firma, klub) *likvidācija f, likvidēšana f*; (státu) *sabrukum|s m, sairšana f*; z. pracovního poměru *darba attiecību izbeigšana f*; z. světa *pasaules gals*; odsouzený k ~ku *lemts bojāe|jai*

zaniklat impf. (-á): ⇒ **zaniknout**

zaniklý adj (rod) *izmir|is (f -usi)*; (kultura, město, civilizace) *izn|cis (f -kusi), izzud|is (f -usi)*; (firma) *likvidēt|s*

zaniknout pf. (-ne, prēt. -i) 1 (rod, národ) *iz|mirt (-mirst, -mira)**; (těž kultura, město též) *iz|nīkt (-nīkst, -nika)*, iz|zust (-zūd, -zuda)**; (svět) *aiz|iet (-iet, -gāja)* bojā*; (stát) *sa|brukt (-brūk, -bruka)*, sa|irt (-irst, -ira)**; (firma) *tikt (tek, tika)* likvidēt|am, likvidētīties (II.)*; (smlouva, nárok) *zau|dēt (II.) spēku 2 (ztrálet se) pa|zust (-zūd, -zuda)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)**; (zvuk) *ap|klost (-klost, -klusā)**

zanjít se pf. (3.sg/pl -iti, pas. -icen, imp. -it) 1 (rána) *ie|kaist (-kaist, -kaisa)* 2 <kníž.> (vzplanout) ie|degties (-degas, -degās)*, iekvē|oties (II.)*; <přen.> z. se pro co *iedegties par ko*

zanotovat pf. (-uje) *sākt (sāk, sāka)* dziedāt*; z. písničku *uz|sākt (sāk, sāka)* dziesmu*

zaoblit pf. (3.sg/pl -i) *noapa|ot (II.) ■ z. se pf noapa|oties (II.)*; (ztloustnout) *k|ūt (kūst, kūva)* apa|lam*

zaoceānský adj *aizokeāna (jēn G), aizjūras (jēn G)*; ~á loď *okeāna kuģis*

zaokrouhlit pf. (3.sg/pl -i), **zaokrouhlit** pf. (-uje) *noapa|ot (II.)*; z. nahoru/ dolū *noapa|ot uz augšu/ uz leju ■ z. se pf, impf noapa|oties (II.), k|ūt (kūst, kūva)* apa|lam*

zaopatfení n. (-i) 1 (hmotné zajištění) *nodrošinājums m, nodrošināšana f 2 (strava ap.) pansija f, s celým ~im ar pilnu pansiju*

zaopatřit pf. (3.sg/pl -i), **zaopatřovat** impf. (-uje) (děti, rodiny) *nodrošināt (III.1.), apgādāt (II.)*

zaostalost f. (-i) *atpalcība f*

zaostalý adj *atpalcīcis (f -kusi)*; duševně z. *garīgi atpalcīcis*; z. názor *novecojis uzskats*

zaostat pf. (-ane, prēt. -al, imp. -aņ), **zaostávat** impf. (-á) (za kým/čím) *atpalcīt (-liek, -lika)* (no kā), pa|lcīt (-liek, -lika)* iepaka| (kam)*

zaostřit pf. (3.sg/pl -i), **zaostřovat** impf. (-uje) 1 (kūl) *uzas|ināt (III.1.), noas|ināt (III.1.) 2 (fotoaparát, mikroskop) iestād|īt (III.1.) asumu 3: <přen.> z. pozornost (na co) *pie|vērst (-vērs, -vērsa)* pastiprinātu uzmanību (kam)*; z. pohled (na koho/co) *cieši ska|tīties (III.1.) (uz ko)**

západ m, (-u, L -u/-ě) 1 (nebeských těles) *riet[is] m, noriet[is] m, rietēšan[is] f*; z. slunce *saurliet[is] m* 2 (světová strana) *rietum[i] m, pl*; na ~ě *rietumos* 3; Z. (západní země) *Rietum[i] m, pl*; Divoký z. *mežonīgie Rietumi* 4 (u zámku) *apgriezien[is] m*; zamknout na dva ~y *aizslēgt ar diviem apgriezieniem*

zapad[ia]t impf, (-á): ⇒ **zapadnout**

zapadl[is]y adj 1 (za něco) *aizkrit[is] (f -usi)*; (do něčeho) *iekrit[is] (f -usi)*; <přen.> ~é oči *iekritušas acis* 2 (sněhem) *aizputināt[is], pieputināt[is]* 3 (místo) *noma[is], vientu[is], vientu[is]g* 4 (zapomenutý) *aizmirst[is], lemt[is] aizmirstībai*

západně adv *uz rietumiem*; z. od čeho *uz rietumiem no kā*

západní adj *rietumu (G), rietum-*; z. státy *rietumval[stis] f, pl, (Gpl -stu)*; z. Evropa *Rietumeiropa f*; z. Čechy *Rietumčehija f*

zapad[nout] p[er]f, (-ne, prēt. -l) 1 (za něco) *aiz[krist] (-krīt, -krita)**; (pod něco) *pa[krist] (-krīt, -krita)**; (do něčeho) *iel[krist] (-krīt, -krita)*, ielgāzties (-gāzas, -gāzās)**; (zabořit se) *ielgrīmt (-grīms, -grīma)**; <přen.> z. do dluhů *iekrist parādos* 2 (nebeská tělesa) *norietlēt (III.2.)* 3 (pták) *nol[ai]sties (-laižas, -laidās)** 4 <kol.> (zajít) *ielgriezties (-griezās, -griezās)* (kur), aiz[iet] (-iet, -gāja)* (uz kurieni)* 5 (ztratit se) *pa[uzst] (-zūd, -zuda)**; z. ve tmě *pa[uzst] tumsā* 6 (zámek) *aiz[krist] (-krīt, -krita)**; (dveře těž) *aiz[cirsties] (-cērtas, -cirtās)*, aiz[sisties] (-sitas, -sitās)** 7 (hodit se tvarem) *der[ēt] (III.2.), b[ūt] (ir, bija)* laikā*; (přesně) *pielgult (-gulst, -gūla/-gula)** 8 (do nového prostředí) *ieljusties (-jūtas, -jutās)**; z. do kolektivu *iel[k]auties (-kļaujas, -kļāvās)* kolektīvā* 9 (sněhem) *aizput[ināt] (III.1.)*; vesnice ~la sněhem sniegs *aizputināja ciemu*

západočeský adj *Rietumčehijas (G)*

západoevropský adj 1 (vztahující se k západní Evropě) *Rietumeiropas (G)*; ~é země *Rietumeiropas valstis* 2 (vztahující se k Západoevropanům) *rietumeiropiešu (G)*

zápa[ch] m, (-chu, Lpl -šich) *smak[a] f*, (silný) *smirdo[ra] f*

zapá[ch]at impf, (-á) *smird[ēt] (III.2.), smak[ot] (II.)*; z. čím *smirdēt pēc kā*

zápal m, (-u, L -u) 1 <kol.> (zánět) *iekaisum[is] m*; z. plíc *plaušu karso[nis] m, (G -ņa)*; z. slepého střeva *apendicī[is] m*; z. mozkových blan *meningī[is] m* 2 <kníž.> (nadšení) *dedzīb[a] f, degsm[ie] f, kvēl[ie] f, v ~u boje cīņas karstumā*

zapálen[is]y adj 1 (svíce) *aizdedzināt[is], aizdeg[is], degoš[is]*; ~á cigareta *degoša cigarete* 2 <kol.> (rána, krk) *iekais[is] (f -usi)* 3 <kníž.> (nadšený) *dedzīg[is], kaismīg[is], aizrautīg[is]*

zapál[is]t pf, (3.sg/pl -i, imp. zapal) 1 (slámu, dřevo, dům) *aizdedz[ināt] (III.1.)*; (svičku těž) *iededz[ināt] (III.1.)*; z. si cigaretu *aizsmē[k]ēt (II.) cigareti*; můžu si ~il? *vai drīkstu smē[k]ēt?* 2 (oheň, táborák) *ieku[r]ināt (III.1.), iededz[ināt] (III.1.)*; z. v kamnech *ieku[r]ināt kamīnu* 3 <kníž.> (nadchnout) *iekv[ē]l[ināt] (III.1.), iej[ū]sm[ināt] (III.1.)*

■ **z. se p[er]f** 1 (začít hořet) *aizdeg[is] (-degas, -degās)*, ieldeg[is] (-degas, -degās)** 2 <kníž.> (nadchnout se) (pro co) *iej[ū]sm[ināties] (III.1.) (par ko), ieldeg[is] (-degas, -degās)* sajūsmā (par ko)* 3 <kol.> (rána) *ielkaist (-kaist, -kaista)**

zápal[ka] f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 *sérkociņ[is] m* 2 <voj.> *detonator[is] m*

zápaln[is]y adj (látka) *viegli degoš[is], viegli uzliesmojoš[is]*; ~á sm[er]s *degmaisīj[is] m*; ~á puma *degbumb[a] f*, ~á šňūra *degauk[la] f*

zapalovač m, (-e) *šķiltavas f, pl*; časový z. (u pumy) *laika degl[is] m, (G -ja)*

zapalován[is]n, (-i) <tech.> *aizde[ld]ze f, (Gpl -džu)*

zapal[ov]at impf, (-uje): ⇒ **zapálit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zapálit se**

zapamat[ov]at si pf, (-uje) *iegaum[ēt] (II.), patur[ēt] (III.2.) prātā*; dobře si to ~uj! *iegaumē labi!*

zapark[ov]at pf, (-uje) *noviet[ot] (II.) automašīnu, nol[ikt] (-liek, -lika)* automašīnu*

zápas m, (-u, L -e/-u) 1 <těž přen.> (boj) *cīņ[a] f*, býči z. *vēršu cīņa* 2 <sport> (utkáni) *sacensīb[as] f, pl, sacīk[st]es f, pl, (G -šu)*; (mezi týmy těž) *mač[is] m* 3 <sport> (odvěti) *cīņ[a] f*, z. ve volném stylu *brīvā cīņa*

zápasj[is]t impf, (3.sg/pl -i) 1 <těž přen.> (bojovat) *cīn[īties] (III.1.)*; (s kým/čím o co ar ko par ko) 2 <sport> (utkávat) *sa[censties] (-cenšas, -centās)**

zápasn[is]k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *cīksto[nis] m, (G -ņa)*

zapaz[is]t pf, (3.sg/pl -i) <sport> *pa[celt] (-ceļ, -cēla)* rokas atmuguriski*

zapečet[is]t pf, (3.sg/pl -i) *aizīmog[ot] (II.)*

zápěst[is]n, (-i) *plaukstas locītava f, plaukstas pamat[ne] f, (Gpl -ņu)*

zapichn[ov]at pf, (-ne, prēt. -l) 1 (jehlu) *ieldur[is] (-dur, -dūra)**; (hřebík) *ieldzīt (-dzen, -dzina)**; z. si třísku *ielraut (-rauj, -rāva)* skabargu* 2 <kol.> (tele) *nol[kaut] (-kauj, -kāva)*; <vulg.> (člověka) *nol[durt] (-dur, -dūra)** ■ **z. se p[er]f** z. se *ieldur[is] (-duras, -dūras)**

zapij[et] impf, (-i, 3.pl -(ej)j): ⇒ **zapít**

zapinací adj: z. špendlík *spraužamada[is] f*, z. spona *sprā[ld]ze f, (Gpl -džu)*

zapin[ia]t impf, (-á): ⇒ **zapnout**

zapir[ia]t impf, (-á) *nol[iegt] (-liedz, -liedza)**; (nepřiznávat) *ne[latzīt] (-zist, -zina)**; z. svou vinu *neatzīt savu vainu*

zápis m, (-u, L -u) 1 (do školy, do kurzu) *pierakstīšan[is]a f, pierakstīšan[is]s f*; z. na vysokou školu *imatrikulācija f* 2 (záznam) *pierakst[is] m*; (ve veřejných knihách) *ierakst[is] m*; (o jednání) *protokol[is] m*

zapisk[ia]t pf, (-á) 1 (zahvizdat) *ielsvilpties (-svilpjas, -svilpās)**; z. na koho *uz[svilpt] (-svilpj, -svilpa)* kam* 2 (melodii, písničku) *nosvilp[ot] (II.), uzsvilp[ot] (II.)* 3 (na nástroj) (na co) *pūst (pūs, pūta)* (ko), spēllēt (II.) (ko)*

zapisk[nout] p[er]f, (-ne, prēt. -l): ⇒ **zapiskat** (1)

zápis[is]ky m, pl, (-kū, L -cich) 1 *piezī[mes] f, pl, (G -mju)*; dělat si ~ky *rakstīt piezīmes* 2 (paměti) *memuār[is] m, pl*

zápisn[is]k m, (-ku, Lpl -cich) *piezīmju grāmatiņa f, piezīmju blok[is] m*

zapis[ov]at impf, (-uje): ⇒ **zapsat** ■ **z. se** impf: ⇒ **zapsat se**

zapisovatel m, (-e, Npl -é), **zapisovatel[ka] f**, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) (funkcionář) *protokolist[is] m, protokoliste f, (Gpl -stu); protokolētā[is] m, protokolētā[is]a f*

zapiše pf: ⇒ **zapsat**

zapj[is]t pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) 1 (jídlo) (co čím) *uz[dzert] (-dzer, -dzēra)* vīrsū (ko kam)*; z. lék vodou *uzdzert zālēm vīrsū ūdeni* 2 (oslovit) *iel[dzert] (-dzer, -dzēra)* (par ko), uz[dzert] (-dzer, -dzēra)* (uz ko)*; z. koupí *iedzert par pirkumu*; to se musí z. *uz to ir jāiedzer*; z. žal *noslīc[ināt] (III.1.) skumjas glāzītē*

zaplacen[is]n, (-i) *samaksāšan[a] f, nomaksāšan[a] f*, (dluhů těž) *atmaksāšan[a] f*, (škod, výdajū) *atlidzināšan[a] f*, z. daní *nodokļu nomaksa*

zapl[ak]at pf, (-āce, imp. -ac/-akej) 1 (pro koho/co, nad kým/čím) *apraud[āties] (III.2.)* (par ko)* 2 (chvilí) *ieraud[āties] (III.2.)**

zapla[nout] p[er]f, (-ne, prēt. -l), <kníž.> **zapl[ā]t** pf, (-ā/-aje) 1 (oheň) *uzliesm[ot] (II.), ieldeg[is] (-degas, -degās)**; <přen.> z. lāskou *iedeg[is] mīlestībā* 2 (tváře) *piel[tvikt] (-tvikst, -tvika)*, piel[sarkt] (-sarkt, -sarka)*, nol[sarkt] (-sarkt, -sarka)**; (oči) *iemirdz[ēt] (III.2.), iedzirkst[īties] (III.2.)*

zaplān[ov]at pf, (-uje) *ieplān[ot] (II.)*

zaplaš[is]t pf, (3.sg/pl -i) 1 (zloděje, zvěř) *izbaid[īt] (III.1.), iztrauc[ēt] (II.)*

2 (černé myšlenky, obavy, spānek) *aiz[dzīt] (-dzen, -dzina)*, aizgain[īt] (III.1.)*; z. výčitky svědomí *apklus[ināt] (III.1.) sirdsapziņas pārmetumus*

zaplaš[ov]at impf, (-uje) 1 (zloděje, zvěř) *baid[īt] (III.1.), iztrauc[ēt] (II.)* 2 (černé myšlenky, obavy, spānek) *dzīt (dzen, dzina)* projām, aiz[dzīt] (-dzen, -dzina)**

záplat[is]a f, (-y) *ielāp[is] m*; dát ~u (na co) *uzlīkt ielāpu (kam) ♦* na hrubý pytel *hrubā z. kāda cibīņa, tāds vāciņš*

zapla[is]t pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *samaks[āt] (II.)*; (daně těž) *nomaks[āt] (II.)*; (dluh) *atmaks[āt] (II.)*; (kauci) *iemaks[āt] (II.)*; z. útratu *samaks[āt rēķinu*; z. komu skleničku *izmaks[āt] (II.) kam dzērienu*; <přen.> draze z. (za co) *dārgi samaks[āt] (par ko)*; <přen.> z. životem *samaks[āt ar dzīvību*; ~t' pānbūh! *pa[ldies Dievam! ♦* z. někomu stejnou minci *atmaks[āt kādam ar to pašu*

zaplat[pānbūh] int *pa[ldies Dievam!]*

záplav[is]a f, (-y) *plūd[is] m, pl*; (jarní těž) *pa[is] m, pl*; <přen.> z. slov *vārdu plūd[is]*; <přen.> z. slz *asaru strau[mes] f, pl, (G -mju)*

zaplav[ia]t pf, (-e, imp. -(ej)) (vzdálenost) *nopeld[ēt] (III.2.)* ■ **z. si** pf

nopeld[ēties] (III.2.), izpeld[ēties] (III.2.)

zaplav[is]t pf, (3.sg/pl -i), **zaplav[ov]at** impf, (-uje) 1 (zalit) *applud[ināt] (III.1.), pārplud[ināt] (III.1.)* 2 <přen.> (zbožím) *pārplud[ināt] (III.1.), pārsā[is]ināt (III.1.)*; (dopisy) *ap[ber]t (-ber, -bēra)**; (koho čím ko ar ko)

zapl[ē]st pf, (-ete, prēt. -eti, pas. -eten, imp. -et') 1 (vlasy, cop) *sa[pīt] (-pin, -pina)**; (mašli do vlasū) *iel[pīt] (-pin, -pina)** 2 (do aféry ap.) (koho do čeho, v co) *ieljaukt (-jauc, -jauca)* (ko kur), iel[pīt] (-pin, -pina)* (ko kur)*; z. koho do sporu *iejaukt ko strīdā*; z. koho do rozhovoru *iesais[īt] (III.1.) ko sarunā*; z. koho do války *ielviikt (-velk, -viika)* ko karā* ■ **z. se p[er]f** 1 (nitě) *samudž[ināties] (III.1.), sa[pīties] (-pinas, -pinās)** 2 (do sitě) *ielpīties (-pinas, -pinās)*, sa[pīties] (-pinas, -pinās)** 3 (do aféry ap.) (do čeho, v co) *ielpīties (-pinas, -pinās)*, ielkulties (-kujas, -kūlās)**; z. se do nepříjemnosti *iekulties nepatikšanās*; z. se do dluhū *iel[krist] (-krīt, -krita)* parādos* 4 (zmāst se) *sa[pīties] (-pinas, -pinās)**; z. se do rozporū *sapīties pretrunās* 5 (s nežādoucími osobami) (s kým) *sa[pīties] (-pinas, -pinās)* (ar ko)*

zaplēt[ia]t impf, (-á) 1 (vlasy, cop) *pīt (pin, pina)*, sa[pīt] (-pin, -pina)**; (mašli do vlasū) *pīt (pin, pina)* iekšā, iel[pīt] (-pin, -pina)** 2 (do aféry ap.) (koho do čeho, v co) *jaukt (jauc, jauca)* iekšā (ko kur), pīt (pin,*

pina* *iekšā* (ko kur), *ieljaukt* (-jauc, -jauca)* (ko kur), *ielpīt* (-pin, -pina)* (ko kur) ■ **z. se** impf: ⇒ **zaplēst se**
zāpļētka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *sarežģijums* m, *konflikt*s m
zapļināt pf, (3.sg/pl -i), **zapļinovat** impf, (-uje) *piepildīt* (III.1.); (mezeru ap.) *aizpildīt* (III.1.); (co čim ko ar ko); <přen.> z. čas (čim)
aizpildīt laiku (ar ko) ■ **z. se** pf, impf z. *se piepildīties* (III.1.); (čim ar ko)
zaplombovat pf, (-uje) (zub, zāsilk) *aizplombēt* (II.)
zaplnout pf, (-ne, prēt. -jal/-nul, pas. -jat/-nut, imp. -nēte) **1** (knoflik) *aizpogāt* (II.); (tēz zip, pāsek) *aiztaisīt* (III.1.) **2** (svētko, motor, rádio ap.) *ieslēgt* (-slēdz, -slēdza)*
zapocātly adj *iesākt*s, *uzsākt*s
zapocēt m, (-tu, L -tu) **1** (zapocītāni) *ieskaitīšan*a f **2** (na vysokē škole) *ieskaite* f, (Gpl -šu)
zapocīt pf, (-ie, prēt. -ettl, (-e)lta, pas. -ten): ⇒ **zapocītāt**
zapocīt pf, (-ne, prēt. -al, pas. -at, imp. -ni, -nēte) <kníž.> *sākt* (sāk, sāka)*, *iesākt* (-sāk, -sāka)*, *uzsākt* (-sāk, -sāka)*; z. s čim sākt ko
 ■ **z. (se)** pf *sākties* (sākas, sākas)*, *iesākties* (-sākas, -sākas)*
zapocītāt pf, (-ā) **zapocītāt** impf, (-ā) *ieskaitīt* (III.1.); z. do ceny dovoznē *ieskaitīt cenā maksu par piegādi*
zapochybovat pf, (-uje) (o kom'čem) *apšaubīt* (III.1.) (ko), *sākt* (sāk, sāka)* *šaubīties* (par ko)
zapoļīt pf, (3.sg/pl -i), **zapoļovat** impf, (-uje) **1** (na proud) *ieslēgt* (-slēdz, -slēdza)* **2** (do práce, do akce ap.) (koho do čeho) *iesaisīt* (III.1.) (ko kur) ■ **z. se** pf, impf (do čeho) *iesaisīties* (III.1.) (kur)
zapomēnout pf, (-ene, prēt. -enul/-nēl) *aizmirst* (-mirst, -mirsā)*; (na koholco ko); to ti ne-enu to es tev *neizmirsīšu* ■ **z. se** pf *aizmirsties* (-mirstas, -mirsās)*
zapomnutī n, (-i) **1** (vymizeni z pamēti) *aizmiršan*a f, *aizmirstīb*a f, *upadnout* v z. *tikt aizmirstam* **2** (přestávani vnimat) *aizmiršanās* f, *hledat* z. v hudbě *meklēt aizmirsanos mūzikā*
zapomnutly adj *aizmirst*s
zapomināt impf, (-ā); ⇒ **zapomenout** ■ **z. se** impf: ⇒ **zapomenout se**
zapomnēnī n, (-i): ⇒ **zapomnuti**
zapor m, (-u) **1** (popření) *noliegums* m, *negācija* f **2** (zāporna vlastnost) *jaunā pušē* f, (Gpl -šu), *negatīvā pušē* f, (Gpl -šu); *klady a ~y labās un jaunās puses, plusi un mīnusi*
zāporka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <lingv.> *nolieguma partikula* f
zāpormē adv *negatīvi*; (odpovědēt, vrtēt hlavou) *noraidoši, noliedzoshi*
zāpornly adj *negatīvs*; (odpověd, postoj) *noraidošs, noliedzošs*; <mat.> ~ē čislo *negatīvs skaitlis*
zapotēbi adv: je z. *vajag, ir vajadzīgs*; neni z. *nevajag, nav vajadzīgs*; bude-li z. *ja vajadzēs, ja būs vajadzīgs*; to nemām z. *man tas nav vajadzīgs*
zapouštēt impf, (-i, 3.pl -ēji) **1**: ⇒ **zapustit** (**1**) **2**: z. koņeny *laist* (*laiž, laida*)* *saknes*, <přen.> *iesakņoties* (II.)
zapovjēdēt pf, (-i, 3.pl -ēdi, pas. -ēdēn/-ēzen) *aizliēgt* (-liedz, -liedza)*
zapovidāt se impf, (-ā) <kol.> *aizrunāties* (II.), *aizpāpāties* (II.); (s kým ar ko)
zapracovat pf, (-uje) **1** (učnē) (koho do čeho) *apmācīt* (III.1.) (ko), *iemācīt* (III.1.) (kam ko) **2** (do plānu ap.) (co do čeho) *iestrādāt* (II.) (ko kur) **3** <kol.> (intenzivnē) (na čem) *smagi strādāt* (II.) (*pie kā*)
 ■ **z. se** pf (do čeho, v čem) *iestrādāties* (II.) (kur)
zaprāsēnly adj *putekļain*s, *nopuštējis* (f -usi)
zaprāšīt pf, (3.sg/pl -i) *apputēt* (III.1.), *nopuštēt* (III.1.), *pārklāt* (-klāj, -klāja)* ar *putekļiem*; <kuch.> z. co moukou/ cukrem *piekaisīt* (III.1.) *kam miltus/ cukuru* ■ **z. se** pf **1** *apputēt* (III.2.), *nopuštēt* (III.2.), *pārklāties* (-klājas, -klājās)* ar *putekļiem* **2**: ~ilo se nokupēja *putekļi* ♦ jen se po tom ~ilo *tas vienā mirklī pazuda*
zaprodat pf, (-ā), **zaprodat** impf, (-ā) <pej.> (tēz zradīt) *pārjdot* (-dod, -deva)*; (co komu ko kam); z. svou duši dāblu *pārdot savu dvēseli nelabajam* ■ **z. se** pf, impf *pārjdoties* (-dodas, -devās)*; (komu kam)
zaprokolovat pf, (-uje) *ieprotokolēt* (II.), *ierakstīt* (III.1.) *protokolā*
zapriāhnout pf, (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen) *ieljūgt* (-jūdz, -jūdza)*, *aizjūgt* (-jūdz, -jūdza)*; <přen.> z. koho do práce *iejūgt ko darbā*
zapričnīt pf, (3.sg/pl -i) *izraisīt* (III.1.), *būt* (ir, bija)* *par iemeslu* (kam)
zaprišahāt impf, (-ā) <kníž.> *loti lūgt* (*lūdz, lūdza*)*, *lūgties* (*lūdzas, lūdzās*)*, *lūgtin lūgt* (*lūdz, lūdza*)* ■ **z. se** impf <kníž.> *dievoties* (II.), *zvērēt* (III.2.)
zaprišahnout pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) <kníž.> ⇒ **zaprišahat** ■ **z. se** pf <kníž.> *zvērēt* (III.2.)
zapřít pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) *noļiēgt* (-liedz, -liedza)*, *neatziēt* (-zist, -zina)*; nedā se z., že... *nevar noliegt, ka...*

♦ ne-e svēho otce *viņš ir atsities tēvā* ■ **z. se** pf: dāt se z. (před návštěvou) *likt* (*liek, lika*)* *sacīt, ka nav mājās*
zapřsat pf, (-iše, prēt. -sal, pas. -sán, imp. -iš) *pierakstīt* (III.1.); (do seznamu, do sešitu) *ierakstīt* (III.1.); ~iš si to za uši! *liec aiz auss!*
 ■ **z. se** pf *pierakstīties* (III.1.); z. se do kurzū *pierakstīties kursos*; <přen.> z. se do dējin *ierakstīties* (III.1.) *vēsturē*
zapuđit pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) <kníž.> *aizdzīt* (-dzen, -dzina)*, *pađzīt* (-dzen, -dzina)*; (myšlenku tēz) *aizgaņāt* (II.)
zapuđčít pf, (3.sg/pl -i), **zapuđčovat** impf, (-uje) <oboji kníž.> *aizđdot* (-dod, -deva)*
zapůsobit pf, (3.sg/pl -i) **1** (na koho/co) *ietekmēt* (II.) (ko); z. na veřejně minēni *ietekmēt sabiedrisko domu* **2** (lēk) *iedarb*oties (II.) (par zālēm)
zapuštít pf, (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -st) **1** (zasadit) *iel*laist (-laiž, -laida)*; (do zdi) *iemūrēt* (II.); (do betonu) *iebetonēt* (II.) **2**: <tēz přen.> z. koņeny *iesakņoties* (II.)
zaradovat se pf, (-uje) *nopriecāties* (II.), *kjūt* (*kjūst, kļuva*)* *priecīgām*; (nad čim, z čeho *par ko*)
zarāmovat pf, (-uje) *ierāmēt* (II.), *iel*likt (-liek, -lika)* *ietvarā*
zarazit pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) **1** (hřebík, kúl) *ieldzīt* (-dzen, -dzina)*; z. si třísku *ielraut* (-rauj, -rāva)* *skabargu* **2** (zastřít: klíč do zámku ap.) *ielgrūst* (-grūž, -grūda)*, *ielbāzt* (-bāž, -bāza)* **3** (koně, vůz, dopravu) *apturēt* (III.2.), *apstādīnāt* (III.1.); (v feči) *pārtraukt* (-trauc, -trauca)* **4** (překvapit) *pārsteigt* (-steidz, -steidza)*; (uvést do rozpakū) *apmulsināt* (III.1.), *samulsināt* (III.1.) ■ **z. se** pf **1** (zastavit se) *apstāties* (-stājas, -stājās)*; (v feči) *apklust* (-klust, -klusā)*; ~zil se mu dech *viņam aizcirtās elpa* **2** (podivít se) (nad čim) *būt* (ir, bija)* *pārsteigtām* (par ko)
zarāžējici adj (překvapující) *pārsteidzošs*; (uvádējici do rozpakū) *mulsinošs*
zarāžēt impf, (-i, 3.pl -ejji) **1** (hřebík, kúl) *dzīt* (*dzen, dzina*)* (*iekšā*), *ieldzīt* (-dzen, -dzina)* **2** (strčit: klíč do zámku ap.) *grūst* (*grūž, grūda*)* *iekšā, bāzt* (*bāž, bāza*)* (*iekšā*), *ielgrūst* (-grūž, -grūda)*, *ielbāzt* (-bāž, -bāza)* **3** (překvapit) *pārsteigt* (-steidz, -steidza)*; (uvādēt do rozpakū) *mulsināt* (III.1.), *apmulsināt* (III.1.) **4**: ⇒ **zarazit** (**3**) ■ **z. se** impf: ⇒ **zarazit se**
zardēnky f, pl, (-ek) <med.> *masaliņ*a f, pl
zardīt se pf, (-i, 3.pl -ejji, prēt. -ēl) <kníž.> *no*lsarkt (-sarkt, -sarka)*, *no*lvīkt (-tvīkst, -tvīka)*; (trochu) *pie*lsarkt (-sarkt, -sarka)*, *pie*lvīkt (-tvīkst, -tvīka)*; z. se studem *nosarkt no kauna*
zardūsit pf, (3.sg/pl -ousi, pas. -oušen, imp. -us) **1** *no*žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)* **2** <přen., expr.> (potlačit) *ap*spiest (-spiež, -spieda)*, *ap*slāpēt (II.)
zareagovat pf, (-uje) <tēz přen.> *reaģēt* (II.); (na co *uz ko*)
zaregistrovat pf, (-uje) **1** *iereģistrēt* (II.), *piereģistrēt* (II.); z. co pod čislo **1** *iereģistrēt ko ar 1. numuru **2** <kol.> (všimnout si) *ievērtot* (II.), *pamanīt* (III.1.)
zarmoucenly adj *skumj*š, *noskumj*s (f -usi), *bēdīg*s
zarmoutit pf, (-outim, 3.pl -outi, pas. -oucen, imp. -ut) *apbēdīnāt* (III.1.), *sarūgtināt* (III.1.) ■ **z. se** pf *no*skumt (-skumst, -skuma)*, *kjūt* (*kjūst, kļuva*)* *bēdīgām*; (nad čim *par ko*)
zarmuťek m, (-ku, Lpl -cich) *skumj*a s f, pl, *bēd*jas f, pl
zárrodlek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *dīg*lis m, (G -ja); (lidský, zvířecí) *embrij*s m; chorooboplný z. *bačļis* m, (G -ja) **2** <přen.> (konfliktu, strany, kultury) *aizmet*nis m, (G -ņa), *iedīg*lis m, (G -ja) ♦ *potlačit* v ~ku *apspiest pašā dīgļi*
zarostlly adj **1** *aizau*ldzis (f -gusi); (na povrchu) *apau*ldzis (f -gusi) **2** (neoholený) *neskūt*s, *neskuvj*es (f -usies)
zároven adv **1** (časově) *vienlaikus, vienlaicīgi, reizē*; *pracovat a z. studovat* *strādāt un reizē studēt* **2** (stejně tak) *gan – gan*; *krásná a z. chytrá* *gan skaista, gan gudra*
zarovnat pf, (-ā), **zarovnavāt** impf, (-ā) **1** *nolidz*ināt (III.1.), *izlīdz*ināt (III.1.); z. okraje *nolidzināt malas* **2** (částku) *noapa*ļot (II.)
zarputilly adj *ietiepīg*s, *stūrgalvīg*s; (ūsili, odpor) *neatlaidīg*s
zaručenē adv **1** *garantēti, ar garantiju* **2** (určitě) *noteikti, bez šaubām*
zaručenly adj *garantēt*s, *nodrošināt*s; ~ā zpráva *droša ziņa*
zaručít pf, (3.sg/pl -i) *garantēt* (II.), *nodrošināt* (III.1.); (komu co kam ko) ■ **z. se** pf *galvot* (II.); (komu za koholco kam par ko)
záruční adj *garantijas* (G), *galvojuma* (G); z. doba *garantijas termiņš*; z. oprava *garantijas remonts*; z. list *garantija* f, *garantijas talons*
zaručovat impf, (-uje): ⇒ **zaručit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zaručit se**
zárůjka f, (-ky, D.L -ce) **1** *garantija* f, (finanční) *galvojums* m; (věc, kterou je zaručeno) *kļī*a f, jakou mám ~ku, že... *kāda man**

- garantija, ka... 2 (na zboží) *garantija* f, roční z. *gada garantija*; v ~ce ar *garantiju*
- zarjūst** pf, (-oste, prēt. -ostl), **zarjūstat** impf, (-ūstā) 1 *aiz|aukt* (-aug, -auga)*; (na povrchu) *apl|aukt* (-aug, -auga)*; (čím ar ko); (dovnit) *ie|aukt* (-aug, -auga)*; z. plevelom *aizaukt ar nezālēm* 2 (rāna) *sa|dzīt* (-dzist, -dzija)*, *aiz|dzīt* (-dzist, -dzija)*
- zarljūt** pf, (-yje, prēt. -yl, pas. -yt) 1 (chvíli, do něčeho) *ie|rakt* (-rok, -raka)*; (nůž, hrot) *ie|durt* (-dur, -dūra)* 2 (zahrbat) *ap|rakt* (-rok, -raka)* 3 (nehty do zad) *ie|durt* (-dur, -dūra)*, *ie|laist* (-laiž, -laida)*; (hlavu do peřin) *ie|greml|ēt* (II.) 4 <expr.> (napadnout) (do koho) *ie|dzelt* (-dzeļ, -dzēla)* (kam), *aiz|skart* (-skar, -skāra)* (ko) ■ **z. se** pf (kulka do zdi) *ie|urbties* (-urbjas, -urbās)*; (hlavu do peřin) *ie|grimt* (-grimst, -grima)*, *ie|greml|ēties* (II.)
- zarytj** adj (zarputij) *stūrgalvīg*s, *ietiepīg*s; (protivník, odpūrce) *nesamierinām*s
- zarjvat** impf, (-ā) 1 (do zemē) *rakt* (rok, raka)* (iekšā), *ie|rakt* (-rok, -raka)*; (nůž, hrot) *durt* (dur, dūra)* (iekšā), *ie|durt* (-dur, -dūra)* 2: ⇒ **zarj** (3,4) ■ **z. se** impf: ⇒ **zarj se**
- zāf** f, (-e): ⇒ **zāre**
- zařadit** pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn/-zen) 1 (do seznamu, do plānu) *ie|k|aut* (-k|auj, -k|āva)*; (pracovníka) *ieskait|īt* (III.1.); z. (první) rychlost *ie|slēgt* (-slēdz, -slēdza)* (pirmo) ātrumu 2 (klasifikovat) *ierind|ot* (II.), *ieskait|īt* (III.1.); (mezi kým/čím starp ko); z. koho mezi neļepšī *ierindot ko starp labākajiem* ■ **z. se** pf 1 (na místo) *no|stāties* (-stājas, -stājās)*, *ierind|oties* (II.) 2 (začlenit se) *iesais|īties* (III.1.), *ie|k|auties* (-k|aujas, -k|āvās)*
- zařazenj** n, (-i) (do programu) *ie|kaušan*a f, (do týmu též) *ieskait|īšan*a f, (do klubu) *uzņemšan*a f, (mezi neļepšī) *ierindošan*a f, (do kategorie) *klasifikācija* f, *klasificēšan*a f, pracovní z. *darbaviet*a f, společenské z. *sabiedriskais stāvoklis* m, (G -ja)
- zařazovat** impf, (-uje): ⇒ **zařadit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zařadit se**
- zāře** f, (-e) (načevenalā) *blāzm*a f, *atblāzm*a f, *atblāzmojum*s m; (jas) *spīdum*s m; (třpyt) *mirdzum*s m; polární z. *zieme|blāzm*a f
- zāřenj** n, (-i) 1 (činnost) *starošan*a f, *spīdēšan*a f, *mirdzēšan*a f 2 (jas) *spīdum*s m; (třpyt) *mirdzum*s m 3 <fyz.> *izstarojum*s m, *radiācija* f, radioaktivní z. *radioaktīvais izstarojums*
- zāřj** n, (-i) *septembri*s m; v z. *septembr*
- zāřez** m, (-u, L -u) *iegriezum*s m; (prohloubenina) *rob*s m, *ierob*s m
- zařezat** pf, (-žel-zā, imp. -žl-zej), **zařezvat** impf, (-ā) 1 (zviře) *no|kaut* (-kauj, -kāva)* 2 (vřezat) *ie|griezt* (-griež, -grieza)* ■ **z. se** pf, impf *ie|griezties* (-griežas, -griežās)*
- zāřici** adj (slunce, zlato) *spīdoš*s; (hvězda, bělost) *mirdzoš*s; (oči též) *starojoš*s; z. štēstīm *laimē starojoš*
- zařidit** pf, (3.sg/pl -idī, pas. -izen, imp. -id) 1 (zorganizovat) *no|kār|ot* (II.), *izkār|ot* (II.) 2 (byt) *iekār|ot* (II.) ■ **z. se** pf *iekār|oties* (II.), *ierīk|oties* (II.)
- zāřijovj** adj *septembra* (G)
- zařikad|lo** n, (-la, L -le, Gpl -el) *buramvārdj* m, pl
- zařikāt** pf, (-ā), **zařikāvāt** impf, (-ā) (ap)vārd|ot (II.), (ap)|riebt (-riebj, -rieba)* ■ **z. se** pf, impf *diev|oties* (II.), *zvēr|ēt* (III.2.)
- zāřjīt** impf, (3.sg/pl -i) (slunce) *spīd|ēt* (III.2.), *star|ot* (II.); (sklo, kov) *spīd|ēt* (III.2.), *mirdz|ēt* (III.2.), *laist|īties* (III.1.); (oči) *mirdz|ēt* (III.2.), *spīd|ēt* (III.2.); <přen.> z. štēstīm *starot aiz laimes*; <přen.> z. čistotou *aiz tīrības spīdēt un laistties*
- zāřivka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dienasgaismas lamp*a f
- zāřivj** adj (hvězdy, oči) *mirdzoš*s; (světlo) *spož*s, *spilgt*s; (barva) *spilgt*s; (kariéra) *spož*s; (úsměv) *starojoš*s
- zařizenj** n, (-i) 1 (bytové) *iekārta* f 2 (přístoj) *ierīce* f, (Gpl -ču), *aparātūr*a f 3 (veřejně) *institūcija* f
- zařizenj** adj (byt) *iekārto*s, *mēbelēt*s; vkusně z. *pokoj gaumīg* *iekārto*ta *istaba*
- zařiznout** pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut): ⇒ **zařezat** ■ **z. se** pf: ⇒ **zařezat se**
- zařizovat** impf, (-uje): ⇒ **zařidit** ■ **z. se** pf: ⇒ **zařidit se**
- zařjvat** pf, (-e, imp. i, -ētel-ete) 1 (zviře, motor) *ie|rēkties* (-rēcas, -rēcās)*, *ie|rūkties* (-rūcas, -rūcās)* 2 (člověk) *ie|b|auties* (-b|aujas, -b|āvās)*, *ie|brēkties* (-brēcas, -brēcās)*, *ie|k|iegties* (-k|iedzas, -k|iedzās)*; z. na koho *uz|b|aut* (-b|auj, -b|āva)* kam
- zas** adv/part: ⇒ **zase**
- zāsada**1 f, (-y) *princip*s m; pevně ~y *stingri principi*; podle ~y, že... *pēc principa, ka...*, *ievērojot principu, ka...*; ze ~y *principa pēc*; v ~ē *principā*; *trvat na ~ē turēties pie principa*
- zāsada**2 f, (-y) <chem.> *bā|ze* f, (Gpl -žu)
- zasadīt** pf, (3.sg/pl -di, pas. -zen) 1 (do rámu ap.) *ie|likt* (-liek, -lika)*; z. dveře *ie|likt durvis* 2 (roslinu) *iestād|īt* (III.1.), *iedēst|īt* (III.1.) 3: z. ránu (komu) *ie|sist* (-sit, -sita)* (kam), <přen.> *dot* (dod, deva)*
- tricienu* (kam); z. komu bodnou ránu *sa|durt* (-dur, -dūra)* ko
- **z. se** pf (o koho/co) *aizstāv|ēt* (III.2.) (ko)
- zāsada**2 adv *principiāli*; (zcela) *principā*; (zmēnit) *radikāli, kardināli*; s tím z. *nesouhlasim tam es principā nepiekrītu*
- zāsada**3 adj (otázka, rozhodnutí) *principiāli*s; (zmēny) *radikāli*s, *kardināli*s; (stoupenec, odpūrce) *nelokām*s, *stingr*s
- zāsada**4 adj *principiāli*s
- zāsah** m, (-hu, Lpl -zich) 1 <voj.> *trāpījums* m; přímý z. *tiešs trāpījums* 2 (zākrok) *ie|jaukšan*lās f, <med.> *chirurgickj* z. *ķirurgiska ie|jaukšanās*; z. do soukromi *ie|jaukšanās privātā* *dzīvē*
- zāsah**2 pf, (-āhne, prēt. -āhl, pas. -āžen), **zāsah|ovat** impf, (-uje) 1 (trefit) (koho čím) *trāp|īt* (III.1.) (kam); z. *cil trāpīt mērķi*; ~āhl ho *blesk viņam trāpīja zibens* ♦ z. někoho na citlivēm místě *aizskart kādu vārigā vietā* 2 (vmisit se) (do čeho) *ie|jaukties* (-jaucas, -jaucās)* (kur); z. do boje *uz|sākt* (-sāk, -sāka)* *ciņu*
- zāsah**3 adj: <voj.> ~ā *jednotka ātrās reaģēšanas brigāde*
- zasadīt**2 impf, (-uje) 1: ⇒ **zasadīt** (1) 2 (roslinu) *stād|īt* (III.1.), *dēst|īt* (III.1.) 3: z. ránu (komu) *sist* (sit, sita)* (kam), <přen.> *dot* (dod, deva)* *tricienu* (kam) ■ **z. se** impf (o co) *censties* (cenšas, centās)* *panākt* (ko), *censties* (cenšas, centās)* *sasnēgt* (ko)
- zase**1 adv *atka*; už z. *! jau atka!* II part 1 (přece) *gan*; to z. *jā znám to gan es zinu* 2 (protiklad) *savukārt*; *muži jos silnēji*, *ženy z. chytřejši vīrieši ir stiprāki, savukārt sievietes – gudrākas*
- zasedaci** adj: z. siņ (sāl) *sēžu zāle*; z. pořádek *sēdināšanas kārtība*
- zasedānj** n, (-i) *sē|de* f, (Gpl -žu); řada zasedání v institucijās *sesija* f, plenární z. *plenārsē|de* f, (Gpl -žu)
- zasedat**2 impf, (-ā) 1 (shromazďovat se) *notur|ēt* (III.2.) *sēdi* 2 (sedat) *sēsties* (sēžas/sēstas, sēdās)*; z. k obědu *ietur|ēt* (III.2.) *pusdienas*
- zasedat**3 impf, (-ne, prēt. -l) 1 (posadit se) *ap|sēsties* (-sēžas/-sēstas, -sēdās)*; z. komu místo *apsēsties kāda vietā*; z. ke stolu *apsēsties pie galda*; z. k práci *ķerties* (ķeras, ķeras)* *pie darba*; z. k obědu *ietur|ēt* (III.2.) *pusdienas* ♦ z. za kulatj stūļ *sēsties pie apaļā galda* 2 (shromazďit se) *notur|ēt* (III.2.) *sēdi* ■ **z. si** pf <expr.> (na koho) *pie|sieties* (-sienas, -sējās)* (kam), *piekas|īties* (III.1.) (kam)
- zasek|at** pf, (-ā): ⇒ **zaseknout** ■ **z. se** impf: ♦ <expr.> z. se do dluhū *iek|ūt parādos*; ⇒ **zaseknout se**
- zasekāv|at** impf, (-ā), **zasek|nout** pf, (-ne, prēt. -l, pas. -nut) (sekānim) *ie|cirst* (-cērt, -cirta)*; (ūdeņ) *ie|trīekt* (-trīec, -trīeca)* ■ **z. se** impf, pf 1 (sekānim) *ie|cirsties* (-cērtas, -cirtās)*; (kulka do zdi, zvuk do ucha) *ie|urbties* (-urbjas, -urbās)* 2 <kol.> (zadrhnout) *ie|strēgt* (-strēgst, -strēga)*, *ie|sprūst* (-sprūst, -sprūda)*
- zasēv|at** impf, (-ā): ⇒ **zasīt**
- zasil|at** impf, (-ā): ⇒ **zaslat**
- zāsila** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *sūtījums* m; listovni z. *bandro|le* f, (Gpl -ju); z. *pēnēz naudas pārvedums* m; doporučenā z. *ierakstīts sūtījums*; z. na dobirku *sūtījums ar pēcmaksu*
- zasjīt** pf, (-eje, prēt. -el/-il, pas. -et, imp. -ej) 1 (obli) *ie|sēt* (-sēj, -sēja)*; (pole) *ap|sēt* (-sēj, -sēja)* 2 <přen.> (nedūvēru, nejistotu ap.) *rad|īt* (III.1.)
- zaskak|out** impf, (-uje): ⇒ **zaskočit**
- zasklenj** adj (dveře, stēna) *stikla* (G), *stiklot*s
- zaskl|it** pf, (3.sg/pl -i), **zasklīv|at** impf, (-ā) (okno, dveře) *iestik|ot* (II.)
- zaskočit** pf, (3.sg/pl -i) 1: (si) <kol.> (zajit) *ie|iet* (-iet, -gāja)*, *ie|skriet* (-skrien/-skrej, -skrēja)*, *ie|griezties* (-griežas, -griežās)*; z. Za pītelem *iegriezties pie drauga* 2 (přepadnout) (pēkšņi) *uz|brukt* (-brūk, -brukā)* 3 (překvapit) *pār|steigt* (-steidz, -steidza)*; tou otāzkou mē ~il *šis jautājums mani nepatīkami pārsteidza* 4 <kol.> (vystřídāt) (za koho) *aiz|stāt* (-stāj, -stāja)* (ko), *aizviet|ot* (II.) (ko) 5 (zapadnout: kolečka ap.) *ie|krist* (-krīt, -kritā)*, *sa|krist* (-krīt, -kritā)* 6: ~ilo mu v krku *viņš aizrjās*
- zajslat** pf, (-šle, pas. -slān, imp. -šli) *aizsūt|īt* (III.1.), *nosūt|īt* (III.1.); (komu co kam ko)
- zaslech|nout** pf, (-ne, prēt. -l) 1 *izdzird|ēt* (III.2.), *sadzird|ēt* (III.2.) 2 (doslechnout se) *dzird|ēt* (III.2.); ~l jsem, že... *es esmu dzirdējis, ka...*
- zaslepit** pf, (3.sg/pl -i) (zbavit soudnosti) *apstulb|ot* (II.), *ap|māt* (-māj, -māja)*
- zaslibenj** adj: <bibl.> ~ā *zemē apsolītā zeme*
- zaslouženē** adv *pelnīti*
- zaslouženj** adj *pelnīt*s; z. *odpočinek pelnīta atpūta*
- zasloužillj** adj *nopeļniem bagāt*s
- zasloužit** (si) pf, (3.sg/pl -i, imp. *zasluž*) (větši plat, trest) *nopeļn|īt* (III.1.); (přízeň, pochvalu, pozornost) *izpeļn|īties* (III.1.), *ie|gūt* (-gūst, -gūva)*; z. *dūvēru iemantot uzticību*; ~il si to (potestāni, pochvalu)

- viņš to ir pelnījis ■ **z. se** pf (o co) ielgūt (-gūst, -guva)* nopelnus (kur); -il se o stāt viņam ir lieli nopelni valsts labā
- zāslu|ha** f, (-hy, D.L -ze) nopeln|s m; mā ~hy o co (na čem) viņam ir panākumi kur; po ~ze, podle ~h pēc nopelniem; ~hou (koho/čeho) pateicoties kam
- zāsluh|ovat** impf, (-uje) peln|īt (III.1.); ~uje potrestāni viņš ir pelnījis sodu
- zāslužn|ý** adj atzinības vērt|s, atzinības cienīg|s; ~ā medaile medaļa par nopelniem
- zasm|āt se** pf, (-ēje) (čemu) sākt (sāk, sāka)* smieties (par ko), iel|smieties (-sāk, -sāka)* (par ko); z. se radostī no prieka iesmieties; z. se na koho uzsmaid|īt (III.1.) kam
- zasnēn|ý** adj saggain|s
- zasnēžēn|ý** adj (noc, Vānoce) sniegot|s, sniegain|s; (hora, vrcholek tēž) apsnī|dzis (f -gusi); (park, silnice, sjezdovka) piesnī|dzis (f -gusi)
- zasnēž|īt** pf, (3.sg/pl -i) pār|klāt (-klāj, -klāja)* ar sniegu; (cestu, dvere) aizput|ināt (III.1.)
- zasnouben|ī** n, (-i) saderināšan|ās f
- zasnoub|īt se** pf, (3.sg/pl -i, imp. zasnub) sader|ināties (III.1.); (s kým ar ko)
- zāsnobn|ý** adj saderināšanās (G); z. prsten saderināšanās gredzens
- zāsob|a** f, (-y) krājum|s m, rezerve f, (Gpl -vju); dēlat si ~y (čeho) apgādāties (II.) (ar ko), nodroš|ināties (III.1.) (ar ko); <přen.> železnā z. neaizskarama rezerve; <ling.> slovní z. vārdu krājums
- zāsob|īt** pf, (3.sg/pl -i) apgād|āt (II.); (koho čim ko ar ko) ■ **z. se** pf apgādāties (II.), nodroš|ināties (III.1.); (čim ar ko)
- zāsobn|īk** m, (-ku, Lpl -cich) 1 (nādrž) tvert|ne f, (Gpl -ņu); z. vodyl plynu ūdens/ gāzes rezervuār|s m 2 (zbranē) magazīn|a f 3 (toneru ap.) kaset|ne f, (Gpl -ņu)
- zāsobovaci** adj apgādes (G), sagādes (G)
- zāsobovān|ī** n, (-i) apgād|e f, apgādāšan|a f; z. telpem siltumapgād|e f, z. energij energoapgād|e f, z. vodou ūdens apgāde
- zāsob|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zāsobīt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zāsobīt se**
- zasou|vat** impf, (-ā): ⇒ **zasunout**
- zaspl|at** pf, (3.sg/pl -i, prēt. -al) aiz|gulēties (-guļas, -gulējās)*; <tēž přen.> z. co no|gulēt (-guļ, -gulēja)* ko; <přen.> z. dobu pa|likt (-liet, -lika)* iepaka| laikā garam
- zastānc|e** m, (-e), **zastānky|nē** f, (-nē, Gpl -nī-nī) aizstā|vis m, (G -vja), aizstā|ve f, (Gpl -vju); (stoupenec) piekritē|js m, piekritē|ja f
- zastaral|ý** adj novecoj|is (f -usi)
- zastar|at** pf, (-ā) noveco|ot (II.)
- zastāt|at** pf, (-ane, prēt. -al, imp. -aň) 1 (práci) pa|veikt (-veic, -veica)*, tikt (tiek, tika)* galā (ar ko) 2 (nahrādīt) aiz|stāt (-stāj, -stāja)*, aizviet|ot (II.) 3 (zastihnout) sa|tikt (-tiek, -tika)*, sastapt (sastop, sastapa)* ■ **z. se** pf (koho/čeho) aizstāv|ēt (III.2.) (ko); (ne osobu tēž) iel|stāties (-stājas, -stājās)* (par ko)
- zástav|a** 1 f, (-y) (zastaveni) apstāšan|ās f, z. srdce sirds darbības apstāšanās, sirds apstāšanās
- zástav|a** 2 f, (-y) 1 (věc) k|īla f 2 (zastaveni) iekš|āšan|a f, dát do ~y iekš|āt (II.)
- zastavár|na** f, (-ny, Gpl -en) lombard|s m
- zastáv|at** impf, (-ā) 1 (úřad) pild|īt (III.1.), izpild|īt (III.1.); z. funkci ředitele pild|īt direktora pienākumus 2 (nahrazovat) aiz|stāt (-stāj, -stāja)*, aizviet|ot (II.) 3 (názor ap.) aizstāv|ēt (III.2.) ■ **z. se** impf: ⇒ **zastat se**
- zástav|b|a** f, (-y) apbū|ve f, (Gpl -vju); (zastaveni) apbūvēšan|a f
- zastaven|ī** n, (-i) (činnosti, dodávek, výroby, bojů) pārtraukšan|a f, (dopravy) apturēšan|a f, z. zākaz z. apstāties aizliegts
- zastavēn|ý** adj (prostor) apbūvēt|s
- zastav|ēt** pf, (-i, 3.pl -ēji), prēt. -ēl, pas. -ēn), **zastav|īt**, pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en) apbūvē|ēt (II.)
- zastav|īt** 1 pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en) 1 (v chůzi, běhu, jízdě) aptur|ēt (III.2.), apstād|ināt (III.1.) 2 (přerušit: práci, výrobu, boj ap.) pār|traukt (-trauc, -trauca)*; z. motor iz|slēgt (-slēdz, -slēdza)* motoru; z. vodu|plyn no|slēgt (-slēdz, -slēdza)* ūdeni/ gāzi; z. dech aiztur|ēt (III.2.) elpu; <voj.> z. palbu pārtraukt uguni ■ **z. se** pf 1 (v chůzi, běhu, jízdě) ap|stāties (-stājas, -stājās)* 2 (přestat) pār|traukt (-trauc, -trauca)*; z. se v práci pārtraukt darbu 3 (zajít) iel|iet (-iet, -gāja)*, iel|griezties (-griežas, -griezās)*
- zastav|īt** 3 pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -en) (dát do zástavy) iekš|āt (II.)
- zastáv|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 (zastaveni) apstāšan|ās f, pārtraukum|s m; bez ~ky (bēžet) bez apstāšanās, (mluvit) bez apstājas, nepārtraukti 2 (místo) apstāšanās viet|a f 3 (tramvajová, autobusová) pietur|a f, (vlaková) stacij|a f; z. na znamení pietura uz pieprasījumu
- zastav|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zastavit**_{1,2,3} ■ **z. se** impf: ⇒ **zastavit se**
- zastēn|at** pf, (-ā) ievaid|ēties (III.2.), iestēn|ēties (III.2.); z. bolestī sāpēs ievaidēties
- zástē|ra** f, (-ry, D.L -fe) priekšaut|s m
- zástē|r|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) 1 priekšaut|s m, priekšaut|īš m 2 <přen.> aizseg|s m; sloužit jako z. kalpot par aizsegu
- zastī|h|nout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) 1 (dosihnout) no|ķert (-ķer, -ķera)* 2 (najít) at|rast (-rod, -rada)*, sastapt (sastop, sastapa)*; ne~hl jsem ho doma viņa nebija mājās 3 (přistihnout) pie|ķert (-ķer, -ķera)*; z. při činu pieķert nozieguma vietā 4 (překvapit) pār|steigt (-steidz, -steidza)*; ~hla nás bouřka mūs pārsteidza vētra
- zast|īnīt** pf, (3.sg/pl -inī, imp. -inī), **zast|īn|ovat** impf, (-iņuje) 1 aizēn|ot (II.), apēn|ot (II.); z. si rukou oči aiz|likt (-liet, -lika)* roku priekšā acīm; smutnā udalost ~inila oslavu skumjais notikums aizēnoja svīnības 2 (předčit) at|stāt (-stāj, -stāja)* ēnā, pār|spēt (-spēj, -spēja)*; (koho/co čim ko ar ko)
- zastīr|at** impf, (-ā) <kniž.> 1 (přikryvat) segt (sedz, sedza)* ciet, klāt (klāj, klāja)* ciet, aiz|segt (-sedz, -sedza)*, aiz|klāt (-klāj, -klāja)*; (co čim ko ar ko) 2 <přen.> (utajovat) slēpt (slēpj, slēpa)*, mask|ēt (II.); z. pravdu slēpt patiesību ■ **z. se** impf: ⇒ **zastīt**
- zastoupen|ī** n, (-i) 1 (účast) pārstāv|b|a f, pārstāvēšan|a f, pomērnē z. proporcionāla pārstāvība 2 (instituce) pārstāvniecība f, obchodní z. tirdzniecības pārstāvniecība; diplomatische z. diplomātiskā pārstāvniecība 3 (nepřítomného) aizstāšan|a f, aizvietojan|a f, v z. koho aizstājot ko, aizvietojot ko
- zastoup|īt** pf, (3.sg/pl -i, imp. zastup) 1 (nepřítomného) aiz|stāt (-stāj, -stāja)*, aizviet|ot (II.) 2: z. cestu (komu) no|stāties (-stājas, -stājās)* ceļā (kam), aizšķērs|ot (II.) ceļu (kam) 3: být ~en(ý) būt (ir, bija)* pārstāvēt|am
- zastraš|īt** pf, (3.sg/pl -i), **zastraš|ovat** impf, (-uje) iebied|ēt (II.), iebaid|īt (III.1.); (koho čim ko ar ko); nenechal se z. viņš ne|āva sevi iebiedēt
- zastř|īt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (do něčeho) iel|bāzt (-bāz, -bāza)*; (velké množství) sa|bāzt (-bāz, -bāza)*; (za něco) aiz|bāzt (-bāz, -bāza)*; (pod něco) pa|bāzt (-bāz, -bāza)*; (židli k stolu) pie|stumt (-stumj, -stūma)*, pie|grūst (-grūž, -grūda)*; z. si ruce do kapes sabāzt rokas kabatās 2 <kol.> (založit) iel|bāzt (-bāz, -bāza)*, no|bāzt (-bāz, -bāza)* 3 (závoru) aiz|šaut (-šauj, -šáva)*, aizbīd|īt (III.1.); (zásvuku) aiz|stumt (-stumj, -stūma)*
- zastřel|īt** pf, (3.sg/pl -i) no|šaut (-šauj, -šáva)* ■ **z. se** pf no|šauties (-šaujas, -šāvās)*
- zastřēs|īt** pf, (3.sg/pl -i) 1 (budovu) uz|likt (-liet, -lika)* jumtu, ap|segt (-sedz, -sedza)* ar jumtu, ap|jūmt (-jumj, -jūma/-juma)* 2 <přen.> (zahnout) ap|tvert (-tver, -tvēra)*, iel|tvert (-tver, -tvēra)*
- zastřēs|ující** adj: z. organizace jūmta organizācija
- zastřēs|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zastřēsīt**
- zastřih|at** pf, (-ā), **zastřih|nout** pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) 1 (vlasý, vousy) ap|griezt (-griež, -grieza)*, ap|cirt (-cērp, -cirpa)* ♦ z. někomu křídla apgriezt kādam spāmus 2: <těž přen.> z. ušima saspic|ēt (II.) ausis
- zastřik|at** pf, (-ā) apš|akst|īt (III.1.), noš|akst|īt (III.1.)
- zastřēn|ý** adj (okno, tvář) aizklāt|s, aizseg|t|s; (slzy, výsměch) apslēpt|s; (mysl, rozum) aptumšot|s; (hlas) apslāpēt|s, klusināt|s
- zastřil|et** pf, (-i, 3.pl -ej|ī) (vyzkoušet) pie|šaut (-šauj, -šáva)* (ieroci) ■ **z. si** pf pašaud|īties (III.1.)
- zastřit|īt** pf, (-e, prēt. -el, pas. -en) <kniž.> 1 (přikryt) aiz|segt (-sedz, -sedza)*, aiz|klāt (-klāj, -klāja)*; (co čim ko ar ko) 2 <přen.> (utajit) ap|slēpt (-slēpj, -slēpa)*, nomask|ēt (II.); z. rozum aptumš|ot (II.) prātu ■ **z. se** pf <kniž.> (zakrýt se) aiz|segties (-sedzas, -sedzās)*, aiz|klāties (-klājas, -klājās)*; <přen.> ~el se mu rozum viņam aptumšojās prāts
- zástup** m, (-u, L -u) 1 (dav) pūl|is m, (G -ja), bar|s m 2 <voj., sport> ierind|a f, v z. nastoupit! vienā rindā stāties!
- zástupc|e** m, (-e), **zástupky|nē** f, (-nē, Gpl -nī-nī) 1 (v práci, funkci) vietniek|s m, vietniec|e f, (Gpl -ču); z. ředitelē direktora vietnieks 2 (představitel) pārstāv|vis m, (G -vja), pārstā|ve f, (Gpl -vju); obchodní z. tirdzniecības pārstāvis; státní z. prokuror|s m, prokuror|e f
- zastupitel** m, (-e, Npl -é), **zastupitel|ka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek), **zastupitelky|nē** f, (-nē, Gpl -nī-nī) pārstāv|vis m, (G -vja), pārstā|ve f, (Gpl -vju)
- zastupitel|sk|ý** adj: z. úřad diplomātiskā (konsulārā) pārstāvniecība
- zastupitel|stv|ī** n, (-i) pārstāvniecība f, diplomatische z. diplomātiskā pārstāvniecība; státní z. prokuratū|ra f
- zastupitel|st|vo** n, (-va, Gpl -ev) pašvald|b|a f, místní z. vietējā pašvaldība

zástupky|nē f, (-nē, Gpl -ň/-ní): ⇒ **zástupce**

zastup|ovat impf, (-uje) **1**: ⇒ **zastoupit** (1,2) **2** (firmu, zemi, něčí zájmy) *pārstāv|ēt* (III.2.) **3** <práv.> *aizstāv|ēt* (III.2.)

zasun|out pf, (-e, přet. -ul) **1** (do něčeho) *ie|bāzt* (-bāž, -bāza)*; (větší množství) *sa|bāzt* (-bāž, -bāza)*; (za něco) *aiz|bāzt* (-bāž, -bāza)*; (pod něco) *pa|bāzt* (-bāž, -bāza)*; z. si ruce do kapes *sabāzt rokas kabatās* **2** <kol.> (založit) *ie|bāzt* (-bāž, -bāza)*, *no|bāzt* (-bāž, -bāza)* **3** (závoru) *aizb|ēd|īt* (III.1.), *aiz|stumt* (-stumj, -stūma)*, *aiz|grūst* (-grūž, -grūda)*

zāsuv|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (u stolu) *atvi|kt|ne* f, (Gpl -Ņu) **2** <elekt.> *kontakt|gzd|a* f, *kontaktroze|te* f, (Gpl -šu), (*sienas*) *kontakt|s* m

zasvēcen|j adj (informovaný) *informēt|s*, *zinoš|s*; (odborník, členek, výklad) *kompetēt|s*, *lietpratīg|s*

zasvēt|īt pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen), **zasvēc|ovat** impf, (-uje) **1** (kostel) *iesvēt|īt* (III.1.) **2** (seznamit) (koho do čeho) *ie|pazt|īnāt* (III.1.) (ko ar ko); z. koho do tajemství *uzticēt kam noslēpumu* **3** <kníž.> (obětovat) *velt|īt* (III.1.), *zied|ot* (II.); z. život (čemu) *ziedot dzīvi* (kam)

zasyp|at pf, (-el-á, imp. -ejj) **1** (jámu) *aiz|bērt* (-ber, -bēra)*; z. co čím *pie|bērt* (-ber, -bēra)* ko ar ko; ~ala je lavina *viņus apbēra lavīna* **2** (moukou, práškem ap.) *ap|bērt* (-ber, -bēra)*, *apbārst|īt* (III.1.), *apkais|īt* (III.1.); (koho/co čím ko ar ko) **3** <expr.> (otázkami, dary ap.) *ap|bērt* (-ber, -bēra)*; (koho čím ko ar ko)

zašel pf: ⇒ **zajīt**

zašept|at pf, (-ā) *iečuks|ēties* (III.2.); z. co *nočuks|ēt* (III.2.) ko; z. komu co *pačuks|ēt* (III.2.) kam ko; z. komu co do ucha *iečuks|ēt* (III.2.) kam ko *ausī*

zaš|īt pf, (-ije, přet. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (diru, ránu) *sa|šūt* (-šuj, -šuva)*, *aiz|šūt* (-šuj, -šuva)*; (do něčeho) *ie|šūt* (-šuj, -šuva)* **2** <slang> (uvěznit) *iesēd|īnāt* (III.1.), *ietup|īnāt* (III.1.) (*cieturā*)

zašiv|at impf, (-ā) (diru, ránu) *šūt* (*šuj, šuva*)* (*ciet*), *aiz|šūt* (-šuj, -šuva)*; (látat) *lāp|īt* (III.1.)

zaškol|īt pf, (3.sg/pl -i), **zaškol|ovat** impf, (-uje) *apmāc|īt* (III.1.), *izmāc|īt* (III.1.), *iemāc|īt* (III.1.) ■ **z. se** pf, impf *iemāc|īties* (III.1.), *izmāc|īties* (III.1.)

zaškr|t m, (-u, L -u) <med.> *differ|ija* f

zašlap|at pf, (-el-á, imp. -ejj) **1** (trávu) *no|miīt* (-min, -mina)*, *nomīd|īt* (III.1.); (úmyslně) *sa|miīt* (-min, -mina)*, *samiđ|īt* (III.1.); (do země) *ie|miīt* (-min, -mina)*, *iemīd|īt* (III.1.); (stopy) *aiz|miīt* (-min, -mina)*, *aizmiđ|īt* (III.1.) **2** (čistou podlahu) *piebrad|āt* (II.), *piemiđ|īt* (III.1.), *piestaig|āt* (II.) **3** <přen.> (lasku, práva ap.) *mīd|īt* (III.1.) *kājām*, *ie|miīt* (-min, -mina)* *zemē*

zašlap|nout pf, (-ne, přet. -i) *sa|miīt* (-min, -mina)*, *samiđ|īt* (III.1.)

zašl|j adj (barva) *izbalē|jis* (f -usi); (střebro, lesk) *blāv|s*, *nespodr|s*; (předmět) *nobružā|t|s*; (těž místnost) *noplu|cis* (f -kusij); (podlaha těž) *nodil|is* (f -usij) **2** (tradice, sláva, krása) *bij|ušais* (f -usī); (čas) *aizgāj|ušais* (f -usī), *pagāj|ušais* (f -usij)

zašpin|īt pf, (3.sg/pl -i) *notraip|īt* (III.1.), *nosmēr|ēt* (II.); (mistry též) *aptraip|īt* (III.1.); (blátem též) *notaš|k|īt* (II./III.1.), *aptaš|k|īt* (II./III.1.); (co čím ko ar ko) ■ **z. se** pf *notraip|īties* (III.1.), *nosmēr|ēties* (II.); (mistry též) *aptraip|īties* (III.1.); (blátem též) *notaš|k|īties* (II./III.1.), *aptaš|k|īties* (II./III.1.); (Čím ko ar ko)

zašroub|ovat pf, (-uje) (utáhnout) *aizskrūv|ēt* (II.); (vpravit) *ieskrūv|ēt* (II.)

zāš|t f, (-tē/-ti) <kníž.> (nenávisť) *naid|s* m, *ienaid|s* m; (zloba) *dusm|as* f, pl; chovat z. ke komu *turēt |aunu prātu uz ko*, *dusm|oties* (II.) uz ko

zaštēk|at pf, (-ā) *ie|rieties* (-rejas, -rējas)*, *sākt* (sāk, sāka)* *riet*

zāstīt|a f, (-y) **1** (ochrana) *aizsardzīb|a* f, *aizstāvīb|a* f **2** (podpora) *atbals|s* m, *aizbīdnīb|a* f, *patronāž|a* f, pod ~ou *koho/čeho ar kā atbalstu*

zātāc|ēt impf, (-i, 3.pl -ejj) ⇒ **zatočit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zatočit se** **zātāc|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *līkum|s* m; (cesty též) *pagrieziē|s* m; <let.> *virāž|a* f, *pravotočivā| levotočivā* z. *labais| kreisais* *pagrieziens*; ostrá z. *ass* *pagrieziens*

zātā|h m, (-hu, Lpl -zich) **1** (zalažení) *rāvien|s* m, *vilcien|s* m ♦ na jeden z. *vienā rāvienā*, *vienā paņēmienā* **2** (policiejni) *reid|s* m, *pārbaud|e* f, (Gpl -žu)

zatah|at pf, (-ā) *pa|raut* (-rauj, -rāva)*; (koho za co ko *aiz kā*)

zātāhnout pf, (-ähne, přet. -ähl, pas. -āžen), **zatah|ovat** impf, (-uje) **1** *pa|vilkt* (-velk, -vilka)*, *pa|raut* (-rauj, -rāva)*; (víckrát) *paraust|īt* (III.1.); (koho/co za co ko *aiz kā*); z. koho za rukáv *paraustīt ko aiz piedurknes* **2** (začít láhnout: koně) *sākt* (sāk, sāka)* *vilkt* **3** (tažením dostat: vůz na dvůr ap.) *ie|vilkt* (-velk, -vilka)* **4** (zavést) *ie|vilkt* (-velk, -vilka)*, *aiz|vilkt* (-velk, -vilka)*; z. koho do pokoje *ievilkt ko istabā*; z. koho do hospody *aizvilkt ko uz krogu*

5 (zaplést: do sporu ap.) *ie|vilkt* (-velk, -vilka)*, *ie|raut* (-rauj, -rāva)*; z. koho do války *ieraut ko karā* **6** (brzdu) *pa|raut* (-rauj, -rāva)*, *no|raut* (-rauj, -rāva)* **7** (drápky, ocas, jazyk) *ie|vilkt* (-velk, -vilka)*; z. břicho *ie|raut* (-rauj, -rāva)* *vēderu* **8** (uzavřít: vodu, plyn) *aiz|griezt* (-griež, -grieza)*, *no|slēgt* (-slēdz, -slēdza)* **9** (řemen, smyčku) *sa|vilkt* (-velk, -vilka)* (*ciešāk*); (šroub) *pie|vilkt* (-velk, -vilka)* (*ciešāk*) **10** (oponu, záclonu) *aiz|vilkt* (-velk, -vilka)* **11** (cestu, vchod) *aizsprost|ot* (II.), *nosprost|ot* (II.) ■ **z. se** pf, impf **1** (do ulity) *ie|vilkties* (-velkas, -vilkā)s **2** (obloha) *no|mākties* (-mācas, -mācās)*, *ap|mākties* (-mācas, -mācās)* **3** (voda do země) *ie|sūkties* (-sūcas, -sūcās)*

zataj|īt pf, (3.sg/pl -i) **1** (utajit) *no|slēpt* (-slēpj, -slēpa)*, *tur|ēt* (III.2.) *slepenībā*; (informace, pravdu) *noklus|ēt* (II.) **2** (city) *ap|spiest* (-spiež, -spieda)*, *aiztur|ēt* (III.2.) **3**: z. dech *aiztur|ēt* (III.2.) *elpu* ■ **z. se** pf (dech) *aiz|rauties* (-raujas, -rāvās)*

zataj|ovat impf, (-uje) **1** (informace, pravdu ap.) *slēpt* (*slēpj, slēpa*)* **2**: ⇒

zatajīt (2,3) ■ **z. se** impf: ⇒ **zatajīt se**

zatan|ovat pf, (-uje), **zatan|īt** pf, (3.sg/pl -i) *nodej|ot* (II.) ■ **z. se** pf *padej|ot* (II.), *uzdej|ot* (II.)

zatāp|ēt impf, (-i, 3.pl -ēj) ⇒ **zatopit**

zataras m, (-u, L -u) *aizsprostojum|s* m, *aizsprost|s* m

zataras|īt pf, (3.sg/pl -i, pas. -en) *aizsprost|ot* (II.), *aizbarikād|ēt* (II.); z. komu cestu *aizšķērs|ot* (II.) *kam ceļu*

zatāt|j adj (pěst) *sažņaugt|s*; se ~ymi zuby ar *sakostiem zobiem*

zatažen|j adj (obloha, počasi) *apmācies* (f -kusies), *nomā|cies* (f -kusies); je ~o ir *apmācies*, *laiks ir mākoņains*

zatčen|ī n, (-i) *apcietināšan|a* f, *arest|s* m; příkaz k z. *aresta orderis*

zatelefon|ovat pf, (-uje) **1** (komu) *piezvan|īt* (III.1.) (kam) (*pa telefonu*) **2** (výsledek ap.) *telefoniski paziņ|ot* (II.)

zatemnē|ī n, (-i) (při náletu) *aptumsōšan|a* f

zatemn|īt pf, (3.sg/pl -i), **zatemn|ovat** impf, (-uje) **1** (místnost, okno) *aptums|ot* (II.) **2** <přen.> (význam, otázku) *padar|īt* (III.1.) *neskaidru* **3** (rozum) *aptums|ot* (II.) ■ **z. se** pf, impf **1** <kníž.> (obloha)

ap|mākties (-mācas, -mācās)*, *no|mākties* (-mācas, -mācās)*, *sa|mākties* (-mācas, -mācās)* **2** <kníž.> (význam ap.) *kļūt* (*kļust, kļau*)* *neskaidr|am* **3** (rozum) *aptums|oties* (II.)

zātēz f, (-e) **1** (náklad) *krav|a* f; <let., námoř.> *balast|s* m **2** (zatižení) *slodz|e* f, *noslogojum|s* m; psychická z. *psihiska slodze*

zātēz|ovat impf, (-uje): ⇒ **zatižīt**

zatiž adv **1** (prozatím) *pagaidām*; z. ještē ne *pagaidām vēl ne*

2 (meztím) *tikmēr*, *pa to laiku*; *sednēte* si, ja z. *uvařim čaj* *apsēdieties*, *es tikmēr uzvārišu tēju* **3**: (a) z. (avšak) *tomēr*, *taču*

zatižmco konj **1** (meztimco) *kamer* **2** (kdežto) *turpretim*

zatižmni adj: ⇒ **prozatižmni**

zatiņ|at impf, (-ā): ⇒ **zatonout**

zātiš|ī n, (-i) **1** (zákouti) *klusā viet|a* f, *klusā stūr|ītis* m, (G -ša); (zāvētī) *aizvēj|š* m, *aizvē|nis* m, (G -ņa) **2** (obraz) *klusā dab|a* f

zātīt pf, (-tne, přet. -tal, pas. -tat, imp. -tni): ⇒ **zatonout**

zatižen|ī n, (-i) **1** *slodz|e* f, *noslogojum|s* m **2** (náklad) *krav|a* f **3** (finanční, daňové) *slog|s* m, *noslogojum|s* m **4** <med.> *predispozīcij|a* f

zatiž|īt pf, (3.sg/pl -i, imp. zatiž-i) **1** (tēžitkem) *no|slodzīt* (-sloga, -slodzija)*, *noslog|ot* (II.); (motor) *noslog|ot* (II.); (vozidlo, žaludek) *pārslog|ot* (II.); (co čím ko ar ko) **2** (povinnostmi, ūkoly) (koho čím) *ap|kraut* (-krauj, -krāva)* (ko ar ko), *uz|kraut* (-krauj, -krāva)* (*kam* ko); z. koho danēmi *apkraut ko ar nodokļiem* **3** (něčim nepřijemným) *apgrūtināt* (III.1.); z. majetek *duhy apgrūtināt* *īpašumu ar nodokļiem*; z. si svēdomi *apgrūtināt savu sirdsapziņu*

zāt|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *aizbāz|nis* m, (G -ņa), *korķ|is* m; (větši dřevēny) *spun|de* f, (Gpl -žu), *tap|a* f

zatk|nout pf, (-ne, přet. -(nu)l, -la, pas. -nut) *apciet|īnāt* (III.1.), *arest|ēt* (II.)

zatlāc|īt pf, (3.sg/pl -i), **zatlāc|ovat** impf, (-uje) **1** (vltācīt) *ie|stumt* (-stumj, -stūma)*, *ie|grūst* (-grūž, -grūda)*; z. vůz do garāže *iestumt automašīnu garāžā* **2** (stlačit) (na něco) *pie|spiest* (-spiež, -spieda)* (ko), *pa|spiest* (-spiež, -spieda)* (ko); z. na knoflik *piespiest pogu* **3** (vylācīt) *iz|stumt* (-stumj, -stūma)*, *iz|grūst* (-grūž, -grūda)*, *iz|spiest* (-spiež, -spieda)*; (na stranu) *at|stumt* (-stumj, -stūma)*, *at|spiest* (-spiež, -spieda)*, *atbīd|īt* (III.1.), *nobīd|īt* (III.1.); z. nepřiteile *atspiest ienaidnieku* ♦ z. někoho do pazađi *nobīdīt kādu pie malas*; z. někoho do kouta *iedzīt kādu stūrī* **4** (mrtvému oči) *aiz|spiest* (-spiež, -spieda)*

zatlesk|at pf, (-ā) *sa|sist* (-sit, -sita)* *plaukstas*; z. komu *aplauđēt* (II.) *kam*

zatl|ouci, zatl|ouct pf, (-uče, přet. -oukl, imp. -uē) **1** (zabouchat) (na co) *pieklaud|ēt* (II.) (*pie kā*), *pieklaudz|īnāt* (III.1.) (*pie kā*) **2** (hřebiky

ap.) *ie|sist (-sit, -sita)**, *ie|dzīt (-dzen, -dzina)** 3 (bednu, okna ap.)
aiz|sist (-sit, -sita)*, *aiznag|lot (II.)*
zatlouk|at impf, (-ā) 1 (bouchat) (na co) *klaув|ēt (II.) (pie kā)*,
klaudz|ināt (III.1.) (pie kā) 2 (hřebiky ap.) *sist (sit, sita)* (ie|kšā)*, *dzīt*
(dzen, dzina)* (ie|kšā), *ie|sist (-sit, -sita)**, *ie|dzīt (-dzen, -dzina)**
 3 (bednu, okna ap.) *sist (sit, sita)* ciet, nag|lot (II.) ciet, aiz|sist (-sit,*
-sita)*, *aiznag|lot (II.)* 4 <kol., expr.> (zapírat) *neat|zīt (-zist, -zina)**,
no|liegt (-liedz, -liedza)*
zاتمēn|j n. (-i) <astr.> *aptumsum|s m*; z. Slunce *Saules*
aptumsums
zاتمēn|ēt, zاتمēn|j pf, (-i, 3.pl -ēji, prēt. -ēi) (obloha) *sa|tumst (-tumst,*
-tumsa)*, *pa|likt (-liek, -lika)* tumš|am*; ~ēlo se mu pred očima
viņam sametās tumšs gar acīm
zاتمēn|out pf, (-tne, prēt. -tāl, pas. -tat, imp. -tņi) 1 (sekeru do dřeva, drāpy
do kořstli) *ie|cirst (-cērt, -cirta)**; (co do čeho *ko kur*) 2: z. pěst
sa|žņaugt (-žņaudz, -žņaudza)* dūri; z. zuby *sa|kost (-kož, -koda)**
zobu
zato adv *toties*; je chudā, z. hezkā *viņa ir nabadzīga, toties skaista*
zatoč|jīt pf, (3.sg/pl -i) (chvilī točit) (čim) *pa|griezīt (-griež, -grieza)**
(ko); (trochu) *pagroz|īt (III.1.) (ko)*; z. klikou *pagriezt durvju rokturi*
 2 (zahnot) *pa|griezties (-griežas, -griežas)**, *no|griezties (-griežas,*
-griežas)*; z. doprava| dolewa *no|griezties pa labi/ pa kreisi*
 3 <expr.> (naložit) (s kým) *izrēk|ināties (III.1.) (ar ko)*, *tikt (tiek, tika)**
galā (ar ko); já s nim -im! *es viņam parādīšu!* 4 (s praci) (s čim)
ātri tikt (tiek, tika)* galā (ar ko), *ātri izdar|īt (III.1.) (ko)*; z. s penēzi
iz|šķiest (-šķiež, -šķieda)* naudu ■ z. se pf 1 (pņ tanci) *griezties*
(griežas, griežas)*, *virpu|lot (II.)* 2 (za roh) *pa|griezties (-griežas,*
-griežas)*, *no|griezties (-griežas, -griežas)** 3: ~ila se mi hlava *man*
noreiba (apreiba, sareiba) galva
zato|ka f, (-ky, D.L -ce) *l|cīis m*, (G -ča); (menši) *jom|a f*
zato|pa f, (-y) *plūd|ī m*, pf; (jarni tēž) *pa|lī m*, pl
zato|p|it, pf, (3.sg/pl -i) 1 (rozdēlat oheņ) *ie|kurināt (III.1.)*, *aiz|kurināt*
(III.1.); z. v kamnech *ie|kurināt krāsni* 2 <kol., expr.> (způsobit potize)
(komu) sa|dot (-dod, -deva)* sutu (kam)
zato|p|it, pf, (3.sg/pl -i) (zaplavīt) *apmal|ināt (III.1.)*; (velmi) *pārplud|ināt*
(III.1.)
zato|ul|at se pf, (-ā) 1 (nāhodou p|ijit) *ie|mal|īties (III.1.)*, *ie|k|īst (-k|īst,*
-k|īda) 2 (zabludit) *apmal|īties (III.1.)*, *nomal|īties (III.1.)*
zato|už|īt pf, (3.sg/pl -i, imp. zatuž) (po kom|čem) *sail|goties (II.) (pēc*
kā); (zachtīt) *sagrib|ēties (III.2.) (ko)*; ~il cestovat *viņam sagribējas*
ceļot
zatracenē l adv <expr.> (velmi) *šausmīgi, drausmīgi, velnišķīgi*;
 zpívā z. době *viņš velnišķīgi labi dzied* ll int *sa|sodīt!*,
no|lādēt!, *velns pa|rāvis!*
zatracen|j adj 1 <expr.> (při nadávce) *sasod|īt*, *no|lādēt* 2 <kol.,
expr.> (velký) šausmīgs, drausmīgs, velnišķīgs; mēl ~ou kliku
viņam velnišķīgi veicās
zatr|hnout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen) 1 (čim) (trhnout) *pa|vilkt (-velk,*
-vilka)* (ko), *pa|raut (-rauj, -rāva)* (ko)* 2 (chyby, jmēna v seznamu)
atzīm|ēt (II.); (podtrhnout) *pasvīt|ot (II.)*
zatroub|jīt pf, (3.sg/pl -i, imp. zatrub) (auto, trubka) *ietaur|ēties (II.)*; (na
 ūstup, na poplach, fanfāry) *notaur|ēt (II.) (ko)*; z. na někoho *uztaur|ēt*
(II.) kam
zatrpk|j adj 1 (chut) *rūgtē|s, ierūgtē|s* 2 <přen.> (člověk)
sarūgtināt|s; (slova, výraz tvāie, ironie) *rūgtuma piln|s, rūgt|s*
zatrpk|nout pf, (-ne, prēt. -nu), (-la) 1 (vīno) *sa|rūgt (-rūgst, -rūga)**,
ie|rūgt (-rūgst, -rūga)* 2 (člověk) *k|ūt (k|ūst, k|uva)* ļaun|am*
zatr|jāst pf, (-ese, prēt. -āsl, pas. -esen, imp. -es) (kým|čim) *sākt (sāk,*
sāka)* purināt (ko), *sākt (sāk, sāka)* kratīt (ko)*, *sapu|jināt (III.1.)*
(ko), *sakra|īt (III.1.) (ko)*; z. spāčem *sapurināt gulētāju*; z. hlavou
papu|jināt (III.1.) galvu; ~āsla jīm zima *viņš sāka drebēt no*
aukstuma ■ z. se pf *notric|ēt (III.2.)*, *nodreb|ēt (III.2.)*; (krāce)
ietric|ēties (III.2.), *iedreb|ēties (III.2.)*; (čim no kā); z. se zimou
nodrebēt no aukstuma
zatr|p|at pf, (-el-ā, imp. -(ej)) (lahvīckou) (čim) *sakra|īt (III.1.) (ko)*,
saskal|ināt (III.1.) (ko); z. spāčem *sapu|jināt (III.1.) gulētāju*; z.
 hlavou *sapu|jināt (III.1.) galvu*; z. rukou *pakra|īt (III.1.) roku*; z.
 křidly *savēc|ināt (III.1.) spāmus*
zatr|uk|at pf, (-ā) (na dveře, na okno) (na co) *pieklauvēt (pie kā)*,
pieklaudināt (pie kā); (na stūl, na prsa) *piesist (pie kā)*
 ♦ musim to z. (na dřevo) *jāpiesit pie koka*
zatr|v|īt se pf, (3.sg/pl -i, imp. zatvař) (jak) *iz|likties (-liekas, -likās)**
(kādam), *rād|īt (III.1.) (kādu) seju*; z. se pēkvpapēņē *izlikties*
pārsteigtam, rādīt pārsteigtu seju
zatr|vzē|j adj (tvrdošijnj) *stūr|galvīgs, ietiepīgs*; (optimista, pesimista)
nelabojam|s; (starj mlādenec) *pārlicināt|s*
zatyk|ac m, (-e) *apcietināšanās order|is m*

zatyk|ān|j n, (-i) *apcietināšana f, arestēšana f*
zatyk|at impf, (-ā): ⇒ **zatk|nout**
zaty|lek m, (-ku, Lpl -cich) *sprand|s m, skaust|s m*
zauč|jīt pf, (3.sg/pl -i), **zauč|jovat** impf, (-uje) (koho do čeho) *apmāc|īt*
(III.1.) (ko), *iemāc|īt (III.1.) (kam ko)* ■ z. se pf, impf (do čeho,
 v čem) *iemāc|īties (III.1.) (ko)*, *izmāc|īties (III.1.) (ko)*
zauč|t|ovat pf, (-uje) 1 (vložit do učtu) *ieskait|īt (III.1.)*, *ierēk|ināt (III.1.)*
 2 (zanēst do knihy) *iegrāma|ot (II.)*
zaujatos|t f, (-i) 1 (zājem) *ieinteresēt|b|a f, interes|e f* 2 (nestrannost)
neobjektivitāt|e f, neobjektivum|s m, objektivitātes trūkum|s m;
 (předpojatost) *aizspriedumain|b|a f*
zaujaty|j adj 1 (nadšenj; čtenāř, posluchač) *aizrautīg|s*; z. pro co
aizrāvies ar ko, pilnīgi nodevies kam 2 (nestrannj) *neobjektiv|s*;
 (předpojatj) *aizspriedumain|s*; (proti komu|čemu) *pret ko*
zauj|j n, (-i) 1 (zājem) (pro co) *ieinteresēt|b|a f (kur)*, *interes|e f*
(par ko); (pro sport, pro umēni) *aizraušān|ās f (ar ko)* 2 (nestrannost)
neobjektivitāt|e f, neobjektivum|s m, objektivitātes trūkum|s m;
 (předpojatost) *aizspriedumain|b|a f*
zauj|jimat impf, (-imā), **zauj|jmout** pf, (-me, prēt. -al, pas. -at, imp. -mi,
 -mēte) 1 (funkci, ūrad, místo, postaveni) *ie|ņemt (-ņem, -ņēma)**; z.
 stanovisto (k čemu) *ieņemt nostāju (attiecībā uz ko)*; ~mēte svā
 mistā *ieņemiet vietas!* 2 (uputāt) *ieinteresēt (II.)*; (silnh) *aiz|raut*
(-rauj, -rāva)*; z. pozornost *piesaist|īt (III.1.) uzmanību* ■ z. se
 impf, pf (čim) *aiz|rauties (-raujas, -rāvas)* (ar ko)*
zauč|t|it pf, (3.sg/pl -i) *uz|brukt (-brūk, -bruka)**; (na koho/co, proti
 komu|čemu kam)
zāvada|j f, (-y) 1 (překážka) *traucēk|lis m, (G -ļa), kavēk|lis m, (G -ļa),*
šķēršlis m, (G -šļa); būt na ~u *būt par traucēkli* 2 (na výrobu)
defekt|s m; z. v motoru *motora defekts*
zavādēj|j adj *maldinoš|s, mulšinoš|s*
zavādēn|j n, (-i) (metody, reformy, tehnologii) *ieviešan|a f, (plynu,*
elektrjny, telefonu) ievilkšan|a f, ierīkošan|a f
zavād|jēt impf, (-i, 3.pl -(ēj)j): ⇒ **zavēst**
zavād|jīt pf, (3.sg/pl -i) (dotknout se) (o koho/co) *pie|skarties (-skaras,*
-skāras)* (kam); (silnhj) *pie|grūsties (-grūžas, -grūdās)* (kam)*,
uz|grūsties (-grūžas, -grūdās)* (kam); <přen.> z. o problēm
pieskarties problēmā; <přen.> z. pohledem (o co) *uz|met (-met,*
-meta)* acis (kam); <přen.> o práci ani ne~il *viņš darbam nav ne*
pirksta piedūris
zavadn|j adj 1 (potraviny) *bojāt|s*; (zbožī tēž) *ar defektiem*; zdravotnē
 z. *kaitīgs veselībai*; ~ā voda *veselībai kaitīgs ūdens* 2 (text ap.)
kaitīgs, nepareiz|s; nevidim v tom nic ~ēho es *tur nesaskatu*
nekā slihta
zavāhān|j n, (-i) *svārštīšan|ās f, šaubīšan|ās f*, bez z. bez
svārštīšanās
zavāh|at pf, (-ā) *sākt (sāk, sāka)* svārštīties, sākt (sāk, sāka)**
šaubīties; chwili ~al *viņš brīdi svārštījās*
zavāl|jīt pf, (3.sg/pl -i) 1 (lavina ap.) *ap|bērt (-ber, -bēra)**; (ūplnh): *pišek*
jeskyni ap.) aiz|bērt (-ber, -bēra)*; (vchod kamenem) *aiz|vēlt (-veļ, -vēļa)**
 2 <expr.> (praci) (koho čim) *ap|kraut (-krauj, -krāva)* (ko ar ko)*
zāvān m, (-u, L -u) (vētru) *pūsm|a f, vēsm|a f, (vūnē) dvesm|a f*;
 nejmenšj z. vētru *mazākā vēja pūsma*
zavān|ēt impf, (-i, 3.pl -(ēj)j) 1 (pāchnout) *ost (ož, oda)**; (silnhj) *smird|ēt*
(III.2.); (čim pēc kā) 2 <expr.> (korupci, intrikami ap.) (čim) *ost (ož,*
oda)* (pēc kā)
zavān|out pf, (-e, prēt. -ul) (vitr) *sākt (sāk, sāka)* pūst, uz|pūst (-pūs,*
-pūta)*; ~ula sem vūnē *jasmīnu šurp atplūda jasmīnu smarža*
zavafein|j a f, (-y) *ievārj|um|s m*
zavař|jīt pf, (3.sg/pl -i), **zavař|jovat** impf, (-uje) 1 (noky, rjži) *novār|īt*
(III.1.), *izvār|īt (III.1.)*; (kāvu, čaj) *uz|liet (-lej, -lēja)** ♦ z. si pēknou
 kašī *ievārīt pamatīgu putru* 2 (konservovat) *iekonserv|ēt (II.)* ■ z.
 se pf, impf (ložisko, motor) *sa|karst (-karst, -karsa)**, *sa|silt (-silst,*
-sila)*
zav|jāt pf, (-ēje, prēt. -āl, pas. -āt) 1 (vitr) *sākt (-sāk, -sāka)* pūst,*
uz|pūst (-pūs, -pūta)*; (odvāt) *aiz|pūst (-pūs, -pūta)**; <přen.> co tē
 sem ~ālo? *kāds vējš tevi šurp atpūtīs?* 2 (vūnē) *at|plūst (-plūst,*
-plūda)* (par smaržu) 3 (snēhem) *aizput|ināt (III.1.)*, *pieput|ināt (III.1.)*
zavazad|j n, (-la, L -le, Gpl -el) *bagāž|a f, (kufr) kofeř|is m; (taška)*
(ceļa)som|a f, tři ~la trīs kofeři; pūručni (ručni) ~la *rokas*
bagāža; prostor pro ~la *bagāžas nodalījums*; ūschovna ~el
bagāžas glabātuve
zavazadlov|j adj: z. prostor *bagāžas nodalījums*
zāvazan|j adj 1 (na uzēl) *aizsiet|s, sasiet|s*; (hlava) *apsiet|s*; (oči)
aizsiet|s; (rāna) *pārsiet|s* 2: būt z. (zavāžān) (komu čim) *būt*
pateicību parādā (kam par ko), *būt pateicīgam (kam par ko)*;
 jsem vām velice z. *esmu jums ļoti pateicīgs*

zavázat pf. (-áže, imp. -až) **1** (uzel) sa|siet (-sien, -sėja)*; (boty, tkaničky) aiz|siet (-sien, -sėja)*; (šátek, kravatu) ap|siet (-sien, -sėja)*; (převázat: pytel, balíček) pār|siet (-sien, -sėja)*; z. komu oči aizsiet kam acis; z. komu ránu pārsiet kam brūci **2** <kníž.> (závazkem) (koho k čemu) uz|likt (-liek, -lika)* par pienākumu (kam ko); z. koho k mīceni likt kam klusēt ■ **z. se** pf (k čemu) uz|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* (ko), ap|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* (ko); z. se sliem apsolīt (III.1.)

zāvazlek m, (-ku, Lpl -cīch) saistīb|a f, vzít na sebe z. uzņemties saistību

zāvazně adv uzņemoties saistības (atbildību)

zāvaznlý adj obligāts, saistošs

zavazovat impf, (-uje): ⇒ **zavázat** ■ **z. se** impf: ⇒ **zavázat se**

zavazjī n, (-i) svaru bumb|a f; (tēz hodin) atsvařs m

zāvaznost m, (-i) svarīgums m, nozīmīgums m

zāvaznlý adj **1** (dūležīty) svarīg|s, nozīmīg|s **2** (nedostatky, chyby, nāmītky) nopietn|s, būtisk|s; z. dūvod nopietns imesls; ~ā nemoc nopietna slimība

zavčas adv laikus, laicīgi, savlaicīgi

zavdat pf, (-ā), **zavdāvat** impf, (-ā) **1** (zpūsobit) izraisīt (III.1.); z.

přičinu (k čemu) dot (dod, deva)* iemeslu (kam); z. přičinu k diskusi izraisīt diskusiju **2** z. (si) (připīt) ieldzert (-dzer, -dzēra)*

zavdčīt se pf, (3.sg/pl -i) (komu) izdarīt (III.1.) pakalpojumu (kam);

(vyhovēt) izdarīt (III.1.) pa prātam (kam); velice byste se mi ~il jūs man izdarītu lielu pakalpojumu; ničim se mu ne~iš viņam nekādi nevar izdarīt pa prātam

zavdēk: adv: vzít (brāt) z. (s čīm/kým) apmierināties (III.1.) (ar ko), būt (ir, bija)* mierā (ar ko)

zavede pf: ⇒ **zavést**

zavedený adj (systēm) ieviest|s; (firma) veiksmīg|s, sekmīg|s

zavēdi pf: ⇒ **zavést**

zāvēj f, (-e) (snēhovā) kupen|a f

zāvēr m, (-u) **1** (konec) noslēgums m, nobeigums m, beig|as f, pl; na z. noslēgumā, nobeigumā **2** (soud) secinājums m, slēdzien|s m, atzinums m; dojīt (dospēt) k ~u nākt pie slēdziena; vyvodit ~y izdarīt secinājumus **3** (uzāvēr) slēdzis m, (G -dža), slēdzējs m; (zbranē) aizslēgs m

zāvērečnlý adj noslēguma (G), nobeiguma (G), beigu (G); z. koncert noslēguma koncerts; ~ē slovo gala vārds; ~ā zkouška gala eksāmens

zāvērka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek): ⇒ **uzāvērka** (1,2)

zāvēs m, (-u, L -ul/-e) **1** (na oknē) aizkar|s m; (ve dveřích tež) priekškar|s m **2** (dveřni, okenni) eņģe f, vir|a f **3**: vzít do ~u (koho/co) paņemt tauvā (ko); <přen.> být v těsném ~u za kým cieši sekot kam, būt tūlīt aiz kā

zāvēlsit pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen) **1** (na skobu ap.) pa|kārt (-kar, -kāra)*, uz|kārt (-kar, -kāra)*, pakar|ināt (III.1.), uzkar|ināt (III.1.); (obraz, záclony) pie|kārt (-kar, -kāra)*, piekar|ināt (III.1.); (přes rameno) pār|kārt (-kar, -kāra)*, pārkar|ināt (III.1.) **2** (dveře) ie|likt (-liek, -lika)* eņģēs **3** (skončit hovor) no|likt (-liek, -lika)* klausuli; ~ste! nolieciet klausuli! ■ **z. se** pf (do koho) pa|ņemt (-ņem, -ņēma)* zem rokās (ko), pie|ķerties (-ķeras, -ķērās)* pie rokās (kam); z. se do paže (komu) ie|ķerties (-ķeras, -ķērās)* elkonī (kam); z. se do sebe sa|ķerties (-ķeras, -ķērās)* rokās

zāvēsnlý adj piekaram|s, piekarinām|s; z. kluzāk deltaplanier|is m; z. lētāni deltaplanierism|s

zavjést pf, (-ede, prēt. -edl, pas. -eden, imp. -ed) **1** (downīt) ie|vest (-ved, -veda)*; (pryč) aiz|vest (-ved, -veda)*; (sem) at|vest (-ved, -veda)*; z. koho domū aizvest ko uz mājām; cesta nās ~edla k hradu ceļš mūs aizveda uz pili; co vās sem ~edlo? kas jūs šurp ir atvedis?

◆ z. na scestī novest neceļos **2** (plyn, vodovod, elektřinu, telefon) ie|vilkt (-veik, -vilka)*, ierī|kot (II.); (sondu do žaludku) ievadīt (III.1.) **3** (do nepříznivé situace) no|vest (-ved, -veda)*; z. koho do katastrofy novest ko līdz katastrofai **4** (nový říz, zvyk, metody, pořádek) ie|viest (-vieš, -viesa)*; (firmu, obchod) nodib|ināt (III.1.); z. do praxe ieviest praksē **5** (řeč, debatu) novirzīt (III.1.); z. řeč na co novirzīt sarunu uz ko

zavěšovat impf, (-uje): ⇒ **zavēsīt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zavēsīt se**

zāvēl' f, (-ti, pl: N -ti, D -tīm, L -tich, I -tīmī-tmī) testament|s m

zavjést pf, (-eze, prēt. -ezl, pas. -ezen, imp. -ez) **1** (downīt) ie|vest (-ved, -veda)* (braukšus); (pryč) aiz|vest (-ved, -veda)* (braukšus); z. koho do nemocnice aizvest ko uz slimnīcu **2** (jāmu) aiz|bērt (-ber, -bēra)*, pie|bērt (-ber, -bēra)*

zāvīdēnihdnlý adj apskaužam|s

zāvīdēt pf, (-i, 3.pl -ēji) ap|skaust (-skauz, -skauda)*; (komu co ko par ko)

zāvīn m, (-u, L -u): jablkový z. ābolu pīrāgs, štricelle f, (Gpl -ļu)

zavīnāč m, (-e) **1** <kuch.> rolmop|sis m, (G -ša), sij|ku tīte|nis m, (G -ņa) **2** <komp., slang> zīme @ [et], „gliemežiša“ zīme f, (Gpl -mju)

zavīnējl n, (-i) (dopravnī nehody, požāru, vāky) izraisīšan|a f, z. nēči smrti kāda nonāvēšan|a f, kāda nogalināšan|a f, cizi z. sveša vain|a f; bez vlastnlho z. bez savas vainas; nedbalostnī z. nodarījums aiz neuzmanības; mīra z. vainas lielums

zavīnējlý adj: nehoda ~ā pod vlivem alkoholu alkohola reibumā izraisīta avārija; ztrāty ~ē nedbalostī neuzmanības dēļ radušīs zaudējumi

zavīnīt pf, (3.sg/pl -i) būt (ir, bija)* vainīg|am (kur, pie kā); z.

dopravnī nehodu/ požār izraisīt (III.1.) satiksmes negadījumu/ ugunsgrēku; z. nēči smrt nonāvēt (II.) ko, nogal|ināt (III.1.) ko; sām si to ~il tu pats pie tā esi vainīgs

zavīrāt impf, (-ā) **1** (dveře, okno, knihu, oči) vērt (ver, vēra)* ciet, taisīt (III.1.) ciet; (na klíč) slēgt (slēdz, slēdza)* ciet, aiz|slēgt (-slēdz, -slēdza)*; (do zásuvky, do pokoje) slēgt (slēdz, slēdza)* iekšā, ie|slēgt (-slēdz, -slēdza)* ◆ z. nad nēčīm oči pievērt uz kaut ko acis **2** (trvale: obchod, divadlo) slēgt (slēdz, slēdza)*; ~āme! (v hospodě) slēdzam! **3**: ⇒ **zavřít** (3,4) ■ **z. se** impf **1** (dveře, okno) vērties (veras, vērās)* ciet, aiz|vērties (-veras, -vērās)* **2**: ⇒ **zavřít se** (2)

zāvīsiet impf, (-i, 3.pl -(e)ji) (na kom|na čem) būt (ir, bija)* atkarīg|am (no kā); to ~i na okolnostech tas ir atkarīgs no apstākļiem

zāvīstol f, (-i) atkarība f, (na komlčem no kā); drogova/ citova z. narkotiska/ emocionāla atkarība; zbvāt se ~i atbrīvoties no atkarības **1** (na komlčem) atkarīg|s (no kā); z. na drogāch atkarīgs no narkotikām **2**: <lingv.> ~ā vēta pakārtots teikums

zāvīst f, (-i) skaudība f, budīt z. radīt skaudību; ze ~i aiz skaudības

zāvīt m, (-u, L -ul/-ē) (šroubu) vīt|ne f, (Gpl -ņu); <anat.> mozgový z. smadzeņu riev|a f

zavītāt pf, (-ā) <kníž.> ie|rasties (-rodas, -radās)*; z. ke komu

ie|griezties (-griezās, -griezās)* pie kā, apciem|ot (II.) ko

zavīdlnout pf, (-ne, prēt. -l) (klid, zmatek) ielstāties (-stājas, -stājās)*;

~lo ticho iestājās klusums

zavīlājt pf, (3.sg/pl -i), **zavīlājovat** impf, (-uje) **1** (pole, louku) apūdeņ|ot (II.) **2** (navlčit) samitřināt (III.1.), saslap|ināt (III.1.); <přen.> z. si hrdlo ap|slacīt (-slaka, -slacīja)* rīkli **3** (zatopit) iesildīt (III.1.), sasildīt (III.1.)

zavīlēci, zavīlēct pf, (-ēce, prēt. -ekl, pas. -ēčen, imp. -eč), **zavīlēkat** impf, (-ēkām) **1** (vlečením) ie|vilkt (-veik, -vilka)* **2** (nāsīlīm: zajatce ap.) aiz|vest (-ved, -veda)* (ar varu) **3** (nemoc, epidemii) ievaz|āt (II.) **4** (do aféry, do sporu) ie|jaukt (-jauc, -jauca)*, ie|vilkt (-veik, -vilka)*; z. do vāky ievilkt karā

zāvod₁ m, (-u, L -ul/-ē) **1** (podnik) uzņēmums m, firm|a f, prūmyslový z. rūpniecīskis uzņēmums **2** (tovāra) fabrik|a f, rūpnīc|a f, z. na výrobu automobilū automašīnu rūpnīca

zāvod₂ m, (-u, L -ul/-ē) (soutěžení) sacītk|stes f, pl, (G -šu), sacensīb|as f, pl; z. v bēhu skriešanas sacensības; bēžet o z. skrieties (skrienas/skrejas, skrejās)* ◆ o z. s vētrem ātrāk par vēju

zāvodēnl n, (-i) sacensīb|as f, pl, sacensān|ās f, zākaz z. aizliegums piedalīties sacensības

zāvodīs|tē n, (-tē, Gpl -t) (dostihové) zirgu skrejceļš m, hipodrom|s m

zāvodīt impf, (3.sg/pl -i) sa|censties (-censās, -centās)*; (s kým o co ar ko par ko); z. v bēhu (s kým) sacensties skriešanā (ar ko) ◆ z. s časem cīnīties ar laiku

zāvodnī, adv (rada, jidelna, klub) rūpnīcas (G), fabrikas (G)

zāvodnī₂ adv (vůz, kůň) sacītk|šu (G), sacensību (G); z. drāha (běžecská) skrejceļš m, (cyklistická, motocyklistická, automobilová) trek|s m, (jen cyklistická) velotrek|s m

zāvodnīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **zāvodnīce** f, (-e, Gpl -) sacītk|šu dalībniek|s m, dalībnie|ce f, (Gpl -ču); cyklistický z. riteņbraucējs m, riteņbraucēja f, automobilový (motocyklový) z. sacītk|šu braucējs m, braucēja f

zāvodnīt pf, (3.sg/pl -i), **zāvodņovat** impf, (-uje) apūdeņ|ot (II.)

zāvój m, (-e) pīvur|s m; svatebnī z. ligavas pīvurs

*zavolanjā f, (-é): přichází jako na ~ou viņš nāk kā saukts

zavolat pf, (-ā) **1** (vykřknout) saukt (sauc, sauca)*, kliegt (kļiedz, kļiedza)*; (přivolat) pa|saut (-sauc, -sauca)*; z. na koho uz|saut (-sauc, -sauca)* kam; z. o pomoc saukt pēc palīdzības **2** (rodīce do školy) uzaic|ināt (III.1.), at|saut (-sauc, -sauca)*; (lékaře, policii, opraváře) iz|saut (-sauc, -sauca)*; z. záchranku izsaukt ātro palīdzību **3** (telefonicky) (komu) piezvanīt (III.1.) (kam); z. na telefonní číslo... piezvanīt uz numuru...

zāvōra f, (-ry, D.L -ře) **1** (dveřni) aizbīd|nis m, (G -ņa), bul|a f; zavřít dveře na ~ru aiz|šaut (-šauj, -šāva)* durvis **2** (silniční, hraniční) barjer|a f; železniční ~ry dzelzceļa pārbrauktuves barjeras

závor|ka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *iekav|a f*; kulaté ~ky *apa|jās iekavas*; hranatē ~ky *kvadrātiekvav|as f*; pl; dát do ~ky *ielikt iekavās*; odstranit ~ky *atvērēt iekavas*

zāvra|t f, (-tīl-tē, pl: N -i, D -tīm, L -tīch, I -tēmi) *reibo|nis m*, (G -ņa); mām z. *man reibst galva*

zāvrat|j adj *reibinošs*; ~ā rychlost *galvu reibinošs ātrums*

zavrazd|it pf, (3.sg/pl -i) *noslepkav|ot (II.)*; (usmrtīt) *noga|lināt (III.1.)*, *nonā|v|ēt (II.)*

zavrc|et pf, (3.sg/pl -i) **1** (pes) *ie|rūkties (-rūcas, -rūcās)**, *sākt (sāk, sāka)* rūkt 2* (člověk) *no|rūkt (-rūc, -rūca)**, *noņurd|ēt (III.2.)*, *noburkš|ēt (III.2.)*

zavrh|nout pf, (-hne, prēt. -hl, pas. -žen), **zavrh|ovat** impf, (-uje) **1** (návrh, nápad, učení) *nora|id|īt (III.1.) 2* (ženu, manžela, dītē) *a|t|eikties (-, -teicās)** (no kā), *a|t|sacīties (-sakās, -sacījās)** (no kā); (nápadnika) *atraid|īt (III.1.)*

završ|it pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> *pa|beigt (-beidz, -beidza)**, *no|beigt (-beidz, -beidza)**

zavrt|ēt pf, (-i, 3.pl -(ē)j) (čím) *pagroz|īt (III.1.) (ko)*, *pa|griez|t (-griez, -grieza)** (ko); z. *hlavou papur|ināt (III.1.) galvu*; z. *ocasem palunc|ināt (III.1.) asti* ■ **z. se** pf *pagroz|īties (III.1.)*, *pa|griezties (-griežas, -griezās)**; <expr.> z. se na židli *dīd|īties (III.1.) krēslā*

zavrn|j adj (dveře, okno, kniha, oči) *aizv|ērtis*; (na klíč) *aizslēgtis*; (do zásuvky, do pokoje) *ieslēgtis*; (proti své vůli) *ieslodzītis*; (obchod, jednání) *slēgtis*; dveře jsou ~é *durvis ir ciet*, (na klíč též) *durvis ir aizslēgtas*; <lingv.> ~ā slabika *slēgta zilbe* ♦ (jednání) za ~ymi dveři *aiz slēgtām durvim*

zavř|it pf, (-e, prēt. -el, pas. -en, imp. -i) **1** (dveře, okno, knihu, oči) *aiz|v|ērt (-ver, -vēra)**, *aiztāis|īt (III.1.)*; (na klíč) *aiz|slēgt (-slēdz, -slēdza)**; (do zásuvky, do pokoje) *ie|slēgt (-slēdz, -slēdza)** ♦ **z.** nad něčím oči *piev|ērt uz kaut ko acis*; z. někomu ústa *aizbāzt kādam muti 2* (trvale: obchod, divadlo) *slēgt (slēdz, slēdza)* 3* (topení, kohout) *no|slēgt (-slēdz, -slēdza)**, *aiz|griez|t (-griez, -grieza)* 4* (do vězení) *ie|slodzīt (-sloga, -slodzija)** ■ **z. se** pf **1** (dveře, okno) *aiz|vērties (-veras, -vērās)* 2* (do místnosti) *ie|slēgties (-slēdzas, -slēdzās)**; <přen.> z. se do sebe *no|slēgties (-slēdzas, -slēdzās)* sevī*

zavzpomin|at (si) pf, (-ā) (na koho/co) *atcer|ēties (III.2.) (ko)*

zazā|r|it pf, (3.sg/pl -i, imp. zazař) <těž přen.> (hvězda, světlo, oči, talent) *iemirdz|ēties (III.2.)*, *iedzirkst|ēties (III.2.)*

zazātk|ovat pf, (-uje) (lāhev) *aizkor|ēt (II.)*; (sud) *aizspund|ēt (II.)*

zazd|it pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn, imp. -i) *aizmūr|ēt (II.)*; (do něčeho) *iemūr|ēt (II.)*

zāzem|j n, (-i) **1** (pozadí) *fon|s m*; (základna) *pamat|s m*; sociālnī/technickē z. *sociālais/tehniskais nodrošinājums m 2* <voj.> *aizmugur|e f*

zaziv|at impf, (-ā) (mit za zlē) (komo ku) *ņemt (ņem, ņēma)* ļaunā (kam ko)*; (vinīt) *vain|ot (II.) (ko kur, pie kā)*; (vytýkat) *pār|met (-met, -meta)* (kam ko)*; z. *komo nedbalost vainot ko nolaidībā, pār|met kam nolaidību*; ne-ām mu to es to *neņemu ļaunā*

zāznam m, (-u, L -u) **1** (položka) *ierakst|s m*, *atzī|me f*, (Gpl -mju) **2** (poznámka) *piezī|me f*, (Gpl -mju), *pierakst|s m*; vēst ~y *pierakst|īt (III.1.) 3* (zvukovy) *ierakst|s m*; televizijā *ierakst 4* (příhláška) *pierakstīšan|ās f*; (na co uz ko)

zaznamen|at pf, (-ā), **zaznamenā|vat** impf, (-āva) **1** (položka) *ierakst|īt (III.1.)*; (do kalendāre, do diāře též) *atzīm|ēt (II.)*; (objednāvku, termin) *pierakst|īt (III.1.)*, *piezīm|ēt (II.) 2* (obraz, zvuk) *ierakst|īt (III.1.)*; (otřesy pudy, vzestup hladiny) *reģistr|ēt (II.) 3* <přen.> (růst, pokles) *atzīm|ēt (II.)*; z. *ztráty ciest (cieš, cieta)* zaudējums*; z. *úspěch gūt (gūst, guva)* panākums*; výroba ~ala *nārust ražošanas apjoms pieauga*

zāznamnīk m, (-ku, Lpl -cich): telefonni z. *automātiskais atbildētājs m*

zazn|it pf, (-i, 3.pl -(ē)j, prēt. -ēl), **zaznīvat** impf, (-ā) (začít znit) *atskan|ēt (III.2.)*; (krátce) *ieskan|ēties (III.2.)*; v jeho hlasu ~ēla *nedūvēra viņa balsi ieskanējās neuzticība*; na koncertu ~i *skladba... koncertā tiks atskaņots...*

zazpiv|at pf, (-ā) **1** (píseň, árii) *nodzied|āt (III.2.) 2* (krátce) *iedziedāties (III.2.)** ■ **z. si** pf *uzdzied|āt (III.2.)**, *padzied|āt (III.2.)**

zāzračnē adv (úspěšný) *brīnumaini*; (zachránit se) *brīnumainā kārtā*

zāzračnīj adj *brīnumainis*; ~ē dītē *brīnumbērnis m*; z. *lék brīnumzā|les f*, pl, (G -ļu)

zāzrajk m, (-ku, Lpl -cich) <těž přen.> *brīnum|s m*; vērit v ~ky *ticēt brīnumiem*; *dēlat ~ky darīt brīnumus*; byl to z., že..., jen ~kem *brīnumainā kārtā*; jako ~kem *kā par brīnumu*

zazvon|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (na zvon) *pazvan|īt (III.1.)*, *piezvan|īt (III.1.)*; z. u dveři *piezvanīt pie durvim 2* (zvon, budík, telefon) *iezvan|īties (III.1.)*; (peniz) *iešķind|ēties (III.2.)*

zažād|at pf, (-ā) (o co) *lūgt (lūdz, lūdza)* (ko)*, *ie|sniegt (-sniedz, -sniedza)* lūgumu (pieteikumu) (par ko, kam)*; z. o dūchod *iesniegt pensijas pieteikumu*

zažal|ovat pf, (-uje) (podat žalobu) *iesūdz|ēt (III.2.)*; (k soudu) *iesūdz|ēt (III.2.) tiesā*

zažehn|at pf, (-ā), **zažehnāvat** impf, (-ā) **1** (nemoc ap.) *apvārd|ot (II.) 2* <kníž.> (odvrátit) *no|v|ērst (-vērs, -vērsa)**; z. *nebezpečī novērst briesmas*

zāžehovīj adj: z. motor

zažīt pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) **1** (prožit) *piezdīv|ot (II.)*, *pieredz|ēt (III.2.)*; (něco nepřijemného též) *pārdzīv|ot (II.)*, *izbaud|īt (III.1.)*; ~il lepši časy *viņš ir redzējis labākus laikus 2* (jīdo) *sagrem|ot (II.)*

zāžītek m, (-ku, Lpl -cich) *pārdzīvojums m*; ~ky z cest *ceļojumu iespaidi*

zažītj adj (zkušenosť, činnosť) *piezdīvot|s*, *pieredzēt|s*, *izbaudīt|s*; (představa, rozdíl) *vispārpieņem|t|s*, *vispārzinām|s*

zaživa adv *dzīvam esot*; pohřbit koho z. *apglabāt ko dzīvu*

zaživāci adj (ústroj, potíže) *gremošanas (G)*

zaživ|at impf, (-ā): ⇒ **zažīt**

zbabē|lec m, (-ce) *ģļēvulis m*, (G -ļa); (ustrāsenec) *bailulis m*, (G -ļa), *zaķpasta|ļa m*, (D -am)

zbabēlost f, (-i) *ģļēvums m*, *ģļēvulība f*, (bojācnosť) *bailīgums m*

zbabēlj adj *ģļēvs*, *ģļēvulīgs*; (bojācnīj) *bailīgs*

zbankrot|ovat pf, (-uje) *bankrot|ēt (II.)*

zraven|j n, (-i) **1** *noķrāsja f 2* (hlasu) *balss* *tembr|s m*

zravenīj adj (osvobozený) (čeho) *atbrīvot|s (no kā)*, *atsvabināt|s (no kā)*; z. *emoci bez emocijām*; būt ~ *prāva volīt būt bez tiesībām piedalīties vēlēšanās*; jako z. rozumu *gluži kā bez prāta*

zavř|it pf, (3.sg/pl -i), **zavř|ovat** impf, (-uje) **1** (osvobodit) (koho čeho) *atbrīv|ot (II.) (ko no kā)*, *atsvabināt (III.1.) (ko no kā)*, *atpest|īt (III.1.) (ko no kā)*; z. *koho starostī atbrīvot ko no rūpēm 2* (odstranit) (co čeho) *iztīr|īt (III.1.) (ko)*, *attīr|īt (III.1.) (no kā)*; z. *tuku attīrīt no taukiem*, *atkauk|ot (II.)*; z. *nečistoty notīrīt (III.1.)*; z. *slupky nomiz|ot (II.) 3* (připravit) (koho čeho) *at|ņemt (-ņem, -ņēma)* (kam ko)*; z. *poslance imuniti atņemt deputātām imunitāti*; z. *koho funkcē atbrīvot (II.) ko no amata* ■ **z. se** pf, impf (koho/čeho) *atbrīvoties (II.) (no kā)*, *tikt (tiek, tika)* vajā (no kā)*; *nemūžu se z. dojmū, že... es nevaru atbrīvoties no iespaida, ka...*

zbē|h m, (-ha, Npl -hovēl-zī, Lpl -zīch) *dezertier|is m*

zbēhnout pf, (-ne, prēt. -i) <voj. přen.> *dezert|ēt (II.)*, *aiz|bēgt (-bēg, -bēga)**; (k nepříteli též) *pār|bēgt (-bēg, -bēga)** ■ **z. se** pf *no|tikt (-tiek, -tika)**, *atgad|īties (III.1.)*

zbēsile adv (hádat se, křičet) *satracināti, sanīknoti*; (bēžet, bolet) *trakī, trakoti*; *jet z. braukt nevaldām ātrumā*

zbēsīlj adj (boj, rychlost, jízda) *trak|s*, *neprātīgs*; (odpūrcē, obličej) *satracināt|s*, *nikn|s*

zbēznīj adj **1** (krátký) *ātr|s*, *aš|s 2* (povrchní) *pavirš|s*, *nevērīgs*

zblj|it pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *pie|kaut (-kauj, -kāva)**

zblāznj|it pf, (3.sg/pl -i) *padar|īt (III.1.) traku* ■ **z. se** pf **1** *saljukt (-jūk, -juka)** *prātā*, *zaud|ēt (II.) prātu*; <přen.> z. se *radostī būt no prieka kā prātu zaudējušam*; ~il jste se? *vai jūs esat prātu zaudējis?*; z. *toho by se člověk il tur jau trakam jāpaliek 2* <expr.> (zamilovat se) (*neprātīgi*) *iemīl|ēties (III.2.)*

zblb|nout pf, (-ne, prēt. -nu), -la) **1** <těž přen. vulg.> (stávat se blbým) *k|ūt (kūst, kūva)* mu|ķ|im, pa|ķ|im (-iek, -iika)* par mu|ķi 2* <vulg.> (špatně provést) *samai|āt (II.)*, *sabend|ēt (II.)*, *sa|ļ|aist (-laiž, -laida)* grīstē*

zbled|nout pf, (-ne, prēt. -i) *nobāl|ēt (III.2./II.)**, *k|ūt (kūst, kūva)* bāl|am*

zblizka adv (vidět) *tuvumā*; (poznat, seznámit se) *tuvu*; *podívat se na co z. aplūkot ko tuvumā*; boj z. *tuvcīņ|a f*, *zābēr z. tuvplān|s m*

***zbljo** n, (-a): *ani ~a ne kripatiņas, ne nieka*; *nenī na tom ani ~a pravdy tajā nav ne kripatiņas patiesības*

zbohātīlj m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *jaunbagātņīk|s m*

zbohāt|nout pf, (-ne, prēt. -i) *k|ūt (kūst, kūva)* bagāt|am*

zbor|it se pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -ti) (rām) *sa|šķiebties (-šķiebias, -šķiebās)**, *sa|mesties (-metas, -metās)**; (dūm) *sa|grūt (-grūst, -gruva)**, *sa|brukt (-brūk, -bruka)**; (stēcha) *ie|grūt (-grūst, -gruva)**, *ie|brukt (-brūk, -bruka)**

zboř|it pf, (3.sg/pl -i), **zbour|at** pf, (-ā) (dūm, most) *no|ļ|aukt (-jauc, -jauca)**; (přī náletu) *sa|graut (-grauj, -grāva)**; <přen.> z. *hranice nojaukt robežas* ■ **z. se** pf (dūm, most) *sa|brukt (-brūk, -bruka)**, *sa|grūt (-grūst, -gruva)**; (strop) *ie|brukt (-brūk, -bruka)**, *ie|grūt (-grūst, -gruva)** ♦ *proto se svět nezbořil! tāpēc jau pasaule bojā neaizies!*

zbožlí n, (-i) *pre|ce f, (Gpl -ču); (hromadně) pre|ces f, pl, (G -ču);* spotřební z. *patēriņa preces*; průmyslové z. *rūpniecības preces*
zbožnít pf, (3.sg/pl -i), **zbožn**ívat impf, (-uje) *diev|ināt (III.1.);* (faraony ap.) *uzskatīt (III.1.) par dievību, pielīdzināt (III.1.) dievbai*
zbožný adj (člověk) *dievticīgš, dievbijīgš, religiozš; (téma) religiozš* ♦ *~é pīrāni karstākā vēlēšanās*
zbrañ f, (-ně) *iero|cis m, (G -ča);* střelná z. *šaujamaš ierocis, šaujamiēro|cis m, (G -ča);* bodná z. *duramiēro|cis m, (G -ča);* konvenční *~ně parastā tīpa ieroči;* jaderné *~ně kodoliero|či m, pl;* *~ně hromadného niēni masu iznīcināšanas ieroči;* složit *~ně nolikt ierocus;* chopit se *~ně ķerties pie ieročiem* ♦ *klid ~ni pamiers*
zbroj f, (-e) **1** (rytířská) *bru|ņas f, pl 2 (zbranē) *bru|ņojumš m, apbru|ņojumš m* ♦ *v plnē ~i bru|ņojies no galvas līdz kājām*
zbrojřský adj *ieroču (G); z. průmysl ierocū rūpniecība*
zbrojení n, (-i) *bru|ņošān|ās f; <přen.> závody ve z. bru|ņošānās sacensība*
zbrojít impf, (3.sg/pl -i) *bru|ņoties (II.)*
zbrojný adj **1** (týkající se zbrojení) *bru|ņošānās (G); z. průmysl kara rūpniecība 2 (týkající se zbraní) *ieroču (G); z. pas ieroča nēsēšanas atļauja*
zbrojnice f, (-e, Gpl -) **1** (zbraní) *arsenālš m, ierocū noliktava f 2* hasičská (požární) z. *ugunsdzēsēju depo m, (neskl.)*
zbrojovka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *ieroču rūpniecība f*
*zbrusu adv: z. *nový pilnīgi jauns*
zbrzdít pf, (3.sg/pl -di, pas. -dēn, imp. -di|d) *piebremz|ēt (II.); <přen.> (zadržet) aizkav|ēt (II.), aiztur|ēt (III.2.)*
zbylý adj *atlikušais (f -usi); (nepotřebný) pārpalikušais (f -usi)*
zbystřít pf, (3.sg/pl -i, imp. -i) (zrak, sluch) *sasprindz|ināt (III.1.); z. pozornost saas|ināt (III.1.) uzmanību*
zbyť pf, (-ude, prēt. -yl, imp. -ud) **1** (jako poslední) *at|likt (-liek, -lika)*, pa|likt (-liek, -lika)*;* (nepotřebně) *pa|likt (-liek, -lika)* pāri;* *ne~ylo než... neatlika nekas cits, kā vien... ♦ z. na ocet palikt vecmeitās 2* (zachovat se) (po kom|čem) *pa|likt (-liek, -lika)*;* *~yl po něm velký majetek viņš atstāja lielu īpašumu ■ z. se pf (koho|čeho) atbrīv|oties (II.) (no kā), tikt (tiek, tika)* vaļā (no kā)*
zbytečnē adv *veltīgi, velti;* *mluvit z. veltīgi muti dzesēt*
zbytečnost f, (-i) **1** (vlastnosti) *veltīgumš m, nevajadzīgumš m 2* (zbytečná věc) *lieka mant|a f, nevajadzīga mant|a f*
zbytečnly adj **1** (nepotřebný) *liekš, nevajadzīgš 2 (mamý) *veltīgš, velti;* *je to ~é tas ir veltīgi*
zbytek m, (-ku, Lpl -cich) *atlikumš m; (nepotřebný) pārpalikumš m* ♦ *beze ~ku pilnīgi, pilnībā*
zbývat impf, (-ā): ♦ *opatrnosti nikdy ne~ā piesardzības nekad nav par daudz; ⇒ zbyť*
zcela adv (správný, odlišný, opačný, spokojený) *pilnīgi, galīgi;* (nový, stejný ap. též) *gluži;* (jinak, správně, jasně, určitě) *pa'visam;* (osvědčit se) *pilnībā;* *je to z. nemožné tas ir pilnīgi neiespējami;* *z. nečekanē gluži negaidot;* *z. zmatený galīgi apjucis*
zcizení n, (-i) <kníž.> *(nelikumīga) piesavināšan|ās f, zādzība f*
zcizít pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> *piesavināties (III.1.)*
zcuchat pf, (-ā) (vlasy) *saljaukt (-jauc, jauca)*, sabuž|ināt (III.1.);* (šaty) *saburz|īt (III.1.), saņurc|īt (III.1.)*
zčásti adv *daļēji, pa daļai*
zčernat pf, (-ā) *nomeln|ēt (II.), k|ūt (k|ust, kjuva)* meln|am*
zčervenat pf, (-ā) (obloha ap.) *k|ūt (k|ust, kjuva)* sarkan|am;* (studem ap.) *no|sarkt (-sarkst, -sarka)*, pietvīkt (-tvīkst, -tvīka)* ♦ z. až po uši nosarkt līdz ausīm*
zčistajasna adv *negaidot, pēkšņi*
zda konj/part *vai;* *zeptal se, z. mā pījīt viņš jautāja, vai viņam atnākt; nevim, z. jīt, nebo nejīt; es nezīnu, vai man iet vai neiet*
zdaleka adv **1** *iztālēm, notālēm, no tālienes ♦ z. se někomu/ něčemu vyhnout běgt no kāda/ no kaut kā pa gabalu 2:* *z. ne nebūt ne, nepa'visam ne; ani z. nenī neļepšī viņš nebūt nav vislabākais; nebylo to z. tak zlé, jak... tas nepa'visam nebija tik slikti, kā...*
zdali, **zda**lipak konj/part: ⇒ **zda**; *z. se na mě pamatuješ? vai tu mani vēl atceries?*
zdáli, **zd**álky adv *no tālienes*
zdanēn|í n, (-i) *aplīkšan|a f ar nodokli;* *divoži z. dubultaplīkšan|a f ar nodokli*
zdaní n, (-i) **1** (co se jen zdá) *ilūzija f, šķietamība f;* *to je pouhé z. tā tikai šķiet 2* (dojem) *iespaidš m;* *budīt z. spravednosti radīt taisnīguma iespaidu ♦ z. klame izskats vij 3* (minění) *uzskatš m, dom|as f, pl;* *podle mého z. pēc manām domām;* *nemám o tom ani z. man par to nav ne mazākās jausmas****

zdanít pf, (3.sg/pl -i) *aplīkt (-liek, -lika)* ar nodokli*
zdanitelný adj *aplīkamš ar nodokli*
zdanílivē adv *šķietami;* (se slovesem) *it kā;* *je z. mrtvý viņš it kā esot miris*
zdanílvly adj *šķietamš*
zdañovat impf, (-uje): ⇒ **zdanit**
zdar m, (-u) *veiksm|e f, sek|mes f, pl, (G -mju);* *se ~em sekmīgi, veiksmīgi; beze ~u nesekmīgi, neveiksmīgi; ~y a nezdary veiksmes un neveiksmes; mnoho ~ul labu veiksmi!*
zdarma adv: ⇒ **zadarmo**
zdarnly adj **1** <kníž.> *(zdařilý) sekmīgš, veiksmīgš;* *dovést ko k ~ému konci sekmīgi ko pabeigt 2* (řádný) *labš, krietrš*
zdařilý adj (pokus, vývoj) *sekmīgš, veiksmīgš;* (snimek, program) *(labi) izdevjies (f -usies)*
zdařít se pf, (3.sg/pl -i) *iz|doties (-dodas, -devās)*;* (náhodou) *palaim|ēties (II.);* *jeho plán se ~il viņa plāns izdevās; ~ilo se mi to udělat man palaimējās to izdarīt*
zdlát se pf, (-ā, 3.pl -aji) **1** (jevit se) *šķīst (šķiet, šķita)*, likties (liekas, likās)*;* *~ā se, že to neví šķiet, ka viņš to nezina; ~ā se mi, že... man šķiet, ka...; zdá se mi nemocný man šķiet, ka viņš ir slims 2* (ve snu) *rādīties (III.1.) sapnī; ~ālo se mi o tobě es tev redzēju sapnī; co se ti ~ālo? ko tu redzēji sapnī? 3* (libit se) *pa|tikt (-tik, -tika)*;* *ten člověk se mi ne~ā man šis cilvēks nepatīk; co se ti na tom ne~ā? kas tev nepatīk?*
zdatnost f, (-i) (fyzická, profesionální) *sagatavo|ība f, (lyžařská, řemeslnická) izveicība f, veiklība f*
zdatnly adj (autor, herec, politik) *spējīgš;* (lyžař) *veikš, izveicīgš;* (odborník) *lietpratīgš, kompetentš;* (tělesně) *spēcīgš, labi attīstīš;* *je odborně z. viņš ir labs speciālists*
zde adv **1** (místně) *šeit 2* (časově) *klāt;* *Vánoce jsou zde Ziemassvētki ir klāt*
zdedēnly adj *mantotš;* *z. po babičce mantots no vecmāmiņas*
zdedít pf, (3.sg/pl -i) *mant|ot (II.), sa|ņemt (-ņem, -ņēma)**
mantojumā; (co po kom ko no kā); <přen.> *z. nadání po otci mantot talantu no tēva*
zdechlin|a f, (-y) *ma|ta f, sprāgo|nis m, (G -ņa)*
zdechnout pf, (-ne, prēt. -(nu), -la) (těž vulg. o lidech) *no|sprāgt (-sprāgst, -sprāga)*, no|beigties (-beidzas, -beidzās)**
zdejší adj *šejiēnes (G); (institute, obyvatelstvo, zboží) vietējais;* *je z. rodák viņš ir šejienietis; z. lidé šejienieši*
zdemolovat pf, (-uje) *izdemol|ēt (II.)*
zdenly adj *kieģe|u (G), mūra (G); z. dům mūra nams*
zdešit pf, (3.sg/pl -si, pas. -šen, pas. -s) *izbied|ēt (II.), nobied|ēt (II.);* (velmi) *pārbied|ēt (II.) ■ z. se pf izbīties (-bistas, -bijās)*, no|bīties (-bistas, -bijās)*; (trochu) sa|bīties (-bistas, -bijās)*; (velmi) pārībīties (-bistas, -bijās)*; (koho|čeho) no kā*
zdešenē adv (vykřiknout, utíkat, strnout) *izbailēs, šausmās;* (divat se) *ar izbailēm, ar šausmām*
zdešen|í n, (-i) *izbail|es f, pl, (G -ju), izb|lis m, (G -ja);* (hrůza) *šausm|as f, pl; k mému z. man par šausmām*
zdešenly adj *izbīj|ies (f -usies), nobijies (f -usies);* (velmi) *pārbijies (f -usies), šausmu pārņemtš;* *z. výkřik šausmu kļiedziens*
zdevast|ovat pf, (-uje) (krajinu, přírodu) *izpost|īt (III.1.);* (město též) *sa|graūt (-grauj, -gráva)*;* (byt též) *izdemol|ēt (II.)*
zdevastovanly adj (krajina) *izpostītš;* (město též) *sagrautš;* (byt též) *izdemolētš*
zdi f: ⇒ **zed'**
zdiskredit|ovat [-dy-] pf, (-uje) *diskredit|ēt (II.) ■ z. se pf diskredit|ēties (II.), diskredit|ēt (II.) sevi*
zdít pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn, imp. -i) *mūr|ēt (II.)*
zdivo n, (-a) *mūrējumš m, mūrš m;* *cihelnē z. kieģe|u mūrš*
zdivočellý adj **1** (zvíře) *(kjuvis) mežonīgš;* *~é rostliny par meženiem kjuvuši augi; ~ā zahrada aizaudzis dārzš 2* (dítě) *izlaistš (par bērnu)*
zdivočjet pf, (-i, 3.pl -(e)j) (zvíře) *k|ūt (k|ust, kjuva)* mežonīgšam;* (člověk) *k|ūt (k|ust, kjuva)* par mežoni*
zdlouhavly adj **1** (pomalý) *lēnš, gausš;* *~ā chůze lēna gaita 2* (zvolna probíhající) *ilgstošš;* *~é jednání ilgstošas sarunas; ~ā nemoc ilgstoša slmība*
zdobenly adj *izgreznošs, izrotātš;* (čím ar ko); *z. drahekamy rotāts ar dārgakmeņiem*
zdoblit impf, (3.sg/pl -i) *grezn|ot (II.), rot|āt (II.);* (místnost též) *dekor|ēt (II.); květiny ~i stěnu ziedi rotā sienu ■ z. se impf grezn|oties (II.), rot|āties (II.)*
zdokonal|it pf, (3.sg/pl -i), **zdo**konal|ovat impf, (-uje) *pilnveid|ot (II.);* (znalostí) *papild|ināt (III.1.) ■ z. se pf, impf pilnveid|oties (II.);* (ve

znalostech) *papildināties* (III.1.); z. se v lotyštinē *papildināt latviešu valodas zināšanas*

zdoļa adv *no apakšas*; z. nahoru *no apakšas uz augšu*; <přen.> iniciatīva z. *iniciatīva no apakšas*

zdoļat pf. (-ā) (nepřiteile, soupeře, horu) *pieļveikt* (-veic, -veica)*, *uzļveikt* (-veic, -veica)*; (potiže, ūnavu, odpor) *pārvarēt* (III.2.)

zdomācņēt pf. (-i, 3.pl -ēji) (v cizim prostředí) *iedzīvoties* (II.), *ieljusties* (-jūtas, -jutās)*; (v jinēm podnebi) *aklimatizēties* (II.); (zviņē) *pieradīnāties* (III.1.), *piejaucēties* (II.); (roslina) *pielāgoties* (II.) (*apstākļiem*), *aklimatizēties* (II.); cizi slovo ~ēlo svešvārds *ir iekļāvies valodā*

zdrāhlat se impf. (-ā) (neučinīt rozhodnutí) *vilcīnāties* (III.1.); (vāhat) *svārstīties* (III.1.)

zdrāhavē adv (vyhovēt, podat, sdělit něco) *vilcinoties, svārstoties*

zdramatizovat impf. (-uje) (román, situaci) *dramatizēt* (II.)

zdrāv, zdrāva, zdrāvo adj: budte z. *esiet sveicināts!* ♦ živ a z. *dzīvs un veselš*; ⇒ **zdrāvš**

zdravē adv (žit, jist, vypadat) *veselīgi*

zdravī n, (-i) *veselība* f; tēšit se dobrému z. *būt pie labas veselības*; ve z. (dožīt osmdesātju) *pie labas veselības*, (vrātit se) *sveiks un veselš*; pīpīt si na z. *iedzert uz veselību*; na z. *uz veselību!*

zdravit impf. (3.sg/pl -i) **1** *sveicināt* (III.1.); srdečnē ~ī (v dopise) *ar sirsnīgiem sveicieniem* **2** (delegaci, sportovce ap.) *apļsveikt* (-sveic, -sveica)* ■ **z. se** impf *sveicināties* (III.1.); (s kým ar ko)

zdravotnē adv: z. zāvadnš *kaitīgs veselībai*; z. postīženš (člověk) *invalidš m. cilvēks ar īpašām vajadzībām*; jak jsi na tom z.? *kā tev ar veselību?*

zdravotni adj **1** (týkající se zdraví) *veselības* (G); z. stav *veselības stāvoklis*; ze ~ch *dūvodū veselības stāvokļa dēļ* **2** (tēlocvīk, obuv, pás) *ārstnieciskš*; z. čaj *zāju tēja* **3** (zdravotnický) *medicīnas* (G), *medicīniskš*; z. sestra *medmāša* f, *medicīnas māsa*; z. prohlídka *medicīniskā apskate*, *veselības stāvokļa pārbaude*; z. péče *veselības aprūpe*

zdravotnickš adj (služba, škola, reforma) *medicīnas* (G); (pomoc) *medicīniskš*; ~é středisko *ambulanče* f, (Gpl -ču); Svētová ~ā organizace *Pasaules Veselības organizācija*

zdravotnictvī n, (-i) *veselības aizsardzība* f, ministerstvo z. *veselības ministrija*

zdravotniķ m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **zdravotnicje** f, (-e, Gpl -) *veselības aizsardzības darbinieks m. darbiniece* f, (Gpl -ču); (přimo spojenš s léčbou) *medicīnas darbinieks m. darbiniece* f, (Gpl -ču)

zdravovēdja f, (-y) *higiēna* f

zdravš adj **1** (ne nemocný) *veselš* ♦ z. jako řīpa (ryba, buk) *veselš kā rutks*; vyvāznout se ~ou *kūži tikt sveikā cauri*; v ~ēm tēle z. *duch veselā miesā – veselš gars* **2** (zdravī prospēšnš) *veselīgs*; ~ā výživa *veselīga pārtika*; jīt na z. *vzduch iet svaigā gaisā* **3** (svēdčīci o zdraví: plet, spānek, smich, zājem) *veselīgs*; <přen.> z. (selský) *rozum veselais saprāts*

zdraženī n, (-i) *cenas (cenu) paaugstināšana* f, *cenas (cenu) pieaugums* m; (náklady na výrobek) *sadārdzināšana* f

zdražīt pf. (3.sg/pl -i) *paaugstināt* (III.1.) *cenu (kam)*; (náklady na výrobek) *sadārdzināt* (III.1.) ■ **z. se** pf *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *dārgākām, sadārdzināties* (III.1.)

zdražovānī n, (-i): ⇒ **zdražēnī**

zdražovat impf. (-uje): ⇒ **zdražēt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zdražēt se**

zdrčenš adj <přen.> *satriekts*; (sklesly) *nomāktš*

zdrčuīci adj **1** (sila, ūder, nājezd) *iznīcinošš*, *graujošš*; <přen.> (pohled, kritika) *iznīcinošš*; z. porážka *pilnīga sakāve*; z. důkaz *neapstrīdams pierādījums* **2** (skličuīci) *nomācošš*, *drūmš* **3** (ohromuīci) *satriecošš*, *graujošš*; z. většina *lielumu lielais vairākums*

zdrhņout pf. (-ne, prêt. -nu), (-la) **1** (stāhnout) *saļvilkt* (-velk, -vilka)*; z. v uzel *saviļkt mezglu* **2** <kol., expr.> (uprchnout) *aizļaieties* (-ļaižas, -ļaidās)*, *aizļmukt* (-mūk, -muka)*

zdrobnadljo n, (-la, L-le, Gpl -el) *rāvēslēdzējš* m

zdrobnadlinja f, (-y) <lingv.> *demīnutīvs m. pamazināmais vārdš* m

zdroj m, (-e) **1** *avotš* m; z. informāci *informācijas avots* **2**: pl ~e (finančni, surovinovē) *resursš* m, pl

zdrīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (nepřiteile) *saļtriekt* (-triec, -trieca)*, *saļgraut* (-grauj, -grāva)*; byl ~cen *zprāvou ziņa viņu satrieca*

zdrženī n, (-i) (nějaké činnosti) *aizkavēšana* f; (vlastni) *aizkavēšanš* f

zdrženlivē adv (hodnotit, chovat se) *atturīgi*; (jist, pīt) *ar mēru*

zdrženlivost f, (-i) *atturība* f; pohlavnī z. *atturēšanš* f *no dzimumsakariem*

zdrženlivš adj *atturīgs*; (v jidle, v piti) *mērenš*, *pietīcīgs*; je z. v piti *viņš daudz nedzer*

zdržēt pf. (3.sg/pl -i), **zdržovat** impf. (-uje) *aizkavēt* (II.); (zadržēt) *aizturēt* (III.2.); z. vlak *aizturēt vilcienu*; ~ela nās *doprasni zācpa mūs aizkavēja satiksmes sastrēgums*; nepřiznivē počasi ~elo *žnē nelabvēlīgs laiks aizkavēja pļauju*; z. koho od čeho *atturēt* (III.2.) *ko no kā* ■ **z. se** pf, impf **1** (nějakou dobu) *uzkavēties* (II.), *uzturēties* (III.2.); jak dlouho se zde ~iš? *cik ilgi tu šeit būsi?* **2** (zpozdit se) *aizkavēties* (II.) **3** (nezúčastnit se) (čeho) *atturēties* (III.2.) (*no kā*); z. se hlasování *atturēties no balsošanas*; z. se alkoholu *atturēties no alkohola*; z. se smichu *novaldīt* (III.1.) *smieklus*; ne~el se, aby neplakal *viņš nespēja novaldīt asaras*

zdřevēnēt pf. (-i, 3.pl -ēji) **1** (přmōnēnit se ve dřevu) *paļikt* (-liek, -lika)* *kokainā*m, *saļstingt* (-stingst, -stinga)* **2** (končetiny) *noļīkt* (-tīrst, -tīrpa)* *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *sīvām*

zdřimņout (si) pf. (-ne, prêt. -) *noļsnausties* (-snauzas, -snaudās)*; (neūmyslnē) *aizļsnausties* (-snauzas, -snaudās)*

zdřuzaznīt pf. (3.sg/pl -i), **zdřuzazņovat** impf. (-uje) (položit důraz) *uzļsvērt* (-sver, -svēra)*, *pasvītrot* (II.); (těž podrženim ap.) *izļcēt* (-ceļ, -cēla)*

zdřuvodnēnī n, (-i) *pamatojumš m. argumentācija* f, (činu tēž) *motivācija* f

zdřuvodnēnš adj *pamatojš*, *argumentētš*; (čin tēž) *motivētš*

zdřuvodnīt pf. (3.sg/pl -i), **zdřuvodņovat** impf. (-uje) *pamātot* (II.), *argumentēt* (II.); (čin tēž) *motivēt* (II.); (co čím ko ar ko)

zdřviņ m, (-hu, Lpl -zīch) (zdřvižení) *pacelšanja* f; <tech.> z. pistu *virzuļa gājiens* m

zdřvihlat, zdřvihjat impf. (-ā) **1** (vzhůru) *celt* (*ceļ, cēla*)* *augšā*, *paļcēt* (-ceļ, -cēla)*; (ze zemē, na zāda tēž) *uzļcēt* (-ceļ, -cēla)*; z. hlas *pacelt balsi* **2** (prach ap.) *saļcēt* (-ceļ, -cēla)* **3**: ⇒ **zdřvihnout** (**2**) ■ **z. se** impf **1** (vzhůru) *celties* (*ceļas, cēlas*)* (*augšā*), *paļcelties* (-ceļas, -cēlas)* **2** (vstávat) (vzhůru) *celties* (*ceļas, cēlas*)* (*augšā*), *pieļcelties* (-ceļas, -cēlas)* **3**: ⇒ **zdřvihnout se** (**3-5**)

zdřvihņout pf. (-hne, prêt. -hl, pas. -žen) **1** (vzhůru) *paļcēt* (-ceļ, -cēla)*; (ze zemē, na zāda tēž) *uzļcēt* (-ceļ, -cēla)*; z. telefonni sluchātka *pacelt telefona klausuli*; z. kotvy *pacelt enkuru*, <přen.> *doties* (*dodas, devās*)* *ceļā*; <tēž přen.> z. hlavu *pacelt galvu*; přen.> z. oči *pacelt acis*; z. prst *izļstiept* (-stiepj, -stiepa)* *pirkstu*; <přen.> z. ruku (na koho) *pacelt roku* (*pret ko*); <přen.> z. hlas (proti čemu, na obranu koho) *ieļstāties* (-stājas, -stājās)* (*pret ko, par ko*), *aizstāvēt* (III.2.) (*ko*) **2** (zlepšit) *uzlabot* (II.), *paaugstināt* (III.1.); z. životni úroveň *paaugstināt dzīves līmeni*; z. náladu *uzlabot garstāvokli* ■ **z. se** pf **1** (vzhůru) *paļcelties* (-ceļas, -cēlas)*; ~hl se mi žaludek *man palika sliktā dūša* **2** (vstát) *pieļcelties* (-ceļas, -cēlas)*; z. se k odchodu *piecelties promiešanai* **3** (vitr, boufe, oblaka prachu) *saļcelties* (-ceļas, -cēlas)* **4** (zlepšit se) *uzlaboties* (II.) **5** <kniž.> (povstat) *saļcelties* (-ceļas, -cēlas)*

zdřviž f, (-e) *liftš* m; (nákladni tēž) *celtņis* m, (G -ņa)

zdřvojīt, zdřvojnāsobjīt pf. (3.sg/pl -i) *divkāršot* (II.), *dubļt*ot (II.) ■ **z. se** pf *divkāršoties* (II.), *dubļt*oties (II.)

zdřvořile adv *pieklājīgi*; (vstřicnē) *laipni*

zdřvořilost f, (-i) **1** *pieklājība* f, (jen) ze ~i *pieklājības pēc* **2**: pl ~i (slova) *laipnība* f, pl, *komplimentī* m, pl; říkat komu ~i *teikt kam laipnības*

zdřvořlostni adj (dopis, návštēva, pravidla) *pieklājības* (G); z. fráze *pieklājības fráze*

zdřořilš adj *pieklājīgs*; (vstřicny) *laipnš*

zdřymadljo n, (-la, L-le, Gpl -el) *slūžš* m, pl

ze prep: ⇒ **z**

zed f, (zdji, pl: -em/-im, L -ech/-ich, I -mi) **1** *siens* f; (cihnová, kamennā) *mūrš* m; *hlavnī z. kapitālā siens*; požarnī z. *ugunsdrošais mūris*; berlīnskā z. *Berlīnes mūris*; Čīnskā z. *Čīnas mūris* ♦ tlačit (tiskout) *nēkoho ke zdi piespiest kādu pie sienas*; jīt hlavou proti zdi *skriet ar pieri sienā* **2** <sport> (ve fotbalu) *siens* f, *siensija* f

zednār m, (-e): svobodnš z. *brīvmūrnieks* m, *masonš* m

zednīk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch) *mūrmieks* m

zejména part *it sevišķi. it īpaši*

zejtra adv <kol.>: ⇒ **zitra**

zeleņ f, (-nē) **1** (barva) *zāja krāsa* f, *smaragdovā z. smaragdzaļa krāsa* **2** (porost) *zājumī* m, pl, *apstādījumi* m, pl; mēstskā z. *piēsētas apstādījumi*

zelenāč m, (-e) <expr.> *zāļknābis* m, (G -bja)

zelenjat impf. (-ā) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *zāļam* ■ **z. se** impf *būt* (*ir, bija*)* *zāļam*, *zāļot* (II.); *louky se už ~aji pļavas jau ir kļuvušas zāļas*

zelenija f, (-y) (plody) *dārzegļi* m, pl; (kořeny tēž) *sakļnes* f, pl, (G -ņū); (listy tēž) *zājumī* m, pl; *kořenovā z. garšsakļnes* f, pl, (G -ņū)

zhlednout pf. (-ne, prët. -(nu), -la, pas. -nut) **1** (jako divák) noskat[ī]ties (III.1.); (výstavu) aplūkot (II.), apskat[īt] (III.1.) **2** (zhlédnout) ie[raudzīt (-rauga, -raudzīja)*, paman[īt] (III.1.) **■ z. se** pf **1** (oblubit si) (v čem) iemī[lot] (II.) (ko), aiz[rauties (-raujas, -rāvās)* (ar ko) **2** (napodobit) (v kom/čem) atdar[īnāt] (III.1.) (ko)

zhlédnut[ī] n. (-i): po z. filmu pēc filmas noskatīšanās; to stoji za z. to ir vērts aplūkot, (film) noskatīties

zhlížet se impf. (-i, 3.pl -eji) **1** (v zrcadle) skat[ī]ties (III.1.) spogu[īt], spogu[loties] (II.) **2** (milovat) (v kom/čem) karsti mīl[ēt] (III.2.) (ko), diev[īnāt] (III.1.) (ko)

zhloupnout pf. (-ne, prët. -i) k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* par mu[ķi]; (ve stāfi) izkū[kt] (II.) prātu <kol.>

zhlīt[nout] pf. (-ne, prët. -(nu), -la, pas. -nut) nol[īt] (-rij, -rija)*; (téz p[re]n. knihu) ap[ri]t (-rij, -rija)*

zhlubnout adv **1** (dýchāt) dziļi; z. si povzdechnout atviegloti uzelpot **2** (uklonit se) dziļi **3** (zamučēt, zakašiat) zemā balsī, zemū, dobjī **4** (napīt se) krietrī, pamatīgi, kārtīgi

zhnīsāt pf. (-ā) sastru[lot] (II.)

zhnūsīt pf. (3.sg/pl -i) (komu co) rad[īt] (III.1.) riebumu (pretīgumu) (kādā pret ko); būt ~en politikou izjust riebumu pret politiku **■ z. se** pf ap[ri]ebties (-riebias, -riebās)*, k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* pretīgām; život se mu ~il dzīve viņam ir k[ū]vus pretīga **■ z. si** pf iz[just] (-jūt, -juta)* riebumu (pretīgumu) (pret ko)

zhodnocen[ī] n. (-i) novērtējum[s] m, novērtēšan[a] f; (kladu a záporu) izvērtējum[s] m; (peņēz, vkladu) vērtības pieaugum[s] m

zhodnoc[ovāt] impf. (-uje) **1** (oceņovat) vērt[ēt] (II.), novērt[ēt] (II.); (klady a záporu) izvērt[ēt] (II.) **2** (zvyšovat hodnotu) padar[īt] (III.1.) vērtīgu (vērtīgāku); euro se ~uje eiro vērtība pieaug

zhodnotīt pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) **1** (ocenīt) novērt[ēt] (II.); (klady a záporu) izvērt[ēt] (II.) **2** (učinīt hodnotným) padar[īt] (III.1.) vērtīgu (vērtīgāku); z. pūdu uzlab[ot] (II.) augsnī

zhola adv <expr.> pilnīgi, galīgi, pašvisam; to je z. nemožnē tas ir pilnīgi neiespējami; z. nic itin nekas, itin neko

zhoršen[ī] n. (-i) pasliktināšan[ā]s f

zhoršenj[ā] adj (vidētlnost, počasi, kvalitā, finančni situāce) slīkt[s]; (prūjeznost tēz) apgrūtināt[s]

zhoršīt pf. (3.sg/pl -i) paslikt[īnāt] (III.1.), padar[īt] (III.1.) slīktāku **■ z. se** pf paslikt[īnāties] (III.1.), k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* slīktākām; počasi se ~ilo laiks ir k[ū]vis slīktāks

zhoršovān[ī] n. (-i): ⇒ zhoršēni

zhoršovāt impf. (-uje): ⇒ zhoršīt **■ z. se** impf.: ⇒ zhoršīt se

zhoršujici se adj kas pasliktinās, kas k[ū]st slīktāks; z. se stav arvien slīktāks stāvoklis

zho[stīt] se pf. (3.sg/pl -sti, pas. -štēn, imp. -st/-sti) <knīž.> **1** (zdāmē) (čeho) tikt (tik, tika)* galā (ar ko), pa[veikt] (-veic, -veica)* (ko); z. se ūkolu se cīli godam paveikt uzdevumu **2** (zbavit se) (čeho) atbrīv[oties] (II.) (no kā), tikt (tik, tika)* valā (no kā)

zhotov[ī] n. (-i) izgatavošan[a] f, pagatavošan[a] f; z. fotogrāfij fotogrāfiju izgatavošana

zhotov[īt] pf. (3.sg/pl -i) izgatavot (II.), pagatav[ot] (II.), uztais[īt] (III.1.); z. opis izgatavot norakst

zhotovitel m. (-e, Npl -ē), zhotovitel[ka] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) izgatavotājs m, izgatavotāja f; (výrobce) ražotājs m, ražotāja f

zhoub[a] f. (-y) (spoušt) post[s] m; (záhuba) iznīcīb[a] f, bojāe[ļa] f; alkohol je jeho ~ou alkohols ir viņa posts

zhoubn[ā] adj postoš[s], kaifīg[s]; (epidemie) nāvējoš[s]; <med.> z. nādor [aundabīgs audzējs

zhoust[nout] pf. (-ne, prët. -i) (omāčka, kouř) sabiez[ēt] (II.); (vlasy) k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* biezākām; <p[re]n.> (ovzduši) sa[springt] (-springst, -springa)*, k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* saspringtām

zhroucen[ī] n. (-i) (budovy) sabrukšan[a] f; (režimu) sabrukum[s] m; (banky) bankrot[s] m; (plānu) izjūkšan[a] f; hospodārské z. ekonomiskais sabrukums; nervovē z. nervu sabrukums; būt na pokrajī z. būt uz sabrukuma robežas

zhroucenj[ā] adj **1** (budova) sabru[ctis] (f -kusi) **2** (člověk: psychicky) satriekt[s], sagrauzt[s]; (na židli) sa[īm]is (f -usi) **3** <p[re]n.> (plān, tradice) izju[ctis] (f -kusi)

zhrjoutit se pf. (3.sg/pl -outi, pas. -oucen, imp. -ut/-outi) **1** (budova, most) sa[brukt] (-brūk, -bruka)*; (strop, podlaha) ie[brukt] (-brūk, -bruka)* **2** (osoba: tělesně) sa[īm]it (-līmst, -līma)*; (duševně) sa[brukt] (-brūk, -bruka)*; z. se na židli sa[īm]it krēslā; nervovē se ~outit viņam bija nervu sabrukums **3** <p[re]n.> (režim, naděje) sa[brukt] (-brūk, -bruka)*; (plān, jednāni, rodina) izjukt (-jūk, -juka)*; (finančně) izput[ēt] (III.2.), bankrot[ēt] (III.2.)

zhrozīt se pf. (3.sg/pl -i) (zdēsīt se) (čeho) nolbīties (-bistas, -bijās)* (no kā), pārtbīties (-bistas, -bijās)* (no kā); (způsobu, ceny, slov) būt

(ir, bija)* šokēt[am, būt (ir, bija)* satriekt[am]; ~ila se nad jeho slovy viņa vārdi viņu šausmināja

zhruba adv **1** (přibližně) apmēram, aptuveni; bude to stát z. sto eur tas maksās apmēram simts eiro **2** (povšechně) vispārīgos vilcienos, vispārīgās līnijās; z. co nastinit attēlot ko vispārīgos vilcienos **3** (opracovat) rupjī

zhrubnout pf. (-ne, prët. -i) (chování) k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* rupjām; (ruce, pleť) k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* raupjām

zhfešīt pf. (3.sg/pl -i) nogrēk[oties] (II.), apgrēk[oties] (II.); z. proti Bohu nogrēkoties Dieva priekšā

zhubnout pf. (-ne, prët. -i) novāj[ēt] (II.), zaud[ēt] (II.) svaru; z. o pět kilo novājēt par pieciem kilogramiem

zhudebn[īt] pf. (3.sg/pl -i) sacer[ēt] (III.2.) mūziku (kam); z. bāseņ sacerēt mūziku dzejolim

zhurta adv <expr.> **1** (odbit někoho) rupjī, skarbi **2** (rychle) steidzīgi, žigli; ne tak z. lēnām!, nesteidzies!

zhusta adv <knīž.> bieži, daudzkārt

zhustīt pf. (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -st/-sti) **1** (omāčku) sabiez[īnāt] (III.1.); <fyz., tech.> kondens[ēt] (II.) **2** (výklad, myšlenky) koncentr[ēt] (II.), rezum[ēt] (II.)

zhuštēn[ā] adj **1** (tekutina) sabiezīnāt[s]; <fyz., tech.> kondensēt[s]; ~ē mlēko iebiezīnāts (kondensēts) piens **2** (program, učivo) koncentrēt[s]; z. obsah knihy īss grāmatas saturs

zhýck[āt] pf. (-ā) izlu[īnāt] (III.1.), iz[ī]st (II.)

zchátralj[ā] adj **1** (budova) pussagruv[is] (f -usi) **2** (oděv) novalkāt[s], nonēsāt[s], nodrīskāt[s] **3** (osoba) paklīd[is] (f -usi), pagrim[is] (f -usi); mravnē z. morāli pagrimis

zchla[dit] pf. (3.sg/pl -dī, pas. -zen) atdzēs[ēt] (II.); nechat co z. [aut kam atdzist; <p[re]n.> z. si hlavu atvēs[īnāt] (III.1.) galvu; <p[re]n.> z. nadšēni apslāp[ēt] (II.) entuziasmu **■ z. se** pf atdzist (-dziest, -dzisa)*; (osoba: koupáním ap.) atvēs[īnāties] (III.1.)

zhud[nout] pf. (-ne, prët. -i) k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* nabag[ām] (nabadzīg[ām]), nolnākt (-nāk, -nāca)* trūkumā

zid[ka] f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) sēt[ļa] f, sētīg[ļa] f, (dřevenā tēz) žog[s] m

zim[a] f. (-y) **1** (období) ziem[a] f **2** (chlad) aukstum[s] m; t[ī]st se ~ou drebēt no aukstuma **II** adv aukstī; venku je z. ārā ir auksts; je mi zima man ir aukstī, man salst; bylo mi z. na nohy man nosala kājas

Zimbabve f. (-e) Zimbabve f

zimnī adj ziemas (G); z. sport ziemas sports; <tēz p[re]n.> z. spānek ziemas miegs

zimnic[ē] f. (-e, Gpl -) dru[ctis] m, (G -dza); žlutā z. dzeltenā kaiļte f, (Gpl -šu)

zimnīk m. (-ku, Lpl -cīch) ziemas mētelj[s] m, (G -ja)

zinlek m. (-ku) <chem.> cīnk[s] m

zīp m. (-u, L -u) rāvējslēdzējs m

zirāt impf. (-ā) <knīž.> vērtīgi skat[īties] (III.1.), cieši lūk[oties] (II.); z. do prázdna skatīties tukšumā

zis[k] m. (-ku, Lpl -cīch) **1** (výnos) pe[ļņa] f, ienākum[s] m; hrubý/ čistý z. bruto/ tīrā peļņa; mit z čeho z. gūt no kā peļņu; p[ri]nāšet z. nest peļņu; prodāt se ~kem pārdot ar peļņu **2** (výhoda) ieguvum[s] m, labum[s] m; územní/ politický z. teritoriāls/ politisks ieguvums; z toho neplyne žádný z. no tā nav nekāda labuma ♦ risk je z. kas neriskē, tas nevinnē

ziskān[ī] n. (-i) iegūšan[a] f, ieguv[ē] f, (Gpl -vju)

zisk[āt] pf. (-ā), ziskāv[āt] impf. (-ā) ie[lgūt] (-gūst, -guva)*, dab[ūt] (II.); z. p[ri]atelství/ důvěru ieman[ot] (II.) draudzību/ uzticību; z. úctu izpe[ļņ]ties (III.1.) cieņu; z. na hodnotě/ na popularitě k[ūt] (k[ūst, k[ūva])* vērtīgām (vērtīgākām)/ populārām (populārākām); z. koho na svou stranu noska[ņ]ot (II.) ko sev par labu

ziskovost f. (-i) ienesīgum[s] m, pe[ļņa] f

ziskovj[ā] adj pe[ļņu] nesoš[s], ienesīg[s]

zištnē adv savtīgi

zištnj[ā] adj savtīg[s]; ze ~ých důvodů savtīgos nolūkos

zitra adv rīt, rītdien; z. ráno rīt no rīta; z. večer rīt vakarā, rītvakar, na shledanou z. līdz rītam!

zītējs adj rītdienas (G); z. den rītdien[a] f; z. večer rītvakar[s] m

zīt[ī]ek m. (-ka, Lpl -cīch) rītdien[a] f; do ~ka līdz rītdienai; od z. no rītdienas; odkládat co na z. atlikt ko uz rītdienu ♦ lepšī ~ky labāka nākotne

zīv[āt] impf. (-ā) žāv[āties] (II.); z. nudou žāvāties no garlaicības

zīv[nout] pf. (-ne, prët. -i) nožāv[āties] (II.)

zjara adv pavasarī

zjednat pf. (-ā), zjednāv[āt] impf. (-ā) **1** (na práci) nol[īgt] (-līgst, -līga)* **2** (nápravu, právo, spravedlnost) pa[nākt] (-nāk, -nāca)*; (přízeň, vážnost, oblibu) ie[lgūt] (-gūst, -guva)*; z. pořádek nodib[īnāt] (III.1.) kārtību

zjednodušenē adv vienkāršoti; z. řečeno vienkāršoti sakot

zjednodušen|í n, (-i) *vienkāršošana* f
zjednodušen|ý adj *vienkāršots*
zjednoduš|it pf, (3.sg/pl -i), **zjednoduš|ovat** impf, (-uje) *vienkāršot* (II.); <mat.> *vienādot* (II.)
zjemn|it pf, (3.sg/pl -i), **zjemn|ovat** impf, (-uje) (chuť, pokožku) *padarīt* (III.1.) *maigāku*; (oblīce) *padarīt* (III.1.) *smalkāku*; (vкус) *izsmalcināt* (III.1.)
zjev m, (-u, L -u) **1** (jev) *parādība* f, průvodní z. *blakusparādība* f
2 (zevnějšek) *izskatīšana* f, *ārieņne* f, (Gpl -ru) **3** (osobnost) *personība* f
zjeven|í n, (-i) **1** *parādība* f, (přizrak) *rēģis* m, *spokis* m; (představa) *vīzija* f, *redzējums* m **2** <náb.> *atklāšme* f, (Gpl -mju)
zjev|it pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> (sdělit) *atklāt* (-klāj, -klāja)*; (ukázat) *parādīt* (III.1.) ■ **z. se** pf (objevit se) *parādīties* (III.1.); z. se ve snu *parādīties sapnī*
zjevnē adv *nepārprotami, acīm redzami*
zjevn|ý adj *skaidrs, nepārprotams, acīm redzams*; ~á lež *klaji meli*; bez ~ého důvodu *bez skaidra iemesla*; je ~é, že... *skaidrs, ka...*
zjev|ovat impf, (-uji) <kníž.> ⇒ **zjevit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zjevit se**
zjež|it pf, (3.sg/pl -i) *saļbozt* (-bož, -boza)* *spalvu*, *saļcēlt* (-ceļ, -cēla)* *spalvu* ■ **z. se** pf *saļbozties* (-božas, -bozās)*, *saļcēlties* (-ceļas, -cēlas)* *stāvus*; hrúzou se mu ~ily vlysy *no šausmām viņam mati sacēlās stāvus*
1 **zj|istit** pf, (3.sg/pl -stī, pas. -štēn, imp. -stī/-stī*) *noskaidrot* (II.); (stanovit) *no|teikt* (-, -teica)*, *no|sacīt* (-saka, -sacīja)*, *konstatēt* (II.); (vypátrat) *izdibināt* (III.1.); z. pīčīnu *noskaidrot iemeslu*; z. nedostatky *konstatēt trūkumus*; z. totožnost (koho) (oběti) *identificēt* (II.) (ko), (černého pasažera) *noskaidrot (kā) personību*
zjištēn|í n, (-i) *atklājums* m, *konstatējums* m
zjišt|ovaci adj: <lingv.> z. otázka *jautājuma teikums*
zjišt|ovat impf, (-uje): ⇒ **zjistit**
zjizven|ý adj *rētainis*; (od neštvic) *bakurētainis*
zkal|it pf, (3.sg/pl -i) **1** (tekutinu) *sadukļot* (II.) **2** <přen.> (zrak) *aizmiglot* (II.); (mysl) *aptumšot* (II.); (radost, štěstí) *aptumšot* (II.), *apēn*ot (II.)
zkamenēn|ja f, (-y) <geol.> *fosilija* f, *pārakmeņojums* m
zkamenēl|ý adj **1** *pārakmeņojies* (f -usies), *fosils* **2** <přen.> *sastin|dzis* (f -gusi); stāl jako z. *viņš stāvēja kā sastindzis*
zkamen|ēt pf, (-i, 3.pl -ēji) **1** *pārakmeņoties* (II.) **2** <přen.> *sa|stingst* (-stingst, -stinga)*
zkapaln|ēt pf, (-i, 3.pl -ēji) *kondensēties* (II.), *pārīet* (-iet, -gāja)* *šķidra stāvoklī*
zkáz|a f, (-y) **1** (zhouba) *bojāeja* f, *sabrukums* m; hospodářská z. *ekonomiskais sabrukums*; mravní z. *morāls pagrimums* m; hnát koho do ~y *dzīt ko postā*; propadnout ~e *iet bojā* **2** (potravín) *bojāšanās f, samaitāšanās f, podlehnout ~e iet bojā|āties* (II.)
zka|zīt pf, (3.sg/pl -zi, pas. -žen, imp. -z) *sabo|jāt* (II.), *samait|āt* (II.); z. komu náladu *sabo|jāt kam garastāvoklī* ■ **z. se** pf *sabo|jāties* (II.), *samait|āties* (II.)
zkažen|ý adj (dovolenā, narozheniny, život, oči) *sabo|jātis*; (potraviny, zuby) *bojātis*; (morālnē) *samaitātis*; ~á vejce *vecas olas*
zklamān|í n, (-i) *viļšanās f*, (z čeho, nad čím *par ko, kur*)
zklaman|ý adj *vīļies* (f -usies); (ošizený) *pieviltis*; ~é naděje *neattaisnotas cerības*
zklam|at pf, (-e, imp. -(e)j) *pie|vilt* (-vij, -vīla)*; z. naděje *pievilt cerības* ■ **z. se** pf *vilties* (viļas, viļās)*, *pie|vilties* (-viļas, -vīlās)*; (v kom|čem kur)
zklidnēn|í n, (-i) *nomierināšana* f, *nomierināšanās f*; lēky na z. *nomierinošas zāles*; pro z. *lai nomierinātos*
zklidn|it pf, (3.sg/pl -i), **zklidn|ovat** impf, (-uje) *nomierināt* (III.1.) ■ **z. se** pf, impf *nomierināties* (III.1.)
zkomolen|ý adj *izkrop|otis*; (úmysinē) *sagrozītis*; ~á výpověď *sagrozīta liecība*
zkomol|it pf, (3.sg/pl -i) *izkrop|ot* (II.); (úmysinē) *sagrozīt* (III.1.); z. fakta *sagrozīt faktus*
zkompli|ovat pf, (-uje) *sarežģīt* (III.1.), *komplicēt* (II.) ■ **z. se** pf *sarežģīties* (III.1.), *komplicēties* (II.)
zkompromit|ovat pf, (-uje) *kompromitēt* (II.) ■ **z. se** pf *kompromitēties* (II.)
zkonfisk|ovat pf, (-uje) *konfiscēt* (II.)
zkonstru|ovat pf, (-uje) **1** *konstru|ēt* (II.) **2** (obvinēni, důkaz ap.) *safabricēt* (II.)
zkontrol|ovat pf, (-uje) *pārbaudīt* (III.1.), *kontrolēt* (II.), *veikt* (veic, veica)* *pārbaudi* (kontroli)
zkopat pf, (-e/-á, imp. -e) **1** (záhon) *uz|rakt* (-rok, -raka)* **2** (nohou) *saspārdīt* (III.1.) **3** <kol., expr.> (zkazit) *sa|laist* (-laiž, -laida)* *grīstē* (dēlī)

zkornatēl|ý adj **1** *sacietējis* (f -usi), *cietis*, *stīvis* **2** <med.> *sklerotisks*
zkornatēn|í n, (-i): <med.> z. tepen *arteriosklerozē* f
zkornat|ēt pf, (-i, 3.pl -ēji) **1** *sacietēt* (II.) **2** <med.> *pārka|k|oties* (II.)
zkorumpovan|ý adj *korumpētis*
zkorump|ovat pf, (-uje) *piekuku|ot* (II.), *uz|pirkt* (-pērķ, -pirka)*
zkoumān|í n, (-i) *pētīšana* f, (výsledek) *pētījums* m; podrobit co z. *pētīt ko*; při z. (čeho) *pětot* (ko)
zkoum|at impf, (-á) *pētīt* (III.3./III.2.)*; (kontrolovat: účet, zápis ap.) *pārbaudīt* (III.1.), *kontrolēt* (II.)
zkoumav|ý adj *pētošis*, *pētīgš*
zkoušejic|í m, (-iho)/f, (-i) *eksaminētājs* m, *eksaminētāja* f
zkoušen|ý n, (-i) (kontrola) *pārbaude* f, (Gpl -žu); z. žāka skolnieka *zināšanu pārbaude*
zkoušen|ý adj **1** (odborné) *kvalificētš* **2** (stroj) *pārbaudāms*, *izmēģināms* **3** (člověk, národ) *daudz cietis* (f -usi), *smagi piemeklētš*
zkouš|et impf, (-i, 3.pl -(e)j) **1** (stroj) *izmēģināt* (III.1.); (kontrolovat: materiál, kvalitu ap.) *pārbaudīt* (III.1.); (oděv) *pielai|ot* (II.), *uzlai|ot* (II.); <přen.> z. něčí trpělivost *pārbaudīt kāda pacietību* **2** (student) *eksaminēt* (II.), *pārbaudīt* (III.1.) *zināšanas*; (žáky těž) *atprasīt* (III.1.) *uzdoto* (kam); z. koho z lotyštiny *pārbaudīt kāda latviešu valodas zināšanas* **3** (hru) *mēģināt* (III.1.) **4** (pokušet se) *mēģināt* (III.1.), *lūk|ot* (II.) ♦ z. své štěstí *izmēģināt laimi*
zkouš|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (přezkoušení) *pārbaude* f, (Gpl -žu); <med.> krevní z. *asins analīze* f, (Gpl -žu) **2** (znalosti) *eksāmens* m, *pārbaudījums* m; písemná/ ústní z. *rakstisks/ mutisks eksāmens*; závěrečná z. *gala eksāmens*; z. z matematiky *matemātikas eksāmens*; složit (udělat) ~ku *notikt eksāmenu* **3** (u krejčího) *uzlaikošana* f, *pielai|ošana* f **4** (divadelní) *mēģinājums* m, *repetīcija* f **5** (pokus) *mēģinājums* m, *izmēģinājums* m; to stojí za ~ku *to ir vērts izmēģināt* **6** (utrpení) *pārbaudījums* m, *piemeklējums* m; tvrdé životní ~ky *smagi dzīves pārbaudījumi*
zkr. zkr. (zkratka) *saīsinājums*; (zkráceně) *saīsināti*
zkrácen|í n, (-i) (doby) *saīsināšana* f, (výdaj) *samazināšana* f, z. daně *izvairšanās f no nodokļu maksāšanas*
zkrácen|ý adj *saīsinātš*; z. pracovní úvazek *samazināta darba slodze*; ~á pracovní doba *saīsināts darba laiks*
zkrac|ovat impf, (-uje): ⇒ **zkrátit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zkrátit se**
zkrach|ovat pf, (-uje) <kol., expr.> (banka, firma) *bankrotēt* (II.); <tež přen.> (plány) *sa|brukt* (-brūk, -bruka)*
zkrage adv *no sākuma, sākumā*; hned z. *no paša sākuma*; z. roku *gada sākumā*
zkrāš|it pf, (3.sg/pl -i) *izdai|ot* (II.), *izgrezn|ot* (II.) ■ **z. se** pf *izgrezn|oties* (II.), *izrot|āties* (II.)
zkrat m, (-u, L -ul-ě) <elektr.> *īssavienojums* m
zkr|átit pf, (3.sg/pl -átī, pas. -ácen, imp. -at) **1** (text, lhůtu, dovolenou, šaty) *saīš|ināt* (III.1.); (vlasty, větvě) *no|griezt* (-griež, -grieza)* (*īšākus*); z. co o deset centimetrů *saīsināt ko par desmit centimetriem*; z. si cestu *saīsināt ceļu*, *iet pa taisnāko ceļu*; z. si dlouhou chvíli *īš|ināt* (III.1.) *laiku* **2** (mzdy, výdaje) *samaz|ināt* (III.1.); z. komu plat *samazināt kam algu*; z. výdaje na polovinu *samazināt izdevumus uz pusi* **3** (práva, moc) *ierobež|ot* (II.) **4** <mat.> (zlomek) *saīš|ināt* (III.1.) (*dažskaiti*) ■ **z. se** pf (čekací doba) *saīš|ināties* (III.1.), *samaz|ināties* (III.1.); (den) *k|ūt* (*kūst, kļuva*)* *īšāk|am*
zkrat|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *saīsinājums* m; ve ~ce (fict) *īsumā*, *īsi* **2** (o cestě) *īšākais ceļš* m; jít ~kou *iet pa īsāko ceļu*
zkrátka l adv **1** (krátce) *īsi* ♦ držet někoho z. *turēt kādu cieši grožos*; přijít z. *palikt bešā* (*ar garu degunu*); vzít to z. *rikties īsi un asi* **2** (různě) *strupi*; odpovědět z. *strupi atbildēt* II part: z. (a dobře) *vārdū sakot, īsi sakot*
zkreslen|ý adj (informace, hlas) *sagrozītš*; (podoba v zrcadle) *izkrop|otš*
zkresl|it pf, (3.sg/pl -i), **zkresl|ovat** impf, (-uje) *sagrozīt* (III.1.); (podoba v zrcadle) *izkrop|ot* (II.); z. fakta *sagrozīt faktus*
zkritiz|ovat pf, (-uje) *no|kritizēt* (II.)
zkro|it pf, (3.sg/pl -ī, pas. -cen) *apvaldīt* (III.1.), *savaldīt* (III.1.); <přen.> z. svou netrpělivost *apvaldīt nepacietību*
zkr|outit pf, (3.sg/pl -outi, pas. -oucen, imp. -ut) (drát) *sa|liekt* (-liec, -lieca)*, *sa|griezt* (-griež, -grieza)*; z. komu ruku *iz|griezt* (-griež, -grieza)* *kam roku*; z. oblīce|j *sa|viebt* (-viebj, -vieba)* *seju* ■ **z. se** pf (plech) *sa|liekties* (-liecas, -liecās)*, *sa|griezties* (-griežas, -griežās)*; z. se bolestí *aiz sāpēm sa|vilkties* (-velkas, -vilkāš)* *čokurā*
zkřív|it pf, (3.sg/pl -i) (drát) *sa|liekt* (-liec, -lieca)*; (tvář) *sa|viebt* (-viebj, -vieba)*; (ústa) *sa|šķiebt* (-šķiebj, -šķieba)*, *saš|koblīt* (III.1.) ♦ ani vlas (na hlavě) *mu nikdo ne~i neviens viņam ne pirksta nedrīkst piedurt* ■ **z. se** pf (tělo) *sa|liekties* (-liecas, -liecās)*; (okno)

- sa|škiebties (-škiebtas, -škiebtās)*; (tvář) sa|viebties (-viebtas, -viebtās)*
- zkřijīt** pf. (3.sg/pl -i, imp. zkřij) **1** sakrust|ot (II.); z. ruce sakrustot rokas; <přen.> z. meče **krust|ot** (II.) **zobenus**; z. komu cestu aizšķērs|ot (II.) **kam ceļu**, <přen.> nolstāties (-stājas, -stājas)* **kam ceļā**; <přen.> z. nēči plāny pār|viikt (-velk, -vilka)* **krustu kāda plāniem** **2** <biol.> (koho/co s kým/čīm) **krust|ot** (II.) (ko ar ko)
- zkumav|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **mēģe|ne** f. (Gpl -ņu), **stobriņ|š** m
- zkus|īt** pf. (3.sg/pl -i) **1** (stroj) **izmēģ|ināt** (III.1.); (kontrolovat: materiāl, kvalitu ap.) **pārbaud|īt** (III.1.); (odēv) **pielaiķ|ot** (II.), **uzlaiķ|ot** (II.) **2** (pokusīt se) **pamēģ|ināt** (III.1.); z. po dobrēm **pamēģināt ar labu**; jen to ~! **pamēģini vien!** ♦ z. si štēsti **izmēģināt laimi** **3** (zažīt) **pieredz|ēt** (III.2.), **piedz|īvot** (II.); (něco špatněho) **pār|ciest** (-ciēs, -cieta)*
- zkušeb|na** f. (-ny, Gpl -en) (místnost) **pārbaudes telp|a** f. (divadelni ap.) **mēģinājumu telp|a** f
- zkušebnī** adj **1** (provoz, jízda, let) **izmēģinājuma** (G); z. doba **pārbaudes laiks**; z. projekt **pilotprojekts** m; z. pilot **lidotājs izmēģinātājs** ♦ z. kāmen **pārbaudes akmens** **2** (vztahující se ke zkoušce) **eksāmenu** (G), **eksaminācijas** (G); z. komise **eksaminācijas komisija**
- zkušenost** f. (-i) **pieredze** f, ze ~i **no pieredzes**; trpkā z. **rūgta pieredze**
- zkušenīj** adj **pieredzē|jis** (f -usi), **ar bagātu pieredzi**
- zkvalitnīj** pf. (3.sg/pl -i), **zkvalitnī|ovat** impf. (-uje) **uzlab|ot** (II.) ■ **z. se** pf, impf **uzlab|oties** (II.)
- zkypjīt** pf. (3.sg/pl -i) (pūdu) **uzird|ināt** (III.1.), **uzruš|ināt** (III.1.)
- zkys|at** pf. (-ā), **zkysinout** pf. (-ne, prēt. -i) **sa|skābt** (-skābst, -skāba)*, **sa|rūgt** (-rūgst, -rūga)*
- zladenīj** adj **apzeltīt|s**
- zlāk|at** pf. (-ā) (někam) **aizvil|ināt** (III.1.); (do něčeho) **ievil|ināt** (III.1.); (přilákat) **pievil|ināt** (III.1.)
- zlam|at** pf. (-e, imp. zlam/-ej) (poničit) **sa|lauzt** (-lauz, -lauza)*; (oddělit) **no|lauzt** (-lauz, -lauza)*; z. si ruku **sa|lauzt roku** ♦ z. nad někým/něčīm **hūl atmesť kādam/ kaut kam ar roku** ■ **z. se** pf (poničit se) **sa|lūzt** (-lūst, -lūza)*; (oddělit se) **nol|lūzt** (-lūst, -lūza)*; (na pūl) **pār|lūzt** (-lūst, -lūza)*
- zlatič|ko** n. (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) (osoba) **dārgumij|š** m, **mīļumij|š** m, **sirsniņ|a** f, **saulī|te** f. (Gpl -šu)
- zlat|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): ⇒ **zlatý**
- zlatnictv|ī** n. (-i) **1** (řemeslo) **juveliera darb|s** m **2** (obchod) **juvelierzstrādājumu veikals** m, **dārglietu veikals** m
- zlatnīķ** m. (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **zlatnic|e** f. (-e, Gpl -) **juvelier|is** m, **juvelier|e** f. (středověký) **zeltkaļš** m, (G -ļa)
- zlatņo** n. (-a, L -ēl-u) **1** **zelt|s** m; ryzī z. **tīrs zelts**; ryzīvot z. **skalot zeltu** ♦ **dobra rada nad z. labs padoms dārgāks par zeltu**; neni vŕečno z., co se tŕpyti **ne viss ir zelts, kas spīd** **2** (medaile) **zelta medaļa** f
- Zlatovlās|ka** f. (-ky, D,L -ce) <lit.> (princese) **Zeltmat|e** f
- zlatīj**, adj **1** **zelta** (G); ~ā medaile **zelta medaļa**; ~ā rybka **zelta zivtiņa**; ~ē doly **zelta raktuves**, <přen.> **zelta bedre**; ~ē strānky (telefonni seznam) **dzeltenās lapas** (zefelogrammāta); ~ā nēdēle **pēdējā svētdiena pirms Ziemassvētkiem**; ~ā svatba **zelta kāzas**; je to z. **človēk viņš ir zelta cilvēks** ♦ ~ē ruce **zelta rokas**; ~ā střednī cesta **zelta vidusceļš** **2** (majciť barvu zlata: vlasy ap.) **zeltain|s**; <bot.> z. **dēšt| zeltlīja** f, **zelta lietlus** m
- zlatījz** m. (-ēho) (platidlo) **gulde|nis** m. (G -ņa)
- zle** adv. (kompar. hūř(e)) **1** (špatně) **slikti**; (divat se, jednat) **jauni**; je z. ! **ir slikti!**; vede se mu z. **viņam iet slikti**; je z. (s čīm) **trūkst (kā)** **2** (nevolno) **slikti, nelābi**; je mi z. **man ir slikti, es slikti jutos**; udēlalo se mi z. **man palika slikti**; je mi z. od žaludku **man ir slika dūša**
- zļē** n. (-ēho) **jaunums** m; činit z. **darīt jaunu**; mīt za z. (komu co) **ģemt jaunā** (kam ko); (rozejīt se, vzpomināt) ve ~ēm **ar jaunu**; nic ve ~ēm **lai neņem jaunā**
- zlehč|īt** pf. (3.sg/pl -i, imp. -), **zlehč|ovat** impf. (-uje) **1** (ulehčit) **atviegl|ot** (II.), **atviegl|ināt** (III.1.) **2** (znevāžīt: osobu) **pazem|ot** (II.); (tēž jēmo, povēst) **diskredit|ēt** (II.); (zāsluhy, ūspēchy, dūlēžitost) **mazlīnāt** (III.1.), **noniec|ināt** (III.1.)
- zlehka** adv **1** (dotknout se) **viegli, liegi**; (vyķřknout) **vārgi, vāji** **2** (usmāt se) **mazliet, nedaudz**
- zlepšenīj** n. (-i) **uzlabošan|a** f, **uzlabošan|ās** f
- zlepšīt** pf. (3.sg/pl -i) **uzlab|ot** (II.); (zdokonalit) **pilnveid|ot** (II.); z. své znalosti lotyštiny **pilnveidot savas latviešu valodas zināšanas** ■ **z. se** pf **uzlab|oties** (II.); (zdokonalit se) **pilnveid|oties** (II.)
- zlepšovaci** adj: z. **nāvhr racionalizācijas priekšlikums**
- zlepšovānīj** n. (-i): ⇒ **zlepšēnī**
- zlepš|ovat** impf. (-uje): ⇒ **zlepšīt** ■ **z. se** impf: ⇒ **zlepšīt se**
- zletīj** adj **piņģadīg|s**
- zleva** adv (nachāzet se) **pa kreisī**; (přichāzet) **no kreisās puses**; z. **doprava no kreisās uz labo pusi**
- zlevnēnīj** n. (-i) **cenās pazemināšan|a** f, **cenās pazemināšan|ās** f, z. **penēz naudas devalvācija** f
- zlevnēnīj** adj (zboži) **nocenot|s**; (cena) **samazināt|s**; (jizdnē, vstupenky) **ar atlaidi**
- zlevnēt** pf. (-i, 3.pl -(ē)j) **k|ūt** (k|ust, k|uva)* **lētāk|am, palēt|ināties** (III.1.)
- zlevnīj** pf. (3.sg/pl -i), **zlevņ|ovat** impf. (-uje) **pazem|ināt** (III.1.) **cenu** (kam), **palēt|ināt** (III.1.); (zboži tēž) **nocen|ot** (II.) ■ **z. se** pf, impf **k|ūt** (k|ust, k|uva)* **lētāk|am, palēt|ināties** (III.1.)
- zlēz|at** impf. (-ā) **rāpties** (rāpjās, rāpās)* **augšā, kāpt** (kāpj, kāpa)* **augšā, uz|rāpties** (-rāpjās, -rāpās)*, **uz|kāpt** (-kāpj, -kāpa)*
- zļēzt** pf. (-eze, prēt. -ezi, imp. -ez) **uz|rāpties** (-rāpjās, -rāpās)*, **uz|kāpt** (-kāpj, -kāpa)*; z. **strom uzrāpties kokā**
- zlib|at** pf. (-ā) **noskūpst|īt** (III.1.), **apl|bērt** (-ber, -bēra)* **ar skūpstiem**
- zlibīt se** pf. (3.sg/pl -i) **pal|tikt** (-tik, -tika)*, **labpal|tikt** (-tik, -tika)*; **dēlejte, jak se vām -i dariet, kā jums tīk**; **dēlal, co se mu -iļo viņš darja, kas vien viņam ienāca prātā**
- zlidov|ēt** pf. (-i, 3.pl -(ē)j) **k|ūt** (k|ust, k|uva)* **populār|am, k|ūt** (k|ust, k|uva)* **tautā plaši pazīstamam**
- zlikvid|ovat** pf. (-uje) **likvid|ēt** (II.)
- Zlīn** m. (-u, L -ē) **Zlīn|a** f (pilsēta Dienvidmorāvijā)
- zlo** n. (zla, L zlu, Gpl zel) **jaunums** m; **nutnē z. nenovēršams jaunums**; <přen.> **riše zla jaunuma impērija** ♦ **vybrat menši ze dvou zel** **izvēlēties mazāko no diviem jaunumiem**
- zlob|a** f. (-y) **jaunums** m, **jaunprāt|b** a f. (nenāvist) **naid|s** m
- zlob|īt** impf. (3.sg/pl -i) **1** (dītē) **niķ|oties** (II.), **palaid|oties** (II.) **2** (škadlit) **kait|ināt** (III.1.), **ķirc|ināt** (III.1.); (rozčilovat) **sanikn|ot** (II.), **sadusm|ot** (II.), **nokait|ināt** (III.1.) **3** <expr.> (přístroj) **nestrād|āt** (II.), **nedarb|oties** (II.) ■ **z. se** impf **dusm|oties** (II.), **skaisties** (skaišas/skaistas, skaitās)*; (na koho uz ko)
- zlobivīj** adj (zlobici) **ķildīg|s, kašķīg|s**; (dītē) **niķīg|s, nepaklausīg|s**; (zlostnīj) **dusmīg|s, nikn|s**
- zločīn** m. (-u, L -u) **noziedzums** m; **vālečnīj z. kara noziegums**; organizovaný z. **organizētā noziedzība** f, **spāchat z., dopustit se -u** **izdarīt noziegumu**; z. **proti lidkosti noziegums pret cilvēci**
- zločīn|ec** m. (-ce), **zločīn|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek), **zločīnky|nē** f. (-nē, Gpl -nī-ni) **noziedznieks** m, **noziedzniece** f. (Gpl -ču); **vālečnīj z. kara noziedznieks**
- zločīneckīj** adj (činnost) **noziedzīg|s, krimināl|s**; (gang, banda) **noziedznieku** (G)
- zločīnnost** f. (-i) **noziedzība** f, **snīžīt z. samazināt noziedzību**
- zlodēj** m. (-e), **zlodēj|ka** f. (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **zaglīs** m, (G -ja), **zagl|e** f. (Gpl -ļu)
- zlom** m. (-u, L -u) **1** (zlomeni, trhlina) **lūzum|s** m **2** (náhlā změna) **lūzum|s** m, **krasa pārmaiņa** f **3**: na ~u **stoletī gadsimtū mijā**
- zlomej** m. (-ku, Lpl -cīch) **1** <mat.> **daļskaitlīs** m, (G -ļa); **pravīj nepravīj z. īsts/ nēists daļskaitlīs**; **jednoduchīj z. vienkāršs daļskaitlīs**; **krātīt z. saīsināt daļskaitlī** **2** (rukopisu, pīsnē ap.) **fragment|s** m, **daļa** f; ve -ku **vtefing vienā mirklī**
- zlomenin|a** f. (-y) <med.> **lūzum|s** m
- zlozenīj** adj **1** (šroub, šip) **salauzt|s, nolauzt|s**; (ruka, noha, žebro) **lauzt|s**; <přen.> ~ē **srđce salauzta sirds** **2** (duševnē) **nomākt|s, sagrautz|s**
- zlozm|īt** pf. (3.sg/pl -i) (na kusy) **sa|lauzt** (-lauz, -lauza)*; (na pūl) **pār|lauzt** (-lauz, -lauza)*; (oddělit od něčeho) **no|lauzt** (-lauz, -lauza)*; z. si nohu **salauzt kāju**; z. si **vaz pār|lauzt sprandu**, <přen.> **lauzt** (lauz, lauza)* **kaklu**; <přen.> z. **odpor salauzt pretestību**; <přen.> z. komu **srđce salauzt kam sirdi**; **hlas se mu -il viņam aizlūza bals** ♦ ~ **vaz!** **ne asakas!**; z. **hūl nad nēčīm pār|viikt kaut kam krustu** ■ **z. se** pf (na kusy) **sa|lūzt** (-lūst, -lūza)*; (na pūl) **pār|lūzt** (-lūst, -lūza)*; (oddělit se) **nol|lūzt** (-lūst, -lūza)*
- zlomyslīj** adj **jaunprātīg|s, ļaun|s**
- zlost** f. (-i, pl: D -em, L -ech, I -mi) **dusm|as** f, pl; (velkā) **niknum|s** m; mīt na koho z. **dusm|oties** (II.) **uz ko**; udēlat co komu na z. **izdarīt kam ko par spīti**; **vylēvat si na kom z. izgāzt uz ko dusmas**; **būt -i bez sebe bū gluži trakam aiz niknuma**; **popadla ho z. viņu sagrāba dusmas**; **to je k -il tīri vai dusmas!**
- zlostnīj** adj (pohled, hlas, výraz) **dusmīg|s, nikn|s**; (hluk) **negant|s**; (človēk) **komu rakstura** (G); (popudlivy) **vieglī aizkaitinām|s**
- zlotīj** m. (-ēho) <fin.> **zlot|s** m
- zlovēstnīj** adj <kniž.> **1** (věstici zlo) **nelaimi vēstījoš|s**; (pohled, ticho) **draudīg|s** **2** (zhoubný) **postoš|s, postīg|s**
- zlozyļk** m. (-ku, Lpl -cīch) **sliktis ieradums** m, **netikum|s** m

zlyj adj. (kompar. horši) **1** (človek) *ļauņš*; (dítě) *nerātns*, *nepaklausīgs*; (pes) *niķņš*; být z. ke komu *būt ļaunam pret ko*, *ļauņi izturēties pret ko*; být z. na koho *dumļoties (II.) uz ko*; z. duch *ļaus gars* ♦ ~ī jazykové, ~ē jazyky *ļausas mēles*; to je snad z. sen *tā nevar būt patiesība* **2** (čin, ūmysl, pohled) *ļauņš*; (nálada, svēdomi) *slīkts*; ~ā vūle *ļausas nodoms*, *ļauņprātība* f, to neni nic ~ēho *tas nav nekas slīkts* ♦ to dēlā ~ou *krev tas ir kaitinoši* **3** (kvalitout) *slīkts*; ~ē časy *grūti laiki*; ~ā zima *barga ziema*; je to s nīm ~ē *viņam klājas slīkti*

zmačkāt pf. (-ā) **1** (oděv, papír ap.) *saburzīt (III.1.)*, *saņurcīt (III.1.)* **2** (vytvořit) *saļspiēt (-spiež, -spieda)**, *saspaidīt (III.1.)* ■ **z. se** pf *saburzīties (III.1.)*, *saņurcīties (III.1.)*

zmačknout pf. (-ne, prēt. -l, pas. -nut) (ruku) *paļspiēt (-spiež, -spieda)**; (tlačítko) *pieļspiēt (-spiež, -spieda)**, *noļspiēt (-spiež, -spieda)**; (kliku, spoušt) *noļspiēt (-spiež, -spieda)**

zmáhjat impf. (-ā): ⇒ **zmoci, zmocit**

zmapjovat impf. (-uje) **1** (udělat měření) *kartografēt (II.)*, *sastādīt (III.1.) karti* **2** (zaznamenat) *aprakstīt (III.1.)*, *atēļot (II.)*; z. situaci *aprakstīt situāciju*

zmařit pf. (3.sg/pl -i) *iznīcināt (III.1.)*, *izpostīt (III.1.)*; z. něči plāny *izpostīt kāda plānus*; z. něči život *izpostīt kādam dzīvi*

zmlāst pf. (-ate, prēt. -āt, pas. -aten, imp. -at) **1** (uvést do rozpaků) *apmulsināt (III.1.)*, *samulsināt (III.1.)*; <přen.> z. komu hlavu *sajaukt kam galvu*; nedal se z. *viņš neļāvās samulsināties* **2**: z. (si) (poplést si) *saljaukt (-jauc, -jauca)**; z. stopu *noļjaukt (-jauc, -jauca)* pēdas* ■ **z. se** pf *saljukt (-jūk, -juka)**; z. se na rozumu *sajukt prātā*; ~ātly se no pojmy *viņam sajuka jēdzieni*

zmatēk m, (-ku, lpl -cich) **1** (chaos) *sajukumš m*, *jauceklis m*, (G -ļa), *haosš m*; (nepořádek) *nekārtība* f **2** (duševni) *apjukumš m*, *apmulsūmš m*; vnést z. *radīt apjukumu*

zmatený adj **1** (rozpačtý) *apjučis (f -kusi)*, *apmulsis (f -usi)* **2** (chaotický) *jucekligš*, *haotiskš*

zmēkčīt pf. (3.sg/pl -i), **zmēkčjovat** impf. (-uje) <těz přen.> *mīkstlīnāt (III.1.)*; (jen látku) *padarīt (III.1.) mīkstu (mīkstāku)*; (ztlouhou látku) *atmiekskēt (II.)*; <lingv.> z. souhlásku *mīkstīnāt līdzskani*

zmēkcnout pf. (-ne, prēt. -l) **1** *kļūt (kļūst, kļuva)* mīkstam (mīkstākam)*; (ztluhlá látku) *atmiekskēt (II.)* **2** <přen.> (projevit součít) *atmaigt (atmaigt, atmaiga)**, *kļūt (kļūst, kļuva)* pieļāvīgām (pieļāvīgākām)*

1 **zmēņja** f, (-y) **1** (zjinačení) *pārmaiņa* f, *maiņa* f, z. počasī *laika maiņa*; ~y v chováni *pārmaiņas uzvedībā*; došlo ke ~ām *ir notikušas pārmaiņas*; z. k lepšimul/ k horšimul *pārmaiņas uz labu/ uz sliktu* **2** (vystřídání: bytu, vlády, směru ap.) *maiņa* f

1 **zmēņjit** pf. (3.sg/pl -i) **1** *mainīt (III.1.)*; (promēnit) *pārmainīt (III.1.)*, *pārņvērēt (-vērs, -vērtā)**; z. nāzors (na co) *mainīt domas (par ko)*; z. svēt *pārņvērēt pasauli*; z. co k nepoznāni *pārņvērēt ko līdz nepazīšanai* **2** (vystřídāt: zamēstnāni, būt ap.) *nomainīt (III.1.)* ■ **z. se** pf *mainīties (III.1.)*; (promēnit se) *pārmainīties (III.1.)*, *pārņvēsties (-vēršas, -vērtās)**; z. se k lepšimul/ k horšimul *mainīties uz labu/ uz sliktu*

zmeņšit pf. (3.sg/pl -i), **zmeņšovāt** impf. (-uje) (vzdálenost, rychlost, rozlož, náklady) *samazjināt (III.1.)*; (zásluhy, vliv, nebezpečí) *mazjināt (III.1.)* ■ **z. se** pf, impf *samazjināties (III.1.)*, *kļūt (kļūst, kļuva)* mazākām*

zmēřit pf. (3.sg/pl -i) *izmēřīt (III.1./II.)*, *nomēřīt (III.1./II.)*; z. si telpotu *izmēřīt temperatūru*; z. si svē sily (s kým) *mēřoties (II.) spēkiem (ar ko)*; <expr.> z. koho pohledem *nomēřīt ko ar acīm*

zmeškāt pf. (-ā) *nokavēt (II.)*; z. pīļēžitost *paļlaist (-ļaiž, -laidā)* garām izdevību*

zmējt' f, (-ti, pl: N.A -ti, D -tīm, L -tich, I -tmi) <kniz> *jucekļis m*, (G -ļa), *mudžekļis m*, (G -ļa)

zmijje f, (-e) <zool.> *odze f*, (Gpl *odžu*)

zmīnēnly adj *minētāis*; vjše z. *iepriekšminētāis*

zmjīnit se pf. (3.sg/pl -ini, imp. -iņ) (o kom/čem) *pieminēt (III.2.) (ko)*, *iemīnēt (III.2.) (par ko)*

zmjīnka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *pieminēšana* f, *iemīnēšana* f, za ~ku stoji... *ir vērts pieminēt...*; neni o tom ani z. *tas nav pat pieminēts*; prvni z. o této památce *pochází z...* *pirmo reizi šis piemēklis ir minēts...*

zmiņovanyj adj: ⇒ **zmīnēny**

zmiņjovat se impf. (-uje): ⇒ **zmīnit se**

zmīrņit pf. (3.sg/pl -i), **zmīrņjovat** impf. (-uje) (danē, požadavky, nároky) *pamazjināt (III.1.)*, *samazjināt (III.1.)*; (tempo, rychlost tēž) *palēnināt (III.1.)*; (následky, pád) *pavājināt (III.1.)*; (formulaci, trest, výrok) *mīkstlīnāt (III.1.)*; (bolest, utrpeni) *atvieļot (II.)*; z. krok *palēnināt soli* ■ **z. se** pf, impf (dēst, vītr, bolest) *rimtas (rimstas, rīmās)**

zmītjat impf. (-ā) **1** (kým/čim) *svaidīt (III.1.) (ko)*, *mētāt (II.) (ko)* **2** <přen.> (znepokojovat) *šausīt (III.1.)* ■ **z. se** *sebou* impf *svaidīties (III.1.)*, *mētāties (II.)*

zmizenj n, (-i) *pazušana* f, *nozušana* f

zmizjet pf. (-i, 3.pl -ej) *paļzust (-zūd, -zuda)**, *noļzust (-zūd, -zuda)**; z. beze stopy *pazust bez vēsts*; z. z dohledu *izļzust (-zūd, -zuda)* skatienam*; ~! *pazūdi!*, *vācies!*

zmlātiť pf. (3.sg/pl -āti, pas. -ācen, imp. -at) *pieļkaut (-kauj, -kāva)**; z. koho do bezvēdomi *piekaut ko līdz nemaņai*

zmlakjout impf. (-ā), **zmlakjnout** pf. (-ne, prēt. -(nu), -la) *apļklost (-klost, -klusā)**; (zvuk tēž) *noļklost (-klost, -klusā)**

zmnožīt pf. (3.sg/pl -i) *pavairēt (II.)*, *palieļināt (III.1.)* ■ **z. se** pf *pavairēties (II.)*, *palieļināties (III.1.)*

zmobilizovat pf. (-uje) *mobilizēt (II.)*

zmjoci, zmjocit pf. (sg: 1. -ohul-ūžu, 2. -ūžes, 3. -ūže, 3.pl -ohoul-ūžou, prēt. -ohl, pas. -ožen, imp. -oz) **1** (dokázat) *spēt (spēj, spēja)**, *ieļspēt (-spēj, -spēja)**; proti tomu ~žu *nic tur es neko nevaru darīt* **2** (zdolat) *pieļveikt (-veic, -veica)**, *pievarēt (III.2.)*; ~ohla ho ūnava *nogurums viņu pievarēja* ■ **z. se** pf *spēt (spēj, spēja)**; ne~ohl se na odpověď *viņš nespēja atbildēt*

zmocnēnlec m, (-ce), **zmocnēnky** *nē f*, (-nē, Gpl -ņ-ni) *piļnvarotāis m*, *piļnvarotā f*; *piļnvariekš m*, *piļnvarieļce f*, (Gpl -ču); *vysoký z. OSN ANO augstais komisārs* ■ **z. se** pf *spēt (spēj, spēja)**

zmocnēnly n, (-i) *piļnvarojumš m*; (plnā moc) *piļnvarā f*

zmocnīt pf. (3.sg/pl -i), **zmocnļovat** impf. (-uje) *piļnvarēt (II.)* ■ **z. se** pf, impf (vlādy) (koho/čeho) *saļgrābt (-grābj, -grāba)* (ko)*; (mēsto, ūzemī) *paļkļaut (-kļauj, -kļāva)* (ko)*; (majetek) *ieļgūt (-gūt, -guva)* (ko)*; ~il se ho strach *viņu sagrāba bailes*; ~ila se ho panika *viņš krita panikā*; ~ila se ho hrūza *viņu pārņēma šausmas*; ~il ho neklid/ vztek *viņu pārņēma nemiers/ dusmas*; ~il ho nepījemny *počit viņam radās nepatīkama sajūta*; ~il se ho spēnek *miegs viņu pievarēja*

zmodernizovat pf. (-uje) *modernizēt (II.)*

zmordjat pf. (-ā) *kļūt (kļūst, kļuva)* ziļam, noziļēt (II.)*; (čim no kā)

zmohv pf: ⇒ **zmoci, zmocit**

zmohutnēt pf. (-i, 3.pl -ej) (hnutí) *kļūt (kļūst, kļuva)* spēcīgām (spēcīgākām)*; (vitr, hluk tēž) *pieļņemties (-ņemās, -ņēmās)* spēkā*

zmokļly adj *samirčis (f -kusi)*; (ūplnē) *izmirčis (f -kusi)*

zmoknout pf. (-ne, prēt. -l) *saļmirkēt (-mirkst, -mirka)**; (ūplnē) *izļmirkēt (-mirkst, -mirka)**; z. na kūži *izmirkēt līdz ādai*

zmorjīt pf. (3.sg/pl -i) (vysilit) *novārdzināt (III.1.)*; (unavit) *nogurdināt (III.1.)*; (velmi) *noļmocīt (-moka, -mocija)**

zmotjat pf. (-ā) **1** (nitē) *samudžināt (III.1.)* **2** <expr.> (splést) *sarežģīt (III.1.)*, *saljaukt (-jauc, -jauca)** ■ **z. se** pf **1** (nitē) *samudžināties (III.1.)* **2** <expr.> (splést se) *sarežģīties (III.1.)*, *saljukt (-jūk, -juka)** **3** <kol., expr.> (zmoci se) (na co) *atļauties (-ļaujas, -ļāvās)* (ko)*, *uzdrošīnāties (III.1.) (ko)*

zmoudřet pf. (-i, 3.pl -ej) *kļūt (kļūst, kļuva)* gudrākām, pieļņemties (-ņemās, -ņēmās)* prātā*

zmoženly adj *noguršis (f -usi)*, *piekļusis (f -kusi)*; (velmi) *pārguršis (f -usi)*

zmrazenj n, (-i) (cen, mezd) *iesaldēšana* f

zmrazenly adj (potraviny) *saldētš*

zmražjout pf. (3.sg/pl -zi, pas. -zen, imp. -z), **zmrazjovat** impf. (-uje) (potraviny) *sasaldēt (II.)*; (ceny) *iesaldēt (II.)*

zmrzačīt pf. (3.sg/pl -i) *sakropļot (II.)* ■ **z. se** pf *sakropļot (II.) sevi, kļūt (kļūst, kļuva)* par kropli*

zmrzlinja f, (-y) *saldējumš m*; čokolādovā/ vanilkovā z. *šokolādes/ vaniļas saldējums*

zmrzlyj adj **1** (človek, ūd) *nosālšis (f -usi)* **2** (snih, pūda, maso) *sasalšis (f -usi)*, *sastin'dzīs (f -gusi)* ♦ z. na kost *sasalšis ragā*

zmrznout pf. (-ne, prēt. -l) **1** (človek) *noļsalt (-sals, -sala)** **2** (voda, pūda) *saļsalt (-sals, -sala)**, *saļstingēt (-stingst, -stinga)** ♦ z. na kost *sasalt ragā*

zmučenly adj *nomocītš*, *izmocītš*

zmučjūt pf. (3.sg/pl -i) *noļmocīt (-moka, -mocija)**

zmuže pf: ⇒ **zmoci, zmocit**

zmužilost f, (-e) *vīrišķība* f; (statečnost) *drosme* f

zmužilij adj *vīrišķīgs*; (statečny) *drosmīgs*

zmyļjūt pf. (3.sg/pl -i, imp. zmyļ) (zmāst) *samulsjināt (III.1.)*; (ūmyslnē) *maldināt (III.1.)*; nedej se tīm z. *lai tas tevi nemulsina* ■ **z. se** pf *maldīties (III.1.)*; (udēlat chybu) *kļūdīties (III.1.)*; z. se v počitāni *kļūdīties rēķinos* ■ **z. si** pf (co s čim) *saljaukt (-jauc, -jauca)* (ko ar ko)*

značenj n, (-i) (ulic, výrobkū) *apzīmējumš m*

značīt impf. (3.sg/pl -i) **1** (označit) *apzīmēt (II.)*; (vzynačit) *iezīmēt (II.)* **2** <kniz> (znamenat) *nozīmēt (II.)*; to ~i, že... *tas nozīmē, ka...*

značka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** z[ī]me f. (Gpl -mju); (spotřebního zboží) *firmas zīme, prečzīme f. (Gpl -mju);* (nápojů, potravin, cigaret) *mark[a] f. (luxusních výrobků, oděvů) zīmō[s] m, brenđ[s] m <kol.>;* dopravní z. *satīksmes zīme; státní poznávací z. transporta līdzekļa numura zīme* **2** (matematická, chemická) *simbo[s] m*
značkovat impf. (-uje) (turistickou cestu, prádlo) *iezīm[ē]t (II.), apzīm[ē]t (II.);* (výrobky) *mark[ē]t (II.);* (zviřata: vypalování) *iededz[ināt (III.1.) zīmī; (kroužkováním) (ap)gredzen[ot] (II.)*
značkový adj (zboží) *firmas (G)*
značně adv *ievērojami, krietni*
značn[ī]ý adj *ievērojam[s], liel[s], krietn[s];* ~ā částka *ievērojama (práva) summa; ~ā část liela daļa; do -é míry lielā mērā*
znāk[ī] m, (-ku, Lpl -cīch) **1** (příznak) *pazīme f. (Gpl -mju), iezīme f. (Gpl -mju);* ~ky života *dzīvības zīmes f. pl. (G -mju)* **2** (konvenční označení) *zīme f. (Gpl -mju);* <mat.> z. rovnosti *vienlīdzības zīme* **3** (symbol) *simbo[s] m; (městský, rodový) ģerbo[n]is m. (G -ņa); (logo) emblēm[a] f, logotip[s] m; státní z. valsts ģerbonis*
znāk[ī]2 m, (-ku, Lpl -cīch) <sport> (způsob plavání) *peldēšan[a] f uz muguras; plavat z. peldēt uz muguras*
znakov[ī]ý adj: ~ā řeč *zīmju valoda*
znal[ī]ec m, (-ce), **znalky[n]ē** f, (-ně, Gpl -ñ[ni]) (umění, jazyků, poměrů) *zinātājs m, zinātāja f; (vin) pazinējs m, pazinēja f. (odborník) speciālists m, speciāliste f. (Gpl -stu); lietpratējs m, lietpratēja f. soudní z. tiesu ekspert[s] m, ekspert[s] f. (Gpl -šu)*
znaleck[ī]ý adj: ~é ocenění / z. posudek *eksperta vērtējums / spriedums*
znalost f, (-i) **1** (informovanost) *zināšan[a] f. (lidí, světa, poměrů) pazišana f* **2:** obv. pl -i (vědomosti) *zināšan[as] f. pl; odborné -i speciālās zināšanas; z. cizích jazyků svešvalodu zināšanas; zvýšit si -i paplašināt zināšanas*
znal[ī]ý adj (čeho) *tāds, kas zina (ko); tāds, kas pazīst (ko); z. cilvēk (informovaný) zinošs cilvēks; je z. lidí viņš pazīst cilvēkus; člověk z. místních poměrů cilvēks, kas pazīst vietējos apstākļus*
znām[ī]a f. (-ē): ⇒ **znám[ī]ý** (II)
znamenat impf. (-ā) **1** (mit význam) *nozīm[ē]t (II.);* co to -ā? ko tas *nozīmē* **2** <kniž.> (značkovat) *iezīm[ē]t (II.), atzīm[ē]t (II.)* **3:** z. (si) (poznamenávat) *atzīm[ē]t (II.)*
znamen[ī]j n, (-i) *zīme f. (Gpl -mju);* (signál) *signā[s] m; světelné z. gaismas signāls; výstražné z. brīdinājuma zīme; z. zvērokrūhu zodiāka zīme; zastávka na z. pietura uz pieprasījumu; na z. souhlasu par piekrišanu; dát komu z. dot kam zīmi (signālu)*
znamenitē adv *lieliski, izcili*
znamenit[ī]ý adj *lielisks, izcilis*
znamén[ī]ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *zīme f. (Gpl -mju), zīm[ī]te f. (Gpl -šu); matejské z. dzimumzīme f. (Gpl -mju); z. krásy skaistuma muš[ī]a f. <lingv.> rozdělovací (interpunkční) z. pieturzīme f. (Gpl -mju); <lingv.> uvozovací z. pēd[ī]ņas f. pl; <mat.> z. rovností dělení *vienlīdzības / dalījuma zīme*
znām[ī]ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (příznak) *zīme f. (Gpl -mju), pazieme f. (Gpl -mju);* (nemocí) *simptom[s] m; bez -ek života bez dzīvības pazīmēm* **2** (značka) *zīme f. (Gpl -mju), mark[a] f; ochrannā z. firmas zīme, preču zīme* **3** (kolek) *mark[a] f; poštovní z. pastmark[a] f, dālnīčni z. uzlīme f. (Gpl -mju) par autostrādes lietošanas samaksu* **4** (předmět) *numur[s] m, talon[s] m; z. na šatnu garderobes numurs; z. pro psa suņa reģistrācijas numurs* **5** (školnī) *atzīme f. (Gpl -mju); z. z. matematiky atzīme matemātikā; z. na vysvēdčení atzīme liecībā; dostat dobrou / špatnou -ku saņemt labu / sliktu atzīmi*
znām[ī]ost f. (-i) **1:** uvést ve z. *darīt zināmu; vešlo ve z., že... ir kļūvis zināms, ka... 2 (osobnī vztah) *pazišana[s] f, navāzat z. (s kým) iepa[zi]ties (-zīstas, -zinās*) (ar ko); má velké -i viņam ir plašas pazišanas*
znām[ī]ý l adj *zinām[s];* (osobnē, slavny) *pazīstam[s]; je dobře z. viņš ir labi paziastams; je dobře ~o, že... ir labi zināms, ka...; jak ~o kā zināms; o tom mi nic neni ~o par to man nekas nav zināms* II m, (-ēho), ~ā f, (-ē) *paziņa m / f. (Dm -am, Df -ai)*
znārod[ī]n[ī]j n, (-i) *nacionalizēšan[a] f, nacionalizācija f*
znārodn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znārod[ī]ovat** impf. (-uje) *nacionaliz[ē]t (II.)*
znāsiln[ī]n[ī]j n, (-i) *izvarošan[a] f*
znāsiln[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znāsiln[ī]ovat** impf. (-uje) *izvar[ot] (II.)*
znāsob[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znāsob[ī]ovat** impf. (-uje) **1** <mat.> *pareiz[ināt (III.1.); z. deset pēti pareiz[ināt desmit ar pieci* **2** (zintenzivnī) *paliel[ināt (III.1.), pavair[ot] (II.)* ■ **z. se** pf, impf *paliel[ināties (III.1.), pieaugt (-aug, -auga)**
zn[ī]āt impf. (-ā, neg. ne-āt, prēt. -ān, pas. -ān, imp. -ej) **1** *zināt (zin(a), zināja)*; z. co do podrobností zināt ko visos sīkumos; z. co z pamēti zināt ko no galvas* **2** (osobu) *pa[zi]t (-zīst, -zina)*; z. koho***

jen podle jména *pazīt ko tikai vārda pēc* **3** (práci, jazyky) *prast (prot, prata)* **4:** je (bylo) z., že... *var (varēja) manīt (just), ka...; nedat na sobě nic z. neko neizrādīt* ■ **z. se** impf (s kým) *būt (ir, bija)* pazi[stam]am; nechce se k nám z. viņš negrib mūs pazi[st]*
znatelnē adv *ievērojami, krietni*
znateln[ī]ý adj (viditelný) *manām[s], pamanām[s];* (značný) *ievērojam[s], krietn[s]*
znázorn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znázorn[ī]ovat** impf. (-uje) *(uzskatāmi) attēl[ot] (II.), (uzskatāmi) parād[īt] (III.1.), demonstr[ēt] (II.); z. co graficky attēlot ko grafi[ki]; z. co na p[ri]klādech demonstrēt ko ar piemēriem*
znecitliv[ī]t pf. (3.sg/pl -i) *padar[īt] (III.1.) ne[uj]tīgu; <med.> anestez[ēt] (II.)*
znēcistēn[ī]j n, (-i) (šatū) *notraip[ī]šan[a] f, nosmērēšan[a] f; (nečistota) netīrum[ī] m, pl, traip[ī] m, pl; (vody, vzduchu) piesārņošan[a] f, piesārņojum[s] m; odstranit z. notīrīt netīrumus*
znēcistēn[ī]ý adj (špinavý) *notraip[īt]s, nosmērēt[s];* (ovduši) *piesārņot[s]*
znēcist[ī]st pf. (3.sg/pl -sti, pas. -štēn[ī]-stēn, imp. -stī[-st']), **znēcist[ī]ovat** impf. (-uje) (šaty, ruce) *notraip[īt] (III.1.), nosmēr[ēt] (II.);* (podlahu, ulici) *piemēs[ot] (II.);* (vodu, vzduch) *piesārņ[ot] (II.)* ■ **z. se** pf, impf *notraip[īties] (III.1.), nosmēr[ēties] (II.)*
znēcist[ī]ovatēl m, (-e, Npl -ē) (vody, ovzduši) *piesārņotājs m*
znēhodnocen[ī]j n, (-i) *vērtības mazināšan[a] f; (peněz) devalvācija f*
znēhodnoc[ī]ovat impf. (-uje), **znēhodno[īt]t** pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) *samaz[ināt (III.1.) (kā) vērtību, padar[īt] (III.1.) bezvērtīgu; (penize) devalv[ēt] (II.); z. známku dzēst (dzēs, dzēsa)* marku* ■ **z. se** impf, pf *k[ū]t (k[ū]st, k[ū]va)* bezvērtīg[am]*
znychucen[ī]j n, (-i) *riebum[s] m, pretīgum[s] m; (z čeho pret ko); z. životem dzīves apnikum[s] m*
znychucen[ī]ý adj (čim) *vīlies (f -usies) (kur)*
znychuc[ī]ovat impf. (-uje): ⇒ **znychuti** ■ **z. se** impf *riebties (rieblas, riebas)*, būt (ir, bija)* pretīg[am], būt (ir, bija)* nepatīkam[am]*
znychu[īt]t pf. (3.sg/pl -ti, pas. -cen) (komu co) *ie[d]vest (-dveš, dvesa)* riebumu (kam pret ko), padar[īt] (III.1.) pretīgu (kam ko), padar[īt] (III.1.) nepatīkamu (kam ko); jsem -cen (čim) es esmu vīlies (kur), man ir apnicis (kas); je -cen politikou viņš ir vīlies politikā* ■ **z. se** pf *ap[ri]ebties (-rieblas, -riebas)*, k[ū]t (k[ū]st, k[ū]va)* pretīg[am] (k[ū]st, k[ū]va)*, k[ū]t nepatīkam[am]*
znēklid[ē]t pf. (-i, 3.pl -ēj[i]) *k[ū]t (k[ū]st, k[ū]va)* nemierīg[am], sa[tr]aukties (-traucas, -traucās)**
znēklidn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znēklidn[ī]ovat** impf. (-uje) *sa[tr]aukt (-trauc, -trauca)*, rad[īt] (III.1.) satraukumu* ■ **z. se** pf, impf *sa[tr]aukties (-traucas, -traucās)**
znēl[ī]ka f. (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) **1** (signál) *muzikāls signā[s] m; (rozhlaso[va]) radio signā[s] m* **2** <lit.> *sonet[s] m*
znemožn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znemožn[ī]ovat** impf. (-uje) **1** (učinit nemožným) *padar[īt] (III.1.) neiespējamu; (zamezit) aizkav[ēt] (II.); (zrušit) izjaukt (-jauca, -jauca)** **2** <expr.> (společensky) *diskredit[ēt] (II.)* ■ **z. se** pf, impf *diskredit[ēties] (II.)*
znenadān[ī]j adv *pēkšņi, piepeši, negaidot*
znēn[ī]j n, (-i) <kol.> (textu) *formulējum[s] m; (zakona, smlouvy) redakcija f; doslovnī z. precīzs tekst[s] m; pūvdn[ī] z. oriģinā[te]kst[s] m; ufevnejt text v plněm z. publicēt tekstu nesaisinātu; texty stejného z. vienāda satura teksti; film v českém z. čehu valodā dublēta filma*
znepokojen[ī]j n, (-i) *satraukum[s] m, nemier[s] m; sledovat co se -im vērot ko ar satraukumu*
znepokoj[īt]t pf. (3.sg/pl -i), **znepokoj[ī]ovat** impf. (-uje) *sa[tr]aukt (-trauc, -trauca)*, dar[īt] (III.1.) nemierīgu; být -en (čim) būt satrauktam (par ko)* ■ **z. se** pf, impf *sa[tr]aukties (-traucas, -traucās)*, uz[tr]aukties (-traucas, -traucās)*; (čim par ko)*
znepokojiv[ī]j, znepokojuj[ī]ci adj *satraucoš[s], uztraucoš[s]*
znepřátel[īt]t pf. (3.sg/pl -i) *sanaid[ot] (II.), sa[ŋ]vest (-ved, -veda)* naidā; (koho s kým ko ar ko); z. si koho padar[īt] (III.1.) ko par savu ienaidnieku* ■ **z. se** pf *sanaid[oties] (II.), sa[ŋ]stties (-nistas, -nidās)*; (s kým ar ko)*
znepřátelen[ī]ý adj *naidīg[s], naidpiln[s]*
znepřijemn[īt]t pf. (3.sg/pl -i) *padar[īt] (III.1.) nepatīkamu, padar[īt] (III.1.) neciešamu*
znervozn[ī]t pf. (-i, 3.pl -ēj[i]) *k[ū]t (k[ū]st, k[ū]va)* nervoz[am]*
znervozn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znervozn[ī]ovat** impf. (-uje) *padar[īt] (III.1.) nervozu, uz[tr]aukt (-trauc, -trauca)**
znēsnađn[ī]t pf. (3.sg/pl -i), **znēsnađn[ī]ovat** impf. (-uje) *padar[īt] (III.1.) grūtāku; (ztižit) apgrūt[ināt] (III.1.); tím jsi mi -il ūkol ar to tu manu uzdevumu esi padar[ījis] grūtāku*

znesväčovať impf, (-uje), **znesvätiť** pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen, imp. -t') *apgān|īt* (III.1.)

zneškodníť pf, (3.sg/pl -i), **zneškodňovať** impf, (-uje) *padar|īt* (III.1.) *nekaitīgu*; (bombu) *neitraliz|ēt* (II.)

znetvoříť pf, (3.sg/pl -i), **znetvořovať** impf, (-uje) *izkrop|ot* (II.), *izkēm|ot* (II.); <med.> *deform|ēt* (II.)

zneuctíť pf, (3.sg/pl -i, prēt. -il, pas. -ēn, imp. -i, -ēte), **zneuctívāt** impf, (-ā) (osobu) *apkaun|ot* (II.); (hroby, pomníky) *apgān|īt* (III.1.); (ženu) *laup|īt* (III.1.) *godu* (kam)

zneuznāt pf, (-ā), **zneuznāvāt** impf, (-ā) *neat|zīt* (-zīst, -zina)*, *noniev|āt* (II.)

zneužiť pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *jaunprātīgi izmant|ot* (II.), *jaunprātīgi izliet|ot* (II.)

zneužītī, zneuživānī n, (-i) *jaunprātīga izmantošana* f, *jaunprātīga izlietošana* f; z. pravomoci *jaunprātīga pilnvaru izmantošana*; pohlavnī z. *seksuāla izmantošana*

zneužívāt impf, (-ā): ⇒ **zneužīt**

znežāzīt pf, (3.sg/pl -āži, imp. -až), **znevažovať** impf, (-uje) <oboji kniž.> (výsledky, zasluky) *noniec|ināt* (III.1.), *noniev|āt* (II.); (osobu) *pazem|ot* (II.)

zničehonic adv <kol.> *ne no šā, ne no tā*

zničenī n, (-i) (dūkazu, neprietele) *iznīcināšana* f, (mēsta, krajiny) *tēž izpostīšana* f, (tēž budovy) *sagraušana* f; z. sebe *pašīnīcināšana* f

zničenī adj (dūkaz) *iznīcināts*; (mēsto, krajina) *tēž izpostīts*; (tēž budova) *sagrauts*; (auto, zdraví, život, nervy) *sabojāts*; (člověk: duševně) *sabrucis* (f -kusi); (unavený) *nogurjis* (f -usi); (velmi) *pārgurjis* (f -usi); (finančně) *izputējis* (f -usi)

zničīt pf, (3.sg/pl -i) (zlikvidovat) *iznīc|ināt* (III.1.); (mēsto, krajina) *tēž izpostīt* (III.1.); (tēž dūm) *sa|graut* (-grauj, -grāva)*; (šaty, zdraví) *sabojāt* (II.); z. si život *sabojāt sev dzīvi*

znīt pf, (-i, 3.pl -ej)ī, prēt. -ēl, imp. -i) *skan|ēt* (III.2.); ~ī mi v ušich *man ausīs džinkst*; otázka ~ī, zda... *jautājums skan, vai...*

znova, znovu adv *no jauna, vēlreiz, atkal*; z. a z. *atkal un atkal znovuzvolenī* n, (-i) *atkārtota ievēlēšana* f

znudēnī adj *garlaikošs, nogarlaikošs* (f -usies); je z. rozhovorem *saruna viņu garlaiko*

znudīt pf, (3.sg/pl -i, pas. -ēn) (koho) *apnikt* (*apnik, apnika*)* (kam), *kjūt* (*kjūst, kjuva*)* *garlaicīglam* (kam); kamarādi ho už ~ili *draugi viņam jau ir apnikuši* ■ **z. se** pf (komu) *apnikt* (*apnik, apnika*)* (kam)

zob m, (-u, L -u) *putnu barība* f

zobālk m, (-ku, Lpl -cich) **1** *knābis* m, (G -bja) **2** <vulg.> (ūsta) *mutle* f, (Gpl -tu) ♦ *drž z.! turī muti!*; mluv, jak ti z. narostī! *runā skaidri!*

zobjāt impf, (-el-ā, imp. -ej) *knāb|āt* (II.) ♦ z. někomu z ruky ēst *kādam no rokas*

zobecnīt pf, (3.sg/pl -i), **zobecnjovat** impf, (-uje) *vīspār|ināt* (III.1.)

zobjnout pf, (-ne, prēt. -nu), -la) **1** (sezobnout, poranīt) *ielknābt* (-knābj, -knāba)* **2**: z. si <expr.> (pojist) *uz|kost* (-kož, -koda)*

zobrazenī n, (-i) *attēlošana* f, *attēlojum*s m

zobrazīt pf, (3.sg/pl -i), **zobrazjovat** impf, (-uje) *attēl|ot* (II.), *parādīt* (III.1.)

zocelīt pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> *norūdīt* (III.1.) ■ **z. se** pf <kniž.> *norūdīties* (III.1.)

zoceljovat impf, (-uje) <kniž.> *rūdīt* (III.1.), *norūdīt* (III.1.) ■ **z. se** impf <kniž.> *rūdīties* (III.1.), *norūdīties* (III.1.)

zodpovědět pf, (-i, 3.pl -ēdi, pas. -ēdēn/-ēzen, imp. -ēz) **1** (dotazy) *atbildēt* (III.2.) (*uz ko*) **2** (projevit odpovědnost) (co, za co) *atbildēt* (III.2.) (*par ko*), *būt* (ir, bija)* *atbildīglam* (*par ko*)

zodpovědně adv *atbildīgi, ar atbildības sajūtu*

zodpovědnost f, (-i) *atbildība* f, (za co *par ko*); (před kým *kā priekšā*); na vlastni z. *uz savu atbildību*; volat koho k ~i *saukt ko pie atbildības*

zodpovědný adj *atbildīgs*; (za co *par ko*); činit koho ~ym *uzlikt kam atbildību*

zodpovidat impf, (-ā): ⇒ **zodpovědět** ■ **z. se** impf (z čeho) *būt* (ir, bija)* *atbildīglam* (*par ko*), *atbildēt* (III.2.) (*par ko*); z. se před soudem z krádeže *atbildēt tiesas priekšā par noziegumu*

zohavīt pf, (3.sg/pl -i) *izkrop|ot* (II.), *izkēm|ot* (II.)

zónja f, (-y) *zonja* f, (protāhlā) *josa* f, pēši z. *gājēju zona*

zojo n, (-a)/f, (neskl.) *zooloģiskais dārzis* m

zoolojs m, (-ga, Npl -govē, Lpl -zich), **zooložka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *zooloģis* m, *zooloģe* f

zooloģiskī adj *zooloģiskis*; ~ā zahrada *zooloģiskais dārzs*

zopakjovat pf, (-uje) *atkārt|ot* (II.)

zojrat pf, (-fēl-rā, imp. -fēl-rej) **1** (pole) *uz|art* (-ar, -ara)*, *ap|art* (-ar, -ara)* **2** <kol.> (pokazit) *samait|āt* (II.), *sabojāt* (II.)

zorganizjovat pf, (-uje) (přednášku, konferenci, oslavu) *noorganiz|ēt* (II.); (práci, zájemce) *organiz|ēt* (II.); (stranu) *izveid|ot* (II.), *nodib|ināt* (III.1.) ■ **z. se** pf: z. se politicky *izveid|ot* (II.) *politisku partiju* (*kustību*); z. se odborově *izveid|ot* (II.) *arodbiedrību*

zorientjovat se pf, (-uje) *orient|ēties* (II.); z. se v situaci *orientēties situācijā*

zornicje f, (-e, Gpl -), **zornička** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <anat.> *acu zīlīte* f, (Gpl -šu), *redzokļis* m, (G -ja)

zornī adj *redzes* (G); ~ē pole *redzes lauks*, <přen.> *skatījums, aspekts*; z. ūhel *redzes leņķis*, <přen.> *viedokļis* m, (G -ja), *aspektis* m

zosnjovat pf, (-uje) <kniž.> *sarīk|ot* (II.), *organiz|ēt* (II.)

zosobnīt pf, (3.sg/pl -i), **zosobņjovat** impf, (-uje) *iemies|ot* (II.), *personific|ēt* (II.)

zostra adv (odpovědět, jednat) *asi, skarbi*; ne tak z.! *ne tik strauji!*

zostřit pf, (3.sg/pl -i), **zostřjovat** impf, (-uje) **1** (nůž) *uzas|ināt* (III.1.) **2** (zvýšit: opatření, kontrolu, trest ap.) *pastipr|ināt* (III.1.); z. zrakl sluch *sašprindz|ināt* (III.1.) *redzi/ dzirdi*; z. konflikt *saasināt konfliktu* ■ **z. se** pf, impf (zvýšit se) *pastipr|ināties* (III.1.); (konflikt) *saasināties* (III.1.)

zostudīt pf, (3.sg/pl -dī, pas. -zen/-dēn) *apkaun|ot* (II.)

zošklivīt pf, (3.sg/pl -i) **1** (tvář, tělo) *izkēm|ot* (II.) **2** (zprotivit) (komu co) *radīt* (III.1.) *riebumu* (*kādā pret ko*), *radīt* (III.1.) *pretīgumu* (*kādā pret ko*); to mi všechno ~ilo *tas man visu padarīja pretīgu* ■ **z. si** pf *iz|just* (-jūt, -juta)* *riebumu* (*pret ko*), *iz|just* (-jūt, -juta)* *pretīgumu* (*pret ko*); ~il jsem si to *man tas kļuva pretīgs* ■ **z. se** pf z. se (komu) *kjūt* (*kjūst, kjuva*)* *pretīgām* (kam)

zotavīt pf, (3.sg/pl -i), **zotavjovat** impf, (-uje) *atspirdz|ināt* (III.1.), *atsvaidsz|ināt* (III.1.); z. si nervy *atpūt|ināt* (III.1.) *nervus* ■ **z. se** pf, impf (odpočinout) *at|pūsties* (-pūšas, -pūšas)*; (po nemoci) *at|spirgt* (-spirst, -spirga)*, *at|labt* (-labst, -laba)*; (psychicky) *at|gūsties* (-gūstas, -guvās)*

zotavovjna f, (-ny, Gpl -en) *atpūtas namis* m, *sanatorija* f

zotročīt pf, (3.sg/pl -i), **zotročjovat** impf, (-uje) *padar|īt* (III.1.) *par vergu*; (národ) *no|spiest* (-spiež, -spieda)* *verdžibā, ap|spiest* (-spiež, -spieda)*

zoubek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *zobīr|š* m, *zobis* m ♦ sāhnout někomu na z. *rūpīgi kādu pārbaudīt* **2** (zářez) *robis* m, *ierobis* m

zoufale adv **1** *izmisīgi, ar izmisumu*; je z. zamilován *viņš ir bezcerīgi iemīlējis* **2** <kol., expr.> (velice) *ārkārtīgi, ļoti*; z. málo *ļoti maz*

zoufalství n, (-i) *izmisums* m; propadnout z. *jauties izmisumam*; dohnat koho k z. *iedzīt ko izmisumā*; (zabit se) ze z. *izmisumā, no izmisuma*

zoufalj adj (osoba, hlas, pohled) *izmisis* (f -usi), *izmisuma pilns*; (boj, čin, pokus) *izmisīgs*; (situace) *bezcerīgs*

zoufāt (si) impf, (-ā) (nad čím, z čeho) *krist* (*kriit, krita*)* *izmisumā* (*par ko*), *izmist* (*izmist, izmisa*)* (*par ko*)

zout pf, (zuzij/zuju, prēt. zul, pas. zut, imp. zuj) (koho) *no|aut* (-auj/-aun, -āva)* *kājas* (kam); (komu co) *no|aut* (-auj/-aun, -āva)* (*kam ko*), *no|vilkt* (-velk, -vilka)* (*kam ko*); z. si boty *novilkat zābakus* ■ **z. se** pf *no|auties* (-aujas/-aunas, -āvās)*; z. se z bot *no|aut* (-aujas/-aunas, -āvās)* *kurpes*, *no|vilkt* (-velk, -vilka)* *kurpes*

zpměti adv *no galvas*; naučit se co z. *iemācīties ko no galvas*

zpátečka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *atpakaļgaita* f, *zařadit* ~ku *ieslēgt atpakaļgaitu*

zpáteční adj: z. cesta *atceļš* m, *atpakaļceļš* m; z. adresa *nosūtītāja adrese*, *atpakaļadrese* f, (Gpl -šu); z. jizda *atpakaļbraucienis* m; z. jizdenka *biļete turp un atpakaļ*

zpatky adv *atpakaļ*; dávat z. (penize) *iz|dot* (-dod, -deva)* (*naudu*)

zpečět pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> **1** (opatřit pečeti) *apzīmog|ot* (II.) ♦ jeho osud je ~ěn *viņa liktenis ir izlemts* **2** (stvrđit) *apstipr|ināt* (III.1.)

zpeněžīt pf, (3.sg/pl -i), **zpeněžjovat** impf, (-uje) *pār|vērst* (-vērs, -vērtā)* *naudā*; (prodat) *pār|dot* (-dod, -deva)*

zpeřtenj n, (-i) *dažādība* f, *daudzveidība* f, (přeměna) *pārmaiņa* f; přijemně z. *patikama pārmaiņa*; pro z. *dažādībai, daudzveidībai*

zpeřřit pf, (3.sg/pl -i) *dažād|ot* (II.), *daudzveid|ot* (II.), *padar|īt* (III.1.) *daudzveidīgāku*

zpeř adv *atpakaļ*; dávat z. (penize) *iz|dot* (-dod, -deva)* (*naudu*) ♦ krok z. *solis atpakaļ*; brāt (vzít) slovo z. *ņemt vārdu atpakaļ*

zpečně adj (působit, projevovat se) *atpakaļ*; (uvědomovat si) *pēc tam*; (nabýt platnosti) *ar atpakaļejošu datumu*

zpečný adj *atpakaļējis*; z. chod *atpakaļgaita* f; z. proud *pretstrauļme* f, (Gpl -mju); z. pohled *skats atpakaļ*; ~ā vazba *atgriezeniskā saite*; se ~ou platnosti *ar atpakaļejošu spēku*

zpeř m, (-u, L -u) **1** *dziedāšana* f, opernī z. *operdziedāšana* f, sborový z. *kora dziedāšana*; hodina ~u *dziedāšanas stunda*; dát

- se do ~u **sákt dziedāt 2** (při uvedení hudební činnosti) *bal|ss f, (Gpl -su) 3 <kniž.> (píseň) dziesm|a f, dziedājums m*
- zpěvák** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích), **zpěvačka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *dziedātājs m, dziedātāja f; dziedonis m, (G -ņa), dziedo|ne f, (Gpl -ņu); operní z. operdziedonis m, (G -ņa), operdziedo|ne f, (Gpl -ņu); sborový z. korist|s m, korī|ste f, (Gpl -stu); sólový z. solist|s m, solī|ste f, (Gpl -stu)*
- zpěvník** *dziesmu krājums m*; <náb.> *dziesmu grāmat|a f*
- zpevnit** pf, (3.sg/pl -i), **zpevnovat** impf, (-uje) *nostiprīnāt (III.1.); (ceny) stabilizēt (II.)* ■ **z. se** pf, impf *nostiprīnāties (III.1.); (ceny, zdraví) stabilizēties (II.)*
- zpevnělý** adj **1** (zpevnělý) *dziedošs*; **z.** pták *dziedātājputn|s m* **2** (libozvučný) *melodisk|s, labskanīg|s, daijskanīg|s*
- zpevohra** f, (-ry, D,L -ře, Gpl -er) *dziesmuspēle f, (Gpl -ju); (opera) ope|ra f*
- zpjít** pf, (-ije, prēt. -il, pas. -it, imp. -ij) *piedzirdīt (III.1.), apdzirdīt (III.1.)* ■ **z. se** pf *pie|dzerties (-dzeras, -dzērās)*, ap|dzerties (-dzeras, -dzērās)** ■ **z. se** do němoty *piedzerties līdz nelabumam*
- zpitomělý** adj <kol., expr.> *apstulb|is (f -usi); (horkem, ránou) apduļ|is (f -usi)*
- zpitoměl** pf, (-i, 3.pl -ějí) <kol., expr.> *ap|jukt (-jūk, -juka)*, pazaudēt (II.) galvu; (silněji) k|ūt mu|k|g|am*
- zpván|í** n, (-i) *dziedāšan|a f*
- zpvat** impf, (-á) *dziedāt (III.2.)**; **z.** sborově *dziedāt korī* ♦ však ty budeš **z.** jinou *gan tu dziedāsi citu dziesmu!*
- zplna** adv *pilnīgi, pa visam*; kličet **z.** hrdla *kliegt pilnā rīklē*
- zplnomocněn|ec** m, (-ce), **zplnomocněnkyně** f, (-ně, Gpl -ň/-ni) *pilnvarotāis m, pilnvarotā f; pilnvarmiek|s m, pilnvarmiece f, (Gpl -ču)*
- zplnamocnit** pf, (3.sg/pl -i), **zplnamocnit** impf, (-uje) *pilnvarot (II.); (koho k čemu ko darīt ko)*
- zplodin|a** f, (-y) <tech., chem.> *produkt|s m*
- zplodit** pf, (3.sg/pl -dí, pas. -zen) *radīt (III.1.); (dítě) laist (laiž, laida)* pasaulē*
- zpsceny** adj (čelo, tvář) *nosvīd|is (f -usi); (ruce, člověk těž) sasvīd|is (f -usi); (prádo) sasvīd|is (f -usi), piesvīd|is (f -usi); celý z. galīgi nosvīdis*
- zpočátku** adv *no sākuma, sākumā, iesākumā*
- zpod** prep, (s G) *no apakšas; z. stolu no galda apakšas, no pagaldes; podivat se z. čela paskatīties caur pieri*
- zpodobn|it** pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> *attēl|ot (II.), atain|ot (II.)*
- zpochybn|it** pf, (3.sg/pl -i), **zpochybnovat** impf, (-uje) *apšaubīt (III.1.)*
- zpolá** adv *pa pusei, līdz pusei; z. hotový pa pusei gatavs; z. naplněný pa pusei pilns*
- zpomalen|í** n, (-i) *palēnināšan|a f, palēnināšan|ās f, (tempa, rychlosti) samazināšan|a f, samazināšan|ās f*
- zpomal|it** pf, (3.sg/pl -i), **zpomalovat** impf, (-uje) *palēn|ināt (III.1.); (rychlost, tempo) samazināt (III.1.)* ■ **z. (se)** pf, impf *palēn|ināties (III.1.); (rychlost, tempo) samazināties (III.1.); auto -ilo automašīna samazināja ātrumu*
- zpopelněn|í** n, (-i) *kremācij|a f*
- zpopeln|it** pf, (3.sg/pl -i) *krem|ēt (II.)*
- zpořit** pf, (3.sg/pl -tí, pas. -cen) *piesvīd|ināt (III.1.), sasvīd|ināt (III.1.), sasvīd|ēt (II.)* ■ **z. se** pf *sa|svīst (-svīst, -svīda)*, no|svīst (-svīst, -svīda)**; **z. se** strachem *nosvīst aiz baidēm*
- zповěd' f**, (-di, pl: D -dīm, L -dīch, l -dmi-dmi) *grēksū|dze f, (Gpl -džu), bikt|s f, jīt ke -di sūdzēt grēkus*
- zповědn|ik** m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cích) *biktstēv|s m*
- zповид|at** impf, (-á) **1** (koho) *uzklaustīt (III.1.) (kā) grēksūdzī 2 <expr.> (vypávat) izjautāt (II.), izvaicāt (II.), izprašāt (II.)*
- zpoza** prep, (s G) *no otras puses, otrajā pusē*
- zpozdit** pf, (3.sg/pl -zdí, pas. -ždēn) (vāhavostí ap.) *novilc|ināt (III.1.); (zdržēt) aizkavēt (II.)* ■ **z. se** pf (přijit pozdě) *novēl|oties (II.), nokavēties (II.); (začít pozdě) aizkavēties (II.); začátek koncertu se ~zdil koncerts sākās vēlāk*
- zpozor|ovat** pf, (-uje) *ievēr|ot (II.), pamanīt (III.1.)*
- zpožděn|í** n, (-i) *nokavēšan|ās f, novēlošan|ās f, mīt z. kavēties (II.)*
- zpožd'ovat** impf, (-uje): ⇒ **zpozdit** ■ **z. se** impf: hodiny se ~uji o deset minut *pulkstenis ir par desmit minūtēm vēlāks*; ⇒ **zpozdit se**
- zpracován|í** n, (-i) *apstrādāšan|a f, apstrāde f, (Gpl -žu); (surovin) pārstrādāšan|a f, pārstrāde f, (Gpl -žu); (projektu, smlouvy) izstrādāšan|a f, izstrāde f, (Gpl -žu); (hudební) apdar|e f, z. dřevo kokapstrāde f, (Gpl -žu); filmové z. ekranizējums m*
- zprac|ovat** pf, (-uje) **1** (pūdu, materiāli, informace) *apstrādāt (II.); (surovinu, odpad) pārstrādāt (II.); (hudebnē) apdar|ināt (III.1.); (téma, projekt) izstrādāt (II.); z. slovník sastādīt (III.1.) vārdnīcu 2 (ovlivnit) (koho) ietekmēt (II.) (ko), pārliec|ināt (III.1.) (ko); (namlūvit) pierunāt (II.) (ko), iestāstīt (III.1.) (kam ko)*
- zpracovatel** m, (-e, Npl -ē) (dřevo) *apstrādātājs m; (surovin, potravín) pārstrādātājs m; (projektu) izstrādātājs m; (slovníku) sastādītājs m*
- zpracovatelsk|ý** adj (průmysl, proces) *apstrādes (G); (surovin, potravín) pārstrādes (G)*
- zpracovávat** impf, (-á): ⇒ **zpracovat**
- zprav.** zkr. (zpravidla) *parastī*
- zprava** adv (nacházet se) *pa labī; (přicházet) no labās puses; z. doleva no labās uz kreiso pusi*
- zpráv|a** f, (-y) **1** (sdělení) *ziņ|a f, vē|sts f, (Gpl -stu); (úřední) paziņojums m; dām vám ~u es jums paziņošu 2: pl ~y (rozhlásově, televizní) ziņ|as f, pl; večerní ~y vakara ziņas 3 (hlášení) pārskat|s m, atskaitē f, (Gpl -šu); výroční z. gada pārskats*
- zpravidla** adv *parastī, visbiežāk; (vēlšinou) lielākoties, pa lielākai daļai*
- zprav|it** pf, (3.sg/pl -i) <kniž.> (koho o čem) *paziņ|ot (II.) (kam ko), darīt (III.1.) zināmu (kam ko), informēt (II.) (ko par ko)*
- zpravodaj** m, (-e, Npl -ové), **zpravodajka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** (tiskový ap.) *reportier|is m, reportier|e f; korespondent|s m, korespondent|e f, (Gpl -šu); zahraniční z. ārzemju korespondents; zvláštī z. speciālkorespondent|s m, speciālkorespondent|e f, (Gpl -šu) 2 (instituce) preses sekretār|s m, sekretār|e f*
- zpravodajsk|ý** adj: ~á agentura *preses agentūra, ziņu dienests*; **z.** pořad *ziņu raidījums*; ~á služba *izlūkošanas dienests, izlūkdienests m*
- zpravodajstv|í** n, (-i) *informācijas dienests m; (rozhlásově, televizní) ziņ|as f, pl; sportovní z. sporta ziņas*
- zprivatizovan|ý** [-ty-] adj *privatizēt|s*
- zprivatiz|ovat** [-ty-] pf, (-uje) *privatizēt (II.)*
- zpronevěra** f, (-ry, D,L -ře) **1** (majetku, peněz) *piesavināšan|ās f, (utrāceni) izšķērdēšan|a f 2 <kniž.> (nevěra) neuzticība f, (zrada) nodevība f*
- zpronevěř|it** pf, (3.sg/pl -i) (majetek, peníze) *piesavināties (III.1.); (utrātit) izšķērdēt (II.)* ■ **z. se** pf <kniž.> (komu/čemu) *k|ūt (k|ust, k|uva)* neuzticīg|am (kam), pie|vilt (-vij, -vīla)* (ko)*
- zpro|stít** pf, (3.sg/pl -stí, pas. -stěn, imp. -stl/-stí) (koho čeho) *atbrīv|ot (II.) (ko no kā), atsvab|ināt (III.1.) (ko no kā); z. koho funkce atbrīvot ko no amata; z. koho viny attaisn|ot (II.) ko*
- zprostředka** adv *no vidus*
- zprostředkovaně** adv *pastarpināti, netieši*
- zprostředkovan|í** n, (-i) *starpniecība f*
- zprostředovan|ý** adj (informace) *pastarpināt|s, netiešs*
- zprostředk|ovat** pf, (-uje) (být prostředníkem) *būt (ir, bija)* par starpnieku; (obstarat) pagādāt (II.), sagādāt (II.); (schůzku) sarunāt (II.), sarīk|ot (II.); z. komu práci iekārt|ot (II.) ko darbā*
- zprostředkovatel** m, (-e, Npl -é), **zprostředkovatelka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *starpniek|s m, starnie|ce f, (Gpl -ču); (v obchodních stycích těž) komisiónārs m, komisiónāre f*
- zprostředkovatelsk|ý** adj (činnost) *starpnieka (G), starnieku (G); (provize, firma) starniecības (G)*
- zprostředkováv|at** impf, (-á): ⇒ **zprostředkovat**
- zprovozn|í** n, (-i) (čeho) *atbrīvošan|a f (no kā), atsvabināšan|a f (no kā); z. funkce atbrīvošana no amata; z. obžaloby attaisnošan|a f*
- zproš|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zprostit**
- zprotiv|it** pf, (3.sg/pl -i) (komu co) *padarīt (III.1.) pretīgu (kam ko), radīt (III.1.) riebumu (kāda pret ko) ■ z. si* pf (koho/čeho) *iz|just (-jūt, -juta)* pretīgumu (pret ko), iz|just (-jūt, -juta)* riebumu (pret ko) ■ z. se* pf *k|ūt (k|ust, k|uva)* pretīg|am, ap|riebties (-riebias, -riebās)*; ~ilo se mi to man tas ir apriebies*
- zprovozn|it** impf, (3.sg/pl -i) (trať, divadlo) *uz|sākt (-sāk, -sāka)* darbu; (opětně) at|sākt (-sāk, -sāka)* darbu; z. co at|klāt (-klāj, -klāja)* ko*
- zprudka** adv **1** (prudce) *straujī, spēji; (rychle) ātri 2 (podrážděně) asi*
- zprvu** adv *vispirms, sākumā, no sākuma*
- zředu** adv: ⇒ **zēpēdu**
- zřeház|et** pf, (-i, 3.pl -ějí) *izvandīt (III.1.), savandīt (III.1.)*
- zřēs|nit** pf, (3.sg/pl -i) *precizēt (II.)*
- zřísněn|ý** adj (předpisy, sankce) *stingrāk|s; (opatření) pastiprināt|s*
- zřísněn|ovat** impf, (-uje): ⇒ **zřísnit**
- zřětrh|at** pf, (-á) *pār|raut (-rauj, -rāva)*, sa|raut (-rauj, -rāva)*; <přen.> z. svazky saraut saites*
- zřijem|it** pf, (3.sg/pl -i), **zřijem|ovat** impf, (-uje) *padarīt (III.1.) patīkamu*

zpríma adv 1 (zprímené) *taisni* 2 (bez okolúk) *tieši, skaidri*; fíct komu co z. do očí *pasacit kam ko tieši acis*

zprísnjēt pf, (-i, 3. pl -ēji) *kļūt (kļūst, kļuva)* stingrjam, kļūt (kļūst, kļuva)* bargjam*

zprísnjit pf, (3. sg/pl -i) (zkoušku, pravidla, zákony) *padarīt (III.1.) stingraku*; (dozor, kontrolu) *pastiprīnāt (III.1.)*; (požadavky) *paaugstīnāt (III.1.)*

zprístupnjit pf, (3. sg/pl -i), **zprístupņovat** impf, (-uje) *padarīt (III.1.) pieejamu*

zpuņņj adj *augstprātīg[s], iedomīg[s], uzpūtīg[s]*

zpuņņob m, (-u, L -u) 1 (postup) *veid[s] m*; (pracovní) *metode f, (Gpl -žu), paņēmien[s] m*; z. života *dzīvesveid[s] m*; tímto -em, následujícím -em *šādi, šādā veidā*; jiným -em *citādi*; svým -em *savā ziņā*; něco na ten z. *kaut kas līdzigs*; na z. čeho *līdzigs kam* ♦ žādným -em *nekādā ziņā* 2: pl -y (chování) *manier[s] f, pi*; nemá žādnē -y *viņš neprot uzvesties* 3 <lingv.> *izteiksme f, (Gpl -mju)*; oznamovací/ rozkazovací z. *Istenības/ pavēles izteiksme*; podmiņovací z. *vēlējuma izteiksme, kondicionālis m, (G -ja)*; příslovečné určení -u *veida apstākļa vārds*

zpuņņobilost f, (-i) (schopnost) *spēj[s] f, (vhodnost) derīgum[s] m, piemērotība f, (k čemu, pro co kam)*; vojenská z. *piemērotība karadienestam*; odbornā z. *profesionālā kvalifikācija f, platebnī z. maksātspēja f, rozlišovāci z. izšķirtspēja f*

zpuņņobilj adj (schopný) *spējīg[s]*; (vhodný) *derīg[s], piemērot[s]*; (k čemu, pro co kam); z. k práci *darba spējigs*; z. k službē *derigs karadienestam*; z. jizdy/ plavby *derigs (piemērots) braukšanai/ kuģošanai*

zpuņņobjēt pf, (3. sg/pl -i) (nehodu, požār, bolest, otravu) *izraisīt (III.1.)*; (potiže, paniku, komplikace) *radīt (III.1.)*; (škodu, ztrātu) *tēz nodarīt (III.1.)*; (poplach, skandāls) *sa[celt (-ceļ, -cēla)**; (radost) *sagādāt (II.)*; z. komu zranēni *ievainot (II.) ko*; z. si zranēni *savainoties (II.)*; on -il, že... *viņš ir vainigs, ka...*; -ilo to, že... *tas bija par iemeslu, ka...*

zpuņņobj adj (člověk) *labi audzināts*; (tēz chování) *pieklājīg[s], takstisk[s]*

zpuņņobjovat impf, (-uje): ⇒ **zpuņņobit**

zpuņņstij adj 1 (zevnějšek, oděv) *noļais[s]*; (zahrada tēz) *aizau[dzis (f -gusi)* 2 (dům) *pamest[s], tukš[s]* 3 (člověk) *paklīd[s] (f -usi), pagrim[s] (f -usi)*; (tēz chování) *izlaidīg[s], izvīrt[s] (f -usi)*

zpuņņstnout pf, (-ne, prēt. -) 1 (stāt se prāzdnym) *kļūt (kļūst, kļuva)* tukšjam* 2 (krajina) *pārjvesties (-vērsās, -vērsās)* par postāžu*; (zahrada) *aiz[aukt (-aug, -auga)** 3 (morālnē) *kvālrīm (-gīnīm, -grīma)*, paklīst (-klīst, -klīda)**; (dēti) *iz[laisties (-laižas, -laidās)*, pal[aišties (-laižas, -laidās)**

zpuņņošjēt pf, (3. sg/pl -i) *izpostīt (III.1.), nopostīt (III.1.), pārjvērst (-vērs, -vērta)* postāžā*

zradja f, (-y) *nodevība f, dopustit se -y (na komičem) no[dot (-dod, -deva)* (ko)*

zradcje m, (-e, Npl -i/-ovē), **zradky[nē]** f, (-nē, Gpl -ņ/-ni) *nodevēj[s] m, nodevēj[s] f*

zrajdit pf, (3. sg/pl -di, pas. -zen) *no[dot (-dod, -deva)**; (podvēst) *piejvilt (-vij, -vīja)**; -ila ho pamēt *atmīna viņu pievīla*

zradnīj adj 1 (člověk, ūmysl, čin) *nodevīg[s]* 2 (klamnīj) *mānīg[s], maldinoš[s]*; -ā otāzka *āķīgs jautājums*

zrajk m, (-ku, Lpl -cich) 1 *redzje f, mā dobrj/ špatnīj z. viņam ir laba/ slikta redze*; ztratit z. *zaudēt redzi* 2 <kniž.> (pohled) *skatien[s] m*; (oči) *acis f, pl, (G acu)*; uprīt na co z. *cieši ko vērot*; sklopit z. *nolaist acis*; pīd -ky někoho *kāda acu priekšā* ♦ (všechno se lesklo) až pīchāzel z. *ka tīri vai acis apzīlba*

zrakovē adv: z. postīženij (člověk) *ciļvēks ar redzes traucējumiem*

zrakovj adj *redzes (G)*; z. klam *optiskie maldi*

zralost f, (-i) (plodū) *gatavība f, <tēz pīen.> briedum[s] m*

zralij adj 1 (plod) *gatav[s], nobriedj[s] (f -usi), ienācjes (f -kusies)* 2 <pīen.> (člověk) *nobriedj[s] (f -usi)*; ve -ēm vēku *brieduma gados, pūsmūžā*; po -ē ūvaze *pēc pamatīgās apsvēršanas, labi apsverot*

zraņa adv *no rīta*; časnē z. *agri no rīta*

zranēnīj n, (-i) *ievainojum[s] m*; utrpēt z. *gūt ievainojumus*; podlehnout z. *mirt no ievainojuma*

zranēnīj I adj *ievainot[s] II m, (-ēho), -ā f, (-ē) ievainotāis m, ievainotā f*

zranīj n, (-i) (plodū) *(no)gatavošanā f, (no)briesānā f, (lidi) nobriesānā f, brieduma sasniegānā f*

zranjit pf, (3. sg/pl -i) *ievainot (II.)*; (ūd tēz) *savainot (II.)*; z. koho na hlavē *ievainot ko galvā*; z. si nohu *savainot kāju*; <pīen.> z. nēčj city *aizvainot (II.) kāda jūtas* ■ **z. se** pf *ievainot (II.) sevi, savainoties (II.)*

zranitelņj adj *vieglj ievainojam[s]*; <pīen. tēz> *vieglj aizvainojam[s]*

zrlāt impf, (-aje, prēt. -āl, imp. -aj/-ej) (plody) *gatavoties (II.)*, *ieļnākties (-nākas, -nācās)**; (tēz sūr, vīno, pīen.) *brīest (brīest, brīeda)**

zrazjovat impf, (-uje) 1: ⇒ **zradīt** 2 (odrazovat) (koho od čeho) *atrunāt (II.) (ko no kā), neie[teikt (-, -teica)* (kam darīt ko), neie[sacīt (-saka, -sacija)* (kam darīt ko)*

zrcadlīt impf, (3. sg/pl -i) 1 *atspogu[lot (II.)*; (svēlto tēz) *atstar[ot (II.)* 2 <kniž.> (odrazit) *atspogu[lot (II.), atain[ot (II.), attēl[ot (II.)* ■ **z. se** impf 1 *atspogu[loties (II.), atstar[oties (II.)* 2 <kniž.> (odrazit se) *atspogu[loties (II.), atain[oties (II.)*

zrcadljo n, (-la, L -le, Gpl -el) *spoguļis m, (G -ja)*; dīvat se do -la *skatīties spoguļī*

zrcadlovj adj *spoguļa (G), spoguļu (G)*; z. odraz *spogu[attēl[s] m*; -ā stēna *spogu[sienā f, -ē bludistē greizie spoguļī*

zrcātjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) *spoguļtis m, (G -ša), spoguļis m, (G -ja)*; zpētne z. *atpaka[skata spoguļis*

zredukovat pf, (-uje) *reducēt (II.)*, *samazīnāt (III.1.)*

zrekonstruovat pf, (-uje) *rekonstruēt (II.), atjaun[ot (II.)*

zrestaurovat pf, (-uje) *restaurēt (II.)*

zrevidovat pf, (-uje) *izrevidēt (II.), izdarīt (III.1.) revīziju*

zrezavēlj, zrezivēlj adj *sarūsēj[s] (f -usi)*

zrezavjēt, zrezivjēt pf, (-i, 3. pl -ēji) *sarūsēt (II./III.2.)**

zrnīj n, (-i) *graudj[s] f, pl*

zrnjko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kāch) 1 (pīsku, obilī, soli) *graudj[s] m*; (kāvy) *pupj[s] f, (hroznū) kaulj[s] m* 2 (malē množstvj) *kripat[s] f, kripatj[s] f, druscj[s] f* ♦ nenī v tom ani z. *pravdy tajā nav ne kripatas patiesībās*

zrnkovj adj *graudu (G), graudj[s] (G)*; -ā kāva *pupj[s] kafija*

zrnjo n, (-a, L -u/-ē) 1 (obilņj) *graud[s] m*; (kāvovj) *pup[s] f* ♦ hrubēho (hrubšjho) -a *rupj[s, vulgār[s]* 2 (obilī) *graudj[s] m, pl* 3: <med.> *ječnē z. miezgraud[s] m*

zrod m, (-u, L -u/-ē) <kniž.> (narozeni) *dzimšanā f, (vznik) rašanā f, tapšanā f, (počātek) sākum[s] m*; bīt ve stavu -u *būt sākuma stadjā*; stāt u -u (čeho) *piedalīties (kā) tapšanā*

zroldīt pf, (3. sg/pl -dī, pas. -zen) <kniž.> *dzemdēt (II.)*; (dāt vznik) *radīt (III.1.)* ■ **z. se** pf *pie[dzimt (-dzimst, -dzima)**; (vzniknout) *rasties (rodas, radās)**; -il se mu plān *viņam radās plāns*

zrovna adv/part <kol.> *tieši, taisnī*; z. teđ *tieši tagad*; to neni z. *jednoduchē tas nav tik vienkārši*

zrozenīj n, (-i) <kniž.> (narozeni) *dzimšanā f, piedzimšanā f, (vznik) rašanā f, tapšanā f, (počātek) sākum[s] m*

zrozenj adj *dzimj[s] (f -usi), piedzimj[s] (f -usi)*; (vznikly) *radj[s] (f -usies)*

zručnost f, (-i) *veiklība f, izveicība f, (dovednost) prasmīgum[s] m*

zručnīj adj *veikl[s], izveicīg[s]*; (dovednīj) *prasīmīg[s]*

zrudja f, (-y) *izdzimtelnis m, (G -ņa), izdzimum[s] m*

zrudjnout pf, (-ne, prēt. -) *no[sarkt (-sarkt, -sarka)**; (mēnē) *pie[tvīkt (-tvīkst, -tvīka)**; z. hanbou *nosarkt no kauna*; z. až po ušī *nosarkt līdz ausīm*

zrudnīj adj *kropļīg[s], ķēmīg[s]*

zrušenīj n, (-i) 1 (obchodu) *slēgšanā f, (tēz firmy, ūradu, organizace) likvidēšanā f* 2 (sankci, blokādy, roboty) *atceļšanā f, (zākona tēz) anulēšanā f, (smlouvy, slibu) laušanā f, z. manžēlstvī laulības šķīršanā f, z. pracovnīho pomēru darba attiecību pārtraukšanā f*

zrušjēt pf, (3. sg/pl -i), **zrušovat** impf, (-uje) 1 (obchod) *slēgt (slēdz, slēdza)**; (tēz firmu, ūrad, organizaci) *likvidēt (II.)*; (parlament) *at[laist (-laiž, -laida)** 2 (rozkaz, embargo, otroctvij) *at[celt (-ceļ, -cēla)**; (zākona tēz) *anulēt (II.)*; (smlouvu, slib) *lauzt (lauž, lauza)**; z. manžēlstvī *šķīrt (šķīr, šķīra)* laulību*; z. pracovnī pomēr *pārjtraukt (-trauc, -trauca)* darba attiecības*

zrychlenīj n, (-i) *paātrināšanā f, paātrināšanā f, <fyz.> paātrinājum[s] m*

zrychlenj adj *paātrināt[s]*; z. vlak *ātrvilcien[s] m*; z. tepj dech *paātrināts pulss/ elpa*

zrychljēt pf, (3. sg/pl -i), **zrychjovat** impf, (-uje) *paātrināt (III.1.)*; (uspišīt) *pasteidzīnāt (III.1.)*; z. krok *pie[likt (-liek, -lika)* soli* ■ **z. se** pf, impf *kļūt (kļūst, kļuva)* ātrākjam, paātrināties (III.1.)*

zrjūt pf, (-yje, prēt. -yl, pas. -yt, imp. -yj) *uz[rakt (-rok, -raka)**

zrzavj adj *rudmatajn[s], sarkanmatajn[s]*

zrzjek m, (-ka, Npl -kovē, Lpl -cich), **zrzjka** f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) *rudmalj[s] m, (G -ta), rudmalte f, (Gpl -tu); sarkanmalj[s] m, (G -ta), sarkanmalte f, (Gpl -tu)*

zřejdit pf, (3. sg/pl -dī, pas. -dēn) (tekutinu) *atšķaidīt (III.1.)*; (plyn, vzduch) *izretjēt (III.1.)*

zrejmē adv/part (zīfētelnē) *skaidrī, nepārprotamī*; (patrnē) *acīmredzot*

zřejmý adj (zřetelný) *skaidr̥s, nepārprotam̥s*; (patrný) *acīm redzam̥s*; je *~ē, že... skaidrs, ka...*

zřeknout se pf, (-ne, prēt. -i) (koho/čeho) at|teikties (-, -teicās)* (no kā), at|sacīties (-sakās, -sacījās)* (no kā)

zřetel m, (-e) 1 (ohled) *vēribā f, ievēribā f, uzmanībā f*, brát z. na koho/co *ņemt vērā ko*; obrátit z. na co *pievērst uzmanību kam*; bez *~e* k čemu (na co) *ņepņemot vērā ko*; se *~em* k čemu (na co) *ņemot vērā ko*; mít co na *~i paturēt ko prātā, ņemt ko vērā*; ztatit co ze *~e izlaist ko no acīm* 2 (slanovisko) *vedokļis m, (G -)a, aspekt̥s m*; z estetického *~e no estētiskā viedokļa*

zřetelně adv *skaidri, nepārprotami*; (patrně) *acīmredzami*

zřetelný adj *skaidr̥s, nepārprotam̥s*; (patrný) *acīm redzam̥s*; to je zcela *~é tas ir pilnīgi skaidrs*

zřezat pf, (-žel-zá, imp. -žl-zej) <kol., expr.> (zbit) *pie|kaut (-kauj, -kāva)**; (dítě) *no|pērt (-pēr, -pēra)*, noslān|īt (III.1.)*

zřícení a f, (-y) *drup|as f, pl, gruvešļa m, pl*

zřícený adj *sabru|cis (f -usi), sagruv|is (f -usi)*

zřiči se pf, (-ekne, prēt. -ekl, imp. -eknij): ⇒ **zřeknout se**

zřít pf, (3.sg/pl -idí, pas. -izen, imp. -id) 1 (prodejnu, hřiště, zahradu) *ierī|ot (II.), iekārt|ot (II.)*; (spolek, organizaci, firmu) *nodib|ināt (III.1.)*; (instituci, funkci) *iel|viest (-vies, -viesa)**; (účet, pobočku) *at|vērt (-ver, -vēra)**; z. pomník *uz|celt (-ceļ, -cēla)* pieminekli 2 <expr.>* (poškodit) *sabo|jāt (II.), sagan|ēt (II.), samai|āt (II.)*; (zbit) *apstrād|āt (II.) (piekaut) ■ z. se* pf <expr.> (opit se) *pie|dzerties (-dzeras, -dzērās)*, ap|dzerties (-dzeras, -dzērās)**

zřídka, zřídka adv *reti, retumis*; velmi z. *!oti reti*

zřídlo n, (-la, L -le, Gpl -el) <kníž., též přen.> *avot̥s m*; lečivě z. *dziedniecības avots*; <přen.> z. moudrosti *gudrības avots*

zřídnout pf, (-ne, prēt. -i) (vlasy, vegetace) *k|ūt (kjūst, kjuva)* retāk|am*; (tekutina) *k|ūt (kjūst, kjuva)* šķidrāk|am*

zřít se impf, (-ā): ⇒ **zřeknout se**

zřít se pf, (3.sg/pl -i) (budova, most) *sa|grūt (-grūst, -gruva)*, sa|brukt (-brūk, -bruka)**; (střecha) *iel|grūt (-grūst, -gruva)*, iel|brukt (-brūk, -bruka)**; <přen.> (plāny, život) *sa|brukt (-brūk, -bruka)** ◆ z. se jako domeček z karet *sabrukt kā kāršu namiņam 2* (ze střechy, na zem) *no|gāzties (-gāzas, -gāzās)*, no|krist (-krit, -krita)**; (letadlo) *ciest (cieš, cieta)* avāriju*; (do propasti, do moře) *iel|gāzties (-gāzas, -gāzās)*, iel|krist (-krit, -krita)**; z. se ze schodů *nogāzties pa kāpnēm*

zřizenc m, (-ce), **zřizenkylně** f, (-ně, Gpl -ñl-ní) <hist.> (*zems*) *ierēd|nis m, (G -ņa), (zema) ierēd|ne f, (Gpl -ņu)*

zřizení n, (-i) 1 (prodejny, hřiště, zahrady) *ierīkošan|a f, iekārtošan|a f*, (organizace, firmy) *nodibināšan|a f*, (funkce, instituce) *ieviešan|a f*, (úctu, pobočky) *atvēšan|a f* 2 <pol.> *iekār|tā f*, společenské z. *sabiedriskā iekārta*

zřizovat impf, (-uje): ⇒ **zřídít**

zřizovatel m, (-e, Npl -é) (nadace, školy, spolku) *dibinātā|js m, izveidotā|js m*

zsinálý adj (rty, pokožka) *nozīlēj|is (f -usi)*; (světlo) *zilgani bāls, blāv|s*; (smrtelně bledý) *īķa bālum|s*; z. zlosti *za|š no dusmām*

ZŠ zkr. (základní škola) *pamatskola*

ztělesnění n, (-i) <kníž.> *iemiesojum̥s m, personifikācija f*

ztělesněný adj: <expr.> je *~ā* dobrota *viņš ir pati laipnība*

ztělesnit pf, (3.sg/pl -i), **ztělesňovat** impf, (-uje) <oboji kníž.> 1 *iemies|ot (II.), iedzīv|ināt (III.1.)* 2 (herecky) *atveid|ot (II.), attēl|ot (II.)*

ztemnět pf, (-i, 3.pl -ēji) *k|ūt (kjūst, kjuva)* tumš|am*; (obloha, též přen. oči, obličej) *sa|tums|t (-tumst, -tumsa)**

ztenčít pf, (3.sg/pl -i), **ztenčovat** impf, (-uje) 1 (tloušťku) *pada|rīt (III.1.) plānāku, pada|rīt (III.1.) tievāku 2* (zmenšit) *samaz|ināt (III.1.)* ■ **z. se** pf, impf 1 (na tloušce) *k|ūt (kjūst, kjuva)* plānāk|am, k|ūt (kjūst, kjuva)* tievāk|am 2* (zmenšit se) *samaz|ināties (III.1.)*; (penize, zásoby též) *iz|sīkt (-sīkst, -sīka)**

zteplát pf, (-ā), **zteplet** pf, (-i, 3.pl -ejti) *k|ūt (kjūst, kjuva)* sil|t|am, sa|silt (-silst, -sila)**

ztězka adv (nesnadno) *ar grūtībām, ar pūlēm*; (vzdychnout, dýchat) *smagi*

ztěžovat impf, (-uje): ⇒ **ztižít**

zticha adv *klusí, klusu*; buď z. *! klusu!*

ztichnout pf, (-ne, prēt. -i) *ap|klust (-klust, -klusā)*, no|klust (-klust, -klusā)**; (bouře, ulice) *ap|rimt (-rimst, -rima)*, no|rimt (-rimst, -rima)**

ztižený adj (podminky) *apgrūtīnāt|s*; *~ā* situace *grūta situācija*

ztižit pf, (3.sg/pl -i, imp. ztiž-i) (znesnadnit) *pada|rīt (III.1.) grūtāku, apgrūt|ināt (III.1.)*; (zkomplikovat) *pada|rināt (III.1.) sarežģītāku, komplic|ēt (II.)*

ztlouci, ztlouct pf, (-uče, prēt. -oukl, pas. -učen, imp. -uč) *pie|kaut (-kauj, -kāva)**; (trochu) *iekaust|īt (III.1.)*

ztloustnout pf, (-ne, prēt. -i) *k|ūt resn|am (resnāk|am), pie|ņemties (-ņemas, -ņēmās)* svarā*; z. o deset kilogramů *pieņemties svarā par desmit kilogramiem*

ztlušt pf, (3.sg/pl -i) (hlas) *klus|ināt (III.1.)*; (vzlyk, zvuk jiným zvukem) *apslāp|ēt (II.), ap|spiest (-spiež, -spieda)**; (rádio) *pa|griez|t (-griež, -grieza)* klusāk*; (světlo, náraz) *samaz|ināt (III.1.)*; (spory) *mīkst|ināt (III.1.), maz|ināt (III.1.)*

ztmavět pf, (-i, 3.pl -ēji), **ztmavnout** pf, (-ne, prēt. -i) *k|ūt (kjūst, kjuva)* tumš|am (tumsāk|am)*

zतोतोžnit pf, (3.sg/pl -ní), **zतोतोžňovat** impf, (-ņuje) *identific|ēt (II.), uzskat|īt (III.1.) par identisku*; z. co s čim *uzskatīt par identisku ko kam ■ z. se* pf, impf (s kým) *būt tādās pašās domās (kā kas), būt vienis prātis (ar ko)*; *~nil* se s jejím názorem *viņš bija tādās pašās domās (kā viņa)*

ztracený adj 1 *pazaudēt̥s, nozaudēt̥s*; <přen.> z. čas *zaudēts laiks*; <přen.> z. boj *zaudēta kauja 2* <přen.> (zchátralý) *zud|is (f -usi), pazud|is (f -usi), neglābjam|s*; to je z. *člověk! viņš ir zudis cilvēks!*; bez něho jsem z. *bez viņa es būtu pazudis, bez viņa ar mani būtu cauri*; všechno je *~o!* *viss ir pagalam!*

ztrácel impf, (-i, 3.pl -ejji) *zaud|ēt (II.)*; (konkréta též) *pazaud|ēt (II.), nozaud|ēt (II.)*; z. na váze *zaudēt svaru*; <přen.> z. čas *zaudēt laiku*; <přen.> z. hlavu *zaudēt galvu* ◆ z. pūdu pod nohama *zaudēt pamatu zem kājām ■ z. se* impf *zud (zūd, zuda)*, pa|zud|t (-zūd, -zuda)*, no|zud|t (-zūd, -zuda)**; (v mize, ve tmě) *gaist (gaist, gaisa)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)**

ztrát(a) f, (-y) 1 (ztraceni) *pazaudēšan|a f, nozaudēšan|a f*, (abstrakt) *zaudēšan|a f*, (ztracenā věc) *zaudējum̥s m*; *~y* a nálezy *atraso mantu birojs*; z. času *laika zaudēšana 2* (ūbytek) *zaudēšan|a f, zaudējum̥s m*; (úplnā) *zudum̥s m*; z. pamēti *atmiņas zudums*; z. na váze *svara zaudēšana (zudums)*; z. občanských práv *pilsōņa tiesību atņemšan|a f*; prodávāt se *~ou pārdot ar zaudējumiem*; utrpēt *~y ciest zaudējumus 3*: pl *~y* (padli a ranēni) *nozaudēj|ji m, pl*; *~y* na životech *bojā gājušie*

ztrařit pf, (3.sg/pl -ti, pas. -cen) 1 *pazaud|ēt (II.), nozaud|ēt (II.)*; (obv. abstrakta) *zaud|ēt (II.)*; z. pamět *zaudēt atmiņu*; z. důvěru *zaudēt uzticību*; z. na váze *zaudēt svaru*; z. orientaci *zaudēt orientāciju*; nemám co z. *man nav ko zaudēt* ◆ z. pūdu pod nohama (pa) *zaudēt pamatu zem kājām 2*: z. slovo (slovičko) za koho *aiz|likt (-liek, -lika)* vārdu par ko*; z. slovo s kým *pār|mit (-mij, -mija)* vārdu ar ko ■ z. se* pf *pa|zud|t (-zūd, -zuda)*, no|zud|t (-zūd, -zuda)**; (v mize, ve tmě) *iz|zud|t (-zūd, -zuda)*, iz|gaist (-gaist, -gaisa)**; z. se z oči *pazust no acīm*

ztrátový adj (podnik) *nerentabl̥s, neienesīg̥s, zaudējums* *nesoš|s*; z. čas *dīkstāves laiks*

ztrhāt pf, (-ā) 1 (koně) *no|dzīt (-dzen, -dzina)**; (práci) *nostrād|ināt (III.1.), no|mocīt (-moka, -mocija)* 2* (zkritizovat) *no|peļt (-peļ, -pēla)*, nopa|āt (II.) ■ z. se* pf (práci) *pār|pū|ēties (III.2.), pārstrād|āties (II.)*; (zviňáním težkosti) *pārstaip|īties (III.1.)*

ztrojnásobit pf, (3.sg/pl -i) *trīskārš|ot (II.) ■ z. se* pf *trīskārš|oties (II.)*

ztrópit pf, (3.sg/pl -i) (skandál, hluk, rāmus) *sa|cēlt (-cēļ, -cēla)**; co jsi to *~il!* *ko tu esi izdarījis!*; z. si z koho žert *izjok|ot (II.) ko, izmu|ķ|ot (II.) ko*

ztróskotanec m, (-ce) *kuģa avārijā cietuš|ais m*; <přen.> *neveiksmīnēk|s m, nelaimēs putn|s m*

ztróskotán|j n, (-i) 1 (lodí) *avārij|a f, bojāe|ja f* 2 <přen.> (neúspěch) *sabrukum̥s m, bojāe|ja f*

ztróskot|at pf, (-ā) 1 (lod, na lodí) *ciest (cieš, cieta)* avāriju, avar|ēt (II.) 2* <přen.> (člověk) *ciest (cieš, cieta)* neveiksmi*; (manželství, plān, jednaní) *iz|jukt (-jūk, -juka)*, sa|brukt (-brūk, -bruka)**; (finančnē) *bankrot|ēt (II.)*

ztuha adv 1 (nepružnē) *cieši, stingri 2* (tēžko) *grūti, ar grūtībām*; matematika mu jde z. *viņam nepadodas matemātika*

ztuhlý adj (tělo, údy) *stīv|s*; (zimou) *sastin|dzis (f -gusi)*; (lak, olej) *sacietē|jis (f -usi)*; z. hrůzou *sastindis no šausmām*

ztuhnout pf, (-ne, prēt. -i) (země, cement, vosk) *saciet|ēt (II.)*, *sa|sting|t (-stingst, -stinga)**; (tělo, údy) *k|ūt (kjūst, kjuva)* stīv|am*; <přen.> z. údivem *sa|sting|t (-stingst, -stinga)* no pārsteiguma*; <přen.> *~la* mu krev v žilách *viņam asinis dzīslās sastinga*; <přen.> úsměv mu *~l* na rtech *smāids viņam sastinga uz lūpām*

ztvárnění n, (-i) <kníž.> *attēlojum̥s m, atveidojum̥s m*

ztvárnit pf, (3.sg/pl -i) <kníž.> (umělecky) *attēl|ot (II.), atain|ot (II.)*; (herecky též) *atveid|ot (II.)*

ztvrdnout pf, (-ne, prēt. -i) (sádra, cement) *saciet|ēt (II.)*; (těž rysy obličej) *k|ūt (kjūst, kjuva)* ciet|am*; (chléb) *sa|kalst (-kalst, -kalta)**; z. na kámen *pai|kt cietam kā akmens*

ztyrát impf, (-ā) *no|mocīt (-moka, -mocija)*, iz|mocīt (-moka, -mocija)**

ZŮ zkr. (zastupitelský úřad) *díplomatiškā (konsulārā) pārstāvnīcība*
zub m, (-u, L -u) 1 zob|s m; mléčny z. *piena zobis*; z. moudrosti *gudrības zobis*; druhé ~y *īstie zobis*; umělé ~y *mākslīgie zobis*; přední z. *priekšzobis m*; bolení ~ů *zobu sāpes*; vytrhnout z. *izraut zobu*; hadí z. *indes zobis (čūskām)*; cenit ~y *atīrgt zobus*; <přen.> z. času *laika zobis* ♦ mám toho plně ~y *man tas ir apnicis līdz kaklam*; po ~y ozbrojený *bruņots līdz zobiem*; držet jazyk za ~y *turēt mēli aiz zobiem*; (bránit se) ~y nehty *rokām kājām (turēties pretim)*; brousit si ~y na něco *kārot pēc kaut kā, gatavoties kaut kam*; sušit ~y *kārt zobus vadzī 2* (hřebenu, pily, klíče) *zobis m*; (hrábi) *zarš m*
zubař m, (-e), **zubař|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <kol.> *zobārštis m, zobāršste f, (Gpl -stu)*
zubní adj *zobu (G)*; z. kaz *zobu kariess*; z. pasta/ kartáček *zobu pasta/ suka*; z. lékař *zobārštis m, zobāršste f, (Gpl -stu)*; z. klinika *zobārštnīcības klīnika*
zub|ř m, (-ra, Npl -ři) <zool.> *sumbrš m*
zúčastněný adj (účastníci se) *iesaistītis*; (zaujatý) *ieinteresētis*; být z. na čem *būt iesaistītam (ieinteresētam) kur*
¹ **zúčastnit se** pf. (3.sg/pl -i), **zúčastňovat se** impf. (-uje) (čeho, na čem) *pieidalīties (III.1.) (kur)*
zúčtován|í n, (-i) *norēķināš m, rēķinu nomaksāšana f, z. dani nodokļu nomaksāšana*
zúčt|ovat pf. (-uje) 1 (mzdu, zálohu) *aprēķināt (III.1.)*; (do výnosů, do ztrát) *ierēķināt (III.1.) 2* <expr.> (vypořádat se) *norēķināties (III.1.), izrēķināties (III.1.)*; (s kým/čim) *ar ko*
zul pf: ⇒ **zout**
zúroč|it pf. (3.sg/pl -i), **zúroč|ovat** impf. (-uje) *sa|ņemt (-ņem, -ņēma)* procentus*; z. vklad pěti procenty *saņemt par noguldījumu piecus procentus*; <přen.> z. své znalosti (labi) *izmantot (II.) savas zināšanas*
zúrod|it pf. (3.sg/pl -i), **zúrod|ovat** impf. (-uje) (půdu) *padarīt (III.1.) auglīgu (auglīgāku) (zemi)*
zuřit pf. (3.sg/pl -i) (živly, epidemie) *plosīties (III.1.), trak|ot (II.)*; (člověk též) *ārdīties (III.1.)*
zuřivě adv (vztekle) *nikni*; (divoce) *nevaldāmi, neprātīgi, mežonīgi*
zuřivost f, (-i) (*nevaldāms*) *niknum|s m, (nevaldāmas) dusm|as f, pl, neprātis m*; záchvat ~i *dusmu lēkme*
zuřiv|ý adj 1 (člověk, zvíře) *trakojošs, trak|is*; (boj, štěkot) *negant|s, nīk|is*; (vitr, oheň) *trakojošs, plosīg|s 2* <expr.> (čtenář, fotbalista ap.) *dedzīg|s, kaisīg|s*
¹ **zústa|t** pf. (-ne, prēt. -i, imp. -ñ) 1 *pa|likt (-liek, -lika)**; z. sedět *palikt sēdus (sēžot)*; z. pozadu *atpa|likt (-liek, -lika)**; z. naživu *palikt dzīvam*; z. v platnosti *palikt spēkā*; z. v anonymitě *palikt anonīmam*; z. na noc *palikt pa nakti*; z. při starém *palikt pa vecam*; z. na svém *palikt pie sava*; a při tom ~lo *ar to viss izbeidzās* ♦ z. na očet *palikt vecmeitās 2* (zbýt) *at|likt (-liek, -lika)*, pa|likt (-liek, -lika)* pāri*; nic ne~lo *nekas nepalika pāri*; ~la po něm *žena a dvě děti viņam palika sieva un divi bērni*
zústa|t|ek m, (-ku, Lpl -cich) *atlikum|s m*; (nepotřebný) *pārpalikum|s m*; z. na účtē *konta atlikums*
¹ **zústāv|at** impf. (-ā): ♦ ~āva nad tím rozum stát *tas nav prātam aptverams*; ⇒ **zústat**
zušlecht|it pf. (3.sg/pl -i) **zušlecht|ovat** impf. (-uje) (kovy, jazyk) *bagāt|ināt (III.1.)*; (půdu též) *uzlab|ot (II.)*; (plemeno) *uzlab|ot (II.)*, *selekcijēt (II.)*; (charakter, mravy) *padarīt (III.1.) cēlāku, padarīt (III.1.) cildenāku*
zúž|it pf. (3.sg/pl -i, imp. už) *sašaur|ināt (III.1.)* ■ **z. se** pf *sašaur|ināties (III.1.)*, *k|ūt (k|ust, k|uva)* šaurāk|am*
zužitk|ovat pf. (-uje) *izmant|ot (II.)*, *izliet|ot (II.)*
zuž|ovat impf. (-uje): ⇒ **zúžit** ■ **z. se** impf: ⇒ **zúžit se**
zvací adj: z. dopis *ielūguma vēstule*
zvadl|ý adj *novīt|is (f-usi)*; (ūplnē) *savīt|is (f-usi)*; <přen.> ~ā *krása novītis skaistums*
zvad|nout pf. (-ne, prēt. -i) *no|vīst (-vīst, -vīta)*, sa|vīst (-vīst, -vīta)**
zválc|ovat pf. (-uje) *novelt|ēt (II.)*, *norull|ēt (II.)*
zvan|ý adj 1 (host) *ielūgt|is, uzlūgt|is, aicināt|is*; ~i a ne~i *hostē lūgtie un nelūgtie viesi 2*: tak z. tā *saukt|ais, tā dēvēt|ais*; lidovē z. (jak) *tautā saukts (par ko)*
zv|át pf. (-e, prēt. -ai, pas. -ān, imp. -i, -ēte/-ete) 1 (k návštěvě, k účasti) *lūgt (lūdz, lūdzai)*, aic|ināt (III.1.)*; z. ko ho na návštěvu *lūgt ko ciemos 2* <kníž.> (nazývat) *saukt (sauc, sauca)*, dēv|ēt (II.)*
zvážení n, (-i) (okolností, důsledků) *apsvēršana f*; po pečlivém z. *rūpīgi apsverot*
zváž|it pf. (3.sg/pl -i, imp. zvaž) 1 (na váze) *no|svērt (-sver, -svēra)* 2* <kníž.> (uvážit) *ap|svērt (-sver, -svēra)**; (posoudit) *novērt|ēt (II.)*; z.

všechna pro a proti *apsvērt visus par un pret* ■ **z. se** pf *no|svērties (-sveras, -svērās)**

zvážn|ět pf. (-i, 3.pl -(ēj)i) *k|ūt (k|ust, k|uva)* nopietn|am*

zve pf: ⇒ **zvat**

zvečera adv *pievakarē, novakarē*

zvaž|ovat impf. (-uje) 1 (na váze) *svērt (sver, svēra)*, no|svērt (-sver, -svēra)* 2*: ⇒ **zvažīt** (2)

zvēd m, (-a, Npl -ovē) <kníž.> *izlūk|s m*

zvedāj|k m, (-ku, Lpl -cich) *domkrat|s m*

zved|at impf. (-ā) 1 (vzhůru) *celt (ceļ, cēla)* augšā, pa|celt (-ceļ, -cēla)**; (ze země, na záda též) *uz|celt (-ceļ, -cēla)**; (činky) *ci|āt (II.)*; z. hlas *pacelt balsi 2* (prach ap.) *sa|celt (-ceļ, -cēla)* 3*: ⇒ **zvednout** (2) ■ **z. se** impf 1 (vzhůru) *celties (ceļas, cēlās)* (augšā), pa|celties (-ceļas, -cēlās)**; ~ā se mi žaludek *man ir slihta dūša 2* (vstávat) *celties (ceļas, cēlās)* (augšā), pie|celties (-ceļas, -cēlās)* 3*: ⇒ **zvednout se** (3-5)

zvedavě adv *ziņkāri, ar ziņkāri*

zvedav|ec m, (-ce) *ziņkārigs cilvēk|s m, ziņkārig|ais m*

zvedavost f, (-i) *ziņkārije f, ziņkārib|a f*; hořet ~i *degt ziņkāřē*

zvedav|ý adj *ziņkārig|s, ziņkāri|s*; to jsem z. *man to grībētos zināt*

zv|ědět pf. (-i, 3.pl -ēdi, pas. -ēdēn, imp. -ēd) <kníž.> *uz|zināt (-zin(a), -zināja)*, dab|ūt (II.)* zināt*

zved|nout pf. (-ne, prēt. -i) 1 (vzhůru) *pa|celt (-ceļ, -cēla)**; (ze země, na záda též) *uz|celt (-ceļ, -cēla)**; z. telefonni sluchátko *pacelt telefona klausuli*; z. telefon *atbild|ēt (III.2.) uz telefona zvanu*; z. kotvy *pacelt enkuru*, <přen.> *doties (dodas, devās)* cēlā*; <těž přen.> z. hlavu *pacelt galvu*; přen.> z. oči *pacelt acis*; z. prst *iz|stiept (-stiepi, -stiepa)* pirkstu*; <přen.> z. ruku (na koho) *pacelt roku (pret ko)*; <přen.> z. hlas (proti čemu, na obranu koho) *ie|stāties (-stājas, -stājās)* (pret ko, par ko), aizstāv|ēt (III.2.) (ko) 2* (zlepšit) *uzlab|ot (II.)*, *paaugst|ināt (III.1.)*; z. životní úroveň *paaugstināt dzīves līmeni*; z. náladu *uzlabot garastāvokli* ■ **z. se** pf 1 (vzhůru) *pa|celties (-ceļas, -cēlās)**; ~i se mi žaludek *man palika slihta dūša 2* (vstāt) *pie|celties (-ceļas, -cēlās)**; z. se k odchodu *piecelties promiešanai 3* (vitr, bouře, oblaka prachu) *sa|celties (-ceļas, -cēlās)* 4* (zlepšit se) *uzlab|oties (II.) 5* <kníž.> (povstat) *sa|celties (-ceļas, -cēlās)**

zvelič|it pf. (3.sg/pl -i), **zvelič|ovat** impf. (-uje) (přehánět) *pārspi|ēt (II.)*; (svě sily) *pārvērt|ēt (II.)*

zvenčí, zvenku adv *no ārpuses, no ārienes, no āra*

zvěrokuj|h m, (-hu, Lpl -zich) <astr.> *zodiak|s m*; znamení ~hu *zodiaka zīme*

zvěrolékař m, (-e), **zvěrolékař|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <zast.> *veterinār|s m, veterinār|e f, (Gpl -u); veterinārāršt|s m, veterinārāršste f, (Gpl -stu)*

zvěrst|vo n, (-va, Gpl -el) (čín) *zvērība f*; (vlastnost) *zvēriskum|s m*; páchat ~va (na kom) *zvērīgi apieties (ar ko)*

zvěř f, (-e) (*meža*) *zvēr|j m, pl; dravā z. plēsīgie zvēri*; černá z. *meža cūk|as f, pl*

zveřejněn|í n, (-i) (dokumentů, informací) *publicēšana f*

zveřejn|ět pf. (-i, 3.pl -i) (informace) *k|ūt (k|ust, k|uva)* zinām|am sabiedrībai*

zveřejn|it pf. (3.sg/pl -i), **zveřejň|ovat** impf. (-uje) 1 (dopisy, dokumenty) *public|ēt (II.)*; (svě jméno) *darīt (III.1.) zināmu (atklāt|bai) 2* (park, knihovnu ap.) *no|dot (-dod, -deva)* sabiedrības rīcībā, darīt (III.1.) sabiedrībai pieejamu*

zvěřin|a f, (-y) *medījums m*

zvěřin|ec m, (-ce) *zvērnīc|a f, menāžerija f*

zvěst f, (-i, pl: D -em, L -ech, I -mi) <kníž.> *vēst|s m, ziņ|a f*

zvětšen|í n, (-i) (rozměrově) *palielinājums m, palielināšana f*

zvětšen|ý adj (rozměrově) *palielināt|s*

zvětš|it pf. (3.sg/pl -i), **zvětš|ovat** impf. (-uje) (rozměrově) *paliel|ināt (III.1.)*; (rozšířit) *paplaš|ināt (III.1.)*; (počtově též) *pavair|ot (II.)*; z. vliv *palielināt ietekmi* ■ **z. se** pf, impf (rozměrově) *paliel|ināties (III.1.)*; (rozšířit se) *paplaš|ināties (III.1.)*; (počtově též) *pavair|oties (II.)*; (zeslīt) *pie|augt (-aug, -auga)*, pie|ņemties (-ņemas, -ņēmās)**

zvidavost f, (-i) *zinātkārje f*

zvidav|ý adj *zinātkār|s*; (pohled) *pētīg|s*

zviditeln|it pf. (3.sg/pl -i) <přen.> *iz|celt (-ceļ, -cēla)** ■ **z. se** pf *iz|celties (-ceļas, -cēlās)**

zvilk|at pf. (-ā) *sašķob|īt (III.1.)*, *satric|ināt (III.1.)*, *iedrag|āt (II.)*; z. koho v jeho přesvědčení *satricināt kāda pārliecību*; z. něčí viru *iedragāt kāda ticību* ■ **z. se** pf *k|ūt (k|ust, k|uva)* svārstīg|am, sākt (sāk, sāka)* šaubīties*; z. se ve svém rozhodnutí *sākt šaubīties par savu lēmumu*; nenechte se z. *neļaujiet sevi ietekmēt!*

zvīřat|ko n, (-ka, Gpl -ek, Lpl -kách) *dzīvniek|s m, dzīvnieciņ|š m*

zvīfle n. (-ete, Npl -ata) *dzīvniek*s m; (velké domácí těž) *lops* m; (divoké těž) *zvēr*s m; divoké z. *savva*jas *dzīvnieks*; *dravē* z. *plēsīgs dzīvnieks*; domácí z. *mājdzīvnieks* m; *tažné* z. *darba lops*; <expr.> *chovā* se jako z. *viņš uzvedas kā lops* ♦ *velké* z. *liels vīrs*

zvīfeci adj *dzīvnieka* (G), *dzīvnieku* (G)

zvīfēcīj adj (pudový) *dzīvniecisk*s; (krutý) *zvērīg*s, *zvērisk*s

zvīfīt pf, (3.sg/pl -i, imp. *zvīr*) **1** (snih, listí, prach) *sa|cēlt (-ceļ, -cēla)** (*gaisā*); (vodu) *saviļņot* (II.), *savimļot* (II.); z. *oblak* prachu *sacēlt putekļu mākonī* **2** <přen.> (zrušīt) *saviļņot* (II.) ■ **z. se** pf *uzvirpuļot* (II.) (*gaisā*), *sa|cēlties (-ceļas, -cēlas)** (*gaisā*)

zvītēzīt pf, (3.sg/pl -i) (nad kým|čim) *uzvarēt* (III.2.) (*ko*), *gūt* (*gūst, guva*)* *uzvaru* (*pār ko*)

zvl. zkr. (zvlāstē) *īt īpaši*

zvlādāt impf, (-ā), **zvlādnout** pf, (-ne, prēt. -ī) **1** (zkrotit) *savaldīt* (III.1.) **2** (zdolat) (*co*) *tikt* (*tiēk, tika*)* *galā* (*ar ko*); (tēžkou situaci, obtiže tēž) *pārvarēt* (III.2.) (*ko*); (nemoc tēž) *pieļveikt (-veic, -veica)** (*ko*), *pievarēt* (III.2.) (*ko*); (učebni lātku) *ap|gūt (-gūst, -guva)**; z. *ūkol tikt galā ar uzdevumu*; nez. řízení vozu *zaudēt* (II.) *kontrolī pār automašīnu*

zvlādnuteļnīj adj (prāce) *paveicam*s, *padarām*s, *izdarām*s; tēžce z. (kūñ, dav) *grūti savaldāms*, (psychologiskā bariēra) *grūti pārvarams*; je to tēžkou ~ē to *grūti izdarīt*

zvlāst', **zvlāstē** I adv **1** (mimorādne) *īpaši*, *sevišķi* **2** (oddēlēnē) *atsevišķi*; *plati* každý z. *maksāt katram atsevišķi* II part (zejména) (*it*) *īpaši*, (*it*) *sevišķi*

zvlāstni adj **1** (podivný) *dīvains*, *jocīg*s; (neobvyklý) *oriģināls*, *savdabīgs*; *mām* z. *pocīt man ir dīvaina sajūta*; je z., že... *dīvaini*, *ka...* **2** (specifický) *speciāls*, *īpašs*; z. *cena īpaša cena*; z. *vydāni* (novin) *speciālizlaidum*s m; z. *zpravodaj speciālkorespondent*s m, *speciālkorespondent*e f, (Gpl -šu); z. *škola palīgskol*a f **3** (mimorādny) *sevišķs*, *īpašs*; z. *host īpašs viesis*; nic ~ho *nekā sevišķa* **4** (oddēlēnē) *atsevišķs*

zvlāstnost f, (-i) **1** *savdabība* f, *īpatnība* f, (podivnost) *dīvainība* f, ~i *mēsta pilsētas ievērojamākās vietas*; to nenī žādnā z. *tas nav nekas sevišķs* **2** (zvlāstni vēc, čin) *kuņoz*s m

zvlhņout pf, (-ne, prēt. -ī) *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *mitrām*, *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *miklām*; ~ly mu oči *viņam acis kļuva miklas*

zvlņjīt pf, (3.sg/pl -i) (hladinu) *saviļņot* (II.); (silnē) *sabanglot* (II.); (vlasý) *sasprogot* (II.), *sacirtlot* (II.) ■ **z. se** pf (hladina) *saviļņoties* (II.); (silnē) *sabangloties* (II.)

zvnējška, **zvnējšku** adv *no ārpuses*, *no ārienes*

znitřka, **zvnitřku** adv *no iekšpuses*, *no iekšienes*

zvolaci adj: <lingv.> z. *vēta izsaukuma teikums*

zvolat pf, (-ā) *iz|saukties (-saucas, -saucās)**, *ie|saukties (-saucas, -saucās)**

zvolēnī n, (-i) **1** (do funkce) *ievēlēšana* f, *izvēlēšana* f **2** (volba) *izvēle* f, (Gpl -ju), *izvēlēšanā*s f

zvoljīt pf, (3.sg/pl -i) **1** *ievēlēt* (III.2.), *izvēlēt* (III.2.); z. *koho priedsedou ievēlēt ko par priekšsēdētāju*; z. *koho do parlamenta ievēlēt ko parlamentā* **2**: z. (si) (vybrat si) *izvēlēties* (III.2.), *izrau|dzīties (-raugās, -raudzījās)**; z. *si povolāni izvēlēties profesiju*

zvolna adv *lēni*, *lēnām*; (dēlat něco tēž) *gausi*; (postupně) *pamazām*

zvolņjīt pf, (3.sg/pl -i), **zvolņjovat** impf, (-uje) *palēņjināt* (III.1.); z. *rychlost samazjināt* (III.1.) *ātrum*; z. *krok palēņjināt solī* ■ **z. se** pf, impf *kļūt* (*kļūst, kļuva*)* *lēnākām*, *palēņjināties* (III.1.)

zvon m, (-u, L -u) **1** *zvan*s m; *suknē* do ~u *zvanveida svārki* **2**: *potāpēcšký z. ūdenslīdēja kupol*s m **3** (pro ucpanē potrubī) *izlietnes* (*kanalizācijas*) *tīrītājs* m

zvonjek m, (-ku, Lpl -cich) **1** *zvanīg*š m, *zvārguļītis* m, (G -ša) **2** (domovní) *durvju zvan*s m; (tlačitkový) *zvana pogla* f, (v letadle) *signālpogla* f **3** <bot.> *pulkstenīte* f, (Gpl -šu)

zvonēnī n, (-i) (zvonu) *zvanīšana* f, (zvonku) *šķindēšana* f, *šķindoņa* f, z. *telefonu telefona zvanīšana*; *poslednī* z. (ve škole) *pēdējais zvans*

zvonice f, (-e, Gpl -) *zvanu torņis* m, (G -ņa)

zvonīj m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) *zvanīj*s m, *zvanītājs* m

zvonjīt impf, (3.sg/pl -i) **1** (zvon, zvonek, telefon, budík) *zvanjīt* (III.1.); (sklenice) *šķindēt* (III.2.), *tinkšjēt* (III.2.); (kliče) *žvadzjēt* (III.2.); ~ī mi v ušich *man džinkst ausis* **2** (zvonem) (čim) *skandjtināt* (III.1.) (*ko*); (sklenicemi) *tinkšjtināt* (III.1.) (*ko*); (kliče) *žvadzjināt* (III.1.) (*ko*); z. *na poplach celt* (*ceļ, cēla*)* *trauksmī*; z. *na zvonek zvanjīt* (III.1.) *pie durvīm*, *spiest* (*spiež, spieda*)* *zvana pogu*; z. *na koho zvanjīt* (III.1.) *pie kāda durvīm*

zvracenī n, (-i) *vemšana* f, je mi na z. *man ir slihta dūša*; <přen.> je mi z. *toho na z. man no tā nelabi metas*

zvrācenost f, (-i) **1** (ūchylnost) *perversitāte* f **2** (nepīrozenost) *pret dabiskum*s m; (zvrālost) *izvirtība* f

zvrācenīj adj **1** (ūchyly) *pervers*s **2** (nepīrozeny) *pret dabisk*s; (zvrāly) *izvirtjis* (*f -usi*) **3** (opačny) *ačgām*s, *greiz*s **4** (převrācený) *pagriezt*s; (ūplnē) *aizgriezt*s

zvrācjet impf, (-i, 3.pl -ejji) *vemt* (*vemj, vēma*)*

zvrāt m, (-u, L -u) (zmēna) *pavērsien*s m, *pagriezien*s m; (politický) *apvērsum*s m; z. *udālostī notikum*u *pavērsiens*

zvrājātīt pf, (3.sg/pl -āti, pas. -ācen, imp. -at) **1** (převrātit) *ap|gāzt* (-gāz, -gāza)*, *ap|sviest* (-sviež, -svieda)*; (hlavu) *at|gāzt* (-gāz, -gāza)* *atpakaļ*, *at|sviest* (-sviež, -svieda)* *atpakaļ* **2** <kníž.> (zmēnit) *izmainjīt* (III.1.), *pārgrozjīt* (III.1.); z. *situaci mainjīt* (III.1.) *situāciju* **3** (vyzracet) *iz|vemt* (-vemj, -vēma)* ■ **z. se** pf **1** (převrātit se) *ap|gāzties* (-gāzas, -gāzās)*, *ap|sviesties* (-sviežas, -sviedās)*; (v sadle) *at|gāzties* (-gāzas, -gāzās)*; (hlavu) *at|gāzties* (-gāzas, -gāzās)* *atpakaļ* **2** <kníž.> (zmēnit se) *izmainjities* (III.1.), *pārgrozjities* (III.1.); *počasī* se ~ātilo *laiks mainjās*; *vše* se ~ātilo v opak *viss sagriežas ar kājām gaisā*

zvratnīj adj <lingv.> *atgriezenisk*s, *refleksīvs*

zvrhlij m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich), **zvrhicje** f, (-e, Gpl -) <pej.> *izvirtuļis* m, (G -ja), *izvirtuļe* f, (Gpl -ju)

zvrhlost f, (-i) *izvirtība* f, *netiklība* f, *samaitātība* f, (ūchylnost) *perversitāte* f

zvrhlyj adj *izvirtjis* (*f -usi*), *samaitātjs*; (ūchyly) *pervers*s

zvrhņout pf, (-hne, prēt. -h(nu)l, -hla, pas. -žen) (převrhnout) *ap|gāzt* (-gāz, -gāza)* ■ **z. se** pf **1** (převrhnout se) *ap|gāzties* (-gāzas, -gāzās)* **2** (zmēnit se) (v co) *pār|vērsties* (-vērsas, -vērtās)* (*par ko*), *pār|tapt* (-top, -tapa)* (*par ko*) **3** (člověk) *izvirst* (*izvirst, izvirta*)*, *deģenerēties* (II.)

zvrtnout pf, (-ne, prēt. -(nu)l, -la, pas. -nut) **1**: z. *si izmežjīt* (III.1.); z. *si nohu izmežjīt kāju* **2** <přen.> (zkazit) *iz|jaukt* (-jauc, -jauca)*; z. *nēči plāny izjaukt kāda plānus* ■ **z. se** pf **1** (noha) *samežjities* (III.1.), *izmežjities* (III.1.) **2** <přen.> (plāny ap.) *iz|jukt* (-jūk, -juka)*, *iz|jirt* (-irst, -ira)*

zvučjet pf, (3.sg/pl -i) *skanēt* (III.2.)

zvučnīj adj *skanīg*s; (hlasitý) *skajš*, *skajš*; (jmēno) *slaven*s

zvuļk m, (-ku, Lpl -cich) **1** *skanļa* f, *za* ~kū *hudby mūzikai skanot*

zvuka f, jeho jmēno *mā dobrý z. viņam ir laba slava*

zvukaļka f, (-ky, D.L -ce, Gpl -ek) <kol.> *skanū operator*s m, *operator*e f; *skanū inženier*s m, *inženier*e f

zvukomalebnīj adj <lingv.> *onomatopoētisk*s

zvukovē adv *skanās ziņā*; z. *izolovaný ar skaņas izolāciju*

zvukovīj adj *skanās* (G), *skanū* (G), *audio*-; ~ā *nahrāvka audioierakst*s m

zvūļe f, (-e) *patvaļ*a f, *patvaļība* f, *patvarība* f

zvūhōdnēnīj n, (-i) *privilģēts stāvoklis* m, (G -ja); (investicim, mladým rodinām ap.) *labvēlības status*s m; *celnī* z. *atvieglots muitas režīm*s m; *daņovē* z. *nodokļu atlaide* f, (Gpl -žu); *cenovē* z. *izdevīga* (*pievilcīga*) *cena*

zvūhōdnēnīj adj *izdevīg*s; (cena tēž) *pievilcīg*s

zvūhōdnjīt pf, (3.sg/pl -i), **zvūhōdnjovat** impf, (-uje) **1** (poskytnout výhodu) *dot* (*dod, deva*)* *priekšrocības*, *privilģjēt* (II.) **2** (učinit výhodným) *padarjīt* (III.1.) *izdevīgu*; z. *ceny piedāvāt* (II.) *pievilcīgas cenas*

zvūj m, (-ku, Lpl -cich) **1** (návyk) *paradum*s m, *ieradum*s m; *ze* ~ku *aiz paraduma*; *mīt* *ve* ~ku *būt ieradušam*; *to nemām* *ve* ~ku *es tā neesmu pieradis* ♦ z. *je železnā košile ieradums ir otra daba* **2** (lidový) *paražļa* f, *ieražļa* f, *lidový* z. *tautas paraža*

zvūjkat impf, (-ā): ⇒ **zvūjknout**

zvūjklost f, (-i) *paradum*s m, *ieradum*s m; (obyčej) *paražļa* f, *ieražļa* f

zvūjklīj adj *pieradjis* (*f -usi*); (dēlat něco tēž) *paradjis* (*f -usi*); *být* z. *na co būt pieradušam pie kā*

zvūjknout pf, (-ne, prēt. -ī) **1**: z. (si) (na koho/co, komu/čemu) *pie|rast* (-rod, -rada)* (*pie kā*); (na novē prostredī) *iedzīvloties* (II.) (*kur*), *ie|rast* (-rod, -rada)* (*kur*); z. *si na sebe pierast vienam pie otra* **2** (koho čemu, na co) *pieradjināt* (III.1.) (*ko pie kā*)

zvūyraznīj pf, (3.sg/pl -i), **zvūyraznjovat** impf, (-uje) *iz|cēlt* (-ceļ, -cēla)*, *akcentjēt* (II.)

zvūsoka adv **1** (zvūše) *no augšas* **2** <přen.> (povyšēnē) *uzpūtīgi*, *augstprātīgi*; *dīvāt* *se* *na koho z. skatīties uz ko no augšas*

zvūšēnīj n, (-i) (cen) *pieaugum*s m, *palielināšanā*s f, (mezd, danī) *palielināšana* f, (počtu) *palielināšana* f, *palielināšanā*s f; (ūrovņē, kvalifikāce) *paaugstināšana* f, (teploty) *paaugstināšanā*s f **zvūšēnīj** adj **1** (mīsto) *augst*s, *augstu stāvōš*s **2** (ceny, danē, radiāce, teplota, krevnī tlak) *paaugstināt*s; (vūdaje, poptāvka) *palielināt*s;

(pozornost, vliv, napětí) *pastiprinātis*; věznice se ~ou ostrahou *stingra režīma cietums*; mluvit ~ým hlasem *runāt paceltā balsī*
¹ **zvyšīt** pf, (3.sg/pl -i, imp. *zvyšš*), **zvyšlovat** impf, (-uje) **1** (vodní hladinu) *pa|cēlt (-ceļ, -cēla)* (augstāk)*; (násep, cestu) *paaugst|ināt (III.1.)*; (zeď, budovu) *uzbūvēt (II.) augstāku, uz|cēlt (-ceļ, -cēla)* augstāku*
2 (počet, rychlost) *palie|ināt (III.1.)*; (ceny, mzdy, daně, životní úroveň) *paaugst|ināt (III.1.)*; (napětí, dohled) *pastiprināt (III.1.)*; <přen.> z. hlas *pa|cēlt (-ceļ, -cēla)* balsi* ■ **z. se** pf, impf (počet, rychlost)

palie|ināties (III.1.); (teplota, tlak) *paaugst|ināties (III.1.)*; (napětí) *pastiprināties (III.1.)*; (ceny, mzdy, daně) *pie|augt (-aug, -auga)*, palie|ināties (III.1.)*

zvyšovān|ī n, (-i): ⇒ **zvýšení**

zšelēt se pf, (3.sg/pl -i) (koho) *iežē|oties (II.) (par ko), k|ūt (k|ust, k|uva)* žēl (kā)*; ~elo se mi ho *man viņa k|uva žēl*
zženštil|j adj *sievīšk|j|gs*; (změkčily) *mīkst|čaul|j|gs*

Ž

Ž, ž [žet] n, (neskl.) (písmeno) (*burts*) *ž [žē] m, (neskl.)*
žāb|a f, (-y, pl: G *žab, D,L žā-|ža-*) **1** <zool.> *var|de f, (Gpl -žu) ♦* sedi jako ž. na prameni *viņš ir kā suns uz sienu kaudzes* **2** <expr.> (dévce) *meite|ne f, (Gpl -ņu), meitē|ns m, sku|ļis m*
žab|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) **1** *vard|īte f, (Gpl -šu), var|de f, (Gpl -žu) ♦* dělat ~ky *mest ūdenī o|us* **2** (nůž) *na|zis m, (G -ža) ar abpusēju asmeni* **3**: ⇒ **žāba** **2**
žābry f, pl, (žaber) *žaun|as f, pl*
žāci adj; *ž. stroj p|aujmašīna f*
žactv|o n, (-a) *skolēn|ī m, pl, skolniek|ī m, pl, skolu audzēk|ņi m, pl*
žac|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek): ⇒ **žāk**
žādaci adj; <lingv.> *ž. vēta (rozkazovací) pavēles teikums*; (přáci) *vēlējuma teikums*
žādan|j adj (zboží) *piepras|īts*; (vlastnosti) *nepieciešams, vajadz|j|gs*
¹ **žādāt** impf, (-ā) (vyžadovat) (koho) *o co, co od koho, na kom, po kom) pras|īt (III.1.) (kam ko)*; (naléhavě) *piepras|īt (III.1.) (kam ko)*; (prosīt) *lūgt (lūdz, lūdzā)* (kam ko)*
žadatel m, (-e, Npl -ē), **žadatel|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *pieprasījuma iesniedzē|js m, iesniedzē|ja f, pieteicē|js m, pieteicē|ja f, (stížnosti) prasītā|js m, prasītā|ja f, (milosti) lūdzē|js m, lūdzē|ja f, ž. o práci o azyl darba/ patvēruma meklētā|js m, meklētā|ja f*
¹ **žādn|j** adj **1** (úplný zápor) *ne|vien|s*; (s předložkou) *ne...vien|s*; nebylo tam ~é auto *tur nebija nevienas automašīnas*; nebyla tam ~ā auta *tur (vispār) nebija automašīnu*; s ~ým cilvēkem se nesetkal *ne ar vienu cilvēku viņš nav ticis* **2** (zápor vlastnosti) *ne|kā|ds*, (s předložkou) *ne...kā|ds*; nebylo tam ~é auto (ani modrě ani černě) *tur nebija nekādas mašīnas*; není v tom ž. rozdíl *tur nav nekādas starpības*; v ~ém případě *nekādā gadījumā*; za ~ou cenu *ne par ko*; za ~é peníze *ne par kādu naudu*; ~ým způsobem *ne|kā|di* **3** (zesilující) *ne|kā|ds*; to není ž. hřích *tas nav nekāds grēks*; není už ž. mladík *viņš vairs nav nekāds jaunais*
¹ **žādot** f, (-i) **1** (přáni) *lūgums m*; (požadavek) *prasīb|a f, (tēž) (písemná) pieprasījums m*; (o místo ap.) *pieteikums m*; (písemnost též) *iesniegums m*; ž. o vízum *vīzas pieteikums*; podat (si) ž. *iesniegt pieprasījumu*; podat si ž. o místo *pieteikties darbā*; vyhovět (něčí) ~i *apmierināt (kāda) pieprasījumu*; zamítnout (něčí) ž. *atteikt (kam) 2* (smyslná) *vēlēšan|ās f*
žādouci adj (potřebný) *vēlam|s*; jeho přítomnost není ž. *viņa klātbūtne nav vēlama*; je ž., aby... *vēlams, lai...*
žā|ha f, (-hy, D,L -ze) *grēm|as f, pl*; páli mě ž. *man dedzina pakrūtē* ♦ *zchladīt si na někom ~hu izgāzīt uz kādu dusmas*
žā|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **žāky|nē** f, (-nē, Gpl -ņ/-nī), **žac|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *skolniek|s m, skolnie|ce f, (Gpl -ču)*; (ne stoupenec též) *skolēn|s m*
žākovsk|j adj **1** *skolnieka (G), skolēna (G), skolnieku (G), skolēnu (G)*; ~ā knižka *dienasgrāmat|a f 2* <přen.> (chování, práce) *skolniecisk|s*
žal m, (-u, L -u) <kníž.> *bēd|as f, pl, skum|jas f, pl*
žalāf m, (-e) <kníž.> *cietums m*
žālm m, (-u, L -u) <náb.> *psalm|s m*
žālob|a f, (-y) **1** <práv.> *prasīb|a f*, občanská ž. *civilprasīb|a f*, podat ~u (na koho) *pieteikt prasību (pret ko), ierosināt lietu (pret ko)* **2** (žalování) *sūdzēšan|ās f, (stížnost) sūdzīb|a f*, podat ~u (na koho) *sūdzjēties (III.2.) (par ko)*
žālobc|e m, (-e, Npl -l/-ovē), **žālobky|nē** f, (-nē, Gpl -ņ/-nī) *prasītā|js m, prasītā|ja f; sūdzētā|js m, sūdzētā|ja f; sūdzības iesniedzē|js m, iesniedzē|ja f, stātnī ž. prokuror|s m, prokuror|e f*
žālost f, (-i) <kníž.>: ⇒ **žāl**
žālostn|j adj **1** (zarmucující) *žēls, žēlabain|s* **2** (špatný) *nožēlojam|s, bēd|j|gs*; byl na něho ž. pohled *viņš izskatījās nožēlojams*
žālovan|j m, (-ého), **žālovan|ā** f, (-ē) *apsūdzēt|āis m, apsūdzēt|ā f*
žāll|ovat impf, (-uje) **1** <práv.> (koho) *iesūdz|ēt (III.2.) (ko), ie|sniegt (-sniedz, -sniedza)* sūdzību (par ko)* **2**: <expr.> ž. (si) (stěžovat si)

(komu na koho/co) *sūdz|ēties (III.2.) (kam par ko)* **3** <kníž.> (se žalem) (nad kým|čīm) *žē|loties (II.) (par ko)*
žālud m, (-u, L -u) **1** <bot.> *ozolz|le f, (Gpl -ļu)* **2**: <karty> pl ~y *kreič|ī m, pl*
žāludečn|j adj *kuņģa (G)*; ž. vředy *kuņģa čūla*; ž. potīže *grēmošanas traucējumi*
žālud|ek m, (-ku, Lpl -cīch) *kuņģ|is m*; bolesti ~ku *vēdergrā|zes f, pl, (G -žu)*; na lačny ž. *tukšā dūša*; je mi špatnē od ~ku *man ir slikta dūša* ♦ *leži mi to v ~ku man tas riebas*
žāluzi|e f, (-e) *žālūz|ja f*, stáhnout (spustit) ~i *nolaist žālūziju*
žāmpion m, (-u, L -u) <bot.> *šampinj|on|s m, atmate|ne f, (Gpl -ņu)*
žānr m, (-u) *žanr|s m*
žār m, (-u) (horko) *karstum|s m, svelm|e f, (pece) kvē|e f, slunečn|j. saules svelme*; bílý červený ž. *baltkvē|e f/ sarkankvē|e f*
žargon m, (-u, L -u/-ē) *žargon|s m*; mluvit ~em *runāt žargonā*
žārl|it impf, (3.sg/pl -i) (na koho) *būt (ir, bija)* greizsird|īgam (uz ko)*
žārliv|ec m, (-ce), **žārlivky|nē** f, (-nē, Gpl -ņ/-nī), **žārliv|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *greizsird|īgs cilvēk|s m; greizsird|is m, (G -ža), greizsird|e f, (Gpl -žu)*
žārlivost f, (-i) *greizsird|ība f*
žārliv|j adj *greizsird|īgs*; ~ā scēna *greizsird|ības scēna*
žārov|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (elektriskā) *spuldze f, (Gpl -džu)*
žāsn|out impf, (-ne, prēt. -l) (nad čim) *brīn|īties (III.1.) (par ko), būt (ir, bija)* pārsteigt|am (par ko)*
žāt|va f, (-vy, Gpl -ev) <kníž.> *p|au|ja f*
žblu|k int *plunkš|k!*
žblunk|nout pf, (-ne, prēt. -l) *noplunkš|k|ēt (III.2.), noplakš|k|ēt (III.2.)*; ž. do vody (ar troksni) *ie|krist (-krīt, -knīta)* ūdenī*
ždīmač|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) (veļas žāvēšanas) *centrifū|ga f*
ždīm|at impf, (-ā) **1** (prádo) *iz|griezt (-griež, -grieza)* (veļu)*; (ždīmačkou) *žāv|ēt (II.) centrifū|gā 2* <expr.> (žmolīt) *žņaudz|īt (III.1.), gurc|īt (III.1.) 3* <expr.> (vydírat) *iz|spiest (-spiež, -spieda)* (naudu)*
¹ **že** I konj *ka II* part **1** (līlost, podiv, pochyvy ap.): *že jsem tam neše!* *kāpēc gan es uz turieni neaizgā|ju!*; *že se ještē ptāš!* *un tu vē!* *jautā!*; *že ti to jde!* *tev nu gan labi veicas!*; *že by o tom nevēdē!* *vai nu viņš to nebūtu zinājis?* **2**: (zvolaci) *že to neudēlāš!* *tu to neizdarīsi gan!*; *že se nestydiš!* *kā tev nav kauna!* **3**: *že (ano) vai ne;* *dnēs je zima, že? šodien ir auksts, vai ne?;* *že ano!* *protams!*; *ovšem že ne!* *protams, nē!*
žebrač|k|j adj **1** *ubaga (G) ♦* přivést někoho na ~ou *hūl izputināt kādu 2* <přen.> (chudý) *nabadz|j|gs, trūc|j|gs*; ~ā mzda *niecīga alga*
žebrač|k m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cīch), **žebrač|ka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *ubag|s m, uba|dze f, (Gpl -džu)*
žebra|t impf, (-ā) *ubag|ot (II.)*; <přen.> (o cigarety ap. též) *diedē|ēt (II.)*; (u koho o co no *kā ko*)
žeb|ro n, (-ra, Gpl -er) **1** <anat.> *rib|a f 2* <kuch.> *ribi|jas f, pl 3* <bot.> *dzīs|a f*
žebrot|a f, (-y) *ubagošan|a f*, chodit po ~ē *ubag|ot (II.)*
žebrič|ek m, (-ku, Lpl -cīch/-kách) **1** (*pieslienamas*) *kāpn|ītes f, pl, (G -šu) 2* (stupnice) *hierarhij|a f, (pořadí) kārtīb|a f, secīb|a f*, stoupat na společenském ~ku *kāpt pa sabiedriskās hierarhijas kāpnēm*
žebrič|k m, (-ku, Lpl -cīch) (*pieslienamas*) *kāpn|es f, pl, (G -ņu), piesliet|nes f, pl, (G -ņu)*
žehlic|j adj; ž. prkno *gludināmais dēlis*
žehlič|ka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *gludek|lis m, (G -ļa)*
žehli|t impf, (3.sg/pl -i) *glud|ināt (III.1.) 2* <expr.> (průsvih, skandál) *izlīdz|ināt (III.1.), nolīdz|ināt (III.1.), uzlab|ot (II.) (attiecības)*
žehn|at impf, (-ā) (komu/čemu) *svēt|īt (III.1.) (ko), dot (dod, deva)* svētību (kam)*
želatin|a [-ty/-tý-] f, (-y) *želatīn|s m*
želē n, (neskl.) *žele|ja f*
žel|et impf, (-i, 3.pl -ej|t) <kníž.> **1** (litovat) *nožē|lot (II.) 2* (oplakávat) *apraud|āt (III.2.)**
železār|na f, (-ny, Gpl -en) *metalurģiskā rūpnič|a f*

životopisný adj *biogrāfisk[s]*

životosprāvja f, (-y) *dzīves veid[s] m, dzīves režīm[s] m*

živoucí adj <kniž.>: ⇒ **živý**

živý adj **1** (žijící) *dzīv[s]*; ž. tvor *dzīva būtne*; ~ā *priroda dzīvā daba*;

ž. inventārs *dzīvais inventārs*; ~ā *vāha dzīvsvar[s] m*; ž. plot *dzīvžog[s] m*; ~ē *kvētiny dabīgie ziedi*; ž. *zāznam* (koncertu) *koncerta ieraksts*; ~ē *vysilāni tiešraide f, (Gpl -žu)*; zūstat na ~u *palikt dzīvam*; pohēbit za ~a *apglabāt dzīvu*; <expr.> pro boha ~ēho! *Dieva dē!* ♦ ~ā *legenda dzīva legenda*; nebylo tam ani ~ē *duše tur neviena nebija*; tit do ~ēho *aizskart sāpīgā vietā*; ~ou *mocī par visu varu*; ani za ž. *svēt ne par kādu naudu* **2** (plný života) *mundr[s]*, *mož[s]*, *ņīprs*; (gestikulace, ulice) *dzīv[s]*; ~ā *fantāzija bagāta fantāzija* **3** (intenzivni: diskuse, styky, ruch, zájem) *dzīv[s]*; ~ē *dojmy spilgti iespaidi*; mit co v ~ē *pamēti skaidri ko atcerēties* **4** (barva) *spilgt[s]*, *koš[s]* **5**: *būt ~ būt dzīv[am]*; ~ nebo mrtev *dzīvs vai miris*; ~ a *zdrāv dzīvs un vesel[s]*; dokud byla ~a *jeho matka kamēr viņa māte bija dzīva*; *būt ž. z čeho dzīvot no kā*

žizleņ f, (-nē) **1** *slāp[s]* f, *pl, (G -ņju)*; *mām ž. man slāpst*; uhasit (ukojit) ž. *remdēt slāpes* **2** <expr.> (touha) *alk[s]* f, *pl, kārļe f, ž. po moci varaskārļe f, ž. po pomstē atriebības alkas*; ž. *po životē alkas dzīvot*

žiznīt impf, (3.sg/pl -i) **1** *būt (ir, bija)* izslāpuš[am], just (jūt, juta)* slāpes* **2** <expr.> (toužīt) (po čem) *alkt (alkst, alka)* (pēc kā), kārļot (II.) (pēc kā)*; ž. *po pomstē alkt pēc atriebības*

žiznivý adj *izslāp[s]* (f -usi)

žizalja f, (-y) <zool.> *sliek[s] f*

žlab m, (-u, L -u/-ē) **1** (skluzný) *reļne f, (Gpl -ņju), tekļne f, (Gpl -ņju), notek[s] f*, *okapni ž. jumta noteka* **2** (krmný) *siļle f, (Gpl -ju)*

žlāzja f, (-y) <biol.> *dziedzer[s] m*; štitnā ž. *vairogdziedzer[s] m*

žloutļek m, (-ku, Lpl -cich) *olas dzeltenum[s] m*

žloutenka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <med.> *dzeltenā kaitle f*

žloutnout impf, (-ne, prēt. -i) *kļūt (kļūst, kļuva)* dzelten[am], dzelt[ēt] (II.)*

žluč f, (-i/-e, pl: N,A -e/-i, D -im, L -ich, I -emi) <biol.> *žult[s] m* ♦ *pohnout nēkomu ~i saniknot kādu*

žučnīk m, (-ku, Lpl -cich) <biol.> *žultspūslis m, (G -šja)*

žlučový adj *žults (G)*; <med.> ~ē *kameny žultsakmeņ[i] m, pl*

žlunja f, (-y) <zool.> *dziln[s] f*

žlujt' f, (-tī/-tē, pl: D -tīm, L -tīch, I -tēmi) *dzeltena krās[s] f*

žlutý adj *dzelten[s]*

žlujva f, (-y) <zool.> *vālo[dze] f, (Gpl -džu)*

žně f: ⇒ **žeň**

žnout impf, (žne, prēt. žal, pas. žat, imp. žni) *pļaut (pļauj, pļāva)**

žojk m, (-ku, Lpl -cich) (pytel) *mais[s] m*; (bavlny) *kļip[s] f*

žokej m, (-e, Npl -ovē) *žokej[s] m*

žoldājk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <pej.>, **žoldnēf** m, (-e) *algoģ[nis] m, (G -ņa)*

žoliik m/ma, (-ka, A -k(a), Lpl -cich) <karty> *džoker[s] m*

žonglēr m, (-ra, Npl -ri), **žonglērka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *žonglier[s] m, žonglierle f*

žoviální adj *laipn[s]*, *sirsņig[s]*, *vēļig[s]*

žrádlo n, (-la, L -le, Gpl -el) **1** (pro zvířata) *barīb[s] f, (pīce) lopbarīb[s] f* **2** <vulg.> (jídlo) *ņjam[āis] m (ēdiens)*

žralojk m, (-ka, Npl -ci, Lpl -cich) <zool.> *haizļivs f, (Gpl -vju)*

žrāt impf, (žere, prēt. žral, imp. žer) **1** (o zvířatech) *ēst (ēd, ēda)* (par dzīvniekiem)* **2** <vulg.> (o lidech) *rīt (rij, rija)* (par cilvēkiem)* **3** <expr.> (o hmyzu) *košt (kož, koda)*, dzelt (dzeļ, dzēla)* (par kukaiņiem)* **4** <kol.> (mit spotēbu) *patēr[ēt] (II.), ap[rīt] (-rij, -rija)**; auto *hodnē žere mašīna patērē daudz degvielas*; to žere *hodnē času tas aizņem daudz laika* **5** (rez železo) *saģēst (-ēd, -ēda)** **6** <kol., expr.> (trāpīt) *mocīt (moka, mocija)*, grauzt (grauž, grauza)**; žere ho *svēdomi viņu moka sirdsapziņa*

žulja f, (-y) *granīt[s] m*

žulový adj *granīta (G)*

žumpja f, (-y) *atkritumu bedrle f*

župan m, (-u, L -u/-ē) *riņtasvārķi m, pl, halāt[s] m*

žurnāl m, (-u, L -u/-e) *žurnāl[s] m*

žurnalistja m, (-y, Npl -ē), **žurnalistka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *žurnālist[s] m, žurnāliste f, (Gpl -stu)*

žurnalistiika [-ty-] f, (-ky, D,L -ce) *žurnālistik[s] f*

žvanil m, (-a, Npl -ovē), **žvanilka** f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) <pej.> *pļāp[s] m/f, (Dm -am, Df -ai), balamuļte m/f, (Dm -tem, Df -tei, Gpl -šu), muldoņ[s] m/f, (Dm -am, Df -ai)*

žvanīt impf, (3.sg/pl -i) <pej.> *pļāp[āt] (II.), muld[ēt] (III.2.), kulst[īt] (III.1.)*

mēli; ž. *nesmysly gvelzt (gvelž, gvelza)* muļķības*

žvatļat impf, (-ā) (dítě) *vāvuļ[ot] (II.)*; <expr.> ž. *lotyšsky runāt lauzītā latviešu valodā*

žvýkačka f, (-ky, D,L -ce, Gpl -ek) *košļājamā gumija f, košļeļne f, (Gpl -ņju) <kol.>*

žvýkat impf, (-ā) *košļ[āt] (II.)*; (tabák) *zeļ[ēt] (II.)*

PŘEHLED LOTYŠSKÉ GRAMATIKY LATVIEŠU VALODAS GRAMATIKAS PĀRSKATS

I. GRAFIKA, FONETIKA, FONOLOGIE

1. ABECEDA

Tabulka č. 1: Abeceda

písmeno	název písmena	výslovnost	písmeno	název písmena	výslovnost
A a	īsais a	a	L l	el	l
Ā ā	garais ā	á	Ļ ļ	ej	měkké l
B b	bē	b	M m	em	m
C c	cē	c	N n	en	n
Č č	čē	č	Ņ ņ	eņ	ň
D d	dē	d	O o	uo	o ó uo
E e	īsais e	úzké (zavřené) e široké (otevřené) e [æ]	P p	pē	p
Ē ē	garais ē	úzké (zavřené) é široké (otevřené) é [æ:]	R r	er	r
F f	ef	f	S s	es	s
G g	gā	g	Š š	eš	š
Ģ ģ	ģē	đ	T t	tē	t
H h	hā	ch, (h)	U u	īsais u	u
I i	īsais i	i	Ū ū	garais ū	ú
Ī ī	garais ī	í	V v	vē	v
J j	jē	j	Z z	zē	z
K k	kā	k	Ž ž	žē	ž
Ķ ķ	kē	t'			

1.1. Lotyština používá většinu písmen latinské abecedy, některá jsou doplněna diakritickými znaménky.

1.1.1. Vodorovná čárka nad písmenem (*garumzīme*) označuje délku samohlásky ā, ē, ī, ū a plní stejnou úlohu jako česká šikmá čárka: *māsa, ēst, īss, ūdens*.

1.1.2. Háček nad písmenem (*jumtiņš*) označuje stejně jako v češtině souhlásky č, š, ž: *četri, šodien, žēl*.

1.1.3. Čárka pod, popř. nad písmenem (*mīkstinājuma zīme*) označuje „měkkost“ souhlásky ģ, ķ, ļ, ņ. Hlásky ģ, ķ, ņ jsou v české grafice zastoupeny písmeny đ, t', ű; písmeno ļ označuje měkkou podobu hlásky l, která je v lotyštině o něco „tvrdší“ než v češtině: *ģimene, kaķis, ņemt, ļaudis*.

1.2. Písmena latinské abecedy q, w, x, y v lotyšské abecedě nejsou.

1.3. Lotyšský pravopis je v zásadě hláskový (fonologický), tj. každé hlásce odpovídá jedno písmeno. Výjimky tvoří:

1.3.1. Písmena e a ē, z nichž každému odpovídá dvojice hlásek – jak úzké (zavřené) e, resp. ē (vyslovuje se přibližně jako spisovně české e a é), tak široké (otevřené) e [æ], resp. ē [æ:] (ve spisovně češtině obdoba nemají): *sēne [se:ne], vēders [væ:dærs]*.

1.3.2. Písmeno o, které označuje tři hlásky – krátkou samohlásku o, dlouhou samohlásku o [o:] a dvojhásku uo: *loterija [loterija], solo [so:lo:], ola [uola]*.

1.3.3. Mezi souhláskami nemají zvláštní písmeno polosylkavky označované přezkami dz a dž, které se vyslovují stejně jako v češtině: *redzēt, džungļi*.

1.4. Písmeno h odpovídá české přezce ch. V některých slovech anglického nebo německého původu, obvykle na začátku slova, lze h vyslovovat také jako české h: *tehnika [technika], hokejs [chok:eis]*.

1.5. V abecedních seznamech krátkost nebo délka samohlásky neovlivňuje umístění slova. Naproti tomu písmena ģ, ķ, ļ, ņ a č, š, ž vždy tvoří novou jednotku až za g, k, l, n a c, s, z.

2. SAMOHLÁSKY

2.1. V současné lotyštině je 12 samohlásek – 6 krátkých a 6 dlouhých, které se označují 9 písmeny: a – ā, e – ē, i – ī, u – ū, o.

2.2. Dlouhé samohlásky se v písmu označují vodorovnou čárkou nad písmenem.

2.3. Hlásky označované písmenem e a ē se vyslovují jako úzká (zavřená) hláska e, ē a široká (otevřená) hláska e [æ], ē [æ:].

2.3.1. Úzké e, ē se používá častěji než široké e, ē, a to zejména:

(a) následuje-li v další slabice i, ī, e, ē (úzká), *ie, ei: mēris, veselīgs, zeme, sēdēt, spēriens, meitene*;

(b) před j a souhláskami s diakritickým znaménkem č, dž, š, ž, ķ, ģ, ļ, ņ: *leja, veča, svešs, mežs, sveķi, pareģis, veļa, sēņot*;

(c) v předponách *bez-, jeb-, ne-, pēc-, pret-*: *bezgalīgs, jebkāds, neass, pēcpusdiena, pretruna*;

- (d) v koncovkách podstatných jmen: *zeme, zemes, země* apod.;
- (e) v infinitivu sloves, pokud výslovnost nepodléhá jinému pravidlu: *nest, ěst, vĕlĕties, redzĕt* (ale: *sekot [sækuot], nĕsāt [næ:sa:t]*);
- (f) v jednoslabičných zájmenech, příslovcích a pomocných slovech: *es, mĕs, sen, te, beť, bez, pĕc*;
- (g) převážně v cizích slovech: *teātris, februāris, diēta, regulĕt*.

2.3.2. Otevřeně se e, ě vyslovuje:

- (a) následuje-li v další slabice a, ā, u, ū, e, ě (široká), *ai, au, o [uo]: sega, nĕsāt, redzu, vedekla, ěnains, melot*; pokud však slabika začíná j či souhláskou s diakritickým znaménkem, je e, ě úzké (viz 2.3.1.(b));
- (b) u většiny podstatých a všech přídavných jménech mužského rodu s koncovkou -s (ve všech pádech): *zĕns, zĕniem; ezers, ezerā; sīvĕns, sīvĕni; vecs, veci*.

2.4. Hlásky označované písmenem o se vyslovují takto:

- 2.4.1. Krátké o a dlouhé o [o:], která se vyskytují jen v cizích slovech: *oktobris [okto:bris], fokuss [fokus:], forums [fo:rums], operĕt [opere:t]*.
- 2.4.2. Dvojhláska *uo* v domácích slovech a zdomácnělých cizích slovech: *ozols [uozuols], jokot [juokuot], loti [[uotij], mode [muode]*.

2.5. Hlásky i a ĭ neměkčí předchozí souhlásku.

2.6. V koncových krátkých nepřízvučných slabikách dochází v lotyštině ke krácení (redukcí) samohlásky: *māja [ma:jä], pasaulē [pasaulĕ], loti [[uotij], domāju [duoma:jū]*.

3. DVOJHLÁSKY

- 3.1. V lotyštině je 10 dvojhlásek: *ai, au, ei, ie o o [uo], iu, ui* a pouze v cizích slovech nebo jako poziční varianta se vyskytuje *eu, oi, ou*.
- 3.2. Lotyšské dvojhlásky jsou pravé, což znamená, že oba prvky dvojhlásky tvoří vrchol slabiky a vyslovují se se stejnou intenzitou.
- 3.3. Dvojhláska *uo* se v písmu označuje písmenem *o*.
- 3.4. Stojí-li souhláska v nebo *j* za krátkou samohláskou v též slabice, vyslovuje se jako *u*, resp. *i*: *zivs [zius], tavs [taus], klaiš [klaiš], zvejniĕks [zveiniĕks]*.

4. SOUHLÁSKY

4.1. V lotyšském jazyce je 26 souhlásek:

16 znělých: *b dz dž d g ğ z ž j l ŷ m n ņ r v*
                           | | | | | | | |
 10 neznělých: *p c č t k ķ s š f h*

4.2. V písmu každou hlásku označuje jedno písmeno. Výjimky jsou spřežkou označované polosylkavky *dz* a *dž*.

4.3. Hlásky *h* se vyskytuje pouze ve slovech cizího původu a většinou se vyslovuje jako české *ch*.

4.4. Souhláska *f* je možná jen v cizích slovech.

4.5. Souhlásky *č, š, ž* se označují háčkem nad písmenem.

4.6. „Měkké“ souhlásky *ğ, ķ, ŷ, ņ* se označují čárkou pod písmenem, popř. nad písmenem.

4.7. Trvání souhlásek:

4.7.1. Neznělé souhlásky, které se nacházejí mezi přízvučnou a nepřízvučnou krátkou samohláskou, se vyslovují dlouze nebo prodlouženě: *mati [mat:i], acis [ac:is], lapa [lap:a], saka [sak:a], vasara [vas:ara]*.

4.7.2. Souhlásky, které se píší zdvojeně, se také vyslovují zdvojeně nebo prodlouženě: *panna [pan:a], eļļa [eļ:a], mellenes [mel:enes], attaisīt [at:aisīt], viss [vis:].*

4.8. Asimilace (spodoba) znĕlosti:

4.8.1. Znĕlé párové souhlásky před neznĕlými párovými souhláskami ztrácejí v lotyštinĕ znĕlost: *b>p, dz>c, dž>č, d>t, g>k, ğ>ķ, z>s, ž>š*: *labs [laps], daudzķārt [daucka:rt], sargs [sarks], izķapts [iskapc], dižciltiĕgs [diščilti:ks]*.

4.8.2. Neznĕlé párové souhlásky před znĕlými párovými souhláskami se stávají znĕlými: *p>b, c>dz, č>dž, t>d, k>g, ķ>ğ, s>z, š>ž*: *apģērbs [abģæ:rps], ačģārni [adžga:rni], atbilde [adbilde], braukdams [braugdams], pusdiĕna [puzdiĕna]*.

4.8.3. U složenin nemusí vždy dojít k asimilaci: *peldkostīms [pældkosti:ms], pogcaurums [puogcaurums], raidstacija [raidstacija], komercbanka [komercbaŋka], piecdesmit [piecdesmit], pelĕkzils [pæļæ:kzils]*.

4.9. Hlásky *n* před *k* nebo *g* se vyslovuje jako zadní (velární) *n* [ŋ]: *banka [baŋka], slinks [sliŋks], aplenkĕt [aplenĕkt], kungs [kuŋks], stiŋgrs [stiŋgrs], vingrot [viŋgrout]*.

4.10. Souhláska *t* nebo *d* ve spojení se souhláskou *s* ve stejné slabice se vyslovuje jako *c*: *pats [pac], sviests [sviesc], gads [gac], veids [veic]*.

4.11. Souhláska *š* nebo *ž* ve spojení se souhláskou *s* ve stejné slabice se vyslovuje jako *š*: *mežs [meš:], svešs [sveš:].*

5. PŘÍZVUK

- 5.1. Hlavní slovní přízvuk bývá v lotyštině zpravidla na první slabice a je poněkud silnější než v češtině: ¹sapnis, ¹vientulība, ¹aizkavēt, ¹nelabi.
- 5.2. Jen málo slov má přízvuk na druhé, popř. další slabice: *ne¹kas, ne¹kad, ne¹kāds, gan¹drīz, vis¹labākais, vis¹vairāk, lab¹rīt!, lab¹dien!, lab¹vakar!, atē¹jē, ka¹kao, pama¹zītīņām.*
- 5.3. Přízvuk v lotyštině nepřechází na jednoslabičné vlastní předložky, jak tomu bývá v češtině: *uz¹ gaida, ar¹ māsu, no¹ darba, pie¹ kaimiņiem.*

6. SLABIČNÁ INTONACE

- 6.1. Slabičná intonace (změna síly a výšky tónu v slabice) se projevuje pouze v dlouhých slabikách, tj. ve slabikách s dlouhou samohláskou, dvojháskou nebo spojením krátké samohlásky se sonorami *l, Ļ, m, n, ņ, r.*
- 6.2. V spisovné lotyštině jsou dvě soustavy slabičných intonací: trojintonační systém a dvojintonační systém:
- 6.2.1. Trojintonační systém tvoří:
- (a) tažená intonace (–) – rovnoměrný tón a intenzita: *māja [māja], laiva [laīva];*
  - (b) klesavá intonace (˘) – postupné snížení tónu a intenzity: *draugs [drāuks], lieta [lieta];*
  - (c) lomená intonace (^) – přerušení tónu zhruba ve středu slabiky: *lauzt [laúst], dzīt [dzīt];*
- 6.2.2. Dvojintonační systém tvoří:
- (a) tažená intonace, která odpovídá tažené intonaci trojintonačního systému;
  - (b) netažená intonace, která vznikla splynutím klesavé a lomené intonace.

7. ORTOGRAFIE

7.1. Psaní cizích slov a vlastních jmen:

- 7.1.1. Vypůjčky z jiných jazyků a cizí vlastní jména se do lotyštiny obvykle přepisují podle výslovnosti písmeny lotyšské abecedy v souladu s lotyšskými gramatickými zvyklostmi: *brīfings, kseroks, eksistēt, Viljams Šekspīrs, Ludvigs van Bēthovens, Tomāšs Garīgs Masariks, Božena Ņemcova.*
- 7.1.2. Názvy firem, výrobků, lodí, sportovních družstev, novin apod. zůstávají v původní formě. Piší se ovšem do uvozovek nebo odlišnou grafikou: *laikraksts „The Baltic Times”, vīns Bordeaux, telefakss Panasonic.*

7.2. Psaní velkých písmen:

7.2.1. Velká písmena se piší ve všech slovech mimo předložek a spojek v těchto případech:

- (a) ve složených názvech států a významných organizací: *Latvijas Republika, Amerikas Savienotās Valstis, Eiropas Savienība, Apvienoto Nāciju Organizācija;*
- (b) v názvech nejvyšších zákonodárných, vládních, armádních apod. institucí Lotyšské republiky: *Latvijas Republikas Saeima, LR Nacionālie Bruņotie Spēki, Augstākā Tiesa;*
- (c) v názvech časopisů a novin: *“Neatkarīgā Rīta Avīze”, “Sveiks un Vesels”, “Lauku Avīze”.*

7.2.2. S velkým písmenem se nepiší všechna slova v těchto případech:

- (a) v názvech úřadů, institucí a organizací se velkým písmenem piše pouze první slovo nebo první slovo, které následuje po označení místa: *Latvijas Universitāte, Latvijas Nacionālā opera, Latvijas Republikas Satversmes tiesa;*
- (b) v zeměpisných názvech se s velkým písmenem piší všechna slova mimo slovo, které označuje zeměpisný objekt obecně: *Ziemeļu Ledus okeāns, Baltijas jūra, Rīgas jūras līcis, Lubāna ezers.*

7.2.3. Malým počátečním písmenem se na rozdíl od češtiny piší názvy příslušníků národů, obyvatel měst, svätadílů apod.: *latvietis, čehiete, rīdzinieks, eiropietis.*

II. MORFOLOGIE

1. PODSTATNÉ JMÉNO

1.1. ROD

1.1.1. Podstatné jméno je buď mužského rodu, anebo ženského rodu, popř. je obourodé.

Tabulka č. 2: Přehled zakončení podstatných jmen v jednotlivých rodech

rod	zakončení
mužský	-s, -š, -is, -us, (-a) ¹ , (-e) ¹
ženský	-a, -e, -s, -šanās ²
obourodá podstatná jména ³	-a, -e

¹ Několik podstatných jmen, zvláště jména a příjmení.

² Zvratná podstatná jména slovesného původu.

³ Označují osobu jak mužského, tak ženského pohlaví.

1.1.2. Podstatná jména cizího původu, která nemají lotyšská zakončení a končí na *-ā, (-e), -ē, -i, -ī, -u, -ū, -o, (-s)*, jsou převážně mužského rodu. Vlastní jména se řídí přirozeným rodem. Názvy měst, států a řek jsou však zpravidla rodu ženského.

1.2. ČÍSLO

Podstatné jméno má dvě čísla: jednotné číslo a množné číslo. Některá podstatná jména nemají číselné protiklady: buď mají pouze číslo jednotné, anebo jsou pomnožná.

1.3. PÁD

V lotyštině je sedm pádů:

nominatīvs (nominativ, 1. pád) – *kas?*

ģenitīvs (genitiv, 2. pád) – *kā?*

datīvs (dativ, 3. pád) – *kam?*

akuzatīvs (akuzativ, 4. pád) – *ko?*

instrumentālis (instrumentál, 6. pád) – *ar ko?*

lokātīvs (lokál, 7. pád) – *kur?*

vokatīvs (vokál, 5. pád)

1.4. TŘÍDY PODSTATNÝCH JMEN – DEKLINACE

1.4.1. Na základě rodu a zakončení v nominativu jednotného čísla se podstatná jména třídí do šesti deklinací. K I., II. a III. deklinaci patří podstatná jména mužského rodu, k IV., V. a VI. deklinaci podstatná jména ženského rodu.

Tabulka č. 3: Přehled zakončení podstatných jmen v jednotlivých deklinacích

rod	deklínace					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
mužský	-s, -š	-is, (-s) ¹	-us ²	(-a) ³	(-e) ⁴	(-s) ⁵
ženský				-a	-e	-s
obourodá podstatná jména ⁶				(-a)	(-e)	

¹ Několik podstatných jmen: *akmens, asmens, mēness, rudens, ūdens, zibens, suns*.

² Málo podstatných jmen. Nejčastější jsou: *alus, apvidus, dienvidus, klepus, ledus, medus, tirgus, vidus, viltus*.

³ Několik podstatných jmen, většinou vlastních jmen a příjmení: *puika, lauva, Janka, Kļava, Liepa*.

⁴ Mužská příjmení.

⁵ Pomnožné podstatné jméno mužského rodu *ļaudis*.

⁶ Označují osobu jak mužského, tak ženského pohlaví.

1.4.2. Mimo deklinace jsou nesklonná převzatá podstatná jména, která nemají lotyšské koncovky a zvratná podstatná jména slovesného původu se zakončením *-šanās*.

1.5. SKLOŇOVÁNÍ

1.5.1. Mužský rod (I., II., III. deklinace).

Tabulka č. 4: Skloňování podstatných jmen I., II. a III. deklinace

jednotné číslo								
pád	I. deklinace			II. deklinace			III. deklinace	
	zakončení	příklad		zakončení	příklad		zakončení	příklad
N	-s, -š	zěn-s	cej-š	-is, (-s)	brāl-is	akmen-s	-us	tirg-us
Ĝ	-a	zěn-a	cej-a	-a ¹ , (-s) ²	brāl-a	akmen-s	-us	tirg-us
D	-am	zěn-am	cej-am	-im	brāl-im	akmen-im	-um	tirg-um
A	-u	zěn-u	cej-u	-i	brāl-i	akmen-i	-u	tirg-u
I	ar -u	ar zěn-u	ar cej-u	ar -i	ar brāl-i	ar akmen-i	ar -u	ar tirg-u
L	-ā	zěn-ā	cej-ā	-ī	brāl-ī	akmen-ī	-ū	tirg-ū
V	-s, -š, -	zěn!		-i, -	brāl-i!		-us, -u	
množné číslo – I., II. ² , III. deklinace								
N	-i	zěn-i	cej-i	brāl-i	akmen-i		tirg-i	
Ĝ	-u	zěn-u	cej-u	brāl-u	akmen-u		tirg-u	
D	-iem	zěn-iem	cej-iem	brāl-iem	akmen-iem		tirg-iem	
A	-us	zěn-us	cej-us	brāl-us	akmen-us		tirg-us	
I	ar -iem	ar zěn-iem	ar cej-iem	ar brāl-iem	ar akmen-iem		ar tirg-iem	
L	-os	zěn-os	cej-os	brāl-os	akmen-os		tirg-os	
V	-i	zěn-i!		brāl-i!				

¹ U podstatných jmen II. deklinace v genitivu jednotného čísla a ve všech pádech množného čísla dochází k změně souhlásky před zakončením. Typy alternací: *b*→*bj*, *m*→*mj*, *p*→*pj*, *v*→*vj*, *l*→*lj*, *n*→*nj*, *s*→*š*, *t*→*š*, *z*→*ž*, *c*→*č*, *dz*→*dž*, *sn*→*šň*, *zn*→*žň*, *šl*→*šļ*, *zl*→*žļ*, *ln*→*ļn*. K alternacím nedochází u podstatného jména *viesis* a *tētis* a u dvojslabičných osobních jmen se zakončením *-tis* a *-dis*.

² Koncovku *-s* mají v genitivu jednotného čísla podstatná jména II. deklinace na *-s*. U těchto jmen nedochází ke změně souhlásky před zakončením. Genitiv podstatného jména *suns* je však *suņa*.

1.5.2. Ženský rod (IV., V., VI. deklinace).

Tabulka č. 5: Skloňování podstatných jmen IV., V. a VI. deklinace

jednotné číslo								
pád	IV. deklinace			V. deklinace			VI. deklinace	
	zakončení	příklad		zakončení	příklad		zakončení	příklad
N	-a	mās-a	puik-a	-e	up-e	bend-e	-s	nakt-s
Ĝ	-as	mās-as	puik-as	-es	up-es	bend-es	-s	nakt-s
D	-ai, (-am) ¹	mās-ai	puik-am	-ei, (-em) ²	up-ei	bend-em	-ij	nakt-ij
A	-u	mās-u	puik-u	-i	up-i	bend-i	-i	nakt-i
I	ar -u	ar mās-u	ar puik-u	ar -i	ar up-i	ar bend-i	ar -i	ar nakt-i
L	-ā	mās-ā	puik-ā	-ē	up-ē	bend-ē	-ī	nakt-ī
V	-a, -	mās-a!	puik-a!	-e, -		bend-e!	-s	
množné číslo								
N	-as	mās-as	puik-as	-es	up-es	bend-es	-is	nakt-is
Ĝ	-u ³	mās-u	puik-u	-u	up-u	benž-u	-u	nakš-u
D	-ām	mās-ām	puik-ām	-ēm	up-ēm	bend-ēm	-īm	nakt-īm
A	-as	mās-as	puik-as	-es	up-es	bend-es	-is	nakt-is
I	ar -ām	ar mās-ām	ar puik-ām	ar -ēm	ar up-ēm	ar bend-ēm	ar -īm	ar nakt-īm
L	-ās	mās-ās	puik-ās	-ēs	up-ēs	bend-ēs	-īs	nakt-is
V	-as	mās-as!	puik-as!	-es		bendes!	-is	

¹ Zakončení *-am* mají podstatná jména mužského rodu a obourodá podstatná jména na *-a*.

² Zakončení *-em* má obourodé podstatné jméno *bende* a mužská příjmení na *-e*.

³ U podstatných jmen V. a VI. deklinace v genitivu množného čísla dochází ke změně souhlásky před zakončením. Typy alternací: *b*→*bj*, *m*→*mj*, *p*→*pj*, *v*→*vj*, *l*→*lj*, *n*→*nj*, *s*→*š*, *t*→*š*, *z*→*ž*, *d*→*ž*, *c*→*č*, *dz*→*dž*, *ll*→*ļļ*, *sn*→*šň*, *zn*→*žň*, *kst*→*kš*. U některých podstatných jmen však k alternacím nedochází.

1.5.3. Zvláštní skloňování zvrtných podstatných jmen ženského rodu se zakončením *-šanās*.

Tabulka č. 6: Skloňování zvrtných podstatných jmen

pád	jednotné číslo	množné číslo
N	klausī-šanās	klausī-šanās
Ĝ	klausī-šanās	klausī-šanos
D	–	–
A	klausī-šanos	klausī-šanās
I	ar klausī-šanos	–
L	–	–

2. PŘÍDAVNÉ JMÉNO

Ve srovnání s češtinou je v lotyštině přídavných jmen málo. Přivlastňovací přídavná jména nejsou v lotyštině vůbec a soubor vztahových (relačních) přídavných jmen je velmi omezený. Ve funkci obou se užívají podstatná jména v genitivu: *tēva rakstāmgalds* (otcův psací stůl), *valdības lēmums* (vládní usnesení), *piena produkti* (mléčné potraviny).

2.1. URČITÉ A NEURČITÉ ZAKONČENÍ

2.1.2. Užití přídavných jmen s neurčitým zakončením:

- (a) označovaná skutečnost je v textu zmíněna poprvé a je posluchači neznáma;
- (b) označovaná skutečnost je zmíněna všeobecně;
- (c) před přídavným jménem je zájmeno *kāds, kaut kāds, šāds, tāds, dažs, kaut kas, nekas, nekāds* (mimo přísudek) nebo přídavné jméno *dažāds, visāds*;
- (d) přídavné jméno je ve větě přísudkem;
- (e) ve srovnáních.

2.1.2. Užití přídavných jmen s určitým zakončením:

- (a) označovaná skutečnost je zmíněna opakovaně nebo je posluchači známa;
- (b) před přídavným jménem je zájmeno *šis, tas, tas pats, viss, mans, savs, viņa viņas, mūsu, jūsu, viņu, nekāds* (v přísudku);
- (c) ve spojení s vlastním jménem;
- (d) přídavné jméno je v oslovení;
- (e) přídavné jméno s podstatným jménem tvoří jeden pojem;
- (f) přídavné jméno je ve 3. stupni.

2.2. SKLOŇOVÁNÍ

2.2.1. Přídavné jméno se v lotyštině shoduje s podstatným jménem v rodě, čísle a pádě.

2.2.2. Přídavná jména s neurčitým zakončením v nominativu jednotného čísla končí na -s nebo -š v mužském rodě a na -a v ženském rodě a skloňují se jako podstatná jména I. deklinace v mužském rodě (viz tab. č. 4 na str. 387) a jako podstatná jména IV. deklinace v ženském rodě (viz tab. č. 5 na str. 387).

2.2.3. Přídavná jména s určitým zakončením se v nominativu jednotného čísla končí na -ais v mužském rodě a na -ā v ženském rodě a skloňují se zvláštním způsobem (viz tab. č. 7).

Tabulka č. 7: Skloňování přídavných jmen s určitým zakončením

pád	mužský rod		ženský rod	
	jednotné číslo	množné číslo	jednotné číslo	množné číslo
N	liel-ais	liel-ie	liel-ā	liel-ās
Ģ	liel-ā	liel-o	liel-ās	liel-o
D	liel-ajam ¹	liel-ajiem ¹	liel-ajai ¹	liel-ajām ¹
A	liel-o	liel-os	liel-o	liel-ās
I	ar liel-o	ar liel-ajiem ¹	ar liel-o	ar liel-ajām ¹
L	liel-ajā ¹	liel-ajos ¹	liel-ajā ¹	liel-ajās ¹

¹ U přídavných jmen zakončených na -ējais a v některých jiných případech se přípona -aj-- vypouští: *pēdējam, pēdējā, pēdējiem, pēdējos, pēdējai, pēdējā, pēdējām, pēdējās*.

2.2.4. Přídavná jména cizího původu, která nemají lotyšská zakončení, jsou neohebná: *rozā, lillā, bordo, khaki*.

2.3. STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN

2. stupeň:

- (A) Tvoří se ze základního stupně příponou -āk-, která se vsouvá před zakončení -s, -š nebo -ais v mužském rodě a zakončení -a nebo -ā v ženském rodě: *lab-s, lab-a – lab-āk-s, lab-āk-a; gudr-ais, gudr-ā – gudr-āk-ais, gudr-āk-ā*.
- (B) Při kladném srovnání se používá spojka *nekā*, při záporném *kā*, v obou případech lze použít předložku *par*: *viņš ir garāks nekā es, viņš ir garāks par mani* (je vyšší než já), *viņš nav garāks kā es, viņš nav garāks par mani* (není vyšší než já).
- (C) Skloňují se jako jiná přídavná jména buď s neurčitým zakončením (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387) nebo určitým zakončením (viz tab. č. 7 na str. 388).

3. stupeň:

- (A) Tvoří se:
  - (a) od tvaru 2. stupně s určitým zakončením pomocí předpony *vis-*: *vis-labākais, vis-labākā; vis-gudrākais, vis-gudrākā*;

(b) od tvaru 2. stupně s určitým zakončením pomocí zájmena *pats* (skloňování zájmena *pats* viz tab. č. 16 na str. 395): *pats labākais, pati labākā; pats gudrākais, pati gudrākā*.

(B) Přídavná jména v 3. stupni s předponou *vis-* mají přízvuk na druhé slabice: *vislabākais, visgudrākā*.

(C) Skloňují se jako jiná přídavná jména buď s neurčitým zakončením (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387) nebo určitým zakončením (viz tab. č. 7 na str. 388).

3. ČÍSLOVKY

Tabulka č. 8: Přehled číslovek

druh číslovky	číslovka	typ skloňování	spojení s podstatným jménem
základní	1	jako podstatná jména I. a IV. deklinace v jednotném čísle (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387)	shodují se v rodě a pádě
	2, 4 – 9	jako podstatná jména I. a IV. deklinace v množném čísle (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387)	shodují se v rodě a pádě
	3	nesklonná nebo skloňovaná zvláštním způsobem (viz str. 390)	skloňujeme-li, shodují se v rodě a pádě
	číslovky od 11 do 19, číslovky označující desítky – 10, 20 ... 90, číslovky označující stovky – 100, 200 ... 900, číslovky označující tisíce – 1000, 2000 ... 9000	nesklonné	podstatné jméno má pád vyžadovaný větnou vazbou; ve významu nominativu a akuzativu může být také v genitivu
	<i>desmits, simts, miljons, miljards</i>	jako podstatná jména I. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387)	podstatné jméno je v genitivu
	<i>tūkstotis</i>	jako podstatná jména II. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387)	
	<i>nulle</i>	jako podstatná jména V. deklinace (viz tab. č. 5 na str. 387)	
řadové	všechny	jako přídavné jméno s určitým zakončením (viz tab. č. 7 na str. 388)	shodují se v rodě a pádě
dílové	se složkou <i>-daja</i>	jako podstatná jména IV. deklinace (viz tab. č. 5 na str. 387)	podstatné jméno je v genitivu
	se složkou <i>-arpus</i>	nesklonné	podstatné jméno má pád vyžadovaný větnou vazbou; ve významu nominativu a akuzativu může být také v genitivu

3.1. ZÁKLADNÍ ČÍSLOVKY

0	null-e	50	piecdesmit
1	vien-s, vien-a ¹	60	sešdesmit
2	div-i, div-as	70	septiņdesmit
3	trīs, trīs	80	astoņdesmit
4	četr-i, četr-as	90	deviņdesmit
5	piec-i, piec-as	100	simt, simt-s
6	seš-i, seš-as	101	simt vien-s, simt vien-a
7	septiņ-i, septiņ-as	120	simt divdesmit
8	astoņ-i, astoņ-as	121	simt divdesmit vien-s, simt divdesmit vien-a
9	deviņ-i, deviņ-as	122	simt divdesmit div-i, simt divdesmit div-as
10	desmit, desmit-s	200	divsimt, div-i simt-i
11	vienpadsmit	300	trīssimt, trīs simt-i
12	divpadsmit	400	četrsimt, četr-i simt-i
13	trīspadsmit	500	piecsimt, piec-i simt-i
14	četrpadsmit	600	sešsimt, seš-i simt-i
15	piecpadsmit	700	septiņsimt, septiņ-i simt-i
16	sešpadsmit	800	astoņsimt, astoņ-i simt-i
17	setiņpadsmit	900	deviņsimt, deviņ-i simt-i
18	astoņpadsmit	1000	tūkstoš, tūkstot-is
19	deviņpadsmit	2000	divtūkstoš, div-i tūkstoš-i
20	divdesmit	3000	trīstūkstoš, trīs tūkstoš-i
21	divdesmit vien-s, divdesmit vien-a	10 000	desmittūkstoš, desmit tūkstoš-i
22	divdesmit div-i, divdesmit div-as	1 000 000	miljon-s
30	trīsdesmit	10 000 000	desmit miljon-i
40	četrdesmit	1 000 000 000	miljard-s

¹ Kurzívou se uvádějí tvary ženského rodu.

3.1.1. Číslovky od 1 do 9:

3.1.1.1. Shodují se s podstatným jménem v rodě a pádě.

3.1.1.2. Při počítání a v matematických úlohách jsou v mužském rodě.

3.1.1.3. Skloňování:

(a) mimo číslovku *viens/ viena* a *trīs* se skloňují jako podstatná jména I., resp. IV. deklinace v množném čísle (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387);(b) číslovka *viens/ viena* se skloňuje jako podstatné jméno I., resp. IV. deklinace v jednotném čísle (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387). Tvary množného čísla se vyskytují vzácně, např. před pomnožnými podstatnými jmény;(c) číslovku *trīs* lze nesklouňovat a ve všech pádech užívat tvar *trīs*, anebo ji skloňovat tímto způsobem: v mužském rodě: *N trīs, Ģ triju, D trim, trijiem, A trīs, I ar trim, ar trijiem, L trīs, trijos*; v ženském rodě: *N trīs, Ģ triju, D trim, trijām, A trīs, I ar trim, ar trijām, L trīs, trijās*.

3.1.2. Číslovky od 11 do 19, číslovky označující desítky – 10, 20 ... 90, číslovky označující stovky – 100, 200 ... 900, číslovky označující tisíce – 1000, 2000 ... 9000:

3.1.2.1. Nemění se v rodě a jsou neskloňné.

3.1.2.2. Podstatné jméno má po těchto číslovkách pád vyžadovaný větou vazbou. Ve významu nominativu a akuzativu, může podstatné jméno být také v genitivu.

3.1.3. Číslovky *desmits, simts, tūkstotis, miljons, miljards, nulle*:3.1.3.1. Ohebné tvary *desmits, simts* a *tūkstotis* jsou paralelní tvary neohebných číslovek *desmit, simt* a *tūkstoš*. Nejčastěji se používají tam, kde není možná složenina s předcházející číslovkou: *astoņpadsmit tūkstoši, divi miljoni*.3.1.3.2. Číslovky *desmits, simts, tūkstotis, miljons* a *miljards* mají pouze mužský rod a skloňují se jako podstatná jména I. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387) mimo číslovky *tūkstotis*, která se skloňuje jako podstatné jméno II. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387). Číslovka *nulle* je ženského rodu a skloňuje se jako podstatná jméno V. deklinace (viz tab. č. 5 na str. 387). Předchází-li tyto číslovky jiná číslovka, skloňují se obě (jsou-li ohebné).

3.1.3.3. Podstatné jméno následující po těchto číslovkách musí být ve tvaru genitivu.

3.1.4. Složené číslovky:

3.1.4.1. Shodují se s podstatným jménem v rodě, má-li jejich poslední část koncovku.

3.1.4.2. Skloňuje se pouze poslední z číslovek (je-li ohebná). U číslovek *desmits, simts, tūkstotis, miljons* a *miljards* se skloňuje také číslovka, která je předchází (viz výše).3.1.5. Při udávání časových údajů mají všechny číslovky včetně neohebných koncovky dativu nebo lokálu množného čísla: *Es atrnākšu pulksten vienos (pus septiņos, bez desmit minūtem vienpadsmitos); Pulkstenis ir piecpadsmit minūtes pāri diviem (sešiem, divpadsmitiem)*.

3.2. ŘADOVÉ ČÍSLOVKY

3.2.1. Číslovky od 1 do 9 mají určité zakončení přídavných jmen: v nominativu jednotného čísla v mužském rodě *-ais* a v ženském rodě *-ā*:

1. pirm-ais, pirm-ā¹
2. otr-ais, otr-ā
3. treš-ais, treš-ā
4. ceturt-ais, ceturt-ā
5. piekt-ais, piekt-ā
6. sest-ais, sest-ā
7. septīt-ais, septīt-ā
8. astot-ais, astot-ā
9. devīt-ais, devīt-ā

¹ Kurzívou se uvádějí tvary ženského rodu.3.2.2. Číslovky vyšší než devět se tvoří z odpovídajících základních číslovek doplněným koncovkou *-ais, -ā*: *vienpadsmit – vienpadsmit-ais, vienpadsmit-ā, divdesmit – divdesmit-ais, divdesmit-ā, simt – simt-ais, simt-ā*.3.2.3. U složených číslovek je řadová pouze poslední: *divdesmit otrais, trīsdesmit pirmā, simt sešdesmit sestais*.

3.2.4. Shodují se s podstatným jménem v rodě a pádě.

3.2.5. Skloňují se jako přídavná jména s určitým zakončením (viz tab. č. 7 na str. 388).

3.2.6. Psaní číslovek číslicemi:

(a) za arabskými číslovkami se píše tečka: 3. klase, 5. nodaja;

(b) za římskými číslovkami se tečka nepíše, jen pokud jsou před názvy kapitol: III klase, V nodaja, I. levads.

3.2.7. Vyjadřování data:

(a) v odpovědi na otázku *kas šodien par datumu?* (kolikátého je dnes?) se číslo roku uvádí v genitivu jednotného čísla a číslo data v nominativu jednotného čísla: *2006. gada 1. aprīlis – divtūkstoš sestā gada pirmais aprīlis* (1. dubna 2006);

- (b) v textu se datum uvádí v různých pádech podle potřeby, v dokladech a dopisech se zpravidla píše v lokálu: *2006. gada 1. aprīlī – divtūkstoš sestā gada pirmajā aprīlī* (1. dubna 2006);
- (c) při zkráceném zapisování data se tečka píše za rokem: *1.4.2006*.

3.3. DÍLOVÉ ČÍSLOVKY

3.3.1. Tvoření:

- (a) spojením řadové číslovky s podstatným jménem *daļa*. Vzniká tak buď spojení slov, anebo složenina: *piektā daļa, piektdaļa* (pětina); *simtā daļa, simtdaļa* (setina);
- (b) spojením základní číslovky se složkou *-arpus*: *divarpus* (dvě a půl), *trīšarpus* (tři a půl), *seššarpus* (šest a půl).

3.3.2. Skloňování:

- (a) u číslovek s *daļa* se skloňují všechny ohebné součásti;
- (b) číslovky s komponentem *-arpus* jsou neskloňné.

3.3.3. Spojení s podstatným jménem:

- (a) podstatné jméno ve spojení s číslovkou se složkou *daļa* je v genitivu;
- (b) podstatné jméno ve spojení s číslovky s komponentem *-arpus* ve významu nominativu a akuzativu je v genitivu; ve významu genitivu, dativu, instrumentálu a lokálu, podstatné jméno je v odpovídajícím pádě.

3.3.4. Desetinné číslovky:

- (a) čtou se oddělením názvů celých čísel od názvů desetin slovem *komats* (čárka): *0,2 – nulle, komats, divi*; *3,05 – trīs, komats, nulle pieci*; *9,992 – deviņi, komats, deviņsimt deviņdesmit divi*;
- (b) skloňuje se pouze poslední číslovka.

4. ZÁJMENA

Podle významu a použití se zájmena dělí na devět skupin: osobní zájmena, zvrtné zájmeno, přivlastňovací zájmena, ukazovací zájmena, tázací zájmena, vztažná zájmena, neurčitá zájmena, určitá zájmena a záporná zájmena.

Tabulka č. 9: Přehled zájmen

skupina zájmen	zájmeno	rodový protiklad	číselný protiklad	typ skloňování
osobní zájmena	<i>es</i>	-	(+)	zvláštním způsobem ²
	<i>tu</i>	-	(+)	zvláštním způsobem ²
	<i>viņš/ viņa</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>mēs</i>	-	(+)	zvláštním způsobem ²
	<i>jūs</i>	-	(+)	zvláštním způsobem ²
	<i>viņi/ viņas</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
zvrtné zájmeno	<i>sevis</i>	-	-	zvláštním způsobem ³
přivlastňovací zájmena	<i>mans</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>tavs</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>savs</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>manējs</i>	+	+	jako přídavná jména s určitým zakončením ⁴
	<i>tavējs</i>	+	+	jako přídavná jména s určitým zakončením ⁴
	<i>savējs</i>	+	+	jako přídavná jména s určitým zakončením ⁴
	<i>mūsējs</i>	+	+	jako přídavná jména s určitým zakončením ⁴
	<i>jūsējs</i>	+	+	jako přídavná jména s určitým zakončením ⁴
ukazovací zájmena	<i>šis/ šī</i>	+	+	zvláštním způsobem ⁵
	<i>tas/ tā</i>	+	+	zvláštním způsobem ⁵
	<i>šāds/ šāda</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>tāds/ tāda</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>viņš/ viņa</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
tázací zájmena a vztažná zájmena	<i>kas</i>	-	-	zvláštním způsobem ⁵
	<i>kurš</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>kāds</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
neurčitá zájmena	<i>kas</i>	-	-	zvláštním způsobem ⁵
	<i>kaut kas</i>	-	-	zvláštním způsobem ⁶
	<i>jebkas</i>	-	-	zvláštním způsobem ⁵
	<i>kāds</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>kaut kāds</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>jebkāds</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>jebkurš</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>dažs</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>cits</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>kurš katrs</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹

skupina zájmen	zájmeno	rodový protiklad	číselný protiklad	typ skloňování
určitá zájmena	<i>viss</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>pats</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ⁸
	<i>katrs</i>	+	-/(+)	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>ikkatrs</i>	+	-/(+)	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>ikviens</i>	+	-/(+)	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ¹
	<i>abi/ abas</i>	+	-	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ⁸
záporná zájmena	<i>nekas</i>	-	-	zvláštním způsobem ⁸
	<i>nekāds</i>	+	+	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ⁹
	<i>neviens</i>	+	-	jako podstatná jména I. a IV. dekl. ⁹

¹ Viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387.² Viz tab. č. 10 na str. 392.³ Viz tab. č. 11 na str. 392.⁴ Viz tab. č. 12 na str. 393.⁵ Viz tab. č. 13 na str. 393.⁶ Viz tab. č. 14 na str. 394.⁷ Viz tab. č. 15 na str. 394.⁸ Viz tab. č. 16 na str. 395.⁹ Viz tab. č. 17 na str. 395.

4.1. OSOBNÍ ZÁJMENA

es (já), *tu* (ty), *viņš* (on), *viņa* (ona), *mēs* (my), *jūs* (vy), *viņi* (oni), *viņas* (ony)

4.1.1. Osobní zájmena jsou v lotyštině na rozdíl od češtiny většinou vyjádřena, zvlášť ve 3. osobě, kde je slovesný tvar stejný pro jednotné i množné číslo.

4.1.2. Zájmena *viņš*, *viņa*, *viņi*, *viņas* se vztahují na živé bytosti, obvykle lidi. Na neživé skutečnosti se ukazuje nebo odkazuje ukazovacími zájmeny: *Vai tu redzi to kungu? Es viņu neredzu.* (Vidíš toho pána? Nevidím ho.); *Vai tu neesi redzējis manu koferi? Es to neesmu redzējis.* (Neviděl jsi můj kufr? Neviděl jsem ho.)

4.1.3. K vyjádření zdvořilosti (vykání) slouží osobní zájmeno 2. osoby množného čísla *jūs*.

4.1.4. Skloňování:

a) zájmena *viņš*, *viņa*, *viņi*, *viņas* jako podstatná jména I. a IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387);

b) zájmena *es*, *tu*, *mēs*, *jūs* zvláštním způsobem (viz tab. č. 10).

Tabulka č. 10: Skloňování osobních zájmen *es*, *tu*, *mēs*, *jūs*

pád	jednotné číslo		množné číslo	
N	<i>es</i>	<i>tu</i>	<i>mēs</i>	<i>jūs</i>
G	<i>manis</i>	<i>tevis</i>	<i>mūsu</i>	<i>jūsu</i>
D	<i>man</i>	<i>tev</i>	<i>mums</i>	<i>jums</i>
A	<i>mani</i>	<i>tevi</i>	<i>mūs</i>	<i>jūs</i>
I	<i>ar mani</i>	<i>ar tevi</i>	<i>ar mums</i>	<i>ar jums</i>
L	<i>manī</i>	<i>tevī</i>	<i>mūsos</i>	<i>jūsos</i>

4.2. ZVRATNÉ ZÁJMENO

sevis (se)

4.2.1. Vztahuje se na původce děje ve všech třech osobách obou rodů.

4.2.2. Na rozdíl od češtiny se obvykle neužívá, je-li zřejmé z kontextu: *Saķemmē matus.* (Učes si vlasy.); *Noslaukiet kājas.* (Očistíte si boty.); *Es nomazgāšu rokas.* (Umyji si ruce.)

4.2.3. Skloňuje se zvláštním způsobem. Nemá nominativ a neliší se v jednotném a množném čísle (viz tab. č. 11).

Tabulka č. 11: Skloňování zvratného zájmena *sevis*

pád	zájmeno
N	–
G	<i>sevis</i>
D	<i>sev</i>
A	<i>sevi</i>
I	<i>ar sevi</i>
L	<i>sevī</i>

4.3. PŘIVLASTŇOVACÍ ZÁJMENA

mans (můj), *tavs* (tvůj), *savs* (svůj), *manějs* (můj), *tavějs* (tvůj), *savějs* (svůj), *mūsējs* (náš), *jūsējs* (váš), *viņējs* (její, jeho, jejich)

4.3.1. Přivlastňování v 3. osobě obou čísel a v 1. a 2. osobě množného čísla se vyjadřuje odpovídajícím osobním zájmenem v genitivu: *viņa* (jeho), *viņas* (její), *mūsu* (náš), *jūsu* (váš), *viņu* (jejich). Tato zájmena se nesklouňují a nemění se v rodě.

4.3.2. Zájmena *mans*, *tavs*, *savs* se shodují s podstatným jménem v rodě a čísle. Skloňují se jako postatná jména I. a IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387). Zájmeno *savs* vyjadřuje přivlastňování podmětu. Vztahuje se na všechny tři osoby.

4.3.3. Zájmena *manějs*, *tavějs*, *savějs*, *mūsējs*, *jūsējs*:

(a) většinou se používají samostatně, bez podstatného jména: *Tā ir mana soma, bet šī ir tava/ tavējā*. (To je moje taška, ale tato je tvoje.); *Es sakārtošu savu galdu, un jūs sakārtojiet savus/ savējos*. (Já uklidím svůj stůl a vy uklidíte své.)

(b) skloňují se jako přídavná jména s určitým zakončením. V dativu a lokálu jednotného čísla a v dativu, instrumentálu a lokálu množného čísla nemají ovšem rozšířené zakončení (viz tab. č. 12).

Tabulka č. 12: Skloňování přivlastňovacích zájmen *manějs*, *tavějs*, *savějs*, *mūsējs*, *jūsējs*, *viņējs*

jednotné číslo		
pád	mužský rod	ženský rod
N	manējais, tavējais, savējais, mūsējais, jūsējais, viņējais	manējā, tavējā, savējā, mūsējā, jūsējā, viņējā
Ģ	manējā, tavējā, savējā, mūsējā, jūsējā, viņējā	manējās, tavējās, savējās, mūsējās, jūsējās, viņējās
D	manējam, tavējam, savējam, mūsējam, jūsējam, viņējam	manējai, tavējai, savējai, mūsējai, jūsējai, viņējai
A	manējo, tavējo, savējo, mūsējo, jūsējo, viņējo	
I	ar manējo, ar tavējo, ar savējo, ar mūsējo, ar jūsējo, ar viņējo	
L	manējā, tavējā, savējā, mūsējā, jūsējā, viņējā	
množné číslo		
N	manējie, tavējie, savējie, mūsējie, jūsējie, viņējie	manējās, tavējās, savējās, mūsējās, jūsējās, viņējās
Ģ	manējo, tavējo, savējo, mūsējo, jūsējo, viņējo	
D	manējiem, tavējiem, savējiem, mūsējiem, jūsējiem, viņējiem	manējām, tavējām, savējām, mūsējām, jūsējām, viņējām
A	manējos, tavējos, savējos, mūsējos, jūsējos, viņējos	manējās, tavējās, savējās, mūsējās, jūsējās, viņējās
I	ar manējiem, ar tavējiem, ar savējiem, ar mūsējiem, ar jūsējiem, ar viņējiem	ar manējām, ar tavējām, ar savējām, ar mūsējām, ar jūsējām, ar viņējām
L	manējos, tavējos, savējos, mūsējos, jūsējos, viņējos	manējās, tavējās, savējās, mūsējās, jūsējās, viņējās

4.4. UKAZOVACÍ ZÁJMENA

šis/ šī (tento/ tato), *tas/ tā* (ten/ta), *šāds/ šāda* (takový/ takováto), *tāds/ tāda* (takový/ taková), *viņš/ viņa* (onen/ ona)

4.4.1. Zájmena *šis/ šī* a *tas/ tā*:

(a) ukazují nebo odkazují na neživé skutečnosti. Na osoby se odkazuje osobním zájmenem *viņš/ viņa*: *Vai tu esi lasījis šo romānu? Nē, es to neesmu lasījis*. (Četl jsi tento román? Ne, nečetl jsem ho.); *Vai tu pazīsti manu brāli? Nē, es viņu nepazīstu*. (Znáš mého bratra? Ne, neznám ho.)

(b) ve významu středního rodu mohou ukazovat nebo odkazovat na osoby. Na rozdíl od češtiny uplatňuje se zde gramatická shoda: *Tā ir mana māte*. (To je moje matka.); *Tas ir mans tēvs*. (To je můj otec.); *Tie ir mani vecāki*. (To jsou moje rodiče.); *Tās ir manas draudzenes*. (To jsou moje kamarádky.)

(c) skloňují se zvláštním způsobem (viz tab. č. 13).

Tabulka č. 13: Skloňování ukazovacích zájmen *šis/ šī*, *tas/ tā*

jednotné číslo				
N	šis	šī	tas	tā
Ģ	šā, šī	šās, šīs	tā	tās
D	šim	šai	tam	tai
A	šo	šo	to	to
I	ar šo	ar šo	ar to	ar to
L	šajā, šai, šinī	šajā, šai, šinī	tajā, tai, tanī	tajā, tai, tanī
množné číslo				
N	šie	šīs, šās	tie	tās
Ģ	šo	šo	to	to
D	šiem	šīm, šām	tiem	tām
A	šos	šīs	tos	tās
I	ar šiem	ar šīm, ar šām	ar tiem	ar tām
L	šajos, šais, šinīs	šajās, šais, šinīs	tajos, tais, tanīs	tajās, tais, tanīs

- 4.4.2. Zájmena *šāds/ šāda, tāds/ tāda* a *viņš/ viņa* se skloňují jako podstatná jména I. a IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387).
- 4.4.3. Zájmeno *viņš/ viņa* odkazuje na velmi vzdálené neživé skutečnosti. Nepoužívá se u osob: *viņā krastā* (na onom břehu), *viņos laikos* (za ony časy), *viņā saulē* (na onom světě).

4.5. TÁZACÍ A VZTAŽNÁ ZÁJMENA

kas (kdo, co), *kurš* (který), *kāds* (jaký)

4.5.1. Zájmena *kurš* a *kāds*:

- (a) shodují se s podstatným jménem v rodě a v čísle;
 (b) skloňují se jako podstatná jména I., resp. IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387).

4.5.2. Zájmeno *kas*:

- (a) nemá číslo, vztahuje se jak na neživé skutečnosti, tak na živé bytosti: *Kas tur ir?* (Co/ kdo je tam?); *Ko tu meklē?* (Co/ koho hledáš?);
 (b) nemá lokál, místo něj se užívá příslovce *kur*;
 (c) skloňuje se jako ukazovací zájmeno *tas* (viz tab. č. 14).

Tabulka č. 14: Skloňování tázacího zájmena *kas*

pád	zájmeno
N	kas
G	kā
D	kam
A	ko
I	ar ko
L	–

4.6. NEURČITÁ ZÁJMENA

kas (něco), *kāds* (někdo, nějaký), *kaut kas* (něco, cosi), *kaut kāds* (nějaký, jakýsi), *jebkas* (cokoli), *jebkurš* (kdokoli, kterýkoli), *jebkāds* (jakýkoli), *dažs* (některý), *cits* (jiný), *kurš katrs* (kdekdo, kdekteřý)

- 4.6.1. Zájmena *kas*, *kāds*, *kaut kas*, *kaut kāds*, *jebkas*, *jebkurš*, *jebkāds* se skloňují stejně jako odpovídající tázací zájmena. Ve spojení s předchozím *kaut* nebo *jeb-* se skloňuje jen zájmeno:
- 4.6.2. Zájmena *cits* a *dažs* se skloňují jako podstatná jména I., resp. IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387).
- 4.6.3. U zájmena *kurš katrs* se skloňují obě části jako podstatná jména I., resp. IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387).

4.7. URČITÁ ZÁJMENA

viss (všechn), *pats* (sám), *katrs* (každý), *ikkatrs* (každý, každý z...), *ikviens* (každý, každý z...), *abi/ abas* (oba/obě)

- 4.7.1. Shodují se s podstatným jménem v rodě a čísle.
- 4.7.2. Zájmena *viss*, *katrs*, *ikkatrs*, *ikviens* se skloňují jako podstatná jména I., resp. IV. deklinace (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387). Poslední tři mají obvykle jen jednotné číslo.
- 4.7.3. Zájmeno *abi/ abas* se skloňuje jako podstatná jména I. a IV. deklinace, ale má pouze množné číslo (viz tab. č. 15):

Tabulka č. 15: Skloňování určitého zájmena *abi/ abas*

množné číslo		
pád	mužský rod	ženský rod
N	abi	abas
G	abu	abu
D	abiem	abām
A	abus	abas
I	ar abiem	ar abām
L	abos	abās

4.7.4. Zájmeno *pats* se skloňuje jako podstatné jméno I., resp. IV. deklinace, ale ve všech pádech mimo nominativ dochází k změně souhlásky *t* na *š* (viz tab. č. 16).

Tabulka č. 16: Skloňování určitého zájmena *pats*

pád	Jednotné číslo		množné číslo	
	mužský rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
N	pats	pati	paši	pašas
Ĝ	paša	pašas	pašu	pašu
D	pašam	pašai	pašiem	pašām
A	pašu	pašu	pašus	pašas
I	ar pašu	ar pašu	ar pašiem	ar pašām
L	pašā	pašā	pašos	pašas

4.8. ZÁPORNÁ ZÁJMENA

nekas (nic), *nekāds* (nijaký, žádný), *neviens* (nikdo, žádný)

4.8.1. Přízvuk mají na druhé slabice: *ne'kas*, *ne'kāds*, *ne'viens*.

4.8.2. Zájmeno *nekas* se vztahuje pouze na předměty, zájmeno *neviens* ve významu podstatného jména na živé bytosti: *Ko jūs meklējat? Es neko nemeklēju. Es nevienu nemeklēju.* (Kohol co hledáte? Nic nehledám. Nikoho nehledám.)

4.8.3. Ve významu přídavného jména se *neviens* užívá pouze v jednotném čísle, *nekāds* je možné užít v obou číslech.

4.8.4. Záporná zájmena se užívají pouze se záporným slovesem: *Neviens neko neteica.* (Nikdo nic neřekl.)

4.8.5. Záporná zájmena se skloňují jako *kas*, *kāds*, *viens*, ovšem v instrumentálu záporná částice stojí před předložkou *ar* (viz tab. č. 17).

Tabulka č. 17: Skloňování záporných zájmen *nekas*, *nekāds*, *neviens*

jednotné číslo					
pád		mužský rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
N	nekas	nekāds	nekāda	neviens	neviens
Ĝ	nekā	nekāda	nekādas	neviens	neviens
D	nekam	nekādam	nekādai	neviens	neviens
A	neko	nekādu	nekādu	neviens	neviens
I	ne ar ko	ne ar kādu	ne ar kādu	ne ar vienu	ne ar vienu
L	–	nekādā	nekādā	neviens	neviens
množné číslo					
N		nekādi	nekādas		
Ĝ		nekādu	nekādu		
D		nekādiem	nekādām		
A		nekādus	nekādas		
I		ne ar kādiem	ne ar kādām		
L		nekādos	nekādās		

5. SLOVESO

5.1. ZVRATNÁ A NEZVRATNÁ SLOVESA

5.1.1. Nezvratná slovesa mají v infinitivu zakončení *-t*.

5.1.2. Zvratná slovesa:

- (a) v infinitivu mají zakončení *-ties*;
- (b) znamenají, že se děj buď obrací na samotného původce děje, anebo je vzájemný;
- (c) patří vždy k témuž typu časování (konjugaci) jako odpovídající nezvratné sloveso.

5.2. SLOVESA S DOKONAVÝM A NEDOKONAVÝM VÝZNAMEM

5.2.1. Na rozdíl od češtiny netvoří ucelený systém. Téměř neexistují páry, které by se lišily pouze (ne)dokonavostí. Skoro vždy dochází i k změně významu slova. Navíc je řada slov, která označují jak dokonavý, tak nedokonavý děj.

5.2.2. Nedokonavá slovesa vyjadřují neukončený děj a většinou nemají předponu.

5.2.3. Dokonavá slovesa vyjadřují dokončený děj a zpravidla mají předponu. Na rozdíl od češtiny nelze dokonavost vyjádřit příponou.

5.2.4. Jak od dokonavých, tak nedokonavých sloves lze v lotyštině tvořit všechny slovesné tvary ve všech časech.

5.3. SLOVESNÉ KMENY

5.3.1. Sloveso má tři kmeny, ze kterých se tvoří všechny slovesné tvary:

- (a) infinitivní kmen, tj. tvar infinitivu bez koncovky: *cel-t, cel-ties; mazgā-t, mazgā-ties; mācī-t, mācī-ties*;
 (b) přítomný kmen, tj. tvar 1. osoby jednotného čísla jednoduchého času přítomného bez koncovky: *ceļ-u, ceļ-os; mazgāj-u, mazgāj-os; māc-u, māc-os*;
 (c) minulé kmen, tj. tvar 1. osoby jednotného čísla jednoduchého času minulého bez koncovky: *cēl-u, cēl-os; mazgāj-u, mazgāj-os; mācīj-u, mācīj-os*.

5.3.2. Ze zmíněných kmenů se tvoří následující slovesné tvary:

- (a) z infinitivního kmene:
(aa) infinitiv	<i>cel-t, mazgā-t, mācī-t</i>
(ab) jednoduchý čas budoucí oznamovacího způsobu	<i>cel-šu, mazgā-šu, mācī-šu</i>
(ac) jednoduchý čas přítomný kondicionálu	<i>cel-tu, mazgāt-u, mācī-tu</i>
(ad) jednoduchý čas budoucí relativu	<i>cel-šot, mazgā-šot, mācī-šot</i>
(ae) ohebné přičestí minulé trpné	<i>cel-ts, mazgā-ts, mācī-ts</i>
(af) částečně ohebné přičestí přítomné činné (přechodník přítomný)	<i>cel-dams, mazgā-dams, mācī-dams</i>
- (b) z přítomného kmene:
(ba) jednoduchý čas přítomný oznamovacího způsobu	<i>ceļ-u, mazgāj-u, māc-u</i>
(bb) rozkazovací způsob	<i>cel!, mazgā!, māc-!</i>
(bc) deitiv přítomného času	<i>jā-ceļ, jā-mazgā, jā-māc-a</i>
(bd) relativ přítomného času	<i>ceļ-ot, mazgāj-ot, māc-ot</i>
(be) ohebné přičestí přítomné činné	<i>ceļ-ošs, magāj-ošs, māc-ošs</i>
(bf) ohebné přičestí přítomné trpné	<i>ceļ-ams, mazgāj-ams, māc-ams</i>
(bg) neohebné přičestí (přechodník) přítomné činné	<i>ceļ-ot, mazgāj-ot, māc-ot</i>
(bh) neohebné přičestí (přechodník) přítomné činné	<i>ceļ-am, mazgāj-am, māc-ām</i>
- (c) z minulého kmene:
(ca) jednoduchý čas minulé oznamovacího způsobu	<i>cēl-u, mazgāj-u, mācīj-u</i>
(cb) ohebné přičestí minulé činné (přechodník minulé)	<i>cēl-is, mazgāj-is, mācīj-is</i>

5.4. TRÍDY SLOVES – KONJUGACE

5.4.1. Podle počtu slabik v jednotlivých kmenech se slovesa třídí do tří konjugací: I. konjugaci, II. konjugaci a III. konjugaci. Slovesa *būt, dot, iet* jsou nepravidelná a nepatří k žádné konjugaci.

5.4.2. I. KONJUGACE: slovesa, která v infinitivu mají pouze jednu slabiku mimo předponu (sloveso může v lotyštině mít následující předpony: *aiz-, ap-, at-, ie-, iz-, ne-, no-, pa-, pār-, pie-, sa-, uz-*) a zakončení *-ties*: *cel-t, cel-ties, pie-cel-ties*. Slovesa I. konjugace se dělí do pěti skupin:

1. skupina:

- = kořen ve všech třech kmenech se stejný: *aug-t – aug-u – aug-u*;
k – k – c přítomný kmen se rovná infinitivnímu, v minulém kmeni se *k* mění na *c*: *nāk-t – nāk-u – nāc-u*;
e ~ e [æ] v kmenech se střídá úzké *e* a široké *e [æ]*: *nes-t – nes-u [næsu] – nes-u*;
ē ~ ē [æ:] v kmenech se střídá úzké *ē* a široké *ē [æ:]*: *bēg-t – bēg-u [bæ:gu] – bēg-u*;
ī – in – in v infinitivním kmeni je *ī*, v přítomném a minulém *in*: *mī-t – min-u – min-u*;
ī – ij – ij v infinitivním kmeni je *ī*, v přítomném a minulém *ij*: *v-īt – vij-u – vij-u*;
ie – ej – ēj v infinitivním kmeni je *ie*, v přítomném *ej*, v minulém *ēj*: *lie-t – lej-u – lēj-u*.

2. skupina:

- i – e [æ] – i* v infinitivním a minulém kmeni je *i*, v přítomném široké *e [æ]*: *krimt-t – kremt-u [kræmtu] – krimt-u*;
i – ē [æ:] – i v infinitivním a minulém kmeni je *i*, v přítomném široké *ē [æ:]*: *cirp-t – cērp-u – cirp-u*;
i – ie – i v infinitivním a minulém kmeni je *i*, v přítomném *ie*: *lik-t – liek-u – lik-u*;
dzīt sloveso *dzīt*: *dzī-t – dzen-u – dzin-u*.

3. skupina:

- a – o [uo] – a* v infinitivním a minulém kmeni je *a*, v přítomném *o [uo]*: *rak-t – rok-u – rak-u*;
i – ī v infinitivním a minulém kmeni je *i*, v přítomném *ī*: *kris-t – krīt-u – krīt-u*;
u – ū v infinitivním a minulém kmeni je *u*, v přítomném *ū*: *jus-t – jūt-u – jut-u*;
+n k přítomnému kmeni se připojuje souhlásková *n*: *skrie-t – skrien-u – skrēj-u*;
tikt sloveso *tikt*: *tik-t – tie-ku – tik-u*.

4. skupina:

- v přítomném kmeni je souhlásková *j* způsobená změna hlásky:
<i>l – ļ</i>	<i>cel-t – ceļ-u – cēl-u</i> ,
<i>s – š</i>	<i>pūs-t – pūš-u – pūt-u</i> ,
<i>z – ž</i>	<i>belz-t – belž-u – belz-u</i> ,
<i>p – pj</i>	<i>kāp-t – kāpj-u – kāp-u</i> ,
<i>b – bj</i>	<i>glāb-t – glābj-u – glāb-u</i> ,
<i>m – mj</i>	<i>stum-t – stumj-u – stūm-u</i> ,
<i>k – c</i>	<i>brauk-t – brauc-u – brauc-u</i> ,
<i>g – dz</i>	<i>lūg-t – lūdz-u – lūdz-u</i> ;

s – ž – d   infinitivní kmen končí na s, přítomný na ž a minulý na d: *spies-t – spiež-u – spied-u*;
 + j   k přítomnému kmeni se připojuje souhláska j: *šū-t – šuj-u – šuv-u*;
 r   kmen končí na r: *dzer-t – dzer-u – dzēr-u*;

5. skupina:

st   přítomný kmen končí na souhláskovou skupinu st: *kļū-t – kļūst-u – kļuv-u*.

5.4.3. II. KONJUGACE: slovesa, která ve všech třech kmenech mají stejný počet slabik, nejméně však dvě bez předpony a zakončení *-ties*: *mazgā-t – mazgā-ju – mazgā-ju*; *mazgā-ties – mazgā-jos – mazgā-jos*; *no-mazgā-ties – no-mazgā-jos – no-mazgā-jos*. Slovesa II. konjugace v infinitivu končí na *-āt(ies)*, *-ēt(ies)*, *-ot(ies)* a několik na *-īt(ies)*: *strādāt, priecāties, zīmēt, dejt, vienoties, medīt*.

5.4.4. III. KONJUGACE: slovesa, která mají v infinitivním a minulém kmeni nejméně dvě slabiky bez předpony a zakončení *-ties* a v kmeni přítomném o slabiku méně: *mācī-t – māc-u – mācīj-u*; *mācī-ties – māc-os – mācīj-os*; *ie-mācī-ties – ie-māc-os – ie-mācīj-os*. Slovesa III. konjugace se dělí do dvou skupin:

1. skupina:

- (a) slovesa s infinitivním zakončením *-īt(ies)*: *lasīt, rakstīt, skatīties, klausīties*;
- (b) slovesa s infinitivním zakončením *-ināt(ies)*: *brīdināt, gludināt, sveicināties, vilcināties*;
- (c) sloveso *zināt*.

2. skupina:

ostatní slovesa III. konjugace, která v infinitivu končí na *-āt(ies)*, *-ēt(ties)*: *dziedāt, redzēt, kaunēties, turēties*.

5.5. OSOBA A ČÍSLO

5.5.1. Sloveso má tři osoby jednotného a množného čísla.

Tabulka č. 18: Číslo a osoba

osoba	jednotné číslo	množné číslo
1.	es lasu	mēs lasām
2.	tu lasi	jūs lasāt
3.	viņš/ viņa lasa	viņi/ viņas lasa

5.5.2. Osoba a číslo jsou vyjádřeny jak slovesnou koncovkou, tak osobním zájmenem. V 3. osobě jednotného a množného čísla má sloveso vždy shodný tvar a číslo vyjadřuje pouze jméno.

5.5.3. Sloveso ve tvaru 3. osoby bez zájmena vyjadřuje neosobnost: *runā, ka...* (povídá se, že...); *uzskata, ka...* (považuje se, že...).

5.5.4. Zdvořilost (vykání) se vyjadřuje tvarem slovesa 2. osoby množného čísla. Je-li slovesný tvar složený, v množném čísle je pouze pomocné sloveso; tvar významového slovesa je v jednotném čísle: *Ko jūs lasāt?* (Co čtete?); *Vai jūs esat lasījisi/ lasījusi...?* (Četl/ četla jste...?)

5.6. ČAS

5.6.1. Sloveso má v lotyštině šest časů: tři jednoduché (jednoduchý čas přítomný, jednoduchý čas minulý a jednoduchý čas budoucí) a tři složené (složený čas přítomný, složený čas minulý a složený čas budoucí).

5.6.2. Jednoduchý čas přítomný:

- (a) vyjadřuje děj, který probíhá v okamžiku promluvy a není ještě ukončen: *Es lasu*. (Čtu.)
- (b) označuje mimočasový děj: *Es daudz lasu*. (Hodně čtu.)

5.6.3. Jednoduchý čas minulý vyjadřuje děj, který probíhal před okamžikem promluvy a už nepokračuje: *Vakar es lasīju grāmatu*. (Včera jsem četl(a) knihu.)

5.6.4. Jednoduchý čas budoucí vyjadřuje děj, který bude následovat po okamžiku promluvy: *Vakarā es lasīšu grāmatu*. (Večer budu číst knihu.)

5.6.5. Složený čas přítomný označuje děj, který z hlediska přítomnosti již byl ukončen. Ukazuje, že výsledek uskutečnění děje trvá doposud: *Grāmatu es esmu izlasījis*. (Knihu jsem (už) přečetl.)

5.6.6. Složený čas minulý označuje děj, který probíhal před jiným minulým dějem: *Es nopirku grāmatu, kuru jau biju lasījis*. (Koupil jsem knihu, kterou jsem už (byl) četl.)

5.6.7. Složený čas budoucí se používá k označení takového děje, který se uskuteční před jiným budoucím dějem: *Kad būšu izlasījis grāmatu, iedošu to tev*. (Až knihu přečtu, dám ji tobě.)

5.7. ZPŮSOB

V lotyštině je pět způsobů: oznamovací způsob, rozkazovací způsob, kondicionál, relativ a debitiv.

Tabulka č. 19: Přehled slovesných časů v slovesných způsobech

čas	způsob				
	oznamovací	rozkazovací	kondicionál	relativ	debitiv
jednoduchý čas přítomný	+	-	+	+	+
jednoduchý čas minulý	+	-	-	-	+
jednoduchý čas budoucí	+	-	-	+	+
složený čas přítomný	+	-	+	+	+
složený čas minulý	+	-	-	-	+
složený čas budoucí	+	-	-	+	+

5.7.1. OZNAMOVACÍ ZPŮSOB

V oznamovacím způsobu má sloveso všech šest časů: jednoduchý čas přítomný, jednoduchý čas minulý, jednoduchý čas budoucí, složený čas přítomný, složený čas minulý a složený čas budoucí.

5.7.1.1. Jednoduché časy

(A) **Jednoduchý čas přítomný** se tvoří od přítomného slovesného kmene připojením osobních koncovek.

I. konjugace.

Tabulka č. 20: Časování sloves I. konjugace

osoba	zakočení ¹	1. skupina	2. skupina	3. skupina	4. skupina ²	5. skupina
es	-u (-os)	smej-u (-os)	dzen-u (-os)	jūt-u (-os)	ceļ-u (-os)	atzīst-u (-os)
tu	- ³ , - ⁴ (-ies)	smej (-ies)	dzen (-ies)	jūt-i (-ies)	ceļ (-ies)	atzīst-i (-ies)
viņš, viņa	- (-as)	smej (-as)	dzen (-as)	jūt (-as)	ceļ (-as)	atzīst (-as)
mēs	-am (-amies)	smej-am (-amies)	dzen-am (-amies)	jūt-am (-amies)	ceļ-am (-amies)	atzīst-am (-amies)
jūs	-at (-aties)	smej-at (-aties)	dzen-at (-aties)	jūt-at (-aties)	ceļ-at (-aties)	atzīst-at (-aties)
viņi, viņas	- (-as)	smej (-as)	dzen (-as)	jūt (-as)	ceļ (-as)	atzīst (-as)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² Slovesa 4. skupiny mají ve tvarech jednoduchého času přítomného kromě 2. osoby jednotného čísla souhláskové změny na konci kmene: *b* → *bj*, *m* → *mj*, *p* → *pj*, *l* → *lj*, *s* → *š*, *z* → *ž*, *ž* → *d*.

³ Končí-li přítomný kmen na *k* nebo *g*, v 2. osobě jednotného čísla se tyto souhlásky mění na *c* a *dz*: *nākt* – *nāc*, *tikt* – *tiec*, *zagt* – *zog*, *augt* – *audz*.

⁴ Koncovku *-i* v 2. osobě jednotného čísla mají nezvratná slovesa 3., jejichž kmen končí na souhlásku *d*, *p*, nebo *t*. a všechna slovesa 5. skupiny. Ostatní nezvratná slovesa I. konjugace jsou v 2. osobě jednotného čísla bez koncovky.

II. konjugace.

Tabulka č. 21: Časování sloves II. konjugace

osoba	zakočení ¹	sloveso
es	-u (-os)	mazgāj-u (-os)
tu	- (-j-ies)	mazgā (-j-ies)
viņš, viņa	- (-j-as)	mazgā (-j-as)
mēs	-am (-amies)	mazgāj-am (-amies)
jūs	-at (-aties)	mazgāj-at (-aties)
viņi, viņas	- (-j-as)	mazgā (-j-as)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

III. konjugace.

Tabulka č. 22: Časování sloves III. konjugace

osoba	zakočení ¹	1. skupina ²	2. skupina
es	-u (-os)	māc-u (-os)	peld-u (-os)
tu	-i (-ies)	māc-i (-ies)	peld-i (-ies)
viņš, viņa	- (-as), -a (-ās)	māc-a (-ās)	peld (-as)
mēs	-am (-amies), -ām (-āmies)	māc-ām (-āmies)	peld-am (-amies)
jūs	-at (-aties), āt (-āties)	māc-āt (-āties)	peld-at (-aties)
viņi, viņas	- (-as), -a (-ās)	māc-a (-ās)	peld (-as)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² Slovesa 1. skupiny mají v zakončení 1. a 2. osoby množného čísla a ve zvrtném zakončení 3. osoby obou čísel dlouhý *ā*.

(B) **Jednoduchý čas minulý** se tvoří od minulého slovesného kmene připojením osobních koncovek.

Tabulka č. 23: Časování v jednoduchém čase minulém

osoba	zakončení ¹	I., II., III. konjugace		
es	-u (-os)	cěl-u (-os)	mazgāj-u (-os)	mācīj-u (-os)
tu	-i (-ies)	cěl-i (-ies)	mazgāj-i (-ies)	mācīj-i (-ies)
viņš, viņa	-a (-ās)	cěl-a (-ās)	mazgāj-a (-ās)	mācīj-a (-ās)
mēs	-ām (-āties)	cěl-ām (-āties)	mazgāj-ām (-āties)	mācīj-ām (-āties)
jūs	-āt (-āties)	cěl-āt (-āties)	mazgāj-āt (-āties)	mācīj-āt (-āties)
viņi, viņas	-a (-ās)	cěl-a (-ās)	mazgāj-a (-ās)	mācīj-a (-ās)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² U sloves II. konjugace jsou tvary 1. osoby jednotného čísla jednoduchého času přítomného a jednoduchého času minulého stejné.

(C) **Jednoduchý čas budoucí** se tvoří od infinitivního kmene zakončením *-šu, -si, -s, -sim, -siet (-sit), -s* u nezvrtných sloves a zakončení *-šos, -sies, -sies, -simies, -sieties (-sities), -sies* u zvrtných sloves.

Tabulka č. 24: Časování v jednoduchém čase budoucím

osoba	zakončení ¹	I., II., III. konjugace		
es	-šu (-šos)	cel-šu (-šos)	mazgā-šu (-šos)	mācī-šu (-šos)
tu	-si (-sies)	cel-si (-sies)	mazgā-si (-sies)	mācī-si (-sies)
viņš, viņa	-s (-sies)	cel-s (-sies)	mazgā-s (-sies)	mācī-s (-sies)
mēs	-sim (-simies)	cel-sim (-simies)	mazgā-sim (-simies)	mācī-sim (-simies)
jūs	-siet (-sieties), -sit (-sities)	cel-siet (-sieties), cel-sit (-sities)	mazgā-siet (-sieties), mazgā-sit (-sities)	mācī-siet (-sieties), mācī-sit (-sities)
viņi, viņas	-s (-sies)	cel-s (-sies)	mazgā-s (-sies)	mācī-s (-sies)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² Končí-li minulý kmen u sloves I. konjugace na *t, d, s* nebo *z*, jednoduchý budoucí čas se netvoří od infinitivního kmene, ale od kmene minulého a mezi kmen a zakončení se vsouvá *ī*: *mes-t, met-u – met-ī-šu; pras-t, prat-u – prat-ī-šu; ves-t, ved-u – ved-ī-šu; griez-t, giez-u – griez-ī-šu*.

(D) Časování nepravidelných sloves *būt/ nebūt* (být/ nebýt), *dot* (dát), *iet* (jít).

Tabulka č. 25: Časování nepravidelného slovesa *būt/ nebūt*

osoba	jednoduchý čas přítomný	jednoduchý čas minulý	jednoduchý čas budoucí
es	esmu, neesmu	biju, nebiju	būšu, nebūšu
tu	esi, neesi	biji, nebiji	būsi, nebūsi
viņš, viņa	ir, nav	bija, nebija	būs, nebūs
mēs	esam, neesam	bijām, nebijām	būsim, nebūsiem
jūs	esat, neesat	bijāt, nebijāt	būsiet (būsit), nebūtiet (nebūsit)
viņi, viņas	ir, nav	bija, nebija	būs, nebūs

Tabulka č. 26: Časování nepravidelného slovesa *dot*

osoba	jednoduchý čas přítomný	jednoduchý čas minulý	jednoduchý čas budoucí
es	dodu	devu	došu
tu	dod	devi	dosi
viņš, viņa	dod	deva	dos
mēs	dodam	devām	dosim
jūs	dodat	devāt	dosiet (dosit)
viņi, viņas	dod	deva	dos

Tabulka č. 27: Časování nepravidelného slovesa *iet*

osoba	jednoduchý čas přítomný	jednoduchý čas minulý	jednoduchý čas budoucí
es	eju	gāju	iešu
tu	ej	gāji	iesi
viņš, viņa	iet	gāja	ies
mēs	ejam	gājām	iesim
jūs	ejat	gājāt	iesiet (iesit)
viņi, viņas	iet	gāja	ies

5.7.1.2. Složené časy

(A) Složené časy se tvoří spojením pomocného slovesa *būt* v příslušné osobě příslušného jednoduchého času s přičestním minulým činným. To se tvoří od minulého slovesného kmene zakončením *-is* v mužském rodě a *-usi* v ženském rodě, u zvrtných sloves zakončením *-ies* a *-usies*. V množném čísle *-uši, -ušas, -ušies, -ušās* (viz str. 403).

(B) V záporu je negováno pomocné sloveso: *es neesmu cēlis/ cēlusi, es nebiju cēlis/ cēlusi, es nebūšu cēlis/ cēlusi.*

Tabulka č. 28: Časování v složených časech

osoba	složený čas přítomný ^{1,2}		složený čas minulý ^{1,2}		složený čas budoucí ^{1,2}	
es	esmu	cēl-is (-ies) cēl-usi (-usies)	biju	mazgāj-is (-ies) mazgāj-usi (-usies)	būšu	mācīj-is (-ies) mācīj-usi (-usies)
tu	esi	cēl-is (-ies) cēl-usi (-usies)	biji	mazgāj-is (-ies) mazgāj-usi (-usies)	būsi	mācīj-is (-ies) mācīj-usi (-usies)
viņš viņa	ir	cēl-is (-ies) cēl-usi (-usies)	bija	mazgāj-is (-ies) mazgāj-usi (-usies)	būs	mācīj-is (-ies) mācīj-usi (-usies)
mēs	esam	cēl-uši (-ušies) cēl-ušās (-ušās)	bijām	mazgāj-uši (-ušies) mazgāj-ušās (-ušās)	būsim	mācīj-uši (-ušies) mācīj-ušās (-ušās)
jūs	esat	cēl-uši (-ušies) cēl-ušās (-ušās) cēl-is (-ies) ³ cēl-usi (-usies) ³	bijāt	mazgāj-uši (-ušies) mazgāj-ušās (-ušās) mazgāj-is (-ies) ³ mazgāj-usi (-usies) ³	būsiet (būsīt)	mācīj-uši (-ušies) mācīj-ušās (-ušās) mācīj-is (-ies) ³ mācīj-usi (-usies) ³
viņi viņas	ir	cēl-uši (-ušies) cēl-ušās (-ušās)	bija	mazgāj-uši (-ušies) mazgāj-ušās (-ušās)	būs	mācīj-uši (-ušies) mācīj-ušās (-ušās)

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² Kurzívou se uvádí tvar ženského rodu.

³ Zdvořilostní tvar (vykání).

5.7.2. ROZKAZOVACÍ ZPŮSOB

- 5.7.2.1. Tvar 2. osoby jednotného čísla rozkazovacího způsobu se rovná tvaru 2. osoby jednotného čísla jednoduchého času přítomného oznamovacího způsobu bez osobního zájmena: *tu skrien – skrien!*; *tu klausies – klausies!*
- 5.7.2.2. Tvar 2. osoby množného čísla rozkazovacího způsobu má zakončení *-iet* u nezvrtných sloves a zakončení *-ieties* u zvrtných sloves. Připojuje se ke kmeni 2. osoby jednotného čísla jednoduchého času přítomného oznamovacího způsobu: *tu skrien – skrien-iet!*; *tu klaus-ies – klaus-ieties!*. Patří-li sloveso k II. konjugaci, mezi tvarem 2. osoby jednotného čísla a zakončením *-iet*, resp. *-ieties* se vsouvá *j*: *tu nerunā – nerunā-j-iet!*; *tu mazgājies – mazgā-j-ieties!*
- 5.7.2.3. Tvar 1. osoby množného čísla rozkazovacího způsobu odpovídá tvaru 1. osoby množného čísla jednoduchého času budoucího oznamovacího způsobu bez osobního zájmena: *mēs skrie-sim – skriesim!*; *mēs strādāsim – strādāsim!*
- 5.7.3.4. Ve významu 3. osoby se používá tvar 3. osoby jednoduchého času přítomného ve spojení s částicí *lai*: *viņš/ viņa/ viņi/ viņas raksta – lai raksta!*

5.7.3. KONDICIONÁL

- 5.7.3.1. Kondicionál má dva časy: jednoduchý čas přítomný a složený čas přítomný. Kondicionál jednoduchého času přítomného se vztahuje na přítomné, popř. budoucí děje, kondicionál složeného času přítomného na minulé děje. V češtině prvnímu odpovídá kondicionál přítomný, druhému kondicionál minulý: *Ja es zinātu, tad es atnāktu.* (Kdybych věděl(a), tak bych přišel(a).); *Ja es būtu zinājis, tad es būtu atnācis.* (Kdybych (byl) věděl, tak bych (byl) přišel.)
- 5.7.3.2. Jednoduchý čas přítomný se tvoří od infinitivního kmene nezvrtných sloves připojením zakončení *-tu* a zakončení *-tos* u zvrtných sloves: *bū-t – bū-tu, cēl-t – cēl-tu, mācī-ties – mācī-tos*. Tento tvar je stejný ve všech osobách jednotného a množného čísla.
- 5.7.3.3. Složený čas přítomný se tvoří spojením pomocného slovesa *būtu* (tvar jednoduchého času přítomného kondicionálu od slovesa *būt*) s přičestím minulým činným. To se tvoří od minulého kmene zakončením *-is* v mužském rodě a *-usi* v ženském rodě, u zvrtných sloves *-ies, -usies*. V množném čísle *-uši, -ušās, -ušies, -ušās* (viz str. 403): *būtu bijis/ bijusi/ bijuši/ bijušās, būtu cēlis/ cēlusi/ cēluši/ cēlušās, būtu mācījies/ mācījusies/ mācījušies/ mācījušās*. Pomocné sloveso *būtu* se nemění v osobě a čísle.

Tabulka č. 29: Časování v kondicionálu

osoba	jednoduchý čas přítomný ¹	složený čas přítomný ^{1,2}
es	cēl-tu (-tos)	būtu cēl-is (-ies), cēl-usi (-usies) cēl-uši (-ušies), cēl-ušās (-ušās) cēl-is (-ies), cēl-usi (-usies) ³
tu		
viņš, viņa		
mēs		
jūs		
viņi, viņas		

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmeni.

² Kurzívou se uvádí tvar ženského rodu.

³ Zdvořilostní tvar (vykání).

- 5.7.3.4. V záporu se neguje pomocné sloveso, je-li součástí tvaru: *es nemācītu, es nemācītos; es nebūtu mācījis, es nebūtu mācījies.*

5.7.4. RELATIV

5.7.4.1. Relativ vyjadřuje děj, za jehož správnost mluvčí neručí. Nejčastěji se používá k reprodukci cizích slov. V češtině se význam relativu dá vyjádřit slovem *prý*: *Viņi esot apprecējušies*. (Prý se vzali.); *Viņš teica, ka nākamnedēļ atbraukšot*. (Řekl, že (prý) příští týden přijede.)

5.7.4.2. Relativ má čtyři časy.

5.7.4.3. Jednoduchý čas přítomný se tvoří z 1. osoby jednotného čísla jednoduchého času přítomného oznamovacího způsobu: koncovka *-u* nebo *-os* se nahrazuje zakončením *-ot* nebo *-oties*: *ceļ-u – ceļ-ot*; *ceļ-os – ceļ-oties*; *māc-u – māc-ot*; *māc-os – māc-oties*. Tento tvar je stejný ve všech osobách jednotného a množného čísla.

5.7.4.4. Jednoduchý čas budoucí se tvoří z 1. osoby jednotného čísla jednoduchého času budoucího oznamovacího způsobu: koncovka *-u* nebo *-os* se nahrazuje zakončením *-ot* nebo *-oties*: *ceļš-u – ceļš-ot*, *ceļš-os – ceļš-oties*; *mācīš-u – mācīš-ot*, *mācīš-os – mācīš-oties*. Tento tvar je stejný ve všech osobách jednotného a množného čísla.

5.7.4.5. Složený čas přítomný se tvoří spojením tvaru *esot* (tvar jednoduchého času přítomného relativu od slovesa *būt*) a přičestí minulého činného. To se tvoří od minulého kmene připojením zakončení *-is* v mužském rodě a *-usi* v ženském rodě, zvrtné zakončení je *-ies*, *-usies*. V množném čísle *-uši*, *-ušas*, *-ušies*, *-ušās* (viz str. 403). Pomocné sloveso *esot* se nemění v osobě a čísle.

5.7.4.6. Složený čas budoucí se tvoří připojením tvaru *būšot* (tvar jednoduchého času budoucího relativu od slovesa *būt*) k přičestí minulému činnému. Tvar *būšot* se nemění v osobě a čísle.

Tabulka č. 30: Časování v relativu

osoba	jednoduché časy ¹		složené časy ^{1,6}		
	čas přítomný	čas budoucí	čas přítomný	čas budoucí	
es	ceļ-ot (-oties)	ceļš-ot (-oties)	cēl-is (-ies)	būšot	
tu			cēl-usi (-usies)		cēl-is (-ies)
viņš, viņa			cēl-uši (-ušies)		cēl-usi (-usies)
mēs			cēl-ušas (-ušās)		cēl-uši (-ušies)
jūs			cēl-is (-ies) ³		cēl-ušas (-ušās)
viņi, viņas			cēl-usi (-usies) ³		cēl-is (-ies) ³
			cēl-usi (-usies) ³	cēl-is (-ies) ³	

¹ V závorkách se uvádí zakončení zvrtných sloves, které se připojuje k slovesnému kmene.

² Kurzívou se uvádí tvar ženského rodu.

³ Zdvořilostní tvar (vykání).

5.7.4.7. V záporu se neguje pomocné sloveso, je-li součástí tvaru: *es nemācot*, *es nemācoties*; *es nemācīšot*, *es nemācīšoties*; *es neesot mācījīs*, *es neesot mācījīes*; *es nebūšot mācījīs*, *es nebūšot mācījīes*.

5.7.4.8. Relativ má navíc rozkazovací typ, který se používá k reprodukci věty, v níž je sloveso v rozkazovacím způsobu: *Kaimiņš: Netrokšņojiet! – Kaimiņš lūdz, lai mēs netrokšņot*. (Soused: Nedělejte hluk! – Soused prosí, abychom (prý) nedělali hluk).

5.7.5. DEBITIV

5.7.5.1. Debitiv slouží k vyjádření nezbytnosti, nutnosti či potřeby uskutečnit děj. V češtině se vyjadřuje modálním slovesem *muset*.

5.7.5.2. Debitiv má všech šest časů.

5.7.5.3. Jednoduché časy:

(a) Tvar debitivu se tvoří z 3. osoby jednoduchého času přítomného oznamovacího způsobu pomocí předpony *jā-*: *viņš māca – jā-māca*; *viņš mācās – jā-mācās*;

(b) Tento tvar se používá spolu s pomocným slovesem *būt* v 3. osobě příslušného jednoduchého času oznamovacího způsobu (pomocné sloveso lze zvlášť v přítomném čase vypustit): *man (ir) jā-māca*, *man (ir) jā-mācās*; *man bija jā-māca*, *man bija jā-mācās*; *man būs jā-māca*, *man būs jā-mācās*;

(c) Původce děje v debitivu je v dativu a předmět děje v nominativu: *Viņš raksta vēstuli. – Viņam (ir) jā-raksta vēstule*. (Píše dopis. – Musí psát dopis.)

5.7.5.4. Složené časy: používají se zřídka. Tvoří se stejně jako jednoduché, pomocné sloveso *būt* je v 3. osobě příslušného složeného času oznamovacího způsobu: *man ir bijis jā-māca*, *man ir bijis jā-mācās*; *man bija bijis jā-māca*, *man bija bijis jā-mācās*; *man būs bijis jā-māca*, *man būs bijis jā-mācās*.

Tabulka č. 31: Časování v debitivu

osoba	jednoduché časy		
	přítomnost	minulost	budoucnost
man	[ir] jā-ceļ jā-ceļas	[bija] jā-ceļ jā-ceļas	[būs] jā-ceļ jā-ceļas
tev			
viņam, viņai			
mums			
jums			
viņiem, viņām			

složené časy					
osoba	přítomnost		minulost		budoucnost
man					
tev					
viņam, viņai	ir bijis	jā-ceļ	bija bijis	jā-ceļ	būs bijis
mums		jā-ceļas		jā-ceļas	
jums					
viņiem, viņām					

5.7.5.5. Debitiv se navíc může kombinovat s relativem a kondicionálem.

(A) Debitiv relativu vyjadřuje nezbytnost či nutnost v reprodukci. Má dva časy:

(a) jednoduchý čas přítomný: pomocné sloveso *būt* má tvar jednoduchého času přítomného relativu: *man esot jāraksta* (prý musím psát); *tev esot jāmacās* (prý se musíš učit);

(b) jednoduchý čas budoucí: pomocné sloveso *būt* má tvar jednoduchého času budoucího relativu: *man būšot jāraksta* (prý budu muset psát); *tev būšot jāmacās* (prý se budeš muset učit).

(B) Debitiv kondicionálu vyjadřuje přání nebo podmínku, aby se uskutečnilo něco nutného či nezbytného. Má dva časy:

(a) jednoduchý čas přítomný: pomocné sloveso *būt* má tvar jednoduchého času přítomného kondicionálu: *man būtu jāraksta* (musel(a) bych psát); *tev būtu jāmacās* (musela(a) bys se učit);

(b) složený čas přítomný: pomocné sloveso *būt* má tvar složeného času přítomného kondicionálu: *man būtu bijis jāraksta* ((byl(a)) bych musel(a) psát); *tev būtu bijis jāmacās* ((byl(a)) by ses musel(a) učit).

5.7.5.6. V záporu se neguje tvar pomocného slovesa, které nelze vypustit ani v jednoduchém čase přítomném: *man nav jāmaca*, *man nebija jāmaca*, *man nebūs jāmaca*; *man nav bijis jāmaca*, *man nebija bijis jāmaca*, *man nebūs bijis jāmaca*; *man neesot jāmaca*, *man nebūšot jāmaca*; *man nebūtu jāmaca*, *man nebūtu bijis jāmaca*.

5.8. TRPNÝ ROD

5.8.1. Oznamovací způsob:

5.8.1.1. Tvoří se spojením tvaru pomocného slovesa *tikt* (řidčeji *tapt*) nebo *būt* v příslušné osobě příslušného jednoduchého času a přičestí minulého trpného s neurčitým zakončením. To se tvoří od infinitivního kmene nezvratných, obvykle přechodných sloves zakončením *-ts* v mužském rodě a *-ta* v ženském rodě (viz str. 405): *Vēstule tiek rakstīta*. (Dopis se píše.); *Vēstule tika rakstīta*. (Dopis se psal.); *Vēstule tiks rakstīta*. (Dopis se bude psát.); *Vēstule ir uzrakstīta*. (Dopis je napsán.); *Vēstule bija uzrakstīta*. (Dopis byl napsán.); *Vēstule būs uzrakstīta*. (Dopis bude napsán.)

5.8.1.2. Předmět děje je v nominativu, původce děje většinou není možné vyjádřit. Je-li vyjádřen, má tvar genitivu a stojí před přičestím: *Vēstule ir dēla rakstīta*. (Dopis je (na)psán synem.)

5.8.1.3. V záporu se neguje pomocné sloveso: *Vēstule netiek rakstīta*. (Dopis se nepíše); *Vēstule nav uzrakstīta*. (Dopis není napsán.)

5.8.1.4. Významově tvary s pomocným slovesem *tikt* zdůrazňují děj a odpovídají jednoduchým časům: *Dēls raksta vēstuli*. – *Vēstule tiek rakstīta*. (Syn píše dopis. – Dopis se píše.); tvary s pomocným slovesem *būt* zdůrazňují výsledek děje nebo stav a odpovídají složeným časům: *Dēls ir uzrakstījis vēstuli*. – *Vēstule ir uzrakstīta*. (Syn napsal dopis. – Dopis je napsán.)

5.8.2. Trpný rod je možný také v kondicionálu, relativu, debitivu a v rozkazovacím způsobu, ovšem není běžný. V jmenovaných způsobech se trpný rod tvoří stejně jako v oznamovacím způsobu: pomocné sloveso má vždy tvar příslušného času a osoby příslušného způsobu.

6. PŘÍČESTÍ

V lotyštině jsou čtyři ohebná přičestí (přičestí přítomné činné, přičestí minulé činné, přičestí přítomné trpné a přičestí minulé trpné), jedno částečně ohebné přičestí (přechodník) přítomné činné a dvě neohebná přičestí (přechodníky) přítomná činná.

Tabulka č. 32: Přehled zakončení přičestí

kmen, z kterého se tvoří	přičestí ^{1,2,3}					
	ohebné				částečně ohebné	neohebné
	činné		trpné		činné	činné
	přítomné	minulé	přítomné	minulé	přítomné	přítomné
infinitivní				-ts (-tais) -ta (-tā)	-dams [-damies] -dama [-damās]	
přítomný	-ošs (-ošais) [-ošie] ³ -oša (-ošā) [-ošās] ³		-ams, -āms (-amais, -āmais) -ama, -ām (-āma, -āmā)			-ot [-oties] -am, -ām [-amies, -āmies]

kmen, z kterého se tvoří	příčestí ^{1,2,3}					
	ohebné				částečně ohebné	neohebné
	činné		trpné		činné	činné
	přítomné	minulé	přítomné	minulé	přítomné	přítomné
minulý		-is (-ušais) [-ies] -usi (-usī) [-usies]				

¹ V kulatých závorkách se uvádí tvar s určitou koncovkou.

² V hranatých závorkách se uvádějí zvrtné tvary.

³ Kurzívou se uvádí tvar ženského rodu.

⁴ Zakončení nominativu množného čísla.

6.1. OHEBNÁ PŘÍČESTÍ

Ohebná příčestí mají povahu přídavného jména: shodují se s podstatným jménem v rodě, čísle a v pádě a navíc jsou-li tvořena z nezvratných sloves, mají určité nebo neurčité zakončení (viz str. 388) a srovnávací stupně (viz str. 388). Mimo zvrtných tvarů, které mají pouze příčestí činná, skloňují se jako přídavná jména (viz str. 388).

6.1.1. Příčestí přítomné činné

6.1.1.1. Tvoření: od přítomného kmene zakončením *-ošs* v mužském rodě a *-oša* v ženském rodě, určité zakončení je *-ošais*, *-ošā*. U zvrtných sloves je zakončení v nominativu množného čísla *-ošies* v mužském rodě a *-ošās* v ženském rodě: *las-u – las-ošs*, *las-oša*, *las-ošais*, *las-ošā*; *smej-os – smej-ošies*, *smej-ošās*.

6.1.1.2. Skloňování:

(a) nezvratné tvary jako přídavné jméno (viz tab. č. 33);

(b) zvrtné tvary, které se vyskytují řídce, se skloňují zvláštním způsobem a nemají všechny tvary (viz tab. č. 34).

6.1.1.3. Příčestí od slovesa *būt* je *esošs*, *esoša*.

6.1.1.4. Význam: označuje stálou nebo přechodnou vlastnost. Do češtiny ho lze převést přídavným jménem slovesným: *raudoša meitene* (plačící dívka), *verdošs ūdens* (vroucí voda), *ziedošas liepas* (kvetoucí lípy).

Tabulka č. 33: Skloňování příčestí přítomného činného

pád	jednotné číslo			
	mužský rod		ženský rod	
	neurčité zakončení	určité zakončení	neurčité zakončení	určité zakončení
N	las-oš-s	las-oš-ais	las-oš-a	las-oš-ā
G	las-oš-a	las-oš-ā	las-oš-as	las-oš-ās
D	las-oš-am	las-oš-ajam	las-oš-ai	las-oš-ajai
A	las-oš-u	las-oš-o	las-oš-u	las-oš-o
I	ar las-oš-u	ar las-oš-o	ar las-oš-u	ar las-oš-o
L	las-oš-ā	las-oš-ajā	las-oš-ā	las-oš-ajā
množné číslo				
N	las-oš-i	las-oš-ie	las-oš-as	las-oš-ās
G	las-oš-u	las-oš-o	las-oš-u	las-oš-o
D	las-oš-iem	las-oš-ajiem	las-oš-ām	las-oš-ajām
A	las-oš-us	las-oš-os	las-oš-as	las-oš-ās
I	ar las-oš-iem	ar las-oš-ajiem	ar las-oš-ām	ar las-oš-ajām
L	las-oš-os	las-oš-ajos	las-oš-ās	las-oš-ajās

Tabulka č. 34: Skloňování zvrtných tvarů příčestí přítomného činného

pád	jednotné číslo		množné číslo	
	mužský rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
N	-	-	smej-oš-ies	smej-oš-ās
G	-	smej-oš-ās	smej-oš-os	smej-oš-os
D	smej-oš-os	smej-oš-os	smej-oš-os	smej-oš-ās
A	ar smej-oš-os	ar smej-oš-os	-	-
I	-	-	-	-
L	-	-	-	-

6.1.2. Příčestí minulé činné

6.1.2.1. Tvoření: od minulého kmene zakončením *-is* v mužském rodě a *-usi* v ženském rodě, určité zakončení je *-ušais*, *-usī*, od zvrtných sloves zakončením *-ies*, *-usies*: *mācij-u – mācij-is*, *mācij-usi*, *mācijušais*, *mācijusi*; *mācij-os – mācij-ies*, *mācij-usies*. Končí-li u sloves I. konjugace infinitivní kmen na *k* nebo *g*, příčestí v nominativu jednotného čísla mužského rodu má *c* nebo *dz*. V jiných pádech a v ženském rodě však zůstává *k* a *g*: *nāc-u – nāc-is*, *nāk-usi*; *brauc-u – brauc-is*, *brauk-usi*; *lūdz-u – lūdz-is*, *lūg-usi*; *augu – audz-is*, *aug-usi*.

6.1.2.2. Skloňování:

- (a) nezvatné tvary jako přídavné jméno, ve všech pádech kromě některých nominativů je přípona *-uš-* (viz tab. č. 35);
 (b) zvrtné tvary se skloňují zvláštním způsobem a nemají všechny tvary (viz tab. č. 36).

6.1.2.3. Význam: samostatně označuje vlastnost vyplývající z ukončeného minulého děje či stavu nebo vyjadřuje ukončený minulý děj či stav předcházející jinému minulému ději či stavu, jako součást složeného času vyjadřuje ukončený děj či stav minulý či budoucí. V češtině tomuto přičestí odpovídá méně obvyklý adjektivizovaný přechodník minulý: *aizmigušais bērns* (usnuvši dítě), *pazudušas atslēgas* (ztratí se klíče) nebo přechodník minulý a jako součást složených časů odpovídá přičestí minulému činnému (I-ovému): *Bērns ir aizmīdzis*. (Dítě usnulo.); *Atslēgas ir pazudušas*. (Klíče se ztratily.)

6.1.2.4. Užívá se tedy:

- (a) ve funkci přídavného jména: *saplīsusi krūze* (rozbíví se džbán; džbán, který se rozbil), *saslimusi meitene* (onemocněší dívka; dívka, která onemocněla), *sapulcējušies cilvēki* (shromáždí se lidé; lidé, kteří se shromáždili);
 (b) jako součást složených časů: *Krūze ir saplīsusi*. (Džbán se rozbil. Džbán je rozbit.); *Cilvēki bija sapulcējušies*. (Lidé se shromáždili.);
 (c) jako přechodník minulý: *Pazaudējis atslēgas, es netieku mājās*. (Ztratil klíče, nedostávám se domů.); *Pazaudējis atslēgas, es netiku mājās*. (Ztratil klíče, nedostal jsem se domů.); *Pazaudējis atslēgas, es netikšu mājās*. (Ztratil klíče, nedostanu se domů.)

Tabulka č. 35: Skloňování přičestí minulého činného

pád	jednotné číslo			
	mužský rod		ženský rod	
	neurčité zakončení	určité zakončení	neurčité zakončení	určité zakončení
N	mācīj-is	mācīj-uš-ais	mācīj-us-i	mācīj-us-ī
Ģ	mācīj-uš-a	mācīj-uš-ā	mācīj-uš-as	mācīj-uš-ās
D	mācīj-uš-am	mācīj-uš-ajam	mācīj-uš-ai	mācīj-uš-ajai
A	mācīj-uš-u	mācīj-uš-o	mācīj-uš-u	mācīj-uš-o
I	ar mācīj-uš-u	ar mācīj-uš-o	ar mācīj-uš-u	ar mācīj-uš-o
L	mācīj-uš-ā	mācīj-uš-ajā	mācīj-uš-ā	mācīj-uš-ajā
pád	množné číslo			
	mužský rod		ženský rod	
	neurčité zakončení	určité zakončení	neurčité zakončení	určité zakončení
N	mācīj-uš-i	mācīj-uš-ie	mācīj-uš-as	mācīj-uš-ās
Ģ	mācīj-uš-u	mācīj-uš-o	mācīj-uš-u	mācīj-uš-o
D	mācīj-uš-iem	mācīj-uš-ajiem	mācīj-uš-ām	mācīj-uš-ajām
A	mācīj-uš-us	mācīj-uš-os	mācīj-uš-as	mācīj-uš-ās
I	ar mācīj-uš-iem	ar mācīj-uš-ajiem	ar mācīj-uš-ām	ar mācīj-uš-ajām
L	mācīj-uš-os	mācīj-uš-ajos	mācīj-uš-ās	mācīj-uš-ajās

Tabulka č. 36: skloňování vzratných tvarů přičestí minulého činného

pád	jednotné číslo		množné číslo	
	mužský rod	ženský rod	mužský rod	ženský rod
N	mācīj-ies	mācīj-us-ies	mācīj-uš-ies	mācīj-uš-ās
Ģ	mācīj-uš-ā	mācīj-uš-ās	mācīj-uš-os	mācīj-uš-os
D	-	-	-	-
A	mācīj-uš-os	mācīj-uš-os	mācīj-uš-os	mācīj-uš-ās
I	ar mācīj-uš-os	ar mācīj-uš-os	-	-
L	-	-	-	-

6.1.3. Přičestí přítomné trpné

6.1.3.1. Tvoření: od přítomného kmene nezvratných sloves zakončením *-ams*, *-āms* v mužském rodě a *-ama*, *-āma* v ženském rodě, určité zakončení je *-amais*, *-āmais*, *-amā*, *-āmā*. Zakončení *-āms*, *-āma* a *-āmais*, *-āmā* mají pouze slovesa 1. skupiny III. konjugace (na *-īt(ies)*, *-ināt(ies)*): *las-u* – *las-āms*, *las-āma*, *las-āmais*, *las-āmā*; *mazgāj-u* – *mazgāj-ams*, *mazgāj-ama*, *mazgāj-amais*, *mazgāj-amā*.

6.1.3.2. Skloňování: jako přídavné jméno (viz tab. č. 37).

6.1.3.3. Význam:

- (a) trpného rodu: *pārdodama glezna* (obraz na prodej, obraz, který se prodává), *gaidāmās pārmaiņas* (očekávané změny, očekávatelné změny);
 (b) vlastnost vyplývající z možnosti, účelu: *dzerams ūdens* (pitná voda), *ēdamās sēnes* (jedlé houby);
 (c) nutnosti nebo nezbytnosti: *padarāms darbs* (práce, kterou je třeba vykonat), *uzrakstāma vēstule* (dopis, který je třeba napsat);
 (d) do češtiny se nejčastěji překládá adjektivem, např. s příponou *-(tel)ný*, *-cí apod.*, nebo vedlejší větou.

6.1.3.4. V tradičních spojeních splývá toto přičestí často s podstatným jménem, ztrácí koncovku a tvoří tak spolu s podstatným jménem složeninu: *rakstāmais papīrs – rakstāmpapīrs* (psací papír), *guļamais maiss – guļammaiss* (spací pytel), *ceļamkrāns* (jeřáb).

Tabulka č. 37: Skloňování přičestí trpného přítomného

jednotné číslo				
pád	mužský rod		ženský rod	
	neurčité zakončení	určité zakončení	neurčité zakončení	určité zakončení
N	las-ām-s	las-ām-ais	las-ām-a	las-ām-ā
Ģ	las-ām-a	las-ām-ā	las-ām-as	las-ām-ās
D	las-ām-am	las-ām-ajam	las-ām-ai	las-ām-ajai
A	las-ām-u	las-ām-o	las-ām-u	las-ām-o
I	ar las-ām-u	ar las-ām-o	ar las-ām-u	ar las-ām-o
L	las-ām-ā	las-ām-ajā	las-ām-ā	las-ām-ajā
množné číslo				
N	las-ām-i	las-ām-ie	las-ām-as	las-ām-ās
Ģ	las-ām-u	las-ām-o	las-ām-u	las-ām-o
D	las-ām-iem	las-ām-ajiem	las-ām-ām	las-ām-ajām
A	las-ām-us	las-ām-os	las-ām-as	las-ām-ās
I	ar las-ām-iem	ar las-ām-ajiem	ar las-ām-ām	ar las-ām-ajām
L	las-ām-os	las-ām-ajos	las-ām-ās	las-ām-ajās

6.1.4. Přičestí minulé trpné

6.1.4.1. Tvoření: od infinitivního kmene nezvratných, obvykle přechodných sloves zakončením *-ts* v mužském rodě a *-ta* v ženském rodě, určité zakončení je *-tais, -tā*: *lasī-t – lasī-ts, lasī-ta, lasī-tais, lasī-tā*.

6.1.4.2. Skloňování: jako přídavné jméno (viz tab. č. 38).

6.1.4.3. Význam: označuje děj, který byl uskutečněn nebo začal v minulosti. V češtině mu často odpovídá přičestí minulé trpné (n/t-ové) nebo od tohoto přičestí utvořená slovesná přídavná jména: *Māja ir uzcelta*. (Dům je postaven.); *Māja tiek celta*. (Dům se staví.); *uzcelta māja* (postavený dům).

6.1.4.4. Užití:

- (a) ve funkci přídavného jména: *izlasīta avīze* (přečtené noviny), *atvērtas durvis* (otevřené dveře), *norāts zēns* (chlapec, kterému bylo vynadáno);
- (b) ve tvarech trpného rodu: *Avīze ir izlasīta*. (Noviny jsou přečteny.); *Avīze tiek lasīta*. (Noviny se čtou.);
- (c) jako trpný přechodník minulý: *Pirms nedēlas izsūtīta, vēstule vēl nebija sasniegusi adresātu*. (Byv) poslán před týdnem, dopis ještě nedorazil k adresátovi.)

Tabulka č. 38: Skloňování přičestí minulé trpného

jednotné číslo				
pád	mužský rod		ženský rod	
	neurčité zakončení	určité zakončení	neurčité zakončení	určité zakončení
N	lasī-t-s	lasī-t-ais	lasī-t-a	lasī-t-ā
Ģ	lasī-t-a	lasī-t-ā	lasī-t-as	lasī-t-ās
D	lasī-t-am	lasī-t-ajam	lasī-t-ai	lasī-t-ajai
A	lasī-t-u	lasī-t-o	lasī-t-u	lasī-t-o
I	ar lasī-t-u	ar lasī-t-o	ar lasī-t-u	ar lasī-t-o
L	lasī-t-ā	lasī-t-ajā	lasī-t-ā	lasī-t-ajā
množné číslo				
N	lasī-t-i	lasī-t-ie	lasī-t-as	lasī-t-ās
Ģ	lasī-t-u	lasī-t-o	lasī-t-u	lasī-t-o
D	lasī-t-iem	lasī-t-ajiem	lasī-t-ām	lasī-t-ajām
A	lasī-t-us	lasī-t-ajos	lasī-t-as	lasī-t-ās
I	ar lasī-t-iem	ar lasī-t-ajiem	ar lasī-t-ām	ar lasī-t-ajām
L	lasī-t-os	lasī-t-ajos	lasī-t-ās	lasī-t-ajās

6.2. ČÁSTEČNĚ OHEBNÉ PŘÍČESTÍ (PŘECHODNÍK)

6.2.1. Shoduje se s podstatným jménem v rodě a čísle, má ovšem pouze tvar nominativu.

6.2.2. Tvoření:

- 6.2.2.1. Od infinitivního kmene zakončením *-dams* v mužském rodě a *-dama* v ženském rodě, zvrtné tvary jsou *-damies, -damās*. Tvary nominativu množného čísla jsou *-dami, -damas*. Zvrtné tvary mají význam jak jednotného, tak množného čísla: *mācī-t – mācī-dams, mācī-dama, mācī-ties – mācī-damies, mācī-damās*.

6.2.2.2. Končí-li infinitivní kmen na -s, přičemž minulý kmen končí na -t nebo -d, mění se ve všech těchto tvarech zakončení kmene -s na -z: *mešt, metu – mezdams, atrast, atradu – atrazdams*.

6.2.3. Význam: ve větě vyjadřuje okolnosti děje vztahující se k podmětu věty. V češtině mu odpovídá přechodník přítomný: *Raudādams zēns izskrēja no istabas*. (Plakaje chlapec vyběhl z pokoje.); *Skatīdamies televizoru, tēvs aizmīga*. (Dívaje se na televizi, otec usnul.)

6.3. NEOHEBNÁ PŘÍČESTÍ (PŘECHODNÍKY)

6.3.1. Mají povahu příslovčí. Ve větě vyjadřují různé okolnosti děje – časové, způsobové, příčinné aj.

6.3.2. Příčestí přítomné činné se zakončením -ot, -oties.

6.3.2.1. Tvoření: od přítomného kmene zakončením -ot, zvrtné zakončení je -oties: *māc-u – mācot, māc-os – mācoties*.

6.3.2.2. Užití: stejné jako u částečně ohebného příčestí. Na rozdíl od něj nemusí být původce děje podmětem věty. Je-li odlišný, je příčestí v dativu: *Skatoties televizoru, tēvs aizmīga*. (Dívaje se na televizi, otec usnul.); *Tēvam skatoties telvizoru, māte gatavoja vakariņas*. (Když se otec díval na televizi, matka připravovala večeři.)

6.3.3. Příčestí přítomné činné se zakončením -am, -ām, -amies, -āmies.

6.3.3.1. Tvoření: od přítomného kmene zakončením -am, -ām, zvrtné zakončení je -amies, -āmies. Zakončení -ām, -āmies mají pouze slovesa 1. skupiny III. konjugace (na -īt(ies), -ināt(ies)): *ceļ-u – ceļ-am, ceļ-os – ceļ-amies; māc-u – māc-ām, māc-os – māc-āmies*.

6.3.3.2. Užití: příčestí označuje děj probíhající současně s jiným dějem ve větě. Původce příčestím označovaného děje není nikdy podmětem, vždy je vyjádřen akuzativem. Do češtiny se dá přeložit infinitivem nebo vedlejší větou doplňkovou: *Es redzēju zēnu raudam*. (Viděl(a) jsem chlapce plakat/ jak chlapec pláče.); *Mēs dzirdējām putnus dziedam*. (Slyšeli/ slyšely jsme ptáky zpívat/ jak ptáci zpívají.)

7. PŘÍSLOVCE

7.1. Podstatná jména ve spojení s příslovcem vyjadřujícím míru mají tvar genitivu: *daudz laika* (hodně času), *maz naudas* (málo peněz), *nedaudz cukura* (trochu cukru).

7.2. Původce děje spojený s příslovcem vyjadřujícím stav je ve dativu: *man ir bail* (mám strach), *tev bija vienalga* (bylo ti jedno), *viņam esot žēl* (je mu prý líto).

7.3. Příslowce odvozená od přídavných jmen nebo příčestí lze stupňovat:

7.3.1. 2. stupeň se tvoří od základního stupně příponou -āk, která se připojuje ke kmeni příslovce: *lab-i – lab-āk, klus-u – klus-āk*.

7.3.4. Při kladném srovnání se používá spojka *nekā*, při záporném *kā*, v obou případech lze použít předložku *par*: *Es pelnu vairāk nekā tu. Es pelnu vairāk par tevi*. (Vydělávám více než ty.); *Es nepelnu vairāk kā tu. Es pelnu mazāk par tevi*. (Nevydělávám více než ty. Vydělávám méně než ty.)

7.3.2. 3. stupeň se tvoří od 2. stupně předponou *vis-*: *labāk – vis-labāk, klusāk – vis-klusāk*. Přízvuk je na druhé slabice: *vis'labāk, vis'klusāk*.

7.3.3. Příslowce *daudz* (mnoho) se stupňuje nepravidelně: *daudz – vairāk – visvairāk*.

8. PŘEDLOŽKY

8.1. Postavení:

8.1.1. Skoro vždy jsou před jménem: *aiz upes* (za řekou), *ap pilsētu* (kolem města), *ar tevi* (s tebou), *bez nodoma* (bez úmyslu), *pa ceļu* (po cestě);

8.1.2. Za jménem stojí předložky *dēļ* a *labad* i *pēc*, ukazuje-li na příčinu: *slimības dēļ* (pro nemoc, kvůli nemoci), *bērnu labad* (pro děti, v prospěch dětí), *pieklājības pēc* (ze zdvořilosti).

8.2. Přízvuk: nepřechází na jednoslabičné vlastní předložky: *uz¹galda, ar¹māsu, no¹darba, pie¹kaimiņiem*.

8.3. Vazba s jednotlivými pády: skoro všechny předložky se v jednotném čísle pojí pouze s jedním pádem kromě předložek *uz* a *pa*, které se pojí s dvěma pády. V množném čísle se všechny předložky pojí se společným pádem dativu a instrumentálu kromě *dēļ* a *labad*, které mají vazbu s genitivem, a také *pēc*, která se může použít jak s genitivem, tak dativem.

Tabulka č. 39: Spojitelnost předložek s jednotlivými pády

předložka	pád		postavení
	jednotné číslo	množné číslo	
děj, labad ▲		genitiv	za jménem
aiz, bez, iekš, kopš, no, pēc ¹ , pie, pirms, priekš, virs, zem, apakš, apakšpus, augšpus, ārpus, iekšpus, lejpus, otrpus, šaipus, viņpus, virspus,	genitiv	společný pád dativu a instrumentálu	před jménem
uz ²	dativ		
līdz, pa ³	akuzativ		
ap, caur, gar, par, pār, pret, starp, uz	instrumentāl		
ar			

¹ Předložka *pēc* stojí po jménu a v množném čísle se poji s genitivem, vyjadřuje-li příčinu: *joka pēc* (z legrace), *nezināmu iemeslu pēc* (z neznámých důvodů).

² Předložka *uz* se v jednotném čísle poji s genitivem, vyjadřuje-li místo, na kterém se něco nachází, nebo na kterém se něco pohybuje, jinak je s akuzativem: *stāvēt uz galda* (G) (ležet na stole), *nolīkt uz galda* (G) (položit na stůl), *iet uz darbu* (A) (jít do práce), *braukt uz pilsētu* (A) (jet do města).

³ Předložka *pa* se v jednotném čísle poji s dativem, vyjadřuje-li způsob děje, jinak je s akuzativem: *nolīkt pa rokai* (D) (položit po ruce), *runāt pa jokam* (D) (mluvit z legrace), *pastaigāties pa parku* (A) (procházet se po parku), *ienākt pa durvīm* (A) (vejít dveřmi).

8.4. Příslovečné předložky:

8.4.1. Postavení:

- (a) skoro vždy jsou před jménem: *apkārt pilsētai* (kolem města), *blakus parkam* (vedle parku), *cauri parkam* (skrze park), *iepretim mājai* (naproti domu), *līdzās pastam* (vedle pošty), *pāri ielai* (přes ulici);
- (b) po jménu může být *priekšā, līdz, pretī*: *mājas priekšā* (před domem, před dům), *tēvam līdz* (s otcem, spolu s otcem), *mājai pretī* (naproti domu).

8.4.2. Spojitelnost s jednotlivými pády:

- (a) s genitivem se v obou číslech poji *priekšā*;
- (b) s dativem se v obou číslech poji všechny ostatní: *apkārt, blakus, cauri, iepretī, līdz, līdzās, pāri, pretī*.

9. SPOJKY

9.1. Souřadící:

- 9.1.1. Slučovací: *un, arī, kā arī, ne vien – bet arī, tiklab – kā arī, ne tikai – bet arī, ne tikvien – bet arī, drīz – drīz, gan – gan, ir – ir, kā – tā, ne – ne, nedz – nedz, te – te, tik – tik*.
- 9.1.2. Odporovací: *bet, tomēr, taču, turpretī, turpretim, bet tomēr, ne – bet, nevis – bet*.
- 9.1.3. Vylučovací: *vai, vai – vai, vai nu – vai (arī), vai nu – jeb*.
- 9.1.4. Vysvětlovací: *jeb*.

9.2. Podřadící:

- 9.2.1. Časové: *iekam(s), iekām(s), kamēr, kolīdz, kopš, līdz, līdzko, pirms, tiklīdz (kā)*.
- 9.2.2. Přípustkové: *lai, kaut, lai gan, lai arī, kaut gan, kaut arī*.
- 9.2.3. Podmínková: *ja*.
- 9.2.4. Účelová: *lai*.
- 9.2.5. Příčinné: *tāpēc ka, tālab ka, tā kā, ka*.
- 9.2.6. Důvodové: *ka, tā ka*.
- 9.2.7. Srovnávací: *kā, nekā, it kā, jo – jo*.
- 9.2.8. Odůvodnění: *jo*.

10. PŘEHLED SKLOŇOVÁNÍ JMEN A OHEBNÝCH PŘÍČESTÍ

Tabulka č. 40: Přehled skloňování jmen a ohebných příčestí

slovní druh	typ skloňování			
	jako podstatná jména (viz tab. č. 4 na str. 387 a tab. č. 5 na str. 387)	jako přídavná jména s určitým zakončením (viz tab. č. 7 na str. 388)	jinak	jsou nesklonná
podstatná jména			zvrtná podstatná jména (viz tab. č. 6 na str. 387)	podstatná jména cizího původu, která nemají lotyšská zakončení
přídavná jména	přídavná jména s neurčitým zakončením			přídavná jména cizího původu, která nemají lotyšská zakončení
číslovky: základní	1, 2, 4 – 9 (I., IV.) ¹ desmits, simts, miljons, miljards (I.) ¹ tūkstošis (II.) ¹ nulle (V.) ¹		trīs (viz str. 390)	číslovky od 11 do 19, číslovky označující desítky – 10, 20 ... 90, číslovky označující stovky – 100, 200 ... 900, číslovky označující tisíce – 1000, 2000 ... 9000
řadové		všechny		
dílové	se složkou - <i>daja</i> (IV.) ¹			se složkou - <i>arpus</i>
zájmena: osobní	<i>viņš/ viņa, viņi/ viņas</i> (I., IV.) ¹		<i>es, tu, mēs, jūs</i> (viz tab. č. 10 na str. 392)	
zvrtné			<i>sevis</i> (viz tab. č. 11 na str. 392)	
přívlastňovací	<i>mans, tavs, savs</i> (I., IV.) ¹	<i>manējais, tavējais, savējais, mūsējais, jūsējais, viņējais</i> (viz tab. č. 12 na str. 393)		
ukazovací	<i>šāds/ šāda</i> (I., IV.) ¹ <i>tāds/ tāda</i> (I., IV.) ¹		<i>šis/ šī</i> (viz tab. č. 13 na str. 393) <i>ta/ tā</i> ² (viz tab. č. 13 na str. 393)	
tázací a vztažná	<i>kurš</i> (I., IV.) ¹ <i>kāds</i> (I., IV.) ¹		<i>kas</i> ² (viz tab. č. 14 na str. 394)	
neurčitá	<i>kāds, kaut kāds, jebkāds</i> (I., IV.) ¹ <i>jebkurš</i> (I., IV.) ¹ <i>dažs</i> (I., IV.) ¹ <i>cits</i> (I., IV.) ¹ <i>kurš katrs</i> (I., IV.) ¹		<i>kas</i> ² , <i>kaut kas</i> ² , <i>jebkas</i> ²	
určitá	<i>viss</i> (I., IV.) ¹ <i>pats</i> (I., IV., viz tab. č. 16 na str. 395) ¹ <i>katrs, ikkatrs</i> (I., IV.) ¹ <i>ikviens</i> (I., IV.) ¹ <i>abi/ abas</i> (I., IV., viz tab. č. 15 na str. 394) ¹			
záporná	<i>nekāds</i> (I., IV., viz tab. č. 17 na str. 395) ¹ <i>neviens</i> (I., IV., viz tab. č. 17 na str. 395) ¹		<i>nekas</i> ² (viz tab. č. 17 na str. 395)	
příčestí: přítomné činné	nezvratné tvary s neurčitým zakončením (I., IV., viz tab. č. 33 na str. 403)	nezvratné tvary s určitým zakončením (viz tab. č. 33 na str. 403)	zvrtné tvary (viz tab. č. 34 na str. 403)	
minulé činné	nezvratné tvary s neurčitým zakončením (I., IV., viz tab. č. 35 na str. 404) ¹	nezvratné tvary s určitým zakončením (viz tab. č. 35 na str. 404)	zvrtné tvary (viz tab. č. 36 na str. 404)	
přítomné trpné	všechna s neurčitým zakončením (I., IV., viz tab. č. 37 na str. 405) ¹	všechna s určitým zakončením (viz tab. č. 37 na str. 405)		
minulé trpné	všechna s neurčitým zakončením (I., IV., viz tab. č. 38 na str. 405) ¹	všechna s určitým zakončením (viz tab. č. 38 na str. 405)		

¹ V závorkách se uvádí deklinace, podle níž se jméno skloňuje.² Zájmena *tas, kas, kaut kas, jebkas* a *nekas* se skloňují stejně.

III. VĚTA

1. POŘÁDEK SLOV VE VĚTĚ

- 1.1. V lotyštině je slovosled poměrně volný. Vztahy mezi větnými členy jsou vyjádřeny slovními koncovkami.
- 1.2. V jednoduché větě je nepříznačné pořadí slov následující: podmět – přísudek – předmět nebo podmět – přísudek – příslovecné určení.
- 1.3. Větný člen, který je zdůrazněn, bývá na konci věty, popř. na jejím začátku.
- 1.4. Podmět věty, není-li zdůrazněn, se vždy nachází před přísudkem: *Grāmatu brālis jau ir izlasījis.* (Knihu má bratr už přečtenou.); *Vakar māte gāja uz teātri.* (Včera šla matka do divadla.)
- 1.5. Pevné umístění má přívlastek.
  - 1.5.1. Přívlastek vyjádřený podstatným jménem v genitivu je vždy před určovaným podstatným jménem: *filmas beigas* (konec filmu), *dārzeni zupa* (zeleninová polévka), *Latvijas Republikas galvaspilsēta* (hlavní město Lotyšské republiky);
  - 1.5.2. Je-li přívlastek vyjádřen různými slovními druhy, umísťují se v následujícím pořadí: zájmeno – číslovka – přídavné jméno + označované slovo nebo přičestí – podstatné jméno v genitivu + označované slovo: *divas saņemtas vēstules* (dva obdržené dopisy), *noslēgtais tirdzniecības līgums* (uzavřená obchodní smlouva);
  - 1.5.3. Je-li některý z přívlastků blíže určován jinými slovy, mohou být pouze před přívlastkem a mezi nimi a přívlastkem nesmějí vstupovat jiná slova: *divas no klausītājiem saņemtas vēstules* (dva dopisy obdržené od posluchačů); *5. martā Rīgā noslēgtais tirdzniecības līgums* (obchodní smlouva uzavřená 5. března v Rize).
- 1.6. Pevné umístění mají pochopitelně také předložky a spojky: předložky jsou těsně před větným členem, s nímž se pojí, popř. za ním. Spojky, uvozují-li větu, jsou na prvním místě.

2. OTÁZKY

- 2.1. Zjišťovací otázky uvozuje částice *vai*. Pořádek slov je jako v oznamovací větě: *Vai tu esi redzējis šo filmu?* (Viděl jsi ten film?); *Vai viņš ir mājās?* (Je doma?)
- 2.2. Doplnovací otázky uvozují:
  - 2.2.1. Tázací zájmena *kas, kurš, kāds* (viz str. 394): *Par ko tu domā?* (O čem přemýšlíš?); *Kurš no jums ir redzējis šo filmu?* (Kdo z vás viděl tento film?); *Kādu saldējumu tu gribi?* (Jakou zmrzlinu chceš?)
  - 2.2.2. Příslovce: *Kā tev iet?* (Jak se ti daří?); *Cik tas maksā?* (Kolik to stojí?); *No kurienes tu nāc?* (Odkud přicházíš?)

3. ZÁPOR

- 3.1. Větný zápor se tvoří přidáním záporky *ne-* k přísudkovému výrazu. Neurčité zájmenné výrazy se mění na výrazy záporné: *Es to nesaprotu.* (Nerozumím tomu.); *Neviens viņu nekur nav redzējis.* (Nikdo ho nikde neviděl.)
- 3.2. Členský zápor se tvoří přidáním záporky *ne* k některému nepřísudkovému výrazu ve větě: *Ne vienmēr tev ir taisnība.* (Ne vždy máš pravdu.); *Ne jau es esmu vainīgs.* (Nikoli já jsem vinnen.)

SEZNAM OBTÍŽNĚJŠÍCH LOTYŠSKÝCH SLOVES GRŪTO LATVIEŠU VALODAS DARBĪBAS VĀRDU SARAKSTS

(slovesa jsou uvedena bez předpony)

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (třída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
alkt	alkstu	alksti	alkst	alku	alkšu	I	5
apnikt	apniku	apnīc	apnīk	apniku	apnīkšu	I	3
art	aru	ar	ar	aru	aršu	I	4
atmaigt	atmaigstu	atmaigsti	atmaigst	atmaigu	atmaigšu	I	5
augt	augu	audz	aug	augu	augšu	I	1
aust	–	–	aust	(ausa)	(ausis)	I	5
aust	aužu	aud	auž	audu	audīšu	I	4
aut	auju, aunu	auj, aun	auj, aun	āvu	aušu	I	4, 3
auties	aujos, aunos	aujies, aunies	aujas, aunas	āvos	aušos	I	4, 3
balēt	–	–	balē, bal	(balēja)	(balēs)	II, III	–, 2
balēt	bālu, bālēju	bāli, bālē	bāi, bālē	bālēju	bālēšu	III, II	2, –
bārt	baru	bar	bar	bāru	bāršu	I	4
bārties	baros	baries	baras	bāros	bāršos	I	4
bāzt	bāžu	bāz	bāž	bāzu	bāzīšu	I	4
bāzties	bāžos	bāzies	bāžas	bāzos	bāzīšos	I	4
bēgt [e:]	bēgu [æ:]	bēdz [e:]	bēg [æ:]	bēgu [e:]	bēgšu [e:]	I	1
beigt	beidzu	beidz	beidz	beidzu	beigšu	I	4
beigties	beidzos	beidzies	beidzas	beidzos	beigšos	I	4
belzt [e]	belžu [e]	belz [e]	belž [e]	belzu [e]	belzīšu [e]	I	4
bērt [e:]	beru [e]	ber [e]	ber [e]	bēru [e:]	bēršu [e:]	I	4
berzt [e]	beržu [e]	berz [e]	berž [e]	berzu [e]	berzīšu [e]	I	4
berzties [e]	beržos [e]	berzies [e]	beržas [e]	berzos [e]	berzīšos [e]	I	4
bilst	bilstu	bilsti	bilst	bildu	bildīšu	I	5
birt	–	–	birst	(bira)	(birs)	I	5
birt	–	–	birt	(birza)	(birzis)	I	5
bīties	bīstos	bīsties	bīstas	bijos	bīšos	I	5
blenzt [e]	blenžu [e]	blenz [e]	blenž [e]	blenzu [e]	blenzīšu [e]	I	4
blēt [e:]	blēju [e:]	blēj [e:]	blēj [e:]	blēju [e:]	blēšu [e:]	I	4
bliezt	bliežu	bliez	biež	bliezu	bliezīšu	I	4
bļaut	bļauju	bļauj	bļauj	bļāvu	bļaušu	I	4
bozt	–	–	–	(boza)	(bozis)	I	4
bozties	božos	bozies	božas	bozos	bozīšos	I	4
braukt	braucu	brauc	brauc	braucu	braukšu	I	4
brāzt	brāžu	brāz	brāž	brāzu	brāzīšu	I	4
brāzties	brāžos	brāzies	brāžas	brāzos	brāzīšos	I	4
brēkt [e:]	brēc [æ:]	brēc [e:]	brēc [æ:]	brēc [e:]	brēkšu [e:]	I	4
-brēkties [e:]	-brēc [æ:]	-brēc [e:]	-brēc [æ:]	-brēc [e:]	-brēkšos [e:]	I	4
briest	briestu	briesti	briest	briedu	briedīšu	I	5
brist	brienu	brien	brien	bridu	bridīšu	I	3
brukt	brūku	brūc	brūk	bruku	brukšu	I	3
burt	buru	bur	bur	buru	buršu	I	4
burties	buros	buries	buras	būros	buršos	I	4
būt	esmu [æ]	esi [e]	ir, neg. nav	biju	būšu	–	–
celt [e]	ceju [e]	cel [e]	ce [e]	cēlu [e:]	celšu [e]	I	4
celties [e]	ceļos [e]	celies [e]	ceļas [e]	cēlos [e:]	celšos [e]	I	4
censties [e]	cenšos [e]	centies [e]	cenšas [e]	centos [e]	centīšos [e]	I	4
cept [e]	cepu [æ]	cep [e]	cep [æ]	cepu [e]	cepšu [e]	I	1
cepties [e]	–	–	cepas [æ]	(cepas) [e]	(cepsies) [e]	I	1
ciest	ciešu	ciet	cieš	cietu	cietīšu	I	4
cirpt	cēpu [æ:]	cērp [e:]	cērp [æ:]	cirpu	cirpšu	I	2
cirst	cērtu [æ:]	cērt [e:]	cērt [æ:]	cirtu	cirtīšu	I	2
cirsties	cērtos [æ:]	cērties [e:]	cērtas [æ:]	cirtos	cirtīšos	I	2
čiept	čiepu	čiep	čiep	čiepu	čiepšu	I	4
dabūt	dabūju	dabūji	dabūja	dabūju	dabūšu	II	–
degt ₁ [e]	dedzu [æ]	dedz [e]	dedz [æ]	dedzu [e]	degšu [e]	I	4
degt ₂ [e]	degu [æ]	degz [e]	deg [æ]	degu [e]	degšu [e]	I	1
-degties [e]	-degos [æ]	-dedzies [e]	-degas [æ]	-degos [e]	-degšos [e]	I	1
dēt [e:]	–	–	dēj [e:]	(dēja [e:])	(dēs [e:])	I	4
diebt	diebju	dieb	dieb	diebu	diebšu	I	–
diegt	diedzu	diedz	diedz	diedzu	diegšu	I	4
dīgt	–	–	dīgst	(dīga)	(dīgs)	I	5
dīkt	dīcu	dīc	dīc	dīcu	dīkšu	I	4

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (třída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
diit	dilstu	dilsti	dilst	dila	dilšu	I	5
dobt	dobju	dob	dobj	dobu	dobšu	I	4
dot	dodu	dod	dod	devu [e]	došu	–	–
doties	dodos	dodies	dodas	devos [e]	došos	–	–
drāzt	drāžu	drāz	drāž	drāzu	drāžīšu	I	4
drāzties	drāžos	drāzies	drāžas	drāzos	drāžīšos	I	4
drupt	–	–	drūp	(drupa)	(drups)	I	3
dūkt	dūcu	dūc	dūc	dūcu	dūkšu	I	4
durt	duru	dur	dur	dūru	duršu	I	4
durties	duros	duries	duras	dūrās	duršos	I	4
dvest	dvešu	dves	dveš	dvesu	dvesīšu	I	4
dzelt [e]	dzeļu [e]	dzel [e]	dzel [e]	dzēlu [e:]	dzeršu [e]	I	4
dzert [e]	dzeru [e]	dzer [e]	dzer [e]	dzēru [e:]	dzeršu [e]	I	4
-dzerties [e]	-dzeros [e]	-dzeries [e]	-dzeras [e]	-dzēros [e:]	-dzeršos [e]	I	4
dzēst [e:]	dzēšu [e:]	dzēs [e:]	dzēš [e:]	dzēsu [e:]	dzēsīšu [e:]	I	4
dziedāt	dziedu	dziedi	dzied	dziedāju	dziedāšu	III	2
dzimt	dzimstu	dzimsti	dzimst	dzimu	dzimšu	I	5
dzist	dziestu	dziesti	dziest	dzisu	dzisišu	I	5
dzīt ₁	dzenu [æ]	dzen [e]	dzen [æ]	dzinu	dzīšu	I	2
dzīt ₂	–	–	dzist	(dzija)	(dzīs)	I	5
dzīties	dzenos [æ]	dzenies [e]	dzenas [æ]	dzinos	dzīšos	I	2
elst [e]	elšu [e]	els [e]	elš [e]	elsu [e]	elsīšu [e]	I	4
-elsties [e]	-eišos [e]	-elsies [e]	-eišas [e]	-elsos [e]	-elsīšos [e]	I	4
ēst [e:]	ēdu [æ:]	ēd [e:]	ēd [æ:]	ēdu [e:]	ēdīšu [e:]	I	1
ēsties [e:]	ēdos [æ:]	ēdies [e:]	ēdas [æ:]	ēdos [e:]	ēdīšos [e:]	I	1
gaist	gaistu	gaisti	gaist	gaisu	gaisīšu	I	5
gārgt	gārdzu	gārdz	gārdz	gārdzu	gārgšu	I	4
gausties	gaužos	gaudies	gaužas	gaudos	gaudišos	I	4
gāzt	gāžu	gāz	gāž	gāzu	gāzišu	I	4
gāzties	gāžos	gāzies	gāžas	gāzos	gāzišos	I	4
glābt	glābju	glāb	glābj	glābu	glābšu	I	4
glābties	glābjos	glābies	glābjas	glābos	glābšos	I	4
glaust	glaužu	glaud	glauž	glaudu	glaudišu	I	4
glausties	glaužos	glaudies	glaužas	glaudos	glaudišos	I	4
grābt	grābju	grāb	grābj	grābu	grābšu	I	4
graut	grauju	grauj	grauj	grāvu	graušu	I	4
grauzt	graužu	grauz	grauž	grauzu	grauzišu	I	4
grebt [e]	grebju [e]	greb [e]	grebj [e]	grebu [e]	grebšu [e]	I	4
griezt	griežu	griez	griež	griezu	griezišu	I	4
griezties	griežos	griezies	griežas	griezos	griezišos	I	4
grimt	grimstu	grimsti	grimst	grimu	grimšu	I	5
grūst	grūžu	grūd	grūž	grūdu	grūdišu	I	4
grūsties	grūžos	grūdies	grūžas	grūdišos	grūdšos	I	4
grūt	grūstu	grūsti	grūst	gruvu	grūšu	I	5
gulēt	gulu	guli	gulj	gulēju	gulēšu	III	2
-gulēties	-guljos	-gulies	-guljas	-gulējos	-gulēšos	III	2
gult	gulstu	gulsti	gulst	gūlu, gulu	gulšu	I	5
gulties	guljos, gulstos	gulies, gulties	guljas, gultas	gūlos, gulos	gulšos	I	4, 5
gurt	gurstu	gursti	gurst	gura	guršu	I	5
gūt	gūstu	gūsti	gūst	guvu	gūšu	I	5
-gūties	-gūstos	-gūsties	-gūstas	-guvos	-gūšos	I	5
gvelzt [e]	gveizju [e]	gvelz [e]	gvelž [e]	gvelzu [e]	gvelzišu [e]	I	4
ģērbt [e:]	ģērbju [e:]	ģērb [e:]	ģērbj [e:]	ģērbu [e:]	ģērbšu [e:]	I	4
ģērbties [e:]	ģērbjos [e:]	ģērbies [e:]	ģērbjas [e:]	ģērbos [e:]	ģērbšos [e:]	I	4
ģibt	ģībstu	ģībsti	ģībst	ģību	ģībšu	I	5
-ģisties	-ģiedos	-ģiedies	-ģiedas	-ģidos	ģidišos	I	2
iet	eju [e]	ej [e]	iet	gāju	iešu	–	–
-ieties	-ejos [e]	-ejies [e]	-ietas	-gājos	-iešos	–	–
īgt	īgstu	īgsti	īgst	īgu	īgšu	I	5
ilgt	–	–	ilgst	(ilga)	(ilgs)	I	5
irt ₁	–	–	irst	(ira)	(irs)	I	5
irt ₂	iru	ir	ir	īru	iršu	I	4
irties	iros	iries	iras	īros	iršos	I	4
izmist	izmistu	izmisti	izmist	izmisu	izmisišu	I	5
izvirst ₁	izvirstu	izvirsti	izvirst	izvirtu	izvirstīšu	I	5
izvirst ₂	–	–	izverd [æ]	(izvirda)	(izvirdīs)	I	2
jāt	jāju	jāj	jāj	jāju	jāšu	I	4
jaukt	jaucu	jauc	jauc	jaucu	jaukšu	I	4
jaukties	jaucos	jaucies	jaucas	jaucos	jaukšos	I	4

infinitiv	prēzens (jēdnoduchý čas pītomný)			prēteritum (jēdnoduchý čas minulý)	futurum (jēdnoduchý čas budoucí)	konjugace (třída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
jaut	jaušu	jaut	jauš	jautu	jautīšu		4
jaut	jauju	jauj	jauj	jāvu	jaušu		4
jēgt [e:]	jēdzu [æ:]	jēdz [e:]	jēdz [æ:]	jēdzu [e:]	jēgšu [e:]		4
jēgties [e:]	jēdzos [æ:]	jēdzies [e:]	jēdzas [æ:]	jēdzos [e:]	jēgšos [e:]		4
jozt	jožu	joz	joza	jozu	jozišu		4
jūgt	jūdzu	jūdz	jūdz	jūdzu	jūgšu		4
jukt	jūku	jūc	jūk	juku	jukšu		3
jumt	jumju	jum	jumj	jūmu, jumu	jumšu		4
just	jūtu	jūti	jūt	juta	juīšu		3
justies	jūtos	jūties	jūtas	jutās	juīšies		3
kaist	kaistu	kaisti	kaist	kaisa	kaisīšu		5
kalt	kaju	kal	ka	kalu	kaļu		4
kalst	kalstu	kalsti	kalst	kaltu	kaltīšu		5
kampt	kampju	kamp	kampj	kampu	kampšu		4
-kampties	-kampjos	-kampies	-kampjas	-kamos	-kampšos		4
kāpt	kāpju	kāp	kāpj	kāpu	kāpšu		4
kāpties	kāpjos	kāpies	kāpjas	kāpos	kāpšos		4
karst	karstu	karsti	karst	karsu	karsīšu		5
kārst	kāršu	kārs	kārš	kārsu	kārsīšu		4
kārt	karu	kar	kar	kāru	kāršu		4
kārties	karos	karies	karas	kāros	kāršos		4
kāst	kāšu	kās	kāš	kāsu	kāsišu		4
kaukt	kaucu	kauc	kauc	kaucu	kaukšu		4
kaut	kauju	kauj	kauj	kāvu	kaušu		4
kauties	kaujos	kaujies	kaujas	kāvos	kaušos		4
klāt	klāju	klāj	klāj	klāju	klāšu		4
klāties	-klājos	-klājies	klājas	-klājos	-klāšos		4
kliegt	kliedz	kliedz	kliedz	kliedz	kliegšu		4
-kliegties	-kliedzos	-kliedzies	-kliedzias	-kliedzos	-kliegšos		4
klīst	klīstu	klīsti	klīst	klīdu	klīdišu		5
klupt	klūpu	klūpi	klūp	klupu	klupšu		3
klust	-klustu	-klusti	klust	-klusu	-klusīšu		5
kļaut	kļauju	kļauj	kļauj	kļāvu	kļaušu		4
kļauties	kļaujos	kļaujies	kļaujas	kļāvos	kļaušos		4
kļūt	kļūstu	kļūsti	kļūst	kļuvu	kļūšu		5
knābt	knābju	knāb	knābj	knābu	knābšu		4
kniebt	kniebju	knieb	kniebj	kniebu	kniebšu		4
kniebties	kniebjos	kniebies	kniebjas	kniebos	kniebšos		4
kopt	kopju	kop	kopj	kopu	kopšu		4
kost	kožu	kod	kož	kodu	koīšu		4
kosties	kožos	kodies	kožas	kodos	koīšos		4
krākt	krācu	krāc	krāc	krācu	krākšu		4
krāpt	krāpju	krāp	krāpj	krāpu	krāpšu		4
krāpties	krāpjos	krāpies	krāpjas	krāpos	krāpšos		4
krāt	krāju	krāj	krāj	krāju	krāšu		4
krāties	-	-	krājas	(krājās)	(krāšies)		4
kraut	krauju	krauj	krauj	krāvu	kraušu		4
krimt	kremtu [æ]	kremt [e]	kremt [æ]	krimtu	krimīšu		2
krist	kriītu	kriīti	kriīt	kriītu	kriīšu		3
kristies	kriītos	kriīties	kriītas	kriītos	kriīšos		3
kult	kuju	kul	ku	kūlu	kuļu		4
kumpt	kumpstu	kumpsti	kumpst	kumpu	kumpšu		5
kurt	kuru	kur	kur	kūru	kuršu		4
kust	kūstu	kūsti	kūst	kusu	kusišu		5
kviekt	kviecu	kviec	kviec	kviecu	kviekšu		4
kērk [e:]	kērcu [æ:]	kērc [e:]	kērc [æ:]	kērcu [e:]	kērkšu [e:]		4
-kērk [e:]	-kērcos [æ:]	-kērcies [e:]	-kērcas [æ:]	-kērcos [e:]	-kērkšos [e:]		4
kert [e]	keru [e]	ker [e]	ker [e]	kēru [e:]	keršu [e]		4
kerties [e]	keros [e]	keries [e]	keras [e]	kēros [e:]	keršos [e]		4
-labt	-labstu	-labsti	-labst	-labu	-labšu		5
laist	laižu	laid	laiž	laidu	laidīšu		4
laisties	laižos	laidies	laižas	laidos	laidīšos		4
lakt	loku	loc	lok	laku	lakšu		3
lauzt	laužu	lauz	lauž	lauzu	lauzišu		4
lauzties	laužos	lauzies	laužas	lauzos	lauzišos		4
lēkt [e:]	lecu [æ]	lec [e]	lec [æ]	lēcu [e:]	lēkšu [e:]		4
lēkties [e:]	lecos [æ]	lecieš [e]	lecas [æ]	lēcos [e:]	lēkšos [e:]		4
lemt [e]	lemju [e]	lem [e]	lemj [e]	lēmu [e:]	lemšu [e]		4
lenkt [e]	lencu [æ]	lenc [e]	lenc [æ]	lencu [e]	lenkšu [e]		4

infinitiv	prēzens (jēdnoduchj čas pītomnāj)			prēteritum (jēdnoduchj čas minulj)	futurum (jēdnoduchj čas budouci)	konjugace (trīda)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
liegt	liedzu	liedz	liedz	liedzu	liegšu	I	4
liekt	liecu	liec	liec	liecu	liekšu	I	4
liekties	liecos	liecies	liecas	liecos	liekšos	I	4
liet	leju [e]	lej [e]	lej [e]	lēju [e:]	liešu	I	1
līgt	līgstu	līgsti	līgst	līgu	līgšu	I	5
likt	lieku	liec	liek	liku	likšu	I	2
līkt	līkstu	līksti	līkst	līku	līkšu	I	5
likties	liekos	liecies	liekas	likos	likšos	I	2
lipt	līpu	līpi	līp	lipu	lipšu	I	3
līst	lienu	lien	lien	līdu	līdišu	I	3
līt	-līstu	-līsti	līst	-līju	-līšu	I	5
locīt	loku	loki	loka	locīju	locīšu	III	2
locīties	lokos	lokies	lokās	locījos	locīšos	III	2
lūgt	lūdzu	lūdz	lūdz	lūdzu	lūgšu	I	4
lūgties	lūdzos	lūdzies	lūdzas	lūdzos	lūgšos	I	4
lūzt	lūstu	lūsti	lūst	lūstu	lūzīšu	I	5
ļaut	ļauju	ļauj	ļauj	ļāvu	ļaušu	I	4
ļauties	ļaujos	ļaujies	ļaujas	ļāvos	ļaušos	I	4
ļimt	ļimstu	ļimsti	ļimst	ļimu	ļimšu	I	5
mākt	mācu	māc	māc	mācu	mākšu	I	4
mākties	mācos	mācies	mācas	mācos	mākšos	I	4
malt	maļu	mal	mal	malu	malšu	I	4
māt	māju	māj	māj	māju	māšu	I	4
maukt	maucu	mauc	mauc	maucu	maukšu	I	4
maut	mauju	mauj	mauj	māvu	maušu	I	4
mēgt [e:]	mēdzu [æ:]	mēdz [e:]	mēdz [æ:]	mēdzu [e:]	mēgšu [e:]	I	4
melst [e]	melšu [e]	mels [e]	melš [e]	melsu [e]	melsīšu [e]	I	4
mērīt [e:]	mērīju [e:], mēru [æ:]	mērī [e:], mēri [e:]	mērī [e:], mēra [æ:]	mērīju [e:]	mērīšu [e:]	II, III	-, 1
mērkt [e:]	mērcu [æ:]	mērc [e:]	mērc [æ:]	mērcu [e:]	mērkšu [e:]	I	4
mest [e]	metu [æ]	met [e]	met [æ]	metu [e]	metīšu [e]	I	1
mesties [e]	metos [æ:]	meties [e]	metas [æ:]	metos [e]	metīšos [e]	I	1
mēt [e:]	mēju [e:]	mēj [e:]	mēj [e:]	mēju [e:]	mēšu [e:]	I	4
mēzt [e:]	mēžu [e:]	mēz [e:]	mēž [e:]	mēžu [e:]	mēzīšu [e:]	I	4
miegt	miedzu	miedz	miedz	miedzu	miegšu	I	4
midt	miegu	miedz	mieg	migu	migšu	I	2
milzt	milstu	milsti	milst	milzu	milzīšu	I	5
mirkst	mirkstu	mirksti	mirkst	mirka	mirkšu	I	5
mirt	mirstu	mirsti	mirst	miru	miršu	I	5
-mirst	-mirstu	-mirsti	-mirst	-mirsu	-mirsīšu	I	5
-mirsies	-mirsos	-mirsties	-mirsas	-mirsos	-mirsīšos	I	5
mīt	miju	mij	mij	miju	mīšu	I	1
mīties	mijos	mijies	mijas	mijos	mīšos	I	1
mīž	minu	min	min	minu	mīžu	I	1
mocīt	moku	moki	moka	mociju	mocišu	III	2
mocīties	mokos	mokies	mokās	mocijos	mocišos	III	2
mosties	mostos	mosties	mostas	modos	modīšos	I	5
mukt	mūku	mūc	mūk	muku	mukšu	I	3
mulst	mulstu	mulsti	mulst	mulsu	mulsišu	I	5
nākt	nāku	nāc	nāk	nācu	nākšu	I	1
nākties	-nākos	-nācies	nākas	-nācos	-nākšos	I	1
nērst [e:]	-	-	nērs [e:]	nērsa [e:]	(nērsis [e:])	I	4
nest [e]	nesu [æ]	nes [e]	nes [æ]	nesu [e]	nesīšu [e]	I	1
nīkt	nīkstu	nīksti	nīkst	nīku	nīkšu	I	5
nirt	nirstu	nirsti	nirst	niru	niršu	I	5
nīst	nīstu	nīsti	nīst	nīdu	nīdišu	I	5
nīsties	nīstos	nīsties	nīstas	nīdos	nīdišos	I	5
nozieties	noziedzos	noziedzies	noziedzas	noziedzos	noziegšos	I	4
ņemt [e]	ņemu [æ]	ņem [e]	ņem [æ]	ņemu [e:]	ņemšu [e]	I	1
ņemties [e]	ņemos [æ]	ņemies [e]	ņemas [æ]	ņēmos [e:]	ņemšos [e]	I	1
ņirgt	ņirdzu	ņirdz	ņirdz	ņirdzu	ņirgšu	I	4
ost	ožu	od	ož	odu	odišu	I	4
pampt	pampstu	pamsti	pamst	pampu	pampšu	I	5
paust	paužu	pauž	pauž	paužu	paudišu	I	4
pelt [e]	peļu [e]	pel [e]	peļ [e]	pēļu [e:]	pelšu [e]	I	4
pērt [e:]	peru [æ]	per [e]	per [æ]	pēru [e:]	pēršu [e:]	I	4
pētīt [e:]	pētu [æ:], pētīju [e:]	pēti [e:], pēti [e:]	pēta [æ:], pēti [e:]	pētīju [e:]	pētīšu [e:]	II, III	-, 1
pirkt	pērku [æ:]	pērc [e:]	pērk [æ:]	pirku	pirkšu	I	2

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (třída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
pirkties	pērkos [æ:]	pērcies [e:]	pērkas [æ:]	pirkos	pirkšos	I	2
pīt	pinu	pin	pin	pinu	pīšu	I	1
pīties	pinos	pinies	pinas	pinos	pīšos	I	1
plakt	ploku	ploc	plok	plaku	plakšu	I	3
plaukt	plaukstu	plauksti	plaukst	plauku	plaukšu	I	5
plest [e]	plešu [e]	plet [e]	pleš [e]	pletu [e], plētu [e:]	pletīšu [e]	I	4
plēst [e:]	plēšu [e:]	plēs [e:]	plēš [e:]	plēsu [e:]	plēšīšu [e:]	I	4
plesties [e]	plešos [e]	pleties [e]	plešas [e]	pletos [e], plētos [e:]	pletīšos [e]	I	4
plēsties [e:]	plēšos [e:]	plēsies [e:]	plēšas [e:]	plēšos [e:]	plēšīšos [e:]	I	4
plīst	plīstu	plīsti	plīst	plīsu	plīšīšu	I	5
plīties	plijos	plijies	plijas	plijos	plīšos	I	1
plūkt	plūcu	plūc	plūc	plūcu	plūkšu	I	4
plūkties	plūcos	plūcies	plūcas	plūcos	plūkšos	I	4
plūst	plūstu	plūsti	plūst	plūdu	plūdišu	I	5
pļaut	pļauju	pļauj	pļauj	pļāvu	pļaušu	I	4
post	pošu	pos	poš	posos	posīšos	I	4
posties	pošos	posies	pošas	pošās	posīšos	I	4
prast	protu	proti	prot	pratu	pratīšu	I	3
prasties	protos	proties	protas	pratos	pratīšos	I	3
pūst	pūšu	pūt	pūš	pūtu	pūtišu	I	4
pūsties	pūšos	pūties	pūšas	pūtos	pūtišos	I	4
pūt	pūstu	pūsti	pūst	puvu	pūšu	I	5
rakt	roku	roc	rok	raku	rakšu	I	3
rakties	rokos	rocies	rokas	rakos	rakšos	I	3
rāpties	rāpjos	rāpies	rāpjas	rāpos	rāpšos	I	4
rast	rodu	rod	rod	radu	radišu	I	3
rasties	rodos	rodies	rodas	rados	radišos	I	3
rāt	rāju	rāj	rāj	rāju	rāšu	I	4
raudāt	raudu	raudi	raud	raudāju	raudāšu	III	2
-raudāties	-raudos	-raudies	-raudas	-raudājos	-raudāšos	III	2
raudzīt	raugu	raugi	rauga	raudziju	raudzīšu	III	2
raudzīties	raugos	raugies	raugās	raudzījos	raudzīšos	III	2
raugāties	raugājos	raugājies	raugājas	raugājos	raugāšos	II	-
raukt	raucu	rauc	rauc	raucu	raukšu	I	4
raukties	raucos	raucies	raucas	raucos	raukšos	I	4
raust	raušu	raus	rauš	rausu	rausišu	I	4
rausties	raušos	rausies	raušas	rausos	rausišos	I	4
raut	rauju	rauj	rauj	rāvu	raušu	I	4
rauties	raujos	raujies	raujas	rāvos	raušos	I	4
recēt [e]	-	-	rec [æ], recē [e]	(recēja) [e]	(recēs) [e]	III, II	2, -
reibt	reibstu	reibsti	reibst	reibu	reibšu	I	5
rēkt [e:]	rēcu [æ:]	rēc [e:]	rēc [æ:]	rēcu [e:]	rēkšu [e:]	I	4
-rēkties [e:]	-rēcos [æ:]	-rēcies [e:]	-rēcas [æ:]	-rēcos [e:]	-rēkšos [e:]	I	4
riebt	riebju	rieb	riebj	riebru	riebšos	I	4
riebties	riebjos	riebies	riebjas	riebos	riebšos	I	4
riet	reju [e]	rej [e]	rej [e]	rēju [e:]	riešu	I	1
rieties	rejos [e]	rejes [e]	rejas [e]	rējos [e:]	riešos	I	1
riez	-	-	riež	(rieža)	(riezīs)	I	4
riezties	-	-	riežas	(riežās)	(riežīsies)	I	4
rimt	rimstu	rimsti	rimst	rimu	rimšu	I	5
rimties	rimstos	rimsties	rimstas	rimos	rimšos	I	5
rīt	riju	rij	rij	riju	rīšu	I	1
-rīties	-rijos	-rijies	-rijas	-rijos	-rīšos	I	1
rūgt	-rūgstu	-rūgsti	rūgst	-rūgu	-rūgšu	I	5
rukt	rūku	rūc	rūk	ruku	rukšu	I	3
rūkt	rūcu	rūc	rūc	rūcu	rūkšu	I	4
rūsēt	rūsēju, rūsu	rūsē, rūsi	rūsē, rūs	rūsēju	rūsēju	II, III	- , 2
sacīt	saku	saki	saka	saciju	sacišu	III	2
sacīties	sakos	sakies	sakas	sacījos	sacišos	III	2
sadrūmt	sadrūmstu	sadrūmsti	sadrūmst	sadrūmu	sadrūmšu	I	5
sākt	sāku	sāc	sāk	sāku	sākšu	I	1
sākties	-	-	sākas	(sākās)	(sākšies)	I	1
salkt	salkstu	salksti	salkst	salku	salkšu	I	5
salt	salstu	salsti	salst	salu	salšu	I	5
sargāt	sargāju, sargu	sargā, sargi	sargā, sarga	sargāju	sargāšu	II, III	- , 2
sargāties	sargājos, sargos	sargājies, sargies	sargājas, sargas	sargājos	sargāšos	II, III	- , 2
sarkt	sarkstu	sarksti	sarkst	sarku	sarkšu	I	5
sastapt	sastopu	sastop	sastop	sastapu	sastapšu	I	3

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (trída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
sastapties	sastopos	sastopies	sastopas	sastapos	sastapšos	I	3
sašust	sašūtu	sašūti	sašūt	sašutu	sašutišu	I	3
saukt	saucu	sauc	sauc	saucu	saukušu	I	4
saukties	-saucos	-saucies	saucas	-saucos	-saukušos	I	4
sēdēt [e:]	sēžu [e:], sēdu [æ:]	sēdi [e:]	sēž [e:], sēd [æ:]	sēdēju [e:]	sēdēšu [e:]	III	2
segt [e]	sedzu [æ]	sedz [e]	sedz [æ]	sedzu [e]	segšu [e]	I	4
segties [e]	sedzos [æ]	sedzies [e]	sedzas [æ]	sedzos [e]	segšos [e]	I	4
sēkt [e:]	sēcu [æ:]	sēc [e:]	sēc [æ:]	sēcu [e:]	sēkšu [e:]	I	4
sēsties [e:]	sēžos [e:], sēstos [æ:]	sēdies [e:], sēsties [e:]	sēžas [e:], sēstas [æ:]	sēdos [e:]	sēdišos [e:]	I	4, 5
sēt [e:]	sēju [e:]	sēj [e:]	sēj [e:]	sēju [e:]	sēšu [e:]	I	4
siet	sienu	sien	sien	sēju [e:]	siešu	I	3
sieties	sienos	sienies	sienas	sējos [e:]	siešos	I	3
sīkt	sīcu	sīc	sīc	sīcu	sīkšu	I	4
sīlt	sīlstu	sīlsti	sīlst	sīlu	sīlšu	I	5
sirgt	sirgstu	sirgsti	sirgst	sirgu	sirgšu	I	5
sist	situ	sit	sit	situ	sitišu	I	1
sisties	sitos	sities	sitas	sitos	sitišos	I	1
skābt	skābstu	skābsti	skābst	skābu	skābšu	I	5
skaisties	skaišos, skaistos	skaities, skaisties	skaišas, skaistas	skaitos	skaitišos	I	4, 5
-skārst	-skārstu, -skāršu	-skārsti	-skārst, -skārš	-skārtu	-skārtišu	I	5, 4
skart	skaru	skar	skar	skāru	skaršu	I	4
skarties	skaros	skaries	skaras	skāros	skāršos	I	4
skaust	skauzu	skaud	skauz	skauda	skaudis	I	4
skaut	skauju	skauj	skauj	skāvu	skaušu	I	4
skauties	skaujos	skaujies	skaujas	skāvos	skaušos	I	4
skriet	skrienu, skreju [e]	skrien, skrej [e]	skrien, skrej [e]	skrēju [e:]	skriešu	I	3, 4
skrieties	skrienos, skrejos [e]	skrienies, skrejies [e]	skrienas, skrejas [e]	skrējos [e:]	skriešos	I	3, 4
skumt	skumstu	skumsti	skumst	skumu	skumšu	I	5
skurbt	skurbstu	skurbsti	skurbst	skurbu	skurbšu	I	5
skūt	skuju	skuj	skuj	skuvu	skūšu	I	4
skūties	skujos	skujies	skujas	skuvos	skūšos	I	4
slābt	slābstu	slābsti	slābst	slābu	slābšu	I	5
slacīt	slaku	slaki	slaka	slaciju	slacīšu	III	2
slāpt	slāpstu	slāpsti	slāpst	slāpu	slāpšu	I	5
slaucīt	slauku	slauki	slauka	slauciju	slaucīšu	III	2
slaucities	slaukos	slaukies	slaukās	slaucijos	slaucīšos	III	2
slaukt	slaucu	slauc	slauc	slaucu	slaukušu	I	4
slēgt [e:]	slēdzu [æ:]	slēdz [e:]	slēdz [æ:]	slēdzu [e:]	slēgšu [e:]	I	4
slēgties [e:]	-slēdzos [æ:]	-slēdzies [e:]	slēdzas [æ:]	-slēdzos [e:]	-slēgšos [e:]	I	4
slēpt [e:]	slēpu [e:]	slēp [e:]	slēpj [e:]	slēpu [e:]	slēpšu [e:]	I	4
slēpties [e:]	slēpjos [e:]	slēpies [e:]	slēpjas [e:]	slēpos [e:]	slēpšos [e:]	I	4
sliet	slienu, sleju [e]	slien, slej [e]	slien, slej [e]	slēju [e:]	sliešu	I	3, 4
slieties	slienos, slejos [e]	slienies, slejies [e]	slienas, slejas [e]	slējos [e:]	sliešos	I	3, 4
slīgt	slīgstu	slīgsti	slīgst	slīgu	slīgšu	I	5
slīkt	slīkstu	slīksti	slīkst	slīku	slīkšu	I	5
-slimt	-slimstu	-slimsti	-slimst	-slimu	-slimšu	I	5
slodzīt	slogu	slogi	sloga	slodzīju	slodzišu	III	2
smakt	smoku	smoc	smok	smaku	smakšu	I	3
smelt [e]	smeju [e]	smel [e]	smej [e]	smēlu [e:]	smeišu [e]	I	4
smelties [e]	smejnos [e]	smelies [e]	smejas [e]	smēlos [e:]	smelšos [e]	I	4
smiet	smeju [e]	smej [e]	smej [e]	smēju [e:]	smiešu	I	1
smieties	smejnos [e]	smejies [e]	smejas [e]	smējos [e:]	smiešos	I	1
snaust	snauzu	snaud	snauz	snaudu	snaudīšu	I	4
-snausties	-snaušos	-snaudies	-snaužas	-snaudos	-snaudišos	I	4
sniegt	sniedzu	sniedz	sniedz	sniedzu	sniegšu	I	4
sniegties	sniedzos	sniedzies	sniedzas	sniedzos	sniegšos	I	4
snigt	-sniegu	-sniedz	snieg	-snigu	-snigšu	I	2
spert [e]	speru [e]	sper [e]	sper [e]	spēru [e:]	speršu [e]	I	4
sperties [e]	speros [e]	speries [e]	speras [e]	spēros [e:]	speršos [e]	I	4
spēt [e:]	spēju [e:]	spēj [e:]	spēj [e:]	spēju [e:]	spēšu [e:]	I	4
spiegt	spiedzu	spiedz	spiedz	spiedzu	spiegšu	I	4
spiest	spiežu	spied	spiež	spiedu	spiedišu	I	4
spiesties	spiežos	spiedies	spiežas	spiedos	spiedišos	I	4
spingt	spindzu	spindz	spindz	spindza	spingšu	I	5
spirgt	spirgstu	spirgsti	spirgst	spirgu	spirgšu	I	5

infinitiv	prēzens (jnoduchý čas pītomný)			prēteritum (jnoduchý čas minulý)	futurum (jnoduchý čas budouci)	konjugace (trīda)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
spļaut	spļauju	spļauj	spļauj	spļāvu	spļaušu	I	4
-spļauties	-spļaujōs	-spļaujies	-spļaujas	-spļāvōs	-spļaušōs	I	4
sprāgt	sprāgstu	sprāgsti	sprāgst	sprāgu	sprāgšu	I	5
spraakties	spraakos	spraakies	spraakas	spraakos	spraakšōs	I	4
spraust	spraužu	spraud	sprauž	spraudu	spraudīšu	I	4
spriest	spriežu	spried	spriež	spriedu	spriedīšu	I	4
-spriesties	-spriežōs	-spriedies	-spriežas	-spriedōs	-spriedīšōs	I	4
springt	springstu	springsti	springst	springu	springšu	I	5
sprukt	sprūku	sprūc	sprūk	spruku	sprukšu	I	3
stāt	stāju	stāj	stāj	stāju	stāšu	I	4
stāties	stājos	stājies	stājas	stājos	stāšōs	I	4
steigt	steidzu	steidz	steidz	steidzu	steigšu	I	4
steigties	steidzōs	steidzies	steidzas	steidzōs	steigšōs	I	4
stiept	stiepj	stiep	stiepj	stiepu	stiepšu	I	4
stiepties	stiepjōs	stiepies	stiepias	stiepos	stiepšōs	I	4
stigt	stiegu	stiedz	stieg	stiegu	stiegšu	I	2
stingt	stingstu	stingsti	stingst	stingu	stingšu	I	5
strēgt [e:]	strēgstu [æ:]	strēgsti [e:]	strēgst [æ:]	strēgu [e:]	strēgšu [e:]	I	4
stumt	stumju	stum	stumj	stūmu	stumšu	I	4
sūkt	sūcu	sūc	sūc	sūcu	sūkšu	I	4
sūkties	sūcōs	sūcies	sūcas	sūcōs	sūkšōs	I	4
sveikt	sveicu	sveic	sveic	sveicu	sveikšu	I	4
svērt [e:]	sveru [e]	sver [e]	sver [e]	svēru [e:]	svēršu [e:]	I	4
svērties [e:]	sverōs [e]	sveries [e]	sveras [e]	svērōs [e:]	svēršōs [e:]	I	4
sviest	sviežu	svied	sviež	sviedu	sviedīšu	I	4
sviesties	sviežōs	sviedies	sviežas	sviedōs	sviedīšōs	I	4
svilpt	svilpju	svilp	svilpj	svilpu	svilpšu	I	4
-svilpties	-svilpjōs	-svilpies	-svilpias	-svilpōs	-svilpšōs	I	4
svilt	svilstu	svilsti	svilst	svilu	svilšu	I	5
-svilties	-svilstōs	-svilsties	-svilstas	-svilōs	-svilšōs	I	5
svīst	svīstu	svīsti	svīst	svīdu	svīdīšu	I	5
šalkt	–	–	šalc	(šalca)	(šalks)	I	4
šaut	šauju	šauj	šauj	šāvu	šaušu	I	4
šauties	šaujos	šaujies	šaujas	šāvōs	šaušōs	I	4
šķelt [e]	šķeļu [e]	šķel [e]	šķel [e]	šķēļu [e:]	šķelšu [e]	I	4
šķelties [e]	šķelōs [e]	šķelies [e]	šķelas [e]	šķēlōs [e:]	šķelšōs [e]	I	4
šķērst [e:]	šķēržu [e:]	šķērd [e:]	šķērž [e:]	šķērdu [e:]	šķērdīšu [e:]	I	4
šķiebt	šķiebj	šķieb	šķiebj	šķiebu	šķiebšu	I	4
šķiebties	šķiebjōs	šķiebies	šķiebjas	šķiebōs	šķiebīšōs	I	4
šķiest	šķiežu	šķied	šķiež	šķiedu	šķiedīšu	I	4
šķiesties	šķiežōs	šķiedies	šķiežas	šķiedōs	šķiedīšōs	I	4
šķilt	šķīļu	šķil	šķilj	šķīļu	šķilšu	I	4
šķilties	–	–	šķiljas	(šķilās)	(šķilsies)	I	4
šķirt	šķiru	šķir	šķir	šķiru	šķiršu	I	4
šķirties	šķiros	šķiries	šķiras	šķīrōs	šķiršōs	I	4
šķist	šķietu	šķieti	šķiet	šķītu	šķītīšu	I	2
šķīst	šķīstu	šķīsti	šķīst	šķīda	šķīdis	I	5
šļākt	šļācu	šļāc	šļāc	šļācu	šļākšu	I	4
šļākties	šļācōs	šļācies	šļācies	šļācas	šļākšōs	I	4
šmaukt	šmaucu	šmauc	šmauc	šmaucu	šamaukšu	I	4
šņākt	šņācu	šņāc	šņāc	šņācu	šņākšu	I	4
šņaukt	šņaucu	šņauc	šņauc	šņaucu	šņaukšu	I	4
šņaukties	šņaucōs	šņaucies	šņaucas	šņaucōs	šņaukšōs	I	4
šūt	šuju	šuj	šuj	šūvu	šūšu	I	4
tapt	topu	topi	top	tapu	tapšu	I	3
tašķīt	tašķīju, tašķū	tašķī, ašķī	tašķī, tašķa	tašķīju	tašķīšu	II, III	–, 1
tašķīties	tašķījos, tašķōs	tašķījies, tašķies	tašķījas, tašķās	tašķījos	tašķīšōs	II, III	–, 1
tecēt [e]	teku [æ]	teci [e]	tek [æ]	tecēju [e]	tecēšu [e]	III	3
teikt	teicu	teic	teic	teicu	teikšu	I	4
teikties	teicos	teicies	teicas	teicos	teikšōs	I	4
tempt [e]	tempju [e]	temp [e]	tempj [e]	tempu [e]	tempšu [e]	I	4
-tempties [e]	-tempjōs [e]	-tempies [e]	-tempjas [e]	-tempōs [e]	-tempšōs [e]	I	4
tērt [e:]	tērpju [e:]	tērp [e:]	tērpj [e:]	tērpju [e:]	tērpšu [e:]	I	4
tērties [e:]	tērpjōs [e:]	tērpies [e:]	tērpjas [e:]	tērpos [e:]	tērpšōs [e:]	I	4
tēst [e:]	tēšu [e:]	tēs [e:]	tēš [e:]	tēšu [e:]	tēsišu [e:]	I	4
tiekties	tiecos	tiecies	tiecas	tiecos	tiekšōs	I	4
tiept	tiepj	tiep	tiepj	tiepu	tiepšu	I	4
tiepties	tiepjōs	tiepies	tiepias	tiepos	tiepšōs	I	4
tikt ₁	tieku	tiec	tiek	tiku	tikšu	I	3

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (trída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
tikt ₂	tīku	tīc	tīk	tiku	tīkšu	I	3
tikties ₁	tiekos	tieciēs	tiekas	tikos	tīkšos	I	3
tikties ₂	tīkos	tīciēs	tīkas	tīkos	tīkšos	I	3
tilpt	tilpstu	tilpsti	tilpst	tilpu	tilpšu	I	5
tīrpt	–	–	tīrpst	(tīrpa)	(tīrps)	I	5
tīt	tīnu	tīn	tīn	tīnu	tīšu	I	1
tīties	tīnos	tīniēs	tīnas	tīnos	tīšos	I	1
traukt	traucu	trauc	trauc	traucu	traukšu	I	4
traukties	traucos	trauciēs	traucas	traucos	traukšos	I	4
trausties	traušos	trausies	traušas	trausos	trausišos	I	4
triekt	triecu	triec	triec	triecu	triekšu	I	4
triekties	triecos	trieciēs	triecas	triecos	triekšos	I	4
triept	triepju	triep	triepj	triepu	triepšu	I	4
trīt	trīnu	trīn	trīn	trīnu	trīšu	I	1
trīties	trīnos	trīniēs	trīnas	trīnos	trīšos	I	1
trūkt	trūkstu	trūksti	trūkst	trūku	trūkšu	I	5
trūkties	trūkstos	trūkstiēs	trūkstas	trūkos	trūkšos	I	5
-trult	-trulstu	-trulsti	-trulst	-trulu	-trulšu		
tumst	tumstu	tumsti	tumst	tumsu	tumsīšu	I	5
tupties	tupjos	tupies	tupjas	tupos	tupšos	I	5
tūkt	tūkstu	tūksti	tūkst	tūka	tūks	I	5
tvert [e]	tveru [e]	tver [e]	tver [e]	tvēru [e.]	tveršu [e]	I	4
tverties [e]	tveros [e]	tveries [e]	tveras [e]	tvēros [e.]	tveršos [e]	I	4
tvīkt	tvīkstu	tvīksti	tvīkst	tvīka	tvīkšu	I	5
urbt	urbju	urb	urbj	urbu	urbšu	I	4
urbties	urbjos	urbies	urbjas	urbos	urbšos	I	4
vajadzēt	–	–	vajaġ	(vajaġzēja)	(vajaġzēs)	III	2
vākt	vācu	vāc	vāc	vācu	vākšu	I	4
vākties	vācos	vāciēs	vācas	vācos	vākšos	I	4
vārgt	vārgstu	vārgsti	vārgst	vārgu	vārgšu	I	5
veikt	veicu	veic	veic	veicu	veikšu	I	4
veikties	–	–	veicas	(veicās)	(veiksies)	I	4
velt [e]	velu [e]	vel [e]	vel [e]	vēlu [e.]	velšu [e]	I	4
velties [e]	veļos [e]	velies [e]	veļas [e]	vēļos [e.]	velšos [e]	I	4
vemt [e]	vemju [e]	vem [e]	vemj [e]	vēmu [e]	vemšu [e]	I	4
vērpt [e.]	vērpju [e.]	vērp [e.]	vērpj [e.]	vērpu [e.]	vērpšu [e.]	I	4
vērst ₁ [e.]	vērsu [e.]	vērs [e.]	vērs [e.]	vērsu [e.]	vērsīšu [e.]	I	4
vērst ₂ [e.]	vērsu [e.]	vērs [e.]	vērs [e.]	vērtu [e.]	vērsīšu [e.]	I	4
vērsties ₁ [e.]	vērsos [e.]	vērsies [e.]	vēršas [e.]	vērsos [e.]	vērsišos [e.]	I	4
vērsties ₂ [e.]	vērsos [e.]	vērsies [e.]	vēršas [e.]	vērtos [e.]	vērsišos [e.]	I	4
vērt [e.]	veru [e]	ver [e]	ver [e]	vēru [e.]	vērsu [e.]	I	4
vērties [e.]	veros [e]	veries [e]	veras [e]	vēros [e.]	vērsos [e.]	I	4
vest [e]	vedu [æ]	ved [e]	ved [æ]	vedu [e]	vedīšu [e]	I	1
vēst [e.]	vēstu [æ:]	vēsti [e.]	vēst [æ:]	vēsu [e.]	vēstīšu [e.]	I	5
vesties [e]	-vedos [æ]	-vedies [e]	vedas [æ]	-vedos [e]	-vedīšos [e]	I	1
vēstīt [e.]	vēstīju [e:], vēstu [æ:]	vēstī [e:], vēsti [æ:]	vēstī [e:], vēsta [æ:]	vēstīju [e.]	vēstīšu [e.]	II, III	–, 1
viebt	viebjū	vieb	viebj	viebu	viebšu	I	4
viebties	viebjos	viebies	viebjas	viebos	viebšos	I	4
viest	viēšu	vies	vieš	viesu	viesīšu	I	4
viesties	viēšos	viesies	viešas	viesos	viesišos	I	4
vīlkt	velku [æ]	velc [e]	velk [æ]	vīlku	vīlkšu	I	2
vīlkties	velkos [æ]	velciēs [e]	velkas [æ]	vīlkos	vīlkšos	I	2
vīlt	vīju	vīl	vīj	vīlu	vīlšos	I	4
vīlties	vījos	vīlies	vījas	vīļos	vīļšos	I	4
vīst	vīstu	vīsti	vīst	vītu	vītišu	I	5
vīt	viju	vīj	vīj	viju	vīšu	I	1
vīties	vijos	vījies	vijas	vijos	vīšos	I	1
zagt	zogu	zodz	zog	zagu	zagšu	I	3
zagties	zogos	zodzies	zogas	zagos	zagšos	I	3
zelt [e]	zēju [e]	zel [e]	zej [e]	zēlu [e.]	zelšu [e]	I	4
ziest	ziežu	zied	ziež	ziedu	ziedišu	I	4
ziesties	ziežos	ziedies	ziežas	ziedos	ziedišos	I	4
zināt	zinu	zini	zina, zin	zināju	zinašu	III	1
-zināties	-zinos	-ziniēs	-zinās	-zinājos	-zināšos	III	1
zīst	zīžu	zīd	zīž	zīdu	zīdišu	I	4
-zīt	-zīstu	-zīsti	-zīst	-zīnu	-zīšu	I	5
-zīties	-zīstos	-zīsties	-zīstas	-zīnos	-zīšos	I	5
zūst	zūdu	zūdi	zūd	zudu	zudišu	I	3

infinitiv	prézens (jednoduchý čas přítomný)			préteritum (jednoduchý čas minulý)	futurum (jednoduchý čas budoucí)	konjugace (třída)	skupina
	1. sg	2. sg	3. sg/pl	1. sg (3. sg/pl)	1. sg (3. sg/pl)		
zvelt [e]	zve u [e]	zvel [e]	zve [e]	zvē u [e:]	zvelšu [e]	I	4
zviegt	zviedzu	zviedz	zviedz	zviedzu	zviegšu	I	4
žaut	žauju	žauj	žauj	žāvu	žaušu	I	4
žņaugt	žņaudzu	žņaudz	žņaudz	žņaudzu	žņaugšu	I	4
žņaugties	žņaudzos	žņaudzies	žņaudzas	žņaudzos	žņaugšos	I	4

ČESKO-LOTYŠSKÝ SLOVNÍK

Sandra Nikulceva

Sazba podle podkladů autorky

Potah a vstupní strany: HEWER s.r.o., Na Poříčí 30, 110 Praha 1
Tisk a vazba: EKON, polygrafická výroba, Srázná 17, 586 01 Jihlava

Vydalo nakladatelství LEDA spol. s r.o., 263 01 Voznice 64

<http://www.leda.cz>

1. vydání, 2006

Počet stran 420

ISBN 80-7335-069-6